SACRORUM CONCILIORUM NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUINTUS.

REPRODUCTION

EN FAC-SIMILÉ

TIRÉE A 250 EXEMPLAIRES SEULEMENT

PAR LES PROCÉDÉS ANASTATIQUES

DE

F. M. GEIDEL, A LEIPZIG

POUR

H. WELTER, ÉDITEUR
RUE BERNARD-PALISSY, N° 4, PARIS
ET A LEIPZIG, SALOMONSTRASSE, 16
1901

SACRORUM CONCILIORUM
NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO,
IN QUA PRÆTER EA QUÆ

PHIL. LABBEUS ET GABR. COSSARTIUS S. J.

Et novissime NICOLAUS COLETI *in lucem edidere*

EA OMNIA INSUPER SUIS IN LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI

LUCENSIS, CONGREGATIONIS MATRIS DEI EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM PATRE MANSI,

POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE

EM.MO CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,

ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS, CURATA,
Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,
Ad MSS Codices Vaticanos, Lucenses, aliosque recensita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS QUINTUS.
Ab anno CCCCXXXI. ad annum CCCCXLI.

ALMA COLLEGE
LIBRARY
California

FLORENTIÆ
MDCCLXI.

EXPENSIS ANTONII ZATTA VENETI.

LIBRAIRIE UNIVERSITAIRE, FRANÇAISE ET ÉTRANGÈRE, ANCIENNE ET MODERNE
H. WELTER, À PARIS
RUE BERNARD-PALISSY Nº 4

f
BX
825
S3
1901
V.5

SYLLABUS

EORUM, QUÆ IN TOMO V.

CONTINENTUR.

Quæ hoc indice ☞ notata ſunt noſtræ editioni noviter acceſſere.

ANNO CHRISTI 431

Collectio nonnullorum ad Concilium Epheſinum ſpectantium, & quæ poſt idem acta ſunt.

1. Explicatio duodecim capitum pronunciata a Cyrillo Alexandrino G. L. Pag. 1
2. Apologeticus Cyrilli pro iiſdem G.L. 19
3. Epiſtola Cyrilli ad Evoptium, complectens Theodoreti Epiſtolam ad Joannem Antiochenum, ejuſdemque reprehenſionem XII. capitum; ac S. Cyrilli defenſionem ad ſingula. 82 & ſeqq.
4. Cyrilli Scholion de Unigeniti incarnatione, Lat. magnam partem. 141 & ſeqq.
5. ejuſdem de incarnatione Verbi G. L. 169
6. ejuſdem homilia Epheſi habita. G.L. 177
7. Acacii Milytenes Epiſcopi homilia. G.L. 181
8. Fragmentum ſermonis S. Cyrilli Lat. 186
9. Theodoti Ancyrani Epiſcopi homilia G. L. 185
10. ejuſdem homilia altera lecta in Synodo G. L. 203
11. Cyrilli homilia dicta in die S. Jo: Evang. G. L. 217
12. Theodoti Ancyrani homilia contra Neſtorium G.L. 221
13. Cyrilli ad Theodoſium apologeticus G. L. 225
14. Relatio Decreti regii, quo Neſtorio exilium indicitur G.L. 255

ANNO CHRISTI 431

Interpretatio ejuſdem Decreti G. L. *ibid.*
15. Epiſtola Synodica epiſcoporum Conſtantinopoli exiſtentium ad Epiri epiſcopos G.L. 257.
16. Synodica ad ſingularum provinciarum epiſcopos G.L. *ibid.*
17. Exemplum epiſtolæ ſcriptæ a Maximiano Epiſcopo Conſtant. ad Cyrillum G.L. *ibid.*
18. Cyrilli Epiſtola ad Maximianum G. L. 259
19. ejuſdem Epiſtola ad Juvenalem epiſcopum &c. latine tantum. 265
20 21. 22. 23. Cæleſtini Epiſtolæ quatuor ad Synodum, ad Theodoſium, ad Maximianum Epiſcopum CP. ad Clerum & populum CP. latine tantum. 266. 269. 271. 273.
24. Exemplum Sacræ Imperatoriæ ad Joannem Antiochenum G. L. 277
25. Literæ Imperatorum ad Simeonem Styliten. 281
26. Eorumdem ad Acacium Berroœnſem. 283
27. Joannis Ep. Antiocheni & aſſeclarum epiſtola ad Sixtum, Cyrillum & Maximianum. 286
28. Libellus Joannis Antioch. a Paulo Ep. Emiſeno oblatus Cyrillo. 287
29. Homilia Cyrilli Lat. tantum. 289
30. Epiſtola Joannis Antioch. ad Cyrillum. *ibid.*

Pauli

ANNO CHRISTI 431

Pauli Emiſeni Ep. homilia de pace. 293
31. 32. Ejuſdem homiliæ duæ. *ibid.* & 295
33. Cyrilli de Paulo qui ante diſſeruerat, & de incarnatione dominica. 301
34. ejuſdem epiſtola ad Joannem Antiochenum. *ibid.*
35. ejuſdem ad Acacium Melitenæ Epiſcopum. 309
36. ejuſdem ad eundem. 327
37. Commonitorium Cyrilli ad Eulogium. 343
38. ejuſdem epiſtola ad Donatum Nicopolitanum. 347
39. ejuſdem ad Maximianum Ep. CP. 351
40. ejuſdem ad Valerianum Epiſcopum. 353
41. Sixti Papæ ad Cyrillum Alexandrinum Epiſtola Lat. tantum. 371
42. ejuſdem ad eundem Epiſt. duæ G. L. 373 & 375
Ejuſdem ad Joannem Ep. Antiochenum Lat. tantum. 379
Joannis Antiocheni epiſtola ad Cyrillum Lat. 380
Theodoreti ad Joannem Antiochenum epiſtola G. L. 381
43. Cyrilli Alexandrini in ſanctum Symbolum. 383
44. ejuſdem epiſtola ad Joannem Antiochenum. 407
45. Sacra Lex contra Neſtorium. 413
46. Edictum Præfectorum de Neſtorii libris non legendis. 415
47. Sacra Lex Theodoſii adverſus Porphyrium, Neſtorianos &c. 417
48. Edictum propoſitum a Præfectis adverſus eoſdem. 419

Finis actorum Concilii Epheſ.

Procli Archiep. Conſtant. Epiſt. ad Armenos. 422
Dionyſii Exigui Præfatio in eandem Epiſt. 419

ANNO CHRISTI 431

Edictum Impp. de his qui ad Eccleſiam confugiunt. 437
Notæ Severini Binii in Concilium Epheſinum. 445
SYNODUS EPHESINA ex Photio G.L. 457
eadem ex Nili libello G.L. 459
eadem ex libello Anonymi. G.L. *ibid.*
eadem aliæque ex Synodico, in Cauſa Neſtorii. 461
ALEXANDRINA CYRILLI. *ibid.*
ANTIOCHENA JOANNIS. *ibid.*
CONSTANTINOPOLITANA PROCLI. *ibid.*
ANTIOCHENA ALTERA JOANNIS. 463
Conciliabulum Epheſinum I. *ib.*
Notæ Severini Binii. *ibid.*
VETUS LATINA VERSIO CONCILII EPHESINI. 477
☞ *Jo Dominici Manſi in eandem præmonitio.* 465
Stephani Baluzii in eandem Præfatio. 475
☞ *Jo. Dom. Manſi Supplementa quædam ad Sacram Impp. ex Cod. Veronenſi ſuggerentibus Ballerinis.* 664. 665
☞ *Item & ad Epiſtolam Joannis Antioch. ad Cyrillum ex eodem Codice.* 668. 669
Actio Sexta Concilii Epheſini Interprete Mario Mercatore. 685
Confeſſio Chariſii Presbyteri. 694
☞ Capitula blaſphemiarum Neſtorii. 703 & ſeq.
☞ *Jo. Dom. Manſi in eadem præmonitio.* *ibid.*
Epiſtolæ quædam ad cauſam Neſtorii pertinentes interprete Mario Mercatore. 719
Synodicon adverſus Tragœdiam Irenæi. 731
☞ *Jo. Dom. Manſi Præmonitio.* *ib.*
Stephani Baluzii Præfatio. 733
Index Capitum. *ibid.*

Jo.

ANNO CHRISTI

☞ *Jo. Dom. Manſi ſupplementa ad capp. IV. & VI.* 757. & ſeqq.
☞ *Ejuſdem ſuppl. ad Cap. XI.* 773
☞ *Ejuſdem ſuppl. ad Cap. XIII.* 776
☞ Ad Epheſinum Concilium additio. 1021 & ſeq.
☞ Theodoreti Oratio ad vitam monaſticam degentes G. L. 1023. uſq. ad 1046.
SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA. *ibid.*
CONCILIUM THARSENSE. 1147
CONCILIUM ANTIOCHENUM. *ibid.*
Obſervatio P. Antonii Pagi. *ibid.*
CONCILIUM ANAZARBICUM. *ibid.*
☞ *SYNODUS ANTIOCHENA.* *ibid.*
☞ *CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM.* 1149
432 VITA SIXTI PAPÆ III. *ibid.*
ejuſd. epiſtolæ tres. 1153 & ſeqq.
☞ *CONCILIUM ANTIOCHENUM.* 1155
CONCILIUM ALTERUM ANTIOCHENUM. 1159
Obſervatio P. Pagi. *ibid.*
CONCILIUM ZEUGMATENSE. 1161
433 *ROMANUM.* 1162
Synodalis accuſatio & expurgatio Polychronii Hieroſolymitani Epiſcopi Romæ habita. 1169
435 *CONCILIUM ANAZARBICUM.* 1179
Obſervatio P. Pagi. *ibid.*
THARSENSE. *ibid.*
Obſervatio P. Pagi. *ibid.*
CONCILIUM ARMENIÆ. *ibid.*
ANTIOCHENUM. 1181
1. Fragmenta epiſtolæ Synodalis ad Imperatorem Theodoſium. 1182
2. Synodi epiſtola ad Cyrillum Ep. Alex. 1183
3. Fragmenta epiſtolæ ad Proclum Epiſcopum CP 1185

ANNO CHRISTI

4. Fragmentum ex reſponſoria Procli. 1186
CONCILIUM THESSALONICENSE. 1187
☞ *CONCILIUM ILLIRICUM.* *ibidem.*
439 *CONSTANTINOPOLITANUM.* *ibid.*
REGENSE. 1189
☞ ejuſdem veteres tituli. *ibid.*
☞ ejuſdem alii vetuſtiſſimi. *ibid.*
Canones duo ex Codice Urgellenſi. 1194
Notæ Jacobi Sirmondi. 1196
ejuſdem notæ poſthumæ. *ibid.*
Notæ Severini Binii. 1198
Obſervatio P. Antonii Pagi. 1199
440 *CONCILIUM EPHESINUM.* *ibid.*
☞ *PROVINCIALE SICULUM.* *ibid.*
☞ *Obſervationes Dominici Schiavo Panormitani.* 1201
☞ *CONCILIUM ANTIOCHENUM.* *ibid.*
☞ *EPHESINUM.* 1203
VITA LEONIS PAPÆ. *ibid.*
Notæ Severini Binii. 1205

☞ Quæ ſequuntur Epiſtolarum additamenta, ſunt ex nova Ballerinorum collectione, & recenſione.
Joannis Dom. Manſi in novam hanc Epiſtolarum collectionem Præmonitio. 1206
Synopſis Præmonitionis Ballerinorum in I. & II. epiſtolas S. Leonis 1210
EPISTOLÆ I. & II. S. Leonis. 1211 & 1215.
Fragmentum Epiſtolæ S. Cyrilli ad S. Leonem. 1218
Synopſis Admonitionis in idem fragmentum præmiſſæ a Ballerinis. *ibid.*
EPISTOLA III. Paſchaſini Epiſcopi Lilybetani ad Leonem de Paſchate. 1222
EPISTOLA IV. Leonis ad Epiſcopos per Campaniam, Picenum &c. conſtitut 1226

Ti-

ANNO CHRISTI 440

Tituli veteres ſeu excerpta ejuſdem Epiſtolæ. *ibid.*
EPISTOLA V ejuſd. ad Epiſcopos Metrop. Illyrii. 1230
EPISTOLA VI. ejuſd. ad Anaſtaſium Theſſalon. 1232
EPISTOLA VII. ejuſd. ad Epiſcopos per Italiam. 1236
EPISTOLA VIII. ſeu Conſtitutio Valentiniani III. 1238
EPISTOLA IX. S. Leonis ad Dioſcorum Alexandrinum. 1239
EPISTOLA X. ad Ep. Vien. 1243
EPISTOLA XI. ſeu Conſtitutio Valentiniani III. 1252
EPISTOLA XII. Leonis ad Epiſcopos Africanos. 1257
Synopſis Admon. Ballerin. 1255
Tituli veteres ſeu excerpta ejuſdem Epiſtolæ. 1257
Epiſtola eadem ex MSS. editionis decurtatæ. 1267
EPISTOLA XIII. ad Metropolitanos Illyrici. 1273
EPISTOLA XIV. ad Anaſtaſium Ep. Theſſalonicenſem. 1276
Tituli veteres ejuſd. Epiſtolæ. *ib.*
EPISTOLA XV. ad Turribium Aſturicenſem. 1286
Vet. tit. ſeu excerpta ejuſd. 1287
EPISTOLA XVI. ad Epiſcopos per Siciliam conſtitutos. 1304
Veteres tituli ejuſd. Epiſt. 1305
EPISTOLA XVII. ad eoſd. Epiſc. 1313
In eandem admonitio. *ibid.*
EPISTOLA XVIII. ad Januarium Aquilejenſem. 1316
EPISTOLA XIX. ad Dorum Epiſc. Beneventanum. 1319
EPISTOLA XX. ad Eutychem Abbatem G. L. 1323
EPISTOLA XXI. Eutychis ad Leonem. *ibid.*

ANNO CHRISTI 440

EPISTOLA XXII. Flaviani Ep. CP. ad Leonem G. L. 1329
In eandem admonitio. 1325
Ejuſd. Ep. alia verſio antiq. 1333
EPISTOLA XXIII. Leonis ad Flavianum G. L. 1337
EPISTOLA XXIV. ad Theod. L. 1341
EPISTOLA XXV. Petri Chryſologi ad Eutichem. G. L. 1347
Admonitio in eandem ep. 1343
EPISTOLA XXVI. Flaviani ſecunda ad S. Leonem G. L. 1351
Ejuſd. Ep. antiqua verſio. 1355
EPISTOLA XXVII. S. Leonis ad Flavianum Lat. 1359
EPISTOLA XXVIII. ejuſdem ad eundem G. L. 1363
Admonitio in eandem ep. 1359
EPISTOLA XXIX. ad Theodoſium Imp. G. L. 1391
EPISTOLA XXX. ad Pulcheriam. 1397
EPISTOLA XXXI. ad eandem. 1401
Admonitio in eaſd. epiſt. 1394
EPISTOLA XXXII. ad Fauſtum, Martinum &c. 1406
EPISTOLA XXXIII. ad Epheſinam Synodum. 1409
EPISTOLA XXXIV. ad Julianum Ep. Coenſem. 1413
EPISTOLA XXXV. ad eundem. 1415
Admonitio in eandem. 1414
EPIST. XXXVI. ad Flavian. 1423
EPISTOLA XXXVII. ad Theod. 1424
EPISTOLA XXXVIII. ad Flavianum. 1425.
EPISTOLA XXXIX. ad eundem. 1427
EPISTOLA XL. ad Epiſcopos Provinciæ Arelatenſis. 1428
EPISTOLA XLI. ad Ravennium. 1429
Jac. Sirmondi. Nota poſthuma. *ib.*
EPISTOLA XLII. ad eundem. 1430
Appendix duas continens epiſt. S. Cyrilli. 1431

Advertat Lector, neſcio qua incuria forte accidiſſe ut poſt pag. 1046. irrepſerit error numerorum, adeo ut proxime ſequens incipiat a 1147., & ſic ſucceſſive progrediatur uſque ad finem totius voluminis. Omiſſi quoque ſunt aliquot indices recentiorum adnotationum, qui, prout ſequuntur, apponendi erant

Ad Præmonitionem P. Manſi col. 465.
Ad Theodoreti orationem. 1023.
Ad Synodum Antiochenam. 1147.
Ad Concilium Conſtantinopolitanum. 1150
Ad Concilium Antiochenum. 1155.

CON-

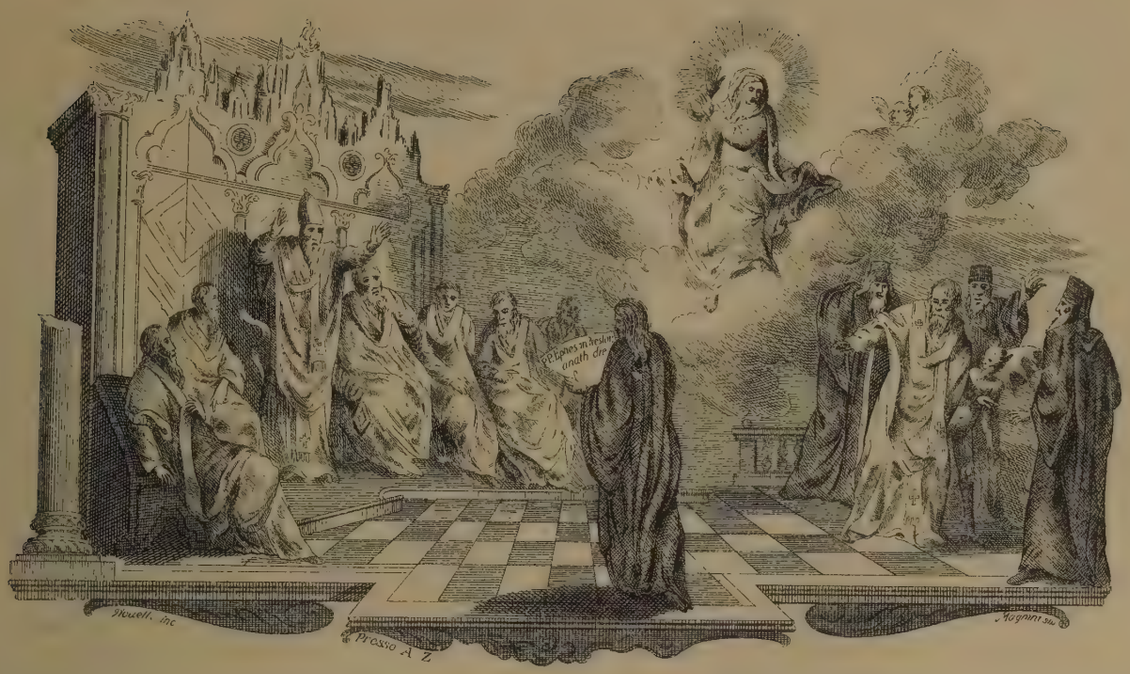

ANNO CHRISTI 431. **CONCILIORUM OMNIUM,** ANNO CHRISTI 431.

AMPLISSIMA COLLECTIO.

COLLECTIO[1]

IN QUA NONNULLA CONTINENTUR AD

CONCILIUM EPHESINUM

Spectantia, & alia quæ post idem acta sunt.

Ε'ΠΙ'ΛΥΣΙΣ ΤΩ̃Ν ΔΩ'ΔΕΚΑ

κεφαλαίων, ῥηθεῖσα ἐν Ε'φέσῳ ὑπὸ Κυρίλλου A ἀρχιεπισκόπου Α'λεξανδρείας, τῆς ἁγίας συνόδου ἀξιωσάσης αὐτὸν σαφέστερον αὐτοῖς * ἐκτρανωθῆναι τὴν τούτων λύσιν.

* ἐκθεῖναι.

Παροι. 8. 9.

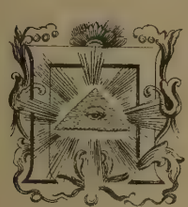

Α'ΝΤΑ ἐνώπια τοῖς συνιοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν, κατὰ τὸ γεγεγραμμένον. οἱ μὲν γὰρ ὀξεῖ τε, καὶ καθαρῷ διανοίας ὄμματι τοῖς ἱεροῖς τῆς θεοπνεύστου γραφῆς περιτυγχάνοντες λόγοις, τὸ ἐξ αὐτῆς ὄφελος, θεῖον ὥσπερ τινὰ, καὶ οὐράνιον θησαυρὸν ταῖς ἑαυτῆς εἰσοικίζουσι ψυχαῖς· οἱ δὲ τὸν νοῦν ἔχοντες τῷ ψεύδει προσνενευκότα, καὶ * ταῖς τινων ἀθυροστομίαις ἡττώμενον, βεβήλου γνώσεως ἐραστὴν, ἐκείνων ἔσονται κοινωνοὶ, περὶ ὧν ὁ μακάριος γράφει Παῦλος· ἐν οἷς ὁ Θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῆς ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ· τυφλώττουσι γὰρ, καί εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν·

* τῆς τινων ἀθυροστομίας.

Κορίν. 4. 4.

Ματθ. 15. 14.

EXPLICATIO DUODECIM

capitum Ephesi pronunciata a Cyrillo Archiepiscopo Alexandrino, sancta synodo clariorem illorum declarationem exigente.

OMNIA, ut scriptum est, *obvia sunt intelligentibus, & recta invenientibus scientiam.* Etenim qui sacra divinæ scripturæ verba acuto puroque oculo perlegunt, hi, quod utile in iis occurrit, veluti divinum quemdam & cælestem thesaurum in animos suos recondunt: qui vero mentem obtinent ad mendacium propensam, nonnullorumque nugacitati mancipatam, ac profanæ scientiæ avidam, illorum socii censebuntur, de quibus beatus Paulus scriptum reliquit: *In quibus Deus hujus sæculi excæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat eis illuminatio evangelii gloriæ Christi. Cæci* enim *sunt, & duces cæcorum*: quare & in perditionis soveas corruunt.

Prov. 8. 9. secundum septuaginta.

2. Cor. 4.

Matth. 15. 14.

1 Quæ exhibuit Harduinus ex Synodico Casinensi desumpta, scilicet; Epistolam Præfectorum ad Nestorium; Epistolam Nestorii ad eundem Præfectum; Epistolam Joannis Antioch. Episc. quam Præfecto scripsit ab Ancyra; Epistolam Joannis Antioch. ad Imp. Theodosium; Synodicum decretum Jo: Antiocheni, & reliquorum ad Episcopos Osrhoenæ provinciæ; Epistolam Andreæ Samosatensis ad Alexandrum Hierapol. Propositiones Acacii Berrhænsis ad Cyrillum Epis. Alexand. Epistolam Alexandri, Andreæ & Theodoreti ad Helladium, & Epistolam Eutherii Thyanensis & Helladii Tarsensis ad Romæ Episcopum Syxtum; omnia dabimus infra cum reliquo Casinensi Synodico.

ruunt. Nam, ut Salvator ipſe alicubi monet: *Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadent*. Sunt igitur nonnulli, qui contra veritatis dogmata garriunt, & diabolica pravitate mentem imbutam habentes, veritatis myſterium acri ſtudio adulterare contendunt; nec mediocriter incarnati Unigeniti diſpenſationem inſectantur, *non intelligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant*, ſicut ſcriptum eſt Huiuſmodi autem impietatis inventores extiterunt iam olim & multi quidem alii, nunc vero Neſtorius, & qui cum illo ſunt, eorum impietati nulla in parte cedentes, ad priſcorum Phariſæorum exemplum adverſus Chriſtum ſe erigunt, proterveque vociferantur: *Cur tu, cum homo ſis, facis teipſum Deum?* Erat itaque neceſſarium, ut adverſus illorum ſermones nos accingeremus, impuraque ac profana illorum dogmata anathematizaremus memores Dei per vocem prophetæ dicentis: *Audite ſacerdotes, & conteſtamini domui Jacob, dicit dominus omnipotens*. Et iterum: *Ingredimini per portas meas, & lapides de via tollite*. Oportet enim nos, qui pro veritatis dogmate certamus, offendicula e medio ſubmovere, ne qua ratione populi ad illa impingant; ſed velut per planam ſemitam ad ſacra illa divinaque atria progrediantur, illud fere per ſingulas portas ingeminantes: *Hæc eſt porta domini, juſti intrabunt in eam*. Cum itaque Neſtorius dogmatum peregrinorum, & impiarum blaſphemiarum turbam libris ſuis inſeruiſſet, non potuimus, ſalutis eorum, qui illa lecturi erant, curam habentes, anathematiſmos non componere: non quidvis promiſcue, quod in mentem incidiſſet, paræneticæ epiſtolæ quam ad illum ſcripſimus, inſerentes, ſed (ut modo diximus) germina veſaniæ ipſius peregrina, & a pietatis dogmatibus prorſus aliena eſſe oſtendentes. Ægre fortaſſe ferunt nonnulli, quæ ſcripſimus; vel quod eorum, quæ ſcripta ſunt, ſenſum vere non capiant, vel certe quod impuræ hæreſeos Neſtorii propugnatores exiſtant, impietatiſque participes ſint, ac eadem cum ipſo ſentiant. At nulli interim ex iis, qui recte ſapere conſueverunt, veritas operta eſt. Quia vero credibile fit, non deeſſe quoſdam illorum commentis depravatos, qui non aſſequantur, quomodo, aut qua ratione (anathematiſmi) illi ſint contecti, operæ pretium me facturum putavi, ſi ſingulos breviter exponerem, illorumque vim, quanta fieri poſſet perſpicuitate, docerem. Opinor enim, conatum hunc non parvum lectoribus uſum & fructum afferre poſſe.

Ibid.

1. Tim. 1.

Jer. 10. 23.

Amos 3.

Jerem. 7. 3 & 50. 26.

Pſalm. 117. 20.

τοιγάρτοι καὶ τοῖς τῆς ἀπωλείας ἐμπίπτουσι βόθροις. ὡς γὰρ αὐτὸς ἔφησεν ὁ σωτήρ· τυφλὸς τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθρον ἐμπεσοῦνται. καταφλυαροῦσι τινὲς τῆς ἀληθείας δογμάτων, καὶ δὴ καὶ σκληρότητος διαβολικῆς τὸν οἰκεῖον ἐμπλήσαντες νοῦν, παραχαράττειν ἐπείγονται τὸ τῆς ἀληθείας μυστήριον, καὶ τῆς μὲν σαρκὸς οἰκονομίας τὸ μονογενοῦς μετείλοις ποιοῦνται τὴν κατάρρησιν, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνος διαβεβαιοῦνται, κατὰ τὸ γεγραμμένον. ῥᾴτωσαν δὲ τοιαύτης ἀσεβείας γεγόνασι πολλοὶ μὲν καὶ ἕτεροι, κατὰ τὸν ἄνω* δὲ καὶ παρωχηκότος καιροῦ· νυνὶ δὲ τὸ ἐκείνων ἀνοσιώτατον ἁδρὸν ἀποδέοντες, Νεστόριος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους Φαρισαίους ἀντιτάσσονται τῷ Χριστῷ, καὶ ἀνέδην ἀνακεκραγότες· διὰ τί σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς ἑαυτὸν Θεόν; ἵνα δὴ ἀναγκαῖον ᾖ ἡμᾶς αὐτοὺς τοῖς παρ' ἐκείνων* ἀνταποδύεσθαι λόγοις, ἀναθεματίσαιτε αὐτῶν τὰ μιαρὰ, καὶ βέβηλα δόγματα, μεμνημένους Θεοῦ λέγοντος διὰ φωνῆς προφήτου· ἱερεῖς ἀκούσατε, καὶ ἐπιμαρτύραισθε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, λέγει κύριος παντοκράτωρ· καὶ πάλιν· πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ τὸν λίθον ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε. δεῖ γὰρ ἡμᾶς τῶν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλοῦντας δογμάτων ἐκ μέσου ποιεῖσθαι τὰ σκάνδαλα. ὡς ἂν κατ' ὀλίγον τόπον αὐτοῖς ὡροσπατοῦντες οἱ λαοὶ, διὰ λείας ὥσπερ* ἔρχοιντο εἴσω πρὸς τὰς ἱερὰς καὶ θείας αὐλάς, μονογενεῖ καὶ ἐφ' ἑλάσει λέγοντες· αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Νεστορίου τοίνυν ξένων τε, καὶ ἀνοσίων δυσφημιῶν ὄχλον τοῖς ἰδίοις ἐνθέντος βιβλίοις, ἀναγκαίως τῆς καθ' ἡμᾶς συντελουμένων αὐτοῖς σωτηρίας φροντίζοντες, συντεθείκαμεν ἀναθεματισμούς, ἃ τῷ εἰς νοῦν ἦκον ἁπλῶς ἐνθέντες τῇ γραφείσῃ πρὸς αὐτὸν παραινετικῇ ἐπιστολῇ, ἀλλ' ὡς ἔφημεν ἀρτίως, ξένα, καὶ ἀλλότρια τῆς ἀσεβείας δογμάτων ἀποφαίνοντες τῆς ἐκείνου φρονοβλαβείας τὰ* γυμνώματα. ἐπαχθαλοῦσι δέ τινες τοῖς παρ' ἡμῶν λόγοις, ἢ μὴ συνιέντες ἀληθῶς τῶν γεγραμμένων τῷ διώκειν, ἢ τῆς Νεστορίου μαρᾶς αἱρέσεως ὑπάσπισαί γεγονότες, καὶ μεριζόμενοι τῷ ἀσέβειαν, καὶ τὰ αὐτὰ φρονοῦντες ἐκείνῳ. λανθάνει μὲν οὖν* δέ τινα τῶν τὰ ὀρθὰ φρονεῖν εἰωθότων τὸ ἀληθές. ἐπειδὴ δὲ εἰκὸς, τοῖς παρ' ἐκείνων δριμυλογίαις* παρωλισθημένοις μὴ συνιέναι τινας, πῶς καὶ τίνα ποτὲ γεγόνασι, δεῖν ᾠήθην ἕκαστον τῶν ἀναθεματισμῶν ἑρμηνεῦσαι διὰ βραχέων, καὶ τὸν δυνάμιν αὐτῶν ὡς οἷόν τε καλῶς, ἀφηγήσασθαι· ἔσαι γάρ, ὡς γε οἶμαι, τὸ χρῆμα τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐκ ἀσυντελὲς εἰς ὄνησιν.

Anathematiſmus I.

Si quis non confitetur, Emmanuelem vere Deum eſſe, & ob id ſanctam virginem deiparam; (genuit enim illa incarnatum Dei Patris Verbum ſecundum carnem) anathema ſit.

Ἀναθεματισμὸς α.

Εἴ τις* οὐχὶ ὁμολογεῖ, Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον· γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἀνάθεμα ἔστω.

* οὐκ.

Declaratio prima.

Beati patres, qui Nicææ olim convenerunt, rectæ inculpatæque fidei doctrinam ex-

Ἐπίλυσις πρώτη.

Οἱ μακάριοι πατέρες, οἱ κατὰ καιροὺς ἐν τῇ Νικαέων πόλει συναγηερμένοι, καὶ τὸν τῆς ὀρθῆς,

καὶ

καὶ ἀδιαβλήτῳ πίστεως ὅρον ἐκθέμενοι, εἰς δέον ἔφασαν εἰς ἕνα Θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῆς τε, καὶ ἀοράτων ποιητήν. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου· αὐτὸν λέγοντες τὸν ἐκ Θεοῦ πεφηνότα λόγον, τὸν δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὸ φῶς τὸ ἐκ φωτὸς, τὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ Θεὸν ἀληθινόν, σαρκωθῆναί τε, καὶ ἀνθρωπῆσαι, παθεῖν τε, καὶ ἀναστῆναι. Θεὸς γὰρ ὢν κατὰ φύσιν ὁ μονογενὴς τοῦ πατρὸς λόγος, σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπελάβετο, καθάφησιν ὁ μακάριος Παῦλος, καὶ παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος, καὶ σαρκός· γεγένηται γὰρ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, καὶ ἄνθρωπος * γέγονε καθ' ἡμᾶς, οὐκ ἀπολιπὼν τὸ εἶναι θεός· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὢν ὅπερ ἦν, καὶ μεμενηκὼς ἐν τῇ τῆς θεότητος φύσει τε, καὶ δόξῃ. φαμὲν δὴ αὐτὸν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, τῷ ἑπομένῳ ὑπομείναντι τὸ εἰς ὅπερ ἐκ ἦν, ἐκ ἀλλοίωσιν· ἀεὶ γάρ ἐστιν ὁ αὐτὸς, καὶ τροπῆς ἀποσκίασμα παθεῖν ἐκ ἀνέχεται. ἀλλ' οὐδὲ φυρμὸν, ἢ ἀνάχυσιν, ἢ σύγκρασιν τῆς οὐσίας αὐτοῦ πρὸς τὸ σάρκα γεγενῆσθαι διορίζομεθα· φαμὲν δὲ σαρκὶ ψυχῷ ἐχούσῃ τὸν λογικὴν ἡνῶσθαι τὸν λόγον ὑπὲρ νοῦν τε, καὶ ἀπορρήτως, καὶ ὡς μόνος οἶδεν αὐτός. ἐκονῦν μεμένηκε Θεὸς καὶ ἐν προσλήψει σαρκός· καὶ ἔστιν εἷς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ παῖς, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· ὁ αὐτὸς καὶ πρὸ παντὸς αἰῶνος, καὶ χρόνῳ, καὶ τῷ νοεῖται λόγος, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς οἰκονομικῶς ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς γεγονώς. ἐπειδὴ δὲ ἀναιροῦσί τινες τὴν κατὰ σάρκα γένησιν αὐτοῦ, τὴν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γενομένην ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ὅλου, ἐκ εἰς ἀρχὴν τοῦ εἶναι καλοῦσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ θανάτου, καὶ φθορᾶς, γεγονὼς καθ' ἡμᾶς, ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ὁ πρῶτος ἡμῖν ἀναθεματισμὸς κατισχύσας μοῦ τῆς ἐκείνων κακοπιστίας, τὸ δὲ ὀρθῶς ἔχον ὁμολογεῖ, Θεὸν εἶναι λέγων κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουήλ· καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον.

Ephes. 2.

* πέφυκε.

Galat. 3. 27.

1 Joh. 1.

A ponentes, in unum Deum Patrem omnipotentem omnium visibilium & invisibilium factorem se credere professi sunt; & in unum dominum Jesum Christum Filium ejus & in Spiritum sanctum: asserentes, ipsum quod ex Deo Verbum emicuit, per quod omnia facta sunt, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, incarnatum, & hominem esse factum, & passum, & resurrexisse. Etenim cum unigenitum Dei Patris Verbum natura Deus esset, semen Abrahæ, ut beatus Paulus dicit, apprehendit, perindeque ac nos, carnis & sanguinis effectum est particeps. Natum est enim secundum carnem ex sancta virgine, & æque B ac nos, homo factum est, non amittens esse Deum (absit) sed existens quod erat, & in divinitatis natura & gloria permanens. Dicimus igitur, ipsum (Dei Verbum) hominem esse factum, nec ob id tamen versum in id, quod non erat, non alteratum. idem enim semper est, neque conversionis obumbrationem pati sustinet. Sed neque ullam essentiæ illius cum carne commixtionem, aut confusionem, aut concretionem factam esse statuimus: asserimus autem, Verbum carni animæ rationali perfectæ & informatæ, modo, quem ipsum solum novit (nostræ enim mentis captum hæc res excedit) unitum esse. Mansit itaque Deus etiam post assumptionem carnis; estque unus C Dei & Patris filius dominus noster Jesus Christus, idem & ante omne sæculum & tempus, quatenus Verbum intelligitur, & figura substantiæ ejus, & in novissimis temporibus dispensatoria ratione nostri causa homo factus. Quia vero nonnulli nativitatem illius secundum carnem propter omnium salutem, qua editus est ex sancta virgine, inficiantur; (quæ nativitas hoc illi non contulit, ut tum primum esse inciperet, sed ut nobis similis factus a morte & corruptione nos liberaret) propterea primus hic noster anathematismus in perversam illorum fidem invehitur: tum vero, quod Drectæ fidei est, confitetur, Emmanuelem secundum veritatem Deum esse dicens, atque ideo sanctam virginem deiparam.

1 Hebr. 2.

Ἀναθεματισμὸς δεύτερος.

Εἴ τις ἐκ ὁμολογεῖ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἡνῶσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ὥστε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεόν τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον, ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematismus II.

Si quis non confitetur, Dei Patris Verbum carni secundum hypostasim unitum, unumque una cum sua carne esse Christum, eumdem nimirum Deum simul & hominem anathema sit.

Ἐπίλυσις δευτέρα.

Ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος, ὁ τῶν θείων μυστηρίων ἱερουργός· ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. Θεὸς ἐν σαρκὶ ἐφανερώθη· ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι· ὤφθη ἀγγέλοις· ἐκηρύχθη ἔθνεσιν· ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ· ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. τί οὖν ἐστι τὸ, ἐφανερώθη ἐν σαρκί; τουτέστι, γέγονε σὰρξ ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, ἢ κατὰ μετάστασιν, ἢ τροπὴν, τῆς ἑαυτοῦ φύσεως εἰς σάρκα μεταπεποιημένης, ὡς ἤδη προεἴπομεν, ἰδίαν δὲ μᾶλλον ποιησάμενος σάρκα τὴν

Explanatio secunda.

E Divinus Paulus, sacer ille divinorum mysteriorum interpres, ita scribit: *Manifeste magnum est pietatis sacramentum: Deus manifestatus est in carne, justificatus est in spiritu, apparuit angelis, prædicatus est gentibus, creditus est in mundo, assumptus est in gloria.* Quid igitur est quod dicit, *Manifestatus est in carne?* hoc est, Dei Patris Verbum caro factum est: non quod secundum propriam naturam conversum, aut transmutatum sit in carnem, ut modo dicebamus; sed potius quod carnem ex sancta virgine

1 Tim. 3.

ſumptam propriam ſibi fecerit, unus idemque Filius exiſtens: ante incarnationem quidem tanquam verbum tantum carnis expers; poſt incarnationem vero idem etiam in corpore At hinc eſt, ut eundem Deum ſimul & hominem eſſe dicamus, non divellentes eum in hominem ſeorſum per ſe poſitum, & in Deum Verbum ſejunctim per ſe conſideratum, ne duos hac ratione filios intelligamus; ſed unum eundemque Chriſtum & Filium & dominum eſſe confitentes Qui autem hoc ſecus habere exiſtimant, aut non ita volunt credere, ſed unum filium in duos diſpertiuntur, & quæ re ipſa conjuncta ſunt, a ſe disjungunt, ajuntque hominem ſecundum dignitatis, vel auctoritatis conſortium Deo conjunctum eſſe; eos a recta inculpataque fide alienos dicimus. Quamvis ergo apoſtolus nominetur, unctuſque & Dei filius deſignatus dicatur, non erubeſcimus diſpenſationem. Affirmamus autem Dei Patris Verbum tunc demum apoſtolum nominatum, & nobiſcum ſecundum humanitatem inunctum eſſe, quando ſimilis nobis homo factum eſt. Qui enim nobis aſſimilatus eſt, licet id quod erat manſerit, quæ noſtra ſunt, non averſatur: imo vero propter diſpenſationem ea omnia, quæ ad humanam naturam pertinent, cum humanitatis menſuris ſimul admittit. neque ullum hinc tamen ſecundum propriam naturam, vel gloriam detrimentum capit. Eſt enim adhuc etiam hoc modo Deus ac dominus omnium.

ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, ἕως ἀ ὁ αὐτὸς χρηματίζων υἱός· πρὸ μὲν τῆς ἐνανθρωπήσεως ὡς ἄσαρκος ἔτι λόγος, μετὰ δὲ τὴν ἐνανθρώπησιν * ἔτι ὁ αὐτὸς ἐν σώματι. τοιγαροῦν φαμὲν τὸν αὐτὸν ὑπάρχειν Θεόν τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον, ὁ διϊσάντες εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς τε, καὶ ἀναμέρως κείμενον τὴν ἐπ' αὐτῷ θεωρίαν, καὶ εἰς Θεὸν λόγον ἰδικῶς. ἵνα μὴ δύο νοῶμεν υἱούς, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντες τὸν αὐτὸν Χριστὸν, καὶ υἱὸν, καὶ κύριον. τοὺς δὲ μὴ ὕπως ἔχειν ὑπειληφότας, ἤγουν πιστεύειν ἐθέλοντας, διαιρίζοντας δὲ εἰς υἱοὺς δύο τὸν ἕνα, καὶ διϊσάντας ἀπ' ἀλλήλων τὰ ἰδιώματα κατὰ ἀλήθειαν, φάσκοντας δὲ κατά μόνην τὴν ἀξίαν, ἤτοι αὐθεντίαν, ἀνθρώπῳ γεγενῆσθαι συναφείαν πρὸς Θεόν, τῆς ὀρθῆς, καὶ ἀμωμήτου πίστεως ἀλλοτρίους εἶναι φαμέν. ὥστε κἂν ἀπόστολος ὀνομάζηται, κἂν κεχρίσθαι λέγηται, καὶ εἰς υἱὸν ὀρίσθαι Θεοῦ, οὐκ αἰσχυνόμεθα τὴν οἰκονομίαν. αὐτὸν δὲ φαμὲν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ὅτε καθ' ἡμᾶς γέγονεν ἄνθρωπος, ὠνομάσθαι δὴ τότε καὶ ἀπόστολον, καὶ κεχρίσθαι δὲ μεθ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. ὁ γὰρ γεγονὼς καθ' ἡμᾶς, εἰ καὶ μεμένηκεν ὅπερ ἦν, ὅ παραιτεῖται τὰ ἡμῶν. προσίεται δὲ μᾶλλον ὁμοῦ τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις τὰ ἀνθρώπινα διὰ τὴν οἰκονομίαν. ὅθεν ἐντεῦθεν εἰς οἰκείαν ἀδικέμβου δόξαν, ἢ φύσιν. ἔστι γὰρ ἔτι καὶ ὅτε Θεὸς, καὶ τῶν ὅλων κύριος.

P'αμ. 2.

* ὁ αὐτὸς ἐν σώματος.

Rom. 1

Anathematiſmus III.

Si quis in uno Chriſto poſt unionem dividit hypoſtaſes, ipſaſque ea tantum conjunctione inter ſe connectit, quæ eſt ſecundum dignitatem, hoc eſt auctoritatem, vel poteſtatem, & non eo potius concurſu, qui eſt ſecundum naturalem unionem, anathema ſit

Ἀναθεματισμὸς γ'.

Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συναπτων αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν αὐθεντίαν, ἢ δυνασείαν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον * σύνοδον τὴν καθ' ἕνωσιν * φυσικὴν, ἀνάθεμα ἔστω.

* συνόδῳ τῇ φυσικῇ.

Declaratio tertia.

Incarnati unigeniti diſpenſatorium myſterium accurate inquirentes, Dei Patris Verbum admirabili inexplicabilique modo, ſancto corpori animam rationis compotem habenti unitum dicimus; atque ita quoque unum eſſe Filium intelligimus, quemadmodum nimirum & in nobis ipſis cernere licet; Sunt ſane anima & corpus naturæ diverſæ, at duo hæc inter ſe conjuncta unum animal conſtituunt Verum ſunt qui aliter hæc habere opinantur. Statuunt hi nobis hominem ſeorſum per ſe, eumque Dei Patris Verbo ſecundum ſolam dignitatem, ſive auctoritatem conjunctum dicunt; ſecundum naturalem autem, hoc eſt, veram unionem, & ut nos credimus, nequaquam.

Ephes. 2. 6. Nam ita etiam divina ſcriptura dicit: *Et eramus natura filii iræ, ſicut & ceteri;* illud, *natura*, ſumens pro, Vere. Qui itaque ſubſiſtentias poſt unionem dividunt, & ſingulas, hoc eſt, Deum & hominem, ſeparatim ponunt, talemque illarum copulam confingunt, quæ ſecundum ſolam dignitatem contingit, illi duos omnino Filios conſtituunt; cum tamen divina ſcriptura unum

Ἐπίλυσις τρίτη.

Τῆς μὲν σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ μονογενοῦς παραδραγμονεῖν τὸ μυστήριον, παραδόξως τε, καὶ ἀπορρήτως ἰωάσθαί φαμεν ἁγίῳ σώματι ψυχὴν ἔχοντι λογικὴν, τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον· ἕνα τε καὶ ὕπως νοοῦμεν υἱόν, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἔξεστιν ἰδεῖν, ἑτεροφυᾶ μὲν τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, πλὴν εἰς ἓν ἄμφω ζῷον συντεθειμένα. ἀλλ' οὐχ ὕπως ταῦτ' ἔχειν ὑπονοοῦσι τινές. ἄνθρωπον δὲ διϊσάντες ἡμῖν ἀνὰ μέρος καὶ ἰδικῶς, συνῆφθαί φασιν αὐτὸν τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς φωτὶ λόγῳ κατὰ μόνην τὴν ἀξίαν, ἤγουν τὴν αὐθεντίαν. ὁ καθ' ἕνωσιν φυσικὴν, τουτέστιν ἀληθῆ, καὶ καθάπερ ἡμεῖς πιστεύομεν· ὕπω γὰρ φησι καὶ ἡ θεία γραφή· καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, τὸ φύσει, ἀντὶ τοῦ, ἀληθῶς, λαμβάνουσα. οἱ διαιροῦντες τοίνυν τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, καὶ ἀνὰ μέρος τιθέντες ἑκατέραν. τουτέστιν ἄνθρωπον, καὶ Θεὸν, ἐπινοοῦντες καὶ συνάφειαν αὐτοῖς τὴν κατά γε μόνην τὴν ἀξίαν, δύο πῶς πάντως ἰσῶσιν υἱούς· καίτοι τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἕνα λεγούσης

D

E

Ephes. 2. 6.

σης υἱὸν ; καὶ κύριον . ὥστε μιᾷ τινὶ ἀῤῥήτῳ σύνο-
σιν, καὶ Θεοῦ ὀνομάσης τὸν Ἐμμανουὴλ, σαρκω-
θέντα τε, καὶ ἀνθρωπήσαντι νοεῖμεν ἡμεῖς τὸν ἐκ
Θεοῦ πατρὸς λόγον · κἂν ἄνθρωπον εἴπῃς, ὁδὲ
ἧττον ἐκεῖνον αὐτὸν, ἐν τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέ-
ροις * καθηγμένον οἰκονομικῶς ἐπιγινωσκομεν .
γεγονέναι δὲ φαμεν αὐτὸν ἁπτὸν τὸν ἀναφῆ · ὁ-
ρατὸν τὸν ἀόρατον . ὁ γὰρ ἰδίου ἀλλότριον αὐτοῦ
τὸ σῶμα αὐτῷ σῶμα , ὃ καὶ ἅπτον εἶναί φα-
μεν, καὶ ὁρατόν. τοὺς δὲ μὴ ὕτω πιστεύοντας, διϊ-
σῶντας δὲ , ὡς ἔφην, τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν
σύνοσιν , καὶ ψιλὴν αὐτῆς συνάφειαν ἐπινοοῦντας
κατὰ μόνην τὴν ἀξίαν , ἤγουν αὐθεντίαν, ἀλ-
λοτρίους τῆς ὀρθῆς * φρονούντων ὁ προκείμενος ἀ-
ναθεματισμός.

* καθηγμένον. οἰκονομικῶς ἐ-πιγινώσκομεν, γεγονέναι, φα-μεν τοίνυν αὐ-τόν

* prima vox est a cod.

* φρονεῖν. αἰ-ρόντων.

Filium & dominum esse affirmet . Quare A
post arcanam illam copulam , hve Deum
nomines Emmanuelem , incarnatum & in-
humanatum Dei Patris Verbum accipimus:
sive hominem dixeris , nos æque illud ip-
sum (Dei Verbum,) per dispensationem in
mensuras humanitatis demissum agnoscimus.
Dicimus itaque ipsum palpabilem factum es-
se, qui impalpabilis est , & visibilem , qui
invisibilis . Non enim alienum erat ab illo
corpus, quod sibi univit , quod utique pal-
pabile & visibile dicimus. Eos vero, qui ita
non credunt, sed subsistentias post unionem,
ut modo ajebam, dividunt; eamque nudam
ipsarum unionem excogitant , quæ in sola
dignitate , sive auctoritate consistit , propo- B
situs hic anathematismus ab iis alienos esse
judicat, qui quæ recta sunt, sentire consue-
verunt.

Ἀναθεματισμὸς δ'.

Εἴ τις προσώποις δυσὶν , ἤγουν ὑποστάσεσι , τάς τε ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς, καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διαιρέμενα φωνὰς , ἢ ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῶν ἁγίων λεγομένας. ἢ παρ' αὐτοῦ περὶ ἑαυτοῦ · καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον ἰδικῶς νοεμένῳ προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ , ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematismus IV.

Si quis duabus personis sive hypostasibus eas voces attribuit , quæ in evangelicis & apostolicis scripturis passim occurrunt; quæve a sanctis de Christo, vel ab ipso quoque Christo de seipso dictæ sunt ; & alias quidem homini veluti seorsum a Dei Verbo considerato adscribit ; alias vero , tamquam Deo convenientes , soli Dei Patris Verbo adaptat; anathema sit. C

Ἐπίλυσις δ'.

Ἐν μορφῇ, καὶ ἰσότητι τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς ὑπάρχων ὁ ἐξ αὐτοῦ λόγος , οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ , καθὼς γέγραπται . καθῆκε δὲ μᾶλλον ἑαυτὸν εἰς ἐκένωσιν σώσεως, καὶ κατεπεφοίτηκεν ἐθελοντὴς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς , ὢν μεθεὶς τὸ εἶναι ὅπερ ἐστὶ , μεμυηκὼς δὲ μᾶλλον καὶ ὕτω Θεὸς, καὶ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος οὐκ ἀτιμάσας μέρος . πάντα τοίνυν αὐτοῦ τὰ θεοπρεπῆ, καὶ ἀνθρώπινα. πῶς γάρ ἔτι κεκένωκεν ἑαυτὸν, εἰ τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέροις * ἐπερυθριᾷ ; καὶ εἰ * παρητεῖτο τὰ ἀνθρώπινα , τίς ὁ * καταθήσας αὐτὸν ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ βίας εἰς τὸ γενέσθαι καθ' ἡμᾶς; πάσας τοίνυν τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις φωνὰς, τάς τε ἀνθρωπίνας, καὶ μὴν καὶ τὰς θεοπρεπεῖς, ἑνὶ προσώπῳ προσάπτομεν. ἐπειδὴ καὶ σύνα. πιστεύομεν υἱὸν εἶναι Χριστὸν Ἰησοῦν , τετέσιν ἀνθρωπήσαντά τε, καὶ σεσαρκωμένον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον . ὥστε κἂν λέγῃ τι τῶν ἀνθρωπίνων, τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ μέροις καταλογιζόμεθα τὰ ἀνθρώπινα. αὐτοῦ γὰρ πάλιν καὶ τὸ ἀνθρώπινον· κἂν ὡς θεὸς διαλέγεται, Θεὸν εἶναι πιστεύοντες τὸν ἀνθρωπήσαντα, πάλιν ὡς ἑνὶ Χριστῷ, καὶ υἱῷ τὰς ὑπὲρ ἀνθρώπου φύσιν προσενεμέμεν φωνάς. οἱ δὲ διϊστάντες εἰς δύο πρόσωπα, δύο πᾶντως ἐπινοοῦσιν υἱούς. ὥσπερ γὰρ τὸν καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπον οὐκ εἰς δύο πρόσωπα διαιρεῖσθαι θέμις, κἂν ἐκ ψυχῆς νοοῖτο, καὶ σώματος, ἀλλ' εἷς ἐστι, καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, ὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐμμανουὴλ. ἐπειδὴ γάρ ἐστιν εἷς υἱὸς, καὶ κύριος, ὁ σεσαρκωμένος, καὶ ἀνθρωπήσας τοῦ Θεοῦ λόγος, ἓν αὐτοῦ πάντως ἐστὶ καὶ πρόσωπον· καὶ αὐτῷ προσενεμέμεν τά τε ἀνθρώπινα διὰ τὴν οἰκονομίαν τὴν μιᾶς σαρκὸς, καὶ μὴν καὶ τὰ θεῖα διὰ

* ἐπερυθριᾷ

* παρητεῖτο. * κατεθήσας * κάτεβήσας

Φιλιπ. 2.

Dei Patris Verbum in ejusdem Patris for-
ma & æqualitate existens, non rapinam ar-
bitratum est esse se æquale Deo , ut scri- Philipp. 2
ptum est, sed potius seipsum sponte exina-
nivit , & ad nostra se demisit , non amit-
tens esse quod est, sed magis etiam hoc pa-
cto. Deus permanens , & nihil eorum quæ
ad humanæ naturæ conditionem pertinent ,
aspernatus . Sunt itaque illius omnia , non
solum divina , verum etiam humana Qua
enim ratione se ipsum exinanivit, si huma- D
næ naturæ partes erubuit ? Et si humana
aversatus est, quis illum tamquam necessita-
te aut vi ad hoc impulit , ut nobis similis
fieret ? Omnes itaque evangelii voces , sive
illæ humanum quid sonant , sive divinum ,
uni personæ tribuimus : nam & Christum
Jesum, hoc est inhumanatum & incarnatum
Dei Verbum, unum filium esse credimus .
Quare si quid humanum prædicat , hoc ad
humanitatis ejus conditionem transferemus;
(est enim illius & ipsa quoque humanitas)
si vero loquatur ut Deus, uni rursum Chri-
sto & Filio assignabimus voces supra natu-
ram hominis , Deum inhumanatum illum
esse credentes. Qui vero illum in duas per- E
sonas dividunt , necessario duos quoque fi-
lios confingunt. Sicut enim homo ex nobis
quilibet, licet ex anima & corpore constitu-
tus intelligatur, non geminus , sed unus &
idem homo est: ita de Emmanuele quoque
nobis cogitandum est . Quia namque Dei
Verbum incarnatum & homo factum, unus
est filius & dominus, una etiam omnino est
ipsius persona : eique tribuemus & humana
propter illius cum carne dispensationem, &
divina propter inexplicabilem ejusdem ex
Patre generationem. Ceterum qui illum in

ho-

homine ſeparatim dividunt, tamquam qui alius a Dei Verbo ſit Filius, & in Deum ſeorſum, tamquam qui alius ſit filius, duos filios aſſerentes propoſiti anathematiſmi virtuti merito ſubduntur.

A τὼ ἐκ Θεῦ πατρὸς ἀπόῤῥητον ὑφύνησιν. οἱ δὲ διϊσῶντες, ⁊ ἀπομερίζοντες εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, ὡς ἕτερον ὄντα υἱὸν παρὰ τὸν ἐκ Θεῦ λόγον, ⁊ εἰς Θεὸν ἰδικῶς, ὡς ἕτερον ὄντα υἱόν, δύο λέγοντες υἱούς, ὑποφέρονται δικαίως τῇ δυνάμει τῦ προκειμένυ ἀναθεματισμῦ.

Anathematiſmus V

Si quis dicere audet, Chriſtum hominem deiferum, ac non potius verum Deum eſſe, utpote unicum ac naturalem filium; quatenus nimirum Verbum caro factum, carni & ſanguini perinde ac nos communicavit; anathema ſit.

Ἀναθεματισμὸς ε'.

Εἴ τις τολμᾷ λέγειν θεοφόρον ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν, ⁊ οὐχὶ δὴ μᾶλλον Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν, ⁊ υἱὸν ϕύσει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος, ⁊ κεκοινώνηκε παραπλησίως ἡμῖν αἵματος, ⁊ σαρκός, ἀνάθεμα ἔστω. Ebr. 2.

B

Declaratio quinta.

Verbum Dei carnem eſſe factum, dicit magnus ille evangeliſta Joannes: non quod propria natura tranſmutata, aut converſa in carnem tranſierit, ſicut jam ante expoſitum eſt, (expers enim mutationis eſt ut Deus) ſed quia æque ac nos, carnis & ſanguinis particeps, & homo effectum eſt. Sacra enim ſcriptura hominem ſuo more carnem appellat; ſcriptum eſt enim: *Quia videbit omnis caro ſalutare Dei*. Sed impiorum dogmatum inventores, Neſtorius, & qui illum ſectantur, aut eadem cum illo ſapiunt, incarnationis quidem vocem confiteri ſe ſimulant, attamen Dei Verbum ſecundum veritatem incarnatum, hoc eſt, manendo quod erat, hominem noſtri ſimilem factum eſſe negant. Affirmant autem, unigenitum Dei Verbum in homine ex ſancta virgine nato perinde ac in uno aliquo ex ſanctis inhabitaſſe, ita ut jam non oporteat confiteri, quod unus ſit Chriſtus & Filius & dominus & adorandus; ſed tamquam homo per ſe & ſeparatim intellectus, ob ſolam copulationem in unione dignitatis honoratus, ſimul adoretur, & conglorificetur. Habitat quidem nobis omnium Deus per Spiritum ſanctum. Dixit enim jamdudum per unum e ſanctis prophetis: *Quoniam inhabitabo in eis, & inambulabo, & ero ipſius Deus, & erunt mihi populus*. Scribit & beatus Paulus quoque: *Neſcitis quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis?* Et ipſe Chriſtus de ſanctis ſuis prophetis, ſive de ſanctis, qui anteceſſerant, ait: *Si illos dixit deos, ad quos ſermo Dei factus eſt: quem Pater ſanctificavit, & miſit in mundum, vos dicitis, Quia blaſphemas; quia dixit: Filius Dei ſum*: Sed non ita Deus in Chriſto habitat, ſicut in nobis. Erat enim natura Deus, nobis ſimilis factus, unuſque ac ſolus Filius, etiam cum caro factus eſt. Quicumque igitur deiferum hominem eum eſſe dicere audent, ac non potius Deum hominem factum, neceſſario in propoſitum anathematiſmum incidunt.

Joan. 1. Luc. 3. 6. 2. Cor. 6. ex Levit. 26. 2. Cor. 3. Joan. 10. 35.

C D E

Ἐπίλυσις ε'.

Σάρκα γεγενῆσθαι, ϕησὶν ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τὸν τῦ Θεῦ λόγον, ὐ κατὰ μετάϐασιν, ἢ τροπὴν τῆς ἰδίας ϕύσεως εἰς σάρκα μεταπεποιημένου, καθάπερ ἤδη προεῖπομεν, ἔχει γὰρ τὸ ἀναλλοίωτον ὡς Θεὸς, ἀλλ' ὅτι κεκοινώνηκεν ἡμῖν παραπλησίως αἵματος, ⁊ σαρκὸς, ⁊ γέγονεν ἄνθρωπος· ἔθος γὰρ τῇ θεοπνεύστῳ γραϕῇ, σάρκα τὸν ἄνθρωπον ὀνομάζειν· γέγραπται γάρ· ὅτι ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τῦ Θεῦ, ἀλλ' οἱ τῆς ἀνοσίων δογμάτων αἱρετικὶ, Νεστόριός τε, ⁊ οἱ σὺν αὐτῷ, ἤτοι τὰ αὐτὰ ϕρονοῦντες ἐκείνῳ, ὑποκρίνονται μὲν ὁμολογεῖν τὼ τῦ σεσαρκῶσθαι ϕωνήν· ὐ μὴν * ὅτε ⁊ σαρκωθεῖναί ϕασι κατὰ ἀλήθειαν τὸν τῦ Θεῦ λόγον. τετέσιν ἄνθρωπον * γεγενῆσθαι καθ' ἡμᾶς, μὴ τῦ μεῖναι ὃ ἦν. ἀλλὰ γὰρ ὡς εἰς ἄνθρωπον τῆς ἁγίας Τριάδος ἐνῳκημένον κατοικῆσαι διϊσχυρίζονται τὸν μονογενῆ τῦ Θεῦ λόγον· ἵνα μηκέτι Χριστὸς εἷς ὁμολογῆται ⁊ υἱὸς, ⁊ κύριος, ⁊ προσκυνητὸς. ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος ἰδικῶς, ⁊ καταμόνας νοούμενος, μόνῃ σωαφείᾳ τῇ κατὰ τὼ ὁμότιμον τῆς ἀξίας τετιμῦσθαι, συμπροσκυνῆται, ⁊ συνδοξάζηται. κατοικεῖ * γὰρ ἐν ἡμῖν ὁ τῆς ὅλων Θεὸς διὰ τῦ ἁγίυ πνεύματος. ⁊ γεγὲν * πάλαι μὲν ἔϕασκε διὰ τῶν τῆς ἁγίων προϕητῶν· ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, ⁊ ἐμπεριπατήσω, ⁊ ἔσομαι αὐτοῖς Θεὸς, ⁊ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός. γράϕει δὲ ⁊ ὁ μακάριος Παῦλος· ἢ οἴδατε, ὅτι ναὸς Θεῦ ἐστε, ⁊ τὸ πνεῦμα τῦ Θεῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; ἐϕη δὲ ⁊ αὐτὸς ὁ Χριστὸς περὶ τῆς ἁγίων αὐτῦ προϕητῶν, ἤτοι τῆς προγεγονότων ἁγίων· εἰ ἐκείνους εἶπε θεὺς, πρὸς ὃς ὁ λόγος τῦ Θεῦ ἐγένετο, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε, ⁊ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασϕημεῖς, ὅτι εἶπον· υἱὸς τῦ Θεῦ εἰμί; ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ἐν ἡμῖν οἰκεῖ Θεὸς, ἕτω ⁊ ἐν Χριστῷ· Θεὸς γὰρ ϕύσει ὢν, πεϕηνὼς καθ' ἡμᾶς, ἐγένετο, ⁊ μόνος υἱὸς, ⁊ ὅτε γέγονε σάρξ. οἱ τοίνυν τολμῶντες λέγειν θεοϕόρον ἄνθρωπον ὑπάρχειν αὐτὸν, ⁊ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν, ὑποπίπτουσιν ἀναγκαίως τῷ προκειμένῳ ἀναθεματισμῷ. Γαλ. 2. Luc. 3. 6. 1. Kορ. 6. 16. 2. Kορ. 6. 16. Λευῖτ. 26. 1. Kορ. 3. 16. Joan. 10. 35.

* ὅτι, ἢ, ἔτι γεγονέναι. * μὲν γὰρ. πάλιν.

Anathematiſmus VI.

Si quis Dei Patris Verbum, Chriſti Deum vel dominum eſſe dixerit; & non potius Deum ſimul & hominem eumdem confeſſus fuerit, prout Verbum caro factum eſt ſecundum ſcripturas; anathema ſit.

Ἀναθεματισμὸς ϛ'.

Εἴ τις Θεὸν, ἢ δεσπότην εἶναι λέγει τὸν Χριστὸν, ὐ τὸν ἐκ Θεῦ πατρὸς λόγον, ⁊ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ ὁμῶς τε Θεὸν, ⁊ ἄνθρωπον, ὡς γεγονότος σαρκὸς τῦ λόγυ κατὰ τὰς γραϕάς· ἀνάθεμα ἔστω.

Ἐπί-

A

Ἔπίλυσις ς'.

Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ εἷς τε, καὶ μόνος, καὶ κατὰ ἀλήθειαν υἱὸς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καὶ πατὴρ, γέγονε σὰρξ ὁ λόγος· καὶ * συγκατάρχει τῇ ὅλων ὁμοῦ τῷ ἰδίῳ ἡγουμένῃ· κάμπτει τε αὐτῷ πᾶν γόνυ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· καὶ ἐξομολογεῖται πᾶσα γλῶσσα, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. ἔστι τοίνυν ὁ αὐτὸς μιᾷ τῇ ὅλων κύριος, καθὸ νοεῖται, καὶ ἔστι Θεὸς, εἰ καὶ μὴ δίχα σαρκὸς μιᾷ τιὼ ἀνθρώπησιν. αὐτὸς δὲ ἑαυτοῦ οὔτε Θεὸς, οὔτε δεσπότης· καὶ γὰρ ἔστι τῆς ἀτοπωτάτων, μᾶλλον δὲ δυσσεβείας ἁπάσης ἐπίμεστον ἀληθῶς, τὸ οὕτω φρονεῖν, ἢ λέγειν· εἰκότως ἂν ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ γέγονεν ὁ προκείμενος ἀναθεματισμός.

* συναρχει. Philipp. 2. 10.

Ἀναθεματισμὸς ζ'.

Εἴ τις φησὶν ὡς ἄνθρωπον ἐνεργῆσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Ἰησοῦν, καὶ τιὼ τοῦ μονογενοῦς δόξαν περιῆφθαι ὡς ἑτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπάρχοντι, ἀνάθεμα ἔστω.

Declaratio ſexta.

Dominus noſter Jeſus Chriſtus unus & ſolus & ſecundum veritatem Dei Patris Filius, Verbum caro factum eſt, & una cum genitore ſuo omnibus dominatur: ipſique *flectitur omne genu, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum; & omnis lingua confitetur, quia dominus Jeſus Chriſtus in gloriam Dei Patris*. Idem itaque quatenus intelligitur & eſt Deus; licet poſt inhumanationem carnis expers non ſit, univerſorum dominus eſt: at vero ſui ipſius nec Deus, nec dominus eſt: hoc enim abſurdiſſimum eſt, B imo potius omni impietate vere plenum, ſi ita ſentias, aut dicas. Merito proinde contra hoc ipſum præſens anathematiſmus ſtatuitur.

Philipp. 2. 10.

Anathematiſmus VII.

Si quis Jeſum tamquam hominem a Dei Verbo operante motum habuiſſe, unigenitique gloriam illi, tamquam alteri cuipiam ab ipſo Verbo, adveniſſe dixerit, anathema ſit.

Ἔπίλυσις ζ'.

Ὅτε τιὼ κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ μονογενοῦς εὐηγγελίζετο τῇ ἁγίᾳ παρθένῳ ὁ μακάριος Γαβριὴλ· τέξῃ, φησὶν, υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ὠνόμασαι δὲ καὶ Χριστὸς, διὰ τὸ κεχρίσθαι μεθ' ἡμῶν ἀνθρωπίνως, κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν· ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καὶ τοι γὰρ ὑπάρχων αὐτὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος χορηγὸς, καὶ οὐκ ἐκ μέτρου διδοὺς τοῖς ἀξίοις αὐτὸ, πλήρης γάρ ἐστι, καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, οἰκονομικῶς ὡς ἄνθρωπος κεχρίσθαι λέγεται, νοητῶς, καὶ οὐκ ἀνθρωπίνως κατιπτάντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἵνα καὶ ἐν ἡμῖν καταμείνῃ· καί τοι διὰ τιὼ ἐν Ἀδὰμ παράβασιν ἀποφοιτήσαν ἐν ἀρχαῖς. αὐτὸς οὖν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος σὰρξ γενόμενος, κέκληται Χριστός· καὶ τιὼ Θεῷ πρέπουσαν δυνάμιν ἰδίαν ἔχων, ἐνεργάζετο παράδοξα. οἱ τοίνυν λέγοντες τὴν Χριστοῦ δυνασείαν τιὼ τοῦ μονογενοῦς δόξαν περιῆφθαι, ὡς ὄντος ἑτέρου τοῦ μονογενοῦς παρὰ τὸν Χριστὸν, δύο φρονοῦσιν υἱούς· καὶ τὸν μὲν ἐνεργοῦντα, τὸν δὲ ἐνεργούμενον, ὡς ἄνθρωπον ὅμα τῷ καθ' ἡμᾶς· ταύτῃ τοι καὶ ὑποφέρονται τῇ δυνάμει τοῦ ἀναθεματισμοῦ.

Luc. 1. 31. Matth. 1. 21. Pſalm. 44. 8. Joan. 3. 34. Joan. 1. 16.

C Cum beatus Gabriel unigeniti Filii Dei generationem ſecundum carnem ſanctæ virgini annunciaret: *Paries*, ajebat, *filium*, & *vocabis nomen ejus Jeſum. Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum*. Nominatus autem & Chriſtus eſt, propterea quod ſecundum humanam naturam nobiſcum unctus eſt, juxta illud Pſalmiſtæ: *Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo exultationis præ conſortibus tuis*. Quamvis enim ille Spiritum ſanctum largiatur, neque ad menſuram his, qui digni ſunt, eum largiatur, (eſt enim plenus, & *de plenitudine ejus nos omnes accepimus*, ſicut ſcriptum eſt;) attaD men ut homo eſt, diſpenſatorie unctus dicitur, ſpiritaliter, & non humano more, devolante ſuper ipſum Spiritu ſancto, ut maneat in nobis etiam, a quibus propter Adæ tranſgreſſionem initio receſſerat. Ipſum itaque unigenitum Dei Verbum incarnatum Chriſtus appellatum eſt: & cum propriam potentiam habeat Deo dignam, miranda operatum eſt. Qui ergo Chriſti potentiæ unigeniti gloriam acceſſiſſe dicunt, quaſi unigenitus alter ſit a Chriſto, duos Filios eſſe ſentiunt; alterum quidem operantem; alterum vero alterius vi, tamquam hominem nobis ſimilem, impulſum; in hujus anathematiſmi pœnam incidunt.

Ἀναθεματισμὸς η'.

Εἴ τις τολμᾷ λέγειν τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ * συγχρηματίζειν Θεὸν, ὡς ἕτερον ἑτέρῳ· τὸ γὰρ, σιὼ, ἀεὶ προσιὸν τοῦτο νοεῖν ἀναγκάσει· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μιᾷ προσκυνήσει τιμᾷ τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ μίαν αὐτῷ τὴν * ὁμολογίαν συνάπτει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος· ἀνάθεμα ἔστω.

* συγχηματίζειν.

* δοξολογίαν ἀνάπτει alias ἀναπέμπει.

E

Anathematiſmus VIII.

Si quis dicere audet, hominem aſſumptum una cum Dei Verbo adorandum, & conglorificandum, & Deum, tamquam alterum cum altero, connominandum eſſe (hunc enim intellectum particula, Cum, adjecta, perpetuo ac neceſſario affert) & non potius una adoratione Emmanuelem honorat, unamque illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum eſt caro; anathema ſit.

De-

A

Declaratio octava.

Baptizati sumus in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Filium, & in unum quoque Spiritum sanctum. *An ignoratis, fratres,* (ait beatus Paulus) *quia quicumque in Christum Jesum baptizati sumus, in mortem ipsius baptizati sumus? Consepulti ergo sumus cum illo per baptismum in mortem; ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Credidimus itaque, & baptizati sumus in unum, ut dixi, Filium dominum nostrum Jesum Christum, hoc est, incarnatum, hominemque factum Dei Patris Verbum; unumque existentem & Deum adorare edocti sumus, ac supernæ virtutes nobiscum. Scriptum est enim: *Cum autem introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei.* Factus est autem Unigenitus primogenitus, quando homo nobis similis apparuit; tunc enim illorum quoque frater appellatus est, qui illum diligunt. Si quis ergo illum simul adorari dicit, tamquam hominem seorsum, cum Dei Patris Verbo tamquam altero ab ipso, & non secundum veram unionem conjungens in unum Christum & Filium & dominum, una adoratione honorat, juste virtuti hujus anathematismi subjicitur.

Rom. 6. 3.

Hebr. 2. 6.

Psalm. 96.

Ἐπίλυσις ή.

Εἰς ἕνα Θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, καὶ εἰς ἕνα υἱὸν, καὶ μὴν καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον βεβαπτίσμεθα· εἶτα, φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος, οὐκ οἴδατε, ὅτι ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος αὐτοῦ εἰς τὸν θάνατον. ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. πεπιστεύκαμεν τοίνυν, καὶ βεβαπτίσμεθα εἰς ἕνα, καθάπερ ἔφην, υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, B τουτέστι, σεσαρκωμένον τε, καὶ ἐνανθρωπήσαντα τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε ὄντα * Θεὸν προσκυνεῖν δεδιδάγμεθα, καὶ μεθ' ἡμῶν αἱ ἄνω δυνάμεις· γέγραπται γάρ· ὅταν δὲ * προσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν * αὐτὸν πάντες ἄγγελοι Θεοῦ· γέγονε δὲ πρωτότοκος ὁ μονογενὴς, * ὅτι καὶ ἄνθρωπος πέφηνε καθ' ἡμᾶς· τότε γὰρ καὶ ἀδελφὸς κεχρημάτικε τῶν ἀγαπώντων αὐτόν. εἴ τις τοίνυν * συμπροσκυνεῖσθαί φησιν ὡς ἄνθρωπον ἰδικῶς * ἑτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπάρχοντι τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ, καὶ οὐχὶ καθ' ἕνωσιν ἀληθῆ συνενεγκὼν εἰς ἕνα Χριστὸν, καὶ υἱὸν, καὶ κύριον, μιᾷ προσκυνήσει τιμᾷ, ὑποφέρεται δικαίως C τῇ δυνάμει τοῦ ἀναθεματισμοῦ.

Ρωμ. 6. 3

* καὶ Θεόν

* εἰσαγάγῃ.

Ἑβρ. 1. 6.

Ψαλμ. 96.

* αὐτῷ.

* ὅτι καὶ

* προσκυνεῖσθαι.

* καὶ ὡς ἑτέρῳ

Anathematismus IX.

Si quis unum dominum Jesum Christum a spiritu clarificatum dixerit, propria virtute ipsius, tamquam aliena utentem; ac vim & efficaciam ab eodem accepisse, qua contra immundos spiritus operaretur, & divina inter homines miracula patraret, ac non potius ipsum Spiritum, per quem divina signa edidit, illius proprium esse confessus fuerit; anathema sit.

Ἀναθεματισμὸς θ'.

Εἴ τίς φησι, τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν * δοξάζεσθαι παρὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χρώμενον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν δυνασθαι κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ τὸ πληροῦν εἰς ἀνθρώπους τὰς * θεοσημίας, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμά φησι, δι' οὗ καὶ ἐνήργησε τὰς * θεοσημίας, ἀνάθεμα ἔστω.

* δεδοξάσθαι

* θεοσημείας

* θεοσημείας

Declaratio nona.

D

Et si unigenitum Dei Verbum homo factum est, mansit tamen Deus omnia præter solam paternitatem cum Patre communia habens: Spiritumque sanctum, qui ex ipso est, ipsique essentialiter inest, proprium habens, divinæ potentiæ signa operabatur. Quare posteaquam homo factum est, Deus etiam sic permansit; atque ita propria per Spiritum virtute miracula patrabat. Qui vero dicunt, illum, tamquam unum quempiam e nobis, hoc est e sancti Spiritus operatione clarificatum, eaque, non ut propria, sed tamquam aliena, & quæ Deum non deceat, usum, nec non quasi Spiritus gratia ad cœlos esse assumptum: illi merito anathematismi hujus virtuti subjacebunt.

Ἐπίλυσις θ'.

Ἄνθρωπος γεγονὼς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ἀπομεμένηκε καὶ οὕτω Θεὸς, πάντα ὑπάρχων ὅσα καὶ ὁ πατὴρ, δίχα μόνου τοῦ εἶναι πατήρ· καὶ ἴδιον ἔχων τὸ ἐξ αὐτοῦ, καὶ οὐσιωδῶς ἐμπεφυκὸς αὐτῷ πνεῦμα ἅγιον, εἰργάζετο τὰς * θεοσημίας· ὥστε καὶ ἄνθρωπος γεγονὼς, ἐπιμεμένηκε καὶ οὕτω Θεός· ὥστε ἰδίᾳ δυνάμει τῇ διὰ τοῦ πνεύματος ἐπλήρου τὰ θαύματα. οἱ δὲ λέγοντες, ὡς ἄνθρωπον ἕνα τὸν καθ' ἡμᾶς, ἤγουν τῶν ἁγίων, δεδοξάσθαι αὐτὸν τῇ διὰ τοῦ πνεύματος ἐνεργείᾳ, οὐχ' ὡς ἰδίᾳ μᾶλλον, ἀλλ' ὡς ἀλλοτρίᾳ, καὶ οὐ θεοπρεπεῖ χρώμενον, καὶ ὡς ἐν χάριτος μέρει λαβεῖν παρὰ τοῦ πνεύματος E τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν· ὑποκείσονται δικαίως τῇ δυνάμει τοῦ ἀναθεματισμοῦ.

* θεοσημείας

Anathematismus X.

Confessionis nostræ pontificem & apostolum factum esse Christum, scriptura divina docet: obtulisse quoque semetipsum pro nobis Deo & Patri & in odorem suavitatis. Si quis ergo dixerit, pontificem & apostolum nostrum non esse ipsum Dei Verbum,

Hebr. 3.

Ephes. 5. 2.

Ἀναθεματισμὸς ι'.

Ἀρχιερέα, καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι Χριστὸν ἡ θεία λέγει γραφή· προσκεκομικέναι δὲ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ, καὶ πατρί. εἴ τις τοίνυν ἀρχιερέα, καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαί φησιν οὐκ αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λό-

Ἑβρ. 3.

Ἐφεσ. 5.

λόγον, ὅπερ γέγονε σὰρξ, καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον παρ' αὐτὸν, ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικὸς · ἢ εἴτις λέγει * ὑπὲρ ἑαυτῆ προσενεγκεῖν αὐτὸν τὴν προσφορὰν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ μόνων ἡμῶν· ὁ γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν· ἀνάθεμα ἔσω.

A posteaquam caro & homo nobis similis factum est; sed hominem illum, qui ex muliere natus est, quasi alterum quempiam ab ipso diversum: aut si quis Christum pro seipso quoque, & non potius pro nobis solis sacrificium obtulisse dixerit (neque enim oblatione egebat, qui peccatum non novit) anathema sit.

* καὶ ὑπέρ.

Ἀπίλυσις ί.

Σμικρὰ μὴν ὁμολογεῖται τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς φωτὶ λόγῳ τὰ ἀνθρώπινα. πλὴν ἀλλ' οὐκ ἀπόβλητα διὰ τὴν οἰκονομίαν. κύριος γὰρ ὢν τῶν ὅλων κατὰ φύσιν, καθῆκεν ἑαυτὸν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς, μορφὴν δέλου λαβών· καὶ κεχρημάτικεν ἡμῶν καὶ ἀρχιερεὺς, καὶ ἀπόστολος, τῆς τῆς ἀνθρωπότητος μέτρων καὶ εἰς τοῦτο καλέντων αὐτόν· προσκεκόμικε δὲ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ καὶ πατρί· μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκε τοὺς ἁγιαζομένους εἰς τὸ διηνεκὲς, καθὰ γέγραπται. ἀλλ' οὐκ * οἶδ' ὅπως οἱ ἑτερόφρονες οὐκ αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον ἄνθρωπον γεγονότα διϊσχυρίζονται, χρηματίσαι τε καὶ ἀπόστολον, καὶ ἀρχιερέα, τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἕτερόν τινα παρ' αὐτὸν ἄνθρωπον ἰδικῶς, τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεγενημένον φασὶ χρηματίσαι καὶ ἀπόστολον, καὶ ἀρχιερέα, καὶ κατὰ προκοπὴν εἰς τὸ ἐλήλυθέναι, καὶ οὐχ ὑπέργε * μόνων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσενεγκεῖν ἑαυτὸν εἰς θυσίαν τῷ Θεῷ, καὶ πατρί· ὅπερ ἐστὶ τῆς ὀρθῆς, καὶ ἀμωμήτου πίστεως ἀλλότριον παντελῶς· ὁ γὰρ ἐποίησεν ἁμαρτίαν· ὁ δὲ χρείττων ὢν τοῦ πλημμελεῖν, οὐδ' ἁμοιρήσας ἁμαρτίας παντελῶς, οὐκ ἂν ἐδεήθη θυσίας τῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ. ἐπειδὴ δὲ τὸ εἰκὸς παρωθοῦμεν, δύο δὴ πάλιν υἱοὺς ἐπινοοῦσιν οἱ ἑτερόφρονες, ἀναγκαίως γέγονεν ὁ ἀναθεματισμὸς, ἐμφανῆ καθιστῶν τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν.

Exigua sane sunt Verbo, quod ex Deo Patre ortum est, quæ humana sunt; attamen propter dispensationem non rejicienda. Cum enim secundum naturam universorum dominus esset, servili forma accepta, in ea quæ nostra sunt, semetipsum demisit; appellatusque est noster pontifex & apostolus, humanæ naturæ conditionibus ad hoc etiam ipsum vocantibus. *Obtulit autem semetipsum pro nobis Deo Patri in odorem suavitatis. Una quippe oblatione consummavit sanctificatos in sempiternum*, sicut scriptum est. At nescio quomodo qui secus sentiunt, non ipsum Dei Verbum hominem factum extitisse, & apostolum ac pontificem confessionis nostræ, sed quasi diversum quempiam ab ipso hominem seorsum e sancta Virgine natum, & apostolum ac pontificem vocatum fuisse contendunt; & proficiendo ad hoc evectum esse: nec pro nobis solis semetipsum Deo & Patri in sacrificium obtulisse, sed etiam pro seipso: id quod a recta inculpataque fide omnino est alienum, peccatum enim non fecerat. Qui autem delicto superior, peccatique prorsus expers erat, oblatione pro se nullo pacto opus habebat. Quoniam vero qui contra sentiunt, duos rursus Filios absurde comminiscuntur, operæ pretium fuit, ut hic quoque anathematismus assignaretur, qui impietatem illorum perspicuam redderet.

Ibidem. Hebr. 10.

* οἶδα πῶς.

* μᾶλλον ὑμῶν, οὐ ἑαυτῆ προσενεγκεῖν.

Ἀναθεματισμὸς ιά.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν, συνημμένου μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν ὡς * μόνην οἰκησιν ἐσχηκότος, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιὸν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν * ἰδίαν τοῦ λόγου τοῦ τὰ πάντα ζωοποιεῖν ἰσχύοντος· ἀνάθεμα ἔσω.

D Si quis domini carnem vivificam, ipsiusque Verbi, quod ex Deo Patre est, propriam esse negaverit, sed veluti alterius cujuspiam ipsi Verbo secundum dignitatem conjuncti, hoc est, ut divinam tantum inhabitationem sortiti, ac non potius vivificam esse dixerit, ut modo meminimus, eo quod Verbi, quod omnia vivificare potest, facta sit propria; anathema sit.

* μόνην θείαν οἴκησιν.

* ἰδίαν.

Ἐπίλυσις ιά.

Τὴν ἁγίαν, καὶ ζωοποιὸν, καὶ ἀναίμακτον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τελοῦμεν θυσίαν, οὐχ οἷος τῆς καθ' ἡμᾶς, καὶ ἀνθρώπου κοινοῦ σώματος εἶναι πιστεύοντες τὸ προκείμενον, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τίμιον αἷμα, δεχόμενοι δὲ μᾶλλον ὡς ἴδιον σῶμα γεγονὸς, καὶ μυστικὸν καὶ αἷμα τοῦ τὰ πάντα * ζωογονοῦντος λόγου. κοινὴ γὰρ σὰρξ ζωοποιεῖν οὐδύναται. καὶ τέτου μάρτυς αὐτὸς ὁ σωτὴρ, λέγων· ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν. ἐπειδὴ γὰρ * ἰδία γέγονε τοῦ λόγου, ταύτην τε νοεῖται καὶ ἔστι ζωοποιὸς, καθάφησιν αὐτὸς ὁ σωτὴρ· καθὼς ἀπέσταλέ με ὁ ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος * ζήσει.

E Sanctum ac vivificum incruentumque in ecclesiis sacrificium peragimus; corpus quod proponitur, similiter & pretiosum sanguinem, non communis, nobisque similis hominis cujuspiam esse credentes, sed potius tamquam proprium corpus effectum, & sanguinem etiam Verbi, quod omnia vivificat, accipientes. Siquidem communis caro vivificare non potest. Et hoc Salvator ipse testatum facit: *Caro*, inquiens, *non prodest quidquam; spiritus est qui vivificat*. Quia enim caro Verbi facta est propria, ob id intelligitur & est vivifica, quemadmodum ipse salvator ait: *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat*

Joan. 6.

Ibidem.

* ζωοποιοῦντος.

Joan. 6. 63.

* ἰδία.

* ζήσει.

ducat me, & ipse vivet propter me itaque Nestorius, & qui cum illo sentiunt, mysterii hujus virtutem temere dissolvant; propterea, & id quidem admodum convenienter, editus est hic anathematismus.

Cum A τιμ δι' ἐμέ. ἐπειδὴ δὲ Νεσορίος καὶ οἱ τὰ αὐτῷ φρονοῦντες παραλύουσιν ἀμαθῶς τὸ μυστηρίου τιμὴν δυνάμιν, ταύτη τοι, καὶ μάλα εἰκότως, γέγονεν ὁ ἀναθεματισμός.

Anathematismus XII.

Si quis non confiteatur, Dei Verbum carne passum & crucifixum esse, mortemque carne gustasse · necnon primogenitum ex mortuis factum esse; quatenus nimirum ut Deus, vita & vivificans, est; anathema sit.

Coloss. 2.

Ἀναθεματισμὸς ιβ'.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον παθόντα σαρκὶ, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκὶ, καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκὶ, γεγονότα δὲ πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν, κατὰ τὸ ζωὴ ἐστι, καὶ ζωοποιὸς, ὡς Θεὸς, ἀνάθεμα ἔστω. Κολασσ. 1 τε.

Declaratio duodecima.

Impatibile & immortale est Dei Patris Verbum, altior est enim divina illa & incorruptibilis natura, quam quæ aliquid pati possit, eaque omnia vivificat: quin etiam interitum, & quidquid tristitiam afferre solet, longe exuperat. Verum licet secundum essentiam hoc sit Dei patris Verbum; nihilo minus carnem, quæ mori posset, sibi propriam fecit, ut per hoc, quod pati solitum est, passiones pro nobis ac propter nos in seipsum assumens, nos omnes a morte & corruptione liberaret; suum corpus, ut Deus, vivificans, primitiæque dormientium, ac primogenitus ex mortuis effectum. Neque enim qui propter nos pretiosam perpessus est crucem, mortemque gustavit, communis homo, & a Verbo distinctus sejunctusve erat; sed ipse gloriæ dominus passus est carne, secundum scripturas. Quoniam vero, qui vana impiaque dogmata rectæ sanæque fidei immiscere student, communem hominem crucem pro nobis sustinuisse dicunt; anathematismus hic, qui impietatis illorum magnitudinem aperit, necessario constitutus est.

1. Cor. 15.

Ἐπίλυσις ιβ'.

Ἀπαθὴς μὲν, καὶ ἀθάνατος ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς ἐστι λόγος, * ὡς ἀνωτέρω γὰρ τοῦ πάσχειν ἡ θεία τε, καὶ ἀκήρατός ἐστι φύσις· καὶ αὕτη τὰ πάντα ζωοποιεῖ, καὶ φθορᾶς ἁπάσης κρείττων ἐστὶ, καὶ παντὸς τοῦ λυπεῖν εὐπαθέστερος. ἀλλὰ, καίτοι τοῦτο ἀσιωδῶς ὑπάρχων ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, ἴδιον ἐποιήσατο σάρκα τὸ τοῦ θανάτου δεκτικὸν. ἵνα τῷ πάσχειν εὐπαθέστερα τὰ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ δι' ἡμᾶς, εἰς ἑαυτὸν ἀναλαβὼν πάθη, πάντας ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ καὶ θανάτου, καὶ φθορᾶς, ζωοποιήσας ὡς Θεὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, καὶ ἀπαρχὴ γενόμενος τῶν κεκοιμημένων, καὶ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἦν κοινὸς, ἰδιάζων, καὶ ἀνὰ μέρος νοούμενος παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ὁ δι' ἡμᾶς τὸν τίμιον ὑπομείνας σταυρὸν, καὶ θανάτου γευσάμενος· ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς δόξης κύριος, σαρκὶ πέπονθε κατὰ τὰς γραφάς. ἐπειδὴ δὲ οἱ τὰ κενὰ καὶ * δυσεβῆ δόγματι τῇ ὀρθῇ, καὶ ἀμωμήτῳ πίστει παρεισκρίνειν ἐθέλοντες, ἄνθρωπον φασι κοινὸν ὑπομεῖναι τὸν ὑπὲρ ἡμῶν σταυρὸν, γέγονεν ἀναγκαῖος ὁ ἀναθεματισμὸς, τῆς σύνεσης αὐτοῖς ἀσεβείας ἐμφανίζων τὸ μέγεθος.

* ἀνωτέρω γάρ

1. Kor. 15. 20

* δύσφημα.

CYRILLI ARCHIEPISCOPI

Alexandrini apologeticus pro duodecim capitibus, adversus orientales episcopos.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Ἀλεξανδρείας ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν δώδεκα κεφαλαίων, πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους.

CAP. II.

QUI suam mentem sanctissimo Deo dicarunt, & veritatis dogmatibus patrocinari delegerunt, cavent profana irreligiosorum hæreticorum vaniloquia; ac figentes internum & absconditum cordis oculum in scripturam divinitus inspiratam, sicque bonis cogitationibus eum affatim explentes, iis qui recta pervertunt, obluctantur perquam strenue, quasi dicentes: Zelando zelati sumus domino. Itaque cum Nestorius multas & diversas blasphemias contra Christum salvatorem omnium nostrum effunderet, & quodammodo venerandum & magnum incarnationis sacramentum funditus removeret, non ignorantes ad hæc velle silere periculosum esse, & cum æquissime consuluissemus illi, ut a talibus blasphemiis cessaret, nihilque penitus profeciissemus, necessario tandem ad defendenda pietatis dogmata accessimus, & selectis quibusdam illius blasphemiarum capitibus, ea utiliter anathematizavimus, hoc est, eos qui talia sentire volunt, obtemperantes beato Paulo dicenti: *Si quis vobis evangeliza-*

3. Reg. 17.

Galat. 1.

ΚΕΦ II.

Οἱ τῷ παναγίῳ Θεῷ τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν παρασήσαντες, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι συνειπεῖν ῥηξμβοι, παραιτοῦνται μὲν τὰς βεβήλους * κενοφωνίας τῶν ἀνοσίων αἱρετικῶν, ἐρείσαντες δὲ τὸν ἔσω, καὶ κατακεκρυμμένον ὀφθαλμὸν τῆς καρδίας τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, ὅπως αὐτὸν πλουσίως ἀναμεσώσαντες ἐννοιῶν ἀγαθῶν, τοῖς τὰ ὀρθὰ διαστρέφουσιν ἀντανίσαντες, καὶ μάλα νεανικῶς, μονονουχὶ λέγοντες· ζηλοῦντες ἐζηλώκαμεν τῷ κυρίῳ. Νεσορίου τοίνυν πολλάς τε καὶ διαφόρους κατακέοντος βλασφημίας τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ οἷον ἐκ βάθρων ἀναμοχλεύοντος τὸ σεπτὸν, καὶ μέγα τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον, οὐκ ἀκίνδυνον εἰδότες τὸ ἐπὶ γε τούτοις ἐλέσθαι σιγᾶν, συμβαλόντες τε πλεισάκις αὐτῷ περὶ τοιούτων ἀπέχεσθαι δυσφημιῶν, ὀνήσαντες δὲ παντελῶς οὐδὲ, κεχωρήκαμεν ἀναγκαίως ἐπὶ τὸ χρῖσαι σωθῆναι τοῖς τῆς ἀσεβείας δόγμασιν. ἀπολεξάμενοι δὲ κεφαλαιά τινα τῶν ἐκείνου δυσφημιῶν, τοῦτο χρησίμως ἀνεθεματίσαμεν, ἤτοι τοὺς φρονεῖν ἐθέλοντας αὐτὰ, πειθόμενοι

* ἴσως, καινοφωνίας.

3. Βασιλ. 19. 10

Galat. 1. 8. μμοι λέγοντι τῷ μακαρίῳ Παύλῳ· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔσω· ἀλλὰ κἂν ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμᾶς παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔσω. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως δεδυσφορήκασί τινες ἐπὶ τούτῳ λίαν, ἢ ὁμόφρονες ὄντες, καὶ ἰσογνώμονες, ἢ προσπεμμοι μὴ παραιτεῖσθαι τὴν ὁμοδοξίαν, πειρώμενοι δὲ διὰ παντὸς ἐπικουρεῖν αὐτῷ, καὶ ποιεῖσθαι κατεσυγκεκυμένους τοὺς τῷ σωτῆρι συναγορεύειν ἐθέλοντας. ἀλλ' ἰῶ ἀκόλουθον ἐνοεῖν, ὅτι τοῖς ἑτεροδιδασκάλοις ἐπιτιμᾶν προὔξενησεν ἂν αὐτοῖς τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης τὸ γνήσιον· νῦν δὲ πεπραχασι μὴ ἐχ ὅπερ ἰῶ ἄμεινον· πολλοῦγε καὶ δεῖ· πεποίληται δὲ πολεμιωτάτους, ὧν εἰ γεγόνασι ζηλωταὶ, ἀνεδήσαντο ἂν σὺν αὐτοῖς τῆς ἀφθαρσίας τὸν στέφανον. ἐπιλαμβάνονται τοίνυν τῶν ἀναθεματισμῶν, ὡς ἐκ εὖ γεγονότων· καὶ δὴ καὶ ἑκάστῳ παραθέντες ἐγγράφως τὶ τῆς ἑαυτῶν διανοίας ῥήματι, καὶ ἀσυνέτους τινὰς εἰκῇ μυθίας, συναρπάσειν οἴονται τοὺς ἐντυγχανοντας λόγοις. ἰῶ ἓν ἀναγκαῖον καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀντιπαρεξάγειν τὸ ἀληθὲς, καὶ ἀποκρύεσθαι τὴν κατάρρησιν, ἀποφοιτᾶν τε φιλοσκώμμονας, ἤγουν ἀληθείας ἐρευνητὰς τοὺς δὲ ἐναντίας. προτάξαντες τοίνυν ἕκαστον τῶν ἀναθεματισμῶν, εἶτα τούτοις τὰ παρ' ἐκείνων συντεθειμένα συντάξαντες, παρεξάξαμεν τὰ παρ' ἑαυτῶν, τοῖς τῶν θείων γραφῶν ἐπισήμοσι, δικαίαις οἱανεὶ χρώμενοι, καὶ ψῆφον αἰτοῦντες ὀρθοῦντε, καὶ ἀνεπίπληκτον παρὰ τῶν εἰδότων τὴν ἀλήθειαν.

A verit præter id, *quod accepiſtis*, *anathema ſit* *Sed etſi nos*, *vel angelus de cœlo evangelizaverit vobis præter id*, *quod accepiſtis*, *Anathema ſit*. At neſcio quo pacto id modum gravate tulerint aliqui, vel quod ſint ejuidem ſententiæ ac opinionis cum illo; vel quod ſimulent quidem ſe vitare opinionis ſocietatem, attentent autem modis omnibus ipſum adjuvare, & reddere exoſos eos, qui ſalvatorem Chriſtum defendere volunt. Verumtamen cogitandum erat, quod increpare diverſa docentes, conciliaſſet ipſis amoris in Chriſtum ſinceritatem: nunc autem egerunt quidem non quod fieri oportebat; qui nam? facti autem ſunt infenſiſſimi his, quorum ſi B fuiſſent imitatores, immortalitatis corona cum ipſis redimiti forent. Itaque anathematiſmos reprehendunt, quaſi non recte habeant: atque etiam unicuique ſuæ mentis adinventiones, & ſtultas quaſdam ac frivolas fabulationes ſcribendo appoſuerunt, rati, ſe per fraudem attracturos librorum ſuorum imprudentes lectores. Itaque & nobis neceſſarium fuit e diverſo veritatem opponere, & illorum refellere oblocutionem, ac oſtendere illos dicacitatis ſtudioſos, hoc eſt eorum adverſarios veritatis indagatores. Proinde præordinavimus ſingulos anathematiſmos; deinde his adjunximus, quæ ab illis compoſita ſunt; poſtremo C ſubdidimus & noſtra, divinas ſcripturas ſcientibus quaſi judicibus utentes, atque ab his qui veritatem ſciunt, rectam & inculpatam ſententiam poſtulantes

Ἀναθεματισμὸς α'.

Εἴ τις ἐχ ὁμολογεῖ Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον, γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἀνάθεμα ἔσω.

Anathematiſmus I.

Si quis non confitetur, Emmanuelem vere Deum eſſe, & ob id ſanctam Virginem deiparam; (genuit enim illa carnaliter incarnatum Dei Patris Verbum) anathema ſit.

Ἀντίῤῥησις τῶν ἀνατολικῶν.

Καὶ τίς σαρκικῶς, σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, ἀποτετέχθαι συνομολογήσειεν; εἰ γὰρ σαρκικῶς ἐγέννησεν, ἐκέτι κατὰ παρθένον· καὶ πῶ θήσομεν τό· πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπί σε, καὶ δυνάμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι, σαρκικῶς κατ' αὐτὸν τῆς παρθένου, καὶ ὀ θεοπρεπῶς γέννησάσης; καὶ πῶς * τοῦτον ἀστὴρ παραδόξως φαινόμενος κατεμήνυε; Μάγοι δὲ ἐκ Περσίδος δι' αὐτοῦ ὁδηγούμενοι * παρήσαν, τὸν τεχθέντα ζητοῦντες· καὶ φέροντες, ἔφερον δῶρα καὶ τῷ νομιζομένῳ, καὶ τῷ φαινομένῳ προσφορα. ἄγγελοί τε οὐρανόθεν κατελθόντες τοῖς γέννησιν, μετὰ τῶν ποιμένων * ἀναμιγέντες, ἐχόρευον λέγοντες· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ταῦτα τίνος μιμούμεθα; σαρκικῆς, ἢ θεοπρεποῦς γεννήσεως; ἄλλως τε εἰ ἀβασανίστως τοῖς φωναῖς * ἐμβάλοιμεν, καὶ ξοπλοῦ τὸ λόγω, καὶ μεταβολὴν τὴν εἰς σάρκα φαντασθησόμεθα· καὶ ὅπως καὶ ἁμαρτίαν αὐτὸν, καὶ κατάραν γεγονῆναι ὑπολήψομεθα, εἰ τοῖς ἑπομένοις, ἢ ἡγουμένοις τῶν κειμένων, καὶ αὐτῇ τῇ συνηθείᾳ, τῆς γραφῆς μὴ προσέχοιμεν. ἀλλὰ γὰρ τὸ γενέσθαι σάρκα τὸν λόγον, τὴν ἐν τῇ σαρκὶ σκη-

Luc. 1. 35. * τοῦτον. Matth. 2. * παρῆσαν. * ἀπαγγείλαντες Luc. 2. 14. * συμβάλοιμεν. a Rom. 5. 12. Galat. 3. 13.

Orientalium oppoſitio.

D

Ecquis carnem factum Dei Verbum, carnaliter natum eſſe ſimul confitebitur; Nam ſi carnaliter genuit, jam non ut virgo. Et ubi ponemus hoc: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi*, ſi, juxta illius mentem, carnaliter & non ut Deum decet, Virgo genuit? & quomodo hunc ſtellam inſolito modo apparens demonſtravit? Magi vero ex Perſide, illa duce, advenerunt, natum quærentes, & invento dona obtulerunt & ei, qui videbatur oculis, & ei, qui mente percipiebatur, convenientia. Angeli, qui deſcenderunt de cœlo, cum paſtoribus mixE ti, de natali tripudiarunt: dicentes: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntas*. Hæc cujus indicia? carnalis, an ejus quæ Deum decet nativitatis? Et alioqui ſi abſque examine, & judicio in ejus voces inciderimus, & converſionem & commutationem Verbi in carnem imaginabimur, & ſic etiam peccatum & maledictum ipſum factum eſſe ſuſpicabimur: ſi quidem minus ad ſequentia, vel præcedentia contextus ſermonis, & ad ipſam conſuetudinem ſcripturæ attenderimus Ceterum

Luc. 1. Matth. 2. Luc. 2. 2. Cor. 5. Galat. 3.

carnem esse factum Verbum, recte juxta evangeliorum mentem, habitationem in carne exponimus.

Defensio Cyrilli.

Dispensationis unigeniti Filii Dei in carne sacramentum sapientissimus Joannes declarat, scribens: *Et Verbum caro factum est & habitavit in nobis*. Joan. x. Hæc recte intelligentes beati patres olim in Nicæa congregati dixerunt, ipsum Verbum ex Deo Patre natum, per quod omnia fecit Pater, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero incarnatum, & inhumanatum esse, hoc est, unitum carni animam habenti rationalem, & hominem factum esse; & cum hoc etiam mansisse Deum. Quod autem absque conversione & confusione unionis opus factum est, manente, ut dixi, Deo Verbo id quod est, tametsi factum sit caro, (immutabile enim secundum naturam est) nulli dubium. Nam quod dicitur incarnari, non in carnis naturam vertitur, sed aliud quiddam ab illa, & ei unitum intelligitur. Sic sentientes beati patres Dei genitricem nominaverunt sanctam virginem. Crediderunt enim, quod incarnatum & hominem factum genuerit Filium illum, per quem omnia fecit Pater. Verum Nestorius novellarum blasphemiarum inventor cum hac sententia pugnans, improbat quidem vocem hanc, Dei genitrix, quasi non sit vere dicta; dicebat autem sic: Interrogavi, inquit, sæpe eos: Divinitatem natam dicitis e beata virgine? Resiliunt statim ad hanc vocem. Et quis, inquit, tanto blasphemiæ morbo laborat, ut quæ genuit templum, in illa dicat a Spiritu sancto Deum creatum esse? Deinde quando inferimus: Quid igitur absurdum nos dicimus, consulentes fugiendam illam vocem, & eundum ad communem utriusque naturæ significatum? id tunc blasphemе dictum putant. Vel confitere manifeste, deitatem ex beata Maria natam esse: vel, si fugis hanc blasphemam vocem, cur qui eadem dicis, te non dicere simulas? Igitur illo urgente, imo inculcante impie, ut ii sanctam Virginem Dei genitricem dicunt, fateri debeant, carnis fuisse fructum nudam & seorsum positam deitatis naturam, & subsistentiæ initium ex muliere habuisse Dei Verbum; probare volentes, nos ab hac opinione prorsus alienos esse, (non enim ita deliramus, ut velimus sapere aliud, quam quod oportet sapere) virginem peperisse dicimus Dei Verbum secundum scripturas carnem factum, hoc est, hominem; peperisse autem illum carnaliter, hoc est, secundum carnem. Nam Deus & Pater secundum divinitatem genuit ex se Deum existentem Filium. Quoniam autem quod natum est ex carne, caro est; genuit virgo, ut caro existens, carnaliter. Carnaliter autem dicere, non est tollentis admirabilem nativitatem, neque evertentis Spiritus sancti operationem, qua in utero formavit partum: sed docentis potius, quod sicut Deus gignit divine, hoc est, digne Deo secundum suam naturam; ita & homo humane, Rom. xi. 3.

γνωσιν καλῶς ἐκλαμβάνομεν κατὰ τὴν τῆς εὐαγγελίων διάνοιαν.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τὸ μυστήριον ὁ πάνσοφος Ἰωάννης διαρρήδην παραδίδωσι γράφων· καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. τοῦτο σωζόντες ὀρθῶς οἱ μακάριοι πατέρες, οἱ κατὰ καιρὸν ἐν τῇ Νικαέων συνελεγμένοι, αὐτὸν ἔφασαν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς φῶς τὸν λόγον, τὸν δι' οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ πατήρ. τὸ φῶς τὸ ἐκ τοῦ φωτὸς, τὸν Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, σαρκωθῆναί τε, καὶ ἐνανθρωπῆσαι. τοῦτέστιν ἐνωθῆναι σαρκὶ ψυχὴν ἐχούσῃ τὴν λογικὴν, καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι· μὴ τοῦ καὶ ἀτρεπῶς τε, καὶ ἀσυγχύτως τὸ τῆς ἑνώσεως πέπρακται χρῆμα, μεμφομένου, ὡς ἔφην, τοῦ Θεοῦ λόγου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ, καὶ εἰ γέγονε σάρξ, ἀναλλοίωτος γὰρ κατὰ φύσιν ἐστὶν, ἐδενὶ τῶν ὄντων ἀμφίβολον. τὸ γὰρ σαρκοῦσθαι λεγόμενον, ἐκ εἰς σαρκὸς τρέπεται φύσιν, ἀλλ' ἕτερόν τι * ἐννοεῖται παρ' αὐτὴν ὑπάρχον, καὶ ἑνωθὲν αὐτῇ. ἔτω φρονοῦντες οἱ μακάριοι πατέρες, θεοτόκον ὠνόμασαν τὴν ἁγίαν παρθένον. πεπιστεύκασι γὰρ, ὅτι σαρκωθείτα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα γεγέννηκε τὸν υἱὸν, τὸν δι' οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ πατήρ. ὁ δὲ τῆς νέων ἡμῖν δυσφημιῶν εὑρετὴς Νεστόριος τοιάδε μαχόμενος δόξῃ, * κατακιβδηλεῖ μὲν ὡς ἐκ ἔσαν ἀληθῆ τὴν θεοτόκος φωνήν· ἔφη δὲ ὅπως· ἠρώτησα, φησὶ, πολλάκις αὐτούς· τὴν θεότητα λέγετε γεγεννῆσθαι ἐκ τῆς μακαρίας παρθένου; ἀποπηδῶσιν εὐθὺς πρὸς τὸ ῥῆμα· καὶ τίς, φησὶ, τοσαύτην βλασφημίαν νοσεῖ, ὡς ἐκείνην τὴν γεννήσασαν τὸν ναὸν, λέγειν παρὰ τοῦ πνεύματος τὸν Θεὸν ἐν ἐκείνῃ * ἐκτίσθαι; εἶτα ὅταν * ἐπαγάγωμεν· τί οὖν ἄτοπον ἡμεῖς λέγωμεν, συμβουλεύοντες φυγεῖν τὴν φωνὴν, καὶ ἔρχεσθαι ἐπὶ τὸ κοινὸν σημαινόμενον τῆς δύο φύσεων; τότε νομίζεται ἑαυτοῖς εἶναι βλάσφημον τὸ λεγόμενον· ἢ ὁμολόγησον σαφῶς θεότητα γεγεννῆσθαι ἐκ τῆς μακαρίας Μαρίας, ἢ φεύγων βλάσφημον τὴν φωνὴν, τί τοῦτό μοι λέγων, ὑποκρίνῃ μὴ λέγειν; περισάντος τοίνυν ἐκείνου, μᾶλλον δὲ ἀναπεσόντος ἀνοσίως τὸν θεοτόκον λέγοντας τὴν παρθένον εἰς τὸ δεῖν ὁμολογεῖν σαρκὸς γενέσθαι καρπὸν γυμνώτε, καὶ καταμάνας τὴν θεότητος φύσιν, καὶ τῆς ὑπάρξεως τὴν ἀρχὴν ἐκ γυναικὸς ἐσχηκέναι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, πληροφορεῖν ἐθέλοντες, ὅτι τῆς τοιᾶσδε δόξης ἀλλότριοι παντελῶς καθεστήκαμεν· οὐ γὰρ οὕτω λελήρηκαμεν, ὡς ἐλέσθαι φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν; ἀποτεκεῖν ἔφημεν τὴν παρθένον σάρκα γεγονότα κατὰ τὰς γραφὰς τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, τοῦτέστιν ἄνθρωπον· ἀποτεκεῖν δὲ αὐτὸν σαρκικῶς· τοῦτέστι κατὰ σάρκα· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς, καὶ πατὴρ θεϊκῶς γεγέννηκεν ἐξ αὐτοῦ Θεὸν ὄντα τὸν υἱόν· ἐπειδὴ δὲ τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστι, γεγέννηκεν ἡ παρθένος, ὡς σάρξ ὑπάρχουσα, σαρκικῶς· τὸ δὲ σαρκικῶς εἰπεῖν, ἐκ ἀναιρέτης ἐστὶ τῆς γεννήσεως τὸ παρά- Ioan. i. * νοεῖται. * κατ' αὐτοῦ κιβδηλεῖ μὲν. * κτίσθαι. ἐπαγάγω. Ioan. i. Rom. xi. 3.

παράδοξον, ὅτε μὴ ἀναξέποντος τῶ ἁγίω πνεύματος τὴν ἐνέργειαν. δι' ἧς ἐν μήτρᾳ διέπλασε τὸ τεχθέν· διδάσκοντος δὲ μᾶλλον, ὅτι ὥσπερ Θεὸς τέτκτει θείκως, ἤτοι θεοπρεπῶς κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, ὅτω καὶ ἄνθρωπος ἀνθρωπίνως, ἤτοι σάρξ σαρκικῶς. Θεὸς δὲ ὢν κατὰ φύσιν ὁ λόγος, * ἤτοι σὰρξ γεγονὼς, προῆλθε θεοπρεπῶς, τουτέστιν, ὡς ἂν πρέποι τῷ γε ὄντι κατὰ τὴν ἀλήθειαν Θεῷ. μόνος γὰρ ἔσχε μητέρα τὴν ἀπειρόγαμον, καὶ τετήρηκε παρθένον τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν κατὰ σάρκα. Θαυμάζω δὲ, ὅτι θεοτόκον ὀκνοῦντες εἰπεῖν τὴν ἁγίαν παρθένον, θεοπρεπῶς * αὐτὸν γεχθυνῆθαι φασίν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος κοινὸς τέτκτεται θεοπρεπῶς. δῶρα δὲ προσκεκομίθαι φασὶ παρὰ τῶν μάγων τὰ πρόσφορα καὶ τῷ νοουμένῳ, καὶ τῷ φαινομένῳ, διαιροῦντες εἰς δύο δὴ πάλιν μετὰ τὴν ἕνωσιν * τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· ὁ γὰρ νοούμενος γέγονεν ὁρατὸς ὁ μεταβολῇ φύσεως, ἀλλ' ἑνώσει τῇ πρὸς τὸ ὁρώμενον σῶμα. καὶ γὰρ αὐτόπτας, καὶ ὑπηρέτας γθέσθαι τοῦ λόγου τὰς ἁγίας ἀποστόλους, τὸ γράμμα φησὶ τὸ ἱερόν· καί τοι πῶς ὁ * πάντη τὸ σαφὲς, ὃ ἐστιν ἀσώματος τε, καὶ ἀναφὴς, καὶ ἀόρατος ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος; ἀλλ' ἀκριβῶς λέγοντας τοὺς ἁγίους ἀποστόλους· ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν, ὃ ἐθεασάμεθα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. πρόσφορα τοίνυν τι δῶρα τῷ ἑνὶ, τουτέστι τῷ Χριστῷ· καὶ γὰρ ἔστιν ἐν τούτῳ Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός. τούτῳ τοι τεχθέντες αὐτοῦ χοροστασίαι μὲν ἦσαν τῶν ἁγίων ἀγγέλων, στρατιαὶ δὲ πνευμάτων, σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν λεγόντων αὐτόν. ἐπειδὴ δὲ τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος· ὁ λόγος σὰρξ ἐγθένετο, δεδιέναι φασὶ, μὴ ἄρα πῶς τὸ, ἐγθένετο, τὴν ἰδίαν σώζοντος δηλωσιν, ὅπως τις νοοῖτο περὶ τοῦ θείαν τοῦ λόγου γθένεσθαι φύσιν· ἐπαινῶ μὲν τὸ δεῖμα. θαυμάζω δὲ, ὅτι παραιτέμενοι τὴν λέξιν, τὴν ἀληθῆτε, καὶ ἀναγκαίαν δήλωσιν, ὅτω γθένεσθαι φασὶ σάρκα τὸν λόγον, ὡς ἂν εἰ λέγοιτο γθένεσθαι κατάρα, καὶ ἁμαρτία. εἶτα πῶς οὐκ ἔδει * νῦν ἐχοντας ὁρᾶν, ὅτι τὸ, ἐγθένετο, τεθεικὼς ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς, ἁπάσης ὑποψίας ὑπόνοιαν ἀναιρεῖ, προσπεπονημένην δῆθεν καὶ τὸ· ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν; ἄτοπον δὲ καὶ ἕτερος τὸ λέγειν ἀποτόλμᾶν, ὅτω γθένεσθαι σάρκα τὸν λόγον, ὡς γθένεσθαι λέγεται κατάρα, καὶ ἁμαρτία· ὁ γὰρ αὐτόχρημα γέγονε κατάρα, ὅτε μὴ ἁμαρτία· ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίθη δίκαιος ὤν, ἵνα καταργήσῃ τὴν ἁμαρτίαν· καὶ κεχρηματικεν ἐπικατάρατος ὁ δίλογῶν τὴν κτίσιν, ἵνα λύσῃ τὴν καθ' ἡμῶν ἀρὰν, καὶ ἀπαλλάξῃ δίκης τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. ἀκουω ὁ γέγονε κατὰ ἀλήθειαν κατάρα, καὶ ἁμαρτία. κεχρημάτικε δὲ τοῦτο, ἵνα * λύσῃ κατάραν, καὶ ἁμαρτίαν· ἔχῃ εἰ ὅτω γέγονε σὰρξ, κατήργηκεν ἄρα τὴν σάρκα, καθὰ καὶ τὴν ἀρὰν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν· καὶ ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος, ὅτε μὴν ἐσαρκώθη κατὰ ἀλήθειαν· ἀλλ' ἐν δοκήσει μόνῃ τὸ μυστήριον. καὶ ἐν ψιλοῖς ὀνόμασιν ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως δρόμος τρέχει * τρόπος. ἀνήρηται δὲ εἰς ἅπαν καὶ ἡ τῆς ἀναστάσεως ἐλπὶς. εἰς τὸν τίνος οὖν ἄρα θάνατον βεβαπτίσμεθα; πῶ τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως, ὃ κηρύσσομεν; ὁμολογήσαντες γὰρ, ὅτι κύριος Ἰησοῦς, καὶ πιστεύσαντες ὅτι Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωζό-

A hoc eſt, caro carnaliter. Deus autem exiſtens ſecundum naturam Verbum, quamvis caro factum, divine proceſſit, hoc eſt, ut decet eum, qui ſecundum veritatem eſt Deus. Solus enim habuit matrem nuptias non expertam; & ſervavit virginem eam, quæ ipſum peperit ſecundum carnem. Admiror autem, quod non audentes dicere ſanctam virginem Dei genitricem, cum Deo digne ipſum eſſe genitum fatentur. Non enim homo communis gignitur Deo digne. Dona vero allata eſſe dicunt ac magis convenientia & ei qui intelligebatur, & ei qui videbatur, dividentes in duos iterum poſt unitionem dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Matth. 2.

B Qui enim intelligitur, factus eſt viſibilis non immutatione naturæ, ſed unitione cum corpore, quod videbatur. Et certe ſpectatores & miniſtros fuiſſe Verbi ſanctos ipſos Luc. 1. apoſtolos, ſacra ſcriptura oſtendit: quamvis cui non manifeſtum eſt, quod incorporeum, ac intangibile, & inviſibile ſit ipſum Dei Patris Verbum? Atqui invenio dicentes ſanctos apoſtolos: *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus, quod perſpeximus oculis noſtris, quod manus noſtræ contrectaverunt de Verbo vitæ*. Convenientia igitur fuerunt dona illa uni, hoc eſt Chriſto. Etenim eſt pariter Deus ſimul & homo idem. Hac ratione nato ipſo chori quidem cecinerunt C ſanctorum angelorum, exercitus quoque ſpirituum dicentium ipſum ſalvatorem ac redemptorem. Quia porro cum evangeliſta dicat: *Verbum caro factum eſt*; formidare ſe Joan. 1. dicunt, ne, ſi dictio, *Factum eſt*, propriam ſervet ſignificationem, verſio quædam intelligatur circa divinam Verbi naturam fuiſſe; Galat. 3. Laudo quidem metum, miror autem, quod caventes dictionem, veramque & neceſſariam ſignificationem, ſic factum fuiſſe carnem Verbum dicunt, perinde ac ſi dicatur, factum fuiſſe maledictum & peccatum. Deinde quo pacto non vident * mente præditi, 2. Cor. 5. * prudentiſſimi viri. quod beatus evangeliſta ponens dictionem, D *Factum eſt*, mox omnis converſionis ſuſpicionem tollit, adjiciens: *Et habitavit in* Joan. 1. *nobis*? Abſurdum autem alia quoque ratione eſt, ſi quis audet dicere, ſic factum eſſe carnem Verbum, ut factum eſſe dicitur Marc. 15. ex maledictum & peccatum. Non enim ipſum- Iſa. 53. met maledictum vel peccatum factum eſt, ſed cum iniquis reputatus eſt, juſtus exiſtens ut aboleat peccatum; & appellatus eſt maledictus, qui benedicit creaturam, ut ſolvat noſtrum maledictum, & liberet a pœna credentes in ipſum. Igitur non eſt factus ſecundum veritatem maledictum & peccatum: appellatus eſt autem his nominibus, ut aboleat maledictum & peccatum. Igitur ſi ſic factum eſt caro, abolevit utique car- E nem, ſicut & maledictum & peccatum; & neque factum eſt homo, neque incarnatum eſt ſecundum veritatem: ſed in exiſtimatione ſola eſt ſacramentum, & in nudis nominibus invenitur incarnationis modus. Tollitur autem omnino & reſurrectionis ſpes. In cujus igitur mortem baptizati ſumus? Rom. 6. Ubi verbum fidei, quod prædicamus? Confeſſi enim quod dominus eſt Jeſus, & credentes quod Deus ipſum excitavit a mortuis, ſalvamur. Igitur in unum ſimilem nobis, & communem hominem erit fides, nec

jam

jam amplius Verbum, quod in humana forma propter nos apparuit, adoramus? An non accepit servi formam, qui est liber ut Deus? non humiliavit seipsum, qui divinitatis excellentia conspicuus est? qui in forma & æqualitate Patris, non demisit se in exinanitionem, quamvis distribuat de sua plenitudine creaturæ bona? Apage a malo isto consilio. Aliter nos edocuerunt beati patres incarnatum esse, & hominem factum secundum veritatem ipsum Dei Patris Verbum dixerunt, absque conversione & confusione. Ineffabilis autem omnino est dispensationis modus. Testes vero eorum, quæ dicta sunt, sermones illorum erunt.

Philipp. 2.

Petri martyris episcopi Alexandriæ.

Unde & evangelista vere loquitur, dicens: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*: tunc videlicet, ex quo angelus salutavit virginem, inquiens: *Ave gratia plena, dominus tecum*. Quod dicit Gabriel: *dominus tecum* pro hoc est dictum, dominus Verbum tecum, significat enim ipsum gigni in utero, & fieri carnem: sicut scriptum est: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideo & quod nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.*

Joan. 1. Luc. 1. Ibid.

Athanasii episcopi Alexandriæ.

Unde & cum nasceretur caro ex Dei genitrice Maria, ipse dicitur natus esse, qui aliis nativitatem ut sint exhibet, ut nostram in se transferret nativitatem.

Ejusdem ex epistola ad Epictetum.

Quomodo & ambigere ausi sunt, qui Christiani vocantur, num dominus, qui e Maria processit, Filius quidem substantia & natura Dei sit, quod vero secundum carnem, ex semine sit David, earne autem sanctæ Mariæ? Qui autem tam audaces fuere, ut dicerent, Christum, qui carne passus est & crucifixus, non esse dominum & salvatorem, & Deum & Filium Patris; vel quo pacto volunt nominari Christiani, qui dicunt in hominem sanctum, sicut in unum prophetatum, venisse Verbum, & non ipsum hominem factum, cum sumpsit ex Maria corpus: sed alium esse Christum, & alium Dei Verbum, quod ante Mariam & ante sæcula Filius erat Patris? vel quomodo Christiani esse possunt, dicentes alium esse Filium, & alium Dei verbum?

Has nos sanctorum sequemur sententias. Si autem quis diversum docet, & diversum sapit, extra rectam & regiam viam fertur. Quod autem & carnaliter dici natum esse Christum, non insolitum sit sanctis patribus, imo vero etiam aliis tritum verbum, non minus verum nobis esse subjuncta verba demonstrant. Ea sic habent.

Amphilochii episcopi Iconii.

Nisi enim ille natus esset carnaliter, neque tu natus esses spiritaliter: nisi ille tulisset

A μεθα. ἆρ' οὖν εἰς ἕνα * τὸν καθ' ἡμᾶς, καὶ κοινὸν ἄνθρωπον ἡ πίστις, οὐκέτι δὲ τὸν ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ πεφηνότα δι' ἡμᾶς προσκυνοῦμεν λόγον; οὐκ ἔλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ὁ * ἐλεύθερος ὡς Θεός; οὐ τεταπείνωκεν ἑαυτὸν ὁ τοῖς τῆς θεότητος ὑψώμασι διαπρέπων; ὁ ἐν μορφῇ, καὶ ἰσότητι τοῦ πατρὸς οὐ καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς κένωσιν, καίτοι διανέμων ἐξ ἰδίου πληρώματος τῇ κτίσει τὰ ἀγαθά; ἄπαγε τῆς δυσβουλίας· ἑτέρως ἡμᾶς μεμυσταγωγήκασιν οἱ μακάριοι πατέρες. σαρκωθῆναι γὰρ, καὶ ἐνανθρωπῆσαι κατὰ ἀλήθειαν αὐτὸν ἔφασαν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον ἀτρέπτως, καὶ ἀσυγχύτως. ἀπόρρητος δὲ παντελῶς τῆς οἰκονομίας ὁ τρόπος. μάρτυρας B δὲ τῶν εἰρημένων τοὺς αὐτῶν ποιήσομαι λόγους.

* τῶν

Φιλιππ. 2. * ἐλεύθερον Θεός.

Πέτρου μάρτυρος ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Ὅθεν καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἀληθεύει λέγων· ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· τότε δηλονότι, ἀφ' οὗ ὁ ἄγγελος ἠσπάσατο τὴν παρθένον, εἰπών· χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ· τὸ γὰρ, κύριος μετὰ σοῦ, νῦν ἐστιν ἀκοῦσαι τοῦ Γαβριὴλ, ἀντὶ τοῦ, ὁ Θεὸς λόγος μετὰ σοῦ· σημαίνει γὰρ αὐτὸν γεννώμενον ἐν μήτρᾳ, καὶ σάρκα γινόμενον, καθὼς γέγραπται. πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ.

Ιωάνν. 1. Λουκ. 1.

C Ἀθανασίου * ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

* ἀρχιεπισκόπου.

Ὅθεν καὶ γεννωμένης τῆς σαρκὸς ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας, αὐτὸς λελεκται γεγεννῆσθαι ὁ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εἰς τὸ εἶναι παρέχων, ἵνα τὴν ἡμῶν εἰς ἑαυτὸν μεταθῇ γένησιν.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολῆς.

Πῶς δὲ καὶ ἀμφιβάλλειν ἐτόλμησαν οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ, εἰ ὁ ἐκ Μαρίας προελθὼν κύριος, υἱὸς μὲν τῇ οὐσίᾳ, καὶ τῇ φύσει τοῦ Θεοῦ ἐστί· τὸ δὲ κατὰ σάρκα, ἐκ σπέρματός ἐστι Δαυὶδ, σαρκὸς δὲ τῆς ἁγίας Μαρίας; τίνες δὲ ἄρα οὕτω τολμηροὶ γεγόνασιν, ὥστε εἰπεῖν τὸν Χριστὸν τὸν σαρκὶ παθόντα καὶ ἐσταυρωμένον μὴ εἶναι κύριον, καὶ σωτῆρα, καὶ Θεὸν, καὶ υἱὸν τοῦ πατρός; ἢ πῶς Χριστιανοὶ θέλουσιν ὀνομάζεσθαι οἱ λέγοντες εἰς ἄνθρωπον ἅγιον, ὡς ἐπὶ ἕνα τῶν προφητῶν ἐληλυθέναι τὸν λόγον, καὶ μὴ αὐτὸν ἄνθρωπον γεγονέναι, λαβόντα ἐκ Μαρίας τὸ σῶμα, ἀλλ' ἕτερον εἶναι τὸν Χριστὸν, καὶ ἕτερον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, τὸν πρὸ Μαρίας, καὶ πρὸ αἰώνων υἱὸν ὄντα τοῦ πατρός; ἢ πῶς εἶναι Χριστιανοὶ δύνανται οἱ λέγοντες ἄλλον εἶναι τὸν υἱὸν, καὶ ἄλλον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον;

Ταύταις ἡμεῖς ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἑψόμεθα δόξαις. εἰ δέ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ ἑτερόφρων ἐστὶν, ἔξω τῆς εἰς εὐθὺ, καὶ βασιλικῆς φέρεται τρίβου. ὅτι δὲ καὶ τὸ σαρκικῶς λέγεσθαι γεννηθῆναι Χριστὸν, οὐκ ἀσύνηθες τοῖς ἁγίοις πατράσιν. ἔστι δὲ δὴ μᾶλλον καὶ ἑτέροις ἐντριβὴς ἡ λέξις, οὐδὲν ἧττον ἡμῖν ἀληθὲς ὑπάρχον ἀποφαίνει τὸ ὑποτεταγμένον ῥητόν· ἔχει δὲ οὕτως.

D

Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου.

Εἰ μὴ γὰρ ἐκεῖνος ἐγεννήθη σαρκικῶς, οὐκ ἂν σὺ ἐγεννήθης πνευματικῶς· εἰ μὴ ἐκεῖνος ἠνέσχετο

τῆς

τῆς τῦ δέλε μορφῆς, ἐκ ἂν σύ τὴν δόξαν τῆς υἱοθεσίας ἐκέρδανας. Δηλοῖ δὲ καὶ ταῦθα τὸ, σαρκικῶς, τὸ, μὴ σάρκα· καθάπερ ἀμέλει, τὸ, θεϊκῶς, τὸ, κατὰ θεότητα.

A servi formam, neque tu gloriam adoptionis filiorum nactus esses. Significat autem & hoc loco carnaliter, idem quod secundum carnem, sicut scilicet divine, secundum divinitatem.

Ἀναθεματισμὸς γ'.

Εἴ τις ἐπὶ τῦ ἑνὸς Χριςῦ διαιρεῖ τὰς ὑποςάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ σωάπτων αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν. ἤγεν αὐθεντίαν, ἢ δυναςείαν. καὶ ὄχι δὴ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικήν· ἀνάθεμα ἔςω.

Anathematismus III.

Si quis in uno Christo post unionem dividit hypostases, ipsasque tantum conjunctione inter se connectit, quæ secundum dignitatem, sive auctoritatem, vel potestatem, & non potius concursu, qui est secundum naturalem unionem; anathema sit.

Ἀντίῤῥησις τῶν ἀνατολικῶν.

B

Orientalium objectio.

* ὑπομνήσομεν

Πάλιν αὐτὸν τῶν αὐτῦ * ὑπομνήσομεν λόγων, δεικνύντες αὐτὸν δύο ὑποςάσεις λέγοντα, ἐν οἷς φησιν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ· ἔχει ὅσον εἰς ἰδίαν φύσιν, ἐχ ἡγίασαι μόνος ὁ ἐκ Θεῦ πατρὸς λόγος· εἰ δέ δὴ τις οἴοιτο τὸ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένε γεγεννημένον κεχρίσθαι τε, καὶ ἡγιάσθαι μόνον, ταύτῃ τι καὶ ὠνομάσθαι * Θεόν. πῶς ἂν ὡς ἐπιλαθόμενος τῶν ἑαυτῦ, εἰς μίαν ὑπόςασιν συνάγει συγχέων τὰς φύσεις, φυσικῇ τινὶ θείᾳ ἑνώσει ἀποκαλῶν; καὶ τίς ποτε παραδέξεται φυσικῇ τὴν θείαν ἕνωσιν τῦ μυςηρίε τῆς οἰκονομίας; εἰ γὰρ φυσικὴ ἡ ἕνωσις, πῦ ἡ χάρις; πῦ τὸ θεῖον μυςήριον; αἱ γὰρ φύσεις, ὡς δεδιδάγμεθα, ἅπαξ παρὰ τῦ τάξαντος Θεῦ * παγεῖσαι, ἀνάγκης ἀκολυθίᾳ δηλάδην· ἢ καὶ ἔςιν πάλιν κατὰ ἀνακύκλησιν, καὶ φύσεως ἀκολυθίαν τὸ τῆς οἰκονομίας χρῆμα κατὰ τὸν λῆρον, καὶ μυθώδη τῆς χιλιονταετηρίδος τῦ δυσωνύμου Ἀπολιναρίε δόγματα;

* σαγεῖσαι· ἀναγκαίαις ἀκολυθίαις, ἤγουν, ἀναγκαίαις ἀποκυθίαις.

Cum autem illum suorum commonefaciemus verborum, ostendentes ipsum duas subsistentias dixisse. Dicit enim in primo tomo. Itaque quantum ad suam naturam, non sanctificatum est solum Dei Patris Verbum. Si autem quis putaverit, eum, qui ex sancta virgine genitus est, unctum esse & sanctificatum solum, hac ratione etiam nominatum Christum. Quomodo igitur, quasi oblitus suorum verborum, ad unam hypostasin cogit, naturas confundens, naturalem divinam unitionem nominans? Et quis unquam admittet naturalem divinam unitionem in sacramento C dispensationis? Si enim naturalis unitio, ubi gratia? ubi divinum sacramentum? Naturæ enim, ut edocti sumus, semel ab ordinante Deo ordinatæ, necessariis consequentiis serviunt. Num etiam iterum erit secundum revolutionem & naturæ consequentiam dispensationis opus juxta deliramenta, fabulosaque mille annorum infausti Apollinarii dogmata?

Ἀπολογία Κυρίλλε.

Ὁ θεσπέσιος Παῦλος τὸ, τίνα δὴ τρόπον γέγονεν ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς τῦ Θεῦ λόγος, σπουδὴν ἅπασαι καθίςησι, ὡς οἰκονόμος μυςηρίων Θεῦ, καὶ αὐτὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα Χριςόν· ἐ γὰρ δή πε ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, φησὶν, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται· ὅθεν ὤφειλε κατὰ παντὰ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται, καὶ πιςὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν. ἡμεῖς δὲ πᾶσι εἰς ὀρθότητα ψήφοις στεφανοῦντες τὸ εἰρημένον, ἁρμόττοντά πε πανταχῇ τοῖς θεοπνεύςοις γραφαῖς, καὶ τοὺς τῶν θεολόγων φωνὰς τὰ παντὸς ἀξιοῦντες θαύματος, μᾶλλον δὲ καὶ θείους νομίζοντες νόμους, καὶ τῶν τῶν ἁγίων ἀγγέλων, ὅτε μηδὲ τῆς ἑαυτῶν φύσεως ἐπιλαβέσθαι φαμὲν τὸν ἐκ Θεῦ παῖδα λόγον· πεπισμένοι δὲ, ὅτι κατὰ τὸ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι δοκῶν, ἐπισκιάσας τῇ ἁγίᾳ παρθένῳ, ἅτε δὴ καὶ δυνάμεως ὢν τῦ ὑψίςε πατρὸς, ἔπλασεν ἑαυτῷ τὸ σῶμα τὸ ἐξ αὐτῆς, πλὴν δι' ἐνεργείας τῦ ἁγίε πνεύματος· καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, κεχρηματικέ τε καὶ υἱὸς Ἀβραὰμ, καὶ Δαυίδ· ἐκ ἀπεμπολήσας διὰ τὸ ἀνθρώπινον τὸ εἶναι κατὰ ἀλήθειαν υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ παῖς, μεμενηκὼς δὲ μᾶλλον, καὶ εἰ γέγονε σάρξ, ἐν φύσει τε, καὶ ὑπεροχῇ, καὶ δόξῃ θεότητος· ἀναλλοίωτος γάρ ἐςτι, καὶ ἔοπτος ἀμείνων, ὡς Θεός. * ἔςτι τοίνυν εἷς τε, καὶ ὁ αὐτὸς υἱὸς, καὶ κύριος καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως, καὶ μὴν καὶ τὴν σάρκωσιν. καὶ

Cyrilli defensio.

Divinus Paulus, quomodo factum sit homo unigenitus Dei Verbum, ut fidelis dispensator sacramentorum Dei, & ipsum habens in se loquentem Christum manifeste D omnibus ostendens: *Non enim angelos apprehendit*, inquit, *sed semen Abrahæ apprehendit*. Unde oportuit, eum per omnia fratribus similem fieri, ut misericors & fidelis fieret pontifex in his, quæ ad Deum. Nos vero ut rectissime prolatum hoc dictum nostra sententia probamus, sequentes ubique divinitus inspiratas scripturas, & valde admirantes theologorum voces, imo eas pro divinis legibus habentes, dicimus Dei Patris Verbum non apprehendisse neque sanctorum angelorum, neque suam naturam: credimus autem, secundum quod sacris literis videtur, quod obumbrans sanctæ virgini, utpote virtus existens altissimi Patris, formavit E sibi corpus ex illa, verumtamen per operationem sancti Spiritus; & factum est homo, appellatumque & filius Abrahæ & Davidis; non amittens propter humanitatem, quod sit Filius Dei & Patris secundum veritatem; manens autem potius, quamvis factum sit earo. in natura & eminentia & gloria deitatis. Immutabilis enim est, & conversione potentior, ut Deus. Est igitur unus & idem & Filius & dominus & ante incarnationem, & post incarnationem. Dividere autem unum in duos Filios, &

fol

solvere veræ unitionis opus, distinguendo seorsum, & ponendo privatim hominem & privatim Deum, crimen est in primis impium. Porro Nestorius ista parum curans, audet ipsis verbis sic dicere: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Jesu, qui in forma Dei existens, seipsum exinanivit, formam servi accipiens*. Non dixit: Hoc sentite in vobis, quod & in Deo Verbo, quod in forma Dei existens, servi formam suscepit: sed cum accepisset hoc nomen, Christus, ut duarum naturarum appellationem significativam, sine periculo ipsum & servi formam dicit suscepisse, & Deum nominat, dum ea, quæ dicuntur, in duas naturas sine reprehensione dividuntur. In altera autem enarratione iterum dicit: *ut in nomine Jesu omne genuflectatur cœlestium, terestrium & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quod dominus est Jesus Christus*. Propter gestantem, eum qui gestatur veneror: propter latentem, quod apparet adoro. Inseparabilis est ab eo qui videtur Deus; propter hoc ejus, qui non separatur, honorem non separo; separo naturas, sed unio adorationem. (Et iterum in alia explicatione: Dic de eo qui suscepit, quod sit Deus; appone illum qui susceptus est, quia servi forma; adjice posthæc connexionis dignitatem, quia duorum auctoritas communis, quia duorum eadem dignitas; naturis manentibus, fatere dignitatis unitatem.) Vides ubique separantem quidem inter se naturas, unientem autem, ut dicit, adorationem & communem auctoritatem nominantem, & solius dignitatis unitatem. Quod autem commune, non utique uni commune est, sed duobus prorsus, vel pluribus, qui seorsum & separatim considerantur. Cur igitur tanta facta est declamatio adversus sermonem recte hæc anathematizantem? Quid absurdum, si execrabilibus & absurdissimis Nestorii sermonibus pia dogmata opponentes, de fratrum salute justam curam gessimus? Quoniam dicunt, mea verba secum pugnare, & afferunt ad demonstrationem partem epistolæ, quam scripsi ad sanctos monachos, operæ pretium arbitror & ad hoc convenientia dicere. Dicunt enim, quod duas etiam ipse nominavi subsistentias, & sufficere eis ad redarguendum, quod nos idem atque ipsi dicere non renuerimus, qui istud ipsum scilicet putant. Apposita igitur necessario ea parte epistolæ subinferam post hæc ea, quibus ubique falso nugari velle demonstrentur. Habet autem sic: Itaque quantum ad suam naturam, non sanctificatum est separatim Dei Patris Verbum. Si autem quis existimet, eum, qui est ex sancta virgine natus, unctum esse & sanctificatum solum, & hac ratione nominatum Christum, prodeat & dicat, num sufficiat unctio ad hoc, ut efficiat, quod unctus æqualis gloriæ & majestatis sit cum eo, qui est super omnia Deus.) Quoniam enim Dei Verbum seorsim nominari Christum, Nestorius, novellarum nobis blasphemiarum inventor assidue affirmat; & seorsim Christum alterum, qui ex sancta virgine genitus est: ut hanc opinionem notaremus tamquam improbandam ac temerariam, & a veritate alienam; neque

Phillip. 2.

ibid.

A τὸ διαιρεῖν εἰς υἱοὺς δύο τὸν ἕνα, καὶ τὸ τῆς ἀληθοῦς ἑνώσεως παραλύειν χρῆμα, διϊστάντας ἀνὰ μέρος, καὶ τιθέντας ἰδικῶς ἄνθρωπον, καὶ ἰδικῶς Θεὸν, δυσσεβείας ἔχει τῆς ἀνωτάτω γραφήν. * ὀλίγα δὲ τούτου πεφροντικὼς ὁ Νεστόριος, τετόλμηκεν εἰπεῖν αὐταῖς λέξεσιν οὕτως· τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. οὐκ εἶπε· τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν τῷ Θεῷ λόγῳ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, δούλου μορφὴν ἔλαβεν· ἀλλὰ λαβὼν τὸ, Χριστὸς, ὡς τῶν δύο φύσεων προσηγορίαν σημαντικὴν, ἀκινδύνως αὐτὸν καὶ δούλου μορφὴν λαβεῖν, καὶ Θεὸν ὀνομάζει· * τῶν δὲ λεγομένων εἰς τὸ B τῶν φύσεων ἀλήπτως μεριζομένων διπλοῦν. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πάλιν ἐξηγήσει φησίν· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστός. διὰ τὸν φοροῦντα, τὸ φορούμενον σέβω· διὰ τὸν κεκρυμένον προσκυνῶ τὸ φαινόμενον· ἀχώριστος τοῦ φαινομένου Θεός· διὰ τοῦτο τοῦ μὴ χωριζομένου τὴν τιμὴν οὐ χωρίζω. χωρίζω τὰς φύσεις, ἀλλ' ἑνῶ τὴν προσκύνησιν. καὶ ἐν ἐξηγήσει πάλιν ἑτέρᾳ· εἰπὲ τὸν ἀναλαβόντα, ὅτι Θεός. πρόσθες τὸν ἀναληφθέντα, ὅτι δούλου μορφή· ἐπάγαγε μετὰ ταῦτα τὸ τῆς συναφείας ἀξίωμα, ὅτι τῶν δύο ἡ αὐθεντία κοινὴ, ὅτι τῶν δύο ταυτὸν τὸ C ἀξίωμα, τῶν φύσεων μενουσῶν ὁμολόγει τὴν τῆς ἀξίας ἑνότητα. ὁρᾷς πανταχῇ διορίζοντα μὲν ἀλλήλων τὰς φύσεις, ἑνοῦντα δὲ, ὥς φησι, τὴν προσκύνησιν, καὶ κοινὴν αὐθεντίαν ὀνομάζοντα, καὶ τὴν τῆς ἀξίας ἑνότητα μόνης. * τὸ δὲ κοινὸν * οὐχ ἕν, εἰ κοινὸν, εἴη ἄν. ἀλλὰ δύο που πάντως, ἢ πλείοσιν ἰδικῶς τε, καὶ ἀνὰ μέρος θεωρουμένοις. ἀνθ' ὅτου δὴ οὖν τοσαύτην * ποιοῦνται τὴν κατάῤῥησιν τοῦ τὰ τοιάδε καλῶς ἀναθεματίσαντος λόγου; τί τὸ ἄτοπον, εἰ τοῖς βδελυροῖς, καὶ ἀπηχεστάτοις Νεστορίου λόγοις τὰ τῆς εὐσεβείας ἀντεγείροντες δόγματα, τῆς τῶν ἀδελφῶν ἀσφαλείας φροντίδα τὴν δέουσαν πεποιήμεθα; ἐπειδὴ δέ φασιν ἐμὲ τοῖς αὐτοῦ μάχεσθαι λόγοις, παρακομίζουσι δὲ D πρὸς ἀπόδειξιν μέρος τῆς ἐπιστολῆς, ἧς γέγραφα πρὸς τοὺς ἁγίους μοναστὰς, δεῖν ᾠήθην τὰ εἰκότα καὶ πρός γε τοῦτο εἰπεῖν· φασὶ γὰρ ὅτι δύο καὶ αὐτὸς * ὠνόμασα ὑποστάσεις· καὶ * ἀποχρήσειν αὐτοῖς εἰς ἔλεγχον τοῦ καὶ ἡμᾶς ἑλέσθαι ταυτὸ εἰπεῖν * τοῖς αὐτὸ δὴ τοῦτο νομίζουσι. παραθεὶς οὖν ἀναγκαίως τὸ τῆς ἐπιστολῆς μέρος, προσεποίσω μετὰ τοῦτο τὰ δι' ὧν ἂν γένοιτο ψευδομυθεῖν ἠρημένους ἀποφῆναι πανταχοῦ. ἔχει δὲ οὕτως. οὐκοῦν ὅσον ἧκεν εἰς ἰδίαν φύσιν, οὐχ ἡγίασται καταμόνας ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος· εἰ δὲ δή τις οἴοιτο τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεγεννημένον κεχρίσθαι τε, καὶ ἡγιάσθαι μόνον, ταύτῃ τοι καὶ ὀνομάσθαι Χριστὸν, λεγέτω παρελθὼν, εἰ ἀπόχρη E τὸ χρίσμα πρὸς τὸ ἀποφῆναι τὸν χριόμενον ἰσοκλεᾷ, καὶ ὁμόθρονον τῷ πάντων ἐπέκεινα Θεῷ. ἐπειδὴ γὰρ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον ἰδικῶς ὠνομάσθαι Χριστὸν, ὁ τῶν νέων ἡμῖν βλασφημιῶν εὑρετὴς Νεστόριος διαβεβαιοῦται συχνῶς. ἰδικῶς δὲ, καὶ ἀνὰ μέρος Χριστὸν ἕτερον τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεγεννημένον· κατακιβδηλεύοντες τὴν δόξαν, ὡς ἀκαλλῆ, καὶ * ἀσύμφυλον, καὶ τῆς ἀληθείας ἐξῳκισμένην, οὔτε * δὲ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον κατὰ μόνας νοούμενον κεχρίσθαι τῷ ἐλαίῳ τῆς ἀγαλ-

* ὀλίγον. Φιλιπ. 2.

* τῶν λεγομένων, ἢ ἴσως, τῶν δὴ λεγομένων.

* τὸ δὲ κοινὸν, οὐκ ἐννοεῖν κοινὸν, εἴη ἂν

* ἴσως, οὐχ ἑνὶ κοινὸν εἴη

* πεποίηνται.

* ὠνόμασεν

* ἀπόχρησιν

* αὐτοῖς

* ἀσύμηλον,

* ἴσως, δὴ

ἀγαλλιάσεως ὁμολογοῦμεν, ὅτε μὴν ἰδίᾳ τε καὶ κατὰ μόνας ὡς ἄνθρωπον, καὶ ἕτερον ὄντα υἱὸν παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου. ἕνα δὲ μᾶλλον χρῆναι πρὸς ἁπάντων διϊσχυριζόμεθα ὁμολογεῖσθαι Χριστὸν, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ λόγον· εἷς γὰρ κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. ἔστι τοίνυν ὅσοις τῆς ὀρθῆς φρονεῖν εἰωθότων ἀσυμφανὲς, ὅτι παραχαράττουσι τῆς παρ' ἐμοῦ γεγραμμένων τὴν διάνοιαν, καὶ συκοφαντοῦσι καὶ τούτῳ τὴν ἀλήθειαν. καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἀνεγκλήτους εἶναι ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, ἀμοιρήσεις δ' ἂν καὶ μόνης παντὸς τοῦ εἰδέναι τυχὸν, ὡς ἑτέρα μέν ἐστι κατὰ φύσιν ἰδίαν ἡ σὰρξ παρά γε τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς φυεῖσα λόγον, ἑτέρως δὲ αὖ κατά γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον ὁ μονογενής. ἀλλ' ὃ τὸ εἰδέναι ταῦτα μερίζειν ἐστὶ τὰς φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν. εἰ δὲ δή τις βούλοιτο τὴν τοῦ μυστηρίου δύναμιν ἀκριβεῖ διανοίας ὄμματι κατασκέπτεσθαι, κατιδήσεσθαι ἂν, ὅτι, καθάπερ ἔφθην ἐν ἀρχαῖς, ὁ τῆς αὐτοῦ φύσεως ἐπελάβετο Θεὸς ὢν ὁ λόγος, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ· οὐχ ὁμοούσιον δὲ τῷ ἐκ Θεοῦ φύντι λόγῳ, τὸ ἐκ σπέρματος Ἀβραὰμ ἅγιον σῶμα· ὅπερ ἐκ τῆς μακαρίας παρθένου λαβὼν, προῆλθεν ἄνθρωπος, ἵνα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῇ, καὶ χρηματίσῃ πρωτότοκος ὁ μονογενής. ἀλλ' εἰ ἔστιν ἑτεροφυὲς τὸ σῶμα παρά γε τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἀλλ' οὖν εἷς Χριστὸς, καὶ υἱὸς, καὶ Θεὸς, καὶ κύριος. καὶ εἰ γέγονε σὰρξ. καὶ τὸν τῆς ἀληθοῦς ἑνώσεως τρόπον παραλύειν οὐκ ἀζήμιον, διϊσάντας εἰς υἱοὺς δύο τὰς ὑποστάσεις, ἀποφοιτώσας μὴ ἀλλήλων. εἰς τὸ ἰδίᾳ τε εἶναι, καὶ ἀνὰ μέρος, ἐχούσας δὲ μόνιμον, συναφείαν τὴν ἐξωθεν τε, καὶ ὡς ἂν τάξει τιμῆς. εἰ δὲ δὴ λέγοιμεν Φυσικὴν τὴν ἕνωσιν, τὴν ἀληθῆ φαμὲν, ἔθος ἐχούσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς οὕτω κεχρῆσθαι τῇ λέξει. γράφει γάρ που τισιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος· καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί· καὶ οὐ δή που φαίη τις ἂν ὑφεσάναι κατὰ φύσιν τὴν θείαν ὀργήν, ὥστε ἐξ αὐτῆς γεννήματα νοεῖσθαι τοὺς ἁμαρτάνοντας· ἢ πάντητε, καὶ πάντως ἐσόμεθα σύμφρονες τοῖς τὴν Μανιχαίων νοσοῦσι μανίαν. ἀλλά τι, φύσει, δηλοῖ τὸ κατὰ ἀλήθειαν. οὐκοῦν οὐ συγχέοντες τὰς φύσεις, οὔτε μὴν ἀλλήλαις αὐτὰς ἀναφύροντες, καθάφασιν οἱ δι' ἐναντίας, φυσικὴν φαμὲν γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν· ἀλλ' ἐκ δύο πραγμάτων ἀνομοίων, θεότητός τε, καὶ ἀνθρωπότητος, τὸν ἕνα γεγενῆσθαι Χριστὸν, καὶ υἱὸν, καὶ κύριον ὁμολογοῦμεν παντοχοῦ. τῆς δὲ Ἀπολιναρίου δογμάτων οὐδεὶς παντελῶς ἡμῖν ὁ λόγος· τοὺς γὰρ ἅπαξ κατακεκριμένους, ὡς παραχαράττοντας τὴν ἀλήθειαν, ἀποστρέφεσθαι χρή.

A Verbum Dei Patris ſeorſum conſideratum, unctum eſſe oleo exultationis affirmamus; neque ſeorſum & privatim ut hominem, & alium Filium ab eo, qui eſt Verbum ex Deo, eum qui e ſancta virgine; aſſerimus autem neceſſarium eſſe, ut omnes confiteantur unum Chriſtum, incarnatum & hominem factum unigenitum Dei Verbum: *Unus* enim *dominus*, *una fides*, *unum baptiſma*. Igitur nulli, qui recte ſentire ſolet, obſcurum eſt, quod vitiant ſenſum eorum, quæ a me ſcripta ſunt, & calumniantur etiam in hoc veritatem. Sed & alio modo culpa vacaret, & omni reprehenſione, idque merito, ſcire forſitan, B quod alia quidem eſt ſecundum naturam propriam caro a verbo Deo Patre nato, & alius rurſus unigenitus ſecundum naturæ propriæ rationem. Sed ſcire hæc, non eſt dividere naturas poſt unitionem. Jam ſi quis voluerit ſacramenti virtutem exacto mentis oculo conſiderare, videbit utique, quod (ſicut dixit in principio) non ſuam naturam apprehendit Deus exiſtens verbum, ſed ſemen Abrahæ. Non eſt autem conſubſtantiale Verbo ex Deo nato, quod ex ſemine Abrahæ ſanctum corpus, quod e beata Virgine ſumpſit, procedens homo, ut fratribus ſimilis eſſet, & appellaretur primogenitus, qui erat unigenitus. Quam- C vis autem alterius naturæ ſit corpus a verbo Dei Patris; unus tamen eſt Chriſtus, & Filius, & Deus, & dominus, tametſi factus ſit caro. Non caret autem damno, diſſolvere veræ unitionis modum, & dividere ſubſiſtentias a ſe mutuo ſejunctas in duos filios, ut privatim & ſeorſum ſint, habentes autem ſolum externam connexionem, & ut in ordine dignitatis. Quod ſi naturalem unionem dixerimus, veram intelligimus. Habet enim ſcriptura divinitus inſpirata hunc morem, hac dictione in hunc ſenſum uti. Scribit enim alicubi quibuſdam divinus Paulus: *Et eramus natura filii iræ, ſicut* *Epheſ. 2.* *& ceteri*: & neutiquam dixerit quiſpiam ſubſi- D ſtere naturam divinæ iræ, ita ut peccatores illius ſint ſoboles: alioqui prorſus & omnibus modis conſentiemus laborantibus inſania Manichæorum. Sed ibi, Natura, idem eſt, quod, Vere. Non igitur confundentes naturas, neque ipſas inter ſe miſcentes, ſicut dicunt adverſarii, naturalem dicimus factam eſſe unitionem; ſed ex duabus rebus diſſimilibus, deitate, inquam, & humanitate unum factum eſſe Chriſtum, & Filium, & dominum, ubique affirmamus. Demum cum Apollinarii dogmatis plane nihil nobis commune eſt. Semel enim condemnatos, tamquam veritatem adulterantes, averſari oportet.

E

Ἀναθεματισμὸς δ'.

Εἴ τις προσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι, τάς τε ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς, καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διαφέρει φωνὰς, ἢ ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῶν ἁγίων λεγομένας, ἢ παρ' αὐτοῦ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεο-

Anathematiſmus IV.

Si quis duabus perſonis, ſive hypoſtatibus eas voces attribuit, quæ in evangelicis & apoſtolicis ſcripturis paſſim occurrunt, quæve a ſanctis de Chriſto, vel ab ipſo quoque Chriſto de ſeipſo dictæ ſunt; & alias quidem homini tamquam ſeorſum a Deo Verbo conſiderato adſcribit; alias ve-

ro tamquam Deo convenientes, soli Dei Patris verbo adaptat; anathema sit.

Orientalium oppositio.

Congruentur etiam hoc loco illi sua ipsius decreta suggerenda sunt. Dixit enim: Quamvis audias, quod profecerit ætate & sapientia & gratia, ne putes sapiens ex incremento factum esse Verbum Dei: neque rursus illud nugaciter ausis dicere, quod, proficere in ætate & sapientia & gratia, homini aptabimus. (Verum tametsi neget hoc loco scripturæ testimonium, quo docemur, profectum illum juxta naturam carnis domini, quæ videbatur, fuisse; nunc tamen non est tempus redarguendi hoc, festinantibus ad propositum capitulum. Nam, ut ostenderemus eum dicere duas hypostases, & sibi ipsi esse contrarium, apposuimus ea, quæ olim ab ipso dicta sunt. Tamquam vero duabus personis, vel duabus substantiis, vel duobus filiis, dividendo unitionem, hoc est unum filium, voces aptare non oportet: indivisibilis enim & inseparabilis est summa unitio; & unus Filius omnibus modis & rationibus & cogitationibus est: sed summa unitione servata, & confitendo unum Filium & Christum & dominum, de uno & eodem Filio accipienda sunt quæ dicuntur: attamen juxta virtutem naturarum unitarum adaptare convenit uni Filio quæ dicuntur.) Ceterum non separare voces, quæ sunt in evangeliis, quas vel ipse dominus de se locutus est, vel apostolica scripta habent, quam hyperbolen blasphemiæ non transcendit? Nam si voces non distinguimus, quomodo obsistemus Ario & Eunomio, omnia tamquam in unam naturam dicta confundentibus, & humilia humanitatis in summam incorruptibilis Deitatis naturam impie referentibus? Vel quomodo intelligemus domini voces, propter naturam carnis, quæ videtur, dicentis: *Non veni meam voluntatem facere*; &: *Mandatum accepi quid dicam, & quid loquar*; &: *Ego a me ipso nihil facio*; &: *Vado ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum*; & cetera quæcumque talia sunt? Indivisis enim vocibus, sicut & naturis, manentibus, erit secundum illum unigeniti Dei Deus Pater, minister autem & executor paternorum mandatorum Filius secundum divinitatem. Et si humilia in deitatis naturam acceperimus, cui aptabimus illud: *Ego & Pater unum sumus*; & illud, Similiter ac Patrem, ipsum operari? & illud: *Sicut enim Pater excitat mortuos, ita & Filius quos vult*, & non quos illi præcipitur, *vivificat*? Sed est recte secundum ipsius domini vocem, Pater & Deus ipse Pater. Deus quidem illius, qui in novissimis temporibus ex semine David extitit secundum carnem: Pater autem ejus, qui ex ipso absque passione & æterne natus est Dei Verbi: ut filiationem intra unitatis præscriptum servemus, & confiteamur. Quomodo autem intelligemus illud: *Amen amen dico vobis, priusquam Abraham fieret ego sum*; & hoc: *Omnia per ipsum facta sunt*; si indiscretæ maneant voces?

Luc. 2. — Joan. 6. — Joan. 12. — Joan. 8. — Joan. 20. — Joan. 10. — Joan. 5. — Joan. 8. — Joan. 1.

A πρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἀντίῤῥησις τῶν ἀνατολικῶν.

Ἀκόλουθον κἀνταῦθα τῶν αὐτοῦ θεσπισμάτων αὐτὸν ὑπομνῆσαι. ἐν οἷς φησί· κἂν ἀκούσῃς, ὅτι προέκοπτε σοφίᾳ, καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι, μὴ σοφὸν ἐξ ἐπιδόσεως γενέσθαι νομίσῃς τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον· μηδ' αὖ ἐκεῖνο φλυαρώτως τολμήσῃς εἰπεῖν, ὅτι τὸ προκόπτειν ἐν ἡλικίᾳ, καὶ σοφίᾳ, καὶ χάριτι τῷ ἀνθρώπῳ προσάψομεν· ἀλλ' εἰ καὶ ἀρνεῖται ἐνταῦθα τὴν τῆς γραφῆς μαρτυρίαν διδάσκουσαν B ὅτι κατὰ τὴν τῆς φαινομένης σαρκὸς φύσιν τοῦ κυρίου, τὰ τῆς προκοπῆς * ἐγίνετο, ἀλλ' οὐ καιρὸς νῦν τοῦτο διελέγχειν, ἐπειγομένοις ἐπὶ τὸ προκείμενον κεφάλαιον· τοῦ γὰρ δεῖξαι δύο ὑποστάσεις αὐτὸν λέγοντα, καὶ ἑαυτῷ ἐναντιούμενον, παρεθήκαμεν τὰ πάλαι αὐτῷ εἰρημένα. * ὡς δὲ προσώποις δυσὶν, ἢ ὑποστάσεσιν, ἢ υἱοῖς δυσὶ διαιροῦντας τὴν ἕνωσιν, ἤγουν τὸν ἕνα υἱὸν, τὰς φωνὰς ἐφαρμόζειν * οὐ δεῖ· ἀδιαίρετος γὰρ καὶ ἀχώριστον ἡ ἄκρα ἕνωσις· * καὶ ὁ εἷς υἱὸς κατὰ πάντα καὶ λόγον, & τρόπον, & ἔννοιαν ἐστί. τῆς δὲ ἄκρας ἑνώσεως φυλαττομένης, καὶ * τοῦ ἑνὸς υἱοῦ, καὶ Χριστοῦ, καὶ κυρίου ὁμολογουμένου, περὶ τὸν ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν ἐκλαμβάνεσθαι C χρὴ τὰ λεγόμενα. κατὰ μέν τοι τὴν τῶν ἑνωθεισῶν φύσεων δύναμιν ἐφαρμόζεσθαι πρέπει τῷ ἑνὶ υἱῷ τὰ λεγόμενα. τὸ δὲ μὴ * ἐρεῖν τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις φωνὰς, ἢ τὰς παρ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου περὶ ἑαυτοῦ εἰρημένας, ἢ τὰς ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς συγγράμμασι κειμένας, ποίαν ὑπερβολὴν βλασφημίας οὐχ ὑπεραίρει; εἰ γὰρ μὴ διαιροῦμεν τὰς φωνὰς, πῶς ἂν ἀντιβλέψαιμεν τοῖς Εὐνομίου, καὶ Ἀρείου πάντα ὡς εἰς μίαν φύσιν εἰρημένα συμφύρουσι, καὶ τὰ ταπεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὴν ὑψηλοτάτην τῆς ἀκηράτου θεότητος φύσιν βλασφήμως ἀνάγουσιν; ἢ πῶς νοήσομεν τὰς τοῦ κυρίου φωνὰς, διὰ τὴν τῆς φαινομένης σαρκὸς φύσιν εἰποντος· οὐκ ἦλθον τὸ D ἐμὸν θέλημα ποιῆσαι· καὶ τὸ, ἐντολὴν ἔλαβον τί εἴπω, καὶ τί λαλήσω· καὶ τὸ, ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδὲν ποιῶ· καὶ τὸ, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου, καὶ Θεὸν ὑμῶν· καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τοιαῦτα; ἀδιαιρέτων τῶν φωνῶν, ὥσπερ καὶ τῶν φύσεων, μενουσῶν, ἔσται κατ' αὐτὸν τοῦ μονογενοῦς Θεοῦ Θεὸς ὁ πατήρ. λειτουργὸς δὲ, καὶ διάκονος τῶν πατρικῶν προσταγμάτων ὁ υἱὸς κατὰ τὴν θεότητα· καὶ εἰ τὰ ταπεινὰ εἰς τὴν τῆς θεότητος φύσιν ἐκλάβοιμεν, τίνι καὶ τὸ, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν ἁρμόσομεν; καὶ τὸ, ὁμοίως αὐτὸν ποιεῖν τῷ πατρί; καὶ τὸ, ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει, καὶ οὐχ οὓς προσάσσεται, ζωοποιεῖ; ἀλλ' ἔστιν ὀρθῶς κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου φωνὴν πατὴρ, καὶ Θεὸς, ὁ πατήρ. Θεὸς μὲν * τοῦ ἐν ὑστέροις καιροῖς ἐκ σπέρματος * Δαυὶδ * μετὰ σαρκὸς· πατὴρ δὲ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀπαθῶς τε, καὶ ἀϊδίως γεννηθέντος Θεοῦ λόγου, τῆς υἱότητος ἐν τῷ μοναδικῷ τύπῳ φυλαττομένης τε, καὶ ὁμολογουμένης. πῶς δ' * ἂν νοήσομεν τὸ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰ μί· καὶ τὸ, πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. ἀδιαιρέτων τῶν φωνῶν μενουσῶν; ἆρα * περιάψομεν τὴν φωνὴν τῇ φύσει,

Δουκ. 2. — * ἐγένετο. — * οὐδὲ. — * δεῖ. — * ἴσως, καὶ εἷς ὁ υἱὸς. — * ἑνὸς υἱοῦ. — * διαιρεῖν. — Γωάνν. 6. — Γωάνν. 12. 40. — Γωάνν. 8. 28. — Γωαν. 20. 17. — Γωαν. 10. — Γωαν. 5. — * τῆς. — Δαυὶδ σαρκός. — * κατὰ σάρκα. — * ἴσως, αὖ. — Γωαν. 8. 58. — Γωαν. 1. — * περιαψομεν.

σει, τῇ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ἐν ὑστέροις καιροῖς γενομένῃ τὸ πρὸ τοῦ Αβραὰμ, καὶ Δαυὶδ εἶναι, καὶ πάντα δι' * αὐτῆς γενέσθαι; ἢ φήσομεν εὐσεβῶς, τῶν φύσεων * ἀσυγχύτων μενουσῶν, καὶ τῆς ἑνώσεως ἀδιαιρέτου ὁμολογουμένης, τὰς φωνὰς ἐφαρμόζεσθαι κατὰ τὴν τῶν ἑνωθεισῶν φύσεων δύναμιν, ὡς προείρηται, εἰς ἕνα μὲν τὸν υἱὸν, καὶ κύριον, καὶ Χριστὸν. ἀλλ' οὐκ εἰς μίαν φύσιν τὰ πάντα συναιροῦντες· ὡς καὶ ἐξ ἑνὸς τῶν φύσεων ὀνόματος ἑκατέρας νοεῖσθαι διὰ τὸ τῆς ἑνώσεως ἄκρον, καὶ ἡμῖν ἀκατάληπτον· ὥς που καὶ τὸ, οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τὸ, ἐὰν οὖν ἴδητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα, ὅπου ἦν τὸ πρότερον· οὐχὶ ἐκ τῆς προσηγορίας τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν αὐτῷ ἀσυγχύτως τε ἅμα, καὶ ἀχωρίστως συνημμένον νοοῦμεν; εἰ γὰρ καὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὠνόμαζε διὰ τὴν τῆς προσληφθείσης, καὶ φαινομένης σαρκὸς φύσιν, ἀλλὰ διὰ καὶ παρ' αὐτοῦ τελουμένων Θεὸν ἑαυτὸν παρεδείκνυ. καὶ πάλιν· Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. καὶ πάλιν. Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. εἰ χθὲς, καὶ σήμερον, πῶς δι' αὐτοῦ τὰ πάντα; εἰ δὲ δι' αὐτοῦ τὰ πάντα, πῶς χθὲς καὶ σήμερον; ἀλλὰ καὶ τὸ, πάντα δι' αὐτοῦ, ἀληθές· καὶ τὸ χθὲς, καὶ σήμερον, πιστόν· καὶ τὸ, ὁ αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀληθινόν· ἐὰν κατὰ τὸ τῶν ἑνωθεισῶν ἀσυγχύτως τε, καὶ ἀχωρίστως φύσεων διάφορον τὰς φωνὰς ἐφαρμόζωμεν. νοοῦντες κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον, χθὲς καὶ σήμερον· κατὰ δὲ τὸ νοούμενον, εἰς τοὺς αἰῶνας· κατὰ δὲ τὸ τῆς υἱότητος μοναδικὸν, ἕνα, καὶ τὸν αὐτόν

αὐτοῦ. ἀσυγχύτως.

Ἰωαν. 3. Ἰωαν. 6.

Ἑβρ. 2.

Ἑβρ. 13.

Ἰωάν. 1.

A Num aptabimus vocis has naturæ, quæ ex semine David novissimis temporibus facta est, nempe quod si ante Abraham & David, & omnia per ipsam facta sint? an dicemus pie, naturis inconfusis manentibus, & unitione inseparabili posita, aptari quidem has voces secundum unitarum naturarum vim (sicut prædictum est) in unum Filium & dominum & Christum, sed non in unam naturam omnia contrahentes; ita ut ex uno naturarum nomine utraque intelligatur propter incomprehensibilem unitionis summitatem, quemadmodum & hoc: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo Filius hominis qui est in cælo*; &: *Si* B *igitur videritis Filium hominis ascendentem ubi prius erat*; nonne ex appellatione Filii hominis, etiam illum, qui ei inconfuse & inseparabiliter unitus est intelligimus? Nam quamvis & Filium hominis nominarit propter assumptæ & visibilis carnis naturam; tamen per ea, quæ ab ipso fiebant, Deum se ipsum demonstrabat. Et iterum: *Jesus Christus per quem omnia*; & iterum: *Jesus Christus heri & hodie ipse & in sæcula*. Si heri & hodie, quemodo per ipsum omnia? Si autem per ipsum omnia, quomodo heri, & hodie? Sed certum est & quod; *Omnia per ipsum*, & quod, *Heri & hodie*, fide recipiendum, & hoc: *Ipse in sæcula*, verum, C si secundum differentiam naturarum inconfuse & inseparabiliter unitarum voces aptemus, intelligentes secundum visibile quidem, *Heri & hodie*; secundum vero intelligibile, *In sæcula*; secundum autem filiationis unitatem, Unum & Eundem.

Joan. 3. Joan. 6.

Hebr. 2. Hebr. 13.

Joan. 1.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

* Σκοπὸς, ὡς

* Σκοπὸς οὖν, ὡς ἔοικε, τοῖς ἐθέλουσιν ἀπερισκέπτως ἐπιτιμᾶν τοῖς παρ' ἡμῶν χρειωδέστατά τε, καὶ ἀναγκαίως γεγονόσιν ἀναθεματισμοῖς, φρονεῖν μὲν, ἢ λέγειν τῶν ἀληθινῶν οὐδὲν, φιλοψογίας δὲ μόνης ἀπόδειξιν ἐναργῆ ποιεῖσθαι τὸ χρῆμα· εἰ γὰρ * ἀνίσχοντα, καὶ ἀκριβῆ τοῖς χεγραμμένοις τὸν οἰκεῖον ἐνερείσαντες νοῦν, οὐκ ἠγνόησαν, ὅτι κρατύνουσι ταῖς παρ' * ἑαυτῶν ψήφοις, καὶ δι' ὧν πεποίηνται λόγων, τὸν ἀναθεματισμὸν. καὶ οὐχὶ δῆ μᾶλλον ἀνεπιστημόνως αὐτὸν γεγονότα καταδεικνύουσι. καὶ τίνα τρόπον, ἐρῶ. ὁ χρηστὸς ἡμῖν Νεστόριος ἔφη τι τοιοῦτον ἐπ' * ἐκκλησίας ἐξηγούμενος. ἵνα δὲ αὐτὸ σαφέστερον, καὶ πᾶσιν εὐληπτότερον εἴπω, τοῖς Ἀρείου, καὶ Εὐνομίου, καὶ Απολιναρίου, καὶ πάντων τοῖς χοροῖς τῶν τῆς * τοιαύτης φατρίας σπουδὴ τὸ, θεοτόκος εἰσάγειν, ὡς κράσεως γινομένης, καὶ τῶν φύσεων μὴ διαιρουμένων, μηδὲν τῶν εὐτελῶν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα λαμβάνεσθαι, καὶ χώραν αὐτοὺς λοιπὸν κατὰ τῆς θεότητος ἔχειν. ὡς πάντων τῶν λεγομένων παρ' ἑνὸς λεγομένων. τούτων ὡδὶ * λεγομένων, χρειωδέστατος * παρ' ἡμῶν γέγονεν ὁ ἀναθεματισμος, οὐκ ἐφιεὶς εἰς δύο μερίζεσθαι πρόσωπά τε, καὶ ὑποστάσεις τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν. ὅτι δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς παρ' ἡμῶν συμφέρονται λόγοις, δῆλον ἂν εἴη δήπουθεν ἐξ ὧν γεγράφασι, καὶ φρονεῖν ἐγνώκασιν· ἔχει δὲ οὕτως· ὡς δὲ * προ-

* ὅσ. εἰ γὰρ ἠνείχοντο ἀκριβοῦν

* παρ' αὐτῶν

* ἐκκλησίᾳ

* αὐτῆς φατρίας

* λελεγμένων χρειωδέστατα ὅσ. περὶ

* προσώποις δύσιν, ἢ

Cyrilli defensio.

Ut apparet, his qui anathematismos a nobis utilissime & necessario factos imprudenter reprehendere volunt, unicus ille scopus est, ut nihil verum vel sapiant vel dicant; declarentque se solo calumniandi studio occupatos. Nam si mentem suam studiose ac diligenter scriptis adhibere paterentur, non ignorassent, quod suis sententiis & sermonibus, quos faciunt, stabiliant anathematismum, & nequaquam ostendant illum inerudite conditum. Et quo modo, dicam. Bonus Nestorius dicebat tale quiddam, in ecclesia enarrans. Ut autem ipsum manifestius dicam, & ita ut omnes facilius capiant: Arius, & Eunomius, & Apollinarius, & omnes societatis illorum chori, studebant inducere nomen hoc, Dei genitrix, ut si commixtio fieret, & naturæ E non separarentur, nihil humiliter dictum de humanitate accipiendum esset, locumque jam haberent ipsi contra deitatem; quasi omnia, quæ dicebantur, de uno dicerentur. Hæc cum sic dicta sint, utilissime anathematismum fecimus, non permittentem in duas dividi personas & subsistentias unum dominum Jesum Christum. Quod autem & ipsi cum nostris sermonibus conveniant, perspicuum erit ex his, quæ scripserunt, & sentiunt. Habent autem sic: Tamquam vero personis duabus, vel subsi-

ttentis duabus, vel Filiis duobus, dividendo unitionem, hoc est unum Filium, voces aptare non convenit. Indivisibilis enim & inseparabilis est summa unitio, & unus Filius est secundum omnem rationem & modum & cogitationem. Si autem summa unitio servetur, & unus Filius & Christus & dominus ponatur, de uno & eodem Filio accipere oportet, quæ dicuntur: sed tamen secundum unitarum naturarum virtutem accommodare decet uni Filio, quæ dicuntur. Igitur dum servatur summa unitas, qualis irreptio, vel saltem imaginatio sectionis induceretur? Et qui audet dividere, quomodo non extra rectam viam incedit, & a pietatis dogmatibus in universum recedit? Quid igitur dicit anathematisinus? Si quis dividit voces, secundum hunc modum, ut alias quidem tamquam homini a Deo seorsim intellecto adaptet, alias vero, ut Deo dignas, soli Verbo Dei, anathema sit. Si igitur separantes & distinguentes in hominem proprie & seorsim, & in Verbum Dei proprie & seorsim, non partiuntur unum Christum, non duos dicunt Filios; succenseant nobis criminatores. Si autem sectio & separatio est ita sentire; secundum quem modum nostros sermones reprehendere statuerunt, quando & ipsi, sicut dicunt, indivisibilem & unum secundum summam unitionem confiteantur esse Emmanuelem? Itaque prudenter unamquamque vocem, vel etiam ab ipso forte dictam, accipiendam esse, laudarim etiam ego, &, ut opinor, quisque recte sentiens. Nam aliæ quidem sunt Deo dignæ, aliæ vero dispensationi cum carne congruentiores. Quoniam autem est unus & idem Deus simul & homo, hac ratione recte aliquando divine, aliquando humane loquitur: verumtamen unius Jesu Christi & has & illas voces esse asserimus, nec divinitate spoliantes templum, quod ex sancta virgine est, nec sine carne putantes Dei Patris Verbum post ineffabilem unitionem. Admiror autem, quod quamvis valde curiose inquirentes, &, ut arbitrantur, subtiliter examinantes meas epistolas, quæcumque in eis sunt utilia & necessaria ad demonstrandam dogmatum rectitudinem & diligentiam, volentes prætereunt; insiliunt autem promptissime, si qua ipsis vel minimam conjecturam præbere videantur, ex ipsis contra nos calumnias contexi posse. Commemorabo autem & mea verba, quæ sic in epistola ad Nestorium scripsi: Voces autem salvatoris nostri in evangeliis, neque substantiis duabus, neque certe duabus personis distribuimus: (non enim duplex est unus & solus Christus, etiamsi ex duabus & diversis rebus intelligatur in unitatem indivisibilem coadunatus; quemadmodum scilicet & homo ex anima intelligitur & corpore, & non duplex, sed magis unus (ex utrisque,) sed humanas & divinas quoque ab uno dictas esse cognoscimus, recte sapientes. Quando enim, ut Deum decet, de se loquitur: *Qui vidit me, vidit & Patrem*: &: *Ego & Pater unum sumus*; divinam ipsius & ineffabilem intelligimus naturam, secundum quam est Patris sui, pro-

Habetur sup. part. 1. cap. 2d.

Joan. 14. Joan. 10.

ἀσώποις, ἢ ὑποσάσεσι δυσίν, ἢ υἱοῖς δυσὶ διαιρῶντας τὴν ἕνωσιν, ἤγουν τὸν ἕνα υἱόν, τὰς φωνὰς ἐφαρμόζειν δεῖ· ἀδιαίρετος γὰρ, καὶ ἀχώριστος ἡ ἄκρα ἕνωσις· καὶ ὁ εἷς υἱὸς κατὰ πάντα καὶ λόγον, καὶ τρόπον, καὶ ἔννοιαν ἐστί. τῆς δὲ ἄκρας ἑνώσεως φυλαττομένης, καὶ τοῦ ἑνὸς υἱοῦ, καὶ Χριστοῦ, καὶ κυρίου ὁμολογουμένου, περὶ τὸν ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν * ἐκλαβέσθαι χρὴ τὰ λεγόμενα· κατὰ μόνον τὸν τῶν ἑνωθέντων φύσεων δύναμιν ἐφαρμόζεσθαι πρέπει τῷ ἑνὶ υἱῷ τὰ λεγόμενα. ἐκὸν τῆς εἰς ἄκρον ἑνώσεως σωζομένης, νοεῖα παρείσδυσις, ἢ γοῦν φαντασία τομῆς παρεισκρίνοιτο ἂν ἔτι, καὶ ὁ μερίζειν ἀποτολμῶν πῶς οὐκ ἔξω φέρεται τῆς θείας ὁδοῦ, καὶ τῶν ἀσεβείας δογμάτων εἰς ἅπαν ἀποφοιτῶν; τί οὖν φησιν ὁ ἀναθεματισμός; εἴτις μερίζει τὰς φωνὰς κατά γε τοῦτον τὸν τρόπον, * καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ προσάπτειν, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ λόγῳ, ἀνάθεμα ἔστω. εἰ μὲν οὖν * οἱ διϊστάντες καὶ διορίζοντες εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς τε, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἰς Θεὸν λόγον ἰδικῶς τε, καὶ ἀνὰ μέρος, ὡ μερίζουσι τὸν ἕνα Χριστὸν, * καὶ δύο λέγουσιν υἱούς, ἀγαναχτείτωσαν καθ' ἡμῶν οἱ φιλεγκλήμονες· εἰ δὲ τομὴ, καὶ διαίρεσις τὸ ὅτω φρονεῖν ἐστι, κατὰ τίνα τρόπον τοῖς παρ' ἡμῶν λόγοις ἐπιτιμᾶν ἐγνώσκασι, καίτοι καὶ αὐτοὶ, καθάφασιν, ἀδιαίρετόν τε, καὶ ἕνα κατὰ ἄκραν ἕνωσιν ὁμολογοῦντες ὑπάρχειν τὸν Ἐμμανουήλ; τὸ μὲν οὖν ἐμφρόνως ἑκάστῳ φωνῇ, εἰ καὶ παρ' αὐτῷ τυχὸν εἰρημένῳ, ἐκλαμβάνεσθαι δεῖν, ἐπαινέσαιμ' ἂν καὶ αὐτὸς ἐγὼ, καὶ ἁπασισοῦν οἶμαι τῶν ὀρθὰ φρονεῖν εἰωθότων· αἱ μὲν γὰρ εἰσι θεοπρεπεῖς, αἱ δὲ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ μᾶλλον ἁρμοδιώτεραι. ἐπειδὴ δέ ἐστιν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος, πιύτη τοι καὶ λίαν ὀρθῶς ποτὲ μὲν θεϊκῶς, ποτὲ δὲ ἀνθρωπίνως ποιεῖται τοὺς λόγους, πλὴν τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ ταύτας τε κἀκείνας εἶναι φωνὰς διϊσχυριζόμεθα· οὔτε ψιλοῦντες θεότητος τὸν ἐκ τῆς παναγίας παρθένου ναὸν, οὔτε μιὰν ἄσαρκον εἰδότες τὴν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον μετὰ τιὰ ἄῤῥητον ἕνωσιν. θαυμάζω δὲ ὅτι, καίτοι πολυπραγμονοῦντες ἄγαν, καὶ ὡς γε νομίζουσι, λεπτῶς βασανίζοντες τὰς ἐμὰς ἐπιστολὰς, τὰ μὲν ὅσα ἐστὶν ἐν αὐταῖς χρήσιμά τε, καὶ ἀναγκαῖα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς τῶν δογμάτων ὀρθότητός τε, καὶ ἀκριβείας, ἐθέλοντες παραβλέπουσιν, ἐπιπηδῶσι δὲ καὶ μάλα γοργῶς τοῖς κἂν γοῦν ἐγκλῆσιν ἔχουσιν ὑποψίαν, κατά γε τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, εἰς τὸ διώκεσθαι δι' αὐτῶν τοὺς καθ' ἡμῶν ποιεῖσθαι συκοφαντίας. μεμνήσομαι δὲ τῶν ἐμαυτοῦ * ῥητῶν. γέγραφα γὰρ ὅτως ἐν τῇ πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῇ· τὰς δέ γε ἐν τοῖς εὐαγγελίοις τοῦ σωτῆρος ἡμῶν φωνὰς οὔτε ὑποστάσεσι δυσὶν, οὔτε μιᾷ προσώποις δυσὶ κατανεμίζομεν· οὐ γὰρ ἐστι διπλοῦς ὁ εἷς, καὶ μόνος Χριστὸς, κἂν ἐκ δύο νοῆται καὶ διαφόρων πραγμάτων εἰς ἑνότητα τιὰ ἀμέριστον συνελθόντων· καθάπερ ἀμέλει καὶ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς νοεῖται, καὶ σώματος, καὶ οὐ * διπλοῦς μᾶλλον, ἀλλ' εἷς ἐξ ἀμφοῖν· ἀλλὰ τάς τε ἀνθρωπίνας, καὶ πρός γε τοῦτο τὰς θεϊκὰς παρ' υἱοῦ εἰρῆσθαι, διαχεισόμεθα φρονοῦντες ὀρθῶς. ὅταν μὲν γὰρ θεοπρεπῶς λέγῃ περὶ ἑαυτοῦ· ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν, τιὰ θείαν αὐτοῦ καὶ ἀπόῤῥητον συνοῦσαν φύσιν, * καθ' ἣν ἐστι πρὸς τὸν πατε-

* ἐκλαμβάνεσθαι

* διϊστάντες

* δύο

Joan. 14. Joan. 10.

* καθ' ἣν καὶ ἐν ἐσι.

πατέρα τὸν ἑαυτῦ δι' αὐτὸ τὸ παντότητι τῆς οὐσίας εἰ- A
κών τε, καὶ χαρακτὴρ, καὶ ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτῦ.
ὅταν δὲ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον ἐκ ἀτιμάζων, τοῖς Ἰουδαίοις προσλαλῶ· νυνὶ δέ με ζητεῖτε
ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λε-
λάληκα, πάλιν ἐδὲν ἧττον αὐτὸν τὸν ἐν ἰσότητί
τε, καὶ ὁμοιότητι τῦ πατρὸς Θεὸν λόγον, καὶ ἐκ τῆς
τῆς ἀνθρωπότητος αὐτῦ μέτρων ἐπιγινώσκομεν.
εἰ γάρ ἐστιν ἀναγκαῖον τὸ πιστεῦσαι, ὅτι θεὸς ὢν
φύσει, γέγονε σὰρξ, ἦγουν ἄνθρωπος *ἐμψυχω-
μένη ψυχῇ λογικῇ τῆς σαρκὸς, ποῖον ἂν ἔχοι
λόγον τὸ ἐπαισχύνεσθαί τινα ταῖς παρ' αὐτῦ φω-
ναῖς, εἰ γεγόνασιν ἀνθρωποπρεπῶς; εἰ γὰρ πα-
ρῆτο τὰς ἀνθρώποις πρέποντας λόγους, τίς ὁ B
ἀναγκάσας χυθῆναι καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπον; ὁ δὲ
καθεὶς ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς εἰς ἕκστσιν κενώσιν, διὰ
ποίαν αἰτίαν παρῆτο ἂν τὰς τῇ κενώσει πρέ-
πουσας λόγους; σὺ τοιγαροῦν πρόσωπα τὰς ἐν
τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνὰς, ὑπο-
στάσει μιᾷ τῇ τῦ λόγου *σεσαρκωμένῃ· κύριος γὰρ
εἷς Ἰησοῦς *Χριστὸς κατὰ τὰς γραφάς. ἀκοῦ *ὡς
ἀπόγε τῦ ἤδη προγεγραμμένων, ἐκ ἠγνοηκότες
μὲν ἀλωσόμεθα τὴν οἰκονομίαν, καὶ τὴν ἑκάστῃ
φύσει πρέπουσαν φωνὴν, ἐπεφικότες δὲ μᾶλ-
λον τοῖς ψυχικοῖς, καὶ πνεῦμα μὴ ἔχουσι νοεῖν δύο υἱοὺς,
ἢ λέγειν, διαιροῦντας ἀλλήλων τὰς ὑποστάσεις μετὰ C
τὴν *ἀδιάσπαστον ἕνωσιν. ἐπειδὴ δὲ βραχύτι μέ-
ρος λαβόντες ἐξ ἡμετέρας ἐπιστολῆς, τεθείκασιν
ἐν ἀρχῇ τῆς ἰδίων λόγων, ἀπειλοῦντες ἡμᾶς ἐπὶ
καιρῷ διελέγχειν, ὡς ἐ μετρίως ἡμαρτηκότας εἰς
τὸν ἐκ Θεῦ πατρὸς λόγον, καὶ τῇ αὐτῇ φύσει τὴν
σαρκὶ πρέπουσαν αὔξησίν τε, καὶ προκοπὴν ἀβουλότατα προσνενεμηκότας· φέρε καὶ πρός γε ταῦτα
τὰ εἰκότα λέγωμεν, ὅλον παραθέντες τῆς ἐπιστο-
λῆς τὸ μέρος. *δεδοικότες γὰρ αὐτοὶ τὴν ἀλή-
θειαν, καὶ συναρπάζοντες τὰς ἀκροωμένους, μέρος
τι τεθείκασιν, ὅπερ αὐτοῖς ἐδόκει χρειωδέστατον
εἶναι πρὸς τὸ δύασθαί τε, *καὶ μίαν καὶ *δοκεῖν ἀ-
λόγους τὰς καθ' ἡμῶν ποιεῖσθαι συκοφαντίας· ἔχει
δὲ ὅτως τὸ εἰρημένον· κἂν ἀκέσῃς, ὅτι προέκο- D
πτεν ὁ Ἰησοῦς ἡλικίᾳ, καὶ σοφίᾳ, καὶ χάριτι, μὴ σο-
φὸν ἐξ ἐπιδόσεως νομίσῃς γεύσθαι τὸν τῦ Θεῦ λό-
γον· διαμεμνήσομαι δὲ μᾶλλον γεγραφότος ὠδὶ
τῦ θεσπεσίου Παύλου· Χριστὸς Θεῦ δύναμις, καὶ
Θεῦ σοφία. μὴ δὲ αὖ ἐκεῖνο φλυαρῶς τολμή-
σῃς εἰπεῖν· ὅτι τὸ προκόπτειν ἐν ἡλικίᾳ τε, καὶ
σοφίᾳ, καὶ χάριτι, τῷ ἀνθρώπῳ προσάψομεν·
τῦτο γάρ ἐστιν *οἶμαι ἕτερον ἐδόν, ἢ διελεῖν εἰς
δύο τὸν ἕνα Χριστόν· ἀλλ' ὥσπερ ἔφην ἀρτίως, προ-
αιωνίως ὢν ὁ υἱὸς, ἐν ἐσχάτοις τε αἰῶσι καιροῖς εἰς
υἱὸν ὠφθαι λέγεται Θεῦ, τῆς ἰδίας σαρκὸς τὴν
γένησιν οἰκειούμενος οἰκονομικῶς· ὕτω καὶ ὑπάρχων E
σοφία τε γεγύνηκότος, προκόπτειν ἐν σοφίᾳ λέ-
γεται, καίτοι παντέλειος ὢν ὡς Θεὸς, τὰ τῆς ἀν-
θρωπότητος ἴδια διὰ τὴν εἰς ἄκρον ἕνωσιν εἰς ἑαυτὸν
εἰκότως ἀναλαβών· ἀνθ' ὅτε δὴ ἓν Θεῦ λέγοντος·
κεῖμα δίκημον κρίνατε· παραλογίζονται τὴν ἀλή-
θειαν; ὅτε γὰρ μερισμὸν τῆς ὑποστάσεων μετὰ τὴν
ἕνωσιν δογματίζομεν, ὅτε τὴν τῆς θεότητος φύσιν
αὔξήσεώς τε, καὶ προκοπῆς δεδεῆσθαί φαμεν, ἐκεῖνο
δὲ μᾶλλον· ὅτι κατ' οἰκείωσιν οἰκονομικὴν ἑαυτοῦ
πεποίηται τὰ ἴδια τῆς σαρκὸς, ὡς σὰρξ γεγονὼς

pter identitatem ſubſtantiæ, & imago & cha-
racter & ſplendor gloriæ ipſius. Quando *Hebr. 1.*
autem humanitatis menſuram obſervans Ju-
dæis loquitur: *Nunc autem me quæritis oc-* *Joan. 8. 40.*
cidere hominem, qui veritatem vobis locutus
ſum; rurſum nihilominus ipſum in æqualitate & ſimilitudine Patris Deum Verbum, & ex humanitatis ſuæ menſuris agnoſcimus. Nam ſi neceſſarium eſt credere, quod Deus exiſtens natura, factum eſt caro; hoc eſt, homo, carne animata anima rationali; quænam ratio ferat, ut quis voces ejus erubeſcat, ſi factæ ſunt homini congruentes? Nam ſi reſpueret ſermones qui hominibus congruunt, quis compulit ut homo fieret ſimilis nobis? Qui autem ſe demiſit propter nos in voluntariam exinanitionem, propter quam cauſam reſpueret ſermones ſuæ exinanitioni convenientes? Igitur uni perſonæ omnes voces in evangeliis, ſubſiſtentiæ, inquam, uni Verbi incarnati tribuendæ ſunt. Dominus enim unus Jeſus Chriſtus, ſecundum ſcripturas.) Igitur, quantum ex jam ante ſcriptis, non ignoraſſe deprehendimur diſpenſationem, & ſuas utriuſque naturæ voces, ſed potius non permittere animalibus, & ſpiritum non habentibus, duos cogitare vel dicere Filios, ita ut dividant inter ſe ſubſiſtentias poſt indivulſam unitionem. Sed quia parum quid ex noſtra epiſtola poſuerunt in principio ſuorum ſermonum, & minantur nobis, quod in tempore ſint redarguturi, quaſi non mediocriter peccaverimus in Verbum ex Deo Patre; & incrementum ac profectum, qui ad carnem pertinet, naturæ ipſius inſipientiſſime tribuerimus: age & ad hoc convenientia dicamus, adjiciendo totam epiſtolæ partem. Ipſi enim metuentes veritatem, & auditores fallentes, partem quamdam poſuerunt, eam quæ ipſis utiliſſima eſſe videbatur ad hoc, ut inde poſſent, ac viderentur juſte calumnias in nos ſtruere. Habet autem ſic quod dictum eſt: Et ſi audieris, quod profecerit Jeſus ætate & ſa- *Luc. 2. 52.*
pientia & gratia, ne putes Verbum Dei ſapiens profectu effectum eſſe. Commemorabo autem magis, quod ſic divinus Paulus ſcripſerit: *Chriſtus Dei virtus, & Dei ſa-* *1. Cor. 1. 24*
pientia. Neque rurſus illud nugaciter auſis dicere, quod proficere in ætate & ſapientia, & gratia, homini attribuamus: hoc enim, ut opinor, nihil aliud eſt, quam dividere in duos unum Chriſtum: ſed ſicut paulo ante dixi, Filius, qui eſt *Rom 1. 4.*
ante ſæcula in noviſſimis ſeculis temporibus in Filium Dei prædeſtinatus eſſe dicitur, ſuæ carnis nativitatem ſibi approprians diſpenſative. Sic & exiſtens ſapientia ejus, qui genuit, proficere in ſapientia dicitur, quamvis perfectiſſimus ſit, utpote Deus, dum humanitatis proprietates per ſummam unitionem in ſe convenienter ſuſcepit.) Cur ergo cum Deus dicat, *Judicium juſtum judicate*; veritatem *Deut. 1. 16.*
falſis rationibus adumbrant? Neque enim partitionem ſubſiſtentiarum poſt unitionem dogmatizamus neque deitatis naturam augmento & profectu opus habuiſſe dicimus; ſed illud potius, quod ſecundum diſpenſativam appropriationem ſuas fecerit carnis proprietates, eo quod, *Verbum caro fa-* *Joan. 1*
ctum eſt, ſecundum ſcripturas. Quod au-

tem tali fidei & opinioni etiam ſanctorum patrum concinat chorus, oſtendere attentabo adjiciens ad majorem certitudinem, partem enarrationis olim ab Attico beatæ memoriæ epiſcopo factæ. Ea ſic habet

A κατὰ τὰς γραφάς. ὅτι δὲ τῇ τοιᾷδε πίσει τε, καὶ δόξῃ καὶ ὁ τῶν ἁγίων πατέρων σιωπᾷσει χορὸς, ἐπιδεῖξαι πειράσομαι, παραθεὶς * εἰς πληροφόρησιν ὀξηγήσεως μέρος, χρυσοῦ κατὰ καιρὸν, παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Ἀττικοῦ· ἔχει δὲ ὅπως.

* al. πληροφορίαν.

Attici epiſcopi Conſtantinopolitani.

Ἀττικοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Hodie dominus Chriſtus benignitatis nativitatem ſuſcepit. Nam ſecundum illam divinæ dignitatis prius erat. Deinde illis iterum annectit: Humanitatis Verbum exinanitur, natura non exinanibile exiſtens. *Seipſum* enim *exinanivit*, *formam ſervi accipiens*. Qui carnis expers eſt, propter te B incarnatur: *Verbum* enim *caro factum eſt*, qui tactui non ſubjacebat propter incorpoream naturam, palpatur. Qui ſine principio eſt, ſub principio corporeo fuit: qui perfectus eſt, creſcit: qui eſt immutabilis, proficit: qui dives eſt, in diverſorio naſcitur: qui operit cœlum in nubibus, pannis involvitur: qui rex eſt, ponitur in præſepio.)

Philipp. 2. *Joan.* 1. *Pſalm.* 146.

Σήμερον Χριστὸς ὁ δεσπότης τῷ τῆς φιλανθρωπίας γένησιν ἀνεδέξατο, τῷ γὰρ τῆς θείας ἀξίας προϋπῆρχεν· εἶτα τούτοις ἐπιφέρει πάλιν. ὁ τῆς φιλανθρωπίας λόγος κενοῦται, ἀκένωτος τῷ φύσιν ὑπάρχων· ἑαυτὸν γὰρ ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών· ὁ ἄσαρκος διὰ σὲ σαρκοῦται, ὁ γὰρ λόγος σὰρξ ἐγένετο· ὁ ἁφὴ μὴ ὑποπίπτων διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀσώματον, ψηλαφᾶται. ὁ ἄναρχος ὑπὸ ἀρχὴν γίνεται σωματικήν· ὁ τέλειος αὔξει· ὁ ἄτρεπτος προκόπτει· ὁ πλούσιος ἐν καταλύματι γίνεται· ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις σπαργανοῦται· ὁ βασιλεὺς ἐν φάτνῃ τίθεται.

Φιλιπ. 2. Ἰωαν. 1. Ψαλμ. 146.

Ὅτι δὲ διαιρεῖν τὰς ὑποστάσεις μὴ θέλων οὐκ ἀπλημμελές, μᾶλλον δὲ ἀνατρεπόντων ἐστὶ τὸ σεπτὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον, οὐδὲν ἧττον εἰσόμεθα, τοῖς ἐντεταγμένοις ἐντυγχάνοντες ῥητοῖς Γελάσιος, καὶ Φήλικος, τῶν ἀφηγησαμένων κατὰ καιρὸς τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας.

C

Julii Epiſcopi Romani.

Γελάσιου ἐπισκόπου Ῥώμης.

Ad fidei plenitudinem Dei Filius ex Maria virgine incarnatus prædicatur; qui inter homines moratus, non (potenti quadam vi) in homine operatus eſt: hoc enim in prophetis & apoſtolis locum habet. Eſt autem perfectus Deus in carne, & homo perfectus in ſpiritu: non duo Filii, unus quidem germanus Filius, qui ſuſcepit hominem, alter vero homo mortalis a Deo aſſumptus: ſed unus unigenitus in cœlo, & unigenitus in terra Deus.

Κηρύσσεται δὲ εἰς συμπλήρωσιν τῆς πίσεως καὶ σαρκωθεὶς ἐκ παρθένου Μαρίας ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς, καὶ σκηνώσας ἐν ἀνθρώποις, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἐνεργήσας· τοῦτο γὰρ ἐπὶ προφητῶν ἐστι, καὶ ἀποστόλων· τέλειος Θεὸς ἐν σαρκὶ, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ἐν πνεύματι· καὶ δύο υἱοὶ, εἷς μὲν γνήσιος υἱὸς ἀναλαβὼν ἄνθρωπον, ἕτερος δὲ θνητὸς ἄνθρωπος ἀναληφθεὶς ὑπὸ Θεοῦ, ἀλλ' εἷς ὁ μονογενὴς ἐν οὐρανῷ, καὶ μονογενὴς ἐπὶ τῆς γῆς, Θεός.

D

Felicis ſanctiſſimi epiſcopi Romæ, & martyris.

Φήλικος τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ῥώμης, καὶ μάρτυρος.

De Verbi autem incarnatione & fide, credimus in dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ex Virgine Maria natum, quod ipſe eſt ſempiternus Dei Filius & Verbum, non autem homo a Deo aſſumptus, ut alius ſit ab illo. Neque enim hominem aſſumpſit Dei Filius, ut alius ab ipſo exiſtat: ſed cum perfectus Deus eſſet, factus eſt ſimul & homo perfectus, ex Virgine incarnatus.

Περὶ δὲ τῆς σαρκώσεως τοῦ λόγου, καὶ τῆς πίσεως, πισεύομεν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας γεννηθέντα. ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ ἀΐδιος υἱὸς, καὶ λόγος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος ὑπὸ Θεοῦ ἀναληφθεὶς, ἵν' ἕτερος ᾖ παρ' ἐκεῖνον. οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπον ἀνέλαβεν ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς, ἵνα ᾖ ἕτερος παρ' αὐτόν· ἀλλὰ Θεὸς ὢν τέλειος, γέγονεν ἅμα καὶ τέλειος ἄνθρωπος, σαρκωθεὶς ἐκ παρθένου.

Anathematiſmus VII.

Ἀναθεματισμὸς ζ'.

E

Si quis Jeſum tamquam hominem a Dei Verbo agitante motum habuiſſe, unigenitique gloriam illi tamquam alteri cuipiam ab ipſo Verbo, adveniſſe dixerit; anathema ſit.

Εἴ τίς φησιν, ὡς ἄνθρωπον ἐνεργῆσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς δόξαν περιῆφθαι, ὡς ἑτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπάρχοντι· ἀνάθεμα ἔστω.

Orientalium objectio.

Ἀντίῤῥησις τῶν ἀνατολικῶν.

Poſſeſſum fuiſſe dominum noſtrum Jeſum Chriſtum a Spiritu agitante ut hominem ſimpliciter, vel ut prophetam, vel ut apo-

Ἐνεργῆσθαι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὑπὸ τοῦ πνεύματος ὡς ἄνθρωπον ἁπλῶς, ἢ ὡς προφήτην,

τίω, ἢ ὡς ἀπόστολον, οὐδεὶς ἂν ὁμολογήσειε· τὰς μέντοι ἀποστολικὰς φωνὰς περὶ αὐτῦ ὄντα τίω τῆς φαινομένης σαρκὸς φύσιν εἰρημένας, ὅτ' ἀρνησόμεθα, ὅτ' * ἂν ἐξαλείψαιμεν, ποτὲ μὲν λεγόσας· κατὰ τίω ἐνέργειαν τῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτῦ ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, λύσας τὰς ὠδῖνας τῦ θανάτου· καὶ πάλιν· τῇ δυνάμει τῦ Θεῦ ὑψωθείς· καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτα προσκειται ὄντα τὸ φαινόμενον, οὐδεὶς ἂν ἐκλάβοι ἢ ὡς ἄνθρωπον ἁπλῶς * ἑαυτὸν ἐνεργήσαντα, ἢ ὡς δίκαιον, ἢ ὡς προφήτίω, ἢ ὡς ἀπόστολον· ὅτ' * ὦ τὰς θείας φωνὰς ἐξαλείφομεν, ἢ ἀρνούμεθα, ἢ ἀμαθῶς τε ὁμῦ, καὶ βλασφήμως ἀναθεματίζομεν, εἰρημένας καὶ κειμένας ὄντα τίω τῆς φαινομένης σαρκὸς φύσιν, ὅτε ὡς ἄνθρωπον ἁπλῶς, ἢ ὡς δίκαιον, ἢ ὡς προφήτίω, ἢ ὡς ἀπόστολον συνεργῆσθαι φήσομεν· ἃ γὰρ ἔλεγε. τάδε λέγει κύριος· ἀλλ' ὡς υἱὸς νομοθετῶν· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν.

A stolum, nullus confitebitur sed tamen apostolicas voces de illo propter visibilis carnis naturam dictas, neque negabimus, neque expungemus, dicentes quidem aliquando: *Secundum operationem roboris virtutis ejus, quam operatus est in Christo, suscitans ipsum ex mortuis, solvens dolores mortis*; & iterum: *Virtute Dei exaltatus*; & quæcumque talia. Verum quamvis hæc posita sint propter id, quod erat visibile, nemo tamen ita accipiet, ac si vel ut homo simpliciter esset alienæ operationis vi motus, vel ut justus, vel ut propheta, vel ut apostolus: neque rursus divinas voces aut delemus, aut inficiamur; neque B imperite simul & blasphemе anathematizamus dictas & positas propter visibilis carnis naturam; neque ut hominem simpliciter, vel ut justum, vel prophetam, vel apostolum, operationes aliena virtute exercuisse dicemus. Non enim dicebat: Hæc dicit dominus; sed ut Filius legislator: *Ego autem dico vobis*.

Ephes. 1. 19

Act. 2. 33

Matth. 5.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Cyrilli defensio.

Καὶ νῦν ἡμῖν ὁδὸν ἧττον ὄντα τῷ ἴσον ἔρχεται λόγων τῆς ἀπολογίας ὁ τρόπος· εἷς μὲν γάρ ἐστιν ὁμολογουμένως ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησῦς Χριστός, ὁ αὐτὸς * εἶναι πεπιστευμένος καὶ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος ἀϊδιός τε, καὶ προαιώνιος, καὶ ὢν ἐσχατοις τῦ αἰῶνος καιροῖς ἄνθρωπος ἐκ γυναικός, παράδοξον ἐσχηκὼς τίω κατὰ σάρκα γένεσιν. ἀλλ' εἷς ὑπάρχων υἱὸς, καὶ Θεὸς, καὶ κύριος, εἰργάζετο τὰς θεοσημείας διὰ τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον ἰσχύος, πληροφορῶν. ὅτι, καὶ εἰ γέγονε σάρξ, ἀλλ' ὁδὸν ἧττον ἐστὶν ἐστὶ καὶ ὅπω Θεὸς ἀληθινός, καὶ δυνάμις τῦ πατρός· οὐ γὰρ πέπαυται τῦ εἶναι ὃ ἦν, γρυόμενος ἄνθρωπος· ἐπλήρου τοιγαροῦν τὰ παράδοξα. τῦτο μὲν δαιμονίοις ἐπιτιμῶν, καὶ σωτηρίαν τὸν σατανᾶν· τῦτο δὲ τυφλοῖς τὸ φῶς χαρίζεις· νεκρὸς * ἀνιεσῶν· θάλασσαν ἀγριαινῦσαν εἰς κατεύναζον ῥήματι, οὐχ ὡς ἀνθρώπου τινὰ, καὶ ἕτερον ὄντα κατιμόνας Χριστὸν δοξάζεσθαι ποιῶν, καθάπερ ἀμέλει τὸν ἕνα τῶν ἁγίων προφητῶν, * ἢ γὰρ ἀποστόλων. ἀλλ ἑαυτῷ τίω δόξαν πραγματευόμενος, ἵνα παρὰ πάντων πιστεύηται Θεὸς ὢν φύσει, καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος. ἵν' ἦν ἄρα τῶν ἐκτοπωτάτων ἀναχέεσθαι Νεσορίῳ λέγοντος· κοιναὶ γὰρ αἱ τῆς Τριάδος εἰσὶν ἐνέργειαι, καὶ μόναις ὑποτάσσει τίω διαίρεσιν ἔχεσθαι· ἦγεν τὸ μονογενὲς ἡ δόξα ποτὲ μὲν τῷ πατρὶ περιῆπται, ποτὲ δὲ τῷ πνεύματι, ποτὲ δὲ τῇ τῦ Χριστῦ δυναστείᾳ. ὅθεν ἡ δεικνύτωσαν οἱ ἐπιτιμᾶν ἐθέλοντες ἕτερον ἡμῖν Χριστὸν ἰδίᾳ, καὶ ἀνὰ μέρος ὑπάρχοντα, καὶ νοούμενον. ᾧ τίω ἑαυτῦ δυνασείαν περιῆψεν ὁ μονογενὴς τῦ Θεῦ λόγος, ὡς ἕτερος ὢν παρ' αὐτὸν * ἰδικῶς ὁ υἱός· καὶ εἰ μὴ ἔστιν ἕτερος, καὶ ἕτερος, ἀλλ' εἷς τε, καὶ ὁ αὐτὸς καὶ ἐκ παρθένου μονογενὴς, καὶ γυναικὸς ἄνθρωπος κατὰ σάρκα. πῶς γὰρ ἀκόλουθον ἐλέσθαι σιγᾶν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον * ἀνατάσσεσθαι πάλιν τῆς ἀληθείας τίω δύναμιν τοῖς παρ' ἐκείνῳ βατταρισμοῖς, τῇ τῆς δυσσεβείας δογμάτων τὸ κάλλος παρασημαίνουσι; ὥσ μὲν ἦν, καὶ ἔστι Θεὸς ὁ υἱός. ἐπειδὴ δὲ ἅπαξ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος ὑπέδυ * μέτρον, καὶ οὐκ ἀπόβλητον ἐποιήσατο τίω οἰκονομίαν, ὑπέμεινε δὲ πάντα διὰ τίω

Et nunc quoque iisdem sermonibus defensionis modus incedet. Nam unus quidem est absque dubitatione dominus noster Jesus Christus, qui idem creditus est C esse & ex Deo Patre Verbum æternum, & ante sæcula; & in novissimis sæculi temporibus homo ex muliere, qui admirabilem habuit secundum carnem nativitatem. Verumtamen cum unus esset Filius & Deus & dominus, operabatur signa per virtutem plusquam humanam; sufficientibus argumentis docens, quod quamvis factus sit caro, nihilominus tamen sit etiam sic Deus verus, & virtus Patris. Non enim desitit esse quod erat, factus homo. Faciebat igitur insolita, tum quod dæmonia increpabat, & satanam conterebat; tum quod cæcis lumen præstabat, mortuos resuscitabat, mare procellosum D uno verbo sedabat; non sicut hominem quempiam, & alterum existentem seorsim, Christum glorificari faciens, quemadmodum scilicet & unum ex sanctis prophetis vel apostolis; sed sibi gloriam procurans, ut ab omnibus crederetur Deus existens natura, tametsi factus esset homo. Fuisset igitur absurdissimum ferre Nestorium dicentem: communes enim trinitatis sunt operationes, & solis subsistentiis distinctionem habentes. Proinde unigeniti gloria interdum Patri adaptatur, interdum Spiritui, interdum Christi potentiæ. Idcirco qui reprehendere volunt, vel ostendant nobis alium Christum, qui privatim & seorsim existat & intelligatur, E cui suam potentiam applicuerit unigenitus Dei Verbum, quasi seorsim diversus sit ab ipso Filio; vel nisi sit alius & alius, sed unus & idem & ex Patre unigenitus, & ex matre homo secundum carnem, quomodo silendi locus esset, & non magis veritatis potentia illius nugis opponenda, pulchra pietatis dogmata corrumpentibus? Itaque erat quidem & est Deus ipse Filius. Quoniam autem semel subiit humanitatis mensuram, & dispensationem haud

Luc. 4. 10. *Joan.* 11. *Matth.* 14.

reji-

rejiciendam cenſuit ; ob exinanitionem autem ſuſtinuit omnia voluntarie noſtri cauſa: eapropter , quamvis ſit ſecundum naturam vita , vivificari dicitur a Patre : & quum ſit gloriæ dominus , dicitur gloriam
Philipp. 3. 5. accepiſſe . Hinc Hebræus ex Hebræis, vere doctus in lege , & ex tribu Beniamin ,
Galat. 1. dicebat : *Paulus apoſtolus non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem , qui ſuſcitavit eum a*
1. Petr. 1. 21 *mortuis, & gloriam illi dedit.* Verum quamvis dicatur gloriam accepiſſe a Patre, quum ea res ad humanitatis menſuram perveniat, novit tamen ſeipſum habere dignitatem ultra creaturam , ſecundum quod intelligitur , & eſt Deus . Proinde dicebat : *Om-*
Matth. 11. 27. *nia mihi tradita ſunt a Patre meo : & nemo cognoſcit quis ſit Filius , niſi Pater ; neque Patrem quis agnoſcit quis ſit , niſi Filius , & cui Filius revelaverit* . Fortaſſe quiſpiam ſtudioſiorum interrogabit: Si omnia tibi tradita ſunt a Patre , quaſi , ei qui gloria indigueris , & debueris habere datum imperium in omnes propter humanitatem ; quomodo humanis mentibus impoſſibile eſſe dicis ſcire te , quemadmodum ſcire & Patrem ? Certe , inquit , mei cognitio non uſque ad viſibilem naturam coarctatur. Nam Deus ſum in carne & ſanguine , & ſecundum carnem quidem cognoſcor , ſecundum naturam autem & gloriam divinitatis , æqualem cum Deo & Patre menſuram habeo , omnium mentem & ſermonem tranſcendo. Proinde (revertor enim ad propoſitæ rei ſententiam) neque apoſtolicas voces tollimus ; abſit ; neque dum alia quædam minus conſentanea ſentientes , vel loquentes , incarnationis ra-
Galat. 2. 2 tionibus adverſamur . Sequimur autem ubique ſacras ſcripturas , & theologorum vocibus ſummum jus concedentes , obſiſtimus ſolis iſtis , qui recta eccleſiæ dogmata pervertunt. Quod autem Pater ex mortuis reſuſcitaſſe dominum noſtrum Jeſum Chriſtum dicitur , eo opere ſcilicet circa ejus carnem effecto , nemo eſt qui am-
Joan. 2. 19. bigat . Ipſe autem , cum ſit vita , & vivificator, & operatoria virtus Patris , ſuum vivificabat templum , juxta illud ; *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*. Itaque quod vivificabatur , non erat alienum, neque alicujus ex hominibus nobis ſimilibus , ſed proprium ipſius Verbi corpus.

A χαίρειν * ἐθελοντὶ δὶ ἡμᾶς. ταύτη τοι, καὶ τοι κατὰ φύσιν ὑπάρχων ζωὴ, ζωοποιεῖσθαι λέγεται παρὰ τῦ πατρός· καὶ τῆς δόξης κύριος ὢν, δόξαν λέγεται λαβεῖν . ἔφη γᾶρ ὁ Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, ὀνομαθεὶς ἀληθῶς, & ἐκ φυλῆς Βενιαμίν· Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπυ, ἀλλὰ διὰ Ἰησῦ Χριστῦ, καὶ Θεῦ πατρὸς, τῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντος. ἀλλὰ καίτοι λεγόμενος δόξαν λαβεῖν παρὰ τῦ πατρὸς, διήκοντος τῦ πράγματος ἐπὶ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον, οἶδεν ἑαυτὸν ἔχοντα, καθὸ νοεῖται καὶ ἔστι Θεὸς, τὸ ὑπερκείσθαι ἀξίωμα. ἔφη γᾶρ· πάντα μοι παρεδόθη παρὰ τῦ πατρός μυ· καὶ οὐδεὶς B ἐπιγινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατὴρ· οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει τίς ἐστιν, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις τῶν φιλομαθεστέρων· εἰ πάντα σοι παρεδόθη παρὰ τῦ πατρὸς, ὡς δόξης δεδεημένῳ, καὶ δοτὸν ἔχειν ὀφείλοντι τὸ κατὰ * πάντων κράτος διὰ τὸ ἀνθρώπινον, πῶς ἀνέφικτον ταῖς ἀνθρώπων διανοίαις εἶναι φῆς τὸ εἰδέναι σε, καθάπερ ἀμέλει καὶ τὸν πατέρα; ἀλλὰ ναὶ, φησὶν, ὃ μέχρι τῶ ὁρωμένων ἡ ἐπ' ἐμοὶ συστέλλεται γνῶσις. εἰμὶ γᾶρ Θεὸς ἐν σαρκὶ, καὶ αἵματι, κατὰ μὲν τὶ τὼ σάρκα γινωσκόμενος, κατὰ δὲ τὶ τῶ θεότητος φύσιν τε, & δόξαν ἰσομέτρως ἔχων τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, & νῷ, καὶ λόγῳ πάντας ἐπέκεινα τρέC χων. ἀκῶν, ἀνθέξομαι γᾶρ τῆς τῶν προκειμένων ἐννοίας, ὅτε τὰς ἀποστολικὰς ἀναιρῶμεν φωνὰς, μὴ γένοιτο, ὅτε μὶν ἕτερα ἄττα παρὰ τὸ εἰκὸς ἢ φρονοῦντες, ἢ λέγοντες, τοῖς τῆς ἐνανθρωπίσεως ἀντιπράττομεν λόγοις· ἐπόμενοι δὲ πάντιχῃ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, καὶ ταῖς τῶν θεηγόρων φωναῖς τὸ χρὶν κρατεῖν ἀπονέμοντες, ἀντανισάμεθα μόνοις τοῖς τὶ ὀρθὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματι διαστρέφυσιν. ὅτι δὲ ὁ πατὴρ ἐκ νεκρῶν ἀνεστῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησῦν Χριστὸν λέγεται, ἐνεργεμένῳ δηλονότι περὶ τὶ σάρκα αὐτῦ τῦ πράγματος, ἐκ ἂν ἐνδοιάσειε τίς. αὐτὸς δὲ ὑπάρχων, ἡ ζωὴ, ζωοποιός τε, καὶ ἐνεργὴς δυνάμις τῦ πατρὸς, τὸν ἴδιον ἐζωοποίει ναόν· * καταλύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, φησὶ, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ἵν' οὖν ἄρα τὸ ζωοποιούμενον οὐκ ἀλλότριον, οὔτε μὴν ὅλως τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπων, ἀλλ' ἴδιον αὐτῦ τῦ λόγου σῶμα.

Ἀναθεματισμὸς η.

Εἴ τις τολμᾷ λέγειν τὸν ἀνελήφθαι ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συγχρηματίζειν Θεὸν, ὡς ἕτερον ἑτέρῳ· τὸ γᾶρ συν, ἀεὶ προσιὸν τοῦτο νοεῖν ἀναγκάσει· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μιᾷ προσκυνήσει τιμᾷ τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ μίαν αὐτῷ τὶ ὁμολογίαν * σναπτει, καθὸ γέγονε σάρξ· ὁ λόγος· ἀνάθεμα ἔστω.

Ἀντίῤῥησις τῶν ἀνατολικῶν.

Τὸ συμπροσκυνεῖσθαι, καὶ συνδοξάζεσθαι, ὡς περὶ προσώπων, ἢ ὑποστάσεων, ἢ υἱῶν δύο οὐ λέγο-

Anathematiſmus VIII.

Si quis dicere audet , hominem aſſumptum una cum Dei Verbo adorandum , & conglorificandum , & Deum , tamquam alterum cum altero connominandum eſſe (hunc enim intellectum particula , Cum , adjecta , perpetuo ac neceſſario aſſerri) & non potius una adoratione Emmanuelem honorat, unamque illi glorificationem attribuit , quatenus Verbum factum eſt caro ; anathema ſit.

Orientalium oppoſitio.

Coadorari , & conglorificari , quaſi de perſonis , vel ſubſiſtentiis , vel filiis duo-

λέγομεν, ὡς τῇ σαρκὶ ἑτέρως προσκυνήσεως γινομένης, καὶ τῷ Θεῷ λόγῳ ἑτέρως· ἀλλὰ μᾶλλον μίαν προσκύνησιν, καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς ἑνὶ υἱῷ προσφέρομεν, καὶ τὸ συμπροσκυνεῖσθαι, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ λέγει· καίτοι γὰρ ἀεὶ συνεδρεύων ὡς λόγος τῷ ἰδίῳ πατρὶ, καὶ ἐξ αὐτοῦ τε, καὶ ἐν αὐτῷ κατὰ φύσιν ὑπάρχων, πάλιν ἤκουε * λέγοντος καὶ μετὰ σαρκός· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· οὕτω καὶ προσκυνεῖσθαί φαμεν αὐτὸν πρός τε ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. πρὸς οὖν ταῦτά φαμεν, ὡς πάνυ ἐπιστημονικῶς ἐπέσκηψε τοῖς σὺν τῇ σαρκὶ προσκυνεῖν τῷ ἑνὶ, καὶ τῷ αὐτῷ υἱῷ βουλομένοις· ὡς ἑτέρου τινὸς ὄντος παρὰ τὸ, σὺν, τοῦ μετά· ὅπερ αὐτὸς ἔθηκεν, ὡς προείρηται, λέγων αὐτὸν μετὰ σαρκὸς δεῖν προσκυνεῖσθαι, ἀπαγορεύων δὲ συμπροσκυνεῖσθαι τῇ θεότητι τὴν σάρκα.

λέγοντα. Ψαλμ. 109.

bus non dicimus, quasi aliter fiat adoratio Deo Verbo, & aliter carni; sed unam potius adorationem, & cetera ut uni Filio offerimus, & ipsum coadorari, sicut & ipse in primo tomo dicit. Nam quamvis semper ut Verbum cum Patre suo consideat, & ex ipso & in ipso secundum naturam existat, tamen audiebat etiam cum carne existens dicentem: *Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*. Ita & adorari dicimus ipsum & a nobis ipsis, & a sanctis angelis. Proinde ad hæc dicimus; quod scite admodum præcepit his, qui cum carne unum & eumdem Filium adorare volunt, tamquam aliud quiddam sit μετὰ, quam σὺν, id quod & ipse posuit, sicut prædictum est, dicens, ipsum cum carne adorandum, negans autem coadorandam cum divinitate carnem.

Psalm. 109.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Cyrilli defensio.

Νουνέχεστα- Κορίν. 13.

* Νουνεχεστάτους ἡμᾶς ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἀποφαίνει, λέγων· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε, εἴ ἐστε ἐν τῇ πίστει. νοῦς μὲν γὰρ ὁ ἀνθρώπινος ὑπὸ φιλαυτίας ἔσθ' ὅτε, κἂν εἰ ἔξω φέροιτο τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων ἀποφοιτῶσαν ἔχοι τὴν κίνησιν, τῶν ἰδίων ἐννοιῶν καθορίζειν τὸ ἀπηχὲς ὀκνεῖ πως ἀεὶ καὶ δέδιεν· ἑαυτόν γε μὴν ἐπανορθώσεται καὶ μάλα ῥᾳδίως, τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων πολυπραγμονήσας πόνους, οἳ καὶ ἐπ' ὀρθότητί τε, καὶ ἀκριβείᾳ δογμάτων διαβόητον ἔχουσι παρὰ πάντων τὴν εὐφημίαν. τότε τὴν οἰκείαν εὐτέχνως δοκιμάσει πίστιν· σκοπὸς γὰρ ἅπαπι τοῖς ἀρτίοις τὴν φρένα, ταῖς ἐκείνων ἕπεσθαι δόξαις· ὅτι καὶ αὐτοὶ τῆς τε ἀποστολικῆς, καὶ εὐαγγελικῆς παραδόσεως τὸν οἰκεῖον ἐμπλήσαντες νοῦν, καὶ * τῶν ἐπὶ τῇ πίστει λόγων ὀρθῶς τε καὶ ἀμωμήτως ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων εὖ μάλα κατωρθωκότες, φωστῆρες ἦσαν ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες κατὰ τὸ γεγραμμένον. γράφει τοίνυν ὁ τῆς * ἀϊδίου μνήμης πατὴρ ἡμῶν, καὶ ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ ἐν τοῖς περὶ τῆς σαρκώσεως· ὁμολογοῦμεν καὶ εἶναι αὐτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸν κατὰ πνεῦμα, υἱὸν ἀνθρώπου κατὰ σάρκα. οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα υἱὸν, μίαν προσκυνητὴν, καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ προσκυνουμένην μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει· οὐδὲ δύο υἱοὺς ἄλλον μὲν υἱὸν Θεοῦ ἀληθινὸν καὶ προσκυνούμενον, ἄλλον δὲ ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον μὴ προσκυνούμενον, κατὰ χάριν δὲ υἱὸν Θεοῦ γενόμενον, ὡς καὶ ἄνθρωποι. καὶ μεθ' ἕτερα πάλιν. ὁ τοίνυν γεννηθεὶς ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας, υἱὸς Θεοῦ φύσει, καὶ Θεὸς ἀληθινὸς, καὶ οὐ χάριτι καὶ μετουσίᾳ, κατὰ σάρκα μόνην τὴν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπος, κατὰ δὲ πνεῦμα αὐτὸς υἱὸς Θεοῦ, καὶ Θεός. καὶ πάλιν. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ἐκ τῶν θείων γραφῶν διδάσκει, ἕτερον λέγων υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕτερον τὸν ἐκ τῆς Μαρίας, κατὰ χάριν υἱοποιηθέντα ὡς ἡμεῖς· ὡς εἶναι δύο υἱοὺς, ἕνα κατὰ φύσιν υἱὸν Θεοῦ τὸν ἐκ Θεοῦ, καὶ ἕνα κατὰ χάριν τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον· ἢ εἴ τις τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν σάρκα ἄνωθεν λέγει, καὶ μὴ ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας· ἢ ξαπεῖσαν

ἴσως, τὸν ἐπὶ τῇ πίστει λόγον

Φιλιππ. 2.

ἀϊδίου μου.

Mente attentissima nos esse hortatur divinus Paulus, dicens: *Probate vos ipsos, num sitis in fide*. Nam mens humana, licet nonnunquam propter amorem sui a recta via egrediatur, & a veris dogmatibus discedat, suarum tamen cogitationum absurditatem statuere quodammodo non audet. Sed tamen seipsam facile corriget, si labores scrutata fuerit sanctorum patrum, qui ab omnibus de rectitudine & certitudine dogmatum celebrantur, tum suam rectam fidem explorabit. Omnes enim, quibus integrum cor est, illorum sententias sequi contendunt: quia & ipsi apostolica & evangelica traditione suam mentem cum implevissent, & ex sacris scripturis sermonem fidei recte & citra reprehensionem tractassent, mundi fuere luminaria, sermone vitæ continentes, prout scriptum est. Itaque scribit æternæ memoriæ pater noster & episcopus Athanasius de nostri omnium salvatore Christo in libris de incarnatione: Confitemur etiam esse illum Filium Dei, & Deum secundum spiritum, Filium hominis secundum carnem, non duas naturas, unum Filium; unam quæ adoretur, & alteram quæ non adoretur; sed unam naturam Dei Verbi incarnatam & adorandam cum carne sua una adoratione: neque duos Filios; alium quidem Filium Dei verum & adorandum; alium vero ex Maria hominem non adorandum; scilicet secundum gratiam Filium Dei factum sicut & homines. Et post alia iterum: Igitur qui natus ex virgine Maria, natura Filius Dei est, & Deus verus, & non gratia & participatione, secundum carnem solam ex Maria homo; secundum spiritum autem, ipse Filius Dei, & Deus. Et iterum: Si quis autem præter hæc ex divinis scripturis docet, alium dicens Filium Dei, alium ex Maria secundum gratiam Filium adoptatum, sicut nos, ut sint duo Filii, unus secundum naturam Filius Dei, qui ex Deo; & unus secundum gratiam, homo ex Maria: vel si quis domini nostri carnem superne esse dicit, & non ex virgine Maria; vel conversam divini-

2. Cor. 13.

Philipp.

De his dicendi modis apud patres sæpe usitatis, vide Magistr. sent. lib. 3. dist. 5. & S. Thom. 3. p. q. 3. art. 2.

vinitatem in carnem, aut confusam, aut immutatam: vel passibilem domini deitatem; vel non adorandam domini nostri carnem, ut hominis, & non adorandam ut domini & Dei carnem; hunc anathematizat sancta & catholica ecclesia divino
Galat. 1. 9. apostolo obtemperans, qui dicit: *Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, anathema sit.* (Hæc cum vir ille sensserit & scripserit nobis, Nestorius gloriam Christi oppugnare volens, & effrænatam linguam laxans, rursum sic dicit Confitemur in homine Deum; colimus divina conjunctione Deo Verbo coadorandum hominem.) Nonne hic manifeste hominem deiferum nominat Christum, & conjunctionem simpliciter dicit hominis factam esse cum Deo, secundum illud fortassis,
1. Cor. 6. 17. quod est a Paulo dictum: *Qui adhæret domino unus spiritus est?* Quamvis quomodo non est verum; quod ipse fuerit potius Deus simul & homo; & non homo quidam, qui seorsim ac privatim intelligatur, conjunctionem cum Deo secundum habitudinem habens? Etenim post ineffabilem unitionem, sive quis dicat Deum Emmanuelem hominem factum & incarnatum, Dei Verbum intelligi convenit, sive hominem nominet, scimus tamen, cum hoc & ipsum esse Dei Patris Verbum. Est igitur aliud, unum dicere Filium cum unita sibi carne Dei Patris Verbum, & similiter aliud, in homine dicere esse Deum, quemadmodum videlicet in prophetis erat, sive etiam in nobis ipsis per Spiritum sanctum. Itaque, ut mihi videtur, citra periculum & culpam dixerit quis, quod incarnatum Dei Verbum, utpote unus existens Filius, non absque sua carne, sed cum illa potius adorandum sit: quemadmodum scilicet etiam hominis anima cum suo corpore honoratur; una autem appellatione, quod ex utrisque constat, ut unum animal, significatur Igitur quando de omnium nostrum salvatore Christo sermones facere paratus divideris in duo unum; & hominem privatim ac seorsim intelligendum pronunciaveris, deinde illum coadorandum & coappellandum Deum, quasi ille alius sit a Christo ex Deo secundum naturam genito, dicere fueris ausus; quis ferre poterit, & tam perspicuam contra illum criminationem silentio præterire? Potius enim dicendum erat Colo quidem Verbum Dei factum hominem, quod appellatur Deus, & in humanitate adoratur; quia natura Deus est, & ex Deo Patre apparuit. At enim dicunt adversarii: Certe deprehenderis & ipse in epistola scribens, quod fœderit Filius cum Patre cum propria carne: quomodo ergo reprehendis dicentem, quod cum Deo Verbo hominem adorari, & simul Deum vocari oporteat? Idem enim est dicere σὺν, & μετὰ.) Proinde redarguamus eos ignorare dictorum vim, & rerum naturam non inspicere. Etenim quando in una persona & natura, hoc est, subsistentia una, sermo diligenter examinans ea, ex quibus est, hoc est, constat naturaliter, subjungit præpositionem σὺν, vel μετὰ servavit etiam sic in re significata, quod unum sit secun-

A τὴν θεότητα εἰς σάρκα, ἢ συγχυθεῖσαν, ἢ ἀλλοιωθεῖσαν, ἢ παθητὴν τὴν τοῦ κυρίου θεότητα· ἢ ἀπροσκύνητον τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν σάρκα ὡς ἀνθρώπου, καὶ μὴ προσκυνητὴν, ὡς κυρίου, καὶ θεοῦ σάρκα· τοῦτον ἀναθεματίζει ἡ ἁγία, καθολικὴ ἐκκλησία, πειθομένη τῷ θείῳ ἀποστόλῳ λέγοντι· εἰ τις ὑμᾶς Γαλατ. 1. 9.
εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. Ταῦτα φρονοῦντος καὶ * γράφοντος ἡμῖν τοῦ ἀνδρὸς, * γεγραφότος
ὁ τῇ Χριστοῦ δόξῃ πολεμεῖν ἠρημένος, καὶ ἀπύλωτον ἐπ' * αὐτῷ τὴν γλῶσσαν ἀνεὶς Νεστόριος, ὅπως πάλιν φησίν· ὁμολογοῦμεν τὸν ἐν ἀνθρώπῳ Θεὸν, * αὐτῷ.
σέβομεν, τῇ θείᾳ συναφείᾳ τῷ Θεῷ λόγῳ συμπροσκυνούμενον ἄνθρωπον. ἆρ' οὐκ ἐναργῶς, θεοφόρον ἄνθρωπον ὀνομάζει Χριστὸν, καὶ συνάφειαν ἁπλῶς ἀνθρώπῳ φησὶ γεγενῆσθαι πρὸς Θεὸν, κατ' ἐκεῖνο πάντως τὸ ἐκ τῆς Παύλου φωνῆς· ὁ κολλώ- 1. Κορ. 6. 17.
μενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι; καὶ πῶς οὐκ ἀληθὲς, ὅτι μᾶλλον * ὁ αὐτὸς Θεός τε ἅμα, καὶ ἄν- * ὡς ὁ
θρωπος, καὶ οὐκ ἄνθρωπός τις ἀνὰ μέρος τε, καὶ ἰδικῶς νοούμενος, καὶ σχετικῶς ἔχων συνάφειαν πρὸς Θεόν; μὴ γάρ τοι τὴν ἄφραστον σύνοσιν, κἂν εἴ τις λέγῃ Θεὸν τὸν Ἐμμανουὴλ ἀνθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον νοεῖσθαι πρέπει· κἂν ἄνθρωπον ὀνομάσῃ, ἀλλ' οἴδαμεν μὴ τοῦτο καὶ λόγον ὄντα αὐτὸν τοῦ πατρός. ἔστι τοίνυν ἕτερον τὸ σὺν λέγειν υἱὸν μὴ τῆς συνθείσης αὐτῷ σαρκὸς τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, καὶ ὁμοίως ἕτερον τὸ ἐν ἀνθρώπῳ λέγειν εἶναι Θεὸν, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν προφήταις ἦν, ἦγουν καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς διὰ τοῦ ἁγίου, πνεύματος ἀκινδύνως δὲ, καὶ ἀληθῶς, ὥς γε οἶμαι, φαίη τις ἄν, ὅτι ὁ σαρκωθεὶς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὡς εἷς ὑπάρχων υἱὸς, ἐκ δίχα τῆς ἑαυτοῦ σαρκός, μὴ ταύτης δὲ μᾶλλον, ἐστὶ προσκυνητός. καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ μὴ τὸ ἴδιον τιμᾶται σώματος, κλήσει δὲ μιᾷ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἓν ζῷον σημαίνεται. ὅταν τοίνυν περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ τοὺς λόγους ποιεῖσθαι προθυμούμενος διέλῃς εἰς δύο τὸν ἕνα, καὶ ἄνθρωπον ἰδικῶς καὶ ἀνὰ μέρος νοούμενον ἀποφήνῃς, εἶτα τοῦτο συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν, καὶ συγχρηματίζειν Θεὸν, ὡς ἕτερον παρὰ αὐτὸν ὑπάρχοντα Χριστῷ τῷ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν υἱῷ, τολμήσῃς εἰπεῖν, τίς ὁ χαρτερῆσαι δυνάμενος, καὶ τὴν ὕπουλον προφανῆ γλωσσαλγίαν κατ' αὐτοῦ * σιωπῇ παραδέχων; ἔδει γὰρ μᾶλλον εἰπεῖν· * σιγῇ.
* σέβομεν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, γεγενημένον ἄνθρω- * σέβομέν
πον, καὶ χρηματίζοντα Θεὸν, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι προσκυνούμενον, ὅτι καὶ φύσει Θεός ἐστι, καὶ ἐκ Θεοῦ πέφυκε πατρός. ἀλλὰ γὰρ ναὶ, φασὶν οἱ δι' ἐναντίας, * ἀλώσῃ που καὶ αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ γεγραφὼς * ὡς που
ὅτι συνήρθρωσεν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός. εἶτα πῶς ἐπιλαμβάνῃ τοῦ λέγοντος, ὅτι χρὴ συμπροσκυνεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ συγχρηματίζειν Θεὸν ταυτὸν γὰρ ἐστιν εἰπεῖν καὶ τὸ, σὺν, καὶ τὸ, μετά. ἔχοῦν ἠγνοηκότας ἐλέγχωμεν τῇ εἰρημένων τὴν δύναμιν, καὶ * τῇ τῶν * ἴσ. τὴν.
πραγμάτων οὐκ ἐνορῶντας * φύσει. ὅταν μὲν γὰρ * ἴσ. φύσιν.
ἐφ' ἑνὸς προσώπου, καὶ φύσεως, ἤγουν ὑποστάσεως μιᾶς βασανίζων ὁ λόγος τὰ ἐξ ὧν ἐστιν, ἤτοι συγκειται φυσικῶς, ἐπιφέρῃ τὸ σὺν, ἤτοι τὸ, μετὰ, τετήρηκε τῷ σημαινομένῳ, καὶ οὕτω τὸ σὺν εἶναι κατὰ σύνθεσιν, καὶ οὐκ εἰς δύο διῃρημένους * διο- * διαιρεῖ.
ρεῖ· ὅταν δὲ * προδιῃρημένων ὑποστάσεων εἰς δύο, * προδιῃρη-
μένων.

καὶ πρός γε τὸ δεῖν ἀναμερὲς ἑκάτερον νοεῖσθαι καὶ ἰδικῶς τὸ, σὺν * ἤγουν τὸ, μετὰ λέγηται, τότε δυοῖν, ἢ καὶ ἔτι πλειόνων αὐτῶν, καὶ οὐχ ἑνὸς κατὰ συνάθεσιν ποιεῖσθαι φαμὲν τὴν δήλωσιν. οἷον εἰ λέγοιμεν τυχὸν συντιμᾶσθαι τῇ ἰδίῳ σώματι τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχήν. εἴτις χείροτο * παρ' αὐτοῦ τιμὴ περὶ τὸν ἕνα ἄνθρωπον, ὃς ἐστιν ἐξ ἀμφοῖν· ἤγουν, εἴτις λέγει ἓν ζῶον εἶναι μετὰ τοῦ ἰδίου σώματος, οὐχὶ πάντως εἰς ἀνθρώπους δύο διορίζει τὸν ἕνα. φαίνεται δὲ μᾶλλον οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἐξ ὧν ἐστιν, ἤτοι συντέθειται φυσικῶς· ὅταν δὲ εἴπω. Πέτρος τε καὶ Ἰωάννης συγχρηματίζουσιν ἄνθρωποι, ἢ γοῦν, ὅτι μετὰ Πέτρου καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινεν εἰς τὸ ἱερὸν, οὐκέτι τὸ, σὺν, ἢ γοῦν τὸ, μετὰ, τινὸς ἑνὸς ποιεῖται δήλωσιν. ὁ γὰρ συντέθειται Πέτρος Ἰωάννῃ. ἀλλ' οὐδὲ εἰς ἑνὸς ἀνθρώπου σύστασιν τελοῦσιν ἀμφότεροι. τί τοίνυν * σοφίζονται τὴν ἀλήθειαν, διαιροῦντες ἀμαθῶς εἰς δύο Χριστὸν τὸν ἕνα; εἰ δὲ νομίζουσιν, ὅτι συνεδρεύειν λέγοντες τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν μετὰ τοῦ ἰδίου σώματος, δύο νοεῖσθαι δεδώκαμεν υἱούς, ἐρωτάτωσαν, εἰ μὴ ἕνα λέγοντες υἱὸν, μιᾷ συνεδρεύσει τετιμῆσθαι φαμὲν, καὶ οὐ δυσὶ μᾶλλον· ὡς μίαν μὲν καὶ ἰδικὴν ἐγνωρισμένην τῷ σώματι, ἑτέραν δὲ πάλιν καὶ ἰδικὴν τῷ λόγῳ. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν ἐπιδεῖξαι τοῦτο· πῶς γὰρ, ἢ πόθεν; ἕνα γὰρ ὄντα υἱὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς τὸν υἱὸν Θεόντε ἀμοῦ, καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν, μιᾷ συνεδρεύσει τῇ πρὸς τὸν πατέρα ὁμοπρεπεῖ διαβεβαιούμεθα· τό γε μὴν συμπροσκυνεῖσθαι λέγειν ἄνθρωπον Θεῷ, καὶ συγχρηματίζειν Θεὸν, δύο πάντως ὁμολογεῖν ἐστι τὰς προσκυνουμένας, * ἢ καὶ ἀλλήλοις συγχρηματίζοντας. δῆθεν δὲ λίαν, καὶ τῆς εἰς ὀρθότητα καὶ ἀλήθειαν ἐννοιῶν ἀλλοτρίως παντελῶς ὁ τοιόσδε λόγος. γέγονε τοίνυν ἀναθεματισμὸς κατὰ τῆς ὁλοσχερῶς διοριζόντων τὸν Ἐμμανουὴλ εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ Θεὸν λόγον ἰδικῶς· ἕνα γὰρ ἡμῖν αὐτὸν ὁ τῆς θεηγόρων ἐκήρυξε λόγος, καὶ τῆς ἱερῶν γραμμάτων ἡ ἀκιβδήλευτος γνῶσις.

A dum compoſitionem, & non in duo diſtincte diſcernit. Quando autem ante diſtinctis ſubſiſtentiis in duo, & ut ſeorſum utrumque & privatim intelligatur, præpoſitio σὺν, vel μετὰ, dicitur, tunc duo, vel etiam plura, & non unum ſecundum compoſitionem ſignificari dicimus. Exempli gratia, ſi forte dicamus, cohonorari animam hominis cum ſuo corpore, ſi quis honor certe fieret a quopiam erga unum hominem, qui eſt ex utriſque: hoc eſt, ſi quis diceret, animam cum ſuo corpore eſſe unum animal, non propterea in duos homines unum dividit; videtur autem potius non ignorare ea, ex quibus eſt, hoc B eſt, compoſitum eſt naturaliter. Quando vero dico, Petrus & Joannes coappellantur homines, vel etiam, cum Petro Joannes aſcendit in templum; non jam σὺν, vel μετὰ, id eſt Cum, unum quiddam ſignificat. Non enim Joannes compoſitus eſt cum Petro, ſed neque ad unius hominis conſtitutionem ambo conveniunt. Cur ergo veritati illudunt, dividentes imperite unum in duos Chriſtos? Si autem putant, quod dicendo Filium cum proprio corpore conſidere Patri, duos intelligendos Filios conceſſerimus; inquirant, an dicamus, unum Filium unica conſidentia honoratum eſſe, & non duabus, ita C ut una & privatim tributa ſit corpori, altera vero rurſum & privatim Verbo. Verum hoc non poterunt oſtendere. Quomodo enim, vel unde? Nam unum & eumdem Deum ſimul & hominem, una conſidentia apud patrem honeſtari affirmamus. Ceterum dicere, hominem adorari cum Deo, & coappellari Deum, omnino eſt confiteri duos adorandos, vel etiam inter ſe coappellandos. Atqui valde fatuus, & a rectis & veris cogitationibus omnino alienus eſt ejuſmodi ſermo. Igitur factus eſt anathematiſmus contra eos, qui modis omnibus dividunt Emmanuelem in hominem ſeorſim, & Deum. Nobis enim unum ipſum D eumdem theologorum ſermo prædicavit, ſacrarumque ſcripturarum inadulterata cognitio.

Ἀναθεματισμὸς θ'.

Εἴ τίς φησι, τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν * δοξάζεσθαι παρὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ * ἰδίᾳ αὐτοῦ χρώμενον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν δύνασθαι κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ τὸ πληροῦν εἰς ἀνθρώπους τὰς θεοσημείας, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμα φησι, δι' οὗ καὶ ἐνήργησε τὰς θεοσημείας· ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematiſmus IX.

Si quis unum dominum Jeſum Chriſtum a Spiritu clarificatum dixerit, propria virtute ipſius tamquam aliena utentem; ac viam & efficaciam ab eodem accepiſſe, quia contra immundos ſpiritus operaretur, & divina inter homines miracula patraret, ac non potius ipſum Spiritum, per quem divina ſigna edidit, illius proprium eſſe confeſſus fuerit; anathema ſit.

E

Ἀντίῤῥησις τῆς ἀνατολικῶν.

Αὖθις καλὸν τὰ πάλαι αὐτῷ εἰρημένα εἰς μέσον ἀγαγεῖν, καὶ ἴσως ἐπιλελησμένον * τοῦ αὐτοῦ ὑπομνῆσαι αὐτόν· ὁ γὰρ μόνον τὸν κύριον τὰ σημεῖα ἐν πνεύματι ποιεῖν ἀπεφαίνατο. ἀλλ' δὴ καὶ * αὐτὸν τὸν τεθνῶτα ζωοποιηθῆναι πνεύματι. ἐν οἷς φησιν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ· εἰ τοίνυν ὁ πεπονθὼς τὸ τεθνάναι σαρκικῶς κατὰ τὰς γραφὰς, οὐδὲ ἐζωοποιήθη πνεύματι. σκοπεῖν δὲ δεῖ τί ἑαυτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἐναν-

Orientalium oppoſitio.

Iterum operæ pretium fuerit ea, quæ olim ab illo dicta ſunt, in medium adducere, & ſuorum dictorum fortaſſis oblitum admonere. Non enim ſolum dominum ſigna in Spiritu feciſſe pronunciavit; ſed etiam ipſum mortuum vivificatum eſſe Spiritu dixit primo tomo, his verbis: Igitur ſi non pertulit mori carnaliter ſecundum ſcripturas, non item vivificatus eſt Spiritu.

Hic videre licet, quantum ſecum ipſe pugnet, cum in anathematiſmis negarit, dominum in Spiritu dæmones ejicere, & alia ſigna facere, & ſcriptam in evangeliis vocem domini exploſerit, dicentis: *Si autem in Spiritu Dei ego ejicio dæmonia*. At nos dominum noſtrum Jeſum Chriſtum & ſua virtute, & Spiritus operatione perfeciſſe ſigna confitemur. Non enim quaſi careat propria virtute, uti dicimus virtute Spiritus ſancti. Non autem Spiritum ſanctum ſimul adeſſe dicere, eorum eſt arbitror, qui ſcripturas ſanctas negant. Nam quamvis alicubi ſcriptura dicat, Patrem perficere opera miraculorum, dum dicit: *Pater qui manet in me, ipſe facit opera, quæ ego facio*; Filius tamen eſt qui facit omnia opera Patris: & licet opera Filii Spiritus dicatur facere, dum dicit: *Si autem ego in Spiritu Dei ejicio dæmonia*; Dominus tamen eſt qui facit in Spiritu. Non enim alienatus eſt Filius a Patre, vel Spiritu; neque ſeparata & ſeorſim disjuncta ſunt trinitatis opera: ſed propria trinitatis eſt uniuſcujuſque ſubſiſtentiæ, quæ in ſcriptura dicitur operatio: ut ſcriptura dicit aliquando omnem creaturam Filii opus, dicens: *Verbo domini cœli firmati ſunt*; aliquando autem Spiritus, dum infert: *Et Spiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Sed non quaſi Pater non poſſit omnia facere, operatur etiam Filius: & Spiritus quoque aſſumitur ad creandum, non quaſi infirmus ſit Filius, (vere enim dictum eſt, quod per ipſum facta ſunt omnia) ſed ut trinitatis eadem ſubſtantia, idem honor, & eadem virtus commendetur, dicit eadem interdum a Patre, interdum a Filio, interdum a Spiritu ſancto eſſe facta. Sic enim & ab una ſubſtantia divina pendere omnia intelligimus. Nam ut Verbum eſſentiale & ſubſiſtens ipſe unigenitus abſque paſſione ex eo genitus eſt; & Spiritus ſanctus ex ipſo procedens, in propria ſubſiſtentia exiſtit; ita ut in tribus ſubſiſtentiis una ſubſtantia notetur, & nulla ipſarum in ratione ſubſtantiæ aliena conſideretur; ſolis autem proprietatibus denotantibus, ſive diſtinguentibus inter ipſas intelligantur. Quomodo igitur erit propria operatio, quorum una eſt eſſentia & potentia, & voluntas? Nam quibus hæc ſunt communia, eorum una prorſus eſt operatio.

Matth. 12. 28.

Joan. 14. 10.

Matth 12.

Pſalm. 32. Iſtid

Joan 1.

τιότητι. Ἐν μὲν τοῖς ἀναθεματισμοῖς αὐτὸ ἀπαγορδσαντος τὸν κύριον ἐν πνδματι Θεῦ δαίμονας ἐκβάλλειν, κ τὰ ἄλλα σημεῖα ποιεῖν. κ τίνι ἐν τοῖς ἀγγελίοις κειμδίῳ ἔγγραφον τῆ κυρίε φωνῆ ἀθετδντος, εἰπόντος· εἰ δὲ ἐν πνδματι Θεῦ ἐγὼ ἐκ ἐβάλλω τὰ δαιμόνια. ἀλλ' ἡμεῖς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησῦν τὸν Χριστὸν κ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, κ τῇ τῆ πνδματος ἐνεργείᾳ ἐπιτελέσαι τὰ σημεῖα ὁμολογδμεν· ὰ γὰρ ὡς ὐκ ἔχοντι τινὶ ἰδίαν δυνάμιν χρᾶσθαι τῇ δυνάμει τῆ ἁγίε πνδματος. μὴ συνεῖναι δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀρνεμδύων ἐστὶν, ὡς οἶμαι τὰς θείας γραφάς. κᾶν γάρ πε ἡ θεία γραφὴ λέγῃ τὸν πατέρα ἐπιτελεῖν τὰ ἔργα τῶν θαυμάτων, δι' ὧν φησίν· ὁ πατὴρ ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, ὁ υἱὸς ἐστιν ὁ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα τῆ πατρός. κᾶν τὰ τῆ υἱῆ τὸ πνεῦμα λέγῃ ποιεῖν, δι' ὧν φησίν· εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνδματι Θεῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ὁ κύριός ἐστιν, ὁ ποιῶν ἐν πνδματι. ὰ δὲ γὰρ ἠλλοτρίωται ὁ υἱὸς τῆ πατρός, ἢ τῆ πνδματος. ὰ δὲ κεχωρισμέναι, κ ἰδιάζουσαί πε αἱ τῆς Τριάδος ἐνέργειαι. ἀλλ' οἰκεία τῆς Τριάδος ἡ ἑκάστης ὑποστάσεως ἐν τῇ γραφῇ λεγομένη ἐνέργεια· * ὥσπερ κ πᾶσαν τινὰ κτίσιν ποτὲ μὲν λέγει ἡ γραφὴ τῆ υἱῆ ἔργον, λέγουσα· τῷ λόγῳ κυρίε οἱ ὐρανοὶ ἐστερεώθησαν· ποτὲ δὲ τῆ πνδματος, δι' ὧν ἐπάγει· κ τῷ πνδματι τῆ στόματος αὐτῆ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. ἀλλ' ὐχ ὡς ἀδυνάτου τῆ πατρὸς τινὰ πάντα ποιῆσαι, δημιουργεῖ κ υἱός· οὐδ' αὖ πάλιν ὡς ἀσθενοῦντος τῆ υἱῆ εἰς τινὰ δημιουργίαν, συμπαραλαμβάνεται τὸ πνεῦμα· ἀληθὲς γὰρ τό· πάντα δι' αὐτῆ ἐγένετο· ἀλλ' ἵνα τὸ ἓν Τριάδος ὁμοούσιον, κ ὁμότιμον, κ ὁμοδύναμον ἡμῖν παραστήσῃ, λέγει τὰ αὐτὰ ποτὲ μὲν ὑπὸ τῆ πατρὸς, ποτὲ δὲ ὑπὸ τῆ υἱῆ, ποτὲ δὲ ὑπὸ τῆ ἁγίε πνδματος γεγρῆσθαι· οὕτω γὰρ κ μιᾶς τινος οὐσίας θείας εἰρῆσθαι πάντα νοοῦμεν. * ὡς γὰρ ἑνὸς, κ ἑνὸς ὁμολογδμεν ἐξ * αὐτοῦ ἀπαθῶς ἐγεννῆσθαι· κ τὸ * συνεῦμα δὲ κ αὐτὸ ἐξ * αὐτοῦ ἐκπορδόμενον, ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει τυγχάνει· * ὥστε μίαν οὐσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι χαρακτηρίζεσθαι, κ μηδετέραν αὐτῶν τῷ τῆς οὐσίας λόγῳ ἠλλοτριωμένῳ θεωρεῖσθαι· μόναις δὲ ἰδιότησι χαρακτηριστικαῖς, εἴτ' οὖν διορισταῖς ἀλλήλων νοεῖσθαι. πῶς οὖν ἰδιάζουσα ἐνέργεια, ὧν μία κ ἡ οὐσία, κ ἡ δύναμις, κ ἡ βούλησις; ὧν γὰρ ταῦτα κοινὰ, μία πάντως ἐνέργεια.

Ἰω. ιδ. 10.

Ματθ. ιβ. 28.

Ψαλμ. λγ.

Ἰω. α.

* ὡς πε. * ὡς γὰρ λγος. * αὐτῆς. * αὐτῆς. * ὡς τινὸς μία

Cyrilli defenſio.

Numquid mihi teſtium voces opus erit ad commonſtrandum, adverſarios vana loqui velle, & adverſum nos temere blaſphemiis uti? Verum hoc ſolus illorum ſermo, ut opinor, indicabit. Nam in propoſito anathematiſmo affirmavimus manifeſte, proprium eſſe Filii Spiritum ſanctum; & quod per ſeipſum perfecerit divina ſigna. At illi, quamvis ſæpe affirment, me oblitum eſſe meorum ſermonum, in eam progrediuntur ſtupiditatem, imo vero dementiam, ut putent, me dicere, quod Jeſus dæmonia non ejecerit per Spiritum. An non eſt manifeſta calumnia hæc? Nam ſi refugiunt confiteri, divinorum ſignorum genus eſſe ejici dæmonia; dicant quæ vo-

Ἀπολογία Κυρίλλε.

Ἄρά μοι μαρτύρων δεήσει φωνῆς πρὸς τὸ ἀποφῆναι τοὺς δ' ἐναντίας * εἰκαιολογεῖν ἐθέλοντας, κ ταῖς καθ' ἡμῶν δυσφημίαις ἀπερισκέπτως χρωμένους; ἀλλ' οἶμαι τετί κ μόνος ὁ παρ' αὐτῶν * διαδείξει λόγος. Ἐν μὲν γὰρ τῷ προκειμένῳ ἀναθεματισμῷ διϊσχυρισάμεθα σαφῶς ἴδιον εἶναι τῆ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· κ μὴν, ὅτι δι' αὐτῆ τετέλεκε τὰς θεοσημείας. οἱ δὲ καίτοι * πολλάκις ἐπιλήσμονά με τῶν * ἐμαυτῆ λόγων γνέσθαι διϊσχυρίζόμενοι προήκασιν εἰς τοῦτο ναθείας αὐτοὶ μὴν, κ ἀβελτυρίας, ὡς οἰεσθαί με λέγειν, ὰ διὰ τῆ πνδματος ἐκβάλλειν τὸν Ἰησοῦν τὰ δαιμόνια. ἆρ' οὐκ ἐναργὴς συκοφαντία τοῦτό γε; * εἰ μὴ γὰρ οὐκ ἀξιοῦσιν ὁμολογεῖν θεοσημείας εἶναι ξόπον τὸ ἐκβάλ-

* εἰκαιολογεῖν ἐθέλοντας. * διδάξει. * πλειστάκις. * ἑαυτῆ * εἰ μὲν γάρ

Βάλ-

βάλλεσθαι τὰ δαιμόνια, λεγόντων ἃ βούλονται, *ποιείτωσαν κατ' ἐμοῦ τὸ χρῆμα γραφήν. ἐγκαλείτωσαν, ὅτι μὴ τοῦτο ἔφην ἐναργῶς, σιωπήσας τὰς θεοσημείας· εἰ δὲ ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἐκβάλλεσθαι τὰ δαιμόνια, τρόπος ἂν εἴη καὶ οὐκ ἀθαύμαστος τῆς θεοσημείας, τί δή ποτε μεθέντες ὡς ἀκερδὲς τὸ ἐλέσθαι μᾶλλον εὐστομεῖν, καὶ τὸ χρῆναι λαλεῖν τὴν ἀλήθειαν ὡς ἕωλον παραιτούμενοι, * τὸ τῆς καθ' ἡμῶν ἀθυροστομίας τετιμήκασι * χρῆμα· καὶ οὐκ ἐν μικρῷ πεποίηνται λόγῳ τὸ οὕτω κατεψεγμένον παρά τε Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις; ἐπιλελῆσθαι δέ μοι δοκοῦσι λέγοντος τοῦ Χριστοῦ· πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἀδελφέ, ἄφες *ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε *ἐμβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. ὅτι μὲν *γὰρ ὁμοούσιός τέ ἐστιν ἡ ἁγία Τριάς, ἰσοσθενής τε, καὶ ἰσουργός, οὐ διά γε τοῦ παρ' ὑμῶν ἐγνώκαμεν λόγου· πεπληροφορήμεθα δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. ὅτι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον τοῖς τῆς ὀρθῆς πίστεως διαλυμαίνεται λόγοις, ὀνίνησι δὲ μᾶλλον ὁ προκείμενος ἀναθεματισμός, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν. τοὺς γάρ τοι διαιροῦντας τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, μερίζοντάς τε αὐτόν, ὡς ἤδη πλειστάκις εἰρήκαμεν, εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ εἰς Θεὸν λόγον ἰδικῶς, ὡς *δύο νοεῖσθαι πρόσωπά τε, καὶ ὑποστάσεις *διισχυριζομένας ἀπ' ἀλλήλων, τοῦτο δρᾶν οὐκ ἐᾷ· οὔτε μὴν ἐφίησι λέγειν, ὡς ἕνα κοινὸν ἄνθρωπον ἐνηργῆσθαι παρὰ τοῦ πνεύματος τὸν Ἰησοῦν, πρός γε τὸ δύνασθαι κατορθοῦν τὰς θεοσημείας· ἐπεὶ κατ' οὐδένα διοίσει τρόπον τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἢ γοῦν προφητῶν, οἳ διὰ τῆς ἄνωθεν ἡμερότητος τῶν θείων χαρισμάτων ἀναπιμπλάμενοι φαῖεν ἂν *εἰκότος· χάριτι Θεοῦ ἐσμὲν ὅ ἐσμεν. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀνδράσιν, οἷς ἡ τῶν παρὰ Θεοῦ χαρισμάτων ἐμπρέπει διανομή, ἁρμόσειεν ἂν εἰκότως ἡ τοιάδε φωνή. Χριστῷ δὲ οὐκέτι. ἴδιον γὰρ *αὐτῷ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ἅγιον, καθάπερ ἀμέλει καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός. ἐνεργεῖ δὲ ὥσπερ ὁ πατὴρ διὰ τοῦ πνεύματος, οὕτω καὶ αὐτός. καὶ γοῦν, καίτοι λέγων Ἰουδαίοις· πολλὰ καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἔργα παρὰ τοῦ πατρός μου· καί· ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα *αὐτίς· ἔφη δέ που πάλιν· εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, τὴν διὰ τοῦ πνεύματος ἐνέργειαν ἀνατιθεὶς ἑαυτῷ τε, καὶ τῷ πατρὶ διὰ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας. καὶ πολὺς ἂν γένοιτο καὶ μακρὸς ὁ περὶ τούτων λόγος· *δῶ, οἶμαι, καιροῦ τοῦ καθήκοντος τοῖς ἐθέλουσι *κατευρύνειν αὐτόν. οὐκοῦν οὐχ ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ διὰ πνεύματος ἐνηργῆσθαί φαμεν τὸν Ἐμμανουήλ. ἀποκεχρῆσθαι δὲ μᾶλλον αὐτῇ θεϊκῶς. καὶ ἰδίαν ἔχειν τὴν τοῦ ὁμοουσίου πνεύματος δύναμιν. οἱ μὲν γὰρ μακάριοι μαθηταὶ τὰ σημεῖα ποιοῦντες ἔλεγον· ἄνδρες, τί ἡμῖν προσέχετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει, ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν τὸν τῇ ὡραίᾳ πύλῃ *προϊζήσαντα χωλόν; ἴδιον δὲ Χριστοῦ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. τοῖς γε μὴν *κατασκοπεῖν ἐθέλουσι τὰ παρ' ἡμῶν, ἐκεῖνο φαμέν· εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἀπᾴδει ταῖς αὐτῶν διανοίαις τὸ μερίζεσθαι *τὸ ἀμέριστον, καὶ ὡς κοινὸν ἄνθρωπον ἐνηργῆσθαι λέγειν διὰ τοῦ πνεύματος τὸν Ἰησοῦν, *πολὺς τῶν οὕτω διακειμένων ὁ λόγος· εἰ δὲ Χριστὸν ἕνα καὶ υἱόν, καὶ κύριον *ὁμολο-

*ποιήσθωσαν κατ' ἐμοῦ. *τῷ τῆς χρήματι. *ἐκβαλῶ. Ματθ. 7. 4. *περιβλέψεις. *οὐ ὁμοουσία ἐστὶν. *εἰς δύο διαχωρισθείσας ἀλλήλων. 1. Κορ. 1. *εἰκότως. *αὐτοῦ. Ἰωάν. 10. Ἰωάν. 14. Ματθ. 12. *αὐτοῦ. *δεῖ δέ, οἶμαι. *καταθύειν. Πραξ. 3. *προσιζήσαντα, ἢ ἰζήσαντα. *κατασκώπτειν τὸν. *οὐ πολύς. *ὁμολογοῦσιν.

A lunt, id mihi pro crimine adscribant, accusent quod hoc non manifeste dixerim, divinaque signa silentio præterierim. Si autem inter cetera ejicere dæmonia genus est divinorum signorum admiratione dignum, cur linguæ temperare tamquam rem inutilem contemnentes, & loqui veritatem tamquam rem putidam refugientes, dicendi intemperantia adversum nos uti maluerunt, & rem tantopere apud Deum & homines vituperatam, nihil interesse putaverunt? Sed videntur mihi esse obliti Christi dicentis: *Quomodo dices fratri tuo: Frater, sine ejiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo? Hypocrita ejice primum* B *trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui.* Nam quod sancta trinitas ejusdem sit substantiæ, ejusdem roboris & operationis, non per vestrum didicimus sermonem, sed sumus edocti potius ex sacra scriptura. Quod autem propositus anathematismus nullo modo rectæ fidei sermonibus obsit, sed prosit potius; sine labore videre licet. Nam eos qui dividunt unum dominum Jesum Christum, & dividunt ipsum, ut jam sæpissime diximus, in hominem seorsim, & in Deum Verbum seorsim, ita ut duæ intelligantur personæ & subsistentiæ inter se disjunctæ, hoc facere non sinit: neque per- C mittit dicere, quod tamquam unus communis homo Jesus divina vi agitante motus fuerit a Spiritu sancto, ut possit scilicet divina signa perficere; alioquin nullo modo differet a sanctis apostolis vel prophetis, qui per divinam benignitatem divinis impleti donis, merito dicere possunt: *Gratia dei sumus, quod sumus.* Sed sanctis 1. Cor. 1. quidem viris, in quibus donorum sancti Spiritus distributio præcellit, bene congruit hæc vox, Christo autem non item. Proprius enim est ejus Spiritus sanctus, quemadmodum scilicet est Dei Patris: operatur autem sicut Pater per Spiritum, ita & ipse. Itaque quamvis diceret Judæis: D *Multa bona opera ostendi vobis a Patre meo;* Joan. 10. & : *A me ipso non loquor: Pater autem in* Joan. 14 *me manens, ipse facit opera*; rursus tamen alicubi dicebat: *Si autem ego in Spiritu Dei* Matth. 12. *ejicio dæmonia*; operationem per Spiritum referens in se & Patrem, propter identitatem substantiæ. Et multus quidem ac prolixus esset de his rebus sermo: sed illum dilatare volentibus convenienti tempore, ut puto, opus esset. Itaque non quasi aliena virtute per Spiritum motum dicimus Emmanuelem, sed illa potius divino more usum, & propriam habuisse consubstantialis Spiritus virtutem. Nam beati quidem discipuli signa facientes dicebant: Act. 3. E *Viri, quid nobis attenditis, quasi propria virtute, aut pietate fecerimus ambulare portæ speciosæ assidentem claudum?* Proprius autem Christi est Spiritus ejus. Illis autem qui nostra cavillantur, hoc dicimus: si quidem non displicet illorum mentibus dividi indivisibilem, & dicere, sicut communem hominem operandi impulsum Jesum accepisse per Spiritum: non magnopere curandum erit de iis qui sic affecti sunt. Sin Christum unum & Filium & dominum esse confitentur, eundemque esse simul Deum

um & hominem ; credant nobiscum , quod non accipit operandi facultatem quasi a meliore quadam & aliena ab illo virtute ; ipse autem potius operatur divina signa quasi per proprium Spiritum , in quo & omnis rerum factarum virtus . Nam sic desinent frustra nos irridere , & invidiæ dentibus in nos infremere .

Psalm. 32.

Anathematismus X.

Confessionis nostræ pontificem & apostolum factum esse Christum , scriptura divina docet : obtulisse quoque semetipsum pro nobis Deo & Patri in odorem suavitatis . Si quis ergo dixerit , pontificem & apostolum nostrum non esse ipsum Dei Verbum , posteaquam caro & homo nobis similis factum est ; sed hominem illum , qui ex muliere natus est , quasi alterum quempiam ab ipso diversum : aut si quis illum pro seipso quoque , & non potius pro nobis solis sacrificium obtulisse dixerit (neque enim oblatione egebat , qui peccatum non novit) anathema sit .

Ephes. 2.

Orientalium objectio.

Si Deus Verbum est summus sacerdos , cui Deo suo , vel quali ministerium suum offert ? Sed oblitus est beati Pauli dicentis : *Non enim habemus pontificem , qui non possit compati infirmitatibus nostris ; sed tentatum per omnia secundum similitudinem absque peccato* . Quis igitur est tentatus ille ? num Deus verbum , an humana natura semen David ? Et iterum : *Nemo sibi assumit honorem , sed vocatus a Deo , sicut & Aaron : ita & Christus non seipsum glorificavit , ut fieret pontifex* . Quis igitur ille , qui comparatur secundum sacerdotii dignitatem ipsi Aaron , & non a seipso honorem assumenti , sed vocato a Deo , & ad dignitatem sacerdotis ascendenti ? num divina natura , quæ est Patri coæterna , cui omnia Patris sunt propria ? & in quam dignitatem se majorem ascendit ? Dicemusne sacerdotium divina natura dignius, ad quod non a seipso , sed per illud a Deo vocatus ascendit , & per illud est glorificatus ? an vero natura ex semine David facta & prædestinata ? Cui etiam juravit Deus , secundum Psaltem , daturum se sacerdotium in æternum ? *Juravit* enim inquit , *dominus , & non pœnitebit eum : Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec* . Num deitas unigeniti a Deo promissiones cum juramento accepit , suscepturam se sacerdotium in æternum , per quod sit glorificanda ? Et quis nostrum feret talia dicentes , vel cogitantes ? Quis non contemnet nos Deum introducentes , qui pontifex ordinetur , & pacta cum juramento accipiat , voceturque ad sacerdotium , & non sibi ipsi assumat honorem , sed ad illum vocetur , & comparetur primo qui sacerdotium accepit ? Et iterum : quemadmodum & in alio loco dicit : *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec* . Et quis rursus comparatus est ipsi Melchisedec secundum sacerdotium ? num ipsum Deum Verbum existimare fas est ,

Hebr. 4.

Hebr. 4.

Psalm. 109.

Ibid.

A γούντων ὑπάρχειν, τὸν αὐτὸν ὄντα Θεόν τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον, πιστεύετωσαν μεθ' ἡμῶν, ὡς οὐκ * ἐνεργείᾳ μᾶλλον ὡς κρείττονι παρ' αὐτὸν καὶ ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ διὰ τοῦ πνεύματος, * ἐνεργείᾳ δὲ μᾶλλον * αὐτὸν τῆς θεοσημείας ὡς δι' ἰδίου πνεύματος, ἐν ᾧ καὶ πᾶσα τῶν * γεννητῶν ἡ δύναμις· πεπαύσονται γὰρ οὕτω διαλοιδορούμενοι μάτην, καὶ τοὺς τῆς βασκανίας ὀδόντας ἡμῖν * ἐπιστηρίζοντες.

* ἐνεργεῖ τοι.
* ἐνεργεῖ δὲ
* αὐτὸς τὰς, ἢ, αὐτοῦ τὰς γενητῶν
Ψάλμ. 32.
* ἐπιτηρίζοντες.

Αναθεματισμὸς ι.

Αρχιερέα, καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι Χριστὸν ἡ θεία λέγει γραφὴ, προσκεκομικέναι δὲ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ B Θεῷ, καὶ πατρί. εἴ τις τοίνυν ἀρχιερέα, καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαί φησιν οὐκ αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, * ὅτε γέγονε σὰρξ, καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον παρ' αὐτὸν, ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικός· ἢ εἴ τις λέγει * ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσενεγκεῖν αὐτὸν τὴν προσφορὰν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ μόνων ἡμῶν· οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν· ἀνάθεμα ἔστω.

Εβρ. 3.
Εφεσ. 2.
* ὅσι
* καὶ ὑπὲρ

Αντίρρησης τῶν ἀνατολικῶν.

Εἰ ἀρχιερεὺς ὁ Θεὸς λόγος, τίνι Θεῷ αὐτοῦ, ἢ ποίῳ τὰ τῆς θεραπείας προσφέρει; ἀλλ' * ἐπελάC θετο τοῦ μακαρίου Παύλου εἰπόντος· οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. τίς οὖν ἐστιν ὁ πεπειραμένος; ὁ Θεὸς λόγος, ἢ ἡ ἀνθρωπεία φύσις τὸ τοῦ Δαυὶδ σπέρμα; καὶ πάλιν· οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ, καθὼς περ * Ααρών· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενέσθαι ἀρχιερέα. τίς οὖν ὁ τῷ Ααρὼν κατὰ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ τῷ μὴ ἀφ' αὐτοῦ * λαμβάνοντι τὴν τιμὴν, ἀλλὰ * καλουμένῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης ἀναβαίνοντι συγκρινόμενος; ἡ θεία φύσις, ἡ τῷ πατρὶ συναΐδιος, ἡ D πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἴδια ἔχουσα; εἰς ποῖον ἀξίωμα μεῖζον ἑαυτῆς ἀνέβαινε; καὶ * φήσομαι τὴν ἱερωσύνην ἀξιωτέραν τῆς θείας φύσεως ὑπάρχειν. πρὸς ἣν οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατ' * αὐτὴν ἀνέβαινε, καὶ δι' αὐτῆς ἐδοξάζετο; ἢ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ἡ γενομένη καὶ ὁρισθεῖσα; * ἢ καὶ ὡς ὤμοσεν ὁ Θεὸς κατὰ τὸν ψαλμῳδὸν, δώσειν εἰς τὸν αἰῶνα τὸ τῆς ἱερωσύνης; * ὤμοσε γὰρ, φησὶ, κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἡ θεότης τοῦ μονογενοῦς ἐνωμότους ὑποσχέσεις παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐλάμβανε, λήψεσθαι τὴν ἱερωσύνην εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ * παρ' αὐτῇ δοξασθήσεσθαι; καὶ τίς ἡμῶν E * ἀνάσχοι ταῦτα λεγόντων, ἢ νοούντων, καὶ * οὐκ εὐτελίσει ἡμᾶς, Θεὸν εἰσάγοντας χειροτονούμενον ἀρχιερέα, καὶ * ἐνωμόσει ὑποσχέσεις λαμβάνοντα, καλεῖσθαί τε εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ οὐχ ἑαυτῷ λαμβάνοντα τὴν τιμὴν, ἀλλ' εἰς ταύτην καλούμενον, καὶ συγκρινόμενον τῷ πρώτῳ τὴν ἱερωσύνην λαβόντι; καὶ πάλιν φησὶ, καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. καὶ τίς πάλιν κατὰ τὴν ἱερωσύνην Μελχισεδέκ ἀπείκασται; ἆρα ὅσιον τὸν Θεὸν ὑπολαμβάνειν,

Εβρ. 5. 7.
* ἐπελάβετο
Εβρ. 4. 15.
Εβρ. 5. 4
* οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ
* ἀλλ' ὁ
* καὶ Ααρών.
* λαμβάνων
* καλούμενος
* φήσομεν
* αὐτὸν
* ἢ καὶ ὤμοσεν
* f. deest ἀξίωμα Ψάλ. 109.
* παρ' αὐτῆς
* ἀνάσχοιτο
* οὐ κατευτελίσει, ἢ, οὐ κατευτελίσῃ
* ἐνωμότους συνθήκας

νειν, ἢ τὴν ἐξ ἡμῶν ληφθεῖσαν σάρκα, τὴν ἑνω-
θεῖσαν ἀχωρίστως ἅμα, καὶ ἀσυγχύτως συνημμένην;
Ἑβρ. 5. 7. ἱκεσίας. καὶ πάλιν φησίν· ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς
αὐτοῦ δεήσεις τε, καὶ * ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμε-
νον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ
ἱκεσίας. δακρύων. ἆρα ὁ Θεὸς λόγος δεήσεις * καὶ ἱκετη-
ρίας, καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς πρός τινα δυνάμε-
νον σώζειν αὐτὸν προσφέρων εἰσηκούσθη ἀπὸ τῆς
εὐλαβείας, καὶ ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπα-
κοήν; εἰ τοίνυν ὁ Θεὸς λόγος ἀρχιερεὺς, καὶ ἔμα-
θεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν αὐτὸς, καὶ ἐτελειώθη. ἀλλὰ
καρδία μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ * διάνοια περὶ τοῦ παθόντος
ἀκούσασα· καίπερ ὢν υἱός· οὐ γὰρ δύο υἱοὺς φαμεν,
κεχωρισμένος. τόντε παθόντα, καὶ τὸν ἀπαθῆ μείναντα· οὐ γὰρ * κε-
τὸ ἐκ. χωρισμένως, καὶ ἰδιαζόντως τῆς θεότητος * ὁ ἐκ
σπέρματος Δαυὶδ υἱὸς ὠνόμασται, ὡς οὐδὲ ἡ θεό-
της μετὰ τὴν ἕνωσιν ἄνευ τῆς φαινομένης σαρκὸς υἱὸς
προσηγόρευται. τὸ γὰρ τῆς υἱότητος μετὰ τὴν ἕ-
νωσιν ἑκατέραις ταῖς φύσεσιν ἕν, οὐ κεχωρισμέναις
ἀλλήλων· οὐ γὰρ μετὰ τὴν ἕνωσιν χωρισμὸς ἐπε-
γένετο, μένει γὰρ αἰώνιος ἡ ἕνωσις, ἀλλὰ γὰρ καὶ
ἐν τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἀχώριστος,
ἀπαθὴς μένουσα· καὶ τὰ θεοπρεπῆ διὰ τῆς σαρκὸς
ἐπετελεῖτο. ὅθεν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν ὁμολογοῦ-
μεν, ἀσυγχύτων τῶν φύσεων μενουσῶν· οὐκ ἄλλον,
καὶ ἄλλον λέγοντες, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐ-
τόν. ἀρχιερέα οὖν καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγεννῆσθαι τὸν
κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὰς θείας γραφὰς
οὐδεὶς ἂν οὐχ ὁμολογήσειεν. οὐ κεχωρισμένον μέν τοι
ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκγυναικὸς τοῦ Θεοῦ πατρὸς λόγου
ὡς εἶναι τὸ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ἡνωμένον ἀ-
συγχύτως, ἀφράστως, καὶ ἀχωρίστως τῷ ἐκ πα-
τρὸς λόγῳ, ἀρχιερέα πεπειραμένον κατὰ πάντα χω-
ρὶς ἁμαρτίας, καὶ μαθόντα ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑ-
πακοήν; προσκεκομικότα δὲ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ οὐχ
ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν μόνων τὴν * ἰδίαν
ἰδικείας. σάρκα· οὐ γὰρ ἀμαθῶς φύσομεν τὸν Θεὸν λόγον
ἀρχιερέα, καὶ προσκεκομικέναι ἑαυτὸν τῷ Θεῷ καὶ
πατρί· οὐ γὰρ τῆς τοῦ μονογενοῦς θεότητος Θεὸς
ὁ πατὴρ, ἀλλὰ πατήρ.

A an carnem ex nobis assumptam, ipsi inseparabiliter & inconfuse unicam; Et iterum dicit: *Qui in diebus carnis suæ, preces & supplicationes ad eum, qui possit salvare illum a morte, cum clamore valido & lacrymis (offerens, exauditus est pro sua reverentia.)* Numquid Dei Verbum supplicationes & preces, & cum clamore valido ad aliquem, qui possit ipsum salvare, offerens exauditum est pro reverentia, & didicit ex his, quæ passum est, obedientiam? Si igitur Deus Verbum est pontifex, etiam didicit ex his, quæ passus est ipse, & consummatus est. Verum ne turbetur mens vestra, audiens de eo, qui B passus est: *Et quidem cum esset Filius.* Non enim duos Filios ponimus, eum qui passus est, & qui mansit impassibilis, neque enim a deitate seorsim sequestratus is, qui est ex semine David, Filius nominatus est; ut neque deitas post unitionem, sine carne visibili Filius appellata est: nam filiatio post unitionem utrique naturæ una est, cum a se mutuo non sint separatæ. Non enim post unitionem separatio facta est: manet enim perpetua unitio. Quin & in passionibus carnis deitas erat inseparabilis, manens impassibilis; & quæ Deum decent, per carnem perficiebantur. unde unum & eundem Filium confitemur, naturis inconC fusis manentibus; non alium & alium dicentes, absit, sed unum & eundem. Itaque pontificem & apostolum nostrum Jesum Christum secundum divinas scripturas factum esse nullus non confitebitur; non tamen separatum seorsim hominem ex muliere a Dei Patris Verbo, ita ut quod ex semine David unitum est inconfuse, ineffabiliter, & inseparabiliter Verbo ex Patre genito, sit pontifex tentatus per omnia absque peccato, & edoctus ex his, quæ passus est, obedientiam; qui obtulerit Deo & Patri non pro seipso, sed pro solis nobis suam carnem. Non enim imperite dicemus Deum Verbum pontificem, & obD tulisse seipsum Deo & Patri: nam unigeniti deitatis ipse Pater non est Deus, sed Pater.

Hebr. 5. 7.

Ibid.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Ἐπὶ καιροῦ δὴ πάλιν εἰρήσεται πρὸς ἡμῶν τοῖς
δι' ἐναντίας· ἕως πότε χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις
3. Βασιλ. 18. 21. ὑγιᾶ. ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; χρὴ γὰρ ὑμᾶς * ὑγιῆ καὶ ἀρτίως
ἔχοντα πρὸς εἴδησιν ἀκριβῆ τῆς εὐθείας τῶν δογ-
μάτων ἔχειν τὸν νοῦν, οὐ ταῖς διψυχίαις χωλεύοντα,
καὶ πολὺ νοσοῦντα τὸ ἄναλκι, καὶ ὀρθὰ βαίνειν οὐκ ἀ-
Ἰακωβ. 1. 8. νεχόμενον· ἀκατάστατος γὰρ ὁ δίψυχος ἐν πάσαις
ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἄν τι λάβοι παρὰ τοῦ κυ-
ρίου. καὶ ταῦτά φημι, * τεθαυμακὼς ἄγαν τοὺς δι' ἐ-
* τεθαύμακα γὰρ ἄγαν τοὺς. ἀνέδην. ναντίας * ἀναίδην οὕτω καὶ * προαλῶς ἐπιπλήττειν
* προδήλως. ἢ προφανῶς. ἐθέλοντας τῷ προκειμένῳ καὶ νῦν ἀναθεματισμῷ·
* βούλονται. καὶ τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν, εἰ μὴ * βούλοιντο τὸν ἐκ Θεοῦ πα-
τρὸς λόγον ὀνομάζεσθαι πρὸς ἡμῶν ἀπόστολον, καὶ ἀρ-
ὅτι. χιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, * ὅτε γέγονεν ἄν-
θρωπος· οἱ γὰρ ὅλως τὴν κατὰ σάρκα γένησιν
αὐτοῦ συκοφαντεῖν πειρώμενοι, καὶ ἀπόβλητον, ὡς
οὐκ ἀληθῆ, ποιῆσαι τολμήσαντες, οὐκ ἀνεχόμενοί
τε θεοτόκον εἰπεῖν τὴν ἁγίαν παρθένον, πῶς οὐ πα-

Cyrilli defensio.

Iterum adversariis opportune dicemus: *Usquequo claudicatis ambobus poplitibus vestris*; 3. Reg. 18. 21.
Oportet enim vos habere sanam & integram ad cognoscenda recte fidei dogmata mentem, non duplicitate animi claudicantem, & valde imbecillem, & recte incedere non valentem. *Nam duplex animo inconstans est in omnibus viis suis, & non accipiet aliquid a domino.* Idque dico valde E admirans, adversarios tam impudenter ac temere propositum etiamnum anathematismum perstringere velle. Nec absurdum, quod nolunt Dei Patris Verbum a nobis nominari apostolum & pontificem confessionis nostræ, quando factum est homo. Nam qui prorsus attentant nativitatem ejus secundum carnem calumniari, & quasi non veram rejicere audent, nec ferentes sanctam virginem dici Dei genitricem, quomodo non & dispensationis modos rejicient? Audiant igitur hoc, quod Isaias dixit:

Jacob. 1. 8.

Nisi

Isai. 7. 9. *Nisi credideritis, non intelligetis*. Etenim A divinus evangelista Joannes magnum quiddam & insolitum hominibus intonuit dicens, Verbum carnem esse factum. Joan. 1. Qui autem virtutem veritatis suffurantur, ita carnem ipsum factum esse dicunt, sicut & maledictum, & peccatum esse factum intelligitur. Galat. 3. 13. 2. Cor. 5. 21. Et de his jam ante diximus, per quæ par erat ejusmodi sermones falsos & vanos ostendere. Sed adversus calumniatores ad præsens illud dicimus: Discite audire angustiati, suscipite fundamentum sacramenti secundum Christum, prima dispensationis exordia, & ipsum (ut ita dicam) ingressum: credite nobiscum, imo sacris scripturis: date, date veritatis cal- B culum, confitentes quod ipse unigenitus Dei Verbum, Joan. 1 qui est in sinu Patris, per quem omnia, & in quo omnia, factus sit caro, non passus conversionem, vel commixtionem, sed semper existens hoc secundum naturam, quod erat, & est, & erit. Factus autem est caro, nativitatem ferens ex sancta virgine, secundum carnem, inquam, & * appellatus est Filius hominis, & similiter ut nos particeps fuit sanguinis & carnis. * factus. Hebr. 2. 14. Sic habentibus, & tam venerandam, verissimamque fidem amplexantibus, omnia deinceps apparebunt pervia & plana, & nihil prorsus asperum & ardu- C um. Proverb. 8. Scriptum est enim, quod omnia perspicua sunt intelligentibus, & recta invenientibus scientiam. Opinor autem operæ pretium fore, si nunc quoque causam exponamus, propter quam factus est anathematismus. Nestorius enim, qui omnia perturbavit, & omnia susque deque confudit, tale quiddam de omnium nostrum salvatore Christo dicebat: Missus est ad prædicandum captivis remissionem, hic fidelis Deo factus pontifex. Factus est enim hic, non perpetuo erat: hic paulatim ad pontificis dignitatem provectus, hæretice.) Multaque alia his consimilem parientia impietatem adjungit. Quis igitur, auditis tam fœdis sermonibus, non mallet omnia pa- D ti, quam silentium Deo exosum diligere? Hebr. 12. 2. Mortuus est pro nobis Christus, confusionem contempsit, crucem & mortem tulit secundum carnem, & nos benefactori nostro ne sermonis quidem officium grato animo rependemus, sed quieti sedebimus, tam absurdas audientes blasphemias, vel fortassis etiam criminis incitatæ adversus eum linguæ participes erimus? Heus tu quid dicis? Profecit in summum sacerdotem paulatim? Atqui exinanivit seipsum Verbum, cum Deus esset: & qui erat liber secundum naturam accepit servi formam: & qui ultra omnem creaturam est, & di- E vinitatis eminet gloria, humiliavit seipsum. Si autem profecit, quonam modo exinanitus est, vel quo pacto se demisit ad humiliationem? Honoris igitur & gloriæ ipsi conciliatricem fuisse dixerit aliquis hanc exinanitionem? Deinde quem locum habebit exinanitio? At enim, inquit, si ipsum Dei Patris Verbum factum est pontifex, quis, oro, major est illo, & cui sacerdotali ministerio servit? Igitur dicam iterum: Crede, quod quamvis Deus secundum naturam esset, & in forma Patris Filius,

A ραιτήσονται τῆς οἰκονομίας τοὺς τρόπους; ἀκουέτωσαν τοίνυν τὸ διὰ τῆς φωνῆς Ἡσαΐου· ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδ᾽ οὐ μὴ συνῆτε. Ἡσαΐ. 7. 9. ὁ μὲν γὰρ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μέγα τι καὶ ἐξαίσιον κατεβρόντησε τοῖς ὑπ᾽ οὐρανὸν, σάρκα λέγων γεγενῆσθαι τὸν λόγον. Ἰωάνν. 1. οἱ δὲ τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν ὑποκλέπτοντες, οὕτω σάρκα γενέσθαι φασὶν αὐτὸν, ὡς ἂν νοοῖτο γενέσθαι κατάρα καὶ ἁμαρτία. Γαλατ. 3. 13. 2. Κορ. 5. 21. καὶ περὶ μὲν τούτων ἤδη φθάσαντες εἴπομεν, ἅπερ ἦν εἰκὸς ἐῶλον αὐτοῖς ἀποφαίνειν δύνασθαι τὸν ἔν γε τουτοισὶ λόγον. πρὸς δέ γε τοὺς φιλαιτίους εἰς τὸ παρὸν ἐκεῖνο φαμέν· μάθετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι· καταδέξασθε τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου τὸν θεμέλιον, τῆς οἰ- B κονομίας τὰς πρώτας ἀρχάς· καὶ αὐτὴν, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, τὴν εἰσβολήν· πιστεύσατε μεθ᾽ ἡμῶν, μᾶλλον δὲ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι· δότε δὴ, τῆς ἀληθείας τὴν ψῆφον, ὁμολογοῦντες, ὅτι αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ ἐν κόλποις ὢν τοῦ πατρὸς, ὁ δι᾽ Ἰωάνν. 1 οὗ τὰ πάντα, καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα γέγονε σάρξ· οὐ τροπὴν, ἢ φυρμὸν ὑπομείνας, ἀλλ᾽ ὢν ἀεὶ τοῦτο κατὰ φύσιν, ὅπερ ἦν τε, καὶ ἐστὶ, καὶ ἔσται· γέγονε δὲ σὰρξ, γέννησιν ὑπομείνας ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, τὴν κατὰ σάρκα φημί· καὶ κεχρημάτικεν υἱὸς ἀνθρώπου· Ἑβρ. 2. 14. καὶ παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος καὶ σαρκός. οὕτω * διατιθεμένοις, καὶ τὴν οὕτω σεπτὴν καὶ ἀληθεστάτην πίστιν εἰσδεξαμένοις, πάντως φανεῖται * διατεθημένοις. C τὰ ἐφεξῆς βάσιμά τε, καὶ ἱππήλατα, καὶ οὐδὲν ἄναντες ἢ τραχύ· γέγραπται γὰρ ὅτι πάντα ἐνώπια τοῖς συνιοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν. Παροι. 8. 9. χρῆναι δὲ οἶμαι καὶ νῦν ἡμᾶς τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι᾽ ἣν αἰτίαν γέγονεν ὁ ἀναθεματισμός. ὁ γάρ τι πάντα διακινήσας, ἄνω τε, καὶ κάτω τὰ πάντα συγχέας Νεστόριος, ἔφη τι τοιοῦτον περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ· ἀπεστάλη κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, οὗτος ὁ πιστὸς τῷ Θεῷ πεποιημένος ἀρχιερεύς· ἐγένετο γὰρ οὗτος, οὐκ ἀϊδίως ἦν. οὗτος ὁ κατὰ μικρὸν εἰς ἀρχιερέως αἱρετικὲ προκόψας ἀξίωμα. * ἕτερα * καὶ ἕτερα. δὲ τούτοις ἀδελφὴν ὠδίνοντα τὴν ἀσέβειαν προσεπάγει πολλά· τίς οὖν ἄρα τῶν οὕτως αἰσχρῶν ἐπακού- D σας λόγων, οὐ πάντα ἂν ἕλοιτο παθεῖν, ἢ τὴν τῷ Ἑβρ. 12. 2. Θεῷ κατεστυγημένην ἀγαπῆσαι σιγήν; ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστὸς, αἰσχύνης καταφρονήσας· σταυρὸν ὑπέμεινε, καὶ τὸν κατὰ σάρκα θάνατον· εἶτα ἡμεῖς οὐδὲ ταῖς εἰς λόγους εὐνοίαις ἀμειψόμεθα τὸν εὐεργέτην; ἀλλ᾽ ἡσυχῇ καθεδούμεθα, τῶν οὕτως ἐκτόπων δυσφημιῶν ἀκροώμενοι, ἢ τάχα που καὶ μερίζομενοι τῆς κατ᾽ αὐτοῦ γλωσσαλγίας τὰ ἐγκλήματα; τί φῂς ὦ οὗτος; προέκοπτεν εἰς ἀρχιερέα κατὰ βραχύ; καίτοι κεκένωκεν ἑαυτὸν Θεὸς ὢν ὁ λόγος· ἔλαβε δούλου μορφὴν ὁ ἐλεύθερος κατὰ φύσιν· τεταπείνωκεν ἑαυτὸν ὁ παντὸς ἐπέκεινα γενητοῦ, καὶ E τοῖς τῆς θεότητος ἐπαυχῶν ὑψώμασιν· εἰ δὲ προέκοψε, κατὰ τίνα κεκένωται τρόπον; ἢ πῶς ἑαυτὸν καθῆκεν εἰς ταπείνωσιν; τιμῆς ἄρα, καὶ δόξης αὐτῷ προμνήστειραν γενέσθαι φαίη τις ἂν τὴν κένωσιν; εἶτα πῶς ἔτι κένωσις * πρόχρημα ἐστίν; ἀλλὰ, ναὶ, φησὶν, * τὸ χρῆμα. εἰ αὐτὸς ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος γέγονεν ἀρχιερεὺς, τίς ἄρα ἐστὶν ὁ μείζων αὐτοῦ, καὶ τῆς ἱερουργίας λειτουργίᾳ θεραπευόμενος; οὐκοῦν ἐρῶ δή τι πάλιν· πίστευσον, ὅτι καίτοι Θεὸς κατὰ φύσιν ὑπάρχων, καὶ ἐν μορφῇ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορ- Φιλιπ. 2.

φὴν

φλὼ δόλῳ λαβών· εἰ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος, ἔλαβε δὲ ϗ δόλῳ μορφλὼ πῶς ἡγήσεται μικρὸν, ϗ τοῖς τῆς οἰκονομίας λόγοις ἀνάρμοσον, τὸ χρηματίσαι ϗ ἀπόστολος, ϗ ἀρχιερεύς; ϗ ὁ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος τὸ μέτρον οὐκ ἀτιμάσας, πῶς ἂν ἀπόβλητα * ποιήσαι τὰ ἀνθρώπινα; ϗ ἵνα μὴ ἴσως χαλεπὸν ὁδὸν ϗ διὰ πλειόνων ἔτι λόγων ἐλθεῖν, ϗ μακροτέραν εἰς τοῦτο καταπτεῖναι τὴν ἀφήγησιν. μεθεὶς δὲ τοῦτο πρὸς τὸ παρὸν, τοὺς παρ' αὐτῆς γεγονότας παρίσω λόγους· γεγράφασι γὰρ ὧδί. ἀλλὰ μὴ ταραττέσθω ὑμῶν ἡ διάνοια, περὶ τοῦ παθόντος * ἀκούσασα· καὶ περ ὢν υἱός· ὁ γὰρ δύο υἱοὺς φαμὲν, τόν τε παθόντα, ϗ τὸν ἀπαθῆ μείναντα· ὁ γὰρ κεχωρισμένως, ϗ ἰδιαζόντως τῆς θεότητος τὸ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ υἱὸς ὠνόμασαι· ὡς οὐδὲ ἡ θεότης μὴ τὴν ἕνωσιν ἄνθ' τῆς φαινομένης σαρκὸς υἱὸς προσηγόρθη. ϗ πάλιν· ὅθεν ἕνα ϗ τὸν αὐτὸν υἱὸν ὁμολογοῦμεν, ἀσυγχύτων τῆς φύσεων μενουσῶν, οὐκ ἄλλον, ϗ ἄλλον λέγοντες· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἕνα ϗ τὸν αὐτὸν. ἀρχιερέα οὖν, ϗ ἀπόστολον ἡμῶν ὁμολογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὰς θείας γραφὰς, οὐδεὶς ἂν οὐκ ὁμολογήσειεν, οὐ χωριζόμενοι μόνοι ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικὸς τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου. οὐκοῦν εἰ ἕνα φασὶν υἱὸν, κατ' οὐδένα τρόπον διαιροῦντες εἰς δύο, τόν τε ἐκ σπέρματος Δαυὶδ, ϗ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, πῶς οὐκ ἀδικοῦσι τὸ μυστήριον, μερίζοντες τὴν οἰκονομίαν Θεῷ ϗ ἀνθρώπῳ, ϗ μᾶλλον τὸν ἕνα, ϗ τὸν αὐτὸν ϗ Θεὸν εἶναί φασι, ϗ ἄνθρωπον, ὡς εἶναι πάντα αὐτοῦ, τά τε θεοπρεπῆ, ϗ τὰ ἀνθρώπινα; ὅταν γάρ τι περὶ αὐτοῦ, τοῦτο δὴ πάντως ϗ ἀληθὲς εἶναί φαμεν, Θεὸν γὰρ ἴσμεν αὐτόν. κἂν ἀνθρώπινόν τι τὸ λαλούμενον ᾖ, ϗ οὕτω σιωπήσομεν. ὁμολογοῦμεν γὰρ, ὅτι Θεός ἐστιν ἐν σαρκὶ, ϗ αἵματι· ϗ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον διὰ τῆς ἀνθρωπίνων ἐπιγινώσκομεν· χίλιαι μυριάδες γὰρ χιλιάδες ἁγίων ἀγγέλων λειτουργοῦσιν αὐτῷ, ϗ τὸν θεῖον αὐτοῦ θρόνον περιϊστᾶσι τὰ σεραφίμ. ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος, κεχρημάτικε ϗ ἀρχιερεύς· οὐχ ὡς μείζονι Θεῷ προσκομίζων τὴν ἱερουργίαν, ἀλλ' ἑαυτῷ τε, ϗ τῷ πατρὶ τῆς πίστεως ἡμῶν τὴν ὁμολογίαν πραγματευόμενος. ἐρυθριᾷς ἀκούων; ὅτι κεχρημάτικεν ἱερεὺς διὰ τὸ ἀνθρώπινον; εἶτα πῶς οὐ τεθαύμακας, ὅτι μὴ κατὰ τὸ τῆς ἱερέων ἔθος ἑτέρῳ * ποιεῖται τῆς ἱερουργίας τὸν τρόπον, ἑαυτῷ δὲ μᾶλλον, ὡς ἔφην, ϗ τῷ πατρί; ὅταν εἴπῃς, οὐκ ἄξιον εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸ ἱερουργεῖν, σύμφημι κἀγώ· ἀλλ' εἰ μόνος ἦν, ϗ δίχα σαρκὸς ὁ λόγος, ἔφης ἂν ὀρθῶς: ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος, ὅρα ϗ ἱερουργούμενον διὰ τὸ ἀνθρώπινον, ϗ ἐν τοῖς ὑπὲρ κτίσιν ἀξιώμασιν, ὡς Θεόν· συνεδρεύει γὰρ τῷ Θεῷ, ϗ πατρί. ὅρα τοίνυν ἱερατεύοντα μὲν αὐτὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, συνεδρεύοντα δὲ ὡς Θεόν. τί γάρ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος; τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. εἰδότες τοίνυν, ὅτι Θεὸς ὢν γέγονεν ἄνθρωπος, ἔστι δὲ εἷς, ϗ ὁ αὐτὸς

A non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed seipsum exinanivit, formam servi assumens. Si autem factus est homo, assumpsit autem & servi formam; quomodo censebit parvum, & dispensationis rationibus incongruum, appellari & esse apostolum & pontificem? & qui mensuram humanitatis nostræ non dedignams est, quomodo repudianda duceret humana? Forsitan haud difficile foret id pluribus tractare sermonibus, & prolixiorem ad hoc narrationem protrahere. Sed his ad præsens prætermissis, ipsorum afferam sermones. Scripserunt enim sic: Verum ne turbetur vestra mens audiens B de eo, qui passus est: *Et quidem cum esset Filius*. Non enim duos Filios dicimus; eum qui passus est, & eum, qui mansit impassibilis. Neque enim a deitate seorsim sequestratum id, quod est ex semine David Filius nominatus est, ut neque deitas post unitionem sine visibili carne Filius appellata. Et iterum: Unde unum & eundem Filium confitemur inconfusis naturis manentibus, non alium & alium dicentes; absit: sed unum & eundem pontificem; ergo & apostolum nostrum factum esse dominum nostrum Jesum Christum, secundum divinas scripturas, nullus non confitebitur; non tamen separatum C seorsim hominem ex muliere a Dei Patris Verbo.) Itaque si unum dicunt Filium, nullo modo partientes in duos; unum ex semine David, & alium ex Deo Patre Verbum; quomodo non lædunt sacramentum, partientes dispensationem Deo & homini? & non potius unum & eundem Deum & hominem esse dicunt, ut sint omnia ejus, & quæ divina & quæ humana? Nam quando aliquid, quod Deum maxime decet, de ipso dicitur, hoc certe omnimodo & verum esse dicimus, Deum enim ipsum esse scimus. Et si humane quidpiam dictum fuerit, etiam hoc admittemus. Confitemur enim, quod Deus est D in carne & sanguine & humanitatis mensuram per humana agnoscimus. Millia enim millium sanctorum angelorum ministrant ei; & divinum ejus thronum circumstant seraphim. Quando autem factus est homo, vocatus est etiam pontifex; non quod tanquam majori Deo offerret sacrificium, sed quod sibiipsi & Patri fidei nostræ confessionem procuraret. Audiens quod dictus est sacerdos propter humanitatem, erubescis? Deinde quomodo non admiratus es, quod non secundum sacerdotum morem, alteri detulerit sacrificii modum; sed sibiipsi potius & Patri, ut dixi? Quando dicis, indignum esse Deo, ut sacrifi- E cet, adstipulor & ego. Sed si solum esset, & absque carne Verbum, recte dicere: at vero quia factum est caro, vide & sacrificantem propter humanitatem; & in dignitatibus ultra creaturam, sicut Deum: considet enim cum Deo & Patre. Itaque & vide ipsum sacrificantem secundum humanitatem, considentem autem ut Deum. Quid enim dicit beatus Paulus? *Talem habemus pontificem, qui consedit in dextera throni magnitudinis in excelsis*. Scientes igitur quod factus est homo, cum Deus

Philipp. 2.

Hebr. 8

esset, (est autem unus & idem Filius) illi omnia tribuemus, ut uni; & dispensationis modos non ignorabimus, cogitationis vim semper provide & sapienter ad obedientiam ejus convertentes.

Anathematismus XI.

Si quis domini carnem vivificam, ipsiusque Verbi, quod ex Deo Patre est, propriam esse negaverit; sed veluti alterius cujuspiam ipsi Verbo secundum dignitatem conjuncti, nimirum quasi divinam tantum inhabitationem sortiti, ac non potius vivificam esse dixerit, ut modo meminimus, eo quod Verbi, quod omnia vivificare potest, facta sit propria; anathema sit.

Orientalium oppositio.

Propriam factam dominicam carnem Verbi per unionem confiteri bene habet, intelligentes tamen eam ex nobis assumptam. Superfluum autem est adjicere, Et non alterius cujuspiam præter eum; nisi forte negat eam ex nobis assumptam. Nam sæpe dicere propriam negantis est, dominicam carnem nostræ esse naturæ. Et ubi gloriatio nostra est? per quem, dicit Paulus, corresuscitavit & consedere fecit nos? Cujus enim alterius hominis est sua cujusque caro? Nonne unusquisque nostrum communem quidem habet carnem cum unoquoque consubstantialitatis ratione; & propriam, eo quod quæ est uniuscujusque non sit alterius, nisi solius, cujus est caro? Quid ergo sibi vult, cum dicit propriam, tamquam aliud quid dicens? Si enim intelligit, dominicam carnem ex nostra assumptam, & intelligit, quod uniuscujusque caro illius est propria, cujus est caro, & non alterius; cur, tamquam non sit extranei, dicit propriam eam esse? An certum est, quod aperte negat eam ex nostra assumptam esse natura, sicut clarius dicit in primo suo tomo: Et infans inquit, erat non secundum nos, hoc est, non in pura & sola nostri similitudine, sed in humanitate quidem propter carnem, divinus autem tanquam supra nos, & de cœlo? Et iterum in secundo tomo sic ait: Corpus enim ejus non erat alterius alicujus e nostri similibus, sed potius proprium ipsius existentis ex Patre Verbi ex ea natum.) Quis enim aliquando dixit, quia alterius alicujus a sæculo hominum facta est caro dominica, veluti Abel, aut Noe, aut Eliæ, aut cujuspiam a sæculo hominum? Non solum autem de dominica carne definimus, quia facta non est cujuspiam alterius a sæculo hominum, sed ipsius domini propria & sola, quæ inconfuse & inseparabiliter unita est Deo Verbo: sed neque uniuscujusque nostrum caro facta est aliquando, sicut dicebamus, alterius alicujus, nisi illius, cujus est caro. Hoc itaque cum apud omnes ecclesiæ filios sit in confesso, quid sibi vult, quod sæpe propriam eam dicit, nisi forte excepit eam a nostra natura? Quomodo autem etiam interdicit, ne dicatur, connexam esse ei secundum dignitatem & auctorita-

Ephes. 2.

A υἱός, αὐτῷ πάντα προσνεμοῦμεν ὡς ἑνί· καὶ τοὺς τῆς οἰκονομίας οὐκ *ἐννοήσομεν τρόπους, τὴν τῶν ἐννοιῶν δύναμιν εὐτέχνως, καὶ ἐμφρόνως ἀεὶ * περιτρέποντες εἰς τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ.

* ἀγνοήσομεν
* περιβλέποντες, ἢ, περιέποντες.

Ἀναθεματισμὸς ιά.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν, συνημμένου μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν ὡς μόνην θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιὸν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν * ἰδίᾳ τοῦ λόγου τοῦ τὰ B πάντα ζωοποιεῖν ἰσχύοντος, ἀνάθεμα ἔστω.

* ἰδία.

Αντίρρησις τῶν ἀνατολικῶν.

Ἰδίαν γενέσθαι τὴν δεσποτικὴν σάρκα τοῦ λόγου διὰ τῆς ἑνώσεως, ὁμολογεῖσθαι καλὸν, νοοῦντας μέντοι ἐξ ἡμῶν αὐτὴν προσειλῆφθαι. περιττὸν δὲ τὸ ἐπάγειν· καὶ οὐχ ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτόν· εἰ μὴ ἄρα ἐξαίρει αὐτὴν τοῦ ἐξ ἡμῶν εἰλῆφθαι. τὸ γὰρ συνεχῶς λέγειν αὐτὴν ἰδίαν, ἐξαιροῦντός ἐστι τὴν δεσποτικὴν σάρκα εἶναι τῆς ἡμετέρας φύσεως· καὶ ποῦ τὸ καύχημα ἡμῶν; διὰ τίνος λέγει ὁ Παῦλος, συνήγειρεν ἡμᾶς, καὶ * συνεκάθισεν ἡμᾶς; Ὃ τί- C νος γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἑτέρου ἡ ἑκάστου σάρξ; οὐχὶ ἕκαστος μὲν ἡμῶν κοινὴν ἔχει σάρκα ἑκάστῳ τῷ τοῦ ὁμουσίου λόγῳ. ἰδίαν τε * τῷ τὴν ἑκάστου μὴ εἶναι ἑτέρου, ἢ μόνου οὗ ἐστι σάρξ; τί οὖν αὐτῷ βούλεται τῷ ἰδίαν, ὡς ἕτερόν τι λέγοντι; εἰ γὰρ νοεῖ τὴν δεσποτικὴν σάρκα ἐκ τῆς ἡμετέρας εἰλῆφθαι, νοεῖ δὲ ὡς ἡ ἑκάστου σάρξ. ἐκείνου ἐστὶν ἰδία οὗ ἐστὶ σάρξ, καὶ οὐχ ἑτέρου, τί * ὡς οὐ ξένου, λέγει αὐτὴν ἰδίαν εἶναι; ἢ * δῆλον ὅτι δι' ἐπικαλύμματος οὐ λέγει αὐτὴν ἐκ τῆς ἡμετέρας φύσεως εἰλῆφθαι; ὡς σαφέστερον λέγει ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ τόμῳ· καὶ τὸ βρέφος, φησὶν, ἦν * ἐν καθ' ἡμᾶς· τουτέστιν, οὐκ ἐν ψιλῇ, καὶ μόνῃ τῇ πρὸς ἡμᾶς ὁμοιότητι. ἀλλ' ἐν ἀνθρωπότητι μὲν, διὰ τὴν D σάρκα, θεῖον δὲ, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς, καὶ ἐξ οὐρανοῦ; καὶ πάλιν ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ, καθὰ φησί· σῶμα γὰρ ἦν οὐχ ἑτέρου τινὸς τῶν καθ' ἡμᾶς, ἴδιον δὲ μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ ἐκ πατρὸς ὄντος λόγου τὸ γεννηθὲν ἐξ αὐτῆς. τίς γὰρ εἶπέ ποτε, ὅτι ἑτέρου τινὸς τῶν ἀπ' αἰῶνος γέγονεν ἀνθρώπων ἡ δεσποτικὴ σὰρξ, τυχὸν ἢ τοῦ Ἄβελ, ἢ Νῶε, ἢ Ἡλία, ἢ τινὸς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων; οὐ μόνον δὲ περὶ τῆς δεσποτικῆς σαρκὸς ἀποφαινόμεθα, ὡς οὐ γέγονεν ἑτέρου τινὸς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων. ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἰδία, καὶ μόνη, ἡ ἀσυγχύτως, καὶ ἀχωρίστως ἑνωθεῖσα τῷ Θεῷ λόγῳ· ἀλλ' οὐδ' ἡ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν σὰρξ γέγονέ ποτε, ὡς ἔφαμεν, ἑτέρου τινὸς, πλὴν E ἐκείνου, οὗ ἐστι σάρξ. τούτου τοίνυν παρὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἐκκλησίας ὁμολογουμένου, τί αὐτῷ βούλεται τὸ συνεχῶς ἰδίαν αὐτὴν λέγειν. εἰ μὴ ἄρα ἐξαίρει αὐτὴν τοῦ εἶναι τῆς ἡμετέρας φύσεως; πῶς δὲ καὶ ἀπαγορεύει μὴ δεῖν λέγεσθαι συνημμένην μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, καὶ αὐθεντίαν, αὐτὸς λέγων ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ· οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πεπλουτήκαμεν, ἀνακομισθείσης ἐν αὐτῷ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως εἰς ἀξίωμα τὸ θεοπρεπές; ἀλλ' ἡμεῖς εἴπωμεν αὐτῷ ἐναντιουμένῳ καὶ ἑαυτῷ· εἰ τοί-

Ἐφεσ. 2.
* συνεκάθισεν καὶ.
* τὸ τὴν ἑκάστου.
* ὡς ξένου
* δηλονότι
* ἤσως, ἢ καθ'.

νυν

νων αἱ φύσεις μένουσιν ἀσύγχυτοι, μένει δὲ καὶ ἡ ἕνωσις· φαμὲν δὲ τὴ τῆς προσκυνήσεως, καὶ δυνάμεως, καὶ ἀξίας, καὶ αὐθεντίας, ὡς ἑνὶ υἱῷ προσφέρεσθαι ἄξιον. μενουσῶν τῶν φύσεων ἐν τῇ ἑνώσει ἀσυγχύτων· τί ὑπολείπεται ἕτερον, * ἢ ἀκριβέστερον τινὰ ἕνωσιν χαρακτηρίζει, καὶ δώσομεν, καὶ σωθησόμεθα, ἐκτὸς τῆς τῶν φύσεων συγχύσεως. ἀλλὰ προδηλον, ὡς ἁδρὰν αὐτῷ ἐξαρκεῖ εἰς τὸ τῆς ἑνώσεως ἄκρον, μὴ τὰς φύσεις συγχέοντι. ἀλλ' ἡμεῖς τὰς μὲν φύσεις οὔσας ἀσυγχύτους * φυλάξομεν· καὶ τὴν ἕνωσιν ἄκραν, καὶ θείαν, καὶ ἡμῖν ἀκατάληπτον ὁμολογοῦμεν, πάντα εἰς δοξολογίαν ὡς Θεῷ, καὶ ἑνὶ υἱῷ προσφέροντες. καὶ λέγοντες αὐτῷ τὴν τοῦ μακαρίου Πέτρου φωνήν· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

* ἀκριβεστέρα τινὰ.

* φυλάξομεν.

Matth. 16.

tem, cum ipse dicat in primo tomo: Sic enim & nos illius paupertate ditati sumus, elevata in eo humana natura in dignitatem Deo convenientem? Sed nos dicamus ei, qui adversatur etiam sibi ipsi: Si igitur naturæ inconfusæ manent, manet autem & unitas; dicimus vero adorationem & virtutem & dignitatem & auctoritatem tanquam uni Filio offerri debere, manentibus naturis in unitate inconfusis: si quid restat aliud, quod certiorem unitatem exprimat & dabimus & consentiemus, extra confusionem videlicet naturarum. Sed perspicuum est, quia ei nihil sufficit ad summam unitatem, nisi ut naturas confundat. Sed nos naturas quidem existentes inconfusas servabimus, unitatemque summam & divinam & nobis incomprehensibilem confitemur; omnia ad glorificationem tamquam Deo & uni Filio offerentes, & dicentes ei beati Petri vocem: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Matth. 16.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Cyrilli defensio.

* τάλανες δὲ βαῖοι, τοῖς.

Κατεθήγοντό ποτε πρὸς ἀνοσίους ὀργὰς οἱ * τῶν Ἰουδαίων δῆμοι, τοῖς τῶ φθόνω βέλεσι τὸν νῶν κατηκοντισμένοι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τὰς βεβήλους ἐπέφερον χεῖρας τῷ πάντων ἡμῶν σωτῆρι Χριστῷ, ὧν τοιούτων αὐτοὺς τολμημάτων τὰς αἰτίας εἰπεῖν διεκελεύετο, λέγων· πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός μου, διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; οἱ δὲ ἦκον εἰς τοῦτο δυσβουλίας τε * ὁμοῦ, καὶ ἀνοσιότητος ἐννοιῶν, ὥστε καὶ τοῖς τῆς δυσφημίας ἐγκλήμασι περιβάλλειν * ἐπεχείρουν· ἔφασκον γάρ· περὶ καλοῦ ἔργου σὲ λιθάζομεν, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἔφη δέ που πρὸς αὐτοὺς ὁ σωτήρ· οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· ἐγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστέ; εἰ ἐκείνους εἶπε Θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφὴ, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε· ὅτι βλασφημεῖς· ὅτι εἶπον υἱὸς Θεοῦ εἰμί; περιεργαζόμενοι δὲ ἡμεῖς τῆς ἐνθάδε λεγομένης ἀποστολῆς τὸν τρόπον, ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων τινὶ ἐπὶ τῷδε γνῶσιν ἐρανιζόμεθα. ἔφη τοίνυν αὐτὸς διὰ φωνῆς Ἡσαΐου· πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ· οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με· κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. ἀπεσάλθαι δέ φαμεν τὸν υἱὸν παρὰ τοῦ πατρὸς, γενόμενον ἄνθρωπον· πρέπει γὰρ ἂν καὶ μάλα ὀρθῶς τοῖς τῆς κενώσεως μέτροις τὸ τῆς ἀποστολῆς ὄνομά τε, καὶ χρῆμα. ἀπεσάλη δὲ, ὡς ἔφην, ὁ γυμνὸς, καὶ ἄσαρκος ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, γέγονεν δὲ μᾶλλον ὑπομείνας τινὰ κατὰ σάρκα, ἤτοι σῶμα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου. τοῦτότε ἀφράστως, καὶ ἀσυγχύτως ἑνώσας ἑαυτῷ, καθὰ πλειστάκις εἰρήκαμεν, ἐπέφανεν ἡμῖν ὁ Θεὸς λόγος, κατὰ τὰς γραφάς. ἴδιον οὖν τὸ σῶμα φαμὲν γεγένθαι τοῦ λόγου, καὶ οὐκ ἀνθρώπου τινὸς ἰδικῶς, καὶ κεχωρισμένως ἑτέρου παρ' αὐτὸν νοεμένου Χριστοῦ, ἢ υἱοῦ. ὥσπερ δὲ ἴδιον ἡμῶν ἑκάστου λέγεται σῶμα τὸ ἰδικῶς αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ νοητέον. καίτοι γὰρ ὑπάρχον τοῖς ἡμετέροις σώμασιν ὁμογενὲς, ἦγουν ὁμοούσιον. γεγένηται γὰρ ἐκ γυναικὸς

* ὁμοῦ.

* ἐπεχείρουν.

Exacuebantur aliquando ad iracundiam scelestam infelices Judæi, animo vulnerati invidiæ jaculis. Quia vero super hæc etiam impias inferebant manus Christo omnium nostrum salvatori, tantæ audaciæ causas eos jubebat edicere: *Multa*, inquiens, *bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter quod horum opus me lapidatis?* At illi ad tantam temeritatem & impietatem cogitationum venerunt, ut etiam criminibus blasphemiæ eum molirentur obstringere. Dicebant enim; *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, quia tu homo cum sis, facias teipsum Deum.* Dixit autem ad eos salvator: *Nonne scriptum est in lege vestra: Ego dixi; Dii estis? Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solvi scriptura: quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis: quia blasphemas, quia dixi, Filius Dei sum?* Nos vero diligenter perscrutantes missionis formam, de qua hic dicitur e sacris scripturis, ejus rei scientiam colligimus. Dicit igitur ipse per vocem Isajæ: *Spiritus Domini super me: propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me, & prædicare captivis remissionem, & cæcis restitutionem visus.* Missum vero dicimus Filium a Patre, factum hominem. Valde enim congruunt exinanitionis mensuris missionis nomen & res. Missum itaque est, sicuti dixi, non nudum & absque carne Verbum, quod est ex Deo Patre; sed nativitatem potius secundum carnem sumens, id est, corpus ex sancta Virgine assumptum ineffabiliter & inconfuse sibi uniens, sicut sæpissime diximus, *illuxit nobis Deus dominus*, secundum scripturas. Proprium igitur corpus dicimus factum esse Verbi, & non hominis alicujus, seorsim & separate, tamquam alius præter illum Christus & Filius intelligatur. Quemadmodum autem uniuscujusque nostrum proprium dicitur corpus, quod proprie ejus est, ita & in uno Christo est intelligendum. Nam quamvis sit nostris corporibus cognatum, hoc est, consubstantiale (na-

Ibid.

Joan. 10.

Psal. 81.

Luc. 4. ex Isai. 61.

Psalm. 117.

tum enim ex muliere est) proprium ejus, ut dixi, intelligitur & dicitur. Quia autem vita secundum naturam est Verbum, quod ex Deo Patre est, vivificatricem effecit suam carnem : & hac ratione factum est nobis benedictio vivificatrix. Proinde
Joan. 6. Christus dicebat. *Amen amen dico vobis, ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi,*
Ibid. *& vitam dans mundo* : & rursus : *Panis, quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita.* & iterum. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.* Vide igitur, quomodo ubique suum corpus illud e muliere assumptum nominat propter summam unitatem. Hæc cum sit mysterii ratio, in expositione sua rursus ait Nestorius : Audite, inquit, attendentes verba : *Qui manducat*, inquit, *meam carnem*. Memores estote, quod de carne est sermo, & quod non a me adjectum est carnis nomen, ne illis videar perverse interpretari : *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem*. Num dixit : Qui manducat meam divinitatem, & bibit meam divinitatem ? *Qui manducat meum carnem*, inquit, *& bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo*. Memores estote quod de carne sit dictum. At enim perverse nonnunquam interpretor. Audiamus igitur ex sequentibus *Sicut misit me vivens Pater*. Ille dicit divinitatem, ego humanitatem. Videamus quisnam perverse interpretetur : *Sicut misit me vivens Pater*. Dicit hoc loco hæreticus divinitatem. Num dicit : Misit me Deum Verbum vivens Pater, ut illi putant, & ego Deus Verbum vivo propter Patrem ? Deinde post
Ibid. hoc, Et iterum : *Et qui manducat me, & ille vivet*. Quid manducamus ? divinitatemne, an carnem ?) Ac de tam absurdis, & adeo temere ab eo effusis nugis, longus a nobis jam est sermo habitus. Quid autem sibi velit, cum haud Deum Verbum missum esse dicit, incarnatum & hominem factum ; & rursum quod visibile est, ut ipse dicit, seorsim & divisim ponit ; non habeo dicere, imo vero manifestum jam cavillum est. Nam unionis modum destruit, ut commune inveniatur corpus Christi, non jam vere proprium verbi omnia vivificare valentis. Indubitanter quidem omnia humana parva sunt Deo Verbo ; sed quia dignatus est propter nos mundo salutarem exinanitionem sustinere, etiamsi missus esse dicatur, ut prædicet captivis remissionem, & cæcis restitutionem visus, glorificatur potius utpote qui humilitatem dispensationis in carne secum attulerit : & nullus (opinor) qui sapiat, reprehenderit, quod humiliarit se in nostris propter nos. An vero qui visibilem illum, tamquam alium quendam esse Filium & Christum præter illud ex Deo Verbum asserit, cui etiam soli missionis & apostolatus munus tribuerit, non is nostrum mysterium anthropophagiam efficit, atque ad exoletas cogitationes mentem fidelium nefarie perducit, eaque humanis subjicere rationibus conatur, quæ sola fide omni sepositа curiositate capiuntur ? Neque enim, quia minime editur divinitatis natura, propterea commune dixerit quis-

A κὸς, ἴδιον αὐτῆ, ὡς ἔφλω, νοεῖται κ λέγεται. ἐπειδὴ δὲ ζωὴ κατὰ φύσιν ἐσὶν ὁ ἐκ Θεῦ πατρὸς λόγος, ζωοποιὸν ἀπέφλωε τλὺ ἑαυτῆ σάρκα· τοῦτο γοῦν γέγονεν ἡμῖν εὐλογία ζωοποιός. κ γοῶν ἔφασκεν ὁ Χρις ός· ἀμλὼ ἀμλὼ λέγω ὑμῖν, ἐγώ Joan. 6. εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τῦ ὐρανῦ καταβας, κ ζωλὼ διδὺς τῷ κόσμῳ. κ παλιν· κ ὁ ἄρτος δὲ, ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μύ ἐσιν, ὑπὲρ τῆς τῦ κόσμυ ζωῆς· κ πάλιν· ὁ ϝώγων μυ τλὺ σάρκα, κ πίνων μυ τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μβύει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ἄθρει δὴ ἓν, ὅπως παντιχῆ ἑαυτῆ σῶμα τὸ ἐκ γυναικὸς ὀνομάζει δλα τλὺ εἰς ἄκρον σῶσιν. τῦτον ἔχοντες τῆ μυσηρίυ τὸν λόγον, ἐν B ἐξηγήσει πάλιν ἰδίᾳ φησὶν ὁ Νεσόριος· Ἀκύσατε τοίνυν, προσέχοντες τοῖς ῥηθῖς· ὁ ϝώγων μυ, φησὶ, τλὺ σάρκα· μνημονεύετε ὅτι περὶ τῆς σαρκός ἐσι τὸ λεγόμβυον· κ ὅτι ὑ παρ ἐμῦ προσέθετο τὸ τῆς σαρκὸς ὄνομα. ὥσε μὴ δοκεῖν ἐκείνοις παρερμιλυδέιν· ὁ ϝώγων μυ τλὺ σάρκα, κ πίνων μυ τὸ αἷμα· μὴ εἶπεν· ὁ ϝώγων μυ τλὺ θεότητα; κ πίνων μυ τλὺ θεότητα; ὁ ϝώγων μυ τλὺ σάρκα, κ πίνων μυ τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μβύει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. μνημονεύετε, ὅτι περὶ τῆς σαρκὸς τὸ λεγόμβυον. ἀλλ ἐνίοτε παC ρερμιλυδῶ. ἀκύσωμβυ ἐκ τῆ ἑφεξῆς· καθὼς ἀπέσειλέ με ὁ ζῶν πατήρ. ἐκεῖνος λέγει τλὺ θεότητα, ἐγὼ τλὺ ἀνθρωπότητα. ἴδωμβυ τίς ὁ παρερμιλυδῶν· καθὼς ἀπέσειλέ με ὁ ζῶν πατήρ. λέγει ἐνταῦθα ὁ αἱρετικὸς τλὺ θεότητα· μὴ λέγει, ὅτι ἀπέσειλεν ἐμὲ τὸν Θεὸν λόγον ὁ ζῶν πατήρ; κατ ἐκείνυς· κἀγὼ ζῶ ὁ Θεὸς λόγος δλα τὸν πατέρα; εἶτα μ τῦτο· κ πάλιν· ὁ ϝώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται· τίνα ἐνθίομβυ; τλὺ θεότητα, ἢ τλὺ σάρκα;) περὶ μβὶ ουσ τῆ ὅτις ἐκτόπων, κ ἀτημελῶς αὐτῷ πεφλυαρημβύων, μακρὸς ἤδη παρ ἡμῶν πεποίηται λόγος. τί δ ἂν βούλοιτο νοεῖν, οὐ τὸν Θεὸν λόγον ἀπεσάλθαι λέγων, σαρκωθέντα, κ ἀνθρωπήσαντα· τιθεὶς δὲ πάλιν ἰδίᾳ τε, κμ ἀναD μέρος, ὡς αὐτός φησι, τὸ φαινόμβυον, οὐκ ἔχω λέγειν. μᾶλλον δὲ κ ἐναργὲς ἤδη τὸ σόφισμα. τὸν γὰρ τῆς σώσεως παραλύει τρόπον, ἵνα κοινὸν δείσηται τὸ σῶμα τ Χρις ῦ, ἐκέτι δὲ ἴδιον ἀληθῶς τῦ πάντα ζωοποιεῖν ἰσχύοντος. μικρὰ μβὺ ὁμολογυμβίως ἐσὶ τῷ Θεῷ λόγῳ πάντα τὰ ἀνθρώπινα· ἐπειδὴ δὲ κατηξίωσε δι ἡμᾶς τλὺ τῷ κόσμῳ σωτήριον ὑπομεῖναι κένωσιν, κἂν ἀπεσάλθαι λέγηται κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, κμ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. δοξάζεται μᾶλλον, ὡς ἐπισεγκὼν τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονο- * διαμερήσαμίας τὸ ταπεινόν· κμ οὐκ ἂν οἶμαι τὶς * διατ ν. μωμήσειεν τῆ εὖ φρονούντων, ὅτι καθῆκεν ἑE αυτὸν ἐν τοῖς καθ ἡμᾶς δι ἡμᾶς. ἆρ οὖ ὡς ἕτερόν τινα υἱὸν, κμ Χρις ὸν παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, τὸν φαινόμβυον εἶναι διαβεβαιούμβυος. ᾧ κ μόνῳ τὸ τῆς ἀποσολῆς προσενέμηκε χρῆμα, οὐκ ἀνθρωποφαγίαν ἡμῶν ἀποφαίνει τὸ μυσήριον, παεισὰς ἀνοσίως εἰς ὀξυτήλους ἐννοίας τῆ * πισλσάντων τὸν νῶν· κ λογισμοῖς * πισλούντων ἀνθρωπίνοις ὑποφέρειν ἐπιχειρῶν, * ἃ μόνως, κ * ἃ μόνα ἀζητήτῳ πίσει προσλαμβάνεται. ὃ γὰρ ἐπειδήπερ ἐκ ἐθίεται θεότητος φύσις, διὰ τῦτο κοινὸν

εἶναι

εἶναι φαίη τις ἂν τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ. εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι, καθὰ φθάσαντες εἴπομεν, ἴδιόν ἐστι σῶμα τοῦ τὰ πάντα ζωοποιοῦντος λόγου· ἐπειδὴ δέ ἐστι σῶμα ζωῆς, ζωοποιὸν ἐστί· διὰ τοῦτο γὰρ τοῖς θνητοῖς ἡμῶν σώμασιν * ἐνίησι τὴν ζωήν. ὡς καταργεῖ τοῦ θανάτου τὸ κράτος. ζωοποιεῖ δὲ ἡμᾶς κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ· τὸ γὰρ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος φωνήν· λυπεῖ δὲ οὐδέν, ὑπέρ γε τοῦ μὴ δοκεῖν ἐμέ τε, καὶ μόνον, ἴδιον ὀνομάζειν τὸ σῶμα τοῦ λόγου, καὶ τὰς τῶν ἁγίων πατέρων παραθεῖναι χρήσεις, ἵν' ἴδωσιν οἱ δὲ ἐναντίας. ὡς μάτην ἡμῶν κατεκεκράγασιν, * ἐπομένων πανταχοῦ τοῖς ἐκείνων φωναῖς. ἔφη τοίνυν ὁ πανάγιος ἡμῶν πατὴρ, καὶ ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ τῆς τριάδος λόγῳ· καὶ ἐδείκνυτο, ὅτι μὴ φαντασίᾳ, ἀλλὰ ἀληθῶς ἔχων ἴδιον σῶμα· ἔφασκε * γὰρ τὸν κύριον ἐνδιδυσκόμενον ἀνθρωπίνου σάρκα, τοῦτ' ἔστι μετὰ τῶν ἰδίων παθῶν αὐτῆς ὅλην ἐνδύσασθαι· ἵν' ὥσπερ ἴδιον αὐτοῦ λέγομεν εἶναι τὸ σῶμα, ὅτι καὶ τὰ τοῦ σώματος πάθη ἴδια μόνου αὐτοῦ λέγηται, εἰ καὶ μὴ ἥπτετο κατὰ τὴν θεότητα αὐτοῦ. καὶ πάλιν. ταῦτα ἀναγκαίως * προεξητάσαμεν. ἵνα ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν ὡς δι' ὀργάνου τοῦ ἰδίου σώματος θείως πράττοντα, ἢ λέγοντα, γινώσκωμεν, ὅτι Θεὸς ὢν ταῦτα ἐργάζεται.) Καὶ ταῦτα μὲν ὁ μακάριος πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος. πλὴν, κἂν ἴδιον λέγηται τοῦ λόγου τὸ σῶμα, ἀλλ' ἔν ἐστιν ἐκ γυναικὸς, καὶ τοῖς ἡμετέροις συγγενὲς, καθὸ νοεῖται σάρξ. ὁ μὲν μακάριος Παῦλος· ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, φησὶ, χοϊκός· ὁ δεύτερος ἐξ οὐρανοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ Χριστός· οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, φησὶν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. φαμὲν δὲ ὅτι οὐκ ἐξ οὐρανοῦ τὸ σῶμα τὸ σὺν αὐτῷ κατενεγκὼν ὁ λόγος, τοιάδε φησίν· ἐπειδὴ δὲ ἄνωθεν ὢν αὐτὸς καὶ ἐξ οὐρανοῦ, ἴδιον ἐποιήσατο τὸ σὺν αὐτῷ σῶμα ἀφράστως τε, καὶ ἀπερινοήτως, ἀδιέπτως τε, καὶ ἀσυγχύτως, ταύτῃ τοι καὶ ἐξ οὐρανοῦ φησιν ἑαυτὸν καὶ ὅτε γέγονεν υἱὸς ἀνθρώπου. ὀρθῶς τοιγαροῦν καὶ ἀμωμήτως ἔχοντα ἡμῖν τοῦ λόγου, ποία τις ἄρα τοῖς φιλοψογεῖν ἐθέλουσιν αἱρεσιλογίας τῆς καθ' ἡμῶν ἡ πρόφασις, εἰ μάχεται τοῖς τινων δυσφημίαις ὁ ἀναθεματισμὸς, τῷ ψεύδει τὸ ἀληθὲς ἀντεξάγων; οἶμαι δὲ ἔγωγε κατ' οὐδένα τρόπον ἡμαρτηκέναι τοῦ πρέποντος, εἰ Χριστὸν ἔφαμεν ὑπὲρ ἡμῶν· εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἀλλ' ἔστι καὶ ὅπως ἐκ ὑπέρ γε μόνης ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν· οὐ γὰρ μόνον ἄνθρωπος νοεῖται καὶ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάλιν Θεὸς ἄνωθεν, καὶ ἐξ οὐρανοῦ.

piam ſanctum Chriſti corpus. Scire autem operæ pretium eſt, quod, ſicut ſupra diximus, proprium eſt corpus ejus Verbi, quod omnia vivificat. Quoniam autem eſt corpus vitæ, vivificum eſt: propterea namque mortalibus noſtris corporibus largitur vitam, & mortis imperium evacuat. Vivificat autem nos æquali modo & ſanctus Spiritus Chriſti: *Spiritus enim eſt qui vivificat*, ſecundum ejuſdem ſalvatoris vocem. Neque vero moleſtum erit, ne videar ego ſolus proprium appellare corpus Verbi, etiam ſanctorum patrum afferre ſententias, ut ſciant adverſarii, quod fruſtra contra nos declamant, qui ubique illorum voces ſequimur. Dicit ergo celeberrimus pater noſter & epiſcopus Athanaſius in ſermone de ſancta trinitate: Et monſtrabatur, quod non apparenter, ſed vere habuerit corpus. Decebat autem Chriſtum induentem humanam carnem, hanc cum propriis paſſionibus ejus indui totam; ut ſicut proprium ejus dicimus eſſe corpus, ita & ipſæ paſſiones corporis propriæ ſolum ejus dicantur, quamvis non contingerent ejus divinitatem. Et iterum: Hæc neceſſario antea examinavimus, ut, ſi videamus ipſum per ſuum corpus quaſi per inſtrumentum divino modo operantem, vel dicentem, cognoſcamus, quod Deus exiſtens hæc operetur.) Et hæc beatus pater noſter Athanaſius. Verumtamen quamvis proprium dicatur Verbi corpus; eſt tamen ex muliere, & noſtris cognatum, ſecundum quod caro intelligitur. Dicit quidem beatus Paulus: *Primus homo ex terra terrenus, ſecundus e cœlo*. Et ipſe Chriſtus: *Nemo aſcendit in cœlum*, inquit, *niſi qui de cœlo deſcendit Filius hominis*. Sed tamen aſſerimus, quod non ex cœlo corpus unitum ſibi deferens Verbum hæc dicat: Verum cum deſurſum exiſtens ipſum & ex cœlo, corpus proprium fecerit ita ſibi unitum, ut nec dici, nec intelligi valeat, citra converſionem & confuſionem; hac ratione de cœlo dicit ſe etiam, quando factum eſt filius hominis. Proinde cum recte habeat ſermo noſter, & reprehenſione vacet, quam igitur ſuæ adverſus nos dicacitatis occaſionem obtrectare nobis volentes habebunt; ſi quorumdam blaſphemiis anathematiſmus repugnans, mendacio veritatem opponat? Opinor autem, me a recta via nullo modo excidiſſe, quod Chriſtum dixi ſupra nos. Nam licet Verbum Dei factum ſit homo; eſt tamen etiam ſic non ſupra nos homines tantum, ſed etiam ſupra omnem creaturam. Non enim ſolum homo intelligitur, & ſicut nos; ſed idem ipſe rurſus Deus deſurſum, & de cœlo.

1. Cor. 15. Joan. 3.

Ἀναθεματισμὸς ιβ'.

Εἴ τις ἐκ ὁμολογεῖ, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον παθόντα σαρκὶ, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκὶ, καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκὶ, γεγονότα τε πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν, καθὸ ζωή ἐστι, καὶ ζωοποιὸς, ὡς Θεός· ἀνάθεμα ἔστω.

Coloſſ. 1. 18.

Anathematiſmus XII.

Si quis non confitetur, Dei Verbum carne paſſum & crucifixum eſſe, mortemque carne guſtaſſe; nec non primogenitum ex mortuis factum eſſe; quatenus nimirum ut Deus vita & vivificans eſt; anathema ſit.

Coloſſ. 1. 18.

Orien-

A

Orientalium oppoſitio.

Iterum hic eum commonefacimus ſermonum ſuorum in tomo primo, qualiter omnino impaſſibilem divinam naturam dicit his verbis: Unus igitur ille omnibus pretioſior, propriam pro nobis poſuit animam; & permiſit diſpenſative, carnem ſuam brevi tempore a morte deprimi, & rurſus mortem evacuavit ut vita, non ſuſtinens pati, quod præter naturam ſuam eſt.) Dicamus igitur ipſi contraria loquenti: Quomodo ergo qui permiſit carnem ſuam brevi tempore a morte deprimi, & qui mortem evacuat utpote vita, non ſuſtinens pati, quod præter naturam ſuam eſt, nunc, ut tu aſſeris, patitur per carnem? Sed non eſt paſſus Deus carni unitus; ſed caro conjuncta Deo Verbo, ejus permiſſu propria ſuſtinuit. Non enim vel paſſio, vel mors adveniſſent, niſi ipſe permiſiſſet. Nam ſi anima præſente non venit mors, quomodo Deo præſente, nec ſolum præſente ſimpliciter, ſed etiam conjuncto ſecundum ſummam quandam, & ipſi ſoli comprehenſibilem unionem turbaret ejus templum, ipſo non permittente, vel paſſio, vel mors? Atqui non deitas carni unita paſſa fuit; ſed caro, ipſo permittente, propria ſuſtinuit. Ceterum quod maligne ab eo additum ſit hoc: Paſſum eſt carne, ad ſeductionem ſimpliciorum, indidem erit manifeſtum. Non enim ſervavit impaſſibilem divinam naturam, qui dixit. Paſſum eſt carne, nihil aliud dixit, quam cum carne fuiſſe paſſum. Quamvis ergo cum carne ſit paſſus, nihilo minus paſſibilis aſſeritur. Aut enim ſecundum naturam habens ut pateretur, eſt paſſus, aut præter naturam. Ac ſi ſecundum naturam paſſus eſt, erit & Pater paſſibilis, conſubſtantialis exiſtens Filio. Neceſſe eſt enim, omnia adeſſe genitori, quæ ſoboli adſunt. Aut confitebimur, eum quidem paſſum eſſe, utpote aptum ad paſſionem, Patrem vero non admittere paſſionem. Verum ſic dicentes conſentiemus hæreticis dicentibus, deitatem unigeniti Filii paſſibilem, Patris vero deitatem non admittere paſſionem: unde illam alterius ſubſtantiæ eſſe dicunt. Si autem dixerint, præter naturam ipſum paſſum eſſe, dicemus: Et quæ paſſio fortior eſt divina natura, ita ut natura impaſſibilem paſſioni præter naturam ſubjiciat? Sed dicit: Ejus voluntas. At nos dicimus: Voluntas ejus impaſſibilis eſt; nos autem quærimus paſſionem, quæ impaſſibilem naturam in ſuam paſſibilitatem tranſtulerit. Alioqui & divina voluntas illa vult, quæ ſe decent. Et quid, inquit, decentius, quam ſalvare hominum genus? Et quo pacto ſalvum eſſet humanum genus ad impaſſibilitatem tranſiens, ſi divinam & impaſſibilem naturam in paſſionem pertrahit? Omnino enim ut fortior tranſtulit ad ſuam paſſibilitatem id, quod erat impaſſibile. Et quæ utilitas paſſibili, ſi & impaſſibile paſſibile fiat? Salus autem paſſibilis naturæ non eſt ipſa ſocietas impaſſibilis in paſſione; hoc namque magis erit argumentum mali, non abla-

Ἀντίῤῥησις τῆς Ἀνατολικῶν.

Πάλιν ἐνταῦθα τῆς αὐτῆς λόγων αὐτὸν ὑπομιμνήσκομεν, ὡς πάντῃ ἀπαθῆ τὴν θείαν φύσιν λέγει ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ φάσκων ὅτως· Εἷς οὖν ὁ πάντων ἀξιώτερος τὴν ἰδίαν ὑπὲρ πάντων τέθεικε ψυχὴν· καὶ συγχωρεῖ οἰκονομικῶς καταβιβάζεσθαι πρὸς βραχὺ τῷ θανάτῳ τὴν σάρκα· κατήργηκε δὲ πάλιν αὐτὸν ὡς ζωὴ· παθεῖν οὐκ ἀναχώμενος τὸ παρὰ φύσιν ἰδίαν.) Εἴπωμεν ἓν αὐτῷ ἐναντιολογούμενοι· πῶς οὖν ὁ τὴν σάρκα συγχωρῶν πρὸς βραχὺ τῷ θανάτῳ καταβιβάζεσθαι, καὶ καταργῶν τὸν θάνατον ὡς ζωή, οὐκ ἀνεχόμενος παθεῖν τὸ παρὰ φύσιν ἰδίαν, νῦν κατὰ σὲ πάσχει δι' αὐτῆς σαρκός; ἀλλ' οὐκ ἔπαθεν ὁ Θεὸς τῇ σαρκὶ συνημμένος; ἀλλ' ἡ σὰρξ ἰωμένη τῷ Θεῷ λόγῳ κατὰ τὴν αὐτοῦ συγχώρησιν τὰ οἰκεῖα ὑπέμεινεν· οὐ γὰρ μὴ αὐτοῦ συγχωροῦντος, πάθος, ἢ θάνατος ἐπεγένετο· εἰ γὰρ ψυχῆς παρούσης οὐκ ἐπιγίνεται θάνατος, πῶς ἂν Θεοῦ παρόντος, καὶ οὐ μόνον παρόντος ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ συνημμένου κατ' ἄκραν τινὰ σύωσιν, καὶ αὐτῷ μόνῳ καταληπτῇ, ἰώχλει τῷ οἰκείῳ ναῷ, μὴ συγχωροῦντος αὐτοῦ, ἢ παθοῦς, ἢ θανάτου; ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἡ Θεότης τῇ σαρκὶ συνημμένη ἔπαθεν· ἀλλ' ἡ σὰρξ συγχωρήσης αὐτῆς τὰ οἰκεῖα ὑπέμεινεν. ἀλλ' ὅτι κακόργως αὐτῷ κεῖται, τὸ ἔπαθε σαρκὶ, πρὸς * πλάνην τῆς ἀφελεστέρων, προδηλον αὐτόθεν· οὐ γὰρ ἐφύλαξε τὸ ἀπαθὲς τῇ θείᾳ φύσει. ὁ εἰπών, ἔπαθε σαρκὶ, οὐδὲν ἕτερον ἔφη, ἢ μετὰ σαρκὸς παθεῖν. κἂν ἓν μετὰ τῆς σαρκὸς ἔπαθε, παθητὸς ὡμολόγηται· ἢ γὰρ κατὰ φύσιν ἔχων τὸ * παθεῖν, ἔπαθεν, ἢ παρὰ φύσιν. καὶ εἰ μὴ κατὰ φύσιν ἔπαθεν, ἔσαι καὶ ὁ πατὴρ παθητὸς, ὁμούσιος ὢν τῷ υἱῷ· ἀνάγκη γὰρ προσεῖναι πάντως τῷ γεγεννηκότι, ὅσα τῷ γεννηθέντι πρόσεστιν. ἢ ὁμολογοῦμεν αὐτὸν μὴ πεπονθέναι, ἐπιτηδείως ἔχοντα πρὸς τὸ πάθος, τὸν δὲ πατέρα παθεῖν μὴ ἐπιδέχεσθαι. ἀλλ' ὅπως λέγοντες συναινέσομεν αἱρετικοῖς, λέγουσι τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ παθητὴν, τὴν δὲ τοῦ πατρὸς μὴ ἐπιδέχεσθαι πάθος· ὅθεν καὶ τὸ ἑτερούσιον λέγουσιν. εἰ δὲ φήσουσι παρὰ φύσιν αὐτὸν πεπονθέναι· ἐροῦμεν· καὶ ποῖον πάθος ἰσχυρότερον τῆς θείας φύσεως, ὥστε εἰς τὸ παρὰ φύσιν πάθος ἑλκύσαι τὸν κατὰ φύσιν ἀπαθῆ; ἀλλὰ φησίν· αὐτοῦ βούλησις· ἀλλὰ φαμέν· ἡ αὐτοῦ βούλησις ἀπαθής. ζητοῦμεν δὲ πάθος τὸ τὴν ἀπαθῆ φύσιν εἰς τὴν αὐτοῦ ἐμπάθειαν μετενέγκαν· ἄλλως τε καὶ ἡ θεία βούλησις ἐκεῖνα θέλει, τὰ αὐτῇ πρέποντα· καὶ τί, φησὶ, πρεπωδέστερον τοῦ σῶσαι τὸ τῆς ἀνθρώπων γένους; καὶ πῶς ἤμελλε τὸ τῆς ἀνθρώπων γένος περισώζεσθαι, αὐτὸ εἰς ἀπάθειαν μεταβαῖνον, ἢ τὴν * θείαν, καὶ ἀπαθῆ φύσιν εἰς πάθος καταισπῶσα; πάντως γὰρ ὡς ἰσχυροτέρα εἰς τὸ ἑαυτῆς ἐμπαθὲς μετέστησε τὸ ἀπαθές· καὶ τίς ὄνησις τῷ παθητῷ, εἰ καὶ τὸ ἀπαθὲς παθητὸν γένοιτο; σωτηρία δὲ τοῦ παθητοῦ οὐχ ἡ τοῦ ἀπαθοῦς πρὸς αὐτὸ διὰ τὰ πάθη κοινωνία. τοῦτο γὰρ μᾶλλον αὔξησις τοῦ κακοῦ, οὐκ ἀναίρεσις· τῷ γὰρ ὁμοίῳ τὸ ἕτερον οὐκ ἀναιρεῖται, ἀλλὰ αὐ-

* πλάνησιν.

* πάθος.

* ἰσ. ἡ τὴν δηλαδὴ παθητὴν φύσιν.

αὐξάνεται. τίς ἦν ἡ σωτηρία τῶ παθητῶ; ὡς ἔφημεν, οὐχ ἡ τῶ ἀπαθοῦς πρὸς αὐτὸ κοινωνία, ἀλλ' ἡ αὐτῶ πρὸς τὸ ἀπαθὲς μετάσασις· ὃ καὶ πεποίηκεν ὁ δεσπότης Χριστός. ἐκ αὐτὸς κατὰ τὴν θεότητα εἰς πάθος καταβιβασθεὶς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα πᾶσαν δι' ἁγίας σαρκὸς εἰς ὕψος ἐγείρας. καὶ τὴν χαμαὶ κειμένην εἰς οὐρανὸς ἀνελκύσας. καὶ τὴν ἀπαρρησίαστον πρώην υἱοθεσίας ἀξιώσας. τίς δὲ ἐχρεώστει πάντως τὸν ἐκ τῆς παρακοῆς θάνατον; ἡ φύσις πάντως ἡ ἀνθρωπία, οὐχ ἡ θεία. τίνα οὖν ἀκόλουθον ἦν ἀποδοῦναι τὸν ἐκ τῆς παρακοῆς θάνατον;

tio: alterum enim a simili non auferetur, sed augetur. Quæ igitur salus passibilis est naturæ? Ut diximus, non impassibilis secum in passione societas, sed translatio ejus ad id, quod est impassibile: quod & fecit dominus Christus, dum non ipse secundum divinitatem dejectus est ad passionem, sed omnem humanitatem per suam sanctam carnem in sublime evexit, & humi jacentem in cœlos traxit, & pridem omni libertate destitutam, adoptione filiorum dignatus est. Quis autem debitor erat mortis, quæ est ex inobedientia? Omnino humana natura, non divina. Quam igitur consentaneum erat persolvere mortem ex inobedientia existentem?

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Ἀξιάγαστος ὡς ἀληθῶς τῆς ἀληθείας ἡ δύναμις· καὶ μάρτυς ἡ πεῖρα· οὐ γάρ μοι μακρῶ δεῆσει λόγου πρὸς ἀπολογίαν· ἦγουν ἀναπείθειν * οἴονται τοὺς ἡπατημένους, οἰομένους ὅτι παθητὸν εἶναί φαμεν τὸν θεῖον τοῦ λόγου φύσιν, ἅπαξ τοῖς δὲ ἐναντίας * καταβεβηκότων, αὐτόθεν διωμολογηκότων καὶ μάλα σαφῶς, ὡς * ἀλλότριον, καὶ ἔξω πως τοῖς ἐπέγε τούτοις * καθεστήκαμεν ἐγκλημάτων. ἐπειδὴ δὲ ἀνυπόθετον λῆμμα κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν προτείνουσι * ἀβασανίστως, πικροῖς ἐννοιῶν ἐρήμασι χρώμενοι, πειρῶνται δεικνύειν τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀγχινοίας τὸ δεινὸν· κατασκάζουσι δὲ καὶ μάλα γοργῶς, ἀποφαίνοντες ἀπαθῆ κατ' ἰδίαν φύσιν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, ἀκούσαντα, μηδενὸς αὐτοῖς ἀντεξάγοντος, πρὸς ἡμῶν, ὅτι πίπτουσι μάτην, καὶ δέρουσι πρὸς ἀέρα εἰς τοῦτο, μήτε μὴν φρονοῦντος τὰ ἐναντία. τί τοίνυν ἱδρῶσι μάτην, καὶ ὀχθοῦνται περιττά; τίς ὕπνος ἐμβρόντητον, ὡς τῆς ἀνωτάτω πασῶν οὐσίας τὸ ἐμπαθὲς καθορίζειν· καὶ εἰς τὸν τῶν παθημάτων ἀθεΐαν κατασείειν ἀποτολμᾶν τὸ πάντως ἐπέκεινα γνωστοῦ, καὶ ἀσώματον; ἐπειδὴ δὲ ὁ τοῦ μυστηρίου λόγος, ἄνθρωπον οἵδε χρῶμενον οἰκονομικῶς ἐκ γυναικὸς τὸν ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν υἱὸν μονογενῆ. ἴδιόν τε ὑπάρχειν αὐτοῦ διαβεβαιούμεθα τὸ ἐκ τῆς * μακαρίας παρθένου ληφθὲν ἅγιον σῶμα· τοιούτῳ τοι καὶ μάλα ὀρθῶς κατ' οἰκείωσιν οἰκονομικὴν αὐτοῦ λέγεσθαί φαμεν τὰ τῆς σαρκὸς πάθη, τετηρηκότες πανταχοῦ τῆ αὐτοῦ φύσει τὸ ἀπαθές. Θεὸς γάρ ἐστιν ἐκ Θεοῦ. ὅταν τοίνυν σαρκὶ λέγηται παθεῖν, οὐκ αὐτὸς εἰς ἰδίαν φύσιν νοεῖται παθών. καθὸ Θεός ἐστιν. ἰδιοποιούμενος δὲ μᾶλλον τὸ πάθος· αὐτοῦ γὰρ γέγονε τὸ σῶμα αὐτῷ σῶμα, καθάπερ ἔφην ἀρτίως. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος αὐτὸν τὸν δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ πατήρ, πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν * γενέσθαι φησί· γράφει δὲ οὕτως· εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὸν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτὶ, ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν τὴν ἁμαρτιῶν· ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ, καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισαι. καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάν-

Cyrilli defensio.

Admiranda profecto veritatis potentia est: id quod experientia testatur. Non enim mihi multo sermone ad defensionem opus est, ad persuadendum scilicet oppositum deceptis, ut opinantur, quod passibilem esse dicamus divinam verbi naturam, cum semel adversarii ultro confessi sint, idque satis perspicue, nos ab illis criminibus esse alienos. Sed quia sumptum, quod suppositione non indigeat, ad suum libitum inconsulte proponunt, & acribus cogitationum inventis conantur vim suæ sagacitatis ostendere, ac vehementer admodum adstruunt, ut demonstrent impassibile secundum suam naturam esse Dei Verbum; audiant a nobis, quod frustra pugnant, aeremque verberant, nemine in hoc eis se opponente, vel diversa sentiente. Quid igitur frustra insudant; & incassum contendunt? Quis adeo stupidus, ut eminentissimam omnium substantiam passibilem esse definiat, & eam, quæ est ultra omne genitum, & incorporea, in infirmitatem passionum detrudere audeat? Verum, quia sacramenti ratio agnoscit, Filium ex Deo Patre secundum naturam unigenitum, hoDminem ex muliere factum dispensative, ipsiusque proprium esse affirmans sanctum illud corpus ex beata virgine sumptum, eam ob causam jure optimo carnis passiones ejus esse dicimus secundum dispensativam appropriationem, servata ubique natura ejus impassibili: Deus enim est ex Deo. Quando igitur carne dicitur passus, non ipse in propria natura, qua Deus est, intelligitur passus, sed potius sibi appropriare passionem. Ipsius enim factum est unitum sibi corpus, sicut dudum dixi. Quapropter & divinus Paulus ipsum, per quem omnia, & in quo omnia fecit Pater, dicit esse factum primogenitum ex mortuis. E Scribit autem sic: *Gratias agentes Patri*, Coloss. 1. *qui nos idoneos fecit in partem sortis sanctorum in lumine; qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum Filii dilectionis suæ; in quo habemus remissionem peccatorum: qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ: quia in ipso creata sunt omnia, quæ in cœlis & quæ in terra, visibilia & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates; omnia per ipsum, & in ipso creata sunt; & ipse est ante omnia, & omnia in*

ipso

ipso constant, & ipse est caput corporis ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis; ut sit in omnibus ipse primatum tenens; quia in ipso complacuit, omnem plenitudinem divinitatis inhabitare corporaliter, & per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt. Considera, quomodo, cum per ipsum omnia dicat esse facta, visibilia & invisibilia, thronos & potestates, ipsum datum ecclesiæ caput, & primogenitum ex mortuis factum esse affirmet, reconciliataque omnia per ipsum in ipsum, & pacificata per sanguinem crucis ejus, sive quæ super terram, sive quæ in cœlis. Igitur dubitet quisquam post hæc, & frustra formidet, ne passibilem Filii naturam sacramenti sermo declaret, quando dicitur carne pati? Proprias enim facit, ut dixi, proprii corporis passiones. Hoc sentire placuit & sancto Petro dicenti: *Christo igitur passus pro nobis in carne.* Aliud enim est dicere, pati in carne, & aliud similiter dicere, pati in divinitatis natura. Quia enim idem Deus simul est & homo, impassibilis quidem, quantum ad divinitatis pertinet naturam, passibilis vero secundum humanitatem; quid hic absurdi, si dicatur pati eo quod pati aptum est, qui mansit impassibilis in eo, quod pati non potest? Quod autem in tali fide sanctorum quoque patrum excelluerit chorus, ex his cognoscemus, quæ ipsi scripserunt, mandatum salvatoris servantes. Meminerant enim ejus dicentis: *Gratis accepistis, gratis date.*

1. Petr. 4.

Matth. 10. 8.

Gregorii episcopi Nysseni.

De beata vita comparanda, homil. 1.

Hoc enim sapite, inquit, *in vobis, quod & in Christo Jesu: qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* Quid servi forma de Deo dici potest abjectius? Quid de omnium rege humilius, quam quod sponte ad abjectæ naturæ nostræ commercium venerit? Rex regum, dominus dominantium servili forma induitur: omnium judex principibus vectigalis efficitur: creaturæ dominus in antro diversatur: qui omnia palmo concludit, locum in diversorio nullum invenit; sed in brutorum animantium præsepi reclinatur: mundus & purissimus humanæ naturæ sordes non aversatur, & omnem mendicitatem nostram transgressus, ipsam demum mortem perpetitur: voluntariæ hujus paupertatis & abjectionis mensuram perpendite. Vita degustat mortem; judex in prætorium adducitur; vita viventium dominus judicis sententiæ subjicitur; omnium cælestium virtutum rex carnificum manus experiri non gravatur. Ad hoc, inquit, exemplum respiciat humilitatis vestræ mensura.

Philipp. 2.

Matth. 17. 27.

Isai. 40.

Luc. 2.

Joan. 19.

Basilii Cæsareæ episcopi.

Non enim cælum & terra, ac marium spatia, & quæ in terris & in aquis degunt animantes, & plantæ, & stellæ, & aer,

A των, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν· ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων· ὅτι ἐν αὐτῷ ηὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικῆσαι σωματικῶς· καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν· εἰρηνοποιήσας * διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἄθρει δὴ οὖν, ὅπως δι' αὐτοῦ τὰ πάντα πεποιῆσθαι λέγων, ὁρατὰ, καὶ ἀόρατα, θρόνους τε, καὶ ἐξουσίας, αὐτὸν δεδόσθαι φησὶ τῇ ἐκκλησίᾳ κεφαλὴν, καὶ πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν * γενέσθαι διϊχυρίζεται· ἀποκαταλλαχθῆναί τε τὰ πάντα δι' αὐτοῦ εἰς αὐτόν· & εἰρηνεῦσαι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. εἶτά τις * ἐνδοιάζων καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι, καὶ δεδοικὼς εἰκῇ. μὴ ἄρα πως παθητὴν τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν ὁ τοῦ μυστηρίου λόγος ἀποφήνῃ, ὅταν λέγηται σαρκὶ παθεῖν; ἰδιοποιεῖται γὰρ, ὡς ἔφην, τὰ τοῦ ἰδίου σώματος πάθη. τοῦτο φρονεῖν ἐδόκει τῷ θεσπεσίῳ Πέτρῳ λέγοντι. Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί. ἕτερον δὲ τὸ σαρκὶ παθεῖν λέγεσθαι, & ἕτερον ὁμοίως τὸ παθεῖν λέγεσθαι τῇ τῆς θεότητος φύσει· ἐπειδὴ γάρ ἐστιν ὁ αὐτὸς Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος, ἀπαθὴς μὲν τό γε ἧκον εἰς τὴν τῆς θεότητος φύσιν, παθητὸς δὲ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· τί τὸ ἄτοπον, εἰ τῷ παθεῖν πεφυκότι λέγεται παθεῖν, τῷ παθεῖν οὐκ εἰδότι μεμενηκὼς ἀπαθής; ὅτι δὲ τοιᾷ δε πίστει καὶ ὁ τῶν ἁγίων πατέρων διέπρεψε χορὸς, ἐξ αὐτῶν εἰσόμεθα, ὧν γεγράφασιν αὐτοὶ, τὴν τοῦ σωτῆρος τηρήσαντες ἐντολήν. διεμέμνηντο γὰρ λέγοντος· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

* δι' αἵματος.

* γεγενῆσθαι.

* ἴσως, ὁ ἐνδοιάζων.

1. Πετρ. 4.

Ματθ. 10. 8.

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης.

Τοῦτο γὰρ φρονείσθω, φησὶν, ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών. τί πτωχότερον ἐπὶ Θεοῦ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς; τί ταπεινότερον ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῶν ὅλων, ἢ τὸ εἰς κοινωνίαν τῆς * πτωχῆς ἡμῶν φύσεως ἑκουσίως ἐλθεῖν; ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ ὁ κύριος τῶν κυριευόντων τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ὑποδύεται· ὁ κριτὴς τοῦ παντὸς ὑπόφορος τοῖς δυναστεύουσι γίνεται· ὁ τῆς κτίσεως κύριος ἐν σπηλαίῳ κατάγεται· ὁ τοῦ παντὸς περιδεδραγμένος οὐχ εὑρίσκει τόπον ἐν τῷ καταλύματι, ἀλλ' ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων παραῤῥίπτεται· ὁ καθαρὸς, καὶ ἀκήρατος, τὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καταδέχεται ῥῦπον, καὶ διὰ πάσης τῆς πτωχείας ἡμῶν διεξελθὼν, μέχρι τῆς τοῦ θανάτου προέεισι πείρας. ὁρᾶτε τῆς ἑκουσίου πτωχείας τὸ μέτρον· ἡ ζωὴ θανάτου γεύεται· ὁ κριτὴς εἰς κριτήριον ἄγεται· ὁ τῆς ζωῆς τῶν ὄντων κύριος ἐπὶ τῇ ψήφῳ τοῦ δικάζοντος * ἄγεται· ὁ πάσης τῆς ὑπερκοσμίου δυνάμεως βασιλεὺς τὰς τῶν δημίων οὐκ ἀπωθεῖται χεῖρας. πρὸς τοῦτό σοι, φησὶ, τὸ ὑπόδειγμα τῆς ταπεινοφροσύνης βλεπέτω τὸ μέτρον.

Φιλιππ. 2

* πτωχείας ἡμῶν ἑκούσιος.

Ματθ. 17. 27.

Ἡσαΐ. 40.

Λουκ. 2.

* γύνεται.

Ἰωάν. 19.

Βασιλείου ἐπισκόπου Καισαρείας,

Οὐ γὰρ τοσοῦτον οὐρανὸς, καὶ γῆ, καὶ τὰ μεγέθη τῶν πελαγῶν, & τὰ ἐν ὕδασι διαιτώμενα, καὶ τὰ χερσαῖα τῶν ζώων, καὶ φυτὰ, καὶ ἀστέρες,

ρες, καὶ ἀὴρ, καὶ ὥραι, καὶ ἡ ποικίλη τοῦ παντὸς διακόσμησις, τὸ ὑπερέχον τῆς ἰσχύος σωίσησιν, ὅσον τὸ δυνηθῆναι τὸν Θεὸν τὸν ἀχώρητον ἀπαθῶς διὰ σαρκὸς συμπλακῆναι τῷ θανάτῳ, ἵνα ἡμῖν τῷ ἰδίῳ πάθει τὴν ἀπάθειαν χαρίσηται.

A & anni tempora, & varius totius universitatis ornatus tantum potentiæ excellentiam ostendit, quantum immensum illum infinitumque Deum impassibiliter per carnem complexum esse mortem, quo nimirum per propriam passionem suam nobis impassibilitatem impertiretur.

Ἀθανασίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Athanasii episcopi Alexandriæ:

Καὶ ἐδείκνυτο, ὅτι μὴ φαντασίᾳ, ἀλλὰ ἀληθῶς ἔχων ἰδίῳ τὸ σῶμα. ἔπρεπε δὲ τὸν κύριον ἐνδιδυσκόμενον τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα ταύτην, μὴ τοῖς ἰδίοις παθῶν ὅλην αὐτὴν ἐνδύσασθαι· ἵν' ὥσπερ ἴδιον αὐτοῦ λέγομεν εἶναι τὸ σῶμα, οὕτω καὶ τὰ B τοῦ σώματος πάθη ἴδια μόνου αὐτοῦ λέγηται. εἰ καὶ μὴ ἥπτετο κατὰ τὴν θεότητα αὐτοῦ. εἰ μὲν ἕτερον τὸ σῶμα, ἐκείνου ἂν λέγοιτο καὶ τὰ πάθη· εἰ δὲ τοῦ λόγου ἡ σὰρξ, ὁ γὰρ λόγος σὰρξ ἐγένετο, ἀνάγκη καὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη λέγεσθαι αὐτοῦ, ἃ καὶ ἡ σὰρξ ἐστίν· ἃ γὰρ λέγεται, τὰ πάθη, οἷά ἐστι μάλιστα τὸ κατακεντηθῆναι, τὸ μαστιγωθῆναι, τὸ διψᾶν, καὶ ὁ σταυρὸς, καὶ ὁ θάνατος, καὶ αἱ ἄλλαι τοῦ σώματος ἀσθένειαι, τούτου καὶ τὸ κατόρθωμα, καὶ ἡ χάρις ἐστί. διὰ τοῦτο τοίνυν ἀκολούθως, καὶ πρεπόντως οὐκ ἄλλου, ἀλλὰ τοῦ κυρίου λέγεται τὰ τοιαῦτα πάθη. ἵνα καὶ ἡ χάρις παρ' αὐτοῦ ᾖ· καὶ μὴ εἰδωλολατρῶμεν C γινόμεθα. * γινόμεθα, ἀλλὰ ἀληθῶς θεοσεβῶμεν, ὅτι μηδένα τῶν * γεγεννημένων, μὴ δὲ κοινόν τινα ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν ἐκ Θεοῦ φύσει, καὶ ἀληθινὸν υἱὸν, τὸν * γενόμενον ἄνθρωπον, ὑὸν ἴδιον κύριον αὐτὸν, καὶ Θεὸν, καὶ σωτῆρα * ἐπικαλούμεθα.

Et ostendebatur, quod non apparenter, sed vere habuerit corpus. Decebat enim, dominum humanam hanc carnem induentem, cum suis passionibus ipsam totam induere: ut sicut proprium ipsius esse dicimus corpus, ita & corporis passiones propriæ tantum ejus dicantur, etiamsi non contigerint divinitatem ejus. Nam si alterius esset corpus, illius etiam dicerentur passiones. Si autem Verbi est caro, (*Verbum* enim *Caro factum est*) necessarium est, Joan. 1. ut & carnis passiones ejus esse dicantur, cujus & caro est. Cujus enim dicuntur passiones, quales sunt maxime, condemnari, flagellari, sitire, & crux, & mors, & aliæ corporis infirmitates, ejus & meritum & gratia est. Idcirco recte ac decenter non alterius, sed domini dicuntur esse hujusmodi passiones; ut & gratia ab ipso sit, & non efficiamur idololatræ, sed vere Deum colentes, quia nullam creaturam, neque communem aliquem hominem, sed naturalem & verum Dei Filium, hominem factum, eumdem nihilominus dominum & Deum ac salvatorem invocamus.

Ἀπόχρη τοίνυν εἰς πληροφορίαν, * ὡς γοῦν οἶμαι, τοῖς ἀρτίφροσι τὰ προτεθέντα ῥητὰ, τῇ θείᾳ νόμῳ διαρρήδην λέγοντος· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. εἰ δὲ δή τις βούλοιτο καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι φιλονεικεῖν, ἀκουέτω παρ' ἡμῶν. ἴδιον τῷ κατὰ σαυτὸν· ἡμεῖς δὲ τοῖς ὀρθοῖς γράμμασι, καὶ τῇ τῶν ἁγίων πατέρων * ὀμόμεθα πίστει· * κερδαίνωμεν γὰρ ὅπου τῆς ἄνω κλήσεως * τὸ βραβεῖον Χριστῷ· δι' οὗ, καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ ἡ δόξα σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Sufficiunt igitur, ut opinor, ad probationem sapientibus sententiæ propositæ, divina lege manifeste dicente: *In ore duorum, vel trium testium stabit omne verbum*. Si quis autem voluerit etiam post hæc adhuc contendere, audiat a nobis: Tuo perge itinere; nos autem divinas scripturas, & sanctorum sequemur fidem. Sic enim lucrabimur supernæ vocationis bravium in Christo: per quem, & cum quo, Deo & Patri gloria cum sancto Spiritu in sæcula. Amen. Matth. 18.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας πρὸς Εὐόπτιον, πρὸς τοὺς παρὰ Θεοδωρήτου κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων ἀντίῤῥησιν.

SANCTI CYRILLI EPISCOPI.

Alexandriæ epistola ad Evoptium, adversus impugnationem duodecim capitum a Theodoreto editam.

Κύριλλος τῷ θεοσεβεστάτῳ, καὶ ποθεινοτάτῳ ἀδελφῷ, καὶ συλλειτουργῷ Εὐοπτίῳ, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Reverendissimo & desideratissimo fratri & comministro Evoptio Cyrillus in domino salutem.

ΕΝΕΤΥΧΟΝ τοῖς παρὰ τῆς σῆς θεοσεβείας ἐπεσταλμένοις, τεθαύμακά τε τὴν διάθεσιν, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης τὸ γνήσιον. χρὴ δὲ καὶ ὑπολαμβάνω καὶ νῦν εἰπεῖν. ὡς ἔστιν ἀληθὲς τὸ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν παροιμιῶν * εἰρημένον. ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρά· καὶ μοι δοκεῖ τῆς ἀγάπης τὸ χρῆμα τὸ παντὸς ἄξιον γένεσθαι λόγου παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, καὶ μάλα εἰκότως· πληρώσιν * ἔχει τὸν νόμον, καὶ προέχει τῶν ἄλλων ἀρετῶν, καὶ ἐν πολλῷ κεῖται θαύματι παρὰ τοῖς

ΕΛΕCTIS literis a pietate tua ad me datis, admiratus sum & affectionem, & caritatis in Christo finceritatem; atque adeo illud libri Proverbiorum. *Frater, qui* Prov. 18. *a fratre adjuvatur, sicut civitas munita*; ut verissime scriptum, nunc quoque dici debere censeo: videturque mihi caritatis possessio maximi fieri in scripturis divinitus inspiratis, idque jure optimo: Plenitudinem enim legis continet, aliasque virtutes antecellit, & in maxima admiratione est apud animas sanctorum. Verum eam non

CAP. III.

in nudis, solisque verbis compleri dicimus, sed factorum testimonio * confirmatis. Sicut enim pretiosissimas gemmas, quas Indicas esse ajunt, non ex his, quæ de illis narrantur, sed ex eo quod sunt, ii qui vident admirantur: ita etiam claram dilectionis pulchritudinem tum effulgere arbitror, cum in cunctis rebus optimis ab ipsis recte factis testimonium habet. Hanc pietas tua magni facit, dum per prudentiæ sanctorum vestigia incedit, rectumque vitæ illorum institutum ad gloriam exprimit suam. Abundantius autem comprobatum est mihi tuæ pietatis erga me studium, libro abs te mihi exhibito, quem composuisse dicitur contra anathematismos Theodoretus Cyri: ita enim civitatulam vocari dicunt. Lectis autem his, quæ in eo habentur, gratias Deo egi cum hymnis, sine intermissione illud addens: *Domine libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa*. Reperio enim me ubique calumniis impeti, idque per singula capita. Intellexi autem, virum istum, quamvis in dicendo exercitatum, ut familiares nonnulli dicunt, & non mediocri sacrarum scripturarum cognitione fortassis locupletatum, ab istorum capitum intelligentia tantum aberrasse, ut de eo jam existimem ac putem, quod quorundam desideriis indulgens fingat se ignorantem, ut non ineleganter & supervacanee, sed opportune & apposite potius conviciis in me usus putetur, cum tamen in dictis nostris, ut puto, nihil omnino sit difficile, nihil arduum, nihil quod apprehensionem subterfugiat. Quoniam vero, licet jam ante de his scripserimus, pauca etiam adversus ipsum loqui necessarium est, ne quis damnata sententia silentium eligere me putet; quanta licuerit sermonis brevitate defensionem afferam. Oportebat sane, ipsum in sacris exercitatum scripturis, si quidem omnino illi propositum erat de divinis mysteriis nobiscum agere, de sacris solum literis mentionem facere, expositionemque suam religiose contexere, non priscas nobis fabulas & putidas in medium afferre. Meos enim sermones cum pomo discordiæ confert fortassis ut ea re ostentet, quantum sibi sapientiæ compararit. Unde & nos, quæ ad eum pertinent, maxima admiratione prosequimur: nam & eloquentissimum se declarat, & multifariam eruditum, utpote qui pomum discordiæ non ignoret, neque filium Priami Paridem. Ceterum his modo dimissis, in rem propositam potius incumbemus.

confirmari.

Psal. 119.

THEODORETI EPISCOPI CYRI

Epistola ad Joannem Antiochenum episcopum.

VALDE dolui, cum anathematismos legissem, quos direxisti nobis præcipiens, ut eos scripto destrueremus, & ut hæreticum eorum sensum nudum omnibus intimaremus. Dolui autem, quod vir pascendi sortitus officium, & cui grex tantus est creditus, & oves infirmas curare præceptum, non solum languet ipse, &

A ἁγίων ψυχαῖς. πληροῦσθαί γε μὴν αὐτὴν φαμὲν οὐκ ἐν ψιλαῖς τε, καὶ μόναις ῥημάτων προφοραῖς, ἀλλὰ δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων * μαρτυρουμένοις. ὥσπερ γὰρ αἱ πολυτελέστατοι τῶν λίθων, ἃς καὶ ἰνδικὰς εἶναί φασιν, οὐκ ἐξ ὧν ἄν τις ἐξηγοῖτο περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν εἰσί παρὰ τοῖς ὁρῶσι θαυμάζονται, τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, καὶ τὸ λαμπρὸν τῆς ἀγάπης * ἐμφαίνεται κάλλος, δι' αὐτῶν τῶν * κατορθουμένων ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀρίστοις μαρτυρούμενον. ταύτην ἡ σὴ θεοσέβεια ποιεῖται περὶ πολλοῦ, τῆς τῶν ἁγίων φρενὸς ἰοῦσα κατ' ἴχνος. καὶ τὸ τῆς ἐκείνων εὐζωΐας εἰς * τὸ ἑαυτῆς ἀναματτομένη καύχημα. δέδεγμαι δὲ καὶ νῦν εἰς πληροφορίαν τῆς ἐνούσης διαθέσεως τῇ σῇ θεοσεβείᾳ τὸν διαπεμφθέντα τόμον. B ὃν συνθεῖναι λέγεται κατὰ τῶν ἀναθεματισμῶν Θεοδώρητος ὁ Κύρου· καλεῖσθαι γὰρ οὕτω φασὶ τὸ πολίχνιον. ἐντυχὼν δὲ τοῖς ἐγκειμένοις, ἀνέθηκα τῷ Θεῷ τὰς χαριστηρίους ᾠδάς· οὐ διαλέλοιπα δὲ κἀκεῖνο λέγων· κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων, καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. εὑρίσκω γὰρ ἐμαυτὸν συκοφαντούμενον πανταχοῦ, καὶ ἐφ' ἑκάστου τῶν κεφαλαίων ὑπομένοντα τοῦτο. * ἐννενόηκα δὲ, ὅτι καί τοι, καθὰ φασὶ τῶν γνωρίμων τινὲς, οὐκ ἔξω τριβῆς, τῆς τό γε ἧκον εἰς * λόγον, ὑπάρχων ὁ ἀνὴρ. συναγηγερκὼς δὲ τάχα καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων οὐ μετρίαν εἴδησιν, ἀπεκομίσθη τοσοῦτον τοῦ συνιέναι τῶν κεφαλαίων τὴν δύναμιν· ὥστε με λοιπὸν οἴεσθαί τε, καὶ φρονεῖν, ὅτι ταῖς τινῶν ἐπιθυμίαις τὸ δοκεῖν ἠγνοηκέναι χαρίζεται. C ἵνα μὴ ἀκόμψως, καὶ περιττῶς, εὐαφόρμως δὲ μᾶλλον, ταῖς καθ' ἡμῶν λοιδορίαις κεχρῆσθαι νομίζηται. καί τοι δυσχερὲς, ἢ ἄναντες οὐδὲν παντελῶς, ὥς γε οἶμαι, ἐν τοῖς παρ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐστὶν, οὔτε μὴν δυσέφικτον ἔχει τὴν προσβολήν. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀναγκαῖον, καί τοι γεγραφότας ἤδη περὶ τούτων ἡμᾶς, ὀλίγα καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν. ἵνα μή τις οἴηται σιωπᾷν ἑλέσθαι κατεγνωσμένους. ποιήσομαι τὴν ἀπολογίαν, βραχυλογήσας ὡς ἐνὶ. ἔδει μὲν οὖν αὐτὸν ταῖς θεοπνεύστοις ἐνησκημένον γραφαῖς, εἴπερ ἦν ὅλως σκοπὸς αὐτῷ τοὺς περὶ τῶν θείων ἡμῖν μυστηρίων ποιεῖσθαι λόγους, τῶν ἱερῶν γραμμάτων διαμεμνῆσθαι μόνον, ἐξυφαίνειν τε οὕτως ἁγιοπρεπῶς τὴν ἀφήγησιν. D καὶ μὴ μύθους ἡμῖν ἀρχαίους, καὶ ὀδωδότας παρακομίζειν εἰς μέσον. παρεικάζειν γὰρ ἀξιοῖ τοὺς ἐμοὺς λόγους τῷ μήλῳ τῆς ἔριδος. τάχα που καὶ ἔνδειξιν τῆς ἐνούσης αὐτῷ σοφίας τὸ χρῆμα ποιούμενος. ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλείστῳ τε ὅσῳ, καὶ μεγάλῳ θαύματι, τὰ κατ' αὐτὸν πεποιήμεθα. φαίνεται γὰρ ἐκ πολλῆς ἄγαν ἐλλογιμότητος, καὶ φιλομαθίας, τὸ μῆλον τῆς ἔριδος οὐκ ἠγνοηκὼς, οὔτε μὴν τὸν Πριάμου Πάριν. πλὴν τὰ τοιάδε μεθέντες εἰς τὸ παρὸν, ἀνθεξόμεθα μᾶλλον τοῦ προκειμένου σκοποῦ.

* μαρτυρουμένην

* ἐκφαίνεται. κατορθωμάτων.

* ἑαυτὴν ἀναματτομένη.

Ψαλ. 119.

* ἐννενοηκὼς λόγους.

E ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ἐπισκόπου Κύρου πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον.

ΛΙΑΝ ἤλγησα, τοῖς ἀναθεματισμοῖς ἐντυχὼν, ἃς ἀπέστειλας, ἀναστρέψαι τούτους ἐγγράφως ἡμῖν κελεύσας. καὶ τὴν αἱρετικὴν αὐτῶν ἔννοιαν γυμνὴν ἅπασι καταστῆσαι. ἤλγησα δὲ, ὅτι ἀνὴρ ποιμαίνειν λαχὼν, καὶ ποίμνην τοσαύτην πεπιστευμένος, καὶ θεραπεύειν τὰ ἀσθενῆ τῶν προβάτων προστεταγμένος, νοσεῖ μὲν αὐτὸς, καὶ λίαν σφοδρῶς, ἀναπιμπλᾷν δὲ πειρᾶται

ρᾶται τῆς νόσου καὶ τὰ θρέμματα. καὶ τῆς ἁγίων θηρίων χαλεπώτερα τὰ ποιμαινόμενα καθίησιν. οἱ μὲν γὰρ τὰ διεσπαρμένα, καὶ τῆς ποίμνης κεχωρισμένα διασπῶσιν ἁρπάζοντες, ὁ δὲ ἐν μέσῳ ταύτης τυγχάνων, καὶ σωτὴρ εἶναι, καὶ φύλαξ νενομισμένος, λαθραίαν τὴν πλάνην τοῖς πειθομένοις ἐνίησι. τὸ μὲν γὰρ προφανῶς πολεμεῖν, δυνατὸν καὶ φυλάξασθαι, τὸ δ' ἐν σχήματι φιλίας τινὶ ἐπιβουλὴν προσφέρον, ἀφύλακτον διείσκει τὸν πολεμούμενον, καὶ ῥᾳδίαν αὐτῷ τινὶ βλάβην ἐντίθησι. διὸ καὶ τῆς ἔξωθεν πολεμούντων οἱ ἔνδοθεν πολεμοῦντες εἰσι χαλεπώτεροι. τοσοῦτό με μειζόνως ἠνίασε, τὸν ἐν δυσσεβείας ὀνόματί τε, καὶ σχήματι, καὶ ἐν ποιμένος ἀξιώματι τυγχάνοντα, τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ βλασφήμοις ῥῆξαι φωνάς· καὶ τινὰ πάλαι σπαρεῖσαν Ἀπολιναρίου φλύαφον ὁμοῦ, καὶ δυσσεβῆ διδασκαλίαν ἀνανεώσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις τὸ μὴ μόνον ταῦτα προσβεῦσαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ πειθομένους αὐτῷ συμβλασφημεῖν, ἀναθεματίσαι τολμῆσαι· εἴπερ ἀληθῶς αὐτοῦ ταῦτα τὰ γνωρίσματα, καὶ ὑπ' ἐχθρῶν τις τῆς ἀληθείας, ὡς ἐξ ἐκείνου ταῦτα σωστικῶς, ἔρριψεν ἐν μέσῳ, κατὰ τὸ μυθολόγημενον ἐκεῖνο μῆλον τῆς ἔριδος, εἰς ὕψος ἐγείρων τινὰ φλόγα. ἐγὼ τοίνυν, εἴτ' ἐκεῖνος, εἴτ' ἄλλος τις, ὡς ἐξ ἐκείνου, ταῦτα συντέθεικε, τῷ φωτὶ τοῦ παναγίου πνεύματος συνεργῶν πρὸς τινὰ ἔρευναν τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας χρησάμενος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς δοθείσης μοι δυνάμεως, διήλεγξα ταῦτα, ὡς οἷόν τε ἦν· καὶ τὰς εὐαγγελικὰς, καὶ ἀποστολικὰς ἀντέθηκα διδασκαλίας· καὶ τὸ ἀλλόκοτον τοῦ δόγματος ἔδειξα· καὶ ὅσην ἔχει διαφωνίαν πρὸς τὰ θεῖα δόγματα πεποίηκα φανερὸν παρεξετάσας αὐτὰ τοῖς τοῦ θείου πνεύματος λόγοις, καὶ διδάξας ὅπως ἀσύμφωνα, καὶ τῆς θείων ἀλλότρια. πρὸς δὲ τινὰ τὸ ἀναθεματισμοῦ τόλμαν τοσοῦτον ἐρῶ, ὅτι Παῦλος ὁ μεγαλοφωνότατος τῆς ἀληθείας κήρυξ τοὺς παραφθείροντας τὰ εὐαγγελικὰ, καὶ ἀποστολικὰ διδάγματα, ἀνεθεμάτισε, καὶ τῆς ἀγγέλων κατετολμήσας, ὁ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς δοθεῖσιν ὅροις ὑπὸ τῆς θεολόγων ἀνδρῶν· τούτους γὰρ καὶ εὐλογίαις ὠχύρωσεν, εἰπών. ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ * στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. δρεπέσθω τοίνυν ὁ τῆς λόγων τούτων πατὴρ ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἀρᾶς τῆς οἰκείων πόνων τὰ ἐπίχειρα, καὶ τῆς αἱρετικῶν σπερμάτων τὰ δράγματα· ἡμεῖς δὲ τῇ τῆς ἁγίων πατέρων ἐμμενοῦμεν διδασκαλίᾳ. ὑπέτιξα δὲ καὶ τὰς γεγυμνασμένας ἀντιῤῥήσεις τῇ δέ μου τῇ ἐπιστολῇ. ἵνα ἀναγνὸς * δοκιμάσας, εἰδυνατῶς τῆς αἱρετικῶν προβλημάτων τὰ λύσιν ἐποιησάμεθα. ἕκαστον δὲ τῆς ἀναθεματισμῶν καθ' ἑαυτὸν τεθεικὼς, ἐξήγαγον τὰ ἀντίῤῥησιν. ὅπως ἂν ῥᾳδίως τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἡ κατανόησις γένηται, καὶ σαφὴς τῆς δογμάτων ὁ ἔλεγχος.

A quidem vehementer, ſed nititur etiam oves ægritudine implere, & feris beſtiis ſævius ea, quæ ſunt paſcenda, diſcerpit. Illæ namque ea, quæ ſunt diſperſa, & a grege diviſa, rapientes dilacerant; hic autem in medio gregis exiſtens, & ſalvator reputatus & cuſtos latentem errorem in eos, qui illi parent, introducit. Quod enim aperte oppugnat, obſervari facile eſt, quod vero ſub amicitiæ ſpecie inſidias parat, invenit eum; contra quem pugnat, incautum, eique facile infert læſionem, unde iis, qui exterius oppugnant, interius pugnantes ſunt ſæviores. Hoc me multo magis contriſtat, quod ſub pietatis nomine atque figura, & in paſtoris dignitate conſiſtens, in hæreticas & blaſphemas voces erumpit; & dudum extinctam Apollinarii inanem ſimul impiamque doctrinam renovat. Super hæc autem non ſolum talia ſentire, ſed & ſuis blaſphemiis non conſentientes anathematizare præſumpſerit: ſi tamen ipſius iſta ſunt germina, & non inimicorum quiſpiam veritatis, tanquam ex illo hæc componens, projecit in medium, ſecundum illud, quod eſt in fabula, pomum diſcordiæ, in altum flammam exaltans. Ego proinde, ſive is, ſive alius quiſpiam velut ex illius perſona hæc compoſuerit, auxilio lucis ſanctiſſimi Spiritus ad inquiſitionem pravæ & hæreticæ opinionis uſus, pro modo conceſſæ mihi facultatis, quoad fieri potuit, ea refutavi, doctrinaſque evangelicas & apoſtolicas oppoſui, ac dogmatis abſurditatem patefeci, & quantum diſcrepet a divinis dogmatibus, planum feci, ea ad ſancti Spiritus eloquia perpendens, docenſque qualiter a divinis aliena ſint & diſſentanea. Adverſus autem audaciam anathematiſmi hoc dixerim, nempe Paulum clariſſimum veritatis præconem auſum etiam adverſus angelos, illos anathematizaſſe, qui evangelica & apoſtolica documenta corruperant, permanentes autem in traditis a theologis decretis non item; tales enim etiam benedictionibus munivit: dicens: *Quicunque hanc regulam ſequuntur, pax ſuper ipſos, & miſericordia, & ſuper Iſrael Dei*. Colligat igitur iſtiuſmodi ſermonum auctor ex apoſtolica execratione laborum ſuorum præmia, & hæreticorum ſeminum manipulos. Nos vero conquieſcemus in doctrina ſanctorum patrum. Ceterum huic epiſtolæ ſubtexuimus oppugnationes, ut ex ipſa lectione perſpicias, an hæretica problemata ſtrenue diluerimus. Ad ſingulos autem anathematiſmos ſeorſum poſitos protuli refutationem, ut lectores facilius intelligant, ac perſpicua ſit dogmatum redargutio.

Gal. 1. 8.

Gal. 6. 16.

* στοιχήσει.

* ἴσως, δοκιμάσει.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ Α'ΡΧΙΕΠΙΣΚΟ'ΠΟΥ

CYRILLI ARCHIEPISCOPI

Ἀλεξανδρείας πρὸς τοὺς τολμῶντας συνηγορεῖν τοῖς Νεστορίου δόγμασιν, ὡς ὀρθῶς ἔχουσι, κεφάλαια ιβ'.

Alexandriæ, adverſus eos, qui audent Neſtorii dogmatibus, ut rectis, patrocinari, capita duodecim.

Ἀναθεματισμὸς α'.

Anathematiſmus I.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον, γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρ-

Si quis non confitetur, Emmanuelem vere Deum eſſe, & ob id ſanctam virginem deiparam; (genuit enim illa carnali-

ter incarnatum Dei Patris Verbum) anathema sit.

Ἀκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λογον· ἀνάθεμα ἔσω.

Theodoreti episcopi Cyri reprehensio duodecim capitum.

Θεοδωρίτυ ἐπισκόπυ Κύρυ ἀναῤῥοπὴ τῆ δώδεκα κεφαλαίων.

Nos autem, quicumque voces evangelicas sequimur, non carnem naturaliter factum, neque in carnem conversum Deum Verbum dicimus; inconvertibilis est enim, immutabilisque divinitas: unde & propheta David dicit: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient:* quod Paulus magnus veritatis præco de Filio dictum, in epistola ad Hebræos docuit; & alibi per prophetam ait Deus; *Ego sum, & non mutor.* Si igitur inconvertibilis est, immutabilisque divinitas, conversionis & mutabilitatis non est capax. Si autem impossibile est, converti inconvertibilem, non est factum caro Deus Verbum, ita ut sit conversum, sed assumpsit carnem, & inhabitavit in nobis, secundum evangelicam vocem. Et hoc explicans sacratissimus Paulus in epistola ad Philippenses ait: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Jesu: qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* Palam igitur est ex his, quæ dicta sunt, quia Dei forma mutata non est in servi formam; sed manens quod erat, assumpsit formam servi. Igitur non est factum caro Deus Verbum, sed carnem viventem & ratione præditam assumpsit; non ipse naturaliter e Virgine natus, & conceptus & figuratus, atque formatus, & existendi principium exinde assumens, qui ante sæcula & Deus est, & apud Deum, & cum Patre est, & cum Patre cognoscitur & adoratur; sed templum sibi in utero virginali formans, erat cum formato & nato. Quamobrem & sanctam illam virginem Dei genitricem appellamus, non quasi Deum natura generaverit, sed tanquam hominem unitum Deo, qui finxit eum. Si autem non est homo, qui in utero virginis formatus est, sed Deus Verbum, quod ante sæcula est; factura igitur Spiritus erit Deus Verbum: *Quod enim in ea natum est*, inquit Gabriel, *ex Spiritu sancto est.* Si autem increatum est unigenitum Dei Verbum, Patrique consubstantiale & coæternum, non est formatum, aut creatum a Spiritu. Si vero Deum Verbum in utero virginis Spiritus sanctus non formavit, restat intelligi, servi formam & fictam & formatam & conceptam & natam esse naturaliter. Quia vero non erat nuda a Dei forma, sed templum erat inhabitantis Dei Verbi, secundum Pauli vocem: *In ipso enim*, inquit, *complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare corporaliter*: non hominis genitricem, sed Dei genitricem virginem appellamus; illam quidem figmento & formationi & conceptui, hanc autem unitioni imponentes appellationem. Propterea & natus infans Emmanuel appellatur, neque Deus ab humana natura separatus, neque homo divinitate nudatus. Emmanuel enim nobiscum interpretatur esse Deum, secundum

Ἡμεῖς δὲ, ὅσοι ταῖς εὐαγγελικαῖς ἀκολουθοῦμεν φωναῖς, σάρκα φύσει γεγονέναι, ἢ δὲ εἰς σάρκα μεταβληθῆναι τὸν Θεὸν λόγον φαμέν· ἄῤῥεπτον γὰρ τὸ θεῖον, καὶ ἀναλλοίωτον. διὸ καὶ Δαυὶδ Ψαλμ. 101
ὁ προφήτης λέγει· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν· ὅπερ Παῦλος ὁ μέγας, ὁ τῆς ἀληθείας κήρυξ, εἰς τὸν υἱὸν εἰρῆσθαι ἐν τῇ πρὸς Εβρ. 1.
Ἑβραίους ἐδίδαξε. καὶ ἑτέρωθι δὲ διὰ τοῦ προφήτου Μαλαχ. 3. 6.
φησὶν ὁ Θεός· ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. εἰ
ἦν ἄῤῥεπτον τὸ θεῖον, καὶ ἀναλλοίωτον, τροπῆς ἐστι,
καὶ μεταβολῆς ἀνεπίδεκτον· εἰ δὲ ἀδυάτου τραπῆναι
τὸ ἄῤῥεπτον, οὐκ ἐγένετο σὰρξ ὁ Θεὸς λόγος τρα- Ioan. 1.
πείς. ἀλλ' ἀνέλαβε σάρκα, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
κατὰ τὴν τῆ εὐαγγελίων φωνήν. καὶ τοῦτο σαφῶς
ὁ θειότατος Παῦλος λέγων ἐν τῇ πρὸς Φιλιπ- Philipp. 2.
πησίους φησί· τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν
Χριστῷ Ιησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ Philipp. 2.
ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν
ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. δῆλον τοίνυν ἐκ
τῆ εἰρημένων, ὡς ἡ τοῦ Θεοῦ μορφὴ οὐκ ἐτράπη εἰς
δούλου μορφήν, ἀλλὰ μείνασα ὃ ἦν, ἔλαβε τὴν
τοῦ δούλου μορφήν. τοίνυν οὐ γέγονε σὰρξ ὁ Θεὸς
λόγος, ἀλλὰ σάρκα ζῶσαν, καὶ λογικὴν ἀνέλα-
βεν. ἐκ αὐτὸς φύσει ἐκ τῆς παρθένου γεγέννηται
συλληφθείς, καὶ διαπλασθείς, καὶ μορφωθείς, καὶ
ἀρχὴν ἐκεῖθεν τοῦ εἶναι λαβών, ὁ πρὸ τῆ αἰώ-
νων ὑπάρχων, καὶ Θεὸς ὤν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὤν,
καὶ τῷ πατρὶ σεσῳ, καὶ μετὰ πατρὸς γνωριζόμενός
τε, καὶ προσκυνούμενος. ἀλλ' ἑαυτῷ ναὸν ἐν τῇ
παρθενικῇ γαστρὶ διαπλάσας, σεσῳσμένῳ τῷ πλασθέν-
τι, καὶ γεννηθέντι. οὐ χαίρει καὶ τὴν ἁγίαν ἐκεί-
νην παρθένον θεοτόκον προσαγορεύομεν, οὐχ
ὡς Θεὸν φύσει γεννήσασαν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον τῷ
διαπλάσαντι αὐτὸν ἑνωμένον Θεῷ. εἰ δὲ οὐκ ἄν-
θρωπος ὁ ἐν γαστρὶ τῆς παρθένου διαπλασθείς,
ἀλλὰ Θεὸς λόγος, ὁ πρὸ αἰώνων, ποίημα
ἄρα τὸ πνεῦμα ὁ Θεὸς λόγος. τὸ γὰρ ἐν
αὐτῇ γεννηθὲν, φησὶν ὁ Γαβριὴλ, ἐκ πνεύ- Matth. 1. 20
ματός ἐστιν ἁγίου. εἰ δὲ ἄκτιστος ὁ μονογενὴς
τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ τῷ πατρὶ ὁμοούσιός τε, καὶ
συναΐδιος, οὐκέτι πλάσμα, ἢ κτίσμα τὸ πνεῦ-
μα. εἰ δὲ ὁ τὸν Θεὸν λόγον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἐν τῇ γαστρὶ τῆς παρθένου διέπλασε, λείπεται νο-
εῖν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν καὶ πλασθῆναι, καὶ μορφω-
θῆναι, καὶ κτισθῆναι, καὶ γεννηθῆναι φύσει. ἐπει-
δὴ δὲ ἡ γυμνὴ ἦν τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς, ἀλλὰ ναὸς
ἦν, ἔνοικον τὸν Θεοῦ λόγον ἔχων, κατὰ τὴν τοῦ Κολοσ. 1. 19.
Παύλου φωνήν· ἐν αὐτῷ γὰρ, φησὶν, ηὐδόκησε 2. 9.
πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικῆσαι σωμα-
τικῶς· ἐκ ἀνθρωποτόκον, ἀλλὰ θεοτόκον τὴν παρ-
θένον προσαγορεύομεν· τὴν μὲν τῇ διαπλάσει,
καὶ μορφώσει, καὶ * ἑνώσει, τὴν δὲ τῇ ἑνώσει τιθέν- * Cod. κινήσει, male.
τες προσηγορίαν. διὰ τοῦτο καὶ τὸ τεχθὲν βρέφος γενέσει,
Εμμανουὴλ προσαγορεύεται. ὅτε Θεὸς ἀνθρωπί-
ας φύσεως κεχωρισμένος, ὅτε ἄνθρωπος γεγυ-
μνωμένος θεότητος· τὸ γὰρ Εμμανουὴλ τὸ μεθ'
ἡμῶν ἑρμηνεύεται εἶναι Θεὸν, κατὰ τὴν τῆ εὐαγγελίων

φω-

φωνὴν· τὸ δὲ, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς, καὶ τὸν ἐξ ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ληφθέντα δηλοῖ, καὶ τὸν ἀνειληφότα Θεὸν λόγον κηρύττει. ἐκεῖθεν τὸ βρέφος Ἐμμανουὴλ διὰ τὸν ἀνειληφότα Θεόν, καὶ θεοτόκος ἡ παρθένος διὰ τὴν πρὸς τὴν κυηθεῖσαν δούλην μορφὴν ἕνωσιν τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς· οὐ γὰρ εἰς σάρκα ὁ Θεὸς λόγος ἐτράπη, ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ μορφὴ ἔλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφήν.

A evangelicam vocem. Illud autem: *Nobiscum Deus*, & ex nobis pro nobis assumptum significat, & assumentem Deum Verbum prædicat. Ergo infans Emmanuel dicitur propter assumentem Deum; & Dei genitrix virgo, propter unitionem formæ Dei ad conceptam servi formam. Non enim in carnem Deus Verbum conversum est, sed Dei forma assumpsit servi formam. *Matth* 1.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Cyrilli defensio.

Πλείστων ὅσων πεποιήμεθα τὴν κατηβολὴν τῆς ὁμολογεῖν ἐκ ἀνεχομένων Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ μὴν ὅτι θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία παρθένος, ὅτι γεγέννηκε κατὰ σάρκα τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, * ὅτι γέγονε σὰρξ, τετύπται ἄνθρωπος. ὁ δὲ τῆς ὕβρεως ὀρθῶς εἰρημένων κατήγορος, εἰ μὴ Θεὸν οἶδε κατὰ ἀλήθειαν ὄντα τὸν Ἐμμανουὴλ, εἰ μὴ γεγέννηται κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, σὰρξ γεγονὼς, ὁ Θεοῦ λόγος κατὰ τὰς γραφάς. τί μὴ μᾶλλον ἔφασκεν ἐναργῶς· τί δρᾷς, ὦ ἄριστε; δεινάς τε, καὶ παλιμφήμους ἐρρύγη φωνάς; τῆς τῆς ἀληθείας καταγελάσθη δογμάτων; ἐκ ἔστι Θεὸς κατὰ ἀλήθειαν ὁ Ἐμμανουὴλ. ὅτε μὴν θεοτόκος ἡ ἁγία παρθένος· ἵνα καὶ ἡμεῖς τούτῳ βοῶντι, καὶ λέγοντι, τὰ ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἀντιτασσάντες ἐμφρόνως, καὶ τῆς ἀποστολικῆς τε, καὶ εὐαγγελικῆς πίστεως τὴν παράδοσιν, καὶ τὴν τῶν πατέρων ὁμολογίαν τῆς κατὰ καιροὺς ἐν τῇ Νικαέων συνελεγμένων ἀντεξάγοντες, δυσωπήσωμεν, ὡς ἔπρεπε ὀρθῶς, οὔτε μὴν ἐν κόσμῳ τοῖς παρ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐπιπλήττειν ἐπιχειρεῖ. μᾶλλον δὲ ἀνέδην τοῖς θείαις μάχεται γραφαῖς. ἀλλ' ὁ σοφὸς, καὶ ἀγχίνους ἐξηγητὴς, ἃ μὴ ἦν εἰκός τε, καὶ ἀναγκαῖον εἰπεῖν, παρῆλασε, πεφροντικὼς δὲ ὅλως τῆς τοιούτων ὕβρεως, ἐφ' ἑτέραν ἴεται τρίβον. ἐτράπετο γὰρ δῆθεν ἐπὶ τὸ δεῖν ἀποφαίνειν, ὅτι τροπῆς ἀμείνων ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ ἐκ εἰς φύσιν μετεποιήθη σαρκός. ὡς τοῦτο κρατυύοντος, καὶ ἀληθὲς ἀποφαίνειν ἐθέλοντος τοῦ ἀναθεματισμοῦ. ἀκουέτω τοίνυν, ὑπαντᾷν, οἷς ἀντιλέγει κατ' οὐδενὸς τρόπον εἰδώς· εἰκῇ ὁμολογεῖς ἄνθρωπε, καὶ μάχῃ φρονήματι μεμισημένῳ καὶ τροῦ ἡμῶν. ἴσμεν γὰρ, ὅτι τροπῆς ἐπισκίασμα παθεῖν ἡ θείαν, ὑπερτάτη φύσις ἐκ ἀνέχεται· οὔτε μὴν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, τὸ εἶναι μεθεὶς ὅπερ ἐστὶν, εἰς τὴν τῆς σαρκὸς μετηχεχώρηκε φύσιν. ἐπειδὴ δέ φησι, παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς μορφὴν ἀναληφθῆναι δούλου, διδασκέτω παρελθὼν, εἰ δίχα τῆς ὑποτάσεως μόναι, καὶ καθ' ἑαυτὰς αἱ μορφαὶ συνῆλθον ἀλλήλαις. ἀλλ' οἶμαι, καταβαλεῖ καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν αὐτόθεν· οὐ γὰρ ὁμοιότητες ἁπλῶς ἀνυπέστατοι, καὶ μορφαὶ συνέβησαν ἀλλήλαις καθ' ἕνωσιν οἰκονομικὴν. ἀλλὰ πραγμάτων, ἤγουν ὑποστάσεων γέγονε συνοδος. ἵνα καὶ ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως λόγος ἀληθῶς γένηται πιστὸς. ἐκεῖθεν εἰ λέγοιμεν σάρκα γενέσθαι τὸν λόγον, ἢ σύγχυσιν, ἢ φυρμὸν, οὐ τροπὴν, ἢ ἀλλοίωσιν συμβῆναι περὶ αὐτὸν φαμεν. ἡνῶσθαι δὲ μᾶλλον ἀφράστως, καὶ ἀπορρήτως, σώματι ψυχὴν ἔχοντι νοεράν. τὸ δὲ ἑνῶσθαι λεγόμενον ἢ συγχεῖται πάντως, ἢ προσλήψει δὲ

Valde multum declamavimus adversus eos, qui confiteri non patiuntur, Emmanuelem vere esse Dei Verbum, & sanctam virginem Dei genitricem, quod Dei Verbum secundum carnem genuerit, quando factum est caro, hoc est homo. Accusator vero horum sic recte dictorum, si non novit, Emmanuelem vere Deum esse, si non secundum carnem ex sancta virgine carnem factum Dei Verbum, ut scriptum est, cur non potius clare dixit: Quid agis vir egregie? absurdas & contrarias evomis voces: cur dogmatibus veritatis juveniliter insultas? Non est secundum veritatem Deus Emmanuel, neque Dei genitrix sancta virgo: ut & nos ita clamanti atque dicenti, e scriptura divina resistentes prudenter, & apostolicæ atque evangelicæ fidei traditionem, patrumque confessionem, qui olim Nicææ congregati sunt, contra proferentes, convinceremus, eum nostris dictis reprehensionem neque recte, neque honeste moliri, magis autem cum divinis scripturis impudenter pugnare. Sed sapiens & astutus enarrator, quæ quidem dicere decebat, & necessarium erat, prætermittens, & omnino de talibus nihil cogitans, alia aggreditur via. Confestim enim se convertit ad necessitatem adstruendi conversione superius esse Dei Verbum, nec in naturam carnis transformatum esse: quasi vero anathematismus id confirmet, ac ostendere velit. Audiat itaque, qui occurrere his, quibus contradicit, nullo modo novit: Superflue loqueris homo, & repugnas sententiæ odiosæ etiam apud nos. Novimus enim, quod conversionis obumbrationem sustinere divina & suprema natura non patitur: sed neque Dei Verbum esse desinens hoc quod est, in naturam transiit carnis. Quia vero ait, a Dei forma assumptam servi formam, doceat in medium procedens, si absque substantiis solæ & per se formæ convenerunt inter se. Sed existimo, ipse se statim evertet. Non enim similitudines simpliciter non subsistentes, & formæ convenerunt inter se per unionem dispensatoriam, sed rerum sive substantiarum concursus est factus, ut inhumanationis ratio vere facta credatur. Ergo si dicemus carnem factum Verbum, non confusionem, non mixturam, non conversionem, aut immutationem contigisse dicimus circa ipsum, sed unitum potius ineffabiliter & inenarrabiliter corpori animam habenti intellectivam. Quod autem uniri dicitur, non statim confunditur, sed potius alterum assumit. Affirmamus igitur, Verbum, quod ex Deo patre est, assum-

ſumpſiſſe ſanctam & animatam carnem unitumque ſecundum veritatem inconfuſe, ex utero ipſo proceſſiſſe hominem, permanſiſſe autem etiam ſic Deum verum: ideoque & Dei genitrix eſt ſancta virgo. Superfluum autem arbitror exiſtimare, hominis etiam genitricem eam dici oportere. Nam ſi quidem eſſent aliqui ex multa veſania dicentes, Dei Verbi naturam veluti fontem quendam, & propriæ exiſtentiæ principium habuiſſe carnem; forte fuiſſet aliqua non abſurda & contemnenda ratio volentibus, eam etiam hominis genitricem nominari oportere. Quia vero abominabilis & odioſa quidem apud omnes eſt hujuſmodi opinio, neque aliter intelligitur Dei genitricem eſſe ſanctam virginem, niſi primum quis credat, quod Verbum, quod eſt ex Deo patre, factum ſit caro, hoc eſt homo; (non enim certe divinitatem nudam, ſicuti dixi, peperit ſancta virgo) quæ eſt hujus inſtantiæ utilitas, dicentium oportere nominari eam & hominis genitricem? Sed ſicut apparet, inventa ab eis eſt contra Chriſtum virulenta quædam machinatio. Non enim patiuntur ſapere vel dicere, ipſum, qui ex Deo & Patre eſt ante ſæcula Filius, in noviſſimis ſæculi temporibus inconfuſe, inconvertibiliter, ex utero unitum carni animam habenti, rationalem, ſicque factum ſimilem nobis hominem: ſed tamquam unum ſanctorum, inhabitantem habuiſſe Deum prædicare conantur, & hoc ſentiendum ſuadent, non conſiderantes, quod & in nobis eſt per Spiritum, ſicut in ſanctis templis, omnium Deus. Scriptum eſt enim: *Neſcitis, quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis ergo templum Dei corruperit, corrumpet illum Deus: templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Sed licet nominemur templa Dei, cum Deum habeamus inhabitantem per Spiritum; attamen alterum novimus modum ſacramenti ſecundum Chriſtum. Vere enim unitam eſſe Deo verbo carnem aſſerimus, anima utique rationali præditam. Libenter autem eum percontarer, utrum unionem Verbi ad humanitatem, ſive ad ſanctum corpus animatum intellectiva anima, vere factam dicat, an cum aliis ſimul & ipſe dicat, ſecundum copulationem, quæ per habitudinem eſt, ſervilis & non ſubſiſtentis formæ ad ſubſiſtentem & divinam formam; aut alio modo, ſecundum ſolam filiationis æquivocationem; & ſecundum æqualitatem dignitatum? ſi tamen hic eſſe omnino copulationis modus intelligitur. Sed enim, ſicut apparet, fruſtra moleſtus ſum, & interrogationem ſuperfluam facio, habens ejus voces, apertamque confeſſionem. In primo namque capitulo ipſis verbis ſic ait: Propterea natus infans Emmanuel appellatur, neque Deus ab humana natura ſeparatus, neque homo divinitate nudatus.) Oportebat ſane, eum accuratam & exactam explanationem his de rebus efficere. Verumtamen illud interim obſervare convenit: ecce enim hoc loco & quidem clare interpretans ipſe unionem, ab humana natura non ſeparatum fuiſſe dicit Deum: ſimul etiam confitetur, quia & unum ſe-

μᾶλλον ἑτέρᾳ γίνεται. βεβαιούμεθα τοίνυν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἐν προσλήψει γεγονότα τῆς ἁγίας τε, καὶ ἐμψύχου σαρκὸς, ἑνωθῆναί τε κατὰ ἀλήθειαν ἀσυγχύτως, ἐκ μήτρας αὐτῆς προελθεῖν ἄνθρωπον. μεμνῆσθαι δὲ καὶ ὅτι Θεοῦ ἀληθινοῦ· ταύτῃ τοι καὶ θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία παρθένος. περιττὸν δὲ οἶμαι τὸ δεῖν οἴεσθαι καὶ ἀνθρωποτόκον εἰπεῖν αὐτήν. εἰ μὲν γὰρ ἦσάν τινες ἐκ πολλῆς ἄγαν φρενοβλαβείας λέγοντες, τὴν τοῦ λόγου φύσιν, πηγὴν ὥσπερ τινὰ, καὶ τῆς ἰδίας ὑπάρξεως ἀρχὴν ἐσχηκέναι τὴν σάρκα, τάχα τις ἦν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ καὶ ἀποβλητος λόγος τοῖς ἐθέλουσιν ὀνομάζεσθαι δεῖν καὶ ἀνθρωποτόκον αὐτήν. ἐπειδὴ δὲ βδελυρὰ, καὶ ἀπηχθημένα παρὰ πᾶσίν ἐστιν ἡ τοιαύτη δόξα, νοεῖται δὲ οὐχ ἑτέρως θεοτόκος ἡ ἁγία παρθένος, εἰ μή παρεισδέξαιτό τις τὴν πίστιν τοῦ, ὅτι γέγονε σὰρξ, τουτέστιν ἄνθρωπος, ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος· οὐ γάρ πω θεότητι γυμνὴν, ὡς ἔφην, ἐκτέτοκεν ἡ ἁγία παρθένος, τί τὸ τῆς ὑποστάσεως ὄφελος χρῆναι λεγόντων ὀνομάζεσθαι δεῖν καὶ ἀνθρωποτόκον αὐτήν; ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἐξῄρηταί τι πικρὸν αὐτοῖς κατὰ Χριστοῦ σκαιώρημα· ὃ γὰρ ἀνέχονται φρονεῖν, ἢ λέγειν αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ, καὶ πατρὸς προαιώνιον υἱόν, ἐν ἐσχάτοις τοῖς αἰῶνος καιροῖς, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἐκ μήτρας ἑνωθῆναι σαρκὶ ψυχὴν ἐχούσῃ τὴν λογικὴν, ὅτι τε γεγένηται καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπον. ἀλλ' ὡς ἕνα τῶν ἁγίων ἔνοικον ἔχοντα Θεὸν δεδιδαχηρύττειν ἐπείγονται, καὶ φρονεῖν ἀναπείθουσιν· οὐκ ἐννοοῦντες, ὅτι καὶ ἐν ἡμῖν ἐσι διὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ἐν ἁγίοις ναοῖς, ὁ τῶν ὅλων Θεός. γέγραπται, γὰρ, ὅτι· οὐκ οἴδατε, ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις ἔν τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρῃ, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιος ἐστιν, οἵ τινές ἐστε ὑμεῖς. ἀλλ' εἰ καὶ ὠνομάσμεθα ναοὶ Θεοῦ, Θεὸν ἔχοντες τὸν ἐνοικοῦντα διὰ τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἕτερον ἴσμεν τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου τὸν τρόπον. ἠνῶσθαι γὰρ τῷ Θεῷ λόγῳ κατὰ ἀλήθειαν τὴν σάρκα φαμὲν, ψυχῆς δηλονότι τῆς λογικῆς ὑποστάσης αὐτῇ. ἐπυθόμην δ' ἂν ἡδέως αὐτοῦ· πότερα δὴ τὴν ἕνωσιν τοῦ λόγου πρὸς τὸ ἀνθρώπινον, ἤγουν τὴν πρὸς τὸ ἅγιον σῶμα, τὸ καὶ ψυχωθὲν νοερῶς, πεπραχθαί φησιν κατὰ ἀλήθειαν, ἢ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ καὶ αὐτὸς κατὰ σωαφείαν σχετικὴν διλοωρεσῶς, καὶ ἀνυποστάτου μορφῆς πρὸς ὑπόστατον, καὶ θείαν μορφὴν, ἢ καθ' ἕτερον τρόπον, κατὰ μόνην τῆς υἱότητος τὴν ὁμωνυμίαν, καὶ κατὰ * τὴν ἰσότητα τῶν ἀξιωμάτων; εἴπερ τις * ἄλλος σωαφείας ἔτοσι νοεῖται· τρόπος. ἀλλά γὰρ, ὡς ἔοικε, παρενοχλῶ μάτην· πεποίημαι δὲ περιττῶς τινὰ πεῦσιν, ἔχων αὐτοῦ φωνὰς, καὶ σαφῆ τινὰ ὁμολογίαν. ἐν γάρ τοι τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ φησὶν αὐτοῦς λέξεσιν ὧδε· διὰ τοῦτο τὸ τεχθὲν βρέφος προσαγορεύεται Ἐμμανουὴλ. ὅτε Θεὸς ἀνθρωπείας κεχωρισμένος φύσεως, ὅτε ἄνθρωπος γεγυμνωμένος θεότητος. ἔδει μὲν ἔν αὐτὸν ἀκριβῆ, καὶ τετορνευμένον τινὰ περί γε τούτων ἀφήγησιν ποιεῖσθαι φιλεῖν. πλὴν ἐκεῖνο τέως ἐπισημαίνεσθαι χρή· ἰδοὺ γὰρ ἐνθάδε καὶ μάλα σαφῶς διερμηνεύων αὐτὸς τὴν ἕνωσιν, φύσεως ἀνθρωπίνης ὑποκεχωρίσθαι φησὶ τὸν Θεόν· προσομο-

σομολογεῖ δὲ, ὅτι ϗ ἑνα καθ' ἕνωσιν οἰκονομικὴν εἰδεν ὄντα τὸν Χριστὸν, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεόν τε ὁμοῦ, ϗ ἄνθρωπον. εἶ τι πῶς ἂν ἐρυθριάσῃ, τοῖς παρ' ἡμῶν γεγονόσιν ἐπιπλήκτων λόγοις;

Acundum unionem dispensatoriam novit existere Christum, eundem videlicet & Deum simul & hominem. Quomodo ergo non erubescit, dum ea, quæ diximus reprehendit.

Ἀναθεματισμὸς β'.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἡνῶσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεόν τε ὁμοῦ, ϗ ἄνθρωπον· ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematismus II.

Si quis non confitetur, Dei Patris Verbum carni secundum hypostasin unitum, unumque una cum sua carne esse Christum, eundem nimirum Deum simul & hominem, anathema sit.

Θεοδωρήτου ἀναζοπή.

Theodoreti reprehensio.

B

Ἕνα μὲν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν, πιστοῖς θείαις τῶν ἀποστόλων διδασκαλίαις * πειθόμενοι· ϗ τὸν αὐτὸν διὰ τὴν ἕνωσιν Θεόν τε * ϗ ἄνθρωπον ὀνομάζομεν. τὴν δὲ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν παντοίοις τρόποις ἀγνοοῦμεν, ὡς ξένην, ϗ ἀλλόφυλον τῶν θείων γραφῶν, ϗ τῶν ταύτας ἑρμηνευκότων πατέρων. εἰ δέ τις τοῦτο βούλεται λέγειν διὰ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως ὁ τοιοῦτος γεγονέναι τὴν τοῦ σώματος φύσιν, ὡς κρᾶσις σαρκὸς, ϗ θεότητος γέγονεν, ἀντερροῦμεν σὺν πάσῃ προθυμίᾳ, ϗ τὴν βλασφημίαν ἐλέγξομεν. ἀνάγκη γὰρ τῇ κράσει ἀκολουθῆσαι τὴν σύγχυσιν· εἰσιοῦσα δὲ ἡ σύγχυσις ἀφαιρεῖ τῆς ἑκάστης φύσεως τὴν ἰδιότητα. τὰ γὰρ κεραννύμενα οὐ μένει, ἃ πρότερον ἦν. τοῦτο δὲ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ λόγου, ϗ τοῦ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ λέγειν, τῶν ἀτοπωτάτων ἂν εἴη. χρὴ δὲ πείθεσθαι τῷ κυρίῳ δεικνύοντι τοὺς δύο φύσεις, ϗ λέγοντι τοῖς Ἰουδαίοις· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, ϗ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἰ δὲ κρᾶσις ἐγεγόνει, οὔτε Θεὸς ἐμεμένηκει Θεὸς, οὔτε ναὸς ἐγνωρίζετο ναός· ἀλλὰ ϗ ὁ ναὸς Θεὸς, ϗ ὁ Θεὸς ναός. τοῦτο γὰρ ὁ τῆς κράσεως βούλεται λόγος. ϗ περιττῶς ὁ κύριος εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, ϗ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· ἐχρῆν γὰρ φάναι· λύσατέ με, ϗ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερθήσομαι, εἴπερ ἀληθῶς κράσις τις ἐγεγόνει, ϗ σύγχυσις. νῦν δὲ δείκνυσι τὸν λυόμενον ναὸν, ϗ τὸν ἀνιστῶντα Θεόν. περιττὴ τοίνυν ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις· ἣν ἀντὶ κράσεως ἡμῖν, ὡς οἶμαι, * προβάλλονται. ἀρκεῖ δὲ λέγειν τὴν ἕνωσιν, ἥτις ϗ τὰς τῆς φύσεων ἰδιότητας δείκνυσι, ϗ τὸν ἕνα προσκυνεῖν διδάσκει * Χριστόν.

Unum quidem Christum confitemur, sanctis apostolorum doctrinis credentes, eundemque propter unionem & Deum & hominem nominamus, secundum hypostasin vero unionem modis omnibus ignoramus, tanquam peregrinam & alienam a divinis scripturis & patribus, qui eas interpretati sunt. Si autem per unionem secundum subsistentiam hoc vult dicere is a quo hæc orta sunt, quod temperamentum carnis & divinitatis sit factum, contradicemus omni cum alacritate, & redarguemus blasphemiam. Necesse enim est ad temperamentum sequi confusionem; ingressaque confusio aufert uniuscujusque naturæ proprietatem C Quæ enim temperantur, non permanent, ut primo fuerunt. Hoc autem de Deo Verbo, & eo, qui ex semine David est, dicere absurdissimum est. Oportet autem credere domino ostendenti duas naturas, atque dicenti Judæis: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus suscitabo illud*. Si autem temperatio facta fuisset, neque Deus permansisset Deus, neque templum cognitum fuisset templum, sed & templum Deus, & Deus templum; (hoc enim exigit ratio temperamenti) & superflue dominus dixisset Judæis: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus suscitabo illud*. Oportebat enim dicere: Solvite me, & in tribus diebus suscitabor; siquidem vere aliquod temperamentum factum fuisset, atque confusio: nunc autem ostendit solvendum templum, & suscitantem Deum. Superflua itaque secundum subsistentiam unio, quam pro temperamento nobis, sicuti puto, proponunt. Sufficit autem dicere unionem, quæ & naturarum proprietates ostendit, & unum edocet adorare Christum.

Joan. 2.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Cyrilli defensio.

Ἰδοὺ δὴ πάλιν ὁ γυναδᾶς ἑτοῖ προφάσιν τῆς καθ' ἡμῶν ἀθυροσομίας τὸ παρατυχὸν ποιεῖσθαι σπουδάζων, διασύρει τὴν λέξιν, τὴν καθ' ὑπόστασιν λέγω· καθορίζει δὲ τὸ ἀσυήθες αὐτῆς, ϗ δὴ ϗ ξένως αὐτὴν πεποιῆσθαι διϊσχυρίζεται. οὐκ ἐνοήσας, ὅτι τοῖς τῆς ἀνοσίων αἱρεσιώτης διρεσιλογίαις ἡ τῆς λέξεων δυνάμις τὸ ἀληθὲς ἀντεξάγουσα, παραλύειν ἐπιχειρεῖ τὸ ἀντιτύχθαι δοκεῖν. Νεστορίῳ τοιγαροῦν ἀναιροῦντος παντοιοτρόπως τῷ Θεῷ λόγῳ τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν, ϗ μόνῳ ἡμῖν ἀξιώματος ἑνότητα μαρτυροῦντος, ἄνθρωπόν τε Θεῷ σωῆφθαι λέγον-

E Ecce rursus egregius hic occasionem contra nos oris effrænati quidquid se obtulerit, facere studens detrahit voci, secundum subsistentiam. Damnat autem eam novitatis, & peregrine prolatam affirmat, non considerans, quia impiorum hæreticorum adinventionibus dictionum virtus veritatem opponens, destruere nititur, quod ab eis videtur oppositum. Nestorio igitur ubique perimente Dei Verbi secundum carnem nativitatem, & solam nobis dignitatum unitatem asseverante, hominemque Deo copulatum esse dicente, filiationis

æqui-

æquivocatione honoratum, neceſſario nos dictis illius repugnantes, ſecundum ſubſiſtentiam unionem dicimus factam, verbo hoc, ſecundum ſubſiſtentiam, nihil aliud demonſtrante, niſi ſolum Verbi naturam, ſive ſubſiſtentiam, quod eſt ipſum Verbum, humanæ naturæ vere unitam ſine ulla converſione atque confuſione, ſicuti ſæpiſſime diximus, unum intelligi & eſſe Chriſtum, eundem Deum & hominem. Hoc autem, ut opinor, etiam ipſi Theodoreto probatur dicenti, ab humana natura Deum non eſſe ſeparatum, neque humanitatem abſque deitate intelligi. Igitur neque excluſa ſubſiſtentia ſervi & Dei formam unitam eſſe, neque ſane communem hominem ſola dignitatum æqualitate cohoneſtatum, ſecundum habitudinem Verbo copulatum eſſe dicimus; verum ipſum, ut dixi, Filium Dei unigenitum in aſſumptione ſibi unitæ carnis animam habentis rationalem, vere hominem factum eſſe cum hoc, quod etiam Deus maneat. At vir ille ſermonibus diſertus, & in ſpeculationibus verſatus, vocabulum, Secundum ſubſiſtentiam, finivit eſſe temperamenti ſignificativum, & dicere audet, & affert incommoda, quæ ex contemperatione ſequuntur, quaſi nos ignoraremus: vel fortaſſe ſibi ipſi placet, & verborum abundantia atque ornatu gaudet; nihilque aliud forte cogitat, quam opinionem quod poſſit prolixe loqui; quod a nullo dictum eſt, tanquam verum accipiens, ut aliquis eſſe videatur apud eos, qui recte dijudicare neſciunt, quiſnam temere fabuletur, & mentiatur, aut quis recta veritatis via incedat, & ſermonibus ſapientibus & neceſſariis utatur. Initio, fateor, exiſtimabam, ſenſum capitulorum eum non ignorare, fingere autem, ut dixi, ſe ignorare, & in hoc quibuſdam morem gerere: atqui nunc vere illum ea ignorare comperio.

τῷ, τῇ τῆς υἱότητος ὁμωνυμίᾳ τετιμημένον, ἀναγκαίως ἡμεῖς τοῖς ἐκείνου μαχόμενοι, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν γεγενῆσθαι φαμέν. τοῦ καθ' ὑπόστασιν, οὐδὲν ἕτερον ἀποφαίνοντος, πλὴν ὅτι μόνον ἡ τοῦ λόγου φύσις, ἦγουν ἡ ὑπόστασις, ὅ ἐστιν αὐτὸς ὁ λόγος, ἀνθρωπείᾳ φύσει κατὰ ἀλήθειαν ἑνωθεὶς, ζοπῆς τινος δίχα, καὶ συγχύσεως, καθὰ πλειστάκις εἰρήκαμεν, εἰς νοεῖται, καὶ ἔστι Χριστὸς, ὁ αὐτὸς Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος. τοῦτο δὲ, ὥς γε οἶμαι, καὶ αὐτῷ Θεοδωρήτῳ δοκεῖ, φύσεως ἀνθρωπίνης οὐ κεχωρίσθαι λέγοντι τὸν Θεὸν, ὅτε μὴν θεότητος δίχα νοεῖσθαι τὸ ἀνθρώπινον. οὐκοῦν ὅτε δίχα τῆς ὑποστάσεων δέλετε, καὶ Θεὸν μορφὴν ἠνῶσθαί φαμεν, ὅτε μὴν κοινὸν ἄνθρωπον, ἰσότητι μόνῃ τῆς ἀξιωμάτων τετιμημένον, σχετικῶς συνῆφθαι τῷ λόγῳ διορίζομεθα, ἀλλ' αὐτὸν, ὡς ἔφην, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, γεγονότα κατὰ ἀλήθειαν ἐν προσλήψει τῆς ἐνωθείσης αὐτῷ σαρκὸς, ψυχὴν ἐχούσης τὴν λογικὴν, ἄνθρωπον γεγενῆσθαι μετὰ τὸ μεῖναι καὶ Θεόν. ἀλλ' ὁ δεινὸς εἰς λόγους, καὶ πυκνὸς εἰς θεωρίας, χράσεως εἶναι σημαντικὴν τὴν λέξιν διορίζεται, καὶ λέγειν ἀποτολμᾷ, καὶ τὶ * ἐκ τῆς τὸ συγκεχρᾶσθαι τὰς φύσεις παρακομίζει * βλάβης, ὡς ἡμῶν ἠγνοηκότων· ἢ τάχα περαυτίζεται, καὶ φιλοκομπεῖ. οἴεται δὲ ἴσως καὶ ἕτερον ἑδὸν, ἢ μακρηγορεῖν δυνάσθαι, τὸ παρ' οὐδενὸς εἰρημένον, ὡς ἀληθὲς δεχόμενος. ἵνα τις εἶναι δοκῇ παρά γε τοῖς ἐκ εἰδόσι διαγινώσκειν ὀρθῶς, τίς μὲν εἰκαιομυθεῖ, καὶ ψεύδεται, τίς δὲ κατ' εὐθὺ τῆς ἀληθείας ἔρχεται, καὶ σοφῶν, καὶ ἀναγκαίων ἅπτεται λόγων. ὅμως μὲν ἦν ἐν ἀρχαῖς, ὁμολογῶ, τῶν κεφαλαίων τὴν διάνοιαν ἐκ ἀγνοῆσαι μὲν αὐτὸν, ὑποπλάττεσθαι δὲ, ὡς ἔφην, τὸ δοκεῖν ἠγνοηκέναι, καὶ τοῦτο χαρίζεσθαι τισίν· ἠγνοηκότα γε μὴν αὐτὸν κατὰ ἀλήθειαν εὑρίσκω λοιπόν.

Anathematiſmus III.

Si quis in uno Chriſto poſt unionem dividit hypoſtaſes, ipſaſque ea tantum conjunctione inter ſe connectit, quæ eſt ſecundum dignitatem, hoc eſt auctoritatem, vel poteſtatem, & non eo potius concurſu, qui eſt ſecundum naturalem unionem; anathema ſit.

Ἀναθεματισμὸς γ'.

Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συναπτὰς αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν αἰθεντίαν, ἢ δυνασείαν, καὶ ἐχὶ δὴ μᾶλλον * συνόδου τὴν καθ' ἕνωσιν * φυσικήν. ἀνάθεμα ἔστω. * συνόδῳ τῇ φυσικῇ

Theodoreti reprehenſio.

Tenebricoſa quidem & caliginoſa eſt dictorum intelligentia, (piis autem manifeſta eſt ipſorum ineptia.) Cui enim non eſt perſpicuum, quod copulatio, & concurſus nihil differunt? nam concurſus, ſeparatorum eſt concurſus; copulatio vero eſt diſcretorum copulatio. At ſapientiſſimus iſtorum verborum parens, quaſi contraria poſuit ea, quæ conſonant. Etenim non oportet, inquit, copulatione ſubſiſtentias conjungere, ſed concurſu, & concurſu naturali: vel ignorans forte quid dicit, vel, ſi novit, blaſphemans. Natura enim eſt vis neceſſario compellens, & abſque voluntate. Exempli gratia: Natura eſurimus, non hoc arbitrio, ſed neceſſitate

Θεοδωρήτου ἀναζοπή.

Σκοτεινὴ, καὶ ζοφώδης τῆς εἰρημένων ἡ ἔννοια· τίνι γὰρ ἐκ δῆλον, ὡς συναφεια, & συνόδος οὐδενὶ διαφέρουσιν; ἤτε γὰρ συνόδος τῆς κεχωρισμένων ἐστὶ συνόδος, ἤτε συναφεια τῆς διηρημένων συναφεια. ὁ δὲ σοφώτατος τῆς λόγων τῶν πατὴρ, ὡς ἐναντία τὰ σύμφωνα τέθεικεν. οὐ χρὴ γὰρ, φησὶ, συνάπτειν τὰς ὑποστάσεις συναφείᾳ, ἀλλὰ συνόδῳ, καὶ συνόδῳ φυσικῇ· ἢ ἀγνοῶν ἴσως ὃ λέγει, ἢ ἐν γνώσει * βλασφημῶν. ἡ γὰρ φύσις ἀναγκαστικόν τί ἐστι, καὶ ἀβούλητον χρῆμα· οἷον τι λέγω· φυσικῶς πεινῶμεν, ἐ γνώμῃ τοῦτο ποιοῦντες, ἀλλὰ ἀνάγκη. ἢ γὰρ ἂν οἱ πτωχεύοντες συζῶντες τῷ προσαιτεῖν ἀπηλλάγησαν, τῷ μὴ πεινᾶν τὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ βουλῇ κεκτημένοι· φυσικῶς διψῶ- * δυσφημῶν

διψῶμεν, φυσικῶς καθεύδομεν, φυσικῶς ἀναπνέομεν τὸν ἀέρα· πάντα δὲ * ταῦτα τῇ ἀβουλήτων, ὡς ἔφην· ὁ γὰρ μηδὲν τούτων καταδεχόμενος, * ἀνάγκην τὸ τῆς ζωῆς * ὑποδέχεσθαι τέλος. εἰ τοίνυν φυσικὴ γέγονε τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς, καὶ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς ἡ * καθ' ἕνωσιν σύνοδος, ὑπ' ἀνάγκης τινὸς βιαζόμενος, ἀλλ' οὐχὶ φιλανθρωπίᾳ κεχρημένος ὁ Θεὸς λόγος σωήφθη τῇ τοῦ δούλου μορφῇ· καὶ διρεθήσεται ὁ τοῦ παντὸς νομοθέτης ἀναγκαστικοῖς νόμοις ἀκολουθῶν. ἀλλ' οὐ ταῦτα ἡμᾶς ὁ μακάριος ἐδίδαξε Παῦλος, τἐναντίον δὲ, ὅτι ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών· τὸ δὲ ἑαυτὸν ἐκένωσε, τὸ ἐθελούσιον δείκνυσιν. εἰ τοίνυν γνώμη, καὶ βουλήσει τῇ ἐξ ἡμῶν ἀναληφθείσῃ ἑνώθη φύσει, περιττὴ τῆς φυσικῆς λέξεως ἡ προσθήκη· ἀρκεῖ γὰρ ὁμολογῆσαι τὴν ἕνωσιν· ἕνωσις δὲ ἐπὶ τῶν * εἰρημένων λαμβάνεται· διαιρέσεως γὰρ οὐκ οὔσης, οὐκ ἂν ποτε ἕνωσις νοηθείη. ὁ τοίνυν τὴν ἕνωσιν λαμβάνων, * προσλαμβάνει τὴν διαίρεσιν. πῶς τοίνυν φησὶ, μὴ δεῖν τὰς ὑποστάσεις διαιρεῖν, εἴτουν φύσεις; καὶ ταῦτα, εἰδὼς ὡς τελεία μὲν ἡ τοῦ Θεοῦ λόγου ὑπόστασις πρὸ τῶν αἰώνων ὑπῆρχε. τελεία δὲ ὑπ' ἐκείνης ἐλήφθη ἡ τοῦ δούλου μορφή. διὸ καὶ ὑποστάσεις εἶπεν, ἀλλ' οὐχ ὑπόστασιν. εἰ τοίνυν ἑκατέρα φύσις τὸ τέλειον ἔχει, εἰς ταυτὸν δὲ συνῆλθον ἀμφότεραι, τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς δηλονότι λαβούσης τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, ἓν μὲν πρόσωπον, καὶ ἕνα υἱὸν, καὶ Χριστὸν * ὁμολογεῖν δυσεβές· δύο δὲ τὰς ἑνωθείσας ὑποστάσεις, εἴτουν φύσεις λέγειν οὐκ ἄτοπον, ἀλλὰ κατ' αἰτίαν ἀκόλουθον. εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου διαιροῦμεν τὰς φύσεις, καὶ καλοῦμεν τὴν μὲν θνητὴν σῶμα, τὴν δὲ ἀθάνατον ψυχὴν, ἑκατέραν δὲ ἄνθρωπον. πολλῷ μᾶλλον τοῦ ἀνειληφότος Θεοῦ, καὶ ἀναληφθέντος ἀνθρώπου, τὰς τῆς φύσεως ἰδιότητας γνωρίζειν λόγον. δεήσκομεν δὲ καὶ τὸν μακάριον Παῦλον, τὸν ἕνα ἄνθρωπον εἰς δύο διαιρῶντα ἀνθρώπους. καὶ ποτὲ μὲν λέγοντα· ὅσον ὁ ἔξω ἄνθρωπος φθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται· ποτὲ δὲ· σωήδομαι τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον. καὶ αὖθις· εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον κατοικῆσαι τὸν Χριστόν. εἰ δὲ τὴν φυσικὴν συνάφειαν τῶν * ὁμοχρόνων φύσεων ὁ ἀπόστολος διαιρεῖ, πῶς ἀσεβείας γράφεται τοὺς τὰ ἴδια τῶν φύσεων διαιροῦντας τοῦ προαιωνίου Θεοῦ, καὶ τοῦ ἐπ' * ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἀναληφθέντος ἀνθρώπου, ὁ τὴν κρᾶσιν * ἡμῖν δι' ἑτέρων ὀνομάτων διδάσκων;

patientes: profecto enim qui in mendicitate degunt, mendicare desiissent, si potestatem liberam non esuriendi haberent: natura sitimus, natura dormimus, natura respiramus aerem. Hæc autem omnia absque voluntate sunt, ut dixi. Qui autem nihil horum in se recipit, necessario finem vitæ accipit. Si igitur naturalis fuit Dei formæ & servi formæ unio, a necessitate quadam compulsus, & non misericordia usus Deus Verbum formæ servi conjunctus est, & legislator omnium necessitatis leges sequi invenitur. Verum non hæc nos docuit beatus Paulus, sed contrarium, quod seipsum exinanivit forma servi assumpta. Quod autem dicitur: *Seipsum exinanivit*, voluntarium demonstrat. Si igitur consilio & voluntate unitus est naturæ ex nobis susceptæ, superfluum est addere dictionem, Naturalis. Satis enim fuerit fateri unionem. Unio autem in discretis accipitur, nusquam enim intelligitur unio, nisi fuerit divisio. Igitur unionem suscipiens, discretionem præaccipit. Quomodo igitur dicit, non oportere subsistentias dividere, sive naturas? idque sciens, quod perfecta Dei Verbi subsistentia ante sæcula erat, & ab illa assumpta fuit servi forma perfecta. Ideo & subsistentias dixit, sed non subsistentiam. Si igitur utraque natura perfectionem habet, in idem autem convenerunt ambæ, forma videlicet Dei suscipiente formam servi, unam quidem personam, & unum Filium & Christum confiteri pium est; duas autem subsistentias sive naturas unitas dicere, non absurdum est, sed juxta causam consentaneum. Etenim si in uno homine dividimus naturas, & mortale corpus, immortalem vero animam dicimus, utramque autem hominem; multo magis assumentis Dei, & assumpti hominis naturarum proprietates agnoscere rationi consentaneum est. Invenimus autem & beatum Paulum unum hominem in duos dividentem: & aliquando quidem dicentem. *Quanto exterior homo corrumpitur, tanto internus renovatur*. aliquando vero: *Condelector legi Dei*, inquit, *secundum interiorem hominem*: & iterum: *In interiore homine habitare Christum*. Quod si apostolus naturalem copulationem naturarum simul conditarum dividit, quomodo eos, qui dividunt proprietates naturarum Dei, qui ante sæcula fuit, & hominis in extremis diebus assumpti, impietatis accusat is, qui temperationem nos per alia nomina docet?

2. Cor. 4.

Rom. 7. Ephes. 3.

Απολογία Κυρίλλου.

Cyrilli defensio.

Ἄθρει * δὴ ἔν, ὅπως ὁ πάνσοφος οὗτος, πρῶτον μὲν τὸ ἀσυμφανὲς τῶν εἰρημένων καταψεύδεται, ἀφεγγῆ δὲ, καὶ σκοτεινὴν τὴν διάνοιαν ἔχων αὐτὸς, σκοτεινὸν εἶναί φησι τὸν οὕτω διαφανῆ, καὶ τοῖς ὀρθρονεῖν ἐθέλουσι γνωριμώτατον λόγον. φήθη δὲ ὅτι συῳδὸν λέγεσθαι, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον συναφειαν ὀνομάζεσθαι δεῖν, ὁ πρὸς ἡμῶν γεγονὼς διϊσχυρίζεται λόγος. εἶτα τῆς συστάσεως διεξίας αὐτῷ ποιούμενος τὴν ἐπίδειξιν, μίαν ἡμῖν ἀποφαίνει τὴν ἐκ τῶν σημαινομένων δύναμιν. κἂν εἴπε

Vide, quomodo sapientissimus iste vir primum quidem obscuritatem in dictis falso accusat, & cum ipse mentem non fulgidam, sed tenebricosam habeat, tenebricosum esse dicat sermonem, qui recte sentire volentibus adeo perspicuus est atque notissimus. Existimavit autem, quod debere dici concursum, & non copulationem, oratio nostra asseveret. Deinde artem suam ostentans, unam esse ex significationibus vim nobis declarat, sive quis concursum, sive copulationem factam esse dixerit. Ego

vero etiam in hoc admiror tanti ejus acuminis solertiam & consilium. Solus enim novit, ut videtur, quod a nullo, qui uspiam sit, ignoratur, & sic protritum est, ut etiam his elucescat, qui prorsus mundanæ sapientiæ, & exercitationis dicendi, & scientiæ, quæ ex imperfecto auditu mediocriter parumque diligenter colligitur, sunt expertes. Admiratus igitur eruditionem ejus, illud dico: Paululum evigilans quasi ex somno & crapula, qui amplum os contra nos dilatas, vide subtiliter sacramentum. Unionem, quæ in Christo est, calumniantur quidam, præter sacrarum literarum propositum, in pravam, & in suam ipsorum sententiam detorquentes. Dicunt enim, divisas esse a se invicem, & omnibus modis sejungi naturas, & seorsim ac dispertitam utramque esse; hominem autem sic conjunctum esse Deo per habitudinem contendunt, secundum solam dignitatem, hoc est auctoritatem, vel secundum filiationis eandem nominationem. Hanc opinionem tollit anathematismus, & adversus tam execrandas vocum inanitates se opponit. Asserit enim. Verbum naturaliter, hoc est, non secundum habitudinem, sed vere unitum sanctæ carni rationalem habenti animam, nullo modo dividendum esse, ne duos imaginemur Filios, & impartibilem partiamur. At hic non intelligens, quidnam sit unio naturalis, hoc est vera, non confundens naturas, neque commiscens ita, ut utraque aliter esse oporteat, quam ut est, puerile quoddam & frigidum sumit argumentum ad ea probanda, quæ bene se habere arbitratur, & inquit: Si naturalis facta est unio, exinanitio verbi voluntaria non fuit, sed quasi ex vi & necessitate. Natura enim cogere solet. Ad hoc dicat aliquis ei: Esuries, & sitis, & cetera, quæ ipse dixisti, carnis sunt naturales infirmitates, & in nobis ipsis motionem habent, quia naturam possidemus affectionibus obnoxiam: ipsa autem divina & ineffabilis natura verbi nullo modo passionibus & necessitati subjecta, neque ab ullo alio, nec a seipsa coacta est ad hoc, ut præter voluntatem caro fieret, vel appropriaret sibi humanitatis mensuram, apprehenderetque semen Abrahæ. Quam inconsiderate autem loquatur, nulli, qui voluerit, difficile erit videre. Dicit enim, quod naturalia necessitatis legibus omnino prorsus subjacebunt: & ad demonstrationem hoc attulit, quod præter voluntatem nostram esuriamus & sitiamus, natura ad hoc vocante, etiamsi quis nolit. Atqui oportebat, virum peritum, & in his mentem exercitatam habentem etiam res solidas videre, quæ merito majoris pensi erant. Nam si verum est, quod homo secundum naturam sit rationalis, ergo præter voluntatem & coacte est rationalis. Quid autem? dic mihi, Deus omnium an non secundum naturam est Deus? an non secundum naturam est sanctus, justus, bonus, vita, lux, sapientia & virtus? Num igitur ipse quoque præter voluntatem & coacte est quod est? At vero, opinor, sic velle sapere, summam dementiam non obscure arguere poterit. Quid igitur nobis mendacium, tanquam mu-

A συνάφειαν, εἴτουν σύνοδον πεπρᾶχθαί τις λέγοι. ἐγὼ δὲ κἂν τούτῳ θαυμάσας ἔχω τῆς οὕτως ἰσχνῆς εὐβουλίας αὐτόν· ἔγνω γὰρ, ὡς ἔοικε, μόνος τὸ μηδενί * ποτε τάχα τῶν ὄντων ἀγνοηθὲν, πεπατημένον δὲ οὕτως, ὡς καὶ αὐτοῖς εἶναι καταφανὲς τοῖς εἰσάπαν ἠμοιρηκόσι καὶ σοφίας κοσμικῆς, καὶ λόγων τριβῆς, καὶ τῆς ἐκ παρακουσμάτων μετρίας τε, καὶ οὐκ ἀκριβοῦς ἐπιστήμης. τεθαυμακὼς τοίνυν τῆς εὐμαθίας αὐτὸν, ἐκεῖνο φημί· βραχὺ * διαγρηγορήσας καθάπερ ἐξ ὕπνου, καὶ μέθης, ὁ τὸ πλατὺ καθ' ἡμῶν διευρυνῶν στόμα, * θεώρει λεπτῶς τὸ μυστήριον. τὴν ἐπὶ Χριστῷ λεγομένην ἕνωσιν * συκοφαντῆσαί τινες, παρατρέποντες εἰς τὸ ἀκαλλὲς, καὶ

B εἰς τὸ δοκοῦν αὐτοῖς παρά γε τὸν σκοπὸν τῶν ἱερῶν γραμμάτων· φασὶ γὰρ διῃρῆσθαι μὲν εἰς ἅπαν ἀλλήλων, καὶ ὁλοτρόπως ἀποφοιτᾶν τὰς φύσεις, ἰδίᾳ τε εἶναι, καὶ ἀνὰ μέρος ἑκατέρας· ἄνθρωπον δὲ οὕτω συνῆφθαι Θεῷ σχετικῶς διατείνονται κατὰ μόνην τὴν ἀξίαν, ἤγουν αὐθεντίαν, καὶ κατὰ τὴν τῆς υἱότητος ὁμωνυμίαν. ταύτην ἀναιρεῖ τὴν δόξαν ὁ ἀναθεματισμὸς, καὶ ταῖς οὕτω βδελυρωτάταις κενοφωνίαις ἀντανίσταται· διαβεβαιοῦται γὰρ ἑνωθέντα κατὰ φύσιν, τουτέστιν οὐ σχετικῶς, ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν τῇ ἁγίᾳ σαρκὶ τὸν λόγον, ψυχὴν ἐχούσῃ τὴν νοερὰν, κατὰ μηδένα τρόπον διατέμνεσθαι δεῖν, ἵνα μὴ δύο νοῶμεν υἱοὺς, μερίζοντες τὸν ἀμέριστον.

C ὁ δὲ οὐ συνιεὶς ὅ, τί ποτέ ἐστιν ἕνωσις φυσικὴ, τουτέστιν ἀληθὴς, οὐ συγχέουσα τὰς φύσεις, οὔτε μὴν * ἀνακιρνῶσα πρός γε τὸ δεῖν ἑκατέραν ἑτεροίως ἔχειν, * ὅπερ ἐστὶ μειρακιῶδές τι, καὶ ψυχρὸν, δέχεται πρὸς ἀπόδειξιν ὧν εὖ ἔχειν ὑπείληφε. καὶ δὴ καὶ φησίν· εἰ φυσικὴ γέγονεν ἡ ἕνωσις, οὐχ ἑκούσιος ἡ κένωσις τοῦ λόγου, ἀλλ' οἷον ἐξ ἀνάγκης, καὶ βίας. ἀναγκαστικὴ γὰρ ἡ φύσις· καὶ πρός γε δὴ τοῦτο φαίη τις ἂν αὐτῷ· ὅτι πεῖνά τε, καὶ δίψα, καὶ τὰ λοιπά, καθάπερ ἔφης αὐτὸς, σαρκὸς ἂν εἶεν ἀῤῥωστήματα φυσικὰ, καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὴν κίνησιν ἔχει. ὅτι καὶ τυραννουμένην τοῖς πάθεσι τὴν φύσιν κεκτήμεθα· ἡ δέ γε θεία τε,

D καὶ ἀπόῤῥητος τοῦ Θεοῦ λόγου φύσις πάθους, καὶ ἀνάγκης ἀνεπίδεκτος οὖσα παντελῶς, οὐ βεβίασται πρός τινος, οὔτε μὴν ἐξ ἑαυτῆς πρός γε τὸ δεῖν ἀβουλήτως γενέσθαι σὰρξ, ἤγουν τὸ ἀνθρώπινον * οἰκειώσασθαι μέτρον, ἐπιλαβέσθαι τε σπέρματος Ἀβραάμ. ὅτι δὲ ἀκατάσκεπτος κομιδῇ γέγονεν ὁ λόγος αὐτῷ, χαλεπὸν οὐδὲν τοῖς ἐθέλουσιν ἰδεῖν. ἔφη γὰρ, ὅτι πάντῃ τε καὶ * πάντως τὰ κατὰ φύσιν τοῖς τῆς ἀνάγκης ὑποκείσεται * μέτροις· καὶ παρεκόμισεν εἰς ἀπόδειξιν τὸ ἀβουλήτως ἡμᾶς πεῖνάν τε, καὶ δίψαν εἰσδέχεσθαι, καλούσης εἰς τοῦτο τῆς φύσεως, κἂν εἰ μὴ βούλοιτο τίς. ἀλλ' ἦν ἀνδρὸς εὐμαθοῦς, καὶ ἠκονημένον ἔχοντος εἰς ταῦτα

E τὸν νοῦν, καὶ τὰ στερρὰ τῶν πραγμάτων ἰδεῖν, ἃ καὶ λόγου πλείονος ἀξιοῖτο ἂν εἰκότως. * εἰ γὰρ οὐκ ἀληθὲς, ὅτι λογικός ἐστι κατὰ φύσιν ὁ ἄνθρωπος, ἄρα * ἀβουλήτως, καὶ ἠναγκασμένως ἐστὶ λογικός. τί δέ; εἰπέ μοι, καὶ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὐ κατὰ φύσιν ἐστὶ Θεός; οὐ κατὰ φύσιν ἅγιος, δίκαιος, ἀγαθὸς, ζωὴ, φῶς, σοφία, καὶ δύναμις; ἆρ' οὖν καὶ αὐτὸς ἀβουλήτως, καὶ ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐστίν, ἃ ἐστίν; ἀλλ' οἶμαι τὸ οὕτως ἑλέσθαι φρονεῖν τῆς εἰς λῆξιν ἠκού-

* σου
* διεγρηγορήσας,
* ἄθρει
* συκοφαντοῦσι
* ἀνακρίνασα
* ἢ ὅπερ ἐστὶ, μειρακιῶδες
* οἰκειοῦσθαι
* πάντως κατὰ νόμοις
* ἴσ. εἰ γὰρ ἀληθές
* οὖν καὶ αὐτὸς ἀβούλητος.

ἠκούσης ἐμβροντησίας οὐκ ἀσυμφανὴς ἔλεγχος ἂν εἴη. τί τοίνυν ἡμῖν ὡς ἄμαχόν τε, καὶ δυσκατηγώνιστον ἐπιτείχισμα ποιεῖται τὸ ψεῦδος, καὶ τῇ ὕτω σαθρῶν ἅπτεται προβλημάτων, καὶ φυσικὴν ἀνάγκην λέγειν τὴν ἕνωσιν, τετέσι τὴν ἀληθῆ, καὶ ξοπῆς ἐλευθέραν, καὶ ἀσύγχυτον παντελῶς τῆς ὑποστάσεων συνόδου, περιξέπειν πειρᾶται τῶν εἰρημένων τὴν δύναμιν, εἰς τὸ μὴ ὀρθῶς πεποιῆσθαι δοκεῖν * καθ' ὁμοιότητα τὴν πρὸς ἡμᾶς; ὃ δέδιεν ὁ θρασὺς ἀφύκτοις ἀνάγκαις τὴν τοῦ λόγου φύσιν ὑποτιθείς. κεκένωκεν ἑαυτὸν ἐκ ἀβουλήτως, ἀλλ' ἐθελοντὴς ὁ μονογενὴς γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ἐχ ὡς σὺ φῂς, ἀνέλαβεν ἄνθρωπον, σχετικὴν αὐτῷ δωρούμενος τὴν σωφέλειαν, καὶ τῇ τῆς υἱότητος χάριτι στεφανῶν, καθάπερ ἡμᾶς. ὥστε κἂν νοῶμεν ἰδίως θαι τὰς ὑποστάσεις, ἀνανθρωπῆσαί τε, καὶ σαρκωθῆναι τὸν λόγον, καὶ δοκῇ πῶς κατὰ τοῦτο φυσικὴ λέγεσθαι παρ' ἡμῶν ἡ ἕνωσις, τὴν ἐκ ἀληθῆ τε, καὶ σχετικὴν ἐκβάλλομεν, ἵν' ἡμεῖς ἐσχήκαμεν διὰ πίστεως καὶ ἁγιασμοῦ, ὅτι καὶ θείας φύσεως γεγόναμεν κοινωνοί, * καθάφησιν ὁ Παῦλος· ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμα ἐστίν. ἀλλ' οὐχ ὑποτίθησιν ἀνάγκης, καὶ πλεονεξίαις φυσικαῖς τὸν ἀπαθῆ καὶ ἐλεύθερον τοῦ Θεοῦ λόγον. τὸ δέ γε μὴ θέλειν μετὰ τὴν ἕνωσιν διαιρεῖσθαι * διχῆ τὴν ἰδίωμα, καὶ ἀλλήλων * ἐπιφοιτᾶν, εἴη ἄν, ὡς γέ μοι φαίνεται, παντελῶς ἀνυπαίτιον, καὶ μάλα μακράν. μάλιστ' ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ χρησὸς ἐστὶ Θεοδώρητος τὸν ἕνα καθ' ἡμᾶς νοούμενον ἄνθρωπον εἰς παράδειγμα λαβών, ἐκ ἐᾷ τέμνεσθαι * διχῆ. καίτοι τῆς ἐπ' αὐτῷ θεωρίας ἐκ ἀναπαράδεκτον ἐχούσης τὴν οἱονεὶ τομὴν, καὶ διαίρεσιν, τό γε ἦκον εἰς τὸ εἰδέναι φημὶ. ὡς ἕτερον * μέν τοι κατὰ φύσιν ἐστὶν ἡ ψυχὴ, ἕτερον δέ τι κατ' ἰδίαν φύσιν ἡ σάρξ. ἐκοῦν κατά γε τὸν ἴσον λόγον πολυπραγμονοῦντες τὴν ἕνωσιν, ἥπερ ἂν ἐπὶ Χριστῷ πεφῆχθαι νοοῖτο, τῇ μὲν θεωρίᾳ θεότητός τε, καὶ ἀνθρωπότητος σύνοδον ἀληθῆ καθ' ἕνωσιν γνεύεσθαι φαμὲν, οὐκ ἠγνοηκότες, ὅτι ἕτερος μέν * κατὰ τὴν σάρκα κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁ ἐκ Θεοῦ λόγος, ἑτέρα δὲ αὖ κατ' ἰδίαν φύσιν παρ' αὐτὸν ἡ σάρξ. ἐνωθεῖσα δὲ ἄπαξ διατέμνειν ἐκ ἀσφαλὲς, ὅτε μὴν εἰς δύο κατανεμεῖζειν υἱοὺς τὸν ἕνα Χριστὸν, καὶ υἱὸν, καὶ κύριον ἐφίησί τισιν ὁ τῆς ὀρθότητος λόγος, παιδαγωγήσης ἡμᾶς εἰς τοῦτο τῆς ἁγίας καὶ θεοπνεύστου γραφῆς. ἀλλὰ γὰρ τῇ μὲν τῆς ἀληθείας δογμάτων ὀλίγος αὐτῷ παντελῶς ὁ λόγος· καὶ τὸ εἰδέναι μέν τι τῇ ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν ὑ μεῖς ἀποσπουδάζεται, καθάπερ τι τῶν ἀδικεῖν πεφυκότων· ἐπισεμνύεται δὲ * καὶ ὡς εἰκὸς τῷ ψεύδει, καὶ τὸ εἰδέναι συκοφαντεῖν, οὐ μάλα κατορθωκώς. ἀκουέτω πρὸς ἡμῶν· τί ἐγκαυχᾶται κακίᾳ ὁ δυνατός; ἀνομίαν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσα σου.

A rum inexpugnabilem & invictum opponit? & adeo infirma problemata tractat, & audiens naturalem factam esse unionem, id est veram, & conversionis expertem, inconfusumque omnino substantiarum concursum, attentat evertere vim dictorum, ita ut videatur non esse recte facta, sed secundum similitudinem, quæ in nobis est? Nec formidat audax inevitabilibus necessitatibus subjicere verbi naturam. Exinanivit semetipsum non absque voluntate; sed voluntarie Unigenitus factus est homo, & non, sicut tu dicis, suscepit hominem, habitudinalem donans ei copulationem, filiationisque gratia coronans, sicut nos. Itaque licet nos intelligamus, unitas esse substantias, hominemque factum & incarnatum esse Verbum, & videatur quodammodo secundum hoc naturalis dici a nobis unio, ut expellat non veram & habitudinalem, quam nos per fidem & sanctificationem habuimus; quia divinæ naturæ facti sumus consortes, sicut inquit Paulus: *Qui adhæret domino unus spiritus est*: non tamen subjicit necessitatibus & imperiis naturæ illud affectionum expers & liberum Dei Verbum: Nolle autem unita post unionem in duo separari debere, mea sententia omnino irreprehensibile est & inculpabile, maxime quia bonus iste Theodoretus hominem, qui unus etiam secundum nos intelligitur, in exemplum assumpsit, & in duo dividi non finit: quamvis ipsa ejus consideratio non repudiet partitionem & divisionem, quantum ad sciendum attinet, quod aliud quidem secundum naturam est anima, aliud vero secundum suam naturam caro. Itaque secundum similem rationem inquirentes diligenter unionem, quæ in Christo facta esse intelligatur, considerando quidem divinitatem & humanitatem, concursum verum secundum unionem factum esse dicimus; non ignorantes, quod aliud quiddam, quam caro, secundum naturam sit Dei Verbum, & aliud rursus secundum suam naturam sit caro. Non est autem totum, semel unita dissecare; neque in duos Filios dividere unum Christum & Filium & dominum, cuiquam permittit rectæ fidei ratio, ita nos sancta divinitusque inspirata scriptura erudiente. Sed plane illi exigua cura est de veritatis dogmatibus; & non mediocri studio refugit intelligere aliquid eorum, quæ ad utilitatem necessaria sunt, sicuti ea quæ nocere possunt; mendacio autem, ut apparet, gloriatur, etiam ad calumniandum optime instructus; audiat a nobis: *Quid gloriaris in malitia potens? iniquitatem tota die, injustitiam cogitavit lingua tua.* Psalm. 51.

Ἀναθεματισμὸς δ'.

Εἴ τις προσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι, τάς τε ἐν ταῖς εὐαγγελικοῖς, καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διανέμει φωνὰς, ἢ ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῶν ἁγίων λεγομένας, ἢ παρ' αὐτῷ περὶ ἑαυτοῦ· καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ πα-

Anathematismus IV.

Si quis duabus personis, sive hypostasibus eas voces attribuit, quæ in evangelicis & apostolicis scripturis passim occurrunt; quæve a sanctis de Christo, vel ab ipso quoque Christo de seipso dictæ sunt; & alias quidem ut homini tanquam seor-

ſum a Dei Verbo conſiderato abſcribit ; alias vero tamquam Deo convenientes, ſoli Patris Verbo adaptat ; anathema ſit.

ἀ ξὸς λόγον ἰδικῶς νομιζῶ προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ παῤῥὸς λόγῳ · ἀνάθεμα ἔστω.

Theodoreti reprehenſio.

Θεοδωρήτου ἀναῤῥοπή.

Sunt & hæc his, quæ jam dicta ſunt, cognata & aſſimilia. Vult enim, tanquam temperatione facta, in ſermonibus, qui in ſacris evangeliis & apoſtolicis ſcriptis dicti ſunt, nullam eſſe differentiam, idque fortaſſe is, qui adverſus Arium & Eunomium, & ceteros hæreſiarchas ſe pugnare gloriatur. Dicat igitur ille ſacrorum dogmatum diligentiſſimus doctor, quomodo hæreticorum blaſphemiam redarguat, dum ea, quæ humiliter & congrue a ſervi forma dicuntur, Deo Verbo aptat ? Illi enim hoc facientes, minorem, & creaturam, & facturam, & ſervum, & ex non extantibus Filium Dei eſſe ſtatuunt. Cui igitur nos, qui diverſa quam illi ſentimus, & conſubſtantialem eſſe & coæternum Deo & Patri Filium confitemur, opificemque omnium, & factorem, & ornatorem, & gubernatorem, & adminiſtratorem, & in omnibus ſapientem & omnipotentem, imo ipſam potentiam, & ipſam vitam, & ipſam ſapientiam eſſe affirmamus, cui, inquam, attribuemus illud : *Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquiſti* ? & illud : *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat a me calix iſte* : & : *Pater ſalva me ex hac hora* : & illud : *Horam illam nemo novit, neque filius hominis* : & alia quæcumque humiliter ab ipſo, & a ſanctis apoſtolis de ipſo dicta ſcriptaque ſunt ? Cui famem & ſitim adaptabimus ? cui fatigationem & ſomnum ? cui ignorantiam & formidinem ? Quis angelico ſubſidio habebat opus ? Si hæc Dei Verbi ſunt, quomodo ignoravit ſapientia ? Quomodo autem vocetur ſapientia, quæ ignorantiæ infirmitati eſt obnoxia ? Quomodo verax erit, dicens habere ſe omnia, quæ Pater, cum Patris cognitionem non habeat ? *Solus*, enim inquit, *Pater novit diem illum*. Quomodo erit incommutabilis imago genitoris, non omnia, quæ genitoris ſunt, habens ? Itaque ſi quidem ſe ignorare dicens verax fuit, hæc aliquis de eo exiſtimare poſſit. Si autem diem ſciens, ut rem occultaret, ignorare ſe illum dicit, vide in quam blaſphemiam, quod colligitur, evadat, ut veritas mentiatur : quæ immerito veritas dicetur, ſi quid in ſe habet veritati adverſum. Si autem veritas non mentitur, neque Deus Verbum diem, quem fecit, ignorat, quem ipſe præfinivit, in quo judicaturus eſt orbem ; ſed habet Patris cognitionem, ut imago incommutabilis. Non igitur Dei Verbi eſt ignorantia, ſed formæ ſervi, quæ tanta per illud tempus ſciebat, quanta deitas inhabitans revelabat. Hæc & de aliis ſimilibus dicenda ſunt. Quomodo enim rationi conſentaneum eſt, Deum Verbum dicere ad Patrem : *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat a me calix iſte : verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu* ? multa enim incongrua rurſus hinc accidunt. Et primum diſcordes erunt Pater & Filius ; & alia quidem volet Pater, & alia Filius. Ait enim : *Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu*.

Συγχῦῆ κ τα῀υτα τοῖς ἤδη λεχθεῖσι· βούλεται γὰρ, ὡς κράσεως γεγυημμύης, μηδεμίαν εἶναι λόγων διαφορὰν, τῇ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀγγελίοις, κ τοῖς ἀποστολικοῖς συγγράμμασιν εἰρημμύων, κ ταῦτα, πολεμεῖν ἴσως Ἀρείῳ, κ Εὐνομίῳ, κ τοῖς λοιποῖς αἱρεσιάρχαις σεμνυνόμμυος. εἰπάτω τοίνυν ὁ τῶν θείων δογμάτων διδάσκαλος ἀκριβὴς, πῶς ἂν διελέγξειε τὴν τῆ αἱρετικῶν βλασφημίαν, τὰ ταπεινῶς, κ ἁρμοδίως παρὰ τῆς τῦ δούλυ μορφῆς εἰρημμύα, τῷ Θεῷ λόγῳ προσάπτων. ἐκεῖνοι γὰρ τῦτο ποιῦντες, ἐλάττονα, κ κτίσμα, κ ποίημα, κ δοῦλον, κ ἐξ ὐκ ὄντων τῆ υἱὸν τῦ Θεοῦ εἶναι δογματίζυσι. τίνι τοίνυν ἡμεῖς, οἱ τἀναντία ἐκείνοις φρονῦντες, κ ὁμοούσιον εἶναι κ συναΐδιον τῷ Θεῷ, κ πατρὶ τὸν υἱὸν ὁμολογῦντες, δημιυργόντε τῶν ὅλων, κ ποιητὴ, κ κοσμήτορα, κ κυβερνήτην, κ πρύτανιν, κ πάνσοφον, κ παντοδυνάμον, μᾶλλον δὲ * αὐτοδυνάμον, κ αὐτοζωὴ, κ αὐτοσοφίαν, ἀναθῶμμυ τό, Θεέ μυ, Θεέ μυ, τί με ἐγκατέλιπες ; κ τό, πάτερ εἰ δυνατὸν, παρελθέτω τὸ ποτήριον τῦτο ἀπ' ἐμοῦ · κ τό, πάτερ σῶσόν με ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης · κ τό, τὴ ὥραν ἐκείνην ὐδεὶς οἶδεν, ὐδὲ ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ · κ τὰ ἄλλα, ὅσα ταπεινῶς ὑπ' αὐτοῦ, κ ὑπὸ τῆ ἱερῶν ἀποστόλων περὶ αὐτῦ ἐρηται, κ γέγραπται ; τίνι τὴν πεῖναν, κ τὴν δίψαν προσάψομμυ ; τίνι τὸν κόπον, κ τὸν ὕπνον ; τίνι τὴν ἄγνοιαν, κ τὴν δειλίαν ; τίς ὁ τῆς ἀγγελικῆς δεηθεὶς συμμαχίας ; εἰ τῦ Θεῦ λόγυ ταῦτα, πῶς ἠγνόησεν ἡ σοφία ; πῶς δ' ἂν κληθείη σοφία ἡ τὸ τῆς ἀγνοίας ἔχυσα πάθος ; πῶς δ' ἂν ἀληθεύσειε λέγων ἔχειν τὰ τῦ παῤῥὸς πάντα, τῦ παῤῥὸς ὐκ ἔχων τὴν γνῶσιν ; μόνος γὰρ, φησὶν, οἶδεν ὁ πατὴρ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. πῶς δ' ἂν εἰκὼν ἀπαράλλακτος εἴη τῦ γυνήσαντος, μὴ πάντα ἔχων τῦ γεννήσαντος ; εἰ μμὺ ἦν ἀληθεύει λέγων ἀγνοεῖν, τῦτ' ἄν τις ὑπολάβοι περὶ * αὐτῦ. εἰ δὲ οἶδε τὴν ἡμέραν, κρύπτειν δὲ βυλόμμυος, ἀγνοεῖν * λέγει, ὁρᾶς εἰς ποίαν βλασφημίαν χωρεῖ τὸ συμβαῖνον ; * ἡ γὰρ ἀλήθεια ψεύδεται. ἤτις ἐκ εἰκότως ἀλήθεια κληθείη, ἔχυσάτε τῷ ἐναντίων · εἰ δὲ ἔτε ψεύδεται ἡ ἀλήθεια, ἔτε ὁ Θεὸς λόγος ἀγνοεῖ τὴν ἡμέραν, ἣν αὐτὸς ἐποίησεν, ἣν αὐτὸς διώρισεν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκυμένην, ἀλλ' ἔχει τῦ πατρὸς τὴν γνῶσιν, ὡς εἰκὼν ἀπαράλλακτος. ἐκ ἄρα τῦ Θεῦ λόγυ ἡ ἄγνοια, ἀλλὰ τῆς τῦ δούλυ μορφῆς, τῆς τοσαῦτα κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ γινωσκούσης, ὅσα ἡ ἐνοικοῦσα θεότης ἀπεκάλυπτε. ταῦτα κ περὶ τῆ ἄλλων τῆ ὁμοίων ἐστὶν εἰπεῖν. πῶς γὰρ ἂν ἔχοι λόγον, τὸν Θεὸν λόγον εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα · πάτερ, εἰ δυνατὸν, παρελθέτω τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ · πλὴν ὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. πολλὰ γὰρ ἐντεῦθεν πάλιν συμβαίνει τὰ ἄτοπα · κ πρῶτον μὲν τὸ διχονοεῖν τὸν πατέρα κ τὸν υἱὸν, κ ἕτερα μὲν βύλεσθαι τὸν πατέρα, ἕτερα δὲ τὸν υἱόν · ἔφη γάρ · πλὴν, ὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ · * ἐπειδὴ πολλὴν αὖθις ἄγνοιαν ἐν τῇ

* ἰσ. αὐτῷδ. ραμὶν, Ματθ. 27. 46.

Ματθ. 26. 39.

Ἰωὰν. 12. 27.

Μάρκ. 13. 32

Ματθ. 4. Ἰωὰν. 4. Λυκ. 22. 43

Ἰωὰν. 16. 23.

Ματθ. 24. 36.

Πραξ. 17. 31.

* αὐτὸν.

* λέγων,

* ἡ ἀλή. θεια

Ματθ. 26. 39.

* ἔστατο

υἱῷ

υἱῷ θεωρήσομεν· ἀρεθήσεται γὰρ ἀγνοῶν, * οὐ δυνατὸν, ἢ μὴ, παρελθεῖν τὸ ποτήριον. τοῦτο δὲ περὶ τοῦ Θεοῦ λόγου λέγειν, δυσεβὲς, καὶ βλασφημίας γέμον· ἤδει γὰρ ἀκριβῶς ὁ διὰ τοῦτο παραγενόμενος, ὁ ἑκὼν τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀναλαβὼν, ὁ ἑαυτὸν κενώσας, τοῦ τῆς οἰκονομίας μυστηρίου τὸ τέλος. * δι' ὃ καὶ τις ἱεροῖς προὐλεγεν ἀποστόλοις· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται εἰς χεῖρας ἐθνῶν, εἰς τὸ ἐμπαῖξαι * αὐτὸν, καὶ μαστιγῶσαι, καὶ σαυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ * ἀναστήσεται. ὁ τοίνυν ταῦτα προκηρύξας, καὶ τῷ Πέτρῳ ἐπιτιμήσας ἀπευξαμένῳ τὸ γενέσθαι, πῶς ἀπόβοιτο μὴ γενέσθαι, ὃς σαφῶς οἶδε πᾶν τὸ ἐσόμενον; πῶς δ' οὐκ ἄτοπον, Ἀβραὰμ μὲν πρὸ πολλῶν γενεῶν ἰδεῖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο, καὶ Ἡσαΐαν ὡσαύτως * προθεσπίσαι αὐτοῦ τὰ σωτήρια πάθη, καὶ Ἱερεμίαν, καὶ Δανιὴλ, καὶ Ζαχαρίαν, καὶ πάντα τὸν προφητικὸν χορὸν, αὐτὸν δὲ ἀγνοεῖν, καὶ ἀπαλλαγὴν αἰτεῖν, καὶ ἀποβοᾶσθαι ὅ, τι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς οἰκουμένης ἔμελλον ἔσεσθαι; οὐκοῦν οὐ τοῦ Θεοῦ λόγου ταῦτα τὰ ῥήματα, ἀλλὰ τῆς δούλης μορφῆς τῆς δειλιώσης τὸν θάνατον, διὰ τὸ μή πω λυθεῖσαι τὸν θάνατον, * ἢ ὁ Θεὸς λόγος ταῦτα εἰπεῖν συνεχώρησε, χώραν δεδωκὼς τῇ δειλίᾳ, ἵνα φανῇ τὸ τεχθὲν τὸς ἡ φύσις. καὶ μὴ δόκησιν, ἢ φαντασίαν τὸν ἐξ Ἀβραὰμ, καὶ Δαυὶδ ὑπολάβωμεν· ὁ τοῖς δυσεβῶν αἱρετικῶν ἢ συμμορία παθοῦσα, ταύτῃ τῇ βλασφημίαν ἐγκύνησεν. οὐκοῦν τὰ μὲν θεοπρεπῶς εἰρημένα, καὶ πεπραγμένα, τῷ Θεῷ λόγῳ προσάψομεν· τὰ δὲ ταπεινῶς εἰρημένα, καὶ πεπραγμένα, δούλης μορφῇ προσαρμόσομεν. ἵνα μὴ τῇ Ἀρείῳ, καὶ Εὐνομίου βλασφημίαν νοσῶμεν.

A Deinde magnam rursus ignorantiam videbimus in Filio. Invenietur enim ignorans, an possibile sit, vel non, quod transeat calix. Hoc autem de Deo Verbo dicere, impium & blasphemia plenum foret. Sciebat enim optime, qui propter hoc advenerat, qui sponte nostram naturam assumpserat, qui seipsum exinaniverat, quisnam sacramenti dispensationis finis esset. Unde & sanctis apostolis prædicebat: *Ecce ascendimus* Matth. 20.
Jerosolymam, & filius hominis tradetur in manus gentium ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum: & tertia die resurget. Qui igitur hæc antea prædicavit, & Petrum deprecantem, ne hoc fieret, corripuit, B quomodo deprecatur, ne fiat, qui manifeste sciebat omnia eventura? Quomodo autem non absurdum, Abraham quidem ante multa sæcula diem ejus vidisse, & gavisum esse; & Isaiam similiter prædixisse salutarem ejus passionem, & Jeremiam, & Danielem, & Zachariam, atque adeo omnem prophetarum chorum; ipsum vero & ignorare, & liberationem petere, & deprecari, quod in salutem orbis futurum erat? Igitur hæc verba non sunt Dei Verbi, sed formæ servi, quæ metuebat mortem, eo quod nondum erat mors destructa: cui formæ Deus Verbum, loco timori dato, hæc dicere permisit, ut geniti appareret natura, C & ne eum, qui ex Abraham & David descenderat, putativum vel phantasticum suspicaremur; quod passa impiorum hæreticorum caterva hanc blasphemiam protulit. Igitur ea, quæ dicta & facta sunt Deum decentia, Deo Verbo accommodabimus: quæ vero humiliter dicta & facta sunt, formæ servi aptabimus, ne eodem, quo Arius & Eunomius, blasphemiæ morbo laboremus.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Καὶ πῶς ἂν ἄμεινον, ὦ πάν, τοῦ τῆς εἰρημένων βασανίσαι δυάμιν, μίσους τε, καὶ προσπαθείας ἐλευθέραν ἔχοντα τοῦ διάνοιαν; ἀλλ' ἥκιστα μὲν τοῦτο δρᾶν ἀξιοῖ. περίεισησι δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, καὶ δὴ φησί· συγχωρῶ καὶ ταῦτα τοῖς ἤδη διαλεχθεῖσι· βέλεται γὰρ, ὡς κράσεως γεγεννημένης, μηδεμίαν εἶναι λόγων διαφορὰν τῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις, ἢ τοῖς ἀποστολικοῖς συγγράμμασιν εἰρημένων· καὶ ταῦτα πολεμῶν ἴσως Ἀρείῳ, καὶ Εὐνομίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς αἱρεσιάρχαις σεμνυνόμενος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἀφέσηκα τῷ συγκεκρᾶσθαι λέγειν ἀλλήλαις τὰς φύσεις, φυρμόν τε, καὶ σύγχυσιν ὑπομεῖναι, καὶ ξοπλὼ, ὅσον καὶ αὐτὸς τοῦ δοξάζειν ὀρθῶς. ἀλλ' οὐδὲ λόγων διαφορὰν ἀνηρήκαμεν· ἴσμεν γὰρ, ὅτι οἱ μὲν αὐτῶν γεγόνασι θεοπρεπῶς, οἱ δὲ ἀνθρωπίνως· καὶ οἱ μὲν τῇ ὑπερτάτῃ πρέπουσι δόξῃ, οἱ δὲ εἰσὶ τοῖς τῆς κενώσεως μέτροις ἁρμοδιώτεροι. χρῆναι δὲ φαμὲν αὐτοὺς, οὐ προσώποις δυσὶν ἀλλήλων εἰσάπαν διηρημένοις ἀπονέμεσθαι δεῖν· εἰ γάρ ἐστιν εἷς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, μία τε πίστις ἡ εἰς αὐτὸν, καὶ ἓν τὸ βάπτισμα, ἓν ἔσαι πάντως αὐτῷ καὶ πρόσωπον ὡς ἑνός· καὶ εἴπερ ἐστὶν ὁ αὐτὸς Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρω-

D En quanto satius, o amice, foret si tua mens ab odio & affectionibus libera dictorum nostrorum vim exquireret. Verum hoc facere non curat, sed hæc redigit rursum ad id, quod sibi placet. Etenim dicit: Sunt & hæc his, quæ jam dicta sunt, similia. Vult enim, tanquam temperatione facta, in sermonibus, qui in sacris evangeliis & apostolicis scriptis dicti sunt, nullam esse differentiam, idque fortasse is, qui adversus Arium & Eunomium, & ceteros hæresiarchas se pugnare gloriatur. Sed hæc quidem ille: Ego autem tantum abest, ut dicam contemperatas inter se naturas, mixtionemque & confusionem ac versionem suscepisse, quantum ipse abest a recte sentiendo. Quin nec sermonum differentiam e medio sustulimus: scimus enim, E quod alii quidem tales sunt, ut de Deo decenter dicantur; alii vero ad humanam naturam accommodate: & illi quidem summam decent gloriam, hi autem exinanitionis mensuræ convenientiores sunt. Ceterum dicimus, eos non duabus personis inter se modis omnibus distinctis distribuendos. Nam si unus est dominus noster Jesus Christus, unaque fides, quæ in illum, & unum baptisma, una quoque ejus tanquam unius erit persona. Et quandoquidem Ephes. 4.

dem

dem idem Deus est simul & homo, congruet ipsi & absque reprehensione, ut idem sermones proferat, sive Deo digni, sive humani sint: neque divina & ineffabilis ejus natura ulla in re ab excellentia Patris, per hoc quod loquitur ea, quæ humanitatem sapiunt, minuitur, neque propterea dispensationi cum carne fides abrogatur, quando cum hoc quod est Deus, & homo, sicut nos, factus esse prædicatur. Itaque omnia sunt unius Christi, tam ea, quæ Deum decent, quam quæ humanitatem referunt. Nam si quidem verbum illud, quod ex Deo Patre est, non factum est homo, humanitus secundum nos ne loquatur. Si autem verum est, quod similiter sicut nos particeps factus est sanguinis & carnis, & assimilatus est fratribus per omnia, nobis videlicet, cur sapientissimæ dispensationi stultissime obtrectant, vocem humanam non ferentes, & illam, quæ ex dispensatione est, sermonis tenuitatem quasi ad alterum seorsim Filium, ad formam servi, sicut ipsi dicunt, referre studentes? Omnino autem stultum est, fingere quidem quod metuant hæreticorum perversitates, deinde ipsosmet rectæ fidei traditionem extra convenientem rationem abducere. Melius autem dixerim, & longe eruditius esse, humanas aptare voces non alteri personæ magis, quæ seorsim & divisim intelligatur esse Filius, & sicut ipsi dicere solent, formæ servi, sed potius humanitatis ejus mensuris attribuere. Nam eum, qui simul Deus est & homo, utrumque sermonem admittere oportet. Atqui miror, quomodo etiam ipse simulet confiteri, unum esse Christum, qui scilicet idem Deus simul & homo sit: & tamen, quasi in oblivionem adductus eorum, quæ bene se habere putavit, separet iterum unum in duos. Nam salvatoris vocem apponit, dicentis: *De die autem illa & hora nemo novit, neque angeli cœlorum, neque Filius, nisi Pater*. Deinde sapientiam esse affirmans Verbum ex Deo Patre natum, quæ & omnia futura prænoscat, adjicit & dicit: Non igitur Verbi Dei est ignorantia, sed formæ servi, quæ tanta per tempus illud sciebat, quanta deitas inhabitans revelabat. Hæc & de aliis similibus dicenda sunt. Igitur si non mentiris dicens, unum esse dominum & Christum Jesum, eundem scilicet Deum & hominem, cur dividis, & duos dicere Filios non erubescis? An non plane duo erunt, si quidem non est idem qui dimensam habet scientiam cum eo, qui novit omnia; & cum eo, qui partitam recipit revelationem, is qui perfectus est in sapientia, & tanta cognoscens, quanta & Pater? Et si quidem est unus & idem propter veram unionem, & non alius atque alius disjunctim, & divisim, ejus omnino erit etiam ipsum scire, & videri nescire. Itaque novit quidem & ipse divine, ut sapientia Patris: quoniam vero mensuram ignorantis humanitatis subivit, dispensative proprium facit hoc cum aliis, quanquam sicut dudum dixi, ignorans nihil, sed sciens omnia cum Patre. Nam propter quam causam esurire, & ex itinere fatigari dicitur, quamvis vita & vivificus sit, ut Deus, & ipse sit panis vivus, qui de cœlo

Hebr. 2.

Xerc. 13.

Matth. 4.

Joan. 4.

Joan. 6.

A πος, ἁρμόσειεν ἂν αὐτῷ καὶ δίχα μώμου παντὸς θεοπρεπῶς τε ὁμοῦ, καὶ μέντοι καὶ ἀνθρωπίνως ποιεῖσθαι τοὺς λόγους· οὔτε τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ἀπορρήτου φύσεως μειονεκτουμένης κατά τι γοῦν ὅλως τῆς τοῦ πατρὸς ὑπεροχῆς διά τοι τὸ λαλεῖν ἀνθρωπίνως. οὔτε μὴν ἀπιστουμένης τῆς οἰκονομίας τῆς μετὰ σαρκὸς, ὅταν μετὰ τοῦ εἶναι Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς γενέσθαι κηρύττεται. πάντα τοίνυν ἐστὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ, τά τε θεοπρεπῆ, καὶ τὰ ἀνθρώπινα. εἰ μὲν γὰρ οὐ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, μὴ λαλείτω καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνως. εἰ δὲ ἀληθὲς ὅτι παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος, καὶ σαρκὸς, καὶ ὡμοιώθη κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς, ἡμῖν δηλονότι, τί τὸ τῆς οἰκονομίας * εὐτεχνὲς ἀνοητοτάτως διασύρουσι, φωνῆς ἀνθρωπίνης οὐκ ἀνεχόμενοι, καὶ τὸ ἐν λόγοις σμικροπρεπὲς διὰ τὴν οἰκονομίαν ὡς ἑτέρῳ κατ' ἰδίαν υἱῷ, * τῇ τοῦ δούλου μορφῇ, καθάπερ αὐτοί φασιν, ἀνατιθέναι σπουδάζοντες; ἀσύνετον δὲ παντελῶς τὸ σκήπτεσθαι μὲν δεδιέναι τὰς τῶν αἱρετικῶν δυστροπίας, εἶτα τῆς ὀρθῆς πίστεως τὴν παράδοσιν ἀποκομίζειν αὐτοὺς ἔξω τοῦ καθήκοντος λόγου. ἄμεινον δὲ φαίην ἂν, καὶ πολὺ λίαν εὐμαθέστερον, τὰς ἀνθρωπίνας * ἀνάπτειν φωνὰς οὐχ ἑτέρῳ προσώπῳ μᾶλλον, νουμένῳ τε ἰδικῶς καὶ ἀνὰ μέρος υἱῷ, τῇ τοῦ δούλου μορφῇ, καθὰ λέγειν ἔθος αὐτοῖς. προσνέμειν δὲ μᾶλλον τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ μέτροις· ἔδει γὰρ ὄντα Θεὸν ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον, δι' ἀμφοῖν * ἰέναι τοῖν λόγοιν. θαυμάζω δὲ ὅπως ὑποκρίνεται μὲν καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖν, ὅτι περεῖς ἐστιν ὁ Χριστὸς, ὁ αὐτὸς δηλονότι Θεὸς ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος· εἰς λήθην δὲ ὥσπερ ὑπενεχθεὶς, ὧν εὖ ἔχειν ὑπείληφε, διΐστησι πάλιν εἰς δύο τὸν ἕνα. παρατίθησι μὲν γὰρ τοῦ σωτῆρος φωνὴν λέγοντος· περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. εἶτα σοφίαν εἶναι διαβεβαιούμενος τὸν ἐκ Θεοῦ φῦντα λόγον, πάντα τε εἰδέναι τὰ ἐσόμενα, προσεπάγει, καὶ φησίν· οὐκ ἄρα τοῦ Θεοῦ λόγου ἡ ἄγνοια, ἀλλὰ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς, τῆς τοσαῦτα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ γινωσκούσης, ὅσα ἡ ἐνοικοῦσα θεότης ἀπεκάλυψε. ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἄλλων * ὁμοίως ἐστιν εἰπεῖν. οὐκοῦν εἰ μὴ ψευδῆ λέγων ἕνα κύριον, καὶ Χριστὸν Ἰησοῦν, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεόν τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον, ἀνθ' ὅτου διαιρεῖς, καὶ δύο λέγων υἱοῦς οὐκ ἐρυθριᾶς; ἢ οὐχὶ δύο που πάντως εἶεν ἂν, εἴ πέρ ἐστιν οὐχ ὁ αὐτὸς τῷ μεμετρημένην ἔχοντι γνῶσιν ὁ πάντα εἰδώς· καὶ τῷ μερικὴν δεχομένῳ τὴν ἀποκάλυψιν ὁ τέλειος ἐν σοφίᾳ, καὶ τοσαῦτα γινώσκων, ὅσα καὶ ὁ πατήρ; καὶ εἴ πέρ ἐστιν εἷς τε, καὶ ὁ αὐτὸς, διὰ τὸ τῆς ἀληθοῦς ἑνώσεως χρῆμα, καὶ οὐχ ἕτερος, καὶ ἕτερος * διῃρημένως τε, καὶ ἀνὰ μέρος, αὐτοῦ πάντως ἔσται καὶ τὸ εἰδέναι, καὶ μέν τοι καὶ τὸ μὴ εἰδέναι δοκεῖν. οὐκοῦν οἶδε μὲν καὶ αὐτὸς θεϊκῶς ὡς σοφία τοῦ πατρός. ἐπειδὴ δὲ τὸ τῆς ἀγνοούσης ἀνθρωπότητος ὑπέδυ μέτρον, οἰκονομικῶς οἰκειοῦται καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων. καί τοι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἠγνοηκὼς οὐδὲν, ἀλλ' εἰδὼς ἅπαντα μετὰ τοῦ πατρός. ἐπεὶ διὰ ποίαν αἰτίαν πεινῆσαι λέγεται, καὶ καμεῖν ἐξ ὁδοιπορίας, καί τοι ζωὴ, καὶ ζωοποιὸς ὑπάρχων ὡς Θεὸς, καὶ αὐτὸς ὢν ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ

Ἑβρ. 2.

Ἑβρ. 2.

* εὐτυχὲς

* τὴν τοῦ δούλου μορφὴν,

* προσάπτειν

* εἶναι

Μαρκ. 13. 32.

* ὁμοίως

* διῃρημένοις

Ματθ. 4.

Γωάν. 4.

Γωάν. 6. 38.

τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτὸς ὢν ὁμοίως τῶν δυνάμεων κύριος; ἀλλ' ἵνα πιστεύηται κατὰ ἀλήθειαν γενόμενος ἄνθρωπος, οἰκειοῦται τὰ ἀνθρώπινα, τοῖς τῆς ἰδίας φύσεως ἀγαθοῖς ἐμφιλοχωρῶν, καὶ ἀκλονήτως ἔχων τὰ ἐν οἷς ἦν ἀεὶ, καὶ ἔστι, καὶ ἔσται διαπαντός. ὅ γε μὴν ἀποκάλυψιν λέγων δεδόσθαι τῇ τοῦ δούλου μορφῇ παρὰ τοῦ ἐνοικήσαντος Θεοῦ, καὶ ταύτην μεμετρημένην, προφήτην ἡμῖν ἀποφαίνει τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ θεοφόρον ἄνθρωπον, καὶ ἕτερον οὐδέν. ἀλλὰ γὰρ οἴεταί τι τὸ σοφὸν, καὶ ἀναντιγώνιστον εἰπεῖν. εἰ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, φησὶν, ὁ κεκραγὼς ἐστί. πάτερ, εἰ δυνατὸν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πρῶτον μὲν διχονοεῖ πρὸς τὸν πατέρα. παραιτεῖται δὲ οὐκ ὀρθῶς τὸ πιεῖν τὸ ποτήριον. καί τοι, φησὶν, οὐκ ἠγνοηκὼς, ὅτι τῷ κόσμῳ * σωτήριον ἔμελλεν ἔσεσθαι τὸ παθεῖν αὐτόν. οὐκοῦν οὐκ ἂν εἶεν, φησὶν, αἱ τοιαίδε τοῦ Θεοῦ λόγου φωναί. ἀντακούσεται τοίνυν καὶ πρός γε ἡμῶν ὁ τοῖς οὕτω κιβδήλοις νηχόμενος λογισμοῖς. οὐκοῦν ἐπειδή σοι δοκεῖ τοῦ μὲν Θεοῦ λόγου τὰς τοιαύτας φωνὰς ἀποσοβεῖσθαι δεῖν. μόνῃ δὲ αὐτὰς ἀνάπτειν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ, ἆρ' οὐκ εἰς δύο πάλιν υἱοὺς καταδιαιρεῖς τὸν ἕνα; καὶ τίνι τοῦτο τῶν εὖ φρονούντων ἀσυμφανές; ἐρεῖ γὰρ ἴσως τις, τοῖς σοῖς, ὦ οὗτος, ἑπόμενος λογισμοῖς, ὅτι καὶ ἀπίθανον, καὶ λόγου πέρα τοῦ πρέποντος τὸ παραιτεῖσθαι τὸ πάθος τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, καὶ διχονοοῦσαν ὁρᾶσθαι πρὸς τὸν πατέρα, καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν ἐνοικήσαντα λόγον· ἤδει γὰρ οἶμαι τὸ πάθος πρὸς σωτηρίαν ἔσεσθαι τοῖς ὑπ' οὐρανὸν, καὶ ζωῆς πρόξενον τοῖς θανάτῳ νενικημένοις. ἔδει δὴ οὖν ὁρᾶσθαι, φησὶ, καὶ δειλίας * ἀμείνων, καὶ τοῖς θείοις νεύμασιν ἀκολουθεῖν * ἠρημένος. ἆρ' οὖν οὐκ αἰσθάνῃ πεφλυαρηκὼς εἰκῇ; τίς ἡ * τοσαύτη τῶν ἐννοιῶν χυδαιότης; ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν σμικρὰ τῷ ἐκ Θεοῦ φῦντι λόγῳ πάντα ἐστὶ τὰ ἀνθρώπινα, φαίην ἂν ὄκνου δίχα παντός· ζητῶ δὲ τὴν κένωσιν, τίνος ἂν γενέσθαι νοοῖτο, καὶ τίς ὁ τοῦτο παθὼν ἑκουσίως; εἰ μὲν γὰρ, ὡς αὐτοί φασιν, ἡ τοῦ δούλου μορφὴ, ἤτοι * ὁ ἐκ σπέρματος τοῦ Δαυὶδ, πῶς, ἢ τίνα κεκένωται τρόπον, εἰ προσελήφθη παρὰ Θεοῦ; εἰ δὲ αὐτὸς ὁ ἐν μορφῇ, καὶ ἰσότητι τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς ὑπάρχων λόγος ἑαυτὸν κενῶσαι λέγεται, πῶς δὴ πάλιν, ἢ τίνα κεκένωται τρόπον, εἰ παραιτοῖτο τὴν κένωσιν; κένωσις δὲ τῷ Θεῷ λόγῳ, παθεῖν οὐκ εἰδότι τὴν τροπὴν, τὸν δρᾶσαί τι, καὶ εἰπεῖν τῶν ἀνθρωπίνων διὰ τὴν πρὸς σάρκα συνόδον οἰκονομικήν· ἀλλ' εἰ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, κατ' οὐδένα τρόπον αὐτὸν ὁ τοῦ μυστηρίου λόγος εἰς τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀδικήσειεν ἄν. μεμένηκε γὰρ ὃ ἦν καὶ ἐν ἀνθρωπότητι * καθηγμένος διὰ τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν, καὶ ζωήν. οὐκοῦν οὐ προσώποις δυσὶν, ἀλλ' ὡς ἑνὶ Χριστῷ, καὶ υἱῷ, καὶ Θεῷ, τάς τε εὐαγγελικὰς, καὶ τὰς τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀναθήσομεν φωνὰς, οὔτε τὴν θείαν * τοῦ κυρίου κατασμικρύνοντες φύσιν τε, καὶ δόξαν διὰ τὰ ἀνθρώπινα, οὔτε μὴν * ἀρνούμενοι τὴν οἰκονομίαν, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενέσθαι * σπουδάζοντες τὴν δι' ἡμᾶς ἐνανθρώπησιν.

A descendit, & dat vitam mundo; & insuper ipse sit virtutum dominus? Verum, ut credatur secundum veritatem factus homo, appropriavit sibi humana, in bonis suæ naturæ mansionem stabilem habens, & indivulse retinens ea, in quibus semper erat, & est, & erit. Jam qui revelationem datam esse dicit formæ servi ab inhabitante Deo, eamque mensuratam, is Emmanuelem prophetam nobis facit, deiferumque hominem, atque aliud nihil. Porro putat, se acutum quiddam & inexpugnabile dicere: Nam si Dei Verbum est, inquit, qui clamavit: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*; primum quidem discordat a B Patre, nec recte deprecatur, ne bibat calicem, & quidem, inquit, non ignorans, mundo salutem allaturam passionem suam. Itaque vicissim audiet & a nobis, qui tam adulterinis cogitationibus natat: Ergo quoniam tibi videtur a Deo verbo tales voces amovendas esse, solique servi formæ adaptandas, nonne in duos iterum Filios unum partiris? Et quis hoc sapientum perspicue non cognoscet? Nam dicet fortasse quispiam, tuas, heus tu, sequens cogitationes, quia nec credibile, nec rationi consentaneum, ut forma servi passionem declinet, & cum Patre, imo & inhabitante verbo dissidere videatur. Sciebat enim, opi- C nor, passionem suam omnibus qui sub cœlo sunt, salutarem, & iis quos mors vicerat, vitæ conciliatricem fore. Oportebat sane, inquit, videri etiam metu superiorem, divinosque nutus sequi paratum. Age, num igitur non te sentis temere nugatum? quænam est talis sententiarum inepta levitas? Ego vero quod parva quidem sint omnia humana verbo ex Deo nato, absque ulla mora dixerim. Quæro autem, cujus fuisse putetur exinanitio, & quis hanc voluntarie tulerit. Nam si, quemadmodum illi dicunt, forma servi, sive qui est ex semine David; quomodo, vel quo pacto exinanitus est, si a Deo assumptus est? Si D autem ipsum Verbum, quod in forma & æqualitate Dei & Patris existit, seipsum exinanivisse dicitur; quomodo rursus, vel quo pacto exinanitum est, si vitabat exinanitionem? Exinanitio autem Deo Verbo, quod versionem & passionem nescit, est facere & dicere quiddam humanum, propter dispensativum ad carnem concursum. Tametsi autem factus sit homo, nullo modo sacramenti ratio naturam ejus læsit: mansit enim quod erat, etiam in humanitatem sese demittens propter mundi salutem ac vitam. Ea propter non in duas personas, sed tanquam in unum Christum & Filium, & Deum, evangelicas & san- E ctorum apostolorum referentes voces, neque divinam ejus imminuimus naturam & gloriam propter humana, neque dispensationem negamus, sed propter nos factam esse ipsius Verbi incarnationem credimus.

Ἀναθεματισμὸς ε'.

Εἴ τις τολμᾷ λέγειν θεοφόρον ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν, * καὶ υἱὸν ἕνα, καὶ φύσει, καθὸ γέγονε σὰρξ

Anathematismus V.

Si quis dicere audet, Christum hominem deiferum, ac non potius verum Deum esse; utpote unicum ac naturalem Filium; qua-

Hebr. 2. quatenus nimirum Verbum caro factum carni & sanguini perinde ac nos communicavit; anathema sit.

Theodoreti reprehensio.

Participem fuisse, sicut nos, sanguinis & carnis & animæ immortalis Deum Verbum propter unionem cum istis dicimus; carnem autem Deum verbum conversione quadam factum esse, non solum non dicimus, sed & eos qui dicunt, impietatis accusamus. Pugnare enim hoc & cum ipsis dictis videtur. Nam si conversum est verbum in carnem, non communicavit nobiscum carni & sanguini: si vero communicavit carni & sanguini, ut alius præter hæc communicavit: si autem aliud quiddam præter ipsum est caro, non ipsum in carnem est versum. Igitur communicationis nomine utentes, sicut unum quidem Filium adoramus & eum qui assumpsit, & id quod assumptum est: naturarum autem differentiam agnoscimus, & deiferum hominem, sicut a multis sanctis patribus dictus est, non devitamus: quorum unus magnus ille Basilius in sermone de sancto Spiritu ad Amphilochium hoc usus est nomine & in explanatione quinquagesimi noni psalmi. Vocamus autem deiferum hominem, non quod particularem quamdam divinam gratiam acceperit, sed quod omnem unitam habeat Filii deitatem. Hoc enim interpretans beatus Paulus dicebat: *Videte ne quis vos deprædetur per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa hujus mundi, & non secundum Christum: quia in ipso inhabitat omnis plenitudo deitatis corporaliter.*

Coloss. 2. 8.

Cyrilli defensio.

Iterum etiam in hoc loco quam inaniter nugetur, ostendere facillimum est. Dicimus enim nos, non debere ab aliquo deiferum hominem nominari Christum, ut non sicut unus sanctorum intelligatur; sed magis Deum verum illud verbum Dei, quod factum est homo, & incarnatum est. Perstringit autem ille iterum ea quæ recte dicta sunt variisque modis prodigiose & false loquitur. Inquit autem, quod nos dicamus Verbum Dei conversum esse in naturam carnis, & rationes eruit, quibus ostendere studuit, Verbum Dei non esse convertibile. Ego vero id quod sæpissime dixi, hoc nunc quoque necessario dicam: Cum nemo sit qui dicat, divinam incorruptibilemque verbi naturam in carnem terrenam transformatam, omnibus autem uno consensu inconvertibilem esse testantibus, desinite supervacaneos perferre labores, ut eos qui minime decepti sunt, certiores faciatis quod Verbum Dei secundum naturam sit inconvertibile & immutabile. Quis enim ita stupidus & insanus est, ut tam turpia, & ab ipsis forte insipientibus respuenda, sentire & dicere velit? Obstupesco autem, quod cum ubique Deum esse Emmanuelem affirmet, in his deprehenditur illi propheticam mensuram tribuere. Hominem enim deiferum eum esse dicit, ut

A ὁ λόγος, καὶ κεκοινώνηκε παραπλησίως ἡμῖν αἵματος, καὶ σαρκός· ἀνάθεμα ἔστω. Ἑβρ. 2.

Θεοδωρήτου ἀνατροπή.

Κεκοινωνηκέναι ἡμῖν παραπλησίως αἵματος, καὶ σαρκὸς, καὶ ψυχῆς ἀθανάτου τὸν Θεὸν λόγον διὰ τὴν ἕνωσιν τὴν πρὸς ταῦτα φαμέν. σάρκα δὲ τὸν Θεὸν λόγον τροπῇ τινι γεγενῆσθαι, οὐ μόνον οὐ λέγομεν ἀλλὰ καὶ τοὺς λέγοντας ἀσεβείας γραφόμεθα. ἐναντίον δὲ τοῦτο καὶ * αὐτοῖς τοῖς εἰρημένοις ἐστὶν ἰδεῖν. εἰ γὰρ ἐτράπη ὁ λόγος εἰς σάρκα, οὐ κεκοινώνηκεν ἡμῖν σαρκὸς, καὶ αἵματος· εἰ δὲ σαρκὸς, καὶ αἵματος κεκοινώνηκεν, ὡς ἄλλος παρὰ * ταῦτα κεκοινώνηκεν· εἰ δὲ ἄλλοτι παρ' αὐτὸν ἡ σὰρξ, οὐκ αὐτὸς ἐτράπη εἰς σάρκα. ἀκοῦν τῷ τῆς κοινωνίας ὀνόματι χρώμενοι, ὡς ἕνα μὲν υἱὸν προσκυνοῦμεν τὸν λαβόντα, καὶ τὸ ληφθέν. τῶν δὲ φύσεων τὴν διαφορὰν γνωρίζομεν, καὶ τὸν θεοφόρον δὲ ἄνθρωπον ὡς πολλοῖς τῶν ἁγίων πατέρων εἰρημένον, οὐ παραιτούμεθα· ὧν εἷς ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος λόγῳ, τούτῳ χρησάμενος τῷ ὀνόματι, καὶ ἐν τῇ τοῦ πεντηκοστοῦ ἐννάτου ψαλμοῦ ἑρμηνείᾳ· καλοῦμεν δὲ θεοφόρον ἄνθρωπον, οὐχ ὡς μερικήν τινα θείαν χάριν δεξάμενον, ἀλλ' ὡς πᾶσαν ἡνωμένην ἔχοντα τοῦ υἱοῦ τὴν θεότητα. τοῦτο γὰρ ὁ μακάριος ἑρμηνεύων ἔλεγε Παῦλος· βλέπετε, μή τις * ὁ συλαγωγῶν ὑμᾶς διὰ τῆς φιλοσοφίας, καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς.

* αὐτοῖς εἰρημένοις.

* αὐτὰ ταῦτα

** ἔσται ὁ Κολασ. 2. 8.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Κἂν ταῦθα δὲ πάλιν εἰκαιομυθοῦντα δεικνύειν, χαλεπὸν οὐδέν. φαμὲν γὰρ ἡμεῖς τὸ μὴ χρῆναι πρός τινος θεοφόρον ἄνθρωπον ὀνομάζεσθαι τὸν Χριστὸν, ἵνα μὴ καθ' ἕνα τῶν ἁγίων νοοῖτο, Θεὸν δὲ μᾶλλον ἀληθινὸν ἐνανθρωπίσαντα, καὶ σεσαρκωμένον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον. ἐπιπλήττει δὲ πάλιν οὑτοσὶ τοῖς ὀρθῶς εἰρημένοις, καὶ ποικίλως τερατεύεται, καὶ ψευδηγορεῖ· φησὶ γὰρ ἡμᾶς εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν παρατετράφθαι λέγειν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, καὶ λογισμοὺς * ἀνορύττει, δι' ὧν ἀποφαίνειν ἐσπούδακεν, ὡς οὐκ ἂν εἴη * ἄτρεπτος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος. ὃ δὲ δὴ πλειστάκις ἔφην, τοῦτο καὶ νῦν ἀναγκαίως ἐρῶ· οὐδενὸς εἰς σάρκα τὴν * ὑπὸ γῆς μεταπεποιῆσθαι λέγοντος τὴν θείαν τε, καὶ ἀκήρατον τοῦ λόγου φύσιν, ἄτρεπτον δὲ ἁπάντων ὁμολογούντων αὐτὴν, παύσασθε πόνους * δαπανῶντες κενοὺς, εἴς γε τὸ χρῆναι πληροφορεῖν τοὺς οὐδαμόθεν ἠπατημένους, ὅτι καὶ ἄτρεπτος κατὰ φύσιν, καὶ ἀναλλοίωτός ἐστιν ὁ Θεὸς λόγος. τίς γὰρ οὕτως ἀπόπληκτος, ἢ παράφρων ἐστὶν, ὡς τὰ οὕτως αἰσχρὰ, καὶ αὐτοῖς τάχα τοῖς ἀνοήτοις ἀπόβλητα, φρονεῖν ἑλέσθαι, καὶ λέγειν; καταπέπληγμαι δὲ, ὅτι καί τοι διαβεβαιούμενος πανταχῇ θεὸν εἶναι τὸν Ἐμμανουὴλ, * προφητικῶς αὐτῷ μέτρον ἐκνενεμηκὼς ἐν τούτοις εὑρίσκεται· ἄνθρωπον γὰρ εἶναί φησι θεοφόρον αὐτὸν, ἵν' ὁρῷτο καθ' ἡμᾶς, τοὺς ἔναυλον ἔχοντας διὰ τοῦ

* ἀποφαίνει, ὧν ἀνορύττειν ἐσπούδακεν.

* τρεπτός.

* ἀπό.

* διαπονοῦντες καινούς.

* προφητικόν

ἁγίου

ἁγίῳ πνεύματι τὸν ἓν πᾶσι ὅλων Θεὸν . κατοικεῖ γὰρ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, καὶ ἐσμὲν ναοὶ Θεοῦ ζῶντος . ἔστι δὲ καὶ ταυτὸν ἄνθρωπον εἰπεῖν γενέσθαι τὸν λόγον , καὶ Θεὸν ἐν ἀνθρώπῳ κατοικῆσαι νομίζειν . εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἀληθὴς ἡ τοῦ μακαρίου Παύλου φωνή . ὅτι ἐν αὐτῷ ηὐδόκησε κατοικῆσαι πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς , * τετέσιν , κατ᾽ ἐνέργειαν . ἀλλ᾽ οὖν ἕνα φησὶν εἶναι [Θεὸν τὸν πατέρα , καὶ ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν , διὰ παντὸς . φαίη δ᾽ ἄν τις , καὶ ἐν ἀνθρώπῳ κατοικεῖν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ . καὶ γοῦν γέγραπται περὶ τινῶν . τοὺς δὲ κατοικοῦντας οἰκίας πηλίνας , ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἐσμέν · ἀλλ᾽ οὖν εἷς νοεῖται , καὶ ἔστι κατὰ συνθεσιν ἄνθρωπος ἀπό τε σαρκὸς , καὶ τῆς ἐν αὐτῇ κατοικούσης ψυχῆς νοερᾶς . τί τοίνυν διακυκῶν οὐ παύεται τὸν ὀρθόν τε , καὶ ἀδιάστροφον τῆς πίστεως λόγον ; ποτὲ μὲν γὰρ ἕνα φησὶ Χριστὸν , καὶ υἱὸν , καὶ κύριον , τὸν αὐτὸν θεόν τε ὁμοῦ , καὶ ἄνθρωπον . ποτὲ δὲ τοῖς ἓν πᾶσι προφήταις ἐνίησι μέτροις , θεοφόρον ἄνθρωπον ὀνομάζων αὐτόν . ἠγνόηκε δὲ τάχα που καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐν ἴσῳ τιθεὶς , εἴπερ ἔστιν ὁ Θεὸς ἀληθῶς , ναὸς δὲ μᾶλλον , ὡς ἐνοικοῦντος αὐτῷ τοῦ λόγου , καθὰ καὶ ἐν ἡμῖν . ἀλλ᾽ οὐχ᾽ ὧδε ταῦτα ἔχειν ἡ θεόπνευστος ἔφη γραφή . γέγονε γὰρ σὰρξ ὁ λόγος , καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν , ἵνα μή τις οἴηται κατὰ τροπὴν , καὶ μετάσασιν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μεταπεποιῆσθαι φύσιν . ὁ δὲ γεγονὼς σὰρξ , ἦγουν ἄνθρωπος , οὐκ ἄνθρωπος θεοφόρος ἐστὶ , Θεὸς δὲ μᾶλλον εἰς ἐθελούσιον κένωσιν καθεὶς ἑαυτὸν , καὶ ἰδίαν ποιησάμενος σάρκα τὴν ἐκ γυναικός . σάρκα δὲ , οὐκ ἄψυχον , οὐδὲ ἄνουν , ἀλλ᾽ ἐμψυχόντε , καὶ νοεράν . μεμνήμεθα δὲ καὶ ναὸν ὀνομάσαντος τὸ ἴδιον σῶμα · πλὴν κατ᾽ ἐπικλησιν ἐποιήσατο τὴν ἐνοίκησιν , καθὰ καὶ ἐν ἡμῖν διὰ τοῦ πνεύματος , ἀλλ᾽ εἷς καθ᾽ ἕνωσιν νοεῖται Χριστὸς , καὶ υἱὸς , καὶ κύριος .

videatur similis nobis, qui per sanctum Spiritum Deum omnium habemus in nobis habitantem. Habitat enim in cordibus nostris, & sumus templa Dei viventis. Neque idem fuerit dicere, Verbum factum esse hominem, & putare Deum habitare in homine. Nam etiamsi vera est beati Pauli vox, quod *complacuit in ipso habitare omnem plenitudinem deitatis corporaliter*, id est, non per habitudinem; attamen unum inquit esse Deum Patrem & unum dominum Jesum Christum, per quem omnia. Præterea dixerit aliquis, etiam in homine habitare spiritum ejus: unde & de nonnullis scriptum est: *Eos autem qui inhabitant domos luteas*; ex quibus & ipsi de eodem luto sumus: & tamen unus intelligitur & est secundum constitutionem homo, ex carne & rationali anima illam inhabitante. Quare igitur non cessat rectam minimeque perversam fidei rationem conturbare? Aliquando enim unum dicit Christum & Filium, & dominum, eumdem Deum simul & hominem; aliquando vero prophetarum mensuram ei dans, deiferum hominem appellat; ignorans fortassis, quod illum nobis æqualem faciat; si quidem non est vere Deus, sed templum potius, utpote in quo habitet Deus Verbum, sicut & in nobis. Verum divina scriptura secus habet: *Verbum* enim *caro factum est*, *& habitavit in nobis*; ne quis putet secundum conversionem & transmutationem in carnis suæ transformatum esse naturam. Quod autem factum est caro, hoc est homo, non est deifer homo, sed Deus potius in exinanitionem spontaneam seipsum demittens, & suam faciens carnem, quam ex muliere accepit: carnem, inquam, neque animæ neque mentis expertem, sed animam & mentem habentem. Neque vero immemores sumus, corpus suum templum appellatum: verum non secundum habitudinem, sicut & in nobis per Spiritum sanctum, inhabitationem fecit; sed unus secundum unionem intelligitur Christus, & filius, & dominus.

Ibidem. 1. Cor. 8. 6. Job. 4. 19. Joan. 2.

Ἀναθεματισμὸς ς΄.

Εἴ τις Θεὸν , ἢ δεσπότην εἶναι λέγει τοῦ Χριστοῦ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον , καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ ὁμοῦ τε Θεὸν , καὶ ἄνθρωπον , ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ λόγου κατὰ τὰς γραφάς . ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematismus VI.

Si quis Dei Patris Verbum, Christi Deum vel dominum esse dixerit; & non potius Deum simul & hominem eumdem confessus fuerit, quatenus Verbum caro factum est, secundum scripturas; anathema sit.

Joan. 2.

Θεοδωρήτου ἀνατροπή.

Ὁ μὲν μακάριος Παῦλος τὸ ληφθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λόγου , μορφὴν δούλου προσαγορεύει · ἐπειδὴ δὲ προ τῆς ἑνώσεως ἡ λῆψις , περὶ δὲ τῆς λήψεως ὁ μακάριος διαλεγόμενος Παῦλος , μορφὴν δούλου τὴν ληφθεῖσαν προσηγόρευσε φύσιν , οὐκέτι χώραν ἔχει τῆς ἑνώσεως γενομένης τῆς δουλείας τὸ ὄνομα . εἰ γὰρ τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ὁ ἀπόστολος γράφων ἔλεγε · ὥστε οὐκ ἔτι εἶ δοῦλος , ἀλλὰ υἱός . καὶ ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς · οὐκέτι καλέσω ὑμᾶς δούλους , ἀλλὰ φίλους · πολλῷ δὴ μᾶλλον ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἡμετέρας φύσεως , * δι᾽ ἣν καὶ ἡμεῖς τοῦ τῆς

Theodoreti reprehensio.

Beatus quidem Paulus, quod assumptum est a Deo Verbo formam servi appellat: quoniam vero unionem assumptio præcessit, de assumptione autem differens idem beatus Paulus, formam servi appellavit naturam assumptam; non ultra locum habet unione facta servitutis nomen. Nam si idem apostolus scribens his qui in illum credidérant, dicebat: *Itaque jam non est servus, sed filius*: & dominus discipulis: *Jam non dicam vos servos, sed amicos*: multo magis primitiæ nostræ naturæ, per quem & nos adoptionis donum assecuti sumus, a servi

Philipp. 2. Galat. 4. 7. Joan. 15. 15.

cognominatione liberatus est. Deum igitur fatemur etiam ipsam servi formam, propter unitam ipsi Dei formam; & credimus prophetæ etiam puerum Emmanuelem appellanti, & natum puerum magni consilii angelum, ac admirabilem consiliarium, & Deum fortem, & potestatem habentem, & principem pacis, patremque futuri sæculi. Verumtamen idem propheta etiam post unionem prædicans assumpti naturam, servum appellat eum qui est ex semine Abrahæ, sic dicens: *Servus meus es tu Israel, & in te glorificabor*: & iterum: *Sic inquit dominus, qui formavit me ex utero servum sibi*: & paulo post: *Ecce dedi te in fœdus populi, in lucem gentium, ut tu sis in salutem usque ad ultimum terræ*. Quod autem formatum est ex ventre, non Deus Verbum, sed servi forma est. Non enim Deus Verbum conversus factus est caro; sed assumpsit carnem anima rationali præditam.

Isa. 7. & 9. — *Isai. 49. Ibid.* — *Isa. 42. & 49.*

A υἱοθεσίας χαρίσματος ἠξιώθημεν, τῆς τοῦ δούλου προσηγορίας * ἀπαλλαγείη ἄν. Θεὸν τοίνυν ὁμολογοῦμεν καὶ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, διὰ τὴν ἐνωθεῖσαν αὐτῇ τοῦ Θεοῦ μορφήν· καὶ πειθόμεθα τῷ προφήτῃ τῷ καὶ Ἐμμανουὴλ τὸ βρέφος προσαγορεύοντι, καὶ τὸ γεννηθὲν παιδίον μεγάλης βουλῆς ἄγγελον, καὶ θαυμαστὸν σύμβουλον, καὶ Θεὸν ἰσχυρὸν, καὶ ἐξουσιαστὴν, καὶ ἄρχοντα εἰρήνης, καὶ πατέρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ὅμως δὲ ὁ αὐτὸς προφήτης καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν κηρύττων τοῦ ληφθέντος τὴν φύσιν, δοῦλον προσαγορεύει τὸν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ, οὕτωσὶ λέγων· δοῦλός μου εἶ σὺ Ἰσραὴλ, καὶ ἐν σοὶ δοξασθήσομαι. καὶ πάλιν· οὕτω λέγει κύριος ὁ πλάσας με ἐκ B κοιλίας δοῦλον * ἑαυτοῦ· καὶ μετ' ὀλίγα. ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. τὸ δὲ πλασθὲν * ἐκ κοιλίας, οὐχ ὁ Θεὸς λόγος, ἀλλ' ἡ τοῦ δούλου μορφή. οὐ γὰρ ὁ Θεὸς λόγος τραπεὶς ἐγένετο σάρξ, ἀλλ' ἀνέλαβε σάρκα ψυχὴν ἔχουσαν νοεράν.

* ἀπηλλάγη. — Ησαΐ. 7. 14. — Ησαΐ. 9. 6. — Ησαΐ. 49. 3. — * ἑαυτῷ. — Ησαΐ. 42. 6. — * ἐν κοιλίᾳ.

Cyrilli defensio.

Sacramentum dispensationis unigeniti cum carne superiores sermones quos fecimus, nunc quoque nihilo minus communiet, ac monstrabit decentes & rationabiles, idque facile. Unigenitus enim Filius, qui est in forma Dei patris, & æquæ cum illo mensuræ per omnia, paris gloriæ, ac liber, forma servi assumpta frater appellatus est eorum, qui sub servitutis jugo erant, hoc est noster. Itaque quasi unus ex nobis didrachmum persolvit censum exigentibus, & *factus est super lege quasi homo*, qui ut Deus, legislator est: docebat autem discipulos suos quia & Filius est vere & in forma servi propter carnem, tametsi secundum naturam propriam liber sit, utpote Deus, & ex Deo. Verumtamen tanquam propriam servi formam habens propter exinanitionis mensuram, tributorum exactoribus subditus erat. Quocirca si quis dicat eum appellatum esse servum per vocem sanctorum prophetarum, nullo modo offendi decet: cognoverant enim per revelantem eis Spiritum sanctum, quia Verbum quod est ex Deo patre, factum homo, erat quidem & sic liberum, tanquam Filius, neque sic tamen mensuram sapientis exinanitionis repudiabat, configuratus nobis servitutis jugo subditis. Sic & Deum suum dicit patrem, quamvis natura Deus existeret, & ex ipso, & nullo modo gignentis eminentia minor. Cum igitur Nestorius sic scribat de Christo: Atque adeo passus pontifex misericors, non vivificator ejus qui passus est Deus: & Deum Christi Verbum Dei nominaverit, hisque adjecerit: Erat autem & ipse infans, & infantis dominus: hos illius sermones non solum indecore, sed & valde impie dictos asserimus. Nam si Deus Christi est Verbum, quod ex Deo patre est, duo utique erunt modis omnibus & indubitanter. Quomodo autem intelligatur idem infans & infantis dominus? Non igitur dicetur & suimetipsius Deus ac & dominus Emmanuel, quandoquidem ipse idem simul est Deus & homo, postquam Verbum Dei homo factum & incarnatum est. Quod au-

Hebr. 1. — *Joan. 17.* — *Joan. 20.*

Κυρίλλου ἀπολογία.

Τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ μονογενοῦς τὸ μυστήριον τοῖς πρὸς ἡμῶν γεγονόσι καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον συνασπιεῖ λόγοις, καὶ τοῦ πρέποντος οὐκ ἠμοιρηκότας καταδείξειεν ἂν αὐτοὺς καὶ μάλα ῥᾳδίως. ὁ γὰρ ὑπάρ- C χων ἐν μορφῇ τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς μονογενοῦς υἱὸς, ὁ κατὰ πᾶν ὁτιοῦν ἰσομέτρως ἔχων τῷ γεγεννηκότι, ὁ ἰσοκλεὴς, καὶ ἐλεύθερος, μορφὴν δούλου λαβὼν κεχρημάτικεν ἀδελφὸς * τῆς ὑπὸ ζυγὰ δουλείας, τουτέστιν ἡμῖν. καὶ γοῦν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν συντετέλεκε μὲν τοῖς δασμολογοῦσι τὸ δίδραχμον, καὶ γέγονεν ὑπὸ νόμον ὡς ἄνθρωπος, ὁ νομοθέτης ὡς Θεός· ἐδίδασκε δὲ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, ὅτι καὶ υἱός ἐστιν ἀληθῶς καὶ ἐν μορφῇ δούλου διὰ τὴν σάρδα. καί τοι κατὰ φύσιν ἰδίαν ἐλεύθερος ὢν, ὡς ἐκ Θεοῦ, καὶ Θεός. πλὴν ὡς ἰδίαν ἔχων τὴν τοῦ δούλου μορφὴν διὰ τὸ τῆς κενώσεως μέτρον, τοῖς τῶν τελῶν πράκτορσιν ὑπόφορος ἦν. ὥστε κἂν εἴ τις λέ- D γῃ δοῦλον αὐτὸν ὠνομάσθαι διὰ φωνῆς τῶν ἁγίων προφητῶν, κατ' οὐδένα τρόπον σκανδαλίζεσθαι πρέπει· ἤδεσαν γὰρ, ἀποκαλύπτοντος αὐτοῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι γεγονὼς ἄνθρωπος ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, ἦν μὲν καὶ οὕτως ἐλεύθερος ὡς υἱὸς, οὐκ ἀπόβλητον δὲ καὶ οὕτω τὸ τῆς εὐτεχνοῦς * ἐνώσεως ἐποιεῖτο μέτρον ἡμῖν τοῖς ὑπὸ ζυγὰ δουλείας * συμμετρούμενος. οὕτω καὶ Θεὸν ἑαυτοῦ τὸν πατέρα φησὶ, * κατὰ φύσιν Θεὸς ὑπάρχων, καὶ ἐξ αὐτοῦ, κατ' οὐδένα τρόπον τῆς τοῦ τεκόντος ὑπεροχῆς ἡττώμενος. Νεστορίου τοίνυν ὧδι γεγραφότος περὶ τοῦ Χριστοῦ· ὥστε ὁ παθὼν ἀρχιερεὺς ἐλεήμων, οὐχ ὁ ζωοποιὸς τοῦ πεπονθότος Θεός. E καὶ Θεὸν τοῦ Χριστοῦ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ὀνομάσαντος, προσθέντος δὲ τούτοις· ἦν δὲ ὁ αὐτὸς καὶ βρέφος, καὶ τοῦ βρέφους δεσπότης· οὐκ ἐν κόσμῳ γενέσθαι τῷ δέοντι, μᾶλλον δὲ καὶ δυσσεβὼς ἄγαν διαβεβαιούμεθα τοὺς λόγους αὐτοῦ· εἰ γὰρ Θεός ἐστι τοῦ Χριστοῦ ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, δύο που πάντως εἶεν ἂν * ἀναμφιλόγως· πῶς δ' ἂν νοοῖτο καὶ βρέφος ὁ αὐτὸς, καὶ τοῦ βρέφους δεσπότης; οὐκ ἂν οὖν λέγοιτο καὶ Θεὸς ἑαυτοῦ, καὶ δεσπότης ὁ Ἐμμανουὴλ, εἴπερ ἐστὶν ὁ αὐτὸς Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος, ὡς ἐναν-

θρω-

Ἑβρ. 2. — * τοῖς. — Ματθ. 17. 27. — * κενώσεως. — * συμμορφούμενος. — * καί τοι φύσει Θεός. — Ἰωάν. 20. 17. — * ἀναμφιβόλως.

ἀνθρωπίσας, καὶ σεσαρκώμενος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος. ὅτι δὲ θεότης μὲν ἑτέρωτι κατὰ φύσιν ἰδίαν ἐστὶν. ἕτερον δὲ κατὰ φύσιν ἰδίαν ἡ ἀνθρωπότης, πῶς ἂν ἐνδοιάσειε τίς; πλὴν εἷς ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός, θεότητός τε, καὶ ἀνθρωπότητος, καθ' ὑπόστασιν οἰκονομικήν.

A tem deitas aliud quiddam eſt ſecundum ſuam naturam, aliud autem ſecundum naturam ſuam humanitas, quomodo quis dubitaverit? Verumtamen unus eſt Chriſtus ex ambabus deitatis & humanitatis naturis, ſecundum difpenſationis unionem.

Ἀναθεματισμὸς ζ'.

Εἴ τίς φησιν, ὡς ἄνθρωπον ἐνεργεῖσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ λόγου τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς δόξαν περιῆφθαι, ὡς ἑτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπάρχοντι· ἀνάθεμα ἔστω

Anathematiſmus VII.

Si quis Jeſum tanquam hominem a Dei Verbo operante motum, unigenitique gloriam illi, tanquam alteri cuipiam ab ipſo Verbo, adveniſſe dixerit; anathema ſit. *Joan.* 2. 19

Θεοδωρήτου ἀνατροπή.

Theodoreti reprehenſio.

B

Εἰ θνητὴ τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις. ζωὴ δὲ ὁ Θεὸς λόγος, καὶ ζωοποιός, ἀνέστησε δὲ τὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων λυθέντα ναὸν, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνήγαγε, πῶς οὐ δεδόξασται ἡ τοῦ δούλου μορφὴ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς; εἰ γὰρ θνητὴ ὑπάρχουσα * καὶ κατὰ φύσιν, ἀθάνατος γέγονε διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἕνωσιν, ἔλαβεν ὃ μὴ εἶχεν· ὃ δὲ μὴ εἶχε λαβοῦσα, καὶ δοξασθεῖσα, παρὰ τοῦ δεδωκότος δεδόξασται. διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος βοᾷ. κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Si mortalis eſt humana natura, Deus autem Verbum cum ſit vita & vivificans, ſuſcitavit templum a Judæis ſolutum, & in cœlos evexit, quo pacto forma ſervi per formam Dei glorificata non eſt? Si enim cum natura ſit mortalis, facta eſt immortalis propter unionem cum Deo Verbo, accepit quod non habebat; ſi autem quod non habebat accepit, & glorificata eſt, ab eo qui dedit glorificata eſt. Idcirco & apoſtolus clamat: *Secundum operationem potentiæ virtutis ejus, quam operatus eſt in Chriſto, ſuſcitans illum ex mortuis.* Joan. 2. 19. Ephes. 1. 19.

* ἐν. παρέλαβεν τὸ, καὶ.

Κυρίλλου ἀπολογία.

C

Cyrilli defenſio

Οἱ Χριστὸν ὀνομάζοντες, οὐχ ἕνα τινὰ τῶν καθ' ἡμᾶς * κοινῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐνανθρωπήσαντα, καὶ σεσαρκωμένον τὸν ἐκ Θεοῦ φύντα λόγον τοῖς ἀκροωμένοις κατασημαίνουσιν· ὥστε κἂν εἴπερ τι τῶν θεοπρεπεστάτων ἐνεργῆσαι λέγοιτο διὰ τοῦ ἰδίου σώματος, ὀργανικῶς αὐτῷ πληρώντος τὴν ὑπουργίαν, οὐδὲν ἧττον αὐτὸς ὁ τῶν δυνάμεων κύριος Χριστὸς ὁ ἐνεργῶν ἐστιν, ὁ τὸ ἐνεργεῖν ἑτέρῳ δωρούμενος διδούς· καθάπερ ἀμέλει καὶ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ἐξουσίαν ἔδωκε κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος· ὃ γὰρ τολμῶ τι λέγειν, φησὶν, ὧν οὐ κατειργάσατο δι' ἐμοῦ Χριστὸς ἔργῳ, καὶ λόγῳ ἐν δυνάμει σημείων, καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου. χαίροντες δὲ καὶ οἱ μακάριοι μαθηταὶ προσῆλθόν ποτε λέγοντες τῷ Χριστῷ· κύριε καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου. ἐνεργῆσαι μὲν γὰρ διὰ Χριστοῦ ἐν πνεύματι τοὺς ἁγίους φαμὲν ὡς ἑτέρους ὄντας παρ' αὐτόν. οὐ μὴν οὕτω κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καὶ αὐτὸν * ἐνεργεῖσθαι τὸν Ἰησοῦν παρὰ τοῦ λόγου * ἐν πνεύματι, ὡς ἕτερον ὄντα υἱὸν παράγειν τὸν ἐκ Θεοῦ μονογενῆ· ἕνα γὰρ δέδειχεν ἡ σωσις, καὶ τὸ διαιρεῖν εἰς δύο παραιτούμεθα. εἰ γάρ καὶ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος κατὰ τὰς γραφὰς, ἀλλ' ἔστι καὶ ὅτως υἱὸς μονογενὴς καθ' ὑπόστασιν ἀληθῶς τὸν ὑπὲρ νοῦν, καὶ λόγον. αὐτὸς τοιγαροῦν ὁ εἷς τε, καὶ μόνος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὡς δὲ ὀργάνῳ τοῦ ἰδίου σώματος, ἐνήργησε τὰς θεοσημείας. καὶ οὐκ ἐνηργῆσθαί φαμεν αὐτὸν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἁγίων· ἀνόσιον γὰρ τοῦτο, καὶ ἀπηχὲς κομιδῇ. εἰ δὲ καὶ ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ἑαυτοῦ τὸ σῶμα, καθὸ καὶ ζωὴ, καὶ ζωοποιός ἐστιν, αὐτὸς ἑαυτὸν δοξάζων ὁρᾶ-

Qui Chriſtum nominant, non unum quempiam ſicut nos vulgarem hominem, ſed Verbum ex Deo natum, hominem factum & incarnatum auditoribus ſignificant: atque adeo ſi quid quod maxime Deum deceat per corpus ſuum, quòd ut organum ſibi miniſterium exhiberet, feciſſe dicatur; nihilominus ipſe virtutum dominus Chriſtus operans eſt, non concedens alteri ut poſſit operari: quemadmodum ſcilicet beatis apoſtolis poteſtatem contra ſpiritus immundos dedit, ut illos ejicerent, & curarent omnem morbum & omnem languorem in populo. Propterea beatus Paulus inquit: *Non enim audeo aliquid loqui eorum quæ per me non effecit Chriſtus verbo & factis, in virtute ſignorum & prodigiorum, in virtute Spiritus ſancti.* Gaudentes autem etiam beati diſcipuli acceſſerunt aliquando ad Chriſtum, & dicebant: *Domine, etiam dæmonia ſubjiciuntur nobis in nomine tuo.* Ad operandum enim permotos eſſe per Chriſtum in ſpiritu homines ſanctos dicimus, quod alii ab ipſo fuerint: ſe non ſic eodem modo Jeſum a Verbo in Spiritu ad operandum motum eſſe intelligimus, quaſi alius ſit Filius præter unigenitum ex Deo. Unum enim monſtravit unio, & propterea cavemus, ne in duos illum dividamus. Nam quamvis ſecundum ſcripturas Verbum caro factum ſit, attamen & ſic ſecundum veram unionem, quæ & mentem & ſermonem excedit, unigenitus Filius eſt. Itaque unus & ſolus Chriſtus Jeſus per ſuum corpus operatus eſt divina ſigna; & virtutem operandi non accepiſſe eum dicimus ſecundum ſimilitudinem ſanctorum: impium enim hoc eſſet, ac valde abſonum. Quod ſi ex mortuis corpus ſuum excitavit ſecundum quod vita eſt & vivificator, ipſe ſemetipſum clarifica- Rom. 15. 18. Luc. 10. 17. Joan. 1.

* κοινὸν ἄνθρωπον.

re perſpicitur, cum vivificam oſtenderit ſuam naturam; neque alteri cuipiam præter ſe gloriam ejus operis efficiendi largitus eſt. Itaque & ad Deum patrem, qui in cœlis
Joan 17. 5 eſt, dicebat: *Pater, clarifica me gloria quam habui antequam mundus eſſet apud te*: quamvis & Deus eſſet, & ex Deo ſecundum naturam, & gloriæ dominus. Denique quomodo quaſi gloria egens, gloriam quam ante ſæcula habuit, petit? Quia enim factus eſt homo, & per carnem ſuam *gratia*
Hebr. 2. 9. *Dei pro univerſis mortem guſtavit*, ſecundum quod dicit beatus Paulus; cavens exinde ignominiæ opprobrium, reſurrectionem prædicit, per quam quia & vivificus eſt, utpote Deus, recte cognoſcitur, & ſic a B nobis creditur. Glorificavit igitur non magis alium quempiam, ſed ſeipſum, cum unitum ſibi templum ſecundum veritatem exhibuiſſet morte præſtantius. Porro quod unitum, illi corpus neque animæ, neque mentis expers credimus, ſed animam mentemque habere, ſæpiſſime a nobis dictum eſt.

Anathematiſmus VIII.

Si quis dicere audet, hominem aſſumptum una cum Dei Verbo adorandum, & conglorificandum, & Deum, tanquam alterum cum altero, connominandum eſſe (hunc C enim intellectum particula, Cum, adjecta, perpetuo ac neceſſario affert) & non potius una adoratione Emmanuelem honorat, unamque illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum eſt caro, anathema ſit.

Theodoreti reprehenſio.

Unam quidem, ut ſæpe dixi, glorificationem domino Chriſto tribuimus, & ipſum Deum ſimul & hominem confitemur: hoc enim nos unionis docuit ratio: at naturarum proprietates dicere non vitabimus. Neque enim Deus Verbum verſionem in D carnem accepit, neque viciſſim homo amiſſo quod erat, in naturam Dei tranſmutatus eſt. Igitur utriuſque naturæ proprietates dicentes, dominum Chriſtum adoramus.

Cyrilli defenſio.

At nos, vir eximie, meliora verioraque credere aſſueti, qui ſubtiliores intellectus ad accuratam ſacramenti hujus manifeſtationem & cognitionem attingimus, ſecundum quod ſacris ſcripturis & ſanctorum patrum æquis interpretationibns videtur, non hominem aſſumptum eſſe dicimus a Deo ver- E bo, & copulatum illi ſecundum habitudinem quamdam extrinſecus excogitatam, ſed hominem potius eum factum eſſe definimus; & hanc ob cauſam excidiſſe a pietate dogmatum eos, qui audent dicere aſſumptum eſſe & aſſetere hominem adorandum cum Filio Dei, ut alterum cum altero. Nam ſi quidem ipſe Deus ſimul & homo, & adoratur ſicut unus adoratione una, & non coadoratur & ſimul appellatur Deus: ne Emmanuel credatur eſſe homo

A τιε, ζωοποιὸν ἀποφήνας τὸν ἑαυτοῦ φύσιν, καὶ οὐχ ἑτέρῳ τινὶ παρ' ἑαυτὸν τὸν ἐπὶ * τοῦτο χαρίσασθαι δόξαν. καὶ γοῦν ἔφασκε πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα, καὶ Θεὸν· πάτερ δόξασόν με τῇ δόξῃ, ἣν εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. καὶ τοι καὶ Θεός ἐστι, καὶ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν, καὶ τῆς δόξης κύριος. εἶτα πῶς ὡς δόξης ἐπιδεὴς τὸν προκόσμιον αὐτῷ δόξαν αἰτεῖ; ἐπειδὴ γὰρ γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ διὰ τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου, καθά φησιν ὁ μακάριος Παῦλος, τῆς ἐντεῦθεν ἀδοξίας τὸν ὀνειδισμὸν παραιτούμενος, προαναφωνεῖ τὴν ἀνάστασιν. δι' ἣν, ὅτε καὶ ζωή, καὶ ζωοποιός ἐστιν ὡς Θεός, εὖ μάλα διαγινώσκεται. οὕτω πρὸς ἡμῶν πιστεύεται. ἐδόξασε τοίνυν οὐχ ἕτερον τινα μᾶλλον, ἀλλ' ἑαυτὸν, θανάτου κρείττονα τὸν ἐνοθέντα αὐτῷ κατὰ ἀλήθειαν ἀποφήνας υἱόν· ὅτι δὲ τὸ ἐνωθὲν αὐτῷ σῶμα οὐκ ἄψυχον, οὐδὲ ἄνουν εἶναι πιστεύομεν, ἀλλ' ἔμψυχόν τε καὶ ἔννουν, πλείοσιν εἰρήκαμεν. Ἑβρ. 2. 9.

Ἀναθεματισμὸς ἡ.

Εἴ τις τολμᾷ λέγειν τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συγχρηματίζειν Θεόν, ὡς ἕτερον ἑτέρῳ· τὸ γὰρ, σύν, ἀεὶ προσδέεσθαι τοῦτο νοεῖν ἀναγκάσει· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μιᾷ προσκυνήσει τιμῇ τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ μίαν αὐτῷ τὴν ὁμολογίαν * συνάπτει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος· ἀνάθεμα ἔστω. * ἁπλῶς.

Θεοδωρήτου ἀνατροπή.

Μίαν μὲν, ὡς πολλάκις ἔφην, τὴν δοξολογίαν προσφέρομεν τῷ δεσπότῃ Χριστῷ· καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον ὁμολογοῦμεν. τοῦτο γὰρ ἡμᾶς ὁ τῆς ἑνώσεως ἐδίδαξε λόγος. τὰς δὲ φύσεων τὰς ἰδιότητας οὐ παραιτησόμεθα λέγειν. οὔτε γὰρ ὁ Θεὸς λόγος τὴν εἰς σάρκα τροπὴν ἐδέξατο, οὔτε πάλιν ὁ ἄνθρωπος ἀπώλεσε μὲν ὃ ἦν, εἰς δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν μεταβλήθη. οὐκοῦν ἑκατέρας φύσεως τὰ ἴδια λέγοντες, τὸν δεσπότην προσκυνοῦμεν Χριστόν.

Κυρίλλου ἀπολογία.

Ἡμεῖς δὲ, ὦ τὰν, οἱ τὰ ἀμείνω τε καὶ * ἀληθέστερα φρονεῖν εἰωθότες, καὶ ἐχνοτέρων ἐννοιῶν ἀπτόμενοι πρὸς τὴν τοῦ μυστηρίου διασάφησίν τε, καὶ εἴδησιν ἀκριβῆ, καὶ κατάγε τὸ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι δοκοῦν, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἐπιεικείαις, οὐκ ἄνθρωπον ἀνειλῆφθαί φαμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ λόγου, συνῆφθαί τε κατὰ σχέσιν αὐτῷ τὴν θύραθεν ἐπινοουμένην. ἄνθρωπον δὲ μᾶλλον αὐτὸν γενέσθαι διοριζόμεθα. ταύτης τε ἕνεκα τῆς αἰτίας τῆς τῶν δυσσεβείας δογμάτων ἐξεσηκέναι φαμὲν τοὺς τολμῶντας λέγειν τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον· χρῆναί τε διαβεβαιουμένους αὐτὸν, ὡς ἕτερον ἑτέρῳ συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ. εἰ γάρ ἐστιν ὁ αὐτὸς Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος, προσκυνεῖται μᾶλλον ὡς εἷς προσκυνήσει μιᾷ, οὐχὶ συμπροσκυνεῖται, καὶ συγχρηματίζει

* ἀληθέστερα.

ζει Θεός. ἵνα μὴ ἄνθρωπος ἁπλῶς εἶναι πιστεύητε, κοινός τε καὶ καθ' ὑμᾶς ὁ Ἐμμανουὴλ, θείας τε δόξης μετεχήκως κατὰ χάριν. ὁμολογῆτε δὲ μᾶλλον Θεὸς ἐν σαρκὶ δι' ἡμᾶς, ἤτοι κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος γεγονώς. ἢ μετασάσει φύσεως τῇ κατὰ ἀλλοίωσιν, καὶ ξόπλῳ, ἀλλ' ἑνώσεως οἰκονομίᾳ.

A simpliciter & communis ſicut nos, & per gratiam divinæ gloriæ particeps; ſed confiteamur illum potius Deum in carne propter nos, id eſt, vere hominem factum, non mutatione naturæ ſecundum alterationem & verſionem, ſed unionis diſpenſatione.

Ἀναθεματισμὸς Θ'.

Anathematiſmus IX.

διοχέσθαι

Εἴ τίς φησι, τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν * δοξάζεσθαι παρὰ τὸ πνεύματος, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χρώμενον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν δύνασθαι κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ τὸ πληροῦν εἰς ἀνθρώπους τὰς θεοσημείας, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμα φησι, δι' οὗ καὶ ἐνήργησε τὰς θεοσημείας· ἀνάθεμα ἔστω.

Si quis unum dominum Jeſum Chriſtum a Spiritu clarificatum dixerit, propria virtute ipſius, tanquam aliena utentem; ac vim & efficaciam ab eodem accepiſſe, qua contra immundos ſpiritus operaretur, & divina inter homines miracula patraret, ac non potius ipſum Spiritum, per quem divina ſigna edidit, illius proprium eſſe confeſſus fuerit, anathema ſit.

Θεοδωρήτου ἀναζοπή.

Theodoreti reprehenſio.

Ἐνταῦθα σαφῶς οἱ τὰς νῦν δυσσεβοῦντας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάλαι γεγυμνωμένους κήρυκας τῆς ἀληθείας, καὶ αὐτοὺς τοὺς τῶν θείων εὐαγγελίων συγγραφέας, καὶ τὸν τῶν ἱερῶν ἀποστόλων χορὸν, καὶ πρὸς τούτοις Γαβριὴλ τὸν ἀρχάγγελον ἀναθεματίζειν ἐτόλμησε. * πρῶτος γὰρ κατὰ σάρκα Χριστὸν ἐκ πνεύματος ἁγίου γεγεννῆσθαι πρῶτος ἐκεῖνος καὶ πρὸ τῆς συλλήψεως ἐκήρυξε, καὶ μνηστεῦσαι τὸν Ἰωσὴφ ἐδίδαξε. πρὸς μνηστεῦσαι τὴν Μαρίαν ἐρωτῶσαν· πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; λέγων· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ· πρὸς δὲ τὸν Ἰωσήφ· μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκα σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου· καὶ ὁ εὐαγγελιστής. μνηστευθείσης δὲ, φησὶ, τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσὴφ, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαβὼν τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, ἡνοιξε ἀναγνοὺς τὸ χωρίον, ἐν ᾧ λέγει· πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με, καὶ τὰ ἑξῆς, ἐπήγαγε σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν· τοῦτο δὲ καὶ ὁ μακάριος Πέτρος ἐλέγχόμενος πρὸς Ἰουδαίους ἔφη· Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ, ὃν ἔχρισεν ὁ Θεὸς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· καὶ Ἡσαΐας δὲ πρὸ πολλῶν γενεῶν τοιαῦτα προεθέσπισεν· ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται, καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας, καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως, καὶ εὐσεβείας, καὶ πνεῦμα φόβου Θεοῦ ἐμπλήσει αὐτόν· καὶ πάλιν· ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ἡρετισάμην, ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν ηὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμα μου ἐπ' αὐτὸν· κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει· τοιγαροῦν τὴν μαρτυρίαν καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν * οἰκείοις συγγράμμασι τέθεικε· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔφη· εἰ δὲ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἄρα ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ Ἰωάννης· ὁ ἀποστειλάς με. φησὶ, βαπτίζειν ἐν ὕδατι, αὐτός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον, καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. * ὁ γὰρ προ- * ὁ τοίνυν προφήτας μόνον, καὶ ἀποστόλους, οὐδὲ Γα-

Si quis unum dominum Jeſum Chriſtum a Spiritu clarificatum dixerit, propria virtute ipſius, tanquam aliena utentem; ac vim & efficaciam ab eodem accepiſſe, qua contra immundos ſpiritus operaretur, & divina inter homines miracula patraret, ac non potius ipſum Spiritum, per quem divina ſigna edidit, illius proprium eſſe confeſſus fuerit, anathema ſit.

Hic manifeſte anathematizare præſumpſit non eos modo qui nunc pie ſentiunt, ſed & eos qui olim veritatis fuere præcones, atque adeo ipſos evangeliorum ſcriptores, ſanctorumque apoſtolorum chorum, & Gabrielem archangelum. Primus enim ille Chriſtum qui ſecundum carnem eſt ex Spiritu ſancto natum eſſe, idque ante conceptionem prædicavit, & poſt conceptionem ipſum Joſeph docuit; Mariæ quidem roganti: *Quomodo erit mihi hoc, quoniam virum non cognoſco?* dicens: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te; & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: ideoque & quod naſcetur ſanctum, vocabitur Filius Dei*: ad Joſeph autem inquit: *Ne timeas accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum eſt, ex Spiritu ſancto eſt*: & evangeliſta: *Cum eſſet*, inquit, *deſponſata mater ejus Maria Joſeph, inventa eſt in utero habens de Spiritu ſancto.* Quin & ipſe dominus ingreſſus in ſynagogam Judæorum, acceptoque propheta Iſaia, cum locum legiſſet, in quo dicit: *Spiritus domini ſuper me, eo quod unxit me*, & cetera; ſubjunxit: *Hodie completa eſt ſcriptura iſta in auribus veſtris.* Beatus etiam Petrus loquens cum Judæis hoc teſtatur, dicens: *Jeſum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu ſancto.* Sed & Iſaias ante multas generationes talia oracula prodidit: *Egredietur virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet; & requieſcet ſuper eum Spiritus Dei, ſpiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilii & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis; & ſpiritus timoris Dei implebit eum*, & iterum: *Ecce puer meus, quem elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meæ; ponam ſpiritum meum ſuper eum; judicium gentibus proferet.* Hoc autem teſtimonium & evangeliſta in ſuis conſcriptionibus poſuit. Sed & ipſe quoque dominus in evangellis ad Judæos ait: *Si autem in Spiritu Dei ego ejicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei*: & Joannes: *Qui miſit me*, inquit, *baptizare in aqua, ipſe mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, ipſe eſt qui baptizat in Spiritu ſancto.* Non itaque prophetas ſolum & apoſtolos, neque Gabrielem archangelum ſolum iſte ſacrorum dogmatum ſubtilis

Act. 1. 34. — Matth. 1. 20. — Act. 9. 18. Iſai. 61. — Luc. 1. — Matth. 1. — Ibid. — Luc. 4. ex Iſa. 6. — Act. 10. — Iſa. 11. — Iſa. 42. — Matth. 3. — Luc. 11. — Joan. 1.

lis examinator anathematizavit, sed in ipsum quoque salvatorem omnium blasphemiam extendit. Ostendimus enim & ipsum dominum, nunc quidem Judæis post lectionem illam: *Spiritus domini super me, propter quod unxit me*; dixisse; *Hodie scriptura hæc completa est in auribus vestris:* nunc autem ad eos qui dicebant, in Beelzebub eum ejicere dæmonia, dicere se in Spiritu Dei ejicere dæmones. Non autem dicimus, Deum Verbum patri consubstantialem & coæternum a Spiritu sancto formatum esse & unitum; sed illam in novissimo dierum humanam ab eo assumptam naturam. Proprium autem Spiritum Filii, si quidem ut ejusdem cum eo naturæ, & ex patre procedentem dixit, simul confitebimur, & tanquam piam suscipiemus vocem. Si vero tanquam ex Filio, aut per Filium existentiam habeat, hoc ut blasphemiam & impium rejiciemus. Credimus enim domino dicenti: *Spiritus qui ex patre procedit:* sed & sacratissimo Paulo dicenti similiter: *Nos autem non spiritum mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo patre est.*

Luc. 4. Luc. 1. 11. Joan. 15. 1. Cor. 2.

Cyrilli defensio.

Jam dixi, quod Nestorii nugis seu blasphemiis, & ejus dictis admodum temerariis virtus capitulorum repugnat. Illo namque dicente de Spiritu sancto: Is qui tantam Christo gloriam contulit, qui eum dæmonibus fecit terribilem, donavitque ei ad cœlos ascensionem.) & tanquam de aliquo secundum nos homine communi hæc deblaterante, factus est necessario anathematismus, non adversus eos qui dicunt clarificatum a Spiritu sancto Jesum, hoc est, inhumanatum Dei Verbum; sed potius contra illos, qui impudenter eum virtute per Spiritum tanquam aliena usum dicunt. Meminimus enim eum aperte dixisse de sancto Spiritu: *Ille me clarificabit.* Novimus ad hæc sancti Spiritus operatione conterentem nequissimas immundasque virtutes: sed non ita dicimus eum, sicut unumquemque scilicet sanctorum, virtute Spiritus sancti tanquam aliena usum. Erat enim & est ejus Spiritus, sicuti certe & patris. Et hoc nobis bene satis explanabit divinus Paulus scribens: *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem non estis in carne, sed in spiritu: si tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Procedit enim ex Deo & patre Spiritus sanctus secundum salvatoris vocem; sed non est alienus a Filio: omnia enim habet cum patre, & hoc ipse edocuit, dicens de Spiritu sancto: *Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi vobis, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis.* Ergo clarificavit quidem Jesum Spiritus sanctus admirabilia * operantem, verumtamen ut spiritus ejus, & non aliena virtus, & eo præstantior, secundum quod intelligitur Deus. Non blasphemavimus igitur in sanctos angelos, nec in prophetas, sicut dicere præsumpsit qui solummodo accusare novit. Quia vero propositum ejus & sociorum est, ut unum in duos Christos dividant, & il-

Joan. 17. Rom. 8. Joan. 15. Joan. 16.

* operans, *Interpres autem legisse videtur conjunctim, ἐνεργοῦντα παράδοξα*

A βριὴλ τὸν ἀρχάγγελον ἀνεθεμάτισε μόνον ὁ ἀκριβὴς τῶν θείων δογμάτων ἐξεταστὴς· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σωτῆρα τῶν ὅλων τὴν βλασφημίαν ἐξέτεινεν. ἐδείξαμεν γὰρ καὶ αὐτὸν τὸν κύριον, νῦν μὲν τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ· πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με, φήσαντα· σήμερον ἡ γραφὴ αὕτη ἐπληρώθη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν· νῦν δὲ πρὸς τοὺς εἰπόντας, ἐν Βεελζεβοὺλ αὐτὸν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, εἰρηκότα ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλειν τοὺς δαίμονας. διαπλασθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ χρισθῆναι οὐ τὸν Θεὸν λόγον φαμὲν, τὸν τῷ πατρὶ ὁμοούσιον, καὶ συναΐδιον. ἀλλὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ὑπ' αὐτοῦ ληφθεῖσαν ἀνθρωπείαν φύσιν. ἴδιον B δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, εἰ μὲν ὡς ὁμοφυὲς, καὶ ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον ἔφη, * συνομολογήσομεν, καὶ ὡς εὐτεβῆ * δεξόμεθα τὴν φωνήν. εἰ δ' ὡς ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχον, ὡς βλάσφημον τοῦτο, καὶ ὡς δυσσεβὲς ἀπορρίψομεν. πιστεύσομεν γὰρ τῷ κυρίῳ λέγοντι· τὸ πνεῦμα, ὃ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται· καὶ τῷ θειοτάτῳ δὲ Παύλῳ ὁμοίως φάσκοντ.· ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ*.

Λουκ. 4. 18. Λουκ. 11. 19. * συνομολογήσομεν, * δεξώμεθα. Ἰωάν. 15. 16. 1. Κορίν. 2. 11. * πατρός.

Κυρίλλου ἀπολογία.

Φθάσας ἔφην, ὅτι τοῖς Νεστορίου βατταρισμοῖς, ἤγουν δυσφημίαις, καὶ τοῖς ἄγαν ἀτημελῶς εἰρημένοις, ἡ τῶν κεφαλαίων μάχεται δύναμις. ἐκείνου γὰρ λέγοντος περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· τοῦτο δὴ τὸ τηλικαύτην τῷ Χριστῷ χαρισάμενον δόξαν, τὸ δαίμοσιν αὐτὸν φοβερὸν ἐργασάμενον, τὸ τὴν ἀνάληψιν αὐτῷ τὴν εἰς οὐρανοὺς χαρισάμενον· καὶ * ὡσπερεί τινος τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπου κοινοῦ τὰ τοιάδε πεφλυαρηκότος, γέγονεν ἀναγκαίως ὁ ἀναθεματισμός. οὐ κατά γε τῶν λεγόντων δεδοξάσθαι παρὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὸν Ἰησοῦν, τουτέστιν ἐνανθρωπήσαντα τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον· κατ' ἐκείνων δὲ μᾶλλον, οἳ καὶ * ἀναΐδην αὐτὸν ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ διὰ τοῦ πνεύματος κεχρῆσθαι φασί. μεμνήμεθα * δὴ εἰπόντος σαφῶς περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει· ἴσμεν τε πρὸς * τούτῳ τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνεργείᾳ τὸς πονηράς τε, καὶ ἀκαθάρτους δυνάμεις συντρίβοντα· ἀλλ' οὐχ οὕτω φαμὲν αὐτὸν, καθάπερ ἀμέλει καὶ τῶν ἁγίων ἕκαστον, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει κεχρῆσθαι τῇ διὰ τοῦ πνεύματος: ἦν γὰρ καὶ ἔστιν αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καθάπερ ἀμέλει καὶ τοῦ πατρός· καὶ τοῦτο ἡμῖν εὖ μάλα σαφηνιεῖ γεγραφὼς ὁ θεσπέσιος Παῦλος· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. ἐκπορεύεται μὲν * γὰρ ὡς ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς τὸ E πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ τὴν τοῦ σωτῆρος φωνὴν, ἀλλ' οὐκ ἀλλοτριόν ἐστι τοῦ υἱοῦ· πάντα γὰρ ἔχει μετὰ τοῦ πατρός. καὶ τοῦτο αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰπὼν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμὰ ἐστί· διὰ τοῦτο εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ * λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. οὐκοῦν ἐδόξασε μὲν τὸν Ἰησοῦν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐνεργοῦν τὰ παράδοξα. πλὴν ὡς πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀλλοτρία δύναμις, καὶ κρείττων αὐτοῦ, καθὸ νοεῖται Θεός. οὐκ ἐδυσφημήσαμεν τοίνυν εἰς ἁγίους ἀγγέλους, οὔτε μὴν εἰς προφή-

τας,

* ὡς περὶ * ἀναΐδην * γὰρ δὴ * τοῦτο Ἰωάν. 16. 14. Ῥωμοῦ. 8. Ἰωάν. 15. 26. * γὰρ ἐκ Ἰωάν. 16. 15. * λαμβάνει,

τας, καθὰ τετόλμηκεν εἰπεῖν ὁ μόνον εἰδὼς τὸ κατηγορεῖν. ἐπεὶ δέ ἐστι σκοπὸς αὐτῷ τε, καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν τὸ διαιρεῖν εἰς δύο Χριστοὺς τὸν ἕνα, καὶ τὸν μὲν δοξαζόμενόν τε, καὶ ἐνεργούμενον, τὸν δὲ δοξάζοντά τε, καὶ ἐνεργοῦντα λέγειν, κατασκώπτουσιν ἀσυνέτως πάντα λόγον εὐσεβῆ, καὶ τῆς τοιαύτης αὐτοὺς * ἀφιστῶντας κακοδοξίας. καὶ γοῦν περὶ τοῦ μακαρίου Γαβριὴλ τὸν λόγον ποιούμενος ὁ φιλαίτιος οὑτοσί, * τὸν γὰρ κατὰ σάρκα, φησί, Χριστὸν ἐκ πνεύματος ἁγίου γεγενῆσθαι, πρῶτος ἐκεῖνος καὶ πρὸ τῆς διαπλάσεως ἐκήρυξεν. ἕτερος οὖν ἄρα ἐστὶ Χριστὸς ὁ κατὰ σάρκα, καὶ ἕτερος ἰδικῶς Χριστὸς δὴ πάλιν ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος. ποῦ τοιγαροῦν ἡ ἕνωσις, καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν ὄφελος, εἰ δύο Χριστοί, καὶ ἰδικῶς καὶ ἀνὰ μέρος ἑκάτερος νοεῖται, καὶ λέγεται; οὐκοῦν κἂν τὸ τῆς εὐσεβείας προσωπεῖον ἑαυτοῖς περιπλάττοντες ἕνα Χριστὸν λέγωσι, δύο φρονοῦντες κατὰ ἀλήθειαν, ἀκουέτωσαν παρ' ἡμῶν· ἕως πότε χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; ὀρθοποδεῖν γὰρ ἄμεινον, πίστιν ἔχοντας τὴν ἀβέβηλον, καὶ ἐρηρεισμένην, καὶ οὐκ ἐκ ἀσυνέτοις σκάζουσαν λογισμοῖς.

* ἀφιστῶντος ..., ἀφιστῶντα

* ᾗ γὰρ

3. Βασιλ. 18. 21.

A lum quidem clarificari, & ad operandum permoveri, hunc vero & clarificare & operari dicant: ideo carpunt insipienter omnem sermonem pium, & qui ipsos a tali perversa sententia dimovet. Proinde de beato Gabriele faciens sermonem calumniator iste: Etenim illum qui secundum carnem est inquit, Christum ex Spiritu sancto natum esse, primus ille & ante formationem prædicavit. Alius igitur est Christus ille qui secundum carnem, & alius seorsim Christus rursus Verbum, quod ex Deo patre est.) Ubi igitur unio? & quæ inde utilitas, si duo Christi, & seorsim ac divisim uterque intelligatur ac prædicetur? Ea B propter licet pietatis persona se induant, & unum dicant esse Christum; vere tamen duos esse putantes, audiant a nobis: *Usquequo claudicatis in ambobus poplitibus?* Satius enim fuerit recte incedere, fidem habentes puram & firmam, non stultis opinionibus claudicantem.

3. Reg. 18.

Αναθεματισμὸς ί.

Ἑβρ. 3. 1.

* προσκεκόμικε

Ἐφεσ. 5. 2.

Ἀρχιερέα, καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι Χριστόν, ἡ θεία λέγει γραφή. * προσκεκομικέναι δὲ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ, καὶ πατρί. εἴ τις τοίνυν ἀρχιερέα, καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαί φησιν οὐκ αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, * ὅτε γέγονε σάρξ, καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον παρ' αὐτὸν ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικός. ἢ εἴ τις λέγει * ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσενεγκεῖν αὐτὸν τὴν προσφοράν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ μόνων ἡμῶν· οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν, ἀνάθεμα ἔστω.

* ὅτις

* καὶ ὑπὲρ

Anathematismus X.

Confessionis nostræ pontificem & apostolum factum esse Christum, scriptura divi- C na docet, obtulisse quoque semetipsum pro nobis Deo & patri in odorem suavitatis. Si quis ergo dixerit, pontificem & apostolum nostrum non esse ipsum Dei Verbum, posteaquam caro & homo nobis similis factum est; sed hominem illum qui ex muliere natus est, quasi alterum quempiam ab ipso diversum: aut si quis illum pro seipso quoque, & non potius pro nobis solis sacrificium obtulisse dixerit, (neque enim oblatione egebat, qui peccatum non novit) anathema sit.

Θεοδωρήτου ἀνατροπή.

Ἑβρ. 5.

Οὐκ εἰς σαρκὸς φύσιν ἡ ἄτρεπτος ἐτράπη φύσις, ἀλλ' ἀνθρωπείαν ἀνέλαβε φύσιν, καὶ ταύτην ὑπὲρ τοὺς κοινοὺς ἀρχιερέας κατέστησεν, ὡς ὁ μακάριος Παῦλος διδάσκει, λέγων· πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε, καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ πλανωμένοις· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν, καὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ αὐτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. καὶ μετ' ὀλίγα, τοῦτο ἑρμηνεύων, φησί, καθάπερ καὶ Ἀαρών, οὕτω καὶ ὁ Χριστός. εἶτα δεικνὺς τὴν τῆς ἀναληφθείσης φύσεως ἀσθένειαν, φησίν· ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε, καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς, καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας. καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν· καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. τίς τοίνυν ὁ πόνοις ἀρετῆς τελειωθείς, καὶ μὴ φύσει τέλειος ὑπάρχων; τίς ὁ πεῖρα μαθὼν τὴν ὑπακοήν, καὶ ταύτην

Theodoreti reprehensio.

D Non in carnis naturam versa est inconvertibilis natura; sed humanam suscepit naturam, & hanc super communes pontifices constituit, ut beatus Paulus docet, dicens: *Omnis enim pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis: qui condolere possit his qui ignorant & errant, quoniam & ipse circumdatus est infirmitate: & propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis.* Et paulo post, hoc interpretans dicit: *Sicut & Aaron, ita & Christus.* Deinde monstrans assumptæ naturæ infirmitatem, inquit; *Qui in diebus carnis suæ,* E *preces & supplicationes ad eum qui poterat ipsum salvum facere a morte, cum clamore valido & lacrymis offerens, & exauditus est pro reverentia: & quidem cum esset Filius, didicit ex iis quæ passus est, obedientiam: & consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, appellatus a Deo pontifex secundum ordinem Melchisedec.* Quis igitur ille est, qui laboribus virtutis perfectus est, & non natura perfectus existit? Quis ille qui didicit obedientiam, & hanc ante experimentum ignorans? Quis cum

Hebr. 5.

Ibid.

Ibid.

cum reverentia vixit, & cum voce valida & lacrymis supplicationes obtulit, & salvare se non valuit, sed eum qui poterat ipsum salvum facere, rogavit, & mortis liberationem poposcit? Non Deus Verbum, quod immortale est, impassibile, incorporeum, cujus memoria, secundum prophetam, lætitia, & a lachrymis liberatio, ipse enim abstulit omnem lacrhymam ab omni facie; & rursus propheta: *Memor fui*, inquit, *Dei & delectatus sum*: qui coronat cum religione viventes: qui cognoscit universa antequam fiant: qui habet omnia quæ patris sunt, & imago existit impermutabilis genitoris: qui in semetipso demonstrat patrem: sed quod ex semine David assumptum est ab eo, quod mortale, quod passibile, quod timuit mortem; licet hoc ipsum postea mortis destruxit potestatem propter unionem ad assumentem Deum; quod per omnem ambulavit justitiam, & ad Joannem locutum est: *Sine modo; sic enim decet nos complere omnem justitiam*; hoc pontificis appellationem accepit secundum ordinem Melchisedec; hoc enim indutum est naturæ infirmitatem, & non omnipotens Deus Verbum. Unde & ante pauca beatus ait Paulus: *Non enim habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum vero per omnia & pro similitudine absque peccato*. In experimento autem nostrarum facta est passionum sine peccato ex nobis pro nobis assumpta natura, non qui hanc assumpsit nostræ causa salutis. Sed & in principio capituli hujus talia rursus docet: *Considerate*, dicens, *apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum, qui fidelis est ei qui fecit illum, sicut & Moyses in omni domo ejus*. Facturam vero nullus dixerit qui rectam colat fidem, increatum & & non factum & patri coæternum Deum Verbum; sed eum qui ex semine David, qui ab omni peccato liber existens, pontifex noster & victima factus est, ipse semetipsum pro nobis offerens, habens in semetipso videlicet ex Deo Deum Verbum unitum sibi, & inseparabiliter connexum.

Isai. 25. *Psalm.* 76. *Dan* 13. *Joan.* 16. *Coloss.* 1. *Joan.* 14.

Matth. 3.

Hebr. 4.

Hebr. 3.

ἀγνοῶν τὸ τῆς πείρας; τίς ὁ ἀλλαβεία συμβιώσας, καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς, καὶ δακρύων τὰς ἱκετείας προσενεγκών, καὶ σῶζειν ἑαυτὸν ὁ δυνάμενος, ἀλλὰ τὸν δυνάμενον σώζειν παρακαλῶν, καὶ τὸ θανάτου τὴν ἀπαλλαγὴν αἰτῶ; οὐχ ὁ Θεὸς λόγος, ὁ ἀπαθὴς, ὁ ἀθάνατος, ὁ ἀσώματος, ὃ ἡ μνήμη κατὰ τὴν προφήτου εὐφροσύνη, καὶ δακρύων ἀπαλλαγή· αὐτὸς γὰρ ἀφεῖλε πᾶν δάκρυον ἀπὸ προσώπου παντός· καὶ πάλιν ὁ προφήτης· ἐμνήσθην, φησὶ, τοῦ Θεοῦ, καὶ ηὐφράνθην. ὁ στεφανῶν τοὺς εὐλαβείᾳ συζῶντας· ὁ πάντων γινώσκων πρὶν γένεσιν αὐτῶν· ὁ πάντα ἔχων τὰ τοῦ πατρὸς, καὶ εἰκὼν ὑπάρχων ἀπαράλλακτος τοῦ * πατρός· ὁ ἐν ἑαυτῷ δεικνὺς τὸν πατέρα· ἀλλὰ τὸ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ληφθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τὸ θνητὸν, τὸ παθητὸν, τὸ δεδιὸς τὸν θάνατον. εἰ καὶ αὐτὸ μετὰ τοῦτο κατέλυσε τοῦ θανάτου τὸ κράτος, διὰ τὴν πρὸς τὸν * ἀναλαβόντα Θεὸν ἕνωσιν, τὸ διὰ πάσης ὁδεύσαν δικαιοσύνης, καὶ πρὸς τὸν Ἰωάννην φῆσαν· ἄφες ἄρτι, οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τοῦτο τῆς ἀρχιερωσύνης τιμὴ προσηγορίαν ἔλαβε κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· αὐτὸ γὰρ περιέκειτο τῆς φύσεως ἀσθένειαν, καὶ οὐχ ὁ παντοδυνάμενος Θεὸς λόγος. διὸ καὶ πρὸ βραχέων ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι τοῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα, καὶ καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. ἐν πείρᾳ δὲ γέγονε τῆς ἡμετέρων παθημάτων ἄνευ ἁμαρτίας ἡ ἐξ ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ληφθεῖσα φύσις, οὐχ ὁ τοιοῦτον λαβὼν τῆς ἡμετέρας ἕνεκα σωτηρίας. καὶ ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ κεφαλαίου τούτου * τοιαῦτά που διδάσκει· κατανοήσατε, λέγων, τὸν ἀπόστολον, καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν. ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ποίημα δὲ οὐκ ἄν τις εἴποι τοῦ ὀρθοδοξίαν προσβεύων, τὸν ἄκτιστον, καὶ ἀποίητον, καὶ πάσῃ σοφίᾳ σωαΐδιον Θεὸν λόγον· ἀλλὰ τὸν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ, ὃς πάσης ἁμαρτίας ὑπάρχων ἐλεύθερος, ἀρχιερεὺς ἡμῶν, καὶ ἱερεῖον ἐγένετο· αὐτὸς ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Θεῷ προσενεγκών, ἔχων ἐν ἑαυτῷ δηλαδὴ τὸν ἐκ Θεοῦ Θεὸν λόγον ἰδιωμάτιον αὐτῷ, καὶ ἀχωρίστως συνημμένον.

Cyrilli defensio.

Propheta Jeremias offendenti Israel, & exacuenti ad iracundiam omnium Deum dicebat tristis: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & deflebo populum istum die ac nocte?* Arbitror autem ego hujusmodi voces non illis potius convenire, & eos decere, sed his qui effrænatum & incontinens in Christum os habent; quique *obloquuntur adversus gloriam ineffabilem, audaces, sibi placentes*, sicut scriptum est. Lamentatione quippe & gemitu digni vere fuerint, qui ex multa nimis dementia, rectam & irreprehensibilem pietatis erga Christum relinquentes viam, semitas sibi faciunt perversas, & corruptis sensuum adinventionibus pulchritudinem veritatis adulterant. Ergo audiant hi, qui sapere elegerunt quæ omnibus respuenda sunt: *Erratis, nescientes scripturas*, atque venerandum & magnum inhumanationis sacramentum. Scripturæ namque divinitus inspiratæ Deum nobis inhumanatum prædicant

Jerem 9.

2. *Petr.* 2:

Matth. 22.

Hebr. 2.

Κυρίλλου ἀπολογία.

Ὁ προφήτης Ἱερεμίας προσκεκρικότι τῷ Ἰσραὴλ, καὶ κατιθήγοντι πρὸς ὀργὴν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ἐπισυγνάζων ἔφασκε· τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός; οἶμαι δὲ ἔγωγε τὰς τοιάσδε φωνὰς οὐκ ἐκείνοις μᾶλλον ἐοικέναι τε, καὶ πρέπειν, ἀλλὰ τοῖς ἀπύλωτον, καὶ ἀκρατὲς ἔχουσιν ἐπὶ Χριστῷ τὸ στόμα· οἳ καὶ τῆς ἀῤῥήτου καπνιφλυαροῦσι δόξης, τολμηταὶ, καὶ αὐθάδεις ὄντες κατὰ τὸ γεγραμμένον. θρήνου δὴ οὖν, καὶ οἰμωγῆς ἄξιοι κατὰ τὸ ἀληθὲς εἶεν ἄν, οἳ ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀβελτηρίας τὴν εἰς εὐθύτητα, καὶ ἀδιάβλητον τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας ἀφέντες ὁδὸν, ἕξεις ποιοῦντὰς διεστραμμένας. καὶ κατεφθαρμένοις ἐννοιῶν εὑρήμασι τὸ τῆς ἀληθείας * κατυπαίνυσι κάλλος. ἀκουέτωσαν τὰ πᾶσιν ἀπόβλητα φρονεῖν ἠρημένοι· πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μήτε μὴν τὸ σεπτὸν, καὶ μέγα τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον· αἱ μὲν γὰρ θεόπνευστοι γραφαὶ Θεὸν ἡμῖν ἐνανθρωπήκοτα

1. *Πέτρ.* 2. 10.

Matth. 22. 29.

διὰ-

διαχηρύττουσι τὸν Ἐμμανουήλ· μετεσχηκέναι τε σαρκὸς, καὶ αἵματος παραπλησίως ἡμῖν τὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς ἀληθεύοντα λόγον· σάρκα τε γεγενῆσθαι, τουτέστιν ἄνθρωπον, ὑπὸ κατὰ ποιότητα, ἢ ἀλλοίωσιν, ἀλλ' ἑνώσεως ἀφράστου * δυνάμει. τούτῳ τοι καὶ ἕνα φαμὲν Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον, μίαν τε πίστιν, καὶ ἓν ἅγιον βάπτισμα. οἱ δὲ τῆς ὄντως ὀρθῶν ἀποφοιτήσαντες δογμάτων, καὶ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι σκληρὸν, καὶ ἀγέρωχον ἀντανισάντες τὸν νοῦν, πρὸς μόνον ὁρῶσι τὸ αὐτοῖς εὖ ἔχειν δοκοῦν. ἄνθρωπον δὲ ἀνειλῆφθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ λόγου φασὶ, κατ' ἐκεῖνό που τάχα τὸ δι' ἑνὸς τῶν ἁγίων προφητῶν εἰρημένον· οὐκ ἤμην προφήτης, οὐδὲ υἱὸς προφήτου, ἀλλ' αἰπόλος ἤμην κνίζων συκάμινα, καὶ ἀνέλαβέ με κύριος ἐκ τῶν προβάτων· * ἢ καθά φησιν ὁ μακάριος Δαυὶδ· ἀναλαμβάνων πραεῖς ὁ κύριος, κατὰ χέσιν δηλονότι, καὶ οἰκειότητα τὴν πνευματικὴν, τὴν ὡς ἂν θελήσει, καὶ χάριτι, καὶ ἁγιασμῷ, καθὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ κολλώμενοι τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐσμεν κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀλλ' ἐχὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀνθρωπῆσαι θεόν. ὅτε μὴν παραπλησίως ἡμῖν μετεσχηκέναι αἵματος, καὶ σαρκὸς, οἰκειώσασθαι δὲ μᾶλλον ἄνθρωπον, καὶ ὃ καθ' ἕτερον τρόπον, ἢ καθ' ὃν ἂν λέγοιτο καὶ προφήτης, καὶ ἀπόστολος, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἁγίους. ἆρ' οὖν ὁ θεσπέσιος Παῦλος πεφενάκικε τοὺς ἡγιασμένους διὰ τῆς πίστεως, ἀναρρήδην λέγων περὶ τοῦ μονογενοῦς, ὅτι πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς; μὴ γένοιτο· ἀληθεύει γὰρ πάντως τῆς ἀληθείας ὁ κήρυξ. ἀλλὰ γὰρ τίς ὁ πλούσιός ἐστι, καὶ τίνα τρόπον ἐπτώχευσε; βασανιζέτω καὶ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν. εἰ μὲν γὰρ καθὰ καὶ φρονεῖν, καὶ λέγειν αὐτοὶ πεθαρρήκασιν, ἄνθρωπος ἀνελήφθη παρὰ τοῦ Θεοῦ, πῶς ἐπτώχευσεν ὁ ἀναληφθεὶς, καὶ τῆς ὑπὲρ φύσιν ἀξιώματος ἐκλελαμπρυσμένος; δεδόξασται γάρ· * ἢ εἰ μὴ τοῦτο ἐστιν ἀληθὲς, ἀφαιρεθήσεται παρ' αὐτῆς ἡ ἀνάληψις, ὡς κατακομίσασα πρὸς τὸ * μεῖον, καὶ πρός γε τὸ δυσκλεέστερον ἀνθρωπότητος μέρος. * ἀλλ' οὕτω φρονεῖν ἀπηχές· * οὐκοῦν ἐπτώχευσεν ὁ ἀναληφθεὶς· λείπεται τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι γέγονεν ἐπτωχεία τῇ καθ' ἡμᾶς ὁ πλούσιος ὡς θεός. εἶτα πῶς ἐπτώχευσε; φέρε δὴ, φέρε καταθρήσωμεν ἀναγκαίως. ἄτρεπτος μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁμολογουμένως. ὃ μετακεχώρηκεν εἰς φύσιν σαρκὸς, τὴν ἰδίαν ἀφεὶς· μεμένηκε γὰρ ὅπερ ἦν, τουτέστι θεός. πῆ τοιγαροῦν ὀφόμεθα τῆς πτωχείας τὸ ὑφειμένον; ἆρ' ἐν τῷ τινα τῆς καθ' ἡμᾶς ἀναλαβεῖν, καθὰ φάναι τετολμήκασιν οἱ τῆς δυσσεβείας τοῦ Νεσορίου παράσιτοι; καὶ ποῖος ἂν γένοιτο πτωχείας αὐτῷ, καὶ κενώσεως τρόπος, ὡς εἴ γε δὴ μόνῳ τῷ * θελῆσαι τυχὸν τιμῆσαι τῆς καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπον τινά; ἀδικεῖται γὰρ κατ' οὐδένα τρόπον ἀγαθοεργῶν ὁ τῆς ὅλων Θεός. πῶς οὖν ἐπτώχευσεν; ὅτι θεὸς ὢν φύσει, καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς, γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ἐκ σπέρματος τοῦ Δαυὶδ γεγένηται κατὰ σάρκα, καὶ δουλοπρεπὲς ὑπέδυ μέρος. τουτέστι τὸ ἀνθρώπινον, ὃ ἐν μορφῇ τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς, ὁ δι' ὃ τὰ πάντα, καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα, καὶ τῆς ὅλων δημιουργός. ἄνθρωπος δὲ γεγονὼς τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέρος οὐκ αἰσχύνεται· ὁ γὰρ αὐτὸ τὸ γενέσθαι καθ' ἡμᾶς οὐκ ἀπόβλητον ποιησάμενος, τίνα τρόπον παραιτεῖτο ἂν τι, δι'

Ebr. 2. 14.

** Δυνάμει. Ephes. 4. 5.*

Amos 7. 14.

** καὶ*

Psal. 146. 6.

2. Corin. 6. 17.

2. Corin. 8. 9.

** μὴ ὄν.*

** ἀλλ' οὐδὲ * οὐκοῦν οὐκ ἐπτώχευσεν*

** ἐκ θελήσεως.*

Colos. 2. 16.

A Emmanuel, & communicasse carni & sanguini similiter ac nos, Dei & patris Verbum affirmant, & carnem, hoc est, hominem factum, non per conversionem seu mutationem, sed per virtutem ineffabilis unionis. Ideoque unum dicimus Jesum Christum Dominum, unamque fidem, & unum sanctum baptisma. Qui autem a dogmatibus adeo rectis recedunt, & contra sacras literas dura atque superba obsistunt mente, hoc solum quod ipsi bene habere arbitrantur inspiciunt, hominem vero assumptum a Deo Verbo dicunt, secundum illud fortasse quod per unum sanctorum dictum est prophetarum: *Non eram propheta,* B *neque filius prophetæ: sed pastor eram fricans sycomoros; & assumpsit me dominus ex ovibus*: & sicut ait beatus David: *Suscipiens mansuetos dominus*; per affectum nempe & familiaritatem spiritalem, quæ existit nimirum in voluntate & gratia & sanctificatione; sicut & nos ipsi adhærentes domino, *unus spiritus sumus*, secundum quod scriptum est. Sed non est hoc inhumanari Deum, sed neque similiter ac nos carni & sanguini communicare; sed magis familiarem sibi reddere hominem & non secundum alium modum, quam quo dici poterit & prophetas & apostolos & alios sanctos omnes. Putasne sanctus Paulus decepit C sanctificatos per fidem, apertissime dicens de unigenito: *Quia cum esset dives, pauper est factus propter nos?* Absit. Vera namque dicit omnino veritatis præco: Sed quisnam est dives, & quomodo pauper factus est? etiam nunc sermo noster examinet, si quidem sicut & sapere & dicere ipsi præsumunt, homo assumptus a Deo est, quomodo pauper est factus qui assumptus est, & dignitatibus quæ naturam superant ornatus? Glorificatus enim est: aut si non est hoc verum, derogabitur ab eis assumptioni tanquam ad minorem & viliorem humanitatis conditionem detrahenti. Sed ita sapere absurdum est: ergo non est pauD per factus qui assumptus est. Restat igitur dicere, quia factus est in paupertate nostra, qui dives est tanquam Deus. Proinde quomodo pauper est factus? age nunc, age consideremus, ut necessarium est. Inconvertibilis etenim per naturam, ut in confesso est, non transiit in naturam carnis, propriam deserens: mansit enim quod erat, hoc est Deus. Ubi itaque videbimus paupertatis abjectionem? Putas in eo quod aliquem secundum nos assumpsit, sicut dicere præsumpserunt impietatis Nestorii parasiti? Et quisnam sit paupertatis ejus & exinanitionis modus, in hoc videlicet solo, quod voluit forte honorare aliquem hoE minem nostri similem? Læditur etenim nullo modo bene faciens omnium Deus. Quomodo ergo pauper est factus? Quia cum Deus natura sit, & Filius Dei Patris, factus est homo; & ex semine David natus secundum carnem, & servilem mensuram subiit, hoc est humanitatem, qui erat in forma Dei & patris, per quem omnia, & in quo omnia, & omnium creator: homo autem factus, humanitatis mensuram non erubescit. Qui enim hoc ipsum fieri secundum nos non aspernatus est, quomo-

Hebr. 2.

Ephes. 4.

Amos 7.

Psalm 146.

2. Cor. 6.

2. Cor. 8. 9.

Colos. 1

do respueret ea, per quæ videri poterat fa-
ctus vere propter nos secundum nos? Si
ergo ab humanis eum removerimus & re-
bus & verbis, nullo modo discernemur ab
eis, qui, si quidem fieri posset, tantum-
non carne exuunt eum, & scripturæ divi-
næ non credunt, destruuntque in omnibus
inhumanationis sacramentum, mundi salu-
tem, spem, resurrectionem. Sed forsan di-
cet quispiam, parvum esse Deo verbo &
indignum in totum, flere, metuere mor-
tem, calicem refutare, pontificem esse.
Utique dixerim & ego ipse quia divinæ su-
premæque naturæ & gloriæ hæc parva sunt:
sed in ipsis contemplamur paupertatem,
quam propter nos sponte perpessus est.
Quando grave tibi visum fuerit exinanitio-
nis vilitas, admirare vehementius circa nos
Filii caritatem. Quod enim tu parvum es-
se dixisti, hoc voluntarium fecit propter te.
Flevit humane, ut tuam cohiberet lacry-
mam. Formidavit dispensative permittens
carnem pati interdum quæ propria sunt,
ut nos animosiores efficeret. Refutavit ca-
licem, ut impietatem Judæorum crux ac-
cusaret. Infirmatus dicitur secundum hu-
manitatem: ut tu per eum infirmus esse
desineres. Preces obtulit & supplicationes,
ut & deprecationibus tuis accessibiles red-
dat Patris aures. Dormitavit, ut tu discas
in tentationibus non dormitare, sed esse
ad orationem intentior. Et quidem dor-
mientes quosdam sanctos apostolos increpans
Matth. 26. sic est locutus: *Non potuistis una hora vigi-
lare mecum? Vigilate & orate, ut non in-
tretis in tentationem*. Cum enim sua facta
tanquam sanctæ conversationis formam pro-
posuisset ut toti prodesset orbi, humanita-
tis infirmitates proprias fecit: ob quam
causam? Ut & secundum veritatem homo
factus crederetur, licet permansisset quod
erat, hoc est Deus. Sed nescio quomodo
qui Christum se unum dicere fingunt, &
Filium & dominum, eumdem Deum &
hominem, non illud ex Deo natum ver-
Hebr. 3. bum appellari dicunt pontificem & aposto-
lum confessionis nostræ, quando factum est
homo; sed velut alterum quemdam singu-
lariter hominem ex semine David vocatum
ad hoc affirmant; metuentes fortasse, ne
perversa Nestorii opinione contempta recta
sapere deprehendantur. Ait enim sic ille:
Iste fidelis Deo factus pontifex: factus est
enim hic, non sempiterne ante fuit hic,
qui paulatim ad pontificis provectus est,
hæretice, dignitatem.) Deinde ut ipse pu-
tat, confirmans in veritate suas voces, in-
tulit dicens: De quo & Joannes dicit in
Luc. 2. evangeliis: *Jesus autem proficiebat ætate &
sapientia & gratia*. Et rursus: *Cum sit no-
Heb 2. bis hic solus pontifex, compatiens, ac cogna-
tus, & stabilis, a firma in eum fide nolite
deficere. Ipse enim nobis pro benedictione pro-
Genes. 17. missa ex semine Abraham missus est, tanquam
pro se & genere suo corporis sacrificium obla-
turus*.) Illius autem execrabilitatis optimus
imitator egregius iste Theodoretus, non
erubescit dicens: Humanam naturam as-
sumpsit, & hanc ultra communes statuit
Hebr. 3. pontifices, sicut & Paulus ait: *Omnis enim
pontifex ex hominibus assumptus, pro homi-
nibus constituitur in his quæ sunt ad Deum*,

A ὧν ἦν ἰδεῖν γεγονότα κατὰ ἀλήθειαν δι' ἡμᾶς καθ'
ἡμᾶς; ὅταν οὖν τῶν ἀνθρωπίνων αὐτὸν ἀποστήσωμεν
καὶ πραγμάτων, καὶ λόγων, κατ' οὐδένα διοίσομεν
τρόπον τῶν, εἴ πέρ τι τῶν ἐνδεχομένων ἦν, μονονου-
χὶ καὶ ἀποδυόντων αὐτὸν τῆς σαρκὸς, καὶ ἀπιστούντων
τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ. ἀνατρεπόντων δὲ εἰς ἅπαν τὸ
τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον, τὴν τοῦ κόσμου σωτη-
ρίαν, τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀνάστασιν. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ
τις, μικρὸν εἶναι τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ ἀπεοικὸς εἰς ἅπαν
τὸ κλαῦσαι, τὸ δεδιέναι τὸν θάνατον, τὴν τοῦ ποτη-
ρίου παραίτησιν, τῆς ἱερωσύνης τὸ χρῆμα. ναὶ φαίην
ἂν καὶ αὐτὸς ἐγὼ, ὅτι τῇ θείᾳ καὶ ὑπερτάτῃ φύσει τε, καὶ
δόξῃ τὰ τοιάδε σμικρά· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τεθεάμεθα
B τὴν πτωχείαν, ἣν δι' ἡμᾶς ὑπέμεινεν ἑκών. ὅταν
σοι φαίνηται φορτικὸν τὸ ἐκ τῆς κενώσεως δυσκλεὲς,
θαύμασον μειζόνως τὴν εἰς ἡμᾶς ἀγάπησιν τοῦ υἱοῦ·
ὃ γὰρ σὺ μικρὸν εἶναι φῇς, τοῦτο θελητὸν ἐποιήσατο
διὰ σέ. ἔκλαυσεν ἀνθρωπίνως, ἵνα τὸ σὸν περιστεί-
λῃ δάκρυον· ἐδειλίασεν οἰκονομικῶς ἐφιεὶς τῇ σαρ-
κὶ καὶ πάσχειν ἔσθ' ὅτε τὰ ἴδια, ἵν' εὐτολμοτάτους ἡμᾶς
ἀποφήνῃ· παρῃτήσατο τὸ ποτήριον, ἵνα τῆς Ἰουδαίων
δυσσεβείας ὁ σταυρὸς κατηγορῇ· ἀσθενῆσαι λέγεται
κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἵνα παύσῃ τὴν σὴν ἀσθένειαν·
δεήσεις ἐποιεῖτο, καὶ ἱκετηρίας, ἵνα καὶ ταῖς παρὰ σοῦ
λιταῖς βάσιμον ἀποφήνῃ τὴν τοῦ πατρὸς ἀκοήν·
ἐνύσταξεν, ἵνα σὺ μάθῃς μὴ νυστάζειν ἐν πειρασ-
C μοῖς, συντείνεσθαι δὲ μᾶλλον εἰς προσευχάς· καὶ
γοῦν * ἐπί τινας ἀπονυστάζοντας τῶν ἁγίων ἀποστό-
λων ἔφασκεν οὕτως. οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγο-
ρῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε, ἵνα
μὴ ἐμπέσητε εἰς πειρασμόν· ἀνατύπωσιν γὰρ ὥσ-
περ εὐαγοῦς πολιτείας τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀναθεὶς,
* ὠφέλησε τὴν ὑπ' οὐρανὸν, τὰς τῆς ἀνθρωπότητος
ἀσθενείας ᾠκειώσατο· διὰ ποίαν αἰτίαν; ἵνα καὶ κα-
τὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος γενέσθαι πιστεύηται, καί τοι
μεμενηκὼς ὅπερ ἦν, τουτέστι Θεός. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως
οἱ Χριστὸν ἕνα λέγειν ὑποκρινόμενοι, καὶ υἱὸν, καὶ κύ-
ριον, τὸν αὐτὸν Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον, οὐ τὸν ἐκ Θεοῦ
φῦντα λόγον χρηματίσαι φασὶν ἀρχιερέα, καὶ ἀπό- Ἑβρ. 3.
D στολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος.
ἀλλ' ὡς ἕτερόν τινα κατὰ μόνας ἄνθρωπον τὸν ἐκ σπέρ-
ματος Δαυὶδ κεκλῆσθαι πρὸς τοῦτο διϊσχυρίζονται·
δεδιότες τάχα που, μὴ τῆς Νεστορίου κακοδοξίας ὀλι-
γωρίσαντες, ὀρθὰ φρονοῦντες ἁλίσκοιντο. ἔφη γὰρ
οὕτως ἐκεῖνος. οὗτος ὁ πιστὸς τῷ Θεῷ πεποιημένος
ἀρχιερεύς· ἐγένετο γὰρ οὗτος, οὐκ ἀϊδίως προήν·
οὗτος ὁ κατὰ μικρὸν εἰς ἀρχιερέως αἱρετικὲ προκό-
ψας ἀξίωμα. εἶτα, καθάπερ οἴεται, βεβαιῶν εἰς
ἀλήθειαν τὰς ἑαυτοῦ φωνὰς, ἐπιφέρει καὶ φησί· πε-
ρὶ οὗ καὶ Ἰωάννης ἐν τοῖς εὐαγγελίοις φησίν· Ἰησοῦς
δὲ προέκοπτεν ἡλικίᾳ, καὶ σοφίᾳ, καὶ χάριτι. καὶ Λουκ. 2. 52.
πάλιν· ὄντος ἡμῖν τούτου μόνου ἀρχιερέως συμπα- Ἑβρ. 4. 15.
E θοῦς, καὶ συγγενοῦς, καὶ βεβαίου, τῆς εἰς αὐτὸν μὴ πα-
ρατρέπεσθε πίστεως· αὐτὸς γὰρ ἡμῖν τῆς ἐπηγγελ-
μένης εὐλογίας ἐκ σπέρματος Ἀβραὰμ ἀπεστάλη, Γεν. 17
ὡς ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ γένους τὴν τοῦ σώματος θυ-
σίαν συμπαγόμενος. ὁ δὲ τῆς ἐκείνου βδελυρίας
ἄριστος μιμητὴς, ὁ χρηστὸς οὑτοσὶ Θεοδώρητος,
οὐκ ἐρυθριᾷ λέγων, ὅτι ἀνθρωπείαν φύσιν ἔλαβε,
καὶ ταύτην ὑπὲρ τοὺς κοινοὺς * ἀρχιερεῖς κατέστησε, κα- * ἀρχιερέα
θὰ καὶ Παῦλος φησί. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀν- Ἑβρ. 5.
θρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθί-

στα-

* ἐπηρτιᾶτο νυστάζοντας τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν Ματθ. 26. 40

* ἀφελῆσαι

ςαται τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ πλανωμένοις· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν· καὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει ὡς ὑπὲρ * τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. Ἆρ' οὐκ ἄνθρωπον ἡμῖν κοινὸν, τόγε ἧκον εἰς τὸ αὐτῷ δοκοῦν, ἀποτετέλεκε τὸν Ἐμμανουὴλ; οὐκ ἀδελφὰ τῶν ἀρτίως ἡμῖν ὠνομασμένων τὰ φρονήματα, καὶ τὴν ἴσην ὠδίνοντα δυσφημίαν; δέδιας, εἰπέ μοι, τῆς ἱερωσύνης τὸν τρόπον τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ; ἀνάρμοστον εἶναι φῂς τῷ Θεῷ λόγῳ τὸ ἱερουργεῖν ἀνθρωπίνως διὰ τὴν οἰκονομίαν; οὐκοῦν ἄφελε τὸ * προσωπεῖον, ἀρνοῦ μὴ ὑπεσταλμένως τοῦ λόγου τὴν ἐνανθρώπησιν, δι' ἣν ὠνόμασαι ἀρχιερεύς. ἆρα θύοντα βλέπεις ὡς ἑτέρῳ Θεῷ, καὶ προὔχοντι Θεῷ, τῷ πατρὶ; βουθυτοῦντα τεθέασαι κατ' ἐκείνους τοὺς ἐξ ἀνθρώπων ληφθέντας, μετριοπαθεῖν τε δυναμένους τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ πλανωμένοις, διὰ τὸ εἶναι καὶ αὐτοὺς ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἀσθενείαις; * οὐ νενόηκας, ὅτι τὴν παρὰ πάντων πίστιν, ἤγουν τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν ἑαυτῷ καθιεροῖ, καὶ τῷ παναγίῳ * πνεύματι; ἆρ' οὖν, εἰπέ μοι, τρόπος ἐστὶν ἀνθρωπίνης ἱερουργίας τὸ πίστιν αἰτεῖν τοὺς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας προσκεκομισμένους ἐν πνεύματι; ὅρα δὲ καὶ ἑτέρως ὄντα Θεὸν, κἂν εἰ ἀνθρωπίνως ἱερᾶσθαι λέγοιτο διὰ τὴν οἰκονομίαν· συνεδρεύει γὰρ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, καὶ ἐν τοῖς ἀνωτάτω θώκοις ὁρᾶται διαπρεπής. θορυβεῖ σε τὸ ἀνθρώπινον; οὐκ ἀπαλλάττει δειμάτων τὸ θεοπρεπές; οὐκ ἀνέχῃ δι' αὐτῶν ἰδεῖν τῶν πραγμάτων, Θεόν τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον ὄντα τὸν Ἐμμανουὴλ, ἀλλ' οὕτως ἀναίδην καὶ ἀπηνῶς, μᾶλλον δὲ δυσσεβείας ἁπάσης ἐπέκεινα τρέχων, τετελειῶσθαι φῂς κατὰ ἀρετὴν ἐν πόνοις αὐτὸν, καὶ προκόψαι * κατ' ἀρετὴν εἰς ἀρχιερέως ἀξίωμα; εἰ προέκοψε, πῶς κεκένωται, καὶ ἐπτώχευσεν; εἰ * τελεῖται κατ' ἀρετὴν, ἐξ ἀτελοῦς δηλονότι, καὶ ἐν χρόνῳ γέγονε τέλειος· τὸ δὲ ἀτελὲς ἅπαν εἰς ἀρετὴν, ὑπὸ μώμου γραφήν. τὸ δὲ ὑπὸ μῶμον, ὑφ' ἁμαρτίαν. πῶς οὖν γέγραπται περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησε; τετόλμηκας εἰπεῖν τὰ ὑποτεταγμένα; Τίς τοίνυν ὁ ἱερατεύσας, φησίν; ὁ πόνοις ἀρετῆς τελειωθεὶς, καὶ μὴ φύσει * τέλειος ὑπάρχων; τίς ὁ πείρᾳ μαθὼν τὴν ὑπακοὴν, καὶ ταύτην ἀγνοῶν πρὸ τῆς πείρας; τίς ὁ εὐλαβείᾳ συμβιώσας, καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς, καὶ δακρύων ἱκετείας προσενεγκὼν, καὶ σώζειν ἑαυτὸν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ τὸν δυνάμενον σώζειν παρακαλῶν; ὦ παντόλμου φωνῆς, καὶ μιαρωτάτης. ποῖον ἀρκέσει δάκρυον εἰς ἀπόνιψιν ἁμαρτίας τοῖς τὰ τοιάδε φρονεῖν ᾑρημένοις; εἰ καταδέχῃ τὴν ἕνωσιν; πῶς ἠγνόησας, ὅτι περὶ Θεοῦ σοι λόγος ἦν ἐνηνθρωπηκότος; τεταπείνωκεν ἑαυτὸν διὰ σὲ, καὶ ἀνοσίως ἀναφωνεῖς· ἵλεώς σοι κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. οὐκοῦν ἀκούσῃ λέγοντος· ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ. ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ τέλει τῶν ἑαυτοῦ λόγων φησίν· οὐκοῦν ὁ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ἀρχιερεύς, ἔχων ἐν ἑαυτῷ δηλονότι τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον ἡνωμένον, καὶ ἀχωρίστως συνημμένον. πῶς οὖν ἡνῶσθαι φῂς τῷ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ τὸν ἐκ Θεοῦ * λόγον; * ἢ δὴ μόνῳ τῷ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ἐκνενέμηκας τὴν ἱερωσύνην; εἰ γὰρ ἀληθὴς ἡ ἕνωσις, οὐ δύο που πάντως εἰσὶν, ἀλλ' εἷς τε, καὶ μόνος ὁ ἐξ ἀμφοῖν νοεῖται Χριστός. πρόδηλον οὖν, ὅτι πλάττονται μὲν ὁμολογεῖν τὴν

* τῶν τοῦ
* προσωπον
* οὐκ ἐννενόηκας, Ἐφεσ. 5.
* πατρὶ
* κατὰ βραχὺ
* τετέλεσται
1. Πέτρ. 2. 22.
* τελείως
Ἑβρ. 5. 7.
Ματθ. 16. 22.
* ἴσ. λόγον, εἰ δὴ
* εἰ δὲ

A *compati valens ignorantibus & errantibus: quoniam & ipse circumdatus est infirmitate, & propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis.*) Putas non hominem nobis communem, quantum ad suum placitum, effecit Emmanuel? Non similia sentiunt hi qui nuper a nobis nominati sunt, & eamdem parturiunt blasphemiam? Dic mihi, metuis pontificii modum salvatoris omnium nostrum Jesu Christi? incongruum esse dicis Deo verbo humane sacrificium ministrare propter dispensationem? Ergo aufer personam, nega haud dissimulanter inhumanationem verbi, propter quam nominatum B est pontifex. Numquid Patri sacrificantem vides tanquam alteri & potiori Deo? Numquid aspexisti hostias immolantem illorum more qui ex hominibus assumpti sunt, & compati possunt ignorantibus & errantibus, eo quod & ipsi sint in nostris infirmitatibus? Non considerasti, quia ab omnibus fidem, sive fidei confessionem sibimet consecrat, & per omnia sancto Patri? Dic mihi, putasne morem esse humani sacrificii, fidem petere ab eis qui in odorem suavitatis sese obtulerunt in spiritu? Contemplare vero etiam aliter existentem Deum, licet dicatur humane sacerdotio fungi propter dispensationem. Assidet enim Deo & C Patri, & in sublimibus sedibus decorus apparet. Turbat te quod est humanum? quod est Deum decens, a terroribus non absolvit? Non pateris ipsis videre rebus Deum simul & hominem existentem Emmanuel, sed sic impudenter & dure, ultra omnem impietatem currens, consummatum dicis ipsum secundum virtutem in laboribus, & profecisse paulatim ad pontificis dignitatem? Si profecit, quomodo exinanitus est, & pauper factus? Si consummatus est per virtutem, ex imperfecto utique & in tempore factus est perfectus; omne vero quod imperfectum est ad virtutem, sub vitio est; & quod sub vitio, sub peccato. Quomodo ergo scriptum est de eo, quod *peccatum non fecit*? Præsumpsisti dicere quæ subjecta sunt? Quis igitur, inquit, sacerdotio functus est? Quis ille laboribus virtutis consummatus, & non naturaliter perfectus existens? Quis experimento discens obedientiam, & hanc ante experimentum ignorans? Quis cum reverentia vivens, & cum clamore valido & lacrymis supplicationes offerens, & salvum facere non valens semetipsum, sed eum qui poterat salvum facere, rogans? O audacissimam vocem atque scelestissimam! Quæ sufficient lacrymæ ad diluendum peccatum talia sapere proponentium? Si suscipis unionem, quomodo E ignorasti, quia tibi sermo fuit de Deo homine facto? Humiliavit se propter te, & tu scelerate exclamas: *Propitius esto tibi domine; non erit tibi hoc*. Ergo audies dicentem: *Vade post me satana; scandalum es mihi*. Sed enim in fine verborum suorum ait: *Ergo qui ex semine David est pontifex*, habens utique in semetipso unitum, inseparabiliterque connexum Verbum quod est ex Deo.) Quomodo ergo unitum dicis Dei Verbum illi qui ex semine David est, si soli, qui ex semine David pontificatum,

Ephes. 5.
1. Petr. 2.
Hebr. 3
Matth. 16.

attribuis? Si enim vera est unio, non duo quidem omnino sunt, sed unus & solus ex utrisque intelligitur Christus. Palam itaque est quia fingunt quidem se confiteri unitatem, simplicium mentibus obrepentes: copulationem vero sapiunt quæ est extrinsecus, & per habitudinem, quam & nos habuimus, participes divinæ ejus effecti naturæ per spiritum. Non ergo respiciendæ sunt illorum ineptiæ, sed recta & immaculata fides, & evangelicæ atque apostolicæ sanctiones.

A ἕνωσιν, τὰς τῆς ἁπλουστέρων ὑποξέχοντες γνώμας· σωτηρίαν δὲ * νοοῦσι τὴν ἔξωθέν τε, καὶ σχετικὴν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἐσχήκαμεν, κοινωνοὶ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως ἀναδεδειγμένοι διὰ τὸ πνεύματος. οὐ προσεκτέον τοιγαροῦν τοῖς ἐκείνων βατταρισμοῖς. ἀλλὰ τῇ ὀρθῇ τε, καὶ ἀμωμήτῳ πίστει, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς τε, καὶ ἀποστολικοῖς θεσπίσμασιν. * ἑνοῦσι.

Anathematismus XI.

Si quis domini carnem vivificam, ipsiusque Verbi quod ex Deo Patre est, propriam esse negaverit; sed veluti alterius cujuspiam ipsi verbo secundum dignitatem conjuncti, hoc est, quasi divinam tantum inhabitationem fortiti, ac non potius vivificam esse dixerit, ut modo meminimus, eo quod Verbi quod omnia vivificare potest, facta sit propria; anathema sit.

Ἀναθεματισμὸς ια'.

B Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν, συνημμένην μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν ὡς μόνιμον θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιὸν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν * ἰδίᾳ τοῦ λόγου τοῦ τὰ πάντα ζωοποιεῖν ἰσχύοντος· ἀνάθεμα ἔστω. * ἰδίαν τε

Theodareti reprehensio.

Videtur, ut opinor, curam habere veritatis, ut tegens hac via falsam opinionem, non videatur eadem tradere cum hæreticis. Sed nihil est veritate valentius, quæ radiis C suis mendacii caliginem detegit. Hac nos illuminati, ipsius falsam fidem patefaciemus. Primum quidem nusquam carnis intelligentis meminit, neque assumptum confessus est hominem perfectum: quin potius ubique carnem dicit, sequens Apollinarii dogmata; deinde sententiam de mixtione aliis nominibus introductam, sermonibus suis inserit; hinc enim aperte carnem domini inanimatam dicit. Si quis enim, inquit, carnem domini non propriam Verbi Dei Patris, sed tanquam alterius præter ipsum dicit, anathema sit. Ex quibus patet, non confiteri eum, sumpsisse Verbum animam, sed carnem tantum; ipsum autem Verbum fuisse carni pro anima. Nos autem vivificam esse dicimus animatam & rationalem domini carnem, propter divinitatem vivificam ei unitam. Confitetur autem ipse invitus differentiam duarum naturarum, cum dicit carnem, & verbum Deum, & propriam ejus carnem appellat. Ergo Deus verbum non est conversum in naturam carnis, sed propriam habet carnem, naturam scilicet assumptam, & eam fecit unione vivificam.

Θεοδωρήτου ἀνατροπή.

Ἔοικεν, ὡς οἶμαι, τῆς ἀληθείας φροντίζειν, ἵνα κρύπτῃ τὴν κακοδοξίαν συγκαλύψας, λάθῃ τὰ αὐτὰ τοῖς αἱρετικοῖς δογματίζων. * ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἀληθείας δυνατώτερον, ἤ τις τῶν οἰκείων ἀκτίσι γυμνοῖ τὸ ζοφῶδες τῆς ψεύδους. ταύτῃ φωτίζόμενοι δηλῶ αὐτῆς τὴν ἑτερόδοξον κατασήσομεν πίστιν. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδαμοῦ σαρκὸς νοερᾶς ἐμνημόνευσεν, ὅτε ἄνθρωπον τέλειον τὸν ἀναληφθέντα ὡμολόγησεν, ἀλλὰ πανταχοῦ σάρκα λέγει, τοῖς Ἀπολιναρίου δόγμασι συνακολουθῶν· ἔπειτα τὴν τῆς κράσεως ἔννοιαν ἑτέροις ἐμβαλὼν ὀνόμασι, κατασπείρει τοῖς λόγοις. * ἐνταῦθα γὰρ σαφῶς ἄψυχον τὴν τοῦ κυρίου σάρκα φησίν· εἴ τις γάρ, φησί, τὴν τοῦ κυρίου σάρκα μὴ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου παρ' αὐτὸν λέγει, ἀνάθεμα ἔστω. ἐξ ὧν * εὕδηλον, οὐχ ὁμολογεῖ ψυχὴν ἀνειληφέναι τὸν θεὸν λόγον, ἀλλὰ σάρκα μόνον, αὐτὸν δὲ εἶναι ἀντὶ ψυχῆς τῇ σαρκί. ἡμεῖς δὲ ζωοποιὸν εἶναί φαμεν τὴν ἔμψυχον, καὶ λογικὴν τοῦ κυρίου σάρκα, διὰ τὴν ἣν ὠμίλει αὐτῇ ζωοποιὸν θεότητα. ὁμολογεῖ δὲ αὐτὸς ἄκων τῆς δύο φύσεων τὸ διάφορον, σάρκα λέγων, καὶ θεοῦ λόγον, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ προσαγορεύων τὴν σάρκα. ἃ κοὐκ ἂν ὁ θεὸς λόγος εἰς σαρκὸς ἐξέπιπτε φύσιν, ἀλλ' ἰδίαν ἔχει σάρκα, τὴν ἀναληφθεῖσαν φύσιν, καὶ ζωοποιὸν αὐτὴν τῇ ἑνώσει πεποίηκεν. * ἐνταῦθα ἰσ εὐδήλως οὐχ

Cyrilli defensio.

Qui a rectis verisque sententiis propter E ignorantiam exciderunt, & fere dicunt: *Posuimus mendacium spem nostram, mendacio tegemur*; inconsiderate pronunciant, immemores scripturæ divinitus inspiratæ, quæ dicit: *Justum judicium judicate*: & rursus: *Testis falsus non erit impunitus*. Nos siquidem sanctum corpus salvatoris nostri Christi vivificum esse dicimus: est enim non unius simpliciter hominis vulgaris e nostro numero, sed vere proprium verbi omnia vivificantis: sic autem proprium, ut

Κυρίλλου ἀπολογία.

Οἱ τῆς εἰς ὀρθότητα, καὶ ἀλήθειαν ἐννοιῶν ἐξ ἀμαθίας ἀπολιθήσαντες, καὶ μονογενῶς λέγοντες· ἐθέμεθα ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν, τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα, ἀπερισκέπτως ἐκφέρουσιν, ἃ μεμνημένοι λεγούσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς· κρίμα δίκαιον κρίνετε. καὶ πάλιν. μάρτυς ψευδὴς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται. ἡμεῖς γὰρ ζωοποιὸν φαμὲν εἶναι τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ παντὸς ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. καὶ γὰρ ἔστιν οὐκ ἐνὸς ἁπλῶς τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπων κοινὸν, ἴδιον δὲ ἀληθῶς τοῦ τὰ πάντα ζωογονοῦντος λόγου· ἴδιον δὲ οὕτως, ὡς ἂν εἰ καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἑκάστου τυχὸν ἴδιον λέγοιτο τὸ σῶμα αὐτοῦ

Isai. 28. Zachar. 7. Prov. 19. Ησαΐ. 28 15. Ζαχαρ. 7. 9 Παρ. 19. 5

αὐτοῦ. ὁδὲ χρηστὸς ἔτοσι, καὶ τῆς καθ' ἡμῶν γλωσσαλγίας ἀδεὴς τρόπον ἀνεπιτήδευτον ἀφεὶς, καί τοι σιωπᾶν οἷς ἔφλυ, ἐπιφημίζει πάλιν ἡμῖν τῆς Ἀπολιναρίου κακοδοξίας τὸν μῶμον, καὶ οὐκ αἰσχύνεται λέγων, ὅτι λέξεσιν ἑτέραις τὸ τῆς κράσεως, ἤτοι συγχύσεως ἐπικρύπτει χρῆμα, καὶ ἄψυχον εἶναι διαβεβαιοῦται τὴν συνοῦσαν τῷ λόγῳ σάρκα. ἀλλ', ὦ βέλτιστε, φαίητις ἂν εἰκότως· ἆρ' οὖν τοῖς ἴσας περιβαλοῦσι τῇ ἐγκλήμασι καὶ τὸν μακάριον διαγγελιστὴν Ἰωάννην; ἔφη γάρ, ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο· καταλαζονεύσῃ γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἐρεῖς, ὅτι ψυχῆς οὐκ ἐμνημόνευσε νοερᾶς, καὶ ἄψυχον εἶναί φησι τὸ κυρίου σάρκα. τί δὲ, ὅταν καὶ αὐτὸς λέγοντος ἀκούσῃς τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. καὶ πάλιν· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. καὶ πάλιν· καὶ ὁ ἄρτος δὲ, ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ἐπιπήδησον, εἰ δοκεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ λόγοις· σάρκα γὰρ ὀνομάζει μόνην, καὶ ψυχῆς ἐν τούτοις τῆς νοερᾶς ἀδεμίαν παντελῶς πεποίηται μνήμην. ἀλλ' εἴπερ ἦθα τις σοφὸς, καὶ ἀγχίνους, οὐκ ἂν ἠγνόησας, ὅτι καὶ ἀπὸ μόνης ἔθ' ὅτε τῆς σαρκὸς τὸ ἐκ ψυχῆς, καὶ σώματος κατασημαίνεται ζῶον, τοῦτέστιν, ἄνθρωπος· ἔφη γάρ· ὅτι ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. ἐχρῆν σάρκα λέγων γενέσθαι τὸν λόγον, οὐκ ἠγνόησεν, ὅτι πάντητε, καὶ πάντως, καὶ ψυχῆς νοερᾶς πεποίηται μνήμην. ἀλλὰ γὰρ, ὡς ἔφλυ ἐν ἀρχαῖς, ἀπορήσας εἰς ἀντίσασιν, σκέπτεται ἑαυτῷ ποιεῖται τὸ ψεῦδος. καὶ πειρᾶται συκοφαντεῖν. ἵνα δοκῇ τι λέγειν. οὐκ ἄνθρωπον δὲ ἀνειλῆφθαι παρὰ Θεοῦ τοῖς ἁγίοις πατράσι δοκεῖ· πεφρονήκασι γὰρ οὐχ ὡδίποθεν. αὐτὸν δὲ μᾶλλον τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον ἄνθρωπον γενέσθαι φασὶν, ἑνωθέντα σαρκὶ, ψυχῇ ἐχούσῃ νοεράν. ἀσύγχυτος δὲ, καὶ τροπῆς ἐλευθέρα πάντως ἡ ἕνωσις· ἀναλλοίωτος γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος· καὶ ὅτῳ πιστόμεθα.

Ps. 2.

Joan. 1.

Ps. 6. 53.

Joan. 6. 53.

Ibidem.

Ibid.

Luc. 3. 6. & Isai. 40.

Ἀναθεματισμὸς ιβ'.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον παθόντα σαρκὶ, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκὶ, καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκὶ, γεγονότα τε πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν, καθὸ ζωή ἐστι, καὶ ζωοποιὸς ὡς Θεός· ἀνάθεμα ἔστω.

Coloss. 1. 18.

Θεοδωρήτου ἀνατροπή.

Τὰ πάθη τοῦ παθητοῦ ἴδια· ὁ γὰρ ἀπαθὴς παθῶν ἐστιν ὑψηλότερος. ἔπαθε τοίνυν ἡ τοῦ δούλου μορφὴ, συνούσης αὐτῇ δηλονότι τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς, καὶ συγχωρούσης παθεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐκ τῶν παθῶν τὸν ἀνθρώπινον σωτηρίαν, * οἰκειουμένης δὲ διὰ τοῦ ἑνώσεως τὰ πάθήματα. ὑκεῖν οὐχ ὁ Χριστὸς παθὼν, ἀλλ' ὁ ἐξ ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ληφθεὶς ἄνθρωπος. διὸ καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας προθεσπίζων βοᾷ. ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὤν, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ δεσπότης Χριστὸς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγε· τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τοῦ ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα; ἀποκτείνεται δὲ οὐκ αὐτὴ ἡ ζωὴ, ἀλλ' ὁ θνητὸν ἔχων τὴν φύσιν. καὶ

* Ἴσως, οἰκειωμένης

Ps. 8. 40.

Isai. 53. 3.

Joan. 8. 40.

A Si forte dicatur uniuscujusque nostri proprium corpus suum. Hic autem bonus vir, nullum genus maledicentiæ in nos intentatum prætermittens, quamvis iis quæ dixi assentiatur, inurit rursus nobis maculam falsæ sententiæ Apollinarii, & non pudet eum dicere, quod aliis nominibus errorem mixtionis, sive confusionis occultem, & carnem verbo unitam inanimatam esse affirmem. At, o optime, dicat aliquis, & merito: An idem crimen inferes beato Joanni evangelistæ? Dixit enim: *Verbum caro factum est*. Nam in eum quoque te arroganter efferes, & dices quod animæ intelligentis non meminit, & carnem domini dicit esse inanimatam. Quid, cum audies Christum ipsum omnium nostri salvatorem dicere: *Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; & rursum: *Qui mandacat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo*; & iterum: *Et panis, quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita*. Reprehende, si videtur, hæc verba. Carnem enim nominat solam, & nullam penitus in his animæ intelligentis mentionem fecit. Atqui si sapiens & acuto ingenio fuisses, non ignorasses, quod interdum sola carne animal ex anima & corpore constans, id est homo, significatur. Ait enim: *Et videbit omnis caro salutare Dei*. Cum igitur dixit, Verbum carnem factum esse, non ignoravit se omnino animæ quoque intelligentis meminisse. Sed, ut principio dixi, cum iste non haberet quid contradiceret, texit se mendacio, & nititur calumniari, ut aliquid dicere videatur. Hominem vero assumptum esse a verbo non videtur sanctis patribus, non sic senserunt; sed ipsum potius verbum Dei Patris asserunt factum esse hominem, unitum carni animam intelligentem habenti: unio vero sine confusione fuit, & a mutatione penitus libera: immutabile est enim Verbum ex Deo Patre genitum: & sic credimus.

B

C

D

Anathematismus XII.

Si quis non confitetur, Dei Verbum carne passum & crucifixum esse, mortemque carne gustasse; nec non primogenitum ex mortuis factum esse, quatenus nimirum ut Deus vita & vivificans est; anathema sit.

Theodoreti reprehensio.

Passiones sunt propriæ passibilis: impassibilis enim altior est, quam ut pati possit: quare passa est forma servi: adhærentes scilicet forma Dei, & permittente pati propter salutem passionibus partam, propter unionem autem vindicante sibi passiones. Igitur non est Christus qui passus est, sed homo ex nobis a verbo assumptus. Unde Isaias vaticinans clamat: *Homo in plaga existens, & sciens pati infirmitatem*. Et ipse dominus Christus Judæis dicebat: *Quid me quæritis occidere hominem, qui vobis veritatem locutus sum?* Occiditur autem non ipsa vita, sed qui habet naturam mortalem. Et

E

hoc

hoc in alio loco docens dominus ajebat Judæis: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*. Solutus igitur est qui ex David, excitavit autem hunc solutum unigenitum Dei Verbum ex Patre impassibiliter genitum ante sæcula.

Joan. 2. 9.

τοῦτο διδάσκων ἐτέρωθι ὁ κύριος, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔφη· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ἐκεῖθεν ἐλύθη μὲν ὁ ἐκ τοῦ Δαυὶδ, ἀνέστησε δὲ τοῦτον λυθέντα ὁ ἐκ πατρὸς ἀπαθῶς γεννηθεὶς πρὸ τῶν αἰώνων, μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος.

Luc. 2. 19

Cyrilli defensio.

Κυρίλλου ἀπολογία.

Est plane vel confessione omnium impassibilis natura Verbi Dei: & hoc nemini puto esse non manifestum, & nullus eo dementiæ processerit: ut arcanam illam naturam, quæ supra naturam est, & sublimior quam ut pati quidquam possit, nostris infirmitatibus teneri dicat. Quia vero mundo salutare erat pati, & rursus Verbum ex Deo genitum in propria natura pati non poterat, pulchro artificio negotium dispensationis aggreditur, & corpus proprium fecit quod pati posset, ut corpore passibili pati diceretur, ipse manens alioqui propria natura impassibilis. Quia igitur carne passus est volens, hac ratione salvator omnium est & nominatur. Ut enim ait Paulus: *Gratia Dei pro omnibus mortem gustavit*; testimonium autem dabit & beatus Petrus cum sapientissime dicit: *Christo igitur* pro nobis, non in natura divinitatis, sed *in carne*, inquit, *passo*. Alioqui quomodo dominus gloriæ crucifixus dicitur? quomodo is, per quem omnia, ut Paulus ait, constituta sunt, datus est a Deo Patre caput corporis ecclesiæ, factus vero est primogenitus ex mortuis? vindicans scilicet sibi passiones, quæ propriæ carni acciderunt. Dominus autem gloriæ non potest esse communis homo, & quales nos sumus. Sed illud fortasse dices: Satis superque esse unionem, ut dicamus Christum unum & dominum, qui crucifixus est. Dicantur igitur omnia de ipso: confiteantur omnes Verbum Dei salvatorem: qui quidem secundum naturam divinitatis impassibilis remansit, carne vero, sicut dixit beatus Petrus, passus est. Ipsius enim proprium erat secundum veram unionem corpus, quod mortem gustavit. Alioqui quomodo secundum carnem ex Judæis Christus, & Deus supra omnia est, & benedictus in sæcula, amen? in cujus mortem baptizati sumus? cujus resurrectionem confitentes justificamur? quamvis secundum naturam propriam Verbum Dei mori non potest, imo est ipsamet vita. Num igitur in mortem hominis communis baptizati sumus, & in eum credentes justificamur? an potius, quod verum est, mortem Dei incarnati, & passi carne pro nobis annunciamus; & resurrectionem confitentes, peccati pondus abjicimus? *Empti enim sumus pretio, non corruptibilibus auro vel argento, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati & impolluti Christi*. Et plurima alia præter hæc licebat dicere: nec difficile esset auctoritates sanctorum patrum producere, sed hæc arbitror sufficere iis qui dociliores sunt. Scriptum est enim: *Da occasionem sapienti & sapientior erit ostende justo, & apponet ut recipiat.*

Ἔστι μὲν ἀπαθὴς καὶ ὁμολογουμένως ἡ τοῦ Θεοῦ λόγου φύσις· καὶ τοῦτο οἶμαι ἐσὶν ὐδενὶ τῶν ὄντων ἀσυμφανές· ὐδ' ἂν εἰς τοῦτο φρενοβλαβείας καθίκοιτό τις, ὡς τιλὼ ἀπόῤῥητον, καὶ ὑπερφυᾶ, καὶ τοῦ δυνασθαί τι παθεῖν ἐπέκεινα φύσιν, ἀθενείαις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνισχῆσθαι λέγειν. ἐπειδὴ δὲ ἦν τὸ παθεῖν τῷ κόσμῳ σωτήριον, καὶ πάλιν ἀμήχανον τὸ παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὴν ἐκ Θεοῦ φωῦτι λόγον, μέτεισιν ἐτέχνως τῆς οἰκονομίας τὸ χρῆμα. ἴδιον ἐποιήσατο σῶμα τὸ παθεῖν δυνάμενον, ἵνα τῷ παθεῖν πεφυκότι λέγοιτο παθεῖν, καί τοι μεμυηκὼς ἀπαθὴς κατ' ἰδίαν φύσιν αὐτός. ἐπειδὴ δὲ σαρκὶ πέπονθεν ἑκὼν, τωῦτη τοι καὶ ἔσί τε, καὶ ὀνομάζεται. ὡς γὰρ ὁ Παῦλος φησί. χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου· μαρτυρήσει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Πέτρος, σοφώτατα λέγων· Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν, οὐ φύσει θεότητος μᾶλλον, ἀλλὰ σαρκός. ἐπεὶ τίνα τρόπον ὁ τῆς δόξης κύριος ἐσταυρῶσθαι λέγεται; πῶς δὲ ὁ, δι' οὗ τὰ πάντα σωέσηκε, καθάφησιν ὁ μακάριος Παῦλος, δέδοται παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, γέγονε δὲ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν; οἰκειωσάμενος δηλονότι τὰ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ συμβαίνοντα πάθη. κύριος δὲ τῆς δόξης οὐκ ἂν γένοιτο κοινὸς, καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος. ἀλλ' ἐρεῖς ἐκεῖνό πω τίχα, ὡς ἀπόχρη λίαν ἡ ἕνωσις εἰς τὸ ἀποφαῖναι Χριστὸν ἕνα, καὶ κύριον, τὸν ἐσταυρωμένον· ἐκοῦν λεγέσθω πάντα αὐτά. καὶ ὁμολογείσθω σωτὴρ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, μεμυηκὼς μὲν ἀπαθὴς τῇ τῆς θεότητος φύσει, σαρκὶ δὲ παθών, ὡς εἶπεν ὁ Πέτρος. αὐτοῦ γὰρ ἦν ἴδιον καθ' ἕνωσιν ἀληθῆ τὸ τοῦ θανάτου γευσάμενον σῶμα. ἐπεὶ τίνα τρόπον ἐξ Ἰουδαίων κατὰ σάρκα Χριστὸς, καὶ Θεὸς ἐπὶ πάντων ἐσὶ, καὶ εὐλογητὸς εἰς αἰῶνας, ἀμήν; εἰς τὸν τίνος θάνατον βεβαπτίσμεθα; τὴν τίνος ἀνάσασιν ὁμολογοῦντες δικαιούμεθα; καί τοι κατὰ φύσιν ἰδίαν θανάτου κρίττον ἐσὶν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος· μᾶλλον δὲ αὐτόχρημα ζωή. ἆρ' οὖν εἰς θάνατον ἀνθρώπου κοινὸν βεβαπτίσμεθα; καὶ εἰς αὐτὸν πισεύοντες δικαιούμεθα; ἢ, ὅπερ ἐσὶν ἀληθὲς, ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ, καὶ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, τὸν θάνατον καταγγέλλομεν, καὶ ὁμολογοῦντες τὴν ἀνάσασιν, τὸ τῆς ἁμαρτίας ἄχθος ἀποπεμπόμεθα; ἠγοράσθημεν γὰρ τιμῆς, οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ, ἢ χρυσίῳ, ἀλλὰ τῷ τιμίῳ αἵματι, ὡς ἀμνὸς ἀμώμου, καὶ ἀσπίλου, Χριστοῦ. ἔ πλεῖσα μὲν ἕτερα πρὸς τούτοις ἦν εἰπεῖν· χαλεπὸν δὲ οὐδὲν ἦν καὶ τὰς τῶν ἁγίων πατέρων παραθεῖναι χρήσεις. ἀλλ' ἀρκέσειν οἶμαι καὶ τοῦτα τοῖς εὐμαθεσέροις. γέγραπται γάρ. δίδου σοφῷ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσαι. γνώριζε δικαίῳ, καὶ προσθήσει τοῦ δέχεσθαι.

Hebr. 2. 9.

1. Petr. 4.

1. Cor. 2. 8.

Hebr. 2. 10.

Coloss. 1. 18.

1. Petr. 4.

Rom. 9. 5.

Rom. 6. 3.

1. Cor. 6. 20.

1. Petr. 1. 18.

Prover. 9. 9.

Ἑβρ. 2. 9.

1. Πετρ. 4.

1. Κορινθ. 2. 8.

Ἑβρ. 2. 10.

Κολασσ. 1. 18.

1 Πετρ. 4.

Ῥωμ. 9. 5.

Ῥωμ. 6. 3.

1. Κορινθ. 6. 20.

1. Πετρ. 1. 18.

Παροιμ. 9. 9.

CY-

ANNO CHRISTI 431

CYRILLI ALEXANDRINI EPISCOPI SCHOLION

ANNO CHRISTI 431.

De Unigeniti Incarnatione.

Quid est Christus?

CAPUT I.

CHRISTI nomen, nec definitionis vim obtinet, nec cujuspiam substantiæ, qualis sit, significat, sicut forte Homo, aut Equus, aut Bos; sed rei magis, quæ in aliquo agatur, habet significationem. Oleo namque ungebantur quidam superiorum, juxta quod Deo tunc temporis placebat: & signum regni illius erat unctio. Ungebantur autem & prophetæ sensibiliter Spiritu sancto, ut inde quoque nominarentur Christi. Denique beatus David psallit ex persona Dei, & ait: *Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Ait autem & propheta Habacuc: *Existi in salutem populi tui, ut salvos facias christos tuos.* In Christo autem omnium salvatore unctionem quidem factam esse dicimus: ceterum neque symbolicam, quasi oleo factam, nec quasi in gratia prophetica; sed nec illam, qua intelligitur fieri ad perfectionem alicujus hujusmodi negotii, quale factum esse dicimus sub Cyro Persarum & Medorum rege: contra Babylonios enim ille duxit exercitum, instigante ipsum in id Deo omnipotente. Dictum est enim: *Hæc dicit dominus christo meo Cyro, cujus apprehendit dexteram.* Atqui ille vir cum esset idolorum cultor, nominatus est christus, ideo quod quasi unctus est in regnum cœlesti suffragio, & ordinatus est a Deo, ut Babylonem vehementer expugnaret. Illud autem magis de Christo. Quoniam enim propter Adæ prævaricationem regnaverat super omnes peccatum, & Spiritum ab humanitate discesserat, ob eamque causam in malis omnibus illa fuerat constituta; opus autem erat, ut rursus Dei misericordia in pristinum revocata, Spiritum mereretur; homo factum est unigenitum Dei Verbum, & cum terreno corpore terrenis apparuit. Fuit etiam liber a peccato, ut & in ipso, & in eo solo innocentiæ laudibus natura hominis coronata, Spiritu sancto ditaretur, ac sic reformaretur ad Deum per sanctificationem. Transit enim ad nos quoque gratia * correpta a Christo, qui est in Christo, nobis primogenitus: idque nos docet beatus David, psallens ad Filium: *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem: ideo unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Unctus est igitur exemplo nostro filius innocentiæ laudibus, ut ante dixi, & in ipso natura hominis illustrata, & digna jam sortiri Spiritum sanctum non discessurum jam sicut antea, sed mansurum magis in ipsa. Ideoque scriptum est, quod descendit quidem in eum Spiritus, mansit autem super ipsum. Dicitur ergo Christus Dei Verbum, quod propter nos nostri similis homo est factum, & in servi forma: & ungitur quidem humane secundum carnem, ungit autem divine suos, eos nempe, qui in ipsum credunt.

Psal. 104. Habac. 3 Isai. 45. Rom. 5 * f. accepta, al. completa. Psalm. 44 Joan. 1. Joan. 10.

Qualiter intelligi debet Emmanuel.

CAPUT II.

EMMANUEL nominatur Deus Verbum, quod Abrahæ semen apprehendit, & similiter ac nos participavit carni & sanguini. Interpretatur autem Emmanuel, *Nobiscum Deus.* Confitemur autem fuisse nobiscum Dei Verbum, non localiter (in quo enim loco non est Deus, qui implet omnia?) nec quod adesse nobis conspicitur auxilii ratione (dictum est enim hoc modo ad Jesum: *Et sicut eram cum Moyse, ita ero & tecum*) sed quod factus est in nostris, id est, in humanitate non derelicta natura sua: inconvertibile est enim natura Dei Verbum. Ceterum quam ob causam, cum plene dicitur ad Jesum, quod, Sicut eram cum Moyse, sic ero tecum, non est nominatus Emmanuel? Ipsam autem ratio sit, * etsi cum alio nescio quo sanctorum fuisse dicatur. Ergo nobiscum factum esse dicimus Deum Verbum eo tempore, quo dicit Baruch: *In terra visus est, & inter homines conversatus est, & omnem viam inveniens disciplinæ, & dans eam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo. Ipse est enim Deus noster, & non comparabitur alius ad eum.*

Hebr. 2. Josue. * Locus obscurus & mutilus. Baruch. 3.

Ὅσον μὲν γὰρ ἦκεν εἰς τὸ εἶναι Θεὸς κατὰ φύσιν, οὐκ ἦν μεθ' ἡμῶν· ἀσύγκριτον γὰρ τὸ μεταξὺ θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος. καὶ πολλή τις ἄγαν τῇ φύσεών ἐστιν ἡ διαφορά.

Et quantum quidem ad Dei naturam pertinet, non erat nobiscum: multum enim interest inter divinitatem & humanitatem, & ingens est nimis differentia naturarum. Denique etiam divinus David ad proximitatem mysticam scilicet, Deum Verbum quod nondum ad nos venerat vocabat, dicens in Spiritu; *Ut quid domine discessisti longe, despicis in oportunitatibus, in tribulatione?* Ergo non jam longe discessit, sed nobiscum fuit. Qui cum mansisset id quod erat, apprehendit Abrahæ semen, ut dixi. Accepit autem etiam servi formam, & conspectus est homo in terra, Christus vere & Emmanuel, eumdem nobis Filium designans; partim quia unctus est more nostro, humane hominis naturæ spiritum accipiens, ut in seipso & primo; positus est enim primordium generis; rursum ut Deus, ipse est ungens sancto Spiritu eos qui in se credunt; partim quia fuit nobiscum secundum quas modo reddidi rationes, & in eo nos facit certos Isaias propheta, dicens: *Ecce virgo in utero accipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen*

Psal. 9. Hebr. 2. Philipp. 2. Isai. 7.

ejus

ejus Emmanuel. Cum enim ſancta virgo & Spiritu quidem ſancto prægnans eſſet facta, peperit autem ſecundum carnem Filium, tunc etiam Emmanuel dictus eſt. Fuit enim nobiſcum per carnalem generationem incorporalis, & id erat quod per vocem David ſignificabatur: *Deus manifeſte veniet, Deus noſter, & non ſilebit*. Et illud opinor: *Ipſe qui locutus ſum, præſto ſum*. Locutus enim per prophetas; ut incorporalē adhuc Verbum, advenit etiam corporaliter.

Pſal. 49.
Iſai. 52.

Quid eſt Jeſus?

CAPUT III.

VI quidem intentionum, quia oporteat a nobis unum dici Filium, tantumdem eſt & Chriſtus, & Emmanuel, & Jeſus, & idem vero quaſi ex re nomen eſt factum: *Ipſe enim ſalvabit populum ſuum a peccatis eorum*. Quemadmodum enim Emmanuel ſignificat per generationem ex muliere nobiſcum factum fuiſſe Dei Verbum; & Chriſtus porro, quia factus homo, unctus dicitur juxta nos humane; ita etiam Jeſus, quod ſalvavit nos, id eſt, ſuum populum, quod maxime eum demonſtrat Deum vere, & natura omnium dominum. Neque enim hominis communis creatura eſſe dicatur: deceat autem magis omnia dicere eſſe unigeniti, etſi factus ſit homo. Dicet fortaſſe aliquis: Ad quid Moyſis dictus eſt populus Iſrael? Ad hoc dicimus quod Dei quidem populus nominatus ſit, & erat vere: verum quoniam ad defectionem deductus eſt, & vitulum fecit per deſertum, inhonoratus eſt a Deo. Non enim ſuum nominare populum dignabatur, ſed eum jam homini deſtinavit. At nos non ita: proprii enim ſumus Filii, eo quod & Deus ſit, & per ipſum creata ſunt omnia. Ita enim ait David: *Quoniam ipſe fecit nos, & non ipſi nos: nos autem populus paſcuæ ejus, & oves manuum ejus*. Denique etiam ipſe de nobis dixit; *Oves meæ vocem meam audiunt, & ſequuntur me*. Rurſus: *Et alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me congregare, ut fiat unus grex & unus paſtor*. Mandabat autem etiam beato Petro: *Simon Joannis, amas me? Paſce agnos meos*.

Matth. 1.
Exod. 32.
Ibidem.
Pſalm. 99.
Pſal. 95.
Joan. 10.
Ibid.
Joan. 21.

Quam ob cauſam homo dictum ſit Verbum.

CAPUT IV.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ὠνόμασαι, καὶ τοι κατὰ φύσιν ὑπάρχων Θεὸς, ὁ ἐκ Θεοῦ παῖδος λόγος, ὡς μετεχηκὼς αἵματος, καὶ σαρκὸς παραπλησίως ἡμῖν. ὥφθη γὰρ ὅπως τοῖς ἐπὶ γῆς, καὶ οὐ μεθεὶς ὅπερ ἦν, ἀλλ' ἐν προσλήψει γεγονὼς τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος, τελείως ἐχούσης κατὰ τὸν ἴδιον λόγον.

Citatur hic locus a S. Leone Papa in ep. 97. ad Leonem imp. & lectus fuit in conc. Chalced. act. 2. in fin.

Homo nominatus eſt, cum ſit natura Deus, Dei Patris Verbum, quoniam ſimiliter ac nos carni communicavit & ſanguini. Sic enim terrenis apparuit, non amittens id quod erat; ſed aſſumens * humanitatis naturam in ſua ratione perfectam. Verumtamen & in humanitate Deus remanſit, & omnium dominus, * utpote naturam & veritatem ex Deo Patre ſortitus, & id nobis evidentiſſime ſapientiſſimus Paulus oſtendit: *Primus enim*, inquit, *homo ex terra de limo, ſecundus de cœlo*. Atqui virgo ſancta peperit templum Verbo unitum: ſed de cœlo dicitur, & recte quidem, Emmanuel; deſuper enim & ex ſubſtantia Dei & Patris natum eſt Verbum ipſius: deſcendit vero ad nos tunc, cum factus eſt homo, tamen ſic quoque deſuper eſt. Teſtatur autem Joannes de eo, dicens: *Qui deſurſum venit, ſuper omnes eſt*. Et ipſe Chriſtus etiam ad populum ait Judæorum: *Vos de deorſum eſtis; ego de ſupernis ſum*. Et rurſus; *Ego non ſum de hoc mundo*. Licet pars mundi, ſicut homo, nuncupatus ſit; ſed erat cum hoc quoque ſupra mundum, ut Deus. Meminimus enim plane dicentem: *Et nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis*. Deſcendiſſe autem dicimus de cœlo filium hominis per unitatem diſpenſatoriam, Verbo tribuente propriæ carni gloriæ ſuæ & divinæ majeſtatis claritudinem.

natura & veritate ex Deo creatus & Pater.
1. Cor. 15.
Joan. 3.
Joan. 8.
Ibid.
Joan. 3.

* humanitatem noſtram.
* al. qui natura & veritate ex Deo Patre.

Quam ob cauſam exinanitum dicatur Dei Verbum.

CAPUT V.

PLENUM ſecundum naturam, & ex omni parte perfectum Deum Verbum, & diſtribuens ex ſua plenitudine bona ſuæ creaturæ, exinanitum dicimus, nihil in natura propria violatum, nec ut aliter ſe haberet commutatum, nec inferius ex ulla parte factum. Inconvertibile enim & immutabile eſt ipſum quoque, ſicut generator ipſius, & nunquam fuit paſſionis ullius capax. Quod vero factum ſit caro, id eſt homo, eo quod ait: *Effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem*: humanitatis paupertatem propriam fecit: primum, quia ſemel homo ſit factus, etſi remanſerit Deus, deinde, quod ſervi formam accepit, qui ſecundum ſuam naturam liber eſt, utpote filius: & cum ipſe ſit gloriæ dominus, gloriam dicitur accipere: cum ſit ipſe vita, vivificari dicitur. & in omnes accepit poteſtatem, cum ſit ipſe rex omnium; cum Deo ſimul & Patri obediens fuit, crucem eſt paſſus. Verum cum hæc quidem humanitatis menſuræ conveniant: tamen ea familiaria ducit eſſe cum carne, & implet diſpenſationem, manens quod erat.

Joel 2.

Quomodo unus Chriſtus.

CAPUT VI.

DIVINUS Paulus ſcribit: *Etſi ſunt dii multi, & domini multi in cœlo & in terra; ſed nobis unus Deus Pater, ex quo omnia, & nos ex eo; & unus dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per eum*. At vero ſapientiſſimus Joannes de Deo Verbo dixit, quod *omnia per ipſum facta ſunt, & abſque eo factum eſt nihil*. Evangelizabat autem beatus Gabriel ſanctæ virgini, dicens: *Ecce concipies in utero, & paries filium; & vocabis nomen ejus Jeſum*. Cum igitur per Chriſtum Jeſum omnia divinus Paulus facta eſſe commemoret; confirmet autem vim ſententiæ, & opificem omnium fuiſſe Deum evangelizet, rem veram dicens, evangeliſta divinus. deſignet autem etiam angeli vox, vere ex ſancta virgine natum eſſe Jeſum Chriſtum: nec abſque humanitate intelligimus

1. Cor. 8.
Joan. Init. 1.

Deum

Deum Verbum, ſed unum dicimus ex ambobus effectum, & Deum hominem factum; eumdem ex Patre, ut verbum, natum divine: & ex muliere humane, ut hominem: non tanquam in ſecundum ſubſtantiæ initium vocatum, tunc cum ſecundum carnem dicitur natum; ſed natum quidem ante omnia ſæcula, ſtante tamen tempore quo debuerat implere diſpenſationem, natum etiam ex muliere ſecundum carnem. Ergo etſi alii ſimili appellatione vocati ſunt Chriſti: unus tamen eſt, per quem omnia, Jeſus Chriſtus: non quod homo ſit factus opifex omnium, ſed quod Deus Verbum, per quem omnia facta ſunt, ſimiliter ac nos participarit carni & ſanguini & nuncupatus ſit homo, non tamen perdiderit eſſe quod erat. Ita enim & in carne factus, intelligitur merito opifex omnium.

Quomodo non eſt Emmanuel.

CAPUT VII.

SEMEL noviſſimis ſæculis Dei verbum homo eſſe dicitur factum, & ſicut ait divinus Paulus, per ſacrificium ſuum manifeſtatus eſt.

Τίνα, φησὶ, λέγομεν εἶναι τὴν σύνωσιν.

Et quodnam eſt ſacrificium? *Suum enim corpus obtulit pro nobis in odorem ſuavitatis Deo Patri; & intravit in ſancta ſemel, non per ſanguinem hircorum & taurorum, ſed per ſuum ſanguinem*. Sic enim credentibus remiſſionem in æternum comparavit. Ergo plurimi quidem ante ipſum ſancti fuere; ſed nemo eorum Emmanuel nominatus eſt. Quam ob cauſam? Nondum enim venerat tempus, quo deberet eſſe nobiſcum, id eſt, in noſtram venire naturam per carnem, is qui eſt omni ſuperior creatura. Unus igitur Emmanuel. Semel enim factus eſt homo unigenitus, tunc cum per ſanctam virginem generationem carnalem perpeſſus eſt. Dictum eſt enim, & ad Jeſum, *quod ero tecum*; at non erat ille Emmanuel. Fuit etiam cum Moyſe: ſed nec ille Emmanuel nominatus eſt. Igitur quoties audimus nomen Filio datum eſſe *Nobiſcum Deus*; ſapienter intelligamus, non ita fuiſſe nobiſcum temporibus, ſicut aliquando dicitur fuiſſe cum ſanctis. Illis enim erat tantum adjutor: nobiſcum autem fuit, cum factus eſt ſimilis noſtri, cum ſuam non amiſiſſet naturam: eſt enim inconvertibilis ut Deus.

*Quam * eſſe dicimus adunationem.*

* Gr. *inquit*,

CAPUT VIII.

CUNIO ipſa multis modis perficitur. Sejuncti enim nonnulli affectu forte & ** voluntate & diſcordantes inter ſe, uniri dicuntur per reconciliationem ſocialem, depoſita ſimultate. Uniri etiam dicimus ea quæ ſibi conglutinantur, ſive modis aliis conjunguntur, vel per oppoſitionem, vel per admixtionem, vel per temperationem. Quoties igitur unitum eſſe noſtræ naturæ Dei verbum dicimus, omni humana cogitatione unionis ejus modus videtur eſſe ſuperior. Neque enim per ullum e ſupra ſcriptis modis facta eſt, ſed ineffabilis eſt prorſus, & fortaſſe nulli penitus nota, niſi ſoli illi omnia ſcienti Deo. Nec mirum, ſi in hujuſmodi cogitationibus vincamur, cum res noſtras, quomodo ſe habeant, inquirentes, ultra modum noſtræ mentis earum comprehenſionem eſſe confiteamur. Quo namque modo animam hominis ſuo corpori adunatam eſſe intelligimus? quis eſt, qui poſſit exprimere? Sed ſi oportet, homines qui vix exigua intelligere ſolemus, & eloqui poſſumus, res adeo ſubtiles, & omnem intelligentiam, & orationem tranſcendentes, conjectare; dicimus, quod deceat quidem cogitare, quamvis ipſa veritate minor omnino ſit oratio, talem eſſe unionem ipſius Emmanuel, qualem quiſpiam cogitare poſſit, eſſe humanæ animæ cum ſuo corpore. Anima enim omnia quæ ſunt corporis, ſua facit, licet per naturam propriam expers ſit paſſionum corporis, naturalium ſimul, & earum quæ extrinſecus accidunt. Movetur enim corpus in concupiſcentias naturales: & ſimul ſentit propter unionem inexiſtens anima: & quamvis nullo quidem modo participet, tamen opus concupiſcentiæ delectationem propriam dicit: & ſi forte corpus percutiatur, ac ferro laceretur, condolet quidem, quippe cum ſuum corpus patiatur,

** ſententia.

Τὸ τῆς σύνωσεως χρῆμα κατὰ πολλὰς ἐπιτελεῖται τρόπους, διηρημένοι γάρ τινες κατὰ διάθεσιν, καὶ γνώμην, φασὶ διχονοοῦντες πρὸς ἀλλήλους, σύνοδοι λέγονται κατὰ σύμβασιν φιλικὴν, ἐκ μέσου ποιούμενοι τὰς διαφοράς. σύνοδοι δὲ φαμὲν καὶ τὰ ἀλλήλοις κολλώμενα, ἤγουν συνειλεγμένα καθ' ἑτέρους τρόπους, ἢ κατὰ παράθεσιν, ἢ μίξιν, ἢ κρᾶσιν. ὅταν οὖν σύνοδοι λέγωμεν τῇ καθ' ἡμᾶς φύσει τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, κρείττων ὁρᾶται τῆς ἀνθρώπου διανοίας ὁ τῆς ἑνώσεως τρόπος· ὁ γάρ τις καθ' ὁποιαδήποτε ἐρημένων ἐστὶν, ἀπόῤῥητος δὲ παντελῶς, καὶ ὡδονί τισι καὶ τῶν ὄντων διεγνωσμένος. πλὴν ὅτι μόνῳ τῷ πάντα εἰδότι Θεῷ. καὶ θαυμαστὸν ὡδὶ, εἰ καὶ τούτων ἀγνοιῶν ἡττώμεθα. ὅτε τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὅπως ἂν ἔχοι διερευνώμενοι, τῆς ἑνώσης ἡμῖν διανοίας ἐπέκεινα τὴν καταληψιν ὁμολογοῦμεν ὑπάρχειν. τίνα γὰρ τρόπον νοῆσαι τὴν ἀνθρώπου ψυχὴν τῷ ἰδίῳ σώματι; τίς ὁ φράσαι δυνάμενος; εἰ δὲ χρὴ, μικρὰ καὶ μόλις ἐννοεῖν εἰωθότας, καὶ λαλεῖν ἰσχύοντας, καὶ ὅσα ἰσχύων, καὶ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον παραγμάτων κατατετεχμήρασθαι, φαμὲν, ὅτι πρέποι ἂν ἐννοεῖν· μείων δὲ πάντως τῆς ἀληθείας ὁ λόγος· τοιαύτην εἶναι τὴν σύνωσιν τοῦ Ἐμμανουὴλ, ὁποίαν περ ἂν λογίσαιτό τις καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν πρὸς τὸ ἴδιον σῶμα. οἰκειοῦται γὰρ ἡ ψυχὴ τὰ τοῦ σώματος, καίτοι κατὰ φύσιν ἰδίαν ἀμέτοχος οὖσα τῶν αὐτοῦ παθῶν φυσικῶν τε ἅμα, καὶ τῶν ἔξωθεν ἐπαγομένων. κινεῖται μὲν γὰρ εἰς ὀρέξεις τὸ σῶμα φυσικὰς, καὶ συναισθάνεται διὰ τὴν σύνωσιν ἡ σύνοσα ψυχή· συμμετέχει δὲ κατ' ὠδινά τρόπον, οἵεταί γε μὲν ἰδίαν ἀπόλαυσιν εἶναι τὸ τῆς ὀρέξεως ἀποτέλεσμα. κἂν εἰ καταιθαίοιτο τυχὸν τὸ σῶμα, καὶ σιδήρῳ κατιξαίνοιτο, συναλγεῖ μὲν, ὡς ἰδίῳ πά-

ipſa vero in ſua natura nihil omnino patitur ex iis quæ inferuntur. Tamen ſuper hæc quoque dicimus eſſe unionem ipſius Emmanuel. Neceſſe enim erat cum ſuo corpore unitam ei animam dolere, ut dum * timebat paſſiones, ſubditam cervicem Deo ſubmitteret. De Deo autem Verbo, ſimul paſſionum ſenſum percipere, nefas eſt dicere. Impaſſibilis enim Deus eſt, & noſtrarum rerum longe diſſimilis: ſed unitus quidem erat carni habenti animam rationalem, qua patiente, ipſe impaſſibiliter ea quæ animæ contingerent, cognoſcebat: & * pellebat quidem, ut Deus, carnis infirmitates; ſuas tamen eas, tanquam ſui corporis, * eſſe ducebat. Itaque eſuriiſſe dicitur, fatigatus eſſe, & paſſus fuiſſe pro nobis. Ergo Verbi unio cum humanitate facta, non irrationabiliter rebus noſtris comparatur. Nam ſicut corpus naturæ eſt ab anima diverſæ, unus tamen ex utroque homo efficitur, & vocatur: ita etiam ex perfecta Dei Verbi ſubſiſtentia, & humanitate ſecundum propriam rationem perfecta, unus eſt Chriſtus, idem in eodem Deus ſimul & homo. Et ſua quidem facit Deus Verbum, ut ante dixi, ea quæ ſunt ſuæ carnis propria? qua ipſius eſt corpus, & non alterius. Communes autem facit tanquam cum ſua carne divinæ poteſtatis ſibi inexiſtentis operationes, ita ut poſſit etiam vivificare mortuos, & ſanare infirmos. Quod ſi opus eſt exemplis etiam ſcripturæ divinæ adhibitis, tanquam in figuris modum unionis demonſtrare, age dicamus.

* refugeret paſſiones, obedientem.

* in nihilum redigebat.
* faciebat.

ἀχοντος σώματος, αὐτή γε μὴν εἰς ἰδίαν φύσιν ἐκ ἄν τι πάθοι τῶν ἐπενηνεγμένων· πλὴν καὶ ὑπὲρ τούτου φαμὲν ἐπὶ τῇ Ἐμμανουὴλ τῆς ἑνώσεως. ἓν μὲν γὰρ ἀναγκαῖον, τῷ ἰδίῳ σώματι συναλγεῖν τὴν ἑνωθεῖσαν ψυχήν· ἵνα φεύγουσα τὰς αἰκίας δήπουθεν ὑποφέροι τῷ Θεῷ τὸν αὐχένα. ἐπὶ δέ γε τῷ Θεοῦ λόγου τὸ συναισθάνεσθαι τῶν αἰκιῶν ἄτοπον εἰπεῖν· ἀπαθὲς γὰρ τὸ θεῖον, καὶ ἐκ οὐ γε τοῖς καθ' ἡμᾶς· ἀλλ' ἦν ὁ μὲν σαρκὶ ψυχὴν ἔχούσῃ τὴν λογικήν. παχύσης δὲ αὐτῆς, ἀπαθῶς ἓν εἰδήσει τῶν εἰς αὐτὴν γινομένων· καὶ ἠφάνιζε μὲν ὡς Θεὸς τὰς τῆς σαρκὸς ἀσθενείας, οἰκείαν τε μὴν αὐτὰς ὡς ἰδίου σώματος· ἔτι καὶ πεινῆσαι λέγεται, καὶ καμεῖν, καὶ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν. ἐκεῖνον παρεικάζοιτο ἂν ἡ ἕνωσις τοῦ λόγου πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἐκ ἀπὸ σκοπῶν τοῖς καθ' ἡμᾶς· ὥσπερ γὰρ ἑτεροφυὲς μὲν τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχήν, ἓν γε μὴν ἐξ ἀμφοῖν ἄνθρωπος ἀποτελεῖται, καὶ λέγεται, ἔτι καὶ ἐκ τελείας ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ μὴν καὶ ἐξ ἀνθρωπότητος τελείως ἐχούσης κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, εἷς ὁ Χριστὸς, ὁ αὐτὸς ὑπάρχων ἓν ταυτῷ Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος. καὶ οἰκειοῦται μὲν ὁ λόγος, ὡς ἔφην, τὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, ὅτι καὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ ἐκ ἕτερος· κοινοποιεῖται δὲ ὥσπερ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ τῆς ἑνώσης αὐτῷ θεοπρεπῶς δυνάμεως τὴν ἐνέργειαν· ὥστε διιάσθαι καὶ ζωοποιεῖν τοὺς νεκρούς, καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἐν ἀῤῥωστίαις. εἰ δὲ χρὴ καὶ τοῖς ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς παραδείγμασι κεχρημένους, καθάπερ ἐν τύποις τὸν τῆς ἑνώσεως καταδεῖξαι τρόπον, φέρε λέγωμεν.

De Carbone.

CAPUT IX.

Περὶ ἄνθρακος.

Iſai. 6. 6. BEATUS Iſaias: *Miſſum eſt*, inquit, *ad me unum ex ſeraphim, & in manu habebat carbonem, quem forcipe accepit ab altari, & venit ad me, & tetigit labia mea, & dixit: Ecce tetigit labia tua, & auferet iniquitates tuas, & peccata tua purgabit.* Carbonem autem dicimus figuram & imaginem nobis exhibere Verbi hominis facti: quod ſi labia noſtra tetigerit, id eſt, cum fidem in ipſum confeſſi fuerimus, tunc nos ab omni peccato puros efficiet, & priſtinis criminibus liberabit. Ceterum tanquam in imagine licet in carbone conſpicere unitum quidem humanitati Deum Verbum, non tamen abjeciſſe quod eſt, ſed potius transformaſſe aſſumptam ſeu unitam naturam, in ſuam gloriam & operationem. Quemadmodum enim ignis ad lignum accedens, & in id penetrans, comprehendit quidem ipſum, & quamvis a ligni ſtatu ac natura non expellat, tamen ſpeciem illius vireſque transmutat, & in eo quidquid ſibi proprium eſt operatur, & cum ipſo jam quaſi unum aliquid æſtimatur: idem intellige & in Chriſto. Unitus enim ineffabiliter humanitati Deus, ſervavit quidem ipſam in eo quod eſt, & ipſe permanſit quod erat: ſemel tamen unitus, quaſi unus jam cum ipſa putatur, ea quæ ſunt illius, ſua faciens, conferens autem ei etiam ipſe naturæ ſuæ operationem.

Ὁ Μακάριος Ἡσαΐας, ἀπεστάλη, φησὶ, πρός με εἷς τῶν σεραφὶμ. καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἦλθε πρός με, καὶ ἥψατο τῶν χειλέων μου, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἥψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου, περικαθαριεῖ. φαμὲν δὲ τὸν ἄνθρακα τύπον ἡμῖν, καὶ εἰκόνα πληροῦν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος λόγου· ὃς ἥπερ ἅψαιτο τῶν χειλέων ἡμῶν, τυτέστιν, ὅταν τὴν εἰς αὐτὸν ὁμολογήσωμεν πίστιν, τότε καὶ ἁπάσης ἁμαρτίας ἀποφαίνει καθαρὰς, καὶ τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἐλευθέρους. πλήν ἐστιν ἰδεῖν, ὡς ἐν εἰκόνι * τὸν ἄνθρακα, σὺν σώθηται μὲν τῇ ἀνθρωπότητι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγου, οὐ μὴν ἀποβεβληκότι τὸ εἶναι ὅ ἐστι, * μετασχηματίσαντι δὲ μᾶλλον τὸ ληφθὲν, ἤγουν σωθὲν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ δόξαν τε, καὶ ἐνέργειαν. ὅπερ γὰρ ξύλου τὸ πῦρ ὁμιλῆσαν ξύλῳ, καὶ εἰσδεδυκὸς αὐτὸ, κατιδράττεται μὲν αὐτοῦ, καὶ ἐκ ἐξίστησι μὲν τοῦ εἶναι ξύλον, μεθίστησι δὲ μᾶλλον εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ὅλην τε καὶ δύναμιν, καὶ πᾶν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἐνεργάζεται, καὶ ὡς ἐν ἤδη λελόγισαι μετ' αὐτοῦ, ἕτω νοήσης καὶ ἐπὶ Χριστοῦ· σωθεὶς γὰρ ἀπορρήτως ἀνθρωπότητι Θεὸς, τετήρηκε μὲν αὐτὴν τοῦθ' ὅπερ εἶναι φαμέν· μεμεύηκε δὲ καὶ αὐτὸς ὅπερ ἦν· σωθεὶς δὲ ἅπαξ, ὡς εἷς λελόγισαι μετ' αὐτῆς, οἰκειοῦμενος μὲν τὰ αὐτῆς, ἐμποιήσας δὲ καὶ αὐτὸς αὐτῇ τῆς ἰδίας φύσεως τὴν ἐνέργειαν.

Ἅνθρακι. *Ἡσαΐ. 6. 6.*

* μετασχηματίσαντα.

Ὅτι

Ὅτι τῆς ἀσωμάτου θεότητος σῶμα γέγονεν ἡ σὰρξ ψυχὴν ἔχουσα λογικήν· καὶ ὅτι διϊσάντες ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰ, πάντητε, καὶ πάντως παραλύσομεν τῆς ἐν Χριστῷ νοουμένης οἰκονομίας τὸν λόγον.

A *Quod incorporalis divinitatis corpus facta sit ipsa caro, habens animam rationalem: & quod, si ea a se se dividere voluerimus, procul dubio labefactabimus rationem dispensationis, quæ in Christo intelligitur.*

CAPUT X.

Ἐν τῷ ἄσματι τῷ ἀσμάτων αὐτὸς ἡμῖν εἰσκεκόμισται λέγων ὁ κύριος· ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων. ὥσπερ οὖν ἡ ὀσμὴ ἀσώματον μέν * τι πρᾶγμά ἐστι, κέχρηται δὲ ὥσπερ ἰδίῳ σώματι τῷ ἐν ᾧ ἐστι, τῷ λίνῳ δηλονότι· ἀμφοῖν νοεῖται τὸ κρίνον· καταφθείρει δὲ πάντως τὸν ἐπ' αὐτῷ λόγον ἡ τούτου ἀπόσασις, ἐν ὑποκειμένῳ γὰρ ἡ ὀσμή. καὶ ἔστι σῶμα τὸ ὑποκείμενον, ἵνα νοήσωμεν καὶ ἐπὶ Χριστοῦ, θεότητος φύσιν τὴν ἰδίαν τε, καὶ ὑπερκόσμιον ὑπεροχὴν, ὠδαίζειν τῷ κόσμῳ καθάπερ ἐν ὑποκειμένῳ τῇ ἀνθρωπότητι, καὶ τὸ ἀσώματον κατὰ φύσιν, καθ' ἕνωσιν οἰκονομικὴν μονονουχὶ γίνεσθαι καὶ σῶμα τὸ θέλειν ἐπιγινώσκεσθαι διὰ σώματος. συνήρχετο γὰρ ἐν αὐτῷ τὰ θεοπρεπῆ· ἐκοῦν νοοῖτ' ἂν εἰκότως ὡς ἐν ἰδίῳ σώματι τὸ ἀσώματον, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν ὑποκειμένῳ τῷ ἄνθει τῆς ὀσμίας τὸ χρῆμα. λέγεται δὲ κρίνον τὸ σωαμφότερον.

IN Cantico canticorum ipse nobis * introductus est dicens dominus (Jesus Christus:) *Ego flos campi, & lilium convallium.* Quemadmodum ergo odor res quidem est incorporea, habet autem quasi proprium corpus id in quo ineſt; tamen unum ex utroque intelligetur lilium; sed corrumpitur omnino ratio ipsius, unius rei discessu (in subjecto enim corpore odor est) ita etiam in Christo intelligimus divinitatis * naturam, & illam excellentissimam majestatem, ut odorem suavissimum mundo dispergeret in ipsa humanitate tanquam in subjecto sitam; & id quod incorporale est per naturam, per unionem dispensatoriam pene dicam factum fuisse corporale, propterea quod voluerit se cognosci per corpus. In eo enim divina * signa operatus est. Igitur id quod incorporale est, tanquam in suo corpore convenienter intelligi potest, quemadmodum etiam odor in flore subjecto; lilium tamen jam simul utrumque nominatur, & odor, & flos.

Cant. 2.

* naturam dif. fundere propriam & supermundanam excellentiam ut odorem, suavissimum mundo, in ipsa.

* opera.

Ὅτι καὶ πρὸς σῶσιν ἀληθινὴν συνενεχθείτω τῷ λόγῳ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον, ἀσύγχυτα μεμενήκασιν τὰ ἰδιώματα.

Quod & unito Deo Verbo vere humanitati, inconfusæ tamen substantiæ permanserint.

CAPUT XI.

Ἐγήγερται κατὰ βούλησιν Θεοῦ κατὰ τὴν ἔρημον ἡ ἁγία σκηνὴ, καὶ ἦν ἐν αὐτῇ πολυτρόπως μορφούμενος ὁ Ἐμμανουήλ. ἔφη τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῷ θεσπεσίῳ Μωϋσῇ· Καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων καὶ ἡμίσεως τὸ μῆκος, καὶ πήχεως καὶ ἡμίσεως τὸ πλάτος· καὶ πλήχεως καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτήν. ἄλλα τὸ μὲν ἄσηπτον ξύλον εἶη ἂν εἰς τύπον τοῦ ἀφθάρτου σώματος. ἄσηπτος γὰρ ἡ κέδρος· τὸ δὲ χρυσίον, ὡς ὕλη τῶν ἄλλων ὑπερτιμήνη, τῆς θείας ἡμῖν οὐσίας καταισημήνειεν ἂν τὴν ὑπεροχήν. ἄθρει δὲ, ὅπως ἡ κιβωτὸς ὅλη ἐκεχρύσωτο χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. ἦνωτο μὲν γὰρ τῇ ἁγίᾳ σαρκὶ Θεὸς ὢν ὁ λόγος. καὶ τοῦτο, οἶμαι, ἐστὶ τὸ ἔξωθεν κεχρυσῶσθαι τὴν κιβωτόν. ὅτι δὲ καὶ τὴν ἐνοῦσαν τῷ σώματι ψυχὴν λογικὴν, ἰδίαν ἐποιήσατο, καταδείξειεν ἂν τὸ καὶ ἔσωθεν αὐτὴν καταχρυσοῦσθαι δεῖν ἐπιτάξαι. ὅτι δὲ ἀσύγχυτοι μεμενήκασιν αἱ φύσεις, ἤγουν ὑποστάσεις, ἐντεῦθεν εἰσόμεθα. τὸ γάρ τοι χρυσίον ἐπαλειλειμμένον τῷ ξύλῳ μεμένηκεν ὅπερ ἦν· καὶ κατεπλήτει μὲν τὸ ξύλον τῆς χρυσίου τὴν δόξαν. πλὴν οὐκ ἀπέστη τοῦ εἶναι ξύλον. ὅτι δὲ ἡ κιβωτὸς εἰς τύπον παραλαμβάνεται τοῦ Χριστοῦ, δῆλα πολλῶν ἂν τις πισώσεται λόγων. προεβάδιζε γὰρ τῷ ἐξ Ἰσραὴλ, ζητοῦσα αὐτοῖς ἀνάπαυσιν· ἔφη δέ που καὶ ὁ Χριστός· πορεύσομαι, καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν.

Exod. 25.

Exod. 25.

A'σμα. 2. * ἴσως, τι

A'γδ. 10. 23.

Ἰωάν. 14.

ERECTUM est secundum Dei voluntatem sanctum tabernaculum per desertum, & in eo multis modis figurabatur Emmanuel. Ait enim Deus omnipotens ad divinum Moysem: *Et facies mihi arcam testimonii ex lignis imputribilibus: duorum cubitorum & dimidii longitudinem, & cubiti & dimidii latitudinem, & cubiti & dimidii altitudinem: & inaurabis eam auro puro, extra & intra inaurabis eam.* Sed lignum quidem imputribile, figura est corporis incorrupti, imputribilis enim cedrus: aurum vero quasi materies aliis pretiosior, divinæ nobis indicat substantiæ * majestatem. Attende igitur, quemadmodum arca tota inaurata sit auro puro & extra & intra. Unitum siquidem fuerat sanctæ carni Deus Verbum, & id est, ut opinor, arcam fuisse extra inauratam. Quod vero & animam rationabilem, quæ corpori inerat, propriam fecerat, ex hoc apparet, quod & arcam intra inaurari præceperit. Quod autem naturæ, sive substantiæ inconfusæ manserint, hinc discimus. Aurum enim superlitum ligno, mansit id quod erat; & ditatum est lignum ipsa auri gloria, sed lignum esse non desiit. Quod vero arca in Christi accipiatur immaginem, plurimis potest probationibus declarari. Præibat enim his qui sunt ex Israel, quærens ipsis requiem. Ait autem alicubi Christus: *Abibo, & parabo vobis locum.*

Exod. 25.

* excellentiam.

Num. 10. 29.

Joan. 14.

Quod cum esset Deus Verbum, factus sit homo: nec homo simpliciter nuda conjunctione honoratus, vocatus sit ad parem dignitatem Dei Verbi, sive auctoritatem, sicut quibusdam videtur.

CAPUT XII.

DIVINUS Paulus magnum quidem ait esse mysterium pietatis; & vere res ita se habet: *Manifestatus est enim in carne, cum sit Deus Verbum; justificatus est autem & in spiritu:* nullo enim modo nostris videtur infirmitatibus contineri, licet juxta nos homo sit factus; *non enim fecit peccatum*. Apparuit autem & angelis: neque enim generationem ipsius secundum carnem ignoraverunt. Prædicatus est autem & gentibus, quasi Deus homo factus: ita autem creditus est in mundo. Probavit autem divinus Paulus, ita scribens: *Propter quod memores estote, quod aliquando vos gentes in carne, qui dicebamini præputium ab ea quæ dicitur circumcisio in carne manu facta, quia eratis illo tempore sine Christo, alienati a conversatione Israel, & hospites; testamentorum, promissionis spem non habentes, & sine Deo in mundo*. Erant ergo gentes in mundo sine Deo, cum absque Christo essent. Verum quoniam agnoverunt eum, quia vere & natura Deum esse agnoverunt, ipsæ quoque ab eo cognitæ sunt, fidem confitentes. *Et ipse assumptus est in gloria*, certe divina. Psallit enim beatus David: *Ascendit Deus in jubilo*. Ascendit enim certe cum corpore, nec in nuda deitate. Deus enim erat incarnatus. Credimus enim non in unum nostri similem, deitate per gratiam honoratum, ne cultores esse hominis detegamur; sed in Deum magis, qui in servi forma comparuit, & qui vere fuit nostri similis, in humanitate tamen Deus remansit. Deus enim Verbum, carne assumpta, non deposuit quod erat. Intelligitur autem idem Deus simul & homo: & fidei quidem ratio ita se habet, & recte quidem.

1. Tim. 3. 1. Petr. 2. 1. Tim. 3. Ephes. 2. 1. Tim. 3. Psalm. 46.

Sed si forte aliquis dicat: Quid mali est, si intelligatur homo similis nostri apprehendere deitatem; ac non magis Deus homo fieri? Respondemus, mille esse, quæ e contrario possint opponi, & pene etiam nutu significantia, nos oportere reniti constanter, nec credere ita esse. Age enim, ante alia dispensationis, quæ cum carne facta est, modum cernamus, & nostrarum rerum naturam subtilius perscrutemur. Periclitata est hominis natura, & depressa malis extremis, maledictione & morte damnata, & peccati laqueis irretita, errabat & in tenebris; Deum nesciebat eum, qui est natura & veritate; præter creatorem coluit creaturam. Quomodo igitur hujusmodi malis poterat liberari? An illud dicemus, quod fas erat humanitati divinam naturam apprehendere, quæ nesciret omnino qualis esset dignitas naturæ cœlestis, cum esset ignorantiæ tenebris occupata, & peccati sordibus inquinata? Quomodo poterat fieri, ut apprehenderet sanctam naturam, & acciperet gloriam, quam nemo inveniet, nisi acceperit? Concedamus enim quod cognoverit fortasse, & scierit apprehendere dumtaxat; quis est qui docuerit? *Quomodo enim credent, nisi audierint?* Ceterum non id est apprehendere deitatem, & convenientem ei gloriam capere: ergo decentius sit,

Rom. 10

A & recte quidem, ita sentire, quod servare volens id quod perierat, descendens ad nos Deus Verbum, per quod omnia, in id se quod non erat immisit, ut & hominis natura id quod non erat fieret divinæ majestatis dignitatibus per adunationem nitescens, quæ sublevata est magis ultra naturam, quam dejicit * intra naturam invertibilem Deum. Conveniens erat, ut incorruptibilis natura apprehenderet corruptibilem, ut eam peste liberaret conveniens erat, qui peccare non noverat, cum peccatoribus conformari, ut peccata compesceret Quemadmodum enim ubicumque lux fuerit, caligo interit tenebrarum: ita etiam immortalitate præsente, omnis certe pestis fugitiva B discedet; & præsente eo qui peccatum non novit (qui etiam proprium corpus efficit quod est * in peccatum) cedet omne peccatum.

* infra

2. Cor.

Quod vero Verbum, cum esset Deus, factum sit homo, & non magis homo deificatus intelligatur Christus, etiam ex sacris literis enitar ostendere. Ait igitur beatus Paulus de unigenito: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, ut esset æqualis Deo, sed se exinanivit, formam servi accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu inventus ut homo: humiliavit se, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propterea & Deus illum exaltavit, & donavit ei nomen, quod est supra omne nomen, ut in nomine Jesu* C *Christi omne genu flectatur, cœlestium, & terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quod dominus noster Jesus Christus in gloria Dei Patris*. Quem igitur dicemus in forma esse & in æqualitate Patris, & hæc non rapinam arbitratum, sed descendisse magis in exinanitatem, & in formam servi, & se humiliantem, & in similitudine nostra fuisse factum? Si hominem factum ex muliere nudum & solum, quomodo is erat in forma & æqualitate Patris? vel quomodo habebat plenitudinem, ut intelligatur exinanitus? vel in qua antea positus celsitudine semet humiliasse dicitur? vel quomodo in similitudine hominum factus est, qui id erat antea per naturam, * etsi non id factus esse forte dicatur? Ubi au- D tem magis exinanitus est, assumens plenitudinem deitatis? vel quomodo non sit factus altissimus, qui in gloriam supernam ascenderit? Igitur non hominem Deum factum dicemus; factum autem magis esse in exinanitione propter humanitatem Dei Verbum, quod erat in æqualitate Patris & forma. Exinanitum est enim hoc modo propter similitudinem nostram, cum esset plenus, ut Deus: humiliatus est propter carnem, cum a divinæ majestatis fastigio non discedat, sedem enim habet altissimam; factus est in similitudine hominum, cum sit ejusdem formæ cum Patre, ut cujus est figura substantiæ. Verum quoniam E semel factus est juxta nos, ascendisse dicitur & cum carne in gloriam deitatis, quam patentem quidem habebat, quasi propriam: alio tamen pacto in ea fuit propter humanitatem. Dominus enim omnium esse creditur etiam cum carne. Flectitur autem ipsi omne genu, & id non ad dolorem, vel contumeliam patris, sed magis ad gloriam. Gaudet enim & glorificatur, dum ab omnibus Filius adoratur, licet factus sit similis nostri. Scriptum est autem rursum: *Non enim angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit; unde debuit per omnia*

* al. impecca tum, id est absque macu la

Philipp. 2

* etiamsi id factus esse non diceretur

Hebr. 2.

Hebr. 2.

nia fratribus assimilari. Ecce semen Abrahæ apprehendit; * verum quod Deus est: & non homo nescio quis nostri similis deitatem apprehendit, & ipse nobis assimilatur; & nuncupatur frater ut homo, non nos ei, quantum est ad deitatis naturam. Et rursus: *Quoniam pueri communicaverunt sanguini & carni, & ipse similiter participavit eis; ut per mortem destrueret eum, qui imperium obtinebat mortis, ideſt, diabolum, & liberaret eos, qui timore mortis per omnem vitam obnoxii erant servituti.* Ecce iterum ipse similiter ut nos participavit sanguini & carni; & ea res causam habet conjunctissimam ac proximam. Scriptum est enim: *Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem; Deus Filium suum misit in similitudinem carnis peccati, & de peccato peccatum condemnavit in carne.* Attende iterum, quod non homo affectans divinam naturam ostenditur, & ad ejus dignitatem ascendens: sed mittens magis suum Filium Deus & Pater in similitudine carnis peccati, ut destrueret peccatum. Ergo Verbum, cum sit Deus, se in exinanitionem, homo factus, immisit, & non homo simpliciter divinam gloriam affectans, Christus videtur.

* f. nimirum

Ibid.

Rom. 8.

Quod Christus Jesus vocetur homo factus Dei Verbum.

CAPUT XIII.

DISPENSATIONIS incarnati unigeniti mysterium subtilius considerantes, id asserimus, fidem rectam servantes & veram, quod ipsum Dei Patris Verbum, qui est Deus verus ex Deo vero, & lumen de lumine, incarnatum sit, & homo factum, & descenderit, & passum sit: surrexit autem etiam a mortuis. Ita enim definivit fidei symbolum synodus ingens & sancta. Perquirentes autem & nos, & discere cupientes, quid sit, inquam, incarnatum esse, & hominem factum Dei Verbum: cernimus quod non hoc est, hominem assumere tanquam in conjunctione quæ fiat per æqualitatem dignitatis, sive auctoritatis, per solam filietatis * ὁμωνυμίαν, magis autem fieri juxta nos hominem; ita tamen ut nulla conversio, vel commutatio subsequatur, * & sublevante pariter cum sua natura eum, qui in assumptione fuit carnis & sanguinis, dispensatione. Unus igitur est, qui ante incarnationem quidem divina scriptura nominatur *Unigenitus*, & *Verbum*, & *Deus*, *imago*, & *lumen*, & *figura substantiæ patris*, *vita*, *gloria*, *splendor*, *sapientia*, *virtus*, *magnificentia*, *dominus sabaoth*, & aliis talibus nominibus, quæ vere conveniant deitati: post incarnationem vero, *homo*, *Christus*, *Jesus*, *propitiator*, *mediator*, *primitiæ dormientium*, *primogenitus a mortuis*, *secundus Adam*, *caput corporis ecclesiæ*, cum eum etiam nomina prisca sequantur. Omnia enim ipsius sunt & propria, & quæ sunt novissimis facta temporibus.

* f. ὁμωνυμίαν,

Hebr. 1 Isa. 6. Joan. 8. 1. Tim. 2. 1. Cor. 15. Coloss. 1.

Citatur hic locus a sancto Leone papa eadem epist. 7. ubi sup.

Εἷς ἓν ἄρα ἐστὶν ὁ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως Θεὸς ἀληθὴς, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι μεμψυηκὼς ὅπερ ἰῶν τε, καὶ ἔστι, καὶ ἔσται. ὃ διαιρετέον ἄρα τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς· ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναί φαμεν, τὴν τῶν φύσεων εἰδότες διαφοράν, καὶ ἀσυγχύτους ἀλλήλαις τηρούσης αὐτάς.

A Unus igitur est & ante incarnationem Deus verus, & qui in humanitate remansit id quod erat, & est, & erit. Non discernendum igitur unum dominum Jesum Christum in hominem seorsum, & Deum seorsum: sed unum eumdemque Jesum Christum esse dicimus, non ignorantes differentiam naturarum, sed eas inconfusas, inter se servantes. Quoties igitur litera sacra commemorat, quod *in Christo inhabitarit omnis plenitudo divinitatis corporaliter*; non ideo dicimus, tanquam in alio Christo, in homine seorsum inhabitasse Deum Verbum: nec porro dividentes ea quæ unita sunt, duos intelligimus filios: illud autem magis, quod Christum nominat litera sacra & ex parte nonB nunquam, humanitatis Dei Verbi, quam propriam * habens, in locum posuit templi. Scriptum est autem & de animabus humanis: *Inhabitantes autem domos luteas: de quibus & nos ex eodem luto sumus*. Ergo quoniam domos luteas humana corpora nominat, affirmat autem in his animam habitare, in duos homines unum hominem dividimus? Atqui non irrationabile omnino sit, si & in homine spiritus suus inhabitare dicatur. Ergo etsi per hujusmodi orationis modos figura procedat, quæ aliter fieri non possit; non tamen ideo rerum corrumpi naturas oporteat, sed magis eas recto veritatis tenore servari. Quoties igitur quæpiam, quæ dissimilia sunt, inter se sociantur, C ut collecta in adunationem per compositionem videantur; deinde alterutrum ex his in altero inhabitare dicatur, non dividendum in duo, adunationis conventionem minime violandam, licet suis nominibus per sese ea quæ adunata sunt, nominentur a nobis. Dicitur namque, ut ante dixi, & in homine habitare spiritus suus: verumtamen homo dicitur, & seorsum spiritus, seorsum & corpus. Quid igitur nobis hujusmodi divinus Paulus obliquam significationem commemorat? *Nam etsi exterior homo noster corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem.* Si quis igitur dicat, interiorem nostrum hominem in exteriore homine inhabitare, verum quidem memoravit, ideo tamen D unum dividere non videbitur. Ait autem alicubi etiam propheta Isaias. *De nocte vigilat spiritus meus ad te domine.* Utrumne tanquam alius præter ipsum, spiritus ipsius ad Deum dicetur vigilare? Nonne ineptissimum videatur? Ergo scire quidem necesse est orationis figuras, non tamen ab intellectu discedere competenti; sed referre magis sententiarum vim ad sensum, qui unicuique rei conveniat.

* faciens, Job. 4 apud Septuaginta.

Coloss. 2

2. Cor. 4.

Isa. 26.

Et si dicatur proficere Jesus ætate, & sa- Luc. 2. pientia, & gratia; dispensationis hic ratio est. Deus enim Verbum humanitatem more suo proficere permittebat, & quasi paulatim divinitatis suæ volebat gloriam declarare, & cum corporis ætate etiam sua extendere, ne quid E novum videretur, idque nonnullos nimia novitate perterret; ac tum præsertim sic quoque dicerent: *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* Ergo corporale quidem est argumentum; & profectus gratiæ & sapientiæ, humanitatis magis mensuræ convenit; ipsum vero Deum Verbum per suam naturam perfectissimum confitemur, non egenum profectus, non sapientiæ, non gratiæ. Ipsum enim creaturæ & sapientiam, & gratiam, & bona omnia impertit. Etsi Deus passus esse dicatur, passio quidem erat dispensationis ipsius; tamen dici-

Joan. 7.

tur,

tur, & recte quidem, quia corpus passum est & quod in corpore patiente erat ipse, qui pati non poterat. Impassibilis enim est ut Deus: quantum tamen ad convitiatorum petulantiam pertinuit, passus esset, si pati posset. Ergo quoniam nostri similis factus est unigenitus, quotiescunque homo nominatur a divina scriptura, intuentes dispensationem, sic Deum ipsum naturam quoque confitemur.

Exempla divinæ scripturæ, quod Dei Verbum & homo factum manserit Deus.

CAPUT XIV.

Exod. 25. AIT alicubi Deus ad pontificem Moysen: *Et facies propitiatorium impositione auri puri duorum cubitorum & dimidii longitudinem, & cubiti unius & dimidii latitudinem. Et facies duos cherubim aureos ornatos, & impones illos ex utroque latere. Cherub unus de latere hoc, & cherub unus de latere isto propitiatorii. Et facies duos cherubim super duo latera: erunt cherubim extendentes pennas a sursum, super obumbrantes pennis suis super propitiatorium; & vultus eorum adinvicem respicientes propitiatorium erunt.* Ænigma certissimum id sit, Deum Verbum etiam in humanitate Deum mansisse, & in sua gloria & majestate, etsi propter dispensationem factus sit similis nostri. Propitiatorium namque per fidem factus est nobis Emmanuel. Id autem nobis comprobavit sapientissimus Joannes dicens: *Filioli, hæc scribo vobis, ut non peccetis: sed & si quis peccaverit, consolatorem habemus apud patrem, Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Nec etiam Paulus: *Quem proposuit*, inquit, *Deus propitiatorem in fide in suo sanguine.* Ceterum cerne cherubim circumstantia propitiatorium, superobumbrantia quidem pennis, conversa autem ad propitiatorium, & pene nutui dominico oculum intendentia. Dei enim voluntatem tantum respicit sancta cœlestium spirituum multitudo, & nunquam Dei satiatur aspectu. Ita Filium propheta Isaias vidisse se dicit in sede altissima & eminentissima, circumstantibus seraphim, & obsequentibus ei ut Deo.

1. Joan. 2.

Rom. 3.

Isa. 6.

Aliud, de virga Moysis.

CAPUT XV.

Exod. 4. DESTINABATUR aliquando divinus Moyses, ut Israel ab Ægyptiorum violentia liberaret; verum quoniam necesse erat, eos qui sub jugo essent servitutis insolitæ, prius doceri quod Deus jam esset reconciliatus, prodigia eum facere imperabat. Plerumque enim miraculum nos adducit in fidem. Ait igitur Moyses ad Deum omnipotentem: *Si autem non crediderint mihi, neque obaudierint vocem meam, dicentes: Non apparuit tibi Deus; quid dicam illis? Dixit deinde Dominus: Quid est hoc, quod est in manu tua? Respondit: Virga. Et ait illi: Projice illam in terram. Et facta est serpens, & fugit Moyses ab eo. Et dixit dominus ad Moysen: Extende manum tuam, & apprehende caudam. Et facta est virga in manu ejus. Et dixit illi: Ut credant tibi, quia apparuit tibi dominus Deus patrum ipsorum, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob.* Animadvertite in his natura & veritate Filium Dei, tanquam si quædam virga sit Patris. Virga autem insigne est regni. In Filio enim habet omnium potestatem. Denique etiam divinus David: *Thronus tuus*, inquit, *Deus in sæculum sæculi; & virga æquitatis, virga regni tui.* Sed eam projecit in terram, id est, corpore terreno circumdedit, sive per humanitatem misit in terram. Tunc enim in similitudinem factus est malignorum hominum scilicet. Malignitatis autem signum est serpens. Quod autem verum sit, hinc describitur. Ipse enim dominus noster Jesus Christus, in imaginem & figuram dispensationis factæ cum carne, pro serpente accipitur æneo, quem erexit Moyses: *Et sicut*, inquit, *Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: ut omnes qui credunt in ipsum non pereant, sed habeant vitam æternam.* Quemadmodum enim serpens factus ex ære, salutis erat periclitantibus causa; (sanabantur enim in eum respicientes) eodem modo etiam dominus noster Jesus Christus eis qui eum vident quidem in similitudinem malignorum, eo quod factus sit homo, non ignorant tamen quod Deus sit vivificus, causa erit vitæ, & dat posse animalia venenosa vitare, id est, contrarias potestates. Id quoque hujus rei figura sit, quod Moysis virga alias devoraret, quas in terram magi projecerant. Igitur virga quidem in terram projecta est, non tamen serpens remansit: resumpta autem, fuit quod erat. Nam licet facta sit, ut ante dixi, in similitudine nostra Patris virga, id est Filius, per quem habet omnium potestatem; hæc tamen impleta dispensatione revolavit in cœlum: & fuit iterum tanquam in manu Patris, virga æquitatis ac regni. Sedet enim ad dexteram genitoris sui propria majestate, sedes altissimas obtinens & cum carne.

Psalm. 44. Num. 21. Joan. 3. Exod. 7. Psal. 44. Marc. 16.

Aliud, de manu Moysis leprosa, & integre sanata.

CAPUT XVI.

Exod. 4. DIXIT *autem ad eum iterum dominus Deus: Iterum infer manum tuam in sinum tuum. Et intulit manum in sinum suum; & protulit manum de sinu suo; & facta est manus ejus tanquam nix. Et dixit iterum: Infer manum tuam in sinum tuum. Et intulit manum in sinum suum; & protulit eam de sinu suo, & iterum restituta est in colorem carnis suæ.* Manum & dexteram Dei & Patris, Verbum & Filium ejus divina scriptura nominant. Induxit enim ipsum dicentem: *Ego enim manu mea firmavi cœlum.* Nec non etiam David divinus cantat: *Verbo domini cœli firmati sunt.* Cerne igitur, in sinu quidem Moysis adhuc manum ejus occultari, & nondum factam leprosam, prolatam vero & statim leprosam factam; deinde mox illatam, & rursus prolatam, & de cetero non leprosam. *Restituta est enim*, inquit, *in colorem carnis ejus.* Ergo quamdiu quidem erat in sinu Patris Deus Verbum, divinitatis natura fulgebat: verum quoniam aliquomodo extra fuerat per incarnationem, sive * inhumanationem; *Factus est in similitudine carnis peccati, & inter iniquos reputatus est.* Ait enim divinus Paulus: *Eum qui peccatum non noverat, pro nobis peccatum fecit, ut nos fieremus justitia Dei in ipso:*

Isa. 48. Psal. 32. Exod. 4. * ἐνανθρώπησιν, Rom. 8. Isa. 53. 2. Cor. 5. Levit. 13. Marc. 14.

Hoc

Hoc existimo lepra significari. Immundus enim secundum legem leprosus. Sed quoniam iterum fuerit in Patris sinu (assumptus est enim post resurrectionem a mortuis) prolata iterum manus videbitur munda. Adveniet enim, adveniet per tempora dominus noster Jesus Christus in sinceritate divinitatis & gloriæ, quamvis similitudinem nostram non projecerit. Ait enim & beatus Paulus de Christo: *Quia semel mortuus est ad multorum exhaurienda peccata, secundo sine peccato apparebit expectantibus se, in salutem*. Ergo quoties nobis sacræ literæ nominant Christum Jesum, ne hominem seorsum putaveris non vere adunatum ipsi Deo Verbo: sed existimaveris magis ipsum esse ex Deo & Patre Verbum Jesum Christum, cum factus sit homo.

Act. 1.

Hebr. 9.

Quod non erat homo θεοφόρος Christus, nec simpliciter in homine inhabitavit Dei Verbum, sed magis caro sit factum, sive homo perfectus, secundum scripturas.

CAPUT XVII.

QUI fidem habet in Christo Immaculatam, & rectis omnium suffragiis comprobatam, dicat videlicet, quod ipsum ex Deo Patre Verbum ad exinanitionem descenderit, formam servi accipiens: proprium autem sibi faciens corpus, quod est natum ex Virgine, factus sit nostri similis, & nuncupatus sit filius hominis. Est autem Deus quidem secundum spiritum, homo autem idem secundum carnem. Denique divinus Paulus Judæorum populum alloquebatur, dicens: *Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio*. Et quonam modo intelligatur locutus fuisse Deus & Pater novissimis diebus in Filio? Locutus est enim antiquioribus per se legem: idcirco etiam ipse Filius suos dicit esse sermones per sapientissimum Moysen. Ait enim: *Nolite putare, quia veni solvere legem, aut prophetas; non enim veni solvere, sed adimplere. Dico enim vobis, jota unum, aut unus apex non transibit de lege, donec omnia fiant. Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt*. Ad hoc etiam prophetæ vocem; *Ipse, qui loquebar, præsto sum*. Ergo cum factus est in carne, *tunc locutus est nobis Pater in ipso*, sicut ait sanctus Paulus, *novissimis diebus*. Sed ne parum credamus, quod ipse sit ille & ante sæcula Filius, intulit statim: *Per quem fecit & sæcula*. Splendorem etiam gloriæ, & figuram substantiæ Patris esse commemorat. Homo igitur factus est vere is, per quem fecit & sæcula Deus Pater; & non, ut nonnulli existimant, in homine fuit, ut tanquam homo intelligatur a nobis Deum habens inhabitantem. Nam si hæc recte se habere confidunt, supervacaneus videbitur esse beatus evangelista Joannes dicens: *Et verbum caro factum est*. Ubi enim opus est * inhumanationis? aut quare incarnatum dicitur Deus Verbum, si non factum est caro? Similem nostri eum factum esse significat & * vis ἐνανθρωπήσεως hoc declarat; mansisse tamen sic quoque ipsum supra nos, imo etiam supra universam creaturam. Oportere autem existimo, ea quæ dixi, exemplis etiam comprobare, & persuadere, quod factus sit homo unigenitus, & sit Deus etiam cum carne, ac non magis inhabitarit in homine, * deiferum ipsum efficiens, tanquam & alios qui divinitatis ipsius fuere participes.

Philipp. 2.

Hebr. 1.

Matth. 5.

Matth. 24.

Isa. 52. Hebr. 2.

Ibidem.

Joan. 1. * ἀνθρωπήσεως

* al. vox

* Θεοφόρον

Quod Emmanuel Christum Deum in se habitantem habuerit aliter quam nos.

CAPUT XVIII.

AIT alibi Deus de nobis: *Inhabitabo in ipsis, & inambulabo: & ero ipsis Deus, & ipsi erunt mihi populus*. Nec non etiam ipse dominus noster Jesus Christus: *Ecce ego venio, & si quis mihi aperuerit, intrabo & ego & Pater, & mansionem apud ipsum faciemus, & apud eum cœnabimus*. Nominati autem sumus etiam templa Dei: *Vos enim*, inquit, *estis templum Dei vivi*; & rursus: *Nescitis, corpora vestra templum esse Spiritus sancti, qui est in vobis, quem habetis a Deo?* Verum si ita ajunt & ipsum esse Emmanuel, & tanquam unumquemque nostrum, inhabitantem in sese Deum habuisse; aperte confiteantur, & cum ipsum adorari conspiciunt tam a nobis quam ab angelis in cœlo pariter & in terra, erubescant, tanquam diversa sentientes, & literarum sacrarum propositum nescientes, nec habentes in se fidem, quam nobis tradiderunt hi, qui in principio & viderunt, & ministraverunt Verbo. Sin autem dicant, quod propterea Deus sit, & ut Deus glorificetur, quia in eo tantum inhabitaret Dei Patris Verbum, ac non propterea, quia factus sit homo, audient rursus a nobis: Si in eis, qui inhabitantem in se Deum habuerint, satis est ut idcirco vere dii esse possint, & ab omnibus adorentur, omnes sunt dii & adorandi; inhabitat enim in sanctis angelis; habuimus autem & nos ipsum in nobis per spiritum, sed non sufficit hoc natura deos ostendere, & adorandos eos qui habent Spiritum: igitur non propterea Deus est adorandus Emmanuel, quod inhabitarit in eo, tanquam in homine communi, & seorsum intelligendo in partem, domini Verbum: sed quod factus sit caro, id est homo: mansit enim idem & Deus & adorandus.

2. Cor. 6. ex Levit. 26. Apoc. 3. Joan. 14.

1. Cor. 6.

Luc. 1.

Dicta apostolica, in quibus Deus nominatus sit Christus.

CAPUT XIX.

DE *mysterio* (dicens secundum Christum) *quod aliis*, inquit, *generationibus non est agnitum filiis hominum, sicuti nunc revelatum est sanctis ejus, quibus voluit revelare divitias gloriæ mysterii hujus in gentibus, quod est Christus in vobis spes gloriæ, quem nos annunciamus*. Si igitur est theophorus, ac non Deus vere, quomodo ipse est divitiæ gloriæ mysterii, quod annunciatur gentibus? vel quomodo omnino Deus annunciatur?

Ephes. 3. Coloss. 1.

Aliud.

CAPUT XX.

VOLO *enim vos scire, qualem sollicitudinem habeam pro vobis, & pro iis qui sunt Laodiceæ, & quicumque non viderunt faciem meam in carne: ut consolentur corda ipsorum, instructi in caritate, & in omnes divitias plenitudinis intel-*

Coloss. 2.

tellectus, in agnitionem mysterii Dei Christi. Ecce mysterium Dei, mysterium nominat Christi; & plane intelligere quosdam vult * imaginationem ipsius? Quo igitur intellectu opus erat volentibus Christi mysterium discere, si fuerant audituri quod inhabitarit in homine Deus? Opus enim nimio intellectu, ut scias contra, quod Verbum, cum sit Deus, factum sit homo.

Aliud.

CAPUT XXI.

III. 1. Thess. 1. A *Vobis enim sonuit sermo domini, non solum in Macedonia & Achaja, sed in omni loco, fides vestra quæ est ad Deum, exivit.* Ecce iterum in Deum fidem factam esse commemorat, cum etiam Christus dicit: Joan. 6. *Qui credit in me, habet vitam æternam.* Nam sermonem domini, prædicationem dicit de seipso.

Aliud.

CAPUT XXII.

IV. 1. Thess. 2. IPSI *enim scitis introitum nostrum ad vos, quomodo non inanis fuit; sed ante multa passi, & contumeliis affecti, sicut scitis, in Philippis, confisi sumus in Deo nostro loqui ad vos evangelium Dei.* Ecce loquens in Deo, Dei C evangelium memoravit, qui prædicat gentibus Christum.

Aliud

CAPUT XXIII.

V. Ibidem. RECORDAMINI, *fratres, laborem nostrum & ærumnam; nocte ac die operantes, ne quem vestrum gravaremus, prædicavimus evangelium Dei inter vos.* Et iterum: VI. Ibidem. *Propterea & nos gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam cum percepissetis a nobis verbum auditus Dei, excepistis non ut verbum hominum, sed, sicut est vere, verbum Dei, qui operatur in vobis* D *qui credidistis.* Nonne evidenter evangelium Dei, & Dei verbum, prædicationem de Christo commemorat. Quippe id omnibus manifestissimum est. *Apparuit enim gratia Dei salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos,* VII. Tit. 2. *ut abnegantes impietatem & sæcularia desideria, sobrie, & juste, & pie vivamus in hoc sæculo: expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei & salvatoris nostri Jesu Christi.* Ecce Deus & magnus planissime nominatus est dominus noster Jesus Christus. Ipse est enim cujus adventum gloriæ expectantes, sobrie vivere, & irreprehensibiliter festinamus. Sed si E est homo theophorus, quomodo sit magnus Deus? vel quomodo beata est spes in eum? siquidem verus est prophera Jeremias, dicens: Jerem 17. *Maledictus qui spem suam ponit in hominem.* Neque enim Deum ipsum possit efficere, ut ante dixi, Deum portare. Denique doceant nos, quid impediat, alios etiam omnes deos esse & adorandos, qui in se habuerint Deum; Tit. 2. VIII. Rom. 9. Deum autem & magnum, & beatam habencem illuminationem, Christum nominat beatus Paulus, qui invenitur dicens de Judæis & de Emmanuele: *Quorum patres, & testamentum, & promissiones, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum; amen.* Quod vero secundum divinam revelationem, perspicuum sit, ipso dicente: Galat. 2. *Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Hierosolymam cum Barnaba, assumpto etiam Tito. Ascendi autem secundum revelationem; & exposui eis evangelium, quod prædico in gentibus, seorsum autem his qui videbantur aliquid esse; ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem.* Christum prædicans gentibus ut Deum, divinum nominat ipsius ubique mysterium. Ascendit per revelationem Hierosolymam, & exposuit his qui videbantur aliquid esse, id est, sanctis apostolis, sive discipulis, ne forte in vacuum currat, aut cucurrerit. Cum vero B ab Hierosolymis descendisset, & rursus gentium gregibus interfuisset, emendavitne aliquid ex prioribus? Nonne perseveravit, Deum confitens Christum? Atqui scribit quibusdam: *Miror,* Galat. 1. *quod sic cito transferimini ab eo qui vos vocavit, in aliud evangelium; quod non est aliud, nisi aliqui sunt conturbantes vos, & volentes convertere evangelium Christi.* Ait idem iterum: *Sed & si nos, aut angelus de cœlo evangelizaverit vobis præter id quod accepistis, anathema sit.* Pro qua igitur causa alios omnes omittens, licet Denm inhabitantem habuerint, solum IX. Ibidem prædicabat Jesum sicut Deum?

CAPUT XXIV.

Aliud.

SCRIPTUM est de Christo: *Cum autem esset in Hierosolymis in die festo, multi crediderunt in nomine ejus, videntes signa quæ faciebat. Ipse autem Jesus non credebat se illis, quia ipse sciebat omnes, & quia non necesse habebat ut aliquis testimonium perhiberet de homine; ipse enim sciebat quid esset in homine.* Si homo esset tantum theophorus, quomodo non decepti sunt multi, qui Hierosolymis in nomine ejus crediderunt? Vel quare solus cognoscit quæ sunt in homine, cum præsertim nemo alius sciat? Finxisse enim Deus dicitur corda no- Psal. 32. Matth. 9. Marc. 16. stra singulatim. Vel quare solus remittit peccata? Ait enim: *Quia potestatem habet filius hominis in terra remittere peccata.* Quare solus præter alios assessor est Dei & Patris? quare soli obsequuntur angeli? Et nos quidem docuit communem putare Patrem, qui est in cœlis; sibi autem eum specialiter ascribit. Sed forte dices, quod hujusmodi voces inhabitandi deputandæ sint. Nonne igitur eum oportebat, juxta prophetis convenientem mensuram, ipsum quoque dicere: Hæc dicit domi- Matth. 4. Matth. 24. nus? Verum cum ea quæ sunt supra legem, sancire vellet, assumens sibi convenientem legislatoris auctoritatem, ajebat: *Ego dico vobis.*

Quomodo liberum se ait, & non obnoxium Matth. Deo? Ideo, quia est Filius veritate. Et si esset homo theophorus, esletne etiam liber secundum naturam? Solus enim Deus liberat, Joan. 8. quia solus est. Solus enim quasi tributa omnium exigit, & tanquam loco debitorum, ab omnibus recipit religionem. Et si exitus legis, Rom. 10. & prophetarum Christus est, est autem homo theophorus, nonne dicere liceat, quod propheticarum prædicationum exitus ἀνθρωπολατρείας crimen nobis induxerunt? Deinde quidem lex prædicabat: *Dominum Deum tuum adorabis, &* Matth. 4. *ei soli servies,* qua nos eruditione perducit ad en Deut. 6.

Chri

Christum, quasi ad agnitionem illius, qui in umbris fuerat posteriorum? Spernentesne igitur Deum adorare, adorabimus hominem habentem Deum inhabitantem? Ubi enim præstabilius erat Deum intelligi, in cœlo magis, an in homine? in seraphim, an in terreno corpore? Si erat homo theophorus, quomodo perinde ac nos participavit carni & sanguini? *Hebr. 2.* Nam si, quia inhabitavit, hoc ei sufficit, ut nostra similiter ac nos participaret (id est, hominem factum esse) inhabitavit & in multis sanctis; homo igitur non semel, sed sæpissime factus est. Quare ergo semel in consummatione sæculorum, id est, in destitutionem peccati, per hostiam suam dicitur apparuisse? *Ibid.* Quomodo unum nobis Verbi adventum prædicant divinæ scripturæ, si theophorus erat homo? Templum scilicet & ipse factus est Dei, quomodo etiam in nobis Christus est? Sicut templumne in templis, an ut Deus magis in templis per Spiritum? Si theophorus erat homo, cur est solius ipsius corpus vivificum? Oportuerat enim aliorum etiam corpora esse talia, in quibus inhabitavit Deus omnipotens.

Hebr. 10. in Deut. 17. Scripsit autem alicubi etiam divinus Paulus: *Irritam faciens quis legem Moysis, sine ulla miseratione sub duobus vel tribus testibus moritur*: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit? Atqui divina erat lex, & mandata dicta per angelos. Quomodo igitur dignus erit deteriore supplicio, qui pollutum duxerit sanguinem Christi? Vel quomodo potior est religione quæ est secundum legem, fides in Christo? Sed, ut jam ante diximus, est non similis aliorum sanctorum homo theophorus, sed Deus magis vere, & omni mundo celsiorem possidet gloriam; quod cum Deus sit natura Dei Verbum, factum est caro, sive homo perfectus. Animatum enim & rationale esse quod adunatum est corpus, & credimus, & vera omnino est adunatio.

Quomodo oportet intelligere: Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: *& quomodo mittitur Verbum, quod Deus est; & quomodo proprium ipsius dicitur corpus:*

CAPUT XXV.

SEMEN Abrahæ apprehendisse Verbum Dei unigenitum, beatus Paulus commemorat: nec non etiam, quod propemodum ac nos participarit carni & sanguini. Memores autem simus etiam vocis Joannis: ait enim: *Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* *Joan. 1.* Idne igitur fuit propositum viris spiritalibus docere, quod Dei Verbum conversionis sit patiens? aut quod eum fas sit commutationem, quæ magis creaturæ conveniat, sustinere? adeo ut in id quod non erat forsitan, aut sua sponte deveniat, aut, ut alius, contra ipsius voluntatem ad aliam naturam impellatur? Absit. Manet namque idem, a sua natura commutationem omnem excludens, & conversionis umbram nesciens pati. Fixa est enim semper in suis superna illa cœlestisque natura. Quomodo igitur Verbum caro sit factum, videre necesse est. Primum quidem divina scriptura carnem plerumque nominat; & quasi ex parte, animalis totius significationem facit, nec non etiam a sola anima interdum tantumdem ait. Scriptum est enim; *Quod videbit omnis caro salutare Dei.* *Luc. 3. Galat. 1. Deus 10. Genes. 46 Act. 7.* Et ipse divinus Paulus: *Non consensi*, inquit, *carni & sanguini.* Allocutus est autem eos qui sunt ex Israel, pontifex Moyses: *In septuaginta quinque animabus descenderunt patres tui in Ægyptum.* Sed non idcirco dixeris, quod nudæ & sine carne animæ in Ægyptum descenderint; nec porro, quod inanimis corporibus & solis carnibus salutare suum Deus indulserit. Quoties igitur audimus carnem factum esse Verbum, hominem intelligimus ex anima & corpore factum. Est autem Verbum, cum sit Deus, homo perfectus, corpus accipiens animatum & rationale: idque sibi vere adunavit, (quomodo, ipse scit: nostris enim sensibus hujusmodi cogitationes omnino cerni non possunt) & nuncupatus est filius hominis. Sed si oportet tanquam in speculum intuentes dicere, conjectat aliquo modo sensus humanus, adunatum fuisse Verbum corpori habenti animam rationalem, qualiter etiam hominis animam suo corpori, ipsam quidem diversæ naturæ, sortitam tamen communionem adunationemque cum corpore, ut pene videatur non esse alia præter corpus, eo quod per compositionem ex utroque animal unum efficiatur; manet ipsa, ut ante memoravi, in sua natura. Ergo non per commutationem, aut conversionem hominem factum dicimus Dei Verbum, nec prorsus quod Deus esse desierit; sed quod carnem accipiens ex muliere, & ei ex utero adunatus, exiit homo idem simul & Deus: neque Dei & Patris generationem arcanam projiciens, sustinuit ex muliere, inde initium ut esset accipiens; permittebat autem carni propriæ naturæ suæ legibus nasci, secundum nativitatis rationem dumtaxat. Ceterum habet in se aliquid ab humana natura dissimile. Natus est enim ex virgine, & solus matrem habet innuptam. Factum autem etiam ipsum carnem, & in nobis inhabitasse commemorat, ut utroque comprobaret, & factum fuisse hominem, & suum non perdidisse. Mansit enim quod erat.

Νοεῖται γὰρ πάντως ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ, τὸ κατοικοῦν, τετέσιν ἡ θεία φύσις ἐν ἀνθρωπότητι, ᾗ οὐ παθοῦσα φυρμὸν, ἢ ἀναχυσίν τινα, ἢ μετάστασιν τὴν εἰς ὅπερ οὐκ ἦν. τὸ γὰρ ἐνοικεῖν ἑτέρῳ λεγόμενον, ἐκ αὐτὸ γέγονεν ὅπερ ἐστὶ τοῦτο ἐν ᾧ κατοικεῖ, νοεῖται δὲ μᾶλλον ἕτερον ἐν ἑτέρῳ. ἐν δέ γε τῇ φύσει τοῦ λογου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, μόλις ἡμῖν σημαίνει διαφορὰν τῶν φύσεων τὸ διαφορον. εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν νοεῖται Χριστός. οὐκοῦν τὸ ἀσύγχυτον εὖ μάλα τετηρηκὼς φησιν ἐν ἡμῖν ἐσκηνωκέναι τὸν λόγον. ἕνα γὰρ υἱὸν οἶδε μονογενῆ τὸν σάρκα γεγομένον, καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Citatur a S. Leone eadem epist. 97. & in concilio Chalced. act. 2. in fin.

Intelligitur namque certe tanquam aliud in alio, inhabitare, id est, divina natura in humanitate, non perpessa commixtionem, aut confusionem, aut commutationem, ut esset, quod non erat. Quidquid enim in alio habitare dicitur, non ipsum fit tale, quale est id, in quo inhabitat, sed aliud in alio magis intel-

ligitur. At vero in Verbi natura & humanitatis, ſolum nobis differentiam deſignat diverſitas naturarum. Unus enim ex * utroque intelligitur Chriſtus. Ergo inconfuſione, ut ante dixi, ſervata inhabitaſſe ait Verbum in nobis. Scit enim, unum eſſe Filium unigenitum, carnem factum & hominem. * * & carnem ſemoris ejus, cum luctaretur cum eo, & dixit ei: *Dimitte me; aſcendit enim ortus. Ille autem dixit: Non te dimittam, niſi benedixeris mihi.* Et poſt alia: *Benedixit autem eum ibi, & vocavit nomen loci illius, Faciem Dei. Vidi enim,* inquit, *Deum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea. Aſcendit autem ſol; cum tranſiit faciem Dei; ipſe autem titubabat femore ſuo.* Myſticus quidem eſt ſcripturarum ſenſus. Subindicare enim videtur Judæorum obluctationem, qua utebantur in Chriſto, pene cum ipſo luctantes; qui tamen ſuperati ſunt, & ipſi etiam impetraturi benedictionem ipſius, ſi per fidem ad eum noviſſimis temporibus ſe convertiſſent. Attamen illud certe homo erat, qui luctabatur cum Jacob, cum Dei faciem nominabat: neque id ſolum, nam ſciebat eum Deum eſſe veritate: *Vidi enim,* inquit, *Deum facie ad faciem, & ſalvata eſt anima mea.* Deus namque eſt natura Emmanuel. Dicitur etiam facies Dei: nam eſt figura ſubſtantiæ Patris. Ita ſe vocabat apud Judæos, cum diceret de Deo & Patre: *Neque * faciem ejus vidiſtis & verbum ejus non habetis in vobis manens; quia quem miſit ille, huic vos non creditis.* Quod vero Deus verus ſit homo ille qui luctabatur cum Jacob, ſacra litera iterum faciet fidem. *Dixit enim,* inquit, *Dominus ad Jacob: Surge, aſcende in locum Bethel, & habita ibi, & fac ibi altare Deo, qui apparuit tibi cum fugeres a facie Eſau fratris tui.* Revertens enim ex Meſopotamia, deinde timens Eſau, trajecit Jacob pueros & omnia vaſa ſua; ſubremanſit autem ſolus, & luctabatur homo cum eo.

Aliud.

CAPUT XXVI.

BEATUS Daniel horribilem nobis viſionem exponens: *Videbam,* inquit, *in viſione noctis, & ecce cum nubibus cœli quaſi filius hominis veniens, & uſque ad vetuſtum dierum pervenit, & in conſpectu ejus adduxerunt eum: & ipſi datus eſt principatus, & honor, & regnum; & omnes populi, tribus, & linguæ ipſi ſervient: poteſtas ejus, poteſtas in æternum, quæ non tranſgredietur, & regnum ejus non corrumpetur.* Audis quemadmodum non hominem ſe vidiſſe ſimpliciter commemorat, ne unus ex nobis & juxta nos Emmanuel eſſe credatur, ſed quaſi filium hominis? Cum enim Verbum natura ſit Deus, in ſimilitudine hominum fuit, & inventus eſt habitu ut homo, ut in eodem utrumque intelligatur: & neque homo nudus, nec Verbum abſque humanitate vel carne: tamen ei principatum & honorem, quem ſemper habebat, datum eſſe commemorat. Ait enim, quod *omnes populi, tribus, & linguæ ipſi ſervient.* Cum igitur etiam in humanitate poſitum unigenitum Dei Verbum, ſervientem habeat creaturam, & Patris principatum & ſuum; peperit autem ſecundum carnem ipſum ſancta virgo, quomodo non intelligitur ſancta virgo θεοτόκος?

De Chriſti paſſione: & quod utile ſit, quod ſecundum aliud & aliud de uno & eodem dicitur, nec dividimus in duo.

CAPUT XXVII.

SANCTUS Paulus ſalutarem paſſionem nobis exponit. Ait namque: *Nunc gratia Dei pro omnibus guſtavit mortem.* Nec non etiam: *Tradidi enim vobis in primis quod & accepi: quoniam Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris ſecundum ſcripturas, & quia ſepultus eſt, & quia reſurrexit tertia die.* Ad hoc etiam ſapientiſſimus Petrus; *Chriſto,* inquit, *paſſo pro nobis carne.* Cum unum igitur credamus dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, id eſt, in humana forma conſpectum, ſive hominem factum juxta nos Deum Verbum; quonam modo & paſſionem ipſi deputemus, & impaſſibilem ſervemus ut Deum? Ergo paſſio quidem diſpenſationis erat, ſua quidem ducente Deo verbo ea quæ ſunt propriæ carnis, propter inenarrabilem unitatem; manente vero extra paſſionem, quantum ad ipſius naturam pertinet. Impaſſibilis enim Deus eſt. Neque id mirum, cum & ipſam animam hominis videamus, ſi quid corpus paſſum fuerit, extra paſſionem quidem manentem, quantum pertinet ad naturam ſuam; attamen non extra paſſionem eſſe intelligi, eo quod proprium ſit corpus ipſius, quod patitur: & licet incontigua ſit & ſimplex, tamen id quod patitur, non alienum eſt. Sic intelliges etiam de Chriſto omnium ſalvatore. Utar autem exemplis, quæ quaſi per ænigmata nobis poſſunt oſtendere, quod communicarit quidem paſſioni unigenitus, quantum pertinet ad * familiaritatem corporis ſui, manſerit autem paſſionis expers ut Deus. Denique Deus omnipotens prodigia ſapientiſſimo Moyſi jubebat efficere, ut crederet ei Iſrael quod eſſet miſſus a Deo, & ut a violentia liberaretur. Ait autem: *Et accipies aquam de flumine, & effundes ſuper terram, & erit aqua, quam accipies a flumine, ſanguis ſuper terram.* Inquimus autem, quod aqua quidem figura ſit vitæ, & quod ſit per naturam vita Filius, ex Patre tanquam ex flumine exiens ejuſdem ſubſtantiæ. Ratione itaque omnia vivificat. Sed cum aquam, inquit, effuderis ſuper terram, erit ſanguis. Ergo cum factus eſt caro de terra, id eſt, quando e terra carnem ſibi circumdedit, tunc in ea mortem noſtræ ſimilem dicitur paſſus, licet per naturam ſit vita.

In Levitico autem pollutum quidem & immundum leproſum eſſe ſignificat, ita quod eum de caſtris ejici præcipit oportere: & ſi ſanus fuerit a morbo, hoc eum pacto purgare. *Et accipient purgati duos pullos mundos, & lignum cedrinum, & coccum, & hyſſopum; & præcipiet ſacerdos, & occident pullum unum in vas fictile, in aqua viva, & pullum, qui vivit, accipiet illum, & lavabit in ſanguine pulli occiſi in aqua vivâ, & aſperget ſuper eum, qui purgatus eſt a lepra, ſepties; & mundus erit.* Reddit quidem nos mundos, & pollutionum ſordes abluit, & carnalis concupiſcentiæ mortalitatem repellit ſanguis pretioſiſſimus Chriſti, & purgatio baptiſmatis ſacroſancti. Ceterum illud aſpice. Omittentes enim ſcriptorum vim ſubtiliter examinare, quod myſterio expediat in præſentia memorabimus. Pullis duobus comparat

* utraque

Deſunt aliqua.

Geneſ. 32.

Ibidem.

Hebr. 1.

* *ſpeciem*

Joan. 5.

Gen. 35.
Gen. 28.
& 32.

Dan. 7.

Phlipp. 2.

Dan. 7.

Hebr. 2.

2. *Cor.* 15.

2. *Petr.* 4.

* *οἰκειότητα*

Exod. 3.

Exod. 4.

Levit. 13.

Levit. 14.

parat Christum, non quod duo sint Filii, sed quod unus potius ex duobus, ex divinitate & humanitate in unitatem collatus. Mundi autem pulli; neque enim fecit peccatum dominus noster Jesus Christus, sed erat Verbum
1. Petr. 2. sanctum & divinitate & humanitate. Volucribus vero comparatur, quod quasi in sublimi sit super terram, & a cœlo desuper. A cœlo enim est homo Christus, licet carnem sancta virgo peperierit. Quomodo igitur desuper de cœlo? Deus enim Verbum, quod est desuper & ex Patre, carnem ex Virgine sancta accipiens, & eam suam propriamque existimans, tanquam si eam desuper de cœlo detulisset,
Joan. 3. dicebat: *Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo filius hominis*. Ea enim quæ sua sunt, propriæ carni semper attribuit: adunatum vero semel jam cum ipsa, unum scilicet æstimabatur. Ceterum vide, occiso uno pullo, lavari quidem alterum ejus sanguine, tamen non emori. Et quid hoc sic? Vivebat enim Verbum, licet sua caro fuisset emortua, & communem passionem esse ducebat propter adunationem & familiaritatem quam habebat cum carne. Igitur ipse quidem vivit ut Deus: corpus vero tanquam proprium faciebat, & in se familiariter accipiebat corporis passiones, cum ipse nihil in natura propria pateretur. Prodest igitur & necessarium est, si in uno Christo id accipiamus, quod secundum aliud & aliud de uno eodemque constituatur, & quod in duo dividi non permittatur. Est autem tale, quod dico. Natum esse secundum carnem ex muliere dicimus Deum Verbum, quamvis omnibus ipse præbeat nasci, & ad nativitatem, quæ nondum nata sint, vocet, secundum aliud & aliud. Natus est enim, eo quod homo nostri similis intelligatur: vocat autem ad nativitatem omnia, eo quod natura
Luc. 2. sit Deus. Scriptum est autem de ipso; *Puer proficiebat, & confortabatur, & implebatur sapientia & gratia:* cum natura sit perfectus ut Deus, & ex sua plenitudine spiritalia sanctis impertiat; & ipse sit sapientiæ dator & gratiæ. Quomodo proficit puer, & sapientia impletur & gratia? secundum aliud & aliud. Cum sit enim idem ipse homo simul & Deus, propter unitatem quidem propriam ducit humana; est autem perfectus, & sapientiæ & gratiæ dator, ut Deus.

Nuncupatus est etiam primogenitus, & unigenitus. Sed si quis vim ipsam scrutari voluerit dictionum, primogenitus est qui est inter fratres plurimos primogenitus: unigenitus vero, ut unigenitus, non jam primogenitus, nec inter plurimos fratres. Et est ipse & hoc & illud. Et quomodo? Ergo secundum aliud, & aliud. Primogenitus enim, ut inter plurimos fratres, propter humanitatem: Unigenitus porro idem, ut solus ex solo Patre natus & Deo. Sanctificatus fuisse dicitur per Spiritum, cum ipse sanctificare soleat accedentes. Baptizatus est secundum carnem, qui in Spiritu sancto baptizabat. Quomodo igitur idem & sanctificat & sanctificatur, & baptizat & baptizatur? Secundum aliud porro & aliud. Sanctificatur enim humane, sic etiam baptizatur: sanctificat autem divine, & baptizat in Spiritu sancto.

Αὐτὸς ἐγείρων τὸς νεκρὸς, ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται· καὶ ζῶν κατὰ φύσιν τυγχάνων, ζωοποι-

Cum ipse suscitet mortuos, resurrexit a mortuis; & cum sit per naturam vita, vivificari dicitur. Hoc quoque quonam modo? Secundum aliud nempe & aliud. Ipse enim * resurrexit quidem a mortuis, & vivificari dicitur secundum carnem; vivificat autem & suscitat a mortuis, utpote Deus. Patitur, & non patitur, secundum aliud & aliud. Patitur autem * humana carne, eo quod homo sit: impassibilis autem divine manet ut Deus. Adoravit ipse nobiscum: *Vos enim*, inquit, *adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus*. Adest etiam adorandus. Flectitur enim ipsi omne genu. Hoc quoque secundum aliud & aliud. Adorat enim, quia naturam assumpsit quæ debeat adorare: adoratur autem porro idem, quasi major adorante natura, eo quod intelligitur Deus.

* excitatus quidem est a mortuis,

* humane

Joan. 4. Philipp 2.

Adoratione vero non est dividendum in hominem seorsum, & Deum seorsum: nec vero tanquam Deo conjunctum æqualitate dignitatis & divisis substantiis, cum ipso adorari dicimus hominem, (id enim extremæ impietatis pleniſſimum est:) sed unum adorandum hominem factum & incarnatum Dei Verbum: ita tamen, ut credamus corpus ei adunatum, animam juxta habuisse rationalem. Neque enim Deus omnipotens duos primogenitos præcipit oportere tam a nobis, quam a sanctis angelis adorari: unus est enim, qui est introductus in orbem terrarum. Et si introductionis modum curiosius perscrutemur, carnalis dispensationis mysterium inveniemus. Introductus est autem in orbem terrarum tunc, cum factus est homo, licet natura sua distare ab orbe longissime videatur, & in divinitatis eminentia vere esse credatur. Alius est enim præter elementa creator ipsorum. Ergo super ea quæ ipse condidit, secundum naturam est, quod natura sit Deus. Unus tamen, ut ante dixi, adorandus est, & tunc cum in multis fuerit fratribus: tunc enim propterea dictus est primogenitus. Unum Filium adoravit cæcus a nativitate sua, cum præcipuo mirabilique modo sanatus est. Nam *cum invenisset eum*, inquit, *in templo Jesus, dixit: Tu credis in Filium Dei? Ille autem dixit: Quis est domine, ut credam in eum? Christus vero ei seipsum cum corpore demonstrabat: Et vidisti quidem eum, & qui loquitur tecum, ipse est*. Vides, quod singulari numero utatur, non permittens Deum & hominem seorsum intelligi? Imo vero, & si quis hominem nominaverit Emmanuelem, minime quidem communem hominem significavit, sed Dei Verbum adunatum nostræ naturæ: sicut unum hominem adoravere beati discipuli, cum eum videntes miris modis inter aquas ambulare, adorant, dicentes: *Vere Filius Dei es*. Si vero hominem cum Deo coadorari dixerimus, divisionem spatiosissimam inducemus. Σὺν enim semper, quod Latine est, Cum, si in significatione unitatis quæ est per compositionem, ponatur, duo omnino cogit intelligi.

Matt. 14.

* καὶ Lat.

Quemadmodum enim nemo ſibi convivere dicitur, neque concœnare, aut coadorare, vel coambulare (duarum enim perſonarum ſignificationem inducit præpoſitio verbo præpoſita) ita etiam ſi quis coadorari hominem cum Deo dixerit, duos plane Filios dicit, & eos eſſe disjunctos. Unitatis enim ratio ſi in ſola dignitatis æqualitate ſive auctoritatis intelligatur, non eſſe vera convincitur: idque a nobis jam pluribus ante probatum eſt.

Adverſus illos qui ajunt, quod ſola relatione Deum Verbum deceant humana.

CAPUT XXVIII.

GARRIUNT nonnulli de carnis diſpenſatione Unigeniti, & venerabile & magnum ac ſupernis ſpiritibus amabiliſſimum myſterium, per quod etiam ſalvati ſumus, ad ſenſus fragiles deferentes, decus contaminant pulchritudinemque veritatis, cum eos oporteat ſi quid non recte habere videatur, roborare conari, ſed & magis inſpicere ſubtili acutoque mentis oculo ſacrarum propoſitum literarum, atque rectum ita iter ingredi, ſectantes ea quæ patres ſanctiſſimi examinarunt, qui ſancti Spiritus illuminationibus eruditi ſanxere nobis ſymbolum fidei. Dicunt autem, ipſum, quod ex Patris ſubſtantia inæſtimabiliter natum eſt, Deum Verbum, per quod omnia facta ſunt quæ in cœlo & quæ in terra, propter nos homines & noſtræ ſalutis cauſa deſcendiſſe, carnem factum, paſſum, aſcendiſſe in cœlum, venturum per tempora, judicare vivos & mortuos. Verum nonnulli ſunt, doctos ſe eſſe ſcienteſque opinantes, & ſupercilio & tumore inflati, qui ſi hæc verba audierint, derident, & ea quæ tanquam recte ſunt dicta, deliramenta magis exiſtimant; cum præſertim credamus, illuminatione Spiritus ſancti patuiſſe ſanctis patribus ſcientiam veritatis. At illi, tanquam ſi ſoli poſſint meliora ſentire, non ipſum exiſtimant unigenitum Dei Filium: quod eſt ex ſubſtantia ejus Deum Verbum, paſſum eſſe ſua carne pro nobis humane, licet eo quod Deus intelligitur, in ſua natura habeat ut pati non poſſit: hominem autem ſeorſum & ſeparatim eum ponentes, qui eſt ex ſancta virgine procreatus; deinde ei, quantum ipſis videtur, modum gloriæ tribuentes, adunatum fuiſſe dicunt Verbo Dei & Patris: & rationem adunationis exponentes, donatam eſſe ipſi dicunt a Deo æqualitatem dignitatis ſive auctoritatis, & ut ſimili appellatione & Chriſtus & Filius dicatur & dominus. Sin vero etiam paſſus eſſe aliquid dicatur homo qui ab ipſis excogitatur, oportere ajunt in ipſum Deum Verbum referri, eo quod conjunctus ſit ipſi æqualitate dignitatis, cum naturis diverſis unuſquiſque id ſit, quod eſt.

Matth. 4. Joan 4. Matth. 14. Joan. 19.

Explanabo autem vim ſententiarum, quantum ipſe valuero, ſacrarum literarum exempla proponens. Eſuriit, Chriſtus, itinere fatigatus eſt, dormivit, ingreſſus eſt in naviculam, pulſatus eſt a miniſtris verberibus, a Pilato flagellatus eſt, ſputamina militum excepit, qui lancea latus pungentes, acetum mixtum felle ori ejus obtulerunt: guſtavit autem & mortem cruce, paſſus & alia convicia Judæorum. Hæc omnia homini quidem contigiſſe commemorant, referri vero in Filii * veri perſo-

* al. Dei

Anam. At nos credimus, ſicut in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibilium factorem, ita etiam in unum dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium ejus: dividere vero ſeorſum in hominem Emmanuelem recuſamus, & ſeorſum in Verbum. Scientes autem, quod Verbum factum ſit juxta nos homo, vere ipſum eumdemque dicimus Deum de Deo; humane vero hominem juxta nos ex muliere. Affirmamus autem, propter familiaritatem carnis quidem eum infirmitates fuiſſe perpeſſum; ſervaſſe vero naturæ ſuæ impaſſibilitatem, eo quod non homo erat ſolum, ſed idem etiam Deus natura. Et quemadmodum erat proprium corpus ipſius, ita etiam naturales corporis & inculpabiles paſſiones, nec non ea quæ ei illata ſunt petulantia nonnullorum. Patiebatur autem impaſſibiliter, qui non idcirco ſe humiliavit, ut eſſet tantum ſimilis noſtri, ſed quia, ut ante dixi, naturæ ſuæ, ut iſtis omnibus ſuperior, reſervaſſet. At ſi diceremus, quod per converſionem vel commutationem naturæ ſuæ in naturam tranſierit carnis, neceſſe erit omnibus modis nos vel invitos confiteri, arcanam divinamque naturam fuiſſe paſſibilem. Sin autem manſerit incommutatus, licet juxta nos homo ſit factus, & eſt proprium cœleſtis naturæ, ut pati non poſſit; deinde per adunationem ipſius fuerit corpus paſſibile patitur corpore patiente, eo quod ipſius fuiſſe dicitur proprium; manet vero ipſe impaſſibilis, eo quod ipſius eſt porro proprium, ut pati non poſſit. Et ſi glorificatus eſt Emmanuel per paſſionem, ut ipſe dixit, cum pro nobis pretioſam crucem eſſet paſſurus: *Nunc glorificatus eſt filius hominis*; cur paſſionis gloriam homini tribuentes ſolam habenti conjunctionem cum eo in æqualitate dignitatis, non erubeſcunt? Nam, ſicut ipſi exiſtimant, conjunxit ſibi ſecundum voluntatem Patris & complacitum, hominem: ſimiliter & eum ſuæ gloriæ parem effecit, & conceſſit ut ſimili appellatione Chriſtus & Filius & Deus nominetur & dominus. Ergo neque incarnatum eſt vere Verbum, nec prorſus homo eſt factum; & forte etiam falſos mendaceſque dicere doctores ſanctos mundi totius, nullum patiatur detrimentum. Aut enim dicant, imo magis procedant in medium, probaturi, quod conjunctionis quæ ab ipſis inducitur, modus habeat vim, & idem Verbum hominem factum: aut ſi ea non ita habere exiſtimant, quare conjunctionis nobis inconjunctæ modum excogitant, veritate neglecta; cum deceat eos dicere, humanitati noſtræ adunatum fuiſſe Dei Verbum & Patris? Ita enim carne quidem propria intelligitur paſſus humana; quantum vero pertinet ad divinitatis naturam, moleſtiæ omnis expers, ut Deus.

Joan. 13

Quod vero relationem nominantes, quæ neſcio quo modo ab ipſis reperta eſt, gloriæ detrahant Emmanuel, quodque cum vix unum ſanctorum efficiant prophetarum, & quod inter menſuras conſtituant plurimorum, in eoque procul dubio capiantur, probabo porro, divinæ ſcripturæ ponens exempla. Murmurabat aliquando in deſerto adverſus Moyſen & Aaron populus Iſrael, dicens: *Utinam mortui eſſemus, percuſſi a domino in Ægypto, cum ſedebamus ad ollas carnium, & edebamus carnes uſque ad ſatietatem.* Dicit deinde ſapientiſſimus Moyſes (erat enim conſequens tamen temere im-

Exod. 16.

Ibidem.

impatientes confutare:) *Nos autem qui ſumus? neque enim adverſum nos eſt murmuratio veſtra, ſed adverſus Deum.* Regnabat autem per illa tempora etiam Deus omnipotens per ſanctos prophetas in populo Iſrael. Illi autem in hoc etiam puſillanimes accedebant ad divinum Samuel, dicentes: *Ecce tu ſenuiſti, & filii tui non ambulant in viis tuis: & nunc conſtitue ſuper nos regem, qui judicet nos, ſicut & ceteræ gentes habent.* Moleſte quidem nimis ferebat id propheta. Ait autem Deus omnipotens: *Audi vocem populi, ſicut locutus eſt ad te: quia te non ſpreverunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.* Dixit autem alicubi etiam Chriſtus ſanctis apoſtolis. *Qui recepit vos, me recepit.* Nec non etiam miſericordes pro tribunali ſuo allocuturum ſe pollicetur: *Venite benedicti Patris mei, percipite paratum vobis regnum a conſtitutione mundi.* Probitatis vero ipſorum mores familiariter agnoſcens de his, quibus bene conſultum fuerat ab ipſis: *Quamdiu feceritis*, inquit, *uni horum minimorum, mihi feciſtis.* Ecce in his relationis modus qualis ſit cognoſcitur. Vehementer murmurabat adverſus Moyſen & Aaron populus Iſrael, & res quidem hæc habet relationem in Deum: erant tamen Moyſes & Aaron homines ſimiles noſtri. Eodem pacto etiam in aliis intelliges, quorum nuper fecimus mentionem: ſed erant quidem, ut ante dixi, ſancti & admirabiles homines, homines tamen ſimiles noſtri. Eone igitur modo etiam homo Deo Verbo conjunctus, ut illi ajunt, relationem in id ſuarum habeat paſſionum? Et quomodo jam non ſit homo communis, & ſeorſum, & aliud nihil? Ergo non eſt vere Deus Emmanuel, non unigenitus Filius, non Deus ſecundum naturam. Deinde, quam ob cauſam nemo aliorum a Deo Verbo honoratus eſt æqualitate dignitatis, ſive auctoritatis; ſolum autem hunc paria omnia ſortitum fuiſſe contendunt; maxime cum Deus ſalvator omnium non judicat ad perſonam, ſed juſtum judicium, ſicut ipſe commemorat? Quare ergo conſidet ſolus? quomodo veniet judex obſequentibus angelis? Quare autem ſolus tam a nobis, quam a ſupernis principibus adoratur? Sed valde, inquit: te enim quoque id agere invenimus. * Paſſim enim ipſum confiteris, quatenus ei carnis attribuis paſſiones, licet impaſſibilem ſerves ut Deum. At nos, vir optime, cum prius adunaverimus Verbum & hominem, carni quidem paſſiones tribuimus, impaſſibilem vero ut Deum ſervavimus. Nam licet factus ſit ſimilis noſtri; attamen ſcire debemus cœleſtium dignitatum, & divinæ ejus eminentiæ majeſtatem. Præmiſſa igitur unitate ea, qua quaſi aliquo fundamento fidei præjacto, carne quidem paſſum eſſe confitemur, manſiſſe vero extra paſſiones; quippe cum in ſe habeat ut pati non poſſit. Sin vero in partem ponamus Deum & hominem, naturas a ſe dividentes, & ſecundum ſolam relationem dicamus Deum Verbum ſua duxiſſe ea quæ corpori contigerunt: Moyſis quippe & Aaron modum habebit is, qui ex ſancta virgine procreatus Emmanuel, quod eſt interpretatum, *Nobiſcum Deus*. Ergo & ipſi per prophetas ſanctos dicant: *Dorſum meum poſui in flagella, maxillas autem meas in palmas: faciem autem meam non averti a confuſione ſputorum.* Porro: *Infoderunt manus meas & pedes meos, numeraverunt omnia oſſa mea.* Et porro: *Dederunt in cibum meum hyſſopum, & in ſiti mea obtulerunt mihi accetum.* Ipſi omnia hæc unigenito attribuimus, quæ pro nobis diſpenſatorie carne paſſus eſt, ſecundum ſcripturas. Vivifica enim ejus paſſione nos ſanati ſumus, & infirmatus eſt propter peccata noſtra ipſe; impaſſibilem vero eum natura eſſe cognoſcimus. Nam ſi, ut dudum dixi, idem homo eſt ſimul & Deus, ſunt quidem certe humanitatis ejus paſſiones; porro Dei proprium eſt, ut impaſſibilis intelligatur. Hæc ita ſentientes ſervabimus pietatem, & per rectas cogitationes & ſenſus ad cœleſtis vocationis palmam perveniemus in Chriſto, per quem, & cum quo, Deo & Patri gloria cum Spiritu ſancto. Amen.

1 Reg. 8.
Ibidem.
Matth. 10.
Matth. 25.
Ibidem.
Matth. 22.
Joan. 5.
Matth. 1
Iſai. 50.
Pſalm. 21.
Pſalm. 67.
Iſa. 53.

ΤΟΥ̃ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ Α'ρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας, περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ λόγου τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός.

BEATI CYRILLI ARCHIEPISCOPI Alexandrini, de incarnatione Verbi Dei Filii Patris.

Η'Τῆς θείας γραφῆς ὀρθοτόμη ἔννοια, εἰσοικιζομένη εἰς τὸν τῆς ἁγίων νοῦν, κατακοσμεῖν ἐώθε τὰς τῆς ἁγίων ψυχάς. ἃς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰσάγει εἰς τὰ θελήματα τῆς ἀοράτου γνώσεώς τε, καὶ σοφίας Χριστοῦ, δι' ὧν ὁ πατὴρ τῆς ὅλων Θεὸς δοξολογεῖται. Θησαυρὸς πάνυ ἀποκρύφους, καὶ ἀοράτους ἀνοίξω σοι κατὰ τὸ γεγραμμένον. Θησαυροὺς δέ φημι τοὺς τῆς ὀρθῆς γνώσεως ὀφθαλμούς, ὑγιῶς ὁρῶντας καὶ ἀλωβήτως. ἑ γὰρ χαρίσματι ἀτελεῖ, δωρῆται Θεὸς τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτόν. ὅτε μὲν ὅροις ἀνθρωπίνης διανοίας περιγραφόμενα· τέλειος γὰρ ὢν ὁ τῆς ἁπάντων ἡμῶν δεσπότης Θεὸς, τελείως δωρεῖται τὰ ἄφθονα τοῖς ἀξίως πολιτευομένοις αὐτοῦ· ἐρασὴς γὰρ πέφυκε τῆς ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ δεδομένων αὐτῷ ἀνυποκρίτως. ἥκετο τοίνυν πᾶς ὀρθὰ φρονεῖν ῥήμασιν ἐπὶ τὸν ἀένναον πηγὴν τὸν Χριστὸν, ἀκέων αὐτοῦ προσφω-

Hæc. 45.

GERMANUS divinæ ſcripturæ ſenſus ſanctorum mentibus illapſus, illorum animas exornat, quas Spiritus ſanctus in illud perennis ſcientiæ & ſapientiæ Chriſti pelagus inducit: per quæ pater ille univerſorum Deus glorificatur. Theſauros proinde abſconditos & inviſibiles, ut eſt in ſacris literis, tibi recludam. Theſauros autem rectæ cognitionis appello mentis oculos, qui ſincere inoffenſeque perſpiciunt. Neque enim Deus imperfecta, aut humanæ mentis limitibus circumſcripta munera iis qui illum agnoverint, impertitur. Nam, quia perfectus eſt ipſe Deus noſter omnium dominus, perfectam quoque bonorum ſuorum copiam illis qui in ipſo non indignam vitam agunt, dilargiri ſolet. Nam qui puro, omnique ſimulatione vacuo animo illi ſerviunt, eos ſingulari amore & benevolentia complectitur. Omnes itaque qui recte ſapere inſtituerunt, ad Chriſtum pere-

Iſai. 45.

* Paſſum.

rennem illum fontem accedant, illum per evangelium clamantem audientes: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat*. Neque enim opus est non agnito prius ipso pietatis mysterio, temere de Christo Deo investigare, vel disserere. Sunt ergo qui in auditorum animos furtim ac per fraudem irrepunt, Deum Verbum asserentes hominem assumpsisse, ac idcirco per sanctam virginem prodiisse, & hunc eumdem hominem Deo Verbo deificatum esse; magnum illud pietatis mysterium non intelligentes, dispensationisque unigeniti cum carne beneficium modicum facientes. Nos autem, fratres, non sic edocti sumus; illum namque qui ex sancta virgine natus est, unum eumdemque esse agnoscimus, perfectum Deum & perfectum hominem anima rationali præditum. Hac etiam de causa sanctam virginem, Deiparam appellamus, Deumque Verbum substantialiter non opinione, sed re ipsa in illa habitasse dicimus: eumdem bimestrem & trimestrem, Filium Dei simul, & filium hominis. Quin etiam voces illas, quas divinæ literæ modo humanitati, modo divinæ illius potestati tribuunt, in unam dumtaxat personam convenire prædicamus. Eumdem enim agnoscimus qui super cervical dormiebat, & qui mare & ventos ex potestate increpabat: eumdem qui ex itinere defatigabatur, & qui super mare, perinde ac super solidam terram, sua potestate gradiebatur. Idem itaque citra ullam controversiam Deus simul & homo existit. Quid enim mirum esset, si nostræ conditionis homo quispiam Dei potestate munitus miracula patraret? Verum ut illud ipsum Dei Verbum non imaginatione, aut apparenti quadam ratione, sed re ipsa se exinaniviisse, divinæ scripturæ nobis ostendant; unum eumdemque Deum simul & hominem per prophetas & apostolos nobis diserte pronunciantes dixerunt. Dei itaque erat illa ex virgine conceptio, Dei nativitas, Dei similitudo, qua nobis nostri causa dispensatorie per omnia assimilatus est; Dei passio, Dei iis qui in carcere & in tenebris erant prædicatio, Dei resurrectio, Dei tandem in cœlos assumptio. Qui capi non poterat, per carnem quam nostri causa ex Maria sumpsit, virginalis utero concludi ac definiri sustinuit. Qui late omnia excedit, carne continetur. In quem nulla mutatio cadit, humanam formam subiit. Impatibilis, ultro pro nobis & propter nos per propriam carnem passus est. Deo & Patri indivulse cohærens, *in terra*, ut scriptum est, *visus est, & cum hominibus conversatus*. Qui sub tactum non veniebat, ab iniquis lancea compunctus est. Impassibilis, voluntariam crucem nostri causa pertulit. Immortale lumen morti seipsum obtulit, & morti quidem crucis. Qui in sinu Patris erat, per propriam carnem in cœlum assumi non recusavit. Qui autem * Dei Filium, hominem quempiam nostri similem assumpsisse dicunt; ipsum autem vivum & * efficax Dei Verbum, quod in propria persona subsistit, hominem factum, dispensatorieque in humanis propter nos versatum esse inficiantur; illos sacra synodus Ephesina explodit & ejicit.

Joan. 7.

Matth. 4. Joan. 4. Marc. 14.

Baruch 3. 38 Joan 19

* Deum Verbum.

* efficacem Dei filium, qui in propria

ἀνοίτω διὰ τῆ ἀγγελίᾳ· ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω. ὃ γὰρ δέον ἐστὶν ἡμᾶς μὴ πρότερον ἐπιγνόντας τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον διερευνᾶν, ἢ ἐκλαμβάνειν ἁπλῶς περὶ Χριστοῦ τῆ Θεῆ. ὑποκλέπτειν τοίνυν οἴονταί τινες τῶν ἀκροωμένων τὰς ψυχὰς, ἄνθρωπον, φησὶ, λέγοντες ἀνειληφέναι τὸν Θεὸν λόγον· καὶ διὰ τῆτο πρόσοδον πεποιῆσθαι διὰ τῆς ἁγίας παρθένε, καὶ τῆτον αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἀποτεθεῶσθαι τῷ Θεῷ λόγῳ· οὐ συνιέντες τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, καὶ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τῆ μονογενῆς τιμὴν χάριν μεγίστην ποιέμενοι. ἡμεῖς δὲ οὐχ ὕτω δεδιδάγμεθα· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἴσμεν, ἀδελφοὶ, τὸν διὰ τῆς ἁγίας παρθένε τὸ Θεοτόκα Μαρίας γεγενημένον, Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἔμψυχον, λογικόν. ταύτη τοι καὶ Θεοτόκον λέγομεν τὴν ἁγίαν παρθένον, καὶ ἐνῳκηκέναι ὐσιωδῶς τὸν Θεὸν λόγον ἐν αὐτῇ, ὐ δοκήσει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ· τὸν αὐτὸν δημιυργὸν, καὶ ξημιυργὸν, υἱόν τε Θεῆ ἅμα, καὶ υἱὸν ἀνθρώπε. ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰς τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ μὴν καὶ τὰς ἐν ἐξεσίᾳ τῇ Θεοπρεπεῖ φωνὰς, ἃς διαγορεύσιν ἡμῖν αἱ Θεῖαι γραφαὶ περὶ αὐτῆ, εἰς ἓν πρόσωπον συνῆχθαι φαμέν. τὸν αὐτὸν γὰρ ὕσμεν ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον * καθεῦδοντα, τὸν αὐτὸν τῇ θαλάσσῃ ἐπιτιμῶντα ἐν ἐξεσίᾳ καὶ τοῖς ἀνέμοις· τὸν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας κεκμηκότα, τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ὡς ἐπὶ στερεᾶς γῆς ἰδίᾳ ἐξεσίᾳ. ὁ αὐτὸς τοίνυν Θεὸς, ὁ αὐτὸς ἄνθρωπ@ ὁμολογεμένως. τί γὰρ τὸ θαῦμα, εἰ ἄνθρωπός τις τῶν καθ' ἡμᾶς * ἐν ἐξεσίᾳ δυνάμεις Θεῆ ἐνεργεῖν λέγεται; ἀλλ' ἵνα τὸν αὐτὸν Θεὸν λόγον κεκενῶσθαι ὑποδείξωσιν ἡμῖν αἱ Θεῖαι γραφαὶ, ὐ δοκήσει ἀλλὰ ἐνεργείᾳ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἡμῖν διαγορεύσι προφητικοῖς, καὶ μὴν καὶ ἀποστολικοῖς κηρύγμασι, τὸν αὐτὸν εἶπον Θεὸν, τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον. Θεῆ τοίνυν ἦν ἡ σύλληψις ἡ παρθενική· Θεοῦ ἡ γέννησις· Θεῆ ἡ κατὰ πάντα πρὸς ἡμᾶς καὶ δι' ἡμᾶς ὁμοίωσις οἰκονομικῶς· Θεῆ τὸ πάθος· Θεῆ τοῖς ἐν φυλακῇ, καὶ ἐν τῷ σκότει ἡ κήρυξις· Θεῆ ἀνάστασις· Θεῆ ἡ ἀνάληψις· ὁ ἀχώρητ@ ἑαυτὸν δέδωκε κεχωρῆσθαι δι' ἡμᾶς ἐν τῇ τῆς παρθένε μήτρᾳ μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, ἵν' προσελάβετο ἐξ αὐτῆς. ὁ ἀχώρητ@ ἐν σαρκὶ ἐχωρεῖτο· ὁ ἀναλλοίωτος, ἐν ἀνθρώπε μορφῇ· ὁ ἀπαθὴς πέπονθε δι' ἡμᾶς ἑκουσίως καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῇ ἰδίᾳ σαρκί. ὁ ἀχώρις@ τῆ Θεῆ καὶ πατρὸς, ἐπὶ γῆς ὤφθη, κατὰ τὸ γεγραμμένον· καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη. ὁ ἀψηλάφητ@ λόγχῃ ὑπὸ τῶν παρανόμων κατενύττετο. ὁ ἀπαθὴς σαρκὶ ἑθελούσιον ὑπέμεινε δι' ἡμᾶς. τὸ φῶς τὸ ἀθάνατον θανάτῳ ἑαυτὸν ἐκδέδωκε, θανάτῳ δὲ σαρκὸς. ὁ ὢν ἐν τῷ κόλπῳ τῆ πατρὸς, ἀνάληψιν ὑπέμεινε διὰ τῆς ἰδίας σαρκός. τὰς δὲ λέγοντας, ἄνθρωπόν τινα τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνειληφέναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ μὴ μᾶλλον αὐτὸν τὸν υἱὸν τὸν ἀνυπόστατόν τε, καὶ ἐνεργῆ, καὶ ζῶντα γεγενῆσθαι ἄνθρωπον, ἃ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς οἰκονομικῶς δι' ἡμᾶς, ἐξορίζει ἡ ἁγία σύνοδος, ἡ ἐν τῇ Εφεσίων πόλει γενομένη.

Joan. 7. 37.

* Ἴσ. καθήμενον, *Matth. 4. 38. Luc. 4. 6. Matth. 14. 25.*

* Ἴσ. ἐν ἐξεσίᾳ Θεῆ δυνάμεις ἐνεργεῖν

Baruch 3. 38. Isai. 19. 39.

Σο-

A

Συζήτησις περὶ τῦ αὐτῦ.

Ερώτησις. Πῶς ὁ Θεὸς ὁ ἀχωρητ☞ ἐχωρήθη ἐν μήτρᾳ παρθενικῇ; Απόκρισις. Επειδὴ ἐδόκησε λυτρώσασθαι, καὶ ἐλευθερῶσαι τὸ τῆς ἀνθρώπε φύσεως γήδ☞.

Ερώτησις. Πῶς ὁ ἄναρχος γένησιν ὑπέμεινε τινὰ διὰ γυναικός; Απόκρισις. Επειδὴ ὑπὸ κατάραν ἐγεγόνει λοιπὸν πᾶς ἄνθρωπος. βεβασίλευτο γὰρ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τῦτο εἰς ἀρχὰς τῦ εἶναι λελόγισται πρὸς ἡμῶν αὐτῦ, ἵνα καὶ τὴν τῦ ὁμογενῶν γένησιν, καὶ μήτραν ἁγιάσῃ.

Ερώτησις. Πῶς ἐν ἀνθρώποις κατελογίσθη, B καὶ ἄνθρωπος γέγονεν ἄτρεπτός τε καὶ ἀναλλοίωτος ὁ τῦ Θεῦ λόγος; Απόκρισις. Τὸ ἀνθρώπε γένος σῶσαι βελόμενος, ἐδόκησε δί ἡμᾶς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς εἰκονομικῶς, καὶ ὁμοιῶθαι ἡμῖν κατὰ πάντα χωρὶς ἁμαρτίας.

Ερώτησις. Πῶς τῷ ἀπαθεῖ ὕπνον, καὶ κόπον, καὶ πεῖναν, καὶ σαρὸν, καὶ πάντα τὰ ὑποκείμενα φθορᾷ, πεμάστειν τολμᾶτε; Απόκρισις. Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε, παρακαλῶ. ἤδη προεῖπον, σαρκὶ παθητῇ, καθὼς καὶ αἱ θεῖαι γραφαὶ ἡμῖν * παραδεδώκασι, περιῆφθαι † τῦ θεῦ λόγον, καὶ λιῶσθαι αὐτὸν αὐτῇ, καὶ δι' αὐτῆς πεφυκότα τὸν υἱὸν τῦ Θεῦ τὸν Θεὸν λόγον, μετ' αὐτῆς ὕπνον ὑπομεῖναι, καὶ κόπον, καὶ πάντα τὰ τῦ ἀνθρώπε χωρὶς ἁμαρτίας, ὑ τῦ φθορᾶ ὑποκείμενος· ἀμείνων γὰρ φθορᾶς, καὶ θανάτε ὁ ἄφθαρτος, καὶ ζωοποιὸς τῦ Θεῦ λόγος. ἀλλὰ τινὶ φθορὰν ἀποσοβῶν ἀπὸ τῦ γένες τῶν ἀνθρώπων. ὐκ οἶμαι ἔγκλημα πεμάπτεσθαι βασιλεῖ, ὁπόταν βελόμενος σῶσαι τὸ ἴδιον, τὸ τῦ δέλε σχῆμα ἐνδύσηται. καὶ πῶς τολμήσει τις τῷ τῇ φύσει ἐλευθέρῳ ἐγκαλεῖν, ὅτι γέγονε δί ἡμᾶς ἄνθρωπος, καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς εἰκονομικῶς; ἀποδέχε τῦ παρὸς τινὶ φιλανθρωπίαν, ὅτι τὸν ἴδιον υἱὸν δωρεῖται δί ἡμᾶς· μὴ περιεργάζε τὸ πρᾶγμα, παρακαλῶ· ὐ γὰρ ὄφελος Ελληνικῆς σοφίας τὸ γνώρισμα, ὑ δὲ ἀπὸ φρονήματος κοσμικῦ· ἀλλόξενον γὰρ ἑκατέρων. μακάριος εἶ, φησὶν ὁ κύριος τῷ Πέτρῳ, Σιμὼν Βαρ-Ιωνᾶ. ὅτι σὰρξ, καὶ αἷμα ὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ με ὁ ἐν τοῖς ὐρανοῖς. ὐράνιον τὸ δῶρον τὸ τῆς θείας ἐπιφοιτήσεως τῦ υἱῦ τῦ Θεῦ γνώρισμα.

Ερωτητις. πῶς ὁ τῶν παντων ποιητὴς Θεος λόγος, ὁ ἀψηλάφητος, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀναλλοίωτός τε καὶ περιγραφὴς μὴ ἀνεχόμενος, ἐν ξύλῳ σαρὸν ὑπέμεινε καὶ θανάτον; Απόκρισις. Θάνατον φαμὲν ὑπομεμενηκοτα τον τε θεῦ λόγον, ☩ σαρὸν διὰ της σαρκὸς τῆς ἰδίας, ἵνα ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ θανάτε καὶ φθορᾶς· τινὶ ἰδίαν γὰρ ψυχὴν τεθεικεν ὑπὲρ ἡμων, ὐκ ἀλλοξίαν ὖσαν, ἡ ξένην τε θεῦ λόγε· ἀπόῤῥητος γὰρ ἡ ἕνωσις· αὐτὸς γὰρ εἶπεν. Ἐξσίαν ἐχω τὴν ψυχήν με θεῖναι, καὶ ἐξσίαν ἔχω πάλιν λαβειν αὐτήν. τῦτης ἴδιον τὸ ἀθυμεῖν, τὸ λυπεῖσθαι ὑπομεῖναι, τὸ ἐκδημεῖν ἀπὸ τῦ σώματος ὡς καὶ σαρκὸς τὸ κοπιᾶν, τὸ σαρῶσθαι, τὸ ἀνίασθαι, τὸ μετάρσιον ὑπομεῖναι θεσιν· πλὴν θεῦ τὰ πάντα λέγεται, καὶ εἰσὶ θεῦ γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ, θεῦ καὶ τὸ σῶμα.

Disputatio de eodem

Interrogatio. Cur Deus, qui comprehendi non potest, virgineo utero comprehensus est? *Responsio* Quia mortalium genus redimere, & a servitute in libertatem asserere placuit.

Interrogatio. Cur initio carens, ex muliere nasci pertulit? *Responsio*. Quandoquidem sub maledicto erant omnes homines (erant enim sub peccati regno) ideo in naturæ nostræ initia relatus est, ut & cognatorum nativitatem, & ipsum uterum sanctificaret.

B *Interrogatio*. Cur inalterabile & immutabile Dei Verbum inter homines computatum, & homo factum est? *Responsio*. Ob id Dei Verbo dispensative propter nos in humanis versari, nobisque per omnia, solo peccato excepto, assimilari placuit, quia humanum genus salvare voluit.

Interrogatio. Quomodo impatibili somnum, defatigationem, crucem, famem, ceteraque omnia corruptioni subjecta tribuere audetis?

Responsio. Parce quæso maledictis. Jam ante monui, Dei Verbum carne passibili, secundum scripturarum traditionem, se induisse, & se illi unisse: per ipsam autem C Deum Verbum & Dei Filium apparuisse, & cum ipsa laborem & somnum & humana omnia, peccato tantum excepto, sustinuisse: non quod corruptioni subjaceret, siquidem incorruptibile & vivificum Dei Verbum corruptione & interitu longe superius est; sed ut interitum ab hominum genere submoveret. Nec arbitror regi vitio verti posse, si servare quod ejus proprium est volens, servili habitu se induat. Et quomodo quispiam ei, qui suapte natura liber est, crimini vertere audeat, quod nostri causa homo fieri, dispensatorieque in nostris versari non abnuerit? Patris benignitatem, qui proprium Filium propter nos donavit, ampledere; in ipsam autem rem curiosius, quæso, D noli inquirere. Non enim per gentilitatis sapientiam, aut mundanum sensum percipitur, sed ab utroque est aliena: *Beatus es* Matth. 16. *Simon Bar-Jona*, inquit dominus Petro, *quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis*. Nam divini adventus Filii Dei cognitio, cœleste donum est.

Interrogatio. Quomodo universorum opifex Deus Verbum, qui nec tangi, nec cerni, nec mutari, nec circumscribi potest, in vili ligno crucem mortemque sustinuit? *Responsio*. Mortem & crucem Dei Verbum per propriam carnem sustinuisse dicimus, ut nos a morte & corruptione immunes redderet. E Nam animam propriam ille pro nobis posuit, non peregrinam, aut a Deo Deo Verbo alienam: inexplicabilis enim est unio: ipse enim ait: *Potestatem habeo ponendi ani-* Joan. 19. *mam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam*. Illius animæ proprium tædere, contristari, e corpore emigrare, quemadmodum & carni quoque peculiare est defatigari, crucifigi exsuscitari, in altum sublatam collocari. Verumtamen omnia hæc & Dei sunt, & Dei esse dicuntur. Dei enim est anima. Dei est caro.

In-

Interrogatio. Quomodo omnipotens Patris Verbum resurrexit, aut incorruptibile corruptioni obnoxium fuit? *Responsio*. Corruptionem haud sustinuit nec ipsa quidem Dei Verbi caro: nam quia parum legitime distinguitis, parum etiam legitime interrogatis. Jam enim dudum ante propheta de Christo pronunciarat: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*. Sane passionem voluntariam sustinuit Dei Filius, qui Patrem immensum in se continet, & ab ipso vicissim Patre continetur. Nam a patre comprehensus, quodam modo etiam in propria carne continebatur. Idem Dei Filius tertia die revixit inferis desp oliatis, & cum propria carne nobis apparuit, quo videlicet nos quoque a morte & corruptione liberaret. Dei itaque est passio, Dei resurrectio, Dei assumptio, Dei denique illa nobiscum per omnia similitudo, peccato excepto: neque imaginarie, sed vere omnia in eo fuerunt. Ipsi simul cum Patre & Spiritu sancto sit gloria, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Psalm. 15.

Joan. 14.

Hebr. 4.

Ερώτησις. Πῶς ὁ παντοδύναμος λόγος τῦ πατρὸς ἀνασάσει περιεπλάκη, ἢ φθορᾷ ὁ * ἄφθαρτος; Ἀπόκρισις. Φθορὰν μὲν ἐχ ὑπέμεινεν οὐδ' αὐτὴ ἡ τῦ θεῦ λογυ σὰρξ. νόθως γὰρ διαλαμβάνοντες, νόθως ἢ ἐπερωτᾶτε, προανεκεκράγει γὰρ ὁ προφήτης περὶ αὐτῦ. *Δώσεις τὸν ὅσιον συ ἰδεῖν διαφθοράν*. πάθος μὲν ὑπέμεινεν ἐθελούσιον ὁ τῦ θεῦ υἱός, ὁ χωρῶν ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀχώρητον πατέρα, χωρέμενος δὲ ἢ αὐτὸς ὑπὸ τῦ πατρός· χωρέμενος γὰρ ὑπὸ τῦ πατρὸς, ἢ ὢν ἐν τῷ κόλπῳ τῦ πατρὸς, ἐχωρεῖτο ἀρρήτως ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ σαρκί· ἀνεβίω δὲ τριήμερος, ἀναφυραγωγήσας τὸν ᾅδην· ἢ ἐπέφανεν ἡμῖν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ὁ τῦ Θεῦ υἱὸς, ἵνα ἢ ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ θανάτυ ἢ φθορᾶς. Τῷ Θεῦ τοίνυν τὸ πάθος, Θεῦ ἢ ἡ ἀνάστασις, Θεῦ ἢ ἡ ἀνάληψις, θεῦ ἢ ἡ κατὰ πάντα πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσις χωρὶς ἁμαρτίας. Δοκήσει, ἀλλ' ἀληθείᾳ τὰ πάντα γέγονεν ἐν αὐτῷ· αὐτῷ ἡ δόξα ἅμα τῷ πατρὶ, ἢ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν, ἢ ἀεὶ, ἢ εἰς τὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

* ἀθάνατος

Ψαλ. 15.

Ἰωαν. 14.

De incarnatione Verbi Dei, Filii Patris, definitiones episcoporum qui in Nicæa in synodo convenerunt: & expositio ejusdem synodi adversus Paulum Samosatenum.

Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τῦ θεῦ λόγυ, τῦ υἱῦ τῦ πατρὸς, * ὅροι ἐπισκόπων τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων ἐν τῇ συνόδῳ· ἢ ἔκθεσις τῆς αὐτῆς συνόδυ πρὸς Παῦλον Σαμοσατέα.

* ὅρα.

CONFITEMUR dominum nostrum Jesum Christum, ex Patre quidem secundum spiritum ante sæcula genitum, novissimis vero diebus ex virgine secundum carnem natum; unam personam compositam ex cœlesti divinitate & humana carne: * & secundum quod homo est, unum, & totum Deum, & totum hominem. Totum Deum etiam cum corpore, sed non secundum corpus Deum. Totum etiam hominem cum divinitate, sed non secundum divinitatem hominem. Sic totum adorabilem etiam cum corpore, sed non secundum corpus adorabilem. Totum adorantem etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem adorantem. Totum increatum etiam cum corpore, sed non secundum corpus increatum. Totum formatum etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem formatum. Totum Deo consubstantialem etiam cum corpore, sed non * secundum corpus consubstantialem Deo: quemadmodum neque secundum divinitatem hominibus coessentialis est, quamvis nobis secundum carnem coessentialis etiam cum divinitate existens. Etenim cum illum secundum spiritum Deo consubstantialem dicimus, non dicimus hominibus secundum spiritum coessentialem. Contra autem, cum illum secundum carnem hominibus coessentialem prædicamus, non prædicamus illum secundum carnem Deo consubstantialem. Sicut enim secundum spiritum nobis coessentialis non est, quia secundum hunc Deo consubstantialis est: ita neque Deo secundum carnem consubstantialis est, quia secundum hanc nobis est coessentialis. Quemadmodum autem hæc distincta & declarata sunt non ad inducendam unius individuæ personæ divisionem, sed ad denotandam proprietatum Verbi & carnis minime confusam distinctionem: ita & illa quæ ad individuam compositionem pertinent, prædicamus.

* quatenus

ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἐκ τῦ πατρὸς κατὰ πνεῦμα πρὸ αἰώνων γεγεννῆσθαι, * ἐπ' ἐσχάτυ τῶν ἡμερῶν ἐκ παρθένυ κατὰ σάρκα τετχθῆναι, ἕν πρόσωπον συνεῖναι ἐκ θεότητος οὐρανίου, ἢ ἀνθρωπείας σαρκός· ἢ * καθὸ ἄνθρωπος, ἕν· ἢ ὅλον θεὸν, ἢ ὅλον ἄνθρωπον· ὅλον θεὸν ἢ μετὰ τῦ σώματος, ἀλλ' οὐχὶ καθὸ σῶμα θεοῦ· ἢ ὅλον ἄνθρωπον μετὰ τῆς θεότητος, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὴν θεότητα ἄνθρωπον. οὕτως ὅλον προσκυνητὸν ἢ μετὰ τῦ σώματος, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὸ σῶμα προσκυνητόν. ὅλον προσκυνῦντα ἢ μετὰ τῆς θεότητος, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὴν θεότητα προσκυνοῦντα. ὅλον ἄκτιστον ἢ μετὰ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὸ σῶμα ἄκτιστον. ὅλον πλαστὸν ἢ μετὰ τῆς θεότητος, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὴν θεότητα πλαστὸν ὅλον ὁμοούσιον Θεῷ ἢ μετὰ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐχὶ * καθὸ σῶμα ὁμοούσιον τῷ Θεῷ· ὥσπερ οὐδὲ κατὰ τὴν θεότητα ἀνθρώποις ἐσὶν ὁμοούσιος, καίπερ γε μετὰ τῆς θεότητος ὢν κατὰ σάρκα ὁμοούσιος ἡμῖν. ἢ γὰρ ὅταν λέγωμεν αὐτὸν κατὰ πνεῦμα θεῷ ὁμοούσιον, οὐ λέγομεν κατὰ πνεῦμα ἀνθρώποις ὁμοούσιον· ἢ πάλιν, ὅταν κηρύσσωμεν αὐτὸν κατὰ σάρκα ἀνθρώποις ὁμοούσιον, οὐ κηρύσσομεν αὐτὸν κατὰ σάρκα ὁμοούσιον Θεῷ. ὥσπερ γὰρ κατὰ πνεῦμα ἡμῖν οὐκ ἔστιν ὁμοούσιος, ἐπειδὴ θεῷ ἐσι κατὰ τοῦτο ὁμοούσιος, ἔτως οὐδὲ κατὰ σάρκα ἐσὶ θεῷ ὁμοούσιος, ἐπειδὴ ἡμῖν ἐσι κατὰ τοῦτο ὁμοούσιος. ὥσπερ δὲ τοῦτο διήρθρωται, ἢ σεσαφήνισαι, οὐκ εἰς διαίρεσιν τοῦ ἑνὸς προσώπυ τοῦ ἀδιαιρέτου, ἀλλ' εἰς δήλωσιν τοῦ ἀσυγχύτου τῶν ἰδιωμάτων τῆς σαρκὸς, ἢ τοῦ λόγυ, οὕτω ἢ τὰ τῆς ἀδιαιρέτυ συνθέσεως προσβάλλομεν.

* ἐπ' ἐσχάτων

* καθὸ πρόσωπον ἓν, ἄνθρωπος. ἴσως· καθὸ θεὸς, ἢ καθὸ ἄνθρωπος πρόσωπον ἕν.

* κατὰ τὸ σῶμα.

A

ΟΜΙΛΙΑ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀλεξανδρείας ἐν Ἐφέσῳ, ὡραία πάνυ.

CYRILI EPISCOPI ALEXANdrini homilia Epheſi habita, valde pulchra.

Οἱ τοῖς ἱεροῖς προσέχοντες φράμμασι, σεσοφισμβώλω ἔχουσι τὴν καρδίαν, ἔργων τε ἀγαθῶν ἐπίσημονα, καὶ ὀρθῇ πίστει * λελαμπρυσμβίλω. τὸ δὲ γνώσεως τῆς ἀληθοῦς ἐρᾶν ζωὴν ἔχει τὸ τέλος. καὶ πληροφορήσει πρὸς τοῦτο ἡμᾶς αὐτὸς ὁ σωτὴρ, πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα, καὶ Θεὸν, οὕτω λέγων· αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν· ἐκεῖνο συμπαρέζευκται τῇ περὶ τοῦ πατρὸς γνώσει καὶ ἡ περὶ τοῦ υἱοῦ. καὶ ὅπως ἐστὶ τὸ πρᾶγμα * ζωοποιόν. ὅταν δὲ χωρίζηται τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κωλύει πάντως ἡ γνῶσις. οὕτω καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίοις δήμοις προσεφώνει, λέγων· οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου. εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ἤδειτε. καὶ πάλιν ἐνόμιζον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἑαυτῶν πατέρα ἐν τῷ ὄρει τὸν φύσει, καὶ κατὰ ἀλήθειαν, ἑωρακέναι υἱὸν, καὶ Θεὸν, ὅτε καταβέβηκεν ἐν εἴδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ· ᾖσθοντο γὰρ κατὰ ἀλήθειαν ἀκηκοέναι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. τούτου ἕνεκα τῆς αἰτίας τεθαυμάκασι μὲν τὸν ἱεροφάντην Μωϋσέα, κατισμικρύνοντες δὲ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπινον, ἀνοσίως ἔφασκον· ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι Μωσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν, πόθεν ἐστί. τί οὖν πρὸς ταῦτα ὁ Χριστός; ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὔτε εἶδος αὐτοῦ πώποτε ἑωράκατε, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσατε· καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν· ὅτι οὓν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἀληθεύει δὲ πάντως ἡ ἀλήθεια. οὐ γὰρ ἦν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ φύσις Θεοῦ ἡ ὁρωμένη, πῦρ δὲ μᾶλλον. ἐγίνοντο δὲ καὶ φωναὶ τῆς σάλπιγγος· καπνοὶ ἦσαν ἐξαπτόμενοι, καὶ τῆς ἀληθείας οἱ τύποι προαναφαίνοντες τὴν ἀλήθειαν. * καταβέβηκε γὰρ * κατέβη μὲν γὰρ ὁ τῆς ὅλων Θεὸς ἐν εἴδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐν εἴδει πυρός; ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ὀφείλειν αὐτοῖς τὸν νόμον, ἐν εἴδει πυρὸς τότε δὴ μάλιστα χρησίμως ἐφαίνετο καταβεβηκώς· ἵνα γνῶσιν οἱ παραβαίνοντες, ὅτι πρὸς πῦρ ἔχουσιν. ὅτε καὶ ὁ μακάριος Μωϋσῆς σωφρονεστέρους ἀποτελῶν τῷ φόβῳ τοὺς ἁμαρτάνοντας, προσεφώνει πλειστάκις. ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον ἐστίν. ἐγίνοντο δὲ καπνοὶ, καὶ σκότος. τὸ μὲν σκότος τὸ ἀκατάληπτον τῆς περὶ Θεοῦ γνώσεως ἀσεβείας ἡμῖν ὑπεμφαίνοντος, τῷ δὲ καπνῷ διδάσκοντος αἰνιγματωδῶς, ὅτι τοῖς κατεφρονεῖν ἐθέλουσι τοὺς θείους νόμων, πάντῃ τε, καὶ πάντως ἀκολουθήσει τὸ δάκρυον. δακρύειν γὰρ ἀνάγκη τὸν τοῦ σώματος ὀφθαλμὸν ἐν καπνῷ. ἔχουν Ἰουδαῖοι μὲν τὸ πεπεχυμένον τὸ εἶδος τοῦ προσώπου, ἡμεῖς δὲ αὐτὸ * ἐθεασάμεθα ἐν Χριστῷ· ἔστι γὰρ αὐτὸς τὸ ἀκραιφνέστατον κάλλος τοῦ γεγωνηκότος, ὁ χαρακτὴρ, καὶ τὸ ἀπαύγασμα. εἰ γὰρ καὶ ἐπελάβετο σαρκὸς διὰ ἡμᾶς καὶ αἵματος, Θεὸς ὤν, ὁ λόγος, καὶ κεχρηματίκεν υἱὸς ἀνθρώπου, ἐκ ἄψυχον, ὁ δὲ ἄνευ σώματος λαβών, καθάφησιν ὁ φρενοβλαβὴς, καὶ αἱρετικὸς Ἀπολινάριος. ἀλλὰ ἔμεινε, καὶ ὅτι Θεός. ὅτω τοῖς ἁγίοις παρά-

QUI ſacris literis incumbunt, cor ſapiens, bonorumque operum gnarum, & rectæ fidei lumine colluſtratum obtinent. Veræ autem cognitionis amor vitam tandem aſſequitur. Cujus rei locuples teſtis eſt ipſe ſalvator, nam ad cœleſtem Patrem & Deum hunc in modum ait: *Hæc eſt autem vita æterna, ut cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum.* Cognitio itaque Filii, Patris cognitioni conjuncta eſt, eoque pacto Dei cognitio vivifica eſt. Quod ſi alterum ab altero divellas, claudicabit omnino ſcientia Dei. Ita & dominus quoque noſter Jeſus Chriſtus Judæorum populos alloquebatur, dicens: *Neque me ſcitis, neque Patrem meum: ſi me cognoviſſetis, cognoviſſetis utique & Patrem meum.* Judæi rurſus patres ſuos in monte verum illum & natura Filium & Deum, cum in ſpecie ignis ſuper montem Sina deſcendit, vidiſſe exiſtimabant, vere enim illius vocem audiviſſe putabant, & ea de cauſa Moyſen ſacrorum demonſtratorem magna admiratione proſequebantur, dominum vero noſtrum Jeſum Chriſtum propter humanam naturam contemnentes, impie dicebant: *Nos ſcimus quia Moyſi locutus eſt Deus; hunc autem neſcimus unde ſit.* Sed quid ad hæc Chriſtus? *Amen amen*, inquit, *dico vobis, neque ſpeciem ejus unquam vidiſtis, neque vocem audiviſtis, & verbum ejus non habetis in vobis manens: quia quem miſit ille, huic vos non creditis.* Veritas omnino verum dicit; neque enim natura Dei erat quæ in monte Sina cernebatur, ſed potius ignis: edebantur quoque tubarum voces; fumus etiam ſuccenſus erat, & veritatis typi ipſam veritatem præmonſtrabant. Deſcendit enim univerſorum Deus ſupra montem Sina in ſpecie ignis: Et cur in ſpecie ignis? Sane quando illis daturus erat legem, tum ſalubriter admodum in ignis ſpecie deſcendiſſe viſus eſt; nempe quo hinc tranſgreſſores illius intelligerent, rem ſibi cum igne fore. Quare beatus quoque Moyſes, ut peccantes metu ſaniores redderet, ſubinde clamare ſolitus erat: *Deus noſter ignis conſumens eſt.* Oborti ſunt etiam fumi & tenebræ. Ac per tenebras, Dei cognitionem comprehendi non poſſe, appoſite inſinuabatur: per fumum vero, lacrymas omnino illis, qui Dei legem ſponte contemnerent, poſtea non defuturas, ænigmatice docebatur: nam corporeus oculus in fumo lacrymari cogitur. Judæi itaque Patris ſpeciem non ſpectarunt; nos vero illam ſpectavimus in Chriſto. Ipſe eſt enim illa exactiſſima puriſſimaque genitoris ſuis pulchritudo, character & ſplendor. Nam etſi Verbum Deus exiſtens carnem ac ſanguinem aſſumpſerit, hominiſque filius appellatus ſit, corpore non inanimi, menteve deſtituto, ut demens & hæreticus Apollinarius affirmat, accepto; manſit nihilominus etiam ſic Deus. Et hoc modo quondam ſanctis patribus myſterium ſuum revelavit; quemadmodum ex multis ſanctorum prophetarum oraculis per-

facile monſtrari poteſt Quia vero particulatim ea proferre oportet, age ex libro Geneſis oſtendamus, hominis forma ſpectatum eſſe Filium, eumque vocatum eſſe Deum.

Geneſ. 32. Beatus itaque Jacob relicta Meſopotamia ad domum patris reverti feſtinabat: cumque duas filias Laban una cum liberis, quos ex illis ſuſceperat, ſuſtuliſſet, traduxit eos *Geneſ. 32.* ultra torrentem, cui nomen Jacob: ipſe vero, ſicut divina ſcriptura memorat, liberis & uxoribus tranſmiſſis remanſit ſolus: & vir luctabatur cum eo uſque mane. Qui cum videret quod eum ſuperare non poſ- * latitudinem. ſet, tetigit * nervum femoris ejus, & ſta- * obtorpuit latitudo femoris Jacob, cum luctaretur cum eo. tim * emarcuit, *Et dixit*, inquit, *ad eum ille homo qui cum eo luctabatur: Dimitte me; jam enim aſcendit aurora. At ille reſpondit: Non dimittam te, niſi benedixeris mihi. Et benedixit ei in eodem loco. Et vocavit Jacob nomen loci illius, Species Dei, dicens: Vidi Deum facie ad faciem, ſalva facta eſt anima mea.* O ſapientiam ſanctis dignam! Hominem contra ſe luctantem cernit, & exclamat patriarcha: *Deum facie ad faciem vidi, & ſalvata eſt anima mea.* Mox enim Spiritu ſancto revelante incarnationis ſacramentum intellexit. Verumtamen illud obſerva. Totam noctem cum eo luctatus fuerat; cum vero illuceſceret dies: *Dimitte me*, ait, *aſcendit enim aurora.* Quid igitur hoc ænigma? Cum iis, qui velut in tenebris & nocte verſantur, ignorantiæque caliginem in mente & corde habent, luctatur & pugnat Chriſtus; (inimicorum enim loco illos ducit) ut primum vero ſpiritalis lucifer in eorum mentibus exortus fuerit, Deique cognitionis veræ lux quaſi dies quædam illis affulſerit, ſtatim pugnam ſolvit. Luctatur enim & pugnat adverſus illos, qui velut in nocte & in tenebris verſantur, qui caliginoſum obſcurumque cor poſſident. At vero cum illis non pugnat, qui ſunt in luce, ſpiritalemque auroram in mente habent. Complectere itaque, o homo, ſpiritalem auroram, veritatis lumen tibi affulgeat; pugnare cum Chriſto deſine. Neſcit vinci; vincit autem omnino & ſemper. Quamvis enim unigenitum Dei Verbum factum ſit hominis filius, non ob id tamen natura Deus eſſe deſiit; ut quod mutari aut alterari nullo modo queat. Idem itaque ex Patre quidem eſt tanquam Verbum, ex muliere vero ut homo ſecundum carnem. Eſt enim unus Deus Pater, ex quo omnia; & *1. Cor. 8.* unus dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia; & unus Spiritus ſanctus, in quo omnia. Ipſi gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

A σιν ἀπεκάλυπτε κατὰ μέρος τὸ ἑαυτῆ μυστήριον. καὶ πολλὴ μοι λίαν ἡ τούτων ἀπόδειξις ἐν τοῖς ἁγίοις προφήταις. ἐπειδὴ δὲ χρὴ τμηδὸν ἔσθαι κατὰ μέρος, φέρε δεικνύωμεν ἐκ τῆς Γενέσεως βιβλίου ἄνθρωπον ὁρώμενον τὸν υἱόν, καὶ Θεὸν ὀνομαζόμενον.

Οὐκοῦν ὁ μακάριος Ἰακὼβ τῷ Μεσοποταμίαν Γενέσ. 32. ἀφεὶς, ἐπὶ τὸν τοῦ πατρὸς οἶκον αὖθις ἠπείγετο· καὶ δὴ καὶ τοὺς δύο τῆ Λάβαν ἀναλαβὼν θυγατέρας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν αὐτῷ γεγονότα παιδία, διεβίβασεν αὖτε τὸν Ἰακώβ, ὄνομα δὲ τοῦτο χειμάρ- Γενέσ. 32 ῥας· ἀλλ', ὡς φησιν ἡ θεόπνευστος γραφὴ, διαβιβασθέντων τῶν τέκνων, καὶ τῶν γυναικῶν, * ὑπε- * απελείφθη λείφθη Ἰακὼβ μόνος, καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος μετ' B αὐτοῦ ἕως πρωΐ. καὶ εἶδεν ὅτι ὁ δύναται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ Ἰακὼβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ· καὶ εἶπε, φησὶν, ὁ ἄνθρωπος ὁ παλαίων μετ' αὐτοῦ. * ἀπόλυσόν με, ἀνέβη γὰρ ὁ * ἐξαπόστειλόν ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν· οὐ μή σε ἀπολύσω, ἐὰν μή με. με εὐλογήσῃς. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδον Θεοῦ. εἶδον γὰρ, φησι, Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. ὦ σοφίας ἁγιοπρεποῦς· ἄνθρωπον ὁρᾷ τὸν παλαίοντα μετ' αὐτοῦ, καὶ φησιν· εἶδον Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. σωτῆρος γὰρ ἐλθοῦς τῆς ἀνθρωπήσεως τὸ μυστήριον, ἀπεκαλύπτοντός αὐτῷ τοῦ ἁγίου πνεύματος· πλὴν ἐκεῖνο ἐπιτήρει. ὅλην τὴν νύκτα ἐπάλαιε μετ' αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐγένετο ὁ ὄρθρος, ἀπόλυσόν με, φησὶν, ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. τί οὖν ἄρα σημαίνει τὸ αἴνιγμα; τοῖς, ὡς ἐν σκότει, καὶ νυκτὶ, διάγουσι, καὶ τῇ τῆς ἀγνωσίας ἀχλὺν εἰς νοῦν ἔχουσι, καὶ καρδίαν, παλαίει, καὶ μάχεται Χριστός. ἐχθρὸς γὰρ ἡγεῖται· ὅταν δὲ αὐτοῖς ἀνατείλῃ κατὰ τὸν νοῦν ὁ νοητὸς ἑωσφόρος, ὅταν, οἱάτις ἡμέρα τὸ τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας αὐτοῖς διαυγάσῃ φῶς, τότε καταλύει τὴν μάχην. παλαίει μὲν γὰρ, καὶ μάχεται τοῖς ὡς ἐν νυκτὶ, ἐν σκότῳ, τοῖς ἀφεγγῆ, καὶ ἀC φώτιστον ἔχουσι τὴν καρδίαν. ὁ μάχεται δὲ τοῖς ἐν φωτὶ γεγονόσι, τοῖς τὸν νοητὸν ὄρθρον ἔχουσι κατὰ νοῦν. δέχου τοίνυν ἄνθρωπε τὸν νοητὸν ἑωσφόρον. θαυμαζέτω σοι τῆς ἀληθείας τὸ φῶς. παῦσαι μαχόμενος τῷ Χριστῷ· οὐκ οἶδεν ἡττᾶσθαι· νικᾷ δὲ ἀεὶ, καὶ πάντως. εἰ καὶ γέγονεν υἱὸς ἀνθρώπου ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος. πλὴν οὐκ ἀπέστη τοῦ εἶναι φύσει Θεὸς, ἄτρεπτός τε, καὶ ἀναλλοίωτος ὤν. ὁ αὐτὸς ἦν ἄρα καὶ ἐκ παρθένου ὡς λόγος, καὶ ἐκ γυναικὸς ὡς ἄνθρωπος κατὰ σάρκα. εἷς γὰρ Θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα· καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα· καὶ τὸ πνεῦμα 1. Κορ. 8. 6. Eἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

A

ἈΚΑΚΊΟΥ ἘΠΙΣΚΟ͂ΠΟΥ ΜΕΛΙΤΗ͂ΝΗΣ

Ὁμιλία, λεχθεῖσα ἐν Ἐφέσῳ.

Ὁρῶντί μοι, ἀγαπητοί, τὸ φαιδρὸν τοῦτο, καὶ πνευματικὸν τῆς ἁγίας συνόδου συνέδριον, χαίρειν τε ὁμοῦ ἐπέρχεται καὶ θαῤῥεῖν· χαίρειν μὲν, ὅτι πάντων ἐλάχιστος ὢν ἐν τῷ μεγίστῳ τούτῳ τῆς σοφίας πελάγει τὸ πενιχρὸν τοῦτο τοῦ λόγου σκάφος ἰθύνειν ἐπείγομαι· θαῤῥεῖν δὲ, ὅτι τὰ τῆς ἐπαναστάσεως ταχέως θραυσθήσεται κύματα, καὶ τῇ * γαλήνῃ τῆς τοῦ κυρίου εἰρήνης πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν τῆς ἐκκλησίας ἐπιστρέψει * πέλαγος· εἰ γὰρ δώδεκα ὄντες τοῦ κυρίου μαθηταὶ, ὅτε αὐτοῖς τὸ σκάφος ὑπὸ τῆς βίας τῶν ἀνέμων * ἐκυμαίνετο, ὁμοῦ τῷ βοῆσαι πρὸς κύριον, τοῦ χειμῶνος ἀπηλλάττοντο. πόσῳ μᾶλλον τοῦτο νῦν * ἡμῖν ἐλπίζειν ἀναμφίβολον, ὅτε τοσοῦτοι τοῦ κυρίου μαθηταὶ ἐπιτοαυτὸ συνδραμόντες, ταῖς οἰκείαις ἐκδυσωπήσουσι φωναῖς τὸν κύριον; * ὅτι ὁ μέγας οὗτος πάρεστι καὶ σοφὸς κυβερνήτης, οὔτε βίας ἀνέμων εὐλαβούμενος, οὔτε ζάλης ταραχὰς, ἀλλὰ σὺν τέχνῃ πολλῇ τοὺς * συνερέτας ἐπὶ τὸ πηδάλιον ἄγων, καὶ τούτου συνεφάπτεσθαι πείθων, καὶ πολλῇ τῇ συμφωνίᾳ πρὸς τὸν δεσπότην βοῶν· οὐ μέλει σοι, ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ ταχέως τῇ παρ' αὐτοῦ φωνῇ πρὸς τὸν σάλον τῶν κυμάτων δυσωπῶν, λέγει· σιώπα· πεφίμωσο. θαῤῥεῖν οὖν, καὶ εὐχαριστεῖν ἡμῖν * ἔπεισιν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἁρμοδιώτατον· ἔτι περ ἡ δόξασα κατὰ τῆς ἀληθείας γεγενῆσθαι ἀντίπνοια, τοὺς τῆς οἰκουμένης φωστῆρας ἐπιτοαυτὸ συνδραμεῖν * παρεσκεύασεν· ὧν ὁ μὲν βίος Χριστοῦ εὐωδία ἐστὶ τῷ Θεῷ, ἡ δὲ διάνοια πρὸς μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν τῆς ἀληθείας συνῆπται ἐκφώνησιν. οὐ γὰρ ἄλλα μὲν τοὺς προσερχομένους διδάσκομεν, ἄλλα δὲ περὶ τῶν διδασκομένων πιστεύομεν· ἀλλ' ἡμῖν εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεὸς λόγος * ὁ αὐτὸς· πρὸ μὲν πάντων τῶν αἰώνων ἐκ μόνου πατρὸς, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ· ἄνω μόνος ἐκ μόνου, κάτω μόνος ἐκ μόνης. * τὰ αὐτὰ ἀμφότερα θεϊκῶς. ἀνθρωπίνως δὲ τῇ ἡμετέρᾳ σαρκὶ, καὶ νηπιότητι τεχθῆναι· ὁ αὐτὸς ἀπαθὴς θεότητι, παθὼν δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἑκουσίως σαρκί· οὐκ ἀκουσίως τὴν οἰκονομίαν δεξάμενος, ἀλλ' ἑαυτὸν κενώσας ἑκουσίως λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορφήν. καὶ λαβὼν, διὰ τί; ἵνα σε σύμμορφον * τῆς οἰκείας δόξης ἐργάσηται· καὶ μαρτυρεῖ Παῦλος λέγων· ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ * γενέσθαι καὶ αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. ὁ τοίνυν ἑκουσίως λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, ὁ τὴν ἕνωσιν μὴ παραιτησάμενος, πῶς τὰ τοῦ δούλου παρῃτήσατο πάθη; εἰ δὲ παρῃτήσατο, τίνος ἕνεκεν παθητὴν οὖσαν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἀνελάμβανεν; ἀλλ' * οὗτος οὐ παρῃτήσατο, ὅτι λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ὑπήκοος γίνεται· ὁ ἄνω ἐξουσιαστὴς, κάτω ὑπήκοος· ὁ ἄνω υἱὸς, κάτω παιδίον. καὶ ἀναμιμνήσκω σε τῆς προφητείας. τί ἐβόα ὁ μακάριος Ἡσαΐας; παιδίον ἐγεννήθη

Margin: Ματθ. 14. — * ἴσ. ἡ γαλήνη. — * τῇ γαλήνῃ — * συνέδριον. — * ἠλαύνετο, — * ἐλπίζειν ἡμᾶς ἀναμφίβολον, — * ὅτε. — * συνεργάτας. — Μαρκ. 4. 38. — * ἴσ. ἐπίσης. — * deeſt hæc vox in mſ. — * συνεκάλεσεν. — 2. Κορ. 2. — * ὁ αὐτὸς πρό. — * τὰ ἀμφότερα. — add ex L. καὶ σύμμορφον. — Φιλιππ. 2. — Φιλιππ. 3. — * γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῆς δόξης. — * οὕτως. — Ἡσαΐ. 9. 6.

ACACII EPISCOPI MELITENES

Homilia, Epheſi in patrum conſeſſu habita.

CERNENTEM me, dilecti, lætum hunc ſpiritalemque ſacræ ſynodi conſeſſum, gaudium ſimul & fiducia ſubit. Gaudium quidem: nam cum omnium ſim minimus in maximo hoc ſapientiæ pelago, tenuem ſermonis cymbam moderari contendo: Fiducia vero, quod magni illi ſeditionis fluctus propediem ſedabuntur, dominicæque pacis tranquillitas ad univerſalem eccleſiæ cœtum redibit. Si enim domini duodecim *Matth. 14.*
B numero diſcipuli, cum illorum navis ventorum impetu graviter quateretur, ubi primum dominum invocaverunt, ſtatim tempeſtatem evaſerunt: quanto magis hoc ipſum nunc citra omnem hæſitationem ſperare convenit, cum tot diſcipuli in unum congregati dominum propriis vocibus flectent? cum magnus & ſapiens gubernator hic adeſt, qui nullam neque ventorum, neque procellarum commotionem formidat, ſed magna cum dexteritate ſocios remiges ad clavum adhibet, ipſumque ut ſimul capeſſant perſuadens & magna conſonantia ad dominum clamare non ceſſat: *Domine non ad te pertinet quia pe- Marc. 4.*
C *rimus?* Qui voce illius ſtatim uſus, non ſine increpatione ſævorum maris fluctuum: *Tace*, inquit, *& obmuteſce*. Congruentiſſimum proinde eſt ut de præſenti rerum ſtatu rectius ſperemus, debitaſque gratiarum actiones Deo perſolvamus: quandoquidem tempeſtas, quæ adverſus veritatem excitata videbatur, terrarum orbis lumina in unum coegit: quorum quidem vita bonus *2. Cor. 2.* eſt Chriſti odor Deo; ſententia vero ad unam eamdemque veritatis prædicationem conſpirans. Neque enim aliud eos qui nos adeunt docemus, aliud de rebus ipſis credimus: ſi quidem unus eſt nobis dominus Jeſus Chriſtus, unigenitus Dei Filius, Deus
D Verbum: idem ante omnia ſæcula ex ſolo Patre, idem rurſum in noviſſimis diebus in ſervi forma: ſolus ex ſolo ſuperne, ſolus rurſum ex ſola inferne; utrumque autem divine, humanitus vero, quod in noſtra carne & infantia genitus ſit: idem impaſſibilis divinitate, pro nobis vero ſponte paſſus carne, non involuntarie diſpenſationem ſuſcipiens, ſed ſeipſum voluntarie exinaniens, ſuſcepta ſervi forma. Sed cur ſuſcepta? ut ſuæ te gloriæ conformem conſortemque redderet. Id quod apoſtolus ejuſmodi oratione nobis teſtatum facit: *Noſtra*, ait, *con- Philipp. 2. verſatio in cœlis eſt: Unde etiam ſalvatorem Philipp. 3. expectamus dominum Jeſum Chriſtum, qui re-*
E *formabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ*. Qui igitur ſervile corpus ſponte aſſumpſit, neque carni uniri ullatenus recuſavit, quomodo is ſerviles detrectaſſet paſſiones? Quod ſi detrectavit, quorſum patibilem ſervi formam ſuſcepit? Sed ideo non recuſavit, quia ſuſcepta ſervi forma, obediens fit: is qui eſt in cœlo dominator, in terris factus eſt ſubditus: qui ſuperne erat Filius, inferne factus eſt puer: nam te prophetiæ illius admoneo. Quid enim clamabat beatus Iſaias? *Puer na- Iſai.*

tus

tus est nobis, filius etiam datus est nobis. Quid illud est, *Etiam datus est?* Non solum natus est, sed etiam datus. Is enim qui est, datus fuit: *Cujus imperium factum est super humerum ejus.* Et quodnam incarnati Dei Verbi imperium est? Ecclesia. Quid autem ipse? Caput corporis ecclesiæ. At quomodo illud super humerum portat? Quod contritum conquassatumque fuerat, id humeris impositum bajulat. *Cujus imperium super humerum ejus: & vocatur nomen ejus, Magni consilii angelus.* Vocatur autem propter dispensationem. Quid autem sibi volunt, *Consiliarius, Deus fortis, dominator, pater futuri sæculi?* Nimirum ille superne dominator, inferne subditus; superne Filius, puerulus in terris; superne admirabilis consiliarius, inferne homo; superne Deus fortis, in terris homo qui colaphis cæditur, ignominia afficitur, cruci affigitur, mortemque per illam perpetitur. Nam hæc omnia ad servi formam pertinentia nullo modo Deus qui illam susceperat, detrectavit, ut per quodlibet jam dictorum ea demoliretur, quæ salutis viam nobis obstruebant, dignamque tanta exinanitione beneficentiam in nos transfunderet. Equidem Dei gratiam non abjicio. Ea quæ mea causa perferre dedignatus non est, in medium depromere non vereor: nam impassibilis corpori patibili semetipsum conjungens, passiones non recusavit, sed salutis meæ gratia sustinuit. Deiparam virginem eo honore non privo, quem dispensationis ministerium gratuito ipsi impertivit. Etenim, carissimi, absurdum fuerit, crucem ignominiosam quæ Christum portavit, cum altaribus Christi conglorificari, atque in fronte ecclesiæ splendentem apparere; eam vero quæ ad tantum beneficium deitatem suscepit, deiparæ honore privari. Deipara igitur est sancta virgo. Deus enim est qui ex ea natus est, non quod initium ut esset ex ea sumpserit, sed quod ut homo fieret, principia inde hauserit. Ne igitur, o hæretice, impunitatem tibi polliceare, quasi in hominem blasphemas voces detorqueas. Non enim homo est, quem tu in servorum & creaturarum ordinem rejicis. Ne extollare, Judæe, perinde ac si merum hominem crucifixeris. Non pro puro homine beatus David indignans contra illam gentem exclamat: *Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurva.* Non concidat ecclesiæ fiducia, quasi spem suam in homine tantum posuerit; sed beato Paulo fidem habeat, qui ita ait: *Si secundum hominem ad bestias pugnavi Epheſi, quæ mihi utilitas?* Non secundum hominem, neque pro homine beati apostoli in plagis, in carceribus, in flagellis propriam vitam insumpserunt: non secundum hominem, neque pro homine sancti martyres per terrarum orbem passim decertantes, concisi afflictique præsentem lucem reliquerunt: verum pro domino nostro ac Deo; qui cum omnia sæcula antecessisset, novissime in terris visus est, & cum hominibus conversatus, & ut ovis ad occisionem ductus est, & tertia die exsuscitatus est, & in cœlum assumptus, & quingentis fratribus simul visus, & in conspectu discipulorum in cœlos sublatus, unde etiam olim haud dissimili modo venturus ad vivos simul ac mortuos judicandos. Hæc est fides nostra; super hoc fundamentum ecclesia ædificata est, adversus quam portæ inferi non prævalebunt. Utinam

Ibid. *Coloss. 1.* *Isai. 9.* *Galat. 2.* *Psalm. 68.* *1. Cor. 15.* *2. Cor. 11.* *Baruch. 3.* *Isai. 53.* *1. Cor. 15.* *Act. 1.*

ἡμῖν, υἱὸς ⸂δὲ⸃ ἐδόθη ἡμῖν. τί ἐστι, ⸂καὶ⸃ ἐδόθη; οὐ μόνον ἐγεννήθη, ἀλλ' ⸂καὶ⸃ ἐδόθη· ὁ γὰρ ὢν ἐδόθη. ⸂οὗ⸃ ἡ ἀρχὴ ἐγεννήθη ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ. τί ἐστιν ἡ ἀρχὴ τοῦ Θεοῦ λόγου γεγονὸς ἀνθρωπος; ἡ ἐκκλησία· ⸂δὲ⸃ αὐτός * ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· πῶς οὖν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦτο φορεῖ; τὸ συντετριμμένον ἐπὶ τοῦ ὤμου βασάζει· ⸂οὗ⸃ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ· ⸂καὶ⸃ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος. καλεῖται δὲ διὰ τὴν οἰκονομίαν. τί δέ ἐστι τὸ, σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος; ὁ μὲν ἄνω ἐξουσιαστὴς, κάτω ὑπήκοος· ὁ ἄνω υἱὸς, κάτω παιδίον· ὁ ἄνω θαυμαστὸς σύμβουλος, κάτω ἄνθρωπος· ὁ ἄνω Θεὸς ἰσχυρὸς, κάτω ἄνθρωπος ὁ ῥαπιζόμενός τε, ⸂καὶ⸃ ὑβριζόμενος, ⸂καὶ⸃ τῷ σταυρῷ προσηλούμενος, ⸂καὶ⸃ τὸν διὰ τούτου δεχόμενος θάνατον. πάντα γὰρ ταῦτα τῆς τοῦ δούλου ὄντα μορφῆς, ἁδαμῶς ἡ ταύτην λαβοῦσα θεότης ἐξέκλινεν, ἵνα δι' ἑκάστου τῶν εἰρημένων λύσῃ μὲν ἡμῖν τὰ πρὸς σωτηρίαν κωλύματα, ἀξίαν δὲ τῆς τοσαύτης κενώσεως τιμὴν ἀνεργεσίαν ἡμῖν χαρίσηται. ἐξ ἀθετῶ τιμὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ⸂ὃ⸃ παραιτοῦμαι εἰπεῖν ἃ ἐκεῖνος ὑπέμεινον ὑπὲρ ἐμοῦ. ἀπαθὴς γὰρ ὢν ⸂ὁ⸃ παρητήσατο, ἀλλὰ τῷ παθητῷ σωμάτι ἑαυτὸν, οὕτω τὰ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐδέξατο πάθη. ⸂οὐκ⸃ ἀποστερῶ τῆς τιμῆς τὴν θεοτόκον παρθένον, ἵνα αὐτῇ ἡ τῆς οἰκονομίας ὑπηρεσία κεχάρισται. ⸂καὶ⸃ γὰρ ⸂καὶ⸃ ἄτοπον, ἀγαπητοὶ, σαρκὸς μὲν τὸν ἐφύβρισον βασάσαντι τοῖς θυσιαστηρίοις Χριστοῦ συνδοξάζεσθαι, ⸂καὶ⸃ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἐκκλησίας ἐκλάμποντα φαίνεσθαι. τιμὴν δὲ ἐπὶ τοσαύτῃ ἀνεργεσίᾳ δεξαμένην θεότητα, ⸂τὴ⸃ θεοτόκου ἀποστερηθῆναι τιμῆς. θεοτόκος οὖν ἡ ἁγία παρθένος. Θεὸς γὰρ ὁ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς, οὐκ ἐκεῖθεν τοῦ εἶναι τὴν ἀρχὴν λαβὼν, ἀλλ' ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνθρωπήσεως δεξάμενος. μὴ οὖν ἀμείμενος ἔσο, αἱρετικὲ, ὡς εἰς ἄνθρωπον τὰς βλασφημίας ἐκτείνων. οὐκ ἄνθρωπός ἐστιν, ὁ ὑπὸ σοῦ εἰς τὴν τοῦ δούλου ⸂καὶ⸃ τῶν κτισμάτων τάξιν καταγόμενος. * μὴ ἀνορθοῦ, Ἰουδαῖε * ὡσεὶ ἄνθρωπον ψιλὸν σαρώσας. οὐχ ὑπὲρ ἀνθρώπου ψιλοῦ ἀλγῶν ὁ μακάριος Δαυὶδ ἐβόα κατὰ τῶν ἐθνῶν λέγων· σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, ⸂καὶ⸃ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον. μὴ καταπιπτέτω τῆς ἐκκλησίας τὸ φρόνημα, ὡς εἰς ἄνθρωπον μόνον ἐλπίζουσης. ἀλλὰ πειθέσθω τῷ μακαρίῳ Παύλῳ λέγοντι· εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, * τί μοι τὸ ὄφελος; ⸂εἰ⸃ κατὰ ἄνθρωπον, ⸂οὐδὲ⸃ ὑπὲρ ἀνθρώπων οἱ μακάριοι ἀπόστολοι ἐν πληγαῖς, ⸂καὶ⸃ φυλακαῖς, ⸂καὶ⸃ αἱκισμοῖς τὴν ἑαυτῶν ζωὴν κατεκαλλωπίσαν. ⸂εἰ⸃ κατὰ ἄνθρωπον, ἢ ὑπὲρ ἀνθρώπων οἱ ἅγιοι μάρτυρες κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀθλήσαντες, ἐν κατατομῇ τῶν οἰκείων μελῶν, ⸂καὶ⸃ κακώσει τὴν παροῦσαν ζωὴν κατέλιπον. ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ⸂καὶ⸃ Θεοῦ, τοῦ πρὸ αἰώνων ὑπάρχοντος, ⸂καὶ⸃ μεθ' ἡμῶν τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὀφθέντος, ⸂καὶ⸃ τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφέντος, ⸂καὶ⸃ ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἀχθέντος, ⸂καὶ⸃ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντος, ⸂καὶ⸃ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθέντος, ⸂καὶ⸃ πεντηκοσίοις * ἐφ' ἅπαξ ὀφθέντος, ⸂καὶ⸃ ἐν ὄψεσι τῶν μαθητῶν εἰς οὐρανοὺς ἀναχθέντος, ⸂καὶ⸃ ⸂καὶ⸃ τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐρχομένου κρῖναι ζῶντας, ⸂καὶ⸃ νεκρούς. αὕτη ἡμῶν ἡ πίστις. ἐπὶ τούτῳ τῷ θεμελίῳ ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία. ⸂καὶ⸃ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

Κολασ. 1. ** τί ἐστιν;* *Ησαΐ. 9.* *Γαλ. 2. 20* ** καὶ μὴ ὡς* *Ψαλ. 68. 24.* *1. Κορ. 15. 32.* ** τί τὸ ὄφελος;* *2. Κορ. 11. 23* *Βαρυχ. 3. 38.* *Ησαΐ. 53. 7.* *1. Κορ. 15. 6.* *Πραξ. 1.* ** ἐφάπαξ.*

γῆραι-

Matth 16.18. γένοιτο δὲ πάντων ὑμῶν λιταῖς φυλαχθέντας ἡμᾶς, δόξαν ἀναπέμψαι τῷ παναγίῳ Θεῷ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

A vestris precibus munitus dignas quandoque laudes sanctissimo Deo depromere valeam: Cui sit gloria in sæcula sæculorum. Amen. *Matth. 16 18*

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

BEATI CYRILLI ARCHIEPISCOPI Alexandrini sermo habitus Ephesi in majori ecclesia, quæ vocatur Maria.

ΔΙΟΣ ἐστὶ σήμερον ὁ δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, Θεοῦ καὶ Πατρὸς κλῆρον ἴδιον ἔχων. Κάμπτεται γὰρ αὐτῷ πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογεῖται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν δόξῃ ἐστὶ Θεοῦ Πατρός. Ἰδοὺ κυριότης αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Videtur exordii & epilogi fragmentum. *Philipp 2.*

DIVES est hodie dominus noster Jesus Christus, Dei & Patris sortem propriam habens. Flectitur enim ei omne genu, & omnis lingua confitetur, quia dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris. Ipsi dominatio in sæcula sæculorum. Amen.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Β'[1] *THEODOTI SANCTISSIMI*

Ἀγκύρας ὁμιλία, λεχθεῖσα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπανεγνώσθη δὲ καὶ αὕτη ἐν τῇ αὐτῇ συνόδῳ.

episcopi Ancyræ homilia habita in die nativitatis salvatoris nostri Jesu Christi, quæ & ipsa lecta est in eadem synodo.

ΛΑΜΠΡΑ, καὶ παράδοξος τῆς παρούσης ἑορτῆς ἡ ὑπόθεσις· λαμπρὰ μέν, ὅτι κοινὸν ἀνθρώποις σωτηρίαν ἐπήγασε· παράδοξος δέ, ὅτι τὸν τῆς φύσεως λόγον ὑπερῆκεν. φύσις μὲν γὰρ τὴν τεκοῦσαν οὐκ οἶδεν οὐκέτι παρθένον· ἡ δὲ χάρις καὶ τίκτουσαν ἔδειξε, καὶ παρθένον ἐφύλαξε· καὶ μήτηρα ἐποίησε, καὶ παρθενίαν οὐκ ἔβλαψε. χάρις γὰρ ἦν σωφροσύνην φυλάττουσα. ὦ γῆς ἀσπόρου, καρπὸν βλαστησάσης σωτήριον· ὦ παρθένος, αὐτὸν νικήσασα τῆς Ἐδὲμ τὸν παράδεισον· ἐκεῖνος μὲν γὰρ μοχθηρᾶς φυτῶν γένος ἀνέτειλεν, ἐκ παρθενικῆς γῆς ἀνατειλάντων φυτῶν, ἡ δὲ παρθένος αὕτη κρείττων ἐκείνης τῆς γῆς· ἐκείνη γὰρ ὀπώρας ἀνέτειλε δένδρα, ἀλλὰ τίνα ῥάβδον Ἰεσσαί, καρπὸν σωτήριον τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαν. καὶ ἐκείνη μὲν γῆ παρθενικὸς ἦν, καὶ αὕτη παρθενικός. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν φυτὰ δένδρα προσέταξεν ὁ Θεός. τούτης δὲ τῆς παρθένου αὐτὸς ὁ δημιουργὸς κατὰ σάρκα γέγονε βλάστημα. καὶ δὲ ἐκείνη μόχθημα πρὸ τῶν δένδρων ἐδέξατο, ἡ δὲ αὕτη ἐκ τοῦ τόκου τίνα παρθενίαν ἠδίκησεν. ἡ παρθένος τοῦ παραδείσου ἐνδοξοτέρα γεγένηται· ὁ μὲν γὰρ Θεοῦ γεώργιον γέγονεν, ἡ δὲ κατὰ τίνα σάρκα τὸν Θεὸν αὐτὸν ἐγεώργησεν, ἐλόμενον ἄνθρωπος συναφθῆναι τῇ φύσει. εἶδες πῶς γέγονε παράδοξον τὸ μυστήριον, παρωσάμενον τὸν τῆς φύσεως λόγον; εἶδες τὸ ὑπὲρ φύσιν πρᾶγμα, Θεοῦ δυνάμει γεγόμενον μόνῃ; εἶδες τὸν λόγον ὑπὲρ τὸν λόγον τικτόμενον; ὅτι γάρ ἐστιν ὁ τεχθεὶς λόγος Θεοῦ, δῆλον ἐξ ὧν τίνα παρθενίαν οὐκ ἔλυσεν. ἡ τίκτουσα σάρκα ψιλοῖ, τῆς παρθενίας παύεται. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐτέχθη σαρκὶ ὁ λόγος Θεοῦ, φυλάττει τίνα παρθενίαν, ἑαυτὸν λόγον δεικνύς. ὅταν δὲ λόγον ἀκούσῃς, ἀσιώδη τε, καὶ ὑποστατὸν νόει, μὴ τέτον τὸν διὰ στόματος προλεγόμενον. τίκτεται οὖν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ καὶ λόγος καλούμενος, οὐκ ἀρχὴν τοῦ εἶναι λόγος ἐκ τοῦ τόκου λαβών, ἀλλὰ τοῦ γενέσθαι ἄνθρωπος ἀρχὴν τὸν τόκον ποιούμενος. διὰ μὲν γὰρ πρὸ αἰώνων Θεὸς λόγος τῷ γεννήσαντι συναΐδιος· ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωπος γενέσθαι δι' ἀνθρώπους ἠθέλησεν, ἐμε-

CLARA & admirabilis præsentis causa festivitatis. Clara quidem, quoniam communem hominibus ceu fons profudit salutem: admirabilis autem, quia rationem naturæ vicit. Natura enim post partum nescit ulterius virginem; gratia vero & parentem ostendit, & virginem servavit; & matrem fecit, & virginitati non nocuit. Gratia enim erat castitatem servans. O terram non satam, quæ fructum germinavit salutarem! O virginem, quæ ipsum vicit deliciarum paradisum! Ille namque genus sativarum stirpium protulit, ex virgine terra exortis plantis: hæc autem virgo melior est illa terra. Non enim pomorum protulit arbores, sed virgam Jessæ fructum salutarem hominibus afferentem: & illa terra virgo erat, & ista virgo: sed ibi quidem arbores nasci præcepit Deus; hujus autem virginis ipse creator secundum carnem factus est germen. Neque illa terra ante arbores plantaria suscepit; neque hæc ex partu virginitatem læsit. Virgo paradiso glorioſior facta est. Ille enim Dei cultura factus est; hæc autem secundum carnem Deum ipsum excoluit, ubi voluit hominis copulari naturæ. Vidisti quomodo factum est admirabile sacramentum transcendens naturæ rationem? Rem supernaturalem vidisti sola Dei virtute factam? Vidisti Verbum supra rationem generari? Nam qui genitus est, eum esse Verbum Dei, palam est, ex quo virginitatem non solvit. Quæ parit carnem puram, virgo esse desinit: sed quoniam natus est in carne Verbum Dei, custodit virginitatem, seipsum Verbum ostendens. Quando autem Verbum audis, substantiale verbum & subsistens intellige, non hoc quod per os effunditur. Paritur ergo unigenitus Filius Dei, qui etiam Verbum vocatur, non principium ut sit Verbum ex partu percipiens, sed ut sit homo principium in ipso partu habens. Nam erat quidem ante sæcula Deus Verbum genitori coæternum: quia vero homo propter homines fieri voluit, non mutatione divinæ naturæ, sed miraculo & voluntate Dei, tanquam principium ut fieret homo, partum amplexus est:

ac

[1] Vetus Interpres hunc titulum apposuit: *Theodoti Episcopi Ancyrorum sermo dictus die Nativitatis Salvatoris nostri & Dei Christi Jesu in partu virgineo: & quia Deus est qui natus est: homo factus miraculo, & non mutatione substantiæ: & quia unus & idem est, & illud, & istud dictus: & neque opinione, neque cogitationibus dividendus.*

ac propterea ut homo naſcitur, & ut Deus Verbum virginitatem ſervavit. Neque enim noſtrum verbum cum paritur corrumpit mentem; neque Deus Verbum ſubſtantiale & ſubſiſtens, partum eligens peremit virginitatem. Ultra rationem eſt ergo naturæ quod factum eſt: & nequaquam deſcendas ad rationes naturæ: miraculum tibi dico; noli movere raticinationes. Deum natum tibi dico naſci volentem, non initium divinitatis capientem. Deus exiſtens proprium ſibi fecit partum, non partus ipſum Deum fecit. Quod non erat, cum fieri vellet, etiam quod erat manſit. Elegit partum, tanquam diſpenſationis initium. Factus eſt homo non mutata * divinitate, non motis ter-
* natura, *Pſalm.* 101. minis divinæ ſubſtantiæ: *Tu enim idem ipſe es, & anni tui non deficient*, divina ſcriptura dicit, &: *Tu qui ſedes in æternum*, per
Baruch. 3. hoc oſtendens divinæ ſubſtantiæ immutabi-
Malach. 3. litatem. Et rurſus inquit Deus: *Idem ipſe ſum, & non mutor*. Non ergo mutata ſubſtantia Dei factus eſt homo, neque converſa in naturam aliam. Nam profecto miraculum non eſſet quod factum eſt, ſi naturæ mutatione aliam naturam ſuſcepiſſet: multæ enim apud nos fiunt hujuſmodi rerum mutationes: ſed in hoc miraculum fecit Deus, quia manens quod erat, factus eſt quod non erat. Quod ipſum ſignificans
Philipp. 2. magnus apoſtolus dicebat: *Qui cum in forma Dei eſſet. Cum eſſet*, ait, non qui fuiſſet aliquando; ut naturæ permanſionem oſtenderet. *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo.* Eſſe dicit æqualem Deo, non futurum aliquan-
Ibidem. do. Deinde rurſus clamat, dicens: *Sed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens.* Vides quia & manet quod erat, & ſeipſum in ſervi formam exinanivit? Et illud exiſtens, & hoc factus? miraculum faciens, non naturam mutans? volens, non coactus mutatione ſubſtantiæ? Quod enim dicit Deus, facit, licet ultra rationem naturæ ſit quod dicitur: habet enim & virtutem miraculum facere valentem, & non expectantem naturæ rationes. Propterea & eſt Deus, & exinanitur in ſervi forma: & æqualis eſt Deo, & homo fit: & eſt ante ſæcula, & partum ſuſtinet: & ea miracula facit, quæ ratio naturæ neſcit.

Hinc & gentilibus ſtultitia reputatur Chriſti ſacramentum, & Judæi ſcandalum dicunt diſpenſationis * rationem: quod & Paulus
* *dispensationem*; *1. Cor.* 1. ſignificabat, dicens: *Prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam.* Quare ſtultitiam gentibus? Quia *animalis homo non percipit quæ*
1. Cor. 2. *ſpiritus ſunt: ſtultitia enim ei eſt.* Naturæ enim adhærens ille animalis, & qui rationibus animæ omnia perſcrutatur, miracula Dei ſtultitiam reputat, cum non habeant
Joan. 10. ſecum naturæ rationem. Audiens namque gentilis, quia clauſa janua ingreſſus eſt ſalvator, tranſmittens hoc corpus craſſum, & loco egens, ridet non credens miraculo, ſed quærens rationem rei. Et audiens quia
Matth. 1. virgo cum peperiſſet, manſit virgo, ſtultitiam putat ſermonem, quia non didicit credere Dei miracula. Ergo cum audit etiam immutabiliter Deum hominem factum, impoſſibilem eam rem putat, naturæ mutatio-

A πτωλὴ θεϊκῆς φύσεως, ἀλλὰ θαύματι, ϗ θελήσει θεῦ, ὡς ἀρχὴν τῦ γρύεθαι ἄνθρωπος, τὸν τόκον ὑσπάσατο. διὰ τῦτο ϗ ὡς ἄνθρωπος τίκτεται, ϗ ὡς θεὸς λόγος παρθενίαν ἐφύλαξεν. ὐδὲ γὰρ ὁ ἡμέτερος λόγος τικτόμυος φθείρει διάνοιαν· ὐδὲ λόγος θεῦ ὐσιώδης τε, ϗ ὑπόστατος, τὸν τόκον ἑλόμυος, παρθενίαν διέφθειρεν. ὑπὲρ λόγον ἦν τῆς φύσεως ἐσὶ τὸ γρυόμυον. ϗ μηκέτι κατίβαινε πρὸς λόγυς τῆς φύσεως. θαῦμά σοι λέγω. μὴ κίνει τὺς λογισμύς. Θεὸν τεχθέντα σοι λέγω, ἑλόμυον τόκον, ὐκ ἀρξάμυον τῆς θεότητος. ὢν Θεὸς ἐνηνώσατο τόκον. ἐχ ὁ τόκος αὐτὸν κατεσκύασε Θεόν. ὃ ὐκ ἦν, γρυέθαι βελόμυος, ϗ ὃ ἦν ἐμεινεν· αἱρεῖται τὸν τόκον, ὡς τὴν οἰκονομίας ἀρχήν. γέγονεν ἄνθρωπος, ὐ * μεταβληθεὶς τῆς φύσεως, ὐ κινηθεὶτων τῆ ὅρων θεϊκῆς ὐσίας. σὺ γὰρ ὁ αὐτός εἶ, ϗ τὰ ἔτησι ὐκ ἐκλείψυσιν, ἡ θεία γραφὴ φησί. καί· σὺ καθήμυος εἰς τὸν αἰῶνα. τῦτο δηλῦσα τῆς θεϊκῆς ὐσίας τὸ ἀμετάβλητον. ϗ πάλιν ὁ Θεὸς φησίν· ὁ αὐτός εἰμι, ϗ ὐκ ἠλλοίωμαι. ὐ κινηθείσης οὖν τῆς τοῦ Θεῦ ὐσίας γέγονεν ἄνθρωπος, ὐδὲ μεταβληθείσης εἰς φύσιν ἑτέραν. ἦ γὰρ ἂν ὐκ ἦν θαῦμα τὸ γεγρυημυόν, εἰ φύσεως μεταβολῇ φύσιν ἑτέραν ἐδέξατο· πολλαὶ γὰρ ἡμῖν γίνονται πραγμάτων τοιαῦται μεταβολαί. ἀλλ' ἐν τούτῳ θαυματυργεῖ ὁ Θεὸς, ὅτι μρυῶν ὃ ἦν, γέγονεν ὃ ὐκ ἦν. ὃ δὴ ϗ σημαίνων ὁ μέγας ἀπόσολος ἔλεγχυ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων· ὑπάρχων λέγει, ὐχ ὑπάρξας ποτὲ, ἵνα δείξῃ τῆς φύσεως τὸ μόνιμον· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· εἶναι λέγει ἴσα θεῷ, ὐ γενήσεθαι ποτε. εἶτα πάλιν βοᾷ λέγων· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δύλυ λαβών. ὁρᾶς, πῶς ϗ μρυέν ὃ ἦν, ϗ ἑαυτὸν ἐκένωσεν εἰς τὴν τῦ δύλυ μορφήν; κἀκεῖνο ὧν, ϗ τῦτο γενόμυος, θαυματυργήσας, ὐ φύσιν μεταβαλών. θελήσας, ὐκ ἀναγκασθεὶς μεταβολῇ τῆς ὐσίας. ὃ γὰρ λέγει θεὸς, ποιεῖ, κἂν ὑπὲρ τὸν λόγον τῆς φύσεως ᾖ τὸ λεγόμυον· ἔχει γὰρ ϗ δυνάμιν θαυματυργεῖν δυναμμύω, ϗ ὐκ ἐκδεχομμύω τὺς λόγυς τῆς φύσεως. διὰ τῦτο ϗ ὑπάρχει θεὸς, ϗ κενῦται εἰς δύλυ μορφήν· ϗ ἴσος ἐσι θεῷ, ϗ ἄνθρωπος γίνεται· ϗ ἔσι προαιώνιος, ϗ τόκον ὑφίσατυι· ϗ ταῦτα θαυματυργεῖ, ἅπερ ὐκ οἶδεν ὁ λόγος τῆς φύσεως.

Ἐνθεν ϗ τοῖς Ἕλλησι μωρία λογίζεται τὸ Χριςῦ τὸ μυςήριον. ϗ Ἰυδαῖοι σκάνδαλον λέγυσιν τῆς οἰκονομίας τὸν λόγον· ὃ ϗ Παῦλος ἐδήλυ, λέγων· κηρύσσομεν Χριςὸν ἐσαυρωμμύον, Ἰυδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν. διατί μωρίαν τοῖς Ἕλλησιν; ὅτι ψυχικὸς ἄνθρωπος ὐ δέχεται τὰ τῦ πνύματος. μωρία γὰρ αὐτῷ ἐσί· τῇ γὰρ φύσει παρακαθήμυος ὁ ψυχικὸς, ϗ λογισμοῖς ψυχῆς τὰ πάντα διερμνώμυος τὸ θαύματι τῦ Θεῦ μωρίαν λογίζεται, ὐκ ἔχοντι μεθ' ἑαυτῶν τὸν λόγον τῆς φύσεως. ϗ γὰρ ἀκύων Ἕλλην, ὅτι κεκλεισμμύης τῆς θύρας εἰσῆλθεν ὁ σωτὴρ, διαγαγὼν τὸ παχὺ τῦτο σῶμα, ϗ τόπυ δεόμενον, γελᾷ, ὐ πισμύων τῷ θαύματι, ἀλλὰ ζητῇ τὸν λόγον τῦ πράγματος. ϗ ἀκούων, ὅτι παρθένος τεκῦσα, μεμμύηκε παρθένος, μωρίαν ἡγεῖται τὸν λόγον. ὐ μαθὼν πισεύειν θαυματυργίαν θεοῦ. ἐκὼν ϗ ἀκούων ἀμεταβλήτως θεὸν γενόμυον ἄνθρωπον, ἀδύνατον τὸ γενόμυον οἴεται, φύσεως κάντιῦ-

* *Ipſ.* μεταβληθέντος *Pſalm.* 101. 28.

Baruch. 3. 36.

Malach. 3. 6.

Philip. 2.

1. Kor. 1. 23.

1. Kor. 2. 14.

Joan. 20.

Matth. 1. 23.

θα μεταβολὰς ἀπαιτῇ. ἀλλ' οὐχ ὕτως ἐδίδαξεν ὁ
Φιλιπ. 2. Παῦλος, εἰπὼν. τὸν ὄντα ἴσα θεῷ, γενόμενον ἄνθρωπον. ἑαυτὸν γὰρ κενοῦσθαι φησὶ, μὴ ἀποβαλόντα τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος. διὸ καὶ ἔλεγεν· ἡμεῖς κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρω-
1. Κορ. 1. 23. μένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν. καὶ διὰ τί Ἕλλησι μωρίαν; εἰ ψιλὸς ἐσάρωται ἄνθρωπος, οὐδενὶ νομίζεται μωρὸν τὸ κατὰ φύσιν γενόμενον· εἰ δ' ἐπέφυκε, πέπονθε, πῶς νομίζεται μωρὸν τὸ διήγημα; ἀλλ' ἐπειδὴ
* ὃν πάλιν Χριστὸν, φησὶ, κηρύσσομεν σταυρούμενον, * πάλιν λέγομεν Θεοῦ δύναμιν, καὶ Θεοῦ σοφίαν. αὐτοῖς γὰρ τοῖς κλητοῖς, φησὶ, Ἰουδαίοις τε, καὶ Ἕλλησι κηρύσσομεν Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν, καὶ Θεοῦ σοφίαν. τὸν σταυρούμενον, φησὶ, κηρύττοντες Θεοῦ σοφίαν, μωρίαν λέγειν τοῖς Ἕλλησι νομιζόμεθα, πιστεύειν οὐκ εἰδόσι θαυματουργίαν Θεοῦ. ἀλλὰ περὶ πάντων φύσεως κινεῖν λογισμούς. καὶ ἡγουμένους ὑβρίζειν Θεὸν, οἰκειοσάμενον πάθη, ἵνα σώσῃ τὸ παθητόν. ὁ γὰρ τὸν ἀνυόμενον ὁρῶσι σκοπὸν, σωτήριον ὄντα, καὶ τῇ ἀγαθότητι πρέποντα τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ μόνον, ὅτι Θεὸς ἑαυτῷ συνῆψε παθήματα, λέγουσιν. ὁ σκοποῦντες τὸ ἐκ τούτου τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας κατόρθωμα. οὐδενὶ δὲ τῶν σωζόντων ἄνθρωπον, ὑβρίζει Θεὸν, τούτοις δεικνύμενον ὁ παθητόν, ἀλλὰ φιλάνθρωπον. ἀλλὰ ἀνθρώπου πάθη, φησὶν, οὐ τολμῶ προσάψαι Θεῷ. οὐκοῦν οὐδὲ σώζειν αὐτὸν τοῖς παθεσι τὸν ἄνθρωπον λέγεις. οὐδὲ σταυρῷ σκιατευειν ὀλοβόλου τινὸς δύναμιν· οὐδὲ τινὶ ἡμῶν ἁμαρτίαν προσηλωκέναι τῷ ξύλῳ. οὐδὲ τοῖς ἰδίοις πάθεσιν τὰ τῶν ἀνθρώπων ἰᾶσθαι παθήματι. οὐδὲ θανάτῳ λέγεις αὐτὸν καταργῆσαι τὸν θάνατον. εἰ γὰρ οὐκ ᾠκειώσατο τὰ πάθη Θεὸς, πόθεν τοῖς πάθεσι τοῦ Χριστοῦ τὰ τοσαῦτα κατορθώματα; πῶς ἐσχύοντο δυνάμεις; πῶς ἀναιρεῖται θανάτῳ ὁ θάνατος, εἰ μὴ Θεὸς αὐτὸν ἴδιον ἐποιήσατο; ἀλλὰ ταῦτα τὰ πάθη οἰκειωθέντα Θεῷ, τινὶ μὲν ἰσχὺν τῆς τοσούτων κατορθωμάτων ἐκ θεότητος ἔλαβεν, ὡς θεοῦ ἴδια γενομένα, οὐσίαν δὲ θεότητος οὐ παρέβλαψεν, ἐν τῇ ἑαυτῆς ἀεὶ μενούσαν ἀπαθείᾳ. πῶς γὰρ προσηλώθη τῷ ξύλῳ τὸ καθ' ἡμῶν τῆς ἁμαρτίας χειρόγραφον, ἀνθρώπου ψιλοῦ τὸν σαρκὸν ὑπομένοντος; πῶς δὲ σαρκὸς ἁμαρτίαν ἐσταύρωσεν,
Κολασ. 2. 14. ἢ θάνατος θανάτου τινὶ τυραννίδα διέλυσεν, εἰ μὴ ταῦτα γέγονε θεοῦ, καὶ παρ' ἐκείνου τινὶ δύναμιν ἔλαβον, οἰκειωσαμένου τὰ ἡμέτερα, ὁ παθόντος φύσει; ὃ δὴ καὶ σημαίνων ὁ μέγας ἀπόστολος, ἔλεγεν· ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, τοῦ κυριακοῦ πάθους τὸ μυστήριον ἔγνω-
1. Κορ. 2. 8. κεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, φησὶν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. διὰ τοῦτο λέγομεν, καὶ μένειν αὐτὸν ὃ ἦν, καὶ γεγονέναι ὅπερ οὐκ ἦν. τῇ γὰρ οὐσίᾳ μένων ὃ ἦν, ἐδέξατο πάθη, ἑαυτὸν ἑνώσας τῇ φύσει τῇ παθητῇ. ὑπήκοος γέγονε, βασιλείαν μὴ ἀποθέμενος· γέγονεν ἄνθρωπος, μείνας θεὸς τε, καὶ λόγος· ἀσώματος ὢν τινὶ φύσιν, ἀναλλοιώτως γέγονε σάρξ· πῶς, καὶ τίνα τρόπον; οὐχ ὡς λογίζεσθαι δύνασαι, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος θαυματουργεῖν ἔστιν ἱκανός. ὅταν γὰρ θαύματός σοι λέγω, καταλειπε λογισμούς.

nes hic quoque exigens. Sed non ita Paulus edocuit, dicens, eum qui æqualis est Philipp 2. Deo, factum hominem: ſemetipſum namque exinaniſſe dicit, non amittentem plenitudinem divinitatis. Unde etiam dicit: *Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum*, 1. Cor. 1. *Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam*. Et quare gentibus ſtultitiam? ſi purus crucifigitur homo, nemo putat ſtultum quod naturaliter agitur. Si quod naturaliter pati poterat, patitur, quomodo putatur ſtulta narratio? Sed quoniam ait, Chriſtum crucifixum prædicamus, quem rurſum dicimus Dei virtutem, & Dei ſapientiam, (*ipſis enim*, inquit, *vocatis Judæis & Græcis* Ibidem. *prædicamus Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam*;) eum qui crucifixus eſt, inquit, eſſe Dei ſapientiam prædicantes, ſtultitiam loqui nos Græci putant, credere neſcientes miracula facienti Deo; ſed de omnium rerum natura moventes ratiocinationes, & æſtimantes injuriam inferri Deo, ſi appropriaſſe ſibi paſſiones dixerimus, ut quod erat paſſibile ſalvum faceret. Non enim perfici vident illud propoſitum ſalutare, & Dei bonitati conveniens: ſed ſolum, quia Deus ſibi copulavit paſſiones dicunt, non conſiderantes ex hac re humanæ ſalutis opus fuiſſe perfectum. Nihil autem horum, quæ ſalutaria ſunt homini, injuriam Deo facit: quibus non paſſibilis, ſed clemens oſtenditur. Sed hominis, inquit, paſſiones non audeo Deo tribuere. Ergo neque eum paſſionibus ſalvare hominem dicis, neque cruce quaſi titulo notaſſe potentiam diaboli; neque noſtrum peccatum affixiſſe ligno, neque ſuis paſſionibus ſanaſſe hominum paſſiones, neque morte dicis eum deſtruxiſſe mortem. Si enim Deus non ſibi proprias aſſeruit paſſiones, unde paſſionibus Chriſti tot recte facta? quomodo ſunt factæ virtutes? quomodo morte perempta eſſet mors, niſi Deus propriam ſibi eam feciſſet? Sed iſtæ paſſiones propriæ factæ Dei, virtutem quidem tot rerum bene geſtarum ex divinitate perceperunt, ut quæ Deo appropriatæ fuerunt, ſubſtantiæ vero divinitatis non nocuerunt, in ſua ſemper impaſſibilitate duranti. Quomodo affixum eſt ligno quod contra nos erat peccati chirographum, homine puro ſuſtinente mortem? Quomodo autem crux peccatum crucifixiſſet, aut mors Coloſſ. 2. mortis tyrannidem deſtruxiſſet, niſi hæc fuiſſent Dei, & ab illo virtutem ſumpſiſſent, qui noſtra ſibi facta propria vindicavit, * non patiente ipſius natura? Quod ipſum ſignificans ille magnus apoſtolus dicebat: *Quia nullus principum ſæculi hujus dominicæ paſſionis ſacramentum cognovit. Si enim cognoviſſent*, inquit, *nunquam dominum gloriæ crucifixiſſent*. Propterea dicimus & manere eum quod erat, & factum quod non erat. In ſubſtantia namque manens quod erat, ſuſcepit paſſiones, cum ſemetipſum uniſſet naturæ paſſibili. Subjectus factus eſt, regnum non deponens: factus eſt homo, manens Deus ac Verbum, cum eſſet ex natura incorporeus, abſque immutatione factus eſt caro. Quomodo & quemadmodum? Non ſicut tu cogitare potes, ſed ſicut ille ad miracula facienda pollet. Quando enim miraculum tibi dico, deſere rationes. Signa

* cum in ſua natura non pateretur? 2. Cor. 2.

enim

enim & prodigia fide in Deum roborantur, non rationibus exquiruntur. Non enim ullum aliud miraculum ſecundum rationem noſtram evenit; & tamen ſingula facta ſunt, licet ratio noſtra rem non aſſequatur. Hæc magi quoque confeſſi ſunt ſtellæ credentes, & non perſcrutantes naturam. Barbari ſuſcipiunt fide miracula, & fidelis tu cur incredulus es, & in rationem humanam concidis? Qui ex Chaldæa venerunt, ſicut evangeliſta dicebat, hodie ipſi ſuis muneribus myſterium monſtraverunt, ſi quis barbarorum illorum propoſitum recte conſideret. Triplicem namque munerum ſpeciem afferunt, aurum, thus, & myrrham. Aurum quidem, quia is rex eſt qui honoratur: thus, quia Deus erat qui natus eſt: id enim ſecundum conſuetudinem offerebant eis quos ipſi putabant deos: obtulerunt quoque & myrrham, paſſionem, ut arbitror, mortis per hanc annunciantes. Vides quomodo etiam magi cognoverunt quia & Deus manſit, & homo factus eſt, ſuſcipiens mortem? Factus eſt enim quod ego, ut noſtram elevaret naturam ad dignitatem ſuam. Unitas enim hoc facit, utrique quæ alterius ſunt conjunges. Propterea ergo cum Deus eſſet, homo factus eſt, ut homo fieret Deus, hac copulatione ad divinam gloriam elevatus; ut unus idemque fit & divine glorificatus, & quæ ſunt humana perpeſſus. Et hoc nobiſcum confeſſi ſunt, confitentes unitatem divinitatis & humanitatis. Quod enim unitum eſt, nequaquam duo, ſed unum nominatur. Mente autem rurſus ſi dividis, & unumquodque ſeorſum contemplaris, nimirum ſolvis unitatem. Impoſſibile eſt enim ſimul & cuſtodire unitatem, & utrumque ſeorſim conſiderare. Sed quod eſt unitum, inſolubiliter unum factum eſt, & nequaquam fiunt duo. Sed * mente ſola divido, inquis. Ergo eadem * mente unitatem ſolviſti: nam quo disjungis ab altero alterum, eodem copulationem dividis. Quid ergo diſſolvis diſpenſationem ſalutarem, duo intelligens, & unitatem repellens? Sed ut magnus quoque apoſtolus ait: *Jeſus Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſæcula*; unum & eumdem dicens æternumque & Deum, & hominem a tempore initium habentem, ex quibus alterum prius erat, alterum factus eſt poſterius. Sed quomodo, inquit, unigenitus ſervus factus eſt, manens quod erat, & factus quod non erat? Si vis cognoſcere, diſce quia factus eſt: quomodo vero factus ſit, ſolus ille miraculorum opifex novit. Neque enim tu mihi dicere poteris, quomodo Ægyptiorum fluvius ſanguis eſt factus, immutabili aquarum permanente natura. Etenim velut aqua quidem utebantur Hebræi, ſanguis autem Ægyptiis Nilus eſt factus; & factus eſt quod non erat, manens quod erat. Dic mihi modum, ſed non poteris dicere: miraculum namque Dei eſt, fugiens rationem. Quomodo etiam lumen in Ægypto factæ ſunt tenebræ, non extincto lumine, ſed manente quod erat? Dies enim Iſraelitis erat, & clarum eos circumfulgebat lumen; Ægyptiis autem hoc lumen factæ ſunt tenebræ; & cum unum

Matth. 2.

* Intelligentia

* intelligentia

Hebr. 13.

Exod. 7.

Exod. 10.

σημεῖα γὰρ, καὶ τεράστια τῇ τοῦ θεῦ πίστει κρατύνεται, καὶ οὐκ ἐρωτᾶται τοῖς λόγοις. οὐδὲ γὰρ ἄλλοτι τῶν θαυμάτων κατὰ λόγον ἐστὶ τὸν ἡμέτερον. ἀλλ' ὅμως γέγονεν ἕκαστον, κἂν ὁ λογισμὸς ἡμῶν οὐκ ἐφικνεῖται τῷ πράγματι. ταῦτα Matθ. 2. καὶ μάγοι ὡμολόγησαν, ἀστέρι πιστεύσαντες, καὶ ὁ πολυπραγμονήσαντες φύσιν. Βάρβαροι δέχονται πίστει θαύματα, καὶ ὁ πιστὸς σὺ τί ἀπιστεῖς, πρὸς λογισμὸν κατανοίπτων ἀνθρώπινον; οἱ ἐκ Χαλδαίας παραγθόμβοι, ὡς ὁ Εὐαγγελιστὴς ἔλεγε, σήμερον αὐτοῖς τοῖς δώροις τὸ μυστήριον ἔδειξαν τῶν τὸν σκοπὸν τῶν βαρβάρων σωσρώντι καλῶς. Ξιττὸν γὰρ εἶδος τῶν δώρων προσκομίζουσι, χρυσὸν, λίβανον, σμύρναν· χρυσὸν μὲν, ὅτι βασιλεὺς ὁ τιμώμενος. λίβανον δὲ, ὅτε Θεὸς ἦν ὁ τεχθεὶς· τοῦτον γὰρ ὡς ἔθους προσεκόμιζον τοῖς ὑπ' αὐτῶν νομιζομένοις θεοῖς· προσφέρουσι δὲ καὶ σμύρναν, τὸ πάθος, οἶμαι, τοῦ θανάτου ταύτῃ μιμούμενοι. εἶδες πῶς καὶ μάγοι ἐπέγνωσαν, ὅτι καὶ Θεὸς ἔμεινε, καὶ ἄνθρωπος γέγονε, δεχόμενος θάνατον; γέγονε γὰρ ὅπερ ἐγὼ, ἵνα τὴν ἡμετέραν ἀναβιβάσῃ φύσιν πρὸς τὴν ἰδίαν ἀξίαν. ἡ γὰρ ἕνωσις τοῦτο ποιεῖ, ἑκατέρῳ τὰ τοῦ ἑτέρου συναπτυσα. διὰ τοῦτο οὖν Θεὸς ὢν, ἄνθρωπος γέγονεν, ἵνα καὶ ἄνθρωπος γένηται Θεὸς, τῇ συναφείᾳ ταύτῃ πρὸς θείαν δόξαν ἀναγόμενος. ὡς ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι θείως τε δοξαζόμενον, καὶ πάσχοντα τὰ ἀνθρώπινα. καὶ ταῦτα * μὲν συνωμολόγησαν, * ὁμολογοῦντες θεότητά τε, καὶ ἀνθρωπότητα. τὸ γὰρ ἑνωθὲν, οὐκέτι δύο, ἀλλ' ἓν ὀνομάζεται. τῇ δὲ ἐννοίᾳ πάλιν εἰ διαιρεῖς, καὶ ἕκαστον κατ' ἰδίαν σκοπεῖς, οὐκῶν λύεις τὴν ἕνωσιν· ἀδυνάτον γὰρ ἅμα καὶ φυλάττειν τὴν ἕνωσιν, καὶ ἑκάτερον κατ' ἰδίαν σκοπεῖν. ἀλλὰ τὸ ἑνωθὲν, ἀλύτως ἓν γέγονε, καὶ οὐκέτι γίνεται δύο. ἀλλ' ἐπινοίᾳ μόνῃ χωρίζω, φησίν. οὐκοῦν τῇ αὐτῇ ἐπινοίᾳ καὶ τὴν ἕνωσιν ἔλυσας· ᾧ γὰρ διίστας τὸ ἑτέρῳ τὸ ἕτερον, τούτῳ καὶ τὴν συναφειαν ἔτεμες. τί οὖν ἀναλύεις οἰκονομίαν σωτήριον, δύο νοῶν, καὶ τὴν ἕνωσιν ἀθετῶν; ἀλλὰ καθὰ καὶ ὁ μέγας ἀπόστολός φησιν, Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς, καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας· ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν λέγων, αἰώνιόν τε, καὶ Θεὸν, καὶ ἀπὸ χρόνων ἀρχόμενον ἄνθρωπον. τὸ μὲν ὂν τὸ πρότερον, τὸ δὲ γενόμενον ὕστερον. ἀλλὰ πῶς, φησὶν, ὁ μονογενὴς δοῦλος γέγονε, μένας ὅ ἦν, καὶ γενόμενος ὃ οὐκ ἦν; εἰ βούλει τοῦτο μαθεῖν, μάθε ὅτι γέγονε· τὸ δὲ πῶς γέγονεν, ὁ θαυματουργήσας ἐπίσταται μόνος. ἔδὲ γὰρ σύ μοι δυνάσαι λέγειν, πῶς ὁ τῶν Αἰγυπτίων ποταμὸς αἷμα γέγονε, ἀμεταβλήτου μενούσης τῆς τοῦ ὕδατος φύσεως. καὶ γὰρ ὡς ὕδατι μὲν οἱ Ἑβραῖοι κέχρηντο. αἷμα δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις ὁ Νεῖλος ἐγένετο, καὶ γέγονεν ὃ οὐκ ἦν, μένας ὅ ἦν. εἰπέ μοι τὸν τρόπον· ἀλλ' οὐκ ἔχεις εἰπεῖν· θαῦμα γάρ ἐστι Θεοῦ, λογισμοὺς παρωθούμενον. πῶς δὲ καὶ τὸ φῶς ἐν Αἰγύπτῳ γέγονε σκότος, οὐ σβεσθὲν, ἀλλὰ μένον ὅ ἦν; ἡμέρα γὰρ τοῖς Ισραηλίταις ἦν, καὶ λαμπρὸν αὐτοῖς παρεῖχε τὸ φῶς, τοῖς δὲ Αἰγυπτίοις τὸ φῶς τοῦτο γέγονε σκότος· καὶ ἓν τὸ ὁρώμενον ὄν, φῶς τε ἦν ὁμοῦ, καὶ σκότος, οὐδὲ

Matth. 2.

Ἑβρ. 13. 8.

Exod. 7.

Exod. 10.

* Ita. ἡμῖν.

* ἵνα πάντες ὁμολογῶσιν ὁμολογοῦντες.

ἐκ

ἐκ τούτου μεταβληθῆναι, ἀλλ' ἐκεῖνο γεγονέναι. οὐδὲ γὰρ τοῦ φωτὸς παθόντος σκότος ἐγένετο, τοῦ Θεοῦ θαυματουργοῦντος, καὶ τὸν λόγον ἐκ ἐκδεχομένου τῆς φύσεως. πῶς οὖν τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου, μεῖναν ὕδωρ, αἷμα γεγένηται; ἢ πῶς ἐπὶ τῆς ἰδίας φύσεως μεῖναν τὸ φῶς, σκότος ἐγένετο; οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἔφθαρται, ἀλλ' ἐκεῖνο γεγένηται· οὐδὲ γὰρ ἐφθάρη ἡ φύσις τοῦ ὕδατος· ἃ ἐδήλουν οἱ Ἑβραῖοι, τοῦτο πότιμον ἔχοντες. ἀλλ' ἔμεινε καὶ αὐτὴ ἡ φύσις ἐν ἰδίοις ὅροις, καὶ γέγονεν αἷμα, ὅπερ ἐκ ἦν, Θεοῦ ὑπὲρ λόγον δεικνύοντος τὸ θαῦμα. ἡ δὲ Βαβυλωνία φλὸξ πῶς δρόσος τοῖς τεσὶν ἐγένετο παισί; καὶ γὰρ φλὸξ ἦν, καὶ δρόσος ἐγένετο· καὶ ἄμφω τοῦτο δηλοῦνται τῇ ἐνεργείᾳ· ὅτι μὲν γὰρ δρόσος ἦν, οἱ τρεῖς διδάσκουσι παῖδες, ταύτῃ καταψυχόμενοι· ὅτι δὲ καὶ φλὸξ ἦν, οἱ ταύτῃ καταυθέντες μηνύουσι Βαβυλώνιοι. εἶδες, πῶς τὸ πῦρ, ἔμεινε πῦρ, καὶ δρόσος ἐγένετο, ἃ δύο πράγματα, οὐδὲ δύο φύσεις, ἀλλ' ἓν ἦν, καὶ τὸ ὁρώμενον, ὅπερ ἦν φλὸξ, τοῦτο γέγονε δρόσος· καὶ μαρτυροῦσιν οἱ δίκαιοι. μηκέτι οὖν ἐρώτα με τῆς τοῦ Θεοῦ σημείων τὸν τρόπον· πάλιν γὰρ ἐρῶ σοι. τὰ θαύματα δείκνυσι μὲν ὅτι γέγονε, Θεὸν δὲ καταλιμπάνω εἰδέναι τῆς θαυμάτων τὸν λόγον. εἶπε εἰπέ μοι· τοῦτο θαυματουργεῖ Θεὸς, καὶ τὴν φλόγα δρόσον ποιῶν, ἢ δὲ φλόγα μεταβαλὼν, καὶ πρὸς δρόσον αὐτὴν μεθιστῶν. τυράννου τὴν ἀποφασιν λύσαι βουλόμενος, καὶ ἠδικημένους ἐκδικῆσαι θέλων, καὶ τοὺς αἰτίους καταναλῶσαι βουλόμενος βαρβάρους· καὶ θαυματουργεῖ τὰ τοιαῦτα Θεός. τὸ πῦρ φυλάξας ἐν ἰδίοις ὅροις, καὶ δρόσον ἐπιδείξας. καὶ ἵνα τρεῖς παῖδες σωθῶσι, θαυματουργεῖ τὰ τοιαῦτα Θεός. ἵνα δὲ σώσῃ κόσμον Θεὸς, ἀμφιβάλλεις ὅτι αὐτὸς μείνας Θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος, οὐκ ἐδεήθη φλόγα μεταβαλεῖν, ἵνα δρόσον ἐργάσηται· καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος γενέσθαι βουληθεὶς, διὰ σωτηρίαν ἀνθρώπων, τίνα ἑαυτοῦ φύσιν ἐδεήθη μεταβαλεῖν; πῦρ ἔμεινε, καὶ γέγονε δρόσος· καὶ σὺ λέγεις· πῶς μένει Θεὸς, καὶ γίνεται ἄνθρωπος; ἐπειδὴ γὰρ τὴν φύσιν ἡμῶν βουλόμενος σῶσαι Θεός, οὐ δι' ἑτέρων τινὰ σωτηρίαν ἡμῶν, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ κατεσκεύασεν· ἐπειδὴ πᾶσα κτίσις ἠτόνει πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν, ἕξιν ἐχόντων καὶ κακίας, καὶ πλάνης· ἡ γὰρ μακρὰ τῆς κακίας συνήθεια ἀντὶ φύσεως τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο, παρωσαμένη τὴν φύσιν. προεφήτευσε προφήτης, ἀλλ' ἠτόνει ὁ λόγος, τῇ κακίᾳ νικώμενος. ἄγγελοι λειτουργοὶ τῆς ἡμετέρας ἐγίνοντο σωτηρίας· καὶ μαρτυρεῖ ὁ μέγας Παῦλος λέγων περὶ ἀγγέλων· οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα, διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; ἄγγελος ὁ κρείττων τὴν φύσιν ἐλειτούργει πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν. ἀλλ' οὐκ ἐσώζετο ἄνθρωπος, ταῖς κακίαις σπουδαίως ἐγκείμενος. ἠτόνει οὖν ἅπαντα πρὸς ἀνθρώπων τὴν ἀμέλειαν· ἡ γὰρ κακία τῆς πονηρᾶς τὸ σπουδὴν ἐνίκα τῶν ἀγαθῶν· οὐχ ὅτι νικᾶται Θεὸς, ἀλλ' ὅτι γνώμη τοῦ αὐτεξουσίου τὴν ἀρετὴν ἐπιτρέπει. ἀνάγκη οὐκ ὠθεῖσε πρὸς κατόρθωμα. οὐδὲ μὴ βουλόμενον ἕλκει πρὸς ἀρετὴν, ἵνα σὺ τὴν ἀρετὴν κατασκάσας ἑκούσιον, σὸν αὐτὴν ποιήσῃ κατόρθωμα. τί οὖν; ἐπειδὴ ἃ προφῆται ἐνισχύσατο, καὶ

Exod. 3.

Dan.

Bar. 1. 13.

Hebr. 1.

A esset quod videbatur, lumen erat simul & tenebræ, neque ex hoc mutatum, & aliud factum. Non enim lumine patiente tenebræ factæ sunt, Deo nimirum faciente miracula, & rationem non expectante naturæ. Quomodo ergo aqua Nili manens aqua, sanguis est facta? aut quomodo in sua natura manens lumen, tenebræ factæ sunt? Neque enim hoc corruptum est, & illud factum. Non enim corrupta est aquarum natura; quod ostendebant Hebræi, hanc habentes potabilem: sed mansit ipsa natura in suis terminis, & facta est sanguis, quod non erat, Deo quippe ultra rationem ostendente miraculum. Babylonica quoque flamma quo- B modo ros tribus facta est pueris? Nam & flamma erat, & ros facta est: & ambo hæc ipso ostenduntur effectu. Quia quidem ros erat, tres edocent pueri per hanc refrigerati; quia vero etiam flamma erat, qui per hanc exusti sunt indicant Babylonii. Vides quemadmodum ignis mansit ignis, & ros est factus: non duæ res, neque duæ naturæ, sed unum erat, idemque quod videbatur: quod erat flamma, hoc factum est ros, (non flamma mutata, & manifestant hoc Babylonii; sed manente quod erat, facta est ros,) & testantur justi. Nequaquam ergo ultra interroges me modum signorum Dei; rursus enim dicam tibi: Miracula ostendunt C quidem quia facta sunt, Deo autem relinquo miraculorum nosse rationem. Proinde dic mihi, hæc miracula fecit Deus, & flammam rorem fecit, neque flammam mutans, & in rorem illam convertens: solvere volens tyranni sententiam, & vindicare studens injustitiam passos, atque noxios consumere barbaros: & hujusmodi miracula Deus operatus est, ignem in suis custodiens terminis, & rorem ostendens. Et ut tres pueri liberarentur, talia miracula fecit Deus: ut autem mundum salvum faceret Deus, dubitas quia ipse manens factus est homo? Non indiguit flammam mutare ut rorem efficeret; & ipse fieri volens homo propter D salutem hominum, suam naturam permutare necesse habuit? Ignis manens factus est ros, & tu dicis, Quomodo permanet Deus & fit homo? Quia naturam nostram salvare volens Deus, non per alios salutem nostram, sed per semetipsum molitus est: quia omnis creatura infirma erat ad salutem nostram, cum inolitus in nobis esset vitii & erroris habitus: nam longa nequitiæ consuetudo pro natura hominibus erat, & repellebat naturam. Prophetabat propheta, at deficiebat ratio, cum a nequitia superaretur. Angeli nostræ salutis ministri erant; & attestatur magnus Paulus de angelis dicens: *Numquid omnes sunt administratorii* Hebr. 1. E *spiritus, ad ministerium destinati propter eos qui salutem hæreditate possessuri sunt?* Angelus melior natura, ministrabat ad salutem nostram; sed non liberabatur homo, ad nequitiam sponte incumbens. Imbecilla igitur erant omnia ad vincendam hominum negligentiam. Nequitia enim improborum, bonorum studia superabat: non quia vincitur Deus, sed quia arbitrio liberæ potestatis virtutem committit. Necessitate enim non cogit te ad recte facta, neque nolentem trahit ad virtutem, ut

voluntariam ipſe virtutem comparans, illam tuum opus efficias. Quid ergo? Quoniam & prophetæ victi erant, nihil proficiebant doctores, & lex infirma erat, & angelorum ſtudia fruſtra erant, voluntate hominum non ſequente quæ bona ſunt; ipſe naturæ creator advenit, ut naturam victam erigeret; & advenit non ſonitu perſtrepens tanquam Deus, neque tonitruis aures percutiens, neque nube circumamictus, & ignem terribilem in nube demonſtrans, neque tubæ ſono audientes terrens, ſicut olim Judæis apparuit, ut timorem injiceret (indevotis;) neque arcens famulum, ſed eum gratia magis & bonitate evocat. (Propterea non venit cum imperiali faſtigio,) nec ſatellitium inducit archangelorum; non movet angelorum exercitus; non enim terrere volebat fugitivum ſuarum legum: ſed venit omnium dominus in ſervi forma, paupertate circumamictus, ut prædam non abſterreret; in ignobili naſcitur loco, obſcurum agrum ad nativitatem eligens; de paupere naſcitur virgine, & omnia vilia ſuſcipit, ut ſine ſtrepitu ad ſalutem hominem venaretur. Nam ſi nobiliter natus eſſet, & divitiis multis circumamictus acceſſiſſet, dicerent utique infideles quoniam divitiarum largitas mutationem orbis terrarum fuiſſet operata. Si maximam Romam elegiſſet, rurſus potentiæ civium mutationem orbis terrarum tribuerent. Si filius fuiſſet imperatoris, potentiæ utilitatem adſcriberent. Si legislatoris factus fuiſſet filius, ejus præceptis utilitatem aſcriberent. Sed quid facit? Omnia exigua & vilia opera, omnia mediocria, & pleriſque obſcura, ut divinitas ſola cognoſceretur orbem terrarum transformaſſe. Propterea pauperculam elegit matrem, pauperiorem patriam; pecuniarum fit inops, eamque inopiam tibi indicet præſepe. Cum enim non eſſet lectus in quo dominus reclinaretur, in præſepi ponitur, & fit * uſus inopia prophetiæ præclarum indicium. In præſepi enim poſitus eſt, quia indicabat quod etiam irrationabilium cibus foret. Dei namque Verbum ad ſemetipſum trahebat & divites & pauperes, eloquentes & tardiloquos, cum paupertate vivens & in præſepi poſitum.

* neceſſitatis

Vides quomodo rerum indigentia operata eſt prophetiam, & paupertas eum qui propter nos pauper factus eſt, acceſſibilem univerſis oſtendit? Nemo enim metuens ſublimes Chriſti divitias, refugiebat; neminem accedere ad eum imperii celſitudo prohibuit: ſed communis apparuit & pauper, qui ſemetipſum omnibus obtulit ad ſalutem. In præſepi namque proponitur Dei Verbum, & per medium corpus, ut licentiam habeat tum rationalis, tum irrationalis particeps fieri cibi ſalutaris. Et hoc, * puto, etiam propheta prius clamabat, præſepis hujus ſacramentum enarrans: *Cognovit*, dicens, *bos* * *creatorem ſuum*, & *aſinus ipſum præſepe domini ſui: Iſrael autem me non cognovit*, & *populus me non intellexit*. Nam licet ſermo ſimpliciorem ſenſum habeat, oſtendens Hebræum ipſis brutis rudiorem: ſed tamen poteſt & hoc ſignificare, præſepe domini ſuboſtendens, in quo ille po-

* fortaſſis

* poſſeſſorem Iſa. 1.

Exod. 19.

οὐκ ἀνήργουν διδάσκαλοι, καὶ νόμος ἠτόνει, καὶ ἄγγελοι τῆς σπουδῆς ἀπετύγχανον, τῆς γνώμης τῶν ἀνθρώπων ἐκ εἰκούσης τοῖς ἀγαθοῖς, αὐτὸς ὁ τῆς φύσεως ποιητὴς ἐπεδήμησε, φύσιν νενικημένην ἀνορθῶσαι βουλόμενος· καὶ παραγίνεται, ὁ κτισθεὶς, ὡς Θεὸς, οὐδὲ βροντῇς καταπλήττων τὰς ἀκοὰς, οὐδὲ γνόφον περιβαλλόμενος, ἢ πῦρ φοβερὸν ἐν τῷ γνόφῳ δεικνὺς, οὐδὲ σάλπιγγος ἦχῳ τοὺς ἀκούοντας δεδιττόμενος, ὡς ποτε τοῖς Ἰουδαίοις ἐπεφάνη, φόβον ἐμποιῶν. ὁ σοβῶν τὸν οἰκέτην, χάριτι δὲ μᾶλλον αὐτὸν προσκαλεῖται, καὶ ἀγαθότητι. ὁ δορυφορίας ἐπάγεται ἀρχαγγέλων· ὁ κινεῖ τὰ τῶν ἀγγέλων στρατόπεδα. ὁ γὰρ ἠθέλησε φοβῆσαι τὸν φυγάδα τῷ ἐκείνου νόμων ζυγόμενον· ἀλλ' ἔρχεται ὁ πάντων κύριος ἐν δούλου μορφῇ, πτωχείαν περιβαλλόμενος, ἵνα μὴ * σοβήσῃ τὸ θήραμα· ἐν ἀδήλῳ τίκτεται χωρίῳ, ἀγρὸν ἀφανῆ πρὸς γένησιν ἐκλεξάμενος· διὰ πτωχῆς τίκτεται παρθένου, καὶ πάντα πτωχὰ προσλαμβάνεται, ἵνα ἡσύχως πρὸς σωτηρίαν ἀγάγῃ τὸν ἄνθρωπον. εἰ γὰρ ἐπιδόξως ἐτέχθη, καὶ πλοῦτον πολὺν περιβαλλόμενος παρεγένετο, εἶπον ἂν οἱ ἄπιστοι, ὅτι ἡ τοῦ πλούτου δαπάνη τινὶ μεταβολῇ τῆς οἰκουμένης εἰργάσατο. εἰ τινὶ μεγάλῃ Ῥώμῃ ἤλθετο, πάλιν τῇ δυναστείᾳ τῆς πολιτείας τῆς οἰκουμένης τινὶ μεταβολὴ ἐλογίζοντο. εἰ υἱὸς ἐγένετο βασιλέως, τῇ δυναστείᾳ τινὶ ὠφέλειαν ἐπέγραφον. εἰ νομοθέτου ἐγεγόνει υἱὸς, αὐτοῦ τοῖς προσάγμασι τινὶ ὠφέλειαν ἐπέγραφον. ἀλλὰ τί ποιεῖ; πάντα τὰ ἔργα πτωχὰ, καὶ ἄτελῆ, πάντα μέζια, καὶ τοῖς πλείοσιν ἀφανῆ, ἵνα θεότης μόνη γνωρισθῇ τινὶ οἰκουμένῃ μεταικοσμήσασα. διὰ τοῦτο πτωχὴν αἱρεῖται μητέρα, πτωχοτέραν πατρίδα, ἵνδεὴς τοῖς χρήμασι γίνεται. καὶ τινὶ ἐνδείαν ἐμπλησθέτω σοι ἡ φάτνη. οὐχ ὑπαρχούσης γὰρ κλίνης, ἐφ' ἧς κατακλιθῇ ὁ κύριος, ἐν φάτνῃ τίθεται, καὶ γίνεται τῆς χρείας τὸ ἄπορον, προφητείας κάλλιστον μιμοῦμα. ἐν φάτνῃ γὰρ κατετέθη, μιμούμενον, ὅτι καὶ ἀλόγων ἔσαι τροφή. ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ λόγος πρὸς ἑαυτὸν ἀφείλκετο καὶ πλησίους, καὶ πένητας, καὶ ἐλλογίμους, καὶ τῷ λόγῳ βραδεῖς, πενίᾳ τε συζῶν, καὶ ἐν φάτνῃ τεθείς. ὁρᾷς πῶς τῆς χρείας ἡ ἔνδεια προφητείαν εἰργάσατο, καὶ ἡ πτωχεία τὸν δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντα ἀπρόσιτον πᾶσιν ἀπέδειξεν; οὐδεὶς γὰρ δεδοικὼς τοῦ Χριστοῦ πλοῦτον ὑπέρογκον ἄτολμος ἦν. οὐδὲ ἡ μεγαλειότης προσελθεῖν αὐτῷ βασιλείας ὑψος ἐκώλυσεν· ἀλλὰ κοινὸς ὤφθη, καὶ πένης, ὁ πᾶσιν ἑαυτὸν εἰς σωτηρίαν Προθείς. ἐν φάτνῃ γὰρ ὁ τοῦ θεοῦ κατατίθεται λόγος, καὶ διὰ μέσου τοῦ σώματος, ἵνα ἄδειαν ἔχῃ ὁ λογικός τε, καὶ ἄλογος μεταλαβεῖν τῆς σωτηριώδους ζοφῆς. καὶ τοῦτο τίχα καὶ ὁ προφήτης πρότερον ἐβόα, τῆς φάτνης ταύτης δηγούμενος τὸ μυστήριον λέγων· ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ, Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός με οὐ συνῆκεν. εἰ γὰρ καὶ ἁπλουστέραν ἔννοιαν ὁ λόγος ἔχει, δεικνὺς τὸν Ἑβραῖον τῷ ἀλόγων ἀγνωμονέστερον, ἀλλὰ * δύναται ἂν καὶ τοῦτο δηλοῦν, φάτνῃ ὑποδεικνὺς τοῦ κυρίου, ἐφ' ᾗ τεθεὶς, ζοφὴ τοῖς ἀλογωτέροις ἐγένετο. καὶ γὰρ

Exod. 19.

Ησαΐ. 1.

* ἴσως, δύναιτο

οὐκ

ἐκ ἀορίστως ὁ προφήτης φάτνιν δηλοῖ, ἀλλὰ τὴν φάτνην ταύτην ἔφη τὸ κυρίου αὐτοῦ, τῷ * ἀνθρώπῳ τούτῳ, οἶμαι, τὴν φάτνην ὡρισμένως σημαίνων. καὶ ταῦτα μὲν φιλοσοφείτω * ὁ βυλόμενος, τῇ ποικίλῃ θεωρίᾳ. ι. τῇ ποικίλῃ θεωρίᾳ τῆς θείας γραφῆς ἐντρυφῶν. ἡμεῖς δὲ ἐδείξαμεν, ὅτι ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς, ὁ πλούσιος τῷ τῆς Θεότητος λόγῳ, ἅπλουτον πᾶσι τὴν σωτηρίαν ποιῶν. ὃ δὴ καὶ σημαίνων ὁ μέγας Παῦλος ἔλεγε· δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσωμεν. καὶ τίς ἦν ὁ πλούσιος; τί δὲ ἐπλούτει; καὶ πῶς ὅτος ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς; λεγέτωσαν ἡμῖν οἱ τὸ Θεοῦ λόγου διαιροῦντες τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ ἑνωθὲν διϊσῶντες τῇ μνήμῃ τῆς φύσεων, εἰ δύο τινὰ λέγοντες τὸν Χριστὸν, ἢ τὸ, ἐπινοίᾳ μόνῃ, πρὸς ἀπολογίαν κομίζοντες. τίς οὖν πλούσιος, εἰπέ μοι, τὴν ἐμὴν πτωχείαν ἐπτώχευσεν; ἆρα ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος, οὗ συδιϊσὰς τῆς Θεότητος; ἀλλ' οὐδέποτε ὅτος ἐγένετο πλούσιος· ἐκ πτωχὸς, ἐκ πτωχῶν προγόνων τεχθείς. τίς δ' ὁ πλούσιος, καὶ τί πλουτῶν ἦν, ὃς δι' ἡμᾶς ἐγένετο πένης; Θεὸς, φύσιν, ἐπλούτει τὴν κτίσιν. ἔχωμεν Θεὸς καὶ πένης ἐγένετο, ἰδίαν πτωχείαν τὴν τοῦ ὁρωμένου ποιούμενος. ὁ γὰρ αὐτὸς καὶ ἐπλούτει τὴν Θεότητα, καὶ δι' ἡμᾶς πένης ἐγένετο. οὐδὲ γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἂν ἔποις πλουτεῖν, πτωχὸν ὄντα καὶ φύσει, καὶ χρήμασιν· οὐδὲ γὰρ τὸν πλουτοῦντα Θεότητος ἀξίαν, πτωχεύειν ἂν ἔποις, μὴ προσάψας αὐτῷ τὰ ἀνθρώπινα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος συνάπτων δόξαν Θεότητος ἀνθρωπίνοις παθήμασιν, οὐκ ἐπινοίᾳ διαιρῶν, οὐδὲ λόγῳ διασῆσαι τὰ ἑνωθέντα βυλόμενος, τὸν αὐτὸν ἔφη πλουτεῖν * Θεότητι. καὶ πτωχεύειν παθήμασι· καὶ τὸ μὲν δι' ἑαυτὸν εἶναι, τὸ δὲ δι' ἡμᾶς πεπονθέναι. εἰ δὲ ὁ πλουτῶν τὴν Θεότητι, πτωχεύει τὴν ἀνθρώπων πτωχείαν, πῶς οὐχὶ καὶ τὰ λοιπὰ πέπονθεν, ἅπαξ ἄνθρωπος διὰ φιλανθρωπίαν γενέσθαι ἐλόμενος; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. Σύμοι βλέπε τὸ πτωχότατον οἴκημα τοῦ πλουτοῦντος τὸν οὐρανόν. βλέπε τὴν φάτνην τοῦ ἐπὶ τῶν χερουβὶμ καθημένου. βλέπε σπάργανα τοῦ δήσαντος ψάμμῳ τὸ πέλαγος· βλέπε τὴν κάτω πτωχείαν, τὸν ἄνω πλοῦτον αὐτοῦ λογιζόμενος. οὕτω γὰρ καὶ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας ἴδοις τὸ μέγεθος, εἰ τὴν τοσαύτην τοῦ Θεοῦ λόγου λογίσῃ συγκατάβασιν· καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ πτωχείᾳ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ τῆς Θεότητος δείκνυται, ἀστὴρ τοῖς μάγοις δηλοῦντος τὸν πένητα, καὶ τοὺς βαρβάρους ἄγοντος ἐπὶ τὴν φάτνην τοῦ πένητος. ἀλλὰ καὶ οἱ ἄγγελοι χαίροντες. τοῦτον ἀνηγόρευον τὸν πτωχὸν τοῖς ποιμέσιν, ᾄδοντες τὸν πλοῦτον αὐτοῦ τῆς θεότητος. καὶ γὰρ οἱ μάγοι τῷ φαινομένῳ τὸν λίβανον προσεκόμισαν ὡς Θεῷ. ὐ διϊσῶντες τὴν φύσιν τῆς φύσεως, οὐδὲ ἐπινοίαις τέμνοντες τὸν ἡνωμένων· ἀλλ' ἅπαξ τῷ θαύματι τὸν φαινόμενον εἰδότες Θεὸν προσφέρουσι λίβανον, αὐτῷ τοῦτο θεῖον ἀξίαν κεῖνοντες. ὐ δὲ ἄγγελοι ταῖς ἐπινοίαις ταῖς κατὰ σε τὸ τεχθὲν τοῦ Θεοῦ λόγου διέσησαν. ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἰδότες, καὶ ὁρώμενον, καὶ νοούμενον, ἐβόων λέγοντες· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. καὶ οὐκ ἄλλα μὲν λέγοντες κατὰ σε, ἄλλα δὲ ἐπινοοῦντες· καὶ ῥή-

* Cor. ἄρθρ.

Κορ. 8.

Θεότητα.

Ματθ. 2.

Λυκ. 2.

Ματθ. 2.

Λυκ. 2.

situs, ratione carentibus cibus factus est. Non enim indefinite propheta præsepe significat, sed ipsum hoc præsepe inquit domini sui; ea definitione, ut puto, præsepe definite significans. Sed hæc quidem philosophetur qui voluerit, & se varia contemplatione scripturæ divinæ oblectet. Porro nos ostendimus quia pauper est factus propter nos qui dives erat ratione divinitatis; ut salutem omnibus perceptibilem faceret. Quod etiam significans magnus Paulus dicebat: *propter nos pauper factus est, cum dives esset, ut nos illius paupertate ditaremur.* Et quis erat ille dives, & quare dives? & quomodo iste pauper factus est propter nos? dicant nobis qui a Dei Verbo separant hominem, & quod unitum est separant commemoratione naturarum, duo quædam dicentes Christum, & illud, Sola cogitatione ad sui defensionem afferentes. Quis ergo, cum esset dives, dicito mihi, mea paupertate factus est pauper? Num qui apparuit homo, quem tu separas a divinitate? Sed nunquam iste fuit dives, sed pauper ex pauperibus parentibus natus. Quis ergo dives ille est, & quibus rebus dives, qui propter nos factus est pauper? Deus, inquit, dives erat creatura sua. Ergo Deus pauper etiam factus est, aspectabilis naturæ paupertatem suam faciens. Nam idem ipse dives erat divinitate, & propter nos pauper factus est. Neque enim hominem dicere poteris divitem esse, qui pauper est & natura & opibus, neque divitem divinitatis majestate pauperem factum, si ei quæ humana sunt, non attribueris. Propterea & apostolus gloriam divinitatis humanis passionibus conjungens, neque intelligentia dividere, neque ratione separare quæ unita sunt volens, eumdem ait divitem divinitate, & pauperem passionibus factum; & aliud quidem per se esse, aliud autem propter nos passum fuisse. Quod si qui dives est divinitate pauper fit humana paupertate; quomodo non etiam reliqua passus est, cum semel homo fieri propter clementiam voluisset? Sed hæc quidem hactenus. Tu autem respice mihi pauperrimum habitaculum ejus, qui dives est in cœlo; vide præsepe sedentis supra cherubim; vide pannis obsitum eum qui pelagus arena devinxit; vide deorsum paupertatem, divitias ejus sursum considerans. Sic etenim gratiæ & benignitatis videbis magnitudinem, si tantam Dei condescensionem reputaveris. Nam in hac ipsa paupertate divitiæ ejus divinitatis ostenduntur, cum stella magis indicaret pauperem, & barbaros ad præsepe pauperis adduceret. Quin etiam angeli gaudentes hunc prædicabant pauperem pastoribus, canentes divitias divinitatis ejus. Nam & magi ei qui videbatur thus obtulerunt tanquam Deo, non separantes naturam a natura, neque cogitatione dividentes quod unitum est, sed semel miraculo eum qui apparebat noscentes Deum, thus obtulerunt, eo munere divinam dignitatem indicantes. Neque etiam angeli intelligentia, ut tu dicis, quod natum est, a Deo Verbo separaverunt; sed eumdem esse scientes & visibilem & intelligibilem, clamabant dicentes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntas*, & non alia quidem dicentes, ut ipse facis, cogitantes autem

1. Cor. 8.

Matth. 2.

Luc. 2.

Matth. 2.

Luc. 2

tem alia; & verbis quidem confitentes unum Chriſtum Jeſum, cogitatione autem dividentes eumdem, ſicuti tu ſenſus habens repugnantes verbis; ſed unum eumdemque glorificant Deum. Ergo & in paupertate & in præſepi cunctis apparebat. Propterea & pannis involutus eſt, & ab angelis glorificatur, (& in præſepi poſitus, & a ſtella denunciatus ;) non a ſtella deſcendente ad magos: neque enim ſtellæ loca permutant: ſed quoniam Chaldæorum terra plurimos habet ſtellarum motus inſpicientes, virtus quædam præſtantior deducens magos aſſumpſit ſtellæ ſpeciem, ut ab iis ipſis quæ didicerant Chaldæi, quod neſciebant agnoſcerent, & cum aſtronomiæ ſtudium adhiberent, ab ipſis aſtris Chriſti myſteria docerentur. Quod enim non erat ſtella, ſed virtus angelica ducens barbaros ad pietatem, ipſe evangeliſta ſignificat, cum dicit, ſtellam hanc in die aliquando quidem apparuiſſe, aliquando rurſum latuiſſe, alias vero deduxiſſe magos, & cum ipſis in Bethlehem profectam eſſe: quod nemo utique facere dixerit ullum e ſolitis ſideribus ſenſui notis, ſed virtutem in ſtellæ figura aſtronomis apparentem. Quod autem ait de ſtella, etiam ſtetiſſe eam ſuper puerum, virtutem eſſe, quod apparebat, manifeſte indicabit. Nulla etenim ſtella quæ in cœlo ſita eſt, ſuper puerum ſtare conſpecta eſt, quoniam ſpatii magnitudo aſpectus judicium fugiens, neque ſtatum neque motum ſtellarum manifeſtum ſenſui facit. *Stetit*, inquit, *ſtella ſupra locum ubi erat puer*. Ergo relinquens altitudinem ſtella quæ apparebat, humilior facta eſt, ut ſtatu ſuo nativitatem regis oſtenderet. Nam tanquam regem quærebant magi, regis nativitatem interrogantes, Judæiſque dicentes: *Ubi eſt qui natus eſt rex Judæorum? Vidimus enim ſtellam ejus in oriente, & venimus adorare eum*. Regem quæris, o mage? Et cur tanquam Deo thus offers? Sed novi & regem & Deum. Propterea & aurum ei offero & thus, muneribus ſimul Deum, ſimul regem deſignans.

Sed iſte, qui tunc magos ineffabili virtute ad pietatem traxit, idem lætam hanc feſtivitatem hodierno die conſtituit; non jam in præſepi poſitus, ſed in hac ſalutari menſa propoſitus. Illud namque præſepe mater factum eſt hujus menſæ. Propterea in illo eſt poſitus, ut in iſta edatur, & fidelibus fiat ſalutaris cibus. Sed illud præſepe quidem claram hanc menſam deſignavit, virgo autem choros iſtos virginum germinavit; Bethlehemitici autem diverſorii vilitas clara hæc templa extruxit; & panni, quibus tunc involutus eſt, facti ſunt præſentium reſolutio peccatorum. Vides illius paupertatis quæ nunc ſpectentur egregia opera? Vides paupertatem tantarum factam divitiarum parentem? Numquid obeſt illa deorſum unigeniti ad exiguum tempus abjectio, quæ tantas divitias contulit orbi terrarum? Quid ergo exprobras Chriſto Bethlehemiticam humilitatem? Cur paupertatem profers in medium, lucra exinde orbi terrarum parta non computans? Cur indignum dicis Deo paſſionem, quæ tantorum bonorum facta probatur occaſio? Cur aufers unigenito vulnera, quæ tantam ſalutem hominibus * attulerunt? Cur adhæres paſſionibus, & non

Ibidem.

* profuderunt.

Α μασι μὲν ὁμολογοῦντες ἕνα Χριστὸν Ἰησοῦν, ἐπινοίᾳ δὲ διαιροῦντες τὸν αὐτὸν, ὥσπερ ϗ σὺ, ἐν νοίας ἔχων μαχομένας τοῖς ῥήμασιν. ἀλλὰ ϗ ἕνα ϗ τὸν αὐτὸν δοξάζουσι Θεόν. ϗ ἐν πενίᾳ τοίνυν, ϗ ἐν φάτνῃ τοῖς πᾶσιν ἐφαίνετο. διὰ τοῦτο ϗ ἐν σπαργάνοις ἐστὶ, & ὑπὸ ἀγγέλων δοξάζεται. οὐ τοῦ ἀστέρος καταβάντος πρὸς τοὺς μάγους· οὔτε γὰρ τοὺς τόπους ἀμείβουσιν οἱ ἀστέρες· ἀλλ' ἐπειδὴ τῇ Χαλδαίων ἡ γῆ πολλοὺς ἔχει τῇ κινήσει τῶν ἀστέρων προσέχοντας, ἡ δύναμις ἡ κρείττων ὁδηγοῦσα τοὺς μάγους, ἀστέρος ἀνέλαβεν ἰδίωμα· ἵνα ἀφ' ὧν ἔμαθον οἱ Χαλδαῖοι, μάθωσιν ὃ οὐκ ἤδεισαν· ϗ ἀστρονομίᾳ προσέχοντες, αὐτοῖς τοῖς ἄστροις τὰ τῆς Β Χριστοῦ διδαχθῶσι μυστήρια. ὅτι γὰρ οὐκ ἦν ἀστὴρ, ἀλλ' δύναμις ἀγγελικὴ ὁδηγοῦσα τοὺς βαρβάρους πρὸς τὴν εὐσέβειαν, αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστὴς δηλοῖ, Matt. 2. τὸν ἀστέρα τοῦτον ϗ ἐν ἡμέρᾳ φαίνεσθαι, ποτὲ δὲ ϗ κρύπτεσθαι λέγων· ἄλλοτε δὲ ϗ ὁδηγεῖν αὐτὸν τοὺς μάγους φησὶ, ϗ σὺν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν Βηθλεὲμ ἰέναι· ὅπερ οὐκ ἄν τις εἴποι τινα τῶν σωμάτων ἀστέρων * δῆλον τῇ αἰσθήσει ποιεῖν, ἀλλὰ δύναμιν ἐν ἄστρου * τὸ δῆλον. σχήματι φαινομένην τοῖς ἀστρονόμοις. τὸ δέ, ϗ ἔστη ἐπάνω τοῦ παιδίου, περὶ τοῦ ἀστέρος ῥηθέν, δύναμιν εἶναι τὸ φαινόμενον, μειώσει σαφῶς. ὁ γὰρ ἄν τις τῶν ἐν οὐρανῷ τεταγμένων ἀστέρων δῆλος ἐγίνετο ἐπάνω στὰς τοῦ παιδίου· ἐπειδὴ τὸ τοῦ διαστήματος μέγεθος, C τῆς ὄψεως κλέπτον τὴν κρίσιν, οὐδὲ στάσιν, οὐδὲ κίνησιν τῶν ἀστέρων δηλοῖ τῇ αἰσθήσει ποιεῖ. ἔστη, φησὶν, ὁ ἀστὴρ ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. οὐκοῦν ἀπολιπὼν τὸ ὕψος ὁ φαινόμενος ἀστὴρ, χθαμαλώτερος γέγονεν, ἵνα τῇ στάσει δείξῃ τοῦ βασιλέως τὴν γένησιν. ϗ γὰρ ὡς βασιλέα ἐζήτουν οἱ μάγοι, βασιλέως ἐπερωτῶντες τὸν τόκον, ϗ τοῖς Ἰουδαίοις λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, ϗ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. βασιλέα ζητεῖς, ὦ μάγε; & τίνος ἕνεκεν ὡς Θεῷ προσφέρεις τὸν λίβανον; ἀλλ' οἶδα ϗ βασιλέα, ϗ Θεὸν ἐγνώρισα. διὰ τοῦτο ϗ χρυσὸν αὐτῷ προσφέρω, ϗ λίβανον, τοῖς δώροις ὁμοῦ & Θεὸν, ϗ βασιλέα μίσυων. D

Ἀλλ' οὗτος, ὁ τότε μάγους ἑλκύσας ἀῤῥήτῳ δυνάμει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ϗ νῦν τὴν φαιδρὰν πανήγυριν συνεκρότησε σήμερον, οὐκ ἔτι ἐν φάτνῃ τιθέμενος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς σωτηριώδους ταύτης τραπέζης προκείμενος· ἐκείνη γὰρ ἡ φάτνη τῆς τραπέζης ταύτης μήτηρ ἐγένετο, διὰ τοῦτο ἐν ἐκείνῃ τέθειται, ἵνα ἐπὶ ταύτης βρωθῇ, ϗ γένηται τοῖς πιστοῖς σωτήριον ἔδεσμα. ἀλλ' ἡ μὲν φάτνη τὴν λαμπρὰν ταύτην ἀνέδειξε τράπεζαν, ἡ δὲ παρθένος τοὺς χοροὺς τούτους ἐβλάστησε τῆς παρθενίας· ἡ δὲ τοῦ ἐν Βηθλεὲμ οἰκίσκου τὰ τέλεια τοὺς περιφανεῖς τούτους ἀνέδειξε ναούς. τὰ δὲ τότε σπάργανα τῶν νῦν ἁμαρτημάτων λυτήρια γέγονεν. εἶδες τῆς τότε πενίας τὰ νῦν φαινόμενα τρόπαια; εἶδες πτωχείαν τοσούτου πλούτου γεγονυῖαν μητέρα; μὴ βλάπτει ἡ κάτω τοῦ μονογενοῦς πρὸς ὀλίγον εὐτέλεια, τοσοῦτον πλοῦτον τῇ οἰκουμένῃ κομίσασα; τί οὖν ἐνοχλεῖς Χριστῷ τῷ ἐν Βηθλεὲμ εὐτέλειαν; διὰ τί πενίαν φέρεις εἰς μέσον, τὰ ἐξ αὐτῆς κέρδη τοῦ κόσμου μὴ λογιζόμενος; διὰ τί ἀνάξιον λέγεις Θεοῦ πάθος, τοσούτων ἀγαθῶν γενόμενον πρόξενον; διὰ τί ἀφαιρῇ τῷ μονογενοῦς τὰ τραύματα, * ὃς τοσαύτην σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἐμηχάνατο; τί παρακαθέ- * al. ἐπ.

'καθέζη παθήμασι, καὶ ὃ βλέπεις τῆς παθημάτων τὰ νεῦρα γυμνώματα; διὰ τί πενίαν λέγεις ἀναξίαν Θεοῦ, δι' ἧς ὁ κόσμος πλουτεῖ τῇ εὐσεβείᾳ; διὰ τί θάνατον ἀνάξιον Θεοῦ λέγεις, ᾧ Θεὸς ἀνήλωσε θάνατον; τίνος ἕνεκεν σαυρὸν δὲ λέγεις Θεοῦ, ᾧ Θεὸς τὴν κακίαν * τῶν δαίμονος ἐθριάμβευσε; διὰ τί τοῦτο μόνον δὲ λέγεις Θεοῦ, ὃς τὸ ἡμῶν ἁμαρτίαν τῷ ξύλῳ προσήλωσε; μὴ διαβάλλῃς πάθη, ἀφ' ὧν ἀπάθεια τίκτεται. μὴ διασύρῃς τέλειαν, ἀφ' ἧς διαβόλου τυραννὶς καταλύεται. μὴ ὀνειδίσῃς ῥάπισμα θεῷ, δι' ὃ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἄνθρωπον ἠλευθέρωσε. μὴ Θεοῦ δεσμὸν εἴπῃς ἀνάξιον, ᾧ τὸν δεσμὸν τῆς ἁμαρτίας ἀνέλυσε. μὴ λέγε πενίαν ἀναξίαν Θεοῦ, ὅτι ὁ διάβολος πλούτῳ τὸ πλάνῳ ἐπιχύσε. μὴ καταγνῷς σαυρᾶ, βωμὸς καταλύοντος. μηδὲ ἐξετελίσῃς ἥλους, οἷς τῷ οἰκουμένῳ Χριστὸς εἰς ἓν φρόνημα τῆς εὐσεβείας συνέπηξε. μὴ λογίζου τὰ τελῆ, ἀλλὰ τὰ ἐκ τούτων τοῦ παθόντος γυμνώματα· ἃ ἐκ ἂν εἴποις ἀνθρώπῳ γεγονέναι παθόντος ψιλοῦ, νοῦν ἔχων, καὶ τοῖς φαινομένοις πειθόμενος. διὰ τί δὲ καὶ * λαλῆς τελῆ, ἃ ὁ Θεὸς διὰ σωτηρίαν ἀνθρώπων ἠσπάσατο; εἰ γὰρ παθήματα τῇ φύσει ἐστίτε, καὶ λέγεται, ἀλλ' ἰατρεῖα γέγονε τῆς ἡμετέρων παθῶν. μηκέτι οὖν αὐτὸ προσαγόρευε πάθος, ἀλλὰ παθῶν τῆς ἡμετέρων ἴαμα. καὶ μήμοι τὰ μέλη τῆς παρθενίας εἰς ὄνειδος θεότητος φέρε. οὐδὲ γὰρ τούτων ἡ φύσις ἐστὶν ἀναξία· κἂν ἐπισελθόντα τὰ τῆς ἀτιμίας πάθη, τὴν εὐγένειαν τοῦ σώματος ἐλυμήναντο. οὐ γὰρ αἰσχρὰ τῇ φύσει τὰ μέλη, ἀλλὰ διὰ ἐπιθυμίας ἀτόπους ὑβρίζεται. εἰ γὰρ καὶ αἰσχρὰ τῇ φύσει, ἐκ ἂν ταῦτα Θεὸς ταῖς ἰδίαις παλάμαις διέπλασεν· ἐπειδήπερ οὐκ αἰσχρῶν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ τῶν καλλίστων ἐστὶ ποιητής· εἶδε γὰρ πάντα, ἃ ἐποίησεν ὁ Θεὸς, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπὸ Θεοῦ γυμνῶν τῇ ἰδίᾳ φύσει κακόν, οὐδὲ αἰσχρόν τι κατεσκεύασεν ὁ Θεός· ἀλλ' ἡμεῖς τῆς πρώτης ἐκπεσόντες κατασκευῆς, ἐπιθυμίαις ἀτόποις τὴν φύσιν ἡμῶν καθυβρίσαμεν. εἰ δὲν πλάσας ὁ Θεὸς τὰ μέλη τῆς γυναικὸς, οὐ διαβάλλεται, οὐδὲ ἐνοικήσας ἐν αὐτοῖς ἐνυβρίζεται· ἐν ἰδίᾳ γὰρ κτίσει Θεὸς ἐκ ἀναξίως οἰκεῖ.

Εἰ δὲ λέγεις· πῶς οὐρανὸν καταλιπὼν, ἐν μήτρᾳ κατώκησεν; ἐρῶ σοι κἀγώ· ὅτι Θεὸς ὢν, ἄνθρωπος διὰ ἄνθρωπος ἐγένετο, μένας Θεὸς, καὶ οὐ μεταπεθείσης τῆς οὐσίας. ὁμολογῶ τοιγαροῦν τὸν αὐτὸν Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον. Θεὸν μὲν πρὸ αἰώνων, * ἄνθρωπον μὲν γυμνόμενον, καὶ ἐκ τοῦ τόκου ἀρξάμενον· οὐ δύο, ἀλλ' ἕνα, οὐ φραζόμενον ὡς ἕνα, διττὸν δὲ ἐπινοούμενον. οὐδὲ γὰρ μάχεσθαι δεῖ τῷ λόγῳ τὴν ἔννοιαν. οὐ νοοῦμεν δύο, ὁμολογοῦμεν δὲ ἕνα· τὸ γὰρ οἰκονομίᾳ, καὶ θαύματι συνημμένον, οὐδὲ λόγος διίστησιν, οὐδὲ ἔννοια. εἰ δέ τις ἐπίνοια διαστήσει τὸ συνημμένον, διαλελυμένον ἐνόησε, καὶ ψευδὴς ἡ ἔννοια γίνεται, διαστήσασα τὸ συνημμένον ἀεί. δεῖ οὖν συνομολογοῦσαν ἔχειν τῷ λόγῳ τὴν

A vides quanta sint nunc bona a passionibus illis perfecta? (Cur passionem indignam dicis Deo, quæ solvit diaboli tirannidem?) Cur paupertatem dicis indignam Deo; per quam mundus pietate ditatus est? Cur mortem indignam dicis Deo, qua Deus mortem peremit? Cur crucem Dei negas, qua Deus de nequitia dæmonis triumphavit? Cur hoc solum non dicis Dei, qui nostrum peccatum affixit ligno? Noli derogare passionibus, per quas impassibilitas generatur. Noli detrahere abjectioni, qua tyrannis diaboli destruitur. Noli Deo alapam exprobare, (quia cæsus est palmis) per quam a peccatis hoB minem liberavit. Non vincula Deo dicas indigna, quibus vincula peccati resolvit. Ne dixeris paupertatem indignam Deo, qua diabolus, cum dives esset errore, pauper factus est. Noli vituperare crucem, quæ destruxit aras. Noli despicere clavos, quibus orbem terrarum Christus ad unum sensum pietatis infixit. Noli reputare quæ vilia sunt, sed quid ex his effectum sit ab eo qui est passus intende: quæ si sapis, & fidem rebus quæ jam videntur habes, nunquam dices simplicis fuisse hominis, & passionem subeuntis opera. Cur autem vocas vilia, quæ Deus propter hominum salutem amplexus est? Nam etsi passiones natura dicuntur & C sunt, sed tamen nostrarum fuerunt medicina passionum. Nequaquam ergo de cetero hoc passionem appelles; sed passionum nostrarum potius medelam. Et noli mihi membra * virginis ad opprobrium proferre divinitatis. Non enim horum indigna natura est, licet advenientes passiones ignominiæ nobilitatem corporis corruperint. Non enim turpia * natura sunt membra; sed per concupiscentias illicitas patiuntur * injuriam. Nam si essent turpia per naturam, non hæc Deus propriis manibus formavisset, quia Deus non turpium, sed * optimorum creator est. *Vidit* enim, inquit, *omnia quæ fecit* D*Deus, & esse bona valde*. Nihil enim horum quæ a Deo facta sunt, per naturam propriam est malum, neque turpe aliquid Deus fecit: sed nos * prima illa constitutione lapsi, concupiscentiis illicitis naturæ nostræ contumelias irrogavimus. Si ergo cum formaverit Deus membra mulieris non accusatur; neque cum inhabitat in eis injuriam patitur. In sua quippe creatura Deus non indigne inhabitat.

Porro si dixeris: Quomodo cœlum relinquens habitavit in utero? dicam tibi & ego: Quia cum Deus esset, homo propter hominem factus est, manens Deus, & ejus substantia non mutata. Confitemur itaque eumdem Deum & hominem: Deum E quidem ante sæcula, (hominem vero factum ex partu: Deum quidem perpetue consempiternum Patri,) hominem vero factum, & ex partu initium habentem, non duos, sed unum, non tanquam unum dicamus, duplicem vero intelligamus, neque enim oportet contrarium esse sermoni intellectum. Non intelligimus duos, & confitemur unum. Quod enim dispensatione & miraculo conjunctum est, id neque sermo separat, neque intelligentia. Si qua vero cogitatio separet quod conjunctum est

dis

* τὰ ἐνθρα

* λαλῆς.

* virginitatis.

* per naturam

* dedecus

Genes. 1. 31.

* decentissimarum rerum.

Genes. 1.

dissolutum intellexit, & falsus evadit intellectus, separans utique quod semper conjunctum est. Oportet ergo sermoni consentientem habere intellectum: unum dicere Christum, eumdem & Deum & hominem Ergo & unum intellige. Quod si dixeris quidem unum, intellexeris autem duos, sermoni tuo repugnantem habebis intelligentiam. Ne ergo dicas duo per aliquam differentiam separata. Si enim unieris sermone, sensu separaveris, unitatem negasti. Ne ergo ad naturas divisas rationem deducas, Deo summam mirificante unitatem: crede miraculum, & noli rationibus persecutari quod factum est. Noli miraculum solvere, (rationem invenire contendens. Non enim manet miraculum,) cujus ratio cognoscitur. Si rei factæ ratio nota est, non adhuc signum aut miraculum res illa quæ facta est. Si vero signum atque miraculum est, deferens rationes, suscipe fidem, & confitere unum dominum Jesum Christum, & Deum & hominem eumdem, neque intelligentia, neque rationibus divisum ne ea quæ unita sunt, rationibus separantes, dispensationem salutarem denegemus. Nam si unitio Dei & hominis per dispensationem cognoscitur, qui unitatem dividit, dispensationem negavit. Credamus ergo dispensationi, credamus miraculis: ut Christus quem credimus, hanc gratiam confitentibus regnum cœlorum largiatur. Quod utinam nos omnes adipisci mereamur (gratia Christi: cui gloria & potestas in sæcula sæculorum. Amen.)

A σύνοιαν· σὺν λέγειν Χριστὸν, τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον. ἀκουε σὺν καὶ νόει. εἰ δὲ λέγεις μὲν σύν, ἐπινοεῖς δὲ δύο. τῷ λόγῳ σου πολεμοῦσαν ἔχεις τὴν σύνοιαν. μὴ οὖν λέγε δύο, διαφορᾷ τινι διϊσάμβνα, εἰ γὰρ σοῖς τῷ λόγῳ, μὴ τέμνῃς τῇ ἐννοίᾳ. εἰ δὲ τέμνεις τοῖς ἐννοίαις, τὴν σύνοσιν ἤρνησαι. μὴ οὖν πρὸς φύσεις διϊσαμένας καταγάγῃς τὸν λόγον, Θεοῦ τὴν ἄκραν θαυματουργήσαντος ἕνωσιν. πίσδε τῷ θαύματι, καὶ μὴ ἐρδίνα λογισμοῖς τὸ γινόμβνον. μὴ καταλύσῃς τὸ θαῦμα, * οὗ ὁ λόγος γνωρίζεται. εἰ τῷ γβνομένῳ γνώρισμα ὁ λόγος, ἀκέτι σημεῖον, ἀδὲ θαῦμα τὸ γεγονός. εἰ δὲ σημεῖον, καὶ θαῦμα, καταλιπὼν λογισμὸς, τὴν πίσιν ἀνάλαβε, ὁμολογῶν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν. ἀδὲ ἐπινοίαις, ἀδὲ λογισμοῖς διϊσάμβνον· ἵνα μὴ τὰ ἑνωθέντα λογισμοῖς διασήσαντες, οἰκονομίαν σωτήριον ἀρνησόμεθα. εἰ γὰρ ἕνωσις Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπου διὰ τῆς οἰκονομίας γνωρίζεται, ὁ τὴν ἕνωσιν διασήσας, τὴν οἰκονομίαν ἠρνήσατο. πισδώσωμβν οὖν τῇ οἰκονομίᾳ, τοῖς θαύμασιν, ἵνα πισδεθεὶς ὁ Χριστὸς, τοῖς ὁμολογοῦσι ταύτην τὴν χάριν, βασιλείαν οὐρανῶν δωρήσηται· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

B

C

EJUSDEM THEODOTI ANCYRÆ episcopi homilia admodum pulchra, lecta in synodo, Cyrillo episcopo præsente, in natalem Salvatoris.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΘΕΟΔΟΤΟΥ
Ἀγκύρας ὡραῖος λόγος πάνυ, ἀναγνωσθεὶς ἐν τῇ συνόδῳ ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου Κυρίλλου, εἰς τὴν * γέννησιν τοῦ σωτῆρος.

* γένεσιν

ILLUSTRIS præsentis solemnitatis est materia, communemque hominibus salutem afferens. Præclarus quoque est præsens hic conventus, oblatam gratiam animo neutiquam ingrato complectens. Solet autem uberior illis gratia conferri, qui eam cum gratiarum actione suscipiunt. Tanta enim donorum mensura præbetur, quanta eorum est gratitudo, qui ejusmodi donis potiuntur. Nam cum de accepto dono donatori gratias agis, non modo pro acceptis rependisti, verum etiam ad plura conferenda tibi donatorem obstrinxisti. Proinde cum gratiarum actione oblatam hanc gratiam suscipite, præsentemque solemnitatem nobis illustrem reddite. Causa autem festivitatis hujus est Dei inter homines manifestatio; adventus illius, qui semper adest; præsentia ejus, qui omnia implet; visitatio ejus, qui cuncta videt.

D

Joan. 1. *In propria venit*, inquit, *& sui eum non receperunt*, imo vero *in mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit*. At hæc ignoratio non hominum accusationem habet. Deus enim ob naturæ suæ divinitatem humana cogitatione apprehendi non potest. Neque enim mortalium intellectus idoneus est ad illum intuendum: siquidem divina natura humanæ mentis captum effugit: sublimior est quam quæ nostro sensu attingi queat. Itaque propter naturæ excellentiam Dei notitia privamur:

E

ΛΑΜΠΡΑ᾽ τῆς παρούσης ἑορτῆς ἡ ὑπόθεσις, καὶ κοινὴ σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις κομίζουσα· λαμπρὸς δὲ καὶ ὁ παρὼν σύλλογος, εὐχαρίστως τὴν χάριν ὑποδεχόμβνος· καὶ δέδοται * δαψιλῶς ἡ χάρις τοῖς μετ᾽ εὐχαριστίας αὐτὴν ὑποδεχομένοις. ποσῶτον γὰρ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς παρέχεται, ὅσον τὸ μεγεθος τῆς εὐχαριστίας ἐστὶ τῶν κομιζομένων τὴν χάριν. ὡς ὅταν λαβὼν δωρεὰν εὐχαριστῇς τῷ δεδωκότι, οὐκ ἀντέδωκας ὑπὲρ ὧν ἔλαβες μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀφειλέτην σοι πλειόνων τὸν δοτῆρα πεποίηκας. εὐχαρίστως οὖν προσδέξασθε τὴν χάριν, λαμπρὰν ἡμῖν ταύτην τὴν πανήγυριν ἐπιδείξαντες. ὑπόθεσις δὲ τῆς ἑορτῆς ἐμφάνεια Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐστίν· ἐπιδημία τοῦ ἀεὶ παρόντος· ἐπισασία * τοῦ τὰ πάντα πληροῦντος· ἐποψία * τοῦ τὰ πάντα ὁρῶντος. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, φησὶ, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. μᾶλλον δὲ, ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. ἀλλ᾽ οὐ τῆς τῶν * ἀνθρώπων κατηγορίας ἡ ἄγνοια αὕτη. διὰ γὰρ θεότητα φύσεως ἀνέφικτος λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις ἐστὶν ὁ Θεός. οὐ πέφυκε γὰρ νοῦς ἀνθρώπων αὐτὸν καθορᾶν. διαδιδράσκει τὸν ἀνθρώπων τὸν νοῦν ἡ θεία φύσις· ὑψηλοτέρα τῶν ἡμετέρων ἐστὶ λογισμῶν. ζημιούμεθα οὖν ἐξ ἀμείνονος φύσεως θεογνωσίαν, ὅπερ ἵνα μὴ γένηται, ἀναλαμβάνει φύσιν

* δαψιλ

* τῶ πάντα.

* τῶ πάντα.

Ioán. 1.

* ὅλων.

φύσιν ὁρωμένου ὁ ἀόρατος· δέχεται σῶμα ψη-
λαφώμενον ὁ ἀφὴ μὴ κρατούμενος· ὁ ἀόρα-
τος Θεὸς, ὁρώμενος γίνεται· ὁ λόγος ψη-
λαφᾶται· ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ παῖς, συγχρὼς
τῆς δέλων γίνεται, ἵνα μὴ ὑφαλάθῃ * τὴν
γνῶσιν τῆς ἀνθρώπων ἡ ὑπερβαίνουσα τὸν * ἄν-
θρωπον φύσις. καὶ μὴ νομίσῃς ἀλλότριον τοῦ Θεοῦ
τὸν υἱὸν γεγενημένον· πάλαι γὰρ ἡ Θεοῦ παρου-
σία προεμελετᾶτο· καὶ τοῖς τύποις ἀεὶ τοῖς ἀν-
θρωπίνοις ἐγνώσθη φαινόμενος, ὕλαις κεχρημέ-
νος ὁρᾶσθαι παρ' ἡμῶν δυναμέναις. ἐπεὶ παρα-
γενέσθω Ἰσδαῖος εἰς μέσον, * ἐλθέτω ὁ ὑφα-
πισθὴν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐμφανείᾳ, φανείσῃ τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐν ἀνθρώπου φύσει. λεγέτω μοι, πῶς Μωϋ-
σῆς εἶδε Θεόν. τὴν φύσιν εἶδε τὴν ἀόρατον; ὐ-
δαμῶς. ἀνέφικτος γὰρ αὕτη λογισμοῖς ἀνθρω-
πίνοις. πῶς δὲ εἶδεν; εἰπέ. εἶδεν ἐκ τῆς βά-
του ἀναπτόμενον πῦρ, καὶ τὴν βάτον * ὐ φθεί-
ρον. διατί οὖν ἀπιστεῖς τῇ ἐκ παρθένου γεγε-
νημένῳ, καὶ τὴν * παρθενίαν μὴ φθειράντι; ἢ
σὺ μᾶλλον ἀκούων ὅτι ἐκ βάτου φθέγγεται Θεός, καὶ
λέγει Μωϋσῇ· ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ
Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ, καὶ ὅτι πεσὼν
Μωσῆς προσκυνεῖ, πιστεύεις. ὐ λογιζόμενος,
τὸ πῦρ τὸ ὁρώμενον, ἀλλὰ Θεὸν τὸν φθέγγόμε-
νον· ὅταν δὲ μήτρας παρθενικῆς μνημονεύσω,
βδελύσσῃ, καὶ * ἀποστρέφῃ; τί γὰρ εὐτελέστερον,
εἰπέ, βάτος, ἢ μήτρα παρθενικὴ καθαρὰ τῆς
ἁμαρτίας παθῶν; ἔκ οἶδας ὅτι τὰ ἀρχαῖα με-
λέτη τῆς νεωτέρων, καὶ τῆς νῦν γρυμένων ἐστί;
τὰ γὰρ μυστήρια προτυποῦται διὰ τῆς παλαιᾶς.
διὰ τοῦτο βάτος ἀνάπτεται, πῦρ φαίνεται, καὶ
τὰ πυρὸς ἔκ ἐνεργεῖ· ὅτε * κολάζει. ἆρα ἐν
τῇ βάτῳ ἔκ ὁρᾷς τὴν παρθένον; ἆρα ἐν τῷ
πυρὶ ὐ βλέπεις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ παραγε-
νομένου; ὁ κριτὴς ἐν τοῖς κεκριμένοις, καὶ κρίσις
ὐ γίνεται. ὁ δικαστὴς ἐν τοῖς κατεδίκοις, καὶ
ἔδαμοῦ τιμωρία. ὁ κριτὴς ἐπέστη ὐ κρίνων, ἀλ-
λὰ * διδάσκων· ὐ κατεδικάζων, ἀλλ' ἰαξόμενος.
ὁρᾷς πῶς ἐκεῖνο τὸ * ἥμερον πῦρ τὴν ὧδε φιλαν-
θρωπίαν ἐμιμήσατο; μὴ θαυμάσῃς, εἰ διὰ μή-
τρας παρθενικῆς Θεὸς ὢν τέκτεται· * ὐδὲ γὰρ ὕ-
βριν ἡγεῖται Θεὸς, ὃ * προξενός ἐστι σωτηρίας
τῆς ἀνθρωπίνης. σὺ δέ μοι μὴ ὅτως ἀτελῆ τὴν
φύσιν τοῦ Θεοῦ ὑπολάβῃς, ὡς καὶ ἐφικτὴν ὕβρεσι
γρεσθαι ποτέ. ὐδὲ γὰρ, ὧν εἵλετο δι' ἡμᾶς ἀτε-
λῶν, ὑβρίζει τὴν φύσιν ἐκείνου· οἰκειοῦται δὲ
τὰ ἐλάττονα, ἵνα σώσῃ τὴν φύσιν τὴν ἡμετέ-
ραν· ὅταν οὖν τὰ μὴ ἀτελῆ τοῦ μακαρίου Θεοῦ
τὴν φύσιν μὴ ὑβρίζῃ, σωτηρίαν τε ἀνθρώποις
ἐργάζηται, πῶς ἐρεῖς, τὰ αἴτια τῆς ἡμῶν σω-
τηρίας ὕβρεως προξενα τῷ Θεῷ γεγονέναι; ὥφ-
θη τοίνυν Θεὸς σήμερον διὰ τῆς παρθένου, καὶ ἡ
παρθένος ἔμεινε παρθένος, καὶ μήτηρ ἐγρύετο. ὁ
γὰρ ἀφθαρσίας προξενος, φθορὰν ὐκ ἐργάζε-
ται· ὁ ποιητὴς ἀφθαρσίας ὐδὲν διέφθειρεν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ Φωτεινὸς ψιλὸν ἄνθρωπον λέ-
γει τὸν γεγενημένον, * μὴ λέγων Θεοῦ εἶναι τό-
κον, καὶ τὸν ἐκ μήτρας προελθόντα, ἄνθρωπον

quod malum ne accideret, invisibilis visibilem naturam assumit: qui nulli patet tactui, corpus accipit palpabile: invisibilis Deus visibilis efficitur: Dei verbum contrectatur: unigenitus Dei filius cum servis suis generis communione jungitur, ne illa captum hominum excedens natura, hominum cognitionem fugeret. Neque vero existimes Filium a Deo factum alienum. Jamdudum enim Dei adventus præsignabatur, & semper humana specie conspectus est agnitus, elementis usus quæ a nobis videri possent. Alioqui prodeat in medium Judæus; accedat qui Deum humana natura indutum inter homines virum esse non credit: dicat mihi, quomodo Moyses viderit Deum, naturamne vidit invisibilem? Nullo modo; eam enim humana mens assequi non potest. Quomodo ergo vidit? dic obsecro. Ignem ex rubo ardentem, nec ipsum tamen rubum consumentem. Cur ergo ex virgine nato, virginemque incorruptam servanti fidem non habes? An tu Deum ex rubo loquentem audiens, Moysique dicentem: *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob*; & ipsum Moysen pronum adorantem, credis non ignem reputans qui cernebatur, sed Deum qui loquebatur; cum vero virgineum uterum memoro, abominaris & aversaris? Dic mihi, quid est vilius, rubusne, an uterus virgineus ab omni passione peccati purus? ignoras quæ antiquitus gesta sunt, recentiorum, eorumque quæ nunc contigerunt, esse meditationes? Namque mysteria veteribus illis typis præfigurata sunt. Quare rubus accenditur, ignis conspicitur, & tamen quæ ignis natura fert, non operatur. (Illuminat, non consumit; splendescit, non incendit; beneficium præstat, pœnam non affert.) Nonne virginem in rubo animadvertis? nonne illius, qui ad nos descendit, caritatem humanitatemque in igne contueris? Judex inter reos versatur, neque tamen judicium exercetur. Judex inter damnatos adest, neque ullo loco supplicium cernitur. Judex advenit non judicans, sed docens; non condemnans, sed sanans. Cernis quo pacto * benignus ille ignis clementiam hic adhibitam indicarit? Ne mireris, si Deus * Verbum ex utero virgineo nascitur. Deus enim nihil ignominiosum ducit, quod humanam salutem conciliare natum est. Neque tu mihi Dei naturam ita vilem abjectamque arbitreris; ut aliquando injuriis obnoxia fuerit. Nihil enim abjectum aut vile, quod nostri causa assumpsit, illi naturæ ignominiam irrogat: sua fecit inferiora, ut nostram naturam salvet. Cum ergo humilia illa beati Dei naturæ nullam injuriam afferant, & humanam salutem operentur: quomodo dicere audes, quæ nobis salutis causa extiterunt, ea ignominiam Deo attulisse? Deus itaque hodie ex virgine apparuit, & virgo virginitatis integritate retenta, effecta est mater. Nam incorruptionis largitor corruptionem non efficit; incorruptionis auctor nihil corrupit.

Quia vero & Photinus purum hominem dicit qui natus est, Dei partum esse negans; & illum qui ex utero prodiit, hominem a Deo distinctum esse contendit; exponat mihi

* mysticus.
* existens.

hi nunc, qui fieri poſſit ut natura humana ex utero virgineo edita, virginale clauſtrum incorruptum conſervarit. Nullius enim hominis mater virgo permanſit. Cernis quomodo quod natum eſt, duplicem de ipſo nato ſenſum nobis offerat? Nam ſi more noſtro natus eſt, homo utique eſt. Si vero matris integritatem illæſam conſervavit, apud recte ratiocinantes Deus eſſe qui natus eſt cognoſcitur. Deus enim in mundum advenit non de loco in locum commigrans, ſed naturam meam aſſumens; &, ut dixi, videri volens, qui natura ſua eſt inviſibilis. Itaque ex partu accepit initium non ut Deus eſſet, ſed ut ab hominibus videri inciperet. Nam cum Deus eſſet, voluit homo fieri propter ſuam in nos clementiam, ut nos ipſum * creatorem perinde atque cognatum amplecteremur; ut per ipſum fiduciam conciperemus, qui propriarum actionum qualitate premebamur. Etenim cum ad tribunal trahuntur qui propriarum virtutum præſidiis niti non poſſunt, tanquam ex cognati ſui meritis fiduciam ſumunt. Quid igitur? Advenit Deus ut homo, non de loco in locum tranſmigrans: ſed inviſibilem naturam viſibilem exhibens, & ut homo viſus & hominibus cognatus apparens, ſicut etiam evangeliſta prædicat dicens: *Verbum caro factum eſt.* Sed dicet aliquis: Quomodo fieri poteſt ut Deus Verbum homo fiat? Modum quæris miraculorum Dei? Si rationis hujus incomprehenſibilitas a nobis poſſet comprehendi, miraculum utique non eſſet, ſed res ſecundum naturam. Si vero quod factum eſt, ſignum eſt ac miraculum, facti rationem miraculorum auctori Domino relinque. Nam factum eſſe ſcire te volo, lucrumque ex eo quod factum eſt, fide perripere; quomodo autem factum ſit, effectori relinquito. An tu medico præcipienti credis, ſalutemque tuam arti permittens, medicinæ rationem curioſe non perquiris; ſed neque alius quiſpiam artis rudis, artificis rationes inveſtigat, ſed opus ipſum agnoſcens, facti rationem arti committit: tu vero omnium divinorum miraculorum rationes perſcrutaris, quaſi ideo rationibus indigeas, ut tu quoque eadem cum Deo ipſa miracula facias? Sed quod dixi, iterum repeto: rei, cujus rationem cognoſcimus, ejus naturam neque miraculum eſſe, neque ſignum. Verbi gratia: Faber ædificat domum; ædificii rationem agnoſcimus, materias ſimul compoſitas cernimus, rem factam eloqui poſſumus, etiamſi propter imperitiam idonei operarii non ſimus. Unigenitum Dei Verbum cæco a nativitate de luto formavit oculos: hoc ſupra noſtram eſt rationem, cumque humana ratione perveſtigari non queat, miraculum appellatur: factum præter conſuetum naturæ curſum, ſignum vocatur; & quod factum quidem eſt, novimus, modum autem effari non valemus. Ex luto ſiquidem vas fictile aut later conficitur, non oculorum elegantia formatur, non tenues illæ membranulæ fiunt, non * pupillæ decor aut varietas conſtituitur, non ipſius circumferentiæ artificium tanta cum coloris venuſtate efformatur. Lutum enim in oculorum nobilitatem (noſtra arte) quod evehatur aptum non eſt. Itaque quod terræ natu-

judicem.

Joan. 1.

viſus varietas.

A * ὑποτίθεται διηρημμένον Θεῷ, λεγέτω μοι νῦν πῶς φύσις ἀνθρωπίνη διὰ μήτρας παρθενικῆς τετορμένη, * τὴν παρθενίαν τῆς μήτρας ἐφύλαξεν ἄφθαρτον; ἑδενὸς γὰρ ἀνθρώπε μήτηρ παρθένος μεμένηκεν. ὁρᾷς πῶς διττὴν σύνοιαν περὶ τὸ τεχθέντος παρέχει μοι τὸ γεγεννημένον; εἰ μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς ἐτέχθη, ἄνθρωπος ἦν· εἰ δὲ τὴν μητέρα παρθένον ἐφύλαξε, Θεὸς ὁ τεχθεὶς τοῖς εὖ φρονοῦσι γνωρίζεται. Θεὸς γὰρ ἐπεδήμησε τῷ κόσμῳ, οὐ τόπον ἐκ τόπου μεταβὰς, ἀλλὰ φύσιν περιθέμενος τὴν ἐμὴν· καὶ ὡς εἶπον, ὀφθῆναι θελήσας ὁ τὴν φύσιν ἀόρατος. ὥστε οὐκ ἔχων ἀρχὴν τοῦ εἶναι Θεὸς ἐκ τοῦ τέκειν, ἀλλὰ τοῦ φανῆναι ἀνθρώποις. ἐπειδὴ γὰρ Θεὸς ἦν, ἄνθρωπος γενέσθαι προείλετο διὰ φιλανθρωπίαν τὴν περὶ ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τὸν * κτίσαντα, ὡς συγγενῆ περιπτυξώμεθα· ἵνα ἔχωμεν θαῤῥεῖν, οἱ ἐξ οἰκείων κατορθωμάτων παῤῥησίαν ἐκ ἔχοντες. ἐπὶ γὰρ τὸ βήματος ἀχθέντες οἱ ἐξ οἰκείων ἀρετῶν μὴ παῤῥησιαζόμενοι, ὡς ἐκ συγγενοῦς ἰδίοις καρποῖς τὴν παῤῥησίαν. τί οὖν; ἐπιδημεῖ Θεὸς ὡς ἄνθρωπος, οὐ τόπον ἐκ τόπου ἀμείβων· ἀλλὰ τὴν ἀόρατον φύσιν ἐπιδεικνὺς ὁρατῶς. καὶ ὀφθεὶς ὡς ἄνθρωπος, καὶ συγγενὴς ἀνθρώποις φανεὶς· καθὼς καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἀνακηρύττει λέγων· ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. καὶ πῶς φησὶν, ὁ λόγος ἐγένετο σὰρξ; πῶς δυνατὸν τὸν Θεὸν λόγον γενέσθαι ἄνθρωπον; ἐρωτᾷς τὸν τρόπον τοῦ Θεοῦ θαυμάτων; εἰ ἐφικτὸν ἦν ἡμῖν τὸ ἀκατάληπτον τοῦ λόγου, οὐκ ἦν θαῦμα, ἀλλὰ κατὰ φύσιν πρᾶγμα. εἰ δὲ θαῦμα καὶ σημεῖον τὸ γεγενημένον, παραχώρει τὸν λόγον τῷ θαυματουργοῦντι δεσπότῃ. ὅτι γὰρ ἐγένετο, γνῶναί σε βούλομαι, καὶ τὸ ἐκ τοῦ γενομένου κέρδος τῇ πίστει καρπώσασθαι· πῶς δὲ γέγονε, τῷ ἐνεργοῦντι παραχώρει. ἢ σὺ τῷ μὲν ἰατρῷ πιστεύεις προσάττοντι, καὶ οὐ περιεργάζῃ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας, πιστεύων τῇ τέχνῃ τοῦ σωτῆρος σωτηρίαν· ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος τίς ἄτεχνος ὢν τὸν τοῦ τεχνίτου περιεργάζεται τρόπον. ἀλλὰ γνωρίζει μὲν τὸ γενόμενον, τὸν δὲ τρόπον τῇ τέχνῃ παραχωρεῖ· σὺ δὲ πάντων τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεθαυματουργημένων τοὺς λόγους ἐπιζητεῖς, ὡς χρήζων τοῦ λόγου, ἵνα τι αὐτὸ τῷ Θεῷ θαυματουργῇς καὶ σύ; ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, καὶ νῦν λέγω· πράγματος, οὗ τὸν λόγον ἐπιγινώσκομεν, τοῦτο ἡ φύσις οὐ θαῦμά ἐστιν, οὐδὲ σημεῖον. τοσοῦτό τί ἐστιν, ὃ λέγω· οἰκοδόμος κτίζει οἶκον· τὸν λόγον γινώσκομεν, τὰς ὕλας συντεθείσας γνωρίζομεν, λέγειν τὸ γεγενημένον δυνάμεθα. εἰ καὶ δὲ ἀτεχνίαν ἐνεργεῖν οὐκ ἐσμὲν ἱκανοί. ἔπλασε τῷ ἐγγενοῦς τυφλῷ ὀφθαλμοὺς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος ἐκ πηλοῦ· τοῦτο ὑπὲρ λόγον ἐστὶ τὸν ἡμέτερον. θαῦμα καλεῖται, λογισμοῖς ἀνθρώπων οὐκ ἐρευνώμενον. σημεῖον καλεῖται ὑπὲρ τὴν συνήθη φύσιν γεγενημένον· καὶ ὅτι μὲν ἐγένετο, ἴσμεν, τὸν δὲ τρόπον λέγειν οὐκ ἔχομεν. ἐκ πηλοῦ μὲν γὰρ κέραμος, καὶ πλίνθος κατασκεύαζεται, οὐκ ὀφθαλμὸν εὐγένεια πράττεται, οὐχ ὑμένες λεπτοὶ γίνονται, οὐχ ὁράσεως ποικιλία συνίσταται, οὐ περιφερείας ἀκρίβεια μετὰ τοσαύτης εὐχροίας τορνεύεται· πηλὸς δὲ πέφυκεν εἰς ὀφθαλμῶν ἀγαθὸν εὐγένειαν. οὐκοῦν ὅπερ ἡ φύ-

φύσις τῆς γῆς οὐκ ἐπιδέχεται, ϗ γὰρ πέφυκεν ἐπιδέχεσθαι ὀφθαλμῷ τινὶ ἰδέαν, τούτῳ ἐδέξατο τῷ θαυματουργοῦντος πρὸς τὸ ἑαυτοῦ θέλημα τὴν φύσιν ἑλκύσαντος, ϗκ αὐτῇ δουλεύοντος τῷ λόγῳ τῆς φύσεως. μηκέτι οὖν εἰς ἀνθρωπίνης κατάπτητε φύσεως. μηδὲ λέγε· πῶς ἀνθρώπου φύσις ἐχώρησε τὸν Θεόν; πῶς Θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος; πῶς Θεὸς λόγος σαρξ ὁρωμένη γεγένηται; ἀλλ' ὅτι μὲν γέγονε, πίστευε· τὸν δὲ τρόπον εἰδέναι, δὸς τῷ πεποιηκότι· εἰ δὲ θέλεις ϗ ἐξ ὑποδείγματος σαφηνίσαι τὸ προκείμενον, ἐγὼ δείξω σοι, πῶς τὸ ἀσώματον σωματοῦται, τὸ ἀόρατον ὁρᾶται, τὸ ἀψηλάφητον ψηλαφᾶται, ϗ τῇ οἰκείᾳ φύσει μεταβληθὲν, ἀλλὰ ἀναλαβὸν σχῆμα ὁρώμενον, ϗ ψηλαφώμενον. ὁ λόγος ἔστω, ὁ προφορικὸς ἐκ τῆς ἀνθρώπων φημὶ, ᾧ κεχρημένοι ἀλλήλοις τε συγγινόμεθα, ϗ τὰ ἐνθύμια ἀλλήλοις ἑρμηνεύομεν, λόγος ἐστὶν οὐχ ὁρώμενος, ἀλλ' οὐδὲ χειρὶ ψηλαφώμενος, ἀκοῇ δὲ μόνον ἐνηχούμενος· ἀλλ' ἐπειδὰν τὸν προφορικὸν λόγον ὑπόδειγμα τοῦ ἐνυποστάτου Θεοῦ λόγου φέρω, μὴ νομίσῃς με προφορικὸν λέγειν τὸν Θεὸν λόγον· ἄπαγε. λόγος γὰρ εἴρηται ὁ μονογενὴς, ἑρμηνεύσης τῆς θείας γραφῆς τὸ ἀπαθὲς αὐτοῦ τῆς γεννήσεως. ἐπειδὴ ϗ νοῦς ἀνθρώπων ἀπαθῶς τίκτει τὸν λόγον. διὰ τοῦτο ὅπου μὲν υἱὸν τοῦτον προσαγορεύει τοῦ πατρὸς, ὅπου δὲ λόγον ὀνομάζει, ἑτέρωθι ἀπαύγασμα καλεῖ ἡ θεία γραφή· ἕκαστον τούτων τῶν ὀνομάτων περὶ αὐτοῦ λέγουσα. ἵνα νοῇς τὰ περὶ Χριστοῦ λεγόμενα, βλασφημίας ἐκτός. ἄλλοτε γὰρ ἄλλαις περὶ αὐτοῦ προσηγορίαις ἐχρήσατο, ἁρμοσμένῳ δόξῃ Θεοῦ τινὶ διδασκαλίαν ποιήσασθαι θέλουσα. οἷόν τί ἐστιν ὃ λέγω. υἱὸν καλεῖ τὸ πατρὸς * μονογενῆ, τὸ ὁμόσιον τῇ δόξῃ παρασῆσαι θελήσασα· ἐπειδὴ γὰρ ὁ σὸς υἱὸς τῆς αὐτῆς σοι φύσεως γεγένηται, βουλόμενος ὁ λόγος μίαν ὐσίαν δεῖξαι πατρὸς, ϗ υἱοῦ, λέγει υἱὸν τοῦ πατρὸς, τὸν ἐξ αὐτοῦ * γεγεννημένον τῷ * γεννηθῆναι μονογενῆ. εἶτα ἐπειδὴ γέννησις, ϗ υἱὸς ἐφ' * ἡμῖν ἔμφασιν παρέχει τοῦ κατὰ τὴν γέννησιν πάθους, τοῦτον τὸν υἱὸν προσαγορεύει ὁ λόγον, τὸ ἀπαθὲς τῆς γεννήσεως τῷ ὀνόματι τούτῳ δηλῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ πατήρ τις γνήσιος, ὡς ἄνθρωπος, ὁμολογουμένως πρεσβύτερος τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἐπιδείκνυται, παρεχούσης τῆς προσηγορίας * αὐτῆς, προεπινοεῖν τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα, ἵνα μὴ αὐτὸ ϗ ἐπὶ τῆς θείας φύσεως ὑπολάβῃς, συνυπάρχοντι δὲ τῷ πατρὶ τὸν μονογενῆ νοήσῃς διηνεκῶς, ἀπαύγασμα καλεῖ τὸν μονογενῆ τοῦ πατρός. τὸ γὰρ ἀπαύγασμα τίκτεται μὲν ἐξ ἡλίου, ϗδαμῶς δὲ νοεῖται ἡλίου μεταγενέστερον· ἀλλ' ἀφ' ὅπερ ὁ ἥλιος, ἐκ τότε ϗ τοῦ ἡλίου τικτόμενον τὸ ἀπαύγασμα νοοῦμεν. τὸ οὖν συνυπάρχειν ἀεὶ τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, μηνύει σοι τὸ ἀπαύγασμα· τὸ ἀπαθὲς τῆς γεννήσεως δηλοῖ ὁ λόγος. τὸ ὁμόσιον ὁ υἱὸς γνωρίζει.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον, ϗ τοῦ σήμερον τεχθέντος Θεοῦ λόγου δηλώσωμεν τὴν ἐμφάνειαν, ϗ διὰ ὑποδείγματος ἐπιδείξωμεν, πῶς

ra non patiebatur (non enim apta erat quæ oculorum formam susciperet) eam suscepit, ipso miraculorum patratore naturæ legi non serviente, sed naturam ad suæ ipsius voluntatis nutum rapiente. Quapropter ne ad humanæ naturæ infirmitatem ultra corruas, neque dixeris: Quomodo humana natura Deum potuit capere? quomodo Deus factus est homo? quomodo Deus verbum* in carne visibili apparuit, sed factum esse crede, modum vero & rationem scire factori relinque. Quod si exemplo aliquo propositam rem nos declarare cupis, equidem ostendam qua ratione incorporeum corporescat: & invisibile, visibile fiat; & impalpabile, contrectabile evadat, propria natura non demutata, sed figura visibili & contrectabili sumpta. Verbum hoc, prolatum inquam ab hominibus, quo utimur dum sermones inter nos habemus, & cogitationes adinvicem explanamus, verbum est, quod neque oculis cerni, neque manu valeat apprehendi, sed auditu dumtaxat percipi. Verumtamen dum verbum hoc nostrum prolatitium in subsistentis Dei Verbi exemplum assumo, nemo existimet nos Dei Verbum prolatitium dicere, absit. Nam Dei Filius Verbum nominatur, nativitatis ipsius impatibilitatem insinuante divina scriptura, quoniam & humana quoque mens impassibiliter verbum suum generat. Quamobrem scriptura sacra modo Patris Filium illum appellat; nonnunquam Verbum nominat: interdum etiam Patris splendorem vocat: quolibet horum nominum eo fine ipsum appellans, ut quæ de Christo dicuntur, citra blasphemiam intelligas. Alias enim aliis nominibus ipsum designat, ut Dei gloriæ convenientem doctrinam tradat. Exempli causa. Naturæ consubstantialitatem adstruere volens, ipsum unigenitum vocat Patris Filium. Quia enim tuus filius ejusdem tecum nascitur naturæ, ideo unam eamdemque Patris & Filii substantiam esse scriptura ostendere volens, unigenitum ex Patre natum, Patris Filium appellat. Deinde vero, quoniam generatio & Filius, passionem quæ in generatione accidit, apud nos denotant, ideo hunc Dei Filium, Verbum etiam nominat, nativitatis impatibilitatem nomine hoc exprimens. Quia vero quivis pater effectus quatenus homo citra ullam controversiam filium suum ætate antecedit, (nam ipsum paternitatis vocabulum id secum fert, ut pater ante filium extitisse intelligatur:) ne hoc ipsum divinæ quoque naturæ accidisse suspiceris, sed ipsum unigenitum cum Patre semper existere confitearis; unigenitum Dei Filium Patris splendorem vocat. Splendor namque e sole quidem producitur, non tamen intelligitur sole posterior; sed ex quo sol est, ex tunc splendorem a sole profectum cogitamus. Coexistere itaque semper Patri Filium, splendoris vocabulum tibi denunciet: generationis impatibilitatem Verbum ostendat; consubstantialitatem Filius insinuet.

Sed jam ad institutum redeamus, & Verbi hodierno die nati manifestationem ostendamus, exemploque declaremus quo pacto id quod natura sua cerni nequit fiat visi-

* caro visibilis factus est?

* τὸν μονογενῆ,

* γεγεννημένον.

* ἡμῶν.

Ebr. 1.

Heb. 1.

visibile; quodque ob incorpoream naturam palpabile non est, evadat palpabile. Verbum igitur hoc, quod proferimus, quo in mutuis colloquiis utimur, verbum est incorporeum, nec visu nec tactu percipi natum. At ubi verbum hoc literas induit & elementa, mox visibile factum tam visu hauritur quam tactu deprehenditur. Pone enim quempiam cum alio loquentem: num procedens videtur verbum? num manu tractamus prolatum verbum? Si autem quæ dicebantur, in charta scripseris; quod prius non videbas, postea vides; & quam sermonis formam antea contrectare non poteras, eam per chartam & characteres jam contrectabis. Quid ita? Quia verbum incorporeum, corpus chartæ, elementorumque figuras induit. Cum ergo exemplum jam adductum dilucidum sit, eoque exemplo satis usitato sis admonitus; age ostendamus quo pacto unigenitus Dei Filius Deus Verbum incorporeæ naturæ perinde ac Pater ante omnia sæcula naturaliter existens, humana natura postea sibi ascita, per virginem ortus sit, non ut Deus esset, sed ut homo appareret, initium sumens: Neque enim mihi dicas: Cum unigenitus natus sit ex Patre, quomodo rursus nascitur ex virgine? Ex Patre natus est secundum naturam, ex virgine nascitur propter dispensationem: hinc ut Deus, isthinc nascitur ut homo. Nam & tuum quoque verbum mentis tuæ proles est. At posteaquam verbum istud, quod mens tua peperit, elementis & literis volueris exprimere, & in charta efformare, manu literas describis, & verbum tuum quodammodo per manum denuo paris: non quod tum sui esse initium sumat cum per manum scribitur; aut quod tunc demum, quando manus literas effingit, existere incipiat, (jam enim ante ex mente natum erat;) sed quod tunc verbum per manum literas fingentem initium ut cerni queat accipiat. Cum ergo exemplum hoc evidens existat, notissimamque imaginem gerat, age, similitudinem hanc ipsi prototypo adaptemus. Hic itaque cernis mentem, ibi considera Patrem: hic verbum ex mente productum agnoscis, ibi Verbum essentiale subsistensque, ex Patre natum contemplare: hic manum per literas verbum parientem conspicaris, ibi intellige virginem per corpus Verbum generantem: non quod ea suo partu divinitati initium dederit; absit; sed quod Deum inhumanatum humanis aspectibus conspicuum reddiderit. Quia enim id factus est quod ego, necessario natus est sicut ego, cum mea natura generationem quoque meam consequenter admittens. Quamobrem & generationem sibi Deus Verbum ascivit, & matrem eligens virginem, processit per uterum virginitate decoratum. Nihil enim Deus ex iis aversatur quæ formavit: quandoquidem nihil operis ab eo factum est, quod ipso sit indignum. Omnia namque bona, & quidem valde bona, si ea intueamur ut conditor jam facta intuitus est. *Vidit* enim *Deus omnia quæ fecerat, & ecce bona valde*. Omnia

Gen. 1.

τὸ τῇ φύσει μὴ ὁρώμενον, ὁρώμενον γίνεται, καὶ τὸ μὴ ψηλαφώμενον δι' ἀσώματον φύσιν, δέσκεται ψηλαφώμενον. ὁ λόγος τοίνυν ὅτος, ὃν προφέρομεν ταῖς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίαις, ὅπερ κεχρήμεθα, λόγος ἐστὶν ἀσώματος, ὁ τῇ ὄψει φαινόμενος, * οὐκ ἁφῇ ψηλαφώμενος· ἀλλ' ἐπειδὰν ὁ λόγος ἐνδύσηται γράμματα, καὶ στοιχεῖα, φαινόμενος γίνεται, ὄψει καταλαμβάνεται, ἁφῇ ψηλαφᾶται. ὑπόθες γάρ μοί τινα φθεγγόμενον πρὸς τινά· μὴ ὁ προϊὼν ὁρᾶται λόγος; μὴ τῇ χειρὶ ψηλαφῶμεν τὸν προχεόμενον λόγον; ἐὰν δὲ ἃ εἶπεν, ἐν χάρτῃ γράψῃς, ὃ πρότερον οὐκ ἐώρας, ὕστερον ὁρᾷς. καὶ ὅπερ οὐκ ἐψηλάφας πρότερον εἶδος τοῦ λόγου, τοῦτο ἔχεις τῷ χάρτῃ ψηλαφᾷς & τῇ γραμμάτων. τίνος ἕνεκεν; ὅτι ὁ ἀσώματος λόγος τὸ σῶμα τοῦ χάρτου, καὶ τὸ σχῆμα τῇ στοιχείων ἐνδέδυται. ἔχομεν ἐπειδὴ σαφὲς τὸ ὑπόδειγμα γέγονε, καὶ ὑπεμνήσθης τῷ ὑποδείγματι τῷ γνωμίμῳ κατὰ σωτηρίαν, φέρε δείξωμεν πῶς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς λόγος, ὁ προαιώνιος * σωτῆρ τῷ πατρὶ, ἀσώματος ὢν τὴν φύσιν, ἀνθρώπου φύσιν οἰκειωσάμενος ὕστερον, ἐτέχθη ἐκ παρθένου, οὐκ ἀρχὴν λαβὼν τοῦ εἶναι Θεός, ἀλλ' ἀρχὴν λαβὼν τοῦ φανῆναι ἄνθρωπος. μὴ γάρ εἴπῃς· ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς γεγέννηται ὁ μονογενὴς, πῶς ἐτέχθη πάλιν ἐκ παρθένου; ἐκ τοῦ πατρὸς γεγέννηται τῇ φύσει, ἐκ παρθένου γεννᾶται δι' οἰκονομίαν· ἐκεῖνο ὡς Θεὸς, τοῦτο ὡς ἄνθρωπος. ἐπεὶ καὶ ὁ σὸς λόγος γέννημά ἐστι τῆς σῆς διανοίας. ἀλλ' ἐπειδὰν τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἔτεκεν ὁ σὸς νοῦς, ἐνθεῖναι θελήσῃς καὶ στοιχείοις, καὶ γράμμασι, καὶ ἐντυπῶσαι βυληθῇς τῷ χάρτῃ, χειρὶ γράφεις τὰ γράμματα· καὶ ξόπον τινὰ πάλιν διὰ τῆς χειρὸς τίκτεις τὸν λόγον, ὃ τότε λαβόντα τὴν ἀρχὴν τοῦ εἶναι, ὅτε διὰ χειρὸς ἐγράφη· οὐδὲ τότε προελθόντα εἰς τὸ εἶναι, ὅτε ἡ χεὶρ * ἐτύπου τὰ γράμματα· ἀλλ' ἐκ μὲν τοῦ νοῦ γεγέννηται, τοῦ δὲ φανῆναι τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς χειρὸς ὁ λόγος ἐδέξατο τυπώσης τὰ γράμματα. ἐπεὶ οὖν τὸ ὑπόδειγμα σαφὲς, καὶ ἡ εἰκὼν γνωριμωτάτη γεγένηται, φέρε τῷ * πρωτοτύπῳ ἐφαρμόσωμεν τὴν εἰκόνα· ὧδε νοῦν, ἐκεῖ νόει πατέρα· ὧδε λόγον ἐκ τοῦ νοῦ γινώσκεις τικτόμενον, ἐκεῖ λόγον ὑσιώδη, καὶ ἐνυπόστατον νόει. ἐκ τοῦ παρθένου γεγεννημένον· ὧδε χεῖρα βλέπεις διὰ γραμμάτων τίκτουσαν λόγον, ἐκεῖ νόει παρθένον διὰ τοῦ σώματος τὸν λόγον ὠδίνουσαν· οὐχὶ τὴν ἀρχὴν * θεότητος δοῦσαν διὰ τοῦ τόκου· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὸ φανῆναι Θεὸν ἀνθρώποις γενόμενον ἄνθρωπον. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο ὅπερ ἐγὼ, ἀναγκαίως ἐτέχθη καθάπερ * κἀγὼ, μετὰ τῆς ἐμῆς φύσεως καὶ τὸν ἐμὸν τόκον ἀναγκαίως αἱρούμενος· διὰ τοῦτο καὶ γεννήσιν ᾠκειώσατο ὁ Θεὸς λόγος. καὶ μητέρα ἠσπάσατο τὴν παρθένον· καὶ διὰ μήτρας ἦλθε κοσμουμένης τῇ παρθενίᾳ. ὅσα γὰρ, ὧν ἔπλασεν, ὁ Θεὸς βδελύσσεται· ἐπειδήπερ οὐδὲν ἀνάξιον αὐτοῦ τῶν ἔργων ἐγένετο. πάντα καλὰ, καὶ καλὰ λίαν. ἐὰν τοίνυν ἴδωμεν ὡς ὁ πλάσης εἶδε γεγενημένα. εἶδε γὰρ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. ἀπαθέσι βλέ-

* ὃ τῇ ἀιῇ.

* σωτῆρ τῷ πατρί.

* ἐτύπου τὰ γράμματα.

* πρώτῳ τύπῳ.

* θεότητι.

* ἐγώ.

Genes. 1. 31.

πε

πε πάντα τοῖς ὀφθαλμοῖς, ⸂καὶ εἰ ὡς ὁ Θεὸς⸃ A αὐτὰ βλέπεις, λίαν καλά· ἐξόρισον τὸ πάθος, καὶ γνωρίσεις τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ γενομένου· τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ ἐν ἰδίῳ ἔργῳ, ⸂καὶ οἴκῳ κατεσκήνωσεν⸃ ὁ Θεός;

Σὺ δὲ λέγεις, ἀξίως μὲν αὐτὸν ἐν οὐρανοῖς κατοικεῖν· ἀναξίαν δὲ μονὴν αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον οἴει, κείνων τὰ πράγματι οὐ τῇ ἀληθείᾳ τῆς λόγων, ἀλλὰ τῷ πάθει, καὶ τῇ προλήψει. τί γὰρ ὑψηλότερον, εἰπέ μοι, οὐρανός, ἢ ἄνθρωπος; μὴ γάρ μοι τὴν τῆς στοιχείων πρόσχῃς λαμπρότητι, μηδὲ διὰ τὴν ἄνθρωπος τῶν χρωμάτων τὴν φύσιν· μηδὲ τὴν ἐκπηδῶσαν μαρμαρυγὴν τοῦ ἡλίου καταπλαγῇς, μηδὲ, ὅτι ἐγὼ δέρματε, καὶ κρέας ἐνδέδυμαι B κατὰ τὸν θεῖον Ἰὼβ· ἀλλὰ λογικῆς ψυχῆς τὴν ἀγχίνοιαν σκόπησον, βλέπε τὴν ἀνθρώπου κατασκευὴν, ⸂καὶ θαύμασον τὸ ζῶον⸃. νοῦν ἔχει πάντων ζώων κρατεῖν τε, καὶ ἄρχειν δυνάμενον· χεῖρας ἔλαβεν ὑπηρετουμένας τοῦ νοῦ τῇ σοφίᾳ, ὄργανα παντοδαπῆς τέχνης δημιουργά. μόνον τῶν κτισθέντων πάντων ἐλεύθερον ἀνάγκης γέγονε· κύριον γνώμης ἰδίας μόνον τὸν ἄνθρωπον ἔκτισεν ὁ Θεός. οὐχ ὁρᾷς ἥλιον ἠναγκασμένους ἔχοντα δρόμους; οὐ βλέπεις μονοειδῆ αὐτοῦ τὴν φοράν; διὰ τί; ἐπειδὴ γνώμης ἰδίας οὐ γέγονε κύριος. σὺ δὲ προέρχῃ ἐλεύθερος. πράττεις ὃ βούλει, οὐκ ἔχεις ἀνάγκην ὠθοῦσάν σε βίᾳ, ἐλεύθερος τῇ ψυχῇ κατέ- C στης. ἥλιος δοῦλος ἀνάγκης. ἄνθρωπος δὲ τὴν γνώμην ἐλεύθερος. τίς οὖν ἀμείνων εἰπέ μοι, ὁ δοῦλος, ἢ ὁ ἐλεύθερος; ὁ ὑπὸ ζυγὸν ἀνάγκης, ἢ ὁ πάσης ἀνάγκης * ἀπόλυτος; οὐδὲν θαυμαστὸν, οὐδὲ παράδοξον, εἰ ἐν ἀνθρώπῳ ᾤκησεν ὁ Θεὸς, ὃν ἰδίαν εἰκόνα δοὺς πλάσας ἠσπάσατο. τὴν γὰρ περὶ τὸν ἄνθρωπον προθεσιν ὁ Θεὸς δοὺς ἐν προοιμίοις τῆς κτίσεως ἐπεδείξατο. χοῦν μὲν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πλάσας αὐτόν· εἰκόνα δὲ κατασκάσας τῆς ἰδίας θεοτητος. διὰ τί οὖν ὃν ἔμελλε τῇ κατασκευῇ τιμᾶν, ὅτι ἐξ ἀτελοῦς φύσεως ἔπλασε; ὅμα τὶ μὴ ἀπὸ τῆς λαμπρότητος τῶν ἡλίου λαβὼν, ἐποίησεν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀπὸ γῆς, ⸂καὶ χοὸς αὐτὸν ὅλαπλάττει⸃, τοῦ κάτω χειμένου, καὶ πατουμένου στοιχείου; τίνος ἕνεκεν, θέλεις μαθεῖν; ἐπειδὴ τῇ ἑαυτοῦ εἰκόνι ἔμελλε τιμᾶν τὸν ἄνθρωπον, ἀτελῆ αὐτῷ δίδωσι τὴν φύσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς τιμῆς μὴ ἐπαίρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπόνοιαν· ἵνα ὅταν ὑπὲρ τὴν φύσιν τιμήσῃ, συσταλῇ τῇ μνήμῃ τῆς φύσεως, καὶ γνωρίσῃ τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς, ἃ τῆς αὐτῆς ἀξίας, ἀλλὰ τῆς χαριτος τοῦ δεδωκότος. ἔχουσι καὶ τοῦτο φιλανθρωπίας τοῦ κατασκάσαντος αὐτὸ, τὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐκ γῆς ἔχειν τὴν φύσιν· ἐνέχυρον γὰρ εἶχε τὴν φύσιν μετρίου φρονήματος. ὥστε ἀγαπᾷ ζῶον ὁ ἄνθρωπος, εἰ καὶ ὕστερον ὑβρισθῇ τοῖς ἐπισελθοῦσι παθήμασι. μὴ γὰρ αὐτὸν ἴδῃς προσκεκρουκότα, ἀλλὰ πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀγχίνοιαν λόγισαι. τί οὖν ἐξατελίζεις τὸν ἔκπτωτον, τῆς πρώτης αὐτῷ κατασκευῆς ἐπιλησμούμενος, καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀρχαίαν ὁ λογιζόμενος, ἵνα αὐτῷ πάλιν μετὰ πολλῆς τῆς φιλοτιμίας * ἀποδέδωκεν ὁ Θεὸς, σώσας ἑαυτῷ τὴν ἰδίαν εἰκόνα; οὐ-

quæ aſpicis, oculo a perturbationibus immuni aſpice; & ſi ut ipſe Deus ea videbis, omnia eſſe valde pulchra deprehendes. Abjice paſſionem, & in Dei opere nobilitatem comperies. Quid ergo mirum eſt, ſi Deus in proprio opere ac domo habitare voluerit?

Sed dicis, decenter illum quidem in cœlis habitare: ſed hominem indignam ipſo habitationem putas, non veritate rationum, ſed ſola paſſione, anticipataque opinione rei naturam judicans. Dic quæſo, quid ſublimius, cœlumne, an homo? Non mihi jam elementorum ſplendorem attendas; non propter coloris elegantiam rerum naturas præferas; non coruſcantis ſolis radios obſtupeſcas; non te moveat, quod ego, juxta divinum Job, pelle & carne indutus ſum: ſed rationalis animæ excellentiam conſidera, hominis conſtitutionem contuere; ita hoc animal admirabere. Mentem habet, qua ceteris omnibus animantibus dominari ac imperare poteſt. Manus ſortitus eſt mentis intelligentiæ adminiſtras, quibus tanquam inſtrumentis omne artificii genus operatur. Solum hoc animal inter cetera omnia a coactione liberum conditum eſt: ſolum hominem ſuæ voluntatis dominum creavit Deus. Nonne cernis ſolem neceſſitate adactum volvi? nonne conſtantem, ſemperque ſibi ſimilem illius converſionem advertis? Cur autem hoc? Quia ſuæ voluntatis non habet arbitrium: tu vero procedis liber, facis quod lubet; neceſſitatem quæ te per vim impellat, nullam pateris; animo conſtitutus es libero. Sol famulatur neceſſitati; homo voluntatem ſortitus eſt liberam. Quis ergo, dic mihi, præſtantior eſt, ſervus, an liber? neceſſitatis jugo ſubjectus, an ab omni neceſſitate immunis? Nihil igitur mirum, nihil incredibile ac novum, ſi in homine habitavit Deus, quem ad ſuam imaginem formatum * benigne complexus eſt. Suum namque erga hominem affectum in ipſo ſtatim creaturæ primordio declaravit: pulverem quidem ex terra ſumens & formans Deum, ſimulacrum vere ſuæ divinitatis efficiens. Sed cur, quem opificio decoraturus erat, ex tam vili ſubſtantia formavit? Cur non ex ſolis ſplendore materiam ſumens, ipſum hominem condidit, ſed ex terra, terræque pulvere, elemento utique infimo, omniumque pedibus conculcato, illum effinxit? Vis ſcire, quam ob cauſam? Quoniam hominem ſua imagine honoraturus erat, ipſum ex vili natura formavit, ne honoris excellentia elevaret hominem in ſuperbiam, ut cum ſuper naturam eum honoraret, abjectæ naturæ ſuæ memoria a faſtu compeſceretur, & agnoſceret honoris amplitudinem non ſui meriti eſſe, ſed largitoris gratiæ. Pertinuit itaque & hoc quoque ad creatoris benignitatem ut ipſa imago Dei ex terra haberet naturæ originem. Naturam enim illam pro moderati animi pignore habebat. Eſt ergo nobile animal homo; licet paſſionibus poſtea ſubeuntibus ignominia ſit affectus. Non enim illum ſpectes poſteaquam offendit; ſed illam divinæ imaginis nobilitatem ante legis tranſgreſſionem æſtimes velim. Cur ergo * ejectum contemnis, primæ conditionis illius oblitus, honoremque quo initio cumulatus fuerat, non conſiderans, quem illi

Γὼβ. 10.

* ἐλεύθερος;

Γενέσ. 2. 34.

* ſtatim.

Gen. 2.

* lapſum.

Cr.

Deus, cum ſibi propriam imaginem uniſſet, munificentiſſime denuo reſtituit? Nihil proinde ab illius benignitate alienum admiſſum eſt. Neque enim turpe eſt bono domino, ſi in ſervi utilitatem in ſervilibus cum ſervo communicet: ſiquidem qui bonus eſt, hujuſmodi rebus nulla injuria violatur; ſed qualiſnam ſit per talia deprehenditur. Nec eſt quod hac de cauſa mireris. Si enim Deo habitaculum nunc teipſum conſtitueris, in te quoque habitabit, etiamſi non ad eum modum quo in Chriſto: in Chriſto enim inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Sed o miraculum? Omnis plenitudo divinitatis in uno habitat corporaliter, & tamen omnia implet & univerſam excedit creaturam: totus exiſtit in uno, & a nulla creatura ſeparatur. Nec quod hic dicitur, tibi impoſſibile videatur. Etenim ego quoque verbum nunc profero, & hoc ipſum verbum totum eſt in uno, & totum rurſum in omnibus factum eſt: & totum hoc verbum hauſit unus, neque a multitudine circumſcribitur, (quin ſinguli hauriant totum.) Si itaque res ortui occaſuique obnoxia, tota exiſtit in uno, & tota comperitur in omnibus; quid mirum tibi videtur, ſi Deus & totus in cœlo erat, & totus invenitur in omnibus?

Hodiernæ itaque ſolennitatis cauſa eſt. Deum hominem factum ſuſcepiſſe humana, ut tribuat divina: & proprias ſibi feciſſe paſſiones, ut nobis impatibilitatem donet: mortem ſubiiſſe, ut immortalitatem nobis largiatur. Et licet humanæ naturæ incommoda ut propria ſuſceperit, propriam tamen naturam non demutavit; ſed voluntarie id ſibi vindicavit: & id quidem admodum appoſite fecit, ſpoſteaquam hominem ſalvare propoſuerat. Sed quam ob cauſam humanæ naturæ paſſiones ſibi proprias fecit? Quia paſſiones per paſſionem adimere, mortemque morte abolere, ac ſimilia ſimilibus voluit debellare. In ſe ſuſcepit crucem, ſuam fecit alapam, vincula ſua fecit, ut Dei propriæ effectæ paſſiones, adverſus paſſiones accipe-rent poteſtatem. Neque enim Dei natura læſa eſt, nec per ſui mutationem paſſiones in ſe ſuſcepit; ſed fortitudinem illis divinam contra ejuſmodi paſſiones tribuit. Mors namque veluti ipſius Dei facta mortem deſtruit: & moriens ille mortis tyrrannidem ſolvit, quoniam ſimul Deus & homo erat. Neque enim purum hominem crucifixerunt Judæi; neque eam ſolam naturam, quæ cernebatur, transfixerunt; ſed in exiſtentem Deum, qui unitæ naturæ perpeſſiones ſibi appropriabat, impii temerariique extiterunt. Ut autem & hoc ipſum quoque tibi perſpicuum evadat, ad exemplum in exordio propoſitum orationem reducamus. Fingamus itaque, regem quempiam ſermonem depromere, qui libertatis, vel aliorum regalium munerum quibus oportet impertiendorum, decretum in ſe contineat, illudque in charta aliqua, quam ſacram vocant, literis expreſſum, ad hanc vel illam civitatem mittere; ſi hanc, quæ Romanorum lingua dicitur ſacra, aliquis perfidus & inobediens, & civitatis inimicus, ac regis hoſtis intercipiat, interceptamque dilaceret; jam dic mihi, quid hic laceratum eſt, chartane ſola, an etiam decretum regium?

δοὺ οὖν ἀπάδον τῆς ἐκείνου φιλανθρωπίας ἐγένετο. οὐδὲ γὰρ ἐφύβριστον ἀγαθῷ δεσπότῃ, κοινωνῆσαι δούλῳ τῆς δουλικῶν εἰς ὠφελειαν οἰκέτου. οὐ γὰρ ὑβρίζεται τούτοις ὁ ἀγαθὸς, ἀλλ' ὅπερ ἐστὶ, διὰ τῆς τοιούτων γνωρίζεται. καὶ μὴ θαυμάσῃς * τοῦ πράγματος· καὶ γὰρ νυῦ, ἐὰν * περὶ τοῦ σεαυτὸν οἶκον κατασκευάσῃς Θεοῦ, καὶ ἐν σοὶ κατοικεῖ, εἰ καὶ μὴ ὅπως ὡς ἐν τῷ Χριστῷ· ἐν Χριστῷ γὰρ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς· ἀλλ' ὦ τοῦ θαύματος· πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος ἐν σοὶ σωματικῶς κατοικεῖ, καὶ πάντα πληροῖ, καὶ ὑπερέχει τὴν κτίσιν, ὅλος ὢν ἐν σοὶ, καὶ τῆς κτισμάτων ὅλος χωριζόμενος. καὶ μὴ δή σοι τὸ εὐρημένον φαινέσθω ἀδύνατον· καὶ γὰρ κἀγὼ νυῦν προφέρομαι λόγον· ὅτος ὁ λόγος ἔστιν ἐν σοὶ, καὶ ἐν πᾶσιν ὁ λόγος γέγονε· καὶ ὅλον τὸν λόγον ἐχώρησεν εἷς, καὶ ὑπὸ πλήθους ὁ λόγος οὐ περιγράφεται. εἰ τοίνυν τὸ πρᾶγμα γινόμενον καὶ φθειρόμενον καὶ ἐν σοὶ ὅλον οἰκεῖ, καὶ ἐν πᾶσι γίνεται, τί θαυμαστὸν σοι φαίνεται, εἰ Θεὸς καὶ ὅλος ἐν οὐρανῷ ὤκησε, καὶ ἐν πᾶσιν ἐμέσκεται;

Ὑπόθεσις τοίνυν τῆς * νῦν πανηγύρεως, * τὸν Θεὸν γενέσθαι ἄνθρωπον, ἑλόμενον τὰ ἀνθρώπινα, ἵνα δῷ τὰ θεῖα· καὶ οἰκειωσάμενον τὰ πάθη, ἵνα χαρίσηται τὴν ἀπάθειαν· ὑπεισελθόντα θάνατον, ἵνα τὴν ἀθανασίαν δωρήσηται· καὶ ἴδια τῇ τῆς ἀνθρώπων ἐκτήσατο πάθη, οὐ τὴν φύσιν μεταβαλλόμενος, τῇ δὲ γνώμῃ τοῦτο οἰκειούμενος· καὶ λίαν εἰκότως ταῦτα ποιεῖ, τὸν ἄνθρωπον σῶσαι προθέμενος. διὰ ποίαν οὖν αἰτίαν ἴδια τὰ πάθη τὰ τῆς ἀνθρώπων πεποίηται; ἐπειδὴ ἐβούλετο * πάθος πάθη ἀναιρεῖν, καὶ θανάτῳ * πάθη. καταργῆσαι θάνατον, καὶ διὰ τῆς ὁμοειδῶν τὰ ὁμοειδῆ καταπαλαῖσαι ἠθέλησεν· οἰκειοῦται τὸν σαυρὸν, ἰδιοποιεῖται τὸ ῥάπισμα, τὸν δεσμὸν ἑαυτῷ πεποίηται. ἵνα Θεοῦ γενόμενα τὰ πάθη κατὰ παθῶν ἐξουσίαν λάβωσιν. οὔτε γὰρ φύσις Θεοῦ ἰδίκηται. οὐδὲ γὰρ μεταβολῇ ἰδίᾳ τὰ πάθη ἐδέξατο· καὶ τὴν ἰσχὺν παρὰ Θεοῦ τὰ πάθη κατὰ τῆς ὁμοειδῶν λαμβάνει. λοιπὸν γὰρ ὁ θάνατος, ὡς Θεοῦ γενόμενος, καταργεῖ τὸν θάνατον· καὶ ἀποθανὼν λύει τὴν τυραννίδα τοῦ θανάτου. ἐπειδὴ καὶ Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος ἦν. οὐ γὰρ ψιλὸν ἄνθρωπον ἐσταύρωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, οὐδὲ τὴν ὁρωμένην μόνην καθήλωσαν φύσιν· ἀλλ' εἰς τὸν ἐν αὐτῇ Θεὸν ἤγαγον τὰ τολμήματα, τῆς ἡνωμένης φύσεως οἰκειωσάμενον τὰ πάθη. καὶ ἵνα σοι καὶ τοῦτο γένηται σαφὲς, ἐπὶ τὸ ἐν ἀρχῇ ῥηθὲν ὑπόδειγμα τὸν λόγον ἀγάγωμεν. κείσθω γὰρ βασιλέα φθέγγεσθαι λόγον. καὶ τοῦτον ἐντυποῦσθαι διὰ γραμμάτων χάρτῃ τινὶ, τῷ λεγομένῳ σάκρᾳ ἐξαποστέλλειν ταῖς πόλεσι, λόγον ἡμφιεσμένον, καὶ χάρτῃ, καὶ γράμμασιν ἐλευθερίαν χαριζόμενον, ἢ ἄλλα δῶρα βασιλικὰ τοῖς δεομένοις κομίζοντα· ἀλλὰ ταύτῃ τῇ σάκρᾳ, τῇ λεγομένῃ τῇ τῆς Ἰταλῶν φωνῇ, ὑποδεχέσθω ἄπιστός τις, καὶ ἀπειθὴς, καὶ τῆς πόλεως ἐχθρὸς,

καὶ

κ᾽ τῦ βασιλέως πολέμιος, κ᾽ λαβὼν τὸν χάρτλω διαῤῥηγνύτω. τί ἐῤῥάγη ἂν ταῦθα; εἰπέ μοι. ὁ χάρτης μόνος, ἢ κ᾽ ὁ λόγος ὁ βασιλικός: κ᾽ μλὼ εἰ χάρτης μόνον διεῤῥάγη, αὐτῷ μόνον εὔωνον λῷ τὸ φθαρὲν, ἀνάθεμος ὁ ῥήξας, ἢ ποίτε ὀβολοῖς μόνοις ὑπόδικος λῷ· ἀλλὰ δίδωσι δίκλω τλὼ ἐχάτλω, κ᾽ τιμωρεῖται, ⁊ τλὼ ἐπὶ θάνατον ἄγεται, ὐχ ὡς χάρτλω λυμλωάμεν⊙ μόνον, ἀλλ᾽ ὡς κ᾽ λόγον διαῤῥήξας βασιλικόν. κ᾽ μλὼ ὰ τῦ βασι-
* ἐν χειρὶ λέως λόγ⊙ ἐστὶν ἀπαθὴς, ὅτε * χερσὶ λαμβα-
νόμλυος τῇ ἑαυτῦ φύσει, οὐδὲ διαῤῥαγλῦαι δυνά-
μλυ⊙. ἀλλὰ κ᾽ αὐτὸς διεῤῥάγη, τῦ χάρτυ, κ᾽ τῆ γραμμάτων τὸ πάθος οἰκειωσάμλυ⊙. ὁρᾶς πῶς τὸ ἀπαθὲς δέχεται πάθ⊙, ἐπειδὰν φύσει κοινωνήσῃ παθητικῆ; οὐδὲ γὰρ ὁ λόγ⊙ τῇ οἰ-
κείᾳ φύσει διέῤῥηκτο· κ᾽ τὸ πάθος τῦ χάρτυ, κ᾽ τῆ στοιχείων ἐδέξατο. μὴ θαῤῥείτω τοιγαροῦν ὁ Ἰεδαῖος, ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον σαυρώσας· τὸ γὰρ φαινόμλυον χάρτης λῷ, τὸ δὲ ἐν αὐτῷ κρυπτόμλυον, λόγος βασιλικός, ἐκ φύσεως ὁ διὰ γλώτ-
της προενεχθεὶς. λόγος μλὼ γὰρ ὁ μονογλυὴς λέγεται, ὁ προφορικὸς δὲ, ἀλλ᾽ ὑπώδης, ⁊ ὑπόστατος· ὃς δὴ μλὼ τῇ οἰκείᾳ φύσει πάσχων, ὧν ἀπα-
θὴς λόγος, ἴδια δὲ ποιύμλυος τὰ τῦ φαινομλύου παθήματα. κ᾽ ὥσπερ ὁ βασιλικὸς λόγος κ᾽ τῆ
* ἰδίᾳ γραμμάτων * τλὼ φύσιν ἐδέξατο αὐτὸς, κ᾽ τὸ πά-
θος τῦ χάρτυ ἴδιον τῦ λόγυ γεγύηται, ὅπως ὁ
* τὸ θεῖ μονογλυὴς * Θεὸς λόγος τὰ τῦ καθηλωθέντος ἴδια πεποίηται πάθη. διὰ τῦτο ὥσπερ ὁ σάκραν βασιλικλὶ λυμλωάμλυος, ὡς βασιλέως ῥήξας τὸν λόγον, τλὼ ἐπὶ θάνατον ἄγεται· ὅτως ὁ σαυρώ-
σας Ἰεδαῖος τὸ φαινόμλυον, δίκας δίδωσιν, εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἐκτείνας τὸ τόλμημα· ὁ γὰρ Θεὸς λοιπὸν ὡς ἴδιον πάθ⊙ ἐκδικεῖ τὸ γλυόμενον. ἀλλ᾽ ἱκανὰ τὰ εἰρημλύα. ἐπειδὴ φροντίζειν δεῖ κ᾽ τῆς μνήμης τῆς ὑμετέρας· τὸ γὰρ πλῆθος τῆ λεγομλύων, ὑπερβλύζον τῆς τῆ ἀκροωμλύων ἐννοίας, ἀμνήμονα τὸν ἀκροατλὶ τῆ εἰρημλύων ποιεῖ. γένοιτο δὲ χάριτι Θεῦ, κ᾽ τὰ εἰρημλύα τῇ μνήμῃ ὑμᾶς περιλαβεῖν, κ᾽ ἑτέρυς ἐκ τύτων ὠφε-
λεῖν, κ᾽ τλὼ βασιλείαν τῆ ὐρανῶν ἀντὶ τύτων κληρονομεῖν. ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι τῦ Χεισῦ· ᾧ ἡ δόξα, κ᾽ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῆ αἰώνων. ἀμλώ.

A Atqui si sola charta dilaniata dicatur, parvo admodum ipsa laceratio poterit redimi: tenebiturque hac ratione lacerator aut nulli, aut solum quinque obolorum multæ obnoxius. Ejusmodi autem supremum supplicium dependit pœnaque afficitur capitali, ut qui non solum chartam disruperit, sed regium quoque decretum laceraverit: cum utique imperiale verbum secundum se impatibile, taleque sit, quod sua ipsius natura neque manibus contrectari, neque discindi possit. Et tamen ipsum quoque discissum est, quia chartæ & literarum passionem tanquam propriam in se transfert. Cernis hinc, quo pacto id quod nulli secundum se passioni obnoxium
B est, eo ipso passioni subjiciatur, quod cum patibili natura communicationem sortiatur? Neque enim sermo, quod ad propriam naturam attinet, dilaniatus est; & tamen chartæ elementorumque passionem in se excepit. Ne igitur jactet se Judæus tanquam qui purum hominem cruci affixerit. Nam quod cernebatur, charta quidem erat, quod vero in ea abditum latitabat, regius erat sermo, non lingua, sed natura productus. Verbum namque unigenitus dicitur, non prolatitium, sed substantiale ac subsistens: neque in propria natura patiebatur aliquid, cum esset impatibile Verbum; sed illius quod cernebatur, passiones proprias factas in se transfe-
C rebat. Et quemadmodum sermo regius & literarum naturam in se suscepit, & chartæ passionem sibi ipsi appropriavit; ita unigenitum Dei Verbum crucifixi corporis passiones sibi fecit proprias. Quare ut is, qui sacram regiam violavit, veluti qui ipsum regis verbum discerpserit, ultimo afficitur supplicio, sic Judæus quoque id quod cernebatur crucifigens, perinde pœnas dat, ut qui in ipsummet Dei Verbum impius extiterit Jam enim Deus illorum scelus tanquam suam injuriam ulciscitur. Sed satis de his jam dictum fuerit. Nam & vestræ quoque memoriæ rationem habere oportet: siquidem dictorum copia auditorum mentem obruens, ipsum
D auditorem, eorum quæ dicta fuerant, immemorem reddit. Faxit gratia Dei, ut illa quæ proposita sunt, memoria complexi, aliis quoque de horum copia prodesse possitis, regnumque cœlorum pro his hæreditetis. Quod utinam nos omnes, per Christi gratiam adipiscamur: cui sit gloria & potestas in sæcula sæculorum. Amen.

* ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ Αλεξανδρείας, λεχθεῖσα ἐν Εφέσῳ, ἐν ἡμέρᾳ τῦ ἁγίυ Ἰωάννυ τῦ ἀγγελιςῦ.

*BEATI CYRILLI ALEXANDRINI oratio, Ephesi * dicta in die sancti Joannis evangelistæ.

* Τῦ ἁγίυ Κυρίλλυ ἐξήγησις, λεχθεῖσα ἐν τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ τῷ εὐαγγελιςῇ.

* habita in templo sancti.

ΤΗΣ μλὼ τῆ ἁγίων ἀκλείας τε, κ᾽ δόξης, ἐλάσσων ἐςὶ πᾶς λόγος· γεγόνασι γὰρ φωςῆ-
Φιλίπ. 2. ρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, κατὰ τὸ γεγραμμλύον. ὅταν δὲ τὰ θεῖα λαλῶσι μυςή-
Ματθ. 10. εια, πρέπον ἂν εἴη παρὰ πάντων λέγεσθαι πρὸς αὐτές. ὐκ ἐςὲ ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῦ πατρὸς, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν· διεκήρυξαν γὰρ ἡμῖν τὸν Ἰησοῦν, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, τλὼ ζωὴν τλὼ αἰώνιον· ᾧ κ᾽ ἡμεῖς λέγομλυ κατὰ τὴν
Ψαλμ. 65. 4. φωνλὼ τῦ μακαρίυ Δαυὶδ· πᾶσα ἡ γῆ προσκυ-
νησάτωσάν σοι, κ᾽ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσαν δὴ

E SANCTORUM gloriam celebritatemque nulla quidem assequi potest oratio. Extiterunt enim mundi luminaria, *verbum vitæ*, ut scriptum est, *continentes*. Sed cum divina proloquuntur mysteria, convenit ab omnibus ad illos dici. *Non estis vos qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis*. Prædicaverunt enim nobis Jesum, lumen illud verum, & vitam æternam; cui & nos quoque, juxta beati Davidis vocem, dicimus: *Omnis terra adoret te, & psallat tibi, psallat nomini tuo, altissime*. Enimvero dum lex per Moysen promulgata adhuc

Philipp. 2.

Matth. 10.

Psalm. 75. Exod. 4. adhuc vigeret, evangelica prædicatione nondum allata, *notus erat in Judæa Deus, in Israel magnum nomen ejus*. Erat enim Moyses voce exili, linguaque tardiore; unde per solam Judæam audiebatur lex. At ubi vera illa lux nobis illuxit, & Deus Verbum, æque ac unus ex nobis, carni & sanguini communicavit, omnia illius plena facta sunt: ubique templa, ubique altaria, ubique exultantium chori, ubique veri adoratores, & boni pastores, & rationalium pecorum greges præ multitudine sacras caulas angustas reddunt. Sane ante salvatoris nostri adventum mortalium genus in terra errabat: serviebant creaturæ potius quam creatori; adorabant enim opera manuum suarum; & unicuique errantium id Deus erat, quod animo placuisset. Verum, ut modo ajebam, apparuit nobis unigenitum Dei Verbum; pastor ille bonus, & agnus verus, quem sancta Dei genetrix & nuptiarum expers Maria e virgineis visceribus nobis peperit, germen vivificum, inhumanatum Deum, in servi forma liberum: illum nostri similem propter nos, & eumdem supra omnem creaturam propter se: eumdem in demissione secundum nos, & in divina gloria conspicuum: eum qui semeptipsum humiliavit, & ejusdem cum Patre sedis particeps est: eum qui sese exinanivit, & suis qui digni sunt bona de sua plenitudine distribuit: eum qui ut homo, perinde ac unus ex nobis adorat; ut autem Deus, non in terra solum, sed & in cœlis quoque adoratur. *Cum enim*, inquit, *inducit primogenitum in orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes angeli Dei*. Quis obsecro is est qui in orbem terrarum ingressus est? Quo autem modo in illum inductus est? Mysterium hoc aperi, o evangelista: affare etiam nunc, o beate Joannes, qui tonitrui filius appellatus es, qui orbem totum magno & eximio sonitu concussisti; qui voces habes immortales; & oblivio ac tempus tuis cedunt verbis. Ecce tantus hic pastorum cœtus ad te venit; remove nobis lapidem, sicut beatus Jacob pastoribus: resera nobis puteum vitæ: da ut nunc quoque de salutaris fontibus hauriamus; imo vero tuum nobis fontem appone. Audiamus itaque dicentem: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum*. Sed unigenitum Dei Verbum ineffabili modo ex Patre subsistere jam olim credidimus: adde proinde quod reliquum est, o evangelista. Audi itaque rursus dicentem: *Et Verbum caro factum est*. Non venit in hominem, sed caro factum est, id est homo. Est autem unigenitum Dei Verbum homo factum, non desinens esse Deus, sed in carnis assumptione id manens quod erat. Immutabilis enim est & inalterabilis Verbi natura; nec cadit in illam mutationis adumbratio. Hæc nos sentire docuit beatus evangelista, stella vere magna atque clarissima, stella saluberrima, non iis qui mare hoc sensibile transeunt, sed iis qui in pietate acquirenda negotiantur, qui sunt veritatis amatores, qui rectam erroris que expertem fidem habere cupiunt. Si quis

Hebr. 2. Rom. 1. Joan. 10. Hebr. 1. Psalm. 96. Marc. 3. Gen. 29. Isai. 12. Joan. 1. Ibidem.

A τῷ ὀνόματί σου, ὕψιστε. * ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς διὰ Μωσέως κρατούσης ἐντολῆς, οὔπω τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων εἰσκεκομισμένων, γνωστὸς ἦν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεὸς, ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἰσχνόφωνος γὰρ, καὶ βραδύγλωσσος ἦν ὁ Μωσῆς. διὰ τοῦτο καὶ κατὰ μόνην ἠκούετο τὴν Ἰουδαίαν ὁ νόμος. ἐπειδὴ δὲ τὸ φῶς ἡμῖν ἐπέλαμψε τὸ ἀληθινὸν, καὶ παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος, καὶ σαρκὸς Θεὸς ὢν ὁ λόγος, μεστὰ γέγονε τὰ πάντα αὐτοῦ. πανταχοῦ ναοὶ, καὶ θυσιαστήρια· πανταχοῦ χορευταὶ, καὶ προσκυνηταὶ, καὶ ποιμένες ἀγαθοὶ, καὶ λογικῶν θρεμμάτων ἀγέλαι, στενὰς ἀποφαίνουσαι τῷ πλήθει τὰς ἱερὰς αὐλάς. πρὸ μὲν γὰρ B τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας, ἐπὶ γῆς ἐπλανᾶτο τὸ γένος ἡμῶν· ἐλάτρευον τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα· προσκεκυνήκασι γὰρ τοῖς ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν; καὶ τῶν πλανωμένων ἑκάστῳ θεὸς ἦν τὸ δοκοῦν· ἀλλ' ἐπέφανεν ἡμῖν, ὡς ἔφην, ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ ἀμνὸς ὁ ἀληθινὸς, ὃν ἡ ἁγία θεοτόκος, καὶ ἀπειρόγαμος Μαρία ἐκ παρθενικῶν ἡμῖν λαγόνων * ἐβλάστησε τὸ ζωοποιὸν βλάστημα, τὸν ἐνανθρωπήσαντα θεὸν, τὸν ἐλεύθερον ἐν δούλου μορφῇ· τὸν καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν δι' ἑαυτόν· τὸν C ἐν ὑφέσει τῇ καθ' ἡμᾶς, καὶ ἐν δόξῃ θεοπρεπεῖ· τὸν ἑαυτὸν ταπεινώσαντα, καὶ σύνθρονον τῷ πατρί· τὸν ἑαυτὸν κενώσαντα, καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου πληρώματος διανέμοντα τοῖς * ἰδίοις τὰ ἀγαθά· τὸν προσκυνοῦντα μεθ' ἡμῶν ἀνθρωπίνως, καὶ προσκυνούμενον ὡς θεὸν, οὐκ ἐν γῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὅταν γὰρ, φησὶν, εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτὸν πάντες ἄγγελοι θεοῦ· τίς οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ εἰσβεβηκὼς εἰς τὴν οἰκουμένην; τίνα δὲ ὅλως εἰσκεκόμισται τρόπον; μυσταγώγησον εὐαγγελιστὰ, εἰπὲ καὶ νῦν ὦ μακάριε Ἰωάννη· υἱὸς * ἐκλήθης βροντῆς. μέγα τι, καὶ ἐξαίσιον κατεκτύπησας τὴν ὑπ' οὐρανόν· ἀθανάτους ἔχεις φωνὰς, καὶ λήθη, καὶ χρόνος τοῖς σοῖς παραχωροῦσι λόγοις. ἰδοὺ τοσαύτη ποιμένων ἄθροισις * ἦλθε παρὰ σοί. ἀπο- D κύλισον ἡμῖν τὸν λίθον, ὡς ὁ μακάριος Ἰακὼβ τοῖς ποιμέσιν· ἀποκάλυψον τὸ φρέαρ τῆς ζωῆς· δὸς ἀρύσασθαι καὶ νῦν ἐκ τῶν τοῦ σωτηρίου πηγῶν· μᾶλλον δὲ τὴν σὴν παράθες ἡμῖν πηγήν. ἀκούω * ἀκούσωμεν λέγοντος. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. ἀλλὰ ὅτι μὲν ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος ἀπόρρητον ἔχει τὴν ἐκ πατρὸς ὕπαρξιν, πεπιστεύκαμεν. προστίθει τὸ * λοιπὸν ὦ εὐαγγελιστά. ἄκουε πάλιν λέγοντος· καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ γέγονεν, ἀλλὰ σὰρξ γέγονε, τουτέστιν ἄνθρω- E πος. γέγονε δὲ ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, οὐκ ἀποβεβληκὼς τὸ εἶναι θεὸς, ἀλλ' ἐν προσλήψει σαρκὸς μεμενηκὼς, ὅπερ ἦν. ἄτρεπτος γάρ ἐστι, καὶ ἀναλλοίωτος ἡ τοῦ λόγου φύσις, καὶ οὐκ οἶδε παθεῖν τροπῆς ἀποσκίασμα. ταῦτα φρονεῖν ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ μακάριος εὐαγγελιστής. τὸ ἄστρον ἀληθῶς τὸ μέγα, καὶ περιφανέστατον, ἄστρον χρησιμώτατον, οὐ τοῖς τὴν αἰσθητὴν * διαπορευομένοις θάλατταν, ἀλλὰ τοῖς τῆς εὐσεβείας ἐμπόροις, τοῖς τῆς ἀληθείας ἐρασταῖς, τοῖς ὀρθὴν ἐθέ-

Ψαλ. 75. Ἐξοδ. 4. 10. Ἑβρ. 2. Ῥωμ. 1. 25. Ἰωάν. 10. * ἀπεκύησε * ἀξίοις Ἑβρ. 1. Ψαλ. 96 * ἐπεκλήθης Μαρκ. 3. Γεν. 29. * ἦκε Ἠσαΐ. 12. Ἰωάν. 1. * ἀκούομεν * ἀκούομεν * λοιπὸν, * διαπεραιουμένοις

ἐθέλησιν ἔχειν, καὶ ἀπλανῆ πίστιν. εἴτις οὖν * ἐρᾷ τοῦτον ναυτίλλεσθαι τὸν τρόπον, ὥσπερ ἄστρον, εἰς νοῦν ἐχέτω τὰς * τῶν θεηγόρων θεολόγων φωνάς· οὕτω τὰ πικρὰ τῆς αἱρέσεων διαπεδήσει κύματα· οὕτως εἰς εὔδιον καταντήσει λιμένα· καὶ πρὸς αὐτὸν ἥξει τὸν ἀλήθειαν, τουτέστι Χριστόν· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

* αἱρῆται

* θεηγόρων θεολόγων

A itaque ad hunc modum navigare cupit, is theologi hujus voces, veluti stellam, mente accipiat; eaque ratione * falsos hæreticorum fluctus transiliet, & in serenum tranquillumque portum evadet, atque ad ipsam veritatem, id est Christum, pertinget: cum quo Patri est gloria & imperium, cum sancto Spiritu, in sæcula sæculorum. Amen.

* sævos hæreticorum.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

* Ἀγκύρας

THEODOTI ANCYRÆ EPISCOPI

* Ἀγκυρῶν ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν Ἐφέσῳ πρὸς Νεστόριον, ἐν ἡμέρᾳ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

homilia, Ephesi contra Nestorium habita, in die [1] sancti Joannis evangelistæ.

ΟΠΕΡ ἐστὶ τοῖς σώμασιν ἡμῶν ἰατρὸς, τοῦτο τοῖς ψυχαῖς ἱερεύς. ἐπειδὴ γὰρ νόσημα ψυχῶν ἐστιν ἡ πλάνη, καὶ χρονίζουσα θάνατον τὸν τῆς τιμωρίας * ἐπήγαγεν. οἰκονόμησεν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις * ἰατρείαν ψυχῆς, τῷ ἱερωσύνῃ τὴν ἁγίαν· καὶ τὸ * προσληφθὲν τῷ πάθει μέλος ἐξέκοψεν. οὐκ ἐκείνου φειδῶν, ἀλλὰ τῶν λοιπῶν μελῶν φειδόμενος. ἐπειδὴ γὰρ τὸ συνεχὲς τῆς σήψεως τῆς σαθρᾶς μετιόντος ἐργάζετο τῆς κακίας, ἐκτέμνει τὸ μέλος, ἵνα ἐπιτέμῃ τὴν κακίαν. καὶ ἔστι τὸ εἶδος τοῦτο οὐκ ὠμότης, ἀλλὰ θεραπεία. δακρύων μὲν γὰρ ὁ ἰατρὸς ἐκτέμνει τὸ μέλος· ἀλλ' ἀφειδῶν, τὴν τιμῆσιν θεραπείαν εἰργάσατο. ἀρχαῖον τοῦτο τῆς θεραπείας τὸ εἶδός ἐστι, καὶ ἄνωθεν· ὅπως οἱ ἅγιοι ἐπεμελήθησαν τῆς * πανσέπτου ταύτης ἐκκλησίας· ἔχει γὰρ ὁ ἱερεὺς καὶ ξίφος, οὐχ ἵνα κακώσῃ, ἀλλ' ἵνα θεραπεύσῃ. καὶ τοῦτο δηλώσας ἄνωθεν ἡ χάρις πρῶτον τῷ Ἱερεμίᾳ ἐμήνυσε, λέγουσα· κατέστησά σε σήμερον ἐπὶ βασιλείας, καὶ ἐθνῶν, ἐκριζοῦν, καὶ κατασκάπτειν, καὶ ἀπολλύειν, καὶ ἀνοικοδομεῖν, καὶ καταφυτεύειν· οὐ φυτεύεται γὰρ ἀσέβεια, μὴ ἐκκοπείσης κακίας. εὔλογον μὲν πρῶτον ἀρδεύειν, ἐπιμελείᾳ γεωργικῇ χρῆσθαι λόγους * προσάγειν ἀσεβείας, ἐπιμέλειαν παντοίαν * προσάγειν τῷ μέλει. εἰ δὲ ἡ κακία κρείττων γένοιτο τῆς ἐπιμελείας, ἡ ἐκκοπὴ ἴαμα τῶν ὕπω διαχειμένων ἐστί. πῶς γὰρ ἄν τις ἐπιμελήσαιτο τῶν ὕπω διαχειμένων; τῶν ὀνειδιζόντων Θεῷ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τῷ χαρίσασθαι ἐν μέρει ὀνείδους ποιουμένων; τί λέγεις; εἰπέ· Θεὸν, φησὶν, οὐ λέγω πεπονθέναι. εἰ μὲν πρὸς τὴν φύσιν βλέπεις, καλῶς ὁρᾷς· εἰ δὲ παντελῶς ἀναιρεῖς τὸ πάθος, ἀρνῇ τὴν οἰκονομίαν. μὴ γὰρ ὀνειδίσῃς Θεῷ παθόντι, ἀλλὰ τῶν παθημάτων βλέπε τὰ κατορθώματα. εἰς τελείαν κατέβη Θεὸς, οὐ μειωθεὶς τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὴν χάριν δωρούμενος. ἔμεινεν ὃ ἦν, προσέλαβεν ὃ οὐκ ἦν. ἔμεινε Θεὸς διὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν· γέγονεν ὅπερ σὺ διὰ τὴν περί σε φιλανθρωπίαν· μὴ οὖν τὸ εἶδος τῆς ἐπιμελείας ὕβριν νομίσῃς· μὴ ὀνειδίσῃς τῷ ἰατρῷ, εἰ ἐν τελείᾳ σώματος τὴν ὑγίειαν εἰργάσατο. ὕβρις ἐστὶν ἡ τελεία, ἀλλὰ δεῖγμα φιλανθρωπίας. κατέβη πρός σε, οὐχ ἵνα μείνῃ κάτω, ἀλλ' ἵνα σε πρὸς ἑαυτὸν ἀναγάγῃ. μὴ ἀρνήσῃ τὴν κατάβασιν, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν * ἀνάβασιν. δέξαι τὴν ὕβριν, τὴν σὴν δόξαν γενήσῃ

* ἐπῆγεν, * θεραπείαν ψυχῶν, * προληφθὲν ita ms. Seg.

* πανσέπτου

* προσάγειν * προσφέρειν

* ἄνοδον.

QUOD corporibus nostris est medicus, B hoc animabus est sacerdos. Etenim quia animi morbus est error, qui inveteratus morti supplicium inducit; Spiritus sancti gratia animarum medicinam sacerdotium instituit, membrumque morbo correptum excidi curavit: non quod illud negligeret, sed reliquis membris consultum cupiens, (eum enim continens illa tabes, pravæ corruptionis incrementa paulatim generaret) membrum putridum præcidendum existimavit, quo vitium exscinderet. Estque hæc curandi ratio non crudelitas, sed medicina. Sane medicus flens membrum præscindit; verum dum non parcit, ipsam sectionem in medicinam convertit. Neque genus hoc medendi novum C est, sed antiquum, & jam inde ab initio usurpatum. Hac enim ratione sancti patres venerandam hanc ecclesiam curarunt & conservarunt. Obtinet sacerdos quoque gladium, non ut lædat, sed ut medelam afferat. Atque hoc ipsum olim superna gratia insinuans Jeremiæ indicavit, dicens: *Constitui te hodie* Jerem. 1 *super regna & gentes, ut evellas, & destruas, & disperdas, & readifices, & plantes.* Neque enim pietas inseritur, nisi malitia ante fuerit extirpata. Par est utique primo rigare, culturæ industria uti, pietatis sermonem adhibere, & omne denique medicamenti genus applicare. Verum si tabes major fuerit, quam ut curationem admittat, tunc demum membrorum ita affectorum sectio est medicina. D Qua enim ratione quispiam ei medeatur, qui ita comparatus est, ut Deo humanæ naturæ conditiones probro vertat, beneficiumque contumeliæ loco ducat? Quid dicis? responde. Deum, inquit, passum non dico. Sane si ad deitatis naturam spectes, non erras: sin vero perpessionem simpliciter illi adimas, dispensationem pernegas. Ne ergo perpessiones Deo improperes, sed perpessionum utilitatem inspicias. In humilitatem Deus sese demisit, nullam secundum propriam naturam perpessus diminutionem, sed hanc nobis gratiam E faciens. Hoc quod erat permanens, assumpsit quod non erat. Deus esse non destitit propter propriam naturam: quod autem tu es, id factus est ille ob suam in te benignitatem. Ne igitur curationis modum in contumeliam vertas; neque improperes medico, si in corporis humilitate constitutus, tuam operatus est sanitatem. Non est illa humilitas probri loco, sed humanitatis argumentum. Descendit ad te, non ut in inferioribus hæreat, sed ut te ad seipsum subvehat. Ne inficieris descensum, ut non amittas ascensum:

1 Colitur a Græcis die 26. Septembris. Theodotus autem fuisse Chalcedone dicitur die 4. Septembris. *Harduinus*.

ſum: amplectere contumeliam, quæ tuam peperit gloriam. Divinitatis natura nullam ignominiam eſt perpeſſa; gratia autem tibi contulit beneficia. Propter te ſervum ignominiam promeritum, ignominia afficitur dominus. Quæ tua ſunt ille aſſumpſit, quoniam tu quæ illius erant deſerueras. Nos a pio domino aufugimus, gratiamque ab eodem oblatam non tulimus. Ad uſum delicias paradiſi acceperamus; ſed legem violantes, nec non in legislatorem prævaricantes & hoſti morem gerentes, ex honore excidimus. In terreſtri hoc loco degebat ille fugitivus, neque oculos ad dominum ſublevabat, voluptatis ſenſus deorſum merſum tenebat, ipſa vis peccati vinctum habebat fugitivum; deſperabat poſſe fieri, ut humana mens Deum ſuſciperet. Quid ergo? Numquid mea tarditas Deum pulcherrimæ hujus poſſeſſionis, quæ homo eſt, jactura afficiet? Abſit: nequaquam enim id univerſorum Deus eſt paſſus. Nefas enim erat, ut invidia gratiam domini ſuperaret: ſed neque decebat, ut Dei donum inſidiis diaboli devictum cederet. Quid igitur dominus facit? Venit ad fugitivum: ſervus enim ad ipſum venire non poterat. Accedit ad ſervum non majeſtate herili, non angelorum ſatellitia præmittens, non archangelorum phalanges ciens, non igneos globos vibrans, non elementa concutiens; hoc enim erat, facere ut fugitivus dominum advenientem fugitaret) ſed ita accedit, ut fugitivum capiat, propriamque poſſeſſionem recuperet. Non enim per viſibilem ſpeciem illum abigit; ſed perſonæ humilitate ad familiaritatem & amicitiam provocat; efficitur conſervus ut dominus * declareris. Propter hoc enim magnus ille apoſtolus dicit: *Hoc ſentite in vobis, quod & in Chriſto Jeſu.* Jeſum hic vocat. Dic quæſo, quale nomen mater infanti indidit? *Vocabis*, inquit, *nomen ejus Jeſum*. Ubi eſt qui Chriſtum dividit, qui noſtrum hoc myſterium ad homonymiam redegit? utpote unum Chriſtum nominans, re ipſa autem duos ponens; alterum ſervum, alterum dominum; alterum patibilem, alterum impatibilem? Quid proficit una appellatio ubi duæ res ponuntur? *Hoc*, inquit, *ſentite in vobis, quod & in Chriſto Jeſu*. Jeſum nominat qui cernebatur, cui virgo id nominis impoſuerat. Hoc quivis in ſe ſentiat, quod eſt in Chriſto Jeſu. Quid ergo in Chriſto Jeſu ſenſimus? Nempe quod *cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, ſe Deo eſſe æqualem*. Quid eſt quod dicitur? Sane qui per rapinam libertate potitur, nihil ſervile pati ſuſtinet, ne libertati aliquod præjudicium generet. Quid ergo ille? Quoniam natura dominus erat, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo. Diſpenſationis enim myſterium divinitatem non læſit. *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens.* Explana mihi unigeniti exinanitionem. Quomodo enim ſe exinanivit, ſi humana non perpeſſus? Verumtamen cum Deum paſſum dicimus, ſemper naturam illius a paſſione eximimus. Etenim non natura paſſibilis, ſed unio ad id quod pati poterat, Deum patibilem effecit, (in naturam enim illius paſſio nulla cadit.) Poſteaquam enim miſericors

σασαν· οὐχ ὕβρισαι φύσις, ἀλλ' ἡ χάρις δωρεῖταί σοι τὰ ἀγαθά. διά σε τὸν ὑβρισμένον οἰκέτλιν ὁ δεσπότης ὑβρίζεται. τὰ σὰ ἀνέλαβεν, ἐπειδὴ σὺ τὰ ἐκείνα κατέλιπες. ἀπεδράσαμεν ἡμεῖς ἀγαθοῦ δεσπότου. οὐκ ἠθέλησαμεν τλιὺ παρὰ τῷ δεσπότῃ δεδομένην χάριν. πρὸς χρείαν τλιὺ ἀπόλαυσιν τῆς παραδείσου ἐλάβομεν. τὸν νόμον παρεξήσαμεν· τὸν νομοθέτλιν παρέβημεν· τῷ ἐχθρῷ ἐπειθήμεν· * ἐξεπέσαμεν τῆς τιμῆς· εἰς τὸν περίγειον τόπον τοῦτον ὁ δραπέτης διῆλθεν· οὐκ * ἀνένευσε πρὸς τὸν δεσπότλιν· ἡ ἡδονὴ κάτω κατεῖχε τὸν φυγάδα· ἡ ἁμαρτία δεσμώτλιν εἶχε τὸν δραπέτλιν· ἀπέγνω τῆς ἡμῶν διανοίας, ὡς δυναμένης ἀνανεῦσαι πρὸς τὸν Θεόν. τί οὖν; ἡ ἐμὴ βραδύτης ζημιώσει Θεὸν τὸ κάλλιστον κτῆμα τὸν ἄνθρωπον; ἀλλ' οὐκ ἠθέλητο * τοῦτο τῶν ὅλων Θεός. οὐδὲ γὰρ ἔδει, φθόνου κρατεῖν δεσποτικῆς χάριτος· οὐδὲ τλιὺ τοῦ θεοῦ δωρεὰν ἔδει νικᾶσθαι ὑπὸ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ διαβόλου. τί οὖν ὁ δεσπότης ποιεῖ; παραγίνεται πρὸς τὸν δραπέτλιν. ὁ γὰρ δοῦλος πρὸς ἐκεῖνον ἰέναι οὐκ ἠδυνάτο. παραγίνεται πρὸς τὸν οἰκέτλιν, οὐκ ἐν ἀξιώματι δεσποτικῷ· οὐκ ἀγγέλων δορυφορίαν προαποστέλλων· οὐκ ἀρχαγγέλων κινῶν τὰς φάλαγγας· οὐ πῦρ κινῶν· οὐ στοιχεῖα σαλεύων· τοῦτο γὰρ ἦν φυγάδα ποιῆσαι τὸν δραπέτλιν· ἀλλὰ παραγίνεται, ἀγρεῦσαι τὸν φυγάδα βουλόμενος, κατασχεῖν τὸ ἴδιον κτῆμα θέλων· οὐ σοβεῖ τῷ φαινομένῳ, ἀλλὰ πρὸς ὁμιλίαν ἐκκαλεῖται τῇ τελείᾳ τοῦ προσώπου· γίνεται σιμβιώτης, ἵνα * ἀναδειχθῇ * δεσπότης. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος ἔλεγε· τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἰησοῦν σύνταξιν λέγει. εἰπέ, τίνα ἡ μήτηρ ἔθετο τλιὺ προσηγορίαν τῷ βρέφει; καλέσεις γάρ, φησί, τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. πῶς ὁ διαιρῶν τὸν Χριστόν; πῶς ὁ τὸ μυστήριον ἡμῶν ὁμωνυμίαν ἐργασάμενος; καὶ Χριστὸν μὲν ἕνα λέγων, δύο δὲ ὑποτιθέμενος· τὸν μὲν δοῦλον, τὸν δὲ δεσπότλιν. τὸν μὲν πάσχοντα, τὸν δὲ μὴ πάσχοντα; τίς ἡ ὄνησις τῆς μιᾶς προσηγορίας, δύο πραγμάτων πραγμάτων; τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· Ἰησοῦν λέγει τοῦτον τὸν ὁρώμενον, ὃν οὕτως ἐκάλεσεν ἡ παρθένος. τοῦτο φρονείτω ἔχας ἐν ἡμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τί γὰρ ἐφρονήσαμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ; ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. τί ἐστι τὸ λεγόμενον; ὁ ἐξ ἁρπαγῆς ἐλευθερίαν λαβών, οὐδὲν δουλικὸν ὑπομένει, ἵνα μὴ πρόκειμα τῇ ἐλευθερίᾳ ποιήσῃ. τί οὖν αὐτός; ἐπειδὴ τῇ φύσει δεσπότης ἦν, ἐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. τὸ γὰρ τῆς οἰκονομίας οὐδὲν ἔβλαψε τλιὺ θεότητα. ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφλιὺ δοῦλα λαβών. εἰπέ μοι τλιὺ τοῦ μονογενοῦς κένωσιν· εἰ μὴ τὰ ἀνθρώπινα πέπονθε, πῶς ἐκενώθη; ὅταν δὲ λέγω πεπονθέναι Θεόν, φυλάττων τλιὺ φύσιν ἀπαθῆ λέγω· πάθος γὰρ περιῆψε Θεῷ, ἡ φύσις παθητή, ἀλλὰ * πρὸς τὸ παθητὸν ἕνωσις. ἐπειδὴ γὰρ ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης συμπαθῆσαι * προσέθετο τῷ οἰκέτῃ, εἶχε δὲ τλιὺ φύσιν ἀπαθῆ,

* declaretur. Philipp 2.
Luc. 1.
Philipp. 2.
Ibidem.
Ibidem.
* ἐξεπέσομεν
* ἀνένευσε
* τοῦτο
* ἀναδειχθῆναι ἡ δεσποτείαν Φιλίπ. 2.
Λουκ. κ. 35.
Φιλίπ. 2.
* πρὸς, * ἴσα προσέθετο

θῆ, ἑνώσας ἑαυτῷ τὸ παθητὸν, τὸν σκοπὸν ἀνε-
πλήρωσεν. οὕτω παραγέγονεν ὁ δεσπότης· ἕως
Ματθ. 4. ἐπέση τῷ φυγάδι. ὡς σύνδουλος φαινόμενος,
Ἰωαν. 6. καὶ ὡς δεσπότης ἐνεργεῖ· μορφὴν δούλου δεικνὺς, καὶ χάριν δεσπότου χαριζόμενος· πεινῶν
ὡς δοῦλος, καὶ ἄρτους πηγάζων, ὡς Θεός·
Ἰωάνν. 4. κοπιῶν ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐπὶ νώτου θαλάσσης
Ματθ. 14. βαδίζων ὡς Θεός. ὑποσελλόμενος τὸν σαυρὸν ὡς
Ματθ. 26. ἄνθρωπος· καὶ γὰρ τοῖς πάθεσιν ἐπίστευτο τὸ
φαινόμενον, καὶ τοῖς θαύμασιν ἐδείκνυ τὸ κρυπτόμενον. οὕτω φανεὶς ἄνθρωπος ἡμᾶς ἅπαντας εἰς
τιμὴν οἰκειότητα συνήγαγεν. Ἰωάννην ἡμῖν δι-
δάσκαλον ἐπέστησε τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, τὸν
Μαρκ. 3. κεχαρισμένον τῇδε τῇ μητροπόλει, τὸ κοινὸν
τῆς οἰκουμένης κειμήλιον, τὸν ἑνὶ στίχῳ πᾶσαν
* ὁ λόγος γὰρ, φησι, Ἰωάνν. 1. ἐχθέμενον τιμὴν εὐσέβειαν. * ὁ λόγος, φησὶ, σὰρξ ἐγένετο· ὃ ὢν ἐγένετο σὰρξ· ὢν μὲν διὰ
τὴν φύσιν, ἐγένετο δὲ διὰ τὴν οἰκονομίαν. δι'
οὗ, καὶ μεθ' οὗ, τῷ πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν
τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Deus servo compati decreverat, cum naturæ esset impatibilis, eo quod pati poterat, sibi unito, propositum suum adimplevit. Ad hunc modum dominus ad nos accessit, eaque ratione servo fugitivo adstitit. Ut conservus visebatur, & ut dominus beneficia impartiebatur: servi formam præ se ferebat, & gratiam ut dominus submini-strabat: esuriebat ut servus, & panes multiplicabat ut dominus: ut homo defatigabatur, ut Deus super dorsum maris ambulabat: crucem formidabat ut homo; nam visibilis naturæ passionibus quod cernebatur adstruebat, & miraculis latentem naturam demonstrabat. Hoc modo homo apparens nos omnes in suam familiaritatem adduxit: Joannem nobis magistrum præfecit tonitrui filium, huic metropoli donatum, communem terrarum orbis thesaurum; qui unico versiculo universam pietatem explicavit: *Verbum*, inquit, *caro factum est*. Quod erat, factum est caro. Erat quidem per naturam, factum est autem per dispensationem. Per quod, & cum quo, Patri sit gloria & imperium cum sancto Spiritu, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Matth. 4. Joan. 6. Joan. 4. Matth. 14. Matth. 26. Marc. 3. Joan. 1.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΛΟΓΟΣ ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΥΣΕΒΕΣΑΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟΝ.

APOLOGETICUS CYRILLI Alexandrini ad piissimum imperatorem Theodosium.

Τῷ εὐσεβεστάτῳ, καὶ θεοφιλεστάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ ἡμῶν
βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, νικητῇ * ἀεὶ Αὐγούστῳ,
* ἐλαβεστάτῳ τροπαιούχῳ Κύριλλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Religiosissimo piissimoque ac Christi amantissimo imperatori nostro Theodosio, victori, semper Augusto, Cyrillus in domino salutem.

ΗΜΕΝ θεία, καὶ ἀκήρατος, καὶ τῆς ὅλων κατεξουσιάζουσα φύσις, καὶ φῶς ἀπρόσιτον οἰκεῖ, καὶ θρόνον ἔχει τὸν ἀνωτάτω, τὸν αὐτῇ τε, καὶ μόνῃ πρεπωδέστατον. ὃν περιεσήκασιν ἀρχαὶ, κυ-
* καὶ ριότητές τε, καὶ ἐξουσίαι, καὶ αὐτὰ * δὲ τὰ ἅγια σεραφὶμ. καὶ, καθὰ φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν,
πάντα τὰ ἔργα αὐτῆν σέβεται, καὶ τρέμει. ἀλλὰ
Ψαλ. 103. καὶ ὅτω δεδοξασμένη, καὶ τῷ παντὸς θαύματος
ἐστὶν πρὸς λῆξιν, τῷ μεγέθει τῆς ὑπεροχῆς,
καὶ τῆς ἀπορρήτου δυνάμεως ἰσάμιλλον ἔχει τὴν
ἡμερότητα· οὐ γὰρ ἂν ἤνεγκεν ἡ χθονιὴ φύσις χρηστότητος ἀμιγῆ τὴν οὕτως ἀλκιμωτάτην, καὶ ὑπερφυᾶ δύναμίν τε, καὶ ἐξουσίαν. καὶ γοῦν ὁ
μακάριος προφήτης Δαυὶδ τὰς ὑπέρ τε ἑαυτοῦ,
καὶ ἁπάντων δὴ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐποιεῖτο λιτὰς,
ποτὲ μὲν λέγων· μνήσθητι κύριε, ὅτι χοῦς ἐσ-
Ψαλ. 102. μὲν. ποτὲ δὲ πάλιν. ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃς,
Ψαλ. 129. κύριε, κύριε τίς ὑποστήσεται; καὶ μὴν καὶ ὁ * μακάριος Ἰὼβ, πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου πι-
* ἀπορρήτοις κραῖς τε καὶ * ἀφορήτοις αἰκίαις ἐνισχημένος, ἀνεκεκράγει πρὸς Θεόν. διὰ τί ἐκ ἐποίησας τῆς ἀνο-
μίας μου λήθην, καὶ καθαρισμὸν τῆς ἁμαρτίας
Ἰώβ. 7. μου; ἐσφράγισας δέ μου τὰς ἀνομίας ἐν βαλαν-
Ἰώβ. 14. τίῳ· ἐπεσημήνω δὲ *, εἴτι ἄκων παρέβην. ἀλλ',
* ὅς οἶμαι, φαίη τις ἂν πρὸς τοῦτο ὁ δύς· τί οὖν, ὦ
* ἐπιπεπλημμελημένος τῆς ἀυτὸς γενναιότατε τῆς ἀθλητῆς * εἰς ἐγκλήματος δύνα-
* ἐπί τι πεπλημμελημένος τι μιν κατιλογίζῃ τῷ Θεῷ τὸ μὴ ἐλεεῖν *; εἰ πε-
πλημμέληκας, αὐτὸς αἰτιᾷ τὸν νομοθέτην, ὅτι
μέμνηται τῶν ἡμαρτημένων; ναὶ, φησὶν· ὁ γὰρ
ἐλεεῖν πεφυκὼς, καὶ ἐκ ἀθαύμαστον ἔχων ἐπὶ τούτῳ
τὴν δόξαν, διὰ τί μὴ τοιοῦτος ὁρᾶται καὶ εἰς ἐμέ;
* παρολισθὼν εἰ μὲν γὰρ ἐνδέχεται, κατὰ μηδένα τρόπον * πα-

DIVINA illa immortalisque natura, quæ universis rebus dominatur, & lucem inhabitat inaccessam, & solium obtinet supremum, ipsique soli congruum; cui astant principatus, dominationes, potestates, & ipsa quoque sancta seraphim: ac quemadmodum sacra scriptura testatur, cuncta quæ facta sunt, ad illius majestatem & nutum horrent, ac tremunt. At quamvis ea usque adeo glorioſa sit & ad omnis admirationis cumulum evecta, adhuc tamen excellentis hujus inexplicabilisque potentiæ magnitudini mansuetudinem parem habet. Etenim natura creata potentissimam illam immensamque vim ac potestatem sufferre non posset, nisi quadam lenitate ac mansuetudine temperatam. Quare beatus propheta David pro se aliisque omnibus in terra degentibus preces fundens, modo ait: *Memento domine quoniam pulvis sumus*; modo rursum: *Si iniquitates observaveris domine, domine quis sustinebit?* Quin optimus quoque Job a diabolo tentatus, cum in acerbissimis atque sævissimis ærumnis teneretur, ad Deum clamabat: *Quare*, ait, *non fecisti oblivionem iniquitatis meæ, & expiationem peccati mei? Obsignasti enim iniquitates meas veluti in sacculo, & notasti si quid etiam invitus prævaricatus sum.* Sed statim, opinor, dicet hic quispiam: Quid igitur, o generosissime athletarum, tunc id crimini Deo vertis, quod non miseretur? Si peccasti, tunc ob id legislatorem insimulas, quod peccata non obliviscitur? Næ, inquit, ille. Qui enim natura sua misericors est, neque vulgarem inde gloriam obtinet, cur non etiam mihi talem se præbet? Si enim fieri potest, ut humana mens

1. Tim. 6. Psal. 103. Psal. 102. Psam. 129. Job. 7. Job. 14.

nullo pacto prolabi possit; exactissime in illum judex inquirat, obsignet iniquitates velut in sacculo, deneget oblivionem iis qui ipsum vel non sponte interdum offenderunt. Si vero in multis offendimus omnes, omnique vacare culpa in ipsum solum convenit, delicta libens obliviscatur eorum, qui imbecilles esse solent. Decet itaque excellentes præstantesque majestates, ut sereno placidoque sint animo. Hæc autem lenitas animique serenitas singulari quidem modo adest divinæ supremæque illi naturæ, ad illius vero exemplum, etiam vestræ majestati, Christi amantissimi imperatores: Siquidem cœlestis regni quoddam simulacrum, & imitatio terrena vos estis, & quidem soli in omnes imperium sortiti, timore ac mansuetudine subditos vestros conservantes, & veluti illustrem quamdam pacatamque serenitatem per universum orbem diffundentes. Quare & ego quoque impulsus sum, ut contristatam vestram pietatem convenienti defensione placarem. Quod vero mihi id efficere cupienti in primis utile & necessarium futurum erat omitto, & quidem invitus, propter observantiam quæ vestræ majestati jure ab omnibus debetur. Etenim si me non ejus temeritatis, aut vesaniæ fuisse dixero, vel non ita omnis decoris oblitum pronunciavero, ut aliquid deliquerim, & hoc adversum vos, forte haud impune id dixero: Metuo enim, nec injuria, sententiæ vestræ adversari, ne aliquid ejusmodi mihi eveniat, quod Israeli accidit. Qui cum haud prorsus ita innocens esset, ut non aliquando delinqueret, (in multis namque offendimus omnes, & humana natura hoc veluti morbo laborat, ut facile labatur,) tanquam diligens legis custos nullo pacto Deum se offendisse aliquando persuasum habebat. Verum hunc mox sibi dicentem audivit: *Ecce ego judicio tecum contendam, eo quod dicis: Non peccavi*. Satius itaque consultiusque est potentibus cedere, & offensionis veniam petere. Habet enim hoc, sicuti dixi, vestra majestas ex divina imitatione, ut offensarum obliviscatur.

Luc. 3.

Ibidem.

Jerem. 2.

Scripsi itaque tum vestræ pietati, tum inclytis quoque reginis, recte admodum id faciens, non ut dissensionem, aut perturbationem aliquam sacratissimæ vestræ aulæ cierem; absit: non enim ita excors, mentisque inops sum: sed non ignarus, illos qui ad hoc ordinati sunt ut sanctissimo Deo sacrificent, sobrios vigilantesque esse debere, & illud dispicere, quod illi probetur, idque non negligenter facere, veritos si in ea functione aliquatenus socordes extiterint, certam sibi perniciem impendere. Oportet enim ut eos in fide confirmemus, qui jam in dominum nostrum Jesum Christum crediderunt, quos sanguine suo acquisivit, sincerosque adoratores effecit, ac genus electum, regale sacerdotium, gentem sanctam, populumque acquisitionis vocavit: ut virtutes ejus annuncient, qui omnes (e tenebris) vocavit in admirabile lumen suum. Itaque ubi de his præcepit, qui in sacerdotum ordinem cooptati sunt, ad Ezechielem prophetam ita loquitur: *Fili hominis, loquere filiis populi tui, & dic ad eos: Terra,*

1. Petr. 2.

Ezech. 33.

A ρολισθῆσαι δύνασθαι τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ἀκριβολογείσθω λίαν ὁ κριτὴς, σφραγιζέτω τὰς * ἁμαρτίας ἐν βαλαντίῳ, παραιτείσθω τὴν λήθην, τὴν ἐπί γε τοῖς προσκεκρουκόσι καὶ ἀδοκήτως ἔσθ' ὅτε· εἰ δὲ πολλὰ πταίομεν ἅπαντες, καὶ * τὸ εἰς ἅπαν ἀμώμητον αὐτῷ τε, καὶ μόνῳ πρέπει, χαριζέσθω τὸ ἀμνησίκακον τοῖς εἰωθόσιν ἀσθενεῖν. πρέπει τοίνυν ταῖς ἀνωτάτω λίαν ὑπεροχαῖς τὸ γαλήνιόν τε καὶ ἥμερον φρόνημα. πρόσεστι δὲ τοῦτο κατὰ τρόπον μὲν τὸν ἐξαίρετον τῇ θείᾳ τε, καὶ ὑπερτάτῳ φύσει, κατὰ μίμησιν δὲ τὴν πρὸς αὐτὴν καὶ τῷ ὑμετέρῳ κράτει, φιλόχριστοι βασιλεῖς· ὅτι τῆς ἐν οὐρανοῖς βασιλείας * ἐκτύπωμα ὥσπερ τι καὶ μίμημα B τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ὑμεῖς δὴ, καὶ μόνοι, τὸ κατὰ πάντων λαχόντες κράτος, φόβῳ τε, καὶ ἡμερότητι σώζοντες τὸ ὑπήκοον, καὶ οἷόν τινα λαμπράν τε, καὶ εἰρηνικὴν εὐδίαν τοῖς ἀνὰ πᾶσαν ἁπλοῦντες ὑπ' οὐρανόν. ταύτῃ τοι κἀγὼ παρωρμήθην ἀναγκαίως ἐπί γε τὸ δεῖν ταῖς καθηκούσαις ἀπολογίαις λελυπημένην ὑμῶν θεραπεῦσαι τὴν εὐσέβειαν. ὃ δὲ ἦν μοι * ἑλομένῳ μάλιστα τοῦτο δρᾶν, χρήσιμόν τε καὶ ἀναγκαῖον, παρίημι, καὶ οὐχ ἑκὼν, διὰ τὸ τῷ ὑμετέρῳ κράτει παρὰ πάντων ὀφειλόμενον σέβας. τὸ * μὲν γὰρ εἰπεῖν, ὡς οὐ γέγονά τις οὕτω θρασὺς, ἢ ὀλιγογνώμων, ἢ καὶ σφόδρα τοῦ πρέποντος κατημεληκὼς, ὡς * πλημμελῆσαί μέτι, καὶ C τοῦτο εἰς ὑμᾶς, οὐκ ἀζήμιον ἔσθ' ὅτε. δέδια γὰρ καὶ μάλα εἰκότως, τὸ ταῖς παρ' ὑμῶν ἀντιφέρεσθαι ψήφοις. ἵνα μή τι πάθοιμι τοιοῦτον, ὁποῖόν τί φασι πεπονθέναι τὸν Ἰσραήλ. οὐ γὰρ * εἰς ἅπαν ἀπηλλαγμένος τοῦ ἔσθ' ὅτε πλημμελεῖν. πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες, καὶ νοσεῖ τὸ εὐόλισθον ἡ ἀνθρώπου φύσις, ὡς ἀκριβὴς νομοφύλαξ ᾤετο τάχα που κατὰ μηδένα τρόπον προσκροῦσαι Θεῷ· ἀλλ' ἤκουε λέγοντος * αὐτοῦ· ἰδοὺ ἐγὼ κρίνομαι πρός σε ἐν τῷ λέγειν σέ· οὐχ ἥμαρτον. ἄμεινον οὖν ἄρα καὶ σοφὸν τὸ τοῖς κρατοῦσι παραχωρεῖν, καὶ τὴν ἐφ' οἷς λελύπηνται συγγνώμην αἰτεῖν. πρόσεστι γὰρ, ὡς ἔφην, κατὰ μίμησιν τὴν ὡς πρὸς D Θεὸν, καὶ τῷ ὑμετέρῳ κράτει τὸ ἀμνησίκακον.

* ἀνομίας

Ἰάκω. 3. 2.

* εἰς ἅπαν τὸ ἀμώμητον

* ἐκμαγεῖον

* μάλιστα, τοῦτο δρᾶν ἑλομένῳ, χρήσιμόν τε

* δὲ εἰπεῖν,

* πλημμελήσας τι,

* εἰσάπαν

* αὐτῷ Ἱερεμ. 2. 35.

Γέγραφα τοίνυν τῇ τε ὑμῶν εὐσεβείᾳ, καὶ μὴν καὶ αὐταῖς ταῖς εὐκλεεστάταις * βασιλίσιν. ἔδρων δὲ τοῦτο καὶ μάλα ὀρθῶς, οὐχ ἵνα * θόρυβον, ἢ διχόνοιαν ταῖς ἱερωτάταις ὑμῶν αὐλαῖς * ἐμβάλλοιμι· πόθεν; μὴ γὰρ οὕτως εἴην ἔξω τε φρενὸς ἀγαθῆς, καὶ λογισμοῦ τοῦ πρέποντος. ἐννενοηκὼς δὲ μᾶλλον, ὅτι νηφαλίους προσήκει εἶναι τοὺς ἱερουργεῖν τεταγμένους τῷ παναγίῳ Θεῷ, περισκέπτεσθαί τε τῷ αὐτῷ δοκοῦν, μὴ ἀμελητὶ τοῦτο δρᾶν, τὸν ἐπηρτημένον αὐτοῖς δεδιότας ὄλεθρον, * εἰ κατά τι γοῦν ὅλως ἀναπίπτοιεν εἰς * ῥαθυμίαν. δεῖ γὰρ ἡμᾶς βεβαιοτέρους εἰς πίστιν ἀπεργάζεσθαι, τοὺς ἤδη * πιστεύσαντας εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν E Χριστὸν, οὓς τῷ ἰδίῳ αἵματι κατεκτήσατο, καὶ * ἰδίους ἀπέφηνε προσκυνητὰς, γένος τε ἐκάλεσεν ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, καὶ ἔθνος ἅγιον, καὶ λαὸν εἰς περιποίησιν, ἵνα τὰς ἀρετὰς * ἐξαγγέλωσι τοῦ πάντας καλοῦντος ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. καὶ γοῦν ἐπὶ τοῖς ἱερᾶσθαι λαχοῦσι θεσμοθετῶν, πρὸς τὸν μακάριον προφήτην Ἰεζεκιὴλ οὕτω που φησίν· υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον

* βασιλίσσαις ἑδραιῶν

* διχόνοιαν, καὶ θόρυβον ταῖς

* ἐμβάλλοιμι ποθένιμη

* εἰ καὶ ταύσῃ γοῦν

* ῥαθυμίας.

* πεπιστευκότας 1. Πετρ. 2.

* γνησίους

* ἐξαγγείλωσι

Ἰεζεκ. 33.

τοῖς

τοῖς υἱοῖς τ῀ λαοῦ σ᾽, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· * γῆν, ἐφ᾽ ἣν ἂν ἐπάγω ῥομφαίαν, καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἕνα ἐξ αὐτ῀, καὶ δώσουσιν αὐτὸν ἑαυτοῖς εἰς σκοπόν, καὶ ἴδῃ ῥομφαίαν ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ * σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ * σημάνῃ τῷ λαῷ μου, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, καὶ μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ῥομφαία, καὶ καταλάβῃ αὐτὸν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται. ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλάξατο· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ ἔσται· καὶ ὅτος, ὅτι ἐφυλάξατο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλετο. καὶ ὁ σκοπὸς, ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ * σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ * ἐξ αὐτ῀ ψυχὴν, αὐτὴ διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη· καὶ τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. χρὴ δὲ * οἶμαι, τ῀ εἰρημένων τὴν δυνάμιν * οὐκ ἀζήτητον ἐᾶν· οὐήσεις γὰρ ἄν * καὶ ἔτι μειζόνως, τῆς ἐπ᾽ αὐτῷ θεωρίας ἐξῳρισμένης εἰς τὸ ἐμφανές· οὕτω ἐφόδου βαρβαρικῆς προσδοκωμένης ἔσεσθαι κατὰ * πόλεως, οἱ ταύτης μελεδωνοὶ, καὶ φροντισταὶ, καὶ προεσηκότες σκοπευτηρίοις τισὶν, ἤτοι πύργοις τοῖς ἄγαν ὑψηλοτάτοις ἐφιζάνουσί τινας, οἳ τοῖς ἀγροῖς ἐνορῶντες ἀεὶ, τῇδε, κἀκεῖσε τὸν οἰκεῖον περιχορεύοντες ὀφθαλμὸν, ἐπαγρύπνως διεξεργάζονται, μή ἄρα τις τ῀ πολεμίων * ἐμβάλλοι, προκατασημήναντες μὴ γὰρ τῇ πόλει τὴν ἔφοδον, ἢ * μᾶλλον ἀξιοῦται γεροῦν· ἀπονυσάξαντες δὲ πρὸς τοῦτο, τοῖς τῶν ἀλῶναι, καὶ παθεῖν αἰτίας αὐτοὶ τοῖς ἰδίαις ἀναμάττονται κεφαλαῖς, τὴν πασῶν ἐσχάτην ὑπομένοντες δίκην. κατὰ τὸν ἴσον, οἶμαι, * τοῦτον τρόπον καὶ τῶν ἱερέων ἕκαστος, ἐπειδὴ τέθειται παρὰ Θεοῦ σκοπὸς, εἰ μὴ * ἐπαγγέλλει τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς τὸ πεφυκὸς ἀδικεῖν, σεφάνῃ πρόξενον ἑαυτῷ τὸ χρῆμα ποιήσεται. περιπεσεῖται δὲ πάλιν τοῖς ἐκ θείας ὀργῆς ἐπισυμβαίνουσι κακοῖς, ἀδικήσας ἢ μᾶλλον τοῖς σωπαῖς τὸ τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ φωναῖς εἰς ὀρθότητα διοικούμενον. ἔχοῦν ὁ πόλεμος οὐκ ἐπ᾽ ἐνὸς τ῀ καθ᾽ ἡμᾶς ἀνθρώπων κοινὸς, κατ᾽ αὐτοῦ δὲ μᾶλλον κινούμενος τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. γέγραπται μὲν γὰρ, ὅτι οὐδεὶς λέγει· ἀνάθεμα Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν Βεελζεβούλ· τετέσιν, οὐδεὶς ἀρνεῖται τὸν Χριστὸν εἰ μὴ * ἔχει πρὸς τοῦτο ἐξανιστάντα τὸν σατανᾶν. ἀληθὲς δὲ ὅτι τὸ εἰρημένον, ἐκ ἂν ἐνδοιάσειε τις. ἐκεῖνο ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης, τετέσιν ὁ σατανᾶς, ἀνδρὸς ἱερέως, οὐκ ἀσφαλοῦς, μᾶλλον δὲ καὶ πεπλανημένου τὴν διάνοιαν * τυχὼν, καὶ γλώσσης εὐπορήσας ἑτοιμοτάτης, καὶ ἀπερισκέπτως τοῖς τῆς ἀληθείας ἐνυβριζούσης δόγμασι, καὶ τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν κατισμικρυνούσης δόξαν, θρασεῖα γὰρ ἰῷ, καὶ * ἀχαλίνοις ὁρμαῖς πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τ῀ ἀπηχεσάτων ἐσσα θερμῶς. θορύβου μὲν πάσας ἐπίμπλα τὰς ἐκκλησίας. πολιορκουμένης δὲ οὕτω τῆς ὀρθῆς πίστεως, διχόνοιαι παντοχοῦ, καὶ πολὺς ἰῷ ὁ λόγος ἐν παρὰ τοῖς ἥδη * πιστεύσασι, μὴ ἄρα πεπλάνηνται, Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν * νομίσαντες τὸν Χριστόν. καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν; νόσος οἵα τις λοιμικὴ τὴν ὑφ᾽ ἥλιον κατεβόσκετο, ῥίζαν ἔχουσα τὸ ψεῦδος, καὶ πατέρα τὸν σατανᾶν. ἐπειδὴ δὲ παρὰ Θεοῦ τεθείμεθα σκοποὶ, καὶ τ῀ * λαῶν κηδεμόνες, πῶς ἂν ἔδει, κἀμὲ μάλα προθύμως, τὴν ἱεράν τε, καὶ ἐκκλησιαστικὴν λαβόντας σάλπιγγα τοῖς

A *supra quam induxero gladium, & tulerit populus terræ hominem unum de ſuis, & dederit eum in ſpeculatorem; & viderit gladium ſuper terram venientem, & cecinerit tuba, ac ſignificaverit populo meo; is autem qui tubæ vocem audierit, ſe non cuſtodiverit, & ideo gladius veniens ipſum comprehenderit; ſanguis ipſius in caput ejus erit, eo quod cum tubæ vocem audiſſet, ſibi non caverit: & alter quia cuſtodivit ſe, animam ſuam eripuit. Si vero ſpeculator viderit venientem gladium, & tuba non ſignificaverit, nec populus ſe cuſtodiverit, veneritque gladius, & animam ex ipſis abripuerit; ipſa quidem propter ſuam iniquitatem capta eſt: ſanguinem* B *tamen ejus de manu ſpeculatoris requiram.* Operæ pretium autem erit horum verborum vim non indiſcuſſam præterire. Non enim mediocriter juvabit, ſi eorum abdita intelligentia in apertum latius proferetur. Cum ergo barbarica aliqua irruptio expectatur, civitati præſides, curamque illius gerentes, in ſpeculis aut editioribus turribus quoſdam collocant, qui directo in agrum proſpectu indeſinenter oculos hac illac circumferant, pervigili ſtudio ne quis hoſtium irrumpat obſervantes. Quod ſi hoſtiles inſidias tempeſtive civitati denunciaverint, digni cenſentur haud mediocri honore: ſi vero per illorum deſidiam civi-
C tatem capi, hoſtileve quid pati contigerit, ipſi pœnas capitibus ſuis luent, ultimaque ſupplicia expendent. Ad eumdem fere modum unuſquiſque ſacerdotum, (quandoquidem ſpeculator a domino conſtitutus eſt) ſiquidem populis curæ ſuæ commiſſis malum quod lædere ſolet annunciaverit, coronam hac vigilantia ſibi conciliabit. Quod ſi tacuerit, incidet in mala quæ per iram Dei irrogari ſolent, quippe cum ſuo ſilentio haud mediocri damno affecerit eos, quos vocibus ad rectam viam dirigendos acceperat. Suſceptum itaque erat bellum non adverſus aliquem vulgarem, nobiſve ſimilem hominem, ſed adverſus omnium
D noſtrum ſalvatorem Chriſtum dominum. Scriptum namque eſt, neminem dicere anathema Jeſum, niſi in Beelzebub, hoc eſt, neminem negare Chriſtum, niſi ſatanam 1. Cor. 12. habeat, qui ad hoc illum inſtiget: neque quiſquam eſt, qui hoc in dubium vocet. Draco igitur apoſtata ille, hoc eſt ſatanas, virum ſacerdotem incautum, ac potius mente ſeductum nactus, & linguam adeptus temerariam, & ad veritatis dogmata inconſiderate calumniandum Chriſtique ſalvatoris noſtri gloriæ detrahendum promptiſſimam, (erat enim petulans, effrænatoque impetu quævis etiam abſurdiſſima audacter aggrediens,) turbis ſeditionibuſque
E omnes eccleſias adimplevit. Oppugnata autem ad hunc modum recta fide, ubique oriebantur diſſenſiones, & multa cura ſolicitabantur ei etiam, qui jam crediderant, num erraverint quod Chriſtum verum Deum eſſe putaſſent. Et quid inde ſecutum eſt? Peſtifera quædam lues orbem depaſcebatur univerſum, originem quidem habens ex mendacio, patrem vera ſatanam. Cum itaque a Deo ſpeculatores conſtituti ſimus, ut populorum curam geramus; quomodo nobis non incumbebat, ut admo-

dum alacriter ſacra eccleſiaſticaque tuba arrepta, his qui pietatem ſervare cupiunt, diabolici * laquei invaſionem detegeremus? Quam enim pœnam Deus paravit tacentibus? *Sanguinem*, inquit, *ejus de manu tua requiram*. At erat religioſiſſime rex, tutum immotumque cor tuum. Erat ſane, hoc ipſe profiteor; potius autem res ipſæ hoc clamant, longuſque præterea temporum tractus teſtatur, quo omnium approbatione, cum pietatem colueritis, cum majorum veſtrorum gloria certatis: imo vero, quia illis glorioſum eſt quod a veſtra ſerenitate ſuperantur, nihil veritus merito dixerim, meliorem hac de re honeſtioremque vos tuliſſe ſententiam. Novi quam immota vobis inſit fides, quam firma in Chriſtum dilectio. Scripſi vero non inutiliter, ad hoc ut ipſi aliis, imo vero eccleſiis omnibus turbatis opem feratis: veſtri enim moris eſt conſervare. Ut ergo tuba, quæ barbarorum inſultus denunciat, robuſtiſſimum quidem ac pugnaciſſimum quemque tantum condecentis generoſitatis admonet, timidum vero tironemque cautum reddit, ne qua ratione in hoſtium acies per imprudentiam incidens, crudelitatis ipſorum præda fiat: ita quæ ego de Chriſto conſcripſi, veſtræ quidem pietatis aculeos adverſus diaboli laqueos excitabant, ceteros vero qui levi mobilique in malum mente ſunt, cautos in fide ſtabileſque reddebant, Chriſti myſterium non ita facile a multis capitur: illius enim doctrina admodum profunda eſt; & illis etiam qui mente plurimum valent, divinaſque ſcripturas exquiſite verſant, vix tanquam in ſpeculo atque ænigmate cognita. Cum autem, ut ſacratiſſimus Paulus dixit, *corrumpant bonos mores colloquia mala*; *guttaque diſtillans* ſecundum Salomonis dictum, *ſaxa excavet*; ſi noxii illi ſermones in humanam mentem inſtar diſtillantis guttæ ſubinde incidant, fit quandoque, ut non mediocre, imo plerumque maximum afferant damnum. Inſtituta itaque utiliter ac neceſſario hæc a me eſt admonitio, tum ad eum ipſum (retundendum,) qui præter omnem opinionem Chriſto bellum intulerat, tum ad alios quoque (confirmandos inſtruendoſque) qui cum myſterii hujus cognitionem non admodum exacte tenerent, ſeductoris verbis non ſecus ac gravi tempeſtate jactabantur. Quod autem neceſſario ſcripſerim, ex ipſa rei natura confirmari poteſt. Superioribus quidem temporibus, multiſque retro ſæculis, res humanæ a Deo diſſidebant, (errabat enim univerſa terra, & ſicut beatus David canit: *Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt uſque ad unum*:) *ſed viſitavit nos oriens ex alto*: apparuit nobis unigenitum Dei Verbum, & cum iis qui in terris degunt, converſatum eſt, noſtri ſimilis factus homo, ita ut maneret ſecundum naturam Deus; ac interſtitio ſublato, per ſeipſum Deo & patri nos conjunxit; & injuriarum oblitus, a peccato, per quod ab illo dirimebamur, nos liberavit, fideque juſtificavit. Eſt enim ipſe pax noſtra ſecundum ſcripturas. Futurum itaque erat, ut fide violata, vinculum pacis noſtræ, quo Deo connectimur, diſrumperetur, juſtitiæque via a mentibus noſtris abſconderetur, ne

gladii

Ezech. 33.

1 Cor. 15 Jac. 3.

Pſal. 13.

Luc. 1.

Baruch. 3.

Epheſ. 2.

Ibidem.

διαβεβῆν ἐλομβίοις τῆς τῦ διαβόλυ * παγίδος καταση-μῶναι τὴν ἔφοδον; τίνα γὰρ ἐπήρτησε δίκην τοῖς σιωπῶσι Θεός; τὸ αἷμα, φησὶν, ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. ἀλλ' ἦν, ὦ φιλόχριστε βασιλεῦ, ἀσφαλὴς, καὶ ἀκλόνητος ἡ σὴ καρδία· ναὶ, καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὰ τᾶτο βοῶσι τὰ πράγματα· καὶ μὴν ὅγε τᾶτο μακρὸς μαρτυρήσει χρόνος, καθ' ὃν διὰ δόκιμοι γεγονότες εἰς διάβειαν, ταῖς τῶν προγόνων ἀμιλλᾶσθε δόξαις. καὶ ἐπειπερ ἐστὶν ἐκείνοις εὐκλεὲς τὸ καὶ τῆς ὑμετέρας γαληνότητος ἡττᾶσθαι, τυχὸν φαίην ἂν εἰκότως κατιδεῖσας ἐδὲν, ὅτι τὴν ἀμείνω καὶ προφερεστέραν ὑμεῖς ἀνεδήσασθε ψῆφον. οἶδα τῆς ἐνέσης ὑμῖν πίστεως τὸ ἀκλόνητον, τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης τὸ * ἱδρυμένον. ἔγραφον δὲ χρησίμως, ἵνα τοῖς ἄλλοις, μᾶλλον δὲ ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις θορυβουμέναις ἐπικυρήσητε· σῴζειν γὰρ ἔθος ὑμῖν. ἡ βαρβαρικὰς ἐφόδυς σημαίνυσα σάλπιγξ, τὸν μὲν ἀθενῆ τε, καὶ μαχιμώτατον τῆς αὐτῷ πρεπούσης εὐανδρίας ὑπομιμνήσκει μόνον, τὸν δὲ ὑσφόδρα γοργὸν, καὶ ἐμπειροπόλεμον ἀσφαλίζεται, μὴ ἄρα πως ταῖς τῶν πολεμίων φάλαγξιν ἀδοκήτως ἐμβαλὼν, τῆς ἐνέσης αὐτοῖς ῥᾳθυμότητος γένηται θήραμα· ὁ ἐμὸς παιγαρῶν περὶ Χριστῦ λόγος τῆς μὲν εὐσεβείας τῆς ὑμετέρας τὸ κένδρον ἐκίνει κατὰ τῆς τῦ διαβόλυ παγίδος, ἠσφαλίζετο δὲ πρὸς πίστιν τὲς ἐλαφρόν τε, καὶ εὐπαρακόμιστον ἔχοντας τὸν νᾶν. ὑπολλοῖς εὐκατόπτον ἐστὶ τὸ τῦ Χριστῦ μυστήριον. βαθὺς δὲ λίαν ὁ λόγος ὁ περὶ αὐτῦ· καὶ τοῖς ὅτι μάλιστα νοερωτάτοις, καὶ τὰς θείας ἠκριβωκόσι γραφὰς, μόλις, ὡς ἐν αἰνίγματι, καὶ ὡς ἐν ἐσόπτρῳ γνώριμος. καθά φησιν ὁ ἱερώτατος Παῦλος· φθείρυσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί· καὶ μὴν καὶ κατά γε τὸν Σολομῶντος λόγον, σαγὴν σάξυσα κοιλαίνει πέτραν· * τὸ γάρτοι συχνῶς εἰς νᾶν τὸν ἀνθρώπινον παρὸν δίκην τὲς ἀδικεῖν πεφυκότας καθίεσθαι λόγυς, οὐ μετρίαν, ἔοθ' ὅτε, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπίπαν ἐργάζεται τὴν ζημίαν. ἀναγκαία τοιγαροῦν, καὶ ἐπωφελὴς ἡ παρ' ἐμᾶ γέγονεν ὑπόμνησις πρός τε ἐκεῖνον αὐτὸν, τὸν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα Χριστῷ πολεμήσαντα, καὶ πρός γε τὺς ἄλλυς, οἳ τὴν τῦ μυστηρίου γνῶσιν ὐ λίαν ἠκριβωκότες, τοῖς τῦ πλανῶντος λόγοις ὐ μετρίως κατεχειμάζοντο· ὅτι γὰρ ἔγραφον ἀναγκαίως, καὶ αὐτὴ πιστώσεται τῶν πραγμάτων ἡ δύναμις. κατὰ μὲν γὰρ τὺς ἀνωθεν, καὶ παρῳχηκότας ἤδη καιρὺς διεσήκει Θεὸς τὰ ἀνθρώπινα. πεπλάνητο γὰρ ἡ σύμπασα γῆ· καὶ καθάφησιν ὁ μακάριος Δαυὶδ· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν· ὐκ * ἦν ὁ ποιῶν χρηστότητα· ὐκ ἦν ἕως ἑνός. ἀλλ' ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψυς, ἐπέφανεν ἡμῖν ὁ μονογενὴς τῦ Θεῦ λόγος, καὶ συναναστράφη τοῖς ἐπὶ τῆς Γῆς, καθ' ἡμᾶς γενόμενος ἄνθρωπος, μὴ τῦ * μεῖναι φύσει Θεός· αὐτὸς ἡμᾶς συνῆψε δι' ἑαυτῦ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, διαμέλων τὸ μεσολαβῦν, καὶ ἀμνησικάκως ἀπαλλάξας τῆς* διϊσώσης ἡμᾶς ἁμαρτίας, καὶ δικαιώσας τῇ πίστει. καὶ γὰρ ἔστιν αὐτὸς ἡ εἰρήνη ἡμῶν κατὰ τὰς Γραφάς· ἔμελλε τοίνυν ὁ τῆς πρὸς Θεὸν εἰρήνης ἡμῶν σύνδεσμος διαῤῥήγνυσθαι, παραλυομένης τῆς πίστεως· ἔμελλεν ἡ τῆς δικαιοσύνης ὁδὸς ἐκ τῶν ἡμετέρων κρύπτεσθαι διανοιῶν, ἵνα μή τι * λέγωμεν φορτικόν·

• ῥωμαῖοι

• ἱδρασμένον

• τοιγάρτοι σωμικῶς

1. Cor. 15. 33. Iaῒ. 24. 19.

Ψαλ. 13. 3.

• ἔστι

Luc. 1. 78.

Βαρὺχ. 3. 38.

• μεῖναι Θεὸς.

• διϊσώσης

Ezec. 2.

• λέγωμι

διαμέ-

διναμέθα γὰρ δι' τὸ ἁγίε βαπτίσματος, τὸν θάνατον τῦ Χριςῦ καταγγέλλοντες, ὁμοσομολογοῦντες δὲ καὶ τὴν ἀνάςασιν αὐτῦ. πλὴν οὐκ ἀνθρώπε κοινῦ θάνατον καταγγέλλομεν, ὦ φιλόχριςε βασιλεῦ, ἀλλ' ἐνανθρωπήσαντ@ Θεῦ, καὶ παθόντος μὲν ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, καθὰ γέγραπται, ζῶντος δὲ ὡς Θεῦ, καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει μεμενηκότος ἀπαθῦς. κινδυνευόντης τοιγαροῦν τῆς χριςιανῶν ἐλπίδος, τόγε ἧκον εἰς τὰς τῦ πλανῶντος λόγυς, καὶ τὴν ἀτεχνῆ καὶ * ἀπύλωτον γλῶτταν, ἀναγκαῖόν πως ἦν, καὶ ἀπαραίτητον, βασιλεῦ, σωοπλον ἡμᾶς ἔχοντας τὴν ἀλήθειαν, τοῖς ὀρθὴν ἔχσιν ἐπαμῦναι τοῖσιν. τὸ δὲ μάλιςα * ἐσὶν ἐνταῦθα μὲν γὰρ οἱ μακάριοι πατέρες ἡμῶν * ἁρπαγέντες παρὰ Θεῦ, τὴν ἱεροσύνην παῖς τῆς αἱρέσεων κατὰ καιρὸς ἀντετάξαντο δυσροπίαις, μάλιςα δὲ τῇ τῆς ἀνοσίων Ἀρειανῶν· καί τοι κατ' ἐκεῖνο τὸ καιρὸ οἱ τῆς ἀνθρωπίνων κρατῦντες πραγμάτων ὐκ ἤδεισαν τὴν ἀλήθειαν. ἐφρόνευν δὲ μᾶλλον τὰ ἐκείνων. καὶ τὸς ὀδόντας αὐτῆς * ἐπέτριζον τοῖς τῆς ἐκκλησιῶν διδασκάλοις. ἀλλ' ἦσαν ἐκεῖνοι παντὸς ἀμείνυς δέματ@, τὸν ἐρθόντε, καὶ * ἀνεπίλητον τῆς πίσεως διακηρύττοντες λόγον. ἤδεισαν γὰρ λέγοντα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριςόν. μὴ φοβεῖσθαι ἀπὸ τῆς ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. ὅτε τοίνυν ἐκεῖνοι τὰς τῆς ὅλων κρατῦντις κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιρῦ πολεμιωτάτυς ἔχοντες, ὑ σεσιγήκασιν εἰς δόξας ἀδικεμένε τῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρ@ Χριςοῦ, πῶς ὐκ ἀναγκαῖον καὶ ἡμᾶς αὐτὶς κατ' ἴχνος ἰέναι τῆς ἐκείνων ἐπιεικείας, καὶ τῆς εἰς Χριςὸν γνησιότητ@; πῶς οὐκ ἔδει παῖς τὴν δυσφήμε φωναῖς, ἀντερίζεσθαι τὴν ἀλήθειαν; ἤδειν, ὡς ἔφλιν, τῆς ἀσεβείας ἡμῶν τὸ ἐρηρεισμένον. ἠπιςάμην ἀκριβῶς, ὡς ὐκ ἐκεῖν@ μᾶλλον ἤρεσκεν, ἀλλ' ἐγώ. * τί τὸ σιωπᾶν ἀναπεῖθον ἐμοί; μικρῦ με τὸ πρέπντ@ ἐξέησεν ὀκν@, καὶ Θεῷ προσκρῦσαι παρεσκάσεν. ἀλλ' ἔφην αὐτὸς ἐμαυτῷ· ἀπροφάσιςον ἔχεις, ὦ ἔτ@, τὴν σιωπήν. δεινὰ κατάσου τὰ ἐγκλήματα παρά τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις. ἀσεβὴς καὶ φιλόχριςος ὁ τῇ βασιλίδι δόξῃ κατεσεμμένος παρὰ Θεῦ. καὶ μὴν καὶ αὐτὴ τοῖς ἴσοις αὐχήμασιν ὁρᾶται διαπρεπὴς ἡ τῆς ἀκλεεςάτων βασιλίδων δυάς. ὁμογνωμονεῖ κ αὐτὰ τὰ σεμνά τε, καὶ ἀξιάγασα τῆς παρθενίας βλασήματι. οἱ σάσιν ἔχοντες τὴν ἐγγὺς, καὶ ταῖς τῆς ἀξιωμάτων ὑπεροχαῖς ἐκλελαμπρυσμένοι, ὀρθῇ τε, κ ἀδιαβλήτῳ διαπρέπουσι πίσει, λελύπηνται καὶ αὐτοὶ τῆς τῦ σωτῆρος δόξης ἀθετεμένης. εἶτα πῶς ὑ σφόδρα νεανικῶς τὰ Θεῷ δοκοῦντα πληροῖς; ἢ οὐκ ἀδρανὴς ὁ ναυτίλος, ὅταν ἐξ ὑείας αὐτῷ τοῦ πνεύματος καταχεομένε τῆς λίνων παραιτῆται τὸ πλεῖν; οὐχὶ ἀσθενής τε, κ φυγοπόλεμος ἂν ὁ τεταγμένος ἐν ςρατιώτις, εἰ νικᾶν ἐξὸν, τῆς τῆς ἀείσων χειρὸς ἐπικρύσης αὐτῷ, ῥίψασπίς τις ὁρῷτο, κ ἄνανδρος; τοῖς τοιαύτις ἐμαυτὸν παραθήγων ἐνοίαις, κ τῇ ἀσεβείᾳ τῦ ὑμετέρυ κρατους τεθαρρηκὼς, ἀοκνότατα παρῆλθον ἐπὶ τὸ

Rom. 6. A quid dicam gravius: Juſtificamur enim per ſanctum baptiſma, mortem Chriſti annunciantes, ſimulque reſurrectionem ejuſdem confitentes. Verumtamen, Chriſtianiſſime rex, mortem annunciamus non vulgaris hominis, ſed inhumanati Dei, paſſi quidem noſtra cauſa ſecundum carnem, ut ſcriptum eſt, viventis autem tanquam Dei, & ſecundum propriam naturam impaſſibilis manentis. Cum ergo Chriſtianorum ſpes, quod quidem ad ſeductoris ſermones, imperitamque & effrænatam ejuſdem linguam attinebat, in apertum periculum adduceretur; neceſſitate quadam adacti non potuimus, o rex, ſocia habentes ipſius veritatis arma, illos qui recte credunt, B non defendere. Ut autem hoc faceremus, illud maxime nos impulit. Beati namque patres noſtri, * cum ſacerdotium a Deo acce- * a Deo antmi viribus acceptis, hæreſeon perverſitati ſuo quique tempore ſeſe intrepide oppoſuerunt, maxime vero impiorum Arianorum; etiamſi ii qui tunc humanarum rerum dominium obtinebant, veritatem ignorarent, imo magis cum illis quoque ſentirent, dentibuſque adverſum eccleſiæ doctores infremerent. Verum illi omni metu ſuperato, reſtam & irreprehenſibilem fidei doctrinam libere prædicabant. Noverant enim dominium noſtrum Jeſum Chriſtum dixiſſe: *Noli* Matth. 10. C *te timere eos qui occidunt corpus, animam autem occidere non poſſunt; ſed potius timete eum, qui animam & corpus poteſt perdere in gehenna.* Cum igitur illi, tametſi infenſiſſimos eos haberent qui univerſale per id tempus in omnes imperium obtinebant, nihilo minus non ſiluerint, ut ſalvatoris noſtri omnium gloriam ab injuria vindicarent; quomodo neceſſe non erat ut nos quoque probitatis ſinceritatiſque illorum erga Chriſtum veſtigia ſequeremur? Quomodo blaſphemis illius vocibus veritas opponenda non erat? Sciebam, ſicut dixi, veſtræ pietatis in fide ſtabilitatem. certo perſuaſus eram, illum non magis vobis placere, quam me: quænam res ſilentium ſuadebat? Me propemodum ab officii decore hæſitatio dimovit, & ad Deum offendendum adduxit. Verum ad me ipſum ita dicebam: Heus tu, ſilentium tuum excuſari non poteſt; (imo vero ſi ſilueris,) & apud Deum & apud homines gravem noxam incurres: pius & Chriſti amans eſt is, quem Deus regia gloria decoravit: ſed & clariſſimarum Auguſtarum egregium par, æquis laudibus elucere perſpicitur: conſentiunt quoque venerabilia ipſa & admirabilia virginitatis germina: tum reliqui & ordine & dignitatum excellentia his proxime accedentes, rectaque & inculpata fide ornati, non vulgari propter E ſpretam ſalvatoris noſtri gloriam & ipſi quoque triſtitia afficiuntur. Cur ergo quæ Deo grata fore intelligis, non audacter exequeris? An non iners nauta ille cenſendus, qui ſecundis ventis vela implentibus navigare nollet? Nonne velut ignavus & imbellis damnaretur, qui in acie conſtitutus, fortiſſimorumque militum manu adjutus, cum victoria potiri poſſet, meticuloſus foret, & clypeum abjiceret? Talibus me ipſum cogitationibus exacuens,

veſtræque majeſtatis pietate fretus, imperterrite in medium prodii, neceſſarium ratus, ut Chriſti indigna contumelia affecti cauſam ſuſciperem. Verum ad ea quæ hactenus dicta ſunt, & hoc quoque adjiciendum exiſtimo. Electus fuit Neſtorius tanquam in apoſtolicis evangeliciſque doctrinis exercitatus, promovendæque pietatis artifex, quique rectam & omnino inculpatam fidem teneret: ac talem eſſe hunc hominem cupiebat etiam pia veſtra majeſtas, univerſique ſanctarum eccleſiarum præſides, & ego ipſe. Etenim cum de illius ordinatione literas a piiſſimis epiſcopis, qui eum promoverant, accepiſſem, nihil cunctatus, gaudens & laudans, illique tanquam fratri & comminiſtro, optima quæque per divinam ſententiam obtingere exoptans, reſcripſi. Quæ vero poſtea conſecutæ ſunt accuſationes, non noſtræ dilectioni, ſed illius potius improbitati imputandæ ſunt. Electus eſt ut ovis, ſed inventus eſt lupus: ut ſincerus fideliſque famulus, ſed dilexit contrarium: ut vinea uvarum ferax, *ſed*, ſicut ſcriptum eſt, *ſpinas protulit*: ut induſtrius agricola, ſed inſidiatus eſt agro: ut bonus paſtor, ſed feris agreſtibus efferatior evaſit. Deinde cum jam pravis neſcio quomodo opinionibus laboraret, admonitus eſt ſæpenumero, idque a multis. Num igitur per admonitiones melior evaſit? num redargutus conſcientia remorſus eſt? num in melius conſilia retractavit? num boni aliquid animo concepit? num mendacium odio habuit? num veritatem dilexit? num inſcitiæ caliginem repudiavit? num lucem quæſivit? num adverſus Chriſtum nugari deſiit? num contradicentium multitudinem reveritus eſt? numquid, cum multos, ac pene innumeros offenſos animadverteret, abſtinuit? numquid eum eccleſiam fidelium cœtu vacuam deſtitutamque cerneret, indoluit? Nequaquam, ut ipſe rerum eventus clare probavit. Etenim cum ſancta noſtra ſynodus in Epheſiorum metropoli juxta majeſtatis veſtræ decretum undique conveniſſet, venit eo tum ipſe quoque: cumque ſuper præteritis lamentari plorareque debuiſſet; perinde ac ſi neminem prorſus per ea offendiſſet, quæ cum in illa magni nominis civitate etiamnum verſaretur, effutire auſus fuerat, pejora adhuc adjecit, turpioraque contra ſalvatoris noſtri gloriam evomere non dubitavit, blaſphemiæ in illum conjectæ crimen parvi omnino, imo prorſus nihili faciens. Quæ enim auſus eſt dicere, ſatius eſt tacere; idque cum diſſereret cum epiſcopis ſanctis, optimumque in omnis virtutis genere teſtimonium & exiſtimationem habentibus, divinarum quoque ſcripturarum peritiſſimis, apprimeque gnaris. Qui proinde blaſphemiis illius contra Chriſtum plurimum offenſi, incontinentemque & effrænatam ejuſdem linguam deteſtati, manus apud illum laverunt, & quæ ab illo audierant, ſanctæ ſynodo non ſine lacrymis renunciarunt: non latenter aut occulte, ſed ea fiducia, ut id in ipſa fide rerum geſtarum deponerent, parati etiam ad revincendum ipſum, quod ea adverſus Chriſtum dixerit, quæ vel cogitare nefas eſſet. Fe-

A χριῶαι σωειπεῖν δυσφημιμῶῴ Χριστῷ· ἄλλως τε χρὴ γάρ, ἔγωγέ φημι, προσευχεῖν οἷς ἔφην καὶ τόδε. ἐπελέχθη Νεστόριος, ὡς τοῖς ἀποστολικοῖς, καὶ εὐαγγελικοῖς κηρύγμασιν ἐγγεγυμνασμένος, ὡς τεχνίτης εἰς εὐσέβειαν, ὡς ὀρθὼ ἔχων τὴν πίστιν καὶ ἀμώμητον παντελῶς· καὶ τοιοῦτον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν κράτος ἐπεθύμει, καὶ πάντες δὲ οἱ τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν προεστηκότες, κἀγώ τε αὐτός. καὶ γοῦν ὅτε τὰ περὶ τῆς χειροτονίας αὐτῷ παρὰ τῶν εἰς τοῦτο παρευχόντων θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων διεπέμφθη γράμματα, ἀντίγραφον ἀμελλητὶ, χαίρων, ἐπαινῶν, ἐπόλχόμβυος ὡς ἀδελφῷ, καὶ B συλλειτουργῷ τὰ πάντων ὑξαίρετα τῆς ἀγαθῶν διὰ τῆς ἄνωθεν ὑπάρξαι ψήφου. ἀλλ' ὃ τῆς ἡμῶν φιλαδελφίας τὸ μὴ τοῦτο κατηγορήματι, μᾶλλον δὲ τῆς ἐκείνου σκαιότητος. ἐπελέχθη μὲν γὰρ ὡς πρόβατον, ἀλλ' εὑρέθη λύκος· ὡς πιστὸς, καὶ γνήσιος οἰκέτης, ἀλλ' ἠγάπησε τὸ ἐναντίον· ὡς εὔβοτρυς ἀμπελὼν, ἀλλ' ἐκτέτοκεν ἀκάνθας, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὡς γηπόνος δέτεχνος, Ησαΐ. 5. ἀλλ' ἐπεβάλλσε τῷ χωρίῳ· ὡς ποιμὴν ἀγαθὸς, ἀλλὰ θηρῶν ἀγρίων γέγονεν ἀπηνέστερος. εἶτα γενόσκων, ἐκ οἶδ' ὅπως, τὴν κακοδοξίαν, γενυθέτητι πλείσακις, καὶ τοῦτο παρὰ πολλῶν· ἆρα οὖν ὠφελήθη νουθετούμενος; ἐδήχθη τὸν C νοῦν, ἐλεγχόμενος; μετεβάλλσατο τὰ ἀμείνω; πεφρόνηκέ τι τῆς ἀγαθῶν; ἆρα μεμίσηκε τὸ ψεῦδος; ἠγάπησε τὴν ἀλήθειαν; * παρητήσατο τὴν τῆς ἀμαθίας ἀχλύν; ἐζήτησε δὲ τὸ φῶς; κατέληξε τῆς κατὰ Χριστὸν γλοσσαλγίας; τῆς ἀντειρηκότων ἐδυσωπήθη τὸ πλῆθος; ἐφείσατο πολλῶν, καὶ ἀναριθμήτων σκανδαλιζομένων ὁρῶν; * λελύπηκεν αὐτὸν τὸ * κοινὸν ἀνδρῶν τῆς πεπισλκότων τὴν ἐκκλησίαν ὁρᾶν; ὐδαμῶς, καθ' ὃ αὐτὸ τῆς πραγμάτων τὸ πέρας διαβοήσειεν ἄν. ἐπειδὴ γὰρ ἡμῖν ἡ ἁγία σύνοδος κατὰ θέσπισμα τοῦ ὑμετέρου κράτους συναγήγερτο πανταχόθεν κατὰ τὴν Ἐφεσίων μητρόπολιν, ἀφίκετο δὲ καὶ αὐτὸς, τότε δὴ τότε, καὶ τοι δέον τοῖς ἤδη παρῳχηκόσιν ἐπολοφύρεσθαι, καὶ κλαίειν αὐτὸν, ὥσπερ ὐδενὸς ἀγανακτοῦντος ὅλως, ἐφ' οἷς τετόλμηκεν εἰπεῖν ἔτι ποιούμενος τὰς διατριβὰς ὃ ἐκείνη τῇ μεγαλωνύμῳ πόλει προσετίθει τὸ χεῖρον. κατεφλυάρει τὰ αἰσχίονα, καὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν κατεθρασύνετο δόξης, ὀλίγα παντελῶς ἀξιώσας λόγου, μᾶλλον δὲ τοῦ μηδενὸς ὅλως, τῆς εἰς αὐτὸν δυσφημίας τὸ ἔγκλημα. οἷα γὰρ τετόλμηκεν εἰπεῖν, σιωπᾶν ἄμεινον· καὶ * τισὶ διαλεγόμενος ἐπισκόποις * θείοις, καὶ εὐσεβεστάτην ἔχουσι τὴν ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς ψῆφόν τε, καὶ δόξαν. ἦσαν δὲ καὶ τῶν θείων γραφῶν ἐμπειρότατοί τε, καὶ ἐπιστήμονες· οἳ καὶ πολὺ λίαν τοῖς κατὰ Χριστὸν δυσφημίαις ἐπηλγηκότες, καὶ τὴν ἀκρατῆ, καὶ ἀπύλωτον αὐτοῦ μισήσαντες γλῶτταν, ἀπονιψάμενοί τε τὰς χεῖρας αὐτῷ, τοῦτο τῇ συνόδῳ δακρυῤῥοοῦντες ἀπήγγελον, ἐκ παραβύστου, καὶ λεληθότως, θαρσήσαντες δὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς πίστεως τῶν ὑπομνημάτων εἰπεῖν, καὶ ἑτοίμως ἔχοντες διελέγχειν αὐτὸν, ἃ μὴ δὲ θέμις σιωπᾶν, κατειρηκότι Χριστῷ. ἔδρων δὲ τοῦτο, τὴν ἐπὶ τοῦ θείου βήματος δεδιότες κρίσιν. ὁ γὰρ

ἀφι-

* παρετηρήσατο.

defunt duæ lineæ in mſ. Segu. * κενὸν ἀνδρῶν.

* διὰ τοῦτο. * οἷοις.

ἀφιλόεργοί τινες ἦσαν, φιλόθεοι δὲ μᾶλλον καὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης γνήσιοι φύλακες. ὥσπερ γὰρ τοὺς ὑπὸ σκῆπτρα κειμένους τῆς ἁγίας ὑμῶν βασιλείας, ἢ γυναίους στρατηγούς, ἢ γοῦν καὶ ἑτέρους τινὰς τῆς ἐν ἀξιώμασι, καὶ ὑπεροχαῖς, λαμπρούς τε, καὶ φιλτάτους ὑμῖν ἀποφαίνει τὸ καθηκόντως ἀγαναχτεῖν, εἰ δήπου τινὲς ἢ ἀσελγῆ καὶ ἀκόλαστον κατά γε τὸ ὑμέτερον κράτος κινήσειαν γλῶττιν, ἢ καὶ δρᾶν ἕλοιντό τι τῆς ἔξω λόγου, καὶ τοῦ εἰκότος. οὕτω καὶ τὸν θεῖον ἱερουργὸν ἐπαίνου παντὸς ἄξιον ἀπεργάζεται παρά τε Θεῷ, καὶ ἀγγέλοις, τὸ μὴ ἀνέχεσθαί τινος τῆς τοῦ θείας καταφλυαρόντων δόξης, ἐν μοίρᾳ δὲ μᾶλλον αὐτὸς τῆς ὅτι μάλιστα πολεμιωτάτων ποιεῖσθαι φιλεῖν. καὶ γοῦν ὁ μακάριος Δαυὶδ αὔχημα λαμπρὸν ἑαυτῷ δὴ τοῦτο περιτιθεὶς, ἀνεφώνει· οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε, ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ * τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς· εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντο μοι. εἰ μὴ οὖν ἀγαπῶσι Χριστὸν οἱ δυσφημοῦντες αὐτὸν, λογισμῷ τοῦ πρέποντος ἁμαρτάνουσιν οἱ πολεμοῦντες αὐτοῖς· εἰ δὲ μισοῦσιν ἀναφανδὸν, καὶ τὸ σφάλμα ἐστὶ κατ' ὀξὺ βόθρου ἀμφίβολον, πῶς οὐκ ἀξιάγαστοι, καὶ θεοφιλεῖς, οἱ τοῖς ἐκείνων βδελυγμίαις τὸν δρανῆ, καὶ φιλόθεον ἀντεξάγοντες λόγον;

* τοὺς ἐχθροῖς.

Ἦν δὲ καὶ ἕτερος χρήσιμόν τε, καὶ ἀναγκαῖον, τῷ ὑμετέρῳ κράτει, τὸ τῆς θείων ἐλαύνεσθαι θυσιαστηρίων τὸν βεβηλοῦντα αὐτά. καὶ τίνα τρόπον; ἐρῶ, τὰ ἐκ τῆς * θείας γραφῆς παρενεγκὼν εἰς πληροφορίαν. ὀλιγωρήσαντές ποτε τῆς ὀφ' τοῦ πάνσοφου Μωσέως τεθεσπισμένων οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς δοθείσης αὐτοῖς ἀλογήσαντες ἐντολῆς, ἐξέπεσον πρὸς ἀποστασίαν τοῦ ἀπὸ Θεοῦ, καὶ προσκεκωφήκασιν εἰδώλοις, καὶ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὰ γέγραπται. ἦκον δὲ ἤδη πρὸς τοῦτο * δυσσεβείας οἱ πλανες, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν θεῖον καταμιαῖναι νεών. ἠγανάκτει πρὸς τοῦτο Θεὸς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. ἐπειδὴ δὲ βεβασίλευκεν Ἐζεκίας ἀνὴρ ὅσιός τε, καὶ ἀγαθὸς, ἐπιωώρθωτο τὰ διεπεπτωκότα· καὶ δὴ τὸν θεῖον διακαθάρας ναὸν, προσεκόμιζεν ὅπου τὰ νενομισμένα τῷ πάντων κρατοῦντι Θεῷ. γέγραπται δὲ οὕτω περὶ αὐτοῦ· καὶ Ἐζεκίας * ἐβασίλευσεν, ὢν εἴκοσι πέντε ἐτῶν· εἶτα προσεφώνει τοῖς λευίταις· ἄνδρες λευῖται, ἀκούσατε· νῦν ἁγνίσθητε, καὶ ἁγνίσατε τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ἐκβάλλετε τὴν ἀκαθαρσίαν ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι ἀπέστησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐγκατέλιπον αὐτόν. προσθεὶς δὲ τούτοις καὶ ἕτερά τινα τῆς χρησίμων τοῖς ἀκροωμένοις, ἐπιφέρει πάλιν· καὶ νῦν μὴ διαλίπητε, ὅτι ἐν ὑμῖν ἠρέτικε κύριος στῆναι ἐναντίον αὐτοῦ λειτουργεῖν, καὶ εἶναι αὐτῷ λειτουργοῦντας, καὶ θυμιῶντας. καὶ ἀνέστησαν οἱ λευῖται, φησὶ, καὶ συνήγαγον τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καὶ ἡγνίσθησαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως διὰ τοῦ προστάγματος κυρίου, καθαρίσαι τὸν οἶκον κυρίου· καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς ἔσω εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἐξέβαλον πᾶσαν τὴν ἀκαθαρσίαν τὴν εὑρεθεῖσαν ἐν

* θεοσυλίας.

* δυσσεβείας.

* ἐβασίλευσεν.

Acerunt autem hoc, divini illius tribunalis judicium metuentes. Non enim sine ullo affectu ac sine sensu amoris erant; sed divine amore magis ardebant, sinceramque dilectionem erga Christum servabant. Quemadmodum enim ii qui sacri vestri imperii sceptris parent, sive illi sint generosi duces, sive in quacumque alia dignitate vel præeminentia constituti, præclari vobisque amicissimi cognoscuntur, si indignatione in illos commoventur, qui petulantem infrænemque linguam in vestram dominationem moverunt, vel aliquid aliud contra jus & fas admittere voluerint: ita domini quoque sacerdotem omni laude apud Deum & angelos dignum reddit, si neminem contra divinam gloriam nugari patiatur, sed potius omnes tales summorum hostium loco habeat. Quin & beatus quoque David magnæ gloriæ id sibi ducens, ita prædicat: *Nonne qui oderunt te, domine, oderam & contra inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos; inimici facti sunt mihi.* Quod si Christum diligunt, qui illum blasphemant; utique a recta ratione aberant, qui eos impugnant. Si vero palam Christum oderunt, nec ullo modo ea res in dubium cadit; qui fieri potest ut non suspiciendi sint, Deoque egregie cari, qui efficacem piamque doctrinam abominandis illorum dogmatibus opponunt? *Psalm.* 138. *Psal.* 82.

Erat autem & alia quoque ratione vestro imperio utile & necessarium, ut a divinis arceretur altaribus is qui illa contaminarat. Si causam quæris, dicam, ea ex divinis literis in medium afferens, quæ rem confirment. Israelitæ aliquando ea parvifacientes quæ per sapientissimum Moysen constituta fuerant, mandatumque quod acceperant, aspernantes, a Deo desciverunt, & *ad simulacra, & omnem militiam cœli adorandam*, ut scriptum est, *sunt conversi*. Ad tantam autem miseri illi improbitatem impietatemque devenerunt, ut & ipsum divinum templum pollnerent. Succensuit ob hæc Deus, tradiditque illos in manus inimicorum. Posteaquam autem Ezechias vir sanctus & bonus adeptus est regnum, ea in quibus peccatum erat, emendavit, sacroque templo repurgato, omnipotenti Deo quæ conveniebant obtulit. Scriptum autem de illo ad hunc modum extat: *Et Ezechias regnare cœpit cum viginti quinque esset annorum; allocutusque est Levitas; dicens: Viri Levitæ audite. Nunc purificamini, & purificate domum domini Dei patrum nostrorum, & ejicite omnem immunditiam e sanctis: quoniam rebellarunt patres nostri, & fecerunt malum in conspectu domini, & dereliquerunt eum, & cum autem istis & alia quædam audientibus salutaria adjecisset, subintulit iterum: Et nunc non differatis; quoniam vos elegit dominus ut stetis in conspectu ejus ad ministrandum, & ut sitis sibi ministrantes, & (thus) adolentes. Et surrexerunt*, inquit, *Levitæ, & congregaverunt fratres suos, & purificati sunt juxta mandatum regis per præceptum domini, ad mundandam domum domini. Et ingressi sunt sacerdotes intus in domum domini, & ejecerunt omnem immunditiam inventam in domo domini: & in atrium domus* 4. *Reg.* 17. 2. *Paral.* 29. *Ibidem.*

Domi-

Domini. Subjungit deinde ſancta ſcriptura: *Et ſextadecima die primi menſis, quod cœperant compleverunt. Ingreſſique ad regem Ezechiam, dixerunt ei: Purificavimus omnia quæ in domo domini*. Deinde ſubjungitur hic rurſum. *Et ſurrexit mane Ezechias rex, & congregavit principes civitatis, & aſcendit in domum domini, & obtulit vitulos ſeptem, & hircos caprarum ſeptem pro peccato, pro regno, pro ſanctis, & pro Iſrael*. Intellige hinc, o Chriſtianiſſime rex, optimum illum ſanctumque Ezechiam, quamvis Deo ſacrificare inſtituerit, non prius templum Dei ingreſſum eſſe, & ea quæ in votis habebat perfeciſſe, quam ſacerdotibus Dei domum domini repurgare, omnemque immunditiam inde ejicere præcepiſſet. Eo autem facto adolebat ſplendide, atque gaudebat, & valde recte, ut qui tum acceptum Deo ſacrificium obtuliſſet, ubi maxime templum ab immunditia liberaſſet. Ejuſmodi quidpiam a veſtra quoque majeſtate factum eſt ad Chriſti gloriam. Eſt enim vobis in more poſitum, ut incenſum adoleatis, ornetis eccleſias, largiſſimaque manu quæ ſunt ad Dei gloriam ſemper offeratis. Verum neceſſarium erat, ut templum ab omni macula, omnique inquinamento prius repurgaretur & liberaretur, ac tum denique opportunum ſacrificium a vobis offerretur. Blaſphemia autem in Chriſtum, ſceleris omnis crimen excedit. Sed præcepiſtis ſacerdotibus, qui, ut modo dixi, repurgarunt vobis templum, illudque ſanctificaverunt, imperitam, impiamque linguam compeſcentes; ut vos hac ratione apud Deum & angelos, & homines magis commendemini.

Sancta itaque & œcumenica ſynodus, Chriſto omnium noſtrum ſalvatori grata, fidei quæ in ipſum eſt, patrocinari ſtudens, illudque quod ſcriptum eſt, tantumnon dicens; *Zelo zelata ſum pro domino*: ſedulo curavit, ut ſcandali occaſio e medio tolleretur. Verum quos æquum erat, imo potius neceſſarium, ſimul cum his qui laborabant, ſtrenue dimicare, prompteque & cupide pugnare, & munera ſtrenui laboris propter Chriſtum inſumpti nobiſcum participare, eumdemque zelum nobiſcum ſuſcipere, & animum pia alacritate implere, hi duri & immiſericordes evaſerunt, blaſphemique illius hominis improbitati omnino pares. Dolentes autem & mœrentes, non propter Chriſti gloriam, ſed propter eum qui plurima contra Chriſtum impie nugatus fuerat, eos impugnabant, qui animoſe dimicarant, eorumque qui quæ Chriſti ſunt ſapere volebant, per ea quæ temere auſi ſunt adverſarios ſe declarabant, illud tantumnon vociferantes: Cur petulantem infrænemque linguam compeſcuiſtis? cur rapacem lupum ovina pelle detracta, omnibus mortalibus notum reddidiſtis? Nam blaſphemum illum deprehenſum eſſe ægre ferre, nihil aliud, ut opinor, eſt, quam hoc ipſum quod jam dicebam, proclamare. Etenim qui Antiochenæ eccleſiæ præeſt, a veſtra majeſtate ad præfinitum diem adeſſe juſſus, a ſancta ſynodo abfuit. Studio enim in itinere hærebat, ut ea cunctatione illius improbitati gratificaretur qui

3. Reg. 19.

A τῷ οἴκῳ κυρίε, ⁊ εἰς τλι αὔλιὼ τῦ οἴκε κυρίε. εἶ τάφησι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν· ⁊ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τῦ μιυὸς τῦ πρώτε σιωετέλεσαν, ⁊ εἰσῆλθον ἔσω πρὸς Ἐζεκίαν τὸν βασιλέα, ⁊ εἶπον· ἡγνίσαμεν πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίε. γέγραπται δὲ πάλιν· ὅτι ⁊ ὤρθρισεν Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, ⁊ σωήγαγε τὲς ἄρχοντας τῆς πόλεως, ⁊ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίε, ⁊ ἀνήνεγκε μόχες ἑπτὰ, ⁊ χιμάρες αἰγῶν ἑπτὰ, περὶ ἁμαρτίας, περὶ τῆς βασιλείας, περὶ τῦ ἁγίων, ⁊ περὶ Ἰσραήλ. σύνες ἐντεῦθεν, ὦ φιλόχριςε βασιλεῦ, ὅτι, καί τοι θυμιάσαι τῷ Θεῷ προτεθυμημένος ὁ παναείς, ⁊ ὅσιος Ἐζεκίας, ὁ πρότερον εἰσβίβηκεν εἰς τὸν ναὸν τῦ Θεῦ,

B ⁊ τετέλεκε τὰ * κατὰ τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ προσνετείλατο τοῖς ἱερεῦσι τῦ Θεῦ καθαρίσαι τὸν οἶκον κυρίε, ⁊ ἐκβαλεῖν αὐτῦ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν· ἔ δὴ γεγονότος ἐθυμία λαμπρῶς. ἔχαιρέτε, ⁊ λίαν ὀρθῶς, ὡς ἀπαράδεκτον ἤδη θυσίαν προσκομίσας Θεῷ, διὰ τὸ μάλιςα τῆς ἐνύσης ἀκαθαρσίας προαπαλλάξαι τὸν νεών. τοιῦτό τι πέπραχται ⁊ παρὰ τῦ ὑμετέρε κράτες εἰς δόξαν * Θεῦ. ἔθος γὰρ ὑμῖν * θυμιάζειν * ἐν ἐκκλησίαις, ⁊ χρεὶ πλουσιωτάτη προσκομίζειν ἀεὶ τὰ εἰς δόξαν * Θεῦ. ἀλλ' ἦν ἀναγκαῖον προαποκαθᾶραι τὸν ναὸν, μώμυτε, καὶ μολισμῦ προαπαλλάξαι παντός. ὅπω δὲ θύειν ἐπὶ καιρῦ. μολυσμὸ δὲ παντὸς ἐπέκεινα πρὸς διαβολὴν ἡ κατὰ Χριςῦ δυσφημία. ἀλλ' ἐκελεύσατε τοῖς ἱερεῦσι, οἳ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ⁊ προεξεκάθηραν ὑμῖν τὸν ναὸν, * ἥγνισαν αὐτὸν, τὴν ἀτεχνῆ, ⁊ ἀνόσιον παύσαντες γλῶσαν, ἵνα ὑμεῖς δοκιμῆτε μειζόνως παρά τε Θεῷ, ⁊ ἀγγέλοις, ⁊ ἀνθρώποις.

* κατ' ἀρχὰς ε

* Χριςῦ.
* θυσιάζειν.
* πικάζειν ἐκκλησίαις.
* Χριςῦ.
* ἁγίσαντες.

Ἡ μὲν οὖν ἁγία τε, ⁊ οἰκυμενικὴ σύνοδος, ⁊ τὸν τῆς ὅλων σωτῆρα Χριςὸν δοξάσασα, ⁊ τῇ εἰς αὐτὸν πίςει * σωαγορεύσασα, μονονυχὶ λέγυσα· ζηλῶσα ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἐκ μέσε γενέσθαι παρεσκεύασε τὸ σκανδάλε τλι ἀφορμήν. ὃς δὲ, ἦν εἰκὸς, μᾶλλον δὲ ⁊ ἀναγκαῖον, συνάρασθαι νεανικῶς, ⁊ σωαθλῆσαι προθύμως τοῖς πεπονηκόσι, ⁊ μεῖσθαι μεθ' ἡμῶν τῆς διὰ Χριςὸν δανδείας τὰ γέρα, τὸν αὐτὸν ὑμῖν ἀναλαβόντας ζῆλον, ⁊ θεοφιλῆς ἀψυχίας τὸν οἰκεῖον * ἀναπιμπλῶντας νῆν, ὅτοι γενόμενοι σκληροὶ, ⁊ ἀφιλοικτίρμονες, ⁊ τῆς τῦ δυσφήμε σκυθρότητος κατ' ὀδὸν ὄν * μείοσι. λελυπημένοι δὲ ⁊ ἀλγήσαντες, οὐχ ὑπὲρ γε μᾶλλον τῆς δόξης τῦ Χριςῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τῦ πλείςα τε, ⁊ ἀνοσίως κατ' αὐτῦ πεφλυαρηκότος, τῆς γνησίων κατεσράτευντο μαχητῆς, ⁊ τίς τι τῦ Χριςῦ φρονεῖν ἐθέλοντο ἀντεφέροντο, δι' ὧν δρᾶσαι τετολμήκασι, μονονυχὶ κεκραγότες· τί τὴν ἀσελγῆ, ⁊ ἀχάλινον ἐπαύσατε γλῶτταν, ⁊ τὸ τῦ προβάτε περιελόντες κώδιον, τὸν ἅρπαγα λύκον τοῖς ἅπασι γνώριμον * κατεςήσατε; τὸ γὰρ ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἐλήλεγκται δυσφορεῖν, ἕτερον ὁδὸν, ὡς γε οἶμαι, πλὴν ὅτι τυτὶ διακεκραγότων ἐςίν. ὁ γάρ τοι τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας προεςηκὼς, ἀπελιμπάνετο μὴ τῆς ἁγίας συνόδε, καί τι παρεῖναι κεκελεσμένος κατά γε τλι ὁρισθεῖσαν ἡμέραν παρὰ τῦ ὑμετέρου κράτες· ἀνεδύετο δὲ τλι ἄφιξιν, τοῖς τοῦ πεφλυαρηκότος κατὰ Χριςοῦ δυσρωίαις τλι μέλ-

* σωηγορεῦσα.
3. Βασιλ. 10. 19
* ἀναπιμπλᾶντες.
* μιάσμασι.
* πεποιήκατε.

μέλλησιν χαειζόμενος · μᾶλλον δὲ, ὡς εἰκὸς, ἢ καὶ ἀληθῶς, καὶ ἀναμφιλόγως, ἐκείνῳ τὰ ἴσα φρονῶν. ἕκτης γὰρ ἐπὶ δεκάτῳ διαγραφομένης ἡμέρας, ἦκόν τινες μόλις τῷ σὺν αὐτῷ, τῷ ἄλλων οἱ πορευόμενοι, μητροπολῖται δὲ ἔτυγον · καὶ δὴ καὶ ἀπήγγελον ὡς παρ' αὐτῆ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, μὴ δὴ χρῆναι πάντως ἀναμένειν αὐτῆ τινὰ ἄφιξιν, πληροῦν δὲ μᾶλλον ἐπείγεσθαι τὰ τεθεσπισμένα. τότε δὴ μόλις ἡ ἁγία σύνοδος συναγήγερτο μὲν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, τῇ καλουμένῃ Μαρίᾳ, σύνεδρον δὲ ὥσπερ, καὶ κεφαλὴν ἐποιεῖτο Χριστόν. ἔκειτο γὰρ ἐν ἁγίῳ θρόνῳ τὸ σεπτὸν διαγγέλιον, μονονουχὶ καὶ * ἐπιβοῶν τοῖς ἁγίοις ἱερουργοῖς · κρίμα δίκαιον κρίνατε · δικάσατε τοῖς ἁγίοις διαγγελισταῖς, καὶ τοῖς Νεστορίου φωναῖς · κοινῇ δὴ ἓν τῇ παρὰ πάντων ψήφῳ τὰ μὲν ἐκείνου * κατεκρίνετο, τῆς δὲ ἀποστολικῆς τε, καὶ διαγγελικῆς παραδόσεως τὸ ἀκραιφνὲς ἐδείκνυτο κάλλος· καὶ τῆς ἀληθείας ἡ δύναμις ἐκρατύνετο. ὁμολόγητο γὰρ παρὰ πάντων ἡ ὀρθότης, καὶ ἀδιάβλητος πίστις· τοῦτο καὶ ὑμῖν δοκεῖν, ὦ φιλόθεοι βασιλεῖς · ὅλῳ γὰρ ὑμῶν ὁ σκοπὸς εὖς τε τὸ τῷ Θεῷ δοκεῖν, καὶ εἰς εὐσέβειαν βλέπει· προτετιμήκατε γὰρ πώποτε τῆς ἀληθείας ὕδου· ὁ δὲ τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας προεσάναι λαχὼν Ἰωάννης, ἀμελητὴς, καὶ ῥάθυμος, καὶ ἀνεξίκακος μὲν ἀδικουμένου Χριστοῦ, ὀξὺς δὲ, καὶ μισοπόνηρος, ὅτε τῆς κατ' αὐτοῦ γλωσσαλγίας, ὁ τυχὸν κεκινηκὼς, ἐπράττετο δίκας, πτηνῇ δίκην τινὶ Ἐφεσίων κατιλαβὼν, καὶ ὥσπερ ὀνὸν * ἐπ' ἐξουσίας αὐτῷ, τὸ, ὅσα περ ἂν βούλοιτο, δρᾶν, ὕδωνος ἐπιτιμῶντος ὅλως, ὡς ἀνηρημένων εἰς ἅπαν τῷ τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν, ὡς οὐκ ἐφορῶντος Θεοῦ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ ἀλογίᾳ μᾶλλον, ἢ φρονήσει διοικοῦντος, καὶ θυμῷ δοὺς τὸ πλέον, ἢ λογισμῷ τῷ σώφρονι κρατεῖν ἐπιτρέψας, ἄρτι, καὶ μόλις τὸ ὀχήματος ἀποπηδήσας, καὶ τὸ δωμάτιον εἰσδύς, ἔτι τε κεκονιασμένος, ψῆφον ἐκφέρει σαθρὰν καὶ * ἐκνομωτάτην, ὁμοῦ τοῖς τὰ αὐτὰ φρονοῦσιν αὐτῷ · ἄνδρες δὲ ἦσαν ἀπόλιδες, καὶ Κελεστιανοὶ καθηρημένοι, καὶ οἱ τῆς Νεστορίου φρενοβλαβείας ὑπασπισταὶ, καὶ ἐκ πολλῆς ἄγαν ἐμβροντησίας μεμεριζόμενοι σὺν αὐτῷ τῆς κατὰ Χριστοῦ δυσφημίας τὰ ἐγκλήματα. ὑβρίζει τοίνυν ἅπασαν μὲν τὴν ἁγίαν σύνοδον, τῷ τῆς ἀκοινωνησίας ὀνόματι περιβαλὼν τοὺς ἐκ πάσης ἥκοντας τῆς ὑπ' οὐρανὸν, ἄνδρας ἀοιδίμους, καὶ τῷ ὑμετέρῳ κράτει γνωριμωτάτους, καὶ πολλοῦ λαχόντας ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀρίστοις τινὸς εὐφημίαν. ἐμὲ δὲ, καὶ τὸν τῆς Ἐφεσίων ἱερουργὸν φορτικωτέρᾳ περιέβαλεν ὕβρει, ψευδηγορῶν, καὶ λέγων, ὡς τὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀπολιναρίου πεφρονήκαμεν, καὶ τοῖς τοῦ Ἀρείου, καὶ Εὐνομίου βδελυροῖς τε, καὶ ἀνοσίοις συναινοῦμεν δόγμασιν. ἔδρα δὲ τοῦτο, ὡς ἔφην, πάντα καλῶν ἀνοσίων τοῖς ἀτιθάσοις ὀργαῖς, καὶ ὅλας ὥσπερ λιτὰς ἀνεὶς τοῖς ἐκ θυμοῦ, καὶ ὑπεροψίας ἀφιλοθέοις κινήμασιν. ὃ δὴ καὶ θαυμάσαι ἔχω. ὁ γὰρ ἀεὶ φίλος καὶ ἀγαπητὸς, ὁ μηδὲ πώποτε τοῖς ἐμοῖς * ἐπισκώψας λόγοις, ὁ γράφων ἀσμένως, καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ κομιζόμενος γράμματα, ὁ πρὸ αὐτῆς τῆς Ἐφέσου πυλῶν τοῖς ἐξ ἀγάπης προσφθέγμασι μονονουχὶ περιφὺς,

A contra Chriſtum nugatus fuerat; vel etiam (quod veriſimile eſt, aut verum potius ac indubitatum) quod eadem cum illo ſentiret. Nam cum ſextuſdecimus dies jam abiiſſet, primarii quidem ex iis qui cum illo erant, (erant enim metropolitani) vix tandem venere, illiuſque nomine ſanctæ ſynodo denunciarunt, expectandum prorſus non eſſe illius adventum, ſed maturandum potius, ut decreta perficerentur. Tunc demum itaque ſacra ſynodus in ſancta eccleſia quæ appellatur Maria, congregata, Chriſtum veluti confeſſorem & veluti caput conſtituit: venerandum enim evangelium in ſancto throno collocatum erat, illud tantum-

B non ſanctorum ſacerdotum auribus inſonans: *Juſtum judicium judicate*; litem inter ſanctos evangeliſtas, & Neſtorii voces dirimite. Itaque communi omnium ſententia illius quidem dogmata condemnavit, evangelicæ vero apoſtolicæque traditionis puritatem ac venuſtatem demonſtravit: atque ita veritatis vis obtinuit. Omnes enim rectam ſinceramque fidem aſſeruerunt; juxta veſtram quoque, Chriſtianiſſimi reges, ſententiam. Omnis namque veſter ſcopus ad id tendit, quod Deo placet, & cum pietate conjunctum eſt. Nunquam enim aliquid veritati præpoſuiſtis. Joannes vero Antiochenæ eccleſiæ præſulatum ſortitus, ne-

C gligens quidem & ſegnis ac patiens, ubi Chriſtus injuria afficitur; acer vero & rigidus, ubi condemnatur is, qui maledicam linguam contra eumdem Chriſtum aperuerat; ubi primum alitis more volans Epheſum venit, perinde ac ſi quodcumque vellet, privata auctoritate facere ipſi licuerit, nullo prorſus accuſante, quaſi in univerſum leges eccleſiaſticæ ſint ſublatæ, neque Deus res humanas quidquam curet; cum ſtultitia potius, quam prudentia ageretur, iræ indulgens magis, quam ſobriæ rationi dominatum permittens, cum vix curru deſiliiſſet, cubiculumque ingreſſus eſſet; adhuc pulverulentus, iis aſſumptis qui

D eadem cum illo ſentiebant, putidam ac plane iniquiſſimam ſententiam tulit (erant autem factionis illius ſocii viri exules, Cæleſtiani depoſiti, Neſtorianæque dementiæ ſatellites, nec non ex magna quadam ſtupiditate in blaſphemiæ contra Chriſtum crimine cum illo participes,) univerſamque ſynodum inſigni contumelia afficere ſtuduit, utpote excommunicationis titulo involvens, quotquot ex univerſo orbe Epheſum venerunt, viros celebres, veſtræque majeſtati notiſſimos, & in omni virtutum genere laudatiſſimos: mihi vero, & Epheſiorum antiſtiti graviorem contumeliam intulit, mentiens ac dicens, quod cum im-

E pio Apollinario ſentiamus, & execranda impiaque Arii & Eunomii dogmata approbemus. Fecit autem hoc, ut dixi, implacabilis iræ impulſibus omnem lapidem movens, totaſque impio furori & arrogantiæ habenas permittens: quod ſane admiror, cum ſemper amicum ac benevolum animum erga me oſtenderit, nec unquam ſermones meos reprehenderit, quin & magna cum benevolentia ad me ſcripſerit, meaſque viciſſim literas ſuſceperit, atque ante ipſas Epheſi portas dul-

cibus me dilectionis affatibus pene complexus sit, suisque ad me literis hæc inseruerit: Domino meo piissimo, sanctissimoque comministro Cyrillo, Joannes in domino salutem. Non mediocriter me angit, quod cum sanctitas vestra Ephesum advenerit, pauci plane hi itineris dies mihi reliqui sint. Desiderium enim tuæ sanctitatis me magis urget ut iter hoc celeriter absolvam, quam ulla alia necessitas. Et post alia: Ora igitur domine, ut hos quinque aut sex dies nobis adhuc residuos sine molestia transigamus; occurrentesque Sacrum nobis divinumque caput tuum complectamur. Dominus meus religiosissimus episcopus Joannes, Paulus & Macarius, sanctitatem tuam salutant. Universam quæ tecum est fraternitatem, ego ceterique qui mecum sunt, plurimum salutamus. Vale, & pro nobis orare perge, domine piissime & sanctissime. Quomodo igitur qui me comministrum & fratrem appellabat, ex inopinato factus est inimicus, nihil a me læsus? Verum ut commissi in me delicti culpam repellat, illum sibi videri acute dicere audio, quod scripserit, inimicitiam adhuc celans, quam suo tempore in lucem prolaturus esset. Quomodo itaque, si hæreticus eram, si impiæ Apollinarii & Arii & Eunomii improbitatis consors, me comministrum vocabat? Cur caput meum sanctum ac præterea sacrum? An non omnibus perspicuum est, quod si quis cum barbaris conspirat, is sacerrimi vestri regni inimicus omnino futurus sit? Sed inimicitiam occuluisse ait, & dulcem sermonem usurpasse, cor autem dolo & amarulentia refertum habuisse. At quis eum laudare audeat, qui ad hunc modum vivere consuevit? Vultne forsan, * Græcorum lectissimos quosque nos inquirere? Sed illi etiam oderunt eum, qui aliud in ore, aliud in corde gerit. Inquiramus divinæ scripturæ scopum. Deum hic clare de his qui eodem cum illo sunt ingenio, dicentem audivimus: *Sagitta vulnerans lingua eorum, dolosa verba oris eorum: proximo suo loquitur pacifica, & in seipso habet inimicitiam. Numquid super his non visitabo, dicit dominus? aut in populum hujusmodi non ulciscetur anima mea?* Dolus enim & impostura & tecta amarulentia execrabiles sunt coram Deo: & pacifice quidem loqui, sed inimicum animum gerere, res apud eum intoleranda reputatur. Quare & horum quoque vindicem se fore interminatur. Verum strenuus ille convitiator, callidusque calumniator, excusationes in peccatis, ut scriptum est, prætendens, nonnihil ad hæc, fortasse haud inscite, ut ipse putat, respondebit, ac dicet: Et ego quoque pro domino zelatus sum, sicut & sancta synodus: sed cum hæretici essetis, mea vos sententia contristavit. At dum hæc dicit, similem se illis ostendit, quos Isaias propheta adducit dicentes: *Posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protegemur.* Quod si nemo fortasse hoc dicat, res ipsa tamen clamat. Primum namque superbus & arrogans deprehendetur, quod omnes, quotquot per universum orbem degunt, sanctos sacerdotes contumelia afficiens, eademque

Habetur sup. part. 11. cap. 36.

* has q. a. f. mansiones n.a. residuas.

Jerem. 9.

Psalm. 140.

Isai. 28.

ἀγ ταῖς ἰδίαις ἐπιστολαῖς ἐνθεὶς· Τῷ δεσποτῇ μου τῷ θεοφιλεστάτῳ, καὶ ἁγιωτάτῳ συλλειτουργῷ Κυρίλλῳ, Ἰωάννης ἐν κυρίῳ χαίρειν. ὑδὲ ἐμὲ μετρίως δάκνει τὸ * ὅλως τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος εἰς τὴν Ἐφεσίων παραγνομένης, τὰς μικρὰς ταύτας ὑστερῆσαι ἡμέρας· τῆς γὰρ χρείας ὁ περὶ τὴν σὴν ἀγιωσύνην πόθος πλέον μοι ἐγκειται, σωτίνως τὴν ὁδὸν ἐξανύσαι. καὶ μεθ' ἕτερα· ἔχω οὖν, * δέσποτα, καὶ ταύτας τὰς ποτὲ, ἢ ἐξ * μονὰς ὥσε ἀλύπως ἡμᾶς ὀδεῦσαι, καὶ δραμεῖν, καὶ περιπτύξασθαι τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ * θείαν κεφαλήν. οἱ περὶ τὸν κύριόν μου τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην, Παῦλον, Μακάριον, προσφθέγγονταί σου τὴν ὁσιότητα. πᾶσαν τὴν σὺν σοὶ ἀδελφότητα ἐγώ τε, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πλεῖστα προσαγορεύομεν. ἐρρωμένον, ὑπερευχόμενον ἡμῶν ἀτελῶς, δέσποτα θεοφιλέστατε καὶ ἁγιώτατε. πῶς οὖν ὁ συλλειτουργὸν, καὶ ἀδελφὸν ὀνομάσας, ἀδοκήτως νῦν ἐχθρὸς, ἠδικημένον ὑδενί; ἀκέω δὲ, σοφὸν οἴεσθαί τι λέγειν αὐτὸν, τῆς κατ' ἐμοῦ πλημμελείας ἀποκρυόμενον τὰ ἐγκλήματα. ὅτι γέγραφα, κρύπτων ἔτι τὴν ἔχθραν, καιρῷ τῷ δέοντι πιμελούμενος τὴν φανέρωσιν. εἶτα πῶς, εἴπερ * νῦν αἱρετικὸς ἐγὼ, καὶ τῆς τοῦ δυσσεβοῦς Ἀπολιναρίου, * καὶ Ἀρείου, καὶ Εὐνομίου φαυλότητος κοινωνὸς, συλλειτουργὸν ὠνόμαζε; τί δὲ καὶ ὁσίαν τινὰ ἐμοὶ κεφαλὴν, καὶ πρός γε τούτῳ καὶ ἱεράν; ἢ οὐχ ἅπασιν ἐναργὲς, ὡς εἴπερ τις ἕλοιτο φρονεῖν τὰ βαρβάρων, ὅτῳ ἔσαι πάντως τῆς βασιλείας ὑμῶν ἐχθρός; ἀλλ' ἔκρυπτον, ὥσφησι, τινὰ ἔχθραν· καὶ γλυκὺς μοὶ νῦν τὸ γε ἦχον εἰς λόγους, δόλος δὲ, καὶ πικρίας ἐπίμεστος τὴν καρδίαν. εἶτα τίς ὁ ἐπαινέσας τολμῶν τὸν ὕτω ζῆν εἰωθότα; ἆρα βούλεται τοὺς Ἕλληνας ἡμᾶς πολυπραγμονῆσαι λογάδας; ἀλλὰ κἀκεῖνοι μεμισήκασι τὸν ἑτερόγλωσσον, καὶ ἑτερογνώμονα. ἐξετάσωμεν τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὸν σκοπὸν. * ἀλλὰ θεὸν λέγοντος ἀκηκόαμεν ἐναργῶς περὶ τῶν ὁμοτρόπων ἐκείνῳ· βολὶς τις ἐξώκευσα ἡ γλῶσσα αὐτῶν. δόλια τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτῶν· τῷ πλησίον αὐτοῦ λαλεῖ εἰρηνικὰ, καὶ ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὴν ἔχθραν· μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι; λέγει κύριος, ἢ ἐν * λαῷ τῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου; δόλος γὰρ, καὶ ἀπάτη, καὶ κεκρυμμένη πικρία * μεμίσηνται παρὰ θεῷ· καὶ τὸ λαλεῖν μὲν εἰρηνικὰ, ὀχεῖσθαι δὲ δυσμενῶς, ἀφόρητόν τι χρῆμα λελόγισαι παρ' αὐτῷ· τοιγάρτοι καὶ ἐκδικεῖν ἐπαγγέλλεται· προφασιζόμενος δὲ ἴσως προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὁ νεανίσκος, εἰς ὕβρεις, καὶ ὁ τεχνίτης εἰς συκοφαντίας, ποιήσεταί τινα πρὸς τοῦτον λόγον, οὐκ ἄκομψον ἴσως, ὥς γε οἴεταί τε, καὶ φρονεῖ. φησὶ γὰρ· ὅτι κἀγὼ ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ, καθ' ἃ καὶ ἡ ἁγία σύνοδος· αἱρετικὰς δὲ ὄντας ὑμᾶς, ταῖς παρ' ἐμαυτοῦ λελύπηκα ψήφοις· ὅτι δὲ τοῦτο λέγων, ἐκείνοις ἔσαι προσεοικώς, ὃς καὶ ὁ προφήτης ἡμῶν Ἡσαΐας εἰσκεκόμικε λέγοντας· ἐθέμεθα ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν, καὶ τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα· κἂν εἰ μήτις λέγοι τυχὸν, αὐτὰ βοήσει τὰ πράγματα· πρῶτον μὲν γὰρ ὑπερόφρυς τε, καὶ ἀλαζὼν ἁρεθήσετε, τὰς κατὰ πᾶσαν ὄντως

τὴν

Habetur sup. part. 11. cap. 36.

* τὸ, ὅλως τε.

* μονὰς ἀλύπως. sup.

* θείαν.

* νῦν μὲν καὶ

* Θεὸν.

Jerem. 9. 8.

Psalm. 140.

Isai. 28 15.

τὴν οἰκυμενὴν ἁγίας ἱερουργὸς ὕβρειτε περιβαλὼν, καὶ ῥάβδῳ μιᾷ κατυπαίων, ἀκοινωνήτους δὲ εἶναι προσέταξεν, οὐκ ἐκείνους μᾶλλον ὅσῳ τούτῳ λυπῶν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἔξω τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας τιθείς. ἔθος γάρ πως ἀεὶ τοῖς ὀλιγοῤῥώμοσιν, οἶεσθαι μοι, ὅτι πλήττουσί τινας, δρᾶν ἐπιχειροῦντες ἃ μὴ θέμις ἔσθ' ὅτε, ἑαυτοὺς δὲ μᾶλλον, ἢ ἑτέρους ἀδικεῖν. πῶς δὲ ἦν ἀκόλουθον καὶ τοῖς προὔχουσιν ἐπιτιμᾶν, καὶ τοῖς τὴν ἀμείνω λαχοῦσι τάξιν ἀσωτέως ἐπιπηδᾶν, καὶ τῇ τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν τὴν τῆς εἰρήνης * προμνήσεμαν καταλιπεῖν εὐταξίαν, * μηδὲ αὐτῶν ἀπομιμεῖσθαι φιλεῖν τῇ ἐν τῷ κόσμῳ τὴν ἐπιστήμην; μέχρι μοὶ γὰρ τοῖς ἀξιώμασι τὸ σέβες ὑμῶν ὡρίσατο κράτος· ἕκαστος δὲ τῇ τετιμημένων τὴν ἑαυτοῦ τάξιν οὐκ ἠγνοηκὼς, εἴκειτε τῷ προὔχοντι, καὶ περὶ τῶν ἴσων ὁ φιλονεικεῖ. ὃ δὲ καὶ τοῦτο παρεὶς ὡς ἕωλον, καὶ ἀλογήσας τὸ πρέποντος, ἀχαλίνοις ὥσπερ, καὶ ἀπερισκέπτοις ὁρμαῖς κεχώρηκε κατὰ πάντων· καὶ τῆς πρὸς ἅπαντας κοινωνίας ἑαυτὸν ἐκβαλὼν, οἴεταί τι δρᾶσαι τῇ ὀνησιφόρων * ἑαυτῷ. ἀλλ' εἴπερ ὄντως ἐμὲ, καὶ τὸν τῆς Ἐφεσίων ἱερουργὸν, αἱρετικὸς ὄντως ἀπέστατο, τί τὸ κωλύον ἦν, καὶ πρὶν εἰς τὴν Ἔφεσίων ἀφικέσθαι πόλιν, αἰτιᾶσθαι διὰ γραμμάτων, καὶ ἐμφανῆ κατασῆσαι τὰ, ἐφ' οἷς ἰῶ αὐτῷ καθ' ἡμῶν ὁ λόγος; ἀφιγμένον δὲ εἰς τὴν Ἔφεσίων, τί κεκώλυκε σωτυχεῖν, * αἰτιᾶσθαι μὴ παῤῥησίας. εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὰ ἐγκλήματα, συνεδρεύοντα τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καλέσαι πρὸς ἀπολογίαν, ὅτῳ τε ὁμῶ τοῖς ἄλλοις, ἢ ἀπαλλάξαι τῆς αἰτίας ὀρθὰ φρονοῦντας, καὶ λέγοντας, ἢ γοῦν ὑποθεῖναι ψήφῳ δικαίᾳ τὰ τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἀπάδοντα δόγμασι φρονεῖν ἡμῖν; ἐπειδὴ δὲ ἠπίστατο μάτην ἐγκαλῶν, καὶ συντιθεὶς ἀνοσίως τὰς κατὰ τῆς ὀρθοδόξων συκοφαντίας, καὶ τῇ πρὸς Νεστόριον αἰδοῖ, καὶ φιλίᾳ τὰ καθ' ἡμῶν δωρούμενος, λεληθότως ἠδίκει· καὶ καθάπερ ἐν νυκτομαχίᾳ πεπλεγμένων, οὐκ ὁρώμενος, καὶ ψιθυρίσας μεσὸν συντάξας χαρτίον, πεπλήμμυκεν ἀνοσίως εἰς τὰς σεβεσῆς ὑμῶν ἀκοὰς, ὑπ' ἐκείνου λαβὼν εἰς νοῦν, τὸ παρὰ τῇ θείᾳ κείμενον γραφῇ. μηδὲν ψεῦδος ἀπὸ γλώσσης βασιλεῖ λέγεσθω· ἡμεῖς δὲ τοῦτο μαθόντες, βιβλίων ἐπιδόσιν πεποιήμεθα τῇ ἁγίᾳ, καὶ οἰκυμενικῇ συνόδῳ, τὴν μοὶ ὀρθὴν, καὶ ἀβέβηλον τῆς ἐκκλησίας ὁμολογοῦντες πίστιν, ἀναθεματίζοντες δὲ τὸς τὰ Ἀρείου, καὶ Ἀπολιναρίου, καὶ Εὐνομίου φρονοῦντας. παρεκαλέσαμεν δὲ, κατὰ τοὺς τῆς ἐκκλησίας θεσμὸς ἥκειν τε αὐτὸν εἰς μέσον, τοῖς ἰδίοις συνησόμενον λόγοις, καὶ διελέγχειν ἡμᾶς. σύνομα δὲ ἦν, ὥς γε οἶμαι, τὰ παρ' ἡμῶν· ὁ δὲ εἰς τοῦτο κατώλισθεν ἀμαθίας, μᾶλλον δὲ δειλίας τε, καὶ ἀπορίας, ὡς καταναρκῆσαι τὴν ἄφιξιν, καὶ μηδὲ ὅσον ἰδεῖν καταθαρσῆσαι μόνον τὴν ἁγίαν σύνοδον. καί τοι ἐχρῆν * δήπου μᾶλλον ἐνεῖναι νεανικῶς, καὶ τὴν κλῆσιν οὐκ ἀναμείναντα δραμεῖν αὐτόμολον, ἐλέγξαι σαφῶς, ἀποφῆναι κατεγνωσμένους, καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτὸν * ἐπαγωνίσασθαι ψήφοις. ἀλλ' οὐκ * ἔδρασε τοῦτο, σαθρῷ συνειδότι χρώμενος. δεδιὼς δὲ ὅτῳ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον, ὡς μηδὲ ὅσον εἰπεῖν τῆς ἑστίας προκύψαι τολμᾶν. καί τοι πῶς ἦν οἰκὸς, τὸς ἐξελεγμένους ἱερουργὸς, με-

προμνήσεμαν. μηδέ.

σύνοδῳ.

ἔδραμεν εἰς τοῦτο.

A virga feriens, ſua ſententia a communione excluſos eſſe voluerit: qua re non tam illos læſit, quam ſeipſum ab illorum communione ſejunxit. Familiare eſt enim ſtolidioribus, dum quidpiam adoriuntur quod nefas erat, ut ſe magis lædant, quam alios, quos lædere ſe arbitrabantur. Ad hæc, quomodo ſit ordine ac rite factum, majoribus pœnas irrogare, & in homines ſublimiorem ordinem ſortitos imprudenter inſilire, & eccleſiaſticarum legum diſciplinam pacis conciliatricem deſerere, & ne eorum quidem qui in ſæculo verſantur, prudentiam imitari? Enim vero pia veſtra majeſtas dignitatibus modum præfinivit. U-
B nuſquiſque autem ex iis qui aliquo honore potiti ſunt, ordinis locique ſui non ignarus, præſtantiori cedit, nec paria cum illis habere contendit. Hic autem iſtud ut rem parvi momenti negligens, omnemque decori rationem contemnens, effræni quodam temerarioque impetu in omnes fertur: & cum omnium communione ſeſe privaverit, credit tamen res ſuas egregie ſe promoviſſe. Verum ſi me & Epheſiorum epiſcopum hæreſi infectos eſſe certo noverat, quid prohibebat, quo minus antequam ad Epheſiorum civitatem veniſſet, literis nos accuſaret, eaque de quibus nobiſcum illi certamen erat, manifeſta faceret? Poſtea ve-
C ro quam Epheſum venerat, quid prohibuit, quo minus nos conveniret, libere accuſaret, in medium crimina proferret, confidens in ſancta ſynodo ad reſpondendum vocaret, ac denique una cum aliis aut crimine liberaret, ſi quidem recte ſapiebamus, & loquebamur, aut certe ab eccleſiaſticis dogmatibus aliena ſentire volentes juſtæ condemnationi ſubjiceret? Verum quia non ignorabat, fruſtra ſe nos accuſaſſe, impiamque contra orthodoxos calumniam ſe ſtruxiſſe; Neſtoriique reverentiæ & amicitiæ tribuere, quod nos inſectaretur, abſcondite nos læſit; & veluti in nocturna quadam pugna non viſus, jaculo nos petiit: ſiquidem char-
D tam falſis accuſationibus plenam concinnavit, eamque ad pias veſtras aures deferre auſus eſt, nequaquam id quod divinis literis proditum eſt, animo perpendens: *Nullum mendacium coram rege protuleris*. Nos vero ubi hoc reſcivimus, libellos ſanctæ & œcumenicæ ſynodo exhibuimus, cum rectam illibatamque eccleſiæ fidem profitentes, tum eos quoque qui Arii, Eunomii & Apollinarii dogmata ſectantur, anathematizantes. Rogavimus etiam ut juxta eccleſiaſticas leges in medium ille prodiret, ſuos ſermones firmaturus, erroriſque nos convinceret. Erant autem, opinor, quæ agebamus legi conſentanea. Ipſe autem in
E eam ſtultitiam, imo vero timiditatem ac deſperationem prolapſus eſt, ut neque ad nos venire, neque ſanctam ſynodum intueri auſus fuerit; cum tamen potius fortiter inſtare oportuiſſet, neque expectare ut vocaretur, ſed ſponte occurrere, diſerte redarguere, damnationis reos pronunciare, ac pro ſua ipſius ſententia decertare. Verum male ſibi conſcius id minime fecit; adeoque ſanctæ ſynodi præſentiam metuebat, ut ne ex ædibus quidem prodire auderet. At quomodo veriſimile erat, electos ſacerdotes,

Prov. 24. ſecundum lxx.

memores sacrificii, memores Dei dicentis: *Justum judicium judicate*; Et *Personam in judicio non accipies*; *Dei enim judicium est*; nos condemnationis sententiæ omnino subjecturos non fuisse, si hæresi infectos deprehendissent? Erat enim necessarium, ut & actorum commentarii conficerentur, & hæc ipsa vobis palam fierent. Regionibus etenim totis, magnisque civitatibus dominationis vestræ nutu unus judex præficitur, cui capitalium rerum judicia committuntur, vos legislatores veretur, vestrisque decretis ad jus investigandum dirigitur. Cum itaque hæc ita habeant, quomodo credibile sit, homines a Deo ad sacerdotium electos, tantoque numero, qui propter vitæ splendorem existimatione admirabili essent, nos magis revereturos fuisse, quam divinum præceptum? Quod autem illius animus ad superbiam & arrogantiam fuerit plane infrænis, id ex aliis quoque rebus perfacile cognoscere licet. Jam per tres fere totos annos, ex quo novorum dogmatum inventor Nestorius blasphemias suas in ecclesia evomere non destiterat. Postquam vero suis etiam literis sanctissimo Romanæ ecclesiæ episcopo Cælestino animi sui morbum patefecisset, non statim duram severamque sententiam excepit, sed admonitus est potius, ut prava illa, qua laborabat, opinione rejecta, rectam & inculpatam fidem complecteretur. Admonitus est autem non semel, sed sæpius. Ipse vero diligens, ut putat, divinorum dogmatum scrutator, (nolo enim gravius aliquid in illum dicere,) quique propter divinarum legum cognitionem mire sibi blanditur, cum nunquam eos quos læsit, commonefecisset, nec verbum ullum cum illis communicasset, imo neque temeritatem suam tueri ausus fuisset; impia tamen sententia sua contumeliam illis intulit: & forte magnifice ea de re sese jactat; ut etiam audiat beatum Davidem dicentem, vel potius Spiritum sanctum per ejus vocem: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota die injustitiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem; iniquitatem magis, quam loqui æquitatem. Dilexisti omnia verba præcipitationis, linguam dolosam. Propter hoc Deus destruet te in finem, evellet te, & emigrare faciet te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viventium.*

Deut. 1. — Psal. 51.

Intelligo autem non deesse, qui illum a delicto in nos commisso absolvere conentur, asserentes eum juste ob id nobis succensuisse, quod ipso adhuc absente contra blasphemum Nestorium concilium sit celebratum. Verum hi longe rectius facerent, si in nos culpam conjicere omittentes, suam illorum potius cunctationem accusarent. Adhæc eos, qui adventum ejus præcurrerunt, & sacræ synodo denunciarunt, ipsum expectandum non esse, nec se venisse sponte, sed ipsius mandata ferentes, cur non potius exosos habuit ut mendaces ac seductores, sed eosdem inter præcipuos amicos habet? Sed esto, forsan offensus sit: oportuitne ob id illum divinas leges aspernari, Deique oblivi-

A μεμνημένους ἱερουργίας, μεμνημένους Θεοῦ λέγοντος· κρίμα δίκαιον κρίνατε· καί· οὐ λήψῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, ὅτι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστί· μὴ οὐχὶ πάντη, καὶ πάντως, ἐληλεγμένους ἡμᾶς, ὡς αἱρετικούς, ταῖς τῆς κατακρίσεως ὑποθεῖναι ψήφοις; ἦν γάρ πως ἀνάγκη καὶ ὑπομνημάτων συστῆναι πρᾶξιν, καὶ ταῦτα ὑμῖν γενέσθαι καταφανῆ. χώραις* μὲν γὰρ ὅλαις, καὶ πόλεσι ταῖς μεγάλαις, νεύματι τοῦ ὑμετέρου κράτους, εἷς ἀναδείκνυται δικαστής. θαρσεῖ τε δὲ κρίσεις τὰς ἐφ' αἵματι, καὶ ψυχῇ, δέδιέ τε τοὺς νομοθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ τοῖς παρ' ὑμῶν θεσπίσμασι πρὸς τὴν τοῦ δικαίου θήραν * ἀπευθύνεται. εἶτα πῶς ἤμελλον οἱ παρὰ Θεοῦ πρὸς ἱερουργίαν ἐξει-
B λεγμένοι, τοσοῦτοί τε ὄντες * τὸν ἀριθμόν, καὶ οὐκ ἀθαύμαστον ἔχοντες τὴν ὑπόληψιν, τὴν ἐπί γέ φημι τῷ βιῶναι λαμπρῶς, ἡμᾶς αἰδεσθῆναι μᾶλλον, καὶ οὐχὶ τὴν θείαν ἐντολήν; ὅτι δὲ ἀχάλινος αὐτῷ πρὸς * ὑπεροψίαν τε, καὶ ὕβριν γέγονεν ὁ νοῦς, καὶ δι' ἑτέρων πραγμάτων ἀταλαίπωρον ἰδεῖν. τρίτον μὲν γάρ που διατετέλεκεν ἔτος δυσφημῶν ἐπ' ἐκκλησίας ὁ τῶν νέων δογμάτων εὑρετὴς Νεστόριος· ἐπειδὴ δὲ καὶ δι' οἰκείων γραμμάτων τῷ ὁσιωτάτῳ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ Κελεστίνῳ καταφανῆ τῆς ἑαυτοῦ διανοίας ἐποίει τὴν νόσον, οὐκ ἀπότομον, οὐδὲ ἀσυμπαθῆ τὴν ψῆφον ὑπέμεινε· παρεκαλεῖτο δὲ μᾶλλον,
C ἀποφοιτῆσαι μὲν τῆς ἐνούσης κακοδοξίας αὐτῷ, καὶ τὴν ὀρθήν, καὶ ἀμώμητον ἀνθελέσθαι πίστιν. παρεκαλεῖτο δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πλειστάκις. ὁ δὲ ἀκριβής, ὡς οἴεται, τῶν θείων δογμάτων ἐρευνητής· ἵνα μή τι λέγοιμι φορτικόν· ὁ μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ τῶν θείων εἰδήσει νόμων, οὐχ ὑπομνήσας πώποτε τοὺς ἠδικημένους παρ' αὐτοῦ, οὐ λόγου μεταδούς, μᾶλλον δὲ οὐδὲ συστῆναι ταῖς ἑαυτοῦ προπετείαις θαρρήσας, ὑβρίζει μὲν ἀνοσίῳ ψήφῳ· τάχα δὲ καὶ μέγα πεφρόνηκεν ἐπὶ τούτῳ. ἵνα καὶ ἀκούῃ λέγοντος τοῦ μακαρίου Δαυίδ, μᾶλλον δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος διὰ φωνῆς τοῦ Δαυίδ· τί ἐγκαυχᾷ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατὸς ἀνομίαν; ὅλην τὴν
D ἡμέραν ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου· ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον· ἠγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην, ἀδικίαν ὑπὲρ τὸ λαλῆσαι δικαιοσύνην· ἠγάπησας πάντα ῥήματα καταποντισμοῦ, γλῶσσαν δολίαν. διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς * καθελεῖ σε εἰς τέλος, ἐκτίλαι σε, καὶ μεταναστεύσαι σε ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ τὸ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων.

Ἐπυθόμην δέ, ὅτι τῆς καθ' ἡμῶν πλημμελείας ἀπαλλάττειν αὐτὸν ἐπιχειροῦσί τινες, λελυπῆσθαι δικαίως διαβεβαιούμενοι, διά τοι τὸ δίχα αὐτοῦ τὸ ἐπὶ τῷ δεδυσφημηκότι γενέσθαι συνέδριον. ἀλλ' ἦν ἄμεινον οὐχ ἡμᾶς αἰτιάσασθαι μᾶλλον,
E γράφεσθαι δὲ τὴν οἰκείαν αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ μέλλησιν. εἶτα τοὺς προαφιγμένους, καὶ προαπαγγείλαντας τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, μὴ δεῖν χρῆναι περιμένειν αὐτόν, καὶ οὐκ αὐτομόλους εἰς τοῦτο ἐλθεῖν, ἀλλὰ γὰρ ταῖς παρ' αὐτοῦ διακονουμένους φωναῖς, τί μὴ μᾶλλον ἐποιεῖτο κατεστυγημένους, ὡς ψευδηγορήσαντας, ὡς ἠπατηκότας, ἀλλ' ἐν τοῖς ὅτι μάλιστα γνησιωτάτοις ἔχει; ἀλλ' ἔστω τυχόν, καὶ λελύπηται. ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς αἰτίας ἔδει τῶν θείων αὐτὸν ἀλογῆσαι νόμων, ἐπιλαθέσθαι δὲ

Δευτερ. 1. 16. 17.
* γάρ καὶ
* ἴσ. ex supra positis, θαρσεῖται, infr. etiam * ἀπευθύνεται.
* ὑπεροψίας τε καὶ ὕβρεως.
Ψαλ. 51.
* καθέλοι σε.

δὲ

δὲ Θεοῦ λέγοντος· ἀθῶον, καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτε-
Ἐξοδ. 23. νεῖς; ἔδει κατακρῖναι τοὺς ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἀτόπων
* ἀδελφῶ. κατεγνωσμένους; ἐχρῆν * ἀδελφῶν τὸ τῆς ἀνο-
σιότητος κατωθῆσαι, ξίφος; θεσμοὺς ἐκκλησια-
στικοὺς περιϋβρίσαι; συκοφαντῆσαι; ψεύσασθαι;
καὶ τοῦτο τὰς εὐσεβεστάτας ὑμῶν ἀκοάς; ἐχρῆν ἡ-
γήσασθαι παρ' οὐδὲν τὴν ὀρθότητα τῆς πίστεως,
καὶ τὸ ἐθελῆσαι φρονεῖν ὅσα μῶμον ἔχει παντε-
λῶς οὐδένα, χαρίσασθαι δὲ τὴν ἐπικουρίαν τῷ
δυσφημοῦντι κατὰ Χριστοῦ, καὶ ἀναστῆσαι ζητεῖν τὸ
ψεῦδος, καταστρέφειν δὲ τὴν ἀλήθειαν; ταῦτα
φρενὸς ἁγίας δοίητις ἂν εἶναι καρπόν; ταῦτα
βουλῆς ἱερατικῆς εὑρέματα; καί τοι λέγοντος ἀ-
Μαλαχ. 2. 7. κούω Θεοῦ· ὅτι, χείλη ἱερέως * φυλάξεται κρί-
* φυλάξει. σιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ. πρό-
δηλον οὖν, ὅτι δι' ὧν ἂν οἴεται τῆς καθ' ἡμῶν
ἀπονοίας τὰς αἰτίας ἀποσκευάζεσθαι, διὰ τούτων
αὐτῶν ἀνόσια πεπραχὼς καταφωρᾶται μειζόνως.
ἐγὼ δὲ, ὦ φιλόχριστε βασιλεῦ, ἔχαιρον μὲν
* ὑμετέρας. τῆς ἐνεγκούσης ἀπαίρων, καὶ τῆς * ἡμετέρας Ἀ-
λεξανδρείας ἐκδεδημικώς· πνεύματος δὲ λαύρου
καταχεομένου τῶν ἱστίων, καὶ μονονουχὶ καταβρον-
τῶντος τῆς νεώς, αἱρομένου τε εἰς ὕψος τοῦ
κύματος, καὶ ταῖς τῶν οἰάκων περιπαφλάζοντος
κεφαλαῖς, εὔθυμος καὶ ὅτω διετέλουν, τὸν ἐκ τοῦ
χειμῶνος κίνδυνον ὀπίσω τιθεὶς τῆς εὐκταιοτάτης
μοι θέας τοῦ ὑμετέρου κράτους. καὶ μὴν ὅτε τὴν
Ἐφεσίων ἀφέντες, ἐπὶ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἀ-
νεκομίζοντο πόλιν οἱ ἐκ τῆς ἁγίας συνόδου προ-
κεχειρισμένοι πρός γε τὸ χρῆναι συνειπεῖν τοῖς
παρ' αὐτῆς πεπραγμένοις, ἐπεθύμουν γενέσθαι
τοῖς ἀνδράσιν ἐναρίθμιος, πρῶτον μὲν ὑπὲρ
τοῦ τὸ ὑμέτερον κράτος ἰδεῖν, εἶτα πρὸς τούτῳ,
ἵνα καὶ αὐτῷ τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἐφ' ὑμῶν δικά-
σωμαι, καὶ δείξω συκοφαντήσαντα, καὶ παρανό-
* λελυσσηκότα. μως * λελυπηκότα, καὶ μανίαις ἀκράτοις νενι-
κημένον. ὅτι τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν ἀνεθεμά-
τισα τὰ κεφάλαια. τῇ γὰρ ἐμῇ πίστει μεμαρτύ-
ρηκε τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ Ῥωμαίων ἐκκλησία, καὶ
μὴν καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, ἡ ἐξ ἁπάσης ὡς ἔπος
εἰπεῖν τῆς ὑπ' οὐρανὸν συναγηγερμένη. ὅτι γὰρ
κατ' οὐδένα τρόπον ἔξω γεγονὼς ἁλοίην ἂν τῆς
τε ἀποστολικῆς, καὶ εὐαγγελικῆς παραδόσεως, ὀρ-
θήν τε, καὶ ἀδιάστροφον τῶν ἱερῶν δογμάτων διε-
λαύνω τρίβον, παμψηφεὶ διωμολογήκασι. καὶ
τοῦτο ἐγγράφως ἐπὶ πίστεως ὑπομνημάτων, ἀνα-
* γραφεισῶν πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῶν. γινωσκομένων τῶν παρ' ἐμοῦ * γραφέντων πρὸς
Νεστόριον· ηὐχόμην δὲ οὐχὶ τούτων ἕνεκα μό-
νων ἐκεῖσε γενέσθαι, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰς τῶν ἑτέ-
ρων διαβολὰς κατ' ἐμοῦ, καὶ τῶν ἐμῶν, ψευδεῖς
ἀποφήνῳ. οἱ γὰρ τῶν Νεστορίου δογμάτων ὑπα-
σπισταὶ τὸ ἐκ φθόνου, καὶ βασκάνιας, ἐπ' ἐμοὶ
* ἀκρασίας καὶ μανίας. συντείνοντες τόξον, καὶ τὰ ἐξ * ἀκρατοῦς μα-
νίας πολυτρόπως ἀρτύοντες, ἄνδρας ἐξωνούμενοι,
* ἱστάντες. καὶ κατηγόρους * ἱστῶντες, ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, καὶ
ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, καθάφησιν ὁ μα-
Φιλίππ. 3. 19 κάριος Παῦλος, τῷ ὑμετέρῳ κράτει δι' ὄχ-
λου γενέσθαι παρεσκεύαζον, καὶ μάλα συχνῶς·
καί τοι παρ' ἐμοῦ πεπονθότες τῶν ἀτόπων οὐδὲν, οὐ-
δὲ γὰρ ἦν τις αὐτοῖς πρὸς ἐμὲ λόγος παντελῶς. ἀ-
πομισθώσαντες δὲ, ὡς ἔφην, τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἐμοὶ
* κατεφλυσαρουν τὰς ἑαυτῶν γλωσσαλγίας, * ἐφλυάρουν εἰκῇ, πάντα

A sci dicentis: *Insontem ac justum non occides?* Debebatne eos condemnare, qui de nullo crimine fuerant convicti? debebatne fratres gladio impietatis impetere? Ecclesiasticas leges contemnere, calumniari, mentiri, idque piissimis vestris auribus? Debebatne rectam fidem nihili facere, & velle sapere quæ nullam omnino falsitatis maculam habent? & interea illius causæ patrocinari, qui contra Christum blasphemias effudit; ac quærere mendacium, statuere, veritatem evertere? Dabitne quisquam, hæc esse sanctæ mentis fructum? hæc esse sacerdotalis consilii inventa? Atqui Deum dicentem audio: *Labia sacerdotis custodient* Exod. 23. Malach. 2.
B *scientiam, & legem requirent ex ore ejus.* Clarum est itaque, quod per ea ipsa, quibus vesaniæ, qua contra nos usus est, crimen amoliri se putat, impie egisse apertius deprehendatur. Ego vero, Christi amans rex, gaudebam quidem cum e patria discederem, Alexandria vestra relicta, etiamsi magna vis venti velis sese infunderet, atque instar tonitrui navem percelleret, ac fluctus in sublime elatus summa gubernacula circumstreperet: tamen alacri tranquilloque animo eram, & tempestatis periculum posthabui, ut optatissimo majestatis vestræ aspectu potiri quandoque daretur. Rursum cum ex Ephesiorum civitate ad
C illustrem illam urbem deveherentur ii, qui ad hoc a sancta synodo delecti sunt, ut quæ ab illa acta fuerant, defenderent, ex illorum numero esse cupiebam: primo quidem, ut majestatem vestram coram viderem: deinde vero, ut in vestra præsentia contra episcopum Antiochenum disceptarem, palamque ostenderem eum calumniatum fuisse, & * inique insanisse, & quasi impotentibus furiis actum esse, eo quod capita blasphemiarum Nestorii anathematizassem. Fidei namque meæ rectitudini testimonium perhibuit & Romana ecclesia, & sancta quoque synodus ex universo, ut ita dicam, orbe qui sub
D cœlo est, congregata. Quod enim nulla ex parte ab evangelica & apostolica traditione aberrarim, imo vero quod rectam, minimeque obliquam sacrorum dogmatum semitam teneam, id posteaquam epistolas, quas ad Nestorium perscripseram, legissent, communi sententia confessi sunt omnes, & quidem scripto in ipsa fide monimentorum, rerumque gestarum. Optabam autem non horum tantum gratia eo venire, sed ut aliorum quoque declarationes, quas contra me meosque instituerunt, falsas esse monstrarem: siquidem Nestorii dogmatum propugnatores, invidiæ odiique arcum in me
E tendentes, impotentisque insaniæ suæ ausus variis modis adversum me concinnantes, viros quosdam (*quorum deus venter est, & gloria in confusione eorum*, sicuti beatus Paulus dicit) mercede pararunt, & accusatores adornarunt, ac ut vestro imperio molesti essent, & quidem frequenter, curaverunt; cum nulla injuria a me sint affecti: neque enim illis mecum quidquam rei prorsus erat. Qui insidiatoribus meis nugaces linguas suas cum vendidissent, frustra contra me obloque-

* ac per injuriam offendisse.

Philipp. 3.

loquebantur, nihil intentatum relinquentes. Hujuſmodi vero homines nihil non audent: coalitam enim malitiam habent. Quare etiam pro nihilo ducunt, ſi calumniandi crimine convicti teneantur, ſæpiſſimeque adverſus quos libuerit mentiantur quanquam ne eos quidem cognoſcant, quos accuſant. Norunt autem eos eſſe tales, talemque vitæ conſuetudinem iniviſſe, quotquot Alexandriam veſtram inhabitant. Oblocuti ſunt itaque illi, propinantes hoc iis, qui ad id eos incitarant, & velut acceptorum munerum pretium temerariam in me linguam oſtentantes. Tuli autem iſta equidem admodum ægre. Quomodo enim id ægre non ferrem? Verumtamen recordatus ſum omnium noſtrum ſalvatoris dicentis: *Beati eſtis cum maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos, mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quia merces veſtra copioſa eſt in cœlis: ſic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fuerunt ante vos.* Sane cum iniquitatis pater ſatanas eccleſiis, iiſque qui rectam fidem habent, laqueos tendere molitur, apoſtolicæque & evangelicæ fidei traditionem per ſuos ſatellites & adminiſtros adulterare conatur, ac deinde illi, qui rectæ fidei cuſtodes ſunt, veritatem ipſi opponunt, & recta pervertentibus obſiſtunt, Chriſtum ipſum, qui veritas eſt, belli ſocium & auxiliatorem habentes, tunc ſtatim mendacii pater multos qui mentiantur excitat; ſtatim ſæva illa calumniatorum multitudo adverſus illos qui pie vivere volunt, bellum ciet. Hanc moleſtiam ipſos quoque ſacros prophetas perpeſſos comperimus. Etenim prophetabat olim beatus Amos; & Iſraelitas vehementer reprehendit, quod dilectionem erga Deum pro nihilo habuiſſent, legeſque ſibi datas neglexiſſent. Verum mox in medium prodiit, & reſtitit illi * Amaſias, (erat autem hic pſeudopropheta, & cultor dæmoniorum) detulitque ad regem Iſraelis virum vere ſanctum ac prophetam, ad hunc modum illum accuſans: *Conjurationes facit contra te Amos: non poterit terra ſuſtinere univerſos ſermones ejus.* Pari modo beatus quoque Jeremias propheta peccantem populum Iſrael vias ſuas corrigere juſſit: verum non defuerunt qui illum calumniarentur. Incitaverunt enim contra illum Sedechiam, qui regni ſolium tunc obtinebat. Erat profecto ſanctis res hæc gravis, & vere moleſta: at quod Deo placitum gratumque ſciebant, propriæ vitæ præferentes, in ſuſcepto ſtudio conſtanter perſiſtebant, ſcriptum eſſe recolentes: *Cor regis in manu Dei eſt: quocumque voluerit, inclinabit illud.* Reddebat enim eos qui Judaicarum rerum potiebantur, clementes ac miſericordes, quamvis ſæpe vehementer eſſent incitati. Sed mittamus quæ illis acciderunt, tanquam omnibus nota: in mentem revocemus celeberrimum beatiſſimumque patrem noſtrum Athanaſium, qui olim Alexandriæ veſtræ epiſcopus fuit. Impugnabat ille perverſam Arii opinionem: nugacitatis vero illius aſſentatores pertinaci ſtudio illum calumniabantur, petulan-

Matth. 5.

* Paſchor, al. Pashur,

Amos 7. Jerem. 26.

Prov. 21.

Λ δρῶντες ἐτοίμως. ἀτόλμητον δὲ τοῖς τοιούτοις οὐδέν. σώφρονα γὰρ ἔχουσι τὸ κακόν, ⁊ οὐδὲν λελόγισαι παρ' αὐτοῖς τὸ ⁊ * γραφὴν ἀλῶναι συκοφαντίας, ⁊ ψευδηγορῆσαι πλειστάκις ⁊ καθ' ὧν ἂν βέλοιτό τις, ⁊ εἰ μή τις εἴη γνώριμος αὐτοῖς τῶν κατηγορουμένων. ἴσασι δὲ ὄντας τοιούτους, οὕτω τε ζῆν εἰωθότας, οἱ κατὰ πᾶσαν ὄψιν τὴν * ἡμετέραν Ἀλεξάνδρειαν. κατεφλυάρουν μὲν οὖν ἐκεῖνοι, τοῖς εἰς τοῦτο παρορμήσασι τὸ χρῆμα προπίνοντες, ⁊ ἀντέκτισιν ὥσπερ τινὰ τῆς δωροδοκίας, τῆς κατ' ἐμοῦ γλωσσαλγίας ποιούμενοι τὴν ἐπίδειξιν. ⁊ δεδυσφόρηκα μὲν λίαν ἐπὶ τούτοις ἐγώ. πῶς γὰρ οὐχ ἔμελλον; τὴν ἐμεμνήμην λέγοντος τοῦ πάντων Β ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ· μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς. ⁊ διώξωσι, ⁊ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα, καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε, ⁊ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ * ὑμῶν. ὅτε γὰρ ὁ τῆς ἀνομίας πατήρ, τυγχάνει ὁ σατανᾶς, ταῖς ἐκκλησίαις παγίδα, ⁊ τοῖς ὀρθῶς ἔχουσι πίστιν ἐξαρτύειν * ἐπιχειρεῖ, ⁊ διὰ τῶν ἰδίων ὑπασπισῶν παραχαράττειν ἀποστολικῆς τε, ⁊ εὐαγγελικῆς πίστεως τὴν παράδοσιν, εἶτα τῆς ὀρθῆς δόξης οἱ φύλακες ἀντανισῶσιν αὐτῷ τῷ ἀληθείαν, ⁊ τοῖς τὰ ὀρθὰ διαστρέφουσιν ἀντιφέρονται, ὡσπλον ἔχοντες, ⁊ συμπαρασάτην αὐτὸν τὸν Χριστόν, ὅς ἐστιν ἀλήθεια, τότε δὴ πάντως ὁ τοῦ ψεύδους πατὴρ πολλοὺς ἐγείρει τοὺς ψευδηγόρους· τότε δὴ ⁊ συκοφαντῶν ἀγεία πληθὺς τοῖς εὐσεβεῖν ἠρημένοις ἀντανίσατο. τοῦτο παθόντας καὶ αὐτοὺς δείσκομεν τοὺς ἁγίους προφήτας. προεφητεύθη μὲν γὰρ κατὰ * ἡμῶν ὁ μακάριος Ἀμώς, κατηγοροῦντα δὲ σφόδρα τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ὡς τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἠφανικότας, ⁊ τῶν δοθέντων αὐτοῖς ὑπερορῶντας νόμων· ἀλλ' εἰς μέσον * ἦλθε παραχρῆμα, καὶ ἀντέστρατεν ὁ Παχώρ. ψευδοπροφήτης δὲ οὗτος, καὶ δαιμονίων θεραπευτής. εἶτα τῷ βασιλεῖ τοῦ Ἰσραὴλ διαβέβληκε τὸν ἀληθῶς ἅγιον, καὶ προφήτην, ὧδε γεγραφώς· συστροφὰς ποιεῖται κατὰ σοῦ Ἀμώς· οὐ μὴ * δυνήσεται ἡ γῆ ὑποσυγκεῖν πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. ὁμοίως δὲ ⁊ ὁ μακάριος προφήτης Ἱερεμίας πλημμελοῦντα τὸν Ἰσραὴλ ἐπανορθοῦν ἐκέλευε τὰς οἰκείας ὁδούς. ἀλλ' οὐκ ἀπῆσαν οἱ * συνδιαβάλλοντες. παρώτρυναν γὰρ κατ' αὐτοῦ τὸν Σεδεκίαν, τὸν τῆς βασιλείας διέποντα θρόνους. ⁊ φορτικὸν μὲν τοῖς ἁγίοις τὸ χρῆμα, ⁊ δύσοιστον ἀληθῶς. πλὴν τὸ Θεῷ δοκοῦν ⁊ φίλον τῆς ἑαυτῆς προθέσεως ζωῆς, εἶχοντο ⁊ οὕτω τῆς ἐν χερσὶ σωδασμάτων, οὐκ ἀγνοοῦντες τὸ γεγραμμένον· ὅτι καρδία * βασιλέων ἐν χειρὶ Θεοῦ. οὗ δ' ἂν θέλων * νεῦσαι, ἐκεῖ Ε ἔκλινεν αὐτήν. φράσω γὰρ αὐτοὺς ἀπιτέλει, καὶ φιλοικτίρμονας, καίτοι πλειστάκις * παρωξυμμένους, τοὺς τῶν Ἰουδαϊκῶν κρατοῦντας πραγμάτων. ἀλλὰ γὰρ παρήσομεν τὰ ἐκείνων, ὡς πᾶσιν ἐγνωσμένα. μεμνήσομαι δὲ τοῦ παυσαφήμου, ⁊ ξισμακαρίου παχὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, τοῦ γενομένου κατὰ καιροὺς ἐπισκόπου τῆς * ἡμετέρας Ἀλεξανδρείας. ἐμάχετο μὲν γὰρ τῆς Ἀρείου κακοδοξίας. οἱ δὲ τῆς ἐκείνου βδελυρίας παράσιτοι, συκοφαντοῦντες αὐτὸν διετέλουν· ἀσελγῶν δὲ

καὶ

Matth. 5.

* γραφὴν

* ἡμετέραν

* ἡμῶν.

* ἐπιχειρεῖ,

* καιροὺς

Amos 7.

* ἦλθε, καὶ ἀντέστρατεν ὁ.

* δυνήσεται

Jerem. 26.

* διαβάλλοντες.

Prov. 21.

* βασιλέων νεῦσαι,

* παρωξυμμένους,

* ἡμετέρας

Θεοδ. ἱστορ. Ἐκκλ. β. 1. 30. Σωζόμ. β. 2. 24. Σωκρ. β. 1. 21.

καὶ ἀχάλινον ἐπ' αὐτῷ τὴν γλῶσσαν ἀνεῖτε, ὡς οὐκ ἀρκούντων αὐτοῖς τῶν ψεύσμασιν, χεῖρα τε μόνης ἀνθρώπου, περιεκόμιζον. * φεικτὸν τοῖς ὁρῶσι παρατιθέντες θέαμα, τοῦτον αὐτὸν ἔφασκον ἀποτεμεῖν· Ἀρσένιον δέ τινα τοῦτο παθεῖν διετείνοντο. χρόνῳ δὲ μακρῷ ὀξαπεπλήκασι συναρπάζοντες, ἄχεις δ' ὀξαλανθάνων καπλήφθη ζῶν ὁ Ἀρσένιος· πεφώραται δὲ ὕστερον μόλις τῆς ἐκείνων σκαιότητος τὸ ἐγχείρημα. δύσοιστον μὲν οὖν, καὶ σφόδρα δεινὴ ψυχαῖς ἐλευθέραις, καὶ καθαρὸν ἐχούσαις τὸ συνειδὸς, ἡ συκοφαντία. ἀλγεῖ δὲ σφόδρα τῆς πεπονθότων ὀνῆς. καὶ τὸ εἰκῆ, καὶ μάτην ἐπιβουλεύεσθαι παρὰ τῆς ἠδικημένων ὁδοῦ, παγχάλεπον ὁμολογουμένως. πλὴν ὅτι τοῦτο συμβήσεται τοῖς προσβεύουσι τὴν ἀλήθειαν, προκατεμεμήνυκεν ἡ θεία γραφή. ἔφη γὰρ ἕως θανάτου ἀγώνισαι * περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ κύριος πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ· καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς ἀγαθὴν ἀπολμίαν ἐπαλείφων τοὺς μαθητὰς, καὶ ψευδηγορίας ἁπάσης ἀλογεῖν ἀναπείθων, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ διώκεσθαι πόνων· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, φησί, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν οἰκοδεσπότην βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, * πολλῷ μᾶλλον τοὺς οἰκειακοὺς αὐτοῦ. * ἐκδυσωπεῖ δὲ, καὶ σφόδρα χρησίμως, προσεπιών· οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. εἰ γὰρ αὐτὸν κατεμήνασι τῷ Χριστῷ, πῶς, ἢ ποῖος ἡμῶν ὁ λόγος; καὶ εἰ κατὰ παντὸς ἁγίου γεγόνασιν αἱ συκοφαντίαι, πῶς ἡμῖν ἄρα ὀξαφυγεῖν τὰς ἐλαχίστας ἡμᾶς; * γὰρ ἀκράτης μοι * ἡ κατὰ τῶν ἁγίων γλῶττα. φέρεται δὲ ὥσπερ κατὰ πρανοῦς, ἀλλ' ἔστιν ἐπάρατος, καὶ θεῷ κατεγνωσμένη. ψάλλει γοῦν ὁ μακάριος προφήτης Δαυὶδ· ἐξολοθρεύσαι κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, καὶ γλῶσσαν μεγαλορρήμονα.

Ἐκκλ. 4. 33. * ὑπὲρ.

Ἰωάν. 15. 20.

* πόσῳ * ἐδυσώπει Ματθ. 10.

* γὰρ τῆς ἀνοσίων ἡ γλῶττα.

Ψαλ. 11. 4.

Πεπείραται σὺν ἐμοὶ τὴν ἐκ γλώττης ἀχαλίνου βελῶν καὶ ὁ ἀγαπητὸς μονασὴς Βίκτωρ. ἐπεφήμησαν γάρ τινες αὐτῷ τῆς τάχα πω ψευδηγορεῖν εἰωθότων, ὅτι καὶ αὐτὸς τῆς ἐκτόπων τινὰ πεφλυάρηκε, κατ' ἐμοῦ· ὥστε καὶ ἀφιγμένου εἰς τὴν Ἐφεσίων πρός με, κατηγόρουν σφόδρα τῆς ἀπὸ τῆς ἁγίας συνόδου τινές· μᾶλλον δὲ ἐξαπεράφησαν ἅπαντες, ὡς ἕνα τῶν ἀνοσίων μεμισηκότες. διατετελέκασι καὶ παξαλοίαν ὀνομάζοντες, καὶ ἀδελφοκτόνον, καὶ ὅσα τούτοις ἐστὶ παραπλήσια. καὶ τοῦτο γνοὺς ὁ πρεσβύτης, πλείσων ὅσων αὐτῶν πεμπεσηκότων ἁγίων ἐπισκόπων, ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ὁμόμοκεν ἀσυνήθως, κατά τε τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ τῶν σεπτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, μηδὲν ἑαυτῷ * συνειδέναι τοιοῦτον· ὅτε μόλις ἐγὼ, καὶ αὐτὸς ἰσχύσαμεν τὰς τῶν λυπουμένων θεραπεῦσαι ψυχάς. πλὴν εἰ καὶ πολλοὶ λίαν οἱ ψευδοσεβεῖν ἐθέλοντες, ἐπιφυόμενοί τε, καὶ ἐπιπηδῶντες μάτην, μᾶλλον δὲ καὶ * παροξυνόμενοι πρὸς τοῦτο παρὰ τῶν Νεστορίου σπουδαστῶν· ἀλλ' ἤρκεσεν εἰς ἐπικουρίαν τοῦ σωτῆρος ἡ χάρις, καὶ τῆς ὑμετέρας * εὐσεβείας τὸ μισοπόνηρον. ὥσπερ γὰρ ἐκ καμίνου καπνοῦ ἀρπάσαντες, ἡμερωτάτοις νεύμασι διεσώσατε· ἵνα τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ, τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν * ὑμετέραν Αἴγυπτον ἁγίοις

* παροτρυνόμενοι.

* σωτηρίας.

* ὑμετέραν

Temque & infrænem linguam adversus illum exerebant. Neque mendaciis contenti manum quoque cujusdam hominis abscinderant, eamque circumferentes, horrendum videntibus spectaculum exhibebant. Dicebant autem Athanasium illam abscidisse, quemdam vero Arsenium nomine istud passum esse. Multo autem tempore ignaros decipere perstiterunt, donec tandem Arsenius ille, qui hactenus latuerat, adhuc vivus compertus est: atque ita vix tandem eorum improbitatis conatus detectus est. Sane quidem calumnia animis liberis, bonamque conscientiam habentibus, molesta est, valdeque acerba: angitur autem vehementer illorum animus, quibus ista accidunt: & gravissimum certe est, gratis & sine causa ab iis ejusmodi molestias insidiasque perferre, qui nulla unquam re læsi fuerant. Verumtamen quod ista veritatis cultoribus eventura essent, divina scriptura prænunciaverat. Dicit enim: *Usque ad mortem certa pro veritate, & dominus pugnabit pro te.* Sed & ipse quoque dominus noster Jesus Christus discipulos suos ad bonam confidentiam instruens, suadensque ut quodvis mendacium, omnemque persecutionis molestiam contemnerent, ita aiebat: *Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?* Non mediocri autem afficit verecundia, & valde utiliter quod subjungit: *Non est*, inquit, *discipulus supra magistrum, nec servus supra dominum suum.* Si enim Christo contradixerunt, quæ nostri habenda erit ratio? Et si contra quemvis sanctum instructæ sunt calumniæ, quomodo nos minimi illas effugeremus? Petulans quidem est adversus sanctos viros impia lingua, ac præceps quodammodo fertur; verum execrabilis & odibilis est coram Deo. Psallit igitur beatus propheta David: *Disperdat dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.*

Theodorer. lib. 1. hist. eccles. c. 30. Sozom. lib. 2. c. 24. Socrat. lib 1. c. 21.

Ecclesiast. 4.

Joan. 15.

Matth. 10.

Ibidem.

Psal. 11.

Expertus est mecum infrænatæ linguæ jacula etiam dilectus solitarius Victor. Sparserant enim de illo quidam ex iis qui mentiri consueverunt, quod is quoque contra me absurda quædam nugatus esset, ut etiam cum Ephesum ad me venissent, nonnulli ex sancta synodo plurimum ipsum accusarint; imo vero universi veluti unum ex impiorum numero perosi, illum aversati sint; perstiteruntque parricidam & fratricidam, aliisque ejusmodi nominibus appellare. Cum autem ille senex hoc intellexisset, multis admodum sanctis episcopis ipsum circumstantibus, sublatis in cœlum manibus, præter mortem suum per sacrosanctum baptisma & veneranda Christi mysteria, nullius horum scelerum sibi conscium esse juravit: ac denique offensorum animos ægre ego & ipse simul hac ratione placare potuimus. Verum enimvero licet plurimi mentiri volentes extiterint, & insurrexerint, & frustra insilierint, seu potius a Nestorii studiosis ad hoc incitati fuerint; suffecit tamen ad opem nobis ferendam salvatoris nostri gratia, vestræque pietatis justitia. Nam velut ex ardenti camino ereptos, placidissimis vestris nutibus servastis, ut una cum aliis, qui per universam ve-

stram

ſtram Ægyptum ſparſi ſunt, ſanctis epiſcopis & monachis continue pro imperio veſtro, & victoria, ac ſtabilitate, gratiarum actiones ſanctiſſimo Chriſto offeramus. Per quem, & cum quo, Deo & Patri ſit gloria, cum ſancto Spiritu in ſæcula ſæculorum. Amen.

Cap XIV. * *& de ordinatione Maximiani epiſcopi Conſtantinopolitani.*

[1] *DECRETI REGII, QUO NESTORIO exilium aperte & publice indicatur, relatio.* *

CUM ſeptem & ſeptem ex utraque parte epiſcopi Conſtantinopolim veniſſent, imperator certo comperit, ſanctam & œcumenicam ſynodum canonico legitimoque ordine in omnibus ſervato Neſtorium depoſuiſſe. Itaque legatorum ſynodi ſententia approbata, orientales quidem condemnat, Neſtorium vero exilio multat. Iis præterea qui ex ſancta ſynodo legati venerant, injungit, ut ad eccleſiam ſe conferant, ibidemque ſanctæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ epiſcopum creent. Illi in eccleſiam ingreſſi, Maximianum epiſcopum creant. Poſt hoc juſſit imperator ut ſinguli epiſcopi ad ſuas provincias & civitates revertantur. Remanſit autem Joannes Antiochenus, ceteriique epiſcopi qui partes illius tuebantur, in ſeparatione permanentes, ([2] Ingreſſus autem eſt Cyrillus epiſcopus Alexandriam † Athyr tertia, & ſuſcepit eum civitas cum multa exultatione & gloria.

* Eſt xxx. dies Octobris. Deeſt decretum.

ANTIGRAPHUM INTERPRETATIONIS decreti imperatorii, ſcripti ad Iſidorum præfectum prætoritorum & conſulem, de exilio Neſtorii.

Cap. XV. Sententia adverſus Neſtorium.

LICET noſtrum erga rempublicam ſtudium conſpicuum ſit; non minori tamen nobis eſt curæ, ut ſacroſancta religio tuta conſiſtat: qua videlicet a nobis cuſtodita, in publicis quoque rebus nos adjuvari confidimus. Quare cum Neſtorius catholicæ eccleſiæ quondam ſacerdos, nunc vero fidei proditor, tantorum ſcelerum mole oppreſſus teneatur; neceſſarium eſt, ut noſtræ ſerenitatis ſententiæ ſubjiciatur, calamitateque moribus illius digna opprimatur, ut qui venerandis eccleſiæ legibus abjectis, nefandæ hæreſeos auctor extiterit: & dum illorum, quos proditionis ſuæ ſocios ſibi adjunxit, fidem corrupit, alienæ corruptionis crimen in ſuam ipſius perſonam recepit. Tua proinde celebris dominatio hac pragmatica ſanctione, ſive peculiari auctoritate oſtenſa, prædictum Neſtorium ob admiſſam a ſe impietatem in perpetuum exilium Petras deportari jubeat; omniaque illius bona eccleſiæ Conſtantinopolitanæ addicat; quo auguſtiſſime loci illius opes, cujus ille ſacra myſteria nuper prodidit, auctiores evadant. Hac enim ratione religio ſanctiſſimæ fidei in mentibus hominum intacta perſeverabit, & regni noſtri felicitas religione munita florebit.

Evagr. l. 1. cap. 7 Oaſim, quæ & Ibis, in Libya relegatum fuiſſe Neſtorium ſcribit. Non unus fuit exilii Neſtoriani locus

ἐπισκόποις, καὶ μοναχαῖς, ἀκαταπήκτως ὑπὲρ εὐσεβείας, τῆς ὑπὲρ τε τῆς ὑμετέρας κράτους, νίκης τε, καὶ ἁμωνῆς, ἀναφέρωμεν τῷ παναγίῳ Χριστῷ· δι' οὗ, καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, δόξα σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΣΠΙΣΜΑ τὸ * δημοσιεῦον, καὶ ἐξορίζον Νεστόριον.

* δημόσιον.

ΑΝΕΛΘΟΝΤΩΝ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἑπτὰ καὶ ἑπτὰ ἐπισκόπων ἐξ ἑκατέρας μέρας, ἐπληροφορήθη ὁ βασιλεὺς, ὡς ἡ ἁγία, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος πάντα κανονικῶς, καὶ ἀκολούθως πράξασα, καθεῖλε Νεστόριον. διὸ καὶ ἀποδεξάμενος αὐτὲς, καταγνοὺς τῶν ἀνατολικῶν, καὶ λοιπὸν ἐξώρισε μὲν Νεστόριον, ἐκέλευσε δὲ, τοὺς ἐκ τῆς ἁγίας συνόδου * εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ χειροτονῆσαι ἐπίσκοπον τῆ ἁγία Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησία, καὶ * συνελθόντες ἐχειροτόνησαν Μαξιμιανὸν ἐπίσκοπον. καὶ μετὰ τέτο ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς, πάντας τὲς ἐπισκόπους, ἕκασον ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτῆ χώραν τε, καὶ πόλιν. * Λείπει τὸ θέσπισμα. ἔμεινε δὲ Ιωάννης ὁ Αντιοχείας, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῆ χωρίσει ὄντες.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

* συνελθόντες

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

*βασιλικοῦ θεσπίσματος γραφὲν πρὸς Ἰσίδωρον ἔπαρχον πραιτωρίων, καὶ ὕπατον, περὶ τῆς * ἐξορίσεως.*

* ἐξορίας Νεστορίου.

ΕΙ καὶ τῆς τῶν δημοσίων πραγμάτων φροντίδος περιφανὴς ἐστιν ἡ ἡμετέρα σπουδὴ, ὅμως ἐχ * ἥττων παρ' ἡμῖν τῆς ἁγιωτάτης θρησκείας ἡ ἀσφάλεια. ἥσπερ θεραπευομένης παρ' ἡμῶν, καὶ ἐν τοῖς δημοσίαις χρείαις πεισόμεθα ἑαυτοὺς βοηθεῖσθαι. καὶ διὰ τέτο, ἐπειδὴ Νεστόριος, ὁ τῆς καθολικῆς ποτε ἐκκλησίας ἱερεὺς, νῦν δὲ τῆς πίστεως προδότης, τηλικέτοις μυσαρῶν μεγεθέσιν ἐνδεδεμένος φαίνεται, καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα ἀποφάσει τῆς ἡμετέρας γαληνότητος ὑποβληθεὶς, τῆ ἁρμοζέσῃ τοῖς οἰκείοις ξόποις τιμωρίᾳ καταβαρυνθείη· ὅς τις καταλειφθεὶς τῶν σεβασμίων νόμων τῆς ἐκκλησίας, ἀθεμίτε αἱρέσεως αὐθεντὴς ἐφάνη. καὶ ἐν τῷ ὁμοφθείρειν αὐτῶν τὴν πίστιν, οὕς τινας τῆ κοινωνίᾳ τῆς ἑαυτῆ προδοσίας σωμῆσεν, εἰς τὸ οἰκεῖον ἑαυτῆ πρόσωπον ἀνέλαβεν τὸ ἔγκλημα τῆς προδοσίας τῆς ἀλλοτρίας· ἡ ἔνδοξος πίστις ἀρῶν σε αὐθεντία, τῆ πραγματικῆ τύπῳ τέτῳ, ἤτοι ἰδικῆς αὐθεντίας ὑποδειχθείσης, τὸν μνημονευθέντα Νεστόριον, εἰς * ἐξορίαν Πέτρας εἰς τὸ διηνεκὲς προσαχθῆναι ὑπὲρ τῶν ἠσεβημένων αὐτῷ κατηχθῆναι, ὅπως, ὡς ἐπάνω αὐτῆ τὰ ὑπάρχοντα τῆ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως προσκυρωθείῃ, πρὸς τὸ τὸν σεβασμιώτατον τόπον τὰ πράγματα αὐξηθείῃ, οὗ προέδωκε πρώην τὸ μυστήριον. ἵνα γὰρ ἔσαι ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀλάβεια τῆς ἁγιωτάτης πίστεως ἀβλαβὴς. καὶ τῆ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ ἡ εὐδαιμονία, ὀχυρωθεῖσα τῆ θρησκείᾳ, ἀνθήσει.

Κατὰ Νεστορίου ἀπόφασις.

* ἧττον

* προέδωκε ἐστὶν ἐν τῆ Λιβύῃ

ΕΠΙ-

1 Huic præfationi Vetus interpres hunc titulum poſuit. *Narratio ordinationis Maximiani Conſtantinopoleos Epiſcopi* 2 Addita ſunt hæc ex vetere verſione.

A

Ε'ΠΙΣΤΟΛΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ' ΓΡΑΦΕΙΣΑ ἀπὸ Κωνσαντινουπόλεως.

EPISTOLA SYNODALIS Constantinopoli missa.

Τοῖς θεοφιλεσάτοις, καὶ ὁσιωτάτοις ἀδελφοῖς, καὶ συνεπισκόποις πᾶσι τῆς παλαιᾶς Ἠπείρου, Μαξιμιανὸς, Ἰουβενάλιος, Ἀρκάδιος, Φίλιππος, Φλαυιανὸς, Φίρμος, Θεόδοτος, Ἀκάκιος, Εὐόπτιος, Δανιὴλ, καὶ ἡ συμπαροῦσα αὐτοῖς ἁγία σύνοδος, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Religiosissimis piissimisque fratribus, omnibusque veteris Epiri coepiscopis, Maximianus, Juvenalis, Arcadius, Philippus, Flavianus, Firmus, Theodotus, Acacius, Evoptius, Daniel, & quæ una cum ipsis versatur sancta synodus, in domino salutem.

ἡ βιλιώτ.

Ε'ΙΔΟΤΕΣ τιὼ τῆς ἀποχισάντων * ἐπιβουλιώτε, καὶ ἀπάτιω, τιὼ κατὰ τῆς ἐκκλησιῶν παρ' αὐτῆς γνωμιώιν, καὶ ὅτι περιέχοντες B ἑκάστην ἐκκλησίαν, ὡς κοινωνικοὶ τῆς ἁγίας, καὶ μεγάλης συνόδου τῆς ἐν Ἐφέσῳ, σπουδάζουσιν ἁπαντᾶν ἕκαστον, καὶ τιὼ πρὸς λαούς τε, καὶ κλήρους κοινωνίαν ἐφέλκεσθαι, πολλιὼ περὶ τούτου προνοίαν ποιούμενοι ἐδικαιώσαμεν ἅμα τῇ καταστιλῶσαι τὸν τὰ πάντα θεοφιλέσατον, καὶ ἁγιώτατον κύριον ἐπίσκοπον Μαξιμιανὸν τῆς μεγάλης πόλεως, τὸ γράμμα τοῦτο πρὸς ὑμᾶς συὼ αὐτῷ διαπέμψασθαι· ἵνα γνόντες τὰ κατ' αὐτούς, παντοίως αὐτούς τε, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς κοινωνίαν φυλάξησθε. ὑπὲρ δὲ πλείονος ἀσφαλείας, καὶ τοῦ γνῶναι ὑμᾶς, ὅτι οὐχ ἡμετέροις μόνοις πειθαρχεῖτε γράμμασιν, ἀλλὰ καὶ δόγμασι τῆς ἁγίας, C καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Ἐφέσῳ, ὑπετάξαμεν τὸ συνοδικὸν γράμμα. ὥστε ὑμᾶς καὶ ἐξ ἐκείνου πληροφορηθῆναι, τίνα τέ ἐστι τὰ τυπωθέντα περὶ τῶν ἀποστατησάντων, καὶ τὰ Νεστορίου φρονησάντων, καὶ οἷα τὰ ἐπιτίμια κατὰ τῶν κοινωνεῖν αὐτοῖς τολμώντων. πᾶσαν τιὼ συὼ ὑμῖν ἀδελφότητα ἡμεῖς τε, καὶ οἱ συὼ ἡμῖν πάντες προσαγορεύομεν. ἐρρωμένους ἐν κυρίῳ ὑπερεύχεσθέ μου θεοφιλέσατοι ἀδελφοί.

* insidiis

SCHISMATICORUM * consilium & imposturam, quam contra ecclesias machinati sunt, compertam habentes, certìque quod singulas ecclesias, tanquam qui cum sancto magnoque concilio Ephesino societatem habeant, circumcursitantes, unumquemlibet circumvenire, populorumque & cleri communionem modis omnibus aucupari studeant, in hoc solicite incumbentes, æquum judicavimus, simulatque sanctissimus, Deoque per omnia dilectissimus Maximianus magnæ civitatis episcopus institutus est, has literas una cum eo ad vos transmittere; quo statum, arteſque illorum perspectas habentes, ipsos ipsorumque communionem averſemini. Ut autem securiores sitis, & sciatis quod non literis tantum nostris paretis, sed etiam decretis sanctæ & œcumenicæ synodi Ephesi congregatæ, subjecimus synodicas literas, ut vos ex illis certiores reddamini de iis quæ contra schismaticos, & Nestorianos decreta sunt; & qualis item pœna illis constituta est, qui cum ipsis communicare præsumpserint. Universam quæ vobiscum est fraternitatem, & nos & qui nobiscum sunt, salutamus omnes. Valete in domino, & orate pro me, Deo dilectissimi fratres.

Ο'μοίως καὶ οἱ λοιποὶ οἱ προγεγραμμένοι ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν,

Ε'στι δὲ τὸ σωσαποσαλὸν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ συνοδικὸν γράμμα, τοῦτο.

Subscripserunt simili modo & reliqui quoque prænotati episcopi.

Scriptum autem synodale una cum hac epistola missum, hujusmodi est.

D

Η' ἁγία, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθεῖσα ἐκ θεσπίσματος τῶν θεοσεβεστάτων βασιλέων, τοῖς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τε, καὶ πόλιν ἐπισκόποις τε, καὶ πρεσβυτέροις, καὶ διακόνοις, καὶ παντὶ τῷ λαῷ.

Sancta & œcumenica synodus ex decreto piissimorum imperatorum Ephesi congregata, singularum provinciarum ac civitatum episcopis, presbyteris, diaconis, & universo populo.

Σ ΥΝΑΧΘΕ'ΝΤΩΝ ἡμῶν κατὰ τὸ θεοσεβὲς γράμμα ἐν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει, ἀπέστησάν τινες ἐξ ἡμῶν, ὄντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα, μικρῷ πρός. καὶ τὰ λοιπά. *

* ὡς προγέγραπται.

CUM essemus in Ephesiorum metropoli secundum pias imperatorum literas congregati, defecerunt a nobis quidam numero paulo plus triginta, &c.

Habetur sup. act. 7.

Γ'ΣΟΝ Ε'ΠΙΣΤΟΛΗ'Σ ΓΡΑΦΕΙ'ΣΗΣ

παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Κωνσαντινουπόλεως Μαξιμιανοῦ πρὸς Κύριλλον ἀρχιεπίσκοπον Α'λεξανδρείας.

E

EXEMPLUM EPISTOLÆ

scriptæ a Maximiano creato episcopo Constantinopolitano, ad Cyrillum archiepiscopum Alexandrinum.

* ἀγιωτάτῳ.

Τῷ θεοφιλεσάτῳ καὶ * ὁσιωτάτῳ συλλειτουργῷ Κυρίλλῳ, Μαξιμιανὸς ἐπίσκοπος, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Religiosissimo & reverendissimo comministro Cyrillo, Maximianus episcopus in domino salutem.

ΠΕΠΛΗ'ΡΩΤΑΙ σοι τὰ τῆς ἐπιθυμίας, θεοφιλέστατε· λέλυταί σοι ὁ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας σκοπὸς· εἰς πέρας ἐλήλυθεν ὁ ὑπὲρ εὐσεβείας

EXPLETUM est desiderium tuum, Deo devotissime; perfectum est quod religionis causa susceperas; ad finem perductum est pietatis tuæ votum; spectaculum factus

1. Cor. 4.

es & angelis & hominibus, universisque Christi sacerdotibus. Neque enim solum in Christum credidisti, sed etiam pro ipso passus es: solus dignus habitus es qui ferres Christi passiones, qui stigmata illius in corpore tuo portares. Confessus illum coram hominibus, promeritus es ut ipse te confiteretur coram Patre, in conspectu sanctorum angelorum. Redimitus ex coronis, quæ pro pietate certantibus debentur: potuisti omnia in Christo, qui te confortavit: humiliasti satanam per patientiam; contempsisti tormenta, conculcasti furorem principum, famem pro nihilo duxisti; panem enim habebas, qui de cœlo descendens cœlestem vitam hominibus dedit. Quia vero nos quoque ab his non absumus, dum & hic sensibiliter erudimur, & vestras afflictiones, quas, dum principatibus & potestatibus, dum mundi dominis & tenebrarum sæculi hujus rectoribus, dum nequitiæ spiritibus restitistis, toleraſtis, auditione accepimus, & quia ad magnæ hujus civitatis archiepiscopatum promoti sumus; dignare, Deo dilectissime, & precibus nos fulcire, & consiliis informare, & omni denique benevolentiæ studio prosequi, ut hac ratione illud scripturæ dictum in nobis adimpleatur: *Frater qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma*. Vere enim spiritalis dilectio munita civitas est, quæ neque cuniculis a diabolo suffodi, neque scalis ab eodem potest superari. Neque enim illa bellicis satanæ machinis cedere novit, ut ut quæ a Christo domino custodiatur, Christo utique illo, qui & mundum hunc devicit, & sempiterna bona tibi præparavit, qui dixit: *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*. Cum itaque Christo domino dignus evaseris, propterea quod crucem tuam sustuliſti, & illum secutus es, Christum pro nobis deprecari ne omittas, fraternæ virtutis ornamenta proprias prærogativas esse ratus. Vale in domino, & pro me, Deo dilectissime & sanctissime frater ac comministe, ora.

Philipp. 1. *Galat.* 6. *Matth.* 10. *Joan.* 6. *Ephes.* 6. *Prov.* 18. *Matth.* 10.

πόθος· θεάτρον ἐγλθε καὶ ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις, καὶ πᾶσι τοῖς τῦ Χριςῦ ἱερεῦσιν. ὁ μόνον ἐπίςευσας εἰς Χριςὸν, ἀλλὰ γὰρ καὶ ὑπὲρ αὐτῦ ἔπαθες. μόνος ἄξιος ἐκρίθης φέρειν τῦ Χριςῦ παθημάτων, καταξιωθεὶς τὰ στίγματα αὐτῦ ἐν τῷ ἰδίῳ σώματι βασάσαι. ὡμολόγησας αὐτὸν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὡμολογήθης παρ' αὐτῦ ἔμπροσθεν τῦ πατρὸς τῶν ἁγίων ἀγγέλων. ἀνεδήσω τὲς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας στεφάνες. πάντα ἴσχυσας ἐν τῷ ἐνδυναμῶντί σε Χριςῷ. ἐταπείνωσας τὸν σατανᾶν διὰ τῆ ὑπομονῆς. κατεγέλασας κολασηρίων, ἐπάτησας θυμὸν ἀρχόντων. λιμὸν κατεφρόνησας· ἔχεις γὰρ τὸν ἄρτον τὸν ἐκ τῦ ὐρανῦ καταβάντα, καὶ ζωὴν δεδωκότα τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἄνωθεν. ἐπεὶ τοίνυν ὐδὲ ἡμεῖς ἀπελείφθημεν τύτων, τὰ μὲν αἰσθητῶς παιδεύμενοι ἐνταῦθα, τὰ δὲ ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως τῆ περὶ ὑμῶν, πρὸς τὰς ἀρχὰς ἀντικατατεινάντων, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὲς κοσμοκράτορας τῦ σκότες τῦ αἰῶνος τύτε, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, παρηχθημεν δὲ εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην τῆς μεγαλοπόλεως, καταξίωσον θεοφιλέσατε, δι' ἧς τε ἡμᾶς ὑποσηρίζειν, καὶ συμβελαῖς σοιχεῖν, καὶ πάσῃ περὶ ἡμᾶς χρῆσθαι εὐνοίᾳ· ὥσε πληρωθῆναι καὶ ἐφ' ἡμῖν τὸ γραφικὸν ῥητόν· ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφῦ βοηθύμενος, ὡς πόλις ὀχυρά· ἀληθῶς γὰρ ἡ πνευματικὴ ἀγάπη πόλις ἐσὶν ὀχυρὰ, ἣ δυναμένη κατισχυνθῆναι, ὔτε πολιορκηθῆναι ὑπὸ τῦ διαβόλε ὔτε ὑπορυγαῖς, ὔτε ὑπερβάσεσιν. ὔτε γὰρ εἴωθε τοῖς ἐλεπόλεσι τῦ σατανᾶ, διὰ τὸ παρὰ τῦ δεσπότε Χριςῦ φυλάσεσθαι· Χριςὲ, τῦ τὸν κόσμον νικήσαντος, καὶ τὰ αἰώνια σοι ἀγαθὰ ἑτοιμάσαντος, τῦ εἰρηκότος· ὅς τις οὐ λαμβάνει τὸν σαυρὸν αὐτῦ, καὶ ἀκολυθεῖ ὀπίσω μυ, ὐκ ἔσι μυ ἄξιος. ἄξιος ὢν ὑπὸ τῦ δεσπότε Χριςῦ φυλάσεσθαι, Χριςῦ τὸ τὸν κόσμον νικήσαντος, διὰ τὸ λαβεῖν τὸν σαυρόν, καὶ ἀκολυθῆσαι αὐτῷ, γλυόμενος, μὴ ἀμέλει τῆς περὶ ἡμῶν πρὸς τὸν δεσπότην Χριςὸν πρεσβείας, τὰ δὲ ἀδελφικὰ κατορθώματα, οἰκεῖα προτερήματα λογιζόμενος. ἐῤῥωμένος ἐν κυρίῳ, ὑπερόχυμε, θεοφιλέσατε, καὶ ἁγιώτατε ἀδελφέ, καὶ συλλειτυργέ.

Γαλατ. 6. 17. Ματθ. 10. 32. παρὰ τὸ πατρὸς τῦ ἀγγέλων. Ἰωάν. 6. Ἐφες. 6. ὑμετέρας, θλίψεως τρόν. Παροιμ. 18. Ματθ. 10. 38. τῦ λαβεῖν τὸν σαυρὸν αὐτῦ, καὶ.

CYRILLI EPISCOPI EPISTOLA ad Maximianum Constantinopolitanum episcopum.

Reverendissimo, Deoque dilectissimo comministro Maximiano, Cyrillus in domino salutem.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἐπιςολὴ πρὸς Μαξιμιανὸν τὸν Κωνσαντινυπόλεως.

Τῷ ὁλαβεσάτῳ, καὶ θεοφιλεσάτῳ συλλειτυργῷ Μαξιμιανῷ, Κύριλλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

OPPORTUNE, ut arbitror, convenienterque hoc tempore, quo tua integritas exoptatum illud sacerdotium sortita est, cum propheta nobis dicere liceat: *Lætentur desuper cœli, & exultet universa terra, & clamet cum lætitia*. Non enim os, quod magna loquebatur, contra salvatoris nostri gloriam ultra se extollit; neque cornu amplius in altum subrigit, qui hoc facere solebat; neque iniquitatem, domino qui nos redemit negato, contra Deum amplius loquitur. *Redemit enim nos Jesus Christus, unus & solus & verus Dei & Patris Filius, non corruptibilibus argento vel auro, sed magis ponens animam suam pro nobis, & semetipsum offerens immaculatum sacrificium Deo*

Psal. 95. *Psal.* 74. 1. *Petr.* 2. *Joan.* 10. *Ephes.* 5. *Ephes.* 2. 2. *Tim.* 2.

ΠΡΕΠΟΝ οἶμαι, καὶ νῦν εἰπεῖν, τῆς σῆς τελειότητος τὸ πολύευκτον ἡμῖν λαχέσης ἱερωσύνην· ὐφρανθήτω ὁ ὐρανὸς ἄνωθεν, χαιρέτω δὲ ἡ σύμπασα γῆ, καὶ βοάτω μετ' ὐφροσύνης, κατὰ τὸ τῦ προφήτε φωνῆ· ὁ γὰρ ἔτι σόμα λαλῶν μεγάλα τῆς τῦ σωτῆρος ἡμῶν κατεπαίρετο δόξης· ὔτε μὴ ὁ τῦτο δρᾶν εἰωθὼς, τὸ κέρας εἰς ὕψος ἐπαίρει, καὶ ἀδικίαν λαλεῖ κατὰ τῦ Θεῦ, τὸν ἀγοράσαντα ἡμᾶς δεσπότην ἀρνύμενος. ἐξεπρίατο γὰρ ἡμᾶς Ἰησῦς ὁ Χριςὸς, ὁ εἷς τε, καὶ μόνος, καὶ ἀληθῶς, υἱὸς τῦ Θεῦ, ὁ παῖς, ὁ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ, ἢ χρυσίῳ, τεθειχὼς δὲ μᾶλλον ὑπὲρ ἡμῶν τῇ ἑαυτῦ ψυχῇ, καὶ ὡς ἄμωμον ἱερεῖον ἑαυτὸν προσκομίσας εἰς ὀσμὴν ὐωδίας τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ.

1. *Paral.* 16. 31. *Psal.* 74. 5. 1. *Petr.* 1. 18. *Joan.* 10. *Ephes.* 5. 2. *Ephes.* 2. 2. *Tim.* 2.

καὶ

* ἡμετέρας.

Ϛ δὲς ἀντάλλαγμα τῆς * τῶντων ζωῆς τὸ ἴδιον αἷμα. ϗ γὰρ ἦν ἀπάντων ἀξιώτερος. μᾶλλον δὲ ϗὰ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν, εἰ ϗ γέγονε καθ' ἡμᾶς τέλειος ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ϗ ξοπλιῶ, ἐκ ἀλλοίωσιν, ϗ τὴν θρυλλουμένην ἀνάχυσιν ὑπομένας, ϗ φυρμὸν, ϗ μετάσασιν τὴν εἰς ὅπερ ἐκ ἦν· μεμφομένως δὲ μᾶλλον ϗ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητι τοῦθ', ὅπερ ἦν. πεπίσθαι δὲ ϗ ἔσμεν ἀληθῶς ζῶντες, ϗ ἐνυπόστατος λόγος τοῦ πατρός. φέρε τοίνυν, ὡς ἀπὸ γλώττης μιᾶς, ϗ θεοφιλοῦς διανοίας, τῆς ὀρθῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν αὐτῷ προσφέρωμεν, λέγοντες μετὰ τοῦ μακαρίου Βαρὺχ. Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ϗ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης. ϗ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ϗ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. ϗ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, ϗ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. ὁ γὰρ ἕτερος μὲν ἦν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ϗ πατὴρ, ὁ πρὸ παντὸς αἰῶνος, ϗ χρόνων, ὁ δι' οὗ τὰ πάντα παρήχθη πρὸς γένεσιν, ἕτερος δὲ πάλιν ὁ ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος ϗμέροις διὰ τῆς ἁγίας παρθένου κατὰ σάρκα γεγεννημένος· ὁ αὐτὸς δὲ μᾶλλον σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαβόμενος, κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνὴν, Ϛ παραπλησίως ἡμῖν μετεσχηκὼς αἵματος, ϗ σαρκὸς, ὁμοιωθεὶς δὲ κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς, τουτέστιν ἡμῖν, δίχα μόνης ἁμαρτίας. ἐψυχωδαί γε μὴν ψυχῇ νοερᾷ προσομολογοῦμεν τὸ σὠθεν αὐτῷ κατὰ ἀλήθειαν σῶμα. ὁ γὰρ τῆς φρονοβλαβοῦς Ἀπολιναρίου προσκείμεθα δόξαις· ἀναθεματίζομεν δὲ, φρονοῦντες ὀρθῶς, Ἀπολιναρίόν τε, ϗ Ἄρειον, ϗ Εὐνόμιον, ϗ σὺν αὐτοῖς Νεστόριον. τὴν γὰρ ἄνωθεν ἡμῖν παραδοθεῖσαν πίστιν, ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε, ϗ βεβαίαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον. ὁμολογοῦμεν τοίνυν, ὡς ἔφην, σῶα, ϗ μόνον ϗ ἀληθῶς υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ϗ πατρὸς, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. τὸν αὐτὸν εἰδότες ϗ Θεὸν, ϗ λόγον ἐκ πατρὸς, ϗ ἄνθρωπον ἐκ γυναικός· ϗ ὑπὲρ νόμον ὡς Θεὸν, ϗ ὑπὸ νόμον διὰ τὸ ἀνθρώπινον. ὃν ἀξιώματι τῷ δεσποτικῷ κατὰ φύσιν, ϗ ὃν δούλου μορφὴν διὰ τὴν οἰκονομίαν. ταύτην ἡμῖν παρέδοντο τὴν παράδοσιν ϗ λόγοι Μωσαϊκοὶ, ϗ προαγορεύσεις προφητικαὶ, ϗ αὐτοὶ δὲ πρὸς τούτοις οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, ϗ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ϗ μεθ' ἡμῶν ϗ οἱ πρὸ ἡμῶν γεγονότες ἅγιοι πατέρες. οἵ ϗ γεγόνασι φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες. ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, τὴν πίστιν ἀπομιμούμεθα· τοιοῦτοι, τοῦ αὐτοῦ ϗ φρονεῖν αὐτοῖς, ϗ λαλεῖν, σπουδάζομεν, κατ' ἔδος τρόπον ἔξω φέρεσθαι τῆς * ἀσεβείας ἀνεχόμενοι τείχους· μεμνήμεθα γὰρ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς βοώσης· ὀρθὰς ἕξεις τροχιὰς ποσὶ σοῖς, ϗ τὰς ὁδούς σου κατεύθυνε. οἱ μὲν γὰρ τὰς ὀρθὰς τιμῶντες τροχιὰς, κατὰ σκοπὸν ἔχουσιν εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως ἐν Χριστῷ· οἱ δὲ τῆς ἀποστολικῆς, ϗ εὐαγγελικῆς παραδόσεως ὀλιγήσαντες, ϗ τὴν νεωτέραν, ϗ ἀνωφελῆ, ϗ καταγέλαστον ὡς ἀληθῶς τῆς ἑαυτῶν διανοίας τιμῶντες εὑρεσιν, ἀκοίτωσαν παρὰ πάντων· μὴ μέτοιρε * μεταίρετε. ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες * σου. ὁ γὰρ ἀσεβὴς τοιούτων ἡ ὁδὸς, καμπύλαι δὲ μᾶλλον αἱ τροχιαὶ, ϗ εἰς πέταυρον ἄδου, ϗ παγίδα θα-

* ἀθείας.

* ὑμῶν.

A & *Patri in odorem ſuavitatis, & ſuum ipſius ſanguinem dans redemptionem pro vita omnium*. Cunctis enim pretioſior erat, imo vero ſupra univerſam creaturam, quamvis homo perfectus, nobiſque ſimilis factus ſit, illud inquam unigenitum Dei Verbum; non ob id tamen verſionem, aut alterationem, aut illam plurimorum ſermone jactatam confuſionem aut mixtionem perpeſſum, nec in id, quod ante non erat, demutatum: manſit autem potius & in noſtra natura quod prius erat. Creditur namque, vereque eſt vivens ſubſiſtenſque Dei Patris Verbum. Sed agendum, tanquam ab una lingua, unoque Dei amante animo rectæ fidei B confeſſionem illi offeramus, dicentes cum beato Baruch: *Hic eſt Deus noſter, & non æſtimabitur alius ad eum. Hic adinvenit omnem viam diſciplinæ, & tradidit illam Jacob puero ſuo, & Iſraeli dilecto ſuo. Poſt hæc viſus eſt in terra, & cum hominibus converſatus eſt*. Neque enim alius quidem erat Dei & Patris Filius, qui ante omne ævum & tempus fuit, per quem omnia ad ortum perducta ſunt; & alius rurſum, qui noviſſimis ſæculi temporibus ex ſancta virgine ſecundum carnem natus eſt; ſed unus idemque potius, *qui ſemen Abrahæ*, juxta beati Pauli vocem, *apprehendit*, & carnis & ſanguinis perinde ac unus ex nobis particeps C factus, fratribuſque, hoc eſt nobis, per omnia, ſolo peccato excepto, aſſimilatus eſt. Sed corpus ipſi vere unitum anima intelligente animatum confitemur. Neque enim veſani Apollinarii commentis adhæremus; ſed rectam ſententiam tenentes, Apollinarium, & Arium, & Eunomium, & cum illis Neſtorium quoque anathematizamus. Fidem namque initio nobis traditam, ſicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, ſicut ſcriptum eſt. Confitemur itaque dominum noſtrum Jeſum Chriſtum unum & ſolum & verum, ut modo diccebamus, Dei & Patris Filium; ſcientes eumdem ex Patre quidem & Deum & Ver- D bum eſſe, hominem vero ex muliere: eumdem ſupra legem tanquam Deum; ſub lege autem propter humanæ naturæ conditionem: eumdem in domini dignitate exiſtentem ſecundum propriam naturam; in forma autem ſervi propter incarnationis diſpenſationem. Hanc nobis traditionem commendarunt Moyſis ſermones, ac propheticæ prædictiones, & illi ipſi præterea, qui Verbi hujus ab initio miniſtri & ſpectatores extiterunt; tum ſancti quoque patres, qui nos anteceſſerunt: vitæque ſermonem habentes, luminaria mundi facti ſunt. Quorum proinde converſationis exitum ſpectantes fidem imitamur, hoc eſt, eadem E cum ipſis ſentire & loqui ſatagimus, nullo pacto ſuſtinentes, ut a recto pietatis tramite declinemus. Meminimus enim divinæ ſcripturæ ita clamantis: *Rectas ſemitas fac pedibus tuis, & vias tuas dirige*. Nam qui rectas ſemitas magnificiunt, hi ad deſtinatum currunt, ad bravium ſupernæ vocationis in Chriſto. Qui vero apoſtolica & evangelica traditione contempta, novitiam, * inutilemque ac ſane ridiculam mentis ſuæ adinventionem in pretio habent, hi ab omnibus audiant: *Non transferas terminos*

* pernicioſamque

Βαρὺχ. 3. 36.

Ἑβρ. 2.

Ἑβρ. 6. 19.

Φιλιπ. 2. 15.

Παροιμ. 4. 26.

Φιλιπ. 3. 14.

Παροι. 22. 28.

Δ'ωδ. 22. 32.

Παροι. 2. 9.

Baruch. 3.

Heb. 2.

Hebr. 6.

Luc. 1.

Philipp. 2.

Proverb. 4.

Proverb. 22.

sempiternos, quos posuerunt patres tui. Non est enim recta ejusmodi hominum via; sed perversæ eorum semitæ, atque in profundum inferni & mortis laqueum præcipitem agunt. Ac mihi videtur sapientissime Salomon impudenti mulieri personam cujuscumque hæresis imponere: quam proinde mulierem vitandam ac fugiendam esse admonet, quæ laqueus est, & sagena cor ejus; vincula sunt in manibus ejus. Qui bonus ante faciem Dei, eruetur de illa: qui autem peccator est, capietur in illa. At e venatoris hujus inexplebili laqueo erepti, & per Christum omnium nostrum salvatorem salvati sumus: quem & Deum esse credentes, & genitricem illius secundum carnem deiparam esse profitentes, accedimus ad eum dicentes: *Vivificabis nos, neque recedemus a te, & nomini tuo confitebimur in sæcula.* Horum autem omnium exoptatissimorum bonorum causa & conciliatrix nobis extitit divina illa arcanaque ac superna sententia, & illa cœlesti nutui consentiens religiosissimi Christique amantis regis voluntas. Decebat namque illius serenitem, ut non modo visibiles, verum etiam invisibiles hostes expugnaret: tum rursum, ut non tantum barbaricas phalanges contereret, sed diaboli quoque improbitatem enervaret: & per tuam pietatem, eorum qui in Christum credunt, securitati consulerint. Qui enim temere in ecclesia nugabatur, blasphemiisque effrænato ore Christum insectabatur, a sacris divinisque atriis amotus est: in cujus locum integritas tua veluti pacis planta, ut scriptum est, successit. Et hoc rursum illustre pii regis munus est prævio, ut modo aiebam, cœlesti suffragio. Proinde congratulamur etiam vobis rectam inculpatamque fidem habentibus. Surrexit enim sacrorum minister, quem scitis, & diuturnum tempus vobis commendavit, & ipsa rerum experientia decoravit: quique in solicitudine pro vobis gerenda multum temporis insumpsit, venerandamque adeo canitiem emisit. Oportebat enim, oportebat selectis salvatoris nostri gregibus sapientem peritumque præsidem dari, cui animus esset pastorali industria refertus, quique pabulo bono & loco pascuo pascere sciret; qui denique rebus ipsis probatus foret, tanquam fidelis sincerusque œconomus. Qui enim ita vivere instituerunt, eos Christus recipit, & quovis honore dignos censet: secus vero affectos a ministerio quod ipsis crediderat, explodit. Quod dicimus, verum esse, ex sacris literis perfacile cognoscas. Loquitur enim alicubi Deus ad beatum prophetam Isaiam: *Vade in pastophorium ad Sobnam quæstorem, & dic ei: Quid tu hic, & quid tibi hic est? Ecce Dominus Sabaoth ejiciet & conteret virum: & auferet stolam tuam, & coronam tuam gloriosam; & abjiciet te in regionem latam & immensam, ibique morieris, & tolleris a dispensatione tua, & de gradu tuo. Et erit in die illa, vocabo puerum meum Eliacim filium Chelciæ, & induam illum stola tua, & coronam tuam dabo ei; & dispensationem tuam dabo in manus ejus: & erit tanquam pater omnibus habitantibus in Jerusalem, & qui habitant in Juda: & dabo ei gloriam David:*

Eccl. 16.

Psal. 79.

Isai. 22.

A νάτου κατακομίζουσαι. καί μοι δοκεῖ σοφὸς ὢν ἄγαν ὁ Σολομὼν, ἀσέμνῳ γυναικὶ τὸ ἑκάστης τῶν αἱρέσεων περιθεῖναι πρόσωπον, εἶτα περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, ὡς χρὴ παραιτεῖσθαι, καὶ φεύγειν τὴν τοιαύτην γυναῖκα, ἥ τίς ἐστιν θήρευμα, καὶ * σαγήνη καρδία αὐτῆς, * δεσμὸς εἰς χεῖρας αὐτῆς· ὁ ἀγαθὸς πρὸ προσώπου * τοῦ Θεοῦ, ἐξαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς· καὶ ὁ ἁμαρτάνων συλληφθήσεται ἐν αὐτῇ. ἀλλ' ἐξηρήμεθα μὲν ἡμεῖς τῆς τοῦ θηρεύοντος ἀπλήστου παγίδος, σεσώσμεθα δὲ διὰ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ· ὃν καὶ Θεὸν εἶναι πιστεύοντες, ὁμολογοῦντες δὲ θεοτόκον καὶ τὴν κατὰ σάρκα τεκοῦσαν αὐτὸν, αὐτῷ * προσείμεν λέγοντες. ζωώσεις B ἡμᾶς, καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ· ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξομολογησόμεθα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἁπάντων δὲ τούτων ἡμῖν τῶν τριποθήτων ἀγαθῶν γέγονε προξένος ἡ θεία τε, καὶ ἀπόῤῥητος, καὶ ἄνωθεν ψῆφος, καὶ ἡ τοῖς ἄνωθεν νεύμασι συντρέχουσα γνώμη τοῦ εὐσεβεστάτου, καὶ φιλοχρίστου βασιλέως. ἔπρεπε γὰρ τῇ γαληνότητι * αὐτῶν, μὴ μόνον ὁρατοὺς καταπαλαίειν ἐχθροὺς, ἀλλὰ γὰρ πρὸς τούτῳ καὶ ἀοράτους· καὶ βαρβαρικὰς μὲν συνθραύειν φάλαγγας, ἀπράκτους δὲ καὶ τὰς τοῦ διαβόλου δυστροπίας ἀποτελεῖν, καὶ τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσιν διὰ τῆς σῆς θεοσεβείας πρυτανεύειν τὴν ἀσφάλειαν. ὁ μὲν γὰρ εἰκῇ βαττυρίζων ἐν * ἐκκλησίᾳ, καὶ ταῖς κατὰ Χριστοῦ δυσφημίαις ἀκρατὲς ἀνοίγων τὸ στόμα, τῆς ἱερᾶς τε, καὶ θείας ὑπεχώρησεν αὐλῆς, ἀντανέφυ δὲ, καὶ ἀνεβλάστησεν ἡ σὴ τελειότης, ὡς φυτὸν εἰρήνης, κατὰ τὸ γεγραμμένον. ξένιον δὲ καὶ τοῦτο βασιλέως εὐσεβοῦς λαμπρὸν, προηγουμένης, ὡς ἔφην, τῆς ἄνωθεν ψήφου. συνηδόμεθα τοίνυν καὶ ὑμῖν, τοῖς τὴν ὀρθὴν, καὶ ἀμώμητον, ἔχουσι πίστιν· ἐγήγερται γὰρ ἱερουργὸς ἀνὴρ, ὃν ἴστε, καὶ χρόνος ὑμῖν παρέθετο μακρὸς, καὶ αὐτὴ δὲ τὴν πραγμάτων ἐστεφάνωσεν ἡ πεῖρα. ἀνὴρ ταῖς εἰς ὑμᾶς ἀγαθαῖς φροντίσι μακροὺς δαπανήσας χρόνους, καὶ τὴν οὕτω πάνσεμνον πολιὰν ἐξηνθηκώς. ἔδει γὰρ, ἔδει ταῖς ἐξαιρέτοις μάλιστα τοῦ σωτῆρος ἀγέλαις σοφόν τε, καὶ ἐπιστήμονα δοθῆναι τὸν ἐπιστάτην, ποιμενικῆς εὐτεχνίας ἐπίμεστον ἔχοντα τὸν νοῦν, ἐν νομῇ ἀγαθῇ, καὶ ἐν τόπῳ πίονι κατανέμειν εἰδότα, δεδοκιμασμένον δὲ διὰ πραγμάτων, ὡς πιστὸν καὶ γνήσιον οἰκονόμον. τοὺς μὲν γὰρ οὕτω ζῆν εἰωθότας, καὶ προσίεται Χριστὸς, καὶ λόγου παντὸς ἀξιοῖ, τοὺς δὲ μὴ τοιούτους ἐξίστησι τῆς ἐγχειρισθήσης αὐτοῖς * οἰκονομίας. καὶ τοῦτό ἐστιν * ἀληθὲς ἰδεῖν ἐξ αὐτῶν τῶν ἱερῶν γραμμάτων. ἔφη γάρ που Θεὸς πρὸς τὸν μακάριον προφήτην Ἡσαΐαν· * πορεύθητι εἰς τὸ πατοφόριον πρὸς * Σῶμαν τὸν ταμίαν, καὶ εἶπον αὐτῷ. τί σὺ ὧδε; καὶ τί σοι ἐστὶν ὧδε; ἰδοὺ * κύριος Σαβαὼθ ἐκβαλεῖ, καὶ ἐκτρίψει ἄνδρα, καὶ ἀφελεῖ τὴν στολήν σου, καὶ τὸν στέφανόν σου, τὸν ἔνδοξον, καὶ ῥίψει σε εἰς χώραν μεγάλην καὶ * ἀμέτρητον, καὶ ἐκεῖ ἀποθανῇ, καὶ ἀφαιρεθήσῃ * ἀπὸ τῆς οἰκονομίας σου, καὶ ἐκ τῆς * συστάσεώς σου. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καλέσω τὸν παῖδά μου Ἐλιακεὶμ τὸν τοῦ Χελκίου, καὶ ἐνδύσω αὐτὸν τὴν στολήν σου, καὶ τὸν στέφανόν σου δώσω αὐτῷ, καὶ τὴν οἰκονομίαν σου δώσω εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ἐν ἔσται ὡς πατὴρ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐν Ἰούδα· καὶ δώσω τὴν δόξαν Δαυὶδ αὐτῷ, ἐν ἄρξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀντιλέγων· καὶ στήσω αὐτὸν ἄρχοντα ἐν τόπῳ πιστῷ. καὶ ἔσται εἰς θρόνον δόξης τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ

ἔσται

Εκκλ. 7. 27.

* σαγήνη.
* δεσμώσεις χεῖρας αὐτῆς καὶ ἁμαρτάνων καὶ συλληφθήσεται ἐν αὐτῇ
* κυρίου ἐξαιρεθήσεται.

* προσίεμεν.
Ψαλ. 79. 19.

* αὐτῷ.

* ἐκκλησίαις.

* διακονίας.
* ἰδεῖν ἀληθέστατον ἐξ.

Ἡσαΐ. 22. 15.
* πορεύου.
* Σομὰν ἤ.
* Σοβνὰν.
* δὴ κύριος ἐκβαλεῖ.

* ἄμετρον.
* ἐκ.
* στάσεώς σου.

ἔσαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτὸν πᾶς ἔνδοξος ἐν τῷ οἴκῳ τῆς παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ μικρᾶς ἕως μεγάλης· καὶ ἔσονται ἐπικρεμάμενοι αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. τὰ δὲ λέγει κύριος Σαβαὼθ· κινηθήσεται * ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐσηνεγμένος ἐν τόπῳ πιστῷ, καὶ πεσεῖται, καὶ ἀφαιρεθήσεται ἡ δόξα ἡ ἐπ' αὐτόν, ὅτι ὁ κύριος ἐλάλησεν. ἀγαπᾷ τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τὸν πιστὸν ἀληθῶς, καὶ γνήσιον οἰκονόμον· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον, ὡς βέβηλον ἀποστρέφεται. συγχρωτήσει δὲ ὅτι τιμῇ σιμῇ ὁσιότητι, καὶ τοῖς ἄνωθεν ἀφρανεῖ χαρίσμασι πλουσίᾳ χειρὶ, τεθαρσηκαμεν· ἵνα τὸν τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦσα λόγον, καὶ τιμῇ τῶν ἁγίων πατέρων ἐχνηλατοῦσα πίστιν, δοκίμῳ διαμείνῃ δρόμῳ φειδόστε, καὶ ἀμφοτέρας τῶν πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ· δι' οὗ, καὶ μεθ' οὗ, τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ σὺν ἁγίῳ πνεύματι ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. προσειπὲ τιμῇ παρά σοι ἀδελφότητι· * ὅτι σε ἡ σὺν ἡμῖν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει. ἐρρῶσθαί σε, καὶ μνημονεύειν ἡμῶν, τῷ κυρίῳ εὐχόμαι, εὐλαβέστατε, καὶ θεοφιλέστατε ἀδελφέ.

* ἀνθρωπος.

* σὲ ἡ

A & *principatum geret, & non erit qui contradicat; & ponam eum principem in loco tuto, & erit in thronum gloriæ domui patris ipsius, & fiduciam in eum habebit quisquis glorioſus eſt in domo patris ejus, a modico uſque ad magnum: & pendebunt ab eo die illa. Hæc vero dicit dominus exercituum: Amovebitur homo, qui jam in loco tuto confirmatus eſt, & cadet; & auferetur ab eo gloria quæ eſt ſuper eum, quia dominus locutus eſt.* Diligit itaque omnium Deus vere fidelem ſincerumque œconomum: eum vero qui talis non eſt, tanquam profanum averſatur. Hic, ut ſperamus, ſanctitati tuæ opem feret, eamdemque opulenta manu cœleſtibus do-
B nis exhilarabit quo verbum veritatis recte tractando, & ſanctorum patrum fidei veluti veſtigiis quibuſdam inſiſtendo, laudabilis perſeveret per miſericordiam & benevolentiam Chriſti ſalvatoris noſtri omnium: per quem & cum quo, Deo & Patri cum ſancto Spiritu, gloria & poteſtas in ſæcula ſæculorum: Amen. Saluta fraternitatem, quæ tecum eſt. Salutat te, quæ mecum eſt, in domino. Valere te, noſtri memorem, precor a domino, reverendiſſime Deoque dilectiſſime frater.

EPISTOLA CYRILLI EPISCOPI ad Juvenalem epiſcopum & ceteros concilii legatos Conſtantinopolim miſſos.

Dominis deſiderabilibus & Dei cultoribus & comminiſtris Juvenali, Flaviano, Arcadio, Projecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in domino ſalutem.

[1] SATISFACTUM nobis eſt iterum, & ipſo experimento cognovimus quia veritas vivit & vincit, ſecundum ſancti vocem: reſiſtit autem ei * omnino nihil: eſt autem ſic validiſſima, ut inſurgat adverſus omnes inimicos, & reſiſtentium ſibi virtutem ſolvat. Ecce enim, ecce falſe quidem loquentium ora * deſtruxit, & illicitarum blaſphemiarum caligo
D ceſſavit: reſplenduit autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato epiſcopo ſecundum decretum Dei atque concilium per ſanctitatem veſtram reverendiſſimo & Dei cultore Maximiano, quem etiam & longa ætas ornavit non in deſidiis & deliciis conſtitutum, ſed in laboribus & virtute; & qui multa rerum decoratus eſt cura pro veritate & dogmatibus pietatis. Congaudens autem univerſis eccleſiis & populis ibidem conſtitutis, merito proclamabo: *Benedictus dominus, quia viſitavit & fecit redemptionem plebis ſuæ.* Non enim poterat dormitare ſic bonus paſtor, ut etiam ſuam animam poneret pro ovibus: & ſemper ſalvifica-
E re ſciens, * malignam quidem beſtiam a ſacra & divina [2] aula repulit, ſapientiſſimum autem & totius virtutis inſignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem, gubernare ſub ſua manu populum conſtitutum. Incolumes vos eſſe in domino, & noſtri memores, oramus, cariſſimi & deſiderantiſſimi.

* al. omnium.

obſtruxit.

Luc. 1.

* al. antiquam.

EPISTOLA SANCTÆ MEMORIÆ Cæleſtini Papæ poſt damnationem Neſtorii ad ſanctam ſynodum Epheſinam ſcripta.

Cæleſtinus epiſcopus ſanctæ [3] ſynodo apud Epheſum conſtitutæ.

TANDEM malorum fine gaudendum eſt: tandem nobis omnibus in commune di-
D cendum: *Dextera tua domine glorificata eſt in virtute, dextera manus tuæ confregit inimicos.* Proprie namque ipſi confracti ſunt, quando iniqua loquentium, dicente David, os videamus eſſe obſtructum. Hujuſce tamen tam fideliter peractæ rei vos executores nobiſcum videmus fuiſſe * fidei defenſores: qui conve-
nientes in unum, & ſecundum apoſtolum, *non quæ veſtra ſunt quærentes, ſed quæ Chriſti Jeſu*, negotium domini communis egiſtis. Apud vos ergo de veſtra loquimur ſanctitate, quorum in omnem terram ſonum gaudemus
E exiſſe, cum & in finem ejuſdem orbis prædictæ veritatis a vobis verba venerunt. Deus noſter non patitur latere quod præſtitit: quia nunquam beneficia ſuperna celantur. Ita namque fit, ut tanto munere innoteſcente cœleſti, pro voluntate, divina, ſicut ſcriptum eſt, *omnis*

Exod. 15.

Pſal. 18.

* fideles Dei ſacerdotes;

Philipp. 2.

Pſal. 62.

1 Ex Cod. veteris verſionis hujus Concilii. Emendatorem damus cum Baluzio.

2 Forte *caula*. Hard.

3 Hæc epiſtola, ſicuti & tres ſequentes eodem die ſcriptæ, ſcilicet Idibus Martiis ann. 432. datæ ſunt ſynodo Epheſina jam ſoluta; unde, ut notavit Lupus in notis ad cap. 50. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, Cœleſtinus per Epheſinam ſynodum hic intelligit ſuos Legatos, quibus omnem ſuam auctoritatem delegarat.

2. Tim. 2. * ego.

nis homo ſalvus fiat, & veniat ad ſcientiam veritatis: Loquor * ergo victoribus, & qui in prælium ſolam contra hoſtem portaverunt fidem, 1. Joan. 5. *quæ*, & Joanne apoſtolo dicente, *vicit & mundum*: vobis ejuſdem proprie præſcribo Joan. 2. ſermonibus, qui ſecundum divinam paginam, ut patres cognoviſtis quod ab initio eſt; & ut juvenes, dum fortes eſtis, & verbum domini in vobis manet, viciſtis malignum. In talibus ſociis gratulantes, de hoc eventu minime dubitamus. Habuit animum noſtrum fiducia ſuperandi, qui vobis videremus divinæ cauſæ pondus incumbere, quos bene admo- Pſal. 52. dum noveramus, ſecundum illud propheticum, odiſſe congregationem malignorum, & cum Pſal. 24. impiis non eſſe ſeſſuros. Obtinui ergo quod credidi, quia *contra nocentes atque perverſos*, ſicut ſupradictus ait, *innocentes & recti adhæſerunt mihi*. Una igitur eademque relatione per filios noſtros religioſos & Deo amabiles viros Joannem presbyterum & Epictetum diaconum, dejectionem juſtam, & exaltationem Luc. 1. didicimus juſtiorem; illud quod in evangelio legimus approbantes, quia *Deus noſter exaltat humiles, & potentes de ſede deponit*. A qua ſententia illa noſter ſapientiſſimus minime deviavit, qui ait, a Deo noſtro humilium ſervatam memoriam, & perditam ſuperborum. Eccl. 29. Quod quando magis videatur impletum, quam nunc, cum ſalvator noſter parans meritos honorare, Pſal. 52. oſſa hominum ſibi placentium diſſipavit, & proviſo paſtore digniſſimo, feralem lupum de ovilibus ſuis immaculatus agnus ejecit? Legimus ejus a veſtra fraternitate ſcripta præconia: nec quiſquam noſtrum mirari potuit, quia nota dixiſtis. Aſſertio impendatur incertis: teſtimonium comperta non quærunt. Bonorum hunc actuum palæſtra ſemper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in literis invenimus: talem certe, ut breviter dicam, qualem doctor noſter eſſe præcepit ſacerdotem, ut convenienter omnium judicio mereatur au- Joan. 1. dire: *Ecce homo vere Iſraelita, in quo dolus non eſt*. Nonne laudibus in eum veſtris iſta conveniunt? Taliter denique quæ dixiſtis, audiſtis. Talem ſucceſſorem quærebat ſanctæ memoriæ Siſinnii beata ſimplicitas, ut locum ſuum non niſi ſui ſimilis obtineret. Etenim melius agimus, ſi abſtinentes jam ab illius ſacrilegi nomine, ſedem vacaſſe dicamus. Actum eſt divino judicio, ut hunc eccleſia pro remedio mereretur. Denique diſcordiam ſuſtulit, & concordiam reddidit ordinatus. Quid non poterit præſtare per tempora, cujus hoc primordia præſtiterunt? Hæc de eo invicem dicimus, quem pax reparanda quærebat. Interfuimus, nec nos dixerimus abſentes, cum ejus capiti verba myſtica dicerentur, cum redderetur omnibus divina lætitia ſalutaris: poſtremo nemo illic catholicorum defuit, ubi omnes in commune vicerunt. Lætati præterea ſumus de hoc clementiſſimi & Chriſtianiſſimi principis teſtimonio, cum epiſtolis dilectionis veſtræ ejus ſententiam videremus eſſe concordem. Nec nimirum eſt, ſi cor regis, quod eſt in manu Dei, cum his ſenſerit, quos ejus Prov. 21. noverit ſacerdotes. Itaque ſermo regalis divi- * f. Chriſto. nas res exequendo militavit * Auguſto. Felix imperium, cui militat executio divinorum: nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundanorum: Hoc teſtimonio dignus eſt qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordinatus. Scimus quo itinere ſanctus frater & coepiſcopus noſter Maximianus, quibus gradatim ſtipendiis ad faſtigium ſacerdotale pervenit. Non hunc divitiarum gloria [1] non Matth. 24. velut * in potentia cupidum, qui ſolet ineſſe ambientibus, honorum ſaltus evexit: ſuffragio pauperum, quibus fidelis ſervus & prudens cibum dabat in tempore, ſuper omnia domini ſui conſtitutus eſt bona, & tamen etiamſi deſiderium fuit epiſcopatus, non niſi propter opus bonum, ſicut ait apoſtolus, concupivit: ita Deus noſter & quid velimus, & cur veli- 1. Tim. 3. mus attendit. Quis dubitet poſſe magis agere præſidentem, quod potuit exercere ſubjectus? Exoſus & blaſphemus iſtud officium non poterat habere, id eſt corporum curas, qui nitebatur animas vulnerare. Facta eſt ruina ejus magna, tam ruina magna, quam prava doctrina. Nunc qui de præteriti emendatione gaudemus, cavere nos convenit in futurum, ne ſpoſſint magis ac magis quæ abſciſſa ſunt pullulare: quia neceſſe eſt, quocumque peſtis hæc loci ſit, noſtri corporis membra vexentur, & per patientiam noſtram pejora prioribus nutrita videantur. Scripſimus clementiæ principali, ut de ſanitatis medio longius infirmitas auferatur. Didicimus namque hunc Antiochiam revertiſſe, atque ſibi illic, unde venerat, vivendi præſtitam facultatem. Innocentum exitium eſt iſtud exilium. Aſpiciamus diligentius quid illic poſſent parere, quæ illic ſunt ante concepta. Non eſt notis ſuadere difficile. In oculis eſt ejuſdem civitatis eccleſia, quæ per hunc * perdidit ſacerdotem: & * f. perdit. tamen laboramus advertere, quis cui fuerit cauſa peccati. Niſi forte, quod pro quiete eccleſiarum dicimus, deceptum ſe ille demonſtret, deſerendo damnatum. Sed quis illic ſperet aliquem poſſe corrigere; ubi arcem tenere videat perverſitatis auctorem? ubi colatur ab omnibus exulatus? Magna illic eſt (quod lugentes dicimus) deſperatio ſanitatis, ubi ſicut Iſaias dicit, *omne caput in dolore, & omne cor in mœſtitia a pedibus uſque ad caput*. Iſa. 1. Quando ibi membrum aliquod habere poterit ſpem ſalutis, ubi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres cariſſimi, elabo- 1. Cor. 5. rate obſecro, ut vere tollatur de medio veſtrum qui hoc corpus fecit. Sola decet tales homines ſolitudo. Ubi enim debet hic invenire ſolatium, qui ſic tractavit ubique regnantem? Peracta eſt a vobis totius ſumma negotii: agendum nunc eſt quod inſtat & reſtat, ne ſit in vacuum laboratum. Longius quidem ſumus poſiti; ſed per ſolicitudinem totum propius intuemur. Omnes habet beati Petri apoſtoli cura præſentes, non nos ante Deum noſtrum de hoc poſſumus excuſare quod ſcimus. Nam quamquam hæc quæ loquimur, ſanctitas veſtra tacuerit: agnovimus tamen omnia diligentius requirentes. Tantæ igitur cauſæ finis, qui ſupereſt, actibus veſtris quæſo reſpondeat: quia nolumus in modico vos deeſſe, qui maxima peregiſtis. Adjutorio apud reges terræ his eſtote quæ ſcripſimus. Norunt & ipſi quid ſuis debeant præſtare temporibus: ſciunt quod catholicæ fidei fundamento ſua regna ſubſiſtant. Pura ab hæredibus ſanctis paternæ & avi-

[1] Forte, *non veluti potentia cupidum*. Hard.

avitæ credulitatis vena ſervatur: fluit ab illis incorrupta per poſteros, nec hanc in his aliquis unquam limus infecit. Cuſtodit fortis ſui fidelis curſus exordium, cum id quod in origine acceptum eſt, videtur in prole. Canem & operarium malum pariter perſequamur. Facite præſentes, quod hortamur abſentes. Nam cum hanc curam generaliter omnibus debeamus; præcipue tamen nos convenit Antiochenis præcipitantibus ſubvenire, quos peſtifer morbus obſedit. Abſolvamus modis talibus civitatem, *in qua*, ſicut Actus apoſtolorum loquuntur, *dictos primum legimus Chriſtianos*. Omnibus ergo virtutem præſtemus, quibus ſecundum religionem debere nos novimns quod vocamur. Hanc autem ſolicitudinem noſtram præſentes probarunt Deo amabiles filii, & cariſſimi atque animis noſtris acceptiſſimi Joannes presbyter & Epictetus diaconus, quos reverſos, ad vos feſtinato remiſimus, ſolicitius hoc agentes, ut quos diebus dominicæ nativitatis accepimus, reſurrectionis dominicæ tempore redderemus. De his autem qui cum Neſtorio videntur * pari impietate ſenſiſſe, atque ſe ſocios ejus ſceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos veſtra ſententia, tamen nos quoque decernimus quod videtur. Multa perſpicienda ſunt in talibus cauſis, quæ apoſtolica ſedes ſemper aſpexit. Quod loquimur, Cæleſtianorum teſtantur exempla, quod ſpem de ſynodo hucuſque geſſerunt. Habent, ſi reſipiſcunt, copiam revertendi: quod his ſolis non permittitur, quos proprie cum auctoribus hæreſeos omnium fratrum conſtat ſubſcriptione damnatos. Per Dei namque miſericordiam aliquos ex eorum numero ad nos jam rediiſſe gaudemus. Quod hoc conſilio factum eſt, ut quos conſcientia * mixta non poterat, ſaltem ſententia ſepararet. Hoc, moneo, veſtra fraternitas ſequatur exemplum: ſit caput ſceleris cum his quos ſynodalia loquuntur ſtatuta damnatum: reliqui, quos cum hoc ſentientes in communione eccleſiaſtica non habemus, ejiciantur e civitatibus ſuis, & ſe in noſtro collegio noverint non futuros, niſi ſecundum eccleſiaſticum & Chriſtianorum principum conſtitutum, damnata cum auctoribus ſociiſque damnantes, ſe profiteantur catholicos ſacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus cuſtodiri, qui * ſubrependum in eccleſiaſticis cauſis Chriſtianis principibus crediderunt; & alio ordine rurſus eccleſias occuparunt. [1] Antiochenum vero, ſi habet ſpem correctionis, * epiſtolis a veſtra fraternitate volumus conveniri: ut niſi quæ ſentimus, ſenſerit, novellam blaſphemiam eodem exemplo ſcripta ſua profeſſione condemnans, intelligat de ſe quoque eccleſiam, quod fidei noſtræ reſpectus imperat, ordinare. Credendum tamen de divina eſt miſericordia, quod omnes in viam redeant veritatis, ſi de ſupradicto loco horum malorum caput & cauſa auferatur. Data Idibus Martiis, Aetio & Valerio Coſſ. [2]

Philipp. 2.

Act. 11.

* parum pie

* ſubripiendum ex eccleſiaſticis cauſas a Chriſtianis

* epiſcopum

EPISTOLA SANCTI CÆLESTINI papæ ad Theodoſium juniorem Auguſtum poſt ſynodum.

Cæleſtinus epiſcopus Theodoſio juniori Auguſto.

CAUSIS ſuis divinam providentiam præſtitiſſe quod ſperabamus, agnovimus: nec enim aliud futurum mentes poterant æſtimare fidelium regnantibus vobis, quam id quod eveniſſe gaudemus, ut prædicatio in Deum impia concideret, & cum ſuo auctore novi dogmatis damnata pravitas deperiret. Illata quidem fidei bella ſunt, & regis æterni ſacrilegis verborum jaculis nativitas appetita: ſed vos Chriſto Deo noſtro auctore regnantes, hoſtes impios fidei veſtra virtute viciſtis, cœleſtem revocantes triumphum, per quod religioſo munimen in perpetuum præſtetis imperio. Vere enim prophetica gloriæ veſtræ vox convenit, & regnum veſtrum dici poteſt regnum omnium ſæculorum, quod defenſæ fidei meritis propagatur: & creſcente ſanctæ religionis obſervantia, Chriſtianæ incertum reverentiæ ſemper augetur, glorioſiſſime & tranquilliſſime imperator Auguſte. Ecce nunc domus domini orationibus vacant, & veſtrum, per omnes eccleſias Deo noſtro oblatis ſacrificiis, commendant imperium. Nihil, amoto perturbatoris auſu, ſcandalis licet: peſtifer ulterius animus hominum ſermo non vulnerat: ſalutem omnibus ſuarum animarum, dum univerſali eccleſiæ conſulitis, reddidiſtis. Hæc eſt vera prædicandi regni veſtri clementia, per quam non terræ, non provinciæ, ſed omnium animæ ſunt defenſæ. Imputabitis hanc omnimodo victoriam, quam non bellis, non gladiis, ſed ſola devotione, qua Deo eſtis dediti, conſeciſtis. Manet hic veſtræ gloriæ titulus, & manebit, ut nulla illum ætas, nulla vetuſtas aboleat. Æterna enim ſunt, quæ æterni regis amore præſtantur. Sic Abrahæ fides ſæculis durat: David regis meritum Dei zelus fecit eſſe perpetuum, cum inimicos Dei ſuos credidit inimicos, & odiſſe quos Deo odibiles approbaſſet. Elias etiam propheta falſa prophetantes non fuit contentus refellere, ſed etiam in illos voluit vindicare, ut eos perſequendo perderet, quos in perditionem ſui populi niti perſpiceret. Par tibi cum illo gloria. Ille falſa prophetantibus reſtitit, tu falſa docentibus: ille mentientes in Deum prophetas perſecutus eſt; tu de Chriſto Deo noſtro prædicantes impia abigis ſacerdotes: ille tantum vindictæ intentus eſt: veſtra pietas ſic impia vindicat, ut quæ ſunt religioſa defendat. Nec enim ſufficeret abegiſſe morbos, & peſtilentiam repuliſſe, niſi & ſalubres auras redderes, & vitalem infectis ſubſtantiam miniſtrares, talem illi eccleſiæ conſtituendo pontificem, qui olim hoc ſe dignum faſtigio omnibus, quibus notus eſt, approbaſſet. Fert illi, ac ſi ſui corporis parti, Romana teſtimonium, quæ hunc ſemper inter ſuos habuit & numeravit, eccleſia: ferunt ſuorum merita, quibus ſancte adhæſerat, deceſſorum. Ita enim reverendiſſimæ memoriæ viro Attico, catholicæ fidei propugnatori fortiſſimo, mente pariter & officio cohærebat, ut jam tunc futuri in eodem epiſcopatus inſignia prælucerent. Sed ſit hoc arcano divinæ majeſtatis arbitrio, ut impoſterum quæcumque ſunt meliora ſerventur, & ad quietem per aliqua turbatorum ſcandala veniatur. Debitum eſt fratris mei Maximiani epiſcopi gloriæ, ut aliquem illi prælatum fuiſſe in hoc quod ſuſtinuit civitas, pœniteret; & nunc electo eodem, illi ſe integritatem fidei debere ſentiret. Sed huic tantæ pro ſuo merito illius eccleſiæ ſacerdoti electo taliter, & conſenſu

Pſal. 144.

Pſalm. 138.

3. Reg. 18.

ſan-

1 Joannem Epiſcopum Antiochenum. *Harduin.* 2 Anno Chriſti 432. *Harduin.*

ſanctæ congregationis quæ interfuit, ordinato, ad componendum eccleſiæ ſtatum, & omne vulnus pravæ hæreſis radicitus evellendum, ne audeant quæ abſciſſa ſunt pullullare: obſecramus & poſcimus ſub illius invocatione quem colitis, fidei * noſtræ, ut conſueſtis, arma præſtetis. Nunc enim eſt omnis opponenda cuſtodia, ne rapax lupus ovilibus dominici gregis cum ſævierit excluſus, rurſus ſerpentino lapſu ad mortem perveniat animarum, effoſſis qua poteſt parte cuniculis. Nec enim poteſt quieſcere, cum prædæ ſuæ rabidus cupiat incubare. Munimen ſanis, remedia præbere ſanandis; vallate muris veſtræ fidei religionis catholicæ veritatem, per quos & credentes muniti ſint, & tanti ſequaces erroris non audeant introire. Hic enim plenus victoriæ veſtræ fructus eſt, nihil relinquere, quod rurſus Dei eccleſia debeat formidare. Quem igitur univerſorum ejecit ſententia ſacerdotum in prædicatione ſacrilega perdurantem, eum veſtra clementia ab omni ſocietate removeat, ut facultatem aliquos perdendi non habeat. Religioſos vero filios meos Joannem presbyterum & Epictetum diaconum tantæ rei nuncios cum totius eccleſiæ gratulatione ſuſcepimus, & lectis in tota Chriſtianæ plebis congregatione apud beatiſſimum apoſtolum Petrum veſtræ pietatis apicibus, Deo noſtro pro vobis vota perſolvimus. Ita enim ad nos agente domino pervenerunt, ut ad eum diem, quo celebramus Chriſti Dei noſtri natalem ſecundum carnem, cui quæſtio inferebatur, concurrerent, & impietatem convicti univerſa congregatio confutaret.

Cauſæ fidei congrue & eccleſiaſticæ & pauperum utilitatis cauſa ſubjungitur: ut qui integritatem fidei præſtitiſtis, pauperum quoque commodis conſulatis. Illuſtris & ſanctæ recordationis Proba poſſeſſiones in Aſia conſtitutas longa a majoribus vetuſtate ſic reliquit, ut majorem ſummam redituum clericis pauperibus & monaſteriis annis ſingulis præciperet erogandam: ſed hæ poſſeſſiones ibidem conſtitutæ, in damnum pauperum hujus negligentia, ut gravius nil dicamus, qui his præfuerat, ea ſunt ratione tractatæ, ut non ſolum conſueta non ſolverent, verum etiam ſubreptitia impetratione earum * jus dominiumque violetur. Rogamus pietatem veſtram, ut religioſæ & illuſtri domui & eccleſiæ id pro clementia veſtra præſtetis, ut omnis ab his inſidiantium inquietudo diſcedat, & tam eccleſiæ, quam ſuis dominis ſit tuta poſſeſſio: ut quod inde alimoniæ pauperum acquiritur, veſtrum eſſe credatur. Data Idibus Martiis, Flav. Aetio & Valerio vv. cc. Coſſ.

* veſtræ.

* juſtum dominium

EJUSDEM CÆLESTINI PAPÆ epiſtola ad Maximianum epiſcopum Conſtantinopolitanum, poſt ſynodum.

Cæleſtinus epiſcopus Maximiano epiſcopo Conſtantinopolitano.

VIDIMUS & amplexi ſumus fraternitatem tuam in literis tuis, talemque ſanctitatem tuam, qualem noveramus, inſpeximus, ſimplici ſcilicet puritate glorioſam, & mentis fulgore potius, quam * ſermone perſpicuam. * Sed in ſe atque in ſtatum ſuum illa, de cujus fide ſemper gloriabamur, eccleſia, quæ nunc te præſulem divino judicio accepit, poſtquam illum qui eam obſidebat; ejecit. Sume gubernacula notæ tibi navis, eamque ut didiciſſe te a tuis prioribus novimus, rege. Obſiſte undis, quas ille ventus, qui & a navi * vectores abegerat, ſed omnibus inimicus, excivit, omni eam laterum cupiens compage diſſolvere; ut rapidis eam poſſet vorticibus devorare; profeſſus falſum (quid enim non iniquitas profitetur?) gubernatoris officium, ut videretur regere quos perdere nitebatur. Adhuc te excitatæ ab eodem undæ circumſonant, & elati fluctus vel procellæ ſolicitant. Reſiſte pervigil, & commiſſæ tibi navis magiſter, ſaluti commiſſorum tibi qua potes cura ſuccurre. Fac quietum mare eſſe quo navigas: fac tua arte tutam navem poſt eas tempeſtates, quas ſuſtinuerat quam gubernas. Illum ſequere piſcatorem, qui maris aquas pedibus, ut ad Chriſtum dominum noſtrum, quem ambulantem in mari viderat, poſſet pervenire, calcavit. Sequere priorum, a quibus eruditus es & nutritus, exempla pontificum; beatiſſimi Joannis in prædicando ſcientiam, ſancti Attici in repurgandis hæreſibus vigilantiam, deceſſoris tui Siſinnii, cujus te ſucceſſorem credimus, ſimplicem puritatem; ut de illa, ſicut ſolebamus, gratulemur eccleſia. Congrega ſparſos, piumque animum, qualem te habere novimus, in eos quos diſſipaverat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris ſuæ ubera, revoca quos * invitos veneni ſapore abſtraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris * appetitos, cura quos inſpexeris vulneratos; remove qui non * ſentiunt medicinam. Interdum enim dolore * tollitur, & cum ea quæ ſunt noxia præciduntur, ſalus reliquis præparatur. Latus campus eſt, frater cariſſime, in quo gloriam & vigilantis paſtoris & benigni ſacerdotis exerceas, & ſaporem Chriſtianæ ſalubritatis infundas; ut plus in reparando potuiſſe te liqueat, quam ille potuit in lædendo, qui imitator diaboli maluit eſſe quam Chriſti, perturbans omnium eccleſiarum quietem: cui nunc debemus operam in commune præſtare, ut omnium una fides, & unus ſit animus ſacerdotum. Teneat manus tua dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, ut a frumentis paleæ ſeparentur, & omne juxta mandatum Chriſti Dei noſtri horreis triticum aggregetur. Locum impietas novella non habeat, & compreſſo olim per totum orbem ſua damnatione noto Cæleſtiano errori, tua vigilantia reſiſtatur; ut quicumque hujus dogmatis ſunt ſequaces, ab omni ſocietate hominum repellantur. Obſiſtat illis per te Spiritus ſanctus his in omnibus, qui ad has quaſcumque conatur provincias pervenire, ne eorum impia prædicatio reſurgat. Obſiſtite eis: ita enim, ut damnentur quocumque perveniunt, innoteſcunt; & tanquam non illis ſententia toties repetita ſufficiat, longinquas terras remotaſque provincias inquietant. Sed eos ille perſequitur, cujus fidem ſua pravitate perſequi nitebantur: & quo ſe abſcondant, ad quas latebras confugiant, ſua ſe impietate prodentes, * non poſſunt. Filios vero noſtros religioſos viros Joannem presbyterum & Epictetum diaconum cum magna lætitia ſuſcepimus, & cum majore gratulatione remiſimus. Data Idibus Martiis, Fl. Aetio & Valerio vv. cc. Coſſ.

* vectores

* honore

* f. Redit in

* f. illito vel, imbu

* f. infidlis

* f. recipiunt

* f. morbus tollitur

Matth. 14.

Luc. 2.

Locus corruptus.

* f. invenire

EJUS-

EJUSDEM CÆLESTINI EPISTOLA

ad clerum & plebem Constantinopoli constitutam, post synodum.

Cæleſtinus epiſcopus clero & plebi conſiſtentibus Conſtantinopoli.

EXULTATIO matris eſt congregatio filiorum: denique lætatur eccleſia ita ſe filios, quos diabolus diſperſerat, iterum congregaſſe, ut ex his, niſi filius perditionis, nemo ſit perditus, quia eum filium ſuum nequaquam pater agnovit; Illum namque, ex quo erat, ſicut legimus, imitatus, vobis legitimis Dei filiis hæreditatem conabatur auferre, quos dicente apoſtolo, pro fide veſtra & hæredes Dei, & Chriſti noſtri futuros credimus cohæredes. Non ergo ei palmam de his referre permiſſum eſt, qui de ipſo magis per arma fidei triumpharunt. Victores vos, imo communis regis de hoſte victoriam loquitur tyrannus excluſus: vicit in nobis, cujus incerta fieri divinitas putabatur. Separetur * pravitas, quæſtionem dixerim quam ſibi unuſquiſque bene credens debet ſimpliciter aperire. Quis enim ad examen vocare audeat Deum, eumque diſcutere qualiter venerit ſubvenire? Non fuit difficile Deo poſſe quod voluit, cum dignatus eſt liberare, qui potuit. Sed unde illi peccatori in tanta caligine ſua lumen non videre? unde terrenis argutiis in ſuperioribus poſitam colligere veritatem? Hæc in tenebris ſuis videre non poſſunt, qui lucernæ illius verbum neſciunt, quod eſſe lumen ſemitis ſuis David propheta teſtatur. Cum quo Pſalmographo, ut ſupra diximus, matrem lætantem, in uterum ſuum, quem diſſipatio hucuſque ridicula & blaſphema turbaverat, reverſis filiis, cantare delectat: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum.* Competenter hæc ergo verba de eo fuerim mutuatus, mihi namque ex parte maxima, venerandæ trinitatis auxilio, eccleſiæ univerſalis quietem & ſummam præſentium vindico gaudiorum, quem hucuſque qui ſcandalizabantur, urebant, & infirmitas aliquantorum faciebat infirmum. Meminit caritas veſtra apud vos mihi dudum de patientia fuiſſe ſermonem: jactavi quæ debui ſemina ſacerdos in animo Chriſtiano, nec me in vobis ſeges expectata decepit. Quid enim patientiæ veſtræ meſſis intulerit, ipſis fructibus approbatis. His invidens ſeverat peritura zizania intra aliquantorum mentes agricola periturus: ſeverat longe aliud quam acceperat ſeminandum, vel invenerat ſeminatum. Habemus certe fidei * noſtræ ſemina, quæ ipſius domini ſermo vel apoſtolorum doctrina jactavit: quæ quoties iſta contingunt, non ea quæ terra ſuſcepit, ſed alia ſuperfuſa corrumpunt. Nihil veſtræ ſimplici fidei meſſis domini poterit imputare, qui in evangelio auctorem zizaniæ interrogatus oſtendit. Illi tunc dixerunt: *In bono ſemine unde zizania?* nos dicamus: In tanto regno fidei unde perfidia? Reſpondemus tamen vobis ſermonibus Chriſti: *Homo inimicus hoc fecit.* Qualiter vos exercuit priorum palæſtra doctorum, fortitudo veſtræ mentis adſtruxit: ipſis agnitionem debetis hujus erroris, quorum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam glorioſa deſpexit; non partem columbæ ſimplicitati, ſed in toto ſtuduit ſerpentis aſtutiæ. Nec mirum, ſi parans occidere ſimplices animos, eum ſuadendo ſecutus eſt, qui ſuadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepiſſe, hic inferre mortem non niſi per verba tentavit. Non tamen impune ſuum eſt ſecutus auctorem, quando Judæ * epiſcopatum ejus alter accepit. Jure utrumque tenet una ſententia, quia in unum, ſicut legimus, ambo peccaverunt. Sit licet uterque ante oculos noſtros, ſalvatoris noſtri calumniator, & traditor; tamen deliberare difficile eſt inter diſcuſſorem nativitatis, & mortis auctorem. Facti ſui videlicet vacuum ſtatim Judam pœnituit, prævenit * exitum traditori ſupplicium proditoris. Ille ſtatim laqueum, peccatum ſuum confeſſus, elegit: hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiæ huic dabo nomen erroris: non eſt error impietas omnis. Denique quoties eccleſiæ vel ejus quieti diabolus invidus fuerit, intra eam nata contentio ſalvam ſervavit ipſius certaminis cauſam. Quo proficiebat iſte conflictus, quo laborabatur non ut religione quis vinceret, ſed ut ipſa religio vinceretur? Meminiſtis certe ejus, quia neceſſe eſt meminiſſe blaſphemiæ. Sed jam oblivionem tantorum malorum volo ſanctis mentibus imperatam: ex animis tollatur qui ſublatus eſt oculis: tollatur, inquam, qui ſic vocatus eſt præcurſor inferni. Habuit crebras ſiniſter prædicator inſidias, tetendit arcum ſuum frequenter, ut legimus, & ore ſuo ſpicula venenata jactavit; neminem tamen veſtro in numero quem feriret invenit: retorta in ſe tela redierunt, poſtquam ſagittare in obſcuro rectos corde non potuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum. Quæ nos de vobis in bello inteſtino poſitis cura atque ſolicitudo tunc habuit? In modum dierum duximus noctes, quia talibus cauſis omne tempus anguſtum eſt: non oculos ſomno declinavimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, ſic vigilante raptore neſciebamus. Quis intra caulas timor? quanta intra ſepta formido? quoties luporum jejuna eſuries multa circuit, aditu quærit prædam, ſævit & abſentibus * minata perniciem? quanta hic pro ſua cautione grex dignus eſt laude, quem non attigit ſecum raptor incluſus? Patet cauſa tuitionis hujuſce; in aperto eſt qui reſtiterit inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quod vos ille tutatus eſt paſtor, qui in evangelio ſe dicit eſſe paſtorem: adfuit, nec vos deſeruit qui patiebatur in vobis. In hunc namque quotidianis acuebatur lingua blaſphemiis, in ipſum dentes ſuos impius tractator armabat: inani tamen ſemper eluſus eſt morſu, quando ejuſdem paſtoris virga vos conſolabatur & baculus, cui gregem ſuum etiam paſcendum tradidit iturus ad cœlum. Hæc vobis hucuſque non mutata ſunt paſcua; eiſdem pabulis eſtis impleti; apoſtolico vos doctores & pio ſemper ſermone paverunt. Verum noxia fuerat pro ſalubribus cibis eſca ſuppoſita, quando adverſarius eſurientibus animabus mixtas ſpinas floribus exhibebat: nec tamen fraus iſta decepit vos, qui Chriſti ſuavis odor eſtis in domino, poſtquam vobis longe aliud oluit, quam ſolebat. Herbam mortiferi graminis horruiſtis: ſepſiſtis aures veſtras ſpinis, ne linguam nequam potuiſſetis audire. Non ergo pervenit ad ſenſum, quod offendit auditum; nec interiorem ferire potuit, quod exterior non recepit. Vitaſtis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem reſtitiſtis. Vitaſtis, quem a memoria digna ſancta Alexandrina eccleſia, ſecundum beati Pauli apoſtoli ſententiam, jam ſcire correctum. Legiſtis namque, & memoriter jam tenetis ſacerdotis, hoc eſt, catholici ad hunc ſcripta doctoris, quibus eum ita correptum, ut vellet eſſe correctum, ſtuduit: nixus eſt labentem revocare collegam; porrexit dexteram magiſterii ſui, in uno volens plurimis ſubvenire. Percellebat animum veteris ſacerdotis, quod nutat epiſcopus * ruina multorum: egit ſicut ſcriptum eſt:

* nativitas,

Rom. 6.

Pſal. 111.

Pſal. 132.

2. Cor. 11.

Matth. 13.

* veſtræ.

Ibidem.

Matth. 10.

Geneſ. 3.

* f. exemplo.

Act. 1.

* f. exitium oris ſupplicium.

Pſal. 10. Ibidem.

* Inconſummata pernicies?

Joan. 10.

Pſal. 22.

2. Cor. 2.

Eccl. 28.

1. Cor. 5.

est: Benedicam opus domini diligenter. In nullo
2. Tim. 4. ei officio apostoli vir apostolicus defuit: obsecravit, admonuit, increpavit. At ille, qui in profundum blasphemiarum suarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam renuens, & abusus hortatu, docilis esse noluit, cum doctor esse non posset: egit injuriis tenacem recti, perversitatis assertor: gloriatur hinc; nec contristatus est frater, secum reputans, quod merito sibi conservo non parceret; qui suo domino derogaret. Inventus est per diligentiam ille de evangelio frugi filius,
Matth. 25 providus servus. Nam & paternam servavit substantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicasse eum, sed multiplicasse dixerim sortem, quem videbamus etiam longe positis pio fœnore subvenisse. O sanctæ prædicationis usura! Quam
* talenta. hic gratiam ante communem dominum fidei negotiator inveniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, ubi * alter accepit? Nonne hic merito a patrefamilias auditurus est: *Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium domini tui?*
Ibidem. Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ aliis sunt commissa, servavit. Quid ille auditurus est, quidve dicturus, cum a se commissæ sibi rei ratio requiretur, qui utique involvitur reatu, etiam si vobis per alios perditis esset ipse servatus? Nostis
2. Tim. 3. profectus pro vestra eruditione quæ pœna negli-
3. Reg. 2. & 4. gentes maneat sacerdotes, quippe quos apostolus præesse etiam domibus suis jubeat diligenter. Denique Heli sacerdos per se inculpabilis, divinam per filios incurrit offensam. Offendit pontifex pater; offendit potestas & pietas. Si igitur ille cum præsumptionem filiorum non refrænat, incurrit: quanto magis hic dominum, dum nec ipsi parcit, offendit? Non hunc desidem, non hunc dixerim negligentem. Habuistis hominem sermonis assidui, atque (apud expertos loquor) habuistis vi-
* proditorem. gilem * perditorem. Nec tamen beatus Petrus apostolus deseruit tam graviter laborantes. Nam
* f. membrum. cum separari tale * ulcus de ecclesiastico corpore horrens omnibus putredo suaserit, cum ferro obMatth. 18. tulimus & fomentum. Sed ille abusus nostro studio, quo illum sequimur qui nec de pusillis aliquem
* desperatus. vult perire, mortem * desideratus optavit. Denique & medicinam respuens elegit abscindi; tulit
Galat. 5. de se apostolicum, vel hoc nobiscum sentiens, ipse judicium, ut abscinderetur qui nos contristabat,
Matth. 18. & volebat convertere evangelium Christi. Nulla suo vitio languenti medico, ut diximus, arte defuimus. Non factum est nostræ celeritate sententiæ, ut esset nobis publicanus aut ethnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt, scriptura jubeat conveniri: quod nunc quoque videtur impletum: dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit: dehinc pertinax uno & altero, imo & multis testibus conventus est, consequenter ab universali ecclesia, nostro quoque sermone correptus. Nihil præcoquum, nihil in hoc egimus immaturum, quem diuturnæ constitu-
Psal. 49. tionis servatus ordo damnavit. Non potuimus ultra differre; ne, sicut scriptum est, cum furante currere videamur, & cum adultero fidei no-
Matth. 5. stram ponere portionem; maxime quando oculus scandalizans jubeatur auferri. Ad hæc, ille compendio toties oblata remedia, campum ad certamen exposcit: sacerdotale postulat cui non erat interfuturus examen: egrediturus ad bellum, castrorum dux hostem professus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ; cum non tam profectus, quam videtur expulsus. Non quæro qualia tunc ad dominum vestra vota fudistis, cum exitus doceat quid potueritis optare. Nec nos ge-

starum rerum putetis ignaros, quarum nobis ordinem sancti fratris nostri Cyrilli relatio patefacit. Admonuit hominem, quem nunc inexcusabilem faceret ex more conventio: adesse contempsit. Quis petitorem synodi synodo crederet abfuturum? * Perculsa est illic falsitatis levitas pondere * Prefbr.
veritatis: nec se ausa est fulgori radiantium sacerdotum latitantis perfidi caligo miscere: lucem te- 1. Cor. 6.
nebræ fugerunt, quia societatem legimus his esse non posse: invicem se contraria semper offendunt. Ubi est quod sibi dictum est, quod loqueretur in lu- Matth. 10
mine, & supra tecta, quod audiret in auribus, prædicaret? Sed idcirco volens præsens latere, ut ferendam sententiam verecundia, judicante conscientia, præveniret: lucernam suam cur voluit Matth. 3
habere sub modio, si eam bene putabat accensam? Toto sancto conventui lucere debuit, ut habere lumen omnium lumine probaretur. Nōn fallit di- Joan. 3
vina sententia; quorum qui in tenebris sunt, lucem videre non possunt. Mansit absconditus, ut Genes. 3
vitando sacerdotale collegium, ipsi renunciaret quodammodo dignitati. Sic se ille primus homo Adam, peccati sui conscius, ante faciem domini nudus occuluit; & qui non in eum, sed in ejus mandata peccasset, expavit illam quam contempserat vocem, & timorem deceptus incurrit, postquam simplicitatis fiduciam vitio prævaricationis amisit. Nam facit dubitare de crimine confessio latebrarum: nemo se in causis gravibus innocentes abscondit. Sic ergo illius nostræ mortis auctoris, perdito honoris & gloriæ vestimento, secutus exemplum, merito hoc cum primo homine Adam fecerit, qui deitatem Adæ novissimi sic negavit. 1. Cor. 15.
Non fuit ante oculos tantorum vexatio sacerdotum, non congregatum ex omni pene mundi parte concilium: abfuit ab his, cum quibus se esse nesciret. Quid illi profuit hoc vitasse? Refugere voluit, quos quos effugere non dabatur. Qua enim ratione possit evadere persequente eo, cui se nullus abscondit? An quia talibus sociis usus est, sine peccato se existimans, negare indignatus quod Propheta clamavit. *Quo ibo a facie tua, & ab aspectu tuo quo fugiam? Si* Psal. 138
ascendero in cœlum, tu ibi es; si descendero in infernum, tu ades. Ille clamat, latebram suis deesse peccatis, nec a Deo posse celari. Ille enim fatetur ubique præsentem, quem hic conatur asserere intra uterum defuisse susceptum. Tandem in sacerdotibus suis sanctus, sicut semper, Spiritus vivens unus in omnibus statuit, quod omnibus subveniret: nulla de putredine, nulla de vulnere nascente suscepit: quia diligenter amputatum est, quod manus spiritalis abscidit. *Ejice*, inquit Salomon, *de concilio contentiosum, & exiet cum illo discordia.* Secum scandalum suum, quod intulerat, amputavit, quia apud vos quod invenerat, hoc reliquit. Non poterat, loquente domino, eradicari plantatio, quam plantaverat Pater, & quæ in eo uberem fructum probaretur afferre. Servavit vineam Isai.
suam dominus Israel: domus ejus est vinea domini, & ideo mirandum non est, si furem domus ejus evasit, cujus legimus nec dormire nec dormitare custodem. Quid aget impius pertinax? quid sibi Psal. 120.
spei? quid permansit auxilii? Non habet locum Matth. 12.
veniæ, cui scriptum, quod nec hic, nec in futuro possit ignosci. Inclinatur omnis elatus: contra, exaltationem parit humilitas Christiana, quia hunc ipse, qui supra eum requiescit, exaltat. Illius per Prophetam verba sunt: *Non habitat in* Isa. 66. Psal. 100.
medio domus meæ faciens superbiam; qui per apostolum promittit se stultam mundi sapientiam per- 1. Cor. 1
ditum. Audiat nunc a nobis quod Paulus tunc, & cum prædicaret, audivit: *Ad insaniam multa-*

rum

rum pervenit itinere literarum. Absit tamen ab eo hujus exemplum. Non enim quod de doctore dictum est, dignus est audire indoctus. Cui præterea contra vas abjectionis, vas electionis vocemus in medium, cum ad exprobrandum * hunc ille sufficiat, quem in cruce cum Christo post scelera tanta pendentem, supplicii beneficium fecit dominum confiteri? Sui ab eo memoriam posuit in regno: hoc brevi sermone diluit quidquid admisit, criminibus temporum temporis puncto subveniens; nec moratur præmium confitentem: statim ejus remuneratio & vicissitudo respondit, qui libenter excipit hora ad se quacumque conversum: *Mecum*, inquit, *eris in Paradiso*. Promittit ei futuram societatem, qui secum præsens jam paB teretur. Ad justitiam corde crudelitas, ad salutem facta est ei ore confessio. Exclamare hic in tanta contrarietate rerum pariter & flere debemus: nefas est, hoc episcopum, quod latro * potuit, non invenire. O fidei & perfidiæ præmium! o judicia Dei abyssus multa! Latro paradisum meruit, & sacerdos exilium. Habemus tamen hujusce rei veros interpretes. Hunc ille positus inter tormenta cognovit, quem hic positus in honore nescivit. Nonne hoc illud est: *Et homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus*? Quid est aliud intellectus & judicium, nisi scire sapientiam & disciplinam, & intelligere verba prudentiæ? Illa est vera sapientia, quæ ipso Salomone dicente, C de timore domini sumit exordium: quam se inter perfectos loqui beatus apostolus affirmat: & non tam grave est, quod eam tunc minime mundus agnovit, quam quod nunc episcopus ignoravit. Hoc loco utar domini nostri per Jeremiam sermonibus: *Cultores legis meæ nescierunt me; & prophetantibus iniquitatem prophetis plauserunt manibus Sacerdotum*. Et per eumdem alibi: *Sacerdotes mei sacrificaverunt mihi ficte*. Utebatur tamen defensione & laude gentilium, episcopum talem nunquam fuisse testantium. Vere hæc & probabiliter loquebantur. Nam quando potuit episcopus inveniri, qui Christianus esse nesciret? Ideo tamen * inimicus esse probatus est, quia nunquam displicent hostibus D proditores. Audivimus hunc agentem contra legem, & iniquum quæ sint solatia prosecuta: adfuerunt inter alios, nec deseruerunt eum Cælestiani iniquitatis operarii, quos Hymnidici nostri persequitur manifesta sententia: jam dudum quippe inimici Dei disperguntur, & pereunt qui operantur iniquitatem; * sicut idem dicit, velut cibum panis plebem dominicam devorabant. Habuit ergo secum sui magistros exilii; habuit hujusce rei perfectos tiro doctores. Nam separare difficile est quos scelera sola junxerunt; quia majore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tamen horum finis est? nempe ille quem legiA mus: * *Irritavit in illo dominus, & erunt post hoc decidentes sine honore in contumelia inter mortuos in æternum*. Sed quid diutius immoramur? Fastidium forsitan faciat sermo prolixior: dimittamus mortuos sepelire mortuos suos. Audite nunc & capite simplicis verba doctoris: audite ab eo quæ a majoribus nostris nobiscum positus frequenter audivit: audite certe semper audita, nec studio novitatis inventa. Nostro vobis loquitur ore collega, quia una fides necesse est * uniter prædicetur. Non hicin ejus persona alicujus testimonium mutuatur: a nobis datus est, qui est electus ex nostris: non est incognitus, non aliunde deductus: habuistis laudabilem de præsenti judicio suo: fama dudum decepit absentes: plura de eo loqui cautio est, quia opera supervacua est nota laudare. Nunc tamen vos nostris propriis sermonibus decet cavere commonitos. Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra & angularis lapis ille construxit. Ædificate super hoc, quod soletis. Didicistis quid sit superædificare quod ardeat. Hoc detrimento illud pensabitur, cum opera singulorum probare cœperit ignis examen. Gaudeo vos fundamento huic non stipulam, non ligna, non fœnum, sed illas imposuisse divitias, quas architectorum sapientium præcepta mandabant imponi. Bene manebitis, quia tam solicite fabricatis. Habitaculum magnum tales pollicentur expensæ: auro, argento, & lapidibus pretiosis, illam vobis quæ æstimari non potest, constructis mansionem. Nullo pretio taxantur æterna, quippe quæ non injuria, non vetustate solvuntur, quæ jam ab institutione mundi justis dominus præparavit. *Confortentur manus fidelium fatigatæ; labantia*, hortante propheta, *genua roborentur; qui pusillo sunt animo convalescant*. Noster salvator apparuit: ostendit falsitati Deus, quid sit pulsare & incessere veritatem, postquam sibi controversia inde facta est, unde subvenit. Unde filii carissimi, permanete in eum qui est, ut vincatis in vobis. In ipso sensu & in eadem sententia estote perfecti: ut a filio hominis, cum venerit in majestate sua, non audiatis: *Discedite a me maledicti*; sed: *Venite benedicti*, possitis audire. Maneat hœdos repulsa venturi: vos tales volumus inveniri, ut cum in igne stent abjecti a sinistris, vos a dextris invitet ad regnum. Non expectabitis ut paretur, quod olim vos ut regnetis expectat. Angustam nunc portam festinanter intrate, quæ eos accepit, quos nunquam spatiosa invenerunt. Hæc dilectioni vestræ pro lætitia catholicorum dicta sufficiant: quæ sæpe recensere vos volumus, ut triumpho fidei gratulantes, intelligatis Deum caritatis & pacis esse nobiscum. Data Idibus Martiis, Flavio Aetio & Valerio vv. cc. Coss.

* Invidebit illos. Sapient. 4.
Matth. 8
• f. unanimiter.
Matth. 25.
Isai. 35.
Matth. 25.
Matth. 7

ΙΣΟΝ ΘΕΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

EXEMPLUM SACRÆ IMPERATORIÆ

Ἀποσταλέντος δὲ Ἀριστολάου τριβούνου, καὶ νοταρίου, Ε Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας, περὶ τῆς εἰρήνης, καὶ συνόδου τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν.

peratoriæ per Aristolaum tribunum & notarium missæ ad Joannem Antiochenum episcopum, de sanctarum ecclesiarum pace & unione constituenda.

Αὐτοκράτορες, Καίσαρες, νικηταὶ, θριαμβευταὶ, μέγιστοι, καὶ ἀεὶ σεβαστοὶ, Θεοδόσιος, καὶ Οὐαλεντινιανὸς, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας.

Imperatores Cæsares, victores, triumphatores, maximi, semper Augusti, Theodosius & Valentinianus, Joanni episcopo Antiochiæ.

ΣΚΟΠΟΣ ἡμῖν τῆς εἰρήνης τὸ κατόρθωμα, ᾧ δὴ τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ ἑαυτῶν ἐπόμενοι, δι-

ANIMI nostri scopus, collapsæ pacis redintegratio est; quam vos juxta vitæ

veſtræ inſtitutum profitemini ; ceteroſque omnes, utpote * caritatis cauſa ad ſacerdotium adſciti , docere nunquam deſinitis . Quia ergo hanc , unde minime decebat , * turbari contigit , operæ pretium viſum eſt ad id vos urgere , ad quod alios univerſos , ſi quidem admonerentur , alacriter venturos nihil dubitamus Res etenim deteſtanda , planeque inexpectata noſtris temporibus accidit ; nempe ſacerdotium veræ religionis diſcordia , & ea quidem tanta , ut omnem narrationis modum excedat . Enim vero cum ſpes erat fore , ut omnis omnino contentio vel ad minimam ſuſpicionem uſque e medio faceſſeret , perfecteque unionis fructus exſurgeret , tum gravia diſſidiorum tumultuationumque incendia exarſerunt . Vehemens proinde ægritudinis , magnique mœroris occaſio ea ex re nobis offertur , quod eccleſiaſticæ pacis doctores , ipſique concordiæ fontes eo diſcordiarum prolapſi ſint , ut talibus indigeant qui illos ſuo hortatu ejus rei commonefaciant, quam pro officii ſui ratione prædicare debuerant . Quapropter hujus tanti mali exitum inde invenire ſperantes , unde originem traxit , enixeque ac diligenter , ut hoc conficiatur , curantes , ne hoc contentionis vitium latius ſerpat ; conſilii hoc cepimus , ſanctiſſimo celebris hujus civitatis epiſcopo Maximiano , ceteriſque omnibus qui in ea comperti ſunt ſanctiſſimis epiſcopis , & univerſo illorum clero in eamdem ac nos ſententiam convenientibus , ad orthodoxæ fidei membra , quæ ante bene unita , infelicis caſus interventu miſere divulſa ſunt, denuo conglutinanda , ut vos , hoc eſt , tu & Cyrillus religioſiſſimus Alexandriæ epiſcopus, inter vos convenientes , omni ſimultate moleſtaque contentione , quæ inter vos exarſit , depoſita , ad priſtinam concordiam redire-tis ; cum prædicti piiſſimi epiſcopi ſponderent , ſi Neſtorii depoſitioni ſubſcriberes , illiuſque doctrinam anathematizares , fore ut omnis altercationis materia mox e medio tolleretur , Cyrilluſque ſanctiſſimus Alexandriæ epiſcopus cum ſuis , & ſanctiſſimus Cæleſtinus quoque glorioſæ Romæ epiſcopus , ac reliqui omnes quotquot ubique ſunt orthodoxæ fidei ſacerdotes , cum tua pietate ad communionem redirent : ceteris , ſi qua forte erunt , quæ emendationem deſiderent , facile eam ſolutionem ſuſcepturis , quam vos ipſi neceſſario iumentes , & ſimul vobis privatim & communiter omnibus perſuadentes , afferetis . Cum itaque hoc noſtrum eſſe ſtudium & conſilium non ignores , omnibus aliis euris poſthabitis in hoc unum incumbe , ut omni contentione & æmulatione ſublata , pax hæc diligenter ac firmiter ſanctiſſimis orbis eccleſiis, quæ ubique orthodoxam fidem profitentur , & per illas omnibus ſubditis * noſtris cum Dei auxilio reſtituatur : † utpote ad Nicomediæ civitatem ſumma cum celeritate venire maturet , nec ullum omnino epiſcoporum tecum adducas , ſed paucos tantum clericos , qui ſanctitati tuæ famulentur Omni ergo dilatione poſtpoſita feſtina , certo tibi perſuaſum habens , Cyrillo ſanctiſſimo epiſcopo

ejus cauſa .

* collabi .

* veſtris

ἀκολούθως πληρῶν ἐπαγγέλλεσθαι. τούς τε ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, ὡς ὀφ' * ταύτης ἱερεῖς προβλλόμενοι, διδάσκειν ὀ παίεσθε. καιρὸς οὖν, δεδὴ ταύτῃ ἡμῖν ὀκλάζειν, ὅθεν οὐκ ἐχρῆν, συμβέβηκεν, εἰς τοῦτο προθέπειν, εἰς ὅπερ τοὺς ἄλλους ἅπαντας * ἀνάγοντες, * ὁμοίζομεν ὡς προθύμως ἐλεύσεσθαι. πρᾶγμα γὰρ φάκτον, καὶ ἀπροσδόκητον, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων καιρῶν συνέβη, ἱερέων τῆς ἀληθοῦς θρησκείας διχόνοια, ἥτις καὶ πᾶσαν διηγήσεως διάμιν ὑπερβέβηκεν. ὅτε γὰρ ἠλπίσθη πάντοια καὶ μέχρις * ὑποψίας περιαιρεθήσεσθαι φιλονεικία, καὶ τὸ τῆς τελειοτάτης ἑνώσεως * παρακολουθήσειν συμπέρασμα, τότε ὀφασάσεως, καὶ μέγιστα θορύβων προφάσεις ἐξήφθησαν. ἀδημονία τοιγαροῦν ἐν τῷ πράγματι, καὶ πολλῆς ἀθυμίας ἀφορμὴ, τὸ τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, ἐπὶ τὴν πηγὴν τῆς ὁμονοίας εἰς τοσοῦτον διχονοίας ξηραίνειν, ὡς δεῖσθαι τῶν αὐτοὺς προτρεπόντων *, ὥσε μεμνῆσθαι τοῦτον, ἃ προεσβάλειν ἐπάχθησαν. τίνι τοσούτῳ τοίνυν κακῷ λύσιν, ὅθεν καὶ τίνι ἀρχῇ * ἔχει. * ἀρέσθαι προσδοκήσαντες, καὶ ἐπιμελῶς ὅπως ἂν τοῦτο κατορθωθείη, φροντίσαντες * ἵνα μὴ ἕρπον * ἐπὶ πλέον νεμηθῇ τὸ τῆς φιλονεικίας ἐλάττωμα, τοῦτο ἐσκοπήσαμεν, πάντων ἡμῖν συνδραμόντων, τοῦτε ἁγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως, καὶ πάντων τῶν ἀρεσθέντων ἐνταῦθα θεοφιλεσάτων ἐπισκόπων, καὶ τὸ παντὸς αὐτοῦ κλήρου, εἰς τὸ τὴ καλῶς πρώην λυθὲν πάθος παρεισπεσόντος, τὴ ὀφαπαθοῦσι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως μέλη συναρμόσαι· ὥσε ὑμᾶς, σὲ τε φαιδρὸν καὶ τὸν * ἁγιώτατον ἐπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρέων Κυρίλλου, συμβάντας ἀλλήλοις, ἀποθέσθαι τὴν μεταξὺ ὑμῶν δυσχέρειαν, καὶ ἀμφισβήτησιν· ἐπαγγειλαμένων ὧν προείπομεν ἁγιωτάτων ἀνδρῶν, ὡς εἰ ὑπογράψεις τῇ καθαιρέσει Νεστορίου, καὶ τὴν τούτου ἀναθεματίσεις διδασκαλίαν, ὑδεμία περιλειφθήσεται ἀντιλογίας ὀφορμή· ἀλλ' ἅδυς ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Κύριλλος, καὶ αὐτοὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἡ σὴ θεοσέβεια, καὶ οἱ μετ' αὐτῆς, καὶ ὁ ὁσιώτατος τῆς ἐνδόξου Ῥώμης ἐπίσκοπος Κελεστῖνος, καὶ πάντες οἱ πανταχοῦ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἱερεῖς, τῇ σῇ θεοσεβείᾳ κοινωνήσουσι· τῶν ἄλλων, εἴ γέτινα ἔτι τὶ ὀφείλοντα διορθωθῆναι, τίνι πρέπουσαν ἀχερῶς δεχομένων λύσιν, ἣν αὐτοὶ ἀναγκαίως ἀναλαβόντες, καὶ συμπείσαντες * αὐτοῖς ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ πάντας, ἐπάξετε. γνοὺς τοίνυν, τοῦτο ἡμῶν εἶναι τὴν σπουδὴν, καὶ τοῦτο τὸ βούλημα, μηδενὸς ἄλλα θελήσης φροντίδα ποιήσασθαι, ἢ τοῦ πάσης ἐκποδὼν ἐριδος, καὶ ζηλοτυπίας χυρωσάσης, τὴν εἰρήνην ταύτην ἐπιμελῶς, καὶ βεβαίως ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, ταῖς ἁπανταχοῦ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ ὀφ' τούτων πᾶσι τοῖς ὑφ' ὑμᾶς τῇ τοῦ κρείττονος βοηθείᾳ πήξασθαι, καὶ ἐλθεῖν μὴ πάσης πιχυτῆτος ἐν τῇ Νικομηδέων πόλει, μηδένα τοῦ σύνολον ἐπισκόπων μὴ σαυτοῦ ἐπαγόμενος, πλὴν ὀλίγων τῶν ὑπηρετησόντων τῇ σῇ ἁγιότητι κληρικῶν. καὶ δίχα πάσης ὑπερθέσεως σπέυδασον. εἰδὼς, ὡς καὶ Κυρίλλου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπίσκοπου ὁμοίως ἐκεῖσε ἐπειχ-

* ἀγάπης ἕνεκεν.

* ἀνάγοντες

† ὀφομοιζομεν.

* ὑποψίας

* παρακολουθήσεσθαι.

* πρὸς τὸ μεμνῆσθαι.

* ἄλλησι ἀρᾶσθαι.

* ἐπιμεμηθῇ πλεῖον τό.

* ἐπιμεμηθῇ.

* ἀλαβέστατον.

* ἑαυτοῖς.

Hunc locum intellexit peſſime Liberatus cap. 8. de exilio Nicomediæ. *Harduinus*.

A πειχθῆναι, καὶ συνδραμεῖν τῇ αὐτῇ προθυμίᾳ, θείοις ἡμῶν γράμμασι προσετύξαμεν· αὐτῷ τε καρεγγυήσαντες, μὴ ἄλλως αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς ἐλεύσεσθαι, πρὶν, ἢ ἂν συντυχόντες * ἀλλήλοις, καὶ * τὰς πρὸς ἑαυτοὺς * ἔχθρας ἀποθέμενοι, εἰς τὸ τὴν εἰρήνην βεβαιωθῆναι δι' οἰκείας ὁμονοίας, τῷ σκοπῷ τῶν πάντων συνέλθητε. ὅπερ ἔσεσθαι καὶ ἐπὶ τῇ σῇ εὐλαβείᾳ σημαίνομεν. * ἄνδρες γὰρ ὄντες τοσοῦτοι, οὓς ἐκδέχεται καὶ τὰ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ, καὶ τὰ τῆς διχονοίας κακὰ λαθεῖν οὐκ * ἀνέξονται, * οὐ πρότερον παρ' ἡμῶν ὀφθήσεσθαι, ἄχρις ἂν διορθωθῇ ταῦτα, ἅπερ ἡμᾶς οὐ μικρῶς ἀθυμῆσαι πεποίηκεν. ἐν τούτῳ δὲ, ἐν ὅσῳ ἥ τε σπουδαζομένη τῆς εἰρήνης, καὶ τῆς ὁμονοίας τῆς B * ἡμετέρας, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας, καὶ ἐκ ταύτης τῆς πρὸς ἡμᾶς προοδοποιηθείσης συντυχίας βεβαιοῦται συγκρότησις, μηδεμία ἐξ ἐπισκοπικῶν καταστάσεων, ἢ καθαιρέσεων, ἢ καὶ οἱασδηποτοῦν χειροτονίας προσγένηται καινοτομία· ἀλλ' εἴ τι καὶ μεταξὺ γενέσθαι συμβέβηκε, τοῦτο ἐν ἡσυχίᾳ μένον ἀτάραχον, τὴν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας φυλαττέτω κατάστασιν· ἐπαρκούντων τῶν ὄντων εὐλαβεστάτων κληρικῶν, ἄχρις ἂν τελεία ἕνωσις παρακολουθήσῃ, πρὸς τὸ τὰς θείας ὑπηρεσίας ἐπιτελεῖν. ἔχεις παρ' ἡμῶν ταῦτα· καὶ οὐκ ἀμφιβάλλομεν, ὡς παντὶ σθένει, καὶ πάσῃ δυνάμει, εἰλικρινῆ, καὶ ἀμετάτρεπτον ἑωρακὼς τὴν ἡμετέραν πρόθεσιν, C καὶ ἀξίαν Χριστιανικῆς ἐνστάσεως, συμπράξεις καὶ αὐτὸς, καὶ οὐδένα κάματον, ἢ σκυλμὸν, οὐχ ὕβρεως καταφρόνησιν, οὐκ * ἀμνησικακίαν ὀργῆς ἀναδέξασθαι παραιτήσῃ ὑπὲρ τοῦ τὰ παρὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ἕνεκα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τῆς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἑνώσεως προσαχθέντα, πέρατι παραδοθῆναι. εἰ δὲ, ὅπερ οὐ πιστεύομεν, * ἐναντία ταύτης ἡμῶν τῆς γνώμης, καὶ τοῦ οὕτως ἡμῶν ὀρθοῦ βουλεύματος, * φρονῆσαι, ἰδίῳ τινὶ σκοπῷ, * ἢ ἐνστάσει ἀνθρωπίνου πάθους ἐπιχειρήσειας, τῶν τε ἄλλων τῶν παρ' ἡμῶν κελευσθέντων ἀμελήσειας, σαυτῷ λογιεῖ, εἰ τῆς D προθυμίας τῆς περὶ τὴν συγκρότησιν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ἡ σὴ ὁσιότης καταφρονήσασα, ἀξίας ἀμοιβὰς ἀπενέγκηται;

* ἑαυτοῖς κατὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔχθρας.
* Ἴσ. ἄνδρες γὰρ ὄντες τοσοῦτοι οὐκ ἐκδέχεται.
* ἀνέχεται.
* Ἴσ. οὐκ ἀνεχόμεθα πρότερον
* ἱερατείας.
* ἀμνησίαν ὀργῆς.
* ἐναντί.
* ταύτης.
* καταφρονῆσαι.
* καὶ

per majestatis nostræ literas mandatum esse, ut ipse quoque eadem animi promptitudine ad eumdem locum accurrat; ipsique denunciatum, nullum prius ad nos aditum habiturum, quam inter vos conveneritis, omnemque mutuam inimicitiam penitus exueritis, & ad confirmandam pacem per propriam concordiam communi omnium proposito consenseritis. Atque hoc ipsum & tuæ quoque reverentiæ denunciatum volumus. Etenim viris adeo celebribus, ut eos aut bona pacis, vel mala discordiæ latere possint, nullo modo prius eos in conspectum nostrum admittemus, quam ea omnia correcta emendataque fuerint, quæ maxima nos ægritudine affecerunt. Interea vero dum exoptata pacis concordiæque & mutuæ inter vos amicitiæ conventio per iter quoque ad nostrum colloquium confirmatur, nulla prorsus quorumcumque episcoporum aut creatio, aut depositio, aut quæcumque ordinatio tentabitur: sed si quid interim hujusmodi factum esse contigerit, id immotum & imperturbatum, ecclesiæ catholicæ compositionem expectet; cum religiosissimi clerici ad divina ministeria exequenda sufficere queant, donec perfecta unio consequatur. Habes hæc a nobis; nec dubitamus, si sinceram immotamque & Christiana sedulitate dignam animi nostri sententiam inspexeris, quin totis viribus, totaque mentis virtute in hoc incumbes, ut ea omnia, quæ a nostrare pietate orthodoxæ fidei sanctarumque ecclesiarum uniendarum causa, sancita & ordinata sunt, tempestive conficiantur, nullum ejus rei gratia laborem, aut fatigationem, aut ignominiæ contemptum, aut injuriarum condonationem recusans. Si vero (quod non credimus) nostram hanc sententiam, rectumque propositum privato consilio, humanæque alicujus perturbationis impulsu contemnere ausus fueris, nostraque alia decreta parvifeceris, tibi imputabis, si sanctitas tua promptitudinis, quæ sanctæ Dei ecclesiæ componendæ debetur, neglectæ, meritas pœnas dederit

ΘΕΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ ἈΠΟΣΤΑΛΕΝ πρὸς * τὸν μακάριον Συμεῶνα τὸν Στυλίτην.

ΟΛΟΝ τὸν τῆς σῆς * εὐσεβείας βίον ἐπεγράφθαι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ οὕτω ζῇν, ὥστε δύνασθαι τῇ παῤῥησίᾳ, καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς προκαλεῖσθαι εὐμένειαν, ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι, ἀναγκαίως νῦν ἐπὶ τάδε τὰ γράμματα ἐλθεῖν προεξάπημεν ἵνα, ἀληθῶς πρᾶγμα τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας ἐχόμενον, ἐν τούτῳ μάλιστα τῷ χρόνῳ E κατορθῶσαι * σπεύσῃς· φαμὲν δὴ τὴν καλῶς ῥιζωθεῖσαν εἰρήνην βεβαιωθῆναι. τὴν δὲ διαβόλου τινὸς κακομηχανίᾳ ἐμβληθεῖσαν μάχην ἐκποδὼν γενέσθαι παρασκευάσῃς. ἔσται δὲ τοῦτο, εὖ ἴσμεν πεποιθότες ταῖς εὐχαῖς τῆς σῆς ὁσιότητος, καὶ τῇ πρὸς τοὺς δυναμένους ταύτην θεμελιῶσαι, καὶ διεσπασμένην ἀνακαλέσασθαι, ἐνστάσει τε, καὶ προτροπῇ. ὁ μὲν γὰρ εὐλαβέστατος

A κάκιον ἐπίσκοπον Βεῤῥοίας. ita ms. Seg.
* εὐλαβείας.
* σπουδάσῃς. καὶ τῆς καλῶς ῥιζωθείσης εἰρήνης τὴν διαβόλου τινός.

[1] *LITERÆ IMPERATORUM*

** ad beatum Simeonem Styliten.*

QUONIAM exploratum habemus, totam reverentiæ tuæ vitam ad Deum esse conversam, sicque vivere, ut divinam erga nos benevolentiam, certa quadam fiducia provocare queas, non potuimus in præsentia has ad te literas non perscribere, ut negotium, quod a divina providentia vere dependet, hoc potissimum tempore quammaxime conficere satagas, nimirum ut tua opera bene radicata pax firmetur, dissidiumque diaboli technis injectum, e medio tollatur. Id quod tuæ sanctitatis precibus freti, ejusdemque apud illos, qui eam confirmare, dissipatamque restituere possunt, hortatu impulsuque futurum minime dubitamus. Nam si Joannes piissimus ecclesiæ Antiochenæ episcopus, ejus qui

* al. *ad Acacium episcopum Berrhoeensem.* Et sic talis hujus ep. exemplum missum fuit ad utrumque.
CAP. XXV.

1 In Synodico Casinensi titulus est: *Hypomnesticon ad sanctum Simeonem Stiliten, per eumdem Aristolaum.*

qui contentionis injecit semina, depositioni subscripserit, fidemque fecerit, se novo insanoque dogmati non consentire divulsorum membrorum unio subsequetur; cum omnes in hoc conveniant, atque concurrant: si, inquam, Joannes hoc fecerit, religiosissimoque episcopo Cyrillo consenserit, cui occidentales, & * Constantinopolitani, ac reliqui omnes terrarum orbis episcopi consentiunt; quæ quondam fuerant conjuncta Dei benignitate rursus coalescent. Hanc enim molestiam turbamque peperit supervacanea, * parumque utilis; imo vero noxia doctrina. Quæ quidem per vestras preces explosa, proculque ab animis nostris eliminata, pacatos nos reddere, & ut in Dei auxilio ac præsidio speremus, recreare poterit. Nam contentio & discordia adeo nos conturbat, ut hanc existimemus præcipuam omnium nostrarum calamitatum esse causam; & confidamus, regni nostri res ex voluntate benignitatis Dei esse processura, si res ecclesiæ, & orthodoxæ fidei membra conjuncta copulataque fuerint. In hoc egregio opere certa pulcherrimum certamen, ut superes dæmonis conatus. Hoc enim tibi pro maximo * certamine, & proclarissima victoria imputabitur. Quam si adipisceris, teipsum sequeris, dum ea facis quæ profiteris; quibus etiam tibi fidem paras, consuetis orationibus, quæso, nos ipsos & nostrum imperium, quique ei parent, sine intermissione Deo commenda: ut nobis præcipue, qui convenientem curam de pace religionis ipsius gerimus, bona ab ipsius potestate copiose suppeditentur.

* harum partium.

* ac stulta.

* præmio

Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχέων ἐπίσκοπος, ἐὰν τῇ καθαιρέσει τῶ ἐμβαλόντι τι τῆς φιλονεικίας σπέρματι ὑπογράψαι βληθείη, καὶ πεῖσαι, ὡς οὐ σωαινεῖ τῇ κατὰ καινοτομίαν φρονήματι, καὶ * ἀφροσιάλιω ἐπιχειρηθείτι δόγματι, πάλιν ἡ τῆς ἀποσπασθέντων μελῶν σύωσις ἐπακολυθήσει, εἰς τῶτο πάντων ὁμῶ σωεχόντων. εἰ γὰρ τῶτο ποιήσειε, καὶ τῷ βλαβεσάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀλεξανδρείας Κυρίλλῳ ὁμονοήσειεν, ᾧπερ οἱ ἐν τῇ δύσει, καὶ οἱ ἐνταῦθα, & οἱ πανταχῶ σωέχουσι, τὰ πάλαι τῇ τῶ Θεῶ φιλανθρωπίᾳ συγκροτηθείτι, καὶ νῦν ἁρμοσθήσεται. τιλὺ γὰρ ἀηδίαν, καὶ τὸν θόρυβον ἡ περιττὴ καὶ * ἀνόητος, μᾶλλον δὲ ἐπιβλαβὴς διδασκαλία ἐγχύνησεν· ἥτις ἐξωθεῖσα, καὶ πόρρω πῃ τῆς ψυχῶν ἡμῶν ἐληθεῖσα τοῖς ἡμετέραις διχαῖς ἡμᾶς ἀναπαῦσαι, καθὼς εἰς τιλὺ τῶ Θεῶ προσασίαν ἐλπίζομεν, & ἀναστήσασθαι δωήσεται. ὕτω γὰρ καὶ ἡμᾶς διχόνοια, καὶ φιλονεικία πιράττει, ὥσε & πρώτην αἰτίαν τούτιν εἶναι τῆς συμβαινόντων δυσερῶν λογίζεσθαι *, θαῤῥεῖν δὲ, ὡς πάντα τὰ τῆς ἡμετέρας βασιλείας κατὰ γνώμιν τῆς τῶ Θεῶ φιλανθρωπίας προβήσεται, τῆς τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς ὀρθοδόξω πίσεως μελῶν σωαπτομένων τε, καὶ σωμένων ἐπὶ τούτῳ τῷ καθορθώματι καὶ ἀγώνισε ἀγῶνα τὸν κάλλισον, ὥσε περιγένεσθαι τῆς τῶ δαίμονος ἐπιχειρημάτων· λογισθήσεται γάρ σοι καὶ τῶτο ἆθλον μέγισον, καὶ νίκη ἐχυροτάτη· ἧς τὰξόμενος σαυτῷ ἀκολυθήσεις, τοῦτο πράττων, ἅπερ ἐπαγγέλλῃ· * οἷς δὲ καὶ πισόμενος, παρακέκλησο πρεσβείαις τοῖς σωήθεσιν ἀδιαλείπτως ἡμᾶς τε, καὶ τιλὺ ἡμετέραν βασιλείαν, πάντας τε τοὺς ὑφ' ἡμῶν ἀρχομένους τῷ Θεῷ παρατίθεσθαι, πρὸς τὸ ἡμῖν ἐξαιρέτως, τοῖς ποιμέσιν τιλὺ ἁρμόζουσαν περὶ τιλὺ εἰρήνην τῆς αὐτοῦ θρησκείας φροντίδα, τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἄφθονα χορηγεῖσθαι.

* ἐνόησε, Lat.

* reliqua desiderantur in inf. Seg

* Vr. οἷς δὲ καὶ.

EXEMPLUM SACRÆ AD Acacium Berrhoeænsem episcopum, & Simeonem Antiochensem anachoretam, aliasque provincias, ad unamquamque scorsum.

ΤΟΥ ΣΑΚΡΑΣ ΓΡΑΦΕΙΣΗΣ πρὸς Ἀχάκιον τὸν τῆς Βερροιαίων, καὶ Συμεῶνα τὸν Ἀντιοχείας ἀναχωρητιλὺ, καὶ * ἄλλας ἐπαρχίας, ἰδίᾳ ἑκάστῳ.

* ἄλλαις. ἐπαρχίαις, ἰδίᾳ ἑκάστῳ.

NIHIL omnino eorum a nobis est prætermissum, quæ religionis nostræ causa nostro studio effici debuerant. Atque hoc ipsum sanctitas vestra tum a Joanne piissimo ecclesiæ Antiochenæ episcopo, tum a veteris sanctis episcopis qui cum illo sunt, dilucide cognoscere poterit. Acciderunt autem nonnullæ circa hoc negotium difficultates & controversiæ, quas de medio tollere & abolere conati, negotiorum adhuc multitudine impediti sumus. Certa nihilo minus fixaque stat sententia, ab hoc studio non prius desistere, quam misericors Deus, vestris intercedentibus precibus, unionem & pacem ecclesiis restituere dignabitur. Decet proinde tuam sanctitatem, omni diligentia & studio hæc a Deo deposcere, qui probatos Romanæ religionis sacerdotes declaret.

ΟΥΔΕΝ παντελῶς ἡμῖν παραλέλειπται τῆς ὑπὲρ τῆς ἑαυτῆς ὀφειλόντων σπουδαθῆναι θρησκείας. καὶ τῶτο ἀκριβῶς εἴσεται σὺ ἡ ὁσιότης παρὰ τῶ βλαβεσάτω ἐπισκόπω Ἀντιοχέων, καὶ τῆς λοιπῶν μαθῶσα τῆς σὺ αὐτῷ ἁγίων ἐπισκόπων. γεγόνασι δέ τινες περὶ τὸ πρᾶγμα φιλονεικίαι, καὶ δυσκολίαι, ἃς ἐξαλεῖψαι πειραθέντες, ὑπὸ τῆς πολλῶν τέως πραγμάτων διεκωλύθημεν. ὁ μὲν ἀποστῆναι ταύτης τῆς σπουδῆς αἱρησόμεθα, πρὶν ἂν ἡμῖν ὁ ἀγαθὸς Θεὸς τιλὺ τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν σύωσιν χαρίσοιτο δι' ὑμετέρων διχῶν· ὥσε προσήκειν, μὴ πάσης σπουδῆς ταῦτα παρὰ Θεῶ αἰτεῖν τιλὺ σὴν ἁγιότητα, τῆς Ῥωμαϊκῆς θρησκείας ἱερέας * ἐπιδείξαντα δοκίμους.

* Vr. ἐπιδείξοντος. * ἐπιδείξαντας δοκίμους.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Ἀντιοχείας, καὶ τῶν λοιπῶν, τῶν σὺν αὐτῷ, ἐπιστολὴ, πρὸς Ξύστον, ἐπίσκοπον Ῥώμης, καὶ πρὸς Κύριλλον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, καὶ Μαξιμιανὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Τοῖς ὁσιωτάτοις, καὶ θεοφιλεστάτοις ἀδελφοῖς, καὶ συλλειτουργοῖς, Ξύστῳ, Κυρίλλῳ, καὶ Μαξιμιανῷ, Ἰωάννης, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες οἱ σὺν ἐμοὶ, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Καὶ σπουδὴ, καὶ σκοπὸς πᾶσι τοῖς ἱεράσθαι λαχοῦσι, καὶ τιμὴ θείαν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν πεπισευμένοις παρὰ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, τὸ ὀρθῆ πίστει διαφέρειν. ὅτω τε διδάσκειν τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαούς· ὅτω τοίνυν ἔχοντος τοῦ πράγματος, κατὰ τὸ παρῳχηκὸς ἔτος ἐκ θεσπίσματος τῶν θεοσεβεστάτων, καὶ φιλοχρίστων βασιλέων, ἁγία σύνοδος θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων * συνήχθη κατὰ τὴν Ἐφεσίων μητρόπολιν, τῆς κατὰ Νεστόριον ὑποθέσεως χάριν. οἱ καὶ συνεδρεύσαντες, ἅμα τοῖς ἀποσταλεῖσιν ἐκδίκοις παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Κελεστίνου, τοῦ ποτὲ ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Ῥωμαίων ἐκκλησίας, ψήφῳ καθαιρέσεως ὑποβεβλήκασι τὸν μνημονευθέντα Νεστόριον, ὡς βεβήλῳ διδασκαλίᾳ χρώμενον, καὶ σκανδαλίσαντα πολλοὺς, καὶ ἐκ ὀρθοποδήσαντα περὶ τὴν πίστιν· συνεδραμηκότες δὲ καὶ ἡμεῖς, εἶτα τοῦτο γεγονὸς ἀκούοντες, λελυπήμεθα. ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς αἰτίας, διαφορᾶς μεταξὺ γενομένης ἡμῶν τε, καὶ τῆς ἁγίας συνόδου, καὶ πολλῶν μεταξὺ πεπραγμένων τε, καὶ εἰρημένων, εἰς τὰς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας τε, καὶ πόλεις, ὑπεστρέψαμεν, ἐπειδὴ συνελθόντες τὸ πανηγυρικῷ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ δὶ ὑπογραφῆς εἰς τὴν ἐξενεχθεῖσαν κατὰ Νεστορίου τῆς καθαιρέσεως ψῆφον, διηρημένων πρὸς διχόνοιαν τῶν ἐκκλησιῶν. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο μάλιστα πάντας φρονεῖσαι ἐχρῆν, ὅπως συναφθεῖεν, ἐκ μέσου γενομένης διχογνοίας ἁπάσης, καὶ τῶν θεοσεβεστάτων, καὶ φιλοχρίστων βασιλέων αὐτὸ δὴ τοῦτο γένεσθαι θεσπισάντων, καὶ εἰς τοῦτο πεπομφότων τὸν * θαυμασιώτατον τριβοῦνον, καὶ νοτάριον, Ἀριστόλαον, συνήρεσεν εἰς αἵρεσιν πάσης φιλονεικίας, καὶ ὑπὲρ τοῦ τὴν εἰρήνην βραβευθῆναι τῆς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡμᾶς αὖθις συντίθεσθαι τῇ δὲ τῇ ψήφῳ τῆς ἁγίας συνόδου, τῇ ἐξενεχθείσῃ κατὰ Νεστορίου, ἔχειν τε αὐτὸν καθηρημένον, καὶ ἀναθεματίσαι τὰς δυσφήμους αὐτοῦ διδασκαλίας, διὰ τὸ τὰς παρ' ἡμῖν ἐκκλησίας τὴν ὀρθὴν ἀεὶ, καὶ ἀβέβηλον ἐσχηκέναι πίστιν, καθὰ καὶ ἡ ὑμετέρα ὁσιότης, καὶ ταύτην ἀεὶ φυλάττειν, καὶ παραδιδόναι τοῖς λαοῖς. συναινοῦμεν δὲ καὶ τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ὁσιωτάτου, καὶ θεοσεβεστάτου τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἁγίας ἐκκλησίας ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ· καὶ κοινωνικοὶ πᾶσιν ἐσμὲν τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην θεοσεβεσάτοις ἐπισκόποις, ὅσοι τὴν ὀρθόδοξον, καὶ ἀμώμητον ἔχουσιτε, καὶ τηροῦσι πίστιν.

A

EPISTOLA JOANNIS ANTIOCHENI,

*ceterorumque qui cum illo erant, ad * Sixtum episcopum Romanum, & Cyrillum Alexandrinum, & Maximianum Constantinopolitanum.*

* Xystum.

Sanctissimis Deoque dilectissimis fratribus & comministris, Sixto, Cyrillo, & Maximiano, Joannes & reliqui omnes qui mecum sunt, in domino salutem.

PRÆCIPUUM eorum studium, qui sacerdotio funguntur, divinumque epiB scopatus ministerium a Christo omnium salvatore sortiti sunt, primariusque eorumdem scopus hic esse debet, ut in fide recta excellant, eamque populum sibi concreditum tum fideliter doceant. Cum ita res ita habeat, anno proxime lapso sacra Deo dilectissimorum episcoporum synodus juxta religiosissimorum Christique amantium imperatorum nostrorum decretum in Ephesiorum metropoli, profligandæ Nestorianæ hæreseos causa convenit, consensusque celebrato una cum * legatis a beatæ memoriæ Cæleſtino Romanæ ecclesiæ quondam episcopo * defensoribus. missis prædictum Nestorium tamquam profana doctrina utentem, multorumque scanC dalorum auctorem, & in fide catholica graviter errantem, depositionis sententiæ subjecit. Cum vero posteaquam & nos quoque eodem adveniſſemus, remque omnem gestam comperissemus, ægre tulimus. Hac de causa cum non parva inter nos & synodum controversia intercessisset, multaque ultro citroque dicta & facta essent, ad nostras tandem ecclesias & civitates reversi sumus. neque, quod ad Nestorii depositionem attinebat, synodi sententiæ per id tempus subscripsimus. Porro autem cum mutuis inter se discordiis ecclesiæ dissiderent, unumque illud omnes maxime curare oportere visum esset, ut omni dissidio sublato, amiD ce inter se iterum congruerent; religiosissimis & Christi amantibus imperatoribus id ipsum quoque fieri volentibus, severeque jubentibus celeberrimo tribuno & notario Aristolao ea de causa ad nos misso, ut omnis contentio tolleretur, ac Dei ecclesiarum pax ubique vigeret; placuit & nobis quoque, in sanctæ synodi sententia, qua Nestorium deposuit, acquiescere, ipsumque pro deposito habere, ac blasphemam illius doctrinam anathematizare; eo quod nostræ ecclesiæ, perinde ac vestra sanctitas, rectam semper inculpatamque fidem tenuerint, ac servaverint, eamdemque populis tradiderint. Assentimur etiam ordinationi MaxiE miani sanctissimi & religiosissimi sanctæ ecclesiæ Constantinopolitanæ episcopi: & cum omnibus universi orbis religiosissimis episcopis, quicumque orthodoxam sinceramque fidem habent, eamque servant, communicamus.

LIBELLUS QUEM PAULUS episcopus Emisenus Cyrillo archiepiscopo Alexandriæ obtulit, a Joanne Antiocheno episcopo missus.

ΛΙΒΕΛΛΟΣ ΕΠΙΔΟΘΕΙΣ ΤΩ ἀρχιεπισκόπῳ Κυρίλλῳ παρὰ Παύλου ἐπισκόπου Ἐμέσης, τοῦ ἀποσταλέντος παρὰ Ἰωάννου Ἀντιοχείας ἐπισκόπου. * Λίβελλος ἐπιδοθεὶς τῷ ἁγιωτάτῳ. * ἀποσταλέντος παρά.

* Vetus V. beatissimo. *Domino meo per omnia sanctissimo & * sacratissimo archiepiscopo Cyrillo, Paulus episcopus in domino salutem.*

Τῷ δεσπότῃ μου τῷ πάντων σεβασμιωτάτῳ, καὶ ὁσιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κυρίλλῳ, Παῦλος ἐπίσκοπος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

RELIGIOSISSIMI invictissimique imperatores nostri curam ac solicitudinem, quam jam inde ab initio circa subditos, maxime vero circa sanctas Dei ecclesias habuerunt, declarantes, fidemque quam a majoribus susceperunt, piam, rectam, minimeque adulteratam sese obtinere demonstrantes; per virum spectabilem Aristolaum tribunum ac notarium & ad tuam sanctitatem, & sanctissimum quoque & religiosissimum Joannem episcopum, & ad sanctissimum ac religiosissimum patrem nostrum Acacium Berrhoeensium antistitem literas miserunt, quibus præcipiunt, ut vel corpore, vel saltem animi sententia inter nos coeuntes; controversias illas inter pientissimos episcopos, qui in Ephesina civitate convenerunt, & nos exortas diluamus, acceptamque Deo pacem sanctis ejus ecclesiis conciliemus, turbas quotidie in sanctas Dei ecclesias defævientes consopiamus, ac Nestorii depositioni consentiamus & perversam illius doctrinam anathematizemus. Cum itaque Joannes & Acacius sanctissimi episcopi has pias vereque Christianas literas accepissent, perpendentes multa esse quæ personalem congressum vestrum desiderent, ne in hac re multum temporis consumatur, me ad tuam sanctitatem miserunt, ut simul dispiciamus ac pertractemus quanam ratione & via pax firma constitui, præsentique optimo negotio conveniens utilisque finis possit imponi. Proinde cum huc veniissem, atque congressus essem, sermonemque ultro citroque contulissem, comperi tuam etiam sanctitatem benevole affectam, & ut pontificem decebat, præsens negotium pacifice tractare. Quare tua sanctitas scriptum quod immaculatam & rectam fidem complectitur, qualem a majoribus nostris prædicatam accepimus, nobis obtulit: quod in primis labore ac studio dignum erat. At vero quia ea quoque, quæ ad Nestorium pertinent, juxta constitutionem a vobis editam firmanda sunt; præsens præsenti sanctitati tuæ has literas offero, quibus confiteor, nos Maximiani sanctissimi episcopi ordinationem suscipere; Nestoriumque qui ante illum maximæ urbis Constantinopolitanæ episcopus extiterat, pro depositio habere: ad hæc illa, quæ ille impiam doctrinam tradendo dixit, anathematizamus: puramque & sinceram vobiscum communionem complectimur, juxta expositionem de Verbi Dei incarnatione breviter a nobis editam, tuæque sanctitati traditam, quam tu ipse quoque collaudasti, perinde ac propriam fidem suscepisti: cujus quoque exemplum his insertum est literis. Atque ita tandem sincera hac communione iis omnibus, quæ interim utrimque ut in tumultuatione fit hactenus acciderunt, finem imponimus, & per Dei gratiam, ad pristinam ecclesiarum pacem & tranquillitatem revertimur.

Οἱ * ἀλαβέστατοι, καὶ καλλίνικοι ἡμῶν βασιλεῖς, ἣν ἄνωθεν ἔχειν ἀξιῶσι σπουδὴν, καὶ ἐπιμέλειαν περὶ τὸ ὑπήκοον, καὶ μάλιστα περὶ τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἀσεβῆ, καὶ ἐλευθερωθεῖσαν, καὶ ὀρθὴν πίστιν, ἣν ἐκ πατέρων διεδέξαντο, ἐνδεικνύμενοι, γράμμα ἐξέπεμψαν διὰ τοῦ περιβλέπτου ἀγαπητοῦ, καὶ νοτερίου, Ἀριστολάου, πρός τε τὴν σὴν ὁσιότητα, καὶ πρὸς τὸν ὁσιώτατον, καὶ ἁγιώτατον Ἰωάννην ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς τὸν ὁσιώτατον, καὶ ἁγιώτατον πατέρα ἡμῶν Ἀκάκιον τὸν ἐπίσκοπον τῆς Βερροιαίων, τὸ κελεῦον, ὥστε συνελθόντας, ἡμᾶς κατὰ πρόσωπον, καὶ κατὰ γνώμην *, λύσιν δοῦναι ταῖς ἀνακυψάσαις διαφοραῖς μεταξὺ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν εἰς τὴν Ἔφεσον συνεληλυθότων, καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις τοῦ τῷ Θεῷ φίλου εἰρηνεῦσαι, παῦσαί τε τὰς ὀσημέραι ἐγγινομένας ταραχὰς ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, σωθῆναί τε τῇ Νεστορίου καθαιρέσει, καὶ ἀναθεματίσαι τοῦ φαύλου αὐτοῦ διδασκαλίαν. δεξάμενοι δὲ τὸ ἀσεβὲς τοῦτο, καὶ φιλόχριστον γράμμα, ὅ, τε προειρημένος ἁγιώτατος Ἰωάννης, καὶ ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Ἀκάκιος, καὶ λογισάμενοι ὡς ἔστι πολλὰ δεόμενα τῆς κατὰ πρόσωπον ὑμῶν σωτηρίας, εἰς τὸ μὴ * μακρὸν ὑστερίζειν τῇ ὑποθέσει, ἀπέστειλάν με πρὸς τοῦ σοῦ ὁσιότητα· ὥστε συσκοπῆσαί σοι τῇ ἁγιότητι, τίνα δὴ ἔχομεν τὸν τῆς εἰρήνης ὀφείλειν ἀσφαλῶς διαπεθεῖσθαι, καὶ τῇ αἰσίῳ ταύτῃ πράξει τέλος τὸ δέον, καὶ λυσιτελὲς * ἐπιτεθῆναι. ἐλθὼν οὖν, καὶ συντυχὼν, καὶ διαλεχθεὶς εὗρον, καὶ τοῦ σοῦ ὁσιότητι παρεσκευασμένον ἡμέρως, καὶ εἰρηνικῶς, καὶ ὡς ἀρχιερεῦσι πρέπει, διατεθῆναι τὰ ἐν χερσί. καὶ δὴ γράμμα ἡμῖν ἐπεχείρησεν ἡ σὴ ὁσιότης * περιέχον, ὃ τινα κηρυττομένην ἐκ πατέρων διεδεξάμεθα ὀρθὴν, καὶ ἐκκλησιαστικὴν πίστιν· ὃ πρῶτον μὲν ἄξιον πόνου, καὶ σπουδῆς. ἐπειδὴ δὲ ἔδει καὶ τὰ κατὰ Νεστόριον τύπον λαβεῖν τὸν ἄνωθεν ὑμῖν δοθέντα, πεποιήμεθα, παρὼν πρὸς παρόντας σε τῇ ὁσιότητι τόδε τὸ γράμμα· δι' οὗ ὁμολογῶ * κατιδέχεσθαι ἡμᾶς τὴν κατάστασιν τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ, ἔχειν δὲ Νεστόριον τὸν πρὸ τούτου γεγονότα τῆς μεγάλης Κωνσταντινουπόλεως, καθηρημένον· καὶ ἀναθεματίζομεν τὰ ἐν διδασκαλίᾳ μέρει ἀσεβῶς αὐτῷ εἰρημένα· καὶ ἀσπαζόμεθα τὴν καθαρὰν, καὶ ἐλεημένην πρὸς ὑμᾶς κοινωνίαν, κατὰ τὴν ἐπιδοθεῖσαν τῇ σῇ θεοσεβείᾳ παρ' ἡμῶν διὰ βραχέων περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθείσης ἔκθεσιν. ἣν καὶ ἐπήνεσας, καὶ ὡς ἰδίαν ἐδέξω πίστιν· ἧς καὶ τὸ ἴσον ἐτύχομεν τῇ δὲ τῷ γράμματι. καὶ ταύτῃ τῇ καθαρᾷ κοινωνίᾳ λύσιν διδόαμεν πᾶσι τοῖς ἐν μέσῳ παρ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ὡς ἐν ταραχαῖς * γεγενημένοις· καὶ ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν προτέραν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτι γαλήνην. * ἀσεβέστατοι. * χρόνου. * μακρὸν χρόνον ὑστερῆσαι. * ἐπιθῆναι. * κηρύττον. ὃ ἐκ πατέρων. * κατιδεχέσθαι. * ἐκ πατέρων. * γενομένοις.

HO-

HOMILIA CYRILLI EPISCOPI habita ad populum * vigesima octava die mensis Pharmuthi. [1]

* Apud Romanos est XXIII. dies Aprilis.

EOs qui pietate firmi sunt, & sacrorum dogmatum certissimam atque ornatam habent fidem terram uberem propheta nominat, dicens: *Et eritis vos terra pinguis, dicit dominus omnipotens, & benedicent vobis omnes gentes.* Terram vero uberem esse dicit fœcundissimam & fructiferam, & fructuum domesticorum matrem atque nutricem. Hujusmodi autem est omnis Deo amabilis & sancta anima, cultorem veluti quemdam, & seminatorem totius boni * omnium sortita Christum, qui etiam sacrorum nobis dogmatum coruscat scientia. Sed omnium inimicus, hoc est satanas, excitat per tempora superseminantes tritico maligna zizania. Verumtamen licet floreant, reciduntur: eritque sic ager purissimus. Expulsus igitur est ab omni ecclesia Nestorius impius, amara diaboli vere zizania, & concordant de cetero per omnem consistentes orbem terrarum Dei cultores episcopi, rectam & unam confitentes fidem. Copulati siquidem sunt nostris ecclesiis; magis autem totius orbis terrarum, etiam apud orientem constitutæ. Confessi etenim sunt Deo amantissimi episcopi ibi constituti rectam & sine profanatione fidem. Quæ autem scripsit ad me Deo amantissimus & reverendissimus episcopus Antiochiæ Joannes, quæve ego ad eum rescripserim, Deo favente audietis.

Malach. 3.

Matth. 13

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Α'ντιοχείας, πρὸς Κύριλλον ἀρχιεπίσκοπον Α'λεξανδρείας.

Τῷ δεσπότῃ μου τῷ θεοφιλεστάτῳ, καὶ ἁγιωτάτῳ συλλειτουργῷ Κυρίλλῳ, Ι'ωάννης ὁ κυρίῳ χαίρειν.

ΠΡΩΗΝ ἐκ θεσπίσματος τῶν Α'σεβεστάτων ἡμῶν βασιλέων ἐκελεύσθη σωόδος θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων κατὰ τὴν Ε'φεσίων μητρόπολιν συναθροισθῆναι, ἐκκλησιαστικῶν ἕνεκα πραγμάτων, καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως. καταλαβόντων δὲ καὶ ἡμῶν τὴν μνημονευθεῖσαν πόλιν, καὶ ὑποστρεψάντων ἐκεῖθεν πρὸς ἀλλήλους συντυχίας, περιττὸν δὲ τὰς αἰτίας τῆς διχονοίας ἐν καιρῷ εἰρήνης νῦν εἰπεῖν· διηγημένων δὲ πρὸς διχόνοιαν τῶν ἐκκλησιῶν τότε τῷ τόπῳ, ἐπειδὴ τότε μάλιστα φροντίσαι πάντας ἐχρῆν, ὅπως συναφθεῖεν ἐκ μέσου γενομένης διχονοίας ἁπάσης, καὶ τῶν Α'σεβεστάτων, καὶ φιλοχρίστων βασιλέων, αὐτὸ δὴ τοῦτο γενέσθαι θεσπισάντων, τὸ ἑνῶσαι τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ εἰς αὐτὸ δὴ τοῦτο ἀποστειλάντων τὸν κύριόν μου, καὶ θαυμασιώτατον, καὶ περίβλεπτον ἡγεμόνα, καὶ νοτάριον, Α'ριστόλαον, ἐπιφερόμενον τὰ Α'σεβῆ αὐτῶν γράμματα, τὸ παρακελεῦσον, ἐντεῦθεν ἤδη συμβῆναι ἡμᾶς, καὶ περιελεῖν τὰ σκάνδαλα ἐκ τοῦ μέσου, καὶ καταλύσαι πᾶσαν ταραχὴν, καὶ πᾶσαν λύπην· ᾧ εἴκοντες Α'σεβεῖ γράμματι, Α'θῦς, ὃ παραχρῆμα ἀπεστείλαμεν τὸν κύριόν μου, καὶ κατὰ πάντα θεοφιλέστατον, καὶ ἁγιώτατον ἐπίσκοπον Παῦλον. τοῦτο συναρέσαν καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ, καὶ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ παρ' ἡμῶν Α'κακίῳ, καὶ τοῖς παρ' ἡμῖν θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις. ὑπὲρ δὲ πλείονος * συντομίας τοῦτο πεποιήκαμεν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἡμᾶς συνελθόντας τὰ θεσπισθέντα ὑπὸ τῶν Α'σεβεστάτων ἡμῶν βασιλέων κατὰ πρόσωπον εἰς πέρας ἀγαγεῖν, ἐντειλάμενοι αὐτῷ, ὥστε καὶ ἀνθ' ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, ὃ εἰς πρόσωπον ἡμέτερον τυπῶσαι μὲν τὰ περὶ τῆς εἰρήνης, ὅπερ ἐστὶ πρωτεύμενον, ἐγχειρίσαι δὲ τῇ σῇ θεοσεβείᾳ τὴν ἔκθεσιν τὴν παρ' ἡμῶν συμφώνως γενομένην περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ι'ησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἀπεστείλαμεν τῇ σῇ θεοσεβείᾳ διὰ τοῦ προλεχθέντος θεοφιλεστάτου ἀνδρὸς, ὅτις ἐστὶν αὗτη.

* ἀσφαλείας.

EPISTOLA JOANNIS Antiocheni episcopi ad Cyrillum archiepiscopum Alexandrinum. [2]

Domino meo religiosissimo, & sanctissimo comministro Cyrillo, Joannes in domino salutem.

PIISSIMORUM imperatorum nostrorum edicto, religiosissimorum episcoporum synodus ad Ephesiorum metropolim, tum ecclesiasticarum rerum & controversiarum, tum rectæ quoque fidei causa dudum convenire jussa est. Cum autem ad prædictam civitatem & nos perveniissemus, ac citra mutuum colloquium inde rursum abiissemus, (superfluum est autem dissensionis causas nunc pacis tempore commemorare;) cumque ecclesiæ hoc modo in graves discordias incidissent; quandoquidem omnes id maxime curare oportebat, ut omni animorum dissensione e medio sublata, Christi ecclesiæ denuo consociarentur; ipsique religiosissimi, ac Christi amantissimi reges hoc ipsum ut fieret, mandassent, ejusque rei gratia dominum meum præclarissimum, & spectabilem tribunum & notarium Aristolaum misissent, pias ipsorum literas afferentem, quæ deinceps nos convenire juberent, atque scandala e medio tollere, omnemque perturbationem & offensionem consopire: nos piis literis morem gerere volentes, recta mox dominum meum Deo per omnia dilectissimum ac sanctissimum Episcopum Paulum misimus. Quod consilium sanctissimo piissimoque patri nostro Acacio, ceterisquequi nobiscum erant, Deo dilectissimis episcopis probatum fuit. Fecimus autem hoc majoris compendii causa, eo quod quæ a religiosissimis imperatoribus nostris sancita sunt, perficere nobis ipsis in unum convenientibus non liceat. Mandavimus autem illi, ut vice nostra & pro nobis & nomine nostro constituat quæ ad pacem faciunt; id quod hujus legationis præcipuum caput est; simulque pietati tuæ exhibeat expositionem de domini nostri Jesu Christi incarnatione concorditer a nobis editam. Quam proinde pietati tuæ per prædictum piissimum virum misimus, quæ est hæc.

1 In veteri versione additur, *Indictione prima*. In Mss. Bellov. absque Indictionis mentione legitur, *Id. Mart.* Extat Latine tantum, & est in vetere versione hujus concilii. *Harduinus*.

2 Vetus V. addit, *de pace*. Harduinus.

De virgine autem Dei genitrice Maria, quomodo ſentiamus & loquamur, deque unigeniti Filii Dei incarnationis modo neceſſario, non additamenti loco, ſed plena ſatisfactionis forma, dicemus breviter, ſicuti ab initio ex divinis literis, ſanctorumque patrum traditione hauſimus; Fidei in Nicæa a ſanctis patribus expoſitæ nihil prorſus adjicientes. Illa enim, ut antea diximus, ad omnem pietatis cognitionem, omniſque hæreticæ pravæ doctrinæ depulſionem abunde ſat eſt. Nec illa etiam quæ conſequi non poſſumus, audacter aggrediemur; ſed propriæ infirmitatis confeſſione excludemus eos qui adoriri nos volunt in his, in quibus conſideramus quæ ſupra humanum captum ſunt.

Confeſſio orientalium epiſcoporum.

[1] Confitemur igitur dominum noſtrum Jeſum Chriſtum unigenitum Dei Filium, eſſe Deum perfectum, & hominem perfectum ex anima rationali & corpore: ante ſæcula quidem ex Patre ſecundum divinitatem genitum, poſtremis vero temporibus eumdem ipſum propter nos & propter noſtram ſalutem ex Maria virgine ſecundum humanitatem natum: eumdem conſubſtantialem Patri ſecundum divinitatem, & conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem. Siquidem duarum naturarum facta eſt unio: propter quod unum Chriſtum, unum Filium, unum dominum confitemur. Secundum hunc inconfuſæ unitatis intellectum confitemur ſanctam virginem Dei genitricem eſſe, propterea quod Deus Verbum incarnatum eſt, & homo factum, & ex ipſa conceptione univit ſibi templum, quod ex illa aſſumpſit. Evangelicas autem & apoſtolicas de domino voces, ſcimus graves theologos alias quidem communes facere, tanquam ad unam perſonam pertinentes; alias vero propter duarum naturarum diverſitatem, diviſim nuncupare: & illas quidem quæ Deo conveniunt, ad Chriſti divinitatem; humiles vero, ad ejuſdem humanitatem referre ſolere.

Hac fide ſuſcepta, placuit nobis, ut omnis tollatur contentio, univerſaliſque ſanctis Dei eccleſiis per orbem ſparſis pax reddatur, nec non ſcandala omnia quæ exorta ſunt, e medio auferantur, Neſtorium quondam Conſtantinopolitanum epiſcopum pro depoſito habere; tum pravas illius profanaſque vocum novitates anathematizare, propterea quod eccleſiæ Dei, quæ apud nos ſunt, rectam ſanamque fidem teneant, illamque cuſtodiant, ac populis, quemadmodum & veſtra quoque ſanctitas, tradant. Conſentimus autem & in ordinationem quoque ſanctiſſimi piiſſimique Maximiani ſanctæ Dei eccleſiæ Conſtantinopolitanæ epiſcopi: & communicamus univerſis orbis terræ religioſiſſimis epiſcopis, rectam inculpatamque fidem habentibus & * retinentibus. Vale, domine piiſſime & ſanctiſſime, fraterque mihi ſinceriſſime, ac pro nobis orare perge.

* prædicantibus.

Περὶ δὲ τῆς θεοτόκου Μαρίας παρθένου, ὅπως καὶ φρονοῦμεν, καὶ λέγομεν, τοῦ τε ξένου τῆς ἀνθρωπίσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀναγκαίως, οὐκ ἐν προσθήκης μέρει, ἀλλ' ἐν πληροφορίας εἴδει, ὡς ἄνωθεν ἔκ τε τῶν θείων γραφῶν, ἔκ τε τῆς παραδόσεως τῶν ἁγίων πατέρων παρειλήφοτες ἐχήκαμεν. ὅλα βραχέων ἐρροῦμεν, οὐδὲ τὸ σιωλον προσιθέντες τῇ τῶν ἁγίων πατέρων τῇ ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει· ὡς γὰρ ἔφθημεν εἰρηκότες, πρὸς πᾶσαν ἐξαρκεῖ εὐσεβείας γνῶσιν, καὶ πάσης αἱρετικῆς κακοδοξίας ἀποκήρυξιν. ἐρροῦμεν δὲ οἱ κατατολμῶντες τῶν ἀνεφίκτων, ἀλλὰ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς οἰκείας ἀσθενείας ἀποκλείοντες τοῖς ἐπαφύεσθαι βουλομένοις, ἐν οἷς τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον διασκεπτόμεθα.

Ὁμολογία τῶν ἀνατολῶν ἐπισκόπων.

Ὁμολογοῦμεν τοιγαροῦν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς, καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονε· διὸ καὶ ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. κατὰ ταύτην τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως ἔννοιαν, ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἑνῶσαι ἑαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν. τὰς δὲ εὐαγγελικὰς, καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ κυρίου φωνὰς ἴσμεν τοὺς * θεολόγους ἄνδρας τὰς μὲν κοινοποιοῦντας ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου, τὰς δὲ διαιροῦντας ὡς ἐπὶ δύο φύσεων· καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ παραδιδόντας.

* διηγόρους.

Ἧς δεχθείσης, σωήρεσεν εἰς ἀναίρεσιν ἁπάσης φιλονεικίας, καὶ ὑπὲρ τοῦ τὴν οἰκουμενικὴν εἰρήνην * βραβεῦσθαι ταῖς τοῦ Θεοῦ ἁγίαις ἐκκλησίαις, καὶ ἐκποδῶν τὰ ἀναφυέντα χωέσθαι σκάνδαλα, ἔχειν ἡμᾶς Νεστόριον καθηρημένον, τὸν πάλαι χωόμενον ἐπίσκοπον τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἀναθεματίζομεν τὰς φαύλας αὐτοῦ, καὶ βεβήλους καινοφωνίας, διὰ τὸ τὰς παρ' ἡμῖν ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας τὴν ὀρθὴν, καὶ ὑγιῆ ἐχηχέναι πίστιν, καὶ φυλάττειν, καὶ παραδιδόναι τοῖς λαοῖς, καθὰ καὶ ἡ ὑμετέρα ὁσιότης. σωαινοῦμεν δὲ καὶ τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ὁσιωτάτου, καὶ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας· καὶ * κοινωνικοὶ πᾶσιν ἐσμεν τοῖς κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην θεοσεβεστάτοις ἐπισκόποις, ὅσοι τὴν ὀρθὴν, καὶ ἀμώμητον * πίστιν ἔχουσί τε, καὶ κηρύττουσιν. ἐρρωμένους, ὑπερεχόμενοι ἡμῶν διατελοῖτε, δέσποτα θεοφιλέστατε, καὶ ὁσιώτατε, καὶ πάντων ἐμοὶ γνησιώτατε ἀδελφέ.

* βεβαιωθῆναι.

* κοινωνοί.

* ἔχουσι, καὶ παρέσι πίστιν.

Ὁμι-

[1] Aliam verſionem vide apud Liberatum cap. 8.

Ὁμιλία Παύλου ἐπισκόπου Ἐμίσης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ εἰρήνης.

A

* f. ὅτι νῦν. * f. κατηξιώθην.

ΕΥ'λογητὸς ὁ Θεὸς * ὁ * τοίνυν πρῶτον ὑμῖν φθεγγόμενος τῇ τῆς εἰρήνης προσρήσει, τὴν ὑμετέραν * καταξιωθῆναι κατασπάσασθαι εὐλάβειαν· εἰρήνην ἐν τῷ μέρει δεδωκώς, καὶ εἰρήνην ἀντιλαβών· εἰρήνην τὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτίαν· τὴν ἐράσμιον, καὶ τῷ Θεῷ φίλην· ἣν ὁ δεσπότης Χριστὸς διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τῇ οἰκουμένῃ ἐχαρίσατο. αὐτῷ ἡ δόξα ἅμα τῷ πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

* ἤτοι Δεκεμβρ.

ὉΜΙΛΙ'Α ΠΑ'ΥΛΟΥ ἘΠΙΣΚΌΠΟΥ

Ἐμίσης, λεχθεῖσα κθ'. * Χοιὰκ ἐν τῇ μεγάλῃ B ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας, καθημένου τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, εἰς τὴν * γέννησιν τοῦ κυρίου, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ὅτι θεοτόκος ἡ ἁγία παρθένος Μαρία· καὶ ὅτι οὐ δύο υἱοὺς λέγομεν, ἀλλ' ἕνα υἱὸν, καὶ κύριον τὸν Χριστόν· καὶ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐγκώμιον.

* γέννησιν.

ΕΥ'ΚΑΙΡΟΝ σήμερον τὴν ὑμετέραν παρακαλέσαι εὐλάβειαν, ἱερόν τινα χορὸν ἅμα ἡμῖν συστήσασθαι, καὶ μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἀναβοῆσαι· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία· σήμερον γὰρ ἡμῖν παιδίον ἐγεννήθη, ἐφ' ᾧ C πᾶσα ἡ ὁρωμένη, καὶ ἀόρατος κτίσις βεβαίας τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας κέκτηται. σήμερον ἡ ὑπερφυὴς λύεται λοχεία, καὶ τῆς ἀπειρογάμου παρθένου λύονται αἱ ὠδῖνες. ὢ τοῦ θαύματος. τίκτει ἡ παρθένος, καὶ μένει παρθένος· γίνεται μήτηρ, καὶ οὐ πάντα τὰ μητρὸς ἀκριβῶς ὑπομένει. * ἔτεκε μὲν γὰρ ὡς νόμος γυναιξὶν ἡ παρθένος, ἔμεινε δὲ παρθένος, ὡς οὐ νόμος ταῖς τικτούσαις γυναιξίν. ἄνωθεν προορώμενος ὁ προφήτης Ἠσαΐας τὸ θαῦμα, ἐβόα· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. τοῦτο διασαφῶν ὁ εὐαγγελιστὴς εἶπεν, ἑρμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. D τίκτει οὖν ἡ θεοτόκος Μαρία τὸν Ἐμμανουήλ.

Λουκ. 2. 14. * ἔτικτε. Ἡσαΐ. 7. 14. Ματθ. 1. 23.

Ἐβόησεν ὁ λαός· ἡ πίστις ἰδοὺ * αὕτη ἐστί· Θεοῦ δῶρον, Κύριλλε ὀρθόδοξε· τοῦτο ἀκοῦσαι ἐζητοῦμεν. ὁ τοῦτο μὴ λέγων, ἀνάθεμα ἔστω. λοιπὸν εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Παῦλος.

* αὐτή ἐστι.

Ὁ τοῦτο μὴ λέγων, καὶ νοῶν, καὶ φρονῶν, ἀνάθεμα ἔστω ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἔτεκεν οὖν ἡμῖν ἡ θεοτόκος Μαρία τὸν Ἐμμανουήλ· Ἐμμανουὴλ δὲ, Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα. ὁ γὰρ πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ πατρὸς ἀρρήτως, καὶ ἀνεκφράστως γεννηθεὶς Θεὸς λόγος, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τίκτεται ἐκ γυναικός. τὴν γὰρ ἡμετέραν τελείως ἀνειληφὼς φύσιν, καὶ τὸ * ἀνθρώπινον ἐκ πρώτης συλλήψεως E οἰκειώσας ἑαυτῷ, καὶ τὸ ἡμέτερον σῶμα ναὸν ἑαυτῷ κατασκευασάμενος, προῆλθεν ἐκ τῆς θεοτόκου, Θεὸς τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός. δύο γὰρ φύσεων τελείων συνδρομὴ, θεότητός φημι, καὶ ἀνθρωπότητος, τὸν ἕνα ἡμῖν ἀπετέλεσεν υἱὸν, τὸν ἕνα Χριστὸν, τὸν ἕνα κύριον.

* ἀνθρώπειον.

Ὁ λαὸς ἐβόησε· καλῶς ἦλθες ὀρθόδοξε ἐπίσκοπε· ὁ ἄξιος τῷ ἀξίῳ. Χριστιανοὶ λέγουσι· Θεοῦ δῶρον, Κύριλλε ὀρθόδοξε. ὁ ἐπίσκοπος Παῦλος εἶπεν.

Pauli Episcopi Emesæ homilia dicta Alexandriæ, de pace.

Ex Nova Baluzii Collectione Coteleriо interprete.

BEnedictus sit Deus quod ego nunc primum ad vos loquens, per pacis appellationem pietatem vestram salutare dignus habitus sum; qui pacem partim dederim, & pacem vicissim acceperim, pacem omnium bonorum causam, pacem amabilem & Deo caram, quam orbi terrarum per spiritum sanctum largitus est Dominus Christus. Ipsi gloria una & patri cum sancto spiritu in sæcula. Amen.

HOMILIA PAULI EPISCOPI

*Emiseni, habita * vigesimo nono die mensis Chœac, in magna Alexandriæ ecclesia, præsente beato Cyrillo, de nativitate domini & salvatoris nostri Jesu Christi, & quod beata virgo Maria sit Dei genitrix, & quod non duos, sed unum Filium & dominum Christum dicamus: & laus archiepiscopi Cyrilli.*

* Est xxv die Decembris.

OPportunum est hodierno die vestram pietatem hortari, ut sacrum quemdam nobiscum chorum constituatis, unaque cum sanctis angelis exclamemus: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntas.* Nam hodie puerulus nobis natus est, in quo universa visibilis invisibilisque creatura solidam salutis spem obtinet. Hodie supernaturale puerperium editur, & virginis nuptiarum expertis solvitur partus. O rem admirandam! Parit virgo, & mater virgo: fit mater, neque omnia tamen, quæ matres solent, experitur. Peperit enim ut matribus mos est, virgo tamen remansit præter mulierum parturientium legem. Hoc miraculum olim propheta Isaias prævidens exclamabat: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium: & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Quod evangelista exponens, idem sonare docuit, quod, Nobiscum Deus. Parit itaque Dei genitrix Maria Emmanuelem.

Luc. 2. Isa. 7. Matth. 1.

Populus acclamavit: Ecce fides hæc est, Dei hoc donum est, orthodoxe Cyrille: istud audire quærebamus. Qui ita non loquitur, anathema sit. Prosecutus est episcopus Paulus:

Qui ita non dicit, intelligit, ac sentit, anathema sit ab ecclesia. Peperit proinde nobis deipara Maria Emmanuelem: Emmanuelem autem, hoc est, Deum hominem factum. Nam Deus Verbum, qui ante sæcula arcano ineffabilique modo ex Patre genitus est, novissimis temporibus natus est ex muliere. Natura namque nostra perfecte assumpta, humanitateque ex prima conceptione sibi conjuncta, ac nostro corpore sibi in templum fabrefacto, ex deipara virgine Deus perfectus, & homo itidem perfectus prodiit. Nam duarum naturarum perfectarum concursus, humanæ scilicet & divinæ, unum nobis constituit Filium, unum Christum, unum dominum.

Populus acclamavit: Bene venisti, orthodoxe episcope: dignus digno conjungitur. Dicunt Christiani: Hoc Dei donum est, orthodoxe Cyrille. Episcopus Paulus subjunxit:

Noram & ego, dilectissimi, quod ad orthodoxum patrem venirem. Neque enim nos quaternitatem adoramus, sed trinitatem, Patrem videlicet, & Filium, & Spiritum sanctum. Qui vero dicunt duos esse Filios, eos anathematizamus, & e sacris ecclesiæ septis explodimus. Non igitur duos filios asserimus, neque merum hominem Emmanuelem, qui ex deipara virgine natus est; neque gratiam, veluti prophetam, aut justum aliquem, plus aliis consecutum. *In ipso enim complacuit omnem divinitatis plenitudinem inhabitare corporaliter*, hoc est, veluti in proprio corpore; siquidem corpus nostrum sibi proprium fecit. Super hanc fidem, super hanc spem, super hanc petram a Domino Deo posita sunt ecclesiæ fundamenta. Cum igitur Christus dominus proficisceretur Jerosolymam, interrogabat discipulos suos, dicens: *Quem me dicunt homines esse filium hominis?* apostoli dixerunt: *Alii quidem Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex prophetis. Et dixit illis: Vos autem*, hoc est, qui a me electi estis, falsas dicitis opiniones, quod alii quidem Eliam dicant, alii Jeremiam, aut unum ex prophetis. Vos autem, qui me tres jam annos secuti estis, quique meam virtutem & prodigia vidistis, & me super mare ambulantem spectastis, & in eadem mensa mecum communicastis, *quem me esse dicitis?* Mox Petrus Apostolorum vertex, & os discipulorum respondit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Tu es Christus natura constans gemina, utpote homo factus, *Tu ex Christus*. [1] Non dixit autem, Filii; sed, *Filius Dei vivi*. agnovit enim personæ unitatem. Rogemus itaque hunc Patrem, ut solitam nobis mensam apponat, pretiosaque ac varia Spiritus sancti obsonia, doctrinæ craterem coronet, nec non ut nos illa ebrietate, quæ sobrietatis est mater inebriet. Dicamus: Exurge, o Pater, *exurge gloria mea, exurge psalterium, & Spiritus sancti cithara*. Cui gloria & imperium in sæculorum sæcula. Amen.

Coloss. 1. & 2.

Matth. 16.

Matth. 14.

Ibidem.

Psal. 56.

*EJUSDEM PAULI HOMILIA in magna Alexandriæ ecclesia, * Tibi sexta die, in Christi domini & salvatoris nostri nativitatem, & in Cyrilli archiepiscopi laudem dicta.*

* *Apud nos est prima dies Januarii.*

NUPER apud dilectionem vestram enixius differentes, finem sermoni imponere non valuimus, sed propter fratrum nostrorum frequentiam, certaminis locum deserere compulsi sumus. Sed age, rursus exuti, idem certamen denuo tentemus. Strenuus autem hic pater, & palæstræ hujus magister, quod tum faciebat, etiam nunc faciat; judicet de certaminibus. Tunc enim alacri vultu, blandaque arrisione pueri certamine se oblectari declarabat, dexteramque veluti olivæ ramum obtendens, se a nobis stare significabat, puerumque suum præconio laudari, coronaque redimiri, ac victorem declarari se cupere demonstrabat.

Populus acclamavit: Hoc Dei donum est, Cyrille; omnes reddidisti tui similes: di-

Ἥδεων χαίρω, ἀγαπητοὶ, ὡς πρὸς ὀρθόδοξον ἀφικόμενος πατέρα. διὰ τοῦτο τριάδα, οὐ τέτρακτα προσκυνοῦμεν. πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ πνεῦμα ἅγιον. ἀναθεματίζομεν δὲ τοὺς λέγοντας δύο υἱοὺς, καὶ τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλομεν περιβόλων. ἔτε οὖν δύο υἱοὺς λέγομεν, ἔτε ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Ἐμμανουὴλ, τὸν ἐκ τῆς θεοτόκου γενόμενον, ἔτε χάριτος ἠξιωμένον, ὡς προφήτην, ἢ ὡς δίκαιον, πλέον τῶν ἄλλων. ἐν αὐτῷ γὰρ ηὐδόκησε κατοικῆσαι πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, τουτέστιν, ὡς ἐν ἰδίῳ σώματι· τὸ γὰρ ἡμέτερον, ἴδιον ἐποιήσατο σῶμα. ἐπὶ ταύτῃ τῇ πίστει τεθεμελίωται ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ· ἐπὶ ταύτῃ τῇ προσδοκίᾳ, * ἐπὶ ταύτης τῆς πέτρας ἔθετο τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας ὁ δεσπότης Θεός. * ὅτε οὖν ἦλθεν ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς, λέγων· τίνα με λέγουσιν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; λέγουσιν οἱ ἀπόστολοι οἱ μὲν Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. * καὶ λέγει· ὑμεῖς, τουτέστιν, ἡ ἐμὴ ἐκλογὴ, τὰς διεψευσμένας λέγετε δόξας, ὅτε οἱ μὲν Ἠλίαν ἔλεγον, ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν· ὑμεῖς δὲ, οἱ παρακολουθήσαντές μοι τρία ἔτη, καὶ ἰδόντες μου τὴν δύναμιν, καὶ τὰ τεράστια, καὶ θεασάμενοί με ἐπὶ θαλάσσης περιπατοῦντα, οἱ ξαπίνης μοι κινωνήσαντες, τίνα με λέγετε; ἀθρόως ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, τὸ στόμα τῶν μαθητῶν, ὁ Πέτρος. σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ἡ διττὴ φύσις, ὁ ἀνθρωπήσας· σὺ εἶ ὁ Χριστός· καὶ οὐκ εἶπεν, * οἱ υἱοὶ, ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· ἑνέγνω καὶ τὸ μοναδικὸν πρόσωπον. παρακαλέσωμεν οὖν τὸν πατέρα, τὴν συνήθη παραθεῖναι ἡμῖν τράπεζαν, καὶ τὴν πολυτελῆ, καὶ ποικίλα τοῦ πνεύματος ὄψα· σεφανῶσαι τὸν κρατῆρα τῆς διδασκαλίας· καὶ μεθύσαι ἡμᾶς μέθῃ, σωφροσύνης μητέρα· εἴπωμεν, ἐξεγέρθητι, ὦ πάτερ, ἐξεγέρθητι, ἡ δόξα μου· ἐξεγέρθητι ψαλτήριον, καὶ κιθάρα τοῦ ἁγίου πνεύματος. ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Κολασ. 1. κ. 2. κ. 9.

* ἐπὶ τῆς.

* ὁ τῶν ὅλων δεσπότης περὶ τούτου.

Ματθ. 16. 13.

* λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ;

Ματθ. 14.

* οἱ υἱοί.

Ψαλ. 56. 9.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΟΜΙΛΙΑ, ΛΕΧΘΕΙΣΑ

* ἤτοι Γενεσίοις.

ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρέων, * Τιβὶ ἕκτῃ· καὶ εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ κυρίου, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον ἐγκώμιον.

ΠΡΩΗΝ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγωνιστικώτερον διαλεγόμενοι ἀγάπην, πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ οὐκ ἰσχύσαμεν· συνοχωρεία δὲ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν ἐξῶσεν ἡμᾶς τῶν σκαμμάτων. φέρε οὖν αὖθις * ἀποδυσάμενοι, τῶν αὐτῶν ἀψώμεθα παλαισμάτων. ὁ δὲ γυναῖ ὅτες * πατὴρ, καὶ παιδοτρίβης, ὅπερ * ποτὲ ἐποίει, καὶ αὖθις ποιείτω· χειρέτω τὰ παλαίσματα. καὶ γὰρ τότε * γεγαννυμένῳ τῷ προσώπῳ, καὶ φαιδρῷ τῷ μειδιάματι ἐδείκνυτο χαίρων τοῖς ἀγῶσι τοῦ παιδός. καὶ θαλλὸν δίκην τὴν δεξιὰν ἡμῖν ἐπισείων, δῆλος ἦν ἡμῖν τιθέμενος, καὶ ἐπιθυμῶν τὸν παῖδα ἀναρρηθῆναι, καὶ στεφανίτην, καὶ νικητὴν ἀναδειχθῆναι.

* ἀποσκάμμοι. * ἀνήρ.

* τέσι. * γεγαννυμένῳ.

Ὁ λαὸς ἐβόησε. Θεοῦ δῶρον * Κύριλλος, ὅλως ἐποίησας ὡς σεαυτόν. ὁ ἄξιος τῷ ἀξίῳ. ὁ * λαὸς εἶπε.

* Κύριλλε; λαός σοι φησί.

---

1 Citatur hic locus a Leontio lib. 1. contra Nestorium & Eutych. *Hard.*

εἶπε. τῷ ἐπισκόπων τὸν πατέρα κύριε σῶσον. καλῶς ἦλθες ἐπίσκοπε ὀρθόδοξε, τῆς οἰκουμένης παιδευτά. ὁ πιστεύων ἔτω, φιλεῖται * μεγάλα διδασκάλε μέγας ἐπαινέτης. ὁ ἐπίσκοπος Παῦλος εἶπεν,

* μεγάλη διδασκαλία, μέγας

Ἐπανέλθωμεν ἓν ἐπὶ τὸν θεοπάτορα Μαρίαν, καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Ἐμμανουὴλ, τὸν Θεὸν τὸν ἀνθρωπήσαντα. ἔτεκε γὰρ ἡμῖν ἡ παρθένος τὸν Ἐμμανουὴλ, κατὰ μὲν τὴν θεότητα τῷ πατρὶ ὁμοούσιον. κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα τὸν αὐτὸν ἡμῖν ὁμοούσιον, ἐπεὶ πῶς ἂν λεχθείη ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί; πῶς δὲ σπέρματος Ἀβραάμ; πῶς δὲ υἱὸς Δαυίδ; πῶς δ' ἂν νοηθείη τὸ· ἐξ αὐτῶν κατὰ σάρκα Χριστὸς, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεός; τὸ δὲ τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ πῶς ἂν ἐκλάβωμεν. περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης, ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ * Θεοῦ ἡμῶν; ἔτεκεν ἓν ἡ ἁγία Μαρία τὸν Ἐμμανουὴλ, κατὰ μὲν τὴν θεότητα, καθὰ προειρήκαμεν, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἡμῖν ὁμοούσιον· κατὰ μὲν τὴν θεότητα, ἀπαθῆ, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητόν· εἰ γὰρ καὶ οἰκειοῦται τοῦ ἰδίου σώματος τὰ πάθη ὁ Θεὸς λόγος, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρει, ἀλλά γε μεμένηκεν αὐτὸς ἐν τοῖς τῆς ἀπαθείας ὅροις. κἂν ἀκούσῃς αὐτοῦ λέγοντος· ἔδωκα τὸν νῶτόν μου εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων· μηδὲν αὐτὸν πεπονθέναι εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν ὑπολάβῃς· οἰκειώσασθαι δὲ μᾶλλον τοῦ ἰδίου σώματος τὰς μάστιγας· ὁ γὰρ Θεὸς λόγος μεμένηκεν ἀπαθής. οἱ δὲ ἀντιτιτθόμενοι ταῖς θείαις γραφαῖς, καὶ ταῖς ὀρθαῖς δόξαις, ἐροῦσιν ἡμῖν. εἰ ἀπαθὴς ὁ * Θεὸς λόγος, καὶ ἄτρεπτος, καὶ ἀναλλοίωτος, πῶς ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο; ἄκουε, ἀγαπητέ. ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, ἀ μεταπεπτωκὼς εἰς σάρκα· οὔτε γὰρ ὁ Θεὸς λόγος μεταπέπτωκεν εἰς σάρκα. οὔτε ἡ ἀναληφθεῖσα σὰρξ ἐχώρησεν εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνειληφότος. τί οὖν ἐστιν, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο; τοῦτέστι, σάρκα ἔλαβε, καὶ σάρκα οὐ ψιλήν, ἀλλὰ τὴν μετὰ ψυχῆς λογικῆς, καὶ νοερᾶς, ὅπερ ἐστὶ τελεία ἡ ἡμετέρα φύσις. ὕτως ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. ἐβουλόμην δὲ ὑμᾶς καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ μεγαλεφωνοτάτου Ἰωάννου γνῶναι, ἵνα εἰδῆτε τοῦ προειρημένου τὴν δύναμιν. ὁ θεολόγος Ἰωάννης, ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς, ὁ καταξιωθεὶς ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ στήθους * ἀνακλιθῆναι, κἀκεῖθεν ἡμῖν τὰ ὑψηλότερα κ, * θειότερα ἀρυσάμενος δόγματα, βάλλεται παρασῆσαι τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς φιλανθρωπίαν. καὶ πρῶτον εἰρηκὸς τὰ θειότερα· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· ὅτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο ἐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν· ὅτε ἔδειξεν αὐτὸν συναΐδιον τῷ πατρί. τοῦ γὰρ ἐν ἀρχῇ ἓδὲν πρεσβύτερον διείσκομεν· κἂν ἀναδράμῃς τῇ διανοίᾳ, προσλαμβάνει σε τὸ, ἦν, τοῦ γὰρ ἦν οὐδὲν τέρμα διείσκεται· ὅτε τοῦτο εἰρηκε, καὶ ἔδειξε συναΐδιον τῷ πατρὶ, καὶ δημιουργὸν τῶν πάντων, τότε ἐπάγει· ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, μονονουχὶ λέγων· ὅτι ὁ συναΐδιος τῷ πατρὶ, καὶ

Μαρκ. 3. Ἰωάνν. 13.

* κατακλιθῆναι

* θεία

Ἰωάνν. 1.

Ἡσαΐ. 11. Ἑβρ. 2. Ματθ. 1. Ῥωμ. 9.

Ῥωμ. 1.

* κυρίου

Ἡσαΐ. 50. 6.

* Θεοῦ

Ἰωάνν. 1.

gnus digno conjungitur. Populus tuus dixit: Episcoporum patrem serva domine: bene venisti episcope orthodoxe, orbis terrarum doctor. Qui sic credit, diligitur: magni doctoris magnus laudator. Episcopus Paulus dixit:

Redeamus itaque ad deiparam Mariam, & Emmanuelem, qui ex ea natus est, nempe ad Deum hominem factum. * Virgo enim Emmanuelem nobis peperit, secundum divinam quidem naturam Patri consubstantialem, secundum humanam vero eumdem nobis consubstantialem. Nam quomodo alias virga de radice Jesse dici posset? quomodo de semine Abraham? quomodo filius David? quomodo intelligeretur illud: *Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus?* & illud rursum beati Pauli quomodo interpretabimur: *De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Jesu Christi domini nostri?* Peperit itaque * sacra virgo Emmanuelem, Patri quidem, ut modo diximus, secundum divinitatem, nobis vero, secundum humanitatem consubstantialem: eumdem secundum divinam naturam impatibilem, secundum humanam patibilem. Nam etsi Deus Verbum proprii corporis passiones sibi appropriet, easque ad seipsum referat, ipse tamen semper intra impassibilitatis suæ terminos perseverat. Et quamvis ipsum dicere audias: *Dorsum meum dedi ad flagella, genas meas ad alapas; faciem autem meam non averti a confusione sputorum*: nihil tamen in propria natura perpessum arbitreris; sed potius sui corporis flagella sibi appropriasse cogites: nam Deus Verbum permansit impatibile. Sed objicient hic forte nobis, qui divinis scripturis, rectæque doctrinæ obniti consueverunt: Si Deus Verbum impatibile est, quomodo factum caro est? Audi dilecte. *Verbum caro factum est*, non in carnem demutatum. Neque enim Deus Verbum in carnem versus est; neque assumpta caro in assumentis naturam transmutata est. Quid ergo sibi vult, *Verbum caro factum est?* Aliud nihil, quam Verbum carnem assumpsit; & carnem quidem non solam, sed cum rationali & intelligente anima conjunctam, quæ duo naturam humanam perfecte absolvunt. Ad hunc modum Verbum caro factum est. Optarem magniloquentissimi Joannis sensum vos intelligere, quo propositæ sententiæ vim pernosceretis. Joannes theologus tonitrui filius, qui super dominicum pectus recumbere meruit, indeque nobis sublimiora divinioraque dogmata hausit, cum eximiam Dei erga nos benignitatem commendare vellet, ac primo quidem diviniora illa præmisisset, nempe hæc: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est*: ubi ostendit, illum Patri esse coæternum (siquidem nihil eo antiquius comperimus, quod in principio esse perhibetur,) nam etsi cogitatione ad anteriora recurras, semper tamen præcedet ipsum *Erat*; ipsius enim *Erat* nullus invenitur terminus: cum, inquam, hæc præmisisset, Patrique coæternum, & omnium

Maria igitur.

Ῥωμ. 1.

* sancta Maria

Ἰσαΐ. 50.

Ἰωάνν. 1.

Marc. 3. Joan. 13.

Joan. 1.

opi-

opificem oſtendiſſet, tandem ſubjungit : *Et Verbum caro factum eſt :* tantumnon iſtud dicens : Qui Patri coæternus, rerumque omnium conditor ac dominus exiſtit, adeo propter nos & propter noſtram ſalutem ſemetipſum humiliavit, ut factus ſit caro, quo nimirum viliori naturæ noſtræ portione excellentes illas Dei erga nos miſerationes patefaceret. Ait ergo: *Et Verbum caro factum eſt*. Verum hucuſque progreſſus, non conſtitit. Addit enim: *& habitavit in nobis*. Poſterius prioris explanatio eſt. Nam quid eſt, *Verbum caro factum eſt* : niſi quod habitarit in nobis, hoc eſt, in noſtra natura? Adverte etiam Joannem duas naturas prædicare, unum autem Filium. Aliud eſt enim habitaculum, & aliud quod inhabitat: aliud templum, & aliud Deus qui in templo degit. Attende quid dicatur. Non dixi, Alius & alius, veluti de duabus perſonis, aut duobus Chriſtis, aut duobus Filiis; ſed, Aliud & aliud, tanquam de duabus naturis. Poſtquam ergo dixit: *Et habitavit in nobis:* duaſque naturas prædicavit, mox adjunxit; *Et vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi Unigeniti*. Non dixit, duorum Filiorum, ſed *Unigeniti*. Iſaias igitur Emmanuelem, hoc eſt, Deum humanatum; Petrus autem dicit: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*; naturæ dualitatem, perſonæ autem unitatem exprimens. Joannes vero theologus ait: *Et habitavit in nobis*, duas naturas & unam Unigeniti perſonam ſubindicans.

Ibidem.

Ibidem.

Matth. 16.

Joan. 1.

Manſit autem Deus Verbum impatibilis; nam huc iterum regredimur. Adverte quid dicatur. Diviniora quidem aſſumptæ naturæ communicavit; verum eorum quæ humanæ ſunt naturæ, nihil in ſe tranſtulit. Ambulavit ſuper maria, ſed id non abſque proprio corpore. Increpavit mare & ventos, ſed per proprium corpus. Occurrit illi leproſus, dicens: *Domine, ſi vis, potes me mundare: dicit ei: Volo: Mundare*. Et tetigit illum corpus dominicum, & fugatus eſt morbus, lepraque deceſſit. Pavit quinque millia hominum quinque panibus, ſed per noſtrum corpus. Nam accepto pane gratias egit Patri, & fregit, deditque diſcipulis ſuis; diſcipuli autem turbæ. Et ſuperfuerunt duodecim cophini fragmentorum. Solius Dei eſt peccata dimittere, dicit autem: *Ut ſciatis quia filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata*. Rurſus dicit: *Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis, qui eſt in cœlo*. Cernis quomodo diviniora communicavit! Cum autem vides illum eſurientem, ſitientem, defatigatum, ſudantem, Pilato traditum, lictorum manibus ductum circumactumque, agonizantem, orantem; *Eloi, Eloi, lammah ſabachthani* hoc eſt, *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliqui-ſti me?* clamantem rurſum: *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat a me calix iſte: verumtamen non quod ego volo, ſed quod tu*: cum vides in crucem actum, clavis manus & pedes illius fixos, latuſque confoſſum; tum cogita Deum Verbum permanſiſſe impatibile, hæc autem omnia, quæ ſuo illata ſunt corpori, ſibi appropriaſſe. Ut autem oſtenderet, quod ne paſſionis quidem tempore a proprio receſſiſſet templo, quando Judæi hæc tragica contra dominum agebant, tanquam Deus compreſſit ſolis radios, diffudit tenebras per

Matth. 14. *Marc.* 4. *& Luc.* 8.

Matth. 8. *Joan.* 6.

Marc. 2. *Joan* 3.

Matth. 4. *Joan* 4. *&* 19.

Marc. 15. *Matth.* 16.

A τῆς πάντων κύριος, καὶ δημιουργὸς, τοσοῦτον ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς, καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ὥστε σὰρξ ἐγένετο. ἵνα ἀπὸ τοῦ ἀτελεστέρου τῆς φύσεως ἡμῶν μέρους τοὺς ὑπερβάλλοντας τὸ Θεὸν οἰκτιρμοὺς περὶ ἡμᾶς δείξῃ. ὁ λόγος οὖν, φησὶ, σὰρξ ἐγένετο. καὶ οὐκ ἔστη μέχρι τούτου, ἀλλ' ἐπήγαγε· καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. τὸ δὲ δεύτερον τοῦ πρώτου ἑρμηνεία ἐστί. τί ἐστιν, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο; ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. τουτέστιν, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φύσει. ὅρα καὶ τὸν Ἰωάννην δύο φύσεις κηρύττοντα, καὶ ἕνα υἱόν. ἕτερον σκηνὴ, καὶ ἕτερον τὸ σκηνοῦν· ἕτερον ναὸς, καὶ ἕτερον ὁ ἐνοικῶν Θεός. πρόσεχε τῷ λεγομένῳ· οὐκ * εἶπον, ἕτε- * ἄπειρ
B ρος, καὶ ἕτερος, ὡς ἐπὶ δύο προσώπων, ἢ δύο Χριστῶν, ἢ δύο υἱῶν· ἀλλ' ἕτερον, καὶ ἕτερον, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων. ὅτε οὖν εἶπεν· ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐκήρυξε τὰς δύο φύσεις, τότε ἐπήγαγε· καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς. οὐκ εἶπε· δύο υἱῶν, ἀλλὰ, μονογενοῦς. Ησαΐας οὖν κηρύττει τὸν Εμμανουὴλ, τουτέστι Θεὸν ἀνθρωπήσαντα. Πέτρος δὲ λέγει· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, τὴν διτ- Ματθ. 16.
τὴν φύσιν, καὶ τὸ μοναδικὸν πρόσωπον τοῦ υἱοῦ. ὁ θεολόγος Ἰωάννης λέγει· καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, Ἰωάν. 1.
δύο φύσεις, καὶ τὸ μονογενοῦς τὸ ἓν πρόσωπον. ἔμεινε δὲ ὁ Θεὸς λόγος ἀπαθής. πάλιν γὰρ ἐπ'
C ἐκεῖνο ἔρχομαι· πρόσεχε τῷ λεγομένῳ. καὶ τὴν μὲν θειοτέρων μετεδίδωκε τῇ ἀνειλημμένῃ φύσει, τὴν δὲ τῆς ἀνθρωπότητος ἐδουλώσατο μετέλαβε. πε- Ματθ. 14.
ριεπάτησεν ἐπὶ θαλάσσης, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἰδίου σώ- Μαρκ. 4.
ματος. ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις, καὶ τῇ θαλάσσῃ, Λουκ. 8.
ἀλλὰ διὰ τοῦ ἰδίου σώματος. ἀπήντησεν αὐτῷ λεπρὸς, λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με Ματθ. 8. 3
καθαρίσαι· λέγει· θέλω· καθαρίσθητι· καὶ Ἰσάιν. 6. 11.
ἥψατο αὐτοῦ τοῦ σώματος τοῦ δεσποτικοῦ, καὶ ἐδραστέρισε τὸ νόσημα· ἀπεξύσθη ἡ λέπρα. ἔθρεψε πεντακισχιλίους ἐκ πόσης ἄρτων, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἡμετέρου σώματος· λαβὼν γὰρ εὐχαρίστησε τῷ πα-
D τρὶ, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ πλήθει· καὶ ἐπερίασσευσαν δώδεκα κόφινοι κλασμάτων. μόνου Θεοῦ ἐστιν ἀφιέναι ἁμαρτίας· πάλιν λέγει· ἵνα εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας. πάλιν λέγει. οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ Μαρκ. 2. 10.
μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- Ἰωάν. 3. 13.
θρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. ὁρᾷς, πῶς τὴν θειοτέρων μετέδωκεν; ὅταν δὲ ἴδῃς αὐτὸν πεινῶντα, καὶ διψῶντα, κοπιῶντα, καὶ ἱδρωῦτα, παραδι-
δόμενον Πιλάτῳ, ἀγόμενον, καὶ περιαγόμενον χερ- Ματθ. 4
σὶ ληστῶν, ἀγωνιῶντα, εὐχόμενον· Ελωὶ Ελωὶ, Ἰωάν. 4. 19
E λαμμᾶ σαβαχθανί; τουτέστι, Θεέ μου Θεέ μου, ἵνα Μαρκ 15. 34.
τί με ἐγκατέλιπες; καὶ πάλιν· εἰ δυνατὸν, πάτερ, Ματθ 26 39
παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. ὅταν ἴδῃς αὐτὸν ἀνασκολοπιζόμενον· ὅταν ἴδῃς ἥλους ἐπὶ τῶν χειρῶν, καὶ τῶν ποδῶν, καὶ κεκεντημένον τὴν πλευράν, τότε νόει, ὅτι ὁ Θεὸς λόγος ἀπαθὴς μεμένηκε, ταῦτα δὲ πάσχει οἰκείου τοῖς γινόμενα εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα· ἵνα δὲ δείξῃ, ὅτι οὔτε ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους ἀπέστη τοῦ ἰδίου ναοῦ, ὅτε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ταῦτα ἐδραματούργουν κατὰ τοῦ δεσπότου, ἀπέσβεσεν ὡς Θεὸς ἀκτῖνα ἡλιακήν. σκότον κατέχεε τοῦ

κόσμου·

κόσμυ· ἔχισε τὸ κατιπέτισμα τῦ ναῦ· πέτρας διέρρηξε· νεκρὺς ἤγειρε. ταῦτι πάντι εἰργάσατο, ἵνα γνῶς, ὅτι σωλιῦ τῷ πάχοντι· κὴ τὰ μὴ πάθη ᾠκειῶτο, αὐτὸς δὲ ἀπαθὴς ἅπαντα εἰργάζετο.

Τὰ ὑμῶν ὑμῖν παρεθήκαμυ, αὖτη γὰρ τῦ πατρὸς ἡ διδασκαλία. ἔτος ὁ θησαυρὸς προγονικὸς ὑμῶν· τῦ μακαρίυ Ἀθανασίυ τὰ δόγματα· τῦ μεγάλυ Θεοφίλυ τὰ διδάγματα, τῆς σύλων τ ὀρθοδοξίας. ἀλλ' ἐπειδὴ μακροθύμως τῶν ἡμετέρων ἀνέχεσθε ψελλισμάτων, ἀναμείνατε τὸ πατρὸς τὴν σοφίαν. ἠκούσατε καλάμυ ποιμενικῦ, ἀκύσατε τ σάλπιγγος μεγαλοφωνοτάτης.

Ὁ λαὸς εἶπεν· υἱὲ Θεοφίλυ, κὴ Ἀθανασίυ, Κυρίλλυ σοφίας ἀκύσωμυ.... ὁ ἐπίσκοπος Παῦλος εἶπεν.

Ἡμῶν μὲν τῆς ὀρθοδόξων τὰ φρονήματα διεγειρόσης, τῆς δὲ ἐναντίων τῆς ἐκκλησίας τὰ σίφη καταβαλλόσης. τῷ Θεῷ τοίνυν δόξαν ἀναπέμψομυ νῦν, κὴ ἀεὶ, τ εἰς τὺς αἰῶνας τῆς αἰώνων. ἀμήν.

terrarum orbem, discidit templi velum, disrupit petras, excitavit mortuos. Hæc omnia operatus est, ut intelligeres adfuisse illum patienti, & ejusmodi passiones sibi appropriasse, sed ipsum impatibilem omnia hæc perfeciſſe.

Quæ vestra sunt vobis apposuimus: hæc enim est patris vestri doctrina, hic thesaurus est vobis avitus, hæc beati Athanasii sunt dogmata, hæc magni Theophili est doctrina, columnarum orthodoxæ doctrinæ. Sed quoniam patienter nostram tulistis balbutiem, expectate nunc patris sapientiam: audistis calamum pastoralem, audite nunc & tubam clare personantem.

Populus dixit: Fili Athanasii & Theophili, Cyrilli sapientiam audiamus..... episcopus Paulus dixit:

Quæ nostras quidem orthodoxorum mentes exsuscitat, hostium vero eccleſiæ acies prosternit. Deo itaque gloriam reddamus nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ εἰς τὸν προεξηγησάμυον, κὴ εἰς τλὺ ἐνανθρώπησιν τῦ κυρίυ.

CYRILLI EPISCOPI ALEXANDRINI, de Paulo qui ante disserverat, & de incarnatione dominica.

Ὁ Μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τῆς ἐν Χριστῷ διδασκάλων τὰς ἀσομίας προανακηρύττων, ἔλεγυ· ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' ἀφροσυνης ἐκ τῶν πηγῶν τῦ σωτηρίυ. ἰδὲ τοίνυν λυτλήσαμυ ὑμῖν ὕδωρ ἐξ ἁγίας πηγῆς, τῦ προλαβόντος, φημὶ, διδασκάλυ, ὃς κὴ τοῖς διὰ τῦ πνύματος δαδεχίαις λελαμπρυσμένος διεσάφησεν ἡμῖν τὸ μέγα, κὴ σεπτὸν τῦ σωτῆρος ἡμῶν μυστήριον. δι' ὃ σεσώσμεθα πιστεύσαντες εἰς αὐτὸν. κὴ ἀπεφορτισάμεθα τλὺ δυσαχθῆ, κὴ δυσφόρητον ἁμαρτίαν· κὴ προσέτι τύτοις τὸ τῦ θανάτυ διαῤῥήξαντες δεσμὰ, ἐκεῖνό φαμυ τὸ προφητικόν· πῦ ἡ νίκη συ θάνατε; πῦ τὸ κέντρον συ ᾅδη; ἐκεῖν ὁ ὢν ἐν ἀρχῇ θεὸς λόγος, ἐν κόλποις ὢν τῦ πατρὸς, ὁ δι' ὃ τὰ πάντα, κὴ ἐν ᾧ τὰ πάντα, τλὺ δι' ἡμᾶς κένωσιν ὑπέμεινεν ἑκὼν, κὴ γέγονε σὰρξ, τυτέστιν, ἄνθρωπος. ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς, κὴ ἐχρημάτισεν υἱὸς ἀνθρώπυ. ἵνα κὴ ἡμεῖς δι' αὐτῦ πλυτήσωμυ πατέρα τὸν θεόν. δεδιδάγμεθα γὰρ λέγειν ἐν προσδυχαῖς· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ὐρανοῖς. ἐκὼν διὰ τῦτο γέγονεν ὁ μονογενὴς πρωτότοκος· ἵνα ἡμεῖς, ὡς ἔφλυ, τὰ αὐτῦ πλυτήσωμυ· ὑπέμεινε σαυρὸν, αἰσχλύης καταφρονήσας, κὴ δέδωκεν ἑκὼν τῷ θανάτῳ τὸ ἴδιον σῶμα, ὐχ ἵνα μεθ' ἡμῶν ᾖ ὑπὸ θάνατον ἀπομείνῃ νεκρὸς. ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς ἑαυτῷ σωανασήσῃ, πατήσας τῷ θανάτῳ τὸ κράτος. εὐχαριστήσωμεν οὖν τῷ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντι λόγῳ, νῦν, κὴ ἀεὶ, κὴ εἰς τὺς αἰῶνας τῆς αἰώνων. ἀμήν.

BEATUS propheta Isaias Christianorum doctorum facundiam prænuntians ajebat: *Haurite aquas in gaudio de fontibus salvatoris*. Isa. 12. Hauriamus igitur vobis aquam ex sacro fonte, doctoris inquam, qui ante nos disseruit; qui Spiritus sancti lumine illustratus, exposuit nobis magnum ac venerandum salvatoris nostri mysterium, per quem credentes in ipsum salvati, & gravi ac intolerabili peccatorum mole exonerati sumus; ac præterea vinculis mortis dissipatis, propheticum illud dicimus: *Ubi est mors victoria tua? ubi est stimulus tuus, inferne?* Ose. 13. 1 Cor. 15. Itaque Deus Verbum, quod erat in principio, quodque in Patris est sinu, per quod omnia & in quo omnia, ultro nostri causa sese exinanivit, & factum est caro, hoc est homo. Humiliavit semetipsum propter nos, & factus est filius hominis, ut nos vicissim per ipsum Deo Patre ditemur. Edocti enim sumus, cum oramus, dicere: *Pater noster, qui es in cœlis*. Matth. 6. Ob id proinde unigenitus factus est primogenitus, quo nos, ut dixi, bonis ejus ditemur. Sustinuit crucem confusione contempta; obtulit sponte Heb. 13. corpus suum morti, non ut nobiscum, qui morti sumus obnoxii, mortuus maneat, sed ut mortis imperio proculcato, nos secum exsuscitet. Gratias itaque agamus Verbo propter nos incarnato, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Isa. 12. 3. Joan. 1. Philipp. 2.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀλεξανδρείας πρὸς Ἰωάννλυ Ἀντιοχείας, ἀποσταλεῖσα διὰ Παύλυ ἐπισκόπυ Ἐμίσης.

EPISTOLA CYRILLI ARCHIEPISCOPI Alexandriæ, ad Joannem Antiochenum episcopum, missa per Paulum episcopum Emesæ.

Τῷ κυρίῳ μυ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, κὴ συλλειτυργῷ Ἰωάννῃ, Κύριλλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Domino meo dilecto fratri & comministro Joanni Cyrillus in domino salutem.

ΕΥΦΡΑΙΝΕΣΘΩΣΑΝ οἱ ὐρανοὶ, κὴ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· λέλυται γὰρ τὸ μεσότοιχον

Psalm. 96. 11. Ephes. 2. 14.

LÆTENTUR *cœli, & exultet terra*. Solutus est enim medius paries maceriæ, & Psal. 95. Ephes. 2. quod

1 Aliam antiquam pariter versionem vide in Conc. Chalced. Act. 1. *Hard.*

quod mœrorem afferebat, conquievit, & omne diſſidiorum genus ſublatum eſt, omnium noſtrum ſalvatore Chriſto pacem eccleſiis ſuis tribuente, religioſiſſimis autem, Deoque dilectiſſimis imperatoribus noſtris ad id nos vocantibus: qui cum avitæ religionis optimi æmulatores exiſtant, fidem rectam animis ſuis firmam, immotamque cuſtodiunt: quin & ſingularem quoque ſanctis eccleſiis curam impendunt, ut celeberrimam gloriam obtineant perpetuam, & regnum ſuum florentiſſimum conſtituant: quibus & ipſe ſupernarum virtutum dominus Chriſtus larga manu impertit bona, datque potiri hoſtibus, ac victoriam donat.

1. Reg. 2. Non enim mentitur dicens: *Vivo ego, dicit dominus, quia glorificantes me glorificabo.* Cum itaque dominus meus religioſiſſimus Paulus comminiſter & frater Alexandriam veniſſet, magna animi voluptate affecti ſumus, nec immerito, utpote cum talis vir mediator eſſet interpoſitus, & majores, quam pro viribus, labores adire auſus eſſet, ut diaboli invidiam ſuperaret, ac disjuncta conjungeret, noſtraſque & veſtras eccleſias, quæ intervenerant offenſionibus ſublatis, concordia & pace coronaret. Quibus autem de cauſis illæ diſſidere cœperint, commemorare ſupervacaneum eſt: Opportunius autem cenſeo, ſi ea ſentiamus, de iis loquamur, quæ pacis tempori conveniunt. Oblectati ſumus itaque memorati piiſſimi viri congreſſu: qui fortaſſe non parva certamina ſe obiturum ſuſpicabatur, ut nobis perſuaderet, opus eſſe ut in concordiam & pacem connecterentur eccleſiæ, tollereturque hominum aliter ſentientium irriſio, ac diabolicæ improbitatis acies retunderetur. Verum ita nos ad eam rem paratos comperit, ut nullum penitus laborem ſuſtinuerit. Memores enim ſumus ſalvatoris noſtri dicentis: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Quin edocti quoque ſumus, ut in quotidianis precationibus dicamus: *Domine Deus noſter pacem da nobis: omnia enim reddidiſti nobis.* Quiſquis igitur pacis, quæ a Deo tribuitur, particeps eſt, nullius boni indigebit. Quod vero eccleſiarum diſſenſio ſuperflua prorſus & citra ullam juſtam cauſam acciderit, id ex charta, quam dominus meus religioſiſſimus epiſcopus Paulus nunc attulit, evidenter cognovimus, quæ irreprehenſibilem continet fidei confeſſionem; eamque cum à tua ſanctitate, tum a ceteris quoque religioſiſſimis epiſcopis qui illic degunt, compoſitam aſſerebat: quam etiam ad verbum huic noſtræ epiſtolæ inſerere placuit. (Habet autem hunc in modum.)

De virgine autem Dei genitrice quomodo ſentiamus & loquamur, deque unigeniti Filii Dei incarnationis modo, neceſſario, non quaſi aliquid adjungamus, ſed in ſatisfactionis forma, ut jam inde ab initio ex divinis literis, ſanctorumque patrum traditione accepimus, breviter dicemus, nihil omnino addentes fidei in Nicæa a ſanctis patribus expoſitæ. Illa namque, ut prius dictum eſt a nobis, ad omnem pietatis cognitionem, omniſque hæreticæ pravitatis refutationem ſufficit. Dicemus autem non quaſi ea aggrediamur quæ captum noſtrum excedunt; ſed

τῇ φραγμῷ· καὶ πέπαυται τὸ λυποῦν· καὶ διχονοίας ἁπάσης ἀνῄρηται ῥόπος, τῶ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστῶ τῆς ἑαυτῶ ἐκκλησίαις τὴν εἰρήνην βραβεύσαντος· κεκλημένων δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς καὶ τῶν εὐσεβεστάτων, καὶ θεοφιλεστάτων βασιλέων· οἳ προγονικῆς εὐσεβείας ἄριστοι ζηλωταὶ γεγονότες, ἀσφαλῆ μὲν, καὶ ἀκατάπαυστον τὴν ὀρθὴν ἐν ἰδίαις ψυχαῖς φυλάττουσι πίστιν. ἐξαίρετον δὲ ποιοῦνται φροντίδα τὴν ὑπὲρ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν· ἵνα διαβόητον ἔχωσιν εἰς αἰῶνα τὴν δόξαν, καὶ ἐκλεεστάτην ἀποφήνωσι τὴν ἑαυτῶν βασιλείαν. οἷς καὶ αὐτὸς ὁ τῶν δυνάμεων Χριστὸς κύριος πλουσίαν χεὶρ ἐμφανέστατα τὰ ἀγαθὰ. ὧ δίδωσι μὲν κατακρατεῖν τῶν ἀνθεστηκότων, χαρίζεται δὲ τὸ νικᾶν. ἐγὼ γὰρ ἂν δοξάσωσί με δοξάσω. ἀφικομένῳ τοίνυν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὸν κύριόν μου τὸν θεοφιλέστατον συλλειτουργὸν, καὶ ἀδελφὸν Παῦλον, θυμηδίας ἐμπεπλήσμεθα, καὶ σφόδρα εἰκότως, ὡς ἀνδρὸς τοιούτου μεσιτεύοντος, καὶ τῆς ὑπὲρ δυνάμιν τόνους ἐλομένου προσομιλεῖν· ἵνα τὴν τοῦ διαβόλου νίκην φθόνον, καὶ σωσάμενος τὰ διηρημένα, καὶ τὰ μετιξὺ διερρηγμένα σκάνδαλα περιελὼν, ὁμονοίᾳ, καὶ εἰρήνῃ σεφανώσῃ τούς τε παρ' ἡμῖν, καὶ τοὺς παρ' ὑμῖν ἐκκλησίας. τίνα μὲν γὰρ διήρτηται τρόπον, περιττὸν εἰπεῖν· χρεὼν δὲ ὑπολαμβάνω τὰ τῷ τῆς εἰρήνης πρέποντα καιρῷ καὶ φρονεῖν, καὶ λαλεῖν· ἥδημαι τοίνυν τῇ συντυχίᾳ τοῦ μνημονευθέντος θεοσεβεστάτου ἀνδρός. ὃς τύχα τε ἀγῶνας ἔξειν οὐ μικροὺς ὑπονοήσειν, ἀναπεισθὼν ἡμᾶς, ὅτι χρὴ συναίρειν πρὸς εἰρήνην τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὴν τῶν ἑτεροδόξων ἀφανίσαι γέλωτα, ἀπαμβλῦναί τε πρὸς τοῦτο τῆς τοῦ διαβόλου δυσρεπίας τὸ κέντρον. ἐπίμους δὲ ὄντως ἔχοντας ἐπὶ τούτῳ καταλαβὼν, ὡς μηδένα πόνον ὑποστῆναι παντελῶς· μεμνήμεθα γὰρ τοῦ σωτῆρος λέγοντος· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν. δεδιδάγμεθα δὲ καὶ λέγειν ἐν προσευχαῖς· κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δὸς ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. ὥστε εἴ τις ἐν μεθέξει γένοιτο τῆς παρὰ θεοῦ χορηγουμένης εἰρήνης, ἀνενδεὴς ἔσαι παντὸς ἀγαθοῦ. ὅτι δὲ περιττὴ παντελῶς, καὶ οὐκ ἀφορμὴ ἡ τῆς ἐκκλησιῶν διχοστασία γέγονε, νυνὶ μάλιστα πεπληροφορήμεθα, τοῦ κυρίου μου τοῦ εὐσεβεστάτου Παύλου ἐπισκόπου χάρτην προσομίσαντος, ἀδιάβλητον ἔχοντα τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν, καὶ ταύτην σωπετάχθαι βεβαιωμένην παρά τε τῆς σῆς ὁσιότητος, καὶ τῶν αὐτόθι θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων. ἔχει δὲ ὧδε πως ἡ συγγραφὴ καὶ αὐτῆς λέξεσιν ὑποτέθειται τῇδε ἡμῶν τῇ ἐπιστολῇ.

Περὶ δὲ τῆς θεοτόκου παρθένου ὅπως καὶ φρονοῦμεν, καὶ λέγομεν, τοῦ τε τρόπου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἀναγκαίως ἐκ τῆς προθήκης μέρει, ἀλλ' ἐν πληροφορίας εἴδει, ὡς ἄνωθεν ἔκ τε τῶν θείων γραφῶν, ἔκ τε τῆς παραδόσεως τῶν ἁγίων πατέρων παρειληφότες ἐχήκαμεν, διὰ βραχέων ἐροῦμεν, οὐδὲν τὸ σιωπώμενον προστιθέντες τῇ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει. ὡς γὰρ ἔφθημεν εἰρηκότες, πρὸς πᾶσαν ἐξαρκεῖ καὶ εὐσεβείας γνῶσιν, καὶ πάσης αἱρετικῆς κακοδοξίας ἀποκήρυξιν. ἐροῦμεν δὲ οὐ καταπλήττοντες τὰ ἀνεφίκτων, ἀλλὰ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς οἰκείας ἀσθενείας ἀποκλεί-

A B C D E

γεγονότα

προσομισαντος,

1 Βασιλ 2 30.

Joann. 14.

Joann. 14 27

Isai. 26. secundum LXX.

Psal. 26. 12.

κλείοντες τοῖς ἐπιφύεσθαι βουλομένοις, ἐν οἷς τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον διαγινώσκομεν.

Aut propriæ infirmitatis confessione excludamus eos qui nos adoriri velint, ubi ea consideramus quæ humanam intelligentiam superant.

Ὁμολογία τῶν τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπων.

Ὁμολογοῦμεν τοιγαροῦν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν μονογενῆ, Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον ἐκ ψυχῆς λογικῆς, καὶ σώματος· πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονε· διὸ ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. κατὰ ταύτην τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν Θεοῦ λόγον σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἑνῶσαι ἑαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν. τὰς δὲ εὐαγγελικὰς, καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ κυρίου φωνὰς, ἴσμεν τοὺς * θεολόγους ἄνδρας, τὰς μὲν κοινοποιοῦντας, ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου, τὰς δὲ διαιροῦντας, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων· καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ παραδιδόντας.

* θεηγόρους

Confessio episcoporum orientalium.

I Confitemur itaque dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, Deum esse perfectum, & hominem perfectum ex anima rationali & corpore constitutum; ante sæcula quidem ex Patre natum secundum divinitatem, postremis vero temporibus eumdem ipsum propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine secundum humanitatem: eumdem Patri consubstantialem secundum divinitatem, nobis item coessentialem secundum humanitatem: siquidem duarum naturarum facta est unio: B & propterea unum Christum, unum Filium, unum dominum confitemur. Secundum hunc inconfusæ unitatis intellectum sanctam virginem deiparam esse confitemur, propterea quod Deus Verbum incarnatum sit, & homo factum, & ex ipso conceptu templum ex illa sumptum sibi univerit. Evangelicas autem & apostolicas de domino voces, scimus theologos alias quidem tanquam ad unam personam pertinentes, communes facere; alias vero tanquam in duabus naturis divisim usurpare: & illas quidem Deo dignas secundum Christi divinitatem; alias vero humiles secundum illius humanitatem tradere.

Ταύταις ὑμῶν ἐντυχόντες ταῖς ἱεραῖς φωναῖς, οὕτω τε καὶ ἑαυτοὺς φρονοῦντας διείσχοντες· εἷς γὰρ κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, ἐδοξάσαμεν τὸν τῆς ὅλων σωτῆρα θεὸν, ἀλλήλοις συγχαίροντες, ὅτι ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς, καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, συμβαίνουσαν ἔχομεν πίστιν αἵ τε παρ' ἡμῖν, καὶ αἱ παρ' ὑμῖν ἐκκλησίαι. ἐπειδὴ δὲ ἐπυθόμεθα τῆς φιλοψογεῖν εἰωθότων τινὰς σφηκῶν ἀγρίων δίκην περιβομβεῖν, καὶ μοχθηροὺς ἐρεύγεσθαι κατ' ἐμοῦ λόγους, ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατιόντος, καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου λέγοντος τὸ ἅγιον σῶμα Χριστοῦ, δεῖν ᾠήθην ὀλίγα περὶ τούτου πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν· ὦ ἀνόητοι, καὶ μόνον εἰδότες τὸ συκοφαντεῖν. πῶς εἰς τοῦτο παρηνέχθητε γνώμης, καὶ τοσαύτην νενοσήκατε τὴν μωρίαν; ἔδει γὰρ, ἔδει σαφῶς ἐννοεῖν, ὅτι σχεδὸν ἅπας ἡμῖν ὁ περὶ τῆς πίστεως ἀγὼν συγκεκρότηται, διαβεβαιουμένοις, ὅτι θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία παρθένος. ἀλλ' εἴπερ ἐξ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῆς τὸ ἅγιον σῶμα γεγονέναι φαμὲν τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, πῶς ἂν ἔτι νοοῖτο θεοτόκος; τίνα γὰρ ὅλως τέτοκεν, εἰ μὴ ἔστιν ἀληθὲς, ὅτι γεγέννηκε κατὰ σάρκα τὸν Ἐμμανουήλ; γελάσασαν οὖν ταῦτα περὶ ἐμοῦ πεφλυαρηκότες· ᾧ γὰρ ψεύδεται λέγων ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. ἀληθεύει δὲ πάντως καὶ ὁ ἅγιος Γαβριὴλ, πρὸς τὴν μακαρίαν παρθένον εἰπών· μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ· καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν

C Cum has ergo sacras vestras voces legissemus, & nos ipsos quoque non aliter sentire animadvertissemus; (*unus est enim dominus, una fides, & unum baptisma*) glorificavimus omnium salvatorem Deum, nobis invicem congratulantes, quod nostræ vestræque ecclesiæ fidem divinis scripturis, sanctorumque patrum traditionibus congruentem habeant. Quoniam vero comperi, quosdam ex iis, quibus cavillari mos est, instar agrestium vesparum circumstrepere, improbosque sermones contra me eructare, quasi dicerem, sanctum Christi corpus non ex sancta vergine sumptum, sed e cœlo allatum esse, operæ pretium ratus sum, pauca hac de re contra illos differere. O stolidi, & D tantum calumniandi periti! quomodo in hanc abducti estis sententiam? quomodo in tantæ insipientiæ morbum incidistis? Intelligere namque plane oportuit, universum fere certamen pro fide a nobis esse susceptum, quod sanctam virginem Dei genitricem esse constanter affirmamus. At si sanctum corpus nostri omnium salvatoris Christi non ex virgine natum, sed e cœlo allatum asserimus, quomodo illam Dei genitricem esse intelligemus? Quem enim tandem illa peperit, si Emmanuelen secundum carnem vere non peperit? Risu proinde explodendi sunt, qui ejusmodi nugas contra me garriunt. Neque enim mentitur beatus propheta Isaias E dum ait: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.* Vera quoque prorsus prædicat & sanctus Gabriel, dum beatam virginem ita affatur: *Ne timeas Maria; inveniſti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium; & vocabis nomen ejus Jesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.*

Ephes. 4.

Isai. 7. 14. Matth. 1.

Luc. 1. 30.

Matth. 1. 21.

1 Est hæc confessio fidei ex alia rursum versione, in libro Rustici diaconi adversus Acephalos: & in collatione C. P. cum Severianis an. 533. Eadem extat totidem verbis in epistola Synodica Joannis Antiocheni superius posita. *Harduinus.*

rum. Cum autem dominum noſtrum Jeſum Chriſtum e cœlo & e ſupernis deſcendiſſe dicimus, non ita hoc dicimus quaſi ſanctam illius carnem ſuperne & e cœlo allatam ſignificare velimus; ſed potius beatum Paulum ſequimur, diſerte prædicantem: *Primus homo de terra, terrenus; ſecundus homo de cœlo.* Meminimus etiam ipſius ſalvatoris dicentis: *Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis.* Quamvis enim ex ſancta virgine, ut modo dixi, ſecundum carnem natus ſit: tamen quia Deus Verbum e ſupernis deorſum deſcendit, ſervilique forma aſſumpta ſemetipſum exinanivit, ac filius hominis appellatus fuit, manens quod erat, hoc eſt Deus; (immutabilis enim & inalterabilis eſt ſecundum propriam naturam) tanquam unus jam cum propria carne conſideratus, e cœlo deſcendiſſe dicitur. Nominatur autem & homo quoque de cœlo, cum perfectus in divinitate ſit, idemque in humanitate perfectus, & in una perſona intelligatur. Unus eſt enim dominus Jeſus Chriſtus, quamvis naturarum differentia non ignoretur, e quibus inexplicabilem illam unionem factam fuiſſe dicimus. Tua vero ſanctitas illorum ora comprimere dignetur, qui concretionem, vel confuſionem, vel commixtionem Verbi Dei cum carne factam eſſe dicunt. Veriſimile namque eſt nonnullos eſſe, qui iſta quoque de me in vulgus jactent, quaſi talia ſenſerim aut dixerim. Atqui tantum abeſt ut eos etiam inſanire exiſtimem, qui vel aliquam converſionis adumbrationem in divinam Verbi naturam cadere poſſe ſuſpicantur. Manet enim illa quod eſt ſemper; neque alterata eſt, ſed neque unquam alterabitur, neque ullius erit mutationis capax. Impatibile præterea ipſum Dei Verbum confitemur omnes, etiamſi admirabili quadam ſapientia myſterium hoc ipſe diſpenſans, eas ſibi adſcribere cernatur paſſiones, quæ propriæ carni acciderunt. Hinc quoque ſapientiſſimus Petrus: *Chriſto*, inquit, *pro nobis paſſo in carne*, non autem illa ineffabili divinitatis natura. Ut enim ipſe omnium ſalvator eſſe credatur, diſpenſatoria quadam appropriatione, propriæ carnis paſſiones, quaſi proprias in ſeipſum, ut jam dixi, refert. Cujuſmodi eſt illud, quod velut ex illius perſona per prophetæ vocem prædicitur: *Dorſum meum dedi ad flagella, & maxillas meas ad alapas, faciem autem meam non averti a confuſione ſputorum.* Quod vero ſanctorum patrum, maxime autem beati celeberrimique patris noſtri Athanaſii, ſententias ubique ſequamur, & caveamus, ne vel minima in re declinemus, id tua quidem ſanctitas certo ſibi perſuadeat, neque alius quiſquam ambigat. Multa his adjunxiſſem illorum teſtimonia, fidem huic orationi meæ concilians, niſi metuiſſem, ne literatum longitudo faſtidium afferret. Nullo autem modo patimur, ut ab aliquo fides illa, ſive fidei ſymbolum concutiatur, quod a ſanctis quondam patribus Nicænis editum eſt. Neque enim aut nobis, aut ulli omnino alteri, vel unam voculam ibi poſitam immutare, aut unam etiam ſyllabam præterire permittimus; memores ejus qui dixit: *Ne transferas terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui.* Non enim ipſi lo-

1. Cor. 15.

Joan. 3.

Prov. 22. Matth. 30.

ἁμαρτιῶν αὐτῆς. ὅταν δὲ λέγωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἄνωθεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐχ ὡς ἄνωθεν, καὶ ἐξ ἀρανῦ κατενεχθείσης τῆς ἁγίας αὐτῦ σαρκὸς, τὰ τοιαῦτα φαμὲν, ἑπόμενοι δὲ μᾶλλον τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ, ὑμᾶς ἐκεκραγότι σαφῶς· ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκὸς, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος * ἐξ ἀρανῦ. μεμνήμεθα δὲ καὶ αὐτῦ τῦ σωτῆρος λέγοντος· καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τῦ οὐρανῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· καί τι γεγόνηται κατὰ σάρκα, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου. ἐπειδὴ δὲ ἄνωθεν, καὶ ἐξ ἀρανῦ καταφοιτήσας ὁ Θεὸς λόγος κεκένωκεν ἑαυτὸν, μορφὴν δοῦλον λαβὼν, καὶ κεχρηματικεν υἱὸς ἀνθρώπου, μὴ τῦ μεῖναι, ὃ ἦν, τυτέστι Θεός. ἄξεπτος γὰρ, καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐστὶν, ὡς εἰς ἤδη νοούμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, ἐξ ἀρανῦ λέγεται κατελθεῖν. ὠνόμασαι δὲ καὶ ἄνθρωπος ἐξ ἀρανῦ, τέλειος ὢν ἐν θεότητι, καὶ τέλειος * ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ ὡς ἐν ἑνὶ προσώπῳ νοούμενος. εἷς γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ἡ τῆς φύσεων μὴ ἀγνοῆται διαφορὰ, ἐξ ὧν τὴν ἀπόῤῥητον ἕνωσιν πεποιῆχθαι φαμέν. τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι κρᾶσις, ἢ σύγχυσις, ἢ φυρμὸς ἐγένετο τῦ Θεῦ λόγυ, πρὸς τὴν σάρκα, κατιξιωσάτω ἡ σὴ ὁσιότης ἐπισομίζειν. εἰκὸς γάρ τινας καὶ τυῦτα περὶ ἐμὲ θρυλλεῖν, ὡς ἢ πεφρενικότος, ἢ ἐρηκότος. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἀφέσηκα τῦ φρονῆσαί τι τοιοῦτον, ὥστε καὶ μαίνεσθαι νομίζω τοὺς οἰηθέντας ὅλως, ὅτι ξοπῆς ἀποσκίασμα περὶ τὴν τοῦ Θεῦ λόγυ φύσιν συμβῆναι δυάται· μένει γὰρ, ὅ ἐστιν, ἀεὶ, καὶ οὐκ ἠλλοίωται. ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀλλοιωθείη πώποτε, καὶ μεταβολῆς ἔσαι δεκτική. ἀπαθῆ δὲ πρὸς τυτῳ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ὑπάρχειν ὁμολογοῦμεν ἅπαντες, κἂν εἰ πανσόφως αὐτὸς οἰκονομῶν τὸ μυστήριον, ἑαυτῷ προσνέμων ὁρᾶτο τὰ ἰδία σαρκὶ συμβεβηκότα πάθη. τυτῳ πῃ καὶ ὁ πάνσοφος Πέτρος, Χριστῦ, φησὶ, παθόντος σαρκὶ, καὶ οὐχὶ τῇ φύσει τῆς ἀῤῥήτυ θεότητος. ἵνα γὰρ αὐτὸς ὅλων σωτὴρ εἶναι πιστεύηται κατ' οἰκείωσιν οἰκονομικὴν εἰς ἑαυτὸν, ὡς ἔφην, τὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἀναφέρει πάθη· ὁποῖόν ἐστι τὸ δι' τῆς τῦ προφήτυ φωνῆς προαναφωνούμενον ὡς ἐξ αὐτῦ· τὴν νῶτόν μυ δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μυ οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων. ὅτι δὲ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων δόξαις ἑπόμεθα παντυχῦ, μάλισα δὲ τῦ μακαρίυ, καὶ πανευφήμυ πάπα ἡμῶν Ἀθανασίου, τό κατί τι γοῦν ὅλως ἔξω φέρεσθαι παραιτούμενοι, πεποίθατω μὴν ἡ σὴ ὁσιότης. εὐδοιαζέτω δὲ τῶν ἄλλων μηδείς. παρέθηκα δ' ἂν καὶ χρήσεις αὐτῶν πολλὰς, τοὺς ἑαυτῦ λόγους ἐξ αὐτῶν πιστούμενος, εἰ μὴ τὸ μῆκος ἐδεδίειν τοῦ γράμματος, μή ἄρα πως γένηται δι' τοῦτο προσχορές. καὶ κατ' οὐδένα δὲ τρόπον σαλεύεσθαι πρός τινων ἀνεχόμεθα τὴν ὁρισθεῖσαν πίστιν, ἤτοι τὸ τῆς πίστεως σύμβολον, παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων κατὰ καιρούς. οὔτε μὴν ἐπιτρέπομεν ἑαυτοῖς, ἢ ἑτέροις, ἢ λέξιν ἀμεῖψαι τῶν ἐγκειμένων ἐκεῖσαι, ἢ μίαν γοῦν παραβῆναι συλλαβήν, μεμνημένοι τοῦ λέγοντος· μὴ μετάιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ

1. Cor. 15. 47

Ἰωάν. 3. 13.

* ὁ κύριος ἐξ.

* ἐν ἀνθρωπότητι.

Παροιμ. 22. Μτθ. 20

Matth. 10 20. οἱ πατέρες σου· οὐ γὰρ ἦσαν αὐτοὶ οἱ λαλοῦντες, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ & πατρός· ὁ ἐκπορεύεται μὲν ἐξ αὐτοῦ, ἔστι δὲ οὐκ ἀλλότριον τοῦ υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον· καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἡ τῶν ἁγίων μυσταγωγῶν πιστοῦται λόγοι. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται· ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν, ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ. ἐπιστέλλει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύανται. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι. εἴπερ πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. ὅταν δέ τινες τῶν τὰ ὀρθὰ διαστρέφειν εἰωθότων τὰς ἐμὰς παραχέπωσι φωνὰς εἰς τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, μὴ θαυμαζέτω τοῦτο ἡ σὴ ὁσιότης, εἰδυῖα, ὅτι καὶ οἱ ἀπὸ πάσης αἱρέσεως ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὰς τῆς ἑαυτῶν πλάνης συλλέγουσιν ἀφορμὰς, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὀρθῶς εἰρημένα, ταῖς ἑαυτῶν κακονοίαις παραφθείροντες, καὶ ταῖς ἰδίαις ἑαυτῶν κεφαλαῖς τὸ ἄσβεστον ἐπανθοῦντες φλόγα. ἐπειδὴ δὲ μεμαθήκαμεν, ὅτι καὶ τὸν μακάριον Ἐπίκτητον ἐπιστολὴ τοῦ πανευφήμου παχὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, ὀρθοδόξως ἔχουσαν, παραφθείραντές τινες ἐκδεδώκασιν, ὡς ἐντεῦθεν ἀδικεῖσθαι πολλοὺς, διὰ τοῦτο χρήσιμόν τι, καὶ ἀναγκαῖον ἐνόησαντες τοῖς ἀδελφοῖς, ἐξ ἀντιγράφων ἀρχαίων τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ ἁπλῶς ἐχόντων, ἀπεστείλαμεν τὰ ἴσα τῇ σῇ ὁσιότητι· Ἔρρωσο.

A cuti ſunt, ſed ipſe Spiritus Dei ac Patris, qui procedit quidem ex ipſo; eſt autem non alienus a Filio, exigente hoc eſſentiæ ratione: idque nobis ſanctorum, qui myſteria tradiderunt, verba confirmant. Etenim in apoſtolorum Actis ita ſcriptum eſt: *Venientes autem circa Myſiam, tentabant ire in Bithyniam, & non permiſit eos Spiritus Jeſu.* Act. 16. Scribit & divinus Paulus; *Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem in carne non eſtis, ſed in ſpiritu; ſi tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.* Rom. 8. Quod autem nonnulli ex eis, qui recta pervertere ſolent, voces meas detorquent ad id quod eis videtur; iſtud ſanctitas tua non miretur, cum ſciat, cujuſvis hæreſeos ſectatores ex divina ſcriptura ſui erroris occaſiones colligere, ea quæ per Spiritum ſanctum recte dicta ſunt, perverſa intelligentia corrumpendo; atque ita inextinguibilem flammam ſuper capita ſua congerendo. Quia vero didicimus, quoſdam orthodoxam præclariſſimi patris noſtri Athanaſii epiſtolam, quam ad beatum Epictetum ſcripſit, adulteratam depravatamque edidiſſe, multoſque graviter hinc lædi, rati hoc utile & neceſſarium fratribus fore, ex vetuſtis exemplaribus, quæ ſincera incorruptaque apud nos extant, exempla ad ſanctitatem tuam tranſmiſimus. Vale.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς, μεμψάμενον αὐτὸν δι' ἐπιστολῆς, ὡς συνθέμενον τοῖς ἀναπλικοῖς.

EPISTOLA CYRILLI AD ACACIUM Melitenæ epiſcopum, qui de eo conqueſtus erat per epiſtolam, quod conſenſiſſet orientalibus.

Τῷ κυρίῳ μου ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, καὶ συλλειτουργῷ, Ἀκακίῳ Κύριλλος, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Domino meo dilecto fratri & comminiſtro Acacio, Cyrillus in domino ſalutem.

ΧΡΗΜΑ μὲν ἀδελφοῖς ἡ προσρησις γλυκύτε, & ἀξιάγαστον, καὶ τοῦ παντὸς ἄξιον λόγου παράγε τοῖς ἀρτίφροσιν ἀληθῶς· χρῆναι δέ φημι, τὰς ἐμποδίσεις τε, καὶ ὀμοψύχους, ἀδιαλείπτως ἐπείγεσθαι τοῦτο δρᾶν, οὐδενὸς ὄντος ἐμποδὼν, οὔτε μὴν ἀνακόπτοντος τὴν εἰς γε τοῦτο θερμὴν ἔφεσίν τε, καὶ προθυμίαν. ἀλλ' ἔσθ' ὅτε βασκαίνει καὶ οὐκ ἐκοῦσιν ἡμῖν ἡ * τοῦ μεταξὺ διασημάτων τὸ μῆκος, ἢ πῶν τοῦ γράμματος δυσκομισῶν ἡ σπάνις. καιροῦ δὲ τὸ δύασθαι προσειπεῖν εἰσφέροντος, δρεμα * προσῆκε ποιεῖσθαι προσήκει τὸ πρᾶγμα, καὶ * τοῖς οὕτω ξυποθήτοις ἀσμένως ἐπιπηδᾶν. ἡδεῖς δὴ οὖν ἄγαν ἐπὶ τοῖς παρὰ τῆς σῆς τελειότητος ἀπεσταλμένοις, καὶ τεθαυμακὼς τὴν διάθεσιν, δεῖν φήθην τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης καταμηνύσαι τὸν ἕξοπον, ἔκασά τε ὅπως γέγονε διειπεῖν.

RES ſane dulcis & commendabilis eſt fratribus ſalutatio, & maximo æſtimanda apud vere prudentes: iiſque qui ejuſdem ſunt animi & fidei, cum nihil alioqui occurrit quod impediat, fervenſque hoc deſiderium impetumve ſiſtat, enitendum eſſe cenſeo, ut id aſſidue præſtent. At ſæpenumero uſu venit, ut vel invitis nobis, aut longa loci diſtantia, aut tabellariorum infrequentia, bonum iſtud invideat. Cum vero tempus ſalutandi facultatem offert, tum ea res pro inſperato jucundoque lucro habenda eſt, & ad vota adeo exoptata libenter eſt accurrendum. Majorem itaque in modum ſanctitatis tuæ literis lætitia affectus ſum, & admiratus affectionem animi tui, arbitratus ſum pacatarum eccleſiarum rationem & modum integritati tuæ ordine pandendum, ſingulaque ut geſta ſunt, indicanda eſſe.

* τῶν διαστημάτων.

* προσήκει ποιεῖσθαι τὸ γράμμα καὶ * τοῖς τριποθήτοις

Ὁ δυσεβέστατος, καὶ φιλόχριστος βασιλεὺς, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν φροντίδα πλείστου ὅτου καὶ ἀναγκαίαν ποιούμενος, οὐ φορητὸν ἡγεῖτο τὴν τούτων διχόνοιαν. μεταπεμψάμενος τοίνυν τὸν ἀλαβέστατον, καὶ θεοσεβέστατον ἐπίσκοπον τῆς ἁγίας Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας Μαξιμιανὸν, καὶ ἑτέρους δὲ πλείστους τῶν αὐτόθι κατειλημμένων, τίνα δὴ τρόπον ἐκ μέσου μὴ γένοιτ' ἂν τῶν ἐκκλησιῶν ἡ διαφορὰ, κε-

Religioſiſſimus & Chriſti amantiſſimus imperator quod plurimam & neceſſariam ſanctarum eccleſiarum curam gereret, illarum diſſenſionem intolerabilem judicabat. Ad ſe ergo accerſens reverendiſſimum pientiſſimumque eccleſiæ Conſtantinopolitanæ epiſcopum Maximianum, ac alios non paucos, qui pro tempore ibidem comperiebantur, ſerio cum illis conſultabat, quonam pacto eccleſia-

siarum dissidium e medio tolli, divinorumque mysteriorum ministri ad concordiam & pacem possent redigi. Illi vero non aliter unquam id fieri posse, neque prius illos, de quibus agebatur, in concordiam venturos ajebant, quam unanimitatis & consonæ fidei vinculum iis præfulgeret, & quasi præferretur: & oportere ajebant, ut pientissimus Johannes Antiochenus anathematizaret Nestorii dogmata, ac scripto illius depositionem approbaret. Episcopum vero Alexandrinum privatas offensiones oblivioni traditurum, & contumelias, licet eæ gravissimæ & maximæ extitissent, quas Ephesi perpessus fuerat, propter caritatem nihili facturum. Cum itaque religiosissimus imperator iis assentiret, magnamque ex eo consilio voluptatem caperet, missus est, qui hoc ipsum perficeret, dominus meus præclarissimus tribunus & notarius Aristolaus. Posteaquam vero orientalibus regium decretum expositum est, & tanquam factum ex eorum episcoporum sententia qui Constantinopoli aderant; consilio nescio quo apud sanctissimum piissimumque Berrhœensem episcopum Acacium congressi, scribi ad me curarunt, conventionis modum, id est, sanctarum ecclesiarum pacis, nisi eo modo quem ipsi præscriberent, fieri non debere. Erat autem ea petitio gravis ac molesta. Volebant enim ea omnia aboleri, quæ vel epistolis, vel tomis, vel libris evulgaveram, & soli fidei, quæ a sanctis patribus nostris Nicææ edita fuerat, consentire. Ego vero ad ista ita rescripsi: Expositioni fidei, quam Nicæni patres ediderunt, adhæremus omnes, nihil prorsus eorum quæ in ipsa continentur, labefactantes: sunt enim ea omnia recte inculpateque tradita, neque tutum est, post illam fidei editionem, quidquam adhuc curiosius tractare. Quæ vero recte contra Nestorii blasphemias scripsimus, ea ejusmodi esse, ut nulla nobis ratione persuaderi possit, ut recte scripta esse negemus. Opus proinde magis esse, ut ipsi juxta pientissimi Christique amantis imperatoris decretum, imo vero sanctæ synodi Ephesinæ sanctionem, illum qui contra salvatoris Christi gloriam pugnavit ejicerent, impiasque illius blasphemias anathemate insectarentur, ejusque depositioni consentirent, ac sanctissimi piissimique episcopi Maximiani ordinationem approbarent. His itaque literis sibi redditis, miserunt Alexandriam religiosissimum & piissimum episcopum Paulum Emisenum, cum quo diu multumque de iis rebus disserui, quæ Ephesi præter jus & officium dictæ factæque fuerant. Quia vero istis oblivioni contraditis, iis potius curis insistendum videbatur, quæ majoris momenti ac ponderis erant; interrogavi, num quid literarum a piissimo Joanne episcopo attulisset: mox ille epistolam reddidit, non ea quæ debebat, habentem; sed potius non quo conveniebat modo dictatam. Complectebatur enim irritationis vim potius, quam exhortationis. Hanc itaque non acceptavi. Nam cum meam animi ægritudinem, qua fueram affectus ex iis quæ præcesserant, & ab ipsis Ephesi facta fuerant, excusatione aliqua demulcere debuissent, tantum abest ut id fecerint, ut se quoque propter sacrorum dogmatum ze-

A κλήσονται δὲ πρὸς εἰρήνην οἱ τῶν θείων ἱερουργοὶ μυστηρίων, διεσκέπτετο. οἱ δὲ ἔφασκον, ὡς οὐκ ἂν ἑτέρως γένοιτο τοῦτό ποτε, οὐδ' ἂν εἰς ὁμοψυχίαν ἔλθοιεν τὴν πρὸς ἀλλήλους οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος, μὴ προανατείλαντος αὐτοῖς, καὶ οἱονεῖ προεισκεκομισμένου τοῦ συνδέσμου τῆς ὁμοψυχίας, καὶ ὁμοπιστίας· ἔφασκόν τε, ὅτι τὸν τῆς θεοσεβείας ἔμπλεον ἐπίσκοπον Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας ἀναθεματίσαι δεῖ τὰ Νεστορίου δόγματα, καὶ ἐγγράφως ὁμολογῆσαι τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ. καὶ, τό γε ἧκον, εἰς λύπας ἰδίας, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος ἀμνημονήσει τε διὰ τὴν ἀγάπην, καὶ παρ' οὐδὲν ἡγήσεται τὸ ὑβρίσθαι κατὰ τὴν Ἐφεσίων. καί τοι παγχάλεπόν τε, καὶ δύσοιστον
B ὄν. συναινέσαντος τοίνυν, καὶ ἡσθέντος ἄγαν ἐπὶ τούτοις τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως, ἀπεστάλη αὐτὸ τοῦτο κατορθώσων ὁ κύριός μου, ὁ θαυμασιώτατος τριβοῦνος, καὶ νοτάριος Ἀριστόλαος. ἐπειδὴ δὲ τοῖς κατὰ τὴν ἑώαν τὸ βασιλικὸν ἐνεφανίσθη θέσπισμα, καὶ ὡς μετὰ γνώμης γεγονὸς τῶν εὑρεθέντων ἐπισκόπων κατὰ τὴν μεγάλην Κωνσταντινούπολιν, οὐκ οἶδ' ὅτι, σκοπήσαντες, συνήχθησαν μὲν πρὸς τὸν ὁσιώτατον, καὶ θεοσεβέστατον τῆς Βερροιαίων ἐπίσκοπον Ἀκάκιον, γράψαι τε πρός με παρεσκεύασαν, ὅτι τὸν τῆς συμβάσεως τρόπον, ἤτοι τὸν τοῖς εἰρήνης τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, οὐχ ἑτέρως γενέσθαι προσήκει, εἰ μὴ κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν. ἦν δὲ δὴ ἄρα τοῦτο φορτικὸν, καὶ βα-
C ρὺ τὸ αἴτημα· ἤθελον γὰρ ἀργῆσαι μὲν σύμπαντα τὰ παρ' ἐμοῦ γραφέντα ἔν τε ἐπιστολαῖς, καὶ τόμοις, καὶ βιβλίοις, μόνῃ δὲ ἐκείνῃ συνθέσθαι τῇ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ὁρισθείσῃ πίστει. ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα γέγραφα. ὅτι τῇ μὲν ἐκθέσει τῆς πίστεως, τῇ ὁρισθείσῃ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων κατὰ τὴν Νικαέων πόλιν, ἑπόμεθα πάντες, οὐδὲν* τὸ παράπαν τῶν ἐν αὐτῇ κειμένων* παρασαλεύοντες· ἔχει γὰρ πάντα ὀρθῶς, καὶ ἀλύπτως. καὶ τὸ περίεργον ἔτι μετ' ἐκείνην οὐκ ἀσφαλές· ἃ δὲ γεγράφαμεν ὀρθῶς κατὰ τῶν τοῦ Νεστορίου δυσφημιῶν, οὐδεὶς ἡμᾶς ἀναπείσει* λόγος, ὡς οὐκ εὖ γεγόνασιν, εἰπεῖν· χρῆναι δὲ μᾶλλον, αὐτοὺς κατάγε τὸ δόξαν καὶ τῷ εὐσεβεστάτῳ, καὶ φιλο-
D χρίστῳ βασιλεῖ, καὶ αὐτῇ δὲ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ κατὰ τὴν Ἐφεσίων πόλιν* συναγηγερμένη, ποιῆσαι μὲν ἀποκήρυκτον τὸν τῇ τοῦ σωτῆρος δόξῃ μεμαχημένον, ἀναθεματίσαι δὲ καὶ τὰς ἀνοσίους αὐτοῦ δυσφημίας, ὁμολογῆσαί τε τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, καὶ συναινέσαι τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ὁσιωτάτου, καὶ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ. τούτων τοίνυν αὐτοῖς τῶν γραμμάτων ἀποδοθέντων, πεπόμφασιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὸν εὐλαβέστατον, καὶ θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Παῦλον τῆς Ἐμισηνῶν· πρὸς ὃν πλεῖστοι μὲν ὅσοι, καὶ μακροὶ γεγόνασι λόγοι περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἐφεσίων* ἀνόμως καὶ* οὐ καθηκόντως εἰρημένων τε, καὶ πεπραγμένων. ἐπειδὴ δὲ τούτων ἀμνημονήσαντας, τῶν
E ἀναγκαιοτέρων ἔχεσθαι μᾶλλον ἐχρῆν σπουδασμάτων, ἠρώτων, εἰ ἐπικομίζεται γράμματα τοῦ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Ἰωάννου. εἶτα ἐμοὶ προεκόμισεν ἐπιστολὴν, ἃ μὲν ἐχρῆν ἔχειν οὐκ ἔχουσαν, ὑπαγορευθῆσαν δὲ μᾶλλον οὐ καθ' ὃν ἔδει τρόπον· παροξυσμοῦ γὰρ, οὐ παρακλήσεως εἶχε δύναμιν. καὶ ταύτην οὐ προσηκάμην· καί τοι γε δέον ταῖς ἀπολογίαις τὴν ἐμὴν καταγοητεῦσαι λύπην τὴν ἐπί γε τοῖς φθάσασι, καὶ παρ' αὐτῶν γεγονόσι κατὰ τὴν Ἐφεσίων· καὶ εὐαφόρμως ἔφασκον* παρωξύνθαι κατ' ἐμοῦ, διά τοι τὸν ζῆλον τὸν

ὑπὲρ

* τῶν πάντων.
* παρασημαίνοντες.
* ὅλως.
* συνειλεγμένη ποιεῖσθαι.
* ὤμως.
* ἀκαθηκόντως
* παροξυσθῆναι.

ὑπὲρ τῆς ἱερῶν δογμάτων. ἀλλ' ἦκουον, ὅτι ὥπε ὁ ζῆλος αὐτὸς κεκίνηκεν ὁ θεῖος, ὥπε τῆς τῆς ἀληθείας δογμάτων ὑπερμαχόμενοι σωφράττοντο κατ' ἐμὲ, ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώπων εἴξαντες κολακείαις, καὶ τοὺς τῆς ἰσχύοντας τὸ τηνικάδε φιλίας ἑφ' ἑαυτὸς ἁρπάζοντες· ὅμως τῷ θεοσεβεστάτῳ Παύλῳ ἐπισκόπῳ φάσκοντες, ἑτοίμως ἔχειν ἀναθεματίζειν τὰς Νεσορίου δυσφημίας, καὶ ὁμολογεῖν αὐτῷ τηλικαῦτα καθαίρεσιν ἐγγράφως, καὶ τοῦτο δρᾶν ὑπὲρ πάντων, καὶ ὡς ἐκ προσώπου πάντων τῆς κατὰ τηλικαῦτα ἀνατολὰς θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων, * ἀντενίεγμαι λέγων, τὸν παρ' αὐτῷ προκομιζόμενον χάρτην περὶ τούτου, ἀρκέσειν αὐτῷ μόνῳ πρὸς τὸ χρῆναι τυχεῖν τῆς παρὰ πάντων ἡμῶν κοινωνίας. διεβεβαιούμην δὲ, ὅτι πάντως τε, καὶ πάντη ἔγγραφον ὁμολογίαν περὶ τούτων ἐκθέσθαι προσήκει τὸν ἁλαβέστατον, καὶ θεοσεβέστατον τῆς Ἀντιοχέων ἐπίσκοπον Ἰωάννην· ὃ δὴ καὶ γέγονε· καὶ πέπαυται τὸ μεσολαβεῖν, καὶ ἀποφοιτᾷν ἀλλήλων ἀναπεῖθον τὰς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἵνα ἁδαμόθεν ἀμφίβολον, ὅτι τῆς Νεσορίου δυσφημίας τὸς ὑπασπισὰς κατατήξειν ἔμελλε τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν ἡ εἰρήνη. ἡμῖ μοι δοκοῦσι τοιοῦτόν τι παθεῖν, ὁποῖόν τι συμβαίνειν ἔθος τοῖς νήχεσθαι μὴ ὀκ εἰδόσι, * νεώς γε μὴν ἀδοκήτως ἀπολιοθήσασιν· οἳ ἐπειδὰν καταπίγωνται, πόδας τε, καὶ χεῖρας ὧδε, κἀκεῖσε, διαῤῥιπτοῦντες ἀτάκτως, τῷ παρατυχόντος ἁπλῶς ἐπιδράττονται, φιλοψυχοῦντες οἱ δείλαιοι. ἢ ὀκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὥστε θορύβηνται λίαν, ἐκπεσόντες, καὶ μεμονωμένοι, καὶ ἔξω γεγονότες τῆς ἐκκλησιῶν, ἃς ἐνόμιζον ἔσεσθαι προς ἐπικουρίαν αὐτοῖς; ἢ ὀκ ἀσχάλλεσι, καὶ τοῦτο ὁ φορητῶς, ἀσοπηδῶντας αὐτῆς τὰς ἡπατημένους ὁρῶντες, καὶ λοιπὸν ἀνανήφοντας εἰς ἀλήθειαν τὰς τοῖς παρ' αὐτῆς βεβήλοις ἡμνοφωνίαις οἰονείπως ἐκμεθυσμένας; ἡμῖ τι φαίη τις ἂν αὐτοῖς, καὶ λίαν ἐπὶ ἡμῶν, τὸ ὀξὺ τῆς τῶ προφήτου φωνῆς· σωάχθητε, καὶ σωδέσθητε τὸ ἔθνος τὸ ἀναίσθητον, πρὸ τῶ γένεσθαι ὑμᾶς ὡσεὶ ἄνθος παραπορδόμενον. ὀξὺ τί γὰρ γεγόνασιν ἀλλοτρίων ἐμέτων παράσιτοι, ὀκ αἰσχύνονται δὲ τοῖς ἑτέρου βορβόροις τὰς ἑαυτῆς καρδίας καταμιαίνοντες; οἱ κωφοὶ ἀκούσατε, καὶ οἱ τυφλοὶ ἀναβλέψατε ἰδεῖν. φρονήσατε περὶ τῶ κυρίου ἀληθῆ· καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν. ποῖα γὰρ χρεία πολυπλόκων ὑμῖν ῥημάτων, καὶ λόγων διεσταλμένων; τί τηλικαῦτα περιβρίζοντες ξύλον, καμπύλας ποιεῖται τὰς ἑαυτῆς ὀχείας; νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματι, καὶ μὴ σπείρετε ἐπ' ἀκάνθαις. ἀλύοντες γὰρ, ὡς ἔφην, ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν, τὰς μὴ ἀναχομένους τὰ ἴσα φρονεῖν αὐτοῖς, κακεργότατα ὀξύρρυσι. καὶ κατηγοροῦσι πικρῶς τῆς ἀπολογίας τῆς ἁγίων ἐπισκόπων, τῆς ἀπὸ τῆς ἑῴας φημί. εἶτα περιέλκοντες αὐτὰ πρὸς τὸ ἑαυτοῖς ἡδύτε, καὶ φίλον, καὶ νοσοῦντες ὀκ ὀρθῶς, ὀκ ἀπαδόντως γενέσθαι φασὶ * τοῖς Νεσορίου * κοινοφωνίαις. συγκαταψέγουσι δὲ καὶ ἡμᾶς, ὡς, οἷς ἥδη γεγράφαμεν, πεφρονηκότας τὰ ἐναντία. μανθάνω δὲ, ὅτι κἀκεῖνο φασίν· ὅτι πίστεως ἔκθεσιν, ἤτοι σύμβολον ἡμῶν, ἀρτίως κατεδεξάμεθα, τίχα πῦ τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο, ἡμῖ σεπτὸν ἀτιμάσαντες. καὶ ὁ μὴν μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτῦ μάταια νοήσει. πλὴν ἐκεῖνο φαμὲν· ὁ πίστεως ἔκθεσιν ἐξήτηνται παρ' ἡμῶν τινες, * ἤγουν ἡμινοτμηθεῖ-

A lum jure optimo mihi succenſuiſſe dicerent. At ex me audiebant, nec divinum zelum ipſos moviſſe, nec quod pro veritatis dogmatis pugnarent, aciem adverſum me componere: ſed quod hominum aſſentationibus locum darent, ac eorum qui tunc potentes videbantur, amicitias ſibi conciliarent. Verumtamen cum religioſiſſimus epiſcopus Paulus paratum ſe diceret Neſtorii blaſphemias anathematizare, ſcriptoque in illius depoſitionem conſentire, atque id pro omnibus, & tanquam ex communi omnium orientalium religioſiſſimorum epiſcoporum perſona ſeſe facere affirmaret; inferebam rurſum, chartam ab ipſo prolapſam ipſi ſoli ad hoc ſufB ficere, ut in omnium noſtrum communionem reciperetur: modis autem omnibus opus eſſe affirmabam, ut religioſiſſimus reverendiſſimuſque Joannes Antiochenus epiſcopus ſcriptam his de rebus confeſſionem ederet. Id quod jam factum eſt; ceſſavitque quod eccleſias disjungebat, & a ſe invicem divellebat. Verum nullatenus dubium erat, fore ut Neſtorii blaſphemiarum propugnatores invidia extabeſcerent, ubi primum ſanctarum Eccleſiarum pax redintegraretur. Quibus ſane ejuſmodi quidpiam accidiſſe videtur mihi, cujuſmodi illis uſu venire ſolet, qui cum natare neſciant, e navi tamen ſubito prolapſi ſunt. Hi enim poſteaquam mergi incipiunt, pedes manuſC que hac illac incompoſite jactant, retinendæque vitæ cupidi, quidquid in manus forte venerit, id temere arripiunt miſeri. An non vere dici poteſt, eos vehementer perturbatos conſternatoſque eſſe, quod ſe deſolatos, & extra eas eccleſias ejectos pulſoſque animadvertunt, quas ſibi adjumento futuras ſperabant? Quid? an non indigniſſime ferunt, cum vident quos ſeduxerant, profaniſque ſuis vocum novitatibus quodammodo temulentos reddiderant, a ſe reſilire, & jam ad veritatis ſobrietatem redire? Atqui peropportune illis objici poteſt quod prophetica voce proditum extat: *Congregamini*, in- *Sophron. 2.*
quit, *& colligamini gens inerudita, antequam*
D *effiamini veluti flos tranſiens*? Ut quid enim alienorum vomituum facti ſunt paraſiti? nec pudefiunt alieno cœno ſua ipſorum corda
defœdantes? *Surdi audite, & cæci ut videatis* *Iſai 42.*
ſuſpicite. Sentite de domino quæ vera ſunt, & *Sapient. 1.*
in ſimplicitate cordis quærit illum. Quæ enim vobis eſt multiplicium adinventionum & per- *Prov. 4.*
verſarum opinionum utilitas? ut quid rectam vituperantes ſemitam, incurvas facitis veſtras orbitas? *Novate vobis ipſi novalia, &* *Jerem. 4.*
nolite ſeminare inter ſpinas. Quandoquidem vehementer propter ſanctarum eccleſiarum pacem, ut dixi, conſternati, eos qui eadem cum ipſis ſentire nolunt, malitioſiſſime lacerant, ſanctorumque epiſcoporum, orienE talium inquam, apologiam non abſque amarulentia proſcindunt, eamdemque ad id quod ſibi gratum amicumque eſt detorquentes, praveque interpretantes, a Neſtorii * vocum * vanitatibus.
novitatibus non abhorrere contendunt. Quin & nos quoque una vituperant, quaſi iis quæ jam ſcripſimus, contraria ſenſerimus. Intelligo vero, & hoc quoque illos nobis objicere, nempe quod fidei expoſitionem, ſive novum ſymbolum receperimus, quaſi vetus illud venerandumque aſpernati. At *ſtultus qui-* *Iſai 32.*
dem ſtulta loquetur, & cor illius vana medi-
tabi-

tabitur. Illud tantummodo dicimus, nos neque novam fidei expositionem ab ullo exegisse, neque ab aliis innovatam admisisse. Sufficit enim nobis divina scriptura, sanctorumque patrum prudentia, & symbolum fidei ad omnia recta dogmata apte riteque concinnatum. Quia vero sanctissimi orientales episcopi cum Ephesi essent, a nobis dissentiebant, eaque de causa, quasi blasphemiarum Nestorii laqueis irretiti tenerentur, suspecti erant; ut eo crimine se liberarent, inculpatæque fidei amatoribus per omnia satisfacerent, ac Nestorianæ impietatis se expertes esse ostenderent, apologiam composuerunt, & id quidem admodum prudenter, tantum abest ut hoc istorum factum aliqua omnino nota aut reprehensione dignum videatur. Quid enim, si ipse Nestorius eo tempore, quo a nobis omnibus illi proponebatur, oportere ut sua ipse dogmata condemnaret, veritatemque amplecteretur, scriptam iis de rebus confessionem exhibuisset, quispiam dicturus erat, illum novum fidei symbolum nobis conscripsisse? Quid igitur temere conviciis infectantur sanctissimos Phœniciæ episcopos, eorum consensum novum symbolum appellantes, quem illi utiliter & necessario ediderunt, ut nimirum se purgarent, eosque demulcerent, qui ipsos Nestorianam * doctrinam approbare existimaverant? Sancta quippe & œcumenica synodus quæ Ephesi convenerat, necessario providit, non oportere aliam fidei expositionem in ecclesias Dei inferre, præter eam quæ jam extabat; quam beatissimi patres nostri sancto Spiritu locuti definiverant. Illi tamen ab hac semel, nescio quo modo, dissentientes, & quod neque recte sentirent, neque apostolicis & evangelicis dogmatibus adhærerent, in suspicionem adducti, numquid taciturnitate ab hac ignominiosa nota se liberassent, an plena potius satisfactione, suæque sententiæ declaratione? Atqui divinus Christi discipulus scriptum reliquit: *Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est, spe*. Qui ergo hoc vult facere, nihil utique novi molitur, nec fidei expositionem innovare deprehenditur; sed potius eam, quam de Christo habet fidem, interrogantibus perspicuam reddit.

* vocum novitatem *vel*, vanitatem.

1. Petr. 3.

Audivi præterea veritatis hostes piissimorum episcoporum concordiam ægerrime ferre, & sursum ac deorsum miscere omnia, atque jactare, confessionis, quam illi de recta fide, nihil, ut dixi, innovantes, hoc est, nihil ad ea quæ olim constituta sunt, adjicientes, sed potius inculpatis sanctorum patrum dogmatis adhærentes, ediderunt, sensum & vim cum impiis suis commentis congruere. Verum ut mendacia illorum aperte ostendamus. Nestorii nugas illorumque sententias in medium afferamus. Hac una enim ratione, non aliter, veritas examinata patefiet.

Nestorius itaque unigeniti Filii Dei nativitatem secundum carnem prorsus e medio tollere comperitur, negat enim illum ex muliere secundum scripturas natum. Verba illius sic habent: Deum ex Christipara virgine processisse, ex divina scriptura edoctus

σαν παρ' ἑτέρων κατεδεξάμεθα· ἀπόχρη γὰρ ἡμῖν ἡ θεόπνευστος γραφὴ, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡ νῆψις, καὶ τὸ πρὸς πανταχοῦ τὴν ἐχόντων ὀρθῶς ἐκπεπρυμμένον τῆς πίστεως σύμβολον. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν οἱ κατὰ τὴν ἀνατολὴν ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι διχονοήσαντες πρὸς ἡμᾶς κατὰ τῶν Ἐφεσίων, καὶ γεγόνασί πως ἐν ὑποψίᾳ τοῦ καὶ ἐναλῶναι βρόχοις τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν, ταύτη τοι, καὶ μάλα ἐμφρόνως, εἰς ἀπαλλάττοντες ἑαυτοὺς τῆς ἐπὶ τούτοις αἰτίας, καὶ τὸν τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἔρασὰς πληροφορεῖν σπουδάζοντες, ὅτι τῆς ἐκείνου βδελυρίας ἀμοιρεῖν ἐγνώκασι, πεποίηνται τὴν ἀπολογίαν· καὶ τὸ χρῆμά ἐσι λόγου παντὸς, καὶ μώμου μακράν. ἆρα γὰρ εἰ * καὶ αὐτὸς Νεστόριος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καθ' ὃν αὐτῷ προετείνετο παρὰ πάντων ἡμῶν τὸ χρῖσαι καταψηφίσασθαι τῶν ἑαυτοῦ δογμάτων, καὶ ἀθελέσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἔγγραφον ἐποιήσατο τὴν ἐπὶ τούτοις ὁμολογίαν, καὶ αὐτὸν ἄν τις ἔφη πίστεως ἡμῖν καινοτομῆσαι σύμβολον; τί τοίνυν διαλοιδοροῦνται μάτην, ἔκθεσιν συμβόλου καινὴν ὀνομάζοντες τὴν σωσαίνεσιν τῶν κατὰ τὴν Φοινίκην θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων, ἣν πεποίηνται χρησίμως τε, καὶ ἀναγκαίως, ἀπολογούμενοί τε, καὶ θεραπεύοντες τὸν οἰηθέντας, ὅτι τοῖς Νεστορίου * ἀκολουθοῦσι κενοφωνίαις; ἡ μὲν γὰρ ἁγία, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ τὴν Ἐφεσίων πόλιν συνελεγμένη, προενόησεν ἀναγκαίως τὸ μὴ δεῖν τοῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ πίστεως ἔκθεσιν ἑτέραν εἰσκρίνεσθαι παρά γε τὴν οὖσαν. ἣν οἱ τεσσαράκοντα πατέρες, ἐν ἁγίῳ πνεύματι λαλοῦντες, ὡρίσαντο. οἵ γε μὴν ἄπαξ, ἐκ οἶδ' ὅπως, πρὸς αὐτὴν διχονοήσαντες, γεγονότες δὲ καὶ ἐν ὑποψίαις τοῦ μὴ ὀρθῶς ἐλέσθαι φρονεῖν, μήτε μὴν τοῖς ἀποστολικοῖς τε, καὶ εὐαγγελικοῖς ἕπεσθαι δόγμασιν, ἆρα σιωπῶντες ἀπηλλάγησαν ἂν τῆς ἐπὶ τούτῳ δυσκλείας, ἢ μᾶλλον ἀπολογούμενοι, καὶ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς δόξης τὴν δύναμιν ἐμφανίζοντες; καίτοι γέγραφεν ὁ θεσπέσιος μαθητής· ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος· * ὁ δὲ τοῦτο δρᾶν ἠρημένος καινουργεῖ μὲν οὐδὲν, ἀλλ' οὐδὲ πίστεως ἔκθεσιν ὁρᾶται καινοτομῶν. ἐναργῆ δὲ μᾶλλον καθίσησι τοῖς ἐρομένοις αὐτὸν, ἣν ἔχοι πίστιν περὶ Χριστοῦ.

* καὶ.

1. Πετρ. 3.15.

* αὐτὸ δή.

Ἐπιθόμην δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι ταῖς τῶ θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων ὁμοψυχίαις οὐ μετρίως ἐπισυγνάζοντες οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ, ἄνωθεν καὶ κάτω διακυκῶσι τὰ πάντα, καὶ τοῖς ἀνοσίοις ἑαυτῶν * ῥήμασι συμβῆναί φασι τὴν παρ' αὐτῆς γεγυμνωμένης ὁμολογίας τὴν δύναμιν· ἣν ἐπὶ τῇ ὀρθῇ πεποίηνται πίστει, καινοτομοῦντες μὲν, ὡς ἔφην, ἦγον προσεπάγοντες τοῖς πάλαι διωρισμένοις τὸ σύμπαν οὐδὲν, ἐπόμενοι δὲ μᾶλλον τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἀνεπιπλήκτοις δόγμασιν. ἵνα δὲ ψευδοεποῦντας ἐλέγχωμεν, φέρε, παραγάγωμεν εἰς μέσον τὰς Νεστορίου φλυαρίας, καὶ τὰς τούτων φωνάς. * ἐκδείκνυσι γὰρ ὧδε, καὶ οὐχ ἕτερος τὸ ἀληθὲς ἡ βάσανος.

* ῥήμασι.

* ἐκδείξει γάρ.

Οὐκοῦν Νεστόριος μὲν ἀναιρῶν εἰς ἅπαν διίσκεται τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν. οὐ γάρ τοι τετέχθαι φησὶν αὐτὸν ἐκ γυναικὸς, κατὰ τὰς γραφάς. ἔφη γὰρ οὕτω· τὸ παρελθεῖν τὸν Θεὸν ἐκ τῆς Χριστοκυοῦ παρθένου, παρὰ τῆς

* καταπολουθοῦσι κενοφωνίαις.

θείας

θείας ἐδιδάχθιω γραφῆς· τὸ δὲ γλυνηθλιᾶαι Θεὸν ἐξ αὐτῆς, * ὐδαμοῦ ἐδιδάχθιω. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πάλιν ἐξηγήσει· ὐδαμοῦ τοίνυν ἡ θεία γραφὴ Θεὸν ἐκ τῆς Χριστοτόκου παρθένου λέγει γεγλυπθαι, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, υἱόν, καὶ κύριον. Ὅτι δὲ ταῦτα λέγων εἰς υἱοὺς δύο μερίζει τὸν Ἕνα, καὶ ἕτερον μὲν ἰδικῶς εἶναί φησιν υἱόν, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον, τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς γλυνηθέντα λόγον, ἕτερον δὲ πάλιν ἀναμέρος τε, καὶ ἰδικῶς υἱόν, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις, αὐτὸ δὴ τοῦτο σαφῶς μονονυχὶ βοῶντ@ ἐκείνης; οἱ δὲ θεοτόκον ὀνομάζουσι τὴν ἁγίαν παρθένον, ἵνα τε εἶναί φασιν υἱόν, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον, τέλειον ἐν θεότητι, τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, ἅτε δὴ καὶ ἐμψυχωμένης αὐτοῦ τῆς σαρκὸς ψυχῇ νοερᾷ. ὅτι γὰρ ἐκ ἕτερόν φασιν εἶναι υἱὸν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕτερον δὲ πάλιν τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, καθὰ Νεστορίῳ δοκεῖ, ἵνα δὲ μᾶλλον, καὶ τὸν αὐτὸν, σαφὲς ἂν γένοιτο, καὶ μάλα ῥᾳδίως διάγε τῆς ἐφεξῆς. προσεπάγουσι γὰρ, τίς ἂν εἴη, σημαίνοντες· ὅτι τέλει@ ὡς Θεὸς, τέλει@ δὲ καὶ ὡς ἄνθρωπος· τὸν πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γλυνηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἐκ Μαρίας τῆς ἁγίας παρθένου, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ὁμοούσιον μὲν πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἐκεῖνο ἧκιστα μὲν εἰς δύο διαιροῦσι τὸν Ἕνα υἱὸν, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον Ἰησοῦν, τὸν αὐτὸν δὲ εἶναί φασι τὸν πρὸ αἰώνων, καὶ ἐν ἐσχάτοις, * δῆλον δὲ ὅτι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς ὡς Θεὸν, καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα ὡς ἄνθρωπον. πῶς γὰρ ἂν νοοῖτο πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσι@ εἶναι κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καί τις γλυνηθεὶς ἐκ πατρὸς, κατά γέ φημι τὴν θεότητα, εἰ μὴ νοοῖτο καὶ λέγοιτο Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπ@ ὁ αὐτός; ἀλλ' ἐκ ὧδε ταῦτ' ἔχειν Νεστορίῳ δοκεῖ· τέθαπται δὲ μᾶλλον ὁ σκοπὸς αὐτῷ πρὸς πᾶν τοὐναντίον. ἔφη γοῦν ἐπ' ἐκκλησίας ἐξηγούμεν@· διὰ τοῦτο καὶ Χριστὸς ὁ Θεὸς λόγ@ ὀνομάζεται, ἐπειδήπερ ἔχει τὴν σωάφειαν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν διηνεκῆ. καὶ πάλιν· ἀσύγχυτον τοίνυν τὴν τῆς φύσεων τηρῶμεν συνάφειαν· ὁμολογῶμεν τὸν ἐν ἀνθρώπῳ Θεόν· σέβωμεν τὸν τῇ θείᾳ συναφείᾳ τῷ παντοκράτορι Θεῷ συμπροσκυνούμενον ἄνθρωπον. ὁρᾶς * οὖν, ὅσον ἔχει τὸ ἀπηχὲς ὁ λόγος αὐτῷ; δυσσεβείας γὰρ τῆς ἀνωτάτω μεμέτωται. * Θεὸν μὲν ἰδικῶς ὀνομάζεσθαί φησι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, ἔχειν δὲ τὴν συνάφειαν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν διηνεκῆ. ἆρ' οὖν οὐ δύο Χριστοὺς ἀναρίθμητα λέγει; ἐκ ἄνθρωπον Θεῷ συμπροσκυνούμενον σέβειν, ἐκ οἶδ' ὅπως, ὁμολογεῖ; ταῦτ' οὖν ἀδελφὰ τοῖς παρ' ἐκείνων ὁρᾶτε; ἐκ ἀντεξάγουσαν ἔχει πρὸς ἄλληλα τῆς ἐννοιῶν τὴν δύναμιν; ὁ μὲν γὰρ δύο φησὶν ἀναρίθμητα, οἱ δὲ Χριστὸν Ἕνα, καὶ υἱὸν, καὶ Θεὸν, καὶ κύριον ὁμολογοῦσι προσκυνεῖν, τὸν αὐτὸν ἐκ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. δύο μὲν γὰρ φύσεων σῴζεσθαι φαμεν. πλὴν ἕνα Χριστὸν, καὶ ἕνα υἱὸν, καὶ ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν σαφῶς. γέγονε γὰρ σὰρξ ὁ λόγος κατὰ τὰς γραφάς. καὶ σύμβασιν οἰκονομικὴν, καὶ ἀπόῤῥητον ἀληθῶς πεπράχθαί φαμεν ἀνομοίων πραγμάτων εἰς ἕνωσιν ἀδιάσπαστον. οὐ γάρ τι κατά τινας τῆς ἀρχαιοτέρου

sum: at vero Deum ex ipsa genitum esse, id nusquam edoctus sum. Et in alia quadam expositione rursum: Nusquam igitur divina scriptura Deum ex Christipara virgine genitum esse dicit, sed Jesum Christum, Filium, dominum.) Quod autem dum ista dicit, illum qui unus est, in duos filios divellat; & alium quidem Verbum, quod ex Patre genitum est, seorsum per se sumptum, Filium & Christum & dominum dicat; alium rursus seorsum per se Filium & Christum & dominum, qui e sancta virgine natus est, cui dubium esse potest, cum hoc ipsum ille tantumnon elata voce clamet? Illi autem sanctam virginem deiparam nominant, unumque Filium & Christum & dominum esse prædicant; perfectum in divinitate, perfectum in humanitate, eo quod caro illius intelligente anima fuerit animata. Quod enim non alium esse dicant Filium, illud ex Deo Patre Verbum, & alium rursus illum ex sancta virgine natum, sicuti Nestorio videtur, sed potius unum eumdemque, id perfacile ex iis quæ consequuntur, cognoscere licet. Explanantes enim quisnam sit, adjiciunt, quod perfectus ut Deus, & perfectus etiam ut homo: qui ante sæcula secundum divinitatem natus ex Patre, novissimis autem diebus propter nos & propter nostram salutem ex sancta virgine secundum humanitatem: idem Patri consubstantialis secundum divinitatem, & nobis coessentialis secundum humanitatem. Minime itaque unum Filium & Christum & dominum Jesum in duos dividunt; sed eumdem esse dicunt illum qui ante sæcula, & qui postremis temporibus, nimirum illum ex Deo Patre ut Deum, ex muliere secundum carnem ut hominem. Quomodo enim nobis secundum humanitatem coessentialis intelligatur, qui, secundum divinitatem inquam, ex Patre genitus est, nisi idem Deus simul & homo esse intelligatur ac dicatur? Hæc vere longe aliter se habere Nestorio videntur: imo vero ejus sententia his omnino adversatur, Itaque in ecclesia edisserens, ita dicere ausus est: Propterea etiam Deus Verbum nominatur Christus, quia perpetuam cum Christo conjunctionem habet. Rursum: Inconfusam itaque naturarum copulam retineamus. Confiteamur in homine Deum: veneremur hominem illum, qui propter divinam cum omnipotente Deo conjunctionem simul adoratur.) Audis igitur quam absurde loquatur? Equidem plena impietatis est ejus oratio. Docet namque Dei Verbum seorsum per se Deum nominari; habere autem cum Christo perpetuam copulationem. Num igitur non duos Christos apertissime dicit? Nonne hominem una cum Deo adorandum nescio quomodo se colere profitetur? Numquid ista iis cognata videntur, quæ ab orientalibus sunt posita? Nonne sententiis pugnant? Ille namque duos Christos diserte ponit; illi vero unum tantum Christum & Filium & Deum & dominum se adorare confitentur: eumdem ex Patre secundum divinitatem, & ex sancta virgine secundum humanitatem. Nam etsi duarum naturarum unionem factam prædicemus; unum tamen Christum, & unum Filium, & unum dominum perspicue profitemur. Verbum enim factum est caro secundum scripturas, coitionemque dispensatoriam, & revera ineffabilem,

* ὐδαμοῦ.
* διλωνότι τῶν.
* ὅσον ἔχει.
* Χριστὸς μὲν γὰρ ἰδικῶς.

bilem factam esse dissimilium rerum ad invulnerabilem unionem fatemur. Neque enim cum priscis quibusdam hæreticis Dei Verbum ex propria, hoc est, ex divina natura corpus sibi construxisse putabimus: sed divinis scripturis ubique adhærentes, ex sancta virgine carnem accepisse constanter affirmamus. Quapropter ea ex quibus est unus & solus Filius ac dominus Jesus Christus, dum cogitationibus apprehendimus, duas quidem naturas unitas esse dicimus; verum post hanc adunationem, tanquam sublata jam in duos sectione, unam esse credimus Filii naturam, tanquam unius, verum inhumanati & incarnati. Cum ergo Deus Verbum inhumanatum & incarnatum dicatur, procul faceſſat omnis conversionis suspicio (manſit enim quod erat) & unio confusionis omnis plane expers a nobis agnoscatur. Verum dicent forte adversarii: En manifeste qui rectæ fidei confessionem edunt, duas naturas nominant, ac pro illarum discrimine, theologorum voces distingui asserunt. Quomodo autem hæc tuæ assertioni non adversantur? Neque enim pateris, ut duabus personis, hoc est subsistentiis, illorum voces adscribantur. Sed bona vestra venia dicam, in duodecim capitibus hunc in modum scripsimus: Si quis duabus personis, id est subsistentiis voces distribuit; & alias quidem tanquam homini seorsum a Verbo, quod ex Deo Patre est, intellecto accommodat; alias vero, ut quæ Deum deceant, soli Dei Patris Verbo, adaptat, damnationi sit ille obnoxius. Quamvis ergo eos damnemus, qui voces ita secernunt, ut alias seorsim Dei Verbo ex Patre nato, alias rursum seorsim homini ex muliere orto adscribant: vocum tamen differentias nullatenus sustulimus. Unam enim Verbi naturam esse certissimum est; sed eam incarnatam & humanatam novimus, ut jam dixi. Quo autem modo incarnata sit & humanata, si quis curiosius inquirat, ei considerandum erit, Verbum quod ex Deo est, formam servilem accepisse, & in similitudinem hominum factum fuisse, sicut scriptum est. Atque secundum hoc unum intelligi licet naturarum sive substantiarum discrimen. Non enim idem sunt secundum naturalem qualitatem divinitas & humanitas. Alioqui quomodo Verbum, quod Deus erat, exinanitum est, seipsum ad minorationem demittens, hoc est, ad naturæ nostræ conditiones? Cum itaque incarnationis modus studiose inquiritur, duo prorsus ineffabiliter & citra confusionem inter se unita, mens humana considerat, attamen unita neutiquam disjungit; sed unum ex utroque & Deum & Filium & dominum existere credit, & convenienter admittit.

Hoc ab eodem Cyrillo clarius explicatur inf. in commonitorio ad Eulegium. Fide ejus. Chalcedon. Act. 1.

Anath. 4.

Philipp. 2.

At vero Nestorii prava sententia ab hac doctrina est plane diversa. Nam etsi Deum Verbum incarnatum, hominemque factum confiteri simulet; attamen incarnationis virtutem ignorans, duas naturas nominat, eaque a se invicem divellit, Deum seorsum ponens, & itidem seorsum hominem habitudine quadam Deo conjunctum: per solam honoris æqualitatem, seu auctoritatem. Hæc enim sunt verba illius: Inseparabilis est Deus a visibili: unde honorem ejus qui non separatur, non separo: separo naturas, sed conjungo adorationem.) At vero Antiocheni fratres ea ex quibus Christus constitutus in-

A αἱρετικῶν, ἐξ ἰδίας λαβόντι φύσεως. τυτέστι τῆς θεϊκῆς, ἑαυτῷ κατασκεδάσαι τὸ σῶμα τὴν τοῦ Θεοῦ λόγον ὑπονοήσομεν. ἐπόμενοι δὲ πανταχῇ ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς, ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου λαβεῖν αὐτὸν τὴν σάρκα βεβαιούμεθα. τοιγαροῦν τὰ, ἐξ ὧν ἐστιν ὁ εἷς, καὶ μόνος υἱὸς, καὶ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς ἐν ἐννοίαις δεχόμενοι, δύο μὲν φύσεις ἡνῶσθαί φαμεν, μηδὲ γε τὴν ἕνωσιν, ὡς ἀνῃρημένης ἤδη τῆς εἰς δύο διατομῆς, μίαν εἶναι πιστεύομεν τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν ὡς ἑνὸς, πλὴν ἐνανθρωπήσαντος, καὶ σεσαρκωμένου. εἰ δὲ δὴ λέγοιτο σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι Θεὸς ὢν ὁ λόγος, διερρίφθω πᾶν μακρὰν ἔμπης ὑποψία. μεμένηκε γὰρ ὅπερ ἦν. ὁμολογείσθω δὲ παρὸς ἡμῶν καὶ ἀσύγχυτος παντελῶς ἡ ἕνωσις. ἀλλὰ γὰρ ἴσως φασὶν ἂν οἱ δι' ἐναντίας. ἰδοὺ δὴ σαφῶς οἱ τῆς ὀρθῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν ποιούμενοι, δύο μὲν ὀνομάζουσι φύσεις, διῃρῆσθαι δὲ τὰς ἧκιστα θεηγόρων φωνὰς διατείνονται κατάγε τὴν διαφορὰν αὐτῶν· εἶτα πῶς ἐκ ἐναντία τυῦτα τοῖς σοῖς; οὐδὲ γὰρ ἀνέχῃ παρσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι, τὰς φωνὰς διανέμειν. ἀλλ' ὦ βέλτιστοι, φαίην ἄν, γεγράφαμεν ἐν τοῖς κεφαλαίοις· εἴ τις παρσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι, διανέμει τὰς φωνὰς, καὶ τὰς μὲν, ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ παρσάπτει, τὰς * δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ, οὗτος ἔστω κατάκριτος. φωνῶν δὲ διαφορὰς κατ' ἐδένα τρόπον ἀνῃρήκαμεν. εἰ καὶ ἀπόβλητον πεποιήμεθα τὸ μερίζειν αὐτὰς, ὡς υἱῷ κατοικοῦντι τῷ ἐκ πατρὸς λόγῳ, καὶ ὡς ἀνθρώπῳ κατοικοῦντι πάλιν υἱῷ νοουμένῳ τῷ ἐκ γυναικός· μία γὰρ ὁμολογουμένως ἡ τοῦ λόγου φύσις. ἴσμεν δὲ, ὅτι σεσάρκωται τε, καὶ ἐνηνθρώπησε, καθάπερ ἤδη παρεῖπον. τὸν δὲ τρόπον, ὃν ἐσαρκώθη τε, καὶ ἐνηνθρώπησεν, εἰ περιεργάζοιτό τις, κατανοήσειεν ἂν τὸν ἐκ Θεοῦ Θεὸν λόγον δοῦλόν τε λαβόντι μορφὴν, καὶ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γεγονότα, καθὰ γέγραπται* καὶ κατ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον νοηθείη ἂν ἡ τῶν φύσεων, ἤγουν ὑποστάσεων διαφορά. ὁ γάρ που ταυτὸν ἐν ποιότητι φυσικῇ θεότης, καὶ ἀνθρωπότης. ἐπεὶ πῶς κεκένωται Θεὸς ὢν ὁ λόγος, καθεὶς ἑαυτὸν ἐν μειώσει, τυτέστιν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς; ὅταν τοίνυν ὁ τῆς σαρκώσεως πολυπραγμονῆται τρόπος, δύο τὰ ἀλλήλοις ἀπορρήτως τε, καὶ ἀσυγχύτως συνηνεγμένα καθ' ἕνωσιν ὁρᾷ δὴ πάντως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἑνωθέντα γε μὴν διῃρῆσθαι οὐδαμῶς. ἀλλ' ἕνα τὸν ἐξ ἀμφοῖν, καὶ Θεὸν, καὶ υἱὸν, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον * εἶναί τε, καὶ πιστεύει, καὶ * ἀπαρόπτως εἰσδέχεται.

Ἑτέρα δὲ παντελῶς παρὰ ταύτην ἡ Νεσορίου * κακοδοξία. ὑποκρίνεται μὲν γὰρ ὁμολογεῖν, ὅτι καὶ ἐσαρκώθη, καὶ ἐνηνθρώπησε Θεὸς ὢν ὁ λόγος, τὴν δέγε τοῦ σεσαρκῶσθαι δύναμιν οὐκ εἰδὼς, δύο μὲν ὀνομάζει φύσεις, * ἀποδιαιρεῖ δὲ ἀλλήλων αὐτὰς, Θεὸν ἰδίᾳ τιθεὶς, καὶ ὁμοίως ἄνθρωπον ἀνὰ μέρος, συναφθέντα Θεῷ σχετικῶς, κατὰ μόνην τὴν ἰσοτιμίαν, ἤγουν αὐθεντίαν. ἔφη γάρ που· ἀχώριστος τοῦ φαινομένου Θεός. διὰ τοῦτο τοῦ μὴ χωριζομένου τὴν τιμὴν ὁ χωρίζω· χωρίζω τὰς φύσεις, ἀλλ' ἑνῶ τὴν προσκύνησιν. οἱ δέγε κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἀδελφοὶ, τὰ μὲν ἐξ ὧν ἔπαθε Χριστὸς, ὡς ἐν ψιλαῖς

καὶ

* δὲ θεοπρεπεῖς.

* ἐῖναι καὶ

* ἀναρρήτως ἐν δέχεται.

* κενοδοξία.

* ἀποδιαίτησε.

ϗ μόναις ἐννοίαις ἐχόμενοι, φύσεων μὴν εἰρήκασι διαφοράν, ὅτι μὴ ταυτὸν, ὡς ἔφην, ἐν τοιότητι φυσικῇ θεότης, ϗ ἀνθρωπότης. ἓν γε μὴν υἱὸν, ϗ Χριστὸν, ϗ κύριον, ϗ ὡς οἰὸς ὄντας ἀληθῶς, αὐ αὐτῶ ϗ τὸ πρόσωπον εἶναι φασίν· μερίζεσι δὲ κατ' ἐδόλα τρόπον τὰ λεγόμενα· ὅτε μὲν φυσικὴν παραδέχονται τὴν διαίρεσιν, καθὰ φρονεῖν ἔδοξε τῇ τῆς ἀθλίων αἱρεμάτων ἐσηγητῇ· ἀφαιρεῖσθαι δὲ μόνας διατείνονται τὰς ἐπὶ τῷ κυρίῳ φωνάς· πρέπειν τε φησὶν αὐτὰς, ἃ τὰς μὲν ὡς υἱῷ κατὰ μόνας τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ, τὰς δὲ ϗ ὡς ἑτέρῳ πάλιν υἱῷ τῷ ἐκ γυναικός. ἀλλὰ τὰς μὲν τῇ θεότητι αὐτῶ, τὰς δὲ πάλιν τῇ ἀνθρωπότητι αὐτῶ. Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ αὐτὸς ϗ ἄνθρωπος· εἶναι δέ φασι ϗ ἑτέρας κεκοινοποιημένας τρόπον τινὰ, ϗ οἷον ἐπ' ἄμφω βλεπούσας, θεότητι, ϗ ἀνθρωπότητι λέγω. οἷον δήτι φημί· αἱ μὲν γάρ εἰσι τῶν φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεῖς, αἱ δὲ ὅπως πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς. αἱ δὲ ὅτι μάλιστα μέσην τινὰ τάξιν ἐπέχουσιν, ἐμφανίζουσαι τὸν υἱὸν Θεοῦ ὄντα ϗ ἄνθρωπον ὁμοῦ τε, ϗ ἐν ταυτῷ. ὅταν μὲν γὰρ τῷ Φιλίππῳ λέγῃ· τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, ϗ οὐκ ἔγνωκάς με Φίλιππε; ὁ πιστεύεις, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, ϗ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστίν; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. ἐγὼ ϗ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν· θεοπρεπέστερον εἶναι διαβεβαιούμεθα τὴν φωνήν. ὅταν δὲ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιπλήττῃ δήμοις ἐκεῖνο λέγων· εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε ἄν· νυνὶ δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν· ἀνθρωποπρεπῶς εἰρῆσθαι τοιαῦτα φαμὲν, τὴν οἰὸς υἱοῦ τὰς θεοπρεπεῖς, ϗ μήτε τὰς ἀνθρωπίνας· Θεὸς γὰρ ὢν γέγονεν ἄνθρωπος, ἀ τὸ εἶναι Θεὸς ἀφεὶς, ἐν προσλήψει δὲ μᾶλλον σαρκὸς, ϗ αἵματος γεγονώς· ἐπειδὴ δὲ εἷς ἐστιν υἱὸς, ϗ Θεὸς, ϗ κύριος, ἓν αὐτῶ ϗ πρόσωπον εἶναί φαμεν ἡμεῖς τε, ϗ αὐτοὶ. μέσας δὲ εἶναι φωνὰς ἐκείνας διαβεβαιούμεθα. οἷον ὅταν ὁ μακάριος Παῦλος γράφῃ· Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς, ϗ σήμερον, ὁ αὐτὸς ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας. ϗ πάλιν· εἴπερ εἰσὶ θεοὶ, ϗ κύριοι πολλοὶ εἴτε τῷ οὐρανῷ ϗ * ἐν τῇ γῇ. ἀλλ' ἡμῖν * εἷς Θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, ϗ ἡμεῖς ἐξ αὐτοῦ· ϗ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, ϗ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ϗ πάλιν· ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἐστιν ἡ υἱοθεσία, ϗ ἡ νομοθεσία, ϗ ἡ διαθήκη, ϗ ἡ δόξα· ὧν οἱ πατέρες, ϗ ἐξ ὧν τὸ κατὰ σάρκα Χριστὸς, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. ἰδοὺ γὰρ, ἰδοὺ Χριστὸν Ἰησοῦν ὀνομάσας, χθὲς, ϗ σήμερον τὸν αὐτὸν εἶναί φησι, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας, ϗ δι' αὐτοῦ γίνεσθαι τὰ πάντα· ϗ τὸν κατὰ σάρκα ἐξ Ἰουδαίων, ἐπὶ πάντων ὀνομάζει Θεόν· ϗ μὴν ϗ εὐλογητὸν εἶναί φησιν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Μὴ τοίνυν διέλῃς ἐν * τούτοις τὰς ἐπὶ τῷ κυρίῳ φωνάς. ἔχουσι γὰρ ἐν ταυτῷ τὸ θεοπρεπὲς, ϗ τὸ ἀνθρώπινον. ἐφάρμοσον δὲ μᾶλλον αὐτὰς, ὡς οἰὸς τῷ υἱῷ, τετέσθαι τῷ Θεῷ λόγῳ σεσαρκωμένῳ. ἕτερον τοίνυν ἐστὶ τὸ διαιρεῖν τὰς φύσεις, ϗ τοῦτο μὲν τὴν ἕνωσιν, ϗ κατὰ μόνην ἰσοτιμίαν σωῄφθαι λέγειν

telligitur, ſimplici ſolaque cogitatione complectentes, naturarum quidem differentiam dixerunt, (neque enim, ut ſupra dicebam, idem naturali qualitate ſunt divinitas & humanitas) attamen unum Filium & Chriſtum & dominum agnoſcunt; & tanquam unus vere ſit, unam quoque eſſe ejuſdem perſonam dicunt: quæ vero inter ſe unita ſunt, ea nullo pacto diſtrahunt. Sed neque ullam naturalem diviſionem recipiunt; ut infelicium inventionum auctori ſentire placuit: ſolas autem voces, quæ de Chriſto dicuntur, ſecernendas contendunt: competere autem eas aſſerunt, non alias quidem Dei Patris Verbo tanquam filio ſeorſim per ſe poſito; alias vero illi ex muliere genito, tanquam alteri rurſus diſtincto filio; ſed alias quidem divinitati illius, alias rurſum humanitati. Unus enim idemque ſimul Deus & homo exiſtit. Addunt nihilominus, quaſdam eſſe quodammodo communes, & velut ad utramque naturam ſpectantes, divinitatem inquam & humanitatem. Quod dico, ejuſmodi eſt. Voces quædam divinitati potiſſimum conveniunt; aliæ autem magis ad humanitatem pertinent: aliæ denique quaſi mediæ Filium Deum & hominem ſimul & in eodem eſſe declarant. Etenim cum Philippo dicit: *Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognoviſti me Philippe? Non credis quia ego in Patre, & Pater in me eſt? Qui videt me, videt & Patrem. Ego & Pater unum ſumus*; vocem divinitatis maxime convenientem eſſe affirmamus. Cum vero Judæorum populum increpans ait: *Si filii Abrahæ eſſetis, opera Abrahæ faceretis. Nunc autem quæritis me interficere hominem, qui veritatem vobis locutus ſum: hoc Abraham non fecit:* ejuſmodi exponi dicimus, quæ homini proprie competunt. Verumtamen & illæ quæ divinitati conveniunt, & illæ rurſum voces quæ ad humanitatem pertinent, uni tantum Filio adſcribuntur. Cum enim Deus eſſet, homo factus eſt, divinitate non amiſſa, ſed carne & ſanguine aſſumptis. Quoniam vero unus eſt Filius & Deus & dominus, unam quoque tantum perſonam, tam nos quam ipſi agnoſcamus. Medias autem voces illas eſſe aſſeveramus, ut cum beatus Paulus ſcribit: *Jeſus Chriſtus heri & hodie, idem & in ſæcula*: & iterum: *Si quidem ſunt dii multi & domini multi in cœlo & in terra; nobis tamen unus eſt Deus Pater, ex quo omnia, & nos ex ipſo: & unus dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum*: & alibi iterum: *Optabam enim ego ipſe anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis, qui ſunt cognati mei ſecundum carnem, qui ſunt Iſraelitæ, quorum eſt adoptio filiorum, & legislatio, & teſtamentum, & gloria; quorum patres, & ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.* En Chriſtum Jeſum nominans, heri & hodie & in ſæcula eumdem eſſe aſſerit: & per ipſum omnia facta eſſe ait: & illum, qui ſecundum carnem ex Judæis eſt, Deum ſuper omnia appellat, in ſæcula eſſe benedictum affirmat.

In his igitur ejuſmodi voces, quæ de domino prædicantur, ne dividas: ſimul enim in eodem complectuntur & quod Deo & quod homini convenit: ſed adapta illas ut uni Filio, hoc eſt incarnato Dei Verbo. Aliud eſt ergo naturas ipſas dirimere, idque poſt adunationem, hominemque ſecundum ſolam honoris

* μή; Φίλιππε. οὐ. Ἰωάν. 14. 9. Ἰωάν. 10. 30.

Ἰωάν. 8. 39.

Ἐφ. 3. 1. Κορ. 8. * ἐπὶ τῆς γῆς, * κύριος Θεὸς πατήρ.

Ἑβρ. 13. 8.

Ῥωμ. 9. 3.

* τούτῳ.

æqualitatem Deo conjunctum esse asserere; aliud rursum, vocum differentiam agnoscere. Quomodo igitur illorum dicta Nestorianis * vocum novitatibus congruunt? Nam etiamsi dictionum structura; sententiarumque enunciatio ejusmodi sit, ut a subtiliore illa diligentia nonnihil recedere quibusdam videatur, non est valde mirum: etenim non parum difficile est hæc apte explicare. Nam & divinus Paulus sermonem a Deo in oris sui apertione quærit. Quod enim unum dominum Jesum Christum in duos non dividant, cum si voces illas quæ Deo conveniunt, divinitati ejus, alias rursum quæ homini competunt, humanitati illius aptandas esse dicant, quis dubitat? Affirmant enim, ut ante dixi, ipsum illud Dei Patris Verbum, quod ante sæcula genitum est, postremis temporibus ex sancta virgine secundum carnem natum esse. Addunt autem, propter inenarrabilem illam inconfusamque unionem etiam sanctam virginem deiparam esse se credere; nec non unum Filium & Christum & dominum aperte profitentur. Et autem omnino improbabile putare, eos, cum unum dicant, in duos nihilo minus illum unum dividere. Nec enim ita insaniunt, ut transgressores seipsos constituant, inconsulte ea reædificantes, quæ recte everterant. Si enim Nestorii opinionibus consentiunt, quomodo illas tanquam profanas & detestandas anathematizant? Arbitror autem causas quoque assignandas esse propter quas orientales ad eam dicendi subtilitatem devenerint. Quia enim Arianæ impietatis propugnatores, vim veritatis impie adulterantes, Dei Verbum hominem quidem factum fatentur; attamen inanime corpus sibi adjunxisse nugantur (faciunt hoc autem malitiose; ut dum voces humanæ naturæ convenientes illi tribuunt, iis quos in fraudem adduxerunt, infra Patris excellentiam constitutum, & non ejusdem cum Patre substantiæ esse ostendant ac persuadeant) eam ob causam veriti orientales, ne qua ratione Verbi Dei gloria & natura propter ea quæ ob susceptam cum carne dispensationem humano more de illo prædicantur, detrimentum acciperet, voce discernunt: non quidem unum Filium ac dominum in duos scindentes, ut dixi; sed alias quidem illius divinitati, alias vero ejusdem humanitati, omnes tamen uni eidemque personæ assignantes. Audivi autem reverendissimum piissimumque Joannem Antiochenum episcopum familiaribus quibusdam scripsisse, me diserte docere, claraque voce profiteri quidem naturarum differentiam, sed voces pro naturarum convenientia dividere, & ob eam causam nonnulli graviter offenduntur. Erat itaque necessarium, ut & de hac quoque re nonnulla exponerem. Novit integritas tua, eos qui Apollinarii dogmatis notam epistolis meis inusserunt, opinatos esse, me sanctum Christi corpus inanime esse dicere: & mixtionem, vel confusionem, vel concretionem, vel mutationem Dei Verbi in carnem fuisse factam; aut certe in divinitatis naturam transisse carnem, ita ut nihil jam permanserit purum & impermixtum, neque id ipsum sit quod est. Opinati sunt & Arii quoque blasphemiis me assentiri, propterea quod vocum differentiam nolim agnoscere, & alias divinitati, alias vero humanitati convenire (ut

* vel. vanitatis.

Ephes. 6.

ἄνθρωπον Θεῷ, καὶ ὁμοίως ἕτερον τὸ φωνῶν εἶδος εἶναι διαφοράν. πῶς τοιγαροῦν τοῖς Νεστορίου * καινοφωνίαις τὰ ἐκείνων * συμβαίνει; εἰ γὰρ καί τισι δοκεῖ τῇ λέξεων ἡ σωθῆναι, καὶ τῇ * νοημάτων ἡ φορὰ τῆς ἰσχνῆς ἄγαν ἀκριβείας * ἀπολιμπάνεσθαι, θαυμαστὸν οὐδέν. δυσεκφώνητα γὰρ τὰ τοιάδε λίαν. τοιγάρτοι, καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐζήτει παρὰ Θεοῦ λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι γὰρ ἓ μερίζουσιν εἰς δύο τὸν ἕνα Ἰησοῦν Χριστὸν, χρηναι λέγοντες ἐφαρμόζεσθαι τὰς φωνὰς, τῇ μὲν θεότητι αὐτοῦ τὰς θεοπρεπεῖς, τῇ δὲ ἀνθρωπότητι πάλιν αὐτοῦ τὰς ἀνθρωπίνας, πῶς οὐχ ἅπασιν ἔναργές; διαβεβαιοῦνται γὰρ, ὡς ἔφην, ὅτι αὐτὸς ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, γεννηθεὶς πρὸ αἰώνων, καὶ ἐν ἐσχάταις καιροῖς ἐγεννήθη κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου. προσεπάγουσι δὲ, ὅτι διὰ τὸ ἄφραστον, καὶ ἀσύγχυτον σῶσιν καὶ θεοτόκον εἶναι πιστεύουσι τὴν ἁγίαν παρθένον· καὶ ὅτι υἱὸν, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον ὁμολογοῦσι σαφῶς. ἀπίθανον δὲ παντελῶς τὸ, καὶ ὅτι λέγειν, καὶ διατέμνειν εἰς δύο τὸν ὅτι, νομίζειν αὐτούς. ὃ γὰρ * ἂν εἰς τοῦτο προῆλθον ἀσυνεξίας, ὡς παραβάται ἑαυτοὺς συνιστάνειν, ἃ κατέλυσαν ὀρθῶς, οἰκοδομοῦντες ἀβούλως. εἰ γὰρ τοῖς Νεστορίου συμφέρονται δόξαις, πῶς αὐτὰς ἀναθεματίζουσιν ὡς βεβήλους, καὶ μυσαράς. Οἶμαι δεῖν καὶ τὰς αἰτίας εἰπεῖν, δι' ἃς εἰς τοῦτο προῆλθον * ἰχνοφωνίας. ἐπειδὴ γὰρ οἱ τῆς Ἀρείου δυσσεβείας ὑπασπισταὶ, τῆς ἀληθείας τὸ δυνάμιν ἀνοσίως ἐκκαπηλεύοντες, τὸν ἐκ Θεοῦ φασὶ λόγον σεσάρθαι μὲν ἄνθρωπον, πλὴν ἀψύχῳ προσχρήσασθαι σώματι· πράττουσι δὲ τοῦτο φιλοκακούργως, ἵνα τὰς ἀνθρωπίνας φωνὰς αὐτῷ προσνέμοντες, ὡς ἐν μείοσιν ὄντι τῆς τοῦ πατρὸς ὑπεροχῆς τοῖς παρ' αὐτῷ πλανωμένοις ἐπιδεικνύωσιν, ἑτεροφυᾶτε αὐτὸν εἶναι λέγωσι, τούτῳ τοι δεδιότες οἱ ἐκ τῆς ἀνατολῆς, μὴ ἅραπος ἡ τοῦ Θεοῦ λόγου * κατασμικρύνοιτο δόξα τε, καὶ φύσις ἀπό γε τοῦ ἀνθρωπίνως εἰρημένων διὰ τὴν μὴ σαρκὸς οἰκονομίαν, διορίζουσι τὰς φωνὰς, οὐκ εἰς δύο τέμνοντες, ὡς ἔφην, τὸν ἕνα υἱὸν, καὶ κύριον, ἀλλὰ τὰς μὲν τῇ θεότητι αὐτοῦ προσνέμοντες, τὰς δὲ τῇ ἀνθρωπότητι πάλιν τῇ αὐτοῦ. πλὴν τὰς ἁπάσας ἐνί. ἐπυθόμην δὲ, ὅτι γέγραφέ τισι τῶν ἐπιτηδείων ὁ ἀλαβέστατος, καὶ θεοσεβέστατος Ἰωάννης ἐπίσκοπος, ὡσανεὶ ἐμοῦ σαφῶς διδάξαντος, καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, ὁμολογεῖν μὲν τῶν φύσεων τὸ διάφορον, διαιρεῖν δὲ τὰς φωνὰς καταλλήλως ταῖς φύσεσι· καὶ ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ σκανδαλίζονταί τινες. ἦν οὖν ἀναγκαῖον καὶ περί γε τοῦτο ἡμᾶς εἰπεῖν. οὐκ ἠγνόησεν ἡ σὴ τελειότης, ὅτι τῆς Ἀπολιναρίου δόξης τὸν μῶμον τῶν ἐμῶν κατιχόντες ἐπιστολῶν, φήθησαν, ὅτι καὶ ἄψυχον εἶναί φημι τὸ ἅγιον σῶμα Χριστοῦ· καὶ ὅτι κρᾶσις, ἢ σύγχυσις, ἢ φυρμὸς, ἢ μεταβολὴ τοῦ Θεοῦ λόγου γέγονεν εἰς τὴν σάρκα, ἢ γεγένηται τῆς σαρκὸς μεταποίησις εἰς φύσιν θεότητος, ὡς μηδὲν ἔτι σάρκα εἶναι καθαρῶς, μήτε μὴν εἶναι ὃ ἐστίν. φήθησαν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τοῖς Ἀρείου συμφέρεσθαι δυσφημίαις, διότι τὸ μὴ ἐθέλειν διαφορὰν εἰδέναι φωνῶν, καὶ τὰς μὲν εἶναι λέγειν θεοπρεπεῖς, τὰς δὲ ἀνθρωπίνας, καὶ παρούσας μᾶλ-

* νεοφανίας. * συμβαίνει. * ῥημάτων ἢ διατροπὴ, ἢ φορά. * καταλιμπάνεσθαι.

Ephes. 6. 19.

* ἂν.

* ἰχνομυθίας.

* κατασμικρύνηται.

μᾶλλον τῇ οἰκονομίᾳ τῇ μὴ σαρκός. ἐγὼ δὲ ὅτι τῷ τοιούτων ἀπήλλαγμαι, μαρτυρήσειεν ἂν ἑτέροις ἡ σὴ τελειότης. πολλοὶ ἔδει σκανδαλισθῆσιν ἀπολογήσασθαι. τοιοῦτο τι γέγραφα πρὸ τοῦ θεοσέβειαν αὐτῆ, ὡς ὅτε πεφρόνηκά ποτε τὸ Ἀρείῳ, καὶ Ἀπολιναρίῳ, ὅτε μοὶ μεταπεποιῆσθαι τὸν τῆ Θεῆ λόγον εἰς σάρκα φημὶ, ἀλλ' οὐδὲ εἰς φύσιν θεότητος * μεταφῶσαι τοῦ σάρκα, ὅλως τὸ ἄτρεπτον εἶναι, καὶ ἀναλλοίωτον τὸν τῆ Θεῆ λόγον. ἀνέφικτον δὲ καὶ τὸ ἕτερον. ὅτε μοὶ ἀνήρηκάποτε φωνῶν διαφοράς· ἀλλ' οἶδα τὸν κύριον θεοπρεπῶς τε, καὶ ἀνθρωπίνως ἅμα διαλεγόμενον. ἐπεί περ ἐστὶν ἐν τούτῳ Θεός, καὶ ἄνθρωπος. οὐκ οὖν αὐτὸ δὴ τοῦτο κατασημῆναι θέλων, γέγραφεν· ὅτι * ἐδίδαξεν ὁμολογεῖν τῇ φύσεων τὸ διάφορον, καὶ διαιρεῖν τὰς φωνὰς κατιλλήλως ταῖς φύσεσιν. αἱ δὲ τοιαῦται διαλέξεις ἐμαὶ μὲν οὐκ εἰσίν, ἐξεφωνήθησαν δὲ παρ' αὐτῆ.

Κἀκεῖνο δὲ οἶμαι τοῖς εἰρημένοις * προσεπενεγκεῖν ἀναγκαῖον. ἀφίκετο γὰρ πρός με ὁ θεοσεβέστατος ἐπίσκοπος Παῦλος τῆς Ἐμισηνῶν. εἶτα λόγου κεκινημένου περὶ τῆς ὀρθῆς, καὶ ἀμωμήτου πίστεως, διεπυνθάνετό μου, καὶ μάλα ἐσπουδασμένως, εἰ * συναινῶ τοῖς γραφεῖσι παρὰ τοῦ τῆς ἁοιδίμου μνήμης, καὶ τεσσαρακαιδεκάτου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου πρὸς Ἐπίκτητον ἐπίσκοπον τῆς Κορινθίων. ἐγὼ δὲ ἔφην· ὅτι εἰ σώζεται παρ' ὑμῖν ἀνόθευτον τὸ γράμμα· παραπεποίηται γὰρ τῇ ἐν αὐτῷ πολλὰ παρὰ τῆς τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν. συναινέσαιμι ἂν πάντῃ τε, καὶ πάντως. ὁ δὲ πρὸς τοῦτο ἔφασκεν, ἔχειν μὲν καὶ αὐτὸς τὴν ἐπιστολὴν, βέλεσθαι δὲ καὶ ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν ἀντιγράφων πληροφορηθῆναι, καὶ μαθεῖν, πότερόν ποτε τὰ αὐτῇ βιβλία παρεποιήθη, ἢ μή. καὶ δὴ καὶ λαβὼν ἀντίγραφα παλαιὰ, καὶ οἷς ἐπεφέρετο συμβαλὼν, ηὗρεσκε τοῦτο νενοθευμένα· καὶ προέξεφεν ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν βιβλίων ἴσα ποιῆσαι, πέμψαι τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ· ὃ δὴ καὶ γέγονε· καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ γέγραφεν ὁ ἁλαβέστατος, καὶ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἰωάννης τῷ * Καρίῳ περὶ ἐμοῦ· ὅτι ἐξέθετο τὰ περὶ τῆς ἐνανθρωπίσεως, συνυφάνας ἡμῖν καὶ τοῦ παξῶαν παράδοσιν, μικρῷ καὶ ἐξ ἀνθρώπων, εἴ γε ὕπως εἴπω, χρέσθαι * κινδυνεύσαν. ἐὰν δὲ * περιπομίζωσί τινες ἐπιστολὴν, ὡς γραφεῖσαν παρὰ τοῦ ἁλαβεστάτου πρεσβυτέρου τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας Φιλίππου, ὡσανεὶ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ξύστου χαλεπήναντος ἐπὶ τῇ Νεστορίου καθαιρέσει, καὶ * ἀρήξαντος αὐτῷ, μὴ πιστευέτω τοῦτο ἡ σὴ ὁσιότης. σύμφωνα γὰρ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ γέγραφε, καὶ πάντα ἐβεβαίωσε τὰ παρ' αὐτῆς πραχθέντα, καὶ ἔστιν * ὁμόφρων ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ καὶ ὡς παρ' ἐμοῦ γραφεῖσα παρακομίζοιτο πρός τινων ἐπιστολή, ὡς μετανοοῦντος ἐφ' οἷς πεπράχαμεν κατὰ τοῦ Ἐφεσίων πόλιν, γελάσθω καὶ τοῦτο· ἐσμὲν γὰρ διὰ τὴν τοῦ σωτῆρος χάριν σὺν καλῷ φρονοῦντες, καὶ τοῦ εἰκότος οὐκ ἐκπεφορήμεθα λογισμοῦ. προσείπε τὴν παρὰ σοῖ ἀδελφότητα, σὲ ἡ σὺν ἡμῖν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει.

quæ dispensationi cum carne magis competant) nolim affirmare. Ego vero quod ab hujusmodi erroribus immunis sim, id tua integritas aliis facile testatum facere potest. Verumtamen opus erat ut illis quoque satisfieret, qui offensi fuerant. Scripsi itaque ad illius pietatem, me neque cum Ario, neque cum Apollinario sensisse unquam; neque Verbum Dei in carnem mutatum, aut e contra, carnem in divinam naturam transformatam dixisse aliquando, propterea quod Dei verbum immutabile & inalterabile sit; alterum vero impossibile: neque vocum differentias usquam negavisse, ut qui scirem dominum, modo ut Deum, modo ut hominem differere quandoquidem simul & Deus & homo est. Hoc ipsum itaque significare volens, scripsit quod docuerit confiteri naturarum differentiam, voces que pro naturarum inter se conditione distinguere. Hujusmodi autem sermones non mei sunt, sed ab ipso prolati.

Arbitror & illud quoque jam dictis addendum esse necessario. Venit ad me Paulus religiosissimus episcopus Emisenus: qui postquam de recta & inculpata fide aliquandiu sermonem contulissemus, rogavit ex me, & quidem instanter, iisne assentirer, quæ celebris memoriæ beatissimus pater noster Athanasius ad Epictetum Corinthiorum episcopum quondam scripserat. Ego vero respondi, prorsus & per omnia iis me assentiri; modo tamen scriptum illud apud vos extet incorruptum. Multa enim ab inimicis veritatis in eo depravata esse. Tum ille, se quoque epistolam illam apud se habere ajebat: velle autem ex iis quæ apud nos erant exemplaribus cognoscere, ipsorum libri corruptine sint, an secus. Porro autem cum vetusta exemplaria accepisset eaque cum illis quæ secum attulerat, contulisset, invenit illa esse adulterata; petiitque ex libris qui apud nos erant, exempla describere, ut ad Antiochenam ecclesiam transmitteret: quod & factum est. Et hoc est, quod reverendissimus ac pientissimus episcopus Joannes Careno de me scripsit; nempe quod quæ de incarnatione Christi sunt, exposuerit, patrumque una nobiscum contexuerit traditionem, quam propemodum, ut ita dicam, ex hominum animis expungi periculum erat. Quod si qui epistolam tanquam a Philippo reverendissimo Romanæ ecclesiæ presbytero scriptam attulerint perinde sonantem ac si sanctissimus episcopus Sixtus depositionem Nestorii molestе acceperit, eique opem tulerit; ne credat hoc sanctitas tua. Scripsit enim consona sanctæ synodo, omniaque illius gesta confirmavit, ac nobiscum sentit. Si qua vero etiam epistola a quibusdam circumferatur, tanquam a me de iis quæ Ephesi acta sunt, pœnitentiam agente, perscripta; & id quoque contemnatur. Nam per gratiam salvatoris nostri sana mente sumus, neque rationis usu excidimus. Fraternitatem quæ tecum est, saluta. Quæ nobiscum agit, in domino te salutat.

EXEMPLUM EPISTOLÆ SCRIPTÆ ab eodem Cyrillo ad Acacium episcopum de capro emissario.

PERLECTIS literis, quas sanctitas tua paulo ante ad me dederat, majorem in modum exhilaratus sum: ac propemodum complexus eas exosculatus sum. Eo namque mentis cogitatione ferebar, ut quodammodo coram adesse viderer: siquidem sincerorum amicorum salutationes ejus sunt efficaciæ, ut ejusmodi affectum facile pariant. Hic erat animi mei habitus: persuasum autem habeo tuam quoque pietatem non secus affectam esse. Quia vero indicandum putasti, ut nonnulla de capro emissario edisseram, per quæ mysterium, quod in eo abditum latet, perspicuum evadat: illud præfari necesse est, cum prudentia tua satis polleat ingenio, & insignem admirandamque sacrarum literarum notitiam habeat, supervacaneum forsan esse, quemvis alium de hac quæstione verba facere. Attamen quia nihil prohibet ea dicere, quæ mihi quoque in mentem veniunt; scripsimus quidem (neque enim recusare licebat quod abs te esset injunctum;) verumtamen si ab exacta illa indagine nonnihil aberravero, veniam dabis. Nam quæ difficilia sunt ad contemplandum, difficulter explanantur, nec facile comprehenduntur. Bona nihilominus spe tenemur fore ut per sanctitatis tuæ preces Christus hac etiam in re nos dirigat, qui profunda ex tenebris revelat, cæcosque * illuminat & verbum dat, sicut scriptum est.

Job. 12. * sapientes facit; Psal. 67.

Scribitur itaque in Levitico de capro emissario hunc in modum: *Et sumet duos hircos, & statuet eos coram domino ad ostium tabernaculi testimonii: & imponet Aaron super duos hircos sortes, sortem unam domino, & sortem unam emissario, & adducet Aaron hircum, super quem supervenit sors super eum domino, & offeret pro peccato; & hircum, super quem supervenit super eum sors emissarii, statuet eum viventem coram domino, ad propitiandum super eum, ut emittat eum in emissionem: dimittet eum in desertum:* Et post alia: *Et jugulabit hircum qui pro peccato, eum qui pro populo, ante dominum, & inferet de sanguine ejus intra velum, & faciet sanguinem ejus quemadmodum fecit sanguinem vituli, & asperget sanguinem ejus super propitiatorium contra faciem propitiatorii, & expiabit sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, & ab injustitiis eorum pro omnibus peccatis: Et sic faciet tabernaculo testimonii, quod extructum est intra eos in medio immunditiæ eorum.*) Et hæc quidem de mactato capro sanguineque suo sanctum tabernaculum sanctificante. De vivente vero ac emissario rursum sic ait: *Et adducet caprum viventem; & imponet Aaron manus suas super caput hirci viventis, & confitebitur super ipso omnes iniquitates filiorum Israel, & omnes injustitias eorum, & omnia peccata eorum, & imponet ea super caput hirci viventis, & emittet illum in manu hominis parati in desertum. Et tollet hircus super seipsum iniquitates eorum in terram inviam: & emittet hircum in desertum.*) Omnis igitur scriptura divinitus inspirata utilis est. Nam quodcumque Deus locutus fuerit, hoc totum non potest non utile ac

Levit. 16. Ibidem. 2 Tim. 3.

Γ'ΣΟΝ Ε'ΠΙΣΤΟΛΗ'Σ ΓΡΑΦΕΙ'ΣΗΣ παρὰ τῦ αὐτῦ πρὸς τὸν Α'κάκιον ἐπίσκοπον, περὶ τῦ ἀποπομπαίυ.

ΤΟΙ'Σ παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος ἀρτίως * ἀπεσαλμένοις ἐντυχὼν, ἥδιω ἄγαν. * μονονυχὶ ϗ περιφυεὶς ἠσπαζόμην. γνώμης γὰρ εἰς τῦτο προῆλθον, ὡς πάλαι πηδὲ ἀπεῖναι δοκεῖν. αἱ γὰρ τῆ γνησίων προσρήσεις ἱκαναὶ τοιαύτην ἐμποιῆσαι διάθεσιν. τὰ ἐμὰ μὴ ἐν τύτοις· πέπεισμαι δὲ, ὅτι ϗ τὰ τῆς σῆς θεοσεβείας ὀχ ἑτεροζόπως ἔχει. ἐπειδὴ δὲ μικύσαι κατηξίωσας, ὡς χρὴ παρ' ἐμῦ ϗμέσθαι τινὰς λόγυς περὶ τῦ ἀποπομπαίυ, δι' ὧν ἔσαι κατιφανὲς τὸ ἐπ' αὐτῷ μυσήριον, ἀναγκαίως ἐκεῖνο φημί, τῆς σῆς ἀγχινοίας ἀποχρώντως ἐχύσης τὸ δύμαθές, ϗ τῆ ἱερῶν γραμμάτων δίφυᾶ, ϗ ὀκ ἀθαύμαστον ἐπισήμην, περιττὸν μὴ ἴσως τὸ λέγεσθαί τι παρ' ἑτέρυ περὶ τῆ ζητυμένων. ἐπειδὴ δὲ τὸ λυπῦν ὀδὲν ϗ τὰ εἰς νῦν * ἰόντα ϗ τὸν ἐμὸν εἰπεῖν, γεγράφαμεν· ὀ γὰρ ἰῶ ἀνιύσθαι τὸ ἐπιταχθὲν· εἰ δὲ δὴ τῆς εἰς λῆξιν ἀκριβείας βραχύπως ἁμαρτεῖν ἡμᾶς συμβαίνει, συγγνώμων ἔσο. τὰ γάρ τοι δυσπρόσιτα τῆ θεωρημάτων δυχερῆ πρὸς θίασάφησιν, ϗ ὀ ῥᾳδίαν ἐλεῖν τινὰ κατάληψιν ἔχει. πλὴν ἐλπίδ@ ἐσμὲν ὀ μακρὰν, ὡς θεὰ τῆ τῆς σῆς θεοσεβείας δίχων, ἐ πρός γε τῦτο ἡμᾶς κατευθυνεῖ Χριςὸς, ὁ ἀποκαλύπτων βαθέα ἐκ σκότυς, ϗ σοφῶν τυφλῦς, ϗ ῥῆμα δι-δὺς, ὡς λόγ@.

* ἐπεσταλμένοις. * μόνον δ' ὀχὶ ϗ περιφυεὶς. * ἔσ. ἰόντα τὸν ἐμόν.

Isa. 12. Psal. 67.

Γέγραπται τοίνυν ἐν τῷ Λευιτικῷ περὶ τῦ ἀποπομπαίυ· ϗ λήψεται τὺς δύο χιμάρυς, ϗ στήσει αὐτὺς ἔναντι κυρίυ παρὰ πλὴ θύραν τῆς σκηνῆς τῦ μαρτυρίυ· ϗ ἐπιθήσει Α'ρὼν ἐπὶ τὺς δύο χιμάρυς κλήρυς, κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, ϗ κλῆρον ἕνα τῷ ἀποπομπαίῳ· ἐ προσάξει Α'ρὼν τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν ὁ κλῆρος ἐπ' αὐτὸν τῷ κυρίῳ, ϗ προσοίσει περὶ ἁμαρτίας· ϗ τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρ@ τῦ ἀποπομπαίυ, στήσει αὐτὸν ζῶντα ἔναντι κυρίυ τῦ * ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτῦ· ὥσε ἀποσεῖλαι αὐτὸν εἰς πλὴ ἀποπομπήν. ἀφήσει αὐτὸν εἰς πλὴ ἔρημον. ϗ μεθ' ἕτερα· ϗ σφάξει τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, τὸν * παρὰ τῦ λαῦ, ἔναντι κυρίυ· ϗ εἰσοίσει τῦ αἵματος αὐτῦ ἐσώτερον τῦ καταπετάσματος· ϗ ποιήσει τὸ αἷμα αὐτῦ, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τῦ μόχυ· ϗ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον κατὰ πρόσωπον τῦ ἱλαστηρίυ, ϗ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον ἀπὸ τῆ ἀκαθαρσιῶν τῆ υἱῶν Ἰσραὴλ, ϗ ἀπὸ τῆ ἀδικημάτων αὐτῆ ἐπὶ πασῶν τῆ ἁμαρτιῶν. ϗ ὕτω ποιήσει τῇ σκηνῇ τὸ μαρτυρίου, τῇ ἐντισμυμένῃ ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῆ. ϗ ταῦτα μὴ περὶ τῦ σφαζομένυ χιμάρυ, ϗ ἁγιάζοντος τῷ αἵματι πλὴ ἁγίαν σκηνήν. περὶ δέ γε τῦ ζῶντος, ϗ ἀφιεμένυ πάλιν ὧδε φησί· ἐ προσάξει τὸν χίμαρον τὸν ζῶντα, ϗ ἐπιθήσει Α'ρὼν τὰς χεῖρας αὐτῦ ἐπὶ πλὴ κεφαλὴν τῦ χιμάρυ τῦ ζῶντος, ϗ ἐξαγορεύσει ἐπ' αὐτῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῆ υἱῶν Ἰσραὴλ, ϗ πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῆ, ἐ πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· ϗ ἐπιθήσει αὐτὰς ἐπὶ πλὴ κεφαλὴν τῦ χιμάρυ τῦ ζῶντος, ϗ ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ ἀνθρώπυ ἑτοίμυ εἰς πλὴ ἔρημον· ϗ λήψεται ὁ χίμαρος ἐφ'

Levit. 16. * περὶ.

ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἀδικίας αὐτῶν εἰς τὴν ἄβατον· καὶ ἐξαποστελεῖ τὸν χίμαρον εἰς τὴν ἔρημον. Πᾶσα μὲν οὖν γραφὴ θεόπνευστος, καὶ ὠφέλιμος· ὃ γὰρ ἂν φθέγξηται Θεὸς, τοῦτο δὴ πάντως ἐστὶ καὶ σωτήριον. καὶ τοῖς μὲν ἔστιν οἷοις τε σωιδεῖν τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν, τὸ ταύτης κάλλος ὑπαντᾷ, φωτὸς δίκην ἐναστράπτον τῷ νῷ τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον τῷ γνώσιν· τοῖς γε μὴν οὐκ ἔχουσιν εὖ βεβηκότι τὸν νοῦν, ἀλλ' οἷον ἔτι σκάζοντί τε, καὶ νηπιάζοντι, τούτοις ἔστιν ἂν καὶ ἐξαίρετα τῶν θεωρημάτων ὑπὸ μῶμον ἔθ' ὅτε καὶ γραφεῖ. καὶ τοῦτό φημι, τοῖς παρὰ τῆς σῆς θεοσεβείας γραφεῖσιν ἐκ ἀβασανίστως ἐντυχών. φήθησαν γὰρ ἴσως τῶν αὐτόθι τινές, τὸν μὲν ἕνα τῶν χιμάρων, ἤτοι τῶν ἐρίφων, τῷ ἐπὶ πάντων ἐχεμυθεῖσθαι Θεῷ πρὸς καθιέρωσιν, καὶ θυσίαν· τὸν γε μὴν ἕτερον ἀποπομπαίῳ τινὶ, καὶ πονηρῷ, καὶ ἀκαθάρτῳ δαίμονι πεμφθῆναι κατὰ τὴν ἔρημον· καὶ τοῦτο διὰ χειρὸς ἱερᾶς, καὶ ἐκ νομικῆς θεσπίσματος. αὐτόθεν μὲν οὖν τὸ χρῆμά ἐστιν εὐηθές τε, καὶ καταγέλαστον. φαίη δ' ἂν τις τοῖς ἔτω ταῦτα ἔχειν ὑπειληφόσι· καὶ τοι πῶς οὐκ ἔδει μᾶλλον ἐκεῖνο περινοεῖν; ὁ γάρ τοι τῶν ὅλων δημιουργὸς, ὁ καὶ πάντος ἐπέκεινα, καὶ νοῦ, καὶ λόγου, καὶ μόνος ὢν φύσει Θεὸς, καὶ κύριος, πῶς ἂν ἐθέλοιτο κοινωνὸν ὥσπερ τινὰ τῆς * αὐτῷ βασιλείας, καὶ δόξης τὸν ἀποστάτην εἰσδέξασθαι σατανᾶν; καὶ τοι λέγοντος ἀκηκόαμεν σαφῶς δι' ἑνὸς τῶν ἁγίων προφητῶν· τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω. εἰ δὲ αὐτῷ καὶ μόνῳ τὸ χρῆναι καθιεροῦν, ἃ ἂν βούλοιτό τις, ὁ διὰ τοῦ παναγίου Μωϋσέως προσέταξε νόμος, εἶτα αὐτὸς ὁ λαλήσας τὸν νόμον κατεχρησμῴδησε δεῖν καὶ πνεύμασι πονηροῖς τὴν αὐτῶν, καὶ μόνου, πρεπωδεστάτην ἀπονέμεσθαι δόξαν, πῶς ἐχὶ τοῖς ἰδίοις ἀντιτάξεται λόγοις; ὃ γὰρ ἀπέφησε δρᾶν, τοῦτο χρεύεσθαι προσέταξεν. ἀλλ' ἔστιν ἄγαν ἐκτοπωτάτων τὸ οἴεσθαι μὴ ἀλογεῖν τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ τιμῆς τε, καὶ δόξης τὸν τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντα Θεὸν, ἀναίρεσθαι δὲ καὶ ἑτέροις ἐθέλειν αὐτὸν, καὶ τοι σαφῶς λέγοντα διὰ Μωϋσέως· κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· καὶ· ἐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος Μωϋσῆς τοῖς ἄνωθεν ἐκ παρὰ Θεοῦ ψήφοις εὖ μάλα * συμπράττεται· καὶ δὴ καί φησι τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ· καὶ ταῦτα τὰ προστάγματα, καὶ τὰ κρίματα, ἃ φυλάξεσθε ποιεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ὑμεῖς ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς: ἀπολεία ἀπολεῖτε πάντας τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἐλάξευσαν ἐκεῖ τὰ ἔθνη τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ἧς ὑμεῖς κληρονομεῖτε αὐτὰς, ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν, καὶ ὑποκάτω δένδρου δασέος. κατισχύσετε τὰς βωμὰς αὐτῶν, καὶ συντρίψετε τὰς στήλας αὐτῶν. καὶ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν Θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρὶ, καὶ ἀπολεῖτε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου. εἶτα πῶς οὐκ εἰκὸς, τὸν ἐξ ἀπάτης Ἑλληνικῆς πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας μεθορμίζεσθαι φῶς διὰ Μωϋσέως προσάττοντα, καὶ εἰδώλοις ὁμοῦ τὰ τεμένη καταπιμπρᾶν, καὶ ἀναβοθρίειν βωμοὺς, ἄλση τε ἐκκόπτειν, ὡς μηδὲν τῆς ἐκείνων βδελυρίας ἀπομεῖναι λείψανον, μερίζεσθαι πρὸς αὐτὰ τὴν δόξαν. καθάπερ ἤδη προεῖπον· καὶ εἰς τοῦτο γνώμης ἐλθεῖν, ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς ἐνεμηθούσας αὐτῷ πρὸς ἱερουρ-

A salutare esse. Equidem his qui veritatis vim contemplari possunt, venustas ejus velut cortiscum quoddam lumen sese offert, mentemque ad cognitionem mysterii Christi illustrat. Quorum vero mens non firmiter incedit, sed quodammodo claudicat adhuc, & puerili est sensu, talibus etiam præcipuæ scripturarum speculationes reprehensibiles nonnunquam & culpandæ videntur. Atque hæc dico, iis quæ pietas tua scripserat, non sine attentione lectis. Nam aliqui ex illis qui istic degunt, fortasse putarunt, alterum quidem caprum vel hircum Deo, qui est super omnia, ad sacrificium hostiamque deputari; alterum vero execran-
B do cuipiam & malo immundoque dæmoni in desertum fuisse amandatum; atque hoc ipsum per sacram manum, legisque decretum. Id autem ex se omnino stultum est & ridiculum: meritoque dixerit aliquis iis qui hujusmodi opinione tenentur: Cur non illud potius cogitatis? Nam quomodo universorum opifex, qui omnem mentem ac sermonem excedit, soluque est secundum naturam Deus & dominus, satanam apostatam, regni sui ac gloriæ veluti socium consortemque admisisset? cum per quemdam sanctorum prophetarum illum clare pronunciare audiamus: *Gloriam meam alteri non dabo*. Quod si lex per sapientis-
C simum Moysen præcipit, ut quæcumque offerre quis voluerit, ea soli Deo offerat: postea idem ipse qui legem hanc tulit, manifesto oracluo sanxerit, ut gloria quæ ipsi soli maxime convenit, immundis spiritibus deferatur; qui fieri potest, ut non suis ipse verbis contrarius manifeste deprehendatur, cum hoc ipsum quod inhibuerat, fieri jubeat? Verum longe absurdissimum fuerit, si existimes, Deum, qui universorum dominium obtinet, debiti sibi honoris & gloriæ nullam curam ducere, & aliis quoque eam velle impertiri; cum per Moysen manifeste denunciet: *Dominum Deum tuum adorabis; & illi soli servies*: rursum-
D que: *Non erunt tibi dii alii præter me*. Quapropter divinus quoque Moyses * supernæ divinæque sententiæ sese conformans, his qui ex Israelitico sanguine sunt, sic dixit: *Et hæc sunt præcepta & judicia quæ custodire debetis ut faciatis ea in terra, quam dominus Deus patrum nostrorum sorte daturus est vobis in possessionem cunctis diebus, quibus vivetis super terram. Perditione perdetis omnia loca, quæ sorte possidebitis, in quibus coluerunt gentes deos suos, super montes excelsos, & colles, & subter omne lignum frondosum: & destruetis aras eorum, & confringetis statuas eorum, & lucos eorum excidetis, & sculptilia deorum ipsorum igni comburetis,*
E *& disperdetis nomina eorum de loco illo*. Jam quomodo probabile sit, ut qui suos ex gentilitatis errore ad veritatis lumen per Moysen traduci, atque ut idola una cum illorum templis comburerentur, nec non aræ quoque eorum subverterentur, lucique exscinderentur, ne ullæ abominationum istarum reliquiæ superessent præceperat; is gloriam suam illis, ut modo ajebam, voluerit impartiri, in eamque sententiam venerit, ut ipsa quoque animantia sibi in sacrificium destinata illis sacrificare juberet,

& alte-

2. Tim. 3. 16.

* ἑαυτῷ.

Isai. 42.

Hesaï. 42. 8.

Deut. 6. & 10. & Matth. 4. Exod. 20.

* supernis divinisque decretis favens.

Deut. 12.

Deutér. 6. 10. Matth. 4. Exod. 20. Deutér. 12.

* συμπλάττεται,

& alterum hircum in desertum emittere ? Enimvero Israelem, quod vitulum in deserto erexisset, gravissime accusavit, admirandoque Moysi dicebat: *Vade, descende cito: peccavit populus tuus, quem eduxisti de terra Ægypti; feceruntque sibi idolum.* Quin & illis quoque qui Beelphegor initiati fuerant, quando cum Moabitarum mulieribus miscebantur, formæ illarum venustate ad defectionem irretiti, non mediocrem intulit punitionem; nam ea de causa non pauci ex illis interierunt. Esset porro divina illa inculpataque voluntas haud mediocriter culpabilis, si posteaquam illos e medio sustulerat, qui deos alienos adoraverant, Deus ipse rursum, qui suis desertoribus succenfuerat, pravam illam adversariamque potestatem donis sacrificiisque honorari jussisset: quam quidem adversariam potestatem nonnulli fortasse divinarum scripturarum vim interno occultoque mentis oculo minime penetrantes, * emissarium nominatam esse dicent. Nos vero divinis oraculis animum neque negligentem, neque segnem adhibentes, sed diligentem, & quoad ejus fieri potuit vigilantem, admirandam veritatis pulchritudinem assequi enitemur.

* id est, depulsorem malorum

Dicimus igitur, universorum Deum, cum ad evertendum gentilium errores, qui multos deos colebant, eorumque illuminationem qui in tenebris sedebant, priscis illis legem suam per Moysen tulisset, nunquam passurum fuisse, ut ipsemet via & ostium, imo vero etiam doctor ac magister ad hoc ut impuri dæmones honorarentur, existeret. Proinde si accuratius ea quæ in divinis literis abdita sunt, exquisierimus, latentem veritatem reperiemus. Ceterum inspectis legalibus umbris, id dicamus par est, quod per quemdam prophetarum recte dictum est: *Quis sapiens, & intelliget hæc? quis intelligens, & cognoscet ista? Umbram enim habet lex futurorum bonorum, & non ipsam imaginem rerum*, ut scriptum est: attamen umbræ veritatem pariunt, etsi ipsæ omnino veritas ipsa non sint. Quare divinus ille Moyses velamento super faciem suam posito filios Israel alloquebatur, tantum non ipso hoc facto clamans; Decretorum legalium venustatem non in exterioribus figuris, sed in interioribus occultisque speculationibus cerni posse. Agedum igitur velamine legis ablato, depositoque operimento quod Moysi faciem exterius adumbrat, ipsam nudam veritatem contemplemur. Duos hircos offerri, & duas sortes illis inscribi præcepit: voluit autem ut alter ex illis nominaretur dominus, alter vero emissarius. Nomina itaque capris imposita, dominus, & emissarius. Designatur autem per utrosque unus & solus Filius & dominus Jesus Christus. Quo autem modo id ita sit, speculationis subtilitati, quantum fieri poterit, animum adjicientes, indicabimus. Caper itaque, vel hircus, vel hœdus, erat pro peccato sacrificium, si legis statutum spectes; siquidem sacra scriptura justum ovi, capro vero peccatorem passim comparat. Cur ita? Quia cum justus virtutum gloria abundet, merito frugifer censetur: oves autem lanigeræ sunt: recte proinde illis comparan-

Exod. 32. *Num.* 25. *Osee.* 14. *Hebr.* 10. 2. *Cor.* 3. *Levit.* 16.

Ἀγίαν, θύειν αὐτῇ ἐπιτίξαι, ἀφιέντας εἰς τὴν ἔρημον τὸν ἕτερον τῷ χιμάρων; καί τοι μοσχοποιήσαντος μὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ Ἰσραὴλ κατητιᾶτο σφόδρα, τῷ θεσπεσίῳ λέγων Μωσῇ· βάδιζε, κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν· ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἴδωλον. καὶ μὲν καὶ τοῖς τελεσθεῖσιν τῷ Βεελφεγὼρ, * ὅτι ταῖς Μωαβιτῶν συνεπλέκοντο γυναιξὶ, ταῖς τῶν σωμάτων ὥραις * σεσαγηνευμένοι πρὸς ἀπόσασιν, πικρὰν ἐπαρτήσας δίκην. ἀπολώλασι γὰρ ἐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν τούτης ἕνεκα τῆς αἰτίας. γένοιτο δ' ἂν ἡ μικρὰ κατὰ τῆς θείας τε, καὶ ἀκατανόητος βουλῆς κατάρρησις, εἰ πεπτώκασι μὴ, καὶ ἀπώλοντό τινες θεοῖς ἑτέροις προσκυνήσαντες, αὐτός γε μὴν ὁ τοῖς ἀποσάταις ἐπιμηνίσας Θεὸς ἱερῶν ἀξιοῦσθαι, καὶ θυσιῶν προσέταξε πονηρὰν, καὶ ἀντικειμένην δύναμιν, ἣν ἀποπομπαῖον ὠνόμασθαι, φασὶν ἄν ἴσως τινὲς, τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν τοῖς εἰς νοῦν ἔσω κεκρυμμένοις ἐκ ὁρῶντες ὄμμασιν. ἡμεῖς δὲ τοῖς θείοις θεσπίσμασιν ἐπαφιέντες τὸν νοῦν, ἐκ ἀτημελῶς, καὶ ῥᾳθυμον, ἀκριβῆ δὲ μᾶλλον, καὶ καθ' ὅσον οἱόντε φιλογρήγορον, τῆς ἀληθείας τὸ ἀξιάγαστον κάλλος φιλοθηρεῖν δ' μάλα σπουδάσομεν.

* ὅτε ἄντε

* σεσαλευμένοι

Καὶ δὴ καὶ φαμὲν, ὡς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπ' ἀνάρχου τῆς πολυθέου πλάνης, καὶ ἐπὶ φωτισμῷ τῷ ἐν σκότῳ, καταχρησμῳδήσας τὸν νόμον τοῖς πάλαι διὰ Μωσέως, ἰσχέτω ἂν ἀδαμῶς, ὁδὸς γενέσθαι, καὶ θύρα, μᾶλλον δὲ καὶ διδάσκαλος τοῦ χρῆναι τιμᾶν τὰς ἀκαθάρτους δαίμονας. πολυπραγμονοῦντες δὲ τὰ ἐν ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς *, κεκρυμμένα ἁρήσομεν τὴν ἀλήθειαν. πρέποι δ' ἂν ταῖς τὸ νόμου σκιαῖς ἐνορῶντας εἰπεῖν τὸ δί ἑνὸς τῶν ἁγίων προφητῶν ὀρθῶς εἰρημένον· τίς σοφὸς, καὶ συνήσει ταῦτα; καὶ συνετὸς, καὶ ἐπιγνώσεται αὐτά; σκιὰν γὰρ ὁ νόμος ἔχει τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ ἐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ὡς γέγραπται· πλὴν ὠδίνουσιν αἱ σκιαὶ τὴν ἀλήθειαν, * εἰ μὴ αὐτὸ ἅ πάντως εἰσὶ τὸ ἀληθές. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος Μωϋσῆς κάλυμμα ἐτίθη ἐπὶ τὸ πρόσωπον * αὐτοῦ, * προελάλει τε ἔτι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, μονονουχὶ δι' αὐτοῦ κεκραγὼς τὸ πράγματος· ὅτι τῶν δι' αὐτοῦ θεσπισμάτων τὸ κάλλος κατίδοι τις ἂν, ἐκ ἓν γε τοῖς ἔξω φανεῖσι τύποις, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔσω κεκρυμμένοις θεωρήμασι. φέρε δὴ οὖν περιελόντες τοῦ νόμου τὸ κατασκίασμα, καὶ τῶν ἔξωθεν ἐπιβλημάτων τὸ Μωϋσέως πρόσωπον ἀποκαλύπτοντες, γυμνὴν ἴδωμεν τὴν ἀλήθειαν. δύο μὲν γὰρ χιμάρους προσκομισθῆναι προσέταξε, καὶ ὕδο γραφεσθαι κλήρους ἐπ' αὐτοῖς· ὡς τὸν μὲν ἕνα τῶν χιμάρων ὀνομασθῆναι κύριον, * τὸν γε μὴν ἕτερον ἀποπομπαῖον. ἔχοῦν ὀνόματα τοῖς χιμάροις, κύριός τε, καὶ ἀποπομπαῖος. σημαίνεται δὲ δι' ἀμφοῖν ὁ εἷς, καὶ μόνος υἱὸς, καὶ κύριος Ἰησοῦς Χριστός. καὶ τίνα τρόπον; ἐρῶμεν ὡς ἔνι, τῇ τῶν θεωρημάτων ἀκριβείᾳ * προσβάλλοντες. αἶξ τοίνυν, ἢ τράγος, ἤγουν ἔριφος, ἦν ὑπὲρ ἁμαρτίας τὸ θῦμα κατά γε τὸν νόμον δοκεῖν. προβάτου μὲν γὰρ ἀφομοιοῖ τὸν δίκαιον πλεισταχοῦ ἡ θεόπνευστος γραφὴ. αἰγὶ δὲ τὸν φιλαμαρτήμονα. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν; πλήρης μὲν γὰρ ὁ δίκαιος αὐχημάτων τῶν εἰς ἀρετὴν· ἔγκαρπος δὲ διὰ τοῦτο

* τὸν δὲ γε ἕτερον

* προσβαλόντες.

γοῦν

νοοῖτ' ἂν εἰκότως· ἐριοφορᾷ δὲ τὸ πρόβατον· παύ-
τῃ τοι ℭ μᾶλ' εἰκότως προβάτῳ παρεικάζεται. γυ-
μνὸν δὲ, καὶ ἄκαρπον, καὶ ἀγαθοεργίας ἀπάσης ἐρή-
μιον τὸν τῆ πλημμελοῦντος ψυχὴν κατίδοι τις
ἄν. αἶξ οὖν ἄρα τύπος αὐτῆς· ἄπρακτον δὲ τὸ
ζῶον καὶ τῆς τῶ προβάτου τιμῆς κατόπιν ἔρχεται.
διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅταν κα- Matth. 25.
θίσῃ, φησὶν, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης
αὐτοῦ, καὶ στήσῃ τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ,
τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἀριστερῶν. καὶ τοῖς μὲν ἐκ δεξιῶν,
ἅτε δὴ τὰς τῆς δικαιοσύνης ἔχουσι καρπὰς, τὴν
ἡτοιμασμένην αὐτοῖς ἀποκαθίσησι βασιλείαν, τοῖς
δὲ ἐξ ἀριστερῶν πῦρ, καὶ κόλασιν, καὶ τὰς τῷ διαβόλῳ
παρεπόντας ἐποίσει ποινάς. ἐσφάζετο τοίνυν ὑπὲρ B
Lev. 4. ἁμαρτίας ἔριφος· καὶ τοῦτο μαθήσῃ, τοῦ νόμου
λέγοντος σαφῶς· ἐὰν δὲ ὁ ἄρχων ἁμάρτῃ, καὶ
ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ Θεοῦ
αὐτοῦ, ἃ οὐ ποιηθήσεται ἀκουσίως, καὶ ἁμάρτῃ, καὶ
πλημμελήσῃ, καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρ-
τεν ἐν αὐτῇ, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἐξ
αἰγῶν, ἄρρεν, ἄμωμον. ἔφη δέ πω ℭ αὐτὸς ὁ ἐπὶ
* ἐπὶ πάντων Θεὸς * περὶ τῆς ἱερᾶσθαι λαχόντων κατὰ τὸν
Ὡσὴε. 4. νόμον· ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται· τουτέστι τὰ ὑπὲρ
ἁμαρτιῶν θύματα· μερὶς γὰρ καὶ κλῆρος τοῖς ἱερεῦ-
* κυρίῳ, σι καρπωμα * κυρίῳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον. γέ-
γονε τοίνυν σφάγιον ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· ταύτης τε ἕνεκα τῆς αἰ- C
Deut. 18. τίας ἁμαρτίαν αὐτὸν ὠνομάσθαι φαμέν. γράφει
γοῦν ὁ πάνσοφος Παῦλος. ὅτι τὸν μὴ γνόντα
ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν ὁ Θεὸς
2. Cor. 5. καὶ πατὴρ δηλονότι. ὁ γὰρ τοί φαμεν ἁμαρτωλὸν γε-
νέσθαι Χριστὸν· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὅτι δίκαιον, μᾶλ-
λον δὲ αὐτόχρημα δικαιοσύνην, ὁ γὰρ οἶδε πλημ-
μελεῖν, σφάγιον ἐποίησεν ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῶ κόσμου
πλημμελημάτων· καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, ψῆ-
Isai. 53. φον ὑπομένων τοῖς ἀνόμοις παρεπωδεσάτοις. καὶ
Ησαι. 53. 12. πιστώσεται λέγων ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἡσαΐας·
Ibid. ὅτι πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἕκας ℭ τῆ
ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη· καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς
ἀνομίαις ἡμῶν· καὶ αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ὀδυνᾶται· καὶ
κ. τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. γράφει δὲ καὶ D
1. Petr. 2. 24 ὁ πάνσοφος Πέτρος. ὅτι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀνήνεγ-
κεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον. ἐκεῖν ἐπε-
* τῶ κρέματο μὲν τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ὁ κλῆρος, * τὸ χρεὼν
παθεῖν τὸν θάνατον, διά τε τὴν ἐν Ἀδὰμ παρά-
βασιν, καὶ τὴν ἐξ ἐκείνου μέχρις ἡμῶν τυραννήσα-
σαν ἁμαρτίαν· ἀλλ' ὁ ἐκ Θεοῦ πάλαι λόγος, ὁ πο-
λὺς εἰς ἡμερότητα, καὶ φιλανθρωπίαν, γέγονε σάρξ,
τουτέστιν ἄνθρωπος, σύμμορφός τε ἡμῖν τοῖς ὑφ' ἁμαρ-
τίαν, καὶ τὸν ἡμῶν ὑπέστη κλῆρον. ὡς γὰρ ὁ πανά-
Ephes. 2. 9. γιος γράφει Παῦλος· χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς
ἐγεύσατο θανάτου, καὶ τῆς ἁπάντων ζωῆς ἀντάλλαγ- E
Rom. 3. μα τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐποιήσατο· εἷς ὑπὲρ πάντων
* ζήσωσιν, ἀπέθανεν, ἵνα οἱ πάντες Θεῷ * ζήσωμεν, ἁγια-
ζόμενοί τε, καὶ ζωοποιούμενοι διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ,
δικαιούμενοί τε δωρεὰν τῇ παρ' αὐτοῦ χάριτι. ὡς γάρ
1. Ἰωάν. 1. 7. φησιν ὁ μακάριος Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, τὸ αἷμα
Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.
ὄνομα δὴ οὖν τῷ σφαζομένῳ χιμάρῳ κύριος. καὶ κλη-
ρωτὸν ἐδέχετο τὸν σφαγὸν· ἅγιόν τε θῦμα, καὶ ἱε-
ρὸν ὧν εἰς τύπον Χριστοῦ, ὁ δι' ἑαυτὸν ἀποθνήσκοντος, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς ἔφην, ℭ ἁγιάζοντος τὴν

tur justi. At vero scelerati animam nudam, sterilem omnique bonorum operum ornamento destitutam videas. Figura itaque ejus est caper. Est enim animal infructuosum ac sterile, oviſque pretio inferius. Et hanc ob causam dominus quoque noster Jesus Christus dicebat: *Quando sedebit filius hominis super sedem majestatis suæ, statuet oves quidem a dexteris, hœdos autem a sinistris.* Et his quidem, qui a dexteris illius erunt, tanquam qui justitiæ fructus possideant, assignaturus est paratum regnum: iis vero qui a sinistris erunt, ignem & supplicium, pœnamque diabolo dignam inferet. Immolabatur itaque hœdus pro peccatis: quod aperte cognosces ex ipsa lege dicente: *Si peccaverit princeps, & fecerit involuntarie unum ex omnibus mandatis domini Dei sui quod fieri prohibetur, & peccaverit & deliquerit, & postea intellexerit peccatum suum; offeret hostiam coram domino hircum ex capris masculum immaculatum.* Dixit & ipse quoque universorum Deus alicubi de his qui legale sacerdotium fuerant sortiti: *Peccata populi mei comedent*; hoc est, sacrificia pro peccatis oblata. Pars enim & sors sacerdotum, ut ait lex, id erat quod domino offerebatur. Christus itaque secundum scripturas factus est hostia pro peccatis nostris: & hac etiam de causa peccatum ipse nominatur. Quare scribit sapientissimus Paulus: *Eum, qui peccatum non noverat, pro nobis peccatum fecit:* nimirum Deus & Pater. Neque enim dicimus Christum fuisse peccatorem: absit hoc: sed hunc justum, imo illam ipsam justitiam (peccare enim non novit) victimam fecit Pater pro mundi peccatis. *Et cum iniquis reputatus est*, cum sententiam sustinuit iniquis convenientissimam. Cui quidem rei fidem facit Isaias divinus propheta: *Omnes*, inquit ille, *quasi oves erravimus, unusquisque in via sua erravit: & dominus tradidit eum iniquitatibus nostris; & ipse pro nobis dolet, & livore ejus sanati sumus.* Scribit & sapientissimus Petrus, dicens *Quod peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.* Iis ergo qui in terris erant, sors illa impendebat, ut mori necesse esset; idque tum propter transgressionem in Adam, tum propter peccatum, quod ab eo ad nos usque tyrannidem suam extendebat. Verum Dei Patris Verbum, largum ad benignitatem atque clementiam, factum est caro, hoc est, homo nobis peccato obnoxiis conformis; & sortem nostram subiit. Nam ut optimus Paulus scribit: *Gratia Dei pro omnibus gustavit mortem;* suamque animam pro omnium vita redemptionem dedit. Sed & unus quoque pro omnibus mortuus est, ut omnes Deo vivamus, sanctificati & vivificati per sanguinem ejus; *justificati etiam gratis per gratiam ipsius.* Nam & beatus evangelista Joannes scribit: *Jesu Christi sanguis ab omnibus peccatis nos emundat.* Nomen itaque capro immolato erat, dominus; sorteque mactabatur, & sancta erat sacraque victima in typum Christi, qui non pro seipso, sed, ut dixi, pro nobis mortuus est, sanguineque suo ecclesiam sanctificavit. *Mactabit*, inquit, *hircum pro peccato, eum qui pro populo, ante dominum: & inferet de sangui-*

Matth. 25.
Levit. 4.
Osee. 4.
Deut. 18.
2. Cor. 5.
Isai. 53.
Ibid.
1. Petr. 2.
Rom. 5.
Hebr. 2.
Rom. 5.
Rom. 3.
1. Joan. 1.
Levit. 16.

guine ejus intra velum, & asperget sanguinem ejus super propitiatorium, contra faciem propitiatorii, & expiabit sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, & ab injustitiis eorum. Et sic faciet tabernaculo testimonii, quod extructum est inter eos, in medio immunditiæ eorum. Ingressus est enim Christus in sancta sanctorum non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, æterna redemptione inventa, & sanctificans, ut dixi, verius illud tabernaculum, hoc est ecclesiam, & omnes quotquot sunt in ipsa. Scribit igitur beatus Paulus alicubi: *Propter quod & Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.* Et alibi rursum: *Estote ergo imitatores Dei, sicut filii carissimi: & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam in odorem suavitatis.* Considerandum est igitur in capro immolato Emmanuelem subiisse mortem secundum carnem, sed hoc ad mortis peccatique destructionem. Erat enim inter mortuos liber, hoc est neque a peccato victus, neque mortis sententiæ, sicut nos, obnoxius. In altero quoque, hoc est, in vivo ac dimisso hirco eumdem spectemus, dum in eo quod secundum humanam naturam patitur, non patitur secundum divinam; & dum carne moritur, mortis victor evadit: neque secundum Judæorum amentiam, nobiscum in monumento remansit, neque una cum aliis intra inferni portas detentus fuit. Nam, ut discipulus illius asserit, *non derelicta est in inferno anima ejus, neque caro ejus vidit corruptionem.* Revixit enim spoliatis inferis; & iis qui vincti detinebantur dixit: Exite; & iis qui in tenebris erant, Revelamini: & ad supernum cœlestemque Patrem, locum utique hominibus inaccessum, abscessit; peccatis nostris in se susceptis, & propitiatio pro illis existens. Scribit enim beatus Joannes his qui in illum credebant: *Filioli mei hæc scribo vobis, ut non peccetis. Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Arbitror autem non abs re fore, si & de legalibus quoque scripturis commonefaciendi auditoris gratia nonnulla hic repetam. Habent autem ad hunc modum: *Et adducet hircum viventem; & imponet Aaron manus suas super caput hirci viventis, & confitebitur super ipso omnes iniquitates filiorum Israel, & omnes injustitias eorum, & omnia peccata eorum: & imponet ea super caput hirci viventis, & emittet eum in manu hominis ad hoc parati in solitudinem.* Vide igitur quo pacto etiam priore hirco mactato, alterum subinde vivum appellet. Erat enim, ut jam dixi, in utroque unus & solus Filius & dominus Jesus Christus adumbratus; ut qui, licet secundum propriam carnem pateretur, tamen extra omnem passionem ageret: ut morti subjectus, & supra mortem. Vivebat enim Dei Verbum etiam interea dum sancta illius caro mortem gustabat: manebatque impatibile, quamvis proprii corporis passionem propriam in se transferret. Videre est autem magnum hoc pro-

Hebr. 9.
Hebr. 13.
Ephes. 5.
Psal. 87.
Act. 2. ex Psal. 15. Isa. 49.
1. Joan. 2.
Levit. 16.

ἐκκλησίαν τῷ ἰδίῳ αἵματι. σφάξει γὰρ τὸν χίμαρον, Λευ. 16. 15.
φησὶν, τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, τὸν περὶ τὸ λαὸ,
ἐναντι κυρίε· καὶ εἰσοίσει τὸ αἷμα αὐτὸ ἐσώτε-
ρον τὸ καταπετάσματος, καὶ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτὸ ἐπὶ τὸ
ἱλαστήριον, κατὰ πρόσωπον τὸ ἱλαστηρίε, καὶ ἐξιλά-
σεται τὸ ἅγιον ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
καὶ ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἁμαρ-
τιῶν αὐτῶν· καὶ ὕτω ποιήσει τῇ σκιῇ τὸ μαρτυρίου,
τῇ ἐκτισμένῃ ἐν αὐτοῖς, ἐν μέσῳ τῆς ἀκαθαρσίας
αὐτῶν. εἰσῆλθε γὰρ ὁ Χριστὸς εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, Ἑβρ. 19. 2.
ὐδὲ αἵματος ἔριφων καὶ μόχων, διὰ δὲ τὸ ἰδίε αἵμα-
τος, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος, καὶ ἁγιάζων, ὡς
ἔφλε, τὴν ἀληθεσέραν σκιὴν, τυτέστι τὴν ἐκκλη-
σίαν, καὶ ἅπαντας δὲ τὸς ἐν αὐτῇ. γράφει οὖν ὁ
θεσπέσιος Παῦλος ποτὲ μὴ. ὅτι διὸ καὶ Ἰησῦς, ἵνα Ἑβρ. 13. 12.
ἁγιάσῃ τῷ ἰδίῳ αἵματι τὸν λαὸν, ἔξω τῆς πύλης
ἔπαθε. ποτὲ δὲ πάλιν. γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τῦ
Θεῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητὰ, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγά-
πῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἑαυτὸν Ἐφες. 5.
παρέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν, καὶ θυσίαν, εἰς
ὀσμὴν εὐωδίας. ἀθρητέον δὴ ἦν ἐν τῷ σφαγῆτι
χιμάρῳ χρυόμενον μὴ ἐν θανάτῳ σαρκὸς τὴν Εμ-
μανουὴλ. πλὴν ἐπὶ λύσει θανάτε, καὶ ἁμαρτίας.
ἰῶ γὰρ ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος. τυτέστιν, ἀνάλωτος
ἁμαρτίαις, καὶ ἄκ ἔνοχος μεθ' ἡμῶν τῇ τῦ θανάτε Ψαλ. 87. 6.
δίκῃ. ἴδωμεν αὐτὸν ἐν τῷ ἑτέρῳ χιμάρῳ τῷ ζῶντι
καὶ ἀφιεμένῳ, καὶ ἐν τῷ παθεῖν ἀνθρωπίνως, μὴ πά-
χοντα θεϊκῶς· καὶ ἐν τῷ τεθνάναι σαρκὶ, θανάτου
κρείττονα, καὶ ὃ κατὰ τὴν Ἰουδαίων * ἀπόνοιαν ἀπο- Ψαλ. 15.
μείναντα μεθ' ἡμῶν ἐν μνήματι, καὶ κάτοχον γενο- Ησαΐ. 49.
μένου τῆς ᾅδε πύλαις τοῖς ἄλλοις ὁμῦ. ὡς γὰρ ὁ αὐ-
τὸ φησι μαθητής· ὅτε ἐγκατελείφθη εἰς ᾅδου ἡ
ψυχὴ αὐτῦ, ἔτε ἡ σαρξ αὐτῦ οἶδε διαφοράν· ἀνε- Πραξ. 2. 27.
βίω γὰρ σκυλεύσας τὸν ᾅδην, καὶ τοῖς ἐν δεσμοῖς
εἰπών. ἐξέλθετε· καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει· ἀνακαλύφ-
θητε· καὶ πρὸς τὸν ἄνω καὶ ἐν τοῖς ἐρανοῖς πατέρα, καὶ Ησαΐ. 49. 9.
εἰς * τὸν ἀνθρώποις ἄβατον * ἀνεπήδησε χῶρον, αὐ- * ἀπεδήμησε
τὸς ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀναλαβὼν, καὶ ἱλασ-
μὸς ὑπάρχων περὶ αὐτῶν. γράφει γοῦν ὁ θεσπέσιος
Ἰωάννης τοῖς εἰς αὐτὸν πισεύσασι· τεκνία, ταῦτα γρά- 1. Ιωάν. 2.
φω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε· καὶ ἐάν τις δὲ ἁμάρτῃ,
παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ιησοῦν Χριστὸν
δίκαιον· καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐσι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.
ὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τὲ ὅλε
κόσμε. οἶμαι δὲ δεῖν, καὶ αὐτὰ ποιήσασθαι τινὰ
παράθεσιν τῶν νομικῶν γραμμάτων εἰς ἀνάμνησιν
τοῖς ἀκροωμένοις. ἔχει δὲ ὕτω· καὶ προσάξει τὸν
χίμαρον τὸν ζῶντα, καὶ ἐπιθήσει Ααρὼν τὰς χεῖρας Λευ. 16 20.
αὐτῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τὸ χιμάρε τὸ ζῶντος. καὶ
ἐξαγορεύσει ἐπ' αὐτῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῶν υἱῶν
Ισραὴλ, καὶ πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῶν· καὶ πάσας τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰς ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν τὸ χιμάρε τὸ ζῶντος· καὶ ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ
ἀνθρώπε ἑτοίμε εἰς τὴν ἔρημον. ἄφρει δὴ οὖν,
ὅπως καί τι τὸ πρώτε σφαγῆτος χιμάρε, ζῶντα
πλείσαχῦ τὸν ἕτερον ὀνομάζει· ἓν γάρ, ὡς ἔφλε,
ἐν ἀμφοῖν γραφόμενος εἷς, καὶ μόνος υἱὸς, ὁ κύριος
Ἰησῦς Χριστὸς, ὡς ἐν πάθει σαρκὸς ἰδίας, ὁ ἔξω
πάθως· ὡς ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὲρ θάνατον. ἔζη γὰρ
ὁ τῦ Θεῦ λόγος καὶ γλομένης θανάτε τῆς ἁγίας σαρ-
κὸς αὐτῦ, καὶ μεμήνκεν ἀπαθὴς· καί τι τὸ ἰδίου
σώματος τὸ πάθος οἰκειέμενος, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων
αὐτό.

αὐτό. ἴδοι δ' ἄν τις τοῦτο τὸ βαθὺ, καὶ μέγα μυστήριον καὶ ἑτεροῖόπως ἡμῖν γραφόμενον ἐν τῷ Λευιτικῷ. μεμολυσμένον γὰρ ἀποφαίνει τὸν λεπρὸν ὁ διὰ Μωϋσέως νόμος· ἐκπέμπεσθαι δὲ προστάττει τῆς παρεμβολῆς ὡς ἀκάθαρτον. εἰ δὲ συμβαίη καταλωφῆσαι τὸ πάθος, τότε δὴ τότε παράδεκτον γίνεσθαι κελεύει· καὶ δὴ καὶ φησίν· ὅτος ὁ νόμος τοῦ λεπροῦ, ἢ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ, καὶ προσαχθήσεται πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ ἐξελεύσεται ὁ ἱερεὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἴαται ἡ ἁφὴ τῆς λέπρας ἀπὸ τοῦ λεπροῦ· καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ λήψονται τῷ * κεκαθαρμένῳ δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρά· καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ σφάξουσι τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς ἀγγεῖον ὀστράκινον * ἐφ' ὕδατι ζῶντι· καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν λήψεται αὐτὸ, καὶ βάψει εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ σφαγέντος ἐφ' ὕδατι ζῶντι· καὶ περιῤῥανεῖ ἐπὶ τὸν καθαριζόμενον ἀπὸ τῆς λέπρας ἑπτάκις, καὶ καθαρὸς ἔσται. καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ πεδίον. Δύο μὲν οὖν τὰ πτηνὰ, καὶ ἀκίβδηλα. τοιοῦτοι καθαρὰ, καὶ μηδεμίαν ἔχοντα διαβολὴν, τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ νόμου φημί. καὶ τὸ μὲν οὖν ἐσφάζετο ἐφ' ὕδατι ζῶντι, τὸ γε μὴν ἕτερον ἔξω μὲν σφαγῆς, εἶτα βαπτιζόμενον ἐν τῷ αἵματι τοῦ τετελευτηκότος, καὶ ἐφ' ὕδατι ζῶντι, κατὰ τὸν ἴσον τῷ χιμάρῳ τρόπον εἰς τὴν ἔρημον ἐξεπέμπετο· ὑπεμφήνειεν δ' ἂν ὁ τύπος ἡμῖν καὶ τοῦτο δὴ πάλιν τὸ μέγα μυστήριον, καὶ σεπτὸν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. ἰοῦ μὲν γὰρ ἄνωθεν, τοιοῦτον, ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐξ οὐρανῶν ὁ λόγος· ταύτῃ τοι καὶ μάλα εἰκότως πτηνῷ παρεικάζεται. καταπεφοίτηκε δὲ οἰκονομικῶς εἰς ὁμοίωσιν τὴν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἔλαβε δούλου μορφήν. καλὴν καὶ ἄνωθεν * ὅτος ἦν. καὶ γοῦν ἔφασκεν ἐναργῶς, Ιουδαίοις προσλαλῶν. ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστὲ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ἐγὼ οὐκ εἰμὶς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. καὶ πάλιν· οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ὡς γὰρ ἔφην ἀρτίως, καὶ σαρξ γεγονὼς, ἤγουν * τέλειος ἄνθρωπος, οὐ γηΐνος ἦν, ἢ χοϊκὸς καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' οὐρανίός τε, καὶ ὑπερκόσμιος, καθὸ νοεῖται Θεός. πλὴν ἔστιν ἰδεῖν ἐν τοῖς ὀρνιθίοις καθὰ καὶ ἐν τοῖς χιμάροις, σαρκὶ μὲν παθόντα κατὰ τὰς γραφὰς, μένοντα δὲ καὶ ἐπέκεινα τοῦ παθεῖν· καὶ ἀποθνήσκοντα μὲν ἀνθρωπίνως, ζῶντα δὲ θείως· ζωὴ γὰρ ὁ λόγος ἰοῦ. καὶ γοῦν ὁ πάνσοφος μαθητὴς θανατωθῆναι μὲν αὐτὸν ἔφη σαρκὶ, ζωοποιηθῆναι δὲ πνεύματι. πλὴν ὅτι καὶ εἰ τοῦ παθεῖν τὸν θάνατον εἰς ἰδίαν φύσιν ἄμοιρος ἦν ὁ λόγος, ἀλλ' οὖν οἰκειοῦται τὸ πάθος τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς, ὡς ἤδη προεῖπον. ἐβαπτίζετο γὰρ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἐν τῷ αἵματι τοῦ τετελευτηκότος, πεφυραμένον δὲ τῷ αἵματι, μονονουχὶ δὲ καὶ κοινωνῆσαν τοῦ πάθους, εἰς τὴν ἔρημον ἐξεπέμπετο, ἀναπεφοίτηκε γὰρ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ * λόγος μετὰ τῆς ἐνωθείσης αὐτῷ σαρκός· καὶ ξένον ἦν ἐν οὐρανοῖς τὸ θέαμα. κατεπλήττετο γὰρ ἡ τῶν ἁγίων ἀγγέλων πληθὺς, ἐν εἴδει βλέπουσα τῷ καθ' ἡμᾶς τὸν βασιλέα τῆς δόξης, καὶ τὸν τῶν δυνάμεων κύριον. καὶ δὴ ἔφασκον· τίς ἔτος ὁ παραγινόμενος ἐξ Εδὼμ, τοιοῦτον, ἐκ τῆς γῆς, ἐρύθημα ἱματίων ἐκ Βοσόρ; ἑρμηνεύεται δὲ τὸ Βοσὸρ σάρξ, ἤτοι σωοχὴ καὶ θλῖψις. εἶτα τοῦτο προσεπιθά-

A fundumque myſterium & alia quoque figura in Levitico nobis delineatum. Lex enim per Moyſen data leproſum eſſe immundum pronunciat: & tanquam pollutum a caſtris excludit. Quod ſi morbum ceſſare contigerit, tunc demum admitti jubet. Et quidem ait: *Lex leproſi ſic habet: Quacumque die mundatus fuerit, adducetur ad ſacerdotem, & egredietur ſacerdos extra caſtra, & inſpiciet eum, & ecce ſanatur tactus lepræ a leproſo, & præcipiet ſacerdos & ſument ei qui purificatur, duos paſſeres vivos mundos; & præcipiet ſacerdos, & unum ex paſſeribus immolabunt in vaſe fictili ſuper aquam viventem; alterum autem vivum ſumet, ac tinget in ſanguine paſſeris* B *immolati ſuper aquam vivam; & aſperget illum qui mundatus eſt a lepra, ſepties, & mundus erit. Et dimittet paſſerem vivum in agrum.*) Levit. 14.

Duæ itaque ſunt aviculæ inculpatæ, hoc eſt mundæ, nullumque habentes reprehendendum vitium juxta inquam legis ſtatuta; & altera quidem mactabatur ſuper aquam vivam, altera vero a cæde libera, deinde tincta ſanguine ſuper aquam vivam occiſæ, ad exemplum hirci in ſolitudinem dimittebatur. Et hic rurſum typus magnum illud venerandumque ſalvatoris noſtri myſterium nobis indicat. Venerat enim Verbum e ſupernis, hoc eſt, ex Patre & e cœlo: quare recte admodum volucri comparatur. Deſcen-

C dit autem per carnis diſpenſationem ad noſtram ſimilitudinem, & formam ſervi accepit: veruntamen & hoc quoque pacto e ſupernis eſt. Diſerte namque ad Judæos dixit: *Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum, vos de mundo hoc eſtis, ego non ſum de hoc mundo.* Et iterum: *Nemo aſcendit in cœlum niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis.* Joan. 8. Joan. 3. Sicut enim paulo ante dixi, etiam poſteaquam caro, hoc eſt, perfectus homo factus eſt, non terrenus erat, aut e pulvere ſicut nos, ſed cœleſtis ac ſupermundanus, quatenus animo concipitur ut Deus.

D Ceterum quod ante viſum eſt in hircis, hoc ipſum & in paſſeribus ipſis obſervare licet, Verbum carne quidem paſſum eſſe ſecundum ſcripturas; ſed tamen quavis perpeſſione majus extitiſſe: & humanitus quidem mortuum, divinitus vero vivum permanſiſſe. Verbum namque vita erat. Quare & ſapientiſſimus diſcipulus ille, carne quidem mortificatum dicit, vivificatum autem ſpiritu. Verum enimvero licet Verbum ſecundum propriam naturam mortis expers permanſerit, at ſuæ tamen carnis, ut jam dixi, paſſiones veluti proprias in ſe tranſtulit. Tingebatur enim paſſer vivus in ſanguine occiſi: & ſanguine quidem illius cruentatus, paſſioniſque propemodum particeps, in ſolitudinem dimittebatur. Ad cœ-

E lum enim unigenitum Dei Verbum una cum carne ſibi unita abiit; eratque novum hoc in cœlis ſpectaculum. Obſtupuit enim ſanctorum angelorum multitudo, cum regem gloriæ, exercituumque dominum in forma humana cernerent. Ajebant enim: *Quis iſte eſt qui venit ex Edom*; hoc eſt ex terra; *& rubor veſtimentorum ejus ex Boſor?* Boſor autem interpretatum ſignificat carnem, vel anguſtiam & tribulationem. Deinde illud etiam percontabantur: *Quæ ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum?* Ille ve- Iſai. 63. Zach. 3.

ro viciſſim ad illos : *His percuſſus ſum*, inquit, *in domo dilecti mei*. Quemadmodum enim Thomæ non abſque ſingulari Dei diſpenſatione hæſitanti, poſt ſuam ex mortuis reſurrectionem manus & in manibus clavorum figuras oſtendit, juſſitque etiam lateris vulnus palpare ; ita & in cœlis conſtitutus, ſanctis angelis planum fecit, jure merito ex ipſorum amicitia prolapſum ejectumque eſſe dilectum Iſraelem. Unde & veſtimentum ſanguine rubricatum, & plagas in manibus oſtendit : non quod illas abjicere non queat (ex mortuis enim excitatus corruptionem, & cetera omnia quæ ex illa erant, penitus exuit) ſed ut, quemadmodum dixi, multiformis ſapientia Dei, quam in Chriſto ſecundum æternum propoſitum exhibuit, per eccleſiam principatibus & poteſtatibus in ſupercœleſtibus diſpenſatorie nunc patefieret. Ita enim ſacratiſſimus Paulus quibuſdam ſcribit. Sicut ergo in duobus hircis manifeſte delineatum eſt Chriſti myſterium, ita & in duobus quoque paſſeribus. Dicit autem fortaſſe quiſpiam : Quomodo unum & eumdem dicis eſſe Filium & dominum Jeſum Chriſtum, cum duo hirci & duo paſſeres in medium adducti ſint? Numquid lex per hoc clare oſtendit duos omnino Filios & Chriſtos eſſe ? Et in hanc quoque impietatem aliqui jam prolapſi ſunt, ut alium ſeorſim & per ſe Chriſtum eſſe dicant & ſentiant Verbum, quod ex Patre eſt ; & alium rurſus eum, qui ex ſemine David ortus eſt. Nos vero his, qui ex inſcitia id ita habere ſuſpicantur, dicimus, apud divinum Paulum ſcriptum extare, unum eſſe dominum, unam fidem, unum baptiſma. Quapropter ſi duos Filios eſſe dixerint, duo etiam prorſus erunt domini, & duæ fides, & totidem baptiſmata: Mentietur is igitur, qui, ut ipſemet ait, Chriſtum in ſe loquentem habebat. Sed abſit ut horum aliquid ſit. Unus itaque eſt dominus, una fides, unumque baptiſma. Credimus enim in unum dominum Jeſum Chriſtum, hoc eſt, unigenitum Dei Verbum, hominem factum & incarnatum. Unde & in ejus quoque mortem baptizamur, & ipſum ſolum dominum, utpote Deum, agnoſcimus : non ſeparantes a ſe invicem hominem & Deum ; ſed ipſum, ut dixi, Dei Patris Verbum, ſalva deitate (eſt enim ſecundum naturam ſuam immutabile & inalterabile) hominem factum confitentes. Etenim dicant nobis adverſarii, ſi duos Filios aſſerunt, unum quidem ſeorſum, qui ſit ex ſemine David ortus ; alterum rurſum & ſeparatim ipſum Verbum ex Deo Patre genitum ; an non Dei Patris Verbum ſuapte natura incomparabilibus * excellentiis præſtantius ſit illo qui ex ſemine David natus eſt ? Quid enim eſt hominis natura, ſi cum divina & ſuprema illa natura comparatur ? Arbitror autem, quod inviti etiam dicturi ſint, Verbum quod ex Deo Patre eſt ſecundum naturam præſtantius eſſe. Hoc autem poſito, quid faciemus quod hircos videmus non diverſæ inter ſe naturæ eſſe, ſed unius ejuſdemque ſpeciei potius, nec ulla re inter ſe differre, in eo quod hirci ſunt ? Eadem uti-

Joan. 20.

Epheſ. 3.

Epheſ. 4.

2. Cor. 13.

Rom. 6.

* differentiis.

γοντο· τὶ αὖτι αἱ πληγαὶ ἀνὰ μέσον τῶν χειρῶν σῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτές· ἃς ἐπλήγλω ἐν τῷ οἴκῳ τῦ ἀγαπητῦ μυ. ὥσπερ γὰρ ἀπισήσαντι τῷ Θωμᾷ οἰκονομικώτατα λίαν καὶ μὴ τλὼ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἐδείκνυ τὰς χεῖρας, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς τῶν ἥλων τύπες, ἐκέλευσε δὲ ψηλαφᾶν καὶ τὰς ἐν τῇ πλευρᾷ διατρήσεις, ἕτω καὶ ἐν ἐρανῷ γεγονὼς πεπληροφόρηκε τὲς ἁγίες ἀγγέλες, ὅτι δικαίως τῆς πρὸς αὐτὲς οἰκειότητος ἐκβέβληται, καὶ ἀπώλιτο ὁ ἠγαπημένος Ἰσραήλ. διὰ τῦτο περυρμένον αἵματι τὸ ἄμφιον, καὶ τὰς ἐν χερσὶν ἐπεδείκνυ πληγὰς, ἐκ ἀναπολήτες ἔχων αὐτὰς· ἐγηγερμένῳ γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀπεδύσατο τλὺ φθοράν, καὶ σωὶ αὐτῇ πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς· ἀλλ' ἵνα, ὡς ἔφλω, οἰκονομικῶς γνωρισθῇ καὶ τοῖς ἀρχαῖς, καὶ ταῖς ἐξυσίαις ἐν τοῖς ἐπυρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ πολυποίκιλος σοφία τῦ Θεῦ, λὺ ἐποίησεν ἐν τῷ Χριτῷ κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων. γράφει γὰρ ἔτω τισὶν ὁ ἱερώτατος Παῦλος. ὥσπερ ὢν ἐν τοῖς χιμάροις ἐγράφετο σαφῶς τὸ τῦ Χριτῦ μυτήριον, ἔτω καὶ ἐν τοῖς δυσὶν ὀρνιθίοις. ἀλλ' ἴσως τις ἐρεῖ· πῶς ὢν ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν φῆς εἶναι υἱὸν, τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριτὸν, καίτι δύο χιμάρων παρειλιγμένων, ὀρνιθίων τε δύο; ἢ τίχα πε καταδείξειεν ἂν ἐκ ἀσυμφανῶς ὁ νόμος, ὡς δύο πε πάντως εἰσὶν υἱοὶ, καὶ Χριτοί; καὶ δυτεβείας μὺ εἰς τῦτο κατεβιβάσθησαν ἤδη τινὲς, ὡς οἶσθαι, καὶ λέγειν, ἕτερον μὺ εἶναι Χριτὸν ἰδικῶς τὸν ἐκ Θεῦ παῤῥὸς λόγον, ἕτερον δ' αὖτὸν ἐκ σπέρματος Δαυίδ. ἡμεῖς δὲ φαμὺ τοῖς ὧδε τιῦτ' ἔχειν ἐξ ἀμαθίας ὑπειληφόσιν. ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος. ὅτι εἷς κύριος, μία πίτις, ἓν βάπτισμα. ἐχοιῦ εἰ δύο φασὶν υἱὲς, δύο πε πάντως εἶεν ἂν οἱ κύριοι, δύο δὲ καὶ πίτεις, τοσαῦτι δὲ καὶ βαπτίσματι. ψλδομυθήσει δὴ ωὖ ὁ Χριτὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα, καθάφησιν αὐτὸς. ἀλλ' ὐκ ἔτι τιῦτα. μὴ γλύοιτο. ἐχοιῦ εἷς κύριος, καὶ μία πίτις, ἓν βάπτισμα. πιτεύομὺ γὰρ εἰς ἕνα κύριον Ἰησῦν Χριτὸν, τυτέτι τὸν μονογλῆ τῦ Θεῦ λόγον ἀνανθρωπήσαντα, καὶ σεσαρκωμένον. διὰ τῦτο καὶ εἰς τὸν θάνατον αὐτῦ βαπτιζόμθα, ἵ μόνον ἴσμὺ αὐτὸν κύριον ὡς Θεόν. ὐκ ἀνὰ μέρος τιθέντες ἄνθρωπον, καὶ Θεὸν, ἀλλ' αὐτὸν, ὡς ἔφω, τὸν ἐκ Θεῦ παῤῥὸς λόγον ἄνθρωπον γλυέθαι διαβεβαιέμνοι μὴ τῦ μεῖναι Θεόν· ἄτρεπτος γὰρ, καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐτίν. ἐπεὶ φραζέτωσαν οἱ δὶ ἐναντίας, εἰ δύο φασὶν υἱὲς, ἕνα μὺ ἰδικῶς τὸν ἐκ σπέρματος τῦ Δαυὶδ, ἕτερον δ' αὖ, καὶ ἀνὰ μέρος τὸν ἐκ Θεῦ παῤῥὸς λόγον. ἆρ' ὐκ ἀμείνων κατὰ φύσιν ὁ ἐκ Θεῦ παῤῥὸς λόγος, τῦ ἐκ σπέρματος τῦ Δαυὶδ, καὶ ἀσυγκρίτοις διαφορᾶς; τί γὰρ ἀνθρώπε φύσις, ὡς πρός γε τλὺ θείαν, καὶ ὑπερτίτλω; ἀλλ' οἶμαι, καὶ ὐκ ἐκόντες ἐρῦσιν, ὡς ἀμείνων ἐτὶ κατὰ φύσιν ὁ ἐκ Θεῦ παῤῥὸς λόγος. εἶτα τί δράσομὺ, τὺς χιμάρυς ὁρῶντες ὐκ ἑτερόφυεῖς ὄντας ἀλλήλοις, ὁμοειδεῖς δὲ μᾶλλον, καὶ κατ' ἰδέαν ἀλλήλων διαφέροντας, κατά γε τὸ εἶναι τῦθ' ὅπερ εἰσίν; ὁ αὐτὸς δ' ἂν γλύοιτο λόγος, καὶ ἐπὶ τοῖς δυσὶν ὀρνιθίοις. ἐκῦν συγχωρέτωσαν διὰ τὸ τῶν χιμάρων, ἢ γῦν ὀρνιθίων ὁμοειδὲς, μηδὲν ἀνθρώπε διαφέρειν τὸν τῦ Θεῦ λόγον· ἀλλ' ὐκ ἀνέξονται, καθάπερ ἐγ' ὧμαι,

Ioan. 20. 27.

Eſaiæ 3. 20.

Epheſ. 4. 5.

2. Corinth. 13.

Rom. 6.

ῶμαι, τῷ τοιοῦδε λόγῳ· πλεῖσον γὰρ ὅσον τὸ μεταξὺ θεότητός τε, καὶ ἀνθρωπότητος. ἐφῶμεν δὴ ἔν τοῖς παραδείγμασι κατὰ τὸν αὐτοῖς πρέποντα νοεῖσθαι λόγον· ἠττᾶται γὰρ λίαν τῆς ἀληθοῦς, καὶ μειλιχίῳ ἔοθ' ὅτε ποιεῖται τῆς σημαινομένων τὴν
Ἑβρ. 10. ἔνδειξιν. φαμὲν δὲ, ὅτι σκιὰ, καὶ τύπος ὁ νόμος ὢν, καὶ οἷόν τις γραφὴ παρατεθεῖσα πρὸς θέαν τοῖς ὁρῶσι τὰ πράγματα· αἱ δὲ σκιαὶ τῆς τῶν γραφόντων ἐν πίναξι τέχνης τὰ πρῶτα τῆς χαράγματα εἰσίν· αἷς εἴπερ ἐπενεχθείη τῆς χρωμάτων τὰ ἄνθη, τότε δὴ τότε τῆς γραφῆς ἁπαστράπτει τὸ κάλλος. ἔδει δὲ οὖν, τὸν διὰ Μωσέως νόμον καταγράψαι σαφῶς ἐθέλοντα τὸ τοῦ
* ἢ τῶν Χριστοῦ μυστήριον, οὐχ ἑνὶ τῆς χιμάρων, * ἤτοι τῶν ὀρνιθίων, ἀποθνήσκοντά τε ὁμοῦ, καὶ ζῶντα καταδεικνύειν αὐτὸν, ἵνα μὴ τερατοποιΐα σκιωδὴς δόξῃ πως εἶναι τὸ δρώμενον· ἀλλ' ἐδέχετο μὲν ὡς ἐν ἑνὶ παθόντι τινὶ σφαγέντι, κατεδείκνυ δὲ τὸν αὐτὸν ἐν ἑτέρῳ ζῶντά τε, καὶ ἀφιέμενον. ἀποφῆναι δὲ τὸν ἐπὶ τῷδε λόγον οὐκ ἔξω βαίνοντα τοῦ εἰκότος οἰήσομαι δεῖν, καὶ ἑτέραν οἷς ἔφην
* ἐπισφορέσας. * ἐπεισφρήσας εἰκόνα. γέγραπται τοίνυν ἐν τῷ τῆς κοσμοποιΐας βιβλίῳ· Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐπείραζε τὸν Ἀβραὰμ,
Γενεσ. 22. καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀβραὰμ, Ἀβραάμ· ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε· λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαὰκ· καὶ πορεύθητι εἰς τινὰ γῆν τινὰ ὑψηλὴν, καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι δείξω. ἀναστὰς δὲ πρωΐ, ἐπέσαξε τὴν ὄνον αὐτοῦ· παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ σχίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ· καὶ ἀναβλέψας Ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν τόπον μακρόθεν, καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ· καθίσατε αὐτοῦ μετὰ τοῦ ὄνου, ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διελεύσομεθα ἕως ὧδε, καὶ προσκυνήσαντες ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς. ἔλαβε δὲ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ μετὰ χεῖρας τὸ πῦρ, καὶ τὴν μάχαιραν· καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα. καὶ μεθ' ἕτερα· καὶ ᾠκοδόμησεν Ἀβραὰμ ἐκεῖσε θυσιαστήριον, καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα· καὶ συμποδίσας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων· καὶ ἐξέτεινεν Ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν τοῦ σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ἆρ' οὖν, εἴπερ τις τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπεθύμησεν ἰδεῖν καταγεγραμμένην ἐν πίνακι τὴν ἐπὶ τῷ Ἀβραὰμ ἱστορίαν, πῶς ἂν αὐτὸν ἐχάραξεν ὁ ζωγράφος; ἆρα ἐν ἑνὶ πάντα δρῶντα τὰ εἰρημένα, ἢ ἀνὰ μέρος, καὶ ἑτεροίως, ἤγουν ἑτεροειδῶς, πλειοσχῆ τὸν αὐτόν; οἷον τί φημι, ποτὲ μὲν ἐφιζήσαντα τῇ ὄνῳ, συμπαραληφθέντος τοῦ παιδαρίου, καὶ ἑπομένων τῶν οἰκετῶν. ποτὲ δ' αὖ πάλιν ἀπομενάσης τῆς ὄνου κάτω τοῖς οἰκέταις ὁμοῦ, καταφορτίσαντα μὲν τοῖς ξύλοις τὸν Ἰσαὰκ, ἔχοντα δὲ μετὰ χεῖρας τὴν μάχαιραν καὶ τὸ πῦρ· καὶ μὴν καὶ ἑτέρωθι τὸν αὐτὸν ἐν εἴδει πάλιν ἑτέρῳ συμποδίσαντα μὲν τὸ μειράκιον ἐπὶ τὰ ξύλα, ὁπλίσαντα δὲ τῇ μαχαίρᾳ τὴν δεξιὰν, ἵνα ἐπαγάγῃ τὴν σφαγήν; ἀλλ' ἦν ἄρ' ἕτερος, καὶ ἕτερος Ἀβραὰμ, πλειοσχοῦς τῆς γραφῆς ὁρώμενος ἑτεροίως.

A que ratio est & duorum passerum. Concedant ergo propter eamdem hircorum vel passerum speciem, Deum Verbum nihil differre ab homine. Sed non concedent, ut ego puto, hanc doctrinam. Est enim plurimum omnino discriminis inter divinitatem & humanitatem. Sunt igitur exempla secundum rationem quæ ipsis conveniat, accipienda. Multum enim veris rebus inferiora sunt, & aliquam tantum partem eorum designant, quorum typi sunt. Legem autem umbram ac typum extitisse asserimus, & veluti quamdam picturam ad spectandum propositam aspicientibus res ipsas. Umbræ autem sunt prima in pictorum tabulis delineamenta: quibus si colorum flosculi accesserint, illustris picturæ venustas mox exoritur. Oportebat itaque, ut lex per Moysen data cum Christi mysterium perspicue delineare vellet, non in uno hirco vel passere simul illum vivum & mortuum spectandum proponeret, ne scenica quædam portenta proponi viderentur: sed illum cædem perpessum in uno admisit, eumdemque viventem ac demissum ostendit in altero. Ut vero hujus rei declarationem non excedere consentaneam rationem demonstrem, arbitror aliam quoque imaginem iis, de quibus locutus sum hactenus, adjiciendam esse. Scriptum est igitur in libro de origine mundi: *Et factum est post hæc verba, tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham Abraham. At ille respondit: Ecce ego. Et dixit: Tolle filium tuum dilectum quem dilexisti Isaac, & vade in terram sublimem, atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium, quem monstravero tibi. Surgens itaque mane, stravit asinam suam; sumpsitque secum duos famulos, & Isaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum, surgens abiit ad locum, quem dixerat ei Deus, die tertia. Et respiciens Abraham oculis suis, vidit locum a longe: dixitque Abraham ad pueros suos: Sedete hic cum asina: ego autem & puer transibimus usque illuc, & cum adoraverimus, revertemur ad vos. Tulit autem ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum. Sumpsit vero in manibus & ignem & gladium; & perrexerunt ambo simul.* Et post alia: *Et ædificavit Abraham in eo loco altare, & imposuit ligna. Cumque alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altari super struem lignorum. Et extendit Abraham manum suam ut arriperet gladium, ut immolaret filium suum.* Jam si quispiam ex nobis hanc Abrahæ historiam in tabella quadam depictam cernere velit, quo quæso modo pictor depingeret illum? Numquid simul delineabit facientem ea omnia quæ jam dicta sunt; an vero per partes aliter & aliter, hoc est, alia & alia forma eumdem sæpenumero depinget? Exempli causa: modo quidem asinæ, puero assumpto, famulisque sequentibus, insidentem; modo rursum, asina cum famulis infra in campestribus relictis, ligna Isaac imponentem, manibusque gladium & ignem gestantem: modo tandem eumdem illum Abraham alia rursum figura adolescentulum supra lignorum struem ligantem, gladioque dexteram ad mactandum armantem? Atqui non erat alius atque alius Abraham, licet alia & alia effigie & schemate subin-

Heir 10.

de ſpectetur; ſed ubique idem, pictoris arte rerum uſibus ubique ſe accommodante. Neque enim par erat, aut fieri poterat, ut omnia hæc quæ dicta ſunt, ſimul obire oſtenderetur. Erat itaque lex pictura quædam, ac rerum typis veritatem utero geſtans. Quamvis ergo uſus poſtulabat, ut duo hirci, ac duo itidem paſſeres ad exprimendum Chriſti myſterium inducerentur: unus tamen in utriſque Chriſtus continebatur, hinc quidem ut paſſioni obſtrictus, inde vero ut exra paſſionem conſtitutus: hinc rurſum morti ſubjectus, inde vero morte ſuperior cæloſque conſcendens, veluti ſecundæ quædam humanitatis primitiæ ad incorruptionem inſtauratæ. Nam ipſe nobis viam ad cœleſtia innovavit, & cum tempus erit, illum ſequemur. *Vado*, inquit, *parare vobis locum: & iterum veniam, & accipiam vos ad meipſum; ut ubi ſum ego, & vos mecum ſitis*. Et hanc veram ſpem habemus. Hactenus quidem quæ ſciebam ſcripſi: pietatis vero tuæ fuerit, exactius ſcripta iſta examinare, ut ſi quid melius invenire contigerit, id & nobis, & ceteris quoque qui iſtic ſunt proſit. Chriſtus enim eſt qui & profunda & abſcondita revelat, & intelligentiam cordi inſerit. In ipſo namque & ab ipſo omnes ſunt theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi. Per ipſum & cum ipſo ſit Deo ac Patri & ſancto Spiritui gloria & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen.

Joan. 14.

Matth. 11.

Coloſſ. 2.

COMMONITORIUM AB ARCHIEPISCOPO Cyrillo ad Eulogium presbyterum Conſtantinopoli agentem miſſum.

Cyrillus Alexandrinus Eulogio ſalutem.

EXPOSITIONEM, quam orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, ac dicunt: Quam ob rem epiſcopus Alexandrinus illos toleravit, ac laudavit etiam, cum duas naturas nominarent? Qui autem Neſtorium ſectantur, eadem & ipſum ſentire contendunt; eaque ratione illos, qui minus accurate rem percipiunt, in ſuam ſententiam abripiunt. Verum iis qui hoc nomine nos accuſant, reſpondendum eſt, non omnia quæ hæretici dicunt, ſtatim fugienda ac repudianda eſſe. Multa enim confitentur ex iis, quæ nos quoque aſſerimus. Exempli cauſa, cum Ariani Deum Patrem omnium conditorem ac dominum eſſe dicunt, num ideo conſequens eſt, ut ejuſmodi confeſſiones averſemur? Sic & de Neſtorio quoque, licet duas naturas eſſe dicat, carnis & Verbi Dei differentiam ſignificans, (eſt enim alia Verbi, alia carnis natura) attamen unionem una nobiſcum non confitetur. Nos enim illas adunantes, unum Chriſtum, unum eumdem Filium, unum dominum confitemur, & unam propterea * Dei naturam incarnatam dicimus. Simile quid & de quovis homine dici poteſt. Nam & ille ex diverſis naturis conſtat, ex corpore nimirum & anima. Quamvis enim ratio & contemplatio horum diſcrimen non ignorent; tamen poſteaquam illas unierimus, unam hominis naturam faci-

* Filii

ΥΠΟΜΝΗΣΤΙΚΟΝ ΕΥΛΟΓΙΩ πρεσβυτέρῳ, παραμύθοντι ἐν Κωνσταντινουπόλει, παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου.

Κύριλλος ἐπίσκοπος Αλεξανδρείας Εὐλογίῳ χαίρειν.

ΕΠΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ τινες τῆς ἐκθέσεως, ἧς πεποίηνται οἱ ἀνατολικοὶ, καὶ φασί· διὰ τί δύο φύσεις ὀνομαζόντων αὐτῶν ἠνέσχετο, ἢ καὶ ἐπῄνεσε ὁ τῆς Αλεξανδρείας; οἱ δὲ τὰ Νεσορίου φρονοῦντες λέγουσι κἀκεῖνον οὕτω φρονεῖν, σιωπῶντας τοὺς οὐκ εἰδότας τὸ ἀκριβές. χρὴ δὲ τοῖς μεμφομένοις ἐκεῖνο λέγειν· ὅτι οὐ πάντα, ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ, φεύγειν, καὶ παραιτεῖσθαι χρή· πολλὰ γὰρ ὁμολογοῦσιν ὧν καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν. οἷον οἱ Αρειανοὶ ὅταν λέγωσι τὸν πατέρα, ὅτι δημιουργός ἐστι τῶν ὅλων, καὶ κύριος, μὴ διὰ τοῦτο φεύγειν ἡμᾶς ἀκόλουθον ταύτας τὰς ὁμολογίας; ὕτω καὶ ἐπὶ Νεσορίου· κἂν λέγῃ δύο φύσεις, τῷ διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς, καὶ τοῦ Θεοῦ λόγου· ἑτέρα γὰρ ἡ τοῦ λόγου φύσις, καὶ ἑτέρα ἡ τῆς σαρκός. ἐκέτι τῇ ἕνωσιν ὁμολογεῖ μεθ' ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ ἑνώσαντες ταῦτα, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν τὸν αὐτὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. καὶ λοιπὸν μίαν τῇ τοῦ * Θεοῦ φύσιν σεσαρκωμένην. ὁποῖόν ἐστι καὶ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ εἰπεῖν ἀνθρώπου· ἔστι μὲν γὰρ ἐκ διαφόρων φύσεων, ἀπό τε σώματός φημι, καὶ ψυχῆς· καὶ ὁ μὲν λόγος, καὶ ἡ θεωρία, οἶδε τῇ διαφοράν. ἑνώσαντες δὲ, τότε ποιοῦμεν μίαν ἀνθρώπου φύσιν. ἔχουν δὲ τὸ εἰδέναι τῶν φύσεων τῇ διαφοράν, διαιτέμνειν ἐστὶν εἰς δύο τὸν ἕνα

* υἱοῦ

Χρι-

Χριστόν. Ἐπειδὴ δὲ πάντες οἱ ἐκ τῆς ἀνατολῆς νομίζουσιν ἡμᾶς τὰς ὀρθοδόξους τῶν Ἀπολιναρίου δόξαις ἀκολουθεῖν, καὶ φρονεῖν ὅτι σύγκρασις ἐγένετο, ἢ σύγχυσις· τοιαύτας γὰρ καὶ αὐτοὶ κέχρίωται φωνάς, ὡς τοῦ Θεοῦ λόγου * μεταβεβληκότος εἰς φύσιν σαρκὸς, καὶ τῆς σαρκὸς ἐξαπείσης εἰς φύσιν θεότητος, συνεχωρήσαμεν * αὐτοῖς, μὴ διελεῖν εἰς δύο τὸν Ἕνα Χριστόν· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὁμολογῆσαι μόνον, ὅτι οὔτε σύγχυσις ἐγένετο, οὔτε σύγκρασις, ἀλλ' ἡ μὲν σὰρξ, σὰρξ λοιπὸν, ὡς ἐκ γυναικὸς λαβοῦσα, ὁ δὲ λόγος ὡς ἐκ πατρὸς γεννηθεὶς, λόγος λοιπόν· πλὴν εἷς ὁ Χριστὸς, καὶ υἱὸς, καὶ κύριος κατὰ τὴν Ἰωάννου φωνὴν, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ λόγου. * παρεσκεύασθαι δὲ αὐτοὺς προσέχειν τῇ ἀναγνώσει τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μακαρίου πάπα Ἀθανασίου· ὅτι ἐκεῖ φιλονεικούντων τινῶν, καὶ λεγόντων. ὅτι ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως ὁ Θεὸς λόγος μετεποίησεν ἑαυτῷ σῶμα, ἄνω, καὶ κάτω ἐσπούδαζεν, ὅτι οὐχ ὁμοούσιον λοιπὸν τῷ λόγῳ τὸ σῶμα. εἰ δὲ οὐχ ὁμοούσιον, ἑτέρα πάντως καὶ ἑτέρα φύσις, ἐξ ὧν ὁ εἷς, καὶ μόνος νοεῖται * Χριστός· κἀκεῖνο δὲ * μὴ ἀγνοείτωσαν· ὅπου γὰρ σύνωσις ὀνομάζεται, οὐχ ἑνὸς πράγματος σημαίνεται σωμοδος, ἀλλ' ἢ δύο, ἢ πλειόνων, καὶ διαφόρων * ἀλλήλοις κατὰ τὴν φύσιν. εἰ τοίνυν λέγομεν σύνωσιν, ὁμολογοῦμεν ὅτι σαρκὸς ἐμψύχου νοερᾶς, καὶ λόγου· καὶ δύο λέγοντες φύσεις, οὕτω νοοῦσι. πλὴν τῆς σύνωσεως ὁμολογουμένης, οὐκέτι διίστανται ἀλλήλων τὰ ἑνωθέντα, ἀλλ' εἷς λοιπὸν υἱὸς, μία φύσις αὐτοῦ, ὡς σεσαρκωμένου τοῦ λόγου. τοῦτο ὡμολόγησαν οἱ ἐκ τῆς ἀνατολῆς. εἰ καὶ περὶ τὴν λέξιν ὀλίγον ἐσκοτίσθησαν. οἱ γὰρ ὁμολογοῦντες, ὅτι ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς γεννηθεὶς μονογενὴς λόγος, ἐγεννήθη ὁ αὐτὸς καὶ κατὰ σάρκα ἐκ γυναικὸς, καὶ ὅτι θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία παρθένος, καὶ ὅτι ἓν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ὅτι οὐ δύο υἱοὶ, οὐ δύο Χριστοὶ, ἀλλ' εἷς, πῶς τοῖς Νεστορίου συμφέρονται δόξαις; Νεστόριος μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ἐξηγήσεσι προσποιεῖται λέγειν, ὅτι υἱὸς εἷς, καὶ εἷς κύριος· ἀλλὰ ἀναφέρει τὴν υἱότητα, καὶ τὴν κυριότητα ἐπὶ μόνον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον· ὅταν δὲ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκονομίαν, πάλιν ὡς ἕτερον κύριον τὸν ἐκ γυναικὸς ἰδίᾳ ἀνθρωπότητι συναφθέντα τῇ ἀξίᾳ τῆς ἰσοτιμίας. τὸ γὰρ λέγειν· ὅτι διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς λόγος Χριστὸς ὀνομάζεται, ὅτι ἔχει τὴν συνάφειαν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν, πῶς οὐκ ἐναργές ἐστι δύο λέγειν Χριστούς, εἰ Χριστὸς πρὸς Χριστὸν ἔχει συνάφειαν, ὡς ἄλλος πρὸς ἄλλον; οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀνατολῆς οὐδὲν εὑρήκασι τοιοῦτον. τοὺς δὲ φωνὰς διαιροῦσι * μόνας. διαιροῦσι δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς τὰς μὲν θεοπρεπεῖς εἶναι λέγειν, τὰς δὲ ἀνθρωπίνας, τὰς δὲ κοινοποιηθείσας, ὡς ἐχούσας ὁμοῦ καὶ τὸ θεοπρεπὲς, καὶ τὸ ἀνθρώπινον, πλὴν εἰρημένας περὶ ἑνός, καὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὡς Νεστόριος τὰς μὲν τῷ Θεῷ λόγῳ ἰδικῶς ἀπονέμει, τὰς δὲ τῷ ἐκ γυναικὸς ὡς ἑτέρῳ υἱῷ. ἕτερον δέ ἐστι τὸ φωνὴν εἰδέναι διαφοράν, καὶ ἕτερον τὸ μερίζειν δύο προσώποις, ὡς ἑτέρῳ, καὶ ἑτέρῳ. ἡ δὲ ἐπιστολὴ ἡ πρὸς Ἀκά-

mus. Quamobrem naturarum differentiam agnoscere, non est unum Christum in duos dividere. Quia vero omnes orientales putant, nos orthodoxos Apollinarii opiniones sequi, sentireque naturarum commixtionem vel confusionem factam esse, (ejusmodi enim vocibus ipsi utuntur) quasi Deus Verbum in carnis naturam transierit, & caro in divinitatis naturam conversa sit: concessimus ipsis, non ut unum Christum in duos dividant (absit) sed ut tantum fateantur, neque confusionem factam esse, neque commixtionem; sed carnem fuisse carnem, ut ex muliere sumptam; ac Verbum ut ex Patre genitum, fuisse Verbum: verumtamen unum esse Christum, unum Filium, ac dominum unum. *Verbum* enim, juxta Joannis vocem, *factum est caro*: sic autem paratos esse, ut lectioni epistolæ beati papæ Athanasii attendant. Cum enim * suo tempore nonnulli contenderent ac dicerent, Deum Verbum ex propria natura corpus sibi transformasse; omni ratione confirmare conatus est, Christi corpus non esse Verbo consubstantiale. Quod si Verbo consubstantiale non est, alia omnino atque alia natura sit oportet, ex quibus unus ac solus Christus constitutus intelligitur. Nec illud ignorent; ubicumque unio nominatur, ibi non unius tantum rei conjunctionem significari, sed vel duarum, vel plurium, earumque secundum naturam inter se differentium. Si igitur unionem dicimus, carnis procul dubio intelligente anima præditæ ac Verbi eam esse unionem fatemur. Atque ita intelligunt qui duas naturas dicunt. Attamen unione semel jam asserta, non amplius a se separantur quæ sunt unita; sed unus jam existit Christus, unaque ipsius natura, ut Verbi nimirum incarnati. Hæc confessi sunt orientales, quamvis verbis aliquanto obscurioribus usi. Qui enim confitentur, illud ex Deo Patre natum unigenitum Verbum, idem etiam secundum carnem ex muliere natum esse; & sanctam virginem Dei genitricem, & unam esse Christi personam, & non duos Filios, nec duos Christos, sed unum tantum: quomodo Nestorii opinionibus consentiunt? Nestorius enim in suis expositionibus simulat se dicere unum tantum. Filium, & unum solum dominum esse; sed filiationem ac dominationem ad solum Dei Verbum refert. At ubi ad dispensationis mysterium ventum est, rursus ut alium dominum seorsim hominem dicit ex muliere natum, qui æqualis honoris dignitate conjunctus sit Verbo. Quandoquidem dicere, Dei Verbum ob id Christum nominari, quod cum Christo conjunctionem habeat; quid aliud est quam clare asserere duos esse Christos, si Christus cum Christo conjunctionem habet ut alius nimirum cum alio? At vero orientales nihil ejusmodi dicunt, solum autem voces discernunt. Discernunt autem ad eum modum, ut alias quidem divinitati, alias vero humanitati, alias autem utrique communiter convenire dicant, quod simul habeant quod Deo & homini conveniat; ita tamen, ut omnes de una eademque persona dicantur. At non ita Nestorius, qui alias Verbo Dei seorsim, alias vero illi adscribit ex muliere nato, tanquam

alte-

Joan. 1

* illic nonnulli.

alteri filio. Aliud autem est vocum agnoscere differentiam; aliud rursum duabus personis, tanquam alteri & alteri, differentes accommodare voces. Epistola vero ad Acacium præcipue, cujus initium est: Res sane dulcis & commendabilis est fratribus amica salutatio; plene de his omnibus satisfacit. Habes & plurimas quoque epistolas in capsula, quas studiose tradere debes: offer etiam magnificentissimo præposito & duos libellos, quos ad illum misi; alterum contra Nestorii blasphemias scriptum, alterum acta synodi contra Nestorium, ejusdemque assecias, complectentem, & refutationes, quas contra Andream & Theodoretum episcopos, qui adversus capita scripserunt, edidi. Complectitur autem idem libellus sub finem breves quasdam de Christi dispensatione expositiones, easque pulchras admodum & utiles. Offer ei similiter ex illis quæ corio obductæ sunt, quinque epistolas: unam beati papæ Athanasii ad Epictetum; alteram meam, illam videlicet, quam ad Joannem perscripsi; rursum duas meas, quas ad Nestorium misi; exiguam unam, prolixam alteram; denique illam, quæ est ad Acacium. Nam istas omnes a nobis petiit.

supr. c. 15.

χιον μάλισα, ἧς ἡ ἀρχή· χρῆμα μὴ ἀδελφοῖς ἡ τροόρησις γλυκύ τε, καὶ ἀξιάγαστον, καλῶ ἀπολογίαν ἔχει περὶ πάντων. ἔχεις δὲ πλείστας ἐπιστολὰς * ἐν τῷ γλωσσοκόμῳ, ἃς ὀφείλεις σπεδαίως ἐπιδοῦναι *. προσαγαγε δὲ τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ τροαποσίτῳ, καὶ τὰ ἀποσταλέντα παρ ἐμοῦ δύο βιβλία, ἓν μὲν κατὰ τῆς Νεστορίου δυσφημιῶν, ἕτερον δὲ ἔχον τὰ ἐν τῇ συνόδῳ πεπραγμένα κατὰ Νεστορίου, καὶ τῆς τὰ αὐτῆς φρονούντων, καὶ ἀντιῤῥήσεις παρ ἐμοῦ * γεγραμμένας πρὸς τὲς γράψαντας κατὰ τῆς κεφαλαίων· δύο δέ εἰσιν ἐπίσκοποι, Ἀνδρέας καὶ * Θεοδώρητος. ἔχει δὲ ἐπὶ τέλει τὸ αὐτὸ βιβλίον, καὶ σωτήρους ἐκθέσεις περὶ τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας, σφόδρα καλὰς, καὶ ὠφελῆσαι δυναμένας. προσάγαγε δὲ ὁμοίως αὐτῷ ἐκ τῶν ἐχόντων δέρμα ἐπιστολὰς πέντε, μίαν μὲν τὸ μακαρίου πάπα Ἀθανασίου πρὸς Ἐπίκτητον, καὶ ἄλλην πρὸς Ἰωάννην παρ ἡμῶν, καὶ πρὸς Νεστόριον δύο, μίαν τὴν μικρὰν, καὶ μίαν τὴν μεγάλην, καὶ τὴν πρὸς Ἀκάκιον. * αὐτὰς γὰρ ἐζήτησε παρ ἡμῶν.

γλωσσοκόμῳ, τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ Ilp.

* τοιαύτας ἐπιστολὰς.

* γινομένας.

* Θεοδώρητος

* ταῦτα.

EJUSDEM CYRILLI EPISTOLA ad Donatum Nicopolis veteris Epiri episcopum.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ * ΔΟΝΑΤΟΝ ἐπίσκοπον Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἤπειρε ἐπιστολή.

* Δωνάτον

Domino meo dilecto fratri & comministro Donato, Cyrillus in domino salutem.

Τῷ κυρίῳ μου ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, καὶ συλλειτουργῷ * Δονάτῳ Κύριλλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

* Δωνάτῳ.

OPERÆ pretium duxi pietatem tuam de iis rebus certiorem facere, quæ super ecclesiarum pace acta sunt. Venit itaque dominus meus præclarissimus tribunus & notarius Aristolaus Antiochiam, literas regias secum deferens, quibus Joanni piissimo ecclesiæ Antiochenæ episcopo mandabatur, ut scelerata Nestorii dogmata anathematizare, nec non una cum sancta synodo depositionis sententiam contra illum ferret, atque ita nostram communionem peteret. Et hæc quidem continebant illæ literæ. Quidam autem ex orientalibus episcopis, qui Nestorium forte necdum condemnarunt, aut etiam illi favent, rectam nostram fidem offendunt, & Christi omnium nostrum salvatoris gloriam haud mediocriter oppugnant, atque ita sanctissimum piissimumque Acacium Berrhœensem episcopum, ut ad me absurda quædam scriberet, induxerunt, quod ipsi postularent, oportere ut omnia quæ adversus Nestorium scripsimus, abolerentur, & velut irrita rejicerentur, solumque symbolum a sanctis patribus in civitate Nicæa congregatis expositum admitteremus. Meminit sanctitas tua nuper Ephesi quoque ejusmodi ab illis propositas fuisse conditiones. Ego vero ad hæc rescripsi, rem illos postulare quæ fieri plane non possit, eo quod quæcumque scripsimus, recte scripserimus, utpote rectæ integræque fidei patrocinantes; nihilque prorsus ex iis quæ a nobis scripta essent, negare nos posse. Neque enim quidquam omnino temere dictum est, ut ipsi dicunt; sed ea quæ plane cum fidei rectitudine ubique cohærent, veritatique consentiunt: æquiusque multo es-

ΔΕΙΝ φήθλω τῇ σῇ θεοσεβείᾳ τὰ παρακολουθήσαντα ἐπὶ τῇ εἰρλιύῃ τῆς ἐκκλησιῶν κατασῆσαι γνώεμα. ἀφίκετο τοίνυν ὁ κύριός μου ὁ θαυμασιώτατος βιβῦνος, καὶ νοτίριος, Ἀριστόλαος εἰς τὴν Ἀντιοχειαν, ἐπιφερόμενος καὶ βασιλικὰς συλλαβάς· αἳ παρεκελεύοντο τὸν ἀλαβέσατον τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον Ἰωάννλω ἀναθεματίσαι μὲν τὰ μιαρὰ τῆ Νεσορίε δόγματα· καταψηφίσαθαι δὲ καὶ τλὼ καθαίρεσιν αὐτῆ καθ' ὁμοιότητα τῆς ἁγίας συνόδε, ζητῆσαί τε ὅπω τλὼ παρ ἡμῶν κοινωνίαν. καὶ ἡ μὲν δυάμις τῆς γεγραμμένων αὕτη. τινὲς δὲ τῆς κατὰ τλὼ ἀνατολλὼ ἐπισκόπων, * ὅπω πίχα Νεσορίε καταγινώσκοντες, ἢ καὶ προσασίαν αὐτῷ νέμοντες, τλὼ ὀρθλὼ ἡμῶν λυπῆσι πίσιν. καὶ τῇ δόξῃ τῆ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστῆ προσκρούσιν ὡ μετρίως· παρεσκλασάντε γράψαι πρός με τὸν θεοσεβέσατον, καὶ ὁσιώτατον τῆς Βερροιαίων ἐπίσκοπον Ἀκάκιον * εἰκαινά τινα, ὡς αὐτῶν αἰτούντων, χρλῶαι μὲν ἅπαντα τὰ παρ ἡμῶν γραφέντα κατὰ Νεσορίε παραλύεθαι, ὡς ἄκυρα ῥίπτεθαι· συνθέθαι δὲ μόνῳ τῷ συμβόλῳ τῆς πίσεως τῆς ὁριοθείσης παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἐν τῇ Νικαέων πόλει. οἵδε ἡ δὲ σὴ ὁσιότης, ὅτι τοιαῦτα πάλαι αὐτῶν αἱ προτάσεις ἦσαν κατὰ τὴν τῶν Ἐφεσίων πόλιν. ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα γέγραφα, ὅτι πρᾶγμα αἰτῆσιν οὐκ ἐνδεχόμενον· γεγράφαμεν γὰρ ὀρθῶς, ἃ γεγράφαμεν, τῇ ὀρθῇ καὶ ἀμωμήτῳ συναγορεύοντες πίσει· καὶ οὐδὲν τὸ παράπαν τῶν ἰδίων ἀρνούμεθα. ὡ γὰρ * εἴρηταί τι, καθάπερ αὐτοί φασιν, ἀτημελῶς, ἀλλὰ τ ὀρθότητος ἐχόμενα παντελῶς, καὶ παντιχῆ, καὶ τῇ τ ἀληθείας δυνάμει συῤῥέχοντα· χρῆναι δὲ μᾶλλον αὐτὸς μὴ περιδρομαῖς τισι, καὶ ἀνοβολαῖς

* L. οὕπω atque ita legitur in mſ. Seg.

* ἀ καὶ ἄτινα.

* εἴρηται.

χε-

χεχρῆσθαι τοιαύτοις, μήτε μιὼ ἔξω φέρεσθαι τῆς ἀναγκαίων, ἀλλὰ κατὰ τὸ δόξαν εὖ ἔχειν ᾧ αὐτῷ τῷ θεοσεβεστάτῳ, ᾧ θεοφιλεστάτῳ βασιλεῖ, ᾧ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, τὰς Νεσορίου φλυαρίας, ᾧ τὰς κατὰ Χριστοῦ βλασφημίας δυσφημίας ἀναθεματίσαι, ὁμολογῆσαί τε τιὼ καθαίρεσιν αὐτῶν, ᾧ σωθέντα τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ὁσιωτάτου, ᾧ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ. τούτων τοίνιω παρ' ἐμοῦ διαπεμφθέντων αὐτοῖς τῆς γραμμάτων, συνεωρακότες, ὅτι οὐκ ἂν λάβοιεν τιὼ κοινωνίαν, μὴ εἰς πέρας ἐλλιπεγμένων ὧν ἔδει ποιεῖν αὐτούς, ἀποστέλλουσιν εἰς τιὼ Ἀλεξάνδρειαν τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τῆς Ἐμισηνῶν Παῦλον, ἐπικομιζόμενον παρ' ἐμοῦ γράμματα, κοινωνικὰ μέν, ὑπαγορεύοντα * δὲ σφόδρα καθηκόντως. προσεποιοῦντο γὰρ ᾧ μέμψεις προσάγειν, ὡς ἐκ ὀρθῶς τινων εἰρημένων, ᾧ παραγεγραμμένων ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ. ᾧ τὰς μὲν τοιαύτας ἐπιστολὰς ὁ προσηκάμην, ἀλλ' ἔφην· ὅτι οἱ ᾧ συγγνώμην αἰτεῖν ὀφείλοντες ἐπὶ τοῖς φθάσασι, πῶς ᾧ δευτέρας ἐπάγουσιν ὕβρεις; ἀπολογεμένου δὲ τοῦ μνημονευθέντος θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου, ὀμόντως τε διαβεβαιεμένου, μὴ τοιοῦτον ἐσχηκέναι σκοπὸν αὐτούς, ἐξ ἁπλότητος δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὸ γράμμα ἐλθεῖν, * παρηκάμην, ᾧ τοῦτο διὰ τιὼ ἀγάπην. ὁ πρότερον δὲ συναχθῆναι αὐτῷ συγκεχώρηκα, εἰ μὴ βιβλίον * δοὺς ἐγγράφως ἀνεθεμάτισε τὰ Νεσορίου δόγματα, ᾧ ὡμολόγησεν ἔχειν αὐτὸν καθηρημένον, ᾧ συντίθεσθαι τῇ χειροτονίᾳ τοῦ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ. ᾧ ἠξίου μέν, ὡς ὑπὲρ πάντων τῶν κατὰ τιὼ ἀνατολιὼ ὄντων θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων τὰ τοιαῦτα βιβλία δοὺς, μηδὲν ἕτερον ἡμᾶς προσαπαιτῆσαι. ὑπεχόμην δὲ ἁδαμῶς. ἀλλὰ γὰρ συνεξέπεμψα τῷ κυρίῳ μου τῷ θαυμασιωτάτῳ τριβούνῳ, ᾧ νοταρίῳ, Ἀριστολάῳ δύο τῶν ἡμετέρων κληρικῶν εἰς τιὼ Ἀντιόχειαν, ἐγχειρίσας, χάρτην, ᾧ εἰπών· ὅτι ἐὰν ὑπογράψῃ ὁ θεοσεβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰωάννης, ᾧ δέξηται τοῦτον, τότε ἀπόδοτε τὰ κοινωνικά. ἐδυσχέραινε * γὰρ ἐπὶ τῷ βράδει ὁ μνημονευθεὶς θαυμασιώτατος τριβοῦνος Ἀριστόλαος. ὑπογράψαντος τοίνυν τοῦ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Ἰωάννου, ᾧ τῶν σιὼ αὐτῷ ἐπιφανεστέρων, ἀναθεματισάντων * δὲ αὐτῶν τὰ Νεσορίου δόγματα, ᾧ ὁμολογησάντων ἔχειν αὐτὸν καθηρημένον, συντεθεμένων τε τῇ χειροτονίᾳ τοῦ θεοσεβεστάτου, ᾧ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ, ἀποδεδώκαμεν τιὼ κοινωνίαν. ταῦτα γὰρ αὐτοῖς ᾧ κατὰ τιὼ Ἐφεσίων μητρόπολιν προετείνετο παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου. ἴσως δὲ κἀκεῖνο ἡ σὴ ὁσιότης· ἐνέστη μὲν γὰρ ἐν ἀρχαῖς πλεῖσα παρακαλῶν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Παῦλος τῆς καθηρημένων σέκτας, * Παλλαδίου τε, ᾧ Εὐθηνίου, ᾧ Γημερίου, ᾧ Δωροθέου, ᾧ ἡξίου, τὰ ἐπ' αὐτοῖς ἀργῆσαι, διατεινόμενος, μὴ ἑτέρως δύνασθαι τιὼ εἰρηνην τῆς ἐκκλησιῶν ἐνεχθῆναι πρὸς πέρας, εἰ μὴ προσθείη ᾧ τοῦτο. ἐγὼ δὲ ἔφην, ἀδυνάτω πράγματι ἐπιχειρεῖν αὐτόν· ᾧ τοῦτο ἐκ ἔσεσθαί ποτε παρ' ἡμῶν. μεμνήκασι τοίνυν ἐν ᾧ ᾧ νῦν εἰσι * χίσματι· ᾧ ἐδεμία γέγονεν αὐτῶν μνήμη ἐν ταῖς συνθήκαις ταῖς περὶ τῆς εἰρήνης τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν. γεγράφασι δὲ τιὼ αὐτὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔπεμψαν πρός με, ᾧ πρὸς τοὺς θεοσεβεστάτους, ᾧ ὁσιωτάτους ἐπισκόπους,

* δέ τις οὐ

* προσηκάμην.

* ἐπιδοὺς.

* δέ.

* τινά.

* Ἑλλαδίου τε φησι, ᾧ

* χήματι.

se, ut ipsi ambagibus illis ac dilationibus, quibus utebantur, missis, & quæ minus necessaria sunt prætermissis, piissimi Deoque dilectissimi imperatoris, sacræque synodi placitis acquiescerent, Nestorii nugas & blasphemias contra Christum dictas anathematizarent, nec non & depositioni illius consentirent, atque ordinationem sanctissimi pientissimique episcopi Maximiani comprobarent. Cum itaque has ad illos literas misissem, animadvertentes se communionem recipere non posse, nisi ea quæ facere debebant, prius perfeciscent; miserunt Alexandriam Paulum reverendissimum religiosissimumque Emisenum episcopum, qui ad me literas afferret, communionis quidem instaurationem concernentes, parum tamen recte dictatas. Præ se ferebant enim quasdam querelas adversus nos habere, quasi quædam in sacro concilio neque recte dicta, neque recte facta essent. Verum hujusmodi quidem epistolas non admisi, sed respondi: Quin de prioribus veniam petere deberent, quomodo novas iterum contumelias inferre audent? Cum autem memoratus piissimus episcopus factum excusaret, juramentoque affirmaret, non esse hoc illorum propositum, sed ex mera animi simplicitate ad id scribendum progressos esse: caritatis causa purgationem admisi. Ceterum non prius illum ad synaxim recepi, quam dato libello, Nestorii dogmata suo scripto anathematizasset, seque illum pro depositio habere confessus esset, & ordinationi religiosissimi episcopi Maximiani assensisset. Petiit autem, ut illis a se omnium religiosissimorum orientalium episcoporum loco oblatis libellis, nihil amplius exigerem: quod nulla ratione fieri sum passus; sed una cum domino meo præclarissimo tribuno ac notario Aristolao duos e nostris clericis misi Antiochiam, chartamque tradidi mandans ut si Joannes reverendissimus ecclesiæ Antiochenæ episcopus subscripserit, & illam acceperit, tunc demum literas de communione redderent. Ægre enim moram ferebat memoratus clarissimus tribunus Aristolaus. Cum igitur piissimus Joannes subscripsisset, ceterique qui cum ipso illustriores erant, cumque Nestorii doctrinam anathematizassent, & quod ipsum pro depositio haberent, professi essent, ac Maximiani religiosissimi pientissimique episcopi ordinationem approbassent, communionem illis restituimus. Hæc enim etiam Ephesi sancta synodus ab ipsis exigebat. Sciat & hoc quoque tua sanctitas, religiosissimum pientissimumque episcopum Paulum initio plurimum institisse Helladii, Eutherii, Himerii, & Dorothei depositorum causa, obnixeque rogasse ut quæ contra ipsos decreta erant abrogarentur. Affirmabat enim, pacem ecclesiarum aliter perfici non posse, nisi id quoque fuisset adjectum. Ego vero respondebam, rem ipsum impossibilem conari, eo quod nos istud nunquam essemus permissuri. Manserunt itaque in eodem schismate, in quo etiam nunc perseverant; neque ulla eorum in conditionibus de pace sanctarum ecclesiarum propositis facta est mentio. Miserunt autem eamdem illam epistolam, quam ad me scripserunt, ad piissimos quoque sanctissimosque Sixtum magnæ Romæ, &

Ma-

Maximianum ſanctæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ epiſcopos; id quod integritatem tuam perſpicue noſſe neceſſarium fuit, ne forte aliqui, qui alia pro aliis ſæpe nugari ſolent, nonnullos ex fratribus conturbent, perinde ac ſi nos quæ contra Neſtorii blaſphemias ſcripſimus, iterum retractaverimus. Miſi autem exempla epiſtolarum, tum ejus, quam ad Joannem religioſiſſimum Antiochiæ epiſcopum ſcripſi, tum illius rurſum, quæ de anathematiſmo blaſphemiarum Neſtorii, deque ejuſdem depoſitione ipſe ad me miſit: ut integritas tua hæc omnia quam exactiſſime pernoſcat; nec ullas alias literas præter has quiſpiam proferat. Saluta quæ tecum eſt fraternitatem. Te noſtra in domino ſalutat.

τὸν τε τῆς μεγάλης Ῥώμης Ξύστον, καὶ τὸν τῆς ἁγίας Κωνσταντινοπολιτῶν ἐκκλησίας Μαξιμιανόν. καὶ ἦν ἀναγκαῖον ἀκριβῶς διδαχθῆναι πᾶσι τὴν σὴν τελειότητα· ὡς ἂν μή τινες ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων φλυαρεῖν εἰωθότες, ταράξωσί τινας τῶν ἀδελφῶν ὡς ἡμῶν ἀρνησαμένων ἃ γεγράφαμεν κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν. ἀπέσταλα δὲ καὶ τὰ ἴσα τῶν ἐπιστολῶν, τῆς τε παρ' ἐμοῦ γραφείσης πρὸς τὸν ἀλαβέστατον τῆς Ἀντιοχέων ἐπίσκοπον Ἰωάννην, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ γραφείσης πρός με ἐπὶ τῷ ἀναθεματισμῷ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν, καὶ τῇ καθαιρέσει αὐτοῦ, πρὸς ἀκρίβειαν ἀκριβῆ τῆς σῆς τελειότητος. καὶ ἑτέρας ἐπιστολὰς παρὰ τούτοις προκομιζέτω μηδείς. πρόσεστε τὴν σύν σοι ἀδελφότητα. σὲ ἡ σὺν ἡμῖν σὺ * Χριστῷ προσαγορεύει.

* κυρίῳ.

CYRILLI EPISCOPI ALEXANDRINI ad Maximianum epiſcopum Conſtantinopolitanum epiſtola.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀλεξανδρείας πρὸς Μαξιμιανὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολή.

Religioſiſſimo ſanctiſſimoque domino meo Maximiano archiepiſcopo & patri, Cyrillus in domino ſalutem.

Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ δεσπότῃ ἐμῷ, ἀρχιεπισκόπῳ, πατρὶ Μαξιμιανῷ, Κύριλλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

DUbium plane nullum erat, quin ſanctitatis tuæ preces omnino efficaces eſſent: quandoquidem ſalvator omnium prompte alacriterque eorum votis annuere ſolet, qui ipſum diligunt, ita ut eam ob rem quilibet cum lætitia & exultatione dicere queat: *Exaudivit de templo ſancto ſuo vocem meam, & clamor meus in conſpectu ejus introivit in aures ejus.* Ecce enim, ecce divulſa eccleſiaſtici corporis membra rurſum inter ſe coadunata ſunt, & jam nihil reliquum eſt, quod miniſtros evangelii Chriſti per diſcordiam ſejungat. Omnes autem una fide ornamur; cum Neſtorium impietatum inventorem e ſacris ſeptis expulimus, & falſum paſtorem a nobili grege ſecluſimus. Et hoc quoque præclarum opus tuis precibus perfectum eſt. Cum ergo piiſſimi imperatores de pace eccleſiarum curam perneceſſariam ſuſceperint, noſque ipſi ut id e medio faceſſeret, quod nos dividebat, ac in diſcordia detinebat, & pax Deo gratiſſima lucis inſtar effulgeret, ſummis votis expeteremus; cumque ſanctiſſimus Deoque dilectiſſimus Joannes Antiochiæ epiſcopus, & ceteri qui cum ipſo ſunt reverendiſſimi epiſcopi ſcripto confeſſi eſſent, ſe Neſtorii depoſitionem ratam habere, impiaſque illius blaſphemias anathematizare; literas communionis tum ad ipſius pietatem, tum ad ceteros quoque epiſcopos miſi: atque ita ſanctitate tua, reliquiſque omnibus, ex quibus perfectum ſanctæ ſynodi corpus conſtitutum eſt, ad hoc annuentibus & concurrentibus, reducti ſumus ad concordiam. Non enim apud nos contentio aut concertatio regnat; ſed unum omnes ſcopum ad pacem ſpectantem propoſitum habuimus. Et ſi quidem voluiſſent illi, qui initio per diſcordiam a nobis deſciverunt, ſeque a nobis ſepararunt, nulla unquam contentio ac diſcordia eccleſiarum extitiſſet. Verumtamen benedictus ſalvator noſter, qui hanc tempeſtatem ſedavit, concordiæque tranquillitatem reſtituit, idque per preces & interceſſiones ſanctitatis tuæ & aliorum omnium, qui rectam ſinceramque fidem habentes, in ſpiritu & veritate adorationem ac ſervitutem ipſi deferunt.

ΟΥΚ' ἦν ἀμφίβολον, ὅτι πάντῃ τε, καὶ πάντως αἱ τῆς σῆς ὁσιότητος ἰσχύσουσι προσδοκαί· κατευδοκεῖ γὰρ ἑτοίμως τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ὁ πάντων ἡμῶν σωτήρ· ὥστε ἕκαστον καὶ ἐφ' τούτῳ χαίροντα, καὶ ἀνασκιρτῶντα λέγειν· ἤκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου αὐτοῦ φωνῆς μου· καὶ ἡ κραυγή μου ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ, ἰδοὺ τὰ διεσπασμένα μέλη τοῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος συνῆφθη πάλιν ἀλλήλοις· καὶ διατέμνει μὲν ἤδη εἰς δίχνοιαν τοὺς ἱερουργοῦντας τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. μιᾷ δὲ οἱ πάντες σεφανώμεθα πίστει, τὸν τῶν ἀνοσίων εὑρετὴν Νεστόριον ἔξω τῶν ἱερῶν * ἐλάσαντες περιβόλων, καὶ ἀγέλης εὐκλεοῦς * ἀποσήσαντες τὸν ψαδοποιούμενα. γέγονε δὲ καὶ * τοῦτο ἓν τῶν σῶν κατόρθωμα προσδοκῶν. ἐπεὶ τοίνυν φρονῖται ἀναγκαῖα γέγονε καὶ τοῖς εὐσεβεστάτοις βασιλεῦσιν ἡ περὶ τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνη, εὐχόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ γενέσθαι μὲν ἐκ μέσου τὸ διατειχίζον, καὶ διατέμνον ἡμᾶς εἰς διαφορὰν, ἀναλάμψαι δὲ φωτὸς δίκην Θεῷ φιλτάτην εἰρήνην, ὁμολογησάντων ἐγγράφως, τοῦ θεοφιλεστάτου, καὶ θεοσεβεστάτου τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας Ἰωάννου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων, ὅτι καθῃρημένον ἔχουσι Νεστόριον, καὶ ἀναθεματίζουσι τὰς ἀνοσίους αὐτοῦ δυσφημίας, πέμπομεν γράμματα πρός τε τὴν θεοσέβειαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους, κοινωνικὰ· καὶ συνήφθημεν εἰς ὁμόνοιαν, συνεχούσης πρὸς τοῦτο, καὶ τῆς σῆς ὁσιότητος, καὶ ἁπάντων τῶν ἄλλων, ἐξ ὧν τὸ τῆς ἁγίας συνόδου γέγονε πλήρωμα. οὐ γάρ ἐστις, καὶ φιλονεικία κρατεῖ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἕνα σκοπὸν ἅπαντες ἐσχήκαμεν πρὸς εἰρήνην βλέποντι. καὶ εἴπερ ἠθέλησαν οἱ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν διχονοήσαντες, καὶ ἑαυτοὺς ἡμῶν ἀποτεμόντες, οὐδ' ἂν ὅλως γέγονέ τις ἔρις, καὶ διαφορὰ τῶν ἐκκλησιῶν. πλὴν εὐλογητὸς ὁ σωτὴρ, ὁ τὸν χειμῶνα καταπαίσας, καὶ τὴν τῆς ὁμοψυχίας ἡμῖν ἁπλώσας γαλήνην εὐχαῖς, καὶ πρεσβείαις τῆς σῆς ὁσιότητος, καὶ τῶν ἄλλων δὲ πάντων, ὅσοι πίστιν ἔχοντες ὀρθὴν, καὶ εἰλικρινῆ τὴν ἐν πνεύματι, καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν, καὶ λατρείαν πέμπουσιν αὐτῷ.

Pſal. 17.

ἐλάσαντες.
ἀποσήσαντας.
τοῦτο τῷ.

ΚΟΥ

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟΝ ἐπίσκοπον, κατὰ τῆς τὰ Νεσοριὰ φρονούντων.

EJUSDEM BEATI CYRILLI ad Valerianum episcopum religiosissimum, * adversus eos qui justa Nestorii dogmata sentiunt.

* de Verbi incarnatione exegesis.

ΑΠΟΧΡΗ μὲν, ὡς διάκειμαι, μᾶλλον δὲ καὶ ὡς ἔχει φύσεως τὸ ἀληθὲς, καὶ ἡ νῆψις τῆς σῆς ὁσιότητος, εἴς γε τὸ δυνάσθαι καὶ μάλα νεανικῶς, ἀντανασῆσαι τὸ ἀκεμβὲς ταῖς τινων εἰκαιομυθίαις. ψυχρολογεῖσι γὰρ γραοπρεπῶς, ἄνωτε, καὶ κάτω πάντα κυκῶντες, καὶ προσποιούμενοι μὲν περιεργάζεσθαι λεπτὸν τῆς Ἐνανθρωπήσεως τὸ μονογενὲς, καὶ κυρίως, τὸ μυστήριον, ὑ μὲν ἔτι καὶ σωφρονοῦντες αὐτὸ, παραξεπόμενοι δὲ, καὶ τοῦτο δὲ- B κόλως, πρὸς ἃ μὴ θέμις, καὶ φρονοῦντες τὰ διεσφαλμένα. τὸ δέ γε παγχάλεπον ἐκεῖνό ἐστιν ἐν τούτοις· ὑποπλάττονται μὲν γὰρ τὰ ὀρθὰ βέλεσθαι φρονεῖν, καὶ δόκησιν ἑαυτοῖς τῆς εἰς τοῦτο ροπῆς, καθάπερ τι πρόσωπεῖον ἐναρμόσαντες, τὴν τῆς Νεσοριὰ δυσσεβείας ἰὸν ἐγχέουσι ταῖς τῶν ἀπλουστέρων ψυχαῖς. ἐοίκασι δέ πως τοῖς τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἀκεσταῖς, ἥγουν ἰατροῖς, οἳ τοῖς τῶν φαρμάκων ἐκ ἡδέσι τὸ γλυκὺ προσπλέκουσι μέλι, τῇ τοῦ χρησοῦ ποιότητι, τοῦ πεφυκότος λυ- 2. Cor. 2. 16. πεῖν τὴν αἴσθησιν ὑποκλέπτοντες. ἀλλ' ὑ γὰρ αὐτοῖς τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν, νοῦν ἔχοντες Χριστοῦ, κατὰ τὸν σοφώτατα εἰπόντα πάνσοφον Παῦλον. εἰ C μὲν γὰρ λοιπὸν ὁ λέγων· ὡς ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς ἀπορρήτως γεννηθεὶς μονογενὴς Θεὸς λόγος, ὁ καὶ αὐτοῖς τῶν αἰώνων ποιητὴς, ἀρχὴν ὑπάρξεως ἔσχεν 2. Cor. 2. 11. ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου. ἔδοξεν ἂν αὐτοῖς ἐκ ἔξω φέρεσθαι σκοπὸν τὸ χρῆναι λέγειν· εἰ πνεῦμα κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, πῶς ἂν ἀπὸ σαρκὸς ἐγεννήθη, τοῦ κυρίου λέγοντος· τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστιν; ἐπειδὴ δὲ ὁ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου λόγος ἑτέραν οἶμον, ἤ τοι ὁδὸν, ἔρχεται τοῖς εὐθύτοις, καὶ ἀπλανῆ, καὶ ὠδὲν 2. Tim. 2. ἔχουσαν τὸ διάστροφον, ἀνθ' ὅτου βαττολογοῦσιν εἰκῇ, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται; Φαμὲν γὰρ, ὅτι ὁ μονογενὴς τοῦ D Θεοῦ λόγος, πνεῦμα ὢν ὡς Θεὸς, κατὰ τὰς γραφὰς, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς * ἀνθρώπων ἐσαρκώθη τε, καὶ ἐνηνθρώπησεν, οὐκ ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως αὐτὸς ἑαυτῷ σῶμα * μεταλαβὼν, ἀλλ' ὠδὲ ἐκτὸς τοῦ εἶναι ὃ ἦν, ἢ ἔπαθεν, ἢ ἀλλοίωσιν ὑπομείνας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου τὸ ἄχραντον σῶμα λαβὼν ἐψυχωμένον νοερῶς, ἴδιον ἀποφήνας αὐτὸ καθ' ὑπόστασιν ἀπερινόητον, καὶ ἀσύγχυτον, καὶ ἄφραστον παντελῶς, ὡς μὴ ἑτέρου τινὸς, ἀλλ' ἴδιον αὐτοῦ τοῦτο νοεῖσθαι. ὅπως εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ μονογενὴς, ὡς πρωτότοκος· καὶ ἐν πολλοῖς γέγονεν ἀδελφοῖς, ὁ ἀσυγκρίτως τῇ κτίσει, καθὸ νοεῖται Θεός. ὅταν τοί- E νυν γεγεννῆσθαι λέγηται, καὶ ἐκ γυναικὸς, ἀναγκαίως τὸ κατὰ σάρκα προσεπιφέρεται· ἵνα μὴ ὑπάρξεως ἀρχὴν νοοῖτο λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου· καίτοι πρὸ παντὸς ὑπάρχων αἰῶνος ὁ συναΐδιος, καὶ ἀεὶ συνυφεστηκὼς τῷ ἰδίῳ πατρὶ Θεὸς λόγος· ἀλλ' ὅτε κατ' εὐδοκίαν τοῦ πατρὸς τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἠθέλησε λαβεῖν, τότε καὶ ἀπόπεφνεν τὸν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα μεθ' ἡμῶν ὑπομεῖναι λέγεται. οὐκοῦν ὁμολογουμένως μὲν τὸ ἀπὸ σαρκὸς σάρξ ἐστι, τὸ δὲ ἐκ Θεοῦ Θεός. * ἔστι δὲ κατὰ

SATIS quidem habet virium, ut puto, imo vero ut natura etiam veritatis habet, vel ipsa tuæ sanctitatis vigilantia atque prudentia in hoc, ut viriliter admodum vanis quorumdam nugamentis certam veritatem objicere queat. Nugantur enim aniliter nonnulli, omniaque sursum ac deorsum permiscentes, incarnati unigeniti mysterium acute subtiliterque exquirere se simulant: non tamen illud intelligunt, sed in id facile deflectunt quod non licet, ac perversa sentiunt. Ceterum quod hac in re periculosissimum est, dum se recte sentire velle fingunt, dumque opinionem, quasi in eam rem sint propensi, velut personam quamdam sibi circumponendo conciliant, Nestorianæ impietatis venenum simplicium animis infundunt. Sunt autem homines istiusmodi humanorum corporum medicis non absimiles. Hi enim pharmacis insuavibus mel immiscere solent, ut dulcedinis qualitate eorum fallant perceptionem, quæ suapte natura tristitiam nauseamque inducunt. At nos Christi sensum, juxta sapientis Pauli sapientissimam sententiam, habentes, eorum cogitationes non ignoramus. Si quispiam enim unigenitum Dei Verbum, quod arcano inexplicabilique modo ex Deo & Patre genitum est, ipsorumque sæculorum conditor, ex sacra virgine subsistentiæ initium habuisse diceret, videretur non extra scopum tendere quod asserunt. Si Dei Verbum suapte natura spiritus est, quomodo ex carne natum est, quod dominus dicat: *Quod natum est ex carne, caro est?* At quia doctrina de Christi mysterio alia incedit via, nimirum recta & erroris experte, & nihil perversitatis habente; cur illi temere frustraque nugantur, *non intelligentes neque quæ dicunt, neque de quibus affirmant?* Nos igitur illud ipsum unigenitum Dei Verbum, quod spiritus est, utpote Deus, secundum scripturas, hominum salutis causa incarnatum & hominem factum asserimus: non quod ex propria natura corpus sibi transmutaverit, aut ab eo quod erat, abscesserit, aut conversionem alterationemve sustinuerit; sed quod ex sancta virgine corpus immaculatum assumpserit intelligenti anima præditum, & illud incomprehensibili & inconfusa ac ineffabili prorsus unione suum effecerit, ut non alterius cujuspiam, sed suum ipsius proprium esse intelligatur. Ad hunc itaque modum unigenitus Dei Filius in orbem terrarum ingressus, tanquam primogenitus & in multis fratribus fuit; qui tamen qua Deus intelligitur inter creaturas minime censetur. Quare cum dicitur natus & ex muliere, necessario secundum carnem simul infertur, ne a sancta virgine subsistendi initium accepisse quispiam putet. Quamvis enim ante omne sæculum existat ille Deus Verbum Patri suo coæternus, semper cum illo simul subsistens: attamen quando ejusdem Dei Patris beneplacito servilem formam assumere voluit, tunc nativitatem quoque secundum carnem ex muliere nobiscum subiisse dicitur. Quamobrem quod ex carne prodiit, id citra omnem controversiam caro est; & quod ex

Rom. 1. 3. Joan. 3. 1. Tim. 1. Joan. 4.

* ἔστι, καὶ.

Deo, Deus. Eſt autem ſimul ambo Chriſtus, cum unus ſit Filius & dominus una cum ſua carne, non inanimi, ut dixi, ſed anima intelligente prædita. Ne ergo nobis unum Filium dividant, ſeorſum Verbum ſtatuentes, & alterum rurſus filium ſeorſim, hominem illum qui ex muliere natus eſt, ut ipſi ajunt: ſed cogitent Deum Verbum non homini conjunctum eſſe, ſed ipſum dici hominem eſſe factum, ſemine Abrahæ, juxta ſcripturas, apprehenſo, fratribuſque, ſolo peccato excepto, per omnia aſſimilatum. Hæc autem per omnia aſſimilatio conſequens eſt ut habeat, & quidem præ ceteris, partum ex muliere: qui partus in nobis quidem humano more cogitatur, & ſecundum nos; at in unigenito, ſupra noſtrum modum. Deus namque eſt incarnatus. Quare etiam Dei genitrix vocatur ſancta virgo. Quod ſi dixerint, Deum & hominem ſimul coeuntes unum conſtituiſſe Chriſtum, utriuſque hypoſtaſi inconfuſe ſervata, quæ tamen ſecundum rationem dividatur: facile videas nihil illos hac in re quod verum certumque ſit ſentire aut loqui. Neque enim, ut ipſi ajunt, Deus & homo ſimul concurrentes unum Chriſtum conſtituerunt; ſed, ut modo dixi, Deus Verbum perinde atque nos carnis & ſanguinis particeps effectum eſt, ita ut Deus homo factus eſſe, & carnem noſtram ſumpſiſſe, eamque ſibi propriam feciſſe intelligatur: ut quemadmodum quivis noſtræ conditionis homo ex anima & corpore conflatus unus eſt, ita & ipſum quoque unum eſſe & Filium & dominum fateamur. Una namque hominis eſt natura, & una hypoſtaſis, etiam ſi ex rebus diverſis ſpecieque differentibus conſtituatur. Palam eſt enim corpus eſſe quiddam ab anima diverſum, ſed tamen proprium ipſius, & una cum ipſa unius hominis hypoſtaſin plene conſtituere. Et quamvis ſecundum mentem & cogitationem, prædictorum diſcrimen non ſit obſcurum: attamen coitio, ſeu concurſio, cum ſit indiviſa, unum animal hominem ipſum efficiunt. Itaque unigenitum Dei Verbum non homine aſſumpto prodiit homo; ſed quamvis ineffabilem ex Deo Patre generationem haberet, templo per Spiritum ſanctum ſibi conſubſtantialem conſtructo, homo factum eſt. Unus proinde intelligitur, etiam ſi corpus quod aſſumpſit, ipſa rationis contemplatione diverſæ ſit ab ipſo naturæ. Ubique vero fateamur non inanime fuiſſe, ſed anima intelligente præditum.

Audio nihilominus quoſdam in eam veſaniam prolapſos eſſe, ut dicere non vereantur Deum Verbum in illo homine ex virgine nato perinde ac in quodam filio inhabitaſſe, eumdemque deificaſſe. Sed, o boni viri, non hoc eſt, inquam, Dei Verbum incarnatum vel hominem factum eſſe; ſed potius in homine non ſecus ac in aliquo ſanctorum prophetarum habitaſſe. Enimvero admirabilis ſecundum nos myſterii ratio, ut paulo ſuperius monuimus, illud ipſum Dei Patris Verbum carnem, ſecundum ſcripturas, factum docet: non quod naturalem aliquam mutationem aut alterationem ſuſtinuerit, ut in carnem verſum ſit: ſed quod carnem anima rationali vegetatam ſibi adſciverit, homoque proceſſerit, non quod homini ſit conjunctum, aut in homine inhabitaverit, ut ipſi

Hebr. 2.

A ταυτὸν ἀμφότερα Χριστὸς, εἷς ὢν υἱὸς, καὶ κύριος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς αὐτοῦ, ἐκ ἀψύχου μᾶλλον, ὡς ἔφην, ἀλλ' ἐψυχωμένης νοερῶς. μὴ τοίνυν διχοτεμνέτωσαν * ἡμῖν τὸν ἕνα υἱὸν, ἀνὰ μέρος ἰσάντες τὸν λόγον, καὶ υἱὸν ἕτερον ἰδικῶς, καὶ ἀνὰ μέρος ἄνθρωπον τὸν ἐκ γυναικὸς, καθάφασιν αὐτοί. ἀλλ' ἐννοείτωσαν, ὅτι ἐκ ἀνθρώπου συνήφθη μᾶλλον ὁ Θεὸς λόγος, ἀλλ' αὐτὸς ἄνθρωπος γενέσθαι λέγεται, σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαβόμενος κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ ὁμοιωθεὶς κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς, δίχα μόνης ἁμαρτίας. ἡ δὲ εἰσάπαν ὁμοίωσις ἔχοι ἂν εἰκότως, καὶ πρόγε τῆς ἄλλων, τιλὴ ἐκ γυναικὸς ἀπότεξιν· ἢ νοεῖται

B μὲν ἐφ ἡμῶν ἀνθρωπίνως, καὶ καθ' ἡμᾶς, ἐπὶ δέγε τοῦ μονογενοῦς ὑπὲρ τοῦτο. Θεὸς γὰρ ἐσῶ σαρκέμενος. τοιγάρτοι, καὶ θεοτόκος καλεῖται ἡ ἁγία παρθένος. ἐὰν δὲ λέγωσιν, ὅτι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος συνελθόντες κατὰ ταυτὸν, ἀπετέλεσαν ἕνα Χριστὸν, φυλαττομένης δηλονότι τῆς ὑποσάσεως ἑκατέρας ἀσυγχύτως, τῷ δὲ λόγῳ διαιρεμένης, οὐδὲν ἀκριβὲς ἐπὶ τούτῳ φρονοῦντας, ἢ λέγοντας ἔνεσιν ἰδεῖν. ὁ γὰρ, καθάφασι, Θεὸς C ἄνθρωπος συνελθόντες ἀπετέλεσαν ἕνα Χριστὸν, ἀλλ' ὡς ἔφην ἤδη Θεὸς ὢν ὁ λόγος, παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος, καὶ σαρκὸς, ἵνα Θεὸς ἀνθρωπήσας νοῆται, καὶ τιλὺ ἡμετέραν σάρκα λαβὼν, καὶ ἰδίαν αὐτιλὺ ποιησάμενος· ἵνα καθάπερ ὁ καθ' ἡμᾶς νοούμενος ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς, καὶ σώματος συνεστὼς εἷς ἐστιν, οὕτω καὶ αὐτὸς εἷς ὁμολογῆται ὑπάρχειν, καὶ υἱὸς, καὶ κύριος· μία γὰρ ὁμολογεῖται φύσις ἀνθρώπου, καὶ * ὑπόστασις, κἂν * σύστασις. ἐκ διαφόρων νοῆται, καὶ ὀξ ἑτεροειδῶν πραγμάτων. ἑτεροφυὲς μὲν γὰρ ὁμολογουμένως ὡς πρός γε ψυχιλὺ τὸ σῶμά ἐστιν, ἀλλ' ἴδιον αὐτῆς, καὶ συναποτελεσικὸν τῆς ὑποσάσεως τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου. καὶ νῷ μὲν, καὶ θεωρίᾳ, τὸ διάφορον τῆς ὠνομασμένων ἐκ ἀσυμφανές. ἡ δέγε σύνοδος, ἤτοι συνδρομὴ, τὸ ἀδιάτμητον ἔχουσα ἐν ἀποτελεῖ ζῶον τὸν ἄνθρωπον. ὁ τοίνυν μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ἐκ ἀνθρωπον προσλαβὼν προῆλθεν ἄνθρωπος, ἀλλὰ καί τοι τιλὺ καὶ Θεοῦ παῤῥησίας ἀπόῤῥητον ἔχων γέννησιν, διὰ τοῦ ἁγίου, καὶ ὁμουσίου πνεύματος ἑαυτῷ δημιουργήσας ναὸν, γέγονεν ἄνθρωπος. τοιγάρτοι, καὶ εἷς νοεῖται, κἂν τῇ θεωρίᾳ τῇ κατὰ τὸν λόγον, ἑτεροφυὲς * ἰδίᾳ παρ' αὐτὸν τὸ σῶμα * ἢ ταυτ. αὐτοῦ. ὁμολογείσθω δὲ παντιχῇ, ὅτι μὴ ἄψυχον ἰδίᾳ, ἀλλ' ἐψύχωτο ψυχῇ νοερᾷ.

Ἤκειν γε μιλὺ εἰς τοῦτο ἀποπληξίας ἐπυθόμιν τινὰς, ὡς μὴ * καταδέεσθαι λέγειν, ὡς ἔν τινι υἱῷ * καταδέσαι. τῷ ἐκ παρθένου τεχθέντι ἐνοικήσαντα τὸν Θεὸν λόγον, τοῦτον ἀποθεῶσαι. ἀλλ' ὁ τοῦτ' ἔστιν, ὦ βέλτιστοι, φαίλιν ἂν αὐτοῖς, τὸ σαρκωθῆναί τε, καὶ ἐνανθρωπῆσαι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, * ἐγκατοικῆσαι * ἐγκατοικεῖν. E δὲ μᾶλλον ἀνθρώπῳ, καθάπερ ἀμέλει, καὶ ἐνὶ τῶν ἁγίων προφητῶν. ὁ δέγε τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηίου λόγος, ὡς καὶ ἐν τοῖς * ἀνωτέροις βραχὺ προδεδήλωται, αὐτὸν βούλεται τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς γεννηθέντα λόγον, σάρκα γενέσθαι κατὰ τὰς γραφὰς, ἐκ ὡς μετάσασιν φυσικιλὺ, ἤγουν ῥοπιλὴ, ἢ ἀλλοίωσιν ὑπομείναντα, τιλὺ εἰς σάρκα φημὶ, ἀλλ' ὅτι σάρκα ἐψυχωμένιλυ νοερῶς, ἰδίαν ἐποιήσατο, καὶ αὐτὸς προῆλθεν ἄνθρωπος, ἐκ ἀνθρώπῳ συνήφθη, οὐ δὲ ἐνῴκηκε, καθάφασι. τὸ δὲ καὶ ἀποτεθεῶσθαι

* εἷς δύο τὸν ἕνα, υἱὸν ἕτερον κατὰ μέρος ἰσάντες τὸν.

Ebr. 2. 16.

λέ-

λέγειν τὸν ἐχηκότι τλὶ ἐνοίκησιν, ὡς αὐτοὶ A dicunt. Porro illum, in quo habitarit dice
δοξατένοντιι, τῦτο γὰρ παρ' ἡμῖν ἀπόβλητον παν- cere deificatum fuisse, ut ipsi asserunt, (id
τελῶς, πῶς ὐχ ἁπάσης ἐμβροντησίας ἀπόδει- enim nos prorsus respuendum censemus,)
* θεοπνεύστ. ξιν ἔχει; μάχεται γὰρ τῷ σκοπῷ τῆς * θείας quomodo non summæ stultitiæ significatio-
γραφῆς. ὁ μὲν γὰρ θεσπέσιος Παῦλος τὸν nem habet? Pugnat enim cum sacrarum scri-
τῦ Θεῦ λόγον, ἐν μορφῇ καὶ ἰσότητι τῇ κα- pturarum scopo: quandoquidem divinus Pau-
Φιλίπ. 2. τὰ πᾶν ὁτιοῦν τῦ πατρὸς ὄντα, φησὶν, οὐχ ἁρ- lus Deum Verbum in forma & illa per om-
παγμὸν ἡγήσαθαι τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. ἑαυτὸν nia Dei Patris æqualitate constitutum, non Philipp. 2
δὲ μᾶλλον κενῶσαι, καὶ μορφὴν δούλου λαβεῖν, rapinam arbitratum dicit æqualem se esse
καὶ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενέσθαι ὡς ἄνθρω- Deo, verum semetipsum exinaniviſſe, servi-
πον, ταπεινῶσαι τε ἑαυτόν. οἱ δὲ πρὸς πᾶν τὐ- que forma accepta in similitudinem hominum
ναντίον μεθιστάντες τῆς πραγμάτων τλὴν φύσιν, factum esse, utpote hominem, ac semetipsum
& τῆς ἀληθείας τλὴν διαμὲν ἀνοσίως ἐκκαπη- humiliasse. Illi vero rerum naturam ad quid-
λῶντες, τεθεοποιῆθαί φασιν ἄνθρωπον. εἶτα B vis contrarium detorquent, vimque veritatis
τίς ὁ κενώσας ἑαυτὸν, ὦ βέλτιστοι, καὶ πῶς τε- impie adulterantes, hominem deificatum as-
ταπείνωται; ποίαν, εἰπέμοι, λαβὼν τὸ δούλου serunt. Verum si res ita habet, quisnam
μορφὴν; εἰσκομίζει γὰρ ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ὁ quæso semetipsum exinanivit? quomodo præ-
παρ' αὐτῶν λόγος ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ταπεινό- terea seipsum humiliavit? qualem dicite mi-
τητος ὑψώμενον ἄνθρωπον, καὶ ἐκ τῆς καθ' hi, servi formam accepit? Etenim hæc il-
ἡμᾶς κενώσεως εἰς τὸ πλῆρες τῆς θεότητος ἀ- lorum doctrina hominem videlicet inducit,
ναβαίνοντα, καὶ ἐκ τῆς τῦ δούλου μορφῆς μεθιστά- qui ex nostra humilitate in sublime evectus
μενον εἰς δεσποτικήν. πῶς οὖν ἄρα κεκενῶθαί sit, quique ex nostra exinanitione in deita-
φασι τὸν μονογενῆ, ἢ πῶς τλὴν ἡμῶν ὑπέμει- tis plenitudinem evaserit; nec non ex for-
νε ταπείνωσιν, ὐκ ἔχω νοεῖν· εἰ μὴ ἄρα κεκε- ma servili in dominicam formam transierit.
νῶθαί φασιν αὐτὸν, ὅτι τῇ ἰδίᾳ δόξῃ τετίμη- Equidem quomodo unigenitum Dei Filium
κε τὸν ἄνθρωπον. καὶ εἰτιμῶν ἀδικεῖται, καὶ κε- exinanitum, quomodo item humanæ natu-
νῦται δοξάζων; πῶς ὐκ ἄμεινον ἐρεῖ τις εἶναι τὸ C ræ humiliationem sustinuisse dicant, omni-
μηδὲ τιμᾶν αὐτὸν, μήτε μᾶν δόξαν τινὶ νέ- no intelligere non valeo: nisi forte per hoc
μειν; ἔμεινε γὰρ ἂν ἐν ἰδίαις ὑπεροχαῖς, μήτε exinanitum asseverent, quod hominem glo-
τιμήσας, μήτε δοξάσας τὸν, ὡς αὐτοί φασιν, riæ suæ participem fecerit. Verum si alte-
οἰκειωθέντι αὐτῷ ἄνθρωπον. ἆρ' οὐ γέλωτος rum honorans, ipse honoris sui detrimen-
ἄξια παντί που φανεῖται, καὶ ἀβελτηρίας ἔμπλεω tum facit; si alterum glorificans, ipse exi-
τῆς ἐσχάτης, ἃ φρονεῖν ἐγνώκασι, καὶ θαρσῦσι nanitur, cui dubium esse potest, quin præ-
λαλεῖν; ἀλλ' ὅγε τῆς ἀληθείας λόγος ὐκ ἂν stabilius illi fuerit neque honorem cuiquam
ὑποπτᾶσειέ τε κεκενῶθαι πώποτε, μὴ ὐχὶ πλῆ- neque vero gloriam illum tribuere? Nisi e-
* ταπεινῶθαι. ρες ὂν κατ' ἰδίαν φύσιν. οὐδ' ἂν νοοῖτο * ταπει- nim hominem, quem sibi, ut ipsi loquun-
νῶθαί τι, μὴ ὐχὶ δὴ πάντως ὑψῦ τε, καὶ ἀνω- tur, proprium fecit, honorasset, eumdem-
τάτω κείμενον, εἶτα κατιφοιτῆσαν εἰς ὅπερ οὐκ que gloria sua cumulasset, in propria exce-
ἦν· τὸν δέ γε δούλου λαβόντα μορφὴν, εἴσεταί D llentia constans perstitisset. An non ea cui-
που πάντως πρὸ αὐτῆς ἔχοντα τὸ κατὰ φύ- que risu digna, & extremæ stultitiæ ple-
σιν ἐλεύθερον· καὶ τὸν γεγονότα ἄνθρωπον ὐκ na videantur, quæ illi & sentire statue-
οἶδεν ὄντα τῦτο πρὶν γενέσθαι. τῆς τοίνυν ἁ- runt, & eloqui audent? At vero ratio ve-
γίας, καὶ θεοπνεύστε γραφῆς κένωσιν ὀνομαζού- ritatis nullo modo quidquam aliquando exi-
σης, καὶ δούλου μορφὴν, καὶ μᾶν τι, καὶ ἀν- nanitum censebit, si id ipsum antea secun-
θρωπότητα, καὶ τὸν ταῦτα ἐθελουσίως ὑπομεί- dum naturam suam plenum non erat: ne-
ναντα λεγούσης τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον que rursum humiliatum, nisi illud in sub-
εἶναι, τί παραξέπουσιν αὐτοὶ πρὸς τὸ ἐναντίον limi & summo positum, in id postea descen-
τῆς οὕτω τεθαυμασμένης οἰκονομίας τὸ δίτεχνες, derit quod prius non erat: illum præterea
ἄνθρωπον τεθεοποιῆθαι λέγοντες. ἵνα μηδὲν qui servi formam acceperit, prorsus intelliget
ἔτι διαφέρωσι χειστιανοὶ τῆς τῇ κτίσει λελαθό- antequam illam acceperit, naturalem liber-
κότων παρὰ τὸν κτίσαντα; ἢ τάχα πᾶ πεπλα- tatem habuisse: & eum qui homo sit factus,
νῆθαι δώσυσι μεθ' ἡμῶν, καὶ αὐτὰς τὰς ἀ- fuisse hominem priusquam factus sit, non
Ρωμ. 1. 25. γίας ἀγγέλας. ὅς δὴ προσεπίχθαι φησὶ τὸ γράμ- E agnoscit. Quamobrem cum sacra & divina
Ἑβρ. 1. 6. μα τὸ ἱερὸν προσκυνῆσαι τὸν πρωτότοκον εἰσα- scriptura exinanitionem, servilemque formam,
χθέντα εἰς τλὴν οἰκυμένην. τὸ δέ γε πρωτότο- nec non & humanitatem nominet, eum-
* ἁρμόσαιμι. κος ὄνομα πως ἂν * ἁρμόσαιμι μὴ ἀνθρω- que qui hæc voluntarie suscepit, Dei Patris
πήσαντι τῷ μονογενεῖ; εἰ γάρ ἐστιν ἀληθὲς Verbum appellet; quomodo isti eximiam il-
Ρωμ. 8. 29. τὸ, ὡς ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, ἆρα εἰκότως νοεῖ- lam admirandæ hujus dispensationis sapien-
ται πρωτότοκος, ὅτε κατέβη πρὸς ἀδελφότη- tiam in contrarium sensum detorquentes, ho-
τα, δηλονότι τλὼ πρὸς ἡμᾶς, ὅτε καθ' ἡμᾶς minem quemdam deificatum esse contendunt,
γέγονεν ἄνθρωπος, ὁμοιωθεὶς κατὰ πάντα, δίχα ita ut jam Christiani nulla re ab iis differ-
Ἑβρ. 2. μόνης ἁμαρτίας. ἀπόχρη δὲ πρὸς δισέβειαν ἡμῖν rant, qui prætermisso creatore adorant crea-
turam? Numquid sanctos angelos quoque, Rom. 1.
qui, ut divinæ literæ testatum faciunt, Pri- Heb. 1.
mogenitum in terrarum orbem inductum a-
dorare jussi fuerunt, una etiam nobiscum
erasse concedent? At quomodo, obsecro,
Primogeniti nomen Unigenito attribuere lice-
bit, si vere incarnatus non fuit? Nam si ve-
rum est illud, *ut in multis fratribus*; tum certe Rom. 8.
convenienter primogenitus intelligitur, cum
ad fraternitatem procul dubio nostram de-

Hebr. 2

ſcendit, cum homo noſtri ſimilis factus eſt, per omnia, ſolo peccato excepto, fratribus aſſimilatus. Nobis autem ad pietatem ſatis eſt ut cogitemus & intelligamus, carnem, quæ Dei facta eſt omnia vivificantis, vivificam ipſius Verbi virtutem & operationem obtinere, gloriamque ineffabilem & inacceſſibilem conſecutam eſſe. Ceterum qui hoc modo ſentire propoſitum habent, eos & alias quoque calumnias in ſacras literas afferre mirum non eſt, dum perſonæ unigeniti, quas a Judæis ſuſtinuit injurias, & ipſam præterea carnis mortem quam pertulit, adimunt; eaſque illi qui ex muliere, veluti alteri ſeorſum filio adſcribunt. Ipſis namque propoſitum eſt, neſcio quo modo, per viam gradientibus quæ ad pietatem recta non eſt, præcipitari in abruptum inferni, & in inferni profundum, ſicut ſcriptum eſt. Sane quidem impatibilis & penitus impalpabilis eſt divinitas. Neque enim eſt corporea, ſed ultra omnem creaturam viſibilem atque intelligibilem, & in incorporea & immaculata & intractabili & incomprehenſibili natura. Sed quia, cum unigenitum Dei Verbum corpus ex ſancta & Dei genitrice virgine ſuſcepiſſet, ſuſceptumque, ut ſæpenumero jam monui, proprium ſibi feciſſet; ſemetipſum pro nobis Deo & Patri immaculatam hoſtiam in odorem ſuavitatis obtulit: fit ea de cauſa, ut ea quæ in ejus carnem facta ſunt, ipſum ſuſtinuiſſe dicamus. Nam cujus eſt corpus proprium, jure illi etiam omnia quæ ſunt corporis, ſolo excepto peccato tribuuntur. Igitur quoniam Deus Verbum homo factus eſt, manſit quidem ſecundum naturam divinam impatibilis, ea tamen quæ ſuæ carnis erant, neceſſario propria ſibi faciens, ideo quæ carnis erant pertuliſſe dicitur, etiamſi ſecundum divinam naturam nulli penitus paſſioni eſſet obnoxius. Unde falſa pietatis perſuaſio a veritate eos abducit. Non enim animadvertunt, impatibilitatem quidem illi manſiſſe quatenus erat ab initio & eſt Deus; ſed tamen quod ſecundum carnem pro nobis pertulit, illi adſcribitur, quatenus Deus natura exiſtens, factus eſt caro, hoc eſt, perfectus homo. Nam quis, quæſo, erat, qui ad Patrem qui eſt in cœlis, ac Deum loquebatur, dicens: *Sacrificium & oblationem noluiſti, corpus autem aptaſti mihi, holocautomata & pro peccato noluiſti: tunc dixi: Ecce venio, ut faciam Deus voluntatem tuam?* Qui enim corporis expers erat ut Deus, corpus ſibi aptatum fatetur, ut eo pro nobis oblato, ſuo nos omnes livore, juxta prophetæ vocem, ſanaret. Quo pacto etiam unus pro omnibus mortuus eſt, qui juſtum pro omnibus pretium exſolveret, ſi illa paſſio puri cujuſpiam hominis fuiſſe putatur? Quod ſi ſecundum humanam naturam eſt paſſus, ut qui ſuæ carnis paſſiones ſibi proprias fecit; tunc demum unius mortem ſecundum carnem, juſtum pro omnium hominum vita pretium fuiſſe rectiſſime aſſerimus: non quod unius vulgaris hominis noſtri ſimilis fuerit, etiam ſi noſtri ſimilis factus ſit; ſed quod cum per naturam Deus eſſet, incarnatus homoque factus ſit, ſecundum ſanctorum patrum confeſſionem. Quod ſi ſunt qui ob id paſſionem ſecundum carnem unigenito adimunt, quod turpis, incongrua, indecenſque videatur; adimant ipſi pari ratione & ipſam quoque ſecundum carnem ex virgine nativitatem. Nam ſi illi turpe eſt quod carne paſſus eſſe dicitur; quomo-

Ephes. 5.

Hebr. 10. ex Pſal. 39.

Iſa. 53.

2. Cor. 5.

A τὸ λογίζεσθαι, καὶ νοεῖν, ὅτι Θεὸς γεγομφὼν σάρξ τῷ ζωογονοῦντος τὰ πάντα, τῶν ζωοποιὸν αὐτῆς δυνάμιν, καὶ ἐνέργειαν ἔχει. καταπλαγεὶς δὲ καὶ δόξαν ἄῤῥητον, καὶ ἀπρόσβλητον. ἀπεικὸς δὲ ὄδεν * τοῖς οὕτε ταῦτα φρονεῖν ἐγνώκασι, καὶ ἑτέρας τοῖς ἱεροῖς δόγμασιν ἐπάγειν συκοφαντίας, ἀποφέροντας μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ μονογενοῦς, ἃς ὑπομεμένηκεν ὑπὸ τῆς Ἰουδαίων παροινίας, καὶ αὐτὸν ἐπὶ τούτοις τὸν κατὰ σάρκα θάνατον, ἀπονέμοντας δὲ ὥσπερ υἱῷ κατ' ἰδίαν ἑτέρῳ τῷ ἐκ γυναικός. δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς, οὐκ οἶδ' ὅπως, δι' ἀγνοίαν εἰς ἀσέβειαν οὐκ ἀθεΐας ὁδὸν πρὸς πέτυρον ἅδου κατωφερῆ, καὶ εἰς ἅδου πυθμένα, κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἔστι μὲν γὰρ ὁμολογουμένως ἀπαθὲς τὸ θεῖον, καὶ ἀνέπαφον παντελῶς. ὅτι μὴ κατὰ σῶμά ἐστιν, ἀλλ' ἐπέκεινα πάσης κτίσεως ὁρατῆς τε, καὶ νοητῆς, καὶ ἐν ἀσωμάτῳ, καὶ ἀχράντῳ, καὶ ἀψαύστῳ, καὶ ἀπερινοήτῳ φύσει. ἐπειδὴ δὲ ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος σῶμα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας, καὶ Θεοτόκου παρθένου, καὶ, ὡς ἔφην ἤδη πλειοσάκις, ἴδιον αὐτὸ ποιησάμενος, ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσηνέγκατο εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, ὡς ἄμωμον ἱερεῖον, τοιοῦτον τοι, καὶ ὑπομεῖναι λέγεται πρὸς ἡμῶν τὰ εἰς τὴν σάρκα αὐτοῦ γεγονότα. ὃ γὰρ ἴδιόν ἐστι τὸ σῶμα, τοῦτῳ ἂν εἰκότως προσγράφοιτο, καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα, δίχα μόνης ἁμαρτίας. ἐκουσίως ἐπειδήπερ ἐνανθρώπησας ἡμῖν ὁ Θεὸς λόγος, μεμένηκε μὲν ἀπαθὴς θεϊκῶς, οἰκειούμενος δὲ ἀναγκαίως τὰ τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς, παθεῖν λέγεται τὰ κατὰ σάρκα, καίτοι τοῦ παθεῖν ἀπείρατος ὤν, καθὸ νοεῖται Θεός. δυσεβείας οἷμαι δόκησις ἀποφέρει τῆς ἀληθείας αὐτὸς, ἐκ ἐννοοῦντας, ὅτι τετήρηται μὲν τὸ ἀπαθὲς αὐτῷ, καθὸ ὑπάρχει, καὶ ἔστι Θεὸς, προσγράφεται δὲ, καὶ τὸ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ σάρκα, καθὸ Θεὸς ὢν φύσει, γέγονε σάρξ, ἤτοι τέλειος ἄνθρωπος. τίς γὰρ ἦν ὁ λέγων πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα, καὶ Θεόν. θυσίαν, καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ηὐδόκησας· τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸ θέλημά σου; ὁ γὰρ ἔξω σώματος ὡς Θεὸς, ἑαυτῷ τὸ σῶμα κατηρτίσθαι φησὶν, ἵνα τοῦτο ὑπὲρ ἡμῶν προσενέγκας, τῷ ἰδίῳ μώλωπι πάντας ἡμᾶς θεραπεύσῃ, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. πῶς δὲ, καὶ εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ὁ πάντων ἀντάξιος, εἰ ἁπλῶς τινος ἀνθρώπου νοεῖται τὸ πάθος; εἰ δὲ πέπονθεν ἀνθρωπίνως, ὡς τι τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς οἰκειούμενος πάθη, τότε δὴ τότε φαμὲν, καὶ μάλα εἰκότως, ὡς τῆς ἁπάντων ζωῆς ἀντάξιος ὁ ἑνὸς νοεῖται κατὰ σάρκα θάνατος. οὐχ ὡς ἑνὸς ὄντος τοῦ καθ' ἡμᾶς, εἰ καὶ γέγονε καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ὅτι Θεὸς ὢν φύσει, σεσαρκωταί τε, καὶ ἐνηνθρώπησε κατὰ τὴν τῶν πατέρων ὁμολογίαν· εἰ δὲ ἀποφέρεταί τινες τὸ μονογενὲς, ὡς ἀκαλλὲς, καὶ ἀνάρμοστον, καὶ ἀσεβοῦς αὐτῷ τὸ κατὰ σάρκα πάθος, ἀναιρείπωσαν ὁμοίως αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου κατὰ σάρκα γέννησιν. εἰ γὰρ ἔστι τοῦ ἀπεοικότων αὐτῷ τὸ σαρκὶ λέγεσθαι παθεῖν, πῶς ἂν τρόπον τοῦτου τὸ πρῶτον, τουτέστιν ἡ κατὰ σάρκα γέννησις, ἢ καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως τρόπος; οἴχεται δὴ οὖν τὸ χριστιανῶν μυστ-

Ebr. 2.

* τοῖς γε ταῦτα τὴν φρονεῖν ἐγνώκασι.

Παροι. 9. 16.

Ephes. 5.

μυστήριον· ἢ μεματαίωται λοιπὸν ἡ τῆς σωτηρίας ἐλπίς.

Ἀλλὰ γάρ. πῶς, φησί, πάθοιἂν ὁ παθεῖν ἐκ εἰδώς; ἀπαθὴς μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ὁμολογούμενος κατ' ἰδίαν φύσιν ὁ ἐκ Θεοῦ λόγος. λέγεται δ' οὖν σαρκὶ τῇ ἰδίᾳ παθεῖν κατὰ τὰς γραφάς. ἵν γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ πάσχοντι σώματι. καὶ πιστώσεταί σε γράφων ὁ Πέτρος περὶ αὐτοῦ· ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον. ἐκὸν ἀπαθὴς μὲν ὁ λόγος, καθὸ φύσει νοεῖται Θεός. αὐτοῦ γε μὴν νοεῖται κατ' οἰκείωσιν οἰκονομικὴν τὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ πάθη. ἐπεὶ τίνα τρόπον ὁ πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὁ δι' οὗ γεγόνασιν ἀρχαί τε καὶ ἐξουσίαι, θρόνοι τε, καὶ κυριότητες, * ἐν ᾧ τὰ πάντα συνέστηκε, πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀπαρχὴ γέγονε τῶν κεκοιμημένων, εἰ μὴ τὸ παθεῖν πεφυκὸς ἴδιον ἐποιήσατο σῶμα Θεὸς ὢν ὁ λόγος; ὥσπερ δὲ γέγονε κατὰ σάρκα ἐκ γυναικὸς, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνως ἀποτεξιν οἰκειούμενος, καίτοι ἰδίαν ἔχων τὴν ἐκ πατρὸς, οὕτω καὶ σαρκὶ λέγεται παθεῖν καθ' ἡμᾶς τε, καὶ ἀνθρωπίνως, καίτοι φύσει * πρόσον αὐτῷ τὸ ἀπαθῶς ἔχειν, καθὸ νοεῖται Θεός· οὕτω γὰρ νοεῖται Χριστός· οὕτως ἐστὶ καὶ σύνεδρος τῷ πατρί. ὃν ὡς ἄνθρωπος τῇ οἰκήσει τοῦ Θεοῦ λόγου τετιμημένος, ἀλλ' ὡς υἱὸς ἀληθῶς καὶ ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος. τετήρηται γὰρ αὐτῷ τῆς οὐσιωδῶς συνυπαρχούσης ὑπεροχῆς τὸ ἀξίωμα, καὶ εἰ πέφηνεν οἰκονομικῶς ἐν δούλου μορφῇ. οὐκοῦν * καθάφησιν, εἰ μὴ κοινωνὸς τῆς ἡμετέρας φύσεως ἵν καθὸ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἵν μὴ τότε καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν ὡς Θεός.

Ἐπυθόμην δέ * τινος τῆς εἰς οὐρανὸς ἀνόδου τὴν αἰτίαν * ἐξηγουμένου, εἰς χωρίον αὐτὸν ἀναφοιτῆσαι λέγειν, ἀσφαλές τε, καὶ ἄσυλον, ἡξιῶσθαι δὲ καὶ τῆς πρὸς τὸν πατέρα συνεδρίας· ἔνθα, φησὶν, ὁ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας φύσεως δύναται πλησιάσας αὐτῷ πάλιν ἐπιβουλεῦσαι. φρόνιμον ἦν, εἰπέ μοι, γέγονεν ὁ οὐρανὸς αὐτῷ, καὶ φυγὴ μᾶλλον, οὐκ ἀνάληψις ἡ ἀποδημία ἡ ἀφ' ἡμῶν γέγονεν, ἐφ' ᾗ καὶ καυχώμεθα; ἐδεδίει δὲ καπὶ τὸ εἰκὸς, μὴ ἄρα πως δολερὰν αὐτῷ συμπήξῃ πάγιδα ὁ πονηρὸς· καὶ εἰ μὴ γέγονεν ἀνελθεῖν, ἐπεβεβούλευτο ἄν, ὡς ἔοικε, καὶ μὴ τότε ἀνάστασιν. τίς γὰρ τοιούτων ἐμέτων οὐκ ἀποφοιτήσει μακράν; ἢ τίς τῆς ὕστερον αἰσχρᾶς περιτολογίας οὐκ ἀποναυσήσεται, πολλὰ χαίρειν εἰπὼν τοῖς τὰ τοιαῦτα τολμῶσι φρονεῖν, ἢ λέγειν; ἄπαγε τῆς ὕστερον μυσαρωτάτης καὶ χαμαιπετοῦς ἐννοίας. ὀδὸν οἶμαι τούτων γραοπρεπέστερον, ἢ ἀμαθέστερον. ἥκει γὰρ εἰς τοῦτο χυδαιότητος ἐννοιῶν τὸ χρῆμα αὐτοῖς, ὡς ὀδὸν εἶναι τὸ αἴσχιον. ἀποπεράνας γὰρ ὁ Χριστὸς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκονομίαν, καὶ πατήσας τὸν σατανᾶν, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν κατισχύσας, καταλύσας δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸ κράτος, ἀνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν προσφατον, καὶ ζῶσαν, ἀναφοιτήσας εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐμφανισθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, καθὰ γέγραπται. σωεδρεύει δὲ αὐτῷ καὶ μὴ σαρκὸς, ἐκ

πΠέτρ. 2. 24.

Κολασσ. 1. 15.

* ἐν ᾧ τὰ

1. Κορ. 15. 21.

* μὴ πρόσον αὐτῷ τὸ πάθος ἔχειν,

* τοῦ. καθάφημι, φύσιν,

* τινος

* ἐξηγουμένου,

Εβρ. 9. 24.

A do non ante hoc turpis erit illa ſecundum carnem nativitas, quæ paſſionem antecedit; aut, ut ſemel dicam, ipſius humanationis modus? Periit itaque hac ratione univerſum Chriſtianorum myſterium; & ſalutis noſtræ ſpes jam inanis redditur.

Sed dixeris: Quomodo pati poteſt, qui nulli paſſioni eſt obnoxius? Illud igitur ex Deo Verbum procul dubio, ut jam dictum eſt, ſecundum propriam naturam nullatenus eſt patibile: dicitur tamen ſecundum ſcripturas propria carne paſſum, quoniam ipſe erat in patiente corpore. Quod beatus Petrus confirmat, hunc in modum de illo ſcribens: *Qui peccata* 1. Petr. 2. *noſtra pertulit in corpore ſuo ſuper lignum*. Quo- B circa licet Verbum, cum ut Deus ſecundum naturam conſideratur, ſit impatibile; ſecundum diſpenſatoriam tamen appropriationem, paſſiones carni competentes ipſius propriæ cenſentur. Alioqui quomodo ille primogeni- Coloſſ. 2. tus omnis creaturæ, ille per quem facti ſunt principatus & poteſtates, throni & domina- 1. Cor. 15. tiones, & in quo conſiſtunt omnia, factus eſt primogenitus ex mortuis, & primitiæ dormientium, ſi Deus Verbum corpus, quod pati natum erat ſibi proprium non fecit? Quemadmodum autem Deus ex muliere ſecundum carnem ortus, noſtram ſibi humanitus nativitatem appropriavit, quamvis propriam ex Patre nativitatem haberet: ita idem C etiam carne dicitur pati ſecundum nos, & humanitus, etiamſi, ut Deus intelligatur, nulla patibilitas in illum ex natura conveniat. Ad hunc namque modum Chriſtus agnoſcitur: ad hunc modum etiam cum Patre conſidet; non ut homo per Dei Verbi inhabitationem honoratus; ſed ut vere Filius etiam tum, cum homo eſt factus. Siquidem præeminentiæ dignitas, quæ eſſentialiter illi ineſt, integra ei permanſit, etiamſi diſpenſatorie in ſervi forma apparuerit. Quare, ut dixi, licet noſtræ naturæ particeps fuerit ut homo, cum hoc ipſo tamen ſupra omnem creaturam erat ut Deus.

Ceterum audivi quemdam, qui cum reditus illius in cœlum cauſam exponeret, dice- D bat abiiſſe illum in locum tutum, nullique violentiæ expoſitum; tum ea quoque dignitate & prærogativa potitum ut cum Patre conſideret, ubi, ait, naturæ noſtræ adverſarius propius ad ipſum accedere, inſidiiſque eumdem rurſus impetere non poteſt. Ergo cœlum factum eſt illi pro munimine; & receſſus ille a nobis, de quo gloriamur, non aſſumptio fuit, ſed potius fuga? Timebat ſcilicet fortaſſis, ne malignus ille alterum ei laqueum injiceret; ac niſi aſcendiſſet, etiam poſt reſurrectionem ejuſdem inſidiis pateret. Quis, obſecro, ab hujuſmodi ſordibus quam longiſſime non abſcedat? Quis adeo turpia verborum portenta non averſetur; & iis qui E hujuſmodi nugas tenere, aut docere audent, non multam ſalutem dicat? Apage cum ſceleratiſſima iſta ſordidiſſimaque ſententia, qua nihil anilius, nihil ſtultius excogitari poterat. Rem enim ad eam ſenſus ineptiam redigunt, ut nihil eſſe turpius poſſit. Etenim cum Chriſtus noſtræ conditionis diſpenſationem conſummaſſet, ſatanamque protriviſſet, & omnem ejus vim fregiſſet, ac mortis imperium deſtruxiſſet, novam viventemque nobis viam inſtauravit, *in cœlo aſcendens, ut vultui Dei & Pa-* Hebr. 9. *tris*, ſicut ſcriptum eſt, *pro nobis appareat*: con- Rom. 8.

ſidet-

sidetque cum ipso etiam cum carne, non ut homo seorsum consideratus, neque ut alius Filius ab ipsius Verbo diversus, neque ut qui ipsum Verbum inhabitatorem habeat; sed ut vere Filius unus & solus etiam tum, cum factus est homo. Considet itaque tanquam Deus cum Deo, & dominus cum domino, & Filius cum Patre vero, hoc ipsum obtinens ex natura, licet cum carne consideretur. Ac fuerat fortasse non magnæ difficultatis fusius adhuc istorum stultitiæ barathrum demonstrare: verum nugis usque adeo frivolis ineptiisque, pluribus velle repugnare, haud aliud fere esset, quam cum eas ineptias fundentibus simul insanire.
Num. 22. Illa nihilo minus ceteris quæ dicta sunt necessario fere adjecero, per quæ illi populum domini, sicut scriptum est, perterrefacere, rectosque corde, hoc est, eos qui in simplicitate animi vitam traducunt, & fidei traditionem veluti quoddam depositum in mente conditum retinent, sanctamque ac incorruptam eamdem conservant in obscuro sagittare se posse exi-
Psalm. 10. stimant. Itaque acres isti impostores, & qui sententiarum commentis multipliciter contextis, rudiores a veritate investiganda abducunt, aliorumque hæreticorum malitiam æmulati, stulte proponunt quæ illi solent, parum id quod scriptum est reputantes: *Væ il-*
Abac. 2. *lis qui proximo suo turbidam subversionem propinant*. Enimvero Arianæ impietatis propugnatores unigenitum Dei Verbum alterius es-
Rom. 11. Coloss. 1. sentiæ esse dicunt, & post ipsum generantem secundo loco constituunt, nec non creatum & conditum esse contendunt, & illum, per quem omnia, & in quo omnia, in creaturarum ordinem redigunt. Deinde dum unigeniti in carne dispensationis mysterium curiose inquirunt, per summam fraudem vim veritatis corrumpunt: cumque præterea Apollinarii opinionis crimine laborent, Dei Verbum carnem quidem sumpsisse asserunt, sed intelligente anima minime præditam fuisse. Ipsum enim Verbum mentis & animæ vices in assumpto corpore explere; idque, ut dixi, per summam fraudem facere deprehenduntur; quandoquidem ne voces illas domini nostri, quæ in humanam naturam conveniunt, dispensatoria ratione dictas arbitremur, ex mensura quæ humanitati convenit posteaquam factus est homo, furtim adimunt carni animam intelligentem & in carne habitantem: qua fraude illum dejiciunt. Patreque secundum essentiam inferiorem esse ajunt: & suæ hujus adversus eum calumniæ ansas ex sacris literis impie colligunt. Sed ecce nunc quoque illorum stultitiæ æmulatores acerbi nos adoriuntur, quæ Nestorii profanas vocum novitates non admittimus, & rectam inculpatamque fidem aggere structo obsident, ac inanium sententiarum quisquilias in unum conglomerant. Aiunt enim beatum Paulum
Philipp. 2. de Christo omnium salvatore dixisse: *Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo: humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltavit illum; & dedit illi nomen, quod est super omne*
2. Cor. 5. *nomen*: & alio rursum loco: *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi*: & ite-
Coloss. 2. rum: *Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* Suam quoque

A ὡς ἄνθρωπος ἰδικῶς νοούμενος, καὶ ἕτερος υἱὸς παρὰ τὸν αὐτοῦ λόγον, οὐδὲ ὡς ἔνοικον ἔχων αὐτὸν, ἀλλ᾽ ὡς υἱὸς ἀληθῶς εἷς τε, καὶ μόνος ὑπάρχων, καὶ ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος. συνεδρεύει τοίνυν ὡς Θεὸς Θεῷ, καὶ κύριος κυρίῳ, καὶ υἱὸς πατρὶ τῷ κατὰ ἀλήθειαν, φύσει τοῦτο ὑπάρχων, κἂν νοοῖτο μετὰ σαρκός. Καὶ ἦν μὲν ἴσως οὐ χαλεπὸν, διὰ μακρῶν ἔτι λόγων τῆς * ἐκεί- * ἴσ. ἐκείνων
νου ἀμαθίας καταδεῖξαι τὸ βάραθρον· τὸ δὲ τοῖς οὕτω ψυχροῖς ἀντιλέγειν διὰ πλειόνων ἔτι, τάχα που συναμαθαίνειν ἐστὶ τοῖς ἐκεῖνα πεφλυα- Ἀριθ. 22.
ρηκόσι. προσεπενεγκεῖν δὲ τοῖς εἰρημένοις ἀναγκαῖον οἶμαί που, τὰ δι᾽ ὧν οἴονται καταπτοεῖν δύ-
B νασθαι τὴν συναγωγὴν κυρίου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ κατατοξεύειν ἐν σκοτομήνῃ τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, τουτέστι τοὺς ἐν ἁπλότητι γνώμης διαβιοῦν ᾑρημένους, καὶ τῆς πίστεως τὴν παράδοσιν, καθάπερ Ψαλ. 10.
τινὰ παρακαταθήκην λαβόντας εἰς νοῦν, ἁγίαν, καὶ ἀπαράφθορον τηροῦντας αὐτήν. οἱ γάρ τοι δεινοὶ πρὸς ἀπάτην, καὶ ἐννοιῶν εὑρήμασι, πολυπλόκως ἐξυφασμένοις τῆς τῶν ἀληθῶν ἀποκομίζοντες θήρας τοὺς ἀμαθεστέρους, οἱ τὰς τῶν ἑτέρων αἱρετικῶν κακίας ἀπομιμούμενοι, προτείνουσιν ἀμαθῶς, ἃ δὴ κἀκείνοις ἔθος, οὐκ ἐννοοῦντες τὸ γεγραμμένον· οὐαὶ * οἱ ποτίζοντες τὸν πλησίον * ὁ ποτίζων τὸν
* αὐτῶν ἀνατροπὴν θολεράν. οἱ μὲν γὰρ τῆς * αὐτοῦ
C Ἀρείου δυσσεβείας ὑπασπισταὶ τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Ἀβακ. 2. 15.
λόγον ἑτεροούσιον εἶναί φασι, καὶ ἐν * δευτέρᾳ τί- * δευτέροις τίθενται
θενται τοῦ γεννήσαντος, κτιστόν τε, καὶ γενητὸν εἶναι Ῥωμ. 11.
διατείνονται, καὶ τῇ κτίσει συντάττουσι τὸν, δι᾽ οὗ Κολοσ. 1.
τὰ πάντα, καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα· εἶτα τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ μονογενοῦς πολυπραγμονοῦντες τὸ μυστήριον, κακουργότατα παραφθείρουσι τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν. καὶ τῆς Ἀπολιναρίου δόξης τοῖς ἐγκλήμασι προσαρρωστοῦντες αὐτοὶ, σάρκα μὲν λαβεῖν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον διισχυρίζονται, ἐμψυχωμένην γε μὴν νοερῶς ἥκιστά γε, εἶναι δὲ μᾶλλον αὐτὸν ἀντὶ νοῦ, καὶ ψυχῆς ἐν τῷ σώματι. πανουργότατα δὲ, ὡς ἔφην, τοῦτο δρῶντες ἁλίσκον-
D ται. ἵνα γὰρ τὰς ἀνθρωπίνας τοῦ κυρίου φωνὰς μὴ οἰκονομικῶς εἰρῆσθαι νομίζωμεν, καὶ κατά γε τὸ πρέπον τῇ ἀνθρωπότητι μέτρον, ἐπειδὴ γέγονεν ἄνθρωπος, ὑποκλέπτουσι τῆς σαρκὸς τὴν νοεράν τε, καὶ ἔνοικον αὐτῇ ψυχήν. οὕτως αὐτὸν καὶ ὑποβιβάζουσι, καὶ ἐν μειόσιν εἶναί φασιν οὐσιωδῶς τοῦ πατρὸς, τῆς κατ᾽ αὐτοῦ συκοφαντίας τὰς ἀφορμὰς ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἀνοσίως ἐρανιζόμενοι. ἀλλ᾽ ἰδοὺ δὴ καὶ νῦν τῆς ἐκείνων ἀμαθίας οἱ ζηλωταὶ κατεπιφύονται πικροὶ τῶν τὰς Νεστορίου * κενοφωνίας οὐ προσιεμένων, καὶ * καινοφωνίας
τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον ἐκπολιορκοῦσι πίστιν, συρφετοὺς εἰκαίων συναγείροντες ἐννοιῶν, φα- Φιλιππ. 2.
E σὶ μὲν γὰρ, τὸν θεσπέσιον Παῦλον εἰπεῖν περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ· ὅτι κεκένωκεν ἑαυτὸν, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπου γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος· ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐ- 2. Κορ. 5. 19.
τῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα. καὶ μὴν καὶ ἑτέρωθί που φησίν· ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ, κόσμον ἑαυτῷ καταλλάσσων. καὶ πάλιν. ἐν ᾧ κατῴκησε Κολασ. 2. 9
πᾶν

πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς. ἐφαρμόζοντες δὲ καὶ ταῖς τοῦ Πέτρου φωναῖς, ποτὲ μὲν λέγοντος· Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει· ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν, καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου. ὅτι Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ πάλιν· τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς, τανῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις, πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν κρίσεως, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παράσχων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ταῦτα παραθέντες, καὶ τὰ καθ' ἕτερον τρόπον ἀνθρωποπρεπῶς εἰρημένα, * προσερωτῶσιν δῆθεν, ἐκ μοχθηρῶν ἐννοιῶν πικρὰς * ἀναπτύοντες λόγους· τίνι δέδωκεν ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα; ἆρα τῷ ἰδίῳ λόγῳ; καὶ πῶς οὐκ ἀπίθανον κομιδῇ τὸ χρῆμα; φασίν· ἦν γὰρ ἀεὶ Θεὸς, ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν γεγεννημένος· ὄνομα δὲ τοῦτο τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα νοοῖτ' ἂν εἰκότως· τί γὰρ ἐπέκεινα τοῦ κατὰ φύσιν Θεοῦ; τίνα δὲ καὶ κέχρικεν ἁγίῳ πνεύματι; ἢ μή τινα ἦν ὁ Θεός; προσεπάγοντες δὲ τούτοις τὰ ἕτερα, διακυκῶσι λίαν, καὶ θορύβῳ * πιμπλᾶσι τῶν ἀκεραιοτέρων τὸν νοῦν· διορίζοντες δὲ πανταχῇ, ψυχικοί εἰσι γάρ, πνεῦμα μὴ ἔχοντες, καὶ * ἀποδιΐστᾶσιν εἰς υἱοὺς δύο τὸν ἕνα Χριστὸν, καὶ υἱὸν, καὶ κύριον, ἐξ αὐτῶν ἁλώσονται τῶν ἰδίων ἐγχειρημάτων. ἕνα μὲν γὰρ Χριστὸν, καὶ υἱὸν, ὁμολογεῖν ὑποπλάττονται, καὶ ἓν αὐτοῦ πρόσωπον εἶναι φασί· διαιροῦντες δὲ πάλιν εἰς ὑποστάσεις δύο κεχωρισμένας τε, καὶ ἀποφοιτώσας ἀλλήλων, εἰς ἄπαν τὸ τῆς μυστηρίου * παρασύρουσι λόγον. φασὶ μὲν γὰρ δὴ τὸν ἐκ γυναικὸς, ἤτοι τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, ἰδίᾳ τε, καὶ καταμόνας τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα λαβεῖν, ὑπομεῖναι δὲ καὶ τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τὸ ἔχειν ἀεὶ σωθέντα τὸν Θεὸν, τουτέστι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον. ἀβελτηρίας δὲ τῆς ἁπασῶν ἐχάτης ἐξόζοντας ἐναρχῶς ἐρεύγονται λόγους. πονηροὶ γὰρ ὄντες ἀγαθὰ λαλεῖν οὐκ ἂν δύναιντο, κατὰ τὴν τοῦ σωτῆρος φωνήν. ἦν μὲν γὰρ ὁμολογουμένως, καὶ ἔστιν ἀεὶ Θεὸς, καὶ κύριος ὁ τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς γέννησιν ἄφραστον τε, καὶ ἀπόῤῥητον ἔχων· ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα, παραδόξως δὲ, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς, ἐν ἐπιφοιτήσει πνεύματος ἁγίου, καὶ ἐπισκιασμῷ δυνάμεως Θεοῦ, τοῦ γοῦν καθ' ἡμᾶς ἀπότεξιν ὑπομένας· ὕστερον γὰρ ἑαυτὸν κενοῦσθαι λέγεται, τυπεινῶσαί τε, καὶ ἐν ὑπακοῇ γενέσθαι τῇ μέχρι θανάτου, καὶ σαρκὸς· ταύτην τοι, καὶ μάλα εἰκότως λέγεται λαβεῖν τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα. καὶ αὐτῷ κάμπτει πᾶν γόνυ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. ἃ γὰρ ἠγνόησεν ἡ λογικὴ * φύσις, ὅτι Θεὸς ἦν ὁ ἀνθρωπήσας· εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς, καὶ παραπλησίως ἡμῖν μετέσχηκεν αἵματος, καὶ σαρκὸς, ἀλλ' οὖν οὐκ ἀποπεφοίτηκε τοῦ εἶναι Θεός. οὐδὲ ἀπόβλητον ἐποιήσατο * τὸ εἶναι ὃ ἦν. μεμένηκε γὰρ προσκυνητὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. δόξα γὰρ αὐτῷ, συμβασιλεύοντι, καὶ συμπροσκυνουμένῳ ἑαυτῷ τὸν ἴδιον ἔχειν υἱόν· εἰ καὶ γέγονεν οἰκονομικῶς ἄνθρωπος, ἵνα σώσῃ τὴν ὑπ' οὐρανόν.

Πράξ. 10. 38.

Πράξ 17. 30.

* προσεπερωτῶσιν
* ἀναπτύοντες

* ἐμπιπλῶσι

* ἀποδιΐστᾶσιν

Ἰud.

* παρασύρουσι, ἤ, διασύρουσι

Ματθ. 11. 34.

Λυκ. 1.

Φιλιπ. 2.

* κτίσις. Ἑβρ. 2.

* τὸ

A sententiam Petri vocibus accommodant, qui nunc quidem dicit. *Jesum a Nazareth, quomodo eum unxit Deus Spiritu sancto & virtute, qui pertransivit benefaciendo, & sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat cum eo:* & rursum: *Et tempora quidem hujus ignorantiæ despiciens Deus, nunc annunciat hominibus, ut omnes ubique pœnitentiam agant, eo quod statuit diem, in quo judicaturus est orbem in æquitate, in viro in quo statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum a mortuis.* Hæc proponentes, & quæ alio modo secundum humanitatem dicta sunt, ex pravis sententiis * acerbo sermone contexto statim interrogant: Cuinam Deus & Pater nomen dedit, quod est super omne nomen? Numquid proprio Verbo? At quo pacto non admodum absurda res est? inquiunt. Erat enim illud semper Deus, ex ipso secundum naturam genitum. Id ipsum autem esse nomen illud, quod est super omne nomen, recte accipitur. Deo namque secundum naturam, quod sublimius cogitari potest? Rursum, quem unxit Spiritu sancto? aut cum quonam erat Deus? Multa præterea alia hujusmodi coacervantes, confundunt admodum simpliciorum animos, multumque conturbant. Sed ubique dividere, (sunt enim animales, spiritum non habentes) & unum Christum & Filium & dominum in duos filios distinguere, ex suis ipsorum argumentis deprehendentur. Simulant enim unum se Christum & Filium confiteri, unamque ipsius personam esse dicunt: sed rursus cum in duas hypostases distinguant invicem disjunctas atque diversas, mysterii doctrinam prorsus pervertunt. Ajunt enim, illum ex muliere, seu illam formam servi, seorsum & per se nomen illud, quod est super omne nomen, accepisse, sanctique Spiritus unctionem suscepisse, & Deum, hoc est, Dei Patris Verbum semper apud se manentem habere: ac sermones summam dementiam redolentes palam eructant. Cum enim, juxta salvatoris vocem, mali sint, bona loqui non possunt. Nam is qui invisibilem ineffabilemque ex Deo Patre nativitatem obtinet, erat proculdubio & est semper Deus & dominus: posteaquam vero secundum carnem ex muliere natus est, sed admirabili modo, & supra nos, nimirum sancti Spiritus illapsu, divinæque virtutis obumbratione, ortum quidem sicuti nos sortitus, (sic namque semetipsum exinaniisse & humiliasse, nec non factus obediens usque ad mortem & crucem dicit) ea ratione, & quidem merito, nomen quod est super omne nomen, accepisse perhibetur, omneque genu, cœlestium, terrestrium & infernorum ipsi incurvatur; & omnis lingua confitebitur, quod dominus Jesus Christus in gloriam Dei Patris. Neque enim ratione prædita creatura Deum esse illum qui homo factus erat, nesciebat. Nam quamvis nostra susceperit, perindeque ac nos carni & sanguini communicaverit, Deus tamen esse non desiit; neque hoc ipsum quod erat, abjecit: manet enim adorandus in gloriam Dei Patris. Nam ei gloria est, proprium habere Filium cum ipso una regnantem atque adorandum; etiamsi is propter mundi salutem dispensatorie factus sit homo.

Act. 10.

Act. 17.

* acriter

Matth. 12.

Luc. 1.

Philipp 2.

Hebr. 2.

Quando ergo cum a ſanctis angelis, tum A à nobis quoque qui in terra verſamur, carnem etiam indutus natura & veritate Deus eſſe creditus eſt, tunc illud nomen quod eſt ſuper omne nomen, accepiſſe intelligitur : non quaſi id velut auctarii loco conſecutus fuerit; (quomodo enim id quod erat & eſt & ſemper erit, tanquam non habens accipiat, ſed quod Deus & Pater mentes omnium illuſtrarit, & incarnatum Verbum eſſe ſecundum naturam Deum ignorari non permiſerit; *Nemo*; inquit, *venire poteſt ad me, niſi Pater qui miſit me, traxerit illum*. Simili modo & ipſa quoque ejus unctio circa humanam naturam fuit. Nam cum unigenitus, qui ex Patre gignitur, ſecundum naturam ſanctus B eſſet non ſecus ac Pater, ſecundum nos unctus, hoc eſt, a Patre ſanctificatus dicitur, quatenus nimirum homo apparuit. Qua de re ſapientiſſimus Paulus de illo ac de nobis ita ſcribit: *Qui enim ſanctificant, & qui ſanctificantur, ex uno omnes:* propter quam cauſam non confunditur fratres eos vocare, dicens: *Annunciabo nomen tuum fratribus meis*. Ergo cum unigenitus ſecundum naturam ſuam ſanctus ſit, ipſamque creaturam ſanctificet; attamen cum frater noſter eſt factus, tunc ſecundum humanam naturam nobiſcum quoque unctus dicitur, utpote menſuram humanæ naturæ convenientem & conſentaneam propter diſpenſationem nequaquam aſpernatus. C Ita enim beatum Joannem Baptiſtam profecto alloquitur: *Quoniam decet nos implere omnem juſtitiam*. Quod ſi Deus cum ipſo quoque eſſe dicatur; quomodo acuti illi ſophiſtæ non intelligunt Patrem naturaliter ſemper eſſe cum Filio, cum & ipſe in illo ſit, & illum in ſeipſo habeat? An non meminerunt quid Chriſtus dicat: *Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognoviſti me, Philippe? qui vidit me, vidit & Patrem. Ego & Pater unum ſumus. Non credis quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Et alibi rurſum diſcipulos alloquens ait: *Venit hora, & jam venit, ut diſpergamini unuſquiſque in propria, & me ſolum relinquatis: & non ſum ſolus, quoniam* D *Pater meus mecum eſt*. Non enim, ut ii perſuaſum habent qui alieno vomitu inſipienter replentur, Verbum quod Deus erat, tanquam alter Filius cum altero Filio, nempe cum aſſumpto homine fuit, (id enim aliud quam ſectio eſt atque diviſio, filiorum dualitatem inducens) ſed erat Deus & Pater cum Filio, hoc eſt, cum incarnato inhumanatoque Deo Verbo. Pater namque a Filio ſeparari nequaquam poteſt.

Jam etſi Deus judicaturus ſit orbem terrarum in viro, quem ſtatuit, nemo tamen prudens ſacram ſcripturam affirmare exiſtimet, unigenitum Dei tanquam in viro ſeorſim conſiderato Filio, illo inquam ex muliere E terrarum orbem judicaturum eſſe, quinimo id pium eſſe aſſerimus, ſi illud intellexerimus quod Chriſtus dixit: *Pater*, inquit, *non judicat quemquam: ſed omne judicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, ſicut honorificant Patrem*. Etenim Deus Verbum homo factus, & inter homines numeratus, hoc eſt, ita nobiſcum appellatus, nihilo minus judex erit tanquam Deus & dominus, & tanquam unus Filius, quippe cum ſic quoque Deus & Pater in ipſo ſit. Habet namque, ut modo ajebam, Pa-

Οὐκοῦν, ὅτε παρά τε τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ ἡμῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐπιδημῶν, καὶ μὴ σαρκὸς, ὡς ἐπὶ Θεὸς φύσει τε, καὶ ἀληθῶς, τότε τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα νοεῖται λαβὼν, οὐκ ἐν προσθήκης μοίρᾳ τὸ χρῆμα κερδαίνων αὐτός. ὁ γὰρ ἦν τε, καὶ ἔστι, καὶ ἔσται ἀεὶ, πῶς ἂν ὡς ἐκ ἔχων λάβοι; ἐλλάμψαντος δὲ μᾶλλον ταῖς ἁπάντων διανοίαις τοῦ Θεοῦ, καὶ παρὸς, καὶ τὸν σαρκωθέντα λόγον, ὅτι Θεὸς κατὰ φύσιν ἐστὶν ἀγνοῆσαι μὴ συγχωρήσαντος. οὐδεὶς γάρ, φησὶ, δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν. γέγονε δὲ ἡ χρῖσις αὐτῷ περὶ τὸ ἀνθρώπινον· ἅγιος γὰρ ὢν κατὰ φύσιν, καθάπερ ἀμέλει, καὶ ὁ πατὴρ, καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ * γεννηθεὶς υἱὸς μονογενὴς, πεφυκὼς χρίεσθαι λέγεται καθ' ἡμᾶς, ἤγουν χρίεσθαι παρὰ τοῦ παρὸς, καθὸ πέφηνεν ἄνθρωπος. γράφει γοῦν ὁ πάνσοφος Παῦλος περί τε αὐτοῦ, καὶ ἡμῶν· ὅ, τε γὰρ ἁγιάζων, καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων· ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. οὐκοῦν κατὰ φύσιν ἅγιος ὢν ὁ μονογενὴς, καὶ ἁγιάζων τὰ κτίσιν, ὅτε κεχρημάτικεν ἡμῶν ἀδελφὸς, τότε καὶ μεθ' ἡμῶν, ἀνθρωπίνως κεχρίσθαι λέγεται, τὸ τῇ ἀνθρωπότητι πρέποντε, καὶ εἰκὸς ἐκ ἀτιμάσας μέτρον, διὰ τὴν οἰκονομίαν· ἔπω γὰρ πάφηνε καὶ πρὸς τὸν Θεσπέσιον Βαπτιστήν· ὅτι πρέπον ἡμῖν ἐστὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. εἰ δὲ δὴ λέγοιτο, καὶ ὁ Θεὸς εἶναι μετ' αὐτοῦ, πῶς ἠγνόησαν οἱ δεινοὶ σοφισταὶ, ὅτι σύνεστιν ἀεὶ φυσικῶς ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ, αὐτός τε ὢν ἐν αὐτῷ, καὶ ἔχων αὐτὸν ἐν αὐτῷ; ἢ ὃ ἀγαμέμνωται λέγοντος τοῦ Χριστοῦ· τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν· καὶ πιστεύεις, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστίν; ἔφη δὲ καὶ ἑτέρωθι, τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς προσλαλῶν· ἔρχεται ὥρα, καὶ ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ ἐκ εἰμι μόνος, ὅτι ὁ πατήρ μου μετ' ἐμοῦ ἐστιν. καὶ γάρ τοι, καθὰ νομίζουσιν οἱ τῆς ἀλλοκότου ἐμέτου ἀσιωπήτως ἀναπιμπλάμενοι, θεὸς ὢν ὁ λόγος, ὡς ἕτερος ὢν υἱὸς, μεθ' ἑτέρου γέγονεν υἱοῦ, τοῦ ἀνελήφθεντος ἀνθρώπου· τομὴ γὰρ τοῦτο, καὶ διαίρεσις, υἱὸν δυάδα παρακομίζουσα· ἀλλ' ἵνα ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ μὴ τοῦ υἱοῦ, τετεῖσι μὴ τοῦ σαρκωθέντος τε, καὶ ἀνθρωπήσαντος τοῦ θεοῦ λόγου· ἀχώριστος γὰρ ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ.

Εἰ δὲ δὴ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην * ὁ Θεὸς ἐν ἀνδρὶ, ᾧ ὥρισεν, * ἐκ ἂν εἴποιτό τις δὲ φρονῶν ὅτι τὸν μονογενῆ φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, ὡς ἐν ἀνδρὶ νομίζω κατὰ μόνας υἱῷ τῷ ἐκ γυναικὸς, δικάσειν τὴν ὑπ' οὐρανόν. ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ὅσιον ὑπάρχειν ὁμολογεῖσθαι, τὸ χρεὼν νοεῖν, ὅπερ ἔφη Χριστός· οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει τινὰ, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ· ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ γάρ τοι θεὸς λόγος γεγονὼς ἄνθρωπος, καὶ τελέσας ἐν ἀνθρώποις, ἤγουν τοῦτο μεθ' ἡμῶν ὀνομασθὲν, οὐδὲν ἧττον ἔσται κριτὴς, ὡς θεὸς καὶ κύριος, καὶ εἷς ὢν υἱὸς, ὑπάρχων αὐτῷ καὶ τότε τοῦ θεοῦ, καὶ παρὸς. ἔχει γάρ, ὡς ἔφην, ἐν ἑαυτῷ τὸν ἡνωμένον

σαν-

Joan. 6. — Joan. 6. 44.

Heb. 2. — Ebr. 2. 11.

Pſalm. 21 — Pſalm. 21.

Matth. 3. — Matth. 3. 15.

Joan. 14. — Joan. 14. 9.

Joan. 10. — Joan. 10. 3.

Joan. 14. — Joan. 10.

Joan. 16. — Joan. 16. 32.

Act. 17. — Act. 17. 31.

Joan. 5. — Joan. 5. 22.

Joan. 14. 2. Cor. 5. — Joan. 14. 10. 2. Cor. 5. 6.

σαντα· καὶ αὐτὸς δέ ἐστιν ἐν αὐτῷ. ὥσπερ δὲ ἐστιν εἷς ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, οὕτω, εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. παρεδύνουσι δὲ οὐδὲν ἧττον ἐπὶ τὸ ἀκαλλὲς, καὶ τὸ ὀρθῶς εἰρημένον διὰ τῆς τοῦ μακαρίου Παύλου φωνῆς. ὁ μὲν γὰρ ἔφη, καὶ μάλα ὀρθῶς· ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ, κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ· οἱ δὲ πάλιν παχεῖάν τινα τῷ ἑνὶ Χριστῷ, καὶ υἱῷ τιὼ τομὼ ἐπιφέροντες, ἀποδιϊστῶσιν, εἰς ἅπαν τὸν Θεὸν λόγον· καὶ ὡς ἐν ἑτέρῳ τινὶ νοερῷ Χριστῷ κατοικοῦντα εἶναι φασιν αὐτὸν, ἵνα μὴ μᾶλλον σεσαρκωμένος, ἀλλ' ἐνοικήσας ἀνθρώπῳ νοῆται. ἀλλ' ὄγε τῆς ἱερῶν γραμμάτων σκοπὸς οὐχ ὧδε τιῦτα ἔχειν ἐφίησιν, ὦ σοφοί. συγχεῖτε γὰρ τιὼ ἀναγνωσιν, τιὼ τῆς ἐννοιῶν δυνάμιν ἐφ' ἃ μὴ προσῆκεν ἀποκομίζοντες. καίτοι δέον, ἡμᾶς αἰχμαλωτίζειν πᾶν νόημα εἰς τιὼ ὑπακοιὼ τοῦ Χριστοῦ, καθὰ γέγραπται. ἦν γὰρ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ, τὸν κόσμον καταλλάσσων ἐν Χριστῷ· καταλλαττόμενοι γὰρ τῷ Χριστῷ, τὰς πρὸς Θεὸν, ἓ πατέρα ποιούμεθα καταλλαγάς. ὅτι μὴ ἕτερον παρ' αὐτὸν κατά γε τὸ ἐν ὐσία ταυτὸν, ὁ ἐξ αὐτοῦ Θεὸς λόγος, ἀδικούμενον ἤδη, εἴ γε τὸ εἶναι κατὰ φύσιν υἱὸς, καὶ εἰ γέγονεν ἄνθρωπος· ἦν γὰρ τοῦτο καὶ μὴ σαρκός. ὅτι δὲ τιὼ καταλλαγιὼ ἐχήκαμεν ἐν Χριστῷ. καὶ αὐτός ἐστιν ἡ εἰρηνὴ ἡμῶν, τίς ὁ μὴ φάναι τολμῶν; αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ θύρα, καὶ ἡ ὁδὸς, καὶ ἐν αὐτῷ κατῴκηκε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς.

Ἀλλ' ὀρθόν μοι πάλιν ἴσησι τὸ ἓς ὁ ψυχρὸς εἰς θεωρίας, καὶ δεινὸς εἰς συκοφαντίας· καὶ δὴ φησίν. εἰ ἕτερος ὁ κατοικῶν, ἕτερος δὲ ὁμοίως ὁ ἐν ᾧ κατοικῆσαι λέγεται, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον διαιρεῖσθαι τὰς ὑποστάσεις, καὶ ὑφεστάναι λέγειν ἀνὰ μέρος *ἑκατέραν; εἶτα ὅποι ποτὲ λοιπὸν τὸ ἓν πρόσωπον; εἰπέ μοι, εἰ ἓν γὰρ πρόσωπον τῷ Χριστῷ προσποιοῦνται λέγειν, δύο δὲ ὑποστάσεων ἰδίᾳ τε, καὶ ἀνὰ μέρος κειμένων, ἔσονταί πῃ πάντως καὶ πρόσωπα δύο. ἀλλ' εἰσβαίνουσιν ὡς νομοθέται, τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, ὡς ὀρθῶς ἔχον, πάντῃ τε, καὶ πάντως κρατιύοντες. διαιροῦντες γὰρ, φασὶ, τὰς ὑποστάσεις, ἑνοῦμεν τὸ πρόσωπον. καὶ πῶς οὐκ ἀπίθανον τοῦτο, καὶ ἀμαθὲς, καὶ ἀμήχανον; *θεωρίᾳ μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἑτεροῖόν ἔσαν τιὼ σάρκα παρὰ τὸν ἑνωθέντα αὐτῇ λόγον κατίδοι τις ἄν. ἐπειδὴ δὲ υἱὸν ἕνα, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον αἱ θεόπνευστοι λέγουσι γραφαὶ, καὶ τῆς πίστεως ἡ παράδοσις οὕτως ἔχει, καὶ οὐχ ἕτερος, σωενεγκόντες ἡμεῖς εἰς ἀδιάτμητον ἕνωσιν ἐξυχωμένην νοερῶς τῇ σαρκὶ τὸν ἐκ Θεοῦ παρῶν λόγον, ἕνα Χριστὸν, καὶ υἱὸν ὁμολογοῦμεν ὑπάρχειν. ὡς δὲ ἑνὸς ὄντος τοῦ υἱοῦ, καὶ ἓν αὐτοῦ φαμὲν εἶναι πρόσωπον, ἐπόμενοι παντυχοῦ τῷ θείῳ τε, καὶ ἱερῷ κηρύγματι, καὶ τοῖς ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπταις, καὶ ὑπηρέταις γενομένοις τοῦ λόγου. τοὺς δὲ ἕτερόν τι παρὰ τοῦτο φρονεῖν εἰωθότας, καὶ συλλογισμῶν ἀσυνέτων ῥήμασιν, ἐφ' ἃ μὴ προσῆκεν, ἐκτεθαμμένους, *ἀποπεμψόμεθα τῆς πρὸς ἑαυτοὺς κοινωνίας, λέγοντες· πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν, καὶ τῇ φλογὶ, ᾗ ἐξεκαύσατε. ἐπειδὴ δὲ μανθάνω, τοὺς ἀσυνέτων τινὰς

2. Κορ. 5. 19.
2. Κορ. 10. 5.
2. Κορ. 5. 19.
Ἐφεσ. 2. 14.
Ἰωάν. 10. 14.
Κολασσ. 2. 9.
* ἑκάτερον;
* θεωρίαν
Ἄγκ. 7. 2.
* ἀποπεμψόμεθα
Ἡσαΐ. 50 11.

A trem in se manentem, & ipse vicissim in Patre ineſt. Quemadmodum autem unus eſt Deus & Pater, ex quo omnia; ita quoque unus eſt dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia. Quin & illud etiam quod recte beati Pauli voce pronunciatum eſt, in deteriorem ſenſum detorquent. Ille enim dicit, & quidem recte: *Deus erat in Chriſto, mundum ſibi reconcilians.* 2. Cor. 5. Iſti vero uni Chriſto & Filio craſſam quamdam ſectionem inferentes, Deum Verbum prorſus divellunt, & tanquam in alio quodam Chriſto ſeorſim conſiderato ipſum eſſe aſſerunt, ita ut jam in homine habitaſſe verius, quam carnem ſumpſiſſe intelligatur. Sed vos alloquor, viri ſapientes, ipſe divinarum literarum ſcopus hæc ita ſe habere non permittit. Confunditis enim lectionem, ſententiarumque vim ad ea diſtorquetis, quæ non decet; cum tamen omnem intellectum in obſequium Chriſti nos captivare oporteat, ſicuti ſcriptum eſt. Erat enim Deus in ipſo, mundum ſibi in Chriſto reconcilians. Chriſto namque reconciliati, Deo quoque & Patri reconciliamur: quandoquidem Deus Verbum, quod ex Patre ortum eſt, quantum ad eſſentiæ identitatem ſpectat, non eſt ab eo diverſum, cum etiamſi factum ſit homo, nulla tamen ex parte lædatur, quo minus ſit ſecundum naturam Filius: id enim etiam carne aſſumpta permanſit. Quod autem reconciliationem in Chriſto habuerimus, quodque ipſe ſit pax noſtra, quis audeat negare? Ipſe eſt enim oſtium, & via: & in ipſo omnis divinitatis plenitudo habitavit corporaliter.

2. Cor. 10.
2. Cor. 5.
Ephes. 2.
Joan. 10. & 14.
Coloſſ. 2.

Sed rurſum ille acer ad contemplandum, & vehemens ad calumniandum, aures arrigit, ac dicit: Si alius eſt qui inhabitat, & alius ſimiliter ille, in quo inhabitare perhibetur; qua igitur ratione fieri poteſt, ut hypoſtaſes non dividamus, ſeorſumque & per ſe utramque ſubſiſtere non dicamus? Deinde ubi jam tandem, dic mihi, una perſona erit? Nam unam dumtaxat perſonam ſe ſtatuere fingunt. Sed duabus hypoſtaſibus per ſe & ſeorſum poſitis, omnino duæ quoque perſonæ erunt. Verum ingrediuntur ut legislatores, quod ſibi videtur, quaſi etiam rectum ſit, omnino ratum habentes. Nam ſecernendo hypoſtaſes, inquiunt, unimus perſonam. Atqui quomodo id non eſt incredibile, & ſtultum, & impoſſibile? Nam quod ad contemplationem ac rationem attinet, ut dixi, quivis facile intelligit, carnem alterius eſſe ſubſtantiæ a Verbo, quod ipſi conjunctum eſt. Sed quia divinæ ſcripturæ unum Filium, unum dominum, & unum Chriſtum nobis tradiderunt, & ita quoque, & non aliter habet fidei traditio, ideo nos Dei Patris Verbum indiſſociabili unione cum ſua carne anima intelligente prædita conjungentes, unum Chriſtum & Filium eſſe confitemur. Et quemadmodum unus eſt Filius, ita unam quoque tantum perſonam ipſius aſſerimus; ſacram ſanctamque fidei prædicationem, eoſque qui ab initio viderunt, ipſiuſque Verbi miniſtri extiterunt, ubique ſecuti. Qui autem quiddam ab hoc diverſum ſapere conſueverunt, ineptorumque ſyllogiſmorum commentis ad ea deflectunt, ad quæ non oportet; eos a noſtra communione rejiciemus: dicentes: *Ambulate in lumine ignis veſtri, & in flamma quam* Iſa. 50.

ſuccendiſtis. Verum enimvero quoniam audio A
ſtolidos quoſdam circumcurſare, ac dictitare,
perverſam Neſtorii doctrinam apud omnes
piiſſimos orientis epiſcopos obtinuiſſe, & apud
eos rectam exiſtimari, eamque potius ſequen-
dam putari; illud quoque indicandum eſſe
arbitratus ſum: quandoquidem religioſiſſimi
totius orientis epiſcopi una cum domino meo
Joanne religioſiſſimo eccleſiæ Antiochenæ epi-
ſcopo ſcripta dilucidaque confeſſione omnibus
palam fecerunt, ſe profanas Neſtorii vocum
novitates æque ac nos condemnaſſe & ana-
thematizaſſe, ſeque nullo unquam loco eas
habuiſſe; verum evangelica & apoſtolica dog-
mata ſectatos eſſe, ſanctorumque patrum con-
feſſioni nullo modo adverſari. Profeſſi enim B
ſunt perinde ac nos, ſanctam virginem Dei
genitricem eſſe, nec adjecerunt quod Chriſti
genitrix ſit, aut hominis genitrix, quemadmo-
dum dicunt qui infelices execrandaſque Neſto-
rii opiniones tuentur. Aſſeruerunt quippe di-
ſertis verbis, unum eſſe Filium, unum domi-
num, unum Chriſtum; Deum nimirum Ver-
bum, ante omne ſæculum ineffabili modo ex
Deo Patre genitum, idemque noviſſimis tem-
poribus ſecundum carnem ex muliere natum:
ita ut idem Deus ſit & homo, idem perfectus
in deitate, perfectus rurſum in humanitate.
Credunt denique unam illius eſſe perſonam:
nec ulla ratione in duos filios, aut duos Chri-
ſtos, aut duos dominos diſpertiuntur. Si qui C
igitur ſunt, qui illos diverſa ab his ſentire
falſo affirmaverint, nulla eorum dictis fides
habeatur; verum tanquam impoſtores & men-
daces ſecundum patrem ſuum diabolum aman-
dentur, ne illos qui recte incedere cupiunt
conturbent. Quod ſi qui epiſtolas a ſe con-
cinnatas circumferunt, tanquam quæ a viris
ſpectatis editæ ſint; eorum audacia nullo
modo eſt admittenda. Qui enim ſemel fidem
ſuam per ſcriptum profeſſi ſunt, qui fieri po-
teſt ut jam contraria ſcribant, quaſi pœni-
tentia ducti eo jam prolapſi ſint, ut recta ſa-
pere diutius nolint? Saluta quæ tecum eſt
fraternitatem: quæ mecum eſt te ſalutat.
Opto te in domino valere. D

πεμνοσοῶτις λέγειν· ὡς κεκράτηκε παρὰ τῖς κα-
τὰ τλὺ ἑφαν ἅπασι θεοσεβεςάτοις ἐπισκόποις ἡ
Νεσορίυ κακοδοξία, ⁊ εὖ ἔχειν ὑπέλημπται παρ
αὐτοῖς, κὴ * τάυτη μᾶλλον ἕπεσθαι χρὴ, δεῖν • αὐτῇ
φήθλω κἀκεῖνο μλωῦσαι· οἱ γάρ τι κατὰ τλὺ
ἑφαν πᾶσαν θεοσεβέςατι ἐπίσκοποι, ἅμα τῷ
κυρίῳ μῳ τῷ θεοσεβεςάτῳ τῆς Αντιοχέων ἐκκλη-
σίας ἐπισκόπῳ Ιωάννῃ, δι' ἐγγράφυ, κὴ σαφοῖς
ὁμολογίας, φανερὸν ἅπασι κατέςησαν, ὅτι τὶς μὴ
Νεσορίυ βεβήλυς * κᾳνοφωνίας κατακρίνυσί τε, • κενοφωνίας.
⁊ ἀναθεματίζυσι μεθ' ἡμῶν, ⁊ ἠδέως ἠξίωσαν
αὐτὶς πώποτε λόγυ. ἀλλὰ τοῖς ἀγγελικοῖς,
⁊ ἀποσολικοῖς ἑπόντι δόγμασι, ⁊ τλὺ τῆ πα-
τέρων ὁμολογίαν κατ' ἐδέα λυπῆσι ζόπον.
ὡμολόγησαν γὰρ κὴ αὐτοὶ μεθ' ἡμῶν, ὅτι κὴ
θεοτόκος ἐςὶν ἡ ἁγία παρθένος, ⁊ ὃ προσέθε-
σαν, ὅτι χριστοτόκος ἐςὶν, ἢ ἀνθρωποτόκος, κα-
θά φασιν οἱ Νεσορίυ τὰ δύσηνα, κὴ ἀπόπτυςα
δοξάρια θεραπδόντες. ἀλλὰ γὰρ ⁊ ἔφασαν ἐναρ-
γῶς, ἕνα εἶναι Χριςὸν, ⁊ υἱὸν, ⁊ κύριον τὸν
ἐκ Θεῦ μῆ πᾶρὸς πρὸ παντὸς αἰῶνος ἀπορρήτως
γεννηθέντα Θεὸν λόγον, ἐν ὑςέροις δὲ κὴ μροῖς
τὸν αὐτὸν, ⁊ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα. ὥςε τὸν
αὐτὸν εἶναι Θεόν τε ὁμᾶ, ⁊ ἄνθρωπον, τέλειον ἐν
θεότητι, ⁊ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι τὸν αὐτόν· ⁊
ἓν αὐτῷ τὸ πρόσωπον εἶναι πιςεύσι, κατ' ἐδένα
χαιροῦντες ζόπον εἰς δύο υἱούς, ἢ Χριςούς, ἢ
κυρίυς. ἐὰν τοίνυν κατιψαδόμυοί τινες λέγωσιν
ἕτερά τινα παρὰ ταῦτα φρονεῖν αὐτούς, μὴ πι-
ςευέσθωσαν. ἀλλ' ὡς ἀπατεῶνες, ⁊ ψεῦσαι κατὰ
τὸν αὐτῆ πατέρα τὸν διάβολον ἀποπεμπέσθωσαν·
ἵνα μὴ ταράττωσι τοὺς ἐθέλοντις ὀρθοποδεῖν.
ἐὰν δὲ κὴ ἐπιςολὰς ἑαυτοῖς συντιθέντες τινὲς * πε- • παραπέμψωσι
ριφέρωσιν, ὡς ἐκ προσώπυ γραφείσας ἀνδρῶν ἐπι-
φανεςέρων, ὐκ ὀφείλυσι θαρσεῖσθαι. οἱ γὰρ ἅπαξ
ἐγγράφως ὁμολογήσαντες τλὺ πίςιν, πῶς ἕτερα
γράφειν δύνανται, καθάπερ ἐκ μετανοίας εἰς τὸ μη-
κέτι βέλεσθαι φρονεῖν ὀρθῶς παρενίωγμένοι; πρόσει
πε τὴν σὴν σοὶ ἀδελφότητα. σὲ ἡ σὴ ἡμῖν ἐν κυ-
ρίῳ προσαγορδεῖ. ἐῤῥῶσθαί σε ἐν κυρίῳ ἔχομαι.

EPISTOLA SANCTI SIXTI PAPÆ AD CYRILLUM ALEXANDRINUM, poſt pacem factam inter ipſum Cyrillum & Joannem.

Sixtus epiſcopus Cyrillo epiſcopo Alexandrino.

CAP. XLI. *Luc.* 1. MAGNA ſumus lætitia alacritatis impleti, *poſtquam*, ſicut legimus, *ex alto nos oriens viſitavit*. Ecce enim ſollicitis nobis, quia neminem perire volumus, ſanctitas tua redintegratum corpus eccleſiæ ſuis epiſtolis indicavit, redeuntibus ejus in ſua membra compagibus: neminem foris jam videmus errare, quia intus omnes poſitos fides una teſtatur. Lætamur e medio noſtrum qui E
hoc opus fecit ablatum: ſoli ſibi nunc non credenti, quod ſenſit intelligit obfuiſſe, qui contra hunc nixus, quem profitemur omnibus profuiſſe. Sed
2. *Cor.* 5. convenit a triſtibus nos ad læta tranſire, quia ipſe, cui quæſtio mota fuerat, de eccleſia univerſali mœrore ſublato, tempus nobis præſtitit gaudiorum. Chriſtus denique Deus noſter quam vera ſit ſua cauſa monſtravit, quando ita res dignatus eſt gubernare, ut tantæ rei & talis judicium ſervaret ſuorum conventui ſacerdotum. In unum congregati apoſtoli de fide ſæpe tractarunt: in unum nunc convenientes apoſtolici de ejus victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conventu! Gaudii cœleſtis judicium tales habere debuit cognitores, & quia res & cauſa depoſcit, locum quoque convenit * non taceri. Ad beatum • intueri.
apoſtolum Petrum fraternitas univerſa convenit. Ecce auditorium congruens, auditoribus conveniens audiendis. Habuerunt coepiſcopi noſtri illum congratulationis teſtem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili ſynodo, quam natalis mihi dies favente domino congregarat, quia ſic credendum eſt, ipſe præſedit; quandoquidem probatur nec ſpiritu, nec corpore defuiſſe. Adfuit palmæ, qui contentioni non defuit; juvit animorum vota noſtrorum, qui videt ſymbolo primum inter apoſtolos tradito derogari: non paſſus eſt nefandum caput gaudere ſolatiis, nec turbari diu ſivit lutulento gurgite fontis illius perſpicui puritatem. Ad nos reverſi fratres, ad nos inquam, qui morbum communi ſtudio perſequentes, animarum curavimus ſanitatem.

Non

* Nestorio. Non se exuli * vestro sanctus frater noster Joannes addiderat, non ejus est blasphema prædicatione deceptus: nam quantum rerum exitus docet, suspendit suam sententiam, non negavit. Nam quid in inventorem malorum posset aliud judicare, nisi quod probatur ipse per sacerdotes suos, cujus agebatur causa, sentire? Statuerat hoc nimirum de nostrorum desertore castrorum, quod a ducibus fidei * suaderet perfidia judicari. Nunquam se a nostro numero separasset, in quem potuit & reverti. Exulta, frater carissime, & ad nos recollectis fratribus victor exulta. Quærebat ecclesia quos recepit. Nam si neminem perire volumus de pusillis, quanto magis gaudendum nobis est sanitate rectorum? Legimus una ovis quantum gaudii reportata præstiterit: & idcirco intelligendum est quid laudis habeat tantos revocasse pastores. Greges aspiciuntur in singulis; nec unius hic causa tractatur, quoties agitur de sanitate * multorum. Lætamur hic nihil egisse nos præcoquum, quando fructu nostræ sententiæ gratulamur. Sustinuimus, fratres, certi eos non spinas, sed uvas esse * facturos. In evidenti est nostrorum vindemia gaudiorum, quæ sanctam synodum largitate gratulationis implevit. Vineam suam custos ille curavit, quem ad custodiendam domum Israel nec dormitare, nec obdormire David propheta testatur? infœcundum illud Christo nostro, nec afferens fructum, suscepit flamma sarmentum. Sed ut hoc videmus convenire damnato, ita de reversis ad nos fratribus convenit dicere, quia non potuit a diabolo eradicari plantatio, quam plantaverat Pater. Illum ergo sibi ignis æternus, hos posse sioris æterni vinea vindicavit, in tantum ut Antiochenæ ecclesiæ sacerdotem vocari a sanctitate tua jam nunc venerabilem virum & domnum gaudeamus. Et merito vocatur domnus, qui communem dominum recognovit, qui incarnationis ejus mysterium voce catholica nobiscum confitetur. Bene nobis breviter tua fraternitas quæ sunt super eodem negotio gesta narravit: sed mirati non sumus, quod a dissentientibus in te compositam legimus * dejectionis injuriam. Novimus frequenter patere calumniis veritatem, nec tamen unquam posse falsitate superari: votivæ sunt semper molestiæ fidem prædicanti: his namque cum beatitudine copiosa merces paratur in cœlo, quibus propter justitiam maledictiones, persecutiones, & omne malum præcipitur sustinere. Passus es falsitatem, ut victricem faceres veritatem: & ideo nunc insultandum est falsitati, quia nullus perire potuit veritati. Expectamus igitur memorati fratris nostri Joannis clericos, & optamus venire: scimus ei & pro honore & pro labore tuo dare responsum. Non est, sicut fratri & coepiscopo nostro Maximiano sæpe jam scripsimus, etiam ipse redeuntibus difficilis aperire januam: ut vere, nisi perditionis filius, nemo sit perditus; sitque ei major causa lugendi, quod meruit solus excludi. Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum sancta scribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores; qui tamen graves aut amari esse non potuerunt, quia huic impensi sunt, cujus onus leve, & jugum suave portamus. Datum xv. Kalendas Octobris Theodosio XIII. & Maximo consulibus.

* f. sua deberet

* dictionis.

Luc. 15.

* f. rectorum.

* laturos. Matth. 9.

Psal. 120.

Joan. 15.

Matth. 15.

Matth. 5.

Joan. 16

Matth. 11.

Ξύστ Πάπα πρὸς Κύριλλον.

ΗΣθλω ἐπὶ τοῖς δηλωθεῖσί μοι δι' ἐπιστολῆς παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος περὶ τῆς ἁγίων, καὶ συνεπισκόπων μου, ὃς ὀλίγη χρῆσις, καὶ συντυχία οἵοί τε, καὶ ὅσοι εἶεν ἀπέδειξε. καὶ τίχα ἦτταν ἂν τοῖς περὶ αὐτῶν γράμμασιν ἐπισεύσαμεν, εἰ μὴ τὴν παρ' αὐτῆς μαρτυρίαν ἐνίκησεν ἑαυτῇ ματυρῶσα ἡ τῆς ἀνδρῶν παρουσία. εἴδομεν ἀληθῶς τὸ κυρίου ἱερέας. εἴδομεν ἄνδρας μεστοὺς χάριτος πνευματικῆς, ἣ τις ἂν πρώτοις παρ' αὐτοῦ δίδοται τοῦ θεοῦ. ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς χαρίεστέρους ἡμῖν ἡ τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς κρίσις ἀπέδειξεν. ἔσχε γὰρ αὐτοὺς παρόντας ἡ ἡμετέρα χειροτονία. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀποτελοῦσιν ἱερέα κεκοσμημένοι, αὐτίκα ἡμῖν τὴν παρουσίαν ἐνέδειξαν τῆς σῆς ἁγιότητος, ὧν ἄνευ πολλῆς τῆς ἀξίας, ἀδελφικῇ διαθέσει περιπλεκόμεθα. τοσοῦτον γάρ σοι ὀφείλει ἡ κοσμικὴ ἐκκλησία, ὅσον σοι πάντες εἰσὶν ὑποχείριοι, ὅς γε παντιχοῦ πάντας νενίκηκας. ἐπιμένοντος τοίνυν καὶ ὑγιῶς πάντα ὑποβάλλοντος τοῦ υἱοῦ ἡμῶν Θεμίσωνος τοῦ ἀρχιδιακόνου, τὰ πρέποντα δεδώκαμεν γράμματα πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, πρὸς οὓς ἤτησαν οἱ προειρημένοι συνιερεῖς ἡμῶν. ἦρκει μὲν γὰρ καὶ ἐκεῖνα, ἃ πρὸ τούτου διὰτε τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας κληρικῶς, καὶ ὕστερον διὰ τῆς διακόνων τῆς σῆς ἁγιότητος ἔμπλεω πάντων ἀναγκαίων ἀπέστειλα· ἐπόμενος δὲ τὸ νῦν τῇ τε ὑπομονῇ τῆς σῆς ἀδελφότητος, καὶ τῷ ἡμετέρῳ ἔθει, ἃ παρέλειψα τὶ ἰδίως μοι, ὑποβληθέντι· χάριν ὁμολογῶν, καὶ ἐν ἀργεσίαις τιθέμενος τοῦτο, ὃ πέπεισμαί μοι ἄνωθεν δεδωρῆσθαι, ἵνα περὶ τε τῆς ἐμῆς χειροτο-

Xysti Papæ ad Cyrillum.

LÆtatus sum in iis quæ per epistolam a sanctitate tua indicata sunt mihi de sanctis & [a] coepiscopis meis, quos brevis usus & congressio quales quantique essent ostendit. Et forsan minus literis quas de iis scripsisti credidissemus, nisi earum testimonium vicisset sibi ipsi attestans hominum præsentia. Vidimus vere Domini sacerdotes. Vidimus viros plenos gratia spirituali, quæ in primis ab ipso conceditur Deo. Sed & ipsos gratiores nobis Dei circa nos judicium effecit. Habuit enim illos præsentes nostra ordinatio. Et in cunctis quæ sacerdotem perficiunt ornati, ipsam nobis præsentiam exhibuerunt sanctitatis tuæ, quam non sine multo merito, fraterno affectu complectimur. Tantum enim tibi debet orbis Ecclesia quantum tibi omnes sunt subjecti, qui utique ubique omnes vicisti. Insistente igitur & salubriter cuncta suggerente filio nostro Themisone Archidiacono, congruas dedimus literas ad fratres & coepiscopos nostros, ad quos postularunt prædicti consacerdotes nostri. Sufficiebant equidem & illæ quas antea & per Ecclesiæ Constantinopolitanæ Clericos & postea per Diaconos tuæ sanctitatis plenas omnibus necessariis misi. Sequens vero nunc tum patientiam fraternitatis tuæ, tum nostram consuetudinem, non dereliqui quæ salubriter mihi suggesta sunt, gratiam habens & in beneficiis ponens hoc quod persuasus sum mihi cœlitus donatum fuisse ut de mea ordinatione ac fide eadem ad unita-

Ex Baluz'i Nova Collect. Cotelerio Interprete.

a *Coepiscopis*) Hermogene Rhinocurorum & Lampetio Cassii, quos sequens epistola docet ad sedem apostolicam missos esse ab Episcopis qui synodum Ephesinam celebraverant. *Baluzius.*

tem tuam conseramus verba. De Antiocheno autem & reliquis qui cum eo sectatores fieri Nestorii voluerunt, & de cunctis vero qui contra ecclesiasticam disciplinam Ecclesias regunt, accipientes, hoc definivimus custodiendum; ut si resipuerint & cum suo duce rejecerint omnia quæcunque sancta synodus nobis confirmantibus rejecit, redeant in sacerdotum consessum. Sicut enim persistentes prioribus non potuerunt in nostra esse communione, sic volumus eos propter unitatem ac pacem Ecclesiarum satisfacientes, ut diximus, suscipi. Ipsi vero in seipsos invenientur æquam sententiam protulisse, si extra manentes ostenderint se cum dejecto & expulso tantæ impietatis socios atque participes.

A νίας, καὶ τῆς πίστεως, τὰ αὐτὰ πρὸς τὴν σὴν ὁμόνοιαν μίξωμεν ῥήματα.

Περὶ δὲ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τῶν λοιπῶν, οἵ τινες μετ' αὐτοῦ ἀκόλουθοι γενέσθαι Νεστορίου ἠθέλησαν, καὶ περὶ πάντων δὲ τῶν παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστήμην ἐκκλησίας διοικούντων κατειληφότες, τοῦτο ὡρίσαμεν φυλακτέον· ἵνα εἰ ἀνανήψειαν, καὶ μετὰ τοῦ ἰδίου ἡγεμόνος ἀθετήσειαν ἅπαντα ἅ περ ἡ ἁγία σύνοδος ἡμῶν ἐπιβεβαιούντων ἠθέτησεν, ἐπανέλθοιεν εἰς τὸ τῶν ἱερέων συνέδριον. ὥσπερ γὰρ ἐπιμένοντες τοῖς προτέροις οὐκ ἠδυνήθησαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ εἶναι κοινωνίᾳ, οὕτως βουλόμεθα αὐτοὺς διὰ τὴν ἑνότητα, καὶ εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπολογουμένους ὡς εἰρήκαμεν ὑπο-
B δέχεσθαι. αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτῶν εὑρεθήσονται τὴν ἴσην ἀπόφασιν ἐξενεγκάμενοι, εἰ ἔξω μένοντες δείξειαν ἑαυτοὺς πρὸς τὸν καταβληθέντα, καὶ ἐξωθησθέντα τοσαύτης ἀσεβείας κοινωνοὺς, καὶ μετόχους.

[1] *Xysti beatissimi Papæ Romæ successoris Cælestini ad Cyrillum.*

Eodem interprete.

GRatiam habentes Dei nostri circa nos humanitati, quod eo tempore in quo nos ad supremum sacerdotii apicem vocare dignatus est, concessit nobis secundum pietatem suam præsentiam sanctorum fratrum & coepiscoporum nostrorum Hermogenis & Lampetii, necessario ad vestram fraternitatem per eos has litteras testes ordinationis nostræ dedimus. In his enim omnes vos, a quibus illi missi fuerunt, adstitisse credidimus; quandoquidem nullatenus intervallo separantur quos connectit gratia spiritualis. Cum quali autem cunctorum concordia, per divinæ providentiæ dispensationem, hæc nostra facta fuerit ordinatio, discens & vestra sanctitas ex nostris literis & ex relatione fratrum, omnino gratiam præbenti Domino pro nobis habitura est, dilectissime frater, ut proprii doni custos ecclesiasticam pacem conservare dignetur. Deus noster, qui cuncta ad se pertinentia ita dispensat ut ne unum quidem deficere permittat, beneficium mihi in occasione fraternitatis dedit. Nam per sanctos consacerdotes nostros Hermogenem & Lampetium adsistentes nostræ ordinationi has literas visum est mittere ad religionem tuam, quales utique ad sanctam synodum misimus, de sectatoribus Nestorii. Fateor igitur, valde lætati sumus, quia contigit nobis per unam & eamdem opportunitatem quæ fidei sunt quæque ad nos ipsos pertinent communicare. Cunctos quippe habuit fratres præsentes ordinatio nostra. Cui enim visum non adesse, quando oriens per suos Presbyteros aderat, & spectarunt unum omnium cor & unam in cunctis animam agnoverunt consonamque divinæ multitudinis vocem? Sic Romana Ecclesia unum suffragium servavit in constitutione fidei præconis, ut in ipso fidei præconio unam semper sententiam servavit. Quoniam ergo sufficit per pauca significatam esse ordinationem meam, loquendum superest nobis de iis quæ sanctus frater noster Cyril-

Ξύστου τοῦ μακαριωτάτου Πάπα Ῥώμης διαδόχου Κελεστίνου, πρὸς Κύριλλον.

ΧΑριν ὁμολογοῦντες τῇ περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ ἡμῶν φιλανθρωπίᾳ, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ἡμᾶς εἰς τὸ ὑπερέχον τῆς ἱερωσύνης ἄκρον καλέσαι κατηξίωσεν, ἐδωρήσατο ἡμῖν κατὰ τὴν ἰδίαν εὐσέβειαν, τὴν παρουσίαν τῶν ἁγίων ἀδελφῶν, καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν, Ερμογένους, καὶ Λαμ-
C πετίου, ἀναγκαίως πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀδελφότητα δι' αὐτῶν ταῦτα τὰ γράμματα μαρτυρούντων ἡμῶν τῇ χειροτονίᾳ, δεδώκαμεν. ἐν τούτοις γὰρ πάντας ὑμᾶς, παρ' ὧν ἐκεῖνοι ἀπεστάλησαν παραγεγενῆσθαι πεπιστεύκαμεν· ἐπειδὴ οὐδαμῶς διαστήματι χωρίζονται, οὓς συνδεσμεῖ πνευματικὴ χάρις. μεθ' οἵας δὲ πάντων ὁμονοίας κατὰ οἰκονομίαν θείας προνοίας αὕτη ἡ ἡμετέρα γεγένηται χειροτονία, μαθοῦσα καὶ ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη ἐκ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων, καὶ ἐκ τῆς ἀναφορᾶς τῶν ἀδελφῶν, πάντως τὸ δῶρον τῷ παραχόντι κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν ὁμολογήσει, ἀδελφὸς ἀγαπητότατος· ἵνα τῆς ἰδίας ὢν δωρεᾶς φύλαξ, τὴν ἐκκλησια-
D στικὴν εἰρήνην τηρῆσαι καταξιώσει. ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντα, εἰς αὐτὸν τὰ ἀνήκοντα οὕτως διοικῶν, ἵνα μηδὲ ἐν λεῖψαι συγχωρήσῃ, εὐεργεσίαν μοι ἐν τῇ ἀφορμῇ τῆς ἀδελφότητος δέδωκε. διὰ γὰρ τῶν ἁγίων συνιερέων ἡμῶν, Ερμογένους, καὶ Λαμπετίου, παραγενομένων τῇ ἡμετέρᾳ χειροτονίᾳ, ταῦτα τὰ γράμματα ἔδοξεν ἀποσταλῆναι πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν, οἷα δὴ πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον ἀπεστείλαμεν, περὶ τῶν ἑπομένων Νεστορίῳ. ὁμολογῶ τοίνυν, σφόδρα ἥσθημεν ὅτι συνέβη ἡμῖν διὰ μιᾶς, καὶ τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας, τά τε περὶ τῆς πίστεως, καὶ τὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀνακοινώσασθαι. ἅπαντας γὰρ ἔσχε τοὺς ἀδελφοὺς παρόντας ἡ χειροτονία ἡμῶν. τίς γὰρ ἂν ἔδοξε μὴ παραγενέσθαι, ὁπότε ἡ ἀνατολὴ διὰ τῶν ἰδίων
E πρεσβυτέρων παρεγένετο, καὶ ἐθεάσαντο μίαν πάντων καρδίαν, καὶ μίαν ἐν πᾶσι ψυχὴν ἔγνωσαν, ὁμόφωνόν τε τοῦ θείου πλήθους φωνήν; οὕτως ἡ κατὰ Ῥώμην ἐκκλησία μίαν ψῆφον ἐφύλαξε τῇ καταστάσει τοῦ τῆς πίστεως κήρυκος, ὥσπερ ἐν αὐτῷ τῷ τῆς πίστεως κηρύγματι μίαν ἀεὶ γνώμην * ἐτήρησαν. ἐπειδὴ τοίνυν ἀρκεῖ διὰ βραχέων δεδηλῶσθαί μου τὴν χειροτονίαν, λαλητέον λοιπὸν ἡμῖν, περὶ ὧν ὁ ἅγιος ἡμῶν ἀδελφὸς Κύριλλος ἀμνημονῶν τῆς

* f. ἐτήρησεν

Xysti) Quamvis hæc epistola soli Cyrillo inscripta sit, ex contextu tamen apparet eam fuisse encyclicam, ut recte monuit clarissimus illius editor. *Baluzius*.

τῆς ἰδίας ὕβρεως, ὃς τῶν καμάτων αἰτεῖ. ἀρκεῖ μὲν γὰρ τὰ ἤδη γραφέντα παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης τοῦ ἐμὲ προηγησαμένου, περὶ τῆς πίστεως, ὑπὲρ ἧς χαίρομεν θριαμβεύοντες κατὰ βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καθ' οὗ ἡ ζήτησις ἐκεκίνητο. ὅμως ἐπειδὴ οὐκ ὀκνητέων ἀναλαμβάνειν πολλάκις τὰ ὑγιῶς ὁρισθέντα, ἀναγκαῖον ἡγησάμην γράφων νῦν πρὸς τὴν σὴν ἀδελφότητα διὰ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν, καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν Ἑρμογένους, καὶ Λαμπετίου, ταῦτα ὀλίγων διὰ βραχέων, ἅπερ πολλῷ ἤδη τῷ λόγῳ πάλαι ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ὅρισε. καὶ μὴ ἀποκάμῃ ἀκούων, ἀλλὰ καὶ ἥδιστα ἀκουέτω, ὅτι νενίκηκεν. εἰ γὰρ Νεστόριος ὁ τῶν ἀνοσίων διατριβῶν διδάσκαλος βιβλία ἐκδέδωκε, κηρύττον τὰ καθαιρετέα, πόσῳ πᾶλλον ἡμᾶς δεῖ φαίνεσθαι τῆς πατρικῆς πίστεως φύλακας, πάντη ἀναιροῦντας τὰ καθῃρημένα; ὁ δὲ ἅγιος, καὶ συνεπίσκοπος ἡμῶν ἀδελφὸς, ὁ προστάτης τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, δεικνύων ὅπως καὶ ὅσον * φροντίζων τῆς πίστεως, καταφρονῶν τε τῶν ὕβρεων, ἃς ἐνδόξως κατὰ τὸν ἀπόστολον πέπονθε, μᾶλλον διοικηθῆναι τὰς ἐκκλησίας, ἢ ἑαυτὸν ἐκδικηθῆναι ἐπιθυμεῖ. αὐτίκα δὲ τοῖς ἐν ναυαγίῳ καμνοῦσιν αἰτεῖ ἀνοιχθῆναι λιμένα· ἐκείνου μόνου ἀρκούμενος τῷ θανάτῳ, ὃς δοκῶν εἶναι ἐν ἀπαιδευσίᾳ διδάσκαλος, ἐξεδίκει ἑαυτῷ τὰ τοῦ δεσποτικοῦ φόβου πιδάλια· ἀλλ' ἐπιμένειν τῷ θρόνῳ οὐκ ἠδυνήθη, διδάσκειν οὐκ εἰδώς. μόνος οὖν εἴη ναυαγήσας αὐτὸς, ὃν ἐν τοσαύτῃ ὁμίχλῃ τῶν ἰδίων διδαγμάτων μηδὲν ὁρῶντα, τὸ τῆς ἀσεβείας κῦμα προσέρρηξε τῷ σκοπέλῳ καὶ καθαιρέσεως. ἔσχε μὲν οὖν πάντας χειμὼν εἷς. ἀλλὰ βυθισθέντος τοῦ ταῦτα ἐπινοήσαντος, ὑγιασθῆναι βούλεται τοὺς λοιπούς· ἔστι τοίνυν καὶ ἐν ἡμῖν ἡ αὐτὴ ψῆφος. εὐσεβεῖν γὰρ περὶ τούτους βέλτιον, εἰς θεὸν ἀσεβεῖν παυσαμένους. ὅθεν δεχθῶσιν οἱ βουλόμενοι εἰς τὴν εὐθεῖαν ἐπανελθεῖν. περὶ ὧν πολυλογεῖν οὐ χρὴ, τούτων τῶν ὀλίγων ἀρκούντων. γινωσκέτωσαν γὰρ ἔσεσθαι φροντίδα περὶ τὰς καταληφθείσας παρ' αὐτῶν ἐκκλησίας, εἰ μὴ αὐτοὶ ἑαυτοῖς βοηθήσουσι, τὰ αὐτὰ ἡμῖν φρονεῖν ἐθελήσαντες.

Περὶ δὲ τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωάννου ταῦτα ὁρίζομεν ὀφείλειν φυλάττεσθαι, ἅπερ ἔγκειται ταῖς προαπεσταλμέναις ἐπιστολαῖς· ἵνα γνῷ ἐσόμενος εἷς τῶν καθολικῶν, εἰ πάντα παρὰ τῆς συνόδου καθαιρεθέντα καθαιρῶν, ἀποδείξειεν ἑαυτὸν καθολικὸν ἱερέα. κάτεχε οὖν ἰσχυρῶς τάτε συνοδικὰ, καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ὡρισμένα, ἀδελφὲ ἀγαπητότατε. ἀφίησιν ὁ ἀδελφὸς τὰς ὕβρεις, αἵ τινες αὐτῷ χρησιμεύουσιν ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ δεσπότου. ἡ γὰρ τοιαύτη ὕβρις νίκη ἐστίν. ὅθεν ἐπιεικῶς ἤνεγκε πάντων τῶν κέντρων τὰς πληγὰς, οὐδὲ ἐκεῖνα αὐτὸν ἐλύπησεν, ἐφ' οἷς νῦν ἥδεται, μεμνημένος ὅτι ἠγωνίσατο διὰ στέφανον. οἶδε γὰρ οἷα μένει νικητήρια τοὺς τοιαῦτα νικῶντας. ἀγαλλιάσθω ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ τοιούτου θριάμβου, πᾶς ὁ παραγενόμενος, τῇ δὲ ψυχῇ συναινέσας· ταῦτα δὲ εἰς τὴν τῶν γειτνιόντων ἀδελφῶν γνῶσιν βούλομαι πεμφθῆναι διὰ τῆς σῆς εὐλαβείας, ἵνα μάθωσι περὶ τοῦ τηλικούτου πράγματος· εἰ καὶ πάλαι πληρέστατα πάντα ὡρίσαντο, μὴ ἀργεῖν ὅμως τὸν ἀποστολικὸν θρόνον. οὐ γὰρ ἐπιτρέπει ἡμᾶς ἠρεμεῖν ἀπὸ τῶν τοιούτων φροντίδων ἡ ὑπὲρ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν μέριμνα.

* f. φροντίζει.

A lus immemor propriæ contumeliæ & laborum postulat. Etenim sufficiunt quæ jam scripta fuerunt a beatæ memoriæ prædecessore meo de fide, pro qua gaudemus triumphantes juxta auxilium Christi Dei nostri, in quem quæstio mota fuerat. Attamen quoniam pigere non debet resumere sæpe quæ salubriter fuerunt definita, necessarium duxi, scribens nunc ad fraternitatem tuam per sanctos fratres & coepiscopos nostros Hermogenem & Lampetium, hæc paucis declarare quæ multo jam sermone olim sententia apostolicæ sedis definivit. Et ne fatiscat audiens, sed & libenter audiat, quia vicit. Si enim Nestorius impiæ scholæ magister libros edidit, prædicans subvertenda, quanto magis nos oportet apparere paternæ fidei custodes, omnino evertentes subvertenda? Sanctus autem & coepiscopus noster frater antistes Alexandrinorum Ecclesiæ, ostendens quomodo & quantum de fide sollicitus sit, contemnensque contumelias quas gloriose secundum Apostolum passus est, magis ordinari Ecclesias quam se vindicari desiderat. Confestim autem in naufragio laborantibus petit aperiri portum, illius solius contentus morte qui visus esse in imperitia doctor, vindicavit sibi dominicæ religionis gubernacula; sed persistere in sede non potuit, docere nesciens. Solus ergo sit naufragus is quem in tanta caligine propriorum documentorum nihil cernentem impietatis fluctus allisit scopulo depositionis. Habuit equidem cunctos una tempestas; verum immerso qui ista excogitavit, sanari vult ceteros. Est itaque & in nobis eadem sententia: Pie enim agere circa illos melius, dum in Deum impie se gerere cessant. Unde recipiantur qui voluerint ad rectam viam reverti. De quibus multa differere non oportet, his paucis sufficientibus. Sciant enim fore curam circa derelictas ab iis Ecclesias, nisi ipsi sibi succurrerint, eadem nobiscum sentire volentes

De Johanne autem Antiochiæ hæc definimus debere servari quæ posita sunt in ante missis literis; ut noverit futurum se unum catholicorum, si cuncta per synodum eversa subvertens, ostenderit se ipsum catholicum sacerdotem. Retine igitur fortiter cum synodica, tum a nobis definita, frater dilectissime. Dimittit enim frater contumelias quæ ei utiles sunt coram communi Domino. Hæc namque contumelia, victoria est. Unde mansuete tulit omnium aculeorum plagas; neque illa eum contristarunt de quibus nunc lætatur, memor quod certaverit propter coronam. Novit enim qualia maneant præmia eos qui talia vicerunt. Exsultet de societate hujusmodi triumphi omnis assistens, animo autem consentiens. Hæc vero ad vicinorum fratrum notitiam volo mitti per pietatem tuam, ut discant de tanta re, etsi olim plenissime cuncta definita fuerint, non cessare tamen apostolicam sedem. Neque enim permittit nos quietos esse ab ejusmodi curis, pro omnibus Ecclesiis sollicitudo.

SIX-

SIXTUS EPISCOPUS, JOANNI *episcopo Antiocheno.*

Respondet epistolæ Joannis, quæ habetur supra

SI ecclesiastici corporis gloriam, si ejus integritatem dilectio tua considerare dignetur; profecto lætitiæ nostræ non quærat interpretem. Ipsæ namque res evidentissime loquuntur, mœrorem nostrum repentino sancti fratris nostri Cyrilli sermone in gaudium esse conversum. Tantam hanc ergo solicitudinem nostram nos evasisse delectat, postquam * reo nostræ fidei tua fuit * sanctitas plenitudo. Nunc vere se exulem, nunc se sentit ejectum. Abundant ei in deserto spinæ, quia deest uva quam colligat. Hos habet fructus, qui erga vineam do- *Matth. 7.* mini * nostri noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum cursus & ordo pervenerit, qualiter ei voluimus nostra admonitione succurrere. Retinuimus in præceps euntem, qui erat blasphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotii qualitatem justa lance pensemus, nulli non videbitur Nestorius sero * damnatus. Hic fuerit debitus sermo præteritus. Fruamur nunc præsentibus bonis, nec diu hæreamus in tristibus, quibus dominus gaudere concessit. Audivit universa fraternitas, quæ ad natalis mei convenerat diem, qualiter bono humani generis, apostolicæ sedis me præside, sis gratulatus. Excedant licet meritum meum, & extra me hæc esse cognoscam: exordium tamen sui sermonis gratus accipio, quia non est tibi controversia perferenda, qui * Christum dominum nostrum bono humani generis, ita ut natus est, confiteris: subsequenter ecclesiæ addis luciferum, & ubique lucentem: sed & nunc vos, imo omnes qui lucis illius signum fronte gestamus, luciferos confitemur. Sint ergo omnes fidem prædicantes domini sacerdotes luciferi, & ubique lucentes: sit & Nestorius ille lucifer, de quo scriptum est: *Cecidit lucifer, qui mane oriebatur*: cecidit, sed superbiens cecidit, sed elisus, cum ascendere disponit in cœlum, & ponere super cœli sidera sedem suam, & promittit altissimo similem se futurum. Ille ad similitudinem se aptabat altissimi: iste in suam similitudinem vocabat altissimum: hominem namque natum eum tantummodo prædicabat, auferens incarnationis mysterium, & illud evacuans, imo illud impugnans, quo secundum symbolum fides & salus nostra subsistit. Non est certandi jam tempus hoste prostrato: transeundum nobis ab his est quæ bella moverunt: importunum est victoriæ tempore adhuc de præliis disputare. Quæ hic evidentior rerum fides, quæ ratio major potest esse, quam palma? *Psal. 132.* Fruamur auctore domino, bono atque jucundo, quia in unum fratres rursus cœpimus habitare. Hæc sanctitatem tuam volumus prædicare, quæ scribis. Expertus es negotii præsentis eventu, quid sit sentire nobiscum. Beatus Petrus apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab ejus se velit separare doctrina, quem ipse inter apostolos primum magister edocuit? Non hunc auditus per alterum, non sermo lectus instruxit: doctus est cum aliis ore doctoris: non scripturæ, non scriptorum passus est quæstionem: absolutam & simplicem fidem, & quæ controversiam non haberet, accepit; quam utique meditari semper, & in qua manere debemus; ut sensu puro sequentes apostolos, inter apostolicos esse mereamur. Non parum nobis oneris, non parum laboris incumbit, ut ecclesiæ domini macula desit & ruga. Quam super hoc esse soliciti nos debeamus, clementissimorum & Christianissimorum regum cura testatur. Aspice, frater carissime, cœlesti negotio quam se vigilanter impenderint. Cogitationum ferias nescierunt: nec dignati sunt terrena curare, nisi cœlestibus paruissent. Quoties apostolicam sedem, quoties diversos fratres eorum sermo commovit? Impenderunt se ejus negotio, qui se eorum nunquam negavit imperio. Sciunt se illi fœnerare solicitudinem suam, qui eam cum grandi reddat usura. De qua re nos convenit gloriari, quia cœlestem regem videmus fœderatos reges habere terrarum. *Intelligunt*, sicut ait David, *& eruditi sunt, qui judicant terram;* quando, sicut dicit alibi, *ipsi & omnes populi laudant nomen domini.* * Ergo quia, sicut dicit apostolus, *Fides una est*, * *& vincentes obtinuit*, dicenda credamus, & tenenda dicamus. Nihil ultra liceat novitati, quia nihil adjici convenit vetustati. Dilucida & perspicua majorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur. Habet probatum nobis virum fratrem & coepiscopum nostrum Maximianum Constantinopolitanæ ecclesiæ sacerdotem, divino illic judicio consecratum; ut ægritudinis morbum, quem astutiæ venena * solius infuderant, superet simplicitatis dulcedo succedens: qui non illic aliud quam credimus poterit prædicare, nisi quod a decessoribus meis nobiscum positus frequenter audivit. Datum XV. Kalendas Octobris, Theodosio XIV. & Maximo consulibus. *

Psal. 2. *Psal. 148.* *Ephes. 4.*

* Citat hunc locum Vincentius Lirinensis adverſ. hæreſ. in fine *quæ evidenter obtinuit.*

* damnatus, cui non profuit.

* sopitis.

* An Ch. 433.

* Forte, *qui dum Christum*

Isai. 14.

[1] *Joannes Antiochenus & synodus, Cyrillo Alexandrino.*

Deo amabili & sanctissimo episcopo Cyrillo, Joannes Antiochiæ, & cum eo Deo amabiles episcopi convenientes ex unaquaque provincia quæ in Oriente est, Dei gratia in civitatem amabilem Christo Antiochiam, propter literas sanctissimi Procli,

Deest initium.

NUnc autem iidem ipsi velut ex somno exsurgentes, perrexerunt ad regiam civitatem; & eam perturbantes, ecclesiasticam pacem quantum in ipsis est, turbaverunt. Sanctissimo enim episcopo Proclo tomum recte revera & pie habentem, quem ad Armenios scripsit, nobis destinante, & nostrum quærente consensum, omnia facta sunt a nobis, & in nullo minus fecimus. Erat autem & hoc in præsenti tempore supervacuum, propterea quod jam Dei gratia omnes ubique unum & eumdem custodiunt pium intellectum. Solent enim aliquoties res, quæ quasi necessariæ videntur, nisi opportune fiant, augumentum perturbationis accipere. Aliud etiam malum in istorum festinatione manibus extensis *, & alter Tomus excerpta quædam habens Theodori, qui fuit Mopsuestiæ episcopus; * & ea quæ ille in diversis libris dixisse videtur, volentes anathema inferre. Propter hoc petimus, ut mentem tuam nobis applices studiosius, quam in aliis rebus; & dignare considerare malum opus hoc esse, nisi ex communi sententia illud extinguere labores. Dedit enim tibi Deus super velle, etiam posse, ut in commune omnes juves. Sunt in illo Tomo quædam incerta, & aliter quam dicta sunt intelligi valentia: con-

* Videtur hic aliquid deesse.

* *Forte*, & in ea.

1 Ex Facundo edidit Harduinus. Græce non extat. Nos ex pervetusto Veronensis capituli codice emendatiorem damus.

confitemur hoc etiam nos: plurima vero eorum aperta videmus, & ſine aliqua ambiguitate recta. Sed illis quæ putantur obſcura, ſimilia multa & a plurimis anterioribus ejus, & glorioſis Patribus dicta invenimus. Et periculum hinc pendet non leve, ne in iſtis etiam quæ illorum ſolvamus ejus viri reprobantes dicta, qui in epiſcopatu quidem defunctus, agonibus autem adverſus Arianos, & Eunomianos & alios hæreticos decem millibus, per omnem ſuam vitam ubique decoratus eſt. Quod ſi fiat, multa etiam ab aliis ſanctis Patribus aperte dicta retractaturi ſumus, & reprobaturi. Excerptis enim iſtis ſimilia quædam invenimus apud ter beatum & nobilem Athanaſium: quædam etiam apud beatum Baſilium: quædam apud Gregorium utrumque: multa vero & apud Amphilochium ſæpius dicta: non parva vero & apud communem patrem beatum Theophilum. Sunt enim quæ etiam tua ſanctitas ita confitetur: & eumdem de illis habet intellectum. Quædam etiam ab ipſo amabili Deo Proclo, in eodem ipſo Tomo, quem ad Armenios miſit, quo multis ſenſibus iſtis decerptis concurrit. Et dies nos deficiet, percurrentes beatum Euſtathium Antiochenæ civitatis epiſcopum, qui fuit pro recta fide in Nicæno Concilio; & magnæ famæ Alexandrum veſtrum. Sed etiam poſt illos ſanctiſſimos epiſcopos Meletium, Flavianum, a quibus plura iſtis concordantia dicta ſunt. Quid jam dicam de his, qui in Occidente ſecundum eamdem doctrinam & eamdem confeſſionem decorati ſunt, quos etiam tua ſanctitas melius novit? Intende itaque, rogo, ad quod præcipitium nos compellant, qui ad nullam utilitatem verbis contendunt. Quid non hinc læſionis, vel corruptionis, & confuſionis plenum generetur, ſi aperiatur janua his, qui volunt dicta tranſeuntium Patrum evertere? Quale damnum non apertum erit, dicta non ſolum refutare, ſed etiam anathematizare? Ut enim aliud alicui placeat, aliud non, in aliquorum dictis, ſive antiquorum, ſive poſteriorum, ſive non noſtrorum, alia ratio eſt. Ut autem & anathema eis imponatur, arbitramur audax & aſperum apparere, etſi perſonæ cum dictis non anathematizentur. Quis enim nunc noſtrorum ſperet non defungi, aut a quo non dictum eſt aliquid quod alium poſſit movere; aut quid horum non præbeat occaſionem ſemper ut populi perturbentur? Et hoc quidem & viventibus & tranſeuntibus contingere ſolet. Quod non ſcienti tantum hæc dicimus, ſed etiam plus omnibus nobis conſiderare valenti magnitudinem hujus abſurditatis. Quid autem non præbeamus ex hoc deſiderabile Neſtorii defenſoribus? Quis enim eum non honorabit, ſi cum iſto & aliis, qui in epiſcopatu vitam depoſuerunt, ſimul anathematizaretur? Aut ubi ejus opinio per hoc non accipiat incrementum? Quis autem deceptorum hominum, de iſtis occaſionem aſſumens, non confeſſorem vocaverit, veluti propter illos paſſum quæ paſſus eſt; quæ etiam illi, qui in eccleſia fulſerunt, paſſi ſunt? Quis autem mentem habentium neſcit, quia ea quæ dure a Theodoro dicta ſunt, neceſſitate compulſus dixit? Proponebat enim eum totus in communi Oriens inter eos, qui ante nos fuerunt, ſicut virtutem multam doctrinæ habentem adverſus hæreſes: contra quas pugnans & dimicans, multa quadam diviſione uſus eſt; non ex pravo intellectu veniens, ſed efficacius adverſus hæreticos illo modo uti judicans: neque veritatem ſummam ignorans, vel negans: abſit: Pleni enim hujuſmodi ſunt omnes ejus libri: ſed naturarum proprietates amplius dividens, ſicut ei pugna, quam adverſus hæreticos habuit, faciendum dictabat. Hoc & tua religioſitas diſpenſavit aperte in anterioribus literis veſtris, ad ſatisfactionem, quorumdam venerabilium coepiſcoporum noſtrorum. Quod & ipſum tuæ virtutis, tuæque ſapientiæ proprium eſt.

His literis reſpondit Cyrillus per epiſtolam, quæ recitatur in Collat. V. *Concilii* V. *& ibi falſitatis arguitur. Quædam tamen ex ea fragmenta refert Facundus, libro* III. *cap.* VI. *& lib.* VIII. *cap.* V.

Ex ejuſdem ſynodi Antiochenæ epiſtolis ad Theodoſium Imp. & ad Proclum epiſcopum Conſtantinopolitanum, in quibus Theodorus Mopſueſtenus impenſe laudatur, fragmenta quædam recitat idem Facundus lib. 2. *cap.* 2. *lib.* III. *cap.* VI. *lib.* VIII. *cap.* III. *&* V. *& libro* XI. *cap.* IV. *Concilio Chalcedonenſi probatam fuiſſe hanc ſynodum narrant Facundus & Liberatus.*

Θεοδωρήτου πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας.

[1] *Theodoriti ad Joannem Antiochenum.*

Ὁ Πάντι σοφῶς πρυτανεύων Θεὸς, καὶ τῆς ἡμετέρας προμηθούμενος ὁμονοίας, καὶ τῆς τῶν λαῶν κηδόμενος σωτηρίας, συναθροιθῆναι ἡμᾶς κατὰ ταυτὸν παρεσκεύασε, καὶ συμφώνως ἀλλήλοις τὰς ἀπάντων ἔδειξε γνώμας. Ἐν κοινῷ γὰρ ἀναγνόντες τὰ Αἰγύπτια γράμματα, καὶ ἐξετάσαντες αὐτῶν ἀκριβῶς τὴν διάνοιαν, εὕρομεν σύμφωνα τοῖς εἰρημένοις (ἀφ' ἡμῶν) τὰ ἐκεῖθεν ἀπεσταλμένα, καὶ ἀντικρυς ἐναντία τοῖς δώδεκα κεφαλαίοις, οἷς μέχρι τοῦ παρόντος ὡς ἀλλοτρίοις τῆς εὐσεβείας πολεμοῦντες διετελέσαμεν. ἐκεῖνα μὲν γὰρ εἶχε, σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, καὶ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, καὶ συνοδον τὴν καθ' ἕνωσιν φυσικὴν, καὶ τὸν Θεοῦ λόγον πρωτότοκον νεκρῶν ἀπηγόρευε δὲ καὶ τῆς περὶ τοῦ κυρίου φωνῆς τὴν διαίρεσιν. καὶ ἕτερα δὲ πρὸς τούτοις εἶχε, τῆς μὲν ἀποστολικῶν σπερμάτων ἀλλοτρίας, τῆς δὲ αἱ-

DEus qui cuncta ſapienter moderatur, & noſtræ proſpicit concordiæ, necnon curam gerit de ſalute populorum, congregari nos in eumdem locum procuravit, invicemque conſentientes effecit cunctorum ſententias. In conventu enim cum legiſſemus Ægyptiacas literas, & diligenter earum ſenſum expendiſſemus, invenimus conſonare cum illis quæ a nobis dicta fuerant ea quæ illinc miſſa ſunt, atque plane contraria eſſe duodecim capitulis quæ ad præſens uſque tempus tanquam aliena a pietate impugnare non deſtitimus. Illa enim continebant, carnaliter carnem factum Dei verbum, ac unionem ſecundum hypoſtaſim, & conventum ſecundum unionem naturalem, itemque Deum verbum factum eſſe primogenitum ex mortuis; abnegabant autem & vocum de Domino prolatarum diviſionem; inſuperque alia com-

Ex Baluzii Nova Collect. Cotelerio Interarete.

Theodoriti) Priorem partem hujus epiſtolæ habebamus in collatione quinta Concilii quinti, ſed Latine tantum. Græce ediderunt viri doctiſſimi Leo Allatius in vindiciis ſynodi Epheſinæ pag. 137. & Joannes Baptiſta Cotelerius in tomo primo Monumentorum Eccleſiæ Græcæ pag. 48. Integram ſe dare putavit Allatius. Verum multa in ejus editione deſunt quæ edita ſunt infra in capite 95. ſynodici adverſus Tragœdiam Irenæi. *Baluzius.*

complectebantur, ab apostolicis quidem seminibus diversa, hæreticorum vero zizaniorum germina: At quæ nunc missæ sunt literæ, evangelica nobilitate decorantur. In iis enim Deus perfectus & homo perfectus Dominus noster Jesus Christus prædicatur. Ad hæc, duæ naturæ, earumque unio inconfusa, non per temperaturam & mistionem, sed ineffabiliter ac prout Deum decet facta, tum naturarum proprietates impermiste conservans. Et passionis quidem ac mutationis expers Deus verbum, passibile vero templum, morti tempore brevi traditum, rursusque uniti Dei potentia suscitatum. Præterea spiritus sanctus, non ex filio aut per filium exsistentiam habens, sed a patre procedens, proprius autem filii nominatus, ut consubstantialis. Hanc rectitudinem in literis intuiti, nactique ex diametro contrariam jam prius scriptis, hymnos cecinimus ei qui linguis balbutientibus medetur, & ingratum auribus sonum in sonitum blandum transmutat.

ἀρετικῶν ζιζανίων βλαστήματι. τὰ δὲ νῦν ἐπεσαλμβύα, τῇ διαγγελικῇ δόξῃ καλλωπίται. Θεὸς γὰρ τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν αὐτοῖς ἀναγορδίεται. καὶ φύσεις δύο, καὶ τέτων, καὶ ἕνωσις ἀσύγχυτος· ἁ κατὰ χρᾶσιν, καὶ φυρμὸν, ἀλλ' ἀπορρήτως, καὶ θεοπρεπῶς γνομένη, καὶ τῶν φύσεων τὰς ἰδιότητας ἀκράτως διαφυλάξασα. καὶ ἀπαθὴς μὲν ὁ Θεὸς λόγος, καὶ ἄῤῥεπτος· παθητὸς δὲ ὁ ναὸς, καὶ τῷ θανάτῳ πρὸς ὀλίγον παραδοθεὶς, καὶ πάλιν τῇ δυνάμει τοῦ ἐνοικήσαντος Θεοῦ ἐγερθείς· καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορδόμενον, ἴδιον δὲ υἱοῦ ὡς ὁμοούσιον ὀνομαζόμενον. ταύτην τὴν ὀρθότητα ἐν τοῖς γράμμασι θεασάμενοι, καὶ ἐναντίαν ἐκ διαμέτρου τοῖς ἤδη πρότερον γραφεῖσιν ὁρῶντες, ὑμνήσαμεν τὸν τὰς ψελλιζούσας γλώσσας ἰασάμενον, καὶ τὸν ἀπηχῆ φθόγγον εἰς ἠχὼ εὐδεῖαν μεταῤῥυθμίζοντα.

CYRILLI ARCHIEPISCOPI Alexandrini in sanctum symbolum.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀλεξανδρείας εἰς τὸ ἅγιον σύμβολον.

Dilectis & amantissimis Anastasio, Alexandro, Martiniano, Joanni, Paregorio presbytero, & Maximo diacono, ceterisque orthodoxæ fidei patribus monachorum, & vobiscum monasticam vitam agentibus, ac in fide Dei solidatis, Cyrillus in domino salutem.

Τοῖς ἀγαπητοῖς, καὶ ποθεινοτάτοις, Ἀνασασίῳ, Ἀλεξάνδρῳ, Μαρτινιανῷ, Ἰωάννῃ, Παρηγορίῳ πρεσβυτέρῳ, καὶ Μαξίμῳ διακόνῳ, καὶ λοιποῖς ὀρθοδόξοις πατράσι μοναχῶν, καὶ τοῖς σὺν ὑμῖν τὸν μονήρη βίον ἀσκοῦσι, καὶ ἐν πίστει Θεοῦ ἱδρυμένοις, Κύριλλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

STUDIUM ac diligentiam vestræ caritatis nunc quoque haud mediocriter commendare possum, & maximi faciendam esse dico. Etenim divinas doctrinas desiderare, & sacrorum dogmatum rectitudinem studiose persequi, quis non valde admiretur? Hæc enim res vitam sine termino ac beatam conciliat, neque irremuneratum erit iis in rebus impensum studium. Dicit enim ad cœlestem Patrem & Deum dominus noster Jesus Chri-
Joan 17. stus: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum.* Recta sane & irreprehensibilis fides, quam fulgor ex bonis operibus comitatur, omni bono nos implet, & præclaram na-
Jac. 2. ctos gloriam ostendit. At operum fulgor, si expers videatur esse rectorum dogmatum, inculpatæque fidei, humanæ animæ nullo modo, ut arbitror, utilis fuerit. Nam sicut fides absque operibus mortua est; ita quod e contrario convertitur, verum est. Igitur simul fulgeat cum honestæ vitæ gloria etiam integritas fidei. Ita enim erimus perfecti,
Deut. 18. juxta sapientissimi Moysis legem: *Perfectus enim*, inquit, *eris coram Domino Deo tuo.* Qui vero ex stultitia contempserunt rectam habere fidem, quamvis honesta vita se ornent, comparantur quodammodo viris ingenua quidem faciei forma, oculis vero errantibus ac distortis: atque adeo competit in eos, quod a domino per Jeremiæ vocem ad Jerusalem Judæorum matrem dictum est:
Jerem. 22. *Ecce non sunt oculi tui recti, neque cor tuum bonum.* Oportet igitur, ut ante alia sanam in vobis mentem possideatis, & sanctæ scripturæ memores sitis alloquentis & dicentis:
Prov. 4. *Oculi tui recta videant.* Visus autem rectus oculorum intus absconditorum est, posse

Τὸ φιλομαθὲς, καὶ φιλόπονον τῆς ὑμετέρας ἀγάπης καὶ νῦν ἁ μετρίως ἐπαινέσαι ἔχω, καὶ ἄξιον εἶναί φημι τὸ παντὶ λόγῳ. τὸ γάρ τοι θείων ἐφίεσθαι μαθημάτων, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν δογμάτων ὀρθότητος μετιποιεῖσθαι φιλεῖν, πῶς ἂν οὐκ ἄν ὑπεραγάσαιτό τις; καὶ γάρ ἐστι ζωῆς τῆς ἀπεράντε, καὶ μακαρίας τὸ χρῆμα πρόξενον. καὶ οὐκ ἄμισθος ἡ σπυδὴ. φησὶ γάρ πε πρὸς τὸν ἐν ἐρανοῖς πατέρα, καὶ θεὸν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. ὀρθὴ γὰρ Ioan. 17. 3.
πίστις, καὶ ἀκατάσκωπτος. σύνδρομον ἔχουσα τὸ ἐξ ἔργων ἀγαθῶν φαιδρότητα, παντὸς ἡμᾶς ἐμπίπλησιν ἀγαθοῦ, καὶ διαπρεπῆ λαχόντας τὸ δόξαν ἀποφαίνει. πράξεων δὲ λαμπρότης, εἰ ἀμοιροῦσα φαίνοιτο δογμάτων ὀρθῶν, καὶ ἀδιαβλήτε πίστεως, ὀνήσειεν ἄν, ὥς γε οἶμαι, κατ' ἀδρὰν τρόπον τὸ τῶν ἀνθρώπων ψυχικόν. ὥσπερ γὰρ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν, ἅτως εἶναί φαμεν ἀληθὲς, καὶ τὸ Iac. 2.
ἔμπαλιν. ὑκῶν σωναναλαμπέτω τοῖς τῆς ἀζωΐας αὐχήμασι, καὶ τὸ ἀμώμητον ἐν πίστει· ἄρτιοι γὰρ ὅτως ἐσόμεθα, κατὰ τὸν τῶ παντόφρε Μωϋσέως νόμον· τέλειος γὰρ ἔσῃ, φησὶν, ἔναντι κυρίε τε Θεε σε. οἱ δὲ τῆ Deut. 18. 13
πίστιν ἔχειν ὀρθὴν ἐξ ἀμαθίας ὀλιγωρήσαντες, εἶτι ταῖς ἐπιεικείαις τὸν ἑαυτῶν ἐπισεμνύνοντες βίον, ἐοίκασί πως ἀνδράσιν ὄψυα μὲν λαχοῦσι τὸ προσώπε τὸν χαρακτῆρα, πεπλανημένην δὲ καὶ διάστροφον τῶν ὀμμάτων τὴν βολήν· ὥσε καὶ πρέπειν αὐτοῖς τὸ διὰ φωνῆς Ἱερεμίᾳ πρὸς τὴν Ἰουδαίων μητέρα, φημὶ δὴ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐρημούμενον παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἰδοὺ Ierem. 22.
οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοί σε ὀρθοὶ, καὶ ἡ καρδία σου καλή. χρὴ τοίνυν ὑμᾶς ὑγιᾶ καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τὸν νοῦν, καὶ διαμεμνῆσθαι γράμμα-

tos

Παροι. 4. 2. τος ἱερῶ προσφωνῶντος, καὶ λέγοντος· οἱ ὀφθαλμοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν· ὀρθὴ δὲ βλέψις ὀμμάτων τῆς ἔσω κεκρυμμμένων τὸ ἰχνῶς, καὶ ἀπεξεσμένως περιαθρεῖν δύναθαι, κατάγε τὸ ἐγχωρῶν, τὰς * εἴπερ ἂν γένοιντο, περὶ Θεῦ λόγους. βλέπομεν γὰρ ἐν ἐσόπτρῳ, καὶ αἰνίγματι, καὶ γινώσκομεν ἐκ μέρους. ὅταν μὲν ἐκ σκότους ἀποκαλύπτων βαθέα, τὸ τῆς ἀληθείας εἶδος φῶς τοῖς ἐθέλουσιν ὀρθῶς τελεῖ περὶ αὐτῦ γνῶσιν ἐλεῖν. χρὴ τοιγαροῦν ἡμᾶς Θεῷ προσπίπτειν, λέγοντας· φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μή ποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον· τὸ γὰρ τῆς ὀρθότητος τῆς ἱερῶν δογμάτων ἀπολιθεῖν εἴη ἂν ἕτερον ὁδὸν, πλὴν ὅτι σαφῶς τὸ ὑπνεῖν εἰς θάνατον. ἐκπίπτομεν δὲ τῆς ὀρθότητος, ὅτε μὴ τοῖς θεοπνεύστοις ἑπόμεθα γραφαῖς, ἀλλ' ἢ προλήψεσιν ἢ ἐπαινουμέναις, ἢ κατὰ πρόσκλισιν τινὰ πρός γέ τινας ἢ ὀρθοποδοῦντας περὶ τινὰ πίστιν, τὰς τῆς ἑαυτῆς διανοίας ἀπονέμοντες ῥοπὰς, ἢ πρός γε τῆς ἄλλων τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἀδικοῦντες ἀλισκόμεθα. πειστέον δὴ οὖν τοῖς τῆς ὀρθότητος ἐπιμεληταῖς πρὸς τὸ τοῖς ἱεροῖς κηρύγμασι δοκεῖν· ἃ καὶ διὰ πνεύματος ἁγίου παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τῦ λόγου· ὧν τοῖς ἴχνεσιν ἀκολουθεῖν ἐσπούδασαν καὶ οἱ πανάγιοι πατέρες ἡμῶν, οἱ τὸ σεπτόν τε, ἢ οἰκουμενικὸν τῆς πίστεως ὁρισάμενοι σύμβολον, ἐν τῇ Νικαέων σωαγηγερμένοι κατὰ καιρόν· οἷς δὴ καὶ αὐτὸς σύνεδρος ἦν ὁ Χριστός· ἔφη γάρ· ὅτι ὅπου ἐάν ὦσι, δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ὄνομα ἐμὸν, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν· ὅτι γὰρ πρόεδρος ἦν ἀοράτως τῆς ἁγίας, καὶ μεγάλης ἐκείνης συνόδου ὁ Χριστὸς, πῶς ἔστιν ἀμφιβάλλειν; χρηπὶς οἵα τις, καὶ θεμέλιος ἀῤῥαγὴς, καὶ ἀκράδαντος τοῖς ἀνὰ πᾶσαν πλὴν γῆν ἀνεβάλλετο, μᾶλλον δὲ κατεβάλλετο, τῆς ἀκραιφνῦς, καὶ ἀμωμήτου πίστεως ἡ ὁμολογία. εἶτα πῶς ἁπλῦν ὁ Χριστὸς, εἴπερ ἦν αὐτὸς ὁ θεμέλιος, κατὰ τὴν τῦ σοφωτάτου Παύλου φωνήν; θεμέλιον γὰρ ἄλλον, φησὶν, οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον. ὅς ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. τὴν τοίνυν ἐκτεθεῖσαν παρ' ἐκείνων, καὶ ὁρισθεῖσαν πίστιν τετηρήκασιν ἀδιαβλήτως καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς γεγονότες ἅγιοι πατέρες, καὶ ποιμένες λαῶν, καὶ φωστῆρες ἐκκλησιῶν, καὶ διδάσκαλοι μυσταγωγοί. ἐλλελοιπὸς δὲ ὅλως ὁδὸν, ἣν ὑπερεραμένον τῆς ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν κατίδοι τις ἂν ἐν ταῖς τῆς πατέρων ὁμολογίαις, ἣν οὗτοι ἐκθέσεσιν. ἃς πεποίηνται περὶ τῆς ὀρθῆς, καὶ ἀκαπηλεύτου πίστεως, εἰς ἔλεγχον μὲν, καὶ ἀναίρεσιν αἱρέσεως ἁπάσης, καὶ δυσσεβῦς ἀθυροσομίας, εἰς βεβαίωσιν δὲ, καὶ ἀσφάλειαν τοῖς ὀρθοποδοῦσι περὶ τινὰ πίστιν· οἷς ὁ λαμπρὸς ἀνέτειλεν ἑωσφόρος, καὶ διηύγασεν ἡ ἡμέρα κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας εἶδος φῶς ἡ διὰ τῦ ἁγίου βαπτίσματος χάρις.

Ἐπειδὴ δὲ γέγραφεν ἡμῶν ἡ ἀλάβεια, ὡς παρωχετευσέ τινες ἐφ' ἃ μὴ προσῆκε τὶ ἐν τῷ συμβόλῳ, τῆς ἐν αὐτῷ ῥημάτων τινὰ δυάμεν ἢ ὑ σωιέντες ὀρθῶς, ἢ καὶ ἐκ τῦ προσκεκλίσθαι τοῖς τινων συγγραφαῖς εἰς ἀδόκιμον ἀποφερόμενοι νῦν, εἶτα χρῆναι καμὲ τὰς περὶ τούτων αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς ποιήσασθαι λόγους, καὶ διερμηνεῦσαι σαφῶς τινὰ τῆς ἐκθέσεως δύναμιν, δεῖν ᾠήθην, ἅπερ εἰς νῦν ἦκει τὸν ἐμὸν, ἐπιδρομάδην εἰπεῖν. ἐψόμεθα δὲ παντιχῦ τοῖς τῆς ἁγίων πατέρων ὁμολογίαις τε, καὶ δόξαις, ὁρ-

Matth. 18. 20.

1. Cor. 3.

2. Petr. 1.

A sermones, qualescumque de Deo fiant, pro eo atque conceſſum eſt, videre ſubtiliter & exacte. Videmus enim in ſpeculo & ænigmate, & cognoſcimus ex parte: ſed qui ex tenebris profunda revelat, lumen veritatis infundit his, qui ipſius cognitionem rectam capere volunt. Oportet igitur, ut coram Deo procumbentes dicamus: *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte*: quandoquidem a rectitudine ſacrorum dogmatum excidere nihil aliud eſt, quam manifeſte in morte obdormire: a qua rectitudine excidimus, quando ſcripturas divinitus inſpiratas non ſequimur; ſed vel præſumptis minime laudatis opinionibus, vel B ſtudio & propenſione in eos qui circa fidem non recte incedunt, mentis noſtræ momenta inclinare, & noſtras in primis animas lædere convincimur. Aſſentiendum igitur iis eſt qui rectam fidem ad ſacrarum prædicationum ſententiam diligenter examinant, quas & per Spiritum ſanctum tradiderunt nobis, qui ab initio ipſi viderunt, & miniſtri fuerunt ſermonis: quorum veſtigia ſequi ſtuduerunt etiam celeberrimi patres noſtri, qui venerabile & univerſale fidei definierunt ſymbolum in Nicæa olim congregati: cum quibus ſane & ipſe Chriſtus conſedit, qui dixit: *Ubi fuerint duo vel tres* Matth. 18. *in nomine meo congregati, illic ſum in medio eorum*. C Nam quod Chriſtus præſederit inviſibiliter ſanctæ & magnæ illi ſynodo, quomodo licet ambigere? Baſis etenim quædam & fundamentum firmum & inconcuſſum per univerſum orbem imponebatur, imo vero jaciebatur, illa nimirum ſinceræ ac irreprehenſibilis confeſſio. Quod ſi ita eſt, quo pacto aberat Chriſtus, cum ipſe ſit, juxta ſapientiſſimi Pauli vocem, fundamentum? *Fundamentum enim aliud*, in- 1. Cor. 3. quit, *nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus*. Quapropter expoſitam ab illis & determinatam fidem probe ſervarunt etiam hi, qui ſecuti ſunt eos, ſancti patres, populorumque paD ſtores, & eccleſiarum luminaria, ac ſolertiſſimi myſteriorum doctores. Nihil autem omnino prætermiſſum vel contemptum ex his, quæ ſint ad utilitatem afferendam neceſſaria, viderit qui in patrum confeſſionibus, hoc eſt, expoſitionibus, quas de recta & minime adulterata fide ediderunt ad coarguendas & ſubvertendas univerſas hæreſes, impiaſque blaſphemias, & ad eos ſolidandos atque confirmandos, qui in fide recte incedunt, & quibus fulgidus ortus eſt lucifer, dieſque, ut ſcripturæ dicunt, illuxit, ſanctique baptiſmatis gratia veritatis lu- 2. Petr. 1. men immittit.

E Quoniam autem veſtra pietas ſcripſit, quod nonnulli quæ in ſymbolo continentur eo detorquent quo non oportet, verborum ſymboli vim vel non intelligentes recte, vel etiam ex eo quod quorumdam ſcriptis dediti ſunt, in ſenſum reprobum delati, itaque opus eſſe ut ego quoque de his ipſis rebus vobis diſſeram, & expoſitionis vim perſpicue interpreter; cenſui, ea quæ nunc animo occurrunt, curſim dicenda. Sequentes autem in omnibus ſanctorum patrum confeſſionem & ſententiam, recte & animo

nusquam inclinato quæ ab illis dicta sunt examinabimus. Jam enim & sancta synodus, illa inquam in Epheso iuxta voluntatem Dei congregata, cum adversus Nestorii perversam opinionem sententiam tulit & sanctam & accuratam, simul quoque pari sententia & pœna condemnavit vocum novitates aliorum, quotquot vel post illum sorent, vel ante illum fuerunt, qui eadem cum illo saperent, dicereque vel scribere auderent. Etenim consentaneum erat, condemnato semel ob tam profanas vocum novitates viro, ut non unus dumtaxat feriretur, sed, ut sic dicam, universa illorum hæresis atque calumnia, quam contra pia ecclesiæ dogmata fingunt, dum prædicant duos filios, & impartibilem dividunt, cœlumque ac terram quod hominem latria colant, crimine denotant. Unum enim dominum Jesum Christum & superiorum spirituum sancta multitudo nobiscum adorat. Ne autem a quibusdam ignoretur vis symboli, quod in omnibus ecclesiis Dei auctoritatem obtinet & prædicatum est, sanctorum patrum sententias, hoc est, expositiones in commentarios illic factos retuli; ut scirent hi qui eas legunt, quomodo sanctorum patrum expositionem, hoc est, sincerum rectæ fidei symbolum intelligi conveniat. Opinor autem & vestram caritatem in eum libellum incidisse, quem de his rebus conscripsimus. Ipso nunc quoque, ut dixi, ad verbum proposito symbolo, illico Dei ope ad singula quæ in eo traduntur, perspicue interpretanda convertar. Scio enim beatissimum Petrum scripsisse: *Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea quæ in vobis est spe.* 1. Petr. 3.

ἀθῶς, καὶ ἀπροσκλινῶς βασανίζοντες τὰ παρ' αὐτῶν εἰρημένα· ἤδη μὲν γὰρ καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, ἡ κατὰ Ἔφεσον συνελεγμένη κατὰ βούλησιν Θεοῦ, τῆς Νεστορίου κακοδοξίας ὀσίαν, καὶ ἀκριβῆ κατεψηφίσατο τὴν ψῆφον, καὶ τὰς τῶν ἑτέρων * καινοφωνίας, οἵπερ ἂν ἦ μέλλοιντο μετ' αὐτὸν, ἢ καὶ πρὸ αὐτοῦ γεγόνασι, τὰ ἴσα φρονοῦντες αὐτῷ, καὶ εἰπεῖν, ἢ γράψαι τολμήσαντες, συγκατέκρινεν ἐκείνῳ, τὴν ἴσην αὐτοῖς ἐπιθεῖσα δίκην. καὶ γὰρ ὢν ἀκόλουθον, ἑνὸς ἅπαξ ἐπὶ τοῖς οὕτω βεβήλοις καινοφωνίαις κατεγνωσμένου, μὴ καθ' ἑνὸς μᾶλλον ἐλθεῖν, ἀλλ' ἵν' ὕστερον εἴπω, κατὰ πάσης αὐτῶν τῆς αἱρέσεως, ἤτοι τῆς συκοφαντίας. ἧς πεποίηται κατὰ τῶν δυσεβῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων, δύο πρεσβεύοντες υἱοὺς, καὶ διαιτεμνοντες τὸν ἀμέριστον, καὶ ἀνθρωπολατρείας ἔγκλημα κατιγράφοντες ἀρανῶ τε, καὶ γῆς. προσκυνεῖ γὰρ μεθ' ἡμῶν ἡ τῶν ἄνω πνευμάτων ἁγία πληθὺς τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ ἀγνοεῖσθαι παράτισι τοῦ συμβόλου τινὶ δύναμιν, ὃ καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις καὶ κρατεῖ, καὶ κεκήρυκται, πατέρων ἁγίων δόξας, ἅς γε ἐκθέσεις, ἐνέτυξα τοῖς αὐτόθι πεπραγμένοις ὑπομνήμασιν· ἵν' εἰδεῖεν οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτοῖς, τίνα προσήκει νοεῖσθαι τρόπον τῶν ἁγίων πατέρων τὴν ἔκθεσιν, ἤτοι τὸ ἀκραιφνὲς τῆς ὀρθῆς πίστεως σύμβολον. οἶμαι δὲ τὴν ἀγάπην ὑμῶν καὶ ἐντυχεῖν τῷ βιβλίῳ, ὃ περὶ τούτων αὐτῶν συγγεγράφαμεν. αὐτὸ δὲ καὶ νῦν, ὡς ἔφην, ἐπὶ λέξεως αὐτῆς παραθεὶς τὸ σύμβολον, πειράσομαι σὺν Θεῷ πρός γε τὸ δεῖν ἕκαστα τῶν ἐν αὐτῷ κειμένων διερμηνεῦσαι σαφῶς. γέγραφότι γὰρ οἶδα τὸν πανοσιώτατον Πέτρον· ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς εἰς ὑμῖν ὄντος ἐλπίδος. 1. Πετρ. 3. 15.

Symbolum Nicænum.

Τὸ σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων.

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum dominum Jesum Christum, Filium Dei natum ex Patre, unigenitum, hoc est, ex ejus substantia; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum vero de Deo vero; genitum, non factum, consubstantialem Patri; per quem omnia facta sunt & quæ in cœlo & quæ in terra. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cœlos; & venturus est judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat aliquando, quando non erat; &, antequam nascereretur non erat; & quod factus est ex non existentibus, aut ex alia substantia vel essentia; aut qui Filium Dei mutabilem vel convertibilem esse dicunt; hos anathematizat catholica & apostolica ecclesia.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε, καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς τὸν μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ. Θεὸν, ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ. γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ὁμοούσιον τῷ πατρί· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· ἀνελθόντα εἰς οὐρανούς· ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τοὺς δὲ λέγοντας· ὅτι ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν· καὶ πρὶν γεννηθῆναι, οὐκ ἦν· καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ ξεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ ἀποστολικὴ, καὶ καθολικὴ ἐκκλησία.

Credere se dixerunt in unum Deum, ut funditus quodammodo ipsorum gentilium opiniones everterent: *Qui cum se dicerent esse sapientes, stulti facti sunt, & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volatilium, & quadrupedum, & reptilium.* Coluerunt autem & creaturam potius quam creatorem, elementisque mundi hujus servierunt, multos & innumerabiles esse deos existimantes. Igitur ab subvertendum errorem, qui multos deos tradit, unum Deum nominant, Rom. 1.

Πιστεύειν ἔφασαν εἰς ἕνα Θεὸν, ἐκβάθρων ὥσπερ αὐτῶν καταισείοντες τὰς Ἑλλήνων δόξας· οἳ φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν· προσεκύνησαν δὲ, καὶ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα· καὶ τοῖς τοῦ κόσμου στοιχείοις δεδουλεύκασι, πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους * ὑποτοπήσαντες εἶναι θεούς. οὐκοῦν εἰς ἀναίρεσιν τῆς πολυθέου πλάνης ἕνα Θεὸν ὁμολογοῦσιν, ἑπόμενοι παντὶ τῷ ἱεροῖς Rom. 1. 22. * ὑποτυπήσαντες.

ἱεροῖς γράμμασι, καὶ τὴν ἀληθείας τὸ κάλλος τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τλὴν ὑφ' ἥλιον κατισημαίνοντες. τοῦτο καὶ ὁ πάνσοφος ἔδρα Μωϋσῆς, σαφέστατα λέγων· ἄκουε Ἰσραὴλ· κύριος ὁ Θεός σου κύριος εἷς ἐστί. καὶ αὐτὸς δέ πού φησιν ὁ τῶν ὅλων γενεσιουργός, καὶ δεσπότης, οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. καὶ μέντοι καὶ διὰ φωνῆς τῶν ἁγίων προφητῶν· ἐγὼ κύριος πρῶτος, καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα, καὶ οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ. ἄριστα δὴ οὖν οἱ παναοίφημοι πατέρες κρηπῖδα τῇ πίστει καταβαλλόμενοι τὸ χρῆναι φρονεῖν, καὶ λέγειν, ὡς εἷς, καὶ μόνος ἐστὶ φύσει, καὶ ἀληθείᾳ θεὸς, πιστεύειν ἔφασαν εἰς ἕνα θεόν. Προσονομάζουσι δὲ αὐτὸν καὶ πατέρα παντοκράτορα, ἵνα συνεισφέρηται τῷ παρόντι δήλωσις υἱοῦ, δι' οὗ ἐστι πατὴρ, συνυφεστώς τε, καὶ συνυπάρχοντος ἀεί. οὐδὲ γὰρ γέγονεν ἐν χρόνῳ πατὴρ, ἀλλ' ἰῶ ὅ ἐστιν ἀεὶ, τοῦτέστι πατὴρ, παντὸς ὑπάρχων ἐπέκεινα γενητοῦ, καὶ ἐν ὑπερτάτοις ὑψώμασι. τὸ γάρ τοι κρατεῖν, καὶ κυριεύειν τῶν ὅλων, λαμπρὰν οὕτω, καὶ ἀπαράβλητον αὐτῷ προσνέμει τὴν δόξαν. παρ' αὐτοῦ δέ φασι δεδημιουργῆσθαι τὰ πάντα, τάτε ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἵνα καὶ ταύτῃ τὸ ἀσυμφυὲς αὐτοῦ πρὸς πᾶσαν κτίσιν νοοῖτο· ἀσύγκριτος γὰρ ἡ διαφορὰ ποιητοῦ, καὶ ποιήματος, ἀγενήτου, καὶ γενητοῦ, φύσεώς τε τῆς ὑπὸ ζυγὰ, καὶ δουλείας, καὶ τῆς τοῖς δεσποτικοῖς ἀξιώμασιν ἐξωραϊσμένης, θεοπρεπῆ τε, καὶ ὑπερκόσμιον λαχούσης τὴν δόξαν.

Υἱοῦ γε μὴν διαμνημονεύσαντες· ἵνα μὴ δοκοῖεν ὄνομα κοινὸν προσνέμειν αὐτῷ, ὅπερ ἂν ἴσως τάττοιτο καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν. κεκλήμεθα γὰρ καὶ ἡμεῖς υἱοί· ἀνεχέσατω προσεπάγουσι τὰ, δι' ὧν ἐστιν ἰδεῖν τῆς ἐνούσης αὐτῷ φαιδρότητος φυσικῆς τὸ ὑπὲρ κτίσιν ἀξίωμα. γεγεννῆσθαι γὰρ, καὶ οὐ πεποιῆσθαι φασιν, ἀσύντακτον μὲν οὐσιωδῶς τῇ κτίσει διὰ τὸ μὴ πεποιῆσθαι νοοῦντες αὐτὴν. ἐκφῦναι δὲ μᾶλλον διϊσχυριζόμενοι τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, καὶ τάξει ἀχρόνως τε, καὶ ἀπερινοήτως· ἰῶ γὰρ ὁ λόγος ἐν ἀρχῇ. εἶτα τῆς ὠδῖνος τὸ γνήσιον· ἀνθρωπίνως δὲ καὶ τοῦτο εἰρήσθω, διὰ τὸ χρήσιμον· εὖ μάλα κατισημαίνοντες, Θεὸν ἔφασαν ἐκ Θεοῦ γεγεννῆσθαι τὸν υἱόν. ἔνθα γὰρ ὅλως γέννησις ἀληθὴς, ἐκεῖ που πάντως ἔποιτο ἂν τὸ χρῆναι νοεῖν, καὶ λέγειν οὐκ ἀλλότριον τῆς οὐσίας τοῦ τεκόντος τὸ τεχθὲν, ἀλλ' ἴδιον αὐτῆς. ὅτι δὲ ἐξ αὐτῆς κατὰ τὸν αὐτῇ πρέποντά τε, καὶ εἰκότα λόγον. ὃ γὰρ κατὰ σῶμα τέξεται τὸ ἀσώματον. ὅπου δὲ μᾶλλον, ὡς φῶς ἐκ φωτὸς, ἵνα ἐν τῷ ἀπαραλλάκτῳ φωτὶ τὸ ἀπαυγασθὲν ἐνθεν νοοῖτο φῶς, καὶ ἐξ αὐτοῦ κατὰ πρόοδον ἀπορρήτου τε, καὶ ἄφραστον, καὶ ἐν αὐτῷ καθ' ὅλων, καὶ ταυτότητα φυσικήν. ὅπου γὰρ εἶναί φαμεν ἐν μὲν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, ἐν δὲ τῷ υἱῷ τὸν πατέρα· ὑπογράφει γὰρ ὁ υἱὸς ἐν ἰδίᾳ φύσει τε, καὶ δόξῃ τὸν ἑαυτοῦ γεννήτορα. καὶ γοῦν ἔφη σαφῶς πρὸς ἅπαν τὸν ἁγίων μαθητῶν. Φίλιππος δὲ ἔπος ἰῶ· ἃ πιστεύεις, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν· ἅτε ὁμοούσιος ὁ υἱὸς τῷ πατρί. ταύτῃ τοι, καὶ Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεγεννῆσθαι πιστεύεται. καὶ τὸ μὲν τῆς γεννήσεως ὄνομα τεθὲν διῄρημαι, καὶ ἐπὶ τῶν κτισμάτων, καίτοιγε, φημὶ, τὸ· υἱοὺς ἐγέννησα, καὶ ὕψωσα, περὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ· ἀλλ' ἐν χαίρειν τάξει τινὶ τοιάνδε κλῆ-

Δευτ. 6. 4.
Ἐξοδ. 20. 3.
Ἡσαΐ. 44. 6.
Ἰωάν. 1.
Ἰωάν. 14.
Ἰωάν. 10.
Ἡσαΐ. 1.

A ut sacris literis omnino consentiant, & veritatis speciem universis qui in toto mundo sunt, indicent. Hoc ipsum & sapientissimus Moyses fecit, cum apertissime dixit: *Audi Israel: Dominus Deus tuus, dominus unus est.* Et idem ipse profecto omnium nativitatis auctor ac dominus inquit: *Non erunt tibi dii alii præter me.* Præterea & per vocem sanctorum prophetarum: *Ego dominus primus, & ego posthac; & non est extra me.* Optime igitur celeberrimi patres, cum fidei fundamentum hoc ipsum jacerent, nempe sentiendum & asserendum esse quod unus & solus sit natura vereque Deus, dixerunt credere se in unum Deum. Eumdem & agnominaverunt Patrem omnipotentem, ut cum Patre simul etiam Filii significatio inferretur, ob quem est Pater, simul subsistentis, & semper coexistentis. Neque enim in tempore factus est Pater, sed quod est, semper fuit, hoc est Pater, ultra omne existens quod factum est, & summa celsitudine sublimis. Nam esse omnium potentem ac dominum, illustrem adeo & incomparabilem ei dat gloriam. Ab ipso autem condita esse dicunt omnia quæ in cœlis & quæ in terris, ut hinc quoque nullam ei cum aliqua creatura naturæ cognationem esse cognoscatur. Incomparabile enim discrimen est factoris & facturæ, ingeniti & geniti, naturæque sub jugo ac servitute positæ, & illius quæ dominii dignitate decoratur, & divinam, omnique mundo excellentiorem gloriam sortita est.

Porro cum Filii mentionem fecissent, ne viderentur nomen commune ipsi attribuere, quod forte & nobis quoque accommodari posset, (vocati enim sumus & nos filii) prudentissime adjiciunt ea, per quæ videre licet dignitatem naturalis gloriæ, quæ in ipso est, supra omnem creaturam. Genitum enim, & non factum esse dicunt: in eo quod non est factus, intelligentes, eum secundum essentiam in creaturarum ordine minime censeri, sed extitisse illum affirmantes ex ipsa Dei & Patris essentia, sine tempore, & incomprehensibiliter. Erat enim Verbum in principio. Postea vero, ut naturalem esse partum significanter exprimerent, (dicatur enim id quoque, quia sic oportet, humano more) ipsum Filium, Deum dixerunt de Deo natum. Ubi enim omnino vera nativitas, illic omnino sequitur ut intelligendum & dicendum sit, id ipsum quod genitum est, ab ejus, qui genuit, substantia non esse alienum, sed ejus proprium, quia & ex ipsa est juxta rationem ipsi convenientem atque congruentem. Incorporeum enim non gignit ut corpus, sed magis sicut lumen ex lumine; ut in coruscante lumine inde resplendens lumen intelligatur, & ex illo esse secundum ineffabilem & indicibilem processionem, & in ipso secundum unionem & identitatem naturalem. Sic enim esse dicimus in Patre quidem Filium, in Filio autem Patrem. Nam Filius in propria natura & gloria Patrem suum describit. Proinde aperte dicit ad unum sanctorum discipulorum, (Philippus is erat:) *Non credis quod ego in Patre, & Pater in me est? Qui vidit me, vidit & Patrem. Ego & Pater unum sumus.* Igitur consubstantialis est Filius Patri. Proinde hac ratione Deus verus ex Deo vero natus esse creditur. Et generationis quidem nomen etiam in creaturis positum

Deut. 6.
Exod. 20.
Isa. 44.
Joan. 1.
Joan. 14.
Joan. 10.

inveniemus, juxta id quod de his qui erant ex ſanguine Iſrael a Deo dictum eſt: *Filios genui & exaltavi*. Sed appellationem hanc gratiæ loco creatura lucratur. At de naturali Filio nihil tale per abuſionem dictum eſt, ſed omnia vera; & propter hoc ſolus ex omnibus dicit: *Ego ſum veritas*. Quapropter ſive generationem, ſive filiationem de ipſo quis dicat, nequaquam mentietur: ipſe enim eſt veritas. Itaque muniunt animas noſtras celeberrimi illi ſacri doctores, Patrem & Filium ubique ac generationem nominantes, & Deum verum ex Deo vero, lumenque ex lumine effulſiſſe dicentes, ut illa generatio & incorporea ſit & ſimplex, & notionem ex ipſo procedentis, & in ipſo manentis habeat, & uterque exiſtere in propria perſona intelligatur. Pater enim eſt pater, & non Filius; & Filius eſt ille natus, & non pater; & in identitate naturæ proprium eſt utriuſque id eſſe quod eſt.

Iſa. 1. *Joan.* 14.

Ceterum cum omnium tam viſibilium quam inviſibilium Patrem eſſe factorem pronunciaſſent, per Filium omnia facta eſſe dicunt, non ut minorem gloriam, quaſi ſortem quamdam ipſi convenientem tribuerent; minime quidem: ubi enim omnino minus, vel etiam majus in identitate ſubſtantiæ videri poteſt? ſed quod Deo & Patri natura ſit inſitum, non alio modo aliquid operari & vocare ut ſit, quam per Filium in Spiritu, tanquam per virtutem ac ſapientiam ſuam. Scriptum eſt enim: *Verbo domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Ad hæc ſapientiſſimus Joannes cum dixiſſet: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*; adjecit neceſſario: *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*.

Pſal. 32. *Joan.* 1.

Igitur poſtquam demonſtrarunt conſubſtantialem, ejuſdemque gloriæ, & ejuſdem in operando efficaciæ cum Patre filium; opportune commemorant ipſum hominem factum, & illius cum carne diſpenſationis ſacramentum declarant, rectiſſime animadvertentes, hanc fore abſolutiſſimam fidei traditionem. Non enim in ipſum credentibus ſatis eſt ſolum id perſuaſum habere ac ſentire, quod Deus de Deo Patre ſit natus, & illi conſubſtantialis, & character ſubſtantiæ ejus ſit: ſed etiam neceſſarium eſt ad hæc ſcire, quod propter ſalutem ac vitam omnium demiſerit ſe ad exinanitionem, ſumpta ſervi forma, & proceſſerit homo natus ſecundum carnem ex muliere, propter hoc dicunt: Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, incarnatus, & homo factus eſt. Vide quam debita diſpoſitione, & quam convenienti ordine ſermo illorum progreditur. Deſcendiſſe enim dixerunt, ut per hoc ſuper omnia dominum intelligamus eſſe & natura & gloria; eumdemque rurſus propter nos homines deſcendiſſe, ut volens, inquam, noſtram ſimilitudinem ſubiret, & cum carne mundo affulgeret. Scriptum eſt enim in libro pſalmorum: *Deus manifeſte veniet, Deus noſter, & non ſilebit*. Intelligi autem poterit deſcenſus, ſi quis voluerit, etiam alio modo, nempe ex cœlo ſuperne, vel etiam ab ipſo Patre. Solet enim ſancta ſcriptura etiam illa quæ intelligentiam ſuperant, verbis quæ nobis congruunt, ſignifi-

Hebr. 1.

Pſal. 49.

A σιν ἀποχερδαίνει τὸ ποιηθέν. ἐπὶ δέγε τῶ κατὰ φύσιν υἱῶ καταχρηστικῶς μὲν τῆς τοιούτων οὐδεὶ, ἀληθῆ δὲ πάντα· καὶ διὰ τοῦτο μόνος ἐκ πάντων, ἐγώ εἰμι, φησὶν, ἡ ἀλήθεια. ὥστε κἂν γέννησιν, κἂν υἱότητά τις ἐπ' αὐτῷ λέγῃ, ψεῦδος ποιήσειεν ἂν ἁδαμῶς· αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ἀλήθεια. ἀσφαλίζονται τοίνυν τὰς ἡμετέρας ψυχὰς οἱ παναοίφημοι μυσταγωγοὶ, πατέρα, καὶ υἱὸν παντιχοῦ, καὶ γέννησιν ὀνομάζοντες· καὶ Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, καὶ φῶς ἐκ φωτὸς ἀπαστράπτειν λέγοντες· ἵνα καὶ τὸ ἀσώματον, καὶ τὸ ἁπλοῦν ἡ γέννησις ἔχῃ, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ γε, καὶ ἐν αὐτῷ, καὶ ἑκάτερον ὑ- B πάρχον ἰδιοπροσώπως νοῆται. πατὴρ γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ, καὶ οὐχ υἱός· καὶ υἱὸς ὁ τεχθείς, καὶ οὐ πατήρ· καὶ ἐν ταυτότητι φύσεως ἴδιον ἑκατέρου τὸ εἶναι, ὅ ἐστιν.

Ἀπάντων δὲ ποιητὴν ὁρατῶν τε, καὶ ἀοράτων ἀποφαίναντες τὸν πατέρα, δι' υἱοῦ τὰ πάντα δεδημιουργῆσθαί φασιν, οὐ τὸ μεῖον ἐν δόξῃ, καθάπερ τινὰ κλῆρον αὐτῷ προστιθέντες προσυπεμνήκοτες, πολλοῦ γε, καὶ δεῖ· πῶ γὰρ ὅλως ἐστὶ τὸ ἔλαττον, * ἢ γοῦν τὸ μεῖζον ὁρᾶν ἐν ταυτότητι τῆς οὐσίας; ἀλλ' ὡς τοῦ Θεοῦ, καὶ παῖδος ὄντος πεφυκότος ἑτέρως ἐργάζεσθαί τι, καὶ εἰς τὸ εἶναι καλεῖν, πλὴν ὅτι δι' υἱοῦ ἐν πνεύ- C ματι, ὡς δι' δυνάμεως, καὶ σοφίας τῆς ἑαυτοῦ. γέγραπται γάρ· ὅτι τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δυνάμις αὐτῶν. ναὶ μὴν, ὁ πάνσοφος Ἰωάννης, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, εἰπὼν, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος, προσεπιλέγειν ἀναγκαίως· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέ. D

* ἤγουν.

Ὁμοούσιον τοίνυν, ἰσοκλεᾶ τε, καὶ ἰσοργὸν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποδεδειχότες, δικαιολογοῦνται χρησίμως τῆς ἀνανθρωπήσεως αὐτοῦ. καὶ τῆς μυστικῆς σαρκὸς οἰκονομίας διαβαίνουσι τὸ μυστήριον, τελεώτατα ἔσεσθαι, καὶ ἀπροσδεᾶ διὰ τοῦτο τῆς πίστεως τὴν παράδοσιν εὖ μάλα διεγνωκότες. ὁ γάρ τοι μόνον ἀπόχρη τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν τὸ διακεῖσθαι, καὶ φρονεῖν, ὡς Θεὸς ἐκ Θεοῦ γεγέννηται τὸ πατρὸς, ὁ- E μοούσιός τε αὐτῷ, καὶ χαρακτὴρ ὑπάρχων τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· ἀλλ' ἴσως ἀναγκαῖον εἰδέναι πρὸς τοῦτοις, ὡς τῆς ἁπάντων ἕνεκα σωτηρίας, καὶ ζωῆς καθεὶς ἑαυτὸν εἰς κένωσιν, ἔλαβε δοῦλον μορφὴν, καὶ προῆλθεν ἄνθρωπος, γεννηθεὶς κατὰ σάρκα ἐκ γυναικός. διὰ τοῦτο φασὶ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα. ἄθρει δὴ, ὅπως ἐν κόσμῳ τῷ δέοντι, καὶ ἐν τάξει τῇ πρεπωδεστάτῃ προέισιν ὁ λόγος αὐτοῖς. κατελθεῖν γὰρ ἔφασαν· ἵνα διὰ τοῦτο τὸν ἐπάνω πάντων κύριον ἐννοῶμεν φύσει τε, καὶ δόξῃ, καὶ πάλιν τοῦτον καταφοιτήσαντα δι' ἡμᾶς, εἰς τὸ ἐθελῆσαι, φημὶ, τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν * ἐπελθεῖν, καὶ ἐπι- * ἴσ ἐπελθεῖν
λάμψαι τῷ κόσμῳ μετὰ σαρκός· γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ Ψαλ 49.3.
Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται. νοηθείη δ' ἄν, εἴπερ ἕλοιτό τις, καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἡ κάθοδος· οἷον, ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἄνωθεν, ἢ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πατρός. φωνεῖς γὰρ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ

τὰ

τὶ ὑπὲρ ἡῶν κατιδηλῶν, ἔθος τοῖς ἱεροῖς γράμμασι. καὶ γὰν ἔφη, τοῖς ἁγίοις προσδιαλεγόμενος μαθηΙωαν. 16. 28. τοῖς· ἐξῆλθον ἀπὸ τῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς Ἰωάν. 8. 23. τὸν πατέρα· καὶ πάλιν· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστὲ, ἐγὼ Ἰωάν. 8. 42. ἐκ τῶν ἄνω εἰμί. ἔτι τε πρὸς τέτοις· ἐγὼ ἐκ τῦ πατρὸς Ἰωάν. 3. 31. ἐξῆλθον, καὶ ἥκω. γράφει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης· ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστί. καί τι γὰρ ὑπάρχων ἐν ὑπερτάτοις ὑπεροχαῖς, καὶ ἐπάνω πάντων ἀσιωδῶς μὴ τῦ ἰδίου πατρὸς, ἅτε δὴ καὶ ἐν τιμιότητι φύσεως τῆς πρὸς αὐτὸν σεφανόμενος, οὐχ ἁρπαγμὸν Φιλιπ. 2. ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δέλε λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτόν. ἐπειδὴ γὰρ Θεὸς ὢν ὁ λόγος τὴν ἡμῶν ἠμπέχετο σάρκα, μεμένηκε δὲ καὶ οὕτω Θεὸς, ταύτη τοι Θεὸν ὁ ἱερώτατος Παῦλος ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενέσθαι φησὶν, εὑρεθῆναί τε ὡς ἄνθρωπον σχήματι. Θεὸς γὰρ ἦν, ὡς ἔφην, ἐν εἴδει τῷ καθ' ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἅψυχόν γε τὴν σάρκα λαβὼν, καθά φρονεῖν ἔδοξέ τισι τῶν αἱρετικῶν. ἐψυχωμένην δὲ μᾶλλον ψυχῇ νοερᾷ. αὐτὸν οὖν ἆρα τὸν ἐκ τῆς οὐσίας τῦ πατρὸς προελθόντα λόγον, καὶ υἱὸν μονογενῆ, τὸν θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεῦ ἀληθινῦ, τὸ φῶς τὸ ἐκ τῦ φωτὸς, τὸν δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, κατελθεῖν ἔφασαν οἱ πατέρες, σαρκωθῆναί τε, καὶ ἀνθρωπῆσαι, τετέσιν ὑπομεῖναι γέννησιν τὴν κατὰ σάρκα ἐκ γυναικὸς, καὶ προελθεῖν ἐν εἴδει τῷ καθ' ἡμᾶς· τοῦτο γὰρ τὸ ἐνανθρωπῆσαι ἐστίν.

Εἷς οὖν ἆρα κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, αὐτὸς ὁ μονογενὴς τῦ πατρὸς λόγος γενόμενος ἄνθρωπος, οὐκ ἀποβεβληκὼς τὸ εἶναι ὃ ἦν· ἀπομεμένηκε γὰρ καὶ ἐν ἀνθρωπότητι Θεὸς, καὶ ἐν μορφῇ δούλε δεσπότης, καὶ ἐν κενώσει τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ πλῆρες ἔχων θεϊκῶς, καὶ ἐν ἀσθενείᾳ σαρκὸς πῶν δυνάμεων κύριος, καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις ἴδιον ἔχων τὸ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν. ἃ μὲν γὰρ ἦν πρὸ σαρκὸς, ἀναποβλήτως ἔχει. Θεὸς γὰρ ἦν, καὶ υἱὸς ἀληθινὸς, μονογενής τε, καὶ φῶς, ζωὴ, καὶ δύναμις· ἃ δὲ οὐκ ἦν, ταῦτα προσεληφὼς ὁρᾶται διὰ τὴν οἰκονομίαν· ἴδια γὰρ ἐποιήσατο τὰ τῆς σαρκός· οὐ γὰρ ἦν ἑτέρε τινὸς, αὐτῦ δὲ μᾶλλον ἡ ἀφράσως αὐτῷ, καὶ ἀπορρήτως οἰωθῆσα Ἰωάν. 1. σάρξ. ὅτω καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης σάρκα φησὶ γενέσθαι τὸν λόγον. γέγονε δὲ σὰρξ ὁ κατὰ μετάσασιν, ἢ τροπὴν, ἢ ἀλλοίωσιν εἰς τὸν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταβαλών· ὅτε μὲν φυρμὸν, ἢ σύγκρισιν, ἢ τὸν θρυλλεμένον παρά τισι συνουσίωσιν ὑπομείνας· ἀμήχανον γὰρ. ἐπεὶ πέρ ἐστι κατὰ φύσιν ἀτρέπτως τε, καὶ ἀναλλοιώτως ἔχων· σάρκα δὲ μᾶλλον ἐψυχωμένην ψυχῇ νοερᾷ παρθενικῇ, καὶ ἀχράντε σώματος λαβὼν, καὶ ἰδίαν αὐτὸν ποιησάμενος. ἔθος δὲ τῇ θεοπνεύσῳ γραφῇ, καὶ ἀπὸ μόνης ἔοθ' ὅτε τῆς σαρκὸς ὅλον ἄνθρωπον ὑποδηλῦν. ἐκχεῶ γάρ, φησὶν, ἀπὸ τῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα. Ἰωὴλ. 2. οὐ γάρ τι σαρξὶν οὐκ ἐψυχωμένοις ψυχῇ νοερᾷ ἐνήσειν Θεὸς ἐπηγγέλλετο, ἀνθρώποις δὲ μᾶλλον τοῖς σωζεσθαι ἐκ ψυχῆς, καὶ σώματος. οὐκοῦν ἐκ ἀποδραμὼν ὁ λόγος τῦ εἶναι, ὃ ἦν, γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἐν εἴδει τῷ καθ' ἡμᾶς πεφυκὼς, ἀπομεμένηκε λόγος· καὶ οὐ πρότερον ἄνθρωπος νοεῖται Χριστὸς, εἶθ' ὕτω προελθὼν εἰς τὸ εἶναι Θεὸς. ἀλλὰ Θεὸς ὢν ὁ λόγος γέγο-

A care: unde cum ſanctos diſcipulos ſuos alloqueretur, dixit: *Exivi a Patre, & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.* Et iterum: *Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum.* Ad hæc præterea: *Ego a Patre exivi, & veni.* Scribit etiam ſanctus Joannes: *Qui de ſurſum venit, ſupra omnes eſt.* Nam cum in ſumma celſitudine eſſet, & cum Patre ſuo ſecundum ſubſtantiam ſuper omnia, utpote identitate unius cum ipſo naturæ clarus; non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem Deo, ſed ſeipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, humiliavit ſeipſum. Enimvero quoniam Ver-
B bum, quod Deus erat, quamvis noſtram carnem induiſſet, manſit tamen ſic quoque Deus; propterea ſacratiſſimus Paulus Deum in ſimilitudinem hominum factum eſſe dicit, & habitu inventum ut hominem. Erat enim, ut dixi, Deus in noſtra ſpecie: non ſumens ſicut, hæreticis quibuſdam ſentire placuit, inanimatam carnem, ſed anima intelligente præditam. Ipſum igitur ex ſubſtantia Patris progreſſum Verbum & Filium unigenitum, illum Deum verum de Deo vero, lumen de lumine, ipſum per quem omnia facta ſunt, deſcendiſſe dixerunt patres, incarnatumque eſſe & hominem factum, hoc eſt, ſubiiſſe generationem ſecundum carnem ex muliere,
C & proceſſiſſe in ſpecie ſimili nobis: hoc enim eſt hominem eſſe factum.

Unus eſt igitur dominus Jeſus Chriſtus, ipſum unigenitum Dei Patris Verbum, homo factum; non relinquens eſſe quod erat: manſit enim etiam in humanitate Deus, & in ſervi forma dominus, & in exinanitione noſtra plenitudinem habens divinitatis, & in infirmitate carnis virtutum dominus, & in menſuris humanitatis proprium habens, quod
D ſuper omnem eſt creaturam. Etenim quæ is ante carnem erat, inamiſſibiliter habet, ut quod Deus erat, & Filius verus & unigenitus, & lux, & vita, & virtus. Quæ vero non erat, ea propter diſpenſationem aſſumpſiſſe cernitur. Nam quæ carnis erant, ſibi propria fecit. Non enim caro ipſi ineffabiliter & inenarrabiliter unita, alterius cujuſpiam erat, ſed ipſius ejuſdem. Ita & ſapiens Joannes: *Ver-* Joan. 1. *bum*, inquit, *caro factum eſt*. Factum autem eſt caro, non quod ſecundum tranſitionem, vel converſionem, vel commutationem, in carnis naturam tranſmutatum ſit; neque quod commixtionem, aut concretionem, aut illam quorumdam ſermone decantatam conſubſtan-
E tiationem ſubierit, (id enim eſt impoſſibile, quoniam ſecundum naturam incommutabiliter & inconvertibiliter ſe habet) ſed quod ex virgineo & illibato corpore carnem anima intelligente animatam aſſumpſerit, & ſuam fecerit. Ceterum mos eſt ſcripturæ divinitus inſpiratæ a ſola carne aliquando totum hominem ſignificare: *Effundam* enim, inquit, *de ſpiritu* Joel. 2. *meo ſuper omnem carnem*. Neque enim promiſit Deus carnibus anima intelligente non animatis ſe immiſſurum, ſed hominibus ex corpore & anima conſtitutis. Itaque Verbum non refugit eſſe quod erat cum factum eſt homo, ſed in ſpecie ſimili nobis apparens manſit Verbum. Neque prius homo intelligitur Chriſtus, deinde ſic progreſſus, ita ut eſſet Deus: ſed Deus exiſtens Verbum factum eſt homo, ut in eo-

dem

dem Deus ſimul & homo intelligatur idem. Qui autem ipſum in duos dividunt filios, & audent dicere, quod ex ſemine Abrahæ hominem ſibi ipſi conjunxerit Deus, & communicarit illi dignitatem & honorem, ac filiationis excellentiam, & præpararit illum ut ferret crucem, moreretur & reviviſceret, ac in cœlum aſcenderet, & ad dexteram ſederet Patris, ut ab omni creatura adoretur, & honorem relatione ad Deum habita ſortiatur; primum quidem duos filios prædicant, deinde ſacramenti vim imperite retorquent. Non enim ex homine Deus factus eſt Chriſtus, ut dixi; ſed Deus exiſtens Verbum factum eſt caro, hoc eſt homo. Exinanitus vero eſſe dicitur, eo quod ante exinanitionem plenitudinem habuit in propria natura, quatenus intelligitur Deus. Non enim ex eo quod inanis eſſet, ad plenitudinem pervenit; ſed magis ex divina celſitudine & ineffabili gloria humiliavit ſemetipſum; non, humilis homo exiſtens, gloria accepta exaltatus eſt. Servi præterea formam ſumpſit, ut liber; non cum ſervus eſſet ad libertatis gloriam aſcendit. In ſimilitudinem hominum factus eſt, qui in forma & æqualitate Patris erat; non homo exiſtens, ſecundum participationem conſecutus eſt ut fieret in ſimilitudinem Dei.

Quid igitur retorquent diſpenſationis ſermones, & veritatem adulterant, contra omnes divinitus inſpiratas ſcripturas inſurgentes quæ Deum eſſe ſciunt etiam hominem factum Filium, unumque ipſum ubique nominant? Unde & in libro creationis mundi ſcripſit Moyſes, quod trajecit quidem divinus Jacob trans torrentem Jaboc pueros ſuos, & manſit ſolus, luctatuſque eſt homo cum eo uſque mane: & vocavit Jacob nomen loci ejus, Species Dei. Genes. 32. *Vidi enim*, inquit, *Deum facie ad faciem, & ſalvata eſt anima mea. Ortus eſt autem ei ſol quando tranſiit ſpecies Dei: Jacob vero claudicabat femore ſuo.* Nam patriarchæ Deus portendebat, quod homo futurus eſſet aliquando unigenitum ejus Verbum, & obluctantem habiturus eſſet Iſraelem, & quod circa illum non eſſent recte inceſſuri, ſed claudicaturi quodammodo, ſicut ipſe inquit per pſallentis lyram: Pſal. 17. *Filii alieni mentiti ſunt mihi, filii alieni inveterati ſunt, & claudicaverunt a ſemitis ſuis.* Hoc enim opinor ſignificare, quod Jacob femore ſuo claudicarit. Verumtamen illud conſidera, quod cum homo luctatus ſit cum eo, vidiſſe ſe dicit Deum facie ad faciem, ipſumque ſpeciem Dei vocat. Manſit enim Verbum Dei, etiam homo factum, in forma Patris, ſecundum ſpiritalem inquam imaginem, & ſecundum naturam omni ex parte incommutabilem. Proinde dicebat ad Philippum, characterem ſubſtantiæ Patris ſeipſum oſtendens etiam cum carne: Joan. 14. *Qui vidit me, vidit & Patrem.* Cum autem quemdam cæcum a nativitate, quem curaverat, inveniſſet in templo: Joan. 9. *Tu credis*, inquit, *in Filium Dei?* Illo autem ad hoc dicente: *Quis eſt, Domine, ut credam in eum?* Reſpondit dicens: *Et vidiſti eum, & qui loquitur tecum, ille eſt.* Vidit autem ipſum

ἕνεν ἄνθρωπος, ἵνα ἐν τούτῳ νοῆται Θεὸς ὑπάρχων ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός. οἵγε μὲν αὐτὸν ἐξ υἱοῦ μερίζοντες δύο, καὶ τολμῶντες λέγειν ὅτι τὸν ἐκ σπέρματος τοῦ Δαυὶδ ἄνθρωπον ἑαυτῷ συνῆψεν ὁ Θεὸς λόγος, καὶ μετέδωκεν αὐτῷ τῆς ἀξίας, καὶ τῆς τιμῆς, καὶ τοῦ τῆς υἱότητος ἀξιώματος· καὶ παρεσκεύασεν αὐτὸν ὑπομεῖναι σαρκὸν, ἀποθανεῖν, καὶ ἀναβιῶναι, καὶ ἀνελθεῖν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ καθίσαι ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς· ἵνα προσκυνῆται παρὰ πάσης τῆς κτίσεως, ἀναφορᾷ Θεοῦ δεχόμενος τὰς τιμὰς, πρῶτον μὲν υἱὸς πρεσβεύσει δύο, εἶτα τοῦ μυστηρίου τὴν δυσαμίαν ἀντιστρέφουσιν ἀμαθῶς. ὁ γὰρ ἐξ ἀνθρώπου Θεὸς γέγονεν ὁ Χριστὸς, ὡς ἔφην, ἀλλὰ Θεὸς ὢν ὁ λόγος γέγονε σὰρξ, τουτέστιν ἄνθρωπος. κενοῦσθαι δὲ λέγεται, ὡς πρὸ τῆς κενώσεως τὸ πλήρες ἔχων ἐν ἰδίᾳ φύσει, καθὸ νοεῖται Θεός. ὁ γὰρ ἐκ τοῦ κενὸς εἶναί τις εἰς τὸ πλήρες ἀνέβη. ἐταπείνωσε δὲ μᾶλλον ἑαυτὸν ἐξ ὑψώματος θείας, καὶ ἀρρήτου δόξης, ὁ ταπεινὸς ὢν ἄνθρωπος, ὑψώθη δεδοξασμένος. ἔλαβε δὲ δοῦλον μορφὴν ὡς ἐλεύθερος, ἀντὶ δούλου ὢν εἰς τὴν τῆς ἐλευθερίας ἀνεπήδησε δόξαν. ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γέγονεν ὁ ἐν μορφῇ, καὶ ἰσότητι τοῦ πατρὸς, ὢν ἄνθρωπος ὢν, τὸ ἐν ὁμοιώματι Θεοῦ χρύσεσθαι πεπλούτηκε μεθέκτως.

Τί τοίνυν ἀντιστρέφουσι τῆς οἰκονομίας τοὺς λόγους, καὶ παρασημαίνουσι τὴν ἀλήθειαν, ἁπάσαις ἀντανιστάμενοι ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς, αἳ Θεὸν ὄντα γινώσκουσι, καὶ ἀνθρωπήσαντα τὸν υἱὸν, ὀνόματι πανταχοῦ; καὶ γοῦν ἐν τῷ τῆς κοσμοποιΐας βιβλίῳ γέγραφεν ὁ Μωϋσῆς, ὡς διεβίβασε μὲν ὁ θεοπέσιος Ἰακὼβ τὸν χειμάρρουν Ἰαβὼκ τὰ παιδία αὐτοῦ, καὶ ἀπέμεινε μόνος· ἐπάλαιε δὲ μετ' αὐτοῦ ἄνθρωπος ἕως πρωΐ· καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος Θεοῦ· εἶδον γάρ, φησὶ, Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. ἀνέτειλε δὲ αὐτῷ ἥλιος, ἡνίκα παρῆλθε τὸ εἶδος τοῦ Θεοῦ· Ἰακὼβ δὲ ἐκόσχαζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ. προανεδείκνυ γὰρ τῷ πατριάρχῃ Θεὸς, ὅτι καὶ ἀνθρωπήσει κατὰ καιροὺς ὁ μονογενὴς αὐτοῦ λόγος, καὶ ἀντίπαλον ἕξει τὸν Ἰσραὴλ· καὶ ὅτι περὶ αὐτὸν οὐκ ὀρθοποδήσουσι· χωλανοῦσι δὲ ὥσπερ, καθάφησιν αὐτὸς διὰ τοῦ ψάλλοντος λύρας· υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν, καὶ ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τριβῶν αὐτῶν. τοῦτο γὰρ οἶμαι καταδηλοῦν τὸ ἐπισκάσαι τὸν Ἰακὼβ τῷ μηρῷ αὐτοῦ. πλὴν ἐκεῖνο ἄθρει· ἀνθρώπου παλαίοντος πρὸς αὐτὸν, ἑωρακέναι φησὶ Θεοῦ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· καὶ εἶδος αὐτὸν ὀνομάζει Θεοῦ. ἀπομεμύηκε γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ ἄνθρωπος γεγονὼς, ἐν μορφῇ τοῦ πατρὸς, κατίγε, φημὶ, τὴν νοητὴν εἰκόνα, καὶ τὸ κατὰ πάντοτε ἀπαράλλακτος * ἔχον. καὶ γοῦν ἔφη πρὸς Φίλιππον, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς ἑαυτὸν ἀποφαίνων, καὶ μὴν σαρκός· ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. ἐπειδή τινα τῶν ἐκ γενετῆς τεθεραπεύκε τυφλὸν, εἰρὼν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ· σὺ πιστεύεις, ἔφασκον, εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ἐκεῖνος γε μὲν πρὸς τοῦτο λέγοντος. τίς ἐστι, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; καὶ ἀπεκρίνατο

ἔχων.

νατο λέγων· καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνος ἐστί. τεθέαται δὲ ὁ τυφλὸς οὐ γυμνὸν, ἢ ἄσαρκον αὐτὸν, ἀλλ' ἐν εἴδει μᾶλλον τῷ καθ' ἡμᾶς· καὶ πεπίστευκεν εἰς τὸν ἑωραμένον, οὐχ ὡς υἱὸν υἱῷ συνημμένον ἑτέρῳ, ἀλλ' ὡς εἰς ἕνα τὸν φύσει τε, καὶ ἀληθῶς οὐ δίχα σαρκὸς ἐπιλάμψαντα τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. Μωϋσῆς γε μὴν ὁ θεσπέσιος ἐν εὐλο-
Λευτ. 33. 8. γίαις φησί. δότε Λευὶ τὴν δήλωσιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ· ὃν ἐξεπείρασαν ἐν πείρᾳ· ἐλοιδόρησαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλο-
Ἐξοδ. 28. γίας. ὁ λέγων τῷ πατρὶ, καὶ τῇ μητρὶ, οὐχ ἑώρακα σέ· καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω. προστέταχε μὲν γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τὸν ποδήρη γενέσθαι τῷ Ααρὼν ποικίλως ἐξυφασμένον· φόρημα δὲ τοῦτο μόνῃ τῇ ἀρχιερωσύνῃ πρέπον, καὶ ἐκνεμηθὲν αὐτῇ. πρὸς δέγε τῷ στήθει τοῦ ἀρχιερέως λίθοι τινὲς ἦσαν ἀπηρτημένοι, τὸν ἀριθμὸν δώδεκα. ὧν ἐν μέσῳ τετάχατο δήλωσίς τε, καὶ ἀλήθεια, δύο πάλιν ἕτεροι λίθοι. αἰνιγματωδῶς δὲ διὰ τούτων ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων διεδείκνυτο χορὸς, οἷον ἐν κύκλῳ περι-
Ἰωάν. 14. έχων τὸν Εμμανουὴλ, ὅς ἐστι δήλωσις, καὶ ἀλήθεια· δεδήλωκε γὰρ ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐν σκιαῖς, καὶ τύποις ἀποστήσας λατρείαν. ὅτι δὲ γέγονεν ἡμῶν ἀρχιερεὺς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὅτε καὶ ἄνθρωπος γέγονε, πῶς ἐστιν ἀμφιβάλλειν, γεγραφότος ὡδὶ τοῦ θεσπεσίου Παύλου· κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, πι-
Ἑβρ. 3. στὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν; τὸ γάρ τοι τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις οὐκ ἀπεοικὸς νοοῖτ' ἂν εἰκότως, καὶ μεῖον μὲν, ἢ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ λόγου φύσιν τε, καὶ δόξαν, οὐκ ἀνάρμοστον δὲ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ. γεγόνασι γὰρ αὐτοῦ τὰ ἀνθρώπινα· δότε τοίνυν, φησὶ, τῷ Λευὶ, τουτέστι, τῷ ἱερεῖ, τὴν δήλωσιν, καὶ τὴν ἀλήθειαν.
Δευ. 33. ποίῳ δὲ ἄρα φησὶ Λευὶ, ἤγουν ἱερεῖ, διεσάφησεν εἰπών· τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ· οὐ γὰρ ἐποίησεν ἁμαρτίαν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· γράφει οὖν ὁ Παῦ-
1. Πετρ. 2. λος περὶ αὐτοῦ· τοιοῦτος * ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος,
Ἑβρ. 7. 26. ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος. τοῦτον ἐξεπείρασαν ἐν πείρᾳ· ἐλοιδόρησαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος
Ἀριθ. 20. 13. ἀντιλογίας. ὦ παραδόξου πράγματος. ἄνδρα λέγων αὐτὸν, θεὸν ἀπέφηνεν εὐθύς· ὃν δὴ παρώξυνέ τε, καὶ ἐξεπείρασεν ὁ Ἰσραὴλ ἔν τε τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας. καὶ πιστώσεται λέγων ὁ ψαλμῳδός.
Ψαλ. 77. 15. διέρρηξεν ἐν ἐρήμῳ πέτραν, καὶ ἐπότισεν αὐτοὺς ὡς ἐν ἀβύσσῳ πολλῇ· καὶ ἐξήγαγεν ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ κατήγαγεν ὡς ποταμοὺς ὕδατα. καὶ τί μετὰ τοῦτο; καὶ ἐξεπείρασαν, φησὶν, αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν· καὶ κατελάλησαν τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπον· μὴ δυνήσεται ὁ θεὸς ἑτοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρήμῳ, ὅτι ἐπάταξε πέτραν, καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, καὶ χείμαρροι κατεκλύσθησαν; μὴ καὶ ἄρτον * δυνήσεται δοῦναι, ἢ ἑτοι-
* δύναται. μάσαι τράπεζαν τῷ λαῷ αὐτοῦ; σύνες οὖν, ὅπως διαλελοιδόρηνται θαυματουργοῦντι τῷ θεῷ. ὃν δὴ ἄνδρα φησὶν ὁ Μωϋσῆς. συνεὶς γὰρ οὕτω, καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, γράφει· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ
1 Κορ. 10. 4. Χριστός. οὐκοῦν ὁ λοιδορηθεὶς ἀνὴρ, αὐτὸς ἦν ἐκεῖνος, ὃς οὔπω σεσαρκωμένος ἐπειράζετο παρὰ τῶν ἐξ Ἰσραήλ. ὅτι γὰρ οὐχ ἕτερος ἦν υἱὸς ὁ πρὸ σαρκὸς, ἕτερος δὲ παρ' αὐτὸν ὁ ἐκ σπέρματος τοῦ

A cæcus non nudum, vel sine carne, sed in specie simili nobis; & credidit in eum quem vidit, non tanquam in eum quem vidit, non tanquam in Filium cum altero filio conjunctum, sed tanquam in unum, qui natura & vere non absque carne iis qui erant in terra affulsisset. Porro beatus Moyses in benedictionibus inquit: *Date Levi manifestationem ejus, & veritatem ejus viro sancto, quem tentaverunt tentatione, & ei convitiati sunt apud aquam contradictionis. Qui dicit patri & matri. Non vidi te; & fratres suos non agnovit.* Ordinaverat quidem universorum Deus ipsi Aaron, ut poderem faceret varie contextum: B habitus is erat soli summo sacerdoti conveniens, ipsique attributus. In pectore autem summi sacerdotis fuere lapides quidam pendentes numero duodecim, in quorum medio disposita erat manifestatio & veritas, duo item alii lapides. Ceterum per hos duodecim apostolorum chorus ænigmatice demonstrabatur quasi in orbem cingens Emmanuelem, qui est manifestatio & veritas. Manifestavit enim nobis veritatem, cultui illi qui in umbris & figuris erat finem imponens. Quod autem pontifex factum sit nobis unigenitum Dei Verbum, quando & homo factum est, quomodo dubitari potest, cum divinus Paulus in hunc C modum scribat: *Considerate apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum, qui fidelis est ei qui fecit ipsum?* Nam sacerdotii dignitas humanitatis mensuris convenire recte intelligitur; & minor quidem quam ut Dei Verbi naturæ ac gloriæ competat, non tamen ipsi cum carne dispensationi indecens: humana enim ejus fuerunt. Igitur, *date*, inquit, *Levi*, hoc est sacerdoti, *manifestationem & veritatem*. Quali autem dicit Levi, seu sacerdoti, declaravit dicens: *Viro sancto*. Non enim fecit peccatum dominus noster Jesus Christus. Unde Paulus de eo scribit: *Talis enim decebat ut esset nobis pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior cœlis factus. Illum tentaverunt in tentatione, jurgati sunt contra eum apud aquas contradictionis.* O rem admirabilem! Virum dicens eum, statim Deum declaravit, quem exacerbavit & tentavit Israel & in eremo, & ad aquam contradictionis: ejusque rei fidem faciet Psaltes dicens: *Dirupit petram in eremo, & potavit eos velut in abysso multa: & eduxit aquam de petra, & deduxit quasi flumina aquas.* Et quid post hoc? *Et tentaverunt*, inquit, *eum in corde suo, & male locuti sunt de Deo, & dixerunt: Numquid poterit Deus præparare mensam in deserto, quoniam percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundaverunt? Numquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo?* Intelligis igitur quomodo jurgati fuerint adversus Deum miracula facientem, quem sane appellat virum Moyses. Nam & divinus Paulus sic intelligens scribit: *Bibebant enim ex spiritali sequente petra: petra autem erat Christus.* Vir igitur, contra quem jurgabantur, ipse erat ille, qui nondum incarnatus tentabatur ab Israelitis. Non enim alium fuisse Filium ante carnem, alium vero ab ipso diversum ex semi-

Deut. 33 — Exod. 28 — Joan. 14. — Hebr. 3 — Deut. 33. — 1. Petr. 2. — Hebr. 7. — Num. 20. — Psal. 77. — Ibidem. — 1. Cor. 10.

semine David, sicut audent quidam dicere; sed unum & eumdem, ante incarnationem quidem nudum adhuc Verbum, post partum autem ex sancta virgine incarnatum & hominem factum, sicut scripserunt sancti illi ac divini patres, alio quoque signo comprobavit Moyses. Nam quasi interrogaret quispiam, & discere cuperet, de quonam viro mentionem fecisset, quem sane & tentatum fuisse & objurgatum ab Israelitis diceret, tantumnon intento digito Jesum demonstrat, & inquit: *Qui dicit patri & matri: Non vidi te; & fratres suos non agnovit.* Meminimus autem unum sanctorum evangelistarum scripsisse, quod docente aliquando & quosdam erudiente Christo, adstiterunt mater ejus & fratres; deinde accurrente quodam ex discipulis, & dicente: *Ecce mater tua & fratres tui stant foris, volentes te videre*; extensa manu sua in discipulos suos dixit: *Mater mea & fratres mei hi sunt, qui verbum Dei audiunt & faciunt. Qui enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cœlis est, hic frater meus, & soror, & mater est.* Hoc, opinor, est id, quod Moyses dixit: *Qui dicit patri & matri: Non vidi te; & fratres suos non agnovit.* Præterea sapientissimus quoque Daniel in specie nostræ simili se vidisse dicit unigenitum Dei Verbum. Vidisse enim se dixit antiquum dierum sedentem super thronum, & decies millies centena millia assistentium: & millia millium ministrantium: & quibusdam interpositis hæc addit: *Videbam ego in visione noctis, & ecce cum nubibus cœli quasi filius hominis veniens, & usque ad antiquum dierum pervenit: & coram ipso adductus est, & ei datus honor & regnum: & omnes tribus & linguæ servient ei.* Ecce jam iterum manifeste & evidenter vidit Emmanuelem ascendentem ad eum, qui in cœlis est, Patrem & Deum. Nubes enim suscepit eum, quem præterea non hominem simpliciter, sed tanquam filium hominis dicit. Deus enim erat Verbum in nostra similitudine factum. In hunc modum etiam sapientissimus Paulus intelligens, in similitudine hominum ipsum factum esse dicit; inventum autem ut hominem habitu, & in similitudine carnis peccati visum his qui erant super terram. Si autem homo fuisset, ob copulationem cum Deo tanquam Deus honoratus, dixisset propheta, quasi Deum, vel quasi Filium Dei, eum qui cum nubibus venit, se vidisse: sed hoc non dicit, illud vero potius dicit, *Sicut filium hominis*. Novit ergo ipsum Filium Deum esse, & hominem factum, hoc est, in similitudine hominum factum, juxta Pauli vocem. Verumtamen, quamvis in carne apparuerit, *usque ad antiquum dierum pervenit*, hoc est, ad æterni Patris ascendit thronum. Id nimirum erat illud ab ipso dictum: *Pater, clarifica me claritate, quam habui antequam mundus esset, apud te.* Quod autem incarnatum Dei Verbum confideat, & æqualis gloriæ sit cum Deo & Patre etiam cum carne, tanquam unus existens filius etiam quando factum est homo, manifestat sapientissimus Paulus, scribens: *Talem habemus pontificem, qui sedet in dextera throni magnitudinis in ex-*

Joan. 1.
Deut. 33.
Luc. 8
Matth. 12.
Deut. 33
Daniel. 7.
Ibidem.
Act 1.
Philip. 2.
Rom. 8.
Dan. 7.
Philip. 2.
Dan. 7.
Joan. 17.
Hebr. 8.

Δαυὶδ, καθὰ φάναι τολμῶσί τινες, ἀλλ' εἷς τε, καὶ ὁ αὐτὸς, πρὸ μὲν τῆς σαρκώσεως γυμνὸς ἔτι λόγος, μετὰ δέ γε τοῦτο ἀπότεξιν τοῦτο ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου σεσαρκωμένος, καὶ ἀνθρωπήσας, καθὰ γεγράφασιν οἱ ἅγιοι, καὶ θεσπέσιοι πατέρες, σημείῳ πάλιν ἑτέρῳ πεπληροφόρηκεν ὁ Μωϋσῆς. ὥσπερ γὰρ ἐρομένου τινὸς, καὶ ἀναμαθεῖν ἐθέλοντος, περὶ ποίου γέγονεν ἀνδρὸς ὁ λόγος αὐτῷ. ὃν δὴ καὶ ἐκπεπειρᾶσθαι, καὶ λελοιδορῆσθαι φησὶ παρὰ τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ, μονονοχὶ, καὶ χεῖρα προτείνων καταδείκνυσι τὸν Ἰησοῦν, καὶ φησὶν· ὁ λέγων τῷ πατρὶ, καὶ τῇ μητρὶ, οὐχ ἑώρακά σέ. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω. μεμνήμεθα γὰρ γεγραφότος ἑνὸς τῶν ἁγίων εὐαγγελιστῶν, ὡς διδάσκοντός ποτε τοῦ Χριστοῦ, καὶ μυσταγωγοῦντος τινὰς, ἐπέστησαν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ, εἶτα προσδραμόντος τινὸς τῶν μαθητῶν, καὶ λέγοντος· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέλοντες, ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς, εἶπε· μήτηρ μου, καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν, οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ποιοῦντες. ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὗτος ἀδελφός μου, καὶ ἀδελφὴ, καὶ μήτηρ ἐστί. τοῦτο, εἶμαι, ἐστὶν, ὅπερ ἔφη Μωϋσῆς· ὁ λέγων τῷ πατρὶ, καὶ τῇ μητρί· οὐκ ἑώρακά σέ· καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω. * καὶ μὴν, καὶ ὁ πάνσοφος Δανιὴλ ἐν εἴδει τῷ καθ' ἡμᾶς τεθεᾶσθαί φησι τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ λόγον. ἰδεῖν μὲν γάρ ἔφη παλαιὸν ἡμερῶν, καθήμενον ἐπὶ θρόνου, μυρίας τε μυριάδας τοῦ παρεστάντος, καὶ χιλίας χιλιάδας τοῦ λειτουργοῦντος· καὶ διὰ μέσου τινὰ παρενθεῖς, ἕτερα τούτοις ἐπάγει· ἐθεώρουν γὰρ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος, καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη, καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ τιμὴ, καὶ ἡ βασιλεία. καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ, καὶ γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύσουσιν. ἰδοὺ δὴ πάλιν σαφῶς τε, καὶ ἐναργῶς ἀναβαίνοντα πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα, καὶ Θεὸν, τεθεᾶται τὸν Ἐμμανουήλ. νεφέλη γὰρ ὑπέλαβεν αὐτόν· ἓν δὴ, καὶ οὐκ ἄνθρωπον ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς υἱὸν ἀνθρώπου φησί. Θεὸς γὰρ ἦν ἐν ὁμοιώσει τῆς πρὸς ἡμᾶς γεγονὼς ὁ λόγος. ὅπως σωθείς, καὶ ὁ πάνσοφος Παῦλος ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενέσθαι φησὶν αὐτὸν, εὑρεθῆναι δὲ ὡς ἄνθρωπον ἐν σχήματι, καὶ ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας ὤφθαι τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. εἰ δὲ ἄνθρωπος ἦν, σωματεῖα τῇ πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς Θεὸς, τιμώμενος, ἔφη δ' ἂν ὁ προφήτης, ὡς Θεὸν, ἢ ὡς υἱὸν Θεοῦ τεθεᾶσθαι τὸν μετὰ τῶν νεφελῶν ἐρχόμενον. ἀλλ' οὐ τοῦτό φησιν, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον τό, ὡς υἱὸν ἀνθρώπου. οἶδεν ἄρα Θεὸν ὄντα, καὶ συνανθρωπήσαντα τὸν υἱὸν, ἤγουν ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπου γενόμενον, κατὰ τὸν τοῦ Παύλου φωνήν. πλὴν καὶ ἐν σαρκὶ πεφηνὼς, ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε. τοτέ γε, εἰς τὸν τοῦ ἀϊδίου πατρὸς ἀναπεφοίτηκε θρόνον· καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ τιμὴ, καὶ ἡ βασιλεία. καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ, καὶ γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύσουσι. καὶ τοῦτο δὴ ἄρα τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ· πάτερ δόξασόν με τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ὅτι δὲ σαρκωθεὶς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος σωέδρος ἐστὶ, καὶ ἰσοκλεὴς τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, καὶ μετὰ σαρκὸς, ὡς εἷς ὑπάρχων υἱὸς, καὶ ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος, σαφηνιεῖ γράφων ὁ πάνσοφος Παῦλος· τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. ναὶ μὴν, καὶ αὐτὸς

Deut. 33.
Luc. 8.
Matth. 12.
Deut. 33. 9
Daniel. 7. 9.
* καὶ.
Act 1.
Philip. 2
Rom. 8. 3.
Dan. 7.
Philip. 2
Dan. 7.
Joan. 17. 5.
Hebr. 8.

αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐρομένων αὐ-
Ann. 22. 67. τὸν τῆς Ἰουδαίων, εἴπερ ἐστὶν αὐτὸς ἀληθῶς ὁ Χρι-
στὸς, ἐὰν εἴπω, φησὶν, ὑμῖν, οὐ μὴ πιστεύσητε· καὶ
ἐὰν ἐπερωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. ἀπὸ τοῦ νῦν
δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν
τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ· ἔχων ἂν τοῖς τῆς θεότη-
τος θρόνοις, καὶ ἀνθρωπήσαντα τὸν υἱὸν ὁ τῆς ἁγίων
προφητῆς ἐθεᾶτο χορός. ἴδωμεν δὲ καὶ τὰς τῆς νέας
Matth. 10. 20. διαθήκης κήρυκας, τὰς τῆς ὑφ' ἥλιον μυσαγωγὰς,
οἷς αὐτὸς ἔφη ὁ Χριστός. οὐκ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦν-
τες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν
Isai. 2. 20. ἐν ὑμῖν. εἰρήσομεν τοίνυν λέγοντα τὸν θεσπέ-
σιον Βαπτιστήν· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμ-
προσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. εἶτα πῶς
ὁ μετ' αὐτὸν ἰὼν, πρῶτος αὐτοῦ ἦν; ὅτι γὰρ ὑστε-
ρίζει κατὰ τὸν τῆς σαρκὸς χρόνον Ἰωάννης ὁ Χριστὸς,
πῶς οὐκ ἅπασιν ἐναργές; τί οὖν πρὸς ταῦτα φαί-
τις ἄν; ἔλυσεν ἡμῖν αὐτὸς ὁ σωτὴρ τὸ ζητούμενον.
ἔφη γὰρ Ἰουδαίοις προσλαλῶν· (ἀμὴν, ἀμὴν λέ-
Joan. 8. 58. γω ὑμῖν,) πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. ἦν
μὲν γὰρ, καὶ πρὸ Ἀβραὰμ θεϊκῶς, νοεῖται δὲ μετ'
αὐτὸν, καθὸ πέφηνεν ἄνθρωπος. εἶτα τοῦ θεοῦ,
καὶ πατρὸς βοῶντος ἀναφανδόν· τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ
Ησαΐ. 42. δώσω· Θεὸς γὰρ ἕτερος παρ' αὐτὸν οὐδείς, ἔφη πρὸς
Ησαΐ. 45. ἡμᾶς ὁ Χριστός· ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
Marc. 8. 38. ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.
υἱὸν δὲ ἀνθρώπου προσδοκωμένου καταβαίνειν ἐξ οὐρα-
νῶν, γράφει πάλιν ὁ πάνσοφος Παῦλος. ἐπεφά-
Tit. 2. 11. νη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις·
ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπι-
θυμίας, σωφρόνως, καὶ δικαίως, καὶ εὐσεβῶς ζήσω-
μεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν
ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ,
Rom. 9. 4. καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἔφη δὲ καὶ ἑτέρωθι
περὶ τῆς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ τοὺς λόγους ποιούμε-
νος· ὅτι αὐτῆς αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ ἡ νομοθε-
σία, καὶ ἡ διαθήκη, καὶ ἐξ αὐτῆς τὸ κατὰ σάρκα
Χριστὸς, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς
αἰῶνας. ἀμήν.

Οὐκοῦν κατ' ἴχνος ἰόντες ἀπροσκλινῶς τῆς
τῆς πατέρων ὁμολογίας, αὐτόν φαμεν τὸν ἐκ τοῦ
Θεοῦ πατρὸς λόγον γνησιόν υἱὸν μονογενῆ,
σαρκωθῆναί τε, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, παθεῖν,
ἀποθανεῖν, ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέ-
ρᾳ. ἀπαθὴς μὲν γὰρ ὁμολογουμένως τόγε ἦκον
εἰς ἰδίαν φύσιν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος· καὶ οὐδεὶς
οὕτως ἐμβρόντητος, ὡς νομίσαι δύνασθαι πάθος
εἶναι δεκτικὸν τινὰ ὑπὲρ πάντα φύσιν. ἐπειδὴ δὲ
γέγονεν ἄνθρωπος, ἰδίαν ποιησάμενος σάρκα
τινὰ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, ταύτῃ τοι τοῖς τῆς
οἰκονομίας ἑπόμενοι λόγοις, σαρκὶ τῇ ἰδίᾳ πα-
θεῖν ἀνθρωπίνως διαβεβαιούμεθα τὸν ἐπέκεινα
Galat. 4. τοῦ παθεῖν ὡς Θεόν. εἰ γὰρ Θεὸς ὑπάρχων γέ-
γονεν ἄνθρωπος, ἀποπεφοίτηκε δὲ οὐδαμῶς τοῦ
εἶναι Θεὸς, εἰ γέγονε τῆς κτίσεως μέρος, καὶ μεμέ-
νηκεν ὑπὲρ τὴν κτίσιν· εἰ νομοθέτης ὢν ὡς Θεὸς,
γέγονεν ὑπὸ νόμον, καὶ νομοθέτης ἦν ἔτι· καὶ δεσπό-
της ὢν θεϊκῶς, δούλου μορφὴν ὑπέδυ, καὶ ἀναπόβλη-
τον ἔχει τὸ τῆς δεσποτείας ἀξίωμα· εἰ μονογενὴς
Rom. 8. ὑπάρχων γέγονε πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς,
καὶ ἔστι μονογενής, τί τὸ παράδοξον, εἰ σαρκὶ παθὼν
ἀνθρωπίνως, ἀπαθὴς καὶ οὕτω νοεῖται θεϊκῶς; ἢ γὰρ

celsis. Præterea & ipſe dominus noſter Jeſus Chriſtus, interrogantibus ipſum Judæis, num ipſe eſſet vere Chriſtus: *Si dixero vobis*, inquit, *non creditis: & ſi interrogavero, non reſpondebitis. Amodo erit filius hominis ſedens a dexteris virtutis Dei*. Igitur etiam incarnatum Filium in divinitatis ſolio ſanctorum prophetarum chorus contemplatus eſt. Videamus autem & novi teſtamenti præcones, totius orbis doctores, quibus ipſe Chriſtus dicebat: *Non* Matth. 10. *vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus Patris veſtri qui loquitur in vobis*. Inveniemus, igitur dicentem divinum Baptiſtam: *Poſt* Joan. 1. *me venit vir, qui ante me factus eſt, quia prior me erat*. Atqui quomodo qui poſt ipſum ibat prior ipſo fuit? nam Chriſtum certe ſecundum tempus carnis Joanne poſteriorem fuiſſe, quomodo non ſit omnibus manifeſtum? Quid igitur ad hæc dicere quiſquam poterit? Solvit nobis ipſe ſalvator quod quæritur. Dicebat enim, Judæos alloquens: *Priuſquam Abraham fieret, ego ſum*. Nam erat quidem & ante Abraham ſecundum divinitatem: intelligitur poſt ipſum ſecundum quod homo apparuit. Deinde Deo & Patre clamante manifeſte: *Gloriam meam alteri non dabo:* Iſai. 42. Iſai. 45. (Deus enim alius præter ipſum nullus eſt) dixit nobis Chriſtus: *Cum venerit filius ho-* Marc. 8. *minis in gloria Patris ſui cum angelis ſanctis*. Præterea cum expectemus filium hominis de cœlis deſcenſurum, ſcribit iterum Tit. 2. ſapientiſſimus Paulus: *Apparuit enim gratia Dei ſalutaris omnibus hominibus, ut abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, ſobrie & juſte & pie vivamus in hoc ſæculo, expectantes beatam ſpem & adventum gloriæ magni Dei & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti*. Dixit etiam alibi, loquens de iis qui e ſanguine ſunt Iſrael, quod *ipſorum ſunt pro-* Rom. 9. *miſſiones, & legislatio, & teſtamentum, & ex ipſis ſecundum carnem Chriſtus, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen*.

Igitur confeſſionis patrum veſtigia ſequentes, & non deflectentes, ipſum dicimus Verbum ex Deo Patre natum unigenitum Filium Dei incarnatum eſſe & hominem factum, paſſum, mortuum, tertia die reſurrexiſſe ex mortuis: nam citra controverſiam impaſſibile eſt, quantum ad ſuam naturam attinet, Verbum Dei; & nullus tam attonitus eſt, qui putare poſſit, naturam quæ eſt ſuper omnia, paſſionis eſſe capacem. Sed quia factus eſt homo, & carnem ex ſancta virgine ſumptam, propriam fecit; propterea, ut diſpenſationis rationem ſequamur, in carne propria paſſum eſſe ex humanitate aſſerimus eum, qui extra omnem paſſionem eſt, utpote Deus. Nam ſi Deus exiſtens factus eſt ho- Galat. 4. mo, & minime deſtitit eſſe Deus; ſi factus eſt creaturæ portio, & manſit tamen ſupra creaturam; ſi legislator exiſtens, utpote Deus, factus eſt ſub lege, & erat adhuc legislator; ſi item cum dominus eſſet ex divinitate, ſervi formam induit, & inſe- Rom. 8. parabilem obtinet dominii dignitatem; ſi unigenitus exiſtens, factus eſt primogenitus in multis fratribus, & eſt etiam unigenitus; cur miramur, ſi carne paſſus ex hu-

manitate impassibilis etiam sic intelligitur ex divinitate? Itaque sapientissimus Paulus Verbum quod in forma & æqualitate Dei & Patris erat, idem ipsum subditum factum esse dicit & usque ad mortem, mortem autem crucis. In alia autem epistola sua de eodem dicit: *Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ: quia in ipso condita sunt omnia quæ in cœlo & quæ in terra; & ipse est ante omnia, & omnia in ipso constant:* & ipsum datum esse ait caput ecclesiæ, factumque esse primitias dormientium, & primogenitum ex mortuis. Atqui vita & vivificans est illud ex Deo Patre Verbum, utpote ex vita natum, ex eo nempe qui genuit eum. Quod si ita est, quomodo factum est primogenitus ex mortuis, & primitiæ dormientium? Nimirum quia postea quam mortis susceptivam carnem propriam fecit, *gratia Dei*, sicut dicit sapientissimus Paulus, *pro omnibus gustavit mortem* per carnem, quæ mortem pati potuit, non ipsum amittens quominus esset vita. Itaque etiamsi dicatur carne passum esse, non natura deitatis suscipiet passionem, sed, ut jam dixi, propria carne, quæ passiones capit. Unde & beatus Isaias, illum carne passum agnoscens Deum esse humanatum, de illo dixit: *Sicut ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus innocens coram tondente se, sine voce, sic non aperuit os suum. In humilitate ipsius judicium ejus sublatum est: & generationem ejus quis enarrabit? quia tollitur de terra vita ejus.* Atqui si aliquis fuisset homo, & seorsim intelligeretur filius, sed conjunctus Deo; sicut dicunt impiorum dogmatum auctores; quomodo jam difficile invenietur, qui generationem ejus enarrare possit? Factus enim est ex semine Jessæ & David. Dei autem Verbi generationem, sive generationis modum, quis dicere poterit? *Tollitur* enim *a terra vita ejus*, hoc est existentia. Posuit enim pro existentia vitam. In sublime autem tollitur & superfertur, eminetque omnibus qui sunt in terra: nam humanæ menti neque comprehensibilis est, neque prorsus accessibilis, illa ineffabilis naturæ ratio. Quin etiam illud jam dictis adjiciam: *Unus dominus, una fides, unum baptisma;* sicut dicit sacratissimus Paulus. Itaque cum unus sit dominus, & unum baptisma; quis ille est dominus, & in quem credidimus, & baptizati sumus? Atqui maxime convenire dixerit quispiam illi ex Deo Patre Verbo tum dominationem, tum fidem a nobis præstitam, in ipso etiam peragi salutare baptisma: sic enim sanctis apostolis præcepit dicens: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Ceterum divinus Paulus dominationis gloriam & fidei confessionem, & sancti baptismi virtutem perspicuam facit, dicens: *Ne dixeris in corde: Quis ascendet in cœlum? hoc est Christum deducere, aut: Quis descendet in abyssum? hoc est Christum ex mortuis reducere. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbum in ore tuo, & in corde tuo. Quod si dixeris: Dominus Jesus; & credideris in corde tuo quod Deus ipsum excitavit ex mortuis, salvus eris.* Scribit etiam iterum: *Nescitis quod quicumque baptizati sumus in Christum Jesum, in mortem ejus baptizati sumus?* Ecce jam manifeste tum dominatio-

Philipp. 2. *Coloss. 1.* *1. Cor. 15. Coloss. 1.* *Hebr. 2.* *Isai. 53.* *Ephes. 4.* *Idem* *Matth. 28.* *Rom. 10.* *Deut. 30.* *Rom. 6*

ὁ πάνσοφος Παῦλος, τὸν ἐν μορφῇ, καὶ ἰσότητι τῷ θεῷ, καὶ παῤ ὑπάρχοντι λόγον, τὸν αὐτὸν ὑπήκοον γενέσθαι φησὶ, καὶ μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. ἐν ἑτέρᾳ δὲ τῶν ἰδίων ἐπιστολῶν περὶ αὐτοῦ φησίν· ὅστις ἐστὶν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων· καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· καὶ αὐτὸν δεδόσθαι φησὶ κεφαλὴν τῇ ἐκκλησίᾳ, γενέσθαι δὲ, καὶ ἀπαρχὴν τῶν κεκοιμημένων, καὶ πρωτότοκον τῶν νεκρῶν· καίτοι ζωὴ, καὶ ζωοποιὸς ὁ ἐκ θεοῦ πατρὸς ἐστὶ λόγος, ἄτε δὴ καὶ ἐκ ζωῆς ἀναφὺς, τοῦ τεκόντος αὐτόν· εἶτα πῶς γέγονεν πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων; ἐπειδὴ γὰρ τῷ ἴδιον θανάτου δεκτικὸν ἰδίαν ἐποιήσατο σάρκα, χάριτι θεοῦ, κατά φησιν ὁ πάνσοφος Παῦλος, ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου τῇ παθητῇ αὐτοῦ δυναμικῇ σαρκὶ, ἐκ ἀποβαλὼν αὐτὸς τὸ εἶναι ζωή. ἐκοῦν κἂν εἰ λέγοιτο σαρκὶ παθεῖν, ἀ φύσει θεότητος εἰσδέξεται τὸ παθεῖν, ἀλλ' ὡς ἔφλιν ἀρτίως, ἰδίᾳ σαρκὶ τῇ τοῦ πάθους δεκτικῇ. καὶ γοῦν ὁ μακάριος προφήτης Ησαΐας ἀνθρωπήσαντα θεὸν τὸν σαρκὶ παθόντα γινώσκων, ἔφη που περὶ αὐτοῦ· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἄκακος ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. καίτοι εἴπερ τις ἦν ἄνθρωπος, καὶ ἰδικῶς νοούμενος υἱὸς, συνημμένῳ δὲ θεῷ, καθάφασιν οἱ τῶν ἀνοσίων δογμάτων εἰσηγηταὶ, πῶς ἔτι δυσείρητος ὁ τὴν γένεαν αὐτοῦ διηγήσασθαι δυνάμενος; γέγονε γὰρ ἐκ σπέρματος Ιεσσαὶ, καὶ Δαυίδ. τὴν δέ γε τοῦ θεοῦ λόγου γένησιν, ἤτοι τὸν τῆς γενήσεως τρόπον, τίς ὁ φάναι δυνάμενος; αἴρεται γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. τουτέστιν ἡ ὕπαρξις· τέθεικε γὰρ ἀντὶ τῆς ὑπάρξεως τὴν ζωήν. ὑψοῦ δὲ διάττει, καὶ ὑπερνήχεται τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπερινόητος γὰρ, καὶ ἀπρόσβλητος παντελῶς ταῖς ἀνθρώπων διανοίαις ὁ περὶ τῆς ἀῤῥήτου φύσεως λόγος. προσεποίσω τοῖς εἰρημένοις, καὶ τόδε. εἷς κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, καθάφησιν ὁ ἱερώτατος Παῦλος· ἑνὸς οὖν ὄντος κυρίου, πίστεώς τε μιᾶς, καὶ ἑνὸς βαπτίσματος, τίς ὁ κύριος, καὶ εἰς τίνα πεπιστεύκαμέν τε, καὶ βεβαπτίσμεθα; ἀλλ' ἴσως πρέπειν ὅτι μάλιστα φαίη τις ἄν, τῷ ἐκ θεοῦ πατρὸς ὄντι λόγῳ τήν τε κυριότητα, καὶ τὴν πίστιν τὴν πρὸς ἡμῶν, ἐπ' αὐτῷ δὲ τελεῖσθαι, καὶ τὸ σωτήριον βάπτισμα. οὕτω γάρ που τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις διετείλατο λέγων· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὅγε μὴν θεσπέσιος Παῦλος τὴν τῆς κυριότητος δόξαν, καὶ τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν, καὶ τὴν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος δύναμιν ἐμφανῆ καθίστησι, λέγων· μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τουτέστι Χριστὸν καταγαγεῖν· ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τουτέστι Χριστὸν ἀναγαγεῖν ἐκ νεκρῶν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· ὅτι ἐὰν εἴπῃς· κύριος Ἰησοῦς, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν

Philipp. 2. *Coloss. 1.* *1. Cor. 15. Coloss. 1.* *Hebr. 2.* *Isai. 53.* *Ephes. 4.* *Idem* *Matth. 28.* *Rom. 10.* *Deut. 30.* *Rom. 6*

Φιλιπ. 2 · Κολασσ. 1.15 · 1. Κορινθ. 15.23 Κολασσ. 1.18 · Εβρ. 2. 9 · Ησαΐ. 53. 7. · Εφες. 4 · Ιδιον · Ματθ. 28 19 · Ρωμ. 10 · Δευτ. 30 14. · Ρωμ. 6

τὸν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. γράφει δὲ πάλιν· ἢ οὐ-
Ρωμ. 6. 3. δατε, ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦ, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; ἰδοὺ δὴ σαφῶς περιίσησιν ἀτέχνως τῆς τε κυριότητος, καὶ τῆς πίστεως τιμὴν ὁμολογίαν, καὶ αὐτῷ δὲ τῷ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος χάριν, εἰς τὸν παθόντα τὸν θάνατον, καὶ ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν. ἆρα οὖν εἰς υἱοὺς πιστεύομεν δύο; ἆρα τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς ἀπερράψαντι παραδραμόντες λόγον, ὡς υἱῷ παρ' αὐτὸν ἑτέρῳ, τῷ παθόντι προσάψομεν τιμὴν τῆς κυριότητος δόξαν, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς πίστεως τιμὴν ὁμολογίαν, καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα; εἶτα πῶς οὐκ εὐηθες, μᾶλ-
B λον δὲ, καὶ ἀναμφιλόγως δυσσεβές, τὸ οὕτω φρονεῖν, ἢ λέγειν; τί ἂν ἐρεῖμεν; εἷς κύριος ἀληθῶς, μία
Εφες. 4. τε πίστις, καὶ ἓν βάπτισμα. καὶ γὰρ ἔστιν εἷς υἱὸς, καὶ κύριος, οὐκ ἄνθρωπον κατὰ σωτηρίαν λαβὼν ὁ λόγος, καὶ μέτοχον αὐτὸν ἀποφήνας καὶ ἰδίων ἀξιωμάτων, καὶ μεταδοὺς υἱότητός τε, καὶ κυριότητος αὐτῷ, καθά φασι, καὶ γεγράφασι ληρῆντες τινες· ἀλλ' αὐτὸς ἀνθρωπήσας, καὶ σαρκωθεὶς ὁ ἐκ Θεοῦ λόγος, τὸ φῶς τὸ ἐκ φωτός. εἰς τὸν τούτου θάνατον βεβαπτίσμεθα, παθόντος μὲν ἀνθρωπίνως αὐτοῦ ἰδίᾳ σαρκὶ, μεμψιμοίρου δὲ ἀπαθῶς θεϊκῶς,
C καὶ ζῶντος ἀεί. ζωὴ γάρ ἐστιν ἐκ ζωῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρός. ὅπου νενίκηται θάνατος, ἐπισφραγίσαι τολμήσας τῷ σώματι τῆς ζωῆς· καταργεῖται δὲ ὅπου, καὶ ἐν ἡμῖν ἡ φθορὰ, καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸ κράτος ἀσθενεῖ. καὶ μιὰ ἔφη Χριστὸς· ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω
Ἰωάν. 6. 53. ὑμῖν· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ζωοποιὸν οὖν ἄρα τὸ ἅγιον σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. σῶμα γάρ, ὡς ἔφην, ἐστὶν οὐκ ἀνθρώπου τινὸς μετόχου ζωῆς, ἴδιον δὲ μᾶλλον τῆς κατὰ φύσιν ζωῆς, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ μονογενοῦς. τοῦτο φρονεῖ μεθ' ἡμῶν ὁ φιλόχριστος τῶν ἁγίων πατέρων χορὸς, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ νῦν τὸν τῆς ἁγίας Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας κατακοσμήσας θρόνον, ὁσιώτατος, καὶ θεοσεβέστατος ἀδελφὸς, καὶ συνεπίσκοπος Πρόκλος. γέγραφε γάρ, καὶ αὐτὸς πρὸς τοὺς τῆς
Δαν. 2. ἑῴας θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους αὐτοῖς λέξεσιν ὧδε· καὶ σαρκοῦται μὲν ἀρρέπτως ὁ ἀνείδεος· τίκτεται δὲ, καὶ κατὰ σάρκα ὁ ἄναρχος· προκόπτει δὲ τῇ κατὰ τὸ σῶμα ἡλικίᾳ ὁ φύσει παντέλειος· καὶ παθῶν ἀνέχεται ὁ παθῶν ἀνώτερος, οὐχ ᾧ μὲν ὑπομένας τὰς ὕβρεις, ἀλλ' ᾧ γέγονε κατιδεξάμενος τὰ τοῦ σώματος πάθη. ἐλέγχεται τοίνυν τῶν ἕτερα παρὰ ταῦτα φρονούντων, ἡ γεγραφότων, ἡ κακοπιστία, παντὶ χῷ νοσοῦσα τὸ βέβηλον, καὶ τὸ τοῖς τῆς ἀληθείας ἀπᾴδον δόγμασι.

Διαπεράναντες δὲ τὸν περὶ Χριστοῦ λόγον οἱ ξυ-
E μμακάριοι πατέρες, τοῦ ἁγίου πνεύματος ὑφαμνημονεύουσι. πιστεύειν γὰρ ἔφασαν εἰς αὐτὸ, καθάπερ ἀμέλει εἰς τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱόν· ὁμοούσιον γάρ ἐστιν αὐτοῖς· καὶ προχεῖται μὲν, ἦγουν ἐκπορεύεται, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς, χορηγεῖται δὲ τῇ κτίσει διὰ τοῦ υἱοῦ. ἐνεφύσησε γοῦν τοῖς ἁγίοις
Ἰωάν. 20.22. ἀποστόλοις λέγων· λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἔκκυ ἐκ Θεοῦ, καὶ Θεὸς τὸ πνεῦμά ἐστι, καὶ οὐκ ἀλλότριον τῆς ἀνωτάτω πασῶν οὐσίας, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τε, καὶ ἐν αὐτῇ, καὶ
Ἰωάν. 4. ἴδιον αὐτῆς. Αὕτη μὲν οὖν τῶν ἁγίων πατέρων ἡ ἀδυτενὴς, καὶ ἀπλανεστάτη πίστις, ἤτοι τῆς πίστεως ἡ ὁμολογία. ἀλλ' ὡς ὁ Παῦλος φησίν· ὁ Θεὸς τῶν αἰῶ-

nis, tum fidei confessionem, ipsamque sancti baptismatis gratiam in eum sapientissime restringit, qui passus est mortem, & resurrexit a mortuis. Num igitur in duos credimus filios? num Verbo, quod ex Deo Patre effulsit, prætermisso, ei qui passus est, tanquam alteri filio ab eo diverso, dominationis gloriam, & ipsius quoque fidei confessionem, & cœleste baptisma attribuemus? Atqui quomodo non sit stolidum, imo vero etiam indubitanter impium, sic sapere vel dicere? Quid igitur dicemus: *Unus dominus vere, unaque fides,* Ephes. 4.
B *& unum baptisma*. Etenim est unus Filius & dominus, non quod hominem secundum copulationem susceperit Verbum, & participem illum suarum dignitatum effecerit, & filiationem ac dominationem illi communicaverit, sicut dicunt & scripserunt quidam delirantes; sed ipsum ex Deo Verbum, illud lumen de lumine, incarnatum & homo factum. In hujus mortem baptizati sumus, qui passus quidem ipse est secundum humanitatem in propria carne; manst autem impassibilis secundum deitatem, & vivit semper. Vita enim est ex vita, ex Deo nempe & Patre. Sic victa est
C mors, quæ in vitæ corpus insilire ausa est: sic etiam in nobis corruptio destruitur, & infirmatur mortis ipsius imperium. Proinde dicebat Christus: *Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, &* Joan. 6. *biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis ipsis*. Vivifica igitur sunt sanctum corpus & sanguis Christi. Corpus enim, sicut dixi, est non hominis cujusdam qui vitæ sit particeps; imo vero proprium illius est secundum naturam vitæ, ipsius nimirum unigeniti. Hæc sentit nobiscum amantissimus Christi sanctorum patrum chorus, & ipse, qui nunc sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ thronum exornat, religiosissimus &
D pientissimus frater & coepiscopus Proclus. Scripsit enim & ipse ad orientales piissimos episcopos in hæc verba: Et incarnatur absque conversione is qui speciei est expers; Luc 2. nascitur autem secundum carnem qui principio caret; proficit vero per illam secundum corpus ætatem, qui natura perfectissimus est; & passiones sustinet, qui passionibus est superior; non eo quod erat, sustinens contumelias, sed in eo quod factus est, suscipiens corporis passiones.) Coarguitur igitur perfidia hominum, qui ab his diversa vel sapiunt, vel scripserunt, quod ubique profana impuritate laboret, & a veritatis dogmatibus dissonet.

E Postquam autem beatissimi patres sermonem de Christo absolverunt, Spiritus sancti mentionem faciunt. Credere namque se in illum dixerunt, simili modo videlicet ut in Patrem & Filium. Est enim ipsis consubstantialis; & profunditur quidem, hoc est procedit sicut a fonte Deo & Patre; tribuitur autem creaturæ per Filium. Unde insufflavit in Joan. 20. sanctos apostolos, dicens: *Accipite Spiritum sanctum*. Igitur ex Deo; & Deus Spiritus est, & non alienus ab omnium suprema substantia, sed ex ipsa, & in ipsa, & pro- Joan. 4. prius ejus.

Hæc est igitur sanctorum patrum rectissima, & ab omni errore aliena fides, sive

2. Cor. 4. fidei confessio. Verum ut Paulus dicit: *Deus* A *sæculi hujus excæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat eis illuminatio evangelii gloriæ Christi*. Itaque nonnulli relicta veritatis via
2. Tim. 1. ruunt in saxa, *non intelligentes neque quæ dicunt, neque de quibus affirmant*. Redigentes enim filiationis gloriam in solum Verbum ex Deo Patre natum, quasi filium alium, illum qui extitit ex semine Jessæ & David, copulatum ei dicunt, participemque esse filiationis ac divinæ gloriæ, & inhabitationis Verbi ipsius, & ab ipso habuisse omnia, proprium vero omnino nihil. De istiusmodi, ut opinor, scripserunt salvatoris discipuli:
Judæ. *Subintroierunt enim quidam homines, qui olim præscripti sunt in hoc judicium, impii, Dei no-* B *stri gratiam transferentes in luxuriam, & solum dominatorem & dominum nostrum Jesum Christum negantes*. Jesus autem Christus merito nominatur ipsum Verbum in humana forma apparens. Nam interrogantibus adversarii respondeant, qui præ multa insipientia juxta Nestorii & Theodori commenta & sapere & eloqui non verentur: Eum qui natus est ex sancta virgine non admittitis esse Deum, & Filium verum Dei & Patris; il-
* solum. lique * soli tribuitis passiones, & submovetis ipsum a Deo Verbo, ne Deus dicatur esse passibilis; Hæ enim sunt supervacaneæ illorum diligentiæ, adinventiones, & futiles cogitationes. Igitur nec appelletur Christus, C sive unctus, specialiter & seorsim illud ex Deo Patre Verbum. Quemadmodum enim alienum ab eo est pati quando extra carnem intelligitur; sic & unctio incongrua quædam res & aliena ab eo est. *Jesum enim a Naza-*
Act. 10. *reth unxit Deus Spiritu sancto*: ex se autem perfectum est omnibus modis Verbum Dei, & opus non habuit unctione, quæ per Spiritum sanctum datur. Igitur negate dispensationem, avertite unigenitum a sua erga mundum caritate, ne nominetur Christus a vobis. An non indignum ipsi, quod in nostris mensuris factus est? Igitur quia & hoc indignum est eo, nemo confiteatur quod factus sit homo; ut ipsis quoque dicat Chri- D
Matth. 22. stus: *Erratis, neque scientes scripturas, neque virtutem Dei*. Igitur eos qui sic sentire statuerunt, tanquam hostes veritatis habentes,
* vaniloquentiam; fugiamus ipsorum perniciosam * vocum novitatem; sequamur autem sanctorum patrum sententiam, & sanctorum apostolorum evangelistarumque traditionem. Verbum enim homo factum, ipsum erat quod in illis lo-
2. Cor. 13. quebatur. Per quod & cum quo, Deo & Patri honor, gloria, imperium cum sancto Spiritu, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

EJUSDEM CYRILLI EPISCOPI *Alexandrini, ad Joannem Antiochenum episcopum, & synodum ibidem congregatum.*

E

NON conquiescit draco ille desertor, vere infesta Deoque adversa bestia, nec unquam a sua improbitate desistit; sed incessabilem illam invidentiam contra sanctas ecclesias in se ipso conceptam parturiens effrænatas impiorum profanorumque hominum cauteriatam conscientiam habentium linguas
Luc. 1. contra veritatis dogmata ausus est excitare.

A γος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης 2. Κορ. 4. 4
Χριστοῦ. ἀφέντες γοῦν τὸ εὐθὺ τῆς ἀληθείας ἰέναι τινὲς, ἄττουσι κατὰ πετρῶν, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. πε- 1. Τιμ. 1. 7.
ριΐσαντες γὰρ τὴν τῆς υἱότητος δόξαν εἰς μόνον τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς φύντα λόγον, ὡς υἱὸν ἕτερον τὸν ἐκ σπέρματος Δαυίδ, καὶ Ιεσσαὶ συνῆφθαί φασιν αὐτῷ, καὶ μετέχειν υἱότητος, καὶ τιμῆς θεοπρεποῦς, καὶ τῆς ἐνοικήσεως αὐτοῦ τοῦ λόγου, καὶ πάντα μᾶλλον ἐσχηκέναι παρ' αὐτοῦ, ἴδιον δὲ παντελῶς οὐδέν. περὶ τῶν τοιούτων, ὥσγε οἶμαι, γεγράφασι τοῦ σωτῆρος οἱ μαθηταί· παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ καὶ Ἰούδας. 4.
B πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον δεσπότην, καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι· Ἰησοῦς δὲ Χριστὸς ὀνομάζοιτο ἂν εἰκότως ἐν ἀνθρώπου μορφῇ πεφηνὼς ὁ λόγος. ἐπεὶ φραζέτωσαν ἐρομένοις οἱ ἐξ ἐναντίας, οἱ τὰ Νεστορίου τε, καὶ Θεοδώρου φρονεῖν, καὶ λαλεῖν, ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀσυνεσίας οὐ παραιτούμενοι· ἐκβάλλετε τοῦ εἶναι θεὸν, καὶ υἱὸν ἀληθινὸν τοῦ θεοῦ, καὶ πατρὸς, τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, τὸ παθεῖν αὐτῷ προσνέμοντες * μόνῳ, καὶ ἀποσοβοῦντες αὐτὸν τοῦ θεοῦ λόγου, * μόνον,
ἵνα μὴ θεὸς λέγοιτο παθητός; ταῦτα γὰρ τῆς ἐκείνων ἐθελακριβείας τὰ εὑρήματα, καὶ ἡ τῶν ἐννοιῶν
C χυδαιότης; οὐκοῦν μὴ ὀνομαζέσθω Χριστὸς ἰδικῶς, καὶ κατὰ μόνας ὁ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγος. ὥσπερ γὰρ ἐστιν ἀπεοικὸς αὐτῷ τὸ παθεῖν, ὅταν ἔξω νοοῖτο σαρκὸς, οὕτω καὶ ἡ χρίσις ἀνάρμοστόν τι χρῆμα, καὶ ἀλλότριον Πράξ. 10. 38.
αὐτοῦ. Ἰησοῦν γὰρ τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ ἔχρισεν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ· αὐτοτελὴς δὲ πάντως ὁ ἐκ θεοῦ λόγος, καὶ οὐκ ἂν ἐδεήθη χρίσεως τῆς διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. οὐκοῦν ἀρνήσασθε τὴν οἰκονομίαν· ἀποστήσατε τὸν μονογενῆ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἀγάπης. μὴ ὀνομαζέσθω χριστὸς παρ' ὑμῶν. ἢ οὐ σμικρὸν αὐτῷ τὸ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς γενέσθαι μέτροις; οὐκοῦν ἐπειδήπερ, καὶ τοῦτό ἐστιν ἀπεοικὸς αὐτῷ, ὁμολογείτω μηδεὶς ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος· ἵνα καὶ αὐ-
D τοῖς εἴπῃ Χριστός. πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. οὐκοῦν, ὡς τῆς Ματθ. 22. 29.
ἀληθείας ἐχθροὺς, τοὺς ὧδε φρονεῖν ᾑρημένους ἡγούμενοι, φύγωμεν αὐτῶν τὰς ὀλεθρίους * καινοφωνίας. * κενοφωνίας
καὶ ἑπώμεθα μᾶλλον ταῖς δόξαις τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ εὐαγγελιστῶν· αὐτὸς γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ λαλῶν ὁ ἐνανθρωπήσας λόγος· δι' οὗ, καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ, καὶ πατρὶ, τιμὴ, δόξα, κράτος σὺν ἁγίῳ πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. 2. Κορ. 13.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΠΙΣΚΟ-ΠΟΥ Ἀλεξανδρείας, πρὸς Ἰωάννην ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, καὶ τὴν συναχθεῖσαν ἐκεῖ σύνοδον.

ΟΥΚ ἠρέμησεν ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης, τὸ παγχάλεπον ἀληθῶς, καὶ θεομάχον θηρίον. οὔτε μὴν κατέληξε πώποτε τῆς ἐνούσης αὐτῷ δυστροπίας.
* ἀκατάπαυστον δὲ τὸν φθόνον τὸν κατὰ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν ὠδίνων ἐν ἑαυτῷ, γλώσσας ἀκρατεῖς ἀνοσίων, καὶ βεβήλων ἀνθρώπων, κεκαυτηριασμένην ἔχοντων τὴν συνείδησιν, ἀνταναστῆσαι τετόλμηκε ταῖς τῆς ἀληθείας δόγμασιν. (ἀλλ' ἦλω πανταχοῦ, καὶ γενι- * ἀκατάληκτον. * ἀκατάσχετον. 1. Τιμ. 4. 2. absunt a inf Seg.

νοντίκηται, ἄπρακτον αὐτῦ τὴν σωτηρίαν, καὶ τῆς ἐγχειρημάτων τὴν δυάμιν * ἀποφαίνοντος τῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστῦ.) πλεῖσοι μὲν οὖν οἱ πρὸ ἡμῶν τῆς ἁγίοις ἡμῶν πατράσι μεμαχημένοι, καὶ κατὰ τῆς ἀῤῥήτε δόξης τὰ τῆς ἑαυτῶν ἀθυροσομίας ὅπλα κινήσαντες, ἀλλ' ἠλέγχοντο θρασεῖς ὄντες, καὶ ἀμαθεῖς, καὶ κομπολογοῦντες μᾶλλον, ἢ γῶν ἐγνωκότες τι κατὰ ἀλήθειαν τῆς, ὅσα ἐστὶν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας μαρτυρούμενα, ὡς εἶσιν ὀρθὰ, καὶ ἀμώμητα, καὶ διαβολῆς ἁπάσης * ὑπέρτερα. ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἐκείνοις ὁ δυσσεβείας ἁπάσης εὑρετὴς, καὶ διδάσκαλος, ἦγειρεν ἡμῖν τὰς Νεσορίε * καινοφωνίας, ἰδὼ δὴ σύμπαντες διὰ τὴν τῦ Θεῦ χάριν, καὶ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν παρ' αὐτῦ σύνεσιν, μιᾷ γλώττῃ τὸν ἀποστάτην ἀναθεματίζομεν, τὸν ἀκλεᾶ τῆς πατέρων ἐχνηλατοῦντες ζῆλον, καὶ καταδειζόμενοι τῆς ἐχθρᾶς τῦ σταυρῦ τῦ Χριστῦ, καὶ τὴν ἀληθῆ πρεσβεύοντες πίστιν, καὶ διδάσκοντες ἐν ἐκκλησίαις, μὴ ταῖς ἐκείνων δυσσεβείαις προσίεσθαι μᾶλλον, δύο λέγοντος Χριστὸς, καὶ υἱὸς, ἕνα μὲν φύσει καὶ * ἀληθῆ, τὸν ἐκ Θεῦ πατρὸς λόγον, ἕτερον δὲ θέσει, καὶ χάριτι, τὸν ἐκ σπέρματος τῦ Δαυὶδ· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἄνωθεν καταβαίνουσαν εἰς ἡμᾶς ἀκραιφνῆ, καὶ ἀνεπίλυτον πίστιν, ἕνα υἱὸν, καὶ κύριον Ἰησῦν Χριστὸν, τὸν ἐκ Θεῦ πατρὸς λόγον. ἐνανθρωπήσαντα, καὶ σεσαρκωμένον, κατὰ τὴν τῆς ἁγίων πατέρων ὁμολογίαν· ὥστε τὸν αὐτὸν εἶναί τε, καὶ λέγεσθαι ἐκ Θεῦ πατρὸς θεϊκῶς, ὡς λόγον αὐτῦ, καὶ ἐκ τῆς ὑσίας αὐτῦ προελθόντα φυσικῶς, καὶ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, ἦγεν ἐκ τῆς ἁγίας, καὶ θεοτόκε Μαρίας. ὁ γὰρ ἕτερον, καὶ ἕτερον, ὡς ἔφην, παρέδοσαν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τῦ λόγε, ἀλλ' ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν Θεόν τε, ὁμῦ καὶ ἄνθρωπον, μονογενῆ, πρωτότοκον. ἵνα τὸ μὲν ἔχοι θεϊκῶς, τὸ δὲ ἀνθρωπίνως· ὅτι γέγονεν ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, πλὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν ὑπελθὼν, καὶ ἐκ ἄνθρωπον ἄλλον σωσάψας ἑαυτῷ, καθὰ φρονεῖν ἐδοξέτισιν, ἀλλ' αὐτόχρημα γενόμενος ἄνθρωπος, καὶ ἐκ ἀποσὰς τῦ εἶναι ὃ ἦν. Θεὸς γὰρ ὢν φύσει, καὶ ἀπαθὴς, διὰ τῦτο σαρκὶ τῇ ἰδίᾳ πέπονθεν ἑκών. ὁ γὰρ τε ἑτέρε τινὸς σῶμα δέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ μονογενὴς τῦ Θεῦ λόγος γενόμενος ἄνθρωπος, ὡς ἄμωμον ἱερεῖον προσεκόμισε τῷ Θεῷ, καὶ πατεί. ἦν ἂν ἀναγκαῖον λαμπρὰν ἡμᾶς ἐπὶ τέτοις ἄγειν ἑορτὴν, συνεκβεβλημένης δηλονότι ταῖς Νεσορίε * καινοδοξίαις, ἐκ φωνῆς ἁπάσης * παρ' ὁτιῦν, εἰ ταῖς ἐκείνε συμβαίνη ψευδηγορίαις. κεχώρηκε γὰρ κατὰ πάντων τῆς τὰ ἴσα φρονόντων ἐκείνῳ, * ἦγεν καὶ πεφρονηκότων ποτε, τὸ ἀσολύτως ἡμᾶς τε, καὶ τὴν ὁσιότητα ὑμῶν, εἰπεῖν· ὅτι ἀναθεματίζομεν τὸς υἱὸς λέγοντας δύο, καὶ δύο χριστός· εἷς γὰρ, ὡς ἔφην, κηρύττεται πρός τε ἡμῶν αὐτῆς, καὶ ὑμῶν Χριστὸς, καὶ υἱὸς, καὶ κύριος, ὁ μονογενὴς τῦ Θεῦ λόγος, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς, ὡς ἄνθρωπος, κατὰ τὴν τῦ σοφωτάτε Παύλε φωνήν. ὅτι δὲ τὴν τῦ κυρίε σάρκα ἐψυχῶσθαί φαμεν ψυχῇ νοερᾷ, δέδεικται πλεοναχῶ ταῦτα, καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀρμενίες ἐπιστολῇ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον

A Verum Chriſto omnium noſtrum ſalvatore improbitatem illius violentumque conatum irritum reddente, deprehenſus ubique ac victus eſt. Plurimi itaque ante nos extiterunt, qui ſanctos patres noſtros impugnarunt, bellumque contra ineffabilem Chriſti gloriam effrænato ore moverunt: ſed deprehenſi ſunt temerarii & indocti, & vaniloqui magis, quam aliquid eorum revera noſſe, quibus ab ipſa veritate teſtimonium perhibetur quod recta ſint & integra, & ab omni calumnia longiſſime remota. Poſtea vero quam præter eos ille omnis impietatis inventor ac doctor, Neſtorii vocum novitates nobis excitavit; ecce jam per Dei gratiam datamque B nobis ab illo, intelligentiam, omnes uno ore illum apoſtatam anathematizamus, glorioſum patrum noſtrorum zelum imitati, viriliterque contra inimicos crucis Chriſti nos gerentes, ac veram fidem colentes, atque in eccleſiis docentes, non aſſentiendum eſſe illius blaſphemiis, duos dicentis Chriſtos, & filios; unum quidem naturalem & verum, nempe illud ex Deo Patre Verbum; alterum vero adoptione & gratia, illum videlicet ex ſemine David: ſed ſecundum ſinceram irreprehenſibilemque fidem, quæ jam inde ab initio ad nos deſcendit, unum Filium & dominum Jeſum Chriſtum, ipſum nimirum incarnatum & hominem factum Dei C Patris Verbum, juxta ſanctorum patrum confeſſionem; ita ut unus idemque ſit & dicatur qui divinitus ex Deo Patre; utpote Verbum illius, & ex ejus ſubſtantia naturaliter procedit, & qui ex ſemine David ſecundum carnem, hoc eſt, ex ſancta & Dei genitrice virgine Maria ortus eſt. Non enim alium atque alium ut dixi, tradiderunt nobis qui ab initio ipſi viderunt, ac miniſtri fuerunt ſermonis: ſed unum & eumdem Deum ſimul & hominem unigenitum ac primogenitum; ut illud quidem habeat ut Deus, iſtud vero ut homo. Factus eſt enim inter multos fratres, ad noſtram ſimilitudinem ſeſe demittens, non alium hominem ut quibuſ- D dam viſum eſt, ſibi adjungens, ſed idem ipſe revera factus homo, & id quod erat eſſe non deſinens. Nam cum ex natura Deus & impatibilis eſſet, ideo in propria carne voluntarie paſſus eſt. Neque enim alterius cujuſpiam corpus pro nobis dedit; ſed ipſum unigenitum Dei Verbum homo factum, ut immaculatam victimam ſe Deo & Patri obtulit. Proinde æquum fuit hilariter his de cauſis feſtum diem agere, ejecta jam ſimul cum perverſa Neſtorii opinione, omni alia a quocumque emiſſa voce, quæ cum illius mendaciis conveniret. Procedit enim adverſus omnes, qui pariter cum illo ſentiunt, vel etiam aliquando ſenſerunt, quod & nos E & ſanctitas veſtra abſolute diximus, anathematizare nos eos, qui duos filios vel duos Chriſtos dicunt. Unus enim, ſicut dixi, cum a nobis, tum etiam a vobis prædicatur Chriſtus & Filius & dominus, illud unigenitum Dei Verbum in ſimilitudine hominum factum, & habitu, ſecundum ſapientiſſimi Pauli vocem, ut homo inventum. Quod autem Chriſti carnem anima intelligente animatam eſſe dicamus, id ſæpenumero jam ante demonſtratum eſt. Et in * epiſtola ad Armenios, cum ſermo-

Luc. 1.

Rom. 5.

Philipp. 2.

* Exſtat hæc epiſtola ad finem concilii iſtius.

monem veritatis recte tractaret, diſferte prædicavit ſanctiſſimus & religioſiſſimus frater noſter & coepiſcopus Proclus, vir pius, & ad certamen adverſus eos, qui quæ recta ſunt pervertunt, exercitatus, & ex veritatis aſſertione victoriam reportare aſſuetus. Infames autem opiniones, Diodori inquam, ac Theodori, & aliorum quorumdam, quos non laudare ſatius erat, ne quid gravius dicam, propterea quod plenis veluti velis adverſus Chriſti gloriam ferantur, nemo, obſecro, ſanctis orthodoxiſque patribus noſtris, Athanaſio, inquam, Baſilio, Gregorio, Theophilo, & reliquis tribuat, ne quo pacto res hæc nonnullis ſcandali fiat occaſio, exiſtimantibus revera ita ſenſiſſe ac docuiſſe viros totius rectæ fidei cuſtodes, quique contra perverſas opiniones non modo Neſtorii, ſed etiam aliorum, qui idem quod Neſtorius ante ipſum ſenſerant, & literis mandarant, oppoſitos libros reliquerunt. Optamus autem ut omnes res ſuas agant, neque turbas eccleſiis excitent, jam per Chriſti gratiam, & epiſcoporum ubique terrarum vigilantiam ſedatas; neque vel ſibi ipſis, vel aliis negotia denuo faceſſant. Ceterum qui cum Neſtorio aliquando ſenſerunt, nunc vero ex animo reſipiſcentes, a nugis illius diſcedunt, mutataque voluntate rectam integramque fidem complecti proponunt; eos ſuſcipere oportet, nec cuiquam illorum, præteritorum culpa convicium facere; ne qua ratione ex ea re occaſio nonnullis præbeatur, ut cunctantius ad meliora feſtinent. Si enim eos qui corporalibus morbis tenentur, ab illis liberari cupimus, iiſque congratulamur ubi id contigerit; quomodo non magis gaudebimus, ſi is qui ſeductus fuerat, convertatur, & cum conſcientia bona ad veræ cognitionis lucem accurrat? Nam quod ipſi quoque angeli feſta ſuper hujuſmodi rebus celebrare ſoleant, nihil ambigit ſanctitas veſtra, ut quæ iſta docere & in omnibus eccleſiis exponere ſoleat, & ſalvatoris noſtri verba non ignoret. Illud tamen vos tanquam fratres & magiſterii ſocios obſecramus, ut clericis veſtris præcipiatis, ne alia loquantur, præſertim in eccleſiis, præter ea quæ vera ac probata, & bene habere judicata ſunt: ſed potius ut rectæ fidei confeſſionem ſequantur, maxime vero ne facile ad ſermones de ejuſmodi rebus proſiliant. Quod ſi qua neceſſitas coegerit, eo quod aliqui in myſteriis fidei inſtruendi ſint; nullo modo de fide ſermonem a rectitudine fidei deflectere ſinant. Quia vero turbarum occaſiones per ſanctitatis veſtræ vigilantiam præcidendæ ſunt, propterea quæ in rem fore cenſebamus, hæc perſcripſimus. Si quibus ergo clericis vel monachis a nonnullis objiciatur, quod cum eccleſiæ communicaverint, cum impio Neſtorio hucuſque ſentiant: his in eccleſiis potius audientia proponatur, & apud vos, qui illas regitis, eorumque dicta accurate examinentur. Nam veriſimile eſt, eos qui tales accuſare volunt, quaſi nemo ſermones illorum admittere ſuſtineat, apud non eccleſiaſtica tribunalia tumultuari. Eſt autem multo melius, multoque juſtius, eccleſiaſticas quæſtiones in eccleſiis agitari

ὀρθοτομῶν, διεκήρυξε * σαφῶς ὁ ὁσιώτατος, καὶ θεοσεβέστατος ἀδελφὸς ἡμῶν, καὶ συλλειτουργὸς Πρόκλος, ἀνὴρ εὐσεβὴς, καὶ τοῖς τὰ ὀρθὰ διαστρέφουσιν ἀντιπολεμεῖσθαι μεμελετηκώς. ὅτι καὶ νικᾶν ἔθος αὐτῷ πρεσβεύοντι τὴν ἀλήθειαν. διαβεβλημένας δὲ δόξας, Διοδώρου τέφημι, καὶ Θεοδώρου, ἢ καὶ ἑτέρων τινῶν· ἃς ἦν ἄμεινον ἐκ ἐπαινεῖν, ἵνα μήτι λέγοιμι φορτικὸν, διὰ τὸ ὅλοις ὥσπερ ἱστίοις κατενεχθῆναι τῆς δόξης Χριστοῦ, μηδεὶς ἐπιφημιζέτω, παρακαλῶμεν, τοῖς ἁγίοις, καὶ ὀρθοδόξοις ἡμῶν πατράσιν, Ἀθανασίῳ τέφημι, καὶ Βασιλείῳ, Γρηγορίῳτε, καὶ Θεοφίλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς. μὴ ἄραπως σκανδάλου προφάσεως τὸ χρῆμα γένηται τισιν, οἰηθεῖσιν κατὰ ἀλήθειαν ὕπω φρονῆσαι, καὶ διδάξαι τὰς ἁπάσης ὀρθότητος ἐπιμελητάς· κ᾽ ὁ τῆς Νεσορίου μόναις κακοδοξίαις ἀντεγειρομένας ἀφέντας βίβλους, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἑτέρων, οἳ τὰ Νεσορίου πρὸ αὐτῶν πεφρονήκασίτε, συγγράφασιν. ἀνεχόμεθα δὲ, πάντας ἰδιοπραγεῖν, καὶ μήτε θορύβους ταῖς ἐκκλησίαις ἐγείρειν, τοὺς ἤδη κατηρεμήσαντας χάριτι τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς νήψεως τῶν ἁπάντων μυσαγωγῶν, μήτε μὴν ἀνασκαλεύειν ἑαυτοῖς, ἢ ἑτέροις πράγματα. χρὴ δὲ καὶ τοὺς τὰ Νεσορίου πεφρονηκότας πώποτε, μεταγινώσκοντας κατὰ ἀλήθειαν, καὶ ἀποφοιτῶντας μὴ τῶν ἐκείνου φλυαρειῶν, μεθορμιζομένους δὲ πρός τε τὸ ἐθέλειν τὴν ἀμώμητον ἑλέσθαι πίστιν, δεκτοὺς εἶναι, καὶ μὴ ὀνειδίζεσθαι τῶν παρῳχηκότων εἵνεκα. μὴ ἄρα πως ὄκνῳ προφασίνται τισι τῆς εἰς τὰ ἀμείνω μεταδρομῆς ἀπεργάσηται τοῦτο. εἰ γὰρ τοὺς ὄντως ἐν ἀρρωσίαις σωματικαῖς, ἀπαλλάττεσθαι τούτων ἐχόμεθα, καὶ σωζομένους τούτῳ συμβάντος αὐτοῖς, πῶς οὐ * πολὺ μᾶλλον ἡδείητις ἂν ἐπιστρέφοντος τοῦ πεπλανημένου, καὶ πρὸς τὸ τῆς ἀληθοῦς γνώσεως μὴ σωζεσθήσεως ἀγαθῆς ἄπτοντος φῶς; ὅτι γὰρ τὴν ἐπὶ τούτοις ἑορτὴν ἐπιτελεῖν, ἔθος καὶ τοῖς ἀγγέλοις, οἶδεν ὑμῶν ἡ ὁσιότης, τοῦτο διδάσκουσα, καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἐξηγουμένη, καὶ τὰς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐκ ἀγνοοῦσα φωνάς. ἐκεῖνο μέντοι παρακαλῶμεν ὡς ἀδελφοὺς, καὶ συνδιδασκάλους, παρεγγυῆσαι τοῖς * κληρικοῖς, μὴ ἕτερα λαλεῖν, ἐν ἐκκλησίαις μάλιστα, παρὰ τὰ ὀρθὰ, καὶ δεδοκιμασμένα, καὶ εὖ ἔχειν δόξαντα· ἕπεσθαι δὲ μᾶλλον τῇ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίᾳ· καὶ μάλιστα μὲν μὴ ἐπιβέχειν τοῖς περὶ τούτων λόγοις· εἰ δέ δή πού τις ἀνάγκη γένοιτο, διά τοι τὸ χρῆναι μυσαγωγεῖσθαί τινας, μηδαμοῦ παρεκτρέπεσθαι τῆς ὀρθότητος ἔχειν τὸν ἐπὶ τῇ πίστει λόγον. ἐπειδὴ δὲ τοὺς τῶν θορύβων ἀφορμὰς ἀποκήρυσθαι χρὴ διὰ τῆς νήψεως τῆς ὑμῶν ὁσιότητος, ὅπερ νομίσαμεν εἶναι καλὸν, τοῦτο καὶ γεγράφαμεν. ἂν τοίνυν τινὲς ἢ κληρικῶν, ἢ μοναζόντων, ἐγκαλῶνται παρά τινων, ὡς κοινωνήσαντες μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ, φρονοῦντες δὲ καὶ εἰς δεῦρο τὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεσορίου, προκείσθω τούτοις ἀκρόασις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις μᾶλλον, καὶ παρ᾽ ὑμῖν τοῖς ἐνθύνουσιν αὐτοὺς, καὶ ζήτησις ἀκριβὴς τῶν λεγομένων. εἰκὸς γὰρ, τοὺς ἐγκαλεῖν ἐθέλοντας, ὡς ἀδικοῦ ἀνεχομένου τοὺς παρ᾽ αὐτῷ * προσίεσθαι λόγους, τοῖς ἔξω δικαστηρίοις παρεισχωρεῖν. πολλῷ δὲ

ἀμει-

* σαφῶς.
* πολλῷ.
* κληροις.
* προΐεσθαι.

Tit. 15

Luc. 15

ἄμεινον, καὶ διηνεκέστερον τὰς ἐκκλησιαστικὰς ζητήσεις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κινεῖσθαι, ἢ τυπῶσθαι, καὶ μὴ παρ' ἑτέροις ἴσιν, οἷς ἂν εἴη, καὶ ἀνάρμοστος παντελῶς ἡ * ἐπὶ τούτοις δίαιτα. * προσέπατε τὴν παρ' * σοὶ ἀδελφότητα· ὑμᾶς ἡ σὼ ἡμῖν ἐν χυείῳ προσαγορδίει.

* περὶ τούτων δίαιτα.
* προσέπατε.
* ὑμῖν.

ac definiri, quam apud alios, quibus etiam hujusmodi causarum judicium prorsus non convenit. Salutate fraternitatem, quæ apud vos est. Quæ nobiscum est, in domino vos salutat.

- Impp. Cæsares Theodosius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, semper Augusti.

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΘΕΙΟΥ ΝΟΜΟΥ κατὰ Νεσορίου.

ΤΟ' τῇ δυσεβεστάτῃ θρησκείᾳ παρ' ἡμῶν ὀφηλόμενον σέβας τὸς περὶ τὸ θεῖον ἀσεβῶς ἐχοντις δίκαίς τε ἀξίαις κολάζεσθαι, καὶ ὀνόματι τῇ αὐτῇ φαυλότητι * φρέποντι προσαγορδεῖσθαι βέλετιι· ὡς ἂν ὀνείδεσι προβληθέντες αἰώνιον ὑπομβίοις * τιμωρίαν τῆ ἁμαρτημάτων· καὶ μήτε ζῶντις τιμωρίας, μήτε θανόντις ἀτιμίας ἐκτὸς ὑπάρχειν. Νεσορίᾳ τοίνυν τῇ τῆς τερατώδες διδασκαλίας ἡγεμόνος κατακεκεμβύᾳ, λείπετιι τὸς ὁμογνώμονας αὐτῇ, καὶ τῆς ἀσεβείας κοινωνὸς, ὀνόματι * πειλαβεῖν κατεγνωσμβύῳ· ἵνα μὴ τῇ τῆ χειστιανῶν ἀποχρώμβυοι προσηγορίᾳ, τούτῳ ὀνόματι κοσμοῖντο, ὧν τῇ δόγματος δυσεβοῦντες ὀξέσησαν. δῖα τιῦτα νομοθετοῦμβυ, τὸς ἁπανταχῇ τῆς Νεσορίᾳ ἀθεμίτῳ δόξης κοινωνὸς, Σιμωνιανὸς ὀνομάζεσθαι· προσήκει γὰρ τὸς ἐν τῇ τῇ θείᾳ * ἀποστροφῇ τὸ ἐκείνᾳ μιμβυμβύος δυσέβημα, τιμὴ αὐτιμὴ ἐκείνῳ κληροῦσθαι προσηγορίαν. ὃν τρόπον Ἀρειανοὶ νόμῳ τῇ τῆς θείας λήξεως Κωνσαντίνᾳ, Πορφυριανοὶ, διὰ τὸ ὅμοιον τῆς ἀσεβείας ἐκ Πορφυρίᾳ προσαγορδοῦντιι· ὃς τιμὴ ἀληθῆ θρησκείαν ἐπιχειρήσας τῇ τῇ λόγῳ δυνάμει κατιγωνίσασθαι. βίβλας * ἑαυτῷ, ᾗ * παιδδίσεως ὑπομνήματι κατιλέλοιπε.

* ὀνόμασι.
* φρέπουσι.
* ἀτιμίαν.
* καθυποβαλεῖν.
* ἀπογραφῆ.
* Supplendum videtur αὐτῷ κακοδοξίας, ex epistola Constantini hic citata quæ habetur supra in Gelasiana Historiæ concilii Nicæni p. 269. Tomi II.
* παιδδίσεως.

Καὶ μηδενὰ τολμᾶν, τὶς αὐτῇ Νεσορίᾳ τῇ ἀθεμίτῳ τε, καὶ ἱεροσύλῳ ἀσεβεῖς βίβλας περὶ τῆς δόγης τῆ ὀρθοδόξων θρησκείας, καὶ κατὰ τῆ δοσμάτων τῆς ἐν Ἐφέσῳ τῆ ἐπισκόπων ἁγίας συνόδῳ, κατέχειν, ἢ ἀναγινώσκειν, ἢ μετιγράφειν· ἃς δεῖ σπυδῇ πάσῃ ζητήσαντις, δημοσίᾳ, ἐμπίμπρασθαι. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πάσης ἀσεβείας ριζόθεν ἐκκοπείσης, τὸ ἁπλῶν, καὶ δαπάτητον πλῆθος ἑδὸν πλάνης σπέρμα δρεῖν ποτε δυνήσεται. μηδὲ μνήμιν τῆ ἔτως ἀπολυμβίων ἀνθρώπων ἔν τινι τῆς θρησκείας δῖαλέξει ἑτέρῳ, ἢ τῷ Σίμωνος ὀνόματι ποιεῖσθαι, ἢ οἰκίαν αὐτοῖς, ἢ ἀγρὸν, ἢ προάστειον, ἢ ὁντιναῦν ἄλλον τόπον συνόδῳ ἕνεκα, λελησθότως, ἢ φανερῶς παρασχεῖν. τὸς γὰρ τοιούτους ὁρίζομβυ πάσης συνόδῳ ἀδείας στερίσκεσθαι, προδήλῳ ὄντος ἅπασιν, ὡς ὁ παραβαίνων τε τὸν νόμον τόνδε, καὶ Νεσόριον μιμούμενος δημόσιᾳ τῆ ὑπαρχόντων τιμωρηθήσεται. ἡ μεγίστη τοίνυν, καὶ περιφανὴς σὺ ὀξυσία ταύτῃ ἡμῶν τιμὴ διάταξιν εἰς γνῶσιν ἁπάντων τῶν τὶς ἐπαρχίας οἰκούντων, διατύγμασι συνήθως ἐλθεῖν παρασκάσει. τὸν νόμον δὲ τόνδε τῇ τε * Ῥωμαίων, τῇ τε Ἑλλήνων τεθεῖκαμβυ γλώττῃ, ὡς πᾶσι σαφῆ, καὶ γνώσιμον εἶναι.

* Ῥωμαϊκῇ.

EXEMPLUM SACRÆ LEGIS contra Nestorium.

1 CULTUS ac veneratio, quam sanctissimæ religioni debemus, postulat, ut illi qui impie erga divinum numen affecti sunt, meritis pœnis subjiciantur, & nomine quod pravitati eorum conveniat, ejusmodi appellentur; ut hac infamia notati, æternam errorum suorum * pœnam sustineant; & neque dum vivunt supplicio, neque post mortem dedecore unquam careant. Cum ergo Nestorius portentosæ doctrinæ dux damnationis sententiam jam exceperit, superest ut opinionis illius socios, impietatisque consortes damnato nomine * comprehendamus; ne Christianorum appellatione abusi, eorum decorentur vocabulo, a quorum dogmate sua impietate desciverunt. Quamobrem hac lege sancimus, quotquot ubicumque execrandæ opinionis Nestorii sequaces extiterint, eos Simonianorum nomine appellandos esse. Æquum est enim, ut qui aversi a Deo impietatem Simonis æmulantur, eamdem cum illo appellationem sortiantur. Quo etiam modo Ariani sanctione beatæ memoriæ Constantini, vocati sunt Porphyriani, quod Porphyrio similem impietatem imbibissent. Hic enim sermonis vi & efficacia veram religionem expugnare conatus, libros sibi potius infamiæ, quam eruditionis commentaria reliquit.

* ignominiam.
* plectamur.

Decernimus præterea, ne quis impios nefarii sacrilegique Nestorii libros, quos de sacra orthodoxorum religione & adversus dogmata episcoporum, qui in sacra Ephesina synodo convenerunt, edidit, habeat, aut legat, aut transcribat: quos etiam omni studio ac diligentia undecumque conquisitos publice concremari volumus. Hac enim ratione fiet, ut omni impietate radicitus excisa, simplex multitudo, quæ dolis haud difficulter capi solet, nullam errandi occasionem deinceps inveniat. Nullam præterea hominum adeo perditorum in ulla de religione disputatione, nisi sub Simonianorum nomine, mentionem fieri; nullamque domum, aut agrum, aut suburbanum, aut alium quemcumque locum conventus causa occulte aut manifeste eisdem concedi. Decernimus enim hujusmodi homines omni conventus habendi facultate privatos esse: cum neminem omnino latere debeat, quod quicumque nostram hanc legem transgressus fuerit, & Nestorium imitatus, omnium bonorum amissione multabitur. Summa proinde illustrisque auctoritas tua curet, ut nostra hæc sanctio omnibus provincias incolentibus, edictis ex more propositis, nota fiat. Hanc autem legem Romano simul & Græco sermone edidimus, quo omnes illam perspicue intelligere queant. 2

EDI-

1 Aliam versionem vide in Concilio V. collat. V. & in epist. 3. Pelagii II. & in Cod. Theodos.
2 In Cod. Theodos. additur: *Data tertio nonas Augusti CP. Theodosio Aug. XV. Consule*, hoc est anno 435.

A

EDICTUM PRÆFECTORUM de Nestorii libris non legendis.

Flavius Anthemius Isidorus, Flavius I *Bassus, Flavius Simplicius Reginus, præfecti edicunt.*

NIHIL imperatoribus nostris æque gratum est, quam per omnia pietatem colere: nec immerito. Quia si de rebus gerendis assidue curam habere non refugiunt, ita ut quotidie, ut sic dicamus, pias noctes diesque curis continuent: quomodo non magis in causa pietatis ac religionis summo cum B studio id servandum censeant? Cum itaque religio quædam absurda, temeritatisque & vesaniæ plena oritura videretur, imo vero non oritura esset, sed etiam * speciem sibi quamdam auctoritatis vindicasset; pro sua providentia, sine ulla perturbatione, summa cum tranquillitate, (quod illis insitum est semper, & per omnia consuetum) ejusmodi correctionem fieri præceperunt, ut auctores quidem sceleris debita pœna castigarent, ceteris vero ita prospicerent, ut nihil læsi, sed sola * admonitione, si paruerint [1], in melius reformati, nihil ex iis quæ possident amittant, sed illam perfectam, & quod caput est, æternam, & quæ post hanc vitam permanet, possessionem pietatis, si statim resipuerint, firmiter servent. Quoniam vero humana natura errore semel correpta, callidisque sermonibus, & deterioribus cogitationibus irretita, difficile ut sanioribus conciliis acquiescat induci solet, ac propterea metu majore opus est, graviorique animadversione: ideo iis qui fidei dogmata adulterant, in posterum ut quiescant indicunt, ut in melius consilia mutent, & ut neque ipsi in aliquem locum conveniant, neque aliis ullum ad se pertinentem locum, stadium impietatis efficiant, seu in urbe sit ille, seu remotus, seu urbi proximus; & ut prorsus ejusmodi conventibus nulla pars D terræ pateat. Ceteris vero, qui insanis Nestorii commentis addicti sunt, & pro erroris * viatico libros illius apud se habent; misereri quam punire malentes, denunciant, ut ejusmodi libros igni tradant, penitusque aboleant; ne tanti erroris monumenta si in republica volutentur, veræ fidei impedimentum afferant: sed nec ullos quoque alios describant, in quos ne ab initio quidem incidisse longe sanctius erat; neque ejusmodi libros legant, a quibus quod existit damnum, totius summæ interitum ac jacturam habet. Nam quid anima, quid fide pretiosius? quorum utrumque per hujusmodi lectionem læditur: & dum animæ præcipuam E partem obcæcat, ut ad deteriora labatur occasionem præbet. Ceterum ne, si qui sint, lateant, neve si propria appellatione vocentur, ipsius tragœdiæ auctoris admoneant, & ea ad memoriam revocent, quæ satius erat oblivioni tradere; Simonianorum nomine illos vocandos esse decreverunt; gravissime in illos, si transgressi fuerint in posterum, animadversuri. Deni-

* fallaciam.

* legis promulgatione.

* fomento.

ΔΙΑ'ΤΑΓΜΑ ΤΩ̃Ν Ε'ΠΑ'ΡΧΩΝ

* ὥςε μὴ ἀναγινώσκεσθαι τὰ Νεςορίȣ.

Φλάβιος Α'νθέμιος Ι'σίδωρος, * Φλήσβασσος, καὶ Φλάβιος Σιμπλίκιος Ρ'ηγῖνος, οἱ ἔπαρχοι λέγȣσι.

ΟΥ'ΔΕ'Ν ȣ̃τω φίλον τοῖς κρατȣ̃σιν, ὡς τὸ διὰ πάντων εὐσεβεῖν· οἱ δὴ * εἰ τῆς ἐν ταῖς πράξεσι διηνεκῶς ἐπιμελεῖσθαι καθ' ἑκάςην, ὡς εἰπεῖν, ȣ̓κ ὀκνȣ̃σιν * εὐαγείας, νύκτας τε, καὶ ἡμέρας συνάπτοντες ἐπὶ φροντίσι, πόσῳ μᾶλλον ἐπ' αὐτῆς B τῆς εὐσεβείας, καὶ τῆς θρησκείας ȣ̓ μετὰ σπȣδῆς ἁπάσης παραφυλάττειν ἐγνώκασι; μελλȣ́σης τοίνυν ἀναφύεσθαί τινος παραλόγȣ τε, καὶ ἀνοίας, καὶ τόλμης ἀναμέςȣ θρησκείας, μᾶλλον δὲ ȣ̓δὲ μελλȣ́σης, ἀλλὰ καὶ ἤδη τινὰ πλάνην αὐθεντίας ἐκδικησάσης, τῇ οἰκείᾳ * προθυμίᾳ. ἄνευ τινὸς ταραχῆς, μετὰ πάσης γαλήνης· ὅπερ ἔμφυτον αὐτοῖς ἐςιν ἀεὶ, καὶ διὰ πάντων φίλον· τὴν τοιαύτην διόρθωσιν γενέσθαι * διέταξε, τȣ̀ς μὲν ἀρχηγέτας τῆς παρανομίας ἐπιτιμίοις τοῖς καθήκȣσι σωφρονίσαντες, τῶν δὲ λοιπῶν πρόνοιαν ποιησάμενοι· ὅπως ἂν βλαπτόμενοι μηδὲν, * νȣθεσίᾳ δὲ μόνῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον πειθόμενοι μεταρυθμισθέντες μηδὲν τῶν προσόντων C ἀποκτήσαιντο, τὸ δὲ τέλειον, * καὶ ὅπερ αἴτιον, καὶ ἀΐδιον, καὶ μετὰ * ἀποβίωσιν ὑπάρχει κτῆμα τὸ τῆς εὐσεβείας εὐθέως ἐπιγνόντες βεβαίως φυλάξωσιν. ἀλλ ἐπειδὴ τὸ ἀνθρώπινον * προληφθὲν ἅπαξ, καὶ σαγηνευθὲν δολεροῖς τε λόγοις, καὶ χείροσι λογισμοῖς, δυσπειθὲς, καὶ δεῖ πρὸς τȣ̃το, καὶ φόβȣ πολλȣ̃, καὶ βαρυτάτων ἐπιτιμίων, τȣ̀ς μὲν παραχαράττοντας τὰ τῆς πίςεως δόγματα, προςάττȣσιν ἡσυχάζειν τε τȣ̃ λοιπȣ̃, καὶ μεταβȣλεύσασθαι κάλλιον, καὶ μήτε αὐτȣ̀ς εἴς τινα τόπον συνιέναι, μήτε ἑτέροις ςάδιον ἀσεβείας ἀποδεικνύναί τι τῶν αὐτοῖς διαφερόντων χωρίων, ἢ * ἐν ἄςει ὄν, ἢ ἀπῳκισμένον, ἢ πλησιάζον πόλει, * ἢ ἁπλῶς ἄβατον εἶναι τοιαύτης D συνόδȣ πᾶσαν τὴν γῆν. τȣ́ς δέ γε ταῖς * φρενοβλαβείαις, καὶ συνθέσεσι Νεςορίȣ τιθεμένȣς, καὶ ἐφόδια τῆς πλάνης τὰς βίβλȣς ἔχοντας αὐτȣ̃, οἰκτείραντες μᾶλλον, ἢ τιμωρησάμενοι, προαγγέλλȣσιν, ἐκεῖνά τε πυρὶ παραδιδόναι, καὶ ἀφανίζειν· ὅπως ἂν μὴ μνημόσυνα τοσαύτης πλάνης ἐν τῇ πολιτείᾳ * καλινδȣ́μενα, ἐμπόδια τῇ ἀληθεῖ γένοιτο πίςει· μήτε γράφειν γε ἕτερα, οἷς μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐμπεσεῖν εὐαγέςερον· μηδὲ ἐντυγχάνωσι τοῖς τοιȣ́τοις, ἀφ' ὧν ἡ ζημία τȣ̃ παντὸς τὴν ἀπώλειαν ἔχει. τί γὰρ ψυχῆς, καὶ πίςεως προτιμότερον; ἃ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀναγνωσμάτων βλάπτει, καὶ τὸ καίριον τῆς ψυχῆς τυφλȣ̃ντα πρὸς τὸ χεῖρον ἐπήγεσθαι παρασκευάζει. καὶ ἵνα * μηδὲ λάθοιεν εἴ τινες εἶεν, ἢ ἐπίκλησίν τινα ἔχοντες πρόσφορον ὑπομιμνήσκοιεν τȣ̃ αὐθέντȣ τῆς δραματȣργίας αὐτῆς, εἰς ἀνάμνησιν ἄγοντες, * ὧν κάλλιον παραδίδοσθαι λήθῃ, Σιμωνιανȣ̀ς μὲν αὐτȣ̀ς προςάττȣσι καλεῖσθαι, βαρυτάτοις δὲ ἐπιτιμίοις, εἰ παραβαῖεν, εἰς τὸ μέλλον σωφρονίζοντες. ὡς δ' ἂν γνοίητε τὴν γαλήνην, τὴν εὐσέβειαν τῶν προςεταγμένων, τὴν πρόνοιαν, ἣν διὰ

* περὶ τȣ̃ μή.

* ἴσ. Φλάβιος Βάσσος.

* Φλησβάσιος.

* τὸ ἐν

* εὐαγεῖς νύκτας ἡμέρας συνάπτοντες.

* προμηθείᾳ,

* προσέταξε, προσέταξαν, in ms. Seg.

* νομοθεσίᾳ.

* ὅπερ καὶ αἴδιον,

* βίωσιν.

* προσληφθέν.

* ἐνάςειον,

* ἴσως καὶ φρενοβλαβέσι συνθέσι.

* κυλινδȣ́μενα,

* μηδέν.

* ἣν ὄν

1 Vetus V. *Bacchus*.

διὰ πάντων τοῖς ὑπηκόοις νέμυσι, τῶν ἀσεβεσάτων ἡμῶν βασιλέων, τῇ * μόνων ἀποδιδόντων τῷ κρείττονι δίχα πίστεως ἀμοιβὴν τὴν ἀξίαν τῇ εἰς αὐτούς τε καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν καταβληθεισῶν ἀεργεσιῶν, τὸ δὲ ἡμῶν τὸ προγράμματος, κατὰ τὸ εἰωθὸς, τὸν τῆ θείᾳ φωτὸς γέμοντα νόμον προλάμπειν προσεπίξαμεν. ᾧ πειθόμενοι, τιμωρίας ἑαυτοὺς ἐλευθέρους κατασήσετε· καὶ εἰς τὸ μέλλον τοῦ μήκους τῆ παντὸς αἰῶνος ἀσεβεῖν μαθόντες ἀθανάτοις ἀεργεσίαις προσομιλήσετε, τοσαῦτα ὀφεληθέντες ὅσα τε βασιλεῖς νομοθετῶν, Θεός τε ἀσεβήμενος πέφυκεν ὠφελεῖν.

* μόνον.

A que ne edicti hujus benignitatem pietatemque ignoretis, & ut regum noſtrorum piiſſimorum providentiam intelligatis, quia per omnia ſubditis ſuis conſulunt, ac ſoli dignam pro beneficiis cum in ſe, tum in terrarum orbem collatis viciſſitudinem omnipotenti Deo per fidem reddunt: noſtro huic publico ſcripto, ut moris eſt, legem divino lumine plenam prælucere juſſimus: cui obſequentes, vos ipſos a pœnis immunes reddetis, pietatique aſſueti in omne futuri ſæculi ſpatium immortalibus bonis potiemini; tanta aſſecuti commoda, quanta imperator legem ferens, & Deus præterea pie cultus tribuere ſolet.

ΓΣΟΝ ΘΕΙΟΥ ΘΕΣΠΙΣΜΑΤΟΣ

τῆ ἀσεβεσάτῳ βασιλέως Θεοδοσίῳ, κατὰ Πορφυρίου, καὶ Νεστοριανῶν, καὶ κατὰ Εἰρηναίου τοῦ Τυρίων ἐπισκόπου.

EXEMPLUM SACRÆ LEGIS

piiſſimi imperatoris Theodoſii, adverſus Porphyrium, ac Neſtorianos, & adverſus Irenæum Tyriorum epiſcopum.

ΠΡΕΠΕΙΝ ἡγούμεθα τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, τοὺς ὑπηκόους τοὺς ἡμετέρους περὶ τῆς ἀσεβείας ὑπομιμνήσκειν. ὅτω γὰρ καὶ πλείονα κτήσασθαι τὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀμοιβήν, δυνατὸν εἶναι νομίζομεν, ὅταν καὶ ἡμεῖς τὰ κατὰ δύναμιν αὐτῇ ἀρέσκειν σπουδάζωμεν, καὶ τοὺς ἡμῖν ὑπακόοντας εἰς τοῦτο προτρέπωμεν. Θεσπίζομεν τοίνυν, ὥστε πάντα, ὅσα Πορφύριος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ μανίας ἐλαυνόμενος κατὰ τῆς ἀσεβοῦς θρησκείας τῇ χριστιανῶν συνέγραψε, παρ' οἱῳδήποτε ἁρισκόμενα, πυρὶ παραδίδοσθαι· πάντα γὰρ τὰ κινοῦντα * πρὸς ὀργὴν τὸν Θεὸν συγγράμματα, καὶ τὰς ψυχὰς ἀδικοῦντα, * οὐδὲ εἰς ἀκοὰς ἀνθρώπων ἐλθεῖν βουλόμεθα. ἔτι θεσπίζομεν, ὥστε τοὺς ζηλοῦντας τὴν ἀσεβῆ Νεστορίου * δόξαν, ἢ τῇ ἀθεμίτῳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ἀκολουθοῦντας, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν, ἢ κληρικοὶ, τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν ἐκβάλλεσθαι, εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι, κατὰ τὰ ἤδη νομοθετηθέντα παρὰ τῆς ἡμετέρας θειότητος. ἐξουσίαν ἐχόντων τῆς βουλομένων ὀρθοδόξων, τῆς ἑπομένων τῇ ἀσεβεῖ ἡμῶν * νομοθεσίᾳ, δίχα φόβου, καὶ βλάβης δημοσιεύειν αὐτοὺς, καὶ ἐλέγχειν. ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν εἰς τὰς ἀσεβεῖς, καὶ θειοπίτυς ἡμῶν ἀκοὰς, ὥς τινες διδασκαλίας τινὰς συνέγραψαν, ἢ ἐξέθεντο ἀμφιβόλως, ἢ οὐκ ἀκριβῶς συμφωνούσας τῇ ἐκτεθείσῃ ὀρθοδόξῳ πίστει παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου τῶν συνελθόντων ἐν Νικαίᾳ, καὶ ἐν Ἐφέσῳ ἁγίων πατέρων, καὶ Κυρίλλου τοῦ τῆς ἀσεβοῦς μνήμης, τοῦ γενομένου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἐπισκόπου, κελεύομεν, τὰ μὲν γενομένα τοιαῦτα συγγράμματα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἢ ἢ νῦν, ἐμπίμπρασθαι, καὶ τελείῳ ἀφανισμῷ παραδοθῆναι. ὥστε μήτε εἰς ἀναγνωσίν τινος ἐλθεῖν τῶν τὰ τοιαῦτα συγγράμματα, ἢ βιβλία, ἔχειν καὶ ἀναγινώσκειν ἀνεχομένων, τὴν ἑκάστου τιμωρίαν ὑφορωμένων. τὸ δὲ λοιπὸν, μηδενὶ ἐξεῖναι, παρὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν πίστιν, καθάπερ εἰρήκαμεν, ἔντε Νικαίᾳ, καὶ ἐν Ἐφέσῳ, λέγειν τι, ἢ διδάσκειν. δηλαδὴ τῶν παραβαινόντων τοῦτο ἡμῶν τὸ θεῖον θέσπισμα, τῇ ἐγκειμένῃ τιμωρίᾳ τῷ ἐκπεμφθέτι περὶ τῆς δυσεβοῦς πίστεως Νεστορίου νόμῳ, ὑποβαλλομένων. ὥστε δὲ πάντας τῇ πείρᾳ μαθεῖν, ὡς ἡ ἡμετέρα θειότης ἀποστρέφεται τοὺς ζηλοῦντας τὴν ἀσεβῆ Νεστορίου πίστιν, θεσπίζομεν, Εἰρηναῖον, τὸν πάλαι διὰ τὴν αἱ-

πρὸς ὀργὴν.

οὐδέ.

πίστιν.

νομοθεσίᾳ.

REGIAM noſtram majeſtatem decere arbitramur, ut ſubditos noſtros de pietate admoneamus. Hac enim ratione futurum ſperamus, ut majorem quoque Dei & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti favorem & benevolentiam nobis conciliemus, ſi nos & ipſi pro viribus illi placere ſtudeamus, & noſtro ſubjectos imperio ad hoc ipſum incitemus. C Decernimus igitur, ut quæcumque Porphyrius propria impulſus veſania contra piam Chriſtianorum religionem conſcripſit, apud quemcumque inventa fuerint, igni tradantur: ſiquidem omnia ſcripta, quæ divinam iram provocant, & animas lædunt, ea ne ad aures quidem hominum pervenire volumus. Decernimus etiam, ut quicumque impiam Neſtorii * opinionem æmulantur, vel nefariam ejuſdem doctrinam ſectantur, ſiquidem epiſcopi, aut clerici fuerint, ex ſacris eccleſiis expellantur; ſin vero laici anathematizentur, prout jam quoque a ſacra majeſtate noſtra lege cautum eſt. Omnibus præterea orthodoxis volentibus, qui D piam hanc noſtram * admonitionem ſequuntur, poteſtatem facimus, ut hujuſmodi homines citra ullum metum, ullumve damnum publice divulgent atque redarguant. Quoniam vero ad pias ac ſacras noſtras aures pervenit, a nonnullis doctrinas quaſdam conſcriptas & editas fuiſſe ambiguas, & non plane & aperte conſentientes cum orthodoxa fide expoſita a ſynodo ſanctorum patrum Nicææ & Epheſi congregatorum, & a piæ memoriæ Cyrillo magnæ Alexandrinorum urbis quondam epiſcopo: mandamus ut hujuſcemodi ſcripta, ſive antehac, ſive hoc quoque tempore compoſita fuerint, comburantur, ac prorſus aboleantur, ut E nullo modo cuiquam ad legendum ſuppetere poſſint: illis qui ejuſmodi ſcripta aut libros apud ſe habere ac legere auſi fuerint, extremum ſupplicium formidantibus. In poſterum vero nemini licere volumus, præter fidem, ut diximus, Nicææ & Epheſi expoſitam, quidquam dicere vel docere. Qui vero ſacrum hoc noſtrum decretum violaverint, non dubitent eamdem ſe pœnam incurſuros, quæ in lege contra impiam Neſtorii fidem lata continetur. Ut autem omnes experimento diſcant, quantopere majeſtas noſtra impiæ

* fidem

* ſanctionem.

Neſtorii fidei zelatores deteſtetur, ſtatuimus ut Irenæus, qui hac de cauſa noſtram indignationem olim incurrit, & poſtea, neſcio quomodo, poſt ſecundas nuptias; ſicuti accepimus, contra apoſtolicos canones Tyriorum urbis epiſcopus creatus eſt, a ſancta quidem Tyriorum eccleſia expellatur, privatus autem in patrio tantum ſolo degat, habitu & nomine ſacerdotis prorſus exutus. Magnificentia itaque tua noſtræ pietatis propoſitum ſequens curet hæc obſervari, & ad finem perduci.

1. Tim. 3.

Τίαν ταύτῃ παρ' ἡμῶν ἀγαναχτήσει ὑποβληθέντα, ϗ μ᾽ τοῦτο, ἐκ ἴσμεν ὅπως, μ᾽ δύο γάμους, ὡς μεμαθήκαμεν, παρὰ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας, τῆς Τυρίων πόλεως γεγονότα ἐπίσκοπον, τῆς μὲν ἐν Τύρῳ ἁγίας ἐκκλησίας ἐκβληθῆναι, ἐν δὲ τῇ αὐτῆ μόνῃ πατρίδι διάγειν * ἡσυχάζοντα, παντελῶς τοῦ σχήματος, ϗ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱερέως ἐστερημένον. ταῦτα τοίνυν ἡ σὴ μεγαλοπρέπεια, ἀκολουθοῦσα τῷ σκοπῷ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας, παραφυλάξαι, ϗ πέρατι παραδοῦναι σπουδάσει.

1. Tim. 3.

* ἡσυχάζοντα παντελῶς

EDICTUM PROPOSITUM a præfectis cum ſacra pragmatica, adverſus Porphyrium, & Neſtorium, & Irenæum.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΠΡΟΤΕΘΕΝ ΠΑΡΑ' τῶν ἐπάρχων, μ᾽ τοῦ θείου πραγματικοῦ, κατὰ Πορφυρίου, ϗ Νεστορίου, ϗ Εἰρηναίου.

PIISSIMUS imperator noſter cum probe noverit, orthodoxam religionem eſſe, qua leges & reſpublicæ ipſæ conſiſtunt, ſuo edicto omne ſemen impietatis abſtulit; eos quidem qui ea laborant, moderata caſtigatione ſanans; viam vero bene vivendi omnibus indicans. Qualia ergo adverſus libros Porphyrii, quos ille contra ſanctam Chriſtianorum religionem compoſuerat, nec non contra illos, qui nefariam Neſtorii doctrinam conſcripſerunt, decreverit; & quod nullum de religione dogma vim ullam habere debeat, niſi quod a reverendiſſimis piiſſimiſque epiſcopis, qui quondam in civitate Nicæa, & poſtea in Epheſina cum venerandæ memoriæ Cyrillo convenerunt, probatum eſt: præterea de depoſitione Irenæi, qui fuit Tyriorum civitatis epiſcopus; ex ſuperiori ſanctione Græco ſermone declarata omnes cognoſcetis, ut nemo harum rerum ignorationem prætexat. Decet proinde omnes ſumma cum diligentia hæc obſervare, atque indignationem regiis literis inſertam ante oculos habere.

Καὶ νόμων, ϗ αὐτῆς τῆς πολιτείας σύστασιν εἶναι τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, καλῶς δοκιμάσας ὁ θειότατος ἡμῶν αὐτοκράτωρ, διὰ ἰδίου θεσπίσματος πᾶν ἀσεβείας ἀνεῖλε σπέρμα· ἰώμενος μὲν διὰ σωφρονισμοῦ συμμέτρου τοὺς ταύτῃ νοσοῦντας. ὁδὸν δὲ βίωσεως πᾶσι ὑποδεικνύς. οἷα τοίνυν * κατά τε τῶν βιβλίων Πορφυρίου, τῶν κατὰ τῆς ἁγίας τῶν χριστιανῶν θρησκείας συγγραφέντων, ϗ τῶν τὰς ἀθεμίτους Νεστορίου διδασκαλίας συγγραψαμένων ἐθέσπισε· ϗ ὡς οὐδὲν δόγμα περὶ τῆς θρησκείας δεῖ κρατεῖν, εἰ μὴ τὸ δοκιμασθὲν παρὰ τῶν συνελθόντων ἁγιωτάτων ἐπισκόπων πάλαι τε ἐν Νικαίᾳ, ϗ μ᾽ ταῦτα ἅμα Κυρίλλῳ τῷ τῆς * ἁγιωτάτης μνήμης κατὰ τὴν Ἐφεσίων πόλιν· ἔτι μὴν ϗ περὶ τῆς καθαιρέσεως Εἰρηναίου τοῦ γεγονότος τῆς Τυρίων πόλεως ἐπισκόπου, ἅπαντες εἴσεσθε ἐκ τοῦ προκειμένου θείου θεσπίσματος, δηλωθέντα Ἑλληνίδι φωνῇ· ὥστε μηδένα τούτων ἄγνοιαν προφασίζεσθαι. προσήκει τοίνυν, ἅπαντας μ᾽ πάσης ἀκριβείας ταῦτα παραφυλάξαι, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας τὸν τῷ θείῳ γράμματι πεπεισμένον ἀγανάκτησιν.

* περὶ π.

* ἁγιωτάτης (1)

Lecta ſunt hæc in eccleſia monachorum in deſertis degentium, * die XXIII. Pharmuthi, indictione prima, anno Diocletiani CLXIV. [1]

Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν μοναζόντων ἐν τοῖς ἐρημικοῖς, * Φαρμοῦθι κγ'. ἰνδικτιῶνος α'. ἔτους Διοκλητιανοῦ ρξδ'.

* Apud Romanos eſt XVIII. Aprilis A. Ch. 448.

* ἀπριλλίου.

Finis actorum ſancti concilii Epheſini primi.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, SOC. JESU.

Editores Romani anno 1608. concilii Epheſini actis duo ſubjecerunt, quæ prætermiſerunt in ſuo conciliorum corpore Binius, Regiuſque collector. I. S. Cyrilli archiepiſcopi Alexandrini adverſus Neſtorii blaſphemias contradictionum libros quinque, κατὰ τῆς Νεστορίου παραβίβλου ἀντιῤῥήσεων, hoc initio; τοῖς μὲν τὴν θείαν γραφὴν, &c. interprete Antonio Agellio epiſcopo Acernenſi. II. duas ejuſdem S. Cyrilli epiſtolas ad Succeſſum Diocæſareæ Iſauriæ epiſcopum G. & L. interprete Dionyſio Exiguo. Nos idem quoque in noſtra hac editione præſtitimus, ſola, quam Binius omiſit, S. Procli ad Armenos de fide epiſtola contenti, cujus Romanam regiamque editionem cum nupera Vincentii Riccardi clerici regularis Theatini contulimus.

PRÆFATIO DIONYSII EXIGUI

ex Harduini Concil. tom. 1.

in ſequentem PROCLI EPISTOLAM.

Dionyſius Exiguus Romanus, Feliciano & Paſtori.

Venerationis veſtræ juſſione commonitus, beati Procli Conſtantinopolitanæ urbis epiſcopi literas ad Armenios deſtinatas, latino eloquio veſtris auribus exhibere curavi: non parum præſentibus æſtimans profuturas, quando eamdem nunc eccleſiis moveat quæſtionem tunc repulſa temeritas, quæ ſub colore religionem molitur evertere. Temporibus Antiſtitis memorati Theodoſio Imperatore regente Rempublicam per Syriam atque Armeniam, diſcipuli Theodori Mopſueſtenæ civitatis epiſcopi, pravam fidem corrupto ſymbolo rudibus populis exorſi ſunt intimare: calliditate ſubtiliſſima beatam Trinitatem ſic unius eſſentiæ prædicantes, ut Chriſtum Dominum noſtrum

1 Hic ſubjungit Harduinus ex Caſinenſi Synodico Helladii & aliorum Ciliciæ Epiſcoporum Synodicam, quam afferemus infra in eodem Synodico. 2 Cotelerius, Εὐσεβείας.

ſtrum conditorem univerſitatis, unum ex Trinitate nullatenus faterentur; unde ſequebatur hæc inepta ſuæ temeritatis abſurditas, ut quem Chriſtum conſtat verum eſſe Deum ac Dominum, quatuor perſonas in tribus adſtruerent, duoſque Dei filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mire Pontifex anteſatus obſiſtens, docuit Chriſtum Dominum noſtrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum unum de Trinitate eſſe · per quem omnia facta ſint, beato Paulo teſtante. *Unus Dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia*: & pro ſalute noſtra eumdem verum hominem factum, unum manſiſſe Filium, nec quartam in Trinitate creviſſe perſonam. Et quia nunc aliquibus injectum ſcrupulum de vera fide trepidare, ut unum quemlibet ex beata Trinitate pronunciare diffugiant, ne diviſionem Trinitati videantur inferre, poſt auctoritatem apoſtolicam idipſum exſequentem, multipliciter venerabilium quoque patrum teſtimoniis approbatum eſt, ob diſtinctionem perſonarum, cum ratio poposcerit, unum ex tribus fideliter poſſe prædicari: Maxime contra Sabellium, qui ſanctam Trinitatem unius credit eſſe perſonæ, eamque nominibus tantum fatetur eſſe, non rebus: quam nos unius venerantes eſſentiæ, perſonarum ſolummodo cognitione diſcernimus. Neſtorii quoque ſectatoribus hac fide ſalutifera nihilominus obviamus, qui Chriſtum Dominum unum de Trinitate minime confitentur, dum negant Dei Verbum ex beata Virgine ſecundum carnem genitum, ceteraque pro redemptione humani generis eſſe perpeſſum. Nonnullorum etiam opinionem auctoritate paterna redarguit, qui unum ex tribus adſerentes, unum ex Trinitate dicere nulla ratione conſentiunt: qui vocabulum Trinitatis non perſonarum eſſe ſignificativum, ſed ſubſtantiæ ſuſpicantur. Quibus licet ad informationem veri debuerit appellatio ipſa ſufficere: quæ vim pluralis numeri reſonans, non eſſentiam, ſed perſonas indubitanter expromat: Ne tamen ulterius inter catholicos contentio vitanda coaleſcat, beati Auguſtini unum de multis teſtimoniis huic præfationi, amore ſanctæ religionis adnexui, qui in undecimo de civitate Dei libro ita de hac re paucis eloquitur: Credimus & tenemus, & fideliter prædicamus, quod Pater genuerit Verbum, hoc eſt, ſapientiam, per quem facta ſunt omnia, unigenitum Filium, unus unum, coæternus coæternum, ſumme bonus æqualiter bonum. Et quod Spiritus ſanctus ſimul & Patris & Filii ſit Spiritus, & ipſe conſubſtantialis & coæternus ambobus: atque hoc totum Trinitas ſit, propter proprietatem perſonarum: & unus Deus propter inſeparabilem divinitatem. Ecce Doctor excellentiſſimus atque veridicus rem de qua agitur aperte diſtinguens, Trinitatem dicit non propter ſubſtantiam, ſed propter perſonas confidenter expoſuit. Hæc autem confeſſio nos ab hæreticis, Judæis, gentilibuſque diſcernit, qui in Trinitatem unius eſſentiæ prædicamus: cum omnes illi, aut pæne omnes, unum Deum ſe colere fateantur, ſed myſterium Trinitatis aut non recte pronunciant, aut prorſus ignorant. Si ergo Trinitas non perſonas exponit, ſed ſubſtantiam: eſt autem una ſubſtantia Trinitatis, erit ergo ſecundum iſtos ſubſtantia unius ſubſtantiæ, quod nimis probatur abſurdum. Idcirco colligitur, ut appellatio Trinitatis unius eſſentiæ tres perſonas, unius omnipotentiæ atque divinitatis inſinuet. Sed jam beatus Proclus in medium prodeat, laturus & ipſe teſtimonium veritati: quem benignis, precor · animis audiatis Orationum veſtrarum ſuffragia pro hoc opere mihi rependere jubeatis.

ΠΡΟΚΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς Ἀρμενίους, περὶ πίστεως.

PROCLI ARCHIEPISCOPI Conſtantinopolitani ad Armenos, de fide.

A

Τοῖς θεοφιλεστάτοις, καὶ θεοσεβεστάτοις ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, καὶ ἀρχιμανδρίταις τοῖς ὅσι κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀρμενίαν τῆς ὀρθοδόξου ἁγίας ἐκκλησίας, Πρόκλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Dei amantiſſimis ac religioſiſſimis epiſcopis & presbyteris & archimandritis per univerſam Armeniam orthodoxæ ſanctæ eccleſiæ, Proclus in domino gaudere.

Οὐ μετρίως, ἀδελφοί, συνέχεν ἡμῶν τὴν ψυχὴν, καὶ τὸν λογισμὸν τῇ τυράννῳ λύπῃ, καὶ ἔξωσεν ἡ φήμη τῶν νεαρῶν τῆς ἀπάτης ζιζανίων, ἅπερ ἐναγχος τῇ ὑμετέρᾳ πανέργως ἐπέσπειρε χώρᾳ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως ἐχθρός. πλήττειν γὰρ ἀφορήτως ἡ τῶν ἀπαθῶν εἴωθεν ἀκοὴ τὴν μήπω προγυμναθεῖσαν ἐν τῇ τοιαύτῃ μελέτῃ ψυχήν. καὶ τοσούτῳ πλέον χαλεπώτερον τοξεύει, καθὸ βάθος εἰσωθοῦσα τὰ βέλη, ὅσῳ τὸν κίνδυνον οὐ περὶ τὴν τοῦ σώματος ἕδησι παχύτητα, ἀλλὰ τὸν ἄϋλον πολιορκεῖ τοῖς φήμαις, τὸ ἔντιμον τῆς πίστεως διαῤῥυλλοῦσα, ἢ ἐλεεινῶς διεῤῥῆχθαι, ἢ παντελῶς σεσυλῆσθαι ἱμάτιον. πᾶσα μὲν γὰρ ἀρετὴ περισπούδαστος ὑπάρχει, ἧς τὸ λογικὸν μὴ ἀμωρωθεῖσιν ὑπὸ τῆς ὕλης· πᾶσα δὲ κακία βδελυκτὴ ἐκ ἀπεικότως τοῖς σώφροσι κρίνεται, οἷα δὴ κατ' ἐναντιότητα πολεμοῦσα τῇ φύσει τῷ παρὰ φύσιν. ὥστερ γὰρ τὸ συμφέρον τοῖς αἱρουμένοις, ἀναγκαίως περιμάχητον, ἔτω τὸ μὴ τοιοῦτον, ἀλλ' ἀντικείμενον, ἢ παρὸν ἀποβολῆς ἄξιον, ἢ προσδοκώμενον τὸ μὴ συμβαῖναι, φροντίδος οὐκ ἀλλόξιον. Ἀρετῆς μὲν οὖν εἴδη πολλά. διαφόρως δὲ ὡρίσαντο περὶ ταύτης, οἵ τε ὑπὸ πλάνης * ἀγχόμβυοι Ἕλληνες, καὶ τὸ ἀκριβὲς τῆς διακρίσεως ὑπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ἀγνοίας ἐπισκοτούμβυοι· καὶ οἱ διὰ πίστεως τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας πεφωτισμένοι χριστιανοὶ, καὶ πρὸς τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον ξανῶς διὰ τῆς ὁμολογίας ἀτενίζειν δυνάμβυοι· οἱ μὲν γὰρ τοῖς οἰκείοις λογισμοῖς ὥσπερ ἐν σκότει προσπταίοντες, καὶ ἀνηγεμόνευτον ἔχοντες ὑπὸ προλήψεως τὸν νοῦν, ἐπισφαλῶς ὁδεύουσι

* Ἰσ. ἀγόμβυοι.

NON mediocriter, fratres, animum rationemque noſtram violento mœrore confudit ac ſauciavit rumor novellorum ac fallacium zizaniorum, quæ nuper in veſtra regione communis ille noſtræ naturæ inimicus callide B ſuperſeminavit. Solet enim triſtium rerum rumor intolerabili vulnere animum percutere nondum ejuſmodi exercitationibus aſſuetum: tantoque acerbius ferit, telaque altius infigit, quanto periculum non in concreta corporis natura ſiſtit, ſed gliſcente fama ſubtiliorem animi ſtatum obſidet ſermone diſpergens pretioſam illam fidei veſtem aut diſciſſam eſſe, aut prorſus deprædatione ſublatam. Omnem etenim virtutem ii expetendam putant, in quibus rationis vis non fuerit culpa naturæ materialis obſcurata: omne quoque vitium a prudentibus viris jure fugiendum cenſetur, quippe cum ex adverſo pugnet cum ipſa natura eo ipſo quod eſt contra naturam. Sicut enim id quod utile eſt C eligentibus, neceſſario tuendum eſt, ita quod ejuſmodi non eſt, ac potius contrarium, aut præſens repellendum eſt, aut ſi metuitur, ne eveniat ſolicite præcavendum. Virtutis igitur multæ ſunt ſpecies: hanc autem varie definierunt, ſive Gentiles qui errore ducuntur, & quorum diſcernendi ſubtilitatem ignoratio divinitatis obſcurat; ſeu Chriſtiani, qui fidei luce mentis oculos illuminatos habentes, ſolem juſtitiæ per confeſſionem clarius intuentur. Illi namque in ſuis cogitationibus velut in tenebris offendentes, & propter anticipatam opinionem animum habentes duce ac rectore deſtitutum, D ſuarum ratiocinationum ductum periculoſum iter ingrediuntur; nihil in iis quæ decernunt, præter fluxam & inſtabilem viſibilium rerum

naturam attrectantes, cum vere contemplationis aciem aut vi temporis hebetem habeant, aut erroris vitio obcæcatam amiserint. Ajunt enim quatuor esse species virtutis, id est, justitiam, prudentiam, temperantiam ac fortitudinem: quæ licet bonæ atque honestæ esse videantur, humi tamen repunt, & circa terram innatant, & longe inferiora sunt cœlesti fastigio. Cum enim fortitudinem dixerint quæ adversus materiam luctatur, ac temperantiam quæ vitia passionesque superat, & prudentiam quæ in gubernatione reipublicæ plurimum pollet, justitiam præterea optimam illam æqualitatis distributionem, huic quidem vitæ, ut ipsi putabant, ordinem constituerunt, cum hac definitione illam in utramque partem excessus immoderantiam repressissent; sed sublimius aliud, & præsenti vita præstantius neque cogitare, neque exprimere potuerunt: sed per obscurati cordis insipientiam, quantum in ipsis fuit, virtuti vim afferentes, eam in his tantum quæ videntur incluserunt, nihilque illi sublime & cœlesti conversationi persimile concesserunt. Qui vero per fidem illuminatos habent oculos cordis, quorum instructor ac magister est beatus Paulus, virtutem definierunt esse quæ nos ad Deum evehit, & ea quæ in terris sunt, ordinate moderatur. Itaque hic ipse vir in omnibus celebrandus, multas enumeravit species virtutis, sed tria hæc præcipua prædicavit, fidem, spem, caritatem: ex quibus fides quæ supra naturam sunt largitur hominibus, rebus intelligibilibus admiscens eum qui adhuc materiale indumentum gestat multis passionibus obnoxium: nam quæ angelorum, reliquarumque incorporearum virtutum natura propter excellentiam ignorat, eorum scientiam hominibus qui humi repunt, & in terra volutantur, largitur fides, cum ad regalem thronum quem nullæ claudunt figuræ, perducat, & illius principio carentis & increatæ naturæ clarum splendorem immittat, suoque fulgore non modo sensuum caliginem expellat, verum etiam quidquid hic crassum & nubilum est, a nostro intellectu discutiat. Facit enim ut ea clare conspiciat, quæ eo ipso quod ad ea pertingi non potest, conspiciuntur, & eo ipso quod sunt inaccessa, comprehenduntur.

FIDES.

SPES.

Spes autem efficit non ut belle somniemus, ut ita dicam, sed ut strenue in præsentibus futura teneamus; cum firma illa certitudo id quod tempore nondum est præsens, cogitationi perinde ac si jam adesset, exhibeat, & quæ expectantur, pene sub aspectum perducat. Spes enim objecta impedimenta transgrediens, desiderantem cum desiderato connectit, fluxamque temporis naturam futurarum rerum comprehensione superat. Caritas vero sanctæ religionis nostræ caput est. Hæc namque Deum Verbum cum præsens jugiter esset in terris, ad nos per carnem venire persuasit. Ambæ igitur inter se conveniunt: nam fides speculum est caritatis, & caritas confirmatio fidei. Credimus Deum Verbum citra passionem incarnatum, & pie credimus: hæc namque salutis nostræ fundamentum est: quin etiam diligimus eum qui propter nos formam serv. susceperit, ita ut nec mutationem ullam suæ naturæ subiret, neque trinitati accessionem faceret. Omnis itaque Christianus qui non est fide & spe & caritate dives, id non est quod dicitur: atque etiam si corpus

CHARITAS

τοῖς λογισμοῖς. μόνῳ ἐν οἷς δογματίζουσι ψηλαφῶντες τῷ ῥέουσαν, καὶ ἄστατον τῶν ὁρωμένων φύσιν· τὸ δὲ τῆς ἀληθοῦς θεωρίας ὄμμα, ἢ ἀμβλυώττοντες ὑπὸ χρόνου, ἢ συροθέντες ὑπὸ πλάνης ἀπώλεσαν· καί φασιν ἀρετῆς τέτταρα εἴδη εἶναι, δικαιοσύνῃ φημὶ, καὶ φρονήσιν, σωφροσύνῃ τε, καὶ ἀνδρείαν· ἅπερ εἰ καὶ καλὰ δοκεῖ τυγχάνειν, χθαμαλά τε ἕρπει, καὶ περὶ γῆν νήχεται, καὶ κατώτερα τῆς τοῦ οὐρανοῦ τυγχάνει ἀψίδος. ἀνδρείαν γὰρ φήσαντες τὸ πρὸς τὴν ὕλην πάλαι· καὶ σωφροσύνῃ, τὸ κατὰ τῶν παθῶν κράτος· καὶ φρόνησιν, τὸ ἐν ταῖς πολιτείαις ἀριστοκράτειαν· καὶ δικαιοσύνην τὴν ἀρίστην τοῦ ἴσου μερίδα. τῷ βίῳ ὥς γε ἐνόμισαν, τάξιν ἐνομοθέτησαν· χαλινώσαντες τῷ ὄρῳ τὴν ἑφ' ἑκάτερα τοῦ πλείονος ἀμετρίαν· ὑψηλὸν δὲ καὶ τῆς παρούσης * λέξεως κρεῖττον· οὐδὲ νοῆσαι οὐδὲ ἐκθέσθαί τι ἠδυνήθησαν· ἀλλὰ τῷ ἀσυνέτῳ τῆς πεπωρωμένης καρδίας βιασάμενοι τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν, τοῖς ὁρωμένοις αὐτὴν περιέκλεισαν μόνον, μηδὲν συγχωρήσαντες ἔχειν ὑψηλόν τε, καὶ τῆς τοῦ οὐρανοῦ εὐκοσμίας ἐφάμιλλον. οἱ δέ γε πεφωτισμένοι ὄμμα πίστεως τὸν ὀφθαλμὸν τῆς καρδίας, ὧν καθηγητὴς, καὶ διδάσκαλος, ὁ μακάριος ὑπάρχει Παῦλος, ἀρετὴν ὡρίσαντο τὸ πρὸς τὸν Θεὸν ἀναπτερῶσαν, καὶ τὰ περὶ γῆν ἐν τάξει πηδαλιοῦχῆσαν. τοιγαροῦν αὐτὸς ἕτος ὁ ἐν πᾶσιν ἀοίδιμος, πολλὰ μὲν ἀπηρίθμησεν ἀρετῆς εἴδη· τρία δὲ ταῦτα ἐξαίρετα ἀνεβόησε· πίστιν, ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην. ὧν ἡ μὲν πίστις χαρίζεται τοῖς ἀνθρώποις τὰ ὑπὲρ φύσιν, τοῖς νοητοῖς ἤδη καταμιγνῦσα τὸν ἔτι φορωτὸν τοῦ πολυπαθὲς τῆς ὕλης ἱμάτιον· ἃ γὰρ ἡ τῶν ἀγγέλων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀσάρκων δυνάμεων ἠγνόησε διὰ μέγεθος φύσις, τούτων τοῖς χαμαὶ βαδίζουσιν, καὶ ἐπὶ γῆς κυλινδουμένοις ἀνθρώποις ἡ ἐπιστήμην χαρίζεται ἡ πίστις, προσάγουσά τε τῷ βασιλικῷ, καὶ ἀσχηματίστῳ θρόνῳ· καὶ ἀκλινῆ τὴν ἔλλαμψιν ἐνιεῖσα τῆς ἀνάρχου, καὶ ἀκτίστου φύσεως, τῇ τε οἰκείᾳ ἀστραπῇ, καὶ τὴν ἀχλὺν τῶν αἰσθήσεων ἀπελαύνουσα, καὶ εἴ τι παχὺ, καὶ νεφώδες τῆς τῆδε τοῦ νοῦ ἀποσήσασα. ποιεῖ γὰρ ξανῶς ἐκεῖνα ὁρᾶν, ἃ τῷ μὴ φθάνεσθαι ὁρᾶται, καὶ τῷ ἀπροσίτῳ καταλαμβάνεται. Ἡ δὲ ἐλπὶς οὐκ ὀνειροπολεῖν ἀξίως ὡς ἄν τις εἴποι, ἀλλὰ γενναίως κρατεῖν ἐν τοῖς παροῦσι παρασκευάζει τὰ μέλλοντα· τῆς ἀναμφιβόλου πληροφορίας τὸ μήπω παρὸν τῷ χρόνῳ, ὡς ἐνεστὼς ἤδη τῷ λογισμῷ ἐγχειριζούσης, καὶ σχεδὸν τὰ προσδοκώμενα ὑπ' ὄψιν ἀγούσης. ὑπερβᾶσα γὰρ ἡ ἐλπὶς τὰ ἐμποδὼν κωλύματα, συνάπτει τὸ ποθοῦν πρὸς τὸ ἐρώμενον, τὸ παραῤῥέον τοῦ χρόνου τῇ τοῦ μέλλοντος σχέσει νικῶσα. Ἡ δὲ ἀγάπη, τὸ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου ἐστὶ τὸ κεφάλαιον· αὐτὴ γὰρ τὸν Θεὸν λόγον ἐπὶ γῆς ἀεὶ παρόντα, ἐλθεῖν διὰ σαρκὸς ἔδυσώπησεν· ἑκάτερα τοίνυν ἀλλήλαις συμβαίνει. ἡ μὲν γὰρ πίστις ἔσοπτρόν ἐστιν ἀγάπης. ἡ δὲ ἀγάπη, βεβαίωσις ὑπάρχει πίστεως. πιστεύομεν ὅτι ὁ Θεὸς λόγος ἀπαθῶς ἐσαρκώθη, καὶ εὐσεβῶς πιστεύομεν· αὕτη γὰρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἡ κρηπὶς· ἀλλὰ, καὶ ἀγαπῶμεν τὸν δι' ἡμᾶς τοῦ δούλου μορφὴν λαβόντα· καὶ μήτε φύσεως ξοπτοῦ ὑπομείναντα, μήτε προσθήκην τῇ τειάδι ἐργασάμενον. Πᾶς τοίνυν χρεμιανὸς ὁ μὴ πλουτῶν πίστει, καὶ ἐλπίδι, καὶ ἀγάπῃ, οὐκ ἔστιν ὃ λέγεται. ἀλλ' εἰ καὶ δοκεῖ πολλάκις δουλα-

* ἴσ. λέξεως.

γω-

γωγεῖν τὸ σῶμα, καὶ τῆς τῆς ψυχῆς παθῶν ἐλαθε- A ſuum in ſervitutem redigere videatur, & a[b]
ειάζειν τιὼ ἠθικιὼ μόνω ἀρετιὼ κατορθώσας, animi paſſionibus eſſe liber, cum virtutem [b] Qualis eſſe debet fides.
τῆς νίκης στεφάνων οὐκ ἀξιῶται, οἷα δὴ πρὸς tantummodo moralem perfecerit, victoriæ co-
ἐκεῖνον τῇ θεολογίᾳ μὴ φθάσας τὸν βραβευτιὼ ὄν- ronam haud conſequetur: quippe qui ad il-
τα τῆς στεφάνων. πίστις τοίνυν καθὰ προέφην, πα- lum per agnitionem divinitatis minime per-
σῶν τῆς ἀρετῆς ὑπάρχουσα κεφάλαιον, φυλαττέσθω venerit, qui coronarum eſt diſtributor. Fi-
ἀνόθευτος, μηδὲν κίβδηλον ἐπαγομένη ἐκ λογισ- des igitur, quæ omnium, ſicut prædixi, vir-
* καινοφωνίαις μῶν ἀνθρωπίνων· μήτε μιὼ βεβήλοις * κενοφωνίαις tutum eſt caput, ſincera ſervetur, nihil ex
ἐπισθολουμένη, ἀλλ' ἔσω τῆς εὐαγγελικῶν τε, καὶ ἀπο- humanis ratiocinationibus adulteratum ad-
στολικῶν μένουσα ὅρων· μηδενὸς τελμῶντος παρεγχει- mittens, neque profanis vocum novitatibus
ρεῖν τῇ δι' ἧς ἐσώθημεν, καὶ ἣν ἔν τῷ βαπτίσματι inquinata, ſed intra evangelicos & apoſtolicos
τῇ γλώττῃ ἐχειρογραφήσαμεν. ἀποπέμπεται γὰρ terminos conſiſtens, ita ut nemo præter eam
τὸ ὕψος τῆς πίστεως πᾶσαν ἔφοδον θράσους, καὶ τόλ- aliquid audeat, per quam ſalvati ſumus, &
μαν, οὐ μόνον ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ φύσεως B quam in baptiſmate linguæ miniſterio ſcrip-
ἀστέρκτου κορυφουμένην, τὸ μακαρίου Παύλου βοῶντος· ſimus. Nam ſublimitas fidei omnem auda-
Γαλατ. 1. ἐὰν ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανῶν εὐαγγελίσηται ciæ impetum conatumque repellit non modo
ὑμᾶς παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. λειτουρ- humanum, verum etiam ab incorporea na-
γεῖν γὰρ ἄγγελος ἐτάχθη, οὐ δογματίζειν. καὶ tura ſublimiter admotum, beato Paulo di-
ἐπισφαλὲς τυγχάνει τὸ μὴ ἔχασον ἐν οἷς ἐτάχθη cente: *Si nos aut angelus de cœlo evangeliza-* Galat. 1.
ἐμμένειν, ἀλλ' ἐπιχειρεῖν τοῖς ὑπὲρ φύσιν· ὥστε εἰ *verit vobis præter id quod accepiſtis, anathema*
καὶ τὸ τῆς φύσεως ὁ τολμῶν ἐπάγοιτο ἀξιόπιστον, *ſit*. In miniſtrandi namque ordine locatus eſt
ἀπαράδεκτος ἔστω ἡ καινοτομία τοῦ κηρύγματος· φυ- angelus, non dogmata præſcribendi: & perи-
λάξωμεν τοίνυν ἀνυσάκτως ἃ παρελάβομεν, ἀμε- culoſum ſane eſt non in eo quemque ordine
τεώριτον ἀεὶ ἐπὶ τῷ θησαυρῷ τῆς πίστεως, τὸ τῆς conſiſtere in quo collocatus eſt, ſed ea quæ
ψυχῆς ὀξυνοίγοντες ὄμμα. τί δὴ ἐκ τῶν γραφῶν ſupra naturam ſuam ſunt, aggredi. Itaque
παρελάβομεν, ἢ πάντως τοῦτο, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούρ- etiam ſi qui id auſus, naturæ ſuæ afferat au-
γησε λόγῳ τὸν κόσμον, καὶ παρήγαγε πρότερον C ctoritatem, prædicationis novitas ne recipia-
ὄντα τιὼ κτίσιν· ὅτι νόμῳ φυσικῷ τὸ λογικὸν tur. Igitur quæ accepimus, vigilantiſſime ſer-
ἐτίμησε ζῶον· ὅτι δέδωκεν ἐντολιὼ τῷ αὐτεξου- vemus, defixam ſemper in fidei theſauro ani-
σίῳ, ὑποδεικνὺς τὸ συμφέρον, ἵνα φύγῃ τῇ καλ- mi aciem habentes. Quid autem e ſcripturis
λίστῃ αἱρέσει τὸ βλάπτον· καὶ ὅτι ἡ ἐθελούσιος πρὸς accepimus, niſi hoc prorſus? Quod Deus ver-
τὸ χεῖρον τοῦ ἀνθρώπου ὁρμὴ ἐξόριστον ἐποίησε τὸν bo mundum condidit, & creaturam quæ prius
ἀπειθῆ τοῦ παραδείσου. ὅτι διὰ πατέρων, καὶ πα- non erat, produxit: quod lege naturali ratio-
τριαρχῶν, καὶ νόμου, καὶ κριτῶν, καὶ προφητῶν ἐπαί- nale animal honeſtavit: quod ejus libero ar-
δευσεν ὁ πλάστης τιὼ φύσιν, καταφρονεῖν μὲν τοῦ bitrio mandatum dedit, indicans quid expe-
ἁμαρτάνειν, φροντίζειν δὲ τοῦ δικαιοπραγεῖν. ὅτι diret, ut optima electione quod erat noxium
τέλος ὡς ἐπεκράτει βουλομένων ἡμῶν ἡ ἁμαρτία· vitaret; quod etiam ille voluntarius hominis
ὁ δὲ διάβολος δίκιλω τοῦ πολυμελεῖν ἀπῄτει τὴν ad deteriora motus contumacem expulit a pa-
τῆς φύσεως πανωλεθρίαν, οἷα δὴ καὶ τοῦ φυσικοῦ radiſo: quod præterea per patres ac patriar-
νόμου ἀμαυρουμένου, καὶ τοῦ γραπτοῦ φαυλιζομένου, D chas, per legem, & judices & prophetas ille
καὶ τῆς προφητῆς ὡς ἀνθρώπων ὑπομνησάντων τοῦ formator naturam erudivit, ut peccata reſpue-
πρακτέα, ἀλλ' οὐκ ἐξαρπασάντων τοῦ χείρονος· ret, juſtis actionibus ſuderet: quod poſtre-
αὐτὸς ὁ Θεὸς ὁ ἀσχημάτιστος, καὶ ἄναρχος, καὶ ἀπε- mo cum volentibus nobis peccatum dominare-
ίγραπτος, καὶ παντεδυάμους λόγος, ἐλθὼν ἐσαρ- tur, diabolus vero in pœnam delinquendi com-
κώθη· τὸ γὰρ δυνατὸν παρῆν αὐτῷ βουλομένῳ· mune naturæ totius exitium exigeret, quippe
καὶ λαβὼν τιὼ τοῦ δούλου μορφιὼ, ἐγένετο σάρξ, cum lex naturalis obſcurata eſſet, & ſcripta
καὶ ἐτέχθη ἐκ παρθένου, παντοίως βουλόμενος δεῖ- contemneretur, & quamvis prophetæ mone-
ξαι, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἄνθρωπος· rent utpote homines quæ facienda eſſent,
ἀναγκαίως γὰρ τῇ φύσει παρέπονται αἱ ἀρχαὶ, non tamen a vitio ac pernicie liberarent, tum
καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰ πάθη· οὐδὲ γὰρ λέγει ὁ denique Deus ipſe figura carens, ſine initio,
εὐαγγελιστὴς ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τέλειον ἄνθρω- incircumſcriptus & omnipotens Verbum ad-
πον, ἀλλ' ἐγένετο σάρξ· ἐπ' αὐτιὼ τιὼ καταβο- veniens incarnatum eſt: aderat enim illi poſ-
λιὼ τῆς φύσεως φθάσας, καὶ εἰς τιὼ ἀρχιὼ τῆς E ſe cum vellet: & formam ſervi accipiens caro
γενέσεως ἀναδραμών. ὥσπερ γὰρ ὁ τικτόμενος factum eſt, & natum ex virgine, ubique vo-
κατὰ φύσιν ἄνθρωπος, οὐκ εὐθὺς τέλειος ταῖς lens oſtendere vere ſe hominem factum: ipſam
ἐνεργείαις προέισιν· ἀλλ' αὐτὴ ἡ καταβολὴ τῆς enim naturam neceſſario & initia & habitus &
φύσεως, πρῶτον γίνεται σάρξ· εἶτα τῷ χρόνῳ paſſiones conſequuntur. Neque enim dicit
κατὰ μικρὸν προσλαμβάνει τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν evangeliſta in hominem jam perfectum in-
τῆς αἰσθήσεώς τε, καὶ ἐνεργειῶν σωτελέσας δυνά- troiſſe, ſed carnem factum eſſe, ad ipſa noſtræ
μεις· ὅπως ὁ Θεὸς λόγος ἐπ' αὐτιὼ τιὼ ἀρχιὼ, naturæ primordia perveniens, & ad ipſa ge-
καὶ ῥίζαν τῆς ἀνθρωπείας γενέσεως ἀναδραμών, nerationis initia recurrens. Sicut enim qui
πρῶτον γέγονε σάρξ· οὐ βαπεὶς εἰς σάρκα, μὴ naturæ ordine gignitur homo, non ſtatim
perfectus ad operandum prodit, ſed ipſa na-
turæ initia primum caro fiunt, deinde tem-
pore progrediente paulatim vires accipiunt quæ
ad integritatem ſenſuum & operationum con-
ferant, ſic Deus Verbum ad ipſa initia ra-
dicemque generationis humanæ recurrens,
primum caro factum eſt, non quod in car-
nem ſit verſum, abſit; manet namque divi-
nitas omni mutabilitate ſuperior; mutatio
enim, naturæ fluentis eſt paſſio, ſed perennis

illius

illius ac ſemper eodem ſe habentis modo naturæ, incommutabilitas eſt propria. Fatemur igitur utriſque ſcripturæ vocibus utentes, & carnem factum eſſe, & ſervi formam accepiſſe: & utræque piæ intellectæ ſalutis nobis ſunt ſemina. Nam per id quod dixit, factum eſt, individuam ſummæ unionis vim evangeliſta ſubindicat. Ut enim unitas dividi in duas unitates non poteſt: nam ſi dividatur, jam non erit unitas, ſed dualitas; ſic quod per ſummam unionem eſt unum, nunquam in duo dividetur. Porro verbum, Accepit, naturæ immobilitatem declarat. Nam quia omne quod fit, aut ex non exiſtente fit, ut cœlum quod ante non erat; aut ex aliquo extante in aliud convertitur, ut Nili fluenta ex aquis in ſanguinem ſunt mutata; & neutrum divinæ naturæ congruit, neque enim ex nullis extantibus productus eſt qui nunquam initium habuit, neque ex aliquibus extantibus immutatum illud incommutabile Verbum; ideo divina ſcriptura ut per utrumque verbum & immutabilitatem deitatis, & myſterii individuam unitatem indicaret, Factum eſt, dixit, & verbum, Accepit, pronunciavit, ut priore verbo unitatem perſonæ commendaret, altero autem immutabilitatem naturæ prædicaret. Deus igitur Verbum factus eſt homo perfectus, ſed ita ut miraculum quod intelligentiam ſuperat, immutabilem naturam non imminuerit. Sed id fide didicimus, non inquiſitione comprehendimus. Ac factus homo, cognato ſecundum carnem generi per id quod erat ſimiliter paſſibile ſalutem tribuit, cum peccati quidem debitum, tanquam homo pro omnibus mortuus, perſolviſſet, deſtruxiſſet autem tanquam execrator mali Deus illum qui habebat mortis imperium, id eſt diabolum; & legem eſſe poſſibilem oſtendit, omnem implendo juſtitiam, naturæque noſtræ priſtinam nobilitatem reſtituit, in eo quod homo factus, naturam a ſe de terra formatam honoravit. Unus igitur eſt Filius: nam trinitatem conſubſtantialem cum adoremus, quartum numero non adjicimus; ſed unus eſt Filius ſine initio de Patre natus, per quem ſæcula facta eſſe credimus: ramus radici coæternus, ille ex Patre * citra fluxum exortus, Verbum ex illa mente inſeparabiliter & procedens & manens: nam etiamſi in terris viſus eſt, non tamen eſt a generante ſejunctus. Hic voluit ſalvare quem formavit, & quidem ſalvavit, uterum inhabitans communem naturæ januam; quem cum ſua inhabitatione benedixiſſet, & generatione obſignaſſet, partu qui ſupra naturam fuit, oſtendit ſe ſupra rationem fuiſſe hominem factum. Ergo Deus Verbum non alter eſt Chriſtus & alter Deus: duos namque filios natura divina non novit: ille ſolus unigenitum genuit ubi enim non eſt conjunctio generantium, ibi dualitas generatorum non invenitur. *In nomine Jeſu Chriſti omne genu flectitur, cœleſtium terreſtrium & infernorum.* Quod ſi alius eſt Chriſtus præter Deum Verbum, neceſſe eſt purum hominem eſſe Chriſtum, ut ſtupidi homines dicunt. Si autem purus homo eſt Chriſtus, quomodo illum ſupra ejus naturæ conditionem cœleſtia venerantur, & ad inferioris nomen genu flectunt? quomodo etiam accepturi ſumus prophetica oracula clamantia: *Deus noſter in terris vi-*

Exod.

* *Dionyſius ineffabiliter legit, ἀῤῥήτως.*

Philipp. 2.

Baruch 3.

A χθύοιτο· μένει γὰρ ἡ θεότης ἀλλοιώσεως ἀνωτέρα ἐπείπερ τὸ ἔμπτον, παραῤῥεύσης φύσεως πάθος· τῆς δὲ ἀϊδίου, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἐχούσης τὸ ἄῤῥεπτον ἴδιον. φαμὲν οὖν ἑκατέραις χεχρημένοι τῶν γραφικαῖς φωναῖς· ὅτι καὶ ἐγένετο σάρξ, καὶ ἔλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφήν. καὶ ἑκάτερα εὐσεβῶς νοήσομεν. σωτηρίας ἡμῖν τυγχάνει σπέρματα. διὰ μὲν γὰρ τοῦ, ἐγένετο, τὸ ἀδιαίρετον τῆς ἄκρας ἑνώσεως ὁ εὐαγγελιστὴς ὑπαινίττεται· ὥσπερ γὰρ ἡ μονὰς ἐν ἀντιθέσει εἰς μονάδας δύο· ἡ γὰρ εἰς τοῦτο διαιρεθείη, ἐκ ἂν εἴη μονάς, ἀλλὰ δυάς. ὅτως τὸ ἓν κατὰ τὴν ἄκραν ἕνωσιν ἐκ ἂν διαιρεθείη εἰς δύο, τὸ δὲ, ἔλαβε, βοᾷ τὸ ἄῤῥεπτον τῆς φύσεως. ἐπεὶ- Exod. 4.

B δὴ γὰρ πᾶν τὸ γινόμενον ἢ ἐξ ἐκ ὄντος γίνεται ὡς ὁ ἀραὼς μὴ πρότερον ὤν. ἢ ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος ἀλλοιοῦται, ὡς τὸ Νειλῷον ῥεῖθρον ἐξ ὕδατος εἰς αἷμα μετεβλήθη· ἑκάτερα δὲ ἐπὶ τῆς θείας φύσεως ἀνάρμοστα· ἔτε γὰρ ἐξ ἐκ ὄντων παρήχθη ὁ ἀεὶ ἄναρχος. ἔτε ἐξ ὄντων ἐβάπη ὁ ἀναλλοίωτος λόγος· διὰ τοῦτο δὲ ἑκατέρων καὶ τὸ ἄῤῥεπτον τῆς θεότητος, καὶ τὸ ἀδιαίρετον τοῦ μυστηρίου, ἡ θεία ὑπεμφαίνουσα γραφὴ τὸ, ἐγένετο, εἶπε· καὶ τὸ, ἔλαβεν, ἐκήρυξεν· ἵνα διὰ μὲν τοῦ πρότερου, τὸ ἑνικὸν τοῦ προσώπου παρασήσῃ· διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου, τὸ ἀναλλοίωτον τῆς φύσεως ἐκβοήσῃ. Ἐγένετο πέρυσι ὁ θεὸς λόγος, τέλειος ἄνθρωπος· ἐ κολο-

C βώσαντος τὸν ἄῤῥεπτον φύσιν τοῦ ὑπὲρ ἔννοιαν θαύματος. ἀλλὰ πίσει τὸ τοιοῦτο μεμαθήκαμεν, οὐκ ἐρεύνῃ κατηλείφαμεν. καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, σώζει τῷ ὁμοιοπαθεῖ τὸ κατὰ σάρκα ὁμόφυλον γένος. ἐκτίσας μὲν τῆς ἁμαρτίας τὸ χρέος τῷ ὑπὲρ ἁπάντων ἀποθανεῖν ὡς ἄνθρωπος· καταργήσας δὲ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι, τὸν διάβολον, ὡς μισοπόνηρος θεός. τῷ τε νόμῳ τὸ δυνατὸν ὑπέδειξε διὰ τοῦ πληρῶσαι πᾶσαν δι-

D καιοσύνην. καὶ τῇ φύσει τὴν προτέραν ἐλευθερίαν ἀπέδωκεν διὰ τοῦ τιμῆσαι τῷ ἀνθρωπῆσαι τὴν ἐκ γῆς παρ' αὐτοῦ ἐλαττωθεῖσαν φύσιν. Εἷς πόνων ἐστὶν υἱός. ξιάδα γὰρ ὁμοούσιον προσκυνοῦντες, τέταρτον τῷ ἀριθμῷ οὐκ ἐπεισφέρομεν· ἀλλ' ἔστιν εἷς υἱὸς ὁ ἀνάρχως ἐκ πατρὸς γεννηθείς, δι' οὗ τοὺς αἰῶνας πεποιήμεθα· ὁ σωσαΐδιος τῇ ῥίζῃ κλάδος, ὁ ἀῤῥεύστως ἐκ πατρὸς ἐκλάμψας· ὁ ἀχωρίστως τοῦ νοὸς προϊών τε, καὶ μένων λόγος· εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ γῆς ὤφθη, ἀλλὰ τοῦ γεννήσαντος οὐκ ἐχωρίσθη. ὅτος ἠθέλησε σῶσαι ὃν ἔπλασε, καὶ ἔσωσέ γε, μήτραν οἰκήσας τῷ κοινῷ τῆς φύσεως πύλῳ, ᾧ καὶ τῇ οἰκήσει εὐλογήσας, καὶ τῇ γεννήσει σφραγίσας, ἔδειξε τῷ ὑπὲρ φύσιν τόκῳ, ἑαυτὸν ὑπὲρ λόγον ἀνθρωπήσαντα. Οὐκ ἄλλος οὖν ὁ Χριστὸς, καὶ ἄλλος Θεὸς, ὁ Θεὸς λόγος· δύο γὰρ υἱοὺς ἡ θεία φύσις ἐκ οἶδεν· ὁ μόνος μονογενῆ

E ἐγέννησεν. ἔνθα γὰρ ἐκ ἔστι συζυγία τῶν τικτόντων, ἐκεῖ ἐκ δείσκεται δυὰς τῶν τικτομένων. Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμπτει, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων. εἰ δὲ ἄλλος ἐστὶν ὁ Χριστὸς παρὰ τὸν Θεὸν λόγον, ἀναγκαίως ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς, κατὰ τὸν τῶν ἐμπλήκτων λόγον. εἰ δὲ ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς, πῶς τοῦ κατὰ φύσιν αὐτὸν προτιμᾷ τὰ οὐράνια, καὶ γονυπετεῖ τῷ ἐπωνυμίαν τοῦ ἥττονος; πῶς δ' ἂν δεξώμεθα τὰς προφητικὰς φωνὰς βοώσας. ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ γῆς ὤφθη, Philipp. 2.

καὶ Baruch 3.

καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη; ὀπτασίαν γὰρ φησὶ τὴν κατὰ σάρκα φανέρωσιν· καὶ συναναστροφὴν ὀνομάζει τὴν ἐπὶ καιροῦ μετ' ἀνθρώπων πολιτείαν, ἐν ᾗ δημοσιεύων ὁ ἄφθονος τὸ παντοδύναμον ἔδειξεν, ὅτι ὡς παντοκράτωρ, καὶ ὃ ἦν ἔμεινε δι' ἑαυτὸν, καὶ ὃ ἠθέλησε γέγονεν δι' ἡμᾶς. Εἰ δέ τισι σκανδάλου παραίτια γίνεται τὰ σπάργανα, καὶ ἡ ἐν φάτνῃ ἀνάκλισις, καὶ ἡ ἐν χρόνοις καινὴ σάρκα αὔξησις, καὶ τὸ καθευδῆσαι ἐν πλοίῳ, καὶ τὸ κοπιάσαι ὁδοιπορήσαντα, καὶ τὸ πεινῆσαι ἐν καιρῷ, καὶ ὅσα τῷ κατὰ ἀλήθειαν γεγονότι συμβαίνει ἀνθρώπῳ. ἴσασιν ὡς κωμῳδοῦντες τὰ πάθη, ἀρνοῦνται τὴν φύσιν· ἀρνούμενοι δὲ τὴν φύσιν, B ἃ πιστεύουσι τῇ οἰκονομίᾳ· μὴ πιστεύοντες δὲ τῇ οἰκονομίᾳ, ζημιοῦνται τὴν σωτηρίαν. εἰ μὲν γὰρ ἐξωλίσθησεν ἀπὸ γενέσεως κόσμος εἰς τὸν βίον ἄνθρωπος, ἑτέραν παρὰ ταύτην φύσεως βαδίσας ὁδὸν, δεικνύτωσαν οἱ φιλόνεικοι, καὶ πότε τὰς οἰκείας ὑφαινέτωσαν λύσσας. εἰ δὲ αὕτη τῆς κοινῆς φύσεως ἡ ἀρχὴ, ὁ δὲ Θεὸς λόγος κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἄνθρωπος, τὸ χαίρειν συνομολογοῦντες τῇ φύσιν σκώπτουσι τὰ πάθη; θάτερον οὖν ἑκατέρων ἐπιλεξάσθωσαν, ἢ ἐπαιχμώμενοι τὰ πάθη, ἀρνησάσθωσαν τὴν φύσιν, καὶ τὰ Μανιχαίων φρονοῦντες τοῖς ἀσεβέσι συντεταίχθωσαν· ἢ εἰ προσίενται τὸ ἐκ τῆς ἀνθρωπήσεως κέρδος, ὁμολογοῦντες τῇ φύσιν, μὴ αἰσχυνέσθωσαν τὰ τῇ φύσει συμβαίνοντα πάθη. C

* καινὰς Dionys.

Θαυμάζω δὲ καὶ τὴν φρενοβλάβειαν τῶν * κενὰς ὁδοὺς ἀπάτης ἀνατεμνόντων. ἐγὼ γὰρ ἕνα οἶδά τε, καὶ διδαχθεὶς εὐσεβῶς υἱὸν, μίαν ὁμολογῶ τὴν σαρκωθεῖσαν Θεοῦ λόγου ὑπόστασιν· ἑνὸς τε ὄντος τότε τὰ πάθη ὑπομείναντος, καὶ τὰ θαύματα τελεσιουργήσαντος, τὸ χαίρειν τὰ θειότερα σωπῶντες, τὰ ἥττονα κωμῳδοῦσιν; ἵνα γὰρ πιστώσηται ὅτι Θεὸς ὤν, καὶ λόγος ὑπάρχων, καὶ μείνας ὃ ἦν γέγονε σὰρξ, καὶ βρέφος, καὶ ἄνθρωπος, μηδεμιᾶς ἕξεως τὸ μυστήριον ὑβριζούσης, ὁ αὐτὸς, καὶ θαυματουργεῖ, καὶ πάσχει· διὰ μὲν τῶν σημείων, τὸ εἶναι ὃ ἦν αἰνιττόμενος· διὰ δὲ τῶν παθῶν, τὸ γενέσθαι ὃ ἔλαβε πιστούμενος. ἕνα τοίνυν, καὶ τὸν αὐτὸν ἀϊδίως τε, καὶ ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθέντα ὁμολογοῦμεν υἱὸν, μηδὲν ἐπεισάγοντες τῇ φύσει νόθον· οὐδὲν γὰρ περιττὸν ἐν τῷ θρόνῳ. ἀλλὰ πάντως ἐκεῖνο τὸ πολυθρύλλητόν μοι ἐροῦσι, πλέκοντες συλλογισμοὺς ἀράχνης ἀσθενεστέρους. εἰ ἡ τριὰς φησὶν ὁμοούσιος, ἡ ἁγία ἀπαθής. ὁ δὲ Θεὸς λόγος ἐν τῇ ἁγίᾳ ὁρᾶται· καὶ ὁ λόγος ἄρα ἀπαθής. εἰ δὲ ὁ Θεὸς λόγος ἀπαθὴς, εὑρεθήσεται ὁ σαρωθεὶς ἕτερος παρὰ τὸν Θεὸν λόγος ἀπαθὴς, εὑρεθήσεται ὁ σαρωθεὶς ἕτερος παρὰ τὸν

δντας

Θεὸν λόγον τὸν ἀπαθῆ. * ὅπως ἰσὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, καὶ καθ' ὑδάτων γράφουσιν οἱ τὰ κενὰ ταῦτα μελετῶντες προβλήματα. φάσκοντες γὰρ εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ

Ησαι. 59.

ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. λημῶν γὰρ ὀφθαλμὸς ἡλίου ἀκτῖνας καθαρῶς οὐ δέχεται, καὶ ἀδυνάτως διάνοια πίστεως οὐ προσίεται ὕψος. τί τοίνυν φαμὲν ἡμεῖς; ὅτι κατὰ τὸν λόγον τῆς θεότητος, ἡ ἁγία ὁμοούσιός ἐστι, καὶ ἀπαθής. οὐδὲ γὰρ φάσκοντες αὐτὸν πεπονθέναι, τῷ λόγῳ τῆς θεότητος φαμὲν αὐτὸν πεπονθέναι. ἀνεπίδεκτος γὰρ ἡ θεία φύσις παντὸς πάθους, ἀλλ' ὁμολογοῦντες τὸν Θεὸν λόγον τὸν ἕνα τῆς τριάδος σεσαρκῶσθαι, διδόαμεν τῷ αἰτίαν τοῦ

A *sus est, & cum hominibus conversatus?* Nam visionem dicit hoc ipsum, quod est in carne manifestatus: & conversationem appellat illam ipsam ad tempus cum hominibus commorationem, in qua ille minime invidus ut omnipotentiam suam declararet, ostendit quod tanquam omnipotens & id quod erat mansit propter se, & quod voluit factus est propter nos. Quod si nonnullis occasionem scandali præbent fasciæ, & illa in præsepi reclinatio, & illud in tempore secundum carnem augmentum, & quod in navi dormierit, & ex itinere sit fatigatus, & esurierit in tempore, & quæcumque facto secundum veritatem homini conveniunt; noverint B se, dum passiones irrident, negare naturam. dumque naturam negant, non credere dispensationem: non credentes vero dispensationem, damnum facere salutis. Nam si ex quo mundus est conditus, quisquam in hanc vitam lapsus est, aliam præter hanc naturæ viam ingressus, id ostendant qui contentiose adversantur, & tunc demum sua deliramenta contexant. Sed si hæc sunt naturæ communis initia, & Deus Verbum revera factus est homo, cur qui naturam confitentur, passiones irrident? Alterum igitur ex duobus eligant, aut erubescentes de passionibus, naturam negent, & cum Manichæis consentientes, inter impios censeantur: aut si lucrum ex incarnatione proveniens admittunt, C de passionibus non erubescant, quæ naturæ conveniunt. Miror autem hominum amentiam novum erroris iter ingredientium. Ego namque cum unum esse Filium sciam, ac pie didicerim, unam incarnati Dei Verbi confiteor * hypostasin: itaque cum unus sit qui passiones pertulit, & qui miracula perfecit, cur diviniora per jocum irrident? Ut enim fidem faceret, se, cum Deus esset ac Verbum existeret, permanendo quod erat, factum esse carnem, & infantem, & hominem, tanto sacramento nulla mutatione violato, idem ipse perficiebat miracula, & sustinebat passiones, per signa quidem se D manssisse quod erat indicans, per passiones autem id se factum esse quod formaverat, confirmans. Unum igitur & eumdem Filium confitemur, & sempiternum, & in novissimis temporibus incarnatum, divinæ naturæ nihil adulterinum adjicientes: nihil enim supervacuum est in illo throno. Sed illud prorsus multorum sermone vulgatum dicent, & syllogismos aranearum telis infirmiores texent: Si trinitas est ejusdem essentiæ, profecto trinitas est impassibilis: sed Deus Verbum in trinitate spectatur. Verbum igitur est impassibile. Quod si Deus Verbum est impassibile, colligitur ergo crucifixum alium esse præter Deum Verbum quod est impassibile. Vere telam araneæ texunt qui hæc dicunt, & scribunt in aquis qui has Isai 59. E inanes propositiones meditantur. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, & obscuratum est insipiens cor eorum. Nam lippus oculus solis radios non recipit, & mens infirma sublimitatem fidei non admittit. Quid igitur nos ad ista dicimus? Nimirum quod ad rationem attinet divinitatis, consubstantialem & impassibilem esse trinitatem: neque enim cum ipsum dicimus passum fuisse, ratione divinitatis

* *Quod Cyrillus dicit*, una natura Dei Verbi incarnata, *& item Athanasius*, *hoc ipse dicit*, una hypostasis

tatis passum dicimus : natura namque divina nullam recipit passionem. Sed confitentes Deum Verbum unam trinitatis personam incarnatam, iis qui cum fide scisciantur, causam afferimus intelligendi quare fit incarnatus. Nam quia Verbum passiones destruere volebat, quarum finis mors erat, & immortalis illa natura passiones in se admittere non poterat: si enim omnis passio compositarum rerum pugna est atque seditio, in immateriali autem & singulari substantia nulla est compositio, non igitur eo pertingit passio, ubi non est compositio : volens igitur, ut prædiximus, destruere passiones quæ rationalem carnem opprimebant, quarum summa arx erat interitus, incarnatur ex virgine ut novit ipse Deus Verbum, & habitu formatur ut homo, id enim ipsi placuit, & exinanivit semetipsum in forma servi nullam suæ deitatis circumscriptionem admittens : & hoc modo salutem universo hominum generi tribuit, in sua quidem carne passiones destruens, sed suam deitatem servans impassibilem. Hanc ob causam cum Gabriel nascentis auctoritatem ac potentiam annunciaret, dixit ad Mariam: *Ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. Populus autem non hominis sed Dei est : neque mundum a peccatis liberare potest quisquis in hanc vitam per corruptionem intraverit, & non habuerit expers culpæ nativitatis exordium. Sed necessario idem cum Deus & homo esset, non in duo divisus, sed unus permanens, per id quod ex muliere natus est, se hominem esse demonstravit : per id autem quod sine conjunctione natus, & quod matrem virginem servavit, quod Deus esset declaratus est. Salvavit mundum Jesus Christus ubi venit in terras, & cum hominibus conversatus est. Quod si Christus purus homo est, & non ipse Deus Verbum, quomodo in principio creavit omnia qui tunc ut ipsi dicunt, non erat? Nam si postremus in creaturis homo fuit, liquet iis quæ ante illum fuerant, creationem largiri non potuisse Christum, quippe qui ut purus homo posterius productus fuit. Quomodo igitur Paulus ait : *Unus dominus Jesus Christus per quem omnia* ? Nam si per Christum omnia, liquet Christum esse Deum Verbum, evangelista testante : *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum : hoc erat in principio apud Deum : omnia per ipsum facta sunt*. Si igitur evangelista dicit, omnia esse per Verbum facta, & hoc ipsum beatus Paulus interpretans ait; *Unus dominus Jesus Christus per quem omnia* ; liquet Christum esse Deum Verbum. Quod si voces proferunt ex divinis literis, in quibus homo est appellatus, cum dicat Petrus: *Jesum a Nazareth, virum approbatum a Deo* ; & Paulus asserat : *In viro in quo statuit, fidem præbens omnibus*, & ipse dominus de se fateatur : *Quid me quæritis interficere hominem*? noverint se aut per segnitiam non assequi scripturæ intelligentiam, aut per malitiam quæ bene scripta sunt, ad suam improbitatem pervertere. Nam & homo est revera Christus, sed hoc factus est, cum prius non esset nisi tantummodo Deus. Sicut enim Deus est non creatus, sic idem quoque homo est non imaginatione fictus : & quemadmodum Patri se-

νοεῖν τοῖς μὴ πίστεως ἐρωτῶσι δι' ὃ ἐσαρκώθη. ἐπειδὴ γὰρ ἠβούλετο Θεὸς λόγος καταργῆσαι τὰ πάθη, ὧν πέρας ἦν ὁ θάνατος· προσίεσθαι δὲ πάλιν τὰ παθη ἡ ἀνόλεθρος φύσις οὐχ οἵά τε ἦν. εἰ γὰρ πᾶν πάθος σύστασίς ἐστι καὶ μάχη τῶν συνθέτων, περὶ δὲ τὸ ἄυλον, καὶ μόνον οὐδεμία σύνθεσις, οὐκ ἄρα ἐκεῖ ἔφθανε πάθος ἔνθα οὐδὲ σύνθεσις τυγχάνει. βουληθεὶς τοιγαροῦν τὰ τυραννοῦντα τὴν λογικὴν σάρκα πάθη καταργῆσαι, καθὰ προέφημεν, ὧν ἀκρόπολις ὑπῆρχεν ὁ θάνατος· σαρκοῦται ἐκ παρθένου ὡς οἶδεν ὁ Θεὸς λόγος· καὶ σχηματίζεται ὡς ἄνθρωπος. τοῦτο γὰρ ἠὐδόκησε· καὶ κενοῖ ἑαυτὸν ἐν δούλου μορφῇ μηδεμίαν τῆς θεότητος περιγραφὴν ὑπομένων· καὶ οὕτω σώζει πᾶν τὸ ἀνθρώπινον γένος. ἐν τῇ σαρκὶ μὴν αὐτοῦ καταργήσας τὰ πάθη· φυλάξας δὲ αὐτοῦ ἀπαθῆ τὴν θεότητα. διὰ τοῦτο, φησὶν ὁ Γαβριὴλ εὐαγγελιζόμενος τὴν τοῦ τεχθέντος αὐθεντίαν, καὶ δύναμιν, ἔβοα πρὸς τὴν Μαριάμ· αὐτὸς γὰρ, φησὶν, σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. λαὸς δὲ οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου, ἀλλὰ Θεοῦ· οὐδ' ἂν ἀπαλλάξειε τὸν κόσμον ἁμαρτημάτων ὁμοτὰ φθορᾶς εἰσπηδήσας εἰς τὸν βίον, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως οὐκ ἐχηκὼς ἀκατηγόρητον. ἀλλὰ ἀναγκαίως ὁ αὐτὸς Θεός τε ὢν, καὶ ἄνθρωπος, οὐ διαιρούμενος εἰς δύο, ἀλλὰ μίαν εἶς, διὰ μὲν τοῦ ἐκ γυναικὸς γενηθῆναι, δεικνὺς ὅτι ἄνθρωπος. διὰ δὲ τοῦ ἀσπορίας, καὶ φυλάξαι τὴν τεκοῦσαν παρθένον, μαρτυρούμενος ὅτι ἐστὶ Θεός. ἔσωσε τὸν * κόσμον Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ἐλθὼν ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφείς. εἰ δὲ ὁ Χριστὸς ψιλὸς ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ οὐκ αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος, πῶς ἔκτισε τὰ πάντα ἐν ἀρχῇ τότε ὢν οὐκ ὤν; εἰ γὰρ μεταγενέστερος τῆς δημιουργίας ὁ ἄνθρωπος, εὔδηλον ὡς τοῖς πρὸ αὐτοῦ τὴν γένεσιν οὐκ ἐχαρίσατο ὁ Χριστὸς, οἷα δὴ μεταγενέστερος προαχθεὶς ὡς ψιλὸς ἄνθρωπος. πῶς οὖν Παῦλος ἐβόα. εἷς κύριος Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα; εἰ γὰρ διὰ Χριστὸν τὰ πάντα, εὔδηλον ὅτι Χριστὸς Θεός ἐστι λόγος, τοῦ εὐαγγελιστοῦ βοῶντος. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. εἰ τοίνυν ὁ εὐαγγελιστὴς βοᾷ, ὅτι διὰ τοῦ λόγου τὰ πάντα ἐγένετο· καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο ἑρμηνεύων λέγει· εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς δι' οὗ τὰ πάντα, εὔδηλον ὅτι Χριστὸς Θεός ἐστι λόγος. Εἰ δὲ προφέροιεν τὰς ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς φωνὰς, ἐν αἷς κέκληται ἄνθρωπος, τοῦ Πέτρου λέγοντος· Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ ἄνδρα· καὶ τοῦ Παύλου λέγοντος· ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παραχών· καὶ αὐτοῦ τοῦ δεσπότου περὶ ἑαυτοῦ λέγοντος· τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον; ἴσασαν ὡς ἢ διὰ νωθείαν ἀπελείφθησαν τῆς γραφικῆς ἐννοίας, ἢ διὰ πονηρίαν πρὸς τὴν ἑαυτῶν μοχθηρίαν διαστρέφουσι τὰ καλῶς γραφέντα. καὶ ἄνθρωπος μὲν γάρ ἐστι κατὰ ἀλήθειαν ὁ Χριστός. ἀλλὰ τοῦτο γέγονεν, οὐ πρότερον ὢν εἰ μὴ μόνον Θεός. ὥσπερ γὰρ Θεὸς ἀκτιστος, ἄτως ὁ αὐτὸς, καὶ ἄνθρωπος ἀφανὴς. καὶ ὥσπερ τῷ μὲν κατὰ τὴν θεότητα ὁμοίως,

ἔτως

A

B

C

D

E

Matth. 1.

Joan. 1.

1. Cor. 8.

Act. 2.

Act. 17.

Joan. 8.

* τὸν λαὸν αὐτ. τῆς Ἰησοῦ

1. Cor. 8.

Joan. 1.

Πραξ. 2.

Joan. 8.

ὅτως ὁ αὐτὸς καὶ τῇ παρθένῳ κατὰ τὴν σάρκα ὁμόφυλος, πανταχοῦ τῆς ἀληθείας τοῦ μυστηρίου προλαμπούσης, καὶ πάσης ἀπάτης σχολαζούσης. εἰ δὲ μὴ ἔτεκε Θεὸν ἡ παρθένος, οὐδὲ πολλοῦ θαύματος ἀξία ἡ ἄφθορος· πολλαὶ γὰρ καὶ ἄλλαι γυναῖκες ἐκαρποφόρησαν τῷ βίῳ δικαίους. εἰ δὲ προφητῶν γλῶσσαι τὸ ἄῤῥητον προσαλπίζουσαι μυστήριον, βοῶσιν· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. ὁ ἑρμηνεύων ὁ Γαβριὴλ, φάσκει· μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. τοῦ χάριν διὰ τὴν τοῦ τεχθέντος συγκατάβασιν, τὴν δόξαν τῆς τεκούσης περικόπτουσιν; Ἀλλ' ἀντιτιθέασι πάντως τοῦτο. πᾶν τὸ τικτόμενον, φασὶν, ὁμόφυλον ὑπάρχει τῇ τικτούσῃ· εἰ τοίνυν ἄνθρωπος ἡ τεκοῦσα, ἄνθρωπος ἀναγκαίως καὶ ὁ τεχθείς. εὐλόγως φατὲ ὦ οὗτοι. ἀλλὰ τὸ ὁμόφυλον τίκτει ἡ ὠδίνουσα, ὅταν κατὰ φύσιν προβαίη ὁ τόκος. φυσικοῦ τε τόκου τὸ προοίμιον φθορά. ἐπειδὴ καὶ μίξις προηγεῖται τῆς φθορᾶς. ἐνθάδε δὲ τῆς ὕβρεως ταύτης, οὐδὲ ἔννοια· ἀλλ' ἐσχεδιάσθη ὑπὲρ λόγον τὸ θαῦμα. ὅπου ὑπὲρ φύσιν ὁ τόκος, ἐκεῖ ὁ τεχθεὶς Θεός. Ὁμολογοῦμεν τοίνυν τὸν αὐτὸν, καὶ τὸν κόσμον παραγαγόντα, καὶ τὸν νόμον δεδωκότα, καὶ ἐν προφήταις ἐμπνεύσαντα, καὶ ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθέντα, καὶ τοὺς ἀποστόλους εἰς σωτηρίαν ἐθνῶν τε, καὶ λαῶν ἁλιεύσαντα. φύγωμεν οὖν τοὺς θολεροὺς, καὶ βορβορώδεις τῆς ἀπάτης ῥύακας· τὰς θεομάχους λέγω αἱρέσεις. τὴν Ἀρείου μανίαν διαιροῦσαν τὴν ἀμέριστον τριάδα· τὴν Εὐνομίου τόλμαν περικλείουσαν τῇ γνώσει τὴν ἀκατάληπτον φύσιν· τὴν Μακεδονίου λύσσαν χωρίζουσαν τῆς θεότητος τὸ ἀχωρίστως ἐκπορευόμενον πνεῦμα. καὶ τὴν νεότευκτον ταύτην, καὶ καινὴν βλασφημίαν, τὴν τὸν Ἰουδαϊσμὸν κατὰ πολὺ εἰς βλασφημίαν νικῶσαν. οἱ μὲν γὰρ τὸν ὄντα υἱὸν ἀθετοῦσι, ζημιοῦντες τὴν ῥίζαν τοῦ κλάδου· οἱ δὲ, τῷ ὄντι καὶ ἕτερον ἐπεισάγουσι, στηλιτεύοντες ὡς πολύγονον τὴν ἀκήρατον φύσιν. εἴπωμεν οὖν μετὰ Παύλου· Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν· Ἰουδαῖον γὰρ, καὶ Ἕλληνα διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς ἕνα καινὸν ἔκτισεν ἄνθρωπον, ἑνώσας τῇ δυνάμει τὰ τῆς πολιτείας διεστῶτα. φριττέτωσαν τὴν κατάκρισιν οἱ νεωτεροποιοὶ εἰς ἀσέβειαν. εἴ γε τὰ μὲν διεστῶτα εἰς συμφωνίαν ἠνώθη· ὁ δὲ ἑνώσας εἰς δυάδα τό γε ἐπ' αὐτοῖς διῃρέθη. Ἀλλὰ λοιπὸν τὸ μῆκος τῶν λόγων παρεὶς, ἐπὶ τὴν συντομίαν ἐλεύσομαι τοῦ ὀρθοῦ δόγματος. εἴ τις θέλει γνῶναι κατὰ ἀλήθειαν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ εἷς καὶ μόνος υἱός· ὁ πρινὴ τὸν Ἀβραὰμ γενέσθαι ὢν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων προκόψας σοφίᾳ, καὶ ἡλικίᾳ κατὰ σάρκα. ἔχει γὰρ ἀεὶ ἡ θεότης αὐτοῦ τὸ τέλειον· ἐρωτάτω Παῦλον, καὶ αὐτὸς βροντήσει τὴν εὐσέβειαν, δεικνὺς ὅτι καὶ ἐξ Ἰουδαίων προελθὼν τὸ κατὰ σάρκα Θεὸς ὑπάρχει προαιώνιος. φάσκων γὰρ περὶ τῶν Ἰουδαίων, καὶ σεμνύνων τὸ ἀχάριστον, καὶ θεομάχον ἔθνος, διὰ τὴν ῥίζαν τὸν Ἀβραὰμ, καὶ τὸ σπέρμα τὸν δεσπότην Χριστὸν, οὕτως λέγει· ὧν, φησὶν, ἡ υἱοθεσία. ἐβόα γὰρ Θεὸς ἐν προφήταις· υἱός πρωτότοκός μου Ἰσραήλ. καὶ ἡ δόξα (μου.) ἄμετρον γὰρ προσώδευε δόξαν τοῖς τροφοφορουμένοις τὰ ἐπάλληλα θαύματα. καὶ αἱ διαθῆκαι. αἳ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ τὸ πλῆθος καὶ τὴν εὐλογίαν παρεγγυῶσαι. καὶ ἡ νομοθεσία. ἡ ἐν ὄρει δακτύλῳ Θεοῦ γραφεῖσα, * καὶ αἱ ἐπαγ-

Ησαΐ. 7. 14.
Ματθ. 1.
Ἐφεσ. 2.
Γαλ. 8.
Λκ. 2. 18.
Ῥωμ. 9. 3.
Ἐξοδ. 4.
* καὶ λατρεία δίκης Θεῷ ἐλάτρευον.

A cundum divinitatem consubstantialis, sic idem ipse matri secundum carnem cognatus, ita ut ubique veritas mysterii præfulgeat, omnisque deceptionis fraus remota sit. Quod si virgo non Deum genuit, nec magno digna erit illa inviolata miraculo: multæ siquidem & aliæ mulieres justos homines huic sæculo protulerunt. Si autem prophetarum voces mysterium adeo ineffabile præcinentes clamant: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel*: quod interpretatus est Gabriel, dicens: *Nobiscum Deus*; cur propter nascentis inclinationem, gloriam parientis amputant? Sed prorsus illud opponent ac dicent: Omne quod nascitur ejusdem generis est cum generante: si igitur homo est quæ genuit, necesse est hominem quoque esse qui ex ea natus est. Recte equidem dicitis: sed tunc pariens ejusdem generis partum edit, cum secundum naturam progreditur partus: naturalis autem partus exordium corruptio est, quia commixtio quoque corruptionem præcedit; hic vero cum hujus injuriæ ne cogitatio quidem fuerit, sed miraculum supra rationis captum effectum sit, ubi supra naturam est partus, ibi qui nascitur, Deus est. Confitemur igitur eumdem & mundum condidisse, & legem dedisse, prophetas quoque inspirasse & in novissimis temporibus incarnatum, & apostolos ad salutem gentium ac populorum expiscatum fuisse. Fugiamus igitur turbidos & cœnosos deceptionum rivos, hæreses inquam cum Deo pugnantes: Arii insaniam dividentem individuam trinitatem: Eunomii audaciam, quæ intra cognitionis nostræ terminos naturam incomprehensibilem includit: Macedonii rabiem, quæ Spiritum inseparabiliter procedentem a deitate sejungit: hanc quoque nuper fabricatam novamque blasphemiam, quæ Judaismum, quod ad blasphemiæ magnitudinem, longe superat. Illi namque, dum eum qui Filius est reprobant, ramo radicem privant: hi vero ultra hunc qui est Filius, alium adjicientes, intemerabilem naturam tanquam multigenam denotant. Dicamus ergo cum Paulo: *Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum*: nam Judæum & Græcum per baptismum in unum novum hominem condidit, uniens potentia quæ conversatione dissidebant. Horreant damnationem novæ impietatis auctores: siquidem cum dissidentia in unam concordiam unita sint, is qui univit, quantum in illis fuit in duo est divisus. Sed jam omissa sermonis longitudine, ad compendium veri dogmatis veniam. Si quis cupit vere cognoscere illum esse unum ac solum Filium, qui est antequam Abraham fieret, & in novissimis proficiebat ætate ac sapientia secundum carnem, nam ejus divinitas semper est perfecta, interroget Paulum qui pietatem personabit, ostendens eum etiam postquam ex Judæis secundum carnem extitit, Deum esse ante sæcula, cum enim de Judæis loqueretur, & ingratam illam Deoque rebellem gentem propter Abraham gentis radicem, & ejus semen Christum dominum collaudaret, sic dixit: (*Quorum est adoptio filiorum.*) clamabat

Isai. 7.
Matth. 1.
Ephes. 2.
Joan. 8.
Luc. 2.
Rom. 9.

bat enim Deus per prophetas: *Filius meus primogenitus Israel*, (*& gloria*,) nam iis quos Deus tanquam nutrix gestabat, immensam gloriam assidua miracula conferebant: (& testamenta,) per quæ ipsi Abraham multiplicatio & benedictio est promissa: (& legislatio,) illa in monte digito Dei scripta: * (& obsequium) quo divino cultui serviebant: (& promissa,) tum illa terra Palæstinæ, tum omnes gentes per semen Abrahæ benedicendæ: (quorum patres,) qui in erroris nocte tanquam fidei luminaria sunt exorti: neque vero hucusque stetit beatus Paulus: non enim ex quo fuit ille ex Maria partus, ex eo esse cœpit Verbi principio carentis initium; sed mox intulit, (secundum carnem,) ut manifestationem illam factam in carne, non generationem secundum divinitatem indicaret. Quisnam igitur Christus hic sit ex virgine natus, hic in spelunca, ut ipse novit, collocatus, hic in præsepi reclinatus, hic, tempore secundum carnem actus, hic qui usque ad infimas partes terræ descendit, hic qui omnia quæ carnis sunt, subiit, ut fidem faceret vere se hominem factum fuisse, hic qui non alius ab eo qui descendit; sed qui ascendit, ipse est & qui ascendit: non enim prius ascendit, sed descendit utpote qui non secundum progressionem Deus est, absit, sed propter suam misericordiam homo, nam hac re indigebamus; hic inquam quinam sit, noli a me aut ab alio aliquo discere, sed a beato Paulo, qui Filium ab ipso Patre per revelationem didicit, ac dixit: *Cum autem placuit Deo, qui segregavit me ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me*. Is namque quinam sit Christus Jesus, vere te docebit, clamans: *Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula*. Quem aditum calumniæ hæc beati Pauli verba iis qui conviciari student, non obstruant? Dixit eum Christum, ut ostenderet vere hominem factum: dixit eum ex Judæis secundum carnem, ut indicaret non ex quo incarnatus est, ex eo esse cœpisse: dixit eum esse, ut initium non habere declararet: dixit eum super omnia, ut creaturæ totius esse dominum prædicaret: dixit ipsum Deum, ne illius passionibus & habitu decepti, immortalem ejus naturam negemus: dixit benedictum, ut eum tanquam omnipotentem adoremus; non tanquam conservum calumniemur: dixit eum in sæcula, ut ostendat, qui ea sæcula verbo condidit, perpetuo in ipsis ut Deum prædicari. Cum igitur habeamus Christum & Deum esse, & benedictum, ipsum adoremus, dicamusque adversus eos qui aliter sentiunt: *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus, nos autem sensum Christi habemus: ideoque expectamus gloriam magni Dei & salvatoris nostri Jesu Christi, qui reddet his quidem qui pie sentiunt, suæ fidei præmia: iis autem qui eum reprobant, sua audaciæ mercedem*. Hæc vestræ caritati direximus, vestris permoti libellis, quos ad nos misistis, significantes pestiferos quosdam homines ac verborum portenta proferentes in vestram regionem irruisse, studentes perversis scriptis, & oppositionibus falsi nominis scientiæ simplicem ac puram rectæ fidei speciem pervertere. Sed ego vos

γελίαι. ἥτε γῆ τῆς Παλαιστίνης, καὶ τὸ διὰ σπέρματος τῷ Ἀβραὰμ εὐλογηθῆναι πάντα τὰ ἔθνη. ὧν οἱ πατέρες· οἱ ἐν τῇ νυκτὶ τῆς πλάνης ἀνατείλαντες, ὡς πίστεως φωστῆρες. καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστός. καὶ οὐκ ἔστι μέχρι τούτων Παῦλος. οὐδὲ γὰρ ἀφ' οὗ ὁ ἐκ Μαρίας τόκος, ἔκ τότε τὸ ἀνάρχου λόγου ἡ ὕπαρξις· ἀλλ' ἀΐδιος ἐπῆγαγε, τὸ κατὰ σάρκα. ἵνα ὑποσημήνηται τὰ κατὰ σάρκα φανέρωσιν, ἀλλ' οὐ *κατὰ τὴν θεότητα γένησιν. τίς μοι δῶν ἔστι τόπος ὁ Χριστὸς ὁ ἐκ παρθένου γεννηθείς, ὁ ἐν σπηλαίῳ χωρηθεὶς ὡς οἶδεν, ὁ ἐν φάτνῃ *ἀνακλιθείς, ὁ τῷ χρόνῳ κατὰ σάρκα αὐξήσας, ἕως μέχρι κατωτάτω τῆς γῆς καταβάς, ὁ πάντα τὰ τῆς σαρκὸς ὑπομείνας, ἵνα πιστωθῇ ὅτι κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἄνθρωπος, ὁ οὐκ ἄλλος ὢν παρὰ τὸν καταβάντα, ἀλλ' αὐτὸς ὢν καὶ ὁ καταβάς, καὶ ὁ ἀναβάς· οὐ γὰρ ἀνέβη πρότερον, ἀλλὰ κατέβη, οἷα δὴ οὐκ ἐκ προκοπῆς Θεός, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ δι' οἰκτιρμὸν ἄνθρωπος. τούτου γὰρ ἐδεόμεθα. μὴ παρ' ἐμοῦ μάθῃς, ἢ παρ' ἄλλου τινός. ἀλλὰ παρὰ Παύλου τοῦ παρὰ πάντας ἐν ἀποκαλύψει μαθόντος τὸν υἱόν, καὶ φάσκοντος· ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου, καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί. ἵνα γάρ σε διδάξει ἀληθῶς τίς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, βοᾷ· ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ποίαν παρείσδυσιν συκοφαντίας ἐκ ἀποτειχίζει τὰ Παύλου ῥήματι τοῖς φιλολοιδόροις; εἶπεν αὐτὸν Χριστὸν, ἵνα δείξῃ ὅτι κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἄνθρωπος· εἶπεν αὐτὸν ἐξ Ἰουδαίων τὸ κατὰ σάρκα, ἵνα δείξῃ ὅτι ἐκ ἀφ' οὗ ἐσαρκώθη ἔκ τότε μόνον ὑπάρχει· εἶπεν αὐτὸν ὄντα, ἵνα ἄναρχον βρουτίσῃ· εἶπεν αὐτὸν ἐπὶ πάντων, ἵνα τῆς κτίσεως δεσπότην κηρύξῃ· εἶπεν αὐτὸν Θεὸν, ἵνα μὴ πρός τι πάθῃ, καὶ τὸ σχῆμα δελεασθέντες, τιμὴν ἀνώλεθρον αὐτοῦ ἀρνησώμεθα φύσιν· εἶπεν αὐτὸν εὐλογητὸν, ἵνα ὡς παντοκράτορα προσκυνήσωμεν, ἀλλ' ἐκ ὡς συνδοῦλον συκοφαντῶμεν· εἶπεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ἵνα δείξῃ ὅτιπερ ὁ λόγῳ τούτους δημιουργήσας, ἀϊδίως ἐν αὐτοῖς θεολογεῖται. Ἔχοντες οὖν τὸν Χριστὸν, καὶ ὄντα Θεὸν, καὶ εὐλογητὸν, αὐτῷ προσκυνήσωμεν λέγοντες πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους· εἴ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. ἡμεῖς δὲ νῦν Χριστοῦ ἐχόμεθα· διὸ καὶ προσδεχόμεθα τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἀποδώσει τοῖς μὲν εὐσεβοῦσι, τὰ τῆς δόξης ἔπαθλα· τοῖς δὲ ἀθετοῦσι, τὰ τῆς τόλμης ἐπίχειρα. Ταῦτα δὲ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐπεστείλαμεν ἀγάπην, ἐκ τῶν ὑμετέρων προσταπόντες λιβέλλων, ὧν πρὸς ἡμᾶς διεπέμψασθε φήσαντες λυμεῶνάς τινας, καὶ τερατολόγους ἀνθρώπους ἑαυτοὺς ἐπεισφρῆσαι τῇ ὑμετέρᾳ χώρᾳ, βλομμίους διὰ πονηρῶν γραμμάτων, καὶ τῶν ἀντιθέσεων τῆς ψευδωνύμου γνώσεως διασρέφειν τὸ ἁπλοῦν, καὶ ἀμαγγάνευτον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κάλλος. ἀλλὰ τὶ τοῦ μαχαιρίου Παῦλε, καὶ πάλιν φημὶ πρὸς ὑμᾶς· βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρωπαρέσκων ἀνθρώπων, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν. θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. εἰ δὲ τινες

* Hoc non est in Græco sed in Dionysio & forte requiritur.

Exod. 4.

Gen. 22.

* Ἴσ. τῷ κατὰ τὴν θεότητα.

* Ἴσ. ἀνακλιθείς.

Ephes. 4.

Galat. 1.

Rom. 9.

1. Cor. 2.

Coloss. 1.

1. Cor. 3.

Φιλιπ. 2. τε τούτῳ ἐν οἷς πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου· καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων, ἀλλὰ φυλάττοντες τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς ὀρθοδόξου πίστιν ἐκθεμένων, καὶ τῶν περὶ τὸν ἅγιον, καὶ μακάριον Βασίλειον, καὶ Γρηγόριον, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν αὐτοῖς ὁμοφρόνων, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. πᾶσαν τὴν σὺν ὑμῖν ἀδελφότητα ἐγώ τε, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ προσαγορεύομεν.

A iterum beati Pauli verbis admoneo: *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam secundum traditionem nugacium hominum, & non secundum Christum. Fundamentum enim aliud piæ fidei nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.* State igitur in uno spiritu, unanimes collaborantes fidei evangelii, & in nullo terreamini ab adversariis, sed custodite traditiones quas accepistis a sanctis ac beatis patribus qui apud Nicæam rectam fidem ediderunt, & a sanctis ac beatis viris Basilio & Gregorio, & reliquis qui cum illis eadem senserunt, quorum nomina sunt in libro vitæ. Omnem vobiscum fraternita-
B tem ego & qui mecum sunt salutamus. (Data Constantinopoli, consulatu piissimorum Theodosii Augusti XV. & Valentiniani IV. * anno Christi 435.

Coloss. 2. 8. 1. Cor. 3.

Sequens constitutio habetur Græce & Latine in cod. Theod. lib. IX. tit. 43. sed brevior, & in multis varians: eique præfixus est hic titulus: Impp. Theodosius & Valentinianus AA. Antiocho P. P. *& in Græco:* Ἀντιόχῳ μεγαλοφρεστάτῳ ἐπάρχῳ καὶ ὑπάτῳ. *In fine autem:* Datum x. Kal. Aprilis Constantinopoli, Antiocho V. C. & Basso consulibus. *Quamvis vero ad concilium Ephesinum nullo modo pertineat, tamen quia in fine Græcorum exemplarium ejusdem concilii reperitur cum ipso conjuncta, & digna est quæ ab omnibus legatur, eam præterire noluimus, sed ex * ms. cod. fideliter hic excudendam curavimus.* * nos vero iterum contulimus cum ms. Segui, optimæ notæ de quo sæpius plura.

ΒΑΣΙΑΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ προσφεύγοντων ἐν ἐκκλησίᾳ.

EDICTUM REGIUM DE HIS qui ad ecclesiam confugiunt.

ᵃ φυσικὴ. ᵇ τῆς θρησκείας.

ᵇ νόμοις.

ᶜ διαρρήγνειν. ᵈ τῇ τῶν. ᵉ ἐκκλησίᾳ.

ΑΡΧΑΙΑ τις καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς πλάνης συνήθεια, καὶ νόμῳ * φυσικὴ διάταξις δέ δ-
C σέβειαν ἀεί τις τοιαύτην κεκράτηκεν, ὥσε * τὰς θείας θρησκείας τῶν δημοσίων διοικήσεων, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων χρήσεων ἐν παντὶ χρόνῳ, καὶ ἔθνει, διορισθῆναι. καὶ τούτοις ἐ μόνον ἐν τῷ ἀκροτάτῳ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ὥσπερ ἔν τινι ἐπὶ γῆς ὑρανῷ ἀνατίθεσθαι, καὶ ὅποι πλησιάζειν * μόνοις καθαροῖς, καὶ ὁσίοις θέμις. ἐντεῦθεν κἀκεῖνο συμβαίνει, τὸ πάντων φυσικῶς ταῖς διανοίας ἐγκεῖσθαι, μηδενὶ ξόπῳ δυνασθαι τὰ τῷ Θεῷ ἀφιερωθέντα μιαίνεσθαι, μήτε κατὰ τῆς θείας δυνάμεως τινὶ ἀνθρώπων ὕβριν χωρεῖν. πῶς γὰρ οἷόν τε μολύνεσθαι, ἅπερ ἀεὶ καθαρεύειν ἀνάγκη; ἢ πῶς οἷόν τε ῥυπᾶσθαι, ἅπερ ἅπαξ ἁγιασθέντα, τῷ τοιαῦτα εἶναι ἐ παύεται; ὅθεν εἰ καὶ πεπείσμεθα ὑπὸ τῆς σφαγὸς ἀθεμίτως ἐκ τῆς βαρβαρικῆς μανίας κατὰ τῶν θείων τολμηθέντων θυσιαστηρίων, μήτε μολυνέσθαι τὸ καθαρὸν, μήτε κεχρᾶνθαι, ὅπερ εἶναι πέφυκεν ἅγιον. ὅμως ἐπειδὴ γέγονεν, ὅπερ ἐδαμῶς ἠλπίσθη γενέσθαι, καὶ μέχει τῆς ἀσεβείας ἡ τῶν μυσαρῶν ἔφθασε τόλμα· ὥσε μὴ τοῖς ἀνοσίοις γᾶν δοκεῖν βέβηλα εἶναι τοῦτο, ἅπερ θεία τυγχάνει, μήτε ἐν τοῖς ἁγιαθεῖσι, καὶ ἀφιερωθεῖσι τόποις ἐξῆ τοῦτο, ἅπερ ἐδὲ ἐν ἄλλοις χύδιν ἀδίκως ἀνεκτὸν γίνεσθαι, καὶ ὑπὲρ τῶν τοῦ θρησκείαν, καὶ τῇ τῆς ἀσεβείας παραφυλακῇ ἀνόθευτον * παραμένειν, πᾶσαν ὕβριν * τῆς τῶ Θεῶ
E παντοκράτορος * ἐκκλησίας, τοῦτε παρὰ τῶν πολεμώντων, καὶ ἀκόντων ἐγγινομένην ἀπείργομεν. καὶ γὰρ εἰ ἐθνικῆς ἀρχαιότητος ἡ θρησκεία πλάνη, καὶ Θεὸς τὸ δοκεῖν, ἔτω τῆς οἰκείας δεισιδαιμονίας ἐξήσκει τοῦ παρατήρησιν, ὥσε τοὺς βωμοὺς μὴ πᾶσιν, ἀλλα γάρ τισιν ἐπιτρέπειν τῶν ἱερέων, τοὺς τε ναοὺς, ὥσπερ καὶ δῶρα τῆς γῆς ὑψεμένους, ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι, καὶ τοῖς ὀχυρωτέροις τῶν πόλεων ἀναθεῖναι τόποις, τότε κατασκευασθέντα εἴδωλα προσκυνεῖν, καὶ μῆ σεπτῆς μεγίσης ἔχειν ματαιότητος, τόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς προσήκει τοῦ θρησκείαν μῆ πάσης

VETUS jam inde a paganismi temporibus consuetudo, naturalisque legis sanC ctio pietatis causa obtinuit, ut apud omnes nationes, publicæ administrationes, humanæque functiones a religione sacrisque ceremoniis semper secernerentur; sacraque non solum in summo rerum fastigio, sed velut in quodam posito in terris cœlo collocarentur, quo accedere solis puris sanctisque fas esset. Hinc & illud quoque consequitur, ut omnium mentibus natura insitum sit, nullo modo quæ Deo dedicata sunt pollui posse, neque hominum insolentiam adversus vim divinam progredi. Quo enim pacto fieri queat, ut ea polluantur, quæ semper munda esse necesse est? Aut qua ratione ea
D poterunt contaminari, quæ semel sanctificata, nunquam talia esse desinunt? Quapropter licet pro certo habeamus, ab iis quæ paulo ante barbarica vesania contra divinum altare nefarie perpetrare ausa est, neque quod mundum erat pollui, neque quod natura sanctum contaminari potuisse: tamen quia id factum est, quod nullo modo futurum sperabamus, & usque ad religionem illa sceleratorum hominum pervenit audacia; ne vel impiis profana esse videantur ea quæ divina sunt, neque in sacratis Deoque dicatis locis liceat ea facere, quæ ne in aliis quidem passim * impune * iniqua.
fieri permittendum est; & ut religio pervigili etiam pietatis custodia illæsa castaque
E permaneat; omnem violentiam, quæ vel per audaciam, vel præter voluntatem inferatur, ab omnipotentis Dei ecclesia arcemus. Etenim si veterum Paganorum religio, quæ error erat, & cui quod libitum fuisset deus erat, adeo superstitionis suæ observans fuit, ut altaria non quibusvis, sed certis sacerdotibus dumtaxat committeret, & fana sua perinde ac si ipsius quoque terræ situ extollerentur in arcibus ac munitioribus urbium locis dicaret, atque idola fabrefacta adoraret, maxima-

que cum veneratione ac vanitate coleret: quanto magis par est, ut nos religionem nostram omni cum observantia custodiamus, ad quos Deus ipse cum veræ religionis cultu, cœlum non deserens descendit, & tanquam cessione quadam inter Deum & homines facta, homo Deum in terram suscepit hominemque Deus in cœlum sustulit? Ante alia autem hac re illi Deum placant penes quos rerum summa est, cum scilicet salutis & vitæ ac securitatis hominum curam habent: quæ, ut nostra natura fert, nullo modo alterum cum altero sine alterius detrimento conjungimus, ut nec ecclesiasticis ædibus sacrisque altaribus ex nimia confugientium desperatione vel * confidentia, contemptu vel temeritate, audacia vel insania, injuria aliqua, præterquam deceat, inferatur; & unicus extremusque miserorum, opeque destitutorum portus patentiore aperto sinu hujuscemodi confugientes excipiat. Nemini qui maris fluctus & scopulos declinat, convenit terræ adimere tranquillitatem: bellum, in quem steterit acies, adversus eum sese dedentem minas deponit. Asylum olim defendit variis criminibus obstrictos, legum aspernans auctoritatem: majores etiam nostri, ne aliquo modo timore perculsis humanitas denegata videretur, in nostris quoque statuis aram salutis constituerunt; ita ut si qui vel extrema imaginum nostrarum vestigia forte contigerint, hi ab omnibus minis adversæ fortunæ liberati ac securi gaudeant. Jam si statuæ complexus propter regiam majestatem tantum præsidii miseris conciliat: quantum opis illis debet esse paratum, qui salutis causa ad sacrosancta altaria confugiunt?

Pateant proinde trepidis magni Dei templa; supplices fugientes communis suscipiat ara; nec ulla veluti superior comminatio divinum auxilium, quod omnibus ex æquo sese offert, ab ejus ædibus audeat propulsare. Qualis enim naufragorum in suis calamitatibus misericordia reliqua erit, si littus præcludas, & fontem siti laborantibus perturbes? aut quænam humanis calamitatibus medicina supererit, si calamitosis Deus ipse denegetur? Nostris igitur temporibus non solum sacrosancta altaria, & quadratum * populi oratorium murorum ambitu circumseptum, confugentium securitati conferre sancimus: sed quidquid præterea inde est loci usque ad ecclesiæ fores extremas, per quas preces facturi primum ingrediuntur, hoc totum confugientibus * misericordiæ aram esse definimus & constituimus. Itaque medium templi spatium * in prædicto loco positum, perfugium esse decrevimus: atque etiam reliqua omnia loca primis sanctæ ecclesiæ foribus post publica per circuitum cohærentia, sive domus, aut hortuli, sive atria, aut balnea, aut etiam porticus sint, ingressos profugos volumus ut perinde ac intimum templum jus custodiendi habeant Quamvis autem, si religionis atque pietatis ratio spectetur, quæ exiguo loco distant, non parva observantiæ ratione disjuncta sint; tamen ut securitatem confugientibus latius extendamus, & formidantibus auxilium porri-

* templi.

* propitiam.

* quod prædicto modo circumseptum esse descripsimus.

A * φυλάττειν παρατηρήσεως· πρὸς ὃς ὁ Θεὸς μετὰ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας, οὐρανοὺς μὴ ἀπολιπὼν, καταβέβηκε, καὶ ὥσπερ τινὸς μεταξὺ Θεοῦ τε, καὶ ἀνθρώπων ἀντιδόσεως γενομένης, ἄνθρωπος Θεὸν εἰς γῆν ὑπεδέξατο, καὶ Θεὸς εἰς οὐρανοὺς ἀνήγαγεν ἄνθρωπον. * πρὸ δέ γε τῶν ἄλλων καὶ τούτῳ μάλιστα ἐξιλεοῦνται Θεὸν οἱ τῶν τῆς ἄκρας ἐξουσίας πραγμάτων ἐπειλημμένοι, τῷ σωτηρίας, ζωῆς τε καὶ ἀμεριμνίας φροντίζειν ἀνθρώπων· ἅπερ κατὰ τὸ ἡμῖν ἔμφυτον οὐδαμῶς θάτερον τῷ * ἑτέρῳ δίχα τῆς ἑκατέρου βλάβης συνάπτομεν. ὥστε * μήτε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς οἴκοις, ἢ τοῖς ἁγίοις θυσιαστηρίοις, ἐκ τῆς πολλῆς τῶν προσφευγόντων ἀπαγορεύσεώς τε, καὶ * ἀδειλίας. προπετείας τε, καὶ καταφρονήσεως, τόλμης, ἢ καὶ μανίας, ὕβριν παρὰ τὸ πρέπον γενέσθαι τινὰ, καὶ τὸν τῶν ἀθλίων τε καὶ ἀβοηθήτων * μόνον ἔσχατόν γε λιμένα * εὐρυτέροις τοῖς πεποιημένοις ὑποδέξασθαι κόλποις. οὐδένα * τὸν τὸν κλύδωνα τῆς θαλάττης, καὶ τοὺς σκοπέλους * ἐκκλίνοντα προσήκει τὴν τῆς γῆς ἀφαιρεῖσθαι γαλήνην. πόλεμος καθ' οὗ συνέστη * παράταξις, τὴν κατὰ τοῦ * προσφεύγοντος ἀπειλὴν ἀποτίθεται. τὸ ἄσυλόν ποτε ὑπερήσπισε τῶν διαφόροις ἐνόχων ἐγκλήμασι, τὴν τῶν νόμων παρωθούμενον * αὐθεντίαν· καὶ ὥστε μηδαμοῦ τοῖς εὐλαβουμένοις ἀναιρεθῆναι φιλανθρωπίαν, βωμὸν σωτηρίας καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀφιδρύμασιν ἡ ἀρχαιότης ἀνέθηκε· καὶ οἱ τὰ ἴχνη τῶν ἡμετέρων χαρακτήρων καταλαμβάνοντες, τῶν ἀπειλῶν τῆς σκαιᾶς τύχης ἐλευθερωθέντες τε, καὶ ἀμεριμνοῦντες γεγήθασι. * τοσαύτης τοιγαροῦν τῆς ἀφῆς τοῦ ἱδρύματος διὰ τὸ βασιλικὸν σέβας τοῖς δεομένοις ἐπικουρίαν διδούσης, πόσην χρὴ τοῖς εἰς τὰ ἁγιώτατα καταφεύγουσι θυσιαστήρια ὑπάρχειν βοήθειαν; * Ἀνεῴχθησαν τοίνυν τοῖς δεδιόσιν οἱ ναοὶ τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ τοὺς προσφεύγοντας ἱκέτας ὁ κοινὸς ὑποδεχέσθω βωμός· καὶ τὴν θείαν βοήθειαν, τὴν κοινῇ προσκομιζομένην ἅπασιν, ἐκ τῶν ταύτης οἴκων μηδεμία ὡς ὑπερτέρα διωθείτω ἀπειλή. ποῖος γὰρ ταῖς συμφοραῖς οἶκτος ὑπολειφθήσεται ἐν τοῖς ναυαγοῦσιν, εἰ τὸν αἰγιαλὸν ἀποκλείσεις, καὶ τὴν πηγὴν τοῖς διψῶσι θολώσεις; ἢ ποία ταῖς ἀνθρωπίναις περίεσται συμφοραῖς θεραπεία, ἐὰν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἀρνηθείη; ἐπὶ γὰρ τῶν ἡμετέρων καιρῶν οὐ μόνον τὰ θεῖα θυσιαστήρια, καὶ τὸ εὐκτήριον τοῦ * λαοῦ, τὸ τετραγώνων τοίχων περιβολῇ τειχιζόμενον, εἰς ἀσφάλειαν συντελεῖν τῶν προσφευγόντων θεσπίζομεν, ἀλλ' εἴ τι καὶ περαιτέρω τούτου τυγχάνει, ἄχρι τῶν τελευταίων θυρῶν τῆς ἐκκλησίας. ὧν τοῖς εὔξασθαι προηρημένοις πρῶτον ἐπιβαίνειν συμβαίνει, * ἐλέου βωμὸν τοῖς προσφεύγουσιν εἶναι προστάττομεν. ὥστε μεταξὺ τοῦ ναοῦ * ἐν τῷ προειρημένῳ τόπῳ προσφυγὲς διεγράψαμεν, καὶ τῶν * πρώτων μετὰ τοὺς * δημοσίους τόπους τῆς ἁγίας ἐκκλησίας θυρῶν τὰ περιεγκείμενα, εἴτε ἐν οἰκίαις, ἢ ἐν κήποις, εἴ τε ἐν αὐλαῖς, ἢ λουτροῖς, ἢ καὶ ἐν στοαῖς τυγχάνει, τοὺς εἰσδύοντας πρόσφυγας καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἐνδοτάτου ναοῦ φυλάττειν. καὶ εἰ καὶ τὰ μάλιστα θρησκείας τε, καὶ εὐλαβείας λόγῳ τὰ μικρῷ * λόγων διεστῶτα τῷ τόπῳ οὐμικρῷ τῷ τῆς παρατηρήσεως * τόπῳ διώρισται. ὅμως ὑπὲρ τοῦ τὴν ἀμεριμνίαν πλατῦναι τοῖς προσφεύγουσι, καὶ τοῖς εὐλαβουμένοις βοή-

* παραφυλαττειν.

* πρὸς δέ γε καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο ἐξιλεοῦνται Θεός.

* ἑκατέρας.

* μηκέτι τοῖς

* δειλίας.

* ἔσχατον λιμένα.

* εὐρυτέρως.

* τῶν.

* ἐκκλινόντων.

* παράταξιν τὴν.

* προσφεύγοντος ἀποτίθεται.

* βίαν.

* τοσαύτην.

* ἀνοιχθῶσι, ἢ ἀνοιχθήτωσαν.

* ναοῦ.

* τετράγωνον τοίχων.

* τεττάρων τῶν τειχῶν περιβολῇ.

* ἴλεω.

* ὃν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ περιπεφράχθαι διεγράψαμεν.

* πρῶτον.

* δημίου.

* ἀλλήλων.

* ὀλίνων.

* ἴσ. τρόπῳ.

βοήθειαν ἐκτεῖναι, πᾶσαν τὴν προδηλουμένην περίοδον ἀδιάκριτον εἶναι λιμένα τῆς ἡσυχίας προστάττομεν· καὶ μηδένα εἰς τὸ ἐξωθεῖσθαι * τούτους ἱεροσύλους ἐπιβάλλειν χεῖρας. μή πού γε ὁ τοῦτο τολμῶν, ἐν συμφοραῖς ἑαυτὸν ἰδὼν, καὶ αὐτὸς ἐξαιτῶν βοήθειαν καταφύγῃ. τὸ δὲ τοιοῦτον τῶν διαστημάτων πλάτος ἐν καιρῷ τοῦ φόβου εἰς ἄδειαν τοῦ διάγειν, μᾶλλον δὲ τοῦ περινοστεῖν, φιλανθρώπως συνεχωρήσαμεν. ἵνα μή τινι τῶν * προσπεφευγότων ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ ναῷ, ἢ ἐν τοῖς ἁγίοις θυσιαστηρίοις μένειν, ἢ ἐσθίειν, ἢ καθεύδειν, ἢ παννυχίζεσθαι ἐξῇ. τοῦτο τῶν μὲν κληρικῶν τῆς θρησκείας χάριν κωλυόντων, καὶ τῶν προσφύγων τῆς εὐσεβείας ἕνεκα φυλαττόντων· ἵνα μήτε οἱ προσφεύγοντες ὡς βεβήλῳ γνώμῃ προσφεύγειν δοκοῖεν, τῇ θρησκείᾳ καταμιγνῦντες τὰς οἰκείας χρείας· μήτε οἱ τὰ οὕτως αἰσχρὰ δυνάμενοι τοῦ θείου ἀπείργειν οἴκου, δόξωσι. τὴν εὐσέβειαν, ἧς ὑποφῆται * τυγχάνουσι, καταβλάπτειν. προκειμένου δὲ τοῦ θατέρῳ πάντως προσκρῦσαι, αἱρετώτερον τοὺς κληρικοὺς τὰς ἀνθρωπίνας, καὶ φυσικὰς τῶν ἁγίων θυσιαστηρίων ἀπωθουμένους ὕβρεις, θρασεῖς μᾶλλον, ἢ ἀσεβεῖς νομίζεσθαι, καὶ περὶ ἄνθρωπον, ἢ περὶ Θεὸν ἁμαρτάνειν· ὁπότε τούτου τεθέντος τοῦ νόμου, μήτε ἀπανθρωπίας τις ὑπόνοια δικαίως ἂν φθάσειεν εἰς τοὺς κληρικούς· ἐπειδὴ πολλὴ τοῦ τε φόβου, καὶ τῆς ἀμεριμνίας τῶν προσφευγόντων πρόνοια γέγονε. καὶ γὰρ καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ * φύσει τε, καὶ ἀνάγκῃ ῥυποῦσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ ναὸν, καὶ τὸ θεῖον μυστήριον τῇ ἐφυβρίσῳ ἀσθενείᾳ καταμιγνυσθαι, τὰ θεῖα ὑπὸ βεβήλων χραίνεσθαι, τὰ ἱερὰ ὑπὸ τῶν σαθρῶν μολύνεσθαι μὴ βουλόμενοι, τοῦ αἰτεῖν βοήθειαν τοῖς προσφεύγουσιν οὐκ ἀπεκλείσαμεν· ἀλλὰ προσέτι καὶ πλατυτέροις διαστήμασι, μακροτέροις τε χωρήμασιν ἀσφαλισθῆναι * τούτους ἐψηφισάμεθα. τοῦ πρέποντος τῇ τε θειότητι, καὶ τῇ ἀνθρωπότητι φυλαχθέντος.

Ὅπλα δὲ ἐν σιδήρῳ, ἢ ἐν ἑτέρῳ εἴδει * ἀμυντήρια τοὺς προσφεύγοντας οὐδαμῶς ἔχειν, ἢ ἐπιφέρεσθαι ἐντὸς τῆς ἁγίας ἐκκλησίας προστάττομεν. ταῦτα οὐ μόνον ἐκ τῶν θείων ναῶν τε, καὶ θυσιαστηρίων, ὡς τὰ λοιπὰ, κωλύοντες, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκημάτων, καὶ * ἑλῶν, καὶ κήπου, καὶ λουτροῦ, καὶ αὐλῶν, καὶ στοῶν. ἅπερ κατὰ τὸν προειρημένον λόγον ὑπερασπίζειν τῶν προσφευγόντων ἐδηλώσαμεν. οὔτε γὰρ θέμις, τοῖς ἁγιωτάτοις ναοῖς, ἢ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς τόποις κατὰ περιεργίαν, διχονοίας, ἢ πολέμων ὕλας ἐπιφέρεσθαι. ἀρκείτω τοῖς προσφεύγουσιν ἡ τοῦ Θεοῦ βοήθεια. ᾧ τά τε ὅπλα, καὶ οἱ νόμοι, καὶ ἡ βασιλεία ὑποτάττεται. καὶ γὰρ ἡμεῖς, οὓς ἀεὶ τῷ δικαίῳ τῆς ἡγεμονίας περιστοιχίζει τὰ ὅπλα, καὶ οὓς οὐ πρέπει δίχα δορυφόρων εἶναι, τῷ τοῦ Θεοῦ ναῷ προσιόντες, ἔξω τὰ ὅπλα καταλιμπάνομεν ἀποτιθέμενοι τὸ διάδημα· καὶ * τῇ τῆς βασιλείας ἐλαττώσεως εἰκόνι μᾶλλον ἡμῖν τὸ τῆς βασιλείας σέβας ἐπαγγέλλεται. τοῦ ἁγιωτάτου δὲ θυσιαστηρίου διὰ μόνην τὴν τῶν δωρεῶν προσφορὰν ἐφαττόμεθα. καὶ εἰς τὴν τῶν θείων * κύκλων περιστοιχουμένην ἔπαυλιν ἅμα τῷ εἰσελθεῖν ὑπεκβαίνομεν· καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς ἀγχιστεύουσης θειότητος ἑαυτοῖς ἀπονέμομεν. ὅθεν τοὺς δίχα ὅπλων τῷ ἁγίῳ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὸ ὁσιώτατον θυσιαστήριον ἐν οἱῳδήποτε ἔθνει, ἢ * κατὰ ταύτην τὴν πόλιν προσφεύγοντας,

* τούτοις ἱεροσυλίας
* προσφευγόντων
* τῆς θρησκείας τὰς οἰκείας καταλιπόντες χρείας·
* γεγόνασι,
* χρήσει τε
* τούτοις
* ἀμυντηρίω
* deest vox ista in ms. Seg.
* διαιτῶν,
* τὸ τῆς βασιλείας σέβας ἐπ.
* κύκλῳ
* καὶ κατὰ

Agamus, omnem supradictum ambitum sine ullo discrimine portum esse quietis jubemus, ac neminem ad eos expellendos, sacrilegas manus injicere, ne forte ille ipse qui id ausus fuerit, se in calamitates incidisse videns, auxilium expetens confugiat. Hoc autem spatium adeo latum, urgente formidine, secure degendi, imo vero exspatiandi clementer concessimus; ita tamen, ut nemini confugientium in Dei templo, aut apud sacras aras manere, aut cibum sumere, aut dormire, aut etiam pernoctare liceat; idque non modo clericis propter religionem fieri prohibentibus, sed ipsis quoque confugientibus facere pietatis causa detrectantibus: ne & qui confugiunt, dum usus proprios sacris rebus admiscent, impuro animo confugere videantur; & qui hujusmodi turpitudinem a sacris ædibus arcere possunt, pietatem, cui deserviunt, violare videantur. Ceterum si quando usu veniat, ut alterutrum omnino offendendum sit; satius est, clericos amolientes a sacris altaribus eas injurias, quæ ab humana conditione & a natura oriuntur, audaces potius quam impios haberi, ac in hominem potius quam in Deum peccare: quandoquidem hac posita lege, nulla inhumanitatis suspicio clericos jure attigerit; cum timori ac securitati confugientium sit valde prospectum. Nam etsi Dei templum humana naturalique necessitate fœdari, & sacrosancta mysteria infami infirmitate misceri, ac divina a profanis contaminari, sacra denique ab impuris inquinari nequaquam patimur; non tamen confugientibus, quo minus opem implorarent, præsidii ostium præclusimus; sed amplioribus quoque longioribusque spatiis illorum securitati consulendum existimavimus, & quod divinitati, & quod humanitati debetur, solicite religioseque observantes.

Ferrea autem, vel alterius generis arma ad defensionem comparata, ne confugientes habeant, neve intra sanctam ecclesiam inferant, omnino prohibemus. Hæc namque, ut reliqua omnia ejusmodi, non modo a sacris templis & aris abesse volumus, sed a reliquis quoque omnibus * ecclesiasticis habitationibus, mansionibus, hortis, balneis, atriis, ac porticibus, quæ præsidio esse fugientibus superiori sermone declaravimus. Etenim fas non est, sanctissimis templis, aliisve ecclesiæ locis ex nimia solicitudine, discordiæ ac bellorum materiam inferre. Sufficiat profugis istis Dei auxilium, cui & arma & leges & ipsa etiam regia majestas subjecta est. Nam & nos, qui semper jure imperii armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema deponimus; & quo submissioris imperii speciem præferimus, eo magis imperii nobis majestas promittitur. Ad sacra quoque altaria munerum tantum offerendorum causa accedimus: & cum circumseptum sacrorum adytum ingressi sumus, statim egredimur; nec quidquam ex propinqua divinitate nobis arrogamus. Quamobrem qui sine armis ad sanctum Dei templum, vel ad sanctum altare, in quacumque illi gente, vel

* In Græc. deest,

vel in hac civitate confugerint, in templo dormire, aut etiam in altari, vel in ipsis locis cibum sumere, citra ullam injuriam a clericis prohiberi debent. Et ita res hæc erga eos gerenda est, ut non a prohibente injuria inferri, sed religionis ratio rem quæ geritur, exigere videatur. Proinde illos paventes, de sanctitate ac puritate loci commoneant; religioni cum humanis necessitatibus nihil commune esse doceant: intervalla intra septa ecclesiastica, ad ipsorum tranquillitatem securitatemque constituta sigillatim commonstrent: capitale supplicium contra temere irruentes statutum indicent: intelligant religionem humanis sordibus, naturalisque necessitatis injuria contaminandam aut profanandam non esse ei, qui per eam ipsam religionem tueri se ab injuria velit. Quod si quispiam nihil his omnibus annuerit, aut assensus fuerit, tum demum religio mansuetudini anteferatur, & ex divinis locis ad ea quæ superius dicta sunt, * eum propulset audacia. Qui enim in magno metu est, periculum effugiet, nec propterea sacra religio humanarum necessitatum admixtione contaminabitur. Porro si qui divinam opem expetentes, sanctissima Dei templa cum armis ingredientur, aut cum apparatu qui naturæ & gentium jure a religione arcetur, non modo illa inferre sacratis locis, verum etiam confligere conabuntur (quod ut adjuventur, vel audiantur, vel quia sævitiam videant, tolerandum esset) plenissima severitatis jussione & horrendis comminationibus præcipue ne id faciant admonebis. Nam qualem ille spem in religione collocat, qui in religionis contumeliam armis accinctus ingreditur?

* repellatur audacia.

Locus corruptus.

Quod si quisquam furiis * actus aliquod istorum nostrorum decretorum in quocumque ecclesiastico loco violaverit, sive id fiat extra templum, sive intra templum, sive etiam circa templum; jubemus ut confestim episcopi auctoritate a solis clericis arma deponere compellatur, & severius etiam pro sua salute, spe illi data atque fiducia, quod religione ac pietate securius munietur, quam armorum præsidio. Quod si legis nostræ auctoritate, voceque ecclesiastica commonefacti in vesania sua perseverent, neque arma, quæ præter fas, non salutis, sed tyrannidis & sacrilegii audacia ceperant, reliquerint; sciant quod tot tantisque denunciationibus ac præceptis placata religione, & a nostra serenitate, & ab episcopis excusatione facti Deo reddita, pro sui sceleris ratione etiam per armatorum ingredientium vim abstrahentur, & omnium calamitatum generi subjicientur, & ea pie adversus eos gerentur, quæ geri æquum est, pro eo quod gravia & tragica scelera admiserint. Quid enim ex his quæ nuper summa cum audacia adversus religionem ac divinitatem patrata sunt * ab his quibuscum admodum clementer actum est, non metuendum sit nobis ac formidandum, ita ut omnem insaniæ viam atque occasionem adimamus, ne, quod primum in exemplum tragica perpetravit insania, idem quoque denuo (quod absit) sacrilego more admittatur? Sed neque absque sententia ac jussione episcopi, vel etiam * nostra, & judi-

* excæcatus

a miserrimis hominibus, non

* vestra

A ὑπνῶν ἐν τῷ ναῷ, ἢ καὶ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ * ἐπ' αὐτοῖς μεταλαμβάνειν, ἐκτός τινος ὕβρεως παρὰ τῶν κληρικῶν προσήκει κωλύεσθαι. καὶ οὕτω τοῦτο τυποῦσθαι χρὴ πρὸς αὐτοὺς, ὥστε μὴ δοκεῖν ὕβριν εἶναι τοῦ κωλύοντος, ἀλλὰ γὰρ τὸν λόγον τῆς θρησκείας ἀπαιτεῖν τὸ γινόμενον. τῆς ἁγιωσύνης, καὶ τῆς καθαρότητος τοῦ τόπου τοὺς εὐλαβουμένους ὑπομιμνησκέτωσαν, καὶ μηδὲν ταῖς θρησκείαις μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων χρήσεων εἶναι κοινὸν διδασκέτωσαν· τὰ διαστήματα, τὰ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς περιβόλοις, τῇ αὐτῶν ἀσφαλείᾳ ἡσυχίᾳ τε ἀφορισθέντα, κατὰ μέρος δεικνυέτωσαν, * τιμωρίαν κεφαλικὴν κατὰ τῶν προπετῶς ἐπιόντων αὐτοῖς ὡρίσθαι. γνώτωσαν, ὡς οὐ χρὴ τὴν B θρησκείαν τοῖς ἀνθρωπίνοις ῥύποις μιαίνειν, ἢ τῇ ὕβρει τῆς φυσικῆς ἀνάγκης χραίνειν, τὸν διὰ τῆς αὐτῆς θρησκείας ἀνύβριστον εἶναι βουλόμενον. εἰ τούτοις πᾶσί τις μὴ * ἐπινεύοι, μήτε πείθεται, προτιμάσθω τῆς πρᾳότητος ἡ θρησκεία, καὶ ἐκ τῶν θείων εἰς τοὺς προλεχθέντας τόπους * διωκέτω ἡ θρασύτης. * ἔστω γὰρ καὶ ὁ σφόδρα φοβηθεὶς ἐκτὸς κινδύνου, καὶ οὔτε ἡ θρησκεία τῇ τῶν ἀνθρωπίνων χρήσεων ἐπιμιξίᾳ μολυνθήσεται. τοὺς δὲ βοήθειαν ἐξαιτουῦντας παρὰ τοῦ μεγίστου Θεοῦ, καὶ μεθ' ὅπλων εἰσιόντας εἰς τοὺς ἁγιωτάτους ναοὺς, ἢ καὶ * παρασκευῆς, ἥ τις φυσικῷ, καὶ ἐθνικῷ νομίμῳ τῆς θρησκείας ἀπείργεται, μὴ μόνον ἐπιφέρειν τῇ ταύτης εὐαγείᾳ, C ἀλλὰ γὰρ καὶ συνάπτειν ἐπιχειροῦντας, ὅπερ * βοηθηθῆναι, ἢ ἀκουσθῆναι, ἢ * ἀγριότητι ἰδεῖν, φορητὸν, πληρεστάτῳ αὐστηρίας προστάγματι, καὶ φοβεραῖς ἀπειλαῖς, προηγουμένως μὲν * τούτου μὴ ποιεῖν παραινέσεις. ποίαν γὰρ ἐλπίδα ἐν τῇ θρησκείᾳ ἐντίθεται, ὃς ἐφ' ὕβρει ταύτης ὅπλα περικείμενος εἴσεισιν;

* ἀπ' αὐτῆς τροφῆς μεταλαμβάνειν,

* καὶ διδασκόντων τιμωρίαν

* ἐπινεύει,

* χωριζέσθω

* ἴσ. ἔσται

* παρασκευῇ

* ἴσ. διὰ τὸ βοηθηθῆναι

* ἀγριότητα

* τούτους μὴ,

* τοῦτο μὴ

Ἐὰν δέ τινα μανίᾳ * τυφλώττουσα παροξυνῇ τῶν ἡμετέρων * περιδεῖν τι θεσπισμάτων ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἢ περὶ τὸν ναὸν, ἢ καὶ ἐκτὸς τούτου τυγχάνοντα, παραχρῆμα τοῦτον τὰ ὅπλα αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπισκόπου παρὰ μόνων τῶν κληρικῶν, καὶ αὐστηρότερα ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἀποτί- D θεσθαι καταναγκασθῆναι προστάττομεν. δεδομένης αὐτοῖς ἐλπίδος καὶ * θάρσους, ὡς τῇ θρησκείᾳ μᾶλλον ἢ τῇ τῶν ὅπλων ἐπικουρίᾳ ὀχυρωθήσονται. ἐὰν δὲ τῇ τοῦ ἡμετέρου νόμου αὐθεντίᾳ, καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ φωνῇ ὑπομνησθέντες, τῷ τόνῳ τῆς οἰκείας ἀγνοίας * ἐμμένωσι, καὶ ὅπλα μὴ ἀποθῶνται, ἅπερ παρὰ τὸ θεμιτὸν οὐ * σωτηρίας χάριν, ἀλλὰ τυραννίδος, καὶ ἱεροσυλίας θρασύτητι * ἐνεδέξαντο, γινωσκέτωσαν, ὡς διὰ τοσούτων, καὶ τηλικούτων * παραγγελμάτων ἐξευμενισθείσης τῆς θρησκείας, παρά τε τῆς ἡμετέρας γαληνότητος, καὶ τῶν ἐπισκόπων Θεῷ τῆς ἀπολογίας δοθείσης, κατὰ τὸ οἰκεῖον πταῖσμα, καὶ παρ' ἐνόπλων εἰσχωρουμένων ἀποσπασθήσονται. καὶ πάσαις ταῖς συμ- E φοραῖς ὑποβληθήσονται· εὐσεβῶς τε ταῦτα εἰς αὐτοὺς γενήσεται, ἅπερ χρὴ γενέσθαι ὑπὲρ τοῦ χαλεπὰ, καὶ τραγῳδίας ἄξια ἐξαμαρτάνειν αὐτούς. τί γὰρ ἐκ τῶν τολμηθέντων ἔναγχος κατὰ τῆς θρησκείας, καὶ τῆς θειότητος παρὰ τῶν σφόδρα ἐλεουμένων εὐλαβεῖσθαι, ἢ ὑποπτεύειν ἡμᾶς, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσαν ὁδὸν ἀφορμὴν τε ἀποκινήσαι μανίας οὐ προσήκει; ἵνα μὴ, ὅπερ ἐξ ὑποδείγματος * ἡ τραγικὴ μανία πρώτως ἐξήμαρτε, τὸ αὐτὸ καὶ αὖθις, ὅπερ ἀπείη, ἱεροσυλίας τρόπῳ τολμηθείη. ἀλλ' οὔτε δίχα γνώμης, ἢ κελεύσεως

* τυφλώττοντα

* περιδεῖν

* ὅρκου,

* θράσους

* ἐμμείνωσι,

* σωτηρίᾳ χωρεῖν,

* ἀνεδέξαντο,

* παραγγελίας,

* ἡ στρατιωτικὴ

σεως τῆ ἐπισκόπῳ, ἢ κ᾽ * ὑμῶν τῶν δικασῶν τῆ κατὰ τήνδε τὴν πόλιν, ἢ κ᾽ ὁπεδήποτε τυγχανόντων, τὸν ὁπλισμὸν ἐκ τῆ ἐκκλησιῶν χρὴ παραδίδοσθαι· ἵνα μὴ, ἐὰν κατὰ τ᾽ ἀθλίων πολλοῖς τοῦτο κ᾽ * διαφόροις ᾖ, σύγχυσις ἐκ τύτου ἐγγήνηται. Φλαβεῖσθαι γὰρ τὸς μεθ᾽ ὅπλων φεύγοντας πρὸς διόρθωσιν βελόμεθα, ἀφαιρεῖσθαι * τὰ ὅπλα, κ᾽ ἔτε σωτηρίαν ἐν * κεφαλαίῳ. κ᾽ τοῦτο μᾶλλον δὲ * προηγυμμένως διὰ τὸ νόμε τύτε θεσπίζομεν· ἵν᾽ αἱ τοιαῦται ἀθέμιτοί τε, κ᾽ ἱερόσυλοι κινήσεις, ἢ ἅμα τῆ ἄρξασθαι, ἐν αὐτοῖς τοῖς προοιμίοις τῆ ὅπλων ἀποτεθέντων, τῇ καλλίσῃ νεθεσίᾳ ἡσυχάσωσιν, ἢ τῷ φαυλοτάτῳ τόνῳ ἐμμένοντες, τῆ προκρινομένων ἐπιχεθῶσι λόγῳ τῆς ὑπερλάμπρε ἐξεσίας, διὰ τῆς * κοσμιότητος, δικαιοσύνης τε, κ᾽ ἀκριβοῦς * εὐσεβείας. ταῦθ᾽ ἅπερ περὶ τῆς θρησκείας σεβασμίως, καὶ μηδεμιᾷ φάσης παρατηρήσεως, βλαβείας, τιμῆς, καθαρότητος, ἁγιωσύνης, αἰδῦς, εὐσεβείας, καὶ μάλισα παρὰ τῆ προσφεύγοντων φυλάτεσθαι, μήτε διὰ τὴν θρησκείαν τῆς φιλανθρωπίας ἀποκλειομένης, μήτε μὴν διὰ φιλανθρωπίαν τῆς θρησκείας παρορωμένης, προσεπιξόμεν, τῷ πρέποντι ὁμῶ τῇ * θεότητι, κ᾽ τῇ ἀνθρωπότητι ἀφορισθέντος, δόγματιγμάτων * προσαχθέντων, εἰς πάντα κόσμον, κ᾽ γνῶσιν πάντων περιελθεῖν * φροντίσει· ὥσε κ᾽ τὸς προσφεύγοντας διὰ τῆς τῶν ὁρισθέντων φιλανθρωπίας ἀμερίμνως τυγχάνειν, κ᾽ μηδενὸς προτείᾳ τὰ εἰς τιμὴν τῆς θρησκείας τυπωθέντα διακρατεῖν.

Νόμῳ προετέθη * ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, μηνὶ Φαρμυθὶ ιβ'.

A cum qui in hac urbe, aut etiam eorum qui in quovis alio loco sunt, armatum hominem ex ecclesiis abstractum tradere oportet; ne, si id multis * atque diversis contra illos miseros liceat, ex ea re confusio oriatur. Nam ejusmodi cum armis confugientes metuere volumus ut corrigantur, auferri item eis arma, ne salutem in galea & clypeo quærant. Illud etiam, imo vero præcipue, hac lege sancimus, ut nefariæ sacrilegæque hujusmodi tumultuationes vel in ipsis initiis per armorum amolitionem, honestamque admonitionem sedentur, vel certe si in improba obstinatione permaneant, metu illustrissimæ potestatis per moderationem & justitiam & præstantem pietatem a prædictis rebus compescantur. Hæc ipsa, quæ pro veneranda religione, & cum omni observantia, veneratione, honore, pietate, puritate, sanctitate ac reverentia vel maxime a fugitivis observari jussimus; neque humanitatem propter religionem abjiciendo, neque rursum religionem propter humanitatem contemnendo eo quod decet tum divinitati, tum humanitati attributo: propositis edictis in totum orbem, ut ad omnium notitiam perveniant, curabis: ut & confugientes per decreti clementiam securi sint, & nullius hominis temeritate quæ ad honorem religionis sancita sunt intercidant.

Lex hæc proposita fuit indictione decimaquarta, duodecimo die mensis Pharmuthi. (hoc est septimo Aprilis.)

* ἡμῶν, τῆ τε δικαστῶν
* ἀδιαφόρως
* διαφόροις
* τὸ
* ἱστ. κεφαλαία ζητεῖν κ᾽
* προηγήσαμεν ὡς
* σω, διὰ
* κοσμιωτάτης δικαιοσύνης
* ἐξουσίας, κ᾽ εὐσεβ.
* θεότητι,
* προτεθέντων, των,
* φροντίσαι.
* ἰνδικτιῶνι.

IN *a* CONCILIUM *b* EPHESINUM

c OEcumenicum *d* approbatum, *e* plurium, quam ducentorum episcoporum, *f* contra Nestorium, ejusque hæresin, sub pontificatu Cælestini, anno Christi cccxxxi. *g* Basso & Antiocho consulibus celebratum.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Concilium Ephesinum Cælestini auctoritate indictum, Theodosii auxilio & consilio congregatum.

a *Concilium*) Sacrosancta synodus Ephesina, auctoritate Cælestini pontificis indicta, consilio, opera, & auxilio Theodosii imperatoris congregata fuit. Id non tantum ex vita Petronii Bononiensis, quam Surius & Sigonius descripserunt; verum etiam ex epistola Cælestini ad synodum Ephesinam data apertissime constat. Hac enim fatetur ibidem sua voluntate concilium coactum esse. Ab eodem pontifice eadem epistola certam normam ac judicandi regulam præscriptam esse, Firmus Cæsareæ Cappadociæ, cum Prospero, aliisve episcopis, in ipsa synodo actione I. supra attestantur. Sanctus Prosper in chronicis hanc synodum Cyrilli industria, & Cælestini auctoritate factam esse scribit. Ex Evagrio lib. 1. cap. 4. & ex epistola Cælestini ad Cyrillum patet, ipsum Cyrillum tanquam apostolicæ sedis legatum, ad hanc synodum profectum esse. Unde satis evidenter colligere licet, eam non sine consensu pontificis coactam fuisse. Ipsius autem Theodosii junioris consilio & auxilio patres concilii convenisse, Evagrius lib. 1. cap. 2. Liberatus in breviario cap. 5. ejusdemque Theodosii epistola (quæ extat supra ad Cyrillum scripta) attestantur. Hæc confirmantur iisdem auctoritatibus & rationibus, quibus supra in notis 1. epistolæ Marcelli, probavimus, absque auctoritate Romani pontificis non licuisse ullam universalem synodum congregare. Nestorianorum bino judicio synodali condemnatorum calumnia Cyrillo objecta, quasi ille Apollinaris hæresim fecisset & defenderet, huic synodo convocandæ, quod supra in notis Alexandrini concilii sub Cælestino habiti diximus, occasionem dedit: Baronius anno 430. num. 61. 62. & 63. Bellarminus lib. 1. de conciliis cap. 13.

Qua occasione indictum?

b *Ephesinum*.) Sic dictum ab Epheso, quæ est celeberrima totius Asiæ minoris metropolis, Eusebio & Justino attestantibus, ab Amazonibus tempore Davidis extructa. Præclarum est ibi emporium & portus inclytus, ut propterea Plinius lib. 5. cap. 29. in fine, eam alterum Asiæ lumen appellaverit. Progressu temporis varia nomina sortita fuit. Alopes dicta, cum apud Trojam pugnatum fuit: mox Ortygia & Morges vocata est, & Smyrna cognomine Trachea. Inter urbes Asiæ duodecim, quæ tempore passionis Christi terræmotu concussæ fuerunt, primo loco a Plinio libro secundo, cap. 84. enumeratur Ephesus: *Maximus terræ*, inquit, *memorta mortalium extitit motus Tiberii Cæsaris principatu, duodecim urbibus Asiæ una nocte prostratis: quarum nomina sunt Ephesus, Magnesia*, &c. In ea extructum fuit templum magnificentissimum, Dianæ Multimammiæ dicatum: quod propter admirabilem magnificentiam, ornatum, & artificium inter septem orbis miracula relatum fuit. Huic uni templo post omnia Asiatica exusta Xerxes rex Persarum pepercit. Herostratus, ut nominis immortalitatem consequeretur, incendit eo die quo magnus Alexander in hunc mundum editus fuit. Obliterato nomine exurentis Herostrati, restauratum est, ac deinceps, teste Julio Capitolino, usque ad Gallieni imperatoris tempora integrum permansit, quando a Gothis est expilatum & concrematum. In hac urbe dæmonum cultui & superstitionibus dedita, vanisque philosophorum opinionibus imbuta prædicavit Paulus apostolus ultra biennium, eaque miracula, quæ act. 19. describuntur, ibidem edidit. Nicephorus lib. 2. cap. 25. scribit, Paulum Ephesi liberius prædicantem eo tempore quo Hieronymus principalem locum obtinebat, a plebe per insolentiam injectis ei compedibus carceri inclusum fuisse, ut leonibus devorandus objiceretur, Eubulam & Artemillam clarissimas fœminas a Paulo in fide edoctas, ab eodem vinculis soluto in litore maris baptizatas esse: leones aliasque feras bestias corpori ejusdem pepercisse: grandinem de cœlo immissam plurimorum virorum & bestiarum capita comminuisse, ipsique Hieronymo principi auriculam amputasse. Cujus occasione ille Deo per Paulum reconciliatus, baptismum susceperit. Hanc non tantum Paulus, sed etiam Joannes evangelista, & Timotheus Pauli discipulus, vitæ sanctitate & doctrina pariter illustrarunt. Sanctissimam Dei genitricem Mariam virginem, cum sancto Joanne apostolo Ephesi habitasse, non ob seure

Locus concilii.

Ephesi descriptio

Ephesi varia quondam nomina.

Templum Ephesi magnificentissimum, unum e septem miraculis mundi.

Paulus Ephesi evangelium prædicat.

Quæ fuerit Ephesi passus?

Quibus miraculis a vinculis liberatus?

Joannes & Timotheus Ephesi docuerunt.

An beata Maria virgo Ephesi habitarit?

scure indicat synodica epistola concilii Ephesini ad clerum Constantinopolitanum data, quæ habetur supra in actis hujus concilii, parte 2. artic. 1. Ubi post alia dicitur: *In Ephesiorum civitate, quam Joannes theologus, & sacra virgo deipara Maria quandoque incoluerunt*, &c. Ecclesiam Ephesinam a Paulo fundatam, a Joanne curatam esse, auctor est Irenæus libro 3. cap. 3. in fine. De eadem urbe hæc Philostratus lib. 8. in Apollonio: *Abundat bonarum artium fluditi; philosophis, oratoribusque redundat: ut vere dici possit, eam civitatem non equitum robore, sed clarorum hominum millibus ceteras superare, in eaque plurimum vigere sapientiam.* In hac proconsul Asiæ agere consuevit. De templo magnæ Dianæ plura vide apud Baronium tom. 1. an. 57. num. 176. & sequentibus. Ad hanc urbem toto orbe celeberrimam, totius orbis episcopi convocati, in ecclesia quadam, quæ sancta Maria dicitur, convenerunt; ut deiparæ virginis honorem in ecclesia suo nomini dedicata, adversus calumniantium hæreticorum furorem tuerentur: ita ex Cyrilli apolog. ad Theodosium, Baron. anno 431. num. 41.

Cur Ephesi in templo Dei genitricis concilium habitum sit?

c *Oecumenicum*) Oecumenicum concilium fuisse oportet, ad quod ex toto orbe metropolitani per literas convocati sunt, cuique Romanus pontifex per Cyrillum legationis munere fungentem præsedit. *De indicta autem sanctissima synodo*, scribit Theodosius epistola ad singulos metropolitanos transmissa (extat supra parte 1. cap. 32.) *nostra serenitas ad omnes omnino Deo dilectos episcopos metropolitanos literas scripsit, quo nimirum hac tandem ratione turba, quæ ex multis dissidiis & concertationibus hinc inde natæ sunt; rite secundum ecclesiasticos canones consopiantur*, &c. Paulo supra ajebat: *Tua pietas Deo bene propitio operam dabit, ut sacrosancto paschate, quod jam in foribus urget, elapso, sub sacrum pentecostes diem ad Ephesiorum Asiæ civitatem accurat, nonnullosque quos nimirum idoneos judicabis sanctissimos provinciæ suæ episcopos simul eodem secum adducat; ita ut neque necessariis sanctissimis ejusdem provinciæ ecclesiis desint: neque iterum, qui ad eam rem apti censebuntur in sacra synodo desiderentur*, &c. Hoc idem refert Philippus presbyter parte 2. artic. 3. apostolicæ sedis legatus his verbis: *Omnes namque orientales vel per se, vel certe per suos legatos sacerdotali huic consessui interfuere.* Hac ratione omnes episcopi totius orbis sunt convocati. Imperatorem Theodosium juniorem, vel ejus nomine Candidianum comitem, præsidem concilii egisse, suo more calumniantur hæretici. Ipse enim imperator Theodosius epist. quam ad synodum scripsit, quæque supra in actis conc. Ephesini, parte 1. cap. 35. habetur, fatetur se Candidianum comitem misisse ad concilium, non ut se ecclesiasticis quæstionibus immisceret; sed potius omnem injuriam, vim & seditionem, omneque impedimentum a synodo propulsaret. *Candidianum*, inquit, *præclarissimum religiosissimorum domesticorum comitem ad hanc sacram vestram synodum abire jussimus; sed ea lege & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune habeat (nefas est enim qui sanctissimorum episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere) verum ut monachos & seculares ac ceteros denique omnes, qui hujus spectaculi causa vel eo nunc confluxerunt, vel in posterum forte confluent, ab eadem illa civitate omnibus modis submoveat*, &c. Idem asseritur in epistola Nicolai I. ad Michaelem imperatorem. Quod autem Cælestinus pontifex per Cyrillum legatum suum huic synodo præsederit, testantur omnes historici. Evagr. l. 1. cap. 4. Photius in lib. de VII. synodis, Prosper in chro. Niceph. l. 14. cap. 34. Liberatus diaconus in breviario cap. 15. Denique Justin. imp. in edicto. Nicolaus I. in ep. ad Michaelem. Cæleſt. 1. ep. quam ad Cyrillum scripsit, quaque illi in prosequenda causa Nestorii vicariam præfecturam, legationemque a latere delegavit: *Quamobrem*, inquit, *nostræ sedis auctoritate assita, nostraque vice & loco cum potestate usus, ejusmodi non absque exquisita severitate sententiam exequeris*, &c. Theod. Balsamon in Nomocan. Photii tit. 8. cap. 1. tradit ad Cyrillum ab ipso Cælestino missum fuisse phrygium seu pallium, quo plena apostolicæ sedis potestas significatur, eoque deinceps, more pontificis Rom. non tantum in Ephesino concilio, sed etiam in sacris solemniis usum esse. Damnatæ memoriæ hæresiarcha Calvinus respondet, Cælestinum cum rem habere non posset, aliquo saltem artificio nomen præsidentiæ sibi acquisiviſſe, ideoque cum illuc suos mitteret, Cyrillo, qui alioqui præfuturus erat, vices suas delegasse, ut per legatum commentitium præsidere videretur, cui in propria persona obire non liceret. Sed calumniam & figmentum impostoris facile advertet, quisquis prædictorum auctorum testimonia accuratius discusserit. Sanctus Prosper in chron. ait, Nestorio præcipue restitisse Cyrilli industriam, & Cælestini auctoritatem, sine dubio illam quam per epistolam multo ante quam legati mitterentur, pontifex illi delegaverat. Nicephorus loco præd. ait, eidem Cyrillo ejusve successoribus mitram, qua Rom. pontifices utebantur, missam esse, concessumque ut universi orbis judices appellarentur. Hoc est, quod pronunciaturus in Nestorium damnationis sententiam, (extat supra par. 2. act. 1.) præmiserit, se tum aliis ecclesiæ canonibus, tum præcipue literis papæ Cælestini ad tam sinceram sententiam compulsum esse. Denique quod patres concilii judicium Joannis Antiocheni episcopi, Cælestino pont. epist. synodali ad eumdem scripta reservant, nihil aliud eo ipso indicare videntur, quam quod limitatam a pontifice in causa Nestorii potestatem acceperint: Joannis vero causæ discussione abstinuerunt, ne commissionis suæ terminos transgressi viderentur. Hæc ex Bellarm. lib. 1. de concil. cap. 19. Baronius anno 430. num. 25. & 26. & ann. 431. num. 37.

Oecumenicum concilium fuisse probatur.

Præses concilii non fuit imperator.

Cælestinus pont. per Cyrillum Alexandrinum concilio præsedit.

Phrygii usus.

Refellitur Calvinus.

d *Approbatum.*) Constat id ex epist. Cælestini 2. ad synodum Ephesinam scripta: & ex actis concilii in causa Nestorii Romæ habiti. Utrobique enim ob eamdem causam hæresiarcha condemnatus fuit. Sixtus scriptis ad orientales literis hanc synodum, teste Gennadio, in omnibus stabilitam reddidit. Unde Gregorius lib. 1. ep. 24. se hoc concilium non minus quam evangelium venerari affirmat. Vincentius Lirinensis his temporibus coæqualis sanctum concilium, beatam synodum frequentissime appellat. Hoc unum est ex illis octo concilis, quæ canone, sancta octo. D. 16. ab ecclesia universa recepta esse enumerantur. Hanc sanctam synodum cum duabus præcedentibus & 4. sequent. a Græcis receptam fuisse patet ex conc. Florent. sess. 5. & 6. Lutheranos eamdem recepisse, testantur Magdeburgenses, cent. 8. & 9. cap. 9. Codex hujus concilii olim Constantinopoli Romam missus, quomodo falsatus fuerit, vide Gregor. lib. 5. epist. 14. indict. 14. Hoc concilium ex bibliotheca Antonii Contii primo prodierat: Sed id quod Peltanus e Bavarica bibliotheca acceptum vertit, Contianam illam editionem omnino superavit. Græce editum est primo Heldebergæ in Germania ab Hieronymo Commelino e bibliotheca Reuchlimiana: ne a catholicis rejiceretur, ideo quod in loco de fide suspecto excusum fuisset, nomen urbis suppressit. Utinam hunc titulum: *Ex sanctione Augustorum Theodosii & Valentiniani adversus Nestorium hæreticum*, in ipsa fronte editionis suæ non præfixisset. Cum enim ex præcedentibus verbo, *concilium*, & verbo, *œcumenicum* planissime constet, in hac synodo non imperatorem, neque etiam Candidianum comitem, sed per Cyrillum aliosque legatos, Romanum pontificem præsediſſe; potestatem pascendi oves, soli Christi vicario concessam, laicis detuliſſe non debebat, maxime cum non Græci tantum, sed etiam omnes hæretici nostrates potestatem Romano pontifici concessam, pro virili adimere, sibique eam attribuere non semel conati fuerint. Vide Bellarm. l. 1. de concil. cap. 5. Possevinum in apparatu sacro, verbo *Ephesinum primum*. Post Contianam & Peltanam editionem novissime editum est hoc concilium Græcolatinum ex typographia Vaticana. Hanc tanquam emendatiorem secuti, duas alias, alterum Contii, alterum Peltani omisimus.

Concilium hoc a pontifice approbatum.

Receptum est ab ecclesia.

a Græcis, a Lutheranis.

Quæ quotve editiones concilii?

Commeliniana editionis titulus reprehenditur.

Regius editor non immerito prætermisit additam hoc loco a Binio tabellam, qua Peltanæ hujusce Ephesini concilii editionis singula capita cum Romana comparavit, quæ anno 1608. G. L. prodiit, & ceteris omnibus jure quam meritissimo anteponi debet. Nos pro more lectorem hac de re commonefaciendum censuimus.

e *Plurium quam ducentorum episcoporum.*) Hoc multis in locis acta concilii Ephesini apertis verbis declarant. In fine epistolæ synodalis ad clerum Constantinopolitanum (extat parte 2. act. 3.) dicitur: *Cum episcopi supra ducentos extiterint, qui Nestorium deposuerunt, horum subscriptionibus contenti fuimus.* Item epistola Cyrilli ad clerum populumque Constantinopolitanum parte 2. act. 1. *Episcopi autem, qui hanc in illum sententiam tulimus, amplius ducenti eramus.* Cyrillus ep. 34. ad Alexandrinos: *Sumus*, inquit, *hic congregati episcopi ultra ducentos fere plus minus trecenti.* Unde nequaquam curandum est, quod, qui hodie in ejusdem synodi actis subscripti inveniuntur, centum quinquaginta trium episcoporum numerum tantum expleant. Nam quamplurimos in iis desiderari redarguit Cresconiana collectio, in qua numerantur & nominantur qui huic synodo interfuerunt episcopi centum nonaginta. Vide acta concilii sup. part. 2. act. 1. & seqq. Baron. anno 431. num. 42. Ex his patriarchæ fuerunt Cyrillus Alexandrinus, qui etiam locum Romani pontificis obtinuit; Juvenalis Hierosolymitanus, & Joannes Antiochenus, de quo plura infra dicemus. Cælestinus pontifex decreto Romanæ synodi tres legatos qui ejusdem synodi constitutiones patribus Ephesi congregatis significarent & executioni mandarent, ablegavit hosce, Arcadium, Projectum & Philippum, quorum duo priores episcopi, posterior tantum presbyter erat. Capreolus Carthaginensis episcopus ex Africa ab hostibus

Numerus episcoporum.

Non omnium episcoporum nomina subscripta sunt

Qui quotve patriarchæ interfuerint?

Ex Africa quis adfuerit.

bus mirum in modum divexata legatum misit Bassulam diaconum communicatis illi literis act. 1. parte 2. extantibus, quibus suam absentiam excusat. Aliam quamdam epistolam ejusdem Capreoli *de incarnatione Verbi* hactenus nondum excusam, a Petro Pithœo acceptam refert Baron. anno 431. num. 28. Ex oriente præter Cyrillum Alexandrinum affuerunt Acacius Melitenæ civitatis episcopus, magnique illius Euthymii archimandritæ institutor celeberrimus, Cyrus Aphrodisiæ in Caria episcopus, Petrus Saracenorum antistes vir egregiæ sanctitatis.

Ex oriente qui & quales interfuerint.

Nestorius hæresiarcha impiissimus, omnium episcoporum adventum prævenerat eo fine, ut intrantes episcopos quacumque posset arte in suum dogma pelliceret. Industria autem sancti Cyrilli Alexandrini, qui diem ab imperatore præstitutum ante verterat, effectum est, ut nemo præter Pelagianos, qui a Cœlestino Romæ damnati ad eum confugerant, impietatem hominis impiissimi sectaretur. Joannes Antiochenus cum aliis Syriæ episcopis clam Nestorio faventibus, de industria in itinere moras trahebat: timebat enim, ne aut ipse Nestorium condemnare, aut certe cum Nestorio condemnari cogeretur. Ut fraudem occultaret, ad Cyrillum epist. supra par. 1. c. 36. extantem scripsit, itineris difficultates, episcoporum labores, ac jumentorum defectum accusans. Cum autem ex episcopis, qui advenerant, alii senio confecti, alii diversa vivendi consuetudine ægrotarent, nonnulli etiam Ephesi mortui essent, patres urgere cœperunt, Joannis Antiocheni contumaciter sese absentantis adventum nequaquam expectandum esse. Postquam itaque quindecim dies a præscripto termino inchoandi concilii, illius adventum frustra præstolati fuissent, citato per quatuor episcopos Nestorio, decimo Kalend. Julias, primam sessionem inchoarunt. Juxta ordinem dignitatis subsellia episcoporum in ecclesia sanctæ Mariæ disposita fuerunt. Cyrillus Romani pontificis præfectura vicaria functus, primo loco consedit. Post eum, ut ex Cresconiana collectione patet, Arcadius ejusdem Romani pontificis legatus: patroni hujus concilii, Juvenalis Hierosolymitanus, & Theodotus Ancyranus, episcopi tertio & quarto ordine sederunt, deinceps alii apostolicæ sedis legati, Projectus episcopus, & Philippus presbyter. Demum post illos, alii secundum dignitatis ordinem. In medio patrum consessu sedem cum evangelio collocarunt, cujus intuitu omnes admonerentur, Christum omnium inspectorem & judicem adesse, synodique præsidem agere. Ex magistratibus imperatoris aderant duo comites Irenæus & Candidianus, uterque Nestorianus. Imperator per epist. ad synodum transmissam (quæ extat supra par. 1. c. 33.) præmonuit Irenæum nihil commissionis accepisse, sed tantum amicitiæ causa cum Nestorio advenisse. Candidianum a se missum esse scribit, non ut synodi disputationibus arbiter aut consultor accedat, cum id episcoporum tantum esset officii; sed ut auctoritate sua, laicorum aliorumve extraneorum illuc confluentium tumultus prohiberet: ante controversiam definitam neminem episcoporum discedere, causamque aliam proponi non permitteret, quam illam, cujus causa episcopi convocati fuerant: civiles etiam & criminales causas Constantinopoli cognoscendas reservaret. Hæc ex Cyrillo, Liberato, & actis concilii, Baron. ann. 431. num. 7. usque ad 50.

Nestorius cur terminum præfixum anteverterit. Joannes Antiochenus cur tardius ad synodum venerit.

De confessu patrum, quis fuerit? Patroni hujus concilii qui fuerint?

Evangelium in medio confessu collocatum fuit. Irenæus & Candidianus comites qua auctoritate synodo interfuerint.

† *Contra Nestorium, ejusque hæresin.*) Nestorius ex Germanicia oriundus, Pauli Samosateni nepos & sectarius, usus est Theodoro Mopsuesteno & Tarsensi præceptoribus. Sisinnio Constantinopolitano episcopo defuncto, anno Christi CCCCXXVIII. ex monacho monasterii sancti Euprepii, & presbytero Antiocheno, auctoritate Theodosii imperatoris factus est Constantinopoli episcopus; ea spe, quod qui haberet vocem sonoram, linguamque disertam, & ad docendum populum accommodatam, ex Antiochena ecclesia adscitus, Joanni Chrysostomo Antiochiam etiam in episcopum Constantinopolitanum postulato similis fore expectaretur. Quarto Idus Aprilis consecratus Arianos & Novatianos hæreticos insectari cœpit. Teste Socrate lib. 7. capite vigesimonono, hac de re ad imperatorem ait. *Mihi, o imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cœlum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subveni, & ego tibi in profligandis Persis subveniam.* Hac alacritate insectandi hostes ecclesiæ ad famam bonæ vitæ superaddita, initio sedis a Cœlestino pontifice & Cyrillo Alexandrino jure meritoque laudatus fuit. Sed postquam paucis mensibus post initium sedis se Pelagianorum fautorem prodidisset, suamque a Samosateno, Mopsuesteno, & Tarsensi acceptam hæresin promulgasset, Cœlestinus cum Cyrillo eidem fortissime restiterunt. *Nestorium* (inquit sanctus Prosper in chronico, anno 421.) *Constantinopolitanus episcopus novum ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans Christum ex Maria hominem tantum, & non Deum natum, eique divinitatem collocatam esse pro merito. Huic impietati præcipue Cyrilli Alexandrini episcopi industria, & papæ Cœlestini repugnat au-*

Nestorius quis & qualis?

Qua spe & auctoritate factus fuerit episcopus.

Nestorius initio sedis hæreticorum hostis.

Nestorianæ hæreses recensentur. A quibus impugnatæ.

ctoritas. Sanctus Cyrillus de incarnatione unigeniti, & in epist. ad Successum de Diodoro Tarsensi ait: *Sensit quod alter sit filius seorsum, qui de semine David & sancta virgine natus, & alter proprie Filius Dei Patris existat*, &c. Et paulo infra: *Hujus discipulus Nestorius fuit, & ex librorum ejus eloquiis obscuratus, simulat quidem se unum Christum etiam Filium & dominum confiteri: veruntamen & ipse duos in unum individuumque partitur, dicens hominem Deo Verbo æquivoca nuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate conjunctum.* De eodem hæc Evagrius libro primo, capite secundo: *Anastasius* (presbyter & Nestorii fautor) *in disputatione apud populum Christum sancte colentem in ecclesia Constantinopolitana habita, palam ausus est dicere: Nemo Mariam deiparam vocet. Nam Maria, inquit, homo erat, atque ab homine nasci Deus non potest. Quæ quidem verba cum populus Christo consecratus graviter & acerbe ferret, & disputationem illam non sine causa haberet pro blasphemia: Nestorius illius blasphemiæ auctor & dux, non solum non prohibuit illum, neque rectam sanamque doctrinam tutatus est; verumetiam verba imprimis roborare contendit, & in iisdem defendendis acrius institit: atque sua ipsius opinione hisce adjuncta, atque adeo adscripta venenoque animi sui in ecclesiam effuso atque ejecto, multo majorem blasphemiam docere conatus est, adeo ut ad sui ipsius capitis perniciem hanc impiam sententiam, (nimirum: Ego eum, qui spatiis mensiruis, hoc est, bimestri & trimestri, & ita deinceps adoleverit, Deum certe non appellavero,) proferre non dubitaret.* Theodoretus qui ipsi Nestorio amicitia intime junctus fuit, eidemque aliquando favisse visus est, post patriam illius & mores recensitos, in epistola ad Sporadium, ait: *Excogitatur ab illo primum novitatis facinus & exordium: quod non oporteat videlicet sanctam virginem Dei Verbi secundum carnem genitricem, Dei matrem confiteri; sed Christi tantum matrem: licet jam diu & diutissime orthodoxæ fidei præcones juxta apostolorum traditionem Dei genitricem illam ore confiteri atque corde credere nos docuerint domini matrem.*

Nestorii blasphemiæ.

Theodoretus Nestorio aliquando familiaris fuit.

Vincentius Lirinensis contra hæreses, capite 17. *Nestorius*, inquit, *dum se duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas, & inaudito scelere duos vult esse Filios Dei, duos Christos, unum Deum, alterum hominem; unum qui ex Patre, alterum qui sit generatus ex matre.* Hæ sunt illæ blasphemiæ Nestorii, de quibus sancti concilii patres, parte 2. initio actionis,

Non est dicendum Deum factum esse hominem propter nos. Item illud: *Ego bimestrem & trimestrem Deum non dico.*

Vide Baronium an. 428. num. 19. & sequentibus: item notas concilii Romani & Alexandrini supra.

Actionis Primæ Sess. I.

In hac controversia dijudicandæ septem actiones, primaque actione tres sessiones celebratæ fuerunt. Prima habita est 22. Junii, in qua cum Nestorius prima vice per quatuor episcopos citatus, his verbis: *Considerabo & videbo*, fastuose respondisset, Petrus Alexandrinus presbyter tribunus & notarius ea quæ a Cœlestino pontifice, & Cyrillo contra Nestorium superioribus temporibus & conciliis gesta erant, legit. Postea & suggestione Juvenalis Hierosolymitani episcopi literæ Theodosii de synodo indicta recitatæ fuerunt. Cumque inde cognitum esset, terminum cogendæ synodi præscriptum jam diu interlapsum esse, pluresque episcopi mala valetudine laborarent, omnibus placuit synodum inchoare. Expositente Cyrillo, Theodosii epistola, quam ad synodum scripsit, edita fuit. Theodotus Ancyranus episcopus putavit initium synodi usque ad Nestorii adventum differendum esse. Cum episcopi quatuor, qui pridie hujus diei Nestorium citaverant, ejus responsum tumore & superbia pleniissimum in confessu patrum retulissent, placuit alios quatuor antistites mittere, qui contumaciter absentem secundo citarent. Qui cum ne quidem ad aspectum vel colloquium Nestorii admissi fuissent, re infecta discesserunt, remque prout gesta erat synodo renunciarunt. Tandem ne qua judiciarii ordinis solemnitas desiderari posset: per alios demum episcopos eumdem Nestorium tertio & quidem per scriptum peremptorie citarunt. Episcopi ad hanc functionem obeundam ablegati, non modo non ad Nestorium admissi sunt, verum etiam satellitibus introitum custodientibus & obnitentibus male habiti fuerunt, act. 1. supr. Quæ cum ipsi ad synodum retulissent, causa Nestorii sese contumaciter absentantis inchoata est, hoc modo & ordine. Principio lecta est per Candidianum epistola illa, quam imperator de commissione Candidiani comitis ad concilium scripsit. Deinde post recitatum sacrosanctum Nicænum fidei symbolum ad demonstrandum quas blasphemias os diaboli Nestorius in Christum ejusque

Quot sessiones habitæ? Primæ sessionis acta. Nestorius primo citatus fastuose respondet.

Nestorius. secundo citatus.

Nestorii tertia citatio.

Quo ordine causa Nestorii discussa fuerit?

genitricem beatam Mariam effutivisset, quidve Romanum & Alexandrinum concilium in causa Nestorii egissent, catholica epistola Cyrilli ad Nestorium, Nestorii ad Cyrillum blasphemiis pleniſſima, item Cælestini & concilii Alexandrini lectæ fuerunt. Ad epistolarum lectionem additæ sunt recitationes horrendarum blasphemiarum, quas Theodotus Ancyranus, & Acacius Melitenus, aliique episcopi Constantinopoli ex ore Nestorii ipsi audiverunt cap. 2. his auditis, ex suggestione Flaviani Philippensis episcopi, multis testimoniis ex scriptura ac patribus allatis, demonstratum est, incarnationem Verbi divini indivise & inconfuse in utero beatæ Mariæ virginis factam esse: duasque naturas, divinam scilicet & humanam, in una persona conjunctas & unitas fuisse. Ab hac orthodoxa patrum & ecclesiæ doctrina, scripta Nestorii discrepare & multum abhorrere, ex ejusdem quaternionibus in synodo legi iussis, universis est manifestatum. Lectis postea & approbatis Capreoli Carthaginensis episcopi literis, sententia damnationis in eum lata est ejusmodi: *Dominus noster Jesus Christus, quem suis ille* (Nestorius) *blasphemis vocibus impetivit, per sacram hanc synodum eumdem Nestorium omni pietatis dogmate privatum & ab universo nihilo minus sacerdotum consortio & cœtu alienum esse decrevit.* Hanc subscriptione episcoporum omnium approbatam additis literis Nestorio insinuarunt.

Sententia damnationis in Nestorium.

In laudem Cælestini pontificis, qui antea Nestorium damnarat, patrum acclamationes subsecutæ sunt. Post hæc catholicæ fidei decretum firmatum est. Repetito enim Nicæno symbolo sub anathemate præceptum fuit, ne quis aliquid præter id, quod per Nicænum definitum esset, ad fidem adjicere ullo modo tentaret. Circa vesperam istius diei, *cum Ephesini audivissent* (inquit Cyrillus epist. 34. ad Alexandrinos) *infelicem illum esse depositum, cœperunt omnes una voce prædicare synodum, & Deum glorificare, quod cecidisset fidei inimicus. Egredientes vero nos ab ecclesia deduxerunt cum lampadibus usque ad diversorium nostrum* (*erat enim jam vespera*) *& facta est multa lætitia, & luminaria in civitate posita, ita ut & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribulis nos præcederent.* Per publicos præcones damnationem Nestorii Ephesi promulgatam & proclamatam fuisse testatus est in conciliabulo Ephesino Candidianus comes.

Nicænæ fidei nihil adjiciendum.

Ephesii ob condemnatum Nestorium lætantur.

Actionis Primæ Sess. II.

Acta sessionis II. Epistola synodalis ad Theodosium. Catholicorum epistolæ a Candidiano interceptæ. Candidiani calumniæ synodo objectæ.

Sequenti die, vigesima tertia Junii, Cyrillus, cum in unum convenissent episcopi, ad populum homiliam habuit. Post hæc vero scripta est ad Theodosium epistola synodalis, in qua, *vestram*, inquiunt, *majestatem iterum rogatam cupimus, ut universam illam doctrinam Nestorii e sanctis ecclesiis submoveri, ejusdemque libros ubique locorum repertos jubeat flammis absumi.* Ad clerum Constantinopolitanum duæ aliæ additæ. Candidianus vero, qui ex officio sibi demandato omnem vim & injuriam coercere debebat, Nestorii patronus factus, maris terræque aditus omnes præclusit, ne rei gestæ narratio ad imperatorem perferretur, idque ideo, ut suis ad imperatorem missis epistolis calumniarum & mendaciorum pleniſſimis, catholicos anteverteret, animumque imperatoris præoccuparet; scribebat per summam calumniam, Joannem Antiochenum non fuisse expectatum: convocatos episcopos non omnes convenisse: eos qui convenerant inter se non consensisse. Nestorius suas addidit, quibus postulavit aliam synodum, a qua omnes Ægyptii abessent, cuique duo tantum ex unaquaque provincia interessent, indici; reditumque ad episcopatum suum, a quo per synodalem sententiam amotus erat, sibi concedi. Ad fidem majorem epistolæ suæ conciliandam, novem episcoporum suæ factionis sectariorum subscriptionem, & approbationem impetravit.

Nestorius synodum aliam indici ab imperatore petit.

Actionis Primæ Sess. III.

Acta sessionis III.

Die quinto a damnatione Nestorii (teste Evagrio lib. 1. cap. 4.) qui est vigesimus septimus Junii, episcopi illi, qui a sancta synodo Joanni Antiocheno episcopo adventanti officii causa obviam missi fuerant; mandato ejusdem Joannis, per milites contempti, ab ejus aspectu amoti, plagisque gravioribus affecti, injuriam sibi illatam in concilio retulerunt. Patres concilii hanc ob rem justa indignatione commoti, Joannem Antiochenum excommunicarunt. Hæc ex epistola Memnonis Ephesini episcopi ad clerum Constantinopolitanum, Joannes episcopus vix urbem ingressus, ante pulverem excussum & pallium depositum, procurante Candidiano comite, conciliabulum ex Nestorianis & Pelagianis triginta congestum celebravit; in quo postposita orthodoxæ fidei doctrina: Memnon Ephesinus episcopus, velut turbulentus, & Cyrillus tanquam hæreticus condemnantur, & deponuntur. Commenti sunt epistolam ad episcopos synodi, miseruntque eam ad imperatorem & clerum Constantinopolitanum cum tali inscriptione, quasi ad synodum missa fuisset. Ita factum, ut in remotioribus civitatibus, sacrosancta synodus facti hujus plane ignara, commentitiis epistolis conciliabuli, magnopere infamaretur. His necdum contenti, in gratiam Pelagianorum eorum, qui satanæ conventiculo, & crabronum turmæ intererant, Pelagianam hæresim sæpius ante damnatam restituunt, & confirmant. Hæc acta Pseudosynodi Ephesinæ, quæ vel dolo malo, vel saltem librariorum incuria, actis hujus orthodoxi & legitimi concilii admixta fuerunt. Nam cum Gregorius pontifex suo tempore Romanum codicem cum reliquis contulisset, nihil eorum, quæ in conciliabulo Ephesino gesta sunt, in prædicto Romano codice invenit, ut testatur ipse lib. 6. epistola trigesimaprima ad Eulogium Alexandrinum, & libro septimo epistola quadragesimaseptima ad Anastasium episcopum Antiochenum, & libro quinto epistola decimaquarta ad Narsenium comitem. Numerus episcoporum variatur: alibi quadraginta tres Nestoriani episcopi numerantur: alibi triginta tantum & octo: alibi triginta tantum & unus recensentur: quia nimirum aliqui ipsorum, (ut testatur synodica per Palladium & Theodosium missa,) paulo post sanioris mentis effecti, a sceleratorum militia deficientes, ad catholicæ ecclesiæ castra se receperunt. Hæc ex actis concilii Ephesini Baronius anno 431. numero septuagesimo primo, usque ad 80.

Quid in eo gestum fuerit?

Pelagiana hæresis restituitur & confirmatur.

Acta conciabuli Ephesini, œcumenici concilii actis male admixta.

Quot episcopi conciliabulo Ephesino interfuerint?

Actio II.

Secunda actio concilii orthodoxi decima Julii inchoata est, in qua post duodecim dies habiti conciliabuli, legati sedis apostolicæ eodem die, quo Ephesum appulerant, in synodum introducti, obtulerunt literas Cælestini pontificis, ob dignitatem apostolicæ sedis Latine scribentis, Latine recitatas. Quas cum patres velut catholicas & orthodoxas prædicassent, & faustis acclamationibus accepissent, iisdem legatis acta synodi, prout petierant, prælecta fuerunt, eo consilio, ut latam contra Nestorium sententiam suo suffragio etiam confirmarent. Ex actis concilii Ephesini Baronius num. 80. & 81.

Actio III.

Undecima Julii, tertia actione patribus concilii convenientibus: legati sedis apostolicæ in damnationem Nestorii suum calculum adjecere. Quorum primo loco Philippus presbyter post sententiam, de primatu sedis apostolicæ quædam prælocutus est, quæ sanctum concilium approbavit. Post Philippum cardinalem presbyterum, proximiore connexione capiti ecclesiæ conjunctum, duo reliqui sententiam pronunciarunt, & subscripserunt, quantumvis episcopali dignitate præmineret. Quod hæc damnatio Nestorii non tantum per legatos Cælestini pontificis, verumetiam omnium occidentalium episcoporum vicem agentes, confirmata fuerit, duabus synodicis epistolis ad imperatorem Theodosium & clerum Constantinopolitanum, nulla rerum in conciliabulo gestarum mentione facta, perscripserunt. Nestoriani interim ut eas, quas Cyrillus de damnato Nestorio in Ægyptum scripserat literas anteverterent, sujs istuc transmissis, significarunt Cyrillum eodem animo in Nestorium commotum esse, quo Theophilus Chrysostomum antehac infectatus fuit, & ut eum Ægyptiis odiosum redderent, addiderunt eumdem sua meritiſſima culpa absque perendina dilatione excommunicatum esse. Quæ res piorum multorum animos exulceravit. Inter alios Isidorus Peluſiota, commentis hæreticorum fidem adhibens, per epistolam cum Cyrillo expostulavit; monens ne qui nepos esset Theophili, mores sævitiamque ejusdem imitetur. Victorem sanctiſſimum monachum per calumnias eo infamiæ adegerunt, ut mandato concilii se per juramentum ab objectis hæreseos calumniis purgare debuerit. Ex Cyrillo & actis concilii Ephesini, Baronius anno 431. num. 82. usque ad 87.

Legati sedis apostolicæ Nestorii condemnationem approbant.

Isidorus Peluſiota cum Cyrillo expostulat.

Actio IV.

Quarta actione, post intervallum aliquot dierum decimasexta Julii, in eamdem Dei genitricis basilicam patres concilii convenerunt, acturi de modo & ratione, qua injuriam Cyrillo, Memnoni, aliisve orthodoxis episcopis a conciliabulo Nestorianorum irrogatam, eluerent. Nam ante undecimum diem Julii de rebus in conventu malignantium gestis nihil resciverant. Cum post omnium injuriarum enarrationem, & libelli, quem de injusto Nestorianorum judicio Cyrillus & Memnon obtulerant, recitationem, magnus ille Achatius Melitenus episcopus, ea quæ Joannes Antiochenus adversus syno-

Joannes Antiochenus a synodo excommunicatur. Conciliabulum Ephesinum a quo, quæve de causa celebratum?

Cyrillus & Memnon de injuria a conciliabulo sibi illata conqueruntur.

synodum nullo juris ordine servato fecisset, plane irrita nulliterque acta esse declarasset; utpote, quod is auctoritatem judicandi non habebat, officium judicis sibi assumpsisset, factoque clandestino improborum & ejectorum episcoporum conventu, absque ulla citatione aut admonitione prævia, sententiam condemnatoriam pronunciasset: placuit tamen omnibus, ut qui auctor omnium seditionum fuerat, Joannes Antiochenus, insuper audiretur, eamque ob causam judiciali ordine citaretur. Duabus itaque vicibus successivis tres episcopi missi fuerunt qui ipsum Joannem nomine totius synodi ad concilium invitarent. Primi præter minas, jurgia & blasphemias militum in fidem catholicam objectas nihil responsi retulerunt. Secundi evaginatis gladiis ab accessu Joannis prohibiti, hoc a Joanne per milites responsum acceperunt: *Episcopus Joannes ait: Nos homines per nos gradu motos & excommunicationis vinculo innodatos responso non dignamur.* Quæ cum episcopi ad concilium retulissent, Juvenalis Hierosolymitanus episcopus dixit, ob legatos saltem apostolicæ sedis Roma missos, eum parere debuisse: *Cum præsertim*, inquit, *apostolica ordinatione & antiqua traditione in consuetudinem abierit, ut Antiochena sedes perpetuo a Romana dirigeretur, judicareturque.* Joannes vero malum malo, crimen crimini adjiciens, chartas publice affigi jussit, quibus Cyrillus Apollinaristarum hæreticorum sectarius esse declarabatur. Continebat eadem scheda, omnia de Cyrilli hæresi imperatori jam nunciata esse. Ex actis concil. Ephes. Baron. an. 411. num. 87. & sequentibus.

Decreto synodali Joannes Antiochenus citari jubetur.

Joannes Antiochen. Cyrillum publico scripto de Apollinaristarum hæresi infamat.

Actio V.

Cyrillus de infamia sibi a Joanne illata conqueritur, & Apollinari anathema dicit.

Decernitur 3. citatio contra Joannem.

Reproducta citatione Joannes cum reliquis 36. episcopis excommunicatur.

Acta conciliabuli Ephesini reprobantur.

Decimoseptimo die Julii episcopis orthodoxis in eadem deiparæ virginis ecclesia congregatis, Cyrillus de charta publice affixa conquestus, rogavit, ut ad reddendam de irrogata contumelia rationem Joannes citetur. Apollinari ejusque sententiæ anathema dixit, ut hæreseos suspicionem Nestorianorum conatu inustam tolleret & exploderet. His acceptis placuit sanctæ synodo Joannem per tres episcopos tertio citari. Qui cum se ad Joannis habitationem contulissent, & a clericis ejusdem male excepti fuissent, ab iis qui aderant militibus commiserationis causa ex eorum manibus liberati per archidiaconum illius hoc tandem responsum acceperunt. *Neque vos ad nos mittatis, neque in posterum quicquam ad vos mittemus*, &c. Cognita itaque Joannis contumacia, œcumenica catholicorum synodus in ipsum, & qui cum eo erant episcopos triginta sex (inter quos etiam Theodoretus reperitur) anathematis sententiam tulit, nisi quamprimum ab eo recederent. Insuper universa acta, quæ contra Cyrillum, & Memnonem egerant, nulla & irrita esse pronunciavit. De his omnibus duas synodales Epistolas, unam ad imperatorem, alteram ad universos Christi fideles, additis sex canonibus, perscripsit. Vide post acta concilii Ephesini, Baronium anno 431. num. 90. & sequentibus.

Actionis VI. Sess. I.

Causam habitæ sessionis 8. Nestoriani dederunt.

Nestoriani ad decipiendos simpliciores hæreticam fidei confessionem ediderant.

Cum diebus quinque, quibus Cyrillus ad populum diversas homilias recitavit, a sacris comitiis cessatum fuisset, die vigesimasecunda Julii octavus congressus in loco solito, ipsa deiparæ Mariæ ecclesia, habitus est; ea nimirum causa, quod Nestoriani a se scriptam nocam fidei confessionem, quasi Nicænum symbolum sit, simplicioribus exhibendo, illos decipere solerent. Fraudem detexit Charisius ecclesiæ Philadelphiæ œconomus. Huic Nestoriani confessionem a se compilatam obtulerunt eo fine ut reciperet: Cum eam respuisset, ipsorumque propterea judicio condemnatus esset, hæreticam confessionem fidei, una cum adjuncto libello, concilio obtulit. Quam cum patres concilii legissent, communi sententia eam statim reprobarunt & condemnarunt, & ne in posterum simpliciores & incauti fideles facile decipi possent, canonem addiderunt, ut sub gravibus pœnis nemo aliam quam Nicænam absque ullo additamento fidei professionem subscribendam offerret. Vide act. concil. & Baron anno 431. num. 97.

Actionis VI. Sess. II.

Pelagiana hæresis condemnata.

Pelagiani urbe exacti.

Massaliani, Euchitæ & Euthusiastæ condemnati.

Vigesima tertia Julii actum est de damnatione hæresis Pelagianæ. Lectis itaque commentariis sub Cælestino pontifice Romæ adversus Pelagianos hæreticos conscriptis, cum Pelagio & Cælestio hæreseos auctoribus, omnes eorumdem sectarii condemnati fuerunt; ut constat ex synodali epistola ad Cælestinum scripta. Cives Ephesini ardore catholicæ fidei æstuantes, omnes Pelagianos populari vi atque tumultu, protinus urbe expulerunt. Sanctus Prosper in chron. Post hæc diversas alias causas in synodum productas esse, certum est: quibus autem, quotve actionibus, incertum. Nam suggestione episcoporum Valeriani & Amphilochii Massalianos, Euchitas, & Enthusiastas, in hac eadem synodo condemnatos ferunt. Eustachius metropolitanus Pamphyliæ, jam senio confectus, episcopatus curæ nuncium remittens, ut episcopatus nomen & honorem dumtaxat retineret, a synodo petiit & impetravit. Oblatus insuper fuit libellus ab Euprepio & Cyrillo episcopis, ut secundum antiquum morem illius provinciæ, unus episcopus jure metropolitano duobus episcopis præsset: quod sancta synodus ex prisca ejus regionis consuetudine ratum habuit. Cum frequentes ex toto Christiano orbe peregrinationes Hierosolymam versus susciperentur, eoque magis Hierosolymorum, quam Cæsareensis episcopus honoraretur & observaretur, totius Syriæ primatum, ex traditione & concilii Nicæni decreto Cæsareensi debitum, Juvenalis episcopus Hierosolymitanus sibi magno cum præjudicio Cæsareensis arrogare studebat: Episcopis ferme omnibus in suam sententiam pertractis, controversiam in judicium hoc synodale deduxit. Quantumvis Juvenali plures episcopi faverent, Cyrillus tamen apostolicæ sedis præfectura vicaria functus, restitit, atque unicuique sua jura ex Nicænorum canonum præscripto illibata conservavit, ut constat ex epistola Leonis 62. ad Maximum Antiochenum episcopum. Baronius an. 431. n. 98. & seq.

Jura metropolitani confirmantur.

Juvenalis Hierosolymorum episcopus, cur & quo eventu jus metropolitani sibi vendicare studuerit?

Actio VII.

Pridie Kalendas Septembris discussa est controversia inter Rheginum episcopum Constantiæ Cypri, & Joannem Antiochenum, qui sibi Cyprias ecclesias subdere molliebatur. Decretum fuit, ne Joannes Cyprias, neve alii episcopi alias invaderent ecclesias. Omnibus illis, quæ ad Nestorii causam spectare videbantur plane absolutis, sacrosancta synodus per literas rogavit, ut episcopis jam mala valetudine & inopia laborantibus redeundi ad propria facultas concederetur.

Controversia inter Cypri & Antiochiæ episcopos sopita.

Verum dolo Candidiani comitis omnia ad nutum Nestorii agentis, hæc, aliæque plures sacrosancti concilii epistolæ Constantinopolim missæ, interceptæ sunt. Cum vero eas dumtaxat epistolas imperator accepisset, quas Nestoriani transmiserant, ex silentio orthodoxæ synodi, æquitatem causæ Nestorianæ suspicatus, per Palladium Magistrianum 3. Kalendas Augusti ad præsides scripsit, ne quemquam episcoporum ad ecclesiam suam redire permittant. Palladius ad studia Candidiani, Joannis & Nestorii abreptus, post traditas imperatoris literas tantam redeundi celeritatem præ se tulit, ut literas œcumenicæ synodi ad Theodosium imperatorem scriptas, donec ab omnibus subscriberentur, expectare non posset. Cum itaque per Palladium suas literas mittere non potuissent, nec haberent cui tuto confiderent, commentum excogitarunt, ut tum has, tum aliarum omnium exemplaria in arundinem inserta, mitterent, per fidum hominem, in mendicum ipso corporis habitu transformatum, & arundine, loco baculi utentem. Hac ratione dum literæ orthodoxorum Constantinopolim delatæ essent, Dalmatius archimandrita, nulla fere de causa, etiam gravissima, pedem e cella efferre solitus, voce divina commonitus, monachorum agminibus psalmos & hymnos concinentibus se ducem præbuit, profectusque magna cum fiducia ad imperatorem, literas, quas acceperat, legit: mox ad populum & monachos in ecclesia res quæ Epheſi gerebantur aperuit. His auditis imperator concessit, ut a synodo Constantinopolim destinarentur episcopi, a quibus de rebus in synodo gestis certior redderetur. Deputantur a synodo episcopi, qui synodalia acta imperatori recenserent. Verum imperator mendaciis ac fraudibus Irenæi comitis, & Acacii Beræensis episcopi centesimum ac decimum annum agentis auctoritate, in Cyrillum & Memnonem tanquam hæreticos & seditiosos concitatus, per Joannem comitem scripto nunciat, ut cum Nestorio Cyrillus ac Memnon pari judicio condemnati carceribus mancipentur. Quod cum Joannes magno cum dolore orthodoxorum executus fuisset, accidit interea, ut justo Dei judicio Romanorum exercitus in Africa sub Bonifacio & Aspare ducibus a Wandalis aliisve barbaris trucidaretur, qua occasione Alypius Constantinopolitanæ ecclesiæ clericus libellum offerens, ostendit imperatorem Cyrilli damnationem a schismaticis per odium & summam injuriam pronunciatam confirmando, gravissime non tantum peccare, divinum numen hactenus sibi propitium offendere, verum etiam totum imperium in summum discrimen pacis ac religionis propterea inducere. Imperator igitur acerrimo illo orthodoxorum libello expergefactus, & amissi in Africa exercitus numero perterrefactus, jussit septem ex utraque parte episcopos Constantinopolim convenire. Nestorio autem Epheso quo vellet, sine spe redeundi ad sedem Constantinopolitanam, abire permisit. Designati utrimque de his, qui coram imperatore tractarent, commonitoria certa acce-

Epistola synodalis intercepta.

Imperator quid ad præsides scripserit? Palladius literas synodicas ad imperat. ferre recusat.

Mendicus quidam epistolas synodi arundini insertas Constantinopolim defert.

Acta concilii imperatori significantur per Dalmatium.

Cyrillus & Memnon jussu imperatoris incarcerantur.

Clades imperii Theodosio accepta refertur.

Causa Nestorii Constantinopoli agitata.

acceperunt. Orthodoxis a concilio legitimo mandatum fuit, primo, ut pro Cyrilli & Memnonis liberatione inſtarent. Secundo, ut quæ pro recta fide adverſus Neſtorii impietatem ſtatuta eſſent, enarrarent. Tertio, ne cum Joanne Antiocheno, ejuſque ſequacibus prius communicarent quam Neſtorio anathema dixiſſent. Contra adverſariis,, & ſchiſmaticis a ſuo conciliabulo commiſsum fuit, primo, ut coram imperatore & conſiſtorio res fidei pertractent. Secundo, ut Cyrillum ex propriis ſcriptis de hæreſi convincant. Ad urbem cum veniſsent, favore & ſtudio Pulcheriæ ſororis Auguſtæ, teſte Leone epiſt. 39. & 45. contigit, ut catholicis in urbem intromiſſis, adverſarii, actis eorum contra Cyrillum & Memnonem, univerſamque ſynodum annullatis, ad propria redire juſſi fuerint. Poſt libellos ſupplices ter quaterve ingeminatos obtinuerunt, ut Conſtantinopolim ingreſſi ad conflictandum cum legatis ſynodi œcumenicæ de duodecim Cyrilli capitibus, quæ ipſi hæretica eſſe proclamabant, admitterentur. Singulis congreſſibus convictos, tandem cum amplius impii detegerentur, imperator dimiſit, & ad propria reverti mandavit, illo decreto addito, ut quod ſacroſancta ſynodus œcumenica contra Neſtorium pronunciaſſet, vim obtineret: quodque in cauſa Joannis Antiocheni conſtituiſſet, ne cum eo totius Syriæ epiſcopi a catholica eccleſia alienarentur, ſpe redintegrandæ pacis & concordiæ, (quæ auctore Sixto pontifice, ut infra dicemus, obtenta eſt) ſuſpenderetur. Cum itaque hæreticorum & ſchiſmaticorum factioſa quadrimeſtris rebellio hunc finem accepiſſet, juſſu imperatoris, legati ſynodi œcumenicæ, quinto menſe poſt damnationem Neſtorii, 8. die Novembris, Maximianum vita monachum & ordine presbyterum, eccleſiæ Conſtantinopolitanæ epiſcopum ordinarunt. De quo poſtea, quæ ſunt apud acta concilii Epheſini edita, & Liberatum in breviario cap. 7. ex cod. Antonii Auguſtini hæc extant apud Baron. num. 174. *Juſſit autem his, qui de ſancto & magno univerſali concilio erant*, (nempe octo legatis miſſis) *ingredi in eccleſiam & ordinare epiſcopum ſanctæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: quod etiam factum eſt. Ingreſſi autem ordinaverunt Maximianum epiſcopum. Et poſt hæc juſſit imperator, omnes epiſcopos abire unumquemque in propriam regionem: & abierunt. Manſit hic Joannes Antiochenus epiſcopus, & qui cum eo erant, ſegregati exiſtentes. Ingreſſus autem eſt Cyrillus epiſcopus Alexandriam Athyr tertia, & ſuſcepit eum civitas cum multa excellentiæ gloria.*

Decreta ſynodi Epheſinæ confirmata.

Maximianus Conſtantinopoli ſubrogatur Neſtorio.

Cyrillus vero 3. Kalend. Novembris Alexandriam reverſus, audita Maximiani ordinatione, ad legatos ſynodi adhuc Conſtantinopoli commorantes gratulatoriam epiſtolam ſupra extantem ſcripſit.

A Patres concilii Epheſini cum imperatore & Maximiano, recens creato epiſcopo, Cæleſtino pontificī, tanquam proſtratæ hæreſeos auctori per legationem deputatum plurimum gratulati fuerunt. Tunc ſalutatio angelica hoc additamentum, *Sancta Maria mater Dei ora pro nobis*, &c. accepiſſe creditur. Pulcheria vero Auguſta templum inſigne ad litus maris in honorem Dei genitricis extruxit. Nicephorus lib. 15. cap. 2. Sicque auguſtiſſima illa virgo, cui draco deterrimus laudes debitas invidebat, amplioribus poſtmodum vocibus celebrata fuit. Theodoſius cum ſe ab Irenæo illuſum comperiſſet, exauctoratum in ordinem redegit. Eadem pœna exauctorationis Candidianum, Palladium & Joannem plexos fuiſſe, admodum eſt veriſimile. Neſtorius cum quibuſdam ſuæ factionis ſectariis, cum ſua peccata deflere, & tandem reſipiſcere debuiſſet, adverſus veritatem catholicam, & Cyrilli capitula calamum armavit; ſed fruſtra. Nam ea volumina, quæ in monaſterio ſancti Euprepii apud Antiochiam relegatus maledice & contumelioſe ſcripſerat, juſſu imperatoris ignibus tradita fuerunt. Hæc ſummatim ex actis concilii Baron. an. 431. n. 179. uſque ad 184.

De proſtrata hæreſi Neſtoriana, Cæleſtino pontifici gratulatum eſt.

Salutatio angelica additamentum quando acceperit?

Irenæus & Candidianus exauctorantur.

Neſtorii ſcripta comburuntur.

Tempus habiti concilii.

g *Baſſo & Antiocho conſulibus.*) Hoc concilium celebratum fuiſſe anno poſt conſulatum Theodoſii XIII. & Valentiniani III. pluribus in locis acta concilii teſtantur. Vincentius Lirinenſis in libro de profanis vocum novitatibus, qui hac ætate vixit, de tempore hujus ſynodi ita ſcribit: *Ante triennium ferme in Aſia apud Epheſum celebratum eſt concilium viris clariſſimis Baſſo Antiochoque conſulibus.* Idem ſanctus Proſper in chronico, & Socrates lib. 7. cap. 34. indicarunt. Prædictus autem conſulatus in annum domini 431. qui eſt C primus poſt conſulatum Theodoſii XIII. & Valentiniani III. coincidit. Pſellus, qui ponit ſolum intervallum annorum quadraginta inter ſecundam & tertiam ſynodum; & Onuphrius qui annotavit hanc ſynodum celebratam anno domini 430. Theodoſio XIII. & Valentiniano III. conſulibus, quid ſecuti fuerint, non poſſum dicere, præſertim cum part. 2. actionis 1. initio, diſertis verbis legamus, ſynodum inchoatam poſt conſulatum Theodoſii XIII. & Valentin. III. niſi dicamus eum putaſſe, ſynodum eodem anno, quo indicta fuit, celebratam eſſe. Quo tempore autem ſynodus indicta, quis terminus inchoandæ ſynodi præſtitutus fuerit, indicat epiſtola Theodoſii & Valentiniani ad Cyrillum. De hac ſynodo vide Liberati breviarium a c. 1. uſque ad 10. incluſive; Socratem lib. 1. Evagrium lib. 1. Bellarmin. lib. 1. de conc. cap. 5. Poſſevinum in apparatu ſacro, verbo *Epheſinum*.

Pſellus & Onuphrius redarguuntur

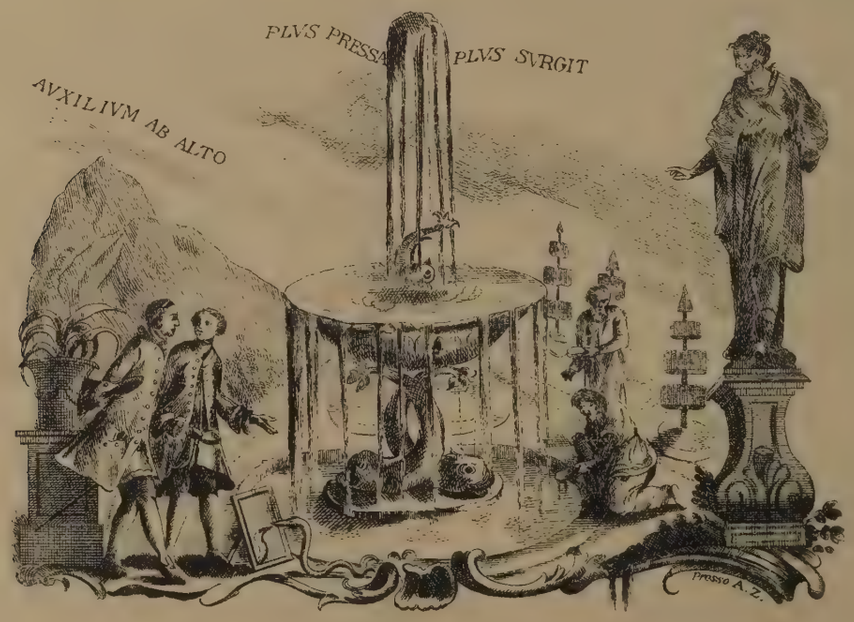

SYNODUS EPHESINA.

GENERALIS III.

Ex Photii P. CP. libello de synodis.

Ἡ δὲ ἁγία, καὶ οἰκουμενικὴ τρίτη συνόδος ἐν μὲν τῇ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἐφέσῳ συνεκροτήθη, ἐκ διακοσίων δὲ ἐπληθύετο. Ἐν οἷς ἡγεμόνες ἐγνωρίζοντο Κύριλλός τε ὁ ἐν πατράσι περιώνυμος, ὃς διὰ ἀρετὴν, καὶ σοφίας πλοῦτον τῆς Ἀλεξάνδρου μεγαλοπόλεως ἐθύνων τὸν θρόνον, καὶ τὸ Ρώμης Κελεστίνου ἐπλήρου τὴν καθέδραν, καὶ τὸ πρόσωπον, μεθ' ὧν καὶ Μέμνων ὁ τῆς ἐκκλησίας Ἐφεσίων ἐμπεπιστευμένος τὰς οἰακας, καὶ δὴ καὶ ὁ τῆς Ἱεροσολύμων Ἰουβεναλίος, οἵτινες σὺν παντὶ τῷ τῆς συνόδου πληρώματι τὸν δυσεβῆ Νεστόριον, ὧν ἠσέβει, δίκας εἰσεπράττοντο. Ὃς ἐκ τῆς Ἀντιόχου τῆς πρὸς τῷ Ὀρόντῃ ὁρμώμενος τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἐκ βιαίως ἐνεχειρήτο. ἀλλὰ ὅγε παλαίπωρος ἦτος ἐκ τῆς Διοδώρου, καὶ Θεοδώρου θολερῶν τῆς ἀσεβείας ἐκροφήσας ναμάτων, καὶ εἰς φρενῶν μέθην ἐμπεσὼν ἀπηχεῖς, καὶ ἐκτόπους φωνὰς ἐπὶ λύμῃ τοῦ ποιμνίου πολλῶν ἀκοαῖς ἐναπηρείξατο. Χριστὸν γὰρ τὸν ἕνα υἱὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, ὃς δὲ ἡμᾶς, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκὸς ἡμῖν παραπλησίως κοινωνήσας, καὶ αἵματος, καὶ εἰς ἑαυτὸν τὸ ἡμέτερον ὑποσησάμενος φύραμα, εἷς ἐκ δύο ἐχρημάτισε τῷ ἐναντίων, Θεὸς ὁ αὐτὸς ὑπάρχων, καὶ ἄνθρωπος, εἷς Χριστὸς, εἷς υἱὸς, ὁ αὐτὸς ἄνω ἐκ πατρὸς ἀμήτωρ, καὶ κάτω ἐκ μητρὸς ἀπάτωρ, ὁ αὐτὸς καὶ ἐκ ἄλλος, ἓν πρόσωπον, μία ὑπόστασις. τοῦτον δὴ τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς δύο τέμνειν, καὶ διαιρεῖν ὑποστάσεις ὁ ξυσάθλιος ἐκεῖνος ὁ περιφρικῶς, τὸν μὲν ψιλὸν ἄνθρωπον καὶ χωρὶς τοῦ προσλαβόντος λόγου κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν ἔπλαττε. τὸν δὲ Θεὸν ἀνὰ μέρος καὶ γυμνὸν τοῦ προσλήμματος· ὥσπερ δεδοικὼς ὁ ἀνόητος, μήτι Θεὸς πάθοι, τὸ οἰκεῖον πλάσμα δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν εἰς θεραπείαν, καὶ ἀνάπλασιν ὑποδύομενος. ὅδε τοῦτο συνιδὼν, ὡς οἷς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ τοῦ λόγου ἐδίκαζεν σωτηρίας, ἀνίατον αὐτὴν καὶ ἀθεράπευτον ἀνεκήρυττε, καὶ τῆς ἰδίας ἔξαρνος σωτηρίας ἐγίνετο. ἀλλὰ γὰρ τὰς λογισμὰς ὅλως ἐκ τούτων διαγραφεὶς, οὐδὲ τὴν αὐτοῦ κατὰ σάρκα μητέρα τὴν παναγίαν παρθένον τὴν κυρίως ἀληθῶς τὸν Θεὸν λόγον σεσαρκωμένον τεκοῦσαν, οὐδὲ ταύτην καλεῖν θεοτόκον ἠνέσχετο. ἀλλὰ ὥσπερ τὸν υἱὸν ἀπεστέρει τῆς θεότητος, ὅτις ἡλλοῦτο καὶ τὴν γεννησαμένην τῆς θεοτόκου κλήσεως. διὸ τοῦτον ἀξίως τῆς τηλικαύτης ἀπονοίας, καὶ τῆς βλασφήμου γλώσσης τῶν μακαρίων πατέρων ὁ σύλλογος πάσης τε τῆς ἱερωσύνης ἐγύμνωσε, καὶ σὺν τῷ οἰκείῳ, καὶ βδελυρωτάτῳ φρονήματι τῷ αἰωνίῳ παρέπεμψεν ἀναθέματι, τὸν δὲ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν μιᾷ, καὶ τῇ αὐτῇ ὑποστάσει παρεδόθως, καὶ ὁσιοπρεπῶς προσκυνεῖσθαι, καὶ κηρύττεσθαι δογματίσαντες, ἀκολούθως καὶ τὴν παναχραντον αὐτοῦ, καὶ ἀειπάρθενον μητέρα κυρίως, καὶ ἀληθῶς, καλεῖσθαι καὶ θεοτόκον παραδε-

EPHESI, quod oppidum est in Asia, sanctum atque œcumenicum concilium tertium, celebratum est ducentorum episcoporum. Ex quibus erant præsides, Cyrillus ille celeberrimus inter patres, qui propter virtutem sapientiæque divitias, magnæ civitatis Alexandriæ sedem obtinebat, & Cœlestini Romani pontificis implebat sedem, atque personam gerebat, & Memno cui ecclesiæ Ephesiorum commissa erant gubernacula, & Juvenalis episcopus Hierosolymorum, qui cum universo concilio nefarium Nestorium, ob ea quæ impie commiserat, pœnis meritis affecerunt. Hic ex Antiochia quæ apud Orontem est, profectus Constantinopolis sedem haud sancte tractavit; sed cum turbida Diodori & Theodori fluenta exsorbuisset, & in mentis ebrietatem incidisset, absurda & inepta verba ad gregis perniciem in multorum aures effudit. Christum enim filium unum verum Deum nostrum, qui propter nos & propter nostram salutem carnis & sanguinis, quemadmodum nos, particeps esse voluit, & massam nostram in seipsum suscipiens, unus ex duobus contrariis declaratus est, Deus idem existens atque homo, unus Christus, unus filius, idem sursum ex patre sine matre, idem deorsum ex matre sine patre, idem ipse & non alius, una persona atque una hypostasis: hunc, inquam, unum dominum nostrum Jesum Christum, in duas secare atque dividere personas, miserrimus ille non veritus, alium quidem nudum hominem, & sine Verbo humanitatem suscipiente, in propriam personam confinxit, alium Deum separatim, & a susceptа nudum humanitate. Metuebat enim homo stultus, ne quid Deus pateretur, si incredibili adductus benignitate, figmentum suum, ut illud curaret atque refingeret, induisset. Neque illud animadvertebat, quod si naturam humanam a Verbi persona separaret, eam propriis morbis laborantem ac minime curatam, & salutis expertem reliquisset. Quid? quod ab his penitus digrediens ne matrem quidem ipsius quantum ad carnem pertinet, sanctissimam virginem, quæ proprie & vere Deum Verbum carnem indutum peperit, vocandam Dei genitricem censebat: sed quemadmodum divinitate filium, sic matrem ejus hac Dei genitricis appellatione spoliabat. Itaque meritas tantæ dementiæ & maledicæ linguæ pœnas luit. Nam ab illo beatorum patrum cœtu sacerdotii spoliatus dignitate, una cum execranda sententia sua anathemati traditus est sempiterno. Declaratum est autem dominum nostrum Jesum Christum in una eademque persona, ut vere ac pie a patribus traditum est, adorandum ac prædicandum: & immaculatam ejus, semperque virginem matrem, proprie & vere

appel-

appellandam ſummis cum laudibus Dei genitricem. Quæ enim Deum Verbum, cum in carne naſci vellet, genuit, jure Dei genitrix vocata, celebrataque eſt. Atque hunc quidem finem & hoc tertium concilium habuit, cum Theodoſium juniorem Romana Reſpublica tranquillis oculis cerneret, paternum & regium imperium a tertia uſque progenie gubernantem.

A δώκασιν· οἷς γὰρ τὸν Θεὸν λόγον σαρκὶ, γεννηθῆναι καταδεξάμενον, τέτοκε, θεοτόκος ἐνδίκως δοξολογεῖσθαι, καὶ ὀνομάζεσθαι ἐξωσίωται. ἀλλ' ἐπὶ τούτοις μὲν ἡ αὕτη τὸ τέλος ἔσχηκεν, ἡνίκα τὸν Θεοδόσιον ἡ Ρωμαϊκὴ πολιτεία γαληνοῖς ἑώρα ὀφθαλμοῖς, τὸν παῖδα, καὶ βασίλειον ἀρχὴν ἐκβιγονίας διανύοντα.

EADEM EX NILI LIBELLO.

SANCTA & œcumenica tertia ſynodus Epheſi habita eſt, imperante Theodoſio juniore, congregata a ducentis ſanctis patribus, adverſus Neſtorium Patriarcham Conſtantinopolitanum. Huic præerant Cæleſtinus Romæ, Cyrillus Alexandriæ, Juvenalis Hieroſolymorum, Memnon Epheſi epiſcopi. Erat annus mundi 5913. Chriſti vero 431. A tertia uſque ad quartam ſunt anni triginta. Nos accepimus & credimus dominum noſtrum Jeſum Chriſtum eſſe filium Dei viventis. Sic enim Petrus dixit interrogatus a domino de ipſo, & laudatus eſt ab illo qui eſt ipſa veritas, ac teſtimonio confirmatum eſt cognitionem hanc a Deo & patre revelatam. Quapropter ei, qui ſic non ſentit, anathema.

B Ἁγία, καὶ οἰκουμενικὴ τρίτη σύνοδος ἡ ἐν Ἐφέσῳ γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ συγκροτηθεῖσα ὑπὸ διακοσίων ἁγίων πατέρων κατὰ Νεσορίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· ἡγοῦντο δὲ αὐτῆς Κελεστῖνος Ρώμης, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων, Μέμνων Ἐφέσου. ἔτη δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη 5913. ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 431. ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἕως τῆς τετάρτης ἔτη τριάκοντα. ἡμεῖς παρειλάβομεν, καὶ πιστεύομεν ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· οὕτω γὰρ ὁ Πέτρος C εἶπεν, ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ κυρίου περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπηνέθη παρὰ τῆς αὐταληθείας, καὶ ἐμαρτυρήθη, ὡς αὐτῆ ἡ γνῶσις ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς ἀπεκαλύφθη. τῷ οὖν μὴ οὕτω φρονοῦντι, ἀνάθεμα.

EADEM EX LIBELLO ANONYMI.

Diſtat tertia ſynodus a ſecunda annis viginti novem & menſibus tribus.

TERTIA ſancta & œcumenica ſynodus habita eſt Epheſi; eſt, inquam, Epheſina prima ſub imperatore Theodoſio juniore congregata a ſanctis patribus ducentis, D adverſus Neſtorium hominis adoratorem & impium, qui fuerat quidem patriarcha Conſtantinopolitanus, ſed Chriſtum dividebat ac diſcerpebat. Dicebat enim illum eſſe ſimpliciter hominem, non autem Deum incarnatum. Quamobrem ſanctam virginem Mariam, quæ dominum noſtrum Jeſum Chriſtum peperit, non deiparam, ſed Chriſtiparam vocabat. Hanc ob cauſam cum Cæleſtino papa Romæ, & pietatis propugnatore Cyrillo papa Alexandriæ hæc ſancta ſynodus ſubmovit Neſtorium in blaſphemia ſua permanentem, ut Judaiſmo faventem & homi- E nis adoratorem. Demonſtravit autem proprie ac vere deiparam dici ſanctam Mariam, ac pronunciavit dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui ex illa ſine ſemine incarnatus eſt, eſſe Dei filium & Deum verum. Nam ſynodus illa, quæ in eadem urbe Epheſo habita eſt ſub eodem imperatore Theodoſio juniore, plane rejecta eſt a ſancta catholica & apoſtolica eccleſia, ut quæ prædatoria fuerit, & quæ comperta ſit ſentire cum impio Dioſcoro & temerario Eutyche.

Ἀπέχει ἡ γ'. σύνοδος ἀπὸ τῆς β'. ἔτη κθ'. μῆνας γ'.

Ἡ δὲ τρίτη ἁγία, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος γέγονεν ἐν Ἐφέσῳ, ἡ πρότερον ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως τοῦ μικροῦ συναθροισθεῖσα σ'. ἁγίων πατέρων ὑπάρχουσα κατὰ Νεσορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, καὶ ἀσεβοῦς, πατριάρχου μὲν γνωμένου Κωνσταντινουπόλεως, τὸν Χριστὸν δὲ διαιροῦντος καὶ κατατέμνοντος· ψιλὸν μὲν γὰρ ἄνθρωπον εἶναι ἔλεγε, καὶ οὐ Θεὸν σεσαρκωμένον. ὅθεν οὐδὲ θεοτόκον, ἀλλὰ χριστοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν τὴν τεκοῦσαν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὠνόμαζε. τούτου χάριν σὺν Κελεστίνῳ τῷ πάπᾳ Ρώμης, καὶ τῷ προμάχῳ τῆς εὐσεβείας Κυρίλλῳ τῷ πάπᾳ Ἀλεξανδρείας ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος ἐμμένοντα τῇ τοιαύτῃ βλασφημίᾳ καθεῖλεν ὡς ἰουδαιόφρονα τὸν ἀνθρωπολάτρην Νεσόριον. κυρίως δὲ καὶ ἀληθῶς θεοτόκον τὴν ἁγίαν Μαρίαν ἀπέδειξεν, καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς ἀσπόρως σαρκωθέντα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸν ἀληθινὸν ἀνεκήρυξεν. ἡ γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ Ἐφέσῳ γνωμένη σύνοδος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ὡς ληστρικὴ ὑπάρχουσα, καὶ τὰ τοῦ κακόφρονος δὲ Διοσκόρου, καὶ τοῦ ματαιόφρονος Εὐτυχοῦς φρονηθεῖσα κρατεῖν, τελείως ἐκ τῆς ἁγίας καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐκβέβληται.

EADEM ALIÆQUE IN CAUSA NESTORII.

Ex libello Synodico.

ALEXANDRINA [1] CYRILLI.

ΚΑΙ Νεσόριος ἐξ Αντιοχείας ὁ φρενοβλαβὴς πρεσβύτης, διαδέχεται τὸν Σισίνιον. Ὃς τῆς ἀληθείας τὸν λόγον παρέδυνε, θεοτόκον λέγειν τὴν παναγίαν παρθένον μὴ προσιέμενος. καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν τοῦ σωτῆρος τῶν ὅλων Χριστοῦ δοξάζειν οὐκ ἀνεχόμενος. καθ' ὃ Κύριλλος ὁ μέγας ἀγωνισάμενος σύνοδον θείαν, καὶ ἱερὰν ἐν Αλεξανδρείᾳ συνήθροισεν. Ητις ὅρον κεφαλαίων δύο καὶ δέκα ἐκθεμένη, τῷ Νεσορίῳ ἀπέστειλεν. ὅντινα μᾶλλον ἀποστομώσας τῇ κιβδήλῳ ἑαυτὴν δόξῃ προσέθηκε, τῆς ἐκκλησίας ταράττων τὸ σύστημα.

SISINNIO autem insanus ille Nestorius ab Antiochia successit: qui sermonem veritatis corrupit, cum non sustineret, ut beata virgo θεοτόκος, id est deipara diceretur: neque concederet, ut hypostatica Christi servatoris omnium unio prædicaretur. Contra eum Cyrillus ille magnus depugnans, synodum divinam & sacram Alexandriæ congregavit: quæ decretum capitum duodecim edidit, Nestorioque transmisit. Sed hoc ille aversatus, adulterinæ sese opinioni adjunxit, & ecclesiæ compagem turbavit.

EPHESINA, OECUMENICA III.

Contra Nestorium.

ΟΠΕΡ θεωρῶν βασιλεὺς ὁ μικρὸς Θεοδόσιος, ἐν Εφέσῳ τῶν διακοσίων μακαρίων πατέρων, ξύτλω οἰκουμενικὼ σύνοδον συγκροτηθῆναι ἐκέλευσεν. Ης ἐξῆρχε Κύριλλος ὁ τῶν ἀποστόλων συνήγορος. Ιωάννης δὲ ὁ Αντιοχείας Συρίας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Νεσορίῳ χαριζόμενοι. Η δὲ ἁγία σύνοδος χρονοτριβοῦσα, καὶ λιμῷ νοσούσῃ κατίβρωμα, τέλος Νεσόριον ἀπεκήρυξεν· ἀναθέματι καθυποβαλοῦσα τῷ πρέποντι· θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν κηρύξασα, καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ τῶν ὅλων, καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

QUOD animadvertens Theodosius minor imperator, Epheси beatorum patrum ducentorum tertiam œcumenicam synodum congregari jussit: cui Cyrillus præfuit, apostolorum astipulator. Joannes autem Antiochiæ Syriæ, & qui cum eo erant, Nestorio gratificabantur. Sancta autem synodus, cum multum absumpsisset temporis, & a pestilentia ipsa absumeretur, tandem Nestorium deposuit, convenienti eum anathemati subjiciens: deiparam vero beatam virginem prædicans, & hypostaticam unionem servatoris omnium & Dei nostri Christi.

ANTIOCHENA, JOANNIS.

ΙΩΑΝΝΗΣ γοῦν μετὰ ταῦτα, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ὑμεῖς μετρίως πρὸς τὴν ἁγίαν συστάσαντες σύνοδον, ἐν Αντιοχείᾳ συνέδραμον ἅπαντες· καὶ θείαν, καὶ ἱερὰν ποιησάμενοι σύνοδον, ἀπεκήρυξαν τὸν Νεσόριον· καὶ δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ ἀσυγχύτους, ἀδιαιρέτους, θεοφρόνως τρανώσαντες, τὸν ὅρον αὐτῶν πρὸς τὸν μέγαν Κύριλλον ἐξαπέστειλαν. Οὗ δεξάμενος, Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, ἀνεβόησε.

JOANNES igitur posthæc, & qui ab ipso erant, non mediocri adversus sanctam synodum concitata seditione, Antiochiam concurrerunt omnes, & divina & sancta instituta synodo Nestorium deposuerunt: & duas in Christo incommixtas, indivisasque naturas divine docentes, decretum suum ad magnum Cyrillum miserunt. Quod ille amplexus, *Lætentur cœli & exultet terra*, exclamavit.

CONSTANTINOPOLITANA, [3] PROCLI.

ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ τοίνυν καθαιρεθέντος, Μαξιμῖνος ἐν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐμβιβάζεται· καὶ τοῦτον Πρόκλος διαδεξάμενος, θείαν, καὶ ἱερὰν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνήθροισε σύνοδον. καὶ ὅλους τοὺς ἀνθισταμένους τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, καθυπέβαλεν ἀναθέματι.

NESTORIO igitur deposito, * Maximinus in thronum Constantinopolitanum intruditur. Cui succedens Proclus, divinam & sanctam Constantinopoli congregavit synodum: & omnes, qui sacræ Dei ecclesiæ sese opponerent, anathemati subjecit.

* Maximianus.

A N-

1 Hæc pertinet ad an. 430. de qua supra.
2 Hæc habita anno 432. de qua infra.
3 Hæc, & sequens Antiochena synodus habitæ sunt an. 435. de quibus infra.

ANTIOCHENA, JOANNIS.

AD hæc pii quidam ex Armenia monachi Conſtantinopolim appulerunt, qui referebant, Theodori Mopſuaſteni libros blaſphemiarum plenos, ab orientalibus, qui Neſtorium defenderent, in pretio magno haberi. Quapropter Proclus, & Imp. Theodoſius ad Joannem Antiochiæ ſcribunt, ut ſynodo convocata, contra impium Theodorum definiat. Is vero ſynedrio frequente congregato, ſine ulla inquiſitione libros Theodori nihil reprehendendum habere, Theodoſio & Proclo reſcripſit.

ΠΡΟΣ τύτοις ὲξ Αρμενίας ἐλαβεῖς τινὲς μοναχοὶ, τὴν βασιλίδα κατέλαβον· ἀπαγγέλλοντες, ὡς Θεοδώρυ βιβλία τῦ Μοψουεσίας, βλασφημιῶν ὄντα ἀνάμεσα, οἱ ὲν τῇ ἀνατολῇ σεμνύνεσιν, ἀντὶ Νεσορίυ κατέχοντες. Διὸ Πρόκλος Ιωάννῃ τῷ Αντιοχείας, καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος γράφυσι κατὰ Θεοδώρυ τῦ μιαρῦ συνοδικῶς ἀποφήναθαι. ὁ δὲ σωιέδριον ἀσφαλὲς ποιησάμενος, ἀνεξετάσως μηδενὸς μῶμον ἔχειν τὰ Θεοδώρυ βιβλία, Θεοδοσίῳ, καὶ Πρόκλῳ ἀντέγραψεν.

Superſunt & nonnulla alia ad hanc Epheſinam generalem ſynodum ſpectantia, de quibus plura dicemus in appendice hujus tomi.

a CONCILIABULUM EPHESINUM I.

Acta Conciliabuli Epheſini.

HUJUS Conciliabuli acta ponuntur parte 2. actio. 1. orthodoxæ ſynodi Epheſinæ, IV. tomo Conciliorum ſuperiori.

Notæ Severini Binii.

a *Conciliabulum.* In hoc conciliabulo, Cyrillum velut Apollinariſtarum ſectatorem, Memnonem Epheſinum epiſcopum, velut turbarum & ſeditionum omnium auctorem excommunicatum & depoſitum: Neſtorianam & Pelagianam hæreſin jam ante condemnatam, perverſo judicio approbatam eſſe, & confirmatam, diximus ſupra in notis concilii, ſeſſione tertia actionis primæ.

JOANNIS DOMINICI MANSI IN VETEREM CONCILII EPHESINI

Latinam verſionem hic iterum excuſam.

PRÆMONITIO.

V. Cl. Stephanus Baluzius aſſumpto ſemel conſilio typis evulgandi veterem Concilii Epheſini latinam interpretationem ſimul etiam ſibi propoſuerat vetuſti Bellovacenſis Codicis, quem omnium vetuſtiſſimus arbitratus eſt, lectionem, monumenta, & ordinem ſectari. Verum mutilum illum, mancum, & mendoſum tandem deprehendens opem ſibi auxiliumque ab aliis vetuſtis Codicibus conquirere coactus eſt; ex quo factum, ajunt Ballerini fratres, ut Baluziana editio monumentis quidem ditiſſima, ſed confuſa admodum & indigeſta evaſerit Eſt autem malum hoc quamvis non per ſe magnum legentibus tamen incommodum, & hiſtoricæ perſpicuitatis amantibus ingratum, cum illum quo ſingula referenda ſint locum indagare operoſum ſit maxime, nec facile niſi per conjecturas a longe repetitas certa monumentorum ſedes poſſit aſſignari. Ea de cauſa Ballerini fratres rem utilem publico præſtituri ſibi viſi ſunt, ſi ejus quam offenderunt in vetuſto Veronenſis capituli Codice ſignato N. 56. Bellovacenſi perſimilem collectionis, ſed integræ & accuratæ diligentem indicem retexendum ſuſciperent, quem publico communicarunt in diſſertatione de *Antiq. Canon. collection.* par. 2. cap. XI. Verum nec ita beatiores efficimur, cum aliæ in MSS. Codd. collectiones occurrant, in quibus ea ipſa documenta alio ſunt ordine diſpoſita, aliamque præferunt lectionem, ut dubii adhuc verſari cogamur num Veronenſis Codicis ea in re ſinceritas tanta ſit, quanta apud omnes prædicatur. Quod ajo de aliarum collectionum diſcrepantia id liquido probat Caſinenſis Codex ille, unde tam multa ad Concilium Epheſinum ſpectantia P. Chriſtianus Lupus olim primus eruit, & ex eo Baluzius dein reproduxit. Horum indicem diligentem a ſe dudum confectum mecum, qua eſt humanitate, communicavit Emin. S. R. E. Card. D. Fortunatus Tamburinus, Caſinenſis Congregationis decus eximium. Adjecit & pauculas hinc inde a ſe animadverſas variantes, quas ego ſuis locis adnotabo.

Alteram documentorum ſeriem reperi in codice Vaticano ſignato num. 1319. in quo collectionem illi perſimilem, quæ eſt in Caſinenſi Codice contineri vulgo eruditis perſuaſum eſt. Ac revera priora capita collectionis a P. Lupo ex Caſinenſi vulgatæ quærenti mihi ibidem occurrerunt cum epiſtolis S. Iſidori Peluſiotæ translationis vetuſtæ, quas in Caſinenſi Lupus offendit. Reliqua vero fruſtra quæſita ſunt nam Codex ille acta Epheſina ex improviſo abrumpit, & nova pagella ſuccedente acta Chalcedonenſia veteris interpretationis incipit, quæ pariter acta in Caſinenſi non deſunt. Ex hoc Vaticano Codice ſeriem nunc exibeo documentorum illorum, quibus vetus Epheſinorum actorum interpretatio conſtat. Reliqua quæ mihi ex eo codice uſui fuerunt in præfatione ad ſynodicon adverſus tragediam Irenæi indicabo. Atque ita tandem tres horum documentorum ſeries diverſæ hic ſubjiciendæ conflatæ ſunt, quarum alteram dat Codex Veronenſis, alteram Caſinenſis, tertiam Vaticanus.

Cod. Veronensis.	Cod. Casinensis.	Cod. Vaticanus.
I. Cæleſtini Papæ ad Cyrillum epiſt. *Triſtitiæ noſtræ &c.* eſt in cap. VIII. edit. Baluz.	I. Cyrilli epiſt. ad Monachos. *Venerunt quidem &c.* in cap. 1. edit. Baluz.	I. Cyrilli ad Monachos &c. *Venerunt quidem &c.* in c. 1. edit. Baluz.
II. Ejuſdem ad Neſtorium. *Aliquantis &c.* ib. ſed ſuperiori præponitur.	II. Ejuſdem Neſtorio. *Viri reverendi &c.* (modeſti habet Codex) ib. cap. II.	II. Ejuſdem ad Neſtorium. *Viri reverendi &c.* (in edit. eſt modeſti) ib. cap. II.
III. Neſtorii ad Cæleſtinum. *Fraternas &c.*	III. Neſtorius Cyrillo. *Nihil manſuetudine &c.* ib. cap. III.	III. Neſtorii ad eundem.
IV. Altera ejuſdem ad eundem. *Sæpe ſcriptis &c.* ib.	IV. Cyrilli ad reprehenſores ſuos. *Quia mihi &c.* c. IV.	IV. Cyrilli ad accuſatores ſuos. *Quia mihi &c.* ib. c. IV.
V. Cæleſtini ad CPtanos. *Ad eos &c.* ib.	V. Conteſtatio. *Conjuro &c.* ib. cap. V.	V. Conteſtatio. *Conjuro accipientes &c.* (in edit. accipientem) ib. c. V.
VI. Ejuſdem ad Joannem. *Optaremus &c.* ib. c. XV.	VI. Cyrilli ad Neſtor. *Obloquuntur &c.* ib. c. VI.	VI. Cyrillus Neſtorio. *Obloquuntur quidem &c.* ib. c. VII.
VII. Cæleſtini ad Synodum. *Spiritus Sancti &c.* c. XXXVII.	VII. Neſtorius Cyrillo. *Injurias quidem &c.* ib. c. VII.	VII. Hyſtoria ad Cyrillum. *Injurias quidem &c.* ib. c. VII.
VIII. Cæleſtini commonitorium. *Cum Deo &c.* extat in actis Græco Latin.	VIII. Cyrillus Neſtorio. *Salvatore &c.* ib. c. VIII.	VIII. Cyrillus Neſtorio. *Salvatore noſtro &c.* ib. c. VIII.
IX. Cæleſtini ad Theodo-	IX. Ejuſdem ad CPtanos. *Vix*	IX. Cyrilli ad CPtanos. *Vix*

Cod. Veronensis.	Cod. Casinensis.	Cod. Vaticanus.
ſium Imp. *Cum Deo &c.* extat ib.	*quidem &c.* c. IX. Poſt hanc epiſtolam eſt ibi ſicut in editis *Suſcipiens &c.*	*quidem & aliquando &c.* (in edit. deeſt &) ib. cap. IX.
X. Ejuſdem ad Cyrillum . *Intelligo &c.* ib.	X. Cæleſtinus Neſtorio . *Aliquantis &c.* ib. c. X.	X. Cæleſtinus Neſtorio . *Aliquantis &c.* ib. c. X.
XI. Exemplar monumentorum Baluz. cap. XXIV.	XI. Ejuſdem ad CPtanos. *Ad eos mihi &c.* ib. c. XIII.	XI. Ejuſdem ad CPtanos . *Ad eos mihi &c.* ib. c. XIII.
XII. Theodoſii ad Cyrillum . *Imperatores &c.* ib.	XII. Ejuſdem ad Cyrillum . *Triſtitia &c.* ib. c. XIV.	XII. Ejuſdem ad Cyrillum *Triſtitiæ noſtræ &c.* ib. c. XIV.
XIII. Cyrilli ad Neſtorium . *Viri modeſti &c.* ib. cap. II.	XIII. Ejuſdem ad Joannem . *Optaremus &c.* ib. c. XV.	XIII. Ejuſdem ad Joannem Antiochenum . *Optaremus &c.* ib. cap. XV.
XIV. Altera ejuſdem ad eumdem . *Obloquuntur &c.* ibid. cap. VI.	XIV. Cyrilli ad Acacium. *Domino meo &c.* ib. XVI.	XIV. Cyrilli ad Acacium . *Vehementer &c.* ib. c. XVI.
XV. Neſtorii ad Cyrillum . *Injurias &c.* ib. c. VII.	XV. Acacii ad Cyrillum . *Lege literas &c.* ib. c. XVII.	XV. Acacii ad eundem . *Legi literas &c.* ib. c. XVII.
XVI. Cæleſtini ad Neſtor. *Aliquantis &c.* ib. c. X.	XVI. Cyrillus Joanni . *Cognovi &c.* ib. XVIII.	XVI. Cyrillus Joanni . *Cognovi omnino &c.* ib. c. XVIII.
XVII. Cyrilli ad Neſtorium . *Salvatore &c.* ib. c. VIII.	XVII. Cyrillus Juvenali. *Optabam &c.* ib. c. XIX.	XVII. Ex dictis perverſi Neſtorii . *Domino meo &c.*
XVIII. Capreoli ad ſynodum. *Orabam &c.* ib. inter acta depoſit. Neſtorii, quibus etiam inſeruntur epiſtolæ præcedentes a num. XII. ſuccedit dein ſententia depoſit. in Neſtorium , ſtatimque attexitur actio de Cariſio.	XVIII. Cyrilli ad quemdam . *Novimus &c.* ib. c. XX.	XVIII. Cyrillus Flaviano Juvenali . *Optabam &c.* ib. cap. XIX.
XIX. Symbolum transformatum Neſtorii . *Qui vel nunc &c.* extat poſt confeſſionem Cariſii.	XIX. Joannes Neſtorio . *Meam intentionem &c.* ib. c. XXI.	XIX. Cyrillus ad quemdam . *Novimus &c.* ib. c. XX.
XX. Acta excommunicationis Joannis Antiocheni . *Poſt conſulatum &c.* ib. c. XLIII.	XX. Sacra imperatorum . *Curæ multæ &c.* ib. c. XXII.	XX. Joannis Antiocheni ad Neſtorium . *Meam intentionem &c.* ib. c. XXI.
XXI. Relatio ſynodi . *Piiſſimis eſt a Deo &c.* ib. c. XLV. uſque ad Exemplar ſacrorum.	XXI. Joannes Cyrillo . *Neque mediocriter &c.* ib. c. XXIII.	XXI. Sacra imperatorum ad Cyrillum . *Curæ multæ &c.* ib. c. XXII.
XXII. Exemplar epiſtolæ ſynodi ad Cæleſtin. *Tuæ quidem &c.* ib. c. XLIV.	XXII. Exemplar monumentorum quæ geſta ſunt in Epheſo a S. Concilio de depoſitione impii Neſtorii.	XXII. Joannis Antiocheni ad Cyrillum . *Neque me mediocriter &c.* ib. c. XXIII.
XXIII. Cæleſtini ad Theodoſ. jun. *Cauſis ſuis &c.* in actis Græc. Latin.	XXIII. Impp. Cæſares . *Pendet in Dei cultura &c.* eſt in edit. c. XXIV. Deinde in codice ſequitur pagina eadem . „ Poſtquam „ ſacram quæ uniformiter „ directa epiſcopis, univerſalem ſynodum congregari „ jubet , altera eſt directa „ per magnificentiſſimum & „ glorioſiſſimum Candidianum comitem quæ jam „ congreſſa eſt . . . . . „ Domeſticorum, quem tunc „ pro diſciplina propoſuerat „ imperator præcipiens quod „ debet ordinare audientiam „ celebrare . „ Hæc autem non eſt in geſtis inſerta, eo quod Candidianus noluiſſet dare hujus exemplar , qui contradicebat ne ante religioſiſſimi epiſcopi Antiochiæ Joannis adventum ſynodus fieret . „ Dicentibus vero „ epiſcopis , quia nos ſecun-	XXIII. Sacra imperatorum ad Cyrillum . *Pendet in Dei cultura &c.* ib. c. XXV.

OD. VERONENSIS.	COD. CASINENSIS.	COD. VATICANUS.
	„ dum juſſionem principii ad „ directa ſacrum concilium „ celebramus, alias vel re- „ cedere permittamur; le- „ git eis Candidianus ſecun- „ da ſacra veritus ne ali- „ quis recederet a præſen- „ tia metropoli. Hanc no- „ vam ſacram &c. Cyrillus „ Alexandriæ epiſcopus in „ ſeſſione prima ſanctæ ſy- „ nodi, & interlocutione ſic „ dicens: maxime quia & „ ſecundum decretum Deo „ amantiſſimorum & aman- „ tium Chriſtum imperato- „ rum relectum eſt ſynodo „ per magnificentiſſimum co- „ mitem devotiſſimorum do- „ meſticorum Candidianum, „ quod (quo) præcipit ea „ quæ ad fidem pertinent „ perſcrutanda atque decer- „ nenda abſque omni dila- „ tione. Hic ergo in ſuo „ eſt ordine poſita geſtorum „ conſequentia nihil impe- „ diens, in quibus priori „ præcepti locus, & poſt hæc „ evidentius legitur: „ Impp. Cæſares Theodoſius, & Valentinianus, victores triumphatores maximi ſemper colendi ſanctæ ſynodo in Epheſiorum &c. collectæ. *Omnium quidem &c.* extat inter acta græco-latina.	
XXIV. Eiuſdem ad Maximianum. *Vidimus &c.* ib.	XXIV. Exemplar geſtorum (in editis *eſt monumentorum*) *Poſt conſulatum Dominorum &c.* ib. c. XXIV.	XXIV. Geſta ſynodi Epheſinæ de recta fide. *Poſt conſulatum Dominorum noſtrorum &c* ib. c. XXIV.
XXV. Ejuſdem clero CPtano. *Exultatio &c.* ib.	XXV. Impp. Cæſares &c. eſt conſtitutio ſuperius indicata.	XXV. Synodi ad imperatorem. *A progenitoribus &c.* ib. c. XXXI.
XXVI. Ejuſdem ad ſynodum. *Tandem &c.* ib.	XXVI. *Petrus presbyter Alexandriæ &c.* dantur hic excerpta ex Neſtorio.	XXVI. Ejuſdem ad Archimandritas. *Sperabamus &c.* ib. c. XXXII.
XXVII. Sacra ad Joannem Antiochenum. *Intentio noſtra &c.* ib. c. LXXVI.	XXVII. Sententia prolata a concilio. *S. Synodus &c.* ib. c. XXVI.	XXVII. Ejuſdem ad Patres Monachorum. *Dominus Jeſus &c.* ib. c. XXXIII.
XXVIII. Epiſt. Joannis ad Cyrillum. *Ante hoc &c.* ib. c. LXXVIII.	XXVIII. Damnatio miſſa in faciem &c. ib. c. XXVII.	XXVIII. Epiſcoporum commonitorium. *Congregata &c.* ib. c. XXXIV.
XXIX. Cyrilli ad Joannem. *Exultent &c.* ib. c. LXXIX.	XXIX. Petrus presbyt. Alexandriæ &c. ib. c. XXVIII.	XXIX. Et deinceps uſque ad cap. XXXVII. congruit cum editis.
XXX. Xixti ad Cyrillum. *Magna ſumus &c.* inter acta Græco-Latin.	XXX. Epiſtola deſtinata ad clericos &c. ib. c. XXIX.	XXX. Loco capitis XXXVII. eſt epiſtola CPtani cleri ad Concilium. *Semper & a juventute &c.* (ſic) Reliqua cum editis concordant, excepto quod caput LXI. deeſt. Poſt caput LXIV. epiſtolæ Cæleſtini ad Theodoſium & ad ſynodum Epheſinam, quas reperiiſſe ſe in Codice Bellov. Baluzius admonet, deſunt in Vaticano, ſed ſtatim ſequitur man-

Cod. Veronensis.	Cod. Casinensis.	Cod. Vaticanus.
		mandatum datum a ſynodo legatis juxta lectionem Cod. Bellov. Tum ſubjungitur relatio a ſynodo miſſa imperatoribus *Omnia quidem* juxta veterem editionem, & eſt caput LXVI. edit. Baluz. Deeſt, quod ſtatim datur in Baluzio, mandatum, datum legatis ſuis ab Orientalibus, ſicut & epiſtola univerſalis concilii ad Auguſtos *circa pietatem &c.* Tum reditur ad documenta, quæ etiam ſunt in editis incipiendo a commonitorio *Necamur æſtibus &c.*, quod eſt in cap. LXIX. editorum. In fine vero poſt epiſtolam Cyrilli ad Acacium *Cauſa quidem &c.* apparent geminæ epiſtolæ, altera quidem Joannis Antiocheni ad Orientales. *Obtinuit pietas &c.* altera vero Neſtorii ad eumdem Joannem. *Omni de re &c.* (in editis *Omnem rem*) quæ ambæ recitantur in Synodico adverſus tragœdiam Irenei cap. II. & III.
XXXI. Ejuſdem ad Joannem. *Si eccleſiaſtica &c.* ib. Explicit S. Synodus Epheſina cum epiſtolis ad ſe pertinentibus.	XXXI. Cyrillus epiſcopus licet latius &c. ib. c. XXX.	
	XXXII. Relatio ad impp. *Piiſſimis &c.* ib. c. XXXI.	
	XXXIII. Cyrilli ad quoſdam e clero CPtano. *Sperabamus &c.* ib. c. XXXII.	
	XXXIV. Cyrilli ad Patres Monachorum. *Dominus Jeſus &c.* ib. c. XXXIII.	
	XXXV. Epiſcoporum commonitorium. *Congregata S. Synodus &c.* ib. c. XXXIV.	
	XXXVI. Reſcriptum imperiale. *Impp. Cæſares &c.* ib. c. XXXV.	
	XXXVII. Monumenta. *Poſt conſulatum &c.* ib. c. XXXVI.	
	XXXVIII. Cæleſtini epiſtola ad ſynodum. *Spiritus S. &c.* ib. c. XXXVII.	
	XXXIX. Concilii epiſtola ad Conſtantinopolitanos. *Venimus &c.* ib. c. XL.	
	XL. Cleri Conſtantinopolitani ad Concilium. *Semper &c.* ib. c. XLI.	
	XLI. Concilia ad Auguſtos. *Veſtra quidem &c.* ib. c. XLII.	
	XLII. Libelli oblati. *Poſt conſulatum &c.* ib. c. XLIII.	
	XLIII. Relatio concilii ad imperatores. *Quæ quidem &c.* ib. c. XLV.	
	XLIV. Exemplar ſacrorum. *Quantum circa &c.* ib. c. XLVI.	XLV. Exem-

Cod. Veronensis.	Cod. Casinensis.	Cod. Vaticanus.
	XLV. Exemplar relationis concilii ſacra relecta &c. *Piiſſimis &c.* ib. c. XLVII.	
	XLVI. Succedunt tunc ordine documenta omnia, quæ in editis comparent a cap. XLVII. uſque ad cap. LI.	
	XLVII. *Seſſio ſexta*. Hæc tamen verba non ſunt in Codice. *Poſt conſulatum &c.* ib. c. LII.	
	XLVIII. Epiſtola Conſtantinopolitanorum ad concilium. *Oportebat quidem &c.* ib. c. LIII.	
	XLIX. Preces. *Scientes &c.* ib. c. LIV.	
	L. Cyrilli ad Conſtantinopolitanos Cyrillus Theopempto &c. ib. c. LV. Reliqua uſque in finem actionis ordine conveniunt cum editis.	

Juvat hic animadvertere in prioribus conciliorum editionibus referri inter acta Epheſina epiſtolam G. L. Cyrilli, & Memnonis ad Clerum conſtantinopolitanum, eamque pariter legi in vita S. Dalmatii a P. Bandulio in comment. ad antiquit. Conſtantinopolitanas lib. 3. pag. 514. Ven. edit. vulgatam, ſed Dalmatio inſcriptam, cui forte miſſa ad clerum epiſtola tranſmitti etiam potuit. In hac vero ad Dalmatium periodus eſt quædam, quæ non legitur in eadem epiſtola ad clerum Conſtantinopolitanum inſcripta. Hæc vero inſerta eſt poſt illa verba: *aut dicat, aut doceat*. Eſt autem iſta τοῦτο δὲ σαφῶς ἐπισάμεθα, ὅτι οὐδεὶς ἄλλο τοῦτο ποιῆσαι ἀλλ' ἡμετερα μόνη ἁγιωσύνη, ὡς πρωτεύων πάντων τῶν ἐναγῶν μοναστερίων. Id autem, optime ſcimus, nempe nullum alium id præter veſtram ſanctitatem facere poſſe, quippe qui omnium monaſteriorum ſis princeps. P. Garnerius S. J. in præfatione ad 2. part. Marii mercatoris addititia hæc cenſet, cum nimis ambitioſum, novumque titulum hunc monacho cenſeat; ſed animadvertiſſe potuit Egumenis monaſterii Dalmatii id ſolemne fuiſſe, ut monaſteriorum Regiæ Urbis Exarchi, quod perinde valet ac principes, ſeu præfecti, appellarentur. Eo titulo paret Marianus in ſubſcriptionibus Concilii Conſtantinopolitani ſub Menna act. 1. Eo etiam effertur Timotheus ejuſdem monaſterii Archimandrita ævo Juſtiniani: dicitur enim Exarchus monaſteriorum Regiæ Urbis.

VERSIO ANTIQUA

Ex Nova Baluzii Collectione.

CONCILII EPHESINI PRIMI

Habiti anno CCCCXXXI.

PRÆFATIO

STEPHANI BALUZII.

SÆpenumero mecum admiratus sum, quid causæ esse potuerit, quod cum Conciliorum generalium collectionibus, quæ ad hunc usque diem vulgatæ sunt, per typographos insertæ fuerint antiquæ versiones Latinæ Concilii Chalcedonensis septimi œcumenici, quod apud Nicæam habitum est, & octavi, quod apud Constantinopolim, omissa sit Ephesinæ synodi œcumenicæ vetus interpretatio, quæ occidentalis Ecclesia utebatur. Neque enim viris clarissimis, qui collectiones illas adornarunt, ignota esse potuit vetus illa interpretatio, cum edita pridem sit ab Antonio Contio, & præterea laudata ab iis, qui Romæ Gratiani collectioni recognoscendæ recensendæque præfuerunt, tum etiam a Theodoro Peltano, Hieronymo Commelino, Antonio Possevino, & ab illustrissimo Cardinale Baronio. Quin & idem aliquoties commemorat duo antiqua ejusdem synodi Ephesinæ Latina exemplaria, unum ex bibliotheca Vaticana, quo etiam usos se esse testantur iidem Correctores Romani, & qui anno MDCVIII. *præfuerunt editioni Conciliorum, quæ Romæ facta est, aliud ex bibliotheca Antonii Augustini Archiepiscopi Tarraconensis. Ac mihi quidem in hanc rem curiosius intuenti nihil probabilius occurrit, quam offensos fuisse viros doctissimos mendis, & lacunis, quæ extant in editione Contii, & fortean incidisse in codices nihilo meliores. Utcumque se res habeat, ad institutum meum pertinere putavi, ut in collectionem meam referrem antiquam illam versionem, quæ & in Concilio V. laudata est, & Liberato Carthaginensi Archidiacono, ac Gregorio magno Papæ nota fuit, præsertim cum eam daturus sim multo meliorem factam ope trium vetustissimorum exemplarium, quorum duo antiquiora exstant in bibliotheca Colbertina, tertium, quod fuit olim monasterii sancti Juliani Turonensis, nobis suppeditavit humanitas eruditissimi viri Joannis Mabillonii monachi Benedictini. Omnium antiquissimum est Colbertinum, ex quo descriptum puto fuisse Turonense illud. Utrumque enim ex urbe Turonensi huc pervenit. Aliud fuit olim insignis Ecclesiæ Bellovacensis; & a celeberrimo viro Nicolao Fabro relictum Bibliothecæ Thuanæ, demum in Colbertinam translatum est. Animus fuerat huic exemplari insistere, quod mihi constet Concilium V. simili usum fuisse, adeoque hinc confirmetur istius versionis auctoritas. Verum quia is codex est valde mutilus, & imperfectus, reliqui vero sunt integri, & sani, si primam paginam Colbertini excipias, quæ propter vetustatem fere obliterata est, coactus sum eos sequi qui sani, & integri sunt, licet interdum dissentiant a Bellovacensi. Quamvis enim persuasum habeam unam eandemque versionem esse eam, quæ in tribus illis antiquis exemplaribus continetur, verum tamen est permulta illic esse dissimilia, nimirum mutata ab iis, qui offendebantur fortassis obscuritate veteris translationis. Ceterum variantes lectiones adnotavimus in singulis paginis, ut lector eam præferre possit, quam meliorem esse putaverit. Antequam vero huic præfationi finem imponam, illud quoque admonendos esse putavi lectores, nescire me quas antiquas hujus Concilii versiones Latinas curatoribus Conciliorum editionis Romanæ, quos redarguit, objiciat Hieronymus Aleander in capite quarto secundæ dissertationis de regionibus suburbicariis. Etenim omnes, quæ ante illam Romanam prodierunt, si Contianam excipias, quæ est hæc nostra, non habuerunt actionem in qua Cyrillus Episcopus Alexandrinus, & Memnon Ephesinus libellos obtulerunt adversus Nestorium, a quo damnati ac depositi fuerant. Itaque editiones illæ docere non poterant viros doctissimos, quid emendandum esset in libellis istis. Multo minus Contiana illis dux esse potuit ad constituendam diversam lectionem ab ea quæ negotium facessere visa est hominibus eruditis, cum ea illic lectio verbis conceptis habeatur, cui emendandæ frustra hactenus insudatum est, quemadmodum nos ibi dicemus.*

S. Gregor. lib. 6. epist. 31.

Theodorus Peltanus in præfatione ad acta Concilii Ephesini.

Neque tamen mihi tantum arrogo, ut me hoc assecutum dicam; ut assequerer, omni ope contendi. Id aperte constabit, si qui nostra cum appendicibus quæ quinque postremis tomis accesserunt, vel cum Contiana editione comparare voluerit. Constat enim pleraque usque adeo inculte, horride, atque obscure decurrere, ut sæpe quid dicatur intelligi non queat. *Et paulo post.* Usus sum item editione Contiana. Qui liber, quamquam imperfectus, & ad verbum de Græco expressus est, (unde frequenter multa obscurissima sunt, ut Oedipo quoddam opus esse videatur) tamen ab homine Græcis literis imbuto non difficulter quid Græcum exemplar habuerit intelligi potest.

Correctores Romani in indice librorum quibus usi sunt in emendando Decreto Gratiani.

Ephesini Concilii primi antiqua versio, ex Vaticana.

Iidem in annotationibus ad cap. De illicita. 24. q. 3.

In Concilio Ephesino bibliothecæ Vaticanæ & Lutetiæ impresso, in epistola ipsa Cœlestini ad Nestorium hæc leguntur ad hoc caput pertinentia. *Scias volo post primam & secundam &c.* ut infra in gestis Concilii cap. x.

Possevinus in Apparatu sacro.

Ephesinum Concilium, ex quatuor primis generalibus Conciliis ordine tertium, e bibliotheca Antonii Contii primo prodierat; sed quod Peltanus e bibliotheca Bavarica vertit, superavit omnino illam priorem editionem.

ANTI-

CONCILII EPHESINI PRIMI

Habiti anno CCCCXXXI. (*a*)

Tractatus primus beati Cyrilli Alexandrini Episcopi de incarnatione Domini ad totius Ægypti monachos contra Nestorium Constantinopolitanum Episcopum.

CAP. I.

CYrillus Presbyteris & Diaconibus patribus monachorum, & qui vobiscum solitariam vitam adepti & in Dei fide stant collocati, dilectissimis & desiderabilibus in Domino salutem. Venerunt quidem aliqui eorum qui vobiscum sunt secundum consuetudinem in Alexandrinam civitatem. Me vero requirente & vehementer sciscitante si per vestigia paternæ [a] mansuetudinis ambularent, & vos ipsi in fide recta & immaculata clarere festinantes, [b] conversatione præcipua, nobilitate abstinentiæ, laboribus regeremini, vera arbitrantes pascua propter bonitatem eligere decertari, nuntiaverunt illi hæc quidem apud vos sic se habere, adijcientes quia priscas virtutes munificentius augeatis. Necessario itaque ego gaudebam, mensque mea magnanimiter lætabatur, suas faciens filiorum virtutes. Et merito. Est enim incongruum nutritores quidem puerorum virtutibus juvenum congaudere, & si quid ab eis agatur arte laudabili, hoc velut quandam coronam suis capitibus applicare, illorumque fortitudine participare decorem. Nos autem cum simus patres spiritales, & vos doctrinis ad bona certamina [c] perurgeamus, ut motum corporis evincentes, & respuentes in peccatum incidere & a satana tentatore devinci, palmam percipiatis; non potiore quam illi Deo amabili magnanimitate [d] lætari. Quapropter, sicut ait discipulus Salvatoris, omne studium conferentes ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia vero continentiam, in continentia vero patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate vero fraternam dilectionem, in fraterna dilectione caritatem. Hæc enim dum vobis præsentia sunt & abundant, non segnes nec infructuosos vos facient in cognitione Jesu Christi. Ego namque reor oportere eos qui eligunt intelligibilem in Christo vitæ gloriam & sacram perambulare viam, primum quidem simplici & inviolata nobilitari fide, deinde eis augendam esse virtutem, quo facto studere ditari Christianæ scientiæ sacramentis & ad perfectam scientiam valde consurgere. Hoc arbitror esse quod dictum est in virum venire perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis ejus. Prudentia itaque monachis conveniente vestros [e] accingite lumbos, dimicate contra passiones animarum simul & corporum. Sic enim eritis clari atque probabiles & in [f] spe bona quæ sanctis est præparata. Sit autem in vobis præ omnibus aliis recta fides, & quæ omnino reprehendi non possit. Si enim vos ipsi pietatis sanctorum patrum vestigia sequentes, commorabimini cum eis in mansionibus supernis, & in tabernaculis cœlestibus habitabitis; de quibus sacratissimus Esaias meminit dicens: *Oculi tui videbunt Hierusalem. [g] Civitas dives, tabernacula quæ* [h] *non movebuntur*. Conturbatus enim non mediocriter sum audiens quia tumultus quidam ad vos pessimi pervenerunt, & circumeunt aliqui simplicem vestram solventes fidem, ac verbis inanibus [i] excitant populum, interrogantes atque dicentes sanctam virginem utrum Dei genitricem an non oporteat nominare. [k] Erat quidem melius a talibus quæstionibus vos modis omnibus abstinere, & quæ vix possunt velut in speculo & in ænigmate contemplari, [l] sapientia perfectos & mente præcipuos omnino nec tangere. Subtiliores namque contemplationes etiam perfectorum transcendunt sensum. Sed quia jam semel hi sermones ad vestrum perveniisse probantur auditum, & forsitan nituntur aliqui contendere & eis qui non sunt mente robusti [m] hoc ipso inferere veluti quodam aculeo læsionem, oportere necessarium judicavi pauca, carissimi, apud vos de his verba proferre, non ut contendatis, sed potius ut si qui contra vos insurgunt, illorum vanitatibus veritatem objicientes, ipsi erroris dispendia declinetis, & aliis sermonibus competentibus prodesse valeatis, tamquam fratribus suadentes ut antiquam fidem Ecclesiis a sanctis Apostolis traditam in suis animabus habeant sicuti quandam pretiosissimam margaritam. Miratus itaque sum si omnino quidam dubitant utrum Dei genitrix an non dicenda sit sancta virgo. Si enim est Deus Dominus noster Jesus Christus, quomodo non Dei genitrix, quæ peperit, virgo? Hanc nobis tradiderunt fidem sacri discipuli, licet sermonis memoriam non fecerunt. Sic quoque sapere didicimus a patribus sanctis. Denique laudandæ memoriæ pater no-

(*a*) Casinensis Codex hunc titulum præfert: *In nomine Domini Jesu Christi incipit translatio primi Ephesini Concilii contra prava dogmata Nestorii, alme con... lii.* (*sic*). *Lege feliciter.*

a *Mansuetudinis*) Hæc est lectio codicis Turonensis. Contius habet *consuetudinis*. Colex Colbertinus mutilus est in hoc loco. b *Conversatione*) Apud Contium legitur, *conversatione & præcipua nobilitati abstinentiæ laboribus*. Sed nos secuti sumus consensum veterum exemplarium. c *Perurgeamus*) Codex Colbertinus & Turonensis habent *perungamus*. d *Lætari*) Codex Bellovac. *lætantes impleri*. Voces autem *Deo amabili* hoc additæ sunt ex eodem libro. e *Accingite*) Ita codex Turonensis. At Bellovacensis & Colbertinus, tum etiam Contius habent *accingentes*. f *Spe bona*) Codex Bellovac. *spei bono quod sanctis est præparatum*. g *Civitas dives*) Retinuimus lectionem codicis Bellovacensis, quæ melius congruit cum vulgatis translationibus & cum textu Græco. In codice Colbertino & in Turonensi & apud Contium legitur, *civitas vivens*. h *Non movebuntur*) Codex Bellovac. *non commovebuntur. Unde vero non nescio conturbatus vero non mediocriter*. i *Excitant*) Idem codex, *exercitant*. k *Erat*) Ibid. *Et erat equidem*. l *Sapientia perf.*) Hanc lectionem exhibent codices Colbertinus & Turonensis. Bellovacensis habet *a sapientia perfectos & me. præcipuos*. Contius, *sapientia perfecti & mente præcipui*. m *Hoc ipso*) Codex Bellovacensis, *quod attinet ad ipsos inferre*.

noſter Athanaſius exornans Alexandrinæ Eccleſiæ ſedem in [a] cunctis quadraginta & ſex annis, & contra nefanditſimorum hæreticorum adinventiones inexpugnabilem quendam & apoſtolicum objiciens intellectum, & velut odorifero unguento ſuis conſcriptionibus omnem ſatians mundum, cui pro rectitudine & integritate dogmatum omnes pariter atteſtantur, de ſancta & conſubſtantiali trinitate nobis componens librum, in tertio ſermone ſuperius & inferius Dei genitricem vocat virginem ſanctam. Neceſſario namque utar ejus voce ipſis ſermonibus ſic habente. *Intentio igitur hæc eſt & figuratio divinæ ſcripturæ, ſicuti ſæpe diximus, duplicem in ea eſſe de Salvatore promiſſionem, & quia Deus ſemper fuit, & eſt filius, verbum exiſtens, & ſplendor, & ſapientia patris, & quia noviſſime propter nos carnem adſumens ex virgine Dei genitrice Maria homo factus eſt.* Et poſt alia rurſus. *Plurimi ſiquidem ſancti fuerunt, & omni peccato puri. Hieremias autem, & ex ventre ſanctificatus eſt.* [b] *Johannes adhuc in utero exultavit in voce Dei genitricis Mariæ.* Dignus itaque vir, & fiducia pollens non diceret ea quæ ſacris non conveniunt libris. Quomodo enim a veritate fruſtraretur ita clarus, & famoſiſſimus, & [c] in ipſo ſancto magnoque Concilio, id eſt, Nicæno, per tempora congregato coram omnibus admirabilis, nondum quidem epiſcopatus ſede percepta, ſed magis inter Clericos conſtitutus, attamen propter ſapientiam altamque manſuetudinem, & ſubtili valde incomparabilique prudentia tunc quidem adſumptus eſt a beatæ memoriæ Alexandro Epiſcopo; eratque cum ſene velut filius, patri ducatum ad utilia quæque præbens, & ad ſingula viam quæ erant agenda demonſtrans. [d] Sed quia veriſimile eſt quoſdam ſe putare ex ipſa ſcriptura divinitus inſpirata refellere, & ſuper hæc ſanctum illum magnumque Concilium videre neque Dei genitricem dixiſſe Domini matrem neque omnino tale aliquid definiſſe, age nunc, age, & velut ſub uno monſtremus de intelligendo diſpenſationis Chriſti myſterio quomodo a divina ſcriptura nobis ſit prædicatum, & quid ipſi dixerint patres immaculatæ fidei definitionem proferentes, inſpirante ſcilicet eis ſancti ſpiritus veritate. Non enim erant qui loquebantur ipſi ſecundum Salvatoris vocem, ſed ſpiritus Dei, & patris qui loquebatur in eis. Cum enim ita probatur quia Deus ſecundum naturam eſt qui ex ſancta virgine natus eſt, nullum reor omnino ſegnem, ut intelligere dubitet aut loqui quia genitrix Dei ſit dicenda, ſed aperte profiteri, [e] & nimium conſequenter. Sic enim ſe habet noſtræ fidei ſymbolum. *Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, omnium viſibilium inviſibiliumque factorem, & in unum Dominum Jeſum Chriſtum filium Dei, natum ex patre unigenitum, hoc eſt, ex ſubſtantia ejus, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlo, & quæ in terra, qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt* [f] *& homo factus, paſſus, & reſurrexit tertia die, aſcendit in cœlos, venturus judicare vivos, & mortuos. Et in ſpiritum ſanctum.* Hæreſeon igitur inventores perditionis ſibimetipſis, & aliis foveam fodientes, in tantam ſenſuum vanitatem lapſi ſunt, ut putent & dicant recentem eſſe filium, & ſub æqualitate creaturarum, ut ſubſiſteret, eſſe productum a Deo & patre, & eum qui eſt ante omne ſeculum, & tempus, magis autem ante ſecula, & factorem [g] principio circumſcribentes, fatui non erubeſcunt, minorantes autem ſecundum, quod eis videtur æqualitatem ejus & gloriam a patre, eminere eum aliis vix concedunt, mediatorem eſſe dicentes Dei, & hominum, neque ſummitatem eminentis gloriæ ſortitum, neque creaturarum præſidentem menſuris. Quis etenim eſt qui, & divina excellentia minor: & creatura menſuris præeſt? Inconſiderata omnino res eſt, & locus aut ratio nulla conſpicitur inter creatorem, & creaturam. Abſtrahentes igitur eum, quantum ad ipſos eſt, a ſede divinitatis, filium, & Deum nominant, & adorandum exiſtimant, palam clamante lege, *Dominum Deum tuum adorabis, & ipſi ſoli ſerviès*; & per vocem quoque David Deo dicente Iſraelitis: *Non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum.* Sed illi quidem tamquam planum iter tritumque veritatis relinquentes, ad foveas petraſque [h] procedunt, & ſicut ait Salomon, axibus agri ſui erraverunt, & coacervant manibus ſterilitatem. Nos autem, quibus divinum lumen in mente coruſcavit, ab illorum ſtultitia recedentes, & eligentes ſapere incomparabiliter meliora, & ſanctorum patrum ſequentes fidem, natum dicimus vere ex Dei patris ſubſtantia filium Deo decibiliter & ineffabiliter, & [i] in ſubſiſtentia quidem intelligi propria, eademque ſubſtantia unitum genitori, & eſſe quidem in eo, habere vero rurſus in ſemetipſo patrem. Confitemur autem eſſe lumen ex lumine, Deum ex Deo, ſecundum naturam æquæ gloriæ & [k] æquæ operationis, figuramque & ſplendorem, & per omnia [l] æqualitet habentem & nullo modo imminuendum. Sic etiam annumerato ſpiritu ſancto, ſancta & conſubſtantialis trinitas in una unitur natura divinitatis. Sed ſcriptura quidem divinitus inſpirata carnem dicit [m] factum Deum verbum, hoc eſt, unitum carni animam habenti rationalem. Sequens autem evangelicas prædicationes ſancta & magna ſynodus dixit ipſum unigenitum, qui ex ſubſtantia Dei & patris natus eſt, per quem omnia & in quo omnia, propter nos homines & no-

Athanaſ. Orat. 4 contra Arian. pag. 481.

---

a *Cunctis quadrag.*) Ita Contius & codices Turonenſis & Colbertinus. In Bellovacenſi legitur, *cunctis numero quadraginta.* b *Joannes adhuc*) Codex Bellovac. *Et Joannes dum adhuc in utero portaretur, exultavit in gaudio ſuper voce Dei genitricis Mariæ.* c *In ipſo ſancto*) Idem codex: *in ipſa ſancta magnaque ſynodo id eſt Nicæna per tempus congregata.* d *Sed quia*) Codex Turonenſis & Colbertinus habent: *Et quia.* Bellovacenſis mutilus eſt in hoc loco. Itaque ſecuti ſumus editionem Contii, quæ propius accedit ad textum Græcum.

e *Et nim. conſeq.*) Hæc addita ſunt ex codice Bellovacenſi. Non habentur enim in Colbertino, neque in Turonenſi, neque in editione Contii. Non habentur etiam in contextu Græco. f *Et homo factus*) Codex Bellovac. *inhumanatus eſt.* g *Principio circumſcrib.*) Idem codex, *principio temporis circumſcrib.* h *Procedunt*) Contius, *confugiunt.* i *In ſubſiſtentia*) Hæc eſt lectio veterum exemplarium Colbertini & Turonenſis. At Bellovacenſis habet *ſubſtantia.* k *Æquæ operationis*) Codex Bellovac. *æquæ pulchritudinis & æquæ operationis.* In Græco eſt ἰσοκλεοῦς καὶ ἰσουργοῦ. quod Peltanus vertit, *ejuſdem cum patre potentiæ & gloriæ.*

l *Æqualiter hab.*) Codex Bellovac. *æqualis menſuræ habendum.* m *Factum Deum*) Ita codex Colbertinus & Turonenſis. Bellovacenſis habet *factum ex Deo.* In Græco eſt ἐκ θεοῦ, Et paulo poſt ſcriptum eſt in omnibus antiquis exemplaribus: *Nominaverunt autem ex Deo verbum.*

& noſtram ſalutem adveniſſe quidem de cœlis, & incarnatum, & [a] hominem factum, paſſum & reſurrexiſſe, & quia ſecundum tempora veniet judex. Nominaverunt autem ex Deo Verbum unum Dominum Jeſum Chriſtum. Contemplandum itaque quomodo unum dicentes filium, Dominumque eum & Chriſtum Jeſum nominantes, ex Deo & patre natum dicunt, & eſſe unigenitum & Deum ex Deo, & lumen ex lumine, natum, & non factum, & conſubſtantialem patri, cum utique poſſit dicere quilibet, quia Chriſti nomen aptetur non ſolum Emmanuel, ſed etiam in aliis hoc poſitum inveniamus. Ait enim alicubi Deus de electis & ſanctificatis in ſpiritu: *Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari*. Sed etiam ſacratiſſimus David unctum in Regem a Deo per manum Samuel Chriſtum Domini Saul appellat. Et quid hoc dicam, cum facile ſit conſiderare volentibus inſpicere eos qui in fide Chriſti juſtificati ſunt & ſanctificati in ſpiritu honoratos iſta vocatione. [b] Abacuc denique Propheta Chriſti ſacramentum, & per eum ſalutem præconatus eſt dicens. *Egreſſus es ad ſalutem populi tui ut ſalvos facias Chriſtos tuos*. Ergo Chriſtus nomen convenit non [c] ſolum & ſpecialiter, ſicut dixi, Emmanuel, ſed etiam aliis omnibus quicunque ſancti ſpiritus gratia fuerint inuncti. Factus namque eſt ex re ſermo, & ab unguento uncti, id eſt, a chriſmate Chriſti vocantur. Quia vero etiam nos ipſi hujuſmodi gloria dignaque vere gratia [d] ditati ſumus, adfirmat dicens ſapientiſſimus Johannes: *Et vos unctionem habetis a ſancto*. Et iterum: *Non opus habetis ut doceat vos aliquis aliter, ſed ſicut ejus unctio docet vos*. Scriptum vero eſt etiam de Emmanuel: *Jeſum a Nazareth, quia unxit eum Deus ſpiritu ſancto & virtute*. Sed etiam ſacratiſſimus David ad eum alicubi dicit: *Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem. Propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*. Quid ergo videbit aliquis amplius in ſancta virgine præter alias, licet peperiſſe eam dicat Emmanuel? Nihil enim abſurdum eſt etiamſi voluerit quiſpiam matrem uniuſcujuſque unctorum Chriſti nominare genitricem. Immo multum intereſt & incomparabilibus differentiis gloriæ & eminentiæ Salvatoris noſtri [e] munientis ea quæ noſtra ſunt. Nos enim famuli ſumus; ille vero naturaliter Dominus & Deus, licet factus ſit nobiſcum & in his quæ ſunt noſtra diſpenſative. Propterea & Beatus Paulus Chriſtum eum nominavit & Deum, ita dicens: *Hoc enim eſtote cognoſcentes, quia omnis fornicator aut immundus aut avarus, quod eſt idolorum cultor, non habet hereditatem in regno Chriſti & Dei*. Ergo alii quidem omnes, ſicuti dixi, erunt utique, [f] & nimis conſequenter, propter quod uncti ſunt, Chriſti. Solus autem Chriſtus etiam Deus vere, qui Emmanuel eſt.

Neque veritate fruſtrabitur ſi quis voluerit dicere quoniam aliorum matres Chriſti quidem genitrices, non tamen Dei genitrices, ſola vero præter illas ſancta virgo & Chriſti genitrix ſimul & Dei genitrix intelligitur ac profertur. Genuit enim non purum hominem ſecundum nos, ſed incarnatum potius & hominem factum [g] ex Deo Patre verbum. Nuncupamur etenim & nos ipſi per gratiam Dei. Verumtamen non ita Deus filius, ſed natura magis, & veritate, licet caro ſit factus. Sed forſitan illud ais: Dic mihi, putaſne divinitatis mater facta eſt virgo? Ad hæc quoque dicimus, quia natum quidem eſt indubitanter ex ipſa ſubſtantia Dei & patris vivens atque ſubſtens eis verbum & ſine principio in tempore exiſtentiam habet, ſemper coexiſtens genitori & in eo & cum eo exiſtens eſt intelligendus, in noviſſimis autem ſeculi temporibus, quoniam caro factum eſt, hoc eſt, unitum carni animam habenti rationalem, natum dicitur etiam carnaliter per mulierem. Aſſimilatur autem quodammodo nativitati ſecundum nos ſacramentum ejus. Matres etenim terrenorum miniſtrantes naturæ ad naſcendum, habent quidem in vulva coagulatam paulatim carnem, & ineffabilibus quibuſdam Dei operationibus procedentem & perfectam in ſpecie humana, immittit autem animali ſpiritum Deus quo novit modo. Format namque ſpiritum hominis in eo ſecundum Prophetæ vocem. Altera ergo carnis, & altera ſimiliter animæ ratio eſt. Sed licet ſint iſtæ ſolummodo [h] terrenorum corporum matres, attamen totum parientes animal, quod ex anima conſtat & corpore, non partem peperiſſe dicuntur. Neque dicere [i] poteſt aliquis Eliſabeth carnis quidem genitricem, non tamen jam & animæ genitricem. Peperit namque animatum Baptiſtam, & tamquam unum ex ambobus hominem, anima dico & corpore. Tale aliquid geſtum percipimus & in in generatione Emmanuel. Natum etenim eſt, ſicuti dixi, ex Dei patris ſubſtantia unigenitum ejus verbum. Quia vero carnem adſumens, & propriam eam faciens, appellatus eſt etiam filius hominis & factus ſecundum nos, nihil reor abſurdum dicere, magis autem & neceſſarium confiteri quia natus eſt ſecundum carnem per mulierem, ſicuti denique & hominis anima cum proprio corpore naſcitur, & tamquam unum reputatur ad illud, licet altera natura præter illam intelligatur, & ſit ſecundum propriam rationem. Et ſi voluerit quiſpiam cujuſdam matrem dicere quia eſt quidem carnis, non tamen etiam animæ genitrix, nimis ſuperflue loquitur. Peperit enim, ſicut dixi, bona arte compoſitum ex diſſimilibus animal & ex duobus quidem, verumtamen hominem unum, manente quidem utroque hoc quod eſt, concurrentibus autem velut ad unitatem naturalem & quaſi contemperantibus ad

a *Hominem factum*, Codex Bellovac. *inhumanatum*. b *Abacuc*) Secuti ſumus editionem Contii, quæ juvatur auctoritate Bellovacenſis exemplaris. Admonendum eſt tamen in aliis exemplaribus legi *Ambacum*. Quo etiam modo nomen iſtius prophetæ ſcriptum vidi in multis antiquis libris. c *Solum*) Ita editio Contii & vetuſti codices Colbertinus & Turonenſis. At in Bellovacenſi ſcriptum eſt *ſolo*, quod eodem recidit. Scriptum eſt autem *ſolo* pro *ſoli*. Quare Peltanus vocem μόνῳ vertit *ſoli*. d *Ditati*) Si veterum librorum auctoritatem hic ſequeremur, legendum eſſet *dicati*, cum omnes ita habeant. Sed retinuimus lectionem Contii, quæ magis congruit cum Græco textu. e *Munientis*) Codex Bellovacenſis, *excludens*. f *Et nimis conſeq.*) Hæc addita ſunt ex eodem codice Bellovacenſi. g *Ex Deo Patre Verbum*) Ita vetera exemplaria. In editione vero Contii legitur, *& hominem factum Dei verbum*. h *Terrenorum*) Codex Bellovacenſis, *ex terra*.

i *Poteſt aliquis*) Ita vetera exemplaria. Contius pro his legit *poſſit*. Codex Bellovacenſis poſtea addit, *ut puta ſi dicamus*.

invicem quod velut proprium utriusque est. Quia vero necessaria nimis est unitas in Christo considerare facile & omnino sine labore est etiam ex aliis multis. Si tamen videtur, age, beati Pauli perscrutemur voces perfectum sensum, sicuti possibile est, subtiliter attendentes. Ait enim de unigenito: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi suscipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, humiliavit semetipsum.* Quis igitur [a] ille est qui cum in forma Dei esset; rapinam non arbitratus est esse æqualis Deo? Aut quomodo exinanitus & descendit ad humilitatem & formam servilem? Siquidem in duos dividentes unum Dominum Jesum Christum, id est, in hominem & verbum ex Deo patre, eum qui ex sancta virgine natus est dicunt substinuisse exinanitionem, separantes ab eo Dei verbum, [b] præostendendum est quia & in forma & æqualitate intelligitur & [c] fuit, ut etiam exinanitionis sustineret modum, in hoc quod non fuit descendens. Sed nihil creaturarum est si secundum propriam intelligatur naturam in patris æqualitate. Quomodo ergo exinanitus dicitur si natura homo existens natus est secundum nos ex muliere? Dic mihi ex qua seniori [d] eminentia homine potiore, ut esset homo, descendit, aut quomodo intelligitur adsumpsisse, tamquam non habens in principio, servi formam, qui naturaliter conversatus est inter homines & sub jugo servitutis est positus. Sed ajunt: Utique qui naturaliter & vere & liber filius ex Deo patre verbum in forma genitoris, & ei æqualis existit, inhabitavit in homine nato per mulierem; & hoc est exinanitio, & humilitatis causa, & in servi forma inhabitasse: Ita, o boni viri, habitare solum in homine Dei Verbum sufficit ei ad exinanitionem, & cautum est dicere quia ita suscepit servi formam; & iste ejus erit humilitatis modus; cum audiam quippe dicentem sanctis Apostolis: *Si quis me diligit, verbum meum custodiat, & pater meus diliget eum; & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Audis quomodo diligentibus se cohabitare sibi & ipsum dixit Deum & patrem? Putas ergo ipsum vacuatum dabimus & similem sustinuisse humilitatem filio & servi formam suscepisse, quia diligentium se animas sanctas [e] facit solas? Quid autem spiritus habitans in nobis? Putas & ipse inhumanationis dispensationem adimplet, an certe per solum filium gestum dicimus causa salutis omnium atque vitæ? Amove sic superfluam & vanam omnino sententiam. Humiliavit igitur [f] semetipsum verbum in forma Dei & patris existens, quando factum caro, sicuti Johannes ait, natum est per mulierem; & qui nativitatem habet ex Deo patre, etiam secundum nos sustinuit pati propter nos. Nam doceant ipsi quomodo ex Deo patre verbum Christus intelligatur atque dicatur a nobis, si ab ungendo Christus nominatur, quem unxit pater oleo exultationis aut sancto spiritu. Siquidem proprie eum qui ex eo & solo natus est Deum verbum & hoc esse dicunt quod verum ignorant, quomodo & unigeniti naturæ contumelias inferunt, & dispensationis cum carne sacramenta corrumpunt? Si enim unctus est sancto spiritu Deus existens verbum, eguisse eum sanctificatione etiam nolentes [g] confitentur secundum superiora adhuc tempora quibus nondum unctus sine participio erat donationis postea ei donatæ. Quicquid vero sanctificatione privatur, nutat per naturam, neque intelligitur omnino inexpertum peccato, aut certe non posse delinquere. Sustinuit ergo & mutationem ad meliora forsitan verbum? Quomodo ergo idem ipse adhuc & non est mutatus, si Deus existens verbum & in forma & æqualitate patris ungebatur, & sanctificabatur? Dicet quilibet forsan, vel ex causa ad obscuros intellectus perductus, quia forte & ipse pater eguit sanctificatione. Magis autem jam etiam major ipse apparuit filius, si sanctificatus est quidem ipse æqualis existens ei & in forma ante sanctificationem. At ille permansit in quibus fuit semper est, nequaquam ad meliora sumens crementum per sanctificationem secundum similitudinem filii. Major autem jam etiam ambobus videtur spiritus sanctificans eos, si est indubitatum quia absque ulla contradictione quod minus est a meliore benedicitur. [h] Sed hæc sunt inania & horribilia & magnæ anxietatis crimina. Sancta enim est per naturam consubstantialis trinitas. Sanctus pater, sanctus autem & filius substantialiter æquali modo, similiter autem & spiritus. Ergo quantum ad propriam naturam non est sanctificatum solitarie ex patre verbum. Si quis autem putet eum qui ex sancta virgine natus est unctum & sanctificatum solum, & ideo nominatum Christum, dicat transiens si sufficit unctio ad monstrandum eum qui unctus est æquæ gloriæ & æquæ sedis Deo, qui super omnia. Et siquidem sufficit, & hoc dicunt quia est verum, uncti sumus & nos, & testabitur dicens sanctus Johannes: *Et vos unctionem habetis a sancto.* [i] Erimus ergo sub æqualitate forsitan & nos ipsi Deo, prohibebitque reor penitus nihil etiam adsidere ei sicuti denique & ipsi Emmanueli. Dictum est enim ad eum: *sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Adoret etiam nos supernorum spirituum sancta multitudo. Quando enim, inquit, introducit primogenitum in orbem terrarum, dicit: *Et adorent eum omnes angeli Dei.* Sed nos quidem, etsi sancto uncti sumus spiritu, adoptionis quidem ditamur gratia, vocamurque etiam Dei. Nostræ vero naturæ mensuram non ignoremus. Sumus enim ex terra, & [k] habitamus inter servos. At ille est, non in quibus nos, sed natura & vere filius & omnium Dominus & de

---

a *Ille est qui cum in f.*) Codex Bellovac. *ille est qui est in forma Dei & rap.* b *Præostendendum*) Ita vetera exemplaria. Sed Contius habet *præostensum.* c *Fuit ut etiam*) Codex Bellovac. *fuit patris sui, ut etiam.* d *Eminentia*) Codex Turon. *obedientia.* Sed hæc lectio non potest esse bona. e *Facit solas*) Id est, sedes, metaphora ducta ab infima parte calceorum. f *Semetips. verbum*) Codex Bellovac. *semetipsum illud verbum, quod in forma Dei & patris existit.* g *Confitentur*) Codex Bellovac. *Confitebuntur omni modo secundum superiora adhuc tempora quibus nondum unctus sine participatione erat adhuc donationis quæ postea ei donata est. Quod vero &c.* h *Sed hæc sunt inania*) Codices Turonensis & Colbertinus habent: *Si hæc sunt inania &c.* (*sancta &c. spiritus.*) *ergo quantum ad.* Et hæc quidem lectio bona esse potest. Sed nos prætulimus eam quæ habetur in exemplari Bellovacensi, quæ magis congruit cum Græco textu. Multa porro hoc desunt in editione Cretiana. i *Erimus*) Codex Bellovac. *Erimus autem.* k *Habitamus*) Idem codex, *degimus.*

& de cœlis. Et nequaquam dicimus recte sapere eligentes carnis factum patrem Deum, neque ipsam deitatis naturam natam per mulierem nondum assumentem humanitatem, copulantes autem magis ad unitatem, & ex Deo natum verbum & ex sancta virgine perfecte hominem unum Christum Jesum & Dominum adoremus, neque divinitatis terminis foris ponentes propter carnem, neque in humanitatem puram deponentes propter similitudinem nostram, sic intelligentes ex Deo natum verbum spontaneam sustinuisse exinanitionem. Sic humiliavit semetipsum, formam servi suscipiens, secundum naturam propriam liber. Sic semen Abrahæ adprehendit, & communicavit sanguini & carni. Nam si homo intelligatur purus [a] secundum nos, quomodo aliud præter se naturaliter adprehendit semen Abrahæ? Quomodo autem propriæ carni communicasse dicitur, ut per omnia fratribus similis sit? Quod enim aliquibus adsimilari dicitur, ex dissimili quodam ad hoc quod oporteat assimilari [b] currit. Adprehendit igitur semen Abrahæ, & communicavit sanguini, & carni Dei verbum proprium faciens corpus quod ex muliere est, ut non solum existens Deus, sed etiam & homo factus secundum nos intelligatur propter [c] unitionem. Quocirca ex duabus quidem rebus indubitanter, divinitate & humanitate, Emmanuel est. Veruntamen unus Dominus Jesus Christus, unusque, & verus filius Deus simul & homo. Et non homo Deus factus sub æqualitate horum qui per gratiam, sed Deus potius verus in humana forma apparens propter nos. Dat nobis autem fidem ad hoc & deiloquus Paulus dicens: *Cum autem venisset plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem reciperemus nos.* Proinde qui est qui missus est, sub lege & ex muliere, sicuti dixit, factus, nisi quia [d] rursus ipse qui supra leges quidem est sicut Deus, quia vero etiam vocatus est homo, factus & sub lege, ut per omnia fratribus similis esset. Denique tributum quidem reddebat simul cum Petro didragmon secundum Moysi legem. Quia vero est liber sicut filius, & lege superior sicut Deus, [e] licet factus sit sicut homo, docebat dicens: *Reges terræ a quibus accipiunt censum aut tributum, a filiis suis, an ab alienis?* Petro autem dicente, *ab alienis*, intulit ipse: *Ergo liberi sunt filii.* Vere itaque palam est quia non dicitur Christus & extra carnem existens & velut solitarie ex Deo verbum, cum deceat potius eum hujusmodi appellatio quando factus est homo. Age nunc, age, monstremus ex ipsis ostendentes fidem sacris litteris quia Deus secundum naturam est & adunitatem copulavit, dico propriam carnem. Quo vere probato, Dei genitrix dicetur a nobis, & satis merito, sancta virgo. Quapropter Propheta Esaias solum, quia non etiam inhumanatum filium, & cum adhuc nondum adesset, præostendebat dicens: *Confortamini manus remissæ, & genua dissoluta. Consolamini pusillanimes mente, confortamini. Nolite timere. Ecce Deus noster judicium reddit & retribuit. Ipse veniet & salvabit nos. Tunc aperientur oculi cœcorum, & aures surdorum audient. Tunc [f] exiliet claudus sicut cervus, & clara erit lingua mutorum.* Contemplare igitur quomodo & Dominum vocat & Deum nominat, cum utique loqueretur in spiritu, quia non hominem simpliciter deiphorum sciebat Emmanuel, neque tamquam instrumenti officio assumptum, sed Deum [g] vere inhumanatum. [h] Etenim tunc aperti quidem sunt oculi cœcorum, audierunt vero & aures surdorum. Tunc etiam instar cervi [i] claudus exilivit. Facta autem est etiam plana vox mutorum. Sic eum sanctis evangelistis prædicare jubebat spiritus dicens: *Super montem excelsum ascende qui evangelizas Sion, exalta in fortitudine vocem tuam [k] qui evangelizas Hierusalem.* [l] *Exalta, noli timere.* [m] *Dic civitatibus Juda: Ecce Deus noster, ecce Dominus cum virtute venit, & brachium cum dominatione. Ecce merces cum ipso, & opus in conspectu ejus. Sicut pastor pascet gregem suum, & brachio suo congregabit agnos.* Apparuit enim nobis Dominus noster Jesus Christus fortitudinem habens Deo decibilem & brachium cum dominio, hoc est, [n] cum potestate & dominatione. Denique etiam dicebat leproso quidem: *Volo mundare.* Tetigit autem lectum, & suscitavit mortuum viduæ filium. Congregavit etiam agnos. Pastor enim est bonus, animam suam ponens pro ovibus. Unde etiam dicebat: *Sicut cognoscit me pater, & ego cognosco patrem, & animam meam pono pro ovibus; & alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovile, & illas oportet adducere, & vocem meam audient, & fiet unus grex & unus pastor.* Inchoans autem prædicationes ejus etiam sanctissimus Baptista, neque divinitatis instrumentum, neque hominem simpliciter deiphorum secundum quosdam, sed Deum potius cum carne seu inhumanatum omnibus in Judæa evangelizabat dicens: *Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri.* Cujus itaque præcepit parare vias nisi Christi, hoc est, in humana forma apparentis verbi? Sufficit, arbitror, ad fidem etiam sanctissimus Paulus, qui testatur dicens: *Quid ergo dicemus? Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non etiam cum ipso omnia nobis donavit.* Proinde dicito mihi quomodo intelligatur Dei proprius filius qui ex sancta virgine. Sicut enim proprium hominis necnon & uniuscujusque aliorum animalium quod ex eo [o] proprium generatur, ita pro-

a *Secundum nos*) Hæc non habentur in libro Bellovacensi. b *Currit*) Ita codices Colbertinus & Bellovacensis. Turonensis habet *dicitur*. In Græco est τρέχει. c *Unitionem*) Codex Turon. *veritatem*, Colbertinus *unitatem*. d *Rursus*) Hæc est lectio veterum exemplarium bibliothecæ Colbertinæ. Turonense habet *versus*.
e *Licet factus*) Codex Bellovac. *etsi factus est sicut homo docebat*. f *Exiliet Claudus*) Hæc est lectio codicis Bellovacensis. Turonensis & Colbertinus legunt: *Tunc exiliet sicut cervus clodus*. g *Vere*) Ita Colbertinus & Bellovacensis, Turonensis habet *verum*. h *Etenim tunc*) Ita codex Bellovacensis. Turonensis & Colbertinus habent: *Tunc etiam*. i *Claudus*) Sic habet exemplar Bellovacense. At in Colbertino scriptum est *clodus*. Locus heic vacuus relictus est in Turonensi. k *Qui evangelizas Hieron.*) Secuti sumus hoc loco auctoritatem codicis Bellovacensis, cui convenit cum vulgata versione. In Colbertino & in Turonensi legitur simpliciter *evangelizans*. l *Exalta*) In Turonensi & Colbertino scriptum est *Exalta te*. In Græco etiam, prout heic refertur a sancto Cyrillo, legitur, ὑψώσον, μὴ φοβοῦ δὲ, *exaltare, nolite timere*. m *Dic civitatibus*) Ita codex Bellovacensis & in vulgata editione Isaiæ. At vetera exemplaria Colbertinum & Turonense habent *Dicite*.
n *Cum potest*. Eadem vetera exemplaria legunt *in potestate*, cum in Bellovacensi scriptum sit uti nos edidimus.
o *Proprium*) Codex Bellovac. *secundum naturam*.

Prium Dei quod ex ſubſtantia ejus eſt, intelligitur atque dicitur. Quomodo ergo proprius Dei filius nominatus eſt Chriſtus, qui etiam traditus eſt a Deo & patre cauſa omnium ſalutis & vitæ. Traditus eſt enim propter peccata noſtra, & ipſe iniquitates multorum portavit in corpore ſuo, in ligno, ſecundum Prophetæ vocem. Palam ergo eſt quia unitatis res aſſumpta neceſſario proprium filium declaravit Dei qui ex ſancta virgine eſt. Corpus enim non alterius cujuſpiam ſecundum nos, ſed magis proprium ex parte exiſtentis verbi quod eſt natum ex ea. Si vero puram & ſolam attribuit aliquis ei inſtrumenti miniſtrationem, negabit etiam invitus [a] eſſe verum filium. [b] Ponatur enim quis verbi gratia homo, [c] ſitque ei & puer ad lyram artifex & ad pſallendum optime meditatus. Putaſne iſte talis reputabitur quantum ad lyram, & cantilenæ inſtrumentum in filii loco cum filio? Quomodo ergo non eſt valde levis hæc res? Lyra ſiquidem aſſumpta eſt ad oſtenſionem artis. Ille autem & præter inſtrumentum filius genitoris. Si vero dixerint quia adſumptus eſt ad miniſtrandum qui ex muliere eſt, ut per eum fierent miracula & evangelicarum ſanctionum prædicatio reſplenderet, dicatur etiam unuſquiſque ſanctorum Prophetarum deitatis inſtrumentum, & ante alios ſacratiſſimus Moyſes, qui extendens virgam, mutavit quidem in ſanguinem flumina, dividens autem etiam ipſum mare, per medios ire fluctus juſſit filios Iſrael, inferens quoque eam petris aquarum, eas fecit matres, & fontem oſtendit lapidem, & mediator factus eſt Dei, & hominum, & legis miniſter fuit, ac populum præcedebat. Nihil ergo plus in Chriſto, & ſuperior in nullo fuit præcedentium qui velut inſtrumentorum opere & officio æquali modo aſſumpti ſunt; inaniterque [d] locutus eſt forte ſanctiſſimus David illud dicens: *Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino, aut quis ſimilis erit Deo inter filios Dei?* Sed ſapientiſſimus Paulus conſtitutum quidem inter famulos oſtendit Moyſen, Deum vero & Dominum vocat eum qui ex muliere diſpenſative factus eſt, hoc eſt, Chriſtum. Sic enim ſcripſit. *Id-eoque fratres ſancti, vocationis cœleſtis participes, conſiderate Apoſtolum & Pontificem confeſſionis noſtræ Jeſum fidelem exiſtentem ei qui fecit eum, ſicut & Moyſes in domo ejus.* [e] *Ampliori enim iſte gloria quam Moyſes honoratus eſt, ſecundum quod majorem honorem habet domus qui ædificavit eam. Omnis enim domus fabricatur ab aliquo. Qui autem fecit omnia, Deus eſt. Et Moyſes quidem fidelis in tota domo ejus ſicut miniſter ad teſtimonium horum quæ dicenda erant. Chriſtus autem tamquam filius in domo ſua; cujus domus ſumus nos.* Contemplare igitur quomodo & humanitatis ei ſervavit menſuram, & ſupernæ gloriæ & Deo decibilis dignitatis attribuit celſitudinem. Pontificem enim & Apoſtolum dicens, necnon & factum fidelem ei qui fecit eum, & valde bene confirmans honoratum potius quam Moyſen, ait: *Secundum quod majorem honorem habet domus qui fabricavit eam.* Deinde infert: *Omnis enim domus fabricatur ab aliquo. Qui vero omnia fabricavit, Deus eſt.* Ergo ſtatus quidem eſt inter facturas & inter ea quæ fabricata ſunt ſanctiſſimus Moyſes, fabricator autem omnium oſtenſus eſt Chriſtus, cum utique Deus dicatur fabricare omnia. Deus igitur & verus indubitanter eſt. Et Moyſes quidem tamquam miniſter in tota domo fidelis. Chriſtus autem tamquam filius in domo ſua, cujus domus ſumus nos. Deo quippe dicente per vocem Prophetæ: *Quia ego inhabitabo in eis, & inambulabo; & ero eorum Deus, & ipſi erunt mihi populus.* Sed dicet aliquis forſitan. Quæ differentia Chriſti & Moyſi intelligenda eſt, ſi ambo facti ſunt per mulieres? Quomodo iſte quidem famulus & tamquam in domo fidelis, hic autem etiam naturaliter dominus tamquam filius in domo ſua, hoc eſt nos? Arbitror ego rem omni homini eſſe claram, ſi tamen boni ſenſus eſt & mentem habet Chriſti ſecundum beatum Paulum. Ille ſiquidem erat homo & [f] ſubjugatus ſervituti; hic autem naturaliter liber tamquam Deus & creator omnium, & exinanitionem [g] paſſus voluntariam propter nos; ſed non hoc eum Deo decibili gloria ſegregabit, neque ex ſublimiſſima [h] ſuper omnes celſitudine removebit aliquando. Sicut enim nos eodem ſpiritu ditati, (Nam inhabitavit in cordibus noſtris) conſtituti quidem ſumus inter filios Dei, eſſe tamen hoc quod ſumus non deſiſtimus, (ſumus enim homines [i] naturaliter dicentes utique Deo, *Abba Pater*) ſic & ipſe, qui ex Dei & patris ſubſtantia ineffabiliter apparuit Deus verbum, aſſumens [k] humanitatem, honoravit quidem naturam, non tamen foris propriam excellentiam factus eſt, manſit autem & in humanitate Deus. Ergo non inſtrumenti officio adſumptus eſſe [l] dicimus e virgine templum; ſed ſequentes magis fidem ſacrarum literarum ſanctionumque voces, caro factum verbum adſeveramus ſecundum eos qui jam ſæpius a nobis approbati ſunt, modos. Sic etiam poſuit pro nobis ſuam animam. Quia enim erat mors ejus mundo ſalutaris, ſuſtinuit crucem, confuſionem contemnens, cum vita naturaliter, exiſteret tanquam Deus. Quomodo ergo vita mortua fuiſſe dicetur propria carne patiens mortem ut appareret vita vivificans rurſus eam? Age enim, etiamſi in nobis ipſis mortis perſcrutetur modus, nonne omnis quilibet bene ſapientium dicit cum terrenis corporibus animas non perire? Et arbitror hoc eſſe nulli exiſtentium dubium. Tamen hominis mors hoc quod accidit nominatur. Sic intelliges & in ipſo Emmanuel. Erat ſiquidem verbum tamquam in proprio corpore quod ex muliere eſt, tradebatque illud morti ſecundum tempus, patiens quidem nihil in propria ipſe natura; vita namque eſt & vivificator, ſed propria faciens quæ carnis ſunt, ut etiam ipſius paſſio diceretur, & unus omnium dignus mortuus pro omnibus redimeret proprio ſanguine quicquid ſub cœlo

a *Eſſe verum filium*) Secuti heic ſumus conſenſum veterum exemplarium Turonenſis & Colbertini. Nam Bellovacenſe habet: *invitus & eſſe ſecundum veritatem filium.* b *Ponatur*) In libro Turonenſi & in Colbertino ſcriptum eſt *Vocatur*. Sed nos ſequi maluimus auctoritatem codicis Bellovacenſis, quod in Græco legatur προκείσθω quod Peltanus recte vertit *Proponatur*. c *Sitque ei & puer*) Codex Bellovac. *ſitque ei & filius circa ea quæ pertinent ad lyram artifex*. d *Locutus*) Bellovac. *verboſus*. e *Ampliorís*) Idem codex. *Ampliori enim iſte gloria quam Moyſes dignatus eſt pro quanto majorem honorem*. f *Subjugatus ſervituti*) Codex Turon. & Colbertinus, *ſub juga ſervitutis*. g *Paſſus*) Bellovac. *perpeſſus*. h *Super omnes*) Idem codex, *& ſuper omnia*. i *Naturaliter*) Item idem, *naturaliter & certe Deo*. k *Humanitate*) Idem, *quod eſt hominis*. l *Dicimus e virg.*) Idem codex, *dicimus illum ex virgine*.

cœlo est, & offerret Deo & patri eos qui in omni terra consistunt. Et hoc tamquam verum beatus Propheta Esaias præconatur dicens in spiritu: *Propterea ipse hereditate possidebit multos, & fortium dividet spolia, pro eo quod tradita est ad mortem anima ejus, & inter iniquos reputatus est, & ipse peccata multorum portavit, & propter iniquitates eorum traditus est.* Unus ergo omnium dignior, suam pro omnibus posuit animam. Et permittebat quidem dispensative deponi [a] breviter carnem morte. Destruxit vero rursus eam, sicut vita pati non ferens contra naturam propriam, ut & in omnium corporibus deficeret corruptio, & mortis destrueretur imperium. Sicut enim in Adam omnes morimur, sic & in Christo omnes vivificabimur. Si enim non pateretur humane pro nobis, neque operaretur divine quæ ad salutem sunt nostram. Dicitur enim prius quidem mori ut homo, reviviscere autem postea eo quod sit naturaliter Deus. Si igitur non est passus mori carne secundum scripturas, neque vivificatur spiritu, hoc est, non revixit. Et si hoc est verum, vana est fides nostra, adhuc sumus in peccatis nostris. Baptizati enim sumus in mortem ejus secundum beati Pauli vocem, & remissionem peccatorum habuimus per sanguinem ejus. Sed si est Christus neque filius vere, neque naturaliter Deus, sed homo purus secundum nos, & divinitatis organum, salvati quidem sumus, non in Deo quodam modo, sed in uno magis secundum nos moriente pro nobis & virtutibus alienis resuscitato. Quomodo ergo destructa est mors per Christum, cum utique audiam dicentem palam de propria anima: *Nemo auferet eam a me, sed ego pono eam a memetipso: potestatem habeo ponere eam, & potestatem habeo rursus sumere eam.* Descendit namque nobiscum in mortem per propriam carnem qui mortem nescit, ut nos resurgeremus cum eo ad vitam. Revixit enim depopulatus infernum, non tamquam homo secundum nos, sed sicut Deus in carne nobiscum & ultra nos. Ditata est autem natura tamquam in eo, & primo per incorruptionem, & mors vitæ corporis hostis instar congressa contrita est. Sicut enim vicit in Adam, ita cecidit in Christo. Ascendenti quoque propter nos & pro nobis ad patrem & Deum qui in cœlis est, ut eis qui in terra sunt adibile demonstraret cœlum, victricia cantica consecravit dicens sanctissimus decantator: *Ascendit Deus in jubilatione & Dominus in voce tubæ. Psallite Deo nostro, psallite. Psallite Regi nostro, psallite; psallite sapienter. Regnavit Deus super gentes.* Dixit vero alicubi etiam Paulus de eo: *Qui descendit, ipse est, & qui ascendit super cœlos ut impleret omnia.* Quando igitur & Deus est vere & Rex naturaliter, dictus est autem & Dominus gloriæ crucifixus, quomodo dubitabit quispiam Dei genitricem dicere sanctam virginem, [b] adorans tamquam unum, non dividens in duos post unitatem? Tunc ridebit frustra insipiens Judæus? Tunc Dominicida erit secundum veritatem. Capietur autem delinquens, non in unum secundum nos, sed in ipsum omnium salvatorem Deum, & audiet: *Væ gens peccatrix; populus plenus delictis, semen malignum. Filii iniqui, reliquistis Dominum, & ad iracundiam provocastis sanctum Israel.* Paganorum vero filii nullo modo Christianorum abominabuntur fidem. Colimus autem, non hominem purum, absit, sed Deum potius naturaliter, non ignorantes ejus gloriam, licet factus sit secundum nos, permanens hoc quod erat, hoc est, Deus. Per ipsum & cum ipso Deo & patri gloria cum sancto spiritu in secula seculorum. Amen.

Epistola sancti Cyrilli ad Nestorium.

CAP. II.

REverentissimo & Dei cultori consacerdoti Nestorio Cyrillus in Domino salutem. [c] Viri modesti & fide digni pervenerunt in Alexandriam; deinde retulerunt nobis quasi quod tua reverentia indignetur satis & omnia commoveat, [d] provocans nos ad tristitiam. Volenti vero mihi tuæ reverentiæ tristitiam agnoscere, dixerunt quia epistolam quæ facta est ad sanctos monachos, circumferunt quidam Alexandrinorum, & odii occasio & [e] ægrimoniæ hæc facta sit. Miratus sum igitur si non illud magis tua reverentia apud se cogitavit. Non enim primum ex mea scripta epistola de fide facta est perturbatio, sed de dictis quibusdam a tua reverentia [f] sive non dictis. [g] Quod etsi non tamen chartis vel expositionibus, quæ circumferebantur laboramus nos volentes corrigere [h] eversos. Juxta enim facti sunt quidam non pati jam confiteri quia Deus est Christus, sed magis instrumentum deitatis & homo Deum ferens. Et quid enim non ultra talia? Nostrum igitur erat sævire de quibus dixit vel non dixit tua reverentia. Circumlatis enim chartis non valde credo. Quomodo igitur erat tacendum cum fides læditur & tanti evertuntur? Annon astabimus tribunali Christi, & non satisfaciemus pro importuna taciturnitate, qui ordinati sumus ab ipso ad dicenda quæ oportet? Quid faciam nunc, (oportet enim me consultare cum tua reverentia), nuntiante reverentissimo & beatissimo Romanorum Episcopo Cœlestino & reverentissimis cum eo Episcopis de allatis sibi nescio quomodo chartis prius tuæ reverentiæ. Scribunt enim utpote valde scandalizati: Quomodo autem ab orientis omnibus Ecclesiis venientes curabimus & chartas reprehendentibus? An forte arbitratur tua reverentia quia modica Ecclesiis [i] facta est perturbatio ex hujusmodi sermonibus? Omnes

fumus

a *Breviter*) Codex Bellovac. *ad modicum.* b *Adorans*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. At Bellovacensis habet: *Adora tamquam unum.* c *Viri modesti*) Hanc epistolam citat Liberatus ex alia versione, quæ sic incipit: *Venerabiles filii ac fide digni.* d *Provocans nos ad trist.*) Codex Bellovac. *ad contristandum me.* e *Ægrimoniæ*) Idem codex Bellovac. *molestiæ.* f *Sive non dictis*) id est, ex non dictis a tua reverentia, sed cujuspiam alterius. Hæc autem verba, quæ non extant in codice Turonensi neque in Colbertino, addita sunt ex Bellovacensi. g *Quod etsi*) Codex Bellovac. *Verumtamen chartis.* h *Eversos*) Item vetus exemplar, *perversos. Prope enim ad hoc quidam venerunt ut non patiantur jam confiteri quia Deus est Christus, organum autem magis & instrumentum deitatis & homo Deum ferens. Et quid amplius quam hæc? Erat ergo irasci nostrum pro his quæ dixit aut non dixit tua reverentia. Chartis enim quæ circumferuntur non nimis credo. Quomodo igitur tacendum est fide injuriam perferente & tantis perversis? An non adstabimus ante tribunal Christi, & non satisfaciemus pro inepta taciturnitate, dum ordinati sumus ab ipso ad dicenda quæ oportet? Quid autem faciam nunc (cogitare enim debeo cum tua reverentia) nunc. rev. & beat. Romana Ecclesiæ Episcopo Cæl. & rev. cospisc. de perlatis nescio quomodo illuc chartis antea tuæ reverentiæ? Scribunt enim tamquam satis scandalizati: Quomodo autem ab orientalibus omnibus Ecclesiis venientes curavimus & contra chartas murmurantes?*

i *Facta est*) Codex Bellovac. *exorta est.*

sumus in certamine & laboribus, eos qui alia A
[a] sapere nescio quomodo suasi sunt transferentes ad verum. [b] Cum igitur quæ necessitatem omnibus murmurandi intulerit tua reverentia est, quomodo accusat juste? Quomodo autem odit & inaniter [c] proclamat, & non magis emendat suum sermonem, ut compescat [d] scandalum mundi? Si enim [e] defluxit sermo, utpote in populo currens, [f] sed emendetur per circumspectionem, & dignare donare verbum scandalizatis Dei genitricem nominans sanctam virginem; ut sanantes contristatos, & rectam apud omnes sententiam habentes, in pace & unanimitate populorum collectiones celebremus. Quoniam autem pro fide quæ in Christo est omnia parati sumus pati & ad vin- B
culorum experientiam venire & ipsius mortis, non ambigat tua reverentia. Coram veritate autem dico quia & superstite adhuc beatæ memoriæ Attico conscriptus est a me codex de sancta & consubstantiali trinitate, in quo & liber est de incarnatione unigeniti. Quibus nunc scripsi consonans. Et relegimus ea & Episcopis & clero & amorem habentibus audiendi laicis, edidi vero adhuc nulli. Congruum igitur est libro edito rursus argui, quia ante ordinationem reverentiæ tuæ compositi librum.

[g] Istam primam epistolam misit sanctissimus Archiepiscopus Cyrillus impio Nestorio, cum agnosceret eum male sapere. C

Nestorii epistola ad Cyrillum.

CAP. III. DOmino meo Deo amantissimo & sanctissimo comministro Cyrillo Nestorius in Domino salutem. Nihil mansuetudine Christiana suavius. Ab hac itaque nunc per reverentissimum Presbyterum Lamponem ad præsentes compulsi litteras sumus, multa quidem dicente nobis de tua reverentia, plurima autem audiente, novissime vero non sinente nos donec præsentes a nobis exigeret litteras; & hac viri violentia victi sumus. Timorem namque profiteor habere me multum circa omnem totius viri Christianam mansuetudinem, tamquam in- D
sidentem ei Deum possidentem. Hæc itaque sint a nobis, licet plurima a tua reverentia non secundum fraternam caritatem, oportet enim dicere clarius, facta sint, in longanimitate & litterarum [h] caritatis eloquio. Monstrabit autem experimentum, quantus nobis a reverentissimo Presbytero Lampone violentiæ fructus erit. Omnem, quæ tecum est, fraternitatem & ego & qui mecum sunt, salutamus.

Incipit epistola sancti Cyrilli Episcopi Alexandriæ ad eos, qui in scripto eum accusaverant, quia non tacuit ex auditu cognoscens repere in pejus impiam Nestorii doctrinam.

QUia mihi scripsit reverentia vestra tanquam CAP. IV
contristato [i] Dei cultore Nestorio, quia ad monachos feci epistolam commonere volens eos, [k] qui super fama scandalizati sunt, necessario hoc dico, quia non tantum factum est a me, quantum ab ejus [l] reverentia. Ego namque, scandalizatis [m] hominibus propter expositiones ejus, rectæ fidei exposui rationem. Ipse vero [n] quievit in Ecclesia catholica & orthodoxorum, bono [o] Dorotheo Episcopo aperte dicente: Anathema si qui esse dicit Dei genitricem Mariam. Et non solum hoc audiens tacuit illo dicente, sed etiam in communionem eum mysticam repente suscepit & communicatorem fecit. Ecce igitur anathematizati sumus coram eo, ut interim non dicam ab eo. Non enim ille coram Ecclesia dixisset talia præter ipsius voluntatem. Itaque & nos vivi & per totum orbem terrarum Episcopi, & qui ad Deum profecti sunt patres nostri, anathematizati sumus. Quid ergo prohibebat, & nos illius vocibus scribere contraria & dicere anathema, si quis non dicit Dei genitricem esse Mariam? Sed non feci hoc propter eum interim, C
ne qui dicerent, quia anathematizavit eum Alexandrinus Episcopus, sive synodus Ægyptiaca. Si autem cognoverint & qui in occidente & qui in oriente sunt Dei cultores Episcopi quia anathematizati sunt, (Nam & dicunt omnes & confitentur quia Dei genitrix est sanctissima Maria) quomodo putas afficientur, aut quomodo non omnes contristabuntur, etsi non propter se, sed tamen propter sanctos patres in quorum conscriptionibus invenimus semper Dei genitricem nominatam sanctam virginem Mariam? Si vero non videretur onerosum fore, multos direxissem libros plurimorum sanctorum patrum, in quibus potest inveniri non semel, sed [p] frequenter vocem positam, in qua confi- D
tentur esse Dei genitricem sanctam virginem Mariam.

[q] *Contestatio proposita in publico [r] contra Clericos Constantinopolitanos & in Ecclesia insinuata, quia sectator esset Nestorius Pauli Samosateni anathematizati ante annos* (*a*) CLX. *ab orthodoxis Episcopis.*

CAP. V. COnjuro accipientem hanc chartam per sanctam trinitatem ut eam palam faciat Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Lectoribus, laicis habitantibus Constantinopolim, insuper etiam exemplar eis præbeat ad increpationem hæ-

---

a *Sapere*) Codex Bellov. *sapiunt nescio quom. suasos.* b *Cum ig. quæ necessit.*) Idem codex: *Cum igitur necessitatem omn. murmur. tua rev. intulerit, quom. juste accusat.* c *Proclamat*) Codex Bellovac. *acclamat.*
d *Scandalum mundi*) Idem codex, *scandalum universale.* e *Defluxit*) Item idem, *præterfluxit.*
f *Sed emendetur*) Idem: *sed retractionibus corrigatur, & dignare.* g *Istam pr. epist.*) Hæc addita sunt ex codice Bellovacensi. h *Caritatis eloquio*) Hanc lectionem præferunt vetera exemplaria Colbertinum & Turonense. In Bellovacensi scriptum est *caritate allocutoria.* i *Dei cultore*) Codex Bellovac. *reverentissimo.*
k *Qui super fama*) Ita codex Bellovacensis. Turonensis non habet vocem *super.* l *Reverentia*) Codex Bellovac. *religiositate.* m *Hominibus*) Idem codex, *omnibus.* n *Quievit*) idem codex, *sustinuit.*
o *Dorotheo episcopo*) Marcianopolis Mysiæ, qui depositioni Cyrilli & Memnonis a Conciliabulo Ephesino factæ subscriptus reperitur inter Metropolitanos. p *Frequenter*) Codex Turonensis & Contius habent *plerumque.* Ita etiam codex Colbertinus. q *Contestatio*) Expressimus titulum horum capitulorum qualis reperitur in tribus antiquis exemplaribus, quibus utimur. In editione Contii sic scriptum est: *Contestatio publice proposita. Missa Constantinopolim a Cyrillo Alexandrino Episcopo contra Nestorium.* r *Contra Clericos*) In Græco scriptum est παρὰ τῶς κληρικῶν. Quod in editione Romana ita versum est, *a Clericis.* Atque eadem sane mens Peltano fuit. Verum ego veriorem puto sententiam istius nostri veteris interpretis. (*a*) Casinen. CXX.

hæretici Neſtorii, quia ſimilia ſapit anathematizato Paulo Samoſateno ante annos CLX. ab orthodoxis Epiſcopis. Sunt autem quæ ab utroque dicta ſunt, hæc.

I. Paulus dixit: *Maria verbum non genuit.*

II. Neſtorius conſone dixit: *Non genuit, o optime, Maria divinitatem.*

III. Paulus dixit: *Nec enim fuit ante ſæcula.*

IV. Neſtorius dixit: *Et matrem temporalem opifici temporum aſſignant divinitati.*

V. Paulus dixit: *Maria verbum ſuſcepit, & non eſt ſenior verbo:*

VI. Neſtorius dixit: *Quomodo ergo Maria ſe antiquiorem peperit?*

VII. Paulus dixit: *Maria peperit hominem nobis æqualem.*

VIII. Neſtorius dixit: *Homo qui natus eſt ex virgine.*

IX. Paulus dixit: *Meliorem vero per omnia, quoniam ex Spiritu ſancto & ex promiſſionibus & ex ſcripturis in eo gratia.*

X. Neſtorius dixit: *Vidi enim*, inquit, *ſpiritum deſcendentem quaſi columbam & manentem ſuper eum illum qui aſcenſionem ei donavit, mandans*, inquit, *Apoſtolis quos elegit per ſpiritum ſanctum, aſſumptus eſt, qui videlicet tantam Chriſto donavit gloriam.*

XI. Paulus dixit: *Ut neque qui ex David* [a] *unctus eſt alienus ſit ſapientia, neque ſapientia in alio ſic inhabitet. Etenim in Prophetis erat, magis autem in Moyſe & in multis dominis, potius autem in Chriſto tanquam in templo.* Et alibi dixit alium eſſe Jeſum Chriſtum [1] & aliud verbum.

(1) Lege, *alium*. Hard.

XII. Neſtorius dixit: *Numquid poſſibile eſt eum qui ante omnia ſæcula natus eſt, aliud ſemel naſci, & hoc divinitate?*

Ecce probatus eſt tranſgreſſor aperte dicens: *Non eſt natus de Maria qui natus eſt ex patre.* Ecce conſentit hæretico Paulo dicenti alium eſſe verbum & alium Jeſum Chriſtum, & non eſſe unum, ſicut recta prædicat fides. Propterea deſignavi tibi, o zelota ſanctæ fidei, & partem [b] mathematis [2] Eccleſiæ Antiochenæ, ex qua etiam Chriſtianorum vocabulum in primis habuimus, quia non novit alium & alium filium Dei, ſed unum, quia ante omnia ſæcula natus eſt, Deum ex Deo patre, conſubſtantialem patri, & eundem ſub Auguſto Cæſare ex Maria natum. Habet enim expreſſim Deum

(2) Hoc eſt *ſymboli fidei* Harduinus.

verum ex Deo vero, conſubſtantialem patri, per quem & ſæcula creata ſunt & omnia facta, qui propter nos venit & natus eſt ex Maria ſancta virgine, & crucifixus ſub Pontio Pilato; & reliqua ſymboli. Concordat autem his & beatus Euſtathius, qui fuit Epiſcopus Antiochiæ, unus exiſtens ex trecentis decem & octo Epiſcopis in ſancto magnoque Concilio, dicens: *Itaque non ſolum homo, ſed etiam Deus* Baruch. 3 36 *eſt, ſicut & Hieremias Propheta dicit: Hic Deus noſter, non reputabitur alter præter eum? Adinvenit omnem viam diſciplinæ, & dedit eam Jacob puero ſuo & Iſrael dilecto ſuo. Poſt hoc & in terra apparuit, & cum hominibus converſatus eſt.* Quando igitur converſatus eſt cum hominibus niſi quando natus eſt cum eis ex virgine, & cum his infans, & concrevit & concomedit & combibit, & alia? Si quis ergo præſumpſerit dicere alium eſſe filium ante ſæcula unigenitum qui de patre natus eſt, & alium ex Maria virgine natum, non eundem Dominum Jeſum Chriſtum, ſit anathema.

Hæc conteſtatio poſita eſt 3 Conſtantinopolim in publico, adhuc tenente Neſtorio ſede ejuſdem Conſtantinopolis & male docente.

(3) Adnotatio hæc eſt veteris interpretis. *Forte, apud Conſtant.* Hard.

Altera Cyrilli epiſtola ad Neſtorium.

CAP. VI.

[c] REverendiſſimo & Dei cultori comminiſtro Neſtorio Cyrillus in Domino ſalutem. Obloquuntur quidem, ut diſco, quidam de mea opinione apud (*a*) tuam reverentiam, & hoc frequentius, [d] ſynodos quæ in fine ſunt tempore cuſtodientes magis, puto & delectare æſtimantes tuum auditum, & inconſultas emittunt voces, læſi quidem nihil, [e] increpati autem, & hoc utiliter, [f] alius quidem quia cœcos lædebat & pauperes, alius autem tanquam qui in matre gladium extenderit, alius vero cum ancilla furatus aurum alienum, & hujuſmodi ſemper habens opinionem quam non [g] oravit aliquis contingere aliquibus etiam valde inimicis. [h] Attamen non mihi multus hujuſmodi ſermo eſt, ut non ſuper dominum & doctorem, neque quidem ſuper patres, exiſtentis in me brevitatis extendam menſuram. Non enim poſſibile eſt [i] pravorum evitare ſævitates, ſi quo modo quis eligat vivere. Sed illi quidem maledictione & amaritudine plenum habentes os, omnium judici reddent rationem.

Con-

---

a *Unctus*) Ita vetera exemplaria Colbertinum & Turonenſe. Bellovacenſe mutilum eſt in hoc loco. Male apud Contium *ortus*. Vide Græca verba. b *Mathematis*) Ita rectiſſime codex Colbertinus. Nam reliqua exemplaria & editio Contii male habent *anathematis*. Nihil vulgatius in antiquis libris quam commutatio vocabulorum mathematis & anathematis, ut alibi dicemus. Interim conſule quæ de hoc argumento ſcripſit vir doctiſſimus Henricus Valeſius ad librum 1. cap. 8. hiſtoriæ eccleſ. Socratis. c *Reverentiſſimo*) Hanc epiſtolam laudat Liberatus ex alia verſione. Ex alia rurſum interpretatione extat in actione prima ſynodi Chalcedonenſis, & in collatione ſexta Concilii Quinti. Denique diverſam ab illis omnibus interpretationem ejuſdem epiſtolæ exhibent Crabbus in eadem actione prima ſynodi Chalcedonenſis & Queſnellus in collectione canonum quæ edita eſt cum epiſtolis ſancti Leonis. d *Synodos quæ in fine*) Ita codex Colbertinus, a quo non diſcrepat Turonenſis. Interpres iſte Græca verba ſecutus eſt. Editio Crabbi habet: *& maxime tunc cum virorum illuſtrium atque prudentium præſto eſſe pluremos vident.* In Concilio Chalcedonenſi: *tempora maxime obſervantes cum magiſtratus conveniunt*: Codex Bellovacenſis & Concilium Quintum: *conventus maxime nobilium obſervantes, utpote delectare tuum æſtimantes auditum.* Verſio Theodori Peltani: *idque eum alias crebro, tum maxime quando magiſtratus coguntur.* Omnium, ut arbitror, optime ſenſum iſtius loci cepit is cujus verſionem extare diximus apud Crabbum & Queſnellum. e *Increpati*) In codice Bellovacenſi, cui & Concilium quintum & editio Crabbi conſentiunt, legitur *convicti*. Sed melior eſt lectio quam nos retinuimus. f *Alius quidem*) Codex Bellovacenſis: *Unus quidem quia cæcos lædebat & pauperes, alter vero quod contra matrem tetendit gladium, alius autem quod eum ancilla aurum furatus ſit alienum.* Ita etiam in Concilio Quinto. g *Oravit*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis, & Contius. Sed in codice Bellovacenſi & in Concilio V. legitur *optet*, quam lectionem confirmant etiam aliæ interpretationes. h *Attamen non mihi*) Codex Bellovac. & Concilium V. *Verumtamen non mihi multus de talibus ſermo eſt.* In Concilio Chalcedonenſi: *Verum non multa mihi de talibus cura eſt.* Crabbus: *Ceterum talium hominum nullam omnino habeo curam.* i *Pravorum evitare ſævit*,) Ita Contius & exemplar Colbertinum. Codex Turonenſis, *pravorum evitare vitates.* In Bellovacenſi & in Concilio V. *pravorum importunitates evitare.* Concilium Chalcedonenſe: *maledicorum hominum improbitatum vitare.*

(*a*) Caſinen. *Religioſitatem, & hoc frequentius plenarias ſynodos captantes, & præcipue, ut magis puto, delectare &c.*

Convertar autem rursus ego ad hoc quod me magis condecet, & [a] commemorabo & nunc ut fratrem in Christo doctrinæ verbum & fidei sensum cum omni cautela facere ad populos, cogitare etiam qui scandalizare unum solum ex pusillis credentibus in Christum intolerabilem habet indignationem. Si autem multitudo sit tanta mœrentium, quomodo non [b] in omni bona arte necessario constituamus ut oporteat prudentius auferre scandala & sanum fidei dirigere sermonem quærentibus veritatem? Erit autem hoc & valde recte si sanctorum patrum legentes libros, pro magno eos facere festinemus, probantes nosmetipsos si sumus in fide, secundum quod scriptum est, illorum rectis & inreprehensibilibus [c] dogmatibus nostros intellectus bene valde conformemus. Ait igitur sancta & magna synodus ipsum ex Deo patre genitum filium unigenitum ex Deo vero Deum verum, lumen de lumine, per quem omnia fecit pater, descendisse inhumanari, carnari, pati, resurgere tertia die, & ascendere ad cœlos. [d] Hæc & nos sequi oportet verba & dogmata, cogitantes quid incarnari & humanari significetur ex Deo verbum. Non enim dicimus quia verbi natura translata facta est caro, [e] neque quia in totum hominem translata est ex anima & corpore, illud autem magis, quia carnem animatam animæ rationabili uniens verbum sibi secundum subsistentiam ineffabiliter & [f] inintelligibiliter factus est homo & appellatus est filius hominis, non secundum [g] voluntatem solum aut complacitum, sed neque ut in adsumptione personæ solius, [h] sed quia diversæ quidem [i] adunationem collatæ naturæ, unus autem ex utrisque Christus & filius, non quasi differentia naturarum oblata propter adunationem, perfecerunt autem magis nobis [k] unum Christum & filium & Dominum deitatis & humanitatis per ineffabilem & arcanum adunationis concursum. [l] Sic dicitur, licet ante sæcula habens essentiam & genitus sit ex patre, nasci & secundum carnem ex muliere, non quasi quod divina ejus natura initium ut esset acceperit in sancta virgine, neque quidem quod indiguerit necessario propter se secunda nativitate post eam quæ ex patre est. Est enim fatuum etiam simul & indoctum existentem ante omnia sæcula & consempiternum patri [m] indigere dicere initio ut sit secundo. Quoniam autem propter nos & propter nostram salutem uniens sibi secundum subsistentiam [n] humanum corpus processit ex muliere, ob hoc dicitur nasci carnaliter. Non enim primum homo natus est communis de sancta virgine, deinde sic descendit in eum verbum; sed ex ipsa vulva adunitam sustinuisse dicitur nativitatem carnalem, utpote suæ carnis nativitatem propriam faciens. Sic dicimus eum & pati & resurgere, non quasi quod [o] Dei verbum passum sit in sua natura aut plagas aut [p] fixuras clavorum aut altera vulnera, (impassibilis enim est deitas, [q] quia & incorporea est) sed quoniam quod factum est ejus proprium corpus passum est, hæc iterum ipse dicitur pati pro nobis. Erat enim impassibilis in corpore passibili. [r] Secundum parem autem modum & in moriendo [s] intelligimus. Immortalis etenim secundum naturam & incorruptibilis & vita & vivificator est Dei verbum. [t] Quoniam autem iterum ejus corpus gratia Dei, secundum quod ait Paulus, pro omnibus gustavit mortem, dicitur ipse pati pro nobis mortem; non quasi quod in experientiam mortis venerit, quantum attinet ad ejus naturam, ([u] Perculsio etenim est hoc dicere vel sentire) sed sicut [x] diximus nuper, caro ejus

a *Commemorabo*) Ita codices Turonensis & Colbertinus, tum etiam Contius. Ita etiam Concilium Quintum, non quidem in vulgatis editionibus, sed in antiquis exemplaribus manuscriptis, ut illic monebitur. Codex Bellovacensis habet: *& commonebo etiam nunc fratrem.* Itaque commemorare hoc loco significat commonere, ut in li. 66. D. de contrah. empt. *Si cum servitus venditis prædiis deberetur, nec commemoravit venditor, sed sciens esse retinuerit &c.* Vide Glossarium Du-fresnii. b *In omni bona*) Hæc est lectio veterum exemplarium Turonensis & Colbertini. Bellovacense habet: *quomodo non omni arte necesse est ut.*

c *Dogmatibus*) Concilium V. *sectis;* Codex Bellovacensis mutilus est in hoc loco. Quesnelli editio, *constitutis.* Concilium Chalcedonense, *institutis.* d *Hæc & nos*) Segmentum hoc retulit integrum Rusticus Diaconus in libro contra Acephalos, sed ex alia versione. e *Neque quia in totum*) Codex Bellovacensis: *neque quia in totum hominem, qui est ex anima & corpore, translata est, illud autem magis.* Ita etiam in Concilio Quinto. Concilium Chalcedonense & editio Quesnelli: *nec quod in totum hominem, qui est ex anima & corpore, transformata sit.* Crabbus: *commutata.* f *Inintelligibiliter*) Codex Bellovac. *incomprehensibiliter.* Sic etiam in Concilio Quinto. Rusticus, *inexplicabiliter.* Crabbus habet, *inscrutabiliter;* editio Quesnelli *irreprehensibiliter.* Sed recte in margine admonuit vir clarissimus legendum hic esse *incomprehensibiliter*, ut habent aliquot manuscripti codices. g *Voluntat. solum*) Ita codex Turonensis & Contius. Bellovacensis & Concilium V. *solam.* Editio Quesnelli, *non nuda tantummodo voluntate.* Ita etiam in Concilio Chalcedonensi.

h *Sed quia diversæ*) Codex Bellovac. & Concilium V. *& quia differant quidem quæ ad unitatem sunt veram collatæ naturæ.* i *Adunationem*) Ita codices Colbertinus & Turonensis & Contius. Ita etiam in Concilii V. vulgatis editionibus. Sed in antiquis libris illic legitur: *adunitionem*, ut & apud Rusticum. Codex Bellovac. habet *adunitatem.* Sic etiam Crabbus. Item paulo post in eodem codice Bellovacensi scriptum est *adunitionis* pro *adunationis.* k *Unum Christum & filium*) Codex Bellovacensis: *unum Deum & Christum & filium.* Rusticus, *unum Dominum & Christum & filium.* l *Sic dicitur*) Idem vetus exemplar: *Sic etiam dicitur, cum ante sæcula habeat essentiam, & gen. sit ex patre, nasci etiam secundum.* Ita etiam in Concilio Quinto.

m *Indigere dicere*) Codex Bellovacensis & Concilium V. *dicere opus habere ut esset secundum initium.*

n *Humanum corpus*) Ita codex Colbertinus & Contius. Codex Turonensis habet *humanam.* Bellovacensis, *quod est humanum.* Rusticus, *quod humanum est.* Vox *corpus* illic deest, uti & in Concilio V. ubi legitur simpliciter *humanitatem.* Sic etiam apud Crabbum. At in Concilio Chalcedonensi & apud Quesnellum legitur *naturam humanam.* Quæ omnia in eundem sane sensum recidunt. o *Dei verbum*) In antiquis exemplaribus Turonensi & Colbertino scriptum est *Deum verbum passus.*

p *Fixuras*) Codex Bellovacensis & Concilium V. *perforaturas clavorum aut quæcumque alia vulnera.* Crabbus: *perforationes clavorum aut reliqua vulnera.* Concilium Chalcedonense & Rusticus, *clavorum transfixiones aut alia vulnera.* Sic etiam apud Quesnellum: q *Quia & incorp.*) Hæc est lectio Bellovacensis exemplaris & Rustici Diaconi. Colbertinum & Turonense habent, *quæ incorporea.* r *Secundum parem*) Codex Bellovacensis: *Secundum eundem autem modum.* Ita etiam in Concilio V. non quidem in vulgatis editionibus, sed in libris manuscriptis. Vide Rusticum. s *Intelligimus immort.*) In codice Bellovacensi & in Concilio V. ista sic distinguuntur *intelligimus immortalem. Etenim secundum naturam & incorruptibile & vita & vivificans est Dei verbum.* Sic etiam fere Rusticus. t *Quoniam autem*) Codex Bellovac. & Concilium V. *Quoniam autem proprium ejus corpus.* Sic etiam Crabbus & Quesnellus. Sic denique in Concilio Chalcedonensi. Et tamen vox *proprium* neque in codice Turonensi exstat neque in Colbertino, neque in editione Contii. u *Perculsio*) Codex Bellovacensis & Concilium V. *Stuporis enim est illud dicere aut sentire.* Rusticus: *Dementia est enim hoc dicere.* Crabbus: *Summa enim dementia est hoc dicere vel sentire.* Quesnellus: *Insania enim est hoc sentire vel dicere.* Ita etiam in Concilio Chalcedonensi. x *Diximus nuper*) Codex Bellovac. & Concilium V. *nuper dixi.* Ita etiam Crabbus. Apud Quesnellum legitur, *ut supra diximus.* In Concilio Chalcedonensi, *ut modo diximus.* Rusticus, *ut dixi nuper.*

ejus guſtavit mortem, ſic & reſurgente carne iterum reſurrectio ejus dicitur; non quaſi quod ceciderit in corruptionem, abſit, ſed quia [a] ſuum iterum reſuſcitavit corpus. [b] Sic Chriſtum unum & Dominum confitemur, non quaſi hominem coadorantes verbo, ut non ſectionis phantaſia introducatur, cum dicitur [c] CYN, ſed ut unum & eundem adorantes, quia non alienum eſt a verbo corpus ejus, cum quo & ipſe conſidet patri, non ut [d] duobus conſidentibus filiis, ſed ut uno ſecundum [e] adunationem cum carne. Si autem ſecundum ſubſiſtentiam adunationem, vel quaſi impoſſibilem vel quaſi indecoram recuſamus, incidimus ut duos dicamus filios. [f] Neceſſe eſt enim omnino dividere & dicere hominem quidem ſpecialiter filii vocatione honoratum, ſpecialiter autem iterum Deum verbum filiationis nomen & appellationem habentem naturaliter. Non ergo dividendus eſt in duos filios unus Dominus Jeſus Chriſtus. Proderit autem nullo modo rectæ fidei rationi ita dicere, licet perſonarum unitionem divulgent quidam. Non enim dicit ſcriptura quia verbum hominis perſonam adunivit ſibi, ſed quia factum eſt verbum. [g] Quod vero caro factum eſt verbum, nihil aliud eſt niſi quia ſimiliter nobis [h] participatus eſt ſanguinis & carnis, ſuum etiam corpus noſtrum fecit, & proceſſit homo ex muliere, non abjiciens eſſe Deus & ex Deo naſci patre, ſed in aſſumptione carnis permanens quod erat. [i] Hoc allegat ubique integræ fidei ratio, ita reperimus ſanctos ſapuiſſe patres. Sic præſumpſerunt Dei genitricem dicere ſanctam virginem, [k] non non quaſi natura aut deitate ejus initium, ut eſſet, accipiente a ſancta virgine, ſed ut nato ex ipſa ſancto corpore animato etiam rationabiliter, cui & ſecundum ſubſiſtentiam adunitum verbum naſci dicitur ſecundum carnem. Hæc & nunc ex dilectione, quæ in Chriſto eſt, ſcribo petens ut fratrem & conteſtans coram Deo & electis angelis hæc nobiſcum & ſapere & docere, ut cuſtodiatur Eccleſiarum pax & concordia, & dilectionis vinculum indiſruptum permaneat ſacerdotibus Dei. [l] Alloquere apud te fraternitatem. Te, quæ nobiſcum eſt in Chriſto ſalutat.

Incipit Epiſtola Neſtorii Archiepiſcopi ad ſanctum Cyrillum Epiſcopum, in qua confitetur non eſſe Dei genitricem ſanctam Virginem Mariam, adverſatur autem & litteris ſancti Archiepiſcopi Cyrilli, tamquam male ei ſcripſerit. (*a*)

CAP. VII. [m] REverentiſſimo & Deo amabili comminiſtro Cyrillo Neſtorius in Domino ſalutem. [n] Injurias quidem quæ contra nos ſunt mirandarum tuarum litterarum dimitto, utpote medicinali patientia dignas, [o] dilata rerum ipſarum reſponſione uſque ad tempus idoneum. Quod vero taciturnitatem non patitur, quaſi magnum ferat, ſi taceatur, periculum hoc, [p] ſecundum quod poſſibile eſt, non ad multiloquium tendens, facere tentabo narrationem compendioſam, [q] obſcuri & indigeſtibilis longi ſermonis vomitum cavens. Incipiam autem a ſapientiſſimis tuæ dilectionis vocibus, ipſas hiſdem ſermonibus apponens. Quæ ſunt igitur admirandæ tuarum litterarum doctrinæ voces? *Sancta*, inquit, *& magna ſynodus ipſum ex Deo & patre ſecundum naturam genitum filium unigenitum ex Deo vero Deum verum, lumen de lumine, per quem omnia fecit pater, deſcendiſſe incarnari, humanari, pati, reſurgere.* Hæc ſunt tuæ reverentiæ verba, & cognoſcis forte quia tua. Audi vero & a nobis fraternam pro pietate admonitionem, quam & magnus ille Paulus amato a ſe Timotheo conteſtatus eſt. *Attende lectioni, conſolationi, doctrinæ. Hoc enim faciens, & tibi prodes & audientibus te.* [r] Quid autem mihi in hoc attendere vult, quia ſanctorum illorum ex ſuperficie legens traditionem, venia dignam ignoraſti ignorantiam, paſſibilem eos dixiſſe arbitratus patri conſempiternum verbum. Inſpice autem, ſi placet, dicta diligentius, & [s] ſanctum reperies patrum chorum non conſubſtantialem patri deitatem paſſibilem dicentes, [t] nec recentem nativitatem patri conſubſtantialem, nec reſurgentem eam quæ ſolutum templum ſuſcitavit. Et ſi mihi aures in

a *Suum iterum*) Codex Bellovac. & Concilium V. *ſed quia ejus iterum reſurrexit corpus.* Crabbus, *ſed quia ejus iterum corpus ſurrexit.* Queſnellus, *ſed quia ejus reſurrexit corpus.* Ita etiam in Concilio Chalcedonenſi.

b *Sic Chriſtum unum*) Hæc addita ſunt ex codice Bellovacenſi. Non extant enim in Colbertino, neque in Turonenſi, neque in editione Contiana. Habentur tamen in Concilio Chalcedonenſi, in Quinto, apud Crabbum & Queſnellum. Habentur etiam in Græco textu iſtius epiſtolæ. c *Cyn*) Hanc vocem huc tranſtulimus ex contextu Græco, cum in duobus antiquis exemplaribus Colbertino & Turonenſi legatur cõn, in Bellovacenſi vero *co*. Male autem Contius edidit *corpus*. d *Duob. conſid.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *duobus iterum conſedentibus.* e *Adunationem*) Codex Bellovac. & Concilium V. *unitionem cum propria carne.* Ita etiam Crabbus. Et paulo poſt pro *adunationem* legitur in eodem libro Bellovacenſi & in Concilio V. *unitionem.* f *Neceſſe eſt enim*) Codex Bellovac. & Concilium V. *Omnino enim neceſſe eſt diſtinguere & dicere hominem quidem ſpecialiter filii vocatione honoratum, ſpecialiter autem iterum Dei verbum filiationis nomen & rem naturaliter.* g *Quod v. c. f. e. verbum*) Hæc non extant in codice Colbertino neque Turonenſi neque in editione Contiana. Extant tamen in Bellovacenſi & in omnibus aliis exemplaribus, præterquam in collectione Queſnelli. h *Participatus eſt*) activa ſignificatione. In libro Bellovacenſi & in Concilio V. legitur *participavit ſanguinem & carnem.* i *Hoc allegat*) Crabbus: *Iſtud allegat ubique ſubtilis fidei ratio.* Codex Bellovac. & Concilium V. *Hoc adnuntiat ubique integræ fidei ratio.* Concilium Chalcedonenſe: *Hoc ubique rectæ fidei ratio proteſtatur.* Ita etiam editio Queſnelli. k *Non quaſi natura*) Codex Bellovac. & Concilium V. in codice Joliano: *non quod verbi natura aut deitatis ejus initium ut eſſet acceperit.* Crabbus: *non quia natura verbi vel deitas ejus ex ſancta virgine initium ut eſſet accepit.* l *Alloquere*) Hæc non extant in codice Bellovacenſi neque in Concilio V. neque in Chalcedonenſi. Deſunt etiam in editionibus quæ habentur apud Crabbum & Queſnellum. Non dubito tamen quin vere ſint hujus loci, præſertim cum ſint in Græco textu.

m *Reverent.*) Codex Bellovac. *Venerando & reverentiſſimo comminiſtratori Cyrillo Neſtorius.* n *Injurias*) Hanc Neſtorii epiſtolam ex iſta verſione citat Liberatus, & ex eadem extat in collatione ſexta Concilii Quinti. Extat porro etiam ex interpretatione Marii Mercatoris. o *Dilata rer.*) Ita codex Bellovacenſis & Concilium Quintum. Colbertinus & Turonenſis & editio Contii habent, *ſet per ipſas litteras tunc tempore ad eas reſponſionem. Hic vero tacit.* p *Secundum quod poſſ.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *ut poſſibile eſt.*

q *Obſcuri*) Concilium V. *obſcuræ & indigeſtæ loquacitatis cavens faſtidium.* Multa hic deſunt in codice Bellovacenſi. r *Quid autem mihi*) Concilium V. *Quid autem vult hoc quod dico, Attende.*

s *Sanctum reperies*) Codex Bellovacenſis & Concilium V. *divinum illum reperies.* t *Nec recentem*) Idem codex & Concilium V. *nec recens natam patri conſempiternam, nec reſurrexiſſe eam.*

(*a*) In Caſſinen. additur veteri ſed forte alia manu: In acymitentium XV. jacet.

fraternam medelam adhibueris, ipſas tibi ſanctorum illorum voces apponens, a calumnia quæ contra illos eſt liberabo & ab illa quæ contra divinas ſcripturas per illos eſt. *Credo igitur & in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium ejus unigenitum.* Conſidera quomodo [a] Dominus & Jeſus Chriſtus unigenitus filius, primum ponentes communia deitatis & humanitatis, ut fundamenta, nomina, tunc humanationis & [b] paſſionis, reſurrectioni ſuperædificant traditionem, ut nominibus naturæ utriuſque communibus quibuſdam ſignificativis propoſitis, neque quod filiationis & proprietatis eſt ſecetur; [c] neque ea quæ naturarum ſunt in filiationis ſingularitate confuſionis exterminatione periclitentur. In hoc enim eis eruditor Paulus factus eſt, qui humanationis divinæ [d] memoriam faciens & futurus inferre quæ paſſionis ſunt, prius ponens *Chriſtus* commune, ſicut paulo ante dixi, naturarum nomen, infert [e] ſermonem utraſque condecentem naturas. Quid enim dixit? *Hoc ſapiatur in vobis quod & in Chriſto Jeſu; qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt [f] eſſe æqualis Deo*; ſed ne per ſingula [g] dicam, *obediens factus eſt uſque ad mortem, mortem autem crucis*. Quoniam enim memoriam mortis facturus erat, ut ne verbum Deum [h] hinc aliquis æſtimet paſſibilem, ponit *Chriſtus* impaſſibilis & paſſibilis ſubſtantiæ in ſingulari perſona appellationem ſignificativam, quatenus impaſſibilis Chriſtus & paſſibilis ſine periculo [i] vocetur, impaſſibilis quidem deitate, paſſibilis autem corporis natura. [k] Multa dicere de hoc valens, & primum quidem neque nativitatis in diſpenſatione ſed humanationis ſanctos illos memoriam feciſſe patres, brevis ſermonis in initiis pollicitationem ſentio refrænare ſermonem & ad ſecundum tuæ dilectionis movere capitulum, in quo naturarum quidem laudabam diviſionem ſecundum humanationis & deitatis rationem & earum in unius perſonæ conjunctionem, [l] & cum Deum verbum ſecunda ex muliere non eguiſſe dicitur nativitate, & paſſionis incapabilem profiteri deitatem. Orthodoxa enim, ſicut vere eſt, hujuſmodi ſunt & hæreſium omnium [m] pravis ſenſibus circa dominicas naturas contraria. Reliqua autem, ſiquidem aliquam ſapientiam occultam inferebant

A legentium auribus incomprehenſibilem, tuæ eſt diligentiæ ſcire. [n] Mihi ergo prima pervertere videbantur. In primis enim impaſſibilem prædicatum & ſecundæ nativitatis incapabilem, iterum paſſibilem & [o] in recenti iterum creatum neſcio quomodo [p] intulit, [q] quaſi hæc quæ ſecundum naturam Dei verbi ſunt, templi copulatione corrupta ſint, aut parum aliquid hominibus putetur quod ſine peccato templum & a divina inſeparabile natura pro peccatoribus nativitatem & mortem ſuſtinuiſſet, aut non credi debeat dominica vox ad Judæos clamans: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus ſuſcitabo illud:* non: *Solvite meam divinitatem, & in tribus diebus [r] ſuſcitabitur*. Rurſus

B dilatare hic volens, a tuæ [s] promiſſionis re colligor memoria. Dicendum tamen eſt, brevi ſermone me utente. Ubique divina ſcriptura, [t] quandoque memoriam facit dominicæ [u] diſputationis, nativitatem nobis aut paſſionem non deitatis ſed humanationis Chriſti tradidit, ut vocetur ſecundum [x] integram appellationem ſancta virgo Chriſti genitrix, non Dei genitrix. Et audi hæc evangeliis clamantibus. *Liber*, inquit, *generationis Jeſu Chriſti filii David, filii Abraham*. Et certum eſt quia David filius Deus verbum non erat. Accipe & aliud, ſi placet, teſtimonium. *Jacob autem genuit Joſeph virum Mariæ, ex qua natus eſt Jeſus qui dicitur Chriſtus*. Conſidera iterum alteram ad-

C teſtantem nobis vocem: *Jeſu vero generatio ita eſt. Deſponſata enim matre ejus Maria Joſeph, inventa eſt in utero habens de ſpiritu ſancto*. Creaturam vero ſpiritus quis utique unigeniti æſtimabit deitatem? [y] Quid oportet dicere, & quod ait quia *mater Jeſu erat ibi*; & rurſus, *cum Maria matre Jeſu*, & *quod in ea natum eſt, de ſpiritu ſancto eſt*, & *accipe puerum & matrem ejus, & fuge in Ægyptum*: & de filio ejus qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem, & de paſſione rurſus, quia Deus filium ſuum miſit in ſimilitudine

D carnis peccati, & de peccato condemnavit peccatum in carne. Et iterum. *Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris, & Chriſto paſſo carne*. Et hoc eſt, non deitas, ſed corpus meum, quod pro vobis frangitur; & mille aliis vocibus [z] proteſtantibus hominum genus non filii putare deitatem recentem, aut paſſionis corpo-

reæ

---

a *Dominus & Jeſus*) Idem codex & Concilium V. *Dominus & Jeſus & Chriſtus & unigenitus & filius*.
b *Paſſionis Reſurr.*) Ibidem: *& reſurrectionis & paſſionis*.
c *Neque ea quæ nat.*) Ibidem: *neque naturarum in filiationis ſingularitate conf. ext. periclitetur*.
d *Memoriam*) Ibidem, *mentionem, & ea quæ paſſionis ſunt inlaturus*.
e *Sermonem*) Ibidem: *dictum utriſque condecens naturis*. f *Eſſe æqualis*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis, quibus Concilium V. concordat. Bellovacenſis habet, *eſſe ſe æqualem Deo*.
g *Dicam*) Codex Bellovac. & Concilium V. *diſcurram*. h *Hinc aliquis*) Ibidem: *ne Deum verbum ex hoc quiſquam poſſibile ſuſpicetur, ponit*. i *Vocetur*) Contius, *nominetur*.
k *Multa dicere*) Codex Bellovac. & Concilium V. *Multa de hoc potens dicere, & primum quidem quod non nativitatem in diſp. ſed humanationem ſanctos illos patres commemoraſſe*.
l *Et cum Deum*) Codex Bellovac. *& quod Deum verbum*. Concilium V. *& Deum verbum ſecunda*.
m *Pravis ſenſibus*) Codex Bellovac. & Concilium V. *malis ſectis*.
n *Mihi ergo*) Ibidem: *Mihi enim*. o *In recenti*) Ibidem, *recens*.
p *Intulit*) Contius, *intuliſti*, quam lectionem in margine adnotarunt editores Romani.
q *Quaſi hæc*) Codex Bellovacenſis & Concilium V. *quaſi ſecundum naturam Deo verbo accidentibus templi copulatione corruptis, aut parum putatur quod ſine*.
r *Suſcitabitur*) Codex Bellovac. *reſurget. Iterum & hic latius volens dicere, promiſſionis meæ memoria contrabo. Dicendum eſt tamen*. Concilium V. in antiquis exemplaribus ita etiam habet; niſi quod in uno ſcriptum eſt *contrabor*, in alio *conticear*. s *Tuæ promiſſionis*) Hanc lectionem, quæ primo ſtatim intuitu falſa eſſe videtur, exhibent veteres codices Colbertinus & Turonenſis, cum in Bellovacenſi legatur *meæ*. Sed hoc loco vox *tuæ* ſic intelligenda eſt quaſi diceret, promiſſionis a me tibi facta, adeoque tuæ.
t *Quandoque*) Ita omnia vetera exemplaria. Sed legendum eſt *Quandocunque*. Contii editio habet *quando*.
u *Diſputationis*) Quamvis ita habeant omnia exemplaria Concilii Epheſini, legendum tamen *diſpenſationis*, & ſenſus oſtendit, & probat verſio antiqua quæ extat infra in cap. 201. ſynodici.
x *Integram*) Codex Bellovac. & Concilium V. *ſcrupuloſam*. y *Quid oportet*) Codex Bellovac. & Concilium V. *Quid oportet dicere quia mater Jeſu erat ibi*.
z *Proteſtantib.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *atteſtantibus*.

reæ capabilem, ſed conjunctam naturæ deitatis carnem. Unde & Dominum David Chriſtus ſemetipſum & filium nominat. *Quid enim*, ait, *vobis videtur de Chriſto, cujus eſt filius? Dicunt ei: David. Reſpondit Jeſus, & dixit eis: Quomodo ergo David in ſpiritu Dominum eum vocat dicens: Dixit Dominus Domino meo, ſede a dextris meis*, utpote filius exiſtens omnino David ſecundum carnem, ſecundum deitatem autem Dominus. [a] Eſſe enim filii deitatis corpus templum, & templum ſecundum ſummam quandam & divinam unitum conjunctionem, quatenus propria ducat quæ ejus ſunt divina natura, confiteri bonum eſt & dignum evangelicarum traditionum. Nomini vero propriæ factæ carnis atterere etiam carnis proprietates, nativitatem dico & paſſionem & mortem, aut [b] errantis eſt ſecundum paganos, frater, intelligentiæ, aut læſæ mentis Apollinaris & Arii & quæ ſunt aliarum ægrotantium hæreſeon, [c] magis vero illis aliquid gravius. Neceſſitas enim eſt ad proprietatem hujuſmodi ſubſtractos nominis & lactis nutrimenti ſocium propter proprietatem Deum verbum facere & paulatim incrementi participem, & in tempore paſſionis, pavoris etiam, & auxilio angelico eguiſſe. Et taceo circumciſionem & ſacrificium & ſudores [d] & eſuriem, quæ tamquam propter nos carni quidem contigerunt, [e] adoranda coaptanda. In deitate vero hæc mendacia ſunt, cum ſuſcipiuntur & a nobis calumniæ blaſphemiæ condemnationis cauſa. Hæ ſunt ſanctorum patrum traditiones, hæc divinarum ſcripturarum præcepta. Sic aliquis & quæ ſunt miſericordiæ divinæ & quæ ſunt auctoritatis deificæ loquitur. *Hæc meditare, in his eſto, ut tuus profectus manifeſtus ſit omnibus*, [t] Paulus ad omnes dicit. Quod vero pro ſcandalizatis curam geris, bene facis ſolicitus. Et gratulamur divinorum curam gerenti animæ tuæ & de nobis ſolicitæ. Cognoſce autem deceptum eſſe temetipſum [f] ab eis qui hic a ſancta ſynodo depoſiti ſunt, [g] utpote quæ ſunt Manichæorum ſapientes, aut forte a clericis qui ſunt tuæ caritatis. Quæ ſunt enim Eccleſiæ, quotidie proficiunt, & [h] populi in augmentum per gratiam Dei ſunt; ut videntes multitudines quæ ſunt Prophetæ clament: *Implebitur terra ad cognoſcendum Dominum quaſi aqua multa cooperire maria*. [i] Etiam quæ regni ſunt, in ſupereminenti lætitia ſunt, inluminato dogmate. Et ut colligens ſcribam, illam in omnibus hæreſibus quæ [k] contra Deum reluctantur Eccleſiæ rectis dogmatibus quotidie quis reperiet apud nos impleri: *Domus Saul ibat & infirmabatur, & domus David ibat & firmabatur*. Hæc a nobis, utpote fratribus, ad fratrem ſuaſiones ſunt. Si vero aliquis contendit, [l] præconabitur & per nos ad hujuſmodi Paulus: *Nos talem conſuetudinem non habemus, nec eccleſia Dei*. Omnem quæ tecum eſt in Chriſto fraternitatem & ego & qui mecum ſunt plurimum ſalutamus. [m] Incolumis orans pro nobis permaneas, Domine honoratiſſime & Deo (*a*) amabilis.

Iſa. 11.

Incipit epiſtola ſynodica Cyrilli Alexandrini Epiſcopi ad Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum. (*b*)

CAP. VIII.

REverentiſſimo & Deo amantiſſimo comminiſtro Neſtorio [n] Cyrillus & quæ convenit ſynodus in Alexandria ex Ægyptiaca diœceſe in Domino ſalutem. [o] Salvatore noſtro dicente aperte, *Qui* [p] *amat patrem aut matrem plus quam me non eſt me dignus, & qui amat filium vel filiam ſuper me, non eſt me dignus*, quid patiamur nos, qui a tua reverentia exigimur te diligere ſuper omnium noſtrum ſalvatorem Chriſtum? Quis nos in die judicii [q] juvare poterit, aut quam reperiemus excuſationem, qui ſilentium ita longum dileximus in factis a te contra ipſum blaſphemiis? Etſi quidem temetipſum ſolum læderes talia ſapiens & docens, minus utique curæ eſſet. Quoniam vero omnem ſcandalizaſti Eccleſiam, & fermentum inſolitæ hæreſeos & [r] peregrinæ injeciſti populis, & non ibidem ſolummodo conſtitutis, ſed enim & his qui ubique

[t] (a) Melius, *Et ad omnes, ut Paulus dicit.* Hard.

a *Eſſe enim*) Codex Bellovac. *Eſſe quidem deitatis filii corpus templum, & templum ſumma quadam & divina unitum conjunctione, quatenus propria dicat deitatis natura bonum eſt confiteri & evangelicis traditionibus dignum. Nominis vero proprietatem atterere.* Concilium V. *Eſſe quidem deitatis filii cor. tem. & tem. ſecundum ſummam quandam, & divinam unitum conjunctionem, ut quæ ſunt corporis, deitas propria ducat, bon. e. conf. & ev. trad. dignum. Nomini vero proprietatis adſcribere & carnis proprietates.*

b *Errantis*) Codex Bellovac. *erraticis eſt, frater, intelligentiæ ſecundum paganos, aut deſipientis Apollinaris.* Ita etiam in Concilio V. c *Magis vero*) Codex Bellovac. & Concilium V. *Magis autem ſi quid eſt illis gravius. Neceſſe eſt enim hujuſmodi, qui proprietatis nomine attrahuntur, & lactationis conſortem propter proprietatem Deum verbum facere, & paulatim nutrimenti* (Concilium V. *incrementi*) *participem, & pavoris tempore paſſionis auxilio etiam angelico indigentem.* d *Et eſuriem*) Hæc non extant in codice Colbertino neque in Turonenſi neque demum apud Contium. Addita autem ſunt ex Bellovacenſi. In Concilio V. legitur *eſuritionem.* In Græco eſt πεῖναν καὶ δίψαν, *famem & ſitim.* e *Adoranda coaptanda*) Codex Bellovacenſis & Concilium V. *adorabilia contingentia. In deitate vero hæc falſe ſuſcepta, & nobis tanquam calumniæ juſtæ condemnationis cauſa ſunt.* f *Ab eis*) id eſt, a Philippo Presbytero Conſtantinopolitano. Vide ſupra in commonitorio Cyrilli. g *Utpote quæ*) Codex Bellovacenſis: *utpote ſapientes ea quæ Manichæorum ſunt, aut certe forſitan dilectionis tuæ Clericis.* h *Populi in augm.*) Ibidem: *populorum tanta multitudo creſcit per gratiam Chriſti.* i *Etiam quæ regni*) Ibidem: *Principes vero incredibile gaudium habent, etiam quæ regni ſunt inluminato dogmate. Et ut compendioſe dicam.*

k *Contra Deum rel.*) Ibidem: *contra Deum certant & contra Eccleſiæ rectæ dogmata, quotidie quis reperiet apud nos impleri.* l *Præconabitur*) Ibidem, *clamabit.*

m *Incolumis*) Concilium V. *Salvus & pro nobis orans permaneas, Domine honoratiſſime & Dei cultor.*

n *Cyrillus*) Contius: *Cyrillus Epiſcopus & ſynodus quæ convenit.* o *Salvatore*) Hanc epiſtolam ex alia verſione citat Liberatus. Ex alia item verſione, ſed quæ multa habet communia cum iſta, extat in collatione ſexta Quintæ ſynodi. Eandem paucis admodum mutatis edidit Chriſtianus Lupus in collectione veterum epiſtolarum. Aliam quoque verſionem antiquam reperire licet ſupra.

p *Amat*) Concilium V. *diligit.* q *Juvare*) Ita codices Bellovacenſis & Colbertinus, Concilium V. & Contius. Codex Turonenſis habet *adjuvare.* r *Peregrinæ*) Concilium V. *extraneæ.*

(*a*) Caſin. *colentiſſime*. Tum additur manu æque vetuſta, [& minutiori charactere: *ſcripta eſt menſe Junio, indictione IIIdecima.*

(*b*) Cod. Vatican. addit. *Scripta menſe Junio Indictione XI.*

sunt, [a] (Delati namque sunt tuarum expositionum codices) [b] qualis jam nostræ taciturnitatis sufficiet sermo, aut quomodo non necessarium est meminisse, dicente Christo: *Non putetis quia veni mittere pacem super terram. Non veni mittere pacem, sed gladium. Veni enim dividere hominem contra patrem suum & filiam contra matrem suam.* Cum enim [c] fideles læduntur, rumpatur quidem ut irrita & vitiosa parentum reverentia; quiescat autem & quæ in filios est & fratres affectionis lex, & piis jam melior sit mors quam vita, ut meliorem resurrectionem mereantur, secundum quod scriptum est. [d] Ecce igitur simul præsidente sanctæ synodo quæ in magna Roma congregata est sanctissimo & reverentissimo fratre & comministro nostro Cælestino Episcopo tertia hac contestamur scriptura, persuadentes desistere a [e] vanissimis & distortis dogmatibus quæ & sapis & doces, [f] adprehendere autem rectam fidem quæ Ecclesiis ab initio tradita est per sanctos Apostolos & Evangelistas, qui & perspectores & [g] ministri facti sunt. Aut si hoc non egerit tua reverentia secundum definitas inducias in literis memorati sanctissimi & reverentissimi Episcopi & comministri nostri [h] Romanorum Cœlestini, cognosce te ipsum nullam [i] sortem habentem nobiscum, neque locum in sacerdotibus Dei & Episcopis. Non enim possibile est prætermittere nos Ecclesias sic perturbatas & scandalizatos populos & rectam fidem injurias sustinentem & dissipatos a te greges, qui salvare debueras, siquidem esses secundum nos rectæ gloriæ amator, sanctorum patrum [k] investigatus pietatem. [l] Omnibus autem qui a tua reverentia separati sunt propter fidem vel [m] depositionem, tam laicis, quam clericis, communicatores sumus omnes. [n] Nec enim æquum est rectum sapere cognoscentes tuis condemnare sententiis, quia tibi bene facientes contradixerunt. Hoc enim [o] ipsum indicasti in epistola quæ scripta est a te ad magnæ Romæ sanctissimum [p] coepiscopum nostrum Cœlestinum. Non sufficiet autem tuæ reverentiæ confiteri solum fidei symbolum, quod expositum est [q] in tempore per spiritum A sanctum a sancta & magna synodo tunc in tempore congregata in Nicæa. Intellexisti enim & interpretatus es hoc non recte, distorte autem magis, quamvis confitearis voce [r] sermonem. Sed hoc consequens est scripto & cum jurejurando confiteri quia & anathematizas quidem tua [f] prava & profana dogmata, sapies autem & docebis quæ & nos omnes & [t] qui in occidente & oriente Episcopi & doctores populorum præpositi. Consensit autem & Romana sancta synodus & nos omnes recte habentibus & inreprehensibiliter epistolis ad tuam reverentiam scriptis ab [u] Alexandrinorum Ecclesia. [x] Subdidimus autem his nostris literis quæ te oporteat sapere & docere, & a B quibus abstinere convenit. Hæc enim catholicæ & apostolicæ Ecclesiæ fides est; cui consentiunt omnes quique in occidente sunt & qui in oriente orthodoxi Episcopi. *Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, omnium visibilium invisibiliumque factorem, & in unum Dominum Jesum Christum filium Dei, natum de patre unigenitum, hoc est, de substantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo & in terra, qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit & incarnatus est & [y] humanatus, passus, & resurrexit tertia die; ascendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos, & in* C *spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt, Erat aliquando quando non erat, & prius quam nasceretur non erat, & quia ex non extantibus factus est, aut ex alia [z] substistentia vel substantia, dicentes esse aut convertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apostolica Ecclesia.* Sequentes autem ubique sanctorum patrum confessiones, quas fecerunt loquente in eis sancto spiritu, [aa] & intelligentiæ quæ in eis est investigantes intentionem, [bb] per regiam viam incidentes, dicimus quia [cc] ipsum unigenitum Dei verbum, [dd] quod ex ipsa natum patris substantia est, quod ex Deo vero Deus verus, lumen de lumine, quod est, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo & in terra, propter salutem nostram descendens, semetipsum de-

---

a *Delati*) Concilium V. *circumducti sunt etenim.* b *Qualis jam*) Codex Bellovac. *quis jam nostræ.* Concilium V. *quæ jam pro nostra taciturnitate sufficiet ratio.* c *Fideles læduntur.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *fides læditur, valeat quidem ut irrita & vitiosa* (Concilium V. *infirma*) *circa parentes reverentia.*

d *Ecce igitur*) Concilium V. *Ecce igitur una cum synodo quæ in magna Roma congregata est, præsidente sanctissimo &c.* e *Vanissimis*) Codex Bellovac. *vanis sic.* Concilium V. *pravis sic.*

f *Adprehendere*) Concilium V. *pro his autem eligere rectam fidem.* g *Ministri*) Concilium V. *Ministri Verbi.* h *Romanorum*) Idem Concilium: *Romanæ urbis Episcopi.* i *Sortes habent.*) Idem Concilium, *communionem habere nobiscum, neque locum aut verbum inter sacerdotes Dei & Episcopos. Nec enim possibile est despicere nos Ecclesias sic perturbatas & scan. pop. & rec. fidem dispretam & dissipatos.* Codex Bellovacensis mutilus est in hoc loco. k *Investigatus*) Concilium V. *investigans.*

l *Omnib. aut.*) Idem Concilium: *Omnibus autem a tua reverentia separatis propter fidem vel depositis.*

m *Depositionem*) Hæc lectio codicum Turonensis & Colbertini, itemque Bellovacensis. Contius habet *depositi*, Concilium V. *depositis.* n *Nec enim æquum*) Concilium V. *Nec enim justum est illos qui recte sapere cognoverunt tuis condemnari.* Codex Bellovacensis & Contius: *Nec enim æquum est recte sapere cognoscentes tuis condemnare* (Codex Bellovac. *condemnari.*) Colbertinus. *Nec enim æquum est sapere.*

o *Ipsum*) In codicibus Colbertino & Turonensi, *ipsud.* p *Coepiscopum*) Ita scriptum est in codice Turonensi & in Colbertino & in editione Contiana. Verum in codice Bellovacensi & in Concilio V. legitur *Episcopum.* q *In tempore*) Ita codex Colbertinus & Turonensis & Contius. Bellovacensis: *in tempore in spiritu sancto & a sancta & commagna synodo tunc temporis cong. in Nicænorum.* Concilium V. *illo tempore in sancto spiritu a sancta & magna synodo tunc temporis cong. in Nicænorum civitate.*

r *Sermonem*) Concilium V. *dictionem. Sed enim consequens.*

f *Prava & profana*) Idem Concilium: *scelerata & abominanda.*

t *Qui in occid.*) Concilium V. *qui per occidentem & orientem Episcopi & doctores & populis præsidentes sumus.* Contius, *& populorum præpositi.* Codex Bellovac. *populis præditi.* u *Alexandrin.*) Ita vetusta exemplaria & Contius. Concilium V. legit *Alexandrina.* x *Subdidimus*) Idem Concilium: *Subjecimus.*

y *Humanatus*) Idem Concilium: *homo factus.*

z *Susistit. vel subst.*) Idem Concilium: *aut ex alia substantia aut essentia.* Codex Bellovacensis mutilus est in hoc loco. aa *Et intellig. q. in eis est.*) Idem Concilium: *& sensuum qui in eis sunt.*

bb *Per Regiam*) Idem Concilium: *tamquam regalem semitam ambulantes.*

cc *Ipsum unigenitum.*) Idem Concilium: *ipse unigenitus.* In his omnibus locis mutilus est codex Bellovacensis.

dd *Quod e. i. natum*) Idem Concilium: *qui ex ipsa natus est.*

deponens in exinanitionem, [a] incarnatum & humanatum eſt, hoc eſt, carnem accipiens de ſancta virgine, & ſuam eam faciens, ex vulva ſecundum nos pertulit nativitatem, & proceſſit homo ex muliere, non hoc quod erat amittens, ſed licet factus ſit in aſſumptione carnis & ſanguinis, [b] etiam ita permanens quod erat, Deus videlicet natura & veritate. [c] Sed neque carnem dicimus in deitatis verti naturam, neque quidem in naturam carnis ineffabilem Dei verbi translatam naturam. Inconvertibilis etenim eſt & immutabilis omnino, idem ipſe ſemper manens ſecundum ſcripturas. [d] Cum videretur autem & puer & in pannis exiſtens, & in ſinu matris virginis, omnem implebat creaturam ut Deus, & confeſſor erat genitori. Divinitas etenim ſine quantitate & magnitudine eſt, & circumterminationem non ſuſtinet. Uniri autem carni ſecundum ſubſiſtentiam confitentes verbum, unum adoramus filium & Dominum Jeſum Chriſtum, neque [e] ſeorſum ponentes & dividentes hominem & Deum [f] quaſi conjunctos ad invicem dignitatis & auctoritatis unitione, (Novitas enim vocis eſt hoc, & aliud nihil) [g] neque quidem Chriſtum ſpecialiter [h] nominantes & Deum verbum, ſimiliter nec ſpecialiter Chriſtum alterum eum qui ex muliere, ſed unum ſolum ſcientes Chriſtum ex Deo patre verbum [i] cum ſua carne. Tunc enim humane unitus eſt nobis cum utique his qui digni erant accipere ſpiritum daret ipſe, & non in menſuram, ſicut dicit beatus evangeliſta Joannes. Sed neque illud dicimus, quia habitavit quod ex Deo verbum eſt quaſi in homine communi de ſancta virgine nato, ut non [k] Deum ferens homo intelligatur Chriſtus. Etſi enim dicitur, habitavit in nobis verbum, & in Chriſto habitare omnis plenitudo deitatis corporaliter, ſed tamen ſentimus quia factum eſt caro. Nec ſicut in ſanctis habitare dicitur, ſecundum parem modum fieri definimus habitationem; ſed unitum ſecundum naturam, & non in carnem verſum, talem fecit habitationem qualem utique [l] habitare dicitur & hominis anima ad proprium ſuum corpus. Unus igitur Chriſtus & filius & Dominus, non ut conjunctionem ſimpliciter in unitione dignitatis vel etiam auctoritatis habente homine ad Deum. Non enim unit naturas par honor. Etenim Petrus & Joannes pares honore ſunt quidem ad invicem ſecundum quod & apoſtoli & ſancti diſcipuli, [m] attamen non unus ſunt duo. Neque quidem ſecundum appoſitionem conjunctionis intelligimus modum. Non ſufficit enim hoc ad unitionem naturalem. Neque quidem quaſi ſecundum participationem affectualem, ſicut & nos adhærentes Domino, ſecundum quod ſcriptum eſt: *Unus ſpiritus ſumus ad eum*. Magis autem conjunctionis nomen recuſamus, utpote non idoneum exiſtens ſignificare unitionem. Sed nec Deum nec Dominum Chriſti ex Deo patre verbum nominamus, ne rurſus aperte ſecemus in duo unum Chriſtum filium & Dominum, & blaſphemiæ crimen incurramus, Deum ſuum & dominum facientes eum. Unitum enim, ſicut prædiximus, Dei verbum carni ſecundum ſubſiſtentiam, Deus quidem eſt omnium, dominatur autem univerſitati: [n] Neque enim ipſe ſibi ſervus eſt aut dominus. Fatuum enim eſt, magis autem & impium, ita ſapere vel dicere. Ait enim Deum ſuum patrem, cum ſit Deus natura & ex ſubſtantia ejus. Sed non ignoravimus quia cum ſit Deus, & homo factus eſt ſub Deo ſecundum legem quæ condecet humanam naturam. Ipſe vero ſibi quomodo fiet Deus aut dominus? [o] Ergo ut homo, & quantum attinet & decet exinanitionis menſura, ſub Deo nobiſcum ſemetipſum eſſe dicit. Sic factus eſt & ſub lege, cum locutus ipſe ſit legem, & legislator exiſtens ut Deus. Recuſamus autem [p] dicere: Propter indutum indumentum venerou, propter inviſibilem adoro quod videtur. Pavore plenum eſt ſuper hoc etiam illud dicere. Aſſumptus aſſumenti coappellatur Deus. Qui enim hæc dicit, ſecat iterum in duo Chriſtum, & hominem ſtatuit [q] per partem ſpecialiter & Deum ſimiliter. Denegat enim evidenter unitionem ſecundum quam non ut alter alteri coadoratur quiſpiam. Neque quidem coappellatur Deus, ſed unus intelligitur Chriſtus Jeſus filius unigenitus una [r] adoratione honorandus cum ſua carne. Confitemur autem quia ipſe ex Deo patre natus filius [ſ] & Deus unigenitus, [t] licet ſecundum naturam ſuam exiſtens impaſſibilis; carne paſſus eſt pro nobis ſecundum ſcripturas, & erat in crucifixo corpore ſuæ carnis impaſſibiliter [u] proprias faciens paſſiones. Gratia autem Dei pro omnibus guſtavit mortem, dans ei ſuum cor-

a *Incarnatum*.) Codex Bellovac. & Concilium V. *& incarnatus eſt & humanatus, hoc eſt, carnem accipiens de ſancta virgine, & ſuam eam faciens de vulva* (Concilium V. *fecit ex utero, & ſec.*) *ſecundum nos pertulit nativitatem, & proceſſit homo ex muliere, non hoc quod erat amittens, ſed quamvis factus in aſſumptione.*

b *Etiam ita perm.* Codex Bellovac. *& ſic permanſit*. Concilium V. *& ſic manſit*.

c *Sed neque carnem.*) Codex Bellovacenſis: *Neque carnem autem dicimus.*

d *Cum videretur.*) Concilium V. *Cum videretur autem & infans & pannis involutus adhuc & in ſinu genitricis virginis, & tunc omnem implebat creaturam ut Deus, & confidebat genitori, Divinitas etenim ſine quantitate & ſine menſura eſt, & circumterminationem non ſuſcipit. Unitum autem eſſe verbum carni ſecundum ſubſtantiam confitentes, unum adoramus.* e *Seorſum.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *per partem.*

f *Quaſi*) Concilium V. *utpote conj. ſibi invicem.* g *Neque quidem.*) Idem Concilium: *neque Verbum quod ex Deo eſt, ſpecialiter Chriſtum nominantes, & ſimili modo ſpecialiter quaſi Chriſtum, alterum eum qui ex muliere eſt.* Vide ibi reliqua. h *Nominantes*) Codex Bellovacenſis: *nominantes ex Deo verbum, & ſimiliter ſpecialiter.* i *Cum ſua carne.*) Idem codex: *cum propria carne. Tunc enim humane converſatus eſt nobiſcum, cum his utique qui digni erant accipere ſpiritum ſanctum.*

k *Deum ferens.*) Ita vetera exemplaria. Concilium V. habet *deifer*. Male apud Contium, *Dominum ferens*.

l *Habitare dicitur.*) Legendum iſthic eſſe *habere* certum eſt. Et ſic editum infra in interpretatione Marii Mercatoris, & in ſynodico. m *Attamen.*) Codex Bellovac. *veruntamen.*

n *Neque enim.*) Codex Bellovac. *Neque vero.* Ita etiam in Concilio V. o *Ergo ut homo.*) Codex Bellovacenſis. *Ergo ut homo quantum attinet ad quod decet exinanitionis menſuris ſub Deo nobis ſemetipſum eſſe dicit.* p *Dicere.*) Codex Bellovacenſis & Concilium V. addunt *de Chriſto.*

q *Per partem.*) Id eſt, ſeorſum, ut ſupra. Unde in Concilio V. ſcriptum eſt *ſeparatim.*

r *Adoratione honorandus.*) Codex Bellovac. *adoratione adorandus.* Concilium V. *adoratione venerandus.*

ſ *Et Deus unigenitus.*) Ita vetera exemplaria & Concilium quintum. Contius habet, *unigenitus & Deus.*

t *Licet ſecundum.*) Codex Bellovac. *cum utique ſecundum naturam ſuam exiſtens impaſſibilis.* Concilium V. *cum utique ſecundum ſuam naturam impaſſibilis eſſet.* u *Proprias.*) Codex Bellovac. *ſuas proprias.*

corpus, quamvis ſecundum naturam exiſtens vita, & ipſe ſit reſurrectio. Ut enim per ineffabilem naturam conculcans mortem, ut primum quidem per ſuam carnem fiat primogenitus ex mortuis & primitiæ dormientium, iter faciat etiam humanæ naturæ ad incorruptionis recurſum, gratia Dei, ſicut diximus nuper, pro omnibus guſtavit mortem; triduanus etiam revixit, expolians infernum. Unde licet dicatur per hominem facta reſurrectio mortuorum; ſed intelligimus hominem factum ex Deo patre verbum & ſolutam eſſe per eum mortis poteſtatem. Veniet autem in tempore ut unus filius & Dominus in gloria patris, ut judicet mundum [a] in juſtitia, ſicut ſcriptum eſt. Neceſſario vero & illud adjiciemus. Adnuntiantes enim ſecundum carnem mortem unigeniti filii Dei, hoc eſt Jeſu Chriſti, & ex mortuis reſurrectionem & ad cœlos aſcenſionem confitentes, [b] ſine ſanguine in Eccleſiis celebramus ſacrificium. Accedimus etiam ita ad myſticas benedictiones, & ſanctificamur, participes [c] effecti ſanctæ carnis & pretioſi ſanguinis omnium noſtrum ſalvatoris Chriſti; & non ut carnem communem [d] accipimus, abſit, neque quidem ut viri ſanctificati & conjuncti verbo ſecundum unitionem dignitatis, vel etiam quaſi inhabitationem divinam habentis, ſed ut vivificatoriam vere & [e] propriam ipſius verbi. [f] Vita enim eſt ſecundum naturam ut Deus. Quoniam autem fecit ſuam carnem, vivificatoriam eam oſtendit. Quare licet ad nos dicat. *Amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem*, [g] non ut hominis communis ſecundum nos uniuſcujuslibet hanc eſſe æſtimamus, (Quomodo enim hominis caro vivificatoria erit ſecundum naturam ſuam?) ſed ut propriam vere factam ejus qui propter nos & filius hominis factus eſt & appellatus. Evangelicas autem ſalvatoris noſtri voces nec ſubſiſtentiis duabus neque quidem perſonis dividimus. Nec enim eſt duplex unus & ſolus Chriſtus, licet ex duabus intelligatur & diverſis rebus in unitionem [h] indiviſibilem introductis; ſicut certe homo ex anima intelligitur & corpore, & non duplex magis, ſed unus ex utroque. [i] Humanas etiam ad hoc & deificas voces ab uno dici certi ſumus, ſapientes recte. Quando enim Deo decibiliter dicit de ſemetipſo, *Qui videt me, videt patrem, & ego & pater unum ſumus*, divinam ejus & ineffabilem [k] ſentimus naturam, ſecundum quam & unum eſt ad ſuum patrem, [l] propter id quod ejuſdem ſubſtantiæ imago & figura & ſplendor gloriæ ejus ſit. Quando autem humanitatis menſuram non [m] exhonorans Judæos alloquitur, *Modo me quæritis* [n] *occidere, hominem qui veritatem vobis locutus ſum*, iterum nihilominus [o] eundem qui in æqualitate & ſimilitudine eſt patris Deum verbum, & ex humanitatis ejus menſuris agnoſcimus. Si enim eſt neceſſarium credere quia Deus exiſtens natura, factus eſt caro vel homo animatus anima rationali, qualem utique habebit rationem [p] vereri quempiam in vocibus ejus, ſi factæ ſunt hominem condecentes? Si enim recuſet hominem decentia verba, quis eſt qui coegit eum fieri ſecundum nos hominem? [q] Qui depoſuit ſemetipſum in ſpontaneam exinanitionem, ob quam cauſam recuſavit exinanitioni convenientes ſermones? Uni igitur perſonæ in evangeliis quæ ſunt omnes applicentur voces ſubſiſtentiæ unius verbi incarnati. Unus enim Jeſus Chriſtus ſecundum ſcripturas. Si autem vocatur & Apoſtolus & Pontifex confeſſionis noſtræ, ut ſacrificans Deo & patri quæ ex nobis eſt ſuam & per ſe Deo patri oblatam fidei confeſſionem, necnon ſancto ſpiritui, iterum ipſum eſſe dicemus ex Deo ſecundum naturam [r] unigenitum, & non homini impertiemus quidem præter ipſum alteri ſacerdotii nomen; & ipſa vero re. Factus eſt enim mediator Dei & hominum & conciliator pacis, ſemetipſum conſecrans in odorem ſuavitatis Deo & patri. Nam & dicebat: *Sacrificium & oblationem noluiſti, holocauſtomata & de peccato non* [s] *placuiſti, corpus autem perfeciſti mihi. Tunc dixi, Ecce venio. In capite libri ſcriptum eſt de me* [t] *facere voluntatem tuam*. Obtulit enim pro nobis in odorem ſuavitatis ſuum corpus, & non magis pro ſe, [u] potior exiſtens omni peccato ut Deus. Si enim omnes peccaverunt & egent [x] gloria Dei, ſecundum quod facti ſumus nos prompti ad tranſgreſſionem, & infirmata eſt [y] & ægrotavit humana natura in peccato, ipſe vero non ita, [z] & egui-

---

a *In Juſtitia.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *ſecundum juſtitiam.*

b *Sine ſanguine.*) Codex Bellovac. *mundum*, id eſt, incruentum.

c *Effecti ſanctæ.*) Ita Contius, & exemplaria Colbertinum ac Turonenſe. Bellovacenſe & Concilium V. *effecti tam ſanctæ carnis quam pretioſi ſanguinis.*

d *Accipimus.*) Idem exemplar Bellovac. & Concilium V. *accipientes.*

e *Propriam.*) Idem exemplar & Concilium, *ſuam.*

f *Vita enim eſt.*) Idem codex Bellovacenſis: *Vita enim exiſtens ſecundum naturam ut Deus, quoniam factus eſt ad ſuam carnem, vivificatoriam eam oſtendit.* Concilium V. *Vita enim exiſtens ſecundum naturam ut Deus, quoniam factus eſt unum cum ſua carne, vivificam eam oſtendit.*

g *Non ut hominis.*) Hæc eſt lectio codicis Turonenſis & Colbertini, tum etiam editionis Contianæ. Codex Bellovacenſis habet. *non ut hominis ſecundum nos unius & hanc eſſe æſtimamus.* Ita etiam in Concilio V.

h *Indiviſib. introductis.*) Hæc addita ſunt ex codice Bellovacenſi, quæ neque extant apud Contium neque in aliis antiquis exemplaribus. In Concilio V. legitur, *in unitionem individuam coadunatus.*

i *Humanas etiam.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *ſed humanas etiam & ſuper hoc divinas ab uno dictas eſſe recte ſentimus. Quando enim Deo condecenter dicit de ſemetipſo:* Concilium V. *divine dicitur de ipſo.*

k *Sentimus.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *intelligimus.*

l *Propter id*) Idem codex & Concilium V. *propter identitatem ſubſtantiæ, imago vitam & figura & ſplendor gloriæ ejus. Quando.*

m *Exhonorans*) Concilium V. *dedignans.*

n *Occidere.*) Concilium V. *interficere.*

o *Eundem.*) Idem Concilium, *ipſum.*

p *Vereri quempiam.*) Concilium V. *erubeſcere quoſdam.*

q *Qui depoſuit.*) Idem Concilium: *Qui vero deſcendit propter nos in ſpont. exin. ob q. ca. recuſaret exinanitioni convenientia verba?* Vide reliqua ibi.

r *Unigenitum.*) Codex Bellovac. *filium unigenitum.* Ita etiam in Concilio V.

s *Placuiſti.*) Codex Bellovac. *complacuiſti.* Concilium V. *complacuit*, ut quidem legitur in antiquis codicibus: ſed editiones vulgatæ habent *complacuerunt.* Contius, *placuerunt.*

t *Facere volunt.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *facere Deus voluntatem.*

u *Potior exiſtens.*) Codex Bellovacenſis: *Qualis enim indigebat oblatione vel ſacrificio pro ſe extra omne peccatum exiſtens ut Deus?* Concilium V. *Qua enim indigeret oblatione vel ſacrificio pro ſe, ſuperior omni peccato exiſtens ut Deus?*

x *Gloria Dei.*) Ita vetera exemplaria omnia. Ita etiam Concilium Quintum. Contius habet *gratia.* Quo modo legendum eſſe admonuerunt editores Romani in margine Concilii V.

y *Et ægrotavit.*) Hæc deſunt in codice Bellovacenſi & in Concilio V.

z *Et egutinus*) Codex Bellovac. & *indigemus.* In Concilio V. & *vincimur.*

& eguimus ob hoc gloria ejus, quomodo jam erit ambiguum quia [a] mactatus est propter nos & pro nobis agnus Dei verus, & dicere quia obtulit semetipsum pro se & pro nobis, exsors erit nullo modo ab impietatis criminibus. Deliquit etenim nullo modo, neque fecit peccatum. [b] Qua ergo eguit oblatione, peccato non existente pro quo utique fieret? Et valde congruum esset. Cum autem dicit de spiritu, *Ille me glorificavit*, intelligentes recte, non ut gloria indigentem alterius, dicimus unum Christum & filium a sancto spiritu gloriam accipere, quia nec potior eo est, [c] & super eum ejus spiritus est. Quoniam autem ad demonstrationem suæ divinitatis utebatur suo spiritu ad magnas operationes, glorificari se ab eo dicebat; [d] veluti si quispiam dicat eorum qui secundum nos sunt de insita sibi fortitudine forsitan vel disciplina vel de quolibet, quia glorificabunt me. Quamvis enim est in subsistentia spiritus speciali, (Nam & intelligitur per se secundum quod spiritus est & non filius) sed tamen non est alienus ab eo. Spiritus enim veritatis nominatur, & est Christus veritas, & profluit ab eo, sicuti denique & ex Deo patre. Operatus est enim spiritus, & per manum sanctorum Apostolorum mirabilia post ascensum Domini nostri Jesu Christi ad cœlos, glorificavit eum. Creditus est enim, quia Deus secundum naturam est, iterum ipse operans per suum spiritum. Propter hoc & dicebat: *De meo accipiet, & nuntiabit vobis*. Et non usquam dicimus, quasi ex participatione spiritus est sapiens & potens. Undique enim perfectus est, & non indiget omni bono. Quoniam autem patris virtutis & sapientiæ, hoc est, filii, spiritus est, ipsa re sapientia est & virtus. Quoniam vero Deum adunitum carni secundum subsistentiam sancta virgo genuit carnaliter, hinc & Dei genitricem esse dicimus eam, non quasi Dei verbi natura essentiæ initium habente de carne, (Erat enim in principio, & Deus erat verbum, & verbum erat apud Deum, & ipse est [e] sæculorum factor, consempiternus patri, & omnium opifex) sed sicut jam prædiximus, quoniam secundum subsistentiam uniens sibi humanitatem, & ex vulva ejus nativitatem sustinuit carnalem, [f] Anon ut indigens necessario seu propter suam naturam etiam in tempore & in ultimis sæculi momentis nativitate, sed ut ipsum essentiæ nostræ benedicat [g] initium, & pariente muliere eum adunitum carni, quiescat jam quæ contra omne humanum genus erat maledictio transmittens ad mortem [h] terrena nostra corpora, & illud, quod in tristitia paries filios, per ipsum [i] destructum, verum ostenderet quod prophetæ voce dictum est: *Absorbuit mors prævalens*. Et iterum: *Abstulit Deus omnem lacrymam ab omni facie*. Propter hanc enim causam dicimus eum dispensative & ipsas benedixisse nuptias, [k] & perrexisse vocatum in Chana Galileæ simul cum sanctis Apostolis. Hæc B sapere edocti sumus tam a sanctis Apostolis quam Evangelistis & omni a Deo inspirata scriptura & ex beatissimorum patrum vera confessione. His omnibus & tuam reverentiam consentire oportet & [l] polliceri sine dolo aliquo. Quæ vero sunt [m] necessario anathematizare tuam reverentiam, subjecta sunt huic nostræ epistolæ.

Anathematismus primus.

Contuli cum MS. Cod. Lucensi signato num. 490.

I. Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem Emmanuel, & propter hoc Dei genitricem sanctam virginem, (genuit enim carnaliter carnem [n] factum ex Deo verbum) C anathema sit.

II. Si quis non confitetur carni secundum (*a*) subsistentiam [o] unitum ex Deo patre Verbum, unumque esse Christum cum (*b*) sua carne, [p] eundem videlicet Deum simul & hominem, anathema sit.

III. Si quis in uno Christo dividit subsistentias post (*c*) adunitionem, sola [q] copulans eas conjunctione quæ secundum dignitatem vel [r] auctoritatem (*d*) est, & non magis concursu secundum [s] (*e*) adunitionem naturalem, anathema sit.

IV. Si quis personis duabus vel subsistentiis (*f*) quæ sunt in evangelicis vel apostolicis scripturis (*g*) impertit voces aut de Christo a sanD ctis dictas aut ab ipso de (*h*) se, & quasdam velut homini præter ex Deo verbo specialiter intellecto applicat, quasdam vero velut Deo [t] de-

---

a *Mactatus*) Codex Bellovac. & Concilium V. *immolatus*. b *Qua ergo eguit*.) Codex Bellovac. *Qua ergo opus habuit oblatione, dum peccatum non esset pro quo fieret?* Concilium V. *Qua ergo opus habuit oblatione, dum peccatum non esset pro quo merito fieret?* Contius: *Qua igitur eguit oblationis, peccato non existente pro qua utique fieret.* c *Et super eum*.) Concilium V. *nec supra eum spiritus ipsius*. Codex Bellovac. *nec ultra eum spiritus ejus est.* d *Veluti si quispiam*.) Concilium V. *veluti si quidam homo dicat de insita sibi fortitudine forsan vel disciplina qualibet, quia glorificabunt me.* e *Seculorum*.) In vulgatis editionibus Concilii V. legitur *celorum*, ut in exemplari Bellovacensi ejusdem Concilii. Sed in Joliano scriptum est *sæculorum*.

f *Non ut indigens*.) Codex Bellovac. *non quia..... necessario aut propter propriam naturam & ejus quæ in tempore & in ultimis sæculi momentis nativitatis*. Concilium V. *non quia indigebat necessario propter propriam naturam & generatione temporali & in ultimis sæculi temporibus*.

g *Initium, & pariente*.) Codex Bellovac. *initium. Cum eum parturiret mulier adunitum carni*.

h *Terrena nostra*.) Hæc est lectio codicis Bellovacensis. Nam Colbertinus & Turonensis, tum etiam Contius, habent *de terra nostra corpa*. i *Destructum*.) Idem Codex, *destruendum*. k *Et perrexisse*.) Codex Bellov. *& ipsum vocatum*. Conc. V. *& venisse vocatum*. l *Polliceri*) Codex Bellovac. *promittere sine omni dolo*. Concilium V. *consentire oportet sine omni dolo*. m *Necessario*.) Ita omnia vetera exemplaria. Surius edidit in Concilio V. *Quæ vero necessario oportet anathematizare*; ubi valde puto additam ab eo fuisse vocem *oportet*, quia putabat hic aliquid deesse. Codex Bellovacensis ejusdem Concilii habet: *Quæ vero sunt necessaria anathematizare*. Codex Jolianus: *Quæ vero sunt necessario anathematizare*. n *Factum ex Deo*.) Codex Bellovac. *factum, qui est ex Deo verbo*. Concilium V. *factum verbum quod est ex Deo*. o *Unitum*) Codex Bellovac. *adunitum*.

p *Eundem videlicet*.) Idem Codex & Concilium V. *eundem ipsum videlicet*.

q *Copulans*. Concilium V. *jungens*. Hic deficit exemplar Bellovacense. r *Auctoritatem*.) In Concilio V. additur, *aut potentiam*. s *Adunit. natur.*) Idem Concilium, *naturalem unitionem*.

t *Decibiliter*.) Codex Bellovacensis & Concilium V. *decentes soli ex Deo patre verbo*.

(*a*) Cod. Luc. *substantiam unigenitum*. (*b*) *Propria*. (*c*) *Adunationem soleas*.
(*d*) *Ad vel potestatem*. (*e*) *Adunationem*. (*f*) Ad ea (*g*) *Stant dividit*.
(*h*) *Semetipso; & alias quidem tamquam homini citra quod ex Deo est Verbum seorsum intelligendo coaptat; alias vero velut Deo dicibiliter soli ex Deo Patre &c.*

decibiliter ſoli ex Deo verbo, anathema ſit.

V. Si quis audet dicere [a] (*a*) Deum ferentem hominem Chriſtum, & non magis Deum eſſe ſecundum veritatem ut filium unum & natura ſecundum quod factum eſt caro verbum, & communicavit ſimiliter nobis ſanguine & carne, anathema ſit.

VI. Si quis (*b*) dicit [b] Dominum eſſe Chriſti ex Deo patre verbum, & non magis eundem confitetur Deum ſimul & hominem, utpote facto carne verbo ſecundum ſcripturas, anathema ſit.

VII. [c] Si quis dicit ſicut hominem operatum eſſe [d] (*c*) cura Dei verbum Jeſum (*d*) & unigenitum, & unigeniti gloriam adhibitam eſſe tanquam alteri præter (*e*) eum exiſtenti, anathema ſit.

VIII. Si quis audet dicere adſumptum hominem coadorari oportere Deo verbo & conglorificari (*f*) & coappellari [e] Deum quaſi alterum in altero (*g*) & non magis una adoratione honorificat Emmanuel, & unam ei glorificationem [f] (*h*) adhibet ſecundum quod factum eſt caro verbum, anathema ſit.

IX. Si quis dicit unum Dominum Jeſum Chriſtum [g] glorificari a ſpiritu quaſi aliena virtute quæ per eum eſt [h] utentem & (*i*) accipientem operari poſſe, & contra ſpiritus immundos, & adimplere in homines [i] Dei miracula, & non magis [k] proprium ejus dicit ſpiritum per quem & operatus eſt deitatis (*k*) ſigna, anathema ſit.

X. [l] Pontificem & Apoſtolum confeſſionis noſtræ factum Chriſtum [m] dicit ſcriptura, (*l*) obtuliſſe etiam pro nobis ſemetipſum in odorem ſuavitatis (*m*) Domino. Si quis ergo Pontificem dicit & Apoſtolum noſtrum (*n*) fieri, non ipſum ex Deo verbum, quando factum eſt caro & ſecundum nos homo, (*o*) ſed [n] quaſi alterum præter ipſum ſpecialiter hominem ex muliere, (*p*) aut ſi quis dicit & pro ſe [o] obtuliſſe eum ſacrificium, & (*q*) non magis pro nobis ipſis, nec enim indiguit ſacrificio qui neſcit peccatum, anathema ſit.

XI. Si quis non confitetur Domini carnem [p] (*r*) vivificatoriam eſſe & propriam ejus verbi quod ex Deo patre eſt, ſed velut alterius præter ipſum (*ſ*) copulati quidem ei ſecundum dignitatem, aut quaſi ſolummodo divinam [q] inhabitationem habenti, & non magis (*t*) vivificatoriam, ſicut diximus, quia facta eſt propria verbi omnia vivificare valentis, anathema ſit.

XII. Si quis non confitetur Dei verbum paſſum carne & crucifixum (*u*) carne [r] & quod mortem guſtavit carne, factum etiam primogenitum ex mortuis, ſecundum quod vita eſt [ſ] a patre & vivificans ut Deus, anathema ſit.

Data menſis Novembris [t] die xxx. Indictione xiv.

Ejuſ-

---

a *Deum ferentem.*) Codex Bellovac. *deiferum hominem Chriſtum.* Concilium V. *hominem deiferum eſſe Chriſtum.* Contius, *Theophoron idem Deum ferentem hominem Chriſtum.* Codex Colbertinus paulo poſt laudatus : *hominem theophoron, id eſt Deum ferentem, ac &c.* b *Dominum eſſe.*) Concilium V. *Si quis dicit Deum aut Dominum Chriſtum eſſe verbum quod ex Deo patre eſt, & non magis eum conf.* Codex Bellovacenſis : *Si quis dicit Deum aut Deum non eſſe Chriſti ex Deo patre verbum, & non magis eundem.*

c *Si quis dicit ut hom.*) Codex Bellovacenſis. *Si quis ait ut hominem operationem ſuſcepiſſe ex Deo verbum Jeſum & unigeniti gloriam appoſitam eſſe.* Vide Concilium V. d *Curæ.*) Codex Turon. *cythara*, Colbertinus *citera.* In alio veteriſſimo codice MS. bibliothecæ Colbertinæ totus hic locus ſic expreſſus eſt : *Si quis velut hominem Jeſum operante Dei verbo dicit adunitum, & unigeniti gloriam tamquam alteri præter ipſum exiſtenti tribuit, anathema ſit.* e *Deum quaſi alterum.*) Codex Bellovac. *Deo ut alter alteri, eo enim ſemper adlectum hoc intelligi cogit, & non magis una adoratione.* Vide Concilium V.

f *Adhibet.*) Idem Codex & Concilium V. *refert.* g *Glorificari.*) Codex Bellovac. *glorificatum ab ſpiritu.* Concilium V. *glorificatum eſſe ab ſpiritu.* h *Utentem.*) Idem Codex Bellovac. *utens, & ab ipſo accepiſſe operari poſſe contra.* Concilium V. *utentem, & ab ipſo accepiſſe ut poſſet operari.*

i *Dei miracula.*) Idem Codex & Concilium V. *deitatis miracula.* k *Proprium ejus.*) Idem codex Bellovac. *proprium ejus eſſe ſpiritum dicit, per quem.* Concilium V. *& non magis ejus eſſe ſpiritum dicit, per quem.* l *Pontificem.*) Concilium V. *Principem ſacerdotum.* Item paulo poſt.

m *Dicit ſcriptura.*) Codex Bellovac. & Concilium V. *divina dicit ſcriptura. Obtulit etiam ſemetipſum* (Concilium V. addit *pro nobis*) *in odorem ſuavitatis Deo & patri.* n *Quaſi*) Codex Bellovac. *ut ſi.* Concilium V. *ut.* o *Obtuliſſe eum.*) Idem codex Bellovacenſis : *obtuliſſe ſemetipſum ſacrificium & non magis pro nobis tantum.* Concilium V. *pro ſe ipſo obtuliſſe ſemetipſum oblationem, & non magis pro nobis ſolis.*

p *Vivificatoriam.*) Ita codex Colbertinus & Turonenſis & Contius. Bellovacenſis, alter Colbertinus, & Concilium V. habent *vivificam.* q *Propriam ejus.*) Codex Bellovac. *propriam ipſius ex Deo patre verbi, ſed velut alt.* Concilium V. *propriam ipſius verbi quod eſt ex Deo patre.* r *Et quod mortem.*) Concilium V. *& mortem guſtaſſe.* Codex Bellovacenſis mutilus eſt in hoc loco.

ſ *A patre.*) Ita codex Turonenſis & Contius. Sed hæc non extant in Concilio V. neque in textu Græco, neque in codice Colbertino, Bellovacenſis hic deficit. t *Die xxx.*) Ita omnia vetera exemplaria. Laborat autem hic locus inſigni difficultate ; quam primus animadvertit vir doctiſſimus Joannes Garnerius, Chriſtianus Lupus expedire, ſed fruſtra, tentavit : Data dicitur epiſtola iſthæc die trigeſima Novembris ; apud Marium vero Mercatorem parte 2. pag. 84. ſcriptum eſt eam acceptam eſſe Conſtantinopoli a Neſtorio VII. Idus Decembris. Certum eſt epiſtolam quæ Alexandriæ data eſt die ultima Novembris, Conſtantinopolim pervenire non potuiſſe intra ſpatium ſeptem dierum. Itaque quærenda eſt via aliqua qua hinc exire poſſimus. Puto autem eam inveniri facile poſſe ſi verba Mercatoris parumper emendentur & recte diſtinguantur. Ea in antiquis codicibus Vaticano & Bellovacenſi ita diſpoſita ſunt. *Item ejuſdem ſermo in Eccleſia habitus poſtquam literas Cæleſtini Romani Epiſcopi & Cyrilli Alexandrini denuntiationis accepit, VIII. Idus Decembris, Conſ. Theodoſii XIII & Valentiniani III. Aug. poſt ſextum diem quam eaſdem literas ſumpſit.* Ex his verbis colligo, non epiſtolas acceptas a Neſtorio VIII. Idus Decembris, ſed ſermonem habitum eo die, poſt ſextum nimirum diem quam epiſtolas Cæleſtini & Cyrilli acceperat. Sextus porro dies ante octavum Iduum Decembrium fuit ultimus menſis Novembris. Unde concludi debet, non quidem epiſtolam Cyrilli datam Alexandriæ illo die, ſed Neſtorio datam tum ſive traditam apud Conſtantinopolim. Et poſt ſextum diem quam illam accepit, id eſt, die ſexta menſis Decembris, habuit hunc ſermonem in Eccleſia. Itaque hæc homilia non eſt habita a Neſtorio die XIII. Decembris, id eſt, ſexto die poſt acceptas epiſtolas Cæleſtini & Cyrilli, ut putavit Garnerius, ſed die ſexta Decembris, quæ eadem eſt ſexta poſtquam eaſdem epiſtolas accepit.

(*a*) *De inferiorem hominem.* (*b*) *Dicit Deum aut Dominum.* (*c*) *Citra.*
(*d*) *Jeſum unigenitum*, deeſt Jeſum & legitur *unigeniti.* (*e*) *exigentia.* (*f*) Deeſt *& coappellari.* (*g*) Addit. *ſyllaba enim eo ſuperadjecta hoc intelligi cogitet, non magis &c.*
(*h*) *Adjuvet.* (*i*) Ad. *ab eo.* (*k*) *Signum.* (*l*) *Obtulit.*
(*m*) *Deo & Patri.* (*n*) *Factum.* (*o*) *Et.* (*p*) Deeſt *aut.* (*q*) Deeſt *non.*
(*r*) *Vivificatricem.* (*ſ*) *Copulatum.* (*t*) *Vivificatricem.* (*u*) Deeſt *carne.*

Ejusdem Cyrilli epistola scripta ad clerum & populum Constantinopoleos; in qua scribit ut non respicerent impiam doctrinam hæretici Nestorii, neque communicarent ei si permaneret lupus pro pastore, sed magis confortarentur in Domino & suam fidem servarent influctuabilem. Super hæc scribit communicatores esse eos qui expulsi sunt a Nestorio resistentes ejus doctrinæ.

CAP. IX. Dilectissimis & desiderabilibus Presbyteris & Diaconibus & populo Constantinopoleos Cyrillus Episcopus & synodus quæ convenit in Alexandria ex Ægyptiaca diœcesi in Domino salutem. Vix quidem aliquando pervenimus ad quod fuerat melius ab initio venire, [a] ut curam haberemus, hoc est, omnium vestrum salutis, & ut non oporteret pati super fide tumultum. Satisfacimus autem omnium vestrorum propter hoc contristationibus. [b] Protraximus enim non sine lacrymis præteritum tempus. Sperabamus autem quia consiliis & monitionibus ecclesiasticis & omnium vestrum increpationibus [c] mutaret quidem semetipsum a discordantibus dogmatibus reverentissimus Episcopus Nestorius, honoraret autem nobiscum fidem traditam Ecclesiis & a sanctis Apostolis & Evangelistis & ab omnibus [d] sacris literis & [e] vocibus sanctorum prophetarum pro habenda rectitudine obsignatam. Quia vero & ex his quæ apud vos [f] in Ecclesia loqui non cessat & ex scriptis expositionibus ejus errantem invenimus & non mediocriter impium circa fidem, jam necessarie [g] venimus ut oporteat per synodicas literas eum contestari quia nisi abstinuerit velociter a suis novitatibus & secundum definitas inducias a sanctissimo & [h] Dei cultore Romanæ Ecclesiæ Pontifice Cœlestino [i] anathemaverit quidem illa [k] in scriptis quæ dixit apud vos & libris interposuit aut interponi præparavit, quæ etiam apud nos sunt, nullum communionis locum habebit cum sacerdotibus Dei, sed erit omnium alienus. Nullus autem accuset segnitiem. Non enim dormitavimus sic magno grege turbato, magis autem & ubique populis & Ecclesiis; sed imitati sumus eos qui medicinale habent experimentum, quique passionibus quæ in corporibus fiunt non continuo ferri & ignis inferunt necessitates, sed mitioribus in principio medicamentis maturant, expectantes conveniens incisionibus tempus. Viriliter itaque agite in Domino, & [l] vestram fidem servantes immutilatam, bene complacere festinate Christo uni & soli & vere filio Dei, memores etiam sanctorum vestrum patrum qui sacerdotium tenuerunt recte & sancte apud vos, quique adhuc viventes Dei genitricem nominabant sanctam virginem. Peperit enim Emmanuel, [m] quod est Deus vere. Factum est enim caro verbum, & natum est carnaliter ex muliere, ut nos inveniremur fratres ejus qui ultra omnem creaturam est. Prædicabant autem non duos apud vos Christos, sed unum eundemque Deum verbum & hominem secundum carnem ex muliere, non copulatione pura & tanquam sub æqualitate sola dignitatum compactum hominem Deo. Hæc enim illius sunt tepida & inutilia & [n] senilia dogmata. Eundem vero & passum dicebant carnaliter pro nobis mortem, & resurrexisse divine, & conculcasse mortis imperium, & venturum dicebant omnium judicem. Hanc vobis [o] accendentes semper fidem, puros & immaculatos vos metipsos conservate, neque communicantes memorate, neque tamquam doctorem respicientes, si lupus pro pastore remanserit & post hanc nostram admonitionem ad eum factam [p] sapere voluerit quæ perversa sunt. His autem Clericis sive laicis qui propter rectam fidem separati sunt aut depositi ab eo communicamus nos, [q] non illius confirmantes injustam sententiam, sed laudantes potius eos qui passi sunt, & illud dicentes eis: *Si exprobramini in Domino, beati estis, quia virtutis & Dei spiritus in vobis requiescit.*

Suscipiens autem & Archiepiscopus Romæ Cœlestinus quaterniones expositionum ipsius Nestorii per Antiochum, & inveniens eos plenos blasphemiis, insuper etiam admonitus ab Archiepiscopo Cyrillo quia non receperit Nestorius consilium aut admonitionem ad recte sapiendum & non contrarie, scripsit ei & ipse Cœlestinus excommunicationis epistolam, definiens etiam decem dierum inducias. Est enim hæc.

Epistola Cœlestini Papæ ad Nestorium. (a)

CAP. X. Dilectissimo fratri Nestorio Cœlestinus; Aliquantis diebus vitæ nostræ, post nefandum, &c. *Extat tom.* superiori.

Incipit Epistola Nestorii ad Cœlestinum Papam urbis Romæ.

CAP. XI. Fraternas nobis invicem debemus conlocutiones, &c. *Extat tom.* superiori.

a *Ut curam.*) Codex Bellovacensis: *Dicimus vero ut curam haberemus omnium vestrum salutis.* Codex Turonensis & Colbertinus & Contius habent *nostrum.*
b *Protraximus*) Codex Bellovacensis. *Permansimus enim non sine lacrymis præterito tempore.*
c *Mutaret.*) Idem codex, *transmutaret.* d *Sacris literis*) In Græco est, καὶ παρὰ πάντων ἱερατικὸν πήγματος. Quod & veteres verterunt & *ab omnibus sacris literis*, & Peltanus *ab universa scriptura sacra.* Vir tamen illustrissimus & doctissimus Carolus de Montchal Archiepiscopus Tolosanus emendans versionem Peltani; mavult legere, *ab universo sacerdotum ordine.*
e *Vocibus sanctor.*) Codex Bellovac. *vocibus quæ per sanctos Prophetas adhibentur recte obsignatam.*
f *In Ecclesia.*) Idem codex, *in Ecclesiis.* Sed lectio quam nos retinuimus melius convenit cum textu Græco. Peltanus vertit, *pro concione.* g *Venimus ut opor.*) Codex Bellovac. *venimus ad hoc ut debeat per synodicas literas.* h *Dei cultore.*) Idem codex, *Dei colentissimo.* i *Anathemaverit*) Idem codex, *anathematizaverit.* Contius, *anathematizavit.* k *In scriptis*) Idem codex, *in scripto quæ vel dixit apud vos vel codicibus interposuit sive interponi præparavit*, id est, curavit. l *Vestram fidem*) Codex Bellovac. *vestram ipsorum fidem.* m *Quod est Deus vere*) Hæc est lectio veterum exemplarium, quæ etiam congruit cum textu Græco. Apud Contium legitur: *quod est nobiscum Deus. Vere enim factum caro.*
n *Senilia*) Ita codex Colbertinus & Turonensis & Contius Bellovacensis habet *anilia.* o *Accendentes.*) Codex Bellovac. *reaccendentes.* p *Sapere voluerit.*) Idem codex, *sapere elegerit.* q *Non illius confir.*) Codex Bellovac. *qui illius infirmamus injustam sententiam.*
(a) Cod. Veron. addit. *ante synodum.*

Incipit Neſtorii Epiſtola ſecunda.

CAP. XII. SÆpe ſcripſi beatitudini tuæ propter Julianum, Orontium, &c. *Extat tom.* ſuperiori.

Cœleſtini Papæ Epiſtola ſcripta ad clerum & populum Conſtantinopolitanum, in qua eos monet ut non reſpiciant pravam Neſtorii doctrinam, ſed magis ad orthodoxam fidem, quam ab initio perceperunt a ſanctis Apoſtolis & Evangeliſtis. Inſuper ſcribit communicatores eſſe omnes contradicentes Neſtorio & expulſos ab eo.

CAP. XIII. CÆleſtinus Epiſcopus Presbyteris & Diaconibus & Clericis, [a] Dei ſervis, & catholico populo degentibus [b] Conſtantinopolim, dilectiſſimis fratribus, in Domino ſalutem. Ad eos mihi qui faciunt, &c. *Extat tom.* ſuperiori.

Ejuſdem Cœleſtini epiſtola ſcripta ad Archiepiſcopum Cyrillum, in qua ſcribit ut obtineret ejus locum in ſancto Concilio, eo quod maris & longa ſpatia ipſe refutaverit.

CAP. XIV. [c] CAriſſimo Cyrillo Cœleſtinus. [d] Triſtitiæ noſtræ ſanctitatis tuæ litteræ miſſæ per filium noſtrum Poſſidonium Diaconum lætitiam reddiderunt, & gaudium alternavimus cum mœrore. Cum enim reſpicimus & quæ dixerat recenſemus is qui Conſtantinopolitanam perverſis prædicationibus turbare conatur Eccleſiam, non parvo animus noſter dolore concuſſus, diverſis cogitationum ſtimulis vexabatur qualiter populis poſſit, ut in fide perſiſterent, ſubveniri. Dum vero mentem noſtram ad tuæ fraternitatis ſcripta convertimus, paratum jam remedium quo peſtifer morbus ſalubri remedio vitaretur invenimus, puri fontis liquorem de tuæ caritatis ſermone manantem qui cœnum omne male fluentis rivi detergeret, & omnibus, quid de fide noſtra ſentire debeant, aperiret. Ut illum ergo reprehendimus & notamus, ita ſanctitatem tuam velut præſentem in literis ſuis dominica ſumus caritate complexi, cum unum idemque nos ſentire de Domino videremus. Nec mirum eſt providentiſſimum Domini ſacerdotem pro fidei amore ac virtute pugnare, ut adverſorum improbæ reſiſtat audaciæ, & ſibi creditos hac admonitione confirmet. Quam ergo nobis illa fuerant amara, tam iſta ſunt dulcia: quam illa cœnulenta, tam iſta ſunt pura. Gratulamur tantam ineſſe ſanctitati tuæ vigilantiam ut deceſſorum tuorum, qui & ipſi ſemper defenſores orthodoxi dogmatis extiterunt, exempla jam viceris. Vere tibi evangelicum poteſt teſtimonium convenire quo dicitur: *Paſtor bonus ponit animam ſuam pro ovibus ſuis.* Sed ut tu bonus paſtor, ita ille nec tamquam malus poteſt mercenarius accuſari; qui non ideo quod oves relinquat arguitur, ſed quod eas ipſe laniet invenitur. Adderemus aliquid frater cariſſime, ſi non te eadem ſentire quæ ſentimus omnia videremus, & in ipſa adſertione fidei defenſorem fortiſſimum probaſſemus. Ingeſta vero nobis ſunt cuncta per ordinem a filio noſtro Poſſidonio Diacono quæcumque de hac re tua ſanctitas ſcripſit. Omnes tendiculas prædicationis callidæ detexiſti, & fidem taliter, ne Chriſto Deo noſtro credentium cor in alteram partem trahi valeat, communiiſti. Magnus fidei noſtræ triumphus eſt & adſeruiſſe noſtra tam fortiter & adverſa ſanctarum ſcripturarum teſtimoniis deviciſſe. Quid agat jam, quo ſe ille circumferat, qui amator impiæ novitatis, dum ſuo voluit potius ingenio ſervire quam Chriſto, ſibi creditam plebem veneno voluit ſuæ prædicationis inficere; cum & legere debuerit & tenere pravas quæſtiones, & quæ non proficiant ad ſalutem, ſed ad perditionem animarum nitantur, vitandas potius quam ſequendas? Sed ad præcipitia feſtinantem, imo jam in præcipiti, unde corruat, conſtitutum, ſi profumus, revocare debemus, ne ruinam ejus, ſi non ſuccurrimus, urgeamus. Chriſtus Deus noſter, cui ſuæ quæſtio nativitatis infertur, pro una ove laborare nos docuit, volens eam ſuis quoque humeris revocari, ne rapaci lupo pateret in prædam; & qui pro unius ovis curare ſalute nos docuit, qualiter nos vult pro ipſarum ovium laborare paſtore, qui officii & nominis ejus oblitus in rapacitatem lupi ſe ipſe convertit, gregem cupiens perdere quem debuerat cuſtodire; quem nos a ſeptis agnorum removere debemus, ſi non ita ut volumus corrigamus, ſit ſpes veniæ corrigenti. Malumus enim ut revertatur & vivat, ſi vitam ſibi commiſſorum ipſe non perdat. Sit certa ſententia perduranti. Abſcindendum enim eſt tale vulnus, quo non unum membrum læditur, ſed totum corpus Eccleſiæ ſauciatur. Quid enim eum conſentientibus faciat qui ſolus ſibi ſapiens a noſtra credulitate diſſentit? Sint in communione quos ipſe reſiſtentes ſibi a communione ſummovit; noſtramque communionem habere ſe non poſſe noverit ſi in hoc perverſitatis ſuæ tramite apoſtolicæ doctrinæ contrarius perdurarit. Auctoritate igitur tecum noſtræ ſedis adſcita, vice noſtra uſus, hanc exſequeris diſtricto vigore ſententiam, ut aut infra decem dies ab hujus conventionis die numerandos pravas prædicationes ſuas ſcripta profeſſione condemnet, & hanc ſe de nativitate Chriſti Dei noſtri fidem tenere confirmet, quam & Romana & tuæ ſanctitatis Eccleſia & univerſalis devotio tenet. Aut niſi hoc fecerit, mox ſanctitas tua illi Eccleſiæ proviſura, a noſtro eum corpore modis omnibus ſciat eſſe removendum, qui nec in ſe medentium curam voluit admittere, & in perditionem tam ſuam quam omnium ſibi creditorum male peſtifer feſtinavit. Eadem autem ſcripſimus & ad ſanctos fratres & coepiſcopos noſtros Johannem, Rufum, Juvenalem, & Flavianum, ut nota ſit de eo noſtra, imo Chriſti noſtri divina ſententia. Data [e] IV. Idus Auguſti Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Conſulibus

Epi-

a *Dei ſervis*) Id eſt, monachis. Verum hæc duo vocabula deſunt in codice Bellovacenſi.

b *Conſtantinopolim*) Ita omnia vetera exemplaria. Antiqui enim illi dicebant Conſtantinopolim per omnes caſus ut manifeſtum eſt iis qui libros manu exaratos tractant.

c *Cariſſimo Cyrillo*) Codex Bellovacenſis: *Cœleſtinus Epiſcopus Cyrillo & Epiſcopo & Alexandrino.*

d *Triſtitiæ*) Hanc epiſtolam ex iſta verſione laudare videtur Liberatus.

e IV. *Idus Aug.*) Ita vetera exemplaria Colbertinum, Turonenſe, & Bellovacenſe. Ita etiam in ſuperiori epiſtola. At in editione Romana legitur: *Data* III. *Idus Auguſti.*

Epistola Papæ Cœlestini ad Joannem Antiochenum, Juvenalem Hierosolymitanum, Rufum Thessalonicensem, & Flavianum Philippensium Episcopos per orientem, a pari.

CAP. XV. [a] CÆlestinus Episcopus Johanni, Juvenali, Rufo, & Flaviano Episcopis per orientem, [b] a pari. Optaremus quidem &c. *Extat* superiori volumine.

Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini epistola scripta ad Acacium Episcopum Beroeæ de hæretico Nestorio.

CAP. XVI. DOmino meo dilectissimo fratri & commi- B nistro Acacio Cyrillus in Domino salutem. [c] Vehementer & contristatum & vulneratum sollicitudine cor habentes, non parvam consolationem habent dum aliquibus concordantibus ea pro quibus contristantur aperiunt. Hujusmodi factus sum etiam ego. Et propterea tuæ perfectioni scribendas esse curavi causas pro quibus rite, ut arbitror, contristatus sum, magis autem etiam nunc contristor. Non satis fuit reverentissimo & Dei cultori Episcopo Nestorio coram Ecclesia dicere quæ coram Ecclesia scandalizaverunt & destruxerunt fidem quæ est in omnium salvatore Christo; sed etiam passus est [d] Dorotheum quemdam Episcopum præsumere coram Ecclesiæ collecta dicere C palam: *Si quis dicit Dei genitricem Mariam, anathema sit*. Quid igitur faciamus in Ecclesia orthodoxi anathematizati cum sanctis patribus? Invenio namque in conscriptionibus & famosissimæ memoriæ Episcopum Athanasium frequenter eam nominasse Dei genitricem, sed & beatum patrem nostrum Theophilum & alios plurimos sanctorum & per tempora Episcoporum, tam Basilium quam Gregorium & ipsum beatum Atticum. Nullus autem, arbitror, orthodoxorum Dei genitricem eam dicere formidatus est, si est verum quia Deus est Emmanuel. Facti sunt igitur anathema [e] qui ad Deum sunt sancti patres. Sed & omnes quicumque recta veritatis dogmata sequuntur, [f] D Deum confitentur Christum. Et non usque ad hæc rei damnum existit, sed etiam conversæ sunt sententiæ populorum. Lamentatus enim sum audiens alios quidem in talem jam incidisse perfidiam & ignorantiam, ut neque Deum confiteantur Christum, alios autem vel si voluerint confiteri eum omnino Deum, nihil tamen super eum salubre sectantur, sed [g] pla-

A cite & per gratiam nobiscum vocatum ad hoc dicentes. Hæc lamentatione & gemitu digna sunt. Quæ enim omnino utilitas etiam ad medium deducere quæ ita subtilia & occulta sunt? Cur autem non potius moralibus expositionibus prosumus populis, si non vehementer sumus eruditi ad [h] subtilitatem dogmatum? Quia vero monachis per Ægyptum & in Alexandria conturbatis ex hujusmodi lectionibus seu expositionibus rectam fidei exposuimus rationem, [i] debellat & factus est inimicus, & congregat quosdam aleatores & desperatos, & præparat ut mentiantur adversum me quædam coram multis; & puto juste. Nam si habuissemus zelum Dei & in amore divino patrum B essemus imitatores, olim adversus eos, qui præsumunt obloqui contra Christum & anathematizare nosque vivos & qui jam ad Deum sunt sanctos patres sententiam sanctam proferentes, erat possibile mederi ab his qui perquam in fide vexati sunt.

[k] *Acacii Episcopi Beroeæ epistola scripta ad Cyrillum Episcopum Alexandriæ de turba Ecclesiarum quam intulit eis impius Nestorius male docens.*

DOmino meo per omnia sancto & L 3 [l] CAP. XVII amabili Episcopo Cyrillo Acacius in Domino salutem. Legi literas tuæ reverentiæ [m] proxime nobis datas, non optandis lacrymis & lamentatione plenas. Nam causa horum quæ Constantinopolim div. gata sunt, & tenent profunditatem fidei Christianæ secundum quod participantur, quoniam superfluum fuit hoc ab initio ad medium deduci. Quid enim profuit Apollinaris Laodicenus unus existens in prioribus magnus decertator pro recta fide, qui fortiter contra inimicos dimicavit, præsumens de propria sapientia, & volens introducere [n] ex operibus quæstus quosdam pure & sine dolo fidei Christi, nonne præparavit inter schismaticos semetipsum apud catholicam Ecclesiam reputari? Nonne dictum est a quodam præcedentium nos Episcoporum reprimere volente, ut ea quæ ultra hominem sunt non perscrutentur, bene cogitante sano sensu & perfecta sapientia hanc erumpente vocem, *Quomodo pater unigenitum genuit taciturnitate honoretur*; & procedente sermone dinumeravit quomodo lateat hæc perscrutatio paulatim omnes simul cœlestes virtutes, quanto magis homines & sensum humanum? Quomodo autem non est necessaria atque decens præsens admonitio di-

a *Cœlestinus*) In veteri codice Turonensi & in Colbertino ista adnotatio posita est ab eadem manu quæ scripsit reliqua. *Hujus epistolæ locus sextus decimus est apud Græcos. Observa ergo ut ibi transcribatur.* Diversæ ergo fuerunt antiquæ collectiones Græcæ ab iis quæ reperiuntur hodie in codicibus manuscriptis, in quibus hæc epistola duodecimum locum obtinet. b *A pari*) sive *pariter*, ut hic ait Liberatus, hoc est, eodem exemplo, iisdem verbis, in eumdem modum, uti pluribus dictum est a nobis in Notis ad Gratianum Quare mirum est hominem multæ lectionis Christianum Lupum tom. 1. pag. 177. suorum scholiorum ad Concilia generalia hinc collegisse Thessalonicensem Metropolitanum nullam potestatem habuisse in Philippensem, cum is illi fuerit a pari. Et tamen videre potuit in Græco contextu epistolæ quam Cyrillus scripsit ad Joannem Antiochenum, pro eo quod in ista versione antiqua legitur, *Scribserunt enim a pari*, scriptum esse, γεγραφασι γαρ κατ' ἰσον: id est, paria, similia. Videre etiam potuit in epistola Theodosii imperatoris ad Cyrillum, qua eum evocat ad synodum in Ephesina urbe celebrandam, scripta ab eo fuisse κατ' ἰσον ad omnes Metropolitanos: quod vetus noster interpres infra cap. XXIV. recte vertit *a pari*. c *Vehem. & contrist.*) Codex Bellovacensis: *Vementer contristantur & vulner.* d *Dorotheum Episc.*) Marcianopolitanum. e *Qui ad Deum sunt*) Codex Turon. & Colbertinus, *ad Deum existentes sancti patres*. Contius, *ad Dominum existentes*.

f *Deum confitentur*) In codice Colbertino & in Turonensi deest vox *Deum*. Deest etiam apud Contium; ubi etiam pro *confitentur* legitur *confitentes*. g *Placite & per gratiam*) Codex Bellovac. *benignitate & gratia.*

h *Subtilitatem.*) Ita omnia exemplaria vetera. Contiana editio habet *sublimitatem*. Veteres libri sæpe habent subtilitatem pro sublimitate, & sublimitatem pro subtilitate. i *Debellat*) Id est, rebellat, bellum infert. Vide glossarium Dufresnii. k *Acatii*) Hujus epistolæ mentio extat infra cap. 46.

l *Amabili*) Codex Bellovac. *amantissimo*. m *Prox. vob. datas*) Idem codex, *quæ proxime nobis data sunt*. n *Ex operib. quæstus*) Codex Bellovac. *ex incomprehensibilibus comprehensiones quasdam*.

vinarum scripturarum docens. *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne perscrutatus fueris. Quæ tibi præcepta sunt, ea cogita. Non enim tibi opus sunt quæ abscondita sunt.* Qui vero satisfacere volent pro his qui hæc cogitare & dicere conantur, simile quiddam dicuntur pati horum quæ sustinuit beatus [a] Paulinus Episcopus, qui refutabat tres subsistentias dicere [b] expressim virtute & vere hæc ipsa sapiens, hæc ipsa metitus. Secutus autem est occidentales Deo amabiles Episcopos, eo quod angusta sit Latina vox & non possit ad nostram Græcorum elocutionem tres subsistentias dicere. Tamen opus est omnes nos, qui possumus condolere & compati Ecclesiæ Dei, plurimum laborare & reprimere enuntiatam vocem, ne occasio detur scindere & dividere Dei Ecclesiam præparatis. Quapropter convenit tuam integram perfectamque sapientiam, [c] licet aliquid tale a principio dictum sit quod contristare & perturbare plurimos venerabilium & Christo amabilium possit, reprimere quod commotum est, [d] licet maxime, sicuti prædixi, plurimi de Constantinopoli ad Antiochiam venientium necnon & ad nos tam Clericorum quam etiam laicorum, defendere videantur prolatum sermonem non contrarie habentem secundum sensum ad apostolicam fidem insuper & sanctorum patrum in Nicæa convenientium de consubstantialitate sancitam & traditam in omnem catholicam Ecclesiam. Sapientiam igitur & compassionem & perfectionem tui sacerdotii tempore vocante demonstrare dignare mediante tua sanctitate prolato sermone apud eos qui audierunt & disrupti sunt, ut tua sanctitas illa sapiat [e] atque conscribat, quæ possint fluctuantem in præsenti catholicam Ecclesiam magis ac magis ad altitudinem [f] destinare, dominica quadam voce utens, & cogitans illam quando mare etiam in præsenti videtur turbari, [g] qua dixit: *Quiesce, obmutesce*. Feci vero legi epistolam tuæ sanctitatis per omnia sanctissimo & Deo amabili Joanni Antiochenorum Episcopo; & audiens cum multa [h] gratulatione & compassione eadem ipsa nobiscum senilem agentibus ætatem, nuper ad episcopatum veniens & Dei gratia florens in triumphis, qui inesse debent episcopatui, ita ut magne super eo sapiant atque glorientur omnes orientalis diœcesis Deo amabiles Episcopi, rogare tuam venerationem dinoscitur ut tua sanctitas inserta sibimet sapientia utens mitiget quod emersit importabile verbum, quatenus per ea quæ loqueris, per ea quæ agis, illud apostolicum tempore vocante demonstres quo ait: *Si enim voluero uti potestate quam dedit nobis Deus ad ædificandum, & non ad destruendum, non confundar.* Desiderantissimum autem virum nostras literas deferentem, fidelem existentem & Christianum a progenitoribus, dignare inserta & cohærenti tibi bonitate suscipere & in quibuscunque opus habuerit, ejus habere providentiam [i] te decentem. Omnem tecum fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus.

Epistola Cyrilli ad Joannem Episcopum Antiochenum.

DOmino meo dilectissimo fratri & commi- CAP. XVIII.
nistro Joanni Cyrillus in Domino salutem. Cognovit omnino & per multos tua reverentia sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ statum nunc existentem, quia valde turbatus est, & absque collecta manserunt plurimi etiam nimis religiosi atque maturi, non fortuitum tumultum in ipsa subsistentes fide ex his quæ dicuntur coram ipsa Ecclesia a reverentissimo Episcopo Nestorio, cui etiam suasi per literas, ut abstineret se ab hujusmodi pravis ac perversis quæstionibus & patrum sequeretur fidem. Sed me quidem arbitratus est hæc scribentem inimicum, & in tanto despexit considerare quia ex caritate illa conscripta [k] apud ejus reverentiam ut etiam æstimaret talia sapiens atque dicens Romanorum quoque posse se auditus abripere. Scripsit enim illic ita quædam [l] proponens in epistola longa Domino meo Dei cultori Episcopo Romanorum Ecclesiæ Cœlestino: & in suis hæc interposuit literis adversus eos qui ei contraria sapiunt, quia sanctam virginem Dei genitricem dicentes non contremiscunt. Proinde etiam quaterniones suarum expositionum direxit: quos etiam legentes in maxima Roma comperti Dei [m] cultores Episcopi & Conciliis plurimis [n] celebrantes clamaverunt adversus eum, dicentes aperte hæresim eum [o] novare valde pessimam, quæ a nullo antiquorum noscitur adinventa. Quia vero necessarium fuit mihi, scribente illius reverentia illic hæc quæ facta sunt, dicere omnia & destinare etiam exemplaria literarum a me ad eum scriptarum, profectus est necessario Clericus Alexandrinorum dilectissimus Diaconus Posidonius. Lectis igitur in Concilio [p] & expositionibus ejus & epistolis, maxime in quibus est calumniæ locus, (habent enim ejus [q] subscriptionem) aperte disposuit sancta Romanorum synodus quin & scripsit ad tuam reverentiam quibus est necessarium obedire [r] retinentibus totius occidentis communionem. Scripserunt enim [s] a pari & ad Dei cultorem Episcopum Thessalonicæ Rufum & ad alios quosdam per Macedoniam Dei cultores Episcopos, qui

---

a *Paulinus Episcopus*) Antiochenus. Vide Hieronymum epist. 57. & 58. Ad eum extat insignis & dogmatica epistola Damasi Papæ. b *Expressim*) In codice Bellovacensi & in editione Contiana legitur: *Expressi in virtutem, & vere hæc ipse sapiens, hæc ipse metitur.* c *Licet aliquid*) Codex Bellovac. *etsi aliquid.* d *Licet maxime*) Idem codex, *quamvis, sicuti prædixi.*
e *Atque conscribat*) Codex Bellovac. *atque agat.* f *Destinare*) Idem codex, *elevare.*
g *Qua dixit*) Idem codex: *turbari, & adjiciens illud quod ait: Quiesce.*
h *Gratulatione*) Item idem, *consensione.* i *Te decentem*) Ita Contius & codex Turonensis & Colbertinus. In Bellovacensi ita scriptum est: *providentiam. Degentem omnem tecum &c.*
k *Apud ejus*) Codex Bellovac. *ad ejus.* l *Proponens*) Idem codex, *componens.*
m *Cultores*) In eodem codice, post vocem *Dei*, legitur *optimi*, & mox nonnulla desunt. Sed ex epistola quæ sequitur constat legendum esse *optimi cultores.* n *Celebrantes*) Idem codex, *celebratis.*
o *Novare*) Idem codex, *novam inveniisse valde.* p *Et expositionib.*) Codex Bellovac. *tam expositionibus ejus quam epistolis.* q *Subscriptionem*) Idem codex addit vocem *quædam.*
r *Retinentibus*) Idem codex, *retinentes.* s *A pari*) Ita codex Turonensis. Bellovacensis habet *paria*, Contius *exemplaria*. Vide quæ supra dicta sunt ad caput xv.

qui etiam ſuper concurrunt decretis ejus. Scripſerunt nihilominus & ad Heliorum Dei cultorem Epiſcopum Juvenalem. Tuæ igitur eſt reverentiæ conſiderare quod utile eſt. Non enim ſequimur quæ ab eo ſunt judicata, formidantes ne tantorum communione labefactemus, non pro aliis quibuslibet rebus indignantibus, neque pro paucis facientibus motum, ſed pro ipſa fide & ubique poſitis Eccleſiis & ædificatione populorum. Saluta quæ apud te eſt fraternitatem. Quæ nobiſcum eſt, in Domino ſalutat.

Epiſtola Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ad Juvenalem Epiſcopum Hieroſolymitanum.

AP. XIX. DOmino meo deſiderantiſsimo fratri & comminiſtro (*a*) Juvenali Cyrillus in Domino ſalutem. Optabam quidem probatiſsimorum veſtigia rectamque fidem ſequi reverentiſsimum Epiſcopum Neſtorium. Quis enim bene ſapientium non optet probatiſsimos eſſe eos, qui regimen ſunt ſortiti ovilium ſalvatoris? Quia vero præter ſpem rerum natura nobis egreſſa eſt, (quem enim futurum expectabamus paſtorem verum, hunc rectæ fidei perſecutorem invenimus) oportet jam reminiſci dicentem omnium noſtrum ſalvatorem Chriſtum: *Non veni mittere pacem in terra, ſed gladium. Veni enim ſeparare hominem adverſus patrem ſuum.* Si vero & contra parentes nobis bellum ſine crimine & inreprehenſibile eſt, magis autem etiam omni laude pleniſsimum, quando Chriſti gloriæ concertare dinoſcimur; quomodo non omnis neceſsitas eſt, licet flentes tanquam fratrem lapſum Deo amabilem, accingi zelum & per omnem terram quaſi illud dicere: *Si quis Domini eſt, veniat ad me.* Ergo ſiquidem & per unam & per ſecundam epiſtolam tanquam fratrem rogavi ut non ſuos ſequeretur intellectus, ſed rectam apoſtolicamque fidem traditam Eccleſiis, æſtimans amovere eum ſuorum pravitate ſcriptorum. Sed nihil profuit effectus medicamentum, conſilium effectum non habuit, & in tantum receſsit velle veritatis dogmata ſequi, ut etiam epiſtolam mitteret ad me cum ſubſcriptione ſua, in qua redarguit quidem tanquam contriſtatus, profeſſus autem aperte eſt Dei genitricem non eſſe ſanctam virginem, quod eſt aperte dicere non eſſe Deum vere Emmanuel, in quo ſalutis habemus [a] expectationem. Arbitratus autem quia etiam Romanorum Eccleſiæ poſſet ſubripere, ſcripſit ad Dominum meum reverentiſsimum & [b] Dei cultorem fratrem & comminiſtrum Cœleſtinum Eccleſiæ Romanorum Epiſcopum, interponens epiſtolis ſuorum dogmatum pravitatem. Deſtinavit quoque plurimas expoſitiones, ex quibus eſt ſapere perverſa convictus, & reprehenſus [c] indubitate velut hæreticus. Quia igitur memoratus reverentiſsimus & Dei cultor Romanorum Eccleſiæ Epiſcopus Cœleſtinus certa ſcripſit de eo, & miſit ad me epiſtolas, oportere credidi eas deſtinare & exercitatam ex propriis ad pietatis zelum tuam reverentiam excitare per literas quatenus ex una anima & [d] forti alacritate, caritate quæ in Chriſto eſt accingamur, & ſalvos faciamus populos [e] periculum ſuſtinentes, & ſtatuamus Eccleſiam, quæ ſic eſt clara, concordes utique facti ſingulis univerſi, & ſecundum determinatam formam ſcribentes ei & populis. Siquidem profuerimus & converterimus pro veritate eum ab his quæ ſapuit, lucrati ſumus fratrem & ſalvificamus paſtorem. Si vero ſine effectu fuerit noſtrum conſilium, ipſe ſibimet adſcribens quod evenit ei, ſuorum laborum comedet fructus. Oportet autem nos neceſſario & Chriſto amabili ac piiſsimo Imperatori & omnibus proceribus ſcribere & ſuadere, ne præponant Chriſti pietati hominem, ſed præbeatur orbi terrarum firmitas in fide, & paſtore nequiſsimo liberentur oves, ſi non omnium ſequatur ſuaſiones. Saluta apud te fraternitatem. Te quæ nobiſcum eſt in Domino ſalutat.

Hæc epiſtola, antequam fieret ſynodus, miſſa eſt a Cyrillo Juvenali.

Epiſtola Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ſcripta [f] ad quendam zelotem.

NOvimus tuæ dilectionis ſinceritatem, & non ignoro ſtudium. Et ſiquidem ſcriberem ad aliquos meum neſcientes modum, multis uterer verbis, ſuadens quia nimis pacificus ſum, & neque contentioſus, nec amator litigii, ſed optans & amare cunctos & ab omnibus amari. Quia vero ſcienti ſcribo, breviter locutus illud edoceo, quia ſi rerum imminneret aut pecuniarum privationem pati [g] & fratris amovere triſtitiam, feceram libenter, ne videretur aliquid caritati præponi. Quia vero fidei ratio eſt, & ſcandalizatæ ſunt etiam Eccleſiæ in univerſo Romanorum, ut ita dixerim, principatu, (Non enim eſt aliquis ex quacunque civitate ſeu provincia veniens & non dicens quia hæc divulgata ſunt & vana doctrina inferatur Eccleſiis) ad hæc quid agamus quibus commiſſa eſt a Deo ratio ſacramenti, cum quibus in die judicii examinabuntur modis omnibus quos imbuimus. Dicent enim ſic ſe reſervaſſe fidem, ſicut imbuti ſunt a nobis. Et ſiquidem recte hoc agimus, recipiemus quoque mercedem, impetrabimus autem & laudem. Si autem aliter & perverſe, quæ nobis flammæ ſufficient? Audiemus enim, *Quia terram perdidiſti, & populum meum occidiſti*, ſecundum quod ſcriptum eſt. Et ſinguli quidem qui in ordine laicorum ſunt pro ſua vita ſatisfacient. Nos autem, qui ſacerdotii miniſterio [h] functi ſumus, non pro nobis ſolummodo, ſed pro omnibus credentibus in Chriſtum rationem reddemus. Mihi igitur ſermo nullus eſt nec triſtitiæ nec injuriarum nec obloquii ſic plurimi quem fecerunt adverſum me quidam turpes. Sed abſcedant hæc omnia in oblivio- CAP. XX.

---

a *Expectationem*) Codex Bellovac. *habemus ſpem.* b *Dei Cultorem*) Idem codex, *Dei optimum cultorem.* c *Indubitate*) Idem codex, *in dubietate.* Contius, *in pravitate.*
d *Forti alacritate*) Idem codex, *validò favore.* e *Periculum ſuſtinentes*) Idem codex, *periclitantes.*
f *Ad quendam zelotem*) ſive Neſtorii ſtudioſum, ut eſt in Græco contextu.
g *Et fratris amovere*) Ita vetera exemplaria. Contius edidit, *ut fratris amoverem triſtitiam.*
h *Functi*) Codex Bellovac. *honorati.*
(*a*) Cod. Vatic. Flaviano Juvenali.

livionem : Judicabit autem in his [a] locutionibus Deus ſolus. Serventur quæ fidei ſunt, & amicus & carus ſum, & nulli cedo ut illum oporteat majus amari quam Deo amabilem [b] Neſtorium, quem, coram Deo dico, & probabilem eſſe in Chriſto volo, & in his quæ tranſacta ſunt aboleri riſum, & oſtendere calumniam & non omnino veritatem ea quæ ab aliquibus in fide divulgantur. Nam ſi juſſi ſumus a Chriſto etiam odientes nos diligere, quanto magis conſequens eſt fratribus & conſacerdotibus hoc præbere? Quia enim ſi ſolvatur ab aliquibus fides, noſtras animas non prodemus; [c] licet contingat pati etiam ipſam mortem, dubium non eſt. Si enim metuimus pro gloria Dei dicere veritatem, ne in moleſtias incurramus, qua de cetero facie ſanctorum martyrum præconia celebrabimus coram populis, quos laudamus quia ſervaverunt quod dictum eſt uſque ad mortem certare pro veritate.

Exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Neſtorium per Joannem Epiſcopum Antiochiæ, in qua ei ſuadet recte ſapere & non ea quæ repugnant orthodoxæ fidei.

CAP. XXI. [d] DOmino meo amabili & ſanctiſſimo Epiſcopo Neſtorio Joannes in Domino ſalutem. Meam intentionem circa tuam reverentiam cum omni veritate per Dominum meum magnificentiſſimum Irenæum Comitem tuo affectui declaravi. Et quia, ſicut æſtimo, omni jam ſum ſuſpicione extraneus veriſque ſatisfactionibus uſus, fiduciali jam utor ad tuam germanitatem ſuaſione. Licebit itaque tibi ex his ipſis quæ [e] ſuademus pignora noſtra ſumere quam circa te germanitatem habeamus, & quia cura nobis eſt non parva [f] ſecundum Deum caritatis, quam participantes divinas implebunt leges, negligentes autem & callide ſemetipſos membris propriis offerentes, primitus ſibi nocent quam etiam illis, contra quos inituntur. Quia vero hæc a me bene in proœmio dicta ſunt, ſicut ego puto, ſuſcipe me rogo bonum tibi futurum conſiliarium, non repellens in his [g] quæ a me dicuntur utilitatem, & quod cum omni ſecundum Deum profertur affectu. Oportebat itaque nos de optimis rebus conſultationes ad invicem facere. Sed quia peccata noſtra multam poteſtatem eccleſiaſticis turbis [h] præbuerunt, hac cauſa coactus ſum quæ nuper nobis ſcripta ſunt & a Roma & Alexandria tuæ ſanctitati ſignificare. Nuper enim Alexandrini Clerici venientes epiſtolas nobis dederunt diverſas de tua reverentia miſſas, alias quidem ſanctiſſimi Epiſcopi Cæleſtini, alias autem Deo amabilis Epiſcopi Cyrilli: quarum exemplaria dirigens, rogo tuum affectum ſic eas legere, ut neque turbam quandam mente patiaris, ex qua forte contentiones & obſtinatio noxia proveniat, neque contemnas cauſam, [i] ſciens diabolum per ſuperbiam multas [k] inutiles cauſas ad culmen evehere & ad celſitudinem elevare, ita ut eas inemendabiles faciat, ſed diligenter eas legere & adſumere quoſdam concordes tibi ad tractatum præſentium, & dare eis etiam poteſtatem, ut quod utile & non quod delectat inſinuent. Modis omnibus enim, ſi habuerint licentiam plurimi exiſtentes [l] & germanæ cauſæ communicantes, facile ad ſuaſionem deſcendimus, & quod eſſe putatur [m] obſcurum, erit repente clarum. Nam licet inducias anguſtiſſimas interpoſuerit literis Dominus meus Deo amabilis Epiſcopus Cæleſtinus decem ſolummodo diebus, ſicut ejus literæ continent, determinans reſponſum, attamen licebit hoc opus facere & [n] die ſolummodo uno, forſitan autem etiam parvis horis. Nam congruo nomine uti in diſpenſatione pro nobis facta ſecundum omnium Regem Chriſtum, frequentato quidem a plurimis patribus, veraci autem & ſalutari ex virgine nativitatis, hoc facile eſt. [o] Quod vero periculoſum, oportet evitare tuam ſanctitatem, nec illud minus cogitare, quia non decet tibimetipſi contraria exponere. Nam ſi mens tua eundem ſenſum tenet, quem patres & Eccleſiæ doctores, (Hoc enim per multos & communes amicos de te, Domine, didicimus) quia contriſtat pium ſenſum congruo nomine publicare, & hoc tanta inſtante turba & ex te quæſtione? Hoc enim bene ſcitote, Deo amabilis, motum eſt capitulum & ab his qui longe ſunt & qui proxime, & vehementer hoc divulgaverunt, plurimaque ob hoc tempeſtas inopinabiliter Eccleſias comprehendit, undique fidelibus pro hac cauſa alterutris per ſingulos ſibimet infeſtantibus dies; & quia hoc verum eſt, ex ipſis rebus [p] ſcies aperte. Occidens enim & Ægyptus, puto autem & Macedonia, definivit ſcindere ſe ab unitate, quam ſudoribus plurimis & laboribus ſanctorum & inſignium Epiſcoporum & maxime per omnia ſanctiſſimi communiſque noſtri patris & magni [q] Acacii Dei gratia omnibus Eccleſiis condonavit. Quis enim cauſabitur ſi videaris dicere quæ ſapis? Magis autem quis non approbabit ſi ſuſceperis appellationem, cujus ſenſum, ſicut agnovimus, tua reverentia poſſidet, & hoc pro quiete & pace terrarum orbis? Si autem videtur, boni exempli pro tempore memorabo te, quod etiam te reminiſci volo. Non enim tempus multum eſt ex quo apud nos evenit ut etiam tradatur oblivio-

---

a *Locutionib.*) Codex Golbert. *oblocutionibus*.
b *Neſtorium*) Codex Bellovac. *Epiſcopum Neſtorium*.
c *Licet contingat*) Idem codex, *etſi propoſitum ſit*.
d *Domino meo*) Codex Bellovacenſis. *Domino meo & Deo amantiſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo Neſtorio*. Ceterum reſponſoria Neſtorii extat infra in Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi cap 111.
e *Suademus pignora*) Idem codex, *ſuadeo pignora*.
f *Secund. d. caritatis*) Ibidem, *ejus quæ ſecundum Deum eſt caritatis*.
g *Quæ a me dicuntur*) Idem codex, *quæ habere dicuntur utilitatem*.
h *Præbuerunt*) Ita Contius. Codex Turonenſ. & Colbert. *perhibuerunt*. Bellovacenſis mutilus eſt in hoc loco.
i *Sciens diabolum*) Hæc eſt lectio Contianæ editionis. Codex Turonenſis habet, *ſciente diabulum*, Colbertin. *ſciente diabolum*, Bellovac. *ſciente diabolo*.
k *Inutiles*) Ita emendavimus ope libri Bellovacenſis. Nam in Turonenſi & in Colbertino & apud Contium legitur *intuliſſe*.
l *Et germanæ cauſæ*) Codex Bellovac. *& familiares cauſæ*.
m *Obſcurum*) Idem codex, *triſte, erit repente feſtivum*. Atque hæc lectio melius convenit cum textu Græco.
n *Die ſolummodo*) Item idem codex, *diei ſolummodo unius forſan aut etiam parvarum horarum*.
o *Quod vero pericul.*) Idem codex: *quod neque quaſi periculoſum oportet evitare tuam ſanctitatem, nec illud ſuſpicare quia non decet*.
p *Scies*) Codex Turonen. *ſcibis*. Ita etiam Colbertinus.
q *Acacii*) Epiſcopi Beroeæ, cujus magna tum auctoritas erat propter ſenectutem. Habebat enim centum & decem annos ætatis, ut docet Joannes Antiochenus ad Imperatorem Theodoſium ſcribens. Vide infra cap. 46.

livioni. Meministi enim omnino beatum [a] Theodorum Episcopum in expositione dixisse quiddam horum quæ non videbantur, primo quidem tibi, qui etiam fiduciam habuisti illo tempore, deinde & omnibus audientibus, dicta bene, & quomodo ille sentiens læsionem & tumultum quem parva fecisset murmuratio, & considerans quia tumultus faceret divisionem, magis autem etiam seditionem, (Amantibus quippe hominibus, si hujusmodi accipiant occasionem, huc illucque dividi & augere seditionem scandali scintilla quæ videretur esse parvissima; quod utique nunc opus apud nos factum est) quemadmodum fortissimus ille surgens non post plurimos dies quod ab eo dictum fuerat sine confusione ad utilitatem Ecclesiæ correxit, & corrigens factam contra se oblocutionem repente detersit, cogitans aliquid rectum esse correctionem, & hoc omnibus scientibus quidem quoniam [b] debiliter ab eo prolatum erat hoc quod dictum est, approbantibus autem eum repentina [c] conversione. Ego vero tuam reverentiam non ad derogandam verbi mutationem invito, neque ad contrarietatem infantilem, ut ita quis dixerit; sed quoniam a te sæpe plurimis dictum est, sicuti didicimus, quia non declinas pium hunc sensum, sed solummodo nomen refutas. Si autem tibi quidam horum qui in Ecclesia sunt insignium etiam hoc imponant, non refutes indubitanter etiam Dei genitricem dicere sanctam virginem. Hac gratia [d] ad tuam te invito proferre provocans quod dicimus, non fallite sapientem, sed adjicere verba causæ & nomenta multis patribus & compositum & dictum atque conscriptum, & non refutare omnino verbum quod ostendit pium secundum animam intellectum. Hoc namque nomen nullus ecclesiasticorum doctorum refutat. Namque usi sunt eo plurimi & insignes; & qui non usi sunt, utentes non reprehenderunt. Et inaniter nos, ut videtur, quasi scrupulositatis superfluæ causa ad hæreticam sectam solummodo respiciente conscientias fratrum pro nulla utilitate percutimus, quas despicimus, nomen refutantes cujus intellectum bene optimeque suscipimus. Nam si quod ex eo significatur non suscipimus, superest circa plurimos nos falli, magis autem [e] periculum pati circa ineffabilem dispensationem unigeniti filii Dei. Sequitur enim mox nimis hujus peremptionem, aut certe quod ex eo significatur neque Deum esse eum, qui ineffabilem dispensationem pro nobis suscepit, neque Deum verbum exinaniisse semetipsum in servi formam, & ineffabilem quandam circa nos ostendisse clementiæ magnitudinem, cum sacræ scripturæ hinc maxime confirment in nos clementiam quando ante secula & coæternum & unigenitum Dei filium ad nativitatem ex virgine impassibiliter [f] ratione deponunt, secundum quod dictum est [g] a divino Apostolo, *Misit Deum filium suum factum ex muliere*, ostendente palam unigeniti ex virgine, sicuti prædixi, ineffabilem nativitatem. Ex qua nativitate [h] si appellatur virgo a patribus, sicut etiam appellatur hoc nomine, nescio qua causa non necessariam hanc quæstionem (& mihi ignosce) contra nos & ecclesiasticam pacem, sicuti vides, susscipimus. Periculum enim nullum est [i] hæc dicere & sapere de doctoribus in Dei Ecclesia approbatis, quorum nomina superfluum quidem est enumerare. Nosti enim eos [k] nihilominus [l] quoniam esse eorum discipulos & ipse & omnes nos gloriamur. Hæc a nobis persuadentur tibi. Rogo hæc agere exorare; ne dederis locum & [l] nutrimentum discordiæ quæ serpit. Cogita enim quia si ante directas nuper literas plurimi ineffrænati fuerunt contra nos, nunc sumentes ex literis istis fiduciam quid non erunt, & qua contra nos fiducia non utentur? Hæc ego multos Deo amabilium Episcoporum & tuæ reverentiæ amatorum apud memetipsum habens, quos contigit adesse apud nos literis istis inoptabilibus datis, putans etiam germani opus facere secundum meas promissiones & fraterno consilio corrigere laborantem tuam in præsenti opinionem scripsi, optans tuam reverentiam non contentiosa voluntate suscipere quod cum timore Dei & amore circa te & cautelæ ecclesiasticæ causa persuasi, non solus existens, sicuti dixi, sed præsentibus mihi qui circa Dominum meum Deo amabilem Episcopum Archelaum, Apringium, Theodoritum, Heliadem, Melitium, & qui nuper Dei gratia ordinatus est Laodicensium Dei Ecclesiæ Episcopus Macarius, qui & dogmatum scitis subsistunt, & circa te nobiscum ferventissime sunt amici, optantes te nobiscum, Domine, sensu bene suasibili utentem figere literarum harum veluti tempestatis vehementissimæ [m] fluctum, qui poterit, siquidem consentiamus, non confundere, neque turbare, si vero obstinati sumus, contristare. Hæc facientes nostra quæ tua sunt, nos quidem indicavimus; ipse vero suscipere & libenter habere dignare. Nisi forte quispiam non diligens nos in læsione sua & communiter omnium hanc causam contemni procuret. Quod videtur rogo repente rescribere dignare, magis autem non quod videtur, sed quod est utile.

(1) *Adde* quam nos. *Hard.*

a 1 Agno-

---

a *Theodorum Episcopum*) Mopsuestenum in Cilicia, ut docet Liberatus hanc epistolam commemorans. *In qua ipsa epistola*, inquit, *meminit Theodori Mopsuesteni, ostendens ei retractationis exemplum.*

b *Debiliter*) Ita codex Turonensis & Colbertinus & Contius. Bellovacensis habet *negligenter*.

c *Conversione*) Ita etiam codices Colbertinus & Turonensis. Contius habet *repentinam conversationem*. Bellovacen. *repentina correctione*.

d *Ad tuam*) Codex Colbertinus & Contius, *ad tuum*. Codex Bellovacensis mutilus est in hoc loco.

e *Periculum pati*) Ita codices Colbertinus & Turonensis & editio Contiana. Codex Bellovacensis habet *periclitari*.

f *Ratione*) Hæc vox addita est ex libro Bellovacensi. Non extat enim in Turonensi, in Colbertino, neque in editione Contiana.

g *Divino Apostolo*) Ita recte codex Bellovacensis. In Turonensi & in Colbertino scriptum est *divino populo*, apud Contium *ad divinum populum*. Similes errores nos emendavimus olim apud Salvianum & Agobardum & in libris Capitularium. Vide notas ad Capitularia.

h *Si appellatur*) Codex Bellovac. *si appellaretur*.

i *Hæc dicere*) Idem codex, *eadem dicere*.

k *Nihilominus*) Liber Turonen. & Colbert. *nullo minus*.

l *Nutrimenrum*) Prætulimus lectionem quam exhibet exemplar Bellovacense. Nam Colbertinum, Turonense, & Contius legunt *divisionem*.

m *Fluctum qui poterit*. Ita codex Turonensis & Contius. Ita etiam codex Colbertinus. In Bellovacensi scriptum est, *fluctum sufficientem, siquidem consent.*

(1) Adnotatio hæc est veteris Interpretis.

a 1 Agnoscens blasphemus Nestorius quia non patitur Archiepiscopus Cyrillus sic esse conturbatas Ecclesias & scandalizari populos ex hujusmodi sermonibus, præparavit piissimum Imperatorem, ejus potestati subripiens, sibi destinare sacram stigmatibus plenam, credens per eam sanctitatem ejus taciturnitati contradere quæ secundum ipsum hæreticum sunt Nestorium. Est autem sacra sequens, sicuti subjectum est.

Theodosii Imperatoris epistola ad Cyrillum Alexandrinum.

CAP. XXII.

IMperatores Cæsares Theodosius & Valentinianus, victores, triumphatores maximi, semper augusti, Cyrillo Episcopo. Curæ multæ est Dei cultura nobis, propter quam delinquentes venia potiuntur. b Quod non tamen approbabile est in his qui laudari a nobis debent & maxime propter religionem honorari. Sacerdotes autem decet & ex morum benignitate & ex subtilitate circa fidem esse mirandos & simplicitatem semper ostendere vitæ & agnoscere quia uniuscujusque causæ naturam & circa pietatem maxime rationes magis invenit c inquæstio quam d potestas. e Scilicet ab initio nobis eas non interminatio uniuscujusque potentis, aut qui posse putaretur, sed sanctorum patrum & sacri Concilii decretum constituit; & omnibus palam est quia religio firmitatem non ex jussione habet potius quam consensu. Nunc itaque nos tua reverentia doceat cur nos, quibus nosti tantam quidem semper inesse pietatem, contemnens simul & undique sacerdotes, quibus collectis esset melius solvere dubitationem, tumultum, f quantum ad te, & divisionem Ecclesiis intulisti, tanquam audaciæ vehementia in rationibus pietatis plus valeat quam subtilitatis, & apud nos ipsos non amplius g mensura quam audacia locum obtineat atque h varietas, & potius hæc nobis placeant quam simplicitas, i cum non ita nostrum plurimum honorem a tua suscipi reverentia crederemus, k sicut nec indignari novimus, quia universa pariter conturbantur. Nunc autem cura nobis l est sacræ tranquillitatis. Omnia vero scito te commovisse m non oportebat. Et nihil mirabile est excedentem mensuram non usque ad ecclesiasticos & consacerdotes figere conamen, sed etiam de nobis ipsis credere nostræ aliquid pietatis indignum. Aut quam habuit rationem alia quidem ad nos & piissimam augustam Eudociam meam conjugem scribere, alia vero ad A meam sororem n reverentissimam augustam Pulcheriam? Aut discordare nos æstimasti, aut discordaturos sperasti ex tuæ reverentiæ literis. Hoc autem etiamsi factum sic se habuisset, sua o curiosa perscrutatione nosse eum qui sic procul existit omnino reprehensibile est, & non factum facere velle p cujuslibet potius quam sacerdotis, unius tamen conaminis ejusdemque propositi & Ecclesiarum simul & Imperatorum velle membra secernere, tanquam non esset occasio altera probitatis. Ut autem scias qualia sint quæ nostra sunt, & Ecclesias noveris & imperium munitum & adhuc amplius etiam dicentibus nobis muniendum salvatoris providentia Dei, data tuæ reverentiæ B venia, ut non occasionem sumas, neque dicere possis quia propter sermones pietatis excluderis, exerceri enim eos coram sacro Concilio volumus & teneri, quomodo visum fuerit bene, sive q impetrent veniam sive non a patribus qui vincentur. Nos igitur conturbari civitates & Ecclesias non patiemur, sed neque inexaminatos nobis sermones, quorum oportet judices præsidere undique præsules sacerdotii, per quos nos firmiores r vere recte sumus & erimus. Omnino autem nullus ita vel si parum participatus republica dignus licentiam habebit secundum talem confidentiam declinare velle judicium, quando hoc neque volenti licebit nostra s divinitate laudante quidem necessario eos qui cum devotionis confidentia veniunt ad hujusmodi discussionem, non sinente vero si quis jubere magis vult quam suadere aut suaderi de talibus. Quapropter venire oportet tuam reverentiam secundum tempus, quod aliæ significant literæ ad omnes directæ metropolitanos Episcopos, & nostrum t affectum non aliter reparandum sperare nisi omnem quidem tristitiam turbamque compescas & ad perscrutationem quæstionum sponte convenias. Sic enim f putaberis neque propria offensione perculsus, nec alicui contra quod convenit indignatus, & quæ jam facta sunt dure quidem & extra rationem, omnino tamen pro t gloria feciſſe, & de cetero quæ justa sunt velle. D Non enim volentem aliter sustinemus

(2) Forte, *in veritate sumus*, &c. Hard.

(3) Hoc est, *nostram amicitiam*. Hard.

4 Inter hæc u directa est alia sacra in omnem orbem terrarum Dei cultoribus Episcopis, jubens convenire eos in Ephesinam metropolim & celebrare Concilium quod sedaret omnem turbam, quam injecerat in Ecclesias contra gloriam Christi hæreticus Nestorius. Convenientibus igitur universis, & tardante reverentissimo Episcopo Joanne occurrere ad Concilium, cognoscens idem Joannes

(4) Adnotatio veteris interpretis, *Hard.*

---

a *Agnoscens blasphemus*) Liberatus cap. 4. *Cognoscens itaque Nestorius quod Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbatione & populos in scandalo, subripuit pio Principi Theodosio ut sacram ad eum dirigeret & a sua eum persecutione compesceret.* b *Quod non tamen*) Codex Bellovacensis: *Non tamen laudabile est indigere venia.* c *Inquæstio*) Ita codex Turonensis & Colbertinus, Bellovacensis & Contius, *quæstio*. In Græco est ζήτησις. d *Potestas*) Codex Bellovac. *pertinacia*: quod melius est. e *Scilicet ab initio*) Idem codex: *Ab initio etenim.* f *Quantum ad te*) Codex Bellovac. *quantum ad te attinet, divis.*

g *Mensura*) Idem codex habet *honestas.* h *Varietas*) Item idem codex, *versutia.*

i *Cum non ita*) Idem codex: *Et certe non ita nostrum.* Totum vero hunc locum, rejecta Peltani versione, sic reddi debere putabat vir illustrissimus Carolus de Montchal Archiepiscopus Tolosanus. *Certe summum honorem, in quo apud nos erat, non ita accepturam pietatem tuam existimabamus, aut omnia turbatum iri, cum nos indignari etiam sciamus. Verum curæ nobis erit Ecclesiæ tranquillitas.* k *Sicut nec indignari*) Codex Bellovac. *nec tamquam si indignari nescremus.* l *Est sacræ*) Idem codex, *erit sacra.*

m *Non oportebat*) Codex Colbert. *non ut oportebat.* n *Reverentissimam*) Codex Bellovac. *piissimam.*

o *Curiosa*) Hæc vox addita est ex libro Bellovacensi. Deest enim in Turonensi, Colbertino, & apud Contium. p *Cujuslibet potius*) Hæc etiam, usque ad vocem *tanquam*, addita sunt ex libro Bellovacensi, cum desint in Turonensi & in Colbertino & in editione Contiana. Habentur enim in textu Græco.

q *Impetrent*) Codex Turon. & Colbertinus, *impertiantur.* r *Divinitate laudante*) Hæc, usque ad voces *non sinente*, addita sunt ex codice Bellovacensi. Extant etiam in Græco contextu.

f *Putaberis*) Ita Contius. Codex Turon. & Colbert. *putaveris*. Bellovac. *fortasse placaberis.*

t *Gloria*) Ita codex Colbertinus & Turonensis & Contius. In Bellovacensi legitur *glorificatione.*

u *Directa est alia*) Liberatus: *Et post hæc scripsit aliam sacram ad universos Episcopos ut Ephesum convenirent & conferrent de libris Nestorii & Cyrilli judicium.*

nes quia tardavit in itinere, misit epistolam sanctissimo Episcopo Cyrillo per Dei cultores Episcopos nuntiantem tarditatis causam. Est enim hæc.

Epistola Joannis Antiocheni Episcopi ad Cyrillum Episcopum, cum jam sacrum Concilium Ephesi convenisset.

CAP XXIII. DOmino mvo amabili & sanctissimo comministro Cyrillo Joannes in Domino salutem. Neque me mediocriter mordet quod omnino vestra sanctitate in Ephesum veniente, paucis his defui diebus. Ipso enim opere desiderium circa tuam sanctitatem plus mihi inest velocius iter arripere. Sum enim orationibus tuæ sanctitatis ad januas, jam multum passus itineris laborem. Dies enim habeo triginta tantum. Namque [1] circulus itineris habet iter faciens, [a] nusquam penitus parcens mihi, nec aliquibus Dominorum Deo amabilium Episcoporum inæqualitatem pariter habentibus, animalibus autem plurimis conruentibus pro assiduitate viæ. Ora ergo Domine, & has quinque aut sex mansiones sine tristitia nos iter agere & concurrere & amplecti sacrum nobis sanctumque caput. [b] Qui circa me sunt Deo amabiles Episcopi Joannes, Paulus, Macarius, [2] alloquuntur tuam sanctitatem. Omnem quæ tecum est fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus. Incolumis orans pro nobis perseveres, Domino Deo amabilis & sanctissime.

1. *Forte: Namque hoc circulus.* Hard.

2. Melius, *salutant.* Hard.

EXEMPLAR MONUMENTORUM QUÆ GESTA SUNT IN EPHESO A SANCTO CONCILIO DE DEPOSITIONE IMPII NESTORII.

CAP. XXIV. POst consulatu Dominorum nostrorum Flavii Theodosii XIII. & Flavii Valentiniani III. PP. Augustorum, [c] (*a*) X. Kal. Julias, synodo celebrata in Ephesinorum metropoli ex decreto religiosissimorum & Christianissimorum Imperatorum, residentibus in sancta Ecclesia quæ vocatur Maria reverentissimis & sanctissimis Episcopis Cyrillo Alexandriæ obtinente & locum sanctissimi Archiepiscopi Romanorum Ecclesiæ Cælestini, & Juvenali Hierosolymorum, & Memnone Ephesiorum, & Flaviano Philippensium obtinente locum Rufi reverentissimi Episcopi Thessalonicensium, & Theodoto Ancyræ Galatiæ primæ, & Firmo Cæsareæ Cappadociæ primæ, & Acacio Melitinæ Armeniæ, & Iconio Gortynæ Cretæ, & Perigene Corinthi Helladæ, & Cyro Aphrodisiadis Cariæ, & Valeriano Iconii, & Hesychio Parii, & Hellanico Rhodi, & Donato Nicopoleos Epiri veteris, & Euchario Dyrrachii Epiri novæ, & Perretio Farmalii, & Eudoxio Chomatis Lyciæ, & Silvano Chæretaporum Phrygiæ, & Beriniano Pergæ Pamphyliæ, & Amphilochio Sidæ Pamphyliæ, & Epiphanio Cratiæ Honoriadis, & Gregorio Cerasuntis Ponti Polemoniaci, & Prothymio Comanæ, & Palladio Amasiæ Hellesponti, & Senecione Codrorum, & Acacio Arcæ, & Docimasio Maroniæ Thraciæ, & Joanne Proconnesi, & Daniele Coloniæ secundæ Cappadociæ, & Romano Raphiæ, & Pauliniano Majumæ Gazæ, & Paulo Anthedonis, & Fido Joppe, & Johanne Sicamazonis, & Theodoro Gadarorum, & Letojo Libyadis, & Abdella Eleusi, & Theodoro Aribdilæ, & Petro Parembolorum, & Joanne Augustopoleos, & Saida Phænensi, & Rufino Taborum, & Anysio Thebarum, & Callicrate Naupacti, & Domnino Opuntis, & Nicio Megarensium, & Agathocle Coloniæ, & Felice Apolloniæ & Belliadæ, & Theodoro Dodonis, & Anderio Chersonesi Cretæ, & Cyrillo Cylonceronensi, & Paulo Lampæ, & Zenobio Gnosi, & Luciano [d] Toperi Thraciæ, & Ennepio Maximianopoleos, & Secundiano Lamiæ, & Dione Thebarum Thessaliæ, & Theodoro Echinei, & Martyrio Helistrorum, & Thoma Zerbæ, & Athanasio Parositi, & Themistio Jassi, & Aphtonito Heracleæ, & Phileto Amazonis, & Apella Cybiræ, & Spudasio Cerameorum, & Archesao Myndi, & [e] Finia Arpasorum, & Promachio Alindorum, & Philippo Pergamorum Asiæ, & Maximo Cymæ, & Dorotheo Mirenæ, & Maximo Assi, & Euporo Hypæporum, & Alexandro Arcadiopoleos, & Euthyco Theodosiopoleos, & Rhodone Paleaspoleos, & Eutropio Evazorum, & Afobio Coloe, & Nestorio Sion, & Heracleone Thralleorum, & Theodoto Mysæ, & Theodoro Anineti, & Timotheo Briulorum, & Theodosio Mastrorum, & Tychico Cytherorum, & Eusebio Calzomeniorum, & Euthalio Colophonis, & Modesto Aneorum; & Theodosio Prinæ, & Eusebio Magnisiæ Sipili, & Sapricio Paphi Cypri, & Zenone Cyrii Cypri, & Rhegino Constantiæ, & Evagrio [f] Solorum, & Cæsario Chorepiscopo, & Triboniano Aspendi Pamphyliæ, & Nunichrio Selgæ, & Solone Caralliæ, & Acacio Cotenorum, & Nesio Corybrassi, & Matidiano Coracensiorum, & Nectario Neorum, & Eutropio Etennorum, & Tariano Lyrbæ, & Eusebio Asponorum Galatiæ, & Philumeno Cynnæ, & [g] Strattegio & Eusebio Heracleæ Honoriadis, & Paralio Andraporum Hellesponti, & Silvano Cerataporum, & Hermogene Rhinocurorum, & Evoptio Ptolomaidis Pentapoleos, & Eusebio Pelusii, & Eulogio Terenuthidos, & Adelphio Honupheos, & Paulo Fragoneos, & Phibammone Coptæ, & Theopempto Cabaseorum, & Macario Meleos, & Adelphio Seos, & Macedonio Xoeos, & Marino Heliopolitarum, & Metrodoro Leontorum, & Macario Anteorum, & Pabisco Apollonis, & Petro Oxyrinci, & Strategio Athribidis, & Athanasio Paralii, & Silvano Coprithidis, & Joanne Ephesti, & Aristobolo [h] Thumueos, & Theone Sithrysti, & Lampetio Casii, & Cyro Achæorum, & Publio Olbiæ, & Samuele Dystheorum, & Zenobio Barcæ, & Zenone Theuchirorum, & Daniele Dardaneorum,

b *Nusquam pen. parcens*) Liberatus: *Scripserat enim ipse Joannes de itinere Cyrillo, positus in sexto mansione, festinationem suam, & itineris labores, animaliumque ruinas, & Episcoporum qui secum erant necessitates insinuans.* b *Qui circa me sunt*) Secuti hic sumus editionem Contianam. Nam codex Turonensis & Colbertinus habent: *Qui circa Dominum meum Deo amabilem Episcopum Joannem, Paulum Macarium.* Deest autem hæc epistola in Exemplari Bellovacen. c *x. Kal. Julias*) Ita codices Ephesinæ synodi tam Græci quam Latini. At in actione prima Concilii Chalcedonensis, ubi ista descripta sunt, legitur, *sub die undecimo Kalendarum Augustarum.* d *Toperi*) Codices Colbertinus & Turon. *Potert.*

e *Finia*) Codex Colbert. *Fania.* f *Solorum*) Iidem codices, *Solonorum.* g *Strattegio*) Post hanc vocem locus vacuus relictus est in codice Colbertino, velut si nomen sedis Strattegii hic ponendum esset.

h *Thumueos*) Ita codices Turonensis & Colbertinus: Bellovac. *Thimueos.* Contius edidit *Thumneos.* Sed haud dubie in exemplari quoque quo is usus est scriptum erat *Thumueos.*

(*a*) Ballerinis testibus in Dissert. præmissa Appendici ad Opera S. Leonis magni fol. GXL. in Cod. vetustissimo Veronensi hic legitur *XI. Kal.* ut in actione I. Conc. Calched..

rum, & Sopatro Septimiacæ, & Eusebio Nilopoleos, & Heraclide Heracliæ, & Chrysaorio Aphroditæ, & Andrea Hermopoleos, & Sabino Panos, & Abraham Ostracenæ, & Hierace Aphnaci, & Alypio Selae, & Alexandro Cleopatridis, & Isaac Tavæ, & Ammone Buti, & Heracleo [a] *Thyneos, & Isaac Elearchiæ, & Heraclio Tamiathidis, & Theona Phsinchi, & Ammonio Panephysii, & Bessula Diacono Carthaginis*, PETRUS PRESBYTER ALEXANDRIÆ ET PRIMICERIUS NOTARIORUM DIXIT.

Adhuc initio reverentissimo Nestorio ordinato Episcopo in sancta Constantinopolitanorum Ecclesia, & quibusdam non multis discurrentibus diebus, prolatæ sunt de Constantinopoli [b] a quibusdam expositiones ejus quæ turbabant legentes, ut multa ex hac causa in Ecclesiis fieret perturbatio. Hoc ediscens reverentissimus Episcopus Alexandriæ Cyrillus scripsit primam & secundam epistolam ad reverentiam ejus suasionis & [c] commonitionis plenas. Ad has rescripsit renuens & adversatus destinatis super his epistolis. Adhuc ediscens idem reverentissimus Cyrillus quia & Romam destinatæ sunt ab eo epistolæ & codices expositionum ejus, scripsit & ipse ad reverentissimum Episcopum Romæ Cælestinum [d] per Possidonium Diaconum, demandans ei quia si inventi fuerint redditi [e] ipsi codices expositionum ejus & epistolæ, redde & meas epistolas; sive non, affer eas huc non redditas. Iste inveniens expositiones & epistolas ei redditas, necessario & ipse reddidit: & scripta sunt quæ competunt a sanctissimo & reverentissimo Romanorum Ecclesiæ Episcopo Cælestino, formam certam continentia. Quoniam igitur ex imperiali & religioso nutu sancta vestra celebratur synodus, hic rursus edocemus necessario quoniam & has chartas præ manibus habemus ad id quod placuerit vestræ reverentiæ.

Juvenalis Episcopus Hierosolymorum dixit. Legatur religiosissimorum & amatorum Christi nostrorum Imperatorum scriptum ad singulos Metropolitanorum destinatum, & præfulgeat nunc celebrandis gestis. *Quod prolatum per religiosum Petrum Presbyterum Alexandriæ lectum est ita.*

Theodosii Imperatoris epistola ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum.

Cum Casinen. Cod. conferis Card Tamb.

CAP. XXV

IMperatores Cæsares Theodosius & Valentinianus, victores, triumphatores maxim, semper augusti, Cyrillo Episcopo. Pendet in Dei cultura nostræ vitæ status, & multa his inest cognatio & insertio. Complectuntur enim alterutra, & utraque alterno profectu concrescit; ut vera quidem religio per justitiam, res autem publica, dum per utraque continetur, refulgeat. Imperatores siquidem constituti a Deo & conjuncti subjectorum pietate & securitate consistentes inerumpibilem semper copulationem horum servamus, providentiæ & hominibus mediantes. Illi namque ministramus ad reipublicæ crementum. Per omnia vero, ut ita dicamus, subjectorum curam habentes, hos pie agere & conversari secundum quod pios decet procuramus, utriusque convenienter diligentiam habentes. Non enim possibile est, qui alterius solicitus est, non similiter & pro altero cogitare. Studium ergo ponimus præ omnibus ecclesiasticum statum Deo decentem & nostris temporibus congruum permanere & habere ex omnium unanimitate tranquillitatem, & per pacem ecclesiasticarum rerum quietem existere pia religioni inreprehensibilem, & eos qui in clero magnoque sacerdotio constituti sunt omni conversationis querela privari. Hæc conspicientes per caritatem in Deum & voluntatem alterni amoris pie viventium roborari, sæpe quidem jam propter hæc quæ per tempus incidunt, necessariam undique sanctissimorum Episcoporum Deo amabilem synodum judicavimus, pigriores tamen circa fatigationem eorum reverentiæ facti sumus. Sed moderna necessariarum ecclesiasticarum & his conjunctarum publicarum utilitatum quæstio utillimam & inevitabilem hanc ostendit. Unde ne præsentis sic utilis quæstionis negligentia ad pejus sumat auxilium, quod est pietatis nostrorum temporum alienum, cogitet tua reverentia post celebrationem, quod Deo comitante dicendum est, sancti Paschæ ad Ephesiorum Asiæ convenire in ipso sancto Pentecostes die, paucos quos adprobaveris sub tua constitutos provincia sanctissimos Episcopos ad eam concurrere procurans, quatenus & sufficientes in ipsa provincia sanctissimis Ecclesiis & synodo opportuni non desint. Scriptum namque est a pari a nostra majestate de prædicta sancta synodo Deo amabilibus Episcopis ubique Metropolitanis, quatenus hoc factum & turba quæ ex dubitationibus provenit secundum ecclesiasticas regulas dissolvatur, & in his quæ non decenter facta sunt detur correctio, & circa Deum reverentia & publicorum utilitas firma consistat. Nulla quippe ante sanctissimam synodum & futura ab ea communi decreto ab omnibus dari forma novitate seorsum ab aliquibus facienda. Et confidimus quidem unumquemque Deo amabilium sacerdotum scientem ecclesiasticarum & totius orbis gratia causarum sanctissimam synodum hac nostra sanctione cogi, concurrere festinanter, & his quæ ita necessarie ad Dei placitum pertingunt, quantum poterit subvenire. Et nos quoque horum multam habentes solicitudinem, deesse nullum libenter patimur, nec nullam habebit ad Deum nec ad nos satisfactionem qui non repente secundum prædictum tempus ad definitum locum festinanter advenerit. Nam qui vocatus ad sacerdotale Concilium alacriter non occurrerit, non bonæ esse conscientiæ demonstratur. Data XIII. *Kal. Decemb. Constantinopoli, consulatu Dominorum nostrorum Theodosii XIII. & Valentiniani III. PP. Augustorum.*

Firmus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ dixit. Hoc nobis testimonium exhibeatur a reverentissimo & sanctissimo Episcopo civitatis Ephesi Memnone, quantus numerus dierum præteriit post adventum nostrum.

Memnon Episcopus Ephesi dixit. A definita dila-

---

a *Thyneos*) Hæc est scriptura Bellovacensis exemplaris. Turonense & Colbertinum habent *Chyneos*, Contius *Clyneos*. b *A quibusdam*) Præcipue vero, ut arbitror, a Philippo presbytero CP. quem gravem adversarium expertus est Nestorius, ut vidimus supra in narratione de Concilio CP. habito anno CCCCXXVIII.

c *Commonit.*) Ita Contius & codex Bellovacensis. Colbertinus & Turon habent *ammonitionis*.

d *Per Possidonium*) Commonitorium ei pro hac causa datum a Cyrillo editum est supra cum Concilio Romano anni CCCCXXX.

e *Ipsi*) Hæc est lectio libri Bellovacensis. Ceteri & Contius, *ei*.

dilatione pii & Deo amabilis reſcripti tranſierunt dies ſedecim.

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit. Sufficienter ſancta & magna ſynodus ſuſtinuit expectans adventum eorum qui venire expectabantur reverentiſſimorum Epiſcoporum. Quoniam vero multi Epiſcoporum, alii quidem in ægritudinem inciderunt, defuncti ſunt autem & alii, conſequens eſt hoc [a] (*a*) quod decretum eſt agi, & quæ de fide ſunt comprehendere ad utilitatem totius Eccleſiæ quæ ſub cœlo eſt. Unde legantur in ordine quæ ad cauſam conveniunt chartæ (*b*) præcipuæ; maxime quia & ſecundum decretum piiſſimorum & amatorum Chriſti Imperatorum lectum eſt huic ſynodo per magnificum & glorioſum Comitem devotiſſimorum Domeſticorum Candidianum, quod præcipit quæ fidei ſunt inquiri & diſponi ſine aliqua dilatione.

Theodotus Epiſcopus Ancyræ dixit. Chartarum quidem lectio erit ſecundum opportunum tempus. Nunc autem conſequens eſt in his quæ geruntur ſimul eſſe & Deo amabilem Epiſcopum Neſtorium, ut ea quæ de pietate ſunt ſtent ex communi ſententia atque conſenſu.

Hermogenes Epiſcopus Rhinocurorum dixit. Deſtinati ſumus heſterno die a veſtra reverentia (*c*) [b] commonere reverentiſſimum Neſtorium quia debet conſedere in ſynodo, & non ignoravit diem hujus ſanctæ ſynodi, & dixit: Interea video; & ſi oportuerit me venire, venio.

Athanaſius Epiſcopus a Parali dixit. Miſſus ſum a veſtra reverentia heſterno die quatenus commonerem reverentiſſimum Neſtorium conſedere in ſancta ſynodo. Advenimus vero ad eum, commonentes eum de hoc. Ille autem adfirmavit dicens: Quia video; & ſi oportuerit me venire, venio.

Petrus Epiſcopus Parembolorum dixit. Heſterno die deſtinati ſumus a veſtra reverentia ad reverentiſſimum Epiſcopum Neſtorium commonere eum quia in hac die conſeſſura eſſet ſynodus, & reſpondit dicens: Quia video; & ſi oportuerit me venire, venio. Commoniti ſunt autem & qui cum eo erant reverentiſſimi & Dei amatores Epiſcopi exiſtentes minus plus ſex aut ſeptem, & dixerunt: Et ipſi videmus; & ſi probaverimus, craſtino veniemus.

Paulus Epiſcopus a Lampe dixit. Sancta veſtra & beata ſynodo præcipiente ire nos ad reverentiſſimum Neſtorium & commonere eum ut in hodierna die adveniret in ſanctam veſtram & beatam ſynodum; & adveniens & ego cum aliis ſanctis patribus qui jam depoſuerunt, commonui eum quatenus in hodiernum diem adveniret in ſancta veſtra ſynodo, & conſederet. Qui vero dixit: Si probavero, ait, tunc venio. Non ſolum vero ipſum admonuimus, ſed & hos qui inventi ſunt cum eo reverentiſſimos Epiſcopos. Exiſtentes erant autem cum eo plus minus ſex vel ſeptem Epiſcopi.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium dixit. Tranſientes aliqui reverentiſſimorum Epiſcoporum commoneant & rurſus advenire eum & conſedere in ſancta ſynodo.

Et deſtinati ſunt a ſancta ſynodo Theodolus Epiſcopus Eleuſiæ Palæſtinæ, Anderius Epiſcopus Cheroneſi Cretæ, Theopemptus Epiſcopus Cabaſorum Ægypti, & Epaphroditus lector, & notarius reverendiſſimi Epiſcopi Hellanici Rhodiorum civitatis, portantes [c] *anagnoſticum ſanctæ ſynodi ad ipſum reverentiſſimum Epiſcopum continens ita.*

Oportebat quidem admonitam veſtram reverentiam heſterna die per reverentiſſimos & ſanctiſſimos Epiſcopos ut conveniat ad ſanctam ſynodum quæ in hodierno die celebratur in ſancta & catholica Eccleſia, non deeſſe ab ea. Quoniam autem congregatæ ſynodo deeſt tua ſanctitas, neceſſario iterum per Theopemptum & Theodolum & Andream reverentiſſimos & venerabiles Epiſcopos & Epaphroditum lectorem & notarium civitatis Rhodi rogamus te convenire & non deeſſe his quæ geruntur, cum præcipue piiſſimi & Dei amatores Imperatores præceperint omnia prætermittentes nos (*d*) firmationem fidei facere.

Et cum (*e*) *reſediſſent, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit*. Quoniam advenerunt qui deſtinati ſunt a ſancta ſynodo reverentiſſimi & venerabiles Epiſcopi, poſtulamus eos deponere quale reſponſum acceperint.

Theopemptus Epiſcopus [d] *Cabaſorum dixit*. Deſtinati ab hac ſancta & magna ſynodo ad reverentiſſimum Neſtorium, venimus in ejus domum; & videntes multitudinem militum cum fuſtibus, petivimus nuntiari. Iſti autem prohibuerunt nos dicentes: Secretum habet, & requieſcit; & juſſi ſumus nemini concedere ingredi & colloqui ei. Nobis autem dicentibus impoſſibile eſſe nos deſiſtere niſi accipiamus reſponſum, tranſmiſit enim ad eum ſancta ſynodus anagnoſticum legendum, ſupplicans ſimul cum eis conſedere, exeuntes Clerici ejus ſimilia militibus nobis reſponderunt. Cum autem inſiſteremus reſponſum quærentes accipere, exiens devotiſſimus Tribunus Florentius, qui cum Candidiano ſimul & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo Comite devotiſſimorum Domeſticorum, præparavit nos manere, utique reſponſum nobis allaturus; & expectavimus. Poſtea exiens cum clericis ejus, dixit ad nos: Ego quidem nec videre eum potui. Mandavit vero mihi ut dicam reverentiæ veſtræ quia poſtquam convenerint omnes Epiſcopi, convenimus nos ad invicem. Nos vero conteſtati & ipſum & omnes præſentes milites & Clericos ejus receſſimus.

Theodolus Epiſcopus Eleuſiæ dixit. Et ego eadem audivi, & eadem depono.

Anderius Epiſcopus Cherſonenſis Cretæ dixit Et ego ſecundum definitionem ſanctæ veſtræ & bea-

a *Quod decretum*) Ita codex Bellovacenſis. Ceteri & Contius, *quod competit decretis agi*.
b *Commonere*) Ita Contius & exemplar Bellovacenſe. At Colbertinum & Turonenſe habent *commemorare*, ac paulo poſt *commemorarem* pro *commonerem*, & *commemorantes* pro *commonentes*, quod idem eſt. Vide gloſſarium. Dufreſnii. c *Anagnoſticum*) ſive ſyngrapha, ut Peltanus vertit, hoc eſt, epiſtolam citatoriam. Anagnoſticon vetus interpres aliter vertit in actione XII. Concilii ſexti. Apud ſanctum Gregorium lib. 7. Indict. 2. epiſt. 127. anagnoſticum ſignificat idem quod embolum in codice Carolino. Quidam vocant Poſtſcriptum, Gallice *apoſtille*. d *Cabaſorum*) Hæc eſt vera lectio, quam & textus Græcus exhibet & editio Contii. Confirmatur autem etiam ex codice Bellovacenſi, ubi ſcriptum eſt *a Cavaſorum*. In Colbertino & in Turonenſi, *Abaſorum*.

(*a*) Cod. Caſin. *quod competit decretis agi*. (*b*) *Chartæ præcipue quia &*.
(*c*) *Commemorare*; & inferius eſt *ad commemorandum*; *commonentes*.
(*d*) *Firmitatem circa fidem*. (*e*) *Rediſſent*.

beatæ ſynodi adveniens ibi, dixi & audivi quæ ſine prætermiſſione depoſuerunt qui mecum fuerunt reverentiſſimi Epiſcopi.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium dixit. Quoniam nihil convenit prætermittere pertinentium ad conſequentiam eccleſiaſticam, cum certum exiſtat quoniam heri & hodie ſecundo admonitus reverentiſſimus Neſtorius non occurrit, & tertio iterum anagnoſtico admonebitur, tranſeuntibus videlicet Anyſio (*a*) Epiſcopo Thebarum Helladis & Domno Epiſcopo ejuſdem Helladis & Joanne Epiſcopo Epheſti Auguſtamnicæ, & Daniele Epiſcopo Dardaniæ Libyæ reverentiſſimis commiſtris noſtris tertio commonentibus eum.

Et ierunt cum Anyſio (*a*) *lectore & notario Firmi Epiſcopi Cappadocia portantes anagnoſticum continens ita.*

Tertia hac evocatione reverentiam tuam convocat ſanctiſſima ſynodus, & obediens regulæ, & impertiens tibi inducias & patientiam, Dignare ergo vel nunc occurrens ſatisfacere de his quæ dicunt te dixiſſe hæreticis dogmatibus in communi Eccleſia, ſciens quia ſi non occurrens ſatisfeceris ad ea quæ ſcripto vel ſine ſcripto contra te dicuntur, neceſſe habebit ſanctiſſima ſynodus quæ placent ſanctiſſimorum patrum regulis in te definire.

Quibus reverſis, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Quoniam & nunc reverſi ſunt qui deſtinati fuerant reverentiſſimi Epiſcopi, petimus & ipſos deponere quale reſponſum impetraverint,

Joannes Epiſcopus Epheſti dixit. Deſtinati a ſancta hac & Dei amatrice ſynodo quatenus per anagnoſticum tertio commoneremus reverentiſſimum Neſtorium concurrere ad ſanctam ſynodum, ut præſente ſanctitate ejus libri fidei diſcuterentur, conſequenter præceptis nobis a veſtra reverentia advenimus ad ejus diverſorium; & ante januas conſtituti, invenimus multitudinem militum cum fuſtibus ſtantium ante ipſas januas. Petivimus eos ut [a] permitterent nobis ad januas advenire domus in quibus erat ipſe reverentiſſimus Neſtorius, vel ipſos nos nuntiare deſtinatos a ſancta ſynodo cum anagnoſtico tertio, quod mitius eum & cum omni lenitate vocaret ad ſanctam ſynodum. Et [b] multum commorati ſumus, neque juxta umbram ſtare permiſſi a militibus repellentibus nos atrociter & removentibus nos a locis & nullum nobis humanum reſponſum præbentibus. Cum vero diu permanſiſſemus petentes & dicentes quia quatuor ſumus numero Epiſcopi, non injuriæ cauſa deſtinati, nec injurioſum quiddam [c] agere quod non competit, ſed ut cum conſequentia & nunc admoneremus ad ſanctam hanc Eccleſiam advenire & conſedere huic ſanctæ ſynodo. Poſtea milites repulerunt nos dicentes nullum aliud reſponſum nos accipere, licet uſque ad veſperam expectaremus ante januas domus. Adjecerunt vero & hoc dicentes propter hoc ſtare ante januas ut non permittant alicui de ſynodo ingredi, [d] & hæc ab ipſo accepiſſe mandata.

Anyſius Epiſcopus Thebarum dixit: Quæ depoſuit ſanctiſſimus frater & commiſter Joannes vera ſunt. [e] Plurimum enim ſtantibus nobis ante januas reverentiſſimi Neſtorii, hæc vidimus & audivimus.

Domnus Epiſcopus Oponti Helladis dixit. Quæ depoſuerunt ſanctiſſimi & reverentiſſimi fratres & commiſtri Joannes & Anyſius, hæc & ego vidi & audivi.

(*b*) *Joannes Epiſcopus Auguſtopoleos dixit*. Quæ depoſuerunt reverentiſſimi Epiſcopi, hæc audivi & depono.

Daniel Epiſcopus Dardani dixit. Quæ depoſuerunt Dei cultores Epiſcopi, hæc audivi & vera ſunt.

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum dixit. [f] Eccleſiaſticis legibus contentos eſſe jubentibus tertia evocatione ad ſatisfactionem vocatos de quibus accuſantur, parati eramus ex ſuperfluo & per quartum anagnoſticum per reverentiſſimos Epiſcopos iterum evocare eundem reverentiſſimum Neſtorium. Quoniam vero (*c*) collegium militum circumponens ſuæ domui, ſicut qui ibi miſſi ſunt reverentiſſimi Epiſcopi depoſuerunt, non conceſſit accedere, manifeſtus eſt non bona conſcientia ad ſanctam ſynodum adventum recuſans. Unde agantur reliqua ſecundum regularem ordinem, & quanta conveniunt ad ſtatum rectæ noſtræ, & piæ fidei. Legatur autem in primis expoſita fides a ſanctis patribus & Epiſcopis qui in Nicæa convenerunt CCCXVIII. quatenus huic expoſitioni collatis de fide ſermonibus conſonantes quidem confirmentur, diſcrepantes autem ejiciantur. *Et lectum eſt ſymbolum ita.*

Nicæna ſynodus fidem expoſuit hanc.

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, [g] factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, [h] filium Dei unigenitum, natum ex patre ante omnia ſæcula, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit & incarnatus eſt [i] de ſpiritu ſancto & Maria virgine, & humanatus eſt, & paſſus, & reſurrexit tertia die, aſcendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos. Et in ſpiritum ſanctum. Dicentes autem: Erat quando non erat, & prius quam naſceretur non erat, & quia de non extantibus factus eſt, vel ex altera ſub ſiſtentia [k] vel ſubſtantia, dicentes eſſe aut convertibilem

a *Permitterent*) Hanc lectionem accepimus ex editione Contii. Nam omnia vetera exemplaria habent *præciperent*. b *Mult. commorati*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis; quam lectionem habet etiam editio Contiana. Liber Bellovac. *multa commemorati ſumus*.

c *Agere*) Ita Contius. Exemplaria Colbertinum & Turon. habent *cogere*. Sed neutra harum vocum extat in Bellovacenſi. d *Et hæc*) Hæc eſt lectio libri Bellovacenſis. Ceteri & Contius, *ipſa accipientes ab eo mandata*. e *Plurimum*) Codex Bellovac. *diu*. f *Eccleſiaſticis*) Codex Bellovacenſis. *Dum eccleſiaſticæ leges ſufficere dicant tertiam evocationem ad ſatisfactionem evocatorum de quibus accuſantur &c.*

g *Factorem*) Codex Bellovac. *viſibilium & inviſibilium creatorem*. h *Filium*) Idem codex *filium Dei, natum ex patre unicum, id eſt, ex ſubſtantia patris, Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, conſubſtantialem &c.* i *De Spir. S. & Mar. Virg.*) Hæc omittuntur in eodem veteri exemplari.

k *Vel ſubſtantia*) Idem codex, *vel eſſentia*.

(*a*) *Epiſcopo lectore*. (*b*) Deeſt tota hæc periocha in cod. Caſin. (*c*) *Cuneum*.

lem vel murabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apoſtolica Eccleſia.

Quo lecto Petrus Presbyter Alexandriæ, & primicerius Notariorum dixit. Habemus præ manibus ſanctiſſimi & reverentiſſimi Cyrilli Archiepiſcopi epiſtolam ſcriptam ad reverentiſſimum Neſtorium ſuaſionis & admonitionis plenam, utpote non recte ſapiente eo, quam ſi juſſerit veſtra ſanctitas, legam.

Acacius Epiſcopus Melitinæ dixit. Quoniam religioſiſſimus Presbyter Petrus, [a] qui principium narrationis fecit, dixit ſcripta eſſe quædam a reverentiſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo Cyrillo ad reverentiſſimum Neſtorium, utpote non recta doctrina utentem, conſequens eſt & hæc legi. *Et lecta eſt, & poſita in præcedentibus.*

Et poſtquam lecta eſt epiſtola, Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit. Audivit ſancta & magna hæc ſynodus quæ ſcripſi reverentiſſimo Neſtorio, aſſerens pro recta fide. Certus autem ſum quia nullo modo egreſſus [b] invenior a recta fidei ratione aut prætergreſſus expoſitum a ſancta & magna ſynodo quæ tunc temporibus in Nicæorum urbe congregata eſt ſymbolum; & peto veſtram ſanctitatem dicere utrum recte & inreprehenſibiliter & conſone ſanctæ illi ſynodo talia ſcripſerim, an non.

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum dixit. Perlecta ſancta fide quæ in Nicæa & epiſtola ſanctiſſimi & reverentiſſimi Epiſcopi Cyrilli, idem & quæ a ſancta ſynodo expoſita ſunt conſona inveniuntur, & his piis dogmatibus concordo & conſentio.

Firmus Epiſcopus Cæſareæ Cappadoeiæ dixit. Compendioſe & [c] in capitulo quæ dicta ſunt a ſancta ſynodo quæ in Nicæa eſt exponens tua reverentia ſubtiliter & [d] conſequenter manifeſtiorem nobis & liquidiorem comprehenſionem expoſitæ fidei fecit, ut nihil ſit in dictis ambiguum, omnibus invicem ſibi conſonantibus & fide firmata. His igitur integre ſe habentibus & inconvertibiliter & nullam innovationem inferentibus & ego conſentio, eandem gloriam a ſanctiſſimis Epiſcopis meis patribus ſuſcipiens.

Memnon Epiſcopus Epheſi metropoleos dixit. Fidei expoſitæ a ſanctis patribus CCCXVIII. Nicæa congregatis conſona & epiſtola quæ lecta eſt ſanctiſſimi & reverentiſſimi patris Cyrilli continet; quibus conſentimus & concordamus, nihil minus invenientes neque diſſonans.

Theodotus Epiſcopus Ancyræ dixit: Mirabilem exiſtentem & piam & rectam expoſitionem ſanctæ fidei quæ facta eſt a ſanctis patribus CCCXVIII. Nicæa congregatis demonſtravit manifeſtius & certius epiſtola reverentiſſimi & ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrilli, in nullo diſſonans ab expoſitione fidei illius; quæ vero compendioſius dicta ſunt latius expoſuit. Unde conſonantia cognoſcentes epiſtolæ & fidei trecentorum decem & octo patrum, concordamus & conſentimus ſicut illis, ſic & patri noſtro, qui per epiſtolam quæ illorum ſunt nota fecit, & hæc credimus quæ & ipſi expoſuerent & epiſtola memorati ſanctiſſimi Cyrilli apertiſſime expoſuit.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium dixit. Lecta nobis fides quæ Nicæa expoſita eſt a congregatis in illa civitate ſanctis patribus trecentis decem & octo Epiſcopis, lecta etiam epiſtola ſanctiſſimi patris & Epiſcopi Cyrilli quæ ſcripta eſt ad reverentiſſimum Neſtorium de fide, reperimus eam convenientem apertius & manifeſtius Nicæa expoſitæ fidei & multam lucem præbentem ad comprehenſionem intelligentiæ dictorum. Unde conſentio & ego epiſtolæ ſcriptæ a ſanctiſſimo & reverentiſſimo Epiſcopo Cyrillo nullo modo diſſentienti a recta fide & conſonanti apoſtolicæ prædicationi & expoſitæ Nicæa a ſanctis patribus • fide orthodoxis. Conſentire vero his adfirmo & ſanctiſſimum patrem noſtrum [f] Rufum Theſſalonicenſem Metropolitanum. Hæc enim mihi advenienti in hanc ſanctam & magnam ſynodum dedit mandata, propter ægritudinem [g] ipſe excuſans hic adventum ſuum. Et omnes autem qui ſunt de Illyrico eadem ſapere & in nullo ambigere de his quæ lecta ſunt.

Acacius Epiſcopus Melitinæ dixit. Omni pietate & conſonantia ad patres trecentos decem & octo qui Nicæa fuerunt plenam epiſtolam reverentiſſimi & ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrilli videns, ſuſcipio ejus intellectum, & eadem ſapere confiteor. Olim & a principio Eccleſiam hæc habere, hæc ſapere, & ex laboribus ſanctiſſimorum patrum & ex ſanctiſſimis ſcripturis & ex traditione fidei novi.

Iconius Epiſcopus Gortynæ dixit. Fide & expoſitione ſanctiſſimorum patrum in Nicæa convenientium, lecta etiam epiſtola ſanctiſſimi patris & Epiſcopi Cyrilli, cognoſcens concordem exiſtere illis hanc expoſitionem, concordo & conſentio ſimiliter ſicut illi, credens in nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. Eos autem qui non ita ſapiunt abjicere novit ſanctum Concilium.

Hellanicus Epiſcopus Rhodi dixit. Expoſitionem orthodoxæ fidei Nicænæ ſequor & epiſtolam ſanctiſſimi & Deo amabilis Epiſcopi Cyrilli concordem exiſtentem, & hanc ſervo fidem veram & rectam, & his qui huic contraria ſapiunt etiam Deus ipſe reſiſtit; & anathema ſit qui non credit Dei genitricem eſſe ſanctam virginem Mariam.

Palladius Epiſcopus Amaſiæ dixit. Lecta epiſtola Deo amabilis & ſanctiſſimi patris noſtri & Epiſcopi Cyrilli concordans per omnia eſt expoſitæ fidei a ſanctis patribus congregatis in Nicæa. [h] Recte igitur eam habentem, &, quod dixi, expoſitioni ſanctorum patrum congruam amplector, & conſentio ei, & ſimiliter ſapio

ipſi

a *Qui principium*) Codex Bellovac. *principium ſermonis faciens*: quam lectionem exhibet etiam actio ſexta Concilii Quinti. b *Invenio*) Ita Concilium V. & codex Bellovacenſis. Reliqui habent *caprior*.

c *In Capitulo*) Codex Bellovac. & Concilium V. *capitulariter*, id eſt, *ſummatim ac breviter*, ut vertit Peltanus. d *Conſequenter*) Idem codex Bellovac. & Concilium V. *ante pedes*, ex Græco παρὰ πόδας.

e *Fide orthod.*) Secuti hic ſumus auctoritatem libri Bellovacenſis. Contius legit *orthodoxæ fidei*. Codex Colbertinus & Turonenſis, *orthodoxorum fidei*.

f *Rufum*) Codices Turon. & Colbert. *Rufinum Theſſalonienſium metropoleos*.

g *Ipſe excuſans*) Codex Bellovac. *ſuam recuſans hic advenire. Et omnes quidem credo qui de Illyrico ſunt eadem quæ ego ſapere & nihil ambigere de his quæ lecta ſunt*.

h *Recte*) Codex Bellovacenſis. *Rectam igitur habere hanc, &, ſicut dixi, conſonare expoſitioni ſanctorum patrum & congaudeo, & conſentio ei, & ſimiliter glorifico ſicut ipſe ſanctis patribus, qui, ſicut dixi, in Nicæa urbe congregati ſunt*.

ipsi & sanctis patribus, qui, sicut dixi, in Nicæa civitate collecti sunt.

Cyrus Episcopus Aphrodisiadis regionis Cariæ dixit. [a] Concordem ejusdemque virtutis expositionis fidei a sanctis patribus congregatis in Nicæna civitate & ego epistolam videns sanctissimi & Deo amabilis Episcopi Cyrilli scriptam reverentissimo Nestorio, eadem quæ præcedentes patres depono.

Et omnes qui suprascripti sunt in principio actionis Episcopi hæc eadem deposuerunt, & ita credunt sicut & patres exposuerunt & epistola sanctissimi Archiepiscopi Cyrilli ad Nestorium Episcopum declaravit.

Palladius Episcopus Amasiæ dixit. Consequens est & epistolam reverentissimi Nestorii relegi, cujus mentionem fecit in initio religiosissimus Presbyter Petrus, ut cognoscamus si & illa consonans est his quæ a sanctis patribus in Nicæa exposita sunt.

Et lecta est sicuti supra scripta est, cujus initium est: [b] Venerabili & Deo amabili comministratori Cyrillo Nestorius. Injurias quidem quæ contra nos sunt mirandarum tuarum literarum dimitto, utpote medicinali patientia dignus.

Et postquam lecta est epistola, Cyrillus Episcopus Alexandriæ dixit. Quid videtur sanctæ huic & magnæ synodo de nuper lecta epistola? Putas & ipsa videtur consona esse definitæ fidei in synodo sanctorum patrum qui per tempora congregati sunt in Nicænorum civitate, an non?

Juvenalis Episcopus Hierosolymorum dixit. Nullo modo consona existit piæ fidei expositæ a sanctis patribus qui in Nicæa fuerunt, & anathematizo ita credentes. Etenim aliena omnino hæc existunt ab orthodoxa fide.

Flavianus Episcopus Philippensium dixit. Quæ jacent in lecta epistola, omnia repugnantia existunt omnino & aliena [c] semel fidei expositæ in Nicæa a sanctis patribus, & alienos esse a recta fide ita credentes judicamus.

Firmus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ dixit. Formam pietatis apponens in [d] primordiis epistolæ præcedente sermonem, nullo modo suum sensum obumbrare valens, nudum a velamine suum apposuit sensum dissentientem a fide sanctorum patrum trecentorum decem & octo & ab epistola sanctissimi Episcopi Cyrilli contrarie habentem.

Valerianus episcopus Iconii dixit. Omnibus conspicua est epistolæ [e] adversitas reverentissimi Nestorii, non solum fidei sanctorum patrum Nicææ & epistolæ reverentissimi & sanctissimi Archiepiscopi Cyrilli dissonans, sed nec sibi conveniens.

Iconius Episcopus Gortynæ dixit. Epistola reverentissimi Nestorii, quæ nunc lecta est, [f] nec unam consonantiam habet ad expositionem patrum Nicæa congregatorum, neque quidem ad epistolam sanctissimi patris nostri & Episcopi Cyrilli. Unde huic abrenuntians & anathematizans ita sapientes, consentio expositioni sanctorum patrum Nicææ & epistolæ sanctissimi patris & Archiepiscopi Cyrilli.

Hellanicus Episcopus Rhodi dixit. Et jam deposui quia expositionem rectæ fidei trecentorum decem & octo patrum qui Nicæa fuerunt sequor, & sanctam virginem Mariam Dei genitricem confiteor. Anathema vero sit qui non credit sic.

Acacius Episcopus Melitinæ dixit. Ostendit & [g] lecta epistola reverentissimi Episcopi Nestorii quoniam non inanem sustinuit timorem in hanc sanctam & magnam convenire synodum. [h] Consequens enim erat conscium sibi & divinas mutilantem scripturas & sanctorum patrum labefactantem dogmata tanto teneri timore ut militum multitudine suam circumdaret domum. Manifestissime enim & lecta ejus significavit epistola quia de unigenito filio Dei positas fidei sanctorum patrum trecentorum decem & octo Episcoporum voces auferens, [i] solum carni quæ sunt salutaris dispensationis adhibuit, purum templum Dei & nativitatem & mortem sustinuisse dicens. Et mentitus est contra scripturam, quasi & ipsa nativitatem & passionem non deitatis sed humanitatis docente. Calumniam etiam intulit sanctissimi & reverentissimi Episcopi Cyrilli scriptis, quasi passibilem dicentibus deitatem. Quod nec ipse nec alter quis recte sapientium vel cogitavit vel dicere ausus est. Per omnia autem ostendit semetipsum nomine solo unitatem Dei ad carnem confiteri, re autem ubique eam denegans. Arguit autem semetipsum & peregrina doctrina usum, cum nunc illuminari per se dogmata dicat. Quibus omnibus extraneis existentibus a veritate & multam impietatem habentibus abrenuntio, alienum me ipsum ab horum qui hujusmodi loquantur communione faciens.

Memnon Episcopus Ephesi dixit. Non calumnia solum, sed & blasphemia plena est lecta epistola. Unde omnis contraria est fidei expositæ a sanctis patribus qui in Nicæa convenerunt trecentis decem & octo.

Theodotus Episcopus Ancyræ dixit. In nullo consonantem epistolam reverentissimi Nestorii cognovimus expositioni sanctorum patrum Nicæa congregatorum trecentorum decem & octo. Unde expositioni quidem obedimus; epistolam autem Nestorii alienam a recta fide ponimus, & eos qui hæc sapiunt alienos a recta fide judicamus.

Pal-

a *Concordem*) Idem codex. *Consonam & similem virtutem habere fidei expositæ ea a sanctis patribus qui congregati sunt in Nicæa urbe & ego epistolam respiciens sanctissimi & reverentissimi Episcopi Cyrilli, quæ scripta est reverentissimo Nestorio, idem depono quod sancti patres qui præcesserunt.*

b *Venerabili*) Codex Bellovacensis. *Venerando & reverentissimo comministratori Cyrillo Nestorius.*

c *Semel*) In Concilio V. *simul* Codex Bellovac. mutilus est in hoc loco.

d *Primordiis*) Idem codex & Concilium V. *principiis.*

e *Adversitas*) Ita omnia vetera exemplaria & Contius. In Concilio V. habetur *diversitas.*

f *Nec unam*) Hanc lectionem exhibent codices Colbertinus & Turonensis & Contius. Bellovacensis habet, *nullam consonantiam.* g *Lecta Epist.*) Hanc nobis lectionem, quæ cum textu etiam Græco concordat, exhibuit codex Bellovacensis. Nam in Colbertino & Turonensi & apud Contium male hoc loco interponitur vox *est*, hoc modo: *lecta est epistola.*

h *Consequens*) Secuti hic sumus exemplar Bellovacense. Nam reliqua & Contius habent: *Consequens enim est & divinas præscribentem scripturas & sanctorum patrum removentem dogmata &c.*

i *Solum carni*) Ita Contius & duo vetera exemplaria. Bellovacense ita scriptum habet: *soli carni applicavit salutaria dispensationis, purum &c.*

Palladius Episcopus Amasiæ dixit. Ego quidem propter inscriptam epistolæ blasphemiam etiam aures obstruere non morabor, & pene lapideus factus sum præ æstuatione, ut non possim vocem emittere, tanta æstuatione detentus. Credo autem omnem Deo amabilem sanctam synodum eandem mecum habere sententiam in epistola nuper lecta. Tantum vero dico quia vehementer dissonans lecta epistola videtur a fidei expositione sanctorum patrum congregatorum in Nicæa optima civitate.

Omnes Episcopi simul exclamaverunt. Qui non anathematizat Nestorium, anathema sit. Hunc recta fides anathematizat, hunc sancta synodus anathematizat. Qui communicat Nestorio, anathema sit. Omnes anathematizamus epistolam & dogmata Nestorii. Hæreticum Nestorium omnes anathematizamus, communicantes Nestorio omnes anathematizamus. Impiam fidem Nestorii omnes anathematizamus. Impia dogmata Nestorii omnes anathematizamus. Impium Nestorium omnes anathematizamus. [b] Cunctus orbis terrarum anathematizat impiam religionem Nestorii. Qui hunc non anathematizat, anathema sit. Hunc recta fides anathematizat. Hunc sancta synodus anathematizat. Qui communicat Nestorio, anathema sit.

Synodus dixit. Romanorum sanctissimi Archiepiscopi scripta legantur.

Juvenalis Episcopus Hierosolymorum dixit. Legantur & literæ sanctissimi & reverentissimi Archiepiscopi Romanorum Cœlestini, quas destinavit de fide.

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum legit. Epistola Domini Cœlestini Episcopi Romani ad Nestorium.

Dilectissimo fratri Nestorio Cœlestinus. Aliquantis diebus vitæ nostræ post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagii atque Cœlestii catholicam fidem quies habuit, & cetera.

Supra c. 10. *Petrus Presbyter & primicerius Notariorum dixit*. His quæ lecta sunt consona dixit sanctitas reverentissimi Episcopi nostri Cyrilli, quæ & præ manibus habemus; & si jubet vestra reverentia, legimus.

Flavianus Episcopus Philippensium dixit. Lecta & hæc inserantur gestis.

Supra c. 8. *Petrus presbyter & primicerius Notariorum legit sicut supra scriptum est, cujus initium ita est*. Salvatore nostro dicente palam: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus, & cetera.

Et postquam lecta est & [c] gestis inserta, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Non solum hæc quæ destinata sunt a sanctissimo & beatissimo Romanorum Ecclesiæ Episcopo Cœlestino missa & reddita sunt ipsi reverentissimo Nestorio, sed etiam hæc quæ destinata sunt a sanctissimo & reverentissimo Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopo Cyrillo & ab omni Ægyptiaca synodo per Theopemptum & Danielem & Potamonem & Commarium reverentissimos Episcopos. Et supplico interrogari Theopemptum & Danielem reverentissimos Episcopos hic existentes de hoc.

Flavianus Episcopus Philippensium dixit. Deponant reverentissimi comministri Theopemptus & Daniel præsentes si reddiderunt epistolas.

Theopemptus Episcopus Cavasorum dixit. In episcopio ascendentes die dominica, cum collectio celebraretur, præsentes autem clero & inlustribus pene omnibus, reddidimus Nestorio.

Daniel Episcopus Dardaneos dixit. [d] In episcopio ascendentes die dominica, præsente omni clero & inlustribus prope omnibus istas reddidimus Nestorio literas.

Flavianus Episcopus Philippensium dixit. Satisfecit ergo scriptis.

Daniel Episcopus Dardaneos dixit. Dixit nobis tunc ut veniremus postero die & secreto loqui cum eo. Sed cum nos venissemus, clausit nobis januas, & non est dignatus dare nobis responsum.

Theopemptus Episcopus Cabason dixit. Suscipiens chartas constituit nobis postero die convenire ad eum. Ivimus. Deinde venientes non suscepit; neque quidem satisfecit literis, sed etiam in Ecclesia eadem & pejora dogmatizavit. Non solum autem antequam acciperet chartas hæc docebat, sed multo pejora postquam accepit & docuit usque in hodiernum diem.

Fidus Episcopus Joppes dixit. Quia permanet usque ad hodiernum diem in eadem doctrina possunt dicere etiam præsentes reverentissimi Episcopi Acacius & Theodotus, qui & [e] collati sunt cum eo, ut etiam periclitaretur aliquis eorum; quos & petimus & conjuramus per proposita sancta evangelia in fide gestorum dicere quæ audierint ante tres istos dies ab ipso Nestorio.

Cyrillus Episcopus Alexandriæ dixit. Quoniam non [f] de fortuitis nobis est sermo, sed [g] capitali omnium causa, dico autem de recta quæ in Christum est fide, consequens est reverentissimos Episcopos Theodotum & Acacium secundum petitiones reverentissimi Episcopi Fidi & juramenta inlata, amatores veritatis existentes & sanctos, dicere quid audierunt dicentem ipsum, locutionem ad eum pro recta fide movente.

Theodotus Episcopus Ancyræ dixit. Doleo quidem pro amico. Attamen omni amicitiæ præpono veritatem. Propter quod necesse habeo cum multa tristitia de quibus interrogor exprimere veritatem. Non æstimo opus habere no-

---

a *Propter inscript.*) Sic edidit Contius. Sic etiam legerunt qui codices Colbertinum & Turonensem transtulerunt. At in Bellovacensi ita legitur. *Propter scriptam in epistola blasphemiam & aures claudere non recuso, & pene saxeus factus sum ex mœrore; ut nec vocem possim reddere, tanto dolore detentus. Credo autem universam reverentissimam & sanctam synodum ejusdem esse sententiam de hac quæ nuper lecta est epistola. In tantum autem solum dico quia nimis dissona lecta existit epistola expositæ fidei a sanctis patribus qui congregati sunt in Nicæa callipoli.* b *Cunctus orbis*) Ita codex Colbertinus. Ita etiam Turonensis, & Contius. Bellovacensis: *Universus mundus anathematizat impiam sectam Nestorii*. Concilium V. *Omnis mundus &c.*

c *Gestis inserta*) Codices Colbertinus & Turonensis & editio Contiana: *inserta monumentis*.

d *In Episcopio*) Hanc Danielis prosecutionem addidimus ex codice Bellovacensi. In Colbertino quippe & apud Contium legitur simpliciter *Daniel Episcopus Dardaneos dixit eadem quæ & reverentissimus Episcopus Theopemptus*. e *Collati sunt*) Id est, contulerint, locuti sunt.

f *De fortuitis*) *De quibuscumque*, ut habent codex Bellovacensis, id est, de rebus parvi momenti, de re vulgari, ut vertit Peltanus. g *Capitali*) Codex Bellovac. *sed de illa re quæ capitulis omnibus majus est*.

noſtro teſtimonio, cum id quod ſapit manifeſtum ſit ex literis quæ ad tuam reverentiam ſunt. Quæ enim ibi abnuebat de Deo dici, hoc eſt, de unigenito, improperans ei humana, & hic loquens dixit. Sicut enim ibi dixit non oportere de Deo dicere lacte nutriri, neque nativitatem ex virgine, ſic etiam & hic ſæpius dixit bimenſtrem & trimenſtrem non oportere dici Deum. Et hæc non nos ſoli, ſed etiam alteri plures audierunt non ante multos dies, ad nos ipſos.

Acacius Epiſcopus Militinæ dixit. Fide propoſita & in Deum pietate, neceſſe eſt omnem vacare affectum. Unde etſi nimis ſuper alios Dominum Neſtorium [a] amavi, & omnino eum ſalvare ſtudui, neceſſe nunc eſt dicere veraciſſime quæ ab eo dicta ſunt, quatenus non condemnetur anima mea, celante me veritatem. [b] Statim quod adveni in Epheſinam civitatem, feci ad ſupradictum virum colloquium, & cognoſcens eum non recte ſapere, omnino feſtinavi eum corrigere, & [c] deſiſtere a pravo ſenſu, ipſumque illum videbam labiis confitentem quin [d] mutaretur ab hujuſmodi intelligentia. Dies decem & duodecim prætermittens, iterum ſermone aliquo moto defendebam veritatis ſermonem, & contradicentem eum huic videbam, [e] & in duobus illicitis pariter cognoſcebam eum incidere. Primum quidem ea interrogatione ejus indecenti exiſtente neceſſitatem imponebat reſpondentibus aut omnino negare unigeniti deitatem humanatam eſſe, aut confiteri, quod erat impium, quia & patris & ſancti ſpiritus deitas ſimul incarnata eſſet cum verbo. Quæ erant omnino praviſſimæ intelligentiæ & ejicientes piam fidem. Deinde ſecundo moto ſermone, intulit quidam eorum qui cum eo erat Epiſcopus ſermonem, & alium ait eſſe filium qui paſſionem ſuſcepit, alium autem Deum verbum. Quam blaſphemiam jam non potens portare, valefaciens omnibus exivi. Et alter autem qui cum eo erat adſerebat pro Judæis utique, quod non in Deum ſed hominem peccaſſent.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium dixit. Manifeſta exiſtente depoſitione reverentiſſimorum & beatorum comminiſtrorum noſtrorum Theodoti & Acacii, conſequens eſt quam habebant de propoſitis ſententiam beati patris noſtri legi & inſeri geſtis.

Petrus Presbyter & Primicerius Notariorum dixit. [f] Quoniam pro manibus habemus & codices ſanctiſſimorum & beatiſſimorum patrum & Epiſcoporum & diverſorum martyrum, elegimus vero ex his pauca capitula, quæ, ſi placet, legimus.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium dixit. Et hæc lecta inſerantur. *Et lectum eſt ita.*

Petri ſanctiſſimi Epiſcopi & martyris ex codice de deitate.

Quoniam & vere gratia & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt. Unde & gratia ſalvi ſumus facti ſecundum apoſtolicum dictum. Et hoc ait non ex nobis, Dei donum eſt, non ex operibus, ne quis glorietur. Voluntate Dei verbum caro factum eſt, & habitu inventus eſt ut homo, non receſſit a deitate. Nec enim ut a virtute ſua aut gloria plenius deſiſteret, pauper factus dives exiſtens, hoc factus eſt; ſed etiam ut mortem pro nobis peccatoribus ſuſciperet, juſtus pro iniquis, quatenus nos offerret Deo patri, mortificatos quidem carne, vivificatos autem ſpiritu. Et POST ALIA. Unde & Evangeliſta [g] verum ait dicens: *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis.* Tunc videlicet ex quo angelus ſalutavit virginem dicens: *Ave gratia plena, Dominus tecum. Dominus enim tecum eſt.* Nunc eſt audire a Gabriele, eo quod Deus verbum tecum eſt. Significat enim ipſum natum in vulva & carnem factum, ſicut ſcriptum eſt: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Unde & quod naſcetur ſanctum, vocabitur filius Dei.* Et ITERUM POST ALIA. Dei vero verbum [h] præter viri abſentiam per voluntatem omnia valentis operari Dei factum eſt in vulva virginis caro, non indigens viri operatione aut præſentia. Efficacius enim quam vir perficit Dei virtus obumbrans virgini cum adveniente ſancto ſpiritu.

Vide Vincent. Cirtn. pag. 366. ſecundæ edit

Athanaſii ſanctiſſimi Epiſcopi Alexandriæ de codice contra Arianos.

Multi igitur ſancti fuerunt & mundi ab omni peccato. Hieremias autem & de ventre ſanctificatus eſt, & Joannes adhuc in utero exultavit in lætitia in voce Dei genitricis Mariæ. Et tamen regnavit mors ab Adam uſque ad Moyſen & in eos qui non peccaverunt in ſimilitudine prævaricationis Adæ; & ſic manebant nihilominus mortales & corruptibiles, capaces paſſionum. Nunc autem verbo facto homine & ſua faciente quæ carnis ſunt, non jam hæc corpus tangunt propter verbum quod in eo factum eſt, ſed ab ipſo quidem conſumpta ſunt. De reliquo autem homines non jam ſecundum ſuas paſſiones manent peccatores & mortui; ſed ſecundum verbi virtutem reſurgentes, immortales & incorrupti ſemper manent. Unde & cum naſceretur caro de Dei genitrice Maria, ipſe dicitur natus, quia aliis nativitatem, ut ſint, præſtat, ut noſtram in ſe ipſum transferat nativitatem, & non jam ſicut terra ſolum exiſtentes in terram eamus, ſed ut ex cœlo verbo conjuncti, in cœlum perducamur per ipſum. Ergo ita & alias paſſiones corporis non incongrue in ſemet tranſtulit,

---

a *Amavi*) Codex Bellovac. *dilexi, & omnino eum liberare ſtudui.* b *Statim*) Idem codex. *Continuo cum ad Epheſinam veniſſem civitatem.* c *Deſiſtere*) Idem, *ſeparare.*

d *Mutaretur*) Ibid. *transferretur a tali ſenſu. Diebus autem decem aut duodecim prætermiſſis, iter. ſerm. al. modo defendi veritatis ſermonem.* e *Et in duob.*) Ibid. *& duas ineptias uno eodemque tempore illum incidere. Primum quidem ex mala ejus interrogatione neceſſ.* f *Quoniam*) Sequentia vertit Latine etiam Marius Mercator, quæ nos infra dabimus poſt hæc geſta. Nondum enim prodierunt in lucem.

g *Verum ait.*) Apud Ruſticum Diaconum in dialogo contra Acephalos: *Veraciter dicit.*

h *Præter viri abſent.*) Immo potius *præſentiam.* Sed cum ita legatur in editione Contiana & in exemplaribus Colbertino & Turonenſi, noluimus mutare. Codex Bellovacenſis mutilus eſt in hoc loco. Marius Mercator vertit, *viro abſente*; Peltanus, *ultra viri commercium.*

ſtulit, ut jam non ſicut homines, ſed ut pro- A
prii verbi ſempiternæ vitæ participes exiſtamus. Non enim jam ſecundum primam nativitatem in Adam morimur, ſed de cetero nativitate noſtra & omni carnali infirmitate tranſlatis in verbo ſurgimus a terra, ſoluta quæ per peccatum eſt maledictione propter eum qui factus eſt in nobis propter nos maledictio.

Ejuſdem Athanaſii de epiſtola ad [a] *Epictetum.*

Quomodo autem, *inquit*, & ambigere audent qui dicuntur Chriſtiani, ſi qui ex Maria proceſſit Deus filius quidem ſubſtantia & natura Dei eſt, ſecundum carnem autem ex ſemine B David, ex carne autem ſanctæ Mariæ. Qui autem putas temerarii facti ſunt ut dicerent Chriſtum, qui carne paſſus eſt & crucifixus, non eſſe Dominum ſalvatorem & Deum & filium patris. [b] Aut quomodo Chriſtiani volunt nominari qui dicunt in hominem ſanctum ſicut in unum Prophetarum veniſſe verbum, & non ipſum hominem factum ſumentem ex Maria corpus, ſed alterum eſſe Chriſtum & alterum Dei verbum, quod ante Mariam & ante ſecula filius extabat patris? Aut quomodo eſſe Chriſtiani poſſunt qui dicunt alium eſſe filium & alium Dei verbum? Et POST ALIA ITERUM. Non per [c] adoptionem hæc facta ſunt, abſit, C ſicut quidam æſtimaverunt, ſed ſicut eſt veritas, homine facto ſalvatore, totius hominis ſalus facta eſt. Si enim adoptione erat in corpore verbum ſecundum illos, quod autem adoptione dicitur phantaſia eſt, reperitur & putative ſalus & reſurrectio hominum dici ſecundum impiiſſimum Manichæum. Sed non equidem phantaſia eſt ſalus noſtra, neque corporis ſolum, ſed totius hominis animæ & corporis veraciter ſalus facta eſt. Humanum eſt naturaliter quod [d] ex Maria, ſecundum divinas ſcripturas & verum erat ſalvatoris.

[e] *Julii ſanctiſſimi Epiſcopi Romæ de epiſtola ad* [f] *Proſdocium.*

Prædicatur autem ad [g] plenitudinem fidei & incarnatus de virgine Maria Dei filius & inhabitaſſe in hominibus, non in homine operatus. Hoc enim in Prophetis eſt & Apoſtolis. Perfectus Deus in carne, & homo perfectus in ſpiritu; non duo filii, unus quidem proprie filius aſſumens hominem, alter autem mortalis aſſumptus a Deo, ſed unus unigenitus in cœlo, unigenitus in terra Deus.

Felicis ſanctiſſimi Epiſcopi Romæ & martyris ad Maximum Epiſcopum & clerum Alexandriæ.

De incarnatione autem verbi & fide credimus in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum de virgine Maria natum, quia ipſe eſt ſempiternus Dei filius & verbum, & non homo a Deo aſſumptus, ut alter eſſet præter illum. Neque enim hominem aſſumpſit Dei filius, ut ſit alter præter ipſum; ſed Deus exiſtens perfectus, factus eſt ſimul & homo perfectus incarnatus de virgine.

Theophili ſanctiſſimi Epiſcopi Alexandriæ de quinta paſchali epiſtola.

Sunt enim & nunc reliquiæ tunc factorum mirabilium. Non [h] diſcredant quia virtus Dei valet facere virginem parere, in qua factum eſt vivens Dei verbum propter ſimilitudinem quæ ad nos eſt. Aliter enim eum converſari proxime nobis non erat poſſibile, ut non ex voluptate & ſomno, quemadmodum in aliis hominibus habet, acciperet corpus quod in ſimilitudine hujus accepit ex virgine natus homo, apparens quidem ut nos ſecundum ſervilem formam, ex operibus autem demonſtratus quia omnium creator & dominus eſt agens opera Dei.

Ejuſdem de paſchali epiſtola ſexta.

Qualiter enim artificum optimi non in pretioſis tantum materiebus artem oſtendentes in admiratione ſunt, ſed viliſſimum lutum & ceram diſſolutam plerumque aſſumentes, ſuæ diſciplinæ demonſtrantes virtutem, multo magis laudantur, ita omnium optimus artifex veniens efficax Dei verbum ordine coaptationis decorans univerſa, [i] non alicujus pretioſæ materiæ corpus aſſumens ad nos advenit, ſed in luto [k] magnum ſuæ artis oſtendit, ex luto formatum emendans hominem, ipſe de virgine novo mo do procedens homo, per modum quidem na- D tivitatis reconcilians, ſimilitudinem autem quæ per omnia ad nos eſt ſine peccato non effugere judicans. Cum naſcitur, pannis involvitur, nutritur puer in præſepio jacens, naturæ noſtræ infirmitatem ſuſcipiens propter præcedentes cauſas; ſed adhuc puer exiſtens ſimul & inimicum & ejus perturbat agmen, magos trahens ad pœnitentiam, & compellens deſtinantem eos Regem contemnere.

a *Epictetum*) Hanc epiſtolam Athanaſii fuiſſe corruptam a nonnullis ſcribit ſanctus Cyrillus in epiſtola de pace ad Joannem Antiochenum. b *Aut quomodo*) Hunc locum verbis pauliſper mutatis refert Ruſticus Diaconus in dialogo paulo ante laudato. c *Adoptionem*) Ita Contius & codex Colbertinus. Bellovacenſis mutilus eſt in hoc loco. Turonenſis habet *optionem*. Ruſticus Diaconus: *Non phantaſia eſt ſalus noſtra*. Antiqua verſio ejuſdem epiſtolæ edita a clariſſ. viro Paſchaſio Queſnello: *Abſit autem ut figurate iſta dicta ſint.* Quare loco vocis *adoptionem* videretur legi debere *optionem*.

d *Quod ex Maria*) Ita codices Turonenſis & Colbertinus quam lectionem confirmant Ruſticus Diaconus & antiqua verſio edita a Queſnello. Nam Contius ita edidit: *quod ex Maria proceſſit ſecundum ſcripturas, & verum erat ſalvatoris corpus*. e *Julii*) Hanc epiſtolam non eſſe Julii, ſed Timothei diſcipuli Apollinaris, ſcribit Leontius Byzantius, ſed hanc ſine controverſia Julio & Facundus & alii aſſerunt. Vide Sirmondum in Notis ad Facund. pag. 40. f *Proſdocium*) Ita Marius Mercator, Facundus, & antiqua exemplaria iſtius verſionis geſtorum Epheſinæ ſynodi. In Græco eſt, πρὸς Δόκιον. id eſt, *ad Docium*. Anaſtaſius presbyter ut monet Sirmondus, habet: πρὸς Ἀχάκιον. g *Plenitudinem*) Apud Facundum, qui hoc fragmentum refert ex geſtis ſynodi Epheſinæ, legitur *ſupplementum*.

h *Diſcredant*) Id eſt, non refugiant credere. Marius Mercator vertit, *parum credant*. Peltanus, *Nemo dubitet*. Vide Gloſſarium Dufreſnii. i *Non alicujus*) Paulo aliter apud Ruſticum Diaconum: *non velut alicujus pretioſæ materiæ cœleſtis accipiens corpus*. k *Mag. ſuæ artis*) Ibidem & apud Marium Mercatorem: *magnitudinem ſuæ artis*.

A

Cypriani ſancti Epiſcopi & martyris de libro de eleemoſyna.

Multa & maxima exiſtunt, fratres dileciſſimi, divina beneficia ex quibus noſtram ſalutem Dei patris & Chriſti affluens & dives miſericordia operata eſt & ſemper operatur. Unde cuſtodire nos & vivificare pater filium miſit, ut nos renovet. Et miſſus filius voluit filius hominis fieri, ut nos filios Dei conſtituat. Humiliavit igitur ſemetipſum, ut populum abjectum reficiat. Vulneratus eſt ut noſtra vulnera ſanet. Servit, ut de ſervitute ad libertatem ſervientes adducat. Mortem ſuſtinuit, ut immortalitatem mortalibus reddat.

Ambroſii ſancti Epiſcopi Mediolanenſium.

[b] Si mihi non credunt, credant Apoſtolo dicenti: *Poſtquam vero venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege.* Filium, inquit, ſuum, non unum ex multis, non communem, ſed ſuum. Cum dicit ſuum generationis æternæ proprietatem ſignificavit. Hunc factum ex muliere poſtea adſtruxit, ut factura non divinitati ſed adſumptioni corporis adſcriberetur. Factum ex muliere per carnis ſuſceptionem, factum ſub lege per obſervantiam legis. Generatio autem illa cœleſtis ante legem, iſta ſub lege.

Ejuſdem.

[c] Sileant igitur inanes de ſermonibus quæſtiones; quia regnum Dei, ſicut ſcriptum eſt, non in perſuaſione verbi eſt, ſed in oſtenſione virtutis. Servemus diſtinctionem divinitatis & carnis. Unus [d] in utroque loquitur Dei filius, quia in eodem utraque natura eſt. Et ſi idem loquitur, non uno ſemper loquitur modo. Intendo in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis paſſiones. Quaſi Deus loquitur quæ ſunt divina, quia verbum eſt. Quaſi homo dicit quæ ſunt humana, quia in mea ſubſtantia loquebatur. Hic eſt panis vivus qui deſcendit de cœlo. Panis hic caro mea, ſicut ipſe dicit: *Hic panis quem ego dabo, caro mea eſt.* Hic eſt qui deſcendit, hic eſt quem pater ſanctificavit & miſit in hunc mundum. [e] Nec ipſa litera nos docet ſanctificatione non divinitatem egviſſe, ſed carnem.

Gregorii magni ſancti Epiſcopi Nazianzi.

Non decipiant homines, nec decipiantur, ſine ſenſu ſuſcipientes dominicum hominem, ſicut ipſi dicunt, magis autem Dominum noſtrum & Deum. Nec enim hominem dividimus a deitate, ſed unum & eundem dogmatizamus, prius quidem non hominem, ſed Deum, & filium ſolum, & ante ſecula, non mixtum corpori, & quæcumque ſunt corporis, in fine autem & hominem aſſumptum pro noſtra ſalute, paſſibilem carne, impaſſibilem deitate, circumſcriptum corpore, incircumſcriptum divinitate, eundem terrenum & cœleſtem, vi- B ſibilem & intelligibilem, capabilem & incapabilem, ut in toto homine eodemque & Deo totus homo reformaretur, qui ſub peccato ceciderat. Si quis non Dei genitricem Mariam æſtimat, ſine deitate eſt. Si quis quaſi per fiſtulam virginem tranſiſſe & non in ipſa formari deifice ſimul & humane, deifice quidem, quia ſine viro, humane autem, quia lege partus, anathema ſit. Si quis formatum dicit hominem & ita ſubingreſſum Deum, damnatus eſt. Non enim nativitas Dei iſtud eſt, ſed fuga nativitatis. [f] Si quis introducit duos filios, unum quidem ex Deo & patre, ſecundum autem ex [g] Maria, & non unum & ipſum, ab adoptione excidet quæ promiſſa eſt recte cre- C dentibus. Naturæ enim duæ Deus & homo, [h] quod & anima & corpus. Filii autem non duo, nec Dei. Neque enim hic duo homines, licet etiam Paulus interiorem hominem & exteriorem appellaverit. Et ſi oportet compendioſius dicere, [i] aliud quidem & aliud, ex quibus ſalvator eſt. Siquidem non idem eſt inviſibile viſibile, & ſine tempore ſub tempore. Non alius autem & alius, abſit. Utraque enim ſummæ unitionis in contemperatione, Deo quidem inhumanato, homine autem deificato, vel quomodo aliquis nominet. Dico enim aliud & aliud e contrario quam in trinitate habet. Ibi enim alius & alius, ut non ſubſiſtentias confundamus, non aliud autem & aliud. U- D num enim tria ſunt & idem deitate. Si quis ut in Propheta dicit ſecundum gratiam operatum eſſe, & non ſecundum ſubſtantiam conjunctum aut formatum, ſit vacuus a meliori operatione, magis plenus contraria. Si quis non adorat crucifixum, anathema ſit, & reputetur cum Dei [k] interfectoribus. Si quis ex operibus perfectum, aut poſt baptiſma, aut poſt reſurrectionem quæ ex mortuis adoptionem meruiſſe dicit, ſicut pagani parengraptos id eſt inſcriptos dicunt, id eſt, adoptivos, ana-

---

a *Multa*) Non ſunt verba ipſa Cypriani, ſed veteris interpretis, qui ea ex Græca lingua rurſum tranſtulit in Latinam. b *Si mihi non credunt*) Sunt ipſa Ambroſii verba, quæ oportet Latine deſcripta fuiſſe in geſtis Græcis, cum eadem legantur etiam apud Marium Mercatorem. c *Sileant*) Et hæc quoque ſunt ipſa Ambroſii verba, quæ etiam duobus locis referuntur a Ruſtico Diacono & apud Facundum lib. 1. cap. 5. d *In utroque*) Ita vetera exemplaria & Contius & codex Corbejenſis ſynodi Chalcedonenſis. Apud S. Ambroſium & Facundum & in actione quarta Concilii Lateranenſis Martini Papæ editum eſt *utraque*, quo etiam modo habent codices 1047. & 1600. bibliothecæ Colbertinæ. Sed apud Ruſticum legitur *utroque*; quam lectionem confirmat codex 1363. ejuſdem bibliothecæ, ubi ſcriptum eſt *uteroque*. Eandem lectionem confirmare etiam videntur quæ paulo poſt ſequuntur Facundi verba: *licet unus, tamen in utroque loquitur Dei filius*.

e *Nec ipſa*) Secuti hoc loco ſumus vetera exemplaria horum geſtorum, quibus conſentiunt codices 1363. & 1600. bibliothecæ Colbertinæ. Apud Marium Mercatorem & in editione Contii ſcriptum eſt: *Et ipſa litera*. In editis Ambroſii operibus: *Hæc ipſa litera*. In Græco eſt, ἓ δὲ αὕτη ἡ γράμμα, etiam in manuſcriptis libris. Ex quo confirmari poſſe videtur ſcriptura veterum exemplarium.

f *Si quis introducit*) Hunc locum refert Facundus, ſed ex interpretatione paulo diverſa.

g *Maria*) Apud Facundum, *matre*. h *Quod & anima*) Ita codex Colbertinus. Turonenſis, *quod anima & corpus*. Editio Contii: *quoniam & anima & corpus*. Facundus: *quemadmodum & anima & corpus*. Ita etiam Peltanus. i *Aliud quidem*) Refert hanc partem iſtius ſoci Ruſticus Diaconus in libro adverſus Acephalos.

k *Interfectoribus*) Ita Contius. In codicibus Colbertino & Turonenſi ſcriptum eſt *interpeccatoribus*.

anathema sit. Quod enim inchoatum est, aut proficit, aut consummatur, non est Deus, quamvis propter eum quod paulatim fit augmentum ita dicatur.

Basilii sanctissimi Episcopi primæ Cappadociæ.

Non enim tantum cœlum & terra, & magnitudines pelagorum, & quæ in aquis versantur, & terrestria animalia, arbores etiam, stellæ, & aer, & tempora, & varius universorum ornatus, supereminentem virtutem commendat quantum ut possibile sit Deum incapabilem impassibiliter per carnem complicari morte, ut nobis sua passione impassibilitatem donet.

Gregorii sanctissimi Episcopi Nyssæ.

Orat. 1. de beatitudinibus

Hoc enim sapiatur, ait, in vobis quod & in Christo Jesu; qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Quid pauperius in Deo quam servi forma? Quid humilius in Rege omnium quam in communionem egentis nostræ naturæ sponte venire? Rex Regum & dominus dominantium servitutis formam subiit. Judex universitatis sub censu potentium fit. Creaturæ dominus in spelunca divertit. Qui cuncta comprehendit, non invenit locum in diversorio, sed in præsepe animalium jacet. Mundus & immaculatus humanæ naturæ sustinet sordes, & per omnem paupertatem nostram transiens, usque ad mortis accedit experimenta. Videtis spontaneæ paupertatis mensuram. Vita mortem gustat, judex ad judicium ducitur, vitæ omnium dominus sub sententia judicantis fit; qui totius est supermundanæ virtutis Rex, carnificum non repellit manus. Ad hoc tibi, ait, exemplum humilitatis mensura respiciat.

a Hæc testimonia quæ sequuntur in aliis exemplaribus non inveniuntur.

Attici Episcopi Constantinopoleos.

Hodie Christus Dominus misericordiæ nativitatem suscepit. In deifica enim dignitate præexistebat. ET ADJECIT *Deinde his infert iterum*. Misericordiæ verbum exinanitur, inexinanibilis natura existens. Semetipsum enim exinanivit formam servi accipiens. Qui sine carne est, propter te incarnatur. Verbum enim caro factus est. Qui tactui non subjiciebatur propter naturæ incorporeum, palpatur. Qui sine initio est, sub initio fit incorporeo. Qui perfectus est crescit, qui inconvertibilis est proficit. Qui dives est, in paupere diversorio fit. Qui cooperit cœlum nubibus, pannis involvitur. Rex in præsepe ponitur.

Amphilochi Iconii Episcopi.

Quoniam enim ipse & Rex & Deus est, & mortem propter passionis dispensationem gustavit. Munera magorum, Mysteriorum sunt indicia. Offerunt aurum. Cognoscunt enim eum Regem. Offerunt thus. Deo enim sciunt offerendum. Adjiciunt [b] myrrham propter mortem quæ in mysterio est Passionis.

Item ejusdem.

Nisi enim ille nasceretur carnaliter, non tu renascereris spiritualiter. Nisi ille sustinuisset servi formam, non tu dignitatem adoptionis lucratus esses. Propter hoc enim in terra cœlestis ut tu in cœlis levareris terrenus. Propter hoc Christus semetipsum exinanivit ut nos omnes de plenitudine ejus accipiamus. Illius mors tua facta est immortalitas. Domini passio servi facta est altitudo. Tu autem beneficium [c] accipis ad commodum blasphemiæ.

[d] *Similiter Attici Episcopi Constantinopoleos.*

Siquidem ambiguum facit unigeniti humanatio & virginis partus & passionum communicatio & crux & passio & mors, ediscens cognoscat providere hæc mundi salutem, sed nec [e] indigno misericordia potioris. Si enim turpe est Deo in virgine habitare, turpius utique omnino est & facere. Si vero creans non [f] injuriam passus est, nec habitare in creatura opprobrio dignum judicavit. Et si pati malum est, passionibus liberare quantum est? Unde & mortuus est immortali morte mortificans mortem, & resurrexit nostram largiens resurrectionem. Et omnia hæc suscepit, non natura deitatis, sed adsumptione carnis. Huic quidem inviolabilibus suæ habitans impassibilitatis. Huic vero omnia passus est sustinens ut fieret vitæ optimæ dux & legislator.

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Habemus vero & codices blasphemiarum reverentissimi Nestorii, de quibus unius elegimus capitula; quæ, si placet, legimus.

Flavianus Episcopus Philippensium dixit. Legantur & inserantur gestis.

a *Hæc testimonia*) Istam adnotationem nos addidimus ex codicibus Colbertino & Turonensi. Non extat enim in Bellovacensi, neque in editione Contiana. Et Vincentius Lirinensis enumerans patres quorum in Concilio Ephesino vel tamquam judicum vel tamquam testium scripta recitata sunt, nullam Attici aut Amphilochii mentionem facit. Contra Innocentius Episcopus Maroniæ in epistola de gestis cum Severianis scribit hæc duodecim patrum testimonia adversus Nestorii blasphemias prolata in Ephesina synodo fuisse a sancto Cyrillo.

b *Myrrham*) In codicibus Colbertino & Turon. scriptum est *murram*. Bellovacensis mutilus est in hoc loco.

c *Accipis ad Com. bla.*) Contius, *beneficium accipis blasphemiæ occasionem*. Peltanus, *beneficium vertis in occasionem blasphemiæ*. Marius Mercator, *in blasphemiam rapis*.

d *Similiter*) Sequens Attici testimonium non extat in vulgatis editionibus Conciliorum, neque in exemplaribus Græcis bibliothecæ regiæ. Illud tamen exhibent tres antiqui codices quibus utimur in editione horum gestorum, & Marius Mercator. (*a*)

e *Indigno*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Bellovac. & editio Contiana, *indigni*.

f *Injuriam passus est*) Liber Bellovac. *injuriatus est*.

(*a*) Hic pariter non extant in Cod. Casinensi sed adnotantur in margine in textu vero soli tituli leguntur. Inferius vero ubi repetita fuisse eadem omnia quæ hic dantur, testimonia adnotat Codex Casinensis, inter cetera etiam Attici & Amphilochii sententias recitat.

De codice ejusdem Nestorii, [a] *quaternione* XVII. *in dogmate.*

Cum igitur divina scriptura dictura est aut nativitatem Christi quæ ex Maria virgine est, aut mortem, nusquam videtur ponens *Deus*, sed aut *Christus* aut *filius* aut *Dominus*, quoniam hæc naturarum sunt significativa duarum, aliquando quidem hujus, aliquando quidem illius, aliquando autem istius & illius. Quid dico? Quando ex virgine nativitatem nobis scriptura exponit, quid dicit? *Misit Deus filium suum*. Non dixit: Misit Deus Deum verbum; sed accepit nomen quod nuntiat naturas duas. Quoniam enim filius homo est & Deus, dixit: *Misit Deus filium suum factum ex muliere*; ut cum audieris factum ex muliere, inde vides nomen propositum quod indicat naturas duas, ut nativitatem, quæ ex beata virgine est, filii quidem voces. Filium enim genuit Dei & Christi genitrix virgo. Sed quoniam filius Dei duplex est secundum naturas, non genuit quidem filium Dei, sed genuit humanitatem, quæ est filius, propter conjunctum filium.

Similiter ejusdem de [b] *quaternione quarto.*

Et vide quid contingit, hæretice. Non invideo voci Christi genitricis virginis; sed novi venerabilem quæ suscepit Deum, per quam processit universorum dominus, per quam resplenduit sol justitiæ. [c] Iterum suspicor plausum. Quomodo processit, intellexistis. Non dictum est a me hoc, *processit* pro eo quod *natus est*. Non enim sic cito obliviscor meorum. Procedere Deum de Christi genitrice virgine a scriptura divina didici. Nasci vero ex ea nusquam didici. *Et post alia*. Nusquam igitur divina scriptura Deum ex Christi genitrice dicit natum, sed Jesum Christum Dominum. Hæc omnes confitemur. Quæ enim docuit scriptura, miser est, qui non statim accipit. *Surgens accipe puerum & matrem ejus*. Hæc angelorum vox. [d] Amplius autem quam tu quæ nativitatis sunt noverant angeli. *Surgens accipe puerum & matrem ejus*. Non dixit: Accipe Deum & matrem ejus.

Similiter ejusdem de quaternione XXIV.

Quid ergo dicebamus? *Ne timeas accipere Mariam uxorem tuam. Quod enim in ea natum est*, hoc est [e] ΓΕΝΝΗΘΕΝ, (sive per unum N, sive per duo, intellectum nihil lædit) *quod enim in ipsa natum est, de spiritu est sancto*, si dixerimus quia Deus verbum natus est in utero. Aliud enim est simul esse cum absente, & aliud nasci. *Quod enim in ipsa*, ait, *natum est, de spiritu est sancto*. Viderunt ergo patres, utpote scientissimi scripturarum, quia [f] si de incarnato posuerimus natum, invenietur aut filius sancti spiritus [g] Dei verbum, aut duos patres habens, aut per unum N invenietur Deus verbum creatura spiritus existens. Fugientes ergo nativitatis sermonem posuerunt: *Qui descendit propter nos homines & propter nostram salutem, & incarnatus est*. Quid est *incarnatus est?* Non conversus ex divinitate in carnem, incarnatus est de spiritu sancto. Secuti sunt evangelistam. Evangelista enim veniens ad inhumanationem, fugiit nativitatem dicere in verbo. *Et verbum caro factum est*. Non dixit, Verbum per carnem natum est. Ubi enim memoriam faciunt Apostoli vel evangelistæ filii, ponunt quia natus est ex muliere. Attende dictum. Peto ubi dicunt nomen filii? Et quia natus est ex muliere, ponunt *natus est*. Ubi vero mentionem faciunt verbi, nemo eorum ausus est dicere nativitatem per humanitatem. Audi beatum Joannem Evangelistam: *Veniens in verbum & humanationem ejus*. Audi qualia ait. *Verbum caro factum est*, hoc est, adsumpsit carnem. *Et habitavit in nobis*, hoc est, nostram induit naturam, & *habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus filii*. Non dixit: Vidimus nativitatem verbi.

Similiter ejusdem de quaternione XV. *in dogmate.*

Sic & secundum carnem Christum ex conjunctione quæ ad Deum verbum est Deum nominamus, visibilem scientes sicut hominem. Audi utraque Paulo prædicante. Ex Judæis ait Christum secundum carnem primum, & tunc Dei copulatione divine loquitur de visibili, ut nemo hominis cultricem Christianitatem suspicetur.

Similiter ejusdem de quaternione XXVII.

[h] Sed sicut dicebamus Deum omnium creatorem & Deum Moysen, *Deum enim*, ait, *posui te Pharaonis*, & filium Israel Dei, *Filius enim*, ait, *meus primogenitus Israel*, & sicut dicebamus Christum Saul, *Non enim*, ait, *mittam manum meam in eo, quia Christus Domini est*, & Cyrum similiter, *Hæc dicit*, ait, *Dominus Christo meo Cyro*, & Babylonium sanctum, *Ego enim*, ait, *præcipiam eis, sanctificati enim sunt*,

---

a *Quatern.* XVII.) Sic scriptum est in Græcis exemplaribus, in Turonensi & Colbertino codicibus & apud Contium. Codex Bellovacensis habet XIV. Marius Mercator XVI. b *Quatern. quarto*) Variant hoc loco vetera exemplaria. Nam Colbertinum & Turonense & illud quo Contius utebatur ita legunt, uti nos edidimus. Bellovacense & Marius Mercator habent, *vicesimo primo*. Quo etiam modo habet textus Græcus in editionibus & in exemplaribus manuscriptis bibliothecæ regiæ. c *Iterum suspicor*) Codex Bellovacensis: *Iterum suspectum habeo plausum*. d *Amplius*) Hic locus editus est ex fide Bellovacensis exemplaris. Nam Colbertinum & Turonense habent: *Hæc angelorum vox, magis vero tua. Puto quæ nativitatis erant sciebant archangeli*. Eadem ferme Contianum. Marius Mercator ista confudit.

e ΓΕΝΝΗΘΕΝ) Mirum est quantum depravatus sit hic locus in antiquis libris. In Colbertino & in Turonensi ita scriptum est. *Quod enim in ea natum est, hoc est* SENNOEN. *sive per unum non sive per duo intellectum nihil lædit*. In eo quo Contius usus est, ita legebatur: *hoc est sennoem sive per unum ne sive per duo intellectum nihil lædit*. In Bellovacensi denique sic: *hoc est sennen sive per unum non, id est, genitum, sive per duo, id est, quod in ea factum est, intellectum nihil lædit*. Ex iis tamen pravissimis lectionibus nos veram eruimus. f *De incarnato natum*) Id est, si pro eo quod incarnatum dicimus, genitum diceremus, ut recte vertit Peltanus. Idem est sensus Marii Mercatoris, qui sic vertit: *si eum qui incarnatus est natum dixerimus*. g *Dei verbum*) Ita vetera exemplaria Bellovacense & Turonense. Sed in Colbertino & in editione Contii & apud Marium Mercatorem legitur *Deus verbum*. Quæ lectio congruit cum textu Græco

h *Sed sicut*) Hoc testimonium refert Rusticus Diaconus in libro adversus Acephalos.

ſunt, & ego adduco eos, ita dico & Dominum Chriſtum & Deum & filium ſanctum & Chriſtum. Sed communio quidem nominum ſimilis, non autem eadem dignitas.

Similiter ejuſdem de quaternione XV.

Hoc ſapite in vobis quod & in Chriſto Jeſu ; qui in forma Dei exiſtens, ſemetipſum exinanivit formam ſervi accipiens. Non dixit, *Hoc ſapite in vobis quod & in Deo verbo, qui in forma Dei exiſtens formam ſervi accepit*, ſed *accipiens* Chriſtus, [a] nomen utpote duarum naturarum appellationem ſignificativam, ſine periculo eum & ſervi formam quam accepit & Deum nominat, [b] his quæ dicuntur in naturarum geminationem inreprehenſibiliter partitis.

Similiter ejuſdem de quaternione XVI.

Ut in nomine Jeſu, ait, *omne genuflectatur cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur quia Dominus Jeſus Chriſtus*. Propter indutum indumentum veneror, propter occultum adoro viſibilem. Indiviſibilis a viſibili Deus. Propter hoc indiviſi honorem non divido. Divido naturas, ſed unio adorationem.

Similiter ejuſdem de quaternione XVII. *in dogmate.*

Erat quidem Deus verbum & ante humanationem filius & Deus & coexiſtens patri. Adſumpſit autem in ultimis ſervi formam; ſed cum exiſteret ante hoc filius & vocaretur, poſt adſumptionem non poteſt vocari ſeparatus filius, ut ne duos filios dogmatizemus. Sed quoniam illi conjunctus eſt [c] in principio exiſtenti filio qui ſibi junctus eſt, non poteſt ſecundum dignitatem filiationis diviſionem ſuſcipere. Secundum dignitatem dixi filiationis, non ſecundum naturas. Propter hoc & Chriſtus Deus verbum nominatur, quoniam quidem habet conjunctionem ad Chriſtum continuam.

Similiter ejuſdem de quaternione XV. *in dogmate.*

Inconfuſam igitur naturarum cuſtodimus conjunctionem. Confitemur in homine Deum, veneramur [d] divinam conjunctionem omnipotenti Deo coadorandam.

Similiter ejuſdem de quaternione VI.

Conſidera & quod his ſtatim copulatur. *Ut miſericors*, ait, *fiat & fidelis Pontifex ad Deum*. In quo enim paſſus eſt ipſe tentatus, poteſt tentatis ſubvenire. Ergo qui paſſus eſt, Pontifex miſericors eſt. Paſſibile vero templum, non vivificator paſſi Deus.

Similiter ejuſdem de quaternione XXVII.

Ut diſcatis, *ait*, quod valde quædam deitatis exiſtebat conjunctio & in pueritia conſpecta dominica carne; erat enim idem & puer & pueri dominus. Laudaſtis vocem. Sed nec ipſam indiſcuſſam plaudite. Dixi enim quod ipſe erat puer & pueri habitator.

Similiter ejuſdem de quaternione I.

Communes enim ſunt trinitatis operationes, & in ſolis ſubſiſtentiis diviſionem habentes. Unigeniti ergo gloria aliquando patri adhibetur. *Eſt enim*, ait, *pater qui glorificat me*. Aliquando ſpiritui. *Spiritus enim*, ait, *veritatis me glorificabit*. Aliquando Chriſti potentiæ.

Similiter ejuſdem de quaternione XVI. *de Jeſu dicens.*

Iſte qui dicit: *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquiſti?* Iſte qui triduanam mortem ſuſtinuit. Adoro autem cum deitate hunc & divinæ cooperatorem auctoritatis. ET POST ALIA. Propter indutum indumentum veneror, propter occultum adoro viſibilem. Inſeparabilis a viſibili Deus. Propter hoc indiviſi honorem non divido. Divido naturas, ſed unio adorationem. Non per ſe Deus eſt quod [e] plaſmatum eſt ex ſpiritu, non per ſe Deus in ſepulchro. Sic enim eſſemus hominis cultores & mortui cultores manifeſti. Sed quoniam inaſſumptus Deus ex adſumente adſumptus, ut adſumenti copulatus coappellatur Deus.

Similiter ejuſdem de quaternione quarto contra hæreticos, de ſpiritu dicens.

Quomodo enim erit ſervus, *ait*, qui cum filio & patre operatur? Et ſi quærit aliquis ſpiritus [f] actus, inveniet a filii & patris in nullo omnino abeſſe; non quaſi quod una dividatur deitas; [g] ſed in divina ſcriptura quæ unius virtutis ſunt & in ſingulam dividentes ſubſiſtentiam ad demonſtrationem trinitatis ſimilis. Et conſidera mihi ſimile [h] ex neceſſariis in operibus inchoantem. Deus verbum factum eſt caro, & habitavit in nobis. Conſedere fecit ſibi adſumptam pater humanitatem. Ait enim: *Dixit Dominus Domino meo, ſede a dextris meis*. Adſumpti [i] veniens ſpiritus continuit gloriam. *Quando enim*, ait, *venerit ſpiritus veritatis, ille me glorificabit*.

Simi-

---

a *Nomen utpote*) Vide quæ de hoc argumento dicta ſunt ad caput XII. horum geſtorum pag. 37.

b *His quæ dicuntur*) Codex Bellovac. *dum hæc quæ dicuntur in duplum naturarum dividantur ſine reprehenſione.*

c *In principio*) Idem codex, *qui a principio eſt filius, ſibi juncto non poteſt &c.*

d *Divinam conjunc.*) Codex Bellovac. *divina conjunctione omnipotenti Deo coadorandum hominem*. Atque hæc lectio videtur eſſe melior.

e *Plaſmatum*) Codex Bellovac. *plaſmatum eſt in vulva, non per ſe Deus quod creatum eſt a ſpiritu, non per ſe Deus quod ſepultum eſt in ſepulcro.* Hæc vero lectio melior eſt. Sed ſequi nos profeſſi ſumus exemplaria Colbertinum & Turonenſe, quia Bellovacenſe eſt valde mutilum & imperfectum.

f *Actus*) Idem codex Bellov. *actiones, inveniet a filii & patris in nullo deficientes.*

g *Sed in divina*) Idem codex: *ſed quia divina ſcriptura quod eſt unius virtutis in ſingulas dividat ſubſiſtentias.*

h *Ex neceſſariis*) Idem codex, *ex neceſſariis quæ ſunt in operibus.*

i *Veniens*) Ibidem, *deſcendens.*

Similiter ejusdem de quaternione VI. *de Christo dicens quia missus est prædicare captivis remissionem peccatorum, sicut Apostolus dicit, infert & ait.*

Iste fidelis Deo factus Pontifex. Factus est enim iste non consempiternus; ante iste qui paulatim in Pontificis, hæretice, profecit dignitatem. Audi apertius tibi hoc clamante voce. *Qui in diebus*, ait, *carnis suæ preces & supplicationes ad Deum, qui potest eum salvare de morte, cum clamore valido & lacrymis offerens, & exauditus a reverentia, cum esset filius, didicit ex quibus passus est obedientiam, & consummatus factus est obedientibus sibi omnibus causa salutis æternæ.* Consummatur autem quod paulatim proficit, hæretice. De quo [a] & Lucas in evangeliis clamat: *Et Jesus proficiebat sapientia & ætate & gratia.* Quibus consona & Paulus loquens, *Consummatus*, ait, *factus est obedientibus sibi omnibus causa salutis æternæ, appellatus a Deo Pontifex secundum ordinem Melchisedech.* Et POST ALIA *Et Pontifex vocatus.* Quid ergo interpretaris contra Paulum? [b] Impassibilem Deum verbum dicit, cui commiscens similitudine & passibilem Pontificem faciens.

Similiter ejusdem de quaternione VII.

Unde, fratres, vocationis cœlestis participes; considerate apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum fidelem existentem ei qui fecit eum. Et POST ALIA. Existente igitur vobis hoc solo Pontifice compatiente & consanguineo firmo, nolite a fide quæ in eum est præverti. Ipse enim nobis promissæ benedictionis ex semine Abraham destinatus est; [c] qui pro se & genere corporis sacrificium attulit. Notandum est quia confessus omnem Pontificem [d] eguisse sacrificio, & excipiens Christum velut non indigentem, in his ait pro se offerre & gerere sacrificium.

Similiter ejusdem de quaternione IV.

Audite igitur intendentes dictis. *Qui manducat*, inquit, [e] *meam carnem & bibit meum sanguinem.* Non dixit: Qui manducat meam deitatem. *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eum.* Et POST ALIA. Sed ad propositum. *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eum.* [f] Meministis quia de carne est quod dicitur. *Sicut misit me vivens pater,* [g] me visibilem. Sed forte aliter interpretatur? Audiamus de reliquis: *Sicut misit me vivens pater.* Hæreticus hic deitatem dicit: *Misit me vivens pater* secundum illos, *& ego vivo Deus verbum propter patrem.* Deinde post hoc: *Et qui manducat me, & ille vivit.* Quem manducamus, deitatem, an carnem?

Similiter ejusdem de quaternione [h] XVI.

Et omnino ait. Si omne simul novum testamentum versabis, non invenies alicubi in eo mortem Deo applicari, sed aut Christo, aut filio, aut Domino. Christus etiam & filius & Dominus in unigenito, ut ex scriptura accepimus, naturarum est duarum significativum; & aliquando significat deitatem, aliquando autem humanitatem, aliquando utraque. Quale est cum Paulus scribens prædicat, *Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus*, humanitatem clamat filii. Cum dicit iterum idem ad Hebræos, *Deus locutus est nobis in filio, per quem & sæcula fecit*, deitatem significat filii. Nec enim caro creatrix est sæculorum, quæ post sæcula multa creata est. Et ITERUM POST ALIA. Nec deitas fratrem Jacobum habuit, nec Dei verbi adnuntiamus mortem, cum dominico corpore & sanguine cibamur.

Similiter ejusdem de [i] *quaternione* III.

Intendo, *ait*, nostros populos religiositatem quidem multam possidentes & [k] ferventissimam pietatem, ex ignorantia autem circa [l] pietatis dogma labentes. Hoc vero non est crimen populorum; sed quomodo decenter [m] dicam, eo quod non habeant doctores tempus aliquid de integris vobis commendare dogmatibus.

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Ecce manifeste in his ait quia [n] ante doctorum nullus hoc locutus est populis quæ ipse locutus est.

Flavianus Episcopus Philippensium dixit. Quoniam acerba & blasphema sunt quæ a Nestorio dicta sunt, & non sufferunt aures nostræ amplius pollui, unaquæque pars blasphemiæ ejus inferatur gestis ad accusationem docentis hæc.

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Reverentissimus & sanctissimus metropolitanus Episcopus Carthaginis Capreolus

---

[a] *De quo & Lucas*) Ita codices Turonensis & Colbertinus. At Bellovacensis habet: *De quo alibi Joannes & Lucas in evangeliis clamant.* Marius Mercator. *De quo etiam & Joannes in evangeliis clamat.* In Græco est ἰωάννης, etiam in exemplaribus MSS. bibliothecæ regiæ. Sed locus hic ex evangelio relatus habetur in capite secundo Lucæ. b *Impassibilem*) Codex Bellovac. *contra Paulum, impassibile Deum verbum terreno amiscens, similis corpori & passibilem Pontificem faciens.*

c *Qui pro se*) Idem vetus codex: *utpote pro se & genere corporis sacrificium afferens.*

d *Eguisse*) Ibidem, *egere sacrif. & subducas Christ. ut non indig.* e *Meam carnem*) Ita codices Colbertinus & Turonensis & editio Contiana. In Bellovacensi legitur, *meam carnem. Mementote quia de carne est quod dicitur, & quia a me non additur nomen carnis, ut non videar illis contraria interpretari. Qui comedit carnem meam & bibit meum sanguinem. Numquid dixit: Qui manducat &c.* Consentiunt autem hæc cum textu Græco & cum interpretatione Marii Mercatoris. f *Meministis*) Item codex: *Mementote.*

g *Me visibilem*) Hæc duo vocabula desunt in eodem libro Bellovacensi: male, cum habeantur in Græco contextu. Postea autem sequitur. *Ille dicit deitatem, ego humanitatem. Videamus qui male interpretatur. Sicut misit me vivens pater, dicis hæreticus, hic deitatem dicit. Misit me, ait, Deum verbum. Misit me vivens pater secundum illos, & ego vivo Deus verbum propter patrem.* h XVI.) Hunc numerum exhibent textus Græcus, Marius Mercator, Contius, & codices Colbertinus & Turonensis. Bellovacensis, XXIII.

Quatern. III.) Hunc numerum nos addidimus ex codice Bellovacensi. Non extat enim in aliis antiquis, neque in editione Contiana, neque denum apud Marium Mercatorem. In Græco est, XXIII.

k *Ferventiss.*) Codex Bellovac. *calidissimam.* l *Piet. Dogma.*) Idem codex, *scientiam Dei dogma labentes.* m *Dicam*) Ibid. *Possum dicere, dum tempus non habuerint doctores aliquid de subtilibus verbis insinuare dogmatibus.* n *Ante*) Ibid. *nullus ante eum de doctoribus ista loc. est.*

lus per Beſſulam Diaconum ſcripſit ad hanc ſanctam ſynodum epiſtolam; quam, ſi juſſerit veſtra reverentia, legam. *Et lectum eſt ita.*

Reverentiſſimis & beatiſſimis & ſanctiſſimis comminiſtris undique ad ſanctam ſynodum convenientibus Capreolus. Orabam, reverentiſſimi fratres, in tali ſtatu venerabilem veſtram ſynodum celebrari ut & nos electis communi judicio fratribus & coepiſcopis noſtris non [a] recuſationem lamentatione dignam, ſed inſtructam magis legationem mitteremus, niſi noſtram inſtantiam cauſæ diverſæ impedirent. Et enim primum Domini & filii noſtri piiſſimi Imperatoris Theodoſii tales literæ ad manus venerunt quæ beatæ memoriæ fratris noſtri & coepiſcopi [b] Auguſtini præſentiam ſpecialiter exigebant: quæ prædictæ literæ in hac vita invenire eum nullatenus potuerunt. Unde ego, qui ipſam imperialem notitiam, licet prædicto deſtinata videretur, accepi miſſam, ex omnibus provinciis Africæ competentibus literis & ſolitis colloquiis ſynodum volui congregare, ut electi e numero fratrum & Epiſcoporum noſtrorum ad adorabilem ſynodum veſtræ beatitudinis deſtinarentur. Sed quoniam non eſt apertus acceſſus viæ, (Etenim infuſa inimicorum multitudo & vaſtatio lata provinciarum, quæ aut exſtinctis habitatoribus aut profugatis miſerandam exterminationis faciem in longitudinem & latitudinem extendentem facultatem conſummavit veniendi) his igitur impedimentis convenire ad unum qui circum Africam ſunt Epiſcopi nullatenus potuerunt. Quibus additur; quoniam imperiales in diebus Paſchæ ad nos venerunt literæ, quando vix uſque ad venerabilem totius ſynodi conventum duorum menſium ſpatium reſtabat, quod vix ſufficiebat & ipſi Africanæ ſynodo in unum convenire, etſi nulla difficultas ab hoſtibus præſens accideret. Hinc factum eſt, licet legatos nullo modo deſtinare potuimus, propter reverentiam tamen debitam Eccleſiæ diſciplinæ filium meum Beſſulam Diaconum cum his excuſationis literis deſtinavimus, adorabiles fratres. Unde poſtulo veſtram ſanctitatem, licet credam auxilio Dei noſtri per tantam ſynodum venerabilium ſacerdotum firmam per omnia fidem catholicam futuram, ut operante ſancto ſpiritu, quem veſtris cordibus regendis credimus adfuturum, novas doctrinas & ante hoc eccleſiaſticis auribus inexpertas, provincialis auctoritatis virtute repellere; & ita novis quibuſcumque erroribus reſiſtite ne eos quos pridem expugnavit Eccleſia in his temporibus quibus exorti ſunt, & apoſtolicæ ſedis auctoritas & in unum conſonans ſententia ſacerdotalis frequenter ſub habitu ſecundæ collocutionis vox videatur pridem ablata renovari. Si quid forte noviter exortum eſt quæſtionis, neceſſe eſt aut acceptum probetur, aut condemnatum poſſit diſcerni. Hæc autem de quibus jam pridem judicatum eſt ſi aliquis dimiſerit ad ſecundam collocutionem evocari, nihil aliud videbitur ſiquidem de fide quam hactenus tenuit ipſe ambigere. Deinde & propter poſteriorum exemplum, ut hæc quæ nunc pro catholica fide definita ſunt habere poſſint perpetuam firmitatem, hæc quæ jam a patribus ſunt definita cuſtodienda ſunt: quoniam ſi quis voluerit quæ pro catholico ſtatu decreta ſunt in perpetuum manere, non ſua auctoritate, ſed antiquorum ſententia debet confirmare quod ſenſit. Unde ſic hoc quidem ab antiquioribus, hoc autem a recentioribus videns, hoc quod confirmat probans unigenitam catholicæ Eccleſiæ veritatem a præteritis temporibus uſque ad noſtram ſimplici puritate & invicta auctoritate currentem ſemet & dicere doceat & tenere. Hæc interim pro præſenti [d] legatione Africæ, quam deſtinare neceſſitas prædicta non conceſſit, venerabilibus veſtris auribus ſummiſi, plurimum petens quatenus conſpectis quæ in rebus ſunt & temporibus calamitates, noſtram abſentiam nullam ſuperbiam, aut negligentiam, ſed manifeſtam neceſſitatem magis arbitrari digna-mini.

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit. [e] Et epiſtola quæ lecta eſt reverentiſſimi & ſanctiſſimi Epiſcopi Carthaginis Capreoli inferatur fidei geſtorum. Vult enim antiqua quidem valere fidei dogmata, recentiora autem, utpote adinventa & impie dicta, reprobari & ejici.

Omnes Epiſcopi clamaverunt. Hæc omnium voces ſunt, hæc omnes dicimus, hæc omnium oratio eſt.

Sententia prolata a ſancto Concilio contra impium & inimicum rectæ fidei damnans Neſtorium.

Sancta ſynodus dixit. [f] Super alia, neque obaudire volente honorabili Neſtorio noſtram vocationem, neque a nobis deſtinatos ſanctiſſimos & reverentiſſimos Epiſcopos ſuſcipiente, neceſſario acceſſimus ad diſcuſſionem impie ab eo dictorum, & comprehendentes eum & ex epiſtolis ejus & ex ſcriptis quæ lecta ſunt & de nuper ab eo dictis in hac metropoli, & per teſtium depoſitionem, impie ſapientem & prædicantem, neceſſario coacti ſumus tam ex canoni- CAP. XXVI.

a *Recuſationem*) Ita omnia vetera exemplaria. Contius habet *excuſationem*, itemque textus Græcus. Itaque recuſatio hoc loco ſignificat excuſationem.

b *Auguſtini*) Liberatus cap. v. *Scripſit Imperator ſacram & beato Auguſtino Hipponiregienſi Epiſcopo per Ebagnium magiſtrianum, ut ipſe Concilio præſtaret ſui præſentiam. Qui Ebagnius veniens Carthaginem, audivit a Capreolo ipſius urbis antiſtite beatum Auguſtinum ex hoc mundo migraſſe ad Dominum; acceptiſque ab eo ad Imperatorem literis loquentibus de obitu beati Auguſtini, Conſtantinopolim, unde venerat, rediit.*

c *Si quid*) Aliter hunc locum refert Ferrandus Diaconus in epiſtola ad Pelagium & Anatolium. *Habet quicquid forte nuper exoritur diſcuſſionis neceſſitatem, ut aut recipi probatum aut damnatum poſſit excludi. Ea vero de quibus antea jam judicatum eſt ſi quis admiſerit in retractationem vocari, videbitur quam de fide quam nunc uſque tenuit ipſe dubitare,* d *Legatione*) Iſtius ſuæ legationis ad Concilium Epheſinum meminit Capreolus in epiſtola ſcripta ad Vitalem & Tonantium. *Jam enim intra orientis partes congregata gloriosa ſynodo ſacerdotum, cui eſtam legatio noſtra non defuit.* Hanc epiſtolam a Petro Pithœo ad ſe miſſam primus in lucem emiſit Baronius, non quidem e Pithœanis ſchedis, ut putavit Sirmondus, ſed ex veteri codice Nicolai Fabri qui nunc extat in bibliotheca Eccleſiæ Pariſienſis; in cujus margine iſta adnotavit idem Faber: *Epiſtola Capreoli* (Pithœus ſupra lineam addidit, *Carthaginienſis Epiſcopi*) *quam apparet Latine conſcriptam fuiſſe.*

e *Et epiſtola*) Hæc ſic verſa reperiuntur apud Vincentium Lirinenſem. *Et hæc quæ lecta eſt epiſtola venerandi & multum religioſi Epiſcopi Carthaginienſis Capreoli fidei geſtorum inſeretur; cujus aperta ſententia eſt. Vult etenim antiquæ fidei dogmata confirmari, novitia vero & ſuperflue adinventa & impie promulgata reprobari atque damnari. Omnes Epiſcopi adclamaverunt: Hæ omnium voces ſunt, hæc omnes dicimus, hoc omnium votum eſt.*

f *Super alia*) Id eſt, *præter cetera*, ut Peltanus vertit.

nonibus quam ex epistola sanctissimi patris nostri & comministri Cælestini Episcopi Romanorum Ecclesiæ lacrymantes sæpius ad hanc mœrore plenam contra eum [a] venire sententiam. Qui blasphematus igitur ab eo est Dominus noster Jesus Christus, definiit per præsentem sanctissimam synodum alienum esse eundem Nestorium ab episcopali dignitate & omni [b] collegio sacerdotali. (*a*)

Vid. Evagr. scholastic. lib 1. c. 4.

Cyrillus Episcopus Alexandriæ subscripsi decernens cum sancto Concilio.

Juvenalis Episcopus Hierosolymorum subscripsi decernens cum sancto Concilio.

Et omnes supradicti Episcopi subscripserunt in damnationem Nestorii, qui sunt ultra ducenti. Nam vices egerunt quidam aliorum Episcoporum venire non valentium ad Ephesinam metropolim.

Damnatio missa ad faciem ei altera die damnationis ejus.

CAP. XXVII. SAncta synodus quæ gratia Dei secundum sanctionem reverentissimorum & Deo amabilium nostrorum Imperatorum congregata est in Epheso, Nestorio novo Judæ. Cognosce temetipsum propter impias tuas prædicationes & circa regulas inobedientiam, secundum quod placuit ecclesiasticis sanctionibus, Junio mense præsenti, secunda & vicesima die, a sancta synodo damnatum & omni ecclesiastica lege extraneum esse.

Prolata definitio a sancto, & universali Concilio Ephesino contra præsumentes vel docere aliquid vel conscribere citra definitionem expositæ fidei a trecentis decem & octo sanctis patribus in Nicæa.

CAP. XXVIII. *Petrus Presbyter Alexandriæ & Primicerius Notariorum dixit.* Sancta & magna vestra synodus omnem potens providentiam rectæ apostolicæque fidei & dogmatum veritatis, providens quoque disciplinæ & ordini Ecclesiarum, definitionem protulit, quam præ manibus habentes, si placet sanctitati vestræ, relegimus.

Sancta synodus dixit. Prolata definitio sancti hujus universalisque Concilii relegatur & inseratur gestis.

Nicæna synodus fidem hanc protulit.

CRedimus in unum Deum patrem omnipotentem; *& reliqua usque ad finem symboli*, His igitur lectis, decrevit sancta synodus aliam fidem nulli licere proferre vel conscribere vel componere citra definita a sanctis patribus qui in Nicæa congregati sunt cum sancto spiritu. Præsumentes autem proferre aut componere fidem alteram aut protendere aut proferre volentibus converti ad notitiam veritatis vel ex paganitate, vel ex Judaismo vel ex hæresequalibet, hos, siquidem sint Episcopi aut Clerici, alienos esse Episcopos episcopatu & Clericos clero, si vero laici, anathematizari. Simili quoque modo si capiantur, sive Episcopi, sive Clerici, sive laici, aut sapientes aut docentes ea quæ sunt in prolata expositione a Charisio Presbytero de inhumanatione unigeniti filii Dei vel scelesta & perversa Nestorii dogmata, quæ etiam subjecta sunt, subjiciantur sententiæ sancti universalisque Concilii. Palam namque est, quia Episcopus quidem erit episcopatu depositus, Clericus autem similiter clero casurus. Si vero laicus fuerit, etiam is anathematizetur, sicuti prædictum est.

Epistola destinata ad Clericos & yconomos Ecclesiæ Constantinopoleos in ipsa die in qua ipsi missum est.

SAncta synodus gratia Dei in Epheso congregata secundum sanctionem piissimorum, & Deo amabilium principum nostrorum Lamprotato & Euchario reverentissimis presbiteris, & yconomis, & reliquis reventissimis Clericis Christo amabilis Constantinopolitanæ sanctæ Dei Ecclesiæ. Cognoscat vestra reverentia blasphemum Nestorium propter impias suas prædicationes secundum ecclesiasticas sanctiones inobedientem hesterna die, quæ est præsentis mensis Junii secunda & vicesima, a sancta synodo, secundum quod placuit ecclesiasticis regulis, condemnatum & totius ecclesiastici gradus alienum. Custodite igitur ecclesiastica omnia, tanquam futuri etiam reddere rationem ei qui per voluntatem Dei & nutum piissimorum & Deo amabilium nostrorum Principum ordinandus est Constantinopolitanorum Ecclesiæ. CAP. XXIX.

Epistola Cyrilli Episcopi ad clerum & populum Alexandriæ.

CYrillus Presbyteris & Diaconibus & populo Alexandriæ dilectissimis & desiderantissimis in Domino salutem. Licet latius oporteret ea quæ gesta sunt vestræ insinuari reverentiæ, sed tamen eo quod urgerentur literarum portitores, breviter scripsi. Scitote igitur quia octava & vicesima Paunii mensis synodus facta est in Epheso in majore Ecclesia civitatis, quæ vocatur Maria Dei genitrix. Perdurantes autem tota die, noviſſime reprobatum & neque præsumentem accedere ad sanctam synodum blasphemum Nestorium condemnationi subjecimus & expulimus episcopatu. Sumus autem qui convenimus Episcopi ultra ducenti. Permansit autem omnis populus civitatis a mane usque ad vesperam expectans judicium sancti Concilii. Cumque audissent quia damnatus est blasphemus, omnes una voce cœperunt favere sancto Concilio & glorificare Deum quoniam fidei cecidit inimicus. Egredientes vero nos ab Ecclesia deduxerunt cum lampadibus usque ad diversorium nostrum. Erat enim jam vespera. Et facta est multa lætitia & luminaria in civitate, ita ut mulieres quoque thymiamatheria tenentes antecederent nobis. Et ostendit salvator blasphemantibus gloriam suam quia omnipotens est. Futuri itaque sumus chartulas complentes factas in damnatione ejus jam festinare ad vos, comitante Deo. Omnes sumus in gaudio ac salute propter gratiam salvatoris. Valere vos in Domino opto, dilectissimi & desiderantissimi. CAP. XXX

Re-

a *Venère*) Ita codex Bellovacensis. Reliqui & Contius, *accedere*. b *Collegio*) Codex Bellovac. *conventu*.

(*a*) In Veronensi Cod. omittuntur sequentia, sed statim subduntur quæ in hac editione extant inferius cap. LI. ab illis verbis: *Petrus presbyter Alexandriæ, & primicerius Notariorum dixit: Carisius quidam nomine presbyter*, &c. usque ad subscriptionem Carisii. Tum datur Symbolum Nestorii.

Relatio ad piissimos Imperatores a sancta synodo de damnatione Nestorii.

CAP. XXXI. Pissimis & Deo amantissimis Theodosio & Valentiniano victoribus ac triumphatoribus semper augustis sancta synodus gratia Christi & nutu vestræ potestatis congregata in Ephesiorum metropoli. A progenitoribus veram fidem percipiens vestra pietas, Christo amabiles & a Deo servati Principes, ex hac quotidie crescente solicitudine plurimum habetis dogmatum veritatis; pro quibus etiam tumultu facto non solum in illa maxima civitate, sed etiam in toto orbe terrarum, ex his quæ prædicata sunt & edocta a Nestorio dogmatibus alienis existentibus a sanctorum patrum & sanctorum Apostolorum & evangelistarum traditione, non despexit vestra potentia ea quæ conturbabant sanctas Ecclesias & adulterabant fidei & veræ dogmata pietatis, sed ex omni metropoli congregari jussit vestra pietas Deo amabiles metropolitas Episcopos, deducens quoque quosque aliarum civitatum Episcopos, tempusque sufficiens ad concursionem usque ad Pentecosten decernens. Omnibus itaque nobis congregatis in Ephesiorum metropoli secundum destinatas nobis inducias, tardare contigit sanctissimum Joannem Antiochenum Episcopum. Sed arbitrati nos itineris difficultatem causam fuisse tarditatis, distulimus audientiam usque ad tempus sedecim dierum ex definitis induciis a vestra potentia. Et alii quidem sanctissimorum Episcoporum senectute compressi peregrinationis moram non ferebant, alii vero in [a] languore periculum patiebantur, quidam autem etiam vitæ terminum susceperunt in Ephesiorum metropoli, alii quoque paupertate constricti, adeuntes nos, cogebant audientiam. Post sedecim vero totos dies numeratos a sancta Pentecoste celebravimus audientiam. Quoniam vero etiam sanctissimus Episcopus Antiochiæ Joannes per Alexandrum Apamiæ & Alexandrum Hierapoleos Deo amantissimos Episcopos præcedentes eum significavit nobis [b] habendum negotium, majori tarditate onerare sanctam synodum nolens, congregatis nobis in die mensis Junii secunda & vicesima secundum Romanos, & ante unum diem rogantibus per reverentissimos Episcopos mirabilem Nestorium sedere nobiscum & communicare de pietate & fide quæstionis, nullum ab eo clarum meruimus responsum, significante hoc solum per eos qui missi sunt, quia cogito; & si probavero, occurro. In crastinum vero collecti in sancta & majore Ecclesia quæ appellatur Maria, proposito quoque sancto evangelio in media sede & ipsum nobis Christum præsentem monstrante, nos quidem secundum canonum consequentiam rursus misimus ad eum tres alios sanctissimos Episcopos, rogantes occurrere ad sanctam synodum & doctrinæ suæ reddere rationem. At ille militibus suam domum circumdari procurans, cum nulla esset neque fieret turba per civitatem, nec responso eos, qui missi sunt, dignos fecit. Canonibus autem præcipientibus evocari tertia vocatione inobedientem, diri-

A gentes ad eum rursus alios sanctissimos Episcopos, contumacem invenimus, & remittente eos qui missi sunt cum multa verecundia & injuriis per eos qui ante domum ejus circumadstabant milites. Quia ergo non oportebat tantam sanctam synodum convenientem sine effectu manere, illo mala conscientia non occurrente, de fide & pietate necessario movimus dogmata, præfulgere gestorum monumentis disponentes Deo amabiles literas vestræ pietatis. Post quas expositionem piæ fidei proponentes, primitus quidem a sanctissimis Apostolis traditæ nobis, postea vero expositæ a sanctissimis patribus trecentis decem & octo in Nicæna civitate collectis a sanctæ memoriæ B Constantino, cujus rectam fidem clariorem ostendit vestra potentia. Et expositioni huic primum quidem de fide epistolas Deo amantissimi & sanctissimi Archiepiscopi Cyrilli comparantes, consonas invenimus & dogmatibus & intellectibus & in nullo alienam ejus doctrinam piæ illius expositionis. Quia vero jam supererat ut compararentur dogmata prædicata [c] mirabilissimi Nestorii, (Non enim incerta erant, & in epistolis ejus aperte prædicata, & in codicibus & in publicis tractatibus manifeste divulgata; sed & in ipsa Ephesiorum metropoli apud quosdam reverentissimorum Episcoporum ab eo palam dicta. Non enim cessabat dicens non oportere dici Deum qui propter nos homo factus est, & exprobrans divinitati humana, quæ non propter infirmitatem sed propter C clementiam in nos habitam suscepit, veluti deridens venerabile [d] sacrumque mysterium nostrum, disputans autem adversus reverentissimos Episcopos, præsumpsit dicere, quia ego [e] duorum mensium & trium mensium Deum non dico; & hæc ante tres omnes dies sancti Concilii, sicut etiam monumentorum continet fides) necessario hæc quoque comparantes, expositioni sanctorum patrum repugnantia invenimus penitusque contraria catholicæ & apostolicæ fidei, ut neque egeat satisfactione Nestorius, sed ipse sui quotidie fiat accusator, D persistens in dogmatibus suis corruptis penitusque contrariis catholicæ & apostolicæ fidei nostræ. Hac itaque causa ipsum quidem sacerdotio corruptaque doctrina removimus, depositionem ejus canonicam facientes, atque laudantes Deo amantissimum Episcopum maximæ Romæ Cœlestinum, qui ante nostram sententiam reprehendit hæretica Nestorii dogmata, & ante nos protulit adversus eum sententiam propter Ecclesiarum cautelam, & traditam nobis piam salutaremque fidem a sanctis Apostolis & evangelistis sanctisque patribus, quam pervertere nisus est corrupto sermone, & nimia multitudine quam reprehensus effudit. Vestræ siE quidem potentiæ supplicamus quo omnem ejus doctrinam jubeatis auferri a sanctissimis Ecclesiis & inventos ubicumque codices igni contradi, per quos rescindere nititur Dei gratiam homini factam propter clementiam, quam ipse non clementiam sed injuriam putavit divinitatis. Si quis autem contemnit quæ sancta sunt, formidet vestræ potentiæ indignationem. Sic enim & apostolica fides inviolata permanet ve-

a *Languore*) Codex Bellovac. *languoribus periclitabantur.* b *Habendum*) Codex Bellovac. *continuandum.*
d *Mirabilis.*) Codex Bellovac. *a mirandissimo Nestorio.* d *Sacrum*) Idem codex, *divinum.*
e *Duorum*) Codex Bellovac. *illum trimenstrem & trimenstrem Deum &c.*

ſtra pietate roborata, & omnes nos intentas orationes pro veſtra potentia faciemus, per quam Chriſtus glorificatur, & roboratur fides, & Dei gratia fit cunctis hominibus manifeſta.

Ad clariorem quoque perfectioremque notitiam geſtorum ſubjecta ſunt etiam monumenta, & ſubſcripſerunt omnes qui prænominati ſunt in monumentis Deo amabiles Epiſcopi.

Epiſtola Cyrilli ad quoſdam de clero Conſtantinopolitano.

CAP. XXXII. CYrillus Archiepiſcopus Commarioni & Potamoni Epiſcopis & Archimandritis monaſteriorum, Domino Dalmatio & Timotheo & Eulogio Presbyteris, dilectiſſimis & deſiderantiſſimis, in Domino ſalutem. Sperabamus venientem honoratiſſimum Neſtorium pœnitentiam agere in quibus blaſphemavit ex quo ordinatus eſt & veniam poſtulare a ſancto Concilio, licet etiam ſic periculoſum eſſet donare veniam ei. Non enim poſſibile erat viro talia prædicanti, qui omnem pervertit orbem terrarum, & colendam Eccleſiarum commovit fidem, concedere veniam. Nam ſi etiam qui unam dimittere blaſphemam præſumpſerit vocem contra piiſſimos & Chriſto amabiles Imperatores, juſte patitur indignationes legum, non potius impius qui totum venerabile convertit noſtrum myſterium & perimit diſpenſationem quam ſanctus & clemens Dei patris filius unigenitus propter nos implevit, dignatus homo fieri ut omnes nos ſalvos faceret & liberaret quæ ſub cœlo ſunt & peccatis & morte. Verumtamen mirati ſumus durum cor viri. Nam neque pœnituit neque flevit in his quæ dicere præſumpſit contra gloriam omnium noſtrum ſalvatoris Chriſti; ſed etiam in Epheſum veniens, iiſdem ſermonibus utebatur, & rurſus oſtendit ſemetipſum ſapere perverſa, ita ut inſignibus metropolitanis Deo amabilibus Epiſcopis juſte adverſus eum motis, deinde concludentibus eum per ſcripturam divinitus inſpiratam, atque docentibus, quia Deus eſt qui ex ſancta virgine ſecundum carnem natus eſt, nefanda voce uſus diceret, *Ego* [a] *duorum menſium & trium menſium Deum non dico*, ſed & alia ſuper hæc perimens inhumanationem unigeniti, data quidem eſt ſancto Concilio dilatio ſancta Pentecoſtes a Deo amantiſſimis noſtris Imperatoribus. Primæ namque literæ, per quas evocati ſumus, hanc habent formam. Occurrimus autem ad Epheſiorum urbem ante definitum diem. Non enim fas erat contemnere dominicas ſanctiones. Quia vero audivimus venire reverentiſſimum & Deo amantiſſimum Antiochenorum Epiſcopum Joannem, ſuſtinuimus ſedecim dies, licet omnis ſynodus clamaret & diceret quia ille non vult adſedere. Metuit enim ne forte depoſitionem ſuſtineat honoratiſſimus Neſtorius, captus ab Eccleſia quæ ſub eo eſt, & forte hac cauſa confunditur, quod etiam oſtendit experimentum poſtea. Vere enim diſtulit venire. Præcedentes enim aliqui qui cum eo erant reverentiſſimorum Epiſcoporum ab oriente dixerunt: Mandavit nobis Dominus Joannes Epiſcopus dicere beatitudini veſtræ, quia ſi tardavero, agite quod agitis. Congregata igitur ſancta ſynodus ſecundum Alexandriam octava & viceſima Paunii menſis in maxima Eccleſia quæ vocatur Maria, vocavit eum mittens reverentiſſimos Epiſcopos ut veniret & probaret ſemetipſum & ſatisfaceret de quibus edocuit atque conſcripſit. At ille primum quidem reſponſum fecit dicens, quia cogito & video. Vocatus eſt ſecundo anagnoſtico a ſancto Concilio, rurſus miſſis ad eum Dei cultoribus Epiſcopis. Ille vero cauſam faciens illicitam, milites ſumens a magnificentiſſimo Comite Candidiano, ſtatuit ante domum ſuam cum ſuſtibus, prohibentes ingredi quemquam ad eam. Cumque perſiſterent deſtinati ſanctiſſimi Epiſcopi dicentes quia nihil mali venimus dicere vel audire, ſed ſancta ſynodus eum vocat, occaſionibus variis utebatur, utpote venire nolens. Percutiebat enim eum conſcientia. Deinde uſi ſumus etiam tertio anagnoſtico, & rurſus miſſis Epiſcopis ad eum ex diverſis provinciis, iterum militum uſus eſt violentia, & noluit advenire. Reſidens igitur ſancta ſynodus & ſequens Eccleſiæ ſanctiones, & relegens epiſtolas ejus & expoſitiones, & inveniens blaſphemiis eas plenas, atteſtantibus quoque inſignibus reverentiſſimis Epiſcopis metropolitanis quia in ipſa Epheſiorum urbe contra nos diſputans aperte dixiſſet quia Jeſus non eſt Deus, depoſuit eum & juſtam legalemque adverſus eum ſententiam protulit. Quia vero fuit neceſſarium hæc ipſa cognoſcere veſtram ſanctitatem, quos oportet maxime hæc ipſa noſſe ut non ſubripiat aut ipſe aut qui ei ſtudent, hæc neceſſario nuntiavi. Habemus autem & reverentiſſimi Epiſcopi Joannis epiſtolam ſcriptam ad eum; per quam vehementer increpat ei tamquam inania & impia dogmata in Eccleſias introducenti & ſolventi prædicationem a ſanctis [b] evangeliſtis & Apoſtolis traditam Eccleſiis. Quia vero nihil poteſt in ſuis blaſphemiis dicere, occaſionem ſumit dicens: Quia rogavi dies quatuor differri donec veniret Antiochenorum Epiſcopus, & non adquieverunt dum memoratus ſanctiſſimus Epiſcopus Joannes declinaverunt advenire. Nam ſi voluiſſet intereſſe, cur nuntiavit per Epiſcopos ſub manu ſua conſtitutos, quia ſi tardavero, agite quod agitis. Sicut enim dixi quia noluit intereſſe, ſciens quia omnino ſancta ſynodus decerneret Neſtorii damnationem, utpote impia blaſphemaque loquentis adverſus omnium noſtrum ſalvatorem Chriſtum. Quia ergo, ſicut didici, relatæ ſunt relationes a magnificentiſſimo Comite Candidiano, ſapienter docete quia nondum monumenta quæ geſta ſunt in damnatione ejus completa ſunt in chartis; ideoque non potuimus neque relationem mittere quæ deberet mitti ad piiſſimos & victores noſtros Imperatores. Cum Deo autem, dicendum eſt, ſubſequetur etiam relatio cum monumentis, ſi quis nos permiſerit deſtinare qui deferre poſſit. Si igitur tardaverit monumentorum & relationis adventus, cognoſcite quia non permittimur deſtinare. Valete.

Tunc populus ſimul in Conſtantinopolim una vox omnium: Anathema Neſtorio.

Aſcendit in altum ſanctus Dalmatius, & dixit. Si

a *Duor. menſ.*) Codex Bellovac. *bimenſtrem & trimenſtrem.*

b *Evangeliſtis*) Secuti hic ſumus editionem Contii, quæ congruit cum textu Græco. Vetera exemplaria perperam habent *Eccleſiis*.

Si vultis audire, quieſcite & agnoſcite, nolite impedire his quæ dicuntur, ſed magnanimes eſtote, ut verba ſubtiliter audiatis. Epiſtolam nunc lectam veſtræ reverentiæ piiſſimus Imperator legit, & ſatisfactum ei eſt, quia ego dixeram Imperatori, quando venit ad me, quid debuiſſet ſcribere ſancto Concilio, quæ dicta ſunt ei & plene non ſunt ſcripta. Miſit autem ad me, & lecta ſunt; & ne contriſtarem eum, ſubſequentia præmiſi, quæ deferentes non oſtenderunt, ſed pro eis alias oſtenderunt litteras. Decentia ergo & conſequentia locutus ſum ei, quæ non licet modo dicere coram veſtra reverentia. Non enim putetis quia elatus quidem ſum aut gloriatus. Conteret enim Deus oſſa ſimulatorum. Imperator omnia conſequenter audivit quæ facta ſunt, & gaviſus eſt cum gratiarum actione ad Deum, & conſonavit verbis conſequentiæ ſancti Concilii, ſicut decet ejus imperium, non mea verba ſecutus, ſed fidem avorum ſuorum & patrum. Tamen ſicut decebat ſuſcepit & legit, & ſatisfactum ei eſt. Et hoc dixit, quia ſi ſic eſt, ſine veniant qui interfuerunt Epiſcopi. Et dixi ei quia nullus eos venire permittit. Et dixit: Nullus prohibet. Ego autem dixi quia tenti ſunt & venire prohibiti. Et dixi rurſus quia ab illa parte & veniunt multi & vadunt ſine prohibitione. Quæ vero a ſancto Concilio aguntur nullus referre permittit veſtræ pietati. Pars vero altera eſt domini. Dixi ipſi Imperatori coram omnibus: Quem vis audire, ſex millia numero Epiſcopos, aut unum hominem impium? Sex millia vero dixi qui ſunt ſub poteſtate metropolitanorum ſanctorum Epiſcoporum. Hoc ergo factum eſt ut mittatur & veniant qui venturi ſunt, qui etiam ea quæ geſta ſunt facient manifeſta conſtitui. Dico autem ſanctiſſimi Epiſcopi nunc venientes a ſancto Concilio. Et dixit, quia bene quæſiſti. Et iterum adjecit verbum unum, & dixit: Orate pro me. Et novi quia Imperator ſecutus eſt magis Deum & ſanctam ſynodum, & nequaquam perverſos homines. Orate ergo pro Imperatore & pro nobis.

Cyrilli Archiepiſcopi Alexandriæ epiſtola ſcripta ab Epheſo ad patres monachorum

CAP. XXXIII.

CYrillus reverentiſſimis & Dei cultoribus monachis & qui vobiſcum ſunt vitam monachicam adeptis & in fide Dei collocatis, dilectiſſimis & deſiderantiſſimis, in Domino gaudere. Dominus Jeſus Crriſtus quando ab ſceleſtis Judæis paſſus eſt contumelias, dum malediceretur & palmis cæderetur flagellatus, & noviſſime propter nos & pro nobis cruci adfixus, proſpiciens omnes delinquentes in ſe ſceleſta ſuper eum moventes capita, dicebat: *Et ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur, & non fuit, & conſolantem me, & non inveni.* Tale aliquid etiam nunc factum conſpicimus, magis autem ut non fidelium germanorumque zelo injuriam faciam, Neſtorii blaſphemiæ plurimos habuerunt qui ſimul contriſtarentur, licet declinaſſent quidam eum conſtituti in ſacerdotio, cooperantes hæretico, & eum debellantibus reſiſtentes. Sed deſtruit Chriſtus eorum ineruditiones, magis autem jam & deſtruxit. Ceſſavit enim os blaſphemum, & tacuit ſceleſtiſſima lingua [a] nequaquam contra Chriſtum proferens blaſphemias in poteſtate [b] doctrinali atque ſacerdotali, & qui amicitiam ejus exoraverunt magis, & non de Chriſti dilectione cogitaverunt, [c] contumeliis habent vultus plenos. Hoc enim eis debebatur. Sed licet victus ſit jam inimicus, & ſumus in reliquiis cogitationis, egemus etiam ſic veſtris ſupplicationibus ad Deum, & eſt neceſſarium, vobis tamquam conſecrantibus Deo veſtram vitam, ſanctas levare manus, & ſæpius hoc agere pro nobis. Conſiderate enim quia Jeſus Nave cum electis Iſrael debellabat Amalech. Beatus autem Moyſes manus elevans [d] expectabat a Deo ut vincere potuiſſent hi qui erant in bello & pugna. Confortetur igitur ſanctitas veſtra ad orationes, & tamquam filii germani patribus cooperamini languorem veluti quendam peſtiferum Neſtorii malam ſectam abſcindentibus, [e] & ut immaculatam & inviolatam & in nullo reprehendendam habentes fidem complacere valeamus omnia propter nos & pro nobis paſſo Chriſto. Lætificate igitur etiam per litteras nos. Suſcipiemus enim tamquam [f] idoneam rem conſolationem veſtram. Valere vos oramus, cariſſimi atque deſiderantiſſimi fratres.

Epiſcoporum qui inventi ſunt in Conſtantinopolim commonitorium.

CAP. XXXIV.

COngregata ſancta ſynodus in Epheſo ſecundum ſanctionem piiſſimorum & Chriſto amabilium noſtrorum Imperatorum, & inveniens inimicum Chriſti in hiſdem perdurantem & impia prædicantem, damnavit eum, ut de cetero ab omni orbe terrarum ſcandala abſcinderentur. Et ſicuti divulgatum eſt hoc in Conſtantinopolim, omnes illi homines ſtudentes ei, & omnia eccleſiaſtica ſumentes ab eo, circumveniebant veritatem. Dicimus autem cuſtodientes naves, itinera, & non ſinentes neque venire Conſtantinopolim aliquem a ſancto Concilio, neque illic proficiſci, ſed ſolum ea quæ inimici ſunt Chriſti & deferebantur & referebantur. Et quoniam nullus poteſt adverſus Deum, (quid enim eſt homo?) per diſpenſationem Dei venit epiſtola ab Epheſo ſcripta ad ſanctos Epiſcopos & monachos miſſa per mendicantem ligantem eam intra calamum; & ita mendicans & ferens calamum, hanc detulit. Et ſurgentia univerſa monaſteria cum archimandritis ſuis exierunt ad palatium pſallentes antiphonas. Erat autem ſanctus Dalmatius unus archimandritarum, annos quadraginta octo habens quod non egrediebatur monaſterium ſuum, ſed intus manebat inclauſus, (Piiſſimus autem noſter Imperator ibat ad eum & videbat eum) ita ut terræ motis ſæpe factis Conſtantinopolim, & crebro rogante Imperatore ut exiret & letaniam faceret, nunquam ſuaſus fuiſſet

a *Nequaquam*) Hæc vox deeſt in libro Bellovacenſi.
b *Doctrinali*) Idem codex, *magiſteriali*. c *Contumeliis*) Ita omnia vetera exemplaria. At Contius habet *confuſione*. d *Expectabat*) Ita codices Turonenſis & Bellovacenſis. Colbertinus & Contius, *expetebat*. Quæ lectio videtur eſſe melior. e *Ut & Immacul.*) Codex Bellovac. *ut & incontaminatam & immaculatam & in nullo reprehenſ. hab. fi. compl. valeamus ei qui omnia propter nos paſſus eſt Chriſto.*
f *Idoneam*) Idem codex, *ſufficientiſſimam conſolationem hanc rem.*

fuisset exire. Orante autem eo pro hoc, vox de cœlis ei descendit ut exiret. Deus enim noluit perire ejus gregem usque ad finem. Erat autem cum eis & populus multus orthodoxorum. Cum ergo [a] venissent ad palatium evocati ab Imperatore egressi sunt archimandritæ, & remansit multitudo monachorum & populorum psallentium antiphonas. Deinde ingressi sunt promerentes justum responsum. Clamabant omnes mandata Imperatoris. Postea satisfecerunt, quia eamus ad basilicam sancti Mucii & relegimus etiam epistolam, & agnoscitis satisfactionem Imperatoris. Deinde perrexerunt omnes & monachi & populi, (Erat enim via [b] caput unum) psallentium ipsum ultimum psalmum, in ultimo loco civitatis; occurreruntque populis monachi cum [c] cereis psallentes. Et qum vidissent multitudinem, clamaverunt adversus inimicum, veneruntque ad basilicam sancti Mucii, & lecta est eis epistola.

Exemplar rescripti imperialis missi in Ephesо per Palladium Magistrianum.

CAP. XXXV. IMperatores Cæsares Theodosius & Valentinianus, victores, triumphatores, maximi, semper Augusti, sanctissimo Ephesino Concilio. Magnificentissimo Comite devotissimorum Domesticorum Candidiano insinuante didicit nostra pietas turbulenter quædam & citra quod decet in Ephesiorum gesta metropolim, neque omnibus, sicuti placitum erat, Dei cultoribus Episcopis convenientibus, cum utique magnæ civitatis Antiochiæ Episcopus adpropinquare jam cum aliis Metropolitis futurus esset, neque his qui jam advenerant pariter cogitantibus aut alterutris concordantibus, neque ea quæ de fide sunt modo quo condecebat examinantibus; aut sicut semper directis nostris sacris continebatur epistolis, sed ut apertum esset quorundam adversus aliquos odium propter plurimum studium circa quædam quolibet modo placita, neque velamine uti valentium. Ideoque quilibet putabit studio gesta quæ facta sunt. Unde placuit nostræ [d] divinitati locum quidem talem nequaquam habere auctoritatem, his autem quæ [e] inconsequenter gesta sunt [f] vacantibus, quæ circa pietatem sunt verba, sicuti placuit, prius examinentur, & secundum quod communiter omni Concilio placuerit, in reliquum tempus valeant, non ferente nostra pietate ea quæ ex studio præsumpta sunt, sic autem in his quæ facta sunt indignante ut juberemus donec & ab omni Concilio dogmata pietatis examinentur, & dirigatur aliquis a sacro nostro palatio una cum magnificentissimo Comite Candidiano, quæ gesta sunt secundum jussionem nostram cogniturus, & quæ sunt incongrua prohibiturus, neque recedere aliquem congregatorum Episcoporum ab Ephesina civitate, neque ad sacrum nostrum venire comitatum, aut ad suam patriam remeare, quatenus nulli hoc liceat, neque speret facile provenire. Idonea quidem & hæc sunt vestræ [g] beatitudini pronuntiare scripta, ne quid etiam aliud præter nostram jussionem his quæ facta sunt augeatur. Sciat enim sanctitas vestra quia & jam clarissimis judicibus provinciarum scriptum est nullum penitus permittere ad suam patriam vel civitatem extra nostram remeantem suscipi jussionem. Oportet enim omnia, secundum quod Deo placitum est, sine contentione & cum veritate examinata sic a nostra pietate confirmari, non tamquam pro hominibus nunc, neque pro sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Nestorio aut alio quolibet, sed pro ipso dogmate & ipsa veritate solicitudinem habente nostra divinitate. Data (*a*) [h] Kal. Julias consulatu Fl. Antiochi & qui fuerit nuntiatus,

Monumenta quæ gesta sunt in Ephesо sub præsentia eorum qui de Roma venerunt Episcoporum atque Presbyterorum. (*b*)

CAP. XXXVI. *POst consulatu Dominorum nostrorum Flavii Theodosii tertio decimo & Flavii Valentiniani tertio perpetuorum Augustorum, sexto Iduum Julia-*
rum, quæ est secundum Ægyptios Epiphii sexta decima, synodo congregata in Ephesiorum metropoli per sanctionem Deo amantissimorum & Christo amabilium Imperatorum, & residentibus in episcopio Dei cultoris Episcopi Memnonis Dei cultoribus & Deo amabilibus Episcopis Cyrillo Alexandriæ [i] regente etiam locum sanctissimi & beatissimi Archiepiscopi Romanorum Ecclesiæ Cœlestini, & Juvenale Hierosolymorum, & Memnone Ephesiorum, & Flaviano Philippensium obtinente etiam locum Rufi reverentissimi Episcopi Thessalonicensium, & Theodoto Episcopo Ancyræ Galatiæ primæ, & omnibus [k] prænominatis Episcopis in statu monumentorum, ingressis quoque & considentibus qui [l] ab Hesperia venerunt Deo amantissimis & Dei cultoribus Episcopis & legatis Arcadio & Projecto & Dei cultore Presbytero Philippo apostolicæ sedis & legato, Philippus apostolicæ sedis Presbyter & legatus dixit. Gratias agimus sanctæ & adorabili trinitati, quia nos humiles sancto vestro collegio dignos fecit. Dudum quidem sanctissimus Papa noster Cœlestinus apostolicæ sedis Episcopus de præsenti negotio per epistolas suas ad sanctum & reverentissimum virum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum Cyrillum decernere visus est; quas literas sancto vestro collegio destinavit. Et nunc quoque pro firmitate catholicæ fidei ad omnium vestrum reverentiam per nos literas destinavit;

quas

---

a *Venissent.*) Codex Bellovac. *introissent.* b *Caput unum*) Ita omnia vetera exemplaria. Male apud Contium *Capaduna*, Peltanus recte vertit, *ex capitalibus una.*

c *Cereis*) Codex Bellovac. *cereoli.* d *Divinitati*) Θειότητι, quod Peltanus vertit *majestati.* Tum Imperatores in titulis ac rescriptis suis retinebant nonnulla ex moribus priscorum Imperatorum. Hinc divina epistola, divina manus, sacrum palatium, & similia. e *Inconsequenter*) Id est, incongrue ac præter regulas. f *Vacantibus*) Id est, rescissis, cassatis, ut verbo sancti Leonis utar.

g *Beatitudini*) Codex Bellovac. *religiositati.* h *Kal. Julias*) Ita omnia vetera exemplaria & editio Contii. Apud Peltanum legitur, *decimo tertio Kalendas Julias.* In editione Græca Romana, τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων. Quo etiam modo habetur in exemplaribus Græcis bibliothecæ regiæ.

i *Regente locum*) Hic gesta diserte ajunt Cyrillum tenuisse locum Cœlestini in Concilio, ita ut nullus tergiversationi locus esse possit. Aderat Cyrillus & tanquam Episcopus Alexandriæ & tamquam Vicarius Cœlestini, sicut paulo post Flavianus Episcopus Philippensis interest & suo nomine & Rufi Episcopi Thessalonicensis.

k *Prænominatis in statu*) Id est, qui nominati sunt supra cap. XXIV. in gestis de depositione Nestorii.

l *Ab Hesperia*) Ab Italia, ab occidente. Qua etiam voce hic usus est Liberatus.

(*a*) Cod. Casin. *Tertio* Kal. *Jul.* (*b*) Ibid. additur *legatorum. Secunda actio.*

quas a nobis oblatas decenter ſuſcipi jubete & cum debito honore ſancto Concilio legi & eccleſiaſticis inſeri monumentis.

Arcadius & Projectus Epiſcopi & legati Romanorum Eccleſiæ dixerunt. Jubeat veſtra beatitudo delatas vobis literas ſanctiſſimi & cum omni reverentia nominandi Papæ Cœleſtini apoſtolicæ ſedis Epiſcopi relegi, ex quibus agnoſcere poterit veſtra beatitudo quam habeat curam pro univerſis Eccleſiis.

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit. Suſcepta epiſtola ſanctiſſimi & per omnia beatiſſimi ſanctæ apoſtolicæ Eccleſiæ Romanorum Epiſcopi Cœleſtini cum competenti honore relegatur ſancto Concilio.

Siricius Notarius ſanctæ Eccleſiæ catholicæ urbis Romæ [a] *Latine legit.*

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum dixit. Lectæ ſanctiſſimi & beatiſſimi Epiſcopi maximæ Romæ Cœleſtini literæ pie & orthodoxe habentes [b] geſtis inſerantur.

Omnes reverentiſſimi Epiſcopi petierunt interpretari epiſtolam & legi.

Philippus Presbyter apoſtolicæ ſedis & legatus dixit. Satisfactum eſt [c] conſuetudini ut literæ apoſtolicæ ſedis in primis Latine legerentur. Nunc vero ſimiliter quoniam veſtra [d] exigit beatitudo ut etiam Græce legantur, neceſſarium eſt deſiderio veſtræ ſatisfieri ſanctitatis. Quod agere curavimus, ut Latina eloquentia Græce transferantur. Jubete ergo ſuſcipi & ſanctis veſtris auribus inſinuari.

Arcadius & Projectus reverentiſſimi Epiſcopi & legati dixerunt. Sicut juſſit veſtra beatitudo ut etiam ad omnium notitiam veniant literæ, quæ delatæ ſunt, quoniam plurimi ſunt ſanctorum fratrum & coepiſcoporum noſtrorum qui Latine neſciunt, propterea etiam Græce delata epiſtola eſt translata, &, ſi jubetis relegitur.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium dixit. Oblata interpretatio epiſtolæ ſuſcepta, relegatur.

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum legit.

Epiſtola Papæ Cæleſtini ad ſynodum apud Epheſum conſtitutam.

CAP. XXXVII.

CÆleſtinus Epiſcopus ſanctæ ſynodo apud Epheſum [e] congregatæ. Spiritus ſancti teſtatur præſentiam congregatio ſacerdotum. Certum eſt enim quod legimus, quia non poteſt veritas [f] noſtra mentiri, cujus in evangelio iſta ſententia eſt: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego ſum in medio eorum.* Quod cum ita eſt, (Nam ſi nec huic tam brevi numero ſpiritus ſanctus deeſt, quanto magis eum nunc intereſſe credamus quando in unum convenit tanta turba ſanctorum) ſanctum namque eſt pro debita veneratione collegium in quo utique nunc Apoſtolorum frequentiſſimæ illius quam legimus congregationis aſpicienda reverentia eſt. Nunquam his defuit quem receperant prædicandum. Adfuit ſemper his Dominus & magiſter, nec docentes a ſuo doctore deſerti ſunt. Docebat ille qui miſerat, docebat ille qui & dixerat quod docerent, docebat qui in Apoſtolis ſuis ſe confirmat audiri. Hæc ad omnes in commune Domini ſacerdotes mandatæ prædicationis cura pervenit, hereditario in hac ſolicitudinem jure conſtringimur quicumque per diverſa terrarum eorum vice nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur: *Ite, docete omnes gentes.* Advertit veſtra fraternitas quia accepimus generale mandatum. Omnes etiam nos agere voluit qui illis ſic omnibus in commune mandavit. Officium neceſſe eſt noſtrorum ſequamur auctorum, ſubeamus omnes eorum labores quibus omnes ſucceſſimus in honore. Præſtemus eorum diligentiam prædicatis; poſt quæ, monente Apoſtolo, nullam prædicationem jubemur admittere. Non eſt minor tradentis officio cuſtodia traditorum. Illi jactaverunt fidei ſemen, noſtra hæc ſollicitudo cuſtodiat, ut incorruptum & multiplicem fructum noſtræ patriſfamiliæ adventus inveniat, cui ſoli utique adſignatur ubertas. Loquente namque electionis vaſe plantare & rigare non ſufficit, niſi Deus dederit incrementum. Agendum igitur nunc eſt labore communi ut [g] commiſſa & per apoſtolicam ſucceſſionem huc uſque detenta ſervemus. Illud in nobis per quod ſecundum Apoſtolum ambulemus arguitur. Non enim nunc ſpecies, ſed fides noſtra vocatur ad cauſam. Spiritalia arma ſumenda ſunt, quia bella ſunt mentium & tela verborum, ut in noſtri Regis fœdere perduremus. Omnes nunc ibi poſitos beatus Paulus Apoſtolus monet ubi Timotheo remeare mandavit. Idem igitur locus, eadem cauſa ipſum requirit officium. Nos quoque nunc agamus id quod agendum tunc ille ſuſcepit, ne quis aliter ſentiat, & quæſtiones præſtantibus fabulis ne quis intendat. Ut ipſe præcepit, ſimus unanimes, unum quia ſic expedit, ſentientes. Nihil per contentionem, nihil agere per inanem gloriam geſtiamus: Una anima cum uno corde ſit cunctis; quandoquidem fides, quæ eſt una pulſatur. Doleat, immo lugeat hoc nobiſcum omne in commune collegium. Vocatur in judicium qui judicaturus eſt mundum, diſcutitur qui diſcuſſurus eſt omnes, & calumniam patitur qui redimit. Accingatur [h] armis Dei veſtra fraternitas. Scitis quæ galea caput noſtrum muniat, quæ lorica pectus includat. Non vos nunc demum eccleſiaſtica rectoris caſtra ceperunt. Nemo dubitet, favente Domino, qui facit utraque unum, depoſitis armis pacem futuram, quando ſe cauſa ipſa defendit. Reſpiciamus rurſum etiam illa noſtri verba doctoris, quibus proprie apud Epiſcopos utitur, iſta prædicens: *attendite*, inquit, *vobis & univerſo gregi in quo vos ſpiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei quam adquiſivit ſanguine*

a *Latine*) Hæc vox non habetur in Græcis exemplaribus, neque in Latinis noſtris, uno excepto Bellovacenſi, ex quo translata eſt in hanc editionem. Recte autem habere hunc codicem ſequentia probant.

b *Geſtis inſer.*) Ergo epiſtola Cœleſtini Latine inſerta eſt geſtis. Unde colligere poſſumus epiſtolam Cœleſtini ad ſynodum Epheſinam, qualem hodie habemus, eam ipſam eſſe, quæ Latine lecta eſt a Siricio.

c *Conſuetudini*) Quæ deſcendebat ex more magiſtratuum priſcorum populi Romani, qui *inter cetera obtinendæ gravitatis indicia illud quoque magna cum perſeverantia cuſtodiebant ne Græcis unquam niſi Latine reſponſa darent*, ut ſcribit Valerius Maximus lib. 2. cap. 2. Vide Suetonium in Tiberio cap. 71. & in Claudio cap. 16. & Rittershuſium lib. 3. ſacrar. lection. cap. 1. d *Exigit*) Codex Bellovac. *expoſcit*. e *Congregatæ*) Codex Bellovac. *conſtitutæ*. f *Noſtra*) Addidimus hanc vocem ex codice Bellovacenſi & ex editione Baronii.

g *Commiſſa*) Codex Bellovac. & Baronius, *credita*. h *Armis Dei*) Hæc addita ſunt ex eodem codice & Baronio. Non extant in Colbertino neque in Turonenſi, neque apud Contium.

ne *suo*. Inde ad hoc vocatos eos legimus qui istud audirent quo nunc sanctitas vestra convenit. Ephesiis ergo, quibus est fidei nota prædicatio, sit nunc erga hanc etiam nostra nota defensio. Exhibeamus huic nostræ mentis illa veneratione constantiam. Quæ sunt digna, quæ magna sunt, quæ pio sensu tranquillitas diuturna servavit, intemerata [a] apud nos quæ ab Apostolis sunt prædicata regnarunt. Nunquam contra Regem Regum verba tyrannicæ dominationis admissa sunt, nec opprimi per falsitatem potuit negotium veritatis. Vos hortor, fratres carissimi, respiciatur illa sola dilectio in qua utique secundum vocem Joannis Apostoli, cujus reliquias præsentes veneramini, manere debemus. Sit oratio communis ad Dominum. Scimus quæ vis divinæ illius præsentiæ sit futura, supplicante concorditer tanta multitudine sacerdotum, quando locus ille moveri potuit in quo unanimiter duodecim legimus supplicasse. Quæ tamen fuit Apostolorum petitio deprecantium? Nempe ut acciperent verbum Dei loqui cum fiducia & eas per ejus manus virtutes agere quorum præstante Christo Deo nostro acceperant potestatem. Et vestro nunc sancto conventui quid est aliud postulandum quam ut cum fiducia loquamini verbum Domini, quam ut det servare quæ prædicare concessit, & repleti sancto spiritu, sicut scriptum est, licet ore diverso, unum tamen quod ipse spiritus docuit proferatis. Istis omnibus breviter animati, quia, sicut ait Apostolus, scientibus legem loquor, & loquor sapientiam inter perfectos, adestote catholicæ fidei & Ecclesiarum quieti; adestote, quia sic dicendum est, & præteritis & præsentibus & futuris, rogantes atque servantes quæ ad pacem sunt [b] Hierusalem. Direximus pro nostra sollicitudine sanctos fratres & consacerdotes nostros unanimes nobis & probatissimos viros Arcadium & Projectum Episcopos & Philippum nostrum Presbyterum, qui his quæ aguntur intersint, & quæ a nobis antea statuta sunt exsequentes: quibus præstandum a vestra sanctitate non dubitamus adsensum, quando id quod agitur videatur pro universalis Ecclesiæ securitate decretum. Datum VIII. Idus Majas Basso & Antiocho consulibus.

[c] *Omnes reverentissimi Episcopi dixerunt*. Hoc justum judicium. Novo Paulo Cælestino. Novo Paulo Cyrillo. Cælestino custodi fidei, Cælestino unanimi synodi, Cælestino gratias agit omne Concilium. Unus Cælestinus, unus Cyrillus. Una fides synodi, una fides terrarum orbis.

Theodotus Episcopus Ancyræ dixit. Justam sancti Concilii sententiam demonstravit omnium Deus adventu literarum Dei cultoris Episcopi Cælestini & præsentia vestræ beatitudinis. Nam & zelum sanctissimi & beatissimi Episcopi Cælestini demonstratis & studium circa piam fidem. Quia vero etiam gesta requisivit rationabiliter agnoscere vestra beatitudo, ex ipsis gestorum monumentis super depositio Nestorio satisfiet vestræ reverentiæ & de decreto justo sancti Concilii & de zelo atque concordia fidei quam etiam beatissimus & sanctissimus Episcopus Cælestinus maxima prædicat voce, quippe post vestram satisfactionem etiam reliquis nunc adjiciendis in monumentorum gestis.

Epistola Papæ Cælestini ad Theodosium Imperatorem.

CÆlestinus Episcopus Theodosio Augusto. Sufficiat licet quod sollicitudo vestræ clementiæ &c. *Extat* superius. CAP. XXXVIII.

Ejusdem Cælestini epistola ad Cyrillum Alexandrinum.

CÆlestinus Episcopus Cyrillo Episcopo Alexandrino. Intelligo sententiam sapientissimi Salomonis impletam, &c. *Extat* superius. CAP. XXXIX.

Epistola scripta a sancto Concilio ad clerum & populum Constantinopolitanum de depositione Nestorii.

SAncta magnaque & universalis synodus gratia Dei collecta in Ephesiorum metropolim Dei cultoribus & reverentissimis compresbyteris & condiaconibus & omni clero ac populo sanctæ Dei Ecclesiæ Constantinopolitanæ in Domino salutem. Venimus ad nuntium nimis ingemiscendum, primum quidem in hoc quod actum est flentes, ex necessitate vero, & ne plurimi impietatis peste caperentur, ad abscindendum ægritudinis hujus auctorem. Remotus enim est sacerdotio Nestorius, opus suæ impietatis effectus, cujus testes vos estis ex præsumptis apud vos ejus crebris allocutionibus. Augmentum quoque malorum est etiam quam hic protulit blasphemia. Nam neque denuntiatum [d] sanctum Concilium, neque multitudo horum qui propter pietatem congregati sunt, retinuit eum ab impetu; sed adjecit blasphemias crudeliores, duorum mensium & lacte nutritum non pati adorandum, & eum qui fugit in Ægyptum non nominandum Deum; ut ex hoc omnis quæ propter nos a salvatore facta est dispensatio pene fieret simplicioribus dubia. Vestræ autem orationis fiat opus intente ad Deum celebrandæ, ut dignus sede magnæ civitatis inveniatur qui vobis sit futurus Episcopus. Regia enim civitate pie gubernata, commune omnibus sanctis Dei Ecclesiis lucrum erit. CAP. XL.

Cyrillus Episcopus Alexandriæ vos in Domino oro (valere) dilectissimi atque desiderantissimi.

Philippus Presbyter Ecclesiæ Apostolorum.
Juvenalis Episcopus Hierosolymorum.
Arcadius Episcopus Legatus.
Projectus Episcopus Legatus.
Firmus Episcopus Cæsareæ.
Flavianus Episcopus Philippensium.
Memnon Episcopus Ephesi.
Theodotus Episcopus Ancyræ.

Ve-

a *Apud N. Q. A. S. prædicata*) Hæc rursum addita sunt ex codice Bellovacensi & Baronio.
b *Hierusalem*) Codex Colbertinus & Turonensis habent *Israhelem*.
c *Omnes*) Codex Bellovacensis non habet istas acclamationes synodales. Earum vero loco positum est commonitorium datum Legatis apostolicæ sedis euntibus ad orientem, quod nos edidimus Tom. super. Sequuntur postea in eodem codice epistolæ Cælestini ad Theodosium & Cyrillum, quæ in Colbertino non extant, neque in Turonensi. Eas ergo addidimus ex Bellovacensi.
d *Sanctum Concil.*) Codex Bellovac. *sancta synodus*.

Verinianus Episcopus Pergæ.

Cum fuerint qui deposuerunt Nestorium ultra ducenti, suffecerunt nobis suprascriptæ subscriptiones.

Epistola scripta a clero Constantinopolitano ad sanctum Concilium.

CAP. XLI. DEi cultoribus & sanctissimis patribus nostris congregatis secundum præceptum piissimorum Imperatorum ex orbe terrarum in Ephesina metropoli; Cyrillo, Juvenali, Memnoni, Flaviano, Firmo, Theodoto, Acacio, Amphilochio, Eleusio, Palladio, Veriniano, Iconio, omnique reliquo sancto Concilio; a Dalmatio, Tigrio, Sampsonio, Maximiano, Joanne, Evandro, Modestiano, Adelphio, Philotheo, Eulogio, Basiliseo, Florentio, ex omni Constantinopolitano clero. Semper & a [a] juvenili ætate in orthodoxo dogmate gloriantes, sanctorum patrum [b] traditum conservare studium festinavimus. Propterea vero rursus a vestra sanctitate dudum ad memoriam deducti ex his quæ Deo amantissimus & sanctissimus Archiepiscoqus Cyrillus scribere nobis dignatus est, gratias professi sumus salvatori Christo. Aperte igitur pro ipsa fide correctiones plurimæ atque magnæ manifestatæ sunt nobis. Unde etiam depositionem dudum præsidentis nobis Nestorii, eo quod adulteraverit apostolica salubriaque & pia dogmata, factam a vestra beatitudine cognoscentes, memoratas chartas a piissimis & Christo amabilibus nostris Imperatoribus Theodosio & Valentiniano tamquam missas a vobis, sanctissimi, suscepimus, & coram sancta Dei Ecclesia congregato omni populo legi mox fecimus. Sciat igitur vestra sanctitas quia populus consonans nobis factus est, multisque favoribus & in vestra sancta universalique usus est synodo, & in triumphatoribus Imperatoribus, [c] qui solicitudinem habuerunt Deo amabilis vestræ congregationis. Nos autem gavisi quæ præ manibus sunt scripsimus, & rogamus, ut oret quidem pro nobis sacratissima vestra [d] beatitudo & curam habeat pro reliqua disciplina sanctæ Dei quæ apud nos est Ecclesiæ. Hoc enim solummodo reliquum esse perspicit vestra magna recti dogmatis providentia, ut omnia ad terminum perducantur Domino Christo placentem, & nulli alteri nisi vestræ sanctitati omnia quæ circa nos sunt & piissimis atque Christo amantissimis Imperatoribus adscribantur. Dalmatius Presbyter & Archimandrita pater monasteriorum orare pro me rogo vestram sanctitatem.

Epistola universalis Concilii ad Augustos.

CAP. XLII. PIissimis & Deo amantissimis Theodosio & Valentiniano victoribus, triumphatoribus, semper augustis, sancta synodus quæ gratia Christi & nutu vestræ potentiæ congregata est in Ephesina metropoli. Vestra quidem potestas pietatem firmare volens, imperavit sancto Concilio quæstionem de dogmatibus facere subtiliorem; quam etiam fecimus, & antiquam traditionem sanctorum Apostolorum & evangelistarum sequentes & trecentorum decem & octo patrum in Nicæa congregatorum; quam etiam interpretantes concorditer & una sententia manifestam vestræ fecimus pietati in ipsis monumentis quæ gesta sunt, in quibus Nestorium diversa sapientem aperte comperientes damnavimus. Nam neque Ephesiorum metropoli suum celavit sensum, ut probationibus aliis egeremus; sed clamabat per singulos dies, quæ aliena sunt fidei prædicans apud plurimos dogmata, & singula particulatim in gestis monumentorum manifesta fecimus vestræ pietati. Sed quoniam amicitiam Nestorii pietati præponens magnificentissimus Comes Candidianus auditui vestræ pietatis subripere festinavit, antequam cognosceret subtiliter quæ gesta sunt vestra potentia, antequam suscideretis monumenta, antequam cognoscerentis quæ facta sunt, & studuit [e] ipsa sibi placita & grata Nestorio suggerere vestræ pietati antequam cognosceret vestra potentia quod verum est ex lectione gestorum, in quibus ostendimur nullum contra Nestorium odium exercentes, sed ipsa exponentes dogmata pietatis, quibus comparantes quæ a Nestorio prædicata sunt habentia [f] increpationem ex literis Nestorii & epistolis & in publico factis sermonibus, sententiam protulimus sancto evangelio in medio constituto & demonstrante nobis præsentem Dominum omnium Christum. Supplicamus igitur vestræ potentiæ, ut nullum suscipere dignemini præponentium hominum amicitias pietati. Nam talem sentientes affectum Deo amabilis Episcopi Joannis Antiocheni tanquam volentis amicitiæ præstare magis quam quod utile est fidei considerare, ex quibus neque vestræ potentiæ minas timens, neque zelo motus olim traditæ fidei, sanctam distulit synodum per viginti & unum dies post datas inducias a vestra potentia, coacti sumus omnes sancti Concilii orthodoxi & solam amantes fidem quærere quæ de pietate sunt, hoc passum & Deo amabilem Episcopum Joannem arbitrati quod ostenditur passus & magnificentissimus Comes Candidianus. Non enim omnium est hominum amicitiis præponere pietatem. Erat igitur in Deo amabili Episcopo Joanne suspicio nostra non inanis nec vana. Veniens enim manifestum seipsum fecit sancto Concilio quia quæ Nestorii sunt sapit, sive amicitiæ donans, sive communicans errori dogmatis illius. Sed quoniam aperte quæ gesta sunt innotescere vestræ potentiæ prohibemur, sicut diximus, magnificentissimo Comite Candidiano nos quidem prohibente insinuare secundum piam rationem quæ gesta sunt, omne vero studium conferente Nestorio, supplicamus vestræ potentiæ ad cognoscendum secundum Deum studium sancti Concilii evocari magnificentissimum Comitem Candidianum & quosque de sancto Concilio probaturos coram vestra pietate quæ gesta sunt. Callidi namque sunt, quia alia præter piam fidem sapiunt ad obumbrandum errorem, ita ut quidam sanctissimorum Episcoporum celato quidem errore a Nestorio caperentur & adjicerentur ei, & his quæ ab eo sunt gesta subscriberent: qui cum aperte interrogantes eum inve-

a *Juvenili*) Ita codex Colbertinus. Turonensis & Contius, *juvenali*. Bellovac. *a juventute*.
b *Traditum*) Codex Bellovac. *traditionem conservare studium ponimus. Propter eam vero &c.*
c *Qui solic.*) Codex Bellovac. *quia solicitud.* d *Beatitudo*) Ibi. *religiositas*.
e *Ipsa sibi*) Codex Bellovac. *ipse sibi placita & quæ donaret Nestorio.* f *Increpat*) Ibid. *intellione n.*

inveniſſent revelantem ſuas blaſphemias, recedentes ab illo, ſanctum Concilium adierunt, ipſam blaſphemiam ejus manifeſtam facientes, & nobiſcum memoratum Neſtorium condemnantes, ut remanerent apud Neſtorium & reverentiſſimum Epiſcopum Joannem Antiochiæ triginta & ſeptem plus minus, quorum plurimi rei conſiſtentes cauſis & ſententiam metuentes ſancti concilii, ſicuti diximus, ſunt adjecti Neſtorio; quorum etiam vocabula direximus veſtræ potentiæ. Alii quidem ſunt in dogmatum pravitate tamquam Pelagiani exiſtentes & contraria pietati ſapientes, alii vero damnati jam ante plurimos annos, alii quoque qui in aliis acculationibus malignis deberent poſt probationem mulctam ſuſcipere a ſancto Concilio habente omnes totius orbis ſanctiſſimos Epiſcopos unum idemque ſapientes, eo quod & maximæ Romæ una ſit præſens Concilio, & [a] qui de Africa ſunt, per Dei cultorem & Archiepiſcopum Cyrillum, cui etiam ſuam voluntatem unientes, ſegregati ſolummodo loco, & ejus & omnium [b] noſtrorum ſententiæ conſenſerunt. Neque enim ſubvenit aliquis Neſtorio & reverentiſſimo Epiſcopo Joanni Deo amantiſſimorum Epiſcoporum, niſi & ipſe callidus exiſteret ſub ſchemate ſermonum celare ſuam impietatem, & qui nunc cum eo ſunt, timuerunt a ſancto Concilio futuram ſuper ſe mulctam decerni. Nos autem [c] detenti reſcribere veſtræ potentiæ, latitudinem horum quæ paſſi [d] ſumus a magnificentiſſimo Comite [e] Irenæo, breviter non potuimus [f] intimare, qui omnem ſanctam ſynodum conturbavit, & terrorem impoſuit ſanctiſſimis Epiſcopis per tumultus quoſdam extraneaſque concurſiones, ut etiam plurimi noſtrorum circa ipſam periculum pateretur vitam. Sed etiam particulariter edocebimus veſtram ſerenitatem, ſi nobis quod poſcimus præbeatur a veſtra pietate, ut venientes quinque a ſancto Concilio, quæ per ſingula diſpoſita ſunt veſtram potentiam doceant. Et congregati quidem, regulareque proferentes contra hæreticum Neſtorium decretum damnationis, ſumus ultra ducenti ex omni terrarum orbe collecti, nobiſcum pariter decernente etiam omni occidente. Subſcripſimus autem pauci huic relationi, præſentibus univerſis atque conſentientibus, eo quod præcipue feſtinaret devotiſſimus Palladius magiſtrianus, & non ſuſtineret moram ſubſcriptionis univerſorum. [g] Deus, qui ſuper omnes eſt, imperium veſtrum multis annorum curriculis conſervet, piiſſimi victores ſemper auguſti. Deus, qui ſuper omnes eſt, imperium veſtrum multis annorum curriculis conſervet, piiſſimi victores ſemper auguſti. Deus, qui ſuper omnes eſt, imperium veſtrum multis annorum curriculis conſervet, piiſſimi victores ſemper auguſti.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium ſubſcripſi.

Et ſunt nomina eorum contra quos ſcriptum eſt (a) iſta. Joannes Antiochiæ Syriæ, Macharius, Alexander, Apringius, Alexander, Helladius, Joannes, Muſæus, Helladius, alter Helladius, Gerontius, Antiochus, Jacobus, Petrus, Himerius, Eutherius, Stranguilus, Julianus, Diogenes, Placon, Theodoritus, Melitius, Paulus, Marcellinus, Maximinus, Dexianus, Aſterius, Dorotheus, Zevenas, Fritilas, Theoſebius, Anaſtaſius, Baſilius. Iſti ſoli communicatores impiorum dogmatum Neſtorii, circumeuntes per civitatem, turbas & ſeditionem movent, ordinationes promittentes, ita ut omnes qui in civitate orthodoxi ſunt, & ex hoc timoris ſuſpicionem habent, eos ab illicito conamine prohiberent.

[h] Data Kal. Julias, Epiphii ſeptima, Indictione XV.

[i] *Libelli oblati ſancto concilio a ſanctiſſimis Epiſcopis Cyrillo Alexandriæ & Memnone Epheſiorum.*

CAP. XLIII.

Poſt conſulatu Dominorum noſtrorum Flavii Theodoſii XIII. & Flavii Valentiniani III. PP. Auguſtorum, XVII. *Kal. Auguſtas, congregata ſynodo in metropoli Epheſi per ſanctionem a Deo cuſtoditorum Principum, reſidentibus in ſancta Eccleſia quæ vocatur Maria viris reverentiſſimis & Deo amantiſſimis Epiſcopis Cyrillo Alexandrino obtinente etiam locum ſanctiſſimi & beatiſſimi Romanæ Eccleſiæ Cæleſtini Archiepiſcopi,* [k] *Heſychius dixit.* Per omnia ſanctiſſimus Archiepiſcopus Alexandriæ ſanctæ Eccleſiæ Cyrillus, & ſanctiſſimus Epheſi Memnon libellos obtulerunt ſanctiſſimæ & univerſali ſynodo quæ decreto Deo amabilium Principum in hac metropoli Epheſo congregata eſt; quos præ manibus habentes, ſi juſſerit ſanctitas veſtra, [l] prælegemus.

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus dixit. Relega-

---

a *Qui de Africa*) Vir clariſſ. Joannes Launojus ex hoc loco validum, ut ipſe putabat, telum deſumpſit adverſus eos qui cenſent Cyrillum tenuiſſe vices Cœleſtini Papæ in Concilio Epheſino, huc perductus auctoritate editionis Romanæ hujus Concilii, in qua legitur Epiſcopos Africanos per Cyrillum repræſentatos interfuiſſe ſynodo. Ex quo collegit Launojus debuiſſe hoc loco patres dicere Epiſcopum ſedis Romanæ repræſentatum fuiſſe per Cyrillum, ſi is revera fuiſſet vicarius Cœleſtini. Sed totum iſtud argumentum facile ruit hac ſola reſponſione, vocem *repræſentati*, quam editores Romani addiderunt in hoc loco, neque extare in textu Græco, neque in antiquis verſionibus, neque demum in ea quæ Peſtani eſt, adeoque nullius auctoritatis eſſe hunc locum ut oſtendatur vicariam Cœleſtini dignitatem non fuiſſe tum in perſona Cyrilli. Eſt & alia reſponſio facilis, ſed iſta ſufficit.

b *Noſtrorum*) Ita codex Colbertinus & Bellovacenſis. Turonenſis & Contius habent *noſtrum*.

c *Detenti*) Codex Bellovac. *prohibiti*. d *Sumus*) Secuti ſumus editionem Contii & exemplar Bellovacenſe. Reliqua habent, *ſunt*) e *Irenæo*) Præcipuo Neſtorii defenſore, qui & in gratiam ejus ſcripſit opus quod vocavit Tragœdiam. f *Intimare*) Addidimus hanc vocem ex libro Bellovacenſi.

g *Deus*) Hæ acclamationes ſive vota ter repetuntur in Colbertino & Turonenſi exemplaribus, quod adnotare alicujus momenti eſſe putavi. Bellovacenſe mutilum eſt in hoc loco. Ceterum & manuſcripta Græca Bibliothecæ regiæ & editiones iſta non repetunt, neque item editio Contiana. h *Data*) Hæc addita ſunt ex tribus antiquis exemplaribus, cum non extent in editionibus. i *Libelli*) Pro iſto titulo codex Bellovacenſis ita habet, *Acta excommunicationis Epiſcopi Joannis Antiocheni & Epiſcoporum qui cum eo fuerunt.*

k *Heſychius*) Retinuimus lectionem exemplarium Colbertini & Turonenſis, quam etiam exhibet editio Contiana. Codex Bellovacenſis ante vocem *Heſychius* hæc addit. *Alibi hæc quæ ſubdita ſunt infra leguntur; & Arcadio Epiſcopo & Legato Romanorum ſedis, & Projecto Epiſcopo & Legato Romanorum ſedis, & Philippo preſbytero & Legato Romanorum ſedis, & Juvenali Hieroſolymorum, & Memnone Epheſiorum, Flaviano Philippenſium obtinente etiam locum Ruſi reverentiſſimi Epiſcopi Theſſalonicenſium, & omnium qui præordinati ſunt in textu geſtorum, Heſychius Diaconus dixit.* Quæ etiam repetiuntur in textu Græco, & manifeſtum eſt eſſe hujus loci. Verum noluimus ea addere in contextu, ut lectori pateat, varias olim fuiſſe iſtorum geſtorum editiones.

l *Prælegemus*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis. Bellovacenſis habet, *relegent*. Contius, *legemus*.

(a) Caſin. *Ita*.

legatur oblatus libellus a sanctissimis Episcopis Cyrillo Alexandrino & Memnone Ephesiorum, & inseratur gestis.

Hesychius (*a*) *Diaconus legit.*

SANCTÆ synodo quæ per gratiam Dei & decretum a Deo amatorum & Christum amantium Principum congregata est in hac Ephesi metropoli, Cyrillus Alexandrinus Episcopus, & Memnon Episcopus ejusdem Ephesi. [a] Pia sanctio Deo amantissimorum Principum in hac Ephesi metropoli & nos & vestram sanctitatem convenire jussit, quatenus recta & apostolica definitio communi sententia [b] confirmaretur, & examinaretur noviter assumpta hæresis a Nestorio. Sed vestrum sanctum Concilium recte & regulariter faciens omne, convenit in hanc sanctam Ecclesiam hujus metropolis; vocavit autem prædictum Nestorium ut ingrederetur ad Concilium & satisfaceret de his quæ in expositionibus blasphemavit & in propriis epistolis, impias & erroneas voces [c] emisit contra omnium nostrum salvatorem Christum. Tertio autem vocatum, & nolentem occurrere, [d] eo quod eum mala conscientia percellebat, leges ecclesiasticas sequens sancta synodus eum damnationi subjecit, omnibus de eo subtiliter examinatis, cum ei satisfactum fuisset quod hæreticus blasphemus esset. His ita gestis & relatis ad notitiam piissimorum Principum, tandem aliquando Ephesum & quando voluit veniens Antiochenus Joannes, [e] congregatis quibusdam, sicut didicimus, eorum qui secundum Nestorium sapiunt, ex quibus quidam olim sunt condemnati, alii autem nec civitates [f] habentes, & sunt nomine tantum Episcopi, tamquam indigne [g] ferentes quia glorificatus est Christus, justam damnationem perferente eo qui in eum blasphemaverat, nescimus quemadmodum, si tamen omnino verus rumor est, omnem legem [h] conculcans ecclesiasticam, & injurians omnem consequentiam, impiam & non legitimam construxit chartam, putansque non damnationis nomine posse [i] percelli, contumeliis intolerabilibus affecit, dum hæc, quæ Nestorium damnaverat, synodus plus ducentos numero habuerit Episcopos, illo autem congregante hæreticos alios & incusatos [k] triginta fere numero, & neque ex constitutis ecclesiasticis, neque ex sanctionibus imperialibus habens potestatem aut judicare cuidam nostrum aut omnino aliquid tale tentare, maxime contra majorem sedem, dum utique etsi eum liceret judicare, convenerat regulas sequi ecclesiasticas & admonere nos, qui contumeliis affecti sumus, & cum hac universa sancta nostra synodo vocare ad satisfactionem. [l] Nunc autem horum nihil excogitans, neque timorem Dei in animo habens, eadem hora qua Ephesum ingressus est occulte & nullo [m] nostrum omnino sciente quæ præsumebantur, suum delusit caput, ne dicamus ecclesiasticas leges, & sententia condemnationis injuriat nos, qui nescimus usque ad hodiernum diem vel qualem habuit ad hanc rem occasionem. Quoniam igitur consequens est non sic calcare ecclesiasticas leges, [n] nec inaniter contra potiores insurgi, aut talia occulte præsumi quæ non fierent contra aliquem unum ultimum Ecclesiæ gradum tenentem & sub potestate ejus constitutum, hic autem est ipse cum illis qui hoc cum eo egerunt, necessario offerimus vestræ reverentiæ istos libellos, adjurantes vos per sanctam & consubstantialem trinitatem evocare & ipsum Joannem & qui cum eo facinus operati sunt, ut venientes ad sanctam synodum, satisfaciant de sua præsumptione. Parati enim sumus docere eum injustum & non legitimum contra nos injuriæ facinus admisisse.

Acacius Episcopus Melitinensis dixit. [o] Ex abundanti est quidem de accusatis suspicio, sive & ipsa vera sit & superabundans petitio sanctorum & Deo amabilium Episcoporum Cyrilli Alexandrini & Memnonis Ephesii. Neque enim possibile erat qui se ipsos a sancta synodo subtraxerunt, & adjecerunt se eis qui malæ sectæ Nestorii sunt conjuncti, & sub crimine tanto & tali facti præsumere contra [p] priores universalis hujus sanctæ synodi aliquid agere, nullam omnino habentes auctoritatem. Quoniam autem placuit vestræ sanctitati & pro his eos ad judicium trahi, admonitus per reverentissimos Episcopos Archelaum, Paulum, & Petrum Princeps hujus discissionis Antiochenus Episcopus Joannes, de quibus incusatur, satisfaciat, qua ratione talia præsumpsit.

Et cum perrexissent Archelaus Episcopus Myndi Cariæ provinciæ, & Paulus Episcopus Lampæ Cretæ provinciæ, Petrus Episcopus Parembolen Palæstinæ, & dum reversi fuissent, Firmus Episcopus dixit. Doceant reverentissimi Episcopi qui mandatum ministrare ad reverentissimum Episcopum Joannem deputati sunt, quod ab eo responsum acceperunt.

Paulus Episcopus Lampæ dixit. Missi a vestra sancta synodo ad reverentissimum Episcopum Joannem Antiochenum, proximi facti domui ejus, vidimus multitudinem militum, & alios quosdam armatos gladiosque portantes, qui non concedebant nobis januæ propinquare. Vix autem vicini sumus facti. Et cum multa a nobis dicta essent quia pacifici sumus, suscipite nos, sancta synodus misit nos ferentes verba pacifica causa canonicæ rei ad reverentissimum Episcopum Joannem, multis autem nos circumstantibus, agnoscens causam pro qua directi sumus, non nos suscepit. Multa autem a pluribus dicta sunt; inter quæ & blasphema erant contra sanctam synodum & contra orthodoxam fidem, quæ subtiliter exequi propter turbam ibi factam non possumus.

a *Pia sanctio*) Codex Bellovacensis. *Pium decretum.* b *Confirmaretur*) Idem codex, *confirmatur*, *examinari autem & noviter adsumtam hæresim a Nestorio. Sed vest. sa. Concil. recte & regulariter omnia agens.*

c *Emisit*) Contius habet, *emittens*, quod videtur melius. Verum malumus sequi consensum veterum librorum, qui ita habent sicuti nos edidimus, nisi quod Bellovacensis habet *dimisit* pro *emisit*.

d *Eo quod*) Ita codex Turonensis. Duo Colbertini & Contius legunt, *ob hoc quod*.

e *Congregatis*) Codex Bellovac. *congregatis quibusdam ab eo, sicut didicimus, his qui secundum &c.*

f *Habentes*) Ita codices Turonensis & Colbertinus & Contius. Bellovacensis habet, *habent, sed sunt nomine*.

g *Ferentes*) Idem codex, *ferens*. h *Conculcans*) Cod. Bellovac. *calcans*.

i *Percelli*) Ibid. *feriri*. k *Triginta fere*) Id est, circiter triginta. Fuisse enim triginta septem legitur supra cap. 42. l *Nunc*) Idem codex, *modo*. m *Nostrum*) Ita Contius & liber Turonensis, itemque Bellovacensis. Colbertinus habet *nostrorum*. n *Nec inaniter*) Codex Bellovac. *neque sic sine causa majores*. o *Ex abundanti*) Idem codex. *Superflua sit quidem hujus postulationis suspicio*

p *Priores*) Ibid. *primores*.

(*a*) Casin. legit. *& statim Herichius*.

Archelaus Episcopus Myndi dixit. Grandem tumultum & periculum prope pertulimus, cum adveniſſemus ad domum reverentiſſimi Epiſcopi Joannis, militibus gladios denudantibus & fuſtes tenentibus & interminantibus nobis, & multitudine alia circumſtante. Et cum multum rogaremus ut nuntiaremur, neſcimus pro qua cauſa non ſumus ſuſcepti.

Petrus Epiſcopus Parembolon dixit. Cum adveniſſem & ego cum reverentiſſimis Epiſcopis ad domum reverentiſſimi Epiſcopi Joannis, multis militibus arma portantibus & nudantibus & circumdantibus, & aliis pluribus qui cum eis erant ibi tumultum facientibus, & interminantibus nobis, & blaſphema verba dicentibus contra orthodoxam fidem & contra sanctam & Deo amabilem ſynodum veſtram, rogantes nuntiari & a ſancta ſynodo indicta nobis verba reverentiſſimo Joanni Epiſcopo dicere, non ſumus ſuſcepti, agnoſcente, ſicut arbitramur, reverentiſſimo Joanne Epiſcopo cauſam pro qua miſſi fuiſſemus. Aderant enim quidam Clericorum ejus; quibus diximus quia a ſancta ſynodo miſſi fuiſſemus, [a] nullos autem nos ſuſcipere.

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit. Pervidet ſancta veſtra ſynodus quia ego quidem & reverentiſſimus Epiſcopus Memnon hic ſumus puram habentes conſcientiam, & opinionem noſtram parati defendere. Sed, ut videtur, una meditatio eſt tam hæretico Neſtorio quam defendenti ejus iniqua dogmata Joanni Antiocheno contra ſanctæ Eccleſiæ ſuperbire leges; qui dum vocati eſſent ut ſatisfacerent pro delictis ſuis, armis ſuas circumdederunt domos, & inadibiles eas oſtenderunt regulariter vocantibus ad ſatisfactionem eorum quibus obnoxii ſunt. Quoniam autem prædictus reverentiſſimus Joannes, metuens ſuum delictum, varias occaſiones dilationis ſibimet adinvenit, ſicuti eſt videre ex his quæ docuerunt reverentiſſimi Epiſcopi, [b] magis autem, ſicut dixi, inadibilem tranſmiſſis a ſancta ſynodo domum ſuam præparans, apparet ſe ipſum condemnans & proprias præſumptiones [c] accuſans per ea quæ formidat & metuit venire ad hoc ſanctum magnumque Concilium. Dignetur igitur veſtra ſanctitas inſubreptibiles habens [d] auditus, & naturam rei conſiderans, ea quæ contra nos ab illis injuſte præſumpta ſunt legitimis [e] exterminare ſententiis & definire quæ videntur contra eum qui talem nobis injuriam inferre præſumpſit.

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus dixit. Oportebat quidem Joannem reverentiſſimum Epiſcopum Antiochiæ cogitantem ſanctam & magnam & univerſalem hanc ſynodum confeſtim ad ſatisfactionem inlatorum [f] ſibi concurrere & ſedi apoſtolicæ, quæ nobis conſidet, magnæ Romæ & apoſtolicæ Hieroſolymitanæ ſanctæ Eccleſiæ obedire & [g] honorem deferre, [h] (*a*) apud quam maxime ſedem Antiochenam mos eſt ex apoſtolica conſequentia & traditione regimen agi & apud eam judicari. Quoniam autem conſueta ſuperbia uſus ſuam domum armis circumdedit per milites & per privatos, ſicut deponentes reverentiſſimi Epiſcopi qui a ſancta ſynodo directi nobis inſinuaverunt, canones nos ſequentes, & rectitudinem conſervantes, iterum [i] in ſecundis eum admonere definimus. Euntes igitur alii reverentiſſimi Epiſcopi, cum eadem priore modeſtia admoneant eum advenire ad ſanctam ſynodum & reſpondere inlatis ei.

Et cum eſſent Timotheus Epiſcopus Permeſi & Eudociadis & Euſtachius Epiſcopus Docimi & Eudoxius Epiſcopus Chomatis, & reverſi fuiſſent, Eudoxius Epiſcopus Chomatis provinciæ Lyciæ dixit. Secundum juſſionem veſtræ reverentiæ cum adveniſſemus ad domum reverentiſſimi Epiſcopi Joannis Antiochiæ, invenimus milites circa domum ejus cum gladiis nudis & clericos aliquos. Rogavimus autem clericos dicentes: Miſſi ſumus a ſancta ſynodo denuntiare quædam verba Epiſcopo Joanni, & dignamini nuntiare nos. Illi autem intrantes & iſta nuntiantes, cum reverſi fuiſſent, dederunt nobis reſponſum dicentes quia dixit Epiſcopus Joannes: Nos hominibus a nobis depoſitis & excommunicatis reſponſum nullum facimus. Cum autem interrogaſſemus a quibus depoſiti eſſemus & excommunicati facti ſumus, dixerunt nobis, ab Epiſcopo Antiocheno Joanne. Cum autem [k] perſiſteremus ſubtiliter agnoſcere, dixerunt illi quia præſentibus tabulariis dicere hæc non recuſamus.

Timotheus Epiſcopus Permeſi & Eudociadis dixit. Sicut juſſit religioſitas veſtra, adfuimus ad domum religioſiſſimi Epiſcopi Joannis. Et cum inveniſſemus ante januas Clericos ſtantes, nuntiavimus deprecantes ſuſcipi & coram eis dicecere quæ nobis fuerant demandata. Intrantes autem illi, hoc nobis reſponſum dederunt, quia nos excommunicatis & depoſitis reſponſum nullum damus. Non laborent vocantes nos aſſidue.

Euſtachius Epiſcopus Docimi dixit. Secundum juſſionem veſtræ ſanctitatis, cum adveniſſemus in do-

---

a *Nullos au. ſuſcipere*) Contius habet: *Nullus autem nos ſuſcipi permiſit*. Mutilus autem eſt in hoc loco codex Bellovacenſis. b *Magis autem*) Ita codex Turonenſis & Colbertinus & editio Contiana. At codex Bellovacenſis habet: *certum eſt, ſicut dixi*. c *Accuſans*) Codex Bellovacenſis: *& accuſans pro eo quod ſuſpicatur & metuit pervenire ad hoc ſacrum & magnum Concilium*. d *Auditus*) Bellovac. *aures*.

e *Exterminare*) Idem codex, *decernere*. f *Sibi concurrere*) Bellovac. *ei concurrere*. Contius, *ſibi occurrere*. g *Honorem deferre*) Hæc eſt lectio libri Bellovacenſis. Turonenſis & Colbertinus & Contius habet *defendere*. h *Apud quam*) Retinuimus lectionem exemplarium Turonenſis & Colbertini ac Contianæ editionis. Nam in Bellovacenſi ita ſcriptum eſt: *apud quam maxime conſuetudo eſt eandem ſedem Antiochenam ex apoſtolica conſequentia & traditione adduci & apud eam judicari*. Hic autem locus eſt difficillimus, cui explicando multum laboratum eſt a viris eruditiſſimis. Ceterum & editiones omnes & omnia vetera exemplaria tam Græca quam Latina ita hunc locum conſtituunt, ut hic editus eſt. Ut valde mirum ſit Hieronymum Alexandrum in capite quarto ſecundæ diſſertationis de regionibus ſuburbicariis pag. 154. ſcribere hunc locum melius habere in antiquis verſionibus Latinis, hincque doceri potuiſſe Romanæ Conciliorum editionis curatores. Fortaſſis hanc difficultatem ſolvemus ſi omnia referamus ad ambitum Juvenalis, qui hic loquitur. Ambitioſum quippe fuiſſe & multa auſum ad augendam dignitatem & auctoritatem ſedis ſuæ patet ex epiſtola 62. ſancti Leonis & ex actis Concilii Chalcedonenſis. Vide Marcam lib. 2. de concordia cap. 8. & lib. 6. cap. 1.

i *In ſecundis*) Ita codex Turonenſis & Colbertinus. Contius habet *in ſanctis*, ſed male. Nam in Græco eſt, πάλιν id eſt, rurſus, iterum. Liber Eccleſiæ Bellovacenſis mutilus eſt in hoc loco.

k *Perſiſteremus*) Bellovac. *permaneremus*.

(*a*) Hunc locum ita turbatum in Cod. Caſin. legit Card. Tamburinus: *apud quem maxime ſedem Antiocena mos eſt ex apoſtolica conſequentia & traditionem regi & apud eum judicati*.

in domum in qua manet reverentiſſimus Epiſcopus Joannes Antiochenus, & ibidem inventis Clericis [a] monuimus nuntiari quia oporteret nos colloqui venerabili Epiſcopo Joanni & dicere quæ ab hac ſancta ſynodo per nos mandata ſunt ei. Hi autem cum intraſſent & reverſi fuiſſent ad nos, dixerunt quia nos eos depoſuimus & excommunicatos fecimus, & ne laborent vocantes nos. Tentavimus autem agnoſcere nomina eorum qui ingreſſi ſunt nuntiare, & dicere noluerunt dicentes: Clerici ſumus, & non tabularii.

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit. Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui & nunc ſanctæ ſynodo præſto eſt, rerum naturas manifeſtas nobis conſtituit dicens quia omnis qui prava agit odit lucem & non venit [b] ad lumen, ne arguantur opera ejus. Hæc paſſum & nunc reverentiſſimum Joannem Antiochenum veſtra omnino ſanctitas & [c] ſapientia videt. Si enim ſibi conſcius eſſet aliquid egiſſe contra nos canonice & Deo placite, quomodo non eum oportuerat venire alacriter ad hanc ſanctam & univerſalem ſynodum, ut per ſententiam veſtram adſignatum ejus conamen maxime adverſum nos firmaretur, ſi quæ acta ſunt, ſecundum eccleſiaſticas leges acta eſſent? Quoniam autem timet ſinceritatem hujus ſanctæ & magnæ ſynodi, & ſcit impie & contra leges ſe nos injuriis affeciſſe, recuſat venire, ne congruam ſuæ temeritati patiatur pœnam & indignationem. Celat enim quæ commiſit, & erubeſcit vobis judicantibus ſuam injuſtitiam publicare. Unde petimus [d] pronunciare ſanctam hanc ſynodum ex hoc jam nullam firmitatem ab illo præſumpta contra nos habere, vocatum autem denuo pro his quæ injuſte commiſit, legitimam & juſtam ſententiam veſtram & canonum [e] ſuſtineat.

[f] *Mennon Epiſcopus dixit*. [g] Inregularis ſententia Epiſcopi Joannis Antiocheni & eorum qui ſimul cum eo facile numerabiles ſunt, in quibus noviter & contra leges eccleſiaſticas exceſſit, veſtræ ſanctitati [h] manifeſtata eſt. Unde & nos quæ ab illo præſumpta ſunt contra nos per libellos docuimus veſtram ſanctitatem, & libenter moti vocaſtis per ſanctiſſimos Epiſcopos adeſſe his quæ ab eo contra leges eccleſiaſticas, magis autem contra conſequentiam eccleſiaſticam [i] commiſſa ſunt, & ſatisfaceret in quibus contra canones temere egit. Sed fragili conſcientia uſus, evocatus noluit obedire. Pro hac cauſa ſanctam & univerſalem veſtram rogamus ſynodum illa quidem quæ ab illo injuſte acta ſunt, & qui cum eo facile numerabiles ſunt, e quibus quidam hæretici exiſtunt, quidam autem nec civitates habent, & alii multis cauſis obnoxii ſunt, irrita per ſe ipſa & infirma exiſtentia, quia ad injuriam [k] diſciplinæ canonum ſunt præſumpta, diſſolvere etiam per ſententiam [l] ſancti univerſaliſque Concilii, & noſtram probantes perſeverantiam circa orthodoxam fidem quam a ſanctis patribus ſuſcepimus, definire contra illos quæ videntur.

Sancta ſynodus dixit: Nullam firmitatem nec conſequentiam [m] habere quæ acta ſunt in omnibus inordinate Joanne moto ex geſtis manifeſtatur. Utique enim ſi conſideret, convocatus a ſancta ſynodo adeſſet his quæ ab ipſo innovata ſunt, ſi quam rationabilem conſequentiam habuiſſent geſta. Unde nec hæc quidem a principio valida neque regulari facta ratione ſancta ſynodus infirma eſſe conſtituit, dum nulli eorum qui injuriam pertulerunt præjudicium inferre poſſunt. Conſequentia autem & quod ad ſe pertinet faciat ſancta ſynodus, quæ hodierno die facta ſunt referat ad notitiam piiſſimorum & Chriſto amabilium Principum, ut nullatenus ignorent quæ temere ad injuriam ſanctæ ſynodi præſumpta ſunt. Reverentiſſimus autem Epiſcopus Joannes & tertia vocatione vocatus ſi non occurrerit, ſtatim [n] ſecundum regulas in eum ſancta & univerſalis ſynodus decerneret.

Poſtconſulatu Dominorum noſtrorum Flavii Theodoſii tertio decimo & Valentiniani tertio PP. Auguſtorum, XVI. *Kalendarum Auguſtarum*, *ſancta ſynodo venerabilium Epiſcoporum reſidente in ipſa Eccleſia quæ vocatur Maria*, *Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit*. Die ſuperiore veſtra ſanctitate hic conſidente, præſentibus autem & Legatis qui a magna Roma tranſmiſſi ſunt, ſive vicem agentibus ſanctiſſimi & reverentiſſimi Epiſcopi Cœleſtini, libellos obtulimus tam ego quam reverentiſſimus Epiſcopus Memnon hujus Epheſi metropolitanæ urbis, petentes, [o] hanc ſanctam & univerſalem ſynodum vocari Joannem Antiochenum & qui cum eo contra nos injuriam compoſuerunt, & qui quaſi depoſitionis nomine uti præſumpſerunt, ut præſentes ſatisfacerent & [p] ſuo ſine clauſtris ori aut injuſtis conatibus adeſſent. Omnia autem conſequenter & regulariter agens veſtra reverentia, prima & ſecunda vocatione vocavit eos, venerabiles dirigens Epiſcopos ſecundum fidem quæ in his geſtis continetur. Illi autem his quæ ab ipſis præſumpta ſunt [q] dum rationem aptare non poſſunt, nec quidem ſatisfactionis modum inveniunt. Alioquin feſtinarent ad hanc ſanctam & magnam ſynodum, quæ egerant defenſuri. Rem fecerunt turpem & tumultuoſam & vulgo dignam. Oportuerat enim, ſi voluiſſent huic magnæ ſynodo aliquid manifeſtare, [r] venire magis cum diſciplina & cum digna Chriſtianis honeſtate & dicere quæ convenit & audire, dum utique nullus eos a talibus pro-

a *Monuimus*) Idem codex: *perſuaſimus nuntiari quia oporteret nos colloqui*.
b *Ad lumen*) Idem codex, *ad lucem*. c *Sapientia*) Codex Bellovac. *ſobrietas*. In Græco eſt νῆψις. d *Pronuntiare*) Idem codex, *manifeſtare*.
e *Suſtineat*) Ita Contius. Codices Colbertinus & Turon. *ſuſtinuit*. Bellovac. *ſubire*.
f *Mennon Epiſc.*) Contius habet: *Memnon Epiſcopus Epheſi dixit*. Sic etiam in Græco.
g *Inregularis*) Codex Bellovac. *inordinata*. h *Manifeſtata*) Hæc eſt lectio codicis Colbertini & Contianæ editionis. In Turonenſi, *Manifeſta*. Bellovacenſis corruptus eſt in hoc loco.
i *Commiſſa ſunt*) Codex Bellovac. *commiſiſſet ſatisfaceret*. k *Diſciplinæ*) Codex Bellovac. *ordinis*.
l *Sancti Un. Concilii*) Idem codex: *ſanctæ & univerſalis ſynodi*. m *Habere*) Idem codex: *habuerunt quæ acta ſunt, quoniam omnia inordinate Joanne moto exceptis manifeſtatur*.
n *Secund. Regulas*) Codex Bellovac. *ex regulis apud eum*. o *Hanc ſanctam*) Codex Bellovac. *ad hanc ſanctam*. p *Suo ſine clauſtris ori*) Ita Contius. In veteri libro Colbertino & in Turonenſi ſcriptum eſt, *ſuos in clauſtris ori*. In Bellovac. *ſuo non claudibili ori*. q *Dum rationem aptare*) Codex Bellovac. *dum aptare verba non poſſent, nec quidem ſatisfactionis modum invenientes, ubique enim feſtinare ad hanc ſanctam & magnam ſynodum, quæ egerant defenſuri, negotium gerunt turpe & tumultuoſum & vulgo dignum*.
r *Venire*) Liber Bellovac. *pervenire*.

hiberet. Neque enim ſteterunt milites ante ſanctam ſynodum, ſicut ante domos in quibus ſunt chartulam componentes inſolentia ſimul & ignorantia plenam, & publice propoſuerunt univerſa in tumultum, magis autem [a] in reprehenſionem inconſiderationis ſuæ excitantes civitatem. Si igitur hæc [b] egerunt ut contriſtaremur videntes dehoneſtatam opinionem fratrum & deriſam ab omnibus, ſufficienter nimis [c] contriſtati ſumus. Hoc enim agentes crebro deriſi ſunt. Si vero, ſicut in propoſita ab his charta continetur, tanquam principes nos ſectæ Apollinaris factos, aut quæ ille ſapuit nos ſapuiſſe ubicumque convincere poſſunt, [d] & nunc percellant, redarguant, & oſtendant nos hæreticos, ſi poſſunt, & non verbis perperam [e] vanis injurient, conſiderantes divinam indignationem. Dixit enim alicubi Deus omnium judex quia teſtis mendax non erit impunitus. Et per vocem beati David. *Sedens contra fratrem tuum* [f] *detrahebas*. Nos enim nec ea quæ ſunt Apollinaris ſapuimus alicubi, neque Arii, neque Eunomii; ſed a parva ætate ſacras literas didicimus, & in manibus patrum educati ſumus orthodoxorum & ſanctorum. Anathematizamus autem & Apollinarem & Arium & Eunomium & Macedonium & Sabellium, Photinum, Paulum, & Manichæos, & aliam omnem hæreſem, inſuper autem novarum blaſphemiarum inventorem Neſtorium, & qui his communicant & ſimiliter ſapiunt, & qui ſapiunt quæ Cœleſtii ſive Pelagii ſunt, nobis numquam quæ illorum ſunt alicubi ſapientibus; nec modo per pœnitentiam volentes recta ſapere pervenimus, ſed &, ſicut prædixi, enutriti rectis & apoſtolicis Eccleſiæ dogmatibus. Quoniam autem decet eos qui ſemel ad ſacerdotium deſtinati ſunt veraces apparere & illa dicere quæ ſciunt ita ſe habere, & nunc rogamus ſanctam hanc & magnam ſynodum evocare regulariter tam ipſum religioſiſſimum Joannem Antiochenum, quam qui cum eo apud nos calumniam conſtruxerunt. Conſequens enim eſt & neceſſarium præſumentes aut hæreticos nos demonſtrare & quæ Apollinaris ſunt, ſicut dicunt, ſapientes, aut venire recuſantes, & convincere negligentes, hoc ipſo culpari, maxime quia, ſicut iterum in propoſita ab ipſis chartula ſcriptum eſt, frigidas & frivolas calumnias ad aures piiſſimorum Principum pertulerunt. Decet autem veſtram ſanctitatem plurimas curas habere nullis falſitatibus aures piiſſimas ventilari, [g] ſcientem quod dictum eſt a ſancta ſcriptura: *Nullum mendacium ex lingua* [h] *Regi dicatur, & nullum mendacium ex ore ejus procedat*,

Sancta ſynodus dixit. Recta eſt nunc petitio reverentiſſimorum Epiſcoporum Cyrilli Alexandriæ & Memnonis Epheſii. Unde hodierno die euntes reverentiſſimi Epiſcopi Daniel & Commodus & Timotheus cum anagnoſtico, admoneant reverentiſſimum Joannem Antiochenum Epiſcopum ut veniens ſimul cum his qui [i] incuſati ſunt, cum eo ſatisfaciant pro his qui incuſantur.

Et euntibus reverentiſſimis Epiſcopis Daniele [k] *Colonæ, Commodo Tripolis Lydiæ, &* [l] *Timotheo Helleſponti, cum Muſonio Notario, cum anagnoſtico ſic habente*. Quoniam pacifice ea quæ [m] canonum ſunt facere vult ſancta ſynodus, ſecunda vocatione vocavit reverentiam tuam, & non obediſti, ut aut adſtrueres ea per quæ injuriam intuliſti, aut corrigeres. Hujus rei gratia tantiſper ſancta ſynodus nihil epiſcopale agere te [n] concedit ex propria ſententia, neque alicui qui tecum eſt. Si autem hanc tertiam vocationem audiens non adfueris, quæ videntur canonibus circa vos definientur.

Et cum rediiſſent, Daniel Epiſcopus dixit. Profecti ſumus quo præcepit veſtra reverentia, id eſt, ad domum reverentiſſimi Epiſcopi Joannis. Et longius quidem de jumentis deſcendimus. Cum multis autem precibus mandavimus Clericis quia [o] venimus directi a ſancta ſynodo. Invenimus autem ibi ſtantem Aſphalium Presbyterum, qui quidem eſt Antiochenæ Eccleſiæ, [p] defendit autem Conſtantinopolim res ejuſdem Eccleſiæ. Hic nos prope domum adduxit in qua commanet reverentiſſimus Epiſcopus Joannes, & nobiſcum prohibuit impetentes. Militibus autem gratias agimus. Quoniam enim agnoverunt per omnia reverentiſſimum Epiſcopum Commodum, eo quod in urbe ejus conſtituti ſunt, compreſſerunt omnes qui contra nos impetum faciebant Clericos. Nuntiante autem Aſphalio & aliis Clericis, deſcendit ad nos Archidiaconus. Nomen quidem ejus neſcimus. Eſt autem [q] in barba, homo pallidus, parvi corporis. Et offerens chartam nobis dicebat quia ſancta ſynodus vobis tranſmiſit ut hoc ſuſcipiatis. Diximus autem nos: Mandati ſumus dicere quæ a ſancta ſynodo dicta ſunt, non autem ſuſcipere ſcripturam. Neque enim nos chartam attulimus, neque ſuſcipimus chartam. Mandatum autem pacificum detulimus. Rogat autem ſancta ſynodus conſedere ſanctum Joannem & occurrere ad ſanctam ſynodum. Reſpondit nobis Archidiaconus: Ergo expectate ut nuntiem iſta Epiſcopo. Reverſus eſt, & obtulit nobis iterum ipſam chartam dicens hoc: [r] Neque vos mittatis ad nos, neque nos ad vos mittimus. Præceptum enim expectamus a Principe, quia [s] ſemel ibi quæ nobis viſa ſunt retulimus. Nobis autem dicentibus, Audite ergo verba ſanctæ ſynodi, exiliit dicens: Non ſuſcepiſtis chartam,

---

a *In reprehenſ.*) Codex Colbert. *ad reprehenſ.* b *Egerunt*) Codex Bellovac. *acta ſunt*.
c *Contriſtati ſumus*) Idem codex, *contriſtamur*. d *Et nunc percellant*) Idem codex, *& nunc aut quandoque redarguant*. e *Vanis*) Hæc vox deeſt in exemplari Bellovacenſi. f *Detrahebas*) Idem codex *eoloquebaris*.
g *Scientem*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis & Contius. In Bellovacenſi exemplari, *ſciant quod*. h *Regi dicatur*) Codex Bellovac. *Imperatori dicti, & ut nullum*. i *Incuſati*) Codex Bellovacenſis habet *incauſati*, & paulo poſt *incauſantur*. k *Colonæ*) Ita omnia vetera exemplaria. Editiones habent *Coloniæ*. Quod melius videtur. Liberatus in antiquis libris habet *Coronæ*.
l *Timotheo Helleſp.*) In codice Bellovacenſi ſcriptum eſt, *Timotheo Germi Helleſponti*. In textu Græco Τέρμης. In manuſcriptis codicibus bibliothecæ regiæ, Πέρμης. Uſus eſt autem Liberatus exemplaribus quæ vocem *Termi* non habebant in hoc loco. m *Canonum*) Ita etiam vetera exemplaria. Contius edidit *canonica*, eodem ſenſu. n *Concedit*) Id eſt, judicat, ut dicetur infra. Alioquin enim vox *concedit* hic poſita eſt in ſenſu admodum improprio. o *Venimus*) Bellovac. *pervenimus*.
p *Defendit*) Id eſt, defenſor eſt Eccleſiæ Antiochenæ apud Conſtantinopolim. q *In barba*) Ita codex Turonenſis. Colbertinus, *inbarbis*. Contius, *imberbis*. r *Neque vos mittatis*) Hæc ipſa verba leguntur in breviario Liberati cap. ſexto. Unde colligitur antiquitas iſtius verſionis.
s *Semel*) Ita Contius & codices Colbertinus & Turonenſis. Bellovacenſis habet *ſimul*.

tam, non audio verba ſynodi. [a] Hæc ita ſunt. Deducente autem nos Aſphalio & Alexandro Presbyteris, diximus hæc, quia ſancta ſynodus viſcera pacis, & caritatis, & bonitatis oſtendit circa ſanctum Joannem; maxime autem quia [b] bis vocatus venire [c] noluit, judicavit eum nihil ſacerdotale agere. Tertia autem vocatione rogat eum convenire, ne cogatur canonicum contra eum aliquid proferre.

Commodus Epiſcopus Tripolis Lydiæ provinciæ dixit. Conſona prædictis a reverentiſſimo Epiſcopo Daniele & nos vidimus & deponimus.

Timotheus Epiſcopus [d] *Termæ Helleſponti dixit.* Conſona prædictis a reverentiſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo Daniele & nos vidimus & deponimus.

Sancta ſynodus dixit. Recte & nunc admonitio facta eſt a reverentiſſimis Epiſcopis Daniele & Commodo & Timotheo, & cauſam adſerentibus pro qua directi fuiſſent, & ad ſacerdotum notitiam referentes, ut nullatenus ignoraret reverentiſſimus Epiſcopus Joannes ex his quæ ei mandata ſunt, & ut nullo uti poſſit conſilio excuſationis ad ignorantiam pertinentis.

Cyrillus Epiſcopus dixit. Quia præſto ſum nunc expetens rationem cum reverentiſſimo Epiſcopo Memnone de his quæ in nobis commiſit contra ſanctiones eccleſiaſticas & contra omnem rationem reverentiſſimus Antiochenus Joannes, ſancta veſtra ſynodus pervidet; & dubium non eſt, quia ſi nos timeremus ab his convinci, non hac fiducia fuiſſemus uſi ut rogaremus tertia hac vocatione invitari prædictum venire & uti quibus vellet contra nos verbis. Quoniam autem differendo confingit varias atque alias ex aliis occaſiones adinveniens, (Qui enim capitur, nutat verbis, ſicut ſcriptura ait) conſequens eſt ſanctam hanc & univerſalem ſynodum ea quæ eccleſiaſticis legibus videntur pronunciare.

Sancta ſynodus dixit. Oportebat quidem regulariter motam hanc ſynodum propter injurias quæ contra ſanctiſſimum & Deo amabilem Archiepiſcopum Cyrillum, & reverentiſſimum Coepiſcopum Memnonem factæ ſunt [e] a reverentiſſimo Antiocheno Joanne & ab his qui cum eo ſunt, poſt tertiam hanc vocationem a nobis factam, cui obtemperare nullatenus paſſus eſt nec occurrere ad Concilium ſanctæ ſynodi, & manifeſtas cauſas [f] afferre pro quibus contra conſtituta & canones Eccleſiæ ad hanc irruerit novitatem, dignam tanta [g] arrogantia contra eum & eos qui cum ipſo ſunt proferre ſententiam. Quoniam autem epiſcopalis bonitatis operam eſſe putavimus patienter portare ea quæ facta ſunt, interim quidem in præſenti, ſicut jam diſpoſitum eſt, alienus ſi tam ipſe Joannes quam hi qui cum ipſo facinus operati ſunt, Joannes Damaſci, Alexander Apamiæ, [h] Dexianus Seleuciæ, Alexander Hieraſpoleos, Himerius Nicomediæ, Fritilas Heracliæ, Helladius Tarſi, Maximus Anazarbi, Dorotheus Marcinopolis, Petrus Trajanopoleos, [i] Paulus Emiſiæ, Polychronius Heraclienſis civitatis, Eutherius Thyaneos, Meletius Neocæſareæ, Theodoritus Cyrii, Apringius Chalcidos, Macarius Laodiceæ, Zoſus [k] Exbuntis, [l] Saluſtius Cyri Ciliciæ, Heſychius Caſtabalæ Ciliciæ, Valentinus [m] Mutublacces, [n] Euſtathius Parnaſſi, Philippus Theodoſianon, Daniel, Julianus, Cyrillus, Olympius, Diogenes, [o] Theopanius, Philadelphius, Pollios, Tarianus Auguſtæ, Aurelius [p] Hirenopolis, Muſius Aradi, Helladius Ptolomaidis, ab eccleſiaſtica communione, nullam habentes licentiam ut ex auctoritate ſacerdotali poſſint alicui nocere aut prodeſſe, donec ſe ipſos reprehendentes, ſuum confiteantur delictum, ſcientes quod ſi celeriter hoc non egerint, perfectam a canonibus contra ſe ſententiam provocabunt, manifeſto & illo conſtituto, quoniam nec illa quæ jam prius ab ipſis injuſte, & contra canones in injuriam reverentiſſimorum & ſanctiſſimorum Epiſcoporum & præſidum Eccleſiæ Cyrilli & Memnonis facta ſunt, firmitatem aliquam habebunt, ſecundum quæ jam prius & præterita die diſpoſita ſunt. Referantur autem omnia quæ geſta ſunt piiſſimis & Chriſtianiſſimis auribus a Deo cuſtoditorum Principum, ut divinæ aures agnoſcant quæ ſecuta ſunt. (*a*)

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum ſubſcripſi.

Arcadius Epiſcopus & Legatus apoſtolicæ ſedis ſubſcripſi.

Projectus ſimiliter.

Philippus Presbyter ſimiliter.

Et [q] omnes reliqui.

SUB-

---

a *Hæc ita ſunt*) Et hæc quoque eſt lectio Contii & duorum codicum quos diximus. Bellovacenſis habet: *His ita habitis*. b *Quia bis*) Vox *bis* deeſt in omnibus vetuſtis exemplaribus & in editione Contii. Attamen in Bellovacenſi legitur: *quia ab his vocatus*. Ex quo nos veram lectionem conſtituimus. Nam & habetur in Græco contextu. c *Noluit*) Ita codex Turonenſis. Reliqui & Contius habent *noluerit*.

d *Termæ*) Supra *Germi*. Quo etiam modo hic habet exemplar Bellovacenſe. e *A Rever. Antiocheno*) Ita codices Colbertinus, Turonenſis, & Bellovacenſis. Sed vox *reverentiſſimo* deeſt in editione Contii.

f *Afferre*) Ita Contius. Codex Colbertinus habet *adferere*, Turonenſis *adferrere*, Bellovacenſis *adſerere*.

g *Arrogantia*) Codex Bellovac. *inſolentia*. h *Dexianus*) Codex Turon. & Colbertinus, *Dexanianus*.

i *Paulus Emiſiæ*) Ita Contius & codex Colbertinus. At Turonenſis habet *Amiſiæ*, Bellovac. *Ephiſæ*.

k *Exbuntis*) Secuti hoc ſumus auctoritatem libri Bellovacenſis. Turonenſis enim habet *Rubundis*, Colbertinus & Contius *Rebuntis*. l *Saluſtius Cyri*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis, & Contius. Codex Bellovacenſis habet ſcriptum: *Saluſtinus Cirici Cilicæ*. In Græco eſt: Σαλουστιος Κυρήνου Κιλικίας.

m *Mutublacces*) Conſentiunt hic Contius & vetus exemplar Turonenſe, itemque Colbertinum. In Bellovacenſi ſcriptum eſt *Multropluces*. In contextu Græco editum eſt Μουτλουβλάκης. quo etiam modo habent codices bibliothecæ regiæ. Sed in margine editionum adnotatum eſt alibi legi Μάθλου.

n *Euſtathius*) Contius & liber Turonenſis habent *Euſtochius*. Ita etiam codex Colbertinus.

o *Theopantus*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis. Bellovacenſis habet *Theofames*, Contius *Thephanius*, editiones Conciliorum *Theophanes*. p *Hirenopolis*) Ita codex Turonenſis & Colbertinus. Bellovacenſis habet *Heropolis*, Contius *Hyronopolis*. q *Et omnes reliqui*) Sic etiam editio Græca, & codex 206. bibliothecæ rehiæ, qui fuit Huraltiorum. At in codice 524. ſequuntur ſubſcriptiones Epiſcoporum aut presbyterorum exc. quas nos operæ pretium duximus ponere, quia diverſæ interdum ſunt ab illis quæ habentur in ſententia depoſitionis lata contra Neſtorium. Illud etiam admonendum, non extare in his ſubſcriptionibus nomina Cyrilli Alexandrini & Memnonis Epheſini: quia cum de illorum cauſa ageretur, inter judices eos ſubſcribere non patiebatur ordo rerum. Porro codex Bellovacenſis valde mutilus eſt in hoc loco, cujus hæc tantum ſuperſunt: *ginta octo*. Ex quo fortaſſis colligi poteſt legendum hic eſſe ſicut in fine relationis. *Et ſubſcripſit ſynodus per Epiſcopos centum nonaginta octo*.

(*a*) Subſcriptiones iſte deſunt in Cod. Veronenſi, ſed loco illarum ponitur, ut eſt in Bellovacenſi: *Et ſubſcripſit*, &c.

A

SUBSCRIPTIONES. ΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Juvenalis Episcopus Hierosolymorum subscripsi. Ἰουβεναλίος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων ὑπέγραψα.
Arcadius Episcopus & Legatus apostolicæ sedis subscripsi. Ἀρκάδιος ἐπίσκοπος καὶ πρεσβύτης τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ὑπέγραψα.
Projectus Episcopus & Legatus apostolicæ sedis subscripsi. Προῒέκτος ἐπίσκοπος καὶ πρεσβύτης τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ὑπέγραψα.
Philippus Presbyter & Legatus apostolicæ sedis subscripsi. Φίλιππος πρεσβύτερος καὶ πρεσβύτης τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ὑπέγραψα
Flavianus Episcopus Philippensium subscripsi. Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος φιλίππων ὑπέγραψα.
Firmus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ subscripsi. Φίρμος ἐπίσκοπος καισαρείας καππαδοκίας ὑπέγραψα.
Acacius Episcopus Melitinorum subscripsi. Ἀκάκιος ἐπίσκοπος μελιτίνων ὑπέγραψα.
Theodotus Episcopus Ancyræ subscripsi. Θεόδοτος ἐπίσκοπος ἀγκύρας ὑπέγραψα.
Palladius Episcopus Amaseorum subscripsi. Παλλάδιος ἐπίσκοπος τῶν ἀμασέων ὑπέγραψα.
Amphilochius Episcopus Sidæ subscripsi. Ἀμφιλόχιος ἐπίσκοπος σίδης ὑπέγραψα.
Iconius Episcopus Cretæ subscripsi. Ἰκόνιος ἐπίσκοπος κρήτης ὑπέγραψα,
Felix Episcopus Apolloniadis subscripsi. Φήλιξ ἐπίσκοπος ἀπολλωνιάδος ὑπέγραψα.
Daniel Episcopus Coloniæ subscripsi. Δανιὴλ ἐπίσκοπος κολωναίας ὑπέγραψα.
Perigenes Episcopus Corinthi subscripsi. B Περιγενὴς ἐπίσκοπος κορίνθου ὑπέγραψα.
Hellanicus Episcopus Rhodi subscripsi. Ἑλλανικὸς ἐπίσκοπος ῥόδου ὑπέγραψα.
Cyrus minimus Aphrodisiadis subscripsi. Κύρος ἐλάχιστος ἀφροδισιάδος ὑπέγραψα.
Donatus Episcopus Nicopoleos subscripsi. Δονάτος ἐπίσκοπος νικοπόλεως ὑπέγραψα.
Eucharius Episcopus Dyrrachii subscripsi. Εὐχάριος ἐπίσκοπος δυρραχίου ὑπέγραψα.
Senecio Episcopus Drines subscripsi. Σωσεκέων ἐπίσκοπος δρινῆς ὑπέγραψα.
Epiphanius Episcopus Crotisæ subscripsi. Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος κρωτίσας ὑπέγραψα.
Eusebius Episcopus Heracleæ subscripsi. Εὐσέβιος ἐπίσκοπος ἡρακλείας ὑπέγραψα.
Anysius Episcopus Ecclesiæ Thybarum subscripsi. Ἀνύσιος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ θύβας ἐκκλησίας ὑπέγραψα.
Domninus Episcopus Ecclesiæ Scoporum subscripsi. Δομνῖνος ἐπίσκοπος τῆς κατασκοπῶν ἐκκλησίας ὑπέγραψα.
Agathocles Episcopus civitatis Coronæ subscripsi. Ἀγαθοκλῆς ἐπίσκοπος κορώνης πόλεως ὑπέγραψα.
Gregorius Episcopus Cerasunti subscripsi. Γρηγόριος ἐπίσκοπος κερασοῦντος ὑπέγραψα.
Paralius Episcopus Adraspimi subscripsi. Παράλιος ἐπίσκοπος ἀδραπίμων ὑπέγραψα.
Callicrates Episcopus Naupacti subscripsi. Καλλικράτης ἐπίσκοπος ναυπάκτου ὑπέγραψα.
Nicias Episcopus Megarorum subscripsi. Νικίας ἐπίσκοπος μεγάρων ὑπέγραψα.
Lucianus Episcopus civitatis Myxæ subscripsi. Λουκιανὸς ἐπίσκοπος μυξαπόλεως ὑπέγραψα.
Ennepius Episcopus ejusdem provinciæ subscripsi. Ἐννέπιος ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ὑπέγραψα.
Reginus Episcopus Constantiæ Cypri subscripsi. Ῥηγῖνος ἐπίσκοπος κωνσταντίας τῆς κύπρου ὑπέγραψα.
Themistius Episcopus Tarsi subscripsi. Θεμίστιος ἐπίσκοπος ταρσοῦ ὑπέγραψα.
Parebius Episcopus Thessalonicensium saltuum subscripsi. C Παρέβιος ἐπίσκοπος τῆς θεσσαλῶν σαλτῶν ὑπέγραψα.
Sapricius Episcopus Paphi subscripsi. Σαφρίκιος ἐπίσκοπος πάφου ὑπέγραψα.
Philetus minimus Episcopus subscripsi. Φίλητος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος ὑπέγραψα.
Archelaus Episcopus subscripsi. Ἀρχέλαος ἐπίσκοπος ὑπέγραψα.
Apellas Episcopus Byræ subscripsi. Ἀπελλᾶς ἐπίσκοπος βύρας ὑπέγραψα.
Phanias Episcopus civitatis Harpaseorum subscripsi. Φανίας ἐπίσκοπος πόλεως ἁρπασέων ὑπέγραψα.
Bromachius Episcopus Alindeorum subscripsi. Βρομάχιος ἐπίσκοπος ἀλινδέων ὑπέγραψα.
Andarius Episcopus Chersonesi Cretæ subscripsi. Ἀνδάριος ἐπίσκοπος χερσονήσου κρήτης ὑπέγραψα.
Paulus minimus Episcopus Lampæ Cretæ subscripsi. Παῦλος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος λάμπης τῆς κρήτης ὑπέγραψα.
Zenobius Episcopus civitatis Gnosi Cretæ subscripsi. Ζηνόβιος ἐπίσκοπος πόλεως κνωσοῦ τῆς κρήτης ὑπέγραψα.
Theodorus Episcopus Dodonæ Epiri subscripsi. Θεόδωρος ἐπίσκοπος δωδώνης ἠπείρου ὑπέγραψα.
Dion Thessalus omnibus consentiens subscripsi. Δίων θεσσαλὸς συνευδοκῶν τοῖς πᾶσιν ὑπέγραψα.
Secundianus Episcopus Ecclesiæ quæ est in Lamia subscripsi. Σεκουνδιανὸς ἐπίσκοπος τῆς καπλαμείαν ἐκκλησίας.
Theodorus Episcopus Chinæi subscripsi. Θεόδωρος ἐπίσκοπος χιναίου ὑπέγραψα.
Tracleon Episcopus Traleorum subscripsi. Τρακλεὼν ἐπίσκοπος τραλέων ὑπέγραψα.
Euporus Episcopus Hypæporum subscripsi. Εὔπορος ἐπίσκοπος ὑπαίπων ὑπέγραψα.
Rhodon Episcopus civitatis Pani Asiæ subscripsi. Ῥόδων ἐπίσκοπος πάνυ πόλεως ἀσίας ὑπέγραψα.
Eutychius Episcopus civitatis Erythræorum subscripsi. Εὐτύχιος ἐπίσκοπος τῆς ἐρυθραίων πόλεως ὑπέγραψα.
Nestorius Episcopus Sionensis subscripsi. D Νεστόριος ἐπίσκοπος σιὼν ὑπέγραψα.
Tychius Episcopus Theopoleos subscripsi. Τυχικὸς ἐπίσκοπος τῆς θεοπόλεως ὑπέγραψα.
Modestus Episcopus civitatis Neatorum subscripsi. Μόδεστος ἐπίσκοπος τῆς νεατῶν πόλεως ὑπέγραψα.
Theosebius Episcopus Prinæ subscripsi. Θεοσέβιος ἐπίσκοπος πρίνης ὑπέγραψα.
Theodotus Episcopus Myssæ subscripsi. Θεόδοτος ἐπίσκοπος νύσσης ὑπέγραψα
Maximus Episcopus Assi subscripsi. Μάξιμος ἐπίσκοπος ἄσσου ὑπέγραψα.
Maximus Episcopus Cymæ subscripsi. Μάξιμος ἐπίσκοπος κύμης ὑπέγραψα.
Alexander Episcopus Arcadiopoleos subscripsi. Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος ἀρκαδιουπόλεως ὑπέγραψα.
Theodorus Episcopus civitatis Anisseorum subscripsi. Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς ἀνισσέων πόλεως ὑπέγραψα.
Eusebius Episcopus Magnesiæ subscripsi. Εὐσέβιος ἐπίσκοπος μαγνησίας ὑπέγραψα.
Theodosius Episcopus Mastaurorum subscripsi. Θεοδόσιος ἐπίσκοπος μασαύρων ὑπέγραψα.
Eutropius Episcopus Evasorum subscripsi. Εὐτρόπιος ἐπίσκοπος ὐάζων ὑπέγραψα.
Philippus Episcopus Pergamorum subscripsi. Φίλιππος ἐπίσκοπος περγάμων ὑπέγραψα.
Aphobius Episcopus Colthæ subscripsit. Ἀφόβιος ἐπίσκοπος κολθῆς ὑπέγραψα.
Dorotheus Episcopus Myrinæ subscripsi. Δωρόθεος ἐπίσκοπος μυρίνης ὑπέγραψα.
Euthalius Episcopus Colophoniorum subscripsi. Εὐθάλιος ἐπίσκοπος κολοφωνίων ὑπέγραψα.
Ilithius Episcopus Bryulitorum subscripsi. Ἰλίθιος ἐπίσκοπος βρυουλιτῶν ὑπέγραψα.
Athanasius minimus Episcopus Parasi subscripsi. Ἀθανάσιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος παράσου ὑπέγραψα.
Eschius Episcopus civitatis Parii subscripsi. Ἡσύχιος ἐπίσκοπος πόλεως παρίου ὑπέγραψα.
Eusebius Episcopus Apenorum subscripsi. E Εὐσέβιος ἐπίσκοπος ἀπώνων ὑπέγραψα.
Philumenus Episcopus Binnæ subscripsi. Φιλούμενος ἐπίσκοπος βίννης ὑπέγραψα.
Zenon Episcopus Curitorum subscripsi. Ζήνων ἐπίσκοπος κυρίτων ὑπέγραψα.
Tribonianus Episcopus Ecclesiæ Priami subscripsi. Τριβωνιανὸς ἐπίσκοπος τῆς ἀφριάμου ἐκκλησίας ὑπέγραψα.
Nunechius Episcopus Selgæ subscripsi. Νωνέχιος ἐπίσκοπος τῆς σελγῆ ὑπέγραψα.
Evagrius Episcopus Selgæ subscripsi. Εὐάγριος ἐπίσκοπος σέλγης ὑπέγραψα.
Cæsarius Episcopus civitatis Arcæ subscripsi. Καισάριος ἐπίσκοπος πόλεως ἀρκης ὑπέγραψα.
Joannes Episcopus Proconesi subscripsi. Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς προικονήσου ὑπέγραψα.
Strategius Episcopus subscripsi. Στρατήγιος ἐπίσκοπος ὑπέγραψα.
Nissius Episcopus Synæ Corybi subscripsi. Νίσσιος ἐπίσκοπος τῆς κασικόρηβος σωίης ὑπέγραψα.
Acacius Episcopus Scopenorum subscripsi. Ἀκάκιος ἐπίσκοπος τῆς σκοπωνοῖς ὑπέγραψα.
Sollon Episcopus Caraliæ subscripsi. Σόλλων ἐπίσκοπος τῆς καραλίας ὑπέγραψα.
Nectarius Episcopus Sennæ subscripsi. Νεκτάριος ἐπίσκοπος τῆς σεννῆ ὑπέγραψα.
Cyprianus Episcopus Lyrbæ subscripsi. Κυπριανὸς ἐπίσκοπος τῆς κασλύρβης ὑπέγραψα.
Theodulus Episcopus Elusæ subscripsi. Θεόδουλος ἐπίσκοπος ἐλούσης ὑπέγραψα.
Philadelphus Episcopus Gratianopolitanus subscripsi. Φιλάδελφος ἐπίσκοπος τῆς γρατιανουπολιτῶν ὑπέγραψα.

Θεό-

Θεόκτιστος ἐπίσκοπος τῆς φωκαέων πόλεως ὑπέγραψα.
Ρηφῖνος ἐπίσκοπος ῥεβιῶν πόλεως ὑπέγραψα.
Γωάννης ἐπίσκοπος αὐγυστοπόλεως ὑπεγραψα.
Ρωμανὸς ἐπίσκοπος ῥαφίας ὑπέγραψα.
Αἰανὶς ἐπίσκοπος συκαμινζῶνος ὑπεγραψα.
Παυλιανὸς ἐπίσκοπος μαϊουμᾶ ὑπέγραψα.
Θεόφωρος ἐπίσκοπος ἀριδήλων ὑπέγραψα.
Πέτρος ἐπίσκοπος παρεμβολῶν ὑπέγραψα.
Παῦλος ἐπίσκοπος ἀνθηδόνος ὑπέγραψα.
Νετίρας ἐπισκοπος ὑπέγραψα.
Σαάδος ἐπίσκοπος φαίνης ὑπέγραψα.
Βερρενιανὸς ἐπίσκοπος τῆς μυρέων πόλεως ὑπέγραψα.
Κύριλλος ἐπίσκοπος πυλῶν ὑπέγραψα.
Ἑρμογένης ἐπίσκοπος ῥινοκυρέων ὑπέγραψα.
Εὐσέβιος ἐπίσκοπος πηλουσίου ὑπέγραψα.
Εὐόπτιος ἐπίσκοπος πτολεμαΐδος ὑπέγραψα.
Φοιβάμμων ἐπίσκοπος κοπτῶ ὑπέγραψα.
Παῦλος ἐπίσκοπος φρυγέως ὑπέγραψα.
Μακεδόνιος ἐπίσκοπος ξοέως ὑπέγραψα.
Πέτρος ἐπίσκοπος ὀξυρύχως ὑπέγραψα.
Ἀδέλφιος ἐπίσκοπος ονυφιτῶν ὑπέγραψα.
Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος τῆς παραλίας ὑπέγραψα.
Ἡράκλιος ἐπίσκοπος παροικίας θυνέως ὑπέγραψα.
Σιλουανὸς ἐπισκοπος βριθέως ὑπέγραψα.
Κύρος ἐπίσκοπος ἀχαιῶν ὑπέγραψα.
Ἀδέλφιος ἐπίσκοπος σαέως ὑπέγραψα.
Μαρῖνος ἐπισκοπος ηλιυπόλεως ὑπέγραψα.
Μητρόδωρος ἐπίσκοπος λεόντων ὑπέγραψα.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἡφαιστιωτῶν ὑπέγραψα.
Στρατήγιος ἐπίσκοπος τῆς ἀθριβητῶν ὑπέγραψα.
Ἀμπέτιος ἐπίσκοπος τῶ κασίου ὑπέγραψα.
Θεόπεμπτος ἐπίσκοπος καβάσων ὑπέγραψα.
Εὐσέβιος ἐπίσκοπος λειλαπόλεως ὑπέγραψα.
Χρυσάοριος ἐπίσκοπος ἀφροδισιάδος ὑπέγραψα.
Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος κλεοπάτρηδος ὑπέγραψα.
Λεὼν ἐπίσκοπος ψίγχης ὑπέγραψα.
Θέων ἐπίσκοπος ἡράκλεος τῶ σεθροίτα ὑπέγραψα.
Ἡρακλείδης ἐπίσκοπος τῆς ἄνω ἡρακλείας ὑπέγραψα.
Ἀμμιὼν ἐπίσκοπος τῆς βούτινων ὑπέγραψα.
Ἀνδρέας ἐπίσκοπος ἑρμοπόλεως ὑπέγραψα.
Μακάριος ἐπίσκοπος ἀντιαίκ ὑπέγραψα.
Ἡράκλειος ἐπίσκοπος ταμιαθέως ὑπέγραψα.
Σαβῖνος ἐπίσκοπος πανὸς ὑπέγραψα.
Ἰσαὰκ ἐπίσκοπος ἐλεαρχίας ὑπέγραψα.
Ζηνόβιος ἐπίσκοπος βάρκης ὑπέγραψα.
Ζηνῶν ἐπίσκοπος τευχείρω υπέγραψα.
Ἀβραὰμ ἐπίσκοπος ὀστρακίνης ὑπέγραψα.
Σαμουὴλ ἐπίσκοπος δυσθέων ὑπέγραψα.
Ἱεράκης ἐπίσκοπος ἀφναίων ὑπέγραψα.
Δανιὴλ ἐπίσκοπος δαρνέως ὑπέγραψα.
Ἀλύπιος ἐπίσκοπος πόλεως ἐλλῆ ὑπέγραψα.
Σώπατρος ἐπίσκοπος σεμνύνης λιβύης ὑπέγραψα.
Ἀμμώνιος ἐπίσκοπος πανεφύσι ὑπέγραψα.
Βαπόριος ἐπίσκοπος γαγγρῶν ὑπεγραψα.
Ὑπάτιος πρεσβύτερος ὑπέγραψα.
Ἀργῖνος ἐπίσκοπος πομπηίου ὑπέγραψα.
Συνέσιος πρεσβύτερος ὑπεγραψα.
Ἑλλάδιος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ τὸ δραμύτι ὑπέγραψα.
Στέφανος ἐπίσκοπος τῆς τριτῶν πολεως ὑπέγραψα.
Ἰδδύας ἐπίσκοπος σμύρνης ὑπεγραψα.
Ἀριστόνικος ἐπίσκοπος τῆς λαοδικέων μητροπόλεως ὑπέγραψα.
Ἀβεαίτιος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ ἱεράπολιν ὑπέγραψα.
Παῦλος πρεσβύτερος ὑπέγραψα.
Σιλουανὸς ἐπίσκοπος κεράτων ὑπέγραψα.
Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος τῆς διοκλητιανῶ πόλεως ὑπέγραψα.
Ἑρμόλαος ἐπίσκοπος σατηδέων ὑπέγραψα.
Ἀσκληπιάδης ἐπίσκοπος τῆς καπιτραπεζοῦντος ὑπέγραψα.
Ἰωαννης ἐπίσκοπος λεσβου ὑπέγραψα.
Πέτρος ἐπίσκοπος κρύσης ὑπεγραψα.
Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος τῆς καπιδύελτων καὶ σωζόπολιν ὑπέγραψα.
Καλλίνικος ἐπίσκοπος ἀπαμιῶν ὑπέγραψα.
Οὐαλεριανὸς επίσκοπος ἰκονίου ὑπεγραψα.
Διος ἐπίσκοπος πινόντω ὑπέγραψα.
Θωμᾶς ἐπίσκοπος τῆς δελβιτῶν ὑπέγραψα.
Μαρτύριος ἐπίσκοπος ἰλλίσρων ὑπέγραψα.
Ἀλάλιος ἐπίσκοπος ἀμοτηρίου ὑπέγραψα.
Λητώιος ἐπίσκοπος λιβιάδος ὑπέγραψα.
Σελεύκιος ἐπίσκοπος σ—άδων ὑπέγραψα.
Εὐσάθιος ἐπισκοπος δοκιμίου ὑπέγραψα.
Δαλματίας ἐπίσκοπος τῆς κατὰ κυζικον ὑπέγραψα.
Τιμόθεος ἐπίσκοπος ἐπαρχίας σκυθῶν ὑπέγραψα.
Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος κηφίων ὑπέγραψα.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος φιλαδελφείας ὑπέγραψα.
Φοτικὸς ἐπισκοπος θεατρίας ὑπέγραψα.
Κόμοδος ἐπίσκοπος τριπόλεως ὑπεγραψα.
Εὐθήριος ἐπίσκοπος τῆς στρατονικέων πόλεως ὑπέγραψα.
Παῦλος ἐπίσκοπος δαρδανῶν τῆς λυδίας ὑπέγραψα.
Λιμένιος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ σέλλας ὑπέγραψα.
Ἰωαννης ἐπίσκοπος τῆς αὐρελιοπόλεως ὑπέγραψα.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος ατταλέων ὑπέγραψα.
Παῦλος ἐπίσκοπος τῆς ὠθρημιῶν ὑπέγραψα.
Τιμόθεος ἐπίσκοπος τελμισσῦ καὶ εὐδοκιάδος ὑπέγραψα.
Ἐδέσιος ἐπίσκοπος πόλεως ἰσίδων ὑπέγραψα.

A Theoctiſtus Epiſcopus civitatis Phocæorum ſubſcripſi.
Rufinus Epiſcopus civitatis Tabenorum ſubſcripſi.
Joannes Epiſcopus Auguſtopoleos ſubſcripſi.
Romanus Epiſcopus Raphiæ ſubſcripſi.
Ajannes Epiſcopus Sycamizonis ſubſcripſi.
Paulianus Epiſcopus Majumæ ſubſcripſi.
Theodorus Epiſcopus Aridelorum ſubſcripſi.
Petrus Epiſcopus Parimbolorum ſubſcripſi.
Paulus Epiſcopus Anthedonis ſubſcripſi.
Netiras Epiſcopus ſubſcripſi.
Saadus Epiſcopus Phæni ſubſcripſi.
Berrenianus Epiſcopus civitatis Myrenſis ſubſcripſi.
Cyrillus Epiſcopus Pylorum ſubſcripſi.
Hermogenes Epiſcopus Rhinocurorum ſubſcripſi.
Euſebius Epiſcopus Peluſii ſubſcripſi.
Evoptius Epiſcopus Ptolemaidos ſubſcripſi.
Phœbammon Epiſcopus Copti ſubſcripſi.
Paulus Epiſcopus Phrageos ſubſcripſi.
Macedonius Epiſcopus Xoeos ſubſcripſi.
Petrus Epiſcopus Oxyrinchi ſubſcripſi.
B Adelphius Epiſcopus Onuphitarum ſubſcripſi.
Athanaſius Epiſcopus Paraliæ ſubſcripſi.
Heraclius Epiſcopus paræciæ Thyneos ſubſcripſi.
Silvanus Epiſcopus Britheos ſubſcripſi.
Cyrus Epiſcopus Achæorum ſubſcripſi.
Adelugius Epiſcopus Saeos ſubſcripſi.
Marinus Epiſcopus Heliopoleos ſubſcripſi.
Metrodorus Epiſcopus Leontorum ſubſcripſi.
Joannes Epiſcopus Hephæſtiorum ſubſcripſi.
Strategius Epiſcopus Athribitarum ſubſcripſi.
Ampetius Epiſcopus Caſii ſubſcripſi.
Theopemptus Epiſcopus Cabaſorum ſubſcripſi.
Euſebius Epiſcopus Lilopoleos ſubſcripſi.
Chryſaorius Epiſcopus Aphrodiſiadis ſubſcripſi.
Alexander Epiſcopus Cleoparridis ſubſcripſi.
Leo Epiſcopus Pfynchi ſubſcripſi.
Theon Epiſcopus Heraclei Sethroti ſubſcripſi.
Heraclides Epiſcopus ſuperioris Heracleæ ſubſcripſi.
Ammon Epiſcopus Butinorum ſubſcripſi.
C Andreas Epiſcopus Hermipoleos ſubſcripſi.
Macarius Epiſcopus Antæi ſubſcripſi.
Heracleus Epiſcopus Tamiatheos ſubſcripſi.
Sabinus Epiſcopus Pani ſubſcripſi.
Iſaac Epiſcopus Elearchiæ ſubſcripſi.
Zenobius Epiſcopus Barcæ ſubſcripſi.
Zenon Epiſcopus Teuchirorum ſubſcripſi.
Abraam Epiſcopus Oſtracenæ ſubſcripſi.
Samuel Epiſcopus Dyſthæorum ſubſcripſi
Hieraces Epiſcopus Aphnaitorum ſubſcripſi.
Daniel Epiſcopus Darnei ſubſcripſi.
Alypius Epiſcopus civitatis Ellæ ſubſcripſi.
Sopater Epiſcopus Seminyæ Lybiæ ſubſcripſi.
Ammonius Epiſcopus Panephyſi ſubſcripſi.
Baporius Epiſcopus Gangrenſium ſubſcripſi.
Hypatius Presbyter ſubſcripſi.
Arginus Epiſcopus Pompeii ſubſcripſi.
Syneſius Presbyter ſubſcripſi.
Helladius Epiſcopus Dramytenſis ſubſcripſi.
Stephanus Epiſcopus civitatis Tritorum ſubſcripſi.
D Idduas Epiſcopus Smyrnæ ſubſcripſi.
Ariſtonicus Epiſcopus metropolis Laodicenſium ſubſcripſi.
Abeneatius Epiſcopus Herapolitanus ſubſcripſi.
Paulus Presbyter ſubſcripſi.
Silvanus Epiſcopus Ceratorum ſubſcripſi.
Conſtantinus Epiſcopus Diocletianopoleos ſubſcripſi.
Hermolaus Epiſcopus Sattudeorum ſubſcripſi.
Aſclepiades Epiſcopus Trapezuntinus ſubſcripſi.
Joannes Epiſcopus Lesbi ſubſcripſi.
Petrus Epiſcopus Cruſæ ſubſcripſi.
Athanaſius Epiſcopus Duelti & Sozopolis ſubſcripſi.
Callinicus Epiſcopus Apammorum ſubſcripſi.
Valerianus Epiſcopus Iconii ſubſcripſi.
Dius Epiſcopus Pinuntis ſubſcripſi.
Thomas Epiſcopus Delbitorum ſubſcripſi.
Martyrius Epiſcopus Illiſtrorum ſubſcripſi.
Alalius Epiſcopus Amotyrii ſubſcripſi.
Letojus Epiſcopus Libyadis ſubſcripſi.
E Seleucius Epiſcopus Synadorum ſubſcripſi.
Euſtathius Epiſcopus Docimii ſubſcripſi.
Dalmatius Epiſcopus Cyzici ſubſcripſi.
Timotheus Epiſcopus provinciæ Scythiæ ſubſcripſi.
Athanaſius Epiſcopus Cepſiorum ſubſcripſi.
Theophanes Epiſcopus Philadelphiæ ſubſcripſi.
Phoſcus Epiſcopus Theatriæ ſubſcripſi.
Commodus Epiſcopus Tripoleos ſubſcripſi.
Eutherius Epiſcopus Stratoniceorum ſubſcripſi
Paulus Epiſcopus Dardanorum Lydiæ ſubſcripſi.
Limenius Epiſcopus Sellæ ſubſcripſi.
Joannes Epiſcopus Aureliopoleos ſubſcripſi.
Theodorus Epiſcopus Attalearum ſubſcripſi.
Paulus Epiſcopus Thrymenæ ſubſcripſi
Timotheus Epiſcopus Telmiſi & Eudociadis ſubſcripſi
Edeſius Epiſcopus civitatis Iſidorum ſubſcripſi.

Libianus Episcopus civitatis Pali subscripsi.
Thomas Episcopus Valentinianopoleos subscripsi.
Eutrepius Episcopus Bizæ subscripsi.
Theodorus Episcopus Gadarorum subscripsi.
Magnus Episcopus Magnesiæ subscripsi.
Berianus Episcopus Pergæ subscripsi.
Pabiscius Episcopus Apolloniæ subscripsi.
Eulogius Episcopus Ternuthidos subscripsi.
Isaac Episcopus Taulorum subscripsi.
Adelphius Episcopus Onupheos subscripsi.
Eudoxius Episcopus Chomatis subscripsi.
Aristocritus Episcopus Olympi subscripsi.

A Λιβιανὸς ἐπίσκοπος παλῶν πόλεως ὑπέγραψα.
Θωμᾶς ἐπίσκοπος οὐαλεντινιανοῦ πόλεως ὑπέγραψα
Εὐτρέπιος ἐπίσκοπος βιζῆς ὑπέγραψα.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος γαδάρων ὑπέγραψα.
Μάγνος ἐπίσκοπος μαγνησίας ὑπέγραψα.
Βερεανὸς ἐπίσκοπος πέργης ὑπέγραψα.
Παβίσκιος ἐπίσκοπος ἀπολλωνιάδος ὑπέγραψα.
Εὐλόγιος ἐπίσκοπος περυθέως ὑπέγραψα.
Ἰσαὰκ ἐπίσκοπος ταύλων ὑπέγραψα.
Ἀδελφιὸς ἐπίσκοπος ὀναφέως ὑπέγραψα.
Εὐδόξιος ἐπίσκοπος χώματος ὑπέγραψα.
Ἀριστόκριτος ἐπίσκοπος ὀλύμπου ὑπέγραψα.

Exemplar relationis sancti Concilii ad piissimos Imperatores de orientalibus. (*a*)

CAP. XLV Pissimis & a Deo custoditis Theodosio & Valentiniano victoribus & triumphatoribus semper augustis sancta synodus quæ per gratiam Christi & nutum vestræ potentiæ congregata est in Ephesum metropolim. Quæ quidem imperata sunt sanctæ huic synodo a vestra serenitate, ad finem convenientem perducta sunt. Et hoc notum vestræ pietati statuimus, & apostolicam fidem, quam trecenti decem & octo in Nicæa congregati expositerunt, manifestam vestræ [b] facimus pietati, & contra eam sapientem Nestorium deposuimus tam a sacrificio sacerdotali quam a confidentia prædicandi suam impietatem. Quoniam autem pauci quidam [c] præcorruptam habentes voluntatem de doctrina Nestorii, [d] dum ei permanerent, & eos qui sub culpa positi erant secum adsumpserunt, adjecto ei & reverentissimo Episcopo Joanne Antiochiæ, aut propter contentionem, aut propter humanam amicitiam, & universi triginta facti tantum, antequam satisfacerent [e] pro quibus incusabantur excessibus, se ipsos synodum appellaverunt, quasi vestra pietas [f] duas synodos fieri jussisset, non unam, quæ deberet & fidem evangelicam confirmare & corrupta sapientes ab ecclesiastico ministerio [g] removere. Sed, ut diximus, supradicti priusquam satisfacerent de quibus incusabantur, pauci se ipsos continentes & [h] adjutorem suæ insolentiæ adsumentes reverentissimum Episcopum Joannem, & ipsum metuentem pro tarditate reatum subire, sicut didicimus per quorundam rumorem, ausi sunt extra omnem rectitudinem ecclesiasticam & extra canones contra sanctam synodum & contra caput congregatorum sanctissimorum Episcoporum, Cyrillum dicimus Archiepiscopum, necnon & reverentissimum Episcopum Memnonem, proferre blasphemiam, [i] sicuti putaverunt injuriam [k] depositionis [l] habentem, dum nullam accusationem ab aliquo suscepissent, nec accusatorem expectantes, nec quidem vocantes aliquem ad judicium, sed ante judicium & inquisitionem hanc injuriam scriptis evomentes ad vestram tranquillitatem perferre præsumpserunt, quæ sic inrationabilia sunt, tanquam vestra pietas ignoret quia una synodus universitatis est, & non ulterius dici possit synodus eorum qui sub culpa reciderunt, paucorum subversione, qui se ipsos propter timorem increpationis diviserunt a sancta synodo. Neque enim culpam reprehendentes injuriam præsumpserunt; sed de B quibus incusati erant forsitan satisfactionem non habentes, & se ipsos paucos videntes, & formidantes ne post redargutionem sententiam susciperent, processerunt in temeritatem, & hoc putaverunt facere quod se [m] speraverunt sustinere convictos. Sed hoc visum est nobis tanquam inrationabile contemnendum. Quoniam autem usque ad vestram tranquillitatem perferre ausi sunt suam inrationabilem insolentiam, & quod contra leges & canones & omnem consequentiam ecclesiasticam ab ipsis actum est mandare vestræ pietati præsumpserunt, non amplius dissimulavimus inrationabilem illorum impetum, sed iterum sequentes formam canonum convocavimus reverentissimum Episcopum C Joannem, qui talia cum ceteris contra prædictos præsumpserat. Neque enim illi confiderent ad tantam insolentiam pervenire sub culpa positi pauci, nisi temeritate reverentissimi Episcopi Joannis Antiocheni præsumerent. Congregati igitur nos, libellis nobis oblatis [n] a sanctissimo & Deo amabili reverentissimo Archiepiscopo Cyrillo & venerabili coepiscopo Memnone, evocavimus prædictum Episcopum Joannem ut vel nunc diceret culpam, pro qua ad tantam injuriam progressus esset contra primos sanctæ synodi. Qui semel & secundo & ter [o] evocatus ut causam diceret, advenire ad synodum non passus est, non habens rationabilem causam suæ præsumptionis. Militibus au- D tem & armis circumdans domum suam, neque missos a sancta synodo sanctissimos Episcopos suscepit, nec competenti responso dignam judicavit congregatam sanctissimam synodum. Unde cognoscentes non confidere illum suis satisfactionibus, ab ipsis quidem superflue & vacue per garrulitatem facta & contra omnem consequentiam canonum & scripta tam contra sanctissimum Archiepiscopum Cyrillum, quam contra reverentissimum coepiscopum Memnonem irrita & cassata omnibus modis esse decrevimus. Judicium enim quod [p] secum nihil habet canonicum neque justum, nihil aliud habet quam maledictum. Sic igitur inregulariter

tam

a *Exemplar.*) In codice Bellovacensi legitur ita. *Relatio sanctæ universalis Ephesinæ synodi ad Imperatores de excommunicatione Joannis & qui cum eo sunt.* b *Facimus*) Bellovac. *constituimus vestræ pietati.*
c *Præcorruptam*) Idem codex, *ante corruptam*: *habentes sententiam de doctrina.*
d *Dum ei*) Ita codices Turonensis & Colbertinus. Bellovacensis. *Dum enim permanerent & sub culpa positos secum adsumpserunt.* Contius: *dum in ea permanerent & eos qui sub culpa.* e *Pro quib. incus.*) Bellovac. *pro quibus singulis inousabantur.* f *Duas synodos*) Codex Bellovac. *duos synodos*, Turon. *duos synodus fieri jussisset, non unam.* g *Removere*) Codex Bellovac. *ejicere.* h *Adjutorem*) Hanc lectionem, quæ vera est, nobis exhibuit codex Bellovacensis. Reliqui & editio Contiana habent *auditorem.*
i *Sicuti putaverunt*) Codex Bellovacensis: *sicut ipsis visum est injuriam dispositionis continentem.*
k *Depositionis*) Ita Contius. Omnia vetera exemplaria legunt *dispositionis.* l *Habentem*) Codex Bellovac. *continentem.* m *Speraverunt*) Id est, crediderunt, timuerunt. Vide Notas ad Capitularia
n *A sanctissimo*) Codex Bellovac. *& a Deo amabili reverentissimo Archiepiscopo Cyrillo & venerabili Coepiscopo Memnone, convocavimus.* o *Evocatus*) Codex Bellovac. *convocatus.*
p *Secum*) Ita idem codex. Reliqui habent *rectum.*
(*a*) Casmen. addit. *Hac missa est per Auxentium Magistrianum.*

tam ipſum quam qui cum eo fuerunt [a] inordinate agentes & contra conſequentiam eccleſiaſticam, extra communionem tantiſper eſſe decrevimus, compeſcentes eorum inrationabilem petulantiam, donec venientes de his quæ temerarie commiſerunt ſatisfaciant ſanctæ ſynodo. Quæ igitur conſtituta ſunt neceſſario ad veſtram pietatem retulimus, ſupplicantes ut neque ſynodus judicetur cœtus eorum qui ſub culpa facti ſunt; quia & antea in ſancta & magna ſynodo trecentorum decem & octo in Nicæa congregatorum quidam ſic diſceſſerunt ab illa magna ſynodo metuentes ejus ſententiam, [b] nec illos judicatos eſſe ſynodum a magno & divæ memoriæ Imperatore Conſtantino, ſed juſſos pœnam perſolvere, quoniam deſiſtentes illorum ſanctorum Epiſcoporum conſonantiam reſpuerunt, mala, ſicut iſti, & illi conſcientia uti. Illicitum enim eſt ſynodo ducentorum decem & octo Epiſcoporum, quibus cuncta multitudo ſanctorum Epiſcoporum occidentis conſenſit, & per eos reliqua turba orbis terrarum, repugnare triginta ſolos, e quibus quidam olim damnati ſunt, [c] aliquanti autem Cæleſtii malæ ſectæ ſunt, aliquanti vero anathemati ſubditi propter quod Neſtorium ſunt ſecuti. Sed jubete quæ ab univerſali ſynodo ad continentiam pietatis definita ſunt contra Neſtorium & contra impium ejus dogma ſuam habere firmitatem corroborata nutu & conſenſu veſtræ pietatis.

[d] Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum retuli.

Arcadius (*a*) ſimiliter.

Projectus ſimiliter.

Philippus Presbyter ſimiliter.

Similiter & omnes reliqui ſubſcripſerunt.

* *Exemplar ſacrorum quæ directa ſunt per Joannem Comitem ſacrorum ſancto Concilio.*

AP. XLVI. [f] CÆleſtino, Rufo, Auguſtino, Theodoto, Alexandro, Acacio, Tranquillino, Valentino, Iconio, Joanni, Acacio, Urſo, Firmo, Himerio, Dexiano, Veriniano, Palladio, Aſterio, Juvenali, Flaviano, Helladio, Rabbulo, Alexandro, Maximo, Fritilæ, Perigeni, Cyro, Joanni alteri, Eutherio, Hellanico, Boſphorio, Cyro alteri, [g] Venantio, Petro, Dynato, Dorotheo, Antiocho, Dalmatio, Euſebio, Seleucio, Eleuſio, Eulogio, Sappido, Timotheo, Pio, Troilo, Herrenniano, Monimo, Olympio, Theophilo, Juliano, Baſilio, & reliquis reverentiſſimis Epiſcopis. Quantum circa pietatem & progenitorum fidem zelum habeamus, ex plurimis præcedentibus arbitramur aperte monſtrari, maxime vero etiam ex evocatione nuper facta ſanctiſſimi veſtri Concilii hoc manifeſtum omnibus in univerſo orbe terrarum eſſe credidimus. Non enim ad modicum incumbente quadam dubitatione diſtulimus, ne celeriter ejus ſolutio ſequeretur; ſed feſtinanter convenire ſanctitatem veſtram præcepimus; & nequaquam æſtimantes [h] pro pietate laborem ſanctitati veſtræ oneroſum fore, levigavimus tamen imperiali providentia hujus difficultatem opportunitate temporis atque loci. Epheſiorum namque decrevimus civitatem [i] & a terra & mari venientibus acceſſibilem, & omnibus ſuis & ſupervenientibus fratribus utilitatem illic commorantibus cum ubertate præbentem, quatenus pia noſtræ tranquillitatis intentio ac ſanctitatis veſtræ Concilii & concurreret & ad effectum facile perveniret. Unde etiam nunc inſinuatam a veſtra ſanctitate [k] Neſtorii & Cyrilli & Memnonis damnationem ſuſcepimus. Alia vero quæ apud vos geſta ſunt reprehendimus Chriſtianam fidem rectitudinemque cuſtodientes quam ex patribus progenitoribuſque percepimus, & quam ſanctiſſima ſynodus ſub divæ memoriæ Conſtantino facta concorditer roboravit. Curet igitur unuſquiſque ſanctiſſimi veſtri collegii, ſoluta omni dubitatione, & [l] abſciſſis ſcandalis, cum pace & concordia ad propria remeare. Ut autem ſanctitas veſtra non ſolum ex noſtræ pietatis literis invitata ad unanimitatem & univerſalis pii dogmatis pacem reſpiciat, etiam literas ſanctiſſimi Epiſcopi Beroeæ Acacii hoc ſuadentes direximus; qui ſanctiſſimo veſtro collegio adjici propter [m] longam ſenectutem non va-

a *Inordinate*) Hanc vocem addidimus ex eodem codice Bellovacenſi. Non extat enim in aliis antiquis exemplaribus neque in editione Contii. *Nec*) Secuti hic ſumus editionem Contianam, quæ congruit cum textu Græco. Nam codices Colbertinus & Turon. legunt &. Bellovacenſis mutilus eſt in hoc loco.

c *Aliq. au. Cœleſtii*) Codex Bellovacenſis: *Aliquanti autem ex his quæ Cœleſtino male placita ſunt conſenſerunt.* d *Juvenalis*) Hæc & quæ ſequuntur deſunt in eodem codice Bellovacenſi, in quo hæc tantum ſcripta ſunt: *Et ſubſcripſit ſynodus per Epiſcopos centum nonaginta octo.* e *Exemplar*) Aliud exemplar ex alia translatione extat apud Surium to. 1. pag. 691. Extat etiam ex verſione Theodori Peſtani.

f *Cœleſtino*) Papæ Romano. Hunc certum eſt non interfuiſſe ſynodo Epheſinæ. Ei tamen ſcribitur in primis hæc epiſtola, quia legatos ad ſynodum miſerat qui locum ſuum tenerent. Eandem ob cauſam Rufus Theſſalonicenſis, qui aberat, ſecundo loco nominatur, quia locum ejus ſupplebat Flavianus Epiſcopus Philippenſium. Sed cur hic inter principes ſynodi additum ſit nomen Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis in Africa, qui neque apoſtolicam ſedem neque primam tenuit, & tum mortuus erat quum iſta ſcribebantur, quæritur inter eruditos. Garnerius in Notis ad Liberatum videtur exiſtimare id factum ob eandem cauſam ob quam Cœleſtini & Rufi nomina, quos abſentes fuiſſe conſtat, deſcripta tamen ſunt in fronte epiſtolæ, ac Henricum de Noris redarguit quod totum iſtud negotium retulerit ad errorem Notarii imperialis. Diſcrimina tamen multa ſunt inter duos illos Epiſcopos & Auguſtinum. Nam & illi mortui non erant, illuſtriſſimarum præterea Eccleſiarum præſules erant, ac vicarios ſuos miſerant ad ſynodum, quorum neutrum dici poteſt de Auguſtino. Quare ea verior eſſe videtur ſententia quæ errorem iſtum adſcribit Notario Imperatoris: qui cum inter nomina eorum Epiſcoporum, quos ad ſynodum in Epheſina urbe celebrandam evocavit Theodoſius, inveniſſet nomen Auguſtini, non ultra inquirendum ratus, illud cum ceteris hic appoſuit. Nam Theodoſius non ſcripſerat ad Capreolum Epiſcopum Carthaginenſem, ſed ad Auguſtinum, haudquaquam propter magnam ejus famam, quæ eum quodam modo conſtituebat caput Epiſcoporum Africanorum. Iſtud colligitur ex epiſtola Capreoli ad ſynodum Epheſinam, quæ habetur ſupra cap. 25. g *Venantio*) Ita omnia vetera exemplaria & Contius. Editiones Græcæ habent Βιναντίῳ. Sed in manuſcriptis bibliothecæ regiæ legitur Βιωαντίῳ.

h *Pro pietate*) Sic nos emendavimus, ſecuti textum Græcum. Nam in omnibus vetuſtis exemplaribus, ſi Bellovacenſe excipias, quod mutilum eſt in hoc loco, legitur *proprietate*. Quo etiam modo habet editio Contiana.

i *Et a terra*) Ita codex Colbertinus & Contius: quibus congruit Græcus textus. Turonenſis habet, *& a mari & a terra*. Bellovacenſis in hoc loco mutilus eſt. k *Neſtorii & Cyrilli*) Totum hunc locum iiſdem omnino verbis deſcripſit Liberatus Archidiaconus cap. 6. ex iſta nimirum verſione.

l *Abſciſſis ſcandalis*) Ridicula eſt editio Suriana, ubi ita legitur, *præteritis Kalendis*.

m *Longam ſenectutem*) Vide ſupra cap. 21.

(*a*) Caſin. addit. *epiſcopus & loci ſervator atque Legatus apoſtolicæ ſedis retuli.*

valens, per ea quæ ſcripſit ſuam beatitudinem decentia & orthodoxæ religioni profutura expoſuit; quæ quales ſint, ipſius epiſtolæ lectio declarabit. Cognoſcat tamen veſtra beatitudo quia magnificentiſſimum & glorioſiſſimum Comitem ſacrorum Joannem hac cauſa direximus, ut ipſe ſciens circa fidem noſtræ divinitatis intentionem, quæ perſpexerit utilia, faciat.

Exemplar relationis ſancti Concilii ad ſacra relecta a magnificentiſſimo Comite ſacrorum Joanne.

CAP. XLVII. Piſſimis & Chriſto amantiſſimis Theodoſio & Valentiniano victoribus & triumphatoribus ſemper auguſtis ſancta & univerſalis ſynodus, quæ [a] gratia Chriſti & nutu veſtræ pietatis congregata eſt in Epheſiorum metropolim. Chriſto amabile quidem veſtrum imperium, piiſſimi Principes, ab infantia zelum circa fidem & regulas demonſtravit. Qua gratia ex univerſo orbe terrarum Epiſcopos Epheſiorum apprehendere civitatem pia ſanctione præcepit. Nunc autem nobis relectæ literæ veſtræ tranquillitatis per magnificentiſſimum & glorioſiſſimum comitem Joannem non parvum nobis fecerunt tumultum, declarantes ſeductionem quandam atque mendacium veraces veſtras aures inquietare; tanquam enim a nobis relationem ſuſcipiens veſtra potentia damnationem habentem ſanctiſſimi & Deo amantiſſimi Archiepiſcopi Cyrilli & ſanctiſſimi ac Deo amantiſſimi coepiſcopi Memnonis ſic per literas declaravit. Unde nequaquam valere mendacium apud veſtræ Chriſtianitatis imperium orantes, ac feſtinantes veſtræ referre tranquillitati præſumpſimus, quia univerſale Concilium quod omnem quidem occidentem cum maxima veſtra Roma & apoſtolica ſede ſecum reſidentem habet, [b] omnemque Africam, & cunctum [c] Illyricum, non fecit damnationem prædictorum ſanctiſſimorum & Deo amabilium Epiſcoporum, neque retulit, ſed magis viros iſtos pro zelo orthodoxæ fidei admiratur, eos plurimum faciens, & apud homines laudans, & apud Dominum Chriſtum coronis dignos exiſtimans, ſolum vero nefandæ hæreſis hominicolarum prædicatorem Neſtorium, damnantes retulimus Chriſto amabili veſtro imperio. Illud quoque nos non modice contriſtavit, quod ex ſubreptione factum apparet, ut recedentes ab univerſali Concilio qui circa Joannem Antiochenum ſunt, & qui cum eis Cœleſtiani atque damnati, noſtris nominibus miſcerentur, & una ad nos & ad illos ſacra dirigeretur, de quibus dudum quidem & olim manifeſta veſtræ pietati fecimus, quomodo quidem a nobis receſſerint, quomodo autem ad injuriam quæ contra noſtros præſules ſit agentes, & regulas conculcare præſumpſerint, & excommunicatos omni univerſali Concilio per temeritatem contra nos perpetratam ſemetipſos effecerint, & quomodo evocati ad increpationem nequaquam obedire ſint paſſi, & quoniam omnino propter hoc excommunicati & ſine operatione ab univerſali Concilio facti ſunt. Hæc etiam nunc inſinuantes veſtro Chriſto amabili principatui ſuggerimus, quia propter hanc eorum abſurditatem & propter damnati Neſtorii eorum nunc uſque certamina nequaquam ad communionem ſuſcipere paſſi ſumus, neque damnationi Neſtorii ſubſcribere patientes, ſed etiam quæ illius ſunt aperte ſapientes, ſubjacentes autem regulis & propter indiſciplinatum eorum contra noſtros præſules conamen, & eo quod mentiri & ſubripere præſumpſerunt veſtræ pietatis auditibus; & ſupplicamus Deo conſecrato veſtro imperio ſanctiſſimos quidem & Deo amantiſſimos Epiſcopos Cyrillum & Memnonem reddi ſancto Concilio nequaquam a regulis condemnatos, fidem vero immutilatam ſervari, quæ etiam veſtræ a ſancto ſpiritu inſcripta eſt animæ, & a progenitoribus vobis contradita, & in his quæ a nobis dudum relata ſunt monumentis contra Neſtorium geſtis valde noſcitur declarata, propoſita quippe fide ſanctiſſimorum patrum in Nicæa convenientium trecentorum decem & octo, cum omnis actio ejus ſufficiat arguere quidem adverſariorum impietatem & oſtendere orthodoxam fidem, quam hactenus cuſtodire per omnia ſtuduiſtis. Si vero placet veſtræ potentiæ ad ſubtiliter agnoſcendum quæ inter nos & eos qui ſe abſciderunt geſta ſunt, veſtro apici ſupplicamus ad ſanctum Concilium deſtinare quantoſcumque probaverit veſtra potentia, quatenus etiam [d] ad faciem de omnibus Chriſto amabili veſtro imperio ſatisfiat.

Exemplar epiſtolæ Cyrilli Archiepiſcopi Alexandriæ ſcriptæ ad clerum Conſtantinopolitanum.

CAP. XLVIII. Turbatum nimis eſt ſanctum Concilium audiens quia non omnia recte retulit magnificentiſſimus & glorioſiſſimus Comes Joannes, ut cogitarent qui illic ſunt etiam de exilio contra nos, tanquam ſanctum Concilium ſuſcepiſſet inregularem nefandamque factam damnationem a Joanne & qui cum eo ſunt [e] hæreticis. Ecce igitur & altera facta ſuggeſtio eſt a ſynodo docens quia & contriſtata eſt in literis Principis & quia non ſuſcepimus trium damnationes (*a*) & præcipue infirma eſſe quidem quæ ab illis impie & nefande ſunt geſta, (*b*) firma vero potius quæ a nobis ſunt. Docuerunt enim & per primam relationem quia infirma quidem quæ ab illis inregulariter ſunt geſta fecerunt. Communicatores autem nos & coepiſcopos habent, & quia nequaquam recedunt ab hujuſmodi voluntate. Et cum multum feciſſet memoratus magnificentiſſimus vir, ut veniret ad communionem Joannes & qui cum

a *Gratia Chriſti*) Codex Bellovac. *per gratiam Chriſti & nutum veſtræ poteſtatis congregata.*

b *Omnemq. Africam*) Per Beſſulam Diaconum miſſum & a Capreolo Epiſcopo Carthaginienſi.

c *Illyricum*) Per Flavianum Epiſcopum Philippenſem, qui tenebat locum Rufi Epiſcopi Theſſalonicenſis. Vide ſupra.

d *Ad faciem*) Id eſt, coram. Hanc lectionem accepimus ex codice Colbertino & exeditione Contiana. Turonenſis habet *ad faciendò omnibus*, Bellovac. *ad ſatisfaciendum omnibus.*

e *Hæreticis*) Codex Bellovac. *hæretica ſecta. Igitur & alia facta ſuggeſtio eſt.*

(*a*) Caſinenſis codex poſt illud: *damnationes*, inſerit tanquam per parentheſim: *In ſolo Acymitorum plus habet hæc verba: ſed unius & ſolius, & eorum qui eadem quæ & ille ſupere elegerint,*

(*b*) Cod. Caſin. *firmari vero potius quæ a nobis fiunt*; & ad marginem eadem antiqua manus hæc ſignat: N B. *ipſos petiſſe audientiam* (ſic) *ip' eſs* (ſ. audientiam imperatoris).

cum eo ſunt ſancti Concilii, uſque hodie neque audire voluerunt hujuſmodi vocem, ſed inſiſtunt quidem omnes dicentes quia impoſſibile eſt nos ad hoc venire, niſi & quod ab eis inregulariter geſtum eſt deſtruatur & ſuccumbant Concilio, utpote delinquentes, anathematizent autem Neſtorium & ejus dogma ex ſcripto; & in his omnis intentio eſt Concilii. Fruſtratus autem hac cauſa memoratus magnificentiſſimus vir cogitavit & hoc, & exigebat Concilio expoſitionem fidei ex ſcripto dare ſibi, ut & illos faceret conſentire atque ſubſcribere & aſcenderet dicens quia (*a*) conjunxi eos ad amicitias humanas triſtitias habentes ad invicem. Hoc intelligens ſanctum Concilium denuo ſurrexit omnino dicens quia non facimus nobis ipſis injurias. Non enim velut hæretici vocati ſumus; ſed venimus fidem negatam ſtatuere, quam etiam conſtituimus. Et non eget Imperator nunc diſcere fidem, ſciens eam, & in ea baptizatus. Non profuit igitur neque hoc orientalibus. Illud quoque cognoſcite, quia componentes expoſitionem fidei, contentionem habuerunt ad invicem, & ſunt adhuc in contentione. Alii namque eorum ſuſcipiunt Dei genitricem dicere ſanctam virginem ſimul & hominis genitricem. Alii vero omnino negant, & ajunt paratos ſe eſſe manus amittere quam ſubſcribere hujuſmodi voci. Ubique autem confunduntur hæretici declarati. Hæc omnes a veſtra beatitudine doceantur, & maxime Dei cultores & ſanctiſſimi Archimandritæ; ne forte remeans prædictus alia pro aliis aut dicat, aut doceat, ut mulceat aliquorum aures. Non pigeat itaque veſtram beatitudinem, neque deficiat pro noſtris laboribus, ſciens quia ſemetipſam commendat & Deo & hominibus. Et hic quoque propter ſalvatoris gratiam hi qui nunquam nos viderunt Dei cultores Epiſcopi parati ſunt animam ponere pro nobis & cum lacrymis accedunt dicentes etiam ſimul exilio deſtinari & pariter mori ſe votum habere. In multa vero tribulatione ſumus univerſi, & eo quod cuſtodiamur a militibus, & ante lectos eos dormientes habeamus, maxime vero nos. Aliud autem omne Concilium deficit & laborat, & plurimi mortui ſunt. Jam autem & ceteri res ſuas vendunt, non habentes expenſas.

Exemplar epiſtolæ ſcriptæ a Memnone Epiſcopo Epheſi ad clerum Conſtantinopoleos.

CAP. XLIX. QUanta propter veram fidem rectæ religionis quotidie ſuſtinemus in Epheſo, neque ſermone explanare poſſibile eſt. Tumultui namque tumultus ſuccedit inceſſabiliter. Multam vero nobis virtutem præbet ut hæc fortiter feramus confeſſio fidei & fortitudo. Aliquando ſiquidem magnificentiſſimus Comes Candidianus, commovens nobis milites, & civitatem turbis adimplens, omnium ſimul neceſſariorum delatione nos fraudat per cuſtodiam, multos autem permittens injurias nobis effundere & omni ſancto Concilio eorum qui obſervant ex Zeuzyppo damnato Neſtorio, & ad hoc nutriuntur & plurima multitudo ruſticorum ex eccleſiaſticis poſſeſſionibus & per illos injurias effundentium. Succeſſit etiam prædictæ indiſciplinationi & magnificentiſſimi Comitis [a] Irenæi quotidianæ ſeductioni ſimplicium & Antiochiæ Epiſcopi præſentia. Agnoſcens enim ſanctorum Concilium futurum ejus adventum honorans & debitum ſacerdotale complens, miſit quoſdam Deo amantiſſimorum Epiſcoporum etiam cum reverentiſſimis Clericis ad occurſum ejus, diu hæc faciens, & debitum adimplens honorem; & manifeſtum faciens quia deberet a Neſtorii colloquiis obſervare, eo quod a ſancto Concilio damnatus eſſet impietatis cauſa quam meditatus eſt. Ipſe vero non permiſit, ſequentibus eum militibus in itinere, [b] eum videre. Nihilominus ſecuti ſunt, & ad domum ubi ſucceſſit occurrerunt, & plurimas obſervantes horas, & non permiſſi ad eum celebrare colloquium, manſerunt injurias patientes. Poſt multas autem horas, cum hoc viſum fuiſſet ei, evocavit Dei cultores Epiſcopos & reverentiſſimos Clericos, introducens eos per milites. Cumque ea quæ a ſancto Concilio mandabantur manifeſta feciſſent ei, permiſit magnificentiſſimum Irenæum & qui cum eo Epiſcopos & Clericos importabiles imponere plagas noſtris comminiſtris & Clericis, ut etiam ad periculum pervenirent. His igitur geſtis, venientes ad ſanctum Concilium qui miſſi fuerant Dei cultores Epiſcopi, & plagas oſtendentes, & quæ fuerant acta narrantes ſub geſtis monumentorum ſacroſancto evangelio propoſito, ad indignationem commoverunt ſanctum Concilium, & paululum eum caſtigantes, excommunicatum fecerunt, & facta eſt eorum excommunicatio manifeſta. Agnovimus enim quia ſine nomine aliquid & ſine ſubſcriptione in quadam parte civitatis propoſitum eſt quod oſtenderet ejus indiſciplinatam & inregularem voluntatem. Quotidie autem evocans nobilem curiam & clariſſimos, expetit cum neceſſitate decreta ut in locum meum ordinet, ita ut omnes qui inhabitant civitatem orthodoxi conſtituta orationi apprehenderent loca & in eis habitarent, ut non illius inſolentia & inregularis fragilitas, quæ per præpoſitiones acta eſt, ad effectum perduceretur fama. Unde & in ſancto [c] Apoſtolone pergens, & hoc declarans quia deberet ordinare ibi, ſeditionem & turbam locorum fecit cum multitudine indiſciplinatorum armatorum aſcendens, ita ut quoſdam ibi mendicantium faceret ſemivivos, & tanquam injuriatus ab his qui ibi ſunt, retulit ad invidiam ſancti Concilii. Dignamini igitur, ſanctiſſimi, omne habere ſtudium, & arrogantiam atque inregularem voluntatem Joannis & qui cum eo ſunt publicare, ut magnificentiſſimi Comites hinc diſcedant quotidie conturbantes & civitatem & fidem, ut non ex ſubreptione horum ea quæ fidei ſunt adulterium patiantur.

a *Irenæi*) Aperti amici Neſtorii.
b *Eum videre*) Contius, *ſe videre*. Sed omnia vetera exemplaria habent uti nos edidimus.
c *Apoſtolone*) Id eſt, ad baſilicam ſancti Joannis evangeliſtæ, ut habetur in Græco. In codice ſane Bellovacenſi habetur *Joanne*. Vide gloſſarium Meurſii.
(*a*) Cafin. *non conjunxi*.

Epiſtola univerſalis Concilii ad Auguſtos. (*a*)

CAP. L. Pliſſimis & Chriſto amantiſſimis Theodoſio & Valentiniano victoribus triumphatoribus ſemper auguſtis ſancta & univerſalis ſynodus gratia Chriſti & nutu veſtræ potentiæ congregata in Epheſina metropoli. Veſtra quidem potentia non deſpexit veram fidem ſuffodiri doctrina Neſtorii exprobrantis cum Judæis Domino Chriſto eas quas propter nos noſtramque ſalutem humanas ſuſtinuit paſſiones; ſed abominata veſtra pietas hujuſmodi contra Chriſtum ſermones, ex omni pene quod ſub ſole eſt nos congregari præcepit in Epheſina metropoli, [a] configi patrum & pietatis dogmata volens. Unde convenientes & communi judicio confirmantes expoſitam de hoc fidem a trecentis decem & octo in Nicæa collectis ſub beatæ memoriæ Conſtantino, & Neſtorium innovantem hanc fidem comprehendentes [b] artibus ſermonibus & ſubintroductis ſeductionibus nocentem pietatis ſenſum ſacerdotali gradu depoſuimus, veluti quandam peſtem ſermonem ejus Eccleſias ſerpentem inhibere volentes. Sed quoniam aliquos invenimus etiam Epiſcoporum jam titubantes, & quæ ejus ſunt ſapientes, & illius blaſphemia tractos univerſos eos qui ſecundum eum ſapiunt excommunicatos effecimus, donec recedentes a corrupta illius doctrina ad cognitionem veram apoſtolicamque revertantur fidem, in qua olim incumbentes ſalvi omnes efficimur. Sed nos quidem ad correctionem conſiſtentium in errore decrevimus hæc eorum pœnitentiam ſuſtinentes. Ipſi vero cum ſint triginta numero paulo plus: (Erant enim aliqui inter eos etiam ex aliis culpis canonibus ſubjacentes, aſſumentes quoque reverentiſſimum Epiſcopum Antiochenorum Joannem, quia & ipſe ex plurima tarditate reus erat querelæ, alii vero ex aliis hæreſibus increpati, quidam vero eorum etiam damnati) ad pœnitentiam quidem non reſpexerunt; congregati vero ad [c] ſuffragium Neſtorii, contra præſules ſancti univerſaliſque Concilii depoſitionem & conſcribere præſumpſerunt, & tanquam ex omni Concilio factam retulerunt ad veſtram pietatem; quam ſuſcipiens veſtra potentia juſſit manere, putans ex Concilio hanc factam, & non contra Concilium, ab his qui ſecundum Neſtorium ſapiunt, & ulciſcentium ſe contra nos in damnationem Neſtorii, non crimen dicere valentium contra principes ſancti noſtri Concilii; & præſumpſerunt quoque fallere Deo amabiles veſtras aures, ut ſuſciperetur etiam ab eis contra Concilium facta damnatio, quam neque legaliter neque canonice neque plurimi fecerunt. Quapropter & ſancta ſynodus legaliter & canonica actione deſtruxit quæ ab eis injurioſe ſe & non rationabiliter ſunt decreta. Unde confugimus omnes ad veſtræ potentiam pietatis, ſupplicantes quæ quidem contra Neſtorium geſta ſunt & Neſtorii ſectatores propriam habere virtutem, quæ vero a defenſoribus Neſtorii, dum quæ illius ſunt ſapiunt, contra leges facta adverſus præſules noſtri Concilii, infecta manere atque vacantia, utpote dum nec conſequenter nec regulariter neque pro culpa probata ſint geſta, ſed ultionis cauſa tantummodo a ſectatoribus Neſtorii contra ſanctum confecta Concilium. Si enim rationabilis contra Neſtorium ſententia univerſalis Concilii facta eſt, & hanc ſuſcepit veſtra potentia, tanquam Neſtorio nudam prædicante impietatem, rationabile quodam modo perſpicit etiam veſtra potentia ut quæ geſta ſunt contra Concilium a ſectatoribus Neſtorii, infecta conſiſtunt & penitus invalida, ex nulla cauſa rationem habentia niſi ex inſultatione ſola pro quibus contra Neſtorium ſanctum magnumque Concilium egit. Supplicamus igitur veſtræ potentiæ relevari jam nos a tribulatione & jubere reſtitui nobis præſules ſancti Concilii Deo amabiles Epiſcopos Cyrillum & Memnonem. Rationabile namque eſt, vindicata pietate & vexantibus eam remotis, eos qui pariter pro fide certati nobiſcum ſunt honore frui & non condemnari cum his qui convicti ſunt in nefandis contra Chriſtum Dominum blaſphemiis.

[d] Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum ſubſcripſi precibus. (*b*)

[e] *Epiſtola ſynodi ad Epiſcopos qui inventi ſunt Conſtantinopoli, & Presbyteris & Diaconibus & clero Conſtantinopolitano.*

CAP. LI. Sancta ſynodus quæ per gratiam Dei & ſanctionem piiſſimorum Principum in Epheſina metropoli celebrata eſt, dilectiſſimis & deſiderantiſſimis fratribus & comminiſtris in Conſtantinopoli commorantibus, & reverentiſſimis Presbyteris & Diaconibus ejuſdem Conſtantinopolis. In tanta fluctuatione rerum conſtitutis, & multum quidem undique ſuſcipientibus bellum, ex nullaque parte permiſſis neque manſuetum & tranquillum piiſſimorum & Chriſto amabilium Principum videre vultum, unde eſſet ſolummodo ſperare difficilium ſolutionem, quod alium poteramus adinvenire remedium niſi, ut apud propria membra in nobiſmetipſis lamentaremur? Vos autem membra univerſalis Concilii pietatis zelum per omnia demonſtraſtis. Itaque ſciat veſtra reverentia carcere nihil amplius nos in Epheſo habitare, & trium menſium tempus jam hic reclauſos, neque per mare neque per terram ſine periculo & licenter poſſe dirigere aliquos ad piiſſimum comitatum aut ad alium permitti locum. Etenim quotiens ea quæ a nobis miſſa ſunt reddi va-

a *Configi*) id eſt, ſtabiliri ac confirmari. Quod cum non intelligeret is qui antiquitus emendavit codicem Bellovacenſem, ſic reſcripſit ſupra lineam: *configi pravum & pravitatis dogmata*. Quamquam vox Græca videtur innuere reponendum eſſe *compingi*. b *Artibus*) Ita codices omnes antiqui & editio Contiana. At in exemplari Bellovacenſi emendatum eſt antiquitus ſupra lineam *aſtutis*.

c *Suffragium*) Patrocinium, auxilium. Vide gloſſarium Dufreſni.

d *Juvenalis*) Hanc ſolam ſubſcriptionem exhibet Græcus codex 524. bibliothecæ regiæ, cui conſentiunt omnia vetera exemplaria Latina & editio Contii. At in vulgatis editionibus Conciliorum additur ſubſcripſiſſe etiam reliquos Epiſcopos in commentariorum ſerie recenſitos. Ceterum veram eſſe lectionem veterum codicum colligi poteſt ex calce epiſtolæ ſequentis. Non extat enim in aliis. e *Epiſtola*) Hunc titulum addidimus ex codice Bellovacenſi.

(*a*) Cod. Vatic. addit *de Orientalibus*.

(*b*) In cod. Caſin. additur: *Archadius, & Projectus epiſcopi, & vices agentes ſedis apoſtolicæ & Philippus presbyter ſubſcripſimus precibus & reliqui omnes ſimiliter.*

valuerunt, per decies millies pericula harum bajuli alter aliter transformati eripi potuerunt. Causa vero ut ita custodiamur hæc est, eo quod omnia contra nos mendaciter piissimo Principi referuntur. Alii namque, sicuti cognovimus, tanquam seditiones nobis facientibus, ita pias edocuerunt aures. Alii vero tamquam universale nostrum Concilium damnaverit per omnia Dei cultorem & sanctissimum Archiepiscopum Alexandrinorum Cyrillum & sanctissimum ac Deo amantissimum coepiscopum nostrum Memnonem, sic referre præsumpserunt. Alii etiam hoc puto adjicere ausi sunt, tamquam nos adquievissemus cum contumaci Concilio ad [a] amicabilia verba descendere, quorum princeps est Antiochenorum Joannes. Et quatenus hæc non agnoscerentur, plurima contra nos custodia multumque fit bellum. In anxietate igitur constituti non modica ad vestram scribere beatitudinem festinavimus, scientes quia filiorum germanorum apud universale Concilium obtinentes officium, & orthodoxam fidem prodi nequaquam patientes, cum multa supplicatione ac lacrymis & his literis adeuntes piissimum & Christi amantissimum Principem, quæ contra nos sunt insinuabitis universa. Nos enim neque reprehendimus prædictos sanctissimos & Deo amantissimos Episcopos qui circa Cyrillum, & Memnonem, sed etiam maxima eos approbatione & coronis dignos existimavimus, solos & primos super alios omnes zelo secundum Deum motos, & undique laborasse ut abscideretur impietatis prædicator Nestorius impiissimus, & Ecclesiæ tali scelere purgarentur. Neque autem nunc patimur prædictorum sanctissimorum Pontificum communione segregari, sed etiam cum eis exilium pati lucrum existimamus egregium. Definitum quoque apud nos est neque recessionis Concilium ad communionem suscipere, sed etiam omnibus vocibus anathematizavimus coram Ecclesia Joannem Antiochenum & qui cum eo sunt, primum quidem pro quibus simul damnare nobiscum impietatis prædicatorem Nestorium non est passus, sed etiam cum eo degentes pro eo facere sermonem nullatenus quieverunt, deinde pro quibus etiam iniquissimum & a regulis alienum conamen contra prædictos sanctissimos Episcopos injuriarum & calumniæ facientes subripere piis Christo amabilium Principum auribus præsumpserunt, cum his autem & eo quod a sensu Nestorii nequaquam recedunt. Propter hæc semel eos omni ecclesiastica communione abscidentes, & omnem sacerdotalem celebrationem amputantes, excommunicavimus, judicii existentes hujus potius etiam ab Ecclesiis, quod absit, recedere quam ad horum ulterius venire communionem, maxime non corrigentes omnia quæ prædicta sunt sua delicta. Insinuamus autem etiam vestræ reverentiæ ut sub æquali eos ordine habeatis. Hæc igitur exoramini religiosissimum & Deo amantissimum Imperatorem, edocentes petere pro universo Concilio restitui nobis eos qui a canonibus nequaquam reprehensi sunt, hoc est, sanctissimos & Deo amantissimos Episcopos Cyrillum & Memnonem, & misereri quoque nostri & ab optima ista conclusione jam revocari, & si quidem digni sumus videre piissimi & Christo amantissimi Principis vultum, hoc permitti facere; si autem indigni hoc judicati sumus, vel ad nostras Ecclesias redeamus, ut non hic interimamur universi, alii quidem languore, alii vero anxietate consumpti. Ne autem fastidium multum imponeremus subscriptionibus contenti fuimus manibus præsidentium. (*a*)

[b] SESSIO SEXTA. CAP. LII.

Postconsulatu Dominorum nostrorum Flavii Theodosii tertio decimo, & Flavii Valentiniani tertio perpetuorum Augustorum, undecimo Kalendarum Augustarum, quæ est secundum Ægyptios Epiphi vigesima octava, Concilio celebrato in Ephesiorum metropoli secundum sanctionem Deo amantissimorum, & Christo amabilium nostrorum Principum, & residentibus in episcopio Memnonis Deo amantissimis, & Dei cultoribus Episcopis Cyrillo Alexandriæ obtinente etiam locum sanctissimi, & sacratissimi Archiepiscopi Romanorum Ecclesiæ Cælestini, [c] & Arcadio Episcopo & Legato, & Projecto Episcopo & Legato, & Philippo Presbytero & Legato, & Juvenale Hierosolymorum, & Memnone Ephesiorum, & Flaviano Philippensium obtinente etiam locum Rufi Dei cultoris Episcopi Thessalonicensium, & Firmo Cæsareæ Cappadociæ primæ, & Theodoto Ancyræ Galaciæ, ([d] Acacio) Melitinæ Armeniæ, & Acacio Helladæ, & Cyro Aphrodisiadis Cariæ, & Valeriano Iconii, & Palladio Amasiæ Hellesponti, & Hesychio Parii, & Hellanico Rhodi, & Dynato Nicopoleos Epiri veteris, & Euchario Dyrrachii Epiri novæ, & Perrevio [e] Farmalii; & Eudoxio Chomatis Lyciæ, & Silvano Cheretapon Phrygiæ, & Veriniano Pergæ Pamphyliæ, & Amphilochio Sidæ, & Epiphanio Cratiæ Honoriadis, & Gregorio Cerasuntis Ponti Polemoniaci, & Senecione Scodrensium, & Iconio Gortynæ Cretæ, & Dalmatio Cyzici, & Docimaso Maroniæ Thraciæ, & Joanne Prcconisi, & Daniele Coloniæ secundæ Cappadociæ, & Romano Raphiæ, & Pauliniano Majumæ, & Paulo Antedonis, & Fido Joppæ, & Joanne Sycomazonis, & Theodoro Gadarensi, necnon & Bessula Diacono Carthaginiensi, [f] & reliquis residentibus

---

a *Amicabilia*) Ita codices Colbertinus & Turonensis, quam lectionem adjuvare videtur textus Græcus. Codex Bellovac. & Contius habent *damnabilia*. b *Sessio sexta*) Hæc verba non extant in antiquis exemplaribus, & addita a nobis sunt in gratiam lectorum. Cetera quæ postea sequuntur usque ad fidem synodi Nicænæ, ea non extant in codicibus Græcis. Nescio autem unde sua acceperit Peltanus, quæ sunt admodum diversa ab his nostris. Sessionem autem hic posuimus pro actione, quia paulo post legitur: *secundum superiorem sessionem*. c *Et Arcadio*) Ista & quæ sequuntur usque ad nomen Juvenalis non habentur hoc loco apud Marium Mercatorem & in actione prima Concilii Chalcedonensis, ubi sessio ista relecta est, sed post nomina omnium Episcoporum & ipsius Bessulæ Diaconi Carthaginiensis.

d *Acacio*) Deest hoc nomen in libris nostris antiquis. Quia tamen necessarium est, & reperitur hoc loco in actione prima Concilii Chalcedonensis, nos reposuimus. e *Farmalii*) Secuti sumus editionem Concilii Chalcedonensis, quam ejusdem Concilii vetera exemplaria confirmant. Marius Mercator habet *Farmuli*, Codex Colbertinus & Contius *Farmaci*, Turonensis *Firmaci*. Bellovacensis ista non habet, neque Peltanus.

f *Et reliquis*) Omnium Episcoporum nomina describuntur hoc loco in eadem actione prima Concilii Chalcedonensis & apud Marium Mercatorem.

(*a*) in Casin. addit. *Juvenalis Episcopus Jerosolymorum subscripsi, Arcadius & Projectus episcopi, & Legati apost. sedis similiter, Philippus presbyter & Legatus apostolicæ sedis similiter*: & statim additur rubricato charactere. *Post hanc in Acym. petitio cler. Constantinopoli episcopi. Scientes vestram pietatem multam curam facientem &c. hac post monumenta Ægyptiis & petitiones duabus Ecclesiis singulorum episcoporum Europæ*

tibus secundum superiorem sessionem, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. CAP. L. Sancta & magna vestra synodus omnem faciens providentiam rectæ & apostolicæ fidei & dogmatum veritatis, prospiciens autem etiam disciplinæ & Ecclesiarum ordinationi, definitionem protulit, quam etiam præ manibus habentes, si placet vestræ sanctitati, relegimus. *Sancta synodus dixit.* Prolata definitio a sancto hoc & universali Concilio relegatur & inferatur gestis monumentorum.

Nicæna synodus hanc fidem exposuit.

CREDIMUS in unum Deum patrem omnipotentem, visibilium invisibiliumque factorem, & in unum Dominum Jesum Christum filium Dei, natum ex patre unigenitum, hoc est, ex substantia patris, Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo & quæ in terra, qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit & incarnatus est & homo factus est, passus, & resurrexit tertia die, ascendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos, & in spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex non existentibus factus est, aut ex alia substantia vel essentia, dicentes esse aut convertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat apostolica & catholica Ecclesia.

Sanctæ quidem huic fidei omnes consentire convenit. Habet enim pie atque sufficienter ad utilitatem [a] totius terræ. Quia vero aliqui simulant quidem eam se confiteri & consentire, male autem interpretantur sensuum virtutem secundum quod eis placet, & circumveniunt veritatem, filii existentes erroris & nati perditionis, opus fuit necessarium ex sanctis patribus & orthodoxis comparare testimonia quæ satisfacere valeant quemadmodum intellexerunt eam & prædicare confisi sunt, ut palam sit quia omnes rectam & immaculatam habentes fidem sic & intelligunt & interpretantur & prædicant eam. *Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit.* Quoniam præ manibus habemus & codices sanctissimorum & beatissimorum patrum & Episcoporum diversorumque martyrum, elegimus autem ex eis pauca capitula, si placet, relegimus. *Flavianus Episcopus Philippensium dixit.* Etiam hæc lecta gestis inserantur. *Et lecta sunt ita, sicut supra in gestis damnationis Nestorii sunt posita.* (*a*)

Quibus expletis, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Secundum sanctionem piissimorum & Christo amabilium Principum Theodosii & Valentiniani congregata in Ephesiorum metropoli ex omni, ut ita dicatur, orbe terrarum sancta hac synodo Deo colendorum Episcoporum ex omnibus sanctissimis Ecclesiis, & residente atque definiente valere firmamque esse fidem expositam per sanctum spiritum a sanctis patribus qui per tempora in Nicæa civitate collecti sunt existentium numero trecentorum decem & octo, & definiente de hoc quo condecebat modo, Charisius quidam nomine Presbyter & [b] dispensator constitutus sanctæ Ecclesiæ Philadelphinæ civitatis asseruit [c] quia quidam ex Lydia oriundi hæretici voluerunt suum quidem errorem relinquere, converti vero ad veritatis lumen & imbui catholicæ Ecclesiæ rectis piisque dogmatibus, & cum deceret [d] eos ad veritatem deduci, deterius sunt decepti; & velut ex fovea ceciderunt in foveam [e] potiorem. Asseruit enim quoniam Antonius & Jacobus Presbyterorum habentes nomina descenderunt a Constantinopoli epistolas habentes [f] commendationis ab Anastasio quodam & Photio hæretico Nestorio tunc adhærentibus, & ipsorum quoque Presbyterorum habentium nomina. Et cum deceret apostolicam & evangelicam traditionem fidei, quam etiam exposuerunt per tempora patres in Nicænam civitatem convenientes, tradi ex errore conversis ad veritatem & ex tenebris ad lumen venire quærentibus, adjicientes enim obtulerunt expositionem quandam dogmatum impiorum velut in ordine symboli compositam, & huic subscribere [g] procuraverunt miseros illos, & in hoc enim [h] modum excedentes impietatis. Pro declaratione vero subtili omnium quæ dicta sunt insertus est libellus oblatus a memorato Presbytero Charisio, & impiæ sectæ illius expositio de incarnatione unigeniti filii Dei, cum subscriptione (*b*) horum qui sunt decepti.

Sanctissimæ & Deo dilectæ synodo universali quæ in Ephesiorum metropoli congregata est, a Charisio Presbytero, & dispensatore Ecclesiæ Philadelphiæ. Est quidem omnibus sapientibus exoptandum honorem semper decentemque reverentiam spiritalibus maxime patribus & [a]

---

a *Totius terræ*) In Concilio Chalcedon. *bis qui sub cœlo sunt*. Marius Mercator, *totius orbis terrarum*.

b *Dispensator*) Ita omnia vetera exemplaria & Marius Mercator. Versio quæ extat in Concilio Chalcedonensi, *œconomus*.

c *Quia quidam*) Codex Bellovac. *quosdam ex Lydia oriundos hæreticos voluisse quidem suum errorem deponere*.

d *Eos ad veritatem*) Codex Bellovacensis: *eos qui ad veritatem fuerant deducendi in pejorem tractos errorem, & tanquam ex fovea in profundiorem foveam excidisse asserunt. Antonium namque & Jacobum nomine tantum presbyterorum habentes officium dicit de Constantinopoli descendisse cum epistolis commendatitiis Anastasii cujusdam & Fotii, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, qui & ipsi nomina tantum presbyterorum habebant. Et cum diceret magis apostolicam evangelicamque fidei traditionem, quam etiam patres exposuerunt qui Nicæam convenerunt, eis tradi qui ab errore converruntur ad veritatem, & qui de tenebris ad lucem cupiunt pervenire, obtulisse nescio quam impiissimorum dogmatum expositionem tamquam more symboli compositam, eidemque subscribere illos miseros compulisse, & in hoc omnem impietatis excessisse mensuram. Atque ut hæc quæ dicta sunt possint evidenter approbari, infra scriptus est etiam libellus oblatus a memorato presbytero Charisio, & impiæ illius nefandæque fidei expositio de incarnatione filii Dei, cum subscriptione etiam illorum qui decepti sunt.*

e *Potiorem*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Contius habet *pejorem*, Concilium Chalcedonen. *majorem*.

f *Commendationis*) Hæc etiam lectio est codicum Turonensis & Colbertini. Bellovac. & Contius scribunt *commendatitias*. Ita etiam in Concilio Chalcedonensi.

g *Procuraverunt*) Contius, *protulerunt*. Ita etiam idem Concilium Chalcedonense.

h *Enim*) Pro *etiam*, ut alibi diximus supra.

(*a*) In Casin. post hæc verba repetuntur omnia testimonia patrum per extensum incipiendo ab illo: Petri sanctissimi episcopi & martyris ex codice deitatis, quoniam & vere &c. Admonendi sunt etiam lectores, testimonia Attici, & Amphilochii, quæ supra in eo codice tantum indicata fuerant hic per extensum poni.

(*b*) In Casin. *& impiæ sectæ ejus*. Tum rubricato charactere scribitur: expositio ..... *decepti*.

& [a] præceptoribus distribuere. Si vero contigerit ut ii qui docere debent, ea discipulis de fide garriant quæ aures [b] omnium mentesque possint lædere, necesse est ordinem commutari, & eos qui perverse docere contendunt, [c] a minoribus redargui. Et quoniam unus horum est Nestorius, qui fructus vanæ gloriæ suæ decerpsit, quique de fide Christiana nefandissime sentiens & docens sæpe quæ eum docere non decuit, omnem pene orbem terrarum turbavit, ita ut etiam piissimi Principes censere cogerentur vestram sanctitatem convenire & rectæ fidei dogmata confirmare, quod etiam sua clementia Dominus Deus indulsit, ut propter causam supradictam vos omnes huc, patres sanctissimi, [d] conveniatis, hujus rei gratia ego ad vestræ sanctitatis genua provolutus adfirmo quod non solus ipse, verum etiam impietatis ejus participes Anastasius & Photius Presbyteri eandem etiam in aliis civitatibus fidem [e] nefandam disseminare cupientes, Jacobo cuidam sui simili favorem præstiterunt & præstant, ad colloquii societatem adhibentes eum [f] & ad mensam; quem etiam per literas tanquam orthodoxum religiosissimis Lydiæ Episcopis commendarunt, [g] qui talia committit quæ sanctitatem omnium vestrorum hæc cognoscentem commoveant ut regularem in eum pœnam & ei faventes inferatis. Nam cum Philadelphiam civitatem Lydiæ adveniisset, simpliciores quosdam decepit Clericos, & illa fide spreta quam patres Nicææ ediderunt, symbolo alterius fidei immo perfidiæ subscribere compulit. Et hoc illi simplicitate sua fecerunt & subscripserunt hoc modo: *Huic rectæ fidei* [h] *consentimus.* Quæ expositio hæreticæ blasphemiæ plenissima est cum subscriptione eorum quibus subreptum est; quæ rogo ut coram vestra sanctimonia recitetur, ut intelligatur quomodo illi rectam fidem evertere sint conati, necnon & literæ supradictorum, per quas Jacobum quidem hæreticum, qui talia ausus est perpetrare, orthodoxum esse testantur, me vero tanquam hæreticum a communione ac ministerio summoverunt pietatis dogmata [i] sequentem; sicut in subditis apparebit. Namhis recitatis sanctitas vestra comperiet qualia sint ea quæ illi adversum rectam fidem scelera commiserunt, quæ per vestram sanctitatem Deus penitus destruet.

Charisii Presbyteri confessio fidei.

CREDO in unum Deum patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem, & in unum Dominum Jesum Christum filium ejus unigenitum, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, ejusdem cum patre substantiæ, qui propter nos & nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est ex sancta virgine, homo factus est, crucifixus est pro nobis, mortuus est, surrexit tertio die, ascendit in cœlos, inde venturus est judicare vivos & mortuos, & in spiritum veritatis [k] paracletum, similis substantiæ cum patre & filio, & [l] in sanctam catholicam Ecclesiam, & in resurrectionem mortuorum, & in vitam æternam. *Et alia manu.* Ego Charisius obtuli libellum sicut supra scriptum est, & subscripsi manu mea.

Exemplar expositionis [m] *symboli transformati.*

[n] Qui vel nunc primum eruditur ecclesiasticorum dogmatum scientiam, vel ex quolibet hæreticorum errore ad veritatem desiderant commigrare, eos dicere convenit & confiteri quod credimus in unum Deum patrem æternum, qui neque postea cœpit esse, sed antea & semper erat Deus, neque postea factus est pater, quia semper erat & Deus. Credimus autem & in unum filium Dei unigenitum ex substantia patris, ut vere filium ex substantia ejus

---

a *Præceptor. distribuere*) Codex Bellovacensis: *præceptoribus semper deferre*. Concilium Chalcedon. *patribus & doctoribus exhibere.* b *Omnium*) Hæc est lectio codicis Turonensis, & Colbertini, tum etiam Concilii Chalcedonensis & Marii Mercatoris. Bellovacensis & Contius habent *hominum*. Sed istam lectionem non admittit textus Græcus, in quo scriptum est ἀνάντων. Notum est autem voces *omnium* & *hominum* frequenter permutari in antiquis libris, ut observatum a nobis est in Notis ad Capitularia

c *A minoribus redargui*) Ita etiam Concilium Chalcedonense. Codex Bellovac. *a discipulis magis redargui. Et quoniam inter eos est Nestorius numerandus, qui fructus opinionis suæ male discerpsit, qui de fide Christi nefandissime sentiens & docens semper quæ eum docere non decuit, omnem pene orbem terræ turbavit, adeo ut etiam piiss. Princ. cens. cog. huc ve. sanctam synodum convenire.* Mercator, *a discipulis.*

d *Conveniatis*) Ita omnia vetera exemplaria. Contius habet *conveniretis.*

e *Nefandam*) Ita etiam vetera exemplaria, cum apud Contium scriptum sit *nefandissimam.*

f *Et ad mensam*) Codex Bellovac. *& mensæ.* Ita etiam Marius Mercator.

g *Qui talia committit*) Idem codex Bellovac. *qui talia amittit quæ sanctitatem vestram, si ea cognoverit, commendabunt justas in eum & competentes pœnas offerre, necnon etiam in eos qui ei patrocinantur & favent.*

h *Consentimus*) Codex Bellovac. *assentimur.* Marius Mercator, *adsentimus.* Concilium Chalcedonense, *adquiescimus.* i *Sequentem*) Ita etiam Concilium Chalcedonense. Codex Bellovac. & Marius Mercator, *retinentem.* k *Paracletum*) Ita codices Colbertinus & Turonensis & Contius. Bellovacensis habet *paraclitum.* Concilium Chalcedon. & Mercator, *paraclytum.*

l *In san. Catholicam*) Codex Bellovacensis *& sanctam catholicam Ecclesiam, & resurrectionem mortuorum & vitam æternam.* Concilium Chalcedon. *& sanctam catholicam Ecclesiam, in resurrectione mortuorum, in vita æterna.* Sed ista lectio non congruit cum textu Græco. Mirum est autem Græcos fere semper ita scripsisse, ut videre est in symbolis quæ extant in collatione sexta Quintæ synodi, & in actione XVIII. sextæ. Immo prisci quoque Latini ita scripsisse reperiuntur. Hieronymus in dialogo adversus Luciferianos: *Præterea cum solenne sit in lavacro post trinitatis confessionem interrogare: Credis in sanctam Ecclesiam?* Etherius Oxomensis edens fidei suæ professionem, symbolumque ex Ephesina synodo describens, ait se credere *in unam catholicam atque apostolicam Ecclesiam.* Paschasius Diaconus lib. 1. de Spiritu sancto cap. 1. adversus Macedonii hæresim disputans, ait: *Credimus Ecclesiam quasi regenerationis matrem, non in Ecclesiam credimus quasi in salutis auctorem.* Theodulfus Aurelianensis in libro de ordine baptismi cap. 7. *Credant etiam sanctam Ecclesiam catholicam, id est, universalem, non in sanctam Ecclesiam, ut credentes in trinitatem.* Erasmus in colloquio de fidei inquisitione, *Credis in sanctam Ecclesiam?* Resp. *Non.* Alter ait: *Quid ais? Non credis?* Puer respondet: *Credo sanctam Ecclesiam quæ est corpus Christi.* m *Symboli transformati*) Apud Marium Mercatorem vocatur *symbolum Nestorianum*, & in Concilio Quinto collat. IV. *sceleratum symbolum impii Theodori*: quod pluribus verbis confirmatur in collatione sexta & a Mario Mercatore. Facundus tamen lib. 3. cap. 2. negat id verum esse. Vide Allatium in Vindiciis synodi Ephesinæ cap. 17.

n *Qui vel nunc*) Codex Bellovacensis. *Quisquis vel nunc primum instituitur eccles. dog. scientia, vel ex quolibet hær. errore ad ver. desiderat commigrare, eum.* Sic etiam apud Marium Mercatorem in gestis synodi Ephesinæ contra Nestorium. Concilium Chalcedonense. *Eos qui nunc in primis imbuuntur ecclesiastici dogmatis diligentia, aut ex aliquo volunt hæretico errore ad veritatem converti, doceri & confiteri oportet.*

ejus cujus eſt & eſſe creditur filius. Et in ſpiritum ſanctum qui eſt ex Dei ſubſtantia, qui non eſt filius, ſed Deus per ſubſtantiam, utpote ejuſdem ſubſtantiæ cujus eſt Deus & pater, ex quo eſt per ſubſtantiam. Nos enim, inquit Apoſtolus, non ſpiritum mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, ab omni quidem creatura eum ſeparans, [a] Deo vero conjungens, ex quo eſt per ſubſtantiam præcipua quadam propriaque ratione præter omnem aliam creaturam, quam non ex ſubſtantia [b] ſed cauſa creationis a Deo credimus factam; & neque filium putamus, neque per filium eſſentiam accepiſſe. Confitemur autem ipſum per ſe [c] patrem perfectum in ſua perſona, & filium ſimili modo, & item ſpiritum ſanctum, ſalva manente nobis ratione pietatis, ut patrem & filium & ſpiritum ſanctum non tres diverſas ſubſtantias eſſe credamus, ſed unam eandemque [d] divinitatem cognoſcendam. Scire autem convenit etiam de diſpenſatione quam pro noſtra ſalute in Domino Chriſto Dominus Deus implevit, quod Deus verbum hominem perfectum adſumpſit ex ſemine Abraham & David juxta prædicationem ſanctarum ſcripturarum [e] hoc naturaliter exiſtentem quod & illi fuerunt ex quorum ſemine ortus eſt, [f] hominem perfectum ex anima rationali & carne [g] conſiſtentem humana; quem hominem ſecundum noſtram naturam ſpiritus ſancti virtute in vulva virginis fictum, factumque ex muliere, factum ſub lege, ut omnes nos a ſervitute legis redimeret, & [h] conſequeremur adoptionem quæ eſt olim repromiſſa, ineffabiliter ſibi conjunxit, & mortem quidem experiri more hominum fecit, ſuſcitavit vero a mortuis, & evexit in cœlos, & ſedere fecit ad dexteram Dei. Unde & cum ſit ſupra omnem principatum & poteſtatem & dominationem & ſupra omne nomen quod nominatur, non tantum in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro, ab omni creatura ſuſcepit adorationem, tamquam inſeparabilem ad divinam naturam habens conjunctionem relatione Dei & ſenſu, omni creatura adorationem ei retribuente. Et neque duos dicimus filios, neque duos Dominos: quoniam unus eſt filius per ſubſtantiam Deus verbum unigenitus filius patris, cui iſte conjunctus eſt & participatur filiatione, filiique appellatione & honore communicat. Nam Dominus per ſubſtantiam eſt Deus verbum, iſte conjunctus honore communicat. Et propterea neque duos dicimus filios, neque duos Dominos: quia cum ſit manifeſtus is qui eſt per ſubſtantiam Dominus & filius, inſeparabilem habens cum eo conjunctionem, hic quoque qui pro ſalute noſtra aſſumptus eſt [i] conrefertur, id eſt, συναριθμεῖται, in nuncupatione filii & Domini, non quemadmodum unuſquiſque noſtrum, qui [k] per ipſum filius eſt, (unde & multos filios juxta beatum dicimus Paulum) ſed [l] ſolus habens præcipuam conjunctionem ad Deum Verbum, [m] filiationis dominationiſque effectus particeps, adimit quidem opinionem duorum filiorum & Dominorum, [n] præbet autem nobis in conjunctione quæ ad Deum verbum eſt omnem habere de eo [o] fidem & intellectum & & contemplationem, pro quibus & adorationem Dei relatione ab omni ſuſcepit creatura. Unum igitur filium dicimus & Dominum Jeſum Chriſtum, per quem omnia facta ſunt, [p] principaliter quidem Deum verbum intelligentes, qui eſt per ſubſtantiam filius Dei & Dominus, [q] coopinantes autem quod aſſumptum eſt Jeſum de Nazareth, quem unxit Deus de ſpiritu ſancto & virtute, tamquam in conjunctione ad Deum verbum filietatis dominationiſque participem, qui etiam ſecundus Adam juxta beatum Paulum vocatus, utpote ejuſdem quidem [r] naturæ conſiſtens cujus Adam, demonſtrans autem nobis ſtatum futurum, & qui tantam ab illo habet differentiam quanta debet eſſe inter eum qui [s] futuræ vitæ ineffabilia bona ſubminiſtrat & inter illum qui præſentium malorum dedit initium. Simili modo etiam ſecundus homo vocatur, tamquam ſecun-

---

a *Deo vero*) Hæc eſt lectio codicis Bellovacenſis & Marii Mercatoris, quam etiam confirmant acta Concilii Chalcedonenſis & Quintæ ſynodi. Male igitur codices Colbertinus & Turonenſis, in quibus ſcriptum eſt *tu vero conjungens*. Peſſime Contius, qui habet. *Tu vero conjuge*. b *Sed cauſa creationis*) Codex Bellovacenſis: *ſed ex cauſa operationis*. Ita etiam apud Marium Mercatorem.

c *Patrem perfectum*) Hunc locum laudat Facundus lib. 3. cap. 5. ubi, pro eo quod iſthic legitur *& item ſpiritum ſanctum*, habetur *& ſpiritum ſanctum ibidem*, manifeſto errore. Quare vera eſt doctiſſimi viri Jacobi Sirmondi conjectura, qui ſuſpicatur *itidem* legi debere apud Facundum. In Concilio Chalcedon. *identidem*.

d *Divinit. cognoſcendam*) Codex Bellovac. *ſimilitudinem deitatis*. Eandem verſionem exhibet etiam Marius Mercator. Vetus verſio quæ extat in Concilio Quinto habet, *eandem naturam deitatis cognoſcentes*.

e *Hoc natur. exiſtentem*) Codex Bellovac. *ejuſque naturæ cujus & illi fuerant ex quorum*. Marius Mercator: *ejus naturæ cujus & illi fuerant*. Vetus verſio quæ extat in Concilio Quinto: *hoc conſtitutum natura quod erant illi*. f *Homine perf.*) Idem codex Bellovac. *hominem extitiſſe perfectum*.

g *Conſiſtentem*) Codex Bellovac. & Marius Mercator, *compoſitum: quem hominem noſtræ naturæ conſimilem ſpir. ſa. virtute*. h *Conſequeremur*) Marius Mercator, *conſecutos*. Codex Bellovac. *conſecutus*. In Concilio V. *recipientes*, Concilium Chalcedon. *acciptentes*.

i *Conrefertur*) Ita vetera exemplaria, Marius Mercator, Concilium Chalcedonenſe, & Contius. In Concilio Quinto legitur: *cum illo honorem & nominationem filii & Domini habet*. At in alio loco idem Marius Mercator habet: *conrefertur tam nuncupationi quam honori & filii & Domini*.

k *Per ipſum*) Codex Bellovacenſis & Marius Mercator legunt *per ſe ipſum*. Atque ita etiam habetur in Concilio Quinto. Concilium Chalcedon. *ſecundum ſe ipſum*.

l *Solus habens*) Marius Mercator, *ſolus is habens*. Codex Bellovac. *ſolus id habens*.

m *Filiationis*) Marius Mercator, *filietatis*. Codex Bellovac. *adoptionis etiam*. Sed in Concilio V. legitur *filiationis*. n *Præbet.*) Bellovac. *facit autem nos conjunctionem ea quæ ad Deum*. Apud Marium Mercatorem *præſtat*. Sic etiam in Concilio Chalcedonenſi. o *Fidem & intellectum*) Concilium Chalcedon. *fidem & intelligentiam & theoriam*. Codex Bellovac. *fidem & opinionem*, *pro qua & venerationem utpote Dei relatione ab omni conſequitur creatura*. Ita etiam Marius Mercator. Sed idem alibi ita vertit: *Ob hoc & veneration. ex Dei ſocietate ab omni percipit creatura*. p *Principaliter*) Marius Mercator & codex Bellovac. *primitur*. q *Coopinantes autem*) Codex Bellovacenſis: *Deinde inducentes etiam aſſumptum filium de Nazareth*, Ita etiam Marius Mercator. At idem alibi aliter: *pariter etiam cogitantes eum qui ſuſceptus eſt Jeſum a Nazareth*. Concilium Chalcedon. *conſuſpicantes autem aſſumptum Jeſum a Nazareth*. Concilium Quintum: *Deinde ſimul mente accipientes ſumptum Jeſum, qui eſt de Nazareth*.

r *Naturæ conſiſtens*) Codex Bellovac. *ejus quidem naturæ qua Adam*. Marius Mercator: *ejuſdem quidem naturæ qua Adam*. Idem alibi: *tamquam ejuſdem ſit naturæ cujus eſt Adam*. Concilium V. *ejuſdem quidem naturæ conſtitutus Adam*. Chalcedon. *ejuſdem naturæ conſtitutus cujus Adam*.

s *Futuræ vitæ*) Codex Bellovac. *futuri ſtatus arcana bona ſumminiſtravit*. Ita etiam Marius Mercator. Concilium Quintum: *ineffabilia præbet futuri ſtatus bona*. Vide Concilium Chalcedonenſe.

secundum statum nobis demonstrans: quoniam quidem prioris status princeps fuit Adam illius mortalis & passibilis & omnium dolorum plenissimi, in quo etiam similitudinem ipsius accepimus. Secundum vero monstravit nobis Dominus Christus, qui de cœlis in futuro apparens omnes nos in communionem habebit suam. *Primus enim homo*, inquit, *de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis*, hoc est, inde venturus, ut nos omnes ad imitationem sui perducat. Unde infert: *Qualis terrenus, tales etiam terreni, & qualis cœlestis, tales etiam cœlestes. Et sicut portavimus imaginem terreni, portemus etiam imaginem cœlestis.* In isto quippe qui apparet & visibilis est, horum qui judicandi sunt occulta & invisibilis faciet judicium divina natura. Tempora enim ignorantiæ nostræ despiciens Deus nunc adnuntiat hominibus ut omnes pœnitentiam agant, eo quod statuit diem in qua judicaturus est orbem [a] in viro quem statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum a mortuis. Hæc est ecclesiasticorum dogmatum assertio; & quisquis contra hæc credit, anathema sit. [b] Quisquis non accipit salutarem pœnitentiam, anathema sit. Quisquis sanctum diem Paschæ non facit juxta sanctionem sanctæ catholicæ Ecclesiæ, anathema sit.

Et subscriptio eorum qui decepti sunt.

Budius Vinici Philadelphius [c] Quatordecimanus agnovi veram fidem orthodoxiæ, & rogavi sanctissimum Episcopum Theophanium, & accessi ad sanctam catholicam Ecclesiam. Et anathematizo omnem hæresem, & maxime Quartodecimanorum, in qua ante errabam, & consentio suprascriptæ expositioni rectæ fidei, anathematizans & eos qui non faciunt sanctum diem paschæ juxta morem sanctæ catholicæ atque apostolicæ Ecclesiæ, jurans per sanctam & homousion trinitatem & per pietatem & victoriam Dominorum nostrorum Flavii Theodosii & Flavii Valentiniani perpetuorum augustorum. Si quid autem ex his labefactavero, subjacebo legum severitati. Et rectatæ mihi expositioni subscripsi per [d] Hesychium Philadelphium curialem, eo quod literas nescirem.

Vide infra in interpretatione Marii Mercatoris.

Similiter subscripserunt & hi. Hesychius [e] *Gerdanepi Philadelpheus curialis Quartodecimanus, Rufinus Philadelpheus Quartodecimanus, Eugenius Philadelpheus Quartodecimanus, Faustinus laicus Diosphiladelpheus Quartodecimanos, Damalius & Alexander per manum Euprepii Diaconi, Flavius Memphidianus Philadelpheus scholasticus, Polychronius Tatiani Philadelpheus per manus Flavii Hesychii Cerdali Philadelphiæ. Eustathius Marcelli Philadelpheus aurifex, Eutychius Philadelpheus, Stratonicus Ammonii Philadelpheus, Theodoritus & Alexander Philadelpheus per ipsum Alexandrum, Marinus Evechi per manum Neorii Lectoris, Padicius Philadelpheus, Cyrianus Philadelpheus de hæresi Novatianorum,* [f] *Auxonius Philadelpheus nauta, Diomedes habitans in vico Caccaba, Julianus Philadelpheus, Eutychius de vico Aulacis primus Thessarescædecatitarum, Patricius Presbyter de vico Paradioxyli per manum Maximi, Zeno Chorepiscopus Pithatæ Quartodecimanus similiter.*

His igitur recitatis, decrevit sancta synodus aliam fidem nulli licere proferre vel conscribere vel componere præter illam quæ definita est a sanctis patribus qui Nicæam per Spiritum sanctum convenerunt. Illos vero qui audent fidem aliam vel componere vel proferre volentibus converti ad agnitionem veritatis, sive ex gentilitate, sive ex Judaismo, sive ex alia qualibet hæresi, si Episcopi fuerint aut Clerici, alienos esse Episcopos ab episcopatu & Clericos a [g] *clero; si vero laici sunt,* [h] *anathematizari. Simili modo si qui deprehensi fuerint, sive Episcopi, sive Clerici, vel laici, vel credentes vel docentes ea quæ scripta sunt in expositione quæ a Charisio Presbytero prolata est de incarnatione unigeniti filii Dei, aut certe scelerata & perversa Nestorii dogmata, quæ etiam* [i] *subjecta sunt, eos* [k] *subjacere sanctæ & universali synodo, ita ut sit palam Episcopum quidem alienum fore episcopatu & deponendum, Clericum vero a clero similiter summovendum; si vero laicus sit; eum fore anathema, sicut supra dictum est. (a)*

Ex codice ejusdem Nestorii quaternione septimo decimo in dogmate.

Cum igitur divina scriptura dicit aut nativitatem Christi quæ ex Maria virgine est, aut mortem, nusquam videtur ponens *Deus*, sed aut *Christus*, aut *filius*, aut *Dominus*; quoniam hæc tria naturarum sunt significativa duarum, aliquando quidem hujus, aliquando autem illius, aliquando autem hujus & illius. Quale quod dico. Quando ex virgine nativitatem nobis scriptura exponit, quid dicit? *Misit Deus filium suum.* Non dixit: *Misit Deus verbum*; sed

a *In viro*) Ita Marius Mercator. Codex Colbertinus & Turonensis habent *in virum*. Bellovacensis mutilus est in hoc loco. In Concilio V. legitur: *statuit diem quo judicet de orbe terrarum in æquitate in viro cui constituit fidem præstare*. Marius Mercator alibi: *statuit diem in qua judicaturus est orbem terrarum in justitia, in viro in quo definivit*. Quæ lectio melior est. Vide cap. 17. Actor. & Concilium Chalcedonense.

b *Quisquis non accipit*) Integra ista sententia deest in codice Colbertino & in Turonensi & in editione Contii. Sed eam exhibent Marius Mercator & codex Bellovacensis: extatque etiam in Græco & in Concilio Chalcedonensi.

c *Quartodecimanus*) Loco illius vocis, quæ reperitur in Concilio Chalcedonensi, apud Contium, & in codicibus Colbertino & Turonensi, Bellovacensis & Marius Mercator scribunt *Tessarescædecatites*.

d *Hesychium Philadelp.*) Hæc est lectio codicis Turonensis & Contii. In Bellovacensi legitur *Esycium Flavium curialem*. Quo etiam modo habetur in Græco. Apud Mercatorem in codice Bellovac. *Esycum Fil. curialem*. In Concilio Chalcedonensi, *Flavium Ischium Filadelphiæ principalem*. Ex quo interim loco discimus eosdem fuisse curiales & principales. Peltanus vertit *senatorem*.

e *Cerdanepi*) Ita codex Bellovac. & Marius Mercator, quibus consentit & textus Græcus. Colbertinus, Turonensis, & Contius habent *Cerdama*. Concilium Chalcedon. *Cerdanepiensis*.

f *Auxonius*) Ita Contius & codices Colbertinus & Turonensis, & textus Græcus. Ita etiam in Concilio Chalcedonensi. In libro Bellovacensi & apud Marium Mercatorem legitur *Euse nius*.

g *Clero*) Codex Bellovac. *clericatu*. Item paulo post. Ita etiam in Concilio Chalcedonensi.

h *Anathematizari*) Idem codex & Concilium Chalcedonense, *anathema esse*.

i *Subjecta*) Idem codex, *suprascripta*. Concilium Chalcedon. *subnixa*.

k *Subjacere*) Bellovac. *subjacere sententiæ sanctæ & universalis synodi, ita ut sit perspicuum Episcopum*.

(a) Quæ hic sequuntur usque ad subscriptiones Patrum alieno in loco positæ esse videntur, ac desunt in vetustissimo MS. Cod. Veronensi, quem Bellovacensem collectionem integram repræsentare Ballerini censent.

ſed accepit nomen quod pronuntiat naturas duas. Quoniam enim filius homo eſt & Deus, dicit: *Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere*; ut cum audieris factum ex muliere, deinde cognoveris nomen propoſitum quod indicat naturas duas, nativitatem quæ ex beata virgine eſt filium quidem voces, filium enim genuit Dei, etſi Chriſti genitrix virgo. Sed quoniam filius Dei duplex eſt ſecundum naturas, non genuit quidem filium Dei, ſed genuit humanitatem quæ eſt filius propter conjunctum filium.

[a] *Sequuntur hic etiam alia exempla Neſtorii uſque ad ultimum,* [b] *ſicut in geſtis ejus damnationis ſunt poſita. Quibus* [c] *expletis, ſubjunctum.*

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit: Ecce palam in his ait quia ante eum nullus doctorum hæc locutus eſt populis. *Et ſubſcriptio.*

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

(*a*) [d] Arcadius Epiſcopus & Legatus ſedis apoſtolicæ ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

Projectus Epiſcopus & Legatus ſedis apoſtolicæ ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Philippus Presbyter ſedis apoſtolicæ & Legatus ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Firmus Epiſcopus Cæſareæ ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Memnon Epiſcopus Epheſi ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

[e] Acacius miſericordia Dei Epiſcopus Melitinorum conſentiens ſanctæ ſynodo in ſuprascripta ſententia ſubſcripſi.

Theodotus Epiſcopus Ancyræ conſentiens ſanctæ ſynodo in ſuprascripta ſententia ſubſcripſi.

Palladius gratia Chriſti Epiſcopus Amaſenorum conſentiens ſanctæ ſynodo in ſuprascripta ſententia ſubſcripſi.

Amphilochius Epiſcopus Sydæ ſubſcripſi pronuntians una cum ſancta ſynodo.

Iconius Epiſcopus Cretæ ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Daniel Epiſcopus Coloniæ ſubſctipſi ſimul cum ſancta ſynodo.

Perigenes Epiſcopus Corinthi ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Berinianus Epiſcopus Pergeorum metropoleos ſubſcripſi per Timotheum Presbyterum.

Severus Epiſcopus Synnadon ſubſcripſi.

[f] Reginus Epiſcopus Conſtantiæ Cypri ſubſcripſi.

Herenianus Epiſcopus Myron ſubſcripſi.

Valerianus Epiſcopus Iconii ſubſcripſi.

Pius Epiſcopus Piſiniorum metropoleos ſubſcripſi.

Neſtorius Epiſcopus [g] Spon ſubſcripſi.

Aphovius minimus Epiſcopus [h] Colvæ ſubſcripſi.

[i] Phocus Epiſcopus civitatis quæ eſt in Thiatireno ſubſcripſi.

Paulus Epiſcopus Daldianorum ſubſcripſi.

Limenius Epiſcopus civitatis Setënorum ſubſcripſi.

Dorotheus Epiſcopus civitatis Myrenes ſubſcripſi.

Theodorus Epiſcopus Attaliæ ſubſcripſi.

[k] Aplothonetus minimus Epiſcopus Heracleotarum [l] Lampheſpoleos ſubſcripſi.

Pius Epiſcopus Piſinorum metropoleos ſubſcripſi.

Cyrus minimus Epiſcopus Aphrodiſiados ſubſcripſi.

Meonius Epiſcopus Eccleſiæ quæ eſt Sardidus Lydiæ ſubſcripſi.

Hellanicus Epiſcopus Rhodi ſubſcripſi.

Dalmatius Epiſcopus Cyzici ſubſcripſi.

Ariſtonicus Epiſcopus Leodicæ ſubſcripſi.

Paralius Epiſcopus Andrapon ſubſcripſi.

Olympius Epiſcopus Claudiopoleos ſubſcripſi per Epiſcopum Epiphanium & Theoſebium.

Dynatus Epiſcopus Nicopoleos Epiri ſubſcripſi.

Domninus Epiſcopus civitatis Cotiajo ſubſcripſi.

Euſtachius Epiſcopus civitatis Docimi ſubſcripſi.

Epiphanius Epiſcopus civitatis Gratiæ ſubſcripſi.

Gregorius Epiſcopus [m] Ceraſuntis civitatis ſubſcripſi.

Helladius Epiſcopus Adramytti ſubſcripſi.

Anyſius Epiſcopus civitatis Thebarum Græciæ ſubſcripſi,

Dom-

---

a *Sequuntur*) Iſta & ſubſcriptiones ſequentes non extant in exemplaribus Græcis, & in editiones Conciliorum translata ſunt ex antiqua verſione, ſed verbis mutatis.

b *Sicut in geſtis*) Id eſt, ſupra

c *Expletis*) Male in tomis Conciliorum, *exemplis*: quæ lectio ſumpta eſt ex editione Contii.

Arcadius) Obſerva hoc loco ordinem ſubſcriptionum. Primo loco ſubſcribit Cyrillus Alexandrinus, tum unus Legatorum Sedis apoſtolicæ, deinde Juvenalis Hieroſolymitanus, & poſt eum alius Legatus apoſtolicæ ſedis, poſtea Flavianus Philippenſis, denique tertius ejuſdem apoſtolicæ ſedis Legatus. Poſt quos ſequuntur alii Epiſcopi.

e *Acacius*) Iſtius & ſequentium Epiſcoporum ſubſcriptiones omiſſæ ſunt in editionibus Concilii Chalcedonenſis; quæ tamen extant integræ in antiquis ejuſdem Concilii exemplaribus, ſed mutato ordine.

f *Reginus*) Hanc ſubſcriptionem non habent codices Colbertinus & Turonenſis. Non extat item in editione Contiana. Habetur tamen in libro Bellovacenſi & in antiquis exemplaribus Latinis Concilii Chalcedonenſis.

g *Spon.*) Ita vetera exemplaria & editio Contii. Vetera exemplaria Concilii Chalcedonenſis habent *Sionenſis*. Marius Mercator, *Sponſus*.

h *Colvæ*) Idem Concilium, *Coloenſis*.

i *Phocus*) Idem Concilium, *Dioſcos Epiſcopus entyatherenæ civitatis*, Marius Mercator, *Phoſcus*.

k *Aplothonetus*) Ita exemplaria noſtra & editio Contii. At in codice Joliano Concilii Chalcedonenſis ſcriptum eſt *Aſtonius*, in Corbejenſi *Aptonitus*. Apud Marium Mercatorem, *Aphonetus*.

l *Lampheſpoleos*) Ita rurſum eadem exemplaria & Contius, tum etiam Marius Mercator In codice Joliano Concilii Chalcedon. *provinciæ Lappi*, in Corbejenſi *civitatis Lampi*.

m *Ceraſuntis*) Ita Contius. Codex Bellovac. *Cæraſuntis*, Turon. *Caſorountis*, Marius Mercator *Cæſaraſumitis*. Concilium Chalcedon. *Ceraſuntinus*.

(*a*) Cod. Caſin. hoc ordine exhibet ſubſcriptiones: *Cyrillus, Accadius, Juvenalis, Projectus, Philippus preſbyter Sedis apoſtolicæ & locum ejus tenens ſubſcripſi &c. Flavianus &c.* Hinc apparet animadverſionem Baluzii vanam eſſe.

Domninus Episcopus civitatis [a] Opulentis subscripsi.

Callicrates Episcopus civitatis [b] Naupacti subscripsi.

[c] Nicæas Episcopus civitatis Megarensium subscripsi.

Callinicus Episcopus Apamiæ subscripsi.

Petrus Episcopus minimus civitatis Prusæ subscripsi.

Eutrepius Episcopus civitatis [d] Vizes subscripsi.

Dio Episcopus civitatis Thebarum subscripsi.

Perrebius Episcopus saltuum Thessalonicensium subscripsi.

Paulus Episcopus civitatis Antedonis subscripsi.

Theodorus Episcopus civitatis [e] Aninensiorum subscripsi.

Eusebius Episcopus Heracliæ subscripsi.

Joannes Episcopus Lesviselenicatorum subscripsi.

Theonas Episcopus civitatis Hierbæ subscripsi.

Senecion Episcopus Codrinæ civitatis subscripsi.

Tribonianus Episcopus Ecclesiæ quæ est Primopoli subscripsi.

Martyrius Episcopus civitatis Illistron subscripsi.

Nesius Episcopus Coribrasi subscripsi.

Acacius Episcopus civitatis Cothenon subscripsi.

Ablabius Episcopus civitatis Amorii subscripsi.

Heracleon, qui & Theophanius, Episcopus Trallion subscripsi.

Philippus Episcopus [f] Pergami subscripsi.

Daphinus Episcopus civitatis Magnesiæ Mæandri subscripsi.

Eusebius Episcopus civitatis Magnesiæ Sipyli subscripsi.

Andericus Episcopus Minimus [g] Cherronensis subscripsi.

Paulus minimus Episcopus civitatis Lampenæ subscripsi.

Eutropius Minimus Episcopus civitatis [h] Evazon subscripsi.

Severus minimus Episcopus provinciæ Pisidiæ civitatis Sozopoleos subscripsi.

Silvanus Episcopus civitatis Cheretapon subscripsi.

[i] Commodus minimus Episcopus civitatis Diocletianorum subscripsi.

Constantius Episcopus civitatis Diocletianorum subscripsi.

Philetus minimus Episcopus Amizonis subscripsi.

Spudasius minimus Episcopus Cerami subscripsi.

Docimasius Episcopus civitatis Maroniæ subscripsi.

Enepius Episcopus civitatis Maximianopoleos subscripsi.

Euthalius Episcopus civitatis Colophoniæ subscripsi.

Lucianus Episcopus civitatis Toroperi subscripsi.

Rufinus Episcopus civitatis Gaborum subscripsi.

Romanus Episcopus civitatis Raphiæ subscripsi.

Fidus Episcopus [k] Præ subscripsi.

Hesychius Episcopus civitatis Paros subscripsi.

Timotheus Episcopus civitatis Thermei & Eudociados subscripsi.

Eucharius Episcopus civitatis Dyrrachii subscripsi.

Evagrius Episcopus civitatis Solorum Cypri subscripsi.

Nectarius Episcopus civitatis Casorum subscripsi.

Agathocles civitatis Coroniæ subscripsi.

Joannes Episcopus Sycamazonis subscripsi.

Ædesius Episcopus Sydorum subscripsi.

Secundianus Episcopus civitatis Lamiæ subscripsi.

Nunnecius Episcopus civitatis Selgæ subscripsi.

Maticianus Episcopus Choracesii subscripsi.

Cyrillus Episcopus [l] Cœlorum subscripsi per manum Hellesponti Presbyteri.

Sapricius Episcopus Paphi Cypri subscripsi.

Themestius minimus Episcopus civitatis Hiasis subscripsi.

Pomatius minimus Episcopus civitatis Alindorum subscripsi.

Eudoxius Episcopus civitatis Chomatis Paleas subscripsi.

Libanius Episcopus civitatis Paleaspoleos subscripsi.

a *Opulentis*) In vulgatis editionibus *Opuntis*: quod fortasse melius est. Nam in Concilio Chalcedonensi legitur *Opuntinus*. b *Naupacti*) Hæc est lectio veterum exemplarium Græcorum, & editionum, quam confirmat antiqua versio Concilii Chalcedonensis. Codices Colbertinus & Turonensis & Contius habent *Prusæ*, Bellovacensis *Megarensium*, Marius Mercator *Magnerensium*.

c *Nicæas*) Istius & duorum sequentium Episcoporum subscriptiones desunt in editione Contiana & in Colbertino & Turonensi codicibus. Additæ sunt ex Bellovacensi, & ex Concilio Chalcedonensi. Itaque hinc ortæ sunt variæ lectiones superioris subscriptionis. d *Vizes*) Marius Mercator, *Byzes*; Concilium Chalcedonense, *Buzensis*. In Græco editum est, Βιζύης. Sed codex 524. bibliothecæ regiæ habet Βιζύς.

e *Aninensior.*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Bellovac. *Anneſiorum*. Marius Mercator, *Aninesiorum* quæ lectio congruit cum textu Græco. Male Concilium Chalcedonense, *Magnesi*.

f *Pergami*) Hæc est lectio Concilii Chalcedonensis, Marii Mercatoris & vulgatarum editionum. In antiquis codicibus legitur *Permami*, apud Contium *Permamissus*; quod idem est. Posterior enim syllaba pertinet ad vocem *subscripsi* quæ sequitur. g *Cherronensis*) Ita Codex Bellovacensis. Turonensis habet *Cacronensis*, Marius Mercator *Cheronensi*, editiones *Cherſonesi*, Contius *Coroensis*, Concilium Chalcedon. *Ceronisensis*.

h *Evazon*) Ita Marius Mercator. Editiones *Evazorum*, Codex Bellovac. *Ebazon*, Turon. *Sebazon*, Contius *Sebason*. i *Commodus Diocletianor.*) Ita vetusti codices Colbertinus, Turonensis, & Bellovacensis, tum etiam Contius. Verum quoniam statim sequitur Constantius Episcopus civitatis Diocletianorum, melior videri potest lectio quæ extat in Concilio Chalcedonensi, apud Marium Mercatorem, & in vulgatis editionibus Conciliorum, ubi Commodus dicitur Episcopus Tripolitanus. Ceterum hoc loco, nimirum post nomen Constantii Episcopi Diocletianopolitani, in codicibus Colbertino, Turonensi, & Bellovacensi repetuntur subscriptiones Nestorii Sponensis, Aphobii Colvæ, Phoci Thyatiron, Pauli Daldianorum, Limenii Setennorum, Dorothei Myrenes, Theodori Attaliæ, & Aplothoneti Heracleotarum. k *Præ*) Ita vetera exemplaria & Marius Mercator. Concilium Chalcedon. *Joppis*. Contius & vulgatæ Conciliorum editiones habent *Joppes*. Quod melius est. Nam in gestis nominatur Fidus Episcopus Joppes. Sed in hoc loco nos maluimus amplēti consensum veterum librorum. l *Cœlorum*) In Concilio Chalcedon. *Ciltensis*.

Tarianus Episcopus civitatis Lyrbæ subscripsi.

Alexander Episcopus Arcadiapoleos subscripsi.

Theodorus Episcopus Nisiæ subscripsi.

Rhodon Episcopus Paleaspoleos subscripsi.

[a] Thichuscus minimus Episcopus civitatis [b] Erycheorum subscripsi.

Eugenius Episcopus civitatis Apolloniados subscripsi.

Ætius Episcopus civitatis Pæniorum Helleponti subscripsi.

Timotheus Episcopus civitatis Germaniæ Helleſponti subscripsi.

Archelaus Episcopus Myndi subscripsi.

Apellas minimus Episcopus Cibyræ subscripsi.

Philadelphius minimus Episcopus Gratianopoleos subscripsi.

Eutherius minimus Episcopus Stratoniceorum Lydiæ subscripsi.

Joannes minimus Episcopus Aureliopoleos subscripsi.

Maximus minimus Episcopus civitatis Mastauron subscripsi.

Modestus Episcopus civitatis Aneastorum subscripsi.

Thomas Episcopus Valentinianopoleos subscripsi.

Eusebius Episcopus Aspanorum subscripsi.

Euporius Episcopus civitatis Pepon subscripsi.

Sadus Episcopus Phenus subscripsi.

Domnus Episcopus civitatis Orcitis subscripsi.

Joannes Episcopus Augustopoleos subscripsi.

Petrus Episcopus Parembolorum subscripsi.

Natyras Episcopus Gazæ subscripsi.

Zeno Episcopus Cyri subscripsi.

Evoptius Episcopus Ptolomaidos Pentapoleos subscripsi.

Macarius Episcopus Meletinon subscripsi.

Eusebius Episcopus Pelusii subscripsi.

Hermogenes Episcopus Rhinocurorum subscripsi.

Marinus Episcopus Heliopoleos subscripsi.

Joannes Episcopus Ephesti subscripsi.

Heraclius Episcopus Tamiatheos subscripsi.

Theon Episcopus Heracleusæ Thriti subscripsi

Solon Episcopus civitatis Corelion subscripsi.

Alypius Episcopus civitatis Selenuntis subscripsi.

Macedonius Episcopus Xoeos subscripsi.

Petrus Episcopus Oxyrinthi subscripsi.

Metrodorus Episcopus Leontonorum subscripsi.

Paulus Episcopus Frangoneos subscripsi.

Ammonius Episcopus Panephysi subscripsi.

Publius Episcopus Olbiorum subscripsi.

Jeraces Episcopus Aphneti subscripsi.

Samuel Episcopus Dysteos subscripsi.

Sopater Episcopus Lybiæ Septimiacæ subscripsi.

Isaac Episcopus Elearchiæ subscripsi.

Isaac Episcopus Tubæ subscripsi.

Heraclius Episcopus [c] Thyneos subscripsi.

Theonas Episcopus Psynchi subscripsi.

Cyrus Episcopus Achæorum subscripsi.

Eulogius Episcopus Terenunteos subscripsi.

Alexander Episcopus Cleopatridos subscripsi.

Silvanus Episcopus Cobrithi subscripsi. Ego autem Heraclius Episcopus pro eo subscripsi, quod ægrotaret.

Adelphius Episcopus Onupheos subscripsi.

Abraham Episcopus civitatis Ostracenæ subscripsi.

Athanasius Episcopus Paraliæ subscripsi.

Adelphius Episcopus Saeos subscripsi.

Lampetius Episcopus Casii subscripsi.

Chrysaorius Episcopus Aphroditis subscripsi.

Ammon Episcopus Buti subscripsi.

Eutychius Episcopus Theodosiopoleos subscripsi.

Venantius Episcopus Hierapoleos metropoleos subscripsi per Notarium Theodotum.

Zenobius Episcopus civitatis Barcæ subscripsi.

Zenon Episcopus civitatis Theociron subscripsi.

Eusebius Episcopus Nilopoleos subscripsi.

Heraclides Episcopus Heraclei superioris subscripsi.

Macarius Episcopus Anthei subscripsi.

Sabinus Episcopus Panus subscripsi.

Athanasius Episcopus civitatis Seepsiorum subscripsi.

Philumenus Episcopus Cinnæ subscripsi.

Felix Episcopus civitatis Apollonienſium subscripsi.

Timotheus Episcopus provinciæ Scythiæ civitatis Tomorum subscripsi.

Zenobius Episcopus civitatis Gnosi subscripsi.

Paulinianus Episcopus Majumæ subscripsi.

Pœbammon Episcopus Copti subscripsi.

Paviscus Episcopus Apolloniſi subscripsi.

Andreas Episcopus Hermopoleos subscripsi.

Phanias minimus Episcopus civitatis Arpason subscripsi.

Theosebius Episcopus civitatis Prienes subscripsi.

Maximus Episcopus Asiæ subscripsi.

Theoctistus Episcopus Ptociæ subscripsi.

Hermolaus minimus Episcopus Attudeorum subscripsi.

Theodorus Episcopus Gadaron subscripsi manu Ætherii Archidiaconi.

Athanasius Episcopus Parii insulæ subscripsi.

Paulus Episcopus Orimnorum subscripsi.

Timotheus Episcopus [d] Briulorum subscripsi.

Daniel Episcopus Coloniæ Cappadociæ subscripsi.

Aselepiades Episcopus Trapezopolitarum subscripsi.

Theodorus Episcopus civitatis Eschinei subscripsi.

[a] Bes-

---

a *Thicuscus*) Ita liber Turonensis, Colbertinus & Concilium Chalced. *Tichicus*. Bellovacensis mutilus est in hoc loco. Contius habet *Thiticus*, editiones Conciliorum *Tychicus*, Marius Mercator *Titius*.

b *Erycheor.*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Nam Bellovacensis hic mutilus est. Marius Mercator legit *Eritdetorum*, Contius *Heracleorum*, Concil. Calcedon. *Heritrea*. editiones Conciliorum *Erythrorum*.

c *Thyneos*) Ita codex Bellovacensis & editiones Conciliorum, a quibus non admodum discrepat Marius Mercator. Codices Colbertinus & Turonensis & Contius habent *Elearchiæ*.

d *Briulor.*) Codex Bellovacensis habet *Brialorum*. Concilium Chalced. *Briolensi*.

[a] Beſſula Diaconus Eccleſiæ Carthaginienſis ſubſcripſi.

Stephanus Epiſcopus [b] Gajopoleos Aſiæ ſubſcripſi.

Cæſarius Epiſcopus civitatis [c] Sartæ ſubſcripſi.

Theodolus Epiſcopus Heluſæ ſubſcripſi.

Theodorus Epiſcopus Ariadelon ſubſcripſi.

Letojus Epiſcopus Lybiadis ſubſcripſi.

Ariſtocratus Epiſcopus Olympi ſubſcripſi.

(*a*) *Explicit Epiſcoporum nomina qui interfuerunt ſynodo contra Neſtorium numero* CXCVI.

Exemplar epiſtolæ ſcriptæ in Epheſo ſancto Concilio ab Epiſcopis qui inventi ſunt in Conſtantinopolim [d] *Meſori die* XX. *Indictione* XV. *data.*

CAP. LIII. SAnctiſſimis & honorabilibus Archiepiſcopis & patribus congregatis per Dei gratiam in Epheſina metropoli Cœleſtino, Cyrillo, Juvenali, Firmo, Flaviano, Memnoni, Hereniano, Theodoto, & omni ſecundum vos ſancto Concilio, ab Epiſcopis qui Conſtantinopolim ſunt inventi, in Domino ſalutem. Oportebat quidem nos non animis ſolum ſed etiam corporibus conſtitutis cum veſtra ſanctitate & tentationum participari triſtitiam & vobiſcum certaminibus coronari. Quia vero bellum contra ſanctum Concilium agitatum ad nos uſque protenſum eſt, & mare quidem innavigabile, terra vero inacceſſibilis exinde venientibus facta eſt per eos qui itinera obſident, non habentes quid faciamus, in lacrymis & litaniis quæ ſunt noſtra contulimus, & pervenire ad veſtram beatitudinem non valentes, deſideria veluti manus vobis accommodavimus, eos quidem qui damnati ſunt ſimul condemnantes, & ſanctos Chriſti pariter erigentes. Facti tamen ſumus neque his qui hic ſunt inutiles, confortantes quidem populum & multorum accendentes zelum, miniſtrantes autem & ſacerdotibus quæcumque eis placuerunt. Sed quoniam pauca ſunt, & quantum abſentes poſſunt præſumpſimus, & epiſtolam ſudoris proprietate beatificantes, & ſeorſum unicuique ſanctorum patrum & communiter omnibus ea quæ Prophetarum ſanctorumque patrum ſunt eloquentes, quoniam tanquam patres ſancti & cœleſtis vocationis digni reputati eſtis ſicut ovis occiſionis, tota die pro Chriſto mortificati, fraudati, afflicti, contriſtati vos, quorum dignus non erat mundus; ideoque date etiam nobis horum quæ ſunt agenda conſilium per epiſtolam; ut ſiquidem oportet apprehendere ſanctam ſynodum & reliqua certamina ſimul explere, hoc faciamus, proni enim ſumus. Si vero hic ſuſtinere præcipitis, quoniam propter adorandum Deum bona a Deo amabili atque piiſſimo imperatore nobis promittuntur, hoc facite manifeſtum, ne diutius ſimus vehementi cogitatione conſumpti. Data Meſori die XX. Indictione XV.

Preces & ſupplicatio a clero Conſtantinopoleos pro ſanctiſſimo Epheſino Concilio. (*b*)

CAP. LIV. SCientes veſtram [e] pietatem plurimam quandam facere rationem & ſanctarum Dei Eccleſiarum & quæ in eis prædicatur piæ & a patribus vobis traditæ fidei, & quanta quidem a vobis pro ea laborata ſunt, quanta vero rurſus propter ejus ſtudium veſtræ pietati conſtiſtunt, præſumimus propter hoc apud Chriſto amabiles veſtras aures [f] & turbam quæ nunc eſt domus Eccleſiarum. Noſtri enim præcepti intentio, piiſſimi Principes, ſuper alias legislationes, etiam ut oporteat obedire omnibus Principibus & poteſtatibus jubet, quando per ſuaſio videatur eſſe utilis animabus. Dum vero utilitatis terminus effugerit, tunc habendam eſſe licentiam etiam ad veſtrum apicem ſacratiſſimarum legum explanatores præcipiunt, & præcipue quando imperium rectæ fidei rebus ornatur in parte virtutum. Et nos ipſi hoc quodammodo reputantes, & valde in hoc munificentiam adepti, quamdiu loquebamur in conſpectu Regum, & non confundebamur, frequenter nobis cantatur, & per hoc invitante in ſimilibus fiducia temporibus, non eſt imitatio deſerenda. Hanc igitur fiduciam & nos opportuni nobis adeſſe credentes, per hanc ſupplicationem noſtram ſententiam palam veſtræ facimus pietati; quia ſi veſtra potentia factam quaſi damnationem contra ſanctiſſimos & Deo amantiſſimos Epiſcopos Cyrillum & Memnonem ab abſciſſis a ſancto Concilio, quorum plurimi hæretici & ſine civitatibus & excommunicati ſunt, hanc ſuſcipere ſuadetur auctoritate horum qui in hoc decreto reſiderunt & poteſtate uſi ſunt & ſententiam ſuſceperunt inrationabilem exiſtentem & invalidam per omnem modum & infantilem, eo quod neque reverentia ab initio ab aliquo cuſtodita ſit in ſancto Concilio in talibus auditoriis robur habente, nec increpatio in aliquo interdictorum ſacerdotio ſit ſecuta, omnes nos parati ſumus cum [g] decenti Chriſtianis alacritate periculum ſuſtinere cum prædictis ſanctiſſimis viris, & ad nullum periculorum ſegnes experimentum, hanc eis competentem compenſationem pro fidei periculis conferre credentes. Et in hoc propoſitum noſtrum unoquoque conſtricto, veſtram exoramus divinitatem atque depoſcimus, ſicut etiam credimus juſtum, etiam a vobis confirmari plurimorum ſententiam, qui & ſecundum auctoritatem [h] cathedrarum & ſubtilitatem examinationis rectæ fidei ſimilia viro ſanctiſſimo decreve-

---

a *Beſſula*) In antiquis codicibus & apud Contium Beſſula ſubſcribit in hoc loco ante Stephanum Epiſcopum Gajopolitanum & ceteros. At in vulgatis editionibus Conciliorum idem rejectus eſt in ultimum locum.

b *Gajopoleos*) Ita vetera exemplaria ſynodi Epheſinæ quibus nos utimur, quibus conſentit Marius Mercator. In Concilio Chalcedonenſi: *Stephanus Epiſcopus Theopolitanus Aſiæ provinciæ.* In Græco textu: Στέφανος ἐπίσκοπος Δίου. etiam in manuſcriptis libris. c *Sartæ*) Ita codex Bellovacenſis & editiones Conciliorum. Colbertinus & Turonenſis habent *Arcæ*, Contius *Arche*, Marius Mercator *Arces*, Concilium Chalcedon. *Arcenſiſſe*, vel *Arceſenæ*. d *Meſori die* XX.) Id eſt, die XIII. Auguſti ſecundum Romanos.

e *Pietatem*) Ita vetera exemplaria. Contius habet *ſanctitatem*. f *Et turbam*) Conſentiunt etiam hic vetera exemplaria. Sed apud Contium legitur *de turba*. g *Decenti*) Hæc eſt lectio codicis Bellovacenſis. Nam codex Colbertinus habet *dicenti*, Turonenſis *ducenti*, Contius *ducentis*. h *Cathedrarum*) Hanc lectionem nobis exhibuerunt codices Colbertinus & Turonenſis & Contius. Male in Bellovac. *catholicorum*.

(*a*) deeſt hæc clauſula in cod. Caſin.

(*b*) deeſt hic ſalutatio, quam ſic ſupplet cod. Caſinenſis: *Piiſſimis & Deo amantiſſimis Theodoſio & Valentiniano triumphatoribus perpetuis Auguſtis clerus qui in veſtra Conſtantinopoli ſancta & orthodoxa Dei Eccleſia. Scientes, &c.*

verunt, & quia recte ſapit veſtræ inſinuaverunt potentiæ, & non ſub pacis figura, vel ne videatur parva quædam pars orientis abſcidi, quæ nec ipſa ab unitate abrumpi [a] propoſuit, ſi ea quæ regularum ſunt tenere contendit, omnem ſimul orbem terrarum confuſum deſpiciatis. Si enim univerſalis Concilii princeps, cui conſentanei omnes per ea quæ diſpoſuerunt facti ſunt, prætulit aliquid horum quæ non conveniunt citra conſequentiam regularum, cum veſtra pietas placide talium communiones ſpoliaverit, & propterea etiam Concilium collegerit, ne eam poteſtate propriarum ſanctionum fraudaret, palam eſt quia per propriam læſionem contra alios ei conſentaneos calumnia confirmabitur, & neceſſe erit omnes totius orbis Epiſcopos condemnari pariter cum prædictis ſanctiſſimis viris, & circumſtabit de cetero, ſicut videtur, & Ario & Eunomio orthodoxiæ opinio, utpote Neſtorio quidem rationabiliter propter impiam doctrinam damnato, Cyrillo autem & Memnone ſanctiſſimis Epiſcopis indigne & inlegaliter & indecenter ſimile ſuſtinentibus ex circumventione diſpendium. Nequaquam igitur, Chriſto amabiles Principes, nutricem veſtram Eccleſiam laceratam deſpiciatis, quæ ſecuritatem veſtræ potentiæ & contra hoſtes triumphos exaltat, neque martyrii momenta imperii veſtri tempora demonſtretis, ſed progenitorum veſtrorum circa Eccleſiam dilectionem animo ſumentes, & quomodo unuſquiſque illorum ſecundum propria tempora facto Concilio ſanctorum patrum obedivit, & propter definitiones ab eis prolatas muniendam per legislationem circa eos reverentiam monſtravetunt, ſic & ipſi æqualia circa nunc a vobis celebratam ſanctam ſynodum ſapere concupiſcite; quatenus ab ea gratificos hymnos pro imperio veſtro pure ſancteque fructificetis, nos pro veſtræ conſtantia majeſtatis orationes puras offeramus Domino Chriſto, piiſſimi & Chriſto amabiles Imperatores.

Item epiſtola ſancti Cyrilli ad Conſtantinopolitanos.

CAP. LV. CYrillus Theopempto, Potamoni, Danieli dilectiſſimis & comminiſtris in Domino ſalutem. Plurima contra nos factæ ſunt illic detractiones, tam ab Alexandria ſequentibus nos de balneo multis quam canonicabus egredientibus. Sicut autem ajunt, dicitur a derogantibus quia etiam per machinationem meam, & non ſecundum intentionem ſancti Concilii, damnationem Neſtorius paſſus eſt. Sed benedictus ſalvator, qui talia dicentes redarguit. Veniens enim ad Epheſum Dominus meus [b] magnificentiſſimus & glorioſiſſimus Comes ſacrarum largitionum Joannes reprehendit hæc obloquentes, nihil inveniens veritatis. Vidit autem quia propriam inſtantiam ſancta ſynodus pro fide haberet, neque mihi donans nec alteri cuiquam, ſed ſancto zelo mota, & non ferens illius blaſphemias, damnavit eum. Lectis autem literis piiſſimorum & Chriſto amabilium Principum, per quas trium damnationes dicebantur eſſe ſuſceptæ, cuſtodiebamur, neque ſcientes quod eventurum eſſet. Verumtamen gratias agimus Chriſto, quando digni efficimur pro nomine ejus non vincti fieri ſolummodo, ſed etiam omnia ſuſtinere. Non enim cauſa ſine mercede eſt. Non autem paſſa eſt ſynodus communicare Joanni, ſed inſtat dicens: Ecce corpora, ecce Eccleſiæ, ecce civitates. Poteſtatem habetis. Nos communicare impoſſibile eſt orientalibus, niſi ſolvatur quod ex eorum calumnia machinatum eſt adverſus comminiſtros noſtros, & confiteantur fidem rectam. Reprehenduntur enim quæ Neſtorii ſunt loquentes & ſapientes & confitentes. Omnis ergo conſtantia in his eſt. Orent pro nobis omnes orthodoxi. Sicut enim beatus David, ego in flagella paratus ſum.

Sermones diverſi ſanctiſſimi Archiepiſcopi Cyrilli dicti apud Epheſum collectis celebratis, damnato hæretico Neſtorio, & excommunicatis factis orientalibus a ſancto Concilio.

Sermo primus dictus in majore Eccleſia quæ vocatur Maria.

CAP. LVI. DIves eſt & hodie Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Dei & patris ſortem propriam habens. Flectitur enim ei, flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris. Ipſi dominatio in ſæcula ſæculorum. Amen.

(a) Sermo ejuſdem dictus Joannis Evangeliſtæ ſermonibus.

CAP. LVII. SAnctorum quidem honore, & gloria omnis minor eſt quolibet ſermo. Fuerunt enim lumina in mundo verbum vitæ obtinentia ſecundum quod ſcriptum eſt. Quando autem ſacra myſteria loquuntur, decet ab omnibus dici ad eos: *Non vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis*. Prædicant enim nobis Jeſum lumen verum, vitam æternam, cui & nos dicimus ſecundum vocem beati David. *Omnis terra adoret te & pſallat tibi, pſallant nomini tuo*. Cum enim adhuc prolatum per Moyſem teneret mandatum, nondum enim evangelicis prædicationibus illatis, notus erat in Judæa Deus, in Iſrael magnum nomen ejus. Subtilis vocis enim erat & parvæ linguæ Moyſes. Propterea & in ſola [c] audiebatur Judæa lex. Cum vero lumen nobis refplenduit verum, & proxime nobis participatum eſt ſanguine & carne Deus exiſtens verbum, plena facta ſunt omnia ejus, ubique templa & altaria, ubique chori & adoratores & paſtores boni & rationalium ovium greges, anguſtas oſtendentes præ multitudine ſacras aulas. Ante noſtri enim ſalvatoris adventum terrenum genus errabat. Colebant enim creaturam citra creatorem, adoraverunt opera ſuarum manuum, & unicuique errantium Deus erat quod placuiſſet. Sed inluxit nobis, ſicuti dixi, unigenitus Dei verbum, paſtor bonus, agnus verus, quem ſancta Dei genitrix & inexperta nuptiarum ex virginalibus lumbis nobis peperit, germen vivificans, inhumanatum Deum, liberum

in

a *Propoſuit*) Hæc eſt lectio codicis Bellovacenſis. Reliqui & Contius habent, *profuit*.
b *Magn. & glorioſ.*) Hæc verba addita ſunt ex codice Bellovacenſi.
c *Audiebatur*) Contius, *cuſtodiebatur*
(a) Codex Caſſinenſis legit: *ejuſdem dicta in B. Joannis Evangeliſtæ baſilica.*

in servi forma, secundum nos, præter nos, & supra omnem creaturam, subditum secundum nos, & in gloria Deo decibilem, semetipsum humiliantem, & confidentem patri, qui semetipsum exinanivit, & ex propria plenitudine distribuit bona sanctis, adorantem nobiscum humane, & adorandum tamquam Deum, non in terra solum, sed etiam in cœlo. Dum enim, inquit, introducit primogenitum in orbem terrarum, dicit, *& adorent eum omnes angeli Dei.* Quis enim est qui ingressus est in orbem terrarum? Quo autem omnino delatus est modo? Imbue nos, evangelista. Dicito nunc, o beate Joannes, qui filius vocatus es tonitrui, magnum aliquid & eximium sonans sub cœlo, immortales habens voces, & oblivio atque tempus tuis cedunt sermonibus. Hæc tanta pastorum congregatio venit apud te. Revolve nobis lapidem, sicut beatus Jacob pastoribus relevavit puteum vitæ. Da haurire & nunc ex veritate salvatoris. Magis autem tuum nobis appone fontem. Audiamus itaque dicentem. *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum.* Sed quia quidem unigenitum Dei verbum ineffabilem habet ex patre essentiam credidimus. Adde quod minus est nobis, evangelista. Audi rursus dicentem. *Et verbum caro factum est*, hoc est, homo. Factus est autem homo unigenitum Dei verbum, non amittens esse Deus, sed etiam in adsumptione carnis manens quod fuit. Inconvertibilis enim est & immutabilis verbi natura, & nescit pati mutationis obumbrationem. Hæc sapere nos docuit beatus evangelista. Stella vere magna atque clarissima, stella utillima, non his qui sensibile transeunt mare, sed mercatoribus pietatis, veritatis amatoribus, recte habere volentibus inenarrabilem fidem. Si quis ergo concupiscit hoc navigare modo, velut stellam habeat deiloqui voces in animo, & ita amaros hæresum transiliet fluctus, ita ad tranquillum accedet portum, & ad ipsam perveniet veritatem, hoc est, Christum, cum quo patri gloria & potestas cum sancto spiritu in sæcula sæculorum. Amen.

(*a*) *Ejusdem contra Joannem Antiochiæ.*

CAP. LVIII. Veritatis (*b*) divinæ virtutem per sacram docemur scripturam. Nihilominus autem & ipse nos salvator edocuit dicens: *Qui me diligit, me sequatur. Et ubi sum ego, ibi & minister meus erit.* Oportet nos semper simul esse, diligere, sequi omnium nostrum salvatorem Christum, nulloque modo ab eo separari. Et hoc servabimus dum voluerimus ea quæ ejus sunt. Hoc implevit clarus iste sacerdorum chorus, de quibus dicetur, & satis juste, quod Prophetæ voce probatum est. Illic cervi obviaverunt sibi, & viderunt vultus alternos. Numero transierunt, & unus eorum non periit. Alter alterum non quæsivit, quia Dominus mandavit eis, & spiritus ejus congregavit eos. Non enim communis cujusdam rei gratia sive terrenæ forsitan intelligibilium cervorum hic concursus est factus. Quia vero sicut in horto bono & florentissimo, dico autem nostri salvatoris Ecclesia, sævus & valde crudelis apparuit draco, non unum habens sed plurima in uno corpore capita, utillima & necessaria facta est intelligibilium cervorum congregatio atque præsentia, ut venenosa pravitate agrum dominicum liberaret. Ergo Dei spiritus congregavit eos, & Dominus mandavit eis. Quid autem mandavit? *Ubi sum ego, illic & minister meus sit.* Igitur ad te mihi nunc sermo sit qui adversus omnes supercilium elevasti ex orientalibus regionibus veniens. Si sumus ministri omnium nostrum salvatoris Christi, si commissum nobis est ministerium prædicationis ejus, cur non omnes sumus cum eo volentes sapere quæ sunt ejus? Levavit enim, ut vides, multi capitis draco scelestum profanumque caput, filiis Ecclesiæ sui sceleris venena diffundens. Venio contra eum, spiritus evaginans gladium. Pugno propter Christum cum bestia. Cur non laboras cum eo qui bene vult laborare? cur non pariter adstitisti? Percutiatur omnium manu. Commune certamen judicemus, ut & simul vincentes referamus gratias salvatori dicentes. *Tu humiliasti sicut vulneratum superbum, tu contrivisti capita draconum.* Sed nos quidem veri salvatoris sacerdotes, ejus sacramentorum ministri, hostes æstimamus eos qui obloquuntur gloriæ ejus. Tu vero non ita. Quia vero non accedis germane ad hoc, res te ipsæ redarguunt. Vides nos velut in bello squallentes, adhuc distillantes ex pugna sudorem, longanimitate spirituali & consolatione indigentes, aut potius jam victores; & tu, qui constitutus es inter fratres, qui tibi Christum Dominum inscribis, qui coarmari debuisti, contra veritatis dogmata arma moves! O inopinabilis causa! Non tetigisti pugnam, non decertasti cum decertantibus, fugisti belli tempus adventus tarditate, stabas procul inspiciens viriliter agentes. Vidisti cadentem inimicum, deficientem & confossam blasphemam linguam. Postea contristatus es. Dicito mihi pro qua causa? Quia vicit Christus, quia prævaluit inimicis, quia tacuit os loquens magna, quia cessavit languor Ecclesiæ filios vexans? Sed erat melius fortiter agere nobiscum & illud quoque dicere quod Davidica voce prolatum est. *Nonne odientes te, Domine, odivi, & super inimicos tuos tabescebam: perfecto odio oderam eos, inimici facti sunt mihi.* Sed nec quidem omnino apud te talium sermo fuit. E diverso autem victores jacularis, & invidiæ sagittis vulnerare contendis, quos oportebat magis a te sub admiratione laudari. Sed licet ipse procedat dure, nihil metuentes dicimus. *Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum, & defecerunt in eis linguæ ipsorum.* Licet armis extrinsecus temetipsum muniens castra statuere nitaris contra congregationem Domini, sed nostra arma non carnea, sed potentia Domino sunt, sicut scriptum est, *potentia ad destructionem munitionum.* Fortiores enim invenies quam apud te sunt Christi milites, habentes sensum fidei, bonæ voluntatis arma, hoc est, Christum habentes gladium spiritus. Quocirca licet insurgas atrox atque terribilis, plurimumque habens supercilium, & secundum superbum Goliam barbaricis adrogationibus & ineruditionibus adversum nos

(*a*) Idem codex sic legit hunc titulum: *Ejusdem contra Joannem Antiochenum de his, qui se separaverant*
(*b*) Cod. Vatic. *in Deum.*

nos intumescas, sed tamen vincit Christus. Vincit autem per suos milites, quomodo vicit David quinque lapides habens in pera. Lenes autem erant lapides. Et hoc erat in figura Christi. Qualis enim est Christi pera? Terrena Ecclesia, multos habens lapides pretiosos & electos, de quibus & Propheta dicit quia lapides sancti volvuntur in terram. Per istos sanctos lapides prævalebit Christus. Lenes autem erant lapides, sicuti dixi. Lapidum lenitas significat hoc quod capi non possit. Semper enim quod lene est non tenetur. Indetenibilis autem eorum est conversatio. Igitur vincit Christus; vel si valueris vulnerare, etiam sic devicit; vel si ex calliditate nocueris, coronasti nolens. Nobis enim donatum pro Christo, non solum in eo credere, sed etiam pro eo pati. Qui enim credit in eo, non judicatur. Qui vero non credit, jam judicatus est.

Item ejusdem.

CAP. LIX.

OPortebat quidem sufficere in præcedentium doctorum eruditionibus & sacris repletos poculis honorare satietatem. Quia vero video ad audiendum avidissime constitutos, age, & nos pauca dicamus præcedentium consequentia. Est igitur indubitatum quia in Christi favoribus clarus sanctorum nobilitatur chorus, & exultationem facit ejus germanitas caritatis. Itaque beatus Propheta Esaias ad eum alicubi dicit. *Domine Deus meus, glorificabo te, hymnum dicam nomini tuo, quia fecisti mirabiles res.* Beatus quoque Propheta David, *Lingua mea*, inquit, *meditabitur justitiam tuam, tota die laudem tuam.* Sed hæc quidem sanctorum intentio. Maligni vero & erronei magnum & venerabile & profundum inhumanationis unigeniti nescientes sacramentum, blasphemant incaute, incontinens os & sine portis aperientes. Ergo audiant ad se dicentem Prophetam Esaiam: *Vos autem obtulistis sic, filii iniqui, semen adulterantium & fornicariæ, in quo epulati estis, & super quem aperuistis os vestrum.* Nonne vos estis filii perditionis, semen iniquum? Filii enim perditionis pro veritate & iniquum semen sunt qui redimentem se Dominum denegant. Empti enim sumus pretio magno & non corruptibilibus argenti aut auri, sed pretioso sanguine tamquam agni immaculati & inviolati Christi. Sanguis autem hominis communis & unius secundum nos quomodo potuit totius terrarum orbis dignus fieri? Quomodo autem etiam unus pro omnibus mortuus est ut omnes ditaret? Quomodo ejus facti sumus qui verum & natura Deum inscribimus? Quomodo eum colimus qui adorare creaturam præter creatorem declinamus? Sed, sicut dixi nuper, peringrati sunt quidam salvatoris nostri mansuetudini. Negant Dominum, repellunt servitii jugum, ut & de istis dicat Christus per vocem Esaiæ: *Væ eis, quia exiliverunt a me; infelices sunt, quia impie egerunt in me. Ego autem redemi eos. Ipsi vero locuti sunt adversum me mendacia.* Mentiuntur enim contra salvatoris nostri gloriam & eminentiam, Pharisæorum pravitatis & sceleris imitatores, quia Christiani quidem vultum induunt semetipsis, Judaizantem vero mentem & linguam habentes ac venenosam; ut etiam ad eam dicat Christus per vocem Hieremiæ: *Ecce ego ad te injuriantem, dicit Dominus.* Judæi siquidem olim furagebant adversus omnium nostrum salvatorem Christum, insiliebant veluti bestiæ, lapidibus cædebant benefactorem & salvatorem. Deinde ad eos dicebat salvator: *Multa opera bona ostendi vobis a patre meo. Propter quod horum opus me lapidatis?* At illi ad eum dicebant: *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia: quia tu cum homo sis, facis te ipsum Deum.* Hæc antiquorum Judæorum contra salvatorem nostrum sunt crimina. Illorum autem arrogationis & sceleris æmulatores rursus queruntur dicentes: *Cur tu, cum homo sis, facis te ipsum Deum?* O stulte & abominandissime, non intellexisti sacramentum. Non enim cum homo esset, se fecit Deum; sed Deus existens naturaliter, factus est homo inconvertibiliter & inconfuse; ex Deo patre ineffabilem habens nativitatem, pertulit nativitatem secundum carnem ex muliere, & appellatus est filius hominis, ut nos salvos faceret. Factus est secundum te, propter te, & mansit propter se quod fuit. Cognosce igitur in carne factum unigenitum, confitere esse Deum qui propter nos inhumanatus est. Semetipsum tibi præsentavit dicens: *Ipse qui loquor adsum.* Locutus etenim est antiquioribus legem per Moysen. Advenit autem cum carne. Suscipe protestantes sanctos Prophetas. Quid ait Baruch, solum non manu demonstrans Emmanuel? *Hic Deus noster. Non reputabitur alter ad eum. Adinvenit omnem viam disciplinæ, & dedit eam Jacob puero suo & Israel electo suo, & postea in terra visus est, & inter homines conversatus.* Psallit etiam beatus David de ipso: *Deus noster manifestus veniet.* Vis attestari tibi etiam novi testamenti prædicatores? Audi dicentem Joannem Baptistam: *Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri.* Vis & aliam satisfactionem super istas accipere? Promisit Deus beato David ex fructu lumbi ejus sedere super sedem ejus. At ille gaudens in hoc valde & ipsum nativitatis modum præscrutabatur. Licebit ergo audire dicentem eum: *Si ascendero in lectum stratus mei, si dedero somnum oculis meis aut palpebris meis dormitationem & requiem temporibus meis?* Usque quando? Dum venias. *Donec inveniam*, inquit, *locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.* Perscrutaris partum, o beate David. Approbo desiderium, laudo patientiam. Sed si quid didicisti amplius, denuntia & nobis; ubi erit nativitas, & in quem, putas, fiet locum. Audi palam dicentem: *Ecce audivimus eum in Ephrata, invenimus eum in campis silvæ.* Ephrata dicens, significat Bethleem. Et attestatur Deus per unum sanctorum Prophetarum: *Et tu Bethleem, domus Ephrata, parva es ut sis in millibus Judæ. Ex te enim mihi procedet, ut sit in principem Israel, & egressus ejus a principio, ex diebus sæculi.* Audis quia Bethleemitem, secundum quod factus est homo, a principio sæculi egressum habere confirmat. In principio enim erat verbum. Sed confundor, inquit, Deum confiteri ex muliere natum. Dicito mihi, increpas ergo sanctis consiliis, negas dispensationem, resistis Domini voluntatibus, si salvum voluit facere terrarum orbem? Sapientior ne es a sapientia? O inopinabilis causa! Lucerna cum sole contendit. Novit suorum operum viam omnium Dominus. Suscipe igitur dispensationem, honoremus fide sacramentum. Noli perscrutari quæ ultra mentem sunt, noli requirere quæ ultra rationem. Crede nobiscum. Si

autem

autem manseris inobediens, ille fidelis permanet, & negare non potest semetipsum. Ipsi gloria & potestas cum sancto spiritu in sæcula sæculorum. Amen.

Item ejusdem.

CAP. LX. QUI sacras respiciunt scripturas, cor sapiens habent, operibus bonis disciplinatum, & recta fide clarum. Scientiæ autem veræ amor vitæ terminum habet, & satisfacit ad hoc nobis ipse salvator ad cœlestem patrem & Deum sic dicens: *Hæc autem est æterna vita, ut cognoscant te solum verum & quem misisti Jesum Christum.* Ergo conjuncta est Dei patris scientiæ & de filio. Et ita est causa vivificans. Quando verò separatur alterum ab altero, claudicat omnino scientia. Sic & Dominus noster Jesus Christus Judæorum populis loquebatur dicens: *Neque me nostis, neque patrem meum. Si me sciretis, & patrem meum sciebatis.* Et rursus putabant Judæi suos patres in monte naturaliter & verum vidisse Deum quando descendit in specie ignis in monte Sina. Æstimabant enim pro veritate audivisse vocem ejus. Hujus rei gratia mirati quidem sunt sacratissimum Moysen, diminuentes vero Dominum nostrum Jesum Christum propter humanitatem scelestè dicebant: *Nos scimus quia Moysi locutus est Deus, hunc autem nescimus unde est.* Quid ergo ad hæc Christus? *Amen dico vobis, neque speciem ejus alicubi vidistis, neque vocem ejus audistis, & verbum ejus non habetis manens in vobis: quia quem misit ille, huic vos non creditis.* Vere dicit omnino veritas. Non enim erat in monte Sina natura Dei quæ videbatur, sed potius ignis. Factæ sunt autem & voces tubæ. Fumus autem erat accensus & veritatis figuræ præostendentes veritatem. Descendit enim omnium Deus in specie ignis in monte Sina. Et propter quam causam in specie ignis? Quia enim futurus erat determinare eis legem, in specie ignis tunc maxime utiliter apparebat, ut scirent transgressores quia adversus ignem haberent. Sic etiam beatus Moyses temperatores efficiens formidine delinquentes, sæpe loquebatur: *Deus noster ignis consumens est.* Factus est autem & fumus & tenebræ. Tenebræ quidem incapabilitatem divinæ scientiæ urbane nobis ostendunt. Fumus autem docet figuraliter quia eos qui contemnere volunt sacras leges, modis omnibus lacrymæ subsequuntur. Lacrymari namque necesse est oculum corporis in fumo. Igitur Judæi quidem non viderunt speciem patris. Nos autem eam vidimus in Christo. Est enim ipse verissima pulchritudo genitoris figuræ splendor. Nam licet adprehenderit carnem, & sanguinem Deus existens verbum, & appellatus sit filius hominis, non exanime neque sine mente corpus suscipiens, sicut ait insanæ mentis & hæreticus Apollinaris, sed tamen permansit etiam sic Deus. Ita sanctis patribus suum sacramentum per tempora revelabat. Et multa quidem valde horum probatio est in sanctis Prophetis. Quia vero oportet perserutari particulatim, age, monstremus ex generationis libro hominem visibilem filium & Deum nominatum. Itaque beatus Jacob Mesopotamiam relinquens, ad patris domum denuo remeabat; & duas filias Laban sumens, & ex eis sibi filios procreatos transposuit Jacob. Nomen autem est hoc torrentis. Sed, sicut ait scriptura divinitus inspirata, transpositis filiis & uxoribus, remansit Jacob solus, & luctabatur cum eo homo usque ad mane, & vidit quia non potest ad eum, & tetigit nervum femoris ejus, & aruit nervus femoris Jacob cum luctaretur cum eo. Et dixit, inquit, homo qui luctabatur cum Jacob. *Dimitte me. Ascendit enim matutinum.* Ille vero dixit: *Non te dimittam nisi benedixeris mihi.* Et benedixit ei ibi, & vocavit Jacob nomen illius loci species Dei. *Vidi enim*, inquit, *Deum facie ad faciem, & salvata est anima mea.* O sapientia sanctitate decibilis? Hominem vidit luctantem secum, & dicit Patriarcha: *Vidi Deum facie ad faciem, & salvata est anima mea.* Intellexit enim mox inhumanationis sacramentum, revelante ei spiritu sancto. Veruntamen illud observa, tota nocte luctabatur cum eo. Cum vero mane fuisset factum, *Dimitte me*, inquit, *ascendit enim matutinum.* Quid, putas, figura significat? His qui velut in tenebris & nocte consistunt, & ignorationis caliginem habent in cor & in mentem, luctabatur & repugnabat Christus. Inimicos enim æstimat eos. Cum vero eis ortus fuerit in mente intelligibilis lucifer, quando velut quidam dies divinæ scientiæ resplendet lumen; tunc resolvit pugnam. Luctatur enim & præliatur adversus eos qui velut in nocte & in tenebris obscurum & sine luce cor habent. Non vero pugnat adversus eos qui in lumine sunt & habent in mente intelligibili matutinum. Suscipe igitur, homo, intelligibilem luciferum, resplendeat tibi veritatis lumen, quiesce, repugnans Christo. Nescit vinci, vincit autem semper; & omnino licet factus sit nunc homo unigenitum Dei verbum, tamen non destitit esse naturaliter Deus, inconvertibilis & immutabilis existens. Ipse igitur est & ex patre tanquam verbum, & ex muliere homo secundum carnem. Unus enim Deus pater, ex quo omnia. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Item ejusdem.

CAP. LXI. BEatus Propheta David in Domino confidentes audacissimos ostendit dicens: *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes sperantes in Domino.* Plantationes etenim quæ in paradiso sunt, aquis uberrime defluentibus augentur & nutriuntur & ad celsitudinem levantur magnam. Porro viri anima sancti spiritus consolationibus irrigatur ad pietatem, firmatur ad fidem, inquassabilem suscipit patientiam; quam videlicet præcipue supra omnes alias virtutes beatus Paulus admiratus est ita dicens: *Non solum autem, sed etiam gloriantes in tribulationibus, scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia vero probationem, probatio vero spem, spes vero non confundit.* Est itaque patientia totius nobis bonitatis occasio, iter ad bonam probationem, pabulum spei in sæculo futuro. Adprehendamus itaque patientiam, & quemadmodum sacra docet scriptura. Dicit ergo: *Si accesseris servire Domino, præpara animam tuam ad tentationem, dirige cor tuum, & contentus esto.* Sed forte dicit aliquis. Non poterat aliter homo placere, non poterat præter laborem corrigere posse quod bonum est: Nequaquam inquit. Et pro qua causa? Multi namque valde sunt sanctis inimici, & atrox circa eos est bellum. Propterea salvator ipse dicebat. *Tribulationem habebitis in mundo. Sed*

confidite, ego vici mundum. Quocirca quoniam multum undique ſanctorum bellum ferre juveniliter neceſſarium eſt eos invaſiones tentationum & meminiſſe dicente [a] diſcipulo : *Beatus homo qui ſuffert tentationem, quia probabilis effectus recipiet coronam vitæ quam promiſit diligentibus ſe*. Volo autem aliquid antiquarum vobis exponere cauſarum, ut agnoſcatis ſpiritalis fortitudinis terminum. Babyloniorum tyranni, & qui apud eos ſedes imperii gubernabant, præparati quodammodo ſemper fuerunt ad crudelitatem atque ſuperbiam, & humanitatis tranſcendentes terminos, dignitatem quæ ſoli qui ſuper omnes eſt Deo convenit in ſemetipſis abripere nitebantur. Denique ſuperbus Nabuchodonoſor ſtatuit imaginem auream, & clangentibus & bene ſonantibus organis adorare jubebat populos ſibi ſubjectos. At illi non in meditatum habentes colere creaturam potius quam creatorem Deum, paratiſſime quidem ad hoc pergebant, mutaveruntque gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis. Cumque Hebræorum filios deduxiſſent ad medium Babylonii, (Erant autem Ananias, Azarias, & Mizahel) adorare auream jubebant imaginem, & nobile ac Deo amabile genus opprimebant ad ſimile ſui labi peccatum, imaginem auream adorando, ſed agebant quidem nihil. Victi autem amore quo illi tenebantur in Deum, incendii eis intulere tormentum. Crimen etenim erat poſſidentibus fidei firmitatem & fixis ad pietatem humanam refutare culturam & nolle ſapere quæcunque divinæ naturæ contumelias inrogant. Cum vero miſſi fuiſſent in camino ignis, tunc itaque, tunc ineffabilis virtutis facta eſt magna probatio. Mutabatur enim elementorum virtus in hoc, quod contra naturam eſt, & creatoris nutibus cedebat ignis, & in ſpiritu roris ſibilans flamma videbatur. Porro juvenes ſupernum ſentientes auxilium canebant in camino ignis divinis hymnis manſuefacientes ignem. Eccleſiæ namque figuram caminus habebat ſanctos habens exultantes, non homines ſolos, ſed etiam angelos. Admiratus es virorum virtutem, laudaſti patientiam. Amoris divini magnitudinem videamus, in quibus ſunt ea quæ noſtra ſunt. Illi ſiquidem ſub tyrannis barbaris erant. Nos autem ſub ſceptris piiſſimos habentes eos qui omnium rerum obtinent principatum, quomodo cedemus inimicis? Nam etſi caminum accendunt inſidiarum & flammas ſuſcitant ſcelerum, hominis culturem nobis introducentes; ſed nos habemus Deum in cœlo, ipſum adoremus. Deus enim exiſtens naturaliter, factus eſt ſecundum nos, non amittens eſſe Deus, ſed honorans hominis naturam. Potens ergo eſt eripere nos. Nos enim fidem piiſſimorum ſequentes Imperatorum, & inhærentes eis, manſuetudinis magnitudinem ſcientes, adverſariorum ſcelera non feramus. Confiteamur autem quia Deus ſecundum naturam eſt Emmanuel; & hoc dicentes, & ita conſtituti, uberrimam lucrabimur retributionem. Et quæ ſit hæc, ipſe docet nos dicens. *Omnis quicunque confeſſus me fuerit coram hominibus, confitebor & ego illum coram patre meo qui in cœlis eſt. Quicunque autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cœlis eſt*. Confitetur autem eum qui dicit quia verus eſt Deus & incredulos increpat. Negat rurſus qui non dicit quia Deus eſt verus, ſed etiam qui confitentibus repugnat. Ergo negabit quidem illos, confitebitur autem nos omnium ſalvator, per quem patri gloria & poteſtas cum ſancto ſpiritu in ſæcula ſæculorum. Amen.

Theodoti Epiſcopi Ancyrorum ſermo dictus die nativitatis ſalvatoris noſtri & Dei Chriſti Jeſu in partu virgineo, & quia Deus eſt qui natus eſt, homo factus miraculo & non mutatione ſubſtantiæ, & quia unus & idem eſt, & illud & iſtud dictus, & neque opinione neque cogitationibus dividendus.

CLara (*a*) & inopinabilis præſentis cauſa feſtivitatis; clara quidem, quoniam communem hominibus introduxit ſalutem; inopinabilis autem, quia rationem naturæ vicit. Natura itaque poſt partum neſcit ulterius virginem. Gratia vero & parientem oſtendit, & matrem fecit, & virginitati non nocuit: Gratia enim erat caſtitatem ſervans. O terra ſine ſemine & fructum germinans ſalutarem! O virgo quæ ipſum viciſti delitiarum paradiſum! Ille namque ſine ſemine plantationum genus protulit, ex virgine terra exortis plantationibus. Hæc autem virgo ab illa terra melior eſt. Non enim pomorum protulit arborem, ſed virgam Jeſſe fructum ſalutarem hominibus inferentem. Et illa terra virgo erat, & iſta virgo. Sed illius quidem arborem naſci præcepit Deus, hujus autem virginis ipſe creator ſecundum carnem factus eſt germen. Neque illa terra frondes ante arbores ſuſcepit, neque hæc ex partu virginitatem læſit. Virgo paradiſo glorioſior facta eſt. Ille enim Dei cultura factus eſt, hæc autem ſecundum carnem Deum coluit eligentem hominis copulari naturæ. Vides quomodo factum eſt inopinabile ſacramentum tranſcendens naturæ rationem. Quia enim eſt verbum Dei palam eſt; & ideo virginitatem non ſolvit. Quæ parit carnem puram, virginitate ceſſat. Sed quoniam natus eſt carnaliter verbum Deus, cuſtodit virginitatem ſe ipſum rationem oſtendens. Quando autem verbum audis, ſubſtantialiter & ſubſiſtentialiter intellige, non hoc quod per os effunditur. Paritur ergo unigenitus filius Dei, qui etiam verbum vocatur, non principium ut ſit verbum ex partu percipiens, ſed ut fieret homo principium partum faciens. Erat quidem ante ſæcula Deus verbum genitori coæternum. Quia vero homo propter homines fieri voluit, non mutatione divinæ naturæ, ſed miraculo & voluntate, tanquam principium, ut fieret homo, partum amplexus eſt. Propterea & ut homo natus eſt, & ut Dei verbum ſervavit virginitatem. Neque enim noſtrum verbum cum paritur corrumpit mentem, neque Deus verbum ſubſtantiale partum eligens perimit virginitatem. Ultra rationem eſt ergo naturæ quod factum eſt. Et nequaquam deſcendas ad rationes naturæ. Miraculum tibi dico. Noli movere ſermones. Deum natum tibi dico, eligentem partum, non inchoantem divinitatem. Deus proprium fecit partum, non partus eum Deum con-

CAP. LXII

---

a *Diſcipulo*.) Ita Codices Colbertinus & Turonenſis Contius, *Apoſtolo Jacobo*.
(*a*) Codex Caſſin. *Inæſtimabilis*. Ita & Vatican.

conſtituit. Quod erat manſit, & factus eſt quod non erat. Hoc ergo per diſpenſationem volens fieri quod non erat, elegit partum tanquam diſpenſationis initium. Factus homo eſt, non mutata divinitate, non motis terminis divinæ ſubſtantiæ. Tu enim idem ipſe es, & anni tui non deficient. Divina ſcriptura dicit. *Et tu qui ſedes in æterno*, per hoc oſtendens divinæ ſubſtantiæ immutabilitatem. Et rurſus Deus inquit: *Idem ipſe ſum, & non mutabor*. Non ergo mutata Dei ſubſtantia factus eſt homo, neque converſus in naturam alienam. Nam non eſſet miraculum quod factum eſt, ſi naturæ mutatio naturam ſuſcepiſſet. Multæ enim apud nos fiunt hujuſmodi rerum mutationes; ſed in hoc miraculum fecit Deus, quia manens quod erat, factus eſt quod non erat. Quod etiam ſignificans magnus Paulus dicebat. *Qui in forma Dei exiſtens. Qui in forma Dei exiſtens*, ait; non qui fuiſſet aliquando, ut natura permanſionem oſtenderet: *Qui in forma Dei exiſtens*, ait, *non rapinam arbitratus eſt eſſe æqualis Deo*. Eſſe dicit æqualem Deo non fuiſſe aliquando. Deinde rurſus ait: *ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens*, & illud exiſtens, & hoc factus, miraculum faciens, non naturam mutans, volens, non coactus mutatione ſubſtantiæ. Quod enim dicit Deus fecit, licet ultra rationem naturæ ſit quod fit. Habet enim & virtutem miraculum facere valentem & non expectantem naturæ rationem. Propterea & eſt Deus & exinanitur in ſervi formam, & æqualis eſt Deo; & homo fit, & eſt ante ſæcula, & partum ſuſtinet, & ea miracula facit quæ ratio naturæ neſcit. Hinc etiam paganis ſtultitia putatur Chriſti ſacramentum, & Judæi ſcandalum dicunt diſpenſationis rationem. Quod & Paulus ſignificabat dicens. *Prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam*. Quare ſtultitiam gentibus? Quia animalis homo non ſuſcipit quæ ſpiritus ſunt. Stultitia enim ei eſt. Naturæ enim adhærens animalis, & rationibus animæ omnia perſcrutatus, miracula Dei ſtultitiam putat, cum non habeat ſecum naturæ rationem. Audiens ſcilicet paganus quia clauſa janua ingreſſus eſt ſalvator gerens hoc pingue corpus & loco egens, ridet non credens miraculo & quærens rationem cauſæ. Et audiens quia virgo pariens manſit virgo, ſtultitiam putat ſermonem, non dicens credere Deo neque miraculo Dei. Ergo & immutabiliter Deum hominem factum impoſſibile naturaliter putat eſſe quod dicitur, etiam hic mutationes exigens. Sed non ita Paulus edocuit dicens eum qui æqualis eſt Deo factum hominem. Semetipſum namque exinaniſſe dixit, non amittentem plenitudinem divinitatis: Unde etiam dicit. *Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam*. Et quare gentibus ſtultitiam, ſi purus crucifigitur homo? Nulli putatur ſtultum quod naturaliter agitur. Si quod naturale eſt patitur, quomodo putatur ſtulta narratio? Sed quoniam ait, *Chriſtum crucifixum prædicamus*, quem rurſus dicimus Dei virtutem & Dei ſapientiam (Ipſis enim, inquit electis Judæis & Græcis Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam tanquam crucifixam inquit) prædicantes ſapientiam, ſtultitiam Græcis loqui putamur credere neſcientibus miracula facienti Deo, ſed de omnium natura moventibus rationes & æſtimantibus injuriam Deo fieri qui fecit propias paſſiones, ut quod erat paſſibile liberaret. Non enim intentionem reſpiciunt ſalutarem & bonitatem Deo decibilem; ſed ſolum quia Deus ſibi copulavit paſſiones dicunt, non conſiderantes ex hoc ſalutis humanæ correctionem. Nihil autem horum quæ liberant hominem injuriam Deo facit, quæ oſtendunt non paſſibilem, ſed clementem. Sed hominis, inquit, paſſiones non præſumo Deo conjungere. Ergo neque ſanare eum paſſiones hominum dicis, neque cruce expoliaſſe virtute diabolum, neque noſtrum peccatum adfixiſſe ligno, neque propriis paſſionibus ſanaſſe hominum paſſiones; neque morte dicis eum deſtruxiſſe mortem. Si enim non fecit Deus proprias paſſiones, unde paſſionibus Chriſti tantarum correctionum ſunt factæ virtutes? Quomodo perempta eſſet morte mors, niſi Deus propriam eam feciſſet? Sed iſtæ paſſiones propriæ factæ Dei, virtutem quidem tantarum correctionum ex divinitate perceperunt, tanquam Dei propriæ factæ, ſubſtantiæ vero divinitatis non nocuerunt in ſua ſemper impaſſibilitate durantis. Quomodo enim adfixum eſt ligno quod contra nos erat peccati chirographum, homine puro ſuſtinente mortem? Quomodo autem crux peccatum crucifixiſſet, aut mors mortis tyrannidem deſtruxiſſet, niſi hæc facta ſuiſſent Dei & ab illo virtutem ſumpſiſſent, propria faciente quæ ſunt noſtra non patiente natura. Quod etiam ſignificans maximus Paulus dicebat, quia nullus principum ſæculi hujus dominicæ paſſionis ſacramentum cognovit. *Si enim cognoviſſent*, inquit, *numquam dominum gloriæ crucifixiſſent*. Propterea dicimus & manere eum quod fuit, & factum quod non fuit. Subſtantialiter namque manens quod fuit, ſuſcepit paſſiones, ſemetipſum uniens naturæ paſſibili. Subjectus factus eſt, regnum non deponens; factus homo eſt manens & Deus & verbum; incorruptibilis exiſtens natura, impermutabilis factus eſt caro. Quomodo & quemadmodum? Non ſicut tu cogitare potes, ſed ſicut ille miracula facere poſſibilis eſt. Quando enim miraculum tibi dico, deſere rationes. Signa enim & prodigia Dei fide roborantur, & non rationibus advertuntur. Non enim aliquid miraculorum noſtra ratione conſiſtit. Et tamen ſingula facta ſunt, licet ratio non permittat, Hæc Magi confeſſi ſunt ſtellæ credentes, & non naturam perſcrutantes. Barbari ſuſcipiunt fide miracula, & fidelis nequaquam. Cur incredulus es in rationem humanam cadens? Qui ex Chaldæa venerunt, ſicut evangeliſta dicebat hodie, ipſi ſuis muneribus myſterium monſtraverunt, aurum, thus, & myrrham. Barbarorum intentionem conſidera bene. Trinam enim ſpeciem munerum ei obtulerunt, aurum, thus, & myrrham. Thus autem, quia Deus erat qui natus eſt. Hoc enim ſecundum conſuetudinem offerebant eis quos ipſi putabant deos. Obtulerunt quoque & myrrham, paſſionem, ut arbitror, mortis per hanc nuntiantes. Vides quomodo etiam Magi cognoverunt quia & Deus manſit & homo factus eſt, ſuſcipiens mortem. Factus eſt autem quod ego, ut noſtram elevaret naturam ad dignitatem ſuam. Unitas enim hoc facit, alteri quæ alterius ſunt conjungens. Propterea ergo, cum Deus eſſet, homo factus eſt, ut homo fieret Deus, hac copulatione ad divinam gloriam elevatus ut unus idemque ſit & divine glorificatus & quæ ſunt humana per

pessus. Et hoc nobiscum confitebuntur omnes qui unitatem confitentur divinitatis & humanitatis. Quod enim unitum est, nequaquam duo sed unum nominatur. Mente autem rursus dividis, & unumquodque seorsum contemplaris, ergo solvis unitatem. Impossibile est enim simul & custodire unitatem & utrumque seorsum considerare. Sed quod est unitum insolubiliter, unum factum est, & nequaquam fiunt duo. Sed mente sola divido, inquit. Ergo hac mente unitatem solvisti. Si enim disjunxeris ab altero alterum, hujus etiam copulationem divisisti. Qui ergo solvis dispensationem salutarem, duo intelligens, & unitatem repellens. Unde etiam magnus Apostolus ait: *Jesus Christus heri & hodie, ipse in sæcula*. Heri & hodie dixit, principium temporis dans. *Ipse & in sæcula*, ait, unum eumdemque dicens æternum Deum & ex temporibus hominem inchoantem, existentem quidem prius, postea vero factum. Sed quomodo, inquit, unigenitus servus factus est, manens quod erat, & factus quod non erat? Vis ergo hoc cognoscere quia factus est. Quomodo enim factus sit, miraculorum opifex novit. Non enim tu mihi dicere poteris quomodo Ægyptiorum fluvius sanguis est factus, immutabili aquarum consistente natura. Etenim velut aqua quidem utebantur Hebræi, sanguis autem Ægyptiis Nilus est factus; & factus est quod non erat, manens quod erat. Die mihi modum. Sed non poteris dicere. Miraculum namque Dei est, fugiens rationem. Quomodo etiam lumen in Ægypto factæ sunt tenebræ non extincto lumine, sed manente quod erat? Dies enim Israelitis erat, & clarum eos circumfulgebat lumen, Ægyptiis autem hoc lumen factæ sunt tenebræ. Et unum erat quod videbatur; lumen erat simul & tenebræ, neque ex hoc mutatum & aliud factum. Nec enim luminis passio tenebræ, sed facta sunt divina miracula & rationem non suscipientia naturæ. Quomodo ergo aqua Nili manens aqua sanguis est facta, aut quomodo in sua natura manens lumen tenebræ factæ sunt? Neque enim hoc corruptum & illud est factum. Non enim corrupta est aquarum natura, quod designabant Hebræi hanc habentes potabilem, sed mansit ipsa natura in suis terminis, & facta est sanguis, quod non erat, Deo quippe ultra rationem ostendente miracula. Babylonia namque flamma quomodo ros tribus facta est pueris. Nam & flamma & ros facta est, & ambo ex ipso ostenduntur effectu. Quia quidem ros erat, tres docent pueri, per hoc refrigerantes. Quia vero etiam & flamma fuit, qui per hanc exusti sunt denuntiant Babylonii. Vides quemadmodum ignis mansit ignis & ros est factus. Non duæ res, neque duæ naturæ, sed unum erat idemque quod videbatur. Quod enim erat flamma, hoc factum est ros, non flamma mutata; (& manifestant hoc Babylonii) sed manente quod erat, facta est ros, & testantur justi. Nequaquam ergo interroges me modum signorum Dei. Rursus enim dicam tibi miracula, ostendens quidem quia facta sunt, Deo autem relinquens miraculorum nosse rationem. Proinde dic mihi, hæc miracula fecit Deus, & flamma custodiens ros fecit, neque flammam mutans, & ad ros convertens eam, solvere volens tyranni sententiam, & vindicare studens injustitiam passos, atque noxios consumere barbaros; operaturque hujusmodi miracula, ignem in suis custodiens terminis & ros ostendens. Et ut tres pueri liberarentur, talia miracula fecit Deus; ut autem mundum eriperet, dubitas quia ipse manens Deus, factus est homo. Non indiguit flamma mutari ut ros operaretur; & ipse homo fieri volens propter salutem hominum, non suam naturam indiguit permutare. Ignis manens & factus est ros; & tu dicis quia non permanet Deus & fit homo, quia naturam nostram sanare volens Deus, non per alios salutem nostram, sed per semetipsum molitus est. Quia enim omnis creatura deficiebat ad salutem nostram qualitatem habentium malignitatis & erroris. Nam longa nequitiæ consuetudo pro natura hominibus constat & repellit naturam, sicut prophetabat Propheta. Sed deficiebat quippe ratio nequitia superata. Angeli ministri nostræ salutis sunt facti. Et adtestatur magnus Paulus de angelis quia omnes sunt ministri spiritus ad ministerium destinati propter eos qui futuri sunt hæreditate possidere salutem. Angelis melior natura ministrabat ad salutem nostram: sed non liberabatur homo nequitiis pronus inhærens. Deficiebat ergo ad hominum diligentiam. Nequitia enim malignorum bonorum studia superabat. Non quia vincitur Deus, sed quia arbitrio liberæ potestatis virtutem committit. [a] (*a*) Non cogit te ad correctiones, neque nolentem trahit ad virtutem, ut ibi virtutem præparans, spontaneam tuam faciat correctionem. Quid ergo? Quoniam & Prophetæ victi sunt, nihil operabantur doctores, & lex deficiebat, & angeli studio frustrabantur, voluntate hominum non sequente quæ bona sunt. Ideoque ipse naturæ creator advenit; naturamque victam erigere volens adstitit, non terrens tamquam Deus, neque tonitruis auditus percutiens, neque nube circumamictus, & ignem in nube demonstrans, neque tubæ sono audientes terrens, sicut aliquando Judæis apparuit, timorem incutiens indevotis, nec concutiens famulum, sed gratia magis & bonitate evocans eum. Propterea non venit cum imperiali fastigio, nec obsequium deduxit archangelorum, non movit angelorum exercitus. Non enim volebat persequi recedentem fugitivum suarum legum. Sed venit omnium Dominus in servi forma, paupertate circumamictus, ut venationem non effugaret. Incerto nascitur prædio, agrum incertum ad nativitatem eligens, pauperculam pariter virginem, omnia paupera, ut [b] per silentium ad salutem hominem venaretur. Nam si gloriose natus fuisset & divitiis multis circumamictus accederet, dicerent utique infideles quoniam divitiarum largitas mutationem orbis terrarum fuisset operata. Si maximam Romam elegisset civitatem potentium civium, mutatio-

a *Non cogit te*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Contius habet; *Necessitas enim cogit te*. Sic etiam versio quæ extat in tomis Conciliorum.

b *Per silentium*) Hæc emendatio nostra est. Nam in codice Turonensi & in Colbertino & apud Contium legitur *perculentium* unico vocabulo. In Græco est ἀνύχως. Quod recte in tomis Conciliorum reperitur versum *sine strepitu*.

(*a*) Cod. Vatic. legit: *Necessitate non impellens*.

tationem orbis terrarum putarent. Si filius fuisset imperantis, potestati utilitatem adscriberent. Si legislatoris factus fuisset filius, præceptis utilitatem adscriberent. Sed quid fecit ? Omnia paupera & vilia elegit, omnia mediocria & plurimis obscura, ut divinitas sola cognosceretur orbem transformasse terrarum. Propterea pauperculam elegit matrem, pauperiorem patriam, egens fit pecuniis. Et hoc exponat tibi præsepe. Cum enim non esset lectus, in quo Dominus reclinaretur, in præsepe ponitur, & fit opus immensum prophetiæ & optima nuntiatio. In præsepe enim ideo positus est quia nuntiabat eo quod etiam inrationabilibus (*a*) [a] pabulum fieret. Dei namque verbum & filius ad semetipsum trahit & divites & pauperes, & eloquentes & tardiloquos, cum paupertate vivens, & in præsepe jacens. Vide ergo quomodo rerum indigentia operatus est prophetiam, & paupertas eum, qui propter nos pauper factus est, accessibilem universis ostendit. Nullus enim metuens superbas Christi divitias tardus fuit, nullum accedere ad eum imperii celsitudo prohibuit; sed communis apparuit & pauper, semetipsum offerens omnibus ad salutem. In præsepe namque Dei proponitur verbum per medium corpus, ut licentiam habeat rationalis & inrationalis participari cibo salutis. Et hoc puto etiam Propheta prius clamabat, præsepis hujus sacramentum narrans. *Cognovit bos creatorem suum & asinus præsepe Domini sui. Israel autem me non cognovit, & populus me non intellexit.* Nam licet simpliciorem sermo sensum habeat ostendens Hebræorum indevotionem inrationabilium, sed tamen potest & hoc significare, ostendere Domino quia ibi ipse positus cibus inrationabilibus factus est. Nam non indefinita præsepe significat, sed *hoc præsepe*, inquit. Particula *hoc* arbitror præsepe definite significatum. Sed hæc quidem philosophetur qui voluerit, varia contemplatione scripturæ divinæ saginatus. Porro nos ostendimus quia pauper factus est propter nos qui dives est, verbo divinitatis salutem omnibus perceptibilem faciens. Quod etiam significans magnus Paulus dicebat: *Propter nos pauper factus est, cum dives esset, ut nos illius paupertate ditaremur.* Et quis erat qui ditabat, & quid ditabat, & quomodo ipse pauper factus est propter nos, dicant nobis qui a Dei verbo separant hominem, & quod unitum est separant memoria naturarum, duo quædam dicentes Christum, & mentem solummodo ad satisfactienem ferentes. Quis ergo, cum esset dives, dicite mihi, mea paupertate pauper est factus? Putas qui apparuit homo quem tu separas divinitate? Sed numquam iste factus est dives, sed pauper ex pauperibus progenitoribus natus. Quis ergo dives, & quid ditavit, qui propter nos factus est pauper? Deus, inquit, ditavit creaturam. Ergo Deus & pauper factus est, suam paupertatem illius qui videbatur faciens. Ipse enim dives divinitate, etiam propter nos pauper est factus. Neque enim hominem dicere poteris divitem factum pauperem existentem & natura & pecuniis, neque divitem divinitate per dignitatem pauperem factum, si non ei quæ humana sunt copulaveris. Propterea & Apostolus coaptans gloriam divinitatis humanis passionibus, neque opinione dividere neque sermone separare quæ unita sunt volens, eundem ait divitem divinitate & pauperem passionibus factum, & aliud quidem per se esse, aliud autem propter nos passum fuisse. Qui dives est divinitate, pauper fit humana paupertate. Quomodo non etiam reliqua passus est, semel homo fieri propter clementiam volens. Sed hæc quidem sufficiant. Tu autem respice mihi pauperrimum habitaculum ejus qui ditat cœlum, vide præsepe sedentis super cherubin, vide pannis obsitum eum qui pelagus arena vinxit, vide deorsum paupertatem, divitias ejus sursum considerans. Sic etenim & gratiæ & clementiæ videbis magnitudinem, si tantam Dei condescensionem consideraveris. Nam ipsa paupertate divitiæ ejus divinitatis ostenduntur, stella magis declarante pauperem & barbaros ad præsepe pauperis adducente. Sed etiam angeli gaudentes hunc prædicabant pauperem pastoribus, canentes divitias divinitatis ejus. Nam & magi ei, qui videbatur, thus obtulerunt tamquam Deo, non separantes naturam a natura, nec opinione secantes quod unitum est miraculo semel, sed eum qui apparebat videntes Deum, obtulerunt thus ei, munere divinam dignitatem pronuntiantes. Neque autem angeli opinionibus secundum te quod natum est Dei verbum separaverunt; sed scientes & visibilem & intelligibilem, clamabant dicentes, *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*, & non alia quidem dicentes secundum te, cogitante autem alia, & verbis quidem confitentes unum Christum, mentibus autem dividentes eum, sicuti tu sensus habes repugnantes verbo; sed unum eundemque glorificabant Deum, qui & in paupertate & in præsepe cunctis apparebat. Propterea & pannis obsitus est, & ab angelis glorificatus, & in præsepe positus, & ab stella denuntiatus, non a stella descendente ad magos, neque enim stellæ loca permutant, sed quoniam Chaldæorum terra plurimos habet stellarum motus inspicientes, virtus superna deducens magos adsumpsit stellæ speciem, ut ex doctrina sua Chaldæi quod nesciebant agnoscerent, ut cum astronomiam respiciunt, ab astris Christi mysteria docerentur. Quia enim non erat stella, sed virtus angelica ducens barbaros ad pietatem, ipse evangelista significat, stellam hanc etiam in die aliquando quidem apparuisse, aliquando vero celatam dicens, alteram autem etiam deduxisse eam magos ait, & cum ipsis in Bethleem profectam. Quod nullus utique dicit sydera facere consueta, sed virtutem in stellæ figuram astronomis apparuisse. Quod autem ait de stella, stetisse eam super puerum, virtutem esse denuntiavit quæ apparebat. Nulla etenim stella quæ in cœlo est clara facta est super puerum stans, quoniam spatii magnitudo rapiens aspectus intuitum, neque statum neque motum stellarum manifestum sensibiliter facit. *Stetit*, inquit, *stella supra locum ubi erat puer*. Ergo relinquens altitudinem stella quæ apparebat, hu-

a *Pabulum*) Et hæc quoque conjectura nostra est. Nam & in codice Turonensi & in Colbertino & in editione Contii legitur *populis*, nullo sensu. In Græco est τροφὴν: quam vocem recte per Latinam *cibus* versam video in tomis Conciliorum. Emendationem præterea nostram confirmant verba quæ paulo post sequuntur: *ut licentiam habeat rationalis & inrationalis participari cibo salutis*. Et infra: *Ibi ipse positus cibus inrationabilibus factus est.*

(*a*) Baluzii conjecturæ favet codex Vaticanus legens: *Eo quod etiam irrationabilium esca fieret.*

humilior facta est, ut statu suo nativitatem Regis ostenderet. Nam tamquam Regem quærebant magi, Regis interrogantes partum, *Vidimus enim*, inquiunt, *ejus stellam in oriente, & venimus adorare eum*. Regem quæris, o mage. Qua causa tamquam Deo offers thus? Sed novi & Regem & cognovi Deum. Propterea & aurum ei offero & thus. Muneribus simul Deum, simul Regem denuntio. Sed iste qui tunc magos ineffabili virtute traxit ad pietatem, claram hanc festivitatem hodierna die constituit, non jam in præsepe positus, sed in hac salutari mensa constitutus. Illud namque præsepe hujus mensæ mater est factum. Propterea in illo positus est, ut in ista comedatur & fiat fidelibus salutaris cibus. Sed præsepe quidem claram hanc designavit mensam. Virgo autem choros istos virginum germinavit. Bethleemitici autem diversorii vilitas clara templa prædixit, & panni, quibus tunc obsitus est, nunc facti sunt resolutio peccatorum. Vides illius paupertatis quæ nunc sunt correctiones, vides paupertatem tantarum divitiarum factam matrem. Numquid nocet deorsum unigeniti ad parvum tempus abjectio, quæ tantas divitias contulit orbi terrarum? Quid ergo exprobras Christi in Bethleem humilitatem? Cur paupertatem deducis ad medium, ejus lucra non computans? Cur indignum dicis Deo quod tantorum bonorum facta probatur occasio? Cur aufers unigeniti causas, quæ tantam salutem hominibus intulerunt? Cur adhæres passionibus, & non vides passionum correctiones? Cur passionem indignam dicis Deo, quæ solvit diaboli tyrannidem? Cur paupertatem dicis indignam Deo, per quam mundus pietate ditatus est? Cur mortem indignam dicis Deo, qua Deus nequitiam dæmonis triumphavit? Cur hoc solum non dicis, quia meum peccatum adfixit ligno? Noli derogare passionibus per quas impassibilitas generatur, noli detrahere abjectioni ex qua tyrannis diabolica est destructa, noli exprobrare quia cæsus est palmis per quas a peccatis hominem liberavit. Non vincula Dei dicamus indigna, quibus vincula ferrarum nequitiæ solvit. Ne dixeris paupertatem indignam Deo, qua diabolus, cum dives esset errore, factus est pauper. Noli vituperare crucem quæ destruxit aras. Noli despicere clavos quibus orbem terrarum Christus ad unum sensum pietatis infixit. Noli cogitare quæ vilia sunt, sed correctiones ex his factas ab eo qui est passus intende. Quæ non dixeris facta homine puro passo non sponte, & ea quæ videntur credens, hæc recipe. Cur autem vocas vilia quæ Deus propter hominum salutem amplexus est? Nam etsi passiones naturaliter sunt & dicuntur, sed tamen nostrarum sanitates factæ sunt passionum. Nequaquam ergo hæc passiones appelles, sed passionum nostrarum potius sanitates. Et noli mihi membra virginis ad opprobrium divinitatis offerre. Non enim horum indigna natura est, licet advenientes contumeliarum passiones nobilitatem corporis devastarent. Non enim turpia naturæ sunt membra, sed per concupiscentias inlicitas patiuntur injuriam. Nam si essent turpia per naturam, non hæc Deus propriis manibus formasset; quia Deus non turpium, sed optimorum creator est. *Vidit enim*, inquit, *omnia quæ fecit Deus, & ecce bona valde*. Nihil ergo horum quæ a Deo facta sunt per naturam propriam malum neque turpe fecit. Sed nos prima cadentes creatione, concupiscentiis inlicitis naturæ nostræ contumelias inrogavimus. Si enim cum format Deus membra mulieris, non accusatur, neque cum inhabitat in eis, injuriam patitur. In sua quippe creatura Deus non indigne habitat. Porro si dixeris: Quomodo cœlum relinquens habitavit in vulva? dicam tibi & ego quia cum Deus esset, homo per hominem factus est, manens Deus & substantia non mutatus. Confitemur denique & Deum & hominem, Deum quidem ante sæcula, hominem vero factum ex partu, Deum quidem perpetue consempiternum patri, esse vero hominem ex partu incipientem, non duos, sed unum. Non dicimus tamquam duo, duplicem vero intelligimus. Neque enim oportet contrarium esse sermoni sensum. Non intelligimus duo, & confitemur unum. Quod enim dispensatione conjunctum est separat nec sermo nec cogitatio. Si quis vero intellectus separaverit quod conjunctum est, solutum intellexit, & falsus fit intellectus, separans utique quod conjunctum est sempiternum. Confitentem habeto intellectum. Unum dicis Christum, eumdem & Deum, eumdem & hominem. Ergo & unum intellige. Nam si dixeris quidem unum, intellexeris autem duos, sermoni tuo repugnare facies intellectum. Non ergo dicas duo quadam differentia separata. Si enim univeris sermonem, sensum noli separare. Si vero hæc separaveris cogitationibus, unitatem negasti. Non ergo ad naturas divisas animum tuum deducas, Deo summam mirificante unitatem. Crede miraculum, & noli rationibus perscrutari quod factum est. Noli miraculum solvere, rationem invenire contendens. Non enim manet miraculum, cum ratione cognoscitur. In his enim quæ fiunt semper ratio nota est, quod nequaquam signum neque miraculum est. Si vero hoc signum atque miraculum est, deserens rationum causas, suscipe fidem, & confitere unum Dominum Jesum Christum & Deum & hominem, eumdem neque sensibus neque sermonibus rationibusque divisum, ne ea quæ unita sunt rationibus separantes, dispensationem salutarem sine dubio denegemus. Nam si unitione Dei & hominis dispensatio cognoscitur, qui unitatem dividit, dispensationem negavit. Credamus ergo dispensationis miraculis, ut Christus cui creditur, hanc causam confitentibus compenset regna cœlorum; quæ nos omnes adipisci mereamur gratia Christi, cui gloria & potestas in sæcula sæculorum. Amen.

Ejusdem in nativitate Salvatoris.

CAP. LXIII

CLara præsentis festivitatis causa & communem hominibus salutem ferens. Clarum præsens quoque collegium gratifice gratiam suscipiens, quoniam datur larga gratia his qui eam cum gratiarum actione suscipiunt. Tanta namque donationis mensura præbetur quanta magnitudo gratiarum actionis est apud eos qui percipiunt gratiam. Quocirca quando sumens donum gratias retuleris tribuenti, non reddidisti pro quibus accepisti solummodo, sed etiam debitorem tibi majorum eum fecisti qui dedit. Gratifice ergo suscipite gratiam, claram nobis hanc ostendentes festivitatem. Causa festivitatis apparitio Dei est, apud homines adventus ejus qui semper præsens est, aspectus

ejus

ejus qui cuncta videt, præsentia illius qui complet universa. *In sua*, inquit, *venit & sui eum non receperunt*. Magis autem ait: *In mundo erat, & mundus per eum factus est, & mundus eum non cognovit*. Sed non hominum culpa est hæc ignorantia. Nam propter divinitatem naturæ incomprehensibilis humanis rationibus Deus est. Non enim potest mens hominum conspicere Deum. Fugit enim humanum sensum divina natura, celsior nostrarum est rationum. Fraudabamur itaque ex natura meliori a cognitione Dei. Quod ne fieret, suscepit naturam visibilem invisibilis, suscepit corpus tractabile qui tactu non detinetur, invisibilis Deus visibilis fit, verbum tractatur, unigenitus filius Dei fit cognatus servorum, ne lateret humanam cognitionem natura quæ humana transcendit. Et noli putare alienum Deo quod factum est. Dudum enim Dei præsentia præmeditata figuris est, & semper hominibus agnitus apparuit materiebus his quæ a nobis videri possent. Nam veniat Judæus ad medium, adsit qui non credit Dei naturæ apparenti hominibus in humana natura, dicat mihi quomodo Moyses vidit Deum. Naturam vidit, an invisibilem? Nequaquam. Inenarrabilis est enim rationibus humanis. Quomodo ergo vidit ex rubo ardentem ignem, & rubum non consumi? Cur ergo non credis ei qui ex virgine natus est & virginitatem non corrumpit? An certe tu quidem audiens quia ex rubo loquitur Deus & dicit Moysi, *Ego Deus Abraham, & Deus Isaac & Deus Jacob*, & quia procidens Moyses adoravit, credis non cogitans ignem qui videbatur, sed Deum qui loquebatur; cum vero vulvam virginalem commemoravero, abominaris & refugis. Dicito enim mihi, quid abjectius est, rubus an vulva virginalis concupiscentiis munda peccati? Nescis quoniam quæ antiquitus gesta sunt, meditatio juniorum sunt & horum quæ nunc aguntur. Nam sacramenta præformata sunt per antiqua. Propterea rubus accenditur, ignis efficitur, & quæ sunt ignis non operatur. Illuminat, non corrumpit; splendificat, non incendit; beneficium præstat, non punit. Putas in rubo non vides virginem? Putas in igne clementiam non vides ejus qui venit? Judex adest inter eos qui judicantur, & judicium non fit; judex in his qui condemnantur, & nequaquam supplicium; judex advenit non judicans, sed docens, non condemnans, sed sanans. Vides quomodo ille antiquus ignis hanc clementiam nuntiavit. Noli mirari si per vulvam virginalem, cum Deus esset, natus est. Nihil enim putat injuriam Deus quod est occasio salutis hominibus. Tu quidem non ita vilem Dei naturam arbitreris, tamquam quæ esse aliquando subjecta possit injuriis. Nihil enim abjectorum quæ passus est propter nos injuriam facit illi naturæ. Propria facit inferiora, ut salvet naturam nostram. Dum ergo quæ abjecta & vilia sunt, Dei naturam non exhonorant; sed salutem hominibus operantur, quomodo dicis ea quæ causa nostræ salutis sunt injuriæ occasionem fuisse Deo? Apparuit igitur Deus hodie per virginem, & virgo mansit virgo, & mater facta est. Incorruptionis enim opifex corruptionem non operatur, creator immortalitalitatis nihil corrumpit. Quia vero & Photinus purum hominem dicit qui natus est, Dei non dicens esse partum, & qui ex vulva processit, hominem ponit Deo divisum, dicetur nunc a me quomodo natura humana per vulvam virginalem nata virginitatem vulvæ servavit incorruptam. Nullius enim hominis mater virgo permansit. Vides quomodo duplicem sensum in eo qui natus est præbet mihi quod natum est. Nam si secundum nos natus fuisset, homo & esset. Si vero matrem virginem servavit, Deus qui natus est a sapientibus cognoscitur. Deus enim advenit in mundum, non locum de loco mutans, sed naturam circumamictus meam, ut ita dicatur videri volens naturaliter invisibilis. Quocirca non habuit initium esse Deus ex partu, sed ut appareret homo. Quia enim cum Deus esset, homo fieri voluit propter clementiam circa nos, ut nos judicem velut cognatum amplecteremur, & ut haberemus præsumptionem qui ex propriis operibus fiduciam non habebamus. Ad tribunal enim adducti ii quibus ex propriis virtutibus fiducia non erat, sumunt tamquam ex cognato fiduciam. Quid igitur advenit? Deus existens ad homines, non locum ex loco mutans, sed invisibilem naturam ostendens visibilem, & visus ut homo, & tamquam cognatus hominibus apparens, sicut etiam evangelista prædicans dicit, quia verbum caro factum est. Quomodo possibile est Deum verbum fieri hominem, requiris, & modum Dei miraculorum non exigis. Si comprehensibile nobis esset quod incomprehensibile est sermone, miraculum non esset, sed causa naturæ. Si vero miraculum & signum est quod factum est, cede rationem Domino miracula facienti. Quia enim factum est scire te volo, & eo quod factum est fructum fide lucrari. Quomodo vero factum sit, operanti cede. Nam si tu quidem medico credis jubenti, & non perscrutaris modum curæ, credens arti tuam salutem, sed nec alter quispiam non artifex artificis perscrutatur modum, sed cognoscit quidem quod factum est, modum vero arti consedit, tu cum omnia mire a Deo facta sint, rationes exquiris, tamquam indigeat rationibus, ut hæc ipsa cum Deo miracula tu quoque facias. Sed quod dixi, etiam nunc dico. Rei cujus rationem cognoscimus, hujus natura non miraculum est neque signum. Quale est quod dico. Instructor ædificat domum. Rem cognoscimus, materias compositas intelligimus; dicere vero quod factum est non valemus, & propter imperitiam operari hoc non sumus idonei. Plasmavit nato cæco oculos unigenitus ex luto. Hoc ultra rationem est nostram. Miraculum vocatur quod rationibus hominum perscrutari non potest. Signum dicitur ultra consuetam naturam nativitatis. Et quia quidem factum est novimus, modum vero dicere non valemus. Ex luto quidem vasa & lateres fiunt, non oculorum pulchritudo formatur, non membrana subtilia componuntur, non pupillæ decor, non diversitas ipsa consistit, non circuli subtilitas cum toto colore coronatur. Luti natura non est oculi pulchritudinem revocare. Ergo quod natura terræ non recipit, non enim ejus natura in se habet oculi visionem, hoc egit miraculorum creator ad suam voluntatem naturam trahens, & paruit natura jussioni. Noli ergo in infirmitatem humanæ naturæ cadere. Noli dicere quomodo hominis natura cœpit Deum, quomodo Deus factus est homo, quomodo Deus verbum factum est caro visibilis; sed quia factum est crede,

de, modum vero & rationem cede creatori . Si autem vis etiam per exemplum hoc declarari tibi, monſtrabo quomodo quod incorporeum eſt corporatur, quod inviſibile videtur, non propria natura mutatum, ſed ſuſcipiens figuram viſibilem atque tractabilem. Sermo iſte prolativus, id eſt, hominum, quo utentes alterutris convenimus & cogitationes ad invicem explanamus, ſermo eſt incapabilis, ſed neque manu tractabilis, auditu vero ſolummodo ſuſceptibilis. Sed dum præſentem prolativum ſermonem ad exemplum ſubſiſtentialis verbi defero, non putes me prolativum dicere Deum verbum, abſit. Verbum enim dicitur unigenitus, interpretante divina ſcriptura impaſſibilitatem nativitatis ejus, quoniam & mens hominis impaſſibiliter parit verbum . Propterea alicubi quidem filium eum appellat patris, alicubi autem verbum nominat, alicubi autem ſplendorem vocat ſcriptura divina, ſingula horum nomina de illo dicens ut intelligas ea quæ de Chriſto dicuntur eſſe citra blaſphemiam . Alibi etenim aliis dico appellationibus uſa eſt, apram gloriæ Dei doctrinam facere volens . Quale eſt quod dico. Filium vocat patris unigenitum, conſubſtantialem probare volens . Quia enim tuus filius ejuſdem tibi naturæ fit, volens ſermo oſtendere unam ſubſtantiam patris & filii, dicit filium patris qui ex eo natus eſt unigenitus. Deinde quoniam nativitas & filius apud nos oſtentationem præbent paſſionis in nativitate procedentis, ideoque hunc filium appellat etiam verbum, impaſſibilitatem nativitatis ejus nomine iſto demonſtrans . Et quoniam pater quiſpiam factus ſecundum hominem indubitanter ſenior ſuo filio demonſtratur, præbente hac appellatione ut præintelligatur filio pater, ne hoc ipſum etiam de divina natura putares, ſed coexiſtentem coæterne patri unigenitum intelligeres, ſplendorem vocat unigenitum patris. Splendor enim naſcitur quidem ex ſole, non autem intelligitur ſole poſterior, ſed ex quo ſol, ex tunc ex ſole natus ſplendor. Coexiſtere itaque ſemper patri filium ſplendor tibi denuntiet, impaſſibilitatem nativitatis oſtendat verbum, conſubſtantialitatem vero filii nomen inſinuet . Sed ad præſentia redeamus, & hodie nati verbi Dei præſentiam declaremus, & per exemplum oſtendamus quomodo quod natura non eſt viſibile viſibile fit, & quod non tractatur, eo quod incorporeum eſt natura, invenitur eſſe tractabile. Sermo igitur iſte quem proferimus, quo alterutris locutionibus utimur, ſermo eſt incorporeus, non aſpectui ſubjectus, non tactu tractabilis ; ſed dum Sermo induerit literas & elementa, viſibilis fit, aſpectu comprehenditur, tactuque tractatur. Pone namque mihi aliquem loquentem ad aliquem . Numquid prius videtur ſermo, numquid manu tractamus prolatum verbum ? Si autem quæ dixit in charta ſcripſeris, quod prius non videbamus, poſtea vides ; & quam non tractaveras prius ſpeciem verbi, hanc per chartam tractas & literas. Qua cauſa? Quia incorporeus ſermo corpus chartæ & figuram eſt indutus elementorum. Ergo quia clarum exemplum factum eſt, & admonitus es exemplo rei quæ fit per conſuetudinem, age, monſtremus quomodo unigenitus filius Dei Deus verbum ante ſæcula cum patre incorporeus exiſtens naturaliter, hominis naturam propriam faciens poſtea per virginem natus eſt, non initium ſumens ut eſſet Deus, ſed ut appareret homo . Non enim mihi dicas quoniam de patre natus unigenitus, quomodo rurſus de virgine natus eſt? Ex patre natus eſt naturaliter, ex virgine natus eſt propter diſpenſationem. Illud tamen quoniam Deus velut homo, quoniam & tuus ſermo nativitatis eſt tuæ mentis. Sed cum ſermonem iſtum, quem peperit tua mens, interponere volueris elementis & literis & figurare chartæ, manu ſcribis literas, & quomodo rurſus per manum generas verbum, quod neque ſumit initium ut ſit quando per manum ſcriptum eſt, neque tunc procedit, ut ſit quando manus literas figuraverit, ſed ex mente quidem natum eſt, ut autem appareret, initium ex manu ſermo literis figurate ſuſcipit . Quia ergo exemplum palam eſt, & imago notiſſima facta eſt, age, principalibus aptemus imaginem. Hic mentem, illic intellige patrem. Hic ſermonem ex mente cognoſce natum, illic verbum ſubſtantiale & ſubſtantialiter intellige natum ex patre. Hic manum vides per literas parientem ſermonem . Illic intellige virginem per corpus verbum parientem, non initium divinitati dantem per partum, abſit, ſed apparendo Deum hominibus hominem factum. Quia enim factus eſt quod ego, neceſſario natus eſt ſicut ego, cum naturam meam meumque partum neceſſario ſuum fecit Deus verbum . Et matrem amplexus eſt Deus virginem, & per vulvam venit ornatam virginitate. Nihil enim horum quæ finxit Deus abominatur, quia nihil indignum operum ejus factum eſt . Omnia enim bona, & bona valde, ſi ea videamus ſicut creator vidit facta. Vidit enim Deus omnia quæ fecit, & ecce bona valde . Impaſſibilibus ea reſpice oculis, & ſicut Deus hæc vides valde bona . Abjice paſſionem, & factorum intelligis pulchritudinem . Quid ergo mirum ſi in ſuo opere & domo inhabitavit Deus ? Tu vero dicis quidem eum digne in cœlo habitare, indignam vero manſionem ejus hominem arbitraris. Cauſas diſcernis, non veritate ſermonum, ſed paſſione atque præſumptione. Dic mihi, quid celſius, cœlum, an homo ? quid Deo pretioſius, ſol, an homo? Nolo ut elementorum reſpicias claritatem, neque propter bonum colorem præponas naturam, neque excellentem claritatem ſolis obſtupeſcas: nec quia ego pelle & carne indutus ſum ſecundum ſacrum Job, ſed rationalis animæ conſidera nobilitatem; vide hominis creaturam, & mirare animam. Mentem habet omnibus præeſſe valentem, manus accepit miniſtrantes ſapientiæ mentis, inſtrumenta omnium artium operatur. Solum hoc creaturarum omnium neceſſitate liberum factum eſt. Dominum voluntatis propriæ ſolum hominem formavit Deus. Non vides ſolem ſub neceſſitate currentem, non vides in una ſpecie ejus ductum. Quare? Quoniam voluntatis ſuæ dominus non eſt. Tu vero accedis liber, agis quæ vis, non habens neceſſitatem impellentem te violenter. Liber anima factus es. Sol ſervus neceſſitatis, homo vero voluntate liber. Qui ergo melior, dic mihi, ſervus, an liber? qui ſub jugo neceſſitatis eſt, an qui omni neceſſitate ſolutus eſt? Nihil ergo mirum, nihil inopinabile, ſi in homine inhabitavit Deus, quem propriam imaginem mox formans amplexus eſt . Circa hominem namque ſuum propoſitum Deus mox in initiis creaturæ monſtravit, pulverem quidem ſumens

de

de terra, & fingens eum, imagine vero inſtruens divinitatis ſuæ. Cur ergo quod in tali opere facturus erat, ita ex vili natura formavit? Quare non claritatem ſolis aſſumens fecit hominem, ſed de terra & pulvere eum formavit, ex elemento inferius jacente & conculcabili? Qua cauſa velis agnoſcere? Quoniam futurus erat honorare hominem, vilem edidit naturam, ne celſitudine honoris elevaret hominem ad ſuperbiam, ut quando ultra naturam honoraretur, reprimeretur naturæ memoria, & magnitudinem honoris agnoſceret, non ſua dignitate, ſed gratia conferentis. Ergo & hoc fuit clementiæ creatoris, ut imago Dei ex terra haberet naturam ſapientiæ mediocris. Quocirca nobile animal homo eſt. Et licet poſtea contumeliam ſuſtinuerit paſſionibus invectis, non tamen eum intendas offendentem, ſed ante prævaricationem legis conſidera imaginis Dei cognationem. Cur ergo deſpicis cadentem, primam ejus facturam oblitus, & honorem antiquum non arbitratus, quem ei rurſus cum plurima munificentia reddidit Deus uniens ſibi ſuam imaginem. Nihil ergo diſſonum illius clementiæ factum eſt. Neque enim injurioſum eſt bono domino communicare ſervo rebus ſervilibus ad utilitatem famuli. Non enim injuriam patitur per iſta qui bonus eſt, ſed quod eſt per talia magis agnoſcitur. Noli mirari cauſam. Nam ſi temetipſum domum fabricaveris Deo, & in te habitabit; licet non ita ſicut in filio. In Chriſto enim inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Sed o miraculum! omnis plenitudo divinitatis in uno habitat, & omnia complet, & continet creaturam, totus exiſtens in uno, & a nulla creatura diviſus. Nec tibi quod dicitur impoſſibile videatur. Nam & ego nunc profero ſermonem, & is ſermo totus eſt in uno, & verbum in omnibus factum eſt, & totum verbum cœpit unus, & a multitudine verbum non circumſcribitur. Si igitur res quæ fit & perimitur, & in uno tota inhabitat & in omnibus ſit, quid mirum tibi videtur ſi Deus & totus in uno inhabitat & in omnibus invenitur. Cauſa igitur feſtivitatis eſt quia Deus factus homo eſt, ſumens humana ut daret divina, ſuas faciens paſſiones ut donaret impaſſibilitatem, ſubiens mortem ut largiretur immortalitatem. Denique ſuas hominum paſſiones fecit, non natura mutata, ſed voluntate hæc propria faciens. Et merito fecit hæc, hominem liberare volens. Pro qua itaque cauſa ſuas paſſiones hominum facit? Quoniam volebat paſſione adimere paſſionem & mortem morte deſtruere, & per ſimilia, ſimilia propoſuit expugnare. Suas fecit plagas, vincula ſua fecit, ut Dei factæ paſſiones contra paſſiones acciperent poteſtatem: Non enim natura Dei læſa eſt. Neque enim mutatione ſua ſuſcepit paſſiones. Et ideo fortitudinem a Deo paſſiones contra ſimilia percepe-
runt. Item enim mors tamquam Dei facta deſtruit mortem, & moriens ſolvit tyrannidem mortis, quoniam & Deus & homo erat. Non enim purum hominem crucifixerunt Judæi, neque viſibilem ſolummodo naturam transfixerunt; ſed ei qui in ea erat intulerunt præſumptiones, qui viſibilis naturæ proprias fecit paſſiones. Et ut hoc quoque tibi fiat manifeſtum, ad exemplum ab initio dictum rationem denuo reducamus. Pone enim principem loqui ſermonem, & hunc formari per literas in charta aliqua quæ dicitur ſacra, & dirigi civitatibus ſermonem circumamictum & charta & literis libertatemque donantem aut alia quædam dona regalia indigentibus deferentem, ſi hanc quæ dicitur ſacra lingua Romanorum ſuſcipiat aliquis inobediens & civitatis inimicus & hoſtis Imperatoris, & ſumens chartam diſrumpat, quid diſruptum eſt hic, charta ſolummodo, an etiam ſermo regalis? Denique ſi charta rupta eſt ſola, facile eſt comparare quod ruptum eſt, & ſine reatu eſt qui rupit, aut quinque obolis ſolummodo condemnandus. Sed pœnam ſuſcipiet noviſſimam, atque torquebitur, & ad mortis ſententiam deducetur, non tamquam chartam decerpens, ſed tamquam etiam verbum imperiale diſrumpens, cum utique verbum imperiale impaſſibile ſit, neque manibus capiendum per ſuam naturam, neque rumpi poſſibile. Sed ipſum diſruptum eſt, chartam & literarum paſſiones proprias faciens. Vides quomodo quod impaſſibile eſt ſuſcipit paſſionem, dum communicat naturæ paſſibili. Non enim ſermo propria natura diſruptus eſt & paſſionem chartæ elementorumque ſuſcepit. Non igitur ſecurus ſit Judæus tamquam purum hominem crucifigens. Quod enim videbatur, charta erat; quod autem in eo celabatur, imperialis ſermo. Natus eſt natura, non prolatus per linguam. Verbum namque unigenitus dicitur, non prolativum, ſed ſubſtantiale & ſubſtantialiter. Nihil enim propria natura patitur, quorum impaſſibilis ratio eſt. Proprias vero fecit rei viſibiles paſſiones. Et ſicut imperialis ſermo literarum injuriam ipſe ſuſcepit, & paſſio chartæ eſt propria facta ſermonis, ita unigenitus Dei Deus verbum crucifixi fecit proprias paſſiones. Propterea ſicut qui ſacram imperialem decerpſit, tamquam Imperatoris diſrumpens verbum, ad mortem adducitur, ſic crucifigens Judæus quod viderat, pœnas dabit, tamquam in ipſum Deum verbum præſumptiones injiciens. Jam enim Deus tamquam paſſionem ſuam ulciſcitur quæ præſumpta ſunt. Sed ſufficiunt quæ dicta ſunt, quoniam cogitare oportet & pro veſtri memoria. Multitudo namque dictorum procedens audientium ſenſum facit immemorem. Mereamur autem per gratiam Dei ut & quæ dicta ſunt mente percipiatis & alia ex iſtis propoſitis & regnum cœlorum pro his hæreditate poſſideatis; quod omnes adipiſcamur gratia Chriſti, cui gloria & poteſtas in ſæcula ſæculorum. Amen.

Homilia Rhegini Epiſcopi Conſtantiæ Cypri.

CAP. LXIII

Mihi quidem tacere videbatur & ex hoc patres honorare, & non ſignum ſcientiæ meæ hoc ſermone relinquere, deinde etiam apud viros tales dicere, magis autem pro cauſa ſic maxima atque terribili quam quilibet etiam ſolummodo cogitando tremeſcit. Sed quoniam etiam tacere volentes non ſinis, o ſapiens, mihi jam ſermonibus inchoandum eſt. Dicta etenim ſunt de te a multis ante nos talia. Nihilominus & a me dicendum. Quomodo cecidit de cœlo lucifer, qui mane oriebatur, & quomodo cecidit Babylon? Cui enim alii te comparet quiſquam, non video. Judæis te comparo, Judæis Domini negatoribus, quorum impietatem nutriſti, quos illudere coegiſti tamquam nihil agentes. Sed iſti ſors Dei

aliquando fuerunt, legemque susceperunt, & innumeris bonis potiti sunt, miseri quidem & illi per tanta bona benefactorem non agnoscentes, sed pro beneficiis contra Dominum injurias inferentes. Sed tamen dictum est de eis: *Si fuerit numerus filiorum Israel sicut arena maris, reliquiæ salvæ fient.* Et alibi rursus; *Potest Deus iterum inserere eos.* De te vero, abominabilis, quid dicturus sim? Quid quoque te dicet aliquis? Recte dicat miserum Cham? Sed etiam illius sunt mitiora quam tua. Et si interrogaveris, dicam. Sed etiam injuria parva est. Non enim hæc comparabuntur illis. Nam & quæ sub Noe præsumpta sunt transcendisti, & quæ Sodomis gesta sunt tuis cedunt blasphemiis, ut bene dicatur de te illud: *Justificabitur Sodoma ex te.* Illud namque in uno orbis terrarum loco præsumebatur, & impietas ad contribules veniebat. Tu vero in parvo tempore orbem terrarum commovisti, subvertisti fidem, ineffabilem dispensationem, quantum ad te, vastasti; etiam ut de te dicatur: *Non est medicamentum ponere, neque oleum, neque ligaturas.* Oportebat utique olim ad increpationem manifestam impietatis horum quæ præsumpsisti migrare de tabernaculo tuo, aut concrematum aut vulneratum effici, ut simplicioribus pœnas dedisse videreris. Apud nos enim jam dedisti, & denuo dabis. Sed quoniam Deus verbum etiam propter te fieri passus est caro, quia a te dividitur, adhuc præparat tibi tormenta per flammas, sciens quidem quia non eris melior, & incomprehensibilem tibi punitionem parans, dorsum stravit ad incessum, & conservum suscepit dominicis obediens nutibus. Mors autem Lazarum reddidit post consuetam legem, cum scirent ambo præcepta dominica. Illud quidem vetus est, hoc vero novum. Taceo solem terrore celatum, petras fissas, & aperta monumenta. Et si parva tibi sunt hæc ad comparationem divinitatis, erubesce testimonium resurgentium. Itaque fratres sunt qui viderunt ossa putrida membrorum & rupta vermibus, quorum pabula propter mortem sunt. Sed illos quidem similibus pasci in secta nequissima relinquendum est. Nos autem divinis pascimur verbis, qui Deum carne factum confitemur, & conversari nobiscum unigenitum a paterna forma non recedentem. Imago namque est paternæ benignitatis & condescensio, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Exemplar epistolæ scriptæ a sancta synodo ad Archiepiscopum Romanum Cœlestinum, significans omnia quæ gesta sunt in Ephesino Concilio.

CAP. LXIV. SAnctissimo & reverentissimo comministro Cœlestino sancta synodus quæ secundum Dei gratiam congregata est in Ephesiorum metropolim in Domino salutem. Tuæ quidem sanctitatis circa pietatem zelus & circa rectam fidem salvatoris omnium nostrum Deo amica vel placans solicitudo digna omni admiratione fuit. Mos est enim vobis ita magis existentibus in omnibus bene probari & omnia studia Ecclesiarum vestra propria facere. Quoniam autem oportebat omnia ad scientiam tuæ sanctitatis referri quæ subsecuta sunt, scribimus necessario quia secundum voluntatem omnium nostrum salvatoris Christi & secundum decreta piissimorum & amatorum Christi Imperatorum congregati sumus in Ephesinorum metropolim ex multis & diversis provinciis ultra ducenti existentes numero Episcopi. Deinde piissimis decretis amatorum Christi Imperatorum, per quæ vocati sumus, tempus definivimus sessioni sanctæ synodi diem sanctæ Pentecostes omnibus concurrentibus, maxime quia continebatur in literis Imperatorum ut si non aliquis occurrisset post definitas inducias, non bona conscientia abesset, & esset inexcusabilis tam apud Deum quam apud homines, defuit reverentissimus Joannes Antiochenorum Episcopus, non quasi voluntate simplici, sed neque spatio itineris impedimentum faciente, sed occultans mente consilium & cogitationem dissonantem a Deo, quam non longo post tempore veniens Ephesum demonstravit. Distulimus igitur Concilium post definitum diem sanctæ Pentecostes in totis decem & sex diebus, cum multi tam Episcopi quam Clerici & ægritudine comprehensi & afflicti essent in expensis, aliquanti vero & de vita migrassent. Et erat, sicut perspicit & tua sanctitas, injuria magis contra sanctam synodum quod agebatur. Tanta enim dilatione perverse usus est, cum utique eum præcessissent multi ex longioribus spatiis. Verumtamen post diem sextum decimum præcesserunt quidam ex his qui cum eo erant Episcopi metropolitæ duo, Alexander Apamiæ, & alter Alexander Hierapoleos. Deinde nobis incusantibus adventus tarditatem reverentissimi Episcopi Joannis, dixerunt non semel, sed sæpius, quia demandavit nobis nuntiare reverentiæ vestræ quod si contigerit eum adhuc morari, non differri synodum, sed facere quod oporteat. His renuntiatis, & manifesto facto tam ex tarditate quam ab his quæ ab eo nuntiata sunt quia recusat Concilium, sive Nestorii amicitiæ [a] præstans, sive quia Clericus fuerat sub se constitutæ Ecclesiæ, sive quorumdam pro eo petitionibus cedens, consedit sancta synodus Ephesi in majore Ecclesia quæ vocatur Maria. [b] Cum autem omnibus alacriter convenientibus solus [c] deesset Concilio Nestorius, commonuit eum sancta synodus canonice per Episcopos prima & secunda & tertia vocatione. Ille autem militibus circumcludens suam domum, superbiit contra ecclesiasticas leges, nec passus est semetipsum manifestum constituere nec satisfacere de iniquis suis blasphemiis. Postea relectæ sunt literæ quæ scriptæ sunt ad eum a sanctissimo & reverentissimo Episcopo Alexandriæ Ecclesiæ Cyrillo; quas & probavit recte habere & inreprehensibiliter sancta synodus & nullomodo dissonasse aut a divinitus inspiratis scripturis aut etiam a tradita & exposita fide in magna synodo sanctorum patrum qui in Nicæa per tempora convenerunt, sicut & tua sanctitas recte hoc probans testificata est. Lecta autem & epistola Nestorii quæ ad ipsum scripta est memoratum sanctissimum & reverentissimum fratrem nostrum & comministrum, censuit sancta synodus aliena omnino ab apostolica & evangelica fide esse quæ in ea erant dogmata multis & novis

a *Præstans*) Codex Bellovac. *commodans*.
b *Cum autem*) Idem codex: *Quoniam autem*.
c *Deesset*) Item idem codex, *deerat*.

novis languentia blasphemiis. Lectis vero similiter & expositionibus ejus impiissimis, necnon etiam & scripta ad eum epistola a tua sanctitate, per quam rationabiliter condemnatus est, utpote qui blasphema scripserit & inreligiosas voces suis expositionibus inseruit, sententia prolata est justa depositionis ejus, maxime quia in tantum longe est a pœnitentia aut a recognitione eorum in quibus blasphemavit adhuc Constantinopolitanam habens Ecclesiam ut etiam in ipsa Ephesinorum metropoli sermonem faceret ad quosdam metropolitanos Episcopos non ignorantes, sed doctos & reverentissimos, & auderet dicere quia ego bimenstrem & trimenstrem Deum non confiteor, & alia insuper diceret acerbiora. Sicut inreligiosam igitur & abominabilem hæresem & pervertentem evangelicam nostram sectam & omnem funditus mysterii dispensationem evellentem deposuimus, sicut superius diximus. Sed non [a] poterat fieri, ut videtur, in Christo caritatem habentes & zelum in Domino, non multas experiri difficultates. Speravimus enim reverentissimum Antiochenorum Episcopum Joannem & subtilitatem synodi & pietatem laudare & fortasse culpare depositionis tarditatem. Evenerunt autem nobis omnia quæ in spe fuerant contraria. Inventus enim inimicus & hostis tam sanctæ synodo quam etiam ipsi rectæ fidei Ecclesiarum, sicut ipsa res indicat. Mox enim quod ingressus est Ephesum; nondum excusso itineris pulvere, nec exutis [b] vestimentis, congregavit quosdam qui cum Nestorio recesserant, & blasphemias contra suum locuti sunt caput, ac non solum deridentes gloriam Christi; & congregans tamquam collegium sibi triginta hominum numero nomen episcopatus habentium, quorum quidam sunt sine civitatibus, vacantes autem & Ecclesias non habentes, alii autem ante multos annos pro acerbis causis depositi a suis Metropolitis, cum ipsis autem & Pelagiani & [c] Cœlestiani, & de his quidem qui [d] de Thessalia projecti sunt, rem præsumpsit iniquam, quam nullus horum qui ante eum fuerunt. Composuit etenim solus chartam quidem depositionis nomine, & injuriis affecit sanctissimum & reverentissimum Alexandrinæ urbis Episcopum Cyrillum & reverentissimum & coepiscopum nostrum Memnonem Ephesinum, nullo nostrum sciente, sed nec his qui injuriam pertulerunt agnoscentibus quod agebatur vel propter quam causam hoc præsumpsissent, sed tamquam pro his non indignante Deo, & quasi non essent canones ecclesiastici, aut quasi non periclitaturi ipsi propter hanc audaciam, injuriis afficiunt excommunicationis nomine etiam omnem synodum. Deinde & publice in charta hoc inferentes proposuerunt [e] ad legendum volentibus, theatri parietibus affigentes, ut suam impietatem in spectacula facerent: Sed non hucusque eorum processit audacia. Sed enim fiduciam adsumpserunt, scripserunt aliquid quasi canonicum, & ad aures pissimorum & amatorum Christi Imperatorum referre, quæ hujusmodi sunt. His ita factis, sanctissimus etiam & reverentissimus Episcopus Alexandrinorum Cyrillus, necnon & reverentissimus Episcopus Ephesinorum civitatis Memnon, libellos a se compositos, & convenientes tam ipsum reverentissimum Episcopum Joannem quam eos qui cum eo hoc egerunt, obtulerunt, conjurantes nostram sanctam synodum [f] ut evocaret canonice & ipsum Joannem & eos qui cum eo sunt, quatenus satisfacerent de quibus [g] præsumpserant, & si quid accusare haberent, si possent, dicerent & convincerent. In charta enim quæ scripta est ab eis depositoria, potius autem injuriosa, occasionem inseruerunt quia Apollinaristæ & Ariani & Eunomiani sunt, & propter hoc depositi sunt a nobis. Instantibus igitur his qui injuriam sustinuerunt ab illis, iterum nos necessario congregati in magna Ecclesia supra ducentos existentes Episcopi, una & secunda & tertia vocatione in biduo evocavimus & ipsum Joannem & eos qui cum eo erant in Concilium, quatenus convincerent injuriam passos, & satisfacerent, & causas dicerent pro quibus depositionis composuerunt chartam; & non præsumpsit venire. Oportebat autem eum, si vere convincere poterat memoratos sanctissimos viros quasi existentes hæreticos, & venire & ostendere hoc verum esse, quod accipiens ut validum & indubitatum crimen, temerariam sententiam contra eos protulit; sed ex fragili conscientia non occurrit. Quod autem construebatur, illud erat. Putavit enim quasi hac [h] inepta & injusta injuria soluta, pariter solveretur & synodi justa sententia quæ prolata est contra hæreticum Nestorium. Indignati igitur merito, tractavimus quidem æquam tam contra ipsum quam contra alios sententiam proferre legitime, quam ipse contra leges in eos, qui in nullo reprehensi sunt, protulit. Ut autem illius temeritatem patientia vinceret, licet juste hoc pateretur & legitime, servavimus judicio tuæ reverentiæ hoc. Interim eos sine communione fecimus, amputantes illis omnem potestatem sacerdotalem, ut nullum possint lædere per suas sententias. Eos enim qui ita ferociter & crudeliter & contra canones inruere solent ad pessimas & sævissimas res, quomodo non erat necessarium quam non habuisset adimere eis lædendi potestatem? Fratribus igitur nostris & comministris Cyrillo & Memnoni, qui ab eis sustinuerunt injuriam, & communicatores omnes sumus, & post illorum temeritatem ministravimus cum eis & simul ministramus, communiter omnes congregationes celebrantes, evacuantes [i] ex scripto illorum lusum, invalidumque & effectu carentem monstravimus. Injuria enim erat solummodo, & nihil aliud. Viri enim numero triginta, & alii quidem eorum hæretica ma-

a *Poterat fieri*) Ibidem, *erat incongruum*. b *Vestimentis*) Hæc est lectio libri Bellovacensis. Contius habet, *itinerantis indumentis*. Codices Colbertinus & Turonensis, *nec exutis mentis*.

c *Cœlestiani*) Ita codex Colbertinus. Alii habent *Cœlestiniani*. d *De Thessalia*) Codices Colbert. & Turon. *a Thessalia*. Postea sequitur, *projecti*, in iisdem codicibus. Pro quo Bellovacensis habet *ejecti*.

e *Ad legendum*) Secuti hic sumus editionem Contianam, cum qua Græca verba consentiunt. In Colbertino & Turonensi exemplaribus scriptum est, *alligandum*. Bellovacense mutilum est in hoc loco.

f *Ut evocaret*) Ita codex Colbertinus. Bellovac. *evocare canonice ipsum etiam Joannem*.

g *Præsumpserant*) Idem codex Bellovac. *aufs essent*. h *Inepta*) Codex Bellovac. *flagitiosa & injusta injuria solveretur, simul refutaretur & justa synodi sententia quæ prolata*. i *Ex scripto illor.*) Idem codex, *per scripta a nobis ill. . . . . jactis, invalidos & effectu carentes monstravimus*.

cula notati, alii autem sine civitatibus & ejecti, qualem habent synodi personam, aut qualem virtutem contra synodum congregatam ex omni orbe qui sub cœlo est. Consederunt enim nobiscum & qui a tua sanctitate destinati sunt reverentissimi Episcopi Arcadius & Projectus, & cum eis sanctissimus Presbyter Philippus, tuam nobis præsentiam per se donantes, & apostolicæ sedis locum replentes. Indignetur ergo tua reverentia competenter pro his quæ facta sunt. Si enim data fuerit volentibus licentia & majores injuriis sedes afficere & contra eas in quibus non habent potestatem contra leges sic & contra canones proferre sententias, magis autem injurias, & his qui pro pietate tot certamina sustinuerunt, [a] quorum causa & nunc pietas per vestræ reverentiæ orationes effulsit, ibunt ad ultimam confusionem Ecclesiæ res, [b] castigatis autem secundum congruum modum talia audentibus, vacabit omnis turbatio, & condecens canonibus reverentia ab omnibus servabitur. Lectis vero in sancta synodo gestis quæ celebrata sunt in depositione inreligiosorum Pelagianorum & Cœlestianorum, Cœlestii, Pelagii, Juliani, Præsidii, Flori, Marcelliani, Orentii, & similia eis sapientibus, censuimus & nos valida & firma perseverare quæ de ipsis definita sunt a tua reverentia, & consentanei sumus in sententia omnes, depositos eos habentes. Ut autem integre omnia cognoscatis quæ acta sunt, destinavimus gesta. *Et subscriptio.* Salvum te esse, & ut memor nostris sis in Domino deprecamur, dilectissime & desideratissime. *Subscripserunt & deinceps omnes Episcopi secundum morem.*

Sequuntur hoc loco in codice Bellovacensi Cœlestini epistolæ ad Theodosium, Maximianum Episcopum Constantinopolitanum, clerum Constantinopolitanum, & ad synodum Ephesinam; quas (quia jam editæ sunt in tomo superiori) edere hic noluimus.

Duplex extat sequentis mandati versio antiqua; una nostra, quam descripsimus ex tribus antiquis exemplaribus & ex editione Gontiana; altera ex vetusto codice edita Basileæ anno MDXLII. a Roberto Vvinter; cujus licet idem sit sensus, verba tamen sunt admodum diversa. Sequitur deinde in eadem editione Basileensi relatio synodi ad Imperatores missa cum Episcopis in mandato nominatis. Quia vero hæc etiam versio vetus est, & utilis esse potest, neque extat in tomis Conciliorum, quamvis olim recusa sit a Petro Crabbo, eam hoc loco exhiberi debere visum est, ne quid istiusmodi lateat rei canonicæ & historiæ ecclesiasticæ studiosos.

VETUS EDITIO.

Mandatum gestum a sancto Concilio in his qui sunt missi ab eo Constantinopolim reverentissimis Episcopis ut causam cum orientalibus dicerent.

CAP. LXV. DEo amantissimo & Dei cultori Presbytero Philippo obtinenti locum sanctissimi & Deo amantissimi Archiepiscopi magnæ Romæ Cœlestini, & Deo amantissimis & sanctissimis Episcopis, Arcadio, Juvenali, Flaviano, Firmo, Theodoto, Acacio, Evoptio, sancta & universalis synodus quæ gratia Dei & sanctione piissimorum Principum congregata est in Ephesenorum metropoli, in Domino salutem. Jussi a piissimis (*a*) & Christo amantissimis Imperatoribus legatos dirigere pro omni simul orbe terrarum, qui per eos qui in Ephesina civitate collecti sunt nobiscum pro recta fide certamen suscepit, decrevimus [c] vestram sanctitatem, utpote coram Deo Christo vobis pro recta fide sanctisque patribus atque fratribus sanctissimo & Deo amabili Archiepiscopo Cyrillo & sanctissimo & Deo amabili coepiscopo Memnoni legationem committere. Utrorumque vero providentiam facientes & nostræ cautelæ & vestræ, hoc vobis mandatum porreximus, ut & nos sciamus in quibus vos destinavimus, & vestra sanctitas agnoscat quia nihil citra hæc facere debetis. Ante omnia siquidem illud scire vestram condecet sanctitatem quia apud Joannem Antiochenum & quod eum eo est recessionis Concilium, communionem nullo debetis modo suscipere, eo quod nec ipsi voluerint nobiscum deponere impietatis prædicatorem Nestorium, sed pro illo usque ad vestrum egressum facere sermonem, & præsumpserunt extra omnes regulas condemnare

EDITIO BASIL.

Mandatum quod synodus dedit Legatis Constantinopolim proficiscentibus ut orientales judicarent.

PHilippo Presbytero Dei & amantissimo & colendissimo sanctissimi & pientissimi Archiepiscopi apostolicæ sedis magnæ Romæ Cœlestini Vicario, & pientissimis & sanctissimis Episcopis Arcadio, Juvenali, Flaviano, Firmo, Theodoto, Acacio, Evoptio, sancta & universalis synodus, quæ gratia Dei & edicto pientissimorum Regum in Ephesinorum metropoli congregata, in Domino salutem. Admoniti a Dpientissimis Christique amantissimis Regibus, ut mittantur Legati pro toto orbe, qui propter eos qui nobiscum in Ephesiorum urbe congregati sunt, anxius est, unanimi calculo decrevimus & legationis provinciam, ut pro recta fide & pro sanctis fratribus sanctissimo & Dei amantissimo Archiepiscopo Cyrillo & Dei amantissimo coepiscopo Memnone injunximus. Utrorumque autem securitatis & vestrorum & nostrorum habentes curam, hoc mandatorium diploma instruximus, ut & scias propter quæ nos miserimus & vestra pietas cognoscat quod nihil præter hæc facere debeatis. Ante omnia igitur sciat vestra sanctitas quod cum Joanne Antiocheno & cum apostatarum Concilio comEmunionem nullo modo habere debeatis, eo quod noluerunt nobiscum deponere impietatis præconem Nestorium, sed illi usque ad abitionem vestram patrocinati sunt, ausi contra omnes canones condemnare sanctissimum Deique amantissimum Archiepiscopum Cyrillum & sanctissimum Deique amantissimum Memnona. Præterea usque ad id tempus in Nestorii dogmatis

a *Quorum causa*) Idem codex, *propter quos*.
b *Castigatis*) Idem Bellovacensis codex habet *correctis*.
c *Vestram sanctit.*) Ita omnia vetera exemplaria. Melior tamen videtur editio Contii, in qua scriptum est, *vestra sanctitati*. Interpres secutus est inflexionem verborum Græcorum, τὴν ὑμετέραν θεοσέβειαν.
(*a*) Ad hæc verba codex Casin. in margine notat: *Acym solus*.

matis defendendis anxii ſunt. Sunt item inter eos Cœleſtiani & depoſiti, audentque totius orbis ſynodum hæreticam appellare. Jam ſi neceſſitas quædam ſe obtulerit adeundi Regem pientiſſimum, quoniam edicto amatoris Chriſti & pientiſſimi pro virili obediendum eſt, ſi noluerint prædicti ſubſcribere depoſitioni Neſtorii & per libellos veniam petere a ſancta ſynodo ſuper iis quæ temere in noſtros præſides admiſerunt, anathematizareque & Neſtorii dogma & abjicere eos qui eadem cum illo vel ſapiunt vel ſapuere, denique & laborare nobiſcum ut reſtituantur nobis ſanctiſſimi Archiepiſcopi Cyrillus & Memnon, permittimus veſtræ ſanctitati his factis polliceri quidem ipſis communionem, ſcribere autem nobis, ut & vobis compaſciſcentibus perfecta cum ipſis pax conſtet. Verum non erit antea promittenda illis pax, niſi præſides ſuos recipiat ſancta ſynodus. Scire autem volumus veſtram ſanctitatem quod ſi quid horum a vobis contemptum fuerit, neque ſancta ſynodus acta habebit rata, neque vos communionis ſinet eſſe participes.

Subſcriptiones, quæ ſequuntur, additæ ſunt ex editione Baſileenſi.

A ſanctiſſimum & Dei amantiſſimum Archiepiſcopum Cyrillum & ſanctiſſimum ac Dei cultorem Epiſcopum Memnonem; deinde eo quod hactenus Neſtorii [a] concertent dogmatibus, & quidam inter eos ſint Cœleſtiani atque damnati, & orbis terrarum ſynodum præſumant velut hæreticam accuſare. Si vero forſitan neceſſitas quædam a piiſſimo Principe deferatur, quoniam oportet Chriſto amabili piæque ſanctioni ſecundum quod poſſibile eſt obedire, ſi voluerint prædicti ſubſcribere quidem damnationi Neſtorii, per libellos autem veniam petere a ſancto Concilio pro quibus exceſſerunt contra noſtros præſules, & anathematizare Neſtorii dogmata, & eos qui aperte quæ ejus ſunt B ſapiunt vel ſapuerunt abjicere, & vobiſcum laborare ad reddendum nobis ſanctiſſimos Archiepiſcopos Cyrillum & Memnonem, permittimus veſtræ ſanctitati his geſtis ſuſcipere quidem eos ad communionem, ſcribere autem ad nos, ut & nobis & vobis conſentientibus integra ad eos pax celebretur, non prius autem communionem eis polliceri niſi præſules ſuos ſynodus ſancta receperit. Scire autem veſtram volumus ſanctitatem quia ſi quid horum a vobis deſpiciatur, neque ſancta ſynodus ſuſcipiet a vobis geſta, neque vos communicatores habebit.

Berinianus Epiſcopus Pergæ mandans ſubſcripſi.

Subſcripſerunt autem & omnes qui præpoſiti ſunt in ſtatu monumentorum ſanctiſſimi Epiſcopi.

SUBSCRIPTIONES.

Berinianus Perges juſſus ſubſcr.
Erenianus ſubſcripſi.
Dalmatius ſubſcripſi.
Severus ſubſcripſi.
Pius ſubſcripſi.
Hellanicus ſubſcripſi.
Palladius ſimiliter.
Amphilochius ſimiliter.
Perigenes ſimiliter.
Iconeus ſimiliter.
Thomas ſimiliter.
Rhodon ſimiliter.
Tychicus ſimiliter.
Martyrius ſimiliter.
Nicias ſimiliter.
Neſtorius ſimiliter.
Theodorus ſimiliter.
Archelaus ſimiliter.
Aphobius ſimiliter.
Hermobius ſimiliter.
Dorotheus ſimiliter.
Tarianus ſimiliter.
Abraham ſimiliter.
Petrus ſimiliter.
Eudoxius ſimiliter.
Adelphius ſimiliter.
Eulogius ſimiliter.
Theonas ſimiliter.
Cyrus ſimiliter.
Marcellinus ſimiliter.
Ariſtonicus ſimiliter.
Valerianus ſimiliter.
Cyrus ſimiliter.
Meonius ſimiliter.
Dynatus ſimiliter.
Idduas ſimiliter.
Epiphanius ſimiliter.
Gregorius ſimiliter.
Heſychius ſimiliter.
Tribunianus ſimiliter.
Philippus ſimiliter.
Heracleon ſimiliter.
Petrus ſimiliter.
Theodoſius ſimiliter.
Euſebius ſimiliter.
Venantius ſimiliter.
Anyſius ſimiliter.
Domninus ſimiliter.
Zenobius ſimiliter.
Aetius ſimiliter.
Timotheus ſimiliter.
Eugenius ſimiliter.
Callippus ſimiliter.
Joannes ſimiliter.
Theodotus ſimiliter.
Ablabius ſimiliter.
Domninus ſimiliter.
Euſtachius ſimiliter.
Conſtantinus ſimiliter.
Eunepius ſimiliter.
Euprepius ſimiliter.
Paralius ſimiliter.
Silvanus ſimiliter.
Limonius ſimiliter.
Cyrillus ſimiliter.
Euporus ſimiliter.
Carius ſimiliter.
Reginus ſimiliter.
Senecion ſimiliter.
Docimaſius ſimiliter.
Theoſebius ſimiliter.
Domnus ſimiliter.
Aſterius ſimiliter.
Beſſulas ſimiliter.
Maximus ſimiliter.
Theodulus ſimiliter.
Commodus ſimiliter.
Modeſtus ſimiliter.
Ariſtobulus ſimiliter.
Ephabius ſimiliter.
Heraclius ſimiliter.
Paulus ſimiliter.
Theon ſimiliter.
Hieraris ſimiliter.
Chryſaorius ſimiliter.
Hermogenes ſimiliter.
Ariſtocatus ſimiliter.
Alexander ſimiliter.
Lampetius ſimiliter.
Severus ſimiliter.
Ardeſimus ſimiliter.
Apellas ſimiliter.
Alypius ſimiliter.
Anderius ſimiliter.
Paulus ſimiliter.
Macedonius ſimiliter.
Acacius ſimiliter.
Spudaſius ſimiliter.
Aphronius ſimiliter.
Philetus ſimiliter.
Promachius ſimiliter.
Nectarius ſimiliter.
Metrodorus ſimiliter.
Evagrius ſimiliter.
Theodorus ſimiliter.

So-

a *Concertent*) Ita omnia vetera exemplaria. Contius habet *concordent*.

Solon ſimiliter.
Mandianus ſimiliter.
Euſebius ſimiliter.
Heraclides ſimiliter.
Ammon ſimiliter.
Zenobius ſimiliter.
Zenon ſimiliter.
Iſaac ſimiliter.
Nateras ſimiliter.
Timotheus ſimiliter.
Zenon ſimiliter.
Euſebius ſimiliter.
Philadephus ſimiliter.
Macarius ſimiliter.
Pabiſcus ſimiliter.
Andreas ſimiliter.
Phœbammon ſimiliter.
Sabinius ſimiliter.
Euſebius ſimiliter.
Alexander ſimiliter.
Eutherius ſimiliter.
Saadius ſimiliter.
Petrus ſimiliter.
Joannes ſimiliter.
Ammon ſimiliter.
Romanus ſimiliter.
Paulus ſimiliter.
Joannes ſimiliter.
Rufinus ſimiliter.
Neſius ſimiliter.
Thomas ſimiliter.
Joannes ſimiliter.
Timotheus ſimiliter.
Euſebius ſimiliter.
Paulus ſimiliter.

VETUS EDITIO A EDITIO BASIL.

Relatio miſſa a ſynodo Imperatoribus per ſupradictos & deſtinatos Epiſcopos.

CAP. LXVI. Pliſſimis & Deo (*a*) cuſtoditis & Chriſto amabilibus Theodoſio & Valentiniano victoribus, triumphatoribus, ſemper auguſtis, ſancta ſynodus quæ per Dei gratiam & ſanctionem veſtræ potentiæ in Epheſo celebrata eſt. Omnia quidem veſtri imperii laudabilia ſunt & plurimum circa pietatem oſtendentia zelum, Chriſto amabiles Imperatores. Et propterea communiter univerſi & ſeorſum unuſquiſque pro æterna veſtra potentia orationes Domino noſtro Chriſto proferimus, ſervari orbi terrarum per ſæculum Chriſto amabilem veſtrum apicem ſupplicantes. Quia vero etiam nunc noſtris flexa precibus pietas veſtra præcepit per magnificentiſſimum & glorioſiſſimum Comitem Joannem dirigere noſtrum univerſale Concilium quoſcumque probaverit Deo amabiles Epiſcopos ad veſtram potentiam, & coram vobis poſitos eos docere omnia quæ ſecundum nos ſunt, neceſſario gratias agentes Chriſto amabili imperio veſtro, elegimus ſanctiſſimos & Deo amabiles Epiſcopos Arcadium, Juvenalem, Flavianum, Firmum, Theodotum, Acacium, & Evoptium, & Philippum presbyterum obtinentem locum ſanctiſſimi & Deo amantiſſimi Epiſcopi apoſtolicæ ſedis magnæ Romæ Cœleſtini, & per has literas offerimus eos veſtræ tranquillitati, placidum ſupplicantes aſpectum auditumque promereri. Scientes vero Chriſto amabilem veſtram & Deo devotam animam multum agentem placare Chriſtum protegentem vos atque ſervantem, ejuſque ſacerdotes honorare per omnia, eo quod ab eo dictum ſit, *Qui vos audierit, me audit, & qui vos ſuſceperit, me ſuſcipit*, confidimus etiam de quibus ſumus contriſtati nuntium adjicere literis. Nos enim non alia qualibet cauſa Epheſiorum adprehendimus civitatem quam tractandi de fide ſecundum veſtram piiſſimam ſanctionem. Quia vero hujus immobilem a ſæculo tranquillitatem ſceleſta Neſtorii dogmata turbaverunt, merito conſilium de hoc proponentes, poſt ſexdecim dies induciarum definitarum, & eum qui conturbavit Eccleſias ſuis dogmatibus Neſtorium evocantes, cum is conſcientia mala detentus occurrere noluiſſet, examinantes quæ ab eo in ſcriptis expoſita ſunt de incorporatione Domini noſtri Jeſu Chriſti impia dogmata, & illa ipſa anathematizavimus, & horum patrem omni epiſcopatus dignitate fecimus alie-

Relatio ſynodi miſſa cum prædictis Epiſcopis & locum tenente Papæ ad Reges.

Plentiſſimis Deique & Chriſti amantiſſimis Theodoſio & * Valeriano victoribus, triumphantibus, ſemper auguſtis, (ſynodus) quæ juxta gratiam Dei & veſtræ majeſtatis edictum in Epheſo congregata. Omnia quidem, o Reges amatores Chriſti, regiæ majeſtatis veſtræ acta laudem merentur, magnumque pietatis zelum præ ſe ferunt, eaque propter unanimitatem omnes & ſinguli pro perpetua veſtra incolumitate & imperio preces Domino Chriſto oferimus, orantes ut Chriſti amantiſſima veſtra majeſtas orbi perpetuo ſervetur. Quia autem & nunc noſtris precibus flexa veſtra pietas præcipit per Joannem magnificentiſſimum & glorioſiſſimum Comitem ut univerſalis veſtra ſynodus ad veſtram majeſtatem electos quoſdam pientiſſimos mittat Epiſcopos, & coram omnes cauſas exponant, merito gratias agentes Chriſti amantiſſimæ veſtræ majeſtati, elegimus ſanctiſſimos ac pientiſſimos Epiſcopos Arcadium, Juvenalem, Flavianum, Firmum, Theodotum, Acacium, Evoptium, & Philippicum presbyterum Romæ Cœleſtini ſanctiſſimi & pientiſſimi Epiſcopi apoſtolicæ ſedis magnæ Romæ locum tenentem; quos his literis veſtræ ſerenitati commendamus, ut eos benigne videre & audire dignetur. Scientes autem quantum anima veſtra amat Chriſtum, Deoque ſit dedita, maximique faciat Chriſtum, qui pugnat pro vobis & vos ſervat, habeanturque in honore ſemper ſacerdotes ejus juxta id quod dictum eſt ab eo, *Qui vos audit, me audit, & qui vos recipit, me recipit* confidimus & quæ nos conturbavit, idem & vos, ſic literis inſertum eſt, conturbat. Nos enim non ob aliam cauſam qui Epheſi nunc ſumus quam ut juxta veſtrum pientiſſimum edictum de fide tractaremus. Quoniam enim prophana Neſtorii dogmata ejus immobilem a ſæculo tranquillitatem conturbarunt, merito ſuper ea re conſilium propoſuimus. Poſt ſextum & decimum diem præfiniti termini & Neſtorium ſuis decretis Eccleſias conturbantem accerſivimus. Verum quia ille male ſibi conſcius comparere detrectavit, inquirentes impia dogmata quæ de Domini Chriſti incarnatione ab illo ſcriptis expoſita, ea ipſa anathematizavimus, & eorum patrem ab epiſcopali dignitate omnino alienavimus. Ceterum Joannes Antiochenus poſt viceſimum diem præſtituti termini, quaſi zelo fidei nos adjuturus,

* Valentiniano.

(*a*) Caſin. *amiciſſimis*. Contra hæc verba in margine idem codex ponit: *in Acym hæc non jacet*. Idem Codex hanc relationem ex editione, quæ hic dicitur vetus ponit, ſicut & ſequens mandatum.

tutus, huc pervenit, congregatis apud ipſum Epiſcopis paulo minus triginta, quorum alii Cœleſtiani, alii depoſiti multo antea fuerunt, adverſus noſtros præſides & orthodoxæ fidei æmulatores feceſſit, ſanctiſſimumque & pientiſſimum Archiepiſcopum Alexandriæ Cyrillum & ſanctiſſimum ac pientiſſimum coepiſcopum Memnona, neque accuſatos ab ipſo, neque citatos juxta canonum rationem, depoſitionis contumelia affecit, & quaſi communicarit cum ipſo ſancta & univerſalis ſynodus in hanc contra illos injuſtitiam, ita pias & religioſas veſtras corripuit aures. At ſancta & univerſalis ſynodus, cui aſſidet & magnæ veſtræ Romæ ſanctiſſimus & pientiſſimus Archiepiſcopus Cœleſtinus omniſque occidentalis ſynodus per eos quos ad vos miſit ſanctos Epiſcopos, aſſidet autem & Africa omnis & Illyricum, legitime mota ipſum præfectum Concilii apoſtatarum Joannem & ceteros qui cum eo ſunt alienos ab omni eccleſiaſtica communione eſſe decrevit atque omni ſacerdotali miniſterio deſtituit, refutans omnia quæ ab illis illegitime facta ſunt, & quæ cum illis acta ſunt veſtræ majeſtati pridem literis ſignificavimus. Nunc vero his ſcriptis & per hos legatos pientiſſimos Epiſcopos veſtra pia genua protenſis manibus attingimus; rogantes ut quæ violenter acta ſunt cum ſanctiſſimis & pientiſſimis Epiſcopis Cyrillo & Memnone, nullumque canonibus robur habentia, prorſus irritare, ita ut noſtra ſynodus capite non careat, & nos & omnes Chriſtiani univerſo orbe, luctu intolerabili indeſinenter propter præſides conteramur, ſed petitionum compotes conſuetas preces univerſi orbis Eccleſiis Domino Chriſto offeramus, ut in ſæculum concedatur veſtrum Chriſti amantiſſimum imperium. Nam calumnia quæ contra illos facta a Joanne Antiocheno & ſociis ejus, ad omnes nos pertinet eamdem fidem habentibus cum prædictis & cum eis ſacerdotali miniſterio fungentibus, eo quod & omnis occidentalis ſynodus teſtimonium dat eis rectam & inculpabilem eorum eſſe fidem; & vos quoque de hoc certiores facti commentariorum ſcriptis promulgavimus quod ſint orthodoxi, ſanctorumque patrum noſtrorum ſententiam in dogmatibus catholicæ & apoſtolicæ Eccleſiæ habeant. Oramus igitur veſtram majeſtatem, ſolvite & nos & illos a vinculis. Vinctis enim fratribus & præſidibus ſanctæ noſtræ ſynodi, etiam nos quodam modo vincti ſumus.

alienum. Sed Antiochenorum Joannes poſt viceſimum ſecundum definitarum induciarum vix veniens diem, tamquam ulturus in nobis ſuper zelo pro fide triginta plus minus circa ſe colligens, quorum alii quidem Cœleſtiani, alii vero damnati ante multum erant, contra ipſos noſtros acceſſit præſules & æmulatores fidei rectæ, ſanctiſſimumque & Dei cultorem Archiepiſcopum Alexandrinorum Cyrillum & ſanctiſſimum & Dei amantiſſimum Epiſcopum Memnonem neque accuſatos ab eis neque evocatos ſecundum conſequentiam regularum depoſitionis ſubjecit injuriæ; & tamquam communicante ſibi ſancto univerſali Concilio in nequitia contra eum facta, ita piis & Deo amabilibus ſubripuit veſtris auditibus. Sancta ſiquidem & univerſalis ſynodus, in qua præſidet etiam magnæ veſtræ Romæ ſanctiſſimus & Dei amantiſſimus Archiepiſcopus Cœleſtinus, & univerſum occidentale Concilium per eos qui ab eo directi ſunt ad nos ſanctiſſimos Epiſcopos, cum quibus & aſſidet & [a] Africa univerſa & [b] Illyricum, regulariter mota, & ipſum principem receſſionis Concilii Joannem & qui cum eo ſunt omni eccleſiaſtica communione alienos eſſe dogmatizavit, omnemque eorum ſacerdotalem abſcidit effectum, evacuans & quæ ab eis inregulariter geſta ſunt, & horum quæ ſuper eis geſta ſunt nuntium veſtro dudum apici deſtinavimus. Nunc autem & per has literas & per directos Dei amantiſſimos Epiſcopos longis manibus pia veſtra genua tangimus, ſupplicantes ut quæ quidem per ſubreptionem geſta ſunt ſuper ſanctiſſimis & Dei amantiſſimis Epiſcopis Cyrillo & Memnone nullam ex regulis virtutem habentia omnino vacent, ne acephala, id eſt ſine capite, noſtra ſit ſynodus, neque importabili luctu & nos & omnes orbis terrarum Chriſti ſacerdotes indeſinenter ſuper præſulibus conteramur; ſed promerentes quæ petimus, conſuetas orationes cum Eccleſiis in orbe terrarum conſtitutis referamus Domino Chriſto; quatenus per ſæcula nobis Chriſto amabilis veſtra potentia condonetur. Calumnia enim contra eos facta a Joanne Antiocheno & qui cum eo ſunt contra nos omnes reſpicit, qui ejuſdem fidei cum his, quos memoravimus, ſumus & ſacerdotium cum eis habemus, eo quod & omne occidentale Concilium teſtimonium perhibeat rectæ eorum & inculpabilis fidei, & nobis ipſis de hoc ſatisfactum ſit, & in ſcriptis ſub geſtis monumentorum vocem emiſimus quia ſunt orthodoxi, & ſanctorum patrum noſtrorum habent circa catholicæ & apoſtolicæ Eccleſiæ dogmata voluntatem. Supplicamus igitur veſtræ potentiæ, ſolvite etiam nos ipſos vinculis. Colligati namque ſumus, colligatis utpote fratribus & præſulibus ſancti noſtri Concilii.

VE-

a *Africa univerſa*) Per Beſſulam Diaconum Eccleſiæ Carthaginienſis, ut ſupra diximus.
b *Illyricum*) Per Flavianum Epiſcopum Philippenſem, ut diximus ſupra.

A

VETUS EDITIO.

Mandatum geſtum ab orientalibus in his qui miſſi ſunt eis Conſtantinopolim Epiſcopis ut cauſam ut dicerent cum his qui miſſi ſunt ab univerſali Concilio. (*a*)

CAP. LXVII. SAncta ſynodus Epheſo celebrata Deo amabilibus & ſanctiſſimis Joanni Epiſcopo Antiochenorum magnæ civitatis & Joanni Damaſcenorum Epiſcopo metropolis, & Himerio Epiſcopo [a] Nicopoli Nicomedienſis metropolis & Paulo Epiſcopo Emeſenorum facienti ſermonem & pro ſanctiſſimo Epiſcopo Acacio Beroeæ, & Macario Epiſcopo Laodicenſium civitatis facienti ſermonem & pro Cyro Epiſcopo Tyriorum metropolis, & Apringio Epiſcopo Chalcideorum facienti ſermonem & pro Alexandro Epiſcopo Apamiorum metropolis, & Theodoreto Epiſcopo Cyreſtorum civitatis facienti ſermonem & pro Alexandro Epiſcopo Hierapolitanorum metropolis, & Helladio Epiſcopo Ptolomaidis, præſentes præſentibus mandamus quæ ſubter adnexa ſunt. Quoniam eccleſiaſtici cauſa negotii, propter quod omnes evocati ſumus ad Epheſum, in præſentia veſtra ſanctitas ſecundum ſanctionem piiſſimorum noſtrorum Principum ad magni nominis evocata Conſtantinopolim, quatenus debeatis pro veritate certare & pro fide ſanctorum patrum & dogmatibus rectis, nos autem juſſi ſumus omnes adeſſe vobis, oportebat autem voluntatem noſtrorum omnium manifeſtam facere, quoniam perduramus & grata habemus quæ a vobis geruntur & tendunt ad Dei timorem & eccleſiaſticam pacem & diſciplinam, hac cauſa hoc vobis mandatum fecimus, per quod mandamus & permittimus omnemque poteſtatem damus quam & ipſi præſentes habuimus, ut cum Dei ſolatio venientes vos ad prædictam magnam civitatem, ſive coram piiſſimo Imperatore opus ſit, ſive in conſiſtorio, ſive coram ſacro ſenatu, ſive in ſynodo ſermo de quæſtionibus ſit movendus, hunc cum convenienti vobis fiducia & ſapientia atque diligentia moveatis pro communi ſtatu Eccleſiarum, & ſuſcipiatis certamen pro nobis omnibus, quippe perdurantibus & permanentibus & amplectentibus & grata habentibus omnia quæ a vobis geruntur geſtave fuerint hujus cauſa negotii. Si vero aliquo modo opus fuerit placito aut eccleſiaſtica pace aut alia quadam exigente ſubſcriptionem omnium noſtrorum cauſa, & hoc ipſum rogamus veſtram non pigeat facere ſanctitatem pro commodo univerſitatis & pro gloria Domini Chriſti. Si vero etiam ſynodicam placeat deſtinari a vobis hic exigentibus ſubſcriptionem, profitemur communiter & ſeorſum ſinguli ei ſubſcribere cum omni alacritate & dirigere ad piiſſimum comitatum, illo manifeſto exiſtente, quia omni modo* capitula hæretica a Cyrillo Alexandriæ ſuperintroducta fidei patrum in Nicæa convenientium cum anathematibus ejiciuntur, utpote aliena a catholica & Apoſtolica Eccleſia.

* Vide S. Gregor. lib. 6. epiſt. 31.

Alexander Hierapoleos Epiſcopus metropo-

EDITIO BASIL.

Mandatum quod orientales legatis ſuis in Conſtantinopolim Epiſcopis dederunt ut judicentur cum legatis univerſa ſynodi orthodoxis Epiſcopis in Conſtantinopoli.

SAnctæ ſynodo in Epheſo congregatæ, pientiſſimis & ſanctiſſimis Joanni Archiepiſcopo Antiochenorum magnæ civitatis, [b] & Paulo Epiſcopo Emeſenorum rationem reddente & pro ſanctiſſimo Epiſcopo Acacio Berroeenſi, & Imerio Epiſcopo Nicomediæ metropolis, & Macario Laodicenſium urbis rationem reddente & pro Cyro Epiſcopo Tyriorum metropolis, & Apringio Epiſcopo Chalcidenſium rationem reddente & pro Alexandro Epiſcopo Apamiæ, & Theodoreto Epiſcopo civitatis Cyretanorum rationem reddente & pro Alexandro Epiſcopo Hieropolitanorum metropolis, & Helladio Epiſcopo Ptolemaidis præſentes præſentibus mandabamus quæ ſubordinata ſunt. Quoniam eccleſiaſticæ cauſæ gratia, propter quam in hanc Epheſiorum urbem omnes vocati ſumus, præſenti tempore veſtra novit pietas quod juxta edictum pientiſſimorum Regum noſtrorum in celeberrimam Conſtantinopolim citati ſumus ad ſuffragandum veritati fideique ſanctorum patrum & rectis dogmatibus non tamen omnes juſſi ſumus eſſe vobiſcum, operæ pretium autem eſt ut omnium noſtrum mens quaſi præſentium manifeſta fiat. Unde propria habemus quæ a nobis fiunt & pertinent ad timorem Dei, & pacificandum beneque ordinandum Eccleſiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum continetur, fecimus; quo præcipimus & permittimus perfectamque poteſtatem tradimus, quam & nos, ſi præſentes eſſemus, haberemus, ut quum vos gratia Dei in prædictam magnam civitatem perveneritis, ſive apud pientiſſimum Regem opus fuerit, ſive in conſiſtorio, ſive in ſancto conventu, ſive patrum ſynodo de his quæ inquiruntur ſermo habeatur, ac valeatis libertate dicendi ſapientiaque ac diligentia, ut vos decet, afferre pro communi Eccleſiarum uſu, laborem hunc ſuſcipientes pro nobis omnibus ſcilicet manentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam acta eſſent habentibus omnia quæ a vobis in hac cauſa agitis, & acturi eſtis, & iſtuc ipſum oramus veſtram ſanctitatem, ne quod communi uſui profuturum & ad gloriam Domini Chriſti facere minus alacris ſit. Jam ſi & videbitur ſynodalem epiſtolam cum omnium ſubſcriptione mittendam, confitemur omnes communiter & ſinguli omni alacritate nos ſubſcripturos & ad pium exercitum miſſuros. Quippe manifeſtum eſt quod capitula quæ a Cyrillo Alexandrino adjecta ad fidem patrum qui in Nicæno Concilio tamquam hæretica modis omnibus & a catholica & apoſtolica Eccleſia aliena ejiciuntur.

Alexander Epiſcopus Hierapolis metropolis ſi quid

---

a *Nicopoli*) Hæc vox addita eſt ex codice Bellovacenſi. Utilis autem eſſe poteſt hic locus ad ſolvendam difficultatem, quæ occurrit in epiſtola ſeptima libri quinti ſancti Gregorii Papæ. Vide Notas noſtras ad Gratianum.

b *Et paulo*) Baronius hic recte monuit deeſſe nomen unius ex iſtis Epiſcopis. Deeſt ergo nomen Joannis Epiſcopi Damaſceni.

(*a*) Caſin. addit. *Conſtantinopolim*.

si quid juxta expositam fidem a sanctis patribus feceritis, neque adjeceritis aliquid fidei sanctorum patrum & reprobantium hæretica ulla capitula Cyrilli Alexandrini, ulli consentio. Huic enim expositioni fidei etiam cum sancta synodo vobiscum scripsi.

Dorotheus Episcopus Martianopolis secundæ Mysiæ subscripsi similiter commendans, ut præmissum est.

Conscripserunt autem & ceteri omnes.

Epistola universalis Concilii ad Augustos.

CAP. LXVIII. PIissimis & Deo amantissimis Theodosio & Valentiniano victoribus, triumphatoribus, semper augustis, sancta synodus quæ gratia Christi & nutu vestræ potentiæ in Ephesina metropoli congregata est. Circa pietatem sollicitudinem vestram atque studium, Christo amabiles Imperatores, omnium Deus probans, etiam sanctorum Episcoporum occidentalium zelo animas excitavit ad vindictam injuriam passi Domini nostri Jesu Christi. Nam licet plurimum itineris spatium pervenire usque ad nos illam multitudinem sanctorum prohibuisset Episcoporum, sed tamen illic * congregati, præsente etiam magnæ Romæ sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cœlestino, etiam nunc nostrum sensum fidei cum multa consonantia prædicaverunt, & qui extra hunc sensum sunt, alienos esse penitus sacerdotio & clero & gradu definiverunt. Hæc itaque etiam prius & magnæ Romæ sanctissimus Episcopus Cœlestinus, antequam colligeretur sanctissima synodus, per suas literas nuntiavit, committens sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cyrillo Alexandrinorum magnæ civitatis suum obtinere locum; & nunc rursus per alias literas hæc ipsa sanctæ synodo manifesta constituit quam congregari potentia vestra præcepit in Ephesinam metropolim, quas etiam destinavit & per sanctissimos Episcopos Arcadium & Projectum & Deo amantissimum Presbyterum Philippum magnæ Romæ complentem præsentiam sanctissimi & Deo amantissimi Episcopi Cœlestini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius occidentalis sancti Concilii manifestam huic synodo fecerunt per literas, concordemque nobis sensum pietatis & fidei monstraverunt, & nobiscum unanimes tam per epistolas quam per ea quæ mandata sunt eis, quæ etiam ex scripto deposuerunt, facti sunt, cum necessario & de eorum apud nos concordia acta fuissent quæ digna sunt, ad potentiam vestram retulimus, ut sciat vestra pietas quia uno communique decreto totius orbis terrarum a nobis nuper prolata sententia est, quam edoceri & manifestam fieri zelus vester circa fidem pietatemque procuravit. Quia ergo negotium finem accepit optabilem vestræ potentiæ & universis Ecclesiis cautelam præbentem & fidei [a] firmitatem, supplicamus vestræ pietati jam nos a solicitudine requiescere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate constrictos, alios autem languore depressos, alios vero senectute graviter incurvatos, & in peregrinatione habitaculum ferre amplius non valentes, ita ut etiam quidam ex nobis Episcopi & Clerici morerentur, ut tandem requiescentes a tali solicitudine, curam Ecclesiæ magnæ civitatis habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad judices locorum literas cum terrore transmitti, ne aliqua rursus altera difficultas imponatur Ecclesiis aut tribulatio revertendi ad suas provincias sanctis Episcopis. Pietate namque monstrata, & omnium orbe terrarum consonum decretum super ea re proferente, præter paucos qui amicitiam Nestorii pietati præponunt, justum petimus beneficium, supplicantes vestræ potentiæ tandem nos a cura quiescere & cogitare pro ordinatione [b] futuri, & de cetero in fidei firmitate & pietate lætari, & pure atque salubriter pro vestra potentia Domino omnium Christo orationes offerre.

Cyrillus Episcopus Alexandriæ retuli.
Juvenalis Episcopus Hierosolymorum retuli.
Firmus Episcopus Cæsareæ retuli.
Et omnis quoque synodus retulit.

Commonitorium cum relatione directum clero Constantinopoleos a synodo.

NEcamur æstibus, cum aeres sint graves, CAP. LXIX. & pene quotidie aliquis sepelitur, ita ut omnes pueri languentes ad propria remitterentur, & alii omnes Episcopi in his sunt. Unde consequens est reverentiam vestram adire Christo amabilem Principem & dicere quia opprimitur synodus ab his qui prohibent terminum dari, ut absumpti languore necentur. Scire vero reverentia vestra debet quia licet in tantum nitantur ut omnes moriamur, non tamen fit aliud præter hæc quæ decreta per nos sunt a salvatore nostro Christo.

Narratio ordinationis Maximiani Constantinopoleos Episcopi.

[c] EUntibus Constantinopolim septem & se- CAP. LXX. ptem Episcopis, satisfactum est per semetipsum præsenti Imperatori quia magnum & universale Concilium omnia regulariter & consequenter agens damnavit Nestorium, & approbavit quidem eos, vituperavit autem orientales, & postea exilio Nestorium destinavit. Jussit autem [d] his qui de sancto & magno & universali Concilio erant ingredi in Ecclesiam & ordinare Episcopum sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Quod etiam factum est. Ingressi

a *Firmitatem*) Hanc lectionem accepimus ex editionibus Contii & Baronii. Nam codices Colbertinus & Turonensis præferunt *infirmitatem*. b *Futuri*) Episcopi Constantinopolitani. Is fuit Maximianus.
c *Euntibus*) Descripsit ista Liberatus cap. 6. *Euntibus*, inquit, *de Concilio septem & septem Episcopis, satisfecere imperatori quia magnum & universale Concilium omnia regulariter agens damnavit Nestorium.*
d *His qui de sancto*) Nimirum legatis a synodo catholicorum missis Constantinopolim, Juvenali nimirum Hierosolymitano, Flaviano Philippensi, Arcadio & Projecto Episcopis occidentalibus, Firmo Cæsareæ Cappadociæ, Theodoro Ancyrano, & Acacio Mitilenensi.

greſſi enim ordinaverunt Maximianum Epiſcopum. Et poſt hoc juſſit Imperator omnes Epiſcopos abire unumquemque ad propriam regionem. Et abierunt. Manſit autem Joannes Antiochiæ Epiſcopus & qui cum eo erant [a] inſegregati exiſtentes. Ingreſſus autem eſt Cyrillus Epiſcopus [b] Alexandriæ [c] Athyr tertia, & ſuſcepit eum civitas cum multa excellentiæ gloria.

Epiſtola Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Cyrillum Epiſcopum Alexandriæ.

CAP. LXXI. DEo amantiſſimo & reverentiſſimo comminiſtro Cyrillo Maximianus in Domino ſalutem. Completum eſt deſiderium tuum, Deo amantiſſime, acta apud te eſt pietatis intentio, ad terminum pervenit deſiderium pietatis. Theatrum factus es angelis & hominibus & cunctis Chriſti ſacerdotibus. Non ſolum credidiſti in Chriſto, ſed etiam pro eo pertuliſti. Solus dignus judicatus es paſſionum Chriſti, utique dignus effectus ejus ſtigmata in corpore tuo portare. Confeſſus es eum coram hominibus; confeſſionem meruiſti a patre & ſanctis angelis, redimitus es pro pietate coronis. Omnia potuiſti in Chriſto, qui te confortavit. Humiliaſti ſatanam per patientiam, deriſiſti tormenta, conculcaſti furorem judicum, deſpexiſti famem. Habuiſti enim panem de cœlo deſcendentem, vitam dantem hominibus deſuper. Quia igitur neque nos defuimus iſtis, alia quidem ſenſibiliter hic edocti, alia vero in auditu habentes tribulationis veſtræ quam pertuliſtis Principibus reſiſtentes & poteſtatibus & mundi rectoribus tenebrarum ſæculi hujus & [d] ſpiritalibus nequitiæ, evecti autem ſumus ad pontificatum maximæ civitatis, dignare itaque, Deo amantiſſime, orare & nos confortare & conſiliis imbuere & omnem favorem circa nos exhibere, quatenus compleatur & in nobis ſcripturæ dictum: *Frater fratrem adjuvans ſicut civitas eſt munita non valens debellari nec obſideri a diabolo, neque ſuffoſſionibus neque tranſcenſionibus invadi.* Non enim ſubjacet captivitati diabolicæ civitas quæ a Chriſto Domino cuſtoditur, Chriſto utique, qui mundum vicit, & æterna tibi præmia præparavit, qui dixit: *Quicumque non tollit crucem ſuam & ſequitur poſt me, non eſt me dignus.* Dignus ergo Domino Chriſto factus tollendo crucem & ſequendo eum, non negligas pro nobis apud Chriſtum legatione fungi, fraternas correctiones proprias æſtimando virtutes. Incolumis in Domino ora pro me, Deo amantiſſime & venerabilis frater.

Epiſtola ſancti Cyrilli Alexandrini Epiſcopi ad legatos univerſalis Concilii Conſtantinopolim miſſos.

DOminis deſiderabilibus & Dei cultoribus fratribus & comminiſtris Juvenali, Flaviano, Arcadio, Projecto, Firmo, Theodoto, Acacio, Philippo Presbytero, Cyrillus in Domino ſalutem. Satisfactum nobis eſt iterum. *Extat* ſupra. CAP. LXXII.

Interpretatio ſanctionis Imperatorum ſcriptæ ad Iſidorum glorioſiſſimum Præfectum prætorio & [e] Conſulem ordinarium.

LIcet (*a*) pro ſollicitudine publicarum rerum aperte noſtrum ſit ſtudium, non tamen minor apud nos eſt religionis cautela ſanctiſſimæ; qua videlicet a nobis cuſtodita, etiam in publicis utilitatibus nos adjuvari confidimus. Et propterea quoniam Neſtorius catholicæ Eccleſiæ aliquando ſacerdos, nunc autem fidei proditor, tantis nequitiæ mollibus obligatus apparet, & neceſſarium eſt ut ſententiæ noſtræ tranquillitatis ſubditus competenti clade ſuis moribus oneretur qui . . . lictis venerabilis Eccleſiæ ſanctionibus notandæ hæreſis auctor apparuit, & dum corruperit fidem eorum quos ſuæ proditionis ſocietate copulavit, in ſua perſona recepit etiam crimen proditionis alienæ. Tuæ gloriæ igitur auctoritas glorioſa hoc pragmatica ſive ſpeciali auctoritate ſuſcepta memoratum Neſtorium in juge exilium Petræ pro impietatibus ſuis deduci præcipiat, ita ut omnis ejus ſubſtantia Conſtantinopolitanæ applicetur Eccleſiæ, ut res ejus accipiat reverentiſſimus locus cujus pridem prodidit ſacramentum. Sic enim erit in animabus hominum ſincera ſanctiſſimæ reverentia fidei, & felicitas noſtri Imperii munita religione florebit. CAP. LXXIII.

[f] *Reſcriptum legis ſacræ contra Neſtorium.*

DEbita a nobis piiſſimæ religionis cultura eos qui circa [g] divinitatem impie agunt, pœnis puniri dignis & nominibus eorum pravitati convenientibus eos appellari vult, ut exprobrationibus ſubditi æternam contumeliam delicti ſuſtineant, & neque viventes extra ſupplicium, neque morientes ſine contumelia eſſe noſcantur. [h] Neſtorio igitur monſtruoſæ doctrinæ principe [i] occultato, ſupereſt unianimes ejus & impietatis ſocios nomini ſubjacere vitupe- CAP. LXXIV.

---

a *Inſegregati*) Id eſt, non diviſi, non dimiſſi. Codex Bellovacenſis habet, *in ſe congregati*. Baronius edidit *in ſegregati*, Contius *ſegregati*. Liberatus contra cap. 6. ait Joannem, cum Imperator juſſiſſet omnes Epiſcopos abire unumquemque in regionem ſuam, Antiochiam cum ſuis profectum eſſe. Verum ita explicandus eſt Liberatus, ut id quidem non ſtatim acciderit, ſed aliquanto poſt. b *Alexandriæ*) Ita omnia vetera exemplaria & Contius. At Baronius ex codice Antonii Auguſtini edidit *Alexandriam*, quod melius videtur. Idem tamen eſt utriuſque lectionis ſenſus. Nam Cyrillum poſt hæc reverſum eſſe Alexandriam patet etiam ex Liberato.

c *Athyr tertia*) Id eſt, die trigeſima Octobris ſecundum Romanos.

d *Spiritalibus*) Hæc eſt lectio codicis Bellovacenſis. Reliqui & editio Contiana habent *ſpiritibus*.

e *Conſulem ord.*) Hinc apparet hanc ſanctionem fuiſſe editam anno cccexxxvi. quo Iſidorus Conſul fuit cum Senatore. Recte igitur eam rejecit Baronius in hunc annum. Illud rurſum hinc colligi debet, iſtam collectionem geſtorum ſynodalium non fuiſſe factam ſtatim poſt abſolutam ſynodum. f *Reſcriptum*) Hanc conſtitutionem eſſe verſam ex Græco multa probant, ſed illud in primis quod aliis verbis reperitur in Codice Theodoſiano Ex alia rurſum interpretatione extat in collatione quinta Quintæ ſynodi, & in epiſtola tertia Pelagii II. ad Epiſcopos Iſtriæ, ubi valde interpolata legitur. g *Divinitatem*) In epiſtola Pelagii editum eſt *Dominum*. At in codice Nicolai Fabri, ex quo edita fuit, legitur *Deum*. Extat nunc in bibliotheca Colbertina.

h *Neſtorio igitur*) In Concilio Quinto legitur: *Iterum igitur doctrina Diodori & Theodori & Neſtorii impiorum & peſtiferorum viſa eſt nobis abominanda eſſe.* Ita etiam ferme in epiſtola Pelagii, niſi quod Diodori nomen illic non habetur. i *Occultato*) Melius in codice Theodoſ. *damnato*.

(*a*) Vatic. legit *curæ*.

tuperando; ne Christianorum utentes vocabulo eorum nomine decorentur a quorum dogmate agentes impie recesserunt. Propter hæc sancimus ubique Nestorii nefandæ sectæ communicatores Simonianos nominari. Oportet enim eos qui divinitatis [a] aversione illorum imitantur impietatem, appellationem illis sortiri consimilem, [b] quemadmodum Ariani [c] lege divæ memoriæ Constantini Porphyriani propter similitudinem impietatis Porphyrii nominantur, qui veram religionem tentans verbi virtute comprimere, libros sibimet non eruditionis commenta dereliquit. Nullusque præsumat quidem Nestorii nefandi atque sacrilegi impios libros de venerabili orthodoxorum religione & contra dogmata Episcoporum Ephesini sancti Concilii retinere aut legere aut tractare, quos oportet omni studio requisitos publice concremari. Hoc enim modo omni impietate radicitus amputata, simplex & quæ potest seduci facile multitudo nullum erroris semen aliquando poterit invenire. Neque memoriam ita perditorum hominum in aliquo religionis colloquio aliter quam Simonis nomine nuncupari, neque domum eis aut agrum aut suburbanum aut quemlibet alium locum synodica causa latenter aut aperte præberi. Tales enim decernimus omni licentia synodi esse privatos: cum omnibus palam sit quia qui [d] transgreditur hanc legem Nestorium imitatus, rerum suarum confiscatione mulctabitur. Sublimis igitur tua potestas hanc constitutionem nostram ad notitiam universorum provincias habitantium præceptis solemnibus pervenire procuret. Hanc autem legem [e] in Latina & Græca lingua posuimus, ut omnibus aperta sit atque nota.

A quillitate, quæ eis semper incerta est & cara per omnia hujusmodi emendationem fieri præceperunt nobis principes iniquitates pœnis competentibus castigantes, reliquorum vero providentiam facientes, quatenus læsi nihil, sed monitione ad meliora deflexi atque conversi, nihil quidem suorum amitterent, quæ vero perfecta est & æterna & post vitam consistit possessionem pietatis cognoscentes, eam firmissime custodirent. Sed quoniam hominum genus præventum semel & saginatum dolosis sermonibus, pejoribus rationibus persuasum est, & egent ad hoc etiam timore præcipuo, pœnisque gravissimis eos qui adulterantur fidei dogmata de cetero cessare præcipiunt & cogitare quæ meliora sunt, & neque eos in quemlibet locum convenire neque aliis stadium impietatis ostendere aliquod sibi competentium prædiorum, sive in urbe consistentes, sive extra urbem, aut urbi vicinum, sed simpliciter inadibilem esse hujusmodi Concilio omnem terram, eos autem qui vesanis compositionibus Nestorii consentiunt, & occasionem errorum libros habent ejus, miserantes magis quam punientes, prædicunt illos quidem igni contradere atque exterminare, ne memoria tantæ læsionis in republica revoluta impedimenta veræ fidei faciat, quos neque scribere [f] principio neque invenire fuerat bonum, neque legere talia ex quibus damnum totius perditionis accidat. Quid enim animæ & fidei præponendum est, quibus nocent hujusmodi lectiones, quæ & perfectionem animæ excœcare possunt & ad pejora compellere? Et ut non lateant qui sint, aut quod vocabulum conveniens habeant, commemorant compositionem fabulæ ipsius, ad memoriam revocantes quod esset melius oblivioni contradi, Simonianos quidem eos nuncupari præcipiunt, gravissimis vero suppliciis, si in futuro transcenderint, castigantes. Ut autem cognoscatis tranquillitatem, pietatem, præceptorum providentiam, quam per omnia subjectis attribuunt, piissimorum nostrorum Principum, qui soli restituunt Deo per fidem repensationem dignam beneficiorum quæ in eos & in universum terrarum orbem largitur, huic nostræ conscriptioni secundum consuetudinem divinam luce plenam legem præfulgere præcipimus; cui obedientes, supplicio vosmetipsos liberos facietis in futuro longo sæculo, agere pie discentes, immortaliaque beneficia promerentes; & in tantum vobis proderit quantum Imperator sanciens & Deus recte adoratus solitus est prodesse.

Edictum Præfectorum prætorio.

CAP. LXXV. FLavius Anthemius Isidorus, Flavius Bacchus, & Flavius Simplicius Reginus Præfecti dicunt. Nihil ita carum Imperatoribus est quomodo semper agere pie aut actibus hujusmodi diligentiam adhibere, qui quotidie, ut ita dicatur, non differunt noctes & dies curis continuantes, & magis in ipsa pietate hoc cum omni studio servare consueverunt. Futura igitur emergere quadam inrationabili & insensata & præsumptione plena religione, magis autem non futura, sed etiam quandam erroris auctoritatem sibimet vindicante quadam providentia sine quolibet tumultu & cum omni tran-

a *Aversione*) Codex Turonensis & Colbertinus habent *aversionem illorum imitantur impietatum*.
b *Quemadmodum*) Ita Contius, recte. Nam hoc membrum pendet a superiori. At in antiquis codicibus manuscriptis legitur, *quemadmodum enim Ariani*. Et versio quidem quæ extat in Quinto Concilio aptior est huic sensui, & magis congruit cum editione quæ extat in Codice Theodosiano. c *Lege Constantini*) Extat apud Socratem lib. 1. cap. 6. d *Transgreditur H. Legem*) Concilium V. *Et hoc certum omnibus sit, quod si quis præterierit præsentem nostram sanctionem, & Theodoro & Nestorio assenserit, illorum socios imitans, ejus post gladii ultionem omnis substantia fisco addicetur*. Ita etiam Pelagius Papa.
e *In Latina & Græca*) Hæc non extant in Codice Theodosiano, quia constitutio illic integra non est. Data autem illic dicitur III. Non. Augusti CP. Theodosio Aug. XV. Cons. id est anno Christi CCCCXXXV. quadriennio post habitam synodum. Non statim itaque missa ad præfectum sed sequenti tantum anno.
f *Principio*) Ita codex Bellovacensis & Contius. Colbertinus & Turonensis habent *principium*.

Exemplar ſacræ epiſtolæ per Ariſtolaum Tribunum & Notarium ad Joannem Epiſcopum Antiochiæ de pace & adunatione Eccleſiæ.

Imperatores Cæſares, victores triumphatores, maximi, ſemper auguſti Theodoſius. & Valentinianus Joanni Epiſcopo Antiochiæ. *

* *Cod. Caſin. addit.* ſimiliter & Cyrillo Ep. Alexand.

COD. COLBERT. (*a*) A COD. BELLOVAC.

CAP. LXXVI

INtentio nobis correctio pacis eſt, quam videlicet, ſtudium veſtrum ſequentes, perpetue complendam prædicatis, & alios omnes homines, propter veritatem ſacerdotes effecti, non quieſcitis edocere. Tempus ergo eſt, quoniam ad hanc vos ſegnes eſſe ubi non oportebat evenit, ad hoc invitare ad quod alios evocantes credimus alacriter advenire. Res enim fugienda & inopinabilis in noſtris temporibus contigit, ſacerdotum religionis veræ diſcordia, quæ etiam omnem virtutem narrationis exceſſit. Quando enim ſperabatur omnis & uſque ad ſuſpicionem auferri contentio & perfectæ unitatis terminus ſequi, tunc diſceſſionis & turbæ maximæ occaſiones accenſæ ſunt. Mœſtitia igitur in hac cauſa & plurima æſtuationis occaſio eſt, doctores eccleſiaſticæ pacis & fontem concordiæ in tantam converti contentionem ut egeant invitantibus quatenus memorentur horum quæ ipſi allegare conſtituuntur. Tanti igitur mali ſolutionem unde etiam principium ſuſcipit invenire ſperantes, & diligenter quatenus hoc ageretur curantes, ne repens ſerpat amplius contentionis vitium, hoc deliberavimus omnibus nobis concurrentibus & ſanctiſſimo glorioſiſſimæ hujus urbis & omnibus qui hic comperti ſunt Dei amantiſſimis Epiſcopis, & omni eorum clero, ut quæ bene olim unita ſunt, & atroci incidente paſſione diviſa, orthodoxæ fidei membra coaptentur, quatenus vos inquam & reverentiſſimus (*b*) Epiſcopus Alexandrinorum Cyrillus convenientes alterutris deponatis quæ inter vos ſunt inimicitias & dubitationem, promittentibus nobis quos prædiximus reverentiſſimis viris quia ſi ſubſcripſeris depoſitioni Neſtorii & ejus doctrinam anathematizaveris, nulla relinquatur dubitationis occaſio, ſed mox & ſanctiſſimus Cyrillus & qui cum eo, ſed etiam ſanctiſſimus glorioſæ Romæ Epiſcopus Cœleſtinus & omnes undique orthodoxæ fidei ſacerdotes tuæ ſanctitati communicabunt, aliis videlicet ſi quæ ſunt quæ debent corrigi decentem facile ſuſcipientibus ſolutionem, quam ipſi neceſſario diſputantes & ſatisfacientes vobiſmetipſis ſeorſum & communiter omnibus oſtendetis. Sciens igitur hoc noſtrum eſſe ſtudium & conſilium, nullius alterius velitis habere ſollicitudinem quam ut omni remoto certamine atque zelo pax diligenter & firme ſanctis Eccleſiis & ubique orthodoxæ fidei & per hoc omnibus qui ſub noſtra ſunt ditione figatur. Feſtina itaque venire cum multa celeritate ad [a] Nicomediam civitatem, nullum penitus Epiſcoporum tecum deducens, niſi paucos Clericos tuæ miniſtrantium ſanctitati, & citra omnem dilationem feſtina, ſciens quoniam & Cyrillum ſanctiſſimum Epiſcopum ſi-

INtentio noſtra eſt pacis perfectio, quam vos, propriam profeſſionem ſequentes, ſemper adimplere promittitis, alios vero omnes homines, utpote per dilectionem ſacerdotes ordinati, docere non ceſſatis. Tempus igitur eſt, quoniam hanc vobis perturbare, unde non oportebat, contigit Eccleſiam, ad hoc hortari ad quod alios reducentes arbitrabamur quod alacriter veniretis. Res enim horribilis & inopinata noſtris temporibus contigit, ſacerdotibus veræ religionis diſſenſio, quæ & omnem narrationis virtutem ſupergreſſa eſt. Cum enim ſperata eſt univerſa & uſque ſuſpicionem adimi contentio & perfectæ unitatis ſequi perfectio, tunc diſſenſionis & tumultus maximi occaſiones accenſæ ſunt. Anxietatis igitur in negotio & multi mœroris occaſio eſt doctores eccleſiaſticæ pacis & fontem concordiæ in tantam diſſenſionem converti ut indigeant his qui eos adhortentur quatenus memores ſint eorum quæ prædicare conſtituti ſunt. Tanti igitur mali ſolutsonem unde & initium ſumpſit invenire ſperantes, & diligenter quemadmodum hoc perficiatur curantes, ne ſerpens depaſcatur amplius contentionis vitium, hoc animadvertimus omnibus ad nos concurrentibus, tam ſanctiſſimo Epiſcopo glorioſæ hujus urbis & omnibus qui inventi ſunt hic reverentiſſimis Epiſcopis, & univerſo eorum Clero ad bene pridem adunita acerba paſſione incedente, quæ devulſa ſunt rectæ fidei membra coaptare; quatenus vos, & reverentiſſimum, & ſanctiſſimum Epiſcopum Alexandrinorum Cyrillum convenientes invicem deponatis inter vos factam difficultatem, & ambiguitatem promittentibus his, quos prædiximus reverendiſſimis Viris, quod ſi ſubſcripſeris in depoſitione Neſtorii, & ejus anathematizaveris doctrinam, nulla reſidebit altercationis occaſio; ſed ſtatim ſanctiſſimus Epiſcopus Cyrillus, & tua reverentia, & qui cum ea ſunt, & ſanctiſſimus ..... glorioſæ Romæ Epiſcopus Cœleſtinus, & omnes, qui ubique ſunt rectæ fidei ſacerdotes tuæ reverentiæ communicabunt, aliis ſiquidem aliqua ſint quæ debeant corrigi decentem facile ſuſcipientibus ſolutionis ordinem, quam ipſi neceſſario repetentes & ſatisfacientes vobiſmetipſis privatim & communiter omnes reducetis. Cognoſcens igitur hoc noſtrum eſſe ſtudium & voluntatem, de nullo altero curam facias niſi ut omni de medio contentione & æmulatione ſublata, pacem hanc diligenter & firmiter ſanctis Eccleſiis quæ ubique ſunt orthodoxæ fidei & per has omnibus qui ſub poteſtate veſtra ſunt, repetere, & meliore auxilio figere. Feſtina autem venire cum omni velocitate ad Nicænam urbem, nullum omnino Epiſcoporum tecum addu-

Lacunam hic relinquit Codex Bellovacenſis, quam ſupplemus & ſimili Codice Veronenſi ſuggerentibus Ballerinis in Diſſertat. de Antiq. Collect. Can. pag. CXLI.

---

a *Nicomediam*) Non intellexit hunc locum Liberatus, qui ex his verbis collegit, Theodoſium Imperatorem Cyrillo & Joanni comminatum eſſe Nicomediam exilium, niſi pacem haberent ad invicem.

(*a*) Huic lectioni Caſin. Codex cohæret; ſicut & Vaticanus.

(*b*) Cod. Caſin. inſerit: *Antiochenorum Epiſcopus Joannes, & reverendiſſimus.*

adducens, nisi paucos obsequentes suæ sanctitati Clericos, & sine aliqua dilatione festina, sciens quod & Cyrillum sanctissimum Episcopum similiter & te properare & concurrere simili alacritate per sacras nostras literas præcepimus, & promittere ne aliter ad nos perveniatis priusquam in unum convenientes invicem vos depositis inimicitiis ad firmandam pacem propria concordia intentioni omnium succurratis, quod futurum esse & in tua reverentia significamus. Viri enim tales existentes quos expectant quæ pacis bona sunt, & quæ dissensionis mala latere non patiuntur, non prius a nobis videbimini, nisi correcta fuerint hæc quæ nos non modice tristari fecerunt. Interim autem donec fiant festinata pax & concordia vestra & ad invicem amicitiarum colloquium, & ex hoc præcurrente colloquio præveniat firmitas, nulla ex episcopalibus constitutionibus aut depositionibus aut ex quacumque ordinatione novitas adsumatur. Sed si quid interea fieri contigit, hoc in quiete manens imperturbatum Ecclesiæ custodiat statum. Sufficiunt enim qui sunt religiosi Clerici, donec perfecta adunitio consequatur ad Divina misteria peragenda. Habere (l. habe) a nobis hæc; & non ambigimus, quod omni robore, & omni virtute sinceram, & immutabilem videns nostram intentionem, & dignam christiana constantia pariter acturus & ipse nullum laborem, aut fatigationem nec injuriæ contemtum, nec oblivionem iræ suscipere recusabis: quatenus ea, quæ a nostra pietate causa rectæ fidei, & sanctarum Ecclesiarum unitatis præcepta sunt termino tradas. Si autem (quod non credimus) hanc nostram sententiam, & secretam voluntatem contemnere propria quadam intentione, aut instantia humanæ passionis conatus fueris, & alia quæ a nobis jussa sunt neglexeris, tibi imputabis, quia alacritatem circa continentiam Dei Ecclesiarum tua sanctitas aspernata dignas vicissitudines recipiet.

t hic pariter supplet
fectum Bel-
vacensis
odex Ve-
nensis apud
sdem.

Libellus datus Archiepiscopo Cyrillo a Paulo Episcopo Emeseno misso a Joanne Antiocheno.

CAP
XXVII.

DOmino meo per omnia sanctissimo & beatissimo Episcopo Cyrillo Paulus in Domino salutem. Piissimi atque victores nostri Principes quam olim habere dignantur intentionem ac diligentiam circa subjectos, & maxime de sancta Dei Ecclesia & pia atque purissima rectaque fide, in qua ex progenitoribus successerunt, demonstrantes, literas direxerunt per virum spectabilem Tribunum & Notarium Aristolaum & ad tuam sanctitatem & ad sanctissimum ac beatissimum Episcopum Joannem necnon & ad sanctissimum & beatissimum patrem nostrum Acacium Episcopum Beroeæ, jubentes ut congregati aut corporaliter aut voluntate, absolutionem detis emergentibus dissensionibus inter Deo amabiles Episcopos qui in Ephesum convenerunt & vos ipsos, & sanctissimis Dei ecclesiis Deo gratam provideatis pacem, & removeatis tumultus qui quotidie fiunt sanctis Dei Ecclesiis, atque consentiatis damnationi Nestorii, & anathematizetis pravam ejus doctrinam. Suscipientes ergo piissimas ac Deo amabiles literas prædictus sanctissimus Episcopus Joannes & sanctissimus Episcopus Acacius, & cogitantes quia esset valde necessarius tractatus vestræ præsentiæ, ne multum tempus ex negotio traheretur, direxerunt quidem ad tuam sanctitatem, ut tua beatitudo simul deliberet quemadmodum pax disponatur cauta & optimæ huic actioni terminus utilis imponatur. Veniens ergo & videns atque colloquens inveni tuam sanctitatem præparatam mansuete atque pacifice, & sicut Pontifices decet, ad ea quæ sunt in manibus disponenda. Denique literas nobis protulit tua sanctitas prædicentes quam a patribus suscepimus rectam immaculatamque fidem; quod primum fuit & dignum labore & studio. Quia vero decebat etiam ea quæ secundum Nestorium formam suscipere olim nobis placitam, facio præsens ad præsentem tuam sanctitatem has literas, per quas profiteor suscepisse nos ordinationem sanctissimi & beatissimi Episcopi Maximiani, habere autem Nestorium, qui dudum fuit Maximæ Constantinopoleos, condemnatum, & anathemamus quæ in doctrinæ parte impie ab eo sunt dicta, & amplectimur puram atque sinceram ad vos communionem, secundum oblatam tuæ sanctitati a nobis breviter de inhumanatione Dei verbi expositionem, quam etiam conlaudasti, & tamquam propriam suscepisti fidem, cujus etiam in his literis exem-

piar

plar infertum est. Et hac pura communione solutionem damus omnibus quæ in medio ex utrisque partibus velut in turbis facta sunt, & remeamus ad priorem Ecclesiarum gratia Dei tranquillitatem.

Epistola Joannis Episcopi Antiochiæ ad Cyrillum de pace.

COD. COLBERT. (a)

CAP. LXXVIII. Vide Liberat. cap. 9.

SAnctissimo & Deo amantissimo Cyrillo Joannes in Domino salutem. Dudum per sanctionem sanctissimorum nostrorum Principum jussa est synodus Deo amabilium Episcoporum in Ephesinam metropolim congregari & ecclesiasticarum gratia causarum & rectæ fidei, adprehendentibus autem etiam nobis memoratam civitatem, & revertentibus sine alterno colloquio. Superfluum vero est causas discordiæ pacis tempore nunc narrare. Divisis autem ad discordiam Ecclesiis hoc modo, quoniam ob hoc modo maxime cogitare omnes oportebat ut copularentur, e medio omni ablata discordia, sed etiam Christo amabilibus Principibus hoc ipsum fieri sancientibus, ut unirentur Dei Ecclesiæ, & ad hoc ipsum dirigentibus Dominum meum virum admirabilem & spectabilem Tribunum & Notarium Aristolaum, deferentem pias eorum literas jubentes ex hoc ipso concordare nos & scandala amputare de medio & sedare omnem tumultum omnemque tristitiam, obedientes piis literis illico & repente direximus Dominum meum & per omnia Deo amabilem atque sanctissimum Episcopum Paulum, dum hoc quoque placuisset & sanctissimo atque beatissimo patri nostro Acacio & Deo amabilibus apud nos Episcopis. Pro ampliori vero cautela hoc egimus, dum non potuissemus non convenientes quæ sancta sunt a piissimis nostris Imperatoribus ad terminum in præsenti perducere, mandavimus ei ut & propter nos & pro nobis & in persona vestra disponeret quidem quæ de pace sunt, quod principale est, offerret autem tuæ sanctitati expositionem a nobis consone factam de inhumanatione Domini Jesu Christi, quam direximus tuæ sanctitati per supradictum Deo amabilem virum, quæ est hæc. De Dei genitrice autem virgine quomodo & sapimus & dicimus, & de modo inhumanationis unigeniti filii Dei, necessario, non in adjectionis parte, sed in satisfactionis specie, sicut olim & ex sanctis scripturis & ex traditione sanctorum patrum percipientes habuimus, breviter narramus, nihil penitus adjicientes sanctorum patrum Nicæa convenientium expositæ fidei. Sicut enim prævenimus dicentes: *Ad omnem sufficit & pietatis agnitionem & totius hæreticæ pravitatis abdicationem*, dicimus autem non præsumentes ea quæ incomprehensibilia sunt, sed confessione propriæ infirmitatis, excludentes eos qui insurgere volunt, dum ea quæ sunt ultra hominem cogitamus. Confitemur itaque Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei unigenitum, Deum perfectum & hominem perfectum, ex anima rationali & corpore, [a] ante sæcula quidem ex patre natum secundum divinitatem, in novissimo autem dierum eumdem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine secundum humani-

COD. BELLOVAC.

SAnctissimo & Deo amabili Episcopo Cyrillo Joannes in Domino salutem. Ante hoc ex decreto piissimorum nostrorum Imperatorum jussum est Concilium Deo amabilium Episcoporum apud Ephesum metropolim congregari ecclesiasticarum rerum & rectæ fidei causa, comprehendentibus autem nobis prædictam urbem & revertentibus sine colloquio adinvicem nostro. Superfluum est autem causam discordiæ in tempore pacis nunc dicere. Divisis autem Ecclesiis ad discordiam hoc modo, quoniam hæc curare maxime omnes oportebat, quatenus sociarentur e medio ablata omni discordia, & piissimis & Christo amabilibus Imperatoribus idipsum ut fieret sancientibus, & adunire Ecclesias, & ad hoc ipsum dirigentibus Dominum meum virum * admirandum & expectabilem Tribunum Notariorum Aristolaum ferentem secum pios eorum apices qui jubeant statim nos congregari & auferre scandala de medio & sopire omnem turbellam & omnem tristitiam. Quibus literis obtemperantes, mox & sine dilatione direximus Dominum meum per omnia Deo amabilem & sanctissimum Episcopum Paulum, quod placuit etiam sanctissimo & reverentissimo patri nostro Acacio & omnibus nostris sanctissimis Episcopis. Pro ampliori autem cautela hoc fecimus; quia non poteratis convenientes quæ decreta fuerant a piissimis nostris Imperatoribus coram ad effectum perducere demandavimus ei, ut vice nostra, & pro nobis, & pro persona nostra disponeret quidem quæ pertinent ad pacem, quod præcipuum est. Intimaret autem reverentiæ tuæ expositionem; quæ a nobis constanter facta est de humanatione Dei nostri Jesu Christi, quam direximus reverentiæ tuæ per prædictum religiosum virum, quæ est hæc. De Dei autem genitrice Virgine quemadmodum & sapimus & dicimus, & de modo humanationis unigeniti Filii Dei necessarie non additamenti causa, sed ad satisfactionem proprie desuper tam de Divinis Scripturis, quam de traditione Sanctorum Patrum adsumentes habuimus, breviter dicimus nihil omnino addentes fidei sanctorum Patrum, quæ in Nicæa expositæ est. Sicut enim jam diximus ad omnem sufficit & pietatis cognitionem, & omnem hæreticæ perfidiæ abdicationem. Dicimus autem non præsumentes illicita, sed confessionem propriæ infirmitatis excludentes eos, qui exsurgere volunt contra ea, quæ ultra hominem disceptamus. Confitemur igitur Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei unigenitum Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationali & corpore ante sæcula ex patre genitum secundum deitatem, in ultimis autem diebus eundem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine secundum hu-

* clarissim & spectabilem Trib. & Notarium.

Et hic parteri lacunam Bellovacensis supplet codex Veronensis

---

a *Ante sæcula*) Totam hanc fidei confessionem refert Liberatus ex alia versione quam quæ hic habetur, & quæ rursum diversa est ab ea quam exhibet codex Bellovacensis. Vide infra in Synodico cap. 17.

(a) God Casin. enim hac versione concordat sicut & Vatican.

manitatem ; consubstantialem patri eumdem secundum deitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum unitas facta est. Unde unum Christum, unum filium, unum Dominum confitemur. Secundum hanc inconfusibilem unitatem confitemur sanctam virginem Dei genitricem; qui adsumpsit verbum, incarnatus est & humanatus est, & ex ipso conceptu adunivit sibi ex ipsa adsumptum templum. Evangelicas autem & apostolicas de Domino voces scimus deiloquos viros aliquotiens has consociantes tamquam de una persona dictas, aliquotiens autem dividentes tamquam de duabus naturis, & has quidem Deo concedentes secundum deitatem Christi, humiles autem secundum humanitatem tradentes. Quo suscepto, placuit ad abolitionem totius certaminis & ad constituendam universalem pacem sanctissimis Dei Ecclesiis & e medio tollere quæ exorta sunt scandala, nos habere Nestorium condemnatum, qui dudum factus est Episcopus Constantinopolim, & anathematizamus pravas ejus & profanas vocum novitates, quia nostræ sanctæ Dei Ecclesiæ rectam & salvam habent fidem, & hanc custodiunt & tradunt populis sicut sanctitas vestra. Consentimus autem & ordinationi. ☞ Sanctissimi, & reverentissimi Episcopi Maximiani Constantinopolitanæ Sanctæ Dei Ecclesiæ, & omnibus communicamus, qui per universum orbem terrarum sunt Deo amabiles Episcopi, quanti sunt, qui rectam, & impollutam habent, & custodiunt fidem. Et subscriptio: Salvus pro nobis orans permaneas Domine Deo amantissime, & sanctissime, & omnium charissime frater. ✍

Et hic pariter Codex Veronensis supplet defectui Bellovacensis.

tatem. Duarum enim naturarum unitas facta est. Unde unum Christum, unum filium, unum Deum confitemur. Secundum hanc inconfusæ unitatis intelligentiam confitemur sanctam virginem Dei genitricem, eo quod Deus verbum incarnatum sit & inhumanatum & ex ipso conceptu univerit sibi ex ea sumptum templum. Evangelicas autem & apostolicas de Domino voces novimus deiloquos viros, alias quidem consociantes tamquam de una persona, alias autem dividentes tamquam in duabus naturis, & Deo decentes quidem secundum deitatem Christi, humiles autem secundum humanitatem tradentes. Quo suscepto, placuit ad abolitionem totius certaminis & ad constituendam universalem pacem sanctissimis Dei Ecclesiis & e medio tollenda quæ exorta sunt scandala nos habere Nestorium condemnatum, qui dudum fuit Episcopus Constantinopolim, & anathematizamus pravas ejus & profanas vocum novitates, quia nostræ sanctæ Dei Ecclesiæ rectam & salvam habent fidem, & hanc custodiunt & tradunt populis sicut sanctitas vestra. Consentimus autem & ordinationi sanctissimi & reverentissimi Episcopi Maximiani Constantinopolitanæ sanctæ Dei Ecclesiæ, & communicatores omnium sumus qui per universum orbem terrarum sunt Deo amabilium Episcoporum qui rectam & impollutam habent & custodiunt fidem. *Et subscriptio*. Incolumis pro nobis orans permaneas, Domine Deo, amantissime & sanctissime & omnium mihi carissime frater.

[a] *Incipit epistola sancti Cyrilli ad Joannem Antiochenum.*

CAP. LXXIX.

DOmino meo dilectissimo fratri & consacerdoti Joanni Cyrillus in Domino salutem. Exultent cœli, & lætetur terra. Solutus est enim medius paries maceriæ, & quod contristabat quievit, atque dissensionis modus omnis abscissus est, omnium nostrum salvatore Christo pacem suis Ecclesiis tribuente, convocantibus tamen nos ad hoc & piissimis, ac [b] Christo amantissimis Imperatoribus, qui originalis pietatis facti imitatores egregii [c] tutam quidem & inconcussam in propriis animis rectam fidem custodiunt, maximam tamen curam impendunt pro sanctis Ecclesiis, ut famosissimam habeant in sæculo gloriam & præclarum proprium ostendant imperium; quibus & ipse virtutum dominus ditissima manu bona [d] distribuit, & præbet subjugare quidem adversarios, donat autem & victoriam. Neque enim mentitur dicens. *Vivo ego, dicit Dominus, quia glorificantes me glorificabo*. Veniente igitur in Alexandriam Domino meo reverentissimo consacerdote ac fratre Paulo, impleti sumus omni lætitia, & nimis digne, tamquam tanto viro mediante & supra vires in laboribus adquiescente conversari, ut diaboli superaret invidiam, & [e] conjungeret ea quæ separata, & interjecta scandala circumcidens, consensu & pace coronaret Ecclesias quæ apud nos & apud vos sunt. Quo enim modo divisæ sunt, superfluum arbitror dicere. Oportere autem reor ea quæ pacis tempori [f] conveniunt & sapere & effari. Delectati ergo sumus colloquiis memorati reverentissimi viri, qui forte & certamina se non parva habiturum suspicabatur [g] in persuadendum nobis quoniam oportet ad pacem conjungere Ecclesias & hæreticorum risum abolere, sed & hebetem facere super his [h] aculeum diabolicæ malignitatis. [i] Parate tamen ita in hoc habentes invenit ut nullum laborem penitus sustineret. Recordamur enim salvatorem dicentem: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Edocti autem sumus & in orationibus dicere: *Dominus Deus noster, pacem*

---

a *Incipit epistola*) Antiquam hujus epistolæ versionem, ab ista diversam, exhibet vetus codex canonum editus a clarissimo viro Paschasio Quesnello. b *Christo amant.*) Contius, *Christianissimi*.
c *Tutam*) Ita Contius. Codices Colbertinus & Turonensis habent *causam*. Bellovacensis mutilus est in hoc loco. Editio Quesnelli, *veracem*. d *Distribuit*) Codex Bellovacensis, *partitur & tribuit*.
e *Conjungeret*) Codex Bellovac. *conjungat separata*. Et mox idem habet *coronet* pro *coronaret*.
f *Conveniunt*) Idem codex, *convenientia sunt*. g *In persuadendum*) Ita vetera exemplaria & editio Contii. Sed codex Bellovacensis habet *nos* pro *nobis*.
h *Aculeum*) Codex Bellovac. *clavum*. Verum alia lectio melior est. Editio Quesnelli, *stimulum*.
i *Parate*) Contius: *Paratos tamen ita in hoc invenit*.

cem da nobis, omnia enim reddidisti nobis. Quoniam si quis particeps fuerit pacis quæ a Domino ministratur, non indigebit omni bono. Quoniam vero omninò superflua & inopportuna Ecclesiarum divisio facta est, nunc maxime nobis est satisfactum, Domino meo reverentissimo Paulo Episcopo chartam proferente quæ inreprehensibilem continet fidei professionem, & hanc a tua sanctitate compositam fidem dicente & ab aliis reverentissimis ibidem constitutis Episcopis. Habet autem scriptura, ita sicut inserta est huic epistolæ meæ. *De genitrice autem Dei virgine quemadmodum & sapimus & dicimus, & de modo incarnationis unigeniti filii Dei necessario non quasi in additamenti parte, sed in specie satisfactionis, sicut ab initio tam ex divinis scripturis quam ex traditione sanctorum patrum suscipientes habuimus, breviter enarramus, nihil penitus addentes sanctæ fidei quæ a patribus in Nicæa est exposita. Sicut enim anticipavimus dicentes: Sufficit ad omnem pietatis cognitionem & abdicationem totius hæreticæ pravitatis, dicimus tamen, non quasi audentes aliquid contra inreprehensibilia, sed confitentes propriam infirmitatem, pro excludendis tamen his qui contra nos tentant adsurgere, quæ sunt supra hominem cogitamus.* [a] *Confitemur etenim Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei unigenitum, Deum perfectum, & hominem perfectum ex anima rationali & corpore, ante sæcula quidem ex patre natum secundum deitatem, in fine vero dierum eumdem propter nos & propter nostram salutem de Maria virgine secundum humanitatem, consubstantialem patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis secundam humanitatem. Duarum enim naturarum unitio facta est.* [b] *Propter quod unum Christum, unum filium, unum Dominum confitemur. Secundum hunc inconfusæ unitionis intellectum confitemur sanctam virginem Dei genitricem; propter quod Deus verbum incarnatus est & homo factus, ex ipsa conceptione sibimet uniit templum quod ex ipsa* [c] *suscepit. Evangelicas vero & apostolicas de Domino voces scimus deiloquos viros quasdam conjungentes tamquam in una persona, quasdam* [d] *dividentes tamquam in duabus naturis, & diviniores quidem atque altiores secundum deitatem Christi, humiliores autem secundum humanitatem ejus tradentes.* His vestris relectis sacris [e] vocibus, ita & nos sapere invenientes, (Unus enim Deus, una fides, unum baptisma) glorificavimus omnium salvatorem Deum, alterutris congaudentes quoniam scripturis divinitus inspiratis & traditioni sanctorum patrum nostrorum consonantem fidem habent vestræ & nostræ Ecclesiæ. Quoniam vero comperi quosdam vituperare solentium, vesparum agrestium modo circumsonare & malignos contra me sermones eructare, tamquam ex cœlo depositum & non ex sancta virgine

Fides Joannis Antiocheni.

sanctum corpus Christi esse confitear, considera-A vi pauca pro hoc ad eos dicere. O insensati & tantum calumniari docti, quemadmodum in hoc estis sensu dilapsi & in hac tanta stultitia languistis? Oportebat enim, oportebat aperte intelligere quoniam nobis pene omne certamen de fide provenit confirmantibus quoniam sancta virgo Dei genitrix est. Sed si de cœlo & non ex ipsa sanctum corpus omnium nostrum salvatoris Christi factum esse diceremus, quomodo jam intelligeretur Dei genitrix esse? Quem enim omnino peperit, si non est verum quia peperit secundum carnem Emmanuel? Rideantur igitur hæc de me garrientes. Nec enim beatus Propheta Esaias mentitus est B dicens: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.* Vere autem & sanctus Gabriel ad beatam virginem dicit: *Noli timere, Maria. Invenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Quando autem dicimus de cœlo & de sursum Dominum nostrum Jesum Christum, non quasi de sursum & de cœlo depositam ejus sanctam carnem talia dicimus, sed magis sequentes divinum Paulum aperte clamantem: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo.* Meminimus autem & ipsum salvatorem dicentem: C *Nemo ascendit in cœlum nisi qui de cœlo descendit filius hominis*; qui utique secundum carnem, sicut [f] nuper dixi, ex sancta virgine natus est. Quoniam vero desursum & de cœlo descendens Deus verbum exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, & nuncupatus est filius hominis, permanens id quod erat, id est, Deus inconvertibilis & immutabiiis secundum propriam naturam, tamen quia unus intelligitur cum propria carne, de cœlo dicitur descendisse, nuncupatus est tamen & homo de cœlo, perfectus in deitate, & perfectus in humanitate, & in una persona intelligendus. Unus enim Dominus Jesus Christus, quamvis non ignoretur differentia naturarum ex quibus ineD narrabilem unitatem factam esse diximus. [g] Eos autem qui dicunt quia commixtio vel confusio aut [h] confermentatio Dei verbi facta est ad carnem dignetur tua sanctitas [i] refrænare. Suspicor enim & hoc de me aliquos divulgare quasi ita saperem aut prædicarem. Ego autem tantum absum ab hujusmodi sensu ut & furere arbitrer eos qui suspicati sunt omnino quia mutationis obumbratio circa naturam Dei verbi potest contingere. Manet enim quod est semper, & non mutatur, neque mutabitur aliquando, vel conversionis est capax. Impassibile autem super hæc Dei verbum omnes E confitemur, licet ipse sapientissime disponens mysterium, sibimet applicans videatur acciden-

---

a *Confitemur*) Totam hanc confessionem de divinitate & humanitate Jesu Christi iisdem omnino verbis refert Liberatus, nimirum ex ista versione. Paulo diversæ versionis habetur apud Rusticum, Diaconum adversus Acephalos scribentem & in epistola Innocentii Episcopi Maroniæ de gestis CP. cum Severianis.

b *Propter quod unum*) Sic etiam legendum in epistola Innocentii Episcopi Maroniæ pro eo quod illic legitur *propterea unum*. Sic etiam reponendum infra in synodico adversus Tragœdiam Irenæi cap. 17.

c *Suscepit*) In epistola Innocentii *processit*. d *Dividentes*) Male in epistola Innocentii *evidenter*. Nam vetus codex manifeste habet *dividentes*. Quod minor animadversum non fuisse a Labbeo, qui multas varias lectiones ex eo codice adnotavit in margine suæ editionis. e *Vocibus*) Contius, *voluminibus*, male. Nam legendum esse *vocibus* patet etiam ex epistola Innocentii & ex Rustico Diacono.

f *Nuper*) Id est, supra. g *Eos autem*) Segmentum istud ex alia versione retulit Rusticus Diaconus in disputatione adversus Acephalos. h *Confermentatio*.) Ita codices Colbertinus & Turonensis & Contius. Bellovac. habet *fermentatio*. Ita etiam Rusticus. i *Refranare*) Rusticus, *condemnare*.

dentes carni paſſiones. Ideo utique & ſapientiſſimus Petrus inquit: *Chriſto paſſo pro nobis carne*, & non natura inenarrabilis deitatis. Ut enim ipſe ſalvator omnium eſſe crederetur ſecundum proprietatem diſpenſativam, ad ſemetipſum, ut dixi, carnis ſuæ refert paſſiones. Quale eſt illud quod Prophetæ voce tamquam ab ipſo prædicitur: *Dorſum meum dedi ad verbera & maxillas meas ad palmas, faciem autem meam non averti a fœditate ſputorum*. Quoniam vero ubique ſequimur ſanctorum patrum ſententias, maxime autem patris noſtri beatiſſimi & opinabilis Athanaſii, omnino in aliquo ab eo deviare metuentes, tua quidem ſanctitas credat, aliorum vero ambigat nullus. Apposuiſſem utique & teſtimonia eorum multa, ex ipſis mea verba confirmans, niſi prolixitatem epiſtolæ timuiſſem, ne forte per hoc faſtidium legentibus generetur. Nullo vero modo moveri ab aliquibus patimur fidem aut ipſum fidei ſymbolum quod a ſanctis patribus noſtris in Nicæa convenientibus illo tempore definitum eſt. Sed neque permittimus nobiſmetipſis aut aliis unum mutare dictorum ibidem poſitorum aut unam ſyllabam præterire. Meminimus enim dicentem: *Noli tranſgredi terminos quos poſuerunt patres tui*. Neque enim loquebantur illi, ſed ſpiritus Dei patris, qui procedit quidem ex ipſo, eſt autem a filio non alienus ſecundum unius eſſentiæ rationem. Et ad hoc ipſum nos ſanctorum arcana docentium verba confirmant. In actibus namque Apoſtolorum ſcriptum eſt: *Venientibus autem in* [a] *Mœſiam, tentabant ire in Bithyniam, & non permiſit eos ſpiritus Jeſus*. Scribit autem & admirabilis Paulus: *Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem in carne non eſtis, ſed in ſpiritu. Siquidem ſpiritus Dei habitat in vobis. Si quis ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus*. Quando autem quidam eorum qui recta pervertere ſolent, meas voces in [b] hoc quod eis placuerit mutant, non admiretur hoc tua ſanctitas, ſciens quoniam & omnes hæretici de ſcriptura divinitus inſpirata ſui colligunt erroris occaſiones, ea quæ a ſancto ſpiritu recte dicta ſunt ſua malitia corrumpentes, & ſuper ſua capita flammam inextinguibilem haurientes. [c] Quoniam vero didicimus quod & epiſtolam opinabilis patris noſtri Athanaſii [d] ad beatiſſimum Epictetum deſtinatam recte habentem corrumpentes quidam ediderunt, ut per hoc plurimi nocerentur, propterea utile aliquid & neceſſarium fratribus providentes, ex antiquis exemplaribus quæ apud nos ſunt nullum errorem habentibus tuæ ſanctitati [e] paria deſtinavimus.

Homilia Cyrilli Epiſcopi dicta in natali ſancti Joannis Baptiſtæ Pharmuthi [f] XXVIII. *Indictione prima* [g].

CAP. LXXX.

EOs qui pietate firmi ſunt & ſacrorum dogmatum certiſſimam atque ornatam habent fidem, terram uberem Propheta [h] nominat dicens: *Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omnipotens, & benedicent vobis omnes gentes*. Terram vero uberem eſſe dicit [i] fœcundiſſimam & fructiferam & fructuum domeſticorum matrem atque nutricem. Hujuſmodi autem eſt omnis Deo amabilis & ſancta anima, cultorem veluti quendam & ſeminatorem totius boni omnium ſortita Chriſtum, qui etiam ſacrorum nobis dogmatum coruſcat ſcientia. Sed omnium inimicus, hoc eſt, ſatanas, excitat ſuperſeminantes per tempora tritico maligna zizania. Verumtamen licet floreant, reciduntur; eritque ſic ager puriſſimus. Expulſus igitur eſt ab omni Eccleſia Neſtorius impius, amara diaboli vere zizania, & concordant de cetero per omnem conſiſtentes orbem terrarum Dei cultores Epiſcopi rectam & unam [k] confitentes fidem. Copulati ſiquidem ſunt noſtris Eccleſiis, magis autem totius orbis terrarum, etiam apud orientem conſtitutæ. Confeſſi etenim ſunt Deo amantiſſimi Epiſcopi ibi conſtituti rectam & ſine profanatione fidem. Quæ autem ſcripſit ad me Deo amantiſſimus & reverentiſſimus Epiſcopus Antiochiæ Joannes, quæ vero & ego ad eum reſcripſerim, Deo favente audietis.

Epiſtola Cyrilli Epiſcopi ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, qui ordinatus eſt poſt Neſtorium.

CAP. LXXXI.

REverentiſſimo & Deo amantiſſimo comminiſtro Maximiano Cyrillus in Domino ſalutem. Non erat dubium [l] quia omnino & ſemper prævalerent tuæ ſanctitatis orationes. Annuit enim paratiſſime diligentibus ſe omnium noſtrum Salvator, ut unuſquiſque etiam in hoc gaudens & exultans dicat: *Audivit de templo ſancto ſuo vocem meam, & clamor meus in conſpectu ejus introivit in aures ejus*. Ecce enim, ecce diſperſa membra Eccleſiæ corporis copulata ſunt rurſus alterutris, & ſeparat quidem nihil ad diſcordiam prædicatores evangelii Chriſti; una vero omnes fide coronamur, ſceleſtorum repertorem Neſtorium extra ſacra ſepta ſectantes, & a grege nobili removentes falſum paſtorem. Contigit etiam hoc tuarum impetratione precum. Quia vero cura neceſſaria facta eſt etiam piiſſimis Principibus de pace ſanctarum Eccleſiarum, oramus autem & nos ipſi auferri de medio quod nos dividit atque ſejungit ad diſcordiam, & ſplendorem ad inſtar lucis cariſſimam Deo pacem profitenti-

a *Moeſiam*) Ita codices Colbertinus & Turonenſis. Bellovacenſis habet *Aſiam*. Sed *Myſiam* ſcriptum eſt in Actis Apoſtolorum. b *Hoc quod eis placuerit*) Codex Bellovac. *in ſibimet placitum*.

c *Quoniam*) Hunc locum paulo aliter & ex alia verſione refert Ruſticus Diaconus in diſputatione adverſus Acephalos. d *Ad Epictetum*) Extat ex antiqua verſione in collectione canonum edita a viro clariſs. Paſchaſio Queſnello cap. 52. p. 108. Subjecta erat hæc epiſtola geſtis Epheſini Concilii in veteri codice quo Contius utebatur. e *Paria*) Apud Ruſticum, *exemplaria*. Peltanus, *exempla*.

f XXVIII.) Id eſt, die XXIII. Aprilis ſecundum Romanos. g *Indict. pri.*) Pro his verbis legitur in codice Bellovac. *Id. Mai.* h *Nominat.*) Codex Bellovac. *eſſe dicit*. i *Foecundiſſ.*) Hæc eſt lectio libri Bellovac. & editionis Contianæ. Colbertinus & Turonenſis habent *profœcundiſſimam*.

k *Confitentes*) Hæc vox addita eſt ex libro Bellovacenſi. l *Quia*) Dubium non eſt quin ſcribendum ſit *quin*, ſi elegantiam ſermonis attenderemus. Verum codices Colbertinus & Turonenſis, cum quibus convenit etiam editio Contiana, habent *quia*. Quæ vox eundem ſenſum conſtituit.

bus ſancto & Deo amantiſſimo & Dei cultore Antiochenorum Epiſcopo Joanne & qui cum eo ſunt reverentiſſimis Epiſcopis quia & damnatum habent Neſtorium, & anathematizant ejus ſceleſtiſſimam blaſphemiam, direxi literas & ad beatitudinem ejus & alios communicativas, & conjuncti ſumus ad unanimitatem, ad hoc etiam tua ſanctitate conſentiente & aliis omnibus ex quibus celebrata eſt ſancti Concilii plenitudo. Non enim certamen atque contentio valet apud nos, ſed unam intentionem omnes habuimus ad pacem reſpicientem; & ſi voluiſſent qui ab initio contenderunt & ſemetipſos a nobis ſeparaverunt, fuiſſet penitus nulla contentio nec diſcordia Eccleſiarum. Verumtamen benedictus ſalvator, qui ſedavit tempeſtatem, & tranquillitatem nobis unanimitatis explicuit orationibus & interceſſionibus tuæ ſanctitatis & omnium aliorum qui fidem habentes rectam & ſinceram, in ſpiritu & veritate adorationem & culturam exhibent ei.

Commonitorium Eulogio Presbytero Alexandriæ [a] *obſervanti Conſtantinopoli a ſanctiſſimo Archiepiſcopo Cyrillo.*

C. P. LXXXII.

[b] Reprehendunt quidam expoſitionem quam fecerunt orientales, & dicunt: Cur duas naturas nominantibus eis paſſus eſt aut etiam laudavit Alexandrinus Epiſcopus? Alii vero qualia Neſtorii ſunt dicunt & illum ſic ſapere, ſubripientes neſcientibus ſubtilitatem. Oportet autem culpantibus illa dicere quia non omnia quæcumque dicunt hæretici fugere & refutare decet. Multa enim confitentur ſicut & nos confitemur; velut Ariani, quando dicunt patrem quia creator eſt omnium & dominus. Numquid propter hoc conſequens eſt fugere hujuſmodi confeſſiones? Sic & in Neſtorio, licet dicat duas naturas, [c] diverſitatem ſignificans carnis & Dei verbi, altera enim verbi natura, altera carnis eſt, ſed tamen nequaquam unitatem confitetur nobiſcum. Nos enim unientes hæc unum Chriſtum, unum filium, eumdem unum Dominum Deum confitemur, & deinceps unam filii naturam incarnatam, quale eſt etiam in communi dicere homine. Eſt etenim ex diverſis naturis, ex corpore videlicet & anima. Sed ratio quidem & contemplatio novit differentiam. Unientes autem tunc unam facimus hominis naturam. Quapropter noſſe naturarum differentiam non eſt dividere in duo unum Chriſtum. Quia vero omnes orientales putant nos orthodoxos Apollinarii ſectam ſequi & ſapere quia temperamentum factum eſt aut confuſio, (Hujuſmodi enim ipſi vocibus utuntur, tamquam Deo verbo tranſeunte in naturam carnis & carne mutata in naturam divinitatis) conceſſimus eos in duos non dividere unum filium, abſit, ſed confiteri ſolum quia neque confuſio facta eſt neque temperamentum; ſed caro quidem caro erat tamquam ex muliere ſumpta, verbum tamquam ex patre natum verbum erat, verumtamen unus Chriſtus & filius & Dominus ſecundum Joannis vocem, tamquam factum ſit verbum caro. Procura autem eos intendere lectioni epiſtolæ beati Papæ Athanaſii, quia ibi contendentibus aliquibus atque dicentibus quia ex propria natura Deus verbum fecit ſibi corpus ſurſum & deorſum, adfirmat quia non conſubſtantiale erat verbo corpus. Si autem non conſubſtantiale, altera ſine dubio & altera natura, ex quibus unus atque ſolus intelligitur filius. Illud quoque non ignorent. Ubi enim omnino unitas nominatur, non unius rei ſignificatur conventus, ſed aut duarum aut etiam plurium, & differentia alterutrius per naturam. Si igitur dicimus unitatem, confitemur quia carnis animatæ intelligibiliter & verbi; & qui duas dicunt naturas, ſic intelligunt. Verumtamen unitate confeſſa, nequaquam ſeparantur ab invicem quæ unita ſunt; ſed unus jam filius, una natura ejus, utpote incarnato verbo. Hæc confeſſi ſunt orientales, licet circa ſermonem modice obſcurati ſunt. Qui enim confitentur quia ex Deo patre natus unigenitus verbum, natum eſt idem & ſecundum carnem ex muliere, & quia Dei genitrix eſt ſancta virgo, & quia una ejus perſona, & quia non duo filii, non duo Chriſti, ſed unus, quomodo circumferentur ſectæ Neſtorii? Neſtorius itaque in ſuis expoſitionibus ſimulat ſe dicere unus filius & unus Dominus, ſed refert filiationem ad ſolum Dei verbum. Cum autem venerit ad diſpenſationem, rurſus alium Dominum qui ex muliere eſt ſeorſum hominem dicit copulatum dignitate æquo honore. Dicendo enim quia propterea Deus verbum Chriſtus nominatur quia habet copulationem ad Chriſtum, quomodo non apertum eſt duos dicere Chriſtos, ſi Chriſtus ad Chriſtum habet conjunctionem tamquam alter ad alterum. Qui vero ex oriente ſunt, nihil tale dixerunt; voces autem dividunt ſolum. Dividunt autem ſecundum hunc modum, ut alias quidem Deo decibiles eſſe dicant, alias autem humanas, alias autem communes factas; tamquam habentes ſimul & quod Deo decibile eſt & quod humanum, verumtamen dictas ab uno & eodem, & non ſicut Neſtorius alias quidem Deo verbo ſeorſum attribuit, alias autem qui ex muliere eſt tamquam alteri filio. Aliud autem eſt vocum noſſe differentiam, & aliud partiri duabus perſonis tanquam altera & altera. Epiſtola autem ad Acacium, maxime cujus initium eſt, *Cauſa quidem dulcis & valde digna eſt fratrum adlocutio*, bonam habet ſatisfactionem de omnibus. Habes autem plurimas epiſtolas [d] in chartario: quas debes ſtudioſe dare. Offeres autem magnificentiſſimo [e] præpoſito directos a me duos codices, unum quidem contra Neſtorii blaſphemias, alium vero habentem geſta ſynodi contra Neſtorium & ea quæ ejus ſunt ſapientes, & diſputationes a me factas ad eos qui ſcripſerunt contra capitula. Duo autem Epiſcopi ſunt Andreas, & Theodoritus. Habet autem in fine ipſe codex compendioſas expoſitiones de diſpenſatione ſecundum Chriſtum valde bonas & quæ prodeſſe poſſint. Offer autem

Extat in ſe cap.

a *Obſervanti*) Id eſt, apocriſario Alexandrinæ Eccleſiæ, ut eum recte vocat Liberatus.

b *Reprehendunt*) Aliquot iſtius commonitorii fragmenta refert Liberatus ex iſta verſione.

c *Diverſitatem*) In fragmento iſtius epiſtolæ ſeu commonitorii quod refertur in epiſtola Innocentii Epiſcopi Maroniæ ad Thomatem presbyterum Theſſalonicenſem legitur *diverſitatem tamen*: male, cum neque vox *tamen* extet in hoc commonitorio, neque in veteri codice ex quo edita eſt epiſtola Innocentii.

d *Cartario*) χαρτοσκόμῳ. quod Peltanus vertit *capſula*, id eſt, in faſciculo epiſtolarum quæ tum ad Eulogium mittebantur.

e *Præpoſito*) Sic habent editiones Græcæ & Latinæ & vetuſti codices.

tem similiter ei ex his quæ [a] habent pellem epistolas quinque, unam beati Papæ Athanasii ad Epictetum, & aliam ad Joannem a nobis, & ad Nestorium duas, unam parvam, & unam majorem, & ea quæ ad Acacium est. Ipsas enim quæsivit a nobis.

[b] *Epistola Cyrilli Alexandrini Episcopi ad Acacium Episcopum Melitinæ.*

CAP. LXXXIII.

DOmino meo dilectissimo fratri & commi-nistro Acacio Cyrillus in Domino salutem. Causa quidem dulcis & valde digna est fratrum adlocutio & omni digna sermone apud sapientes vere. Oportere autem assero eos qui unius fidei sunt & unanimes cogi incessanter hoc agere, cum neque sit quod impediat, neque interrumpat aliquid ad hujusmodi ferventem appetitum & pronam voluntatem. Sed interdum [c] festinare etiam volentes nos longitudo interposita spatiorum aut raritas epistolæ portitorum [d] impedit. Tempore autem quo sit possibilitas eloquendi, [e] studium quoddam fieri oportet causa & ter desideratis libenter [f] insilire. Gavisus itaque nimis super his quæ a tua perfectione sunt scripta, & admiratus affectum, oportere credidi ecclesiasticæ pacis nuntiare modum & singula quemadmodum sunt gesta narrare. Piissimus & Christo amantissimus Imperator pro sanctis Ecclesiis curam plurimam & necessariam gerens, importabilem æstimabat horum dissensionem. Evocans igitur reverentissimum & Dei cultorem Episcopum sanctæ Constantinopolitanorum Ecclesiæ Maximianum, sed & alios plurimos ibi compertos, quomodo de medio quidem tolleretur Ecclesiarum discordia, & vocarentur ad pacem divinorum sacramentorum Pontifices, cogitabat. At illi dicebant quia non aliter hoc fieret aliquando, nec ad concordiam remearent ad invicem de quibus erat sermo, [g] si non prioriretur & veluti præferretur unius fidei vinculum. Dicebantque quia Antiochiæ Dei cultorem Episcopum Joannem anathematizare Nestorii dogmata conveniret & ex scripto profiteri damnationem ejus, & quod specialiter contristaret Alexandriæ Episcopum, oblivisceretur propter dilectionem, & pro nihilo æstimaret quod injuriam passus esset in Epheso, licet valde crudele ingemiscendum esset. Consentiente igitur & gaviso valde super his piissimo Imperatore, missus est hoc ipsum acturus Dominus meus admirandissimus Tribunus & Notarius Aristolaus. Cumque orientalibus sanctio imperialis innotuisset & tamquam cum voluntate facta inventorum Episcoporum in maxima Constantinopoli, nescio quid considerantes, congregati quidem sunt ad sanctissimum & Dei cultorem Berocensem Episcopum Acacium, & scribere ad me procuraverunt quia amicitiarum modus seu pacis sanctarum Ecclesiarum non aliter fieri conveniret nisi secundum quod eis placeret. Erat scilicet hæc gravis & onerosa petitio. Volebant enim [h] vacare quidem omnia quæ a me conscripta sunt & quæ in epistolis & in tomis & in libris, soli autem illi consentire fidei quæ in Nicæa a sanctis [i] nostris patribus definita est. Ego autem ad hoc scripseram quia expositionem quidem fidei definitæ a sanctis patribus in Nicæa civitate sequeremur omnes, nihil omnino horum quæ in ea sunt posita destruentes, (Habet enim omnia recte & inreprehensibiliter, & scrupulositas adhuc post illam incauta est) quæ vero conscripsimus contra Nestorii blasphemias nulla nobis ratio persuadet quia non bene facta sunt dicere, sed magis oportere eos, secundum quod placuerat piissimo atque Christo amantissimo Principi & ipsi sancto Concilio in Ephesina civitate celebrato, facere quidem abdicatum eum qui salvatoris gloriæ repugnavit, anathemare autem ejus sceleratissimas blasphemias & confiteri damnationem ejus, & consentire ordinationi sanctissimi & Deo amantissimi Episcopi Maximiani. His igitur literis eis datis, miserunt ad Alexandriam reverentissimum, & Dei cultorem Episcopum Paulum Emesenorum; apud quem plures quidem facti sunt longique sermones de his quæ Ephesi atrociter & inofficiose dicta gestaque sunt; quorum oblivionem habentes, necessaria magis appetere studia conveniebat. Interrogabam si portatis literas Deo amantissimi Episcopi Joannis. Deinde obtulit mihi epistolam quæ quidem oportebat habere non habentem, sed dictatam magis non quo decebat modo. [k] Impulsionis enim, non consolationis, habebat virtutem. Et hanc non respeximus, cum utique oporteret satisfactionibus meam sedari pro his tristitiam quæ facta videbantur in Epheso. Et bona occasione dicebant impulsus adversus me propter zelum dogmatum sacrorum. Sed audiebant quia neque zelus eos movisset divinus, neque pro veritatis pugnantes dogmatibus armarentur adversus me, sed hominum blandimenta sequentes, & [l] nunc potentium amicitias rapientes in semetipsos. Verumtamen Deo amantissimo Episcopo Paulo dicente paratum se esse blasphemare Nestorii dogmata & confiteri ejus ex scripto depositionem & hoc agere pro omnibus & tamquam

a *Habent Pellem*) Id est, corio obductæ sunt, ut vertit Peltanus. Mos est orientalium epistolas involvere.

b *Epistola Cyrilli*) Addidimus hunc titulum ex editione Contiana. Nullus enim erat in codice Turonensi. In Bellovacensi vero hæc tantum habentur: *Epistola Cyrilli ad Acacium*. Veram autem esse inscriptionem quæ extat apud Contium docet Photius cod. 169. ubi ait Cyrillum scripsisse ad Acacium Melitinæ Episcopum dogmaticam epistolam vel apologiam potius unionis atque concordiæ cum Joanne Antiochiæ Patriarcha. Liberatus cap. 8. hunc locum describens legit, *nisi prius iretur & præferretur unius fidei vinculum*.

c *Festinare*) Secuti sumus hic editionem Contianam. Etenim codices Colbertinus & Turonensis legunt *fascinata*. Bellovacensis in hoc est mutilus loco.

d *Impedit.*) Hæc vox addita est ex eadem editione Contiana. Non extat enim in antiquis exemplaribus.

e *Studium quoddam*) Locus corruptus, quem tamen exhibuimus prout extat in exemplari Turonensi & in Colbertino. Nam Bellovacense mutilum est in hoc loco. Contius habet: *studium copiam adferente, & commodum insperatum & jucundum ut desideratis literis prompte involare liceat exhibente.*

f *Insilire*) In libro Colbertino & Turonensi scriptum est *insilere*. Ex quo nos consecimus istam lectionem. Secutus est interpres vulgarem sensum vocis Græcæ ἐπιπηδᾶν.

g *Prioriretur*) Ita vetusti codices omnes, unica dictione. Contius edidit, *prior oretur*. Verum hæc lectio ferri non potest. Nam cum ea vox referatur ad vocem *vinculum*, scribendum fuerat *prius orietur*. Dixit interpres *prioriretur* quo modo alii dicerent *præcederet*.

h *Vacare*) Ita codices Turonensis & Colbertinus & Contius. Bellovacensis habet *vacuare*: id est, nullum robur habere, nulla esse.

i *Nostris*) Hæc vox, quæ etiam habetur in Græco contextu, addita est ex codice Colbertino.

k *Impulsionis*) exacerbationis, irritationis, παροξυσμοῦ.

l *Nunc*) Ita codex Bellovacensis. Colbertinus & Turonensis legunt *tunc*. Quo etiam modo habent Contius.

ex persona omnium Deo amantissimorum orientalium Episcoporum, respondi dicens oblatam ab eo de hoc chartam sufficere ei & soli ut oporteret eum promereri nostrorum omnium communionem. Asserebam quoque quia omnino inscriptam professionem de his exponere conveniret reverentissimum & Dei cultorem Antiochenorum Episcopum Joannem, quod etiam factum est. Et quievit quod interrumpebat & recedere ad invicem suadebat Ecclesias. Sed erat nequaquam dubium quia Nestorii blasphemiarum defensores tabefaceret sanctarum Ecclesiarum pax. Et mihi videntur tale aliquid pati quale contingere moris est natare quidem nescientibus & de nave insperate dilapsis: qui dum suffocantur, pedes & manus huc illucque jactantes inordinate, eum quem invenerint simpliciter comprehendunt, anima in angustia constituta miserrimi. An certe non vere dicitur quia conturbati sunt vehementer cadentes & desolati & facti extra Ecclesias quas putabant futuras in adjutorium sibi? Annon perculsi sunt, & hoc importabiliter, fugientes a se quos seduxerant insipientes, & de cetero resipientes ad veritatem eos qui eorum prophanis novitatibus, ut ita dicatur, fuerant debriati. Dicet utique quilibet eis & satis opportune quod voce Prophetæ prolatum est: *Congregamini & colligamini gens inerudita antequam efficiamini sicut flos præteriens*. Cur enim isti omnino facti sunt alienorum vomituum parasiti? non confunduntur alterius fœcibus sua corda polluentes. Surdi audite, & cœci respicite. Rescire sapite de Christo vera, & in simplicitate cordis quærite eum. Quæ enim utilitas est vobis multiplicium machinationum verborumque pravorum? Cur rectum injuriantes iter, tortuosas facitis vestras rotas? Novate vobis novalia, & nolite seminare super spinas. Contristati enim, sicut dixi, in pace sanctarum Ecclesiarum, eis qui non patiuntur similia sibi sapere pessime derogant, & a nariissime nimis accusant satisfactionem sanctorum Episcoporum, dico autem orientalium. Deinde trahentes eam secundum quod sibi jucundum est atque carum, & intelligentes non recte, dicunt non dissone hoc factum a Nestorii novitatibus. Reprehendunt quoque simul & nos, tamquam his quæ dudum scripsimus contraria sapientes. Audio autem quoniam & illud dicunt, quia fidei expositionem seu symbolum novum nuper suscepimus, quodam modo antiquum illud & venerabile exhonorantes. Sed fatuus quidem fatua loquatur, & cor ejus inania sentiat. Verumtamen illud dicimus: Non fidei expositionem exacti sunt a nobis aliqui, seu etiam innovatam ab aliis suscepimus. Sufficit enim scriptura divinitus inspirata sanctorumque sinceritas patrum & ad omnia quælibet habens [a] recte ornatum fidei symbolum. Quia vero fuerunt orientales sanctissimi Episcopi discordantes a nobis in Epheso, & [b] facti sunt quodam modo in suspicionibus captioni laqueorum, Nestorii blasphemiarum, propterea & valde sapienter eripientes semetipsos hujusmodi querela, & immaculatæ fidei amatoribus satisfacere festinantes, quoniam illius vesania extranei essent fecerunt confessionem; & res ipsa est omni vitio & macula procul. Putas enim si & ipse Nestorius illo tempore quo ei proponebatur ab omnibus nobis ut oporteret abrenuntiare suis dogmatibus & defendere veritatem, scriptam feciset super his confessionem, & ipsum quisquam dixisset fidei nobis symbolum innovasse? Cur igitur detrahunt vane, expositionem symboli novam nominantes consensum eorum qui in Phœnice sunt Deo amantissimorum Episcoporum, quam fecerunt utiliter & necessario, satisfacientes & sanantes eos qui suspicati sunt quia Nestorii sequerentur voces. Sancta siquidem & universalis synodus in Ephesina civitate collecta prospexit necessario ne oporteret sanctis Ecclesiis Dei fidei expositionem alteram introduci præter eam quæ erat, quam ter beati patres in spiritu sancto loquentes definiverunt. Qui ergo semel nescio quomodo circa eam discordaverunt, facti quoque in suspicione eo quod non [c] recta eligerent sapere; neque apostolica & evangelica dogmata sequerentur, putasne tacentes liberarentur hujusmodi fœditate, an magis, si satisfacerent, & existentem in se virtutem gloriæ declararent, cum utique scripserit venerandus discipulus: *Parati semper ad satisfactionem omni petenti vos rationem de spe quæ in nobis est*. Qui hoc autem ipsum agere vult, innovat quidem nihil, sed neque fidei expositionem noscitur innovare, sed manifestam magis constituit interrogantibus se quam habeat de Christo fidem. Audivi quoque super hæc quoniam Deo amantissimorum Episcoporum unanimitatibus non mediocriter contristati veritatis inimici sursum atque deorsum circumeunt, & sceleſtis suis adinventionibus consonare dicunt virtutem confessionis ab eis factæ, quam super recta fecerunt fide, innovantes quidem, sicut dixi, seu superinferentes priscis decretis omnino nihil, sed potius sequentes sanctorum inreprehensibilia dogmata. Ut autem falsa crimina eorum redarguamus, age, deducamus ad medium Nestorii vanitates & horum voces. Ostendit enim ita & non aliter examinatio veritatem. Itaque Nestorius perimens quidem omnino comperitur unigeniti filii Dei secundum carnem generationem. Neque natum dicit eum de muliere secundum scripturas. Sic enim ait: *Transisse Deum ex Christi genitrice & virgine a divina edoctus sum scriptura, natum autem Deum ex ea nusquam edoctus sum*. In altera quoque rursus expositione dixit: *Nusquam igitur scriptura Deum ex Christi genitrice dicit virgine natum, sed Jesum Christum filium*. Et quoniam hæc dicens in filios duos partitur unum, & alterum quidem seorsum esse dicit filium & Christum Dominum Deum, ex Deo patre natum verbum, alterum vero rursus seorsum & proprie & filium & Christum & Dominum, qui ex virgine est, quomodo dubitabit quisquam, cum hoc ipsum aperte solum non clamare videatur? Isti vero Dei genitricem nominant sanctam virginem, unumque esse dicunt & filium & Christum & Dominum, perfectum in humanitate, utique animata ejus carne anima rationali. Quia enim non alterum esse dicunt filium ex Deo patre verbum, alterum vero rursum ex sancta virgine, sicuti Nesto-

a *Recte ornat*) Hæc est lectio veterum exemplarium Turonensis & Colbertini & editionis Contianæ. Liber Bellovacensis habet, *rectam & ornatam fidei symbolum*. b *Facti sunt quod modo.*) Ita Contius. At in vetustis exemplaribus legitur *quemadmodum*. c *Recta elig.*) Codex Bellovac. *recte legerentur*.

Neſtorio videtur, ſed unum potius eumdemque, apertum fiet & valde facillime per ea quæ ſequuntur. Inferunt enim ſignificantes qui ſit perfectus tamquam Deus, perfectus autem & homo, ante ſæcula quidem ex patre natum ſecundum divinitatem, in noviſſimo autem dierum propter nos & noſtram ſalutem ex Maria ſancta virgine ſecundum humanitatem, conſubſtantialem patri eumdem ſecundum divinitatem, & conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem. Ergo nequaquam in duos dividunt unum filium & Chriſtum & Dominum Jeſum, eumdem vero eſſe dicunt qui ante ſæcula & in noviſſimis. Palam autem eſt quia ex Deo patre tamquam Deum, ex muliere vero ſecundum carnem tamquam hominem. Quomodo autem intelligitur apud nos conſubſtantialis eſſe ſecundum humanitatem utique natus ex patre ſecundum divinitatem, ſi non intelligatur & dicatur Deus ſimul & homo idem? Sed non ita ſe habere hæc Neſtorio videntur, ſed converſa magis eſt intentio ejus ad univerſa contraria. Ait enim coram Eccleſia exponens: *Propterea & Chriſtus Deus verbum nominatur quoniam habet copulationem ad Chriſtum continuam.* Et rurſus. *Inconfuſam igitur naturarum ſervamus copulationem, confitemur in homine Deum, colimus ſancta copulatione omnipotenti Dei coadorandum hominem.* Vides ergo quantam diſſonantiam habeat ſermo ejus. Impietate enim noviſſima plenus eſt. [a] Chriſtum etenim ſeorſum nominari dicit Dei verbum, habere autem conjunctionem ad Chriſtum continuam. Putas igitur non duos Chriſtos apertiſſime dicit, non hominem Deo coadorandum colit? Neſcio quomodo dicit. Hæc ergo vicina his quæ illorum ſunt videntur, & non potius contrariam habent inter alterutra intellectuum virtutem? Ille enim duo dicit aperte; [b] iſti vero Chriſtum unum filium & Deum & Dominum ſe confitentur adorare, eumdem ex patre ſecundum divinitatem & ex ſancta virgine ſecundum humanitatem. Duarum namque naturarum unitatem factam dicunt; tamen unum Chriſtum, unum Dominum, unum filium confitentur aperte. Factum eſt enim verbum caro ſecundum ſcripturas. Et conventum diſpenſativum & ineffabilem vere dicimus factum diſſimilium rerum ad unitatem inevulſibilem. Non enim ſecundum aliquos antiquorum hæreticorum ex propria ſumente natura, hoc eſt deitatis, ſibi præparaſſe corpus Dei verbum ſuſpicabimur. Sequentes autem ubique ſcripturas divinitus inſpiratas, ex ſancta virgine ſumpſiſſe eum adfirmamus. Propterea ex quibus eſt unus & ſolus filius & Dominus Jeſus Chriſtus, tamquam in opinionibus ſuſcipientes duas quidem naturas unitas dicimus, poſt unitatem vero, tamquam perempta jam in duos diviſione, unam eſſe credimus filii naturam, tamquam unius inhumanati & incarnati. Cum autem dicitur incarnatus & humanatus Deus exiſtens verbum, abjiciatur procul ſuſpicio converſionis, (Permanſit enim quod fuit) confiteatur autem a nobis & inconfuſa penitus unitas. Sed enim forſitan illud dicant adverſarii. Ecce palam rectæ fidei confeſſionem facientes, duas quidem nominant naturas, dividi autem deiloquorum voces proponunt ſecundum differentiam earum. Proinde quomodo non hæc ſunt contraria tuis? Non enim pateris perſonis duabus aut ſubſiſtentiis voces diſtribuere. Sed, o optimi, dicam. Scripſi quidem in capitulis. *Quiſquis perſonis duabus ſeu ſubſiſtentiis diſtribuit voces, & alias quidem velut homini præter verbum ex Deo ſeorſum intelligendo coaptat, alias autem tamquam Deo decibiles ſoli verbo ex Deo, ſit iſte damnatus.* Vocum autem differentiam nullo modo perimimus, licet abjiciendum fecerimus partientem eas tamquam filio ſingulariter verbo ex patre & tamquam homini rurſus ſingulariter filio intelligendo ex muliere. Unam enim confitemur verbi naturam eſſe. Novimus autem quia incarnatum eſt & inhumanatum, ſicuti jam prædixi. [c] Quo autem modo incarnatum ſit ſi quis perſcrutetur, contemplabitur Deum ex Deo verbum ſervi ſumentem formam & in ſimilitudine hominum, ſicut ſcriptum eſt. Et ſecundum hoc ipſum & ſolum intelligitur naturarum ſeu ſubſiſtentiarum differentia. Non enim idem eſt in qualitate naturali divinitas & humanitas. Nam quomodo exinanitus eſt Deus exiſtens verbum, deponens ſemetipſum in diminutione, hoc eſt, in his quæ noſtra ſunt. Quando igitur incarnationis animadvertitur modus, duo alterutris ineffabiliter & inconfuſe convenientia per unitatem contemplatur omnino humana mens, unicam vero dividit numquam, ſed unum ex utroque & Deum & filium & Chriſtum & Dominum eſſe credit & indubitanter ſuſcipit. Altera autem præter hæc Neſtorii penitus ſecta eſt. Simulat quidem confiteri quia & incarnatus eſt & inhumanatus Deus exiſtens verbum. Incarnationis autem virtutem neſciens, duas quidem nominat naturas, ſeparat autem ab alterutris eas, Deum ſeorſum ponens & ſimiliter hominem particularitter copulatum Deo per affectum ſecundum ſolum æqualitatis honorem & auctoritatem. Sic enim ait: *Inſeparatus ab eo qui videtur Deus. Propterea ejus qui non ſeparatur honorem non ſeparo; ſeparo naturas, ſed unio adorationem.* Sed [d] ſecundum Antiochiam fratres ea quidem ex quibus intelligitur Chriſtus tamquam in puris & ſolis intellectibus ſuſcipientes, naturarum quidem dixerunt differentiam, quia non idem eſt, ſicuti dixi, in qualitate naturali divinitas & humanitas; unum autem filium & Chriſtum & Dominum, & tamquam [e] uno exiſtente vere, unam ejus quoque perſonam eſſe dicunt. Partiuntur autem nullo modo quæ unita ſunt, neque naturalem ſuſcipiunt diviſionem, ſicuti ſapere viſum eſt alienorum dogmatum præceptori. Dividi autem ſolas proponunt in Domino voces. Decere autem dicunt eas non alias quidem tamquam filium ſingulariter verbum ex Deo patre, alias autem tamquam alterum rurſus filium ex muliere, ſed alias quidem divinitatem ejus, alias autem ejus iterum humanitatem.

Deus

---

a *Chriſtum ſeorſum*) Hunc locum iiſdem omnino verbis refert Liberatus; ut manifeſto appareat eum ex iſta verſione ſumpſiſſe.

b *Iſti vero*) Id eſt, orientales, ut explicat Liberatus, qui iſta totidem verbis refert.

c *Quo autem modo*) Citat hunc locum Facundus Epiſcopus Hermianenſis lib. 11. cap. 7. ex iſta verſione, licet interdum diſcrepet in aliquot vocibus.

d *Secundum Antioch.*) Id eſt, Joannes Antiochenus Epiſcopus & qui cum eo ſunt.

e *Uno exiſtente*) Ita exemplaria Colbertinum & Bellovacenſe & Contius. Turon. *unum exiſtente*.

Deus enim est idem & homo esse verum dicunt, & alias communes factas aliquo modo, & velut ad utrumque respicientes, ad divinitatem & humanitatem, quale est quod dico. [a] Sunt etenim aliquæ vocum maxime Deo decibiles, aliquæ vero sic rursus hominem condecentes, aliæ autem quemdam ordinem obtinent, ostendentes filium Deum existentem & hominem simul [b] & idem. Quando enim Philippo dicit: *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovistis me? Philippe, non credis quia ego in patre & pater in me est. Qui vidit me, vidit patrem. Ego & pater unum sumus*, Deo decentissimam esse adfirmamus vocem. Quando vero Judæorum increpat populum, illud dicens: *Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ utique faceretis, nunc autem quæritis me occidere hominem qui veritatem vobis locutus sum, hoc Abraham non fecit*, homine decenter hæc dicta dicimus, verumtamen unius filii & Deo decibiles, necnon & hominem decibiles. Deus enim existens factus est homo, non Deus esse desistens, sed in adsumptione potius carnis & sanguinis factus. Quia vero unus est Christus & filius & Dominus, unam ejus etiam dicimus esse personam & nos & illi. Medias autem esse voces illas adfirmamus, ut est quando beatus scribit Paulus: *Jesus Christus heri & hodie, idem & in sæcula.* Et rursus. *Si sunt dii multi & domini multi in cœlo & in terra, sed nobis unus Deus pater, ex quo omnia, & nos ex ipso, & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.* Et iterum: *Optabam enim ipse ego anathema esse a Christo pro fratribus meis & cognatis meis secundum carnem, qui sunt Israelitæ, quorum est adoptio & legislatio & testamentum & gloria, quorum patres, & ex quibus secundum carnem Christus, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.* Ecce enim, ecce Christum Jesum nominans heri & hodie, eumdem esse dixit & in sæcula, & per ipsum fieri omnia, & secundum carnem ex Judæis, super omnia nominat Deum, insuper & benedictum esse dicit in sæcula. Non igitur dividas in his super Domino voces. Habent enim in idem quod Deo decibile est & quod humanum. Coapta magis tamquam uni filio, hoc est, Deo verbo incarnato. Aliud igitur est dividere naturas, & hoc post unitionem, & per solum æquum honorem copulatum dici hominem Deo, & similiter aliud vocum differentiam nosse. In quo ergo Nestorii novitatibus quæ sunt illorum conveniunt? Nam licet quibusdam videatur dictionum compositio & verborum prolatio a subtili nimis scrupulositate recedere, mirum nihil est. Valde enim hæc ad loquendum difficilia sunt. Propterea & sacratissimus Paulus quærebat a Deo sermonem in apertione oris sui. Quia enim non dividunt in duos unum Dominum Jesum Christum, oportere dicentes coaptari voces divinitati quidem ejus Deo decibiles, humanitati autem ejus rursus humanas, quomodo non omnibus palam est? Adfirmant enim, sicut dixi, quia ipsum ex Deo patre verbum natum ante sæcula & in novissimis temporibus natum est secundum carnem ex sancta virgine, subsequuntur autem & dicunt quæ propter ineffabilem & inconfusam unitatem & Dei genitricem esse credunt sanctam virginem, & unum filium & Christum & Deum confitentur aperte. Incredibile autem omnino est unum dicere & in duos unum secare putari eos. Non enim ad hanc [c] percussionem procederent ut transgressores semetipsos constituerent, quæ destruxerunt recte, ædificantes inconsulte. Si enim Nestorii circumferuntur sectis, quomodo eas anathematizant velut prophanas & scelestas? Æstimo autem oportere etiam causas dicere propter quas ad has inanes fabulas processerunt. Quia enim impietatis Arii defensores veritatis virtutem sceleστissime cauponantes, verbum ex Deo dicunt quidem factum hominem, non tamen animato corpore usum, agunt autem hoc malignissime, & humanas voces ei attribuentes, tamquam in diminutione constitutum paternæ celsitudinis, his qui [d] ab eis secuntur ostendunt, & alterius naturæ eum esse confirment, propterea metuentes orientales ne forte aliquo modo Dei verbum minueretur gloria & natura ex his quæ humane dicta sunt, propter dispensationem discernunt voces, non in duos separantes, sicuti dixi, unum filium & Dominum, sed has quidem divinitati ejus attribuentes, has autem humanitati rursus ejus, verumtamen omnes uni. Audivi autem quia scripserit quibusdam amicorum reverentissimus & Deo amantissimus Episcopus Joannes tamquam me aperte dicente & clara voce profitente quidem differentiam naturarum, dividente autem voces similiter naturis, & hoc ipso scandalizantur aliqui. Fuit ergo necessarium etiam ad hoc nos loqui. Non ignoravit tua perfectio quia Apollinaris sectæ pollutionem meis effundentes epistolis, arbitrati sunt quia exanime esse dixi sanctum corpus Christi, & quia temperamentum aut confusio aut consparsio aut mutatio Dei verbi facta est in carnem, aut certe carnis translatio in naturam divinitatis, ut nihil jam servaretur pure, neque esset quod est, & æstimaverunt ex hoc Arii me circumferri blasphemiis, nolendo differentiam scire vocum, & alias quidem esse Deo decibiles, alias autem humanas, ne & dicentes potius dispensatione quæ cum carne. Ego autem quia horum liber sum testabitur & ex aliis tua perfectio. Verumtamen oportebat scandalizatis satisfieri. Propterea scripsi ad sanctitatem ejus quia neque sapui aliquando quæ Arii sunt & Apollinaris, neque transformatum Dei verbum in carnem dico, sed neque in naturam divinitatis transmutatam carnem, eo quod inconvertibile sit & immutabile Dei verbum, incomprehensibile autem & aliud, neque perimi aliquando differentias vocum, sed novi Dominum Deo decibiliter & humane loquentem, quoniam est idem Deus & homo. Ergo hoc ipsum significare volens [e] scripsit quia docuit confiteri naturarum differentiam, & dividere voces similiter naturis. Hujusmodi autem

a *Sunt enim aliquæ*) Hunc locum ad verbum refert Liberatus ex ista versione.

b *Et idem*) Nos has voces conjunximus cum superioribus, ut par erat. Liberatus divisit, & ita scripsit: *Et ibidem*. Quæ lectio bona quoque est, sic tamen ut referatur ad superiora Cyrilli, non vero ad textum Liberati.

c *Percussionem*) Sive perculsionem, id est, stoliditatem, amentiam. Vide supra. d *Ab his secuntur*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Bellovacensis mutilus est in hoc loco. Contius habet, *his qui eis obsequuntur*. e *Scripsit quia docuit*) Ita vetera exemplaria Colbertinum & Turonense. Contius habet, *scripsi quia docui*. Verum huic lectioni repugnant verba Græca.

autem disputationes meæ quidem non sunt, prolatæ autem ab eo sunt. Illud quoque reor his quæ dicta sunt addere necessario. Venit enim ad me Deo amantissimus Episcopus Paulus Emesenorum; deinde sermone moto de recta & immaculata fide, requirebat a me & nimis studiose utrum consentirem his quæ scripta sunt a sacræ memoriæ & ter beato patre nostro Athanasio ad Epictetum Episcopum Corinthiorum. Ego autem dixi quia si servantur apud vos non adulteratæ literæ, (nam falsata sunt in eis plura a veritatis inimicis) omnino consentio. Ille autem ad hæc dicebat habere quidem & se epistolam, velle autem de exemplaribus apud nos habitis sibimet satisfieri & agnoscere utrum aliquando falsati sint ipsi libri an non. Et accipiens exemplaria antiqua, & cum his quæ ferebat comparationem faciens, invenit hæc adulterata, & petiit ex codicibus apud nos habitis paria fieri & Antiochenorum Ecclesiæ destinari; [a] quod etiam factum est. A Et hoc est quod scripsit reverentissimus & Deo amantissimus Episcopus Joannes Carreno de me, quia exposuit quæ de humanatione sunt contextam nobis & paternam traditionem pene ex omnibus, ut ita dicam, fieri periclitatam. Si autem circumferunt aliqui epistolam velut scriptam a reverentissimo presbytero Romanorum Ecclesiæ Philippo, tanquam sanctissimus Episcopus [b] Xystus indignatus fuerit super damnatione Nestorii & scripserit ei, non credat sanctitas tua. Consona enim sancto Concilio scripsit, & omnia confirmavit quæ ab eo gesta sunt, eademque sapit quæ nos. Si autem etiam tanquam a me scripta circumferatur ab aliquibus epistola quasi pœnitentiam agente in his quæ gessimus in Epheso inrideatur & hoc. Sumus enim propter gratiam salvatoris in bono sensu & a congrua numquam B ratione recedimus. Saluta quæ apud te est fraternitatem. Te quæ nobiscum est in Domino salutat.

(*a*) [c] JUVANTE DEO EXPLICIT TRANSLATIO PRIMA EPHESINI CONCILII.

AMEN. DEO GRATIAS

---

a *Quod etiam factum.*) Itaque recte in codice quo Contius utebatur subjecta erat huic epistolæ ea quam Athanasius scripsit ad Epictetum, ut monet idem Contius. Optandum autem esset ut illam ipse quoque subjecisset, ut scire possemus quænam editio sit vera, quænam falsata & interpolata. b *Xystus.*) Ita codices Colbertinus & Turonensis, quibus consentiunt vulgata epistolæ istius exemplaria. Sed in editione Contii hic occurrit Cœlestini nomen pro Xysto. Xysti porro epistolas, quibus confirmat quæ de damnatione Nestorii acta erant Epheſi, damus infra in appendice. c *Juvante.*) Hæc descripta sunt ex codice Colbertino. Non extant enim in aliis, neque in editione Contiana.

(*a*) In Cod. Casinensi pro his verbis ponitur: *Emendavi & distinxi interpretationem Sanctæ Synodi. Deo gratias.* Tum continuata documentorum distincta numeris serie, ea succedunt quæ ex hoc ipso Codice P. Lupus, & ex Lupo Baluzius sub titulo *Synodicon adversus Tragœdiam Irenæi vulgavit.*

ex Nova Baluzii Collectione.

ACTIO SEXTA CONCILII EPHESINI,

Interprete Mario Mercatore.

Nunc primum edita ex duobus antiquis codicibus manuscriptis, uno Bibliothecæ Vaticanæ, altero Ecclesiæ Bellovacensis.

SYNODUS EPHESINA INCIPIT.

POST *consulatum DD. NN. Fl. Theodosii XIII. & Fl. Valentiniani Imperatorum Augustorum* XI. *Kal. Augusti, qui dies est secundum Ægyptios Epiphii* XXVIII. *jussu augustissimorum piissimorumque Principum synodo congregata in Ephesiorum metropoli, & sedentibus in episcopio reverentissimi & religiosissimi Episcopi Memnonis sanctissimis, & Deo dilectissimis Episcopis, Cyrillo Alexandriæ agente etiam vicem sanctissimi & religiosissimi Episcopi Romanæ Ecclesiæ Cœlestini, & Juvenale Hierosolymorum, & Memnone Ephesiorum, & Flaviano Philipporum agente etiam* C *vicem Rufi sanctissimi Episcopi Thessalonicæ,* (*a*) *& Firmo Cæsareæ Cappadociæ primæ, & Theodoto Ancyræ Galatiæ, & Acacio Episcopo Melitines, & Perigene Corinthi Græciæ, & Cyro Aphrodisiados Cariæ, & Valeriano Iconii, & Hesychio Parii, & Hellanico Rhodii, & Dynato Nicopoleos Epiri veteris, & Euchario Dyrrachii Epiri novæ, & Perherbio Farmuli, & Eudoxio Comatus Lyciæ, & Silvano Cheretaponti Phrygiæ, & Vereniano Pergæ Pamphyliæ, & Amphilocio Sides, & Epiphanio Cratiæ Honoriados, & Gregorio Cessasunthis Ponti Polemoniaci, & Senecione Codron, & Ico-*

(*a*) Notant Ballerini in Dissert. prævia ad Append. Operum S. Leon. Magni sequentem episcoporum Catalogum non legi hic in principio in optimo Vaticano Cod. nec in actione I. Conc. Calchedonensis ubi hæc pariter actio Ephesina recitata est. Igitur in Vaticano post illud; *Episcopi Thessalonicæ* additur: *& universis, una cum Philippo Presbytero apostolicæ sedis Romanæ ecclesiæ legato.* Continuo succedit: *Hique cum consedissent Petrus Presbyter Alexandriæ, & Dionysius Primicerius Notariorum dixerunt: Sancta & ingens &c.* Vocem tamen *Dionysius* huc intrusa perperam esse probant Godd. Baluzii, aliique.

& Iconio Gortynos Cretæ, & Dalmatio Cyzici, & Docimesio Maroneæ Thraciæ, & Joanne Proconesi, & Daniele Coloniæ secundæ Cappadociæ, & Romano Raphiæ, & Pauliniano Majumæ, & Paulo Anthedonis, & Fido Joppe, & Joanne Cycomazonis, & Theodoro [a] *Gadorum, & Letojo Lybiadis, & Apelle* [b] *Justes, & Theodoro Ariddelon, & Petro Parembolæ, & Joanne Augustopoleos, & Saida Phœnus, & Rufino Gabon, & Anysio Thebarum, & Callicrate Naupacti, & Domnino Opuntis, & Nicia Megaron, & Agathocleo Coloniæ, & Felice Apolloniæ & Bellidis, & Theodoro Dodonæ, & Andario Cerroneſi Cretæ, & Cyrillo Cydone Cherroneſi, & Paulo Lappe, & Zenobio Cnosi, & Luciano Toperi Trachiæ, & Nepio Maximianopoleos, & Secundino Lamiæ, & Dione Thebarum Thessaliæ, & Theodoto Eschinei, & Marthyrio* [c] *Listron, & Thoma Derbes, & Athanasio Parosithi, & Themistio Jassi, & Aphetoneto Heracliæ, & Phileto Amyzonis, & Apella Cybiræ, & Spudasio Ceramon, & Archelao Myndi, & Fania Arpason, & Promachio Alydon, & Philippo Pergamorum Asiæ, & Maximo Cymæ, & Dorotheo Myrinæ, & Maximo Assi, & Euporo Pepon, & Alexandro Arcadiopoleos, & Euthico Theodosiopoleos, & Rodone Paleaspoleos, & Eutropio Evason, & Aphobio Coloes, & Nestorio Sion, & Heracleonte Tralleon, & Theodoro Myses, & Theodoro Anineti, & Timotheo Briullon, & Theodosio Maustauron, & Tychico Citeron, & Eusebio Clazomenon, & Euthalio Colophonis, & Modesto Aneon, & Theosebio Prienes, & Eusebio Prienes, & Eusebio Magnesiæ Sipilæ, & Sapricio Paphi Cypri, & [d] Zenone Curii Ceretii Constantiæ, & Evagrio Solon, & Cæsario Chorepiscopo, & Triboniano Aspendi Pamphiliæ, & Nucetio Seleges, & Solone Paraliæ, & Acacio Cotenon, & Nesio Corybrassi, & Matidiano Coracensium, & Nectario Senon, & Eutropio Ettennon, & Tariano Lyrbes, & Eusebio Asponon Galatiæ, & Philumeno Cinnes, & Strategio & Eusebio Heraliæ Honori, & Paralio Andrapone* [e] *Hellespontiadis, & Silbano Ceratapon, & Hermogene Rinocurorum, & Evoptio Ptolomaidos Pentapoleos, & Eusebio Pelusii, & Adesphio Onopheos, & Paulo Pharavoneos, & Phœbammone Copti, & Macbario Metelos, & Adelphio Saeos, & Macedonio Xeos, & Marino Heliopoleos, & Metrodoro Leonthon, & Macbario Anteon, & Petro Oxyrinchi, & Strategio Athribidis, & Athanasio Parali, & Silvano Cophriteos, & Joanne Hephestii, & Aristobulo Thmueos, & Theone Sethroitu, & Lampetio Casii, & Cyro Achæorum, & Publio Olbiæ, & Samuele Dysteos, & Zenobio Barchæ, & Tenone Theucyron, & Sopatro Septimiaces, & Eusebio Nilupoleos, & Heraclida Heracleos, & Chrisadrio Aphroditus, & Andrea Hermupoleos* [f] *magni, & Sabino Panos, & Abraam Ostracines, & Hierace Aphnau, & Alypio Selæ, & Alexandro Cleopatridos, & Isaac Tuna, & Ambone Butu, & Heracleo Thyneos, & Isaac Elearchiensi, & Heraclio Thamiatidos, & Theona Psincus, & Ammonio Panephysi, & Bessula Diacono Carthaginis, & Arcadio & Projecto sanctissimis Episcopis & Legatis, & sanctissimo Presbytero Philippo apostolicæ sedis* [g] *Romanorum & Legato, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit.* Sancta & ingens synodus vestra omnem adhibens providentiam rectæ & apostolicæ fidei & dogmatum veritatis, consulens autem paci & statui Ecclesiarum, definitionem protulit, quam præ manibus habentes, si videbitur sanctitati vestræ, recitabimus.

Sancta synodus dixit. Definitio prolata a sancta & [h] mundana synodo percensetur & actis præsentibus inseratur.

Nicensis synodus hanc fidem exposuit.

CREDIMUS in unum Deum patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum Dominum Jesum Christum filium Dei, natum ex patre unigenitum, hoc est, ex patris substantia, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, ejusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo & quæ in terra; qui propter nostram salutem descendit, incarnatus & homo factus, passus, & resurrexit tertia die, & ascendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos. Et in spiritum sanctum. Eos autem qui ajunt. Erat quando non fuerat, & antequam nasceretur non erat, & quod ex nihilo factus est vel ex alia substantia; perhibentes esse aut visibilem aut mutabilem filium, anathematizat apostolica Ecclesia.

Huic quidem sanctæ fidei omnes convenit assentiri. Habet enim proprie & sufficienter ad utilitatem totius orbis terrarum. Quoniam vero quidam sunt qui cum hanc adsimulent confiteri & huic adsentiri, depravent tamen vim sententiarum & ad suum interpretentur arbitrium, & corrumpant etiam veritatem, pestilentiæ filii & erroris, opus fuit necessario etiam sanctorum patrum & orthodoxorum proferre sententias, quæ insinuare possent quemadmodum & ipsi intellexerunt fidem & aliis prædicare confisi sunt, ut fieret manifestum omnes qui rectam & immaculatam habeant fidem, eo modo oportere eam intelligere & interpretari & prædicare.

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Quoniam præ manibus habemus libros sanctorum & religiosissimorum patrum & Episcoporum & diversorum martyrum, excer-

---

a *Gadorum*) Codex Vatic. *Gadaron*. quod melius est. Itaque isthic legendum *Gadarorum*. b *Juste:*) Idem codex, *Iustes*. In codice Corbejensi Concilii Chalcedonensis *Elusit*, in Joliano *Lyppensi*. In editionibus Conciliorum nullus hoc loco apparet istius nominis Episcopus. Tantum inter eos qui Nestorium deposuerunt recensetur Apellas Episcopus Byrrhæ sive Cibirrhæ, ut dicetur paulo post. c *Listron*) Vatic. *Illistron*. In Græco editum ed Ηλιςρων, supra *Helistrorum*, in codice Corbejensi *Elistrensi*, in Joliano *Traensi*. Codex Græcus bibliothecæ regiæ 524. Ἀλιςρων. d *Zenone*) Ita codices Mercatoris. In codice Joliano scriptum est tantum, *Zenone Constantiæ*; in Corbejensi, *Zenone Curiensi & Regino Constantiensi*. Supra in gestis de depositione Nestorii: *Zeno Episcopus Cyri*. Editiones Græcæ: Ζωΐων ἐπίσκοπος πόλεως Κυρέων τῆς Κύπρου. e *Hellespont.*) Ita diserte habent codices Mercatoris. At in codicibus synodi Chalcedonensis Corbejensi & Joliano legitur *Elenoponti*. f *Magni*) Hæc vox addita est ex codice Vaticano. Corbejensis & Jolianus legunt *majoris*. g *Romanorum*) Et hæc quoque vox addita est ex codice Vaticano, quam habent etiam codices Corbejensis & Jolianus. h *Mundana*) id est, universali, ex universo mundo congregata. In codice 784. bibliothecæ Colbertinæ, qui est vetustissimus, legitur: *Explicit synodum mundanum, id est, universale, apud Chalcedona*. Item codex 1868. ejusdem bibliothecæ, & ipse admodum vetus, ita habet ante canones Concilii Chalcedonensis: *Explicit Concilium mundanum id est universale*. Cicero lib. 5. Tusculanarum: *Socrates quidem cum rogaretur cujatem se esse diceret; mundanum inquit. Totius enim mundi se incolam & civem arbitrabatur.*

excerpſimus autem ex his pauca capitula, ſi videbitur, recitabimus.

Flavianus Epiſcopus Philipporum dixit. Hæc quoque perlecta inſerantur. *Et recitata ſunt hoc modo.*

Petri ſanctiſſimi Epiſcopi & Martyris ex libro de deitate.

Vide ſupra

QUoniam certe gratia, & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt, unde & gratia ſumus ſalvati juxta apoſtolicum dictum. *Et hoc*, inquit, *non ex vobis, neque ex operibus, ne quis glorietur.* Voluntate verbum caro factum eſt, & habitu inventum ut homo. Non eſt tamen a deitate deſtitutum. Neque enim ut a ſua gloria & virtute deſiſteret, cum eſſet dives, pauper eſt factus; ſed, ut mortem pro nobis peccatoribus ipſe ſuſtineret, juſtus pro injuſtis, & ut nos offerret Deo, mortuus quidem carne, vivificatus autem ſpiritu. *Et poſt alia.* Unde & evangeliſta adſerit veritatem dicens: *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis.* Scilicet ex quo angelus virginem ſalutavit dicens: *Ave gratia plena, Dominus tecum. Dominus autem tecum* dixit Gabriel, pro eo quod eſt *Deus verbum tecum.* Demonſtrat enim id naſci in vulva & carnem futurum, juxta quod ſcriptum eſt: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi: ideoque quod naſcetur ſanctum vocabitur filius Dei.*) *Et porro poſt alia.* Deus autem verbum, viro abſente, voluntate Dei, qui omnia facile operatur, factum eſt in vulva virginis caro, non egens viri operatione aut præſentia. Viro enim efficacior fuit Dei virtus inumbrans virgini, ſuperveniente etiam ſimul ſpiritu ſancto.

[a] *Athanaſii ſanctiſſimi Epiſcopi Alexandriæ* [b] *ex libro adverſus Arianos.*

MUlti igitur ſancti fuerunt & puri ab omni peccato. Hieremias vero & ab utero ſanctificatus eſt. Et Joannes cum adhuc eſſet in utero, exultavit in gaudio voce Mariæ theotoco. Et tamen regnavit mors ab Adam uſque ad Moyſen, etiam in eos qui non peccaverunt in ſimilitudinem prævaricationis Adæ. Sic quoque nihilominus manebant homines corruptibiles & mortales & paſſionum naturæ ſuæ capaces. Nunc vero cum Deus verbum factum eſt homo & ſua fecit ea quæ ſunt propria carnis noſtræ, jam non paſſiones corpus contingunt propter verbum quod fuit in corpore, ſed ab ipſo quidem contritæ ſunt; homines vero non juxta ſuas paſſiones peccatores ſunt & mortales, ſed juxta verbi virtutem reſurgunt immortales & incorruptibiles & æterni. Unde etiam carne nata ex Maria theotoco, ipſe dicitur natus qui præſtat ut alii naſcerentur, ut noſtram in ſe generationem transferret, & nos jam non ut terra tantum abeamus in terram, ſed ut cœleſti verbo conjuncti, ab eo ipſo ſublevemur in cœlum. Recte igitur etiam alias corporis paſſiones in [c] ſemet tranſtulit, ut non ut homines, ſed ut verbo adhærentes, [d] fieremus æternæ vitæ participes. Non enim jam juxta priorem generationem morimur in Adam, [e] ſed noſtra generatione, & omni carnali fragilitate translata in verbum reſurgimus [f] ex terra, ſoluta maledictione peccati propter eum qui pro nobis factus eſt maledictio.

Ejuſdem de epiſtola ad Epictetum.

Quomodo autem vel dubitare auſi ſunt qui dicuntur eſſe Chriſtiani, ſi Dominus qui proceſſit ex Maria, filius quidem ſit Dei ſubſtantia & natura, carnaliter vero ex ſemine David & ex carne ſanctæ Mariæ? Qui porro adeo audaces fuerunt ut dicerent Chriſtum, qui carne ſit paſſus & crucifixus, non eſſe Dominum & Salvatorem & Deum & filium patris? Vel quomodo volunt ſe nominare Chriſtianos qui dicunt in hominem ſanctum quemadmodum etiam in unumquemque Prophetarum ſuperveniſſe verbum, ac [g] nos magis ipſum hominem factum cum corpus ſumpſiſſet ex Maria, [h] & alium eſſe Chriſtum & alium Dei verbum quod ante Mariam & ante ſæcula erat filius patris? Aut quomodo poſſunt eſſe Chriſtiani qui dicunt aliud eſſe filium & aliud Dei verbum? *Item poſt alia.* Abſit ut hæc putatione facta eſſe dicamus, ut nonnulli exiſtimarunt. Nam vere homine facto ſalvatore, totius hominis facta eſt ſalus. Nam ſi putatione verbum fuiſſet in corpore, juxta quod illi dicunt, putatione autem quod dicitur tantum phantaſia quædam eſt, invenietur ſalus noſtra & reſurrectio hominum facta per [i] doceſin, non veritate, juxta ſceleſtiſſimum Manichæum. At vero ſi non per phantaſiam ſalus noſtra, nec corporis tantum, ſed totius hominis animæ & corporis ſalus eſt facta, humanum ergo natura quod ex Maria factum eſt juxta divinas ſcripturas & verum erat ſalvatoris.

Julii ſanctiſſimi Epiſcopi Romæ epiſtola ad Proſdocium.

Prædicatur autem ad conſummationem fidei & incarnatus ex virgine Maria Dei filius, qui habitavit in hominibus, non in homine operatus. Hoc enim de Prophetis eſt & Apoſtolis. Perfectus Deus in carne, & homo perfectus in ſpiritu. Non duo filii, unus quidem naturalis filius qui adſumpſit hominem, [k] alter vero homo mortalis adſumptus a Deo, ſed unus unigenitus in cœlo, unigenitus in terra Deus.

Felicis Epiſcopi ſanctiſſimi Romæ & martyris ex epiſtola ad [l] *Maximinum Epiſcopum & ad clerum Alexandrinæ Eccleſiæ.*

De incarnatione vero verbi & de fide, credimus in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum natum

a *Athanaſii*) Hæc teſtimonia quæ ſequuntur, deſumpta ex libris Marii Mercatoris, inveni in codice 1868. bibliothecæ Colbertinæ. b *Ex lib. adv. Ar.*) Ita codices Vaticanus & Bellovacenſis. Colbertinus hæc tantum habet, *adverſus Arium*. c *Semet*) Codex Colbertinus, *ſemetipſum*. d *Fieremus*) Idem codex, *fieremur*. e *Sed noſtra*) Secuti hic ſumus auctoritatem libri Bellovacenſis. Vaticanus habet, *ſed noſtram generationem*; Colbertinus *ſed juxta noſtram generationem*. f *Ex terra*) Ita codices Vaticanus & Colbertinus; Bellovacenſis habet *præterita*. g *Nos*) Certum eſt hic legi debere *non*. Retinuimus tamen falſam lectionem, quia eam conſtanter præferunt omnia vetera exemplaria. h *Et alium*) Codex Colbert. *non alium*. Sed hæc lectio bona non eſt. i *Doceſin*) Servavit Mercator vocem Græcam. Δόκησις opinionem ſignificat. Male in codice Colbertino *dioceſim*.

k *Alter vero*) Codex Colbert. *& unus homo naturalis adſumptus a Deo.*

l *Maximinum*) Ita codices Vaticanus & Bellovacenſis. Colbertinus habet *Maximum*. Quo etiam modo habet textus Græcus, & vetus interpres Concilii Epheſini in Codice Colbertino & in editione Conciliana. At in codice Turonenſi & in Concilio Chalcedonenſi ſcriptum eſt *Maximianum*.

natum ex virgine Maria. Hic enim est filius Dei æternus & verbum, & non ita homo a Deo adsumptus ut esset alius præter ipsum. Neque enim hominem adsumpsit Dei filius ut esset alius præter ipsum; sed cum esset Deus perfectus, factus est simul & homo perfectus, incarnatus ex virgine.

Theophili sanctissimi Episcopi Alexandriæ ex paschali epistola quinta.

Sunt enim nunc miraculorum veterum reliquiæ, ne parum credant quod Dei virtus potest facere ut virgo pariat, in qua fuit vivum Dei verbum propter nostram similitudinem. Aliter enim nos adloqui proprius ipse non poterat; & nec ex voluptate & [a] somno, quemadmodum, & in aliis hominibus, corpus accipiat, accepit ejus consimile, natus ex virgine, homo quidem apparens juxta nos & in forma servili, rebus vero probatur esse omnium artifex & dominus, opera faciens Dei.

Ejusdem ex epistola paschali sexta.

Quemadmodum summi artificum non in pretiosa tantum materia vim suæ artis ostendunt, sed & si in luto vel cera solertiam suam demonstrent, multo magis videntur esse laudabiles, sic etiam Deus verbum, optimus omnium artifex, vivum efficax, qui ordinatione congrua cuncta composuit, non cœlesti quadam corporis adsumpta materia ad nos venit, sed in luto magnitudinem suæ artis ostendit, corrigens hominem qui est fictus ex luto, ipse ex virgine homo novus procedens, generationis quidem ratione dissimilis, aliis vero omnibus absque peccato similis nostri, natus, pannis involutus, lacte nutritus, infans in præsepio repositus, naturæ nostræ fragilitatem sustinens propter priores causas; sed cum adhuc infans esset, satanam & ejus perterrefecit exercitum, magos provocans ad pœnitentiam, & eos armans ad contemptum ejus qui illos miserat Regis.

Cypriani sanctissimi Episcopi ex libro de misericordia.

Multa & magna sunt, fratres carissimi, beneficia divina quibus in salutem nostram Dei patris & Christi larga & copiosa clementia & operata sit & semper operetur, quod conservandis ac vivificandis nobis pater filium misit ut reparare nos posset, [b] quodque filius missus est & hominis filius esse voluit ut Dei filios faceret. Humiliavit se, ut populum qui prius jacebat erigeret. Vulneratus est, ut vulnera nostra curaret. Servivit, ut ad libertatem servientes extraheret. Mori sustinuit, ut immortalitatem mortalibus exhiberet.

Ambrosii sanctissimi Episcopi Mediolanensis.

Si mihi non credunt, credant Apostolo dicenti. *Postquam vero venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Filium*, inquit, *suum*, non unum ex multis, non communem, sed suum. Suum cum dicit, generationis æternæ proprietatem signavit. Hunc postea factum ex muliere astruxit, ut factura non divinitatis sed adsumptionis corporis adscriberetur. *Factum ex muliere* per carnis susceptionem, *factum sub lege* per observantiam legis. Generatio autem illa cœlestis ante legem, ista post legem.

Ejusdem.

Sileant igitur inanes de sermonibus quæstiones, quoniam regnum Dei, sicut scriptum est, non in persuasione verbi est, sed in ostensione virtutis. Servemus locutionem divinitatis & carnis. Unus in utroque loquitur filius, quia in eodem utraque natura est, & non in uno semper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis passiones: quia quasi Deus loquitur quæ sunt divina, quia verbum est; quasi homo quæ sunt humana: quia in [c] mea substantia loquebatur: *Hic est panis vivus qui de cœlo descendit*. Panis hic caro est, sicut ipse dixit: *Hic panis quem ego dabo, caro mea est*. Hic est qui descendit, hic est quem pater sanctificavit & misit in hunc mundum. Et ipsa litera docet nos sanctificatione non divinitatem eguisse, sed carnem.

Gregorii majoris Episcopi Nazianzi.

Non decipiant homines nec decipiantur, hominem carentem sensu existimantes dominicum, ut ipsi ajunt, imo vero Dominum nostrum & Deum. Non enim hominem a deitate separamus, sed unum eundemque adfirmamus, antea quidem non hominem sed Deum & filium duntaxat & ante sæcula sine corpore & omnibus corporalibus, postea vero & hominem adsumptum pro salute nostra, passibilem carne, impassibilem deitate, comprehensibilem corpore, incomprehensibilem deitate: eundem terrenum & cœlestem, visibilem, & intelligibilem, capabilem, & qui capi non posset, ut perfectum hominem, eundem etiam Deum, ut homo totus repararetur, qui cecidit in peccatum. Si quis Mariam non existimet theotocon, procul est a divinitate. Si quis per virginem tanquam per fistulam transcurrisse ac non in ipsa formatum divina simul humanaque ratione, divina quidem quod absque viro, humana vero quod more partus, si quis formatum dicit hominem, postea Deum induisse, detestandus est. Neque enim generatio Dei hæc est, sed generationis fuga. Si quis duos filios inducit, unum quidem ex Deo patre, alterum vero ex matre, ac non unum eundemque, excidat adoptione quæ est recte credentibus promissa. Gemina enim natura Deus & homo, quia & anima & corpus. Filii vero non duo, nec Dei. Neque enim hic duo homines sunt, licet Paulus ita quod est intra hominem & quod est extra appellarit. Et si est breviter dicendum, aliud quidem & aliud ex quibus salvator, (Neque enim idem est visibile & invisibile, nec temporarium simile est ei quod est ante tempora) non alius vero & alius, absit. Nam utraque in commixtione sunt, Deus incarnatus & homo deitate sacratus, vel quoquo modo quis voluerit nominare. Ajo autem aliud & aliud, contra quam est in trinitate. Ibi enim alius & alius est, ne substantias confundamus, non aliud vero & aliud. Unum enim idemque tria sunt & similia deitate. Si quis tanquam in Propheta per gratiam operatum dicit, ac non per substantiam con-

a *Somno*) Translative istud dictum est pro concubitu. b *Quodque*) Ita vetera exemplaria Vaticanum & Colbertinum; nisi quod *quoque* legunt pro *quodque*. Bellovacense habet, *Dei quoque filius &c.* Quæ lectio bona non est. c *Mea*) Codex Colbert. *ejus*.

conjunctum, & concretum, inanis sit divinæ operationis, imo plenus adversæ. Si quis non adorat crucifixum, anathema sit & inter [a] theoctonos numeretur. Si quis ex operibus consummatum aut post baptisma aut post resurrectionem ex mortuis adoptionem meruisse dicit juxta paganos, qui [b] naperpapot inducunt, anathema sit. Quicquid enim oritur aut crescit aut consummatur non est Deus, etsi propter incrementum quod paulatim fit ita dicatur.

Basilii sanctissimi Episcopi Cæsareæ Cappadociæ primæ.

Neque tantum cœlum & terra & æquorum latitudo, & quæ in aquis vivunt, nec terrestria animalia, nec stellæ, nec aer, nec horæ temporum, & elementorum varia diversaque ordinatio, virtutis ipsius eminentiam probare possunt quantum quod potuerit Deus, qui capi non potest, absque carnis passione conjungi cum morte, ut nobis passione sua impassibilitatem donaret.

Gregorii sanctissimi Episcopi Nusæ.

Hoc, inquit, *sentite & de vobis quod etiam in Christo filio Dei; qui cum esset in forma Dei, non rapinam arbitratus est ut esset æqualis Deo, sed se exinanivit formam servi accipiens.* Quid in Deo servi forma pauperius? Quid in Rege humilius quam ad participatum nostræ naturæ pauperrimæ voluntarie deveniſſe? Rex regnantium & dominus dominantium servilem formam induit. Judex omnium dominantibus tributum pensat, at dominus creaturæ deducitur in speluncam. Qui omnia comprehendit, cœnaculi non invenit locum, sed in præsepio mutorum animalium projicitur. Mundus & sincerus humanæ naturæ patitur, sordem, & per omnem nostram gradiens paupertatem usque ad experimentum pervenit mortis. Videtis modum voluntariæ paupertatis. Vita mortem gustare dignatur, judex adducitur in judicium, vitæ omnium dominus subiit suffragium judicantis, Rex cœlestium principatuum manus carnificum non repellit. Ad hæc, inquit, exemplum humilitatis videat modum.

Attici Episcopi Constantinopoleos.

Hodie Christus Dominus clementiæ generationem suscepit. Nam divinæ dignitatis jam antea habuerat, & adjecit porro clementiæ. Verbum exinanitur, quod natura exinanibile est. Se enim exinanivit formam servi accipiens. Incarnabilis in carne fit. Nam verbum caro factum est. Qui tractari non potest propter incorporalem naturam, contrectatur. Qui initium non habet, fit sub initio corporali. Perfectus crescit, invertibilis proficit, dives in cœnaculo fit. Qui comprehendit nubibus cœlum, pannis involvitur. Rex ponitur in præsepio.

Iconii Episcopi.

Nam quia idem est & Rex & Deus, & mortalitatem propter corporis dispensationem gustavit. Dona sunt argumenta mysterii. Aurum offerunt, agnoscunt enim Regem. Offerunt thus, Deus est enim cui offerunt. Adjiciunt etiam myrrham propter eam quæ est in mysterio mortalitatem passionis.

Ejusdem.

Nam nisi ille fuisset carnaliter procreatus, tu nunquam fuisses spiritaliter recreatus; & nisi ille sustinuisset formam servilem, nunquam tu adoptionis esses gloriam consecutus. Ideo in terram cœlestis ut tu terrenus recipiaris in cœlum. Ideo Christus se evacuavit ut nos omnes ex ipsius plenitudine accipiamus. Illius mors tua immortalitas facta est. Domini passio servi facta est altitudo. Tu vero beneficium in blasphemiam rapis.

Attici Episcopi Constantinopoleos.

Siquidem dubium facit unigeniti incarnatio & virginis partus & communia passionum & patibulum & mors & passio, is doceatur & sciat hæc omnia causas fuisse salutis mundanæ, sed ne hæc quidem indigna esse divina clementia. Nam si turpe est Deo in virgine habitare, turpius etiam virginem facere. Si vero virginem fingere contumeliam esse non duxit, nec habitare in ea turpitudinem judicavit. Et si pati malum est, passionibus liberare quantum est? Igitur & mortuus est immortalis morte, & mortem morte damnavit, & resurrexit, resurrectionem largiens nobis. Et hæc omnia sustinet non natura deitatis, sed adsumptione carnis, deitate quidem manens intactus juxta suam naturam, omnia vero perferens & patiens ut vitæ æternæ nobis dux & auctor existeret.

[c] ACTIO DE CONFESSIONE CHARISII PRESBYTERI.

[d] JUxta piissimorum augustissimorumque Principum Theodosii & Valentiniani congregata Ephesiorum metropoli ex omni prope orbe terrarum hac sanctissima synodo religiosissimorum Episcoporum omnium sanctarum Ecclesiarum & agente Concilium & decernente ut firma maneret fides exposita per spiritum sanctum a sanctis patribus qui tunc temporis Nicææ convenerant numero trecenti decem & octo, & disponente quæ ad hanc rem pertinerent competentibus modis, Charisius quidam nomine presbyter & dispensator sanctæ Ecclesiæ Philadelphiæ civitatis adseruit quosdam ex Lydia oriundos hæreticos voluisse quidem suum errorem deponere, converti vero ad veritatis lumen & imbui catholicæ Ecclesiæ piis rectisque voluisse dogmatibus, deinde eos qui ad veritatem deducendi erant in pejorem inductos errorem & tanquam ex fovea in profundiorem foveam cecidisse. Adseruit namque Antonium & Jacobum habentes nomina presbyterorum de Constantinopoli descendisse cum epistolis commendatitiis Anastasii cujusdam & Photii, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, qui & ipsi nomina habebant presbyterorum; & cum deceat magis apostolicam & evangelicam fidei traditionem, quam etiam patres exposuerunt qui Nicææ convenerunt, eis præponi qui ab errore convertuntur in veritatem & qui e tenebris in lucem cupiunt pervenire,

a *Theoctonos*) id est, inter Dei interfectores, ut explicat vetus interpres Concilii Ephesini.
b *Naperpapot*) Ita Codex Bellovacensis. Vaticanus habet ΠΑΡΕΓΡΑΠΟC. Vetus versio Concilii Ephesini, *panengraptos*, *id est*, *inscriptos*. Textus Græcus, παγεγραμμένους, quod Peltanus vertit *adscriptitios*, vetus interpres synodi Chalcedon. *fictos*. c *Actio*) Hunc titulum nos addidimus. Nullus enim extat in antiquis exemplaribus. d *Juxta*) In iisdem libris legitur, *Jus*, mendose. Hinc nos effecimus, *Juxta*.

obtuliſſe neſcio quam impiiſſimorum dogmatum expoſitionem tamquam ordine ſymboli compoſitam & ei ſubſcribere illos miſeros compuliſſe & in hoc omnem impietatis exceſſiſſe menſuram. Et ut hæc quæ dicta ſunt poſſint evidentius apparere, infra ſcriptus eſt etiam libellus oblatus a memorato presbytero Chariſio & impiæ illius & peſſimæ fidei expoſitio de incarnatione unigeniti filii Dei cum ſubſcriptione etiam illorum qui decepti ſunt.

LIBELLUS CHARISII.

Sanctiſſimæ & Deo dilectæ ſynodo mundanæ quæ in Epheſiorum metropolim congregata eſt a Chariſio presbytero & diſpenſatore Eccleſiæ Philadelphiæ. Eſt quidem omnibus ſapientibus exoptandum honorem debitum & convenientem patribus & maxime ſpiritalibus & præceptoribus ſemper deferre. Si vero contigerit ut hi qui docere debeant ea diſcentibus de fide garriant quæ aures omnium menteſque lædere poſſint, neceſſe eſt ordinem commutare & eos qui perverſe docere contendant a diſcipulis magis redargui. Sed quoniam inter eos eſt Neſtorius numerandus malæ ſuæ opinionis fructus decerpſit, & qui de fide Chriſti peſſime exiſtimans & docens ſæpe quæ eum docere non convenit, omnem orbem terræ conturbavit, adeo ut etiam pii Principes cenſere cogantur hanc veſtram ſanctiſſimam ſynodum convenire & rectæ fidei dogmata confirmare, quod etiam ſua clementia Dominus Deus indulſit ut ob ſupradictam cauſam vos omnes huc, patres ſanctiſſimi, conveniatis, hujus cauſa ego ad veſtræ ſanctitatis genua provolutus adfirmo quod non ſolum ipſe Neſtorius, verum etiam impietatis ipſius particeps Anaſtaſius & Photinus presbyteri eamdem etiam in aliis civitatibus fidem peſſimam diſſeminari cupientes, Jacobo cuidam ſui ſimili favorem præſtiterunt & præſtant, ad colloquii ſocietatem eum adhibentes & menſæ, quem etiam per literas tamquam orthodoxum glorioſiſſimis Lydiæ Epiſcopis commendarunt; qui talia admittit quæ ſanctitatem veſtram, ſi ea cognoverit, commovebunt juſtas in eum competenteſque pœnas hæc ferre, necnon etiam in eos qui ei patrocinantur & favent. Nam cum Philadelphiam civitatem Lydiæ adventaſſet, ſimpliciores quoſdam Clericos decepit, & illam fidem ſpretam quam patres Nicææ ediderunt, fidei alteræ immo vero perfidiæ ſubſcribere compulit, & hoc illi ſimplicitate ſua facere & ſubſcribere hoc modo: *Huic rectæ fidei adſentimur*. Quæ expoſitio hæreticæ blaſphemiæ pleniſſima integra eſt cum ſubſcriptione eorum quibus ſubreptum eſt, & quæſo ut ea coram veſtra ſanctimonia recitentur, ut intelligatur quomodo illi rectam fidem vertere conati ſunt, necnon etiam literas ſupradictorum, per quas Jacobum quidem hæreticum, qui talia auſus eſt, orthodoxum eſſe teſtantur, me vero tamquam hæreticum communicatione & miniſterio ſubmoverunt pietatis dogmata retinentem, ſicut in ſubditis apparebit. His etenim recitatis, ſanctitas veſtra comperiet qualia ſint ea quæ illi adverſum rectam fidem ſcelera commiſerunt, quæ per veſtram ſanctitatem penitus deſtruet Deus.

CHARISII CONFESSIO.

Credo in unum Deum patrem omnipotentem, creatorem, omnium viſibilium & inviſibilium factorem, & in unum Dominum Jeſum Chriſtum filium ejus unigenitum, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, ſimilis cum patre ſubſtantiæ, qui propter nos & noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, incarnatus eſt, natus eſt ex ſancta virgine, homo factus eſt, crucifixus eſt pro nobis, mortuus eſt, reſurrexit tertia die, aſcendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos; & in ſpiritum veritatis paraclitum, ſimilis ſubſtantiæ cum patre & filio; & in ſanctam Eccleſiam catholicam, & in remiſſionem peccatorum, & in reſurrectionem mortuorum, [a] & in vitam æternam. Ego Chariſius obtuli libellum, ſicut ſupra dictum eſt, & ſubſcripſi manu mea. (*a*)

Exemplum expoſitionis ſymboli transformati.

[b] SYMBOLUM NESTORIANUM.

QUiſquis vel nunc primum inſtituitur eccleſiaſticorum dogmatum ſcientia, vel ex quolibet hæretico errore in veritatem deſiderat commigrare, eum diſcere convenit & confiteri quod credimus in unum Deum patrem æternum, qui neque poſtea cœpit eſſe, ſed antea & ſemper erat Deus, neque poſtea factus eſt pater quod ſemper erat Deus & pater. Credimus autem & in unum filium Dei unigenitum ex ſubſtantia patris, ut certe filium, & ex ſubſtantia ejus cujus eſt & eſſe creditur filius. Et in ſpiritum ſanctum, qui eſt ex Dei ſubſtantia; qui non eſt filius, ſed Deus per ſubſtantiam, utpote ejuſdem ſubſtantiæ cujus eſt Deus & pater, ex quo eſt per ſubſtantiam. Nos enim, inquit, non ſpiritum mundi accepimus, ſed ſpiritum qui eſt ex Deo, ab omni quidem creatura eum ſeparans, Deo vero conjungens, ex quo eſt per ſubſtantiam præcipua quadam propriaque ratione præter omnem aliam creaturam; quam non ex ſubſtantia ſed ex cauſa operationis a Deo credimus factam. Et neque filium putamus, neque per filium eſſentiam cepiſſe. Confitemur autem ipſum per ſe patrem perfectum ſua perſona, & filium ſimili modo, & item ſpiritum ſanctum; ſalva manente nobis ratione pietatis, ut patrem & filium & ſpiritum ſanctum non tres diverſas ſubſtantias eſſe credamus, ſed unam eandemque ſimilitudinem deitatis. Scire autem convenit etiam de diſpenſatione quam pro noſtra ſalute in Domino Chriſto Dominus Deus implevit, quod Deus verbum hominem perfectum adſumpſit ex ſemine Abraham, & ex David juxta prædicationem ſanctarum ſcripturarum, ejus naturæ cujus & illi fuerant ex quorum ſemi-

---

[a] *Et in vitam*) Ita codex Vaticanus. Bellovacenſis habet, *& vitam*. Vide ſupra in antiqua verſione Concilii Epheſini. [b] *Symbol. Neſtor.*) a Theodoro Mopſueſteno compoſitum, ut ſcribitur in collatione 4. & 6. Concilii Quinti. Vide Facundum lib. 3. cap. 2. & 5.

(*a*) Subſcriptio hæc ita legitur in Cod. Vatic. 1342. notantibus Ballerinis fol. CXIX. *Ego Charisius obtuli libellum ſicut ſuperius ſcriptum eſt, anathematizans Neſtorium & ejus ſequaces, manu mea ſubſcripſi. Quod vero hic ſtatim ſuccedit Neſtorii* ſymbolum ibi omiſſa priori incipit ab illo. *Nos vero catholici unum dicimus Filium*, &c.

semine erat, hominem natura perfectum, ex anima rationali & humana carne compositum; quem hominem nostræ naturæ consimilem spiritus sancti virtute in vulva virginis fictum, factum ex muliere, factum sub lege, ut omnes redimat a legis servitute, consecutos adoptionem quæ est olim repromissa, inæstimabiliter sibi conjunxit, & mortem quidem experiri more hominum fecit, suscitavit vero a mortuis, & evexit in cœlos, & sedere fecit ad dexteram Dei. Unde cum sit supra omnem principatum & potestatem & dominationem & supra omne nomen nominandum, non in hoc tantum sæculo, sed etiam in futuro, ab omni creatura accepit venerationem ei tribuente. Et neque duos dicimus filios neque Dominos, quorum unus filius per substantiam Deus verbum unigenitus filius patris, cui iste conjunctus, & habens filietatis participatum, etiam filii appellatione communicat, & Dominus per substantiam est Deus verbum, cui iste conjunctus honori communicat. Et propterea neque duos dicimus filios neque duos Dominos: quia cum sit manifestus is qui est per substantiam Dominus & filius, inseparabilem habens cum eo conjunctionem, hic quoque qui pro nostra salute adsumptus est, conrefertur, idest, συναναφέρεται, nuncupatione filii & Domini, non quemadmodum unusquisque nostrum, qui per se ipsum filius est, (unde & multi filii juxta beatum dicitur Paulum) sed solus is habens præcipuam conjunctionem ad Deum verbum, filietatis dominationisque particeps, adimit quidem opinionem duorum filiorum & dominorum, præbet vero nobis conjunctionem ad Deum verbum omnem habere de eo fidem & opinionem; pro quibus & venerationem, utpote Dei relatio, ab omni accipit creatura (*a*) Unum igitur dicimus filium & Dominum Jesum Christum, per quem omnia facta sunt, primitus quidem Deum verbum intelligentes, qui est per substantiam filius Dei & Dominus; deinde inducentes etiam adsumptum filium de Nazareth, quem unxit Deus spiritu & virtute quasi conjunctione ad Deum verbum, verbum filietatis dominationisque participem; qui etiam secundus Adam juxta beatum Paulum vocatur, quasi ejusdem quidem naturæ qua' Adam, demonstrans autem nobis statum futurum, & qui tantam ab illo habet differentiam quanta esse debeat inter eum qui futuri status arcana bona subministravit, & inter illum qui præsentium malorum dedit initium. Simili modo etiam secundus homo vocatur, quasi qui secundum statum nobis monstrarit, quoniam prioris status princeps fuit Adam illius mortalis & passibilis & omnium dolorum pleniſſimi, in quo etiam similitudinem ipsius accepimus. Secundum vero monstravit nobis Dominus Jesus, qui de cœlis in futurum apparens, omnes nos in communionem suam perducet. *Primus enim homo*, inquit, *est ex terra terrenus*, *secundus homo de cœlo cœlestis*, id est, inde venturus ut nos omnes ad similitudinem sui perduceret. Unde infert: *Qualis terrenus*, *tales etiam terreni*; *& qualis cœlestis*, *tales etiam cœlestes*. *Et sicut portavimus imaginem terreni*, *portemus & imaginem cœlestis*. In eo apparens & in eo omnibus conspicienda qui judicandi sunt occulta & invisibili faciet judicium divina natura. Tempora enim ignorantiæ despiciens Deus, nunc adnuntiat hominibus ut omnes pœnitentiam agant, eo quod statuit diem in qua judicaturus est orbem in viro quem statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum a mortuis. Hæc est ecclesiasticorum dogmatum adsertio; & quisquis contra hæc credat, anathema sit. Quisquis non accipit salutarem pœnitentiam, anathema sit. Qui sanctum diem Paschæ non facit juxta morem catholicæ Ecclesiæ, anathema sit.

Budius Vinici Philadelpheus Tessarescædecatites agnovi veram fidem orthodoxiæ, & rogavi sanctissimum Episcopum Theophanium, & accessi ad sanctissimam & catholicam Ecclesiam, & anathematizo omnem hæresim, & maxime Thessarescædecatitarum, in qua ante errabam, & assentio suprascriptæ expositioni rectæ fidei, anathematizans & eos qui non faciunt sanctum diem Paschæ juxta morem catholicæ & apostolicæ Ecclesiæ. Et juro per sanctam & homousion trinitatem & per pietatem & victoriam DD. NN. Fl. Theodosii & Fl. Valentiniani perpetuorum augustorum. Et si quid ex his labefactavero, subjacebo legum severitati. Et recitatæ mihi expositioni subscripsi per Esychium Philadelpheum curialem, propterea quod literas nescirem.

Esychius Cerdanepi Philadelpheus curialis Tessarescædecatites agnovi veram fidem orthodoxiæ, & rogans accessi ad sanctam catholicam Ecclesiam; & anathematizo omnem hæresim, & maxime Thessarescædecatitarum, & adsentio supra scriptæ expositioni rectæ fidei, anathematizans & eos qui non faciunt sanctum diem Paschæ juxta sanctam & catholicam & apostolicam Ecclesiam. Et juro per sanctam & homousion trinitatem & pietatem & victoriam Christi amantium Principum Fl. Theodosii & Fl. Valentiniani perpetuorum augustorum. Si quid autem ex his labefactavero, subjacebo legum severitati. Et subscripsi manu mea.

Rufinus Philadelpheus Tessarescædecatites agnovi veram fidem orthodoxiæ, & rogans accessi ad sanctam & catholicam Ecclesiam, anathematizans omnem hæresim, & maxime Tessarescædecatitarum, & adsentio cum omni familia suprascriptæ expositioni rectæ fidei, anathematizans eos qui non faciunt sanctum diem Paschæ juxta sanctam & catholicam & apostolicam Ecclesiam. Et juro per sanctam & homousion trinitatem & per pietatem & victoriam Christi amantium Principum Fl. Theodosii & Fl. Valentiniani perpetuorum augustorum. Si quid autem labefactavero, subjacebo cum omni familia legum severitati. Et recitata mihi expositione explicita, subscripsi meo arbitrio & voluntate.

Eugenius [a] Disphiladelpheus Tessarescædecati-

---

a *Disphiladelpheus*) Ita vetera exemplaria quibus utimur. Editiones Græcæ & Latinæ habent simpliciter *Philadelpheus*, quibus consentiunt manuscripti codices Bibliothecæ regiæ, & vetera exemplaria antiquæ versionis. At in antiqua Concilii Chalcedonensis interpretatione Latina legitur *secundæ Philadelphiæ*; quod ostendit istam lectionem Marii Mercatoris esse antiquam. Hæc Philadelphia fuit in Lydia. Alterius, quæ fuit in Arabia, meminit Ammianus Marcellinus lib. 14.

(*a*) Ab hac periocha, omissis superioribus, in Vaticano Cod. incipere Nestorianum symbolum supra monuimus.

catites agnovi cum omni familia veram fidem orthodoxiæ, & rogavi ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, & acceſſi ad ſanctiſſimam & catholicam Eccleſiam; & anathematizo omnem hæreſim, & maxime Theſſareſcædecatitarum, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta ſanctam & catholicam & apoſtolicam Eccleſiam. Et aſſentio cum omni familia ſupraſcriptæ expoſitioni rectæ fidei. Et juro per ſanctam & homouſion trinitatem & pietatem & victoriam Chriſti amantium Principum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum. Si quid autem ex his labefactavero, ſubjacebo cum omni familia legum ſeveritati. Recitata mihi & placita expoſitione, ſubſcripſi manu mea.

Fauſtinus laicus [a] Diſphiladelpheus Teſſareſcædecatita agnovi veram fidem orthodoxiæ, & rogavi ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, & acceſſi ad ſanctiſſimam & catholicam Eccleſiam; & anathematizo omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, in qua ante errabam. Et aſſentio ſupraſcriptæ expoſitioni rectæ fidei, anathematizans etiam eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem ſanctæ catholicæ Eccleſiæ. Et juro per ſanctam homouſion trinitatem & per pietatem & victoriam Principum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum. Si quid autem ex his labefactavero, ſubjacebo legum ſeveritati. Et recitata mihi expoſitione, acceſſi cum omni familia, & ſubſcripſi manu mea.

Damalius & Alexander per manum [b] Euprepii filii Theodori reverentiſſimi Diaconi agnovimus orthodoxiam, & rogavimus ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, & acceſſimus ad catholicam Eccleſiam, anathematizantes omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, in qua ante errabamus, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et recitata nobis expoſitione, juravimus per venerabile jusjurandum ſanctiſſimæ trinitatis & per victoriam & ſalutem Dominorum noſtrorum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum nihil ex ſupraſcriptis labefactaturos. Et credentes cum familiis noſtris ſubſcripſimus.

Fl. Nymphidianus Diſphiladelpheus ſcholaſticus omnibus dogmatibus & moribus Teſſareſcædecatitarum, qui non admittunt dogmata orthodoxorum, renuntio, & profiteor communicare fidei orthodoxorum in omnibus, & eam admittere.

Polychronius Tatiani & Philadelpheus per manum Fl. Eſycii [c] Cerdaliheli Philadelphei curialis, propterea quod tarde ſcriberem, agnovi orthodoxiam, & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium acceſſi ad catholicam Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim & maxime Teſſareſcædecatitarum, in qua ante errabam, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et recitata mihi expoſitione, juravi per venerabile jusjurandum ſanctiſſimæ trinitatis & per victoriam & ſalutem Dominorum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum nihil me ex ſupraſcriptis labefactaturum. Et credo cum omni familia, & placent mihi omnia ſupraſcripta. Polychronius mutuatus ſum manum (Eſycii.)

Euſtathius Marcelli Philadelpheus aurifex Teſſareſcædecatitarum agnovi orthodoxiam; & rogans ſanctiſſimum Theophanium Epiſcopum, acceſſi meo arbitrio & voluntate ad ſanctiſſimam Dei & catholicam & orthodoxorum Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et juravi per ſanctam trinitatem & per pietatem Chriſti amantium Principum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum, ſi quid ex ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati. Et ſubſcripſi manu mea.

Eutytius [d] Diſphiladelpheus agnovi orthodoxiam; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, acceſſi meo arbitrio & voluntate ad ſanctiſſimam Dei & catholicam & orthodoxam Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et juravi per ſanctam trinitatem & per pietatem Chriſti amantium Principum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum, ſi quid ex his ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati. Et ſubſcripſi manu mea.

Statonicus Emonii Philadelpheus Teſſareſcædecatites agnovi orthodoxiam; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, acceſſi ad ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et juravi per ſanctam trinitatem & per pietatem Chriſti amantium Principum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum, ſi quid de ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati. Et ſubſcripſi per nepotem meum Alexandrum, propterea quod literas neſcirem.

Theodoretus & Alexander & Philadelpheus ſubſcripſimus per unum ex nobis Alexandrum, & agnovimus orthodoxiam; & rogantes ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, & acceſſimus ad ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam orthodoxam Eccleſiam. Et anathematizamus omnem hæreſim, & maxime eorum qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et juravimus per ſanctam trinitatem & per pietatem, & victoriam Dominorum noſtrorum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum, ſi quid de ſupraſcriptis labefactaverimus, ſubjacere nos legum ſeveritati. Et recitata nobis hac expoſitione, ſubſcripſimus.

Marinus Evethi per manum Neorii lectoris orthodoxorum agnovi orthodoxiam; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, acceſſi ad ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam Eccle-

---

a *Diſphilad.*) Ita rurſum vetera exemplaria Mercatoris. In Concilio Chalcedon. *ſecundæ Philadel.*

b *Euprepii*) Hanc lectionem confirmant codices manuſcripti antiquæ verſionis Concilii Epheſini. Verum in Græcis exemplaribus & in Concilio Chalcedonenſi legitur *Eutropii*.

c *Cerdaliheli*) Hæc eſt lectio veterum librorum Marii Mercatoris. Vetus verſio Concilii Epheſini *Cerdali* ſimpliciter. In Chalcedonenſi, & *danihelt*. Editiones habent *Cerdanepti*.

d *Diſphilad.*) In Græco eſt διὰ φιλαδέλφου. quod editores Romani verterunt, *per Philadelphum*: male. Concilium Chalcedonenſe hic quoque habet *ſecundæ Philadelpiæ*.

cleſiam. Et anathematizo omnem hæreſim, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et juravi per ſanctam trinitatem & per pietatem & victoriam Dominorum noſtrorum Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum, & juravi per venerabile jusjurandum ſi quid de ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati. Et ſubſcripſi.

Padicius Philadelpheus ſubſcripſi manu mea, & agnovi orthodoxiam; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, acceſſi ad ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam orthodoxorum Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, & eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem orthodoxorum. Et juravi per venerabile jusjurandum, ſi quid de ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati. Et recitata mihi expoſitione, ſubſcripſi manu mea.

Cyriacus Philadelpheus, unus de hæreſi Novatianorum, agnovi orthodoxiam; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, acceſſi ad ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Catharon. Et juravi per venerabile jusjurandum, ſi quid de ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati. Et recitata mihi expoſitione, ſubſcripſi per Euſebium [a] Galliopiſtri.

Euſenius Philadelpheus [b] nauta agnovi orthodoxiam, & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, acceſſi ad ſanctam Dei catholicam orthodoxorum Eccleſiam, anathematizans [c] omnem hæreſim. Et juravi per venerabile jusjurandum nihil me de ſupraſcriptis labefactare. Et ſubſcripſi manu mea.

Diomedes habitans in vico Caccaba agnovi orthodoxiam; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, acceſſi voluntate mea ad ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam Eccleſiam orthodoxorum, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, & in qua antea errabam. Et juro per ſanctam & homouſion trinitatem & per victoriam & per pietatem Dominorum perſeveraturum me in ſupraſcriptis & nihil labefacturum & in omnibus ſervaturum orthodoxorum fidem. Et ſi fuero deprehenſus labefactans aliquid de placitis, ſubjacebo legum ſeveritati. Et audita expoſitione, ſubſcripſi manu mea.

Julianus [d] Diſphiladelpheus agnovi orthodoxiam, & acceſſi ad ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum. Et juravi venerabile jusjurandum, ſi quid de ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati. Et [e] ægrotans ſubſcripſi per Martyrium lectorem.

[f] Eutychius de vico Aulacis, primus Teſſareſcædecatitarum hæreſeos, agnovi veram fidem orthodoxiæ; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium, & reverentiſſimum [g] Epiſcopum Jacobum & reverentiſſimum Presbyterum & diſpenſatorem Chariſium, acceſſi ad ſanctam catholicam & apoſtolicam Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, in qua ante errabam; & aſſentio ſupraſcriptæ expoſitioni rectæ fidei, anathematizans eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem catholicæ & apoſtolicæ ſanctæ Eccleſiæ. Et juravi per ſanctam & homouſion trinitatem & per pietatem, & victoriam Dominorum Flavii Theodoſii & Flavii Valentiniani perpetuorum auguſtorum, ſi quid vero de ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacebo legum ſeveritati. Et ſubſcripſi manu mea.

Patricius Presbyter de vico Parazioxili per manum Maximi compresbyteri, eo quod literas neſcirem, agnovi veram fidem orthodoxiæ; & rogavi religioſiſſimum Epiſcopum Theophanium & reverentiſſimum Presbyterum Chariſium, & rogavi quam maturius communicare ſanctæ Dei catholicæ & apoſtolicæ Eccleſiæ orthodoxorum, & anathematizo omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem Eccleſiæ. Et juravi per ſanctam & vivificam trinitatem & per pietatem & victoriam DD. NN. Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum, ſi quid de his labefactavero, ſubjacere me legum ſeveritati.

Zenon de territorio Sagari [h] poeta Teſſareſcædecatitarum hæreſeos agnovi veram fidem orthodoxiæ; & rogans ſanctiſſimum Epiſcopum Theophanium & reverentiſſimum Chorepiſcopum Jacobum & reverentiſſimum Presbyterum & diſpenſatorem Chariſium, acceſſi ad ſanctiſſimam & catholicam Eccleſiam, anathematizans omnem hæreſim, & maxime Teſſareſcædecatitarum, in qua ante errabam. Et aſſentio ſupraſcriptæ expoſitioni orthodoxorum, anathematizans eos qui non faciunt ſanctum diem Paſchæ juxta morem catholicæ Eccleſiæ. Et juro per ſanctam & homouſion trinitatem, & victoriam DD. NN. Fl. Theodoſii & Fl. Valentiniani perpetuorum auguſtorum. Si quid autem de ſupraſcriptis labefactavero, ſubjacebo legum ſeveritati. Hanc manum ei commodavit Flavius Palladius, quod præſens literas neſciret.

JOAN-

---

a *Galliopiſtri*) Sic habent vetera exemplaria Marii Mercatoris. In Concilio Chalcedonenſi legitur, *Syrum Caliopium*. b *Nauta*) Hæc eſt lectio codicum Marii Mercatoris & veteris interpretis Concilii Epheſini. At in Concilio Chalcedon. *Novatianus*. In Græco, Ναυατανὸς.

c *Omnem hæreſim*) In Concilio Chalcedonenſi additur, *præcipue autem Novatianorum. Et conſentio cum omni domo mea præſcriptæ expoſitioni catholicæ fidei. Et jurans venerabili ſacramento ſanctam & homouſion trinitatem & pietatem & victoriam Dominorum Imperatorum Flavii Theodoſii & Flavii Valentiniani perpetuorum auguſtorum. Si autem aliquid horum prævaricatus fuero, ſubjacere me cum omni domo mea legum ſeveritati. Et perlecta mihi expoſitione, & complacens, ſubſcripſi manu mea*. Quo loco Ruſticus Diaconus annotat hanc additionem non haberi in codicibus Græcis in quibus etiamnum hæc tantum habentur quæ verſa ſunt a Mercatore. Vide infra in fragmentis. d *Diſphiladelph.*) Concilium Chalcedon. *ſecundæ Philadelphiæ*.

e *Ægrotans*) In eodem Concilio, *complacens*. f *Eutychius*) Idem Concilium: *Eutychius Chorepiſcopus Aulacæ, princeps Quartodecimanorum hæreſeos*. g *Epiſcopum*) Ibid. *Chorepiſcopum*.

h *Poeta*) Ita codices Vaticanus & Bellovacenſis, niſi quod primus habet *poetha*. In codice 524. bibliothecæ regiæ ſcriptum eſt hoc loco ποθα, nullo ſenſu. Ex ea tamen aut ſimili lectione orta eſt vox quam exhibent exemplaria Marii Mercatoris. In antiqua verſione Concilii Epheſini ſupra *Pithatæ*. Codex Juſtelli a Labeo citatus in margine pag. 1219. tomi ſuper. Conciliorum, *potia*. Auctor antiquæ verſionis Concilii Chalcedonenſis utebatur codice in quo nihil iſtiuſmodi extabat. Forte legendum eſt περιοδευτὴς. De qua voce vide Marcam lib. 2. de concord. cap. 13. extremo.

☞JOANNIS DOMINICI MANSI

In ſequentia capitula.

PRÆMONITIO.

IN codice Vaticano 1342. vetuſtiſſimo translatio priſca latina Concilii Epheſini continetur, haud multum diſſimilis ab ea, quam Baluzius edidit. Nonnulla tamen ibi offendi, quæ fruſtra in Baluzio quæſivi. Inter cætera in oculos meos incurrerunt capitula anathematiſmorum Cyrilli, quibus ſingulis Neſtorii anathematiſmi iis oppoſiti ſubjiciuntur. Numquam hucuſque in lucem prodiiſſe monumentum hoc ratus, mihi ſtatim deſcripſi, atque hic in loco nempe, quem in codice obtinet, colloco. Num publica auctoritate in hanc ſeriem capitula iſta digeſta ſint, vel privatus aliquis laborem iſtum confecerit ad majorem rei perſpicuitatem, viderint docti.

Incipiunt Neſtorii Blaſphemiarum Capitula, quibus epiſtolis adſe miſſis a ſanctis Cœleſtino Romanæ Urbis, & Cyrillo Alexandrino Epiſcopis contradicit, & diſputatione breviſſima reſolvendo XII. Capitula Fidei, quæ ad ſe miſſa fuerant, refellit.

Nunc epiſcopi Cyrilli priora poſuimus, quæ Romana eccleſia approbavit, & poſteriora Neſtorii ex Græco in Latinum verſa.

CYrillus D. Si quis non confitetur Deum eſſe ſecundum veritatem eum, qui eſt Emmanuel, & homo hoc ipſum Dei genitricem ſanctam Virginem peperit ..... carnaliter, Verbum quod ex Deo eſt, carnem factum, ſecundum quod ſcriptum eſt, *Verbum, caro factum eſt;* anathema ſit.

Neſtorius R. Si quis eum, qui eſt Emmanuel Deum verum eſſe dixerit, & non potius nobiſcum Deus, hoc eſt inhabitaſſe eam, quæ ſecundum (nos) eſt naturam, per id quod unitus eſt maſſæ noſtræ, quam de Maria Virgine ſuſcepit, Matrem etiam Dei Verbi, & non potius ejus, qui Emmanuel eſt, nuncupaverit, ipſumque Dei Verbum in carnem verſum eſſe, quam accepit ad oſtentationem Deitatis ſuæ, ut habitu inveniretur ut homo, anathema ſit.

Cyrillus D. Si quis non confitetur carne ſubſtantialiter unitum eſſe Verbum Patris, unum quoque eſſe Chriſtum cum propria carne, eumdemque ipſum ſine dubio Deum ſimul & hominem, anathema ſit.

Neſtorius R. Si quis in Verbi Dei conjunctionem, quæ ad carnem facta eſt de loco in locum mutationem divinæ Eſſentiæ eſſe dixerit factam, ejuſque divinæ naturæ carnem capacem dixerit, ac partialiter unitam carni, aut iterum in infinitum incircumſcriptæ divinæ naturæ, quo extenderit carnem accipiendum Deum dicat, & hominem, anathema ſit.

Cyrillus D. Si quis in uno Chriſto dividit ſubſtantias, poſt unitatem (ſic) ſoli ea ſocietate connectens, ſecundum dignitatem, aut auctoritatem, aut potentiam, & non magis conventu ad unitatem naturalem, anathema ſit.

Neſtorius R. Si quis non ſecundum conjunctionem unum dixerit Chriſtum, qui eſt etiam Emmanuel, ſed ſecundum naturam, ex utraque etiam ſubſtantia tam Dei Verbi, quam etiam ab eo hominis ſuſcepti in Virgine Filii connexionem, quam etiam nunc inconfuſe ſervamus, minime confiteatur, anathema ſit.

Cyrillus D. Si quis duabus perſonis, aut ſubſtantiis decernat eas voces, quæ tam in evangelicis, quam in apoſtolicis ſcriptis continentur, aut etiam eas, quæ (*a*) ſanctis dicuntur, vel ab ipſo Chriſto de ſeipſo, & aliquas quidem ex his tamquam homini præter Dei Verbum, qui quaſi ſpecialiter intelligitur, applicandas crediderit, aliquas vero tamquam Deo dicentes ſoli Verbum Dei patris deputaverit, anathema ſit.

Neſtorius R. Si quis eas voces, quæ tam evangelicis, epiſtolis Apoſtolicis de Chriſto, qui eſt ex utroque, conſcriptæ ſunt, acceperit tamquam de una natura, ipſique Dei Verbo tentat paſſiones tribuere, tam carne, quam etiam Deitate, anathema ſit.

Cyrillus D. Si quis audet dicere vel homine Deo utentem Chriſtum, & non potius Deum eſſe ſecundum veritatem tamquam unum Filium, qui naturaliter ſecundum quod verbum caro factum eſt, & participaverit ſimiliter nobiſcum carnem, & ſanguinem, anathema ſit.

Neſtorius R. Si quis unum eſſe poſt aſſumptionem hominis naturaliter Dei filium, audet dicere, cum ſit Emmanuel, anathema ſit.

Cyrillus D. Si quis dicit Deum, vel Dominum Verbum Patris, & non magis eumdem ipſum confitetur Deum, & hominem ſimul, tamquam Verbum carne factum ſecundum Scripturas, anathema ſit.

Neſtorius R. Si quis poſt Incarnationem Deum Verbum alterum quempiam præter Chriſtum nominaverit, ſervi ſane forma initium non habere cum Deo Verbo, & creaturam (£ increaturam), ut ipſe eſt, eſſe diceret, & putaverit, & non magis ab ipſo creatam confiteatur, tamquam naturam Domino, & Creatore, & Deo, quam & ſuſcitare propria virtute promiſit, *ſolvite*, dicens ad Judæos, *templum, & in triduo ſuſcitabo illud*, anathema ſit.

Cyrillus D. Si quis dicit tamquam in hominem Jeſum Deum Verbum fuiſſe inoperatum, & unigeniti dignitatem tamquam alteri præter ipſum exiſtenti tributam eſſe, anathema ſit.

Neſtorius R. Si quis hominem, qui de Virgine, & in Virgine creatus eſt, hunc eſſe dixerit Unigenitum, qui ex utero Patris ante luciferum natus eſt, & non magis propter unitionem eum, qui eſt naturaliter Unigenitus Patris, Unigeniti appellatione confiteatur cum participem factum, Jeſum quoque alterum

quid-

quidpiam præter Emmanuel dicat, anathema sit.

Cyrillus D. Si quis audet dicere adsumptum hominem quoadorari cum Deo Verbo oportere, & communem pari Deum, tamquam alterum alteri, adjectio enim unius syllabæ, ideſt *cum hoc* cogit intelligi, ut non magis una reverentia veneretur Emmanuel, unaque ei glorificatione dependit, secundum quod Verbum factum est caro, anathema sit.

Nestorius R. Si quis servi formam pro seipso, hoc est secundum propriæ naturæ rationem, colendam esse dixerit, & omnium Dominam, & non potius per societatem, quam beatæ, & exennaturaliter (sic) Deum (f. Dei) Unigeniti natura communicata est, veneratur, anathema sit.

Cyrillus D. Si quis eum, qui unus est, Dominum Jesum Christum glorificatum esse a Spiritu Sancto, tamquam alienam potentiam, qua per eum uteretur, adeoque meruisse inoperari posse adversus immundos spiritus, & per eum implere divina signa; & non magis proprium esse spiritum dicat, per quem signa operatus est, anathema sit.

Nestorius R. Si quis formam servi consubstantialem dixerit Spiritum Sanctum, & non potius per illius mediationem, qui est Deus Verbum ex ipsa conceptione habuisse dixerit conjunctionem, per quas conjunctiones nonnumquam & in homines mirandas curationes exercuit, & ex hoc fugandorum spirituum eveniebat esse potestatem, anathema sit.

Cyrillus D. Pontificem, & Apostolum confessionis nostræ Christum factum esse Sacra Scriptura designat; obtulit autem seipsum pro nobis Deo Patri in odorem suavitatis. Si quis Pontificem nostrum, & Apostolum dixerit esse factum non ipso ex Deo Verbo, quando factum est caro, & secundum nos homo, sed quasi alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere; & si quis dicit, quia prius obtulit seipsum oblationem, & non magis pro nobis solis, non enim indiguit oblatione, qui peccatum nescit, (anathema sit.)

Nestorius R. Si quis ullum in principio Verbum Pontificem, & Apostolum Confessionis nostræ factum esse, seque ipsum obtulisse pro nobis dicat, & non Emmanuelem esse Apostolum dixerit, oblationemque secundum eadem dividat communitatem Filii, hoc est Deo, quæ Dei, & homini, quæ sunt hominis deputans, anathema sit.

Sensus turbatus.

Cyrillus D. Si quis non confitetur carnem Domini vivificantem esse, tamquam propriam ipsius Verbi, sed quasi alterius cujuspiam præteripsum, conjunctis quidem eidem secundum dignitatem, aut tamquam secundum quod solam divinam inhabitationem habuerit, & non potius sicut dixit, vivificatricem esse, quia facta est propria Verbi Dei, cui omnia vivificare possibile est, anathema sit.

Nestorius R. Si quis unitam carnem ex naturæ possibilitate vivificatricem esse dixerit ipso Domino, & Deo pronuntiante: *Spiritus est qui vivificat caro nihil prodest.* Anathema sit. *Spiritus est Deus*, a Domino pronuntiatum est. Si quis ergo Deum Verbum carnaliter secundum carnem factum esse dicat, hoc autem modo specialiter custodit, maxime Domino Christo post resurrectionem discipulis suis dicente: *palpate & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis*, anathema sit.

Cyrillus D. Si quis non confitetur Deum Verbum passum esse carne, & mortem carne gustasse, factumque primogenitum secundum quod est, & vita, quod (f. qua) Deus, anathema sit.

Nestorius R. Si quis confitens passiones carnis, & has quoque tamquam Verbo Deo tribuerit, quas etiam carnis, in qua factus est, aut adhibuerit, non discernens dignitatem naturarum, anathema sit.

His igitur recitatis, decrevit sancta synodus aliam fidem nulli licere proferre vel conscribere vel componere præter illam quæ constituta est a sanctis patribus qui Nicæa in sancto spiritu convenerunt, illos vero qui audeant fidem alienam vel componere vel proferre volentibus convertere ad agnitionem veritatis ex paganismo, sive ex Judaismo, sive ex aliqualibet hæresi, eos, sive Episcopi sint aut Clerici, alienos esse Episcopos episcopatu, Clericos clericatu; si vero laici sint, anathema esse. Simili modo si qui deprehensi forent, sive Episcopi, sive Clerici, vel laici, vel credentes vel docentes ea quæ scripta sunt in expositione quæ a Charisio Presbytero prolata est de incarnatione unigeniti filii Dei aut certe scelerata & perversa Nestorii dogmata, quæ etiam infra scripta sunt, eos subjacere sententiæ sanctæ & mundanæ synodi; ut sit perspicuum Episcopum quidem alienum futurum episcopatu & fore depositum, Clericum vero simili modo a clericatu summovendum; si vero laicus sit, & eum fore anathema, sicut supra dictum est. (*a*)

Ex libro ipsius Nestorii, ex quaternione XVI. *dogmate.*

Quotiens igitur sancta scriptura dictura est vel generationem Christi ex beata virgine vel mortem, nusquam Deum dicit, sed aut Christum aut Jesum aut Dominum; quoniam hæc tria naturas indicant duas, modo hanc, modo illam, modo utramque. Est autem tale quod dico. Quotiens nobis generationem ex virgine scriptura commemorat, quid dicit? *Misit Deus filium suum.* Non dicit: *Misit Deus verbum.* Sed utitur eo nomine quod naturas indicat duas. Quia enim filius homo est & Deus dicit, *Misit Deus filium suum factum ex muliere*; ut si audieris factum ex muliere, videas etiam nomen positum quod naturas indicat duas, ut generatione quidem ex beata virgine filium voces. Filium enim peperit Dei virgo Christotocos. Quoniam vero filius Dei duplex est in naturis, peperit quidem filium Dei, sed peperit hominem qui est filius propter conjunctum filium.

(*a* In Vaticano Cod. hic recte subjiciuntur Patrum subscriptiones, quas Baluziani Codd. minus apte usque post excerpta Nestoriana rejiciunt.

Ejuſdem ex quaternione XXI.

Vide quid accidat, hæretice. Non invideo nomen virgini Chriſtotoco. Fateor enim reverendam eam eſſe quæ [a] conceperit Deum, per quam tranſierit dominus omnium, per quam jeſtitiæ ſol influxerit; ſed porro ſuſpicor plauſum quomodo hoc quod dixi *tranſierit* acceperitis. Non dixi *tranſiit* pro eo quod eſt natus. Neque enim tam cito meorum egomet obliviſcor. Tranſiſſe Deum per virginem κεκρατέκον a ſcriptura perdoctus ſum, natum (vero Deum ex ipſa nunquam didici.) Nuſquam divina ſcriptura Deum ex virgine Chriſtotoco aſſerit natum, ſed Jeſum Chriſtum, filium, Dominum. Hæc omnes confiteamur. Quæ enim docuit divina ſcriptura qui non ſtatim accipit, miſer eſt. *Surge & accipe puerum & matrem ejus.* Hæc angelorum vox eſt, imo tua. Fortaſſe generationem ipſius noverant archangeli. *Surge & accipe puerum & matrem ejus.* Non dixit: *Surge & accipe Deum & matrem ejus.*

Ejuſdem ex quaternione XIX.

Quid igitur dicebamus? *Ne timeas accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in ea natum eſt.* Sive natum ſive factum dixerimus, ſenſui nihil nocet. *Quod enim in ea natum eſt, ex ſpiritu ſancto eſt.* Si dixerimus quod Deus verbum natum eſt in utero. Eſt enim aliud ſimul eſſe cum naſcente, aliud naſci. *Quod enim in ea natum eſt, ex ſpiritu ſancto eſt*, hoc eſt, ſpiritus ſanctus creavit id quod eſt in ea. Viderunt igitur patres, utpote ſcientes ſanctarum ſcripturarum, quod ſi eum qui incarnatus eſt natum dixerimus, invenietur Deus verbum [b] creatura ſpiritus ſancti, aut duos patres habens. Si vero factum dixerimus, invenietur Deus verbum creatura ſpiritus ſancti. Fugientes igitur generationis dictionem, dixerunt ita: *Qui deſcendit propter noſtram ſalutem & incarnatus eſt.* Quid eſt *incarnatus*? non converſus a deitate in carnem. Quod dixit *incarnatus ex ſpiritu ſancto*, ſecutus eſt evangeliſtam. Nam cum evangeliſta veniſſet in ἐνανθρώπησιν, fugit generationem de verbo dicere, & dixit incarnationem. Audi, ubi: *Et verbum caro factum eſt.* Non dixit verbum per carnem factum. Ubi enim aut Apoſtolus aut evangeliſtæ filii faciunt mentionem, non dicunt natum ex muliere. Adverte quæſo ubi dicunt nomen filii, & quod natum eſt ex muliere, dicunt natum; ubi vero verbi faciunt mentionem, nemo audet dicere generationem per humanitatem. Audi, beatus Joannes evangeliſta cum veniſſet in verbum (&) ἐνανθρώπησιν ejus, audi quid dicat: *Verbum caro factum eſt*, hoc (eſt,) adſumpſit carnem; & *habitavit in nobis*, hoc eſt, noſtram induit naturam; *& habitavit in nobis, & vidimus gloriam ipſius*, filii. Non dixit: *Vidimus generationem verbi.*

Ex quaternione XV.

Ita etiam Chriſtum ſecundum carnem propter conjunctionem quam habet cum Deo verbo, Deum nominamus, ſcientes eſſe hominem qui apparet. [c] Audi utraque Paulum prædicantem. *Ex Judæis*, inquit, *Chriſtum ſecundum carnem, qui eſt ſupra omnes Deus.* Prius hominem confitetur, deinde conjunctione ad Deum dicit Deum eum qui apparet, (ne) quis Chriſtianitatem hominis putet eſſe cultricem.

Ejuſdem ex quaternione XXVII.

Sed quemadmodum dicebamus Deum omnium opificem & Deum Moyſen, *Deum enim*, inquit, *poſui te Pharao*, & filium Dei, *Filius enim*, inquit, *primogenitus mihi Iſrael*, & quemadmodum dicimus Chriſtum Saul, *Non enim*, inquit, *imponam manum meam ſuper ipſum, quod Chriſtus Dominus eſt*, ſimiliter & Cyrum, *Hæc dicit*, inquit, *Dominus Chriſto meo Cyro*, & Babylonium ſanctum, *Ego enim*, inquit, *præcipio ipſis ſanctificatis, & ego duco ipſos*, ita dicimus & Dominum Chriſtum & Deum & filium & ſanctum; ſed communio quidem [d] omnium ſimilis eſt, dignitas vero non eadem.

Ejuſdem ex quaternione XV.

Hoc autem ſentite in vobis quod & in Chriſto Jeſu, qui cum in forma Dei eſſet, ſe exinanivit formam ſervi accipiens. Non dixit, *Hoc ſentite in vobis quod & in Deo verbo, quod cum in forma Dei eſſet, formam ſervi accepit.* Sed cum dicat Chriſtum quaſi duarum naturarum appellatione, ſine periculo eum & formam ſervi quam accepit & Deum nominavit, cum ea ſine peccato dicatur de naturarum duplici & ſeparabili ratione.

Ejuſdem ex quaternione XVI.

Ut in nomine, inquit, *Jeſu omne genu flectatur cœleſtium & terrenorum & infernorum, & omnis lingua confiteatur quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris.* Propter illum qui portavit, eum qui portatus eſt colo. Propter inviſibilem veneror eum qui apparet. Nunquam ab eo qui apparet Deus ſeparatur. Ideo nec ego honorem ſeparo. Separo naturas, ſed unam facio venerationem.

Ejuſdem ex quaternione XVII. *de dogmate.*

Erat quidem Deus verbum & ante incarnationem filius & Deus cum patre. Sumpſit vero noviſſimis temporibus ſervi formam. Sed cum ſit & antea filius, & ita vocatur poſt adſumptionem. Non poteſt vocari diviſus filius, ne duos filios conſtituamus. Sed quia illi conjunctus eſt qui erat a principio filius, non poteſt ſecundum dignitatem [e] filietatis, ajo, non ſecundum naturas. Propterea & Chriſtus Deus verbum nominatur, quia habet conjunctionem cum Chriſto perpetuam.

Ejuſdem ex quaternione XV.

Inconfuſam igitur ſervemus naturarum conjunctionem, confiteamur in hominem Deum, colamus quadam divina conjunctione cum Deo omnipotenti coadorandum hominem.

Ejuſdem ex quaternione VI.

Conſiderate & quid his continuo inferatur. *Ut miſericors*, inquit, *fieret & fidelis Pontifex ad Deum, qui in eo quod paſſus eſt ipſe tentatus, potens eſt illi qui tentatur auxiliari.* Ergo qui paſſus eſt, Pontifex miſericors. Paſſibile autem

---

a *Conceperit*) Secuti hic ſumus exemplar Bellovacenſe. Nam in Vaticano legitur, *peperit*. In Concilio Chalcedonenſi & in verſione Peltani, *ſuſcepit*. b *Creatura*) Ita codex Bellovacenſis. Vaticanus habet *aut filius*, quod idem eſt. c *Audi utraque*) ita nos emendavimus ope Græci textus & veteris verſionis Concilii Epheſini. Nam in exemplaribus Marii Mercatoris legitur, *Auditurague*. In Concilio Chalcedonenſi, *Audi itaque*.

d *Omnium*) Quamvis legendum hic eſſe *nominum* moneant textus Græcus & antiqua verſio Concilii Epheſini, nihil mutare voluimus, quia hæc lectio conſtans eſt in duobus exemplaribus Marii Mercatoris & in codice Joliano verſionis antiquæ Concilii Chalcedonenſis. In Corbienſi ſcriptum eſt *nominum*, ut & in editione Crabbiana & ceteris. e *Filietatis*) Hic locus eſt mutilus. Vide ſupra

autem templum vivificus Deus templi ejus quod paſſum eſt.

Ejuſdem ex quaternione XVII.

Ut ſcitis, *inquit*, quanta erat conjunctio deitatis, cum etiam in infante caro dominica cerneretur. Erat enim idem infans & infantis dominus. Laudaſtis vocem; ſed nolite eam parum curioſe laudare. Dixit enim quod idem erat infans & habitator infantis.

Ejuſdem ex quaternione I.

Communes enim ſunt trinitatis operationes & tantum ſubſtantiis dividendæ. Unigeniti vero præclara gloria aliquando patri adſignatur, *Ejus enim*, inquit, *pater meus qui clarificat me*, aliquando ſpiritui, *Spiritus enim*, inquit, *veritatis clarificavit me*, aliquando Chriſti poteſtati.

Ejuſdem ex quaternione XVI.

Hic eſt qui dicit: *Deus Deus meus, ut quid me dereliquiſti?* Hic eſt qui tridui guſtavit mortem. Adoro vero eum cum deitate, quaſi divinæ auctoritatis cooperationem. *Et poſt alia*. Propter illum qui portavit eum qui portatus eſt colo, & propter occultum veneror apparentem. Nunquam ab eo qui apparet Deus ſeparatur. Ideo nec ego ab eo honorem ſeparo. Separo naturas, ſed unam facio venerationem. Non eſt Deus ipſe per ſe qui eſt fictus ex ſpiritu, non Deus ipſe per ſe qui eſt ſepultus in monumento. Nam ſi ita eſſet, eſſemus certe hominum mortuorumque cultores. Sed quia in adſumpto Deus eſt, ex eo qui adſumpſit is qui adſumptus eſt, quaſi aſſumentis conjunctus, nuncupatur Deus.

Ejuſdem ex quaternione tertio in hæreticis, cum de ſpiritu diceret.

Quomodo enim ſit ſervus, *inquit*, qui cum filio operatur & patre? Et ſi quis requirat opera ſpiritus, inveniet ea non diſtantia operibus patris & filii; non quia una deitas dividatur; ſed quia divina ſcriptura ea quæ ſunt unius virtutis ſingulis ſubſtantiis diſpertiat, ut trinitatis ſimilitudo ex temporibus operum cœperit, Deus verbum factum eſt caro & habitavit in nobis, conſidere ſibi fecit adſumptum hominem pater. *Dixit* enim *Dominus Domino meo, ſede ad dexteram meam*. Ejus qui adſumptus eſt gloriam clarificavit ſpiritus. *Quando enim venerit ſpiritus veritatis, ipſe me clarificabit*.

Ejuſdem ex quaternione VI.

Cum de Chriſto diceret quod miſſus eſſet denuntiare captivis remiſſionem, quaſi Apoſtolus addidit hoc etiam & dixit: *Hic qui fidelis factus eſt Pontifex*. Factus eſt enim hic, non perpetuo antea fuerat. Hic qui paulatim in Pontificis profecit, hæretice, dignitatem. Audi vocem tibi hoc evidentius declamantem. *Qui in diebus*, inquit, *carnis ſuæ preces ſupplicationeſque ad eum qui poſſet ſalvum a morte facere cum clamore valido & lachrymis offerens, & exauditus pro ſua reverentia, quidem cum eſſet filius, didicit ex illis quæ paſſus eſt obedientiam, & conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ*. Conſummatur autem id quod paulatim proficit, hæretice. De quo etiam & Joannes in evangeliis clamat: *Jeſus proficiebat ætate & ſapientia & gratia*. Quibus congrue etiam Paulus dicens, *Conſummatus*, inquit, *factus eſt obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ, appellatus a Deo Pontifex ſecundum ordinem Melchiſedech*. Et POST ALIA. Pontifex, *inquit*, vocatur. Cur igitur diverſa ſentis Paulo? Cur impaſſibilem Deum verbum corpore terreno commiſcens, paſſibilem Pontificem facis?

Ejuſdem ex quaternione VII.

Unde, fratres, ſanctæ vocationis cœleſtis participes, conſiderate Apoſtolum & Pontificem confeſſionis noſtræ Jeſum fidelem ei qui fecit ipſum. Et POST ALIA. Cum ſit igitur nobis hic ſolus Pontifex, condolens ſive cognatus & firmus, de ejus fide nunquam depellamini. Ipſe enim nobis ex promiſſa benedictione ex ſemine Abrahæ miſſus eſt, utpote pro ſe & ſuo genere corporis ſacrificium offerens. Notandum quod confiteatur omnem Pontificem ſacrificium indigere, & cum excipiat Chriſtum quaſi non indigentem, in his inquit eum pro ſe offerre & gerere ſacrificium.

[a] *Ejuſdem ex quaternione*.

Audite igitur & dicta diligenter inſpicite. *Qui manducat*, inquit, *carnem meam*. Memento quod de carni dicamus, & quod non a me carnes nomen fingitur, ne videar illis falſus interpres. *Qui manducat*, inquit, *carnem meam & bibit ſanguinem meum*. Numquid dixit: Qui manducat deitatem meam, & qui bibit deitatem meam? *Qui manducat carnem meam, & qui bibit ſanguinem meum in me manet, & ego in ipſo*. Et POST ALIA. Sed ad * procimenum veniamus. *Qui manducat carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in ipſo*. Mementote quod de carne dicamus. *Sicut miſit me vivus pater*, me qui appareo. Sed fortaſſe ego non recte interpretor. Videamus ex his quæ ſequuntur. *Sicut miſit me vivus pater*. Ille dicit deitatem, ego humanitatem. Videamus qui ſit pravus interpres. *Sicut miſit me vivus pater*. Hæreticus dicit quod deitatem hic miſit me Deum verbum. *Sicut miſit me vivus pater*, juxta illos, *& ego vivo* Deus verbum propter patrem. Quid poſtea. *Qui manducat me, & ille vivet*. Quid manducamus? Deitatem, an carnem?

* προκείμενον.

Ejuſdem ex quaternione XVI.

Et tamen, *inquit*, ſi totum novum ſcrutatus fueris teſtamentum, nuſquam in eo invenias mortem Deo adſignatam, ſed aut Chriſto, aut filio, aut Domino. Nam Chriſtus & filius & Dominus, cum de unigenito a ſancta ſcriptura dicitur, naturas duas oſtendit, & aliquando ſignificat deitatem, aliquando humanitatem, aliquando utrumque. Ut cum Paulus ſcribens prædicat, *cum inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem filii ejus*, humanitatem ſignificat filii. Porro cum idem dicat ad Hebræos, *Deus loquutus eſt nobis in filio, per quem & ſæcula fecit*, deitatem filii ſignificat. Neque enim caro fecit ſæcula, quæ poſt multa ſæcula facta eſt. Et POST ALIA. Non deitas fratrem habuit Jacobum, nec Dei verbum denuntiamus mortem dominicum ſanguinem & corpus manducantes.

a *Ejuſd. ex qu.*) Ita tantum in antiquis exemplaribus addidit Garnerius, cum & in Græco textu reperiatur & Marii Mercatoris. Recte tamen hic quartum numerum in antiquis verſionibus Conciliorum Epheſini & Chalcedonenſis.

Ejusdem ex quaternione. [a]

Video, *inquit*, populum nostrum habere ingentem reverentiam & ardentissimam pietatem, sed in degmate [b] theognosiæ ignorantia labi. Id autem non esse crimen populi, sed ut honeste dicamus, non habuisse retro doctores tempus accurate vobis dogmata demonstrandi.

[c] Ecce hic plane confitetur neminem ante se talia populo prædicasse.

Cyrillus Episcopus Alexandriæ subscripsi.
Arcadius Episcopus & Legatus sedis apostolicæ subscripsi.
Juvenalis Episcopus Jerosolymorum subscripsi.
Projectus Episcopus Legatus sedis apostolicæ subscripsi.
Philippus presbyter sedis apostolicæ & legatus subscripsi.
Firmus Episcopus Cæsareæ subscripsi.
Theodotus Episcopus Ancyræ subscripsi.
Berenianus Episcopus Pergeorum metropoleos subscripsi per Timotheum Episcopum.
Severus Episcopus Synnaudon subscripsi.
Perigenes Episcopus Corinthi subscripsi.
Iconius Episcopus Cortines Cretes subscripsi.
Mennon Episcopus Ephesi subscripsi.
Reginus Episcopus Constantiæ Cyprius subscripsi.
Acacius Episcopus Militensis subscripsi.
Palladius Episcopus Amasiæ subscripsi.
Herennianus Episcopus Myron subscripsi.
Valerianus Episcopus Iconii subscripsi.
Pius Episcopus Pissinontiorum metropoleos subscripsi.
Cyrus minimus Episcopus Aphrodisiados subscripsi.
Amphilocius Episcopus Sidenorum metropoleos subscripsi.
Mæonius Episcopus Ecclesiæ quæ est Sardibus Lydiæ subscripsi.
Hellanicus Episcopus Chrodisus subscripsi.
Dalmatius Episcopus Cizyci subscripsi.
Flavianus Episcopus Philipporum subscripsi.
Aristonicus Episcopus Laodociæ subscripsi.
Paralius misericordia Dei Episcopus Andrapon subscripsi.
Olympius Episcopus Claudiopoleos subscripsi per Episcopos Epiphanium & Therscbium.
Dinastus Episcopus Nicopoleos Epiricus subscripsi.
Domninus Episcopus civitatis Cutiæ subscripsi.
Eustasius Episcopus civitatis Docimi subscripsi.
Epiphanius Episcopus Gratiæ subscripsi.
Gregorius Episcopus Cæsarasunitis subscripsi.
Helladius Episcopus Cadramiti subscripsi.
Anisius Episcopus civitatis Thebarum Græciæ subscripsi.
Domninus Episcopus civitatis Opunti subscripsi.
Callicrates Episcopus civitatis Magnerensium subscripsi.
Nitius Episcopus civitatis Magnarensium subscripsi.
Callinicus Episcopus Apamiæ subscripsi.
Petrus minimus Episcopus civitatis Prutes subscripsi.
Euprepius Episcopus Byses subscripsi.

A Dio Episcopus civitatis Thebarum subscripsi.
Perebius Episcopus saltuum Thessalonicensium subscripsi.
Paulus Episcopus civitatis Anthedonis subscripsi.
Theodorus Episcopus civitatis Anineiorum subscripsi.
Eusebius Episcopus Heracliæ subscripsi.
Joannes Episcopus Lesbi Selenicatorum subscripsi.
Theonas Episcopus civitatis Hierbæ subscripsi.
Sinecion Episcopus Codrinæ civitatis subscripsi.
Tribonianus Episcopus Ecclesiæ quæ est in Primopoli subscripsi.
Martyrius Episcopus civitatis Illistron subscripsi.
Nesius Episcopus Corybrasi subscripsi.
B Acacius Episcopus Contennensus subscripsi.
Ablabius Episcopus civitatis Amorii subscripsi.
Heracleon, qui & Theopanius, Episcopus Trallion subscripsi.
Philippus Episcopus Pergami subscripsi.
Daphnus Episcopus civitatis Magnesiæ Mæandri subscripsi.
Eusebius Episcopus Magnesiæ civitatis Sipili subscripsi.
Anderius minimus Episcopus Cherronensi subscripsi.
Paulus minimus Episcopus civitatis Lampenes subscripsi.
Eutropius Episcopus minimus civitatis Evazon subscripsi.
C Severus minimus Episcopus provinciæ Pisidiæ civitatis Sozopoleos subscripsi.
Silvanus Episcopus civitatis Chæretapon subscripsi.
Commodus minimus Episcopus Tripoleos subscripsi.
Constantius Episcopus civitatis Diocletianorum subscripsi.
Nestorius Episcopus Sponsus subscripsi.
Aphobius minimus Episcopus Coloe subscripsi.
Phoscus Episcopus civitatis quæ est in Thyatireno subscripsi.
Paulus Episcopus Daldianorum subscripsi.
Limenius Episcopus civitatis Ettenorum subscripsi.
Dorotheus Episcopus civitatis Myrene subscripsi.
Theodorus Episcopus Attaliæ subscripsi.
D Aphonetus minimus Episcopus Heracleotanorum Lamtupoleos subscripsi.
Spudasius minimus Episcopus Cerami subscripsi.
Philetus minimus Episcopus Amizonis subscripsi.
Docimasius Episcopus civitatis Maroniæ subscripsi.
Ennepius Episcopus civitatis Maximianopoleos subscripsi.
Euthalius Episcopus civitatis Colophoniæ subscripsi.
Lucianus Episcopus civitatis Toperi subscripsi.
Rufinus Episcopus civitatis Gaborum subscripsi.
Romanus Episcopus civitatis Raphiæ subscripsi.
Phidus Episcopus * Præ subscripsi. * Joppis.
Esicius Episcopus civitatis Parii subscripsi.
Timotheus Episcopus civitatis Termæ & Eudociados subscripsi.

Eucha-

---

a Deest in exemplaribus Marii Mercatoris numerus istius quaternionis. Garnerius addidit numerum XXIII. quia secutus est textum Græcum. Vide quæ dicta sunt supra. b *Theognosiæ*) Θεογνωσίας. quod vetus interpres synodi Ephesinæ vertit *pietatis dogma*, vetus interpres Concilii Chalcedon. *divinæ scientiæ*.
c *Ecce*) Hæc verba sunt Petri Presbyteri Alexandrini, ideoque divellenda fuerunt a superioribus. Vide supra.

Eucharius Episcopus civitatis Direci subscripsi.
Evagrius Episcopus civitatis Selorum Cypri subscripsi.
Nectarius Episcopus civitatis Nasorum subscripsi.
Agathocles Episcopus civitatis Caroniæ subscripsi.
Janes Episcopus Cicazonis subscripsi.
Ædesius Episcopus Syndorum subscripsi.
Secundianus Episcopus civitatis Calamiæ subscripsi.
Nunechius Episcopus civitatis Elegen subscripsi.
Matidianus Episcopus Coraceſſii subscripsi.
Cyrillus Episcopus Cælorum subscripsi per manum Helleſponti presbyteri.
Sapritius Episcopus Paphi Cypri subscripsi.
Themistius minimus Episcopus civitatis Hiasi subscripsi.
Promachius minimus Episcopus civitatis Liundorum subscripsi.
Eudoxius Episcopus civitatis Homati subscripsi.
Libanius Episcopus civitatis Paleaspoleos subscripsi.
Trajanus Episcopus civitatis Lyrbæ subscripsi.
Alexander Episcopus Arcadiopoleos subscripsi.
Theodorus Episcopus Nisæ subscripsi.
Titius minimus Episcopus civitatis Erlidetorum subscripsi.
Eugenius Episcopus civitatis Apolliniados subscripsi.
Aetius Episcopus civitatis Pœoniorum Helleſponti subscripsi.
Timotheus Episcopus civitatis Germæ Helleſponti subscripsi.
Archelaus Episcopus Myndri subscripsi.
Apellas minimus Episcopus Cybræ subscripsi.
Philadelphius minimus Episcopus Gratianopoleos subscripsi.
Euterius minimus Episcopus Strationiceorum Lydæ subscripsi.
Joannes minimus Episcopus Aureliopoleos subscripsi.
Maximus minimus Episcopus Cymæ subscripsi.
Modeſtus Episcopus civitatis Aneatorum subscripsi.
Theodosius minimus Episcopus civitatis Mastauron subscripsi.
Thomas Episcopus Valentinianopoleos subscripsi.
Eusebius Episcopus Aspanorum subscripsi.
Euporius Episcopus civitatis Pepon subscripsi.
Sadus Episcopus Phœnus subscripsi.
Rhodon Episcopus Paleaspoleos subscripsi.
Domnus Episcopus civitatis Orciſtis subscripsi.
Joannes Episcopus Auguſtopoleos subscripsi.
Petrus Episcopus Parembolarum subscripsi.
Necyras Episcopus Gazæ subscripsi.
Zeno Episcopus Cyri Cypris subscripsi.
Evoptius Episcopus Ptolomaidus Pentapoleos subscripsi.
Macarius Episcopus Metoliton subscripsi.
Hermogenes Episcopus Rinocororus subscripsi.
Marinus Episcopus Heliopoleos subscripsi.
Joannes Episcopus Epheſtus subscripsi.
Heraclius Episcopus Thamuateos subscripsi.
Theon Episcopus Heracleus & Thoitus subscripsi.

A Solo Episcopus civitatis Corallion subscripsi.
Alypius Episcopus civitatis Seuleus subscripsi.
Macedonius Episcopus Xoeos subscripsi.
Petrus Episcopus Oxyrinchi subscripsi.
Metrodorus Episcopus Leonton subscripsi.
Paulus Episcopus Fraboneoneos subscripsi.
Amnonius Episcopus Panephisi subscripsi.
Publius Episcopus Olbiorum subscripsi.
Jaracis Episcopus Aphau subscripsi.
Samuel Episcopus Distheos subscripsi:
Sopater Episcopus Lybiæ Septimiacæ subscripsi.
Isaac Episcopus Tavæ subscripsi.
Heraclius Episcopus Tineo subscripsi.
Thonas Episcopus Pfinchus subscripsi.
Cyrus Episcopus Achæorum subscripsi.
B Eulogius Episcopus Achæorum subscripsi.
Alexander Episcopus Cleopatridos subscripsi.
Silvanus Episcopus Coprithéos subscripsi. Ego autem Heraclius Episcopus pro eo subscripsi quod ægrotaret.
Adelphius Onupheus Episcopus subscripsi.
Abraham Episcopus civitatis Odracines subscripsi.
Athanasius Episcopus Paraliæ subscripsi.
Adelphios Episcopus Cæos subscripsi.
Lampetius Episcopus Casii subscripsi.
Chrysaorius Episcopus Aphroditus subscripsi.
Amon Episcopus Butus subscripsi.
Euthitius Episcopus Theodosiopoleos subscripsi.
Venantius Episcopus Hierapoleos metropoleos subscripsi [a] per Notarium meum Theodorum.
C Zenobius civitatis Barchæ subscripsi.
Zeno Episcopus civitatis Theucyron subscripsi.
Eusebius Episcopus Nilupoleos subscripsi.
Heraclides Episcopus Heracleus ulterioris subscripsi.
Marius Episcopus Anteusus subscripsi.
Sabinus Episcopus Panosus subscripsi.
Athanasius Episcopus civitatis Cepheorum subscripsi.
Philumenus Episcopus Cinnes subscripsi.
Felix Episcopus civitatis Apollonienſium subscripsi.
Timotheus Episcopus provinciæ Scythiæ civitatis Tomorum subscripsi.
Zenobius Episcopus civitatis Conosi subscripsi.
D [b] Paulianus Episcopus Majumæ subscripsi.
Phœbammon Episcopus Coptu subscripsi.
Pabiscus Episcopus Apollonos subscripsi.
Andreas Episcopus Thermupoleos subscripsi.
Fanias minimus Episcopus civitatis Arpason subscripsi.
Theosebius Episcopus civitatis Prienes subscripsi.
Maximus Episcopus Casiæ subscripsi.
Theoctistus Episcopus Photiæ subscripsi.
Hermolaus minimus Episcopus Attudeorum subscripsi.
Theodorus Episcopus Gadaron subscripsi manu Ætheri Archidiaconi.
Athanasius Episcopus Pari insulæ subscripsi.
Paulus Episcopus Orimnorum subscripsi.
Timotheus Episcopus Briulorum subscripsi.
Daniel Episcopus Coloniæ Cappadociæ subscripsi.
Asclepiades Episcopus Trapezolitarum subscripsi.

Theo-

a *Per Notarium*) Hæc non extant hoc loco in codice Bellovacensi Mercatoris, sed in subscriptione Euthitii, Itaque codicem Vaticanum secuti sumus, cui convenit cum antiquis versionibus Conciliorum Ephesini & Chalcedonensis. b *Paulinianus*) Codex Vatic. *Paulianus*, ut supra. Ita etiam codex Corbejensis Concilii Chalcedonensis & editio Crabbii. Ceteri scribunt *Paulinianus*.

Theodorius Episcopus civitatis Escinei subscripsi.
Bessula Diaconus Ecclesiæ Carthaginiensis subscripsi.
Stephanus Episcopus Cajupoleos Asiæ subscripsi.
Cæsarius Episcopus civitatis Arces subscripsi.
Theodolus [a] Episcopus Ariddelon subscripsi.
Aletojus Episcopus Lybiadis subscripsi.
Aristocritus Episcopus Olympi subscripsi.
[b] Theodorus Episcopus Aridelon subscripsi.

Expliciunt Episcoporum nomina qui interfuerunt synodo contra Nestorium numero [c] CXCIII.

a *Theodolus*) Hic nonnulla exciderunt veteribus librariis, quæ sic reponenda sunt. Theodolus Episcopus Elusæ subscripsi. Theodorus Episcopus Ariddelon subscripsi. b *Theodorus*) Superflue hic reperitur subscriptio istius Episcopi, cum jam paulo ante commemorata sit. Sane non repetitur in Græco textu, neque in antiquis versionibus Conciliorum Ephesini & Chalcedonensis. c CXCIII. Et tamen exc. tantum subscripti reperiuntur. Quare dicendum est nonnullorum Episcoporum nomina librariis excidisse inter exscribendum, aut mendum esse hoc loco. Certe in subscriptionibus quæ supra editæ sunt exc. tantum ponuntur, in quibus tamen non comparent nomina Cyrilli & Memnonis, quæ apud Mercatorem leguntur. Vetus interpres synodi Ephesinæ videtur numerasse CXCVIII. ut quidem legitur in codice Bellovacensi.

Ex Nova Baluzii Collectione.

EPISTOLÆ QUÆDAM
AD CAUSAM NESTORII PERTINENTES,
Interprete Mario Mercatore.

Quamvis istarum epistolarum priores tres & ultima editæ sint supra in gestis Concilii Ephesini eas tamen visum est operæ pretium hic recudere, quia sunt ex diversa versione, & ut eas repræsentemus quales leguntur in antiquis Marii Mercatoris exemplaribus. Secuti autem sumus ordinem ab eo custoditum in illis edendis.

Epistola Nestorii Episcopi Constantinopolitani ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum.

INjurias quidem adversum nos admirabilium literarum, tanquam medicinali dignas patientia, ad has opportunam responsionem relinquam. Quod vero silentium non patitur, quia adfert periculum si taceatur, prout sum & mihi facultas adest, ad tui prolixitatem sermonis extentus tentabo breviter & compendio respondere, refugiens & declinans tenebrosum indigestumque longi sermonis horrorem. Incipiam namque sapientissimæ caritatis tuæ vocibus, ipsas interponens, vel potius ad verbum instruens. *Sanctum namque*, ais, *& magnum Concilium ipsum ex Deo patre genitum secundum naturam unicum filium, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem omnia creavit pater, descendisse, incarnatum esse, atque hominem factum, passum, resurrexisse definivit.* Hæc tuæ religionis verba sunt, & recognoscis profecto tanquam tua. Audi nunc & nos fraternam propietate offerentes exhortationem, hanc videlicet quam senex ille Paulus carissimo suo Timotheo protestatus est dicens: *Adtende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Hoc enim faciens, & te salvabis & eos qui te audiunt.* Quid igitur mihi tu sanctorum illorum in superficie legens traditionem, venia dignam tibi inesse ignorantiam ignorasti, passibile eos dixisse arbitratus verbum quod patri est coæternum. Attentius ergo, si placet, hæc verba rimare, & invenies divinum illum patrum conventum non illam consubstantivam deitatem dixisse esse passibilem, neque de recenti natam hanc quæ patri est consempiterna, neque istam resurrexisse quæ templum suscitavit solutum. Et si mihi medicinam fraternam offerenti aures admoveas, ipsas tibi voces illorum interponens patrum, a calumniæ te nexu, quam illis ingerere niteris, & per illos scripturis moliris, absolvam. *Credimus*, inquiunt illi, *& in Dominum nostrum Jesum Christum filium ejus unigenitum.* Prævide quomodo Domini & Jesu Christi & unigeniti filii prius communia deitatis & humanitatis nomina tanquam fundamenta ponentes, tunc suscepti hominis & resurrectionis & passionis superædificant traditionem; ut nominibus quibusdam utriusque naturæ communibus & significativis positis, neque quæ generationis filii & dominationis dijudicentur, neque quæ naturarum sunt propria, in singularitate nativitatis filii ulla confusionis absolutione periclitentur nomine unionis. In hoc apud illos Paulus doctor est factus: qui cum divinæ incarnationis memoriam faceret, incipiens subjungere quæ sunt passionis, prius posuit, *Christus*, commune, ut paulo ante dixi, nomen naturarum; tunc decentem infert sermonem sive rationem utriusque. [a] Etenim ait: *Hoc sentiatur in vobis quod & in Christo Jesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*: sed ne ad unumquodque loquar, *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. Quoniam igitur cœperat mortis facere mentionem, ut ne quis hinc verbum Deum passibilem suspicetur, posuit *Christus*, tanquam impassibilis & passibilis essentiæ in singularitate personæ significativum vocabulum, ut impassibilis & passibilis Christus sine periculo nominetur, impassibilis quidem deitate, passibilis vero natura corporea. Multa super hoc cum possim dicere, & primo omnium, quod nec divinitatis, in dispensatione, sed susceptionis humanitatis tantum emisisse sanctos illos patres ostendere valeam; at recor-

a *Etenim ait*) Ita codex Bellovacensis. Vaticanus: *Quid enim ait?* Quod melius videtur.

recordor brevitatem orationis in præfatione promiſſam, & eam ſentio frænare ſermonem. Venio nunc & ad ſecundum caritate tua capitulum motum, in quo naturarum quidem laudabam factam diſcretionem ſecundum deitatis & humanitatis rationem & in una perſona conſortium, necnon & illud quod Deum verbum ſecunda nativitate ex muliere minime diceret eguiſſe, quodque paſſionis incapacem profitetur deitatem. Catholica enim revera ſunt hæc & omnino ſectis omnibus contra Domini naturas adverſa. In reliquis vero ſi aliquam latentem & profundam atque incomprehenſibilem rationem legentium auribus adferebas, tuæ ſit examinatæ prudentiæ ſcire. Etenim mihi priora videbaris deſtruere. Eum enim qui in primis imuaſſibilis & ſecundam non recipere nativitatem fuerat prædicatus iterum paſſibilem & noviter creatum neſcio quomodo inferebas, tanquam quæ Deo verbo naturaliter ineſſent, conſortio templi corrupta ſint, aut forſitan paulo minus ab hominibus putari illud ipſum abſque peccato templum & inſeparabile divinæ naturæ nativitatem & mortem pro peccatoribus non pertuliſſe, tanquam voci dominicæ ad Judæos clamanti, *Solvite templum hoc, & in triduo ſuſcitabo illud*, non debeat credi. Non dixit: Solvite [a] deitatem meam, & in triduo ſuſcitabitur. Iterum me hic orationem dilatare cupientem ad profeſſionem brevitatis promiſſæ recordatio revocat. Dicam tamen aliquid. Ubique per divinas ſcripturas, quoties meminerunt dominicæ diſpenſationis, non divinitatis Chriſti, ſed humanitatis ejus, paſſio & nativitas traditur, ut magis ſecundum liquidiſſimam rationem convenientius aptiuſque ſit ſanctam virginem non genitricem Dei, id eſt Theotocon, ſed Chriſti genitricem, id eſt, Chriſtotocon vocari, ad hæc evangeliſta quoque vociferante: *Liber generationis Jeſu Chriſti filii David, filii Abraham*. Evidens eſt quia Deus verbum David non erat filius. Accipe, ſi videtur, & aliud teſtimonium: *Jacob autem genuit Joſeph virum Mariæ, de qua natus eſt Jeſus qui dicitur Chriſtus*. Intende etiam in aliud dictum: *Chriſti autem generatio ſic erat. Cum eſſet deſponſata virgo Maria, inventa eſt in utero habens de ſpiritu ſancto*. Creaturam autem ſpiritus ſancti unigeniti deitatem quis vel debeat ſuſpicari? Quid etiam his ſuperfundi debeat, audi. *Et erat mater Jeſu ibi*. E iterum, *cum Maria matre Jeſu*. Illud quoque: *Quod in ea natum eſt, de ſpiritu ſancto eſt*. Et iterum: *Accipe puerum & matrem ejus, & fuge in Ægyptum*. Et illud: *de filio ejus unigenito, qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem*. Et iterum de paſſione ejus. *Quia Deus ſuum filium miſit in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne*. Et iterum: *Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris*. Et denuo: *Chriſto paſſo in carne*. Et illud: *Hoc eſt corpus meum, & hic ſanguis meus*. Non dixit: Hæc eſt deitas mea. Et decem millia alia ſunt, aliis atque aliis vocibus proteſtantibus humanum genus in eo non filii deitatem recentem putare aut novellam aut corporalium paſſionum eſſe capacem, ſed illam divinæ naturæ conjunctam carnem ex qua filium ſe David nominat Chriſtus. Quid enim ait? *Quid vobis videtur de Chriſto? cujus eſt filius? Reſponderunt: David. Reſpondit Jeſus & dixit: Quomodo ergo David in ſpiritu Dominum eum vocat dicens: Dixit*, inquit, *Dominus Domino meo, ſede ad dexteram meam:* tanquam filius profecto David ſecundum carnem, ſecundum divinitatem vero Dominus. Eſſe quidem templum divinitatis filii corpus & templum ſecundum excellentem quandam & divinam unitum conjunctionem certiſſimum eſt; ita ut ea quæ ſunt Dei adſciſcere ſibi & ad ſe revocare divinam naturam profiteri ſit bonum & dignum evangelica traditione. Hujus autem familiaritatis nomine confricare & conjunctæ carnis proprietates, generationem ſcilicet & paſſionem & mortalitatem Deo tribuere, aut errantis gentilitatis, frater, eſt ſenſus, aut mente capti Apollinaris & Arii, aut reliquarum peſtium hæreticarum, & [b] his aliquid pejus. Neceſſe eſt enim hujuſmodi homines adtractos familiaritatis nomine, & lactationis ſocium propter familiaritatem, & ætatis quæ paulatim acceſſit incrementorum participem Deum verbum facere, & paſſionis in tempore extimiditate auxilii angelici indigentem. Taceo circumciſionem & ſacrificium & ſudorem & famem, quæ quidem carni pro nobis evenerunt. Hæc tamen, cum illi conjunguntur, & adoranda ſunt. In deitate autem iſta etiam mendaciter accipiuntur, nobiſque tanquam calumniatoribus juſtas damnationis cauſas important. Hæ ſanctorum patrum traditiones, hæc ſcripturarum mandata ſanctarum. Sic aliqui quæ ſunt divinæ miſericordiæ & auctoritatis ſecundum Deum ratiocinantur. *Hæc meditare, in his eſto, ut profectus manifeſtus ſit*. Paulus iſta omnibus dixit. Bene autem facis, eorum qui de nobis offenduntur curam gerens, & de his ſolicitudinem habere qui apud nos ſunt. Unanimitati tuæ gratiam habeo. Scito autem ſeductum eſſe te ab his qui a ſancto Concilio depoſiti ſunt propter quod morbo Manichæorum eſſent repleti, aut quod potiſſimum eſt, a clericis magis affectionis tuæ. Nam quæ ad Eccleſiam noſtram pertinent, quotidie augentur in melius, & quæ ad plebem pertinent, noveris in majorem extendi profectum per gratiam Chriſti, in tantum ut multitudo hæc vocibus Prophetæ clamet, *Replebitur terra ſcientia Domini, ſicut aqua multa cooperiens maria*, regiamque domum, dilucidato dogmate, in magno gaudio degere & ut paginæ finem faciam, illam apud nos ſuper omnibus hæreſibus quæ adverſus Deum litigant vocem vide impleri: *Ibat domus Saul, & infirmabatur; ibat domus David, & confortabatur*. Hæc noſtra tanquam fratris ad fratrem conſilia. Quod ſi quis contentioſus eſſe vult, clamabit per nos ei Paulus: *Nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei*. Ipſi gloria in ſæcula ſæculorum.

Nunc

---

a *Deitatem*) Codex Vatican. *divinitatem*.

b *His*) Codex Bellovac. *harum*.

Nunc exemplum epiſtolæ Cyrilli Alexandrini ad eundem Neſtorium ex Græco in Latinum; cui impiiſſime contradicens idem Neſtorius reſpondendum eſſe putavit ſicut ſuperius continetur.

GArriunt quidem, ſicut audio, quidam de exiſtimatione mea apud religionem tuam, & hoc frequenter, proceſſionum videlicet conventuum opportuna tempora occupantes, & eo magis forſitan arbitrantes delectare ſe aures ſuas, adverſum nos inconditas voces emittunt: qui læſi quidem in nullo ſunt, objurgati autem a nobis, & hoc leniter, unus eorum quod cæcos & pauperes vexabat injuria, alter quod contra matrem evaginaverat gladium, tertius vero quia cum ancilla aurum furatus eſt alienum, & qui talem ſemper habuerit exiſtimationem qualem nullus ſaltem provenire vel graviſſimis inimicis optaverit. Verum non mihi de talibus ſermo eſt, ut neque ſupra dominum & magiſtrum neque ſupra patres puſillitatis quæ mihi ineſt modus excreſcat. Non enim facile eſt cuiquam, [a] licet vitam ſuam habeat circumſpectam, nequam hominum maledicta vitare; ſed illi maledictione & amaritudine plenum os habentes, reddent quandoque omnium judici rationem. Convertar autem nunc ego ad id quod me maxime decet, commonebo te etiam nunc tanquam fratrem in Chriſto de doctrinæ ratione & ſenſu fidei cum omni cautela plebibus prædicando. Exhortabor quoque cogitare debere quia ſi offendatur unus de puſillis qui credunt in Chriſtum, quam ſit intolerabilis indignatio Dei. Si vero ſit multitudo læſorum, quomodo quæſo non omni arte ſtudendum eſt ut prudenter auferatur offenſio & ſanæ fidei ratio inſinuetur expoſcentibus veritatem? Eſt autem hoc recte faciendum, ſi ſanctorum patrum libros legentes, magni eos momenti eſſe fateamur, & probantes noſmetipſos ſi ſumus in fide ſecundum quod ſcriptum eſt illorum dictis & inreprehenſibilibus definitis noſtros ſenſus bene atque optime roboremus. Sanctum ergo illud & magnum patrum Concilium ipſum de Deo patre genitum ſecundum naturam, unicum filium, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem omnia creavit pater, deſcendiſſe, incarnatum eſſe, atque hominem factum, reſurrexiſſe tertia die, & in cœlum aſcendiſſe definivit. Hæc etiam nos ſcita hac ratione ſequentes, quid ſignificet incarnatum eſſe illud Dei verbum de Deo videamus. Neque hoc dicimus, quia Dei natura transformata facta ſit caro, neque quia in totum hominem, qui eſt ex anima & corpore, commutata eſt, ſed illud potius ſentiendum, quod carnem animatam, anima videlicet rationali, uniens ſibimet ſubſtantialiter vel eſſentialiter Dei verbum, inenarrabiliter atque inſcrutabiliter factus homo, appellatus eſt filius hominis, non tantum ſecundum voluntatem aut bonum placitum, nec ſicut in perſonæ tantummodo ſuſceptione, ſed quia diverſæ ad veram unitatem convenere naturæ, unus autem ex utraque Chriſtus & filius, non quaſi natura earum per unitatem diverſitate conſumpta, ſed magis eiſdem naturis perficientibus nobis per ineffabilem & ſecretum ad unitatem concurſum unum Dominum & Chriſtum & filium deitatis & humanitatis. Sic quamvis ante ſæcula habeat exiſtentiam, quia eſt natus ex Deo patre dicitur natus etiam ex muliere ſecundum carnem; non quod ejus divina natura, in qua conſubſtantivus vel coeſſentialis, id eſt, homouſius, eſt patri, in ſancta virgine initium, ut eſſet, acceperit, neque ex neceſſitate propter ſe ipſum ſecunda eguerit nativitate poſt patrem, (quod eſt æque impium imperitumque ſentire, ante ſæcula exiſtentem & conſempiternam patri divinitatem, ut eſſet, ſecundo dicere initio eguiſſe) ſed quod propter nos & propter noſtram ſalutem ſubſtantialiter vel eſſentialiter, unito ſibi homine, ex muliere proceſſerit, hoc modo dicitur natus eſſe etiam carnaliter. Non enim de ſancta virgine homo eſt natus aut etiam in illa conceptus, atque ita in eum ſupervenit verbum patris; ſed ex ipſo atque in ipſo utero unitum ſuſtinuiſſe creditur & dicitur nativitatem carnalem, propriam ejuſdem carnis nativitatem ſibimet deputans. Sic eum dicimus & paſſum eſſe & reſurrexiſſe, non quod verbum Dei in ſua natura ſit paſſum aut plagas aut clavorum vim ſenſerit aut cetera vulnerum tormenta pertulerit, (impaſſibilis eſt quippe divinitas, ſi quidem etiam incorporea) ſed quoniam quod ei proprium factum eſt, corpus eſt paſſum, hæc ipſe pro nobis dicitur paſſus. Erat enim ille, qui impaſſibilis eſt, in eo corpore quod patiebatur. Hoc modo & mortuum intelligimus, quamvis immortalis ſit ſecundum naturam & incorruptibilis & vita & vivificator Deus Dei verbum, ſed quoniam iterum proprium ejus corpus gratia Dei, ſicut dixit Apoſtolus Paulus, pro omnibus guſtavit mortem, non quod ad ejus hæc pertinebant naturam, namque hoc ſentire vel dicere ſummæ dementiæ eſt, ſed quia, ſicut paulo ante dixi, caro ejus guſtavit mortem. Sic etiam reſurgente carne, iterum ejus reſurrectio dicitur; non quod inciderit in corruptionem, abſit, ſed quia quod reſurrexit, corpus ejus. Sic unum Chriſtum & Dominum confitemur, non tanquam coadorantes eum in verbo Dei, ne unius ſyllabæ occaſione, id eſt, con, ſectionis intellectus vel cogitatio nobis obrepat; ſed tanquam unum & eundem in utroque adoramus, quia non eſt alienum corpus a verbo, cum quo ſedet ad dexteram patris. Non iterum tanquam duobus conſidentibus filiis, ſed tanquam uno ſecundum unitatem cum carne. Si enim illam ſubſtantialem unitatem tanquam ordinatam vel impoſſibilem vel indecentem declinemus, incipimus duos filios confiteri. Omnino enim neceſſe eſt ſeparare & dicere hominem quidem ſpeciali vocabulo filii honoratum, illud vero Dei verbum proprie filii nomen re ipſa naturaliter poſſidere. Non igitur in duos filios dividendus eſt unus & idem Dominus noſter Jeſus Chriſtus. Nullo enim modo rectam fidei rationem ſic ſe habere & ſic ſentire adjuvat quemquam, etiamſi perſonarum diffamandam putaverit unitatem, quia non dixit ſcriptura quod Dei verbum hominis ſibi perſonam univit, ſed quia factum eſt caro. Factum autem eſſe verbum carnem nihil eſt aliud niſi quia nobis comparatus, carne quoque & ſanguine particeps factus eſt noſter, ſuumque fecit corpus noſtrum, & proceſſit homo. Super hoc, legatione fungitur ubique ſanæ

a *Licet*) Codex Vatic. *quamlibet*.

næ ac liquidissimæ fidei ratio. Sic invenimus sanctos sapuisse patres. Sic fidenter Dei puerperam, id est, θεοτόκον, pronunciaverunt virginem sanctam; non quod natura Dei verbi vel divinitas ejus ex illa, ut esset, initium sumpserit, sed tanquam ex ipsa sancto corpore cum ratione animato, cui secundum essentiam unitus Deus verbum est, secundum carnem creditur natus. Hæc atque hujusmodi ex caritate Christi scribo, deprecans tanquam fratrem; & obtestans in conspectu Dei & electorum angelorum, hortor hæc te nobiscum & sapere & docere, ut Ecclesiarum salva sit pax & concordia, caritatisque vinculum indissolubile permaneat inter sacerdotes Dei.

Item ejusdem ad eundem Nestorium epistola secunda ex Græco sermone.

VEnerabiles viri ac fide digni Alexandriam venientes retulerunt nobis ægre ferre religionem tuam valde & ad lædendum me cuncta movere & modis omnibus niti; meque doloris tui volente causas addiscere, dixerunt quod epistolam meam ad sanctos monachos factam circumferant Alexandrini quidam, & odii adversum te excitati & ad fastidii tædia hæc fecerint causam. Miratus sum igitur cur non magis tua apud se veneratio reputavit quia non prius epistola scripta de fide sed quædam dicta religionis tuæ occasionem perturbationis attulerint. Namque non solum chartulas sed etiam expositiones tuas circumferunt multi, & laboramus corrigentes quicunque ex his sunt depravati. Prope enim fuerunt quidam ut jam confiteri minime patiantur quia Deus est Christus, sed potius ὄργανον ἢ ἐργαλεῖον τῆς θεότητος καὶ ἄνθρωπος θεοφόρος. quæ Latine instrumentum, magis autem armamentum vel ferramentum deitatis, & homo indutus seu utens Deo, vel portans Deum, possumus dicere. Quid autem non horum & ulterius? Nostrum ergo erat irasci super his quia dixit sive non dixit religio tua. Chartulis enim quæ circumferuntur valde non credo. Quomodo igitur, quæso, nobis tacendum est cum recta vulneratur fides, & tanti quotidie depravantur? A non stabimus ante tribunal Christi, aut rationem non reddemus, tanquam præpositi ad loquendum, de silentio non opportuno? Quid postremo faciam? Tempus enim loquendi est vel conferendi cum veneratione tua indicante de chartulis quibusdam quæ nescio quomodo Romam perlatæ sunt reverendo ac religiosissimo Romano Episcopo Cælestino, cum omnibus qui cum eo sunt Episcopis venerandis, quia utrum sint religionis tuæ, an non, habetur incertum. Scribunt enim nobis inde vehementer offensi. Quo pacto etiam de oriente ex omnibus Ecclesiis venientibus satisfaciemus eosque curabimus qui contra easdem chartulas murmurant? Aut arbitraris parvam Ecclesiis esse ortam de hujusmodi tractatibus perturbationem? Omnes sumus in sollicitudine & in procinctu laboris constituti ad hos corrigendos, ut eos ad rectum tramitem revocemus quibus nescio quomodo persuasum est aliter sapere. Cum igitur harum susurrationum necessitatem & causam tua religio magis intulerit, quomodo nos jure existimas arguendos? vel quo jure adversum me vociferaris in vanum, & non potius sermonem tuum corrigis, ut totius orbis de te offensio conquiescat? Si in plebe lapsus est sermo, in retractatibus corrigatur. Dignare unam locutionem donare offensis auribus, Dei puerperam, id est, Theotocon, pronuntians virginem sanctam; ut curatis his qui tristitia nubilati sunt, rectam apud omnes de religione gloriam tenentes, in pace & unanimitate cœtus plebium celebremus. Quod vero pro fide quæ in Christo est omnia sumus parati tolerare, & vincula & carceres experiri, & ipsam mortem libenter subire, non ambigat religio tua. In veritate autem dico, quod adhuc beato Attico constituto in rebus humanis, de sancta mihi & consubstantiali trinitate liber est elaboratus, in quo etiam de incarnatione dominica tractatus uberior continetur, & his quæ nunc scripsi consonus invenitur. Relegi hunc Episcopis & clero necnon & studiosis auditoribus plebis. Edidi vero nulli. Forsitan, si edidero eum, esse me iterum arbitror accusandum, quia librum composui etiam ante ordinationem venerationis tuæ. Saluta fraternitatem quæ apud te est. Te in Domino qui nobiscum sunt salutant.

Item ejusdem epistola Cyrilli ad clericos suos Constantinopolim constitutos ex Græco sermone.

LEgi literas missas a vobis, quibus didici quia invidi nostri conveniendo vos fingebant se pacem atque amicitiam quærere, & dicere quia sicut scripsi ad monachos, sic se fidem tenere, deinde ad proprium sensum respicientes, dicere eosdem quia & ipse dixerim sanctum Concilium non meminisse illius locutionis, dico autem puerperæ Dei, id est, θεοτόκος. Ego autem scripsisse memini quod etiamsi non posuit illud Concilium glossulam hanc, nihil horum tunc fuerat motum, nec in medium fuisse opus afferri quod illo in tempore minime quærebatur. Verumtamen potentia & vi intellectus arbitror genitricem Dei, id est, θεοτόκον ab illis sanctam virginem dictam. Ipsum enim dicit qui natus est de Deo patre, per quem omnia facta sunt, incarnatum, hominem factum, passum, surrexisse a mortuis, in cœlum ascendisse, judicem quoque esse venturum; non quod omnimodo verbum quod secundum naturam de Deo genitum est mortuum esse credendum sit, aut lancea in latere vulneratum; (quod enim habet latus incorporea natura, aut quo pacto mortua est vita vitarum?) sed quoniam unitum carni hoc verbum est, ideo ea carne patientiam quam proprio ejus videlicet corpore in se hanc revocat inire passionem. Argumentantur igitur & se ipsos feducunt cum dicunt pacem se velle, & sensibus mentiuntur. Habere enim eos proprium virus in corde [a] ex eo facile est intelligere. Miserunt etenim etiam huic Diacono qui rerum ecclesiasticarum curam gerit duas chartulas, unam quidem compositam a Photino forsitan aut ab alio quolibet adversus librum meum quem ad monachos edidi, aliam veluti in speciem quaternionis inconvenientem habentem etiam titulum hoc modo. *Ad eos*, inquit, *qui propter conjunctionem, deitatem vel societatem filii mortificati aut humanitatem in Deum transferunt.* Præfatio autem ejus sic habet: *In contumelias quæ*

a *Ex eo*) Codex Bellovac. *& per hoc.*

ab hæreticis durissime inrogantur. Deinde conatur ostendere quod corpus passum sit, & non Deus verbum, quasi vel nobis, vel quibuslibet dicentibus verbum illud quod est impassibile passibilitatis capax esse potuisse. Nemo est qui sic prorsus insaniat; sed, sicut sæpe diximus, sanctum Concilium ipsum verbum dixit carne sua esse passum secundum scripturas; per quod facta sunt omnia. Corpore enim ejus patiente, ipse dicitur passus: quia & anima hominis, cum nihil in sua substantia & natura patiatur, pati tamen ipsa dicitur suo corpore patiente. Sed quoniam propositum illis est duos filios & duos Christos introducere, unum quidem specialiter hominem, alterum vero proprie Deum, in personis tantum faciunt vel sentiunt unitatem, Deum Dei verbum nolentes proprie & substantialiter unitum homini, hominem factum, hominem suscepisse. Propterea & tergiversantur, & excusationes, sicut scriptum est, fingunt in peccatis. Vos igitur convenientes cum eis hæc dicite, facere eos male quod introducant quosdam loquaces & garrulos adversum nos, & hos fovendo ac defendendo, causa fiunt malignitatis suæ. Sed non hæc proprie nostræ læsionis est causa. Sed nec huic dicite qui degens præest esse me inimicum. Lædit autem hoc tam orientales quam occidentales venerandos Episcopos, quod rectus de Christo doctrinæ sermo non fiat, sed omnino perversus. Sufficit autem hoc documentum ad confutandos eos, quod nunquam a quoquam tale quid in Ecclesiis dictum sit quod in ejus expositionibus continetur, quod sic habet: *Non clamoribus approbo erga me studium vestrum, sed laudo circa dogmata desiderium, in quo deitatis & humanitatis Domini meministis*. Et post pauca: *Et aspicio populos multam quidem reverentiam & pietatem prudentissimam possidere, ignorantia vero dogmatis cœcutire. Hoc autem non crimen est plebium, sed ut verecunde aut decenter dicam, propterea quod doctores elimatius & liquidius vobis aliquid etiam de dogmatibus tempus non habuerint apponendi*. Rogo, dicatur quomodo non habuerint tempus docendi præcessores ejus? Eloquentior Joanne est, aut beato Attico comparandus, aut æqualis eis aut prudentior invenitur? Quod est hoc supercilium? Aut quomodo non evidenter confitetur, hæc dicens, novam se & inconsuetam afferre doctrinam & prorsus ignotam præcessoribus suis & hoc ipsum nefandam in Ecclesiam hanc velle introducere. Mihi autem nullus adversus eum sermo de aliis causis est. Sed contingat eum pœnitere & rectam aliquando confiteri fidem; & de his quæ adversum me molitur, irritans inimicos & provocans, satisfaciet Deo. Nihil autem mirum si male de nobis loquuntur sterquilinia civitatis Chæremon & Victor & Sophronas, & decoctoris & Flaviani mancipium. Semper enim & circa se fuerunt & erga alios nequam. Noverit autem qui eos irritat quod nos nunquam formidavimus peregrinationem nec illorum intentionibus respondere, etiamsi tempus hoc exigat. Potest enim evenire, salvatoris Dei nostri dispensatione facientes, ob leves forte etiam & vilissimas causas ad purgandam Ecclesiam juberi Concilium convocari. Non igitur speret, etiamsi adhuc nos plures & velut fide digniores accusent, se nostrum judicem fore: quia etiamsi jubeatur illuc nos venire debere; refutabimus audientiam vel judicium ejus, & Dei favore dilucidabimus res magis, quatenus de suis blasphemiis debeat satisfacere. Neque igitur refugimus pacem, seu & cupimus, si fides recta fuerit adnuntiata atque professa, vel si talia cessaret tandem aliquando prædicare. Tantam enim perversitatem ille ejus quaternio habet ut merito de his qui eum scripserunt dicatur quia principatum in blasphemiis tenet. Nam quia causatur locutionem inconsuetam flagitari, Dei puerperam, id est, theotocon, virginem sanctam, dicat nobis ipse interrogatus ubi genitricem Christi, id est, χριστοτόκον, scriptura loquatur? Aut nullum episcopale Concilium est quod θεοδέχον, id est, susceptricem vel capacem deitatis formam nominaverit Christum? In illo enim quaternione quem huc misit, nosque vehementer offendit, ita est: τὸν θεοδέχον τῷ θείῳ λόγῳ σωθεολογῶμεν παρθένον, id est, susceptricem Dei formam una ac pari qua Deum verbum deitatis ratione veneremur. Similiter de illa quoque venerabili semper virgine ita posuit: τὸν θεοδέχον τῷ θεῷ μὴ σωθεολογῶμεν παρθένον, id est, susceptricem deitatis virginem cum Deo ad divina non attollamus, nesciens quid loquatur. Si enim virgo, ut vult, non peperit Deum, ne sit θεοτόκος, neque suscipere potuit Deum in utero, qui est Christus, quomodo saltem θεοδέχος est, ut ipsi iterum placet qui in dictis suis patrem θεοπάτορα dici mavult quam illam virginem sanctam, qui rectius & competentius est θεογεννήτορα, ut & Latini Dei genitorem dicerent, enuntiare debuerit? Dicat ergo nobis ubi legerit hæc verba, vel a quibus audierit. Multa sunt quidem crimina expositionum ejus; sed servabuntur & proferentur in tempore opportuno, nisi forte pœnitudo aliqua subsequatur. Oportet autem & meum vobis propositum facere manifestum, & ideo iterum scribo. Nam ego sum valde pacificus & litium satis ignarus, sed opto Ecclesias quietem habere & sacerdotes Dei in pace degentes nostri memores esse, dicente omnium salvatore Domino Jesu Christo: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Si quid ergo est quo stabilitas roboretur, (Vere enim dico quia sic adopto mihi sanitatem & me probum inveniri apud Deum sicut etiam omnes Episcopos) in colloquiis ergo hoc dicite, quia multa ab eis quæ nos læderent præcesserunt. Verumtamen erit pax, dicite illi, cum docere destiteris talia vel sentire, Fides enim cum læditur, inimicitias quæ putantur excitant, & exaggerant. Si rectam fidem profiteatur, fiet plenaria & firmissima pax: quam si in voto gerit, scribat catholicam fidem, & mittat Alexandriam. Si hæc ex affectu cordis intimi scribantur, paratus sum & ego pro viribus meis similia scribere & edere librum ac dicere nullum debere gravari consacerdotum nostrorum, quia ejus voces, dicimus, habent intentionem & propositum manifestum. Sin vero in pravitate inanis gloriæ permanet & petit pacem, nihil restat nisi ut & nos consentire illi putemur & quæ sunt nefanda sentire. Nam mihi pro fide quæ in Christo est & laborare & vivere & mori maximum votum est.

Epi-

Epiſtola Neſtorii Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Cœleſtinum Papam.

DIdici honeſtiſſimum Cyrillum Alexandrinæ urbis Epiſcopum propter libellos contra eum nobis oblatos exterritum, ac ſibi venantem latebras, ad evitandam ſacram ſynodum propter hos ipſos libellos futuram quaſdam alias interea cogitationes excogitare verborum & amplecti verbum quod eſt Theotocos & Chriſtotocos; quorum alterum admittit, alterum vero modo quidem de evangeliis eximit, modo vero rurſus admittit, hoc eſt, Chriſtotocos ſecundum quamdam, credo, prudentiæ nimietatem. Ego autem ad hanc quidem vocem, quæ eſt Theotocos, niſi ſecundum Apollinaris & Arii furorem ad confuſionem naturarum proferatur, volentibus dicere non reſiſto; nec tamen ambigo quin hæc vox Theotocos illi voci cedat quæ eſt Chriſtotocos, tamquam prolatæ ab angelis & evangeliis. Et niſi hæc ad venerationem tuam ſcientem dicerem, opus mihi foret longo multoque de hac ipſa cauſa ſermone. Sed & ſine hoc illud quoque omni modo beatitudini tuæ notum eſt, quia ſi æſtimemus duas ſectas contrarias ſibi ſtare, & harum altera hanc vocem proferat ſolam, Theotocos, altera vero illam ſolam, anthropotocos, & utraque ſecta ad ſuam confeſſionem trahat, aut ſi hoc non impetraverit, periclitetur de Eccleſia cadere, neceſſe erit jactatæ huic rei deputatum, habentem pro utraque ſecta curam, mederi periculo utriuſque partis ex voce ab evangeliſtis tradita, quæ utriuſque naturæ ſignificatrix ſit. Horum enim, ſicut dixi, aſſertionem temperat vox illa, quæ eſt Chriſtotocos, quia & blaſphemiam Samoſateni removet, quod eſt dictum de omnium Domino Chriſto tamquam puro homine, ſed & Arii & Apollinaris malitiam fugat. Hæc autem ipſa etiam honeſtiſſimo Alexandrinorum Epiſcopo ſcripſi, ſicut poteſt beatitudo tua cognoſcere exemplaribus quæ his meis literis adjunxi, vel quæ ad nos ab eo ſcripta ſunt. Placuit vero Deo adjuvante etiam ſynodum inexcuſabiliter totius orbis terrarum indicere propter inquiſitionem aliarum rerum eccleſiaſticarum. Nam dubitatione verborum non æſtimo habituram inquiſitionem difficultatum, nec impedimentum eſſe ad tractatum divinitatis Domini Chriſti.

Epiſtola ſynodica ſancti Cyrilli Alexandrini Epiſcopi directa Neſtorio quondam Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopo, continens anathematiſmi capitula.

REligioſo & Deo amabili ſacerdoti Neſtorio Cyrillus & quæ convenit apud Alexandriam ſynodus ex Ægyptia diœceſi in Domino ſalutem. Cum ſalvator noſter aperte pronuntiet; *Qui diligit patrem aut matrem ſuper me, non eſt me dignus, & qui diligit filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus*, quid nos patiemur, qui depoſcimur a tua religione, ut te ſuper Chriſtum ſalvatorem omnium diligamus? Quis enim nobis in die judicii proderit? aut quam ſatisfactionem reperire poterimus, ita diuturnum ſilentium de prolatis a te contra eum blaſphemiis continentes? Et ſi quidem te tantummodo læderes docens iſta vel ſentiens, ſolicitudo nobis minor exiſteret. Cum

A vero totam ſcandalizaveris Eccleſiam, & fermentum inſolitæ pravitatis & novæ hæreſis miſcueris in populis, nec tantum ibidem poſitis, ſed ubique conſiſtentibus, (nam tuarum expoſitionum libri per cuncta vulgati ſunt) quæ ſuper noſtro ſilentio ratio ultra vel excuſationis ſermo ſufficiat? aut quomodo non neceſſe ſit meminiſſe Chriſti Domini ſic dicentis: *Non putetis quod venerim pacem mittere in terram, ſed gladium. Veni enim ſeparare hominem adverſus patrem ſuum & filiam adverſus matrem ſuam.* Nam cum læditur fides, parentum reverentia velut inutilis & periculoſa deſpicitur, & amor erga filios fratreſque vitatur. Ad poſtremum etiam ſuper ipſam vitam mors potius
B a piis viris eligitur, ut meliorem reſurrectionem, ſicut ſcriptum eſt, conſequantur. Ecce itaque te ſimul cum ſancta ſynodo quæ apud amplam urbem Romam congregata eſt præſidente ſanctiſſimo & venerandiſſimo fratre & conſacerdote noſtro Cœleſtino Epiſcopo his ſcriptis jam tertio convenimus, conſilium dantes ut a pravis abſtineas diſtortiſque dogmatibus quæ & ſentire cognoſceris & docere, recipias vero fidem rectam Eccleſiis per beatiſſimos Apoſtolos & evangeliſtas ab initio traditam, qui & oculis inſpexerunt, & miniſtri verbi fuiſſe monſtrantur. Quod ſi hoc religio tua facere diſtulerit, juxta dilationem literis præfinitam ſanctiſſimi & venerandiſſimi conſacer-
C dotis noſtri Romanæ præſulis Eccleſiæ Cœleſtini ſcias te nullam ſortem habere nobiſcum nec locum aut conloquium cum Dei ſacerdotibus & Epiſcopis obtinere. Non enim eſt fas contemnere nos Eccleſias ita turbatas & ſcandalizatos populos, fidemque rectiſſimam violatam, diſſipatum quin etiam gregem, quem cuſtodire debueras, ſiquidem juxta nos amator recti dogmatis exſtitiſſes, ſanctorum patrum veſtigia pia conſectans. Omnes itaque quos propter fidem tua religio a communione removit aut ab ordine ſuo depoſuit, laicos & clericos, in noſtra communione recipimus. Non
D enim juſtum eſt eos tuis decretis opprimi qui noverunt recta ſentire, quin etiam benefacientes tibi prudentiſſime reſtiterunt. Hoc idem namque in epiſtola quam miſiſti ad præſulem amplæ Romæ ſanctum & coepiſcopum noſtrum Cœleſtinum ſignificare curaſti. Non autem ſufficit tuæ religioni ſolummodo fidei ſymbolum confiteri quod expoſitum eſt per idem tempus ſancti ſpiritus largitate a venerando & magno Concilio apud Nicæam congregato, (Hoc enim nec intellexiſti, nec recte interpretatus es, perverſæ licet ſono vocis eadem verba protuleris) ſed nec conſequens eſt & jurejurando fateri te
E quod anathematizes quidem tua polluta & prophana dogmata, ſentias autem & doceas quæ nos univerſi ſive per orientem ſeu per occidentem Epiſcopi & magiſtri præſuleſque populorum credimus & docemus. Epiſtolis autem ab Alexandrina tuæ religioni directis Eccleſia conſenſum præbuit tam ea quæ apud urbem Romam convenit ſancta ſynodus quam etiam nos omnes, velut recte irreprehenſibiliterque conſcriptis. Subdidimus autem his noſtris literis quæ te ſentire oporteat & docere, & a quibus abſtinere conveniat. Hæc eſt enim fides catholicæ & apoſtolicæ Eccleſiæ, cui cuncti conſentiunt orthodoxi per orientem occidentemque Pontifices.

CREDIMUS *in unum Deum patrem omni-*

potentem, omnium visibilium & invisibilium conditorem, & in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei, natum de patre unigenitum, hoc est, de substantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, homousion patri, hoc est, unius cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt in cœlo & in terra, qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & resurgens tertia die ascendit in cœlos, unde venturus est judicare vivos & mortuos. Et in spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat tempus quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est, aut ex alia substantia vel essentia, dicentes esse aut convertibilem & commutabilem filium Dei, anathematizat catholica & apostolica Ecclesia.

Sequentes itaque per omnia sanctorum patrum confessiones, quas loquente in eis sancto spiritu protulerunt, & intentioni quæ est in eorum intellectibus æquis vestigiis inhærentes, atque iter ambulantes regium, profitemur quod ipsum unigenitum Dei verbum Deus natus ex ipsa patris essentia, de Deo vero Deus verus, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt sive in cœlis sive in terra, salutis nostræ causa descendens, ad exinanitionem sese dignatus est inclinare, incarnatus autem & homo factus, id est, carnem de virgine sancta suscipiens, eamque propriam faciens, nativitatem nostram ex vulva sustinuit, homo de muliere procedens, nec quod erat abjiciens, nam licet factus sit in assumptione carnis & sanguinis, tamen etiam sic quod erat, Deus natura scilicet & veritate persistens. Nec carnem itaque dicimus in naturam deitatis esse conversam, nec in substantiam carnis ineffabilem Dei verbi essentiam commutatam. Inconvertibilis etenim est & incommutabilis idemque ipse juxta scripturas jugiter permanens. Visus est autem & parvulus; sed positus adhuc in cunabulis, & in sinibus genitricis virginis constitutus, universam creaturam replebat ut Deus, genitori suo indivisus existens. Quod divinum est enim, sine quantitate & sine mole cognoscitur, nec ullis terminis continetur. Unitum ergo carni verbum secundum subsistentiam confitentes, unum adoramus filium Dominum Jesum Christum, non seorsum ponentes & determinantes hominem & Deum velut invicem sibi dignitatis & auctoritatis unitate conjunctos, (hoc enim novitas vocis est, & aliud nihil) nec item Christum specialiter nominantes Deum verbum, quod ex Deo est, nec alterum similiter Christum specialiter qui de muliere natus est, sed unum solummodo Christum Dei patris verbum, cum propria carne cognoscimus. Tunc enim etiam juxta nos unctus est, quamvis spiritum dignis ipse contulerit, & non ad mensuram, sicut beatus evangelista Joannes asserit. Sed nec illud dicimus, quod Dei verbum velut in homine communi qui de sancta virgine natus est habitarit, ne Deum homo Christus habitatorem possidere credatur: Quamvis enim verbum habitaverit in nobis, & dictum sit in Christo habitare omnem plenitudinem deitatis corporaliter, attamen intelligimus quod caro factus non sicut in sanctis habitare dicitur, nec talem in ipso habitationem factam definire tentavimus; sed unitus juxta naturam, nec in carnem penitus commutatus, talem sibi fecit habitationem qualem & anima hominis habere creditur ad proprium corpus. Unus igitur est Christus filius & Dominus, non velut conjunctionem quamlibet & in unitate dignitatis & auctoritatis hominis habentis ad Deum, non enim potest unire naturas sola dignitatis æqualitas: denique Petrus & Joannes æqualis sunt alterutrum dignitatis, propter quod & Apostoli & sancti discipuli esse monstrantur, verumtamen uterque non unus est, nec juxta collationem vel connexionem modum conjunctionis advertimus, hoc enim ad unitatem non sufficit naturalem, nec secundum participationis effectum, sicut nos etiam adhærentes Domino unus cum eo spiritus sumus. Imo potius conjunctionis nomen evitamus, tamquam non existens idoneum quod significet unitatis arcanum. Sed neque Deum aut Dominum Christi verbum Dei patris adserimus, ne iterum manifestius in duo dividamus unum Christum filium & Dominum, & in crimen sacrilegii recidamus, Deum illi se ipsum facientes & dominum. Unitus quippe, sicut superius diximus, Deus verbum carni secundum substantiam, Deus quidem est omnium & dominator universitatis; verumtamen nec servus est sibi ipse nec dominus, quia ineptum est vel vel potius impium hoc sentire vel dicere. Quamvis enim Deum suum patrem dixerit, cum Deus sit etiam ipse natura & de illius essentia, tamen nullatenus ignoramus quod manens Deus, homo quoque factus sit, qui sub Deo juxta debitam legem naturæ humanitatis existeret, ipse vero sibi quomodo vel Deus poterit esse vel Dominus. Ergo sicut homo, quantum decenter exinanitionis mensuræ congruit, sub Deo se nobiscum esse differuit, hoc etiam modo sub lege factus est, quamvis ipse promulgaverit legem & legislator ut Deus extiterit. Cavemus autem de Christo dicere: *Propter adsumentem venero adsumptum, & propter invisibilem adoro visibilem.* Horrendum vero super hoc etiam illud adjicere: *Is qui susceptus est, cum eo qui suscepit nuncupatur Deus.* Qui enim hæc dicit, dividit iterum in duos Christos eum qui unus est, hominem seorsum in parte & Deum similiter in parte constituens. Evidenter enim denegat unitatem secundum quam non alter cum altero coadoratur aut connuncupatur Deus; sed unus intelligitur Christus Jesus filius Dei unigenitus, una servitute cum propria carne venerandus. Confitemur etiam quod idem ipse qui ex Deo patre filius natus est unigenitus Deus, licet juxta naturam suam expers passionis extiterit, pro nobis tamen secundum scripturas carne perpessus sit, & erat in crucifixo corpore propriæ carnis impassibiliter ad se referens passiones. Gratia vero Dei pro omnibus gustavit mortem, tradens ei proprium corpus, quamvis naturaliter ipse vita sit & resurrectio mortuorum. Nam ut mortem ineffabili potentia proculcaret, ac primus in sua carne primogenitus ex mortuis fieret & primitiæ dormientium, viamque faceret humanæ naturæ ad incorruptionis recursum, gratia Dei, sicut supra dictum est, pro omnibus gustavit mortem, & tertio die resurgens spoliavit infernum. Idcirco quamvis dicatur quod per hominem facta sit resurrectio mortuorum, tamen intelligimus hominem factum verbum, quod ex Deo est, & per ipsum mortis imperium fuisse destructum. Veniet autem

tem-

temporibus præfinitis ſicut eſt unus filius & Dominus in gloria patris, ut judicet orbem terrarum in æquitate, ſicut ſcriptura teſtatur. Neceſſario igitur & hoc adjicimus. Adnuntiantes enim ſecundum carnem mortem unigeniti filii Dei, id eſt, Jeſu Chriſti, & reſurrectionem ejus & in cœlis aſcenſionem pariter confitentes, incruentam celebramus in Eccleſiis ſacrificii ſervitutem. Sic etiam ad myſticas benedictiones accedimus, & ſanctificamur participes ſancti corporis & pretioſi ſanguinis Chriſti omnium noſtrum redemptoris effecti; non ut communem carnem percipientes, quod abſit, nec ut viri ſanctificati & verbo conjuncti ſecundum dignitatis unitatem, aut ſicut divinam poſſidentis habitationem, ſed ut vere vivificatricem & ipſius verbi propriam factam. Vita enim naturaliter ut Deus exiſtens, quia propriæ carni unitus eſt, vivificatricem eam eſſe profeſſus eſt. Et ideo quamvis dicat ad nos veniens, *Amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem*, non tamen eam ut hominis unius ex nobis æſtimare debemus: (Quomodo enim juxta naturam ſuam vivificatrix eſſe caro hominis poterit?) Sed ut vere propriam ejus factam qui propter nos filius hominis & factus eſt & vocatus. Eas autem voces quas ſalvator noſter in evangeliis protulit non in duabus ſubſiſtentiis aut perſonis omnino partimur. Non enim duplex eſt unus Chriſtus & ſolus, quamvis ex duabus diverſiſque rebus ad unitatem cognoſcatur individuam conveniſſe; ſicut homo quoque ex anima conſtans & corpore, non duplex potius, ſed unus eſt ex utroque. Humanas ergo & divinas inſuper voces ab uno Chriſto dictas animadvertentes recte ſentimus. Cum enim Deus digniſſime loquitur de ſe ipſo. *Qui me videt, videt & patrem*; &, *Ego & pater unum ſumus*, divinam ejus intelligimus ineffabilemque naturam, ſecundum quam unum eſt cum patre ſuo propter unam eamdemque ſubſtantiam, imago & character ſplendorque gloriæ ejus exiſtens. Cum vero humanæ naturæ menſuram nullatenus inhonorans Judæos alloquitur: *Nunc me quæritis occidere hominem qui veritatem vobis locutus ſum*, item non minus eum qui in ſimilitudine & æquitate patris eſt Deum verbum etiam in menſuris humanitatis ejus agnoſcimus. Si autem neceſſario creditur quod natura Deus exiſtens factus ſit caro, imo potius homo animatus anima rationali, quæ cauſa eſt ut in eis quilibet vocibus erubeſcat, ſi eas homine dignas effatus eſt? Quod ſi ſermones homini congruentes abjicit, juxta nos hominem fieri quis coegit? Cum vero ſe propter nos ad exinanitionem ſpontaneam miſericorditer inclinaret, quam ob cauſam dignos exinanitione ſermones effugerit? Uni igitur perſonæ cunctas ejus in evangelio voces adſcribimus, uni ſubſiſtentiæ verbi ſcilicet incarnati, quia unus eſt Dominus Jeſus Chriſtus, ut ſcriptum eſt. Appellatum vero Apoſtolum & Pontificem confeſſionis noſtræ, tamquam ſacrificantem Deo & patri fidei noſtræ confeſſionem, quæ a nobis ipſi & per ipſum Deo & patri inceſſanter offertur, iterum eum dicimus qui ex Deo eſt ſecundum naturam filius unigenitus, nec homini præter eum alteri ſacerdotii nomen & officium deputamus. Factus eſt enim mediator Dei & hominum & reconciliator ad pacem, ſemetipſum Deo & patri pro nobis offerens in odorem ſuavitatis. Ideoque dicebat: *Sacrificium & oblationem noluiſti, holocauſta & pro peccato non tibi placuerunt; corpus autem perfeciſti mihi. Tunc dixi: Ecce venio, in capite libri ſcriptum eſt de me ut faciam, Deus, voluntatem tuam*. Obtulit enim proprium corpus, non pro ſe, ſed pro nobis, in odorem ſuavitatis. Nam pro ſe oblatione vel ſacrificiis non indiget, ab omni peccato liber, ut Deus, exiſtens. Quod ſi omnes peccaverunt & egent gloria Dei, ſecundum hoc quod ſumus ad mutabilitatis exceſſum proniores effecti & peccatis ægrotavit humana natura, ipſe vero non ita, ideoque nos gloria ejus egemus, cur erit ultra jam dubium quod agnus verus propter nos & pro nobis ſit immolatus? Qui dicit autem quia ſemetipſum tam pro ſe quam pro nobis obtulerit, nullatenus impietatis crimen effugiet, cum nihil prorſus iſte deliquerit, nec ullum fecerit omnino peccatum. Qua igitur egeret oblatione, nullo ſuo extante facinore, pro quo, ſi eſſet, ſatis admodum convenienter offerret? De ſpiritu quoque cum dicit: *Ille me glorificabit*, hoc rectiſſime ſentientes unum Chriſtum & filium, non velut alterius egentem gloriæ, confitemur ab ſpiritu ſancto gloriam conſecutum; quia ſpiritus ejus nec melior nec ſuperior ipſo eſt; ſed quia mira opera faciens ad demonſtrationem ſuæ deitatis, virtute proprii ſpiritus utebatur, ab ipſo glorificari dicitur, quemadmodum ſi quis de hominibus adſeveret quod virtus ſua vel diſciplina quælibet unumquemque clarificet. Quamvis enim in ſua ſit ſubſiſtentia ſpiritus, & ejus intelligatur in perſona proprietas, juxta id quod ſpiritus eſt & non filius, attamen alienus non eſt ab illo. Nam ſpiritus appellatus eſt veritatis, & veritas Chriſtus eſt. Unde & ab iſto ſimiliter ſicut ex Deo patre procedit. Denique hic ipſe ſpiritus etiam per ſanctorum manus Apoſtolorum miracula glorioſa perficiens, Dominum glorificat Jeſum Chriſtum poſtquam aſcendit in cœlum. Nam creditus eſt Chriſtus, natura Deus exiſtens, per ſuum ſpiritum virtutes efficiens. Ideoque dicebat: *De meo accipiet & adnuntiabit vobis*. Nequaquam vero participatione alterius idem ſpiritus ſapiens aut potens dicitur, quia per omnia perfectus eſt, & nullo prorſus indigens bono. Nam paternæ virtutis & ſapientiæ, id eſt, filii ſpiritus creditur, & ideo ipſa re & ſubſiſtentia virtus & ſapientia comprobatur. Igitur quia Deum carni unitum juxta ſubſiſtentiam ſancta virgo corporaliter peperit, id circo eam Dei genitricem eſſe profitemur; non quod verbi natura exiſtendi principium de carne ſortita ſit: (Erat enim in principio verbum, & Deus erat verbum, & verbum erat apud Deum, & ipſe eſt conditor ſæculorum, patri coæternus, & univerſitatis creator) ſed quod, ut ſuperius diximus, juxta ſubſiſtentiam ſibimet uniens humanam naturam, nativitatem ſuſtinuerit ex ipſa vulva corpoream; non quod eguerit neceſſario propter ſuam naturam nativitate iſta, quæ eſt in extremis ſæculi facta temporibus; ſed ut ipſas benediceret ſubſtantiæ noſtræ primitias, & dum eum carni unitum mulier edidiſſet, illa, quæ adverſus omne genus humanum maledictio fuerat prolata, deſineret, nec jam morti noſtra corpora deſtinaret, illud quoque quod dictum eſt: *In triſtitia paries filios*, ipſe diſſolvens, verum eſſe mon-

monstraret quod Prophetæ voce prædixerat : *Absorpta est mors in victoria.* Et iterum. *Abstulit Deus omnem lachrymam ab omni facie.* Propter hanc etenim causam dicimus eum dispensatorie & ipsas benedixisse tunc nuptias cum in Cana Galileæ cum sanctis vocatus Apostolis adesse dignatus est. Hæc sapere sumus edocti a sanctis Apostolis & evangelistis & ab omni scriptura divinitus inspirata, necnon & a beatis patrum confessionibus veritate subnixis. His omnibus etiam tuam religionem concordare & præter aliquem dolum consentire jam convenit. Quæ vero religionem tuam anathematizare necesse est, huic epistolæ nostræ subjecta sunt.

I. Si quis non confitetur Deum esse veraciter Emmanuel & propterea Dei genitricem sanctam virginem, peperit enim secundum carnem, carnem factum Dei verbum, anathema sit.

II. Si quis non confitetur carni secundum subsistentiam unitum Dei patris verbum, unumque esse Christum cum propria carne, eumdem scilicet Deum simul & hominem, anathema sit.

III. Si quis in uno Christo dividit substantias post unitatem, sola eas connexione conjungens ea quæ secundum dignitatem est vel etiam auctoritatem aut potestatem, ac non potius conventu qui per unitatem factus est naturalem, anathema sit.

IV. Si quis personis duabus vel subsistentiis eas voces quæ in apostolicis scriptis continentur & evangelicis dividit, vel quæ de Christo a sanctis dicuntur vel ab ipso etiam de se ipso, & has quidem velut homini qui præter Dei verbum specialiter intelligatur aptaverit, illas autem tamquam dignas Deo soli Dei patris verbo deputaverit, anathema sit.

V. Si quis audet dicere Christum hominem theophoron, id est, Deum ferentem, ac non potius Deum esse veraciter dixerit, tamquam unum filium per naturam, secundum quod verbum caro factum est & communicavit similiter ut nos carni & sanguini, anathema sit.

VI. Si quis dicit Deum esse vel Dominum Christi Dei patris verbum, & non magis eumdem ipsum confitetur Deum simul & hominem, propterea quod verbum caro factum est secundum scripturas, anathema sit.

VII. Si quis velut hominem Jesum operatione Dei verbi dicit adjutum, & ei unigeniti gloriam tamquam alteri præter ipsum existenti tribuit, anathema sit.

VIII. Si quis audet dicere adsumptum hominem coadorandum Deo verbo & conglorificandum & connuncupandum Deum, tamquam alterum cum altero, (nam *cum* syllaba semper adjecta hoc cogit intelligi) ac non potius una supplicatione veneratur Emmanuel, unamque ei glorificationem dependit, juxta quod verbum caro factum est, anathema sit.

IX. Si quis unum Dominum nostrum Jesum Christum glorificatum dicit ab spiritu sancto, tamquam qui aliena virtute per eum usus fuerit & ab eo acceperit efficaciam contra immundos spiritus & posse in hominibus divina signa facere, ac non potius propriùm ejus spiritum dicit, per quem divina signa complevit, anathema sit.

X. Pontificem & Apostolum confessionis nostræ factum esse Christum divina scriptura commemorat. Obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo & patri. Si quis ergo Pontificem & Apostolum nostrum dicit factum non ipsum Dei verbum, quando caro factum est & juxta nos homo, sed velut alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere, aut si quis dicit & pro se obtulisse semetipsum oblationem & non potius pro nobis solis, non enim eguit oblatione qui peccatum omnino nescivit, anathema sit.

XI. Si quis non confitetur carnem Domini vivificatricem esse & propriam ipsius verbi Dei patris, sed velut alterius præter ipsum conjuncti eidem per dignitatem, aut quasi divinam habentis habitationem, ac non potius, ut diximus, vivificatricem esse, quia facta est propria verbi cuncta vivificare prævalentis, anathema sit.

XII. Si quis non confitetur Dei verbum passum carne, & crucifixum carne, & mortem carne gustasse, factumque primogenitum ex mortuis secundum quod vita est & vivificator ut Deus, anathema sit.

Ex Nova Baluzii Collectione.

SYNODICON
ADVERSUS TRAGOEDIAM IRENÆI.

☞ JOANNIS DOMINICI MANSI
PRÆMONITIO.

Quod in præfatione ad novam hanc editionem annunciavi, me scilicet hoc Synodicon daturum nova recensione ad codicem Cassinensem expositum, id nunc ex parte jam executioni mandatum lectores agnoscunt. Superest ut fidem totam liberem, quod ut præstem sese modo offert occasio. Igitur Cassinensis codex nullum alium præfert titulum, quam qui superius indicatus est; ideoque non erat cur Baluzius de P. Christiano Lupo quereretur, quod nullum titulum documentis hisce præfixisset. Nos tamen in hac editione retinendum censuimus illum titulum, quem Baluzius de suo marte procudit in gratiam eruditorum qui illi assueverunt. Distinximus etiam totum opus in capita, quod Lupo succurrit majoris perspicuitatis gratia cum in codice Cassinensi documenta tantum numerentur. Cave

autem

autem credas documenta ipſa per ordinem ſibi ſuccedere in codice; Lupus hinc inde ſelegit quæ inedita offendebat.

Pervulgatum eſt extare in Vaticano codicem ſignatum 1319. *eamdem Caſinenſem collectionem ferentem; ſed a me conſultum reperi deſinere in capite XI. ſynodici, ſive quod nihil ultra ab exordio contineret, ſive quod avulſa ſint folia, ut magis credo. In eo tamen codice occurrerunt mihi epiſtolæ S. Iſidori Peluſiotæ vetuſtæ translationis, quas Lupus reperiiſſe ſe pariter in codice Caſſinenſi teſtatus eſt; ſed omiſiſſe intactas, qua de re dica adverſus illum a Baluzio inſtituitur. Cum tamen ut inſunt, eaſdem in Vaticano codice repererim, ex tota collectione eas ſelegi, quæ concilium utcumque tangere videbantur; ex quo factum, ut quatuor illas Iſidori epiſtolas a Baluzio ſuppletas expungendas duxerim, utpote quas melius ex codice Vaticano eaſdem pariter repræſentante exhibere potuerim.*

Cæterum hic in calce præmonitionis hujus meæ ſuam laudem reddendam judico diligentiæ P. Chriſtiani Lupi, qui ſatis accurate Caſſinenſem codicem expreſſerit, ut riſſimas variantes exculpere ex nova collatione licuerit. Quis vero collationem hanc inſtituerit, ac perfecerit, ut hic repetam ſupervacaneum judico; plus enim vice ſimplici me illam debere humanitati, & eruditioni Em. Card. Tamburini profeſſus ſum.

STEPHANI BALUZII PRÆFATIO.

DUo vetera exemplaria antiquæ verſionis Latinæ Concilii Epheſini in manus noſtras venerunt anno CIↃ IↃ CLXXVII. unum quod fuit olim Eccleſiæ Bellovacenſis, & nunc in Bibliotheca Colbertina ſervatur, aliud monaſterii Sancti Juliani Turonenſis. Et Bellovacenſe quidem ſeu potius ejus reliquias, eſt enim admodum imperfectum, contulimus cum editione Contiana. Invenimus autem in eo commonitorium a Papa Cæleſtino datum Epiſcopis & Presbyteris euntibus ad orientem, qui nomine ejus & totius Eccleſiæ occidentalis interfuerunt Epheſinæ ſynodo. Lætatus ſum ſane vehementer quum in præclarum illud antiquitatis eccleſiaſticæ monumentum, quod hactenus incognitum fuerat, incidi; & quoniam tum ſe occaſio obtulit ſcribendi ad Eminentiſſimum & doctiſſimum ac mei amantiſſimum Hieronymum Caſanatam S. R. E. Cardinalem, rogavi eum ut in vetuſtis bibliothecæ Vaticanæ codicibus quæri juberet inſtructiones quas Cæleſtinus eiſdem Epiſcopis & Presbyteris datas fuiſſe docet in eodem commonitorio. Fecit ille pro ſua ſingulari humanitate & in has noſtras literas inclinatione quod ab eo petebatur, ac die XXVI. Octobris ejuſdem anni ad me miſit exemplum ejuſdem commonitorii deſcriptum ex codice 1320. bibliothecæ Vaticanæ. Neque his contentus vir optimus, ſcripſit Venetias, Florentiam, Mediolanum, ſi forte illic reperiri poſſent quæ quærebantur; ac, ne quid prætermitteret, ut ipſe ad me ſcripſit anno CIↃ IↃ CLXXIX. die XIV. Novembris, etiam in bibliotheca monaſterii Caſſinenſis inveſtigari mandavit ſi quid iſtiuſmodi reperiretur. Inventi ſunt duo codices antiquiſſimi, in quibus continebantur acta quamplura ſpectantia ad Concilium Epheſinum & Chalcedonenſe; ad quæ recenſenda & excutienda uſus eſt idem Eminentiſſimus Cardinalis opera viri multæ lectionis Chriſtiani Lupi Auguſtiniani, qui tum forte Romæ erat. Is vero illa omnia ſtatim edere conſtituit, & a Cardinale pervicit ne cui fas eſſet iſta deſcribere aut evulgare ſe invito. Emiſit ergo non ita pridem Lupus, ſed adeo indiligenter ut ne quidem admonuerit quem titulum habeat illa collectio in libris Caſſinenſibus, qui ordo cuſtoditus illic ſit, quid a ſe omiſſum, quid mutatum. Permulta enim ab eo omiſſa ac mutata fuiſſe ſatis intelligent eruditi lectores. Nihil intentatum reliqui quo poſſem fieri compos rerum quæ in codicibus illis Caſſinenſibus continentur; ſed tanta adeoque pertinax fuit monachorum illius monaſterii obſtinatio ut ab illis nulla arte nulliſque precibus obtinere potuerim. Si repulſam paſſus non eſſem, poteram multa adnotare quæ a Lupo prætermiſſa ſunt, ex quorum commemoratione plurima utilitas in publicum redundare potuiſſet. Dare itaque inſtitui hanc collectionem qualis a Lupo emiſſa eſt. Sed antequam ad eam aggrediar, pauca præfabor de hoc opere ejuſque auctore.

Certum eſt opus eſſe hominis poſt Juſtinianum ſcribentis, defenſoris præterea trium capitulorum, ac, niſi conjectura fallit, Africani. Iſtud colligitur ex capite CXCIII. ubi ita legitur: *Nonne per Imperatorem Juſtinianum, omni conſpirata totius ſæculi poteſtate, toto tricennali fere tempore id egerunt ut Theodori & Ibæ & Theodoreti ſcripta acerrime condemnarent?* Certe ubique ſe prodit Cyrilli Alexandrini, Theodoreti, & Ibæ ſtudioſum, ac Neſtorii ſectatorumque ejus adverſarium. Collectionem porro ſuam inſcripſit SYNODICON, ut patet ex capite CCV. extremo. Scripſit autem avverſus libros quos Irenæus Neſtorii ſtudioſus vocavit Tragœdiam, hoc eſt, fortaſſis *prophetam inſtantis conſtitutionis*, ut de ſimili libro ait Anaſtaſius in hiſtoria eccleſiaſtica p. 51. ex Theophane. Ob eam nos cauſam, cum neſciremus quem titulum in codice Caſſinenſi habeat hæc collectio, SYNODICON vocavimus ADVERSUS TRAGOEDIAM IRENÆI. Deſcriptus eſt autem ex codice monaſterii Acœmetenſis, ut colligitur ex capite primo extremo & ex cap. XXII. & CCXXI.

INDEX CAPITUM.

CAP. I. Reverentiſſimo & Deo amantiſſimo commi- A
niſtro Neſtorio Cyrillus & quæ convenit in Alexandria ex Ægyptiaca diœceſi ſynodus in Domino ſalutem.

Cap. II. Epiſtola Sancti Joannis Archiepiſcopi Antiochiæ ad orientales Epiſcopos de facta pace univerſalis Eccleſiæ, quam a beati Cyrilli ad Acacium quæ nominatur epiſtola nominavit.

Cap. III. Epiſtola Neſtorii, quam direxit Sancto Joanni Antiocheno Epiſcopo de Conſtantinopolitana civitate, reſpondens ad ejus epiſtolam, quam direxerat ei antequam cum tertiis literis beati Cyrilli epiſtolam Sancti Cæleſtini Papæ Romanæ urbis acciperet, id eſt, antequam fieret ſancta ſynodus Epheſina.

Cap. IV. Epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi ad Firmum Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum.

Cap. V. Conteſtatio propoſita in publico contra Clericos Conſtantinopolitanos, & in Eccleſia inſinuata, quia ſectator eſſet Neſtorius Pauli Samoſateni anathematizati ante annos centum viginti ab Epiſcopis orthodoxis. B

Cap. VI. Epiſtolæ ſanctiſſimi doctoris Eccleſiæ Iſidori Presbyteri & Abbatis monaſterii circa Peluſium ad Archiepiſcopum Alexandriæ beatiſſimum Cyrillum.

Cap. VII. Conteſtatio directa beato Cyrillo & his qui cum eo convenerant ab aliis diverſarum provinciarum Epiſcopis, qui Joannem Antiochenum ſuſtineri volebant, & tunc eo præſente ſynodum fieri, eo quod, ſicut ſcripſerat beato Cyrillo, vix ei iter triduanum ſupereſſet. Directa vero eſt pridie quam celebrarentur geſta contra Neſtorium, per quæ depoſitio ejus eſt facta.

Cap. VIII. Epiſtola Neſtorii & qui cum ipſo ad Imperatorem Theodoſium de his quæ tunc in Epheſo geſta ſunt.

Cap. IX. Conteſtatio Candidiani Comitis, quam publice, mane audiens ſynodum celebrari, in Epheſo propoſuit.

Cap. X. Item conteſtatio alia magnificentiſſimi Comitis Candidiani poſt ſynodum.

Cap. XI. Item edictum magnificentiſſimi Comitis ad ſynodum.

Cap. XII. Incipiunt ſecunda commenta ſynodi quæ cum Joanne Antiocheno Epiſcopo convenit in Epheſo.

Cap. XIII. Dominis reverendis & honorandis Presbyteris & Diaconis & reliquis Clericis & amico Chriſti populo in Hierapoli Euphrateſiæ ſancta ſynodus orientalium & eorum qui ex diverſis regionibus atque provinciis per gratiam Dei in Epheſum convenerunt, in Domino gaudere.

Cap. XIV. Ejuſdem ſynodi alia epiſtola ad Imperatorem Theodoſium, quam ſcripſerunt poſt Irenæi diſceſſum, cognoſcentes quæ contra eos adverſa pars egerat. Direxerunt vero jam prædicto Comiti, ut cum aliis Principi offerret & hanc.

Cap. XV. Epiſtola Neſtorii ad ſcholaſticum eunuchum Imperatoris Theodoſii.

Cap. XVI. Poſt hæc directus eſt Comes largitionum Joan-

Joannes cum ſacris de depoſitione Neſtorii & beatorum Cyrilli & Memnonis, quæ in priori codicis parte poſuimus. Cujus Comitis iſta relatio eſt.

Cap. xvii. Epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi & ſynodi quæ cum eo convenit ad Imperatorem Theodoſium, quam direxerunt per eundem Joannem Comitem; in qua etiam catholicæ fidei illa confeſſio continetur, quam poſtea Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus per pacificam laudavit epiſtolam, ſcribens eidem Joanni Antiocheno præſuli per legatum pacis Paulum Emeſenum Epiſcopum.

Cap. xviii. Honorandiſſimis & Deo amiciſſimis Presbyteris & Diaconis & reliquis Clericis ac monachis & amicæ Chriſti plebi quæ eſt in Antiochia orientis, ſancta ſynodus orientalium & aliarum regionum provinciarumque quæ per Dei gratiam in Epheſo congregata eſt,

Cap. xix. Domino meo per omnia ſanctiſſimo patri Epiſcopo Acacio Joannes, Joannes, Alexander, Alexander, Dexianus, Paulus, Macarius, Apringius, Theodoretus, Muſæus, Meletius, Diogenes.

Cap. xx. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi Cyri ad Andream Epiſcopum Samoſatenorum.

Cap. xxi. Epiſtola Comitis Irenæi, quam cunctis a quibus fuerat directus Epiſcopis ante Comitis largitionum Joannis reſcripſit adventum.

Cap. xxii. Sancta ſynodus orientalium regionum & horum qui pariter ex diverſis provinciis ac partibus congregati ſunt, id eſt, ex Bithynia, Pyſidia ſecunda, Paphlagonia, Cappadocia, Europa, Rhodope, Theſſalia, Dacia, interlocuta eſt quæ ſubter annexa ſunt,

Cap. xxiii. Mandatorium ſynodi orientalium Epiſcoporum & reliquorum qui pariter in Epheſum congregati ſunt ad legatarios ſuos.

Cap. xxiv. Epiſtola Præfectorum ad Neſtorium, ut cum honore ad ſuum monaſterium remearet, unde ad epiſcopatum fuerat vocatus.

Cap. xxv. Epiſtola Neſtorii reſcripta ad eundem Præfectum prætoriorum Antiochenum ad epiſtolam ſuprascriptam.

Cap. xxvi. Iterum alia epiſtola ab Epiſcopis orientalibus & conſidentibus eorum ab Epheſo, per quam reſpondetur ad literas ſupraſcriptas.

Cap. xxvii. Iterum alia epiſtola quorum ſupra Epiſcoporum ad quos ſupra Epiſcopos.

Cap. xxviii. Per omnia Deo amiciſſimis & ſacratiſſimis atque ſanctiſſimis comminiſtratoribus Joanni, Joanni, Himerio, Paulo, Macario, Apringio, Theodoreto Epiſcopis, ſynodus quæ convenit Epheſi, ſalutem.

Cap. xxix. Imperatores Cæſares Theodoſius & Valentinianus victores, triumphatores, maximi, ſemper colendi, ſanctæ ſynodo quæ in Epheſina civitate convenit.

Cap. xxx. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi ad Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum, quam ponit Irenæus.

Cap. xxxi. Dominis honorandiſſimis & Deo amiciſſimis Epiſcopis qui in Epheſo degunt, Joannes, Himerius, Paulus, Macarius, Apringius, Theodoretus Epiſcopi, in Domino ſalutem.

Cap. xxxii. Conteſtatio prima Joannis Antiochenæ ſedis Patriarchæ & reliquorum ſex, quam Theodoſio Imperatori a Chalcedone direxerunt, quando eis illic relictis intravit Conſtantinopolim cum his miſsis qui erant in legatione a beato Cyrillo & ſynodo quæ pariter convenit in Epheſum.

Cap. xxxiii. Poſt conteſtationem Joannis & aliorum Epiſcoporum qui in Chalcedone retenti ſunt intrante Imperatore in Conſtantinopolim cum parte adverſa, hæc ad Epheſum ſacra directa eſt Epiſcopis qui cum Alexandrino Epiſcopo convenerant; cujus poſt præfationem talis eſt textus.

Cap. xxxiv. Conteſtatio ſecunda quam Joannes Antiochenus Epiſcopus & reliqui . . . . & totius ſynodi a qua directi ſunt, Imperatori Theodoſio ad Conſtantinopolim direxere perſonas.

Cap. xxxv. Conteſtatio tertia, quam Theodoſio Imperatori idem ſeptem Epiſcopi direxerunt.

Cap. xxxvi. Pars ſermonis unius quo in Chalcedone dicunt uſum Theodoretum Epiſcopum Cyrenſis Eccleſiæ.

Cap. xxxvii. Sermo Joannis Antiocheni, quem dixit in Chalcedone poſt ſermonem Aphthonii Presbyteri & Epiſcopi Theodoreti.

Cap. xxxviii. Epiſtola Sancti Joannis Antiocheni Epiſcopi, quam Præfecto ſcripſit ab Ancyra.

Cap. xxxix. Epiſtola Joannis Antiocheni Patriarchæ & omnium qui in eadem civitate pariter convenerunt Epiſcoporum ad Imperatorem Theodoſium poſt certamina quæ hi habuerant Epiſcopi in Epheſo & Chalcedone.

Cap. xl. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi Cyri, quam ſcripſit ad populum Conſtantinopolitanum; per quam oſtenditur quia non ſolum prius & poſterius, ſed & quando ab Epheſo ad Chalcedonem, & a Chalcedone redivit ad Eccleſiam ſuam, ſemper fidem catholicam prædicavit, licet Neſtorium damnare diſtulerit, non credens illa ejus eſſe dogmata, quæ & ipſe Neſtorius denegabat, & in Epheſo ex quaternionibus ſub ejus nomine nullo teſte probata credebat.

Cap. xli. Epiſtola Sancti Acacii Berrhœenſis Epiſcopi antiquiſsimi & illo tempore clari ſacerdotis, qui etiam confeſſor Arianorum temporibus fuit; cujus & ſcriptas contra beati Cyrilli capitula literas approbavit Theodoſius Imperator ſcribens ad ſynodum quæ in Epheſo congregata eſt per Joannem Comitem largitionum, ſicut ſupra oſtenſum eſt; cui & in ipſa diſcordia poſito & ſedes apoſtolica & beatus Cyrillus cum magna veneratione reſcripſit.

Cap. xlii. Epiſtola quam præfatus Irenæus direxit, a beato Theodoreto Cyri Epiſcopo ad Candidianum Comitem Domeſticorum ante pacem miſſa.

Cap. xliii. Epiſtola ſanctæ memoriæ venerabilis Andreæ Epiſcopi Samoſatæ civitatis ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolitanum, de Rabula Epiſcopo Edeſſeno, qui ſe ab orientali ſynodo ſeparavit.

Cap. xliv. Synodicon decretum Joannis Antiocheni Epiſcopi & reliquorum ad Epiſcopos Oſrhoenæ provinciæ contra eundem Rabulam Edeſſenæ civitatis Epiſcopum.

Cap. xlv. Hypomnyſticum Theodoreti ad Alexandrum Metropolitanum.

Cap. xlvi. Epiſtola Dorothei Metropolitæ miſſa ad populum Conſtantinopolitanum.

Cap. xlvii. Alia epiſtola Theodoreti ad populum Conſtantinopolitanum, commendatitia.

Cap. xlviii. Epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi ad Helladium Tharſi Epiſcopum, quando allata ſibi Maximiani ſynodica, noluit ejus nomen in dypticha recipere.

Cap. xlix. Item epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi ad clerum & populum Tharſenſis Eccleſiæ, quando perſonuerat quod Imperator juſsiſſet ut inde pelleretur Helladius, eo quod minime ſuſcepiſſet Maximiani Conſtantinopolitani ſynodica.

Cap. l. Epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi ad Alexandrum Hierapolitanum de Ariſtolao, quem pro pace facienda miſit Theodoſius Imperator ad eundem Joannem & Cyrillum Alexandriæ Patriarcham cum epiſtolis ſuis, per quas * ſynodis omnibus inter eos pacem fieri juſſit. * modis.

Cap. li. Hypomnyſticum Imperatoris Theodoſii ad Acacium Epiſcopum Berrhœæ.

Cap. lii. Hypomnyſticum ad ſanctum Simeonem Styliten per eundem Ariſtolaum.

Cap. liii. Propoſitiones quæ directæ ſunt ab Acacio Berrhœenſi Epiſcopo per Ariſtolaum Tribunum & Notarium Cyrillo Epiſcopo Alexandrino ex Concilio Epiſcoporum Joannis Antiochiæ, Alexandri Hierapolis, Macarii Laodiceæ, Andreæ Samoſatæ, & Theodoreti Cyri, de pace facienda.

Cap. liv. Epiſtola Alexandri, Andreæ, & Theodoreti Epiſcoporum ad Helladium Tharſi Epiſcopum, ſicut poſuit Irenæus.

Cap. lv. Epiſtola ſancti Acacii Epiſcopi Berrhœæ ad Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum.

Cap. lvi. Domino meo dilectiſſimo fratri & comminiſtratori Acacio Cyrillus in Domino ſalutem.

Cap. lvii. Epiſtola Alexandri Hierapolitani ad Acacium Berrhœenſem Epiſcopum.

Cap. lviii. Epiſtola ejuſdem Alexandri ad Andream Epiſcopum Samoſatenorum.

Cap. lix. Epiſtola Andreæ Epiſcopi, per quam reſpondit ad epiſtolam hanc Alexandri.

Cap. lx. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi, ſcripta ad Acacium Berrhœæ Epiſcopum, de literis quæ ab Ægypto venerunt ad eundem Acacium.

Cap. lxi. Epiſtola ejuſdem Theodoreti ad Andream Epiſcopum de hac ipſa re.

Cap. lxii. Epiſtola Andreæ Epiſcopi, quam Theodoreto Epiſcopo ad ſuam reſcripſit.

Cap. lxiii. Epiſtola ejuſdem Andreæ Epiſcopi ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolitanum.

Cap. lxiv. Epiſtola Alexandri Hierapolitani Epiſcopi ad Andream Epiſcopum reſcripta.

Cap. lxv. Epiſtola ejuſdem Alexandri Epiſcopi ad Theodoretum Epiſcopum.

Cap. lxvi. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi Cyri, quam ſcripſit Alexandro Epiſcopo, ſicut poſuit Irenæus.

Cap. lxvii. Epiſtola Maximini Epiſcopi Anazarbi ad Alexandrum Epiſcopum.

Cap. lxviii. Epiſtola Helladii Tharſenſis Epiſcopi ad eundem Alexandrum Epiſcopum.

Cap. lxix. Epiſtola Alexandri Epiſcopi Hierapolis, quam reſcripſit Helladio Archiepiſcopo Tharſi.

Cap. lxx. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi ad Helladium Epiſcopum de Himerio Epiſcopo Nicomediæ. Et

hanc,

hanc, ſicut poſuit Irenæus, duximus transferendam.

Cap. lxxi. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi, ſicut idem Irenæus poſuit, ad Himerium Nicomedienſem Epiſcopum.

Cap. lxxii. Epiſtola Theodoreti reſcripta ad Alexandrum Hierapolitanum. Irenæus dicit, ſicut apparuit, ſuſpectus.

Cap. lxxiii Epiſtola Eutherii Epiſcopi Metropolitani ſecundæ Cappadociæ, Thyanenſis civitatis, ad Joannem Antiochiæ Archiepiſcopum de eiſdem literis.

Cap. lxxiv. Epiſtola ejuſdem Eutherii Thyanenſis Archiepiſcopi, quam ſcripſit Helladio Tharſenſi Archiepiſcopo, lectis literis ab Alexandria, & Joannis Archiepiſcopi ad Alexandrum Epiſcopum, & Alexandri ad Joannem.

Cap. lxxv. Poſt hanc epiſtolam ſua verba poſuit Irenæus, dicens ita.

Cap. lxxvi. Epiſtola Joannis Archiepiſcopi Antiocheni ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolitanum, quam reſcripſit de literis ex Ægypto, propter ea perculpatus ab Andrea Samoſateno Epiſcopo.

Cap. lxxvii. Epiſtola Joannis Archiepiſcopi ad Alexandrum Epiſcopum de Paulo Epiſcopo.

Cap. lxxviii. Epiſtola Dorothei Metropolitani Mœſiæ & ejuſdem provinciæ Epiſcoporum ad Joannem Antiochenum Patriarcham de ipſa legatione Pauli ad Alexandriam pergentis.

Cap. lxxix. Ad manifeſtandam diviſionem eorum qui cum Joanne Antiochenorum Archiepiſcopo ſentiebant & eorum qui Neſtorium cum ejus dogmatibus, quæ & ipſe negaverat, poſt iſtam epiſtolam proœmium Irenæi, de quo ſæpe diximus, tranſcribamus. Quod ita ſe habet.

Cap. lxxx. Epiſtola prima poſt Eccleſiæ ſciſſionem, quam Joannes Antiochenus Epiſcopus per Paulum Emeſenum Epiſcopum Cyrillo Alexandrino Epiſcopo pro pace facienda direxit.

Cap. lxxxi. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi ad Alexandrum Euphrateſiæ provinciæ Metropolitanum Irenæus dixit.

Cap. lxxxii. Epiſtola Andreæ Epiſcopi Samoſateni ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolis.

Cap. lxxxiii. Epiſtola Acacii Epiſcopi Melitinenſis ad Cyrillum Archiepiſcopum Alexandriæ de pace quæ inter ipſum & orientales Epiſcopos facta eſt.

Cap. lxxxiv. Teſtimonium ex epiſtola Cyrilli Epiſcopi Alexandriæ ad Succeſſum Diocæſareenſis civitatis provinciæ Iſauriæ Epiſcopum ſecunda.

Cap. lxxxv. Cyrillus Theognoſto & Charmoſyno Presbyteris & Leontio Diacono in Domino ſalutem.

Cap. lxxxvi. Epiſtola Joannis Epiſcopi Antiochiæ ad Theodoretum Cyri Epiſcopum de pace inter eccleſias facta.

Cap. lxxxvii. Epiſtola Theodoreti Epiſcopi Cyri ad Joannem Antiochiæ Epiſcopum reſcripta, & ſupra appoſitæ reſpondens nuntiæ pacis.

Cap. lxxxviii. Epiſtola ejuſdem ad Theoſebium Epiſcopum. Ambas Irenæus ponit.

Cap. lxxxix. Verba Irenæi, quæ poſt Joannis epiſtolam ſupra ſcriptam contra Theodoretum dixit.

Cap. xc. Epiſtola Andreæ Samoſateni Epiſcopi ad Alexandrum Hieropolitanum.

Cap. xci. Epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi ad Imperatorem Theodoſium, de pace Eccleſiæ.

Cap. xcii. Epiſtola Meletii Epiſcopi reſcripta ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolitanum contra Paulum Epiſcopum Emeſenum.

Cap. xciii. Item epiſtola Alexandri Epiſcopi ad Andream Epiſcopum, hoc ipſum probans.

Cap. xciv. Ejuſdem Alexandri Epiſcopi ad Theodoretum Epiſcopum ſimilis epiſtola.

Cap. xcv. Incipit epiſtola, ut ajunt, Theodoreti Epiſcopi ad Joannem Antiochiæ.

Cap. xcvi. Epiſtola Alexandri ad Theodoretum, per quam vocis quidem proditionem accuſat, declarat autem quomodo epiſtolam falſantes qui circa Paulum Emeſenum Cyrillo Ægyptio obtulerunt.

Cap. xcvii. Epiſtola Theodoreti, quam reſcripſit Epiſcopo Alexandro.

Cap. xcviii. Epiſtola Andreæ ad Alexandrum, indicans quod neque ipſe in aliquo judicet contra Neſtorii perſonam, ſed potius contra eos qui non ita habebant.

Cap. xcix. Epiſtola, *inquit*, Theodoreti ad Alexandrum, per quam promittit anathematizare quæ circa Joannis perſonæ doctrinam, nec ipſe eorum pariter communicator exiſtere. Has ad hoc præcipue poſui, ut notum ſit quæ ſint unde impetitur vel beatus Theodoretus, vel quiſquis conſcripſit.

Cap. c. Epiſtola, *inquit*, Alexandri ad Theodoretum, per quam ſuum tali conditione promiſit adventum, ſi ei per literas ſatisfieret de his propter quæ ſatisfactionem nitebatur exigere.

Cap. ci. Epiſtola, *inquit*, Andreæ ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, quam ſcripſit invitans eum ut mox conſentiret ad factam pacis compoſitionem.

Cap. cii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri, quam reſcripſit rogans ne de hoc ei ulterius inſtaretur ab eis.

Cap. ciii. Epiſtola, *inquit*, Andreæ, quam ſuper his reſcripſit Deo amiciſſimo Epiſcopo Alexandro, iterum rogans ut ceteris adſentiret.

Cap. civ. Epiſtola Alexandri Epiſcopi, quam reſcripſit Andreæ, culpans eum quod dum rectam fidem prædicant, communicet tamen Cyrillo nullo modo recedenti ab hæreſi.

Cap. cv. Epiſtola, *inquit*, ejuſdem, quam ſcripſit ad Joannem Germaniciæ, qui ſimiliter eum pro pace rogaverat.

Cap. cvi. Epiſtola, *inquit*, Andreæ ad Oeconomos Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri; quod communicaverit Antiochenis & reliquis omnibus.

Cap. cvii. Epiſtola Pauli Emeſeni Epiſcopi, oſtendens ejus intentiones.

Cap. cviii. Epiſtola, *inquit*, Cyrilli ad Rabbulam Edeſſenum Epiſcopum, nuntians quod omnino non recipit propoſitiones quæ a Joanne ſunt deſtinatæ.

Cap. cix. Epiſtola Maximini ad Alexandrum, quam ſcripſit dum cognoviſſet de Andrea & de (Joanne) Germaniciæ.

Cap. cx. Epiſtola, *inquit*, Theodoreti ad Helladium, indicans quod non abſceſſerit ab illis quæ inter ipſos ſemel in negotio convenerunt, neque injuſtitiæ quæ in illam perſonam commiſſa eſt acquieſcere patiatur.

Cap. cxi. Epiſtola, *inquit*, Helladii ad Alexandrum, indicans quod propter eam quæ facta eſt cauſæ proditionem Cilices convenire placuerit.

Cap. cxii. Epiſtola, *inquit*, Maximini ſecundæ Ciliciæ ad Alexandrum, qua indicavit quoniam convenientes certa quædam definierunt de cauſa quæ agebatur.

Cap. cxiii. Synodus Anazarbenſis. Sancta ſynodus ſecundæ Ciliciæ, quæ per gratiam Dei in Anazarbo metropoli convenit, interlocuta eſt quæ ſubjecta ſunt.

Cap. cxiv. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Helladii ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, per quam indicavit quod convenientes Epiſcopi ſecundæ Ciliciæ certam formulam dederint de cauſa quæ vertitur; quam primæ quoque Ciliciæ Epiſcopi approbant.

Cap. cxv. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Dorothei Metropolitani Mœſiæ ad Antiochenum Joannem, quam ſcripſit ex opinione advertens quod Alexandriæ inter Paulum & Cyrillum convenerit.

Cap. cxvi. *Idem hanc poſuit epiſtolam.* Deo amiciſſimis & ſanctiſſimis Dominis meis & cum omni reverentia nominandis ſanctis comminiſtratoribus Alexandro & Theodoreto, Eutherius gaudere.

Cap. cxvii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Eutherii Thyanenſis Epiſcopi & Helladii Tharſenſis, ſcripta ad magni nominis Romæ Epiſcopum Sixtum.

Cap. cxviii Multa inter has epiſtolas abſtuli quæ ex ſua perſona intulit Irenæus. Sed hæc quæ ſequuntur ab eo dicta, non inutilia, ſicut cetera, credens, ad hoc præcipue tranſtulit ut homo Neſtorii ſequaciſſimus quam ſe hoſtiliter habeat ad ea quæ in epiſtola Ibæ, quæ ad Marium Perſam cunctis ſuæ regionis innoteſcenda facta eſt, continentur, ſicut & de aliis ſtudiis fautorum prædictis, ſatis appareat.

Cap. cxix. Domino, *inquit*, meo per omnia Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo Alexandro, Theodoreto, Abbibo, Heliadi, Mari, Davidi, Acilino, Meletius.

Cap. cxx. Deo amiciſſimo, *inquit*, ſecundum veritatem & ſanctiſſimo patri Epiſcopo Neſtorio Theodoretus.

Cap. cxxi. Ea quæ reſcripta ſunt, *inquit*, ad prophetiam de ea quæ dicitur Ægyptii pœnitentia. Vel ſi veram quis putet vel ſi fictam Ægyptii pœnitentiam, mihi utique plurimum eſt odium contra eam.

Cap. cxxii. Domino meo reverentiſſimo & Dei colentiſſimo comminiſtratori Theodoreto Epiſcopo Joannes in Domino ſalutem.

Cap. cxxiii. Epiſtola, *inquit*, Joannis Antiocheni, quam ſcripſit Tauro (Præfecto prætorio) atque Patricio, congaudens quidem ei de ordinatione Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi, rogans vero eum adjuvare ſe contra obſtinatos qui ſe ab ejus communione ſejunxerant.

Cap. cxxiv. Epiſtola, *inquit*, Meletii Epiſcopi ad Maximinum Anazarbi, per quam ſignificavit de Domitiano Quæſtore & de ſacris quas contra eos impetraverat Joannes Antiochenus.

Cap. cxxv. Epiſtola, *inquit*, vel hypomniſticum magnificentiſſimi quæſtoris ad Epiſcopum Tharſi Helladium, hortans eum Antiocheno adjungi.

Cap. cxxvi. Epiſtola, *inquit*, Joannis Epiſcopi Antiocheni ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum,

per quam indicavit quod præcepit Imperator ut nullus orientalium Epiſcoporum Conſtantinopolim proficiſceretur.

Cap. cxxvii. Epiſtola, *inquit*, Alexandri Epiſcopi in perſonam Magiſtriani, qui præfatas attulerat litteras.

Cap. cxxviii. *Irenæus ait*. Et hæc epiſtola Theodoreti ad Meletium Neocæſareæ de his quæ Joannes in diverſis vicibus inique commiſit.

Cap. cxxix. *Idem Irenæus inquit*. Per omnia Deo amiciſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis Syriæ & Ciliciæ primæ ac ſecundæ & ſecundæ Cappadociæ, Alexander, Theodoretus, Heliades, Abbibus, Maras, David, Acilinus, in Domino gaudere.

Cap. cxxx. Dominis, *inquit*, meis per omnia Deo amiciſſimis patribus atque ſanctiſſimis (Epiſcopis) Alexandro, Theodoreto, Heliadi, Abbibo, Maræ, Davidi, Acilino, Helladius, Matronianus, Cyrillus, Zenobius, in Domino gaudere.

Cap. cxxxi. Dominis, *inquit*, meis & per omnia Deo amiciſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis Alexandro, Theodoreto, Heliadi, Abbibo, Maræ, Davidi, Acilino, Hermogenes, Meletius, Heſychius, Heliodorus, in Domino gaudere.

Cap. cxxxii. Epiſtola, *inquit*, Alexandri Epiſcopi Apameæ ad Deo amiciſſimum Alexandrum Epiſcopum, quam reſcripſit rogans ut ubi poſſibile eſt, convenirent ad deliberandum de his quæ geruntur, quid fieri oporteret.

Cap. cxxxiii. Epiſtola, *inquit*, Theodoreti Epiſcopi ad magnificentiſſimum magiſtrum militum ſcripta de his.

Cap. cxxxiv. Libellus reverentiſſimis & Deo amiciſſimis Epiſcopis Alexandro, Theodoreto, Maræ, Davidi, Acilino, ab Abbibo Epiſcopo Dolichii miſſus, per quem indicavit quæ ab Antiocheno inique commiſſa ſunt.

Cap. cxxxv. Epiſtola, *inquit idem*, Deo amiciſſimorum Epiſcoporum Alexandri, Theodoreti, Abbibi, Heliadis, Maræ, Davidis, Acilini, Euphrateſiæ provinciæ Epiſcoporum ad Auguſtas, quibus ſcripſerunt innoteſcentes quæ ab Antiocheno diverſis vicibus in eos commiſſa ſunt.

Cap. cxxxvi. Epiſtola Alexandri Epiſcopi reſpondentis ſuper his Joanni Archiepiſcopo.

Cap. cxxxvii. Epiſtola, *inquit*, Dorothei Metropolitani Mœſiæ ad Deo amiciſſimum Alexandrum Epiſcopum Euphrateſiæ & Theodoretum.

Cap. cxxxviii. Epiſtola, *inquit*, Theodoreti Epiſcopi ad Dorotheum Mœſiæ Metropolitam.

Cap. cxxxix. Epiſtola, *inquit*, ejuſdem ad amicum Chriſti Conſtantinopolitanum orthodoxorum populorum, per quam eos hortatur ad patientiam, & circa dogmata contrariorum pœnitentiam declarat.

Cap. cxl. Sacra, *inquit*, a Joanne Antiochiæ impetrata tam contra Deo amiciſſimum & ſanctiſſimum Epiſcopum Hierapoleos Alexandrum quam contra Helladium & Maximinum & Theodoretum Deo amiciſſimos Epiſcopos.

Cap. cxli. Epiſtola, *inquit*, Meletii ad Neotherium Comitem, qui eum per literas uerat exhortatus & admonuerat ut Antiocheno reconciliaretur.

Cap. cxlii. Reſcriptum, *inquit*, publicatum ut terminus eorum quæ ſcripta ſunt ad magnificentiſſimum Comitem & Vicarium Titum a glorioſiſſimo magiſtro militiæ Dionyſio.

Cap. cxliii. Epiſtola, *inquit*, magnificentiſſimi Dionyſii magiſtri militum, quam ſcripſit ad unumquemque Epiſcoporum qui nominantur in ſacra, ut aut conſentirent his quæ ab Antiocheno ſunt geſta, & communicarent ei, aut ab Eccleſiis & civitatibus exirent.

Cap. cxliv. Epiſtola, *inquit*, Helladii Epiſcopi ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Meletium, quam ſcripſit indicans ei quæ ſunt a Conſtantinopoli mandata, & de his petens quæ eſſent gerenda tractatum.

Cap. cxlv. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi & ſanctiſſimi Epiſcopi Meletii ad Helladium, per quam reſcripſit quod neque ipſe ab eis quæ ſemel pie placita ſunt abſiſtet, neque credere juſtum eſſet his qui illa nuntiaverint, dum per opera ipſa docuerint quod propter tempus a Procli ſint ſuſcitati fautoribus.

Cap. cxlvi. Epiſtola Theodoreti, *inquit*, Epiſcopi ad Alexandrum Deo amiciſſimum Epiſcopum, per quam ſignificavit quod magnificentiſſimus Comes Titus & ſanctiſſimi monachi inſurrexerunt in eum per literas, tamquam qui debeat pacem communionemque amplecti Antiocheni Joannis.

Cap. cxlvii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri ad Theodoretum, quam reſcripſit ad hæc quæ ab illo ſunt ſcripta, dirigens ei conditiones quaſdam de ipſo negotio.

Cap. cxlviii. Epiſtola, *inquit Irenæus*, ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, quam (Theodoretus) reſcripſit ſignificans ei quod legerit directas ſibi conditiones, & unam tamquam minus ſe bene habentem (non) probaverit.

Cap. cxlix. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri, quam denuo reſcripſit Deo amiciſſimo Theodoreto, dirigens ei & procœmium ſynodicorum Procli.

Cap. cl. Initium ſynodicæ Eccleſiæ de Proclo factæ.

Cap. cli. Epiſtola, *inquit*, Theodoreti ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, quam ſcripſit indicans quod multa oportet cogitare de pace, & maxime quia certi eſſent qui thronis eorum inſidiarentur.

Cap. clii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri ad Theodoretum, quam reſcripſit rogans quidem non ſibi de eiſdem fieri importunitatem, dirigens vero ei literas a Conſtantinopoli Deo amiciſſimi monachi Parthenii.

Cap. cliii. Epiſtola, *inquit*, Parthenii Presbyteri & Archimandritæ ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum.

Cap. cliv. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri ad Acilinum Barbaliſſi Epiſcopum, qui indicaverat ei quod multam inſtantiam ſuſtineret magnificentiſſimi loci ſervatoris Titi his qui ſunt in caſtro mandantis ut aut præparent eum introire ad Antiochenum, aut de eodem caſtro propellerent.

Cap. clv. Epiſtola, *inquit*, Meletii ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrinum, quam ſcripſit cognoſcens quod poſt introitum Deo amiciſſimi Epiſcopi Theodoreti in Antiochiam commoti Cilices de rebus propoſitis diverſa tractarent.

Cap. clvi. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Meletium quam ſcripſit, eum quidem approbans pro tali conſtantia, reliquorum vero inconſtantiam reprobans, & indicans perſecutionem factam Deo amiciſſimo Epiſcopo Acilino.

Cap. clvii. Epiſtola, *inquit*, Heſychii Caſtabalenſis Epiſcopi ad Epiſcopum Meletium, indicans quod perſuaſo Antiocheno ut in literis nihil ſuperfluum poneretur, id eſt, de Neſtorii depoſitione, perſonæ communicaverint hi qui erant ex ſecunda Ciliciæ.

Cap. clviii. Velut ut anagnoſticum, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Meletii ad Maximinum Epiſcopum Anazarbi.

Cap. clix. Synodica, *inquit*, Maximini & eorum qui erant ex ſecunda Cilicia ad Antiochenum de communione. Et de capitulis fecit ut hæreticis mentionem.

Cap. clx. Epiſtola, *inquit*, Theodoreti Epiſcopi ad Helladium Tharſenſem, qui ei ſcripſerat, & direxerat literas quæ a Conſtantinopoli venerant. Scripſit vero ei hortando eum ut uniretur Antiocheno, firmans quod a nemine cogeretur depoſitioni conſentire perſonæ.

Cap. clxi. Epiſtola, *inquit*, ejuſdem ad Cyrillum Adanenſem, quam ſcripſit rogans & ipſum ut pro pace ſatageret, confiſus quia nihil ab eo expeteretur niſi ſola communio.

Cap. clxii. Epiſtola, *inquit*, ejuſdem ad Mocimum Deo amiciſſimum Oeconomum Hierapolitanæ Eccleſiæ, per quam ſignificat quod in Antiochiam ingreſſus Joanni collocutus ſit, & ea de quibus agitur decenter & optabiliter compoſuerit.

Cap. clxiii. Epiſtola, *inquit*, Meletii, quam ſcripſit ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, indicans quod communicaverint fœcundæ Ciliciæ ſacerdotes, primæ vero eos ſequi potius vellent.

Cap. clxiv. Epiſtola, *inquit*, Helladii ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, qua indicavit quod ſecundi quidem Cilices communicaverint, compellatur vero & ipſe ab omni clero & Epiſcopis provinciæ ſuæ Antiocheno conjungi, dicentibus ſibi præfatis ne deteriora mala contingant his quibus nunc coarctatur Eccleſia.

Cap. clxv. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi, Epiſcopi Alexandri, quam Tharſenſi reſcripſit, vituperans quidem ſcripta ipſius, admonens vero eum ne deſereret ea quæ ſemel Deo amabiliter judicaſſet.

Cap. clxvi. Epiſtola Theodoreti, *inquit*, Epiſcopi ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, quam ſcripſit poſtquam ingreſſus Antiochiam Joanni eſt collocutus, & præfatus ſenex Deo amiciſſimus ejus, id eſt, Theodoreti, colloquium non eſt paſſus ulterius.

Cap. clxvii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri, qua reſpondit indicans quidem cauſas quæ id non ſinerent fieri, rogans vero ne ob hoc ſibi de cetero inſtaretur.

Cap. clxviii. Epiſtola, *inquit*, Theodoreti ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, qua ſignificavit quod Cilices & Iſauri ſub ſcriptis conditionibus Antiocheno ſint adunati.

Cap. clxix. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Ale-

Alexandri, quam reſcripſit Deo amiciſſimo Epiſcopo Theodoreto, inſinuans quia nihil intereſſet apud ſe quod Cilices & Iſauri Antiocheno communicaſſent, quando ipſe omnia ſuſtinere pro pietate delegerit.

Cap. clxx. Domino meo & ſecundum veritatem Deo amiciſſimo atque ſanctiſſimo patri & Epiſcopo Neſtorio Theodoretus in Domino ſalutem.

Cap. clxxi. Epiſtola, *inquit*, Meletii ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, qua ſcripſit quod hi quidem qui erant ex ſecunda Cilicia communicaverint, alii vero Cilices & Iſauri ſimiliter ſint tranſgreſſi quæ pie judicaverunt olim.

Cap. clxxii. Epiſtola Deo amiciſſimi Epiſcopi Theodoreti ad Joannem Antiochenum cauſa Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri.

Cap. clxxiii. Domino meo per omnia Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo Meletio Titus.

Cap. clxxiv. Domino meo per omnia reverentiſſimo & admirandiſſimo & magnificentiſſimo Tito Meletius.

Cap. clxxv. Epiſtola, *inquit*, Zenobii Epiſcopi Zephyrii ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, inſinuans exiiſſe ab Eccleſia Deo amiciſſimum Epiſcopum Meletium.

Cap. clxxvi. Piiſſimis & amatoribus Chriſti Imperatoribus noſtris Flaviis Theodoſio & Valentiniano triumphatoribus, victoribus, auguſtis, poſtulatio & deprecatio a Joanne Antiochenæ Dei Eccleſiæ Epiſcopo.

Cap. clxxvii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Meletii ad Deo amiciſſimum Alexandrum, quam ſcripſit poſtquam militum ſuperventu expulſus eſt.

Cap. lxxviii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri ad Meletium Deo amiciſſimum Epiſcopum, quam reſcripſit ad præfatas literas poſt exitum ejus.

Cap. clxxix. Interpretatio, *inquit*, præcepti magiſtri militum Dionyſii, quam ſcripſit ad clariſſimum judicem ſecundæ Ciliciæ.

Cap. clxxx. Domino meo Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo, *inquit*, patri Alexandro Epiſcopo Titus.

Cap. clxxxi. Domino, *inquit*, meo ſanctiſſimo & Deo amiciſſimo patri Epiſcopo Alexandro Dionyſius.

Cap. clxxxii. Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri, quam reſcripſit ad literas ſuprascriptas, in cauſa eadem ſuum demonſtrans propoſitum.

Cap. clxxxiii. Flavius Titus glorioſiſſimus Comes devotiſſimorum Domeſticorum, implens locum magiſtri militiæ poteſtatis, Flavio Lybiano clariſſimo Præſidi Euphrateſiæ provinciæ.

Cap. clxxxiv. Relatio, *inquit*, Lybiani Euphrateſiæ judicis ad magnificentiſſimum Vicarium Titum.

Cap. clxxxv. Relatio, *inquit*, ſecunda Euphrateſiæ judicis, qui perturbationem civitatis agnoſcens propter exitum ſanctiſſimi Epiſcopi Alexandri factam, direxit magnificentiſſimo comiti orientis, tranſmittens & populi acclamationes tam ad ſe quam ad magnificentiſſimum Comitem Titum factas, & ad ipſum quoque Antiochiæ prætulem.

Cap. clxxxvi. *Hit Irenæus illa ſubjecit*. Ideo poſuimus, ne quis miretur cur hic voces populi minime ſcripſerit.

Cap. clxxxvii. Hypomnyſticum Deo amiciſſimo clero Hierapolitano & Chriſti amatoribus plebibus, ab Joanne.

Cap. clxxxviii. Interpretatio, *inquit*, ſacræ quæ promulgata eſt magnificentiſſimis & glorioſiſſimis Præfectis de exilio in Petram magnificentiſſimi Comitis Irenæi.

Cap. clxxxix. Interpretatio, *inquit*, præfati præcepti.

Cap. cxc. Quanti, *inquit*, a ſanctis Eccleſiis exierunt, nolentes ſuam conſcientiam vulnerare, neque acquieſcere factis Cyrilli, ſeu ejus ſuſtinere communionem.

Cap. cxci. Lex quæ contra Neſtorium propoſita eſt.

Cap. cxcii. Religioſiſſimis & piiſſimis Imperatoribus noſtris, digne honoratis a Deo, Theodoſio & Valentiniano Auguſtis, Helladius, Cyrillus, Valentinus, Minodorus, Jatianus, Epiſcopi primæ veſtræ Ciliciæ.

Cap. cxciii. Domino meo Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo Neſtorio Helladius in Domino ſalutem.

Cap. cxciv. Epiſtola, *inquit*, Cyrilli ad Ariſtolaum Tribunum, quam ſcripſit rogante Beroniciano Epiſcopo Tyri, formas dans anathematiſmi qui ab eis fieri debuiſſet.

Cap. cxcv. *Idem Irenæus, ubi propter iſta injuravit orientis Epiſcopos, ait*. Epiſtola Cyrilli ad Joannem

Antiochenum, per quam cauſatur quod orientales anathematizaſſent quidem Neſtorium, ſed eadem quæ & ille illi prædicarent. Format autem & quomodo de cetero anathematiſmus expeti debeat.

Cap. cxcvi. Epiſtola ſcripta Proclo Conſtantinopolitano Epiſcopo ab orientali Concilio pro Theodoro & Diodoro quondam Epiſcopis.

Cap. cxcvii. Epiſtola Joannis ad Proclum, per quam gloriatur quod totum perverterit orientem, & perſonam vero in ipſis literis accuſavit.

Cap. cxcviii. Epiſtola, *inquit*, Cyrilli ad Imperatorem accuſantis contra eos qui circa Antiochenum Joannem, eo quod quaſi anathematizare, *inquit*, viſi Neſtorium, ea ipſa ſentiunt quæ & ille, eo quod Theodori & Diodori ſcripta mirentur.

Cap. cxcix. Pars, *inquit*, (epiſtolæ) Theodori Ancyræ ad ſanctum Vitalem monachum, qui erat in Cappadocia.

Cap. cc. Pars, *inquit*, epiſtolæ Rabbulæ Edeſſeni ſcriptæ ad Ægyptum, ſignificans quod qui ab eis oppugnabatur, id eſt, Neſtorius, eos, qui circa beatum Theodorum ſecutus, ſic uſus eſt coram Eccleſia doctrinis.

Cap. cci. Epiſtola Eutherii quondam Thyanenſis Epiſcopi ad Alexandrum Hieropolitanum contra pacem ſcripta Eccleſiæ Dei quæ facta eſt inter Cyrillum & Joannem Epiſcopum.

Cap. ccii. Presbyter Claudianus.

Cap. cciii. Domino meo ſanctiſſimo, & Deo amiciſſimo Epiſcopo patri patrum & Archiepiſcopo Maximiano Epiphanius tuus.

Cap. cciv. Domino meo dilectiſſimo fratri & comminiſtro Donato Cyrillus in Domino ſalutem.

Cap. ccv. Epiſtola ejuſdem ad Acacium Melitinenſem Epiſcopum.

Cap. ccvi. Epiſtola quædam Lamponi Presbytero & Clericis.

Cap. ccvii. Epiſtola ejuſdem Joanni Epiſcopo Antiocheno.

Cap. ccviii. Epiſtola ejuſdem Maximo, Joanni, Thalaſſo Presbyteris & Archimandritis.

Cap. ccix. Ejuſdem Cyrilli epiſtola Ariſtolao Tribuno & Notario.

Cap. ccx. Hanc ſequitur illa quam & Irenæus poſuit, ab eodem Cyrillo ad Ariſtolaum ſcriptam. Epiſtola ejuſdem Joanni Antiocheno contra Theodoretum.

Cap. ccxi. Epiſtola ejuſdem Moſæo Epiſcopo Antaradi.

Cap. ccxii. Epiſtola ejuſdem Acacio Melitinenſi.

Cap. ccxiii, Epiſtola Acacii Melitinenſis ad Cyrillum poſt ſynodum Epheſi habitam.

Cap. ccxiv. Epiſtola ejuſdem ad Succeſſum Epiſcopum Diocæſareæ Iſauriæ provinciæ.

Cap. ccxv. Epiſtola ſecunda ejuſdem ſanctiſſimi Cyrilli Epiſcopi Alexandriæ ad eundem ſanctiſſimum Epiſcopum Diocæſareenſem Iſauriæ.

Cap. ccxvi. Exemplar ab Hypatia, quæ Philoſophiam docebat in Alexandria, ad beatum Cyrillum Archiepiſcopum in dyptichis.

Cap. ccxvii. Cyrilli Archiepiſcopi Alexandriæ ex ſermone de fide, cujus initium. Hoc proœmium.

Cap. ccxviii. Ejuſdem ex interpretatione epiſtolæ ad Hebræos,

Cap. ccxix. Epiſtola Imperatoris Theodoſii ad ſuprascripta.

Cap. ccxx. Epiſtola, *inquit*, tractoria ſive generalis a ſanctiſſimo & univerſo Concilio.

Cap. ccxxi. Similiter ex antiquo Acœmetenſi codice tranſtuli quæ ita prænotatur, Confeſſio fidei Acacii Epiſcopi Berrhœæ.

Cap. ccxxii. Epiſtola Eutychetis hæretici, ubi ſcribens ad Papam urbis Romæ Leonem, negat in Chriſto duas naturas, id eſt, divinitatis & humanitatis.

Cap. ccxxiii. Item verba Eutychetis

Cap. ccxxiv. Exemplar Julii Epiſcopi urbis Romæ, ut aſſerunt Eutychis ſcripta, ad Dionyſium Epiſcopum, cujus ſenſu ductus ipſe Eutyches decidit in errorem.

Cap. ccxxv. Exemplar epiſtolæ tacito nomine factæ ad quendam ſenem cupientem ſcire quid contrarium catholicæ fidei ſenſerit Eutiches.

CAPUT PRIMUM.

a *Epiſtola ſynodica Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ad Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum.* (*a*)

Contuli cum Cod. Vatic. 1319 ex quo dantur Variantes.

REverentiſſimo & Deo amantiſſimo comminiſtro Neſtorio Cyrillus (*b*) &quæ convenit in Alexandria ex Ægyptiaca diœceſi ſynodus, in Domino ſalutem. Salvatore noſtro dicente aperte, *Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus*, (*c*) *& qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus*, quid patiamur nos, qui a tua reverentia exigimur te diligere ſuper omnium noſtrorum ſalvatorem Chriſtum? Quid nos in die judicii juvare poterit, aut quam reperiemus excuſationem, qui ſilentio ita longo honoravimus in factis a te contra ipſum blaſphemiis? Et ſiquidem temet ipſum ſolum læderes talia ſapiens & docens, minor utique cura eſſet. Quoniam vero omnem ſcandalizaſti Eccleſiam, & inſolitæ ac peregrinæ hæreſeos fermentum injeciſti populis, & non ibidem ſolummodo conſtitutis, ſed enim & his qui ubique ſunt, (delati namque ſunt tuarum expoſitionum codices) qualis jam noſtræ taciturnitati ſufficiet ſermo? Aut quomodo non neceſſarium eſt meminiſſe dicentem Chriſtum. *Non putetis quia pacem veni mittere ſuper terram. Non enim veni mittere pacem., ſed gladium. Veni enim dividere hominem contra patrem ſuum, & filiam contra matrem ſuam.* Cum enim fides læditur, (*d*) habetur quidem irrita & fallax parentum reverentia, quieſcat autem & quæ in filios eſt & fratres affectionis lex, & piis jam melior ſit mors quam vita, ut meliorem reſurrectionem mereamur, ſecundum quod ſcriptum eſt. Ecce igitur ſimul cum ſancta ſynodo quæ in magna Roma eſt congregata, præſidente ſanctiſſimo & Dei colentiſſimo fratre & comminiſtro noſtro Cœleſtino Epiſcopo, & tertia te hac conteſtamur ſcriptura, perſuadentes deſiſtere a tam deformibus & diſtortis dogmatibus quæ ſapis & doces, præeligere autem rectam fidem quæ Eccleſiis ab initio tradita eſt per ſanctos Apoſtolos & Evangeliſtas, qui & perſpectores & miniſtri verbi facti ſunt. Aut ſi hoc non egerit tua reverentia ſecundum definitas inducias in literis memorati ſanctiſſimi & reverentiſſimi Romanorum Epiſcopi & comminiſtri noſtri Cœleſtini, cognoſce te ipſum nullam ſortem habentem nobiſcum, neque locum ſive portionem in ſacerdotibus Dei & Epiſcopis. Non enim poſſibile eſt nos deſpicere Eccleſias ſic perturbatas & ſcandalizatos populos, & rectam fidem abjuratam, & diſſipatos a te greges, quos ſalvare debueras, ſi quidem eſſe ſecundum nos rectæ gloriæ amator, ſanctorum patrum inveſtigans pietatem. Omnibus autem qui a tua reverentia ſeparati ſunt propter fidem vel depoſiti, tam laicis quam clericis, communicatores ſumus omnes. Neq; enim æquum eſt recta ſapere cognoſcentes tuis lædi ſententiis, quia tibi bene facientes contradixerunt. Hoc enim ipſum indicaſti in epiſtola quæ ſcripta eſt a te ad magnæ Romæ ſanctiſſimum coepiſcopum noſtrum Cœleſtinum. Non ſufficiet autem tuæ reverentiæ confiteri ſolum fidei ſymbolum quod in tempore expoſitum eſt per ſanctum ſpiritum a ſancta & magna ſynodo tunc in tempore congregata in Nicæa. Intellexiſti enim & interpretatus es hoc non recte, diſtorte autem magis, quamvis confitearis vocem ſermone; ſed hoc conſequens eſt ut in ſcripto & cum jurejurando confiteari quia & anathematizas tua prava & prophana dogmata, ſapies autem & doce bis quæ & nos omnes & qui in occidente & in oriente Epiſcopi & doctores & populis præpoſiti. Conſenſit autem & Romana ſancta ſynodus & nos omnes ut recta habentibus & irreprehenſibiliter epiſtolis ad tuam reverentiam ſcriptis ab Alexandrinorum Eccleſia. Subdidimus autem & his literis noſtris quæ te oporteat ſapere & docere, & a quibus abſtinere convenit. Hæc enim Eccleſiæ catholicæ (*e*) & apoſtolicæ eſt fides, cui conſentiunt omnes, quique in occidente ſunt, & qui in oriente orthodoxi Epiſcopi. *Credimus in unum Deum patrem omnipotentem* (*f*) *viſibilium inviſibiliumque factorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei, natum de patre, unigenitum, hoc eſt, de ſubſtantia patris, Deum* (*g*) *ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlo & quæ in terra; qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt & humanatus, paſſus, & reſurrexit tertia die* (*h*) *ſecundum ſcripturas, aſcendit ad cœlos, & ſedet ad dexteram patris, venturus judicare vivos & mortuos, Et in ſpiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt Erat aliquando quando non erat, (i) & quia ex non exſtantibus factus eſt, aut ex alia ſubſiſtentia vel ſubſtantia, dicentes eſſe aut vertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apoſtolica Eccleſia.* Sequentes autem ubique ſanctorum patrum confeſſiones, quas fecerunt loquente in eis ſpiritu ſancto, & (*k*) intelligentiæ quæ in eis eſt inveſtigantes intentionem, & quaſi per regiam viam incedentes, dicimus quia ipſe unigenitus Dei ſermo, qui ex ipſa natus eſt patris ſubſtantia, ex Deo vero Deus verus, lumen de lumine, hic per quem omnia facta ſunt quæ in cœlo & quæ in terra, propter ſalutem noſtram deſcendens, & ſemetipſum deponens in exinanitionem, incarnatus & (*l*) inhumanatus eſt, hoc eſt, carnem accipiens a ſancta virgine, & ſuam eam faciens, ex vulva ſecundum nos protulit nativitatem, & proceſſit homo ex muliere, non hoc quod erat amittens, ſed licet factus ſit in aſſumptione carnis & ſanguinis, etiam ita permanens quod erat, Deus videlicet natura & veritate. Sed neque carnem dicimus in deitatis verti naturam, neque quidem in

---

a *Epiſtola*) Habetur ſupra Cap. VIII. ex antiqua verſione, & eſt VI. ex interpretatione Marii Mercatoris. Iſta ſatis congruit cum illa antiqua; ſed quia nonnulla habet diſſimilia, & ut hanc collectionem demus integram, ab ea edenda noluimus abſtinere. Titulum autem nos appoſuimus, cum nullus eſſet in editione Chriſtiani Lupi.

(*a*) In Vatic. *Incipit Epiſtola* VIIII. *ſcripta menſe Junio Indict.* XI. (*b*) In Vatic. nihil ponitur de ſynodo. (*c*) Vatic. reliqua hujus evangelicæ ſententiæ non recitat, ſed loco ejus ponit: *Et cetera.* (*d*) abeat. (*e*) In Vatic. deeſt *& apoſtolicæ.* (*f*) *Omnium Viſibilium* (*g*) *De Deo* (*h*) Deeſt *ſecundum Scripturas.* (*i*) Inſerit hic *& prius quam naſceretur non erat.* (*k*) Intelligentiarum. (*l*) Humanatus.

in naturam carnis ineffabilem Dei verbi translatam naturam. Inconvertibilis enim est & immutabilis omnino, idem ipse semper permanens secundum scripturas. Cum videretur autem & puer, & in pannis existens, & in sinu enixæ virginis, omnem implebat creaturam ut Deus, & confessor erat genitori. Divinitas etenim sine quantitate & magnitudine est, & circumterminationem non sustinet. Uniri autem carni secundum subsistentiam confitentes verbum, unum adoramus filium & Dominum Jesum Christum, neque seorsim ponentes & determinantes hominem & Deum, quasi conjunctos ad invicem dignitatis & auctoritatis unitione, (Novitas enim vocum est hoc, & aliud nihil) neque quidem Christum specialiter nominantes ex Deo verbum, & similiter specialiter velut Christum alterum eum qui ex muliere, sed unum solum scientes Christum ex Deo patre verbum cum sua carne. Tunc enim humane junctus est nobiscum cum utique his qui digni erant accinere spiritum daret ipse, & non ex mensura (*a*) acciperet, sicut dicit beatus evangelista Joannes. Sed neque illud dicimus, quia habitavit ex Deo verbum quasi in homine communi de sancta virgine nato, ut Deum ferens homo intelligatur Christus. Etsi enim habitavit in nobis verbum, dicitur vero & in Christo habitare omnis plenitudo divinitatis corporaliter, sed tamen sentimus quia factus caro non sicut in sanctis habitare dicitur, secundum parem modum circa eum quoque fieri definimus habitationem; sed unitus secundum naturam, & non in carnem mutatus, talem facit habitationem qualem utique habere dicitur & hominis anima ad proprium suum corpus. Unus igitur Christus & filius & Dominus, non ut conjunctionem quandam simpliciter in unitione dignitatis vel etiam auctoritatis habens homo ad Deum. Non enim unit naturas par honor. Etenim Petrus & Joannes pares honore quidem ad invicem sunt, secundum quod Apostoli & sancti discipuli, attamen non unus sunt sed duo. Neque quidem secundum appositionem conjunctionis intelligimus modum. Non sufficit enim hoc ad adunationem naturalem. Neque quidem quasi secundum participationem affectualem, sicut & nos adhærentes Domino, secundum quod scriptum est: *Unus spiritus sumus ad eum*. Magis autem conjunctionis nomen recusamus, utpote non idoneum existens significare unitionem. Sed nec Deum nec Dominum (*b*) Christi ex Deo patre verbum nominamus, ne rursus aperte secemus (*c*) individuum Christum & filium & Dominum, & blasphemiæ crimen incurramus, Deum suum & dominum facientes eum. Unitus enim, sicut jam prædiximus, Dei sermo carni secundum subsistentiam, Deus quidem est omnium (*d*) dominator enim universitatis. Neque vero ipse sibi servus est neque dominus [a] (*e*) factus est. Magis autem & impium ita dicere vel sapere. Ait quidem Deum suum patrem, cum certe sit Deus natura & ex substantia ejus. Sed non ignoramus quia cum sit Deus, & homo factus est sub Deo secundum legem quæ condecet humanam naturam. Ipse vero sibi quomodo fiet Deus aut dominus? Ergo ut homo, & quantum attinet & decet ad exinanitionis mensuras, sub Deo nobiscum semetipsum (*f*) ipse dicit. Sic factus est & sub lege, cum locutus ipse sit legem, & legislator existens ut Deus. Recusamus autem hoc dicere super Christo: *Propter eum qui induit, eum quem induit veneror. Propter eum qui est invisibilis, adoro illum qui videtur*. Pavore plenum est super hæc etiam illud dicere: *Ille qui assumptus est, ei qui assumpsit coappellatur Deus*. Qui enim hæc dicit, secat naturas in duos Christos, & hominem statuit per partem specialiter & Deum similiter. Evidenter enim denegat unitionem secundum quam non ut alter alteri coadoratur quispiam. Neque quidem coappellatur Deus, sed unus intelligitur Christus Jesus filius unigenitus, una adoratione adorandus cum sua carne. Confitemur autem quia ipse ex Deo patre natus filius & Deus unigenitus, licet secundum naturam suam existens impassibilis, carne passus est pro nobis secundum Scripturas & erat in crucifixo corpore suæ carnis (*g*) [b] inseparabiliter proprias faciens passiones. Gratia autem Dei pro omnibus gustavit mortem, dans ei suum corpus, quamvis secundum naturam existens vita, & ipse sit resurrectio. Ut enim ineffabili virtute conculcans mortem (*h*) utique primum quidem suam carnem, qua fieret primogenitus ex mortuis & primitiæ dormientium, iterque ut faceret hominis naturæ ad incorruptionis recursum, gratia Dei, sicut diximus [c] nuper, pro omnibus gustavit mortem; triduanus etiam revixit, expolians infernum. Unde licet dicatur per hominem facta resurrectio mortuorum, sed intelligimus hominem factum ex Deo verbum & solutam esse per eum mortis potestatem. Veniet autem in tempore ut unus filius & Dominus in gloria patris, ut judicet mundum in justitia, sicut scriptum est. Necessario vero & illud adjiciemus. Annuntiantes enim secundum carnem mortem unigeniti filii Dei, hoc est, Jesu Christi, & ex mortuis resurrectionem & ad cœlos adscensionem confitentes, sine sanguine in Ecclesiis celebramus sacrificium. Accedimus etiam ita ad mysticas benedictiones, & sanctificamur participes effecti sanctæ carnis & pretiosi sanguinis omnium nostrorum salvatoris Christi; & non ut carnem communem accipientes, absit, neque quidem ut viri sanctificati & conjuncti verbo secundum unitionem dignitatis, vel etiam quasi inhabitationem divinam habentis (*i*) sed ut vivificatoriam vere & propriam ipsius verbi. Vita enim existens secundum naturam ut Deus, quoniam factus est ad suam carnem vivificatoriam eam ostendit. Quare licet ad nos dicatur. *Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem*, non ut hominis secundum nos uniuscujuslibet & hanc esse æstimavimus, (Quomodo enim hominis caro vivificatoria erit secundum naturam suam?) sed ut (*k*) propria vere facta ejus (*l*) qui propter nos

---

a *Factus est.*) Reponendum: *Fatuum enim est, magis autem & impium &c.* Sed nihil mutare voluimus.
b *Inseparabiliter*) Vetus interpres & Marius Mercator, *impassibiliter*, quod melius est. c *Nuper*) id est, supra, paulo ante.
(*a*) Deest *acciperet*. (*b*) Christum. (*c*) *In duo unum*. (*d*) *dominatur autem universitati*.
(*e*) *Fatuum enim*. (*f*) *esse*. (*g*) *Impassibiliter*. (*h*) *Ut in primum quidam suam carnem fiat, primogenitus* (*i*) Vatic. *habentes*. (*k*) *Proprie vere factam*. (*l*) *Propter nos qui &*.

nos & filius hominis factus est appellatus. Evangelicas autem salvatoris nostri voces nec subsistentiis duabus neque quidem personis dividimus. Nec enim est duplex unus & solus Christus, licet ex duabus intelligitur & diversis rebus unitione impartibili coadunatus; sicut certe homo ex anima intelligitur & corpore, & non duplex magis, sed unus ex utrisque. Humanas etiam ad hoc & divinas voces ab uno dici certi sumus, sapientes recte. Quando enim Deus decibiliter dicit de semetipso, *Qui videt me, videt, & patrem*, &, *Ego & pater unum sumus*, divinam ejus & ineffabilem sentimus naturam, secundum quam & unum est ad suum patrem propter identitatem substantiæ, imago & figura & splendor gloriæ ejus. Quando autem humanitatis mensuram non exhonorans Judæos alloquitur, *Modo me quæritis occidere, hominem qui veritatem vobis locutus sum*, iterum nihilominus eundem qui est in æqualitate & similitudine patris Deum verbum & ex humanitatis ejus mensuris agnoscimus. Si enim est necessarium credere quia Deus existens natura, factus est caro, vel homo animatus anima rationali, qualem utique habebit rationem vereri quempiam in vocibus ejus, si factæ sunt hominem condecentes? Si enim recusaret hominem decentia verba, quis fuit qui coegit eum fieri secundum nos hominem? Qui vero deposuit semetipsum in spontaneam exinanitionem, quam ob causam recusaret (*a*) exinanitionem decentes sermones? (*b*) Personæ autem uni eas quæ sunt in evangeliis omnes applicamus voces subsistentiæ unius verbi incarnati. Unus enim est Dominus Jesus Christus secundum scripturas. Si autem vocatur & Apostolus & Pontifex confessionis nostræ, ut sacrificans Deo & patri quæ ex nobis est sibi & per se Deo & patri oblatam fidei confessionem, necnon & sancto spiritui, iterum ipsum esse dicimus ex Deo secundum naturam unigenitum, & non (*c*) homini impertiemus præter ipsum alteri vel sacerdotii nomen vel ipsam vero rem. Factus est enim mediator Dei & hominum & conciliator ad pacem, semetipsum consecrans in odorem suavitatis Deo & patri. Nam & dicebat: (*d*) *Holocaustomata pro peccato non postulasti. Corpus autem perfeciſti mihi. Tunc dixi, Ecce venio. In capite libri scriptum est de me facere, Deus, voluntatem tuam.* Obtulit enim pro nobis in odorem suavitatis proprium corpus, & non magis pro se. Quali enim utique indigeret oblatione vel sacrificio pro se, potior existens ab omni peccato ut Deus? Si enim omnes peccaverunt & egent [a] gloria Dei, secundum quod facti sumus nos prompti ad transgressionem, & ægrotavit humana natura in peccato, ipse vero non ita, & eguimus ob hoc gloria ejus, quomodo jam erit ambiguum quia mactatus est propter nos & pro nobis agnus Dei verus, & dicere (*e*) quod obtulit semetipsum pro se & pro nobis, exors erit nullo modo ab impietatis criminibus. Deliquit enim nullo modo, neque fecit peccatum. Qua ergo eguit oblatione, peccato non existente pro quo utique fieret? Et valde congrue. Cum autem dicit de spiritu, *Ille me clarificabit*, intelligentes recte, non ut gloria indigentem alterius, dicimus unum Christum & filium a sancto spiritu gloriam accipere, quia nec potior eo & supra eum sanctus spiritus est. Quoniam autem ad demonstrationem suæ divinitatis utebatur suo spiritu ad magnas operationes, glorificari se ab eo dicebat; velut si quispiam eorum qui secundum nos sunt dicat de insita sibi fortitudine vel disciplina vel de quolibet, quia (*f*) glorificabit me. Si enim & est in subsistentia spiritus specialis, vel certe intelligitur per se secundum quod spiritus est & non filius, sed tamen est non alienus ab eo. Spiritus enim veritatis nominatur, & est spiritus veritatis, & profluit ab eo, sicut denique & ex Deo patre. Operatus est enim spiritus & per manus sanctorum Apostolorum mirabilia post adscensum Domini nostri Jesu Christi ad cœlos, & glorificavit eum. Creditus est enim, quia Deus secundum naturam est, iterum ipse est operatus per suum spiritum. Propter hoc & dicebat: *Quia de me accipiet, & annuntiabit vobis*. Et non uspiam dicimus quia ex participatione spiritus est sapiens & potens. Undique enim perfectus est, & non indigens omni bono. Qui autem patris virtutis & sapientiæ, hoc est filii, spiritus est (*g*) ipsa in se sapientia est & virtus. Quoniam vero Deum adunatum carni secundum substantiam sancta virgo genuit carnaliter, hinc & Dei genitricem esse eam dicimus, non quasi natura verbi subsistendi initium habente de carne, (Erat enim in principio verbum, & Deus erat verbum, & verbum erat apud Deum, & ipse est sæculorum factor, consempiternus patri, & omnium opifex) sed, sicut jam prædiximus, quoniam secundum subsistentiam unien sibi illud humanum, & ex ipsa vulva nativitatem sustinuit carnalem, non ut indigens necessario seu propter suam (*b*) [b] sempiternam naturam etiam in tempore & ultimis sæculi temporibus nativitate, sed ut ipsum essentiæ nostræ benedicat initium, & pariente muliere adunatum eum carni, quiescat jam quæ contra omne genus humanum maledictio transmittens ad mortem de terra nostra corpora, & illud quod est, *In tristitia paries filios*, per ipsum destructum vere ostenderet. Quod Prophetæ voce dictum est: *Absorpta est mors prævalens*. Et iterum: *Abstulit Deus omnem lacrymam ab omni facie*. Propter enim hanc causam dicimus eum dispensative & ipsas benedixisse nuptias, & perrexisse vocatum in Cana Galileæ simul cum sanctis Apostolis. Hæc sapere docti sumus tam a sanctis Apostolis quam evangelistis, & ab omni a Deo inspirata scriptura & ex beatissimorum patrum vera confessione. Hæc omnia & tuam reverentiam confiteri oportet & consentire sine dolo aliquo. Quæ vero sint necessaria ut anathematizet tua reverentia, subjecta sunt huic nostræ epistolæ.

ANATHEMATISMUS PRIMUS.

Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem Emmanuel, & propter hoc Dei genitricem sanctam virginem, (genuit enim carnali-

---

a *Gloria*) Vide supra. b *Sempiternam*) Hæc vox inutilis est, & non habetur in aliis editionibus.
(*a*) *exinanitioni*. (*b*) *Unigenitus persona autem eas &c.* (*c*) *hominis*. (*d*) *Sacrificium & oblationem noluisti*. (*e*) *qui*. (*f*) *glorificabunt*. (*g*) *Ipsa se*. (*h*) *Deest sempiternam*.

naliter carnem factum ex Deo verbum) ana- A thema sit.

ANATHEMATISMUS II.

Si quis non confitetur carni secundum subsistentiam unitum ex Deo Patre verbum, unumque esse Christum cum sua carne, eundem videlicet Deum simul & hominem, anathema sit.

ANATHEMATISMUS III.

Si quis in uno Christo dividit subsistentias post adunationem, sola copulans eas conjunctione quæ secundum dignitatem vel auctoritatem est, vel secundum potentiam, & non ma- B gis concursu secundum adunationem naturalem, anathema sit.

ANATHEMATISMUS IV.

Si quis personis duabus vel subsistentiis vel vel eas quæ sunt in evangelicis & apostolicis scripturis impertit voces, aut de Christo a sanctis dictæ sunt, aut ab ipso de se, & quasdam quidem velut homini præter illud ex Deo verbum specialiter intellecto applicat, quasdam vero velut Deo decibiles soli ex Deo patre verbo, anathema sit.

ANATHEMATISMUS V. C

Si quis audet dicere Deum ferentem hominem Christum, & non magis Deum esse secundum veritatem, ut filium unum, & naturam secundum quod factum est caro verbum, & communicavit similiter nobis carne & sanguine, anathema sit.

ANATHEMATISMUS VI.

Si quis dicit Deum vel Dominum esse Christi ex Deo patre verbum, & non magis eundem confitetur Deum simul & hominem, utpote facto carne verbo secundum scripturas, anathema sit.

ANATHEMATISMUS VII.

Si quis dicit sicut hominem factum esse a Dei verbo Jesum, & unigeniti gloria circumactum esse, tamquam altero præter eum existente, anathema sit.

ANATHEMATISMUS VIII.

Si quis audet dicere assumptum hominem coadorari oportere Deo verbo & conglorificari & coappellari Deum quasi alterum alteri, (a id enim quod est *Co*, semper, quoties additur, hoc quod intelligit (*a*) cogit) & non magis una adoratione honorificat Emmanuelem, & unam ei glorificationem adhibet, secundum quod factum est caro verbum, anathema sit.

ANATHEMATISMUS IX.

Si quis dicit unum Dominum Jesum Christum glorificatum a spiritu, quasi aliena virtute illa quæ per eum est utentem & ab eo accipientem operari posse & contra spiritus immundos & adimplenda in homines Dei miracula, & non magis proprium ejus dicit spiritum, per quem & operatus est Dei signa, anathema sit.

ANATHEMATISMUS X.

Pontificem (*b*) vel Apostolum confessionis nostræ factum Christum divina scriptura dicit, obtulisse etiam pro nobis semetipsum in odorem suavitatis Deo & patri. (*c*) Si quis ergo Pontificem dicit & Apostolum nostrum fieri, non ipsum ex Deo verbum, quando factum est caro & secundum nos homo, sed quasi alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere, aut si quis dicit & pro se obtulisse oblationem, & non magis pro nobis solis, nec enim indiguit sacrificio qui nescit peccatum, anathema sit.

ANATHEMATISMUS XI.

Si quis non confitetur Domini carnem vivificatoriam esse & propriam ejus verbi quod ex Deo patre est, sed velut alterius præter ipsum copulati quidem ei secundum dignitatem, aut quasi solummodo divinam habitationem habentis, & non magis vivificatoriam, sicut diximus, quia facta est propria verbi omnia vivificare valentis, anathema sit.

ANATHEMATISMUS XII.

Si quis non confitetur Dei verbum passum car- D ne & crucifixum carne, & quia mortem gustavit carne, factum etiam primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est & vivificans ut Deus, anathema sit.

Data mense Novembri, [b] die trigesima, Indictione decima tertia. (*d*)

In Acœmitensium jacet XCI.

---

a *Id enim quod est*) Hæc non extant in antiqua versione Concilii Ephesini. Habentur tamen in textu Græco & apud Marium Mercatorem, tum etiam in codice Bellovacensi synodi Ephesinæ. Vide supra. b *Die trigesima*. Vide supra.)

(*a*) Vatic. *intelligit*. (*b*) *Et*. (*c*) Hic in Vatic. incipit anathematismus X., & exinde MS. Codex uno numero ab editis discrepat. (*d*) XIV.

ADMONITIO NECESSARIA.

Quotiescumque aliqua Italico charactere quem vocant sancti Augustini repereris, scito ita factum esse, lector, ut facilius agnosceres verba auctoris qui scripsit hoc Synodicon.

CAPUT SECUNDUM.

Epiſtola ſancti Joannis Archiepiſcopi Antiochiæ ad orientales Epiſcopos de facta pace univerſalis Eccleſiæ, (a) quam a beati Cyrilli ad Acacium quæ nominatur epiſtola nominavit.

Collata cum cod. Vat. cod. ubi eſt Epiſt. LXXVIII.

OBtinuit pietas, & omnis diaboli abſcedat invidia. Et obtinuit, nullum locum de cetero admittens impudenter calumniari tentantibus expoſitionem fidei Eccleſiæ magiſtrorum. Obtinuit ſic, quatenus pia confeſſio divinæ inhumanationis non aliter apud nos & aliter alibi ſuſcipi queat. Concurrimus enim ad invicem nos & Dominus meus Deo amiciſſimus Cyrillus, unam & eandem fidem ſecundum veram evangeliorum regulam conſervantes. Nihil enim medium neque dubietate dignum in his quæ ad nos de fide [a] per epiſtolam ſcripſit, expoſuit; ſed omnia clare atque aperte ſecundum noſtras propoſitiones [b] ſatisfactioni ſuæ, quam nobis direxit, intexuit. Facta eſt igitur, propitiante Deo, per hæc una communio & concordia omnium totius orbis Eccleſiarum, neque nobis ſubdole accedentibus ad Eccleſiæ pacem, nec prædicto (*b*) amiciſſimo viro contento extraneam nobis eloqui vocem præter quam vult ſcriptura divina. Sic enim pure mundeque ac ſine dolo diſſolvit dubietatem quæ inter nos erat ut nullam relinqueret occaſionem his qui contra eum volunt de divinis diſſentire dogmatibus. Suſcipiamus ergo piæ fidei conſonantiam, & cum hac ſuper eam Eccleſiæ pacem, non cedentes de reliquo illis qui ex occaſione pietatis zelotas ac ſtudioſos noſtri (*c*) ſe ipſos deſiderant. Soluta eſt enim per gratiam [c] fidei univerſa dubietas & contradictio de diſpenſatione Domini ſecundum carnem. Et quicunque volunt contendere, manifeſti ſunt quod non hoc a principio vindicaverint, ſed Eccleſiarum Dei concordiæ inviderint. Aliqui enim ex veritate Chriſtum prædicant, aliqui vero ex contentione. Et ſcit hoc plus a me religioſitas veſtra. Erant enim & inter adverſarios qui in utraque parte in fidei expoſitione nutabant: quorum mens quidem veritati acquieſcebat, lingua vero & ſtudium his quæ ſentiebant res contrarias intendebant. Inimicitiæ enim & gratiæ ſerviebant, ut nos inventis occaſionibus impugnarent. Omnia hæc jam per Dei gratiam ſunt extincta. Quæ enim nos dictavimus, quædam quidem in Epheſo de recta fide componentes, quædam vero hic, id eſt, in Antiochia, tractatu inter nos habito, hæc non ſolum ſuſcepit Cyrillus ſanctiſſimus, ſed & (*d*) præveniendo laudavit, voces noſtras [d] ſacratiſſimas nominans & approbans atque confirmans; juxta quas & ipſe ſimilia expoſuit, contexens nobis paternam traditionem paulo minus perire ab hominibus, ut ita dixerim, (*e*) periclitatum. Secundum ipſam nobiſcum, id eſt, cum orientalibus conſentiens, (*f*) & ſenſus & rectæ fidei expoſitionem, nihil medium neque quod vel parviſſimam dubitationem facere poſſit in ſuis ad nos literis interponens, ſed docens & illos qui adhuc veritati reſiſtunt clara voce confiteri quidem differentiam naturarum, dividere vero divinas voces ſimiliter ut naturas, confeſſa utique ab omnibus unigeniti filii Dei identitate perſonæ. Et credo, Deo amiciſſimi fratres, cum charta hæc fuerit deſtinata, ſicut ipſe promiſit, his qui ubique ſunt in orbe fidelibus, quia his quidem qui bonæ voluntatis ſunt ſatisfiet, confuſio vero naſcetur incredulis, & convictioni ultimæ ſubjacebunt. Efficiet vero & illud propheticum dictum præſentibus quoque compleri temporibus, quia linguæ mutorum (*g*) diſcunt loqui diſerte, quibus eſt feſtinatio vel ſtudium, ut abuſi occaſione viri ſanctiſſimi omnia facile credant, & illa univerſa confundant quæcunque ad pia dogmata pertinent, & renovent immundi atque polluti Apollinarii impiam hæreſim. Sed ut non prolixiora dicam, ipſum direxi vobis epiſtolæ librum in ſatisfactionis ſimilitudine ab illo compoſitum, a nobis vero cum communione indubitate ſuſceptum: quem, quod eſt amplius, & (*h*) animati ſumus pro rectitudine fidei, & adjacet vobis, dilectiſſimi fratres, legere & ſatisfacere vobiſmetipſis & gloriam dare ſanctiſſimo Deo. In eo (*i*) Ægyptus quidem ea quæ orientis ſunt, oriens vero ea quæ Ægypti ſunt ſapit atque complectitur. Generationibus enim quæ poſt nos erunt pia confeſſio tranſmittetur, quam proprio ſanguine ac multis valde paſſionibus noſtris, per gratiam Dei, mundi ſervabimus. Permanſit ſcintilla fidei, & Deo donante temporis permutatione, flammam pietatis erexit, ita ut lumine divinæ agnitionis effulgeant tam qui illic ſunt quam qui hic, imo vero & qui in toto ſunt mundo fideles, quibus oratio, ut arbitror, votumque ac deſiderium fuit unam eamdemque impetrare confeſſionem, quæ poſt deſperationem cunctorum mentes erigeret. Direxi vero epiſtolam (*k*) conjunctionis etiam cum literis meis quas ſcripſi ad ipſum religioſum Cyrillum Epiſcopum, ut agnoſcatis quia non turpiter neque ſerviliter intellectu pietatis (*l*) uſi ad hanc (*m*) beatitudinem venimus pactionum. Rogo igitur etiam nunc Deum, rogo etiam vos ut ei gloriam detis, & laborem nobis nullus de cetero ingerat, quos decet ut ædificemus, non ut ea quæ voluntate Domini bene ſunt (*n*) pervertamus.

CA-

---

a *Per epiſtolam*] Hinc apparet epiſtolam iſtam a Joanne Antiocheno ſcriptam eſſe poſt acceptas Cyrilli literas de pace, quæ extant ſupra. b *Satisfactioni*) Paulo poſt: *direxi vobis epiſtolæ librum in ſatisfactionis ſimilitudine ab illo compoſitum*. Utitur hac voce Joannes ut eat obviam quorundam querelis qui volebant, uti non ante pacem faceret cum Cyrillo quam is capitulorum ſive anathematiſmorum ſuorum damnationem emiſiſſet, ut colligi poteſt ex Liberato. c *Fidei*) *Legendum*, *Dei*. d *Sacratiſs. nominans.*) In epiſtola Cyrilli ſupra. *Hic veſtris relectis ſacris voluminibus*, &c.

(*a*) Tota hæc periocha incipiens *quam a beati* &c. uſque in finem argumenti deeſt. in Vatic.
(*b*) Vat. *Deo amiciſſimo*. (*c*) *Semetipſos ſic te habere deſiderant*. (*d*) *ymniendo*. (*e*) *Periclitatum*. (*f*) *Et verba & ſenſus & rectæ* &c. (*g*) *deſcent*. (*h*) *admirati*. *Quod Ægyptus*. (*i*) *conjunctis etiam literis*. (*l*) *uſu*. (*m*) *beatitudinis*. (*n*) *ſunt placita*.

CAPUT TERTIUM. 78

Epistola Nestorii, quam direxit sancto Joanni Antiocheno Episcopo de Constantinopolitana civitate, respondens ad ejus epistolam, quam direxerat ei antequam cum tertiis literis (a) beati Cyrilli epistolam sancti Cælestini Papæ Romanæ urbis acciperet, id est, antequam fieret sancta synodus Ephesina.

llata cum d. Vatica- de quo ra.

DEO amantissimo & sanctissimo comministratori Joanni Nestorius (b). Omnem rem facilius contra me ab hominibus putabam moveri posse potius quam calumniam; veluti de pietate fidei recta non saperem, qui usque hactenus propter pugnam quam contra universos hæreticos habeo, multa millia hostilitatum contra me delector insurgere. Verumtamen & hanc tentationem oportet cum gaudio sustinere; quia & ipsa, si optime vigilemus, ad pietatem nobis multam potest conferre fiduciam. Hoc vero quod nobis evenit, & ad illud proficit ut clareret quantum pro nobis tua religiositas cogitet. Ea enim quæ ad nos nuper scripsistis & ad magnificentissimum Christi amatorem Irenæum filium nostrum, insuper & ad Deo amicissimos Episcopos Musæum & Helladium, sinceram circa nos tuæ religiositatis dilectionem clarius prædicavere quam tuba, necnon & quanta cura sit vobis pro quiete totius universalis Ecclesiæ; pro qua & nos habentes præcipuam curam, soli nobis contra reliquos universos assumere auctoritatem quodammodo circa hæc ipsa quæ mota sunt, extremæ dementiæ, (c) fraternitatis odii credimus rem, scientes quidem quod sermo quo dicitur Theotocos a multis hæreticis assumatur ut suus, retinens vero quia nonnulli qui hic sunt, hanc vocem sumentes incautius, per hoc ipsum in hæreticas & minime pias cogitationes incidunt, & præcipue Arii & Apollinarii impiorum. Cognoscens igitur ex his quæ scripsistis, ut dixeram, tam religiositatis tuæ benevolentiam circa nos quam curam pro Dei Ecclesiis competentem, per has meas literas causæ quæ mota est certamen solvere festinavi apud amicam Deo animam vestram, Domine. Et hoc innotescere intendimus, quia & ante tuæ religiositatis literas, ut ita dixerim, (d) solvi & ego ipse, respiciens quia oportebat ex deliberatione omnium nostrum consone & unanimiter vocem qua Dei genitrix nominatur exponere; non ut vel ad modicum vocis hujus (e) confessio differretur, sed ut nulli eorum permitteretur occasio qui quæ Dei sunt minime sapiunt, ut quasi pro hoc nostra (f) si capiens verba schisma contra Ecclesiam faceret. Puto enim & tuam religiositatem cognovisse quia mox ut venimus huc, aliquos hic adversum semetipsos eorum qui ad Ecclesiam pertinent seditiose dissidentes invenimus; quorum aliqui quidem sanctam virginem Theotocon tantummodo nominabant, alii vero hominis genitricem. Unde utramque partem ut diligenter colligerem, nullamque ovem, quo posset perire, despicerem, sicut ipsum (g) hominem Dominum fecisse conspicimus, Christi eam vocavimus genitricem, ut hæc vox utrumque manifeste signaret, id est, Deum & hominem. Circa evangelii voces volentibus concessi ut pie genitricem vel (h) particen Dei virginem nominarent, id est, neque circa Apollinarii neque secundum Arii sensum, sed nec tamquam divinitas unigeniti ex sancta virgine sumpsisset initium, sed propter unitionis rationem quæ facta est ex ipso angeli vocum principio quas de conceptione locutus est. Quæso igitur ut quiescentes ab hujusmodi curis de causa præsenti, & scientes quia per gratiam Dei eadem (i) & sapuimus semper & sapimus in his quæ ad pietatem fidei pertinent, orate consuete ut & in his ipsis & in omnibus reliquis a Domino Christo impetremus auxilium, & digni efficiamur (k) ad invicem. Manifestum est enim quia si nos invicem viderimus, dum nobis hanc ipsam synodum donaverit quam speramus, & istud & reliqua quæcumque fieri oportet ad correctionem generalitatis atque juvamen, absque scandalo & cum concordia disponemus; ut omnia quæ fuerint ordinata ex communi & universali decreto, dignitatem credulitatis accipiant, & nulli occasionem contradictionis efficiant, vel si ad hanc omnino sit facilis. De consueta vero (l) Ægyptii præsumptione maxime tua religiositas non debet admirari, dum habes antiqua hujus exempla perplurima. Post paululum vero, si Deus voluerit, laudabitur nostrum circa istud quoque consilium. Omnem quæ tecum fraternitatem ego & qui mecum sunt salutamus. Incolumis orantique pro nobis permaneas, omni honore digne & Deo amicissime.

Post subscriptionem conspiciens, ut arbitror, contra eos qui occasionem exquirunt, & alio quod amplius expedit utimur. Nam (m) prius tuæ religiositatis epistolas in illa doctrina quam publice in Ecclesia fecimus, amplius per gratiam Dei & clerum & populum & hos qui in imperialibus sunt aulis attraximus.

[a] *Sermo Nestorii (n) Constantinopolitani Episcopi, quem dixit dum tardius intrasset* [b] *(o) ad mensas, eo quod (p) necessitates popposcissent* [c] *in secretario. (q) Unde omni clero concurrenti ad eum multa de dogmate (r) disputat; qui sic ejus magisterium sunt admirati ut anathematizarent eos qui ita non sapiunt.*

[d] CUm diversis diversa expediant super terram, & aliis quidem militia profit, Collatus cum eodem Vatic. cod.

a *Sermo*) Habitum esse a Nestorio die altera, id est, dominica, postquam acceperat literas Cælestini & Cyrilli indicat titulus apud Mercatorem. Dictus igitur VII. Idus Decembris, ut patet ex his quæ adnotata sunt supra. b *Ad mensas*) Id est, ad celebranda mysteria, ad distribuendam communionem, ad ministrandum, ut ego arbitror; quod probare videntur etiam verba Concilii Ephesini supra *ministravimus cum eis & simul ministravimus, &c.* c *In secretario*) Antiquitus enim, quod & hodie quoque fit, antequam Pontifex ascenderet ad altare, prius intrabat in secretarium, ut legitur in ordine Romano. Interim vero dum cuncta disponerentur ad celebranda mysteria, Episcopus solebat salutationes fidelium excipere & negotia expedire quæ tum occurrebant, ut colligitur ex dialogo secundo Sulpitii Severi. Similes igitur occasiones Nestorium detinuerunt in secretario, & ideo tardius intravit ad mensas. Nam quæ hic de Episcoporum a Cyrillo missorum præsentia commentatur Lupus, ea vana sunt. d *Cum diversis*) Extat ex alia versione inter opera Marii Mercatoris, & quidem uberius.

(a) *A beato Cyrillo.* (b) *Omni de re.* (c) Fraterni. (d) Vatic. *solum.*
(e) *Hujus a me confessio.* (f) *Sibi rapient.* (g) Deest *hominem.* (h) *Partricem.*
(i) *Vobis & sapuimus.* (k) *Ut ad invicem colloquamur.* (l) Ex *Ægypto.* (m) *Post.*
(n) Tunc Constantinopolitani. (o) *Ad missas.* (p) *necessitatem passus sit.* (q) *Ut.* (r) *Disputaret*

aliis autem fori negotium, aliis vero maritimæ artes, (*a*) nunc vero quibusdam terrena exercitia, pietatis agnitio omnibus hominibus simul est utilis, & principibus & (*b*) sacerdotibus, & potentibus & populis. Hæc ipsa vero, id est, pietatis agnitio, ut breviter aliquis dicat, (parco enim, quoniam & ego [a] valde sum fatigatus, & vos omnino [b] constricti) consubstantialis est deiloquium trinitatis, humanatio unigeniti, & divinæ naturæ ad humanam naturam nostram in utero virginali unitio ineffabilis, duarumque in uno filio contemplatio naturarum. Ob hæc vobis frequentius diximus quoniam *Christus*, id est, hoc appellationis nomen, significativum est utrarumque, id est, Dei & hominis. Et si dixerit aliquis solum Christum (*c*) dicere utrumque, intellectus vero eorum quæ dicuntur coaptatur ad unamquamque naturam: Hinc & beatus evangeliorum conscriptor Matthæus ad genealogiæ Mysterium veniens, a neutra natura principium generationis exorsus est, nisi ab ipso Christo, qui est omnium dominus: Oportet vero id ipsum & manifestius dicere, ut efficiatur ad perspiciendum cunctis facilior intellectus. *Liber*, inquit, *generationis Jesu Christi*. Non ait, *Liber generationis Dei verbi*, neque: *Liber geneseos hominis*. Si enim dixisset: *Liber generationis hominis*, purum nobis hominem Christum videretur ostendere. Si vero dixisset, *Liber geneseos Dei verbi*, divinitatem nobis (*d*) ex parte humanitatis induceret. Utrasque igitur naturas in appellatione Domini Christi complectitur, ne quid horum sine alio possit intelligi. Hinc est quod & beatæ sanctæque virgini aptum est ut & Christi genitrix nominetur, duplici significatione vocabuli, id est, Dei genitricis & hominis genitricis. Quoniam vero conveniens est propter illos qui etiam clariorem de (*e*) partice Christi exigunt intellectum, & maxime cum sint Ecclesiæ filii, & hoc apud eos uti vocabulo clariori, propterea quæ prius brevi appellatione de beata illa & sancta virgine prædicavimus, hæc & nunc manifestioribus nominibus exclamamus: quoniam sancta virgo & Dei genitrix (*f*) ideo quia illud templum quod in ea ex spiritu sancto creatum est, deitati erat unitum; hominis vero genitrix, eo quod nostræ naturæ primitias assumpsit Deus. Hæc sunt in brevi dogmata pietatis. Hæc semper memoriter custodite, ubique male hæreticis placita (*g*) declinantes. Non credatis eo quod apud illos consuetum nomen est ut Dei genitrix nominetur, sic & Ecclesiam Dei dicere Theotocon: quia sic & filii apud nos & apud illos appellatio una est, sed ipsius filiationis inter nos & illos non unus est intellectus. Apud illos enim vocabulum filii nomen est solum nudumque illa similitudine quam filius habet ad patrem, apud nos filii appellatio (*h*) vera est instituta. Sic rursus apud illos Dominus omnium Christus appellatur Deus, quod confitemur & nos, sed apud illos, ut creatus, creditur Deus, apud nos vero, sicut ejus genitor, increatus. Non igitur pro similitudine nominis in eumdem deponamur ab hæreticis de his quæ loquimur intellectum, sed Deum & hominem unum filium fateamur: neque Deo in carne (*i*) confuso. Immutabile est enim quodcumque divinum est. Et hoc Deus Judæis ostendens inquit: *Ego sum, ego sum, & non sum mutatus*. Neque in naturam incorpoream carne translata. Non enim erubescit (*k*) videns quam suscepit naturam, neque confunditur in ipsa regnare. Si enim (*l*) revereretur, eam minime suscepisset. Suscipiens vero propter incommensurabilem caritatem, habet inseparabiliter quam suscepit. Horum bonum est possidere memoriam semper in Christo, cui gloria in sæcula. Amen.

CAPUT QUARTUM. ...79

Epistola Joannis Antiocheni Episcopi ad Firmum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum.

AFfectus quidem qui secundum Deum est tempore nescit extingui, nec potest quomodocumque corrumpi. Unde tuæ religiositatis memores permanemus, qui parvo quidem tempore in Constantinopoli tuis amicitiis fruebamur, virtutis vero tuæ experimentum tempore (*m*) prolixiori sumpsimus. Præter alios enim in cohabitationibus es suavis, & videntibus te (*n*) humilitatem cum suavitate præstas. Dum vero humilitatem secteris, excelsas habes cogitationes. Sed de his quidem hactenus (*o*) habes & dictum sit. Excedit enim styli epistolaris mensuram virtutum tuarum dinumeratio. Quod autem nunc instat, hoc tuæ Deo amabilitati significo, quoniam per Dei gratiam perturbatio quæ erat Constantinopoli jam quievit de quæstione dispensationis piæ susceptione sententiæ; non quod pœnitentia vel correctio sit secuta, sed quia sana intelligentia; & nomen Dei genitricis competenter accepit: Sapiebat siquidem sic (*p*) prius sanctissimus Episcopus Nestorius, sicut res ipsæ docuerunt. Cavebat vero nomen, veluti dare posset, ut diximus, unde nos sequaces hæretici Apollinarii reprehenderent. Quia vero sic & ante sapuerit inde convincitur quia & cito (*q*) constitit, admonentibus nobis, sicut a propriis fit, & ipsum nomen accepit, & in duobus sermonibus sanam fidei expositionem & irreprehensibilem nobis direxit. Transmisit autem nobis & capitula quædam sive propositiones quæ circumferuntur in regia civitate ad læsionem communis Ecclesiæ, tamquam quæ religiosissimi Episcopi (*r*) Cyrilli; quæ quidem ejus esse non credo, eo quod ipsa compositio ab ejus discrepet charactere, & multum sint peregrina ab his qui piam doctrinam discendo nutriti sunt. Consonant enim, magis vero sunt eadem

Collata cum codice Vaticano.

---

a *Valde sum fatig.*) nimirum propter laborem corporis & contentionem animi in negotiis quæ expedita fuerant in secretario. Hic rursum inutiliter laborat Lupus. b *Constricti*) Marius Mercator, *constipatione laboratis*. Obscura certe ac ridicula loquendi ratio. Sed interpretem fefellit ambiguitas Græcæ vocis, quæ referri debet ad impatientiam auditorum, qui haud dubie aspere urgebant Nestorium cito eis ac breviter explicare rem de qua agebatur, ut docent hæc verba in editione Marii Mercatoris: *de his quæ frequenter dicta sunt, tamquam dicta non sint, urgetis; & circa exactionem vehementer insistitis.*

(*a*) *Necnon quibusdam.* (*b*) *Sacerdotibus militibus.* (*c*) *Dixit.* (*d*) *Expertem.*
(*e*) *Partrice.* (*f*) *Dei genitrix est; & hominis genitrix ideo quia, &c.*
(*g*) *Declinantes* deest. (*h*) *Firma est sic &c.* (*i*) *Converso.* (*k*) *Deus quam &c.*
(*l*) Vereretur. (*m*) *Prolixius.* (*n*) *Utilitatem.* (*o*) *Habes* deest. (*p*) *Plus.*
(*q*) *Consensit.* (*r*) *Sint Cyrilli.*

dem his propter quæ Apollinarius a Christi est A disruptus Ecclesia, in unaquaque antiquarum synodorum esse hæreticus judicatus, quin etiam condemnatus. Intendunt namque ista capitula, sicut licet tibi legenti cognoscere, corpus quod Deus verbum de sancta virgine assumpsit, ejusdem cujus divinitas esse naturæ, divinitate permutationem, sicut nosti, non valente suscipere. Unitionem namque summam & conjunctionem dicere pium est, identitatem vero naturæ dicere nimis illicitum est, quod præsumpserunt quondam Apollinarii & dicere & sapere. Licet ipsi quoque qui hoc ad interemptionem repererunt fidei, suam tamen (*a*) impiam hanc perfidiam denegabant. At vero eorum qui nunc sunt quidam hoc ipsum cum fiducia docent, B (*b*) unam dicentes & eamdem humanitatis divinitatisque esse naturam. Quæ ne patiamur & nos, rogo tuam religiositatem. Si hæc capitula in Pontica sint diœcesi vulgata, dignare hæc ipsa inspicere; & cognoscens incongruitatem quæ in eis est, abjura ea apud omnes Deo amicissimos Episcopos qui eadem sentiunt, in nominato auctore sen patre verborum, quem neque novimus, neque credimus, si discamus. Verbum enim caro factum est, non permutatione naturæ, absit: (Immutabile est quod divinum est) sed quia in forma Dei existens, evacuavit semetipsum, formam servi accipiens, id est, perfectum hominem sumens. Invenies vero in his sapientibus propositionibus sive ca- C pitulis & alteras quasdam vocum novitates, quæ omnino ab ecclesiastico charactere, ac fide quæ in nobis est aliena sunt. Ego quidem hæc velut in brevi capitulo nuntiavi, hoc tantum interim studens, ut ego nota hæc tuæ Deo amabilitati tantummodo facerem. Tua vero diligentia ubique adstruet, ut si illic fuerint ubicumque perlata, minime approbentur, ut fidem paternam servare incolumem immobiliter valeamus, quam nos defendere convenit ac tutari, etsi viam nos oporteat ponere, valedicentes Apollinarii malæ credulitati.

Idem vero Joannes multis Archiepiscoporum legitur scripsisse [a] *similia.*

☞ *Post superiora verba Cod. Cassinens. addit quod Lupus, qua de causa incertum, prætermisit.*

SAcra Theodosii ad Synodum jam collectam per Candidianum Comitem Domesticorum quem pro disciplina nunc (f. tunc) præesse jusserat Imperator, ne qua in Civitate perturbatio nasceretur, aut ne aliqui Episcoporum ante finem causæ recederent. Præcepit vero in his Imperator qualiter deberet audientiæ ordo servari, si omnes qui jam vocati fuerant convenissent. Hæc supra jam posita est ante principium gestorum synodalium.

CAPUT QUINTUM.

[b] *Contestatio proposita in publico contra Clericos Constantinopolitanos, & in Ecclesia insinuata, quia sectator esset Nestorius Pauli Samosateni anathematizati ante annos* [c] *centum viginti ab Episcopis orthodoxis.*

CAPUT SEXTUM.

☞ *Epistolæ Sanctissimi, & beatissimi Doctoris Ecclesiæ Isidori presbyteri & Abbatis Monasterii circa Pelusium. Ad Archiepiscopum Alexandriæ Cyrillum.*

QUid proficit tibi quod ad instar Joannis in eremum quondam recesseras, quod aliquando magno cum studio expetisti qui nunc illum Dymani potius æmularis, & ad proprias curas iterum repedasti, & in eremum perturbari, soluisque degens importunitati subjiceris? Sub quiescendi enim prætextu mentis vertiginibus, atque confusionibus circumferri, & sensum replet amentia, & quæ olim sunt elaborata, offuscat, & passionibus victoriam præparat, & ex bellatore dedititium facit. Nemo autem Deo militans implicat se negotiis sæcularibus, ut placeat ei, qui eum militare dignatus est; sed fit totus armatus ad certamen, C quod principi militiæ placuerit, confligere præparatus.

Ejusdem Dogmatica ad Timotheum lectorem.

SIcut hamum nautæ escis operiunt, & pisces improvidas capiunt; sic nequissimi propugnatores hæresum suaviloquio malignos sensus suos operientes, illaqueant simpliciores ad mortem. Omni igitur custodia muni cor tuum, ne unquam suscipias unam post incarnationem Christi naturam. Alterius enim peremptio est ad unum consensus, aut divinæ conversæ, aut nostræ imminutæ. Hæc est Mannitis profunda caribdis, per quam cunctos deponere studuit in D gehennam.

Ejusdem Isidori ad eumdem Cyrillum Alexandriæ episcopum.

ASsentatio quidem acute non cernit, odium vero ex toto non videt; si igitur ab utraque pestilentia vis purus existere; noli violentas sententias exequi, sed justo causas committe judicio; quia & Deus, qui omnia novit antequam nascantur descendere, & clamorem Sodomorum misericorditer videre dignatus est, nos docens integerrime examinationis exemplum. Multi enim te vituperant eorum qui E Epheſi convenerunt, tamquam proprias inimicitias exequeris, non ea quæ sunt Jesu Christi orthodoxæ quæras. Theophili nepos est, inquiunt, & imitatur illius voluntatem. Sicut enim ille eructavit vesaniam manifestam contra Deiferum, & Deo amabilem Joannem; sic & iste gloriari desiderat, etsi est judicandorum multa distantia.

a *Similia*) Id est, a pari, in eumdem modum. Itaque hæc epistola fuit encyclica. b *Contestatio*) Extat supra in gestis Concilii Ephesini. Non edidit autem Lupus, quia iisdem omnino verbis extat in codice Cassinensi ac in vulgatis editionibus. c *Centum viginti*) Rectius in vulgatis, *centum sexaginta*.

(*a*) *Tamen nuper.* (*b*) *Atque pernicie unam.*

Ejuſdem ad imperatorem Theodoſium ante ſynodum Epheſinam.

SIquidem tu ipſe tempus acceperis, ut adſis his quæ in Epheſum judicanda ſunt, bene novi quod ea inculpabilitas ſubſequetur. Si autem populari odio decernendum tradideris, quis ab offenſionibus illam ſynodum liberabit? His autem medicinam præſtabis, ſi tuos feceris a dogmatizando ceſſare miniſtros ad magnum chaos diſciſſos, ut imperatori pareant, Deo vero repugnent; ne forte & tuo imperio commotionem ſuperducant, dum contra petram collidunt eccleſiæ ſuæ infidelitatis machinamenta. Illa enim firma perſiſtit, & neque portæ inferni ei poterunt dominari, ſicut ejus fundator promiſit.

Ejuſdem ad Cyrillum Epiſcopum.

MUlta quidem ſcripturarum teſtimonia, multæ autem paternæ ſpeculationes veracem rationem incarnationis Domini ſincere declarant; licet noſtra mente, atque indagatione ſuperius ſit myſterium. Quod autem verus, & ſuper omnia Deus homo ſit factus, nec ex eo quod erat converſus, & quod non erat aſſumens in naturis duabus ſubſiſtens, filius abſque initio, & ſine fine, recens & ſempiternus; nec ipſe utique denegabis plures habens ſancti Patris noſtri Athanaſii ſuper his aſſenſus, hominis qui divina ultra naturam penetravit.

Ejuſdem ad eumdem.

OPortet te, o mirabilis, ſemper non eſſe vertibolem, nec divinarum errore preventum, nec videri tibimetipſi contrarium. Nam ſi ea quæ nunc ſcripſiſti contra illa quæ priora ſunt compares, apparebis, aut adulationi ſubjectus, aut miniſter temporis opportunus, & una quidem gloria ſuperatus, magnorum vero bellatorumque ſanctorum certamina minime incitatus, qui per omnem vitam in peregrinis affligi ſuſtinuerunt potius, quam malam credulitatem, vel uſque ad auditum ſuſcipere.

Ejuſdem ad eumdem.

TErrent me exempla ſcripturæ divinæ, & compellor ſcribere quæ oportet. Sive enim pater ſum, ſicut ipſe dixiſti, Heli condemnationem metuo, quoniam peccantes non corripuit filios; ſive filius tuus exiſto, ſicut magis novi, eo quod magni illius Marci habitum geſtes, Jonathæ formido vindictam, qui patrem quærentem ventriloquam non prohibuit; & prior ab eo qui peccaverat, ille qui potuit prohibere in bello defunctus eſt. Ut igitur & ego non damner, & ipſe a Deo minime judiceris, depone litigia, nec in tuæ injuriæ ultione quæ tibi a mortalibus debetur hominibus Eccleſiam viventem decipias, & æternam illi diſſenſionem ſub pietatis figmento componas.

Ejuſdem Theodoſio Diacono.

SIcut dum virgo adhuc eſſet natura Domini parens factus eſt (f. facta eſt) & incarnationis proceſſio diminutionem non fecit caſtitatis, ſic ſignato ſepulcro, reſurrectio facta eſt. Dei namque inhumanati erant utraque.

Ejuſdem ad eumdem.

NOn eſt ſanum naturales demonſtrationes quærere eorum, quæ ſupra naturam ſunt. Quamvis enim & caro vera factum ſit verbum, non tamen purus homo fuit Chriſtus, ſed potius Deus inhumanatus, in utriſque naturis unus ſubſiſtens Filius Dei.

Ejuſdem ad Hermogenem epiſcopum.

VIrga arundinea, infirmum fundamentum multarum voluptatum, voluntas, quæ baculus putatur, & ſagitta potius invenitur. Neque enim valet ſuſtinere, immo & omni aura concutitur, & contra cedrus (ſic) ſævit extenſa. Ægyptus rurſus Pharaone militat duce; non quidem jam peregrinis Jacob filiis ædificandarum civitatum labores imponens; ſed omnes ſacratos cenſus hæreſis exigens.

Videte ne quis vos ſeducat, ſed firmum fundamentum ſtet. Deus enim inhumanatus, neque verſus eſt, neque confuſus, neque diviſus: ſed unus eſt ſine initio, & ſempiternus filius, & ante incarnationem, & poſt incarnationem ſic a nobis adorandus.

Ejuſdem ad Archibium presbyterum.

HOc quod ab Apoſtolo dictum eſt: *quoniam in ipſo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*, tu quidem dicis te non intelligere; ego vero arbitror dictum pro *eſſentialiter*. Non enim divinitatis operatio, quam gignit ſubſtantia, templum ipſum inviolabile gubernabat; ſed ſubſtantia habens operationum multa millia, non particulare Chariſma, ſed fons, inquit, bonorum, idem qui patri conregnat, & eorum quæ ultra mundum ſunt regit imperium, & terrena gubernat. Inhumanatus eſt, & militaribus armis ſtetit in prælium, ut & illa decoraret, & victoriam humano generi obtineret, & peſſimos dæmones effugaret, & principem eorum, & nimia elatione diſtentum diſſolveret, & multis millibus Chariſmatum impleret eccleſiam. Rex, inquit, militiæ ſuſcepit ducatum, non militiæ princeps imperiali eſt ornatus dignitate. Rex in forma ſervi occultavit in prælio propriam dignitatem; non miles regis ſibimetipſi gloriam diffamavit.

Rex erat legem ferens, non miles legislatorem ſe eſſe præſumens. Hoc enim quod ait; *ego autem dico vobis*, regis fuit; quod vero inquit: *Volo; mundare*, Imperatoris. Quod autem dixit: *fiat tibi ſicut vis*, habentis in poteſtate quidquid vult.

Quod vero ait: *tace*, *obmuteſce*, dominantis vox eſt. Et ſimiliter accipienda quæcumque ſunt alia; ne ſingula dinumerans prolongem literas. Si vero paſſio te perturbat, quæ contra Deum quidem præſumpta eſt, carnem vero attigit, audi Apoſtolorum ſummum, qui ſcribit ita: *Chriſto igitur paſſo pro nobis carne*. Si igitur cui claves creditæ ſunt cœlorum carnem proprie definiit paſſam; quæ erat ſuſceptibilis paſſionum. Impaſſibile namque eſt quod eſt divinum: etſi Judæi tamquam qui hæredem punierunt, omni tragœdia pertulere majora, te tamen paſſio non perturbet, ſed ad gratiarum deducat actionem, quia ille rex, ille impaſſibilis,

bilis, ille qui obumbrationem momenti (*momenti*) non recepit, dedit propriam carnem, & multa ut infirmus homo locutus est, ut ad pugnam malignum provocans superaret, qui & trophæa clara defigens, ascendit in cœlos nostræ circumamictus naturæ primitias. Si vero homo erat, ut inquiunt, purus, divina ornatus gratia, propterquam causam dum multos virorum sanctorum Judæi peremissent, nihil tale substinuerunt; propter istum vero omnis tragœdia eorum passionibus comparata superatur? Sed claret quia illi quidem sancti erant; hic vero Unigenitus Dei inhumanari dignatus.

Ob hoc enim, quod non ab uno merito ad patiendum quæ passi sunt ducebantur; sed illi quidem servi fuerant, hic autem Deus. Judæis nata est irremissibilis ultio; dixerunt enim: *iste est hæres*, custodes vineæ hæredem punire gestierunt. Nonne vero conservum filium Patrisfamilias proprium, non unum ex semetipsis ad filiationis dignitatem sublimatum. Nam quomodo post servos missus legitur filius, quod vereri quoque oportuit. Quomodo autem dictus est secundus homo de cœlo; quomodo vero Deus advenit, si cooperatus est homini; quomodo vero humiliavit semetipsum Deo æqualis existens; quo autem modo Deus Filium misit in similitudinem carnis peccati; aut quomodo non vilescunt incontaminata mysteria, si corpus, & sanguis hominis esse videantur? Quomodo autem dixit: *corpus autem aptasti mihi*. Quomodo vero scriptum est: oportet habere & hunc aliquid quod offerat? Quomodo & illud legimus quia captivos redemerit sanguine suo? Vel quomodo Dominum gloriæ crucifixerunt? Qualiter vero: *Verbum caro factum est*? Quomodo autem: *multifarie & multis modis olim locutus est Pater in Prophetis; novissime vero in filio*? Aut quomodo similiter filius participatus est eorumdem? Verum ne universa dinumerantes multitudinem nimiam tuo ingeramus auditui, unum ad quod universa intendunt dicemus, idest quia illum, qui Deus erat, humilia loqui, & dispensativum simul & utile est, & nihil inviolabili naturæ præjudicat. Cum vero, qui homo est divina, & supernaturalia quædam loqui, summæ præsumptionis est malum. Nam regi quidem licet etiam humiliter agere; militi vero, vel magistro militiæ non licet imperiales voces emittere. Si igitur Deus erat, sicut & revera erat inhumanatus, & humilia habent locum, si vero homo erat, excelsa non habent locum.

Ejusdem ad Amantium.

QUoniam mens ea quæ super mentem sunt intelligere non valet, neque sermo ea quæ ultra sermonem sunt loqui; hoc enim sic se habere divina scriptura confirmat, dum dicit: *gloria Domini occultat verbum*, seu abscondit sermonem, idest omni verbo melior est, atque superior gloria Dominica; & non dixit natura, a qua gloria est, sive substantia, cedant universa humanæ naturæ magnitudini tantæ rei, & non substantiam perscrutentur, sed adorent dignitatem. Cedat etiam universus Angelorum, & Archangelorum, virtutumque populus supernarum. Ad hoc enim respicit id quod discere voluisti, scriptura dicente: *operuit cœlos virtus ejus*. Significat enim, quia omni Angelica multitudine, & omnibus sanctorum turmis major est sermo divinæ substantiæ.

Ejusdem ad Cyrillum episcopum.

OLim quidem a sacerdotio corrigebantur, castigabanturque peccata regnantium; nunc vero sub ipsis factum est; non quia propriam perdiderint dignitatem, sed quod ab his, quibus tradita est, non similiter sicut a nostris majoribus habeatur. Olim namque evangelicam gerentibus & apostolicam vitam, his qui erant sacerdotio coronati consequenter erat sacerdotium regno terribile. Nunc vero e diverso sacerdotio regnum; magis vero non ipsi sacerdotio, sed his, qui videntur quidem sacerdotium gerere: per ea vero, quæ agunt injuriant illud. Propter quod mihi videtur, & regnum consequenter facere; non enim volens injuriare sacerdotium, quod etiam veneratur, id agit; sed ostendens quia illi hoc injurient, qui incompetenter utuntur, eos digne castigant.

[a] *Has omnes beati Isidori Presbyteri & Abbatis Pelusiotæ excerpsi & transtuli ex epistolis ejus* [b] *duobus millibus, quæ sunt per quingentenas distributæ in Acœmetensis monasterii codicibus vetustissimis quatuor, ubi etiam per ordinem singularum numerus continetur, &* [c] *ultima est quam ego quoque ultimam posui. Deo gratias.*

Testimonium quod Irenæus posuit in opere suo, quod tragœdiam nominavit, ex Nestorii dictis in libro [d] *de historia, ut laterent quæ ad Ephesum pertinent. Intexit vero Irenæus hæc verba in libro suo primo, per quæ ostenditur quia ipse quoque Nestorius quaterniones vel alia scripta sua, quæ Romam sancto Cœlestino direxerat, abnegavit. Et hinc quoque orientales Episcopi eum tardius a ceteris damnaverunt, quia ejus hæc esse probari nequiverant.*

[e] HÆ quidem contra [f] Ægyptiacum, quod ex sola voluntate pendebat, a nobis destinatæ sunt literæ. Ille vero omittens mihi per epistolam declarare si quid ei tamquam blasphemum vel impium videbatur debere notari, convictionum terrore permotus, & adjutrices ob hoc perturbationes exquirens, ad Romanum Cœlestinum convertitur, quippe ut ad simpliciorem quam qui posset vim dogmatum subtilius penetrare. Et ad hæc inveniens viri illius

a *Has omnes*) Verba sunt Irenæi, translata in linguam Latinam ab auctore hujus synodici.

b *Duobus millibus*) Facundus in loco paulo ante laudato: *Isidorus Presbyter Ægyptius Pelusiota, quem duo millia epistolarum ad ædificationem Ecclesiæ multi scripsisse noverunt.* c *Ultima est*) Non quidem, ut arbitror, omnium epistolarum, sed earum quas ad Cyrillum scripsit. d *De historia*) Hinc collegit Lupus operis Irenæi, quod divisum erat in plures libros, unum fuisse *de historia* sive historicum. Sed istud non dicit auctor synodici. Illud tantum ait, Irenæum in opere suo inseruisse testimonium ex Nestorii libro de historia. Sane ex fragmento sequenti & ex annotatione posita in calce istius fragmenti Nestoriani colligitur Nestorium composuisse historiam eorum quæ sibi contigerunt: quod etiam colligi facile potest ex iis quæ scribuntur ab Evagrio lib. 1. cap. 7. e *Hæ quidem*) Verba sunt Nestorii ex opere historico.

f *Ægyptiacum*) Cyrillum Episcopum Alexandrinum.

illius ſimplicitatem, circumfert pueriliter aures ejus illuſionibus literarum, olim quidem noſtra conſcripta tranſmittens, quaſi ad demonſtrationem convictionum quibus contradici non poſſet, tamquam ego Chriſtum purum hominem definirem, qui certe [a] legem inter ipſa meæ ordinationis initia contra eos qui Chriſtum purum hominem dicunt & contra reliquas hæreſes innovavi. Excerptiones vero intertexens ſermonum conſcripta [b] compoſuit, ne ſocietatis compactione detegeretur illata calumnia, & quædam quidem allocutionibus noſtris adjiciens, aliquorum vero partes abrumpens, & illa contexens quæ a nobis de dominica humanatione ſunt dicta, velut de puro ea homine dixerimus; divinitatis autem quæ a nobis dictæ ſunt laudes quaſdam quidem modis omnibus a conſcriptis abſcindens, nonnullas vero extra ordinem relinquens, ita ſeductionem veriſimilem concinnavit. Et ut in paucis ejus nequitiam, qualis ſit etiam circa reliqua, propalemus, dictum eſt a nobis alicubi, dum contra paganos loqueremur dicentes quod nos ſubſtantiam Dei creatam noviter ex virgine prædicemus: *Non peperit, optimi, Maria deitatem, ſed peperit hominem divinitatis inſeparabile inſtrumentum.* At ille vocem *divinitatis* immutans fecit: *Non peperit, optimi, Maria Deum.* Hic vero multum differt dicere *Deum* & dicere *deitatem*. Nam hoc quidem ſubſtantiam divinam incorporeamque ſignificat, carnem vero nequaquam. Compoſita enim caro eſt & creata. Vox autem qua dicimus *Deus* & templo divinitatis eſt apta, quod unitate ad divinam ſubſtantiam Dei obtinet dignitatem, non tamen in divinam ſubſtantiam permutatum eſt. Rurſus a nobis alibi eſt dictum contra eos qui nominum ſimilitudinem audientes ſic ſcandalizantur tamquam ſimilis dicatur & honor. Et cum dicimus Chriſti particen, ſic paveſcunt tamquam ſi hoc nomine dominatoris Chriſti deitas abnegetur, eo quod multi hoc nomine apud ſcripturam veterem ſimiliter appellati ſunt. Et inde putant quia circa eos Chriſtum nominamus. Et hinc contra hos ergo, ut dixi, in eccleſiaſticis ſermonibus a nobis eſt dictum quia non ſequitur ſimilitudinem nominis honoris æqualitas. Et ſunt allocutiones meæ, quæ his prorſus factæ ſunt vocibus: *Vel ſi templum deitatis & ſpiritus ſancti deſcenſionem non eamdem dicimus qualis facta eſt in Prophetas, non talem qualis in Apoſtolos celebrata eſt, ſed neque talem qualis eſt in angelis, qui ad divina miniſteria confortantur. Dominator enim Chriſtus etiam ſecundum corpus omnium dominus. Sicut ergo Deum dicimus omnium creatorem,* (*Dicit vero ſcriptura & Moyſen Deum, inquit enim, Deum te poſui Pharaonis*) *ſed illi voci honorem ſimilem minime deputamus, ſic neque quod communis vox ſit qua dicimus* Chriſtus & Filius, *circa vocis ſimilitudinem debemus offendere. Sicut enim Iſrael filius nominatur, inquit enim, Primogenitus meus filius Iſrael, & filius iterum Dominus. Ait enim: Hic eſt filius meus dilectus, non tamen ſicut una vox, ſic & unus eſt intellectus. Et ſicut dicitur Chriſtus Saul, & Chriſtus David, & rurſus Chriſtus Cyrus, & deinde Babylonius, dum certe David circa pietatem nequaquam fuerint ſimiles, ſic vocamus quidem Chriſtum vel filium etiam dominatorem, verumtamen communio nominum æqualitatem non facit dignitatis.* His ita dictis a nobis illa ultima ubique ſubducens, id eſt, *id quod eſt Chriſtus*, id quod eſt, *non eandem dicimus habitationem qualis facta eſt in Prophetas, non talem qualis in Apoſtolos facta eſt*, id quod eſt, *ſed ſimilibus vocibus honorem ſimilem minime deputamus*, & id quod eſt, *verumtamen communio nominum æqualitatem non facit dignitatis*, hæc omnia calumniæ dentibus ſecans jactat in auribus hominum ea quæ ante iſta ſunt poſita, id eſt: *Dicimus Deum omnium creatorem. Dicit vero & ſcriptura Moyſen Deum:* & id quod eſt: *Filius nominatur Iſrahel Dei, filius nominatur etiam Dominus:* & id quod eſt: *Dicitur Saul Chriſtus, & David Chriſtus, & deinde Babylonius. Sic ergo dicimus Chriſtum etiam Dominum Chriſtum.* Hæc igitur ita componens, & ab aliis abſcidens, ut diximus, contexuit per iſtam calumniam, tamquam ſi quis ex Pauli verbis, per quæ conteſtatur ſcribens: *Quia ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit*, abrumpat id quod ait prius: *Si circumcidamini*, & accuſet Paulum quaſi prædicantem: *Quia Chriſtus nihil vobis prodeſt.* Et quid oportet ut per ſingula ita dicendo prolongemus narrationem? Simpliciter multis talibus & latrociniis & additamentis, ſicut ei viſum eſt, utente Cyrillo, ſeductionibus ejus mox tam alii quam etiam Cœleſtinus abreptus eſt.

Ecce his verbis uſque adeo negavit ſua fuiſſe Neſtorius quæ apud ſanctam ſynodum Epheſinam ab eo dicta leguntur ut ſic ſe dicat has impietates minime prædicaſſe ſicut Paulus Apoſtolus poſt converſionem docere non potuit quia Chriſtus nihil prodeſſet hominibus. Quid ergo aliud orientalibus Epiſcopis ad purgationem ſuam, ſicut putabat, dixiſſe credendus eſt niſi quod etiam in ea quam vocavit hiſtoria quaſi pro ſua ſatisfactione conſcripſit? Aut quis ei neganti non facile crederet, dum videat non ſolum catholicos, ſed & univerſos hæreticos totis viribus non ſolum non negare propria dogmata, ſed etiam vindicare?

CA-

a *Legem*) Ea extat in Codice Theodoſ. *l. 65. de hæreticis*, data III. Kal. Junii, id eſt, die quinquageſimo poſt ordinationem Neſtorii. Eſt autem lata contra omnes ferme hæreticos illorum temporum. Vide Socratem lib. 7. cap. 27.

b *Compoſuit*) Id eſt, Cyrillus. Excerpta porro illa Cyrilli ex operibus Neſtorii, quibus permixtæ erant confutationes ſancti Cyrilli, extant in tomo ſexto operum ejuſdem ſancti, in libros quinque diviſa.

CAPUT SEPTIMUM.

Collata cum eodem Vatic. Codic.

Conteſtatio directa beato Cyrillo & his qui cum eo convenerant ab aliis diverſarum provinciarum Epiſcopis, qui Joannem Antiochenum [a] *ſuſtineri* (*a*) *volebant, & tunc eo præſente ſynodum fieri, eo quod,* [b] *ſicut ſcripſerat beato Cyrillo, vix ei iter triduanum ſupererat.* [c] *Directa vero eſt* [d] *pridie quam celebraventur geſta contra Neſtorium, per quæ depoſitio ejus eſt facta.*

DOminis noſtris fratribus & comminiſtratoribus Cyrillo & Juvenali Epiſcopis, [e] Tranquillinus & Alexander & Helladius & reliqui Epiſcopi qui cum eis, in Domino gaudere. Nota quidem rectæ glorificationis eſt fides quæ a divinis & adorabilibus ſcripturis ab olim nobis eſt prædicata. Nihilominus hæc ipſa nobis a ſanctis patribus tradita eſt qui in Nicæna ſynodo congregati ſunt, quorum tot (*b*) paſſiones erant pro pietate quot membra. Quia vero propter nonnulla certamina piiſſimus & amicus Chriſti Imperator literis ſuis orthodoxos ſacerdotes undique ad Epheſum convocavit, in hoc quoque imitatus proprium circa fidem zelum, & ſumus pene omnes per divinam gratiam congregati, deeſt autem præſentiæ ſanctæ ſynodi religioſiſſimus Joannes Antiochenus Epiſcopus, qui & ipſe jam in januis eſt juxta quæ nuper ſuis literis intimavit, & per eos quos præmiſit præfectianos atque magiſtrianos nuntiata ſunt. Similiter etiam [f] nonnulli ex occidentalibus Epiſcopis ſynodo adfuturi, (*c*) mandarunt autem veſtræ reverentiæ, tamquam qui graviter habent ſuſtinere uſque ad ejus adventum, & urgent de his quæ viſa ſunt piiſſimo Imperatori, (ne audientia celebretur antequam prædicti Deo amiciſſimi Epiſcopi ſint præſentes,) hujus (rei) gratia has ad reverentiam veſtram direximus literas, ut ſuſtineatis Deo amiciſſimorum comminiſtrorum præſentiam, & nec eos qui depoſiti ſunt ſuſcipiatis A quoquo modo, neque illos qui ab Epiſcopis ſuis vel olim ſunt excommunicati vel nuper. Manifeſta enim ſunt quæ de his definiunt regulæ; & prævaricantibus ſe defixere increpationes non modicas, quæ nullo modo queunt deſpici a ſancta ſynodo. Et illud vero reverentia veſtra cognoſcat, quia omnia quæ ab audacibus abrupte fuerint perpetrata, contra præſumentium retorqueantur audaciam & a Chriſto Domino & a divinis canonibus.

[g] Tranquillinus Epiſcopus Antiochiæ Piſidiæ ſubſcripſi.

Alexander Epiſcopus Apameæ Syriæ ſubſcripſi.

Helladius Epiſcopus Tharſi Ciliciæ ſubſcripſi.

Berenianus Epiſcopus Pergæ Pamphyliæ ſubſcripſi.

(*d*) Fritilas Epiſcopus Heracleæ Europæ ſubſcripſi (*e*) per Euprepium Epiſcopum Byziæ.

Himerius Epiſcopus Nicomediæ Bithyniæ ſubſcripſi.

Dalmatius Epiſcopus Cyzici ſubſcripſi.

Severus Epiſcopus Synnadenſis Phrygiæ ſalutaris ſubſcripſi.

Mæonius Epiſcopus Sardeorum Lydiæ ſubſcripſi.

(*f*) Maximianus Epiſcopus Anazarbi Ciliciæ ſecundæ ſubſcripſi.

Dexianus Epiſcopus Seleuciæ Iſauriæ ſubſcripſi.

Dorotheus Epiſcopus Marcianopoleos Mœſiæ ſecundæ ſubſcripſi.

Alexander Epiſcopus Hierapoleos Euphrateſiæ ſubſcripſi.

Pius Epiſcopus Peſſinuntis Galatiæ ſubſcripſi.

Timotheus Epiſcopus a [h] Scythia ſubſcripſi.

Eutherius Epiſcopus Thyanorum Cappadociæ ſecundæ ſubſcripſi.

Aſterius Epiſcopus Amidæ Meſopotamiæ ſubſcripſi.

Petrus Epiſcopus Trajanopoleos Rhodopes ſubſcripſi.

Baſilius Epiſcopus Lariſſæ Theſſaliæ ſubſcripſi.

Diogenes Epiſcopus (*g*) Lonopoleos, obtinens etiam locum Metropolitæ (*h*) Boſſerii Epiſcopi Gangrenſis Paphlagoniæ, ſubſcripſi.

[a] Julia-

---

a *Suſtineri*) Id eſt, expectari. b *Sicut ſcripſerat*) Joannis epiſtola ad Cyrillum extat ſupra.

c *Directa pridie*) Recte igitur vetus interpres eam epiſtolam poſuit ante actionem in qua depoſitus eſt Neſtorius: quod etiam obſervatum eſt in editione Romana.

d *Pridie*) Id eſt, XI. Kal. Julias. Nam geſta de depoſitione Neſtorii celebrata ſunt, X. Kal. Julias, ſupra.

e *Tranquillinus*) Hinc emenda catalogum Epiſcoporum falſæ ſynodi Epheſinæ ſupra, inter quos recenſetur Stranguilus. Quo loco Græcus textus habet Tranquillinum. f *Nonnulli ex occident.*) Id eſt, Arcadius & Projectus Epiſcopi, quibus legatio occidentalium demandata eſt VIII. Idus Majas hujus anni, & ad Concilium pervenere una cum Philippo Presbytero & Siricio Notario ſedis apoſtolicæ VI. Idus Julias, ut legitur ſupra.

g *Tranquillinus*) Hoc loco ſubſcribunt ſexaginta & octo Epiſcopi partis Neſtorii, in quibus ipſe Neſtorius non connumeratur. Præterea alii quoque Neſtorii fautores ſubſcribunt ſententiæ depoſitionis a ſchiſmaticis latæ adverſus Cyrillum & Memnonem, numero octodecim, nimirum Joannes Epiſcopus Antiochenus, Joannes Damaſci, Antiochus Boſtrorum, Paulus Emeſenus, Apringius Chalcidis, Auſonius Himeriæ, Muſæus Aradiæ ſeu Antaradi, Zoſus Isbuntis, Plocon Laodiceæ, Polychronius Epiphaniæ, Macarius Laodiceæ, Cyrus Marcopolitanus, Helladius Ptolemaidis, Tarianus Auguſtæ, Marcianus Abryti ſeu Abydi, Heliades Zeugmatis, Marcellinus Arcæ. Et infra cap. XIII. in epiſtola pſeudoſynodi ad clerum Euphrateſiæ nominantur, præter iſtos, Rabbulas Epiſcopus Edeſſenus, Olympius Carpaſiæ, Euſtaſius Nutinæ, & Petronius Neuvæ. Itaque ſiunt omnes ſimul octuaginta novem. Et tamen ſupra monuimus eos fuiſſe tantum triginta ſeptem. Iſtud vero intelligi ita debet, tum quidem omnes iſtos Epiſcopos ſtetiſſe cum Joanne Antiocheno, ſed paulo poſt, quum revelatæ fuiſſent blaſphemiæ Neſtorii, *recedentes ab illo, ſanctum Concilium adierunt*, ut legitur ſupra, in relatione univerſalis Concilii ad Auguſtos. Hi ergo in primis a Neſtorio receſſerunt, Berenianus Epiſcopus Pergæ, Dalmatius Cyzici, Severus Synnadenſis, Mæonius Sardeorum, Pius Peſſinuntis, Fuſcus ſive Phoſcus Tiatyrenus in Lydia, Timotheus Tomorum Scythiæ, Beunantius Hierapoleos Phrygiæ, Paulus Daldi, Euprepius Byziæ, Joannes Lesbi, Commodus Tripoleos, Eutherius Stratoniciæ, Joannes Aureliopoleos, Petrus Pruſæ, Eugenius Apolloniadis, Severus Sozopolis, Ætius Piolitenſis ſeu Pæniorum, Timotheus Germanorum, Theodorus Ataliæ, Timotheus Termeſi & Eudociadis, Ædeſius Iſiodorum, Ablabius Amorii, Hermolaus Attudeorum, Aſclepiades Trapezopolis, Libanius ſive Libianus Paleaſpoleos, & Rabbulas Edeſſenus.

h *Scythia*) Sive Tomorum provinciæ Scythiæ, ut ſupra &c.

(*a*) *Suſtinere.* (*b*) *Paſſionibus.* (*c*) *Mandavit autem veſtra reverentia* & ſic ſemper eſt in ſingulari. (*d*) *Fritilas.* (*e*) *Pro Eupropio epiſcopo &c.* (*f*) *Maximinus.* (*g*) *Jonopoleos.* (*b*) *Boſpherii.*

[a] Julianus Episcopus Sardicæ Diacensis subscripsi.
(a) Beunantius Episcopus Hierapoleos Phrygiæ subscripsi.
Jacobus Episcopus Doroſtoli Mœsiæ subscripsi.
(1) Vox corrupta pro *Dei*. Hard. Athanasius Episcopus [1] (b) Dinela Mœsiæ secundæ subscripsi.
[b] Theophanius Episcopus Philadelphiæ Lydiæ subscripsi.
Paulus Episcopus Daldi Lydiæ subscripsi.
Euprepius Episcopus Byziæ (c) Europæ subscripsi.
Joannes Episcopus totius Lesbi subscripsi.
2) Lege, (*Thyatiræ Lydiæ* ex Act. VI. *Hard.* Fuscus Episcopus [2] Lydiæ subscripsi.
Commodus Episcopus Tripoleos subscripsi.
Eutherius Episcopus Stratoniciæ Lydiæ subscripsi.
Joannes Episcopus civitatis [c] (d) Autiliopolitarum Lydiæ subscripsi.
(3) Forte, *Limenius* ut in Act. I *Hard.* (e) [3] Nimenius Episcopus Helenopoleos Lydiæ subscripsi.
Theosebius Episcopus Cii Bithyniæ subscripsi.
Petrus Episcopus Prusæ Bithyniæ subscripsi.
Eugenius Episcopus (f) Apolloniadis Bithyniæ subscripsi.
Anastasius Episcopus Tenedi Cycladum subscripsi.
Cyrillus Episcopus Adanorum Ciliciæ primæ subscripsi.
Esychius Episcopus Castabalorum Ciliciæ secundæ subscripsi.
Severus Episcopus Sozopolis Pisidiæ subscripsi.
Ætius Episcopus [d] (g) Piolitensis Hellesponti subscripsi.
Timotheus Episcopus [e] (h) Termanorum civitatis Hellesponti subscripsi.
Athanasius Episcopus [f] Psimorum civitatis subscripsi.
Daniel Episcopus Faustinopolitanus subscripsi.
(i) Filtanius Episcopus Theodosianopolitanorum subscripsi.
[g] Eustratius Episcopus (k) subscripsi.
Theodorus Episcopus [h] Italiæ subscripsi.
Paulus Episcopus (l) Eutinnorum subscripsi.
Timotheus Episcopus Termesi & Eudociadis subscripsi.
Ædesius Episcopus [i] (m) Isiodorum subscripsi.
Geruntius Episcopus Claudiopolis Isauriæ subscripsi.
Aurelianus Episcopus [k] (n) Trenopolis Isauriæ subscripsi.
[l] Abrahamius Episcopus Amorii subscripsi.
Polychronius Episcopus Heracleæ Cariæ subscripsi.

(4) Lege *Esbuntis*. Hard. [m] Zosius Episcopus [4] (o) Echinti Arabiæ subscripsi.
Hermolaus Episcopus [m] Alludeorum subscripsi.
Asclepiades Episcopus Trapezopolis subscripsi.
[n] Evadius Episcopus (p) Nalentiæ subscripsi.
Libanius Episcopus [o] Paulæ subscripsi.
Salustius Episcopus Coritici Ciliciæ subscripsi.
Valentinus Episcopus [p] Malli subscripsi.
Pausianus Episcopus Hipatæ Thessaliæ subscripsi.
Theoctistus Episcopus Cæsareæ Thessaliæ subscripsi.
Maximus Episcopus Demetriadis Thessaliæ subscripsi.
Julianus Episcopus Lariſſæ Syriæ secundæ subscripsi.
Diogenes Episcopus Seleucobeli Syriæ secundæ subscripsi.
Theodoretus Episcopus Cyri Augustæ Euphratesiæ subscripsi.
Meletius Episcopus [q] Cæsareæ Augustæ Euphratesiæ subscripsi. (q)

CAPUT OCTAVUM.

[r] *Epistola Nestorii & qui cum ipso ad Imperatorem Theodosium de his quæ tunc in Epheso gesta sunt.*

Collata cum eodem Cod. Vat. IN Ephesinam civitatem convocati a vestra pietate & absque mora venientes, voluimus quidem vestris obedientes literis sustinere omnes undique adventuros Deo amicissimos Episcopos, maxime vero sanctissimum magnæ civitatis Antiochiæ Præsulem, & eos qui cum ipso veniunt Deo amicissimos metropolitanos Episcopos, & eos qui ab Italia vel Sicilia veniunt, & sic commune cum cunctis celebrare Concilium, & communi decreto firmare fidem sanctorum patrum qui Nicæam congregati sunt. Nam multæ post illam synodi factæ nihil innovare præsumpserunt contra eam, sed in ea permanendum esse sanxerunt. Dum vero videremus ad hoc eos qui ab Ægypto sunt valde resistere & putare quod nos nequicquam dilationibus uteremur, promisimus ad Concilium convenire quocumque tempore magnificentissimus Comes devotissimorum Domesticorum Candidianus, hujus rei gratia a pietate vestra destinatus, nos convenire voluisset. Hæc vero & ipsi per Deo amicissimos Episcopos demandavimus. Quia vero agnovit magnificentia ejus & sanctissimum Joannem magnæ Antiochenorum civitatis Episcopum & eos qui cum eo

sunt

---

a *Julianus Ep. Sardicæ*) Infra cap. VIII. *Julianus Episcopus Sardicensis*. Item cap. XIII. XXVIII. CXC. Hinc emenda epistolam orientalium ad Rufum Episcopum Thessalonicensem in tomo superiori Conciliorum ubi idem Julianus male vocatur Episcopus *Eridicæ*, cum scribendum fuerit *Sardicæ*. Ceterum etiam codices Græci bibliothecæ regiæ habent ὁριδικῆς. b *Theophanius*) Vide supra.

c *Autiliopolitanum*) Sive Aureliopoleos. Vide supra. d *Piolitens.*) Legendum, *Paniorum*, ut supra. e *Termanorum*) Corrig. *Germanorum* sive *Germaniæ*. Vide supra.

f *Psimorum*) Puto reponendum esse *Scepsiorum* sive *Cepsierum*. Vide supra.

g *Eustratius*) Forte *Eustathius Episcopus Parnassi*, ut in tomo superiori Concilior. vel forte *Eusiasius Episcopus Natinæ*, ut infra cap. 13. h *Italiæ*) Corrig. *Attaliæ*. Vide supra. i *Isiodorum*) Sive *Sydoeum*, ut supra. k *Trenopolis*) Leg. *Irenopolis*, ut tom. super. Concilior.

l *Abrahamius*) Sive *Ablabius*, ut supra. Male *Alalius*, ut alio loco.

m *Alludeor.*) *Attudeorum*, supra. n *Evadius*) Sive *Evagrius Valentiæ*, ut infra cap. 13.

o *Paulæ*) Vel potius Paleaspoleos, ut supra. p *Malli*) Ita constanter scriptum est in hoc synodico in gestis Concilii Ephesini supra, *Mutuòlacces*. Vide Strabonem lib. 14. ubi multa de Mallo Ciliciæ oppido. q *Cæsareæ Aug.*) In superiori tomo Concilior. Neocæsarienſis.

r *Epistola Nestorii*) Extat ex versione Peltani in tomo super. Conciliorum.

(a) *Benantius*. (b) *Diveltumisiæ*. (c) *Et Iropæ*. (d) *Autiliopolitarum*.
(e) *Limentius*. (f) *Apolloniadiadis*. (g) *Piolitum*. (h) *Terminorum*.
(i) *Filatanius*. (k) *Episcopus Parmæ*. (l) *Erinnorum*. (m) *Tsindorum*.
(n) *Trinopolis*. (o) *Hechynti*. (p) *Valentiæ*.

(q) In Vaticano codice post subscriptiones legitur: *Hi omnes suprascripti episcopi sunt sexaginta octo*.

sunt propinquasse: (Hoc enim directi ab eo præfectiani & magistriani manifestum fecerunt) nuntiati vero sunt & alii ex occidente Deo amicissimi Episcopi advenire, constituit omnibus universorum sustinere præsentiam, secundum quod visum est pio vestro regimini. Et nos quidem quietem dileximus, acquiescentes his quæ vestra scripserat pietas. Ægyptii vero & Asiani, neque quod communiter expedit Ecclesiis cogitantes, neque pacificam legitimamque intentionem vestræ pietatis amplexi, immo vero & ecclesiasticas & imperiales sanctiones calcando, effugerunt quidem consonam fidei confessionem, abrumpere vero clare volentes ecclesiasticum corpus, inter semetipsos sunt congregati, alienaque operati tam ecclesiasticæ consequentiæ quam etiam literis his quæ nuper a vestra pietate sunt scriptæ. Unam siquidem cum concordia universorum fidem exponi in literis quas destinavit vestra pietas præcepistis, apostolicis evangelicisque conscriptis & sanctorum patrum dogmatibus consonantem; sed prædicti nihil horum cogitantes ex toto, apud semetipsos egerunt quæcumque egerunt, quæ a cunctis imperium vestrum faciet aliena. Secum vero seditionarios quosdam dispergentes in forum, civitatem confusione impleverunt, domos nostras publice circumdantes, aggressi (*a*) & perturbantes nostrum commune Concilium, quædam quoque intolerabilia comminantes. Princeps vero seditionis factus est Memnon Episcopus. Et sanctas Ecclesias sanctaque ecclesiastica martyria & sanctam [a] Apostoli basilicam nobis quidem clausit, ne esset vel quo refugere, seditione fugante, possemus; ipsis vero majorem patefecit Ecclesiam, ibique illos effecit habere Concilium. Et mortem minatur omnibus nobis. Igitur vestram supplices pietatem quæsumus & nimium rogamus ac poscimus, quoniam vestri amatoris Christi verticis obedimus literis, & simpliciter ad Ephesum venimus, ignorantes nobis has congressiones barbaricas imminere, ut jubeatis nos illæsos ab omni fraude servare & legitime Concilium fieri, nullo Clericorum neque monachorum nec nostro nec Ægyptiorum introeunte Concilium, neque ullo Episcopo qui ad perturbationem Concilii adsit, nisi qui vocatus advenerit. Duos autem cum Metropolitano uniuscujusque provinciæ electissimos, & qui possint scire hujusmodi quæstiones, intrare jubete Concilium, & sanctorum patrum fidem cum pace & consonantia confirmare. Alias jubete nos absque periculo redire ad propria. Minantur enim & ipsa nos vita privare.

Et subscriptiones.

Nestorius Constantinopolitanorum Episcopus subscripsi.

Fritilas Episcopus Heracleæ Thraciæ metropolitanus subscripsi.

Helladius Episcopus Tharsi metropolitanus subscripsi.

Berinianus Episcopus Pergæ metropolitanus subscripsi.

Mæonius Episcopus Sardeorum metropolitanus subscripsi.

Dexianus Episcopus Seleuciæ Isauriæ (*b*) metropolitanus subscripsi.

Alexander Episcopus Apameæ metropolitanus subscripsi.

Dalmatius Episcopus Cyzici metropolitanus subscripsi.

Eutherius Episcopus Thyanorum metropolitanus subscripsi.

Petrus Episcopus Trajanopolis metropolitanus subscripsi.

Julianus Episcopus Sardicensis ( ) c metropolitanus subscripsi.

Basilius Episcopus Thessaliæ metropolitanus subscripsi.

Cyrus Episcopus Aphrodisiadis metropolitanus subscripsi.

(*d*) Maximianus Episcopus Anazarbi metropolitanus subscripsi.

Alexander Episcopus Hierapolitanus subscripsi.

Dorotheus Episcopus Marcianopolis Mœsiæ metropolitanus subscripsi.

Et omnes alii, qui erant pariter, [b] *subscripserunt similiter.*

CAPUT NONUM.

Contestatio Candidiani Comitis, quam publice, mane audiens synodum celebrari, in Epheso proposuit.

SAnctissimo Episcopo metropolis Alexandriæ Cyrillo, & reverentissimis Episcopis qui cum eo sunt congregati, Flavius Candidianus magnificentissimus Comes devotissimorum Domesticorum. Quoniam ex quo in Ephesinam civitatem veni, nihil aliud deprecatus sum communem sanctamque synodum vestram nisi ut cum pace atque concordia quæ ad fidem rectamque glorificationem nostram pertinent (*e*) exponerentur, sicut & Dominus noster jussit & piissimus Imperator, scit religiositas vestra; & sufficit mihi testimonium quod ipsa veritas præbet, quia nihil aliud egerimus præter hæc. Quoniam vero & dum congregandos vos esse in sanctissimam Ecclesiam præter aliorum Episcoporum cognoscerem voluntatem, nondum veniente sanctissimo Episcopo Antiochenæ metropolis Joanne vel his qui cum ipso sunt, non cessavi rogans ut id fieret quod dixi superius; & unumquemque sum contestatus ob hoc, ne forte particularis fieri synodus videretur. (*f*) Extremo vero nihilominus, cum congregati essetis in sanctissima Ecclesia, occurrere festinavi, & ea quæ visa sunt Domino nostro & piissimo Principi, licet (*g*) videam ex superfluo facere, dum semel noscere tis hæc eadem ex literis divinitatis ejus directis ad vos. Verumtamen edocui dispositionem ejusdem Domini nostri & piissimi Principis hanc esse. Velle namque eum dixi fidem nostram absque

a *Apostoli basilicam*) Id est, sancti Joannis. Vide supra & relationem orientalium ad Imperatores tom. superiori Concilior. Vide etiam acta Conciliabuli ibid.

b *Subscripserant simil.*) In tomo superiori Conciliorum subscribit Himerius Episcopus Nicomediæ, qui hic prætermissus est.

(*a*) Vatic. Sacrum, & perturbantes. (*b*) Inter Dexianum & Alexandrum Cod. Vatic. inserit: Imerius episcopus Nicomediæ Metrop. subscripsi. (*c*) *Sardiensis*. (*d*) In Vatic. sic scribitur: *Maxim.* (*e*) *Disponerent*. (*f*) *Externo*. (*g*) *Id jam*.

ulla diſcordia ab omnibus idem ſapientibus roborari, & nolle particulares quaſdam ſynodos fieri, quod maxime in hæreſes & ſchiſmata convertere novit religionem noſtram fidemque orthodoxam. Inſuper dum reverentia veſtra exigeret ſacram Domini noſtri & piiſſimi Principis, quæ directa eſt ad ſanctam ſynodum, relegi, prius quidem id facere non annuebam (nec enim dicere refutabo) eo quod non adeſſent omnes qui ad ſanctiſſimam ſynodum juſſi fuerant convenire; ſed quia veſtra religioſitas inquit ignorare ſe quæ præcepta ſint a Domino noſtro & optimo Principe, neceſſarium mihi viſum eſt apparere, ut etiam non præſentibus aliis reverentiſſimis Epiſcopis omnibus relegerentur divinæ atque adorabiles literæ. Nihilominus vero & poſtquam vobis manifeſtavi quæ ſunt decreta divinitus, in eadem ſupplicatione permanſi, deprecans reverentiam veſtram & poſcens nihil novum fieri priuſquam cuncti ſanctiſſimi patres atque Epiſcopi ad ſynodum convenirent, ſed ſuſtineretis quatuor tantummodo dies ſanctiſſimum Epiſcopum Antiochenorum metropoleos cum aliis qui pariter ſunt, necnon & illos qui cum ſanctiſſimo Epiſcopo Neſtorio ſunt; ut veſtra religioſitate pariter congregata, & omni ſancta ſynodo collecta ſimul in unum, ſi qua eſſent quæ forſan in dubitationem venirent, a quibus nos ſumus extranei, cunctis vobis præſentibus judicarentur, & tunc cum conſenſu omnium veſtrum oſtenderetur quis prave ac præter regulas eccleſiaſticas credere videretur, an certe recte omnes pariter confiteri, ſicut ſanctorum patrum religio habet. Hæc igitur non ſemel ſed etiam ſæpius admonens, & ſuppliciter poſtulans, nihil profeci. Verum quia nihil eorum quæ a me ſunt dicta ſervatum eſt, ſed a vobis injurioſe ac violenter expulſus ſum, neceſſarium duxi hoc mea conteſtatione vobis conſtituere manifeſtum, & per hoc edictum clare dicere nullum veſtrum novi aliquid facere, ſed omnium ſanctorum Epiſcoporum ſuſtinere præſentiam, & ſic communi conſilio quæ ad catholicam ſanctamque fidem pertinent judicari. Si quis vero ex propria voluntate ductus ea quæ ab immortali & optimo vertice juſſa ſunt commovere voluerit, ſciat ſe ſibi ipſi reputaturum quicquid evenerit, præjudicium vero ſe (*a*) alii non inferre. Non enim pigebit me hæc eadem denuo iterare. Quoniam vero, ſicut veſtra ſanctitas novit, hoc placuit Domino noſtro & piiſſimo Principi, ut ſub præſentia ſimul omnium ſanctorum Epiſcoporum qui ab ejus divinitate ſunt convocati ea quæ in dubitationem veniunt diſſolvantur, propterea & ſacra quæ ad ſanctiſſimam ſynodum veſtram directa ſunt, & quæ ad me ipſum ab eorum divinitate ſunt ſcripta, huic edicto præpoſui; ut per omnia cognoſcentes quæ a Domino noſtro & optimo Imperatore præcepta ſunt, a tali præſumptione ceſſetis. Cognoſcite igitur quod ſcripti hujus exemplar etiam Domino noſtro piiſſimo Imperatori tranſmiſſum eſt.

Propoſitum eſt decimo Kalendas Julii in Epheſina civitate.

CAPUT DECIMUM.

Item conteſtatio alia magnificentiſſimi Comitis Candidiani poſt ſynodum.

QUoniam cognovi a multis reverentiſſimis Epiſcopis quod aliqui eorum, poſtquam prima particularis ſynodus facta eſt, illic neceſſitate perducti ſunt, quorum nonnulli etiam ſubſcripſiſſe perhibentur his quæ facta ſunt ab illis qui primo die fuerant congregati, ob hoc univerſis qui eodem die minime convenerunt per epiſtolam ſcribo, conjurans per Deum omnipotentem & per Chriſtum ejus & per ſanctum ſpiritum & incolumitatem Dominorum mundi ut nihil præter illa quæ a dominis noſtris piiſſimis Imperatoribus præcepta ſunt faciatis, ſed exſpectetis univerſalem ſynodum & ſanctiſſimorum Epiſcoporum præſentiam, necnon & judicium Dominorum noſtrorum piiſſimorumque Principum. Cognoſcat ergo religioſitas veſtra eis relatum fuiſſe de omnibus.

CAPUT XI.

Item edictum magnificentiſſimi Comitis ad ſynodum,

FLavius Candidianus magnificus, & glorioſiſſimus Comes devotiſſimorum Domeſticorum. Ad confuſionem perturbationemque totius civitatis intendens, non mediocri ſtupore detentus ſum. Nimis namque rationi contrarium eſt propter ea quæ heſterno die ſunt acta cujuslibet animum non permoveri. Nec enim quemlibet reverentiſſimorum Epiſcoporum neſcire arbitratur devotio mea quoniam nec ſemel nec ſecundo ſolum, ſed etiam ſæpius, juxta ea quæ a divino & inviolabili vertice ſunt præcepta, cunctis manifeſtum feci quod oporteret omnibus ſimul reverentiſſimis Epiſcopis convenientibus pariter de piæ & orthodoxæ fidei [a] acribia [1] diſcuti quæſtionem. Unde etiam ſcripto ac ſine ſcriptis apud eos quos oportebat aſſerui ne quis particularem ſynodum faceret, neque vero cum eo aliquis conveniret ſi quis irrationabiliter agere aliquid tale præſumeret. Clarum namque eſt quia quæ ex una parte ſunt geſta præter formam quæ á mundi dominis data eſt, nec firma nec legitima putabuntur. Propter quod & nunc unumquemque admoneo ut exſpectet per omnia Deo amiciſſimi Antiocheni Epiſcopi Joannis adventum & eorum qui venire pariter nuntiati ſunt, inſuper & illorum qui ab occidente, ut dicitur, aderunt. Impoſſibile eſt (enim) ut aliquid eorum quæ ex parte atque utcumque geruntur, ulla dignum ratione ducatur, eo quod & contra dominorum mundi præcepta ſit factum.

(1) Integritate. ἀκριβείᾳ. *Hard.*

☞ *In*

[a] *Acribia*) Id eſt, ſumma, capite. Alibi acribia ſignificat diligentiam, ut infra cap. LV. LXXXVI. XCII & in Concilio Lateranenſi Martini Papæ act. 2. in libello monachorum Græcorum, & act. 3. in profecutione Sergii Epiſcopi Tempſannenſis. Hinc *acribioſe* pro *diligenter*, *accurate*, in eadem Act. 3. in geſtis pro ectheſi Sergii Epiſcopi CP. & *acribioſiſſimus* act. 4. in epiſtola Pauli CP. ad Theodorum & act. 5. in profecutione Papæ Martini. Item *acribioſius* pro *diligentius*, *ſcrupuloſius*; ibidem act. 3. in epiſtola Sergii CP. ad Cyrum Alexandrinum.

(*a*) *Ab alio.*

A

☞ *In Codice Caſſinenſi, & Vaticano hæc ſubduntur a Lupo, neſcio qua de cauſa omiſſa.*

QUoniam ſimilia his in relatione ad Principem ſcripſit idem (*Caſſinenſis habet*, ideo) Candidianus ad alia credidit (*ita tulit primigenia manus Codicis Vaticani: ſed alia manus tranſverſa linea delevit* †, *ut modo legatur*, credidi) tranſeundum.

Mox enim poſt triduum veniens Joannes Antiochenus Epiſcopus, & inveniens inter ſe diviſos Epiſcopos, hujuſmodi geſta confecit, quæ ſubter annexa ſunt. Sed quia utraque illis, quæ olim poſuimus, inprimis ſcripta propoſita ſunt, ſimiliter ad S. Joannem, ſicut ad alios deſtinata, ut ad S. ſynodum convenirent, hic ea non neceſſe eſt inſeri. Poſt ſacras ergo ſic legitur.

Antiocho conſule VI. Kal. Jul. præſente in metatu ſuo ſanctiſſimo, ac Deo amiciſſimo Joanne Epiſcopo Antiochenorum metropolis Orientalis Diœceſis & quæ cum eo eſt S. Synodo. Magnificentiſſimus, & glorioſiſſimus comes Candidianus devotiſſimorum domeſticorum dixit.

Mihi quidem magnopere ea erat oratio, ut & tua religioſitate præſente &c. *Sequuntur acta conciliabuli Joannis Antiocheni, quæ dantur inter acta Epheſina Græco-Latina, ſed alterius interpretationis, atque illa ego quidem dediſſem, niſi mutilatus Vaticanus codex denegaſſet; Caſſinenſem vero conſulere tunc præ abſentia non licuit.*

Poſt acta Conciliabuli hujus, & documenta ejus quædam in Actis Concilii Epheſini jam relata, datur in eodem Caſſinenſi codice epiſtola ejuſdem Conciliabuli ad Imperatorem exiſtens inter eadem Acta Epheſina Græco-Latina, quæ incipit: Juxta piarum literarum, &c. *Qua abſoluta epiſtola ſubditur in eodem Cod.*

Priuſquam Imperator ad hanc reſponderet epiſtolam Joanni Epiſcopo & Concilio quod cum eo erat, venit ſacra ad relationem Candidiani Comitis per Palladium Magiſtrianum, quam olim poſuimus. Ad ipſam vero idem Patriarcha eademque ſynodus reſpondit Imperatori, quæ ſubtus adjecimus.

Tum ſubditur relatio Joannis Antiocheni & ſynodi ejus &c. Hoc pii Imperatores &c. *quæ extat inter Acta Græco-Latina. Excipit dein epiſtola ejuſdem Joannis ad Clerum Conſtantinopolitanum.* Intellexit haud dubie &c. inter eadem Acta G. L. *legenda, eique attexitur alia ad Senatum Magnoſane &c. ibi pariter occurrens; cum tertia ad populum &c.* Lex eſt ſine ſcripto &c. *Atque tunc demum ea veniunt quæ hic excuſa ſunt.* Incipiunt ſecunda commenta, &c.

B

C

D

E

CAPUT XII. 95

Incipiunt ſecunda commenta ſynodi quæ cum Joanne Antiocheno Epiſcopo convenit in Epheſo.

Sanctiſſimus Joannes, præſente ſancta ſynodo & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo Comite Candidiano, dixit. Sabbatho meridie, dum jam adveſperaſceret, agnoſcentes quoniam qui omnia inique & illicite faciunt, volunt & nunc, propria utentes temeritate ac pertinacia, Miſſarum celebrare collectam, rogavimus magnificentiam tuam, dantes in ſcripto petitionem, ut tranſires uſque ad eos, & conteſtareris ne calcarent eccleſiaſticas ſanctiones & pia decreta, neque collectam celebrarent viri quorum juſte quidem quidam depoſiti, alii vero communione privati ſunt propter hæreticam veſaniam & inexplicabiles tumultus illicitos piarumque ſanctionum contemptum. Rogamus ergo magnificentiam veſtram ut certum ſanctæ ſynodo faciatis ſi hæc ipſa vere illis magnificentia veſtra innotuit.

Magnificentiſſimus Comes Candidianus dixit. Poſtquam petitionem a veſtra religioſitate ſuſcepi, nihil omnino monui, quia nec ratio erat. Sed quia ad reverentiſſimos Cyrillum Epiſcopum & Memnonem & reliquos iter direxi, & illic apud eos plurimos reperi congregatos, & rogavi ne Miſſas per ſe ipſi tenerent, quia & in præcedentibus diebus, etiam prius quam venirem, & ſanctam Pentecoſtes & reliquas collectas uſque ad hanc dominicam celebrare noluerunt, ſed revera [a] Clerici officium compleverunt. Rogavi etiam ut ſuſtinerent de his quæ egerunt reſponſa piiſſimorum Principum Dominorumque noſtrorum. Ego autem neutram partem volo celebrare collectam, ne forte aliquod ſchiſma ſanctæ atque orthodoxæ generetur Eccleſiæ.

Sancta ſynodus dixit. Rogamus adhuc & hæc addiſcere a magnificentia veſtra, utrum depoſitionem Cyrilli & Memnonis & reliquorum excommunicationem, quam & per petitiones edocuimus magnificentiam veſtram, prædicti cognoverint, quam publice ob hoc ipſum per omnem propoſuimus civitatem, ut manifeſta hæc omnibus qui cum ipſis ſunt Epiſcopis fieret,

Magnificentiſſimus Comes Candidianus dixit. Si de aliqua vili cauſa proponeret ſancta religioſitas veſtra, & hoc quoque notum fieri poſſet. Quanto magis virorum depoſitio præfatorum, quæ tantopere publicata eſt, & per totam propoſita civitatem? Hoc ipſum namque civitas commurmurat univerſa. Et magna eam multitudo tranſcripſit. Inſuper & me rogante ut dominico die Miſſæ non fierent ab eis, revera Memnon hujus civitatis Epiſcopus coram omnibus dixit: Quia quantum cognovi, & depoſuit nos ſanctiſſimus Epiſcopus Joannes cum ſynodo quæ cum eo eſt. Qui non dicam contra hanc ſynodum prævalere quodcumque non potuit, crede quia nec ſoli mihi ſine ſynodo pote-

a *Clerici offi. compleverunt*) Lupus exiſtimat duplicem horum verborum ſenſum eſſe poſſe, nimirum Cyrillum & Epiſcopos qui cum eo erant non celebraſſe divina, ſed Clericos coram ipſis celebraſſe, vel Epiſcopos illos non celebraſſe tanquam Epiſcopos ſed ut Clericos dumtaxat, huncque ſenſum priori præfert. Neminem autem puto dubitare poſſe quin prior ſenſus ſit ſolus bonus. Valde enim metaphyſica eſt illa diſtinctio Epiſcopi non epiſcopali ſed clericali modo celebrantis.

poterat prævalere. Qui ergo ista dixit, quomodo depositionem suam nescire potuerit, me interrogari superfluum est.

Sancta synodus dixit. Quæsumus ut discamus a magnificentia vestra si obedierint consiliis vel denuntiationibus vestris, & minime collegerint?

Magnificentissimus Comes Candidianus dixit. Ego in ipso sabbatho ad vesperam rogavi, & sequenti die valde diluculo vadens ad reverentissimum Episcopum Cyrillum, id est, dominico die, non cessavi rogare atque precari ut meæ postulationi concederet. Illi vero non acquiescentes exierunt, collectamque fecerunt; contra quos contendere ultra non valui.

Sancta synodus dixit. Manifesta sunt quæ audaciter & illicite ab eis consuete sunt facta, quæ in tempore competenti ad pios & Christi amicos perferemus auditus.

CAPUT XIII.

DOminis reverendis & honorandis Presbyteris & Diaconis & reliquis Clericis & amico Christi populo in Hierapoli Euphratesiæ, sancta synodus orientalium & eorum qui ex diversis regionibus atque provinciis per gratiam Dei in Ephesum convenerunt, in Domino gaudere. Quoniam consequens videtur existere quod hi qui sursum universa fecerunt ad peremptionem rectæ fidei, & confusione ac perturbationibus atque iniquitatibus res ecclesiasticas compleverunt, salutem propriam desperantes, dirigant ad vos, ut etiam vestram reverentiam perturbent illicitis & iniquis literis suis, idcirco agnoscite quod aliqui eorum propter hæreticam Cyrilli sententiam, quam confirmare præsumpserunt subscriptionibus suis, & propter alias perversitates suas depositi sint, reliqui vero universi excommunicationis nodo suppositi, & nullam vim sacerdotii retinent ad ligandum sive solvendum vel aliquid aliud ad sacerdotes quod pertinet operandum. Non igitur perturbet reverentiam vestram si quæ ab eis literæ dirigantur. Infirma enim sunt & araneis debiliora quæ a depositis atque excommunicatis fiunt. Oportet vero religiositatem vestram, scientem quoniam de nulla re tantopere cogitamus quantum de pia fide quam prædicti tentaverunt suis vocum novitatibus amovere, non solum pro nobis oretis, sed & fortiter voto animi propugnetis ut communicatores efficiamini pro pietate sudantium, & laborum retributiones hujus mundi reportetis ab omnium Deo. Pro rectis autem dogmatibus æstuamus, pro quibus divinus Apostolorum chorus pium sanguinem fudit, pro quibus martyres temporum singulorum omni modo in suis corporibus excepere tormenta, & varias mortis species sustulerunt; quæ sanctorum patrum qui Nicæam sunt collecti Concilium scripta confessiones confirmans, usque ad nos & eos qui post nos erunt homines destinavit.

(r) Deest in MS. nomen Episcopi Joannes.

(r Joannes) Episcopus Antiochiæ incolumes vos in Domino persistere oro, reverendissimi atque fidelissimi.

A Joannes Episcopus Damasci metropolitanus similiter.

Tranquilinus Episcopus Antiochiæ Pisidiæ metropolitanus.

Alexander Episcopus [a] Amaseæ metropolitanus.

Fritilas Episcopus Heracleæ metropolitanus.

Dexianus Episcopus Seleuciæ metropolitanus.

Cyrus Episcopus Tyri metropolitanus.

Himerius Episcopus Nicomediæ metropolitanus.

Helladius Episcopus Tharsi metropolitanus.

Antiochus Episcopus Bostrorum metropolitanus.

Alexander Episcopus Hierapolitanus.

Julianus Episcopus Sardicæ metropolitanus.

Maximinianus Episcopus Anazarbi metropolitanus.

B Petrus Episcopus Trajanopolis metropolitanus.

Eutherius Episcopus Thyanorum metropolitanus.

Basilius Episcopus Lariss Thessaliæ metropolitanus.

Rabbulas Episcopus Edessæ metropolitanus.

Asterius Episcopus Amidæ metropolitanus.

[2] Bofforus Episcopus Gangrorum metropolitanus.

[2] Hic subscri pssisse ponitu Actioni pri mæ. *Hard.*

Paulus Episcopus Emesæ.

Dorotheus Episcopus Marcianopolis metropolitanus.

Macarius Episcopus Laodiceæ.

Geruntius Episcopus Claudiopolitanus.

Musæus Episcopus [b] Aradiæ.

C Polychronius Episcopus Epiphaniæ.

Hesychius Episcopus Castabalorum.

[c] Flaccus [3] Episcopus Laodiceæ.

[3] Et hic sub scripsisse po nitur Actio primæ. *Hard.*

Theophanius Episcopus Philadelphiæ.

Theodoretus Episcopus Cyri.

Valentinus Episcopus Malli.

Jacobus Episcopus Dorostoli.

[d] Jarianus Episcopus Augustæ.

Olympius Episcopus Carpasiæ.

Aurelius Episcopus Irenopolis.

Heliades Episcopus Zeugmatis.

Meletius Episcopus Neocæsareæ.

Marcellus Episcopus Arcæ.

Anastasius Episcopus Tenedi.

Marcianus Episcopus [e] Abydi.

D Theosebius Episcopus Cii.

Eustasius Episcopus [4] Nutinæ.

[4] Vox corru pta *Hard.*

Daniel Episcopus Faustinopoleos.

Helladius Episcopus Ptolomaidis.

Ausonius Episcopus Himeriæ.

Diogenes Episcopus [f] Lonopolis.

[5] Lege *Jou polis*. *Hard.*

Cyrillus Episcopus Adanorum.

Cyrus Episcopus Marcopolis.

Julianus Episcopus Lariss.

Evagrius Episcopus Balentiæ.

Zosis Episcopus Hesbuntis.

Petronius Episcopus Neuvæ.

Salustius Episcopus Coricii.

E Maximus Episcopus Demetriadis.

☞ *Post hanc epistolam in Cassinensi additur:* Aliæ epistolæ ejusdem synodi ad Imperatorem Theodosium; *& statim sine titulo subditur*: Præfulgens pietas vestra ad benefaciendum orbi terrarum &c. *quæ est epistola in actis G. L. inserta incipiens ex recenti versione:* Pietas vestra quæ benefaciendo &c. *Hanc excipit* Ypomnisticon

a *Amasææ*) Legendum, *Apameæ*. b *Aradiæ*) Alibi *Argadi & Antaradi*, nimirum in sententia depositionis Cyrilli & Memnonis; ubi legendum, *Aradi*, & *Antaradi*, ut & isthic. c *Flaccus*) *Placon* in sententia depositionis Cyrilli & Memnonis, & *Placeus*, infra cap. XXVIII. d *Jarianus*) Scribe, *Tarianus*. Male infra cap. XXVIII. *Trajanus*. e *Abydi*) Abryti in sententia depositionis adversus Nestorium & Cyrillum. f *Lonopolis*) Ita etiam supra cap. VII. At infra cap. XXVIII. *Ninopolis*.

con synodi Orientalis &c. *& est relatio Orientalium, quæ cum superiori relatione in Actis Græcolatinis continuatur. Secundum hanc sequitur eorumdem relatio ad Reginas*: Contraria iis, quæ sperabamus, *& est inter acta Græcolatina. Venit ordine epistola eorumdem ad præfectum, & magistrum* ad summum, ut dici solet *& est pariter inter acta Græcolatina. Tum* epistola ad præpositum, & Scholasticum Eunuchi similiter. Ita legit titulum epistolæ, quæ in actis Græcolatinis inscribitur: Eorumdem ad Præpositum & Scholasticum pariter epistola: Inter delicta, &c. *Comparet post hæc* ejusdem synodi alia epistola, cujus titulus est hic in cap. XIV. Quanquam epistolam Lupus emisit, utpote quæ extat inter acta Græcolatina: Ne temerarii eorum conatus. *Darem illam ex eodem codice Cassinensi siquidem per tempus mihi licuisset exscribere. His præmissis demum succedunt ordine ea quæ dedit Lupus, & ex eo Baluzius a cap. XV.*

CAPUT XIV.

Ejusdem synodi alia [a] *epistola ad Imperatorem Theodosium, quam scripserunt post Irenæi discessum, cognoscentes quæ contra eos adversa pars egerat. Direxerunt vero jam prædicto Comiti, ut cum aliis Principi offerret & hanc.*

His igitur præponentes Nicænam fidem subscripserunt universi Episcopi qui cum Joanne convenerant.

CAPUT XV.

Epistola Nestorii ad [b] *scholasticum eunuchum Imperatoris Theodosii.*

ADmiror amatricem Dei animam tuam, & certe dum firma est & circa fallacias non expansa, quomodo fabulas approbaverit immundorum, dicentes de nobis quod abjuraverimus vocem qua Dei genitrix nominatur; quam, sicut nosti, sæpius diximus. Diximus vero ita, ne aut purum hominem quis suspicaretur Dominum Jesum Christum aut Deum humanitate nudum. Si enim dæmonum filii pro vera satisfactione satagerent, dixissent utique illa quæ a nobis in Constantinopoli dicta sunt, sicut & tua admirabilitas novit. Nunc autem maxime quidem neque collocutio nobis ad invicem fuit. Si enim verba quæ inter me atque alios Episcopos habita sunt, quæ privatim velut in exercitationis experimentum sunt facta, has nostras & Cyrilli collocutiones vocant, mentiuntur quidem. Scito tamen quia hoc a nobis sæpius ad ipsos dictum est, & bene se habere & ab ipsis & a nobis est creditum Dei particen & hominis sanctam virginem nominare, Dei particen non ita, quasi ex ipsa Deus verbum sumpserit existendi principium. Quomodo enim hoc esset, dum virginis ipse creator sit? Sed ne purum quis hominem fuisse illum qui est genitus suspicetur, hominis vero particen, ne dispensationem, nostras primitias, cum Manichæis pariter abjuremus, (Hæc enim ab ipsorum velut in præexercitatione sunt Episcopis dicta, & mutue ad invicem sæpius & bene se habere frequenter utraque pars dixit, ita ut hinc plaudentes quoque recederent) Cyrillus tamen colloqui nobis & ante omnino fugit & hactenus fugit, capitulorum quæ scripsit convictionem, eo quod absque contradictione sint hæretica, per hoc evadere putans. Quomodo igitur admirabilitas tua contra nos accusationem recepit hujusmodi, dum certe retineat quia sic utraque voces & in Constantinopoli propter dispensationis mysterium unitionemque ineffabilem dixerimus? Non igitur, quæso, sic facile factis contra nos accusationibus credatis. Nos enim vocem qua Dei genitrix nominatur, si cum voce ponatur illa quæ est hominis genitrix, integerrimum pietatis credimus characterem. Quando enim dicimus *Christus* & *Jesus* & *Filius* & *Unigenitus* & *Dominus*, ambo hæc appellatio ista significat, & hanc non approbantibus vocem significat, tamquam duarum naturarum, id est, divinitatis & humanitatis significativum, Dei genitricis & hominis genitricis protulimus nomen, ut latere neminem posset quia nec Manichæi errorem nec Pauli possimus incurrere, undique præmuniti. Qui enim dicit id quod nobis consubstantiale est inseparabili divinitate plenum de virgine genitum, in re ingenue totum dominicæ dispensationis mysterium prædicat. Negatio vero horum cujuslibet unius est totius dispensationis ablatio: quam quicumque abjurant, contra eorum caput & conversum est & cito amplius convertetur. Quod vero est omnino deterius, & maxime nunc, & multam Domini Christi indignationem provocat, dignumque est mille fulguribus atque fulminibus, violabilem dicere unigeniti deitatem & mortuum Domini verbum & in sepulchro indiguisse solatio & resurrectionem meruisse cum carne; quæ universa ab ecclesiastica orthodoxia sunt aliena, & quæ nunquam recipientur a nobis. Absit enim a nobis ut divinitatem, quæ nostrarum primitiarum vivificatrix existit, hanc aliquando putem vita fuisse privatam aut indiguisse vivificantis majoris. Cujus enim nec caro vidit corruptionem, quomodo quis hujus divinitatem dicens cum carne fuisse corruptam, non erit dignus particeps esse cum dæmone? Incorruptibilis enim divinitas, & omnis mutationis insuscepti bilis secundum vocem quam dixit per Prophetam Deus: *Ego sum, ego sum, & non mutabor*. Licet autem Deo amicabili animæ tuæ quæ scripserunt patres sumere universer-

---

a *Epistola*) Mirum est Lupum, qui plurimas epistolas hoc synodico comprehensas ob eam solam causam dare se professus est quod essent ex alia versione quam ea quæ extat in vulgatis Concilii Ephesini exemplaribus, istam omisisse, quam habemus tantum ex interpretatione Peltani. b *Scholasticum*) Infra cap. XXI. scriptum est *scholasticum cubicularium*. In tomo superiori Conciliorum extat epistola orientalium ad Præpositum & scholasticum. Rursum infra in capite CCXII. istius synodici refertur epistola Epiphanii Archidiaconi Alexandrini ad Maximianum Archiepiscopum CP. in qua mentio est Chrysoretis Præpositi, quem fuisse amicum & fautorem Nestorii ex eo constat quod illic dicitur esse contra Ecclesiam. Ex hoc loco collegit Lupus scholasticum eunuchum Imperatoris Theodosii, ad quem data est præsens Nestorii epistola, Chrysoretem fuisse. Verum hic eunuchus neque cubicularius dicitur neque Præpositus, & ubi mentio est Chrysoretis Præpositi, non additur eum fuisse eunuchum aut cubicularium aut scholasticum. Cum autem in eadem epistola Epiphanii videamus alios præter hunc eunuchum fuisse scholasticos, rursum alios Præpositos, certum est incertam admodum esse conjecturam quæ Chrysoreti inscriptam putat epistolam istam Nestorii. De scholastico eunucho, qui favebat Nestorio apud Imperatorem, vide infra cap. XLI. in epistola Acacii ad Alexandrum.

versa, & ab illis addiscere quia nos orthodoxe prædicamus, & quia sordidis illis ea sit spes quod per subreptiones verbum superent veritatis. Fingentes enim æquivoca orthodoxis patribus nomina, simpliciores seducere tentant. Ut puta est Basilius quidam de Ancyra, vir qui unus ex hæreticis fuit. Est Cæsareæ Cappadociæ unus eorum qui pericula pro fide sustinuit plurima. Est & hæreticus Melithon, est & alius Melithon orthodoxus. Est Vitalis, qui orthodoxorum fuit Episcopus. Est & alius Vitalis, qui ab impio est Apollinario consecratus. Sunt & aliorum multorum similia nomina. Et ut non per singulos horum sumentes similitudinem nominum, simplicibus proferunt, & ad perditionem trahunt per æquivocationem, non intelligentes quia sit etiam Basilius Ancyræ. Et a multis vero hujusmodi facile corrumpitur ars eorum, quod ad decipiendum æquivocationibus abutantur. Sed hæc quæso ut ipse devites, sicut qui vas integerrimæ ac sinceriſſimæ rectitudinis fidei, & temetipsum laboribus exercere dignare ad excidendam quæ multis innititur fraudibus hæresim. Testis enim est Deus quia si hæc apud Ecclesias obtinuerint quæ nunc ab immundissimis istis, nescio quomodo, nihil aliud restat nisi ut illa colant Ecclesiæ quæ Arius & Eunomius & Apollinarius tradiderunt. A me vero Dominus omnium nihil exacturus est amplius nisi ut eos qui possint hæc prohibere [a] commemorem, quod a principio & nunc usque faciens non quievi, & vos Dei servos semper commemorans ne despiciatis perennem nobilitatem religionis; ita ut si ea quæ ad orthodoxiam pertinent, vestro studio confirmationem debitam potuerint obtinere, a me, teste Deo, episcopalis honor facillime respuatur. Et ne forsitan de hoc me fingere arbitreris, si fuerit confirmata religio & orthodoxia Ecclesiis restituta, exige a me ut hinc jam vobis per literas valedicam & ad pristinam conversationem monasterii valenter redeam. Ab hujusmodi enim quiete nihil est divinius neque beatius apud me. Vellem vero & relationes quas contra nos & orientales religiosissimos Episcopos direxerunt venire ad discussionem coram piissimo & amatore Christi Imperatore, aut illic me quoque præsente, aut coram directis huc aliquibus, ut vel ex ipsis commoveremini ad exterminationem illorum qui falsiloquiis suis omnia turbaverunt. Ex toto enim cunctorum quæ retulerunt nihil omnino est verum.

CAPUT XVI.

Post hæc directus est Comes largitionum Joannes cum sacris de depositione Nestorii & beatorum Cyrilli & Memnonis, quæ in prioris codicis parte posuimus. Cujus Comitis ista [b] relatio est.

SCiens quod ad pietatem pertinet divinis parere decretis, omnia juxta intentionem incontaminabilis apicis, secundum quod potui, egi. Quæ vero sint subsecuta, ex istis agnoscere poteritis. Multo labore & celeritate usus (in) Ephesiorum civitatem (perveni.) Et adhuc celerius potui pervenire, nisi diverso impedimento causæ fuissent, quas annuente Deo, cum venerim, præsentialiter enarrabo magnificentiæ vestræ. Continuo ergo tam hos qui hinc quam eos qui inde convenerant sanctissimos episcopos cum reverentia salutari. Partes namque has conveni nominatim propter discordiam quæ contigit inter eos. Perturbatis autem cunctis, & Cyrillo ac Memnone includentibus semetipsos, illis qui convenerant per me ipsum præcepi, per alios vero his qui erant absentes mandavi ut alio die absque ulla dilatione ad meam mansionem cuncti concurrerent. Ne fieret pugnæ conflictus, intermiscui eis militum turbas circa loca utrique parti contigua. Oportebat siquidem me de hoc ipso esse suspectum, propter rabiem quæ inter eos nescio unde provenit. Adveniente autem Nestorio mox ut effulsit aurora, & post non multum Joanne religiosissimo Episcopo cum sanctissimis Episcopis qui pariter sunt, etiam Cyrillus advenit cum cunctis Deo amicissimis Episcopis præter Memnonem solum. Mox itaque multa perturbatio atque confusio nata est, dicentibus his qui convenerant cum Cyrillo se nullo modo posse vel ipsum adspectum Nestorii sustinere, qui ab eis fuerat condemnatus. Convenientibus tamen eis, divinæ (scripturæ) facere volui lectionem. Dicentibus vero his qui Cyrillo consentiunt, neque absque ipso divinorum terribiliumque fieri lectionem, neque præsente Nestorio, sed neque convenientibus secum orientalibus sanctissimis Episcopis. Et multa propter hoc facta seditione, magna vero pugna & bello, hæc ipsa dicere cœperant & qui cum Deo amicissimo Joanne persistunt sanctissimi Episcopi, confirmantes & ipsi Cyrillum non oportere esse præsentem dum lectio divinorum fieret decretorum; quippe quia & ipse cum Memnone damnatus esset ab eis. Multa vero contentione facta de hoc, & magna diei parte consumpta, expedire providi ut absque Cyrillo atque Nestorio decreta imperialia reliquis vulgarentur; quia nec scripti in præfatis fuerunt a dominis mundi. Reclamantibus vero & ad hoc Deo amicissimis Episcopis qui una cum Cyrillo convenerant, & volentibus neque cum his qui cum Deo amicissimo Joanne advenerant patienter audire, eo quod dicerent eos irregulariter feciſſe damnationem Cyrilli & Memnonis, vix prævalui persuasione ac violentia, si oportet verius dicere, usus, separatis Nestorio & Cyrillo, universam synodum præparare ut audire decreta imperialia paterentur. Coadunatis igitur omnibus, lectionem celebravi venerabilium syllabarum per quas damnati sunt Nestorius & Cyrillus & Memnon. Patienter vero suscipientibus lectionem, atque faventibus his qui cum Joanne reverentissimo convenerant, illi qui cum Flaviano reverentissimo fuerant congregati, quia non canonice Cyrilli & Memnonis fuerat damnatio facta, graviter susceperunt hujus lectionis auditum. [c] Sic ergo est lectio celebrata, ad vesperum declinante die. Ne vero major adhuc perturbatio fieret, Nestorium quidem suscepit ad custodiendum magnificentissimus Comes devotissimorum Domesticorum Candidianus, qui in omnibus quæ a me vel deliberata vel acta sunt adfuit. Cyrillum vero custodiendum tradidi clarissimo Comiti & Præpositō

a *Commemorem*) Id est, commoneam. Vide supra. Collect. ex editione Roberti Vvinteri.

b *Relatio*) Extat ex alia versione tom. super. Concil.

c *Sic ergo*) Hæc clausula non extat in editione Vvinteri.

sito quartæ scholæ Jacobo. Quoniam vero Memnon, ut prædictum est, aberat, evocans œconomum atque defensorem necnon & primum Diaconum sanctissimæ Ephesinæ civitatis vel Ecclesiæ, manifestavi hæc ipsa eisdem, quia idem Memnon cum prædictis fuerat condemnatus. Admonui eos, & hoc, ut ecclesiasticas pecunias suas sub omni (cautela) & periculo custodirent. His ita dispositis, quia oportebat me orationibus quoque vacare, ad Ecclesiam descendi sanctissimam. Cognoscens vero in episcopio Memnonem degere, direxi ex his qui mihi ministrabant devotissimorum palatinorum primicerium ad prædictum, ut saltem pariter loqueremur, & discerem si ad me se venturum modis omnibus abnegaret. Ille vero absque mora venit ad me. Cumque a me culparetur cur mane non venerit, dixit se ægritudine fuisse retentum, atque ideo non venisse, ita ut nec sustineret secundum admonitum meumque sibi præberi consilium, sed ad meam domum, sermones meos præveniens, adveniret, ac quiescens divinis imperialibusque præceptis. Traditus est igitur & ipse eidem clarissimo Comiti Jacobo, & custoditur tam a devotissimis scutariis quam ab honestissimis palatinis. Hæc sunt quæ a me primo gesta sunt die. Quoniam vero me oportebat Deo amicissimis episcopis etiam pro pace adhibere sermones, ob hoc ne contra orthodoxam religionem hæreses innascantur & schismata, & ad hos sermones deposui memetipsum, & omni virtute quæ possibilia sunt studeo agere, Domino adjuvante, & pietate atque recta intentione, Domini mundi. Quamvis videam execrabiles & implacabiles ad invicem Deo amicissimos Episcopos, nescioque unde ad tantam usque tristitiam asperitatemque pervenerint. Quicquid vero amplius agi potuerit aut per me aut per literas, propitiante Deo, cum multa celeritate manifestabo magnitudini vestræ.

CAPUT XVII.

Epistola Joannis Antiocheni Episcopi & [a] synodi quæ cum eo [1] convenit ad Imperatorem Theodosium, quam direxerunt per eundem Joannem Comitem; in qua etiam catholicæ fidei illa confessio continetur quam postea Cyrillus Alexandrinus Episcopus [b] per pacificam laudavit epistolam, scribens eidem Joanni Antiocheno præsuli per legatum pacis Paulum Emesenum Episcopum.

1) Ephesum scilicet. Sed non vero Antiochiam, de qua Synodo Liberatus c. 8.) ut perperam putat Baluzius.

Consequenter quis eos qui nunc sunt valde beatificet homines ultra illos qui ante nostram fuere progeniem, eo quod a vestro gubernentur imperio. Decem millibus siquidem curis pro mundo vestra pietas utens, omnibus ceteris providentiam pro pia religione præposuit. Præhonorat etiam laudandissimum regnum vestrum ea quæ Dei sunt ultra universa terrena, quoniam fides in eum optimas cogitationes vestras & actus ad universa bona pietati vestræ cooperatur. Hæc ita se habere semper quidem cognoscimus ex ipsis effectibus, maxime vero in præsenti hoc factum est tempore manifestum. Nam dum sacerdotes improvisis perturbationibus comprehensi sunt, & contra invicem bella commovere confligunt, commotaque sit nostra concordia, [c] Ægyptio mundum consuete turbante, [d] decretum vestræ pietatis quod per magnificentissimum & glorioissimum Comitem cunctarum largitionum Joannem promulgatum est, sat est ad vanas æstuationes omnium reprimendas, si tamen velimus sobrie agere. Illud vero magis est universis, quod in ipsis literis vestrum præcepit imperium auferri quidem scandala quæ ab aliquibus rectæ superintroducta sunt fidei, illa vero uti regula & mensura fidei quæ de Deo a patribus in Nicæa exposita est; quæ neque minus habens aliquid neque superfluum, compendiosam salutem præstat, paucis verbis continens totum quicquid nobis de pietate tradiderunt scripturæ divinæ; quæ & abjuravit eos qui nobis volunt inducere novitates sensuum errantium. Hujus rei gratia literis pietatis vestræ susceptis, intuentes quod imperii vestri intentio rectæ patrum fidei conveniret, festinavimus illa quæ nuper exposita sunt a [e] Cyrillo capitula evangelicæ & apostolicæ doctrinæ contraria condemnare, in quibus omnes tam qui nunc sunt quam qui olim quolibet tempore fuerunt sanctos anathematizare præsumpsit. Quæ ille in præsenti tempore quasi episcopalis perturbationis quæsitam diu occasionem reperiens, & cooperatricem sumens ignorantiam plurimorum, quorundam vero & morbum, qui occultatus olim, nunc manifestus effectus est, & fraudulenta pertinacia utens, synodica confirmare auctoritate tentavit. Hæc autem, sicut vestrum cognovit imperium, & Deo amicissimus atque sanctissimus pater noster & Episcopus Acacius sanctam synodum [f] per literas edocuit quod Apollinarii impietati conveniunt. Novit vero hæc clare vir qui centum decem vitæ annos explevit, omnem vero vitam in evangelicis certaminibus desudando transegit, & synodis multis interfuit, & eos qui Apollinaris dogmata sentiunt semper secundum locum [g] proximos habuit. Unde & tam facillime comprehendere valuit quod illius vesaniæ sint præfata capitula. Hæc ut projicerent & eos qui olim seducti sunt Episcopos, & in eis subscribere fuerunt passi, rogavimus cum Joanne glorioissimo Comite, & ut a recta fide ea faterentur aliena ac nobiscum subscriberent rectam patrum fidem qui Nicæam convenerunt, & eos persuadere nequivimus, quia jam semel eos contigit male præveniri. Et compulsi sumus inter nosmeti-

a *Synodi*) habitæ apud Antiochiam, cujus meminit Liberatus cap. VIII. *Et congregans, Joannes iterum Antiochiam Concilium, dictavit fidem ita se habentem: Confitemur &c.* ut infra. b *Per pacificam*) cujus initium *Exultent cœli*. Extat supra. c *Ægyptio*) id est, Cyrillo Episcopo Alexandrino. Alludit autem, nisi fallor, ad historiam Ægypti a Moyse occisi, quæ extat in capite secundo Exodi. Ægyptiorum ferociam notat Theodoretus epist. 20. d *Decretum*) id est, epistolam missam per Joannem Comitem sacrarum largitionum, quæ edita est supra. e *Cyrill. capitula*) Vide supra. (f *Per litteras*) scriptas ad eos qui Concilium Ephesi celebrabant; qui cum propter longam senectutem illuc accedere non potuisset, epistolam ad eos scripsit de causa quæ tunc agebatur. g *Proximos habuit*) Nam Beræa, cujus Episcopus fuit Acacius, erat ejusdem provinciæ cujus & Laodicea; in qua urbe primum cœpit Apollinaristarum secta, ut Socrates tradit lib. 2. cap. 46. historiæ ecclesiasticæ. Immo hæresis illa adeo grassata est ut parum abfuerit quin eam amplecterentur omnes orientis provinciæ a Cilicia usque ad Phœnicen, ut ait Sozomenus lib. 6. cap. 27. Recte igitur isthic scriptum est Acacium semper secundum locum proximos habuisse eos qui Apollinaris dogmata sentiunt.

metipsos ipsius sinceritatem fidei confiteri atque ipsi subscribere, & excutere scripta confessione illam superfluam, malorum sensuum plenam, expositionem capitulorum. Illorum namque paucorum verborum rectæ fidei confessio sufficit & omnem hæreticum errorem convincere & veritatem volentes imbuere. Neque enim de his quæ ad unigeniti divinitatem pertinent prædicta sanctorum fides patrum huc atque illuc ferri permisit, sed consubstantialitatem prædicans inconcusse intellectus fidelium præmuniit, Arianam destruens hæresim, & dispensationi integerrimos terminos tradidit, inconvertibilitatem nos & immutabilitatem divinitatis unigeniti docens, & non esse hominem purum Dominum nostrum Jesum Christum, sed revera filium Dei credi præcipiens, consonans divinis sanctisque scripturis annuntiat. Unde & nos illa sequentes, fidei quidem confessionisque expositioni neque adjicimus quicquam neque subtrahimus, sufficiente ad omnia expositione paterna. Quoniam vero, Imperatores piissimi, præcepistis post hunc assensum inviolabilis fidei & de sancta & Dei genitrice virgine innotescere nos vestræ insuperabili pietati, hoc enim nobis nuntiavit Joannes magnificentissimus & glorioſissimus Comes, & hoc a Deo auxilium postulantes, (ultra hominem namque est de talibus disceptare) innotescimus pietati vestræ quæ sumus ex divinis scripturis edocti, non quasi contra incomprehensibilia quidlibet annitentes, sed confessione propriæ infirmitatis his qui contra nos tentant assurgere præcludentes, inquimus illa quæ sunt ultra hominem. [a] Confitemur igitur Dominum nostrum Jesum Christum, filium Dei unigenitum, Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationali & corpore, ante sæcula quidem ex patre natum secundum deitatem, in fine vero dierum eundem propter nos & propter nostram salutem de Maria virgine secundum humanitatem, consubstantialem patri eundem secundum divinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Duarum vero naturarum unitio facta est: propter quam unum Christum, unum Dominum, unum filium confitemur. Secundum hunc inconfusæ unionis intellectum confitemur sanctam virginem Dei genitricem, propter quod Deus verbum incarnatus est, & [b] in humanitate & ex ipsa conceptione sibimet uniit templum quod ex ipsa [c] suscepit. Hæc a deiloquis viris edocti, evangelistis, Apostolis, atque Prophetis, & his qui per singula tempora piæ fidei fuere doctores, nos quoque exposuimus [d] in brevi capitulo, vestrum postulantes ac deprecantes imperium, piam religionem, quæ periclitatur corrumpi ab eo morbo qui illatus est Ægyptiacis capitulis, consuete protegere ac decernere ut omnes qui præsunt sanctis Ecclesiis sacerdotes damnent ea quæ ad inficiendas Ecclesias introducta sunt contra orthodoxam fidem a præfato Cyrillo capitula, soli autem confessioni subscribant quæ a sanctis patribus in Nicæa congregatis est facta. Nec enim possibile est aliter pacem in Dei Ecclesias obtinere, nisi illa impia expositio fuerit abdicata.

CAPUT XVIII.

HOnorandissimis & Deo amicissimis presbyteris & Diaconis & reliquis Clericis ac monachis & amicæ Christi plebi quæ est in Antiochia orientis, sancta synodus orientalium & aliarum regionum provinciarumque quæ per Dei gratiam in Epheso congregata est. *Nobiscum Deus*, cum Propheta clamamus. Pro divinis enim dogmatibus certamus, & hæreditatem paternæ fidei intactam servari studemus, & apostolicam doctrinam, sicut suscepimus illibatam, sic servare posteris festinamus. Propter quod & audacter longum iter assumpsimus, & itineneris labores sustinuimus, & multitudinem quæ ad hæreticam vesaniam declinavit fiducialiter despeximus, & impietatis auctorem Cyrillum Alexandrinum ab episcopatu fecimus alienum, & Ephesium, qui ei ad universa cooperatus est, Memnonem eodem decreto damnavimus, & subjectos eorum, qui etiam confirmare impietatem ipsorum subscriptionibus præsumpserunt excommunicatos effecimus. Et nota hæc piissimis & Deo amicissimis Imperatoribus fecimus. Et suscipientes quæ a nobis gesta sunt, rescripserunt significantes se condemnationem prædictorum suscipere patrum. Et præcepere ut omnes expositæ in Nicæa fidei a sanctis ac beatis patribus subscribamus, & exorta scandala abscindantur, & a rectitudine fidei abdicentur. Directus vero est & Joannes magnificentissimus & glorioſissimus Comes universarum largitionum, ut hæc perduceret ad effectum. Qui in custodia munitissima Cyrillum tenet ac Memnonem, semotim quemque detrudens, & multitudinem militum præfatis domibus circumsistens. Sed nec his factis quiescunt illi qui sursum versum cuncta perturbant, & confusione ac seditione mundum compleverunt; sed perpetrantes consueta perturbant, & contra semetipsos regulam commoventes. Nam dum sint excommunicati, semetipsis audacter sacerdotii ministerium resumpserunt, & communicaverunt damnatis; quod fieri non licet, eo quod clare id canones interdicant; id est, ut qui damnantur vel excommunicantur, absolutionem sibimetipsis minime tribuant, sed sustineant synodale judicium; quod si semetipsos absolverint, nullam pro se causationem tales objicere ulterius admittantur; sed & quisquis eis communicaverit, fiat ab ecclesiastico ministerio alienus. Hac confixi regula, & nullam, sicut placet canonibus, spem restitutionis habentes, [e] confundunt atque perturbant & ubique constitutas Ecclesias seditionibus complent. Hæc igitur sciens religiositas vestra, pro nobis quidem securo sit animo, & laudet in canticis omnium Deum pro ejus circa nos habita providentia, pro illis vero oret, ut tandem aliquando ab infestissima sibi ægritudine liberentur, & invitet doctores Ecclesiæ continue in collecta contra hoc impium dogma facere sermonem, & per

(e) Forte addendum, omnia Hard.

a *Confitemur*) Extat supra, ex antiqua versione synodi Ephesinæ. Rursum extat apud Liberatum, ferme iisdem verbis cum ista. b *In humanitate*) Legendum, *inhumanatur*, ut supra. Liberatus habet, *homo factus*. c *Suscepit*) Postea nonnulla supra relata, & apud Liberatum leguntur quæ isthic non habentur. d *In brevi capitulo*) id est, strictim, summatim. Vide supra.

per sanctorum patrum vestigia Dei populum ducere, ut universi cognoscant qualis sit circa quam pugnamus impietas. Si vero fuerit quicunque transmissus ab is qui hujus hæresis languore detinentur ad nostram maximam civitatem & quæ mater est pietatis, hunc tenere caute religiositas vestra dignetur atque judicibus tradere; ut discant qui seditionem agere tentant quantum bonum sit disciplina, & quantum malorum ferculum pertinax tyrannicaque voluntas.

Joannes Episcopus Antiochiæ. Incolumes in Domino conservemini, Domini honorandissimi atque religiosissimi.

Joannes Episcopus Damasci similiter.

Dexianus Episcopus Seleuciæ similiter.

Antiochus Episcopus Bostri metropolitanus similiter.

Alexander Episcopus Hierapolitanus similiter.

Asterius Episcopus Amidæ metropolitanus similiter.

Helladius Episcopus Ptolomaidis similiter.

Musæus Episcopus [a] Aradi & Antaradi similiter.

Apringius Episopus Chalcidis similiter.

Meletius Episcopus Cæsareæ augustæ similiter.

Macarius episcopus Laodiceæ similiter.

Theodoretus Episcopus Cyri similiter.

Diogenes Episcopus [b] Seleucobeli similiter.

Eo quod nimium portitoris instaret occasio, non potuerunt universi qui nobiscum sunt Episcopi subscribere.

Idem religiosissimus Joannes Archiepiscopus interlocutus est suprascripta.

CAPUT XIX. 107

DOmino meo per omnia sanctissimo patri Episcopo Acacio Joannes, Joannes, Alexander, Alexander, Dexianus, Paulus, Macarius, Apringius, Theodoretus, Musæus, Meletius, Diogenes. Et olim quidem tuam perdocuimus sanctitatem quanto studio egerimus ut ab ecclesiasticis dogmatibus radicitus amputemus Apollinarii vesaniam redivivam per Cyrilli Alexandrini doctrinas, & quia deponentes ipsum vel Memnonem, qui ei ad omnem nequitiam cooperator accessit, innotuimus piissimis & amicis Christi Imperatoribus nostris, & [c] rescripsit eorum pietas, se approbasse significans depositionem quæ a nobis est facta; & præcepit ut omnes nos expositæ a sanctis patribus in Nicæa fidei [d] subscribamus, abjurantes ea quæ surrexerunt scandala, sicut & [e] tuæ sanctitatis literæ continent. Nunc vero & hoc tuæ innotescimus sanctitati, quia & dum jam literæ istæ sunt traditæ, ipsi tamen, quos jam semel erroris præoccupatio tenuit, pugnantes pro hæretica ipsa dementia, id est, qui prædictis capitulis subscribere præsumpserunt, & nec volunt illa ab orthodoxa fide projicere, sicut amicorum Christi Imperatorum nostrorum decreta jusserunt, sed nec acquiescunt, ad disceptationem provocati a nobis, nostris objectionibus respondere, (Prædictorum namque hæreticorum capitulorum paratas convictiones habemus tam ex scripturis divinitus inspiratis quam ex sanctorum patrum conscriptis, quæ cum multis composuere laboribus) omnia vero confundunt ac perturbant, & implent seditionibus civitates atque provincias, iniquas & illicitas contra nos dirigentes epistolas, quæ nullius quidem virtutis sunt. Quod enim possint robur habere qui ab omni officio sacerdotii sunt remoti? Possunt tamen simplices perturbare. Cognoscat vero religiositas vestra quia excommunicati olim a nobis, eo quod cooperati sunt hæretici Cyrilli vesaniæ & nis quæ illicite atque inique sunt facta, & officium gerere præsumpserunt & communicare damnatis. Scit autem religiositas vestra quæ de talibus sunt [f] regulæ constitutæ, & quia eis nullum locum veniæ tribuunt. Et ista committunt videntes quod Cyrillus & Memnon injuriosissimi trusi serventur a multitudine militum. Semotim namque unumquemque trudentes nocte dieque custodiunt. Exoretur itaque sanctitas tua hymnire quidem pro nobis omnium Deum, nutumque ejus inexpugnabilem pro nostris partibus obtinere, orare vero etiam pro illis, ut tandem aliquando exuti a noxiis sensibus suis, ad paternam redeant fidem. Aliter enim pacem reddi Ecclesiis possibile non est, nisi impia expositio illa fuerit abdicata. Omnem fraternitatem quæ tecum est plurimum salutamus. Incolumis & orans pro nobis permaneas, Domine sanctissime ac sacratissime pater. Similiter omnes præfati Episcopi subscripserunt.

a *Aradi & Antar.*) Lupus ediderat, *Aradiæ Tentaridi*. Nos emendavimus. Aradi & Antaridi meminit Plinius lib. 5. c. 20. *contraque Aradum Antarados septem stadiorum oppidum*. In tom. superiori Concilior. legitur *Argadi & Antaradi*. Sed gravius erratum est inferius, ubi cum Græcus textus habeat Μουσαῖος Ἀραδίων, versio vulgata, cujus auctor est Petavius, habet *Musæus Arcadiopolitanus*, quia in margine adnotatum est alibi legi Ἀραδιαπόλεως. Melius nostra superius allata, ubi scriptum est *Aradi* in antiquis exemplaribus nostris & in edit. Contiana. Infra c. CCXI. hujus synodi vocatur Episcopus Antaradi. Vide infra in gestis synodi Chalcedonensis Act. XIV. b *Seleucobeli*) Heic typographi scripserant *Seucobeli*. Supra cap. VII. recte editum est *Seleucobeli*, ubi notatur eam urbem esse in Syria secunda. Theodoretus cap. 3. historiæ religiosæ commemorat Basilium quendam, qui apud Seleucobelum Syriæ urbem monasticum exstruxit habitaculum. c *Rescripsit eor. pietas.*) Eorum literæ habentur supra, quæ scriptæ sunt ad Episcopos utriusque Concilii, tamquam si Nestorius, Cyrillus, & Memnon ab omnibus depositi fuissent. De quo graviter apud Imperatores conqueruntur Episcopi catholici in relatione quæ extat supra, ubi scribunt se damnasse Nestorium, Cyrillum & Memnonem non damnasse sed magis eos admirari pro zelo orthodoxæ fidei.

d *Subscribamus.*) Hæc non leguntur in epistola Imperatorum, sed tantum ipsos custodire fidem quam sanctissima synodus sub divæ memoriæ Constantino facta concorditer roboravit. e *Tuæ sanctit. litt.*) quarum exemplar miserant Imperatores, ut legitur supra, quæ nunc non extant. f *Regulæ constitutæ.*) Recte fortassis hoc loco adnotat Lupus Episcopos illos respicere ad quartum canonem Antiochenum, quo statuitur ut si quis e clero depositus ausus fuerit sacra celebrare, neque ullam amplius in synodo spem restitutionis habeat neque defensionis locum, & ut omnes ei communicantes abjiciantur ab Ecclesia. Sed quod idem Lupus addit eo canone usum esse Acacium Episcopum Berrœensem adversus Chrysostomum, non est extra difficultatem. Ex actis quippe Concilii apud Quercum habiti, quæ extant apud Palladium, constat, non quidem canone Antiocheno usos esse adversarios Chrysostomi, sed quodam Sardicensi qui nunc non extat. Vide tom. super.

CAPUT XX. 108

a Epiſtola Theodoreti Epiſcopi Cyri ad Andream Epiſcopum (a) Samoſatenorum.

AB Epheſo ſcribens tuam ſanctitatem ſaluto. Et infirmitatem beatifico quam Dei tibi dilectio præſtitit, ut auditu potius quam experimento diſceres quæ hic mala commiſſa ſunt, mala ſuperantia omnem verbi veritatem, omnemque vincentia conſcriptorum narrationem, & lacrymis digna perennibus & continuis ductibus. Periclitatur enim eccleſiaſticum corpus exſcindi. Quin potius ſectiones recepit, niſi ſapiens medicus diviſa & putrida membra revinciat pace & ſalute corroboret. Inſanit contra Deum rurſum Ægyptus, & repugnat contra Moyſen & Aaron ſervos ipſius, & pars maxima Iſraelis conſentit inimicis. Pauci vero valde ſunt ſalvi ac ſuſtinent pro pietate certamina. Conculcata eſt reverentia pietatis: Damnati miniſtrant, & damnatores ſedent gementes in domo. Qui cum damnatis communione privati ſunt, ipſos condemnatos deputant, ab eademque damnatione ſolverunt. Talem ſynodum ludo fecerunt Ægyptiaci, Palæſtini, & cum Ponticis Aſiani, cumque iſtis & occidens. Hunc enim languorem maxima jam pars mundi recepit. Qui mimorum riſus ſic [b] depompaverunt impietatis tempore pietatem? Quis unquam comœdiæ ſcriptor talem fabulam finxerit? Quis denique tragœdiæ digne poeta hujuſmodi commenta conſcribat? Tanta ac talia mala intra Dei Eccleſiam concreverunt. Immo vero eorum quæ commiſſa ſunt breviter narravi particulam. Alia enim nec dici ſine periculo poſſint. Oret ergo ſanctitas tua, & Chriſtum Dominum deprecetur exurgere & hanc maris reprimere tempeſtatem, ac deſideratam patrare tranquillitatem; ut hoc impetrantes gratuitum donum, clamemus cum ſancto David: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam.*

CAPUT XXI.

c Epiſtola Comitis Irenæi, quam cunctis a quibus fuerat directus Epiſcopis ante Comitis largitionum Joannis reſcripſit adventum.

VIx mihi nunc copia data eſt veſtræ ſanctitati epiſtolam deſtinandi & reperiendi literarum qualem volui portitorem, ut ea quæ de cauſa præſenti per gratiam Chriſti [d] noſtro ſecundum Dominum notificarentur affectu. Venimus namque ad regiam civitatem, dum me Ægyptii triduum præveniſſent. Quanta vero mox & circa ipſum ingreſſum pericula ſuſtinuerim, nec ipſo facile eſt referri ſermone, nedum dicam per epiſtolam deſignare. Præintroeuntes enim optimi, & omnibus [e] aperte atque æque uſi, (ſufficiat enim id ſolum dicere) omnium pene auditus præventione obtinuerant, alios quidem quomodocumque falſis locutionibus adducentes, alios vero contra nos calumniis ſibimet adiciſcentes, omnes vero in communi ac ſemotim conſuadentes, ita ut magni judices & in dignitatibus conſtituti ac diverſis militiis aſſentirent, quoniam & congrua inquiſitione & conſequenter judicio & omnibus pariter Dei amiciſſimis Epiſcopis una proferentibus eandem ſententiam contra eum qui ab eis abrupte fuerat condemnatus, mirabilis illa depoſitio ſit facta, magnificentiſſimum & amatorem Chriſti [f] ſcholaſticum cubicularium ſuaſerunt ut evidentiſſime diceret quia in Epheſo Dei genitricis vocem nec audire omnino pertulerit. Veruntamen propter invincibilem fortitudinem veritatis & orationes veſtras prævalui per divinas miſerationes, poſtquam prima, ut dixi, evaſi pericula, magnificentiſſimis [g] judicibus colloqui, & eis totam, prout poſſibile fuit, veritatem narrare negotii. Qui ea quæ diximus agnoſcentes, & ad ipſos auditus Principum perducere ſunt coacti quæcunque vel in cauſam præſentem vel contra nos ipſos hi qui Ægyptio aſſentiuntur tyrannice commiſerunt. Et poſt omnia, ut epiſtolam minime producamus, dum multa inter hæc acta vel dicta ſunt, tam ab eis qui quæ noſtra ſapiunt quam ab illis qui ſentiunt in his cum Cyrillo, placuit, ut videtur, me & Ægyptios tam de perſonis noſtris quam de cauſa certantes audiret piiſſimus Imperator, præſentibus quoque judicibus maximis; dum certe ego ſæpe ſum proteſtatus nec ob hoc me veniſſe, neque talia ab Epiſcopis Deo amiciſſimis ſuſcepiſſe mandata, ſed ſolis literis venerim ſicut portitor miniſtrare. Verum pro iſtis ego verbis paulo minus [h] deceptus ſum. Quod autem placuit, abſque ulla mora completum eſt. Divino igitur nutu etiam tunc favente nobis & in ipſam veritatem cor Principis dirigente, ac per ipſas res demonſtrante quia ſecundum veritatem cor regis in manu Dei eſt, adjudicati quidem ſunt adverſarii, (Oportet namque ad ipſum finem breviter pervenire) ita ut nullo modo valuiſſent veracia comprobare vel depoſitionis geſta vel illa quæ hic ſua falſitate dixerunt; inſuper modis omnibus demonſtratum eſt quia nec Concilium conſequenter Ægyptius convocavit, neque ipſe potuit judicare, dum unus eorum fuerat qui judicari debuerant, nec omnino abſque voluntate fuerit [i] ſive conſilio Candidiani Comitis inchoare negotium. Jam & omnes denuntiationes Candidiani magnificentiſſimi Comitis & ſcripta

---

a *Epiſtola*) Habetur ex alia verſione in collatione quinta Concilii V. ubi dicitur ſcripta ab Epheſo, quod etiam ipſe Theodoretus docet in ipſo initio. b *Depompaverunt*) In Concilio V. *deluſeruns*, id eſt contumeliis affecerunt. Infra cap. XXVIII. *depompabunt hæreſes*. Epiſtola Epiſcoporum ſecundæ Cappadociæ ad Leonem Imperatorem de cæde Proterii Epiſcopi Alexandrini: *Dum autem etiam depompatum dicatur omne corpus injuriſque ſubjectum, cum jam caruerit ſenſu &c.* quod explicant Epiſcopi Ægyptii ad eundem Leonem, nimirum cadaver Proterii vulneratum ubique circumductum eſſe per omnia pene civitatis loca, ac plagis ſine miſericordia verberatum, diviſumque eſſe membratim, & cetera quæ commemorare animus horret. c *Epiſtola*) Extat in tomo tertio Conciliorum Græce & Latine ex interpretatione Theodori Peltani. Iſta vetus eſt. d *Noſtro*) Legendum, *veſtro notificarentur affectui*. e *Aperte atq. æque*) Peltanus, *commode & ex voluntate*. f *Scholaſticum*) In Græco eſt *Scholaſticium cubicularium*, tamquam ſi cubicularius ille vocatus fuiſſet Scholaſticius. g *Judicibus*) Male Peltanus *principes*, quod ſequentia probant. h *Deceptus*) Peltanus, *iſcerptus*. i *Sive conſilio.*) Ex Græco contextu, ubi legitur παρὰ γνώμην, colligitur hæc verba idem hoc loco ſignificare quod per vocem *voluntate* jam expreſſum erat, & utramque ab interprete poſitam eſſe ut lector eam præferret quam ſenſui convenientiorem eſſe putaret. (a) Caſin. Cod. habet *Samoſeorum*.

pta ad ſynodum ſacra per ipſum & hujuſcemodi alia prorſus ſicut revera in judicio jubente Imperatore ſunt lecta, & nihil eſt per veſtras orationes quod fuerit prætermiſſum ex omnibus quæ oſtendunt illic inique fuiſſe præſumpta quæ facta ſunt, ita ut mox inimicis veritatis adjudicatio a cunctis conſona redderetur, & approbaretur ac firmaretur religioſitatis veſtræ judicium, & cum Ægyptio [a] duorum dirigeretur condemnatio in ſancta Dei eccleſia a piiſſimo Principe, tamquam tyrannice atque illicite univerſa fecerint fautores Ægyptii & aliis quomodo pro his quæ commiſerunt digni ſubmitti ſuppliciis. In his igitur finem quæ ad hanc cauſam pertinent habuerunt, & hic datus eſt audientiæ terminus. Dum vero veniſſet Joannes medicus Cyrilli & ſyncellus, & veniſſet ſicut noſtis ex more, judicum plurimos alios quodammodo ex aliis videmus effectos, & a nobis, qui apud eos & ab eis judicati ſumus; nec audire ſaltem quodcunque contenti ſunt. Quidam namque ſunt ipſorum qui jam nunc dicunt quia oportet quæ ab utraque parte facta ſunt firmari, & damnationes non tantum duorum, ſi conſtent, ſed trium perſonarum confirmari debere. Alii vero quidem: Rationes quidem ſolvi debent æque cunctorum. Ceteros vero ex Dei amantiſſimis Epiſcopis huc convenit evocari, ut rationes fidei eorum cum veritate quærantur, & illa quæ inique in Epheſo facta ſunt. Sunt vero nonnulli qui omnia quæ poſſunt faciunt & omnimodum ſtudium conferunt ad hoc ut præcipiantur a piiſſimo Principe cum quibuſdam certis formulis advenire & quoquo, inquiunt, modo perviderint, ſive potuerint, de tota cauſa diſponere; quorum hi qui diligunt vos, orant ne perveniant ad effectum, integre ſcientes malum eorum qui ſic feſtinant eſſe propoſitum, & a quibus ad hoc ſint [b] armati conſilium. Sed hæc quidem, ſicut Domino placet, ita proveniant. Pro me autem quæſo, qui multa pericula ſuſtuli, quique etiam nunc abſque periculo non ſum propter hoſtium multitudinem, quæ augetur per ſingulos dies, intentiſſime ſanctitas veſtra orare dignetur. Teſtis enim mihi eſt Deus quia dum vocarer ad Imperatoris judicium, nihil aliud credidi niſi in maris me rheuma fuiſſe jactandum. Dominus vero, ſicut ſcriptum eſt, adſtitit mihi, & ereptus ſum de ore leonis, magis autem de multorum millium catulorum leonum.

CAPUT XXII.

SAncta ſynodus orientalium regionum & horum qui pariter ex diverſis provinciis ac [d] partibus congregati ſunt, id eſt, ex Bithynia, [e] Piſidia ſecunda, [f] Paphlagonia, Cappadocia, [g] Europa, Rhodope, Theſſalia, [h] Dacia, interlocuta eſt quæ ſubter annexa ſunt.

Propter has quæ nuper emerſerunt eccleſiaſticas quæſtiones convocati ad Epheſum civitatem ab eis quibus a Domino imperium juſta deliberatione commiſſum eſt, & quibus ſunt totius orbis credita gubernacula, qui que regunt ſubditos ſapienter ac pie, impigre præfatam comprehendimus civitatem. In modico vero tempore procurrente propter turbas quæ [i] ab Ægyptio Cyrillo ſunt factæ, literæ a piiſſimis Imperatoribus noſtris ſecundo tertioque venerunt admonentes ut cum vinculo pacis univerſæ Dei uniremur Eccleſiæ, & illa quæ in Nicæa expoſita eſt a ſanctiſſimis patribus noſtris eſſemus fide contenti, abjectis uique his quæ nuper orta ſunt ſcandalis. Unde & perſuadere tentavimus illos Epiſcopos qui ea quæ ſunt Ægyptii non renuunt, & expoſitis ſub eo hæreticis capitulis ſubſcripſerunt, ut auferrent illa quæ orthodoxæ fidei aperte contrariantur, contenti vero eſſent expoſitione quæ in Nicæa facta eſt, ſecundum piiſſimorum Principum ſanctionem. Perſuadere vero illos minime prævalentes, eo quod illos ſemel tam male præoccupari contigerit, compulſi ſumus nos, qui ſanæ fidei permanemus, & nihil ei peregrinum ſubintroduci permittimus, hanc in ſcripto exponere, & ſubſcriptionibus confeſſionem manu propria roborare. Sufficit enim expoſitio horum verborum, quæ pauca ſunt, & integritatem pietatis edocere ac ſemitam veritatis oſtendere & errorem veſaniæ hæreticæ confutare. Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, viſibilium & inviſibilium creatorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, qui natus ex patre, unigenitus, id eſt, ex ſubſtantia patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero. Natum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlo & quæ in terra; qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus & inhumanatus eſt, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, adſcendit in cœlos, ac venturus judicare vivos & mortuos. Et in ſpiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt, Erat aliquando quando non erat, & priuſquam naſceretur non erat, & quia ex nullis exſtantibus factus eſt, aut ex altera ſubſiſtentia ſive ſubſtantia, dicentes eſſe vertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apoſtolica Eccleſia. Hæc eſt fides quam patres expoſuerunt, primum quidem contra Arium blaſphemantem ac dicentem creaturam eſſe filium Dei, & contra omnem videlicet hæreſim Sabellii ac Photini ac Pauli Samoſateni, Manichæi quoque, atque Valentini, & Marcionis, & contra omnem videlicet hæreſim, quæcunque contra catholicam & apoſtolicam ſurrexit; quos condemnaverunt trecenti decem & octo in Nicæna civitate collecti. In hac nos fidei expoſitione univerſi perſiſtere confitemur, tam

a *Duorum*) Hæc vox non habetur in Græco. Tamen non eſſe ſuperfluam docere videntur ſequentia. b *Armati*) Legendum videtur, *animati*. c *Sancta*) Edita eſt in actis Conciliabuli, ex verſione Peltani.
d *Partibus*) In Græco eſt διαιτήσεων. Sic etiam in epiſtola orientalium ad Rufum Theſſalonicenſem.
e *Piſidia ſecunda*) In Græco & in vulgatis editionibus Latinis vox *ſecunda* refertur ad Cappadociam. Quare recte ſuſpicatus eſt Lupus mendum heic eſſe. f *Paphlagonia*) Ita etiam vulgatæ editiones & codices Græci bibliothecæ regiæ. Sed Facundus lib. 7. cap. 3. legit *Pelagoniæ*, quo loco vide Sirmondum. g *Europa*) In Græco & in eadem epiſtola ad Rufum, tum etiam apud Facundum, poſt Europam ponitur Myſia, quæ iſtnic deeſt. h *Dacia*) Non extat in Græco. Forte reponenda eſt Thracia, ut infra cap. 34. & apud Facundum.
i *Ab Ægyptio*) In Græco, ὑπὸ κυρίλλου καὶ μέμνονος.

nos qui ſumus in Epheſo congregati quam reliqui quoque Domino amiciſſimi Epiſcopi qui ſunt in regionibus noſtris. Profitemur etiam in omnibus quæ a vobis gerenda ſunt permanſuros. Obedimus namque ſapienti, qui dixit: *Noli transferre terminos quos poſuerunt patres tui*. Hæretica vero capitula quæ a Cyrillo ſunt nuper expoſita, quibus & anathematiſmos ſuperfluos ſubjecit ac vanos, quæque etiam vario decreto ac ſubſcriptione Epiſcoporum roborare tentavit, hæc itaque alienat ab orthodoxa fide ſancta ſynodus quæ in Epheſo congregata eſt.

[a] (*a*) *Sanctum decretum auctores ejus confeſſionem fidei vocaverunt.*

CAPUT XXIII. 111

[b] *Mandatorum ſynodi orientalium Epiſcoporum & reliquorum qui pariter in Epheſum congregati ſunt ad legatarios ſuos.*

SAncta ſynodus quæ in Epheſum per Dei gratiam congregata eſt, Domino amiciſſimis atque ſanctiſſimis Joanni Archiepiſcopo Antiochenorum magnæ civitatis, & Joanni Epiſcopo Damaſcenorum metropolis, & Himerio Epiſcopo Nicomedienſium metropolis, & [c] Paulo Emeſenorum civitatis Epiſcopo facienti ſermonem pro ſanctiſſimo & ſacratiſſimo Berrhœæ Acacio, & Macario Laodicenſis Epiſcopo civitatis facienti ſermonem pro Cyro Epiſcopo metropolis Tyriorum, & Apringio Epiſcopo civitatis Chalcidenſium facienti ſermonem pro Alexandro Epiſcopo Apamenorum metropolis, & Theodoreto Epiſcopo Cyrenſium civitatis facienti ſermonem pro Alexandro Epiſcopo Hierapolitanorum metropolis, [d] præſentes præſentibus mandamus quæ ſubter annexa ſunt. Quoniam propter eccleſiaſticam cauſam, propter quam univerſi ſumus in Epheſum congregati, nunc religioſitas veſtra ſecundum piiſſimorum Principum noſtrorum decretum evocata eſt ad magni nominis Conſtantinopolim ad concertandum pro veritate ac fide ſanctorum patrum rectiſque dogmatibus, non autem præcepti ſumus univerſi adeſſe vobiſcum, oportet omnium noſtrum vobis manifeſtam fieri voluntatem, quia permanemus in eis ac firma putamus quæ a vobis geruntur & ad Domini timorem pertinent & ad eccleſiaſticam pacem & ordinis tranquillitatem, ob hoc præſens vobis mandatorium fecimus, per quod mandamus atque concedimus integerrimam quam vobis tradimus poteſtatem quam nos quoque ipſi præſentes habemus; ut cum, Deo juvante, ad prædictam perveneritis maximam civitatem, tum, ſi oportuerit ut coram piiſſimo Principe aut in conſiſtorio vel coram ſacro ſenatu, ſive præſente ſynodo, de his quæ in quæſtionem venerunt ſermonem moveri contigerit, hunc cum vobis condecente fiducia ſapientiaque ac diligentia moveatis pro Eccleſiarum utilitate communi, & ſuſcipiatis certamen pro omnibus nobis, ita videlicet ut nos quoque permaneamus perſeveremuſque & amplectamur verba univerſa quæ de hac cauſa geruntur & fuerint geſta. Si vero & uſque neceſſarium fuerit, pacto vel pace eccleſiaſtica vel re qualibet alia exigente ut pro nobis omnibus ſubſcribatis, & hoc ipſum veſtram quæſumus ſanctitatem ut indubitate faciatis pro hoc quod communiter proficit univerſis, & pro gloria Domini Chriſti. Si vero nobis huc etiam ſynodicum viſum fuerit deſtinari, cui ſubſcriptione omnium ſit neceſſe, univerſi communiter ac ſingulatim quiſque profitetur huic cum tota devotione ſubſcribere atque ad impium tranſmittere comitatum; illa tamen conditione ſervata, ut omnibus modis hæretica illa capitula quæ a Cyrillo Alexandrino Nicænæ patrum ſubintromiſſa ſunt fidei, cum anathematibus expellantur, ſicut quæ aliena ſunt a catholica & apoſtolica Eccleſia.

Et ſubſcripſ. huic mandato univerſi orientales Epiſcop.

CAPUT XXIV. 115

Epiſtola [e] *Præfectorum ad Neſtorium, ut cum honore ad* [f] *ſuum monaſterium remearet, unde ad epiſcopatum fuerat vocatus.*

DEA quæ per ſynodi viſa ſunt geri judicium tempore longo diſtulimus, licet nos multi valde culparent & exiſterent importuni. Quoniam vero literæ nobis tuæ ſanctitatis redditæ ſunt, manifeſtantes faſtidioſum tibi eſſe quod in Epheſo remoraris, & deſiderabile eſſe de reli-

---

a *Sanctum*) Valde puto legendum heic eſse *ſupraſcriptum* pro *ſanctum*. Qui error profluxiſse videtur ex imperitia lectoris, qui cum fortaſſis inveniſset in veteri libro *ſſ*, putavit non aliter legi poſse quam *ſanctum*.

b *Mandatorium*) Antea legebatur, *Mandatores ſynodi orientalis Epiſcopi & reliquorum &c.* Nos emendavimus. Porro mandatum iſtud ex duplici verſione, quæ diverſa eſt ab iſta, extat ſupra.

c *Paulo Emeſen.*) In editione Lupi legitur *Paulo Emeſenorum civitatis Epiſcopo facienti ſermonem pro Cyro Epiſcopo & pro ſanctiſſimo & ſacratiſſimo &c.* Nos hæc verba, *pro Cyro Epiſcopo*, quæ non ſunt hujus loci, & ſuperflua ſunt, ratione ſuſtulimus. d *Præſentes*) Ante hanc vocem reponendum eſt nomen Helladii Epiſcopi Ptolemaidis, quod heic omiſſum eſt, itemque infra cap. XXVIII.

e *Præfectorum*) Non abſurda eſt conjectura Lupi putantis heic legendum eſſe *Præfecti prætoriorum*. Nihil tamen mutandum eſt. Tametſi enim unus tantum Præfectus decerneret, omnium nomina ponebantur in titulo edicti; ut ſupra & in propoſitione legis quæ ab Honorio data eſt adverſus Pelagium & Cæleſtium. Sufficiunt enim hæc exempla. Sic Imperatorum quoque omnium nomina ponebantur in titulis legum, quamvis datæ eſſent ab uno. Ceterum quod ait Lupus hunc Præfectum vocatum fuiſſe Iſidorum, cui ſupra delegata eſt cura mittendi Neſtorium in exilium, ſubſiſtere non poteſt. Nam reſcriptum quo iſta executio committitur Iſidoro datum non eſt ante annum CCCCXXXVI. quo Iſidorus ſimul Præfectus prætorio fuit & Conſul ordinarius. Facilius crediderim eum Præfectum qui iſthic ad Neſtorium ſcribit fuiſſe Antiochum, quem anno CCCCXXXI. Præfectum prætorio fuiſſe docet lex quinta Codicis Theodoſiani *De his qui ad Eccleſias confugiunt*, data CP. Kalendis Aprilis ejuſdem anni quo habita eſt ſynodus Epheſina. Conjecturam noſtram confirmat titulus epiſtolæ ſequentis, ubi Præfectus vocatur Antiochenus, cum ſcribi debuiſſet Antiochus. Ejus cum laude meminit Theodoretus epiſt. 95.

f *Suum monaſterium*) Situm ante portas urbis Antiochiæ, quod Euprepii olim dicebatur, ut tradit Evagrius lib. 1. cap. 7. ex quo etiam diſcimus Neſtorium illic manſiſſe per quatuor annos, poſtea autem edicto Imperatoris Theodoſii in locum qui Oaſis dicitur eſſe relegatum. Falſus eſt ergo vehementer Lupus quum putavit primo quidem juſſum deportari Neſtorium in exilium Petrenſe ſive in Oaſin, illudque exilium poſtea fuiſſe commutatum in facultatem redeundi ad monaſterium ſuum. Porro Petrenſe exilium non eſſe diverſum ab Oaſeno probat Baronius ad annum 436. Vide etiam Notas ejuſdem ad diem 12. Junii.

(*a*) Caſin. Cod. legit *Sanctum*.

reliquo tuæ religioſitati ut iter aſſumas, eos qui per omne iter debeant miniſtrare direximus, ſive navigare, ſeu [a] per aſinam, (*a*) id eſt, ſi per Ponticam viam proficiſci placuerit, ita ut uſque ad monaſterium miniſtrent. Et angarias vobis annonaſque tranſmiſimus, [b] a Domino clementiam poſtulantes ut incolumis eat ſanctitas tua & ita degat ſicut deſiderat ipſa. Conſolationis enim te non credimus indigere, reſpicientes ad animam tuam, quæ ſapiens eſt, & ad multa bona millia, per quæ ſuper alios emines.

CAPUT XXV. 113

Epiſtola Neſtorii reſcripta ad eumdem Præfectum prætorium [c] *Antiochenum ad epiſtolam ſupraſcriptam.*

SUſcepimus tuæ magnitudinis literas, in quibus cognovimus a piiſſimo & omni laude digniſſimo Imperatore præceptum ut nos [d] in monaſterio degeremus, & decreti donum ſumus amplexi. Nihil enim nobis amplius honorabile eſt quam pro pietate remotio. Illud autem mentis veſtræ magnitudinem quæſo, ut pro religione frequenter ad memoriam piiſſimi Principis reducatis ut verboſitates Cyrilli, quas adjudicavit pietas ejus, per publicas imperiales literas notet ubique, ut per univerſas orthodoxas legantur Eccleſias; ne forte ob hoc ſine literis pii Imperatoris dicantur ab eo Cyrilli ſcripta percelli, ſimplicioribus hinc ſandalorum naſcetur occaſio, tamquam non vere dicantur. Et tuis vere eſt animis dictum, ad defenſionem veritatis adhibere quæcumque poſſibile eſt. Sufficit namque hoc ſolum dicere ad te, qui per omnia quæcumque tibi committuntur bonus comprobaris exiſtere.

CAPUT XXVI. 114

Iterum [e] *alia epiſtola ab Epiſcopis orientalibus & conſidentibus eorum ab Epheſo, per quam reſpondetur* [f] *ad literas ſupraſcriptas.*

[g] VEnientes in Chalcedoniam, (in Conſtantinopolim ſi quidem nec nos nec [h] adverſarii noſtri ſumus introire permiſſi propter bonorum [i] monachorum ſeditiones) ex opinione cognovimus quia [k] ante octo dies adventus noſtri piiſſimo Imperatori placuerit Dominum Neſtorium ab Epheſo [l] dimitti quocumque ire voluerit. Et omnino doluit anima noſtra. Quia ſi hoc verum eſt, ea quæ abſque judicio & illicite facta ſunt, interim roborari videntur. Nos autem cognoſcat ſanctitas veſtra pro fide tota mente certare, & hunc laborem eligere uſque ad mortem. Suſtinemus vero præſenti die, id eſt, [m] Gorpiæi menſis undecimo, Imperatorem piiſſimum tranſmeare atque in [n] Ruſſinianis cauſæ audientiam facere. Oret igitur ſanctitas veſtra ut nobis cooperetur Dominus Chriſtus, quatenus fidem ſanctorum patrum confirmare poſſimus, & ea quæ contra Eccleſiam ſurrexere capitula radicitus amputare. Hæc ipſa & ſapere & agere veſtram quæſumus ſanctitatem, & permanere pro fide orthodoxa bono noſtro fervori. Quando autem præſens epiſtola ſcripta eſt, nondum venerat [o] Himerius. Putamus enim quod nunc ægritudinis inæqualitate detentus ſit. Hoc autem nihil religioſitatem noſtram perturbat. Speramus enim quia & triſtia extinguentur, & veritas refulgebit, prone concertante una nobiſcum religioſitate veſtra.

CA-

a) *Per aſinam*) Valde ſuſpicor hic legi debere *Aſianam*; tametſi ſciam aſinis, non equis, vehi tum ſolitos Epiſcopos Græcos pro ſua modeſtia, ut ex Chryſoſtomo collegerunt viri docti. Conjecturam noſtram confirmant verba quæ ſequuntur. Cum enim dixiſſet Præfectus, *ſive per aſinam*, ſtatim addit, *id eſt, ſi per Ponticam viam.* Epheſo enim, quæ Aſianæ metropolis erat, diſcedenti & proficiſcenti Antiochiam pergendum erat per ipſam Aſianam, quæ recta via eſt. Poterat deinde, relicta via recta, tranſire per Cappadociam, (quæ pertinebat ad diœceſim Ponticam, ut docet Marca lib. 2. de concordia cap. 3.) & hinc per Taurum montem & Syriam advenire Antiochiam. b *A Domino*) Et hunc quoque locum puto eſſe mendoſum ac reponi debere, *Domini clementiam poſtulantes.*

c *Antiochenum*) Scribe *Antiochum* propter rationes paulo ante adductas.

d *In Monaſterio*) Dejectus Neſtorius ſententia ſynodi Epheſinæ, rogavit ut ſibi liceret reverti ad monaſterium ſuum, ut ipſemet docet apud Evagrium. Uſum autem propterea eſſe Antiocho apud Imperatorem colligi poteſt ex iſta epiſtola.

e *Alia epiſtola*) Habetur ex alia verſione in collectione Roberti Winteri, & hinc in tomo ſuperiori Conciliorum ubi delenda eſt parentheſis illa, *en gloria pientiſſimi Regis*, quæ eſt exclamatio cujuſdam adverſus Theodoſium. Neſcio autem cur in editionibus Conciliorum omiſſus ſit titulus iſtius epiſtolæ, qui ſic habet in editione Winieri. *Sanctiſſimæ & pientiſſimæ ſynodo quæ in Epheſo Joannes*, (*Joannes*,) *Paulus*, *Macarius*, *Aſpringius*, *Theodoritus*, (*Helladius*,) *in Domino ſalutem. Poſtquam in Chalcedonem venimus &c.*

f *Ad literas ſupraſcr.*) Id eſt, ad mandatorium ſupraſcriptum, quod eſt editum cap. XXIII.

g *Venientes in Chalced.*) Cum poſt depoſitionem Neſtorii, ut ſcribit Evagrius, quidam Epiſcopi utriuſque partis ex Epheſiorum urbe miſſi eſſent ad Theodoſium, non ſtatim permiſſi ſunt accedere Conſtantinopolim, ſed aliquantiſper ſubſtiterunt Chalcedone. Illos fuiſſe ſeptem ab utraque parte docent geſta Epheſinæ ſynodi ſuperiora & hinc Liberatus. Attamen ſupra numerantur octo orientales, & alibi ſeptem Epiſcopis catholicis additur Philippus Presbyter Eccleſiæ Romanæ. Nihilominus verum eſt ſeptem tantum Epiſcopos ab utraque parte perveniſſe Chalcedonem. Himerius enim Nicomedienſis non venit, quia morbus eum invaſit in itinere.

h *Adverſarii*) Id eſt, catholici, Arcadius nimirum, Juvenalis, & ceteri nominati ſupra.

i *Monachorum*) Id eſt, Dalmatii archimandritæ & monachorum qui cum eo vitam degebant. Hi enim, Neſtorio reprobato, adhæſerunt catholicis, ut patet ex his quæ dicuntur ſupra. Vide etiam appendicem noſtram.

k *Ante octo dies*) nimirum die tertia Septembris, ut exiſtimat Baronius.

l *Dimitti*) Non quidem in exilium, ſed ad monaſteriam ſuum juxta poſtulationem ipſius. Itaque iſta Neſtorii relegatio diſtinguenda eſt a pœna exilii in eum decreta. Et ſic facile conquieſcet controverſia quam hic excitavit Lupus. m *Gorpiæi m. undec.*) Id eſt, undecima menſis Septembris, ut vult Baronius. Sed Lupus putat undecimum diem Gorpiæi incidere in quartum Septembris.

n (*Ruffinianis*) Subutbio Chalcedonis, ſic vocato ex nomine Ruffini viri conſularis, qui illic Eccleſiam maximam conſtruxit in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli, monachoſque juxta eam collocavit qui Clericorum in ea munus explerent, ut ſcribit Sozomenus lib. 8. cap. 17.

o *Himerius*) Epiſcopus Nicomedienſis, qui in itinere remanſit propter ægritudinem.

(*a*) Cod. habet *Vel.*

CAPUT XXVII.

Iterum [a] *alia epistola quorum supra Episcoporum ad quos supra Episcopos.*

PEr orationes vestræ sanctitatis fuit nobiscum Imperator noster collocutus. Et impetrato nutu divino facto nunc, convicimus interim contraria sentientes, ita ut omnia quidem nostra ab amico Christi Imperatore suscepta sint; quæ vero ab iis dicta sunt, insusceptibilia & inconsequentia videantur. Nam [b] sursum versum Cyrilli memoriam facientes, & rogantes ut ipse potius uteretur & pro se ipso satisfaceret, nunc huc usque obtinere minime potuerunt, sed audierunt quia oportet moveri de pia religione sermonem & fidem patrum roborari sanctorum. Convicimus vero & [c] Acacium, qui [d] inter gesta deitatem confessus est esse passibilem; eisque adeo motus est piissimus Imperator noster ut [e] blauteam chlamydem, quam inducbatur, excuteret, seque retro subduceret præ magnitudine blasphemiæ. Vidimus vero & omnem senatum, qui erant in consistorio, valde approbare nos ipsos, tamquam revera pro vera fide laboribus desudantes. Placuit igitur piissimo Imperatori nostro ut unusquisque exponeret propriam fidem & pietati ejus offerret. Nos vero respondimus quia impossibile est ut alteram faciamus expositionem nisi quæ in Nicæa facta est a beatissimis patribus. Et hoc quoque placuit ejus imperio. Restat igitur illam in qua sanctitas vestra subscripsit pietati ejus offerre. Omnis autem Constantinopolitanæ populus civitatis ad nos sine cessatione [f] pernavigat, rogans ut pro fide fortiter decertemus; & ad eos fortiter compescendos, nec occasionem dare adversariis videamur, plurimum laboramus. Direximus autem vestræ religiositati expositionis exemplar, ut [g] duo authentica dignemini exemplaria transcribere, & subscribatis ambobus.

CAPUT XXVIII.

[h] *Exemplaria orientalium eis qui Constantinopoli sunt fratribus.*

PEr omnia Deo amicissimis & sacratissimis atque sanctissimis comministratoribus [i] Joanni, Joanni, Himerio, Paulo, Macario, Aspringio, Theodoreto Episcopis, synodus quæ convenit Ephesi salutem. Cognoscentes certamina quæ a vobis per gratiam Dei pro fidei pietate sunt habita coram Christi amico atque A piissimo Imperatore nostro, experimento agnovimus quia Dominus Jesus Christus suas non derelinquit Ecclesias, ita ut & nobis orthodoxis dignam præstaret gratiam, & multam confusionem contra inimicos effunderet, & piissimum Principem nostrum rectæ fidei sanctissimæ Ecclesiæ addicere præpararet. Et confidimus quia & competentibus sacerdotibus Christi fiducia dimicantibus vobis, & salvante Domino Imperatoris nostri piissimam vitam, pacificum finem præsens negotium sortietur. Et hæc quidem [k] depompabunt hæreses, refulgebit quidem rursus per universas totius mundi Ecclesias sanctorum patrum fides orthodoxa. Inimici vero nec cessant nunc usque consueta B uti tyrannide, eo quod nullam senserint ultionem. Ubique enim per Ecclesias nostras mittentes damnationes illicitas, perturbant & cleros & populos. Subscripsimus autem in duas uniformes epistolas quæ a vestra sanctitate directæ sunt, pro quibus ut vos usque sanguinem quæsumus opponatis contra eam quæ nuper exsurrexit impietatem pro veritate bellantes, scientes quod in sanctitatis vestræ concordia permanentes, parati sumus prius animam reddere quam quodlibet hæreticorum capitulorum Cyrilli Alexandrini suscipere. Ea vero quæ [l] contra personam quæ injustitiam pertulit facta sunt cognoscentes, totius obstuporis sumus taciturnitate perculsi. Qui enim deposuerunt eum, C in ipsis gestis hæreticis capitula hæretica, sicut nostis, patrum fidei conjunxerunt, & per hoc semetipsos hæreticos denotantes & a fide alienos orthodoxa. Quomodo igitur, quæso, possibile est ut ad unum, dum sunt contraria, hæc utraque conveniant, id est, ut depositio approbetur, & capitula improbentur? Si enim circa damnationem fide sunt digni, & in his quæ exposuerunt iidem hæreticis capitulis fide non habentur indigni. Si vero hæreticos eos convincunt esse capitula, ab hæreticis etiam depositio facta est. Hæc adlocuti sumus etiam Principem nostrum piissimum, & ad vestram direximus sanctitatem, ut quod vobis visum fuerit peragatis. Æstuamus enim, quod tristes D dicimus, pro veritate; ne si confirmetur quæ ab hæreticis est facta dejectio, & capitula hæretica quamcumque obtineant firmitatem, & alia quæ ab eis contra multos facta sunt sacerdotes. Quæ omnia dum sanctitas vestra cognoverit, illa eam confidimus esse acturam per quæ & universa quæ contra omnes ab hæreticis sunt facta cassentur, id est, sive damnatio, sive excommunicatio, per synodicas literas imperialiaque decreta. Non ignorat enim religiositas vestra quod habeamus nobiscum nonnullos

---

a *Alia epistola*) Extat ex alia versione in eadem editione Roberti Winteri, & inde in tomo superiori Conciliorum. Ceterum titulus qui illic legitur, non extat in editione Winteri.

b *Sursum versum*) Winterus, *sursum deorsum*.

c *Acacium*) Episcopum Melitinensem, unum ex Episcopis catholicis qui missi sunt Constantinopolim.

d *Inter gesta*) Winterus, *commentariis*. Putavit Lupus magnum quoddam discrimen esse inter hos duos interpretandi modos, tamquam si gesta & commentaria diversæ res fuissent. Itaque vult gesta fuisse tantum verbalia, ac postea redacta in commentarios. Quod quam absurdum sit, nemo paulo eruditus ignorare potest.

e *Blauteam*) Sive blatteam, hoc est, chlamydem purpuream, pallium imperatorium.

f *Pernavigat*) Erant ergo adhuc apud Chalcedonem.

g *Duo authentica*) Factum esse quod postulaverant legati docebit sequens epistola.

h *Exemplaria*) Et hæc quoque extat ex alia versione in editione Basileensi Roberti Winteri, & inde in tomo superiori Conciliorum. Codex Casinensis nullum titulum habet. Qui heic apparet, descriptus est ex editione Basileensi.

i *Joanni*) Antiocheno & ceteris connumeratis supra cap. XXIII. Deest autem utrobique nomen Helladii Episcopi Ptolomaidis. Vide supra & editionem Basileensem, ubi reperitur nominatus Helladius.

k *Depompabunt*) Editio Basil. *Infamentur hæretica*. Vide supra in Notis ad cap. XX.

l *Contra personam*) Id est, contra Nestorium. Editio Basileensis ista non refert ad unum, sed ad plures. Sic enim illic scribitur. *Quæ autem ad personarum deleonestationem attinent*. Verum de Nestorio heic agi probat relatio sequens.

nullos Episcopos [a] qui in propriis mansionibus solí remanserunt. Direximus autem sanctitati vestræ & eam quæ nuper facta est interpretationem hæreticorum capitulorum ab Alexandrino Cyrillo, impietatem suam etiam per ipsam [b] subtilius ostendente. Sicut autem vestram rogavimus sanctitatem, dignemini habere curam quatenus celerius dimittamur, maxime quia tempus imminet hyemis.

Tranquillinus Episcopus Antiochiæ quæ est Pisidiæ metropolis incolumes vos orare pro me deprecor apud Deum, Domini mei fratres.

Et reliqui similiter scripserunt.

Helladius Episcopus Tharsi.
Alexander Episcopus Apameæ.
Julianus Episcopus Sardicæ.
[1] Lege *Bosphorus*, Hard. [1] Bofforus Episcopus Gangrorum.
Petrus Episcopus Trajanopolis.
Cyrus Episcopus Tyri.
Rabbulas Episcopus Edessenus.
Alexander Episcopus Hierapolitanus.
Maximinus Episcopus Anazarbi.
Dorotheus Episcopus Marcianopolis.
Asterius Episcopus Amidæ.
Paulinus Episcopus Hypatæ.
Dexianus Episco us Seleuciæ.
Basilius Episcopus Lariſſæ Thessaliæ.
Eutherius Episcopus Thyanorum.
Gerontius Episcopus Claudiopolis.
Musæus Episcopus Aradi.
Placeus Episcopus Laodiceæ.
Martianus Episcopus Abryti.
Cyrillus Episcopus Adanæ.
Fritilas Episcopus Heracleæ.
Cyriacus Episcopus Diocletianopolis.
Antiochus Episcopus Bostrorum.
Daniel Episcopus Faustinianopolis.
Marcellinus Episcopus Arcæ.
[2] Lege *Coryc.* Hard. Salustius Episcopus [2] Coriæ.
Jacobus Episcopus Dorostoli.
Theophanius Episcopus Philadelphiæ.
Meletius Episcopus Neocæsareæ.
[3] Lege, *Jonopolis.* Hard. Diogenes Episcopus [c] Ninopolis. [3]
Polychronius Episcopus Epiphaniæ.
Hesychius Episcopus Castabalorum.
[d] Trajanus Episcopus Augustæ.
Cyrus Episcopus Marcopolis.
Polychronius Episcopus Heracleæ.
Helliades Episcopus Zeugmatis.
Anastasius Episcopus Tenedi.
[e] Valentinianus Episcopus Malli.
Julianus Episcopus Lariſſæ.
Diogenes Episcopus Seleucobeli.
Theotistus Episcopus Cæsareæ.

[f] *Relatio orientalium in Epheso ad Regem.*

PIissimis & amicis Christi Imperatoribus Theodosio & Valentiniano Augustis synodus sancta quæ in Ephesum congregata est. Edocti ex literis sanctissimorum & Deo amantissimorum comministratorum nostrorum qui ad A pium comitatum vestrum pro tota synodo advenerunt quod & introitus eorum [g] proprie a vestra pietate susceptus sit, & pro pia fide imperii vestri zelum, ita delectati sumus tamquam si cum præfatis præsentes fuissemus, cumque ipsis tranquillam pietatis vestræ faciem vidissemus. Cognovimus enim quomodo illa quidem quæ adversariorum sunt insusceptibilia facta sint vestro justo judicio, Nicænorum vero patrum fides, pro qua & præsentes Deo amicissimi Episcopi & nos quoque certamus, digna susceptione probata sit. Et credimus quia sic ex Domino vestra pietate pendente, ab his qui tentaverunt nullatenus commovebitur apostolica fides, per quam a progenito- B ribus olim vestrum regnat imperium & omnes alienigenas subditos habet. Et circa hæc gratidicas voces & intentas pro pietate vestra deprecationes consuete obtulimus cum multa Domino Christo lætitia. Quoniam vero multa quidem fiducia est sacerdotibus coram vestro imperio, & illa ei insinuare præsumimus quæ in angustam nos æstuationem miserunt, quorum curationem quoque deposcimus. Unde quæsumus, ac nosmetipsos prosternimus vestigiis vestris, ut cum patientia nos humillime supplicantes pietas vestra suscipiat pro illa persona cui præjudicium factum est ab iis qui hæretica Cyrilli Alexandrini capitula susceperunt, impietatemque contra id quod divinitatis est C effecerunt. Qui enim hæretica capitula subintroduxerunt, sanctorum patrum perturbaverunt fidem, quod ad ipsos pertinet, in ipsis gestis, & illicitam fecerunt depositionem. Et credimus quia indeclinabili rectoque judicio vestro justum minime apparebit condemnationem (ab illis) factam permanere quos hæreticos dignum (est) condemnari, dum convicti sint hæretici esse. Quæ vero ab eis facta sunt & contra canonicas sanctiones & piissimas literas, a multis jam particulatim didicit imperium vestrum, dum ille qui ab eis injustitiam pertulit, in ullo nec vestris sanctionibus contraisset, & ecclesiasticam fidem orthodoxe prædicasset. [h] Nam (etsi) ipse hujusmodi (sit qui millies fugiens D tumultus caveat, & ipse privatim agere malit,) metuendum tamen est ne fidei læsio quæcumque contingat, eo quod illicita illa dejectio ab illis facta sit qui hæretica superduxere capitula.

Et subscriptiones.

CAPUT XXIX. 117

IMperatores Cæsares Theodosius & Valentinianus, victores, triumphatores, maximi semper colendi, sanctæ synodo quæ in Ephesina civitate convenit. Intentionem quidem nostram, etiamsi non scriberemus nunc, ex mul- E tis aliis noveratis, & quantum pro recta fide habeamus studium & pro unitione Ecclesiarum, a patribus hoc & ab avis edocti, & nihil usque hactenus sanæ fidei præponentes, propter quam etiam jam paulo ante in Ephesum vestram

---

a *Qui in propriis*) Eadem editio Basil. *desolatos in suis provinciis*.
b *Subtilius*) Eadem editio, *evidentius*. c *Ninopolis*) Supra cap. XXII. *Lonopolis*.
d *Trajanus*) Scribe *Tarianus*. Vide supra cap. XIII.
e *Valentinianus*) Supra cap. VII. *Valentinus*; quod melius est.
f *Relatio*) Addidimus hunc titulum ex editione Winteri. Eadem extat in tomo superiori Conciliorum.
g *Proprie*) Reponendum est *propitie*, ut sensus postulat. In editione Basil. *quod benignus illis ad vestram pietatem patuerit accessus*. h *Nam etsi*) Quæ uncis conclusa sunt, addita sunt a Lupo ex editionibus vulgatis, quæ ex Basileensi Winteri propagatæ sunt.

ſtram congregare feſtinavimus ſanctitatem. Et A dum congregati eſſetis, omnia hujuſmodi ſcripſimus per quæ conſequens eſſet abſque contentione vera fides, & quæ olim tenuit, inconcuſſibiliter permaneret, ad amicitiam vobis unitis. Quoniam vero propter intentionem impietatis ac ſæpe contentiones inter vos factæ ſunt quædam, & acta nonnulla quæ diſſenſiones haud dubie conſequuntur, volentes in omnibus vobis terminari diſcordiam, magnificentiſſimum & reverentiſſimum divinorum [a] officiorum magiſtrum Joannem direximus, ut contentiones quæ inter vos natæ fuerant ſolverentur. Dum vero neceſſarium videretur & hoc ut huc veſtrum nonnulli venirent, quo pietas noſtra etiam præſens inter præſentes au- B diret, ut unitio quam ſtudemus pio proveniret aſſenſu, hoc quoque peregimus, univerſa peraventes ſuaviter diſponenda. Sed quia permanet adhuc diſſenſio commiſſa, laborem reputantes veſtram religioſitatem ſufferre ex ipſa neceſſitate Concilii, reverti Epheſo ad propria conceſſimus univerſos & proprias rurſum Eccleſias obtinere, quod unuſquiſque faciat cum Epiſcopis qui venerunt a provincia ejus. Cyrillum vero ſolum, qui Alexandrinus quondam fuit Epiſcopus, & Memnonem, qui fuit Epiſcopus Epheſinus, neque vobis connumeramus, & ab epiſcopatu novimus eſſe alienos, ſicut olim veſtræ a nobis ſcriptum eſt ſanctitati. C Ad proprias Eccleſias revertentes, civitatum quieti proſpicite, dignam per omnia manſuetudinem ſacerdotio amplectentes. Eorum ſiquidem quæ hic quomodocumque feciſtis eſſe aliquam ſatisfactionem convenit per ea quæ ſunt poſtea ſecutura. Erit autem, ſi eccleſiaſticum decorem cum publica conſequentia ſervaveritis.

CAPUT XXX. 118

[b] *Epiſtola Theodoreti Epiſcopi ad Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum, quam ponit Irenæus.*

NEque blandimenti neque aſperitatis ullam D ſpeciem reliquimus, nec deprecationis, nec contradictionis, qua uſi non ſumus apud piiſſimum Principem & conſiſtorium, clare obteſtantes in conſpectu Dei, qui cuncta deſuper cernit, & Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui futurus eſt orbem terrarum cum juſtitia judicare, & Spiritus ſancti, & electorum ejus angelorum, ut non deſpiceretur quod corrumpitur fides ab his qui illa capitula hæretica ſuſceperunt & in eis ſubſcribere præſumpſerunt, E ſed ut Nicæna fides exponi tantummodo juberetur, & expelleretur quæ ſuperinducta eſt hæreſis ad exterminium corruptionemque pietatis; & uſque hodie nihil perducere valuimus ad effectum, eo quod huc & illuc circumferantur auditores. Sed tamen nihil horum nos diſſuaſit quod ab inſtantia propoſita ceſſaremus. Sed in ipſa nunc uſque perſiſtimus. Hoc ergo, quod Domino favente ſit dictum, peregimus, ut cum juramento Imperatori piiſſimo diceremus quia impoſſibile eſt ut nos Cyrillum & Memnonem in Epiſcoporum reſtituamus officio, & fieri non poteſt ut communicemus reliquis, niſi capitula hæretica ante ſummoverent. Nos igitur hanc habemus intentionem. Feſtinatio vero eſt iis qui ea quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Jeſu Chriſti, & extra noſtram illos reſtituere voluntatem. Et nihil horum pertinet nobis. Deus enim noſtrum propoſitum exigit perſeverantemque virtutem, & eorum quæ contra voluntatem ſunt non exigit ultionem. [c] De illo vero amico hoc cognoſcat ſanctitas veſtra, quia quoties ejus fecimus mentionem, ſive coram piiſſimo Principe, ſive coram conſiſtorio Principis, feciſſe adjudicati ſumus injuriam. Tanta enim eorum qui intus ſunt adverſitas contra eum, & quod eſt omnium peſſimum, quia & ipſe piiſſimus Imperator nomen ejus pluſquam ceteri averſatur, nobis manifeſte dicens, *quia de hoc nullus mihi manifeſte aliquid dicat.* [d] *Typum namque jam ſemel ea quæ ad illum pertinent ſuſceperunt.* Verumtamen hic ſumus, non ceſſaturi tota virtute curam de iſta quoque gerere parte, ſcientes iniquitatem quæ in eum commiſſa eſt ab his qui ſine Deo ſunt. Feſtinamus vero ut & nos hinc liberemur, & veſtra inde religioſitas eruatur. Nihil namque hinc ſuavius ſperare poſſibile eſt, eo quod auro cunctis ſit ſatisfactum, & judices ipſi contendant quia una ſit deitatis humanitatiſque natura. Populus vero, favente Domino, ſalvus eſt omnis, & ad nos inceſſanter egreditur. Cœpimus namque & alloqui eos, & collectas celebravimus maximas, & per orationes tuæ religioſitatis quarta jam vice feci ad eos de fide ſermones; & cum tanta voluptate audierunt ut uſque ad horam ſeptimam minime receſſiſſent, ſi patienter ſuſtinuiſſent ſolis ardorem. In atrio enim, quod eſt maximum, & quatuor porticus habet, multitudo convenit. Et nos de ſuperioribus locis habitationum ſermonem habuimus. Clerus vero univerſus cum bonis illis monachis nos valde impugnat, ita ut una vice pugna commiſſa ſit, quando a Ruffinianis prima collocutione revertebamur piiſſimi Principis. Et multi fuerunt vulnerati, tam laicorum qui erant nobiſcum, quam monachorum quoque falſorum. Agnovit autem piiſſimus Imperator quod multitudo congregaretur ad nos, & ſolis nobis colloquens ait: *Agnovi quia collectas extraordinarias faciatis.* Ego vero dixi ei: *Quoniam dediſti fiduciam cum venia, audi. Numquid juſtum eſt ut illi qui quidem hæretici & excommunicati ſunt, eccleſiaſtica miniſteria peragant, nos vero, qui pro fide certamen habemus, & propter hoc eos communione privavimus, in Eccleſiam non intremus?*

Ille

---

a *Officiorum magiſtrum*) Ea dignitate ornatum cum rediiſſet Epheſo: quod docet ſequens epiſtola Theodoreti ad Alexandrum Hierapolitanum, & caput xxxi. hujus ſynoſici. Tentari poſſet ex lege ultima Cod. Theodoſ. *De agentibus in reb.* Joannem ad magiſteriatum officiorum evectum eſſe in locum Paulini, quem magiſtrum officiorum fuiſſe conſtat anno ccccxxx. menſe Aprili. Verum eundem magiſtrum adhuc officiorum fuiſſe anno CCCCXL. legitur in chronico Marcellini Comitis. Ex his ergo colligi poteſt ratione conſtare conjecturam doctiſſimi viri Jacobi Gothofredi, qui titulum legis xv. Cod. Theodoſ. *De metatis*, quæ inſcripta eſt Joanni Comiti & magiſtro officiorum, datæque eſt eodem anno quo ſuperior, ceſſet ita emendandum ut legatur; *Joanni Comiti & Paulino magiſtro officiorum*. Niſi poſtrema pars tituli gloſsema eſt additum ab eo qui ſciret hunc Comitem fuiſſe etiam magiſtrum officiorum. Nam nos ſemper fuit eum primum nominare in reſcriptis Principum qui potior eſſet dignitate, contra quam hoc evenit.

b *Epiſtola*) Extat ex alia verſione in editione Baſileenſi Roberti Winteri, & in tomo ſuperiori Conciliorum.

c *De illo amico*) Id eſt, Neſtorio. d *Typum*) Formam. Editio Baſil. *ſpecimen*.

Ille inquit: *Et ego quid faciam?* Respondi ergo ei: *Quod fecit is qui nunc magister est, quando erat Comes largitionum tuus, dum venisset ad Ephesum. Inveniens enim quod illi Missas quidem facerent, nos minime, compescuit eos dicens, quia nisi inter vos pax fuerit facta, uni parti collectam celebrare non sinam. Et oportebat pietas tua Episcopo præsentis loci præciperet ut nec nobis nec illis Missas tenere concederet donec conveniremus ad pacem, ut justum decretum tuum innotesceret universis.* Ad hæc respondens dixit: *Ego Episcopis imperare non possum.* Respondi igitur ego: *Ergo nec nobis imperet aliquid. Et accipimus Ecclesiam, celebramusque collectam. Et cognoscet pietas tua quia multo plures nobiscum sunt quam cum illis.* Super hæc vero diximus ei: *Quia collecta nostra nec lectionem sanctarum scripturarum habuit nec oblationem; solas vero litanias pro fide & pro vestro imperio fecimus, & pro religione pia sermones.* Approbavit ergo, & nunc usque id non prohibuit fieri. Crescunt igitur subinde collectæ nostræ, navigante ad nos multitudine populi, cumque omni voluntate audiente doctrinas. Oret igitur religiositas vestra ut finem Domino placitum causa suscipiat. Nos enim per singulos dies in periculo sumus, de seditioso impetu super nos monachorum & Clericorum suspecti, facilitatemque potentissimorum videntes.

CAPUT XXXI. ...119

[a] *Epistola Legatorum orientalium ex Constantinopoli ad suos in Ephesо.*

DOminis honorandissimis & Deo amicissimis Episcopis qui in Epheso degunt [b] Joannes, Himerius, Paulus, Macarius, Apringius, Theodoretus Episcopi, in Domino salutem. Quinquies jam coram Principe introivimus, & de hæreticis capitulis multa contendimus. Et juravimus sæpius Imperatori piissimo quoniam possibile non est communicare nos cum his qui contraria sapiunt, nisi capitula hæc fuerint abdicata, & quia nec si abjecerit Cyrillus capitula sua, suscipietur a nobis, eo quod princeps factus sit nuperæ hujus hæreseos; & nunc usque nihil obtinere potuimus, eo quod adversarii valde insistant, & hi qui audiunt, non increpent, eis resistentibus impudenter, neque compellant eos ad disceptationem collocutionemque venire. Illi namque capitulorum discussionem modis omnibus fugiunt, & de ipsis nec loqui omnino contenti sunt. Nos vero per orationes vestras usque ad mortem sumus parati persistere & neque Cyrillum suscipere neque capitula quæ ab eo exposita sunt, nec istis communicare, nisi expulsa fuerint quæ male subintromissa sunt fieri. Rogamus igitur & sanctitatem vestram ut nobis eadem sentiatis & eandem perseverantiam demonstretis. Pro pietate enim certamen habemus; in qua sola nobis est spes, & propter quam speramus salvatoris nostri benignitate nos perfrui in vita futura. De Deo amicissimo vero atque sanctissimo Episcopo Nestorio noverit religiositas vestra quia studium nobis fuit ut misceremus de illo sermonem; & interim non pervaluimus, eo quod cuncti adversarii & ad ipsum nomen sint infeste dispositi. Dum se tamen ista sic habent, festinabimus, si tempus invenire potuerimus placabilesque auditores, & hoc facere absque dubio; tamen si Dominus nostræ intentioni cooperator exstiterit. Ut vero neque hoc ignoret sanctitas vestra, scitote quia videntes Cyrillianos tyrannide, seductione, adulationeque, ac muneribus omnes fere, ut ita dicamus, evertisse, frequenter piissimum Principem rogavimus & magnificentissimum judicem ut & nos ad orientem & religiositatem vestram ad propria ire permitteret, hoc reputantes, quia in vacuum moraremur, nihil proficientes in causa præsenti, eo quod Cyrillus nobiscum modis omnibus [c] fugiat habere conflictum, sciens manifestam convictionem blasphemiarum quas in duodecim capitulis suis exposuit. Placuit autem post multas preces nostras piissimo Principi ut unusquisque nostrum reverteretur ad propria, ita ut Ægyptius & Memnon Ephesius in locis permaneant propriis. Sic enim poterit universos idem Ægyptius obcœcare per propria munera, ut ipse quidem, postquam mala multa millia perpetravit, ad sedem propriam revertatur, innocens autem vir ad suum monasterium mitteretur.

CAPUT XXXII. ...120

[d] *Contestatio prima Joannis Antiochenæ sedis Patriarchæ & reliquorum sex, quam Theodosio Imperatori a Chalcedone direxerunt, quando, eis illic relictis, intravit Constantinopolim cum his missis qui erant in legatione a beato Cyrillo & synodo quæ pariter convenit in Ephesum.*

VOtivum fuerat neque a quolibet alio propter spes futuras & incongruas pietatis verbum prodi, nedum ab his qui sacerdotale officium sunt sortiti & Ecclesiarum defensionem: quos nescimus quomodo concupiscentia præsidendi & principatus amor & frigidæ quædam promissiones ad hoc usque deposuerunt ut omnia quidem Christianorum præcepta despicerent, soli vero ejus viri intentioni servirent qui ex præventu omnia speravit tam sibi quam etiam his qui ad hoc ei cooperati sunt evenire. Dicimus vero Alexandrini Cyrilli, qui solius controversiæ causa hæretica sanctis Dei Ecclesiis superinducens dogmata, & hæc convincenda præsentiens, per solum Memnonis mi-

a *Epistola*) Et hæc quoque extat in editione Roberti Winteri, & in tomo superiori Conciliorum. Titulum apposuimus ex editione Basileensi.

b *Joannes*) Repetendum est nomen Joannis, & sic legendum: *Joannes, Joannes, Himerius &c.*

c *Fugiat*) Hæc non cohærent cum his quæ legati orientalium ex Chalcedone scribunt supra cap. XXVII. *Nam sursum versum Cyrilli memoriam facientes, & rogantes ut ipse potius uteretur & pro se ipso satisfaceret.* Quo loco, pro *uteretur* legendum est *veniret* aut quid simile.

d *Contestatio*) Hujus & duarum sequentium contestationum mentionem facit Theodoretus in epistola CXII. ad Dominum Antiochenum. *Constantinopolim evocati, cognitiones præsente ipso Imperatore quinas habuimus, & tres post hæc ad eumdem protestationes misimus.* Ista ex alia versione extat in editione Basileensi Roberti Winteri, & tomo superiori Conciliorum ubi omissus est titulus editionis Basileensis, qui sic habet. *Petitio prima septem orientalium Episcoporum missa Regibus ex Chalcedone, eo quod non permittebatur eis ingredi in Constantinopolim,*

niſterium & Epiſcoporum conniventiam prædictorum diffugere ſperavit eorum quæ peccando commiſerat ultionem. Unde & quietem nimis cupientes, & in reliquis tenendam patientiam judicantes, circa hujuſmodi tamen quietem patientiamque, perditionem fidei reputando, ad ſolos vos, qui cum ſuperna virtute mundi ſalus eſtis, ſupplicationem convertimus, ad vos ſpecialiter attinere putantes ea quæ fiunt pro pia religione certamina, tamquam qui etiam nunc uſque ſervaſtis eam, & per ipſam valde ſervamini. Nunc vero adhibemus ſupplicationem, ſicut utique in conſpectu ſanctiſſimi Dei futuram ſatisfactionem, peroraturam pro nobis, ſi nihil eorum quæ pro religione facere poſſumus, per ſegnitiem omittamus, ſi & publicemus pro ea tuæ pietatis ſermones. Non eſt enim quod amplius queant temporibus Chriſtianis agere ſacerdotes quam ut tam fidelem Principem proteſtentur, & ſimul toties promiſimus ut tam vitam noſtram quam corpora in certaminibus quæ habemus pro fide ponamus. Propter quod coram Deo, qui omnia conſpicit, & Domino Jeſu Chriſto, qui cum juſtitia judicaturus eſt univerſos, & ſancto ſpiritu, cujus gratia gubernatis imperium, & electis angelis, qui vos ſervant, quos & adſtantes videbitis illi terribili throno, & illas terribiles actiones, quas inceſſanter offerunt Deo, quas quidam nunc obliterare pertentant, quæſumus ut eam quæ nunc expugnatur ulciſcamini pietatem, & jubeatis ut hæretica illa capitula, quæ ſuperintroducta ſunt fidei, expellantur, quia ſunt omnimode a rectis dogmatibus aliena & hæreticis veſaniis conſona, aut certe ſi quis eorum qui conſenſerunt & ſubſcripſerunt eis, & poſt veniam, quæ a nobis promiſſa eſt, vult ultra contendere, hunc venire ad medium jubeatis, & manifeſte illum ſub eccleſiaſticis increpationibus tuæ pietatis judicio vindicate: Nihil namque ab hac re, o Imperator, tuo dignius eſſet imperio, pro qua & contra Perſas olim & contra alios barbaros bello contendere feſtinaſti, Chriſto tibi præclaras retribuente victorias, eo quod pro eo promptus exſtiteris. Fieri vero coram tua pietate quæſumus inquiſitiones in ſcripto. Sic enim procul dubio facilius dignoſcentur & omni futuro tempore convincentur quicumque deliquerint. Si qui vero pro his quæ peccando commiſerunt, hæſitantes ferre ſermones ſeu reddere rationes, rectam fidem velut ex donatione imperantes ſubjugare voluerint, tui erit juſti judicii providere, ſi non & ipſum vocabulum perdiderint magiſtrorum, qui hæſitantes certare pro his dogmatibus, quæ inducunt, & non convolentes probare quæ direxerunt, ne feciſſe impie convincantur, nec ea expellere dignantur, ne forte infructuoſa eis habita inter ſemetipſos conſpiratio fiat. Jam ſiquidem meditantur ut pro hujus impietatis præmio ſedium reſtituantur principatus, & alias ad corruptionem canonum formulas, quæ & per ea quæ olim ſunt ab eis tentata jam proditæ ſunt, & adhuc demonſtrabilius eluceſcent, niſi tuum talia compeſcat imperium. Nam videbit eos non multo poſt etiam pietas tua hujus proditionis mercedes tamquam capta de fide Chriſti volentes ſpolia diſpertire. [a] Nos vero olim quidem, dum quædam præſumpta ſint a reverentiſſimo quondam Hieroſolymitanorum Juvenali, quievimus, dum certe quæ debeamus bellare pro regulis videremus. Tunc quaſdam feſtinationes & phantaſias ejus hujuſmodi contra utramque Phœniciam & Arabiam minime ignoramus. Nec tamen de his interim contendere poſſumus, qui certe de ipſis quoque civitatibus, quarum nobis cura commiſſa eſt, & ab ipſa, ſi oportuerit, vita facilius abſcedemus quam relinquamus devotionem pro fide bellandi. Sed contra horum quidem ſpes tam Dei judicium quam tuæ pietatis opponimus. Nunc autem quæſumus ut de prima & ſola fidei pietate ſit cura, & ne illum qui ſub ſanctæ converſationis Conſtantino vix tandem ſplendor eſt factus religionis orthodoxæ, & præterea eſt confirmatus per beatos avum tuæ pietatis & patrem, a tuo vero imperio in alteras quoque barbaricas gentes & in Perſarum firmatus eſt regione, periclitetur in ipſis imperialibus aulis & juxta veſtram mergatur tranquillitatem. Non enim duplices Chriſtianiſſimi doctrinas in Perſidem directurus es, Imperator, nec aliquid apud eos magnum fides noſtra putabitur, dum contendentibus nobis nemo ſit judex, nec duplicibus prædicationibus ſive myſteriis communicatur ſana mente quilibet, nec vero pie eſt quis a tantis patribus abſceſſurus & ſanctis, & qui reprehenduntur in nullo. Sed nec ſuavia, quæ ad imperium pertinent, eorum qui ad invicem contraria ſentiunt ordinibus adſcribentur, nec parum ridiculum erit quod tribuemus hoſtibus, & alias multa millia quis malæ contentionis eorum dinumerare poterit læſiones? Si vero eſt qui parvum cœleſtium rerum putet affectum, facilius quidem quilibet ſit alius quam cui Deus omnem mundi tribuit poteſtatem. At vero nobis omnino eſt ſuſcipere a tua poteſtate judicium. Deducit namque mentem tuam Deus ad integram eorum de quibus quæſtio eſt comprehenſionem. Si vero eſt aliquid quod modo prohibeat, (non enim cuncta illa nobis effabilia ſunt quæ tuæ pietati de rebus ſeu circa ipſas res conſtant) certe vel ad propria receſſum nobis facilem ſecurumque eſſe a tua tranquillitate depoſuimus. Commiſſas enim nobis urbes non parum noceri ex hac mora conſpicimus, dum certe hic nihil hæc ipſa proficiat propter eos qui & contra tuam, ſicut claret, eligunt contendere pietatem.

CA-

a *Nos vero*) Editio Winteri. *At ex nobis quidam a pientiſſimo Juvenale Hieroſolymitanorum olim ordinati fuimus, quamvis pro canonibus certandum eſſet, ne videremur noſtræ gloriæ cauſa dolere. Et nunc quoque illius ſtudia & præſtigias tales per Phœnicen ſecundam & Arabiam non ignoramus.* Lupus exiſtimat verſionem codicis Caſinenſis eſſe meliorem. Quamquam autem difficile ſit de hac re ferre judicium, cum Græco textu careamus, ego tamen arbitror editionem Baſileenſem eſſe convenientiorem hiſtoriæ Juvenalis. Vide ſupra.

CAPUT XXXIII. ....121.

Post conteſtationem Joannis & aliorum Epiſcoporum qui in Chalcedone retenti ſunt intrante Imperatore in Conſtantinopolim cum parte adverſa, hæc ad Epheſum [a] ſacra directa eſt Epiſcopis qui cum Alexandrino Epiſcopo convenerant, cujus poſt præfationem talis eſt textus.

NOs Eccleſiæ pacem cunctis aliis occupationibus honorifice præponentes, non ſolum per judices noſtros, ſed etiam per nos ipſos aggregare vos voluimus, impium eſſe & indignum noſtro credentes imperio, ſi faſtidientibus nobis, & non omnia quæcumque poſſibile eſt facientibus, dividerentur Eccleſiæ. Quoniam vero neque uniri vos poſſibile factum eſt, nec ad reddendam rationem de his circa quæ dubitatio eſt, venire voluit venerabilitas veſtra, decrevimus ut orientales Epiſcopi ad ſuas patrias & Eccleſias revertantur & ſynodus Epheſina ſolvatur; ita videlicet ut Cyrillus intret in Alexandriam, & Memnone in Epheſo permanente. Hoc enim ſignificamus veſtræ religioſitati tantummodo, quod quamdiu vivimus, orientales adjudicare non poſſumus. Coram enim nobis nulla ex parte convicti ſunt. Si igitur ulla pacis remanſit intentio, hanc potius eligentes, nobis abſque contentione reſcribite. Alias de profectione veſtra mox ad iſta quæ ſcripſimus cogitate. Nos enim mali alicujus cauſa non ſumus. Si qui ſint, cognoſcit Deus.

Miſſa ſacra ultima omnium, directa eſt quando jam redierat in civitatem ſuam beatus Cyrillus Alexandriæ Patriarcha.

CAPUT XXXIV. 122

Conteſtatio ſecunda quam Joannes Antiochenus Epiſcopus & [c] reliqui ..... & totius ſynodi, a qua directi ſunt, Imperatori Theodoſio ad Conſtantinopolim direxere perſonas.

SÆpe jam pietatem veſtram & per nos & per [d] relationes edocuimus quia periclitatur rectæ gloriæ dogma corrumpi, & Eccleſiæ corpus exſcindere moliuntur hi qui omnia confundunt, quique tam cunctas eccleſiaſticas ſanctiones quam omnes calcavere imperatorias leges, & univerſa pariter miſcuerunt, ut hæreſis quæ a Cyrillo eſt Alexandrino promulgata firmetur. Nam dum convocati a veſtra pietate fuiſſemus ad Epheſum, ut diſcuteremus eas quæ exortæ ſunt quæſtiones, & evangelicam atque apoſtolicam fidem, quæ a beatis patribus eſt expoſita, firmaremus, dum nec cuncti Epiſcopi conveniſſent qui fuerant convocati, illi fecerunt particulare Concilium qui hæretica illa capitula Arii & Eunomii atque Apollinarii veſaniæ conſona inter geſta quæ in ſcripto ſunt habita firmaverunt, & quoſdam quidem ſeducentes, aliquos vero, qui de hæreſi pulſabantur, ad communionem ſuſcipientes non præveniente judicio, aliis vero excommunicationis ſolutionem pro mercede reddentes, nonnullos autem [e] ſpe principatus incompetentis armantes, ſibimetipſis multitudinem collegerunt; tamquam neſcirent quia fidei pietatem non oſtendat multitudo, ſed veritas. [f] Lectæ ſunt quidem item literæ pietatis veſtræ, quas per Candidianum magnificentiſſimum Comitem direxiſtis, quæ continebant quia oportet cum caritate fraterna & pacifice eas quæ pullulaverant diſcuti quæſtiones, convenientibus his qui convocati ſunt Deo amiciſſimis omnibus Epiſcopis pariter, & nihil lectio tanta profecit. Venit Palladius devotiſſimus magiſtrianus, [g] alteras imperii veſtri literas deferens ſignificantes quia oportet omnia quæ particulariter facta ſunt exſtirpari, & ab initio reconvenire Concilium, ac verum dogma firmari. Et hoc quoque pium decretum veſtrum conſuete contemptum eſt ab his qui temere univerſa præſumunt. Advenit deinde magnificentiſſimus magiſter Joannes, qui omnium tunc uſque largitionum Comes erat, [h] alteras deferens ſignificantes quod trium depoſitio a veſtro imperio fuerit approbata, & quia pullulantia ſcandala oporteret evelli, & ſolam fidem quæ in Nicæa a beatis & ſanctis patribus expoſita eſt, ab omnibus roborari. Etiam iſtam legem conſuete tranſgreſſi ſunt, quod omnibus ludunt. Non enim quieverunt etiam pro hujuſmodi lectione, & communicantes depoſitis, & eorum nomina, quaſi eſſent Epiſcopi, nominantes. Nec vero paſſi ſunt abdicare quæ ad morbum corruptionemque piæ fidei ſunt promulgata capitula. Et hæc dum ſæpius ad diſceptationem vocarentur a nobis. Paratas enim hæreticorum capitulorum convictiones habuimus. Et teſtis eſt horum præfatus magnificentiſſimus magiſter, qui & nos & ipſos & tertio convocavit & quarto, dumque hoc proponeremus, audiit. Rogavimus prius hæc propter illorum pertinaciam, ut huc evocaremur. Et venimus, nec paululum remorati. Nec ex quo venimus, aliquando ceſſavimus, & coram pietate veſtra & coram conſiſtorio excellente rogantes ut pro capitulis certamen exciperent, & aut ad conflictum venirent, aut certe pellerent ea tamquam fidei orthodoxæ aliena, & permanerent in ſola fidei expoſitione beatorum patrum qui Nicææ convenerunt. Et ecce illi quidem qui nihil horum facere voluerunt, ſed in hac hæretica controverſia perſiſtunt, quæ ad eccleſiaſtica & ſacerdotalia officia pertinent permittuntur implere; nos vero abſque collecta tanto tempore permanentes & in Epheſo & hic & illic, atque hic periculorum millia perpeſſi, & lapidati a ſervis amictu monachali coopertis, & hac paulo minus ſubito interempti. Quievimus

a *Sacra*) Eam nuper Græce edidit clariſſimus & eruditiſſimus amicus noſter Joannes Baptiſta Cotelerius, & nos rurſum edituri infra ſumus inter fragmenta cum nova interpretatione Latina ab eodem clariſſimo viro concinnata. Sunt autem quædam obſcura in antiqua verſione quæ facile explicari poſſunt ope verborum Græcorum.

b *Conteſtatio ſec.*) Et hæc quoque extat in editione Winteri, & tomo ſuperiori Conciliorum.

c *Et reliqui*) Legendum, *& reliqui ſex ex totius ſynodi &c. direxere perſona.*

d *Relationes*) Non quidem in ſcriptis, ſed per legatos ſynodi, ſi vera eſt vetus interpretatio edita a Wintero.

e *Spe principatus*) Sive *honoris*, ut in editione Baſileenſi, hoc eſt, injecta ſpe epiſcopatus.

f *Lecta ſunt*) Habentur in tomo ſuperiori Conciliorum.

g *Alteras literas*) Id eſt, reſcriptum imperiale quod editum eſt ſupra.

h *Alteras deferens*) Eas nimirum quæ ad Epiſcopos utriuſque Concilii datæ ſunt, de quibus dictum eſt ad cap. XIX

vimus quippe pro fidei pietate omnia ſuſtinentes. Poſt hæc placuit pietati veſtræ & nos & illos pariter convocare, & eos qui pertinaces ſunt cogere ad dogmatum venire diſceptationem. Dumque hoc futurum ſuſtineret pietas veſtra, ad civitatem profecta eſt. Et illos quidem qui accuſantur hæreſis, & quorum quidam quidem propter hoc a nobis damnati ſunt, alii vero excommunicationi ſubjecti, qui etiam nunc jam ſub alia regula obnoxii ſunt, ad civitatem venire præcepit, & ſacerdotii miniſterium gerere, & Epiſcopum conſecrare. Nos vero qui certamen pro pia fide ſuſcepimus, & omne periculum pro rectis elegimus ſuſtinere dogmatibus, nec urbem juſſit intrare, nec propugnare pro fide, dum expugnetur ab aliis, neque pro dogmatibus rectis inſiſtere, ſed nec ad propria ſaltem redire conceſſit. Et ſumus Chalcedone anxii, & coarctati gemimus de ſchiſmate, quod contra Eccleſiam meditantur. Hujus rei gratia, tamquam qui nullum reſponſum potuimus obtinere, neceſſarium duximus pietatem veſtram per has literas edocere in conſpectu Dei & Chriſti ejus & ſancti ſpiritus quia ſi quis ante reſtitutionem rectorum dogmatum fuerit ordinatus ab his qui hæretice de fide ſentiunt, omnem neceſſe eſſe Eccleſiam ſeparari, ſcindentibus ſeſe & populis & cleris & contra invicem collidentibus. Nullus enim pie ſentientium ſuſtinebit ut illis communicet qui hæretice colunt & perditioni ſalutem propriam dedicant. Dum vero id contigerit, veſtra præter intentionem propriam pietas agere compelletur. Schiſma enim utique contra voluntatem confirmabitur, & contriſtabuntur hi qui pro fidei veritate certant, eo quod proditorie proprias animas tradere minime acquieſcant, neque conſentire his qui impia Cyrilli capitula vindicare contendunt. Multi autem ſunt qui pro fidei pietate certant, tam nos orientalis diœceſis univerſi, & quæ nobiſcum ſunt cunctæ provinciæ ex Ponti atque Aſiæ ac Thraciæ regione Illyricique & [a] Italiæ. Nec enim A ulli Epiſcopi his Cyrilli dogmatibus acquieſcere patientur, qui etiam veſtræ pietati [b] codicem beatiſſimi Ambroſii direxerunt contraria huic quæ nunc pullulat culturæ edocentem. Uti igitur tale nil fiat, nec amplius veſtra pietas æſtuetur, quæſumus, deprecamur, rogamus ut ante ordinationem non fieri ſanciatis niſi formam ſuſceperint quæ ad orthodoxiæ pertinent fidem, propter quam & congregavit nos amatrix Chriſti ſummitas veſtra.

CAPUT XXXV. ...123

[c] Conteſtatio tertia quam Theodoſio Imperatori iidem ſeptem Epiſcopi [d] direxerunt.

NOn ad hæc evocationem veſtræ pietatis ſperavimus perventuram. Vocati enim ſumus honorifice, ſicut evocari ab Imperatore convenit ſacerdotes. Et evocati ad fidem & confirmationem fidei ſanctorum patrum, juſte pio Imperatori obedientes advenimus. Et dum veniſſemus, neque ab eccleſiaſtica receſſimus conſequentia, neque veſtra conſtituta contempſimus. Sic converſati ſumus a die qua in Epheſum venimus uſque hodie veſtrorum nutuum ſecutores. Verum nihil nos circa præſentem vitam, ſicut apparet, adjuvit cuſtodia ordinis boni; magis vero, ut videmus, etiam validiſſime nocuit. Nam nos quidem, qui ea uſi ſumus, uſque præſens in Chalcedone detenti degimus, vix tandem vero nunc dimiſſi ſumus ut ad propria redeamus; qui vero omnia confuderunt, & turba compleverunt mundum, & contendunt Eccleſias ſeparare, ac pietati evidenter obſiſtunt, quæ ſacerdotum ſunt gerunt, & utuntur Eccleſiis, & illicite ſperatæ [e] ordinationis, ut putant, obtinent firma promiſſa, & ea quæ ad pauperum offeruntur inopiam, expendunt ſeditionariis ſuis; dum certe non illis ſolis, ſed etiam nobis ſis Imperator. Pars enim non parva tui oriens exiſtit imperii, in qua ſemper recta fides effulſit.

Super

---

a *Italiæ*) Epiſtola legatorum conciliabuli ad Rufum Theſſalonicenſem: *Italos quoque certum eſt novitatem illam nequaquam laturos eſſe.* Mirum eſt orientales connumerare Italiam inter provincias quarum Epiſcopi adhærebant Joanni Antiocheno & reliquis qui cum ipſo erant. Nam catholici ſcribentes ad Imperatorem Theodoſium poſt adventum Joannis Comitis ſacrorum aperte ſupra profitentur, quod verum erat, omnem occidentem cum maxima Roma reſidere in vera ſynodo Epheſina; & rurſum iidem ad eundem Principem ſcribentes per Arcadium, Juvenalem, & ceteros, ajunt ſupra univerſum occidentale Concilium per eos qui directi ſunt ſanctiſſimos Epiſcopos anathematizaſſe Joannem Antiochenum & reliquum receſſionis Concilium; & Theodoretus ſupra cap. XX. ſcribit occidentem conſentire adverſariis Neſtorii. Scio ſupra cap. VII. inter Epiſcopos qui cum Joanne Antiocheno erant ſubſcriptum reperiri Theodorum Epiſcopum Italiæ. Verum hanc ſubſcriptionem eſſe mendoſam nos illic monuimus. Scio præterea orientales in epiſtola ad Rufum Epiſcopum Theſſalonicenſem ſcripta mentionem facere Martini Epiſcopi Mediolanenſis tamquam eorum ſynodo conſentientis. Sed ego valde puto Martinum, qui nondum ſciret diviſos eſſe Epiſcopos, ad ſynodum Epheſinam ſcripſiſſe, & cum ejus epiſtola incidiſſet in manus orientalium, ad ſe ſcriptam dixiſſe, quorum ſynodum eſſe legitimam putabant, aliam vero, cui Cyrillus præſidebat, falſam. Nam cum Epiſcopi qui Epheſum venerant diviſi non ſint ante finem menſis Junii, & epiſtolam ad Rufum datam conſtet menſe Septembri, veriſimile non eſt famam diviſionis tam cito pervenire potuiſſe Mediolanum & hinc ad Epheſinam ſynodum orientalium reſcribi potuiſſe. Quippe immenſum eſt ſpatium ſi quis navali evectione velit hinc Epheſum contendere; & ſi terreſtri itinere pergendum ſit, a Mediolano uſque ad Nicæam, quæ etiam aliquantum diſtat ab Epheſo, ſunt M. P. MDXXXIV. ut colligitur ex itinerario Hieroſolymitano & ex itinerario Antonini Auguſti. Quare cum legati ſynodi occidentalis, qui miſſi ſunt VIII. Idus Majas, Epheſum non appulerint ante initium menſis Julii, affirmari poſſe videtur famam diviſionis ad Martinum Mediolanenſem & epiſtolam ejus ad orientales pervenire non potuiſſe intra trium menſium ſpatium; adeoque dajam videri ſimpliciter ad ſynodum, ſed in orientalium manus inciſiſſe; præſertim cum ii qui tractarunt hiſtoriam Epiſcoporum Mediolanenſium ſcribant hunc Martinum ſine Martinianum, ut ipſi vocant, dogma Neſtorianum acri & vehementi ſcripto confutaſſe, eumque librum Theodoſio Principi deſtinatum tranſmiſiſſe ad ipſos Epheſini Concilii patres. b *Codicem B. Ambroſii*) Iſtius rei mentionem faciunt orientales in eadem epiſtola ad Rufum. Ajunt enim: *Nam Martinus ſanctiſſimus Deoque dilectiſſimus Mediolanenſium Epiſcopus ad nos ſcripſit, librumque beati Ambroſii de dominica incarnatione ad piiſſimum Imperatorem miſit, qui hæreticis illis capitibus contraria docet.* Vide infra cap. LXXXIV. c *Conteſtatio tertia*) Hanc etiam ex alia verſione edidit Roberrus Winterus. Extat autem in tomo ſuperiori Conciliorum. d *Direxerunt*) *a Chalcedone*, ut habet titulus in editione Baſileenſi, omiſſus in editionibus Conciliorum.

e *Ordinationis*) Lupus putat hic agi de confirmatione depoſitionis Neſtorii. Sed manifeſtum eſt intelligi hunc locum debere de ordinatione Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ; quam a catholicis peractam fuiſſe patet ex narratione ordinationis Maximiani, quæ edita eſt ſupra.

Super hanc vero etiam reliquæ regiones atque provinciæ ex quibus congregati sumus. Non igitur despiciat imperium vestrum quia corrumpitur fides, in qua & vos baptizati estis & vestri parentes, in qua defixa sunt Ecclesiæ fundamenta, pro qua beati martyres multa millia pœnarum mortis libentissime susceperunt, cum qua & barbaros vicistis & dissolvistis tyrannos, qua & indigetis in bello quod nunc [a] Africam comprehendit. Erit enim vobis pugnator omnium Deus, si ejus pia dogmata defensetis, & prohibeatis exscindi corpus Ecclesiæ. Exscindetur enim, si superinductus fidei a Cyrillo & confirmatus ab aliis hæreticis sensus obtineat. Hæc jam quidem sæpius in conspectu Dei & in Epheso & hic obtestati sumus, & vestram docuimus pietatem, satisfactionem nobis acquirentes apud omnium Dominum. Exigit namque a nobis & istud, sicut scripturæ divinæ in apostolicis atque propheticis eloquiis docent. Nam beatus quoque Paulus exclamavit ac dixit: *Obtestor in conspectu Dei, qui vivificat mortuos, & Jesu Christi, qui testimonium præbuit sub Pontio Pilato, bonam confessionem*. Et Ezechieli Deus præcipit distinguere ab his qui in populo sunt. Et interminationem ponit dicens: *Si non distinxeris pereuntium sanguinem de manu tua perquiram*. Hoc judicium metuentes, necessarium fore credimus hinc docere imperium vestrum quia ea quæ sunt Apollinarii & Arii & Eunomii docent in Ecclesiis hi qui eis [b] impermisti sunt & illicite ac inregulariter sacerdotium gerunt, & non salvant animas ingredientium, si qui tamen illos & audire contenti sunt. Per divinam siquidem gratiam, quæ omnes homines parcendo gubernat, & misericorditer regit, & cunctos esse vult salvos, maxima pars populi sana est, & pro rectis dogmatibus pugnat. Propter quos præcipue dolemus ac pungimur animo, metuentes ne paulatim serpens languor plures obtineat, & commune fiat hoc malum. Hæc nos vestram rursus docemus tranquillitatem, nec unquam docere desistimus. Oramus ut annuat imperium vestrum deprecationibus nostris, nihilque subintroduci sanctorum patrum qui Nicæam convenerunt fidei permittatis. Si vero & post hanc nostram deprecationem, & coram Deo commonitionem non acquieverit pietas vestra, nos & pulverem pedum nostrorum excutientes cum beato Paulo clamabimus: *Mundi nos sumus a sanguine omnium*. Non enim quievimus nocte ac die, ex quo in istam benedictam synodum venimus, & Imperatorem & judices & milites & sacerdotes & laicos contestantes ne fiant traditæ a patribus fidei proditores.

CAPUT XXXVI. 124

[c] *Pars sermonis unius quo in Chalcedone dicunt usum Theodoretum Episcopum Cyrensis Ecclesiæ.*

CHristus præsit nostro sermoni, per quem & ipsi sermones, & nos ejus divinorum ministri verborum; Christus, qui positus est in ruinam resurrectionemque multorum & in signum cui contradicetur, olim quidem ab Israele carnali, nunc vero etiam a spirituali; Christus, qui infidelibus quidem offensionis est lapis & scandali petra, non confundit autem credentes in se; Christus ille lapis quem reprobaverunt ædificantes, & factus est in caput anguli; Christus Ecclesiæ fundamentum; Christus lapis ille qui sine manibus est abscissus, & mons factus est magnus, & operuit orbem terræ secundum prophetiam Danielis; Christus, pro quo & cum quo & propter quem nos expugnamur, & propter quem nos sumus ab imperiali civitate prohibiti; sed non sumus cœlorum regno privati. Civitatem namque habemus Hierusalem cœlestem, cujus artifex ædificator est Deus, juxta Pauli Apostoli vocem. Christus propter quem Propontidis undas navigare præsumitis ut nostram vocem audire possitis, imaginem vocis esse putantes vestri pastoris. Concupiscitis enim delectabile melos audire vestri pastoris, illius pastoris quem compastores ejus [d] calamorum, sicut arbitrantur, subscriptionibus peremerunt, ad quos Deus exclamat per Prophetam: *Pastores multi corruperunt vineam meam, polluerunt partem meam; posuerunt partem meam desiderabilem quasi intransmeabile desertum*. Dicat de ipsis per alium quoque Prophetam: *Secundum multitudinem suam peccaverunt mihi. Ponam gloriam ipsorum in ignominiam*. Dicat per alium denuo Prophetam: *Væ filii desertores; fecistis consilium, & non per me, & conspirationes, & non per spiritum meum; ut adjiceretis peccatum super peccatum. Convertimini qui profundum iniistis consilium & iniquum*. Dicat ad eos Isaias: *Manus enim vestræ pollutæ sunt sanguine, & digiti vestri in peccatis. Lingua vestra locuta est nequitiam, & os vestrum iniquitatem meditatur*. Nemo loquitur justa, quia concipiunt dolorem, & pariunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt, & telam araneæ texunt. Videte accusationem malitiæ, & fragilitatis nequitiæ convictionem. Ova aspidum, & telam araneæ. Hoc quidem malitiæ partus, illud vero infirmitatis convictio. Addit ergo dicens: *Et comesturus ex ovis eorum, confringens invenit monstrum*. Vidisti [e] malitiam languidam, vidisti eum qui expugnatus est coronatum. Quia comesturus, ait, ex ovis eorum, confringens invenit monstrum. Quod est autem monstrum, nisi quia generare non

a *Africam*) Cui incubabant Vandali, Alani, & Gothi, ut docet Possidius in vita sancti Augustini cap. XVIII.
b *Impermisti*) Id est, mixti Ecclesiis. Nam editio Basileensis habet, *ii qui permissi sunt Ecclesias habere*.
c *Pars sermonis*) Extat in editione Basileensi Roberti Winteri, & in tomo superiori Conciliorum Titulus in editione Basileensi sic habet. *Pars homiliæ Theodoriti Episcopi Cyri dictæ in Chalcedone quum essent abituri*. Mutatus est pessime in tomis Conciliorum, hoc modo. *Pars homiliæ Theodoreti Episcopi Cyri Chalcedone ad schismaticorum legatos Nestoriique fautores habitæ*. Pessime inquam. Nam præterquam quod nihil istiusmodi legitur in antiquis libris, recte animadvertit Lupus hunc sermonem habitum ad Constantinopolitanos qui Chalcedonem accesserant eo tempore quo Episcopi ex Epheso evocati illic tendebant.
d *Calamor. subscript.*) In damnationem Nestorii subscribentes in Concilio Ephesino.
e *Vidisti malit.*) Editio Basileensis. *Vidisti malitiam infirmantem, vidisti offendentem non offendentem, vidisti eum qui impugnatur coronatum*.

non potest? Ac si diceret: Quia malitia non potest venire ad perfectionem. Prædica igitur nobis etiam spem malitiæ. Ait enim, quod mirum est, sic dicens: *Et in eo basiliscus*. Hoc est mirum, quia & [a] basiliscus in eo & monstrum. Basiliscus vero malitiam significat. Quia enim bestia hæc [b] amarissima est omnium reptilium, ipsi partum malitiæ comparavit. [c] Monstrum vero idem rursus propter fragilitatem malitiæ dixit. Sequitur demum sententia hæc: *Tela eorum non erit ad vestimentum, nec operientur ab operibus manuum suarum*. Cur hoc? Quia opera eorum iniquitatis. Dic & speciem iniquitatis: *Pedes eorum ad malum currunt*. Ad quid faciendum? *Et veloces sunt ad effundendum sanguinem*. Quid ergo ad hæc? *Contritio & infelicitas in viis eorum*. Semitæ namque illorum, per quas ambulant, perversæ sunt, & viam pacis ignorant. Vere lamentationibus digna sunt ista, ut contra sacerdotes loquantur talia sacerdotes. Sed ista nos dicimus, non tam illos accusantes quam vobis potius providentes. ET POST ALIQUA. *In veritate expavit super hoc cœlum, & ampliore terra est perturbata formidine, dicit Dominus. Quoniam duo & nequam fecit populus meus. Me dereliquit fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi lacus contritos, qui aquam continere non potuerunt*. Dicit ad eos Dominus per Hieremiam Protam: *Transite ad insulam Cethim, & videte*. Non vultis, inquit, acquiescere verbis nostris, non consentitis Prophetis, non suscipitis legem, non creditis scripturis divinis? Paganorum filios doctores adsciscite. Ite ad gentes, & discite quomodo putativi dii honorentur ab eis qui certe non sunt dii. *Transite ad insulas Cethim, & videte, & in Cedar transmittite, & omnino perquirite si facta sint talia*. Quæ talia? *Si mutabunt gentes deos suos*. Quales illos? *Qui certe dii non sunt*. Et cur dicis hæc? *Populus autem meus mutavit gloriam suam, & quia nihil ei proderit*. Hæc etiam de istis convenit dici. Nam gentilium pueri ligna & lapides honorantes, immortalia hæc appellant. Tu autem, qui eos illa prohibes adorare, & solum verum Deum admones colere, qui montes in penso statuit & in statera colles, qui manu sustinet aquam & palma cœlum, & omnem terram gubernat, qui statuit cœlum sicut cameram, qui tenet gyrum terræ totius, & habitantes in ea tamquam locustas, qui verbo suo fecit hæc omnia, & in uno momento temporis præsentavit tamquam futura sint prius quæ ante non fuerunt, & qui dedit quæ non erant ut essent, propria voluntate, tu nunc velut hæc omnia oblitus, passionibus subjicis eum, & tamquam passibilem Dominum sic adorari quasi legis latione promulgasti. Paganorum quidem, sicut dictum est, pueri, cupiditatis nimietate languentes, & cœlum vocant impassibile, & solem impassibilem nominant, & leges de stellis velut immortalibus ferunt, & terram quam conculcant deificant. Nos vero invisibilem, increatum, incomprehensibilem imperscrutabilem credimus esse passibilem? Absit, salvator noster ac benefactor, ne unquam sic a tua recedamus adoratione, ne tuam sic ignoremus naturam, ne usque adeo circa tua simus indevoti dona, neque liberatorem nostrum passibilem suspicemur, qui nos ex passionibus ad impassibilitatem transduxit, qui donavit impassibilitatem passibilibus. Hanc deprecationem Deo & pro nobis & pro vobis offerimus, cui gloria in sæcula. Amen.

Sed eam ex nomine beati Theodoreti posuit Irenæus; qui dum Nestorianus fuerit, ut pro illo in exilium mitteretur, sciens doctrinam Theodoreti in Ecclesia Dei præfulgere, voluit propter illa quæ post gesta sunt ut varium denotare.

CAPUT XXXVII. 125

Idem vero Irenæus & ista posuit post prædicta dicens.

d Sermo Joannis Antiocheni, quem dixit in Chalcedone post sermonem Aphthonii Presbyteri & Episcopi Theodoreti.

SAncta lex est ut quæ filiorum sunt, patribus deputentur. *Meus est igitur Galaad, & meus est Manasses*. Magis vero non mei, sed Dei sunt, qui nostrum sanctum gregem congregavit ad nos, instantiamque illi pro pia fide donavit super alia bona. Ego vero ad hoc surrexi tantummodo ut salutarem vos pariter & valedicerem vobis. [e] Carpemus namque iter, vobiscum manentes; & rursum vobiscum sumus, ad fratres nostros euntes. Permanet enim sine impedimento ubique dilectionis natura. Saluto vos atque rogo ut pacem habeatis ad Deum, qui ante quidem Christiani fideles eratis, nunc vero etiam confessores. Omnis qui magnam se novit obtinuisse substantiam, fortiter decertat, & eum pro his quæ possidet laborare non piget ne perdat hæc ipsa quæ possidet. Nemo igitur vobis auferat paternam fidem, quam nos quoque sicut depositum filiis commendamus. Attendite ad patres nostros atque majores, quos nec tormenta nec mors nec aliud quodvis humanum valuit ab effectu fidei submovere. Nostris vero temporibus parvæ minæ sunt, magna est merces; parvæ passiones, sed magnæ coronæ. Nemo vobis depositum rapiat, dico vero ad integritatem dogmatum. Nemo vobis deitatem persuadeat esse passibilem, neque unam naturam divinitatis & corporis. Nam illa quidem semper est per se divina substantia, illam vero suscepit. Unde conjunctionem prædicamus, non vero confusionem; unitionem, non tamquam aliquorum misturam. Deus istud propter illud, filius hoc propter illud, omnia hoc propter illud. Adoratur cum illo, glorificatur cum illo. Et hinc conjunctum inseparabiliter, ipsum naturæ nostræ primitiæ nominatur. Hæc custodite, & Deus pacis erit vobiscum, defendens vos quo ipse novit modo. Ipsi honor & gloria in sæcula. Amen.

CA-

a *Basiliscus in eo*) Eadem editio Basil. *basiliscus in illo & urium hoc est sterile. Basiliscus autem malitiam &c.*
b *Amarissima*) Vvinter. *ferocissima*.
c *Monstrum*) Ibid. *Verum & illa ipsa urion est propter infirmitatem malitiæ. Infirma enim est malitia.*
d *Sermo Joannis*) Habetur in laudata toties editione Basileensi, & in tomo superiori Conciliorum.
e *Carpemus*) Hoc membrum deest in editione Conciliorum, usque ad hæc, *& rursum vobiscum*.

CAPUT XXXVIII. 126

Epiſtola ſancti Joannis Antiocheni Epiſcopi, quam [a] *Præfecto ſcripſit ab Ancyra.*

INſatiabile quiddam revera nequitia eſt, & inſatiabile nimium. Et hoc ex aliis quidem quis plurimis videat, nihilominus vero & ex iſtis qui omnes quidem Principum leges, omnes vero calcaverunt eccleſiaſticas ſanctiones & ſurſum verſum cuncta fecerunt. Non [b] ſauciati enim [c] Firmus atque [d] Theodotus, & qui cum eis, iniquitatibus quæ in Epheſo & quæ in Chalcedone factæ ſunt, & ſeditionibus quæ in Conſtantinopoli, everſione priorum dogmatum, nunc rurſus illicitis omnia tentant loca turbare. Nam nunc quoque cooperatorem ſibi ſumentes [e] illum quem in Conſtantinopoli produxerunt, direxerunt contra nos ad Ancyram literas infirmiores arancis & inaniores umbris, multam tamen eorum nequitiam prædicantes. Nam dum prius ipſi a nobis excommunicati ſunt, eo quod hæreticis ſubſcripſerint Cyrilli capitulis, eorumque impietatem roborare præſumpſerint, dumque excommunicationis conculcaverunt terminum, & comminiſtrant condemnatis, & ſecundum ſanctorum patrum regulas per hoc ipſi quoque depoſiti ſint, ſuſpenſiones contra nos ſegregationeſque miſerunt, ſimile aliquid facientes velut ſi quis vinctus & adhuc ipſis vinculis obnodatus vincientem ſe vincire conetur. Memor eſt autem magnificentia veſtra quia & quando Chalcedone degebamus, ſæpius & piiſſimo Principi & veſtræ magnitudini diximus quia quicunque a damnatis atque excommunicatis ordinatus fuerit, ordinationem habet illicitam & iniquam. Quomodo autem veniet ſpiritus gratia orantibus eis quibus interdicta eſt ſacerdotis oratio? Hoc & olim docuimus magnificentiam veſtram, & notum facimus in præſenti, quia nos nec iſtos eſſe ſcimus Epiſcopos, nec illum qui ab iſtis eſt factus. Nam illi quidem tranſgreſſione [f] regulæ ſub regulæ facti ſunt pœna; ille vero ab eis nihil accepit, quia nihil habebant quod impertirentur illi qui ſemetipſos ante privaverunt. Hæc ſi poteſtas veſtra probaverit, quæſumus ut etiam piiſſimo & amico Chriſti Imperatori noſtro legantur, & magnificentiſſimo glorioſiſſimoque Præpoſito, & omni amico Chriſti conſiſtorio ſive ſenatui; ut univerſi cognoſcant quia nos uſque ad præſens nulli noſmetipſos ſubjecimus crimini, & ordinabiliter omnia & conſequenter, ſecundum quod placet regulis, egimus.

[f] Can. Antioch. IV. Hard.

CAPUT XXXIX. 127

Epiſtola Joannis Antiocheni Patriarchæ & omnium qui in eadem civitate pariter convenerunt Epiſcoporum ad Imperatorem Theodoſium poſt certamina quæ hi habuerant Epiſcopi in Epheſo & Chalcedone.

SCientes quia veſtrum pietate ornetur imperium, & quia evangelicis & apoſtolicis dogmatibus faveatis, evangelizamus ſerenitati veſtræ, præ omnibus hoc vos lætificare præcipue cognoſcentes, quia per divinam gratiam, quæ orthodoxam fidem omnibus modis evacuari non ſinit nec permittit effluere, ſed ſemper ſcintillam relinquit, & per hanc reaccendit extincta, quia omnes orientalis diœceſis Epiſcopi & Clerici & populi recti ſunt ſalvis dogmatibus & perſeverant in fide quæ a beatis patribus expoſita eſt in Nicæa congregatis, & eligunt potius omnibus privari corporis membris quam vel unam rectæ illius confeſſionis ſyllabam prodere. Propter quod & Cyrilli capitula, tanquam valde contraria & ſanctorum Apoſtolorum doctrinæ & ſanctorum evangeliorum prædicationi & expoſitioni fidei quæ in Nicæa facta eſt, execramur univerſi; & amicam Deo veſtram quæſumus ſummitatem in nulla Eccleſiarum quæ ſunt ſub cœlo permittere dogma illud impium prædicari, ſed ut nefas & blaſphemiam ab univerſo mundo fugari præcipere. Decet enim vobis, quia ab ipſo Domino Chriſto ſumpſiſtis imperium, ſervare illi mundam dogmatum traditionem, omni additamento hæreſeos liberatam. Sic enim ſuper præſens imperium fruetur veſtra pietas & futuro, quod & curis eſt liberum, & non recipit [a] fidem, ſed illud quod ſeneſcere non poteſt, immortale gaudium tenet. Joannes Epiſcopus Antiochiæ. Incolumen veſtram pietatem & multis annorum curriculis perdurare oro eccleſiis Chriſti & Romano principatui, Deo amiciſſimi & optimi Dei cultores & piiſſimi Imperatores.

(a) For. *Sed nium* Hard.

Similiter & omnes pariter convenientes Epiſc. ſubſcrip.

CAPUT XL. 128

Epiſtola Theodoreti Epiſcopi Cyri, quam ſcripſit ad populum Conſtantinopolitanum, per quam oſtenditur quia non ſolum prius & poſterius, ſed & quando ab Epheſo ad Chalcedonem & a Chalcedone redivit ad Eccleſiam ſuam, ſemper fidem catholicam prædicavit, licet Neſtorium damnare diſtulerit, non credens illa ejus eſſe dogmata quæ & ipſe Neſtorius denegabat, & in Epheſo ex quaternionibus ſub ejus nomine, nullo teſte, probata credebat.

QUale quiddam patiuntur & faciunt avium matres, quoties nidos ſuos deprædandos adſpiciunt, (Anxiantur enim & garrulæ ſtridunt, & ad ſimilem volatum teneros adhuc pullos

---

a *Præfecto*) Antiocho. Vide ſupra cap. 24. 25.
b *Sauciati*) Legendum eſt, *ſatiati*.
c *Firmus*) Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ.
d *Theodotus*) Epiſcopus Ancyranus.
e *Illum*) id eſt, Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum ordinatum a ſeptem Epiſcopis catholicis Conſtantinopolim miſſis a ſacro Concilio, inter quos fuerunt Firmus & Theodotus. Vide ſupra.

pullos hortantur, ut aucupantium manus effugiant) tale aliquid patior simul & facio, lamentationes vestras ex literis audiens, & quasi vos garrule stridentes ac tremule mentis oculis cernens. Inspectis namque ipsis literis, mox lachrymarum cunctos humores expendi, & sicut dicit Propheta, exitus aquarum deposuerunt oculi mei. Et tacens simul ac gemens permansi diutius, hoc improvisum cogitans malum, & divisionem corporis Ecclesiæ, & prælium omni bello civili deterius. Non enim de una tribu tantummodo sumus, sed de utero uno, eundem gloriantes habere nos patrem omnium Deum, eandem matrem sanctissimum fontem. Non solum vero unius uteri sumus, sed & unius quoque thori, unius mensæ, unius & victus. Et licet membra multa simus atque diversa, unum tamen corpus efficimus juxta apostolicam doctrinam dicentem: *Vos estis corpus Christi, & membra de membro*. Sic nec naturæ cognatio, nec communio partuum, nec quod mystica mensa perfruimur, nec quod manus invicem sumus ac pedes & oculi, & quia unum corpus universi complemus, vinculum sufficit servare concordiæ, contemptis vero cunctis legibus pacis, tanquam laniantes propria membra discerpimus, & adversariis facti sumus præda facillima atque insultationis & illusionis occasio, eo quod invicem nobis sicut adversariis abutamur, incidentesque cuneum nostrum, & partes ejus in invicem vertimus. Unde rident quidem gentilium pueri, rident quoque Judæi, exiliunt agmina hæreticorum, ovantque cuncti adversarii veritatis, & nostris malis insultant, nos respicientes partitos, & propriam pacem nostrum prælium ducunt. Hos autem qui horum causæ sunt facti nec hoc evigilare facit atque ad semetipsos reverti, ut radicitus evellant quæ male sunt seminata zizania, salutaribus Apostolorum contemptis seminibus, quæ spiritus per omnia sancti gratia præstiti. Hæc igitur, mox ut epistolam legi, mente percipiens, ingemui, lamentatus sum, in lachrymis tunc rationes expendi quas peperit dolor, quando super ista quædam in animo introeunt, non error solum seducentium, sed & illorum qui seducuntur læsio. Sed dum recognovissem eum qui est a principio usque nunc Ecclesiæ statum, & quomodo semper expugnata, expugnans superans proficit, dum virtus a Domino in infirmitate (perficitur) ac probatur juxta ipsius Domini vocem, aliquantulum recreatus sum, nimietatemque dissolvi tristitiæ. Rememoratus enim etiam sanctorum evangeliorum doctrinas, inveni salvatorem Dominumque nostrum nihil suave neque festivitate dignum in terrena vita sanctis suis promisisse discipulis, labores vero atque sudores sua lege proferentem, & injuriosa jurgia & plagas atque flagella prædicere. *Ecce*, inquit, *ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Et ante Præsides & Reges ducemini propter me, & in synagogis suis flagellabunt, & eritis odio omnibus propter nomen meum*. Et post ista insurrectiones in invicem docens ait: *Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filios; & insurgent filii in parentes, & morte eos afficient*. Eorum vero quæ dicta sunt finalis extremaque sententia continet etiam fructum; *Qui enim perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit*. Discimus ergo ex his nihil remissum plenumque lætitiæ quærere in præsenti vita, bonorum vero quæ sperantur servationem viriliter sustinere & fortiter ferre quæcunque propter veritatem contigerint tristia. Hujusmodi enim perseverantia futura nobis bona providebit. Dicit enim beatus Paulus: *Quia tribulatio patientiam operatur, patientia vero probationem, probatio autem spem, spes autem non confundit*. Confessionis nunc liberatio festivitatis initium est. Qui vero illa sustinent, eis non potest misceri tristitia. Et nunc experimenta innituntur rebus. Exspectationes fructuum pondus laboris exonerant. Unde & sanctorum Apostolorum contubernium, dico autem Petrus & Joannes, dum miracula & perflagellati fecissent, *exierunt gaudentes, quia digni facti sunt injuriam pro Christi nomine sustinere*. Et Paulus pietatis procertator exclamat: *Complacemus in infirmitatibus, in injuriis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis, in seditionibus pro Christo*. Explicans rationem dicit: *Quando enim infirmor, tunc potens sum*. Et non ait, *Tolero infirmitates & injurias*, & reliqua, sed, *complaceo*, inquit, id est, gaudens suscipio, cum voluntate flagellor, tormentis gaudeo, festivitas doloribus commiscetur. Et illa quidem natura sensibus ingerit, hanc vero voluntas adducit. Et mox infert inquiens ita: *Si gloriari oportet, de infirmitate mea gloriabor*. Et alibi: *Non solum vero, sed & gloriamur in tribulationibus*. Non autem dicit: *Perseveramus*, vel *toleramus*, vel *tribulationes patienter ferimus*, sed ait, *Gloriamur in tribulationibus*, inter tribulationes declarans voluntatem, animæque fiduciam de spe notificans futurorum. Quia enim in principio certaminum summitas est dolorum, & circumvallantium se malorum multitudinem cernens, & deprecans ut erueret ex tribus certaminibus, judicem dicere audiit: *Sufficit tibi gratia mea. Virtus enim mea in infirmitate perficitur*. Lætabatur postea flagellatus, insultabat cum torqueretur, extentus quasi in choro gaudebat. Cum plagis finderetur, hymniebat, gratias agebat in vinculis, & Ecclesias ex carceribus faciebat, noctes psalmodiis mutabat in dies. Irascebatur contra eos quos flere audiebat propter futuras ei tentationes, atque dicebat: *Quid flectis & confoditis cor meum? Ego enim non solum ligari, sed & mori pro Domini nostri Jesu Christi nomine paratus sum*. Ista omnis Apostolorum chorus faciens permansit. Hæc qui post illos fuerunt veritatis athletæ. Hæc sunt etiam multi qui pro pia religione contemnant atque perficiant. Non enim nos omnino deseruit illius gratia qui cernit desuper universa. Dereliquit autem nobis Dominus semen, ut non similemur Sodomis & Gomorrhis. Et est etiam per misericordiam salvatoris aurea grana in botro cernere, quæ juxta imaginem propheticam benedictio Domini nominantur. Et spicas non duas aut tres, sed multa millia solida in valle radicatas est videre. Olivas quoque non quatuor aut quinque tantum, sed numero plures super extremitatem plantatas montis excelsi, quæ ab inimicis furantibus auferri non queant. Hæc enim tropice sancivit de his quos pietas nutrit, qui divinum depositum minime perdiderunt, sed intentabile atque incontaminabile servavere. Scit Dominus qui sunt ejus, & adest præconfirmator, & excitatione levigat & clamat: *Non te deseram, neque derelinquam; & adhuc loquente te dicam, Ecce adsum. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Et. *Confidite, ego vici mundum*.

Et.

Et. *Sufficit vobis gratia mea. Virtus enim mea in infirmitate perficitur*. Ob hoc enim quia in pugnatione multa undique sagittarum millia excipientes neque fugiebant, neque cadebant, sed fortiter stabant, & habebant immobilem virtutem, hoc ipsum ait amplius prædictam ejus regni virtutem. Expendentes enim sagittas impugnabant adversum nos, & lapides ac lanceas nostros nos dejiciunt milites. Hoc igitur audientes verbum contra insurgentes molestias hæsitare non convenit, sed fortiter stare hereditatemque paternam inadibilem furibus custodire & supernum custodire nutum. Veniet enim quicunque venturus est, & non tardabit, & athletas proprios coronabit. Credimus vero quia & gregem suum, qui divisus est, celeriter uniet, & pascit nos continuo. Tamen sinit fieri sicut in principio, quando non erat nobis. Et eos qui erraverunt convertet, & languentes salvabit, & salvos custodit in omnibus. Confidite igitur vos, qui estis piæ religionis peculiare nutrimentum, & vestram ipsorum salutem operamini ad virtutes animi invicem provocantes, & divinas leges ad memoriam reducentes, deprecantesque Dominum ut hanc caliginosam nubem pinguemque dissolvat & omnibus lumen veritatis ostendat & doceat universos quia impassibilis & immutabilis est trinitatis natura secundum sanctorum patrum doctrinam qui in Nicæa convenerunt dicentem: *Eos enim qui dicunt, Erat aliquando quando non erat, & antequam nasceretur non erat, aut quia ex non exstantibus procreatus est, vel ex alia quacunque substantia, dicentes esse vertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat sancta catholica Ecclesia*. Qui ergo divinæ naturæ passiones apponunt, eam vertibilem dicunt atque mutabilem. Mutatur namque ac vertitur quod se aliter atque aliter habet. Qui autem vertibilem dicunt atque mutabilem, sub patrum maledictione sunt sanctorum. Si enim quod impossibile naturaliter exiitit, vertibilitatem mutabilitatemque sustinuit, quod autem convertitur ac mutatur, jam non est inconvertibile neque incommutabile, quomodo igitur per Prophetam Dominus exclamat: *Ego sum, ego sum, & non mutabor*? Si ergo & Deus semetipsum immutabilem vocat, & beati patres huic voci obedientes anathematizant qui hunc vertibilem atque mutabilem vocare præsumunt, quis ita propriam salutem despiciat ut & adversa alleget contra Deum, & his qui subtiliter divina edocti sunt aperte repugnet? Oportet igitur credere in patrem & filium & spiritum sanctum, & patrem quidem qui non sit ex aliquo alio, nec existendi causam ab aliquo habeat, filium vero ex patre quidem genitum consempiternum, non tamen eum qui hunc genuit existentem. Et nulli hoc verbum absque omni persuasibilitate videatur. Nam sicut filius quidem genitus est ex patre, sicut verbum vero est splendor gloriæ consempiternus patri, & quidem sicut filius ex patre, sicut verbum in patre, sicut autem splendor cum patre, sicut vere consides una cum patre, idem quidem credimus de spiritu sancto, quem nos Dominus docuit ex patre procedere, & Apostolus tradit dicens: *Nos autem non spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est*. Credimus igitur unam esse patris & filii & spiritus sancti divinitatem, unam dominationem, unum regnum & potestatem atque consilium in tribus proprietatibus

A sive in subsistentiis agnoscendam. At vero illis relinquamus minus & majus qui ea quæ infinita sunt tanquam per linguam pensare præsumunt. Nos autem unam trinitati offeramus adorationem. Præcipimur enim sic honorare filium sicut adoramus & patrem, & in omnibus spiritum sanctum patri & filio communicare sumus edocti. Tanta nobis ad præsens de divinæ naturæ deiloquio dicta sint. Isthic docens enim, non sicut disceptans, feci sermones. Et doctrinam fratribus, non inimicis, offerimus. De dispensatione vero credere convenit quia unigenitus Dei filius, Deus verbum, qui ante sæcula est, propter nostram salutem incarnatus

B est & inhumanatus, & habitavit in nobis, & factus est caro, non vertibilitate divinitatis, sed assumptione humanitatis. Forma enim Dei existens, formam servi accepit. Et in terra visus est per humanam naturam, & cum hominibus conversatus est. Propter quam etiam templum vocavit sumptam naturam, differentiam ejus qui accepit ad id quod assumpsit ostendens. Et quia hoc quidem Deus est, illud vero templum, utrumque autem unus Christus, unus Dominus, unus filius unigenitus, & idem primogenitus. Hoc enim nos etiam beatus Paulus edocuit: *Unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia*. Et in Epistola ad Hebræos: *Jesus Christus heri & hodie ipse & in sæcula*. Et alibi: *Unus Dominus, una fides, unum baptisma*. Et pa-

C tres autem qui in Nicæa congregati sunt inquiunt: *Et in unum Dominum Jesum Christum filium Dei*. Quos sequentes, unum quidem Christum & Dominum confitemur filium Dei, in ipso uno autem duas naturas agnoscimus. Et novimus unum eundemque recentem & sempiternum, ex Abraham recentem secundum humanitatem, sempiternum secundum divinitatem, passibilem circa id quod visibile est, impassibilem circa invisibilem naturam. Ex Deo, quia Deus est; ex Abraham, quia homo est. Sic filium confitentes, agnoscimus quæ cujusque naturæ sunt propria. Hæc vobis iterum, velut in summa, de dogmatibus pietatis scripsimus. Direximus autem vobis & ea quæ a nobis ad mo-

D nachos sanctissimos scripta sunt, & divinorum dogmatum latius opus habentes & claram Conciliorum cognitionem. Super hæc autem direxi vobis amatrici dilectionem, amatrici Dei congregationi, & ea quæ ad Deo amicissimos Episcopos a nobis dicta sunt, qui discere voluerunt quæ sit eorum quæ moventur causa. Petierunt enim a nobis hanc eis manifestam statuerem & claram. Si vero vacare potuero, & ea quæ de sancta trinitate & de divina dispensatione olim a me scripta sunt dirigo vobis; non ut satietatem vobis faciam divinorum, sed ut accendam desiderium vestrum, ardentiusque perficiam. Potens vero est Deus omni vos implere

E sapientia per spiritum & quod deest ex magistrorum interpretationibus adimplere, ut etiam dicat ipse de vobis: *Oves meæ vocem meam audient, & cognosco eas*, & ei respondeatis: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit*.

CAPUT XLI. 129

Epiſtola ſancti Acacii Berrhœenſis Epiſcopi [a] antiquiſſimi & illo tempore clari ſacerdotis, qui etiam confeſſor Arianorum temporibus fuit, cujus & ſcriptas contra beati Cyrilli capitula literas approbavit Theodoſius Imperator [b] ſcribens ad ſynodum quæ in Epheſo congregata eſt per Joannem Comitem largitionum, [c] ſicut ſupra oſtenſum eſt; cui & in ipſa diſcordia poſito & ſedes apoſtolica & beatus Cyrillus cum magna veneratione reſcripſit.

DOmino meo ſanctiſſimo & Deo amiciſſimo fratri & comminiſtro [d] Alexandro Acacius. Sicut pridem nuntiavi religioſitati tuæ, pervenit huc Dominus meus per omnia ſanctiſſimus Joannes Epiſcopus cum Deo amiciſſimis Epiſcopis Alexandro Apameæ, Archelao, Theodoreto, Thalaſſio, Euſtatio, Mari, & Maru: & nunciaverunt quæ dicta ſunt & quæ acta priuſquam evocati ſunt a religioſiſſimo & Deo amiciſſimo Imperatore noſtro, quæ talia ſunt ut nequeat complecti oratio. Omnem namque linguam ſuperant ad loquendum quæ per concinnationem diaboli dicta ſunt. Diſcuſſione vero facta coram piiſſimo & Deo amiciſſimo Imperatore noſtro inter utraſque partes, dum omnia piiſſimus Imperator cum orientalibus ſentiret ac diceret, multa pecunia, quam dedit Cyrillus, pro peccatis noſtris obruit veritatem. Nam poſtquam mortuus eſt [e] ſcholaſticus eunuchus, piiſſimus Imperator res ejus inquirens & aurum, quod reliquerat infinitum, invenit hypomnyſticum continens quia multas auri libras acceperit a Cyrillo. Et vero aurum tradebatur a [f] Paulo quodam filio fratris Cyrilli Alexandrini, qui illic Comes erat Conſiſtorianorum; præter alia innumera quæ in variis ſpeciebus ſunt diverſis oblata perſonis. Depoſitio vero Cyrilli & Memnonis fuerat confirmata, & ut prædicaretur quoque convenerat. Et ſic tempus inveniens, dum cuſtodiretur in Epheſo, fuga eſt uſus. Maximianus vero, qui in Conſtantinopoli eſt ordinatus Epiſcopus, orientalibus in Conſtantinopolim non permiſit intrare. Cognovit autem religioſitas ſicut oportebat agnoſcere. Videns enim multam turbam monachorum piiſſimus Imperator, valefecit Epiſcopis, ſatisfaciens eis. In anguſtia igitur nimia ſunt qui ad Eccleſiam pertinent, & ad ſalvandum Dei omnipotentia indigent atque remedio. Qualiter vero hi qui ad nos a vobis venerunt conſolati ſint cum multitudine quæ pariter venit, & quomodo nos fuerint conſolati prædicti religioſiſſimi Epiſcopi, reverentiſſimus Panicius Diaconus edocebit. Omnem quæ tecum eſt in Chriſto confraternitatem plurimum ſalutavi.

CAPUT XLII. 130

Epiſtola quam præfatus Irenæus direxit, a beato Theodoreto Cyri Epiſcopo ad Candidianum Comitem Domeſticorum ante pacem miſſa.

PRopter multa & ipſam memoriam Epheſi odio habens, gratias ei de una re ago præcipua, quia manifeſtam nobis fecit animam tuam, quæ eſt plena virtutibus. Sic enim athletas luctamina, & equos currendi certamen, & aurigas currus, & aurum coticula oſtendit, utrum probatum ſit, an adulterinum, ipſa decernit, ſic & civitas illa, & illa vehemens tempeſtas, & denſi atque crebri fluctus, & diverſi atque contrarii flatus ſtabilitatem veſtram & fortitudinem firmitatemque pro juſtitiæ partibus oſtenderunt, & ferventes dilectores nos voſtræ magnitudinis effecerunt. Ob hoc Epheſo gratias agere cogar, in qua illud peſſimum naufragium ſuſtinuimus, in qua Eccleſiæ membra contra invicem ſeditione armata ſunt, & unum corpus inciſum eſt, & mala illa ſunt perpetrata quæ taciturnitate ſunt digna, quæ plus nobis tua ſcit magnitudo. Unde & de ſanctiſſimo ac Deo amiciſſimo Epiſcopo & comminiſtratore noſtro [g] Theophanio ſcribens, verbis non egeo longis. Et ipſum namque manifeſte novit magnificentia veſtra, & ſcit injuſtitiam quæ præſumpta eſt contra eum. Quia igitur & adverſamini & odiſtis eos quia talia commiſerunt, linguam pro manu porrigite, & ſuadete illos qui habent hujus ſententiæ vim, extinguere tandem flammam quæ male ſuccenſa eſt, & reſtituere male pulſis Eccleſias, & ſiſtere riſum qui contra nos eſt pietatis adverſariorum.

CA-

---

a *Antiquiſſimi*) In epiſtola Theodoſii Imp. ad ſynodum Epheſinam ſupra, ſcriptum eſt Acacium adjici ſancto Concilio non valuiſſe *propter longam ſenectutem*. In capite vero II iſtius ſynodici laudatur rurſum ejus ſenectus, & c. XVII. orientales ajunt illum tum expleviſſe centum & decem vitæ annos. Factus eſt Epiſcopus an. CCCLXXVIII. ut notat Baronius; furente nimirum Valentis Imperatoris Ariani perſecutione adverſus catholicos, de qua videndus Theodoretus in capite ſecundo hiſtoriæ religioſæ. b *Scribens ad ſynod.*) ſuperius uti jam dictum eſt.

c *Sicut ſupra*) Nihil iſtiuſmodi legitur ſupra, niſi quod in capite XVI. extat relatio Joannis Comitis ſacrorum. Itaque oportet omiſſam a Lupo fuiſſe ſacram quæ extat ſupra.

d *Alexandro*) Hierapolitano Euphrateſiæ metropolitano Epiſcopo. Aſſentior enim Lupo, qui ſic interpretatur.

e *Scholaſticus eun.*) ad quem data eſt epiſtola Neſtorii quæ extat ſupra cap. XV. ubi plura de illo diximus.

f *Paulo quodam*) Recte obſervat idem Lupus falſum eſſe hoc loco Acacium, dum ſcriberet hunc Paulum fuiſſe filium fratris Cyrilli Alexandrini. Quippe ex epiſtola fratris ejus Athanaſii Præsbyteri Alexandrini, quæ extat in actione tertia Concilii Chalcedonenſis, conſtat hos fratres fuiſſe filios Iſidoræ ſororis Cyrilli. In ea porro epiſtola multa habentur de eodem Paulo.

g *Theophanio*) Epiſcopo Philadelphiæ Lydiæ, de quo plura ſupra in geſtis Concilii Epheſini. Hunc cum reliquis ſchismaticis ab eccleſiaſtica communione alienum fecit idem Concilium actione quinta. Poſt quam damnationem, quia perſeverabat in ſchiſmate, alius in loco ejus ordinatus eſt apud Philadelphiam. Attamen objici poteſt eum ſubſcripſiſſe ſententiæ depoſitionis a ſancto Concilio latæ adverſus Neſtorium, ut patet ex tomo quarto Conciliorum & ex hac noſtra nova collectione, ubi ille ſic ſubſcribit: *Theophanes Epiſcopus Philadelphiæ ſubſcripſi*. Sed ſubſcriptio illa perperam huc irrepſit ex codicibus Græcis, quam Latini non habent.

CAPUT XLIII. 131

Epistola sanctæ memoriæ venerabilis Andreæ Episcopi Samosatæ civitatis ad Alexandrum Episcopum Hierapolitanum, de [a] Rabbula Episcopo Edessæno, qui se ab orientali synodo separavit.

HI qui pro recta fide laborant scripserunt mihi ab Edessa quia Rabbulas apertissime declinavit a dogmatibus veritatis & persequitur rectæ fidei defensores, ita ut Theodorum [1] quidem beatum rectæ glorificationis magistrum præsumeret [b] anathematizare in Ecclesia & multa mala contra eum diffunderet, anathematizaret vero & illos qui ea quæ illius sunt legunt, insuper & [c] qui illa quæ scripsimus, & quicunque veniunt & non portaverint [d] ad combustionem Theodori codicem, & eos qui præter illa quæ Cyrilli sunt sapiunt. Dicitur autem & prædicare quod una tantum natura sit Christi & expellere valide hos qui aliquid aliud dicunt. Superflue igitur, ut apparet, [2] Dominos confingimus, qui per taciturnitatem proditores veritatis efficimur. Et festivitas quidem quæ sistit in januis nunc convenire nos prohibet. Rogo vero ut mihi tua probitas indicet quæ oportet dicere vel agere super his, & priusquam nos convenire contingat. [e] Amici vero qui persecutionem sustinent interrogant nos si oporteat jam scissionem fieri & ostendi fiduciam, quia circa ea [3] consilium minime id nunc usque fecerunt. Mihi autem rationabile videtur ut qui fiducialiter impie agit, & omnes abjuravit orientales, & nos contra eum clare pugnemus. Si vero essent quidam fortes, & illud aliud fieri debuit. Et mihi quidem videtur quod in Constantinopoli suscipiens literas quas nunc usque sustinuit erupisset, & impietatem, quam olim conceperat, clarissime peperisset. Nobis vero tutum, sicut arbitror, non est ut de talibus ulterius taceamus.

1) Mopsuesteni Episc.

2) Forte, Fores, Hard.

3) Forte, Concilium minime in id nunc usque Hard.

CAPUT XLIV. 132

Synodicum decretum Joannis Antiocheni Episcopi & reliquorum ad Episcopos Osrhoenæ provinciæ contra eundem Rabbulam Edessenæ civitatis Episcopum.

AMultis & dignis fide viris [f] subtiliter & integre didicimus quia honorandissimus Rabbulas & Edessam perturbat & omnes qui vicinas provincias habitant, apostolicæ fidei valde contraria perpetrans, & eos qui recte sapere elegerunt vertit in fugam, & multa molitur contra orthodoxam fidem. Unde compulsi sumus, hæc discentes a plurimis, vestræ religiositati epistolam destinare; ut si vera sint ista quæ hic diffamantur a pluribus, immunes vos ab ejus communione servetis, donec eum evocantes ad nos, & integre discutientes quæ ad eum pertinent, aut ignoscamus satisfacienti, aut convictum subdamus satisfactionibus regulæ. Oportet enim vestram Deo amabilitatem in fidei causa uti fiducia qua & præter literas nostras vestra sanctitas utique uti potuerat; quippe quæ in divinis legibus ante conscripta est. Omnem fraternitatem quæ vobiscum est ego & qui mecum sunt plurimum salutamus.

CAPUT XLV. 133

Hypomnysticum Theodoreti ad Alexandrum Metropolitanum.

VEnientibus quibusdam, & qui præsentes se fuisse ipso tempore in ipsa Thyanensi civitate & hæc vidisse confirmaverunt, cognovimus quia [g] Firmus subtrahens aliquos qui erant de provincia sua, cum multitudine venit super Deo amicissimum [h] Eutherium, & quendam ex assessoribus ordinavit, & quia magnificentissimus Comes Longras Isauros ad auxilium sanctissimi Episcopi Eutherii destinavit. Et portas quidem civitatis ad eos qui contra Episcopum venerant cives claudebant. Dum ergo ingressi fuissent universi, supervenientes tenuerunt, inter quos & eum qui ab eodem Firmo fuerat ordinatus. At vero ipse qui ordinatus est negavit ordinationem suam, dicens

a *Rabbula*) Venerat Ephesum cum Joanne Antiocheno, & subscripsit epistolæ orientalium ad Hierapolitanos, quæ extat supra cap. XIII. Idem cap. XXVIII. subscribit epistolæ eorundem orientalium ad Episcopos missos Constantinopolim. Postea ab eis recessit & se catholicis adjunxit, ut patet etiam ex Liberato cap. X. & ex epistola Ibæ ad Marim Persam, in qua Rabbulam vocat tyrannum. Ad eum extat infra cap. CVIII. epistola Cyrilli Alexandrini. Vide etiam cap. XLIV. CX. & CLXVII.

b *Anathematizare*) Ibas in epistola paulo ante laudata, quam refert etiam Facundus: *Ex quibus unus exstitit nostræ civitatis tyrannus, quem & ipse non ignoras: qui occasione fidei non solum viventes punit, sed & hos etiam qui olim ad Dominum migraverunt: quorum unus est beatus Theodorus, veritatis prædicator, & doctor Ecclesiæ. Hunc ausus est, qui omnia præsumit, clare coram Ecclesia anathematizare.* Meminit hujus loci Liberatus, hæc ipsa verba referens.

c *Qui illa quæ*) Leg. *insuper & illa quæ scripsimus.* Conqueritur Andreas quod Rabbulas anathematizaverit quæ a se ac Theodoreto scripta erant adversus capitula seu anathematismos Cyrilli. Theodorus lector libro secundo scribit illum accusatum ab Andrea Samosateno fuisse quod contra duodecim capitula Theodoreti scripsisset. Quod cum falsum esse intelligeret vir eruditissimus Henricus Valesius, sic ex certissima conjectura emendandum putat hunc locum ut dicatur Rabbulas accusasse Andream quod contra duodecim capitula Cyrilli scripsisset una cum Theodoreto.

d *Ad combustionem*) juxta edictum Theodosii, qui, ut supra, jubet libros Nestorii omni studio conquisitos publice concremari. Eam constitutionem ad Theodori quoque Mopsuesteni, qui Nestorii magister esse dicebatur, libros, quos pejores Nestorianis esse alicubi scripsit Cyrillus, extendit Rabbulas; sicut postea quintum Concilium eandem relegens, sic legit tamquam si ab initio nomen illic Theodori scriptum esset cum nomine Nestorii. Vide infra cap. LXXXII.

e *Amici*) Ibas Presbyter Edessenus & ceteri qui cum illo erant Edesseni, ut satis ostendunt hæc verba.

f *Subtiliter*) evidenter, ut supra cap. XXVIII. Item infra cap. LIV. LVII.

g *Firmus*) Episcopus metropolitanus Cæsareæ Cappadociæ primæ, unus inter primos synodi Ephesinæ.

h *Eutherium*) Episcopum metropolitanum Thyanensem in secunda Cappadocia, damnatum cum reliquis orientalibus in eadem synodo, deinde relegatum Scythopolim, ac postea Tyrum, ubi defunctus est, ut legitur infra cap. CXC.

& contra voluntatem se ordinatum fuisse & non acquievisse, ita ut mox se indueret chlamydem, & in theatrum vadens exspectaret ludos. Aliqui vero qui cum ipso erant fugientes, ad Nazianzum pervenerunt. Hæc agnoscens, multo dolore atque angustia sum repletus, cogitans Ecclesiarum quæ ubique sunt perturbationem & procellam solam & per omnia pessimam. Oret igitur sanctitas tua & Dominum deprecetur ut extinguat hanc validissimam tempestatem, & vel modicam serenitatem donet Ecclesiis. Quæ vero & contra Deo amicissimum Episcopum Dorotheum Martianopolitanum tentaverunt adversarii veritatis efficere, & ex ipsis agnosces, Domine, quæ ab eo ad amatorem Christi regiæ urbis populum per epistolam dicta sunt. Hujus enim rei gratia nobis ab aliis directum [a] exemplar earundem literarum tuæ sanctitati direxi.

CAPUT XLVI. ...134

Epistola Dorothei Metropolitæ, missa ad populum Constantinopolitanum.

REvertente reverentissimo Martino compresbytero suscepimus a vestra caritate literas; & colligentes nosmetipsos in idem, & legentes eas, confusi sumus immodice, colligentes quia in tali tempore multorum millium charismatum plena & amica Dei navis vestra piorum sacerdotum siti nunc æstuat; ita ut nonnulli quidem vestrorum catechumeni de hac vita exierint, alii vero vita desiderantes ultima communionis judicium, in ipso vitæ termino id non potuerint obtinere, eo quod adversarentur communicare cum impiis, sed sic ad Dominum migraverunt. Verumtamen nostræ fidei nobilitatem recordati, quam didicimus a prioribus temporibus, ad gratiarum actionem conversi sumus omni tribulatione deposita; quia & ille justus judex, cum sit etiam clemens, & per omnia nostrum propositum noverit, etiam sola voluntate contentus est, & ad nostram sæpe intentionem mensurat divitias misericordiæ suæ ac fontem propriæ largitatis. Verumtamen vestræ caritatis epistolam non nos soli cognovimus, sed etiam legi eam Christo amicis plebibus cum literis orientalium Deo amicissimorum Episcoporum coram Ecclesia fecimus. Communem orationem cuncti pro vestra stabilitate ac fiducia, quæ secundum Deum est, cum compunctione cordis & lachrymis obtulimus Domino Christo, ut ad summa Ecclesiæ gubernacula in tempestate hac maxima deprecantes. Sed his ita gestis a nobis in Domini corde, nequam dæmon stimulatus de his quæ ab omnibus pariter atque affectu sincero fiebant, præparavit ut superveniret ad civitatem nostram cum magnificentissimo & religiosissimo magistro militiæ [b] Plintha [c] Saturninus quidam, qui diffamabat semetipsum ab apostatis & prævaricatoribus Episcopum fuisse ordinatum nostræ metropoli, qui & per violentiam capere hanc studuit patrocinio viri prædicti; sed spiritus armati virtute populi nostri, imitatores vestræ in Christo fortitudinis facti sunt. Omnia enim reliqua in præsenti postponentes, intus intra sanctæ Ecclesiæ septa psalmis & hymnis & canticis spiritualibus semetipsos armantes, machinamenta adversariorum omnia, & Saturnini artes, & concinnationes eorum qui etiam patrocinabantur telam araneorum ostenderunt. Præparaverunt semetipsos ante de vita exire præsenti quam nequam & impium suscipere pseudoepiscopum, maxime cognoscentes quia unam Domini & salvatoris nostri naturam prodigiose denuntiet, alteram negans. Si enim, sicut putat, una natura est, necesse est eam aut mortalem esse aut immortalem. Et si mortalis est hæc circa eorum impiam factionem, igitur Deus verbum passibilis atque mortalis est. Si vero hanc impassibilem dicunt, clare circa illos Christianorum gloria est convicta, & salutaris baptismi evertitur donum. Ad quid enim jam pertinebit quod Apostolus ait: *Quicumque in Christum baptizati sumus, in mortem ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus ei per baptisma in mortem.* Ubi vero est & id quod est scriptum: *Sicut plantati facti sumus similitudini mortis ejus, sic etiam resurrectionis erimus.* Propter ista igitur simili zelo reverentiæ vestræ motus nostræ Ecclesiæ (populus) festinavit non deserere vestra vestigia. Unde & clementis Dei gratia effulgens super nos hoc præparavit ut omnem inimicorum conatum fumi vice dissolveret. Saturninus autem, sicut venerat, sic discessit. His igitur ita factis, & dum prædictus venerabilis presbyter Martinus propter id ad regiam pergeret civitatem, justum esse arbitrati sumus per humiles literas nostras hæc ipsa sicut dilectis nobis innotescere & rogare amicam Christi dilectionem vestram ut reaccendentes, per pium zelum ad Deum, pium desiderium circa patrem vestrum [d] (*a*) coepiscopum nostrum, hujus quidem sine oblivione habeatis memoriam vos, qui per ea quæ docuit ac docet nunc usque, dum leguntur, semper juvamini. Permanete vero in sana confessione patrum qui in Nicæa congregati sunt, absque omni simulatione clamantes: *Credimus in unum Dominum Jesum Christum filium Dei unigenitum, ex patre natum ante omnia sæcula*, consubstantialem nobis quippe, ut ex semine Abraham & David circa humanitatis naturam. Neque enim quiescimus unquam dicere duas naturas in filio; licet non videatur [e] hæredibus impiæ culturæ Apollinarii, qui dignus est exuri. (*b*) [f] Eundem tamen confitentes creatorem operatoremque universorum secundum deitatis rationem, e spiritu sancto & Maria virgine secundum [g] humanitatis fructum, impassi-

a *Exemplar*) Extat in capite sequenti. b *Plintha*) Anno CCCCXIX. Plintha fuit Consul cum Monaxio, idem haud dubie qui heic vocatur magister militiæ. Nam tum sæpe consularis dignitas tribuebatur magistris militiæ, ut docent exempla Dagalaifi, Timasii, Abundantii, Stilichonis, Constantii, & Dionysii.

c *Saturninus*) Valuit istius ordinatio repugnante licet plebe. Interfuit enim Concilio CP. Flaviani adversus Eutychetem, ut legitur infra in Concil Chalced. Act. 1.

d *Coepiscopum*) in veteri libro scriptum erat, ut sæpe fit, *quoepiscopum*. Quod cum Lupus non intelligeret, sic reposuit, *quoque Episcopum*, inepto admodum sensu. Intelligit autem Dorotheus Nestorium Constantinopoleos Episcopum. e *Haredib. Apollin.*) id est, Cyrillo Alexandrino & sequacibus ejus. f *Eundem*) Ita nos emendavimus. Lupus enim ediderat, *Et unde*. g *Humanitatis fructum*) Videtur legendum, *humanitatem factum, impassibilem & immortalem secundum deitatem, passibilem & mortalem secundum humanitatem*.

(*a*) *Coepiscopum* diserte legit Casinen. Cod. ut conjectura Baluzii in reprehensionem Lupi nihil valeat.

(*b*) Cod. legit: *& unde*.

passibilem & immortalem secundum (*a*) humanitatem. Hæc inceſſabiliter meditamini, in his permanete, ut profectus veſter manifeſtus in omnibus ſit. Rogamus autem vos, o amice Dei grex Chriſti, quo per operationes ac deprecationes ſupplicetis Domino Chriſto ut quantocyus hanc totius orbis terrarum increpet tempeſtatem & profundam nobis Eccleſiarum pacem donet.

CAPUT XLVII. 135

Alia Epiſtola Theodoreti ad populum Conſtantinopolitanum, commendatitia.

QUantum nos anxios facit error eorum qui rectam viam dereliquerunt, tam lætificat veſtræ Deo amabilitatis fervens zelus pro evangelica fide. Invenimus enim & beatum Paulum dolentem quidem nimis de inſania inimicorum, reanimatum tamen de unitate fidelium. Unde & Timotheo ſcribens triſtitiam quam de iſtis habebat, revelavit & refrigerium quod de iſtis, inquiens: *Noſti quia averſi ſunt a me omnes qui ſunt in Aſia; quorum eſt Phiſetus & Hermogenes.* Et oſtendens factam ſibi per illam anguſtiam divinitus conſolationem, mox ſuperadjecit & hæc: *Det Dominus miſericordiam Oneſiphori domui, qui ſæpe me refrigeravit, & catenam meam non erubuit, & veniens Romam ſtudioſius me quæſivit & invenit. Det illi Dominus invenire miſericordiam a Deo.* Maximam igitur & nos habemus conſolationem Deo amabilitatis veſtræ devotionem; & firmitas fidei veſtræ diſſolvit triſtitiam noſtram, quam parit hiems quæ comprehendit Eccleſias. Unde etiam ſæpius ſcribentes feſtinamus etiam ((*b*) accipere) ſanctam lectionem veſtram; & indicamus quia nos nocte ac die pro pietate laborem ſuſcipimus, & ſperamus nos non perdituros uſque ad mortem doctrinam traditam nobis a ſanctis Apoſtolis. Atteſtantur vero his literis & Domini mei ſanctiſſimi & Deo amiciſſimi Epiſcopi Joannes & Petrus & Eliſeus & Alphius & Jephthahe, qui elegerunt expelli ab Eccleſiis ſibi commiſſis & multa millia luctuum ſpecies ſuſtinere quam perdere apoſtolicam hæreditatem. Confidentes igitur quia non ſuſtinebimus deſpicere ut vel (una ſyllaba) doctrinæ quam percepimus corrumpatur, ſtate in fide, viriliter agite, & confortamini. Omnia veſtra in caritate fiant, & Deus pacis erit vobiſcum.

CAPUT XLVIII. 135

Epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi ad [a] *Helladium Tharſi Epiſcopum, quando allata ſibi Maximiani ſynodica, noluit ejus nomen in* [b] *diptycha recipere.*

GOndelector tuæ religioſitati, quæ ſic clare pugnavit. In circuitu namque ambulantibus impiis, veſtra effulſit Eccleſia. Non enim pacificæ ramum portabant olivæ qui venerant, ſed ſanguinem & mortem inſatiabiles requirebant. Unde defendentes in omnem prædicabimini orbem terræ, & claritatem vobis univerſa ſæcula non deducent. Tales enim ſunt priorum fortes animi, ut facilius univerſa deponant quam piæ fidei poſſeſſionem, circa quam quicumque damnificati fuerint, nihil eis prodeſt, etiamſi totum mundum lucrentur, juxta Domini vocem. Qui vero lucrati hoc fuerint, hæredes quidem æternæ ſunt vitæ, obtinentes poſſeſſionem, qua nihil dignum eſt eorum quæ præſentia ſunt niſi futura tantum, & quæ parata ſunt piis his, qui parvo quidem tempore habent pro pia religione fiduciam, in illum vero qui abſque ſenecta & fine eſt ordinem mutabuntur.

CAPUT XLIX. 137

Item epiſtola Joannis Antiocheni Epiſcopi ad clerum & populum Tharſenſis Eccleſiæ, quando perſonuerat quod Imperator juſſiſſet ut inde pelleretur Helladius, eo quod minime ſuſcepiſſet Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ſynodica.

FAma quædam novelli facti contra Eccleſiam veſtram ſignificata, nobis etiam annuntiata eſt. Sive autem fama eſt, ſive res, quam fore venit in notitiam veſtram, quæ bene ac magne inchoavit pro Chriſti fide certamina fortiter propugnare, & favillam arbitrari ipſam facti quæ contra vos nuntiata eſt novitatem. Talia enim novit quidem dextera Dei diſſolvere. Scit vero & egregius animus irriſione digna monſtrare. Unde rogo veſtram in Chriſto beatitatem neque corpore neque anima præter illa quæ olim nobis cognita ſunt aut ſapere aut in conſilium ſumere. Vult enim Deus ut ex nulla re quæ apud homines vel triſtifica eſt vel ſuavis occaſionem perditionis fidei faciamus. Nam ſi quæ ventilantur cauſæ diſſidii, de ſedibus aut præſidentibus eſſent, & non de piis impiiſque dogmatibus, forſan haberet aliquam veniam remiſſio animi. Si vero confeſſionis eſt tempus, quæſo ut fidem, quæ ſola, omnibus præferamus, in qua & ſpem ſalutis habemus, pro qua hi qui ante nos fuerunt & vitam deſpexerunt & mortem, neque ad patiendum quodlibet hæſitantes neque ad agendum. Ne appareat inter vos aliquis qui commune prodat in animæ ſuæ damnationem. Magis autem ne quis appareat in Eccleſia veſtra qui non ſit defenſor pietatis & putans bonum eſſe ſegnitiem. Decet enim & amicum Deo eſſe; ut omnis qui apud vos perſtet unuſquiſque in ordine ſuo & ætate oſtendere fortitudinem pro pietate religionis ad Deum & ſacerdote ſancto & pro civitate quæ & magnum dixerim quoque Paulum protulit, illum quem nullum periculum a Chriſti caritate ſejunxit.

Quam-

---

a *Helladium*) Tharſi Ciliciæ Epiſcopum, [antea archimandritam monaſterii Antiocheni poſt Theodoſium, ut docet Theodoretus cap. 10. hiſtoriæ religioſæ. Valde ſenem fuiſſe quum factus eſt Epiſcopus hinc apparet quod Theodoretus ibidem ſcribat illum paſtoralem monachorum curam geſſiſſe per ſexaginta annos ante quam ad epiſcopatum perveniret. b *Diptycha*) in codicem eccleſiaſticum in quo ſcripta erant nomina communicantium cum Eccleſia cujus erant illa diptycha. In eo autem codice ponebantur ſeorſim Epiſcopi, ſeorſim laici, ut patet ex Facundo 4. cap. 1. Hinc idem lib. 8. cap. 6. recte catalogum Epiſcoporum vocat locum in quo nomina Epiſcoporum ſcripta erant.

(*a*) *deitatem. Paſſum vero futſſe atque ſecundam humanitatem.*

(*b*) In Cod. non extat *accipere*, ſed eſt locus vacuus.

Quamvis vel si famam vanam ea quæ dicuntur esse noscamus.

CAPUT L. 138

Epistola Joannis Antiocheni Episcopi ad Alexandrum Hierapolitanum de [a] *Aristolao, quem pro pace facienda misit Theodosius Imperator ad eundem Joannem & Cyrillum Alexandriæ Patriarcham cum epistolis suis, per quas* [b] *synodis omnibus inter eos pacem fieri jussit.*

QUi me vocavit ad [c] Constantinopolim, jam in januis est mirandissimus Tribunus Aristolaus. Si autem in nostra fuerit potestate ire vel non, responsione congrua opus est & quæ ex communi deliberatione descendit. Si vero violentum sustinuerimus aliquid, vel hoc eveniat ut valedicamus ad invicem; licet nostrum corpus ita sit fragile ut si Cyrillus millibus contra me necessitatibus abutatur, vias me assumere possibile non sit. Scriptum mihi est enim ab aliquibus amicis & propriis quia & in via mihi dolus interfectionis compositus sit, si passus fuero iter assumere. Et hæc agnoscens, quæso ut post collectam quæ hoc tempore Cyri fieri solet, simul cum Domino meo Deo amicissimo Episcopo Theodoreto & his quoscumque repereris advenire absque mora digneris. Ea enim quæ ad fidem pertinent, si cum fastidio cœperint agi, ad extrema pervenient, dum quid sim responsurus ignorem. Propositiones vero quæ nunc adferuntur, aperte sunt impiæ. Nam Cyrilli quidem capitula obumbratam habent incongruitatem. Nunc autem qui potestatem obtinuerunt inimici Dei, proponunt anathematizandos esse hos qui dicunt duas naturas, quod nec ipse qui primus exstat illorum Cyrillus dicere clare præsumpsit. Volo autem ut dum veneritis, quasi sub occasione honoris Domini mei magnificentissimi & glorioſissimi [d] magistri militum veniatis. Nam & ipse præceptum habet ut nobis violentus insistat de his ipsis importabilibus propositionibus. Hæc autem scripsimus per reverentissimum presbyterum Eliam. Omnem quæ tecum est fraternitatem plurimum salutamus.

CAPUT LI. 139

[e] *Hypomnysticum Imperatoris Theodosii ad Acacium Episcopum Berrhœæ.*

HOc fuit a principio tuæ reverentiæ opus ut orthodoxia maneret & insuper augeretur. Jam enim & ante hoc tuo labore ac nisu divina membra catholicæ ac veræ fidei bene conjuncta sunt. Et nunc, quia diaboli cujusdam nequitia & non simplici neque regulari doctrina semina discissionis unitis & unum idemque sapientibus sparsa sunt, virtutem te recipere hortor illam, quæ omnibus nota est, ut simul orationibus ad Deum & circa sacerdotes consiliis colligere quæ partita sunt atque conjungere quæ nec juste nec sancte in pugna sunt universa festines. Erit vero, ut arbitramur, hoc facile tuæ sanctitati, si reverentissimum Joannem Antiochenorum Episcopum non contendere neque insistere humanæ voluntati sive errori fueris exhortatus, magis vero institeris ut ab illo recedat. Contra ejus adinventiones novitatemque doctrinæ universi certant. Decet enim ut in hac [f] senectute & hoc certamen tua religiositas exequatur. Quod dum perelaboraveris, etiam eorum quæ olim fortiter peregisti prædicaberis victor. * * * * *

CAPUT LII. ...140

[g] *Hypomnysticum ad sanctum* [h] *Symeonem Styliten per eumdem Aristolaum.*

TOtam reverentiæ tuæ vitam ad Deum conversam & ita viventem ut possit habere fiduciam & circa nos ejus conciliare propitiationem intelligentes, necessarie ad has nunc sumus venire literas invitati, ut rem quæ revera ad divinam providentiam pertinet in hoc præcipue tempore agere festines. Dicimus vero pacem quæ bene fuerat radicata firmari, litigium vero molitione cujusdam diabolicæ malignitatis immissum præpares amovere. Bene autem novimus hoc futurum, confidentes de tuæ orationibus sanctitatis & instantia atque hortationibus ad eos qui fundare hanc poterunt & redintegrare discissam. Reverentissimus enim Joannes Antiochenus Episcopus, [i] si subscribere ejus depositioni voluerit qui semina contentionis immisit, & patefecerit non se consentire ipsi dogmati vocum novitate insipientiaque præsumpto, discissorum membrorum rursus sequetur unitio, in hoc simul concur-

---

a *Aristolao*) Sacra per eum missa ad Joannem Antiochenum extat supra ex qua & ex epistola Cyrilli ad Acacium Melitensem supra accepit Liberatus ea quæ de negotio isto scripsit. Ait autem Episcopos Constantinopoli repertos dixisse non aliter redintegrari posse concordiam Ecclesiarum *nisi prius iretur & præferretur unius fidei vinculum*. Voces illæ, *prius iretur*, obscuræ, & merito, visæ sunt clarissimo viro Joanni Garnerio. Vide supra De Aristolao vide rursum infra cap. CXCIV. & CCXIII. b *Synodis*) Puto legendum esse *modis*.

c *Constantinop.*) Hinc collegit Lupus Cyrillum & Joannem primo evocatos fuisse Constantinopolim, sed Theodosium postea mutasse, quod falsum est. Ex epistola quippe missa per Aristolaum constat Nicomediam statim delectam esse quo duo illi antistites convenirent, & pollicitum fuisse Imperatorem admissurum se eos post pacem factam. Itaque e Nicomedia facile venturi erant Constantinopolim. d *Magistri milit.*) Plinthæ, cujus mentio supra cap. XLVI. e *Hypomnistic.*) Hujus epistolæ mentionem facere videtur Paulus Emesenus in libello quem dedit Archiepiscopo Cyrillo supra. Videtur autem missa fuisse per Aristolaum.

f *Senectute*) Vide supra cap. XLI. & infra cap. LV.

g *Hypomnistic.*) Extat ex interpretatione Peltani, sed quæ emendata est ab editoribus Romanis, in tomo superiori Conciliorum. h *Symeonem*) Virum sanctitatis fama celebrem, ad quem etiam scripsisse postea Leonem Imperatorem in causa discidii quod tum turbabat Ecclesiam docet indiculus eorum ad quos idem Leo scripsit, qui habetur in codice encyclico. Hinc ergo acceperunt Evagrius, Nicephorus, & Cedrenus. De hoc rursum mentio infra cap. CXLVI. i *Si subscripserit*) Non aliter enim revocari posse concordiam Theodosio responderant Episcopi qui cum Maximiano erant quam si Joannes Antiochenus anathematizaret dogmata Nestorii & ex scripto profiteretur damnationem ejus, ut legitur supra & hinc apud Liberatum.

currentibus universis. Si enim fecerit hoc & reverentissimo Episcopo Alexandriæ Cyrillo consenserit, cui & qui in occidente & qui hic sunt & qui ubique concurrunt, ea quæ olim divina clementia cohærebant, nunc quoque jungentur. Molestiam namque hanc & perturbationem superflua & inutilis, magis vero & noxia generavit illa doctrina; quæ depulsa ab animabus nostris, longeque fugata, orationibus vestris requiescere nos, sicut de adjutorio Dei confidimus, & reficere poterit. Sic enim nos dissolutio perturbat ut hanc & primam causam eorum quæ dure contingunt esse putemus: & confidimus quia secundum divinæ clementiæ arbitrium cuncta imperio nostro proficiant, si Ecclesiæ rectæque fidei membra conjuncta fuerint & unita. Ad hunc effectum & optimum certato certamen, ut superes dæmonum tentamenta. Deputabitur enim tibi & hoc ad maximum bellum fortissimamque victoriam. Qua obtenta, eris tui sequax, ea quæ professus es agens. De quibus & confidens esto, deprecatus ut indesinenter intercessionibus consuetis nos nostrumque imperium atque omnes qui sub nostro principatu sunt Deo commendes: quoniam nobis præcipue, qui convenientem curam pro ejus exhibemus pace, culturæ ipsius virtute larga bona præstantur.

CAPUT LIII. 141

[a] *Propositiones quæ directæ sunt ab Acacio Berrhœensi Episcopo per Aristolaum Tribunum & Notarium Cyrillo Episcopo Alexandrino ex Concilio Episcoporum Joannis Antiochiæ, Alexandri Hierapolis, Macarii Laodiceæ, Andreæ Samosatæ, & Theodoreti Cyri, de pace facienda.*

PErmanemus in fide sanctorum patrum qui in Nicæa convenerunt; quæ evangelicam & apostolicam doctrinam continet, & additamento non indiget. Manifestum vero ejus effecit intellectum & sanctissimus ac beatissimus Athanasius Episcopus Alexandriæ atque confessor in epistola ad beatissimum & Deo amicissimum Epictetum Episcopum Corinthi. Permanemus igitur & in ipsa, tamquam integram interpretationem habente prædictæ fidei. Quæ vero nuper superintroducta sunt dogmata, vel per epistolas, vel per capitula, tamquam quæ id quod est commune turbantia, excutimus, contenti antiqua patrum legislatione, & sequentes eum qui dixit: *Ne transferas terminos æternos quos posuerunt patres tui.*

CAPUT LIV. 142

Epistola Alexandri, Andreæ, & Theodoreti Episcoporum ad Helladium Tharsi Episcopum, sicut posuit Irenæus.

SCientes quantam curam solicitudinemque tua sanctitas habeat, necessarium duximus indicare quia intravimus Antiochiam convocati, & invenimus per divinam gratiam non vera esse quæ fuerant diffamata & inimicorum veritatis superfluam verbositatem & araneis similem. Habentes igitur de his quæ sunt agenda Concilium, & intuentes quia salva pietate, etiam de pace oporteat cogitare, quasdam propositiones direximus, & rerum composuimus modos, ut si quidem susceperint unam earum, suscipiamus eos in communionem, non consentientes his quæ contra sanctissimum Episcopum Nestorium ab eis facta sunt, sed ipsum quidem sicut habuimus habeamus, alios vero qui nostras propositiones susceperint suscipiamus ad communionem pro Ecclesiæ pace. Direximus vero propositiones ipsas, ut agnoscat religiositas tua quia non negleximus dogmata nostra, sed curam fecimus competentem. Ut vero & hoc tuæ religiositati manifestum faciamus, scito, Domine Deo amicissime, quia nos usque ad mortem pro pietate persistimus, vindicantes eos qui nobis commissi sunt greges. Prius quam scripta est epistola; placuit ut una [b] sex propositionum, quæ vivacissima est, & dogmatum collectionem tenet, proponeretur eis cum epistola beatissimi & sanctissimi Athanasii Alexandrinorum civitatis Episcopi quæ scripta est ad sanctissimum [c] Epictetum Corinthi Episcopum, quam putamus habere tuam quoque religiositatem, quam resistens Apollinarii hæresi scripsit sanctissimus prædictus Episcopus, integre atque [d] subtiliter apostolicam doctrinam exponens. Et incipit. *Ratus ea quæ expositæ sunt a sanctis patribus qui Nicæam convenerunt.*

CAPUT LV. 143

Epistola sancti Acacii Episcopi Berrhœæ ad Alexandrum Hierapolitanum Episcopum.

REdiit [b] [e] Alexandria, non Aristolaus per omnia admirandissimus & fidissimus Tribunus atque Notarius, sed nobilissimus magistrianus [f] Maximus, qui cum eo est. Hunc enim direxit ad nos deferentem & ipsius literas & sanctissimi Episcopi Cyrilli. Et [g] Episcopus quidem qui Romæ est unam ad me scripsit epistolam; [h] Alexandriæ vero tres vel quatuor, ex quibus unius rescriptum tuæ religiosi-

---

a *Propositiones*) Sex fuisse patet ex capitibus LIV. & LX. hujus synodici. Isthic prima tantum ponitur. Vide infra cap. CVIII. Illarum porro auctorem fuisse Theodoretum ipse docet infra cap. LX.

b *Sex propositionum*) De quibus vide supra cap. LIII. & infra cap. LX.

c *Epictetum*) Quam falsatam esse conqueritur sanctus Cyrillus in epistola ad Joannem Antiochenum & in epistola ad Acacium Melitinensem supra. Ejus fragmentum extat supra ex quo intelligimus tres saltem antiquitus fuisse Latinas istius epistolæ versiones. Tertiam enim ab istis diversam edidit nuper Paschasius Quesnellus.

d *Subtiliter*) Evidenter. Vide supra cap. XLIV.

e *Alexandria*) Hinc colligo Aristolaum primum profectum esse Antiochiam, utpote viciniorem Constantinopoli, & dein Alexandriam iviisse cum Maximo magistriano. Illic locutus cum Cyrillo, quemorientales hæredem Arii, Eunomii, & Apollinaris vocabant, ab eo accepit literas in quibus hæreticos illos anathematizabat, ut legitur infra cap. LVI. LXI. & LXVII.

f *Maximus*) De quo vide infra cap. LXI. & LXXVI.

g *Episcopus Romæ*) Sixtus III. Cælestini successor. Non extat autem epistola ad Acacium quæ hic commemoratur.

h *Alexandriæ*) Id est, Cyrillus Episcopus Alexandriæ. Is ergo tres aut quatuor literas de negotio pacis scripsit ad Acacium; quarum unam, id est, sequentem, Acacius misit ad Theodoretum. Istius autem responsoria extat infra cap. LX. Epistolarum porro a Cyrillo scriptarum ad Acacium mentio est etiam infra cap. LVII.

gioſitati direxi. Si igitur poſſibile eſt, fatigationem uſque ad nos facies. Si vero, ſicut ſcripſiſti, nunc uſque pedibus doles, inſpiciens literas Deo amiciſſimi Epiſcopi Cyrilli, & cognoſcens quanta uſus ſit [a] acribia in fidei cauſa, ſcribens ad nos acquieſce ad ea quæ nos reſcribemus cum Concilio Deo amiciſſimi atque ſanctiſſimi Joannis Epiſcopi & Pauli ac reliquorum qui Antiochiæ reperti fuerint Domini Epiſcopi. Ipſum vero reſcriptum epiſtolæ cum eis literis deſtinavi & Domino meo Deo amiciſſimo Epiſcopo Theodoreto, rogans cum veniat uſque ad nos. Si autem retinetur ob hoc quod illuc advenerit magnificentiſſimus magiſter militiæ, ſcribat ad nos quia conſentit ad ea quæ nos definiemus & quæ ad Alexandriam reſcribemus. Profundiſſimæ autem [b] ſenectuti noſtræ ut parcatis quæſo, & detis manum hoc maxime agenti ut hoc nobis auferatur opprobrium & ad differentiam intolerabilis læſio. Scitis enim quia in omnibus vobiſcum ſum inconductus & quia in Epheſo quidem Deo amiciſſimus [c] Paulus Epiſcopus ſubſcripſit pro me. Ego vero, ſicut allegatis, ad pium Imperatorem noſtrum retuli per epiſtolam, ut hæreticum commemorans Deo amiciſſimum Epiſcopum Cyrillum, qui & reprehendit nos in his quæ ad nos ſcripſit in præſenti, quodam modo ſubmurmurans quod de ipſo tamquam de hæretico fecerim mentionem in his quæ ad Imperatorem ſereniſſimum per literas retuli. Omnem quæ tecum eſt fraternitatem ego & qui mecum ſunt ſalutamus.

CAPUT LVI.

[d] DOmino meo dilectiſſimo fratri & comminiſtratori Acacio Cyrillus in Domino ſalutem. Decentem ſe etiam nunc curam ſuſcepit ſanctitas tua. Intentio eſt enim illi ſecundum bonam voluntatem ſalvatoris omnium noſtrum Dei ut conjungantur Eccleſiæ, & ut de medio quædam fiat puſillanimitas, perſuadeantur vero hi qui debent unanimes eſſe, atque omne quod contriſtat auferatur, & ea quæ diſrupta ſunt, caritatis vinculis reſtringantur. Sed, ſicut videtur, nonnulli eorum qui illic ſunt videntur quidem putari ad ſuperficiem clare injungere ad uſque tuæ perfectionis intentionem, aut ipſam vero latent, aut quaſi celare ſe ſtudentes efficiunt. Ea namque agere expetunt quæ fieri non queunt. Quid aliud eſt niſi rebus ipſis reclamare quod pacis faciendæ non habeant voluntatem? Et hæc dico epiſtolam relegens a tua perfectione tranſmiſſam, per quam didici expetere illos ut omne [e] conſcriptum & omnis epiſtola quæ ante ſynodum peracta eſt adjudicari aut abjurari a nobis debeant, conſentiri autem rectæ fidei ſymbolo quod definitum eſt ſecundum tempus a ſanctis patribus in magna Nicæna ſynodo. Ego vero, quoniam ſanctum quidem illud ſymbolum ſufficit ad omnem ſcientiam bonam, & de illo nihil omnino eſt, dicam utique atque conſentiam, etiamſi aliquibus aliis hoc ſapere minime videar aut dicere. Admiratus vero ſum illud. Neſtorio enim retortas illas & abominandiſſimas eructante voces contra omnium noſtrum ſalvatorem Chriſtum, & hoc coram Eccleſia, ſcripſimus quæ ſcripſimus, contradicentes ſcilicet, & pollutis vocum novitatibus ejus producentes contrariam veritatem. Et per gratiam Dei omnes ipſis intendentes, plures quidem mirati ſunt, & recto intellectu honoraverunt quæ a nobis dicta ſunt contra eum. Sed neſcio quid hi qui nunc debent anathematizare polluta illius dogmata & ab illius impietate ſemetipſos alienos efficere, ad omne contrarium ſtudium convertentes, exterminari quærunt quæ adverſus eum ſcripta ſunt. Quam rationem, quæſo, id habet? Intelligit enim ſanctitas tua quantam res habeat incongruitatem, ſi nos quæ pro recta fide ſcripſimus, quoniam noſtra ſunt, abnegemus, imo potius accuſemus piam fidem. Ergo ſi ſe illa contra Neſtorium recte non habent, ſive quæ contra perverſa ejus dogmata ſcripta ſunt, ſine cauſa depoſitus eſt; imo magis & ille quidem forſitan recte ſapit. Erravimus autem nos, non ei conſentientes, imo qui jam ſcripſimus his quæ dixit adverſa. Et certe Neſtorii multi feruntur codices omnia confundentes & perturbantes Eccleſias. Deinde quomodo nos ea quæ contra ipſum ſunt ſcripta delebimus, quæ forſan aliquibus juvamen vel breve contigit efficere? Pervidet igitur tua, quæ omni ſapientia eſt plena, perfectio quia rem impoſſibilem quærunt & tantum longe ſunt a voluntate mitigandi interjacentem diſcordiam ut eam reducant ad principium contentionis illius quæ narrari non poteſt. Cur enim non potius ad Epheſinam metropolim venientes cum ſynodo unum protulere decretum contra eum qui talia & tanta impie prædicavit? Nam ſi vel modicum tardaverant, quid prohibebat ut commentaria inſpicientes geſtorum ſatisfacerent eis quæ legitime fuerant facta, & conſentirent, ſicut dixi, recto & quod increpari non debet decreto cunctorum? Sed e contra, nec Domini cogitantes, neque cauſam pro qua congregati ſunt, (non enim de communi quacumque cauſa ſermo erat, ſed de fide, perquam mundum ſalvavit Deus & pater) omnem cruditatem & omne fraternum odium in nobis oſtenderunt tam ſanctam & univerſalem ſynodum excommunicatione injuriantes, & hoc abſque judicio, quam etiam velut immitti dextera gladium ſævitiæ intingentes in me ac reverentiſſimo Epiſcopo Memnone. Ponamus enim quia ſecundum veritatem & tranſit nos aliquid quod ad rectitudinem dogmatum pertinet, aut circa alios modos ſubjecti aliquibus culpis eramus ſive peccatis, non oporteret dignos fieri prius ſermone colloquii? Atqui dum certe omnes ſuſtinuerimus Neſtorium, dum triennale tempus blaſphemando conſumeret, & nobiſcum vero ſanctitas tua & omne Concilium, fecimus abducere quidem illum ab eis, tranſ-

a *Acribia*) Infra cap. LXIII. *ut ſecundum acribiam ratiocinemur*. Acribia hoc loco ſignificat diligentiam, ut ſæpe alibi. Vide quæ dicta ſunt ad caput XI. ſupra.

b *Senectuti*) Vide ſupra cap. XLI. c *Paulus ſubſcripſit*) Supra *Paulo Epiſcopo Emeſenorum facienti ſermonem & pro ſanctiſſimo Epiſcopo Acacio Berrhææ*. Vide etiam ſupra cap. XXIII.

c *Domino*) Hujus epiſtolæ mentionem facere videtur ſanctus Cyrillus in epiſtola ad Acacium Melitinenſem ſupra. Illius vero initium & ſenſus referuntur infra cap. CXXXVI.

d *Conſcriptum*) Eadem habentur in laudata epiſtola ad Acacium Melitinenſem.

transformare autem potius ad illa dogmata quæ ad rectitudinem veritatemque reſpiciunt. Dum vero perſiſteret, & multo deteriora verbo laberetur adverſus gloriam Chriſti & in ipſa Epheſiorum metropoli, de reliquo tamquam incurabili languore detentum ſancta ſynodus removit a ſacerdotio. Volo autem tuam ſanctitatem [a] utile aliquid commemorare, quod ad præſens pertinet tempus. Quando enim in magna Conſtantinopoli ſancta veſtra ſynodus congregata eſt, tunc quando [b] Joannes eſt accuſatus, deinde geſta ſunt ſuper eo a multis in ſcripto commentaria, cum futurum eſſet ut contra eum definitio proferretur, & eſſem [c] ego unus adſtantium, ſcio me audiſſe ſanctitatem tuam ſanctæ ſynodo ſic dicentem: *Quia ſi ſcirem quod nunc, ſi Joanni veniam largiremur, melior fieret ſemetipſo, & recederet a duritia & aſperitate quæ in eo eſt, omnes vos rogaſſem pro eo*. Admirabilis ergo etiam circa hoc iterum judicata eſt ſanctitas tua, quippe ut quæ dixerit veritatem. Quid igitur oportebat ſanctam ſynodum facere, quæ impœnitentem & ſic pertinacem reperit illum qui rectæ fidei repugnavit? Quoniam vere dicit quia oporteat ſoli ſymbolo conſentire, vel certe expoſitioni fidei trecentorum decem & octo, & ego ad hæc dico quia intentio fuit una ſanctæ & univerſali ſynodo quæ congregata eſt in Epheſina metropoli ut ſymbolum confirmaret, quatenus & omnes ita confiterentur & crederent ac docerent, neque adjecto quolibet, neque detracto. Non enim eſt adjicere ſuper illud, nec eſt auferre ab eo. Propter hoc enim & contra Neſtorium decrevit ſicut qui non ſuaſerit illud, quin potius removerit atque blitteraverit, & ſecundum nullum quidem modum ſecutus ſit illud, altera vero quædam & dogmatibus Eccleſiæ peregrina inſane auribus inſonuerit populorum. Actum eſt igitur in Epheſo ſuper hoc proprium commentum geſtorum, [d] confirmante ſynodo expoſitam fidem a trecentis decem & octo patribus noſtris qui [e] circa ſuum tempus in Nicæa congregati ſunt. Et direxi hoc, ut tua ſanctitas bene cognoſcat. Quia enim recte ſe atque irreprehenſibiliter habet, clare ipſa lectio docet. Adjecimus vero & ſanctorum beatorumque [f] patrum teſtimonia; ut ſciant adeuntes quomodo intellexerint illi fidei ſymbolum qui & nos ipſos myſteriis imbuerunt. Igitur olim tam hoc ab omnibus facto, quare non magis & ipſi conſentiunt: Si enim quod omnibus placuit ab omnibus confirmetur, obtinebit omnino pax, dum omnino a nullo ei fuerit contradictum. Igitur etſi nimis plura & valde peſſima contra nos ab eis facta ſunt, & omnis ſpecies adverſa humanitati tentata eſt, ſed conſiderantes quia Deo ac piiſſimo amicoque Chriſti Imperatori (placitum) & ipſum vero quod Eccleſiis utile eſt, & tuæ ſanctitatis admonitiones omni reverentia dignas habentes, conſequenter ut fratribus dimittimus quæ in nos commiſerunt. Illud autem potius quærimus quod omnibus videtur bene rectèque ſe habere. Complacet vero etiam Deo amiciſſimo Imperatori ut conſentiant depoſitioni Neſtorii, anathematizantes ejus blaſphemias & polluta dogmata. Et nihil ultra reſiduum eſt ut contentio de medio auferatur. Recipient enim ſemetipſas Eccleſiæ invicem, Chriſto eis donante præmium pacis. Nec vero ſimpliciter quidem alienantium & inconſideratorum contra nos evomant verba, ea quæ ſunt Apollinarii vel Arii ſive Eunomii me ſapere diffamantes, ſicut in Epheſo conſcripſerunt. Ego per gratiam ſalvatoris ſemper fui & orthodoxus, nutritus vero ſum & inter manus orthodoxorum patris. Et neque illa quæ ſunt Apollinarii ſapui unquam, abſit, nec ea quæ alterius cujuslibet hæretici. Imo vero anathematizo illos. Neque enim inanimatum dico Chriſti corpus. Confiteor vero quod animatum ſit anima rationali. Et neque confuſionem vel confermentationem vel refuſionem factam confirmo, ſicut aliqui dicunt; inconvertibilem vero & immutabilem ſubſiſtere ſecundum naturam Dei ſermonem novi, & omnis paſſionis inſuſceptibilem ſecundum propriam naturam. Impaſſibile enim eſt quod divinum eſt, & converſionis obumbrationem minime ſuffert. Quin potius requieſcit in propriis bonis. Hæc habet vero inconvertibile, in quibus eſt (ejus) exiſtentia. Unum vero eundem Chriſtum & Dominum unigenitum Dei filium, ipſum dico paſſum pro nobis carne ſecundum ſcripturas, ſive ſecundum beati Petri vocem. Capitulorum vero virtus contra ſola Neſtorii dogmata ſcripta eſt. Quæ enim ille non recte dixit ac ſcripſit, ipſa ejiciunt. Qui vero anathematizant atque negant ejus veſaniam, ceſſabunt hæc quæ a nobis ſcripta ſunt increpare. Videbunt enim capitulorum ſenſa ſolis illius contraire blaſphemiis. Reddita vero communione, factaque inter Eccleſias pace, quando reſcribere abſque ſuſpectione licuerit, vel eis qui illic ſunt ad nos, vel nobis rurſus ad eos, tunc & ſatisfaciemus facillime. Quæcumque omnino eorum quæ a nobis ſcripta ſunt recte non intelliguntur a quibuſdam, & hæc excandidabuntur. Satisfaciemus enim, Deo favente, non jam ſicut repugnantibus, ſed ſicut fratribus, quia omnia recte habeant. Et eorum quæ ſcripſimus nos, Neſtorii dogmata impugnantes, nihil eſt omnino quod diſſonet vel ſanctis ſcripturis vel certe fidei definitioni quæ expoſita eſt a ſanctis patribus. Dico autem illis qui in Nicæa ſuo tempore congregati ſunt. Noſtra igitur intentio ad pacem ſe habet non impetere quæ ſunt definita, ita videlicet ſi Neſtorii depoſitioni conſentire voluerint & anathematizare contaminata dogmata ejus & communicare & ad concordiam venire, Chriſto juvante ad idem, qui eſt pax noſtra ſecundum ſcripturas. Eis vero qui dicunt quia oportet ejici ea quæ contra polluta Neſtorii dogmata ſcripſimus nullus acquieſcet. Apertiſſime enim elingues nos eſſe volunt illius blaſphemiis, cunctorum nundinantes taciturnitatem. Aut forſan magis & nos perſuadendos reputant ut ea quæ ſunt illius ſapiamus, ſi quæ noſtra ſunt abne-

a *Utile*) Sic nos emendavimus. Lupus enim ediderat, *ut ille* nullo ſenſu.

b *Joannes*) Cognomento Chryſoſtomus Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus, dejectus judicio ſynodi habitæ in ſuburbio Chalcedonis quod Quercus vocabatur, de qua dictum eſt ſupra. Cyrillus hanc ſynodum vocat Conſtantinopolitanam, quia Chalcedo eſt vicina Conſtantinopoli.

c *Ego unus adſtant.*) Hinc diſcimus Cyrillum interfuiſſe ſynodo in qua ſanctus Joannes Chryſoſtomus excepit ſententiam depoſitionis. d *Confirmante*) Vide ſupra. e *Circa ſuum tempus*) Id eſt, *per tempora*, ut alii interpretes vulgo verterunt. f *Patrum teſtimonia*) Ea extant ſupra.

gemus recte se atque immaculate habentia & contra illius vocum novitates stantia. Si vero illorum qui illic sunt quidam, secundum quod eis videtur, detrahunt aliquibus, ad ea quæ nec convenit transvertentes sensus eorum, sciant quia præter omnes qui in toto orbe sunt soli hi perpetrantes sapiunt. Consenserunt enim his quæ a nobis facta sunt, atque consentiunt universi, & recte se habentibus, & dictis, qui certe subtiles perscrutatores sunt dogmatum divinorum. Et illud autem super hæc tua religiositas cogitet, quia oportet ita componi pacem Deo amicissimorum Episcoporum ut non ulli displiceat eorum qui per omnem Romanorum sunt principatum & universalis fiat, ne minima scissura ingentes plures alias faciat. Omnino enim non consentient si tale aliquid fuerit factum quod non sequens videatur. Et maxime hoc cogitari oportet. Cunctis namque instantibus in Epheso, & non acquiescentibus communicare his qui ex oriente sunt, proponentibus vero quia non erit prius hoc nisi susceperint depositionem Nestorii & anathematizaverint nobiscum dogmata ejus, quomodo, nisi hoc fuerit factum, ea quæ ad communionem pertinent stabunt? Quis autem non clamabit contra nos, dum perdiderimus animas nostras, & negaverimus rectam fidem, & quæ recte dicta omnibus placuerunt nos ejecerimus, tamquam non recte sint dicta? Annon oportet, facta pace, nos epistolas mittere his qui ubique super alios religiosissimos Episcopos eminent, ut & ipsi concordes effecti reddant eis communionem? Deinde quis sit qui eis suadeat si quid factum fuerit præter quod omnibus placet, & in quo omnes institerant, ut oporteret depositum haberi Nestorium & anathematizare insaniissimam ejus doctrinam, quin potius verbositatem contra omnium nostrum salvatorem Jesum Christum? Contristatos vero nimis & intolerabiliter dolentes propter illa quæ contra me gesta sunt ab orientalibus tam ex clero Alexandriæ quam cunctos Ægyptiacæ diœcesis Episcopos religiosissimos sic mitigavit Dominus meus admirandissimus Tribunus Aristolaus ut mihi etiam levissimam pacis faciendæ redderet viam, & omnes venirent in hujusmodi voluntatem. Et plurimum quidem me fateor ejus admirabilitati esse debitorem, quia modo mihi sit cooperans ad omnia & competentibus rationibus quæ contristabant aboleverit. Saluta fraternitatem quæ apud te est. Te quæ nobiscum est fraternitas in Domino salutat.

CAPUT LVII. 145

Epistola Alexandri Hierapolitani ad Acacium Berrhœensem Episcopum.

ARbitror Dominum Christum præcipientem discipulis suis ut essent prudentes sicut serpentes & simplices sicut columbæ, principaliter instruere ut caput omnium bonorum quæ in nobis sunt, rectam fidem sinceriissimam conservarent. Sicut enim nulla salus est repentibus, si capite conterantur, sic neque Christiano qui sanam fidem corruperit. Propter hanc crucifixus est Petrus, Paulus capite cæsus est, diversis mortibus evangelistæ atque Apostoli compleverunt pium cursum, obsecuti sunt martyres. Irridebantur vero & subsannabantur omnes passionum temporibus ab his qui multiformes eis mortes crudeliter ingerebant. Scit sanctitas tua quia secundum Syricam vitam quidem peccator ego sum. Unde etiam quadragesimum jam annum ago, quibus mea plango peccata. Fidem vero rectam a prima die, sicut testatur sanctitas tua, usque ad mortem dilexi. Unde nec unquam cessavi his qui vicini sunt de hac abominabili hæresi inferre certamen quam Cyrillus ipsa quidem virtute renovat, Apollinarium vero anathematizat, simile aliquid faciens tamquam si & aliquis ex non existentibus Dei filium dicens anathematizet Arium, & ut sub una dicam omnes hæreses, ea quæ ipsorum sunt sapiens, hæc prædicat. Ubi enim Dei iter, nullum revereor. Cyrillus hæreticus est, unam naturam prædicans Christi, & ipsi universas passiones adjungens, & ipsam mortem. Et lucidum est cuilibet legenti cum veritatis amore capitula ejus, & epistolæ ad Hebræos interpretationem, & epistolas vel festivas vel alias, & universa ejus conscripta, invenire quod unam naturam Dei & hominis dicat, & quod sunt unum, & circa hunc sensum caro sit factus, & mortuus fuerit carne, & primogenitus factus fuerit Deus verbum ex mortuis carne. Sparsit vero carnis nomen propter unius naturæ confessionem. Quod si non ita est, minime opus est multiloquio. Confiteatur quia Christus, qui e sancta virgine genitus est, (Deus namque homo unus filius, unus Christus, unus Dominus) passus secundum humanitatem, crucifixus secundum humanitatem, & resuscitatus fuerit a mortuis per verbi divinitatem, quæ dixit: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus resuscitabo illud*. Si vero permanet in capitulis suis hæreticis atque conscriptis, nulla nobis pars est cum illo. Certamus enim circa tribunal Christi & Apostolum gentium præcipientem bonum depositum custodire per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Licitum vero considerare volenti verba ejus ad seductionem, quia verbo quidem seducens impassibilem dicit Deum verbum, inconvertibilem, immutabilem, inconcussibilem, habentem, ut ejus dicto utar, in quibus est per substantiam; in unam vero naturam concludens duas, omnia prædicta divinitati unigeniti circumponit. Propter quod non recusavit [a] (in) interpretatione epistolæ ad Hebræos dicere quia & revixit Deus verbum, passus carne. Et hæc vero ex aliis ejus conscriptis, & maxime ex epistolis ejus quas tuæ nuper sanctitati [b] transmisit possibile est his possibiliter qui diligunt discere, [c] subtiliter pervidere quia dicens Dei sermonem immutabilem subsistere & omnis insuscepibilem passionis secundum propriam naturam, passionem fraudulenter coinroducit dicens Deum verbum carnem factum fuisse, non vero carnem assumpsisse. Hoc enim in totis fere ponit capitulis suis, carnem Deum verbum ubique factum dicens, tamquam sit ante dispensatio-

a *In interpretat.*) Ita nos emendavimus. Lupus ediderat, *non recusavit interpretationem epistolæ*. Supra in hac ipsa epistola mentio est interpretationis epistolæ ad Hebræos a Cyrillo concinnatæ.

b *Transmisit*) Quarum mentio supra cap. LV.

c *Subtiliter*) Evidenter. Vide supra cap. XLIV.

tionem quidem impassibilis, post dispensatio-
nem vero passibilis: *Per seipsum* namque, in-
quit, *impassibilis, Caro autem factus, ut homo
sustinuit passionem*. Si vero confessus fuerit evi-
dentissime duas naturas, liberat semetipsum
ab hæretico sensu. Scit enim sanctitas tua, si-
cut olim mihi per epistolam scripsit, quia & [a]
in Roma coram sanctæ memoriæ Episcopo Da-
maso, præsente tua sanctitate, motum est de
hæresi Appollinarii; & [b] nobis duas naturas
confitentibus, ut non divinitati passionem tri-
buamus, dicebant hi qui erant Apollinarii duos
nos dicere filios; quod & isti sursum ac deor-
sum diffamant contra nos. Dicat igitur quia
Christus mortuus est, filius passus est, unige-
nitus passus est. Cur addit quod verbum car-
ne sit passum? Homine moriente, anima car-
ne patitur mortem? Si vero blasphemum est
ut hoc anima passa dicatur carne, ultra im-
pietatem omnem est dicere filium Dei vel Dei
verbum vel unigenitum circa intellectum hæ-
reticorum passum carne. In divinis enim scri-
pturis reperimus quia Christus mortuus est, fi-
lius mortuus est, unigenitus mortuus est, san-
ctus mortuus est, justus mortuus. Hæ namque
appellationes universæ utrasque naturas osten-
dunt. Vox autem Dei verbi unam naturam
signat. Secundum quem sensum nunc & filium
dixit in epistola carne passum, ut significaret
unigeniti passionem divinitate. Scio autem me
ab Epheso scribentem direxisse tuæ sanctitati [c]
allegationem Melitinensis Acacii, ubi sequens
Cyrilli capitula & ejus intellectum, sic in scri-
pto deposuit. *Mentitus est*, inquit, *divinam
scripturam Nestorius, tamquam nativitatem mor-
temque non divinitatis, sed humanitatis, edo-
ceat. Calumniatus est & sanctissimum Episcopum
Cyrillum, tamquam Deum passibilem dicentem*.
Et habemus totum tomum apud nos ad satis-
factionem pro salubri fide bonæ hujus instan-
tiæ. Nos igitur nullam communionem habe-
mus cum his qui talia docent. Si vero potue-
rit ostendere aliquis sanctissimum Episcopum
Nestorium contraria Prophetis & Apostolis &
Evangelistis aut sapuisse aut sapere, & doctri-
nam ejus anathematizamus, & ipsum donec
orthodoxiam prædicat quam multis in codici-
bus ejus & habemus & legimus. Nulla neces-
sitas Christi potentia per ipsius gratiam vio-
lenter fiet, sed parati sumus omnia sustinere,
ut neque impii neque iniqui simus.

CAPUT LVIII. 146

*Epistola ejusdem Alexandri ad Andream.
Episcopum Samosatenorum.*

CRedat mihi religiositas tua quia relegens ea
quæ scripta sunt a Domino meo sanctissimo
Episcopo Acacio, & ea quæ ab Ægyptio illi per
epistolam scripta sunt, quæ & tu omnino cre-
do quod legeris, admiratus sum propter [d] ve-
locem ejus nutum ad mutabilitatem, & oravi
ut mihi terra dehisceret; & nisi timor Dei
retinuisset me, forsan continuo eremum pe-
tens, extremum spatium requisissem. Meminit
enim sanctitas tua quales epistolas olim san-
ctissimis Episcopis destinavimus ab Antiocheno
persuasi, quando adveniente mirandissimo Ari-
stolao, ejus literis convocati convenimus, &
euntes ad Antiochiam Concilium fecimus, &
multa millia pertractantes deliberavimus, ut
propter Ecclesiarum perturbationem mollem
quandam propositionem & habentem vel mo-
dicum pietatis vestigium proponeremus Ægy-
ptio. Sed & perquisivimus, scrutati sumus, in-
venimus vix qualem voluimus levem & rursus
ab ipsa molliorem & denuo ab hac marcidio-
rem. Sed breviter dedimus clarissimo Tribuno
propositiones. Complacuit vero ei quasi jam
quæ mollior esset, una, & quæ volebat Nicæ-
na fide nos esse contentos, expulsis his quæ
quod commune est turbaverunt, sive per epi-
stolas, sive per capitula; ad quam etiam ipsam
contradixit, sicut scripsit, Ægyptius. Certat
enim, sicut vides, pro capitulis suis & reli-
quis hæreticis superbisque conscriptis, confir-
mans ubique quod impossibile sit hæc unquam
expelli quæ ab eo secundum scripturas sint
dicta divinas & contra Nestorii, ut dicit, hæ-
resim. Sed nos tentamus, ut video, sic ma-
nifestam illius hac fiducia & tam cruda pro
hæresi instantia orthodoxiam diffamare, etiamsi
non possimus propellere impietatis torrentem
& in nostra deflectere. Ego vero in Dominum
Christum credo, quia oculus meus dexter &
dextera manus mea si proponatur, Cyrillo ne-
que ejiciente hæretica dogmata, neque aperte
confitente Christum & Deum esse & homi-
nem, & passum secundum humanitatem, &
resuscitatum per Dei verbi virtutem secundum
sententiam Domini dicentis: *Solvite templum
hoc, & in tribus diebus suscitabo illud*, abscin-
dam potius membra mea per virtutem Domi-
ni quam cum istis impie agam. Quando ergo
volunt, veniant, [e] ordinent. Paratus sum ego,
coram Deo dico, discedere cum omni lætitia.
Sicut enim in veritate credo quia Deus est,
sic & satisfactum habeo quod pium sit mani-
festaturus Ecclesiæ dogma quando novit ipse,
& veritatem non permittet absorberi. Verum-
tamen eorum quæ scripta sunt omnium exem-
plaria tuæ religiositati direxi.

a *In Roma*) Hanc synodum Lupus habitam fuisse censet anno CCCLXXIII. quo Petrus Episcopus Alexandrinus, quem certum est interfuisse Concilio Romæ adversus errores Apollinarii habito tempore Damasi, fuit in urbe. Aut igitur Acacius nondum erat Episcopus quum hæc synodus habita est, aut certe oportet eam serius habitam, cum vel ipso teste Lupo constet eum ordinatum anno CCCLXXVIII. De epistola porro Damasi adversus Macedonium, Eunomium, & Apollinarem vide quæ a nobis observata sunt tom. super.

b *Nobis*) Id est, catholicis. c *Allegat. Melitin.*) Ea hodie non extat. Eam tamen totam habebat tum Alexander Hierapolitanus. Non animadvertit autem Lupus heic agi de quodam opere Acacii Melitinensis Episcopi adversus Nestorium; ideoque cuncta refert ad epistolam ab Alexandro scriptam ad Acacium Berrhœensem. Allegatio hoc loco significat opusculum quo Acacius Episcopus Melitinensis testimoniis divinæ scripturæ ac forsassis patrum antiquiorum tuebatur Cyrilli Alexandrini sententiam de incarnatione Christi, Nestorianam vero refutabat. d *Velocem ejus*) Id est, Andreæ Episcopi Samosatensis, qui infra cap. LXIII. scribens ad Alexandrum dixerat utendum condescensione. Rursum vero Alexander cap. LXIV. repetit quæ heic dicuntur de de secessu in heremum. Vide cap. CVI. e *Ordinent*) Id est, alium in sede mea constituant Episcopum.

CAPUT LIX. 147

Epiſtola Andreæ Epiſcopi, per quam reſpondit ad epiſtolam hanc Alexandri.

RElegens ea quæ Cyrillus per epiſtolam ſcripſit, & quæ de his a tua ſanctitate ad ſanctiſſimum Epiſcopum Acacium ſunt reſcripta, ſine falſitate dico, non ſine ſpiritu ſancto arbitratus ſum ea quæ in tua epiſtola reſcripſiſti. Nam & quod verum eſt, & quod ſubtilitas dogmatis habet, in eis inveni, & obumbratum occultumque inimici dolum bene ac manifeſte nudatum, ac fiduciam multam quæ decet Chriſti ſervum qui pro ſana fide certat. Conſors igitur & ego tuæ ſanctitati uniuſquè ſententiæ, & numquam præter hæc alia ſapiam, confortante me Deo. Quomodo enim non turpe ſit ut ille qui notha & reproba dogmata ſubinducit, tamen pro eis certet, nos autem pacis obtentu perdamus fidem? Admiratus vero ſum & propoſitionem quam in ipſis literis poſuit ſanctitas tua. Si enim veri jam dogmatis eſt, & rectam fidem ſervat, & non intellectum ſuum fraudulenter occultat, ſi & duas naturas confitetur & impaſſibilem Chriſti divinitatem, quid prohibet ut & hominem eundem confitens Chriſtum dicat quia paſſus eſt ſecundum humanitatem? Et de his quidem ſuperfluum eſt multiloquio uti ad tuam ſanctitatem. Ex litteris vero ſanctiſſimi Epiſcopi Acacii videntur quodammodo hi qui ſunt in Antiochia ceſſiſſe atque his quæ ſcripta ſunt conſenſiſſe. Et bene quidem facit ſanctitas tua præcipiens nobis ut minime perturbemur. Ego vero trepido ne per eos circa ipſas res illud confirmetur ſomnium quod non ante multum quidem tempus vidi, nimis autem coarctat meam animam. Videbam namque me eſſe cum tua religioſitate, præſentibus aliis quibuſdam non paucis Epiſcopis, loquens vero ad me dicebas Apollinarium hæreticum vivere. Me autem ſæpius cum admiratione interrogante ſi vere viveret, confirmabas eundem virum ſupereſſe. Verum quodammodo, improviſe utique, in domum quandam facti ſumus in qua Apollinarius ſenex valde jacebat in lecto. Oportebat autem nos ad viri ipſius venire colloquium. Quod dum eſſet futurum, ipſe ad aurem mihi dixiſti quia ille impius nunquam perſuaderetur acquieſcere his quæ dicebantur a nobis. Ego vero alterum quendam præter ipſum ſedentem videns dicebam quod ipſe eſſet cauſa ut Apollinarius noſtris verbis minime flecteretur. Dum vero venimus ad colloquendum ego & ſanctitas tua, ſedes autem ego portabam tam mihi quam tuæ ſanctitati, juxta illius lectum ſubito video Apollinarium quidem ſtantem & eulogias diſpertientem, ſanctiſſimum vero Joannem jacentem in lecto & ſuſcipientem ab eo, deinde & tuam religioſitatem ſupponentem ei manus propter condeſcenſionem inique coactam. Ego autem ſtans ad me ipſum dicebam: *Qualis eſt condeſcenſio iſta? In ſanctum ſpiritum peccat. In ipſam Domini inhumanationem impia eſt. Et qualis eſt iſta condeſcenſio?* Et hæc dicens evigilavi. Et oro ut phantaſia ſit ſomnium hoc & nihil ſignificans.

CAPUT LX. 148

Epiſtola Theodoreti Epiſcopi ſcripta ad Acacium Berrhœæ Epiſcopum de literis quæ ab Ægypto venerunt ad eundem Acacium.

EGo quidem non ſolum vocatus, ſed etiam non vocatus, vellem ſemper venire juxta tuam ſanctitatem. Tantum autem ab hac intentione delinquo ut nec tuæ poſſim ſanctitatis literis obaudire. Rurſus enim languor mihi valide ſupervenit, & peſſimum tercranium poſt regreſſum de montuoſis partibus incidi. Super hæc & magnificentiſſimus atque glorioſiſſimus magiſter militum hic eſt; propter quod & veniam peto. Et innoteſco tuæ ſanctitati quia in literis quæ ab Alexandria directæ ſunt inveni ea quidem quæ ab eo dogmatice dicta ſunt contraria his quæ olim ſunt ab eo expoſita, conſona vero magis doctrinæ patrum. Et valde affectus ſum, & laudavi Dominum Chriſtum ſuper mutatione quæ facta eſt per tuæ ſanctitatis admonitiones. Aliquas vero partes epiſtolæ multis vidi volutionibus & multiloquiis falſis plenas. Nam dum oporteret a nobis [a] ſex poſitas propoſitiones, cum breves eſſent, approbari ab eo, neſcio cujus rei cauſa multis verbis uſus effugit brevem pacis viam. Sic enim propoſitionem temperavimus ut nullis fuerat fugienda. Propoſuimus enim, ſicut tua ſanctitas novit, permanere nos in fide quæ in Nicæa expoſita eſt a ſanctis & beatis patribus & in epiſtola ſanctiſſimi & beati Athanaſii, tamquam quæ hanc ſubtiliter interpretata fuerit, quæ vero nuper exſurrexerunt dogmata, ſeu per epiſtolas, ſive per capitula, ejici, tamquam id quod commune eſt perturbantia, hæc relinqui quæ diſſenſionem præcipue fecerunt. Subſcriptionem nos exigit depoſitionis [b] illius viri cujus judices non ſumus effecti. Scit autem ſanctitas tua quia ab omni carnifice durius nos trucidat conſcientia noſtra, ſi illa fecerimus quæ arbitramur non debere committi. Unde & beatus [c] Paulus dicit. Tuæ igitur ſapientiæ ſit ſic diſpenſare cauſam ut facienda pax complaceat univerſis, & ante omnia Chriſto omnium Deo ſuper hac obediatur.

CAPUT LXI. 149

[d] *Epiſtola ejuſdem Theodoreti ad Andream Epiſcopum de hac ipſa re.*

MIrandiſſimus Ariſtolaus direxit ab Ægypto [e] magiſtrianum cum literis Cyrilli, in quibus anathematizavit & Arium & Eunomium & Apollinarium, & eos qui dicunt divinitatem Chriſti eſſe paſſibilem, & eos qui confuſionem & remixtionem duarum naturarum

---

a *Sex propoſit.*) De quibus vide ſupra cap. LIII. & LX. Infra cap. LXXVII. *Propoſitiones enim meas ellas decem.* b *Illius viri*) Neſtorii, ut patet etiam ex ſequenti epiſtola Theodoreti.

c *Paulus dicit*) Deſunt heic verba Pauli ex capite ſecundo epiſtolæ ad Romanos, ut opinor.

d *Epiſtola*) Prior iſtius epiſtolæ pars extat inter opera Marii Mercatoris, & citatur a Pelagio II. In epiſtola tertia ad Epiſcopos Iſtriæ.

e *Magiſtrianum*) Maximum, ſupra cap. LV. De eo mentio infra cap. LXXVI. & CVI.

rum dicunt. Et in his quidem sumus [a] affecti, licet fuerit nostra propositio. Exigit vero subscriptionem depositionis quæ ab eis facta est & anathematismum dogmatis sanctissimi & Deo amicissimi Episcopi Nestorii. Scit autem sanctitas tua quia [b] indeterminate anathematizare præfati Deo amicissimi & sanctissimi Episcopi doctrinam idem est anathematizare pietatem. [c] Si vero convenit ut aliquid nos, anathematizemus hos qui dicunt purum hominem Christum, aut qui in duos filios incidunt unum Dominum nostrum Jesum Christum, & qui ejus divinitatem negant. [d] Hæc enim cum omni satisfactione unusquisque piorum anathematizat. Si vero volunt ut indeterminate & virum cujus judices non sumus facti anathematizemus & dogma ipsius, quod novimus rectum, impie facimus, ut arbitror, si ei obediemus. Arbitror vero hæc etiam tuæ sanctitati complacere, qui egregius pietatis propugnator existis & verus atque accommodus orthodoxiæ magister.

CAPUT LXII. 150

Epistola Andreæ Episcopi, quam Theodoreto Episcopo ad suam rescripsit.

ALexandrini literas legi; & a sua quidem putredine non recessit ullo modo, sicut & tua utique sapientia reperit easdem literas legens. Quia vero condescensione opus est, ut solvatur orbis terrarum schisma, & non amplius discissam despiciamus Ecclesiam, (forsan enim ad majus procedunt mala, si compositio nulla proveniat) bene tuæ placuit sanctitati illius quidem propositionem sicut impiam fugere, uti vero his quæ scripsisti & anathematizare eos qui purum hominem dicunt Christum & qui in duos filios unum Deum secant. Arbitror vero quod & subscriptionem modis omnibus exigat depositionis. Aliqui vero & hoc forsitan facient. Et arbitror etiam Cyrillum, etsi omnes minime subscribamus, illorum fore subscriptione contentum. Scit tua sanctitas quia hæc & ante in locutionem venerint, quando in Antiochia convenimus pariter. Ora igitur, quæso, ut nullum fiat impedimentum paci & ordinationi sanctarum Ecclesiarum.

CAPUT LXIII. 151

Epistola ejusdem Andreæ Episcopi ad Alexandrum Episcopum Hierapolitanum.

EOrum quæ ad me Dominus meus sanctissimus Theodoretus Episcopus scripsit exempla tuæ sanctitati direxi; & quia quidem Cyrilli errorem multoties millies anathematizet manifestum est his qui pervidere subtilius volunt. Quia vero tempus non permittit ut [e] secundum Acribiam ratiocinemur propter schisma generale quod factum est, & quia majora sustinentur mala de persistentia nostra, puto quod bene se habeat ut aliqua condescensione utamur pro ecclesiastica pace, & illius quidem propositionem fugiamus quæ impia est, sicut nec ille nostram suscepit, anathematizemus vero eos qui duos filios dicunt, quod nobis objiciunt insanissime, vel qui hominem purum Dominum nostrum Jesum Christum, & super his suscipiamus pacis compositionem. Reddent autem rationem qui impie sapiunt judici omnium. Et nobis, vel si dispensatorie pacem suscipiamus, pars nulla est cum his qui impie sapiunt. Prævideo autem quia de persistentia nostra nihil evincitur amplius nisi ut orthodoxi pellantur Ecclesiis & dogma ex toto absorbeatur. Quæso igitur sanctitatem tuam ut quantacumque possibile est condescensione magis utamur. Scit enim spiritualis sapientia tua quia sicut zelus in tempore suo multa millia peragit, sic & condescensio in tempore apto magna bona operatur. Et mihi quidem placent ista. Si vero melius aliquid pervidet perfectio tua, quæ secundum Deum est, notum nobis fac. Literas illas ad sanctissimum Episcopum Theodoretum dirigere dignetur sanctitas tua. Omnes qui circa tuam religiositatem sunt ego & qui mecum sunt salutamus.

CAPUT LXIV. 152

Epistola Alexandri Hierapolitani Episcopi ad Andream Episcopum rescripta.

LEgens quæ nuper a tua religiositate sunt scripta, pervidi quia satanas secundum veritatem petiit ut cribraret omnes nos sicut triticum. Ego vero, fide proposita, nullo modo impietatem esse condescensionem neque communionem cum hæreticis pacem Christi appello. Absit. Et da veniam, [f] velocitatem permutationis adspiciens oravi ut terra mihi dehiscceret. Et vere, nisi timor Dei retinuisset me, continuo eremum petens, extremum spatium perquisissem. Puto enim quia & tuæ sanctitati dixi, jurejurando satisfaciens ei, & maledictionem contra memetipsum suscipiens, si alienationem a mysteriis conscius mihi sum aut per contentionem aut per odium aut per rebellationem aut per cujuslibet alterius gratiam facere aliquid in causa præsenti, sed ponens Deum & [g] Joannem ante oculos & affectum nostrum. Et superat timor Dei, & hæreditas Christi. Unde & a cunctis veniam postulo.

CA-

---

a *Affecti*) Marius Mercator, *gavisi, quamvis propositionem nostram ille diffugeret*. Ex quo patet isthic legendum esse, *licet fugerit nostram propositionem*. b *Indeterminate*) Idem Mercator, *indiscrete*.

c *Si vero*) In codice Casinensi scriptum erat. *Si vero convenit ut aliquid nos anathematizemus eos* Lupus putans sensum esse imperfectum, vocem *anathematizemus* rursum posuit inter vocem *nos* & vocem *anathematizemus*. Verum ex Mario Mercatore apparet additamentum illud esse superfluum. Ob eam itaque causam nos sustulimus. d *Hæc enim*) Reliqua desunt apud Marium Mercatorem.

e *Secundum acribiam*) Id est, minutius ac scrupulosius, ut verbo Quintiliani utar. Vide supra cap. XI.

f *Velocitatem permut.*) Damnat Andream Samosatenum quod tam cito se transtulerit ad confirmanda capitula Cyrilli. Vide supra cap. LVIII.

g *Joannem*) Episcopum Antiochenum.

CAPUT LXV. 153

Epistola ejusdem Alexandri Episcopi ad Theodoretum Episcopum.

QUa hora suscepi sanctitatis tuæ literas, epistolam susceperam scriptam a Domino meo religiosissimo Episcopo Andrea, quæ contraria omnibus est prioribus. Et paulo minus alienus effectus sum, videns quod nos satanas expetierit ad cribrandum. Direxit autem mihi & ad se scriptam tuæ religiositatis epistolam continentem quod eos qui dicunt divinitatem Christi passibilem anathematizet Ægyptius, & eos qui confusionem & remixtionem duarum perhibent naturarum. Et ego quidem Cyrilli epistolam nullatenus hæc continentem vidi. Quin potius inveni eum certantem & in primis & in mediis & in ultimis pro capitulis suis reliquisque conscriptis in quibus omnem impietatem suam perexemplificat. Si vero vobis & recte se habere videntur quæ scripta sunt, & de reliquo qui hæc per epistolam scripsit inter orthodoxos deputatur, indifferenter vero & alia recepistis quæ ille quidem proposuit litteris, Joannes vero traducit omnes, ut inquiunt, dispensative propter pacem condescensionem amplexus, innocens ego sum a sanguine omnium. Unusquisque vero sicut novit ea quæ ad se pertinent dispenset. Vivit omnium Dominus Deus meus, & Oasim & quemlibet extremum vicum præfero communioni hæretici & eorum qui orthodoxiam prodiderunt.

CAPUT LXVI. 154

Epistola Theodoreti Episcopi Cyri, quam scripsit Alexandro Episcopo, sicut posuit Irenæus.

PUto plus ab omnibus nosse Dominum meum sanctissimum & Deo amicissimum Joannem quia depositioni Domini mei sanctissimi & Deo amicissimi Episcopi Nestorii [b] consentire non patiar; quia memor est eorum quæ [c] in Tharso & in Chalcedone & in Epheso facta sunt, & nuper post reditum in Antiochia a nobis sæpius dicta. Non igitur quisquam sanctitatem (tuam) inducat quia hoc ego facere patiar aliquando, Deo utique cooperante mihi meque firmante. Dogmata vero ista Cyrilli, quæ nunc ad Berrhœam per epistolam scripsit prava mihi esse non visa sunt, sed & valde contraria tam capitulis quam aliis ejus conscriptis. Unde & epistolam scribens Domino meo sanctissimo Deo amicissimo Episcopo Acacio hoc ipsum significavi. Et vere, si possem, venissem utique, & contulissem cum tua sanctitate. Vellem siquidem discere quid esset in veritate occultatum in eis quod ab evangelica doctrina sit alienum. Et hæc dico non quasi cui ad communicandum cum eo ista sufficiant. Oportet enim clare illa exponi cum fide Nicæna, & subscribi ab eo & ab omnibus quorumcunque suscipiemus communionem. Noverit enim sanctitas tua quia tam longe sum suave aliquid existimare venturum ut Archimandritæ monasterii mei [d] de cella mihi ædificanda mandaverim. Hic namque illum in his diebus contigit inveniri.

CAPUT LXVII. 155

Epistola Maximini Episcopi Anazarbi ad Alexandrum Episcopum.

LIteras suscepi Domini mei Deo amicissimi & sanctissimi Episcopi Joannis quasi Ægyptius anathematizasset Apollinarium & Eunomium & Arium & eos qui dicunt remixtionem factam, duas autem naturas confessus fuisset Dominum nostrum Jesum Christum; & simpliciter, ut non plura dicam, laudat eum de his quæ nuper dogmatizavit. Alius vero aliquis, unus ex his qui diligunt nos, direxit nobis exemplar epistolæ quæ ab Ægyptio [e] ad Dominum meum Deo amicissimum Acacium Episcopum scripta est, confirmantem quidem priora capitula & fortiter instantem pro eis, dicentem vero non se communicaturum nobis nisi anathematizaverimus Dominum meum Deo amicissimum & sanctissimum Episcopum Nestorium fidemque ipsius. Ego vero hæc legens & illa, nimium incurri torporem, & incertus sum utrum præfatus sanctissimus Antiochenorum civitatis Episcopus illa laudaverit, an alia. Dignetur igitur tua sanctitas, quæso, Domine mi & amicissime, hanc angustiam nostram solvere & per epistolam nos docere quid horum sit verius. Dum vero intraverit vestra sanctitas Antiochiam, mox mihi dignare tua scripta dirigere, & universi continuo pariter ingrediemur. Orare vero pro nobis & pro pia pace sanctarum Ecclesiarum incessanter, quæso, dignare.

CA-

a *Epistola*) Istius epistolæ fragmentum extat inter opera Marii Meratoris, male additum epistolæ ad Andream Samosatensem quæ extat supra cap. lxi. pag. 840. ut recte monuit Christianus Lupus. Nam præterquam quod in codice Bellovacensi Marii Mercatoris divisa est a superiore, ac titulus ostendit diversa esse ista fragmenta, in Vaticano habet hanc inscriptionem. *Item ejusdem Theodoriti ad Alexandrum Hierapolitanum Syriæ Præsulem adseverantis nunquam se in damnatione Nestorii præbere consensum*. Pelagius II. in epistola tertia ad Episcopos Istriæ referens initium istius epistolæ ex versione Marii Mercatoris scribit eam datam esse *ad Alexandrum Syriæ Palæstinarum Præsulem*. Quo loco Lupus putat reponendum *Euphratesiorum* pro *Palæstinorum*, ut habent editiones. Palæstina Syriæ pars fuit, itemque Euphratesia & Phœnicia. Ideoque facile Pelagio fuit hoc labe. Vide Ammianum Marcellinum lib. XIV.

b *Consentire non patiar*) Apud Marium Mercatorem: *præbere consensum quæ in Tarso & Chalcedone & Epheso facta est*. Ita enim habent antiqua Mercatoris exemplaria. At vir clarissimus Garnerius animadvertens sensum esse imperfectum, sic interpolavit: *præbere consensum, nec violare communem promissionem quæ in Tarso &c.* Verum ex citata Pelagii epistola apparet nihil aliud illic olim fuisse in libris Marii Mercatoris quam quæ etiamnum a nobis leguntur. Cæterum hiatus ille recte suppletur ex iis quæ in hoc capite nostro adduntur. Sensum autem hunc esse arbitror. Nemo est cui melius quam Joanni Antiocheno constare potuit quo ego animo sim affectus erga Nestorium, ut qui præsens semper fuerit ubi de hoc negotio actum est, sive in Tarso, sive Chalcedone, sive apud Ephesum. c *In Tharso*) Vide infra cap. CXXXVI. extremo.

d *De cella*) Sic supra cap. XXIV. & XXV. vidimus Nestorium rediisse ad monasterium suum. Sic Dominus Antiochenus, ut patet ex actione Concilii Chalcedonensis. Vide infra cap. LXVIII.

e *Ad Acatium*) Extat supra cap. LVI.

CAPUT LXVIII. 156

Epistola Helladii Tharsensis Episcopi ad eundem Alexandrum Episcopum.

PEr omnes literas, per priores dico & per præsentes, cognoscentes ad integrum, sanctissime amice Dei, animæ tuæ pro pietate intentionem, beatificantesque tuam sanctitatem de apostolico proposito, oramus ut nos tuæ sanctitatis vestigia consequamur, quo possimus & hostes adversos apostolico animo fortiter sistere, & eos qui ab incepta stabilitate desistunt dijudicare similiter. Nihil enim isti ab aliquo hæreticorum videntur languore distare, quia dum necessitas nulla evenerit, confessionem rectam perdiderunt, fingentes jam Ægyptium patrum fidem fuisse complexum & priorem abnegasse errorem. De confusione vero præsenti utatur quibus quomodolibet liberemur, atque in silentio convivamus. Et nos similem habemus, o sanctissime, voluntatem; & volebamus, sicut conscientia nostra testatur, conversationem in monasterio assumere, nisi nos similis tuæ sanctitatis discretio detineret, & non esse absque periculo crederemus gregem nostrum absque violentia & necessitate deserere. Oramus vero ut resolutionem vitæ potius impetremus. Nec enim aliam solutionem calamitatum præsentium sustinemus, nisi ut liberati a præsenti vita, eam quæ sustinetur recipiamus spem.

CAPUT LXIX. 157

Epistola Alexandri Episcopi Hierapolis, quam rescripsit Helladio Archiepiscopo Tharsi.

IN præsenti confusione sanæ fidei & Ecclesiarum Dei dissensione, quorum causam Cyrillus impius præbuit principaliter, nullam talem, si verum est, habemus mitigationem consolationemque qualem tuæ memoriam sanctitatis, & per sermonem & per literas addiscentes & pro pietate instantiam tuam & duarum Ciliciarum consonantiam & pro orthodoxiæ prædicatore concordiam, id est, sanctissimo Episcopo Nestorio. Et beati vos, sicut veritas habet, qui hujus estis propositi atque constantiæ. Præstet autem Dominus ut etiam firmamentum totius efficiamini orientis & eorum qui per diversas provincias pro fide certant orthodoxa. Pervenerunt enim quæ ad vos pertinent in universam terram. Quia vero cognovit sanctitas vestra ex his quæ nobis innotuistis quia hæreticam Cyrilli epistolam ad sanctissimum & sacratissimrm Acacium, in qua pro universis decertat hæreticis conscriptis suis, quidam sic justificaverunt ac si esset orthodoxa, rogo sanctitatem vestram ut quicquid verbo sive scripto de hoc ad vos fuerit demandatum, non hoc absque inquisitione ac discussione suscipiatis, sed cum omni præinquisitione perscrutemini, & primum quidem ut quæ de ipso dicant, ab ipsis quæ ab eo diriguntur literis cognoscatis; deinde non excusetis quatenus & duo & tres ex vobis ad Ægyptum pergant, & si orthodoxa sunt quæ ab eo dicuntur renuntient, aut ab eis certissime de his quæ nuntiata sunt agnoscamus. Et si quidem consenserit sua esse quæ nuntiata sunt, seu præter scriptum sive scripto, cum sint orthodoxa & hæreticorum capitulorum negationem habentia & præcedentium dolorum tenebrosorumque dogmatum ejus, & communicemus ei, & amplectamur eum, & ejus genua teneamus, & nihil eorum quæ ad ejus honorem pertinent omittamus; si vero contraria significata fuerint his quæ dicuntur ab eo, habeamus qualiter cum conscientia bona & firmitate securitateque usque ad sanguinem fidem veram defendere. Cognoscat enim sanctitas vestra quia si toties millies esse illum diffamemus orthodoxum, non tamen corrigat de præteritis, nihil proficiemus amplius nisi ut proditores rectæ fidei judicemur. Non enim patietur de cetero nisi ut cum majori audacia, cooperante sibi tempore, ipse quidem fiducialiter agat per hæresim, nos autem ita dedititios suos in toto mundo nobis detrahens, asserat, quippe quasi qui hæresim negaverimus, acquieverimus vero ejus orthodoxiæ secundum ipsum. Olim namque, olim votum est natum, quia & his qui Romæ sunt & ubique nostram correctionem annuntient. Quæso igitur sanctitatem vestram non transitorie neque indiscusse acquiescere his quæ nunc renuntiantur ab Ægypto, sed, ut prædixi, omnia facere nihilque relinquere eorum quæ ad laborem & opus vel pertinent ad itineris fatigationem atque studium; ut dignoscentes veritatem, aut revera pœnitentem suscipiamus, aut persistentem refutemus Ægyptium. Sic enim & reliqua rectæ fidei permanentia sacerdotium radicabitur, & nullus nos, tamquam si ipsi magis quam Christo serviamus, blasphemabit. Si vero & oportuerit per hanc perseverantiam & provincia & civitate & vita carere, arbitror sanctitatem vestram prone universa suscipere & pati & facere quam a sola spe nostra, dico vero rectæ glorificationis fide, recedere, pro qua & Patriarchæ & Prophetæ & ipse salvator noster est passus & reliqui universi. Confidimus vero in Domino quia habebimus cooperatorem & ipsum Dominum Christum, qui nostri certaminis fautor existet: qui utique præstaturus est nobis, tamquam prompte pro sua fide certantibus, ut & pro prædicatore orthodoxiæ, qui injustitiam pertulit, ad piissimum Imperatorem nostrum legatione fungamur.

CAPUT LXX. 158

Epistola Theodoreti Episcopi ad Helladium Episcopum de Himerio Episcopo Nicomediæ. Et hanc, sicut posuit Irenæus, duximus transferendam.

TAciturnitatem præsenti tempore servare deliberans, inveni hanc noxiam nimis ferentemque periculum. Unde taciturnitatem solvens, non prohibebo labia mea, cum Propheta clamabo; sed ea quæ mihi recta videntur & justa, his qui sunt a tua sanctitate innotesco, & a vestra sanctitate omni cum voluntate suadebor quæcumque expediunt. Igitur [a] manifestum tuæ facio sanctitati quia ex Ægypto missam legen-

a *Manifestum*) Ista clarius exprimuntur in epistola sequenti.

gentes epistolam, invenimus doctrinæ ecclesiasticæ congruentem & contrariam duodecim capitulis e regione illis quibus hactenus perstitimus ut hæreticis repugnantes. Et deliberavimus pro Ecclesiæ pace eos quidem qui super his quæ peccaverunt se correxerunt in communionem suscipere, injustæ vero atque iniquæ damnationi sanctissimi & Deo amicissimi Episcopi Nestorii neque manu neque lingua neque mente acquiescere. Iniquum namque revera & ultimo supplicio dignum est illi quidem qui mundum confudit, & terram & mare turbis complevit, & vix nunc expositionem nostram suscepit, impartire veniam, illum vero qui ab ipsa pueritia hæc esse e doctrina docuit, injustæ homicidiali huic tradere interfectioni. Nam simile quoque est istud ac si omnes illos Deo amicissimos perdamus Episcopos qui nobiscum in Epheso & Chalcedone & [a] Constantinopoli pro veritate certarunt & usque ad præsens cum fervore certant, & despiciamus leges quæ pro omnibus impugnantur & foris ab Ecclesiis degere compelluntur. Deliberavimus igitur non prius vel Ægyptiis vel Constantinopolitanis communicare donec propugnatores pietatis proprias [b] receperint Ecclesias. Scribat igitur sanctitas tua Deo amicissimo & sanctissimo Episcopo Himerio, & persuadeat ejus religiositati quia & pietatem non prodidimus, & curam fraterni amoris habuimus, & studium votumque habemus aut cum eis traditos nobis populos regere, aut cum illis expelli, & quietem quæ absque periculo est recipere. Et mihi autem intentionem dignare tuæ innotescere sanctitatis, Deo amicissime. Nimis enim coarctor, eo quod nihil a vestra amabilitate de his quæ aguntur sumus edocti.

CAPUT LXXI. 159

Epistola Theodoreti Episcopi, sicut idem Irenæus posuit, ad Himerium Nicomediensem Episcopum.

ET cui decet ut superet omnibus bonis nisi ei qui possessionem bonorum omnium congregavit, & hanc in semetipso circumfert? Vicisti, Deo amicissime Domine, sicut in aliis omnibus, sic in festinatione allocutorias literas dirigendi; & dum nos sumus & inertes & somnolenti & circa urgentia fastidiosi & negligentes, tuo nos alloquio suscitasti, & pari illius atque spirituali revera affectu ad memoriam revocasti. Verum ne omnes causas literarum tarditatis occultans memetipsum fastidii culpæ subjiciam, modicam quandam veramque satisfactionem pro nosmetipsis adhibebo. Habitamus civitatem longe alicubi sitam ab illa via qua equi transcurrunt, & ideo neque ipsos qui ad nostram provinciam veniunt cernimus, nec cum illis vero esse contingit qui hinc proficiscuntur. Et propterea non obtinemus consolationem dirigendi literas ad vestram sanctitatem. Ad hæc, cum prius assueti fuissemus sæpius ire ad Antiochiam atque illic moras habere, unde facile erat & dirigere & suscipere literas, a multo jam tempore in domo habitare atque illic elegimus quiescere. In præsenti enim hoc, tamquam quod amplius expediret, sumus amplexi. Hæc sunt quæ nos usque ad præsens prohibuerunt sanctum tuum caput amplecti per literas. Sed sanctitas tua & hac necessitate superior facta est, quæ Dominum meum honorandissimum & Deo amicissimum Strategium comministrum direxit ad nos, quem omni festivitate conspeximus, ut salvatoris nostri Christi Diaconum, & tuæ sanctitatis dilectione ferventem, & omnia facere ac pati eligentem pro te, qui pietatis athleta es & fortis pro pietate certator. Beatificamus enim, ut bene novisti, Domine Deo amicissime, tua clara & magna certamina & fixum firmumque fortis tuæ animæ sensum & pro apostolica fide sudores & labores atque pericula, per quæ tibi æternæ & a corruptione superiores, &, ut complexe dicamus, perficientur divinitus datæ coronæ, & Domini carum caput ornabunt. Nos enim circa nihil utiles Ecclesiæ Dei sumus effecti. A piis enim fidelibusque omnibus ac pleni zeli fervorem & piam sanctorum patrum confessionem spirantibus circumoperti despicimur potius quam despiciamus, & regimur quam regamus. Tua vero sanctitas in ipsa flamma existens, & circa tres illos adolescentes in medio camini choros exercens, unam magnamque habuit consolationem sancti spiritus auram, quæ & flammæ impetum sparsit, & ejus caminum permutavit in rorem. Et quidem de tuæ certaminibus sanctitatis a nobis tanta sint dicta. Superat enim non solum mensuras epistolæ sed & maximam conscriptionem tuorum bona fama certaminum. Quod vero de pace fit murmur, significavimus tuæ sanctitati quia dum certe omnino proximi sumus, nihil ad integrum novimus, sed tanta scimus quanta nobis nuntiant hi qui hic ad nos revertuntur ad propria. [c] Intentionem nostram tuæ manifestam facimus sanctitati. Legentes literas quæ nunc ex Ægypto directæ sunt, & crebro eas apud nosmetipsos discutientes, ecclesiasticæ doctrinæ illas congruentes reperimus & contrarias duodecim capitulis quæ usque ad præsens permansimus expugnantes. Et deliberavimus ut si [d] receperit sanctitas tua divinitus sibi commissas Ecclesias, communicemus quidem Ægyptiis & Constantinopolitanis & aliis qui cum eis militaverant contra nos, quia nostrum, magis vero Apostolorum dogma confessis, ei vero quæ dicitur [e] damnationi sanctissimi & Deo amicissimi Episcopi Nestorii minime assentiamus. Injustum namque secundum veritatem & clare impium perspicitur, etiamsi eisdem subjectus esset criminibus quibus & alter, illi quidem veniam impertire, huic vero claudere pœnitentiæ januam. Multo magis iniquum & amplius impium est illum qui est insons interfectioni contradere. Sciat igitur sanctitas vestra quia prius eis non communicabimus nisi vestras receperitis Ecclesias. Hæc vero non ego solus, sed omnes sanctissimi hujus regionis Episcopi in unum convenientes habito [f] Concilio deliberavimus.

Jam

a *Constantinopoli*) Itaque orientalium quidam Constantinopolim accesserunt post collationes habitas apud Chalcedonem. b *Receperint ecclesias*) Inter eos qui Ecclesiis suis ejecti fuerant sequens epistola docet Himerium quoque Nicomediensem fuisse. c *Intentionem*) Hanc partem istius epistolæ vertit etiam Latine Marius Mercator. d *Receperit*) Probat hic locus veram esse lectionem quæ extat in antiquis exemplaribus Marii Mercatoris, ubi legitur, *ut si sanctitas vestra receperit*. e *Damnationi*) Hanc pericopen laudat Pelagius II. in epistola tertia ad Episcopos Istriæ. f *Concilio*) In codicibus Marii Mercatoris scriptum est *consilio*.

Jam ſupra oſtendimus quia Neſtorius ſua dogmata denegabat, & orientales Epiſcopi judicium fieri cupiebant ſe præſente atque Neſtorio, & ſi re vera talia ſentire convinceretur, eum ſe anathematizaturos cum tali ejus dogmate promittebant. Hoc enim Alexander in ſua ad Acacium dixit epiſtola. Theodoretus vero ſcribit: Quia hominem, cujus non ſumus judices facti, inauditum non poſſumus damnare. *Nemo ergo catholicus & Deum timens poteſt Theodoretum de fide reprehendere, cum maxime audiat eum laudantem dogma epiſtolæ quæ ante unitivam directa eſt ab Ægypto, contra quam multi Epiſcoporum orientalium clare dixerunt quia apoſtolicæ fidei eſſet adverſa. Et quod pro omnibus eſt notandum, ante Eccleſiæ pacem legitur facta. Hæc tamen diximus ſalva illa quæſtione, ſi ejus ſunt.*

CAPUT LXXII. 160

Epiſtola Theodoreti reſcripta ad Alexandrum Hierapolitanum. Irenæus dicit, ſicut (a) apparuit, ſuſpectus. (b)

TUÆ factus ſum ſanctitati tamquam prodiderim pietatem. Non enim me ſcribente quomodo intellexerim epiſtolæ Cyrilli dogmata, & diſcere volente ſi quid ſit in eis aliud latens quod hæreticis ejus capitulis conferatur, admonuerat religioſitas tua nihil ſcribere ſuper hoc. Ego vero teſtem Deum invoco in animam meam, neque ſedis deſiderium, neque civitatis cupido, neque perſecutionum timor ſubegit me uſque ad præſens, ſed incorrupto decreto & indeclinata mente illas literas legens, convenientes noſtris eſſe duxi intellectus earum. Quid enim aliud orabam audire, ut hoc venerarentur hæretici, niſi quia inconvertibilis eſt Dei ſermo & impaſſibilis atque immutabilis, & neque fermentatio neque confuſio neque retemperatio facta eſt in unitione Dei verbi ad carnem. Et hæc tamen in literis comperiens, minime tutum putavi eſſe ut ſuper his ſolis communio fieret, ſed ut evidentius fieret & clarius horum exponeretur intellectus, ſicut & olim literis quas ante has ſcripſi mandaveram, vitans omnino damnationis ſubſcriptionem. Et hæc autem per condeſcenſionem ſuſcepi, & putans nec tuam contradicere ſanctitatem. Hæc vero, & in Antiochia & in Berrhœa & in Hierapoli ſumus ſæpius collocuti. Hæc & Domino meo ſanctiſſimo & Deo amiciſſimo Epiſcopo Andreæ per honorandiſſimum & reverentiſſimum [a] Diaconum fortiſſimorum tertio Stabiliſianorum, dum illuc adveniret, ſcripſi. Et quia non de quolibet nobis certamen eſt, ſed de ipſa ſpe noſtra, veniſſem utique, ſi mihi hoc corpus infelix concederet, ad ſanctitatem tuam, ut majori diſcuſſione & communi colloquio comprehenderetur ſententia litterarum.

Ubique notandum quantum diſtet Theodoreti intentio ab his qui pro ea uſque ad finem cum Neſtorio permanſerunt, item ab Alexandro & Eutherio, vel aliis ſimilibus, & quantum conſonet his qui pacem eccleſiaſticam aſſerunt, item Joanni & Acacio & Andreæ & ſimilibus.

CAPUT LXXIII. 161

Epiſtola Eutherii Epiſcopi metropolitani ſecundæ Cappadociæ Thyanenſis civitatis ad Joannem Antiochiæ Archiepiſcopum de eiſdem litteris.

MAgnos patres atque doctores vos dedit nobis Dominus Chriſtus ad defendendum, ad docendum, ad omnem animæ ducatum. Neceſſe eſt igitur nos quidem & importunos eſſe & diſcere quæ oportet, veſtram vero ſanctitatem & non graviter ferre deprecationes, & monita paterna præſtare. Quod autem nunc me movit, hoc eſt. Legi Alexandrini epiſtolam multa quidem & alia incongrua continentem, ut contra dogma pertinaciam malam, & alias propoſitiones non pias. De his juſtum judicavi ut indicarem quæ meæ humilitati placuerunt; ut aut confirmentur quæ bene ſe habent tuæ ſanctitatis nutu, aut corrigantur quæ forſitan per ignorantiam fuerint vitia contraria. Et prius quidem de capitulis hoc ſuſpicor, ut non prius uniamur expoſitori eorum niſi omnino ea voce propria & ſubſcriptione repulerit quæ habent præcipue blaſphemiam. [b] An ad hæc manebunt ſicut ille præcepit? Sed nos, qui ei concedimus id, & inſuper eum tot laudibus [c] atque præconiis quæ feciſtis, ab omni excuſatione nos ipſos efficiemus extraneos. Si enim tunc quidem ſic ea judicaverimus mala ut eorum ſcriptorem unanimiter dejiceremus, & excommunicatos illos qui ea ſuſceperant faceremus, nunc autem ſic tolerabilia ut uniamur ſcriptori eorum non corrigenti hæc quæ tunc nobis damnatione viſa ſunt digna, quis nos a juſta increpatione liberabit, qui eum tunc quidem depoſuimus velut conſtitutum merito ſub reatu, nunc autem rurſus excipiamus eum velut inſontem? Impugnant enim ſe invicem judicia hæc & faciunt nos illi reatui ſubjici quem pronuntiat Apoſtolus dicens: *Si enim quæ deſtruxi, hæc iterum reædifico, prævaricatorem memetipſum conſtituo.* Sed & capitulorum incongruitas cui bene ſuſceptibilis apparebit? Quis carnaliter Dei particen ſanctam virginem ſuſcipiat? Quis unitatem naturalem, & per hoc coactivam, quia ſuper omnem naturam virtutemque? Quis unam naturam, Dei & hominis formam? Quis anathematizare præſumat eos qui pie adſcribunt excelſa quidem divinitati, humilia vero hu-

a *Diaconum*) Puto reponendum, *Decanum fortiſſimorum tertio Stabiliſianorum*. Habetur in Codice Theodoſiano titulus *De Decanis*. In collatione ſeptima Concilii quinti mentio eſt militum *de numero tertio Stabiliſianorum*, qui tendebant Antiochiæ. At in codice Bellovacenſi ejuſdem Concilii legitur *Staplisianorum*. Quæ varia lectio utilis eſſe poteſt ad confirmandam eorum ſententiam qui putant eoſdem eſſe Stableſianos milites, quorum mentio eſt in Notitia imperii, & Stabiliſianos in ſynodo quinta commemoratos. Porro cum diviſi illi eſsent in varios cuneos, ut docet eadem Notitia, dicebantur Stabiliſiani de ſecundo & tertio numero, ſicut Equites tertio, quinto, ſexto, nono Dalmatæ, & Equites quarti clibanarii Parthi, in eadem Notitia imperii.

b *An ad hæc man.*) id eſt, capitula Cyrilli, ut arbitror. At Lupus in ſcholio ad hunc locum ſic intellexit ac ſi ageretur de Epiſcopis, & ita ſupplet. *An ad hæc manebunt omnes ubique alii Epiſcopi, ſicut ipſe præcepit?*

c *Atque præconiis*) Videtur addendum, *extulimus*, aut aliquid ſimile.

(a) Cod. Caſin. fert: *apparet*. (b) In eodem Cod. incipit Epiſtola ab illo titulo: *Sicut apparet ſuſpectus tua factus &c.*

manitati, non ſciſſa unitione ullo modo quam Apoſtoli & evangeliſtæ facientes ab hac legislatione anathematizati ſunt? Quis conſentiat terribili contra Epiſcopum ſanctum glorioſumque Baſilium ſententiæ, qui Deiferam dixit Domini carnem, qui etiam cum his qui præſumunt Deiferum nominare anathematizatus eſt? Quis autem communicet ei qui Paulum, vas electionis, anathematizavit per illa quæ inquiens ait: *Si quis quaſi hominem vi operatum Dei verbi Jeſum dicit, anathema ſit?* dum ſanctus Paulus clare dicat: *Secundum operationem potentiæ virtutis ejus, quæ operatus eſt in Chriſto, ſuſcitans eum a mortuis.* Quis vero incidit a verbo carnem, & ſic fert adorationem debitam, ſicut juſſit iſte qui ait: *Si quis præſumat dicere aſſumptum hominem coadorari oportere Deo verbo & conglorificari, anathema ſit.* Quis vero ab ipſo Domino audiens quod in ſpiritu Dei ejiciat ipſe dæmonia, & diſcens a Paulo id quod eſt, *Qui manifeſtatus eſt in carne, juſtificatus eſt in ſpiritu*, glorificari a ſpiritu Dominum noſtrum Chriſtum Jeſum confiteri recuſet? Immo quis eos qui hoc confitentur & anathematizare præſumat? Quis vero pronuntiare audeat circa hujus ineffabilem vocum novitatem Deum verbum Apoſtolum factum ac principem ſacerdotum, ut per hoc cum facturam quoque pronuntiet, ter beato (Apoſtolo) Paulo clamante: *Conſiderate Apoſtolum & Pontificem confeſſionis noſtræ Jeſum Chriſtum, qui fidelis eſt ei qui fecit eum.* Aut quis eſt qui Domini carnem non ex noſtra natura ſumptam, ſed ipſius verbi propriam, tamquam ſi aliunde ſubſtiterit, dicere eligat vel audire? Quis vero cunctos ſimul ſanctos anathematiſmo ſupponat? Quis enim dixerit Deum verbum paſſum carne & crucifixum carne & primogenitum ex mortuis eum qui ſemper vivit & eſt immortalis? De quibus convincere quidem latius facile eſt, ſicut factum [a] in contradictionibus quæ a multis & quæ a nobis ipſis factæ ſunt; nunc vero, quippe ut in epiſtola, breviter neceſſe eſt ſubſignare: dum certe etiam ſine omni impietate manifeſta eſſent, oportebat tamen ea ut novella refutari & non ſuſcipere ad injuriam præcedentium, quæ perfecta exiſtunt, horumque ad receptionem non egent. Si dicis, Bonum eſt quod nunc habeo, facta eſt expoſitio dogmatis ad ſuccurrendum peſtilentiæ mundi, languorem minime ſiſtes niſi materiam languoris evacuaveris effectricem. In vanum mederis extrinſecus, qui intus plantaſti & radicaſti perniciem. Si enim deterioribus excuſſis, meliora fuerint introducta, meliora obtinebunt locum, manentibus autem blaſphemiis quæ ſuperinducuntur, egregia injuriam ſuſtinebunt, & reprobabilia fient. Quæ enim communio lucis ad tenebras, & quæ pars fideli cum infideli? Statio enim ſecundi eſt interemptio prioris. Unde dicit Apoſtolus: *Interimit prius, ut ſtatuat ſecundum.* Qui vero ſe dicit anathematizare Apollinarium & veſaniam ejus, dum non evertantur illi conſonantia dogmata, inductio eſt & riſus, tamquam ſi quis accuſans eam quæ genuit multa venena, offerat tamen ipſa venena, & qui per potum multos extinguens idcirco ſe arbitretur demonſtrare quoniam illos qui crudeliter peremptos ſunt ipſe non læſerit, quia accuſat terram. Super hæc ſubſcriptiones tamquam victor exigere gloriatur ad illius impudentem damnationem qui neque judicatus neque convictus, neque peregrinum aliquid fidei quæ ab olim tradita eſt nobis conſciis dixit, quem vel unde culpemus omnino non novi. An forte quia illis novis dogmatibus non aſſenſit quæ nos adjudicavimus prius quam novitates vocum quas ſcriptura non tradit, ipſe teſtimoniis ſacræ ſcripturæ præpoſuit? Quare ea quæ ſunt Apoſtolorum & Prophetarum & Evangeliſtarum & ipſius Chriſti, qui eſt omnium Dominus, abſque vitiatione prædicavit? Sed contra illos ſententiam proferemus, ſi adjudicamus hunc ea quæ illorum ſunt prædicantem. Quæcumque autem in mirabilibus illorum geſtis ſive commentis ex hujus adſcripta nomine a veritate diſſonantia inveniuntur, niſi oſtenſa fuerint audacia falſariorum conficta, hiſque nocentem deprehendi contigerit, modis omnibus ſuſcipiemus addictionis ſententiam. Et nullus ſic odit animam ſuam ut non mox anathematizet ea quæ manifeſte fuerint prava cum ipſo qui ea dixit, ſive ille vel angelus de cœlo fuerit qui dicere præſumpſerit incongrua. Quis autem poterit obliviſci illa verba congrua tua, quæ memoria digna ſunt, quæ nos inſtruxerunt in Epheſo, quia dum duo mortifera præcipitia proponuntur, hinc quidem quia dicitur dogma fuiſſe corruptum, illinc vero quia contra ipſum iniquus exſtiterit, nihil hic intereſt utrum ex illo præcipitio quod minus videtur aliquis ruat, quia æque periclitabitur, nihil prohibet & ex illo quod minus videtur aliquis ruens ſimiliter periclitetur. Et quidem quod mihi placuit, breviter indicavi, ſciens melius eſſe quicquid illud eſt paci. Quapropter temporalem peccati punitionem (ſatius eſt quam) æternum ſentire tormentum. Tuæ vero eſt ſanctitatis & manifeſtare quæ certa ſunt & tam literis quam orationibus confirmare, & quæ meditata ſunt nuntiare, ut præveniatis adverſariorum nequitiam, & quietem beneplacitam magis eligere, ſi nihil præter pacem fiendum eſt atque concordiam. Didicimus enim quia ſit & falſi nominis pax ab eo qui clare dixit: *Quia zelatus ſum in peccatoribus, pacem peccatorum videns.*

CAPUT LXXIV. 162

Epiſtola ejuſdem Eutherii Thyanenſis Archiepiſcopi, quam ſcripſit Helladio Tharſenſi Archiepiſcopo, lectis literis ab Alexandria & Joannis Archiepiſcopi ad Alexandrum Epiſcopum & Alexandri ad Joannem.

QUantum nos vulneraverunt literæ aliorum, quorum quidam rectam fidem impudenter expugnant, alii vero dogma ex parte maxima prodiderunt, tantum me tuæ ſanctitatis lætificavit epiſtola; & niſi hanc pro omni medicamine habuiſſem quæ operaretur contra univerſam paſſionem, ſubito tanta me triſtitia velut tranſitorie irruens peremiſſet. Lætificaverunt autem me & aliorum orthodoxorum

[a] *Contradictionibus*) Lupus putat hoc loco intelligi opus quod extat inter opera ſancti Athanaſii cum hoc titulo. *Adverſus eos qui dicunt, Deus verbum eſt paſſus carne.*

xorum literæ oſtendentium dignum zelum de contradictione & reſiſtentia pro pietate. Hæc vero dico oſtendens quam habeam Deo cooperante intentionem, ſequi feſtinans in his quæ propoſita ſunt non errantia tuæ veſtigia ſanctitatis, cujus ad bonum nutibus oro ſervire & omnia quæ pie ab eo deliberantur atque judicantur rata habere atque ſervare & ad effectum, quanta mihi eſt virtus, adducere, & per ipſa æternum lucrum in memetipſum acquirere. Omnem fraternitatem quæ cum tua eſt fraternitate plurimum ſalutamus.

CAPUT LXXV. 163

Poſt hanc epiſtolam ſuam verba poſuit Irenæus dicens ita.

HÆc quidem de literis ex Ægypto tam ad Antiochenorum Præſulem quam ad alios ſacerdotum hic qui Thyanenſem regebat Eccleſiam ſcripſit. Joannes vero omne quicquid poterat agens perſiſtebat & ſcribens ut ad ſententiam propriam tranſduceret univerſos. Propter quod & ad ſervum Dei (*a*) Alexandrinum mox de his ipſis ſimilia ſcripſit. Et hæc dum de prioribus literis hæſitaret.

Hic prius notandum de epiſtola Eutherii, quia orientis Epiſcopi non credebant Neſtorii illas epiſtolas vel ſententias quas ex ejus nomine ſynodus Epheſina damnabat. Quod ſi ejus eſſe probarentur, parati erant & ipſi & hujuſmodi ejus ſcriptis anathema dicere, ſicut & Theodoreti atteſtantur epiſtolæ. Demum qui cum Neſtorio perſtiterunt, Joannem & Theodoretum inter fidei proditores & ante pacem notare nitebantur Eccleſiæ, quia Theodoretus fidem Cyrilli epiſtolæ ad Acacium valde laudabat, quam cuncti iſti & Irenæus apertiſſime hæreticam ſcribunt. Conſtat igitur quæ ſit Theodoreti fides, quia literis in melioribus conſonans, a deterioribus valde diſſentit.

CAPUT LXXVI. 164

Epiſtola Joannis Archiepiſcopi Antiocheni ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolitanum, quam reſcripſit de literis ex Ægypto, propter ea perculpatus ab Andrea Samoſateno Epiſcopo.

LIteras tuæ religioſitatis accepi, & hoc ipſo quod ſuſceperim lætificatus ſum. Solent enim literæ piorum, qualeſcunque ſint, gaudium ſuſcipientibus exhibere. Legi vero & illas quas ad Dominum meum perque omnia ſanctiſſimum communem patrem Acacium Epiſcopum direxiſti; & vidi ſubtilitatem, magis autem minutiarum dialecticæ minutiſſimas quæ in epiſtola ferebantur. Non tamen hanc ſubtilitatem video præſenti tempori utilem. Dum enim vos oporteat delectari eo quod de comedenti exierit cibus & ex amaro dulcedo, & ab eo qui non ſapit ea quæ noſtra ſunt, illa quæ noſtra ſunt, illa quæ ſapimus nos, patimini illud quod in Proverbiorum libro dictum eſt: *Is qui vincit, negavit ſe eſſe victorem.* Homo Dei, commemora temetipſum, quoniam totietas hæreſis Apollinarii in naturarum mixtione & confuſione omnem conſiſtentiam habet. Ipſe vero id latius repulit, anathematizans mixtionem quæ apud eum jacet in multis ejus, ſicut & ipſe noſti, conſcriptis, & confuſionem naturarum, & alterum dicens eſſe divinitatem, alterum corpus. Sic enim ſuperſignans adjecit: *Quia impaſſibilis eſt divinitas, quia duæ naturæ.* Quod nullus hactenus eorum qui nunc ſunt in Ponto habitantes aut dixit aut ſapuit. Et ſunt hæc manifeſtiſſime convictio contra eos. Et utinam contingat eum qui eſt ex vicinis tuis occurrere in hanc confeſſionem, & alios qui ultra Taurum ſunt. Et omnia ipſis quoque ſoluta ſunt. Vides enim quia omnino his quæ illi dicunt & his quæ ipſe in capitulis poſuit ſunt iſta contraria. Verum ne ſermonem producam, ad aliud eorum quæ nobis viſa ſunt venio. Fui in Berrhœa; & dum multa nobis hic exercitatio facta fuiſſet, & communis pater Dominus meus Acacius ſanctiſſimus Epiſcopus omne bonum moveret ut Eccleſiarum ſtatus in ſemetipſum redeat, placuit ut rogatus a nobis Dominus meus religioſiſſimus & communis frater Dominus meus Epiſcopus Paulus ad Ægyptum iter aſſumat pro pace univerſali; ut ibi conflictu habito per vivam vocem, quæ dicuntur ad majorem manifeſtationem clarioremque perveniant; ut illud fiat quod ab his qui foris ſunt ſapientibus dicitur: *Ea quæ de Deo dicuntur, & ſæpius audiuntur, vix tandem ſicut aurum purgantur.* Noli ergo eſſe puſillanimis, quæſo. Sufficiens eſt enim Deus inchoatam ſuavitatem & clariorem reddere & firmiorem, dum facta fuerit iſta profectio ad bonum, ſicut arbitror, Eccleſiæ Dei. Et vere magnum eſt ut adſumat animum Dominus meus Paulus, deſpiciens & infirmitatem corporis & ſenectam, & multa millia fluctuationes, quas dinumerare facile non eſt, ac ſemetipſum committat & provinciæ peregrinæ & viro qui non parum eſt exaſperatus a nobis, licet non ex nobis. Si vero dicis quia crucifixus ſis mundo & mundus crucifixus ſit tibi, quoad te bene ſe habet, ad mundum vero id nihil eſt. Nec enim philoſophiæ nunc nec martyrii tempus eſt, ſed correptionis totius orbis terrarum & perturbationis eccleſiaſticæ. Significo Deo amabilitati tuæ quod piſcator demiſſus ſit, magis vero ſublatus, & quieverit turpiter. Adfert vero id non modicam conſolationem. Valde enim eum & ipſa Ægyptus execratur, ſicut cognovimus a [a] magiſtriano qui venit, ipſi plus perturbationis adſcribens. Hæc per epiſtolam ſcripſimus ſtudioſe, ut unde luctus noſtros mitigemus habeamus. Hæc quidem ſic ſe habent. Deo amiciſſimus vero Epiſcopus [b] Archelaus etſi pro dogmate nihil eſt paſſus, veruntamen per orationes tuas multatus eſt ad octo millia ſolidorum

a *Magiſtriano*) Maximo; de quo ſupra cap. LV. & infra cap. CVII.

b *Archelaus*) Epiſcopus Euphrateſiæ, ut putat Lupus. Certe non eſt Archelaus Epiſcopus Myndi. Hic enim non adhærebat Neſtorio aut orientalibus.

(*a*) Garnerius legendum cenſet *Alexandrum* ad quem eſt ſequens epiſtola.

rum ab [a] Augustino Seleuciæ. Et placuit ut [b] (*a*) describerent universi. Para igitur quantum devotio tua suggesserit. Quod si non habeas, vel legitima ei prospice. Peremptorie enim addictus es. * * * * *

CAPUT LXXVII. 165

Epistola Joannis Archiepiscopi ad Alexandrum Episcopum, de Paulo Episcopo.

ARbitratus sum me aliquid utile incepisse. Quia vero religiositas tua necessaria quidem meæ epistolæ reprehendit ut prava, reliqua vero velut insana projecit, melius est me acquiescere tuis quam te illa quæ mea sunt dure suscipere. Tamen vel hoc unum tibi ut placeat quæso, quia iter Domini mei religiosissimi & communis nostri fratris [c] Pauli Episcopi non sit superfluum, sed utile ac necessarium. Verisimile est enim euntem ipsum obtinere aliquid quod non discrepet a nostra sententia. Propositiones enim meas illas [d] decem, quas communiter composuimus, portans recessit. Et verisimile est quod vir ille velut majorem quandam satisfactionem perficere super eas impetrabit. Amat quippe colloquium multas difficultates adimere. Si igitur aliquid votivum per gratiam Dei obtinens remeaverit, bene se habet. Alias, communiter nobis deliberandum est quid agi oporteat.

CAPUT LXXVIII. 166

Epistola Dorothei Metropolitani Mœsiæ & ejusdem provinciæ Episcoporum ad Joannem Antiochenum Patriarcham de ipsa legatione Pauli ad Alexandriam pergentis.

BEnedictus Deus, qui & olim sub Apostolorum temporibus novum & benedictum nomen quasi aroma quoddam, id est, a vestra metropoli in omnem orbem terrarum diffudit, ut Christiani vocarentur, & nunc autem festinante adversario evertere orthodoxiæ confessionem, mox vos armavit zelo divino, & opposuit contra omnia machinamenta nequissimi, ut nostra, quæ a patribus ad aures nostras missa est, hereditas fidei inconcussa servetur, pro qua & multum studium exercentes minime fatigamini, omnia propter Dominum sustinentes; ita ut debili corpore ad Deo amicissimum iter assumeretis Acacium, & per eum Deo amicissimum comministrum nostrum Emesenorum civitatis Episcopum Paulum dirigeretis, & eum sic transmitteretis Ægyptio sicut medicum ad languentem, quin potius, ut arbitror, putridum, ut in ipso providentiam facientes ecclesiasticæ totius orbis tranquillitatis. Hæc namque universa per literas vestræ prospici agnovimus sanctitatis; & valde nobis quæ a vobis provisa sunt placuerunt, præcipue vero circa hanc partem qua cum pia cautela & recta nostra confessione curare anA guem festinatis, ut duæ naturæ Domini Christi inconfusæ per confessionem dicantur, rationabiles occasiones ab ipsis qui reciderant a pietate sumentes. Dignetur vero amatrix Christi sanctitas vestra, sicut & cœpit, ante omnia ut illa pars piæ confessionis nostræ muniatur, neque aliqui duas inconfusas Christi naturas negent, neque hi qui eas orthodoxe prædicant abjurentur ab eis, neque manus aliter his qui lubricati sunt porrigatur nisi scandala in scripto peremerint, anathematizantes capitula quæ impie ab eis exposita sunt & omnia quæcunque orthodoxæ piæ nostræ religioni & ipsi subintroducere absque probatione tentarunt, & quæ introducta ab aliis receperunt, subscriptionibus ea roborantes quæ aliena sunt ab orthodoxa fide. Hæc non tamquam præcipientes scribimus, Dee amicissime, sed sicut filii patribus damus consilium suggerentes.

CAPUT LXXIX. 167

Ad manifestandam divisionem eorum qui cum Joanne Antiochenorum Archiepiscopo sentiebant, & eorum qui Nestorium cum ejus dogmatibus, quæ & ipse negaverat, post istam epistolam proœmium Irenæi, de quo sæpe diximus transcribamus. Quod ita se habet.

TErtia, *inquit*, pars hujus codicis continet illa quæ acta sunt in Alexandria, quando inter se consenserunt, & Cyrilli circa eas malas artes, & Pauli ad eum impias pactiones, & ut in summa dicatur, ea quæ ante sunt gesta quam Paulus & Aristolaus ad Antiochiam remearint. Postquam codicis partem ea quæ de ipsa Antiochenorum (Episcopus) primum per literas ubique scripsit, nihil eorum quæ cum Ægyptio eis composita sunt faciens manifestum sacerdotibus orientis.

CAPUT LXXX. 168

Epistola prima post Ecclesiæ scissionem, quam Joannes Antiochenus Episcopus per Paulum Emesenum Episcopum Cyrillo Alexandrino Episcopo pro pace facienda direxit.

IPse salvator & Dominus noster Jesus Christus & alia quidem multa millia salutarium præceptorum tradidit discipulis suis, & duo ista, quæ quidem videntur esse ad invicem quasi e regione contraria, omnem vero inter se consonantiam servant, dico vero pacem & bellum, bellum quidem pro semetipso & pro pia quæ de ipso est confessione, pacem vero quæ ab eo est ad eosdem, secundum quam cunctorum constans conjunctio ubique fidelium una intelligatur Ecclesia, eorum qui inter gentes ac barbaros ubique per totum mundum intellectum pium conservant. Ipsis vero potius æquivocibus est utendum per omnia sanctis in quibus bellum initur & suam nobis tribuit pacem: *Non veni mittere pacem in terram, sed gla-*

a *Augustino*) Legendum, *Augustali*. Noti sunt Augustales colonlarum.
b *Describerent*) Reponendum videtur, *describerentur*, id est, conferrent alii Episcopi partem suam multæ quam Archelaus non erat solvendo, sic tamen ut arbitratu suo tribuerent quantum putaverint largiendum, ut ait Imperator Valentinianus l. 1. Cod. Theodos. *Ne quid publicæ lætitiæ.*
c *Pauli Episcopi*) Emeseni, qui fuit interpres & nuntius pacis. Vide supra.
d *Decem*) Supra cap. LIV. & cap. LX. sex tantum dicuntur.
(*a*) In Cod. legitur: *describerentur*.

gladium, &, *Pacem meam do vobis*. Hanc tunc quidem quando diſcerpſerit pia in Chriſto confeſſio, hoc melius bellum eſt; & eos qui conteruntur ſalvos facere novit, dum non defendunt illa quæ ſua ſunt, ſed illa quæ Domini. Quando vero pia (confeſſio intro) miſſa eſt, tunc idem ſapientium pax totius eccleſiaſtici corporis ſalus eſt. Hæc a me ſimpliciter dicta ſunt, neque honoris amore, (longe enim hoc a conſuetudine mea eſt) ſed ut oſtendam quia diviſio quidem quæ contra te, Deo amiciſſime frater, in tempore facta eſt pro veritate magis, non pro re aliqua corporali, nec inimicitiis vel puſillanimitate proveniens. Erat enim quædam nobis ad invicem amplius quam aliis ſcilicet circa nos dilectio & affectus; quem licet ſecundum faciei adſpectum non plantaverat collocutio, ſed unitio rerum valde optime atque firmiſſime ſufficienterque contigerat. Sed accepi diſcordiæ cauſam illorum capitulorum tranſmiſſionem, quæ utinam nunquam fuiſſet, effectam. Credere enim mihi tua a Deo amabilitas debet quia in tantum nos ob ſtuporem miſerunt ut nec putaremus tua hæc eſſe inter ipſa principia, (& utique forſitan cognovit id ſanctitas tua ex epiſtolis noſtris, quæ ad aliquos ſcriptæ eſſent) ſed alicujus eorum qui non illa quæ noſtra ſunt, id eſt, Eccleſiæ, ſapiunt. Et hoc, inquam, ſuſpicati ſumus, ſuper eis valde turbati. Quorum capitulorum non modica ſalvatio facta eſt. Et ſpem vero adhuc nobis præſtant perfectæ ſanationis ea quæ nuper a te, Deo colendiſſime, ſcripta ſunt: quæ directa quidem ſunt ad Dominum meum Deo amiciſſimum, communem patrem Acacium, lætificaverunt autem cunctos qui ſunt pacis eccleſiaſticæ amatores; ſuper quibus & nos nimis ſumus ſuper modum affecti, licet conjuncta eſſent multis quidem, quod attinet, fraternis accuſationibus, præſtabant enim nobis ſatisfactionem quandam non modicam. Et indigent non multo additamento, quod ipſe te peracturum eſſe promiſiſti, illud dicens: Quoniam cum pax fuerit facta, adhuc amplius excandificabitur quod ad ſatisfactionem pertinet. Plus autem nos illud lætificavit, quia beati & communis patris Athanaſii epiſtolam gratiſſime ſuſcepiſti, quæ ſufficiens eſt omnes diſcordias ſolvere, eo quod non ſolum recte contineat, ſed & ob hoc quod ille, dum fide ſit dignus, auferat conflictus earum. Sit enim nobis hic interpres, cui merito debeat credi illius fidei quæ in Nicæa a patribus ſanctis expoſita eſt, eo quod ſint quidam vel eorum qui intra Eccleſiam ſunt, vel illorum qui foris Eccleſiæ, qui proferunt eam tamquam quoddam magnum juvamen ferat hominibus, divertat vero eorum quæ impia ſunt quorundam ad proprium ſenſum & ad id quod ſimpliciter unicuique placuerit. Sufficit hoc tantummodo dicere. His igitur bene inchoatis, illa per quæ inter nos ad invicem fuerat facta diverſitas de reliquo jam quieſcant, illa vero quæ ad pacem pertinent maneant. Occurramus laborantibus per univerſum mundum populis per diverſas opiniones, quibus huc atque illuc diſtrahuntur, dum multi eos diſtrahentium neſciant neque quid loquuntur, neque de quibus affirmant. Exundant enim ubique anathematiſmorum nimbi ingenti numero, & contumeliæ quas fratres adverſus fratres & [a] ſacerdotes adverſus ſacerdotes exquirunt, & in populos populi. Nam alii quidem Judæos nominant Chriſtianos. Eſt Apollinarii iſta contumelia contra univerſalem Eccleſiam, quem cum ſenſu ejus plurimi ſuſceperunt. Ille enim impius & adverſarius Dei oppugnantes errores ſuos, dico autem patres Eccleſiæ, Judæos nominare minime reveretur. Alii vero iſtos paganos gentilibuſque deteriores appellant, qui forſan ſæpius una ſecum communionem ſumpſerunt ineffabilium myſteriorum. Et nihil eſt aliud videre fieri per omnem terram niſi perturbationem bellumque infandum & iram irrevocabilem & crudelitatem quæ omnem ſuperat inhumanitatem barbaricam. Et non eſt qui condoleat ſuper contritione Joſeph, invicem voluptatem præſtantes hoſtibus pietatis. Et hæc dico non velut illos quidem inculpans, hos vero a culpa excipiens, ſed omnia deputans confuſioni quæ facta eſt propter peccata communia. Proficient namque evangelio. Et paganis atque hæreticis imminentibus neceſſario contra nos pietatis inimici deſæviunt; qui præſentis perturbationis tempus amplexi, impudenter omnia corruperunt. Unde ipſiuſmet Chriſtianitatis reverentia conculcata eſt, inimici vero Dei ſubito ſonuerunt, levaverunt caput ſuper populo Dei, & adverſum te cogitaverunt conſilium. Propter hæc omnia meum fratrem, tuæ vero Deo amabilitatis dilectorem, Dominum meum ſanctiſſimum Epiſcopum Paulum ego & Dominus meus ſanctiſſimus Epiſcopus Acacius invitavimus, ipſe vero libenter arripuit, ut ad veſtram perveniret ſanctitatem, ut qui ſemper inter eccleſiaſticos exſtitit clarus, & ſciens rebus competere & verbis, & habens ad Dominum reverentiam; qua utens præclare ſæpius in commune profuit, regente ſe Deo. Magis vero prodeſt propter eam quæ ſibi inſerta eſt devotionem. Hunc adſpicere dignare ſuaviter, confidenter te (ei) committens tamquam mihi; & tamquam ſi ego, ita fiducialiter ſe tibi ipſe committet. Et una conſideretis illa quæ mundum recolligere valeant. Non enim tantum vel me vel te conſiderare (debet) Deo amabilitas tua quantum quomodo ablatis ſcandalis in ſemetipſam revertente parte ad Eccleſiam Chriſti; ut his factis, & ea quæ placuerunt piiſſimo amatori Chriſti Imperatori de eccleſiaſtica pace proveniant.

CAPUT LXXXI. a. 169

Epiſtola Theodoreti Epiſcopi ad Alexandrum Euphrateſiæ provinciæ Metropolitanum. Irenæus dixit.

MUrmurando nos aliqui pulſant propter opiniones quæ veniunt ex Ægypto, [b] reve-

---

a *Sacerdotes*) Ibas in epiſtola ad Marim Perſam ſcribens de ſchiſmate exorto inter Epiſcopos poſt damnationem Neſtorii, ait: *Et propter hoc multa triſtitia inter eos facta eſt, & in contentione erant Epiſcopi adverſus Epiſcopos & populi adverſus populos.*

b *Revereri*) Id eſt, timere ne pax fiat.

vereri nos arbitrantes si liberemur a cunctis, & nesciunt quia quies a nobis valde diligitur, dulcior est cunctis quæ in hac vita delectant. Usque adeo enim desideramus eam ut absque alicujus impulsione ad hanc currere cupissemus, nisi terror nos illius [a] judicis prohiberet. Quia vero id ita fieri minime tutum est, sustinet necessitatem voluntas, ut desiderio cum venia perfruatur. Quia igitur quæ diffamat rumor multa sunt atque distantia a veritate (& nata) animam perturbare, tuam sanctitatem quæso ut quæ vera sunt nos per literas doceas; quatenus ad hoc ipsum nos præparantes aptemus. Nam & cum pietate desideramus pacem, & cum iniquitate ac impietate refugimus.

CAPUT LXXXII. ...170

Epistola Andreæ Episcopi Samosateni ad Alexandrum Episcopum Hierapolis.

PRæcolligit quidem sanctitas tua recte ab ipsis initiis finem ecclesiasticæ causæ. Ego vero ex literis quas modo accepi non eumdem præcolligam, sed unum sciam. Manifestas causas habeo; & quæ quidem sint necessarium non est in literis ponere. Sciat autem sanctitas tua quia suave sit nihil, sed Alexandrinus quidem, sicut apparet, neque permutare aliquid vult eorum quæ semel male conscripta sunt, neque transire a proprio sensu. Et ideo nihil ab Ægypto in tanto tempore scripserunt per epistolam qui profecti sunt. Nos vero, etsi multoties millies persistat in impio dogmate, contenti sumus his quæ olim per epistolam scripta sunt, quæ integre orthodoxiam prædicant. Talia quidem præsentia sunt. Qualem vero habeant finem, & usque ad quid sit statuta perditio, noverit Deus omnipotens. (Dum) vero indigne mortalem nunc prædicant eum, clare pro sua impietate fiduciam gerunt; dum qui eos pascere videntur, studiose illos incitantes exerceant, non ad blasphemiam solum, sed ad omnes impudentias atque malitias. Et qui non consenserit, impius & Dominum negans ubique prædicatur & multarum millium mortium dignus. Et hi vero qui olim quidem nec ferebant hujus impietatis auditum, incongrui nunc & segnes facti, pene ubique ad reprimenda hæc quodam modo cesserunt, atque ipsi quoque curvati sunt, ne forte & illa quæ adversarii proferunt bene se habeant requirentes, & illos maxime qui valde primores inter nos videbantur pro orthodoxia certare, videntes ad aliud declinatos, & pacem ad illos amplexos. Et super his quidem Ecclesiæ calamitatem gemimus, & nos ipsos nocte ac die & aliis vero multis tristitiis vulneramus, eo quod præsens sit omnium temporum pessimum tempus. Et frequenter desideravi ob hoc in solitario loco alicubi devacanti tuæ colloqui sanctitati & quidem nihil aliud agere, flere vero ac lamentari tantummodo tam pro his quæ dicta sunt quam pro aliis quæ pene jam duci perdidici.

Hæc dum geruntur in oriente, pax in Alexandria facta est, Paulo ad Cyrillum Episcopum Alexandriæ dante epistolam pacis, & Cyrillo per eumdem Episcopum ad Joannem Antiochiæ Episcopum pacificam epistolam transmittente per Clericos suos. Quia vero culpantur aliqui orientalium quod de hac pace quasi aliter quam debuerant suspicati sint sive conscripserint, videamus & Cyrilli Arehiepiscopi post pacem diversis directas epistolas. Sic tamen etiam synodales codices debite & sincere cum Dei timore quæramus, & videbimus puto quia nemo possit unam partem, eorum dumtaxat qui Theodoreto idem senserant, de Nestoriani dogmatis suspicione culpare, qui tamen & alteram (a) de Eutychiani dogmatis favore, si tamen non est ex ejus parte, pulsaverunt.

CAPUT LXXXIII. ...172

Epistola Acacii Episcopi Melitinensis ad Cyrillum Archiepiscopum Alexandriæ [b] de pace quæ inter ipsum &c. orientales Episcopos facta est.

Hanc vero pro dogmatibus suis proferunt sectatores Dioscori & Eutychis contra catholicos; ubi & [c] addunt aliquod nomen Theodori Episcopi Mopsuestiæ.

QUoniam didici quod per gratiam Dei prævalueris orationibus, etiam præter præsentiam corporalem, ut in Ecclesiis statueretur quod in studio fuit, & literæ Deo amicissimi & amatoris Christi Imperatoris venerint ad clarissimum & per omnia habentem virtutem mentis Tribunum Aristolaum jubentes ut unumquemque Episcoporum compelleret in sua Ecclesia anathematizare polluta Nestorii atque Theodori dogmata impietatis, gratias agens honorabili dominatori Deo, & multum pro vestro studio orans, scribo pro omnibus quidem salutans reverentiam tuam, & rogo zelum tuum, qui secundum Deum est, ut pro cunctis quidem æqualiter Ecclesiis cogites, & nec quamlibet Ecclesiam despicias, sed aut per vestram ipsorum præsentiam, aut directis aliquibus cum admirandissimo & clarissimo Tribuno fidelibus atque zelantibus viris ex tuis sodalibus, cogatur unusquisque publice anathematizare Nestorii & Theodori dogmata, præcipue hos qui dicunt duas naturas post unitionem, proprie unamquamque operantem. Eorum namque qui in Germanicia sunt aliquos experimentatus inveni quidem duos filios dicere recusantes, at vero duas naturas dicere non abnuentes. Unde si concedatur ut dicatur atque doceatur ab eis quia unaquæque natura per semetipsam operatur, & hæc quidem passa est, impassibilis vero illa permansit, nihil est aliud nisi duos iterum filios confiteri & partes induci. Rogo igitur incomparabilem tuam & devotam Deo animam, pervigila in causa, a Domino Christo tempus accipiens, & perfice Ecclesiarum sine scandalo ac sine cicatrice vel macula unionem.

Ad

a *Judicis*) Obscurum est quem judicem intelligat Theodoretus. Lupus explicat de Cyrillo, propter duodecim capitula. b *De pace*) Hinc recte collegit Lupus hanc epistolam scriptam esse sub initium anni CCCCXXXIII.
c *Addunt nom. Theod.*) Hinc docemur huic Acacii epistolæ idem contigisse quod legi Theodosii adversus Nestorium: quæ cum adversus ipsum tantum lata sit, in Concilio tamen quinto sic relecta est ac si Theodorus quoque cum eo damnatus esset a Theodosio. Vide supra & infra cap. CXCIV. & CCXXIII.
(a) Codex legit: *ex altera ... pulsaverit*.

Ad hanc Cyrillus Epiſcopus illam (a) de Eccleſiæ pace dicitur [a] epiſtolam reſcripſiſſe quæ nota eſt, quamque infra invenies loco & numero ſuo, id eſt.

CAPUT LXXXIV. 173

Teſtimonium ex [c] epiſtola Cyrilli Epiſcopi Alexandriæ ad Succeſſum Diocæſareenſis civitatis provinciæ Iſauriæ Epiſcopum ſecunda.

ETſi unus dicatur a nobis unigenitus filius Dei incarnatus & inhumanatus, non tamen fermentatus eſt ab his, ſicut illis videtur; neque vero incarnatura mutaſſet verbi naturam, ſed nec carnis in verbi: ſed in proprietate quæ ſecundum naturam utroque manente, atque intelligendo ſecundum modum quem modo reddimus, ineffabiliter & inenarrabiliter unitus, unam nobis oſtendit filii naturam, verumtamen, ut dixi, incarnatam.

Hæc falſe intelligunt qui putant unam incarnatam naturam ita dictam quaſi ex duabus unam per unitionis compoſitionem factam. Hoc enim & continue ſequentia verba & adjectum de natura hominis compoſita monſtrant exemplum. Nullis enim mediis adjecit & hæc.

Non enim de ſolis ſimplicibus ſecundum naturam vere dicitur unum, ſed & de illis quæ per compoſitionem conſcripta ſunt, ſive in idem conducta; qualis quidem res eſt homo ex anima & corpore. Aliena enim ſpecie ſunt alia, & ad invicem non conſubſtantialia; unita vero unam perfecerunt hominis naturam; licet in rationibus compoſitionis differentia inſtet ſecundum naturam eorum quæ ad unitatem conducta ſunt.

Audiamus jam nunc quomodo dicat eſſe contrarium dicere duas naturas Chriſti poſt unitionem & dicere unam incarnatam. Et quia hæc, ut dicit, impugnent ſe invicem, unde amplius conſtet quia unam naturam poſt unitionem vult dici compoſitam ad negationem duarum. Nam poſt paucillum ipſius epiſtolæ ſic ait.

[d] Addiſco autem quod ſuper hoc & aliud ſit quod in quæſtionem venit. Qui enim dicit carne pati Dominum nuda, irrationalem facit & non ſpontaneam paſſionem. Si vero quis dicat cum anima intellectuali pati eum, ut ſit ſpontanea paſſio, nihil prohibet dicere natura humanitatis eum paſſum. Si igitur hoc verum eſt, quomodo non dabimus duas naturas ſubſiſtere per unitionem indiviſibiliter? Ergo quiſquis dicit, Chriſto igitur paſſo pro nobis carne, nihil aliud dicit niſi, Chriſto pro nobis paſſo natura noſtra.

Hæc verba, quæ ſunt omnino catholica, hic ſacerdos ſibi pro quæſtione magis opponens, & quaſi deſtruens quæ fuerat per epiſtolam pacificam paulo ante confeſſus, mox contra hoc indiviſe hujuſmodi verba produxit.

Repugnat iterum nihilominus hæc propoſitio his qui dicunt unam naturam filii eſſe incarnatam; & quaſi vanum id volentes oſtendere, contendunt utique duas naturas ſubſiſtentes oſtendere. Sed ignoraverunt quoniam quæcumque non ſecundum ſpeculationem dici amant, hæc omnino in alteritatem, quæ in parte ſemota eſt & ſepoſita eſt, modis omnibus abſcedunt ab invicem. Sit autem nobis rurſus ad exemplum ſecundum nos homo. Duas etenim etiam ſuper eo naturas intelligimus, unam quidem animæ, alteram vero corporis. Sed puris dividentes intuitibus, & tamquam in ſpeculationibus ſubtiliſſimis, ſeu mentis phantaſiis ſuſcipientes differentiam, non per partes ponimus naturas, neque vero abrupte per utraſque inciſionis permittimus ire virtutem, ſed unius videlicet eſſe intelligimus, ita ut duæ jam non ſint duæ, videlicet utrumque apud ſemetipſum, per ambas vero unum perficiatur animal.

Ubique Deum hic comparans animæ & humanitatem carni, uſque ad hoc venit ut unum ex Deo & homine factum diceret animal. Unum vero animal unum genus eſt, una ſubſtantia, una natura, una etiam ſpecies. Nos vero non ſecundum ſolam ſpeculationem duas naturas intelligi dicimus, ut ex utriſque dici poſſit & una: abſit. Nec rurſus, ut ait, omnino in alteritatem, quæ in parte ſemota eſt & ſepoſita, modis omnibus abſcedere ab invicem: abſit. Nec vero dicimus quia in ſolis ſubtiliſſimis mentis phantaſiis ſuſcipimus differentiam, nec iterum quia per partes ſint ponendæ naturæ, neque abrupte per utramque inciſionis permittimus ire virtutem; ſed illa utimur ratione quam beatus Gregorius Nazianzenus Epiſcopus ſcripſit, quamque ipſe Cyrillus Alexandriæ Patriarcha in Epheſina ſynodo inter teſtimonia patrum cum reliquis approbavit Epiſcopis, dicens [f] quia in Chriſto, qui ſecundum deitatem ſuam coadimplet cum patre & ſancto ſpiritu trinitatem, e converſo ſe habeat quam ipſa vere ſanctiſſima trinitate. Sicut enim in trinitate divinitatis humanitas non præjudicat numero perſonarum, & ſicut ibi rurſus trium numerus ſubſiſtentium perſonarum divinitatis ſingulariatem minime ſecat, ſic hic naturarum ſubſiſtentium numerus ſingularitatem ſubſiſtentis perſonæ incidere non poteſt, ac per hoc ſunt ibi una trium ſubſiſtentiarum non eſt perſona, ſed natura, ſic hic una duarum naturarum non natura eſt, ſed perſona ſubſiſtens. Subſiſtere vero dico quod nec accidens ſit, ſicut dicitur pars civitatis & populi, nec translatitia, ſicut vicem ſuſcipiens alterius alter agit utilitates & cauſam alterius. Nam: quia unam naturam Chriſti ex duabus factam fuiſſe

---

a *Epiſtolam*) Habetur ſupra. b *Teſtimonium*) Horum fragmentorum ex epiſtola ſecunda Cyrilli ad Succeſſum excerptorum impugnatorem eſſe cenſet Lupus Irenæum amicum Neſtorii, quamvis id dicat eſſe incertum. At illius eſſe non poſſe has impugnationes hæc res indicio eſt quod ex calce iſtius capitis apparet illas ſcriptas eſſe poſt tempora Eutychis & Dioſcori. c *Epiſtola*) Hæc epiſtola habetur integra ex alia verſione in capite CCXV. iſtius ſynodici. d *Addiſco*) Sunt verba Cyrilli, ſed ſumpta ex oppoſitionibus hæreticorum.
e *Repugnat*) Verba ſunt Cyrilli refutantis ſuperiorem objectionem. f *Quia in Chriſto*) Non ſunt ipſa verba Gregorii Nazianzeni, ſed auctoris iſtarum impugnationum. Vide ſupra.
(a) In Cod. inſeritur longam.

fuiſſe per mixtionem uſque adeo non dicere licet ut inter Apollinarii dogmata ab Eccleſia Chriſti ante damnatum ſit quam naſcerentur hi de quibus nunc ſermo fit, beati Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi enim digniſſima ſcripta teſtantur, viri apud Eccleſiam Dei ultra ceteros Epiſcopos famoſi, & quem pro meritis ſuis non ſolum catholici, ſed ceteri principes ejus temporis ultra omnes ſunt veriti ſacerdotes, cujus etiam teſtimoniis Epheſina ſynodus [a] *uſa eſt. Dicit ergo Ambroſius in libro* [b] *contra dogmata Apollinarii ſcripto inter multa ſimilia & hoc.* Et hos igitur qui in phantaſmate veniſſe Dominum Jeſum Chriſtum prædicant & illos condemnare debemus qui diverſa erroris linea non unum eumdemque filium dicunt, ſed alium eſſe qui ex Deo patre natus ſit, alium qui ſit generatus ex virgine, cum evangeliſta dicat quia verbum caro factum eſt, ut unum Dominum Jeſum Chriſtum, non duos crederes. Nonnulli etiam aliud Dei verbum, aliud Dei filium crediderunt, cum ipſum qui in principio erat verbum apud patrem in ſua propria veniſſe evangeliſta teſtetur. Sunt autem qui tamquam ad unum Prophetarum, ita ad Chriſtum factum eſſe verbum arbitrati ſunt, non ipſum eſſe Dei verbum. Sed de nullo Prophetarum dictum eſt quia verbum caro factum eſt. Nullus Prophetarum abſtulit peccata mundi. De nullo alio dictum eſt. *Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi complacui.* De nullo Prophetarum legimus quod ſit dominus majeſtatis, quod de Chriſto Apoſtolus dixit quia Judæi dominum majeſtatis crucifixerunt. Sed dum hos redarguimus, emergunt alii, qui carnem Domini dicunt & divinitatem unius eſſe naturæ. Quæ tantum ſacrilegium inferna vomuerunt? Jam tolerabiliores ſunt Ariani, quorum per iſtos perfidiæ robur adoleſcit, ut majore contentione aſſerant patrem & filium & ſpiritum ſanctum unius non eſſe ſubſtantiæ, quia iſti divinitatem Domini & carnem ſubſtantiæ dicere tentaverunt. Deinde cum iſti dicant quia verbum in carnem, capillos, ſanguinem & oſſa converſum eſt & a natura propria mutatum eſt, datur illis locus ut infirmitatem carnis ad firmitatem divinitatis quadam facta divinæ naturæ mutatione detorqueant. Sunt etiam qui in tantum impietatis prodierint ut putent quia divinitas Domini circumciſa eſt, & imperfecta de perfecta facta eſt, & in ligno non caro ſed illa operatrix omnium ſubſtantia divina in carnis ſpecie coagulata pendebat. Quis autem non horreſcat qui audiat quia non ex Maria virgine, ſed ex divina ſubſtantia paſſibilem ſibi carnem fecerit Dei verbum? Quod aſſerendo eo prolabuntur ut non ex tempore corpus Domini eſſe ſuſceptum, ſed coæternum Deo verbo ſemper fuiſſe contendant. Horum omnium auctores ſunt qui divinitatem & carnem Domini unius naturæ fuiſſe dixerunt. Legi enim, quod non crederem niſi ipſe legiſſem, legi inquam, in [c] quibuſdam libris ſic poſitum, & organum & eum a quo movebatur organum, unius in Chriſto fuiſſe naturæ. Quod ideo poſui ut ex ſcriptis nomen deprehendatur auctoris, & adverſant quamvis exquiſitiſſimis argumentis & phaleratis ſermonibus non poſſe vim veritatis obduci. Et hic mihi frequenter Nicæni Concilii tractatum ſe tenere commemorat. Sed in illo tractatu patres noſtri non carnem, ſed Dei verbum unius ſubſtantiæ cum patre eſſe dixerunt, & verbum quidem ex paterna proceſſiſſe ſubſtantia, carne autem ex virgine eſſe confeſſi ſunt. Quomodo igitur Nicæni Concilii nomen obtenditur, & nova inducuntur quæ numquam noſtri ſenſere majores, cum utique ſcripturæ dicant quia Chriſtus ſecundum carnem paſſus eſt., non ſecundum divinitatem, ſcripturæ dicant quia virgo in utero accipiet & pariet filium. Accepit enim virtutem, & peperit filium, quem & ipſa ſuſcepit. Denique hoc etiam Gabriel proprie ſermone declarat dicens: *Et quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Dei filius.* Et te, inquit, ut ſecundum hominem quod ex ipſa naſceretur adverteres. Ex ſe enim generavit Maria, ut quod generaretur ex ipſa, in eo, ſalva generationis dominicæ prærogativa, corporis eſſet vera natura. Sed & Paulus dicit ſe prædeſtinatum eſſe in evangelium Dei, quod ante, *inquit*, promiſerat per Prophetas de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem. Et ad Galatas: *Poſtquam autem venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere.* Et ad Timotheum dixit: *Memor eſto Jeſum Chriſtum reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine David.* Ergo ex nobis accepit quod proprium offerret pro nobis, ut nos redimeret ex noſtro, & quod noſtrum non erat, ex ſuo nobis divina ſua largitate conferret. Secundum naturam igitur ſe obtulit noſtram, ut ultra noſtram operaretur naturam. De noſtro ſacrificium, de ſuo præmium eſt. Multaque in eodem & ſecundum naturam invenies & ultra naturam. Secundum conditionem corporis in utero fuit, natus eſt, lactatus eſt, in præſepe eſt collocatus. Sed ſupra conditionem virgo concepit, virgo generavit, ut crederes quia Deus erat qui novabat naturam, & homo erat qui ſecundum naturam naſcebatur [d] ex homine. Ergo ſi caro omnium & in Chriſto ſubjacuit injuriæ, quomodo unus illa cum divinitate dicitur eſſe ſubſtantiæ? Verbum & caro, quæ de terra habet naturam, & unius ſubſtantiæ verbum atque anima, qua perfectam naturam ſuſcepit humanam? Unius autem ſubſtantiæ verbum cum Deo ſecundum paternam profeſſionem & ipſius Domini aſſertionem, qui ait: *Ego & pater unum ſumus.* Unius ergo ſubſtantiæ pater cum terreno corpore prædicatur? Et adhuc indignamini Arianis, qui dicunt filium Dei creaturam eſſe, cum ipſi dicatis patrem cum creaturis unius eſſe ſubſtant.æ? Quid au-

---

a *Uſa eſt*) ſupra. b *Contra dogmata*) Sive in libro de incarnationis dominicæ ſacramento cap. 6. Hunc librum ad Theodoſium Imperatorem miſsum fuiſse ab Epiſcopis Italiæ docent orientales ſupra cap. XXXIV.

c *Quibuſdam*) Vulgatæ editiones & vetus liber bibliothecæ Colbertinæ habent *cujuſdam*, quod melius eſt. Sed quod poſtea ſequitur, *ut ex ſcriptis*, melius eſt quam quod habent editiones, *ex ſcripturis*. Codex Colbertinus habet, *ex ſcriptis*.

d *Ex homine*) Poſtea nonnulla ſequuntur apud Ambroſium quæ auctor iſte prætermiſit. Vox autem *omnium*, quæ paulo poſt iſthic ſequitur, extat etiam in codice Colbertino. At in editionibus legitur, *omni*. Poſtea legendum eſt: *eſſe ſubſtantia. Si enim unius ſubſtantiæ verbum & caro, quæ de terra habet naturam, cur unius ſubſtantiæ aſſeratur verbum atque anima, quam perfectam naturæ ſuſcepit humanæ.* Quamquam codex Colbertinus legit ſimpliciter, *eſſe ſubſtantiæ. Verbum & caro, quæ de terra habet naturam, cur unius &c.*

autem dicitis aliud dicendo ista nisi ut aut lignum Adæ terramque nostram divinæ substantiæ comparetis, aut certe divinitatem in terrenæ corruptelæ injuriam transferatis? Dicendo enim quia verbum caro factum est, in terram dicitis utique esse conversum, quia caro & ossa de terra sunt. Scriptum est, inquiunt, quia verbum caro factum est. Scriptum esse non nego, sed considera quid sequatur. Sequitur enim: *Et habitavit in nobis*, hoc est; illud verbum quod carnem suscepit, hoc habitavit in nobis, hoc est, in carne habitavit humana. Et ideo Emmanuel dictus est, hoc est, nobiscum Deus. Hoc ergo est, *verbum caro factum est*, pro eo quod est, homo factum est. Sicut etiam Johel dixit: *Effundam de spiritu meo super omnem carnem*. Non enim super irrationabilem carnem, sed in homines futura promittitur spiritus effusio. Et si secundum literam vos tenetis, ut putetis ex eo quod scriptum est quia verbum caro factum est, verbum Dei in carnem esse conversum, numquid negatis scriptum esse de Domino quia non peccatum fecit, sed peccatum factus est? Ergo in peccatum conversus est Dominus? Non ita: sed quia nostra peccata suscepit, peccatum dictus est. Nam & maledictum dictus est Dominus; non quia in maledictum conversus est Dominus, sed quia nostrum suscepit in se maledictum: *Maledictus omnis qui pendet in ligno*. Miraris ergo quia scriptum est, *Verbum caro factum est*, cum caro assumpta sit a Dei verbo, quando de peccato quod non habuit scriptum est quia peccatum factus est, hoc est, non naturam operationemque peccati, utpote in similitudinem carnis peccati factus, sed ut peccatum nostrum in sua carne crucifigeret, susceptionem pro nobis infirmitati obnoxiam corporis peccati carnalis assumpsit. Desinant ergo dicere naturam verbi in corporis naturam esse mutatam, ne pari [a] (*a*) temperatione videatur natura verbi in contagium mutata peccati. Aliud enim est quod assumpsit, aliud est quod assumptum est. Virtus venit in virginem, sicut & angelus ad eam dixit: *Quia virtus altissimi obumbrabit te*. Sic natum est corpus ex virgine. Et ideo cœlestis quidem descensio, sed humana conceptio est. Non ergo eadem carnis potuit esse divinitatisque natura.

Licet hæc lectio tota sufficienter notet hæresim quæ unam ex duabus dicit in Christo factam naturam, finis tamen ejus quasi e contrario est hanc tenentibus nunc usque dementiam. Non minus vero & præfatas denotant lectiones, quæ non solum in epistola ad Successum secunda, sed & in epistola [b] ad Acacium Melitinensem & [c] Eulogium jacent. Et in aliis vero pluribus ante pacem scriptis similia continentur. Sed hoc plus est hic, quia & post pacem contra universæ Ecclesiæ fidem illa denuo renovare reperiuntur propter quorum suspectionem mota sunt universa litigia. Ergo qui Theodoretum culpant de epistolis quas bona intentione scriptas, si tamen ejus sint, per gratiam Dei ostendere poterimus, aut contra Ambrosium dicant non esse hæresim dicere unam naturam Christi post unitionem tantummodo, & sequacibus Eutychis atque Dioscori aperte jungantur, ac secernantur a ceteris, aut certe non reprehendant quæ nesciunt quomodo Theodoretus dixerit, ne alterius, quem venerantur, quæ scimus quomodo dicta sint, damnare omni rationis consequentia compellantur. Si enim de utrisque non tacere partibus præ timore Dei, sed utrasque voluerimus humana præsumptione discutere, ad utriuslibet impietatis omni necessitate rationis præcipitamur abrupta, & quod est deterius, si unam naturam ex duabus post unitionem bene posse dici putemus in Christo, pariter quoque audeamus de mortuis judicare, quomodo non horremus dicere quod excludemus Ambrosium, quasi pietatem pro gravissima impietate damnet, sicut & alii plurimi patres. Sed jam ex ipsius Cyrilli Alexandriæ Archiepiscopi dictis probemus quod hæc ipsa ante pacem prædicaverit quæ post pacem.

CAPUT LXXXV. ...173

[d] *Cyrilli epistola ad Theognostum & Charmosynum Presbyteros & Leontium Diaconum Constantinopoli degentes, Apocrisiarios suos.*

CYrillus Theognosto & Charmosyno Presbyteris, & Leontio Diacono, in Domino salutem. De omnibus rebus scribimus vobis. Deinde tamquam nihil agnoveritis sic scribitis, turbis nos replentes. Scio igitur scripsisse me vobis quia bene [e] seniissimus & Dei colentissimus Acacius Berrhœæ per adhortationem aliquorum de oriente reverentissimorum Episcoporum scripsit ad me per Dominum meum magnificentissimum Aristolaum quia oportet omnia obliterari quæ [f] in codicibus vel epistolis scripta sunt, & solo symbolo esse contentos quod in sancta Nicæna synodo expositum est. Ego vero ad hæc multorum versuum [g] epistolam rescripsi ad eum, quam & utique modis omnibus accepistis. Hoc enim edocuit dilectissimus Eulogius Presbyter. Et nunc vero veniente reverentissimo Emesenæ civitatis Episcopo Paulo ad Alexandriam, omnia sunt formata, suaviter quidem atque pacifice, caute vero, sed sicut oportuit. Nec enim [h] depositionem Dei colentissimi Episcopi Maximiani recepimus aut communicatores habere aut absolvere (a sententia) quæ prolata est super eis. Neque simpliciter præfato Paulo communionem dedimus pro sua persona tantummodo, nisi obtulisset prius chartam, confitens quia Dei genitrix est sancta Maria, & quia anathematizat Nestorii dogmata. Sumens vero [i] dicendi in Ecclesia locum, magna voce dixit: *Quia Dei particem sanctam virginem confitemur, & quia anathematizamus eos qui non dicunt hoc, & quia unus filius Christus & Dominus, non duo*. Quia vero non

a *Temperatione*) In editionibus & in exemplari Colbertino, *interpretatione*. b *Ad Acacium*) Habetur superius. c *Eulogium*) Presbyterum Alexandrinum. Vide supra. d *Cyrilli*) Hunc titulum nos addidimus, descriptum ex operibus sancti Cyrilli, ubi hæc epistola habetur Græce & Latine. e *Seniissimus*) id est, valde senex. Vide supra cap. xli. f *In codicibus*) Vide supra in gestis synodi Ephesinæ, & c. lxii. hujus synodici g *Epistolam*) habetur supra cap. lvi. h *Depositionem*) id est, eos non recepimus qui a Maximiano Episcopo CP. depositi sunt, neque cum eis communicamus, neque illos absolvimus a sententia quæ adversus illos data est. i *Dicendi*) Fragmentum ex ista homilia retulimus supra tom. superiori. Erat autem Lupus, qui hunc locum interpretatur de libello quem Paulus dedit Cyrillo ut supra.

(*a*) Cod. legit. *interpretatione*.

venit chartam habens quod anathematizaret Joannes Neſtorii dogmata, & confiteretur quod & depoſitum haberet, ſed erant ſimpliciter epiſtolæ quæ ab eo directæ ſunt nihil neceſſarium habentes, dixi quia non ei poſſumus communionem reddere antequam faciat hæc. Dum vero vidiſſem faſtidientes eos ob hoc, & ipſum reverentiſſimum Epiſcopum Paulum nimium coarctatum & Dominum magnificentiſſimum Tribunum & Notarium Ariſtolaum, ſolutionem dans cauſæ, & ne pacem refutare putaremur, dum cauſa per dilationes adhuc longas traheretur, ſcripſimus communicatorias literas. Dictata eſt vero charta cum conſilio reverentiſſimi Epiſcopi Pauli, in qua debeat ſubſcribere & Antiochenus. Et miſi cum admirandiſſimo Ariſtolao duos Clericos, ita ut ſi ſubſcriberet Joannes dejectioni vel damnationi Neſtorii & anathematizaret dogmata ejus, daret ei communicatorias literas, alioquin detineret eas, ſuſcipiente cum juramento admirandiſſimo Ariſtolao quia charta ipſa minime perderetur. Dixit autem. Quia ſi noluerit ſubſcribere, recto curſu Conſtantinopolim petam, & edocebo ipſum piiſſimum Principem noſtrum quia nihil paci obeſt Alexandrina Eccleſia, ſed Antiochenus eſt qui non diligit pacem. Nullum igitur æſtuare ſinatis. Non enim ſic deliramus ut anathematizemus quæ noſtra ſunt, & in his quæ conſcripſimus permanemus, & eadem ſapiemus. Recta enim ſunt, & quæ accuſari non debeant, & ſcripturis divinis conſona & fidei quæ a ſanctis patribus noſtris expoſita eſt.

CAPUT LXXXVI. 174

Epiſtola Joannis Epiſcopi Antiochiæ ad Theodoretum Cyri Epiſcopum de pace inter Eccleſias facta.

QUis loquetur potentias Domini, auditas faciat omnes laudes ejus? Pervenerunt ab Alexandria ſuavia & bona nuntia, quæ ſperari non poterant, uno ſenſu conjungentia pietatis quæ ubique ſunt terra marique Eccleſias Chriſti. Et per Dei gratiam futurum eſt poſt paulum ut ipſa quæ nobis fuerint ſcripta, tuæ religioſitati vel deicolentiæ deſtinemus, in quibus Dominus meus religioſiſſimus Epiſcopus Cyrillus uſque ad ſatietatem uſus dogmatis [a] acribia, ſuſcipiens atque approbans ea quæ a nobis ſunt deſtinata, magis vero per hymnos laudans, quippe ut bona & bene compoſita & patrum confeſſioni conſonantia, componens vero & ipſe ſimilia & omni ſatisfactione pleniſſima. Unde juſtum duximus eſſe hoc ſuavium rerum nuntio te ut peculiariter perlætificarem, ut ex parte etiam unuſquiſque ſuſcipere gaudium queat. Arbitror enim quod omnes qui Deum diligunt, feſtivitatem celebrabunt; quoniam ſuſcipimus auditum quod omnium ſenſus fidelium reſtauret & erigat. Periclitantem namque & ſciſſam in multas & varias opiniones piam patrum confeſſionem ex inſpireto Deus in ſemetipſam reduxit gaudium donans his qui in cœlo ſunt & qui in terra. Expulſus eſt enim clare ab epiſtola ille adulterinus ſenſus unius naturæ, imo potius languor, & confeſſa quidem eſt differentia naturarum. Porro vero unius ſingularitas & ſumma conjunctio expulſa eſt, etiam ſubintroducta illa conſubſtantiatio & unitio prædicatur. Et dividimus voces ut naturas, non ſolum nos, quibus a principio & a patribus vocum eſt ſuper ſalvatore amica diviſio, ſed hi qui ſunt in Ægypto, ſicut & nos qui ſumus in oriente. Totum vero in Dei opus eſt per exercitationem collationis quæ cum caritate eſt habita. Scit enim affectus ſæpius majora neceſſitate prævalere; & ſæpe quod contentio revocare non potuit, hoc gratia ſua perſuaſione reſtituit. Et ut non in prolixum ducam ſermonem, ipſa in ſcriptis ad vos poſt paululum veniet rectæ fidei confeſſio, cum ſecundæ literæ eas fuerint ſubſecutæ, per quas manifeſte omnia ſcitura eſt Deo amabilitas tua. Exivit enim ab Ægypto, & in via eſt, annuente Deo, Dominus meus ſanctiſſimus Epiſcopus Paulus, qui illa potuit pro generalitate peragere quæ nos quidem orabamus, Deo autem complacuerunt. Et hujus præſentiam ſuſtinentes, ne lateret aliquid [b] de Dei colentia, hæc interim ſcripſimus, volentes communi corpori ſatisfacere ſanctæ Dei Eccleſiæ. Omnem quæ tecum eſt fraternitatem ſalutamus.

CAPUT LXXXVII. 175

Epiſtola Theodoreti Epiſcopi Cyri ad Joannem Antiochiæ Epiſcopum reſcripta, & ſupra appoſitæ reſpondens nuntiæ pacis.

OPtima magiſtrorum militia & contra hoſtes in totum cunei cornu ſtant, & pro his qui laborant fortiter pugnant; & cum pacem celebraverunt, non præſentes tantum, ſed & abſentes præliantium in pace facienda connumerant ſecum. Et magnus David, dum progreſſus aliquando ad prælium victor exiſteret, (ſpolia ad) civitatem retuliſſet, non ſolum his qui bellati fuerant, ſed & his qui vaſa cuſtodire præcepti ſunt, æquam diſtribuit portionem. Et lex facta eſt ex illo, præcipiens ut hi qui fuerunt bellica inſtrumenta, cum bellantibus partem prædæ ſimiliter ſortiantur. Quomodo igitur non ſit incongruum ut dum lex præcipiat ut (cum) illi qui longe a prælio ſedent in cuſtodia vaſorum, facti fuerint utiles, aliis participent æqualia, nos perdamus eos qui nobiſcum decertarunt pariter ac deſpiciamus, dum ab his qui prius communes inimici fuerant expugnentur viri qui in Epheſo & in Chalcedone fortiter pro pietate præliati ſunt, & uſque ad præſens ſteterunt una nobiſcum, & laudabiliter agere minime quieverunt? Si igitur pax quæ diffamatur firma ſubſiſtit & vera eſt, oportet ut omnes ea fruantur, & nemo a noſtro cuneo foris ſit. Si vero res pacis inanis, & nudum nomen hujus fœderatores dederunt Deo odibilem & omni pio indignam pacem, quia talem eſſe arbitramur. Nec enim ſanctum eſt nec ſalubre ut nos quidem depoſitiones ſive damnationes juſtas ſolvamus, & ordines illicitos ſuſcipiamus, & his qui omnia ſurſum ac deorſum fecerunt impertiamus veniam, ab illis vero, & in ipſo pacis tempore, quæ ſunt hoſtium perpetrentur, & egregios noſtri cunei pellant ab Eccle-

a *Acribia*) Vide quæ notata ſunt ſupra ad caput XI.
b *De Dei col.*) Puto legendum, *tuam deicolentiam*, id eſt, religionem, pietatem. Vide paulo ſupra.

Ecclesiis. Scribat igitur sanctitas tua & amatori Christi Imperatori & magnis judicibus, & eis faciat manifestum quia minime patiemur hanc susci-pere pacem communionemque illorum amplecti nisi prius hi qui certaminum tempore nobiscum fuerunt suas receperint Ecclesias. Tuam enim sanctitatem decet talem pacem Ecclesiis providere quæ ab omni macula sit libera, & quæ pios non amplius quam ipsum prælium vulneret. Hæc ad præsens scribere sum coactus, literas iterum suscipiens sanctissimi & Deo amicissimi Episcopi Himerii culpantis nos tanquam communis certaminis proditores. Ergo & ipsum refoveat sanctitas tua, & Imperatoribus significet quia nos deteriorem prælio arbitremur hanc pacem. Nam pugna quidem illa nos & apud Deum coronat, & apud eos qui divina sapiunt ornatos efficit. Pax autem talis & hic nos confusione replet, & apud justum judicem dignos efficiet supremo (*a*) supplicio.

CAPUT LXXXVIII. 176

[a] Epistola ejusdem ad [b] Theosebium Episcopum. Ambas Irenæus ponit.

EX quo quidem mali nominis reliquimus Epheſum, neque scripsi tuæ sanctitati, nec frui me contigit tuis literis. Et ut communem satisfactionem faciam, arbitror causam fuisse non itineris longitudinem, sed ex eo quod ab illa via qua currunt equi longius & nos & tua religiositas habitet. Verumtamen etsi literas non accepimus, tuis continue delitiamur in laudibus. Audivimus enim zelum tuum pro pietate & fortitudinem contra iniquitatem, & multum miramur animi perseverantiam. Nam nos quidem longe ab hostibus existentes, & extra sagittarum, sicut dici solet, casum sedentes, [c] nihil (*b*) arduum bonorum virorum virtutem sermonibus elevare, ab ipsis operibus abstinentes. Tua vero Deo amabilitas in medio hostium constituta, & ab eis undique circumdata, cum circumfusi sint inimici, fortior exstat a malis, & quasi vir fortissimus aliquis armis amictus, galea quidem emissarum nubem repercutit sagittarum, lancea vero fugat instantes. Sic sanctitas tua omnimodis spiritualibus armis amicta, scuto quidem fidei ignitas iniquorum sagittas extinguit, gladio autem spiritus & divinorum doctrina sermonum falsitatem convincit, fortitudinem vero veritatis ostendit. Propter quod beatificamus te, sanctissime, & Dominum deprecamur, simile aliquid facientes his qui sedentes in terra, pro eis qui pugnant inter pelagi fluctus ferventes exorent, ut si placet ipsi, tempestates cælitus solvat. Si vero adhuc oportet eos qui nobis sunt similes corripi & eos nobis ostendi, hoc vobis robur donet usque in finem certaminum. Communis namque confidentia erit & virilitatis principalitas omnibus qui in hoc stadium descendere eligunt; quod quidem malignus aperuit, nostræ naturæ superbiens, utile vero fecit bonorumque procurationi accommodum Deus ille qui maligni machinationibus utitur ad salutem: Denique & nunc illos qui contraria doctrinæ apostolicæ adstruebant, & qui unam naturam factam docebant Christi naturas, & temperationem super inconfusa unitione dogmatizabant, & illas passiones quæ pro nostra salute carni Domini sunt illatæ inconvertibili & incommutabili divinitati adscribere tentaverunt, in alteram doctrinam, quæ his est e regione contraria, manifeste reduxit, & evangelicam redoceri regulam compulit. Unde duas confiteri naturas præsenti tempore persuasi sunt, & vertibilitatem confusionemque ab ecclesiasticis exiliantes dogmatibus, naturarum (differentiam) clara prædicant voce, & passiones carni coaptantes, impassibilem divinam confirmant esse naturam. Tantum & ipsis adversasariis hoc stadium profuit, non propter diaboli nequitiam, sed propter Dei nostri misericordiam & sapientiam. Credimus quod & iniquitatem convincat, sicut impietatem nudavit, & justitiæ prospiciat, sicut pietatem ostendit, & omnibus persuadeat quia nihil est quod non regatur ab eo, neque quid negligat, sed omnia sapienter gubernans permittat ad modicum contra navem sævire procellas, ut virtutem propriam navigantibus innotescat. Viriliter igitur age, Domine, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Et me autem suffulcias tuis orationibus, quæso, qui valde tali præsidio egeo tam propter animæ infirmitatem quam propter corporis quoque languorem.

CAPUT LXXXIX. 177

Verba Irenæi, quæ post Joannis epistolam suprascriptam contra Theodoreti dixit.

HIs credens imo vero inductus iste amator Dei & Ecclesiæ quondam doctor, qui regebat currum, est valde quidem obductus de bonis pacis nuntiis. Quomodo enim posset aliter evenire? Nondum vero sciens hujus modum famosissimæ passionis, sed neque omnino in animo pro nimietate impietatis accipiens quæ molimina essent, non ad ipsum solum, sed insuper ad alios multos similibus usus est literis.

CAPUT XC. 178

Epistola Andreæ Samosateni Episcopi ad Alexandrum Hierapolitanum.

MUlti & per literas & per semetipsos pacem nobis annuntiant; & hi videntur nobis condelectari de hoc bono nuntio. Ego vero ea quæ sunt in medio cernens, sicut & tua sanctitas novit, videor quidem cum fastidio suscipere nuntios; ingemisco vero apud memetipsum cogitans, quasi non aliquid novius nunc

---

a *Epistola ejusdem*) id est, Theodoreti, si Lupus nihil omisit eorum quæ in codice Casinensi interjacent inter superiorem epistolam & istam.

b *Theosebium Episc.*) Cii in Bithynia, ut patet ex cap. VII. & CXC.

c *Nihil arduum*) id est, difficile nobis non est sanctorum virorum præclare gesta laudibus in cœlum evehere. Itaque necessarium non est glossema quod huic loco attexuit Lupus, ideoque sustulimus.

(*a*) In Cod. est: *judicio.* (*b*) *est arduum.*

nunc nobis ab Alexandria (*a*) [a] deferatur. Nam [b] literas quidem quæ ab Alexandria directæ sunt legens, quas & olim tuæ sanctitati transmisi, clariorem vidi impietatem divulgari. Video autem multos eorum qui videbantur pro fide certare particulariter subdeponentes & satisfacientes pro his qui nos ad jurgia concitaverunt, tamquam perducti sint & sapiant recte, & quem exitum causa suscipiat videre non possum. Vereor autem ne circa Antoninum meum inveniam ut eulogias ab Apollinario accipientes. Tua vero sanctitas, Domine, sufficienter pro pietate decertans, & nos confirmat atque corroborat, & Deus cunctis te fovent[i]bus columna, & firmamentum veræ fidei exi-
A vestro Aristolao, quo ministro est usus in causa, ut voluntas vestra proveniret, cum pia & sancta sit. His igitur ita se habentibus, & fide indubitabilitatem suscipiente, secuti sumus omnia quæ præcepistis, piissimi Imperatores, per Dei colentissimum sive religiosissimum Episcopum Paulum, virum quem nostis & vos, ut arbitror, pace gaudentem & scientiam non modicam possidentem in ecclesiasticis rebus. Suscipimus igitur & ordinationem sanctissimi & religiosissimi sive Dei colentissimi Episcopi Maximiani, viri cujus virtutem conversationemque ab olim novimus. Et depositum sive damnatum habemus Nestorium, qui olim [c] fuit magni nominis Constantinopolim Episcopus, ana-
B thematismo subjicientes quæcunque ab eo aliene ac peregrine dicta sunt contra apostolicam doctrinam. Supplicamus autem pietati vestræ ut perfectam festivitatem præstetis mundo, quatenus nulla civitas ab hac celebritate communis festivitatis extorris sit, & jubeatis ut Deo amicissimi Episcopi, qui inter præcedentes turbas expelli Ecclesiis visi sunt, ad priorem habitum reducantur & ab omni importunitate sint liberi, ut nullæ [d] pusillanimitatis reliquiæ Ecclesiis resideant. Facile vero est ut id a vestro imperio fiat, eo quod hujusmodi correctionum vetera quoque habeatis exempla, quæ antiquos quidem Deo amicissimos Episcopos propriis sedibus reddiderunt, eos vero qui inter turbatio-
C nem fuerant ordinati vacare fecerunt & sustinere illorum de vita præsenti recessum. His enim, sicut diximus, Deo favente, bene ac recte provenientibus, orationes ac deprecationes pro imperio vestro fient a cunctis hominibus. Per vos enim & per vestram pietatem Ecclesiis quidem prior est restituta tranquillitas, Christianæ vero salvatæ sunt res. In pace de reliquo degunt civitates & populi atque provinciæ. Superdecet etenim vestro imperio ut sine turba sit. Et quales vos estis, tranquilli & mansueti, talem convenit esse etiam rerum statum, dum debeant & in commune omnes & proprie unusquisque complecti hanc unitionem, quæ præter omnem facta est spem. Laudabilis enim
D & apud Deum quisque beatus est, qui etiam per singulas partes quæ fuerant confusa restituit, & secundum Domini vocem, quæ inquit, *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur*; cujus inexpugnabilem virtutem novimus nunc etiam cooperaturam huic vestræ Deo amabilitatis intentioni. Fons namque omnis boni vos estis, & diffunduntur a vestris regnis in omnem mundum beneficiorum rivi, & fruuntur de reliquo Dei sacerdotes anteriori quiete, qua ad hoc præcipue indigent ut sinceras & studiosas pro vestro faciant orationes imperio.

CAPUT XCI. 179

Epistola Joannis Antiocheni Episcopi ad Imperatorem Theodosium de pace Ecclesiæ.

DEo amicissimis & piissimis Imperatoribus nostris, qui digne sunt honorati a Deo vel ordinati, Theodosio & Valentiniano Augustis, Joannes Episcopus Antiochiæ vestræ devexæ Syriæ, in Domino gaudium. Opportunum nunc illo eloquio prophetæ dixere quia erunt prava in directa. Quando enim Deus aliquid facit, consequitur in his quæ fiunt facilitas nominis, & nullus divinæ resistit voluntati. Voluit nunc & complacuit ei ut per intentionem vestram piam & has beatas curas quas pro Ecclesia Christi vestrum susc[e]pit imperium ad pacem conjungere orbem terrarum & dare unitionem, in qua non alius aliud quid sapit de ecclesiasticis dogmatibus, sed unus sensus salvatur & idem de humanatione Domini nostri Jesu Christi. Idem sapimus igitur universi. Et communis nobis est facta confessionis convenientia complectens his quæ olim & a principio exposuerunt patres, satisfacientibus nobis ad invicem in his de quibus nos ambigebamus, decertando contra Dominum meum Dei colentissimum Episcopum Cyrillum. Ipse vero nunc ea quæ a nobis sunt directa suscipiens, & quæ componentes pietati tuæ in Chalcedonensi civitate tradidimus, his acquiescens, & approbans ea, similibus intellectibus contexuit nobis idem confitentem fidei apostolicæ traditionem. Expulsa est igitur universa hæresis atque contentio, pietate vestra incolumi orbi terræ, cujus sceptra cum pia confessione nutrita sunt, & certe obtinuerunt & obtinebunt in perpetuum, divina dextera continente. Et ut vestrum nosse possit imperium vel ea quæ a nobis ad eum scripta sunt, vel ab eo ad nos, in quibus unum eundemque sensum paternum in ministrando servamus, ipsas ad invicem nostras epistolas his literis nostris subdentes direximus, tradentes epistolam clarissimo Tribuno & Notario

CA-

---

a *Deferatur*) Post hanc vocem in editione Lupi diverso charactere, ut ille assolet quum aliquid de suo ponit, adduntur hæc verba. *Pax cum corruptione fiet fidei*. Nos sustulimus, quia sensus absque his constat.

b *Litteras ab Alex.*) id est, Cyrilli ad Acacium, quæ extant supra cap. lvi. De his enim heic agi patet ex capite lx.

c *Fuit magni*) Lupus hunc locum sic interpolavit, *fuit apud magni*, quia nesciebat Constantinopolim dixisse antiquos per omnes casus, ut supra monuimus. Vide infra c.xcii. *quam fecit ad aliquos Constantinopolim Clericos*.

d *Pusillanimitatis*) id est, iracundiæ, indignationis ut patet ex canone quinto synodi Nicænæ; ubi pro eo quod Dionysius Exiguus vertit *pusillanimitate*, vetus interpres apud Isidorum habet *indignatione*. Vide supra c.lxi. *de medio quadam fiat pusillanimitas*. Item cap. lxxx. *pusillanimitate pro veniens*.

(*a*) Nihil de suo adjecit Lupus; sed ita legitur in Codice: *pax cum corruptione fiet fidei*.

CAPUT XCII. 180

Epistola [a] *Meletii Episcopi rescripta ad Alexandrum Episcopum Hierapolitanum contra Paulum Episcopum Emesenum.*

NON delectabamur quidem nec antea divina hac quæ vituperatur condescensione, dum certe obumbrantes eam plurimi essent. Nunc autem post incontradicibilem claramque demonstrationem modis omnibus per gratiam Dei firmabimus quam prius quoque de ipsis sententiam tenebamus. Melius est enim ut quis illa stabilitus in fide apostolicorum dogmatum, & nullo modo in quocunque remissus ab illa acribia quam circa ea quæ divina sunt oportet ostendere, ipse doctor sit veritatis ex ipsis operibus; his qui pie vivere volunt, quam condescensionis occasione ab optima pietatis altitudine decidat lubricando. Illud namque omni modo consequetur, ut ipse saltem periclitetur in nullo, etiamsi nullus fuerit cui prosit. Licet volentibus, licet absque terrore in adamantinam turrim veritatis adscendere. Et via enim [b] jacta est, & nemo qui vetet. E contra vero & plures omnino sunt qui hortentur; si tamen aliquis sanctorum qui dormierunt multitudinem computet aut etiam turmas angelicorum exercituum, qui gratanter utique complectuntur atque ad adscensum perducent quoscunque desiderare adspexerint veritatem, ut perant eam; quia & multi sunt quibus bona persistentia prodest. Unde & melius puto ad hanc descensionem non esse debere festinos nec alteros tali salute præponere ex hoc. Unde ne ab alio quidem erit quicunque protectus. Utrumque vero similiter perditionis retibus capi necesse est. Nec rem quidem humilitatis per gratiam Dei iste proposuit. Direximus vero & Ægyptii epistolæ rescriptum, quod nobis nuper allatum est, quam fecit ad aliquos Constantinopolim Clericos suos, qui eum culpaverunt quasi anathematizasset quidem propria dogmata, præparasset vero universos ab eis absistere eaque conspuere. Unde clare conspicere poteris & qualis pax ecclesiastica facta sit, & quæ sint a divinissimis legatis nostris acta, & quia potius sit receptus, Deo amicissime Domine mihi. Dignare autem, quæso, consuete pro mea humilitate intercedere.

Et ex istis scriptis satis ostenditur, quod ubique notandum est, quia omnes illi orientales qui nolebant damnare Nestorium, non Cyrillum sed Joannem cessisse dicebant, & (a) qui habebant contrariam voluntatem, contraria opinione de utroque tenebantur.

CAPUT XCIII. 181

Item epistola Alexandri Episcopi ad Andream Episcopum, hoc ipsum probans.

VEnit finis, & (b) communio re vera facta est ad impium Cyrillum, non Cyrillo hæresim relinquente, sed nobis ipsis per [c] unum verbum quod est in epistola positum inferentibus hæresim. Verum qualem de illa epistola sententiam teneam tua religiositas non ignorat. Quoniam vero nulla mihi pars neque fors est cum eis, sed sive exilium, sive mors mihi, sive præcipitium, sive ignis, sive bestiæ proponantur, Deo me roborante, universa sustineam potius quam communicem talibus. firme teneat sanctitas sua. Scripsit autem mihi & Antiochenus epistolam; orthodoxum diffamavit, universos tentans consuete decipere. Sic & nunc, quasi nullus neque aures neque oculos neque cor habeat, correctionem fidei mutationemque Ægyptii diffamavit, non erubescens & illa quæ in ipsa ipsius Ægyptii leguntur epistola. Et continuo dictavi hypomnysticum. Nec enim eum Episcopum scribo, de reliquo incidens memetipsum a communione Cyrilli & eorum [d] qui eis additi. Et ipsum hypomnysticum interim retineo; non quod aliud quid cogitem, sed ut & tuæ sanctitati mitterem & Deo amicissimo Episcopo Theodoreto. Hæc ipsa igitur necessarium duxi tuæ nota facere sanctitati, ne circa nos contristaretur quasi nihil super hoc indicassem.

CAPUT XCIV. 182

Ejusdem Alexandri Episcopi ad Theodoretum Episcopum similis epistola.

VIx tandem quæ parturiebant & sculpebant mox post dejectionem Ægyptii qui circa honorandissimum Paulum cum Domino Joanne parere nunc & ad lucem deducere valuerunt. Memor est autem sanctitas tua quia nec ullo pertuli eis communicare consilio. De epistola illa quæ apud Ephesum facta est, in superficie quidem quasi ex occasione Joannis Comitis scripta est, tamquam dixisset Imperator ut ei aliquid indicaremus de voce qua dicitur *Theotocos*, id est, *enixa Deum*, in veritate autem vox hæc, ut quærebatur a nobis, ad proditionem & calumniam illius qui rectam fidem docebat inserta est. Ut igitur nihil eorum quæ sentio tuam lateat sanctitatem, indico quia chartas quæ factæ sunt Ephesi, per quas & orthodoxorum constantiam & hæreticorum recessionem scriptis teneo, & Cyrilli hæretici codices ad præsentiam unanimi cuidam commendavi. Volo enim ad animæ meæ satisfactionem in his, præcipue a curis remotus, iterando meditari. Nec enim satis ad me attinet de chartis & vilibus libris, sive dentur mihi, dum exiero a loco meo, sive non dentur. Hæc ut in brevi a me ad tuam religiositatem scripta sunt,

---

a *Meletii*) Episcopi Mopsuesteni in secunda Cilicia, ut patet ex capite cxc. Plures illius & ad eum epistolæ extant in hoc synodico. b *Facta*) Puto legi debere, *facta*. c *Unum verbum*) id est, Theotocon, ut explicatur in sequenti epistola. Quare inutilis & supervacua heic est annotatio Lupi censentis heic agi de unione secundum hypostasim. d *Qui eis additi*) Puto legendum, *qui ei sunt additi*. Infra in epistola sequenti, *communionem eorum qui eis adjiciuntur*.

(a) In Cod. est: *quia*. (b) Cod. *communis*.

ſunt, non volente quidem contra quemlibet quodcumque movere de eis quæ aguntur, nec ſuſtinente vero communionem eorum qui eis adjiciuntur, ut ſi qui remanſerint conſoni nobis, & placuerit eis permanere in parœciis [a] nos, hoc fiat. Alioquin continuo de medio nos tollamus, & ſegregans animam meam ſalvem. His enim quæ a Paulo oblata & ab Ægyptio recepta ſunt conſentire non patiar, confirmante me Deo, neque ſi mihi præcipiantur multa millia mortium, ſed nec ſi orbis conſenſerit univerſus. Quod quidem conditionaliter dico: quia & metuo eum qui ait uſque ad mortem pro veritate certare, & inſuper novi quod præmeditata a multo tempore nunc venerit ad effectum proditio catholicæ vocis. Et quidem ut in feſtivitatibus ſive præconiis atque doctrinis incircumſpecte Dei genitrix ſive Deum enixa ab orthodoxis tantummodo ſine adjectione diceretur, vel Deicidæ Judæi, vel quia verbum incraſſatum eſt, & quæcumque ſunt talia, quæ magis inſuſpecte dicta ab orthodoxis invenimus, ſane nulla accuſatione ſunt digna, eo quod nec dogmatice ſint poſita iſta, &, ut dixi, non maligne ſint dicta, quippe non a ſordida voluntate, ſed nec tali tunc quæſtione propoſita. At vero poſt corruptionem totius orbis, & ex quo prædicari nunc cœpit paſſibilis Deus ab impiis Cyrilli capitulis, dogmatice poni ſolam vocem, quæ enixam pronuntiat Deum, id eſt, Theotocon, abſque illa quæ pronuntiat hominis genitricem, id eſt, anthropotocon, nihil eſt aliud niſi ea quæ Cyrilli ſunt prædicari. Univerſas ſiquidem paſſiones ac mortem hoc unum dictum pariter introducit, licet multoties millies altera vox per quoslibet circuitus apponatur, & ſubtiliter legenti epiſtolam totam perſpicere licet ab ejus hæreſi nullo modo liberam. Verum ſi ſana conſcientia & hi qui offerebant obtulerunt & ille qui ſuſcepit, quid vetuit ut ſanctam virginem dicerent Chriſtotocon, id eſt, Chriſtum enixam, hi qui clare Deum hominemque perfectum conſubſtantialem nobis prædicabant Dominum Chriſtum? Si vero & voce hac compoſita delectantur, cur reſpuerunt ad vocem quæ eſt Theotocos & anthropotocos adjungere? Abſit enim ut unquam quemlibet piorum Dei genitricis nomen pigeat confiteri, ſi una ponat & hominis genitricem? Nam ſicut eſt impium refutare vocem anthropotocos cum Theotocos, ita & Theotocos cum anthropotocos. Quando vero utræque voces ponuntur, & eorum qui Deum paſſum prædicant hæreſim & illorum qui purum dicunt hominem Chriſtum ſimul abjurant. Manifeſtati autem ſunt patres hæreſeos utriuſque, ſicut & magni doctores Eccleſiæ, qui pro ſana fide certarunt contra hæreſim Apollinarii dogmatum reſiſtentes, utriſque uſi vocibus; per quas & omnes hæreſes perſpicue notaverunt, & orthodoxiam irreprehenſibiliter prædicaverunt.

Et hæ epiſtolæ, & quæ ſequuntur Theodoreti Cyrenſis Epiſcopi, ab Irenæo ſunt in ea quæ ejus dicitur Tragœdia per ordinem poſitæ. Declarant autem ſuffioienter differentias utrorumque, & qui catholica, qui autem videantur altera voluntate moveri; ſi veræ tamen ſunt.

CAPUT XCV. 183

[b] *Incipit Epiſtolæ, ut ajunt, Theodoreti Epiſcopi ad Joannem Antiochiæ.*

DEus, qui ſapienter omnia indagans, & noſtræ unanimitati proſpiciens, & ſaluti populorum parcens præparavit ut conveniremus in unum, is & conſonans ad invicem cunctorum voluntates oſtendit. In communi enim legentes Ægyptias literas, & earum mentem diſcutientes ſubtiliter, conſona noſtris ea quæ quidem ſunt per epiſtolam ſcripta cognovimus & duodecim capitulis quaſi e regione, contra quæ uſque ad præſens perſtitimus, dimicantes. Illa namque habent carnaliter carnem factum ex Deo verbum & unitionem ſecundum ſubſtantiam, & conventum circa unitionem naturalem, & Deum verbum primogenitum factum ex mortuis. Interdicunt vero & vocum quæ de Chriſto ſunt diviſionem. Et alia autem præter hæc habebant ab apoſtolicis quidem dogmatibus aliena, ex hæreticis vero zizaniis germinantia. Quæ autem nunc in epiſtola continentur, clare nobilitate evangelica decorantur. Prædicatur namque in eis Deus & homo perfectus Dominus noſter Jeſus Chriſtus, & duæ naturæ, earumque differentia, & unitio inconfuſa, non quaſi per liquidorum invicem mixtionem coagulatumve fermenti, ſed ineffabiliter & Deo decenter effecta, & quæ naturarum proprietates integras conſervavit, & impaſſibilis quidem Deus verbum atque inconvertibilis, templum vero paſſibile ac morti ad modicum traditum, & reſuſcitatum rurſus unita Dei virtute. Spiritus quoque ſanctus non ex filio aut per filium habens ſubſiſtentiam, ſed prodiens quidem a patre, proprius vero, quia & ei conſubſtantialis ſit, nominatus. Hanc rectitudinem conſpicientes in literis ipſis, & quaſi e regione contrarium reperientes eis quæ ante conſcripta ſunt, conlaudavimus Deum, qui blæſorum linguas ſolvere dignatus eſt, & incertum ſonum in articulatam vocem ſuavemque traduxit. De his igitur hanc habuimus ſententiam. Altera vero diffamata ſunt quædam, quæ nos nimium turbaverunt. Dicunt enim quod is qui hic pœnitudine uſus ſit, non ſolum dejectionis ſive damnationis ſubſcriptionem a veſtra ſanctitate nitatur exigere, ſed anathematiſmum quoque doctrinæ ſanctiſſimi & Deo amiciſſimi Epiſcopi Neſtorii. Quod ſi id verum eſt quod hæc velut ex arce præcipit civitatis, ſimile aliquid facit tamquam ſi quis vix tandem perductus ad conſubſtantialem Deo & patri filium confitendum, mox iterum anathemate feriat eos qui hoc a principio ſapuerunt atque docuerunt. Et iſte ſiquidem poſtquam vix tandem noſtris dogmatibus eſt adjunctus, mox eorum anathematiſmum conatur exigere, quaſi pro ipſa rerum rectitudine pœnitens. Quia igitur hoc omne noſtros valde per-

---

a *Nos*) Legendum, *noſtris*. b *Incipit epiſtola*) Edita eſt ſupra tom. ſuper. Græce & Latine ex interpretatione v. c. Joannis Baptiſtæ Cotelerii, qui eam innuit eſſe ſuppoſitam Theodoreto. Contra Lupus in ſcholio ad hanc epiſtolam pronuntiat illam certiſſime eſſe Theodoreti.

perturbat, quæso ſanctitatem tuam & iterum quæſo ut doceas nos utrum vera ſit quæ omnes nos perturbavit opinio. Nam de ſubſcriptione tuæ ſcribere ſanctitati arbitror eſſe ſuperfluum, quæ ſæpe promiſit nullum ſe contra voluntatem ad iſta compellere. Hæc in communi ſcribere cunctis [a] (*a*) voluimus; ſed deliberavimus potius ego & ſanctiſſimus & Deo amiciſſimus Andreas Epiſcopus, non ſynecliticis literis, ſed amicabilibus, hæc tuæ innoteſcere ſanctitati, & ſapientibus medicaminibus tuis eam quæ ex opinione nata eſt perturbationem reſtituere ſanitati. Deo meo autem Domino ſanctiſſimo & Deo amiciſſimo Epiſcopo Alexandro rogamus tuum ſanctum caput ut tua utens conſueta ſapientia ſuſtineas patienter. Credimus enim quia & ipſe una nobiſcum voluntate conſentiet, etſi nunc ambigit, ſubtilitatem nominum quærens, ac minime intellecta confeſſione contentus.

Hanc quoque ſcripturam ex nomine Theodoreti Epiſcopi interſerit Irenæus; quæ utrum ſit vera neſcimus: quippe quam viventi nullus legitur objeciſſe, vel docuiſſe cujus ſit. Nec tamen mihi, ſi ejus eſt, inexcuſabilis, fateor, videtur epiſtola. Nam quod pro omnibus potuerit rectæ fidei intentione conſcribi, illud oſtendit quod laudet fidem unitivæ epiſtolæ beati Cyrilli, quam non ſolus, ut probavimus, execratur Alexander, ſed nec ullus alius approbavit eorum qui cum Neſtorio ſeparati ab Eccleſia remanſere. Quod autem in dejectionem Neſtorii non conſentit ad præſens, hoc ei commune cum ceteris coepiſcopis & prius fuit & poſt non parva in parte tunc uſque permanſerat Concilio orientis; quorum nullus quaſi ab hæreticis tunc reverſus eſt pœnitens, quia ſufficiebat Eccleſiæ Dei eos mutare ſententiam. Aliud porro eſt de perſona, aliud de fide non recta ſentire; ſicut aliud eſt ipſum malum furti laudare, & aliud nondum tibi compertum furem quaſi inſontem, eo quod inſontem putaveris, vindicare. Similis de dogmate ratio eſt. Nam non ſolum de Theodoſio tunc Principe, ſed & de aliis pluribus legitur, immo & de ſanctis Cæleſtino Papa & Cyrillo Alexaadrino, quod approbaverint [b] *ejus initia, quippe quem tantæ civitati, ſicut & ſcripta eorum loquuntur, conſenſerant præſidere, dum Presbyter Antiochiæ fuerit: quod canones niſi pro magnis doctrinæ ac morum meritis non permiſiſſent. Talis vero ut adhuc apud orientales tunc uſque putaretur idcirco contigit quia negabat ſe in Conſtantinopoli talia prædicaſſe qualia vulgabantur. Et inſuper* [c] *Joanni Antiocheno Epiſcopo reſcribens, & Dei genitricem clariſſime dixerat, & alia quæ illum ſcribere potuiſſe mirantur qui ipſa legerunt. Et quod eſt amplius, ipſi fidei apud Epheſum ſe aſſenſiſſe conſcripſit quæ communiter in unitivis Cyrilli & Joannis mediante Paulo Epiſcopo literis continetur; in quam tamen ficte conſenſiſſe Neſtorius poſtea deprehenſus eſt. Quippe cujus complices, quorum unus eſt iſte Irenæus, hanc fidei confeſſionem clariſſime arguunt quam tantopere Theodoretus laudat. Nam reprehendens hic ipſe Irenæus ſupraſcriptam Theodoreti epiſtolam, & contra hanc laudans Alexandri, ſic ait:* Divino ardens zelo magnus ille Alexander, & quodammodo futura prophetizans, proditionem vocis accuſat. *Et hoc clare conſpicimus ex ipſis Cyrilli literis. Omnes namque deceptionis materias hinc accepit; & hoc primum atque ultimum, quin potius ſolum deducens ad medium, orthodoxam quidem doctrinam exprobrat ut pollutam, proprium vero hac occaſione exaltat errorem & interſerens mox aliqua ex nomine B. Cyrilli, adjecit ita:* Hæc providens magnus Alexander ab olim, proditionem vocis exhorruit, tamquam quæ ſufficiens exſtat, ſi Theotocos ſolum, non adjecto anthropotocos nomine, proferatur, hæreſeos inferre languorem, & eccleſiaſtica corrumpere dogmata. *Idem vero Irenæus paucis mediis ſubjunxit & hæc.*

CAPUT XCVI. 184

[d] Epiſtola Alexandri ad Theodoretum, per quam vocis quidem proditionem accuſat, declarat autem quomodo epiſtolam falſantes qui circa Paulum Emeſenum Cyrillo Ægyptio obtulerunt.

MEmor ſum quia quando fumus ad invicem collocuti in loco qui dicitur [e] Arbathimilas, tunc tuæ dixerim ſanctitati, dum certe nihil ante prætexuerim quaſi verum aliquid aliunde audiverim, ne forte pacis hujus legatus ſolam vocem quæ eſt Theotocos Ægyptiis detuliſſet. Et puto non abſque Dei providentia fuiſſe id dictum. Ad nos namque pervenit epiſtola Joannis quæ nuper facta eſt ad Cyrillum, & a Cyrillo ad eum, quæ circumferebantur in urbe; in qua nomen enixæ Deum tantummodo Ægyptius obtinens, tamquam cunctis erroribus propriis accommodum, multis eam laudibus prædicavit, dicens nunquam ſe aliter ſapuiſſe nec ſapere præter hoc. Et vere dixit, quia hoc eſt quaſi arx totius ejus hæreſeos. Et memor eſt utique ſanctitas tua qualiter Epheſi poſitus communionem talis epiſtolæ tota virtute refugerim, dum certe illa valde accuſaret eas quæ inerant Cyrilli capitulis blaſphemias. In novella namque epiſtola, dum tranſcurriſſem totam partem quæ etiam Cyrilli jacet in literis, & contuliſſem ad eam quæ tunc a veſtra religioſitate conſcripta eſt, reperi quia neque initia neque fines illius ipſius epi-

---

a *Voluimus*) legendum, *noluimus*. b *Ejus initia*) id eſt, Neſtorii. Et litteras quidem Cæleſtini in quibus laudat ejus initia habemus ſupra Cyrilli teſtimonium puto nunc non extare. c *Joanni reſcribens*) Hæc Neſtorii epiſtola extat ſupra cap. III. d *Epiſtola*) Hæc verba eſse Irenæi docet annotatio poſita in fine ſuperioris epiſtolæ. e *Arbathimilas*) Infra cap. XCIX. ſcriptum eſt *Marbathimas*.

(*a*) Cod. legit: *volumus*.

ADMONITIO NECESSARIA.

Quotieſcunque titulos capitum animadverteris ſcriptos charactere quem typographi vocant parvum Romanum, cujus in titulo capitis XCVI. habes exemplum, ſcito verba eſſe Irenæi.

epistolæ posuerunt hi qui ad Ægyptum dire-A cti sunt. Hoc autem claret non ex illis solum vocibus quas idem transcripsit Ægyptius, sed & ex illis per quas multis jurgiis & accusationibus & ipsum & ejus capitula persuderunt & ipsius hæresim detestati sunt qui tunc Ephesi conscribebant. Accipiet igitur, tunc ut dixi, Ægyptius per hunc unum sermonem eorum consensum ad omnia conscripta sua hæretica, & in nullis in quibus pridem simulaverat veritatem habet de cetero hæresis tutamentum. Et intente legentibus epistolam manifestus est ipse quoque proprie veneni semper jaciens semina. Direxeram vero & easdem literas, nisi nossem quod eas tua sanctitas habeat. B

Idem Irenæus ait.

CAPUT XCVII. 185

a Epistola Theodoreti, quam rescripsit Episcopo Alexandro.

CUlpavi & ipse hujus rei causa Paulum. [b] Falsa est. Et eorum memor sum quæ Ephesi contigerunt. Novi subtiliter causam, tamquam si hodie facta sit. Et tanquam coram ipsis veritatem sic dico, quia mox ut legi redargutionem a te factam, dolui animo, sciens discretionem sanctitatis tuæ; mihique valde displicuit quod mediator ejus quæ dici-C tur pacis factus, quia sciens perturbationem quæ Ephesi facta est atque molestiam, hac magis propositione usus est, & non illis aliis quæ in Antiochia factæ sunt. Ego vero propter omnia necessarium arbitror ut ubicunque jubes conveniamus, sed & Dominus meus Deo amicissimus Episcopus Andreas. Si vero tuæ placuerit sanctitati ut & alii Episcopi veniant Hierapolim aut in Zeugmate, quatenus pariter utrum si quid agendum sit deliberemus, (non enim parva causa versatur, sed principalissima omnium) scribere igitur dignetur sanctitas tua prædicto Deo amicissimo Episcopo & Domino Andreæ. Et si promiserit se adfuturum, dignetur sanctitas tua significare D mihi quo veniam, & continuo adero.

Hæc epistola, si vera credatur, non inexcusabilis mihi videtur. Potuit enim non ob hoc ei displicere Paulus Emesenus Episcopus quia quasi non convenientem fidei catholicæ pacem fecerit, sed quia non ita ut infirmioribus consuleret orientis Episcopis. Et certe ipsas unitivas epistolas circa fidem paulo ante laudaverat, immo nec unquam laudare desiit.

Idem Irenæus ait. (*a*)

CAPUT XCVIII. 186

c Epistola Andreæ ad Alexandrum, indicans quod neque ipse in aliquo judicet contra Nestorii personam, sed potius contra eos qui non ita habebant.

GRatias egi Deo suscipiens tuæ religiositatis literas, per quas jussisti nos in Zeugmate convenire. Primum quidem quod fruar sancto & paterno capite; secundo vero quia & de proposito negotio forsan aliquid considerabimus quod & nobis prosit & expediat orbi. Nec enim ad verborum pugnas, neque ad contentiones, neque ad concussiones conveniemus. B Sed & nos parati sumus paternæ tuæ pietati acquiescere in his quæ utiliter & secundum Deum proponit. Atque ipse rursus novi quia pie sis dispositus circa nos, nec te negabis nostro consilio, si quid apparuerimus utile suggerentes. De sanctissimo vero Episcopo Nestorio quod deliberatione ulla non egeam (nec enim quicquam contra eum vel dicendum habeo vel agendum, sicut nec adversus sanctitatem tuam) & per alias literas significavi jam sæpius. Conveniamus igitur, sicut placuit. Aut enim & in commune aliquid utile ex nostra deliberatione proveniet, aut saltem nos ipsi [d] multa consolatione levabimur, invicem benevolentia nostra fruentes. Dignare vero, Do-C mine, & omnium Domino consuetas orationes offerre pro nobis.

CAPUT XCIX. 187

Item verba Irenæi.

Epistola, *inquit*, Theodoreti ad Alexandrum, per quam promittit anathematizare quæ circa Joannis personæ doctrinam, nec ipse eorum pariter communicator existere.

Has ad hoc præcipue posui ut notum sit quæ sint unde impetitur vel beatus Theodoretus vel quisquis conscripsit.

SCit sanctitas tua, etiamsi minime dixero, quia propterea & [e] Marbathimas prius & in Hierapolim tunc adveni & nullius alterius rei causa nisi ut communiter tractaremus quid agere deberemus & quod convenisset manciparetur effectui. Quia igitur tuæ sanctitati complacuit ut conveniremus in Zeugmate, quæso sanctitatem tuam ut minime differas. Omnia E enim quæ desiderat religiositas tua, ut spero, facienda sunt, & nullus in ullo tuæ sanctitati resistet. Omnes enim & ut patrem & ut dominum & reveremur & reveriti sumus & venerabimur. Quæso igitur iterum sanctitatem tuam fatigari dignare. In veritate enim credo quia bonorum auctor Deus quæ ad nos attinent

---

a *Epistola*) Et hic quoque titulus est Irenæi. b *Falsa est*) Puto hæc verba esse ex glossemate & ex margine irrepsisse in textum. Quam conjecturam nostram confirmat scholion adjectum in fine epistolæ. Itaque sic legendum arbitror. *Culpavi & ipse hujus rei causa Paulum, & eorum memor sum quæ Ephesi contigerant.*

c *Epistola*) Hunc quoque titulum additum esse ab Irenæo docent ultima verba superioris scholii.

d *Multa*) Legendum videtur, *mutua*. Vide præfationem Concilii Vasensis secundi. Sedati epistola ad Ruricium Lemovicensem de synodo Agathensi: *desiderium commune mutuo satiaretur aspectu.*

e *Marbathimas*) Supra cap. XCVI. *Arbathimilas*. Infra cap. CLXVII. *Harbath meum montem.*

(*a*) Verba hæc uno contextu continuantur cum titulo sequentis epistolæ: *Epistola &c.*, & ita pariter res se habet in epistola superiori.

nent dispensare dignatus est, nec nos relinquet, ut aut offendamus in eum aut confundamur apud homines, illuminans mentem nostram, & quod placitum sit ostendens. [a] Nam & olim vestræ sanctitati dixi quia anathematizaverunt dogma Domini mei sanctissimi & Deo amicissimi Episcopi Nestorii, neque ego his qui hoc fecerunt communicabo. Et si tuæ complacuerit sanctitati & hoc inseri literis quæ [b] a nobis sunt dirigendæ, fiet & hoc. Noli igitur immorari, quæso per vestigia tua sancta. Deo [c] tuo rem cedo, & ipse gubernabit uti novit sanctitatem tuam & humilitatulam nostram.

CAPUT C. 188

Ejusdem Irenæi.

d Epistola, *inquit*, Alexandri ad Theodoretum, per quam suum tali conditione promisit adventum, si ei per literas satisfieret de his propter quæ satisfactionem nitebatur exigere.

ET tua religiositas novit quod propter ejus rectam etiam nunc venire vobiscum de his quæ aguntur [e] ut paria. Quoniam vero cognovi de reliquo quæ jam data sit ab eis forma damnationis ejus personæ, nimis mihi ridiculum videtur anathematismum capitulorum petere [f] (*a*) a viro qui orthodoxum cum suo dogmate condemnavit, & maxime quia tuæ quidem religiositati videtur immutatum fuisse Cyrillum. Et nihil distat an quis te condemnare compellat, si communicaveris ei qui damnavit orthodoxa prædicantem. Verumtamen quæ tunc in [g] Antiochia inter nos collocuti sumus, dicentes quod si Cyrillus illam conditionem susceperit, abjeceritque capitula, pacem fieri convenit, scientes videlicet illud hæc diximus, quod hæreticorum capitulorum ejectio sit & rectæ fidei robur & eorum quæ contra illam personam sunt gesta subversio, & scandali generalis solutio. Quia igitur certum habeo quod impius Cyrillus magis impius apparuerit ex his quæ modo sunt scripta, & ipse non mutatus sit, sed eos qui ei adjecti sunt ut suos receperit, quomodo est possibile ut ego ab eo anathematismum capitulorum petam qui per ipsam communionem cum Cyrillo initam & personam deposuit ac damnat, sicut integerrime credimus? Continuo namque veraciter & opprobrio & ridiculo erimus, si postquam prodiderimus orthodoxam fidem, nunc derisoriam satisfactionem voluerimus exigere. Hæc necessario arbitratus sum innotescere tuæ religiositati, ut mihi des veniam quod nusquam fatiger. Si autem quæ dictavit religiositas tua voluerit dirigere, & addatur etiam de ipsa persona, ut Antiochenus per sua nobis scripta satisfaciat de anathemate illorum capitulorum, & quia orthodoxiæ prædicatorem nec ipse damnat, & nobiscum restitit usque ad mortem eis qui expetunt ejus condemnationem, non propter personam, sed proprer orthodoxiam quam prædicat illa persona, & direxeris hæc mihi quæ dictaveris, ut & scriptum eorumdem exemplar accipiam cum subscriptione omnium vestrum qui estis ejusdem diœcesis, Deo amicissimi Episcopi, insuper autem & illud authenticum quod ab ipso transmittitur, si tamen voluerit satisfacere nobis, non abnuam fatigari. Dominus enim Nestorius non propter pravitatem vitæ circa eos est condemnatus, sed propter hæreticam damnatus est fidem. Qui igitur eum condemnat, & ejus fidem pariter damnat. Ego igitur dupliciter scandalizor in Domino Joanne, tamquam & fidem prodiderit & damnaverit eum quem novit orthodoxum cum propria fide. Si autem vos nullo modo hæc offendunt, superflue ego de cetero vobiscum convenio.

CAPUT CI. 189

Epistola, *inquit*, Andreæ ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum, quam scripsit invitans eum ut mox consentiret ad factam pacis compositionem.

AB hac tuæ sanctitati scribo. [h] Provincia exii, multis adversus nos perturbatis ex calumniis [i] Gemellini, & [k] Rabbulæ satisfacere volens. Unde modo præcipue insistens, quæ-

a *Nam & olim*) Hoc fragmentum extat inter opera Marii Mercatoris, male illic in editione Garnerii assutum epistolæ Theodoreti ad Himerium Nicomedienſem. Sane in codice Bellovacensi disjunctum ab illa est, & locus heic vacuus relictus tamquam ad scribendum titulum, qui sic habet in codice Vaticano. *Ejusdem Theodoriti ad Alexandrum Heropolitanum*. Si Lupus hæc monumenta sensisset, non adnotasset ad caput LXXI. hujus synodici hoc fragmentum pertinere ad epistolam Theodoreti ad Himerium, & additamentum esse quod Theodoretus pro Nestorio ad Himerii consolationem fecerit propria manu.

b *A nobis*) Apud Marium Mercatorem, *Antiochiam*. c *Tuo*) Videtur reponendum, *totam*.

d *Epistola*) Responsoria est superioris, qua Theodoretus urgebat Alexandrum ne gravaretur adesse Concilio Zeugmatensi, cujus ipse Alexander fuerat auctor. Respondet ergo, ut arbitror, eam sibi mentem esse ut illuc proficiscatur, neque satis video quibus rationibus fretus Lupus diversam sententiam amplexus sit. Nam cum in codice Casinensi legatur tantum, *Et tua religiositas novit quod propter ejus rectam etiam nunc venire vobiscum de his quæ aguntur*, Lupus sic emendavit & supplevit: *Et tua religiositas novit quod propter ejus rectam fidem etiam nolim & nunc venire & tractare vobiscum de his quæ aguntur*. Non restituimus hæc verba secundum auctoritatem veteris exemplaris. Quamvis enim certum sit deesse aliquid post vocem *rectam*, difficile est æstimare an legendum sit *fidem*, *confessionem*, *monitionem*, *exhortationem*, aut aliud quippiam. Periculosior est conjectura verbi *nolim*, quod Lupus addidit, cum certo nescire possimus an Alexander detrectaverit adesse synodo, an vero promiserit se adventurum. Quamquam magis huc inclino ut existimem promisisse.

e *Ut paria*) Hæc corrupta sunt, ut opinor. f *A viro*) id est, a Joanne Antiocheno, ne quis heic cum Lupo intelligat Cyrillum. Quod etiam patet ex sequentibus verbis, *ut ego ab eo anathematismum capitulorum petam qui per ipsam communionem cum Cyrillo initam &c.* g *Antiochia*) Vide supra cap. LVIII.

h *Provincia exii*) Ex hoc loco & ex capite CVI. apparet Andream Episcopum Samosatensem coactum esse mutare solum suæ provinciæ propter tumultus adversum se excitatos. In primis vero adversarium gravem expertus est Alexandrum Metropolitam suum. Abiit ergo in Mesopotamiam, in qua constitutus erat Rabbulas Episcopus Edessenus, ei satisfacere volens; quod ei crimini vertit Alexander.

i *Gemellini*) Non fuit is Episcopus in provincia Osrhoena, aut Clericus Ecclesiæ Edessenæ, ut putavit Lupus, sed omnino quidam incola Euphratesiæ provinciæ, ac, nisi conjectura fallit, Ecclesiæ Samosatenæ Clericus aut minister. k *Rabbulæ satisfacere*) Commotus erat Rabbulas adversus Andream propter condemnationem capitulorum Cyrilli, ut diximus supra cap. XLIII.

(*a*) Ab exordio hujus capitis usque ad verbum *petere* adeo abrasa est Codicis scriptura, ut difficile & interdum nulla ratione legi possit.

quæso sanctum caput tuum ut vel nunc consi- A derans opportunæ condescensionis utilitatem, cogites de communione ac pace cum ceteris sacerdotibus ineunda. Nec enim vel ipsi a veritate recedentes, neque nos prodita pietate amplexi sumus pacem, sed duarum naturarum confessionem reperientes in scriptis & impassibilitatem divinitatis, quod maxime prius erat oppositum seu resistens. Si vero non sunt anathematizata capitula ab illo qui fecerat ea, maxime quidem & illa respuit ea quæ post facta est recta confessio. Cogitet vero tua perfecta in Christo sapientia quod nec erat possibile illum sic accusatorem suum fieri evidenter qui suspectus erat periculi sui. Et idcirco pax & conjunctio Ecclesiarum provenire non poterat, B sed in suo statu schismata permanebunt, & contra invicem cujusque nostra contumacia & adversus Ecclesiam a paganis & Judæis & hæreticis irrisus. Nunc vero intendat divinitas tua quia ex quo in hoc condescensio facta est, quiescunt quidem scandala universa, sopitur vero & quæ nunc usque diffusa est adversus Deum blasphemia mortalem divinitatem dicens, ut in Ecclesia adstruunt sacerdotes. Quantum igitur bonum est, ut per ipsas Alexandrini literas suadeatur universis quod impassibilem & immortalem divinam naturam oporteat confiteri? Hæc ex multo affectu quem circa tuam habeo sanctitatem scribere audeo. Licet enim instar capitis in omnibus nos præ- C cellas, sed integre nosti quod & a minimis membris sæpe solatium adferatur. Et si volueris, Domine, suasus a nobis aliquid paululum cedere, non longo temporis intervallo videbis quanta utilitas ex hac causa proveniet. Omnes tuæ proprios sanctitatis ego & qui mecum sunt valde plurimum salutamus.

CAPUT CII. ...190

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri, (a) quam rescripsit rogans ne de hoc ei ulterius instaretur ab eis.

DE hoc ecclesiastico negotio nihil tibi ha- D beo quod scribere valeam ab his quæ tuæ sanctitati olim per epistolam intimavi. Biennii enim tempus est ex quo universa assecutus quæ scripto & absque scripto a contrariis vel a nobis prolata sunt, comprehendi, ut arbitror, propositum Cyrilli hæreticum & rectæ fidei quæ vindicatur a nobis. Si vero cuicumque aliter videtur de directis sive responsis, suæ quisque voluntatis est dominus. Hoc vero dedi responsum & Dominis per omnia Deo amicissimis Episcopis & Domino Theodoreto, qui scripsit ut hæc ipsa sentirem quæ & tua sanctitas scribit. De cetero igitur est supervacuum ut aut ego scribam aut tua sanctitas aliquid super hoc indicet. Volo enim nosse tuam re- E ligiositatem quod nulla sit mihi pars cum communicantibus eis. Relinquere vero Ecclesiam propter violentiam sæcularem ob hoc differo tantum, sub testimonio veritatis, ne videar veluti desertoris & proditoris ovium Christi incurrere adjudicationem.

CAPUT CIII. ...191

Epistola, *inquit*, Andreæ, quam super his rescripsit Deo amicissimo Episcopo Alexandro, iterum rogans eum ut ceteris adsentiret.

MUltum contristor de sanctitate tua, Domine, cogitans quantam festinationem machinationemque instruat dæmon ad perturbandam Dei Ecclesiam quæ tuo est commissa regimini, invidens ei quod sub te valde profecerit. Pro qua re ego vinctus in lecto ad has litteras prosilivi. Et rogo sanctitatem tuam & tango vestigia ut accommodum sive aptum tuæ vitæ præteritæ etiam nunc facias cogitatum, committens Deo exitum rerum. Non enim ita vixisti, nec talia sunt quæ per omnem vitam peregisti, ut despiciaris a bono Deo; nec sic eum coluisti ut de te omnino non cogitet. Sed valde confido quia exitum quendam mirabilem inopinatumque præstabit his hujus temporis tristibus quem nos interim cogitare non possumus; quia ipse, sicut solet, post augmentum pessimorum potest solatium suum erga proprios cultores ostendere. Quæso igitur ut neque turberis, neque ab Ecclesia exire disponas. Hoc enim nimis est impium, & mercenarii potius quam pastoris opus, nec inultum tot prodere animas, sed eversionem cunctorum quæ prius mirabiliter operatus es habens. Cogita vero, ut dixi, potentiam Dei, & quia ille, qui & ea quæ in cœlo & quæ in terra sunt reconciliavit ad pacem, & membra Ecclesiæ divisa conjunget, & dabit tuæ satisfieri sanctitati, ut aliis sacerdotibus communices atque consentias: quia & nos non simpliciter, nec velut si quis dicat, impie ad hanc intentionem respeximus, sed cogitantes quid expediret Ecclesiis.

Idem Irenæus ait.

CAPUT CIV. ...192

Epistola Alexandri Episcopi, quam rescripsit Andreæ, culpans eum quod dum rectam fidem prædicat, communicet tamen Cyrillo nullo modo recedenti ab hæresi.

GRatias quidem tuæ admonitioni ago venienti ex affectu benevolentiæ; ut autem non multam chartam propter nos expendas, quiesce quæso a monitis. Nam quia & impius Cyrillus hæreticus est, & qui ei, sicut scripsit, illam chartulam obtulerunt, cooperatores facti sunt magisque principes perditionis contra orthodoxam fidem, scit amans Deum anima tua. Nam & ea quæ pertinent ad sanctissimum Episcopum Nestorium qualiter dis- E posuerint, suis animabus nequaquam parcentes, omittantur, Dei judicio reservanda. Forsan vero & ille injustitiam committit qui religiositatem vestram velut irritantem accusat. Nam & orthodoxi estis, & rectam fidem prædicatis, & estis operati confusionem, & dispensative orthodoxiæ hæresim miscuistis. Unde quiesce quæso monere nos. Nec vobis enim, Deo

a *Quam rescripsit*) Ad Andream Episcopum Samosatensem, ut colligi potest ex superiori epistola & ex sequentibus.

Deo me confortante, nec Cyrillo communico non anathematizanti evidenter hanc hæresim, neque communicantibus ei. Vos autem quod ad vos attinet peregistis, festinastis, cucurristis, ovem perditam requisistis. Non vult ipsa inveniri. De reliquo quiescite. Coram terribili enim illo tribunali utique videbimus invicem.

CAPUT CV. ...193

a Epistola, *inquit*, ejusdem, quam scripsit ad Joannem Germaniciæ, qui similiter eum pro pace rogaverat.

ET olim vestro congregato [b] conventu in Zeugmate, id est, Deo amicissimorum Episcoporum atque pastorum, ad quærendam salvandamque ovem quæ perierat, & omnem pastoralis disciplinæ speciem ostendentibus, dum ego non possem ad altitudinem præstitæ vobis scientiæ pervenire & inspicere penetralia pœnitentiæ abominationis Ægyptiacæ, multis aliis inter hæc motis, ut propositiones vestras minime repetam & pœnitudines, cognovistis quod adjaceat mihi, cooperante Deo, qui & lumen scientiæ nobis rectæ fidei donat, omnem piam condescensionem recipere & impiam dispensationem refugere quæ fit sub pacis obtentu. Et nunc autem nihilominus eandem tenemus sententiam. Intentio enim mihi est ut ubique inconcussam conscientiam servem & ab omni hæretica mixtione discretam terribilem mysteriorum divinorum & cœlestium communionem. Si autem mihi, quod absit, (præceptum namque habemus dominicum ut oremus ne intremus in tentationem) ex imperiali necessitate jubeatur ut aut impii illius communionem amplectar (modo enim nobis, ut exercitatis in aliis causis, facilia videntur universa) aut decem millia mortes excipiam, Deo me & tunc denuo roborante noscetis quod vos ad persuadendum nobis sitis infirmi, sed nos proclives non simus ad perdendum quod accepimus a Domino Christo depositum, cujus procul dubio & restitutionem deposcemur ab eo.

CAPUT CVI. ...194

Epistola, *inquit*, Andreæ ad Oeconomos Deo amicissimi Episcopi Alexandri; quod communicaverit Antiochenis & reliquis omnibus.

AUdio quod valde irascatur sanctissimus Episcopus, & per multa loca contra nos epistolas dirigat, [c] quasi viderimus religiosissimum Episcopum Rabbulam, quod quidem nondum contigit. Quod si & evenisset, nescio si quid commune commissum sit unde indignari debuerit. Qui enim semel communicavi sanctissimo Episcopo Joanni, pacemque amplexus sum, ab ejus communione & colloquio aspe-

Concil. Gener. Tom. V.

ctuque repulsurus sum, & hanc ultionem mihi imponere, majorem, nec si impie, quod absit, egissem, mihi imponere, valuisset; quippe qui & Judæis colloquitur & paganis, in præsentiam nostram venire non pertulit, quia sanctissimo Episcopo Joanni communicavimus, quem dixi orthodoxum. Forsitan vero & per singulos Episcopos expetendus sum singulas ultiones. Igitur ne semper noviter perturbetur, ecce aperte dico, sicut & olim scripsi, quia & postquam allata est ultima epistola ex Ægypto clare continens orthodoxæ fidei dogmata, ego & amplector pacem, & omnibus ubique sanctissimis Episcopis communico, & sanctissimo Episcopo Sixto, & Cyrillo, & Maximiano, & Rabbulæ, & Melitinensi, & omnibus Ponticis, & a nullo discissus sum, dum apud eos omnes obtineant dogmata veritatis & unitio atque pax Ecclesiæ ad gloriam Dei pertineat. Et confiteor Dominum Christum Deum esse atque hominem, duas naturas, unam personam, humilia & sublimia de eo divinis scripturis inserta, hæc quidem ut de homine, illa vero ut de Deo inconfusa unitate obtinente, & uno existente, ut dixi, Domino & Christo. Si ergo vult de cetero ipse ut catholicus cum catholicis amplecti pacem & liberare a scandalis naufragantes per discordias & contentiones nostras, faciet bene. Si autem non vult, ego quidem contristabor quod ita dispositus sit, judex vero Deus est omnium. Nullus ergo mihi de cetero quæstiones importet. Clare enim sententiam meam a principio aperui, & nunc nihil novi deliberavi, sed quæ ab initio tenui mox ut allatæ sunt literæ. Atque utinam possibile mihi esset ut omnes qui non consentiunt conjungerem adunaremque Ecclesiæ, esset que mihi a Deo donata efficacia hæc, qua me arbitrarer maximum ad æterna reperisse remedium sive solatium.

CAPUT CVII. ...195

Epistola Pauli Emiseni Episcopi ostendens ejus intentiones.

DOmino meo & propter omnia magnificentissimo magistro militiæ [d] Anatholio Paulus. Clare sciens quod magnificentia vestra valde desideret cognoscere declarari Dei pacem & ordinationem, nota facio quæ per Dei gratiam Berrhœæ una cum devoto [e] Maximo magistriano cognovi ex eis quæ scripsit Deo amicissimus Cyrillus Episcopus, quia per Dei gratiam propositionibus nostris assensit, & omnia susce pit atque approbavit ex plurimis quæ a nobis sunt. Quomodo enim non ita faceret, cum recta essent dogmata & patrum sensibus consona? Pro qua re, Domine [f] magnificentissime & glorioissime, in omni voluptate esto, cognoscens quod per gratiam Dei velociter in oriente vestro & Dei Ecclesia, ordinem susci-

a *Joannem Germ.*) De quo agitur in capite CIX. ad eum extat epistola CXXV. Theodoreti de his quæ per viam adversus eum & Dominum Antiochenum acta sunt in latrocinio Ephesino. Ex quo colligitur hunc Joannem superstitem fuisse illo tempore. b *Conventu in Zeugm.*) de quo vide supra cap. XCVII. & sequentibus.

c *Quasi viderim*) Vide quæ supra dicta sunt cap. CI.

d *Anatholio*) Sic vulgo scribitur in antiquis codicibus Latinis. Fuit is vir magnæ dignitatis per eas tempestates, ut qui magister militiæ fuerit in oriente, Consul, Patricius, ac synodo Chalcedonensi interfuerit primo loco inter judices imperatorios, ut etiam notat Lupus. Ad eum extant plures epistolæ Theodoreti.

e *Maximo*) Vide supra c. LXI. & cap. LXXVI.

f *Magnif. & glor.*) Concilium Chalcedonense: *magnificentissimo & glorioissimo magistro militum & Exconsule ordinario ac Patricio Anatholio*

piens competentem, pace consueta fruetur, A vestra magnificentia magis quam magni æstimante ut cœpta pax perfectum perducatur ad terminum. Festinat vero ad Berrhœam Dominus meus sanctissimus & Deo amicissimus Joannes Archiepiscopus, ut manifestissime de omnibus colloquatur & statuat. Dato enim per gratiam Dei principio universa de reliquo ad correctionem perfectam prona erunt. Vobis namque incolumibus, orienti nihil deerit ad integram dogmatum emendationem & omnimodam Ecclesiarum tranquillitatem. Hæc scripsi sciens quod ea quæ nuntiata sunt magnitudinem vestram valde lætificent propter amorem qui in vobis est Dei & validum atque ferventem zelum circa orthodoxiam. Præ- B dictus vero sanctissimus Archiepiscopus jussit ut per nos hæc bona nuntia vestra magnanimitas disceret.

CAPUT CVIII. ...196

Epistola, *inquit*, Cyrilli ad Rabbulam Edessenum Episcopum, nuntians quod omnino non recipit propositiones quæ a Joanne sunt destinatæ.

Pissimo & amatore Christi Imperatore dirigente Dominum meum mirandissimum Tribunum Notariumque Aristolaum, Christianum virum, & pro recta fide valde certantem, ut ad pacem copularet Ecclesias, & scri- C bente clare quod Antiochenus deberet prius subscribere quidem Nestorii damnationem, anathematizare vero sceleста ejus dogmata, & tunc communionem nostram quærere, scripsit ad me Dominus meus religiosissimus & optimus senex Episcopus [a] Acacius incongruam quandam propositionem, quasi ab orientis Episcopis, magis autem, si oportet dicere veritatem, ab eis qui ea quæ sunt Nestorii saperent: Nam dum eos oporteret sequi quod congruit, & (juxta) intentionem piissimi Principis omniumque orthodoxorum anathematizare sceleста Nestorii dogmata, e contraria petunt [b] vacare universa quæ a nobis scripta sunt sive in tomis sive in conscriptionibus; & sic, inquiunt, D Ecclesiæ communicabunt ad invicem. Hoc autem clare dicere est quod oporteat nos rectam fidem denegare & Nestorii consentire blasphemiis. Si enim nostra exterminamus, quæ se bene habent & inexprobrabiliter asserunt veritatem & rectæ fidei militant, approbabimus ea quæ sunt Nestorii, & erimus admirantes ejus insaniam. Sed illorum quidem propositionem intelleximus. Contristati enim sunt quod blasphemante Nestorio, ab orthodoxis contra eum sermones scripti sunt & epistolæ. Qualia vero & nos scripserimus sciet tua perfectio, dum legeris paria eorum. Ob hoc enim tuæ illa religiositati direxi.

CAPUT CIX. ...197

Epistola [c] *Maximini ad Alexandrum, quam scripsit dum cognovisset de Andrea & de* ([d] *Joanne*) *Germaniciæ.*

Valde confusus sum cognoscens ex literis tuæ sanctitatis illum qui est Germaniciæ, & eum qui est Samosatenorum, semetipsos a sancto vestro dirupisse (Concilio.) Non crederem, si id nuntiaretur ab altero. Verumtamen & nos hæc ipsa pertulimus ab Alexandrino & Rossio. Reliqui enim cuncti per bonum Deum & sanctas orationes tuas firmi per- B sistunt. Qui vero sunt in nostro confinio, præcipue qui montana habitant, quibus & in Cappadocia & in Armenia negotiandi necessitas, multa millia malorum sustinent eo quod mihi [e] Cæsareensis scripserit, & a me nec rescriptum potuerit impetrare nec ut ipse susciperem literas ejus. De reliquo igitur adversus nostros implacabile prælium assumpserunt. Sed rogo sanctitatem tuam ut assiduas pro nobis preces digneris effundere, ut & illius in semetipsum nequitia convertatur, & nostri perfectissime roborentur.

CAPUT CX. ...198

Epistola, *inquit*, Theodoreti ad Helladium, indicans quod non abscesserit ab illis quæ inter ipsos semel in negotio convenerunt, neque injustitiæ quæ in illam personam commissa est acquiescere patiatur.

Quando præcipue literarum consolatione nos oportuit frui, vehementior quippe nunc est erecta tempestas, tunc & ipsa fraudamur, & damnificamur ea quæ nobis sola supererat. Ego quidem semel secundoque scripsi de his quæ vertuntur, & poscens commune consilium, & manifestans sententiam meam, & claram mihi tuæ sanctitatis intentionem rogans, & nec semel impetravi rescripta. Unam D vero solam per totum tempus commendatitiam suscepi epistolam. Et valde me obstupuisse confiteor. Vereor quippe ne qua adversum nos accusatio veniens, opus namque tale multorum est, licet semper, præcipue tamen hoc tempore, tuæ caritatis turbidaverit puritatem, suadens quod relicta acie deditii fuerimus effecti, & quasi quidam multipedes aut chamaleontes colorem secundum petras & folia verterimus. Unde ad has rursum literas venio, ac rogo ut sanctitas tua eadem sit circa nos. Adjuvante siquidem gratia Dei non imitamur varios rheumatum cursus qui interdum quidem huc, nonnumquam vero illuc recurrere solent, sed festinamus in eis quæ a principio deli- E vimus, quæ recta sunt, permanere, & tristia, quæcumque venerint, sustinere, & nutum desuper exspectare. Unde eam quidem quæ ex Ægypto est directa epistolam, quia orthodoxa, recepimus; mercedes vero quas pro eadem sua recta fide popposcit, qui eam vix tandem discere valuit, ut odiosam Deo & abomi-

a *Acacius*) Vide supra cap. LIII. b *Vacare universa*) Vide supra.
c *Maximini*) Episcopi Anazarbi, ut patet ex capite VII. & ex CXIII CXXIV.
d *Joanne*) De eo vide supra cap. CV.
e *Cæsareensis*) id est, Firmus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus.

minandam ſumus averſati. Nam quis unquam eorum qui ſub pietate nutriti ſunt mercedem rectæ fidei homicidium poſtulavit, vel quis tribuit poſtulanti? Aut quis veracem appellet eum qui ſine mercede honorare noluerit veritatem? Demus enim non eſſe malam quæ eſt petita mercedem docuerit. Mihi enim videtur nec illum nominare perfectum qui propter regnum cœlorum virtute animi pollet, ſed quem boni detinet amor, & qui bonum propter ipſum complectitur. Et teſtatur hoc Dominus dicens ita: *Qui diligit me, implebit mandata mea*. Et non ait, *Qui deſiderat regnum cœlorum*, ſed, *Qui diligit me*. Si vero & meminit ubique mercedum, aliquando quidem dicens, *quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum*, aliquando vero, *quia ipſi hæreditate poſſidebunt terram*, & quæcumque ſunt talia, hoc facit oſtendens propriam largitatem, & animas faſtidioſorum ad bona ſuſtollens. Perfectorum vero eſt proprium proclamare: *Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum*. Et: *Ego enim non tantum ligari, ſed & mori paratus ſum pro nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Et: *Conplaceo mihi in infirmitatibus, in perſecutionibus, in ſeditionibus, pro Chriſto. Quando infirmor, tunc potens ſum*. Sed iſte orthodoxiæ aſſertor ſeu præceptor egregius mercedem orthodoxæ fidei expopoſcit, & mercedem ſceleſtam & beſtiis ſanguinem potantibus condecentem. Verum clamemus ei, quia diis tuis culturam non exhibemus, & imaginem quam ſtatuiſti auream non adorabimus. Talem tenemus ſententiam, Deo amiciſſime Domine. Nullus igitur nos apud vos impetat velut alia ſapiamus. Sed orate ac deprecamini Deum & animam noſtram, quæ infirma eſt, roborare, & corpus, quod graviter eſt diſpoſitum. Dexter enim pes meus torpore detentus lecto nos rurſus affixit. Sed novi quod & hoc utiliter atque ſalubriter diſpenſaverit univerſitatis inſpector.

CAPUT CXI. 199

Epiſtola, *inquit*, Helladii ad Alexandrum, indicans quod propter eam quæ facta eſt cauſæ proditionem Cilices convenire placuerit.

IN omnibus gratias agimus communi Domino & ſalvatori Chriſto, qui nos dignos fecit propter deſiderium ſui & piæ fidei confeſſionem in medio ebriorum plurimorum ſpiritales amplecti vigilias. Magis autem gaudemus quia inſtar capitis tuam inſcribimus ſanctitatem in certaminibus quæ hic qui tentationes exercitari permiſit propter noſtrorum multitudinem delictorum, hoc quo voluerit modo ipſe compeſcet, maxime ſi pro pietate certantes firmo ſtatu adverſariis reſiſtamus. Quia vero conſequens erat ut poſtquam cognovimus execrandas impiorum pactiones, colligeremus Deo amiciſſimos hujus regionis Epiſcopos, ut deliberarent una nobiſcum quid ſit agendum, hoc facere Deo propitio habemus paratum. Ea vero quæ tali Epiſcoporum ſynodo formari contigerit, nota utique faciemus tuæ ſanctitati

A Ora pro nobis, Domine per omnia Deo amiciſſime.

CAPUT CXII. 200

Epiſtola, *inquit*, Maximini ſecundæ Ciliciæ ad Alexandrum, qua indicavit quoniam convenientes certa quædam definierunt de cauſa quæ agebatur.

1 Hierapolitanum. *Harduinus*

QUoniam nihil eorum quæ hic fiunt tuam latere convenit ſanctitatem, neceſſario & nunc quæ ſtatuta ſunt a nobis tuæ ſanctitati innoteſcere feſtinavi, quorum direxi & paria. Dignetur ergo, his inſpectis, religioſitas tua quæſo huic cauſæ auxilium ferre tam per ſanctas orationes tuas quam per eam quæ tibi ineſt boni conſtantiam. Univerſam tecum conſtitutam fraternitatem ego & qui mecum ſunt ſalutamus.

CAPUT CXIII. 201

SYNODUS ANAZARBENSIS.

Synodus Anazarbenſis. Sancta ſynodus ſecundæ Ciliciæ, quæ per gratiam Dei in Anazarbo metropoli convenit, interloquta eſt quæ ſubjecta ſunt.

MOta immodica perturbatione contra piam fidem, & infamibus vocibus aures hominum circumſonantibus, ex literis piiſſimorum & amicorum Chriſti Imperatorum, quæ omnes Deo amiciſſimos Epiſcopos pariter convenire juſſerunt, ad Epheſiorum metropolim venimus. Sed Cyrillus Alexandrinorum quondam civitatis Epiſcopus [a] (*a*) antiqua patrum in fide non permanens, eam duodecim capitulis commovere tentavit, & anathematiſmos adjecit, per omnem terram monſtrans propriam putritudinem. Hic prius quam cuncti Deo amiciſſimi Epiſcopi convenirent, circa quod amicis Chriſti noſtris Imperatoribus placuit, præſidens ex auctoritate Concilii uſurpavit ſibimetipſi judicium, & calumnia circumvento Deo amiciſſimo Epiſcopo Neſtorio, qui & abſens erat, nec a fidei pietate receſſerat, ut putavit, condemnationem ſuppoſuit. Nos igitur, qui undique convenieramus, orthodoxi Epiſcopi ex orientali regione diverſiſque provinciis, [b] depoſuimus eum alienumque a ſacerdotio fecimus una cum Memnone Epheſio, qui & in omnibus ei cooperatus eſt & impiam voluit hæreſim roborare. Reliquos vero qui eis aſſenſerunt communione privavimus donec ſuum cognoſcentes errorem, impia quidem dogmata Cyrilli anathematizaverint, ſanæ vero patrum confeſſioni acquieverint. Hæc dum cognoviſſent amatores Chriſti Imperatores, atque [c] approbaſſent confirmaſſentque damnationem quæ ſuper eos a nobis facta eſt, juſſerunt unumquemque ſanctorum Epiſcoporum ad propriam reverti provinciam. Verum quoniam nunc convenientes in Anazarbo metropoli propter eccleſiaſticas curas, agnovimus quod nonnulli præter illa quæ tunc in commune placuerunt, non ejectis Cyrilli capitulis, ab eoque ea quæ expoſuit admit-

a *Antiqua*.) Sic nos emendavimus. Antea enim legebatur, *manu qua*.
b *Depoſuimus*.) Sententia adverſus Cyrillum & Memnonem habetur tom. ſuperiori Conciliorum.
c *Approbaſſent*.) Vide ſupra cap. 46.
(*a*) Baluzii emendationem approbat Codex, revera enim legit: *in antiqua*.

mittentes, in communionem receperunt eum- A
dem Cyrillum, placuit convenientibus nobis ut Cyrillum quidem ſic habeamus ut habuimus & ante damnatum, eos vero qui eum receperunt in communionem non reſpuentes per propriam ſubſcriptionem hæretica quæ expoſuit capitula eſſe nobis a communione alienos donec ea quæ pridem communiter placuerunt effectui mancipentur & anathematizet Cyrillus impia capitula ſua, permaneat vero in fide trecentorum decem & octo qui Nicææ convenerunt, neque adjiciens ei neque auferens aliquid. Non patiemur autem, cooperante nobis Domino Chriſto, aut Cyrillum quaſi orthodoxum in communionem recipere aut eos qui ei adjuncti ſunt, niſi hæretica capitula illa omnibus fuerint mo- B
dis expulſa, etſi ad ignem & ferrum ferarumque dentes nos oporteret congredi.

Maximinus Episcopus Anazarbi conſentio [a] (*a*) ſupraſcriptis & ſubſcripſi.

Secundum hanc ſubſcriptionem univerſi ſubſcripſerunt.

CAPUT CXIV. 202

[1] Tarſenſis ad Alex. Hierapolitanum, *Hard.*

Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Helladii ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, per quam indicavit quod convenientes Epiſcopi ſecundæ Ciliciæ certam formulam dederint de cauſa quæ vertitur; quam primæ quoque Ciliciæ Epiſcopi approbant.

QUoniam quidem ſynodus Deo amiciſſimorum ſecundæ Ciliciæ Epiſcoporum colligenda erat agnoviſti utique omnino, Deo amiciſſime. Quia vero & congregata ſit, & formatum ſit ab eis, ſicut & mandaverunt nobis per Deo amiciſſimum Presbyterum Mopſueſtiæ Olippum, ut in illa damnatione habeatur [2] Ægyptius cui olim ſuppoſitus eſt donec anathematizet impia illa capitula, & hi vero qui ei communicant excommunicati habeantur, neceſſario & nos amplectentes hunc pro pietate zelum apoſtoliciſque dogmatibus ſanctorum vere Epiſcoporum, ſequentes quoque apoſtolicum eorum propoſitum, & acquieſcentes his quæ ab eis ſynodaliter expoſita ſunt, tuæ mandavimus D
ſanctitati ut ſi quidem poſſibile eſt, huc uſque fatigeris, ſubſcripturus ipſi ſynodico, quod & facere debes. Si vero ab hoc aliqua forte violentia prohiberis, quamquam nihil ſit hoc violentius, ſicut & tu, Deo amiciſſime, utique dicis, niſi forte corporalis infirmitas, innoteſcere nobis dignare per literas quod placet. Impoſſibile eſt quippe, ſicut nos æſtimamus, etſi hoc multoties millies ſimulent hi qui ſuſceperunt Ægyptium nihil obeſſe pietati, ſubſiſtere apoſtolicum dogma, niſi fuerint abjurata illa ſceleſta capitula.

[2] Cyrillus Alex. *Hard.*

CAPUT CXV. 203

Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Dorothei Metropolitani Mœſiæ ad Antiochenum Joannem, quam ſcripſit ex opinione advertens quod Alexandriæ inter Paulum & Cyrillum convenerit.

QUi naufragaverunt a pia fide noſtra, [b] quæ unit (*b*) ſarparis proprii fulcita, inter multas hic opiniones diſſeminant, dicentes quod religioſitas tua & qui cum ea ſunt ſancti Epiſcopi acquieverint ad Ægyptii communionem, non damnatis conſcriptionibus duo- B
decim cognitis. Blaſphemia eo quidem ora ſumpſit quod ipſa capitula perfectis quidem ſint probabilia, his vero qui capere nequeunt aliena. Unde, inquiunt, rogati Ægyptii in communionem orientis ſanctam ſynodum receperunt. His ita diſſeminatis ab ipſis, alteram fraudem machinati ſunt contra pios. (*c*) [c] In regia ſiquidem civitate ſimpliciores volentes decipere, proprios ſervos atque domeſticos & alios quoſdam colligentes ante auroram, in forum quod dicitur Conſtantini ſub prætextu litaniæ convenire fecerunt, præparantes ut unus occurreret populo cum crucibus & cereis ille [d] deceptor qui ab illis deſertoribus eſt illicite ordinatus. Sed non diu fraudem ſuam tegere C
valuerunt; ſed [e] deprehenſi nolendo fortiores operati ſunt populos perſiſtentes in ſua pietate, qui diſcentes hunc dolum declinaverunt errorem. Dum vero eis nec iſta ſufficiunt, finxerunt ab admirandiſſimo Ariſtolao literis ad Maximianum fuiſſe tranſmiſſas, quas & in publicum in ambone legi fecerunt, narrantes ſic pacem factam fuiſſe inter ſanctitatem veſtram & Ægyptios ut veſtræ calculo ſanctitatis & Maximiani ordinatio firmaretur, & ſanctiſſimus ac Deo amiciſſimus Epiſcopus Neſtorius condemnatus reputaretur. De his igitur univerſis ſubtiliter diſcere volens, coactus ſum reverentiſſimum Presbyterum Euſtochium cumque ipſo Thomam monachum deſtinare, rogans D
ut nos per veſtras literas digneris inſtruere veritatem. Omnem quæ tecum eſt fraternitatem ego & qui mecum ſunt ſalutamus.

CAPUT CXVI. 204

Idem hanc poſuit epiſtolam.

DEo amiciſſimis & ſanctiſſimis Dominis meis & cum omni reverentia nominandis ſanctis comminiſtratoribus Alexandro & Theodoreto Eutherius gaudere. Divinum ſanctitatis veſtræ zelum, qui ubique pervenit, nocte die- E
que fulgentem clamant jam univerſa terra & mare, a quo & nos, valde ſegnes, ſtimulati ſumus ad bonorum deſiderium piæque confeſſionis inſtantiam, ita ut audeamus per literas deprecari & de eis quæ agenda ſunt commonere.

---

a *Supraſcriptis*) Hæc emendatio noſtra eſt. Lupus ediderat *ſanctis*. Hauddubie in veteri libro ſcriptum erat *ſſ.*

b *Quæ unit*) Puto locum hunc eſse corruptum.

c *In regia*) id eſt, Conſtantinopoli. Et hunc quoque locum nos emendavimus. Lupus ediderat, *Integra*. Emendationem noſtram confirmant ea quæ paulo poſt dicuntur de foro Conſtantini, de quo ſi plura ſcire cupis, conſule Conſtantinopolim Chriſtianam doctiſſimi amici noſtri Caroli Dufreſnii. Quare vehementer falſus eſt Lupus, qui hoc agi putavit de Martianopoli & ejus Epiſcopo Saturnino ejecto a plebe.

d *Deceptor*) Maximianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus. Vide ſupra.

e *Deprehenſi ſunt*) activa ſignificatione, id eſt, deprehenderunt.

(*a*) In Cod. eſt: *ſci ſ.*

(*b*) In Cod. *& arparis pro propriâ fulſita rem multas &c.*

(*c*) In Cod. vere eſt: *in regia.*

nere. Perclaruit igitur hoc esse justum præsenti in tempore ut adjiciat sanctitas vestra ceteris rectitudinibus suis & hoc studium quod nunc exigit tempus, ut dirigatis aliquos cum communi hac formula & literis accommodis ad occidentis partes, & excitetis ad hoc pro fide certamen eos qui illic sunt habentes insitum fidei zelum. Timor est enim ne prævenientibus literis aliorum quasi unitio facta sit, & rebus incongruis consentientibus universis, segniores appareant ad ea quæ male acta sunt corrigendum. Et nos quidem quasi in libro quæ sunt placita exponentes, id est, ego & Dominus meus per omnia sanctissimus Episcopus Helladius, horum rescripta vestræ quæ secundum Deum est caritati direximus. Vestræ autem religiositatis est & probare & proferre & ad finem perducere. Quæ cum sanctitate vestra est fraternitatem ego & qui mecum sunt salutamus.

CAPUT CXVII. 205

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Eutherii Thyanensis Episcopi & Helladii Tharsensis, scripta ad magni nominis Romæ Episcopum Sixtum.

MUltam providentiam humani generis per singula tempora faciens Dominus Christus, alio tempore alia luminaria præparavit ad eorum ducatum qui bonæ sint voluntatis convictionemque contrariorum, & mendacii quidem destructionem, veritatis autem confirmationem. Sicut etiam sub illo [b] [1] amore Pharaone beatum Moysen contra Jamnes & Mambre, & sicut super Simonem magum Petrum bene vincentem, sic & contra eos qui nunc insurrexerunt inimicos tuam protulit sanctitatem, per quam bonæ spei sumus & nos quod orbis terrarum ab Ægyptio liberetur errore, qui Moyses novus existens omnem quidem Ægyptium hæreticum percuties, salvabis vero omnem Israelitam orthodoxum. Igitur contra veritatem multis millibus gestis, & mundissima orthodoxiæ margarita multas excipiente inimicitias, & quantas nulla unquam tradit historia, ab his qui harum vocum novitatem contra paternam fidem apostolicam repererunt, nostrum quidem est, qui triplices multiplicesque patimur tempestates, & pene in piratas incidimus, ad eum clamare qui a Deo productus est gubernator, eumque pro amore veritatis quanta possibile est edocere; tuæ autem gratiæ sapientiæque est non despicere neque otiose transcurrere hujusmodi quæstionem tantamque causam, sed & perscrutari cum dilectione boni laboris & imponere emendationem cum tota constantia & Deo dilecta fiducia. Et olim siquidem sæpius jam ex Alexandria hujusmodi hæreticis zizaniis insurgentibus, sufficit vestra apostolica sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum impietatemque reprimendam & corrigenda quæ necessarium fuit, muniendumque orbem terrarum ad gloriam Christi tam sub illo ter beato & inter sanctos habendo Episcopo [c] Damaso quam sub pluribus aliis glorioſis atque admirabilibus. Cujus rei gratia & nos præsumimus has supplicationes offerre, ut adjuvetis orbem terrarum & in illa parte quæ errat, & in illa quæ tyrannidem sustinet, quæque ad hoc impugnatur ut ad ea quæ non conveniunt assensum præbeat, eo quod nec velit nec expedire judicet ut Ægyptiorum capitulorum varias vocum novitates excipiat. Scribens enim Cyrillus Alexandrinus blasphemam vocum novitatem per bis sena capitula universæ divinitus inspiratæ scripturæ contrariam & anathematizantem legitimas & antiquas sanctorum patrum traditiones, & maxime illorum qui excelsa quidem Christi divinitati adscribant, humilia vero humanitati ejusdem, nusquam unitione ejus intercidenda, proposuit ei, qui tunc sanctam sedem regebat magni nominis [2] urbis, qui fuit a principio probatus & notus circa fidem, circa vitam, circa doctrinam verbi, & circa universa, Nestorio, ut aut consentiret capitulis ejus, atque subscriberet ea, & permaneret Episcopus; aut certe periclitaretur in gradu, & a sancta Ecclesia pelleretur. Ille autem propositioni nequam Dei timore prælato, elegit potius multis millibus periculis sibi injuste inferendis tradere semetipsum quam dolis hæreticis præbere consensum & confirmare totius orbis errorem. Ad hæc synodus convenit in Epheso; & in nullo correptus, neque rationem reddere expetitus, antequam convenirent qui sustinebantur universi, exactus est ultionem, dum illorum capitulorum blasphemiæ obviaverit, & omni crudelitate ei quæ dicitur damnationi & aliis aliquibus subjectus est, dum certe Cyrillus auctoritatem judicis non haberet, sed ejus qui judicandus est ordinem, eo quod contra invicem moverint quæstiones; & erat præsidens reus; & sententiat princeps, qui sustinebatur multis sententiis supponendus. His gestis, aliis quidem cuncta quæ acta sunt lachrymis digna, aliis vero ridicula videbantur, ita ut ille qui Antiochenam tenebat Ecclesiam Dei, post hæc veniens, Cyrillum quidem & Memnonem damnationi subjiceret communi decreto Deo amicissimorum sanctissimorumque Episcoporum usque ad viginti duorum Metropolitanorum ceterorumque qui pariter aderant, qui illos hæreseos ac seditionis principes judicarunt, & ecclesiasticarum æmulos sanctionum; ceteros vero qui eis ad omnia incongrua complices exstiterant alienos a communione fecerunt. Sed illi egregii contra veritatem simul & regulas sibimetipsis indulgentiam relaxantes, terribilium mysteriorum communionem irreverenter sibi continuo præsumpserunt, alios vero communicare sibi periculose fecerunt, ita

ut

[1] Lege amore. *Hard.*

[2] Constantinopoleos *Hard.*

a *Multam Provid.*) Hanc epistolam edidit etiam Lupus in dissertatione de appellationibus Romanis.

b *Amore*) Ita codex Casinensis, ut Lupus monet. Vox illa nullum hic sensum facit. Itaque ille reposuit *majore*, institutæ videlicet comparatione inter Pharaonem & Cyrillum. Verum quia nec ipse Lupus admodum probat hanc emendationem, nos vocem mendosam remigrare fecimus in textum.

BALUZII NOTAE.

c *Damaso*) Christianus Lupus heic affert exemplum Lucii Ariani Episcopi Alexandrini & Maximi Cynici Constantinopolitani, quos a Damaso solo damnatos esse ait. Errat autem vehementer. Nam primo Damasus Lucium non damnavit solus, sed cum consilio Episcoporum Italiæ & totius occidentis, ut colligitur ex epistola Concilii Italiæ ad Theodosium Imperatorem edita in appendice Codicis Theodosiani. Ad Maximum vero quod attinet, certum est eum non fuisse damnatum a Damaso, quem potius ei favisse adversus Nestorium ostensum a nobis est lib. 5. de concordia sacerdotii & imperii cap. 21

ut omnes divinæ regulæ decreto ſubjaceant, quæ eos qui ita regunt omnino perdamnant. Hæc addiſcens Deo amiciſſimus & bonus victor Princeps continuo definivit vacare quæ ſic inordinate inconſequenterque ſunt geſta contra eum qui in nullo convictus eſt, abrupte vero & furioſe addictus, denuo autem de dogmate cum veritatis amore fieri quæſtionem per interrogationem & reſponſionem & demonſtrationem quæ omnibus ſuaderet, non quæ auctoritate tyrannica imperaret. Illi vero ad ſolutionem canonum id quoque adjecerunt ut nec his piis literis obedirent. Et nihil de fide dicere vel audire acquieſcentes ulterius, ad ſolam ſe univerſi pertinaciam contulerunt; ad conſenſum cœperunt trahere judicii alios quidem fraude, alios violentia, alios præmiis. Conſtupentes ſuper his nos per multum tempus rogabamus, obteſtabamur cum omni fiducia, provocabamus ut nihil irrationabiliter fieret aut teneretur, ſed de quæſtione quidem dogmatum & de Cyrilli capitulis communis proponeretur tractatus atque Concilium, & quod omnibus placuiſſet, una ſententia firmaretur, de [1] eo vero qui tyrannidem ſic aperte [2] pertulerat judicium verax fieret atque legitimum; ut convictus quidem de corruptione veritatis, adjudicationem conſone ſuſtineret ab omnibus; ſi vero ex toto innoxius probaretur, in ſcripto abdicaret illa nobiſcum quæcumque incongrua quidam vel ex ejus perſona vel ex aliorum nomine ex ſuſpicione aut accuſatione jactaverant. Sed iſta quidem diſplicebant his qui ex ſola auctoritate devincere, non autem vel ſuadere vel ſuaderi volebant, præcipiebant vero univerſis ut abrupte anathematizarent & damnationi ſubſcriberent. Quicumque autem ſe integriori deliberationi ſervaſſet, damnabatur, [3] ordinabatur ab eis, ſubjiciebatur calumniis, malæ doctrinæ vocabatur. Ordinabantur pro talibus alteri, quia conſentire nolebant. Laudare quidem damnatione digna capitula, damnare vero eum qui, quantum nos conſcii ſumus, nihil aliud dixit niſi ea quæ a ſanctis Prophetis & Evangeliſtis & Apoſtolis per ſpiritum ſanctum manifeſte ſunt tradita. Volebant enim & Apoſtolos criminari, dum ſupervacue adjudicant illum qui ea quæ ipſorum ſunt prædicabat. Talem namque & eorum quæ dicuntur geſtorum fecerunt actionem, ut inconſona & incerta adverſus illum virum proferrent, & plerumque irreprehenſibilia reprehenderent. *Cur*, inquiunt, *Neſtorius dixit quod paſſio non deitatem ſed humanitatem Chriſti attigerit?* Interdum vero falſa ſcriberent, ponendo quod ab ipſo dicta fuiſſent verba quæ nec quicumque infidelium imo nec agreſtium dæmonum dicere præſumpſiſſent, id eſt, quod Chriſtus eſſet Chriſtus Domini, ſicut Saul, ſicut David, ſicut infidelis Cyrus; in quibus facile eſt convincere volenti calumniam. Ea vero quæ de Antiocheno Joanne ſunt geſta, ſi eſſet poſſibile, tacere velimus. Sic irrationabilis apud nos ejus mutabilitas facta eſt & manifeſta tranſgreſſio & proditio veritatis quæ ex improviſo completa eſt ſive peracta. Ille enim, quia antequam veniremus ad Epheſum, hæreticam capitulorum reperit fraudem, plurimis per literas indicavit per primam Cappadociam ſecundamque, & per diverſos locos ut ab eis ſe obſervarent admonuit, quaſi Eunomio & Ario & Apollinario conſonarent, & qui acute ac fervide in Cyrilli damnationem profilivit, & ad hoc omnes hortatus eſt. Quippe adiit & ipſam regiam civitatem, ut huic impietati reſiſteret. Et idem nobis ſcripſit adhuc Epheſi conſtitutis, prius quidem dicens quia illum, id eſt, Neſtorium dimiſſum cognoſcentes ab Epheſo, valde doluerunt animæ noſtræ, eo quod illa quæ ſine judicio & inique ſunt geſta videantur interim roborari; deinde quia etſi illa blaſphema capitula Cyrillus abjecerit, eum ne tunc quidem ſuſcipere per ſacramenta promiſimus, eo quod princeps ipſe ſit factus iniquæ hæreſis. Unde alterum cor accipiens ignoramus, omnibus motibus ſuis eſt adverſatus, & Cyrilli communicator effectus non repellentis quæ male conſcripſerat, qui eum numquam ſuſcepturum ſe, vel ſi ea refutaſſet in ſcripto, juraverat. Et ſolus vinculum ſolvit quod cum tantis Cyrillo & Memnoni noxiis conſequenter intulerat. Et nullam ſecuritatem his qui pro pietate fuerant offenſi procurans, ipſe quidem reconciliatus eſt ei quem pridem ſic amare notaverat; permiſit vero Eccleſias perturbari, & præſules quoſdam manere depulſos, alios autem adhuc multipliciter exturbari. Sed etiam litteras mirabiles fecit, in quibus ait damnatum ſe habere Neſtorium & anathematizare quicquid impie dixit aut ſapuit. Sic & accuſatione ac demonſtratione defecit ut nec diceret, *Illam vel illam ſive illam anathematizo ſententiam*, ſed ait: *Quicquid ab eo impie dictum eſt*; dum certe aperte dicere debuiſſet, ut ab eo ſenſu quiſque cautior redderetur; ſicut clare abominamus nos Cyrilli capitula, & quæſumus univerſos ut ſe ab inſita illius malignitate cuſtodiant, præconvincentes eas quæ in ipſis ſunt blaſphemias, & eas clare omnibus publicantes. Hæc pauca de plurimis cum multa abbreviatione conſcripſimus, ſcientes quod horum malorum nimietas non ſolum Hieremiæ lamentationibus digna ſit, ſed & univerſam tragœdiam ſuperaverit. Rogamus vero & ſanctis tuæ religioſitatis provolvimur pedibus ut manum porrigas ſalutarem, & auferas mundi naufragium, omniumque horum inquiſitionem jubeas fieri, & his illicitis cœleſtem ſuperduci correctionem; ut revocentur quidem ſancti paſtores, qui injuſte ſunt a ſuis ovibus effugati, & reddatur gregibus ordo & antiqua concordia, & ut non ultra lamentatus & mugitus pro votis offerantur ac pſalmis, dum multi diſperſi ſunt; & ne quiquam periclitentur circa ea quæ præcipua ſunt, dum vitant ab hæreticis vel lavacrum regenerationis vel myſticam communionem accipere, quæ ab orthodoxis ſumere ad ſalutem minime permittuntur. Quæ ex parte quidem videntes, ex parte vero audientes olim concurriſſemus ad ſanctitatem tuam nos, qui e diverſis regionibus ſumus, id eſt, ex Euphrateſia, ex utraque Cilicia, ſecunda Cappadocia, Bithynia, Theſſalia, & Mœſia, ut & fontes effunderemus lachrymarum, & publice deflere-mus peregrina & inſueta hujus vitæ mala, niſi detineret nos luporum terror inſidiantium gregibus ad rapinam & ad errorem omnemque adverſitatem. Unde coacti ſumus noſtra vice dirigere religioſiſſimos Clericos & monachos, qui impleant locum noſtrum. Quæſumus igitur ut abſque dilatione exſurgatis, & fervido zelo magnum victoriæ trophæum contra æmulorum cuneos erigatis, ante oculos habentes boni paſtoris diligentiam, ſimul & ſtudium circa ovem quæ erraverat. Et non abſque periculo deputetis ſi quid faſtidioſe circa tot paſto-

[1] Cyrillo Alexandrin. *Hard.*

[2] Lege, *pertulerat*. Hard.

[3] hoc eſt, *in ordinem redigebatur*. Hard.

ſtores & oves agatur, dum illæ quidem errent, illi vero tyrannicam ſuſtineant violentiam. Imitamini potius, & magnum pietatis præconem Paulum, oculum mundi, quem nos ut pignus habere familiaritatis noſtræ erga veſtram credimus ſanctitatem. Civis enim noſter exiſtens, errore totius orbis extincto, illius apoſtolicæ ſedis factus eſt ornamentum, & a beato Petro [a] dexteram ſocietatis accepit, ut appareret ab utriſque æquam ſubtilitatem dogmatum cuſtodiri. Etiam quæſumus ne deſpiciamur a vobis nos, quos tot mala circumdant. Non enim de pecuniis vel gloria aut quolibet alio temporalium decertamus, ſed pro pietatis poſſeſſione communi, pro paterno fidei theſauro, pro ſpe communi fidelium, pro bona confeſſione Apoſtolorum, pro immortali certamine martyrum, & maxime pro adventu clementiaque dominica, cujus virtutem invincibilem invocantes ſine ceſſatione clamamus: *Parce Domine populo tuo, & ne dederis hæreditatem tuam in opprobrium.*

Eutherius Epiſcopus metropolis Thyanenſium ſubſcripſi. Et quæſo ut me ores incolumem, Deo amiciſſime & ſanctiſſime pater.

Helladius Epiſcopus metropolis Tharſi ſubſcripſi. Et rogo ut me ores incolumem, Deo amiciſſime & ſanctiſſime pater.

CAPUT CXVIII. 206

Multa inter has abſtuli quæ ex ſua perſona intulit Irenæus. Sed hæc quæ ſequuntur ab eo dicta non inutilia, ſicut cetera, credens, ad hoc præcipue tranſtuli ut homo Neſtorii ſequaciſſimus quam ſe hoſtiliter habeat ad ea quæ in epiſtola Ibæ quæ ad Marim Perſam cunctis ſuæ regionis innoteſcenda facta eſt continentur, ſicut & de aliis ſtudiis fautorum prædicti, ſatis appareat.

COmpoſitores, *inquit*, oportebat revera aut ne hoc quidem præterirent iſti propugnatores veritatis egregii, quatenus univerſa quæ erat agenda implentes, inconcuſſam propriam conſcientiam cuſtodirent. Nec enim Rex cœlorum plus a nobis exigit quam propoſitum; ad quod reſpiciens & bravia donat, & mercedes deputat, & exigit ultiones. Et hujus quidem rei Abraham Patriarcha eſt teſtis, qui nec filio eſt privatus, & maximam illam pro ſacrificio mercedem recepit; illius vero ille cui creditum talenti negotium, quem quia id neglexit tantummodo, tormentis deputavit, oſtendens damnum quod ex eorum quæ in nobis ſunt negligentia ſuſtinemus. Quæ iſti Deo amiciſſimi paſtores memoria retinentes, qui in lege Domini meditantur die ac nocte, dum certe jam comperiſſent quod deceptus jam Cyrilli verſutiis qui Romanæ Eccleſiæ præſidebat, adverſus Neſtorii perſonam calumnias perverſis reprehenſionibus approbaſſet, legatos tamen ad occidentem impigre direxerunt, manifeſtaſque fecerunt hujuſmodi fraudes, quæ in hanc cauſam etiam de recenti fuerant paratæ. Hoc idem vero mox & magnus fecit Alexander, accuſans illas impias pactiones quæ ſuper alia incongrua & in fide auxerunt diſcordiam. Nam ſolum ſiquidem quia per ea quibus interluſerunt fœdera iſti mirabiles extincta non eſt orientalium contra Ægyptium rixa, ſed & omnes contra invicem ſunt diviſæ, præcipue orientis Eccleſiæ, occaſione diſſenſionis accepta ab hac falſi nominis pace. Quod autem illa non pax ſed potius piæ concordiæ diſſipatio & cunctis pugnis deterior fuerit, ſufficiunt quidem & ſupraſcripta declarare. Clarius vero multis ipſe rem prædicat.

CAPUT CXIX. 207

[c] DOmino meo per omnia Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo Alexandro, Theodoreto, Abbibo, Heliadi, Mari, Davidi, Acilino, [d] Meletius. Dignum & gratum eſt veſtræ ſanctitatis etiam præſens ſtudium, & gratum Domino Chriſto, qui nobis ſpeculatores hujuſmodi in præſenti quoque largitus eſt, ut ad eos intendentes habeamus qualiter, prout eſt in tanta hujus vitæ tempeſtate poſſibile, noſtra itinera dirigamus. Non enim noſtra ſunt cuncta, ſed ejus qui continet univerſa. Sat eſt nobis ut vel intentione ſincera, ſi nihil amplius, contendere valeamus; ad quam reſpiciens omnium Dominus præſtiturus eſt, utique veſtræ ſanctitatis orationibus, ut nec triplicibus voluminibus ſubmergamur. Eos quidem qui ad occidentem directi ſunt Deo amiciſſimos Clericos ita ſuſcepimus ut conſequens erat noſtros & qui pro tali cauſa ſunt deſtinati, quos etiam dimiſimus ut per gratiam Dei ad ulteriora procedant. Feſtinamus autem, ſi Dominus annuerit orationibus veſtræ ſanctitatis, & nos ſimilia gerere: quia oportet omnino ut offeramus & nos quæ credimus expedire. Forſan enim volens Deus amplius probare eos qui ſe ſunt digni & redarguere noxios, permiſit uſque adeo adverſarios creſcere. Erit vero id his qui bene certant non ad defectum meriti. Quomodo enim fieri hoc poteſt, dum futuram magis coronam provideat, ſed potius ad animarum erectionem, eo quod opportunum tempus invenerint ad ſui propoſiti virtutes oſtendendas & ad eam quam quieti meditabantur fortitudinem, ſicut & hi, ut arbitror, qui (*a*) aliter prius certant poſt ea ſtudia.

CAPUT CXX. 208

DEO amiciſſimo ſecundum veritatem & ſanctiſſimo patri Epiſcopo Neſtorio Theodoretus. Quod habitare in villa non metuam & [f] obſequi regulæ, & excelſi throni non ſim deſiderio compeditus, tuam noſſe arbitror ſanctitatem. Nam ſi & aliud nihil, ſaltem ſolicitu-

[a] *Dexteram*) Sumptum ex capite ſecundo epiſtolæ Pauli ad Galatas. Hoc argumentum urget & Ivo Carnotenſis epiſt. 61.

[b] *Compoſitores*) Verba ſunt Irenæi.

[c] *Domino*) Legendum. *Dominis meis per omnia Deo amiciſſimis & ſanctiſſimis.*

[d] *Meletius*) Epiſcopus Mopſueſtenus.

[e] *Deo amiciſſimo*) Hæc epiſtola habetur ex alia verſione in collatione quinta Concilii quinti, & rurſum ex alia apud Marium Mercatorem. In Concilio vero quinto adnotatum eſt eam eſſe ſcriptam poſt unitatem factam inter orientales & Cyrillum: quod etiam colligi poteſt ex præfatiuncula Marii Mercatoris, ſive potius ex titulo quem idem Mercator appoſuit huic epiſtolæ, qui ſic habet in codice Vaticano. *Item epiſtola ejuſdem ſceleratiſſimi Theodoriti directa Neſtorio jam in exilio pro ſua perfidia conſtituto, qua ſatisfacit* &c. ut in editione Garnerii.

[f] *Obſequi regulæ*) Concilium V. *nec ſæculari curatione nec gloria.* Mercator, *& obſequium gloriaque non ſuperet.*

(*a*) In Cod. non legitur: *aliter*.

citudo civitatis, cujus gubernacula sum sortitus, satis est ad docendum me hanc philosophiam. Præter ipsam siquidem solicitudinem & causarum turbas plurimas habet quæ sufficiunt ad abigendum eos quoque qui nimis talibus gaudent. Nullus igitur religiositati tuæ suadeat quod ego præsulatus amore oculos claudens, idcirco ut orthodoxas susceperim literas ad Ægypto. Dico enim, sicut coram veritate ipsa, frequenter eis perlectis, subtiliterque discussis, inveni ab illa eas hæretica amaritudine liberas, easque timui ullo modo maculare, dum certe oderim non minus aliis illarum patrem, sicut totius mundi perturbationis auctorem. Et spero non me soluturum pœnas ob hoc in die judicii, quia justus judex est inspector intentionis. His autem quæ contra tuam injuste & inique facta sunt sanctitatem, nec si ambas manus meas quilibet abscindat, patior assentire procul dubio divina mihi cooperante gratia & animæ imbecillitatem roborante. Et hoc manifestum feci & illis per literas qui exigere nitebantur. Direxi vero & sanctitati tuæ eorum quæ illis respondi rescripta, ut agnoscas quia divino nutu a nullo sumus tempore permutati, neque multipedes aut [a] chamaleontes ostendi; quorum hi quidem petras, illi vero folia, quibus adhæserint, colore imitantur. Omnem quæ cum tua religiositate est in Christo fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus.

CAPUT CXXI. 209

[b] Ea quæ rescripta sunt, *inquit*, ad prophetiam de ea quæ dicitur Ægypti pœnitentia.

(*a*) [c] VEl si veram quis putet vel si fictam Ægyptii pœnitentiam, mihi utique plurimum est odium contra eam. Odi enim fictam, sicut hypocrisin meretricis honestam faciem præferentis. Abominor vero eam quæ vera nominatur ut immaturam, similemque circa Esau pœnitentiam, quæ valde & eum quem correxisse videtur accusat, eo quod de pristinis malis quasi de bonis insultet, & illa solum digna sit voce prophetica: *Vę qui vocat amarum dulce, & dulce amarum*. At ille conditiones contra orthodoxos, quasi mercedem qua peccantibus veniam dederit, ita proponit; & dum proposuit, celeri est adoratus assensu; quasi dominus misericordiæ loquens, qui ab adorantibus se, tamquam veniam perceperint, diffamatur. Et misit per eos satisfactionis pœnitentiam multis lachrymis plenam & ad eos qui ei clementiam donaverunt ita loquentem: [d] *Quia supervacua omnino & importuna Ecclesiarum discordia facta est*, [e] (*b*) *nunc præcipue habeo satisfactum*. Quis non ei sicut misericordia digna loquenti misereri queat, aut veniam lugenti non præstet? Pene enim genua tangens, & lachrymis utens pro literis, his qui cum deposuerant clamat: [f] *Superflua & vana sunt quæ feciſtis, & occasione rationabili nuda. Sed ego de vobis subtiliter persuasus fero sententiam*. Multum ejus qui deliquit obsequium circa eos qui exstitere clementes, irrationabiles eos integerrime ac non ambigue appellantis. Nunc quippe, inquit, vana. Sic maxime mihi est satisfactum quod vana sint & superflua quæ feciſtis. Ea enim, ait, quæ mea sunt sentientes, imperite hactenus faciendo suspicabamini me a vobis diversa sensisse. Et pœnitentiæ quidem ipsius tale est proœmium. Post pauca vero istæ sunt ejus voces amplius compunctivæ pœnitentis: *Chartam nobis*, inquit, *ille porrexit irreprehensibilem confessionem fidei continentem*. Vide pompam, quæso, uniuscujusque sermonis, quæ cum diaboli est damnata superbia. *Chartam* dixit, & ei nec literarum nomen donare dignatus est. Et addidit: *nobis porrexit*. Et ad judicandum rogatus extollitur. Et adjecit: *irreprehensibilem confessionem fidei continentem*. Tamquam parcens aliquid infamatis, irreprehensibiles eos decernit. Et hoc post ista declamans: *Quam chartulam ille*, inquit, *a te affirmabat esse compositam & ab eis Deo amicissimis Episcopis qui illic sunt*. Quid est aliud quod ait nisi ac si diceret. Diffidebam quidem dogmatis apud vos esse irreprehensibilem fidem; depositi vero suspicionem quam contra vos habui, eo quod essetis de impietate dogmatum diffamati, juranti plurimum illi qui mihi chartam obtulit credens, & quod non falleret affirmanti. Quomodo igitur aliquis insultantis, quasi ipse magis ignoverit, pervicaciam putet pœnitentiam? Sed forsan superat quidem ut juste damnatus, ne salvari videatur, progrediens vero expositi veritatem? Videamus ergo, si placet, & sequentia literarum. Et prius quidem ad medium deducamus primum bonæ hujus circa eos pœnitentiæ capitulum: [g] *Si de cœlo*, inquit, *& non ex virgine sanctum corpus dicimus factum salvatoris omnium Christi, quomodo jam Dei genitrix intelligitur? Quem namque omnino non peperit, nisi verbum sit quod Emmanuel genuerit secundum carnem*. Hæ voces ejus & insensatæ & blasphemæ plurimum sunt. Insensatæ quidem, quia ut bene dici demonstret carnem non esse de cœlo, utitur hac voce qua Dei genitrix nominatur. Qui per omnia immurmurat auribus omnium quod majus est deceat appellari. Si igitur amplius est genitricem Dei vocari, quomodo majoris nomen id quod minus est designet? Qualiter vero ille qui eam vocem, quæ est Emmanuel, tamquam divinitatis, quæ ex virgine nata est, Dei verbi significativam accipiens, dum prophe-

---

a *Chamaleontes*) Concilium V. *verſipelliones*. b *Ea quæ*) Et hæc quoque epistola est Theodoreti, quem constat tum a Cyrillo vehementer abalienatum fuisse.

c *Vel si veram*) Hoc est initium istius capitis, non vero pars tituli. Quod non animadvertens Lupus, existimavit dubium non esse quin sint verba Irenæi. d *Quia supervacua*) Hæc verba sunt Cyrilli ex epistola ad Joannem Antiochenum supra. e *Nunc præcipue*) Hoc segmentum frustra diviserat Lupus a superioribus Cyrilli verbis. Porro pro eo quod ille scripserat *ab eo*, nos reposuimus *habeo*. Eadem epistola Cyrilli: *nunc maxime nobis est satisfactum*.

f *Superflua*) Sunt eadem quæ paulo ante relata sunt verba Cyrilli, sed paraphrastice exposita; sicut paulo post paraphrastice etiam exponit hæc verba, *quam chartulam a te affirmabat &c.*

g *Si de cœlo*) Vide supra.

(*a*) Codex hic Lupo favet potius quam Baluzio, nam ab illis verbis: *ea rescripta*, usque ad: *Odi fictam &c.* rubricatis characteribus est exaratus; Dein ab illis: *Odi* &c. niger exorditur. (*b*) E hic Codex Lupo favet, habet enim: *nunc præcipue ab eo*.

pheticum teſtimonium profert, & frequenter ſurſum ac deorſum clamat de virgine, *Genuit ſecundum carnem Emmanuelem*, nunc humanitatis partus ſignificationem ſuſcepit hoc nomen? Theotocos nomen quare prætulit Emmanuelis nomini, ut nomen verbi tantummodo vel tantummodo deitatis partæ de virgine? Si vero Emmanuelis vocabulo verbum, quod partum eſt, ſignificari dicit, eo quod idem vocabulum prædicet *Nobiſcum Deus*, quare rurſus id ipſum ut non deitatis, ſed carnis quæ eſt ex virgine, ſignificativum dicit, & proclamat quaſdam voces ſibimetipſis contrarias? Et hoc quidem demonſtratio eſt eorum quæ ab ipſo ſunt dicta dementiæ. Verum repetens eaſdem voces, cerne etiam quanta ſit blaſphemia: *Si enim de cœlo*, inquit, *& non ex virgine ſanctum corpus dicimus factum, quomodo jam Dei genitrix intelligitur? Quem namque omnino non peperit, niſi verum ſit quod Emmanuelem genuerit ſecundum carnem*. Non perterretur veſanis hominibus prædicans quia Dei nomen ſignificatione eſt genituræ carnalis, ita ut carnis genitrix ſit Dei genitrix. Quod ergo ſit nomen divinitatis illius quæ unita eſt carni, & quæ eſt cum genita carne, ſi dum Dei genitrix dicitur, illius eſt vocabulum partus qui conſubſtantialis eſt virgini? Alterum e duobus. Aut Deus verbum ſignificatur cum Dei genitrix dicitur, & hinc abſque nomine carnis eſt partus; aut ſi Dei genitricis nomen conſtitutivum carnis eſt, circa ipſum ergo idem eſt carnis genitrix quod Dei genitrix. Et quomodo ei ſtabit quod ait: *Genuit ſecundum carnem Emmanuelem*? Niſi forte dixerit quod virgo peperit carnem ſecundum carnem. Præter hæc vero ſuave ducerem requirere illum quem putet a Propheta Emmanuelem fuiſſe prædicatum, utrum inſeparabile illud Dei verbi templum, in quo nobiſcum per opera Deus videbatur, an ipſum proprie verbum. Nam ſi proprie ipſum verbum dixit ab ea quæ eſt Emmanuel appellatione illud hominem nudum ea quæ illi inde eſt dignitate, quem nobis quaſi parum facientibus ſe fingit objicere; ſi vero id ipſum nomen ſoli proprie viſibili deputat, Emmanuelem nobis quaſi alterum quendam præter Dominum Chriſtum ex virgine diffamat genitum. Sed hæc quidem nobis hactenus dicta ſint. Veniamus vero & ad ſecundam talis pœnitentiæ falſitatem: *E cœlo*, inquit, *deſcendens Deus verbum exinanivit ſemetipſum, formam ſervi accipiens, & appellatus eſt filius hominis, cum id quod erat maneret, hoc eſt, Deus. Inconvertibilis enim & immutabilis eſt ſecundum naturam, tamquam unus jam intelligendus cum propria carne*. His occulte proprietates naturarum inſtar fermenti commiſcet. Et cavens quidem conſuetum ſibi unius naturæ vocabulum, ne ſignum notum ſit blaſphemiæ, prout diceret, *Una natura*, interpoſuit: *tamquam unus*. *Inconvertibilis enim*, inquit, *& immutabilis eſt Deus verbum ſecundum naturam, tamquam unus jam intelligendus cum propria carne*. Dicit: *unus intelligendus cum propria carne*. Et quod *unus*, non adjecit. Nec enim dixit *unus filius*, aut *unus Chriſtus*, aut *unus genitus*, aut aliquid tale *intelligendus cum propria carne*, ne aliam verbi & aliam carnis intelligamus proprietatem. Et evidentiorem nolens in his quæ ſequuntur blaſphemiam fecit dicens: *Nominatus eſt Deus verbum & homo de cœlo, perfectus exiſtens in deitate, & perfectus idem ipſe in humanitate*. Non dicit: *perfectus Deus exiſtens in homine perfecto*, ſed *perfectus exiſtens in deitate*. Et iterum, *perfectus idem ipſe in humanitate*, ut ipſas naturas tamquam partes ponens invicem completivas, bene ſonantem naturarum confuſionem auribus intromittat. Propter quod ab eo & id quod eſt *idem ipſe* ſupponitur ad occulte fallendum. Non Chriſtus, non filius idem ipſe, ſed *verbum nominatum eſt*, inquit *& homo de cœlo, perfectus idem ipſe in humanitate*. Idcirco & naturarum fecit poſt modicum mentionem, eo quod orthodoxis ſuave ſit has voces audire. Et poſt capturæ eſcam inducit confuſionem, quippe ut qui ſupervacue naturarum nomine ad ſuſpicionem cavendam eſt uſus erroris. Quid enim dixit? *Et ſi non ignoratur differentia naturarum, ex quibus unitionem dicimus ineffabilem factam*. Rurſus id quod dixit, *ex quibus*, tamquam partes ſint invicem naturæ dominicæ in unum quiddam factæ, ſic addidit. Oportebat namque ut diceret, non *ex quibus*, ſed *quarum dicimus unitionem ineffabilem factam*. Non enim ex naturis, ſed ipſarum naturarum ineffabilis eſt unitio. Taceo quod & carnis per crucem obitum per propriificationem divinitatis naturæ deputat, & ſic divinam ſubſtantiam inducit eſſe paſſibilem, & quia verbi dorſum ad verbera datum fuiſſe prædicat. Et nec hoc intelligere poteſt, quia injuriæ ad id quod divinum eſt per propriificationem facta relatio eſt, non autem paſſionum, quæ naturaliter carnis ſunt, facta eſt divinitati proprietas. Et hæc non confunditur dicere qui paulo ante ſacras voces illic dixerat, quæ ita ſe habent: [a] *Scimus vero deiloquos viros quaſdam quidem vocum communicantes ut ſuper una perſona, quaſdam vero dividentes, ut ſuper duabus naturis, & Deo quidem dignas ſecundum divinitatem Chriſti, humiles vero ſecundum humanitatem tradentes*. Et iterum: *Confitemur Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium Dei unigenitum, Deum perfectum, ante ſæcula quidem ex patre genitum ſecundum divinitatem, in ultimis autem diebus ex Maria virgine ſecundum humanitatem*. Verum manifeſtus eſt quod per neceſſitatem divinitus & ineffabiliter ſibi ingeſtam ad iſta conſenſerit, ſicut & Balaam nolens benedixit. Rurſus vero ab ea relaxatus, ad ſemetipſum revertitur & ad conſuetam confuſionis blaſphemiam. Nuſquam ergo inter verboſitates ſuas apparet de duabus naturis, quod mortua quidem fuerit caro, deitas vero reſuſcitaverit eam. Et quid oporteat amplius in gurgite converſari, qui forſitan nec de his quodcunque dixiſſem, niſi tua me religioſitas per ſuas literas excitaſſet? Quid enim mihi commune ſit ad diſcernendum quis vere mendaciterve pœniteat, qui apud memetipſum quieſco, & ea quæ ait David cum voluptate proclamo: *Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me*? Ego igitur ſemel ea quæ ad me attinent Deo commendans, impietatis hujus vanum laborem derideo, recipere hanc a divi-

a *Scimus vero*) Non ſunt verba Cyrilli, ſed orientalium confeſſionem fidei ad Cyrillum mittentium per Paulum Emeſenum. Vide ſupra.

divina dextera ſuſtinens ei a me commenda-
tam ſpem, quæ voces illas non audit quæ in-
de ineffabiliter emittuntur: *Quia nullus eas ra-
pit de manibus meis*. Gratias vero ago Deo
amicæ miſericordiæ tuæ, quæ ſecundum Deum
tantum circa nos habet affectum, quem ſem-
per narramus & aliis qui culpant forte aliquid
ex ignorantiæ falſitate. Abſit enim ut tantum
apud nos valere unquam poſſit oblivio ut ob-
liviſcamur illa certamina quæ pro recta fide a
tua religioſitate ſunt geſta; quibus & donatu-
rus eſt utique omnium dominus ex victoriis
adverſus impietatem & hic & in futuro coro-
nam. Non enim eſt piorum patronus Chriſtus
infirmior patrono impiorum diabolo. Omnem
quæ tecum eſt fraternitatem ego & qui me-
cum ſunt plurimum ſalutamus.

CAPUT CXXII. 210

DOmino meo reverentiſſimo & Dei colen-
tiſſimo comminiſtratori Theodoreto Epi-
ſcopo Joannes in Domino ſalutem. Quoniam
quæ inter nos olim Deo tantum mediante pla-
cuerunt pro tua munitione & exiſtimatione
etiam in ſcripto a nobis dari tuæ ſanctitati po-
ſtulaſti, Deo amiciſſime frater, promittens ſub
teſtimonio Dei nulli interim hæc prodenda,
niſi forte poſt hæc tempus exegerit atque ne-
ceſſitas, utile arbitratus ſum ut has literas ad
tuam ſcriberem ſanctitatem, unde divina gra-
tia complacente omnem poteſtatem tuæ tradi-
di ſanctitati uti fiducialiter machinationibus at-
que diſpenſationibus ut fratres noſtros, qui a
noſtra unitione diſciſſi ſunt, ſuorum membro-
rum captione rejungas; ut ſciens divinitati eſſe
complacitum omnibus ad hoc uti modis, univer-
ſiſque, prout eſt poſſibile, conſiliis in eam
cauſam ita uti ad eos, ſi ita oportuerit, le-
niendos ſeu molliendos. Et hoc fieri mihi
nullam ingeret contriſtationem, ſicut confiteor
coram Deo. Dico autem etiamſi videar apud
illos a tua caritate & contumeliis affici. Nam
quid tam magnum ſe putet aliquis ſuſtinere
pro tot & talium fratrum ſalute & pace,
quando ipſe omnium dominus, unicus filius
Dei, tantam condeſcenſionem ultronee oſten-
dit pro noſtra ſalute? cujus & nimium pecu-
liaris diſcipulus pro ſuis ſecundum carnem fra-
tribus anathema eſſe a cariſſimo & omnipo-
tente optabat magiſtro. Nihilominus vero &
beatus Moyſes pro Iſrael ſecundum carnem
de vita æterna deleri propoſuit, & certe dum
loqueretur omnium Deo. Hæc igitur hiſque
ſimilia ſæpius atque indeſinenter in mente tua
volvens, Deo amiciſſime frater, confortante
te Domino Chriſto, tota (qua) conſueviſti
diligentia aggredere rem prædictam.

Joannes miſericordia Dei Epiſcopus Antio-
chiæ Syriæ ſcripſi atque ſubſcripſi.

Incolumis orans pro nobis permaneas, Deo
amiciſſime frater

CAPUT CXXIII. 211

Epiſtola, *inquit*, Joannis Antiocheni, quam ſcripſit Tauro (a) (Præfecto prætorio) atque Patricio, congaudens quidem ei de (b) ordinatione Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi, rogans vero eum adjuvare ſe contra obſtinatos qui ſe ab ejus communione ſejunxerant.

LIteras magnificentiæ veſtræ ſuſcipiens, per
quas dignati eſtis innoteſcere factum per
gratiam Dei Conſtantinopoli præſulatum, hoc
gaudium plena voluntate ſuſcepi propter bo-
na quæ univerſis Eccleſiis Chriſti ubique fu-
tura ſunt, quod & magnificentia veſtra, dum
bona nuntiat, deſignavit. Scitote ſiquidem, [c]
magnificentiſſimi Domini, quia non parva mi-
hi viri illius experientia ſit, ſed & quædam
multa notitia, & noverim quam ſe ad uni-
verſa [d] accommode habeat. Et confidenter di-
co quia magna Deus Conſtantinopolitanorum
donavit Eccleſiæ per ſtudium veſtrum & cu-
ram Deo amiciſſimi Principis: qui cum bene
viderit, [e] velociter quoque deliberata comple-
vit, ne ulla invidia bonum judicium violaret.
Sed ſicut effectum eſt per magnificentiam ve-
ſtram, ſic rogo ut annuatis & de iſtarum pa-
ce partium cogitare. Sunt enim pauci quidam
effrænati, qui pacem, quam Deus donavit,
& quam pius executus eſt Imperator, pro-
priam duxerint læſionem, & præferant non
eſſe ſub Principe ſuper omne quod expedit
tam ſibi quam cunctis Eccleſiis, dum certe
omnino ſit dignum ut approbent ordinationem
Domini ſanctiſſimi Epiſcopi Procli. Non injuriemur a paucis, quorum inordinabilitas ubique eſt diffamata, & ad deteriora inde proficiunt quia nunc uſque & nos & vos circa eos lenes exiſtimus.

CA-

---

a *Præfecto prat.*) Has voces, quæ deerant in editione Lupi, nos addidimus ex aliquot legibus Theodoſiano Codice comprehenſis, quæ inſcribuntur Tauro Præfecto prætorio & Patricio, huic ipſi nimirum. Fuit Conſul anno CCCCXXVIII.

b *Ordinatione Procli*) qui factus eſt Epiſcopus CP. anno CCCCXXXIV. ut colligitur ex Socrate lib. 7. cap. 40. Vide infra cap. CXLV.

c *Magnif. Domini*) Lupus exiſtimat legendum eſſe, *magnificentiſſime Domine*. Verum nihil heic mutandum eſt. Ennodius lib. 4. epiſt. 26. ſcribens Eugenetі: *Domini mei, ſalvete pro deſiderio ſupplicis*. Idem epiſt. 27. ad Senarium: *Valete, mi Domini*. Ruricius lib. 2. epiſt. 16. ad Turencium: *Hæc nos, fratres optimi, non pontificali auctoritate ſed fraterna pietate fidenter ſcribere unanimitati veſtræ præſumpſimus*. Sunt & alia exempla. Vide infra cap. CLXXXIV.

d *Accommode*) id eſt, placide, benevole. Socrates lib. 7. cap. 41. *Proclus vero placidus erga omnes fuit, dum hæreticos hac ratione potius quam vi ad rectam fidem adducere ſtuderet.*

e *Velociter*) Socrates lib. 7. cap. 40. ait Theodoſium Imperatorem, vacante ſede CP. poſt mortem Maximiani, veritum ne ea res tumultum in populo excitaret, ut contigerat in poſtremis vacationibus, Epiſcopis qui tum aderant Conſtantinopoli abſque ulla cunctatione mandaviſſe ut Proclum in epiſcopali ſede collocarent, nondum depoſito Maximiani corpore.

CAPUT CXXIV. 212

Epistola, *inquit*, (a) Meletii Episcopi ad Maximinum Anazarbi, per quam significavit de Domitiano Quæstore & de sacris quas contra eos impetraverat Joannes Antiochenus.

ANtequam tristia dicam, solutionem eorum tuæ innotesco sanctitati. Si vero & ad illa commemoranda perducor, ad eorum confirmationem quæ dicuntur compellor id facere, simul & ut ordinem gestorum in mea narratione custodiam. Audivimus olim quod multum sategerit Verius, qui pro [b] Joanne Constantinopoli latitat, & aurum multum distribuerit aliquibus ut posset obtinere sacram quæ nos cogeret aut communicare Joanni aut exire ab Ecclesiis; quod etiam veraciter contigit. Nam Domitianus, qui nunc Quæstor est, scripsit Deo amicissimo episcopo [c] Helladio quod sacram quidem contra nos obtinuisset Verius prædicta jubentem, ipse autem benignitate qua circa eum detinetur hanc interim cohibuerit publicari, necessarium putans, antequam publicetur illa, & præcepta per eam necessitas ingeratur, ut ille his quæ ab eo scripta sunt acquiescens, absque ulla necessitate reconcilietur Joanni. Ob hoc enim [d] Decanum quoque se direxisse dixit, ut reconciliationis inter utrumque futuræ ministrum. Erat vero tantum scænica simulatio ad præstandum Joanni pro auri acceptione composita. Sic enim nuntiavit nobis, qui huc venit, admirandissimus judex, qui & præsens Constantinopoli fuit, & unumquodque eorum quæ gesta sunt novit, quippe cujus erat causa. Sacra quidem contra nos data est plena. Sed per omnia magnificentissimus Taurus Præfectus hoc cognoscens, & sicut revera divino aliquo impetu motus, illam quidem publicari non sinit; intrans vero ad Principem, futuras ex hoc eversiones obtestatus est urbium, & aperte dixit quod qualis est Thracia, talis & Cilicia erit, quæ pene sola remansit ad tributa solvenda, si hoc impleri permiserit; & sic vacare sacram modis omnibus fecit. Hinc jam Domitianus, quasi mercedes recepti restituens, primum, quia aliud quod ageret non invenit, Decanum [e] Joanni direxit, jactitans quidem quod retinuerit sacram, interimque si non parueritis, ut ait, his quæ ab eo scripta sunt dirigendam. Qui etiam suadet ut absque ulla dilatione Joannis amplectamur communionem. Quem quia & venturum didicimus ad tuam sanctitatem, hæc ei innotescere festinavimus, ut noveris quomodo cum eis agas, Deo amicissime Domine mi. Direximus vero & rescriptum eorum quæ a Domitiano ad Deo amicissimum Episcopum Helladium scripta sunt, & eorum quæ ab eodem Deo amicissimo Episcopo Helladio scripta sunt nobis, ex quibus magis quæ a nobis dicta sunt intelligere poteris, & quod vir ipse despiciendus omnino sit, illa ad decipiendum excolens quæ olim divino nutu repulsa sunt: quæ etiamsi prævaluissent, nullatenus nobis perhonoranda essent Imperatoris præcepta terreni contra cœlestis & sempiterni Regis.

CAPUT CXXV. 213

Epistola, *inquit*, vel hypomnisticum magnificentissimi quæstoris ad Episcopum Tharsi Helladium, hortans eum Antiocheno adjungi.

OMnem bonorum affluentiam tuæ sanctitati adesse perfectam integre sciens non leviter affligor, ea quæ nunc aguntur considerans, amator pacis Ecclesiarum, & hanc votis & opere sanctissimam inconcussamque conservans. Quomodo eam nuper minime amplectaris, mihi valde mirabile videtur. Sed etsi quis concedat quod (*a*) (si) unus homo his quæ justa sunt non fruatur, & pro meliore utilitate multorum quod uni est utile omittatur, tolerabilis hujusmodi (*b*) (sit) compensatio. Quando vero nec illi nocetur qui sibi noceri putat, immo e diverso ipse aliis nocet, quomodo non quod multis est utile sanctitas tua consuete lucratur? Scit enim sanctitas tua quod bene de aliis dicens, in ipso quod est principale commisit, & sibimetipsi reputare debet quod a potestate [f] detectus est. Et hæc melius a me novit sanctitas tua. Rogo igitur ne, ut dixi multipliciter, noceamus, confusionem quidem multitudini inferentes, & civitatibus indisciplinationem & inoptandorum multis pessimorum provisores efficiamini, ut acceleret continuo cum Deo amicissimo & sanctissimo Joanne Episcopo inire colloquium, & ut amplecti tua sanctitas ejus pacem communionemque festinet una cum ceteris Episcopis primæ & secundæ provinciæ Cilicum. Sciat enim divina virtus quod decretum divinum completum subscriptumque, etiam promulgandum, hujus rei gratia interim retinui quod spem suavem mihi ipsi dictaverim quod meis hortatibus, quin potius ipsi veritati, tua sanctitas acquiescat, & corrigat quæ contristant. Quæso igitur religiositatem tuam ut celeriter id fieri jubeas; ne dum divinæ literæ editæ fuerint, correctio desperetur. Et quidem certum est quod in nullo noceatur sanctitati tuæ, cui nunc potius valde nocetur eo quod utilitates multorum proprias reputet, & similiter plurimorum suas faciat læsiones. Sed & divinitas solet ab illis exigere rationes quibus corrigenda commisit.

CA-

a *Meletii*) Episcopi Mopsuesteni in secunda Cilicia. b *Joanne*) Episcopo Antiocheno, quem exosum habebant orientales propter pacem factam cum Cyrillo Alexandrino. c *Helladio*) Tharsensi Episcopo. Vide epistolam sequentem. d *Decanum*) palatinum, ministerianum adhærentem famulationibus Imperatoris. Vide Jacobum Gothofredum ad titulum Codicis Theodos. *De Decanis*, ex quo sua descripsit Lupus. e *Joanni*) Puto reponendum esse *Helladio* propter ea quæ supra ac paulo post dicuntur. Quam conjecturam confirmat etiam sequens epistola. f *Detectus*) Arbitror legi debere *dejectus*, id est, depositus. Hunc quippe in primis deposuerat Ephesina synodus, ut colligitur ex epistola Cyrilli ad Donatum Episcopum Nicopolitanum tom. super. Conciliorum. (*a*) In Cod. deest *si*. (*b*) *est*.

CAPUT CXXVI. 214

Epiſtola, *inquit*, Joannis Epiſcopi Antiocheni ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, per quam indicavit quod præcepit Imperator ut nullus orientalium Epiſcoporum Conſtantinopolim proficiſceretur.

PLacuit piiſſimo & amico Chriſti Imperatori noſtro præcipere ut nullus Deo amiciſſimorum Epiſcoporum nunc ad ejus comitatum fatigetur, ſed unuſquiſque in ſua perſiſtat (Eccleſia.) Hæc nota per me fieri veſtræ religioſitati proſpexit. Quia igitur nec juſtum nec abſque periculo eſſe arbitramur quæ nuper nobis præcepta reticere, manifeſtamus vobis oportere omnibus parere præceptis & veſtrum quemque quieſcere foventem Eccleſiam ſuam, quia ſanctum eſt pio Imperatori & amico Chriſti indubitabiliter obedire. Dignare igitur hæc eadem nota facere his qui ſub tua religioſitate ſunt Deo amiciſſimis Epiſcopis. Cauſam vero poſt paululum cognoſcet religioſitas tua. Omnem quæ tecum eſt fraternitatem plurimum ſaluta.

CAPUT CXXVII. 215

Epiſtola, *inquit*, Alexandri Epiſcopi in perſonam Magiſtriani, qui præfatas attulerat litteras.

EPiſtolam mihi reddebat admirabilitas tua [a] Antiocheni; quam non ſuſcepi propter aliquas eccleſiaſticas quæſtiones. Lecta vero mihi eſt a bonitate tua. Et ut hoc poſſis oſtendere, hanc epiſtolam feci ad tuam nobilitatem, declarans quod in his quæ præcepta ſunt a piiſſimo & amico Chriſti Imperatore noſtro permaneo, ut nec fatiger nunc ad ejus pium comitatum, & in mea Eccleſia perſiſtam, orationes faciens pro ejus imperio. Notarius vero qui mecum eſt accepit ejus exemplar.

CAPUT CXXVIII. 216

Irenæus ait.

Et hæc epiſtola Theodoreti ad Meletium Neocæſarez de his quæ Joannes in diverſis vicibus inique commiſit.

MEmor ſum eorum quæ mihi locuta eſt in Hierapoli religioſitas tua, quando mihi Antiocheni intentionem nuntiaſti, dicens quod pacem deſideraret, (jurans) nihil unquam quod nos contriſtaret ſe eſſe facturum. Vide igitur, A Deo amiciſſime, ſacramentorum veritatem. Vide vineæ Nabuthæ direptionem & injuſtas contra legem ordinationes. Vide tranſgreſſionem canonum & divinarum legum deſpectum. Quæ ei concedit regula ut [b] in aliena parrochia conſecret? Immo quæ non hanc injuſtitiam vetat? Non ei ſuffecit illicite ordinare, ſed & adjecit alteram impietatem, ut talibus viris committeret ſacerdotium. Et Marinianum Deo amabilitas tua plus omnibus novit, & (de) Athanaſio clare audis. Unde cognoſcat religioſitas tua quod a communione talia præſumentis nos ipſos abſcidimus, timentes judicium Dei, ſimiliter vero & eorum qui has conſecrationes iniquas ſuſcipiunt communionem vitamus. Hæc vero in præſenti B ſcribere ſum coactus, memor quæ ſit caritas ſanctitatis, & volens, ut in omnibus eminens, nulla reprehenſione maculeris. Omnem quæ tecum eſt fraternitatem ego & qui mecum ſunt ſalutamus.

CAPUT CXXIX. 217

Idem Irenæus inquit.

PEr omnia Deo amiciſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis Syriæ & Ciliciæ primæ ac ſecundæ & ſecundæ Cappadociæ, Alexander, Theodoretus, Heliades, Abbibus, Maras, David, Acilinus, in Domino gaudere. Propheta quidem C Hieremias unius civitatis incendium & hominum captivitatem lugens, fontem petebat lachrymarum, ſolitudinis ultimum requirebat, & lamentationes conſcripſit, ut anguſtiam qua intus urebatur efferret per lamentationem quaſi per fumi evaporationem. Nos vero Eccleſiæ Dei oppugnationem, ſanctorumque ulterius proditionem, ac ſacerdotii corruptionem lugentes, vos, o compaſtores, ad lamentationum participationem vocamus; non ut ignorantes doceamus, neque ut lætos perducamus, ad luctum; ſed ut luctus communione vel parva quædam conſolatio acquiratur. Novit enim ſanctitas veſtra quæ inique atque illicite vel ſint facta vel fiant, illam quæ præter om- D nium Epiſcoporum orientalium voluntatem ad Alexandriam eſt directa [c] legationem, illam quæ tyrannice & non eccleſiaſtice ab eo facta eſt damnationis, ut putavit, [d] ſolutionem, dum paulo minus ducenti in [e] Ægyptii damnationem conſenſerunt, duos aut tres in communionem tyrannidis aſſumens, & omnes alios reſpuens, hunc quidem, ſicut ſuſpicatus eſt, ſolvit, illum vero qui [f] neque judicatus eſt, ne-

---

a *Antiocheni*) id eſt, Joannis Epiſcopi Antiocheni, qui ſuperioris epiſtolæ exemplar per magiſtrianum miſerat ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolitanum, ut reor. b *In aliena parrochia*) Hinc recte collegit Lupus Joannem Epiſcopum Antiochenum præſumpſiſſe Epiſcoporum ordinationes in provincia Euphrateſia, hauddubie contra canones, qui ſingulas provincias ſuis permiſerunt Metropolitanis. Attamen Innocentius Papa ſcribens ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum, ei conceſſerat uti vicinos Epiſcopos alterius provinciæ conſecrare ipſe poſſet. Quam auctoritatem ſecutus Joannes, Marinianum quendam & Athanaſium conſecravit Epiſcopos in Euphrateſia, in locis nimirum eorum qui ſubſcribere nolebant in damnationem Neſtorii & ſuſcipere pacem quæ inter Joannem & Cyrillum conſtituta fuerat. Hi videntur fuiſſe Abbibus Dolichii & Acilinus Barbaliſſi. Vide c. CXXXIII. CXXXIV. CLVI. & CXC. Et Athanaſius quidem ordinatus eſt in loco Abbibi, ut docet in capite CXXXIII. Theodoretus. Marinianus vero, ut arbitror, in loco Acilini. Vide rurſum infra cap. CXLIX. CLXV. c *Legationem*) quando Paulus Epiſcopus Emeſenus a Joanne Antiocheno miſſus eſt ad Cyrillum Alexandrinum pro pace componenda.

d *Solutionem*) quum Joannes Cyrillum in ſuam admiſit communionem, inſuper habita depoſitione ejus decreta ab Epiſcopis orientalibus. e *Ægyptii*) Cyrilli Alexandrini, quem Joannes & alii orientales fere triginta depoſuerant, ut legitur ſupra. Quod autem iſthic & infra cap. CXLIX. paulo minus ducenti in damnationem Ægyptii conſenſiſſe dicuntur ita interpretatur Lupus ut eam poſt ſynodum ſuis ſubſcriptionibus aut conſenſu firmaverint plerique orientalium.

f *Neque judicatus*) Judicatus ſane fuerat Neſtorius in ſynodo Epheſina. Verum quia orientales damnationem illam contendebant factam eſſe non ſervato juris ordine, præſertim quia Joannes Antiochenus non fuerat expectatus, ideo illam nullam fuiſſe cenſebant. Vide epiſtolam ſequentem.

neque præter apostolicam doctrinam quodcunque prædicat, sed vestigia paterna secutus est, id est, Deo amicissimum & sanctissimum Episcopum Nestorium, crudeliter & latrocinaliter [a] interemit, non accipiens in mente oculum cuncta cernentem, non futurum judicium metuens, non continuis conscientiæ sagittis arctatus, non homines miseratus, quos vulnerant ista, non scripta pro illo viro testimonia quæ ubique transmisit, ante paululum quidem quam synodus fieret Galatas & Cappadoces suadens quod ille vir esset orthodoxus, in synodo autem ubique terra marique epistolas dirigens, & accusans impietatem iniquitatemque commissam. Omnibus his exclusis, non solum iniquam & injustam damnationem suscepit, sed anathematizavit doctrinam ejus orthodoxam. Verumtamen & his gestis silentium nunc usque tenuimus, aliquam mutationem horum tristium sustinentes, & Ecclesiæ tranquillitatem videre cupientes, dum certe pene per singulos dies plurimis imo cunctis murmurantibus audiamus quod potestas sacerdotii, quæ divinum munus est, sit facta venalis, & qui gratis acceperunt, & gratis dare præcepti sunt, quæ divina sunt pecuniis venduntur, & filii Sion pretiosi, dum præsole fulgere debuerunt, ut vasa testea facti sunt opera manuum figuli. Quod vero est deterius omnium pessimorum, dum contra leges ordinet, ipsam iniquitatem nec celare contentus, divinis rebus insultat, & pompam de sanctis mysteriis ducit, mox post ipsas ordinationes de ordinatorum vita triumphans, & talia dicens quæ etiam his qui sæculariter vivunt, curam tamen adhibent [b] castitati, abominanda & execrabilia sunt, nedum dixerim illis viris quorum propositum est castitatem sanctitatemque docere. Unde jam taciturnitatem putantes non impune constare, ab ejus quidem communione separavimus nosmetipsos, futurum judicium metuentes. Vos autem, qui præsidetis Ecclesiis, & ovium Domini estis boni pastores, rogamus ut oves Domini vindicetis, quæ tam nimie corrumpuntur, & tanta pestilentia devastantur, & non despiciatis, dum conculcentur apostolicæ leges & violentur patrum decreta; sed rememoremini doctrinam beati Pauli; Corinthiis enim scribens ait: *Si quis fratrum nominatur aut fornicator aut avarus aut idolis serviens aut contumax aut ebriosus aut rapax, cum hujusmodi nec cibum sumere.* In præsenti autem non una species præfatorum, sed omnis simul malorum cuneus per hunc se ingessit Ecclesiis. Unde oportet sanctitatem vestram, quæ illud terribile judicium novit, non despicere Ecclesias Dei, quæ in tanta sunt tempestate, & periclitantur commune sustinere naufragium, sed vindicare tota virtute & impetus voluminum frangere & crescentem nequitiam sistere, quæ & universos desiderat obtinere, & pestilentia sui omnia certat implere.

Ego vero Alexander, qui vestram sanctitatem saluto, [c] ultra annum jam, sicut nostis, habeo quod post adventum Pauli memetipsum ab Antiocheni communione sejunxi.

Religiositatem vestram & eos qui cum ea sunt nos & qui nobiscum sunt plurimum salutamus.

CAPUT CXXX. 218

[d] DOmino meo per omnia amicissimo patri atque sanctissimo [e] Alexandro, [f] Theodoreto, [g] Heliadi, [h] Abbibo, [i] Maræ, Davidi, [k] Acillino, [l] Helladius, [m] Matronianus, [n] Cyrillus, [o] Zenobius, in Domino gaudere. Dolenda & intolerabilia quidem quæ a vestra nobis nuper scripta sunt sanctitate, o religiosissimi, non autem nova, nec aliena a confusione præsentium temporum, & ab his quæ ex illo præsumpta sunt tempore quo vel in Epheso vel post hæc inconvenienter ac pessime in canonum contumeliam gesta sunt; quæ per ordinem recordati & ingemiscentes a profundo, tractavimus apud nos communem Deo amicissimorum Episcoporum synodum congregare ac literas synodicas vestræ Deo amabilitati (destinare. Sed possibile) non fuit, prohibentibus, ut videtis, diebus, eo quod Paschæ festivitas instet. Nos qui in metropoli sumus inventi, & Deo favente unam sententiam novimus esse cunctorum, sicut ex persona communi hoc tantum vestræ Deo amabilitati rescribimus, quia oportet ad cunctorum Dominum deprecandum nos ferventius erigi, quia nec est possibile, sicut ipsi quoque fatemini, Deo amicissimi, aliunde operiri tantorum malorum solutionem. Licet enim propter nostrorum multitudinem peccatorum deteriora firmentur, & augeatur apud eos qui sic volunt cotumelia regularum; sed, si voluerit Deus, sola voluntate placabit multiplicem & importabilem diabolicarum magnitudinem tempestatum. Et hæc scribimus, non quasi sanctitas vestra monitis nostris indigeat, sed quia nimia difficultate temporum desperamus, & quod tanta & talia quæ audivimus mala fieri permittantur; quæ tamen Deus suæ benignitatis more potens est amovere & præstare suis Ecclesiis celerem pacem. Orate pro nobis, Deo micissimi, & omnem quæ vobiscum fraternitatem ex nobis & ex eis qui nobiscum sunt plurimum salutate.

CA-

---

a *Interemit*) damnavit. Sic enim orientales de damnatione Nestorii palam loquebantur ac si Cyrillus & alii hominem occidissent, ut patet etiam ex capite CXXIX. & CXC. §. 14.

b *Castitati*) Dictum istud adversus Athanasium, qui turpiter vivens deprehensus est in urbe Theodoreti, ut ipse ait in capite CXXXIII. Vide cap. CXXXV.

c *Ultra annum*) Hinc recte collegit Lupus hanc epistolam scriptam esse sub initium anni CCCCXXXIV.

d *Domino*) Responsoria est ad epistolam superiorem. Legendum autem est. *Dominis meis per omnia Deo amicissimis patribus atque sanctissimis.*

e *Alexandro*) Episcopo Hierapolitano, Euphratesiæ metropolitano.

f *Theodoreto*) Cyrensi, cujus sedes subjecta erat Hierapoli.

g *Heliadi*) Zeugmatensi in eadem provincia.

h *Abbibo*) Dolichii in eadem Euphratesia.

i *Maræ, Davidi*) Episcopis Euphratesiæ.

k *Acilino*) Barbalissi in Euphratesia.

l *Helladius*) Tharsi Ciliciæ metropolitanus Episcopus.

m *Matronianus*) is ipse, ut opinor, qui Concilio Chalcedonensi interfuit cum aliis Episcopis provinciæ Ciliciæ primæ, ubi vocatur Episcopus Pompejopolitanus. Vide tom. superiorem Conciliorum.

n *Cyrillus*) Episcopus Adanorum in eadem Cilicia prima. Vide supra cap. VII. XIII. XXVIII.

o *Zenobius*) Episcopus Zephyrii in eadem Cilicia prima. Vide infra cap. CXC.

A

CAPUT CXXXI. 219

[a] DOminis meis & per omnia Deo amiciſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis Alexandro, Theodoreto, Heliadi, Abbibo, Maræ, Davidi, Acilino, Hermogenes, Meletius, Heſychius, Heliodorus, in Domino gaudere. Nos quidem, ex quo iniquitates commiſſæ ſunt contra ſanctarum Dei eccleſiarum decreta, ex tunc lugemus, & ſumus in multo dolore. Nunc autem ſanctitatis veſtræ ſuſcipientes epiſtolam, & quæ ſunt facta noſcentes alterius triſtitiæ augmenta ſuſcepimus, cogitantes quod per omnia eccleſiaſtica decreta calcentur. Oportebat vero B & ſanctitatem veſtram, quia id quod docet omittunt, & ſuper peccata ſua majores adinveniunt injuſtitias, per ſingulos dies eſſe attentos in cauſa & celerrime ordinare & non protrahere tempus, ut illi nocentes faciant quæ fecerunt. De communione enim arbitramur meminiſſe ſanctitatem veſtram quia reſcripſimus religioſitati veſtræ & anno præterito, indicantes vobis hoc ipſum quod nos ſeparaſſemus ab eis uſque adeo ut non quieſcant per ſingulos dies in quibus poſſunt debellare nos. Sed qui pugnat pro injuſtitiam patientibus Deus, ipſe per orationes veſtras quod expedit ſanctis ejus Eccleſiis celeriter faciat, & det nobis de reliquo a malis requieſcere. Et nunc vero id ip- C ſum reſcribimus acquieſcentes eis quæ veſtræ viſa ſunt ſanctitati. Religioſitatem veſtram & eos qui cum ea ſunt nos & qui nobiſcum ſunt plurimum ſalutamus.

CAPUT CXXXII. 220

Epiſtola, *inquit*, Alexandri Epiſcopi Apameæ ad Deo amiciſſimum b Alexandrum Epiſcopum, quam reſcripſit rogans ut ubi poſſibile eſt, convenirent ad deliberandum de his quæ geruntur, quid fieri oporteret.

VOlebam tuæ colloqui ſanctitati & de his quæ aguntur conferre. Quod non nunc prius deliberare concepi, ſed olim & diverſis D impedimentis revocatus ſum, aliquando quidem ab inſtante corporali infirmitate cujus adhuc reliquias fero, nonnunquam vero ex cauſis quæ nos coarctant. Quia igitur nec me illuc modo nec tuam ſanctitatem huc venire [c] ſancti dies permittunt, dignare in itineris medio in aliquo monaſterio aut vico, ut tibi placuerit, fatigari & colloqui nobis. Hoc enim & mihi & tuæ expedit ſanctitati, & ſicut coram Domino dico, niſi præſens ſanctus dies officeret, non me illuc venire pigeret. Si igitur hoc fieri approbas, dignare innoteſcere mihi & ubi & quando aderis, ut eadem die concurramus.

CAPUT CXXXIII. 221

Epiſtola, *inquit*, Theodoreti Epiſcopi ad magnificentiſſimum (d) magiſtrum militum ſcripta de his.

QUanticunque divinæ agnitionis lumine digni facti ſumus, & illius radii nitorem ſuſcepimus, credimus & eſſe Deum & humana intendere & ſapienter omnem gubernare creaturam, quippe quam produxit, & cui eſſe donavit. Cernens igitur atque conſpiciens eam, utique bonis gaudet operibus, iniquitatem vero & alia malignitatis ſtudia reſpuit. Dum vero abominetur iſta & illa recipiat, omnino utique juſtas retributiones metitur operariis horum; & neque dignitatem, neque divitias, neque potentatum, neque aliquid horum quæ in hac vita præclara ſunt judicat computanda, ſed mentis fructus & cogitationum partus & rerum diſcutit actiones. Eos autem quibus majores diſpenſationes commiſit, majores exigit ultiones. Inquit enim ſcriptura divina: *Potentes potenter tormenta patientur*. Et. *Cui multum eſt datum, multum ab eo & exigent*. Et. *Omnia nuda & aperta ſunt coram eo*. Et. *Omnes adſtabimus tribunali Chriſti, ut recipiat unuſquiſque per corpus qualia egit, ſeu bonum, ſive malum*. Et beatus David clamat ad Deum: *Quia tu reddes ſingulis ſecundum opera eorum*. Quia ergo hanc habes, optime, fidem, & in terminis ac legibus ſcripturæ divinitus inſpiratæ permanere deſideras, & magnam illam, terribilem, deſiderabilemque ſalvatoris noſtri præſentiam ſuſtines, in qua retributiones quiſque ſecundum vitam ſuam converſationemque recipiet, noli, oro, deceptoribus credere, nec facilem præbeas aurem tentantibus fallere; ſed fortiſſimo Job crede dicenti: *Quia auris verba dijudicat, guſtus autem cibos deguſtat, in multo vero tempore ſapientia invenitur, & in longa vita diſciplina*; & ab eis qui nos calumniari & accuſare pertentant exige ultionem, ſi unquam in vico eccleſiaſtico agreſtium multitudinem congregantes armavimus, ſi operariis curatoribuſve præcepimus reditus non præſtare præpoſitis, ſi aliquid eorum quæ ad eos pertinent retinuimus, dum certe multa millia injuſtitiarum nobis ab eis irrogata ferremus. Grandem ſiquidem contra nos multitudinem congregantes, incendere minabantur ſanctorum bonorumque victorum & athletarum Chriſti [e] Coſmæ & Damiani baſilicam; & quod minabantur forſan opere perpetraſſent, niſi occurſum noſtrum reverita multitudo fugiſſet. Expetat ab eis ultionem magnificentia tua pro impietate commiſſa in ſanctiſſimum [f] Abbibum Epiſcopum, quem nobis ejecerunt ſemivivum, nec vitæ finem in lectulo eum ſuſcipere permittentes; qui nec [g] libellos refutatorios dedit, neque delirus eſt factus E & perdidit intellectum, ſicut mentiuntur, ſe excuſare tentantes. Et cognoſcet hoc magnificentia tua ex literis quæ ad nos ab eo ſunt ſcri-

---

a *Dominis*) Epiſtola eſt Epiſcoporum Ciliciæ ſecundæ, ut patet ex nominibus Meletii Epiſcopi Mopſueſteni & Heſychii Caſtabalorum. b *Alexandrum Epiſc.*) Hierapolitanum, unum ex præcipuis Neſtorii defenſoribus. c *Sancti dies*) id eſt, Paſchæ, ut recte obſervatum eſt a Lupo. d *Magiſtr. Milit.*) Dionyſium, ut opinor. Vide cap. 142. 43. 77. 81. cum ſequenti. e *Coſmæ & Damiani*) Joannes Moſchus in capite 127. Prati ſpiritualis mentionem facit baſilicæ ſanctorum Coſmæ & Damiani in Palæſtina ſitæ. f *Abbibum Epiſc.*) Dolichii in provincia Euphrateſia. Vide infra cap. 190. g *Libellos refutat.*) id eſt, libellos quibus renuntiabat dignitati ſuæ, poſt quos alius Epiſcopus ordinatus eſt in Eccleſia Dolichii tamquam vacante. Vide infra in capite ſequenti.

ſcriptæ, cujus veſtræ magnitudini paria deſtinavi, ut ex eis agnoſcatis impietatis quæ in illo præſumpta eſt magnitudinem. Nonne perquam optime a communione eorum nos ipſos abſcidimus, ſed juſti judicis judicium formidantes. Scimus namque ſubtiliter [a] Athanaſii vitam. Deprehenſus eſt enim & apud nos in [b] xeneona turpiter vivens; & vivunt adhuc ex eis qui eum detexerunt multi & teſtimonio digni. Sed & in regia urbe multos habet qui conſpexerunt ejus illecebras, præfectianos, magiſtrianos, & publicos civitatis, quorum teſtimonia in ſcripto nobis Chalcedone oblata nos legimus, & [c] qui eum conſecravit illicite. De [d] Mariniano enim dicere ſuperfluum puto, qui omnibus fere Antiochiæ habitatoribus parvo tempore factus eſt notus. Multi ſunt canones qui præcipiunt non debere Epiſcopum conſecrari neque [e] abſque Metropolitano ſuo, neque ſine decreto ſuæ regionis Epiſcoporum, ſed ut aut cunctis præſentibus ordinatio celebretur, aut illis ſolis abſentibus qui vel propter infirmitatem vel propter alias neceſſarias occupationes abfuerint & per ſcripta conſentiunt, ut Chriſti gregum paſtores cum concordia conſecrentur ac pace. Si quis vero his omiſſis fuerit ordinatus, hujuſmodi ordinationem infirmam reprobamque eſſe dixerunt. Contra legem vero agentes & in aliena provincia ordinantes & ipſos canones deponi præcipiunt. Hæ nos leges ab illis tranſgreſſæ ab iniquitatis auctorum communione recedere compulerunt. Non enim diſcordiæ & rixæ ſervimus, ſicut tua ſuſpicata eſt magnitudo, nec perturbationibus delectamur & turbis, ſed omnia eligimus pati quam calcari eccleſiaſticas ſanctiones. Idcirco illum alium Abſalon contra patrem reunivimus oblatrantem, atque ab eo accepimus juramentum, quod Dolichienſium non invaderet civitatem adhuc illo ſuperſtite qui eum presbyterum diſpenſatoremque conſtituit, commiſitque ei ſacras pecunias, & continuo dimiſimus eum. Qui jurans decem millibus ſacramentis, non per ſcripta ſolum, ſed etiam ſine ſcriptis, ſub teſtium præſentia plurimorum, moxque impietatem tantam deſpiciens, & nec patris ſenectam miſeratus, nec communionem menſæ formidans, nec naturam reveritus, tamquam tyrannus Dolichium comprehendit. Propter hæc adverſum nos pugna ſurrexit, & nos illam equorum phalangem cum voluptate ſuſcepimus, & vituperationem quæ variis præceptis eſt poſita, memores Domini legum qui dixit: *Beati eſtis cum exprobraverint vos, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne verbum malum contra vos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra multa eſt in cœlo.* Et iterum: *Si mundus vos odit, ſcitote quia & me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat diligeret. Quia vero de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, ideo odit vos mundus.* Sed & beatus Paulus conſolatur nos dicens: *Omnes qui volunt pie vivere in Chriſto Jeſu, perſecutionem patientur. Mali autem homines & ſeductores proficient in pejus, errantes, & in errorem mittentes.* Et propter hæc quidem delectamur, dum contumeliam vel irriſiones patimur, & tam fortiter ac peſſime impugnamur. Dum vero recordamur quia [f] vir pius, fide ornatus, habens caritatis maximam curam, reſurrectionem judiciumque exſpectans, & juſtam retributionem ſuſtinens, nequicquam contra nos tale iter aſſumpſit, & publice in nos propoſuit contumelias, & Deo amiciſſimos [g] circitores injuſte trahi præcepit, dolemus animo, & magnis tribulationibus vulneramur. Ait enim magnus David: *Si inimicus meus exprobraſſet mihi, ſupportarem utique. Et ſi hic, qui odit me, ſuper me magna locutus fuiſſet, abſconderem me utique ab eo.* Unde injuriam quidem fortiter ſuſtinemus, & Domino ſupplicamus veniam dare peccatis. Didicimus namque a diviniſſimo Paulo dicere: *Injuriam ſuſtinentes benedicimus. Dum perſecutionem patimur, toleramus; dum maledicimur, ſupplicamus. Sicut purgamenta mundi facti ſumus, omnium peripſema uſque nunc.* Rogamus vero magnificentiam veſtram non facile credere his quæ dicuntur, nec abrupte adverſum nos accuſationes excipere, ſed ſubtiliter quærere veritatem. Sic enim & placabis omnium Dominum, & fructus gloriæ carpes apud homines univerſos.

CAPUT CXXXIV. 222

Libellus reverentiſſimis & Deo amiciſſimis Epiſcopis Alexandro, Theodoreto, Maræ, Davidi, Acilino, ab Abbibo Epiſcopo Dolichii miſſus, per quem indicavit quæ ab Antiocheno inique commiſſa ſunt.

PErvenit ad me quod apertam contra ſacerdotii culmen tyrannidem & ſuam coram cunctis metuentes infamiam qui me ab urbe mea pepulerunt, opinionem falſam ubique feminaverint quod non prius in Dolichio Epiſcopum fecerint quam refutatorios a me libellos acciperent. Innoteſco igitur vobis, per orationes veſtras jurans, quia neque libellos refutatorios Antiocheno direxi, neque unquam volens ab hoc epiſcopatu recedam, & violenter expulſus ſilere non patiar; ſed veſtra nihilominus ſanctitate pro me ſuis orationibus concertante, non me pigebit, ut ſpero, nec ſubire itineris longitudinem nec ad plurium concurrere Epiſcoporum Concilium. Talia enim ſuſtinui pacis tempore qualia nullus, dum contra pietatem facere cogeretur, ſuſtinuiſſe monſtratur. Nullum igitur locum apud veſtram religioſitatem illorum falſitas habeat qui excuſans excuſationes in peccatis, & nunc quidem dicunt quod me defuncto ad alterius ordinationem perducti ſint, nunc autem quod a me fuerint dati libelli per quos epiſcopatus repudiaverim curam.

a *Athanaſii*) Qui ſuperordinatus eſt Abbibo. Vide ſupra cap. 128. & infra cap. 165. Erat autem Presbyter & Oeconomus Eccleſiæ Dolichii, ut dicitur paulo poſt. b *In xeneona*) id eſt, in hoſpitio.
c *Qui eum*) id eſt, Joannes Antiochenus. Hunc enim ſimul cum Theodoreto fuiſſe Chalcedone oſtendunt geſta Epheſini Concilii. d *Mariniano*) Quem fuiſſe ordinatum puto in cathedra Acilini Epiſcopi Barbaliſſi, ut dixi ſupra. e *Abſque Metropolitano*) Reſpicit ad canonem quartum ſynodi Nicænæ, & ad canonem 19. Antiochenæ. f *Vir pius*) Magiſter militum, ad quem ſcripta eſt hæc epiſtola.
g *Circitores*) Puto heic agi de Epiſcopis injuriam paſſis.

CAPUT CXXXV. 232

Epiſtola, *inquit idem*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Alexandri, Theodoreti, Abibi, Heliadis, Maræ, Davidis, Acilini, Euphrateſiæ provinciæ Epiſcoporum ad Auguſtas, quibus ſcripſerunt innoteſcentes quæ ab Antiocheno diverſis vicibus in eos commiſſa ſunt.

DEus pietate ornavit imperium veſtrum. Unde & diutiſſime permanſit ac permanebit. Ipſe enim vos protegit. Et hoc ſæpius per ipſas res docuit imperium veſtrum. Defendite igitur & vos, o amicæ Chriſti, ejus quæ oppugnatur Eccleſiam; non quod indigeat manus humanæ ſolatio, ſed ut vobis ipſis inſeneſcibiles & æternas procuretis coronas. Quæ autem ſit pugna, hoc in brevi edocebimus. Venimus ad Epheſum pridem propter eas quæ natæ ſunt eccleſiaſticas quæſtiones. Sed nec judicio facto, nec inquiſitione, nec conflictu, neque colloquio, quidam quidem depoſuerunt ſanctiſſimum Epiſcopum Neſtorium, quidam vero contradixerunt depoſitioni, injuſtam eam iniquamque dicentes, quorum unus fuit & Antiochenſium Præſul, ſicut & veſtra pietas novit. Et multa quidem certamina pro eo fecit Epheſi, ac plurima Chalcedone in conſiſtorio & (coram) piiſſimo & amico Chriſti Imperatore noſtro, orthodoxum nominans eumdem virum, & ipſam depoſitionem de iniquitate accuſans; ſed poſtquam rediit inde, & dejectionem ſuſcepit & anathematizavit dogma veritatis. Adjecit vero his & alteram iniquitatem his quoque pejorem. Eos enim qui communicare ſibi in hoc homicidio & impietate noluerunt e diverſo impugnat. Unde & contra noſtram provinciam oblatravit, & contra ſanctorum patrum regulas [a] duos Epiſcopos ordinavit, abominabiles viros atque perverſos, & totius operatores laſciviæ. Pervaſit vero & martyrium ſancti & boni victoris Sergii martyris, quod ſub Hierapolitana erat Eccleſia, & [b] noviter illic contra morem ordinavit Epiſcopum, cujus nec latet iniquitas, ſed omnibus nota eſt. Ob hoc compulſi ſumus Deo amiciſſimos Clericos ac monachos deſtinare cum præſentibus literis, per quas veſtram quæſumus pietatem ne deſpiciatis Eccleſias Dei, ſed edoceatis de his quæ contra nos fiunt iniquitatibus piiſſimum & amicum Chriſti Principem noſtrum, ſuadeatis vero ut jubeat ejus imperium iniquas ordinationes vacare, Epiſcopos vero noſtræ provinciæ ſecundum ſanctorum beatorumque patrum regulas ordinationes celebrare, baſilicam vero ſancti & boni victoris Sergii martyris ſecundum priſtinum morem ſub Eccleſia hujus eſſe metropolis, (uti erat) antequam & magnum id ipſum templum fabricatum eſt & illi altiſſimi muri & alia intra eandem [1] munitionem ædificia. Decet enim [c] ſanctitatem veſtram & hanc iniquitatem removere & ſanctorum beatiſſimorumque patrum regulas roborare, quorum orationibus veſtrum munitur imperium.

[1] Forte, *manſionem*.

CAPUT CXXXVI. 224

Epiſtola Alexandri Epiſcopi reſpondentis ſuper his Joanni Archiepiſcopo.

SApientiſſimo Salomone determinante per divinam gratiam contraria tempora & dicente, *Tempus flendi, & tempus ridendi*, arbitror tempus præſens non infantilis ludi; ſed eſſe lachrymarum & gemituum & multorum luctuum. Quis enim non lamentetur legens impii Cyrilli capitula & reliqua illa conſcripta quæ conveniunt eis, & hanc quam nunc ad Dominum meum ſanctiſſimum & Deo amiciſſimum Epiſcopum Acacium ſcripſit epiſtolam, cujus proœmium ſic ſe quodammodo habet, [d] *Decentem ſe etiam nunc*, inquit, *curam ſuſcepit ſanctitas tua*, videns cum omni inſtantia & fortitudine his ipſis ubique utentem tam in proœmiis quam in finalibus per quæ & primogenitum ex mortuis factum fuiſſe Deum verbum & reviviſcere Deum verbum & conventum naturalem & ſecundum ſubſiſtentiam unitionem ſuſtinere & in unam naturam redactum evidentiſſime prædicavit. Et pro his decertat tamquam pie ſe atque orthodoxe habeant & divinis ſcripturis conſona ſint, ita ut nec unquam projicere hæc aſſumat, tamquam divinis quidem ſcripturis conſona, evertentia vero impia & polluta, juxta ipſum, Neſtorii dogmata, nec unquam nos aliter in communionem vel a ſe eſſe recipiendos, vel ab eis qui ei eadem ſapiunt excommunicationem fore ſolvendam, niſi & Neſtorium condemnaverimus & blaſphema, ſicut ipſe dicit, & impia ejus dogmata anathematizaverimus. Et in medio epiſtolæ pollutas ſuas vocum novitates & objectiones falſi nominis ſcientiæ & tortuoſitates oſtentans cogitationum ſuarum, ſcripſit ita: *Quia inconvertibilis*, inquit, *& immutabilis, & omnis paſſionis inſuſceptibilis eſt Dei ſermo, impaſſibile eſt enim quod divinum eſt, & converſionis obumbrationem minime ſuffert*, & reliqua. His vero adjecit: *Quia omnis paſſionis inſuſceptibilis eſt ſecundum propriam naturam*: & ſuperinduxit: *Quia paſſus eſt Chriſtus & Dominus & unigenitus filius Dei carne*. Quæ dicens, concluſionem delusit. Et magis hoc omnibus ſubtilius ſanctitas tua (novit, ſciens) ejus impia dogmata, quæ & per multas direxit provincias antequam proficiſceremur ad Epheſum, per Cappadociam & Galatiam & omnem orientem, & omnes contra ipſa movit, quocumque conſcribere potuit. Sed & poſt reditum ab Epheſo per epiſtolam ſcribens ſanctitas tua ea quæ in Epheſo facta ſunt admirandiſſimo & magnificentiſſimo Appiniano duci Meſopotamiæ, integerrime abominabilem capitulorum conſcriptorem illiuſque expoſuit hæreſim. Si igitur, ſicut ſanctiſſimo Epiſcopo Acacio orthodoxa eſſe viſa eſt epiſtola, ſic etiam tuæ ſanctitati, ſuperfluam arbitror fatigationem Domini mei Deo amiciſſimi Epiſcopi Pauli ad Ægyptium. Tuæ enim ſanctitatis epiſtolam & Cyrilli ad ſanctiſſimum Epi-

a *Duos Epiſcopos*) Marinianum Barbaliſſi & Athanaſium Dolichienſem. Vide ſupra cap. 133.

b *Noviter*) Hinc videtur poſſe colligi novum epiſcopatum inſtitutum eſſe in quadam baſilica ſancti Victoris conſtituta in diœceſi Hierapolitana. Quæ conjectura confirmatur ex his quæ paulo poſt dicuntur de reſtituenda baſilica illa Eccleſiæ metropolitanæ Hierapoleos. Vide infra cap. 161.

c *Sanctitatem*) Pietatem, divinitatem.

d *Decentem*) Extat ſupra cap. 56.

Episcopum Acacium perlegens, cum pariter A esset nobiscum & Deo amicissimi Episcopi & multi reverentissimi Clerici, & eorum qui nostræ sunt civitatis, & eorum qui de provincia sunt, aliorumque multorum, nihil inveni, neque ego, neque qui erant præsentes, consonans quodcumque vel simile. At vero cognoscat sanctitas tua quia impius non nunc his decipulis utitur. Direxi primi anathematismi ejus interpretationem, ubi impium Apollinarium fidem patrum exponit, ad seductionem utens dictis his: *Quia neque fermentatio, neque retemperatio neque refusio substantiæ ejus ad carnem facta est.* Posuit vero in ipsa interpretatione: *Quia & semen Abrahæ apprehendit, & similiter nobis participatus est sanguine & carne.* Et mox sceleratus & impius adjicit: *Genitus est enim ex sancta virgine secundum carnem, & homo apparuit secundum nos.* Et possibile est ei qui timore Dei & reverentia interpretationem primi capituli legit plurima invenire, in quibus & obumbrare videtur, & manifestissimam hæresim suam exponit, sicut & in multis suis conscriptis. Si igitur persistat in iisdem Ægyptius, & non negat quidem capitula, (nec) confitetur vero Christum, ex quo evangelizavit sanctæ virgini angelus, Deum esse & hominem, eumdem sine dubio & filium hominis propter naturam quæ est ex semine Abraham & David, & ipsum procul dubio Dominum David propter divinitatem, Deo verbo templum a mortuis suscitante secundum sententiam Domini Christi, & in sæculum infinitum duas naturas in uno filio, Domino, & Christo inconfuse & indivise cognoscendas, nos nullam communionem cum eo habemus, neque cum his qui communicent ei absque hac confessione. Ut enim & Prophetas & Apostolos & Evangelistas & martyres taceam, nunc vel beatam Susannam sequi studeo dicens: Sive enim hoc fecero, non effugiam manus Ægyptii & communicantium ei. Omnia vero eligibilius est nobis sustinere ab Imperatoribus & judicibus & aliis hominibus quam piam confessionem & sanam prodere fidem, vel si multa millia essent sub- D sannantium nos. Unde epistolam supremam de causa proposita dirigens tuæ religiositati, manifestam rationem sentiat jam meam. Ego enim sanctissimum Episcopum Nestorium scio in sermonibus suis ea quæ Prophetæ & Apostoli & Evangelistæ prædicantem. Et oportebat obturare nos aures, proponente nobis impio Cyrillo ut anathematizaremus dogmata ejus velut impia atque polluta. [a] In Tharso [b] quinque ex his deposuisti hæreticis, & consonavimus vobis. Nunc autem promittit Cyrillus quia si facti fuerimus hæretici, dabit nobis ipse communionem.

CAPUT CXXXVII. 225

Epistola, *inquit*, Dorothei Metropolitani Mœsiæ ad Deo amicissimum Alexandrum Episcopum Euphratesiæ & Theodoretum.

PActionem quæ pridem sub pacis simulatione non bene cum Ægyptio facta est nunc clare detexit [c] Proclus, qui in magna illa ordinatus est civitate. Scripsit enim contra nos [d] literas calumniis plenas tam ad reverentissimum clerum quam ad amicum Christi orthodoxum populum. Igitur ad integriorem præfatorum scriptorum comprehensionem compar epistolæ ejusdem propriis meis literis junctum B vestræ religiositati direxi; ut si vobis rectum videtur & utile quo omnes nos ad [e] magnam civitatem pariter concurramus, ut cum competenti in Deum fiducia colloquamur amico Christi Imperatori pro orthodoxa fide, id minime negligamus. Notum vestræ facio sanctitati ut mihi secundum Deum [f] congaudeatis quia reverentissimus clerus & amicus Christi orthodoxorum populus per dies in Domino provehuntur, concertantes evangelicæ fidei. Omnem quæ vobiscum est fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus.

CAPUT CXXXVIII. 226

C [g] Epistola, *inquit*, Theodoreti Episcopi ad Dorotheum Mœsiæ Metropolitam.

AUdientes vestram fortitudinem roboramur, & in vos intenti segnitiem deponimus. Exemplar enim principale virtutis omnibus qui imitari voluerint vos certaminibus his præsidens proposuit Deus, ut per imitationem vestris insigniamur characteribus. Quia igitur multa vobis est apud Deum fiducia, sic ferventem illic nobis sustinentiam providete & orationibus stabilite ut firmi & in dogmatibus persistamus, & claudamus oculos, ne sanguinis in justum judicium videamus, & claudamus aures nostras, ne audiamus & cadamus in ter- D ram. His enim bonis ac talibus perfruemur, si vestras impetraverimus orationes.

CAPUT CXXXIX. 227

Epistola, *inquit*, ejusdem ad amicum Christi Constantinopolitanum orthodoxorum populum, per quam eos hortatur ad patientiam, & circa dogmata contrariorum pœnitentiam declarat.

[h] QUi nauticæ arti dant studium & in mari vivere deligunt, dum pessimis tempestatibus repugnant, a contrariis flatibus, sævis voluminibus oppugnantur, ac multa caligine detinentur, si subito eis ignis illuxerit, con-

a *In Tharso*) Supra cap. LXVI. *memor eorum est quæ in Tharso & in Chalcedone & in Epheso facta sunt*. Obscurum autem est quod hic ait Theodoretus, depositos ab orientalibus apud Tharsum fuisse quinque ex illis hæreticis. Nam quum Tharsi adessent orientales, quod fuit diu ante pacem factam, alios velut hæreticos deponere non poterant præter Cyrillum & ejus sequaces. Cyrillum sane & Memnonem deposuerant apud Ephesum; reliquos excommunicaverant nisi resipiscerent. Difficultatem istam utcumque solvit epistola Meletii Mopsuesteni infra cap. CXLI. CLXXIV. b *Quinque*) Infra cap. CLXXIV. *septem*, quod est melius. Ex capite quippe CXLI. apparet depositos fuisse Episcopos qui Constantinopolim missi erant a Concilio Ephesino. Hos autem fuisse septem patet ex his quæ dicuntur supra. c *Proclus*) Ordinatus est post mortem Maximiani anno cccexxxiv. mense Aprili, ut docet Socrates lib. 7. cap. 40. d *Scripsit litteras*) Hæc Lupus rhetoricatur ac divinat, seriem harum litterarum fuse exponens. e *Magnam civitat.*) Constantinopolim. f *Congaudeatis*) Assentior Lupo, qui hinc conjecit Dorotheum favore cleri ac populi adjutum mansisse in sede sua, Saturninum vero, qui in loco ejus fuerat ordinatus, non fuisse susceptum. Vide supra cap. XLVI.

g *Epistola*) Nescio rationes quibus inductus Lupus existimavit hac epistola Alexandrum Hierapolitanum respondere litteris Dorothei Marcianopolitani. Mirum quippe non est Theodoretum rescribere, cum ad eum quoque data eodem exemplo fuerit epistola Dorothei.

h *Qui nauticæ*) Hanc epistolam putat Lupus scriptam esse post priorem sancti Cyrilli epistolam ad Acacium Berrhœensem, id est, nondum plene reddita Ecclesiæ pace.

ſolantur & reſumunt excuſſo terrore fiduciam, quæ eos meliora ſperantes deſperare non ſinit. Tale aliquid etiam nos perpeſſi nunc ſumus, veſtræ Deo amabilitatis literas perlegentes. Multam namque Eccleſiarum concuſſionem videntes, & tempeſtates & procellas undique cernentes illidi, & hinc volumen fervens & accreſcens, & naufragium minitans, & pinguem nebulam diffuſam, & quæ ſunt cominus conſpici non ſinentem, velut ſi igniculum ſubito quendam & introitum portus veſtras vidimus literas, & conſolatione perfruimur, & fiduciam ſumpſimus, & fortiter patimur impetus tempeſtatis, & puram ſuſtinemus ſerenitatem. Fidelis enim Deus eſt, qui non permittet nos tentari ultra virtutem; ſed cum tentatione faciet & proventum, ut ſuſtinere poſſimus, & falſitatem quidem convincere valeamus, veritatem vero lucidius comprobare. Convicta ſiquidem nunc quoque eſt compoſitio falſitatis, & virtus veritatis oſtenſa. Ecce enim qui ſalvatoris noſtri Chriſti naturas impio ſermone confuderant, & unam præſumpſerant ejus prædicare naturam, & ut divinitati paſſiones deputarentur legem protulerant, & ob hoc ſanctiſſimum & Deo amiciſſimum præpoſitum ſacerdotum Dei Neſtorium oppugnaverant, tamquam in chamo & fræno maxillas confracti, & a ſiniſtris ad dexteram tracti, didicere veritatem, & contraria docent, illo ducatu retrahentes ad veritatem quem pro veritate oppugnaverant. Pro una enim natura duas nunc confitentur, & eos qui contemperationem vel confuſionem dicunt anathematizant, & divinitatem Chriſti impaſſibilitate venerantur, & carnis eſſe paſſiones docent, & evangelicas dividunt voces, & excelſas quidem Deoque dignas divinitati adſcribunt, humiles vero humanitati coaptant. Tales enim ab Ægypto allatæ ſunt literæ. Sed hi qui vix tandem veritatem dogmatis didicerunt, & evangelicam regulam normamque edocti ſunt, adhuc ſunt malevoli hactenus circa illum qui eis horum doctor eſt factus, atque illum qui eos ab errore liberavit & ad veritatem deduxit, ut impium & hoſtem & operibus & verbis impetere tentant, & latrando adverſus eum ſatiari non volunt. Sed non ſuperabunt veritatem, quia res firma eſt veritas. Ipſe enim Chriſtus eſt veritas. Et convicit quidem jam, ſicut dixi, adverſitates mendacii, & veritatis radium ſubindicavit qui coronat veritatis amatores. Oſtenſurus vero eſt eam clarius, & falſitatem omnino diſrumpet. Et diſcent qui uſi ſunt ea quod ſit Deus in cœlo, qui & ea quæ fiunt conſpicit, & quæ dicuntur audit, & ponit ſuis athletis certamina, & leones fame ac furore diffluentes manſuetudinem docet, & ignem ſine menſura nutritum & nimis accenſum in auram roris immutat, & incenſu magno iſtum fugacem ſalvum conſervat, & in ciſternam cœni cum Propheta deſcendit, & qui illic eum miſerant, per bella captivos expellit: ipſum vero æneum murum & turrim robuſtam ſtatuit barbarorum qui ei præſtat obſequium, & in bellis vero eniteſcere præſtat, & per duos plerumque fideles multoties dena millia infidelium fugat. Et hujus rei teſtis eſt Jonathas & armiger ejus, qui ſoli contra alienigenas confligentes nutu divino univerſa alienigenarum millia fugaverunt, & ab invicem fecere conſumi. Sed deficiet me tempus narrantem Dei mei mirabilia & ejus providentiam, quæ fit in nobis per ſingulos dies. Hæc igitur ſcientes, dilectiſſimi & Deo amiciſſimi fratres, in eum præſumite qui dixit: *Confidite, ego vici mundum*. Etſi enim nos miſericordia ejus ſumus indigni, tamen propter David ſervum ſuum & Hieruſalem quam elegit, & procellas extinguet, & tempeſtatem ſiſtet, & in directum denuo ferri præcipiet Eccleſiæ navem.

CAPUT CXL. 228

Sacra, *inquit*, a Joanne Antiochiæ impetrata tam contra Deo amiciſſimum & ſanctiſſimum Epiſcopum Hierapoleos Alexandrum quam contra Helladium & Maximinum & Theodoretum Deo amiciſſimos Epiſcopos.

ECcleſiarum pacem & hanc procurantium diligenter omnimodum honorem & affectum cunctorum cauſam bonorum exiſtere ambiguum non eſt. Quia enim concordiæ & religionis viam intactam & immaculatam cuſtodiunt, hujus rei gratia honore maximo ac præcipuo fruuntur affectu. Si qui autem ſub ſimulatione religionis putari cuſtodes quærunt, præcipui dogmatis corruptores rerum teſtimonio demonſtrantur.

CAPUT CXLI. 229

Epiſtola, *inquit*, (a) Meletii ad Neotherium Comitem, qui eum per literas fuerat exhortatus & admonuerat ut Antiocheno reconciliaretur.

IGnorare videtur admirabilitas tua quod nec pro pecuniis, nec pro poſſeſſionibus, neque pro ulla alia quæ ad hanc vitam pertinet cauſa ſit hoc noſtrum certamen, neque ut placeamus hominibus, nunc uſque perſtitimus. Abſit enim ſic nos eſſe veſanos. Qua enim ſub præmii ſpe (pro) propria cauſa eligimus mori? Qua utilitate ſuſtinemus Principum minas, diſtortiones, ſeu everſiones, & prætenſionem exiliorum? Aut quid eorum quæ humana ſunt prævaluit contra nos uſque adeo ut ob hoc adverſum cunctos inſtituamus certamen? Et certe videmus eos qui valde contentionibus ſtudeant illatis ſibi a majoribus violentiis cedere, etiam dum nolint. Unum tantummodo in rebus humanis invictum eſt, Deo dedita conſcientia, illi placita ex toto corde defendens. Recolit enim futurorum ſpes, & eam quæ ſuſtinetur beatitudinem, & ad Deum confidentiam, & alia quæ multo ſunt univerſis hujus vitæ meliora quanto per infinita ſæcula porrigentur. Hinc homines univerſorum præſentium fiunt deſpectores, ſciendo quia etſi a præſenti vita ſolvantur, ſuccedit procul dubio beatitudo cœleſtis & cum Domino Chriſto regni conſortium. Et idcirco non ſolum pro nihilo præſentia deputant quidam, ſed & pro ſummo beneficio habent ut liberentur ab eis, bene ſcientes quod futura obtinere non poſſint niſi a præſentibus liberati. Neque nos igitur,

a *Meletii*) Epiſcopi Mopſueſteni in ſecunda Cilicia.

tur, per gratiam Dei, pro gratia vel inimiciis cujuslibet hoc certamen inivimus, ſed pro pia fidei confeſſione, pro conſcientia Chriſto devota; propter quem pro nihilo ea quæ in præſenti ſunt ſæculo deputamus. Et quia hæc non fingam, audi per partes cum brevitate qua poſſibile eſt. Capitula Cyrillus expoſuit plena univerſis hæreſibus, propter quæ univerſus perturbatus eſt orbis. Collecta eſt Epheſi ſynodus. Advenit illuc & [a] iſte ab Antiochia; & adjudicans tunc expoſitoris inſaniam, depoſuit eum cum toto orientali Concilio. Juravit coram Principe *quia etſi pœnituerit Cyrillus, non ei reſtituo epiſcopatum, eo quod hæreſiarcha ſit factus*. Et habemus exemplaria horum. Reverſus eſt a Conſtantinopoli ad orientem idem Antiochenus. Collegit rurſus in [b] Tharſo Concilium. Scripſit ſynodicas literas, in quibus & Cyrillum depoſuit & eos qui pro eo adſcenderant Conſtantinopolim, quorum manifeſta ſunt nomina. Ad ultimum venit [c] Ariſtolaus, accepit propoſitionem ut anathematizaret Cyrillus ipſa capitula & ea quæ male expoſuerat univerſa, & eſſet rectæ fidei confeſſione contentus. Suſcipiens Cyrillus hanc conditionem per Ariſtolaum, [d] ſcripſit Acacio Berrhœenſi epiſtolam verſuum plurimorum, affirmans de capitulis quod bene ſe haberent & nunquam repellerentur ab eo. Poſt hæc miſit Antiochenus ad Cyrillum [e] Paulum Emeſenum. Qui vadens, agenſque illa quæ nunc dinumerare non poſſum, ad ultimum reportavit [f] epiſtolam quæ anathematiſmum capitulorum nec per ſomnium contineret, minus vero deteriora capitulis in ſuperficie prædicaret. Ex hac epiſtola diffamabatur jam quaſi Cyrillus de his quæ conſcripſerat pœniteret. Et ab Antiocheno ita ſuſceptus eſt. Hæc Cyrillus addiſcens [g] ſcribit Conſtantinopolim quibuſdam Clericis ſuis quod neque pœnituerit de his quæ conſcripſit, neque omnino aliquid eorum quæ expoſuerat moverit, ſed neque rogans quemlibet ita receptus ſit, ſed potius e diverſo ipſe rogatus ſit & Antiochenum ſuſceperit. Et horum omnium exemplaria detinemus. Hæc ipſa vero [h] ad Melitinenſem ſcripſit Acacium, quod nec ſubmoverit aliquid eorum quæ a ſe expoſita ſunt, neque ullum de reconciliatione rogaverit, quin potius e diverſo Antiochenum rogatus exceperit, ubi unam filii poſt unitionem dixit eſſe naturam. Et ipſe hujuſmodi per totum mundum clamat, & ſingulis vicibus aſſeverat quod nec reſpuerit quæ ab eo ſunt ſcripta nec repellere patiatur uſque ad mortem. Propterea noſmetipſos ab Antiocheno ſejunximus, eo quod Cyrillo ſic exiſtenti perverſo poſt tanta ſuccubuit & per ipſam communionis cum eo unitatem ſemetipſum comparticipem ejus effecit. Non propter aliquas quippe quas nec habemus inimicitias ad Joannem, ſed propter conſcientiam noſtram, quæ Deo devincta eſt, quam non poſſumus pro humana decipere gratia, etſi multa millia nobis quis inferat mortium. Unde & magnopere agimus pro illa perſona, eo quod Deo vincta ſit conſcientia noſtra. Sed dicit quod Cyrillus capitula illa reſpuerit. Oſtendat ergo ejus epiſtolam nominatim anathematizantem illa capitula & Nicænæ fidei confeſſione contentam. Sed non habet quod oſtendat, ſed pro magno profert nobis epiſtolam quæ tantum differt a capitulis quantum non per omnia ſic aperte blaſphemat. Sed de hac nobis nullus eſt ſermo. Verum ſi vult inter nos inimicitias ſolvi, perſuadeat Cyrillo anathematizare per epiſtolam nominatim omnia quæ male expoſuit, & Nicæna illa expoſitione beatorum patrum eſſe contentum, ſicut ea beatus ille Theodoretus Dominus noſter explanavit. Ipſe enim eſt verus illorum quæ expoſita ſunt intellectus. Aut ſi hæc non fecerit, anathematizet ipſum cum capitulis ejus, hæc auſus videlicet in communicantes omnes qui eadem quæ Cyrillus adſtruunt, & ſoluta ſunt omnia. Nos enim per gratiam Domini Chriſti diligimus Eccleſiæ pacem. Diligimus vero ita ut ea perfruamur devota Deo conſcientia, non vero ut noſmetipſos per illam gehennæ tradamus. Hoc enim non jam pax eſt, ſed omnimoda exterminatio. Et nulla nobis alia remanebit adverſitatis occaſio, niſi propter piam fidei confeſſionem. Alioquin omni ſumus damnatione digni, & revera infeliciſſimi omnium, ſi propter viles occaſiones quæ ſunt divina turbamus.

CAPUT CXLII. 230

Reſcriptum, *inquit*, publicatum ut terminus eorum quæ ſcripta ſunt ad magnificentiſſimum Comitem & Vicarium Titum a glorioſiſſimo (i) magiſtro militiæ Dionyſio.

QUid de Helladio & Maximino & Alelandro & Theodoreto reverentiſſimis viris Epiſcopis definiri cenſuerit imperialis clementia, ipſæ divinæ literæ [k] præfulgentes tuam magnitudinem poterunt edocere. Quomodo vero & a nobis iidem ſint commoniti, [l] ſubjecta deſignat. Unde diligentia tua præceptum noſtrum ſuſcipiens elaboret ut omni arte & ſubtiliſſima argutia perveniat ad effectum quæ imperialis decrevit auctoritas. Nec enim parva gloria tua magnitudo fruetur, ſi celeritatem tantæ cauſæ afferre valueris. Pertinet ad animarum noſtrarum religionem, pertinet, ut ita dixerim, ad cœleſtis divinitatis curam præſentis qualitas cauſæ. Unde dum tuam magnificentiam & divinæ literæ & noſtra auctoritas præparant, commoneat vero per dies ac noctes

---

a *Iſte ab Antiochia*) Putat Lupus Joannem Antiochenum ſic a Meletio deſignari per contemptum, quia eum ipſo etiam Epiſcopi nomine judicabat indignum. Quæ conjectura confirmatur ex capite CXLV. & ex capite XCIII. ubi ita legitur de eodem Joanne: *Nec enim eum Epiſcopum ſcribo, de reliquo incidens memetipſum a communione Cyrilli & eorum qui ei ſunt additi.* b *In Tharſo*) Habitum eſt iſtud Concilium poſt reditum ab Epheſo, id eſt, anno CCCCXXXI. ut arbitror. Vide ſupra cap. LXVI. & cap. CXXXVI. & infra cap. CCI.

c *Ariſtolaus*) Vide ſupra cap. L. d *Scripſit Acacio*) Ea epiſtola extat ſupra cap. 56.

e *Paulum Emeſ.*) Vide ſupra. f *Epiſtolam*) Habetur ſupra. g *Scribit CP.*) id eſt, Eulogio Presbytero ſuo. Vide ſupra. Falſus eſt ergo Lupus, qui putavit heic agi de epiſtola a Cyrillo ſcripta ad Theognoſtum & Charmoſynum, quæ deſcripta eſt ſupra cap. 85. h *Ad Melitin.*) Et hæc quoque habetur ſupra. i *Magiſtro Militiæ*) per orientem, ut docet caput 176. k *Præfulgentes*) Hic locus confirmat ſententiam Sirmondi de Principum reſcriptis per provincias ita promulgari ſolitis ut præponerentur edictis judicum, non vero ſubjicerentur, ut putabat Salmaſius. Vide Propempticum Sirmondi lib. 2. cap. 2. Vide etiam ſupra cap. 9. & infra cap. 183. & ſeq.

l *Subjecta*) id eſt, ſubjecta huic reſcripto. Ea autem extat in capite ſequenti.

noctes orthodoxæ pietatis reverentissimus cultus, tota urbana tranquillitate servata, absque ullo strepitu ac perturbatione, divinitus imperatis competens præbebis obsequium.

CAPUT CXLIII. 231

Epistola, *inquit*, magnificentissimi Dionysii magistri militum, quam scripsit ad unumquemque Episcoporum qui nominantur in sacra, ut aut consentirent his quæ ab Antiocheno sunt gesta, & communicarent ei, aut ab Ecclesiis & civitatibus exirent.

INvictus Dominus non ignorat quantum suo profit imperio cultus sinceri devotio, quantamque securitatem & illuminationem provinciis præparet fidelis investigatio cultus orthodoxi. Hinc utique & dignus efficitur impetrare quicquid a propitia poscendum deitate crediderit. Necesse est enim ut prospere universa contingant, si Deo paruerit ea quæ apud ipsum definita est veritate. Motus igitur sanctitate congrua, dum cognovisset beatitudinem tuam Joanni Antiochenæ civitatis Episcopo non adesse in sanctis neque communicare in mysteriis adorandis, cœleste decretum dare dignatur, quod in his quæ sunt priora præfulget, ut aut communices præfato ac reliquis qui cum eo consentiunt in cœlestis divinitatis cultu, aut recedas a civitate & sancta Ecclesia cui præesse dignosceris. Igitur divinis literis pertractatis, unum e duobus facies. Necesse est enim ut aut communices Joanni Episcopo catholicæ Ecclesiæ, ut ablatis contentionibus sancta Ecclesia quiete fruatur ac pace quam peperit, aut contendens formam divinitus datam subire cogaris. Privaberis enim urbe, privaberis & Ecclesia, si meliori sorte obedire & assentire nolueris. Sit igitur deliberationis tuæ ut divina & adorabilia præcepta recipias, si iram principalem declinare desideras.

CAPUT CXLIV. 232

Epistola, *inquit*, Helladii Episcopi ad Deo amicissimum Episcopum Meletium, quam scripsit indicans ei quod sunt a Constantinopoli mandata, & de his petens quæ essent gerenda tractatum.

SUnt vero, quæ mandata sunt, hæc. Quia & orthodoxe docet Proclus, & patrocinator est, & multam habet fiduciam apud Imperatorem. Et missurus est ad Antiochenum cum sacris synodicam suam, ut eam suscipi ante omnia præparet; & quam qui non receperint, pellantur Ecclesiis. Necesse fuit ut quæ scripta sunt a nobis a regia urbe a religiosissimo compresbytero Anastasio & reverentissimo condiacono Thartitio ad tuæ cognitionem religiositatis perducerem. Igitur exemplaria destinavi, ut legens atque pertractans, celeriter nobis quod placuerit demandare digneris & quid agere debeamus. Nos enim ex tua religiositate pendentes, cum tuo gerere volumus universa consilio. Ora vero ante omnia pro nobis, Domine.

CAPUT CXLV. 233

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi & sanctissimi Episcopi Meletii ad Helladium, per quam rescripsit quod neque ipse ab eis quæ semel pie placita sunt absistet, neque credere justum esset his qui illa nuntiaverunt, dum per opera ipsa docuerint quod propter tempus a Procli sint suscitati sautoribus.

GRatias quidem tuæ sanctitati ago, Deo amicissime Domine mi, quod talis curæ participes nos adscisceré dignatus es. Ego vero ad ea quæ nunc scripta sunt hoc remando tantummodo, quod neque hunc qui [a] beatificat Maximianum, [b] qui nuper obiit, quippe a Cyrillo (&) eis (qui) ea quæ ejus sunt sentiunt [c] ordinatus est, & qui eos pro impietate adversus veritatem quantumcunque potuit adjuvit, neque quemquam novi, quisquis sit, qui [d] Joannem vocet Episcopum, neque aliquid eorum quæ ab ipso dicuntur accipio; sed nec si angelus de cœlo, secundum beati Pauli præceptum, me persuadere voluerit. Nam si esset vere credendum quod idem vir Nestorium Deo amicissimum Episcopum haberet Episcopum, & Cyrilli deterioriſque ab eo Joannis communionem respueret ut diabolicam, nec tunc quidem per omnia inculpabile foret ejus ordinationem recipere, etsi multoties millies ante hoc schisma consecratus esse dicatur, eo quod omnino hæc omnia ex priori perturbatione & inordinabilitate, per quam cuncta dirupta & in invicem per partes incisa sunt, pendeant, nihilque ratum sit legitime apud eos. Forsan tamen nihil nobis nocere videretur injustitia illa quæ [e] in personam commissa ab aliis videretur quos a nostra omnino communione suspendimus. Nunc autem quomodo sane his credere poterimus testimonium ferentibus quod existat orthodoxus qui pium nominat & Joannem, & manifeste dicit quoddam decretum dirigendum esse per quod pii cogantur ejus approbare synodicum. Ego igitur, Deo amicissime Domine mi, non abscedo a priori sententia, neque patior conscientiam meam in quocunque decipere, etsi omnes se dediderint præsenti sæculi vanitati, propter eum qui me a principio adscivit, ut devotam Deo servare studeam conscientiam meam. Jam de reliquo quicquid voluerint agere contra nos, ipsorum fit hoc in tempore potestatis. Hoc solum rogo, ut consuetis orationibus tuis nobis cooperari digneris.

CA-

a *Beatificat*) quia nimirum Proclus Maximianum sanctæ memoriæ virum & beatissimum vocaverat in epistola synodica de ordinatione sua, cujus initium habetur infra cap. CL. b *Qui nuper obiit*) Hinc colligitur epistolam istam scriptam esse anno ccccxxxiv. haud multo post mensem Aprilem, cum in ea agatur de Maximino Episcopo Constantinopolitano nuper mortuo & de Proclo in locum ejus ordinato. Maximianus enim obiit pridie Idus Apriles, & statim ei suffectus est Proclus, ut docet Socrates lib. 7. cap. 40. c *Ordinatus est*) Proclus. Vide supra cap. cxxiii. d *Joann. vc. Episcop.*) Vide supra cap. CXLI. e *In personam*) Nestorii.

A

CAPUT CXLVI. 234

Epistola Theodoreti, *inquit*, Episcopi ad Alexandrum Deo amicissimum Episcopum, per quam significavit quod magnificentissimus (a) Comes Titus & sanctissimi monachi insurrexerint in eum per literas, tamquam qui debebat pacem communionemque amplecti Antiocheni Joannis.

MUltas per hos dies sustinui perturbationes multasque tristitias, quales nunquam, quarumque alias prætermittam. Venit admirandissimus atque clarissimus Tribunus Euricianus cum literis magnificentissimi & gloriosissimi Comitis Titi tam ad sanctos monachos scriptis quam ad Dominum [b] Jacobum & Dominum [c] Symeonem & Dominum [d] Baradatum & ad nos. Quæ literæ minas continebant ut si non acquiesceremus pacificari, mox, nobis projectis, ordinarent alios. Et quidem risi de minis. Pessime autem me sancti monachi afflixerunt, multa pro pace rogantes, ut culpantes. Dum vero irascens ego, & male accipiens ista, paratus essem & civitatem relinquere & provinciam & ad vitam monasticam confugere, afflicti promiserunt usque ad [e] Gindarum mecum discedere & Antiocheno suadere ut illuc adveniret mecumque loqueretur. Me autem dicente quod nisi [f] ejicerentur illi, impossibile esset fieri pacem, direxerunt tres Deo amicissimos Presbyteros & Archimandritas tam [g] ad eum quam ad magnificentissimum Comitem Titum, mandantes eis non esse justum ut viros sanctos, & qui suas provincias ornaverunt, sic injuste & inique projicerent. *Si quid enim tale fuerit gestum, perturbationem necesse est subsequi. Si igitur pacis curam geris, dignare venire ad Gindarum; & sumentes Episcopum nostrum, veniemus ad te.* Igitur necessarium duxi hæc ipsa tuæ innotescere sanctitati, ut eam nihil eorum quæ agimus lateat. Ire vero ad Antiochiam omnino interim recusavimus. Oret igitur sanctitas tua hoc quod Deo placeat dispensari & ea fieri quæ expediunt sanctis Ecclesiis.

CAPUT CXLVII. 235

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri ad Theodoretum, quam rescripsit ad hæc quæ ab illo sunt scripta, dirigens ei conditiones quasdam de ipso negotio.

TUa quidem sanctitas bene fecit in scripto nobis quæ nuper acta sunt indicare. Ex parte autem nobis hæc ipsa & opinio nuntiat, quæ super ea quæ dicuntur & ea quæ aguntur solet adjicere falsitatem. Veruntamen ego per gratiam Dei, quæ me nunc usque roboravit, spero quod nullius metuam minas, ut aut impio Cyrillo communicem aut orthodoxiæ proditoribus, qui & anathematizaverunt eam, & orthodoxum dejecerunt, ut ex hoc, quod ad ipsos attinet, clare ubique falsitas prædicetur. Nam quod crescat apud eos atque proficiat mali nominis hæresis, puto quod & ipsa quæ nunc a Constantinopoli scripta sunt tuam docuerint sanctitatem. Et in Antiochia vero non unus, nec duo, nec decem tantum de Hierapolitanis adfuerunt in Ecclesia, inter quos erat & Dominus meus Deo amicissimus Presbyter Maranas, quando & Macedon in majori hebdomada in cœmiterio & Antonius Chalcidis Episcopus in Ecclesia sancti Zachæi aperte Deopasianam hæresim prædicaverunt. Hæc scribere sum coactus, nimis ægre suscipiens, propter sanctorum monachorum contra nos curiositatem. Rogo igitur ut etiamsi omnes [h] mortuos ab initio mundi resuscitent, siquidem [i] quiescant, orent pro nobis. Si autem damnant nos, parcat illis Deus. Nec enim majoris auctoritatis sunt quam de cœlo angeli, & quam chorus ille Apostolorum, quos anathematizavit per Paulum Christus si quid præter evangelium Christi evangelizare præsumpserint. Si unquam vero contigerit ut alicui eorundem sanctissimorum monachorum tua sanctitas colloquatur, & super hoc moverint ipsi sermonem, suade illis ex me quia secundum veritatem, nec si mihi totum cœlorum regnum Joannes, cujus non est dominus, dederit, non autem dico [k] Rasaphas & alias hujus solitudinis civitates, ei communicare sustinebo, nisi prius

---

a *Comes Titus*) Implens locum magistri militiæ potestatis, ut legitur infra cap. CLXXXIII. seu Vicarius, ut in capite CLIV. scriptum est *loci servatoris*. Hujus rursum mentio est infra cap. CLXXIII. CXC.

b *Jacobum*) Presbyterum & monachum magni nominis, cognomento Nisibenum, cujus encomium enarrat Theodoretus in capite 21. historiæ religiosæ, & ad quem extat epistola 28. ejusdem Theodoreti. Assentior enim Nicephoro Callisto, qui lib. 15. cap. 22. eum vocat Nisibenum, huc adductus, ut opinor, auctoritate codicis encyclii, ubi inter nomina eorum ad quos Leo Imp. scripsit in causa Timothei Æluri Episcopi Alexandrini, recensentur Jacobus monachus Nisibenus, Symeon monachus, & Varadatus monachus, illi ipsi nimirum qui in ista quoque epistola nominantur, & eo quidem prorsus ordine. Vide Evagrium lib. 2. cap. 9.

c *Symeonem*) cognomento stylitem, de quo pluribus actum est supra cap. LII. Vide Theodoretum cap. 26. historiæ religiosæ. d *Baradatum*) Recensetur, ut dixi, in indiculo eorum ad quos Imperator Leo scripsit de discidio Ecclesiæ Alexandrinæ; sed pro Baradato Baradocus vocatur in antiquis exemplaribus Ecclesiæ Bellovacensis & monasterii Corbejensis. Apud Theophanem, ut quidem editus est, vocatur Barda, itemque apud Anastasium Bibliothecarium in historia ecclesiastica. Qui error irrepsit ex divisione syllabarum. Nam pro eo quod editum est Βάρδᾳ τῷ μοναχῷ legendum est Βαρδάτῳ, uti etiam legitur in codice 5091. bibliothecæ Colbertinæ. Rescripsit autem ipse ad Leonem Imperatorem. e *Gindarum*) civitatem Seleucidis, cujus meminit Ptolemæus lib. 5. eamque locat prope Gephyra. In tabula Peutingeriana Gendarus ponitur inter Gephyra & Cyrrum hoc modo:

Ab Antiochia Gephyra M. P. XXII.
A Gephyris Gendarum M. P. XXII.
A Gendaro Cyrrum M. P. XXXVI.

Itaque Gindarus erat posita medio fere spatio inter Antiochiam & Cyrrum. f *Ejicerentur*) id est, monachi, non quod eorum expulsionem peteret Theodoretus, sed quia videbat non aliter pacem amplexurum Joannem quam si illi ejicerentur. g *Ad eum*) Joannem Antiochenum. h *Mortuos*) Ex hoc loco conjecit Lupus aliquos mortuos a monachis illis, quos suspicatur eos tres fuisse qui in superiore epistola nominantur, resuscitatos fuisse. Verum alius opinor sensus est hujus loci, nimirum non deserturum se evangelium Christi, etiamsi omnes qui ab initio mundi mortui sunt, ad vitam reducerentur & aliam fidem prædicarent. Vide infra cap. CLXVII. i *Quiescant*) id est, ut ego arbitror, acquiescant, nobiscum sentiant in causa fidei.

k *Rasaphas*) Sita erat hæc civitas in Palmyrene regione inter Chollen & Suren, ut docet tabula Peutingeriana. Rhesapha prope Chollen locat etiam Ptolemæus lib. 5.

prius correcta fuerint consequenter illa quæ per orbem terrarum sunt operata hoc fidei naufragium. Memor enim sum dicentis: *Quia neque altitudo, neque profundum, neque præsentia, neque futura, neque alia creatura poterit nos separare a caritate quæ est in Christo Jesu Domino nostro.* Et gratias ago Deo quod cum illis sunt & synodi & sedes & regna & judices, nobiscum vero Dominus Deus & munda atque intemerata fides in eum. Et per sanctas orationes tuas, quia nisi me timor Dei retineret, non expectarem violentiam per sæculi potestates inferendam. Sed ne Christi gregem videar prodidisse, necessitatem sustineo. Sciens igitur sanctitas tua propositum meum, si ei id placuerit, & [a] Antiochiam introire non renuat, & quicquid novit aliud agere. Ego enim quæ a principio definivi, in ipsis permaneo. Quia vero non sim contentiose dispositus, sed habeam piæ condescensionis affectum, & eam grate suscipiam, & hæ quas nunc direxi chartas tuæ satisfacient sanctitati.

Satis ostendit beati Theodoreti subjecta responsio, si tamen vere has ejus esse approbemus epistolas, eum reverentia & affectu Archiepiscopi tunc sui hujus Alexandri, & adversitate beati Joannis Episcopi, & voluntate omnes secum pariter uniendi, non vero Nestoriani erroris assensu, ad universalem pacem tardius accessisse; quippe qui & unitive beati Cyrilli epistolæ fidem, quam tantopere nititur impugnare Nestorius, perseverantissime ab initio approbavit, & prætulit duorum Episcoporum causæ, dejectioni Nestorii, & anathematismo dogmatis ejus. Et nunc ad hæc ad omnes illius conditiones Alexandrum Episcopum suum conatur adducere. Et postea hoc per multas cum singulis efficacissime egit epistolas, ut omnes ad unitionem perduceret. Quod & in cunctis, eo suadente, paucissimis exceptis, suo studio, annuente Dei gratia, adimplevit. Unde & magnas inimicitias sustinuit eorum qui usque ad finem suo errori pertinaciter adhæserunt.

nodica, & quæreremus si superfluum nihil haberent & rectæ fidei consonarent, nullumque haberent assensum ad ea quæ Ephesi male sunt gesta, & susciperentur pro Ecclesiæ pace, alioquin omni modo fugiantur atque refutentur. Dignetur igitur sanctitas tua ut si [c] ab oriente redierint qui hæc ipsa deportant, inspicias & quæras, & nobis quod verum sit innotescat. Ego enim murmur audivi quod is qui nunc obtinuit sedem, orthodoxe docet. Et docuit vero me hoc per literas clare Dominus meus sanctissimus & Deo amicissimus Episcopus [f] Helladius. Et eorum quæ mihi ab eo scripta sunt tuæ sanctitati rescripta transmisi. Direxit vero mihi & exemplar epistolæ Domini mei sanctissimi & Deo amicissimi Episcopi [g] Eutherii, eandem virtutem continens. Rogo igitur sanctitatem tuam ut legens hæc, sicut de recta fide, sic & de Ecclesiarum cogites pace, quæ secundum veritatem nimis commoventur, & facti sumus universo populo ridiculum. Si autem tuæ sanctitati videtur ut conditiones Antiocheni pro pace suscipiamus Ecclesiæ, ut exclusis his qui ab eo inique sunt ordinati, foris ab Antiochia colloquamur, & hoc facies sicut tuam decet religiositatem. [h] Non autem tuam lateat sanctitatem quia & ego Antiocheni ad piissimum Principem literas legens, valde anima mea dolui: quia evidenter novi quod scriptor ejus, idem sentiens, absque judicio & justitia condemnavit eum qui [i] nihil noviter (*a*) ejus doctrinam docuit. Anathematismus vero illic insertus sufficiens est quidem plus & ab ipso dejectionis assensu perturbare legentem. Veruntamen non indefinite, sed cum quadam determinatione positus modicam quandam præbet consolationem. Non enim dixit, *Anathematizamus ejus doctrinam*, sed *quæcunque ab eo aliene sive quocunque modo dicta vel sensa sunt præter apostolicam doctrinam*. Ego quidem præsumpsi rogare. Tuæ vero sit sapientiæ & pertractare quod expedit, & non irasci, sed intentionem nostram perquirere.

CAPUT CXLVIII. ...236

(b) Epistola, *inquit Irenæus*, ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum, quam (Theodoretus) rescripsit significans ei quod legerit directas sibi conditiones, & unam tanquam minus se bene habentem (non) probaverit.

LEgens tuæ sanctitatis epistolam, inspiciens vero & tria exemplaria, magis illud sine nomine approbavi. Duorum namque priorum unum quidem simplex erat, alterum vero intemperate ardens. Bene autem se habens mihi illud est visum, quia & condescensionem cum mensura habuit & [c] acribiam laudabilem. Continebat enim ut intenderemus in illa [d] sy-

CAPUT CXLIX. ...237

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri, quam denuo rescripsit Deo amicissimo Theodoreto, dirigens ei & (k) proœmium synodicorum Procli.

NON ignorat sanctitas tua quid sit quod me a communione Antiocheni a principio sequestravit. Scit hoc & oriens & occidens, & septentrio atque meridies. Et nullus mihi eorum sermo est, quia aut vituperent, aut accusent me, aut mihi contumelias ingerant. Semovit autem me non ordinationum turba, per quas iniqui viri promoventur, & illis Dei præponuntur altaribus quæ [l] ad Antiochenum minime pertinent, sed proditio fi-

dei

a *Antiochiam*) Non solum ergo Theodoretum orat Alexander accedere Gindarum, sed etiam, si necesse fuerit, Antiochiam usque proficisci. b *Epistola*) Apud Mercatorem habet hunc titulum. *Ejusdem Theodoreti ad eundem Alexandrum postea quam rescivit Joannem Antiochenum Episcopum anathematizasse dogma Nestorii.* c *Acribiam*) diligentiam. Vide supra. d *Synodica*) Assentior Lupo, qui hoc intelligi putat synodicas Procli literas de ordinatione sua; quam conjecturam confirmat sequens epistola. e *Ab oriente*) non ab Antiochia sive orientali diœcesi, ut Lupus existimavit, sed a Constantinopoli, quod sequentia probant, *is qui nunc obtinuit sedem.* f *Helladius*) Tharsensis. g *Eutherii*) Thyanensis. h *Non autem*) Hæc postrema pars istius epistolæ extat apud Marium Mercatorem. i *Nihil noviter*) Hæc obscura sunt. Melius apud Mercatorem, *nihil præter doctrinam sanam novit aliquid & docuit.* k *Proœmium*) Extat infra cap. CL. Porro invidiam propterea adversus Theodoretum concitatam fuisse a Dioscoro Alexandrino quod adhæsisset his synodicis Procli docet ipse in epistola 86. ad Flavianum Episcopum Constantinopolitanum. l *Ad Antiochenum*) qui illicitas ordinationes fecerat in Euphratesia, ut dictum est supra cap. CXXVIII.

(*a*) Codex legit: *noviter propter ejus.*

dei, & communio [a] hæretici, depoſiti quidem prius a fere ducentis Epiſcopis, cedente vero nunc ei communionem Joanne & Paulo. Et hanc conſtantiam & habui & habebo, confortante me Deo, ut nulli eorum communicem qui communicant Cyrillo non excutienti & anathematizanti in ſcriptis impia ſua capitula. Et ſi [b] hic qui nunc communicat ei dicatur orthodoxus, & vel nunc ab orthodoxis ordinatus, vel ante confuſionem & iniquitatem quæ Epheſi facta eſt conſecratus, etſi ipſe multis millibus vicibus anathematizet impia Cyrilli capitula, non vero etiam communionem Cyrilli confutet, quicunque talis eſt, meus communicator eſſe vel dici non poterit. Quæ autem ſubinde cognovi, & quæ agnovero, aut per verbum, ſicut coram Domino a dignis fide viris, aut per literas, vel quæ ſit confuſio prædicationis in Eccleſia Conſtantinopolitana, vel quæ virtus exinde allatorum ſynodicorum, vel quæ corruptio quorundam noſtræ provinciæ Epiſcoporum, qui Antiocheno adjunguntur, & in omnibus circumferuntur cum Ægyptio, ſcribere ſuperfluum duco, unam habens intentionem, quam & cuncti qui nos ſciunt noverunt, ut habeam conſtantiam pro ſana fide, & fugiam hæreticam communionem. Veruntamen prædictorum ſynodicorum procemium ſtudioſe tranſcribens, quippe ut quod mihi ſat eſt ad ſatisfactionem cauſæ præſentis, exemplar ejus tuæ religioſitati direxi. Memor enim ſum & eorum quæ paulo ante mihi a tua ſanctitate mandata ſunt, quam ea teſtificari pro me arbitror quod hoc fuerit plane propoſitum meum, Deo, niſi fallor, illuminante mentem meam, talemque ſatisfactionem condente in ea ut neque tribulatio neque anguſtia neque perſecutio neque fames neque nuditas neque periculum neque gladius ſeparet nos a ſana fide, ut tempori potius quam pietati militemus.

CAPUT CL. 238

Initium ſynodicæ [c] Eccleſiæ de Proclo factæ.

NON minus quam quandolibet, etiam nunc opportune oſtendit gratia Dei ſuam manifeſtiſſime bonitatem contra malitiæ magnitudinem, Eccleſiæque ægritudinem virtute clementi reſiſtens, & dum grave profundum metueretur, veloci efficacique medicamine curans, & futurum periculum admirabili & inſperato quodam ſalvationis modo præveniens. Quoniam quidem multa medio tempore tempeſtas tenuit ſeditioſorum, qui ex corruptificis ſeminibus doctrinæ Neſtorii ſurrexerunt, & inſiſtebant, dum pro ſanctiſſima Eccleſia in medium ſtaret ſanctæ memoriæ Maximianus, qui omni quidem diligentia uſus eſt ad hujus mali peremptionem, nec tamen ſuffecit hanc malam plantationem eradicare. Igitur dum ſubito idem beatiſſimus a præſenti vita migraſſet, tamquam facultatem præſumptionis ſuſciperent qui hanc parturiebant ſeditionem, neque in occulto habere neque abſconditam nequitiam ſuam continere dignati ſunt, ſed coacervatæ multitudines in multis partibus civitatis Neſtorium publico clamore repoſcebant, & urbi pericula Eccleſiæque minabantur incendium; & certe iſta etiam ſub illo beatæ memoriæ huic repugnante languori.

CAPUT CLI. 239

Epiſtola, *inquit*, Theodoreti ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, quam ſcripſit indicans quod multa oportet cogitare de pace, & maxime quia certi eſſent qui thronis eorum inſidiarentur.

PRæſtitit gratia Dei regreſſum Domini mei reverentiſſimi & Deo amiciſſimi Donati Presbyteri & Acacii Diaconi, & ab illa qua defruebamur conſumebamurque cura liberavit. Quæ vero ſit eorum [d] qui ſurſum ſunt intentio ex allatis ab eo literis tua ſanctitas noſcet. Omnes enim vel in quocunque nobis ferre adjutorium deſiſtentes, pro pace nobis conſilia obtulerunt. Qui vero valde ſunt [e] zelotæ, verentes hoc peſſimum tempus, nec literis nos dignos eſſe duxerunt. Integrius vero hæc addiſcet ſanctitas tua a prædictis Deo amiciſſimis viris. Quæ agnoſcens rogo ut quod Eccleſiis expedit, in commune cogitetis. Inſtantia enim noſtra, ut video, ad nihil ſuave proficiet, ſed perturbationes Eccleſiis & populos, qui [f] paſcuntur a nobis, lupis cruda vorantibus tradet. Claret enim quod exitus noſtros intendunt, & erunt producendi pro nobis. Et timor eſt ne pro hac nimia acribia pœnas Deo ſolvamus, ea quæ noſtra ſunt intendentes, & non conſiderantes quod populis expedit. Omnia ergo penſans & librans ſapientia tua, & lucrum lucro & damnum damno contraponens, eligat majus lucrum & minus damnum. Sic enim & Deo, ut puto, placebimus, & conſcientiam minime vulnerabimus, & eis qui ubique in nos adſpiciunt proderimus, & commiſſos nobis populos non perdemus. Sufficiens vero eſt dominator omnium Deus & ſanctarum gubernator Eccleſiarum quid agi debeat per tuas nobis orationes oſtendere & ab his multis ac peſſimis nos voluminibus liberare & modicam nobis ſerenitatem tranquillitatemque donare.

a *Hæretici*) Cyrilli Alexandrini. Vide ſupra cap. CXXIX. b *Hic qui nunc*) Proclus Epiſcopus CP.

c *Eccleſiæ*) Legendum *epiſtolæ*, ut & ſenſus ipſe docet & ſuperior epiſtola.

d *Qui ſurſum ſunt*) id eſt, ni fallor, qui in regia urbe & in ſacro comitatu degunt, quod etiam confirmari poteſt ex initio capitis CLIII.

e *Zelotæ*) id eſt, ſtudioſi, amici. Supra cap. XX. in titulo: *ad quendam zelotem*. Cap. XI. *non cedentes de reliquo illis qui ex occaſione pietatis zelotas ac ſtudioſos noſtri ſe ipſos deſiderant*. Ait ergo Theodoretus, etiam amicos orientalium abſtinuiſſe a ſcribendo, quia timebant ne litteræ ipſorum inciderent in manus adverſariorum. Poſtea tamen Parthenius monachus reſcripſit infra cap. CLIII.

f *Paſcuntur*) Sic nos emendavimus pro eo quod a typographis perperam poſitum erat *paſcuerunt*.

CAPUT CLII. ...240

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri ad Theodoretum, quam rescripsit rogans quidem non sibi de eisdem fieri importunitatem, dirigens vero ei literas a Constantinopoli Deo amicissimi monachi Parthenii.

DUm sæpe tuæ scripserim sanctitati de his, superfluum puto eadem de eisdem rescribere. Rogo igitur religiositatem tuam legere epistolas quas tibi ante transmisi, & non mihi existere importunum. Vivit enim Dominus Deus, lucrum conferens lucro præfero ante omnia desiderium Dei & regnum cœlorum honori & gloriæ sæculi hujus. Et damnum damno comparans, approbo magis eam quæ hic est expulsionem & exilium & temporalem mortem & opprobrium hominum & irrisiones æterno tormento. Non vero miretur religiositas tua quod tu quidem scribas illa, quia Cyrillum putas orthodoxum, ego vero ista, quia Cyrillum habeo hæreticum ab omnibus. [a] Quando (*a*) expellebantur temporibus nostris beatissimi Episcopi, ut pauca de pluribus dicam, [b] Meletius, [c] Eusebius, [d] Barses, [e] & reliqui omnes, sciebat hæc Deus, & præ omnibus pro Ecclesia cogitabat; & rationem non exegit ab eis qui idcirco propulsi sunt, quare non communicantes hæreticis permanserunt in Ecclesiis suis. Et ideo, confortante me Deo, paratus sum cum omni satisfactione & coram Principibus & præsidentibus & coram synodis de sola nostra spe fiducialiter agere, & omnia, si Deus permiserit, sustinere. Quicquid ergo tua sanctitas novit expedire Dei Ecclesiæ quæ tibi commissa est, id agat. Meam namque sententiam novit Deo amabilitas tua. Veruntamen ea quæ mihi sunt scripta a Deo amicissimo presbytero & Archimandrita servo Dei Parthenio religiositati tuæ (transmitto,) hoc necessarium putans.

CAPUT CLIII. ...241

Epistola, *inquit*, Parthenii Presbyteri & Archimandritæ ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum.

SCripsit mihi sanctitas tua quia diminutum sit tuæ sanctitatis gaudium, eo quod ego de his quæ transierunt inter hos dies tuæ religiositati non scripserim, quasi nos remissiores utique fuerimus effecti. Hoc ergo cognoscat sanctitas tua; quia quælibet insurgat tribulatio contra nos, sicut & multæ per dies singulos excitantur, quas & tacemus, ne arroganter fingere aliquid videamur, non nos evertunt a recta confessione quam tenemus in Christo; & quod ita dispositi simus, ipse Dominus vobis innotescet. Sicut enim qui quotidie incipit pati, sic stamus, scientes quod & mercedis retributor finem cujusque sustineat: quia non inchoare tantummodo unumquemque apud eum, sed & perficere facit esse laudabilem. Quod & tua nos sanctitas sæpe edocuit cum sanctissimo illo & Deo honorabili Archiepiscopo nostro & teste Christi Domino Nestorio. Scito, Domine mi, quod hi qui hic sunt, proficiunt magis in reprobam mentem, nunc quidem impassibile id quod divinum est prædicantes, nunc autem velut ex pœnitentia aut oblivione evertunt id quod paulo ante dixerunt, & dispensationem denegantes, prædicant phantasiam. Et omnia omnibus & dicere licet & facere. Et sicut scriptum est: *Labia nostra a nobis sunt. Quis noster Dominus est*. Volunt autem & nos sibi communicare ad hominum deceptionem. De credulitate autem dicunt: *Habe qualem vis fidem, tantum communica nobis*. Sed absit ut nos a veritate alieni esse patiamur usque ad vitam & mortem. Veritas vero est confiteri Dominum nostrum Christum filium Dei vivi, Deum perfectum, hominemque perfectum. Et damus passiones quidem humanitati Christi, divinitati vero miracula, unum Christum, unum Dominum prædicantes, qui descendit, passus est secundum carnem, venturus in gloria patris judicare vivos & mortuos. Hanc tenemus fidem, quam & a vestra sanctitate didicimus, & in ipsa persistimus, & ab hac confessione usque ad vitam & mortem nullus nos poterit separare. Constantia enim sanctitatis tuæ circa veritatem clausit omnibus os, & excitavit etiam dormientes. In uno enim climate orientis existens usque ad occidentem & ultra perlucens, clarior conspiceris a sole visibili, illa qua Christum diligis caritate. Dignare vero orare pro nobis, & bonum nuntium de optabili tuæ sanctitatis incolumitate præstare.

CAPUT CLIV. ...242

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri ad Acilinum Barbalissi Episcopum, qui indicaverat ei quod multam instantiam sustineret magnificentissimi (f) loci servatoris Titi his qui sunt in castro mandan-

---

a *Quando expell.*) Lupus, qui hoc legit *expellebant*, putavit quædam verba hic deesse & hinc nasci obscuritatem. Legendum est *expellebantur*, uti nos repositimus, & constat sensus. Tum aliter interpungendus hic locus quam in editione Lupi. b *Meletius*) Episcopus Antiochenus, a Constantio primum, dein a Juliano, tertio a Valente pulsus in exilium, ut est apud Baronium. Fallitur ergo Lupus, qui censet hoc agi de Meletio Episcopo Mopsuestiæ. c *Eusebius*) Episcopus Samosatenus, in Thraciam pulsus anno CCCLXX. ut ostendit idem Baronius ex Theodoreto lib. 4. hist. eccles. c. 13. d *Barses*) Episcopus Edessenus, pulsus in insulam Aradum, dein in Oxyrinchum oppidum Ægypti relegatus anno CCCLXXI. Vide eundem Baronium. e *Et reliqui*) Horum quosdam relegatos fuisse Diocæsaream colligi potest ex Facundo lib. 4. cap. 2. & lib. 12. cap. 2.

f *Loci Servatoris*) id est, Vicarii, ut legitur infra cap. CLXXXIV. Orientem regebat magister militiæ Dionysius, ut in capite CLXXVI. scriptum est. Hujus locum in provincia Euphratesia implebat, ut cap. CLXXXIII. dicitur, Flavius Titus Comes Domesticorum. Flavius vero Lybianus erat Præses ejusdem provinciæ. Præsidalis officii Euphratensis mentio est in Codice Theodos. *l. 2. De venat. ferar.* Utar autem hac occasione ut emendem insigne mendum typographicum quod irrepsit in Concilium Lateranense Martini Papæ tomo sexto Conciliorum ubi pro *loci servaturam sedis Hierosolymitanæ arripiens*, ut vere habent omnes aliæ editiones & vetus codex Ecclesiæ Bellovacensis, *loci servatam* editum est, quod interpres Græcus ita vertit: τῶν τοποτηρησίαν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίας λαβών In Concilio sexto, ubicunque τοποτηρητὴς nomen positum est, editiones Latinæ habent *vicarii* aut *locum tenentis*, sed optimus & antiquissimus codex Ecclesiæ Bellovacensis legit *locum servantis* aut *servatoris*. Res aliquot exemplis probanda est. Initio actionis decimæ: *Anastasio glorioso Exconsule patricio & locum agente Comitis imperialis ex cubitu*. Vetus codex, *loci servatore* pro *servatore* per errorem librarii. Nam paulo post ita scriptum est: *Theodoro Presbytero & locum agente Archiepiscopi Ravennæ*. Idem vetus codex, *loci servatore*. Actione XIII. *Petro Presbytero locum servante sedis Alexandriæ*. Idem codex, *loci servatore*. Sunt plura alia exempla istiusmodi. Sed ista sufficiunt.

(*a*) Reipsa in Cod. legitur: *expellebantur*.

dantis ut aut præparent eum introire ad Antiochenum, aut de eodem (a) castro propellerent.

UT eadem scribam, mihi quidem segnities non est, tuæ autem religiositati est munimen. Sciens ergo sanctitas tua quia & permansionis & exitui tui rationem reddituram est Domino Christo, id faciat quod cum tractatu & deliberatione perspexerit. Hanc epistolam vero scripsi, non quod mihi displiceat tuæ sanctitatis actio, absit, sed potius ut quæ me muniunt dispensarem. Si vero illa etiam nunc firma sunt quæ prius indicaveras, quæso ut minime contristeris. Juxta Apostolum namque dicendum est, *Non sunt condignæ hujus temporis passiones ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*, & *quia nobis donatum est, non solum ut in eum credamus, sed & patiamur pro eo*. Ego vero hoc scribo, quod & præsente religiositate tua crebro dicebam, quia duæ me causæ ab omni ambiguitate perliberant, quod mihi conscius non sim esse me militiæ desertorem & Christi ovium relictorem, ut aut imperiali necessitate compellar, aut ab universo consonanter meo grege repudier. Quæso igitur ut hæc ipsa apud te etiam ipse confirmes, & aut publicam necessitatem aut refutationem tui cœtri sustineas.

CAPUT CLV. 243

Epistola, *inquit*, Meletii ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum, quam scripsit cognoscens quod post introitum Deo amicissimi Episcopi Theodoreti in Antiochiam commoti Cilices de rebus propositis diversa tractarent.

CLare Deus tuæ revelat sanctitati & nonnulli abscondere volunt quod omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ Jesu Christi. Ego autem promissionibus credens eorum qui hæc a tua percunctati sunt sanctitate, id est, utrumne oporteret scribere, an minime. Erant enim nimii, ut & esse videntur, pro pietate omnia gerere promittentes. Sic præsumpsi tuæ pridem scribere sanctitati ut minime pigritares usque ad nos iter assumere. Nescio autem quomodo contra verba propria venientes, in rebus alio tempore alias nobis formas ostendunt perturbationemque animæ, id est, in his quæ eis ex necessitate placuerant, quippe per ista monstrantes, & nunc quidem ista interrogantes, nunc vero alia proponentes, (quia) nullam stabilitatem suæ sententiæ habent; sicut de illis animalibus fertur quod in adspectu cernentium colorum varietates subito mutent. Et videtur mihi quod eos tædeat quod & usque ad præsens simulationem servaverint, & non primi aliorum diabolo semetipsos addiderint. Sed quidem quid alii velint nos fatagere non oportet. Nam & prius mandantes si oportet dirigi eas quæ dicuntur benedictiones, an non, & ex mea sententia cognoscentes non modo eas dirigi non debere, sed nec ab eis suscipi litteras, omnia contraria peregerunt. De me autem noveris, Deo amicissime Domine mi, quod ex quo cognovi factam cum impio Cyrillo conjunctionem ab Antiocheno, semel tantum per magistrianum literas ejus accepi; quas & in latoris faciem jeci, ita ut nec ipse præsumeret a nobis reciprocas poscere, neque ille nobis ulterius scripta transmitteret. Omnem quæ cum tua religiositate est in Christo fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus.

CAPUT CLVI. 244

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri ad Deo amicissimum Episcopum Meletium quam scripsit, eum quidem approbans pro tali constantia, reliquorum vero inconstantiam reprobans; & indicans persecutionem factam Deo amicissimo Episcopo Acilino.

QUia Cilices, paucis exceptis, semper & calidi & tepidi fuerint, ut non dicam, frigidi & sublimes & humiles, quales etiam nunc inventi sunt apud nos, tuam non latuit sanctitatem, quæ & meam de his sententiam novit. Semper enim, dum ad eos scriberem, in tuæ sanctitatis judicio posui utrum hæc eadem dirigerentur, an non. Habemus vero etiam nunc, per gratiam Dei, eandem de Cilicibus consolationem sicut & prius habuimus, hoc est, divinitus datam constantiam & invincibilem zelum sanæ fidei, tuam sanctitatem. Suffecit enim Deo & unus quando submersit orbem generale naufragium, & tres in Babylone quando per terrorem fornacis accensæ omnes idolo servierunt. Rogo igitur sanctitatem tuam ne refutes sæpius nos ad præsens instigare certamen. Ecce enim clare videmus illud Isaiæ impleri Prophetæ, quod ait: *Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt*. Et. *Non est judicium in viis eorum. Semitæ namque eorum per quas ambulant perversæ sunt, & nesciunt pacem. Ideo judicium recessit ab eis*. Et beati ac ter beati qui oppugnantur a talibus per Ecclesiam malignantibus. Quapropter beatifico nunc Dominum meum Deo amicissimum Episcopum [b] Acilinum, a Barbalisso ab eis expulsum, qui pariter [c] est nobiscum, & olim coronas emeruit. Sole enim clarius fere ab incunabulis conversatus est, nunc vero per calumnias & factiones a sua abjectus Ecclesia per magnificentissimum [d] loci servatorem atque fortissimum. Sed ora quæso & pro hoc ipso qui me rogavit id scribere, & pro constantia, ut Dei voluntatis signaculo roboretur.

a *Castro*) Hinc collegit Lupus Episcopum fuisse positum Barbalissi contra canones, non animadvertens multa esse loca episcopalia in notitiis quæ castra erant; in Mesopotamia superiore, castrum Turandios, castrum Lornes, castrum Isphrios, & multa alia; in secunda Armenia, castrum Marticertum, castrum Polios, castrum Bajulvos, castrum Ardon; in Africa, castellum Medianum, castellum Jabaritanum, castellum Tatroportense, castellum Titulianum, castellum Ripense, castellum Minoritanum; in Gallia, castrum Cabilonense, castrum Matisconense, castrum Vindonissense, castrum Ebredunense, castrum Rauracense, castrum Uceciense. Prætermitto Italiam & ceteras provincias, quæ multas sedes episcopales habuerunt in castris. Sufficiunt enim hæc exempla.

b *Acilinum*) Vide supra cap. CXXVIII. & infra cap. CXC.

c *Est nobiscum*) Lupus ex his verbis colligit Acilinum ejectum a Tito confugisse ad Alexandrum Episcopum Hierapolitanum. Sane paulo post dicit Alexander rogatum se ab illo fuisse ut istam epistolam scriberet.

d *Loci servatorem*) id est, Vicarium Titum. Vide supra cap. CLIV.

CAPUT CLVII. ...245

Epiſtola, *inquit*, Heſychii Caſtabalenſis Epiſcopi ad Epiſcopum Meletium, indicans quod perſuaſo Antiocheno ut in literis nihil ſuperfluum poneretur, id eſt, de Neſtorii depoſitione, perſonæ communicaverint hi qui erant ex ſecunda Cilicia.

SIcut illic de præſenti tuæ religioſitati promiſeram quæ in cauſa contigerint nuntiare, ſtudui per has litteras id implere. Convenit igitur per gratiam Dei Chriſti ut his quæ in illa epiſtola ſuperflue legebantur excluſis, ſuſcipiantur illa quæ bene & apoſtolice dicta ſunt a Domino meo per omnia Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo Joanne; [a] ut & ſanctitate ejus perfeci, ut per has nuntiemus & quæ ſint quibus aſſenſimus, & quæ a quibus abſtinemus. Sciet autem ſubtiliter ſanctitas tua ex his quas ad eum dictavimus literis, quarum deſtinavi reſcriptum. Et dignare quæſo, quod tamen non ut miniſtrans conſilium ſcribo, ſed ut commemorans, ſic de hac cauſa tractare ſicut a ſancto ac beato Domino illo noſtro nutritus, ut modis omnibus maneat indiſruptum corpus Eccleſiæ Domini Chriſti.

CAPUT CLVIII. ...246

Velut ut anagnoſticum, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi Meletii ad Maximinum Epiſcopum Anazarbi.

HI quidem qui ſcripſerunt qua intentione ſcripſerint non habeo dicere; ſed illud novi, quod nos ad impia manifeſte invitent. Namque præbendo conſilium ut ne Eccleſias obtineant hæretici, nos eas potius Joanni communicando teneamus, quid eſt aliud dicere niſi: Ne alii hæretici futuri ſint, vos potius eſſe hæretici feſtinate? Claret enim quod qui his communicare delegerit qui omnes hæreſes incongruitate vicerunt, unus eorum ipſe quoque ſua communione reddatur. Sicut enim qui adhæret Domino, unus eſt ſpiritus, ſic & qui adhæret hæreticis, unus eſt ſpiritus. Nam quid eſt aliud cum talibus una communio niſi ad eos conjunctio per animæ affectum? Quare de his proprie fortaſſe dicetur quod qui eis adhæſerit, unus ſit ſpiritus. Hæc autem clarius indicavit humilitati meæ Deo amiciſſimus Epiſcopus Helladius per literas quæ mihi ſunt redditæ tertia ſabbathi, meridie; quas etiam mandare tuæ diſpoſueram ſanctitati, niſi lector cum tuo, ad quod reſpondeo, anagnoſtico perveniſſet. Illi autem reſcripſi quod per gratiam Dei nec noverim illos qui ſemper quidem contra nos ſynodos facere meditantur, ſunt vero a ſemetipſis depoſiti, nec reputo eos ullatenus Qui enim ſunt illi qui nos ad ſynodum provocent? quos oportebat, ſi tamen juſtitia ſervaretur a nobis, ad judicium provocari, & eorum quæ ab ipſis inique & inſane ſunt præſumpta reddere rationes. Igitur nec reſpondebo ullatenus ei quem direxerint, ſi tamen revera venerit aliquis, ſed ad directores ſuos inhonoratum remittam. Si vero habere viſi fuerint Principis nutum, tunc credens ex permiſſione Dei eſſe hanc rem, & per has tentationes bonam circa ſe devotionem monſtrare, abſcedam potius ab Eccleſia iſta, opere docens per gratiam Dei quemque volentium ut barathrum perditionis effugiant, quam patiar communicando eis in hac Eccleſia permanere & memetipſum omnibus prodere. Quæ ad tuam ſanctitatem nunc a me dicenda provideo ſuper conteſtatione Clericorum. Ridiculum namque eſt, ſicut illi non trahuntur ad curiam, ego meam fallacem conſcientiam coram Deo, & perdam & me & populum quem mihi commiſit, dum me illi ſequi debeant, ſi bene præfuero, & ſicut dux fuerit Dominus Chriſtus. Manifeſtum vero eſt quia eum qui pro pietate certat non ſolum nihil metuere oporteret; ſed & ad ſuſtinendum dira omnia eſſe tota devotione præparatum, ne perdat pretioſiſſimam margaritam. Me vero confortante Deo, de Eccleſia mea exiero. Si ita contigerit, non ſolum mancipem nominent, ſed & ſi quid eſt pejus, & quicquid aliis vilius. Si autem volunt, & ad forum purgandum me deputent, ut manibus meis plateæ pulverem mundem, ſicut in judicum fieri ſolet adventu. Si vero & his eſt aliquid deterius, ad aliud adjudicent. Nam cujus votum eſt pro conſcientia Chriſto devincta & per cuſtodias expendi & per omnem tormentorum ſpeciem trahi uſque ad ultimum ſpiritum, huic quid de omnibus ceteris pertinebit? Pro qua re mihi eveniet tuæ ſanctitatis orationibus ab Eccleſia, ſi hoc Deo videtur, & ſi tempus reſtat, abſcedere, opere cunctis qui mihi commiſſi ſunt demonſtrante quomodo ſit ab eis perditorum fugiendus aſſenſus. Si vero aliquis me ſequi voluerit, lucrabitur ſemetipſum. Alioquin ego quod facere debui faciam, ſi me dignatus fuerit Dominus Deus. Credo autem quod dignetur pro ſua clementia. Quid autem mea intereſt utrum multi an pauci ſint mei conſortes. Nam ſiquidem Antiochenus inſtiterit, non contriſtat, etiamſi nullus adjutor ſit. Si vero imperiale præceptum neceſſitatem ſimul intulerit, nihil proderunt ſolatia plurimorum. Quippe qui & abſque hoc, ſi a me non perditus fuero, nec ſic quidem aliquid mihi pertinet propter Chriſtum, cui commiſi ſpes meas; excepto quod infelicium perditionem potero lamentari, quia non oro ex ipſorum perditione lucrari. Verumtamen Dominus Macarius, ſicut ſcimus, ex quo ejus agnovit miſeriam, nec ſcripſit ei, nec fecit ut de Epiſcopo mentionem. Quod ſi eum minime depoſuit, non tamen idcirco ei communicare dicendus eſt. Non enim potuit ſynodum facere contra eum. Quod autem ad ſe attinet, fecit, ab eo ſe animo ſeparando, qui ulterius nec ſcripſit ad eum, nec eum nominavit Epiſcopum, imo & e contrario in collocutionibus amariſſime ejus faciens mentionem. Nam nec nos nunc Cyrillum & Joannem ab Eccleſia fecimus alienos, ſed non ob hoc communicare eis credendi ullatenus ſumus donec illorum perditionem noſtris animis inducamus. Et quidem miſeriæ meæ per gratiam Dei iſta voluntas eſt. Si vero Joannes anathematizaverit iſta capitula, cumque eis Cyrillum, qui ea expoſuit, & agit pro eis, & non ſubſcripſerit ordinationem Procli, per hoc utcunque compenſans ea quæ contra Deo amiciſſimum Epiſco-

a *Ut & ſanc.*) Locus corruptus

scopum Nestorium inique præsumpsit. Etenim Proclus amplectitur procul dubio Cyrilli & Joannis communionem. Unde & de ea quæ dicitur ejus confirmatione synodicam utrisque transmisit. Si ergo Joannes hæc fecerit, & Deo amicissimum Nestorium Episcopum fuerit se habere confessus, non dictum tantummodo, sed ut eum in Ecclesiam introducat, & cum eo sedeat, tunc cum nostra ipsorum securitate seu munitione amplectemur ejus communionem. Præter hæc autem decies millies ab Ecclesia pelli exorem & per universa mortis genera transire quam communionem ejus amplecti, etiamsi nullus e clero vel populo hanc beatam viam carpentem me sequi voluerit.

CAPUT CLIX. 247

Epistola, *inquit*, Maximini & eorum qui erant ex secunda Cilicia ad Antiochenum de communione. Et de capitulis fecit ut hæreticis mentionem.

SUscipientes tuæ sanctitatis literas per Dominum admirandissimum Comitem Neoterium, omnino delectati sumus super expositione fidei sanctitatis tuæ, quomodo prius sanctorum beatorumque patrum qui Nicææ convenerunt tua sanctitas fecerit mentionem, deinde illorum sanctorum proposuerit nomina qui semper claritate rectæ fidei micuerunt & pro pietate fortiter decertando coronati sunt. Hæc clarificaverunt animas nostras, hæc corda nostra festivitate repleverunt. Nihilominus vero anathematismi contra omnis contaminationis & impietatis Apollinarium & abominandissimas expositiones ejus nos supergaudere fecerunt. Et oramus ut sanctum tuum caput donetur nobis longissimo tempore perpetuo hæc exponens simul & admonens. Quæ enim præterita vel scripta vel dicta sunt, aliena ducimus a sanctorum beatorumque patrum fide. Expositioni vero tuæ sanctitatis orthodoxæ existenti & satis clare prædicanti piam fidem acquiescimus. Et non nos dijudicet religiositas tua, eo quod hactenus ad paternas tuas ulnas non percurrimus. Etenim semper nos omnino turbaverunt illa capitula, quæ & tua religiositas sæpius ut prava existentia repulit. Nunc autem optima expositione tuæ religiositatis accensi, rogamus sanctitatem tuam ut ores pro nobis quod in fidei pietate perstemus & diligenter servemus vitæ munditiam. Hoc namque de nobis tuæ religiositatis est lucrum, ut filii tui animi virtute proficiant. Omnem quæ tecum est fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus.

Judicent & de istis qui beati Theodoreti ac beati Ibæ dicta condemnant, & pariter de Antiocheno præsule sancto Joanne, qui talia scribentes minime respuit.

CAPUT CLX. 248

Epistola, *inquit*, Theodoreti Episcopi ad Helladium Tharsensem, qui ei scripserat, & direxerat literas quæ a Constantinopoli venerant. Scripsit vero ei hortando eum ut uniretur Antiocheno, firmans quod a nemine cogeretur depositioni consentire personæ.

ET literas quas tua sanctitas destinavit inspexi, & magnificentissimi atque glorioſissimi [a] Quæstoris epistolam legi, quam per Deo amicissimos [b] Donatum Presbyterum & Acacium Diaconum nobis destinavit. Legi vero & alias literas amicorum, & inveni quod omnes pro pace nobis hortatus offerrent. Memor vero est & sanctitas tua quia & a principio dixerim orthodoxam esse epistolam quæ ab Ægyptio directa est, & nullam circa eam quandolibet discordiam habui. Hæc igitur apud memetipsum cogitans omnia, & quod unum sit Ecclesiæ dogma, & quia hæreticorum illorum capitulorum virtus evacuata est, dum duæ naturæ pro una prædicentur, & confessa impassibilis deitas, collocutus sum Domino meo Deo amicissimo Episcopo Joanni, & inveni eum pro orthodoxia studiose certantem & Ecclesiæ unitionem fieri festinantem & depositionis subscriptionem minime exigentem ab eis qui facere nollent. Inveni vero & eos qui sunt secundæ Ciliciæ ad eum communionis [c] epistolam destinasse. Necessarium igitur æstimavi dirigere honorandissimum & reverentissimum Presbyterum Basilium cum his literis & rogare sanctum tuum caput ne perdas gregem tibi commissum, dum causæ nullius interſit. Nam per gratiam Dei & recta fides obtinuit, & ad injustitiam nos secum nullus impellet. Quæso igitur sanctitatem tuam iterumque ne differas litteras, sed ut scribas, & salves Ecclesiam, quandoquidem nec tua conscientia vulneratur. Nec enim nos justus judex alienæ injustitiæ exiget ultiones. Inquit enim: *Qui ligat sarcinam, ipse & portabit. Et qui uvam acerbam comederit, ejus dentes obstupefient.* Nos convenit & contentiones sistere & Ecclesias conjungere & commissas a Deo non perdere oves, ne ob hoc tormenta solvamus.

CAPUT CLXI. 249

Epistola, *inquit*, ejusdem ad Cyrillum Adanensem, quam scripsit rogans & ipsum ut pro pace satageret, confisus quia nihil ab eo expeteretur nisi sola communio.

TEmpus pugnæ, & tempus pacis, inquit sapiens Salomon res bene dispertiens & quid sit proprium tempori cuique determinans. Igitur præsens tempus non belli, sed pacis est. Nam & apostolica doctrina per Dei gratiam tenet, & hæreticorum quievit nova vox dogmatum, & unus est sensus Ecclesiæ. Et secum nos injustitiam facere nullus impellit, nec ad damnationem quisquam cogit insontis. Et hæc manifeste cognovi colloquens Domino meo sanctissimo & Deo amicissimo Episcopo Joanni, & subtiliter ejus intentionem comperiens. Dignare igitur, sanctissime Domine, quia & hi qui ad secundam Ciliciam pertinent, ad me synodicam

---

a *Quæstoris*) Domitiani, cujus epistola ad Helladium extat supra cap. CXXV. & cujus mentio fit in capite CXXIV.
b *Donatum*) Vide supra cap. CLI. c *Epistolam*) Habetur supra cap. CIXX. Illius rursum mentio est in epistola sequenti.

dia m direxerunt, communicatores ſe ejus literis confitentes. Hortare Dominum Deo amiciſſimum Epiſcopum Helladium ut pro unitione curet Eccleſiæ, quando quidem nec ejus conſcientia vulneretur. Oportet enim ſanctitatem tuam pacem Eccleſiæ procurare. Sufficienter quippe invicem, velut in nocturna pugna, conſumpſimus. Et operare ut noſmetipſos de reliquo cognoſcentes, jam tandem amplectamur & pacem.

Et has ſuperiores epiſtolas ex nomine Theodoreti poſitas non me arbitror inaniter tranſtuliſſe, licet rationabiliter ambigam utrum vere ſint ejus. Sed idcirco id egi ut quia talibus adverſarii abutuntur, etiam circa hæc inſtruantur orthodoxi per gratiam Dei. Qui enim beati Ibæ adamarint epiſtolam, [a] *ejus abnuunt eſſe; quæ etiam geſtis* [b] *univerſalis Concilii abſolute ſub ejus nomine continetur. Abſque dubio Theodoreti credi deſiderant, eo quod eam operi ſuo Irenæus ille contexat: qui dum prius acerrimus Neſtorii defenſor exſtiterit, poſtea anathematizanti eum cum dogmate ſuo communicavit Eccleſiæ. Unde aliis, & ipſi Theodoreto magnopere duxerat exprobrandum. Ac ne hoc tantum laicus agere videretur,* [c] *a Domno Antiocheno Præſule Tyriorum metropolis Epiſcopus ordinatus eſt. Multa enim talia ejus inter has epiſtolas dicta pro inutili longitudine prætermiſi; cujus ad hoc aliqua tranſtuli ut ejus intentio noſceretur. Primus ergo hic ipſe Irenæus, deinde conſimiles ejus ſunt abuſi talibus, ut quaſi de mutabilitate Theodoreto exprobrarent. Abutuntur his & Acephali, dum certe in non dicendo Epheſi ſecundo Concilio apud eorum auctorem. Dioſcorum nulla ex his legantur objecta. Quod certe immaniter videntes ad hoc impulit indigentia objectionum, ut de illis quoque addicendus judicaretur quæ adverſum duodecim capitula ante pacem conſcripſerat. Sed hanc objectationem ſerotinus & novellus error a veteri mutuatus eſt, adverſariorum teſtimonia digna fide dicendo. Ego autem ſcripta hæc tanto in melius accipienda perſpicio quanto Theodoreti probare potuerint; licet in eis illa intentione quam videre non volunt, poſt Eccleſiæ ex parte unitionem de beati Cyrilli dictis deſtruere & injuria damnatum videatur dixiſſe Neſtorium. Tota namque intentio pro caritate ſecundum Deum proximorum fuiſſe monſtratur. Per hoc ſolum ſuadere ſtuduit ut ad Eccleſiæ Chriſti pacem trahens orientis Epiſcopos, nullum foris ab ea æternæ tradendum perditioni relinqueret. Quod tunc eis aliter ſuadere non poterat niſi talia interim verba miſceret; Quippe quando & ipſe ſanctus Joannes Antiochenus Præſul cum adunatis ſibi coepiſcopis ſuis, id eſt, magno illo ſene Acacio Berrhœenſi, & Paulo Emeſeno, & aliis, ſimili hæc intentione tolerabat. Quis igitur ſic malevolentia cœcus ſit quem ad malam ſuſpicionem ſola hæc dicta inclinent, & non potius ad boni propoſiti effectuſque intellectum trahant? Qui longe clarius meliores exiſtunt, quoniam tot paſtores & plebes abſtulerunt Neſtorio, & Eccleſiæ reddiderunt unitati. Nam fructus horum ſcriptorum illi nimirum ſunt quos legemus poſt paulum, uno ſpiritu damnatis erroribus; ad quod niſi tali diſpenſatione perduci non poterant. Intellexiſſe vero eos integre Theodoreti intentionem & ex ipſa circa fidem Neſtorii & ejus adverſitate cognoſcitur. Nam dum Neſtorius unitivæ Cyrilli ad Joannem epiſtolæ fidem clariſſime impiam demonſtrare feſtinat, eam Theodoretus conſtantiſſime aſſeverat orthodoxam. Et inſuper poſt tales ad ſe Neſtorii litteras, hoc idem faciendo perſiſtit, ad Helladium metropolitanum Epiſcopum in ſua epiſtola dicens:* [d] Memor eſt autem ſanctitas tua quia & a principio orthodoxam eſſe dixi epiſtolam quæ ab Ægyptio directa eſt, & nullam circa eam quandolibet habui diſcordiam. *Quod ei ille Alexander, qui ab hoc ipſo Irenæo per omnia valde laudatur, in epiſtola quam* [e] *ſupra poſuimus improperat dicens:* Non vero miretur religioſitas tua quod tu quidem ſcribas illa, qui Cyrillum putas orthodoxum, ego vero iſta, qui Cyrillum habeo hæreticum. *Quæ omnia evidentius elucent, ſi ſcriptis his Theodoreti illa Neſtorii conferamus.*

CAPUT CLXII. 250

Epiſtola, *inquit*, ejuſdem ad Mocimum Deo amiciſſimum Oeconomum Hierapolitanæ Eccleſiæ, per quam ſignificat quod in Antiochiam ingreſſus Joanni collocutus ſit, & ea de quibus agitur decenter & optabiliter compoſuerit.

QUi facit omnia longe melius quam petimus vel intelligimus, præparavit nos colloqui cum Domino meo ſanctiſſimo Epiſcopo Joanne; & ſermone de ſingulis habito, terminum quem volebamus accepimus. Invenimus quoque remedium quod ſufficiat Domino meo Deo amiciſſimo Epiſcopo veſtro, ſubtilitatis dogmatum cauſa. Dignare igitur, Deo amiciſſime, proloqui religioſitati ejus & eum nobis ad perſuadendum facilem præparare. Speramus enim quia, jubente Deo, circa diem menſis hujus vigeſimum omnem vobis collocutionem noſtram narrabimus, ut & vos Domini mirabilia obſtupeſcatis. Qui nobiſcum ſunt, ſalutant tuam religioſitatem.

CAPUT CLXIII. 251

Epiſtola, *inquit*, Meletii, quam ſcripſit ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, indicans quod communicaverint ſecundæ Ciliciæ ſacerdotes, primæ vero eos ſequi potius vellent.

RE vera, niſi Dominus ſabaoth reliquiſſet nobis veritatis ſemen ſanctitatem tuam, ſicut Sodoma fuiſſemus, & quaſi Gomorrha ſimiles eſſemus effecti. Qui enim videntur adhuc pro pietate confligere, ut non dicam cun-

cti

---

a *Ejus abnuunt eſſe*) Facundus in epiſtola contra Mocianum: *Non enim vel hoc fatentur quod Ibæ ſit, ſed quod ejus eſſe dicatur.* Pelagius II. in epiſtola ſecunda ad Epiſcopos Iſtriæ: *Quiſquis igitur epiſtolam quæ Ibæ dicitur oſtendere quod ſit ex ſynodo nititur, quid aliud quam geſta ejuſdem ſynodi deſtruere conatur?* Et paulo poſt: *quæ nimirum ſi vera creditur, etiam tota ſanctæ Epheſinæ ſynodi fides ac reverentia diſſipatur.* Gregorius lib. 7. Ind. 2. epiſt. 53. *Epiſtolam vero quam in ea reverentiſſimus Ibas denegat ſuam.*

b *Univerſalis Conc.*) Chalcedonenſis, ubi habetur in actione decima. Verum ſanctus Gregorius in loco paulo ante laudato ait eam in extrema parte ſynodi jacuiſſe. Diverſæ ergo olim fuerunt collectiones geſtorum Concilii Chalcedonenſis. Etenim in codicibus Ruſtici epiſtola Ibæ habetur in eadem actione decima. Non extat autem in Juliano. Habetur etiam in collatione ſexta Concilii V.

c *A Domno*) Falſum iſtud. Etenim Irenæum a Theodoreto Epiſcopo Cyrenſi ordinatum eſſe docet epiſtola 110. ejuſdem Theodoreti, quæ data eſt ad Domnum Antiochenum.

d *Memor*) Fragmentum eſt epiſtolæ Theodoreti quæ extat in capite clx.

e *Supra*) cap. clxi.

ti nos, erubescendo tuæ sanctitatis pro pieta- A
te constantiam, videntur utcumque hactenus recertantes, ut post bella inviti tentantes; quasi rationes Deo non simus reddituri, ad quem referri contingit hujus certaminis causam; dum certe fructus servetur, restituendus in tempore suo his qui ex tota virtute diligunt Deum, & ob hoc sinceriſſime in præsenti ostendunt pro pietate constantiam. Sed optamus donari nobis tuam diutissime sanctitatem eam quæ in hac vita emersit caliginem dissolventem perfectæ circa Deum notionis festa lampade. Nos autem, sicut jussisti, Domine mi Deo amicissime, Episcopo Helladio sanctitatis tuæ misimus literas, & reciprocas accipientes tuæ sanctitati direximus. Quæ autem circa nos agan- B
tur veremur edicere. Unde id omittens, quæso sanctitatem tuam, consuete ora pro nobis, ne nos valeat impietatis unda submergere: quæ intolerabilis, ut videtur, existit, nisi dives quædam desuper gratia venerit.

CAPUT CLXIV. 252

Epistola, *inquit*, Helladii ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum, qua indicavit quod secundi quidem Cilices communicaverint, compellatur vero & ipse ab omni clero & Episcopis provinciæ suæ Antiocheno conjungi, dicentibus sibi præfatis ne deteriora mala contingant his quibus nunc coarctatur Ecclesia.

COnvenientia quidem tui apostolici propositi & zeli quem pro pietate geris a principio usque ad finem, & ista sunt quæ nuper nobis per Deo amicissimum Episcopum Meletium tuæ sanctitati porrecta sunt scripta. Ego vero & quæ scripsi, & quæ locutus sum reverentissimo illi & optimo, minime obliviscor, & nunc tuæ Deo amabilitati hæc ipsa significo: quoniam dum multa ac pessima contra Ecclesiam Dei mala versantur, ad medium venditionis & emptionis præsunt homines prava sentientes & indiscreti, & alia inoptabilia & vitanda, quorum nec numerus potest explicari, quid agam reperire non valeo. Nam quiescere quidem & meam solius observare animam æstimo amplectendum, sicut testis est D
conscientia mea; & multis emere velim, ut a principio usque ad finem æquali uterer vita, nihil pro commissi ministerii necessitate relaxans, neque meliore, velut ita dixerim, conversatione prælata. Sed si prodidero iterum quibus non oportet Ecclesiam Dei & fidelissimos Christi populos, nescio an vel parva mihi satisfactionis particula in diem judicii relinquatur. Unde omnem simul securitatem omnemque pariter curam jactans in omnium Dominum, in ipsum solum confido, præcipue videns quod omnis noster Deo amicissimus clerus & fere cuncti sanctissimi Episcopi compellunt nos ad conjunctionem prospicere. Et secundi quidem Cilices, quod & tu, Deo ami- E
cissime, jam fortassis audisti, & pacificati sunt & Antiocheni amplexi communionem, & apud nos peragere hæc ipsa festinant. Ego vero remansi cum duobus Deo amicissimis Episcopis tantum, non minor zelo, ut arbitror, pietatis a tua sanctitate, deliberans una cum eis neque præter Domini Christi facere voluntatem, neque Ecclesiam Dei & fidelissimos & amatores Christi populos prodere. Tuæ sit orationis, Domine, mihi de reliquo, ut sicut desiderii nostri est, ita hæc pia dirigatur intentio.

CAPUT CLXV. 253

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi, Episcopi Alexandri, quam Tharsensi rescripsit, vituperans quidem scripta ipsius, admonens vero eum ne desereret ea quæ semel Deo amabiliter judicasset.

JUdicium quidem de talibus, Deo amicissime Domine, tuæ est per omnia Deo amabilitati conveniens per omnes spiritales viventi virtutes. Ego autem rogo ut illud mente percipiat Deo amabilis anima tua, quod ubique per orbem tempore isto publica exeritur audacia ab ægrotantibus ea hæresi quæ nuper emersit, aut ei præbetur locus ab eis qui esse B
sani videntur. Et clare illud propheticum opere perpetratur, quia *& ipsi commiscebantur meretricibus, & cum consecratis idolo sacrificabant; & intelligens populus*, quin immo, ut veterius repetatur, sacerdotes, qui intelligunt, *compelluntur fornicari*. Quid igitur quæso convenit ulterius sustinere eos qui secundum veritatem pro pietate certant, nisi utique ut pellantur & exilientur & persecutionem sustineant omnemque speciem tormentorum, juxta Apostoli sententiam, qui ait: *Omnes enim qui volunt pie vivere in Christo, persecutionem patientur. Mali vero homines & deceptores proficiunt in pejus, errantes, & in errorem mittentes?* Sed ecce, ut scripsimus pridem, serenissimus & mansuetissi- C
mus Imperator noster, dum certe sicut contra hæreticos ad eum accusatores nostri retulerint, nihil nobis proposuit aliud nisi ut aut communicemus orthodoxiæ proditoribus, aut segregemur ab eis. Nos autem, qui pro pietate certamus, quid oportuit sustinere? Requiem, honorem, gloriam, permansionem temporalem, &, ut complexe dicamus, præsentis temporis fruitionem, an omnem speciem tormenti & pœnæ? Nullus enim, dum pro pietate certaret, distributis unquam deputatisque tormentis abscessit; sed e diverso suo quidem proposito ad dira omnia præparatur. Necessitate vero corruptibilis corporis, una vel secunda pœna ad finem pervenit. Meliusque jam fuerat a D
principio nos exivisse, nec multos ad pietatem in nobis attonitos roborasse, quam nunc ad tam mansuetam clementemque propositionem torpescere. Et hæc nunc mihi non ad tuam religiositatem dicta sint, sed ad meam meditationem, propter secundas has literas. Tria sunt ab Antiocheno commissa, communio cum hæretico, rectæ fidei anathematismus, orthodoxi hominis depositio. Quid horum quæso excusare valebimus, & pro quibus ei communicare vitabimus? Nam duo quidem manifesta sunt quod ab eo in Deum commissa sint, tertium vero in hominem. Verum quia Dei sacerdos est læsus, & hoc quodammodo refertur ad Deum. Illud vero Heli cogitato sacerdotis: *Si peccaverit*, inquit, *homo in hominem, orabunt pro eo*. Quomodo igitur est possibile ut E
nos pro pietate certantes deseramus quæ prima & quæ necessariora sunt nausæ, & pro iniquitate quæ in personam commissa est resistamus? De pietate quidem pro nihilo taceamus; objiciamus vero non nos esse in dejectione participes, ex quo semel ejus communionem fuerimus amplexi? Ego vero ordine & consequentia progrediens, credo in Dominum Christum, quia etsi exilium nobis minentur & mortem, communicare ei nullatenus sustinebo, quando

& de-

& decies millies orthodoxus esse prætendatur; idcirco præcipue quia communicaverit hæretico, & abjuraverit rectitudinem fidei. Qui vero nunc boni sunt circa vos, per suos proprios, per quos ad nos scripta miserunt, & ipsam, tempori succumbentes, addixere personam. Quicquid ipsi personæ scripserint pridem, quando meliorum de ea gerebant spem, tuam non latuit sanctitatem. Nonne autem stupendum, seu mirum, quod nobis in præsentis certaminis tentatione contigit idem, falsa eorum qui nos amare videntur misericordia, veritate vero oderunt, & reprehensiones, & contumeliæ, & subsannationes, & exprobrationes eorum quæ circa tempora immutantur, nec pro veritate certant, & blandimenta propriorum, & ipse circa eos nec rationabilis neque necessarius noster affectus. Per hæc namque universa & tentati & probati sunt qui Christi martyres confessoresque sunt pietatis effecti. Et alii quidem vicerunt, nonnulli autem plerumque succubuerunt. Quem namque eorum non circumdedit multitudo affinium, conjugum, filiorum, fratrum, parentum, amicorum, vicinorum, sodalium, affectus firmitatem monstrantium, & a constantia circa Dominum revocare tentantium? Non habemus pecunias & munera & naves plenas oneribus, quæ mittamus; sed habemus orationes & lacrymas, & gemitus compunctionem, & ad Dominum vigilias. His namque armatur veritas, illis autem multitudo contra veritatem. Sed sub debito sunt, inquiunt, Ecclesiæ nostræ. Ergone ob hoc despicienda est pietas? Unde vero debent? Numquid deliciati sumus ex eis? Numquid donavimus nostris? Numquid nostra solvimus debita? Quod etsi eis thesauros decem millia congregemus, nonne bonum est ut verba Domini Christi teneamus in mente: *Quid enim prodest homini si totum mundum lucretur, animæ vero suæ faciat detrimentum?* Instant enim nobis cogitationes hujusmodi, quas per gratiam Dei alteris cogitationibus sobriis & verbis scripturæ destruimus. Bonum vero est in statu sistentibus illa divina monita meditari, quæ inquiunt: *Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei nostri invocabimus.* Et. *Contra me*, inquit, *garriebant qui sedebant in porta.* Et. *In me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero & oratio mea ad te Deus. Tempus beneplaciti Deus.* Et illud Hieremiæ: *Ego autem non destiti post te consequendo, & diem hominis non desideravi.* Et. *Quia non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram revelari in nobis gloriam.* Quæ autem nuper magnis contra me elicuerunt studiis, requies mihi sunt & libertas, si hoc permiserit Deus, ad hoc prælio non dicendo. Quam enim speciem contrarietatis adversum me Antiochenus non exercuit? Nonne militum magistros & judices adversus meam armavit humilitatem? Nonne [a] martyris Ecclesiam a me abstulit, in quam fere trecentas auri libras expendimus, & Ecclesiam sub debito fecimus? Nonne [b] invasit parochias meas? Nonne militarem commovit cohortem contra [c] Episcopum senem; eoque expulso, introduxit sacrilegum? Nonne alibi [d] fornicarios & criminum stigmatibus inustos ordinavit? Nonne hanc omnem, quod ad se attinet, regionem adversus nos invitavit? Et per eum qui me confortavit gaudium, & corona, & exultatio, & exercitium, & unctiones mihi hæc omnia facta sunt, ut experimento discerem quia in multa probatione tribulationis abundantia gaudii nostri est. Ad recommemorandam vero religiositatem tuam & eorum quæ ab Epheso pridem scripsimus ad sanctas Dei orientales Ecclesias, transcribens ex chartis ecclesiasticis quæ apud nos sunt, exemplar tuæ sanctitati direxi.

Hic illud non posui, quia supra jacet.

CAPUT CLXVI. 254

Epistola Theodoreti, *inquit*, Episcopi ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum, quam scripsit postquam ingressus Antiochiam Joanni est collocutus, & præfatus senex Deo amicissimus ejus, id est, Theodoreti, colloquium non est passus ulterius.

EGo, etiamsi me tua religiosita persequatur & pellat & utatur vectibus contra nos, non desinam procidens supplicare & provolvi pedibus ejus sanctitatis & tenere illa genua quæ in orationibus expendisti, & ad quorum obsequium pertinet universa peragere, & quibus testimonium perhibent ea quæ nuper sunt acta. Post turbas enim decem millia & non pauciores perturbationes, quas sustinui, videns in magno periculo animas quæ commissæ sunt nobis, in domo facto colloquio universa nobis per gratiam Dei votive peracta sunt. Servo autem narrationem collocutioni futuræ. Invenimus enim & satisfactionem quæ tuæ mundæ conscientiæ satis sit, & ab omni eam dubitatione valeat prævenire: cui & Isauri cedentes & Cilices, amplexi sunt communionem ad Dominum meum sanctissimum Episcopum Joannem. Spero autem, concedente Deo, ad tuam venire sanctitatem circa diem mensis hujus vigesimum. Omnem quæ cum tua religiosita est in Christo fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus.

CAPUT CLXVII. 255

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri, qua respondit indicans quidem causas quæ id non sinerent fieri, rogans vero ne ob hoc sibi de cetero instaretur.

ARbitror quod religiosita tua non solum nihil omiserit eorum quæ ad salvationem pertinent infelicis animæ meæ, sed & supergressa sit illum pastorem velocissimum qui in evangelio legitur. Ille enim semel ivit ad ovem quæ perierat inquirendam; tua vero sanctitas & [e] Harbath meum montem & Hierapolim & Zeugma & Antiochiam nunc adiit ad animam meam, quæ periit, inquirendam. Quiesce igitur quæso de cetero & ipse fatigari & conterere vos. Ego enim non quomodo agant Cili-

a *Martyris*) Sergii, quæ sub Hierapolitana erat Ecclesia, ut dicitur supra cap. cxxxv.
b *Invasit Parochias*) Supra cap. cxxvii. de hac ipsa re: *quæ et concedit regula ut in aliena parochia consecres?* c *Episcopum senem*) Alexandrum Hierapolitanum, qui heic loquitur.
d *Fornicarios*) Athanasium nimirum, qui superordinatus est Abbibo Episcopo Dolichii. Vide supra cap. cxxxiii.
e *Harbath meum*) Supra cap. xcvi. scriptum est *Arbathimilas*, capite vero xcix. *Marbathimar*.

Cilices & Isauri intendo; sed si [a] omnes qui fuerunt a sæculo homines a mortuis resurgentes Ægyptiæ abominationis impietatem pietatem vocent, digniores eos fide nullatenus duco a scientia quæ mihi Deo largiente donata est. Et nihil horum quæ scripturus sum dicerem, sicut testis est veritas, nisi talia nobis, quasi exquisita propter nos satisfactione, per epistolam tua sanctitas indicasset. Arbitror autem quod ego potius locum habuerim tuæ scribere sanctitati, deposuisse quidem me talem proventum, investigasse autem veritatem. Pro talibus causis sancti monachi qui sunt Alexandriæ epistolas direxerunt per Chometum his qui in Ægypto fuerunt, Acacio reverentissimo Diacono & Xenodocho, & Syllacio religioso Presbytero & Gazophylaci, execrantes impietatem Cyrilli & pestilentiam quæ comprehendit Ecclesiam Dei, & sibi indicari rogantes si aliqui Deo amicissimorum Episcoporum per orientem relicti sunt qui non sunt hujus temporis facti; ut si remanserint, scriberent iisdem monachis ut venirent & habitarent sub umbra eorum. *Hic namque*, inquiunt, *ab altis sedibus Deus passibilis prædicatur*. Deo amicissimus Presbyter & Archimandrita [b] Parthenius & mihi & tuæ religiositati direxit epistolam, quia cum fiducia nunc in Constantinopolitana dogmatizantes Ecclesia dicunt quia ille immortalis est mortuus. Et ante paulum quam susciperem tuæ religiositatis [c] epistolam, undecimo quidem die veniens indicavit quod propter hanc hæresim ab ipsa Ecclesia infinitæ multitudines se separarint. [d] Andreas vero Deo amicissimus Episcopus ante hos mihi dies per epistolam scripsit quod in tota Pontica regione Deus passibilis prædicetur. Deo amicissimus & sanctissimus Episcopus ex Ægypto tuæ religiositati per epistolam indicavit: [e] *Rabbulas de vobis quidem sapit quod pietatem cognoveritis; de nobis vero ubique scribit evidenter nos hæreticos nominans*. Qui sunt a secunda Cilicia mihi synodicum direxerunt, in quo & Cyrillo dederunt anathema, excommunicantes eos qui eum ut Episcopum habent. [f] Simili mihi epistola indicavit Helladius quod simul & ipse decreverit unam sententiam in his quæ Deo amicissimis secundæ Ciliciæ Episcopis placuerunt, & quia nonnulli illius regionis Episcopi altera sapiunt, sui permutatione tempori servientes. Quinque epistolas habeo Deo amicissimorum Presbyterorum [g] Photii atque Martyrii, duas quidem communiter scriptas, in quibus orthodoxam epistolam, tres vero a solo Deo amicissimo Photio, in quibus eam nominavit hæreticam. Deo amicissimus Zebinas, qui in Antiochia fuit, Proponianus Eurethæ, Eustolianus in Anazarbo cum reliquis Episcopis coram Ecclesia anathematizavit Cyrillum & communicantes Cyrillo. Verumtamen & comperi nunc. Aurelius Flavius est. Potui ex his, ut prædixi, tuæ religiositati investigandæ veritatis dare consilium, sed præsenti tempore judicavi tacere. Et per sanctas orationes tuas omnes hi qui condemnaverunt impium Cyrillum, sicubi dixerint orthodoxum, permutati sunt, circa hanc partem illorum forte ponentur a me quorum sanctus meminit [h] Paulus. Rogo igitur religiositatem tuam, quia nec insanus sum nec delirus, ut parcas senectuti meæ. Sic enim vere noscet sanctitas tua in orationibus ita mea genua laborasse ut ipse dixisti. Ego enim ante triginta annos, dum Julianus quidam vita evangelica vivens, Apollinaris morbo langueret, & nominaretur super oblationem in Ecclesia Chalenti & vicino monasterio, usque (laboravi dum) auferretur nomen. Sciet etiam illud, quia decem millia mortes sustinere paratus sum quam tali communioni præbere consensum.

CAPUT CLXVIII. ...256

Epistola, *inquit*, Theodoreti ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum, qua significavit quod Cilices & Isauri sub scriptis conditionibus Antiocheno sint adunati.

SEu suscipiat quæ a nobis vel apud nos aguntur sanctitas tua, sive etiam non, nos non quiescimus, illa facientes tota virtute quæ coram terribili illo tribunali damnationem qualemcumque nobis non inferant. Etsi in aliis enim negligentes & fastidiosi sumus, nullamque rerum divinarum facimus curam, sed in talibus & oramus & satagimus ne studiosis bonorum multo infirmi simus. Innotesco igitur sanctitati tuæ quia Cilices & Isauri & eulogias Antiochiam direxerunt, & in literis suis ut Episcopos nominarunt & Alexandrinum & Constantinopolitanum, adjicientes non se communicare depositioni sanctissimi Episcopi Nestorii. Hæc mihi indicaverunt nonnulli communium amicorum, mandantes ut etiam nunc tuam deprecer sanctitatem, & ad sanctos pedes tuos cadam, & persuadeam quatenus his quæ cunctis placuerunt communiter acquiescas. Putant enim me cuncta posse apud sanctitatem tuam. Unde iterum rogo animam tuam sanctam ut suscipias hanc deprecationem meam, & condescendas pro Ecclesiæ pace.

CAPUT CLXIX. ...257

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri, quam rescripsit Deo amicissimo Episcopo Theodoreto, insinuans quia nihil interesset apud se quod Cilices & Isauri Antiocheno communicassent, quando ipse omnia sustinere pro pietate delegerit.

AB initio ego nec vos nec Cilicas sum secutus. Et maxime vos, qui aliquando quidem super nubes volatis, aliquando vero ad illius genua ut deditii obsevatis. Quippe orbis terrarum notatus a vobis est, & utraque propria estis voluntate perpessi. Vos autem dixi, ut facerem commune quod tuum est. Sed a principio memetipsum a Cyrillo impio sepravi & a communionibus eorum qui usque ad præsens pro sua impietate certant, vos maxime suæ hæresis cooperatores accipientes. Nihil enim nunc usque nos latuit eorum quæ ab illo conscripta sunt, sed inter manus habemus

a *Omnes qui fuerunt*) Idem Alexander supra cap. CXLVII. *etiamsi omnes mortuos ab initio mundi resuscitent.*
b *Parthenius*) cujus mentio supra cap. CLII. & sequenti. c *Epistolam*) Extat supra cap. CLIII.
d *Andreas Episc.*) Samosatenus. e *Rabbulas*) Episcopus Edessenus. Vide supra cap. XLIII. & sequenti. f *Simili epistola*) Habetur supra cap. CLXIV. g *Photii*) Presbyteri Constantinopolitani, qui discipulus ac fautor Nestorii fuit. Vide supra.
h *Paulus*) in epistola ad Galatas: *Si enim quæ destruxi, iterum hæc ædifico, prævaricatorem me constituo.*

& ea quæ [a] Berrhœensis scripsit Acacius, & [b] ea quæ per Emesenum Paulum & quæ [c] adversus tuam religiositatem scripsit, & quæ [d] ad Clericos suos Constantinopoli remorantes, & quæ [e] ad Melitinensem Acacium, postquam cum Paulo fœdus communionis iniit, ubi & acriter pro sua hæresi agit. Antiochenum namque nec habui hæreticum unquam, nec habeo, etsi propter tempus inter utramque in nonnullis variari partem potuerit. ET POST ALIA. Conjuro igitur te per sanctam trinitatem ut ad me desinas. Spero siquidem in eo qui crucifixus est. Quippe apud me valere fecit amplius pietatem, & quatuor gubernatores & alios mundi judices quiete superavit, nec permissurus me scandalizari per te. Ego enim cum tanto jam gaudio me expulsuros excipiam ut si auri mihi ulla copia, exceptis vasis ecclesiasticis, esset, plures eis eulogias quam pro bonis nuntiis darem. Nam quia Ecclesia nostra nec habet quodcumque nec habuit, neque ego accepi, neque tribui cuilibet usque ad obolum unum, sæpe me arbitror intimasse. Unde nec codicem quemlibet ejicere pertul', sed nec unum per gratiam Christi obolum ex ecclesiastica facultate. Sed ex his quæ mihi direxerunt amici habeo ad animalium conductionem; & sic sum quotidie quasi in fri oria positus, Domino teste. Absque enim necessitate irrefutabili pascua non relinquo, Dei judicium metuens; ne & hic inter tentationes ab eo constitutus, & in futuro rationem relictionis exsolvam. Necessitas autem & hic nos a dubitatione & illic a damnatione liberos præstat. Non igitur hujus rei gratia tua religiositas fatigetur, sed oret pro nobis tantummodo.

CAPUT CLXX. 258

Theodoreti ad Nestorium, *inquit Irenæus*, sanctissimum, ut persuaderet sanctissimum Alexandrum adunari Antiocheno.

DOmino meo & secundum veritatem Deo amicissimo atque sanctissimo patri & Episcopo Nestorio Theodoretus in Domino salutem. Pessime quidem ægrotavi postquam redii a Germanicia; amplius vero me conficiunt & & validius cruciant ea quæ geruntur circa Dominum meum sanctissimum Episcopum Alexandrum. Nec enim Domini verbis acquiescere patitur dicentibus, *Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis*, nec juramentis beati Pauli, quibus usus est ad suadendum nobis quod anathema fieri a Christo juraverit pro impiis Judæis; sed vult commissa sibi pascua perdere, & ultiones ob hoc debitas pro nihilo deputat. Unde iterum tuam sanctitatem rogo ut eis scribas & ejus sanctitatem persuadeas Paulum audire dicentem, *quia non quæro quod mihi soli expedit, sed quod pluribus, ut salventur*, & acquirere ut pusillum delinquat. Sic enim ponamus quasi & hoc fiat ut a multo delicto ceteros liberet. Scis enim clare quod dico, Deo amicissime Domine; & nosti causas mei doloris. Unde nec pluribus verbis indigeo; sed tuæ supplico sanctitati ut eum vehementius increpes. Arbitror enim quia si id fiat, non refutabit nostra colloquia, atque ita, Deo favente, difficilia cuncta solventur.

Dubitare me fateor an epistola Theodoreti sit credendo, qua hortari narratur Nestorium ut ejus correctione Alexander, id est, quasi alter Nestorius, corrigatur, dum tria & eadem uterque proponeret, id est, ut Cyrilli scripta decernerentur hæretica, ut non damnarentur Nestorii dogmata, ut ejus dejectio solveretur; alioquin ut quod erat residuum, non communicarent his qui ista renuerent. Theodoretus autem contrario evidenter tramite means, perspicue ad id quærere colloquium apparebat Alexandri ut ei de communione cum Joanne ineunda (persuadere) posset. Tale igitur erat, si credendum est, quod Nestorio suadere susceperat, ac si diceret: Increpa Alexandrum, cum communicat tibi ac tuis, & non potius communicatoribus Cyrilli depositoribus tuis & anathematizantibus tua dogmata. Nisi forte, ut assolet, Theodoretum magnæ utilitatis spes & nimia caritatis intentio assumptæ rei difficultatem non sivit intendere. Nihil namque amplius erat agendum quam quo suas partes Nestorius ipse dissolveret & sui causa disruptos Ecclesiæ restitueret. Una quippe causa erat Alexandri & ceterorum partis ejusdem; & quod in illo obineretur a Nestorio, Ecclesiæ tot Episcopis non absque gregibus suis Theodoretus magno utique caritatis cupiebat instinctu. Unde necessario & illud evenerat, ut (caritas) in illo jam cœpta haberi firmaretur, ab ipso auctore destructa: quod si per hanc obtineretur epistolam, de fructu ejus omnes, puto, catholici lætarentur. Quin etsi, ut contigit, impetrare non posset, ille interim vir ita excitavit quicquid pro Ecclesia contra hæresim facere valuit ut nihil quod fieri deberet omitteret. Quæ usque adeo mihi summum tenere videtur intentio ut nec optato fine melior esse potuerit, nec eo quod evenit debeat judicari deterior. Neque illud autem credo quod talia scripta Theodoretus, si tamen ejus sunt, quod ubique dicendum est, absque suæ opinionis apud aliquos offuscatione legenda crediderit. Sed quid mirum si æstimationem apud quosdam despexit pro tali negotio, pro quo despicere posset & vitam? Nonne apud sapientes & justos hinc clarus enitescet? Sciendum namque est usque adeo veritatis esse sententiam qua hi qui per animi tumorem ex sua corripi persona non sustinent, seu ad recertandum continuo irritantur, detorta in alterius personam correptione monendi docentur ut eam sanctus Joannes, præclarus Ecclesiæ doctor, Constantinopolitanus Episcopus & utatur multoties & valde commendet, scripturæ divinæ explanando sententias. Itaque quantumlibet quis præfationem laceret hujus epistolæ, quæ forte sola salsantis est, illius tamen calumniarum tenebris involvere non valet caritatem, si Theodoretus hortando Nestorium qualiter ad Ecclesiam revocaret Alexandrum, oblique ipsi Nestorio mon-

---

a *Berrhœen. Acacius*) In epistola ad hunc Alexandrum, quæ extat supra cap. LV.

b *Ea quæ per Emes.*) Hujus loci sensum, alioqui non admodum difficilem, assequi non potuit Lupus. Agitur heic de epistola Cyrilli de pace ad Joannem, quam a Paulo Emeseno delatam esse ad eum docet Liberatus: *Ascendens ergo Antiochiam Paulus obtulit Joanni Archiepiscopo & omni Concilio ejus epistolam Cyrilli.*

c *Adversus tuam relig.*) id est, apologiam Cyrilli adversus reprehensiones Theodoreti, quæ extat tom. superiori Conciliorum.

d *Ad clericos suos*) nimirum ad Eulogium supra & ad Theognostum & Charmosynum supra cap. LXXXV.

e *Ad Melitinen.*) Habetur supra.

monstrare cupivit quia & semetipsum debuit Ecclesiæ reddere pœnitendo.

CAPUT CLXXI. 259

Epistola, *inquit*, Meletii ad Deo amicissimum Episcopum Alexandrum, qua scripsit quod hi quidem qui erant ex secunda Cilicia communicaverint, alii vero Cilices & Isauri similiter sint transgressi quæ pie judicaverunt olim.

GRatias Domino Deo, qui per singulas generationes elegit eos qui protegunt veritatem, ut quæ perire periclitatur in plurimis, in paucis ejus tuitione servetur, demonstrationem donans per ista plenissimam eo quod impossibile sit omnino conspirationem mali hujus ex toto exterminium fieri. Manet vero in paucis testimonium quod hæc Deo sint placita, etsi omnes pariter ad contraria studia convertantur. Gratias autem Domino Deo, qui hæc semper quidem ad munimen pietatis dispensat, & nunc vero tuam sanctitatem ad simile pro nobis obsequium, ut dum periclitetur pietas in omnium voluntate, apud religiositatem tuam maneat mysterium veritatis. Verumtamen humilitatem nostram similibus Paulo illi beato ad tuam verbis uti sanctitatem convenit & dicere: *Omnes nos Cilices reliquerunt, præsens sæculum diligentes, & abierunt unusquisque post cor suum.* Magis autem tuam quidem sanctitatem valde ista dicere convenit, quæ & ante hoc aliis præfulgebat, quando videbantur defendere pietatem, & nunc in universam terram sola præfulget. Nos autem solum grates convenit reddere omnium Domino Deo, qui reliquit nobis tempore Christianorum penuriæ sacerdotem, & cunctorum simul bonorum solitudinis summitatem & basim & robur & fundamentum tuam sanctitatem, ut nulla exurgente tempestate turbemur; qui & hoc præstet ut usque ad finem nobis tua sanctitas constet. Est enim Dominus omnium qui perficiat, ad confusionem quidem uniuscujusque ruentium & admunitionem permanentium, si tamen adhuc aliquis est relictus. Sicut enim video, sacerdotum nullus remansit ubique nisi tua sanctitas. Sed dignare quæso & pro humilitate nostra orationes facere consuetas, ut digna efficiatur omni qua dignum est voluptate tentationes sufferre pro Christo.

Irenæus continuo interposuit inquiens pro eo qui composuit.

Sapienter quidem Deo amabilis iste sacerdos epistolam intimavit huic magno veritatis athletæ. Erant vero omni verbo superiores ejus meritorum divitiæ & pietatis desiderium. Omnia enim quæ præsentis sunt sæculi damnum putabat, ut lucrifaceret Christum, juxta vocem Pauli Apostoli, omnia postponens caritati quam habebat ad Deum. Unde usque in finem perstitit incommotus idem pietatis propugnator egregius, quin immo turris adamantina, quam tantæ amicorum simul & hostium phalanges ab Jesu caritate dividere nullatenus valuerunt. Sed opus est in ejus laudibus immorari, dum liceat ex literis quæ sequuntur addiscere quæ pastor Cyri Theodoretus ad Antiochenum sua epistola indicaverit, quantaque & ipse eum semper veneratione coluerit qui adversus eum tales inimicitias exercebat. Inquit enim: *Recolat sanctitas tua & illa verba quæ ab ea olim dicta sunt nobis, quia Dominum Alexandrum omnes pariter ferimus & portamus, & ei importunitatem quamlibet inferri a quocumque non sinimus.* Hæc enim clara voce sic dixit. Iste vero in suis literis posuit, sicut continuo videbimus. Verumtamen nos non ex his hunc sanctum senem miramur per quæ eum quidam vel verbis vel literis laudaverunt, sed ex confidentia circa Deum & pro veritate certaminibus, sicut ipsæ res prædicant.

CAPUT CLXXII. 260

Epistola (a) Deo amicissimi Episcopi Theodoreti ad Joannem Antiochenum, causa Deo amicissimi Episcopi Alexandri.

NOn per neglectum distuli ad tuam sanctitatem literas destinare, sed nesciens nunc usque quid scriberem. In suo siquidem tenore permansit Dominus meus sanctissimus & Deo amicissimus Episcopus Alexander, credens eum summæ esse justitiæ: cujus rei gratia neque amicos affatus neque preces admittit, sed evangelicorum transgressionem mandatorum deputat dispensativam condescensionem. Quia igitur eum clare a principio, Domine, nosti, sed & aliam virtutem viri expertus es, quæso sanctitatem tuam ut patienter agas & eos qui ei tentant importuni esse prohibeas. Hoc enim coram veritate dico, quia & tuæ sanctitati decus plurimum providebit, necnon lætificabit ipsum, qui nullam consolationem ulla habet ex parte. Nec enim colloqui nec scribere patitur dilectoribus suis, nec ab eis excipere literas; unumque nunc habet tantummodo votum, ut quacumque occasione a cura liberetur. Consequens vero est ut & emolliatur temporis spatio. Si vero idem ipse perstiterit, nec hinc sanctitati tuæ ulla læsio erit nec nobis nostrove in commune collegio. Quæ enim per Dei gratiam docet sunt orthodoxa & convenientia ecclesiasticæ fidei; perturbare autem neque valet, neque tentaturus est; quoniam silentium tenet, Ecclesiæ pacem in nullo contaminans. Si vero ejectus fuerit, cognoscet sanctitas tua quod maxima læsio inde contingat. Aperte siquidem divisio ex hoc ecclesiastici corporis fiet Constantinopoli & in aliis plurimis urbibus, eo quod per simplicitatem nesciam nunc nonnulli putent eum integerrimæ fidei defensorem. Alii vero factis juvenilibus aggaudentes, & propter hoc contentiones in excelsum attollere festinantes, occasiones assumunt. Multam vero & tuæ religiositati, ignosce mihi hæc præ dolore scribenti, blasphemiam congregabit, si hoc contigerit, sicut nihilominus id quod prius dixi, omnem gratiam & patientiæ laudem afferet. Qui enim nactus copiam ulciscendi non utitur potestate, nullis laudibus minor est. Recolat autem sanctitas tua & illa verba quæ ab ea olim dicta sunt nobis: *quia Dominum Alexandrum cuncti pariter & ferimus & portamus, & ei quamlibet importunitatem inferri a quocumque non sinimus.* Et propter universa tam quæ est commune disponens quam quæ proprii sunt decoris, prohibeas eos qui illi infestari tentaverint. Hoc enim & placere arbitror omnium Deo, & homines, non amicos tantum, sed & inimicos, ad laudem movere.

Et reliqua per ordinem scripta sicut ab Irenæo sunt posita (b) exequar in.....

(a) In Cod. non legitur. *Deo.*

(b) In cod. sic legitur: *posita exequar inferta, & ejus personam transiens.*

CAPUT CLXXIII. 261

DOmino meo per omnia Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo Epiſcopo [a] Meletio [b] Titus. Multa & diverſa ſubinde hic [c] diffamantur de ſanctitate tua, quibus exitus conſonat, eo quod nolit uſque ad præſens ſanctitas tua totius orbis & catholico & orthodoxo communicare conventui, ab aliquibus forſan qui quod expedit comprehendere nequeunt diſſuaſa. Nunc igitur ſero tandem revigilare deſidera contra verſutias inimici, & omnium ſanctorum Epiſcoporum affectum recupera, & noli ad præventiones & multiloquia tendere, quæ juvare nihil poſſunt, quin immo & hic & in futuro ſæculo nocent. Claret enim quod Dei providentia omnes ſanari homines velit. Quomodo ergo credibile eſt quoniam ſolam ſanctitatem tuam juſſerit ſuis teneri judiciis? Cognoſcat igitur [d] angelus tuus quod [e] divinæ literæ venerint certa quædam contra eos qui non obediunt ſancientes & contra non communicantes ſancto univerſalique Concilio. Nos enim, qui ſemper oramus ut nequaquam diaboli mala prævaleant, rogavimus Deo amiciſſimum Archiepiſcopum Joannem differre donec hæ literæ redderentur. Omne igitur tuæ religioſitatis ſtudium ſit malas quidem cogitationes deponere, prodire vero & ad Antiochiam pervenire. Hoc enim multis modis fieri expedit. Si autem poſt has literas ſanctus angelus tuus occurrere non voluerit, nullus habebit ulterius unde in quoquam vituperet aut eumdem ſanctiſſimum & Deo amiciſſimum Epiſcopum Joannem aut nos ipſos, quando ſub omni velocitate hæc ipſa exequi cœperimus quæ a divino vertice ſunt præcepta. Si enim divinæ literæ inobedientes comprehenderint in eis in quibus videntur degere urbibus, intolerabilis eis triſtitia fiet. Incolumes ſitis.

CAPUT CLXXIV. 262

DOmino meo per omnia reverentiſſimo & admirandiſſimo & magnificentiſſimo Tito Meletius. Quoniam quidem providentia Dei, ſicut in literis ipſe prædixiſti, o admirandiſſime Domine mi, omnes homines ſalvare velit, conſtat, ſed non utique divinam voluntatem, ſicut videmus, ſequuntur hominum voluntates; quarum nos dominos faciens Deus, ſicut cuique videtur, eis uti permiſit ad probandam rationalis animæ vel benevolentiam vel malevolentiam circa Deum. Sic namque Cain quidem fratricidium præſumpſit, parum cogitans divina præcepta. Sodomitæ vero ad omnes impietatum & iniquitatum declinaverunt ſpecies, nullam facientes memoriam voluntatis divinæ. At populus Judæorum crucifigere omnium ſalvatorem Chriſtum minime formidavit, dum certe debuerit eum qui ex eis ad omnium ſalutem apparuit cum feſtinatione recipere, ſicut & volebat ejus diſpenſationis intentio. Et ut breviter dicam, omnis ſcriptura divina talibus exemplis referta eſt per quæ clareat quod innumeri ſemper exſtiterint qui præter divinam voluntatem ad deteriora dilapſi ſunt, omnino autem pauci qui ſalutem ſecundum Dei obtinuerunt voluntatem. Non tamen ob hoc aut mali præferendi ſunt optimis, aut optimi criminis rei eſſe putandi ſunt, eo quod non ſint malis admixti. In nullo enim reprehendimus Abel quia Cain moribus non aſſenſit, nec nos tamquam de inſania incuſamus eum, qui reliquos ſui temporis univerſos non fuerit imitatus. Nec Abraham deliraſſe putavimus, qui ex omnibus generis ſui ſolus Deo complacens factus eſt, & idololatriæ errori peregrinationem pro pietate præpoſuit. Nec Loth ab eo quod decet exceſſiſſe dicemus, qui ſolus ex omnibus Sodomitarum renuit opera. Nec deſpiciemus Moyſen, qui regali obſequio præpoſuit pro pietate pericula. Nec præteribimus tres pueros, qui ſoli ex omnibus noluerunt imaginem Nabuchodonoſor auream ſimiliter aliis adorare, ſed pro benevolentia ſui erga Deum flammas elegere fornacis. Sed nec Apoſtolos, tamquam gentis nulla pars fuerint, qui cum duodecim numero eſſent ex omni populo Judæorum, in illum ſoli crediderunt qui ab iſtis deceptor & Dei adverſarius vocabatur, & certe hoc ipſo eis ad præſens nihil aliud promittentem niſi tribulationes & perſecutiones & mortes. Sed numquid eis infructuoſa vel præſenti in tempore facta eſt diligentia competens? Et certe vide quod Abel quidem majorem fiduciam poſt mortem poſſidet apud Deum, & Noe mire ſalvatus eſt a totius mundi naufragio. Vide Abraham, qui principium & radix correctionis omnium factus eſt, & propter virtutem pater cunctorum fidelium meruit appellari. Vide Loth, qui ignem largiſſimum evaſit. Vide Moyſen, cui totius Iſraelitici populi commiſſus eſt principatus, & figuris honoratus eſt veri paſtoris. Vide pueros, qui Babylone ſuper omnes apud Chaldæos ſint prælati mirabiles, & honoribus primis ac maximis benigui apud alienos effecti ſunt (*a*). ([f] Vide) ſanctos Apoſtolos, [g] quare (*b*) qui & apud omnes & Imperatores & privatos ſive ſubjectos tanta veneratione colantur ut pro ſummo beneficio habeant qui omnibus dominantur ſi Pauli ſcripturæ quiſque ſciat attendere ad conſonantiam plurimorum, & quæ ad ſe attinebat diligentiam virtutis, nullius putaret eſſe juvaminis, neque aliquoquam dignus exiſteret (*c*) & eorum quiſque pene particeps eſſet, nunc autem

a *Meletio*) Epiſcopo Mopſuettæ in ſecunda Ciliciæ, cujus nomen ſæpe occurrit in hoc ſynodico.

b *Titus*) Comes devotiſſimorum Domeſticorum & Vicarius magiſtri militiæ. Vide ſupra cap. CLIV.

c *Diffamantur*) id eſt, dicuntur, narrantur. Marci cap. 1. *At ille egreſſus cœpit prædicare & diffamare ſermonem.* Actor. 1. *A vobis enim diffamatus eſt ſermo Domini.* Vide gloſſarium Dufreſnii.

d *Angelus*) Et paulo poſt: *Si autem ſanctus angelus tuus.* Hinc collegit Lupus Chriſtianam fidem ſemper tradidiſſe unicuique fideli, præſertim Epiſcopo, eſſe proprium cuſtodem angelum. Viderint alii. Supra cap. XXXII *electis angelis qui vos ſervant.* Vide etiam infra cap. CCIII.

e *Divinæ literæ*) id eſt, præceptum imperiale, illud opinor quod extat in tom. ſuper. Conciliorum.

f *Vide Sanc. Apoſt.*) Ita nos repoſuimus, cum antea legeretur *ſanctis Apoſtolis.* Et certum erat hiarum eſſe, cui ſupplendo hæc verba intulerat Lupus. *Dignitas eadem obvenit ſanctis Apoſtolis.* Nos maluimus ſequi priorem loquendi modum.

g *Quare*) Puto legendum *quippe.*

(*a*) Hic locus vacuus eſt in Cod. quem de ſuo implevit Lupus illis verbis a Baluzio ſublatis: *Dignitas eadem obvenit ſanctis Apoſtolis.* (*b*) Poſt *quare* in Cod. eſt lacuna, quam hic Baluzius nec ſignat, nec implet; ſed Lupus ita explet: *& ipſi facti ſunt qui &c.* (*c*) Eſt hic pariter in Cod. locus vacuus a Baluzio neglectus, ſed a Lupo ſic occupatus, *& idoneus niſi eorum &c*

autem quia & soli apud semetipsos virtutes diligentes vita tali, apud omnes veneratione coluntur, & in futura vita sustinent beato & infinito lumine comprehendi. Non igitur vel nunc abjectos faciet apud Deum paucos qui tota pendent benevolentia circa eum, & ob hoc vituperantur, injuriantur, effugantur conspiratione plurimorum. Etsi enim nos sicut illi pauci ac beati non sumus, sed tamen illos modis omnibus imitari jubemur. Cujus rei gratia sicut in simulacris & imaginibus similitudines corporum, sic illorum virtutes divinis inscriptæ sunt literis, ut nos eorum exemplar attendentes, facta ipsorum confidenter æmulemur, & non arbitremur nos novi aliquid instituere præter illa quæ apud veteres gesta sunt, etiamsi id ab omnibus incusetur. Et ne nos putes hæc nunc vane percurrere, & ut scias ex ipsa necessitate & Deo devincta conscientia nos ad imitationem cogi priscorum, & ipsam causam breviter audi pro qua non inconsequenter nos ab Antiocheni separandos communione putavimus. Dogmata Cyrillus exposuit omni impietate repleta. Propter ipsa eum Ephesi Antiochenus deposuit ut impium, participes adsciscens ad hoc plurimos alios e diversis provinciis & omnes orientalis regionis Episcopos. Abjuravit ejus ubique doctrinam, ut errori Apollinaris per omnia consonantem. Imperatore præsente juravit, sicut ipse Chalcedone [a] scripsit Ephesi constitutis, quorum rescripta salva sunt apud nos, quod nec si pœnituisset Cyrillus & sua capitula rejecisset, eum ad communionem recipere acquiesceret qui princeps exstaret hæresios. Deposuit eum rursus [b] in Tharso & cum (eo) [c] septem qui pro eo adscenderunt Constantinopolim, factis synodalibus literis, quas & cuncti subscripsimus. Super hæc permansit Cyrillus non solum suorum scriptorum nihil abjurans, sed & prædicans ea cum majori fiducia. Et ille qui coram Imperatore juraverat nec pœnitentem Cyrillum se ad communionem recepturum, ad eum in Ægyptum misit supplicem Paulum; sicut & illud quod apud nos est exemplar ostendit. Et ipse ubique Cyrillus affirmat, tam per ea quæ scripsit Constantinopoli degentibus [d] Clericis suis, quam per illa quoque quæ [e] ad Acacium Melitinensem, qui exprobaverat ei quasi a suis recesserit & ad communionem fuerit ab Antiocheno receptus. Taceo de ejusdem Cyrilli literis ad [f] Acacium Berrhœensem scriptis inconvincibilem habentibus instantiam tam pro iisdem capitulis quam pro omnibus quæ prius & postea impie exposuit. Post quæ Antiochenus Paulum in Ægyptum direxit, tam dogmata Cyrilli suscipiens, pro quibus eum secundo damnaverat, quam rectitudinem fidei anathematizans in scripto, & omnia faciens sicut ei placuit. Et horum testis est ipse Cyrillus, qui ejus satisfactionem suscepit: qui in suis ad Acacium Melitinensem literis hanc eandem commemorans epistolam ad Acacium Berrhœensem quam fecit, mox intulit inquiens. *Quia nisi Antiocheno ea quæ a me ad Acacium scripta sunt placuissent, non utique a principio Paulum direxisset ad me.* Interpretatur vero Cyrillus idem in eisdem literis suis epistolam quam detulit Paulus, quæ sursum ac deorsum ab Antiocheno profertur, ut nihil omnino a capitulis differentem, sed eadem intentione conscriptam, & male ex invidia intellectam ab eis qui eam orthodoxam quidem dicunt, sed his quæ ab eo prius sunt exposita esse contrariam, necnon & doctrinæ Nestorii consonantem. Verum nos hæc omnia omittentes, hujusmodi conditionem dedimus Antiocheno, ut aut suaderet Cyrillum anathematizare omnia sua & sola apostolica doctrina esse contentum circa eorum quæ scripta sunt intentionem, & sic conjungerentur Ecclesiæ, aut ipse Antiochenus anathematizaret in scripto Cyrillum cum impiis dogmatibus ejus, contra quæ prius sæpe decrevit, & nomen Deo amicissimi Episcopi Nestorii, qui pro sola pietate tanta perpetitur, sanctis inscriberet diptychis. Sed (nihil) horum facere voluit. Propter hæc nos dissentimus ab eo, atque ab ejus communione disjungimur. Si enim puro incongruis ille persistit, quantum est ut nos pro pietate perstemus, pro qua utique & a communione ejus avertimur, non ab illa fide recedentes cum qua eum euntem ad Ephesum & ab Epheso revertentem suscepimus, sed ipsam servantes ut apostolicam & a beatis patribus traditam quam a magno [g] Theodoro, qui ea quæ illi tradidere tradens claruit, accepimus. Et ignosce quæso nobis non valentibus decipere conscientiam nostram. Si autem propter hæc tranquillissimus Imperator præcepit nos ab Ecclesiis ejici, facito quod justum est, nec malevolentiæ gratia differas ad finem quæ sunt præcepta perducere. Ego enim mox ut ipsam videro authenticam sacram, nec enim rescripto ero contentus, & ut didicero quæ illi relata sunt, ne forte adversum nos clementibus mentiti sint auribus adversarii veritatis, & invenero quod omnino me exire ab Ecclesia jubeat, glorificans & nunc sicut prius, in quo me reperiri contigerit schemate abscedo ab Ecclesia, Imperatorum legibus omnibus modis cedens. Paratus sum per gratiam Dei non ab Ecclesia egredi solum, sed etiam decies millies mori quam possim apud Christum lædere meam conscientiam. Nec enim licet minorem me inveniri ab illo infante annorum septem, qui cum beato [h] Babyla propter Christum capite cæsus est, cui totius Ecclesiæ & [i] Ecclesiæ cujus Theodorus exstitit doctor commissus est præsulatus. Ut vero & illud propter prædicta commemorem, scito, admirandissime Domine mi, quia etsi non pro ipso bonæ causæ merito starem, & ipse terror tam civitatis quam territorii hujus me in hac adversus Joannem discordia detine-

a *Scripsit*) Ejus epistola extat supra cap. XXXI. ubi hæc ipsa verba leguntur.
b *In Tharso*) Vide supra cap. LXVI. cap. CXXXVI. & cap. CXLI.
c *Septem*) id est, Arcadium Episcopum occidentalis Ecclesiæ, Juvenalem Hierosolymitanum, Flavianum Philippensem, Firmum Cæsareæ Cappadociæ, Theodotum Ancyranum, Acacium Melitinensem, & Evoptium Ptolomaidis. Hos enim Constantinopolim miserat Cyrillus, seu potius Ephesina synodus. Vide supra cap. LXV.
d *Clericis suis*) Eulogio Theognosto & Charmosyno supra cap. LXXXV.
e *Ad Acacium*) Hæc epistola diversa erat ab ea quæ extat supra. f *Acacium Berrhœen.*) supra c. LVI.
f *Theodoro*) Episcopo Mopsuestiæ. g *Babyla*) Episcopo Antiocheno, quem sub Decio passum esse tradit Eusebius lib. 6. hist. eccles. cap. 39. Vide Baronium ad diem 24. Januarii.
i *Eccles. c. Theod.*) Hic locus confirmat eorum sententiam qui putant Theodorum Mopsuestenum Episcopum non esse diversum a Theodoro Presbytero Antiocheno, cujus meminerunt Gennadius cap. 12. & Facundus lib. 10. cap. 1.

tinere sufficeret ; qui si me ei tantummodo communicasse cognoscerent ante sacram, me & vita privassent. Nec enim cujus sint discipuli nescis, vel quomodo pro zelo dogmatum divinorum universi moveantur, ita unanimes existentes tamquam si una sit anima omnium. Pro qua re omnibus modis est tutius ex necessitate repelli quam vel absque ipsa nocere apud Deum conscientiæ suæ, & ab eis qui nunc mihi subjecti sunt vitam instar canis amittere. Si vero quisquam nos abrupte in quibuscunque accusare voluerit, pro nihilo deputamus. Calumniari namque & contumeliam facere facile est, & omnibus adjacet. Non omnium vero est dicere veritatem.

CAPUT CLXXV. 263

Epistola, *inquit*, Zenobii Episcopi (a) Zephyrii ad Deo amicissimum Episcopum (b) Alexandrum, insinuans exiisse ab Ecclesia Deo amicissimum Episcopum Meletium.

PErsonali quidem præsentia tuæ sanctitatis benedictione repletus sum, quando solus bene ab Epheso remeasti, sicut ipsæ res omnibus ostenderunt ; literis vero tuæ non sum fruitus sanctitatis. Unde nunc præsumere sum coactus ut literas incipiam tuæ sanctitati dirigere. Et rogo ut des mihi veniam. Multa enim & amabilis Deo constantia tua hoc me præsumere præparavit. Hic enim nullus pro pia fide perstitit, sed universi tempori serviunt, & pariter simulatores effecti sunt qui videbantur esse constantes. Solus inter hujus Ciliciæ Episcopos perstat ad finem Dominus meus Deo amicissimus Episcopus Meletius, qui [c] ejectus est militari superinducta cohorte, [d] juxta eorum qui sunt Antiochiæ jussionem. Ora igitur, Domine, & nos fieri dignos tam ejus celeriter comitari vestigia quam tuæ etiam sanctitatis, ut possimus in die Domini Christi vos intercessores pro nostra pusillitate proferre.

CAPUT CLXXVI. 264

Deprecatio Joannis Episcopi Antiochiæ contra Deo amicissimum, *inquit*, Meletium Episcopum.

PIissimis & amatoribus Christi Imperatoribus nostris Flaviis Theodosio & Valentiniano triumphatoribus, victoribus, Augustis, postulatio & deprecatio a Joanne Antiochenæ Dei Ecclesiæ Episcopo. Generis vestræ pietatis imperium in excelsum tulit & hanc provexit ad gloriam fides in Deum, qua sanctissimam & catholicam semper augeri vultis Ecclesiam, & cuncta quæ in ea exurgant zizania desideratis abscindi. Quia igitur hoc utimini zelo, o piissimi & boni victores Imperatores, & eos qui obliterare volunt patrum doctrinam, alienos a sacerdotali existere dignitate post nos, quibus canones de hac re concedunt judicium, decrevistis, expelli vero a sanctissimis Ecclesiis & urbibus in quibus videntur existere, & talis ad orientem sanctio vestra pervenit, hanc promulgavimus magnificentissimo & glorioſissimo Præsidi utriusque militiæ & [e] Exconsuli Dionysio ; & consonans ejus accipientes præceptum, prævalere potuimus malignitati Meletii, qui pridem Mopsuestiæ Episcopus fuit, subjicientes eum depositioni. Introduximus autem & præfecimus ipsi populo e gregibus Christi [f] Chomatium Deo amicissimum Episcopum. Præfatus vero Meletius major esse legibus vestris & tranquillitate Romana volens, in partibus ejusdem territorii delitescit, concussionem perturbationemque sanctis Dei Ecclesiis ingerens, & præsumens post dejectionem sacerdotale ministerium. Et justum est supplicare ut qui peregrinus est a sancta disciplina & Ecclesia, peregrinus fiat & ab universa provincia Cilicum, præcedente pia sanctione ad magnificentissimum & glorioſissimum [g] magistrum militiæ orientis vestri, ita ut inde quidem pellatur, [h] deducatur vero ubi vestræ pietati placuerit. Et hoc impetrato, consueta vota solvemus pro permansione & victoria imperii.

CAPUT CLXXVII. 265

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Meletii ad Deo amicissimum Alexandrum, quam scripsit postquam militum superventu expulsus est.

ET cui prius quam tuæ sanctitati quæ circa nos geruntur referri conveniens sit ? Sive enim congaudere oportet de his quæ nobis a Christo donata sunt, sive etiam pro his quæ residua sunt orare, ad eam necesse est, ut ad patrem, pro cunctis filiorum bona referri. Dignatus est enim nos Dominus Christus orationibus tuæ sanctitatis incorruptum sibi ovile usque ad exitum custodire quod nobis indignis & pro virtute commisit, & permisit rursus auferri, quando id bene se habere judicavit : nec enim quod ejus desierit unquam providentia, etsi ad præsens esse difficile videatur. Et quidem diabolus ab olim grande habuit prælium contra eum, & nunc illud perturbare omnino per ministros suos studuit, non solum inimicos armando, sed & ex nobis ipsis ad hoc quosdam ministros accipiens : qui & observavit dominicum diem, & sub uno cunctos ad introeundum contra nos concurrere præparavit. Dominus autem Christus, qui contra eum semper ejus convertit insidias, & propriis dispensationibus subjicit, & nunc ei inutilem fecit universum contra Ecclesiam impetum, dum nos perturbari non sivit, sed omnem Ecclesiam in sua devotione construxit, ita ut non solum clareret malum, sed & civitas tota cum provincia universa consonam pro fide acciperent voluntatem, ipsis quoque a pietate alienis, id est, Judæis, & hæreticis aliis,

---

a *Zephyrii*) in prima Cilicia, ut hoc recte monet Lupus. Vide infra cap. cxc. b *Alexandrum*) Hierapolitanum. c *Ejectus est*) exiliatus in Melitiana Armeniæ civitate, ut dicetur infra cap. cxc. Vide cap. CLXXVI. cum tribus sequentibus. d *Juxta eorum*) Vide cap. CLXXVI. ubi ista explicantur.

e *Exconsuli Dionysio*) qui Consul cum Florentio fuit anno Christi cccexxix. f *Chomatium*) In Antiocheno Concilio sub Domno, quod refertur in actione xiv. Concilii Chalcedonensis, & in synodo Mopsuestena habita sub Justiniano Augusto, cujus acta relecta sunt in collatione quinta Concilii quinti, Episcopus ille Mopsuestenus vocatur Thomas. Neque dubito quin isthic quoque sit ita legendum.

g *Magistrum militiæ*) id est, Dionysium. Vide supra cap. CXLII. & cap. CLIV. & infra cap. CLXXIX.

h *Deducatur*) Deductus est in Meletinam Armeniæ civitatem, ut dicetur infra cap. cxc.

aliis, non parvo quodam contra adversarios odio motis, nec circa nos parvum quendam ostendentibus affectum, dum certe nos latentes sæpius degeremus, ne quicunque putaret quod a nobis instigarentur ad hoc. Quod & valde [a] suspecti inimici dexteræ altissimi, non ab Ecclesia nos tantum, sed & a civitate repulerunt, nec usquam juxta eam manere sinentes. Sed hæc quidem a Domino Christo etiam nunc cuncta pro nostra sunt dispensata humilitate. Nos vero magis pluribus debitis sumus obstricti, quos dignos majoribus fecit quam nostræ virtutis est. Unde modis omnibus deficimus ad solvendum. Quam enim Deo possumus gratiarum actionem reddere, qui nimietate clementiæ sustinere tentamenta pro se & nostra dignatus est parvitate? non quo grave aliquid pateremur, quia perfectiora sufferre sumus indigni, sed & propositum tantummodo haberemus, quod & maximum nimis est ad nos, qui sumus voluntatis omnino despectæ. Sed rogo ut orare digneris quatenus usque ad finem digni efficiamur gratia Domini Christi; ut sicut ei placet, ita reliquum præsentis sæculi transigamus. Dominum meum & sanctissimum Episcopum [b] Acilinum plurimum salutamus.

CAPUT CLXXVIII. 266

Epistola, *inquit*, Deo amicissimi Episcopi Alexandri ad Meletium, Deo amicissimum Episcopum, quam rescripsit ad præfatas literas post exitum ejus.

SI esset mihi desiderium meum adimplere possibile, literis non erat opus, sed adventus præsentia; vel potius juxta psalmistam columbæ pennas expeterem, ut veniens requiescerem juxta habitaculum coronati, & viderem juxta Prophetam sanctitatem tuam sicut in solitudine uvam, aut ut magis proprie dicatur, ut acinum botri cunctorum totius Ciliciæ sacerdotum, quem exterminaverunt vulpes, quæ propemodum secundum veritatem vineas deleverunt; non exterminaverunt autem, eo quod benedictio Domini sit in eo. Vere enim præsenti in tempore sufficeret tuæ sanctitatis aspectus adamante nos facere firmiores. Nam si cogitatio tantum tuæ secundum Domini certamina sanctitatis omnibus nos circumdat Domini armis, ut nullo modo emissis variis multimodisque sagittis vertamur in fugam, quomodo non nos omni modo roborasset talis adspectus, qui nos non per verba sed per res ipsas armaret, & in semetipso exponeret quid sit: *Ne disperdas in finem?* Intendisti enim, Domine per omnia Deo amicissime, indeclinabiliter in auctorem fidei & consummatorem Jesum, & sunt repositæ tibi coronæ, non expulsionis tantum. Non enim te ad definitum præparasti tormentum, sed claret quod præparatus sis omnia sustinere. Sic contra impietatem parasti temetipsum. Unde & ille qui donis suis nostros supervincit labores, tuæ sanctitati coronam justitiæ reddet circa varietatem tui propositi passionum spiritalium munerum divinitate effulgentem. Certasti enim bonum re vera certamen, & cursum consummasti, fidemque servasti. Unde & quod ista consequitur, Deus qui mendax non est, illud tuæ sanctitati retribuet in quod hic jam bona conscientia tua intendendo lætatur, & gaudio sancti spiritus adimpletur. Potest autem sanctitas tua nostram consolari absentiam attentioribus orationibus, donec donet & nobis per clementiam suam Dominus vestris comitari vestigiis. Certus enim sum veraciter quod ego intentionem habeo hanc ut tuam sanctitatem sequar, & una eos qui prius certarunt & coronati sunt. Pauci quidem, sed apud Deum pretiosi. Melior namque est unus Domini voluntatem faciens decem millibus injustorum. Fruensque sanctis orationibus tuis non desciscam a vestro consortio; nec a vestra separabit me caritate tribulatio, aut angustia, aut persecutio, aut fames, aut nuditas, aut periculum, aut gladius; maxime quia religiositas tua, quæ portum Dei voluntatis obtinuit, majorem circa nos habet curam, tamquam qui adhuc marinis undis obsistimus & omnimodis malorum spirituum tentamentis nunc quidem tentantium nos minis, nunc vero subruere adulationis blandimentis. Unde & talem mihi posui legem, ut fugiam cunctorum loqui mihi volentium & adspectum & verba & ipsam quoque memoriam. Quod non ex propria assumpsi sententia, sed ex divinis scripturis edoctus. Nec enim Dominus respondit perversis, cum judicaretur, sed sicut ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se sine voce. Non enim quo dicant aliquid, sed quo capiant, collocutiones & alloquia nobiscum conferre captant. Docemur vero & in veteribus scriptis quod Ezechias pius post Rapsacis Dei adversarii voces magistris militiæ tacere præceperit, nihilque Dei adversariis responderi. Unde & nos, repellentes eorum colloquia qui in Ægyptum corde sunt reversi, & qui non solum dicunt, *Demus initium, & redeamus in Ægyptum*, fileamus, & tantam misericordiam sustineamus a Deo, qualiacunque sæva superinducere adversum nos concessi fuerint æmuli. Quæ omnia suscipiamus cum lætitia, & cogitemus quod, sicut beatus inquit Paulus, non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in eos qui stigmata Christi, quorum tu dignus effectus, in suo circumferunt corpore. Unde rogo ut digneris nos per venerabiles literas tuas juvare ad instantia certamina. Dominus meus Deo amicissimus & sanctissimus Acilinus, quia tecum coronatur, salutat & complectitur religiositatem tuam.

CAPUT CLXXIX. 267

Interpretatio, *inquit*, præcepti magistri militum (c) Dionysii, quam scripsit ad clarissimum judicem secundæ Ciliciæ.

DIvina auctoritas per annotationem terribilem Meletium quondam Mopsuestenæ civitatis Episcopum in Meletina degere Armeniæ provinciæ civitate præcepit. Susceptis igitur præceptionibus nostris, lectis vero & divinis responsis, quæ in missis præfulgent, observare debes quæ ab immortali sancita sunt vertice, utens militari solatio ad iter idem, si tale so-

a *Suspecti*) id est, suspectum habentes, ægre ferentes.
b *Acilinum*) Barbalissi Episcopum, qui sede sua pulsus, ad Alexandrum Hierapolitanum confugerat.
c *Dionysii*) magistri militiæ per orientem. Vide supra cap. CLXXVI. & infra cap. CLXXXI.

le ſolatium neceſſarium forte perſpexeris ; admonendo utique noſtrum Vicarium ut competens ſolatium deputetur, ad quem de hac parte ſcripſimus ; quamvis competenter ſufficere civiles ordines arbitremur.

CAPUT CLXXX. 268

Domino meo Deo amiciſſimo & ſanctiſſimo, *inquit*, patri Alexandro Epiſcopo (a) Titus.

QUemadmodum ſanctitatem tuam ſemper peculiari amore dilexerimus & magnopere obſequi ei ſategerimus, arbitramur & ipſam clare noſſe rebus ex ipſis. Quia igitur & nunc ex eadem voluntate detinemur ; & ſecundum Chriſtum religioſitatem tuam egregiam deſideramus exiſtere, dignare, ſanctiſſime Domine, vel nunc, cum ſuſceperis literas noſtras, communicare ſancto catholicoque Concilio ſecundum divinas & adorabiles literas. Nam & ſanctiſſimus Theodoretus & ſanctiſſimus Helladius, & alii qui ad modicum voluerunt ſeparare ſeipſos ab hoc ſancto Concilio, agnoſcentes quod eſt inrecuſabile, & quod eſt impoſsibile, & quod placitum Deo, & quia univerſali ſynodo oporteat obedire & imperialibus ſanctionibus, a diſcordia quidem receſſerunt, communicarunt autem ſanctæ & catholicæ ſynodo. Hoc autem facere tuam ſanctitatem præ omnibus oportebat, quæ manifeſte novit res, & tempore eſt provecta. Rogamus igitur ne deſpicias precatorias præſentes literas noſtras, nec des locum diabolo volenti diſcordias contra ſanctam conſubſtantialemque immittere trinitatem ; ſed ut conculces aculeos ejus, & concordiam ſynodi ſanctæ recipias. Nam ſi poſt has literas meas ſanctitas tua in dilatione perſtiterit, eiſque communicare noluerit, claret quod (*a*) [b] non ſit de cetero neceſſarium [c] divinis literis uti, quæ aperte præcipiunt ut hi qui ſanctæ ſynodo communicare noluerint, in exilium a ſanctis Eccleſiis repellantur.

CAPUT CLXXXI. 269

Domino, *inquit*, meo ſanctiſſimo & Deo amiciſſimo patri Epiſcopo Alexandro (d) Dionyſius.

(*b*) DIvina & [e] immortalis veritas pacem deſiderat, adhibet vero plurimam curam & ſuæ pietati decentem circa rectæ fidei cultum. Scientes igitur intentionem pii Principis noſtri, prius per has literas noſtras tuam religioſitatem duximus ſalutandam & adhortandam ut quæ decent faciat ; inter hæc vero & illud eſt, ut communicet ſanctitas tua Deo amiciſsimo Epiſcopo Joanni. Hæc namque cauſa pacis erit omnibus ſanctis Eccleſiis. Nec enim volumus Eccleſias amplius perturbari & animas imperitorum perverti quid faciant neſcientes, dum perturbatio detinet vos, qui pacem prætenditis univerſis. Dignare igitur, tantum memor & amicitiarum noſtrarum & adhortationis, omnem triſtitiam deponere & convenire in idem religioſiſsimo viro, ne cogamur divina & imperialia conſtituta executioni mandare. Salvam religioſitatem tuam & orantem pro nobis ſalvet omnium Deus, Domine ſanctiſsime pater. Ignoſcere mihi habet religioſitas tua, ſi quid facere compellendus fum, divinam formulam ſequens, ſi huic epiſtolæ conſentire nolueris.

CAPUT CLXXXII. 270

Epiſtola, *inquit*, Deo amiciſſimi Epiſcopi (f) Alexandri, quam reſcripſit ad literas ſupraſcriptas, in cauſa eadem ſuum (*c*) demonſtrans propoſitum.

BEnevolentiæ quidem circa meam vilitatem retributiones clemens Deus præſtet veſtræ clementiæ. De cauſa vero quæ vertitur, quoniam noſtræ vitæ caput eſt pietas, coram terribili tribunali Chriſti omnem reſervo ſatisfactionem. Ut vero etiam magnitudini veſtræ in brevi reſpondeam, indico quod [g] ille qui nunc contra nos quatuor imperiales has literas clementer obtinuit, & ante Epheſum & in Epheſo & poſt Epheſum hæreticum ſciebat Ægyptium. Quod manifeſte cognoſcere licet ex literis ejus, quæ uſque nunc apud plurimos ſalvæ ſunt. Poſtquam vero ſuſcepit hypomniſticum per admirandiſsimum Ariſtolaum ut & Cyrillo communicaret & Neſtorium deponeret & anathematizaret ejus doctrinam, dum ſit orthodoxa, ſicut ipſe per plura ſcripta confeſſus eſt, cedens hypomnyſtici minis, fecit univerſa. Et nunc adverſum nos uſque ad ſanguinem pugnat, eo quod parati ſimus per virtutem Dei contra Cyrilli hæreſim repugnare uſque in finem & orthodoxam fidem abſque permiſtione ſervare, non ineundo communionem neque cum hæretico neque cum communicantibus ei. Habemus namque præ oculis illam terribilem vocem Domini Chriſti, quæ per Apoſtolum gentium Paulum dicta eſt : *Quoniam ſi nos aut angelus de cœlo evangelizaverit vobis præter id quod evangelizavimus, anathema ſit*. Unde quæſo ut quando tibi placuerit illam perſecutionis quæ contra nos lata eſt formam promulgare, mihi veſtra jubeat magnitudo ut ſub ſilentio & abſque ſtrepitu abeam, & hoc modo quæ ſancita ſunt impleam. Quando enim de pietate proponitur, obedire oportet Deo potius quam hominibus.

CA-

a *Titus*) Vicarius Dionyſii magiſtri militiæ per orientem. Vide ſupra cap. CLIV.

b *Non ſit*) Tollenda eſt negatio. Senſus enim eſt. Si ſanctitas tua in contumacia perſtiterit, neceſſarium erit adverſum te exequi mandata Principis, qui præcepit ut in exilium omnes pellantur qui ſanctæ ſynodo communicare noluerint. Vide epiſtolam ſequentem.

c *Divinis litteris*) ſanctioni imperatoriæ. Lupus ediderat, *divinis literis*. *Utique aperte præcipiunt*. Non emendavimus.

d *Dionyſius*) magiſter militiæ per orientem. Vide ſupra cap. CLXXIX.

e *Immort. veritas*) id eſt, Imperator Theodoſius. Quamquam valde ſuſpicor legendum heic eſſe. *Divinus & immortalis vertex*, ut infra cap. CLXXXIX. & alibi paſſim.

f *Alexandri*) Hierapolitani.

g *Ille*) id eſt, Joannes Epiſcopus Antiochenus, qui poſt pacem cum Cyrillo factam preces Imperatori Theodoſio obtulit adverſus contumaces, & reſcripta adverſus eos obtinuit, ut patet etiam ex capite CLXXVI.

(*a*) Cod. legit: *noſſit & de cetera neceſſarium divinis literis utique*. (*b*) Cod. reipſa legit *Divinus & immortalis veritas* (pro vertex). (*c*) *manifeſtans*.

A

CAPUT CLXXXIII. 271

Præceptum, *inquit*, glorioſiſſimi loci ſervatoris Titi ad clariſsimum Lybianum Euphrateſiæ judicem.

FLavius Titus gloriosiſſimus Comes devotiſſimorum Domeſticorum, [a] implens locum magiſtri militiæ poteſtatis, Flavio Lybiano cariſſimo Præſidi Euphrateſiæ provinciæ. Diviniſſimi Principes noſtri ut hi qui non aſſentiunt Deo amiciſſimo Epiſcopo Joanni, perturbant autem ſanctas Eccleſias, dum pacem renuunt orbis, a locis propriis amoveri propria lege præceperunt, ſicut & veneratio adorabilium præfulgentiumque literarum manifeB ſtius edocebit. Quia igitur Alexander Hierapolitanus Epiſcopus a [b] ſorte reverentiſſimorum Epiſcoporum ſemetipſum fecit alienum, nec enim patitur præfato Archiepiſcopo in divinis communicare myſteriis, curet caritas tua, hac auctoritate ſuſcepta, eundem Alexandrum, ſi in propoſito perſtiterit, loco proprio amovere, eumque in ejus loco ſuſcipere quem ſanctorum Epiſcoporum ſynodus probaverit ordinandum. Si vero id tuam virtutem, quod non arbitramur, excedit, dum devotiſſimi milites in ea conſtituti ſint civitate, uteris eorum ſolatio. Etenim quæ oportet ad ipſos quoque direximus, ut cum deliberatione communi noſtra
C præcepta feſtinetis implere. Si vero & majori opus eſt manu, aut ſi hæc res & noſtram præſentiam poſtulaverit, ſufficies continuo indicare. Nam dum id clare conſtiterit, divinis præceptionibus miniſtrantes cum ſufficienti [c] ſolatio continuo veniemus. Quo autem tu mox ad præfatam civitatem vadas, & noſtra præcepta implere feſtines, Hypatium ſpecialiter deputari præcepimus, cui & mandata dedimus ut non ſolum te cogat noſtris præceptionibus obedire, ſed & de tua nos præſumptione, ſi ita contigerit, noſſe faciat. Ultio enim contra negleſtum tuum competens conſequetur.

CAPUT CLXXXIV. 272

D

Relatio, *inquit*, Lybiani Euphrateſiæ judicis ad magnificentiſſimum Vicarium Titum.

PRæceptum magnificentiæ veſtræ [d] decimo ſeptimo Kalendas Maii per Hypatium, qui eſt ex ordine magiſtri militiæ, noſtræ eſt redditum parvitati, cui divinæ & adorabiles literæ [e] præfulgebant, [f] jubentes reverentiſſimum & Deo amiciſſimum Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum aut communicatorem ſanctæ
E ſynodi fieri aut ab epiſcopatu quieſcere. Inſinuo igitur quod ſuam prædictus, quæ in ſe eſt, opere declaraverit voluntatem, & Hierapolim dereliquerit, epiſcopatum tenere minime delectatus, [g] Domini magnificentiſſimi & per cuncta ſanctiſsimi.

CAPUT CLXXXV. 273

Relatio, *inquit*, ſecundæ Euphrateſiæ judicis, qui perturbationem civitatis agnoſcens propter exitum ſanctiſſimi Epiſcopi Alexandri factum, direxit magnificentiſſimo Comiti orientis, tranſmittens & populi acclamationes tam ad ſe quam ad magnificentiſſimum Comitem Titum factas, & ad ipſum quoque Antiochiæ Præſulem.

HIerapolis & devotioni ſerviens, & pio deſiderio ſtimulata, divino quidem motui ceſsit & præcepto magnifico gemens. Nunc vero expetit miſericordiam, qua diligatur ejus deſiderium, expanſa ſuper Alexandro ſene, & luctus quidem ſuſcitans per plateas, inundans autem lachrymis ſolum, & fere in ipſam jam divinitatem quid auſa præſumere. Nec enim conſuetas actiones exhibet gratiarum. Et receſsit claudens ſanctas Eccleſias, & tale quid agens quale cui veniam competat impartiri: quoniam percutiente conſcientia vel quid perpetrent neſciunt, anhelantes defectum, ne illum quem valde complectuntur amittant. Hoc quidem per puſillitatem meam pervenit ad finem. Nam ſacra quidem loca referata ſunt, & conſueta complentur. Quod autem reliquum fuit, petitiones ſub conjuratione depoſitas inſpexi omnium qui boni videntur & qui pro patre precantur ac ſupplicant ut ab illo paſcantur qui eos a pueris magiſter mitiſsimus educavit. Eidem namque nec vitam ſe vivere arbitrantur niſi ſuper eos epiſcopatum Deo amiciſsimus Alexander teneat; cujus vitam quidem mirantur, obſtupeſcentes ſacerdotii pietatem, & pietatis pondus diligentes, & doctrinas juſtitiæ ſuis circumferentes in linguis, colligenteſque cuncta, quæ multa ſunt, ad roborandum ſui amoris ardorem, adjicienteſque præfatis quod ante tempus ſuum de hac vita recedant, & niſi efficiatur quod petere inſtant, in ſemetipſos mali aliquid perpetrabunt, pueri ſimul ac ſenes, mulieres ac virgines, & omnes maturæ ac ſenilis ætatis, ſi defuerit adhuc ad ſanctæ Eccleſiæ præſidendum qui eam eſt habere ſortitus, dum necdum quieverit lege naturæ. Dum tuæ interſit magnitudinis, cujus operis eſt quicquid illud mali ſit diſcutere a ſubjectis, & ea quæ plena ſunt triſtitiæ ac difficultatis abigere, & pacem lætitiamque civitatibus introferre, ea quæ ſubſecuta ſunt indicavi, ut quicquid ſteterit fiat. Ceterum dum pridem talia facere inſtitiſſent, reverentiſsimus Alexander relationem fieri non permiſit, Domine admirandiſsime & magnificentiſsime. Oro Deum, ut tu, Domine mi, incolumis & per omnia felix temporibus longis perdures, communis ſalvator, & beneficiorum præſtitor.

a *Implens locum*) id eſt, Vicarius. Vide cap. ſeq. & ſupra c. CLIV.

b *Sorte*) ſocietate, numero. Actor. XXVI. *ut accipiant remiſſionem peccatorum & ſortem inter ſanctos*. Coloſs. I. *gratias agentes Deo patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum*.

c *Solatio*) id eſt, auxilio. Vide Notas ad Capitularia Regum Francorum.

d XVII. *Kal. Maii*) anni CCCCXXXV. ut Lupus exiſtimat.

e *Præfulgebant*) deſcriptæ in fronte edicti vicariani, ut mos erat. Vide ſupra cap. CXLII., & infra cap. CLXXXIX.

f *Jubentes*) Ita nos emendavimus, cum antea per errorem legeretur *jubens*.

g *Domini*) pro *Domino*. Vide ſupra cap. CXXIII.

CAPUT CLXXXVI. 274

His Irenæus illa subjecit. Ideo posuimus ne quis miretur cur hic voces populi minime scripserit.

MAnifestat quidem relatio illius provinciæ judicis illam plurimam civitatis lamentationem, quin imo & confusionem, quam pro reparatione illius Deo amicissimi pastoris grex Christum diligens sustulit. Multo amplius vero ea quæ ab universa multitudine acclamata sunt circa eum quanto affectu constringerentur ostendunt, desiderii æquitatem, & orbitatis amaritudinem, & angustiæ rationem. Etsi superfluum duxerimus easdem voces adscribere, quippe ut nimis plurimas existentes, & contra aliquos blasphemias valde multiplices continentes. Unde & bonus Joannes omnino formidans, atque eos qui his usi sunt metuens, has protulit voces, & per hanc allocutionem scriptam eis consolationem seu potius deceptionem obtulit.

CAPUT CLXXXVII. 276

Hypomnisticum Deo amicissimo clero Hierapolitano & Christi amatoribus plebibus ab Joanne.

AUdivi supplicationem vestram, quam per acclamationes in Ecclesia fecistis ad nos, & magnificentissimum & glorioſissimum Comitem Dominum Titum; & ego ipse hæc eadem opere provenire oro vobiscum. Cognovistis enim procul dubio propositum nostrum, quia nihilominus ad illum suavem hominem deprecandum pro quo ipsi rogastis, ut vanæ suæ phantasiæ præferret ecclesiasticam pacem, quam totus orbis cum pietate amplectitur, sed quod patitur, quia sic aversus est ab omni medicamine ut nec colloqui cum Dei sacerdotibus sustineret, neque ullatenus ad eorum virorum veniret affatus quorum precibus mundus ipse salvatur. Eligens enim optimos Deo amicissimorum Episcoporum sæpius destinavi, qui eum commovere potuissent ne infestaret ecclesiasticam pacem quam mundo Deus inopinate largitus est. Ille vero ex arrogantia & ea qua detinetur obstinatione aures obsurdans, inexorabilis perstitit; quin imo permansit mala sibimet coacervans, dum nos ab hac viri malevolentia sumus insontes, & nunc ad satisfactionem vestram, & ut possit videre amatrix Christi Ecclesia vestra quod non occasione captata quasi contristantem adversum nos, & tantas nobis contumelias ingerentem quantas ipsum decebat inferre, dum nos per gratiam Dei nihil læderemus, ex eis a sua illum removerim Ecclesia, sed quia nobis inobediens exstitit volentibus ut nostrum fieret membrum & Ecclesia vestra toti communicare demonstraretur Ecclesiæ. Unde circa eum cuncta servavimus quæ ad remedium pertinebant. Sed & nunc quæ nobis sufficere dignum est peragentes, spondemus quia si possibile fuerit ut correctione resipiscens deponat superbiam pristinam, parati sumus excipere & ad vos cum nostra atque illius festivitate remittere. Si autem jam semel statuit præcipitare se ipsum ad communionis quidem læsionem, perditionem vero animæ suæ, nos quidem & Deo & hominibus satisfecimus; vos vero quod vobis ipsis expedit quæso perquirite.

Erubescant jam veritatis inimici, qui credentes præfatis sub nomine Theodoreti epistolis, eum Nestorianæ impietatis volunt criminari fautorem, cui tale testimonium præbet Joannes Archiepiscopus nimium cunctis Nestoriani erroris fautoribus inimicus; sicut ipsi quoque apertissime clamant, dum contra obstinationem pertinaciamque Alexandri veraciter dicit: ut nec colloqui cum Dei sacerdotibus sustineret, neque ullatenus ad illorum virorum veniret affatus quorum precibus mundus ipse salvatur. Eligens enim optimos Deo amicissimorum Episcoporum ad eum sæpius destinavi, qui eum commovere potuissent ne infestaret seu violaret ecclesiasticam pacem quam mundo Deus inopinate largitus est. *Quod per nullum Episcoporum fecisse nisi per Theodoretum & Andream, sicut ex superioribus claret, poterit inveniri. Ex his vero & illud verum roboratur quod a nobis intentio Theodoreti integerrime comprehensa sit.*

CAPUT CLXXXVIII. 277

a Interpretatio, *inquit*, sacræ quæ promulgata est magnificentissimis & glorioſissimis Præfectis de exilio in Petram magnificentissimi Comitis Irenæi.

DAmnato principe portentuosæ culturæ Nestorio, justum est ut impiæ ejus culturæ participes sentiant validissimam pœnam. Ob hoc Irenæum, qui maledictum Nestorii cultum non solum secutus est, sed & instituit & studuit multas cum eo provincias, eo quod ipse tali culturæ præesset, evertere, nudatum cunctis dignitatibus & insuper ipsa propria facultate, & [b] Photium vero eisdem impietatibus implicatum, adæque facultate nudatum, quæ & in publicam proficiet rationem, in Petris exiliari decrevimus, ut paupertate perpetua & locorum solitudine crucientur, Isidore pater honorandissime. Glorioſa igitur atque magnifica auctoritas tua huic nostro decreto pragmatico competenter obediet, deputato sufficienti solatio ut ad præfatum exilii tramitem præfati religionis nostræ violatores abigantur.

CA-

a *Interpretatio*) Cum hæc sacra directa sit ad Isidorum Præfectum, ad quem etiam missa est sanctio imperialis de Nestorio in exilium mittendo, ut supra ostensum est, huc valde inclinarem ut hæc decreta dicantur anno CCCCXXXVI. nisi repugnans videretur Irenæum relegari in eundem exilii locum in quem deduci præceptus est Nestorius. Attamen cum Irenæus & Photius, quos ob eam rationem locis separari oportuit, Petras tamen simul proficisci jubeantur, nihil obstare videtur quo minus sentiamus sanctionem quæ de illis in Petram mittendis emissa est datam eodem tempore fuisse quo de Nestorio in exilium pellendo jussum est.

b *Photium*) Difficile est affirmare quis fuerit hic Photius. Probabile tamen est eum fuisse qui una cum Anastasio dogma Nestorii disseminasse dicitur in Lydia supra. Nec obstat quod ejus facultates in publicam transcribi jubeantur utilitatem. Etenim tum in hæreticos valebant constitutiones quæ in reos majestatis latæ erant.

CAPUT CLXXXIX. 278

Interpretatio, *inquit*, præfati præcepti.

QUæ ſint quæ de Irenæo & Photio ſunt ſancita a divino & immortali vertice præfulgens divinarum literarum tenor oſtendit. Magnificentia igitur tua his quæ ſunt decreta divinitus abſque mora obediens, ad loca in quæ juſſi ſunt duci cum competenti ſolatio præparet [a] veredos duos cum duobus parippis [b] Oreſti & Stephano, qui ſingulariter directi ſunt ad peragenda quæ divinitus decreta ſunt quæque noſtris præceptionibus continentur, coadjuvantibus eos ex Syria tam regionum judicibus quam B provinciarum quarunque ordinibus, inſuper & Defenſoribus, & reliquo ſolatio vel auxilio, & Decurionibus vel curialibus.

CAPUT CXC. 279

Quanti, *inquit*, a ſanctis Eccleſiis exierunt, nolentes ſuam conſcientiam vulnerare, neque acquieſcere factis Cyrilli, ſeu ejus ſuſtinere communionem.

I.

ALEXANDER Epiſcopus Hierapolis Euphrateſiæ; qui & exiliatus eſt in Famothin Ægypti metallum.

II.

ABEIBUS Dolichii; quo ejecto ab Eccleſia, [c] alter ordinatus eſt a Joanne.

III.

DOROTHEUS Marcianopolitanus Metropolitanus Mœſiæ. Iſte ejectus, exiliatus eſt in Cæſarea Cappadociæ.

IV. & V.

VALEANIUS, & Eudocius Mœſiæ; qui ſub eodem Dorotheo exiſtentes, ultro ab Eccleſiis receſſerunt.

VI.

MELETIUS Mopſueſtenus ſecundæ Ciliciæ. Hic exiliatus in Melitina Armeniæ civitate defunctus eſt, multa millia paſſus ab Acacio ejus Eccleſiæ Præſule. D

VII.

ZENOBIUS Epiſcopus Zephyrii primæ Ciliciæ, qui ultro quidem reliquit Eccleſiam, poſt hæc vero in Tiberiadem relegatus eſt; ſed & inde A fugatus, dum ſe hunc ipſum denuntiaſſet exiſtere.

VIII.

EUTHERIUS Epiſcopus Thyanenſium, Metropolitanus Cappadociæ ſecundæ; qui ab Eccleſia ejectus, relegatus eſt quidem Scythopolim; ſimiliter & inde fugatus, in Tyro defunctus eſt.

IX.

ANASTASIUS Tenedi, qui ultro ceſſit Eccleſiæ; & eos qui erant per exilia circumcirca iniens, ita defunctus eſt.

X.

PAUSIANUS Hypatæ, qui & ultro ceſſit Eccleſiæ.

XI.

[d] BASILIUS Metropolitanus non acquievit; qui multa millia paſſus non acquievit ut cum reliquis [e] eum qui non deliquerat condemnaret.

XII.

JULIANUS Metropolitanus Sardicenſis; qui & ipſe ſe inſontem a fraterna punitione ſervans, ad multa millia periculorum pervenire prælegit.

XIII.

THEOSEBIUS Epiſcopus Chii; qui erubeſcentibus eum ejicere habentibus poteſtatem, in ſua eſt defunctus Eccleſia. Nec tamen Neſtorii depoſitioni conſenſit, nec communicare ullatenus pertulit his qui Cyrillo adjuncti ſunt.

XIV.

C ACILINUS Barbaliſſi Euphrateſiæ. Hic a caſtro quidem [f] fugatus eſt; dum communicare Antiocheno non acquieſceret; poſt hæc autem [g] communicavit quidem, non tamen & [h] homicidio aſſenſit.

XV.

[i] MAXIMINUS Demetriadis Theſſaliæ, qui mox ſe ipſum poſt factam in Neſtorio iniquitatem ab Eccleſia ſeparavit.

CAPUT CXCI. 280

Lex quæ contra Neſtorium propoſita eſt.

IMperatores Cæſares Theodoſius & Valentinianus, victores, triumphatores, maximi, ſemper Auguſti. Debita a nobis piiſſimæ religioni cultura, & *cetera quæ* [k] *poſita ſunt prius*; *quibus jubetur ut Neſtorii vindices vocentur Simoniani, ut libri ejus urantur, ut nuſquam talibus*

a *Veredos duos*) Oreſtes & Stephanus, quibus commiſſa erat cura ducendi in exilium Irenæum & Photium, accipiunt e publico veredos duos cum duobus parhippis. Veredus quid ſit omnes intelligunt. Parhippum ſic explicat Imp. Julianus in l. 14. Cod. Theodoſ. *De curſu publ.* ubi ita legitur. *Et quamquam quid ſit parhippus & intelligere & diſcernere ſit proclive, tamen ne forte interpretatio depravata aliter hoc ſignificet ſublimitas tua noſcat parhippum eum videri & habendum eſſe ſi quis uſurpato uno vel duobus veredis, quos ſolos evectio continebit, alterum tertiumve extra ordinem commoveat.* Quo loco vide interpretem.

b *Oreſti*) Fuit ea ferme tempeſtate Oreſtes Præfectus Alexandriæ ſive Ægypti, cujus meminit Socrates lib. 7. c. 13. Verum ille diverſus videtur ab eo qui iſthic nominatur cum Stephano.

c *Alter*) id eſt, Athanaſius. Vide ſupra cap. CXXVIII. & cap. CXXXIII.

d *Baſilius*) Lariſſæ Theſſaliæ metropolitanus. e *Eum*) Neſtorium. f *Fugatus eſt*) & alius in loco ejus ordinatus, Marinianus nimirum, de quo vide ſupra cap. CXXVIII. & cap. CXXXIII.

g *Communicavit*) adeoque redditus eſt Eccleſiæ ſuæ. Quo fit ut ſuſpicer de illo agi apud Evagrium lib. 1. cap. 10. ubi Aquilinus Epiſcopus Bybli dicitur depoſitus fuiſſe judicio Epiſcoporum qui in prædatoria ſynodo Epheſina convenerunt. Fortaſſis ergo ſubſtituendum hic eſt nomen Acilini Epiſcopi Barbaliſſi. Attamen in Concilio Antiocheno Domni, quod relectum eſt in actione XIV. Chalcedonenſi, adfuiſſe reperio Benetium Epiſcopum Bibli. h *Homicidio*) ideſt, depoſitioni Neſtorii. Supra cap. LXX. *injuſtæ homicidati huic tradere interfectioni.* Ibidem: *impium eſt illum qui inſons eſt interfectioni contradere.* Cap. CX. *mercedem rectæ fidei homicidium poſtulavit.* Cap. CXCV. ex Irenæo: *Volebat enim homicidio ſuo univerſos de cetero per orientem ab apoſtolicis quidem dogmatibus abſcedere.* Theodoretus in ſermone habito apud Chalcedonem ſupra cap. XXXVI. *Concupiſcitis enim delectabile melos audire veſtri paſtoris, illius paſtoris quem compaſtores ejus calamorum, ſicut arbitrantur, ſubſcriptionibus peremerunt.* Item Epiſcopi Euphrateſiæ ſupra cap. CXXIX. *Neſtorium crudeliter & latrocinaliter interemit.*

i *Maximinus*) Supra cap. VII. cap. XIII. vocatur Maximus.

k *Poſita ſunt prius*) Hinc patet aliquid hoc loco deeſſe. Etenim hæc lex nullibi apparet in hoc ſynodico. Habetur autem integra ſupra in antiqua verſione Concilii Epheſini.

liceat convenire, ut proscribatur qui eis locum conveniendi ubicunque præbuerit; quod hic ponitur ab Irenæo.

CAPUT CXCII. 281

a) Synodica, *inquit*, Helladii & aliorum Ciliciæ Episcoporum, quæ scribentes postea Principi direxerunt, veniente ad hoc cum decreto imperiali admirandissimo Tribuno & Notario Aristolao.

REligiosissimis & piissimis Imperatoribus nostris, digne honoratis a Deo, Theodosio & Valentiniano Augustis, [1] Helladius, [2] Cyrillus, [3] Valentinus, [4] Minodorus, [5] Tarianus, Episcopi primæ vestræ Ciliciæ. Scientes, o amici Dei & amici Christi Imperatores, vestrum circa pietatem zelum, quod ab initio habuistis erga Ecclesias dominatoris Christi studium & providentiam, & dominatorem Christum glorificantes persistimus quod tam pio dignos fecit imperio, & pro vestra diuturnitate atque victoria non desinimus exorare. Hac nobis actionis gratiarum præditis voluntate, hæc ipsa gratiarum actio præsenti in tempore magis suscepit augmentum. Adveniente siquidem ad vestræ Ciliciæ provinciam clarissimo viro Aristolao Tribuno & Notario, verum secundum piam sanctionem vestram & ipso quoque nobis declarante ardorem fervoremque vestrum circa orthodoxorum piam religionem, & quod ab unitione ecclesiastica nihil amplius studeatis, pronam nostram quoque voluntatem & obedientiam, quam circa vestræ Deó amabilitatis pias sanctiones habemus, ostendimus. Juxta enim divinas præceptiones vestras communionem cum sancta synodo quæ in Epheso facta est amplectimur, & Nestorium, qui quondam fuit felicissimæ Constantinopolis Episcopus, habemus depositum & anathematismo subjecimus super omnibus quæ impie coram Ecclesia docuit, seu in scriptis exposuit, seu semotim locutus est, sequentes sanctos Episcopos Xystum Romæ & [b] Proclum magni nominis Constantinopolis & Cyrillum Alexandriæ & Joannem Antiochiæ & omnes reliquos religiosissimos Episcopos, in omnibus quæ pie definiuntur ab eis coanathematizantes ipsum Nestorium & eos qui eadem impie asserunt, id est, Nestorianos, quos juste vestrum sic cognominavit imperium.

1) Epis. Tarsensis.
2) Adanensis ep.
3) Malli Epis.
4) Incertæ sedis.
5) Augustæ Epis. *Hard.*

CAPUT CXCIII. 282

Has Irenæus literas multiloque impetens sic adjecit.

Epistola, *inquit*, Helladii, quam prius scripserat, quando sacra contra eos promulgata, ex necessitate communicatoribus Ægyptii communione conjuncti sunt.

DOmino Deo amicissimo & sanctissimo Episcopo Nestorio Helladius in Domino salutem. Etsi ab initio usque ad finem multitudo peccatorum prævaluit ut omnia nobis in contrarium quam orabamus verterentur, veruntamen nos in æqua circa tuam, religiosissime, sanctitatem voluntate persistimus, & pro pietate certare tuam novimus sanctitatem, ac propter ipsam ea quæ apud tuam sanctitatem festiva voluptate ab ipsa credimus sustineri. Unde beatificantes animam tuam, quæ tantis ac talibus tentationibus probata perclaruit, Deo amicissime, oramus circa amorem divinum tui inveniri participes in judicii die. De aliis vero audisti utique, sanctissime. His qui circa Deo amicissimum Theodoretum sunt nos quoque connumera, ideo magis quæ eligimus eligentes, ne deteriora proficiant; maxime quia hæ quæ directæ sunt literæ omnem ferunt in semetipsis traditionis apostolicæ acribiam. Pro nobis vero ora Domine.

Qui tamquam de hypocrisi accusant Theodoretum propter illa quæ ex ejus nomine posuit Irenæus, satis terreri debent ne ipsi potius ut revera hypocritæ suo in supremum diem judicio condemnentur. Nam de illis quidem perscriptis graviter questi, de istis Helladii nomine positis hactenus interim silent, nec condemnanda prætendunt. Unde benedicendus est Deus, qui in hoc quoque sæculo non celat veritatem, clarius in die judicii propalandam. Ecce enim suæ damnationi accumbunt, ecce Dei adversarii esse produntur. Videte attentius, quæsumus. Nonne per Imperatorem Justinianum, omni conspirata totius sæculi potestate, toto tricennali fere tempore id egerunt ut Theodori & Ibæ & Theodoreti scripta acerrime condemnarent? Quare de hac Helladii epistola omnino tacuerunt, nisi quia Helladius nominatim receptus in Chalcedonensi Concilio omnino non legitur, nec aliquid illic actum de eo per quod, si condemnetur, præfatæ synodi subruatur auctoritas, per quam Nestoriani complices adstruuntur erroris? Nam si Irenæo, qui & illas ex Theodoreti nomine posuit, creditur, ecce epistola Helladii, illa continens quæ magno strepitu in aliis accusantur, & nunc usque a nullo fuit specialiter impetita. Sed soli hoc merentur ab æmulis, per quos illorum destrui posse putatur auctoritas qui Dominum nostrum Jesum Christum in duabus perpetuis substantiis agnoscendum, in una vero persona eademque subsistentia, synodica definitione docuerunt. Sed numquid eorum fraudes, quæ etiam peccatoribus & pusillis & tardis hominibus immo & omni orbi patent, occultæ erunt eidem Domino Jesu Christo, qui omnia novit, & judicaturus est omnes? In quo, quæso, jam puri sint, qui fraudulentissimi sunt in quo se putant adjutores Dei & vindices veritatis? Duo adversa sunt veritas & falsitas, sicut dolus & puritas. Si dolus adjuvat veritatem, potest adjuvare puritas falsitatem, ac per hoc consonare virtus & vitium, & virtus (vir-

---

a *Synodica*) Hinc colligi posse videtur synodum ab Helladio Episcopo Tharsensi celebratam esse eo tempore quo Aristolaus in orientem missus est ab Imperatore Theodosio, id est, anno Christi CCCCXXXII. quo contigit Aristolai legatio ad Joannem Antiochenum. Verum ne ita sentiamus facit mentio Procli Episcopi Constantinopolitani, quem anno tantum CCCCXXXIV. ordinatum fuisse constat ex Socrate ut supra cap. CXXIII. dictum est. Itaque oportet duas fuisse Aristolai legationes, unam quidem anno qui secutus est post synodi Ephesinæ tempora, aliam biennio post. Quam conjecturam esse veram patet ex capite CXCIV. & CXCVII.

b *Proclum*) Admonet Lupus notandum esse quod hic Helladius Proclum Constantinopolitanum præponat Cyrillo Alexandrino ac Joanni Antiocheno, haud dubie propter audientiam Procli, quod parum probabile videtur. Erat enim Proclus vir bonus, & qui nihil novare ausus esset, ut colligitur ex Socrate lib. 7. cap. 41. Porro quæ hic Lupus differit de pactis conventis inter Proclum & Domnum Antiochenum, quorum auctorem facit Theodoretum in epistola ad Flavianum Procli successorem, mera commenta sunt, cum nulla eorum mentio extet in illa Theodoreti epistola, quæ est 86.

(virtuti) esse contraria. Quæ dum sint impossibilia, necessario arbitror sequi ut non sit veritas quæ dolo defenditur atque dilatatur.

CAPUT CXCIV. 283

Epistola, *inqust*, Cyrilli ad Aristolaum Tribunum, quam scripsit rogante (a) Beroniciano Episcopo Tyri, formas dans anathematismi qui ab eis fieri debuisset.

DOminus meus religiosissimus Episcopus Beronicianus scripsit ad me quod pium [b] decretum Deo amicorum Principum tuæ admirabilitati sit traditum, per quod præcipitur ut universi religiosissimi Episcopi orientis anathematizarent impium Nestorium, & omnes ejus contra Christum blasphemias dicere Simonianam seu Nestorianam hæresim. Hoc est, ut arbitror, & aliud nihil. Significavit autem quia parati sint universi æstimationes vel opiniones suas a tali suspicione liberare, eo quod sint omnibus modis liberi ab illius blasphemiis. Ego pacem quæ per Christum præstita est Ecclesiis firmari volens, oro quidem ut cuncti hanc habeant intentionem, & a Nestorii vocum novitatibus sint mundi. Quia vero dicunt quod nihil amplius experere debeamus super ea quæ imperiales & piæ literæ continent, & hoc petunt a tua virtute, dignare, omnium juvando opinionem, præparare illos anathematizare Nestorium & polluta ejus dogmata eumque habere dejectum, credentes unum esse Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei, utique unigenitum ejus verbum inhumanatum & incarnatum, non in duos filios incidendum, sed eundem ex Deo ineffabiliter genitum ante omne tempus, & in ultimis sæculi temporibus eundem secundum carnem ex muliere, ita ut & una ejus persona sit. Sic enim Dei genitricem intelligimus sanctam virginem, eo quod sit idem Deus simul atque homo, quippe qui inconvertibiliter & inconfuse incarnatus & inhumanatus est unigenitus, esse vero eum passibilem quidem humanitatis natura, pati vero eum impossibile natura divinitatis, pati eum propria carne secundum scripturas. His namque conjunctis anathemati adversus Nestorium omnis de cetero, ut tamen arbitror, vacabit incusatio, & munda erit conscientia hominum, ut nec hi qui per civitates sunt populi confligant ulterius contra se, vel omnino scandalizans aliquid in magistris, confitentes quod cuncti teneamus in nobis rectam & inaccusabilem fidem. Hæc enim scripsi Domino meo Episcopo Beroniciano. Arbitror vero quod ad idem A respiciat virtus imperialium decretorum, & nihil his quæ præcepta sunt adjecerimus.

CAPUT CXCV. 284

Idem Irenæus, ubi propter ista injuriavit orientis Episcopos, ait.

Epistola Cyrilli ad Joannem Antiochenum, per quam causatur quod orientales anathematizassent quidem Nestorium, sed eadem quæ & ille illi prædicarent. Format autem & quomodo de cetero anathematismus expeti debeat.

PAcem quidem desiderare summum bonum est atque præcipuum. Et oportere dico ut B qui sapere Christo placita volunt, contineant circa hoc studium suum, non remisse, sed fortiter. Verumtamen non ob hanc causam despici oportet pietatis in Christo virtutem. Possimus quidem & aliter diligere pacem, & bona quæ ex ipsa sunt obstupescere nimis, deducere vero ad medium non ea quibuscunque roboratur & inconcussibilis fit, sed potius illa quæcunque eam resolvunt & evertunt, & circa eam quæ composita est permanere non sinant. Hæc scribo contristatus valde. Dicuntur enim quidam illic religiosissimorum Episcoporum impium quidem Nestorium anathematizare & dementissima dogmata ejus, tentare vero rursus quasi ex permutatione ea quæ ejus sunt sapere & loqui C & dissolvere conscientiam fratrum pro quibus Christus est mortuus. Miror autem quomodo, dum sint sapientes, lateat eos quia si quæ ejiciunt dogmata sapiunt, semetipsos anathematizant. Dicitur namque, & hoc pro veritate, etsi esse videtur onerosum, & hos qui nescio quomodo ea quæ Nestorii loqui audent clare dicere: *Non præsumpsi*. Volo namque in talibus ad credendum tardus existere pro magnitudine mali. Tua autem sanctitas, si tamen omnino sunt aliqui tales, dignetur eos monere atque confundere, & sistat sapientes vocum novitates Nestorii & loquentes. Nam quomodo anathematizant eas, vel quomodo pacem permanere desiderant, repugnantes ei, eamque evertentes ut D iniquam? Sufficiebat quidem in suspectis anathematizare tantum impium Nestorium & dogmata ejus seu contra Christum blasphemias. Quoniam vero (veri) simile est quod deludant quidam hanc rem, dicantque, *Ob hoc ejectus est solum quod Dei genitricem minime fateretur, & aliud nihil*, ideo arbitror esse dicendum quoniam non hæc sola dejectionis fuit causa dictio, sed etiam plurimæ contra dogmata veritatis elevantes aculeum. Oportet igitur profiteri quia & anathematizant Nestorium & polluta

---

a *Beroniciano Ep. Tyri*) in Provincia Phœniciæ. Difficile est definire tempus quo ille ad episcopatum vocatus est iftius civitatis. Lupus arbitratur successisse Irenæo, hunc vero Cyro, quem miratur nullibi nominari in gestis synodi Ephesinæ. Et tamen in mandato quod orientales Ephesi constituti dederunt legatis suis Constantinopolim proficiscentibus (quod editum est in tom. super. Conciliorum, & in hoc tom. & frequenter laudatur a Lupo) Macarius Episcopus Laodicensis dicitur facere sermonem pro Cyro Episcopo Tyriorum metropolis. Et supra cap. XIII. & cap. XXVIII. inter reliquos Episcopos orientales subscribit Cyrus Episcopus Tyri. Huic igitur defuncto ait Lupus successisse Irenæum, & quidem anno CCCCXXXIX. post terminatam synodum Ephesinam; quod recte colligere se putat ex epistola XLII. istius synodici, quam credidit ab Irenæo scriptam ad Candidianum; cum contra scripta sit a Theodoreto, missa ab Irenæo. Verum cum supra ad caput CLXXVIII. dictum sit exilium Irenæi, quo una cum Photio relegatus est in Petras, videri contigisse ann. CCCCXXXVI. quia sanctio imperialis missa est ad Isidorum, non absurda conjectura erit si quis Beronicianum Cyro successisse suspicetur, Beroniciano Irenæum. Nam Beronicianum Irenæo non potuisse succedere, hinc manifeste colligitur quod Irenæus episcopatu Tyrio pulsus est anno CCCCXLVIII. rescripto Theodosii Imperat. quod editum est in hoc tomo Conciliorum & dejectus in prædatoria synodo Ephesina, ut Evagrius scholasticus tradit lib. I. cap. 10. Et successisse Photium docent acta synodi Berytensis habitæ Kalendi. Septembr. P. C. Zenonis & Posthumiani, relecta in actione decima Concilii Chalcedonensis.

b *Decretum*) Habetur supra.

luta ejus atque insana dogmata, & eum depositum habent, credentes unum esse Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei utique unigenitum.

Et cetera ita sequuntur his verbis subjuncta sicut in epistola ad Beronicianum usque ad locum ubi habet: & inaccusabilem fidem, *in quo & finitur*.

Et post hæc Irenæus multa contra orientis Episcopos ait. Et testimonia (*a*) *Ligiorum revocans ad medium, postremo adjecit*.

Ostensum quidem est integre per suprascriptas literas quia qui doctrinam Nestorii damnaverunt, semetipsos alienos ab ecclesiasticis pronuntiavere doctrinis. Per quæ enim contra illum sint visi decernere, ipsam clare abjuraverunt veritatem. Joannes vero, & certe nihil nesciens horum, dum præfatas Cyrilli literas suscepisset, per omnem viam venit & artem donec consacerdotes suos ad illud impelleret perditionis abruptum. Sed nec hoc Ægyptium valuit satiare, aut saltem sistere latrantem contra veritatem. Volebat enim (a) homicidio suo universos de cetero per orientem ab apostolicis quidem dogmatibus abscedere & ab ipsis quoque quæ ipse per Paulum quidem in scripto confessus est, unam vero naturam clare & quæ sunt talia prædicare, nihil ulterius contra expositorum rursus ab eo capitulorum vesaniam recertantes. Nihil igitur ob hoc curans vel de eis quæ ab eo pro acquirenda gratia ejus impudenter & impie acta sunt, mittens ad regiam civitatem, eosque ad solatium consuete aggregans quorum patrocinio & a principio fretus inierat bellum contra Nestorium, assumit etiam nunc sui propositi participes. Hi igitur scientes quæ ab orientalibus paulo ante fuerant acta, & quia omnia prius sibi proposita ignominiose opere compleverunt, alteram continuo contra eos, Cyrilli consilio, ædificavit factionem longe deteriorem prioribus. Etenim Maximum quendam monachi habitu circumpositum, & ferventer Apollinarii errore languentem, cum literis imperialibus & præceptis præfectoriis & virtute maxime plurima ad orientem dirigunt, ut quasi per Joannis concordiam ejus jam studium monstrantes, hæresis quidem languorem disseminent per orientis Ecclesias, præparent vero anathematizari qui orthodoxiæ egregiorum prædicatorum luminaria fuere clarissima, & Apollinarii deliramenta & præcipue novæ hujus venena hæresios detexerunt. Sed hi quidem qui propter ista directi sunt, valde orientem perturbaverunt; & si propter sanitatem populorum nihil amplius perficere valuerint, saltem fuam fuga lucrati sunt. Joannes autem colligens orientis Episcopos, subjectis synodicis literis est usus.

CAPUT CXCVI. 285

[b] *Epistola scripta Proclo Constantinopolitano Episcopo ab Orientali Concilio pro Theodoro & Diodoro quondam Episcopis*.

SI quidem sobrie agere velint qui turbis & juvenilibus levitatibus contra commune corpus Ecclesiæ nunc nescio unde potestate sumpta utuntur, & suas quidem patrias relinquentes, venientes vero [c] ad imperii urbem, & calumnia adversum proprios Episcopos eorum qui illic sunt [d] sordidantes auditus, non utique nunc necessarium fuerat.

A *His dictis*, [e] *duas ponit epistolas Joannis Antiocheni Pontificis & totius sub eo Concilii orientis pro piæ memoriæ Diodoro & Theodoro Episcopis, & mediam solius Joannis, dicens*.

CAPUT CXCVII. 286

Epistola Joannis ad Proclum, per quam gloriatur quod totum perverterit orientem. Et personam vero in ipsis literis accusavit.

ET prius & nunc suscipientes piissimi & amatoris Christi Principis de pace ecclesiastica sanctionem per conspicuum fidelissimumque Tribunum & Notarium Aristolaum, agnovimus B & nunc & prius quæ sit facta Nestorii, quam contra rectam patrum fidem noviter adinvenit, & ipsum quidem ab eis dejectum. Quæ autem male sapuit vel dixit, seu in conscriptis, sive in expositionibus, hæc omnes abjecimus & anathematizavimus, & qui eum excipiunt, & qui ea eadem quæ ille aliene a pia confessione sapiunt. Quod fecerunt omnes religiosissimi orientis Episcopi, sicut & hi qui ubique sunt, id est, tam nos quam cuncti qui undique in Ephesum convenerunt Deo amicissimi Episcopi, quibus assensimus Nestorium deponentes dejectum. Et complacemus atque sentimus ut nihil neque adjiciatur neque dematur de expositione in Nicæa a sanctis patribus facta, sed ut C permaneatur in ea, & ut (omnibus præfulgeat) venerabilis hæc ipsa de fide confessio sanctorum patrum qui in Nicæa congregati sunt; quam roboravimus etiam nos, & confirmantes per Dei gratiam permanebimus, in qua & nati & nutriti & baptizati sumus, eo quod ipsa trahat firmitatem credulitatemque in semetipsa, existentem in scripturis divinitus inspiratis & his quæ Prophetæ & Evangelistæ & Apostoli prædicarunt nec non & omnes glorioси patres qui post eos usque ad Nicænum Concilium omni spirituali charismate micuerunt, & qui post ipsos quoque usque ad nos ipsos fuerunt. Adjicere vero aliquid ei, aut auferre ab ea, vel divertere, impium periculosumque judicamus. D Non est enim tutum auferre terminos quos posuerunt patres nostri. Anathematizamus igitur eos qui aliene ab ipsa exponunt coram Ecclesia, vel qui male interpretantur hanc ipsam, vel qui eam studiose corrumpunt, & qui circa eam non forte ex ignorantia tale aliquid patiuntur quale hæretici pertulerunt, idest, Arius, & Sabellius, & Photinus, & ante eos Valentinus & Marcion, & Manichæus, & Paulus Samosatenus, seu Simon, & quicunque his similis sectæ sunt. Uti vero & volumus & commendamus universis illis verbis & illo sensu qui

---

a *Homicidio*) id est, subscriptione depositionis Nestorii. Vide supra cap. cxc. b *Epistola*) Nescio quibus argumentis persuasus Lupus hanc epistolam orientalium retulit ad tempora Dioscori Alexandrini & Joannis Antiocheni, tamquam si eorum ætate nomina Theodori Mopsuestenis & Diodori Tharsensis non venissent in controversiam. Nam Liberatus cap. 10. memorat fautores Nestorii, cum viderent libros illius blasphemos proferri non posse in publicum quia prohibiti fuerant imperiali lege, Diodori & Theodori volumina circumferre cœpisse ac congregatam fuisse propterea synodum Antiochiæ a Joanne Ecclesiæ illius Episcopo, in eaque synodo lectum ac laudatum fuisse tomum Procli ad Armenios, ad eumque remissum cum subscriptionibus Episcoporum qui huic Concilio interfuere. Præterea Facundus lib. 2. cap. 2 & alibi refert fragmenta ex epistola Joannis Antiocheni cum synodo orientis ad Proclum, in quibus Theodorus multum laudatur. Sed de his pluribus agemus ad ann. ccccxxxv. c *Ad imp. urbem*) ad regiam urbem, ut loquitur Cyrillus ad Joannem Antiochenum & universam orientalem synodum scribens apud Facundum lib. 3. cap. 6. *Hoc autem & nunc, sicut vestræ litteræ monstrant, ad regiam urbem pergentes movent &c.* Agitur enim illic de eadem causa ob quam ab orientali Concilio scriptum est ad Proclum. Vide etiam lib. 8. cap. 4. d *Sordidantes*) Liberatus cap. 10. de hac ipsa causa agens: *& intrantes regiam civitatem, & multorum sordidantes auditum, calliditate sua omnia perturbabant*. e *Duas epistolas*) ad Cyrillum, ut opinor, & Proclum. Vide infra in narratione de Concilio Antiocheno anni ccccxxxv.

(*a*) In Cod. est *litigiorum*.

qui in præfato ſymbolo continetur, nec ullatenus abſcedere præter eum. Qui vero id corrumpit, hunc eſſe ab omni Chriſtiana confeſſione, & communione (alienum.) Intelligimus vero eam, traditamque recipimus circa intellectum & verbum & ſermonem, ſicut hi qui ante nos fuerunt Deo amiciſſimi Epiſcopi, in occidente quidem Damaſus, Innocentius, Ambroſius, & alii patres, in Hellade vero & Illyrico Methodius & alii patres qui pietate claruerunt, & in Africa Cyprianus, in Alexandria Alexander, Athanaſius, Theophilus, in Conſtantinopoli Nectarius, Joannes, Atticus, in Ponto qui circa Baſilium atque Gregorium, in Aſia Amphilochius, Optimus, in oriente Euſtathius, Meletius, Flavianus, & omnes qui-B cumque ſimiliter talibus pietate micuerunt. Habet vero expoſitio fidei ſic.

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibilium factorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum filium Dei, genitum ex patre, unigenitum, id eſt, de ſubſtantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlo & quæ in terra, qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit, incarnatus & inhumanatus eſt, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, adſcendit in cœlos, ſedet ad dexteram patris, venturus eſt judicare vivos & mortuos. Et in ſpiritum ſanC ctum. Eos autem qui dicunt, Erat quando non erat, & quia ex non entibus factus eſt aut ex altera ſubſiſtentia, dicentes eſſe vertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apoſtolica Eccleſia.

Hæc ad eorum ſatisfactionem qui ſatisfactione indigent per tuam direximus ſanctitatem. Nos enim omnia quæcumque oportuit fieri ante quatuor annos, mox ut venit ab Ægypto ter beatus [a] Paulus, & fecimus & egimus & diximus. Sed neſcio unde nobis & Eccleſiis ab olim procuratus eſt malus iſte circuitus, qui revolvitur mordens, non ſolum, quantum videtur, nos, ſed & eos qui ubique ſunt, niſi nunc Deus per veſtram Deo amabilitatem re-D ſtinguat incendium. Hi qui ex [b] Paralia ſunt Deo amiciſſimi Epiſcopi his conſona componentes & ſubſcribentes direxerunt. Illi qui ex ſecunda Phœnicia venientes propter ordinationem religioſiſſimi [c] Epiſcopi Theodori, qui tua dignus eſt ſanctitate, quemque te arbitror noſſe, illum dico qui eſt a [d] ſecunda cathedra, id eſt, conſeſſu, ipſi quoque ſubſcripſerunt. Cilices utique ab anno præterito his convenientia & conſona per conſpicuum Tribunum Ariſtolaum compleverunt. Arabes per Metropolitanum ſuum, qui hic adfuit, religioſiſſimum Epiſcopum Antiochum his acquieverunt. Meſopotamia & Oſrhoena & Euphrateſia & Syria ſecunda omnia quæ fecimus unanimiter vin-E dicarunt. Ab Iſauris quæ facta ſunt olim veſtra Deo amabilitas longe ante ſuſcepit. Primæ Syriæ hæc ipſa nobiſcum per ſemet & ſapiunt & ſubſcripſerunt univerſi. Qualiter autem Deo amiciſſimus qui apud nos eſt clerus & audierit hæc & tuam religioſitatem laudaverit propter has tuas beatas curas, adjacet tuæ ſanctitati a clariſſimo & fideliſſimo Tribuno & Notario Ariſtolao diſcere, quem ſicut filium proprium adſpeximus, & per eum nota fecimus univerſa. Ceſſent igitur, quæſo, hæc de cetero uſque in finem per te & ſapientiam tuam & ſudores & labores ſingulorum dierum, qui ſemper Eccleſiis proſunt, pro quibus conſtituat te nobis Deus Eccleſiæ propugnatorem in longa & pacifica tempora; ut paulum ex his improviſis malis reſpirantes, quæ propter maledictum Neſtorium mundus expertus eſt, adverſum gentiles Phœniciæ poſſimus obſiſtere & Palæſtinæ & Arabiæ, & adverſum cuncta Judaica, & maxime quæ ſunt Laodiceæ, (Subito enim impii Judæi Archidiaconum, mirabilem virum, in theatrum deducentes puniverunt) inſuper & contra eos qui in Cilicia effrænate reſiſtunt. Sunt namque adhuc rebellantium ex conſpiratione Neſtorii contra veneratorem veſtrum Domnum Choneum, quem juvare dignare. Præſtet vero Deus miſericordiam & adjutorium ſuum magnificentiſſimo & glorioſiſſimo Præpoſito Domino Felici; qui clara corona indutus eſt, eo quod tali operatione magnam hyemem tempeſtatemque ſedaverat.

CAPUT CXCVIII. 287

Poſtquam longo multiloquio præcipue Joannem ſanctæ memoriæ & ejus coepiſcopos maledixit, hic ipſe Irenæus.

Epiſtola, *inquit*, Cyrilli ad Imperatorem accuſantis contra eos qui circa Antiochenum Joannem, eo quod quaſi anathematizare, *inquit*, viſi Neſtorium, ea ipſa ſentiunt quæ & ille, eo quod Theodori & Diodori ſcripta mirentur.

ÆTernam vitam providere a terra eſt inculpabile ad Deum patremque qui in cœlis eſt inquiens: *Hæc eſt autem ſola & æterna vita, ut cognoſcant te ſolum & verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum.* Sed neſcio quomodo quidam fingunt quidem rectis circa hoc pedibus ambulare dum claudicent, & veritatis viam deſerentes vertantur ad alteram, quæ ad exterminium perditionemque perducit. Adhærent enim quorumdam conſcriptionibus interdictis. Et ut clare dicam rei naturam, (ſiquidem ſcriptum eſt: *Et loquebar de teſtimoniis tuis coram Regibus, & non confundebar*) Theodorus quidam fuit, & ante hunc Diodorus Epiſcopus, hic quidem Tharſi, ille vero Mopſueſtiæ. Hi patres fuerunt Neſtorii blaſphemiæ. In libris enim quos compoſuerunt, agreſti inſania uſi ſunt contra omnium noſtrum ſalvatorem Chriſtum, ignorantes ejus myſterium. Voluit igitur impius Neſtorius ea quæ illorum ſunt ad medium deducere, & a Deo ſacra privatus eſt aula. Dum vero anathematizaſſent quæ ejus ſunt nonnulli orientis Epiſcopi, altero modo hæc ipſa rurſus inducunt, dum ea quæ

ſunt

---

a *Paulus*) Epiſcopus Emeſenus, pacis interpres.

b *Paralia*) id eſt maritima quod Lupus interpretatur de inſula Cypro, quam Paraliam olim fuiſſe dictam ait.

c *Epiſcopi Theodori*) Damaſceni, qui Concilio Chalcedonenſi interfuit, itemque Antiocheno ſub Domno.

d *Secunda cathedra*) id eſt, cui primus poſt Patriarcham locus competebat in patriarchatu Antiocheno; ut hoc recte explicat Lupus, adductis verbis epanagnoſtici Baſilii Imp. relato in actione prima Concilii octavi.

sunt Theodori admirantur, & eum recte sapere dicunt & consone patribus nostris, Athanasio dico & Gregorio atque Basilio. Sed mentiuntur contra sanctos viros. Scripserunt enim quantacumque Theodori & Nestorii malis sunt adversa sentientes. Quia igitur didici quod de his & vestris piis auribus ingerant quædam, rogo ut animas vestras intactas omnino impollutasque servetis a Theodori & Diodori impietatibus. Sicut enim supra jam dixi, Nestorius ea quæ ipsorum sunt est locutus, & ob hoc ut impius condemnatus est ab universali synodo apud Ephesum congregata juxta Dei voluntatem. Quoniam vero simulant quidem se symbolum confiteri quod expositum est in magna & antiqua synodo Nicæna, declinant vero ejus falsa interpretatione virtutem, rogaverunt Archimandritæ orientis orthodoxi interpretari a me idem symbolum; quod & interpretatum est. Et necessarium fuit ut in vestras pias & Christi amicas aures perveniret hoc opus. Vestræ siquidem tranquillitati inest inter alia bona & hoc, ut in sermonibus de recta fide sine cessatione delectari velitis.

(*a*) [a] *Sanctam epistolam pro suis patribus ad hoc præcipue protulit Irenæus ut Nestorium probaret non esse novitatis auctorem, dum constet quod multæ hæreses patrum pro se ob hoc ipsum proferant lectiones, nec tamen ob hoc eorum principes non sint novitatis auctores. Nam ut de aliis interim sileam, Eusebius in opere apologetico pro Origene & dogmatibus ejus, id est, pro præexistentia & restitutione composito, quod martyris & ipsius Eusebii Cæsareensis nominibus prænotatur, multis valde præcedentium patrum testimoniis usus est pro prædictis erroribus. Nec tamen idcirco ab Ecclesia Dei vel Origenes absolvitur, quasi non fuerit novitatis inventor, sed illi pariter addicuntur. Similiter Ariani & Macedoniani abutuntur testimoniis Dionysii Alexandrini Pontificis, & cum eis etiam Donatistæ sancti martyris Cypriani & octoginta sex coepiscoporum ejus, Concilio facto. Et de omnibus his idem quod dixi servat Ecclesia. Et Pelagius, diabolici auctor erroris, etiam beati Joannis Constantinopolitani Præsulis & Mediolanensis Ambrosii & aliorum, ipsiusque Augustini, laudabilis tantæ expugnatoris hæresios. Nec tamen ob hoc vel ipsi Nestoriani dicere potuerunt quod nullus prædictorum fuerit novitatis inventor. An forte idcirco alios novitatis repertores asserunt nominari quia de præcedentium patrum nominibus scriptisque mentiuntur? Sed contra hoc nobis testis est illa vetustas & consonantia codicum, cui qui non credit, nec contra Manichæos de novi testamenti librorum invenit quod adstruat veritate. Si ergo vere Manetis blasphemias execrantur, quomodo ei in maxima & summa suæ hæresis confirmatione poterunt consonare? Cur ergo ipsi novitatis inventores nostros patres accusant, dum longe antiquiores ab Ephesino, sed & alii ab ipso quoque Nicæno Concilio magistri clarissimi vere ac proprie, id est, summi ac sempiterni Dei genitricem beatam virginem, quæ substantialem patri filium peperit; dicant, & quæ ille ipse in nostram naturam suscepit, ejus dici per unitionem in unam personam subsistentiamque definiant quæ primus prorsus Nestorius abjurando damnatus est? Et ne nunc quidem correctus est, sicut ejus, quantum supra posuimus, ipso Irenæo dicente, ad Theodoretum scripta testantur, quæ contra fidem pacificæ Alexandrini Pontificis scripsit epistolæ. Hæc breviter diximus ad id solum, quia non ob hoc negandus fuit Nestorius novitatis inventor quia Theodorus & Diodorus a Cyrillo eadem sapuisse dicti leguntur.*

CAPUT CXCIX. 288

Pars, *inquit*, (epistolæ) Theodori Ancyræ ad sanctum Vitalem monachum, qui erat in Cappadocia.

ETsi enim Cilicum quidam vobis impietate communicant, quos ante Nestorium decepit Theodorus, sed non oportet tuam religiositatem post tantam virtutem & tot tempora vitæ monachicæ subduci novitatibus dogmatum quæ superductæ sunt pietati ex quæstione juvenili, non ex nostra pristina fide. Dispensationis enim Christi miracula fides quidem fecit omnium lucrum, quæstio autem hoc lucro quærentem privavit. Præfuit vero huic ineffabilium & omnem superantium rationem mysteriorum unigeniti quæstioni prius quidem Theodorus, post illum vero Nestorius; quem nunc sequuti sunt Thyanenses.

CAPUT CC. 289

Pars, *inquit*, (b) epistolæ Rabbulæ Edesseni scriptæ ad (c) Ægyptium, significans quod qui ab eis oppugnabatur, id est, Nestorius, eos, qui circa beatum Theodorum secutus, sic usus est coram Ecclesia doctrinis.

EPiscopus enim quidam provinciæ Cilicum, vir verisimilis dictu, & sufficiens ad persuadendum, altera quidem pro tribunali præferebat ad placendum populo, altera vero per dæmonis capturas ferebat in scriptis. [d] Qui in quorumdam suorum librorum principiis anathematismum legenti circumponebat, ne aliis proderet scripta. Iste primus exposuit non esse Dei genitricem secundum veritatem sanctam Mariam, tamquam Deo verbo non recipiente eam quæ secundum nos est genituram. Hoc nunc usque latens, ne tempore diuturniore roboratum firmius putaretur, secundum dispensationem Dei oblitus Nestorius, novæ incisionis auctor, in publicum protulit.

Idem Irenæus & ad hoc his testibus utitur ut quasi talem faciat syllogismum.

Ecce

a *Sanctam*) Legendum *suprascriptam*, ut in simili causa monuimus supra.

b *Epistolæ*) Extat in collatione quinta Concilii quinti. Citatur autem a Pelagio II. in epistola tertia ad Episcopos Istriæ, ex eadem interpretatione. Mutilus porro est hic locus in editionibus epistolarum Pelagii, quem emendandum esse ut habetur in Concilio V. docet vetus codex bibliothecæ Colbertinæ.

c *Ægyptium*) Lupus ediderat *Ægyptum*. Nos emendavimus, secuti auctoritatem Concilii V. & Pelagii II. qui docent eam epistolam scriptam esse ad Cyrillum Alexandrinum.

d *Qui in*) Sic legendum esse docent idem Concilium & Pelagius. Apud Lupum legitur, *Quin*.

(*a*) Cod. aperte legit: *sanctam*.

Ecce his tribus teſtibus eſt credendum quod Neſtorius Theodorum in ſua prædicatione ſecutus ſit. Rurſus quod Theodorus ea ipſa docuerit quæ omnes clariſſimi patres, teſtis eſt ſynodus orientis. Igitur, *inquit*, Neſtorius eadem prædicavit quæ cuncti clariſſimi patres.

In his ideo erravit, quia temperantiam non attendit Eccleſiæ Dei, qua uſa eſt ſynodus orientis ad Imperatorem Theodoſium in epiſtola pro Theodoro & Diodoro Epiſcopis, quam & ipſe Irenæus poſuit, inter alia inquit: [a] Si quis vero, Imperator ſancte, [b] immanifeſtum de tali dicat inveniri in ejus aliorumve conſcriptis, nec hoc jam nunc eſt neceſſarium retractare. Quorum enim in ſacerdotio & ſacris operibus optimum finem vita ſuſcepit, his priſtinam gloriam dedicamus, & non eos eſſe judicamus ab eis ex quibus eos audacter quidam reprehendere volunt. *Aperte ſynodus orientis dicta Theodori ſub ſanæ exceptione ut laudavit, ita & clariſſimis oſtendit conſonare doctoribus, dicens:* Ex quibus quidem defunctos magiſtros Eccleſiæ temperantia laudet, ex quibus judicare non debeat, *id eſt, ex his quæ communia omnium ſunt, non ex his ſi qua non inveniuntur eſſe communia. Quoniam vero præfatus Irenæus dicit quod Joannes & coepiſcopi ejus eadem quæ Neſtorius ſentientes, ſub hypocriſi ejus dejectioni conſenſerint, quædam teſtimonia ex libro Eutherii cohæretici ejus contra unitivam beati Cyrilli epiſtolam, ubi & ejuſdem Neſtorii teſtimoniis utitur, hic tranſcribenda proſuexi, per quæ etiam nunc catholicorum & hæreticorum differentia dignoſcatur, & maxime circa fidem, de qua nunc ſpecialiter ſermo eſt.*

CAPUT CCI. 290

[c] *Epiſtola Eutherii quondam Thyanenſis Epiſcopi ad Alexandrum Hierapolitanum, contra pacem ſcripta Eccleſiæ Dei quæ facta eſt inter Cyrillum & Joannem Epiſcopum.*

MOvet me ad ſcribendum conſuete a Deo paſſianis adverſus pietatem pugna conſcendens. Nunc vero duo me iſta compellunt intacitum movere ſermonem contra eos qui impiis aſſenſerunt. Unum, quia oriens bene degens in pace prius, nunc ſicut & ceteræ provinciæ perturbatur, & quia [d] is qui hujus perturbationis eſt cauſa, ut admirabile aliquid, delictum ſuum per epiſtolam laudat. Scribit namque ad Cilicum patres: *Si quis vero, quod abſit, ab hoc bono avertitur, hic manifeſtus eſt quod ab olim & a principio non ea quæ Domini ſunt, ſed quæ ſua, quæſierit.* A quo inquirere bonum eſt: A te interim quæ Domini ſunt quæremus, quæ in Epheſo perdidiſti, [e] non veniens tempore definito, atque nunc in Ægyptum dirigens contra fidem perpetraſti. Taceo interim quæ contra [f] perſonam quæ in invidia eſt fueris machinatus, ſciens quod juriſdictio quæ pro pietate movebatur, illius defenſioni proficeret. Sæpe enim potente perſona pietas utitur circa fidem pro ſuo contra impietatem ſtatu, quoties ſe viderit impugnari, ſicut quondam ſanctæ memoriæ Meletio Antiocheno Epiſcopo, & ante ipſum immortalis memoriæ Alexandrino Epiſcopo Athanaſio. Dic igitur nobis quando tu ea quæ Domini ſunt quæſieris, præteritis temporibus, an præſentibus? Sed ne ſcrutatores tuæ converſationis putes, contra Ægyptii impietates ſine pudore debellatus es. Ex tuo & ejus novello negotio, qualiter de præteritis dijudicatio nulla ſit, hoc nobis oſtende, & utrum correctio cujuslibet putanda ſit judicemus, illiuſne qui deliquit atque correptus eſt, an tua, qui dijudicaſti & corripuiſti? Dic quis alterum ſit lucratus, quis ſit peccati abſque ſua confuſione corrector, quis imitatus Petrum, & ad pœnitentiam parate ſuſceptus? Perſcrutemur, ſi placet, & eorum quæ ad te [g] ab Ægyptio ſcripta ſunt virtutem. Videamus ſi pacem quam redditam proſpere mundo annuntias, rixæ adjectione factam non reperimus in te; & veni, ut attingentes ipſarum principium literarum, Ægyptiacæ illius interim dejectionis ſpecimen videamus: qualiter in ipſis epiſtolæ proœmiis ſalvatoris quidem Chriſti præteriens faciat mentionem, imperialem vero mox dilatet laudem. Et hoc namque impiorum eſt proprium, deſpicere quidem patientiam ſalvatoris, obſequi vero eorum qui in terra prævalent poteſtatibus. Sed mihi dona ut de vanis illius circa hæc ſermonibus taceam, ipſam virtutem earumdem inſpiciens literarum. Quod vero eſt deterius, qui deludit irreprehenſibile Domini conſilium, ſemetipſum cœlitus conſiliarium divinæ gubernationis efficiens. Nam ſenſum quem volentes ejus adhibent blaſphemiis nomine pacis appellat, & ipſam a ſalvatore attributam quadam quaſi lege pronuntiat. Adhuc autem conſpectione digna eſt & ipſa inſynceritas adulationis ad Principes. Miratur enim eorum pietatem a parentibus traditam, & per hoc eos ſuadere volens hanc ejus ſuſcipere impietatem quæ illis beatis adverſa eſt. Unde coronas iterum plectit ei qui occurrit ad ipſum, & auget ejus ſuperbiam contra fidem. Ipſe namque epiſtolæ verborum crepitus interpretatur illius animæ crudum tumorem. Quæ commemorari eſt bonum. [h] *Nam quo quidem modo Eccleſiæ ſint diviſæ, ſuperfluum dictu eſt.* O protervia! Inſontem ſemetipſum cenſet, & ſola, qua contra alios dicat, interminatione ſeu comminatione contentus, probationem culpæ alterius putari vult quod ad accuſandum prone paratus ſit. Ubi ſunt nunc qui tuba canunt [i] hujus pœnitentiam; Ubi ſunt illuſionis hujus impudentes præcones? Quid loquimini contra illum qui ab eo & aperte [k] theatrizamini? Videte quam de vobis exhibet pompam, & eos lætiſſimo riſu traducit qui pridem quidem bellati

a *Si quis vero*) Hoc fragmentum tribus in locis refert Facundus, nimirum lib. 8. cap. 3. & 5.
b *Immanifeſtum*) Apud Facundum, *obſcurum*.
c *Epiſtola*) Non eſt epiſtola, ſed invectiva adverſus Cyrillum Alexandrinum & Joannem Antiochenum, ab Eutherio haud dubie miſſa ad Alexandrum.
d *Is qui hujus*) Joannes Epiſcopus Antiochenus.
e *Non veniens*) Tarde enim venit ad ſynodum. Vide ſupra cap. 31.
f *Perſonam*) Neſtorium.
g *Ab Ægyptio*) Cyrillo Alexandrino. Agitur itaque heic de epiſtola Cyrilli ad Joannem Antiochenum, quæ acriter & invidioſe examinatur. Extat ſupra p. 669.
h *Nam quo quidem*) ſupra p. 671. *Quo enim modo diviſæ ſint, ſuperfluum arbitror dicere.*
i *Hujus pœnitentiam*) Orientales enim pœnitentiam Cyrilli vocabant eam quam cum Joanne inierat pacem. Vide paulo infra p. 984.
k *Theatrizamini*) Illudimini.

lati sunt contra eum, nunc vero ejus facti sunt fœderati. Quid enim dixit? *Quoniam vero superflua omnino & inopportuna Ecclesiarum discordia facta est, nunc nobis est præcipue satisfactum.* O incongruitas! Superfluam dicit tuæ discordiæ increpationem, impiæ cultuiæ suæ discoopertionem. Sed & satisfactionem superfluitatis hujus annuntiat Dic, o optime, hujus satisfactionis speciem, de forma hypocritarum subsannationem triumphi in eos qui tibi prodidere veritatem. Scribe tuorum supplicum confessionem. Scribe occultas Judæ nunc contra divinitatem nundinas. Dic proditionis & modum. *Domino meo*, inquit, *religiosissimo Episcopo Paulo chartam nobis offerente irreprehensibilem confessionem fidei continentem, & hanc a sanctitate tua & ab his qui illic sunt religiosissimis Episcopis compositam confirmante.* Intende quæso confessionis conjunctioni. Ait enim: *irreprehensibilem confessionem fidei continentem.* Judex etiam nunc fit fidei qui damnatus est, judicat judices qui addictus est, & exigit testimonium quasi veracior. Ait enim: *& hanc a sanctitate tua & ab his qui illic sunt religiosissimis Episcopis compositam confirmante.* Quantam simulationem demonstrat absconditam? Confirmante, inquit, erroris eorum correctionem, gestorum contra me ab eis pœnitentiam, præcedentis errorum confessionis incongruitatem, mei magisterii utilitatem, meorum capitulorum conservationem. Etenim expetam, inquit, eos fidei hujus testimonium, ut eorum contra expositionem meam calumnia publicetur. Dico & *irreprehensibilem eorum confessionem*, ut adversantes mihi, accusatos nuper, credidisse convincam. Sed quid me detinet impœnitens Ægyptii elatio, dum me abstrahat jam [a] fratricidii perpetratio? Video namque illos hæreditate ejus qui iniquitatem ipsam passus est adornari & illius nitescere floribus. Dicite enim mihi; cujus doctrinas & exponitis, quo prius hæc estis prædicante confessi? Et si quidem talia plurimos latent, fingite solos vestra vos discere; si vero clara sunt omnibus, cur occulitis hæreditatem quam diripitis? Verumtamen legamus, & horum demonstrationem videamus. *Confitemur*, inquit, *Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei, Deum perfectum, & hominem perfectum ex anima rationali & corpore, ante sæcula quidem de patre genitum secundum deitatem, ultimis vero diebus eumdem ipsum propter nos & propter nostram salutem ex Maria sancta virgine secundum humanitatem, consubstantialem patri eumdem secundum divinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem.* Hæc nunc scripsistis vos. Audite & [b] ejus dicta qui expugnatur a vobis, quam clare eadem dixerit. Sequens enim sanctos patres qui Nicææ convenerunt, & coram Ecclesia circa illorum expositionem verbum faciens, sic ait: *Vox significans & divinitatem & humanitatem, id est, id nomen quod est Christus, patres vera dicere facit utraque. Consubstantialis patri Christus, verum est. Etenim secundum divinitatem consubsistit. Consubstantialis nobis secundum humanam naturam, verum est. Et homo est enim.*

A Vides quomodo unius linguæ sint prædicationes. Cur igitur abnegatis prædicatorem veritatis? Cur qui ei assensistis, contra ipsum cui consensistis furiose pugnatis? Cur refutatis eum cum quo ipsa sentitis, & alii, qui blasphemat, communione jungimini? Non mihi fitis verbis orthodoxi & operibus blasphemi. Res pietatis ostende, & vera eris de pietate conscribens. Sed dic, inquiunt, & residuæ confessionis identitatem & de virgine sancta præcipue. [c] *Confitemur enim nos*, inquiunt, *sanctam virginem Dei genitricem, eo quod Deus verbum incarnatus sit & inhumanatus, & per ex ipsa conceptionem univerit sibi templum ex ipsa susceptum.* Ego tibi ostendam & hujus confessionis similitudi-
B nem, etsi ab acribia recidisti. Participatus namque es cum hæreticis cumque orthodoxis quæ de virgine sapis. Et audi qualiter nec hoc prædicator veritatis omiserit. Sermonem namque de inhumanatione coram Ecclesia faciens, & infirmioribus auribus condescendens, sic ait: [d] *Oportet id & clarius dicere, ut omnibus sit perspicuus ejus quod dicitur intellectus. Liber generationis Jesu Christi. Non ait, Liber generationis Dei verbi, neque Liber generationis hominis. Nam si diceret, Liber generationis hominis, Christum purum nobis hominem demonstrasset. Si vero dixisset, Liber generationis Dei verbi, puram nobis induceret divinitatem. Comprehendit*
C *igitur utrasque naturas in appellatione Christi, ut nullum sine altero intelligatur. Hinc sanctæ virgini convenit quidem & ex eo quod Christi facta sit mater, ut duplici nomine appelletur. Quoniam vero oportet, & propter eos qui clariorem appellationis hujus exigunt intellectum, & maxime filios existentes Ecclesiæ, & dicto ad eos uti manifestiore, ideo & nunc quæ pridem breviore appellatione de beata illa & sancta virgine prædicabantur, hæc manifestioribus appellationibus confitemur, quoniam sancta virgo Dei genitrix est & hominis genitrix; Dei genitrix quidem, eo quod templum illud quod in ea a spiritu sancto creatum est, unitum sit deitati: hominis vero genitrix, eo quod assumpserit nostræ naturæ pri-*
D *mitias divina natura* Quis igitur præfatæ confessionis expositionem secutus est? Tu qui Dei genitricem dixisti tantummodo, an & iste, qui Dei genitrici conjunxit hominis genitricem? Perimis confessionem fidei quam prius exposueras Dixisti namque ex ipsa genitum Christum secundum humanitatem. Noli igitur perimere priora fugiendo quod sequitur. Quod vero non secutus sis patres orthodoxos, & maxime beatæ ac sanctæ memoriæ Episcopum Tharsi Diodorum, audies a beato condescensorie quidem dici Dei genitricis vocem concedente, non vero abscidi ab ea & hominis genitricem dogmatizante. Inquit enim. *Verumtamen dicatur propter unitionem Maria Dei ge-*
E *nitrix. Deus enim fortis est semen Abrahæ per unitionem ad Deum verbum. Fatenda vero & hominis genitrix. Sic enim propter naturam hominis genitrix est Maria. Dei vero genitrix, non tamquam naturæ sit partus, sed quia is qui est ex Deo, homo natura, Deo verbo conjunctus est.* Vidisti subtilitatis expositionem Cur igitur

---

a *Fratricidii*) Depositionis Nestorii, quam homicidium dictam fuisse notavimus ad caput exo.
b *Ejus dicta*) id est, Nestorii. c *Confitemur*) Redit ad epistolam Cyrilli.
d *Oportet*) Fragmentum est sermonis a Nestorio habiti in Ecclesia, quod extat supra. Habetur etiam inter opera Marii Mercatoris. Eadem repetit Nestorius in epistola ad Cyrillum supra.

ur non ſecutus es ſanctos patres? Major enim eſt accuſatio illa: quia & dum promiſiſſetis pariter omnino nihil adjicere fidei ſanctorum patrum qui Nicææ congregati ſunt, vocem quæ ab illis dicta non eſt adjeciſtis, ſecuti plures conſonantes illorum: nunc vero & patribus illuſiſtis, & diſcipulorum non eſtis ſecuti veſtigia. Omnia autem feciſtis ſoli placere feſtinantes Ægyptio. Unde & fictas illius aſſentationes vos ſuſcepiſtis ſoli, dum ſanctas ad decipiendum vos appellaverit voces. [a] *Has*, inquit, *adeuntes ſanctas voces*. O multiformis error. Impiiſſime & veritatis inimice, nunc ſanctæ ſunt pietatis voces, nunc dixiſti fidei verba, nunc tibi eſt rectæ glorificationis confeſſio prædicata. Tandem tege impudentiæ faciem. Nonne impugnatus a te doctor hæc te imbuit prius? Lege infelix inſcriptos ad te apices. Vide, impudentia plene, clarius tibi explanatas has ſanctas voces; & aut temetipſum ut fidei adverſarium increpa, aut ironiam ſanctæ hujus appellationis denuda. Quid enim tibi ſcripſit, etiam quando ei contumelias ingeſſiſti? [b] *Et (ſi) mihi*, inquit, *aures ad fraternam medicinam præſtiteris, ipſas tibi illorum ſanctorum voces proponens, liberabo te a calumnia contra eos & contra divinas ſcripturas per illos. Credo*, inquiunt, *in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium ejus unigenitum. Attende quomodo prius ponentes*, Dominus & Chriſtus & unigenitus & filius, *quæ nomina divinitati & humanitati communia ſunt, quaſi quædam fundamenta tunc inhumanationis & reſurrectionis & paſſionis ſuperædificant traditionem, ut præpoſitis nominibus quibuſdam utrarumque naturarum ſignificativis, neque ea quæ filiationis & dominationis ſunt incidantur, nec ea quæ naturarum in ſingularitate filiationis confuſionis exterminio periclitentur*. Nonne hæc tibi ſcripta ſunt prius? Sed iſtis & ea quæ ante nuper laudata ſunt confer. [c] *Confitemur*, inquit, *Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium Dei, Deum perfectum, & hominem perfectum*. Hinc intende quia edoctus es olim quod ut fundamenta ſint divinitatis & humanitatis nomina. Dic vero & reliqua: *ante ſæcula quidem ex patre genitum ſecundum divinitatem, in ultimo vero dierum propter nos & propter noſtram ſalutem ex Maria virgine ſecundum humanitatem. Conſubſtantialem eumdem patri ſecundum divinitatem, & conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem. Duarum enim naturarum unitio facta eſt, propter quam unum Chriſtum, unum Dominum, unum filium confitemur*. Secundum hanc inconfuſæ unitionis intelligentiam diſcute & hic rurſus conſonationis virtutem, [d] *ut præpoſitis*, inquit, *nominibus quibuſdam communibus utrarumque naturarum ſignificativis, neque ea quæ filiationis & dominationis ſunt incidantur, nec ea quæ naturarum in ſingularitate filiationis confuſionis exterminio periclitentur*. Vides quomodo tibi eumdem quidem ex indiviſa & ſingulari filiationis intelligentia clarius ſcripſit. Ad hæc ubi tuam factam laudem ſuſcipiemus? Hæc ipſa enim & odiſti & miraris, & anathematizas & ſacra dicis.

Sed inquit: *Nunc admiror, ex quo vocem Dei genitricis accepi. Tunc enim non ſolum tacebatur, ſed e contrario etiam projiciebatur. Chriſti enim genitrix, & non Dei genitrix, dicebatur hæc eadem*. Oſtenſum quidem tibi eſt & ex prædictæ vocis vi quin potius vocum expugnabilis ratio. Quia vero his literis intendens, abſcindis conſequentiæ rationes, ego tibi expediam epiſtolæ verba, oſtendamque illum virum hanc vocem nullatenus repuliſſe. Ait enim hæc ipſa. [e] *Ubique*, inquit, *divina ſcriptura, quotieſcumque dominicæ diſpenſationis memoriam facit, generationem paſſionemque non divinitatis Chriſti tradit, ſed humanitatis, ita ut vocetur juxta ſcrupuloſiorem appellationem ſancta virgo genitrix Chriſti, & non genitrix Dei*. Secundum ſcrupuloſiorem, inquit, appellationem. Ubi autem quæritur quod ſcrupuloſius eſt, ibi non omnino perimitur quod ſimplicius eſt. Utrumque enim ſuſcipientium commenſuratur auditus. Sic enim ad eos & poſtea dictum eſt: [f] *Quia propter eos qui clariorem appellationem hujus expetunt intellectus*. Et id quod eſt: *Verumtamen dicatur propter unitionem & Dei genitrix, ſi non juxta hæreticum ſenſum*. Sufficiat igitur & iſta convictio fraudis quæ contra illas literas facta eſt. Incongruum namque eſt relinquentes nos importabilem tuam contra ſalvatorem blaſphemiam de ſimpliciori virginis appellatione contendere. Ipſa enim quæ viſus es admirando laudare, mox pace niſus evertiſti. Nam ſi quidem ſolum vocaſſes ſacras illas voces, & continuo tacuiſſes, multorum ſubrepſiſſes auditibus. Quo vero compellit te ultio veritatis? Simulationis tenebras amiſiſti. [g] Age igitur, & nos rurſus utamur gladiis contra te. Et prius quidem ſibimetipſi repugnare monſtremus tuæ temeritatis inſaniam. Nam qui in ſuperioribus epiſtolæ partibus decentia tempori pacis & ſapere te & dicere promiſiſti, mox ex inſidiis erigis prælium, & veſpas agreſtes appellas eos qui ad tuarum conſcripſerunt blaſphemiarum convictionem. Ubi autem ſunt etiam nunc qui tuba canunt hanc pacem, qui eum (qui) contumelias ingerit prædicant pœnitentem? Quid erratis, imo vero quid tentatis decipere? Non ſunt hæc verba pœnitentis, ſed nec iterum dicere: [h] *ſic & nos ſapere invenientes*, pro eo ut dicat: *Non nunc hæc ex pœnitentia ſapimus, ſed ſemper ita ſapuimus, & ſumus vane depoſiti*. Dic & aliud huic demonſtrationi conveniens. *Oportebat namque clare intelligere quod omne fere nobis fuerit de fide certamen*. Certamina prætendit, o homo, & tu pacem nominas prælium. Ille expoliatur ad luctamen, & tu profers de pace leges. Si autem mihi hæc dicenti non credis, vide & ipſos ſudores ejus certaminis, vide impietatis fomenta, defige mentem blaſphemis ejus captionibus. Ecce enim ſequens impia capitula ſua, rurſus ipſa defendit & confirmat apud nos. Interim namque Emmanuelis appellatione in generatione ſecundum carnem denuo utens, carnalem ac non Deo decibilem generationem virginis recommemorat. Deinde

a *Has, inquit*) ſupra *his veſtris relectis ſacris vocibus*.
b *Et ſi mihi*) Fragmentum ex epiſtola Neſtorii ad Cyrillum ſupra.
c *Confitemur*) Redit ad fragmentum paulo antea laudatum ex epiſtola Cyrilli ad Joannem.
d *Ut præpoſitis*) Repetit verba quæ paulo ante deſcripta ſunt ex epiſtola Neſtorii ad Cyrillum.
e *Ubique divina*) ſupra p. 500. f *Quia propter eos*) ſupra p. 756. g *Age*) Compellit nunc Cyrillum, & ei obiicit verba ſua quæ habentur ſupra p. 670. h *Sic & nos ſapere*) Verba Cyrilli ibid.

ad reliqua, velut quadam consequentia, ad ipsam editionem capitulorum pergens, introducit scribens temperationis confusionisque unitatem. Audi enim quæ post hæc verba posuerit. *Qui vero*, inquit, *desuper ac de cœlo descendens Deus verbum exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, & vocatus est filius hominis, perstans esse quod fuit, id est, Deus, inconvertibilis namque est & immutabilis secundum naturam, ut unus jam intelligendus cum propria carne, de cœlo dicitur descendisse. Nominatus vero est & homo de cœlo, perfectus existens in deitate, & perfectus idem ipse in humanitate.* Attende subtilitatem verborum, vide sermonum longitudinis intellectum. *Quia*, inquit, *desuper ac de cœlo descendens Deus verbum.* Et quid post pauca? *ut unus*, inquit, *jam intelligendus.* O optime, & quomodo jam cum carne est? Jam non solum verbum intelligitur, sed caro & verbum, inseparabiliter quidem ut una persona contemplandus, non vero unum verbum vel unus sermo intelligendus. Quid ad operis conversionis credulitatem? Quid corrumpis scripturam, quæ furto non subjacet? Quid nomen fugiens Christi, ad hoc divinæ naturæ circumvolveris ut eam dispensationis passionibus subdas? Sequere Apostolum Paulum, & ne illudas Christum, qui in eo locutus est. Non ait: *Ipse de cœlo descendens Deus verbum exinanivit semetipsum formam servi accipiens.* Sed quid dicit? *Hoc sentiatur in vobis quod & in Christo Jesu, qui in forma Dei existens, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* Quæ verba & sanctorum patrum qui apud Nicæam convenerunt secuta est fides. Solus vero intellectus vestri Apollinarius institutor nominum remutationem contra eorumdem sanctorum patrum Nicænam confessionem & contra ipsam divinam scripturam fraudulenter induxit, pro Domino & Jesu Christo & filio, quæ sunt duarum naturarum significativa nomina, Deum verbum tantummodo exponens; ut dum solam divinam naturam personæ significat, tamquam quæ superet alteram, ipsam prædicet pro persona, & contemperet ambas in unam bene sonantem naturam. Hanc namque intentionem & tui sequuntur multiloquia verbi. *Deus*, inquis, *verbum ut unus jam intelligendus cum propria carne.* Dic & reliqua. *De cœlo*, inquit, *dicitur descendisse. Nominatus vero est & homo de cœlo, perfectus existens in in deitate, & perfectus idem ipse in humanitate.* Et quid est quod in divinitate & in humanitate cognoscitur esse perfectus? Quid est alterum quod præter illas quæ unitæ sunt naturas inducitur? Quid est præter ipsas quod in ipsis speculandum sit? Nam quod in aliquo est perfectum, alterum præter ipsum est in quo ostenditur esse perfectum. Quomodo nobis in tres duas scidisti naturas? Dic quid sit præter deitatem & humanitatem alterum quod in eis perfectum debeat speculari? Ne transeas quod est tuum. Noli fugere convictionem. Habes demonstrationem præ manibus. Profer expositionem capitulorum. Ostende inde manifeste quod quæritur, clamans naturalem & secundum subsistentiam unitionem. Hæc tibi enim objectum solvunt. Hæc tibi ædificant circa materiarum modum præter naturas ex naturis figuram, figuram quæ ex eis & fit & in eis est contemplanda. *Perfectus*, inquis, *existens in deitate, & perfectus idem ipse in humanitate.* Putasne perfectus Deus sermo secundum te in divinitate, an potius confiteberis secundum nos divinitate perfectum? Et rursus, putasne perfectus idem ipse, ut inquis, in humanitate, an potius iterum credes nobiscum perfectum Deum in homine perfecto? Deum namque tantum & hominem glorificamus, nihil alterum præter unitas agnoscentes naturas. Dic vero & quod sequitur: *& tamquam in una*, inquit, *persona intelligendus.* Quæ est latrantium tanta vesania? Non enim sufficit quod in naturis inducitur aliquid alterum, id est, exnaturale; & secundum subsistentiam unitione figura quædam, sed & in ipsa figura alterum quoddam peregrinum & inconstans dogmatizat: *& in una*, inquit, *persona intelligendus.* Non jam dixit unam contemplari debere personam, sed alterum in persona intelligendum. O intolerabilis ista confusio! O hæc contemplantia naturarum! Sed nos hanc similiter insilientem despiciamus ejus blasphemiam. Intendamus vero quomodo naturas dominicas completivas filiationis inducat. Nam dum perfectum supponit in eis alterum, introducit ex eis compositionem factam, qua filius perficeretur. Et ubi est inhumanationis filii perfectio, ubi permansio indefecta filiationis ante sæcula? Ubi est quem consubstantialem patrum fides absque mendacio dixit? Non sine causa, ut arbitror, qui vocati a te sunt vespæ, de cœlo te ominari carnem dixerunt. Nam si & caro implet filiationem, perfecta vero & ante adventum filiatio fuit, necesse est consempiternam dicere huic perfectioni & carnem. Consempiternam vero dicens, consubstantialem quoque dicturus es. Consubstantialem vero dicens, cœlestem sapere convinceris. Ne despicias. Non est tibi aculei parva plaga vesparum. Strangulat enim tuæ impietatis fauces, ut aut neges filietatem ante inhumanationem fuisse perfectam, aut hoc volens dicere, fatearis illud nolens, quod carnem sentias esse cœlestem. Expedit porro tibi accipienti plagam magis benigne suscipere vesparum doctrinas quam vanitatem tantæ impietatis amplecti. Reliqua enim verba sæpius forsan dixeris pietatis. Si vero impudenter agis, & hoc disce, te ipsum rursus in blasphemiis permanentem latrantemque deterius. [a] *Unus enim*, inquit, *Dominus Jesus Christus. Etsi non ignoratur differentia naturarum, ex quibus unitionem dicimus ineffabilem factam.* O insania, o insipientia, o amari & venenosi latratus! Quomodo dulce & amarum contemperavit in idem? Quomodo mel veneno conjunxit? Scimus, seductor, quod unus sit Dominus Jesus Christus, & quod non ignoretur differentia naturarum. Dic autem nobis quid sibi vult illud quod ais: *ex quibus unitionem dicimus ineffabilem factam?* An utique iterum illud, quod ex naturis plena est filiatio? Etsi enim simulas non dicere nunc unitionem naturalem, volens ineffabilem nominare, sed tamen altero verbo idem composuisti. Hoc ipso namque quod dixisti,

a *Unus enim*) pag. 672.

xisti, *ex quibus*, alterum rursus præter naturas significas quod ex ipsis est. Vides quomodo in eisdem volveris? Nec lates irridens. Nos namque, o mirabilis, non ex ipsis unitionem dicimus factam, sed ipsarum tantummodo naturarum confitemur unitionem. Sic enim & perfectionem filiationis, quæ est ante sæcula, absque repugnatione prædicamus, & gratiam quæ nobis ex inhumanatione donata est, in glorificatione servamus. Non enim ipse indiguit ad plenitudinem filiationis primitiis nostris; sed nos indigentes, adoptionem digni facti sumus ab ejus carne suscipere. Ad prædicta & illud pariter videamus, quod non solum capitulorum impietati hæc epistola convenit, sed etiam, sicut diximus pridem, & illas voces quas sacras vocavit evertit. Audi enim Deum perfectum hominemque perfectum. Perfectum e contrario prædicavit, verisimilem seductionem commutans, ac dicens in divinitate perfectum & in humanitate perfectum. Et rursus hæc dicens, quarum naturarum e contrario docuit obtegens confusionem, unionem dicit ineffabilem. *Ex quibus*, inquit, *unitionem dicimus ineffabilem factam*; sursum atque deorsum adjectione syllabarum temperans blasphemiam. Huc enim ex Arii & Eunomii magisterio adductus est contentiosus hic dæmon, impudentissima bestia, inverecundus draco. Et quasi parva fuerit præcedens impietas, ejus additamentis aliis quod dirum est supernutrit. Et verbis rursus transformatis impietatem colorans, ad intentionem suam passibilis apud eum divinitatis recurrit. Quid enim dixit ad hæc? [a] *Impassibilem Dei sermonem subsistere confitemur universi, etsi omni sapientia dispensans ipse mysterium, sibimetipsi impartire videatur eas quæ contigerunt carni propriæ passiones*. Impassibilem Dei sermonem subsistere confiteris. Et cur præcedens eum passibilem dogmatizas? Dic quid tibi velit quod inquis sibimetipsi impartire passiones, nisi utique illud, quia voluntarie passus sit? Novimus enim tuorum verborum consuetudinem. Sed possibile est ut quidam simul cum blasphemo irridentium contendat adversum nos quod impartire iste impius dixerit quasi proprias facere. Ad quos dicimus nos quia primum vocem qua dicitur *impartit* non id solum significare putetis quod pertinet ad propria facere, sed etiam comparticipationis est res. Impartire namque quasi inter se & alterum partiri aliquas res, corrupto per compositionem sermonis verbo, nominatur. Si igitur sibimetipsi impertit, constat quia id ita dicitur sicut voluntarie vel spontanee passionem participat. Confirmat vero quod & nunc passum Deum verbum dogmatizet iste adversarius legum positi ab eo super hoc scripturæ testimonii lectio. [b] *Quale est*, inquit, *illud quod per Prophetæ vocem præconatur ut ex ipso: Dorsum meum dedi ad verbera & maxillas meas ad colaphos, faciem vero meam non averti a confusione sputorum*. Obstupescit me illius sensus incongruitas. Si enim verbum carnis passiones proprias facit, (concedatur enim quia id quod est *impertit* ita ponit ac si dicat, proprias facit passiones) quomodo ad id testimonio utitur isto ut carnales has pasiones sustinere dicatur? Aliud quippe est propria facere verbera carnis, & aliud ipsum verbera pertulisse, & ipsum fuisse colaphizatum, ipsumque consputum. Scripturæ siquidem testimonio Deum verbum per semetipsum prædicat pertulisse. Quomodo enim eum qui semel impassibilis exstat & incompositus & liber a formis creatorque formarum, aut ut ex partibus compositum & membris constantem quicunque eorum qui bene sapiunt suspicetur nisi ejus inseparabile templum, quod constat dorso & maxillis & facie, quæ consputa est, ut prædixi? Ille vero figurans infigurabile, ipsi passiones impertit universas. Si enim, sicut dixi, ex ipso quod sibimetipsi passiones carnis impertit, ante præconatum est, *Dorsum meum dedi ad verbera &c.* alteras præter carnem convincetur habere Deus verbum figurales figuras, quæ passiones carnis in participationem recipiant. O insuperabilis insania, o innumerabilis contaminatio, o ineffabilis temeritas! Divinitatem figurat impius, & flagellat. Obstupesco de contaminata hujus temeritate formidans, & tremo dum loquor. Sed parco jam mihi, reliquorum jactans alienationem & desolationis abominationem, quæ & iterum circa Apollinarii phrenesim nihil se de sanctorum patrum fide corrumpere irrisorie [c] jactitat, & similiter [d] contra spiritum sanctum illius blasphemias solite sequitur. Lugeo autem solos qui [e] cum eo contra divinitatem manus extenderunt qui invocat Christum & ejus perfert hostem. [f] Quam is in vos habet jurisdictionem, quam excusationem, qui addictis impiis paci, impietatis hujus estis refugæ facti? Projicientes fructus, fovistis radicem. Quinimmo & fructus recepistis, & radicem complectimini. Quas fraudes vestras ad memoriam reducemus? Illasne quibus tardius perveniistis ad Ephesum, an deceptiones quas in ipsa Epheso perpetrastis? An de proditione facta [g] Constantinopoli, an de [h] irrisione Tharsi composita, an de subdola assentatione [i] Antiochiæ gesta? Nonne illum quem punire meditabimini festivis muneribus illiciebatis? Nonne patres orthodoxos per scripta subegistis, [k] jurationibus inducente te? Nonne Constantinopolitanos & Antiochenos populos fovebatis? Digna sunt impietatis Ægyptiacæ quæ a vobis sunt perpetrata.

a *Impassibilem*) ibid. b *Quale est*) ibid. c *Jactitat*) nimirum ibid. ubi ait sequt se ubique sanctorum patrum sententias, omnino in aliquo ab eis deviare metuens.

d *Contra spiritum*) ubi ait eum procedere quidem ex Deo patre, a filio autem alienum non esse secundum unius essentiæ rationem. e *Cum eo*) id est, cum Joanne Antiocheno; quod sequentia probant.

f *Quam is in vos*) Alloquitur nunc & redarguit Joannem Antiochenum & eos qui cum illo ad concordiam redierunt. g *Constantinopoli*) seu potius Chalcedone. Neque enim Constantinopolim intrare permissi sunt orientales, ut patet ex capite XXXII. & sequentibus. Et tamen ex capite LXX. videtur elici posse illorum aliquos fuisse Constantinopoli aut tum aut post discessum a Chalcedone. Joannem Antiochenum a Constantinopoli revertentem Antiochiam synodum celebravisse apud Tharsum scribit Meletius Episcopus Mopsuestiæ supra cap. CXLI. Cyrillus Alexandrinus in epistola ad Acacium Beroënsem supra cap. LVI. Constantinopolitanam synodum eam vocat quæ apud Chalcedonem habita est anno CCCCXII. adversus sanctum Joannem Chrysostomum.

h *Irrisionem Tharsi* (ubi congregatum est Concilium a Joanne post recessum a Chalcedone. Vide supra cap. LXVI. i *Antiochia*) Illic enim post reditum ab Epheso synodum habuit Joannes, in qua rursum damnavit Cyrillum & eos qui cum ipso erant. Vide Socratem lib. 7. cap. 33. & Liberatum cap. 6.

k *Jurationibus*) id est, terribilibus sacramentis, quorum mentio supra cap. CLXXIV.

trata. Consonant sibi ad invicem nundinæ vestræ. Quæcunque enim desiviſtis blaſphemare per linguam, hæc ſtudetis ſimulatione firmare. [a] Sed vos, qui horum non eſtis participati peſtilentia, inviolatum ſervate bonum depoſitum, quod & accepiſtis, in quo & baptizati eſtis, per quod & ſalvamini, declinantes omne impietatis collegium, maxime ne communicetis infeſte illis qui polluti jam fuerint. Hi enim dum rectæ fidei ſe ſimulent aſſertores, impietati miniſtrant. Ad eos bene teſtificatur clamans ſcriptura divina: *Non poteſtis duobus dominis ſervire. Unus enim Dominus, una fides, unum baptiſma.* Unus quippe per omnia & ſuper omnia & in omnibus Deus, qui reddet unicuique ſecundum opera ejus. Ipſi gloria in ſæcula. Amen.

CAPUT CCII. 291

[b] *Presbyter Claudianus.*

PRæſumentes de ſanctitate tua, quippe tamquam de noſtro fratre, quia omnia etiam quæ efficibilia ſunt, ut noſti, potes complere, religioſiſſimum presbyterum Paulum virtute eulogiarum illuc ſumus parati dirigere, præſumentes, ut diximus, de Deo & de tua, Domine, religioſitate.

CAPUT CCIII. 292

Epiſtola, *inquit*, Epiphanii Archidiaconi & Syncelli Cyrilli ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, in qua magis convincitur intentio Cyrilli & eorum qui circa eum.

DOmino meo ſanctiſſimo & Deo amiciſſimo Epiſcopo patri patrum & Archiepiſcopo Maximiano Epiphanius tuus. Quæ nobis ſæpius a tua ſcripta ſunt ſanctitate non erant ita perturbatione plena ſicut quæ nunc tranſmiſſa ſunt Domino meo per omnia ſanctiſſimo ſanctitatis veſtræ fratri Cyrillo, quæ plus eum fecerunt incidere ægritudinis recidivam, & admirandiſſimi Tribuni Ariſtolai, & quæ meæ humilitati directa ſunt. Et ad utraque petita venia refero tam quæ olim facta ſunt quam quæ nunc denuo definita, & in quibus contriſtatus eſt ſanctiſſimus & Deo amiciſſimus frater veſter Cyrillus, inſimiliter clariſſimus Tribunus Ariſtolaus. Nam dum prius id orientales expeterent ut capitula quæ ſanctiſſimus frater veſter Cyrillus expoſuit, hæc ipſa [c] anathematizans idem extra Eccleſiam catholicam faceret, in hoc idem Dominus meus ſanctiſſimus pater Cyrillus recertabat, atque dicebat quod ſancta & magna ſynodus agnoſcens quorum veritatem ſancivit, ea rectæ & ſanæ fidei eſſe, & Joannem cum reliquis [d] ſegregationi ſubjecit. *Et quomodo*, inquit, *ego cum eis faciam pacem & evertam ſynodale judicium?* Admirandiſſimus autem Tribunus Ariſtolaus inſiſtebat ei [e] ut divinitus ſancita perageret. Et hoc ex neceſſitate diſpoſuit per omnia ſanctiſſimus Dominus meus Cyrillus, ut ejus quidem ſanctitas anathemate interpoſito dicat quod non juxta hæreticum intellectum hæc ipſa expoſuerit, ſed quicquid videtur reprehenſibile eſſe, zelo & calore circa Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui abnegatus eſt a Neſtorio, dictum ſit, orientales autem cuncti anathematizent Neſtorium ejuſque ſententiam, & ita ſuſcipiantur ad pacem. Hoc autem mandante magnificentiſſimo Ariſtolao eis qui circa Joannem ſunt & Dominum Acacium, quod deberet Dominus Acacius Joannem compellere, direxerunt Paulum, vitantes hoc, ut de illo nihil in memoria aberret, ſed ille quieſceret. Igitur Domino meo ſanctiſſimo patre Cyrillo magna ægritudine detento, placuit iſta differre. Poſt aliquot autem dies oſtendit magnificentiſſimo Tribuno Paulus Epiſcopus literas (*a*) piiſsimi Joannis, quod Epiſcopi orientis & qui ulterius ſunt hæc fieri non ſinant: quæ & habebant quaſdam illius impii, id eſt, Neſtorii paginas. Dum rurſus magnificentiſsimus Ariſtolaus hæc per literas intimaret increpitans eis, [f] ſcripſit Verius magnificentiæ ejus quod quædam decreta fuerint nuper ab Epiſcopis (qui) Antiochiæ convenerunt, & [g] Alexander Epiſcopus cum certa formula, quæ eſſet prolata, ad ejus eſſet magnificentiam deſtinandus. Hæc igitur addiſcens Dominus meus ſanctiſsimus Cyrillus, circa tuam quidem ſanctitatem valde contriſtatur quod pro ejus non poſueritis animam tuam qui ſæpe laborat ſanctitate, & quia inſuper & cum Domino [h] Philippo & Domino Claudiano non curet quomodo hinc exire faciatis Ariſtolaum clariſsimum virum, ſed præter ipſorum conſilium, ajens, nihil feceris; & iterum recidivam incurrit. Nunc igitur, Domine mi ſanctiſsime, impone tibi omne in hac cauſa ſtudium. Scriptum eſt a Domino meo fratre veſtro & Dominæ ancillæ Dei reverentiſsimæ Pulcheriæ, & Præpoſito Paulo, & Romano (*b*) Cubiculario, & Dominæ Marcellæ Cubiculariæ, & Dominæ Droſeriæ. Et directæ ſunt benedictiones dignæ eis. Et ei qui contra Eccleſiam eſt Chryſoreti Præpoſito magnificentiſsimus Ariſtolaus paratus eſt ſcribere de nonnullis quæ [i] angelus tuus debeat impetrare. Et ipſi vero dignæ tranſ-

---

a *Sed vos*) id eſt, Alexander Hierapolitane & reliqui qui communionem habere noluiſtis cum Cyrillo.
b *Presbyter Claud.*) Conſtantinopolitanus, ut docebit ſequens epiſtola.
c *Anathematizans*) Puto reponendum heic eſſe, *anathematizaret*, *id eſt*, *extra Eccleſiam catholicam faceret*.
d *Segregationi*) depoſitioni. e *Divinitus*) a divino & immortali vertice, ab Imperatore.
f *Scripſit Verius*) Ita nos libere emendavimus, cum minime dubia videretur emendatio. In veteri libro legebatur, *increpitans eis ſcripſit verum magnificentiæ ejus quod quædam &c.* Lupus, qui putabat legi debere *Verum*, videns ſenſum eſſe imperfectum, ſic interpolavit hunc locum: *ſcripſit. Verum magnificentiæ ejus reſcriptum eſt quod quædam &c.* Verius, qui pro Joanne Antiocheno degebat Conſtantinopoli, iſta ſcripſerat ad Ariſtolaum. Vide ſupra cap. CXXIV. g *Alexander Epiſc.*) Apameæ, ni fallor.
h *Philippo*) Presbytero CP. viro magni nominis.
i *Angelus tuus*) Paulo infra: *contra promiſſiones quas fecit angelus tuus Eulogio*. Supra cap. CLXXIII. *Cognoſcat igitur angelus tuus quod divinæ litteræ venerint*. Lupus hinc argumentum ſumit ut oſtendat Chriſtianam fidem ſemper tradidiſſe unicuique fideli, præſertim Epiſcopo, eſſe proprium cuſtodem angelum. Quod etſi ego negare nolim, arbitror tamen angeli nomen aliud ſignificare in locis adductis & idem ſonare ac ſi diceret: *contra promiſſiones quas fecit ſanctitas tua, cognoſcat ſanctitas tua*. Quid ſi in Græco codice ex quo hæc verſa ſunt ſcriptum fuit ἀγίότης per abbreviationem, & hinc nata errandi occaſio?
(*a*) In cod. eſt: *impiiſſimi*. (*b*) Cod. *& Domino Cubiculario*.

transmissæ sunt eulogiæ. Scripsit autem Dominus meus sanctissimus frater vester & Domino (*a*) scholastico & magnificentissimo Arthebæ, ut ipsi conveniant & persuadeant Chrysoreti tandem desistere ab oppugnatione Ecclesiæ. Et ipsis vero benedictiones dignæ directæ sunt. Festina igitur & tu ipse, sanctissime, supplicare Dominæ ancillæ Dei Pulcheriæ Augustæ ut iterum ponat animam suam pro Domino Christo, (Puto enim quod nunc non satis curet pro sanctissimo vestro fratre Cyrillo ut & omnes qui sunt in palatio Regis & quicquid avaritiæ eorum deest. Quamquam non (*b*) desint & ipsi diversæ benedictiones) ut scribat increpative Joanni quo nec memoria illius impii fiat, scribatur vero & magnificentissimo Aristolao, ut instet ei celeriter. Et roga Dominam Olympiadem ut & ipsa coadjuvet nos & ut insuper roget Marcellam & Droseriam, quia satis eam patienter (*c*) auscultant. Et studium namque est orientalium nonnullorum ut impium Nestorium recipiant. Et si non voluerit, nocte ac die pro temetipso curans, multos habes perturbare sanctorum. Et Dominum meum sanctissimum [a] Dalmatium Abbatem roga ut & (*d*) Imperatori mandet, terribili eum conjuratione constringens, & ut cubicularios omnes ita constringat ne illius memoria ulterius fiat, & sanctum [b] Eutychen ut (*e*) concertet pro nobis & Domino meo fratre vestro sanctissimo ac (*f*) reverentissimo. Clericos nostros inseparabiles habeat sanctitas tua. Et super hoc enim hic aliqui contristantur quod contra promissiones quas fecit angelus tuus Eulogio Alexandrino Presbytero geras. Subjectus autem brevis ostendit quibus hinc directæ sint eulogiæ, ut & ipse noveris quantum pro tua sanctitate laboret Alexandrina Ecclesia, quæ tanta præstat his qui illic sunt. Clerici enim qui hic sunt contristantur quod Ecclesia Alexandrina nudata sit hujus causa turbelæ, & debet præter illa quæ hinc transmissa sunt Ammonio Comiti auri libras mille quingentas. Et nunc ei denuo scriptum est ut præstet. Sed de tua Ecclesia præcta avaritiæ quorum nosti, ne Alexandrinam Ecclesiam contristent. Quæ præter præmissa gerat sanctitas tua. Ut nosti, loquere Ammonio Comiti, & suadeat ei ea quæ scit religiositas vestra. Et fac illum scribere huc, ne sit etiam de hoc tristitia. Magnificentissimus Aristolaus, qui pro tua sanctitate laborat, contristatur omnino quod ei talia scripseritis. Roget itaque sanctitas tua Dominam jugalem ejus ut scribat ei rogans illum ut perfecte laboret & ut reverentissimus Eutyches scribat ei. Festinet autem sanctitas tua rogare Dominam Pulcheriam ut faciat Dominum Lausum intrare & Præpositum fieri, ut Chrysoretis potentia dissolvatur, & sic dogma nostrum roboretur. Alioquin semper tribulandi sumus.

A

B

C

D

E

CAPUT CCIV. ...29?

Incipiunt epistolæ quas inveni in codicibus Dioscorianorum, quarum signum a capite.

[c] DOmino meo dilectissimo fratri & commi-
nistro [d] Donato Cyrillus in Domino salutem. Convenit & omnino peculiariter tuæ me religiositati ea quæ Ecclesiarum subsecuta sunt pacem facere nota. Fuit igitur Dominus meus admirandissimus Tribunus & Notarius Aristolaus ad Antiochiam, imperiales syllabas ferens, quæ jubebant reverentissimum Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum Joannem anathematizare quidem polluta Nestorii dogmata, acquiescere vero & dejectioni ejus ad similitudinem synodi, ac tunc quærere ut esset sibi nobiscum una communio. Et virtus quidem eorum quæ scripta sunt hæc fuit. Quidam vero orientalium Episcoporum, nondum puto eundem judicantium, vel etiam patrocinium illi præbentium qui rectam fidem nostram contristat non mediocriter & gloriam Salvatoris omnium nostrum Christi non mediocriter offendit, præparaverunt ad me scribere religiosissimum Berrhœensium Episcopum Acacium fatua quædam, quasi ipsa deposcerent, [e] oportere quidem cuncta quæ a nobis adversus Nestorium scripta sunt solvi & ut infirma projici, consentire vero soli fidei symbolo quæ a sanctis patribus nostris in Nicæna definita est civitate. Scit vero sanctitas tua quod tales rursus eorum propositiones & in Ephesina fuerint civitate. Ego vero scripsi ad hæc quod rem quærerent quæ fieri non posset. Scripsimus enim recte quæ scripsimus, rectam immaculatamque asserentes fidem, & nihil omnino negamus ex nostris. Nec enim, sicut ipsi dicunt, aliquid excedenter est dictum, sed ubique juxta rectitudinem & veritatis virtuti concurrentia sunt. Illos autem potius oportere a (non) necessariis (cessare) sed circa id (acquiescere) quod bene habens placuit & ipsi piissimo & Deo amicissimo Imperatori & sanctæ synodo, ut Nestorii verbositates & contra Christum factas blasphemias anathematizent, fateantur vero & eum se habere dejectum, & ordinationi consentiant sanctissimi & religiosissimi Episcopi Maximiani. His igitur literis a me directis ad eos, conspicientes quod eis communio minime redderetur nisi perducerent ad finem quæ ab eis fieri oportebat, mittunt ad Alexandriam Emesenorum Episcopum reverentissimum Paulum ferentem literas ad me, communicatorias quidem, non tamen valde competenter dictatas. Simulabant enim & reprehensiones inferre, tamquam non recte quædam dicta & gesta in sancta synodo fuerint. Et epistolas quidem tales minime attendi, sed dixi quia illi qui & veniam postulare in his quæ acta sunt debuerunt, quoniam & secundas injurias inferunt. Excusante autem prædicto religiosissimo Episcopo & cum sacramento affirmante quod talem non habuerint intentionem, sed potius ex simplicitate ad has vene-

a *Dalmatium*) Vide supra pag. 563. 565. b *Eutychen*) Ejus ergo magna tum erat sanctitatis fama. Post ea sævit contra dogmata Ecclesiæ, & hæresim de suo nomine condidit. c *Domino*) Hæc epistola habetur Græce & Latine supra in hoc tomo Conciliorum.
d *Donato*) Episcopo Nicopolitano Epiri veteris. Interfuit Concilio Ephesino. Vide tomum super. Conciliorum.
e *Oportere*) Vide supra pag. 677.
(*a*) *Scholastico*. (*b*) In Cod. *desit & ipse*. (*c*) *auscultet*. (*d*) *Imperator*. (*e*) *consentent*. (*f*) *reverentissimo ut*.

venerint literas, pro caritate & istud omisi- A
mus. Non autem prius ei Missas nobiscum
celebrare concessi nisi libellum dans in scripto
anathematizasset Nestorii dogmata, & confes-
sus fuisset eum se habere depositum, & con-
sentire ordinationi reverentissimi & religiosissi-
mi Episcopi Maximiani. Interrogabat quidem
tamquam pro omnibus qui in oriente sunt re-
ligiosissimis Episcopis, tales libellos dans ut
nihil ultra hæc aliud poscaremus. Consensi ve-
ro nullatenus; sed enim simul direxi cum Do-
mino meo admirandissimo Tribuno & No-
tario Aristolao duos e Clericis nostris in
Antiochiam, tradens eis chartam, & di-
cens: Quia si subscripserit religiosissimus Epi-
scopus Antiochenorum Joannes, & recepe- B
rit eam, tunc ei date communicatorias literas.
Anxiabatur enim pro tarditate præfatus admi-
randissimus Tribunus Aristolaus. Subscribente
igitur religiosissimo Episcopo Joanne & his qui
cum eo sunt clarioribus, & anathematizanti-
bus Nestorii dogmata, & confitentibus eum se
habere depositum, consentientibus quoque or-
dinationi religiosissimi Episcopi Maximiani,
communionem reddidimus. Hæc namque illis
& in Ephesina metropoli proposita sunt a san-
cto Concilio. Noverit vero & illud sanctitas
tua, quod institerit quidem a principio plurimum rogans reverentissimus Episcopus Paulus
pro his qui depositi sunt, Helladio dico, & C
Eutherio, & Himerio, & Dorotheo. Et ro-
gabat vacare ea quæ decreta sunt similiter eis,
prætendens non aliter Ecclesiarum pacem posse
definiri nisi adjicerentur & hi. Ego vero dixi
quod impossibilem rem tentaret & impossibile
hoc esset obtineri unquam a nobis. Permanse-
runt igitur in eo quo nunc sunt [a] habitu, &
nulla eorum mentio facta est in compositioni-
bus de pace Ecclesiarum. Scripserunt vero eam-
dem epistolam, quam direxerunt ad me, &
ad religiosissimos & sanctissimos Episcopos tam
[b] Xystum magnæ Romæ quam & Maximia-
num sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanorum.
Et necessarium fuit ut de his subtiliter doce-
retur perfectio tua; ne forte aliquando multi-
loquiis assueti, alia pro aliis seminantes, per- D
turbent aliquos fratrum, quasi nos ea quæ ad-
versus Nestorii blasphemias scripsimus negare-
mus. Direxi autem paria epistolarum tam scrip-
tæ à me ad reverentissimum Episcopum An-
tiochiæ Joannem quam & ejus quæ ab eo ad
me scripta est anathematizando Nestorii blas-
phemias & assentiendo ejus dejectioni, ad in-
structionem integram tuæ perfectionis. Et alias
nemo proferat præter istas epistolas. Saluta fra-
ternitatem quæ apud te est. Te quæ nobiscum
est in Christo salutat.

CAPUT CCV. 294

[c] *Epistola ejusdem ad Acacium Melitinensem Episcopum.*

REverentissimus & religiosissimus Diaconus & Archimandrita [d] Maximus venit ad me Et dum talis sit vir, vidi eum sicut oportuit eum qui per multum tempus videri desideratur. Admiratus vero sum & zelum ejus & rectitudinem & aculeum pietatis quæ in Christo est. Ita enim cogitat & plenam curis habet mentem ut & omnem laborem velit suaviter sustinere quatenus mala doctrina Nestorii B radicitus ab orientis partibus exstirpetur. Legit autem mihi & tuæ sanctitatis epistolam scriptam ad reverentissimum, & religiosissimum Episcopum Antiochenorum Joannem multa fiducia & Dei amore plenam. Scripsi vero ei & ego tales epistolas. Sed, ut videtur, deteriora vicerunt. [e] Fingentes enim se ea quæ Nestorii sunt odisse; altero rursus ea detinent modo, quæ sunt Theodori admirantes, qui certe æqua imo multo deteriori potius impietate languebat. Non enim Theodorus Nestorii discipulus fuit, sed iste illius, & quia ambo quasi ex uno ore loquuntur, atque conspuunt mali sensus ex corde suo venenum. Scripserunt igitur ad me orientales *quod non oporteat ea quæ sunt Theodori accusare, ut non* inquiunt, C *& ea quæ sunt beati Athanasii & Theophili & Basilii & Gregorii accusentur. Quæ enim locutus est Theodorus, hæc & illi.* Ego vero ista scribentes non pertuli, sed fiducialiter dixi quia Theodorus quidem blasphemam habuit & linguam & ei calamum ministrantem, illi vero totius orthodoxiæ fuerunt magistri & enituerunt in istis. Sic vero eos qui ab oriente sunt affecerunt ut & exclamationes in Ecclesiis a populis fierent: *Crescat Theodori fides. Sic credimus sicut & Theodorus.* Et ista qui eum quondam lapidibus infectati sunt in Ecclesia quæ apud eos est breve aliquid subloqui præsumentem. Sed sicut vult magister, ita sapit & grex. D Ego quidem nec quievi increpare ea quæ ab ipsis scripta sunt, nec quiescam. Quoniam vero oportuit, velut contradictiones in scripto apud eos essent, intendens in Theodori & Diodori codicibus, qui scripserunt non de incarnatione ([f] sed magis contra incarnationem,) elegi quædam capitula, & quo fuit possibile modo egi contra ea, ubique pronuntians abominatione plenam eorum esse sententiam. [g] Hortante autem me præfato reverentissimo Diacono & Archimandrita Maximo interpretari E symbolum fidei quod expositum est a sanctis patribus qui Nicææ convenerunt, & ad hoc dispositi memetipsum. Asseverat enim quod quidam

a *Habitu*) Hinc emenda editionem Conciliorum ubi pro *schemate* positum est *schismate*. In Græco est χήματι; pro quo recte adnotatum est in margine χίσματι. b *Xystum*) Ea epistola extat Græce & Latine in tomo hoc Conciliorum pag. 351. c *Epistola*) Scriptam esse eo anno quo Proclus tomum suum misit ad synodum Antiochenam patet ex capite CCXI. Extat autem illa Græce & Latine inter opera sancti Cyrilli, Latine vero ex veteri interpretatione in collatione quinta Concilii V.

d *Maximus*) Diaconus Joannis Antiocheni, ut in capite decimo docet Liberatus. Extat enim ad eum epistola Cyrilli, in qua vocatur Diaconus Antiochenus. De hac Maximi monachi profectione in orientem vide quæ Irenæus supra dixit in scholio ad caput CXCV. & infra cap. CCVI. CCXI.

e *Fingentes*) Vide Liberatum cap. 10.

f *Sed magis*) ista, quæ desunt in codice Casinensi, addita sunt ex editione vulgata istius epistolæ, & ex antiqua quæ extat in Concilio quinto.

g *Hortante*) Hinc recte collegit Lupus Cyrillum exposítionem suam in symbolum scripsisse ad preces atque hortationes Maximi. Extat in tomo hoc pag. 383. inscripta Anastasio, Alexandro, Martiniano, Joanni, Gregorio, & huic Maximo Diacono. Ejusdem fragmenta referuntur in collatione quinta Concilii V.

dam verſute fingunt ſe dicere illud & ſequi, ſed non ſenſibus rectis utantur, ſed diſutantur potius eis quæ recte & indeclinabiliter directa ſunt ad id quod ipſis videtur. Ut vero tuam non lateat ſanctitatem, direxi [a] codicem ſimul & [b] tomum: quæ legens, conſuetas pro me preces offerre dignetur.

Qui talia pro ſe ſcripta proferre conſueti ſunt, ex ipſis quoque alieni a Chriſti Eccleſia demonſtrantur; poſito prius quod re vera Cyrilli ſint, & quod talia ejus ſcripta & geſta probanda ſint. Vident quod poſt damnationem Neſtorii & hæreſis ejus, ipſe princeps totius excluſionis eorum deteriora dicens a Neſtorio ſcripſiſſe Theodorum, a communione tamen ejus judicum ſe minime ſeparavit, dum certe hos ipſos, id eſt, orientales Epiſcopos, ipſumque Concilium tota cauſa diviſiſſe legatur, non ſolum judicandi Theodorum, ſed & ita ejus quæ accuſabantur ſcripta laudandi ut in Eccleſiis a populis clamaretur orientis: Creſcat Theodori fides. Sic credimus ſicut ipſe. *Iſti autem qui ſe quaſi Cyrilli ſequaces extollunt, uſque adeo ſe ab ejus judicum communione diviſerunt ut non ſolum ſcriptis & nomini Theodori anathema in ſcripto dicerent, ſed & non judicantibus & anathematizantibus ea. Et hoc tunc fieri cœpit quando non, ut pridem, ſolius orientis, ſed totius eum vindicabant orbis Eccleſiæ. Nonne ſi hoc ſane factum dicatur pro antiqua communionis talium tolerantia, quæ nunc intolerandiſſima judicatur, conſequentiſſime & ipſe Cyrillus juſte damnatus proponetur? Longe igitur rectius facimus, qui utrumque defendimus ab eis, nec unum acerbe damnando, nec alteri rationabiliter parcendo. Hoc auctores eorum, id eſt, clariores ſequaces Dioſcori obruit. Si enim tunc Cyrillus beatiſſimus & per talia reclamans, toleravit tamen ſolius orientis Concilium, quomodo veſtri auctores Chalcedonenſe totius orbis Concilium anathematizare præſumpſerunt, & ab Eccleſiæ ubique diffuſæ ſemetipſos communione ſejungere? Jam ſi hæc idonea non ſunt ad utriſque partibus oſtendendum quod timore divini judicii ſchiſma relinquere atque ad Chriſti debeant Eccleſiam remeare, quid unquam dici poterit quod gehennæ metus & æternæ vitæ deſideriam humanis poſſit animis commendare? Per Chriſtum quæſumus, univerſi qui legitis, ſtudete meminiſſe quæ diximus & quia ob hoc ipſum, & cætera ſcripta ſimilia in hoc ſynodico vertimus in Latinum.*

CAPUT CCVI. 295

[c] *Epiſtola quædam Lamponi presbytero & Clericis.*

DEgente me in Ælia, vir quidam præcipuus eorum qui in palatio militant epiſtolam mihi obtulit multorum verſuum & grandem atque ſignatam, quaſi qui acceperit eam ab orthodoxis Antiochiæ. Subſcriptiones vero erant in ea multorum valde & clericorum & monachorum & laicorum. Impetebat vero orientis Epiſcopos, quaſi tacuerint pridem Neſtorii nomen; & fingunt ſe ei adverſos; tranſilierunt vero ad Theodori de inhumanatione codices, in quibus multæ deteriores jacent a [d] Neſtorii blaſphemiis. Pater enim fuit malæ ſectæ Neſtorii, qui impius loquendo ea quæ illius erant, ad iſta in quibus nunc eſt perveniſſe veriſimiliter mihi videtur. Et ſcripſimus glorioſiſſimo Epiſcopo Antiochenorum, ut Theodori impia dogmata in Eccleſia nemo loquatur. Veniens vero Alexandriam reverentiſſimus ([e] Diaconus) & Archimandrita Maximus multum clamavit contra eos qui ſunt in oriente, dicens quod orthodoxi nullum illic habeant locum neque fiduciam ad loquendum quæ rectæ ſunt fidei. Dixit autem quod ſimulent Eccleſiæ ſe ſymbolum confiteri quod in Nicæa eſt a patribus editum, interpretentur vero id male. Et hortatus me eſt ut omnem expoſitionem eorum qui Nicææ convenerunt interpretarer, quod non ſubreperent altera pro alteris, exponens. Quod & feci. [f] Deportat igitur tomos ut offerantur & piiſſimis dominabus & amatori Chriſti ac piiſſimo Domino. Feci enim in membranis fieri tomum. Contrecta igitur eum, quando bene ſe habere conſpicitis, opportune proferre. Oportet enim nos ubique pro recta fide certare & eam quæ contra Chriſtum excitata eſt impietatem, quantum poſſibile eſt, tentare ut e medio auferatur.

CAPUT CCVII. 296

(*a*) *Epiſtola ejuſdem Joanni Epiſcopo Antiocheno.*

LIteras a tua perfectione tranſmiſſas, plenas feſtivitate multa, etiam ſuaviſſime nunc ſuſcepi. Quod enim bonum, aut quid jucundum, niſi habitare fratres in unum, per unanimitatem & eandem circa Chriſtum voluntatem in caritate conjunctos ad invicem, diruptis e medio ſcandalis quæ neſcio qualiter ſubintroducta ſunt: quæ gratia ſalvatoris per tuam ſanctitatem perempta quidem ſunt olim, perimentur vero & in reliquis. Et hoc eſt, arbitror, quod a Deo dictum eſt voce prophetica: *Ambulate per portas meas, & lapides ex hac via projicite.* Contingat igitur ut cuncti quæ meliora ſunt honorantes, vel nunc tandem contra veritatem contendere deſinant, & addicta verboſitate Neſtorii, rectum & immaculatum reſumant fidei verbum. Et hi quidem qui ad hoc olim vocati ſunt, plurima valde nos, ut dixi, feſtivitate repleverunt. Det vero omnium Deus tuæ perfectionis orationibus & educationem, adductos ad manſuetudinem capere noſſe

a (*Codicem*) id eſt, libellos Armeniorum pro defenſione dogmatum Theodori Mopſueſteni, quos Alexandriam delatos fuiſſe & Cyrillo oblatos a Baſilio Diacono docet Liberatus. Verum ex epiſtola ad Lamponem, quæ extat in capite ſequenti, colligi poſſe videtur hoc per codicem aut tomum intelligi expoſitionem Symboli a Cyrillo compoſitam. b *Tomum*) Procli videlicet ad Armenios, quem idem Baſilius obtulerat Cyrillo, ut ſcribit idem Liberatus. c *Epiſtola*) Extat Græce inter epiſtolas ſancti Cyrilli, Latine vero in collatione quinta Concilii Quinti. Ejus fragmentum refert Pelagius II. in epiſtola tertia ad Epiſcopos Iſtriæ.

d *Neſtorii*) Eadem vox reſtituenda eſt epiſtolæ tertiæ Pelagii ad Epiſcopos Iſtriæ quam infra ſuo loco legendam proponemus, ubi male editum eſt *nefariæ*; cum tamen in codice Nicolai Fabri, ex quo illa edita eſt, diſerte ſcriptum ſit *Neſtorii*. Extat nunc in bibliotheca Colbertina.

e *Diaconus*) Hæc vox addita eſt ex ſynodo quinta. De eo vide ſupra cap. ccv.

f *Deportat*) Nos emendavimus. Nam Lupus ediderat, *Deportate*. In Concilio V. habetur, *Habet*.

(*a*) In God. ita legitur: *Epſ. bi Antiochio.*

quod utile eſt. Si vero quidam ſæve contendunt, Eccleſiæ manſuetudinem non culpabunt; ſed ſibimetipſis quod paſſuri ſunt haurientes, a vobis audient: *Abite in lumine ignis veſtri & flamma quam arceſſiſtis*. Oportet enim diſtortis jam non manſuete concurrere.

CAPUT CCVIII. 297

(*a*) *Epiſtola ejuſdem Maximo, Joanni, Thalaſſio, Presbyteris & Archimandritis.*

EGregius quidem zelus religioſitatis eſt veſtræ, & omni laude ſtudium plenum. Zelantes enim Deo zelatis, ut ſcriptum eſt, ut non & nunc ab his qui ea quæ ſunt Neſtorii ſapiunt exhonoratus inquiat: *Suſtinuimus qui ſimul contriſtaretur, & non fuit; & conſolantem, & non inveni*. Et hi quidem qui dogmatibus religionis ſive Dei culturæ obſiſtunt, contra ſtimulos calcitrant, & ſuis ipſorum nocent animabus, offendentes in Chriſtum, & contra eum calumniis ſe oblectantes. Alienum vero eſt ab anima ſacerdotis, & quæ populis præſidere ſortita eſt, lingua quidem anathematizare polluta & contaminantia Neſtorii dogmata, refertam vero eis habere mentem & evertere animas fratrum pro quibus Chriſtus eſt mortuus. Scripſi ergo & Domino meo admirandiſſimo Tribuno & Notario Ariſtolao quæ utique ſcriptura eſt religioſitas veſtra. Scripſi vero & aliis quibuſdam. Cognoſcens vero & hoc a reverentiſſimo Presbytero & Archimandrita Adamantio, cujus & mores & converſationem & diſciplinam cum intellectu & rectitudine circa fidem miratus ſum, & quaſi omnes in uno præſentes adſpexi. Quoniam vero mihi multi orthodoxorum & religioſiſſimorum Epiſcoporum ſcripſerunt oppoſita ſibi ſeu populis qui ſub eorum manu ſunt ab inſenſatis Neſtorianis colligens ea, librum brevem ſcripſi de incarnatione unigeniti, ut in tribus capitulis redigens omnem de fide ſermonem. Et primum quidem eſt, quod ſancta virgo ſit Dei genitrix. Secundum, quia unus eſt Chriſtus, & non duo. Tertium vero, quia manens impaſſibilis Dei ſermo, pertulit propria carne pro nobis. Igitur religioſitas veſtra præparet eum ab orthodoxis legi. Placebit enim, ſicut arbitror, omnem fere illorum ſolutam habens excuſationem. Pro me vero facere orationes ne pigeat vos. Multa enim undique ſe effundens negotiorum coarctatio inſtar fluctuum conflictum habet intolerabilem. Credo autem & per orationes religioſitatis veſtræ erit iterum tranquillitas & pax.

Hanc ſequitur illa quam & Irenæus poſuit ab eodem Cyrillo ad Ariſtolaum ſcriptam.

CAPUT CCIX. 290

(*b*) *Ejuſdem Cyrilli epiſtola Ariſtolao Tribuno & Notario.*

PIarum ſanctionum quæ nuper ad admirabilitatem tuam ſunt tranſmiſſæ virtutem addidicerunt omnes tam qui ſunt in magna Alexandria zelotæ quam qui per univerſam quoque Ægyptum Epiſcoporum religioſiſſimi, & rurſus orationes pro donis obtulimus intentiſſimas Deo de victoria & permanſione amicorum Chriſti & religioſiſſimorum Principum noſtrorum, quos & contingat magnificari contra hoſtes & corroborari adverſus omnem reſiſtentium manum, ut ſimus omnes in pace atque lætitia. Eſt vero id & tuæ admirabilitatis ſtudio dignum. Oportuit enim ut tibi, qui talis es, & qui multum intendis quod pium eſt, & habes fervidum zelum, dico autem pro pietate & immaculata fide, committeretur & hoc. Et orabam quidem ut omnes per orientem religioſiſſimi Epiſcopi nec ſuſpecti a principio ullatenus fierent de malo ſenſu Neſtorii, ſed ſinceram & omni inquinamento liberam opinionem & ipſum cor habuiſſent. Sic enim verbum veritatis recte tractantes, curam decentem probatiſſimi induiſſent. Sed, ut addiſco, linguam quidem nonnulli, & quod attinet uſque ad ſermonem, anathematizant veſaniam Neſtorii, audent vero rurſus ea & ſapere & loqui quæ ejus ſunt. Et incredibile quidem eſt ſi ſint quidam tales ullatenus eorum qui ſortiti ſunt ſacerdotium. Quia vero multa eſt conſuſurratio, & non deſpiciendæ immo & omni reverentia dignæ ſunt perſonæ hæc teſtantium, dignetur tua virtus ſemetipſam Deo commendandam cura attentiori intendere, ut præcipue qui in ſuſpicione ſunt hujuſmodi mali, anathematizent contaminatum Neſtorium propter multas blaſphemias ejus. Non enim id tantum dixit quia ſancta virgo non eſſet Dei genitrix, ſed & alia ſuper hæc adjiciebat mendacii patrocinia contra rectam & apoſtolicam traditionem. Duos enim nominabat Chriſtos filios, unum quidem ſemotim ex Deo patre verbum, alterum vero præter eum ſemotim, illum ex ſemine David, & quem divinitatis organum nominabat, & dividens ubique, & quaſi oblitus beati Pauli dicentis: *Unus Dominus, una fides, unum baptiſma*. Non enim in Deum & hominem baptizati ſumus, ut in duos per differentiam filios, ſed in unum Chriſtum, id eſt, unigenitum Dei verbum inhumanatum & incarnatum; ut ſit idem ipſe Deus ſimul & homo; ut ex Deo quidem patre genito Deo unico, ex ſancta vero virgine eodem ſecundum carnem. Non igitur patiatur admirabilitas tua eos qui alia ſapiunt & nequicquam garriunt illic. Unus eſt enim, ſicut dixi, Jeſus Chriſtus Dominus, & ejus una perſona inhumanati, ejus qui natura & vere eſt filius. Eundem vero dicimus impaſſibilem quidem eſſe ſecundum divinitatem, pati vero propria carne ſecundum ſcripturas. Cujus enim proprium eſt corpus, illius eſſe dicuntur & quæ carni ejus contigerunt paſſiones. Impaſſibilis ergo ſecundum divinitatem ſubſiſtens, in propria

(*a*) In Cod. ita legitur: *Hanc ep'm*. (*b*) In Cod. *Hanc ep'la Ariſtolao &c.*

pria carne pertulit propter nos & pro nobis. Sic & universa dicuntur ut vivificante Deo unitam sibi carnem & propriam ejus, & nos in ipso & morte & corruptione potiores efficiamur. Si vero & anathematizant quidem voce & lingua, & sapiunt altera, videant impendens sibi a Deo periculum & prolatum [a] terminum ab universali Concilio quod in Epheso congregatum est. [b] Definivit enim ut qui ea quæ sunt Nestorii loquuntur aut sapiunt, sive Episcopi fuerint, sive Clerici, a sacerdotio repellantur; ne dicant quod eam quæ in Epheso congregata est synodum nesciant; ut non eos abnegemus & nos, tamquam nescientes Episcopos esse.

CAPUT CCX. 299

(a) Epistola ejusdem Joanni Antiocheno contra Theodoretum.

EGo quidem absterssisse a se maculam Nestorii vocum novitatis una cum aliis religiosissimis Episcopis suspicabar reverentissimum Episcopum Theodoretum. Credebam namque quod postquam semel scripsit & amplexus est pacem, ac recepit a me salutationis pacem, quæ pacationi videbantur officere abstulerit & ipse de medio. Sed mihi tradidit reverentissimus presbyter Daniel (quod) nunc usque persistit. A plurimis enim recedens, permanet forsan in ejus blasphemiis. Et clarum est, si nec anathematizavit eas, (quod) neque pertulit ejus dejectioni subscribere. Et mihi det fiduciam sanctitas tua ex caritate dicenti quam ob causam sic pertinaces sunt aliqui ut non sequantur probabilem tuæ religiositatis intentionem neque in his quæ cum orbe feciſti, sed quasi quidem dehonorantes congregationem sint, ita quod sibimetipsis videtur confirmant. Et si ea quæ didici vera sunt, debet intrare in experimentum tuæ religiositatis aculeorum prædictus religiosissimus vir.

CAPUT CCXI. 300

Epistola ejusdem Mosæo Episcopo [c] Antaradi.

EGo quidem semper tuæ religiositati scribere non omisi & literas ab ea directas accipere. Quæ vero mota sunt inter hæc, taciturnitatis causa sunt facta mihi & tibi; quæ & det Deus radicitus cadere atque e medio fieri. Volunt quidam spinas, quæ inter erigunt sepem, & disruptionem, qua nostri affectus ad invicem convenire non valeant. Perturbaverunt enim me omnino qui circa reverentissimum Archimandritam [d] Maximum, scribentes quædam quæ ad summam blasphemiam pertinent, & dicentes quod illa ad eos a tua religiositate sint dicta. Oportet vero nos ut sicut ad [e] corda scientem super omnia Deum sic pure accedamus, & non ut lingua quidem confiteamur contradictionem pollutorum dogmatum Nestorii, in anima vero aliud habeamus. Et hæc scribo, his quidem quæ dicta sunt non valde credens, sed opinionem tuæ religiosissimatis præmunire volens. Valde vero sum delectatus inspiciens ea quæ a tua religiositate sunt scripta & per Dominum meum desideratissimum filium vestrum Thomam.

CAPUT CCXII. 301

(b) Epistola ejusdem Acacio Melitinensi.

[f] LAtere tuam non oportuit sanctitatem quæ forsan & didicit, quod venerint omnes religiosi orientis Episcopi in Antiochiam, dirigente eis [g] tomum (Domino) meo sanctissimo Episcopo Proclo bonis sensibus & rectis dogmatibus plenum. Erat namque sermo multus & longus de Dispensatione Domini nostri Jesu Christi. [h] Subdidit vero & nonnulla capitula ex codicibus excerpta Theodori, & Nestorii malis sensibus convenientem habentia intellectum; & hortatus est ut anathematizarentur ab eis. Ipsi vero non passi sunt. Deinde [i] scripserunt ad me quia si anathematizari contigerit scripta Theodori, omnino percurrere hanc maculam & ad sanctos patres nostros [k] Athanasium vero dico & Basilium & Gregorium & Theophilum & ceteros. *Scripserunt enim*, inquiunt, *& ipsi quædam Theodoro consona*. Erat necessarium scribere, & non qualiacunque, ad eos: quæ & nota tuæ faciet sanctitati reverentissimus presbyter Daniel, qui Alexandria navigat advenire, & per singula integre novit ea quæ mota sunt.

CAPUT CCXIII. 302

[l] Epistola Acacii Melitinensis ad Cyrillum [m] post synodum Ephesi habitam.

QUoniam didici quia per Dei gratiam prævalisti per orationes & absque corporis præsentia quæ studebatis pro Ecclesiis obtinere, & literæ piissimi & amatoris Christi Imperatoris directæ sunt ad clarissimum per omnia virtutum virum Tribunum Aristolaum præcipientes ei ut cogat unumquemque Episcoporum in

a *Terminum*) canonem, regulam, definitionem. In antiquis codicibus Concilii Chalcedonensis ita scriptum est in fronte canonum. *Termini ecclesiastici promulgati a sancta & magna & universali synodo quæ Chalcedone collecta est.* Supra cap. XXXVIII. *excommunicationis conculcaverunt terminum.* b *Definivit*) Vide supra pag. 560.
c *Antaradi*) seu Aradi & Antaradi, ut dictum est supra cap. XVIII. d *Maximus*) Vide supra cap. CCV.
e *Corda scientem*) Ex illo psalmi VII. *scrutans corda & renes Deus.* f *Latere*) Hæc epistola habetur in collatione quinta Concilii quinti & in epistola tertia Pelagii II. ad Episcopos Istriæ, sed ex alia interpretatione. In Concilio autem illo adnotatum est eandem scriptam esse ad Theodotum Ancyræ & ad Firmum Cæsareæ Cappadociæ. g *Tomum*) sive epistolam ad Armenios, quæ edita est Græce & Latine in hoc tomo Conciliorum & cujus varia fragmenta referuntur in Concilio V. & apud Facundum. h *Subdidit*) Hæc non extabant in epistola Procli ad Armenios, sed in altero tomo, ut docet Joannes & synodus Antiochena in epistola ad Cyrillum apud Facundum lib. 8. cap. 4. *Alter tomus excerpta quædam habens beati Theodori, qui fuit Mopsuestiæ Episcopus, & ea quæ ille diversis libris scripsisse videtur, volentes eis anathema inferre.* Excerpta autem illa non fuerant facta a Proclo, sed ab Armeniis; eaque simul cum tomo suo miserat Proclus, ut ait Liberatus. i *Scripserunt ad me*) Concilium Antiochenum ibidem: *Excerptis enim istis similia quædam invenimus apud ter beatum & nobilem Athanasium &c.* ut infra in Concilio apud Antiochiam celebrato anno CCCCXXXV. k *Athanasium*) Vide supra cap. CCV. l *Epist. Acacii*) Extat ex alia interpretatione supra cap. LXXXIII. m *Post Synodum*) In alio exemplari, *de pace quæ inter ipsum & orientales Episcopos facta est.*
(a) In Cod. *Hac epist. Joanni &c.* (b) In Cod. *Has epistola.*

in ſua Eccleſia anathematizare polluta Neſtorii & Theodori impietatis dogmata, gratias agens adorando Domino Deo, & multum pro tuo ſtudio orans, ſcribo prius quidem ſalutans reverentiam tuam, & rogo zelum tuum qui circa Deum eſt ut æque quidem pro cunctis Eccleſiis cures, & neque quamlibet Eccleſiam deſpicias, ſed aut per [a] verba ipſorum præſentia, aut quoſdam dirigendos cum admirandiſſimo & clariſſimo Tribuno fideles & zelantes viros ex tuis ſodalibus, cogas unumquemque publice anathematizare Neſtorii & Theodori dogmata, & præcipue dicentes duas naturas poſt unitionem, ſemotim quamque operantem. Expertus namque eos qui ſunt in Germanicia, inveni quidem illos dicere duos filios, olim duas naturas dicere minime devitantes. Unde non concedatur dici ab eis & doceri quod unaquæque natura ſecundum ſemetipſam operetur, & hæc quidem ſuſceperit paſſiones, illa vero impaſſibilis manſerit. Nihil eſt enim aliud niſi rurſus duos filios confiteri duaſque introducere perſonas. Rogo igitur compaſſibilem & Deo deditam animam tuam ut pro cauſa invigiles, a Domino Chriſto tempus accipiens, & obtineas ſanctis Eccleſiis abſque ſcandalo & macula unitionem.

Poſt hanc jacet deſcripta, ut ajunt, ad hanc longa epiſtola, cujus initium: [b] Res quidem eſt inter fratres collocutio dulcis &c. *quam posuimus olim ab alio translatam, ut erat.*

CAPUT CCXIV. 303

Epiſtola ejuſdem [c] *ad Succeſſum Epiſcopum Diocæſareæ Iſauriæ provinciæ*

PErlegi quidem commonitorium quod a tua eſt ſanctitate tranſmiſſum, nimium vero ſum gratulatus quod & dum valeas nobis aliiſque prodeſſe ex multo amore doctrinæ, hortari dignaris ut ea quæ tenemus omnino & bene ſe habere perſpicimus, hæc ipſa & ſcribamus. Sapimus ergo de ſalvatoris noſtri diſpenſatione ea quæ & ſancti patres qui ante nos fuerunt. Legentes enim labores illorum, ſic noſtra coaptamus nunc ut illos ſequamur, & nihil novi eorum dogmatum rectitudini invehamus. Quia igitur tua perfectio percunctatur utrum dici oporteat ſuper Chriſto duas naturas an non, arbitratus ſum reſpondere ad iſta [d] Diodorus quiddam pneumatomachus, id eſt ſpiritui ſancto repugnans erat. qui, ut dicunt, circa tempus orthodoxorum communicavit Eccleſiæ, deponens, ut putavit, Macedonianæ hæreſis maculam, languorem incurrit in alterum. Sapuit enim & ſcripſit quod alter quidem ſemotim ſit filius qui eſt ex ſemine David [e] ex ſancta virgine genitus, alter vero proprie filius ſermo qui ex Deo eſt patre. Velut ovis autem pelle obumbrans lupum, ſimulat quidem unum ſe dicere Chriſtum, referens nomen ad ſolum Dei patris verbum genitum, ex Deo unigenitum. Ut vero in ordine gratiæ deputat hoc, ut ipſe dicit, & ei qui eſt ex ſemine David, & filium vocat. Unitum vero non ſicut nos glorificamus, ſed circa dignitatem ſolam, & circa auctoritatem, & ſecundum honoris æqualitatem. Hujus diſcipulus fuit Neſtorius, & ex illius obtenebratus codicibus ſimulat quidem ſe unum & Chriſtum & filium, & Dominum confiteri, partitur vero & ipſe in duo unum impartibilem, hominem dicens Deo eſſe conjunctum æquivoca nuncupatione, æquo honore, dignitate. Quia etiam voces quæ in evangelicis prædicationibus de Chriſto ſunt poſitæ definit, ac dicit has quidem coaptari debere homini, manifeſtum eſt utique quod humanas, illas vero Deo verbo ſingulariter convenire, manifeſtum eſt utique quod Deo decentes. Et quoniam ſequeſtrat multipliciter, & quaſi a parte ponit ut hominem ſemotim eum qui eſt ex ſancta virgine genitus, & ſemotim ſimiliter & a parte filium eum qui eſt ex Deo patre ſermonem, ob hoc ſanctam virginem dicit non eſſe Dei genitricem, ſed genitricem potius hominis. Nos vero non ſumus ita hæc ſe habere diſpoſiti, ſed a divina ſcriptura & a ſanctis patribus ſumus edocti unum filium, unum Chriſtum, & Dominum confiteri, id eſt, ex Deo patre ſermonem, genitum, quidem ex ipſo ante ſæcula Deo decenter & ineffabiliter, in noviſſimis vero temporibus ſæculi eundem propter nos genitum ſecundum carnem ex ſancta virgine. Et quia Deum inhumanatum & incarnatum genuit, idcirco eam & Dei genitricem nominamus. Unus eſt igitur filius, unus Dominus Jeſus Chriſtus, & ante incarnationem, & poſt incarnationem. Non enim alter eſt filius ille ex Deo patre ſermo, alter vero rurſus hic ex ſancta virgine, ſed ipſe ille qui ante ſæcula & ſecundum carnem ex muliere genitus creditur, non tamquam divinitas ejus initium quoque eſſe acceperit, vel certe ad ſubſiſtendi principium per ſanctam virginem ſit vocata, ſed quia potius, ſicut dixi, ante ſæcula exiſtens verbum, ex ipſa ſecundum carnem natum eſſe dicatur. Propria namque erat ejus caro, ſicut cetera uniuſcujuſque noſtrum, & proprium ejus corpus. Quoniam vero quidam objiciunt nobis Apollinarii ſectas, & dicunt: ſi unum dicitis per unitionem integram & conſtrictam filium ex Deo patre verbum inhumanatum & incarnatum, forſitan & illud utique ſomniatis & cognoſcitis ſapiendum quod confuſio aut contemperatio aut confermentatio facta ſit verbi ad corpus, ſeu certe corporis translatio in divinitatis naturam. ob hoc igitur & valde ſapienter, repellentes calumniam, dicimus, quia ſermo qui ex Deo patre eſt, inæſtimabiliter atque ineffabiliter univit ſibi corpus animatum anima intellectus capaci, & proceſſit homo ex virgine, non per mutationem naturæ ſecundum nos factus, ſed magis diſpenſativa benevolentia. Voluit enim fieri homo, & ſecundum naturam Deus eſſe non perdidit. Sed etſi in his quæ ſecundum nos ſunt depoſitus eſt menſuris, & portavit formam

a *Verba ipſor. præ.*) Aliud exemplar, *veſtram ipſorum præſentiam*. pag. 677.
b *Res quidem*) Habetur ſupra in fine geſtorum Concilii Epheſini.
c *Ad Succeſſum*) Iſta & ſequens epiſtola habentur Græce & Latine inter epiſtolas ſancti Cyrilli, & in appendice tomi primi Conciliorum editionis Romanæ.
d *Diodorus*) Epiſcopus Tharſenſis.
e *Ex ſ. virgine*) In vulgatis editionibus, *ex ſanguine virgine Deique matre*.

mam ſervi, & ſic permanſit in excellentiis deitatis & in dominatione naturali. Adunantes igitur nos ſanctæ carni habenti animam intellectualem ineffabiliter ac ſublimiter intellectum ex Deo patre verbum, inconfuſe ac inconvertibiliter unum filium & Chriſtum & Dominum confitemur, eundem Deum & hominem; non alterum & alterum, ſed unum & eundem, hoc & illud exiſtentem & intelligendum. Igitur aliquando [a] quidem ut homo diſpenſative humane loquitur, aliquando vero ut Deus facit cum poteſtate Deo decente ſermones. Dicimus vero & illud, diſquirentes bona arte in carne diſpenſationis modum, & ſubtiliter myſterium calculantes, videmus quod is qui ex Deo patre eſt ſermo, inhumanatus eſt & incarnatus, & non ſibi ex divina natura ſanctum illud corpus plaſmavit, ſed magis ex virgine id accepit. Alioquin quomodo factus eſt homo, niſi quia corpus portavit humanum? Advertentes igitur, ut dixi, inhumanationis modum, videmus quia duæ naturæ ad invicem convenerunt unitione indiſrumpibili inconfuſe atque inconvertibiliter. Caro enim caro eſt, & non deitas, etſi Dei facta eſt caro. Similiter vero & verbum Deus eſt, & non caro, etſi carnem diſpenſative propriam fecit. Quando igitur intelligimus hoc, nihil nocemus ei qui eſt in unitate concurſui. Et ex duabus naturis factum fuiſſe dicentes, veruntamen poſt unitionem non dividimus naturas ab invicem, nec in duos incidimus Chriſtum, ([b] ſed unum aſſerimus filium, & ut patres dixerunt, unam naturam verbi incarnatam. Igitur quod quidem pertinet ad intellectum & ad ſolum animæ oculorum viſum, quomodo inhumanatus ([c] ſit ille unigenitus), duas naturas dicimus eſſe unitas, unum vero Chriſtum & filium & Dominum Dei verbum inhumanatum & incarnatum. Et ſi videtur, ad exemplum ſuſcipiamus compoſitionem ſecundum nos ipſos, qui homines ſumus. Compoſiti enim ſumus ex anima & corpore. Et videmus duas naturas, alteram quidem corporis, alteram vero animæ; ſed unus homo ex ambabus circa unitionem. Et non ex eo quod ex duabus naturis ſit homo compoſitus, duo homines unus efficitur, ſed unus homo, ut dixi, ſecundum compoſitionem ex anima conſtat & corpore. Nam ſi auferimus quod ex duabus diverſiſque naturis unus & ſolus ſit Chriſtus indiſruptus exiſtens, [d] unitionem dicunt orthodoxæ fidei repugnantem. Si una natura eſt totum, quomodo inhumanatus eſt, aut qualem carnem propriam fecit? Quoniam vero in ipſo hypomnyſtico talem ſermonis inveni ſententiam, quod poſt reſurrectionem ſanctum corpus ſalvatoris omnium noſtrum Chriſti in totum ſola divinitas, oportere arbitratus ſum & ad hoc reſpondere. Scribit beatus Paulus, cauſas inhumanationis unigeniti filii Dei nobis enarrans aliquando quidem: *Quod enim impoſſibile erat legi, in quo infirmatur, mittens Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, peccatum damnavit in carne, ut juſtificatio legis impleretur in nobis, qui non ſecundum carnem ambulamus, ſed ſecundum ſpiritum.* Aliquando vero: *Quia igitur pueri communicaverunt carni & ſanguini, & ipſe ſimiliter communicavit eiſdem, ut per mortem deſtrueret eum qui habebat mortis imperium, id eſt, diabolum, & liberaret eos quicunque timore mortis per totam vitam obnoxii erant ſervituti. Non enim angelos apprehendit, (ſed [e] ſemen Abrahæ apprehendit.) Unde debuit per omnia fratribus ſimilari.* Dicimus igitur quoniam ex tranſgreſſione in Adam corruptionem pertulit humana natura, & quaſi tyrannidem ſuſtinet animus noſter ex voluptatibus ſeu motibus carnis inſitis in naturam ([f] neceſſarium ad ſalutem fuiſſe nobis qui in terris degimus, Dei verbum hominem fieri,) ut humanam carnem corruptioni ſubjectam, & voluptatis amore languentem, propriam faceret, & quoniam vita eſt & vivificans, deſtrueret quidem corruptionem quæ in ea eſt, increparet vero in natura inſitos motus, hos videlicet qui ad amorem provocant incongruæ voluptatis. Sic enim congruebat in ea mortificari peccatum. Recordamur vero & beati Pauli legem peccati vocantis motum qui nobis eſt inſitus. Igitur quoniam caro humana propria verbi eſt facta, quievit quidem corruptionem ſufferre. Et quia peccatum neſcit ut Deus, ipſe eam faciens propriam & ſuam, ſicut dixi, monſtravit, deſiit & (illa) voluptatis amore languente, & non ſibimetipſi id impetravit ſermo unicus Dei (eſt enim qui eſt ſemper) ſed utique nobis. Si enim ſubjecti ſumus his malis quæ ſunt ex trangreſſione Adæ, venient modis omnibus in nobis & ea quæ ſunt in Chriſto, id eſt, [g] incorruptibilitas mortificati peccati. Ergo factus eſt homo, non hominem recepit, ut videtur Neſtorio. Et ut factus homo crederetur, dum certe permaneret quod erat, utique Deus ſecundum naturam, ob hoc & eſurire dicitur & laborare & ſuſtinere vero & ſomnum & perturbationem atque triſtitiam & alias irreprehenſibiles paſſiones. Ut autem rurſus ſatisfaceret videntibus ſe, quia homo ſimul erat & verus Deus, divina operabatur ſigna, increpans mare, ſuſcitans mortuos, & alia inopinato perficiens. Suſtinuit vero & crucem; ut carne patiens mortem, & non divinitatis natura, fieret primogenitus ex mortuis, & iter perveniendi ad incorruptionem panderet humanæ naturæ, & infernum ſpolians miſereretur animabus quæ illic tenebantur obtruſæ. Poſt reſurrectionem vero idem quidem (erat) corpus in quo paulo ante pertulerat, veruntamen non habebat in ſe infirmitates humanas. Non enim de cetero eſurit, aut famis vel laboris aut cujuslibet talium eſſe ſuſceptibile dicimus, ſed de cetero incorruptibile, & non hoc tantum, ſed & vivificum. Vitæ ſiquidem corpus eſt, id eſt, unigeniti. Effulſit vero & Deo decentiſſima gloria & intelligitur Dei corpus. Igitur & ſi quis di-

---

a *Quidem*) Sic nos repoſuimus, ſecuti auctoritatem textus Græci. Perperam enim in editione Lupi ſcriptum erat *fidem*. b *Sed unum*) Hoc ſegmentum, quod deerat in editione Lupi, nos addidimus ex editione vulgata. Viderat Lupus heic nulla deeſſe, & poſt vocem *dixerunt* addiderat *dicimus*, quod nos ſuſtulimus. Nunc enim ſenſus eſt integer. c *Sit ille unig.*) Hanc quoque partem huc tranſtulimus ex editione vulgata.
d *Unitionem*) Vox illa referenda eſt ad membrum ſuperius, & deinde legendum, *dicunt orthodoxæ fidei repugnantes. Si una &c.* e *Sed ſemen*) Rurſum hanc pericopen huc tranſtulimus ex editione vulgata.
f *Neceſſarium*) Et hæc quoque addita ſunt ex editione vulgata.
g *Incorruptibilitas*) ſive incorruptio peccatorumque mortificatio, ut in alia verſione.

dixerit id divinum, ſicut & hominis humanum, A orationes decore non deviat. Unde arbitror & ſapientiſſimum Paulum dixiſſe: *Si vero & cognovimus ſecundum carnem Chriſtum, ſed nunc non cognoſcimus.* Dei enim, ſicut dixi, corpus exiſtens proprium, omnia humana tranſcendit. Translationem vero vel tranſitum in divinam naturam corpus ex terra pati poſſibile non eſt, ſed eſt impoſſibile. Alioquin divinitati derogabitur quaſi factæ & quaſi recipienti id in ſe ipſam quod ejus ſecundum naturam proprium non ſit. Æquum namque eſt dicere quod mutata caro in divinitatis naturam & dicere quod mutatum ſit verbum in humanam naturam. Nam ſicut impoſſibile eſt hoc, (inconverſibilis namque & immutabilis eſt) ita & alterum. B Nec enim dici poteſt in divinitatis ſubſtantiam vel naturam poſſe quamlibet ex creaturis tranſire. Creatura vero & illa caro. Ergo eſſe quidem corpus Chriſti divinum (aſſerimus,) quia Dei eſt corpus, & ineffabili gloria illuſtratum, incorruptibile, ſanctum, vivificum; quod vero divinitatis mutatum ſit in naturam, neque ſanctorum patrum ſapuit ullus, neque nos ita ſentimus. Non ignoret vero & illud ſanctitas tua, quod beatæ memoriæ pater noſter Athanaſius, qui fuit tunc Alexandrinus Epiſcopus, motis tunc temporis aliquibus, ſcripſit epiſtolam [a] ad Epictetum Corinthi Epiſcopum per omnia recta fide refertam. Quoniam vero & ex ipſa convincebatur Neſtorius, & rectæ fidei aſſerto- C res legentes hanc ipſam, vincebant eos qui ſimilia ſapere voluiſſent, ad convictiones ſuas ex ea quid dicere non habentes, amarum quiddam machinati ſunt & impietate hæretica dignum. Corrumpentes enim eamdem epiſtolam, & alia quidem ſubtrahentes, alia vero adjicientes ediderunt, ita ut videretur ille prædicandæ memoriæ vir conſona ſenſiſſe Neſtorio & ſimilibus ejus. Erat igitur neceſſarium, ne forte & illuc perferatur quibuſcumque corrupta, de exemplaribus quæ apud nos ſunt paria ſumpta tuæ religioſitati dirigere. Etenim reverentiſſimus & religioſiſſimus Emeſenorum Epiſcopus Paulus ad Alexandriam veniens movit de his ſermones, & inventus eſt habens quidem D exemplar illius epiſtolæ, ſed corruptum ab hæreticis & infectum; ita ut ſupplicaret quatenus ex noſtris exemplaribus reſcriptum dirigeretur his qui ſunt Antiochiæ, quod & deſtinavimus. Sequentes igitur per omnia ſanctorum patrum ſententias, contra Neſtorii dogmata ſcripſimus codicem & contra aliorum quorumdam capitulorum quæ ſunt vituperanda virtutem. Et iſta tuæ religioſitati tranſmiſi; ut ſi qui ſunt alii confideles & unanimes fratres noſtri, quibus quorumdam multiloquio ſit ſubreptum, & putent quod pœnituerimus de his quæ contra Neſtorium ſcripſimus, ex lectione addiſcant quia bene & recte corripuimus & increpavimus ut errantem, & nunc ni- E hilominus reſiſtimus ubique ejus blaſphemiis repugnantes. Tua vero perfectio, quæ & ultra (valet intelligere, tum ſcribendo, tum orando, nos quoque juvabit.)

Aliorum quorumdam capitulorum, quæ ſunt vituperanda, virtutem dupliciter interpretari quis poteſt, ut etiam dicatur contra alios quoſdam qui accuſati erant illorum capitulorum virtute, ut de ſuis id intelligatur dixiſſe capitulis. Ubique tamen de omnibus hujuſmodi ſcriptis, ubi una ſonat ex duabus dicta natura, hoc generaliter dico, quia multa ſatis potui non perfectiſſimæ acribiæ dicta monſtrare contra eos qui velut ex hujus viri auctoritate opiniones impetunt & memorias patrum, niſi quia nunc hoc propoſitum non eſt. [b] *Exnodicum quippe, non apologeticum, ſolum ſcripſimus. Et hic, prout inveniuntur apud diverſos diverſa, abſque integrioris inquiſitionis præjudicio collocamus.*

CAPUT CCXV. ...304

(*a*) [c] *Epiſtola ſecunda ejuſdem ſanctiſſimi Cyrilli Epiſcopi Alexandriæ ad eumdem ſanctiſſimum Epiſcopum Diocæſareenſem Iſauriæ.*

CLaram quidem ſemetipſam conſtituit veritas diligentibus eam, abſcondit vero, ut æſtimo, & tentat latere intelligentias verſutorum. Non enim dignos ſemetipſos pronuntiant ut eam claris oculis cernant. Et immaculatæ quidem fidei dilectores quærunt Dominum in ſimplicitate cordis, ut ſcriptum eſt. Qui autem per diſtorta & aſpera itinera meant, & cor habent ſiniſtrum ſeu vanum, ſicut in pſalmis ſcriptum eſt, perverſis intellectibus multiplices coacervant ſibimetipſis occaſiones, (ut pervertant vias Domini rectas) & avertant animas ſimpliciorum ad ea quæ non licent, quaſi liceant, ſentienda. Et hæc inquam tuæ ſanctitatis hypomniſticis agnitis, & inveniens in eis quædam incaute propoſita ab his qui neſcio qualiter falſæ ſcientiæ diverſalia diligunt. Erant vero hæc.

Si ex duabus naturis, inquiunt, *collectus eſt Emmanuel, poſt unitionem vero una natura verbi incarnata, ſequetur omnino dici oportere pati eum in ſua natura.*

Beati patres, qui ſanctum rectæ fidei ſymbolum nobis definierunt, inquiunt ipſum ex Deo verbum, quod ex ejus eſt ſubſtantia unigenitum, per quod facta ſunt omnia, incarnatum atque inhumanatum; & quemadmodum dicemus neſciſſe illos ſanctos quia unitum verbo corpus erat animatum anima intellectuali, conſequitur ex hoc ut qui incarnatum dicit verbum, non abſque intellectuali anima illam fateatur carnem quæ unita eſt ei. Sic enim, ſicut quidem arbitror, quin potius ut cum fiducia dico, & ſapientiſſimus evangeliſta Joannes verbum carnem factum dixit, non tamquam, quod abſit, inanimatæ carni unitum ſit, ſed quod tamquam converſionem mutationemve ſuſtulerit; manſit vero quod erat, [d] id eſt, natura Deus. Aſſumens vero ut eſſet homo, ſive ſecundum nos ex muliere ſecundum carnem, rurſus unus perſtitit filius, verumtamen non jam ſine carne, ſicut olim, vel ante tempora inhumanationis, ſed potius velut veſtitus etiam noſtra natura. Sed etſi non eſt conſubſtantiale verbo corpus quod ei unitum eſt, &

in

a *Ad epictetum*) Vide ſupra pag. 185. b *Exnodicum*) Legendum forſitan *Henoticum*.
c *Epiſt. ſecunda*) Extat Græce & Latine inter epiſtolas ſancti Cyrilli. Ejus vero fragmenta quædam habentur ſupra cap. LXXXIV. Porro quæ in hac editione noſtra poſita ſunt inter uncos, addita ſunt ex vulgata.
d *Id eſt*) Nos emendavimus. Male enim editum a Lupo fuit *idem*. Nihil vulgatius in antiquis libris quam permutatio horum vocabulorum.
(*a*) In Cod. additur: *hac*.

in quo intellectualis est anima, tamen phantasia quidem mentis adspicit ea quæ unita sunt alterius esse naturæ, unum vero filium & Christum & Dominum confitemur, ut carnem facto verbo. Quando autem dicimus carnem, hominem dicimus. Quæ igitur necessitas est pati eum in sua natura, si post unitionem dicatur una natura filii incarnata? Si enim non esset in sermonibus de dispensatione id quod solet succumbere passioni, recte diceretur quod dum non fit id quod pati solet, omni necessitate sequeretur verbi naturæ contingere passionem; si vero in eo quod dictum est *incarnatum*, universus a nobis sermo dispensationis cum carne habita introductus est, (incarnatus enim non aliter nisi *apprehendens semen Abrahe & assimilatus per omnia fratribus & formam servi accipiens*) vano multiloquio sunt usi qui dicunt consequi oportere omnino in sua eum pertulisse natura, dum subjaceat caro, circa quam consequentissime passio intelligitur contigisse, verbo impassibili existente. Sed non ob hoc a passionibus excludimus eum. Quia sicut ejus proprium corpus est factum, sic universa quæ corporis sunt, excepto solo peccato, nihilominus dicentur ipsius per adscitionem dispensativam. (Sed dicent adversarii.)

Si una, inquiunt, *natura verbi incarnata, omni quodammodo necessitate consequitur dicere fermentationem factam & contemperationem, quasi imminuta & subtracta in eo nostra natura.*

Ignoraverunt iterum, qui recta pervertunt, quod secundum veritatem una natura verbi sit incarnata. Nam si unus est filius, qui natura & veritate est sermo qui ex Deo patre est ineffabiliter genitus, deinde circa assumptionem carnis, non inanimatæ, quin potius animatæ intellectualiter, homo processit ex muliere, non in duas partietur personas filius, sed unus permansit, verumtamen non absque carne, neque foris a corpore, sed habens id proprium circa unitionem indeciscibilem. Qui vero hoc dicit, non fermentationem, non confusionem, non aliud aliquid tale modis omnibus significat, nec vero id unquam quasi ex necessaria ratione consequitur. Si enim & unus dicatur a nobis unigenitus filius Dei incarnatus & humanatus, non ob hoc, ut illis videtur, fermenti modo commixtus est, neque vero in carnis naturam verbi natura translata est, sed nec carnis in hujus; sed in proprietate quæ est secundum naturam utroque manente, atque intelligendo secundum hanc quæ a nobis nuper est reddita rationem, ineffabilis & inenarrabilis unitio unam nobis ostendit filii naturam, verumtamen, ut dixi, incarnatam. Non enim in solis simplicibus secundum naturam unum vere dicitur, sed in illis quoque quæ compositione collecta sunt. Qualis quædam res est homo ex anima & corpore: quæ quidem diversæ sunt speciei, & non consubstantialia ad invicem, sed tamen unita hominis naturam perfecerunt; etsi compositionis rationibus differentia inest circa eorum quæ ad unitionem sunt conducta naturarum. Superflua igitur loquuntur hi qui dicunt quia si una natura est verbi incarnata, modis omnibus consequitur fermentationem fieri & contemperationem, quasi imminuta & subtracta ei hominis natura. Nec enim diminuta est, neque, ut dixerunt, subtrahitur, (Nam ad plenissime declarandum quod sit factus homo) sufficit (sateri illud fuisse incarnatum.) Si id tacitum fuisset a nobis, habuisset eorum calumnia locum. Quoniam necessario adjectum est id, ubinam mutationis vel subtractionis est locus?

Si perfectus, inquiunt *Deus Christus, idemque intelligendus homo perfectus, & consubstantialis quidem patri secundum deitatem, secundum humanitatem vero consubstantialis nobis, ubi est id ipsum quod perfectum est, si hominis natura non subsistit? Ubi vero & consubstantiale nobis, si non mansit substantia quæ nostra natura?*

Sufficit & huic ad manifestationem solutio præmissi capituli, seu certe excusatio ejus. Si enim dicentes unam naturam verbi, tacuissemus non adjicientes incarnatam, sed quasi extra ponentes dispensationem, esset eis & forsan non nisi verisimilis ratio interrogare fingentibus: *Ubi est in humanitate perfectio, vel quomodo substitit nostra substantia?* Quoniam vero & in humanitate perfectio & nostræ substantiæ manifestatio introducta est per hoc quod dicitur incarnata, quiescant incumbere canneæ virgæ. Hoc namque erat refutare dispensationem & incarnationem negare & ob id juste inclamare, (ac si a filio perfecta humanitas auferretur.) Si vero, ut dixi in eo quod dictum est incarnatus, clara est atque indubitabilis satisfactio quod homo sit factus, nihil jam prohibet intelligere quia unus existens & solus filius Christus, idem Deus & homo est, ut in divinitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Rectissime ergo & nimium sapienter tua perfectio rationem salutaris passionis exponit, non ipsum unigenitum Dei filium, sed qui intelligitur & est Deus, pati in sua natura quæ sunt corporis asseverans, sed terrena potius pertulisse natura. Oportet enim necessario ambo servire uni & secundum veritatem filio, & non pati divine, & dici pati humane. Ejus enim passa est caro. Sed arbitrantur rursus illi nos eam quæ apud ipsos Dei passio vocatur inducere per ista quæ diximus, & non intelligunt dispensationem, fraudulentissime vero tentant transferre in hominem sepositæ passionem, damnum sibi pietatis per suam sapientiam providentes, ut non a Deo verbo dicamur esse salvati, tamquam qui proprium pro nobis sanguinem dederit, sed ab homine potius, qui sepositæ ac sequestratim filius intelligendus sit. Hoc quicumque sic sapit, omnem dispensationis cum carne rationem & divinum mysterium nostrum non immanifeste ad hominis culturam redigit, & non cogitat quod eum qui ex Judæis est secundum carnem, id est, ex semine (Abraham &) Jesse & David, Christum Dominum gloriæ & Deum benedictum, in sæcula & super omnia beatus Paulus dixerit, proprium illud corpus verbi pronuntians quod ligno adfixum est, & ipsi per hoc deputaverit crucem.

Addisco autem quod super hæc & aliud sit quod in quæstionem venit, quod quis carne nuda pati Dominum dixerit, irrationabilem dicit (& non spontaneam ejus asserit passionem:) & qui dixerit cum anima intellectuali eum fuisse perpessum, ut sit spontanea passio, nihil prohibet ut dicat humanitatis eum pertulisse natura. Si vero ita, quomodo non dabimus duas naturas post unitionem subsistere indivise? Quare quicumque dixerit, Christo igitur passo pro nobis carne, nihil alterum dicet, nisi, Christo igitur passo nostra natura.

Con-

Confligit rursus hæc nihilominus propositio his qui unam dicunt naturam filii incarnatam, & quasi superfluum seu vanum id pronuntiare volentes, contendunt ubique duas naturas subsistentes ostendere. Sed ignoraverunt quia quæcumque non circa solam contemplationem dividi amant, hæc ipsa utique modis omnibus & in alteritatem partium & omnimodam semotionem descisçant ab invicem. Sit vero nobis ad exemplum rursus secundum nos homo. Duas namque in eo intelligimus naturas, unam quidem animæ, alteram vero corporis. Sed in puris intellectibus dividentes hæc quasi in subtilibus contemplationibus, vel certe animæ phantasiis differentiam capientes, non per partes ponimus has naturas, neque abrupte per omnia incisionis virtutem linquimus inter eas, sed unius (hominis) esse deputamus, ita ut duæ jam non sint duo, per ambas autem perficiatur animal unum. Igitur vel si dicatur humanitatis natura & divinitatis super Emmanuele vel in Emmanuele, sed ipsa humanitas facta est propria verbi, & unus intelligitur filius cum ea. Cum vero dicat scriptura divinitus inspirata carne eum passum, melius est ut nos ita dicamus quam natura humanitatis. Quamvis si & hoc ab aliquibus (sine) malo dicatur, nihil obsit tanti mysterii rationibus. Nam quid est aliud humanitatis natura præterquam caro intellectualiter animata, & (in qua) dicimus Dominum carne perpessum. Curiosissime igitur dicunt humanitatis eum passum fuisse natura, a verbo eam quodammodo descisçentes, & extrinsecus semoventes atque sequestrantes, ut duo intelligantur, & non jam unus incarnatus & inhumanatus is qui ex Deo patre est sermo. Adjectum vero ab eis *indivise*, apparet quidem quodammodo apud nos esse rectæ culturæ significativum. Hi autem non ita intelligunt. *Indivise* namque apud eos secundum vocum novitates Nestorii circa alterum suscipitur modum. Dicunt enim quod æqualitate honoris, eadem voluntate, & una auctoritate indivisus a Deo verbo existit ho-ille in quo habitavit. Igitur non simpliciter proferunt verba, sed cum quodam dolo atque insidiis malignis.

CAPUT CCXVI. 305

Exemplar ab [a] *Hypatia, quæ philosophiam docebat in Alexandria, ad beatum Cyrillum Archiepiscopum* [b] *in diptychis.*

LEgens historias temporum, reperi factam Christi præsentiam [c] ante annos centum quadraginta. Fuerunt vero discipuli ejus qui postea Apostoli nominati sunt, qui & post assumptionem ejus in cœlos Christianam prædicavere doctrinam, qui simplicius quidem & absque omni curiositate superflua docuerunt, ita ut invenirent locum plerique gentilium, male intelligentes atque sapientes, hanc accusandi doctrinam & instabilem nominandi. Quod enim dixit evangelista, *Deum nemo vidit unquam*, quomodo ergo, inquiunt, (dicitis) Deum fuisse crucifixum? Et ajunt: *Qui visus non est, quomodo affixus est cruci? Quomodo mortuus atque sepultus est?* Nestorius igitur, qui modo in exilio constitutus est, Apostolorum prædicationes exposuit. Nam discens ego ante longa pridem tempora quod ille ipse duas naturas Christum sit confessus existere, ad eum qui hæc dixerat inquam: *Solutæ sunt gentilium quæstiones*. Dico igitur sanctitatem tuam male fecisse ille contraria sapiendo, synodum congregare & absque conflictu dejectionem fieri præparasse. Ego vero adhuc paucis diebus ejusdem viri expositiones inspiciens, & Apostolorum prædicationes conferens, atque intra memetipsum cogitans quod bonum mihi sit fieri Christianum, digna effici spero dominici generatione baptismatis.

Accepit exemplar ab Epiphanio monacho Alexandrino ante fere annum Christiani Imperatoris.

CAPUT CCXVII. 306

Cyrilli Archiepiscopi Alexandriæ ex sermone de fide, cujus initium hoc proœmium.

EGo contemperatum non recipio. Alienum namque est ab apostolica fide & recta Dei traditione. Contemperatio enim exterminium operatur naturarum. Ineffabilis vero unitio, quam recte sapientes confitentur, ambas naturas inconfuse servat. EX EODEM. Si enim naturæ in unum contemperatæ sunt, mixtione quæ sunt ad invicem diversæ substantiæ. ET IN FINE SIC AIT. *Solvite templum hoc, & in tribus diebus suscitabo illud.* Et solum quidem est templum triduanæ tempore sepulturæ, ipso volente, & rursus suscitavit illum, & unitus est ei ineffabili ratione post triduum, non temperatus in eo. Nec extra carnem factus est, sed servans in se ipso duarum naturarum, quæ sunt diversæ ab invicem substantiæ, inconfusam proprietatem. Nec enim quoquam mixtæ sunt aut contemperatæ duæ illæ naturæ, id est, ineffabilis divina natura, & inconfusa humana; sed unitæ sunt inexplicabili & ineffabili modo, qui omnem rationem transcendit.

EJUSDEM

Numquid siquidem destitit a propria deitate, etsi evacuavit semetipsum, formam servi accipiens propter nos, amittens formam divinita-

a *Hypatia*) Certum est eam oruisse eo tempore quo sanctus Cyrillus tenebat cathedram Alexandrinam. Sed cum ex Socrate lib. 7. cap. 15. constet eam testis interemptam ac incendio consumptam fuisse anno quarto episcopatus Cyrilli, Honorio X. & Theodosio VI. Consulibus, hoc est, anno Christi quadringentesimo decimo quinto, exilium autem Nestorii, cujus in his litteris mentionem facit Hypatia, ante annum ccccxxxvi. non contigisse, valde credo hanc ejus epistolam ad Cyrillum esse notham ac supposititiam. Si ista argumenta spectasset Lupus, hac epistola usus non esset, ut exemplum poneret eorum qui crucis ignominiam Deo indignam esse putantes, propterea animum habuerunt aversum a professione religionis Christianæ. De Hypatia porro vide Synesii epistolas & Suidam; tum etiam Henrici Valesii annotationes ad Socratem pag. 86.

b *In diptychis*) Difficile est explicare quid significent hæc verba. Neque enim probabile est epistolas ad episcopos scriptas, præsertim ab iis qui religioni Christi contrarii erant, in diptycha fuisse relatas.

c *Ante ann. cent. quad.*) Lupus animadvertens sensum hujus loci esse imperfectum, sic interpolavit, *ante annos uater centum quadraginta*. Quod verum videri posset, si constaret hanc epistolam esse legitimam.

nitatis, ut ſecundum te ad deificandum præpararetur ut homo? Abſit. Sed templum ſibi componens animatum, & perfectus in ſanctæ virginis vulva, & indutus eo, & unitus ei ineffabili ratione, in ambabus eiſdem naturis non contemperatus, proceſſit homo apparens, intelligendus autem Deus Jeſus Chriſtus.

CAPUT CCXVIII. 307

[a] *Ejuſdem ex interpretatione epiſtolæ ad Hebræos.*

SEd non in nobis mortificata lex peccati fuiſſet, ſed nec ipſa cunctis inimiciſſima mors deſtructa fuiſſet, niſi factum fuiſſet vere proprium verbi id in quo illud per ejus virtutem propriam damnabitur. Non enim communis hominis & ejus qui ſecundum nos intelligitur erat poſſe deſtruere mortis imperium. Deſtructum vero eſt id per Chriſtum. Eſt igitur (in) confeſſo quod certe ſecundum nos fuerit multum. Deus ergo fuit, quoniam homo, multum valde ultra nos ut Deus. Et templum erat ſanctum quod plenitudinem divinitatis accepit. Verumtamen per unitionem diſpenſativam unus eſſe creditur ad eum qui inhabitavit & dicitur. Sicut enim eſt in nobis ſpiritus ſanctus oſtendens nos vel efficiens templum Dei, juxta eumdem modum & in ipſo dicimus Chriſto habitaſſe quidem in carne ut in templo illum Dei ſermonem, ſanctificaſſe vero eam ut inhabitantem. Dicimus vero quia licet dicitur templum, ſed tamen proprium ejus erat id quod aſſumptum eſt, ut unum reputetur ad eum; non quia tranſit ad deitatis naturam, ſed potius compoſitionem circa unitionem diſpenſativam. Deus namque erat in carne propter nos.

CAPUT CCXIX. 308

Epiſtola Imperatoris Theodoſii ad ſuprascripta.

[b] IMperatores Cæſares Theodoſius & Valentinianus, victores, triumphatores, maximi, ſemper colendi, Auguſti, Deo amiciſſimo & beatiſſimo Archiepiſcopo Joanni [c] & ſanctæ ſynodo quæ cum eo convenit. [d] Perturbationem & tumultum qui contigit in oriente noſtrum cognovit imperium a religioſiſſimo patre noſtro & Epiſcopo Proclo. Et quia univerſorum quietis & pacis providentiam gerimus, maxime autem pro recta fide, quæ nos noſtrumque cuſtodit imperium, per hanc Epiſtolam veſtræ ſcripſimus ſanctitati ut patrocinemini paci, & nullius eos momenti deputetis qui contra ſalutem propriam volunt religionem ſaluberrimam perturbare. Illa eſt enim noſtræ divinitatis intentio, ut cum quiete omnes homines degant, præcipue autem ſanctæ Eccleſiæ Dei, par quas & nos ſalvamur & noſtrum creſcit imperium. Hac itaque voce quieti Eccleſiæ providete. Nos enim aliquid de vobis utilius expectamus † ([e] niſi ut hoc quoque cum omni ſtatuatis Eccleſia, ne quis adverſus eos qui in ejus pace defuncti ſunt quicquam de cetero tale præſumat.) Deus vos multis (annis) conſervet, venerandiſſimi patres.

(*a*) *A cruce uſque ad* Deus *Irenæus non habet.*

CAPUT CCXX. 309

Translatum ex codice monaſterii Acœmetenſis.

Epiſtola, *inquit*, tractoria ſive generalis a ſanctiſſimo & univerſo Concilio.

[f] SAncta & univerſalis ſynodus quæ in Epheſo congregata eſt ex decreto piiſſimorum Principum, unicuique ſanctæ ſynodo quæ per ſingulas mundi partes eſt, in Domino ſalutem. Nobis ſecundum pias literas congregatis in Epheſia civitate, receſſerunt nonnulli ex nobis numero paulo amplius quam triginta, principem ſuæ apoſtaſiæ habentes Antiochenorum Epiſcopum Joannem, quorum & nomina hæc ſunt, id eſt; Joannes Antiochiæ Syriæ, Macarius, Julianus, Alexander, Diogenes, Apringius, Placus, Alexander, Theodorus, Heliades, Meletius, Joannes, Paulus, Matthæus, Marcellinus, Helladius, Maximianus, Helladius, Dexianus, Gerontius, Aſterius, Antiochus, Dorotheus, Jacobus, Zebinus, Petrus, Fritilas, Himerius, Theodoxius, Eutherius, Anaſtaſius, Tranquillinus, Baſilius, Pauſianus, Maximus, Daniel, Euſtachius. Qui habentes ſecum

a *Ejuſdem*) Fragmentum eſt ex interpretatione Cyrilli in epiſtolam ad Hebræos, cujus mentionem ſupra cap. LVII. facit Alexander Hierapolitanus. Aliud ex eadem interpretatione fragmentum refert Facundus l. II. cap. 7.

b *Imperatores*) Hanc epiſtolam poſuit Facundus in capite tertio libri ſecundi, & nos infra deſcripturi ſumus in narratione de Concilio Antiochiæ celebrato anno CCCCXXXV.

c *Et ſanctæ Synodo*) Apud Facundum, *& ſynodo cum eo in Antiochia congregatæ.*

d *Perturbationem*) Turbabat orientales, ut hic ait Sirmondus quod vir nobilis, nimirum Theodorus Epiſcopus Mopſueſtenus, & defunctus in communione Eccleſiarum anathematizaretur. Hoc itaque eſt quod reſcripto ſuo nunc vetat Theodoſius, ne quis eos laceſſat qui in Eccleſiæ pace defuncti ſunt.

e *Niſi ut*) Quæ uncis concluſa ſunt, nos addidimus ex editione Facundi. Deeſſe autem probat in primis crux hoc loco poſita, ad quam adnotatum eſt antiquitus ea quæ inter crucem & vocem *Deus* interjacent non haberi in opere Irenæi. Ex qua adnotatione ſequitur deeſſe hic nonnulla poſt crucem, ea nimirum quæ nos ſubſtituimus ex libro Facundi.

f *Sancta*) Hoc decretum cum canonibus ſequentibus editum eſt in tomo ſup. Concil. prope finem, Græce & Latine. Sed illic tantum viginta quinque Epiſcopi numerantur, cum in hoc ſynodo ſint triginta ſeptem, eodem nimirum numero qui ponitur ſupra pag. 575. in epiſtola univerſalis Concilii ad Auguſtos. In tribus omnino locis deſcripta reperiuntur nomina Epiſcoporum orientalium, qui pſeudoſynodum Epheſinam celebravere, nimirum iſthic, in collectione noſtra ſupra pag. 576. & in ſup. Concil. Tomo prope finem. Et editio quidem iſtius ſynodici ſatis congruit cum noſtra, tamen etſi interdum nomina depravata ſint per inſcitiam librariorum. Quod autem in noſtra deſunt nomina quatuor Epiſcoporum, Paulini nempe, Maximi, Danielis, & Euſtachii, videtur accidiſſe ex eadem librariorum imperitia aut oſcitantia, cum in epiſtola, cui hæc nomina ſubjiciuntur, adnotatum ſit hos Epiſcopos fuiſſe triginta & ſeptem plus minus. At editio quæ extat in vulgatis editionibus Conciliorum multum diſtat a reliquis duabus. Nam deſunt illic nomina Diogenis, Placi, Heliadis, Matthæi, ſive Muſæi, Marcellini, Gerontii, Aſterii, Antiochi, Jacobi, Zebini, Theodoxii ſive Theoſebii, Anaſtaſii, Tranquillini ſive Stranguili, Baſilii, Pauſiani, Maximi, Euſtachii; in quorum locum ſubſtituti ſunt Polychronius Heracleenſis, Zoſis Esbuntis, Saluſtius Coryci, Heſychius Caſtabalæ, Valentinus Multoblaccæ, Philippus Theodoſiopolis, Cyrillus Adanenſis, Olympius Carpaſiæ, Palladius, Theophanes Philadelphienſis, Tarianus Auguſtæ, Aurelius Irenopolitanus, Muſæus Aradi. Quod qua ratione acciderit, aliis excutiendum relinquo.

(*a*) Hæc verba uſque *ad non habet* non ſunt in Cod.

ſecum quoſdam depoſitos, ante omnia quidem Neſtorii & Cœleſtii ſententias vindicantes manifeſtiſſime demonſtrati ſunt, eo quod nobiſcum contra Neſtorium minime acquieſcant; quos & communi ſententia ſancta ſynodus & ab omni Eccleſiaſtica communione alienos effecit, & cuncta ſacerdotii operatione privavit per quam poſſent vel nocere vel juvare.

I. Quia vero oportuit & eos qui defuerunt a ſynodo & perſtiterunt in unaquaque provincia non ignorare quæ de his decreta ſint, notum veſtræ facimus ſanctitati quia ſive Metropolitanus quis cujuslibet regionis, abſcedens ab hoc ſancto & univerſali conventu, adjectus eſt ad illud apoſtaſiæ Concilium, vel poſt hæc ſi ſe illi commiſerit, vel ſi ea quæ ſunt Cœleſtii poſt hæc ſapuit ſive ſapuerit, contra ſuæ regionis Epiſcopos nihil poterit prævalere, omni eccleſiaſtica communione a præſenti jam hac ſynodo factus extorris atque privatus effectu. Sed & ipſis ſuæ regionis Epiſcopis & affinibus undique Metropolitanis, qui orthodoxe ſentiunt, ſubjacebit, ut in totum & epiſcopatus gradu privetur.

II. Si vero aliqui [a] parochiales Epiſcopi, relicto hoc ſancto Concilio, eidem diſceſſioni adjuncti ſint, aut adjungi tentaverint, aut ſi quis ex his qui ſubſcripſerunt dejectioni (Neſtorii) ad conventum reverſi ſint diſceſſionis ejus, hos omnino ſecundum quod huic ſanctæ ſynodo placuit, eſſe a ſacerdotio alienos, & ab eodem cadere gradu.

III. Si vero & quidam Clericorum qui in unaquaque ſunt civitate a Neſtorio vel ab his qui una ſunt, eo quod recte ſaperent, ab officio ſuſpenſi ſunt, & hos proprio gradui reſtitui ſanximus.

IV. Communiter vero eos Clericos qui eadem ſapiunt quæ hæc orthodoxa & univerſalis ſynodus, jubemus his qui abſceſſerunt ſive abſceſſuri ſunt, omni modo non eſſe ſubjectos, neque ullo modo ſubjacere.

V. Si qui vero abſceſſerint Clericorum, & præſumſerint vel clam vel palam ea quæ Neſtorii aut ea quæ Cœleſtii ſunt ſentire, & hos a ſancta ſynodo eſſe depoſitos.

VI. Quicumque vero ob incongrua facta ab hoc ſancto conventu dejecti ſunt, ſeu ab Epiſcopis propriis, & his irregulariter citra diſcretionem per omnia ſua Neſtorius aut hi qui ea quæ ejus ſunt ſentiunt reddere communionem vel gradum tentaverint, abſque ullo eos eſſe ſolatio, & nihilominus illos depoſitos permanere ſanxivimus.

VII. Similiter vero & ſi quicumque voluerint ea quæ de ſingulis acta ſunt in hac ſancta ſynodo Epheſina quolibet modo commovere, eadem ſancta ſynodus definivit, ſi Epiſcopi aut Clerici fuerint, ut omni modo a gradu proprio excidant; ſi vero laici, ſint communione privati.

CAPUT CCXXI. ...310

Similiter ex antiquo Acœmetenſi codice tranſtuli, quæ ita prænotatur. Confeſſio fidei Acacii Epiſcopi Berrhœæ.

CRedo in unum Deum, qui in tribus perſonis agnoſcitur, cauſam factoremque omnium, unam ſubſtantiam ſempiternam abſque principio, ingenitam, incomprehenſibilem, incontemplabilem, incircumſcriptibilem, immutabilem, immortalem, impaſſibilem, id eſt, quam nec in ipſa nec in alio aliquo dico ſuſceptibilem paſſionis. Undique enim impaſſibilis exſtat natura divina.

Unum ſiquidem Deum dico, qui revera Deus exiſtit. Gentilitatem vero, qua deorum pluralitas introducitur, fugio. In tribus autem perſonis agnoſci, everſio Judaiſmi eſt. Patrem namque in filio & in patre filium & ſpiritum ſanctum in Deo filio & patre confiteor.

Confiteor vero Chriſtum coæternum patri ſecundum divinitatem, nec ſubſtantiæ nec ſubſiſtentiæ modo circa deitatem patre minorem.

Similiterque ſpiritum ſanctum.

Filium namque dico abſque tempore & ſine initio genitum, conſempiternum ſubſiſtere patri, & ſapientiam quæ ex Deo & patre ſemper exiſtit.

Credo & in proceſſionem ſpiritus ſancti, quam non dico generationem. Et generationem filii non dico proceſſionem.

Dum vero exigit eorum conſequentia quæ dicuntur, unum fateor Deum, non ſubſiſtentias negans, ſed [b] nomine, ſi quod conſubſtantialitatis eſt commune, ſignificans. Cum vero conſubſtantialitatem loquor, non unius perſonæ conſubſtantialitatem dico, ſed trium, id eſt, patris & filii & ſpiritus ſancti. Una ſiquidem perſona conſubſtantialis ſibimetipſi non dicitur, ſed filii & ſpiritus ſancti & patris eſt iſtud. Differentia igitur pater, & filius, & ſpiritus ſanctus.

Modus ſubſiſtentiæ ſeu nomen eſt habitus, non autem ſubſtantiæ ſimpliciter ſignificatio. Eſſe igitur patris eſt Deus, cujus autem ſit pater. Et eſſe filii Deus eſt, cujus autem ſit filius. Sic & ſpiritus ſanctus. Quorum vero eſſe eſt idem, ſecundum meam de conſubſtantiali trinitate (fidem) ſint dicta.

Dicam vero & de inhumanatione Dei verbi propter nos, de qua nobis maxima quæſtio eſt, non ſolum contra omnes hæreticos, ſed & contra ipſos quoque qui putantur domeſtici fidei.

Ita igitur credo [c] (juxta) Cyrillum ſanctæ memoriæ: propter clementiam propriam multamque benignitatem circa genus humanum complacuit Dei verbum in fine dierum ædificare ſibi ex ſancta Maria virgine templum quod erat in præſcientia.

Immaculatum & abſque ullo peccato hoc templum ſumpſit Deus verbum pro noſtra ſalute ad manifeſtationem ſuæ divinitatis, & per

---

a *Parochiales*) In vulgatis editionibus Conciliorum, *provinciales*.

b *Nomine*) id eſt, Chriſti, filii, Domini. Hæc enim nomina utramque naturam ſignificant. Vide ſupra pag. 551. 703.

c *Juxta Cyrillum*) Cum Cyrillus obierit anno CCCCXLIV. Acacius vero ordinatus ſit Epiſcopus anno CCCLXXVIII. ac tempore ſynodi Epheſinæ centum & decem vitæ annos expleverit, ut ſupra pag. 525. dictum eſt, parum probabile videtur eum ſupervixiſſe Cyrillo: adeoque hæc confeſſio videtur eſſe ſuppoſititia.

per illud in ipso emisit nostram salutem propter suam, sicut dixi, benignitatem & circa nos regimen inenarrabiliter & ineffabiliter sibimetipsi hoc uniens ex ipso in vulva plasmationis initio. Dignatusque est illud eumdem esse filium secum unitione ad se & totius dominationis atque honoris & gloriæ ac virtutis quam naturaliter habet ipse qui Deus est verbum; ita ut Dei forma & servi forma ad unam personam, unum filium, unum Dominum, Christumque pertineant.

Sic Deum hominemque confiteor Christum filium Dei, unum filium ex duabus naturis, ex passibili atque impassibili, ex mortali & immortali, ex visibili & invisibili, & non inchoantem, ex incircumscriptibili & circumscriptibili; qui sine principio quidem ac sempiterne est natus ex patre secundum deitatem, idem vero ipse ex spiritu sancto & Maria virgine diebus novissimis natus est secundum carnem.

Sed neque carnem dico ex Deo & patre genitam, neque divinam quoque naturam ex sancta virgine Maria; sed secundum divinitatem quidem absque initio ex Deo patre est genitus, secundum carnem vero in ultimis diebus partu Mariæ virginis editus.

Sic unum Dei filium confiteor, divinitate quidem impassibilem, humanitate vero passibilem, sed nec in passionibus nec in vulva illud templum ab inhabitante divinitate sejunctum, sed ex ipsa conceptione unitum. Non tamen cum eo circumscriptum dixerim Deum verbum. Incircumscriptibilis est enim divina natura.

Partus est igitur ex sancta, ut dixi, Maria Christus filius Dei, non illa incircumscripta, sed illa circumscripta natura. Dixi namque superius Christum filium Dei & incircumscriptibilem & circumscriptum, secundum divinam quidem naturam incircumscriptibilem, circa humanam vero circumscriptum; secundum quam & in præsepe & in cunis & in cruce & in sepulchro circumscriptus est filius Dei; circa illam vero alteram infinitus & incircumscriptibilis, & omnia continuit continetque.

Unum igitur ex duabus dico naturis. Patitur igitur Christus filius Dei, non divinitate, sed humanitate, id est, Christus est passus in carne. Patitur sumpta natura; illa vero quæ assumpsit, impassibilis manet. Deus autem verbum proprias reputat templi sui hominis passiones, circa dico & mortem & reliqua quæcunque dispensativa videntur. Propria ea facit, dum nihil ipse sustineat. Sed quia ad unam personam pertinent ipsæ naturæ, illa impassibilis ea quæ sunt passibilis propria facit. Nec tamen patitur illud impassibile Dei verbum suas faciendo passiones, sed, ut dixi, suæ carnis passiones adsciscit.

Aliud vero est pati eo ipso quod suas efficit passiones, & aliud suas efficere passiones. Non alterius, inquam, filii, sed naturæ alterius passiones. Secundum nullam siquidem patimur rationem, qui naturaliter est insusceptibilis passionis.

Nec verbum caro factum conversionem sustinuit. Factum namque dicitur pro ut dicatur, accepit. Et qui erat in forma Dei, servi accepit. Hoc enim significat quod sequitur: *Et inhabitavit in nobis*. Nec enim filii unitate disperditur distantia naturarum. Sed sicut aliud corruptibile corpus, & alterum anima immortalis, ex utrisque vero unus homo consistit, sic ex mortali atque immortali & sine principio Dei verbi natura unam confiteor filii personam. Et quia impassibile verbum passibili unitum experimentum non sustinuit passionis, est quidem filius Dei & passibilis & impassibilis, sed passibilis quidem carne, impassibilis vero divinitate, habens secundum carnem temporale principium, absque initio vero secundum deitatem.

Hæc sicut memetipsum habens, ita conscripsi.

(a) CAPUT CCXXII.

Epistola Eutychetis hæretici; ubi scribens ad Papam urbis Romæ Leonem, negat in Christo duas naturas, id est, divinitatis & humanitatis.

DE mea in Dominum & Deum omnium Christum spe confidens, ante omnia quidem testis Deus verbum est, in sensibus hujusmodi dignoscens veritatis probationem, invoco autem vestram sanctitatem in testimonio cordis mei & ratione sensuum meorum atque verborum. Sed pessimus diabolus fascinavit tale studium nostrum & propositum, a quibus vires destrui oportuit. His stimulans omnem domesticam sibi vim, contra me movens Eusebium Episcopum oppidi Dorylæensis [b] libellum dantem sancto Episcopo Constantinopolitanæ Ecclesiæ Flaviano & quibusdam aliis inventis in eadem urbe, qui propter diversas causas suas venerant, quomodo hæreticum compellavit, non veritate accusationem movens, sed perniciem mihi machinans & perturbationem Ecclesiis Dei. Vocabar ad responsionem accusationis ab ipsorum sanctitate; sed gravi ægritudine super ipsam senectutem retentus occurri ad purgationem, non ignorans compositam factionem contra salutem meam. Et quidem libellis statim, subscriptione mea his addita, [c] obtuli scripta, ostendens de sancta fide professionem meam. Sancto autem Flaviano Archiepiscopo neque libellum suscipiente, neque ut legeretur jubente, audiente tamen &

a *Epistola*) Quæ sequuntur, non pertinent ad causam Nestorii, sed Eutychetis; adeoque potius referenda essent ad Concilium Chalcedonense quam isthic edenda, nisi decretum nobis esset istud synodicum dare integrum, non vero per partes. Epistolam autem istam Eutychetis edidit etiam Lupus in libro de appellationibus.

b *Libellum*) Extat in actione prima Concilii Chalcedonensis, tomo superiori Conciliorum. Vide Liberatum c. 11.

c *Obtuli scripta*) Recte monuit Lupus ad hæc ipsa verba respicere sanctum Leonem epist. 8. data ad Flavianum Episcopum Constantinopolitanum, in qua sic legitur: *Accepimus enim libellum Eutychetis Presbyteri, qui se queritur, accusante Eusebio Episcopo, immerito, communione privatum, maxime cum vocatum se affuisse testetur nec suam præsentiam denegasse, adeo ut in ipso judicio libellum appellationis sua se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum qua ratione compulsus sit ut contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret.* Verum in epistola ista nulla mentio de appellatione Eutychetis. Itaque postrema hæc verba referenda sunt ad ea quæ in fine ait Eutyches, mittere se ad eum libellum synodo oblatum, qui susceptus non est.

(a) Post superiora verba in Cod. Casinensi datur novus hic titulus: *Hæc sunt quæ præmissa sunt gesta Concilii Calchedonensis*; statimque dantur Epistolæ XXXV. ad Concilium Calchedonense spectantes & typis jam excusæ, ultima in Codice pag. ibi. 439. &c. sunt quatuor illa documenta quæ hic a Cap. CCXXII. usque in finem subduntur.

reſpondente me ipſis verbis [a] fidem quæ Nicææ expoſita eſt a ſancta ſynodo, confirmata vero apud Epheſum, expetebar duas naturas fateri & anathematizare eos qui hoc negarent. Ego autem metuens definitionem a ſynodo, nec adimere nec addere verbum contra expoſitam fidem a ſancta ſynodo Nicæna, ſciens vero ſanctos & beatos patres noſtros [b] Julium, Felicem, Athanaſium, Gregorium ſanctiſſimos Epiſcopos refutantes duarum naturarum vocabulum, & non audens de natura tractare Dei verbi, qui in carnem venit ultimis diebus in uterum ſanctæ virginis Mariæ immutabiliter quomodo voluit & ſcit, in veritate non in phantaſmate homo factus, aut anathematizare ſupradictos patres noſtros, rogabam ut innoteſcerent iſta ſanctitati veſtræ, & quod vobis videretur judicaretis, omnibus modis me ſecuturum quæ probaſſetis. Sed nullo eorum quæ a me dicebantur audito, abrupta ſynodo publicaverunt dejectionis ſententiam, quam adverſus me calumniæ factione inſtruebant, ut & ſaluti meæ diſcrimen incumberet, niſi cito opera Dei, orationibus ſanctitatis tuæ, militaris manus me ab incurſione rapuiſſet. Tunc duces aliorum monaſteriorum cogere cœperunt in dejectionem meam ſubſcribere, (quod nunquam nec in eos qui ſe hæreticos profeſſi ſunt vel adverſus ipſum Neſtorium factum eſt) in tantum ut cum ad ſatisfaciendum plebi proponerem fidei meæ confeſſiones, non ſolum & arcerent eas audiri, verum & arriperent hi qui contra me ſupradictam factionem meditabantur, ut exinde tamquam hæreticus apud omnes haberer. Ad vos igitur religionis defenſores & hujuſmodi factiones execrantes confugio, nihil & nunc novum inducens contra fidem jam inde nobis ab initio traditam, ſed anathematizans Apollinarium, Valentinum, Manem, & Neſtorium, & eos qui dicunt carnem Domini noſtri Jeſu Chriſti ſalvatoris e cœlo deſcendiſſe, & non e ſpiritu ſancto & ſancta virgine Maria, & omnes hæreſes uſque ad magum Simonem. Et nihilominus tamquam hæreticus de vita periclitor. Et obſecro, nullo mihi præjudicio facto ex his quæ per inſidias contra me geſta ſunt, quæ viſa vobis fuerit ſuper fidem proferre ſententiam, & nullam deinceps permittere a factioſis contra me calumniam procedere, & non excuti & eximi de numero orthodoxorum eum qui in continentia & omni caſtitate ſeptuaginta annos vitam peregit, ita ut in ipſo exitu vitæ naufragium patiatur. Subjunxi autem his literis meis utrumque libellum, & eum qui ab accuſatore meo oblatus eſt ſynodo, & qui a me geſtus quidem eſt, non tamen ſuſceptus, & editionem fidei meæ, necnon & ea quæ de duabus naturis a ſanctis patribus noſtris decreta ſunt.

CAPUT CCXXIII.

[c] *Item verba Eutychetis.*

Teſtor vos coram Deo, qui cuncta vivificat, & Chriſto Jeſu, qui ſub Pontio Pilato teſtificatus eſt optimam illam confeſſionem, ne quid ad gratiam faciatis. Ego enim jam a majoribus meis ita ſenſi & a pueritia mea ita illuminatus ſum quemadmodum ſancta & ex univerſo orbe terrarum apud Nicæam habita ſynodus trecentorum decem & octo beatiſſimorum Epiſcoporum fidem conſtituit, & quam conſervavit ac definivit denuo obtinere ſolam ſancta ſynodus Epheſi collecta, & nunquam aliter ſenſi quam quemadmodum præcepit recta & ſola vera fides orthodoxa. Et cunctis quæcunque ſunt (circa) eandem fidem a ſancta eadem ſynodo conſtituta Epheſi adſentior; cujus ſynodi dux & princeps fuit beatæ ac ſanctæ recordationis Epiſcopus Cyrillus Alexandrinorum, & prædicationis ac fidei ſanctorum & electorum Dei Gregorii majoris, & item Gregorii, Baſilii, Athanaſii, Attici, Procli ſocius & particeps. Eum & omnes eos orthodoxos & fideles habui, & honoravi tamquam ſanctos, & magiſtros meos exiſtimavi. Anathema autem dico Neſtorio & Apollinari & omnibus hæreticis uſque ad Simonem, & qui dicunt carnem Domini noſtri Jeſu Chriſti de cœlo deſcendiſſe. Ipſe enim, qui eſt verbum Dei, deſcendit de cœlo ſine carne, & factus eſt caro in utero ſanctæ virgini ex ipſa carne virginis incommutabiliter & inconvertibiliter, ſicut ipſe novit & voluit. Et factus eſt qui eſt ſemper Deus perfectus ante ſæcula, idem & homo perfectus in extremo dierum propter nos & noſtram ſalutem. Hanc igitur meam plenam profeſsionem ſanctitas veſtra &c.

Eutyches Presbyter & Archimandrites huic libello ſubſcripſi manu mea.

CAPUT CCXXIV.

[d] *Exemplar Julii Epiſcopi urbis Romæ,* [e] *ut aſſerunt Eutychis ſcripta ad* [f] *Dionyſium Epiſcopum, cujus ſenſu ductus ipſe Eutyches decidit in errorem.*

Miror audiens quoſdam confitentes quidem in carne Dominum noſtrum, incurrentes vero diviſionem male a Paulianiſtis introductam. Illi enim Paulum Samoſatenum ſequentes, alium quidem intelligunt eum, qui ex cœlo deſcendit, Deum confitentes; alium vero terrenum hominem eſſe dicunt, & illum quidem infabricabilem, hunc dominum, alium ſervum; [g] impium, ſeu venerentur eum quem ſervum appellant & fabricatum, ſeu non colant eum qui nos ſanguine ſuo redemit. Hi vero

a *Fidem quæ Nicææ*) Idem Leo epiſt. 7. ad Theodoſium Auguſtum: *Quamvis enim præditus Presbyter ad ſedem apoſtolicam per libellum doloris ſui querimoniam miſerit, breviter tamen aliqua prælibavit, aſſerens ſe Nicænæ ſynodi conſtituta ſervantem fruſtra in fidei diverſitate culpatum.*

b *Julium*) Horum patrum teſtimonia recitantur ſupra pag. 543. 546. 550. 689. & ſequentibus. c *Item verba*) Lupus, qui iſta quoque in eodem libro de appellationibus edidit, exiſtimat eſſe libellum conteſtatorium ab Eutychete propoſitum in Conſtantinopolitana urbe, ut docent verba ſancti Leonis paulo ante a nobis relata. d *Exemplar*) Puto legendum, *Ex epiſtola*. Porro hæc quoque edidit Lupus in eodem libro de appellationibus. e *Ut aſſer. Eut. ſcripta*) Legendum; *ut aſſeruit Eutyches, ſcripta* &c. f *Dionyſium Epiſc.*) Meminit iſtius Epiſtolæ, ceu veræ, Gennadius in Catalogo virorum illuſtrium. Eam vero quidam veteres falſam ac ſuppoſititiam eſſe cenſuerunt, & ab Apollinare hæretico ſcriptam. Vide Sirmondum in Notis ad Facundum lib. 1. cap. 5. pag. 50. g *Impium*) Legendum, *impii*.

vero qui Deum descendisse de cœlo confitentur & carnem factam ex virgine & unum esse cum carne, frustra conturbantur, excedentes in verba impietatis illorum. Dicunt enim & ipsi, sicut audio, duas naturas. Ad quod & Joannes evidenter probat (unum) Dominum nostrum, cum dicat, *Verbum caro factum est*, & Paulus Apostolus, cum dicat: *Unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia*. Si enim natus ex virgine Jesus nominatur, & ipse est per quem universa facta sunt, una scilicet natura facta est, quoniam & una persona, non in duo divisa, cum nec propria natura corporis est, & propria natura deitas sit secundum carnem. Sed sicut homo una natura est, ita & is qui ad similitudinem hominis est factus Christus. Quod si non agnoscunt id quod per adunationem unum est, possunt & unum in plura partiri & plurimas dicere naturas: quoniam multiplex corpus, quod ex ossibus, nervis & venis, carne & cute, sanguine & spiritu constet, quæ omnia diversa quidem inter se sunt, una tamen est eorum natura. Unde & deitatis natura cum corpore unum est. Et [a] nec in duas naturas dividitur. Nec enim poterat totum filius hominis appellari qui descendisset e cœlis, & rursus filius Dei qui natus ex fœmina est, si duarum naturarum caperet divisionem; sed id quidem quod descendisset e cœlis, vocaretur filius hominis, non filius Dei. Et hoc Paulianæ divisionis est. Nos autem divinæ scripturæ docent tamquam de uno Domino nostro sentire, & cum descendisset e cœlis, & cum in terra natus est. Qui igitur sic sentiunt, non excedunt (ab) inconsona contraria sentientibus, ut cum mente divinis præceptis consentiant, sermonibus discrepent. Necesse est enim eos, cum duas naturas intelligant, alteram colere, alteram non adorare, & in divinam quidem baptizari, in humanam vero non baptizari. Si autem in mortem baptizamur Domini, unam profitemur naturam & impassionabilis deitatis, & passionabilis carnis, ut per hoc sit baptisma nostrum & in Deum & in mortem Domini perceptum. Nec enim veremur calumniatores, qui dividunt in duas personas Dominum. Nec cum nos unitatem evangelicam atque apostolicam prædicemus, lacerent nos tamquam dicentes carnem esse cœlestem, cum nos e contra divinas scripturas legamus dicentes filium esse non ex cœlo. Nec enim cum dicimus filium Dei creatum ex muliere, possumus reprehendi tamquam verbum ex terra dicentes, & non ex cœlo. Dicimus enim utrumque, & ex cœlo totum propter deitatem, & ex muliere totum propter carnem, ignorantes divisionem unius personæ.

CAPUT CCXXV.

Exemplar epistolæ (a) tacito nomine factæ ad quendam (b) senem cupientem scire quid contrarium catholicæ fidei senserit Eutyches.

MIsit mihi nobilitas tua exemplum libelli de novæ fidei expositione Eutychetis, quem exposuit scribendo ad beatissimum Papam sedis apostolicæ Leonem. Scribere & dignatus es ut si quid inde sentirem, humilitatis meæ literis indicarem. Quod quidem ipse pro studio sanctæ affectuose injungere dignatus es; sed mihi trepidam habenti mentem & timore repletum cor, in hac quæstione perieulosum videtur adgredi, præcipiente doctore & illuminatore gentium Apostolo Paulo & generaliter monente ac dicente: *Stultas autem & ineruditas quæstiones & contentiones & pugnas legis devita. Sunt inutiles & vanæ.* Tamen ipsius beatissimi Apostoli Pauli precibus, adjuvante Domino & Deo Jesu Christo, quod potuerit rusticus sermo & tenuis meus sensus aggrediar; non ut magnitudo & majestas fidei exigit, sed ut tenues vires meæ humilitatis patiuntur. Cum ergo percurrerem prædictum exemplar epistolæ vel libellum fidei Eutychetis, inter cetera textus verborum ejus inveni, ubi a sancto Concilio Episcoporum expeti a se duas naturas in Christo conqueritur confiteri Quod si consulens suæ continentiæ & vetustæ in se castitatis laboribus confiteri voluisset, nunquam sententiæ suæ fidei periculum fuisset passus. Sed quia in unam Christi personam secundum Apostolorum vel Prophetarum seu evangeliorum traditionem duas naturas in Christo confiteri noluit, in ipso portu exitus sui non solum ipse laborum continentiæ suæ naufragium passus est, verum etiam jam olim bene fundatam Ecclesiarum per orbem terrarum perturbavit fidem, & ad cumulum perfidiæ suæ, Christi veneratorem & bonæ fidei fidelem prædicatorem beatum occidit Episcopum Flavianum; Et ille quidem quietis temporibus, nulla existente publica persecutione, coronam accipiens martyrii, nunc cum beato suo magistro Apostolo Paulo gloriatur & dicit: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. De cetero supersest corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex, non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt manifestationem ejus.* Et illo quidem cum omnibus sanctis in Domino gloriante, nobis necesse est, si meremur ejus sequi vestigia & traditionem fidei, per quam glorioſum meruit exitum, totis fidei viribus & usque ad mortem tenere & in unam Christi personam duas confiteri naturas divinitatis & humanitatis, creatricis & creatæ, assumptricis & assumptæ. Quæ tamen substantiæ aut naturæ, non confusæ, sed unitæ, & in una eademque persona inseparabiliter, & in sua semper proprietate sunt permanentes. Quapropter unicuique substantiæ naturæ propria utique aptanda sunt, id est, infirmitatis humanitati, quæ creata est digna, non vero mutabilia divinitati, quæ creavit. In tantum enim hæ duæ naturæ in una persona Christi simul unitæ sunt atque conjunctæ ut idem Jesus Christus Dei filius, Deus & homo, aliquando res aut agat aut loquatur humanas, aliquando vero divinas. Nam denique ut duarum naturarum, id est, divinitatis & humanitatis, in se ostenderet substantias, navigans dormit in navi ut homo, & procellæ, eminenti vento, vel mari imperat ut Deus, dicens: *Tace, obmutesce* Et post quadraginta dierum atque noctium jejunium esurit ut homo, & in solitudine quinque millia viro-

a *Nec*) Lupus utrobique edidit *hæc*. Sæpe hæc duo vocabula permutantur in antiquis libris. Ceterum isthic legendum esse *nec* probant sequentia.

(a) In Cod. est: *taciti nominis*. (b) Deest *senem*.

virorum, exceptis infantibus & mulieribus, de quinque panibus & duobus piscibus refecit ut Deus. Et quid plura? A Judæis crucifixus, & lancea in latere compunctus, moritur ut homo, & Lazarum quatriduanum de monumento resuscitavit ut Deus, auctoritate divina dicens: *Lazare, veni foras*. Harum ergo, Domine, duarum naturarum in Christo traditio est fortiter custodienda; ne cum Eutychete aut ceteris ejus consentaneis eas in unam confundentes, novum incertæ fidei teneamus tramitem. Optime enim eos dedignaris, quia omne quod confusum, obscurum & incertum esse cognoscitur, siquidem ut datur intelligi, proprias easdem naturas divinitatis & humanitatis imprudenti sensu in unum confundere videntur, B ut non separantes humanitatis substantiam a Christi divinitatis natura, ipsa voce Deum passibilem pronuntient. Nam denique epistola quam dicit Eutyches Julii quondam Episcopi urbis Romæ esse, quam & ad solatium suæ perfidiæ, ignoro, forsitan falsam protulit, cujus & pravo sensu duci cognoscitur, in ipso ultimo textus sui ita profitetur, dicens: *Qui igitur sic sentiunt non excedunt ab inconsona contraria sentientibus, ut cum mente divinis præceptis consonant, sermonibus discrepent. Necesse est enim eos, cum duas naturas intelligunt, alteram colere, alteram non adorare, & in divinam quidem baptizari, in humanam vere non baptizari.* C Vides ergo quomodo impugnantes & confundentes duarum naturarum substantiam, Deum passibilem pronuntiare perfido sensu conantur. Nos vero, qui catholicæ fidei rectum tenemus tramitem, prætermissa hac confusione duarum naturarum, in dominicam carnem baptizati, propterea eam adoramus, quia a divinitate susceptа atque eidem ita unita sit ut non alium atque alium, sed unum eundemque Deum & hominem, Dei filium confiteamur. Nam si Eutyches aut ceteri ejus consentientes hominem separant a Christo Deo, illi nos nunquam adoramus aut servimus. Aut si quis nostrum purpuram aut diadema regale jacentia inveniat, numquid ea conabitur adorare? Mox D vero ut ea Rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit si quis eam simul cum Rege adorare contempserit. Ita Christi Domini nostri perfectam humanitatem, non solam & nudam, sed divinitati suæ unitam, unum eundemque Dei filium, Deum verum, & hominem verum, si quis adorare contempserit, æternam mortem patietur. Sequitur & Julius, cujus sensu ducitur Eutyches, & dicit: *Si autem in mortem Domini baptizamur, unam profitemur naturam & impassionabilis deitatis & passionabilis carnis.* Velim plenius agnoscere quomodo dicant *carnis*? Si hæc caro sine anima est, quid est caro ista nisi terra sine sensu, quæ nec gratias agere valuit, nec crucis pœnas sen- Erius ab Isaia prædictas passiones uterque naturæ illius in Christo suscepti hominis assignet. tire potuit? Quod autem caro sine anima sentire non possit, cunctis est manifestum. Si autem, illi sentiunt, in illa dominica carne divinitas pro anima fuit, divinitatem ergo passionibus subjiciunt. Si autem, ut vera se habet scripturarum fidelissima ratio, simul cum carne & humanam susceptit animam, ergo perfectus Deus perfectam susceptit hominis naturam, ut ostenderet se simul cum humana carne & humanam susceptisse animam, id est, perfectum hominem. Dicit enim: *Pastor bonus animam ponit pro ovibus suis*: Et. *Potestatem habeo ponendi animam meam, ut iterum potestatem habeo sumendi eam*. Et in ipso articulo passionis suæ dicit: *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Et. *Nunc anima mea conturbata est*. Non enim Deus aliquando perturbatur, sed ille utique homo qui esuriit, qui sitiit, qui dormivit, qui lassatus fuit, atque ploravit: quæ omnia sine affectibus animæ caro sola sentire non potuit, nisi ille homo perfectus quem suscepit Deus perfectus, dicente Hieremia Propheta: *Hic Deus noster, non æstimabitur alius ad eum: qui invenit omnem viam disciplinæ, & dedit eam Jacob puero suo, & Israel dilecto a se*. Et adjecit: *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est*. Qua porro forma in terra visus fuerit & conversatus sit, sanctissimus Prophetarum Isaias plenissime & apertius exponit: *Domine, quis credidit auditui nostro, & brachium Domini cui revelatum est? Annuntiavimus coram ipso tamquam pueri, ut radix in terra sitienti. Non est ei species, neque gloria. Vidimus eum, & non habuit speciem neque decorem; sed species ejus sine honore, & abjecta præ omnibus hominibus. Homo in plaga positus, sciens ferre infirmitates. Quoniam aversata est species ejus, & dehonestatus, & pro nihilo æstimatus est. Hic peccata nostra portat, & pro nobis dolet. Nos æstimavimus eum in dolore esse & in plaga & in vexatione. Ipse autem vulneratus propter peccata nostra, & infirmatus est propter iniquitates nostras. Eruditio pacis nostræ in eum, livore ejus nos sanati sumus. Omnes ut oves erravimus, & omnes homines a sua via erraverunt. Et Dominus tradidit eum pro peccatis nostris. Ipse autem male vexatus conticuit labia sua, ut ovis ad immolandum ductus est. Et sicut agnus coram tondente se sine voce, sic non aperuit os suum. In humilitate judicium ejus sublatum est. Generationem autem ejus quis enarravit? Quoniam tolletur a terra vita ejus, & ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. Et dabo inanes pro sepultura ejus, & divites pro morte ejus. Quoniam iniquitatem non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus. Et Dominus vult purgare eum de plaga. Si detis pro peccato animas vestras, videbitis semen longæ vitæ, & vult Dominus adolere animæ ejus, ostendere ei lumen, formare prudentiam, justificare justum, bene servientem pluribus. Et peccata eorum ipse portavit. Ideo ipse hæreditatem possidebit multos, & fortium partietur spolia. Propter quod tradita est in mortem anima ejus, & inter iniquos deputatus est. Et ipse peccata multorum tollit, & propter iniquitates nostras traditus est.* Pervide igitur, Domine mi, secundum sanctæ tuæ mentis studium quomodo prædicti Prophetæ Hieremias & Isaias sibimet consentientes asserant qualiter perfectus Deus de cœlo descendens pro salute generis humani, susceperit hominem, & super-

Nam numquid Deus, qui est invisibilis, incomprehensibiliter poterat comprehendi aut inimicis tradi aut inter impios deputari aut mori aut vita ejus a terra tolli? Sed ille utique qui, ut supra jam diximus, esuriit, sitivit, lassatus fuit, dormivit, atque ploravit; qui etiam in cruce passionis pendens, cum vidisset in se inhabitantem Deum de suo exire corpore, lachrymabili voce clamavit post eum, Hebraica lingua dicens: *Heli, Heli lamasabactani:* hoc est: *Deus meus, quare me dereliquisti?* quamvis

vis tertia die eum esset resuscitaturus. Tamen necesse erat illud adimpleri quod jam prædixerat in evangelio Jesus, suis discipulis dicens: *Ego a Deo processi, exivi a patre, & veni in hunc mundum, & iterum relinquo hunc mundum & vado ad patrem*. Siquidem & in ipsa passione, quamvis ille perfectus homo, a perfecto Deo susceptus, impiam moriens in cruce patiatur pœnam, tamen & ipse impassibilis Deus in eodem a se suscepto perfecto homine, quamvis passionem non sustinuerit, tamen injuriam passus est. Nam sicut qui indumentum conscindit, induto facit injuriam, ita & qui carnem ejus crucifixerunt, divinitatis injuriam omnia elementa videntia expaverunt. Nam denique terra contremuit, petræ scissæ sunt, sol fugit in noctem, luna sanguineo colore fuscata est; & tanquam damnatione perpetua jam mundus oppressus esset, avulsæ locis cœlestibus stellæ ruerunt, & elementorum lege confusa, apertis monumentis, sepulta jam olim corpora animas receperunt. Ideo ergo catholici per orbem terrarum fidelissimi Ecclesiarum doctores secundum scripturarum auctoritatem duas in Christo naturas prædicant, divinitatis (& humanitatis. Quæ utinam considerasset Eutyches,) & tot annorum continentiæ laboribus (se) apertis oculis non immersisset, nec orientis Ecclesiis impiam protulisset perturbationem per confusas duarum naturarum substantias Deum passibilem pronuntians. Sed cum in ista suam sententiam Paulus Apostolus compleat dicens, *Quia in novissimis temporibus recedent quidam a fide*, tamen nos solicitus præmonet dicens: *Attendite spiritibus seductoribus in hypocrisi mendaciloquorum, cauteriatam habentium conscientiam*. Nisi enim secundum Apostoli dictum cauteriatam & incertam suæ fidei habuisset conscientiam, nunquam tantam confusionem Ecclesiis Dei excitans, suæ perfidiæ socios fecisset sanctos trecentos decem & octo patres Nicæni Concilii, necnon & Cyrillum, & Athanasium, Felicem, Gregorium, & Proclum, sanctos Episcopos; qui non utique ejus perfidiam sequendo, sed superius a mea humilitate expositam fidem docendo, inter sanctos & electos Dei in numero & libro viventium dinumerati sunt. Sed ut simplicium & imperitorum illudat & ad se ducens aduniat animos, ideo prædictos viros, catholicæ fidei auctores & prædicatores, suæ novæ & novissimæ perfidiæ fingit esse socios. Vere in hunc Eutycheten completa est Apostoli sententia dicentis: *Hujusmodi Pseudo Apostoli, operarii dolosi, transfigurant se in Apostolos Christi. Et non mirum, Ipse enim Sathanas transfigurat se sicut angelum lucis. Non ergo magnum si ministri ejus transfigurentur sicut ministri justitiæ: quorum finis est secundum operationem eorum*. Secundum hanc ergo Apostoli sententiam, cum sit minister perfidiæ, simulat se socium esse ministris justitiæ, a quibus prædictam fidei nostræ (non) tenuit, a se doctam exposuit rationem: inter quorum discipulos & dulcissimos fideles fidei filios cupio tuam nobilitatem mecum pariter adscribi; ut eorum, si meremur, sequentes fidei vestigia, precibus in futuro judicio misericordiam impetrare mereamur a triplici pietatis unita majestate, hoc est, patris & filii & spiritus sancti, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

FINIS SYNODICI.

Ex Supplemento P. Man. Tom. II. Append. pag. 27.

AD EPHESINUM CONCILIUM OECUMENICUM

Anno 431. *habitum*.

ADDITIO.

NON omittendum est additamentum insigne ad epistolam Concilii ad S. Dalmatium abbatem, qui tam multa pro eodem Concilio apud imperatorem præstitit. Epistolam hanc ex Vindebonensi codice eruit, deditque P. Garnerius Soc. Jesu presbyter eruditus in Præfat. ad 2. par. Mar. Merc. ex quo Baluzius, & ex eo Venetus Labbei editor tom. III. pag. 1118. Cum tamen Garnerius ex illa laciniam evulserit, quam addititiam judicaverit; ideo & ille prior, & cæteri post illum mutilam epistolam exhibuerunt. Sensit hoc B. Bandurias in comment. ad Antiquit. CPtanas lib. *III.* pag. 514. Venet. Edit. factumque audax improbans, suæ integritati eam reddidit. Quin & laciniam illam, in qua Dalmatius, ejusque successores ex decreto Synodi, & Romani Pontificis constituitur ἄρχοντα *princeps omnium monasteriorum* regiæ urbis; illam, inquam, laciniam cohærere reliquis antiquitatis documentis demonstrat. Nam & hoc idem habet epistola Cyrilli Mnemonis ad Dalmatium, seu ut est in Labbeo tom. III. pag. 1291. Edit. Ven. ad Clerum CPtanum, quæ cum encyclica sit, ideo & ad Clerum regiæ urbis, tum & eadem mitti potuit ad Dalmatium, cum in vita Dalmatii a Bandurio ibid. vulgata inscribitur. In ea igitur epistola, quæ ad Dalmatium missa est, additur hæc periodus, resecta in epistola eadem ad Clerum directa; statim enim post illa verba *aut dicat, aut doceat additur*: τοῦτο δὲ σαφῶς ἐπισάμεθα, ὅτι οὐδεὶς ἄλλῳ δύναται τοῦτο ποσῆβαι ἀλλ' ἢ μετερα μόνη ἁγιωσύνη; ὡς πρωτεύων πατεῦν των εναγῶν μοναστηρίων. *Id autem optime scimus, nempe nullum alium præter vestram sanctitatem facere posse, quippe qui omnium monasteriorum sis princeps*. Huic etiam archimandrit. monasterii S. Dalmatii in cætera urbis regiæ monasteria principatui testimonium affert Concilium CPtanum sub Mena ac. I. cui scribit Marianus Egumenus monasterii Dalmatii, & præfectus ἐξάρχῳ *monasteriorum regiæ urbis*. Ita & Timotheus ejusdem monasterii archimandrita Justiniani ævo dicitur ἔξαρχῳ τῶν μοναστηρίων urbis regiæ.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ

Ἐν τῇ Εὐφρατισίᾳ, καὶ Ὀσροηνῇ, καὶ Φοινίκῃ, καὶ Συρίᾳ, καὶ Κιλικίᾳ μοναζοντας.

THEODORETI ORATIO

AD EOS,

Qui in Euphrateſia, & Oſroana REGIONE, Phœnicia, Syria, & Cilicia vitam moneſticam degunt.

PErſpicienti mihi præſentem Eccleſiæ conditionem, & procellam quæ nuper in divinam navim ſurrexit, vehementemque ventorum impetum, atque fluctuum violentiam, & obſcuritatem profundam; contentionem præterea navigantium, pugnamque eorum, quibus remis incumbere datum eſt; gubernatorum ebrietatem, malorum denique importunitatem; Jeremiæ fletus in mentem veniunt, atque cum illo clamo: *Ventrem meum, ventrem meum doleo, & ſenſus cordis mei turbati ſunt*. Anima mea, & cor meum dolore conficiuntur, & lacrymarum fontes requiro, ut oculorum ſtillicidiis, denſam triſtitiæ diſcutiam nubem. Oportet enim, hyeme adeo fera, & gubernatores vigilare, & tempeſtati adverſari, & de navis ſalute meditari, & nautas relicta mutua contentione, precibus & arte finem malis imponere, & navigantes quieſcere, & neque invicem, neque cum gubernatoribus rixari; maris autem dominum ſupplicare, ut nutu triſtitiam mutet. Horum tamen aliquid agere, unuſquiſque recuſat; at veluti in pugna nocturna nos inter nos agnoſcimus, atque inimicis relictis, in noſmet ipſos omnia conſumimus tela, & noſtros tamquam hoſtes vulneramus; illi vero prope nos ſtantes, irrident noſtram ebrietatem, noſtriſque fruuntur miſeriis, & gaudent mutuam noſtram videntes conſumptionem. Horum autem ii ſunt auctores, qui Apoſtolicam fidem corrumpere tentarunt, & in Evangelicis dogmatibus aliquam auſi ſunt inducere doctrinam; atque impia capita a regia civitate anathemate extirpata ſuſceperunt, & propriis, prout arbitrati ſunt, probaverunt ſubſcriptionibus. Hæc ab amara Apollinarii radice pullulaſſe in propatulo eſt; nam Eunomii, Ariique impietatis participant; atque ſi quis diligenter ſcrutari voluerit, neque Valentini, neque Marcioni carebunt impietate: in primo enim capite, Dei œconomiam propter nos factam, rejicit, docens: Divinum Verbum non ſuſcepiſſe humanam naturam, ſed ipſum in carnem mutatum eſſe; & dogmatizans ſpecie, & apparentia tantum, minime vero reapſe factam fuiſſe Salvatoris noſtri incarnationem; quæ quidem Marcioni, Manenti, & Valentini impietatis ſunt fœtus. In ſecundo vero & tertio capite, oblitus quaſi eorum, quæ in proœ-

Jerem. 4. 19.

ΟΡῶν τὴν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν, καὶ τὴν ἐναγχος ἐπαναστάσαν τῇ ἱερᾷ νηὶ ζάλλω, καὶ τὰς σφοδρὰς καταιγίδας, καὶ τῆς κυμάτων τὴν προσβολὴν, καὶ τὴν βαθεῖαν σκοτομήνην, καὶ πρὸς τούτοις τῆς πλωτήρων τὴν ἔριν, καὶ τῆς ἐρέττειν λαχόντων τὴν μάχλην, καὶ τὴν τῆς κυβερνητῶν μέθην, καὶ ἁπαξαπλῶς τὴν τῆς κακῶν ἀωρίαν· τῆς Ἱερεμίου θρήνων * ἀναμιμνήσκομαι, καὶ μετ' ἐκεῖνα βοῶ· τὴν κοιλίαν μου, τὴν κοιλίαν μου ἐγὼ ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου μεμάανται, ἡ ψυχή μου σπαράττεται, καὶ ἡ καρδία μου. καὶ πηγὰς δακρύων ἐπιζητῶ, ἵνα ταῖς λιβάσι τῆς ὀφθαλμῶν, τὸ πολὺ τῆς ἀθυμίας * ἀποσκεδάσωμαι νέφος. δέον γὰρ ἐν ὥρᾳ ἀγρίῳ χειμῶνι, καὶ τοὺς κυβερνήτας ἐγρηγορέναι, καὶ τῷ κλύδωνι μάχεσθαι, καὶ τῆς τοῦ σκάφους σωτηρίας φροντίζειν, καὶ τοὺς ναύτας τῆς κατ' ἀλλήλων ἔριδος ἀποσάντας, δίκῃ, καὶ τέχνῃ τὰ δεινὰ δραλύειν, καὶ τοὺς πλωτῆρας ἡσυχῇ καθῆσθαι, καὶ μήτε ἀλλήλους, μήτε τοῖς κυβερνήταις ζυγομαχεῖν, τὸν δὲ τῆς θαλάττης ἱκετεύειν δεσπότην, ἵνα νεύματι μεταβαλῇ τὰ σκυθρωπά· τούτων μὲν οὐδεὶς οὐδὲν ἐθέλει ποιεῖν· ὡς ἐν νυκτομαχίᾳ δὲ ἀλλήλους ἀγνοήσαντες, καὶ τοὺς ἐναντίους καταλιπόντες, καθ' ἡμῶν αὐτῶν πάντα δαπανῶμεν τὰ βέλη, καὶ τοὺς ὁμοφύλους, ὡς πολεμίους τιτρώσκομεν· οἱ δὲ πλησίον ἑστῶτες, γελῶσιν ἡμῶν τὴν μέθην, καὶ τοῖς ἡμετέροις ἐπενθρυφῶσι κακοῖς, καὶ χαίρουσιν, ὑπ' ἀλλήλων ἡμᾶς ὁρῶντες δαπανωμένους. αἴτιοι δὲ τούτων οἱ τὴν ἀποστολικὴν διαφθεῖραι πίστιν φιλονεικήσαντες, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς δόγμασιν ἀλλόκοτον διδασκαλίαν ἐπιθεῖναι τολμήσαντες, καὶ τὰ δυσσεβῆ κεφάλαια, ἃ μετὰ ἀναθεματισμῶν εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν ἐξέπεμψαν, δεξάμενοι, καὶ ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς, ὡς φήθησαν, βεβαιώσαντες· ἃ σαφῶς ἐκ τῆς πικρᾶς Ἀπολιναρίου βεβλάστηκε ῥίζης· μετέχει δὲ καὶ τῆς Ἀρείου, καὶ Εὐνομίου δυσσεβείας. εἰ δέ τις ἀκριβῶς κατιδεῖν ἐθελήσειεν, οὐδὲ τῆς Οὐαλεντίνου, καὶ Μαρκίωνος ἄμοιρα δυσσεβείας τυγχάνει· ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν γεγενημένην οἰκονομίαν ἐκβάλλει, ἐκ ἀνειληφέναι τὸν θεὸν λόγον φύσιν ἀνθρωπείαν, ἀλλ'

* γρ. ἀναρμα μήσκομαι.

* γρ. ἀποσκεδάσομαι.

ἀλλ' αὐτὸν εἰς σάρκα μεταβληθῆναι διδάσκων, καὶ δοκήσει, καὶ φαντασίᾳ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν, ἀλλ' οὐκ ἀληθείᾳ γεγενῆσθαι δογματίζων. ταύτῃ δὲ τῆς Μαρκίωνος, καὶ τοῦ Μάνεντος, καὶ Οὐαλεντίνου δυσσεβείας ὑπάρχει γεννήματα. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καὶ ἕκτῳ κεφαλαίῳ, ὥσπερ ἐπιλαθόμενος ὧν ἐν προοιμίοις ἐξέθετο, τιμὴ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, εἰσάγει καὶ συνόδου καθ' ἕνωσιν φυσικὴν, κρᾶσίν τινα, καὶ σύγχυσιν διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων γεγενῆσθαι διδάσκων, τῆς τε θείας φύσεως, καὶ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς. τοῦτο τῆς αἱρετικῆς Ἀπολιναρίου καινοτομίας ἐστὶ κύημα. Ἐν δὲ τετάρτῳ κεφαλαίῳ ἀπαγορεύει τὰς εὐαγγελικὰς, καὶ ἀποστολικὰς φωνὰς τιμὴ διαίρεσιν, καὶ οὐκ ἐᾷ κατὰ τὰς τῶν ὀρθοδόξων πατέρων διδασκαλίας τὰς μὴ θεοπρεπεῖς φωνὰς, περὶ τῆς θείας ἐκλαμβάνεσθαι φύσεως· τὰς δὲ ταπεινὰς, καὶ ἀνθρωπίνως εἰρημένας, τῇ ἀναληφθείσῃ προσάπτειν ἀνθρωπότητι. καὶ ἐντεῦθεν τοίνυν ἐστὶν εὑρεῖν τοὺς εὐφρονοῦντας τὴν τῆς ἀσεβείας συγγένειαν. Ἄρειος γὰρ, καὶ Εὐνόμιος κτίσμα, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ δοῦλον τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι φάσκοντες, τὰ ταπεινῶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ ἀνθρωπίνως εἰρημένα, τῇ θεότητι αὐτοῦ προσάψαι τετολμήκασι, τὸ ἑτερούσιον ἐντεῦθεν, καὶ τὸ ἀνόμοιον κατασκευάζοντες. πρὸς τούτοις, ἵνα συνελὼν εἴπω, αὐτὴν τιμὴ ἀπαθῆ, καὶ ἄτρεπτον τοῦ Χριστοῦ θεότητα, καὶ παθεῖν, καὶ σαρωθῆναι, καὶ ἀποθανεῖν, καὶ ταφῆναι διαγορεύει· τοῦτο δὲ, καὶ τῆς Ἀρείου, καὶ Εὐνομίου μανίας ἐπέκεινα. οὐδὲ γὰρ οἱ κτίσμα τολμῶντες ἀποκαλεῖν τὸν ποιητὴν τῶν ὅλων, καὶ δημιουργὸν, εἰς ταύτην ἐξώκειλαν τὴν ἀσέβειαν. βλασφημεῖ δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, οὐκ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτὸ λέγων ἐκπορεύεσθαι, κατὰ τιμὴ τοῦ κυρίου φωνὴν, ἀλλ' ἐξ υἱοῦ τιμὴ ὕπαρξιν ἔχειν. καὶ ἕτερα δὲ τῆς Ἀπολιναρίου σπερμάτων ὁ καρπὸς· γειτνιάζει δὲ καὶ τῇ Μακεδονίου πονηρᾷ γεωργίᾳ. τοιαύτῃ τοῦ αἰγυπτίου τὰ κυήματα, πονηρᾶ πατρὸς ἀληθῶς ἔγγονα πονηρότερα. ταύτῃ δὲ, δέον ἢ ἀμβλωθείδια ποιῆσαι κυοφορήματα, ἢ δι' ὑστερισμοῦ ἀφανθῆναι τὰς τῆς ψυχῶν τιμὴ ἀξίαν ἐγκεχειρισμένους, ὡς ὀλέθρια, καὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως δηλητήρια, ἐκβέβρυσιν οἱ γεννάδαι, καὶ πολλῆς ἀξιοῦσι σπουδῆς, ἐπ' ὀλέθρῳ αὐτῶν, καὶ τῶν τὰς ἀκοὰς αὐτοῖς ὑπέχειν ἀνεχομένων. ἡμεῖς δὲ τὸν πατρῷον κλῆρον ἄσυλον φυλάττειν σπουδάζομεν, καὶ ἣν παρελάβομεν πίστιν, μεθ' ἧς ἐβαπτίσθημεν, καὶ βαπτίζομεν. ἀνέπαφον, καὶ ἀκήρατον διατηροῦμεν, καὶ ὁμολογοῦμεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς, καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν, ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τιμὴ θεότητα· ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν, δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τιμὴ ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου, τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τιμὴ ἀνθρωπότητα. * δι' ὃ γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονε. * δι' ὃ ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν· ὅτε γὰρ τιμὴ ἕνωσιν λάβομεν, καὶ ἀσύγχυτον αὐτιμὴ γενεσθαι πιστεύομεν, τῷ κυρίῳ πεπιστεύκαμεν, λέγοντι τοῖς Ἰουδαίοις· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν

A mio expoſuerat, hypoſtaticam unionem inducit, & concurſum ſecundum phyſicam unionem, & fieri per hæc nomina, docet, mixtionem quandam & confuſionem, inter divinam naturam & humanitatem: & hoc ab Apollinarii hæretica renovatione originem trahit. In quarto demum capite, Evangelicarum, & Apoſtolicarum vocum denegat diſtinctionem; neque ſinit, ut ſecundum Orthodoxorum patrum doctrinam, voces, quæ Deo conveniunt, de Dei natura intelligantur; quæ vero humiles, & more hominum dictæ, ut ſuſceptæ applicentur humanitati; ac inde, qui ſanæ mentis ſunt, facile detegent impietatis affinitatem. Arius enim & Eunomius, creaturam, atque a non exiſtentibus, fractum & ſervum exiſtimantes eſſe filium Dei Unigenitum, quæ humiliter, atque humanitus dicta ſunt a Chriſto Domino, ejuſdem divinitati auſi ſunt attribuere; indeque diverſitatem eſſentiæ, atque diſſimilitudinem confecerunt. Præterea, ut breviter dicam, Chriſti ipſam divinitatem, paſſionis & mutationis immunem, & pati, & crucifigi, & mori, & tumulo contegi poſſe prædicat; quod ſane Arii, & Eunomii inſaniam ſuperat. Blaſphemias etiam profert in Spiritum Sanctum, aſſerens, non ex Patre procedere ſecundum Domini Verba, ſed ex filio habere ſubſtantiam; & hic eſt Apollinarii ſeminum fructus, qui & ad perverſæ Macedonii agriculturæ viciniam accedit. Tales ſunt Ægyptii fœtus, improbi patris revera, magis improba proles. Hæc quidem, quorum vel adhuc in utero exiſtentium abortio ſolicitanda fuiſſet, vel recenter nata, tamquam pernicioſa & noxia noſtræ naturæ, labefactanda, alunt generoſi illi viri, & multo ſtudio ea defendunt ad propriam perniciem, eorumque, qui ipſis aures præbent. Nos autem paternam hæreditatem immunem tueri ſtudemus, & fidem, quam accepimus, & in qua baptizati ſumus & baptizamus, irreprehenſibilem, atque integram ſervamus; & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum verum eſſe Deum profitemur, & verum hominem ex corpore & anima rationali, ante ſæcula ex Patre genitum ſecundum divinitatem; poſtremis vero diebus, propter nos, & propter noſtram ſalutem, ex Maria Virgine natum aſſerimus; & conſubſtantialem Patri ſecundum divinitatem, & conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem eum credimus; ex duabus enim naturis unio facta eſt: quapropter unum Chriſtum, unum filium, unum Dominum profitemur; neque unionem ſolvimus; & abſque confuſione eam factam eſſe credimus, & Domino in hoc paremus, qui Judæis ait: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Quod ſi mixtio ac confuſio facta eſſet, & una tantum ex duabus naturis confecta eſſet, dicere oportebat: ſolvite me, & in tribus diebus reſurgam. At ſane oſtendit, aliud eſſe Deum ſecundum naturam ſuam, aliud vero templum, utrumque vero eſſe Chriſtum: *Solvite*, inquit, *templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*; perſpicue docens, quod non Deus ſolutioni ſubjiciebatur, ſed templum, & hujus tantum natura ſolutioni erat obnoxia; illius vero poteſtas ſolutum ſuſcitavit. Atque adeo Deum ſimul, & homi-

Joan. 2. 19.

* γρ. δύο.
* ἴσ. δύο.

nem Jesum Christum profitemur, divinas sequuti Scripturas; nam quod Dominus noster Jesus Christus verus sit Deus, beatus Joannes Evangelista clamat: *In principio erat* Joan. 1. 1. *Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est.* Et iterum. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Et quod Verbum sit, Dominus luculenter docet, dicens: *Qui videt me, videt & Patrem.* Et: Joan. 14. 9. *ego, & Pater unum sumus: & ego in Patre, & Pater in me est.* Et beatus Paulus in Epistola ad Hebræos ait: *Qui cum sit splendor* Hebr. 1. 3. *gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia Verbo virtutis suæ.* Et in illa ad Philippenses; *hoc sentite in vobis*, ait, *quod &* Philip. 2. 5. *in Christo Jesu: qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. Sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens.* In illa vero ad Romanos: *Quorum* Rom. 9. 5. *patres, & ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.* In illa pariter ad Titum: *Ex-* Tit. 2. 13. *pectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.* Et Isaias clamat: *Parvulus enim natus est nobis,* Isai. 9. 6. *& filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitur nomen ejus Angelus magni consilii, admirabilis, consiliarius, Deus fortis, regnans, Pater futuri sæculi, princeps pacis.* Et iterum ait: *Post te* Isai. 45. 14. *ambulabunt, vincti manicis pergent: & te adorabunt; tantum in te est Deus, & non est absque te Deus. Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator.* Nomen vero Emmanuelis Deum simul & hominem significat: interpretatur enim secundum doctrinam Evangelicam *Deus nobiscum*, id est: in homine Deus, Matth. 1. 23. in natura nostra Deus. Divus etiam Jere- Baruc. 3. 36. mias vaticinatur inquiens: *Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Quamplurimæ aliæ erui possent voces tam in divis Evangeliis, & scriptis Apostolorum, quam in Prophetarum vaticiniis, quæ ostendunt, quod Deus verus est Dominus noster Jesus Christus. Quod vero & homo vocetur post incarnationem, docet quidem ipsemet Dominus, Judæis disputans, & clamans: *Quid me quæritis* Joan. 7. 19. & *interficere, hominem, qui veritatem vobis locu-* 8. 40. *tus sum?* Et Beatus Paulus in prima ad Co- ad Corint. 15. rinthios, dicens: *Quoniam quidem per homi-* 21. *nem mors, & per hominem resurrectio mortuorum*; ac ut ostendat de quo verba faciat, Idem 22. quæ dixit, explicat sic inquiens: *Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* Ad Timotheum quoque ad Timot. 2. 5. scribens, similiter dicit: *Unus Deus, unus & mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus.* In actis etiam, dum Athenis concionabatur, ait: *Et tempora quidem hujus ignorantiæ de-* Act. 17. 30. *spiciens Deus, nunc enunciabit hominibus, ut omnes ubique pœnitentiam agant. Eo quod statuit diem, in quo judicaturus est orbem in æquitate, in viro in quo statuit, fidem præbens, omnibus, suscitans eum a mortuis.* Beatus pariter Petrus Judæis prædicans: *Viri*, ait, *Israelitæ*,

A τεσὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἰ δὲ χρᾶσις ἐγεγόνει, ϗ σύγχυσις, ϗ μία φύσις ἐξ ἀμφοῖν ἀπετελέσθη, ἐχρῆν εἰπεῖν, λύσατέ με, ϗ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερθήσομαι. νῦν δὲ δεικνὺς, ὡς ἄλλο μὲν ὁ Θεὸς κατὰ τὴν φύσιν, ἄλλο δὲ ὁ ναὸς, εἷς δὲ Χριστὸς ἀμφότερα, λύσατε φησὶ τὸν ναὸν τοῦτον, ϗ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν, σαφῶς διδάσκων, ὡς ὅτι οὐχ ὁ Θεὸς ἦν ὁ λυόμενος, ἀλλ' ὁ ναὸς, ϗ τοῦ μὲν ἡ φύσις τὴν λύσιν ὑπεδέχετο, τοῦ δὲ ἡ δύναμις ἤγειρε τὸ λυόμενον. Θεὸν δὲ ϗ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν ταῖς θείαις ἀκολουθοῦντες γραφαῖς· ὅτε μὲν γὰρ * ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ μα- * Πρόσθες κάριος Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς βοᾷ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ϗ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, ϗ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν, πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, ϗ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονε. ϗ πάλιν. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. * ϗ ὁ λόγος ἦν κύριος, ὃς παρρήδην * γρ. ϗ ὅτι. διδάσκει λέγων· ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα μου· ϗ ἐγὼ, ϗ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν. καὶγὼ ἐν τῷ πατρὶ, ϗ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί. ϗ ὁ μακάριος Παῦλος ἐν μὲν τῇ πρὸς Ἑβραίους φησὶν, ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ϗ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι B τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ἐν δὲ τῇ πρὸς Φιλιππησίους· τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, φησὶν, ὃ ϗ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. ἐν δὲ τῇ πρὸς Ῥωμαίους· ἐν ᾧ οἱ πατέρες, ϗ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. ἐν δὲ τῇ πρὸς Τιμόθεον· προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, ϗ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ, ϗ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ϗ Ἡσαΐας δὲ βοᾷ, ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς, ϗ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, ϗ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς, σύμ- D βουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ϗ πάλιν, ἀπίσω σου φησὶν ἀκολουθήσουσι δεδεμένοι χειροπέδαις. ϗ ἐν σοὶ προσδέξονται, ὅτι ἐν σοὶ Θεός ἐστι. ϗ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν σοῦ· σὺ γὰρ εἶ Θεὸς. ϗ ἐν ἤδεισαν Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ σωτήρ. ϗ τὸ Ἐμμανουὴλ δὲ ὄνομα Θεοῦ, ϗ ἀνθρώπου τυγχάνει σημαντικόν. ἑρμηνεύεται γὰρ κατὰ τὴν τοῦ εὐαγγελίου διδασκαλίαν, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς, τουτέστιν ἐν ἀνθρώπῳ Θεὸς, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φύσει Θεός. ϗ ὁ θεῖος δὲ E Ἱερεμίας προδεσπίζει λέγων· οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, ϗ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ϗ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, ϗ τοῖς ἀνθρώποις συνεστράφη. ϗ ἄλλας δ' ἂν τις μυρίας ἄροι φωνὰς, ἐκ τε τῆς θείων εὐαγγελίων, ϗ τῆς ἀποστολικῶν συγγραμμάτων, ϗ ἐκ τῆς προφητικῶν θεσπισμάτων, * δεικνύσας, ὅτι Θεὸς ἀληθινὸς, ὁ κύριος * γρ. δεικνύσας, ἢ δεικνυμένους ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. ὅτι δὲ ϗ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἀνθρώπησιν προσαγορεύεται, διδάσκει μὲν αὐτὸς ὁ κύριος Ἰουδαίοις διαλεγόμενος, ϗ βοῶν· τί

μα

με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὅστις τλὺ ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα; καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρωτέρᾳ λέγων· ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν· καὶ δεικνὺς περὶ τίνος λέγει, ἑρμηνεύει τὸ εἰρημένον ἔτωσι λέγων· ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. καὶ Τιμοθέῳ δὲ γράφων ὁμοίως φησίν· εἷς Θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς. καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν, ἐν Ἀθήναις δημηγορῶν· τοὺς μὲν ἐν χρόνοις τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς, φησι, τὰ νῦν παραγγέλλει πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, καθ' ὅτι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τλὺ οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παράσχων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ ὁ μακάριος Πέτρος Ἰουδαίοις διαλεγόμενος· ἄνδρες φησὶν Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς σημείοις, καὶ τέρασι, καὶ δυνάμεσιν, οἷς ἐποίησεν ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ· καὶ ὁ προφήτης δὲ Ἡσαΐας, τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τὰ πάθη προαναφωνῶν, ὃν πρὸ βραχέων ὠνόμασε Θεὸν, τοῦτον ἄνθρωπον ἀποκαλεῖ λέγων· ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὤν, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν. ἔτι τὰς ἀνομίας ἡμῶν φέρει, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ὀδυνᾶται· καὶ ἄλλας δ' ἂν ὁμοφώνους μαρτυρίας συλλέξας ἐκ τῆς ἁγίας γραφῆς, ἐνέθηκα ἂν τῇ ἐπιστολῇ, εἰ μὴ τλὺ ὑμετέραν θεοσέβειαν ἠπιστάμην, βίον ἔχειν τὴν τῶν θείων λογίων μελέτην, κατὰ τὸν ἐν ψαλμοῖς μακαριζόμενον ἄνθρωπον. τῇ ὑμετέρᾳ τοίνυν φιλοπονίᾳ καταλιπὼν τλὺ τῶν μαρτυριῶν συλλογλὺ, ἐπὶ τὰ προκείμενα βαδίσωμαι. Θεὸν τοίνυν ἀληθινὸν, καὶ ἄνθρωπον ἀληθινὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα διαιροῦντες τὸν ἕνα, ἀλλὰ δύο φύσεις ἀσυγχύτως ἡνῶσθαι πιστεύομεν. ἔτι γὰρ καὶ τλὺ πολυχεδῆ τῶν αἱρετικῶν βλασφημίαν ῥᾳδίως διελέγξαι δυνησόμεθα. πολλὴ, καὶ ποικίλη τῶν ἐπανασάντων τῇ ἀληθείᾳ ἡ πλάνη, ὡς αὐτίκα δηλώσομεν. Μαρκίωνα μὲν γὰρ, καὶ Μάνητα ἔτε ἀνειληφέναι ἀνθρωπείαν φύσιν τὸν Θεὸν λόγον φασὶν, ἔτε ἐκ παρθένου τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γεγεννῆσθαι *πιστεύσασιν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον σχηματισθῆναι εἰς εἶδος ἀνθρώπειον, καὶ φανῆναι ὡς ἄνθρωπον, φαντασίᾳ μᾶλλον, ἢ ἀληθείᾳ χρησάμενον. Βαλεντῖνος δὲ, καὶ Βαρδισάνης, τλὺ μὲν γένεσιν δέχονται, τλὺ δὲ ἀνάληψιν ἀρνοῦνται τῆς ἡμετέρας φύσεως, οἱόντινι σωλῆνι χρήσασθαι τῇ παρθένῳ λέγοντες τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Σαβέλλιος δὲ ὁ Λίβυς, καὶ Φωτεινὸς, καὶ Μάρκελλος ὁ γαλάτης, καὶ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς ἄνθρωπον ψιλὸν ἐκ τῆς παρθένου γεγενῆσθαι λέγουσι, τὸ δὲ καὶ Θεὸν εἶναι τὸν προαιώνιον Χριστὸν διαῤῥήδλν ἀρνοῦντται. Ἄρειος δὲ, καὶ Εὐνόμιος, σῶμα μόνον ἀνειληφέναι ἐκ τῆς παρθένου τὸν Θεὸν λόγον φησίν· Ἀπολινάριος δὲ, τῷ σώματι *προτίθησι καὶ ψυχλὸν ἄλογον, ὡς τῆς ἀνθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ λόγου, ὑπὲρ ἀλόγων, οὐχ ὑπὲρ λογικῶν γεγενημένης. ἡ δὲ ἀποστόλων διδασκαλία, τέλειον ἄνθρωπον ὑπὸ τελείου Θεοῦ ἀνειλῆφθαι διδάσκει. τὸ γὰρ, ἐν ᾧ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, μορφλὺ δούλου ἔλαβε, τοῦτο

A *audite verba hæc: Jesum Nazarenum virum approbatum a Deo in vobis, virtutibus & prodigiis, & signis, quæ fecit Deus per illum.* Et Propheta Isaias Christi Domini passionem prænuncians, quem nuper Deum nominavit, hunc hominem appellat, his verbis: *Virum dolorum, & scientem infirmitatem. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Alia quoque a Sacra Scriptura collecta testimonia in Epistola posuissem, nisi perspectum mihi esset, quantum in divinorum sermonum meditatione polleat pietas vestra, secundum hominem, qui in Psalmis benedicitur. Industriæ præterea vestræ testimonium collectionem relinquens, ad propo-

B situm transeo. Deum igitur verum, & verum hominem esse Dominum nostrum Jesum Christum profitemur; neque in duas personas dividimus eum, qui unicus est; sed duas naturas absque confusione conjunctas fuisse credimus. Sic etiam multiplicem hæreticorum blasphemiam facile refellere poterimus. Multi quidem, & varii sunt errores, qui a veritate desciverunt, ut statim indicabimus. Nam Marcio, & Manes, neque divinum verbum humanam suscepisse naturam affirmant, neque ex Virgine natum esse Dominum nostrum Jesum Christum crediderunt; sed idem Verbum divinum humanam

C speciem accepisse, & sub humana forma apparuisse, specie potius quam re ipsa. Valentinus vero, & Bardisanes, nativitatem quidem admittunt, sed negant nostræ naturæ assumptionem; & ajunt, filium Dei tamquam canali aliquo Virgine usum esse. Sabellius autem ex Libya, & Fotinus, & Marcellus ex Galatia, & Paulus Samosates, hominem simplicem ex Virgine natum esse asserentes, aperte negant Christum æternum esse Deum. Arius & Eunomius corpus tantum ex Virgine accepisse divinum Verbum contendunt. Apollinarius tandem corpori adjicit & animam irrationalem, non aliter, ac si divini Verbi incarnatio pro irrationalibus, minime vero pro rationalibus facta

D fuisset. At Apostolorum doctrina perfectam humanitatem a Deo vero susceptam esse affirmat, hoc enim significat illud: *qui cum in forma Dei esset, hominis formam accepit*: forma enim loco naturæ & substantiæ ponitur, ideo quo significat, quod cum Dei haberet naturam, hominis naturam accepit. Quare primis impietatis inventoribus, Marcioni, Manenti, & Valentino respondentes, ex Sacris Scripturis demonstrare studemus, quod non Deus tantum, sed homo etiam sit Christus Dominus. Quod vero ad Oeconomiam

E attinet; atque e contrario ex divinis Spiritus vaticiniis perfectam esse acceptam naturam statuimus. Sabellii porro, Fotini, Marcelli, & Pauli impietatem convincimus, testimoniis ex Sacra Scriptura allatis, atque ostendentes non hominem tantum, verum etiam Deum æternum, & Patri consubstantialem esse Christum Dominum. Quod vero animam accepit rationalem, ipse Dominus docet, inquiens: *Nunc anima mea turbata est; & quid dicam? Pater salvifica me ex hac hora; sed propterea veni in horam hanc.* Et iterum: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Et alibi: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumen-*

Act. 2. 22.

Esai. 53. 3.

Joan. 12. 27.

Matth. 26. 38.

Joan. 10. 18.

* γρ. πεπιστεύκασι.

* γρ προστίθησι.

sumendi eam; nemo tollit eam a me. Et An-
Matth. 2. 20. gelus ad Joseph: *Accipe puerum & matrem ejus, & vade in terram Israel, defuncti sunt enim, qui quærebant animam pueri.* Evange-
Luc. 2. 52. lista pariter: *Et Jesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines.* Proficit autem ætate & sapientia nequaquam Divinitas, quæ semper perfecta est, sed humana natura, quæ & fit tempore, & adolescit, & finem habet. Quamobrem humana omnia Christi Domini, famem inquam, sitim, laborem, somnum, ignaviam, sudorem, orationem, inscitiam, & alia hujusmodi, quæ nostras primitias esse dicimus accipiens divinum Verbum sibi adjunxit nostræ salutis gratia. Cursum vero claudis restitutum, & mortuorum resurrectionem, & panis copiam, & aquæ in vinum transmutationem, cætera denique miracula, opera esse divinæ potentiæ credimus. Quare & pati dico ipsum Christum Dominum, & passiones solvere; pati quidem secundum oculorum perceptionem*; solvere vero passiones secun-
* id est realiter, secundum humanitatem.
dum divinitatem, inexplicabili modo in ipso habitante. Quod sane etiam Sacrorum Evangeliorum historia luculenter ostendit; indeque discimus, quod dum in præsepe jaceret, & fasciis cingeretur, stella eum nunciabat, Magi vero adorabant, & Angeli laudabant; atque religiose consideramus, quod panniculi & fasces, lectique inopia atque indigentia summa, humanitati conveniant; Magorum vero iter stellaque illud indicans, & Angelorum Chorus, divinitatem illius, qui eam occultabant, ostendunt. Sic in Ægyptum se recipit, & fuga vitat Herodi iram; propterea quod homo erat. Et manufacta Ægypti concutit Idola secundum Prophetam, quia Deus erat. Circumciditur, & legem servat, & purificationis sacrificia offert, quia ex Jessæ stirpe originem traxit; & legi parebat ut homo, & legem tandem solvit, & novum tradidit Testamentum; legis enim lator erat, ipsamque se daturum per Prophetas pollicitus erat. A Joanne baptizatus est, & hoc humanitatem ostendit. Pater de eo fidem facit, & demonstratur a Spiritu Sancto; hoc prædicat ante sæcula ipsum fuisse, Fame laboravit, sed & multa millia quinque replevit panibus; hoc divinum; illud humanum est. Siti laboravit, & aquam petiit, sed erat fons vitæ; primum humanæ imbecillitatis, secundum vero divinæ potentiæ est. Dormivit in Navi, sed & maris sedavit procellam; alterum patientis naturæ est proprium, alterum convenit naturæ efficienti, & Creatori, qui cuncta ut existerent fecit. Ambulando defatigatus est, sed claudos etiam sanavit, & mortuos ex sepulcris excitavit; hoc potentiæ erat divinæ, illud nostræ debilitatis. Timore mortis perculsus est, & mortem solvit; alterum mortalis est signum, alterum vero immortalis; immo vitæ largitoris indicium est. Crucifixus est, secundum beatum Paulum, per imbecillitatem, sed vivit secundum eundem Paulum, per divinam potentiam. Explanandum erit imbecillitatis nomen: etenim non ut omnipotens, incomprehensibilis, immutabilis, atque vicissitudinibus minime obnoxius, affixus est cruci, sed natura, cui Deus vitam dat, secundum Apostoli doctrinam, mortua est & sepulta; quo-

δηλοῖ. ἀντὶ * φύσιν γὰρ, ἡ μορφὴ καὶ οὐσίαν προσκειται. δηλοῖ γὰρ ὅτι φύσιν ἔχων Θεὸς, φύσιν ἔλαβε δούλου. διὸ τοῖς μὴ ὀρθοῖς τῆς ἀσεβείας ἕρεταῖς Μαρκίωνι, καὶ τῷ Μάνεντι, καὶ Βαλεντίνῳ διαλεγόμενοι, ἀποδεικνύαι σπουδάζομεν ἐκ τῆς θείων γραφῶν, ὅτι οὐ μόνον Θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ὁ δεσπότης Χριστός. Ἀρείῳ δὲ καὶ Εὐνομίου, καὶ Ἀπολιναρίῳ τὸ περὶ τὴν οἰκονομίαν ἀπλοῦν δῆλον ποιοῦντες τοῖς ἀγνοοῦσι, τελείαν εἶναι τὴν ληφθεῖσαν ἀποφαινόμεθα φύσιν ἐκ τῶν θείων λογίων τοῦ πνεύματος. Σαβελλίῳ δὲ, καὶ Φωτεινῷ, καὶ Μαρκέλλῳ, καὶ Παύλου τῷ ἀσέβειαν ἐλέγχομεν, μάρτυρι τῇ θείᾳ γραφῇ κεχρημένοι, καὶ δεικνύντες, ὡς οὐκ ἄνθρωπος μόνον, ἀλλὰ καὶ Θεὸς προαιώνιος, καὶ τῷ παρὰ ὁμοίως ὁ δεσπότης Χριστός. ὅτι γὰρ ψυχὴν ἀνέλαβε λογικὴν, αὐτὸς ὁ κύριος διδάσκει λέγων· νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω; *πατὴρ σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο *ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην· καὶ πάλιν· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου, καὶ ἑτέρωθι· ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν, οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ· καὶ ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν Ἰωσήφ· παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου· καὶ ὁ ἀγγελικὸς· Ἰησοῦς δὲ προέκοπτεν ἡλικίᾳ, καὶ σοφίᾳ, καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις. προκόπτει δὲ ἡλικίᾳ, καὶ σοφίᾳ, ὁ θεότης, ἡ ἀεὶ τελεία, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπεία φύσις, ἡ χρόνῳ καὶ γιγνομένη, καὶ αὐξανομένη, καὶ τελειουμένη. οὗ χάριν τὰ μὲν ἀνθρώπινα πάντα τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, πεῖναν φημὶ, καὶ δίψαν, καὶ κόπον, καὶ ὕπνον, καὶ δειλίαν, καὶ ἱδρῶτα, καὶ προσευχὴν, καὶ ἄγνοιαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τῆς ἡμετέρας ἀπαρχῆς εἶναι φαμὲν, ἵν' ἀναλαβὼν ὁ Θεὸς λόγος ἥνωσεν ἑαυτῷ, τὴν ἡμετέραν πραγματευόμενος σωτηρίαν· τὸν δὲ τῶν χωλῶν δρόμον, καὶ τῆς νεκρῶν τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὰς τῶν ἄρτων πηγὰς, καὶ τὴν τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον μεταβολὴν, καὶ πάσας τὰς ἄλλας θαυματουργίας, τῆς θείας εἶναι δυνάμεως ἔργα πιστεύομεν. ὡς τὸν αὐτὸν, φημὶ δὴ τὸν δεσπότην Χριστὸν, καὶ πάσχειν, καὶ πάθη λύειν· πάσχειν μὲν, κατὰ τὸ ὁρώμενον· λύειν δὲ τὰ πάθη, κατὰ τὴν ἀῤῥήτως οἰκοῦσαν θεότητα. δηλοῖ δὲ τοῦτο σαφῶς καὶ τῆς ἱερᾶς Εὐαγγελίων ἡ ἱστορία, καὶ μανθάνομεν ἐκεῖθεν, ὡς ἐν φάτνῃ κείμενος, καὶ σπαργανα περιβεβλημένος ὑπὸ ἀστέρος ἐκηρύττετο, καὶ ὑπὸ μάγων προσεκυνεῖτο, καὶ ὑπὸ ἀγγέλων ὑμνεῖτο, καὶ διακενόμενος ἀσεβῶς, ὅτι τὰ ῥάκη, καὶ σπάργανα, καὶ τῆς κλίνης ἡ ἀπορία, καὶ ἡ πολλὴ ἀτέλεια, τῆς ἀνθρωπότητος ἴδια· ὁ δὲ τῆς μάγων δρόμος, καὶ τὸ ἀστέρος ἡ ποδηγία, καὶ ἡ τῆς ἀγγέλων χορεία, κηρύττει τὴν τοῦ κρυπτομένου θεότητα. οὗτος ἀποδιδράσκει μὲν εἰς Αἴγυπτον, καὶ τὴν φυγὴν τῆς Ἡρώδου μανίας ἀπαλλάττεται· καὶ γὰρ ἄνθρωπος ἦν· συσείει δὲ κατὰ τὴν προφητίαν τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου· Θεὸς γὰρ ὑπῆρχε. περιτέμνεται, καὶ φυλάττει τὸν νόμον, καὶ καθαρσιὸς προσφέρει θυσίας· ἐκ γὰρ τῆς Ἰεσσαὶ *βεβλάστηκε ῥίζης, καὶ ὑπὸ νόμον ὡς ἄνθρωπος ἦν, καὶ ἔλυσε τὸν νόμον μετὰ ταῦτα, καὶ δέδωκε τῇ καινῇ διαθήκῃ. νομοθέτης γὰρ ὢν, καὶ ταύ-

* γρ. ἀντὶ φύσιν γὰρ καὶ οὐσίαν μορφὴ προσκειται.

* γρ. πάτερ.

* γρ. ἦλθον.

* γρ. ἐβλάστησεν.

ταύτῃ αὐτὸς δώσειν διὰ τῆς προφητῶν ἐπηγγείλατο. ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου· τοῦτο δείκνυσι τὸ ἡμέτερον· μαρτυρεῖται ἄνωθεν ὑπὸ τοῦ πατρός, καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύματος δείκνυται· τοῦτο κηρύττει τὸν προαιώνιον. ἐσείνησεν· ἀλλὰ καὶ πολλὰς χιλιάδας ἐκ πέντε ἄρτων ἐχόρεσε. τοῦτο θεῖον, ἐκεῖνο ἀνθρώπινον· ἐδίψησε, καὶ ἤτησεν ὕδωρ, ἀλλὰ πηγὴ ἦν ζωῆς. καὶ τὸ μὲν ἦν, τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας· τὸ δὲ, τῆς θείας δυνάμεως. ἐκαθεύδησεν ἐν τῷ πλοίῳ, ἀλλὰ καὶ τῆς θαλάττης τὸν ζάλιν ἐκοίμησε. τοῦτο τῆς παθητῆς φύσεως, ἐκεῖνο τῆς ποιητικῆς, καὶ δημιουργικῆς, καὶ τῆς πᾶσι τὸ εἶναι δωρησαμένης. ἐκοπίασε βαδίσας, ἀλλὰ ἐν χωλοῖς ἀρτίποδας εἰργάσατο, καὶ νεκροὺς ἐκ τῆς τάφων ἀνέστησε· καὶ τὸ μὲν, ἦν τῆς ὑπερκοσμίου δυνάμεως· τὸ δὲ, τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας. ἐδειλίασε θάνατον, καὶ ἔλυσε θάνατον· καὶ τὸ μὲν, τῷ θνητῷ δηλωτικόν· τὸ δὲ, τοῦ ἀθανάτου, μᾶλλον δὲ ζωοποιοῦ τυγχάνει σημαντικόν. ἐσταυρώθη κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ κατὰ τὸν αὐτόν. τὸ τῆς ἀσθενείας ὄνομα διδασκέτω· οὐχ ὡς παντοδύναμος, καὶ ἀπερίγραφος, καὶ ἄῤῥεπτος, καὶ ἀναλλοίωτος προσηλώθη, ἀλλ' ἡ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ ζωοποιηθεῖσα φύσις, κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου διδασκαλίαν, ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη, ἀμφότερα τῆς τοῦ δούλου μορφῆς. πύλας χαλκᾶς συνέτριψε, καὶ μοχλοὺς σιδήρους ἔθλασε, καὶ κατέλυσε τοῦ θανάτου τὸ κράτος, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀνέστησε τὸν οἰκεῖον ναόν. ταῦτα τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς τὰ γνωρίσματα κατὰ τὸν τοῦ κυρίου φωνήν· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. οὕτως ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ διὰ μὲν τῶν παθῶν θεωροῦμεν τὴν ἀνθρωπότητα, διὰ δὲ τῶν θαυμάτων νοοῦμεν αὐτοῦ τὴν θεότητα· οὐ γὰρ εἰς δύο Χριστοὺς τοὺς δύο φύσεις μερίζομεν, καὶ ἴσμεν, ὅτι μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς ὁ Θεὸς λόγος ἐγεννήθη, καὶ ἐκ σπέρματος Ἀβραὰμ, καὶ Δαβὶδ ἡ ἡμετέρα ἀπαρχὴ προσελήφθη. διὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος φησὶ περὶ τοῦ Ἀβραὰμ διαλεγόμενος. * οὐκ εἶπε καὶ τοῖς σπέρμασί σου, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνὸς, καὶ τῷ σπέρματί σου· ὅς ἐστι Χριστός. καὶ Τιμοθέῳ δὲ γράφων· μνημόνευε φησὶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου. καὶ Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ φησι τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ τὸ κατὰ σάρκα. καὶ πάλιν· ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα. καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς· βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. καὶ ὁ μακάριος Πέτρος ἐν ταῖς πράξεσι· προφήτης φησὶν ὑπάρχων ὁ Δαβὶδ, καὶ εἰδὼς, ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν, καὶ καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προειδὼς ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ. καὶ ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ φησιν· ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ· ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται, καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα σοφίας, καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως, καὶ εὐσεβείας, πνεῦμα φόβου Θεοῦ ἐμπλήσει αὐτήν. καὶ μετ' ὀλίγα· καὶ ἔσται φησὶν ἡ ῥίζα τοῦ

* λείπει ἐν τοῖς τοῦ Παύλου ῥήμασι, ταῦτα δηλαδὴ· καὶ τῷ σπέρματί σου.

A rum utrumque ad ſervilem pertinent formam. Januas æneas fregit, & vectes disjecit, mortis diſſolvit potentiam, & poſt triduum proprium excitavit templum; hæc indicia ſunt formæ divinæ juxta Verbum Domini: *ſolvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Sic in uno ipſo Chriſto ab illis quæ paſſus eſt contemplamur humanitatem, a miraculis vero ejus divinitatem intelligimus: neque in duos Chriſtos duas naturas dividimus, & ſcimus, quod ex Patre natum eſt Verbum divinum, & ex ſemine Davidis & Abraham noſtræ ſalutis principium ortum habuit. Quocirca & beatus Paulus de Abrahamo verba faciens, neutiquam B dixit: & ſeminibus tuis, tamquam de multis, ſed de uno tantum; *& ſemini tuo;* quod Chriſtus eſt. Ad Timotheum etenim ſcribens: *Memor eſto, ait, Jeſum Chriſtum reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine David, ſecundum Evangelium meum.* Et ad Romanos pariter ſcribens: *De filio ejus, ait, qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem.* Ac iterum: *quorum patres, & ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem.* Et Evangeliſta: *Liber generationis Jeſu Chriſti filii David, filii Abraham.* Beatus quoque Petrus in Actis: *Prophetа cum eſſet David, & ſciret quia jurejurando juraſſet illi Deus de fructu lumbi ejus excitare Chriſtum, & ſedere ſuper ſedem ejus: providens locutus eſt de reſurrectione Chriſti.* Et Deus ipſe dixit A- C brahamo: *& benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* Iſaias autem: *Egredietur virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet. Et requieſcet ſuper eum Spiritus ſapientiæ, & intellectus, Spiritus conſilii & fortitudinis, Spiritus ſcientiæ & pietatis, & replebit eum Spiritus Domini.* Et paulo poſt. *Et erit*, ait, *radix Jeſſe, & qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur, & erit ſepulcrum ejus glorioſum.* Manifeſtum igitur ex jam dictis apparet, Chriſtum ſecundum carnem Abraham & Davidis filium eſſe, & propriam illorum habuiſſe naturam. Filius vero æternus, & Verbum Dei eſt ſecundum divinitatem, ineffabili modo, & ſupra intellectum humanum ex Patre natus; coæternus ut ſplendor, & figura, & verbum ejus exiſtens. Quemadmodum enim Verbum a mente, & ſplendor a luce ſeparari minime poſſunt; ita unigenitus filius a Patre. Quapropter Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium unigenitum eſſe aſſerimus; unigenitum quidem tam ante, quam poſt incarnationem; primogenitum vero dicimus eum, poſtquam ex Virgine natus eſt. Nomen primogenitus, unigenito repugnare quodammodo videtur, propterea quod unigenitus appellatur, qui unicus ex aliquo naſcitur; primogenitus vero, qui major natu eſt inter multos fratres. Divinum Verbum ex Patre unicum natum eſſe Scripturæ docent; fit autem & primogenitus qui monogenitus erat, dum noſtram naturam a Virgine aſſumit, & illos, qui ipſi crediderunt, fratres appellare dignatus eſt; ita ut idem qua Deus, monogenitus eſt; primogenitus vero, qua homo. Sic nos duas admittimus naturas, ſed unum adoramus Chriſtum, & una eum veneramur adoratione, copulationem enim ab ipſo conceptu factam fuiſſe in Virginis utero credimus; quapropter & ſanctam Virgi-

2. ad Tim. 2. 8
ad Rom. 1. 3.
Act. 9. 5.
Matth. 1. 1.
Act. 2. 30.
Gen. 22. 18
Iſai. 11. 1.
Idem 11. 10.

ginem, Dei, & hominis genitricem nuncupamus; quoniam & ipsemet Christus Dominus, Deus, & homo vocatur a Sacra Scriptura; atque Emmanuelis nomen, duarum naturarum copulationem declarat. Si vero Christum Deum simul, & hominem profitemur & dicimus, cuis erit adeo stupidus, ut vocem Dei genitrix, & hominis genitrix neget simul ponendas esse? Christo Domino duas quidem tribuimus appellationes; quapropter Virgo honore affecta est, & gratia plena vocata: quis igitur animi compos recusabit nominibus Salvatoris Virginem quoque appellare, quæ ipsius causa credentibus exaltatur? Non enim filius ab ea honestatur, sed ea, filii causa, amplissimis appellationibus insignitur. Si autem Deus tantum esset Christus, & a Virgine essentiæ accepisset principium, tunc quidem Dei genitrix tantum Virgo vocanda & appellanda esset, ut illa, quæ divinam habentem naturam peperisset. At si Christus Deus simul & homo est, & ut Deus semper fuit; neque existendi initium fecit, coæternus enim est genitori: ut homo vero postremis temporibus ex humana natura ortus est; dogmata utrinque facturus in texandis Virginis appellationibus, declaret, oportet quæ naturæ, quæ vero copulationi conveniant. Siquis vero panegyricas orationes facere voluerit, & laudes componere, at commendationes proferre, atque honestioribus nominibus necessario utendum arbitratur; minime decreta, ut dixi, sed panegyricas orationes faciens, & mysterii amplitudinem, ut decet, admirans, voti sui sit compos, amplissimisque utatur nominibus, laudet etiam & admiretur. Multa enim ejusmodi apud Orthodoxos Doctores legimus; ubique vero mediocritas præferatur: laudo enim illum, qui mediocritatem optimum quid esse asseruit, etsi nostri haud sit gregis. Hæc est Ecclesiasticæ fidei confessio: hoc Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ decretum, pro quo terque, pluriesque mori, divina nempe adjuvante gratia non recusamus. Hæc eadem illos, qui in præsentia in errore versantur, docere in animum induximus, & pluries eos ad disputationem provocavimus, studentes ostendere illis veritatem, nec tamen illis persuasimus: nam argumentorum timentes perspicuitatem a certamine se substraxerunt; infirmum enim revera mendacium, & obscuritati conjunctum. *Joan. 3. 20.* *Omnis enim*, dicit Dominus, *qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus.* Quum igitur post multum laborem illis non persuasimus ut veritatem cognoscerent, ad proprias reversi sumus Ecclesias, dolore, & gaudio affecti: gaudio, propter sententiam nostram omni errore expertem; dolore vero, propter mem- E brorum nostrorum corruptionem. Quamobrem vestram sanctitatem etiam atque etiam rogo, ut benigno Domino nostro supplicetis, & exclametis: *Parce Domine populo tuo, & ne tradas hæreditatem tuam in opprobrium. Pasce nos Domine, ne denuo tales evadamus, quales in principio fuimus, quum tibi non parebamus, neque implorabamus nomen tuum.* *Psalm. 78. 4.* *Vide Domine, quod facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio & illusio his, qui in circuitu nostro sunt, quia prava dogmata indu-*

Ἰεσσαί. καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι, καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμή. δῆλον τοίνυν ἐκ τῆς εἰρημένων, ὡς τῷ μὲν κατὰ σάρκα ὁ Χριστὸς, τῷ Ἀβραὰμ, καὶ Δαβὶδ ὑπῆρχεν ἀπόγονος, καὶ τῷ αὐτῷ αὐτοῖς περιέκειτο φύσιν· κατὰ δὲ τὴν θεότητα, τῷ Θεῷ προαιώνιός ἐστιν υἱὸς καὶ λόγος, ἀφράστως τε, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθεὶς, καὶ σωματίδιος ὑπάρχων, ὡς ἀπαύγασμα, καὶ χαρακτὴρ, καὶ λόγος. ὡς γὰρ λόγος πρὸς νοῦν, καὶ ἀπαύγασμα πρὸς τὸ φῶς ἀχωρίστως ἔχει, οὕτως ὁ μονογενὴς υἱὸς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα. φαμὲν τοίνυν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, υἱὸν εἶναι μονογενῆ τοῦ Θεοῦ, καὶ πρωτότοκον· μονογενῆ μὲν, καὶ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, καὶ μετὰ τὸν ἐνανθρώπησιν· πρωτότοκον δὲ, μετὰ τὸν ἐκ παρθένου γέννησιν. τῷ γὰρ μονογενεῖ, τὸ πρωτότοκος ὄνομα ἐναντίον μὲν εἶναί πως δοκεῖ. διὸ μονογενὴς μὲν, ὁ μόνος ἔκ τινος γεννηθεὶς προσαγορεύεται· πρωτότοκος δὲ, ὁ πολλῶν ἀδελφῶν πρῶτος. τὸν δὲ Θεὸν λόγον, μόνον ἐκ τῆς παρθένου αἱ θεῖαι γραφαὶ γεννηθῆναι λέγουσι. γίνεται δὲ καὶ πρωτότοκος ὁ μονογενὴς, τὴν ἡμετέραν φύσιν εἰληφὼς ἐκ τῆς παρθένου, καὶ ἀδελφὸς τοὺς εἰς αὐτὸν πεπιστεύκοτας προσαγορεῦσαι καταξιώσας, ὡς εἶναι τὸν αὐτὸν μονογενῆ μὲν, καθ' ὃ Θεός· πρωτότοκον δὲ, καθ' ὃ ἄνθρωπος. ὅτως ἡμεῖς τὰς δύο φύσεις ὁμολογοῦντες, τὸν ἕνα Χριστὸν προσκυνοῦμεν, καὶ μίαν αὐτῷ προσφέρομεν τὴν προσκύνησιν. τὴν γὰρ ἕνωσιν ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐν τῇ ἁγίᾳ τῆς παρθένου νηδύϊ γεγενῆσθαι πιστεύομεν. διὸ καὶ Θεοτόκον, καὶ ἀνθρωποτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον προσαγορεύομεν. ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστὸς Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς θείας καλεῖται γραφῆς, καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ δὲ, τὰς δύο φύσεων κηρύττει τὴν ἕνωσιν. εἰ δὲ τὸν Χριστὸν Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον ὁμολογοῦμεν, καὶ λέγομεν, τίς ὅτως δύνηται, ὡς φυγεῖν τὴν ἀνθρωποτόκος φωνὴν μετὰ τῆς θεοτόκου τιθεμένους; ἐν γὰρ τῷ δεσπότῃ Χριστῷ, τὰς δύο τίθεμεν προσηγορίας. διὸ ἡ παρθένος τετίμηται, καὶ κεχαριτωμένη προσηγορεύθη. τίς οὖν ἂν εὖ φρονῶν παραιτήσαιτο ἀπὸ τῆς τοῦ σωτῆρος ὀνομάτων ἀποκαλέσαι τὴν παρθένον, ἢ δι' ἐκεῖνον παρὰ τῆς πίστεως γεραίρεται; ὁ γὰρ ὁ ἐξ αὐτῆς δι' αὐτὴν σεβάσμιος, ἀλλ' αὐτὴ διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς, ταῖς μεγίσταις προσηγορίαις καλλύνεται. εἰ μὴ ἦν Θεὸς μόνον ὁ Χριστὸς, καὶ ἐκ τῆς παρθένου τὸ εἶναι τὴν ἀρχὴν εἴληφεν· ἐντεῦθεν μόνον ἡ παρθένος ὀνομαζέσθω, καὶ καλείσθω Θεοτόκος, ὡς Θεὸν φύσει γεννήσασα· εἰ δὲ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ μὲν, ἦν ἀεί· ὅτε γὰρ ἤρξατο τὸ εἶναι· σωματίδιος γὰρ τῷ γεννήσαντι· τὸ δὲ, ἐπ' * ἐσχάτων τῶν καιρῶν ἐκ τῆς ἀνθρωπείας ἐβλάστησε φύσεως, ἑκατέρωθεν ὁ δογματίζειν ἐθέλων, πλεκέτω τῇ παρθένῳ τὰς προσηγορίας, δηλῶν ποῖα μὲν τῇ φύσει, ποῖα δὲ τῇ ἑνώσει προσήκει. εἰ δὲ φανηγυρικῶς τις λέγειν ἐθέλοι, καὶ ὕμνους ὑφαίνειν, καὶ ἐπαίνους διεξιέναι, καὶ βάλλειν τοῖς σεμνοτέροις ὀνόμασιν ἀναλαίως κεχρῆσθαι, ὁ δογματίζων, ὡς ἔφην, ἀλλὰ πανηγυρίζων, καὶ θαυμάζων ὡς ἔστιν τε τῆς μυστηρίου τὸ μέγεθος, ἀπολαυέτω τῆς πόθου,

* Isa. ἐσχάτων.

καὶ

καὶ τοῖς μεγάλοις ὀνόμασιν κεχρήσθω, καὶ * ἐπαινέ-
σω, καὶ θαυμαζέτω· πολλὰ γὰρ τοιαῦτα παρὰ τοῖς
ὀρθοδόξοις διδασκάλοις εὑρίσκομεν. παντιχοῦ
δὲ τὸ μέσον τιμάσθω· ἐπαινῶ γὰρ τὸν εἰρηκότα
ἄριστον εἶναι τὸ μέσον, εἰ ζ τῆς ἡμετέρας ἀγέλης
ἐκ ἔστιν. αὕτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἡ ὁμο-
λογία· τοῦτο τῆς εὐαγγελικῆς, καὶ ἀποστολικῆς δι-
δασκαλίας τὸ δόγμα· ὑπὲρ τούτου ζῆς, καὶ πολλά-
κις ἀποθανεῖν, τῆς τοῦ Θεοῦ δηλονότι χάριτος
συνεργούσης, οὐ παραιτησόμεθα. * ταυτὶ καὶ τοὺς
νῦν πλανωμένους διδάξαι προεθυμήθημεν, καὶ πολ-
λάκις αὐτοὺς εἰς διάλεξιν πρὸκαλεσάμεθα, ὑπο-
δεῖξαι αὐτοῖς σπουδάζοντες τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐ
πεπείκαμεν· ὑφορώμενοι γὰρ τῶν * ἐλεγχῶν τὸ
προφανὲς, ἔφυγον τὰς αἰῶνας. σαθρὸν γὰρ ὡς
ἀληθῶς τὸ ψεῦδος, καὶ τῷ σκότει συνεζευγμένον.
πᾶς γάρ, φησιν, ὁ φαῦλα πράσσων, οὐκ ἔρχεται
πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ φανερωθῇ ὑπὸ τοῦ φωτὸς
τὰ ἔργα αὐτοῦ. ἐπειδὴ τοίνυν πολλὰ πεπονηκότες,
οὐ πεπείκαμεν αὐτοὺς ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰς
τὰς οἰκείας ἐπανήλθομεν ἐκκλησίας ἀθυμοῦντες,
καὶ χαίροντες, τὸ μὲν, διὰ τὸ ἡμέτερον ἁπλανές·
τὸ δὲ, διὰ τὴν τῆς μελῶν ἡμῶν σπεδόνα. διὸ
τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην παρακαλῶ ἐνθύμως, τὸν
φιλάνθρωπον ἡμῶν ἱκετεῦσαι δεσπότην, καὶ πρὸς
αὐτὸν βοῆσαι· φεῖσαι κύριε τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ
δῷς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος· ποίμανον ἡμᾶς
κύριε, ἵνα μὴ γνῶμεν ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ὅτε
οὐκ ἦρχες ἡμῶν, οὐδὲ ἐπεκέκλητο τὸ ὄνομά σου ἐφ'
ἡμᾶς· ἴδε κύριε, ὅτι ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς, καὶ χλεασμὸς τοῖς
κύκλῳ ἡμῶν, ὅτι εἰσῆλθε δόγματι πονηρὰ εἰς τὴν κληρονομίαν· ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν
σου, ὅτι ἔφραν θησαν θυγατέρες ἀλλοφύλων ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις κακοῖς, ὅτι ἐμερίσθημεν εἰς
γλώσσας πολλὰς οἱ πρώην ὁμοφρονοῦντές τε, καὶ ὁμοφωνοῦντες. κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡ-
μῖν, ἵν' ἀπωλέσωμεν, τῆς σῶν ἐντολῶν ἀμελήσαντες. κύριε ἐκτὸς σου ἄλλον οὐκ οἴδαμεν, τὸ ὄ-
νομά σου ὀνομάζομεν, ποίησον τὰ ἀμφότερα ἓν, καὶ τὸ μεσότειχον τὸ φραγμὸν λύσον τὴν ἀναφυεῖ-
σαν ἀσέβειαν. συνάγαγε ἡμᾶς ἕνα καθ' ἕνα τὸν νέον σου Ἰσραὴλ, οἰκοδομῶν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰς
διασπορὰς Ἰσραὴλ ἐπισωρεύων. γενοίμεθα πάλιν μία ποίμνη, καὶ πάντες ὑπὸ σὲ ποιμανθείη-
μεν. σὺ γὰρ εἶ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τεθεικὼς ὑπὲρ τῆς προβάτων. ἐξεγέρ-
θητι, ἵνατί ὑπνοῖς κύριε. ἀνάστηθι, καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος. ἐπιτίμησον τοῖς ἀνέμοις, καὶ τῇ θα-
λάττῃ, καὶ δὸς γαλήνην τῇ ἐκκλησίᾳ σου, καὶ κυμάτων ἀπαλλαγήν. ταῦτα, καὶ ὅσα τοιαῦτα παρα-
καλῶ τὴν ὑμετέραν θεοσέβειαν βοᾶν πρὸς τὸν τῆς ὅλων Θεόν· ἀγαθὸς γὰρ ὢν, καὶ φιλάνθρω-
πος, καὶ τὸ θέλημα τῆς φοβουμένων αὐτὸν ποιῶν ἀεὶ, τῆς * ἡμετέρας δεήσεως ἐπακούσεται, καὶ τὸν
παρόντα ζόφον ἀποσκεδάσει, τὸν τῆς αἰγυπτιακῆς πληγῆς ζοφωδέστερον, καὶ τὴν αὐτοῦ φίλην χα-
ρὰν ἐπάξει γαλήνην, καὶ σωάσει τοὺς διεσκορπισμένους, καὶ τοὺς ἀπωσμένους εἰσδέξεται, καὶ ἀκουσθήσεται
πάλιν φωνὴ ἀγαλλιάσεως, καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων. τότε καὶ ἡμεῖς βοήσομεν πρὸς αὐτόν·
εὐφρανθήσομεν, ὧν ἡμερῶν ἐταπείνωσας ἡμᾶς, ἐτῶν, ὧν εἴδομεν κακά. καὶ ὑμεῖς δὲ τῆς αἰτή-
σεως τυχόντες, ἀνυμνοῦντες αὐτὸν, ἐρεῖτε· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὴν προσευχὴν
ἡμῶν, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

A *cta sunt in hæreditatem. Polluerunt templum sanctum tuum, quia alienigenarum filiæ lætatæ sunt de malis noſtris; quia in multas diviſi ſumus, qui antea concordes, ejuſdem eramus ſententiæ. Domine Deus noſter da nobis pacem, quam tua negligentes præcepta perdidimus. Domine præter te alium non cognovimus, nomen tuum nominamus, diviſa in unum redige, & ſepimenti parietem, ideſt impietatem, quæ exorta eſt diſſolve. Coge nos ſingulos, qui novus ſumus Iſrael, ædificans Jeruſalem, & colligens* Joan. 10. 10
Iſraelis diſperſus. Fiamus iterum ovile unum,
B *& omnes a te paſcamur: nam tu es paſtor bonus, qui animam tuam des pro ovibus exurge & ne repellas in finem Objurga mare, & ven-* Pſal. 43. 23.
tos, & Eccleſiæ tuæ tranquillitatem, & fluctuum ſedationem concede. Hæc, aliaque ejuſmodi, veſtram rogo pietatem, ut ab omnipotente deprecemini Deo; qui cum bonus ſit & hominum amans, atque ſemper indulgens voluntati illorum, qui eum timent, veſtram exaudiet deprecationem, ac præſentem caliginem Ægyptia plaga obſcuriorem depellat, ſuamque amabilem largietur tranquillitatem, diſperſos colliget, & expulſos recipiet, atque vox lætitiæ & ſalutis iterum in juſtorum audietur tabernaculis. Tunc & nos pronunciabimus: *Lætati ſumus pro diebus, quibus nos humiliaſti: annis, quibus vidimus mala.* Vos au- Pſal. 89. 15.
tem nacti poſtulationem; laudantes eum di-
C *cetis: Benedictus Deus, qui non amovit orationes noſtras, & miſericordiam ſuam a nobis.* Pſal. 65. 20.
Ei ſit gloria in ſæcula. Amen.

QUOD

ΟΤΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΙΝ ΕΙΣ ΥΙΟΣ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ.

QUOD ET POST HUMANITATIS ASSUMPTIONEM, Unicus Filius sit Dominus noster JESUS CHRISTUS.

QUi calumnias in nos contulerunt, in duos, dixerunt, filios nos dividere unicum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Verum tantum abeſt ut nos talia cogitemus, ut & illos qui ea dicere audent, impietatis accuſemus. Nam unicum filium venerari a Sacra Scriptura edocti ſumus, Dominum ſcilicet noſtrum Jeſum Chriſtum, Unigenitum filium Dei, Verbum Dei, quod humanum corpus aſſumpſit; ac ipſum Deum eſſe ſempiternum fatemur, & hominem poſtremis temporibus factum, propter ſalutem hominum: factum autem, non mutatione divinitatis, ſed humani corporis aſſumptione; immutabilem habet divinitatis naturam, neque viciſſitudini ſubjectam quemadmodum Pater, qui eum ante ſæcula generavit; & quidquid de Patris natura intelligitur, etiam in Unigeniti natura omnino invenitur, quum ex eadem natus ſit natura: hocque docens Dominus, dixit Philippo: *qui videt me, videt & Patrem*. Et iterum aliunde: *omnia, quæcunque habet Pater, mea ſunt*. Et alibi: *Ego, & Pater unum ſumus*. Et alia innumera inveniri poſſunt, quæ naturæ ſignificant convenientiam. Deus quidem minime factus eſt, ſed erat: *In principio*, enim, *erat, Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*. Homo vero non erat, ſed factus eſt; factus autem eſt, noſtram aſſumens naturam; & hoc beatus Paulus dixit: *qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinanivit formam ſervi accipiens*. Et iterum: *Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit*. Et denuo: *Quia ergo pueri communicaverunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter partecipavit eiſdem*. Sic & patibilis erat, & impatiens; & mortalis, & immortalis. Patibilis quidem, & mortalis qua homo; impatiens autem, & immortalis qua Deus. Qua Deus enim proprium corpus ex morte excitavit; nam ejus eſt vox: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*. Et quidem uſque ad paſſionis tempus, ut homo, patibilis erat & mortalis; poſt reſurrectionem vero, & qua homo, impatiens eſt & immortalis, atque incorruptus, ac fulgores Deo convenientes dimiſit, neque ſecundum carnem mutatus eſt in naturam divinam, ſed humanitatis ſervat formam; nec corpus habet non circumſcriptum, hoc enim

Joan. 14. 9. Joan 16. 15. Joan. 10. 30. Joan. 1. 1. Philip. 2. 5. Hebr. 2. 16. Eo loco 14. Joan. 2. 19.

Οἱ τὰς καθ' ἡμῶν συκοφαντίας σωρεθεικότες, εἰς δύο μερίζειν ἡμᾶς ἔφασαν υἱὸς τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ἡμεῖς δὲ τοσοῦτον ἀπέχομεν τοῦ ταῦτα φρονεῖν, ὅτι καὶ τοὺς ταῦτα τολμῶντας λέγειν, δυσεβείας γραφόμεθα. ἕνα γὰρ υἱὸν παρὰ τῆς θείας γραφῆς προσκυνεῖν ἐδιδάχθημεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεοῦ λόγον· τὸν γὰρ αὐτὸν ὁμολογοῦμεν καὶ Θεὸν προαιώνιον, καὶ ἄνθρωπον, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἐπ' * ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν γενόμενον· γενόμενον δὲ ἄνθρωπον, οὐ τῇ ῥοπῇ τῆς θεότητος, ἀλλὰ τῇ προσλήψει τῆς ἀνθρωπότητος. ἄῤῥεπτον γὰρ ἔχει τιμὴ τῆς θεότητος φύσιν, καὶ ἀναλλοίωτον, καθάπερ ὁ πρὸ τῶν αἰώνων γεννήσας αὐτὸν πατήρ. καὶ ὅπερ ἄν τις ἐπὶ τοῦ πατρὸς οὐσίας νοήσειε, καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ μονογενοῦς τοῦτο πάντως ἁρπάσει. ἐξ ἐκείνης γὰρ ἡ οὐσίας γεγέννηται. καὶ τοῦτο διδάσκων ὁ κύριος, ἔφη τῷ Φιλίππῳ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα· καὶ πάλιν ἑτέρωθι, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστι· καὶ ἀλλαχοῦ, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμέν· καὶ ἕτερα δὲ μυρία ἐστὶν εὑρεῖν τὸ ταυτὸν τῇ οὐσίας σημαίνοντα. Θεὸς μὲν οὐκ ἦν ὁκ ἐγένετο, ἀλλ' ἦν· ἐν ἀρχῇ γὰρ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· ἄνθρωπος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλ' ἐγένετο· ἐγένετο δὲ προσλαβὼν τὸ ἡμέτερον: τοῦτο γὰρ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δοῦλου λαβών. καὶ πάλιν· οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. καὶ αὖθις· ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία * ἐκεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, παραπλησίως καὶ αὐτὸς μετέσχε τῶν αὐτῶν. οὕτω καὶ παθητὸς ὢν καὶ ἀπαθὴς, καὶ θνητὸς καὶ ἀθάνατος· παθητὸς μὲν καὶ θνητὸς, ὡς ἄνθρωπος· ἀπαθὴς δὲ καὶ ἀθάνατος, ὡς Θεός. ὡς γὰρ Θεὸς, τὴν σάρκα τὴν οἰκείαν τεθνηκυῖαν ἀνέστησεν. αὐτὸς γάρ ἐστι φωνή· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· καὶ ὡς ἄνθρωπος δὲ, μέχρι τοῦ πάθους ἦν παθητὸς, καὶ θνητός· μετὰ γὰρ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἀπάθειαν, καὶ τὴν ἀθανασίαν, καὶ τιμὴ ἀφθαρσίαν, ἃς τοῖς θεοπρεπεῖς ἀφῆκεν ἀστραπὰς, οὐκ εἰς θεότητος φύσιν κατὰ τιμὴ σάρκα μεταβληθεὶς, ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπότητος φυλάττων τοὺς χαρακτῆρας, οὐδὲ ἀπερίγραφον ἔχων τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ μόνου

* ἐπ' ἐσχάτου τῶν. * γρ. κεκοινώνηκε.

τῆς θείας φύσεως ἴδιον· ἀλλ' ἐν τῇ προτέρᾳ μενῶν περιγραφῇ. τοῦτο γὰρ διδάσκων, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔφη τοῖς μαθηταῖς· βλέπετε τὰς χεῖράς μου, καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτός ἐγώ εἰμι· ψηλαφήσατέ με, καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα, καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. οὕτως ὁρώμενος, εἰς οὐρανοὺς ἀνελήλυθεν· οὕτως ἥξειν αὖθις ὑπέσχετο· οὕτως αὐτὸν ὄψονται καὶ οἱ τετρακεντήσαντες, καὶ οἱ σαρώσαντες· ὄψονται γάρ φησιν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. ἕνα τοιγαροῦν προσκυνοῦμεν υἱόν· ἑκατέραν δὲ φύσιν τελείαν ἐν αὐτῷ θεωροῦμεν, καὶ τὴν ληφθεῖσαν, καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ, καὶ τὴν ἐκ Δαβίδ. τοῦτο γὰρ χάριν, καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ υἱὸς τοῦ Δαβὶδ ὀνόμαζεται, ἑκατέρας φύσεως τὴν ἁρμόττουσαν ἐλκούσης προσηγορίαν. διὰτοι τοῦτο καὶ Θεὸν αὐτόν, καὶ ἄνθρωπον ἡ θεία ὀνομάζει γραφή. καὶ ὁ μακάριος Παῦλος βοᾷ· εἷς Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ἀντὶ πάντων. ἀλλ' ἐνταῦθα αὐτὸν ἄνθρωπον ὀνομάσας, ἑτέρωθι προσαγορεύει Θεόν. προσδεχόμενος γάρ φησι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀλλαχοῦ δὲ ἀμφότερα κατὰ ταυτὸν τίθησιν. ἐξ ὧν γάρ φησιν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. καὶ τὸν αὐτὸν καὶ ἐξ Ἰουδαίων κέκληκε κατὰ σάρκα, καὶ ἐπὶ πάντων Θεὸν ὡς Θεόν. οὕτως ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἰρηκὼς, ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὤν, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτος τὰς ἀνομίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· ἐπήγαγε μετ' ὀλίγα· τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; τοῦτο δὲ οὐκ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ θεῖον. ὥσπερ διὰ τοῦ Μιχαίου φησὶν ὁ Θεός· καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἀφ' ἡμερῶν αἰῶνος. καὶ τῷ μὲν εἰπεῖν, ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεταί μοι ἡγούμενος, τὴν τῆς ἀνανθρωπήσεως οἰκονομίαν ὑπέδειξε· τῷ δὲ προσθεῖναι, αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἀφ' ἡμερῶν αἰῶνος, παρεδήλωσε πρὸ τῶν αἰώνων τὴν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθεῖσαν θεότητα. ταῦτα παρὰ τῆς θείας διδαχθέντες γραφῆς, τοὺς ἐν δυσφόροις δυσλαμψαντας τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους ταῦτα φρονοῦντας δρόντες, ἄσυλον φυλάττειν, ὃν παρελάβομεν, σπεδάζομεν κλῆρον, καὶ ἕνα μὲν προσκυνοῦμεν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἕνα Θεοῦ πατέρα, καὶ ἓν ἅγιον πνεῦμα. σαρκὸς μέντοι, καὶ θεότητος τὸ διαφορον ἐπισάμεθα. καὶ ὥσπερ τοὺς εἰς δύο υἱοὺς μερίζοντας τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἔξω βαίνειν φαμὲν τῆς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων τετριμμένης ὁδοῦ· οὕτως καὶ τοὺς μίαν λέγοντας γεγονέναι φύσιν τὴν θεότητι τοῦ μονογενοῦς, καὶ τὴν ἀνθρωπότητι, εἰς τὸν ἕτερον χρημνὸν ἀποκλίνειν φαμέν. ταῦτα φρονοῦμεν, τοῦτα κηρύττομεν, ὑπὲρ τούτων ἀγωνιζόμεθα τῶν δογμάτων. ὅτι δὲ συκοφαντοῦσιν, οἱ δύο λέγοντες προσβάλειν ἡμᾶς υἱοὺς, βοᾷ τῶν πραγμάτων ἡ μαρτυρία· τοὺς γὰρ τῷ παναγίῳ προσιόντας βαπτίσματι, τὴν ἐκτεθεῖσαν ἐν Νικαίᾳ πίστιν διδάσκομεν, καὶ τὸ τῆς παλιγγενεσίας ἐπιτελοῦντες μυστήριον, βαπτίζομεν τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐνικῶς ἑκάστην προσηγορίαν προσφέροντες. ὅταν μέντοι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις διηνεκῶς λειτουργοῦντες, δοξάζειν εἰώθαμεν τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦ-

A divinæ tantum naturæ proprium est, sed in pristina manet circumscriptione. Hocque docens post resurrectionem, dixit Apostolis: *Videte manus meos, & pedes, quia ego ipse sum: palpate, & videte, quia Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Sic ut eum videbant, ascendit ad Cœlos, & sic iterum ad nos venturum esse promisit. Sic eum videbunt & qui crediderunt illi, & qui confixerunt: *videbunt enim*, dixit, *in quem transfixerunt.* Unicum propterea veneramur filium; utramque vero naturam perfectam in eo consideramus, assumptam videlicet, & ex Deo, & ex Davide; quare & Dei viventis filius, & B filius Davidis appellatur, unaquæque natura quæ ei convenit accipiens appellationem. Quamobrem & hominem simul, & Deum eum nominat Sacra Scriptura; & beatus Paulus clamat: *Unum enim Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Sed qui hominem ipsum hoc loco vocavit, alibi Deum appellat: *Exspectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.* Alibi vero utrumque de eo ponitur. Dicit enim: *Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.* Et ipsum ex Judæis secundum carnem nominavit, & supra C omnia Deum, ut Deum. Ita Isaias Propheta dixit: *Virum dolorum, & scientem infirmitatem: languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Et paulo post: *Generationem ejus quis enarrabit?* Hoc quidem haud humanum, sed divinum est. Ita per Michæam ait Dominus: *Et tu Bethleem Ephrata parvulus es in millibus Juda: ex te mihi egrediatur qui sit Dominator in Israel, & egressus ejus ab initio a diebus æternitatis.* Verbis quidem: *ex te mihi egredietur qui sit dominator*, carnis assumptionis Oeconomiam ostendit; illis vero, quæ addit: *egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis*, declaravit divi- D nitatem, quæ ante sæcula a Patre orta est. Hæc cum a sacra Scriptura edocti simus, & cum invenerimus in eadem fuisse sententia doctores Ecclesiæ, qui diversis temporibus nituerunt, ut integram tueamur hæreditatem quam accepimus, operam damus; & unum adoramus filium Dei, quemadmodum unum Patrem, & unum Spiritum Sanctum; carnis vero, & divinitatis diversitatem cognoscimus. Et quemadmodum illos, qui in duos filios dividunt Dominum nostrum Jesum Christum, deflectere dicimus a via, quam triverunt Apostoli; ita & illos, qui ex divinitate Unigeniti filii, & humanitate, unam inquiunt factam esse naturam, ex alia parte E præcipites ferri asserimus. In hac sumus sententia; hæc dogmata prædicamus, atque pro ipsis certamus. Nostri vero calumniatores, qui duos venerari filios dicunt, falsitatis arguuntur a rerum veritate. Nam ea nos, ad Sanctissimum venientes Baptisma, instituimus fide, quæ Nicææ definita est; atque novæ generationis dum exercemus Mysterium, illos baptizamus, qui Patris, & Filii, & Spiritus Sancti nomini credunt, separatim singulas proferentes appellationes. Enim vero in Ecclesiis jugiter Sacra obeuntes, laudare consuevimus Patrem, & Filium, & Spiri-

Luc. 24. 39.

Joan. 19 37.

1. *Timoth.* 2. 5.

Tit. 2. 13.

Rom. 9. 5.

Isai. 53. 3.

Mich. 5. 2.

tum Sanctum; neque filios dicimus, sed Filium; si duos enim nominaremus Filios, quis esset, quem laudaremus? quis vero honore caret? Haud enim tanta nos cæpit dementia, ut duos dicamus esse filios, quorum alteri nullum tribuamus honorem. Inde igitur patet calumnia, unicum enim nos adoramus filium Unigenitum, Dei nempe Verbum hominem factum: Sanctam vero Virginem Dei genitricem vocamus, quia peperit Emmanuelem, qui significat: *Deus nobiscum*. Et paulo post, Propheta, qui Emmanuelem prædixit, hæc de ipso scripsit: *Parvulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est Principatus super humerum ejus, & vocabitur nomen ejus Angelus magni consilii, admirabilis consiliarius, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis*. Si vero Puer a Virgine natus, Deus fortis appellatur, jure igitur & quæ eum peperit Dei genitrix vocata est: particeps enim facta est Mater de honore filii; ac est Virgo, & Mater, tamquam hominis Christi Domini; & iterum Ancilla, tamquam Domini, Creatoris, & Dei. Propter hanc vocum varietatem, & *sine Patre* a divo Paulo, & *sine Matre* vocatur, & *sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens*. Sine Patre quidem est, secundum humanitatem, a sola enim Virgine natus est, ut homo. Sine matre vero, ut Deus; ex solo enim Patre natus est ante sæcula. Et sine genealogia, iterum ut Deus; sed ut homo genealogiam habet. Dicit enim Evangelista: *Liber generationis Jesu Christi filii David, filii Abraham*. Et rursus ejus generationem tradit divus Lucas. * Ut Deus existendi initium non habuit, ante sæcula enim natus est, neque finem vitæ habet, immortalem cum habeat naturam, & impatientem. Ut homo autem, & dierum habuit initium; nam Augusti Cæsaris tempore natus est; & vitæ habuit finem, tempore enim Tiberii Cæsaris crucifixus est. Nunc vero, quemadmodum dixi, & humana natura immortali præditus est, & ut ascendit, iterum veniet, secundum Angelorum vocem: ita enim dixerunt: *Hic Jesus, qui assumptus est a vobis in Cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in Cœlum*. Hanc nobis doctrinam nunciarunt divi Prophetæ; hanc Chorus Apostolorum; hanc pariter Sancti, qui in Oriente floruerunt, & Occidente: Celebris ille Ignatius, qui a magno Petro pontificiam dignitatem accepit, & pro Christo a belluis dilaniari minime recusavit: Magnus Eustathius, qui primas tenuit in Synodi congregatione, & qui pulsus est in exilium propter pietatis amorem. Hanc ipsam, easdem perpessus calamitates Meletius, prædicavit; ter enim & ipse propter Apostolorum præcepta, a suo grege expulsus fuit. Hanc Flavianus, qui thronum illius loci decoravit; hanc docuit divinæ gratiæ organum, admirabilis Ephraimus, qui Syriaco sermone usus, utilitatem nobis in scriptis reliquit. Hæc Cyprianus omni laude dignus, qui Chalcedoniam, & Lybiam cunctam moderatus est, & qui pro Christo funestas expertus est flammas; Damasius qui almam rexit Romam; Ambrosius, qui Mediolani thronum exornavit, & latina usus est lingua; hæc inquam, & prædicando, &

Isai. 9. 6.

Hebr. 7. 3.

Matth. 1. 1.

* *Luc. 3. 23.*

Act. 1. 11.

μα· ὐχ υἱὸς, ἀλλ' υἱόν. εἰ τοίνυν δύο φάμεν υἱὸς, τίς ὁ καθ' ἡμῶν δοξαζόμενος; καὶ τίς ὁ μένων ἀγέρασος; ὐ γὰρ εἰς τοσοῦτον μανίας ἐληλάκαμεν, ὥς τε δύο μὲν λέγειν υἱὸς, μηδεμιᾶς δὲ τιμῆς τὸν ἕτερον ἀξιοῦν. δῆλη τοιγαροῦν κἀντεῦθεν ἡ συκοφαντία γεγονήτω. ἡμεῖς γὰρ ἕνα προσκυνοῦμεν υἱὸν μονογενῆ, τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν λόγον· τὴν ἁγίαν δὲ παρθένον, θεοτόκον ἀποκαλοῦμεν, ἐπειδὴ τὸν Ἐμμανουὴλ γεγέννηκεν, ὃς ἑρμηνεύεται μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός· ὁ δὲ περὶ τοῦ Ἐμμανουὴλ προαγορεύσας προφήτης, μετ' ὀλίγα πάλιν τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ γέγραφεν, ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. εἰ δὲ Θεὸς ἰσχυρὸς τὸ τεχθὲν ὑπὸ τῆς παρθένου προσηγόρευται βρέφος, εἰκότως ἄρα ἡ τεκοῦσα θεοτόκος ὠνόμασται. μετέλαχε γὰρ ἡ τεκοῦσα τῆς τοῦ τεχθέντος τιμῆς, καὶ ἔστιν ἡ παρθένος, καὶ μήτηρ, ὡς ἀνθρώπου τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ δούλη πάλιν, ὡς δεσπότου, καὶ ποιητοῦ, καὶ Θεοῦ. διὰ ταύτην τὴν φωνῶν τὴν διαφοράν, καὶ ἀπάτωρ ὑπὸ τοῦ θεσπεσίου Παύλου, καὶ ἀμήτωρ καλεῖται, καὶ ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων. ἀπάτωρ μὲν γάρ ἐστι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἐκ μόνης γὰρ ὡς ἄνθρωπος ἐτέχθη μητρός· ἀμήτωρ δέ ἐστιν, ὡς Θεός. ἐκ μόνου γὰρ ἐκ τοῦ αἰώνων ἐγεννήθη πατρός. καὶ ἀγενεαλόγητος δὲ πάλιν, ὡς Θεός. ἀλλὰ καὶ γενεαλογεῖται ὡς ἄνθρωπος. βίβλος γάρ φησι γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. γενεαλογεῖ δὲ αὐτὸν καὶ Λουκᾶς ὁ θεσπέσιος ὕστερον πάλιν· ὡς Θεὸς, ἀρχὴν ἡμερῶν οὐκ ἔχει· πρὸ γὰρ τοῦ αἰώνων γεγέννηται· ὅτε μὴν ζωῆς τέλος ἔχει· ἀθάνατον γὰρ ἔχει, καὶ ἀπαθῆ τὴν φύσιν. ὡς δὲ ἄνθρωπος, καὶ ἀρχὴν ἡμερῶν ἔσχεν· ἐπὶ γὰρ Αὐγούστου καίσαρος ἐγεννήθη, καὶ ζωῆς τέλος ἔσχεν· ἐπὶ γὰρ τοῦ Τιβερίου καίσαρος ἐσταυρώθη. ἀλλὰ νυνὶ, ὡς ἔφην, καὶ ἀνθρωπείαν φύσιν ἀθάνατον ἔχει, καὶ ὡς ἀνελήφθη, πάλιν ἥξει κατὰ τὴν τῶν ἀγγέλων φωνήν· οὗτος γὰρ ἔφησαν ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. ταύτην ἡμῖν τὴν διδασκαλίαν οἱ θεῖοι προφῆται προσηύξαντο. ταύτην ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων χορός. ταύτην οἱ κατὰ τὴν ἑῴαν, καὶ τὴν ἑσπέραν διαπρέψαντες ἅγιοι, Ἰγνάτιος ἐκεῖνος ὁ πολυθρύλλητος, ὁ διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς τὴν ἀρχιερωσύνην δεξάμενος, καὶ ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας θηρῶν γενόμενος ἀγρίων βορά, Εὐστάθιος ὁ μέγας ὁ τῆς σωφροσύνης συνόδου πρωτάσας, καὶ διὰ τὸν θερμὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ζῆλον τὴν ὑπερορίαν οἰκήσας. ταύτην Μελέτιος, ὁ πάνυ, μετὰ τοῦ ἴσων παθημάτων ἐκήρυξε. τρὶς γὰρ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ἐξηλάθη τῆς ποίμνης. ταύτην Φλαβιανὸς, ὁ τὸν ἐκεῖ θρόνον διακοσμήσας. ταύτην Ἐφραὶμ ὁ θαυμασὸς, τὸ τῆς θείας χάριτος ὄργανον, τῇ Σύρων γλώττῃ χρησάμενος, ἀνάγραπτον ἡμῖν τὴν ὠφέλειαν κατέλιπε. ταύτην Κυπριανὸς ὁ πανεύφημος, ὁ τὴν Χαλκηδόνα, καὶ τὴν Λιβύην ἅπασαν κυβερνήσας, καὶ τὸν διὰ πυρὸς ὑπὲρ Χριστοῦ καταδεξάμενος θάνατον, καὶ Δάμασος ὁ τὴν μεγάλην Ῥώμην ἰθύνας, καὶ Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνου τὸν θρόνον κοσμήσας, τῇ Ῥωμαίων χρώμενοι γλώττῃ, καὶ

χριτ-

κηρύττοντες, καὶ συγγράφοντες διετέλεσαν. ταῦτα τῆς Ἀλεξανδρέων οἱ μεγάλοι φωστῆρες, Ἀλέξανδρος, καὶ Ἀθανάσιος, καὶ ὁμοφρονοῦντες, τὰς παρὰ πάντων ἀδομβύους κινδύνους ὑπέμειναν. ταύτην καὶ οἱ τῆς βασιλευούσης πόλεως μεγάλοι διδάσκαλοι τὴν πόαν τοῖς ποιμνίοις προσήνεγκαν. Γρηγόριος ὁ λαμπρὸς τῆς εὐσεβείας σωτήρος, Ἰωάννης ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, Ἀττικὸς ὁ τηλικούτων προεδρίαν, καὶ διδασκαλίαν δεξάμενος. *τούτοις Βασίλειος ὁ *φωνότατος τῆς εὐσεβείας λαμπτὴρ, καὶ Γρηγόριος ὁ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνῳ γεννήτορας αὐχήσας, καὶ Ἀμφιλόχιος, ὁ δι' ἐκείνου τῆς ἀρχιερωσύνης τὸ δῶρον λαβὼν, ὃ μόνον τοῖς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώποις τηλικαύτην διδασκαλίαν προσήνεγκαν, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν διὰ τῶν συγγραμμάτων τὴν ὠφέλειαν κατέλειπον. ἀλλὰ γὰρ ἐπιλείψει με ἡ ἡμέρα, Πολύκαρπον, καὶ Εἰρηναῖον, καὶ Μεθόδιον, καὶ Ἱππόλυτον, καὶ τοὺς ἄλλους τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους ἀπαριθμούμενον. σωτόμως τοίνυν φαμὲν, ὡς ἡμεῖς τοῖς θείοις λογίοις ἀκολουθοῦμεν, καὶ τούτοις ἅπασι τοῖς ἁγίοις· διὰ γὰρ τοῦ πνεύματος χάριτος εἰς τὸ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς κατιδύντες βάθος, αὐτοί τε τὴν αὐτῆς διάνοιαν ἔγνωσαν, καὶ τοῖς μαθεῖν βουλομένοις δῆλην ταύτην ἀπέφηναν. οὐδὲ γὰρ ἡ διαφορὰ τῶν γλωττῶν, διαφορὰν δογμάτων εἰργάσατο. χρηνοὶ γὰρ ἦσαν τῆς τοῦ θείου πνεύματος χάριτος ἐκ μιᾶς πηγῆς τὸ νᾶμα δεχόμενοι.

* ἴσ. ταύτην. * γρ. φαινότατος.

scribendo perfecerunt. Hæc etiam prædicarunt summa Alexandriæ luminaria Alexander scilicet, & Athanasius, & consentientes, ab omnibus pervulgata pericula perpessi sunt. Hunc pariter pabulum gregibus obtulerunt regiæ civitatis doctores eximii, Gregorius ille illustris religionis patronus, & Joannes orbis terrarum doctor, & Atticus, qui in eorum locum successit, & eandem amplexus est doctrinam. Hanc demum Basilius, perspicuum illud lumen religionis, & Gregorius, qui magnam per illum parentibus gloriam peperit, & Amphilochius, qui Pontificiam ab illo dignitatem accepit. Hanc inquam doctrinam, non solum populis ipsis commissis obtulerunt, verum etiam nobis magnam in scriptis reliquerunt utilitatem. At me deficeret dies; si Polycarpum, Irenæum, Methodium, Hipolytum, ceteroque Ecclesiæ doctores enumerare vellem: quare paucis dicimus, nos divinos sequi sermones, atque in omnium horum Sanctorum esse sententia. Hi enim a Spiritus Sancti gratia Scripturæ, quam Spiritus dictavit, occultiora scrutari susceperunt, ejusque intellexerunt sententiam, atque discendi cupidis eam exposuere; neque enim linguarum diversitas dogmatum fecit diversitatem; quæ tamquam canales, gratiæ divini Spiritus, ab eadem fonte aquas mutuantur.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA.

Habita ad ordinandum Maximianum sub finem Octobris ann. 431.

Ex P. Pagi ad An. Ch. 431. n. 41. & seq.

CUm novus Episcopus CP. in Nestorii locum subrogandus esset, *jussit Imperator* (inquit Narratio ordinationis Maximiani supra allata in Cassinensi Synodico cap. 70.) *his, qui de sancto & magno universali Concilio erant, ingredi in Ecclesiam, & ordinare Episcopum sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Quod etiam factum est. Ingressi enim ordinaverunt Maximianum Episcopum*; quadrimestri spatio post Nestorii abdicationem elapso, die 25. Octobris qui Dominicus erat, ut scribit Socrates lib. 7. c. 35. ubi ait: *Elapso quatuor mensium spatio a depositione Nestorii, Maximianus eligitur Episcopus*, quod cap. 37. *die octavo Kalendas Novembris, Basso & Antiocho Coss.* factum fuisse prodit. In versione quidem Christophorsoni loco *quadrimestre* legitur *trimestre*, sed contra textum Græcum, quem errorem recte notavit Baronius. Maximianus statim ab ordinatione sua in Synodo CP. literas de more dedit ad primas sedes, atque etiam ad Episcopos veteris Epiri, quos schismatici fallere tentabant, proinde ac si sanctæ Synodi communione fruerentur, quamvis a pristina sententia non recessissent. Quamobrem Canones, qui par. 3. Concil. Ephes. cap. 16. leguntur, ad ipsos missi sunt, *ex quibus certiores redderentur de iis, quæ contra schismaticos & Nestorianos decreta fuerant, & qualis dein pœna illis constituta esset, qui cum ipsis communicare præsumerent*. Capite 38. Synodici recitatur *Epistola sancti Joannis Antiocheni Episcopi, quam Præfecto scripsit ab Ancyra*, in qua mentio est synodi Maximiani recens ordinati: *Nunc quoque cooperatorem sibi sumentes illum* (nempe Maximianum ordinatum Constantinopoli a septem Episcopis illuc a sacro Concilio missis) *quem in Constantinopoli produxerunt, direxerunt contra nos ad Ancyram &c. Dumque excommunicationis conculcaverunt terminum, & comminiştrant condemnatis, & secundum sanctorum Patrum regulas per hoc ipsi quoque depositi sint, suspensiones contra nos, segregationesque miserunt &c.* Synodus Ephesina in epistola, quam ad omnes orbis Ecclesias misit, enumerat Episcopos a se gradu vel christiana communione privatos, & inter eos meminit Joannis Patriarchæ Dorothei Martianopolitani Episcopi, Helladii Tharsensis, Himerii Nicomediensis, & Eutherii Thyanensis. Horum vero quia a Synodo Ephesina depositorum, ob singularem eorum contumaciam, ea depositio in hac Maximiani Synodo confirmata. Hinc Joannes in laudata epistola ait: *Suspensiones contra nos, segregationesque miserunt*, nempe per suas tractorias.

CONCILIUM THARSENSE

Habitum anno ccccxxxi.

Ex Nova Baluzii Collectione.

COncilii iſtius hactenus incogniti memoriam nobis conſervavit vetus ille interpres epiſtolarum, quæ extant in ſynodico adverſus Tragœdiam Irenæi. Illic ergo ſcriptum eſt, Joannem Epiſcopum Antiochenum, Alexandrum Hierapolitanum, Meletium Mopſueſtiæ, & alios redeuntes e Conſtantinopoli in orientem, collegiſſe Concilium in Tharſo Ciliciæ primæ metropoli, & in eo damnaſſe Cyrillum & cum eo ſeptem Epiſcopos, qui Epheſo Conſtantinopolim miſſi erant adverſus orientales. Depoſiti ergo ab Epiſcopis Concilii illius ſunt Arcadius Epiſcopus occidentalis, Juvenalis Hieroſolymitanus, Flavianus Philippenſis, Firmus Cæſareæ Cappadociæ, Theodotus Ancyranus, Acacius Melitinenſis, & Evoptius Ptolemaidis. In eam rem factæ ſunt literæ ſynodicæ, quibus cuncti Epiſcopi ſubſcripſerunt. Vide ſynodicon cap. 66. 136. 141. 174. 201.

CONCILIUM ANTIOCHENUM

Habitum anno ccccxxxi.

COlebrata eſt iſta ſynodus paulo poſt Tharſenſem de qua mox dicebamus, & quidem ab iiſdem Epiſcopis. Confirmatam illic fuiſſe depoſitionem Cyrilli & ceterorum colligi facile poteſt ex capite ſexto Liberati, & ex Socrate lib. 7. cap. 34.

Observatio P. Antonii Pagi ad ann. Christi 431. n. 45.

BAluzius in nova Collectione hoc Tharſenſe Concilium huc uſque incognitum recte cum anno 431. alligavit; ſed memoriæ lapſu, loco *quinque Epiſcopos*, ſeptem Epiſcopos poſuit. Ibidem exhibet Concilium Antiochenum paulo poſt Tharſenſe habitum, quod colligere ſe dicit ex Liberato cap. 8. & ex Socrate lib. 7. c. 34. ubi hic ſcribit: *Joannes Antiochiam reverſus, convocatis plurimis Epiſcopis, Cyrillo, qui jam Alexandriam rediterat, Epiſcopatum abrogavit.* Verum hac in re Socrates, ſicuti & in quibuſdam aliis, quas eodem capite de Neſtorio ac Synodo Epheſina narrat, manifeſte fallitur; cum certum ſit, Joannem poſtquam reverſus eſt Antiochiam, aliam Synodum non celebraſſe, quam eam, in qua de pace cum Cyrillo actum, de qua anno ſequenti 432. quo ea habita, verba faciemus. Quoad Liberatum, is de eadem tantum Synodo Antiochena ſermonem habet, ut legenti liquebit. Quare quod Tharſi geſtum, Socrates Antiochiæ factum perperam ſcripſit.

CONCILIUM ANAZARBICUM

Habitum anno ccccxxxi.

Ex Nova Baluzii Collectione.

CUm a Chalcedone in orientem rediiſſent Epiſcopi qui Cyrillo Alexandrino infeſti erant, varias adverſus eum ſynodos celebravere, & in his etiam iſtam apud Anazarbum Ciliciæ ſecundæ metropolim. Congregata fuit a Maximino iſtius urbis Epiſcopo; in qua primum confirmata eſt depoſitio Cyrilli, tum excommunicati qui eum receperant in communionem. Extant acta ſupra in capite CXIII. adverſus Tragœdiam Irenæi.

SYNODUS ANTIOCHENA

A Joanne Antiocheno adverſus S. Cyrillum Alexandrinum, cæteroſque Epheſinos Patres celebrata anno 431. labente.

Ex Suppl. Manſi tom. I. pag. 315.

OBortæ in Concilio Epheſino inter epiſcopos diſſenſiones cum Theodoſii imperatoris authoritate ſopiri minime potuiſſent, idem Imperator remittendos in ſuas ſedes epiſcopos cenſuit. Remeans igitur Joannes Antiochenus ad propria, concilium primo quidem Tharſi celebravit, in quo epiſcopos quinque averſæ factionis depoſuit; quod concilium in cæterorum ſeriem Baluzius omnium primus repoſuit, quamquam in eo erravit, quod pro quinque epiſcopis, ut liquet ex cap. CXXXVI. ſynodici adverſus tragœdiam Irenæi, ſeptem exhibuit. Addit vir idem doctiſſimus concilium aliud Antiochenum ab eodem Joanne adverſus Epheſinos Patres coactum. Concilium iſtud Pagius in critica ad annum 431. num. 45. expungit, contendens nullum aliud concilium Antiochiæ habitum, quam illud in quo de rebus cum Cyrillo componendis & de reddenda Eccleſiæ pace tractatum eſt. Sed reipſa concilium aliquod Antiochiæ coiviſſe plane ab eo diverſum in quo de pace eſt actum colligo ex cap. XXXIX. Synodici, ubi recitatur epiſtola Joannis Antiocheni ad Theodoſium, in qua Joannes ipſe cæterique qui cum eo epiſcopi profitentur *execrari ſe Cyrilli capitula, tamquam valde Sanctorum Apoſtolorum doctrinæ* repugnantia, ac principem rogant ne permittat in *ulla Eccleſiarum quæ ſunt ſub cœlo dogma illud impium prædicari*. Hæc profecto verba non ſunt concilii æquiora de Cyrillo ſentientis. Epiſtolam vero hanc a concilio quodam Antiocheno datam fuiſſe tradit ejuſdem ſynodici auctor, qui eidem ſynodicæ ita præfatur: *Epiſtola Joannis Antiocheni Patriarchæ & omnium qui in eadem civitate* (nempe Antiochiæ) *pariter convenerunt Epiſcoporum ad imperatorem Theodoſium poſt certamina, quæ hi habuerant in Epheſo & Chalcedone*. Non ergo erravit Socrates lib. 7. cap. 34. cum Synodum aliquam Schiſma-

maticorum Antiochiæ habitam ſcribit. Licet in eo forte erroris ſit arguendus, cum a patribus illis Antiochenis depoſitum Cyrillum aſſeruit; id enim præſtitum in Tharſenſi concilio ex pluribus ejuſdem ſynodici literis optime Pagius deduxit.

CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM

Pro componendis eccleſiarum diſſidiis ſub Maximiano Conſtantinopolitano Epiſcopo anno 432.

Ex eodem Suppl. p. 325.

DUarum inſignium eccleſiarum Antiochenæ & Alexandrinæ diſſidia totius Chriſtianæ Reipublicæ quietem & tranquillitatem turbaverant. His ergo imperii turbis pacandis Theodoſius imperator concilium epiſcoporum haberi CP. mandavit. De quo concilio præter Liberatum in Breviario hæc habet Hypatius Epiſcopus Epheſinus in collatione cum Severianis habita CP. anno 532. *Compunxit Deus Theodoſium convocare virum reverendiſſimum epiſcopum CPtanæ civitatis Maximianum, & eos qui tunc forte in eadem glorioſa aderant civitate, hortarique & ſolicitudinem habere, vel cogitare de pace Sanctarum eccleſiarum. Et poſt illam pacificam cogitationem deſtinavit piiſſimus imperator Ariſtolaum.* Hæc ſynodus, vel ſi mavis, conventus eſt CPtana ſub Maximiano ſecunda, quam cum ſtatim conſequuta ſit legatio Ariſtolai, qui anno 432. Antiochiam venit, hinc annum habiti concilii hujus ſtatim aſſequimur.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA SIXTI PAPÆ III.

ANNO CHRISTI 432.

ANNO CHRISTI 432.

Ex libro pontificali.

Variantes dantur ex Mſ. Cod. Luc 490. * Xiſto

SIxtus *a* natione Romanus, ex patre * Sixto, *b* ſedit annis 8. diebus 19. *c* Hic poſt annum unum & menſes 8. incriminatur a quodam Baſſo. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Auguſtus, juſſit concilium & ſanctam ſynodum congregari. Et facto conventu, cum magna examinatione, per judicium ſynodicum purgatur a 56. epiſcopis. Et condemnatur Baſſus a ſynodo, ita tamen, ut ultimo die viaticum ei non negaretur (*a*) propter humanitatem pietatis Eccleſiæ. Hoc audiens Valentinianus Auguſtus, cum matre ſua Placidia Auguſta, furore ſancto commoti, proſcriptione Baſſum condemnaverunt, & omnia prædia facultatum ejus, eccleſiæ catholicæ * ſociavit. Qui Baſſus nutu divino intra tres menſes defunctus moritur. Cujus corpus Sixtus epiſcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus ſuis tractans, recondidit, & ſepelivit ad beatum Petrum apoſtolum in cubiculo parentum ejus. *d* Hic fecit baſilicam ſanctæ Mariæ matris domini, quæ ab antiquis Liberii cognominabatur, juxta macellum Libyæ, ubi & obtulit hæc: Altare argenteum puriſſimum penſans libras 300. Patenas argenteas 3. penſantes libras 60. Amas argenteas quatuor penſantes libras 60. Scyphum aureum puriſſimum, penſantem libras 12. Scyphos argenteos 5. penſantes libras 50. Calices miniſteriales aureos * 2. penſantes ſingulos libras ſingulas. Calices miniſteriales argenteos 10. penſantes ſingulos libras 3. Aquamanulos argenteos, penſantes lib. 8. Coronam faram ante altare argenteam, penſantem libras 30. Coronas farales 34. argenteas, penſantes ſingulas libras 10. Candelabra argentea 4. penſantia ſingula libras 20. Thymiamaterium argenteum, penſans libras 5. Canthara ceroſtrota orichalcea 24. penſantia ſingula libras 15. Poſſeſſionem (*b*) Scavirianam in territorio (*c*) Cajetano, præſtantem cum omnibus adjacentibus attiguis ſolidos 312. & tremiſſem. Poſſeſſionem Marmoratam in territorio Prænestino, præſtantem ſolidos 92. Poſſeſſionem Celeris in territorio (*d*) Aſiliano, præſtantem ſolidos 111. & tremiſſem. Domum Palmatii intra urbem, juxta inibi baſilicam cum balneo & priſtino, præſtantem ſolidos 154. & ſiliquas 3. Domos Claudii in (*e*) Sicimino, præſtantes ſolidos 104. Cervum argenteum fundentem aquam in fontem baptiſterii, penſantem libras 20. Omnia vaſa ſacra baptiſmi argentea, penſantia libras 15. Cœnacula * aregiæ gradorum adhærentia baſilicæ, vel quidquid intrinſecus eſſe videtur. Hic ordinavit de argento confeſſionem beati Petri apoſtoli, quæ habet libras 400. Hujus ſuppli-

* ſociarunt.

* tres

Locus obſcurus.

catione obtulit Valentinianus Auguſtus imaginem auream cum duodecim portis, & duodecim apoſtolos, & ſalvatorem gemmis pretioſiſſimis ornatum (*f*) ſupra confeſſionem beati Petri apoſtoli. Fecit & Valentinianus Auguſtus ex rogatu Sixti epiſcopi faſtigium argenteum

(*a*) Deeſt *propter humanitatem.* (*b*) *Scaurianam.* (*c*) *Getano.*
(*d*) *Filiano.* (*e*) *Sicinum.* (*f*) *Ornatum quem vati gatia* (ſic) *ſuæ ſupra, &c.*

teum in basilica Constantiniana, quod a barbaris sublatum fuerat *a*, pensans libras (*a*) 1610. Hujus etiam temporibus fecit Valentinianus Augustus confessionem beati Pauli apostoli ex argento, * quæ habet libras 200. Item fecit Sixtus episcopus confessionem beati Laurentii martyris cum columnis porphyreticis, & (*b*) ornavit * transennam, & altare & confessionem sancti martyris Laurentii de argento purissimo. (*c*) Fecit altare pensans libras 50. Cancellos argenteos supra platonias porphyreticas, pensantes libras 300. Absidem supra cancellos cum statua beati Laurentii martyris argenteam, pensantem libras 200. Fecit autem basilicam beato Laurentio, quod Valentinianus Augustus * concessit (*d*) ubi & obtulit hæc: Patenas argenteas 3. pensantes singulas libras * 15. Amas argenteas 3. pensantes singulas libras 15. Scyphos argenteos 4. pensantes singulos libras 8. Scyphum singularem aureum, ornatum de margaritis, pensantem libras 10. Lucernam * nixorum decem auream, pensantem libras 10. Calices argenteos ministeriales 12. pensantes singulos libras 2. Aquamanulos argenteos, pensantes libras octo. Ministerium ad baptismum, vel pœnitentiam, ex argento libras quinque. Concham aurochalceam, pensantem libras 20. Coronas argenteas farales 30. pensantes singulas libras sex. Fara canthara tria ex argento, pensantia singulas libras quindecim. Candelabra argentea duo, pensantia singulas libras triginta. Canthara ceroströta ærea in basilicæ gremio vigintiquatuor. Fara ærea 60. Hic fecit in basilica Constantiniana ornamentum super fontem, quod ante non erat, id est, epistylia marmorea, & columnas porphyreticas erexit, quas Constantinus Augustus congregatas dimisit, & jussit ut erigerentur, *f* quas & versibus exornavit. Hic fecit platoniam in cœmeterio Callisti via Appia, ubi nomina episcoporum & martyrum scripsit * commemorans. Hic fecit ordinationem in urbe Roma per mensem Decembrem, presbyteros viginti-octo, diacónes duodecim, episcopos per diversa loca quinquaginta duos, qui etiam *g* sepultus est via Tiburtina in crypta * juxta corpus beati Laurentii 5. Kalendas Aprilis. Et *h* cessavit episcopatus dies viginti duos.

* quod

* exedram. *al.* suggestum,

* consensit. * ac

* lychuorum.

* cum memoriis.

* ad S. Laurentium.

Notæ Severini Binii.

Sixtus III. quando pontifex creatus.

a *Sixtus*.) Post interregnum viginti dierum, Sixtus patria Romanus, creatus est pontifex, anno Christi 432. qui est Theodosii vigesimus quintus & Valentiniani octavus. Ut recta fides ubique terrarum intacta conservaretur, initio pontificatus Ephesinam synodum, ejusque decreta apostolica auctoritate firmavit: Joannem Antiochenum, aliosve orientis episcopos ab ecclesia schismate divisos, ejusdem unitati & communioni restituit. Revelatione Dei, monituque sanctorum Petri & Apollinaris primi Ravennatis sedis episcopi cognovit, in locum defuncti Joannis ejusdem sedis episcopi, Petrum diaconum cognomento Chrysologum Ravennatibus esse præficiendum. Brictium Turonensem episcopum, quamquam calumnias adversariorum miraculose confutassel, sede amotum post septennium restituit. Nestorius extra orbem Romanum amandatus, Theodosii imperatoris clementia, libere inter Catholicos Antiochiæ in monasterio sancti Euprepii agere permissus, triduano incendio Constantinopolitanæ urbis, de quo sanctus Prosper & Marcell. in chron. justo Dei vindicis judicio causam dedisse videtur. Hanc ob causam imperator Melaniæ, ut credibile est, zelo catholicæ fidei æstuantis in Nestorium incitatus, ejus libros haberi vetat, & sub pœna publicationis bonorum flammis addici mandat. Tandem eundem, tanquam malorum omnium hujus temporis auctorem, in exilium ablegari mandavit. In exilio degentis linguam a vermibus fuisse exesam scribit Evagrius. Cum lingua totum corpus putredine fuisse consumptum scribunt Theodorus in collectaneis, Cedrenus in compendio, & Nicephorus lib. 14. cap. 26. Genscricus Vandalorum rex Arianus, volens catholicam fidem Ariana impietate subvertere, in Africa persecutionem catholicorum restauravit: episcopos orthodoxos basilicis privatos etiam civitatibus expulit, pleroque alios fideles martyrio affecit. Occupata dolo pacis Carthagine, expilatis catholicorum ecclesiis, sublatis ethnicorum reliquiis, everso Cælestis idolo in Africa celeberrimo, uno ferme die præstitit, quod plurimis conciliis, episcoporum studiis & imperatorum rescriptis præstari non potuit. S. Prosper in chron. Vide Baron. ann. 432. usque ad annum 440.

Nestorius in cendii Constantinopolitani causa.

Nestorii libr Vulcano de mandantur. Nestorii obitus qualis.

Genserici in catholicos persecutio.

b *Sedit annis* 8. *diebus* 19.) Cum sedisset annis octo minus triginta diebus, 5. Kalendas Aprilis, anni Christi 440. qui est Theodosii 33. & Valentiniani imperatoris 16. ex hac vita migravit. S. Prosper in chron. Baron. ann. 440.

Quamdiu sedem obtinuerit.

c *Hic post annum unum*, &c. *incriminatur a quodam Basso*.) Quæ de re vide quæ dicemus infra in notis concilii Romani sub Sixto.

d *Hic fecit basilicam S. Mariæ*.) Fortasse in ampliorem duntaxat formam restituit, & amplioribus ornamentis exornavit, in laudem & honorem Dei genitricis Mariæ, cui, de Nestorii blasphemiis triumphanti, tantum triumphalem fornicem erigere voluerit. Meminit hujus ecclesiæ Hadrianus papa ad Carolum Magnum imperatorem, his verbis: *Magis autem successor Cælestini Sixtus papa fecit basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ cognomento Majorem, quæ & ad præsepe dicitur. Simili modo & ipse in metallis aureis, quamquam in diversis historiis, sacris decoravit imaginibus.* Has temporis vetustate nonnihil detrimenti passas, Dominicus Pinellus cardinalis ejus basilicæ dignissimus archipresbyter summa adhibita opificum diligentia resarciendas, & jam collabentes conservandas curavit, aliasque majorum exemplo venerandas imagines, historiam Dei genetricis Mariæ repræsentantes, addidit. Baron. ann. 440. n. 2.

Sixtus basilicam S. Mariæ restaurat.

e *Quod a barbaris sublatum fuerat*.) Hinc plane intelligimus quod dum Gothi urbem occuparent, non ab omnium ecclesiarum ornamentis abstinuerint, sed ab iis duntaxat quæ ab basilicas sanctorum apostolorum Petri & Pauli spectare sciebant. Ita direptionem & urbis spoliationem, de qua supra in Innocentio, explices necessum est.

Quas ecclesias Gothi spoliarunt.

f *Quas & versibus exornavit*.) Horum versuum, in octangulato opere, binos in singulis epistyliis exaravit. Cumque de originali peccato catholicam assertionem contra Pelagianam hæresin contineant, placuit eosdem hoc loco recensere, ut qui utiliter toto orbe promulgantur, in perpetuas æternitates conserventur.

Sixti pontificis versus in octangulato opere inscripti.

Gens sacranda polis hic semine nascitur almo
Quam fecundatis spiritus edit aquis.
Virgineo fetu genitrix ecclesia natos,
Quos spirante Deo concipit, amne parit.
Cælorum regnum sperate hoc fonte renati.
Non recipit felix vita semel genitos.
Fons hic est vitæ, & qui totum diluit orbem,
Sumens de Christi vulnere principium.
Mergere peccator, sacro purgande fluento,
Quem veterem accipiet, proferet unda novum.
Insons esse volens, isto mundare lavacro,
Seu patrio premeris crimine, seu proprio.
Nulla renascentum est distantia, quos facit unum
Unus fons, unus Spiritus, una fides,

Petrus diac. ex revelatione divina fit episcopus

Nec

(*a*) 11. (*b*) *Ornavit platonius transennam.* (*c*) *Purissimo pens. lib. L. cancellos.*

(*d*) Post hæc verba ita Codex prosequitur: *Fecit autem monasterium in catacumbis. Fecit & fontem baptisterii ad Sanctam Mariam, & columnis porphyreticis ornavit. Hic constituit columnas in baptisterio basilicæ Constantinianæ, quæ a tempore Constantini Augusti fuerant congregatæ ex metallo porphyretico num. VIII. quas erexit & epistolis suis & versibus exornavit; & platomam in cœmeterio Callisti, ubi commemorans nomina episcoporum. Fecit autem scyphos aureos III. unum ad sanctum Petrum, qui pensat libras VI., ad S. Paulum unum, qui pensat libras VI. ad Beatum Laurentium I. qui pensat libras III. Calices ministeriales aureos XV. pensantes singulos libras singulas. Hic fecit ordinationes III. per mensem Decemb. Presbyteros XXVIII. Diaconos XII. Episcopos per diversa loca LII. Et hujus temporibus fecit Petrus episcopus Basilicam in urbe Roma S. Savinæ, ubi & fontem construxit. Qui etiam sepultus est via Tiburtina &c.* ut in editis.

Nec numerus quemquam scelerum, nec forma suorum A
Terreat, hoc natus flumine sanctus eris.
Hæc ex Baronio anno domini 440. num. 5.

g *Sepultus est*, &c.) Injurias, quas supra notis epistolæ primæ Sixti primi, Sixtum primum Romanum pontificem ac martyrem post obitum, auctore Hieronymo pertulisse diximus, eadem etiam, & quidem majores, Sixtus III. de quo hic agimus, sustinuit. Nam sicut ejus nomine ab Origenistis prodiit liber Sixti vel Sexti Pythagorici, ita hujus Sixti nomine a Pelagianis tria volumina scripta fuerunt. Primum de divitiis. Secundum de malis doctoribus, operibus fidei, & judicio futuro. Tertium vero de castitate. Hæc Pelagianismis referta esse ostendit Baronius ann. 440. num. 7. 8. 9. 10. & 11. ex eo, quod primo volumine Pelagianum hoc contineat, non posse salvari divitem, nisi omnia sua pauperibus eroget. Secundo volumine omnia opera libero arbitrio, gratiæ divinæ nihil tribuat: demum quod tertio volumine eos subsannet, qui ex gratia Dei bonum castitatis provenire contendant. His itaque coloribus libellum manifeste satis depictum, qui non sine gravi periculo fidelium nomine Sixti haud pridem excusus fuit, lector agnosce, ne de aureo calice Babylonis venena, insigni nomine honestata, bibas.

Pelagiani sub nomine Sixti libros ediderunt; Pelagiana dogmata his libris contenta.

h *Cessavit episcopatus dies viginti duos.*) Verius quadraginta duobus. Ita enim scribit sanctus Prosper in chron. ann. 440. *Defuncto Sixto pontifice Kalendis Aprilis, quadraginta amplius diebus Romana ecclesia sine antistite fuit, mirabili pace atque patientia adventum diaconi Leonis expectans: quem tunc inter Aetium & Albinum* (duces Romani exercitus) *amicitiæ redintegrandæ causa Galliæ detinebant*, &c. In hunc itaque locum Anastasii mendum irrepsisse dubium non est. Baron. tomo 6. anno 440. num. 1. & 2.

Sedes pontificia quam. diu vacarit.

---

a EPISTOLA I.

SIXTI PAPÆ III.

Cyrillo Alexandrino, de amoto Nestorio, ejusque hæresibus condemnatis, deque inita cum Joanne Antiocheno concordia; Sixtus pontifex congaudet, & congratulatur.

Sixtus episcopus Cyrillo Alexandriæ episcopo.

MAgna sumus lætitia, &c. *Extat in concil. Ephes. supra parte 3. cap. 41.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola.*) Hæc est illa Sixti pontificis epistola, quam ad convincendam Nestorianorum calumniantium falsitatem sanctus Cyrillus publice recitavit. Orientales pacem inter Cyrillum & Joannem Antiochenum initam iniquo animo ferentes, Cyrillum acta Ephesini concilii irritasse, Sixtum Nestorii condemnationem improbasse, in vulgus sparserant. Ut ergo Cyrillus excogitatum mendacium refelleret, ad se transmissam hanc Sixti pontificis epistolam publice recitavit.

Orientalium in Cyrillum convicia.

---

a EPISTOLA II.

SIXTI PAPÆ III.

AD JOANNEM ANTIOCHENUM EPISCOPUM.

De Nestoriana hæresi condemnata, & pace cum Cyrillo inita, Joanni Antiocheno gaudens gratulatur, &c.

Sixtus Joanni episcopo Antiocheno.

SI ecclesiastici corporis gloriam, si ejus integritatem dilectio tua, &c. *Extat in Conc. Ephes. supra par. 3. cap. 42.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola*,) Hæc epistola Nestorianorum calumnias de Sixto pontifice sparsas, quasi is depositionem Nestorii, initamque Joannis cum Cyrillo concordiam infenso animo tulisset, perspicue confutat. Romanos pontifices antiquitatis ecclesiasticæ tenacissimos, & novitatis hostes infestissimos esse, Vincentius Lirinensis adversus hæreses cap. ult. hinc probat. *Quæ omnia, inquit, licet cumulate, abundeque sufficerent ad novitates obruendas, tamen ne quid deesse tanta plenitudini videretur, ad postremum adjecimus geminam apostolicæ sedis auctoritatem; unam scilicet S. papæ Sixti, qui nunc Romanam ecclesiam venerabundus illustrat, alteram prædecessoris sui beatæ memoriæ papæ Cælestini; quem hic quoque interponere necessarium judicavimus. Ait itaque papa Sixtus in epistola, quam de causa Nestorii Antiocheno misit episcopo: Ergo, inquit, quia sicut ait apo-* B *stolus*, fides una est; *& vincentes obtinuit, dicenda credamus, & tenenda dicamus. Tandem illa, quomodo tenenda & credenda, prosequitur, & ait: Nihil ultra liceat novitati, quia nihil addi convenit vetustati. Perspicua majorum fides & credulitas nulla cum permixtione turbetur*, &c. Baron. ann. 433. num. 16. & 17.

Occasio scribendi epistolam quæ fuerit.

Eph. 4.

---

* EPISTOLA III.

SIXTI PAPÆ III.

AD ORIENTALES EPISCOPOS

Sixtus episcopus, omnibus orientalibus episcopis C *in domino salutem.*

GRatias vestræ referimus sanctitati, quod in tribulatione & persecutione nostra nos visitare misistis, & causæ nostræ finem bonum scire & esse optastis, precibusque Deum exorastis, ut mihi in tribulatione succurreret mea, meque adjuvaret, & ab æmulis tribulantibus & persequentibus me liberaret. O quam bona * est caritas, quæ absentes per imaginem, præsentibus sibimetipsis exhibet per amorem: divisa quoque unit, & confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta confirmat. Quam recte prædicator egregius, apostolus videlicet Paulus, *vinculum perfectionis vocat*: quoniam virtutes D quidem ceteræ perfectionem generant, sed tamen eas caritas ita ligat, ut ab amantis mente dissolvi jam nequeant. Hac quoque virtute, fratres, plenos vos Spiritus sancti gratia ego reperio, dum solatiari mihi in meis anxietatibus sentio. Nec mirum, carissimi, si me persequuntur æmuli mei, cum caput nostrum, quod est Christus, olim æmuli sanctæ Dei Ecclesiæ, servorumque ejus, sint persecuti. Unde & ipsa per se veritas dicit: *Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?* Quæ iterum dicit: *Si de hoc mundo essetis, mundus, quod suum erat, diligeret. Sed quia de hoc mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* Hæc E fratres, cum & nos sciamus, & aliis nos sæpe dicamus, vosque ea perfecte scire non dubitemus, propter insidiantium vituperationes, aut accusationes, vel propter adulantium laudationes, nec ad dexteram, nec ad sinistram declinare debemus: sed inter * verba laudantium sive vituperantium ad mentem semper recurrendum est. Et si in ea non invenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet. Et rursus, si in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quid enim si omnes laudent, & conscientia

* Fidei admodum suspectæ, imo nullius.

* S. Greg. lib. IV. ep. 30.

Coloss. 3.

Eph. 4 & Ibid. 5 & ad Coloss. 2.

Matth. 10.

Joan. 15.

* Greg VIII. ep. 45. 11. quæst. 4. Inter verba.

tia nos liberos demonſtret? Habemus Paulum dicentem: *Gloria noſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Job quoque dicit: *Ecce in cœlis teſtis meus.* Si ergo eſt nobis teſtis in cœlo, teſtis in corde, dimittamus ſtultos foris loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, niſi in pulverem ſufflant, atque in oculos ſuos terram excitant, ut unde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant. Vocandi tamen ſunt etiam ipſi, & tranquille admonendi, eiſque ſatisfieri modis omnibus debet, ſcientes quod de Judæis veritas ait: *Ne forte ſcandalizemus eos.* Si autem ſatisfieri ſibi ex veritate noluerint, habes conſolationem, quam in evangelio adſpicias: quia cum domino dictum fuiſſet: *Scis quia audito hoc verbo ſcandalizati ſunt; Reſpondit: Sinite illos: cæci ſunt, & duces cæcorum.* Beatus quoque Paulus apoſtolus admonet, dicens. *Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Dicturus: *Cum omnibus hominibus pacem habentes:* quia hoc difficile eſſe perſpexit, præmiſit: *Si fieri poteſt.* Et ſubjunxit quod poteſt fieri, cum dicit: *Quod ex vobis eſt.* Quia ſi nos in mente caritatem erga odientes ſervare cupimus, etſi illi pacem nobiſcum non habent, nos tamen cum illis ſine dubio habemus. Quod ergo mandaſtis, ut ſcriberem vobis, qualiter inſtans jurgium contra me ſuſcitatum ſit, vel a quo, ut veſtro adminiculo pelleretur, & cauſa mea firmaretur: ſcitote me criminari a quodam Baſſo, & injuſte perſequi. Quod audiens Valentinianus Auguſtus, noſtra auctoritate ſynodum congregari juſſit. Et facto concilio, cum magna examinatione, ſatisfaciens omnibus, licet evadere ſatis aliter potuiſſem, ſuſpicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgavi me ſcilicet a ſuſpicione & æmulatione liberans, ſed non aliis, qui noluerint, aut ſponte hoc non elegerint, faciendo formam, exemplumque dans, cum * ſcriptum ſit: Si quis crimen objicere voluerit, ſcribat ſe prius probaturum. Et alibi: Criminationes adverſus doctorem nemo * recipiat. Et iterum: Si quis epiſcopus, presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici apud epiſcopum a qualibet perſona fuerint accuſati, quicumque fuerit, ſive ille ſublimis vir honoris, ſive ullius alterius generis perſona, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, noverit, docenda * probationibus, monſtranda documentis, ſe debere inferre. Si quis * ergo circa hujuſmodi perſonas non probanda detulerit, intelligat ſe jacturam infamiæ ſuſtinere, & ſub magna excommunicatione * exilio deportari. Iſta omnia poſtpoſui, non aliis (ut paulo ſuperius prælibatum eſt) exemplum dando, ſed me a præfata infamia & ſuſpicione liberando. Condemnatus eſt autem memoratus Baſſus a jam dicta ſynodo, ita tamen, ut in ultima die viaticum ei non denegetur, propter humanitatem pietatis eccleſiæ. Valentinianus quoque antedictus imperator ſcripto eum condemnavit, cum Auguſta matre Placidia, & omnia prædia facultatum ejus, futuris de talibus dans hominibus formam ita faciendi, eccleſiæ catholicæ ſociavit. Sæpe dictus ergo Baſſus, nutu divino non multo poſt moritur. Cujus corpus, licet dignum non eſſet ſepultura, propter miſericordiam tamen ſepelivi eum in cubiculo parentum ejus. Et quamquam ipſe erga me ſtulte & imprudenter egiſſet, ego vero miſericorditer circa eum egi, cogitans illud quod dominus in evangelio loquitur, dicens: *Si non dimiſeritis hominibus peccata eorum, nec Pater veſter cœleſtis dimittet vobis peccata veſtra.* Et in ipſa dominica oratione, quam ſalvator noſter diſcipulos orare docuit, quotidie ſupplicando domino dicimus: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Et multa ſunt alia his ſimilia. His ita de me peractis, quia contra voluntatem omnium epiſcoporum, qui nobiſcum erant, propter humilitatem ſenſus mei, nullo * cogente judicio, aut vim paſſus, ſed ſponte eligens, hæc, nec formam, ut jam dictum eſt, * aliis tamen epiſcopis competens * adhibenda eſt talibus medicina vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera captis peſte nihil poſſit, ſed ſegnius * tracta pernicies, reatu non legitime curationis, involvat pariter ſauciatos & medentes. Ob id ergo ſtatuentes decernimus, ut hi qui non ſunt bonæ converſationis, &c. *quæ ponuntur Tom. I. ſupra in epiſtola 3. Fabiani, a principio uſque ad finem.* Data Kalendas Aprilis Valentiniano & Floriano * viris clariſſimis conſulibus.

2 *Cor.* 1. *Job* 16. — *Matth.* 15. — *Rom.* 12. — 2. quæſt. 4. Mandaſtis ut ſcriberem. * Hadr. 48. 67. &c. — * 2. quæſt 8. Qui crimen objicit, & 3. q. 6 qui crimen objicit, & in decr Innoc. lib. 3 * ſuſcipiat. 2. quæſt. 7. Si quis epiſcopus, presbyter. * Vide conſt. 41. tit. 2. l. xvi. cod. Theodoſ. * autem con- — * in exilium 2 qu. 8. ſententialiter, qui crimen objicit. Vide librum pontificalem — *Matth.* 6. — *Ibid.* — Idem habetur ſupra in dec. Fab. papæ. * compulſus. — * aliis dando, ſed me purgando feci in aliis. * Felix III. ep. 7. * tractata — * Falſa hæc conſulum notatio.

Nota Severini Binii.

a *Epiſtola.*) Magna pars hujus epiſtolæ, quam ſupra notavimus, recitata eſt hic verbo tenus ex epiſtola tertia Fabiani pontificis. Addita ad finem epiſtolæ temporis & conſulum nota, plane ſurreptitia eſt. Nam ex libro pontificali conſtat, Sixtum quinto Kalendas Apriles vita defunctum eſſe. Valentinianum in conſulatu Florentium collegam habuiſſe, emendationibus conſularibus faſtis repugnat. Eadem igitur cenſura eſto * de additamento & nota conſulari hujus epiſtolæ. Hæc ex Baron. anno 433. num. 36. — Nota conſularis perſtringitur cenſura. * Imo nihil non in ea aliunde aſſumtum.

CONCILIUM ANTIOCHENUM

Et alia in Oriente.

Occaſione rei cum Cyrillo componendæ coacta anno 432.

Ex Suppl. Manſi p. 315. CUm Theodoſius imperator curam in ſe ſcepiſſet tantum epiſcoporum diſſidium conciliandi, Ariſtolaum Tribunum miſit Antiochiam cum epiſtolis pacem illam ſuadentibus, aut potius imperantibus. Collecti tunc ibi in concilium epiſcopi Joannes Antiochenus, Alexander Hierapolitanus, Macarius Laodiceæ, Andreas Samoſatæ, Theodoretus Cyri & Acacius Berrhœæ propoſitiones quaſdam dederunt ad S. Cyrillum Alexandrinum per eumdem Ariſtolaum tranſmittendas, ut in ipſo pacis limine illas admitteret. Concilium iſtud perſpicue exprimitur in Synodico cap. LIII. in quo & epiſcoporum illorum nomina recenſentur. Ex quibus habes concilium aliud Antiochenum, in quo ipſa pacis cum Cyrillo componen-

nendæ præliminaria decreta sunt. His oneratus mandatis Aristolaus, cui adjectus est socius Maximus Magistrianus, ut ex cap. LV. synodici discimus, Alexandriam perrexit ad Cyrillum, a quo literæ datæ sunt ad Acacium Berrhœensem significantes paratum se quidem esse ad omnia, id vero unum recusare, ut ea quæ in Nestorium scripserat retractaret, *Synod. cap. LV.* His acceptis Acacius de omnibus certiorem fecit Alexandrum Hierapolitanum, ad quem pariter easdem Cyrilli literas transmisit, simulque eumdem Alexandrum his verbis rogavit: *Si sicut scripsisti nunc usque pedibus doles, scribens ad nos acquiesce ad ea quæ nos rescribimus cum concilio Deo amatissimi atque sanctissimi Joannis episcopi, & Pauli Emesæ ac reliquorum qui Antiochiæ reperti fuerint Domini episcopi. Ipsum vero descriptum epistolæ cum eis literis destinavi Domino meo Deo amicissimo Theodoreto, rogans eum ut veniat usque ad nos.* Eædem S. Cyrilli litteræ per aversæ factionis episcopos evulgatæ varie varios affecerunt. Alii enim literas illas orthodoxas agnoscebant, contendebantque Cyrillum plane opposita in illis tradere iis dogmatibus, quibus sua adversus Nestorium scripta inferserat; censere proinde, ut Cyrillus in communionem ea conditione reciperetur, si sua adversum Nestorium scripta damnaret. Ita in rebus hisce turbidis agendum plures opinati sunt; nec sane ista ab iis pacis conditionibus abhorrebant, quæ per concilium Antiochenum Ægyptiis episcopis, eidem in primis S. Cyrillo oblatæ sunt. Mitiora consilia alii approbabant, admittendam rati S. Cyrilli communionem, sed Nestorium inauditum, ut ipsi quidem ajebant, a communione repelli non sustinebant. Ita judicatum est in eo concilio episcoporum, cui Theodoretus Cyri episcopus vel adfuit, vel præfuit, ejusque meminit in suis ad Himerium literis his verbis: *Hæc vero non ego solus, sed omnes sanctissimi hujus regionis episcopi habito concilio deliberavimus.* Ita legit Synodicon adversus tragœdiam Irenæi cap. 71. pro eo quod in codicibus Marii Mercatoris est: *habito consilio deliberavimus*; quam lectionem improbandam esse suadet tota epistolæ hujus series, quæ coitionem quamdam episcoporum crebro obtrudit, phrasibus illis: *Deliberavimus ut si receperit Sanctitas tua &c.* tum aliud: *In præsenti quod amplius expedit sumus amplexi &c.* Ex his ergo constare arbitror concilium quoddam statuendum esse ex Syriæ episcopis collectum in quo hæc stabilita sunt, quæ Theodoretus in eadem epistola commemorat. Locus quo episcopi convenerunt non alius censeri posset ab Antiochia totius Syriæ metropoli, nisi id epistolæ illi Theodoreti repugnaret. Affirmat enim ille se olim Antiochiam ventitasse, jam vero tandem *a multo jam tempore in domo habitare, atque illic quiescere elegisse.* Non ergo synodus ista, cui Theodoretus interfuit, Antiochiæ haberi potuit. Quin nec de Berrhœensi synodo hæc dicta accipi possunt; cum synodum a suæ provinciæ episcopis habitam scribat Theodoretus; constat autem nec Berrhœam, nec Antiochiam ejusdem fuisse provinciæ cum Cyro, seu potius Cyrrho, quam urbem Theodoretus gubernabat. In locum igitur incertum provinciæ suæ Euphratensis episcopi illi convenerunt, habueruntque concilium, quod a me primo nunc in lucem extrahitur.

Aliis denique episcopis Joanni Antiocheno faventibus, pacis, quocumque tandem honesto pretio cum Cyrillo redimendæ, consilium placebat. In tanta ergo sententiarum varietate, quam maxime sequeretur incertus Joannes Antiochenus, Berrhœam perrexit ad Acacium ejus urbis episcopum ætate grandævum, cum eo de re tota deliberaturus. Quid ibi actum sit, verbis ipsis Joannis ad Alexandrum Hierapolitanum scribentis (Synod. cap. 76.) referre libet; *Fui in Berrhœa; & dum multa nobis hic exercitatio facta fuisset, & communis pater dominus meus Acacius sanctissimus Episcopus omne bonum moveret, ut ecclesiarum status in semetipsum redeat, placuit, ut rogatus a nobis dominus meus religiosissimus, & communis frater dominus meus episcopus Paulus, ad Ægyptum iter assumat pro pace universali, ut ibi conflictu habito, per vivam vocem quæ dicuntur ad majorem manifestationem clarioremque perveniant.* Missio hæc Pauli a concilio quodam Berrhœæ habito profectam scriptores omnes merito censent, neque enim tanti moliminis res absque concilio perfici mos erat. Erratum est tamen hic a multis, quod concilium hoc Berrhœense unum idemque censuerint cum Antiocheno, ita ut Patres Antiochiæ primum concilium cœperint, Berrhœæ absolverint. Revera tamen Antiochenum & Berrhœense concilium duo sunt inter se plane diversa. In Antiocheno concilio decem pacis cum Cyrillo componendæ conditiones decretæ sunt, quas ad S. Cyrillum Aristolaus Tribunus detulit, ut ex epistolis 55. & 56. Synodici adversus tragœdiam Irenæi docemur. Intra hanc missionem Aristolai definitum est concilium illud Antiochenum; statimque dimissi sunt episcopi & cœtus solutus. Hinc de hoc concilio veluti jam absoluto meminit Alexander episcopus Hierapolitanus in epistola inserta synodici cap. 58. *quando adveniente mirandissimo Aristolao ..... euntes ad Antiochiam concilium fecimus.* Eo igitur Antiochensi concilio plane absoluto, iterum post aliquot menses Joannes Antiochenus concilium novum Berrhœæ coegit, in quo decreta est missio Pauli episcopi ad Ægyptum, datis illi pariter ejusdem pacis legibus, quas olim concilium Antiochenum proposuit. Id plane docet epistola Joannis Antiocheni ad Alexandrum Synod. cap. 77. *propositiones meas illas decem quas communiter composuimus* (utique in Antiocheno concilio) *portans* (Paulus) *recessit. Et verisimile est quod vir ille velut majorem quamdam satisfactionem perficere, super eas impetrabit.* Nec spes fefellit Joannem; Paulus enim ille Emesenus episcopus ita rem totam cum Cyrillo tractavit, ut pacem composuerit. Totam pacis hujus historiam legas in epistola S. Cyrilli ad Theognostum, cæterosque Apocrisiarios suos Constantinopoli degentes, quæ inserta est in Synodico cap. 85. Porro concilium Berrhœæ revera habitum fuisse non obscure docet author Synodici adversus tragœdiam Irenæi cap. 161. his verbis: *Sanctus Joannes Antiochenus præsul cum adunatis sibi episcopis suis, idest magno illo sene Acacio Berrhœensi & Paulo Emeseno & aliis simili hæc intentione tolerabat*; in bonum nempe pacis tolerabat, ut factionis suæ episcopi ita communioni cum S. Cyrillo consentirent, ut damnare tamen Nestorium ipso ejus nomine expresso non cogerentur. Id vero nonnisi in Berrhœensi concilio deliberatum credo: quamquam enim con-

cilii Berrhœensis patres Nestorium vel ipso expresso nomine damnarunt, forte tamen id ab A episcopis, qui concilio non interfuerant, minime exegerunt.

a CONCILIUM ALTERUM ANTIOCHENUM,

Quo Joannes Antiochenus Nestorium condemnavit, & cum Cyrillo pacem iniit.

ANNO CHRISTI 432. Locus & occasio concilii.

a *Concilium.*) Hic conventus episcoporum Syriæ celebratus est Antiochiæ hac occasione, Theodosius imperator, consilio Maximiani Constantinopolitani episcopi, decreverat Cyrillum & Joannem Antiochenum Nicomediam convocari, atque utrumque ibidem tamdiu detineri, donec inter se pacem & concordiam composuissent. Executio rei Aristolao viro integro & prudenti tribuno atque notario commissa est: adhibiti sunt pacis sequestres, Acacius Berrhœensis, & Simeon Stylites anachoreta sanctissimus. Imperator concilium per literas, quæ extant supra in Concilio Ephesino, pagin. 279. indicavit. Joannes Antiochenus his omnibus acceptis, omnes illos episcopos Syriæ, quibus hactenus adversus Cyrillum aliosque orthodoxos Ephesi congregatos comministris usus erat, convocavit, ut prævia consultatione, quid hac in re facto opus esset, decernerent. Post aliquantulam deliberationem, ne Joannes ex mandato imperatoris ad dicendam causam Nicomediam proficisci cogeretur, communi sententia placuit omnibus; Primo damnationem hæresis Nestorianæ una cum suo auctore Nestorio, sicut Theodosius sacris literis admonuerat faciendum, ratam esse habendam. Secundo judicarunt communicationem cum Romano pontifice, Cyrillo Alexandrino, omnique catholica ecclesia, a qua hactenus schismate præcisi fuerant, esse redintegrandam. Quæ cum Aristolaus imperatoris legatus approbasset, nullum amplius de proficiscendo Nicomediam Joanni negotium facessivit; utpote qui hac via concordiam inter dissidentes episcopos conciliandam fore conspiceret. His de rebus ex synodo ad Sixtum Romanum pontificem literas scripserunt. Cyrillo quidem eadem significarunt; sed non prius epistolam suam de damnatione Nestorii & communicatione cum catholicis inita, per Paulum Emesenum legatum suum exhiberi voluerunt, quam Cyrillus in suspicionem hæreseos Apollinaristarum adductus, confessionem fidei suæ edidisset, suaque capitula tamquam erronea condemnasset. Quod cum ille constanter recusasset, utpote qui nihil aliud de fide sentiret, quam quod antecessor Athanasius tradidisset; quique suas epistolas, facta collatione originalium, ab hæreticis depravatas esse ostendisset, Joannis Antiocheni & collegarum ejus literas publicavit. Recitatis vero eorum libellis non aliter acquievit Cyrillus, ut patet ex ejus epistola *p.* 347. ad Dynatum; quam Joannes Antiochenus illi subscripsisset, sociique ejus episcopi Nestorii dogmata manifestius anathematizassent, confessique essent illum se pro deposito habere, & ordinationi Maximiani episcopi Constantinopolitani consensissent. Et quamquam cunctationem Aristolaus moleste ferret, tamen conditionibus requisitis obtemperatum fuit. Joannes Antiochenus subscripsit, ejusque collegæ expresse Nestorii dogma anathematizarunt, Nestorii depositionem & Maximiani surrogationem approbarunt, ac tandem petitam communionem impetrarunt. Ita arbitrio Cyrilli cuncta adversus Nestorium gesta feliciter transacta fuerunt. Hæc ex epistola Cyrilli *p.* 347. ad Dynatum, Baronius anno 432. num. 42. & sequentibus usque ad 69. ANNO CHRISTI 432.

Pacis sequestres qui?

Acta concilii.

Cyrillus Apollinaristarum hæreseos insimulatur.

Joannes & Cyrillus conciliantur.

Observatio P. Antonii Pagi ad Ann. Christi 432. nu. 9. & seqq.

B Garnerius Tom. II. oper. M. Mercatoris pag. 274. referens Excerpta Mercatoris ex epistolis, & libris quinque Theodoreti, in quibus Mercator de Theodoreto ait: *Aliam quoque scripsit ad Andream Samosatenum episcopum: Lectis S. Cyrilli Pontificis Alexandrini literis a Berrhœa directis*: asserit inde non obscure confici, synodum, quæ a Joanne Antiocheno, dum pacis negotium tractaretur, habita scribitur apud Acacium, Berœrhæ, non vere Antiochiæ, ut communiter traditur, celebratam fuisse. Verum Lupus in Scholiis ad cap. 53. Synodici adversus Tragœdiam Irenæi ostendit, eum hac in re varie lapsum, Synodumque partim Antiochiæ, partim Berœæ habitam; id enim diserte scribit S. Cyrillus ad Acacium Melitinensem Episcopum: *Orientales Episcopi apud Berrhœnsem Acacium congressi, scribi ad me curarunt conventionis modum, nisi eo modo, quem ipsi præscriberent, fieri non debere*: Nempe Acacius annos centum & decem natus itineri sese committere non poterat, nec ad Patriarchales Synodos accedere; ideoque Patriarcha ad ipsum veniebat. Notanda enim C sunt verba hæc: *Scribi ad me curarunt*. Decipitur secundo Garnerius, quod Theodoretum huic pacificatoriæ Synodo non interfuisse dicat: Synodicon enim adversus Tragœdiam Irenæi testatur Theodoretum huic Synodo adfuisse. Imo cap. 54. refertur Epistola Alexandri, Andreæ, & Theodoreti ad Helladium Tharsensem Episcopum ex ipso Concilio data, in qua legitur: *Intravimus Antiochiam convocati, & invenimus per divinam gratiam vera non esse, quæ fuerant diffamata; & inimicorum veritatis superfluam verbositatem, & araneis similem. Habentes igitur de his, quæ sunt agenda, Concilium, & intuentes quia salva pietate etiam de pace oporteat cogitare, quasdam propositiones direximus &c.* Fallitur præterea, dum dicit, quod Synodus in laudata ad Samosatensem Andream Epistola scribatur acta apud Acacium, quod tamen in ea non legitur. Porro Synodum Antiochiæ habitam demonstrat Alexandri Hierapolitani Metropolitæ Epistola ad Theodoretum, quæ est C. Synodici: *Tunc*, inquit Alexander, *in Antiochia inter nos locuti sumus, dicentes quod si Cyrillus illam conditionem susceperit, abjeceritque capitula, pacem fieri convenit*. Ubi palam agit de hac Synodo, indicatque Patriarcham Joannem prius cum Alexandro ipso, Meletio Mopsuestensi Episcopo ac Theodori successore, Andrea Samosatensi Episcopo, ac Theodoreto, sacram Principis jussionem discussisse, & certam de ejus executione formam concepisse, & tunc cum istis transiisse Berrhœam omnia communicaturum Acacio, qui eam formam approbavit, indeque solo suo nomine ad Cyrillum scripsit. Hinc & Cyrillus non isti Synodo, sed soli Acacio rescripsit, literasque non Antiochiam, sed Berrhœam direxit. Hæc Cyrilli Epistola quinquagesima sexta est citati Synodici. Eam Acacius mox Joanni, is aliis sibi fidis Episcopis communicavit; & de ipsis a se discussis Theodoretus scripsit ad Andream Epistolam, quam M. Mercator nobis conservavit. Hinc Mercator dicit, ipsum scripsisse, *lectis S. Cyrilli literis a Berrhœa directis*. Quare recte asserit Lupus hanc Synodum fuisse Antiochenam & Berrhœensem, Antiochiæ cœptam, & Berrhœæ absolutam, quod postea fassus est idem Garnerius in dissertat. 2. de Conciliis in causa Nestorii habitis, quando de hac Synodo locutus est. *Hactenus Pagius, qui plura deinde subjicit hujus Antiocheni Concilii historiam illustrantia.*

CON-

CONCILIUM ZEUGMATENSE,

Habitum anno CCCCXXXII.

MUltam contradictionem paſſam eſſe pacem, quæ inter Cyrillum Alexandrinum & Joannem Antiochenum conſtituta eſt, ſatis probant teſtimonia veterum ſcriptorum, in primis vero ea quæ habentur in ſynodico adverſus Tragœdiam Irenæi. Theodoretus ſane Cyrenſis Epiſcopus graviter illam & iniquo animo tulit, ac ferme ſtatim poſt eam initam ſcripſit ad Alexandrum Epiſcopum Hierapolitanum de congregandis propterea provinciæ Euphrateſiæ Epiſcopis apud Hierapolim aut Zeugma, præcipue vero Andrea Samoſateno. Elegit Alexander Zeugma, ad eumque locum evocavit Andream, qui mox datis ad Alexandrum literis pollicitus eſt ſe adfuturum. Quid in eo conventu actum ſit ignoramus, niſi quod certum eſt in eo decretum fuiſſe, ne quis ſuſciperet diſpenſationem, quæ ſub pacis obtentu facta erat a Joanne. Iſta nos collegimus ex capitibus 214. 217. & 225. ſynodici adverſus Tragœdiam Irenæi.

[a] nota Balii Collect.

[a] CONCILIUM ROMANUM

[b] A SIXTO PONTIFICE, AD SUI EXPURGATIONEM INDICTUM ET CONGREGATUM.

Collectiones Sixti Papæ, quas collegit, impetitus a Mariniano & Baſſo.

CAPITULA SEQUENTIS PROCESSUS HABITI CIRCA SIXTUM PAPAM III.

I. *De Creſcentio, quod omnes facultates ſuas eccleſiæ dereliquit, & de Octavio ſervo Mariniani.*
II. *De Epiphanio, eo quod Baſſus prædia ejus occupaſſet.*
III. *De ingenuitate Epiphanii.*
IV. *De accuſatione Sixti epiſcopi.*
V. *De Valentiniano imperatore & Sixto epiſcopo convenientibus in baſilica Heleniana in Seſſorio.*
VI. *De condemnatione Baſſi & Mariniani.*

IPSE SIXTUS COLLIGI PRÆCEPIT, VALENTINIANO [1] ET ANATOLIO VIRIS CLARISSIMIS CONSULIBUS.

CAP. I.

CRESCENTIUS quidam timens Deum, quas ex nobilitate compoſuerat per annos vitæ ſuæ, omnes facultates ſuas eccleſiæ reliquit, in integro fecit eccleſiam, heredemque inſtituit. In qua dimiſit prædium in partes Siciliæ, quod nominatur Argianum, quod præſtat ſolidos ſeptingentos. Huic prædio proxime non longe erat prædium Mariniani. Veniens autem in urbem Romam Octavius ſervus Mariniani, & laudavit prædium Eccleſiæ. Tunc Marinianus pergit ad epiſcopum urbis Romæ Sixtum, & cœpit, rogans, poſtulare ab eo fundum ſupradictum eccleſiæ. Reſpondens Sixtus epiſcopus urbis Romæ, dixit: Nihil ex meis reditibus crevit eccleſiæ. Unde, cariſſime fili, pauperum ſenecta ſublevari deſiderat, nec veni eccleſiam ſubvertere. Hoc audito, Marinianus habuit in ſemetipſum, & diſceſſit ab eo.

CAP. II.

Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus & facultatibus. Hic nutritus fuerat, quaſi in domo Baſſi exconſulis. Litigies ergo inter ſervum Baſſi & Epiphanium

CAP. I.

CRESCENTIO quidam timens Deum ex nobilitate, cum poneret annos vitæ ſuæ, omnes facultates ſuas eccleſiæ reliquit. In integro fecit eccleſiam hæredem atque inſtituit, in quibus dimiſit prædium in parte Siciliæ, quod nominatur Argianum, quod præſtat ſolidos ſeptingentos. Latus hoc prædium proxime non longe erat prædium Mariniani. Veniens autem in urbem Romam Octavius ſervus Mariniani, intimavit ei Mariniano, & laudavit prædium eccleſiæ. Tunc Marinianus pergit ad Epiſcopum urbis Romæ Sixtum, & cœpit rogans poſtulare ab eo fundum ſupradictum eccleſiæ. Reſpondens Sixtus epiſcopus urbis Romæ, dixit; Nihil ex meis reditibus crevit eccleſiæ. Unde, cariſſime fili, pauperum ſenecta ſublevare deſiderat, & eccleſiam non ſubvertere. Hoc audito, Marinianus habuit in ſemetipſum, & diſceſſit ab eo.

CAP. II.

Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus eſt, & facultatibus hic nutritus eſt, fuerat quaſi in domo Baſſi exconſulis. Litigies ergo inter ſervum Baſſi & Epipha-

1 Acta Synodi Romanæ de cauſa Sixti III. Pontificis Rom. ſtupro accuſati a Baſſo Exconſule, in qua dicitur purgatus Clero, Senatu, & Imperatore præſentibus, falſa Conſulum nota conſignantur, & anachroniſmis ſcatent Nec ullum robur illis accedit ex Epiſtola Sixti ad Epiſcopos Orientales, cum contexta ſit ex ſententiis Concilii Toletani VIII. Felicis III. Gregorii Magni, Hadriani I. Codicis tam Theodoſiani quam Juſtinianei, Ariani interpretis, & Sixti Pythagoræi. *Pagius ad an. Ch.* 433. *nu.* 19.

naſcitur eventu. Hic venit ad Sixtum epiſcopum, & cœpit rogare eum, ut ingenuitas ejus ſervaretur per eccleſiam. Veniens autem Sixtus epiſcopus urbis Romæ ad Baſſum, cœperat rogare eum de ingenuitate munimentum. Iratus autem Baſſus, reſpondit ad Sixtum epiſcopum: Nemo enim judicavit dominum in conſilio ſervi. Nam & miſit, & univerſa prædia ejus occupavit.

CAP. III.

Exiens autem & Sixtus epiſcopus, venit ad Valentinianum Auguſtum, & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphanii, tum ut chirographo Auguſti munitus, per eccleſiam vindicaretur. Et cœpit ſtudioſe, ſicut decet ſemper, ſublevare gravatos. Iratus autem Marinianus, de his quæ ſupradicta ſunt, venit ad Baſſum, dicens, quaſi de malitia Sixti epiſcopi, & quod per Petrum audierat ſervum epiſcopi Sixti, eo quod conſecratam Chryſogontem ſtupraſſet.

CAP. IV.

Conſilio inito cœperunt ambo accuſare eum apud Auguſtum Valentinianum, ita ut accenderetur Auguſtus vel mater ejus furore, & ſuſpenderunt ſe abinvicem a communione. Sixtus autem epiſcopus urbis Romæ, ſciens omnia quæ de eo ad Auguſtum intimabantur, & quia a communione multus populus Romanus ſe irrigerat, venit in baſilicam beati Petri apoſtoli, & fecit quaſi ſupraſcriptum verbum, & per Leonem diaconum populo enarrabat, dicens: Si delicta mea contra me ſunt ſemper, probatio quare non? & cœpit omnis plebs urbana clamare, ut dicta ejus Auguſtus vel clerus urbis Romæ probaret examine.

CAP. V.

Audito hoc, Auguſtus Valentinianus dixit: Pia petitio. Juſſit fieri ſecundum dicta, & rogavit univerſum ſenatum urbis Romæ. Et Sixtus epiſcopus rogavit presbyteros urbis Romæ vel clerum, nam & monaſteria ſervorum Dei, & ſederunt in uno conflictu in baſilica Heleniana, quod dicitur Seſſorium, & cœpit ſtudioſe clamans dicere ad Auguſtum: Intrent qui ſeparaverunt filium a matre eccleſia, & corroborent univerſa velamina cordis mei. Auguſtus autem Valentinianus tacebat. Reſpondit Leo diaconus, & dixit: Juſta petitio. Non abſcondatur. Erant enim ibi patricii & conſules iſti: Paterius exconſul, Anatolius exconſul, ipſe Baſſus exconſul, & Marinianus patricius, Albinus patricius, Sigisbuldus patricius, Honoratus patricius, &c.

Presbyteri autem urbis Romæ omnes quadraginta octo, diacones quinque. Introivit enim Epiphanius presbyter, & dixit cum lacrymis: Fiat probatio, ut eccleſia non maculetur. Reſpondit Maximus exconſul, & dixit: Non licet enim adverſus pontificem dare ſententiam. Reſpondit Sixtus, & dixit. Quoniam in meo arbitrio eſt judicare, & in judicare tamen meo non abſcondatur veritas. Reſpondit Auguſtus Valentinianus, & dixit ad Baſſum: Confitere publice univerſas intimationes tuas, quoniam ſi non probaveris, eris obnoxius eccleſiæ & pontifici. Nam & damnatio tibi commanet. Et iterum Auguſtus dixit ad Maximum: Parens maxime juſta fuit poſtulatio tua. Levavit ſe Auguſtus, & dedit in arbitrio Sixti epiſcopi judicare judicium ſuum. Et diſceſſerunt cum Auguſto omnes. Et erat ſicut in priſtinum munita eccleſia, ita ut cum gaudio, &

phanium naſcitur. Eventus hic venit ad Sixtum, & cœpit rogare eum, ut ingenuitas ejus ſervaretur per Eccleſiam: veniens autem Sixtus urbis Romæ ad Baſſum, cœpit rogare eum de ingenuitatis munimento. Tum iratus autem Baſſus, reſpondit ad Sixtum epiſcopum. Nemo enim judicabit dominum in conſilio ſervi. Nam & miſit, & univerſa prædia occupavit.

CAP. III.

Exiens autem Sixtus epiſcopus, venit ad Valentinianum epiſcopum, & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphanii, tantum ut chirographo Auguſti munitus per eccleſiam vindicaretur. Et cœpit ſtudioſe, ſicut decet eccleſiam ſemper, ſublevare gratis. Iratus autem Marinianus, de quo ſupradicta ſunt, venit ad Baſſum, dicens quaſi de malitia Sixti epiſcopi, & quod per Petrum audierat ſervum epiſcopi Sixti, quod conſecratam Chryſogonitem ſtupraſſet.

CAP. IV.

Conſilio inito, cœperunt ambo accuſare eum Valentiniano Auguſto, ita ut accenderetur Auguſtus vel mater ejus furore, & ſuſpenderunt ſe ab invicem a communione. Sixtus autem epiſcopus urbis Romæ, ſciens omnia quæ de eo ad Auguſtum intimabantur, & quia a communione multus populus Romanus erigerat, venit in baſilicam beati Petri apoſtoli, & fecit quaſi ſupra ſcriptum verbum, & per Leonem diaconum populo enarrabat, dicens: Sic delicta mea contra me ſunt ſemper, probatio quare non fit? Et cœpit omnis urbana plebs clamare, ut dicta ejus Auguſtus vel clerus urbis probaret examine.

CAP. V.

Audito hoc, Auguſtus Valentinianus dixit: Pia petitio. Et juſſit fieri ſecundum dicta. Et rogavit univerſum ſenatum urbis Romæ. Et Sixtus epiſcopus rogavit presbyteros urbis Romæ, & clerum, nam & monaſteria ſervorum Dei. Et ſederunt in uno conflictu in baſilica Heleniana quæ dicitur Cenſorium. Et cœpit ſtudioſe clamans dicere ad Auguſtum. Intrent qui ſeparaverunt filium a matre eccleſia, ut corroborent univerſa velamina cordis mei. Auguſtus autem Valentinianus tacebat. Reſpondit Leo diaconus, & dixit: Juſta petitio non abſcondatur. Erant ibi patricii & conſules iſti: Paterius exconſul, Anatolius exconſul, ipſe Baſſus exconſul, & Marinianus patricius, Sigisbuldus patricius, Honoratus patricius, &c.

Presbyteri autem urbis Romæ omnes quadraginta novem. Introivit enim Epiphanius presbyter, & dixit cum lacrymis: Fiat probatio, ut eccleſia non maculetur: Reſpondit Maximus exconſul, & dixit: Non licet enim adverſus pontificem dare ſententiam. Reſpondit Sixtus, & dixit: Quoniam in meo arbitrio eſt judicare, & non judicari, tamen non abſcondatur veritas. Reſpondit Auguſtus Valentinianus, & dixit ad Baſſum: Confitere publice univerſas intimationes tuas, quoniam ſi non probaveris, eris obnoxius eccleſiæ, & pontifici, nam & damnatio tibi commanet. Et iterum Auguſtus dixit ad Maximum: Parens maxime, juſta fuit poſtulatio. Levavit ſe Auguſtus, & dedit in arbitrio Sixti Epiſcopi judicare judicium ſuum. Et diſceſſerunt cum Auguſto omnes. Et erat ſicut priſtinum unita eccleſia, ita ut cum gaudio & joco diſcederet

Va-

Valentinianus Augustus a Sixto episcopo, exultans Mariniano & Basso.

CAP. VI.

Alia autem die fecit colligi omnes presbyteros urbis Romæ, & sedit in eodem loco, quia ibidem consistebat Augustus. Et fecit commune concilium, & damnavit Bassum & Marinianum, ita ut communione eos ambos unitos sublevaret. Et misit auctoritatis munimen per universos episcopos. Audientes hoc Bassus & Marinianus, cœpit Bassus graviter ferre, Marinianus deridere, ita Bassus ut omnes prædia sua, dum posuisset annos vitæ suæ, omnia ecclesiæ derelinqueret, ut ad communionem reverteretur, & non sublevaretur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum est in verbis evangelicis: *Dimittite, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis.* Hoc cum audiret Sixtus, ait: Scriptum est in evanlicæ verbis doctrinæ: *Qui peccaverit in hoc sæculo, remittetur ei: qui autem in Spiritum sanctum, non remittetur ei, nec hic, nec in futuro.* Et nec eos revocavit ad communionem, ita ut de sæculo ambo sic transirent. Et damnavit septimo Kalendas Septembris, ita tamen, ut Sixtus episcopus sedens in sede sua, sic se judicabat, dicens, & proferens evangelica per eamdem doctrinam dicebat: *Non est servus supra dominum, neque discipulus supra magistrum*: Et quia dixerunt Bassus & Marinianus, de peccatore, quod scorti assimilarem negotium, relegit evangelia in locum ubi scriptum est: *Sedente Jesu, & scribente digito in terra*, & quia non inveniebant Judæi quomodo eum damnarent, adulteram adduxerunt ei, & hoc respondit Jesus: *Si quis ex vobis sine peccato est, injiciat super istam lapidem*, & per hæc verba evangelica judicat sedem suam. Actum in basilica Heleniana.

Luc. 6.

Matth. 22.

Joan. 8.

A joco discederet Valentinianus Augustus a Sixto episcopo, insultans Mariniano & Basso.

CAP. VI.

Alia autem die fecit colligi omnes presbyteros urbis Romæ, & sedit in eodem loco, quia ibidem consistebat Augustus, & fecit cum omnibus concilium, & damnavit Bassum, & Marinianum, ita ut communione eos ambos unitos sublevaret, & misit auctoritatis munimen per universos episcopos. Audientes hoc Bassus & Marinianus, cœpit Bassus graviter ferre, Marinianus omnia deridere, ita ut omnia prædia sua, quæ composuisset per annos vitæ suæ, omnia ecclesiæ derelinqueret, ut ad communionem reverteretur, & non sublevare-
B tur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum est in verba: *Dimittite, & dimittetur vobis: date & dabitur vobis.* Hoc cum audiret Sixtus, dixit: Scriptum est in evangelica verba doctrinæ: *Qui peccaverit in hoc sæculo, remittetur ei. Qui autem peccaverit in Spiritum sanctum, non remittetur ei, nec hic, nec in futuro.* Et eos revocavit ad communionem, ita ut de sæculo ambo sic transirent. Et damnavit eos sexto Kalendas Septembris, ita tamen, ut Sixtus episcopus sedens in sede sua, sic judicabat, dicens: *Non est servus supra dominum suum, neque discipulus supra magistrum.* Et quia dixerunt Bassus, & Marinianus, de me peccatore, quod scorti adsimilarem negotium, relegi evangelia in loco ubi
C scriptum est: *Sedente Jesu, & scribente digito in terra*, & quia non inveniebant Judæi quomodo eum damnarent, adulteram adduxerant ei. Et hoc respondit Jesus: *Si quis ex vobis est sine peccato, injiciat in istam lapidem.* Et per hæc verba evangelica judicabat sedem suam. Actum in basilica elementa. Hoc indiculum collegit archidiaconus presbyter, & ipse quasi in chartarium ecclesiæ collocavit.

Joan. 8.

ibid.

Ibidem.

Tertia Editio Processus Sixti Papæ III. e duabus præcedentibus conflata, & ad sensum aliquem reducta.

CAP. I.

VALENTINIANO & Anatolio viris clarissimis consulibus, Crescentius quidam ex nobilibus timens Deum, quas comparaverat per annos vitæ suæ omnes facultates suas ecclesiæ reliquit, & ex integro ecclesiam fecit hæredemque instituit, in qua dimisit prædium in partibus Siciliæ quod nominatur Arganum, quod præstat solidos septingentos. Secus hoc prædium proxime non longe erat prædium Mariniani. Veniens autem in urbem Romam Octavius servus Mariniani, intimavit Mariniano, & laudavit prædium ecclesiæ. Tunc Marinianus perrexit ad episcopum urbis Romanæ Sixtum, & cœpit rogans postulare ab eo fundum
E ecclesiæ supradictum. Respondens Sixtus episcopus urbis Romæ, dixit: Nihil ex meis reditibus, carissime fili, accrevit ecclesiæ, unde pauperum senecta sublevari desiderat nec ego veni ecclesiam subvertere. Hoc audito, Marinianus * tabuit intra semetipsum, & discessit ab eo.

CAP. II.

Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus, & facultatibus dives, hic nutritus fuerat quasi in domo Bassi exconsulis. Litigium ergo inter servum Bassi & Epi-
D phanium hoc eventu nascitur. Hic venit ad Sixtum episcopum, & cœpit rogare eum, ut ingenuitas ejus servaretur per ecclesiam. Veniens autem Sixtus episcopus urbis Romanæ ad Bassum, cœpit rogare eum de ingenuitatis munimento. Tum iratus Bassus, respondit ad Sixtum episcopum: Nemo judicabit dominum ex consilio servi. Nam & misit, & universa prædia ejus occupavit.

CAP. III.

Exiens autem & Sixtus episcopus, venit ad Valentinianum Augustum, & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphanii, tantum ut chirographo Augusti munitus, per ecclesiam vindicaretur. Et cœpit studiose (sicut decet ecclesiam
E semper) sublevare gravatos. Iratus autem Marinianus de his quæ supradicta sunt, venit ad Bassum, dicens quasi de malitia Sixti episcopi, & quod per Petrum servum episcopi Sixti audierat, eo quod consecratam Chrysogonitem stuprasset.

CAP. IV.

Consilio inito, cœperunt ambo accusare eum Augusto Valentiniano, ita ut accenderentur Augustus & mater ejus furore. Et suspenderunt se abinvicem a communione. Sixtus autem episcopus urbis Romæ, sciens omnia quæ de eo apud Augustum delata fuerant, & quod

ab

ab ejus communione multus populus se segregaret, venit in basilicam beati Petri apostoli, & fecit quasi supra scriptum verbum, & per Leonem diaconum populo enarrabat, dicens: *Si delicta mea contra me sunt semper, probatio quare non fit?* Et cœpit omnis urbana plebs clamare, ut dicta ejus Augustus & clerus urbis Romæ probarent examine.

CAP. V.

Hoc audito, Valentinianus Augustus dixit: *Pia petitio.* Et jussit fieri secundum dicta. Et congregavit universum senatum urbis Romæ. Et Sixtus episcopus congregavit presbyteros urbis Romæ, & clerum, nec non & monasteria servorum. Et sederunt in uno confessu in basilica Heleniana, quæ dicitur Sessorium. Et cœpit studiose clamans dicere ad Augustum: *intrent qui separaverunt filium a matre ecclesia,* * ut corroborent universa velamina cordis mei. Augustus autem Valentinianus tacebat. Respondit Leo diaconus, & dixit: *Justa petitio non absondatur.* Erant enim ibi patricii exconsules isti, Paterius exconsul, Anatolius exconsul, ipse Bassus exconsul, & Marinianus patricius, Albinus patricius, Sigisbuldus patricius, Honoratus patricius, & præfectus urbis Euthymius, expræfectus urbis Valerius patricius, Claudius patricius, Fontejus expræfectus. Et advocati isti, Quintus, Deuterius, Alexander, Heliocarus. Presbyteri autem urbis Romæ 48. diacones 5. Introivit enim Epiphanius presbyter, & dixit cum lacrymis: *Fiat probatio, ut ecclesia non maculetur.* Respondit Maximus exconsul, & dixit: *Non licet adversus pontificem dare sententiam.* Respondit Sixtus, & dixit. *Quamquam in meo arbitrio sit, judicer, an non judicer, tamen meo judicio non absondatur veritas.* Respondit Augustus Valentinianus, & dixit ad Bassum: *confitere publice universas intimationes tuas, quoniam si non probaveris, eris obnoxius ecclesiæ & pontifici. Nam & damnatio tibi commanet.* Et iterum Augustus dixit ad Maximum: *Parens Maxime, justa fuit postulatio tua.* Levavit se Augustus, & dedit in arbitrio Sixti episcopi, ut judicaret judicium suum. Et discesserunt cum Augusto omnes. Et erat sicut in pristinum munita ecclesia, ita ut cum gaudio & joco discederet Valentinianus Augustus a Sixto episcopo, insultans Mariniano & Basso.

* al. &

CAP. VI.

Alia autem die fecit colligi omnes presbyteros urbis Romæ, & sedit in eodem loco, ubi consistebat Augustus. Et fecit commune concilium, & damnavit Bassum, & Marinianum, ita ut communione ambos simul * sublevaret. Et misit auctoritatis munimen per universos episcopos. Audiendo hoc Bassus & Marinianus, cœpit Bassus graviter ferre, Marinianus deridere, ita ut Bassus prædia sua, quæ per omnes annos vitæ suæ, omnia ecclesiæ derelinqueret, ut ad communionem reverteretur, & non sublevaretur. Nam Marinianus ore proprio clamabat dicens: Scriptum est in verbis evangelicis: *Dimittite, & dimittetur vobis. Date, & dabitur vobis.* Hoc cum audiret Sixtus episcopus, dixit: Scriptum est in evangelicæ doctrinæ verbis: *Qui peccaverit in hoc sæculo, remittetur ei. Qui autem peccaverit in Spiritum sanctum, non remittetur ei, nec hic, nec in futuro.* Et nec eos revocavit ad communionem, ita ut de hoc sæculo ambo sic transiret. Et damnavit eos sexto Kalendas Septembris, ita tamen ut Sixtus episcopus sedens in sede sua sic judicaret, dicens, & proferens evangelica verba per eamdem doctrinam: *Non est servus supra dominum, neque discipulus supra magistrum.* Et quia dixerunt Bassus & Marinianus de me peccatore, quod scorti assumerem negotium, relegi dicta evangelica in loco ubi scriptum est: *Sedente Jesu, & scribente digito in terra.* Et quia non inveniebant Judæi quomodo eum damnarent, adulteram adduxerunt ei. Et tunc respondit Jesus: *Si quis ex vobis est sine peccato, mittat in istam lapidem.* Et per hæc verba evangelica judicabat sedem suam. Actum in basilica * Heliana.

* privaret,

* Superius Heleniana.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium*) Hoc concilium celebratum est Romæ mense Decembri anno domini 433. qui est secundus a creatione Sixti pontificis. Nam in vita ejus auctor libri pontificalis hæc ait: *Hic post annum unum & menses octo criminatur a quodam.* Unde quod in actis concilii Probus & Marinianus Valentiniano & Anatolio consulibus VI. Kalendas Septembris condemnati esse dicuntur, mendosum est. Nam prædictorum consulatus coincidit cum anno domini 440. cujus Sixtus pontifex diem vitæ extremum clausit. Causam habiti concilii idem auctor pontificalis summatim recenset prædicto loco his verbis: *Hic post annum & menses octo criminatur a quodam Basso* (de stupro virgini Deo consecratæ illato.) *Facto conventu, cum magna examinatione, per judicium synodicum purgatur a quinquaginta sex episcopis. Et condemnatur Bassus a synodo, ita tamen ut ultimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis ecclesiæ. Hoc audiens Valentinianus Augustus, cum matre sua Placidia Augusta, furore sancto commoti, proscriptione Bassum condemnarunt, & omnia prædia facultatum ejus ecclesiæ catholicæ sociarunt. Qui Bassus intra tres menses moritur: cujus corpus Sixtus episcopus cum linteaminibus & aromatibus, manibus suis tractans, recondidit & sepelivit ad B. Petrum apostolum in cubiculo parentum ejus.* Eadem ipse Sixtus pontifex recenset epistola tertia his verbis: *Scitote me criminari a quodam Basso & injuste persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus, nostra auctoritate synodum congregari jussit. Et facto concilio cum magna examinatione satisfaciens omnibus, licet evadere satis potuissem, suspicionem tamen fugiens coram omnibus me purgavi,* &c. & paulo infra: *Condemnatus est autem memoratus Bassus a jam dicta synodo; ita tamen ut in ultima die viaticum ei non denegetur,* &c.

Locus & tempus concilii. Acta emendantur. Causa habiti concilii.

Acta concilii omnia antiquitate corrupta atque undique depravata extant. Consules in exemplari ultimo præpositi, ascititii sunt, ut supra dixi. In epistola tertia pro Anatolio consule Florentius cum Valentiniano ponitur. Epistola tertia Bassi sepulturam Kalendas Aprilis habitam fuisse refert. Acta concilii eumdem Bassum sexto Kalendas Septembris sepultum esse commemorant. Quis neget alteri duorum monumentorum errorem subrepsisse? Baronius ann. 422. num. 31. & 36. Hac depravatione & mira varietate factorum animadversa, conciliorum * collector non immerito hanc præfatiunculam olim præmiserat.

Acta concilii extant corrupta.

* Petrus Crabbe Ordinis Minorum.

Propter exemplarium intolerabilem nimiamque & differentiam & depravationem, quorum alterum vetustum fuit ac mendosum, quamquam optimo charactere, atque in pergameno exaratum, alterum magis vetustum, sed aque depravatum, seu ad oculum intuentibus liquet; adeo ut nonnumquam, quid intendant, non valeat intelligi: idcirco ut utriusque exemplaris de syllaba in syllabam, nulla facta mutatione, litera est posita. Unius quidem in columna anteriori, alterius in posteriori. Verum tertia editio pro illius capacitate, seu potius conjectura, qui utramque literam admodum differentem concordare nisus est, & ad sensum aliquem reducere, quantum ei pro suis viribus licuit: litera, ubi illius intellectus haberi potuit, manente, ex utroque exemplari desumptis his quæ litera magis congruere illi visa sunt, aut certe quibusdam vel mutatis, ubi litera nimis depravata extabat, aptata est. Nemo ergo caput subsannando moveat, qui vel exemplaribus correctioribus nactis, aut ex ingenii nobilitate, aut limpiditate concordantiam illam minus aptam considerans, potens est emendare, quinimmo patienter ferat, & in meliorem formam ipse restituat. Proinde visum collectori non est omnino ista, propter præmissas ineptias, prætermittere, quæ patres priores nobis suis posteris opera ac diligentia tanta reliquerunt: quin potius etiam nostræ posteritati illa communicare decrevit.

Concilium hoc a quo indictum fuerit.

b *A Sixto pontifice indictum.*) Hoc manifeste ipsa acta concilii attestantur cap. 5. his verbis: *Sixius episcopus congregavit episcopos urbis Romæ, & clerum, necnon & monasteria servorum Dei*, &c. paulo infra, cum Epiphanius presbyter cum lacrymis dixisset: *Non licet adversus pontificem dare sententiam*: respondit Sixtus & dixit: *Quamquam in meo arbitrio sit, judicer, an non judicer, tamen meo judicio non abscondatur veritas.*

A Hoc est quod in epistola tertia loco supra allegato ait: *Quod audiens Valentinianus Augustus, nostra auctoritate synodum congregari jussit.* Ita explicandum est quod ait auctor libri pontificalis: *Audiens hæc Valentinianus Augustus, jussit concilium & sanctam synodum congregari.* Vide notas concilii Sinuessani supra sub Marcellino.

Pontificem nulla synodus judicare potest, si nolit.

1a ACTA

DE SYNODALI ACCUSATIONE ET EXPURGATIONE POLYCHRONII ROMÆ HABITA SUB PONTIFICATU SIXTI III.

Hunc indiculum collegit Archidamus presbyter, & quasi in chartaceum ecclesiæ collocavit.

VII. *De Polychronio episcopo Hierosolymitano, eo* B *quod ecclesias & manus impositiones cum præmio, & muneribus consecraret.*

VIII. *De accusatione Eudæmii adversus Polychronium pontificem suum.*

IX. *De expulsione Polychronii extra civitatem.*

X. *De obsessa Jerusalem fame & inopia paupertatis, & de Polychronio, eo quod prædia ecclesiæ in pauperes, vel populo erogasset.*

XI. *De occursu synodi, & de relatione Polychronii episcopi.*

XII. *De directa epistola ad urbem Jerusalem.*

DE POLYCHRONII HIEROSOLYMITANI ACCUSATIONE ET EXPURGATIONE TEMPORE SIXTI PAPÆ III.

CAP VI.

Erat quidam sacerdos nomine Polychronius, episcopus Hierosolymitanus. Hic per imprudentiam senectutis dicebat, quod Jerusalem prima sedes esset, & ore superbo, & quasi superiorem affirmat se pontificem esse, & summum sacerdotem, & quasi in sua senectute semper in fidentia corroboratur, ita ut acciperet remunerationem & ordinaret presbyteros & diaconos, & nisi accepisset satis dignum munus, non ordinabat episcopum: & quia quod ei, prout videbatur opulentia, quod canon urbis damnavit, diaconos Æthiopes, & Ægyptios in suo gremio ordinabat, & ecclesiam quamlibet sicubi in ejus regione parochiarum ad dedicandas rogaretur, non dabat auctoritatis suæ D faculam, nisi decem librarum auri accepisset remunerationem. Nam clerus omnino urbis Hierosolymitanæ non ascendebat gradum suum currens, nisi dedisset remunerationem.

Hoc audito Sixtus episcopus urbis Romæ convocavi universam synodum episcoporum vel presbyterorum Romanorum, cleroque in basilicam Constantinianam, & ibi sedens cum episcopis, clerumque adstantem omnem de urbe Roma intimabat eis Polychronium Hierosolymitanum. Quod canon catholicus calcavit, vel apostolus testatur: *Gratis accepistis, gratis date*, & universum velamen cordis ejus, & E qui alios cives, quod non licet, ad ordinem sociabat ecclesiæ Hierosolymitanæ. Et quod universas ecclesias cum præmio, & muneribus consecrabat.

CAP. VI.

C Erat quidam sacerdos nomine Polychronius, id per imprudentiam dicebat, quod Jerusalem prima sedes esset, & ore superbo, & quasi de superiore affirmabat se pontificem esse, & summum sacerdotem, & quasi in senectute sua semper in sua fidentia corroborabatur, ita ut acciperet remunerationem, & ordinaret presbyteros, & diacones. Et nisi accepisset satis dignum munus, non ordinabat episcopum, & quia quod ei prout videbatur opulentia, quod canon urbis damnavit, diaconos Æthiopes, & Ægyptios in suo gremio ordinabat, & ad ecclesiam quamlibet sicut in ejus regione parochiarum ad dedicandas ecclesias rogaretur, non D dabat auctoritatis suæ faculam, nisi decem librarum auri accepisset remunerationem. Nam clericus omnino urbis Hierosolymitanæ, non ascendebat gradum suum currens, nisi dedisset remunerationem.

Hoc audito, Sixtus episcopus urbis Romæ convocavit universam synodum episcoporum, & presbyterorum Romanorum, cleroque in basilicam Constantinianam, & ibi sedens cum episcopis cleroque adstante omni de urbe Roma, intimabat eis Polychronium Hierosolymitanum, quod canon calcavit, vel apostolus testatur: *Gratis accepistis, gratis date*. Et intimavit eis universum velamen cordis ejus, qui alios concives quod non licet, ad ordinem sociabat ecclesiæ Hierosolymitanæ. Et quia universas ecclesias cum præmio, & muneribus consecrabat.

Seden-

1. Citantur a Nicolao I. in Epist. ad Michael. Imp. & a Petro Damiano in Opusc. VI. quod inscriptum est, *Gratissimus*, cap. 17. sed a viris doctis ut spuria rejiciuntur. Toto enim sedis Sixti tempore Juvenalis præfuit Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Vide Tillemont. tom. 14. Memor. pag. 261. & seq.

CAP. VII.

Sedentibus itaque octoginta & uno episcopis, & quadraginta octo presbyteris, & sex diaconibus: jussit introire Euphemium episcopum, qui hoc supradictum de Polychronio pontifice suo voce clara accusare testabatur. Ordinavit autem universa synodus, & elegit de suo ordine tres presbyteros, Castum, Felicem, & Habundium, & duos diacones cives Romanos, Lollianum, & Leonem, & tres presbyteros urbis Romæ, Archidamum, Petrum, & Demetrium, & misit in Jerusalem, & secundum Euphemii dicta, quidquid integrum invenissent, ore ejus docente, vel testibus 40. qui vera testificarentur secundum dicta Euphemii episcopi adversus Polychronium episcopum. Hi episcopi, Castus, Felix, & Abundantius, & diacones, Lollianus, & Leo, & presbyteri, Archidamus, Petrus, Demetrius, Polychronium secundum dictum Sixti episcopi urbis Romæ, vel octoginta & unius episcoporum synodum, & quadraginta octo presbyterorum civium Romanorum, nam etiam & secundum chirographum Augusti Valentiniani & Theodosii episcopi Constantinopolitani, quidquid edocuisset Euphemius episcopus de episcopo & Pontifice suo Polychronio, ambos simul Polychronium, & Euphemium extra civitatem damnarent. Venientes autem in urbem Jerusalem, introierunt feria sexta hi octo cum Euphemio episcopo jam sabbato, & suspenderunt eos abinvicem a communione. Feria autem prima celebratæ sunt missæ a Casto episcopo, qui directus fuerat a Sixto episcopo, & coepiscopis suis, vel e synodo. Feria autem secunda convenerunt universi episcopi de illis regionibus, & venerunt in eamdem civitatem, quasi synodus, septuaginta & sex episcopi isti.

CAP. VII.

Sedentibus itaque octoginta & uno Episcopis, & quadraginta octo presbyteris, & sex diaconis, jussit introire Euphemium episcopum, qui hoc supradictum de Polychronio pontifice suo voce clara accusare testabatur. Ordinavit autem universa synodus, & elegit de suo ordine tres episcopos, Castum, Felicem, & Habundum, & duos diacones cives Romanos, Lollianum, & Leonem, & tres presbyteros urbis Romæ, Archidamum, Petrum, & Demetrium. Et misit in Jerusalem secundum dicta Euphemii, quidquid integrum introiissent ore ejus docente testibus vel quadraginta, qui vera testificarent secundum dictum Euphemii episcopi adversus Polychronium episcopum: hi episcopi, Castus, Felix, & Abundantius, & diacones, Lollianus, & Leo; & presbyteri, Archidamus, Petrus, & Demetrius, Polychronium episcopum secundum Sixti episcopi urbis Romæ, & octoginta & unius episcoporum synodum, & quadraginta octo presbyteros cives Romanos. Nam etiam chirographum Augusti Valentiniani, & Theodosii episcopi Constantinopolitani, & quidquid eos docuisset Euphemius de episcopo & pontifice suo Polychronio, ambos simul, Polychronium & Euphemium, extra civitatem damnarent. Venientes autem in urbem Jerusalem, introierunt feria sexta, & hi octo cum Euphemio episcopo jam sabbato suspenderunt eos ab invicem a communione. Feria autem prima celebratæ sunt missæ a Casto episcopo, qui directus a Sixto episcopo, & coepiscopo suo, vel a synodo. Feria autem secunda convenerunt universi episcopi de illis regionibus, & venerunt in eamdem civitatem, quasi synodus, numero septuaginta & sex episcopi isti.

Epiphanius, Quiriacus, Bosonus, Joannes, Victor, Montanus, Speciosus, Paulus, Roborus, Castinus, Berbentius, Jacobus, Justus, Festus, Palumbulus, Euphemius, Cicero, Familiaris, Felix, Augustinus, Hippolytus, Theodulus, Symmachus, Leo, Pelagius, Paulus, Restitutus, Revocatus, Polychronius, Sabinus, Pardus, Spesmdeo, Triton, Aventius, Tranquillinus, Parseus, Sebastianus, Urbicus, Petrus, Zosimus, Habetdeum, Zoilus, Valentinus, Quirinus, Anastasius, Caritosus, Geminus, Deuterius, Theodalus, Paulus, Castus, Gorgonius, Fortunatus, Proditus, Scelbianus, Fabius, Clemens, Secundus, Junius, Honoratus, Olybrius, Joannes, Petronius, Holocaustus, Andreas.

Et sederunt cum supradictis, qui directi fuerant ab urbe Romana & docuit omnia Euphemius in conspectu synodi. Respondit Castus episcopus ex directione Sixti episcopi, & dixit: Vincat nos justitia: Introducantur testes numero competenti quadraginta, ut, secundum canonem catholicum urbis Romæ, damnetur extra civitatem.

CAP. VIII.

Prima autem die synodi tanta probatio fuit Euphemii. Qui dum probasset omnia, quæ testificabatur prima pollicitatione damnatus est, & accepit anathema dum docuisset omnia, & subscripserunt omnes episcopi in ejus damnationem. Leo diaconus urbis Romæ dixit: Ex te enim damnaberis, quoniam pontificem, qui te consecravit coepiscopum, condemnabas & accusabas. Cecidit autem in terra ante omne concilium episcoporum, & ibi confitebatur se peccasse. Respondit Abundius episcopus missus ab urbe Roma, & dixit: Non licet quemquam accusare pontificem suum, quoniam judex non judicabitur. Alia autem die convenerunt in basilica sancta resurrectionis domini nostri Jesu

Et sederunt cum supradictis, qui directi fuerant ab urbe Roma. Et docuit omnia Euphemius in conspectu synodi. Respondit Castus episcopus ex directione Sixti episcopi, & dixit: Vincat nos justitia. Introducantur testes numero competenti quadraginta, ut secundum canonem catholicum urbis Romæ, damnetur extra civitatem.

CAP. VIII.

Prima autem die synodi tantum probatio fuit Euphemii. Qui dum probasset omnia testificabatur, prima pollicitatione damnatus est, & accepit anathema, dum docuisset omnia. Et scripserunt omnes episcopi in ejus damnationem. Leo diaconus urbis Romæ dixit: Ex te enim damnaberis, quoniam pontificem, qui te creavit coepiscopum, condemnabas, & accusabas. Cecidit autem in terra ante omne concilium episcoporum, & ibi confitebatur se peccasse. Respondit Abundantius episcopus, missus ab urbe Roma, & dixit: Non licet quemquam accusare pontificem suum, quoniam judex non judicabitur. Alia autem die convenerunt in basilicam sanctæ resurrectionis domini nostri.

nostri Jesu Christi, & ibi sederunt judicantes eum. Ibi autem cum anathemate damnaverunt Euphemium usque in ultimum temporis sui. Et subscripserunt omnes in ejus damnationem. Episcopi vero septuaginta sex, & duo diacones cardinales Romani, & tres presbyteri, & tres episcopi, qui directi fuerant, concluserunt, subscribentes in ejus damnationem. Et dum damnassent eum, extra civitatem judicabant.

CAP. IX.

Et Polychronium episcopum Hierosolymitanum, quare ordinasset diaconum Æthiopem, nomine Victorem, & quia ad decem libras auri ecclesias consecrabat, damnaverunt eum extra civitatem, & dederunt ei vel constituerunt prædia tria ecclesiæ, ita tamen, ut locus ejus intactus servaretur in gremio urbis Jerusalem. Et dum cessissent ei usufructuaria prædia, subscripserunt omnes episcopi septuaginta sex, & episcopi tres, & presbyteri tres, & diacones duo, & dimiserunt ibidem episcopum quasi vicarium in loco ejus nomine Theodolum de Bethlehem urbe. Et suspenderunt sedem ejus, ita ut extra civitatem habitaret in prædiis supradictis. Et venerunt ad urbem Romam festinantes supradicti octo. Et jussit Sixtus episcopus convenire episcopos supradictos simul cum Augusto Valentiniano, & alligaverunt vulnera ejus. Gaudebat autem Augustus in damnationem Euphemii episcopi qui extitit accusator Polychronii pontificis sui. Et subscripserunt in damnationem horum duorum omnis synodus & Augustus Valentinianus, & Sixtus episcopus urbis Romæ propria manu concluſit.

CAP. X.

Post menses enim novem, obsessa est civitas Jerusalem fame, non tantum fame, quantum inopia paupertatis. Polychronius autem qui exepiscopo vendidit publice præmia ecclesiæ supradictæ pauperibus, & clericis, populoque Hierosolymitano erogavit vel sparsit. Veniens autem Priscus diaconus urbis Jerusalem, accusabat iterum Polychronium, dicens: quod ei temporale cessum fuerat, vendidit populo, cleroque sparsit. Hoc Sixtus episcopus audiens corroboratur, & intimavit Augusto Valentiniano rem, quam gestam audisset. Respondit Leo diacon, & dixit ad Sixtum episcopum: Jube occurrere synodum per auctoritatis tuæ munimen, subveniatur domui; quæ super aquam habuit fundamentum. Et accipiat continuas, & fundamenta lapidea; ut tuo munimine pontificii, non ruinet domus ædificata.

CAP. XI.

Misit autem præcepta per universas civitates, & occurrerunt omnes episcopi. Et sedit cum Augusto in eadem basilica Constantiniana. Et sedit cum episcopis Augustoque simul. Et cogitationibus æstuabatur Sixtus episcopus, qualiter Polychronium revelaret. Respondit Valentinianus Augustus, & dixit: Non æstuare pater, quia meruit Polychronius *sicut vidua, quæ misit æra minuta duo in gazophylacium*, ubi omnes abundanter miserunt, illa autem nihil habens, nisi tantum illa duo minuta. Et respondit dominus noster: *Et quid?* Dixit autem Sixtus episcopus: *Quia omnibus plus misit*. Hæc autem omnem victum suum, quem habuit, misit. Respondit Leo diaconus: Ergo præsul, qui imitavit viduam, non viduetur.

Christi, & ibi sederunt judicantes eum. Ibi autem cum anathemate damnaverunt Euphemium usque ad ultimum diem temporis sui. Et subscripserunt omnes in ejus damnationem episcopi numero septuagintasex, & duo diaconi cardinales Romani, & tres presbyteri, & tres episcopi, qui directi fuerant, concluserunt, subscribentes in ejus damnationem, & dum damnassent eum, extra civitatem judicabant.

CAP. IX.

Et Polychronium episcopum Hierosolymitanum, quia ordinasset diaconum Æthiopem nomine Victorem, & quia propter decem libras auri ecclesias consecrabat, damnaverunt eum extra civitatem, & dederunt ei vel constituerunt prædia tria ecclesiæ, ita tamen, ut locus ejus intactus servaretur in gremio urbis Jerusalem. Et dum cessissent ei usufructuario prædia, subscripserunt episcopi septuagintasex & diacones duo, & dimiserunt ibidem episcopum quasi vicarium in loco ejus nomine Theodolum de Bethlehem urbe. Et suspenderunt sedem ejus, ita ut extra civitatem habitaret in prædia supradicta, & venerunt ad urbem Romam festinantes supradicti octo. Et jussit Sixtus episcopus convenire episcopos supradictos simul cum Augusto, Valentiniano, & alligaverunt vulnera ejus. Gaudebat autem Augustus in damnatione Euphemii episcopi, qui extitit accusator Polychronii pontificis sui, & subscripserunt in damnationem horum duorum omnis synodus, & Augustus Valentinianus, & Sixtus episcopus urbis Romæ manu propria concluſit.

CAP. X.

Post menses enim novem, obsessa est civitas Jerusalem fame, non tantum fame, quantum inopia paupertatis. Polychronius autem qui exepiscopus, vendidit publice prædia ecclesiæ supradicta pauperibus & clericis, populoque Hierosolymitano erogavit vel sparsit. Veniens autem Priscus diaconus urbis Jerusalem, accusabat iterum Polychronium, dicens: Quod ei temporale concessum fuerat, vendidit populo cleroque sparsit. Hoc Sixtus episcopus audiens, gaudio corroboratur, & intimavit Augusto Valentiniano rem quam gestam audierat. Respondit diaconus, & dixit ad Sixtum episcopum: Jube occurrere synodum per auctoritatis tuæ munimen, ut subveniatur domui, quæ supra aquam habuit fundamentum, & accipiat continua, & fundamenta lapidea, ut tuo munimine pontificii non ruat domus ædificata.

CAP. XI.

Misit autem præcepta per universas civitates, & occurrerunt omnes episcopi, & fecit synodum, & sedit cum Augusto in eadem basilica Constantiniana, & sedit cum episcopis Augustoque, simul & cogitationibus æstuabatur Sixtus episcopus, qualiter Polychronium * revelaret. Respondit Valentinianus Augustus, & dixit: Nolite æstuare pater, quia meruit Polychronius sicut & *vidua, quæ misit æris minuta duo in gazophylacium*, ubi omnes abundanter miserunt. Illa enim nihil habebat, nisi tantum illa duo minuta. Et respondit dominus noster: *Et quid dixit*; Dixit autem Sixtus episcopus: *Quia omnibus plus misit*. Hic autem omnem victum suum quem habuit, misit. Respondit Leo diaconus: Ergo præsul qui imita-

* relevaret

Luc. 21.

Marc. 12.

tus est viduam, non viduetur. Tunc levaverunt se omnes episcopi, vel qui in eodem loco erant, gaudio litanias faciebant: plus enim glaudio plorabant omnes.

CAP. XII.

Et direxit epistolam hanc ad urbem Jerusalem. Beatissimo Polychronio episcopo & coepiscopus Sixtus episcopus urbis Romæ & universa synodus cleruſque omnis & Augustus. Relevationis tuæ officia & munimen ruinæ non obliviscar patì, quam redii ad uxorem, supra quam tentabas adulterare. Non enim viduetur uxor casta, nec vir prudens non maculetur pecuniæ, non scorti consilio, quam templum, quod dejecerat Euphemius, per te Polychroni ædificetur: redi ad uxorem sine macula, & custodi dicta apostolica. Ora pro urbe Roma. Actum est autem Valentiniano septimo, & Abieno. Dum introissent hi octo in Jerusalem, decimo Kalendas Aprilis, & revocaverunt Polychronium episcopum in urbem Jerusalem cum magno honore., & sedit in eadem annis septem & menses sex, & requievit in pace.

Hi consules referuntur ab omnibus in annum D. 400. qui fuit decimus a Sixti morte.

A Tunc levaverunt se omnes episcopi, & qui in eodem loco erant, gaudio litanias faciebant. Plus enim ex gaudio plorabant omnes.

CAP. XII.

Et direxit epistolam hanc ad urbem Jerusalem. Beatissimo Polychronio episcopo & coepiscopus Sixtus episcopus urbis Romanæ & universa synodus, cleruſque omnis & Augustus. Revelationis tuæ officia & munimen ruinæ non obliviscar pati. Quoniam sedi ad uxorem, super qua tentabas adulterari. Nonenim viduetur uxor casta, nec vir prudens, non maculetur pecuniæ, non scorti consilium, quoniam templum quod dejecerat Euphemius, pro B te Polychroni ædificetur. Redi ad uxorem sive sine macula, & custodi dicta apostolica, & ora pro urbe Romana. Actum autem Valentiniano septimo & Avieno consulibus, dum introissent hi octo in Jerusalem, decimo Kalendas Aprilis. Et revocaverunt Polychronium episcopum in urbem Jerusalem cum magno honore. Et sedit eamdem annis septem & menses sex. Et requievit in pace.

Editio ex duabus præcedentibus conflata.

ERat quidam sacerdos nomine Polychronius episcopus Hierosolymitanus. Is per imprudentiam senectutis dicebat, quod Jerusalem prima sedes esset. Et ore superbo quasi superiorem affirmabat se pontificem esse, & summum sacerdotem, & in sua senectute semper in hac sua confidentia corroborabatur, ita ut acciperet remunerationem, & alias cum ordinaret presbyteros & diacones. Et nisi accepisset satis dignum munus, non ordinabat episcopum: & quia ei prodesse videbatur opulentia, Æthiopes, & Ægyptios in suæ gremio urbis (quod canon damnavit) diacones ordinabat: & ficubi ad dedicandam quamlibet parochiarum in sua regione ecclesiam rogaretur, non dabat auctoritatis suæ facultatem, nisi decem librarum auri accepisset remunerationem. Nam clericus omnino nullus urbis Hierosolymitanæ ascendebat gradum superiorem, nisi dedisset remunerationem.

Hoc audito, Sixtus episcopus urbis Romæ convocavit universam synodum episcoporum & presbyterorum Romanorum, cleroque in omni urbe Roma adstante, intimabat eis Polychronium Hierosolymitanum, quod canones calcavit, ut Christus testatur: *Gratis accepistis, gratis date.* Et intimavit etiam eis universum velamen cordis ejus, quod alios scilicet cives (quod non licet) sociabat ecclesiæ Hierosolymitanæ. Et quod universas ecclesias cum præmio & muneribus consecrabat.

CAP. VII.

Sedentibus itaque octoginta & uno episcopis, & quadraginta octo presbyteris, & sex diaconibus, jussit introire Euphemium episcopum, qui hæc supradicta de Polychronio pontifice suo voce clara accusare testabatur. Ordinavit autem universa synodus, & elegit de suo ordine tres episcopos, Castum, Felicem, & Abundium, & tres presbyteros urbis Romæ, Archidamum, Petrum, & Demetrium, & duos diacones cives Romanos, Lollianum, & Leonem, & misit eos Hierosolymam, ut secundum dicta Euphemii, quidquid minus integrum invenissent, ore ejus docente, testibus 40. qui vera testificarentur secundum dicta Euphemii episcopi adversus Polychronium episcopum, C emendarent iidem episcopi, Castus, Felix, Abundius, & presbyteri, Archidamus, Petrus, & Demetrius, & diacones, Lollianus, & Leo, secundum præceptum Sixti episcopi urbis Romæ, vel octoginta & unius episcoporum synodum, & quadraginta octo presbyterorum Romanorum civium: quin etiam in secundum chirographum Valentiniani & Theodosii Augustorum; si quid edocuisset Euphemius episcopus de episcopo & pontifice suo Polychronio, ambos simul, Polychronium & Euphemium, extra civitatem damnarent. Venientes autem in urbem Jerusalem, introierunt feria sexta hi octo cum Euphemio episcopo, & jam sabbato suspenderunt eos ab invicem a com- D munione. Feria autem prima celebratæ sunt missæ a Casto episcopo, & coepiscopis suis, & a synodo. Feria autem secunda convenerunt universi episcopi de illis regionibus, & venerunt in eamdem civitatem, quasi fuisset * synodus, numero septuagintasex episcopi isti, Epiphanius, Quiriacus, &c. * quasi synodum.

Et sederunt cum supradictis, qui directi fuerant ab urbe Roma, & docuit omnia Euphemius in conspectu synodi. Respondit Castus episcopus ex directione Sixti episcopi, & dixit: Vincat nos justitia: Introducantur testes numero competenti quadraginta, ut secundum canonem catholicum urbis Romæ, damnetur extra civitatem.

CAP. VIII. E

Prima autem die synodi tanta probatio fuit Euphemii. Qui dum non probasset omnia, quæ testificabatur prima pollicitatione damnatus est, & accepit anathema dum non docuisset omnia. Et subscripserunt omnes episcopi in ejus damnationem. Leo diaconus urbis Romæ, dixit: Ex te enim damnaberis, quoniam pontificem, qui te consecravit coepiscopum, condemnabas & accusabas. Cecidit autem in terram ante omne concilium episcoporum, & ibi confitebatur se peccasse. Respondit Abundius episcopus missus ab urbe Roma, & dixit: Non

licet

licet quemquam accusare pontificem suum, quoniam judex non judicabitur. Alia autem die convenerunt in basilicam sanctam resurrectionis domini nostri Jesu Christi, & ibi, sederunt judicantes eum. Ibi autem, cum anathemate damnaverunt Euphemium usque ad ultimum temporis sui. Et subscripserunt omnes in ejus damnationem episcopi numero septuagintasex, & duo diaconi cardinales Romani, & tres presbyteri, & tres episcopi, qui directi, fuerant, concluserunt, subscribentes in ejus damnationem, & dum damnassent eum, exire civitatem judicabant.

CAP. IX.

Et Polychronium episcopum Hierosolymitanum, quia ordinasset diaconum Æthiopem nomine victorem, & quia ob decem libras auri, ecclesias consecrabat, damnaverunt exire civitatem, & dederunt ei vel constituerunt prædia tria ecclesiæ, ita tamen, ut locus ejus intactus servaretur in gremio urbis Jerusalem. Et dum cessissent ei usufructuario prædia, subscripserunt omnes episcopi septuagintasex, & episcopi tres, & presbyteri tres, & diacones duo, & dimiserunt ibidem episcopum quasi vicarium in loco ejus nomine Theodolum de Bethlehem urbe. Et suspenderunt sedem ejus, ita ut extra civitatem habitaret in præsidiis supradictis. Et venerunt ad urbem Romam festinantes supradicti octo. Et jussit Sixtus episcopus convenire episcopos supradictos simul cum Augusto Valentiniano, & allegaverunt vulnera ejus. Gaudebat autem Augustus in damnatione Euphemii episcopi, qui extitit accusator pontificis sui Polychronii. Et subscripserunt in damnationem horum duorum, omnis synodus, & Augustus Valentinianus, & Sixtus episcopus urbis Romæ manu propria conclusit.

CAP. X.

Post menses etenim novem, obsessa est civitas Jerusalem, ac laborabat fame, nec tantum fame, quantum inopia paupertatis. Polychronius autem, qui exepiscopus, vendidit publice prædia ecclesiæ supradicta pauperibus & clericis, populoque Hierosolymitano erogavit vel sparsit. Veniens autem Priscus diaconus urbis Jerusalem, accusabat iterum Polychronium, dicens: Quod in temporale concessum fuerat, vendidit populo, cleroque sparsit. Hoc Sixtus episcopus audiens, gaudio corroboratur, & intimavit Augusto Valentiniano rem, quam gestam audierat. Respondit Leo diaconus, & dixit ad Sixtum episcopum: Jube occurrere synodum per auctoritatis tuæ munimen, ut subveniatur domui, quæ supra aquam habuit fundamentum, & accipiat contignationes & fundamenta lapidea, ut tui munimine pontificii non ruat domus ædificata.

CAP. XI.

Misit autem præcepta per universas civitates, & occurrerunt omnes episcopi. Et fecit synodum, & sedit cum Augusto in eadem basilica Constantiniana. Et sedens cum episcopis, simulque & Augusto, cogitationibusque æstuabat Sixtus episcopus, qualiter Polychronium relevaret. Respondit Valentinianus Augustus, & dixit: Noli æstuare, pater, quia meruit Polychronius *sicut & vidua, quæ misit æris minuta duo in gazophylacium*, ubi omnes abunderter miserunt. Illa enim nihil habebat, nisi tantum illa duo minuta. Et respondit dominus noster *Et quid?* Dixit autem Sixtus episcopus: *Quia omnibus plus misit.* Hæc autem omnem victum suum quem habuit, misit. Respondit Leo diaconus: Ergo præsul qui imitatus est viduam, non viduetur. Tunc levaverunt ipse omnes episcopi, & qui in eodem loco erant, præ gaudio litanias faciebant: plus enim ex gaudio plorabant omnes. Luc. 21. 1. Marci 12.

CAP. XII.

Et direxit epistolam hanc ad urbem Jerusalem. Beatissimo Polychronio episcopo & coepiscopis Sixtus episcopus urbis Romæ & universa synodus cleruque omnis & Augustus. Revelationis tuæ officia & munimen ruinæ non patiar oblivisci. Jam redi ad uxorem, quam tentabas adulterare. Non viduetur enim uxor casta, nec vir prudens machietur pecunia, aut scorti contagio: quin templum, quod dejecerat Euphemius, per te, Polychroni, ædificetur. Redi ad uxorem sine macula, & custodi dicta apostolica. Ora pro urbe Roma. Actum est autem Valentiniano septimo & Avicno consulibus. Dum introissent hi octo in Jerusalem, decimo Kalendas Aprilis, revocaverunt Polychronium episcopum in urbem Jerusalem cum magno honore, & sedit in eadem annos septem & menses sex, & requievit in pace.

Hi consules referuntur ab omnibus in annum D. 450 qui fuit decimus Sixti mense.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Acta.*) Hæc acta synodalis expurgationis Polychronii Hierosolymitani episcopi Romæ coram Sixto pontifice habita legitima & alicujus auctoritatis esse videntur, tum quod Nicolaus Romanus pontifex in epistola ad Michaelem imperatorem ea velut legitima citarit, tum quod scriptores nostri temporis eadem post Petrum Damiani in epistola ad Henricum Ravennatem allegantes, de horum fide & auctoritate nihil hactenus dubitaverint. Contra vero eadem spuria & illegitima esse, quivis prudens aestimaverit, si ad notam consularem, nomen accusati, aliasve res apud acta descriptas, diligenter attendat. Si quod habent acta, hæc accusatio, & expurgatio contigit Valentiniano septimum & Avieno consulibus, certe non ad tempora Sixti, sed ad annum undecimum Leonis papæ referenda forent. Temporibus Sixti vel Leonis pontificum, ab anno domini 429. usque ad annum Christi 457. non modo non aliquis Polychronius Hierosolymitanæ sedis episcopum egit, (nam post Praylium Juvenalis prædictis temporibus Hierosolymitanæ sedis episcopatum tenuit, & duobus œcumenicis conciliis Ephesino & Chalcedonensi interfuit) sed neque apud Nicephorum episcopum Constantinopolitanum, qui texuit catalogum episcoporum Hierosolymitanorum, neque apud Callistum, vel Evagrium, qui horum res in orientali ecclesia gestas prosecuti sunt, usquam vel levis, saltem Polychronii nominis mentio habetur. Tertio quæ hic leguntur de civitate Hierosolymorum hoc tempore obsessa, nullo modo subsistere possunt. Hæc sunt quæ actis antiquissimis pondus & auctoritatem imminuunt. Qua ratione hæ difficultates expediri queant, non video. Si quis eadem ad veritatis lumen aliquo modo revocare posset, peregratum fecerit, si consilium & auxilium mihi communicaverit. Vide Baronium anno 433. num. 38. & 39.

An hæc acta legitima sint. Argumenta pro parte affirmante.

Rationes pro parte negante

Sententia auctoris.

1 Forte, *relevationis*. Hard.

2 Melius, *qua tentabas adulterari*. Hard.

CONCILIUM ANAZARBICUM

Habitum anno cccclxxxiii.

Ex Nova Baluzii Collectione.

COnſtituta pace Eccleſiarum Alexandrinæ & Antiochenæ, eam amplecti ſe profeſſi ſunt Epiſcopi ſecundæ Ciliciæ. Teſtis horum eſt epiſtola ſynodica ab illis ſcripta, quam retulit in collectionem ſuam auctor ſynodici adverſus Tragœdiam Irenæi cap. 159.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI ad An. CHRISTI 435. n. 7.

MAximinus Anazarbi Epiſcopus ſecundæ Ciliciæ Metropolita, ac omnes ejus ſuffraganei, excepto Meletio Mopſueſtenſi Epiſcopo, pacem amplexi ſunt in Synodo Anacarbi celebrata, ut liquet ex Synodica cap. 159. Synodici recitata, in qua tamen Maximinus, & ejus Epiſcopi indicant, ſe rejicere Cyrilli Capitula, cum ad Joannem Antiochenam, ad quem ea Synodici dirigitur, ſcribant: *Semper nos omnino turbaverunt illa Capitula, quæ & tuæ Religioſitas ſaptus ut prava exiſtentia repulit*; quod mirum videri non debet: cum Cyrillus quando pacem cum Joanne Antiocheno iniit, conſenſerit, ut de duodecim ſuis capiculis ſileretur. Hanc Synodum anno 435. ut autumavit Baluzius, congregaram docet Epiſtola Joannis Antiocheni ad Proclum Epiſcopum CP. cap. 197. Synodici recitata, in qua enumerans Provincias Parriarchatui ſuo ſubjectas, quæ pacem ſuſceperant, ait: *Cilicas utrique ab anno præterito his convenientia & conſona per conſpicuum Tribunum Ariſtolaum compleverunt*. Quare cum ea Epiſtola anno 435. data fuit, ut eo anno oſtendemus, Synodus Anazarbica hoc anno ſine dubio celebrata eſt.

CONCILIUM THARSENSE

Habitum anno cccclxxxiv.

Ex Nova Baluzii Collectione.

SYnodus hæc congregata fuit ut pax ſuſcipereiur, quam Joannes Antiochenus fecerat cum Cyrillo Alexandrino; eique interfuerunt Helladius Epiſcopus Tharſenſis metropolitanus, Cyrillus Adanenſis, Valentinus Malli, Minodorus, qui aut Coricii Epiſcopus fuit, aut Sebaſtenus, Tarianus Auguſtæ, Matronianus Pompejopolitanus, Zenobius Zephyrii. Scripſerant ad eos Epiſcopi Euphrateſiæ adverſus Joannem Antiochenum, quod ad pacis conditiones deſcendiſſet impias. Scriptæ ſunt ergo ab illo Concilio ad Epiſcopos provinciæ Euphrateſiæ & ad Imperatores literæ, quæ habentur in ſynodico adverſus Tragœdiam Irenæi cap. 130. & 192. ex quibus conſtat ſuſceptam fuiſſe ab Epiſcopis Cilicibus damnationem Neſtorii factam in Concilio Epheſino.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI ad An. CHRISTI 435. n. 8.

HElladius Epiſcopus Tharſenſis Metropolitæ primæ Ciliciæ, ubi ad eam provinciam Ariſtolaus Tribunus & Notarius acceſſit cum Imperatoris Theodoſii contra Neſtorianos ſanctione, celebravit Tharſi Synodum cum ſuis Epiſcopis, & in Synodica cap. 192. Synodici recitata, quam ad Theodoſium Imper. miſit, ait: *Juxta divinas præceptiones veſtras communionem cum ſancta Synodo, quæ in Epheſo facta eſt, amplectimur, & Neſtorium, qui quondam fuit feliciſſimæ Conſtantinopolis Epiſcopus habemus depoſitum, & anathematiſmo ſubjecimus ſuper omnibus, quæ impie coram eccleſiæ docuit, ſeu in ſcriptis expoſuit, ſeu ſemotim locutus eſt, ſequentes ſanctos Epiſcopos Sixtum Romæ, & Proclum magni nominis Conſtantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ, & Joannem Antiochiæ, & omnes reliquos religioſiſſimos Epiſcopos, in omnibus quæ pie confiniuntur ubique, conanathematizantes ipſum Neſtorium, & eos, qui eadem impie aſſerunt; ideſt Neſtorianos, quos juſſit veſtrum ſic cognominavit imperium*, In ſanctione videlicet contra Neſtorium hoc anno 435. data, in qua Theodoſius ira eos cognominare jubet. Indeque apparet (æque ac ex ſupra dictis ad Synodum Anazarbicam) Baluzium hoc Concilium Tharſenſe non bene cum anno 434. copulaſſe. Secundo, non bene etiam nominare inter Epiſcopos, qui huic Synodo interfuere, Zenobium Zephyrii Epiſcopum; quia non nominatur in eadem Synodica inter alios, qui eidem ſubſcripſere, & præterea ob pertinaciam in exilium pulſus eſt. Denique non bene referre ad hanc Synodum Epiſtolam ſcxxx. Synodici ſcriptam ab Helladio, Zenobio, aliiſque ad Alexandrum Hierapolis Epiſcopum, ceteroſque, quia ea Epiſtola, ut ad an. 434. num. 6. demonſtravimus, eo anno ſcripta occaſione ſacræ generalis, cujus reciſionem Helladius & Epiſcopi ejus Metropoleos ab Imperatore petere cogitabant. Quam ob rem Synodus, quæ ibi dicitur nondum celebrari potuiſſe, ſpectabat ad pacem cum Joanne impediendam, non vero ad eam recipiendam.

[a] CONCILIUM ARMENIÆ,

Quo libri Neſtorianorum condemnati.

Neſtorianorum libri condemnantur in Armenia.

[a] *Concilium*.) Cum Theodoſius imperator libros Neſtorii, publica ſanctione edita condemnaſſet, ideo quod ex ſcriptis Neſtorii in orientali eccleſia controverſiæ & tumultus agitarentur, Neſtoriani ad fontem, unde ſuum venenum hauſerant, revertentes, libros Theodori Mopſueſteni & Diodori Tharſenſis legendos expoſuerunt, atque in Syrorum, Armenorum, & Perſarum linguam translatos velut catholicos duas naturas in Chriſto contra Eunomium & Apollinarem confitentes, divulgarunt. Qua re cognita epiſcopi Armeniæ in ſynodum convenerunt, inventoſque libros impietate plenos condemnarunt. Quos, ne ſoli condemnaſſe viderentur, per legationem miſſam ad Proclum Conſtantinopolitanum epiſcopum ſententiæ ſuæ confirmationem petiverunt. Proclus re examinata cum Armenis non tantum

ipſe

ipſe conſenſit; verum etiam per Joannem Antiochenum alioſque epiſcopos, qui cum ipſo congregati erant, eamdem fidem & ſententiam ſubſcribi curavit. Hæc ex Liberati Breviario cap. 10. & ex epiſtola Procli ad Armenos reddita. Baron. anno 435. num. 1. & ſequentibus.

Plura de hoc concilio vide in ſequenti Antiochено.

CONCILIUM ANTIOCHENUM

Habicum anno cccxxxv.

Ex Nova Balluzii Collectione.

Neſtorii ſectatores videntes, ut ait Liberatus, libros illius blaſphemos non poſſe proferri in publicum, eo quod ſynodo Epheſina anathematizante fuerant condemnati, & imperiali lege prohibitum fuerat ne quis eos legeret aut defenderet, cœperunt Diodori Tharſenſis Epiſcopi & Theodori Mopſueſteni circumferre volumina; & ſimpliciſſimos quoſque decipientes, ajebant non ſapuiſſe nova Neſtorium, ſed antiquorum patrum perſecutum fuiſſe doctrinam; ac præterea ipſa eorum volumina malitioſe in Syrorum linguam & Armeniorum atque Perſarum tranſtulerunt. Sed ubi hoc agnoverunt Acacius Epiſcopus Melitinenſis & Rabula Edeſſenus, ſcripſerunt Epiſcopis Armeniæ ne Theodori Mopſueſteni libros ſuſciperent, utpote qui hæreticus eſſet & auctor Neſtoriani dogmatis. Quod graviter tuliſſe Cilices patet ex ſynodico adverſus Tragœdiam Irenei cap. 43. & 44. & ex Liberato.

Congregati ſunt ergo in unum venerabiles Armeniæ Epiſcopi, & miſerunt duos Presbyteros Leontium & Abelium ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum cum libellis ſuis & uno volumine Theodori Mopſueſteni, ſcire volentes utrum doctrina Theodori an Rabulæ & Acacii vera eſſe probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniorum libellos & illud Theodori volumen, ac diligentius utraque examinans, tomum Armenis ſcripſet & deſtinavit; in quo poſuit, ad interimendas Neſtorianorum verſutias, qui duas in Chriſto inducunt perſonas, unum de trinitate incarnatum; quem & direxit Joanni Antiocheno per Theodotum Diaconum ſuum cum excerptis capitulis ex voluminibus Diodori ac Theodori quæ miſſa erant ab Armeniis. Hortatus eſt vero Joannem ut pro communi fide ſervanda ipſe tomum eundem cum ſuo Concilio ſuſciperet & ſubſcriberet, & ut anathematizaret impia illa capitula. Extat porro tomus ille Procli in tomo hoc Conciliorum pag. 421. datus Conſtantinopoli conſulatu Theodoſii Auguſti XV. & Valentiniani IV. id eſt anno Chriſti cccxxxv. Joannes autem & qui cum eo erant congregati Epiſcopi legentes eundem tomum, & ejus laudantes compoſitionem, ſubſcripſerunt in eo, & Proclo tranſmiſerunt. Sed Baſilius quidam Diaconus ſumens tomum Procli, quem Armeniis ſcripſerat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos ſuis libellis annectens, obtulit Cyrillo ejuſdem urbis antiſtiti; ac deinde Conſtantinopolim veniens, libellos compoſuit & Archiepiſcopo Proclo porrexit, aſſocians cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiſcopo obtulerat. Proclus vero jam deſtinaverat tomum ſuum Armeniis, nullam in eo de Theodoro faciens reprehenſionis mentionem. Quod cognoſcens Baſilius, ſcripſit libellum adverſus libros Theodori, vitandus eos eſſe docens ſicut Arii & Eunomii blaſphemias.

Poſt hæc autem, occaſione accepta, ſurrexerunt quidam monachi ab Armenia Apollinaris ſectatores, portantes excerpta capitula, ut dicebant, de libris Theodori Mopſueſteni vel aliorum ſanctorum patrum qui illo in tempore contra Apollinarem ſcripſerant; & intrantes Conſtantinopolim, ac circumeuntes totius orientis civitates & univerſa monaſteria, damnanda eſſe cum auctoribus clamabant, accuſantes ea Neſtoriano ſenſu fuiſſe conſcripta.

Tunc Joannes Epiſcopus Antiochenus omnes orientis Epiſcopos evocavit Antiochiam ſyncdum ea de cauſa celebraturos; ex qua ſcriptæ ſunt epiſtolæ, una ad Theodoſium Imperatorem, alia ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum, tertia ad Proclum Conſtantinopolitanum, in quibus Theodorus laudibus in cœlum efferebatur. Et ejus quidem quæ ad Imperatorem Theodoſium ſcripta eſt fragmenta habemus apud Facundum & in ſynodico adverſus Tragœdiam Irenæi, unde nos hæc deſcribende cenſuimus.

Fragmenta epiſtolæ ſynodalis ad Imperatorem Theodoſium.

THeodorus enim, quem quando dicimus, virum dicimus in epiſcopatu clarum finem habentem, & quinquaginta pene annis fortiter repugnantem cunctis hæreſibus, & in expoſitionibus quas in omnibus Eccleſiis orientalibus faciebat, & quibus in regia civitate valde eſſe comprobatus apparet, a nullo quoquam neque majorum neque ſimilium judicatus eſt hæreticus; e contrario autem ab omnibus ſacerdotibus, propter eam quæ illi aderat doctrinæ gratiam, in admiratione ſemper eſt habitus, & ſuperiorem honorem gloria poſſedit; & non a ſacerdotibus tantummodo, ſed a ſacratiſſimo veſtro avo, dicimus ter beato & a Deo imperii ſceptra ſumente & vobis tranſmittente Theodoſio, qui in deſiderio viſionis viri factus, in Eccleſia ejus doctrinæ fuit auditor magnus ille Imperator, nec arbitratus eſt alterum ſe talem comperiſſe doctorem ſuperadmiratus quidem ejus doctrinam & colloquio delectatus atque obſtupefactus tunc quem nunc ſpernunt aliqui, tamquam ſortem ſumentes probandi & reprobandi obeuntium doctorum quos volunt. Jam vero & a veſtro imperio pro ſui reverentia & ſpiritali ſapientia ei ſæpius atteſtatum eſt, & veſtris literis honoratus eſt. ET INFRA. Iſte ille eſt Flaviani magni Antiochenſium ſanctæ Dei Eccleſiæ Pontificis amantiſſimus diſcipulus, & beati Joannis Conſtantinopolitani Epiſcopi condiſcipulus, cujus memoriam redivivam feciſtis, maximam hinc gloriam pietatis veſtræ imperio facientes. ITEM INFRA. Si autem quicquam, Imperator ſancte, obſcurum eliquis inveniri dicat in ejus

Facundus l. 2. c. 2.

Idem lib. 6. c. 3. 5. lib. 2. c. 4 Synodicon c. 200.

vel

vel aliorum literis, hoc retractationi necessarium non est. Quorum enim vita in sacerdotio & ministerio optimum habuit finem, his præclaram gloriam dedicamus, & non ex illis eos judicamus de quibus aliqui atrociter eos accusant. Impossibile enim est, cum homines sint qui in Ecclesia docent, ut calumniantium vituperationes effugiant. Et quid de Ecclesiæ doctoribus dicimus? quoniam & ipsa sancta evangelia multi hæreticorum ad suam recipiant voluntatem, divina dicta vertentes, & in multas partes corpus Ecclesiæ discindentes. Hæc in brevi pietatem vestram nos omnes Episcopi qui in Antiochiam Dei sumus gratia congregati docuimus. *Et post hæc, cum multos & antiquos doctores Ecclesiæ nominatim commemorarent, perhibentes eos similia docuisse Theodoro, ad ultimum dicunt.* Arbitramur autem etiam ipsi pio imperio esse inutile, dum homines huc atque illuc jactari coguntur, nec quiescere permittuntur ab hac importuna hominum inquietudine.

Ad hæc Imperator ista respondit; quæ licet edita jam sint supra cap. 219. synodici, hic tamen damus ex editione quæ extat apud Facundum, diversa nimirum ab ea quam exhibet synodicum.

c Idem lib 8. c. 3. Imperatores Cæsares Theodosius & Valentinianus, victores, triumphatores piissimi, semper Augusti, Deo amatori Joanni Archiepiscopo & synodo cum eo in Antiochia congregatæ. Turbam atque tumultum qui evenit in oriente nostrum cognovit imperium per religiosissimum & sanctissimum patrem nostrum & Episcopum Proclum. Quoniam ergo pro quiete & pace omnium providemus, præcipue autem pro fide catholica, quæ nostrum quoque custodit imperium, vestræ scribimus sanctitati quatenus pacem obtineatis & nullum verbum intendatis eorum qui volunt contra salutem propriam religionem sanctissimam conturbare. Intentio etenim nostræ divinitatis illa est, ut omnes homines cum quiete degant, præcipue autem sanctæ Dei Ecclesiæ, per quas & nos salvamur & nostrum pollet imperium. Hac itaque voce quieti Ecclesiæ providentes nos aliquid de vobis utilius [z] (expectamus. Est autem hac utilius) nisi ut hoc quoque cum omni statuatis Ecclesia, ne quis adversus eos qui in ejus pace defuncti sunt quicquam de cetero tale præsumat,

z Hæc addita ex MS. Veronen. Capituli.

Synodi epistola ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum.

Facundus lib. 8. c. 4. Vide etiam lib. 1. c. 1. lib. 8. c. 5. lib. 11. c. 1. & 8.

DEO amabili & sanctissimo Episcopo Cyrillo Joannes Antiochiæ & qui cum eo Deo amabiles Episcopi. Convenientes ex unaquaque provincia quæ in oriente sunt Dei gratia in civitatem amabilem Christo Antiochiam, propter literas sanctissimi Episcopi Domni Procli. Et INFRA. Nunc autem iidem ipsi, velut ex somno exsurgentes, perrexerunt ad regiam civitatem, & eam perturbantes, ecclesiasticam pacem, quantum in ipsis est, turbaverunt. Sanctissimo enim Episcopo Proclo tomum recte revera & pie habentem, quem ad Armenios scripsit, nobis destinante, & nostrum quærente consensum, omnia facta sunt a nobis, & in nullo minus fecimus. Erat autem & hoc in præsenti tempore supervacuum, propter quod jam Dei gratia omnes ubique unum & eundem custodiunt pium intellectum. Solent enim aliquoties res quæ quasi necessariæ videntur, nisi opportune fiunt, augmentum perturbationis accipere. Aliud etiam malum est in istorum festinatione manibus extensis, & alter tomus excerpta quædam habens B. Theodori, qui fuit Mopsuestiæ Episcopus, & ea quæ ille diversis libris dixisse videtur, volentes eis anathema inferre. Propter hoc petimus ut mentem tuam nobis applices studiosius quam in aliis rebus, & dignare considerare malum opus hoc esse, nisi communi sententia illud extinguere labores. Dedit enim tibi Deus super velle etiam posse, ut in commune omnes juves. Sunt in illo tomo quædam incerta, & aliter quam dicta sunt intelligi valentia, confitemur hoc etiam nos: plurima vero eorum aperta videmus, & sine aliqua ambiguitate recta. Sed illis quæ putantur obscura, similia multa & a plurimis anterioribus ejus & gloriosis patribus dicta invenimus: & periculum hinc pendet non leve, ne in istis etiam illorum solvamus, ejus viri reprobantes dicta qui in episcopatu quidem defunctus, agonibus autem adversus Arianos & alios hæreticos decem millibus per omnem suam vitam ubique decoratus est. Quod si fiat, multa etiam ab aliis sanctis patribus aperte dicta retractaturi sumus & reprobaturi. Excerptis enim istis similia quædam invenimus apud ter beatum & nobilem Athanasium, quædam etiam apud beatum Basilium, quædam apud Gregorium utrumque, multa vero & apud Amphilochium sæpius dicta, non parva vero & apud communem patrem B. Theophilum. Sunt enim quæ etiam tua sanctitas ita confitetur, & eundem de illis habes intellectum. Quædam etiam ab ipso amabili Deo Proclo in eodem ipso tomo quem ad Armenios misit, quo multis sensibus istis decerptis concurrit. Et dies nos deficiet percurrentes beatum Eustachium Antiochiæ civitatis Episcopum, qui fuit pro recta fide in Nicæno Concilio, & magnæ famæ [a] Alexandriæ vestræ, sed etiam post illos sanctissimos Episcopos, Meletium, Flavianum, a quibus plura istis concordantia dicta sunt. Quid jam dicam de his qui in occidente secundum doctrinam & eandem confessionem decorati sunt, quos etiam tua sanctitas melius novit? Intende itaque, rogo, ad quod præcipitium nos impellant, qui ad nullam utilitatem verbis contendunt. Quid non hinc læsionis vel corruptionis & confusionis plenum generetur, si aperiamus januam his qui [b] dicta transeuntium patrum evertere? quale damnum non apertum erit dicta non solum refutare, sed etiam anathematizare? Ut enim aliud alicui placeat, aliud non, in aliquorum dictis, sive antiquorum, sive posteriorum, sive [c] non nostrorum, alia ratio est. Ut autem & anathema eis imponatur, arbitramur, audax & asperum apparere, etsi personæ cum dictis non anathematizentur. Quis enim nostrum [d] speret quod alium possit movere? aut quid horum non præbeat occasionem semper ut populi perturbentur? Et hoc quidem & viventibus & transeuntibus contingere solet; quod non scienti tantum hæc dicimus, sed etiam plus omnibus considerare valenti magnitudinem hujus absurditatis. Quid autem non speramus ex hoc desiderabile Nestorii defensoribus? Quis enim eum non honorabit, si cum isto & aliis, qui

a Cod. Veron. Cap. Alexandriæ vestræ.

b Id. Cod. velut dicta.

c Id. Cod nunc. a

d Id Cod. speret non defungi, aut aliquo non dictum est aliquid quod aliorum est.

in

in episcopatu vitam deposuerunt, simul anathematizetur? ant ubi ejus opinio per hoc non accipiat incrementum? Quis autem deceptorum hominum, de istis occasionem assumens, non confessorem vocaverit, veluti propter illos passum [a] quæ passus est, quæ etiam illi qui in Ecclesia fulserunt passi sunt? Quis autem mentem habentium nescit, quia ea quæ dure a B. Theodoro dicta sunt, necessitate compulsus dixit? Proponebat enim eum totus in commune oriens inter eos qui ante nos fuerunt, sicut virtutem multam doctrinæ habentem adversus hæreses, contra quas pugnans & dimicans multa quadam divisione usus est, non ex pravo intellectu veniens, sed efficacius adversus hæreticos illo modo uti judicans; neque unitatem summam ignorans vel negans, absit, (pleni enim hujusmodi sunt omnes ejus libri) sed naturarum proprietates amplius dividens, sicut ei pugna quam adversus hæreticos habuit faciendum dicebat. Hoc & tua religiositas dispensavit aperte in anterioribus literis vestris, ad satisfactionem quorundam venerabilium coepiscoporum nostrorum; quod & ipsum tuæ virtutis tuæque sapientiæ proprium est.

Ad has literas Cyrillus respondit magnifice pro memoria Theodori, multum eum laudans, laudans insuper orientales quod magni viri nomen famamque generose tuerentur adversus invidos. Extat epistola ejus responsoria in collatione quinta Concilii Quinti, illic accusata falsitatis. Ejus tamen fragmenta aliquot habentur apud Facundum lib. 3. cap. 6. & lib. 8. cap. 5.

[a] Id. Cod. ini.

Fragmenta epistolæ ad Proclum Episcopum Constantinopolitanum.

TOmum qui ad Armenos factus est a reverentissimo nostro filio Diacono * Theodosio, qui dignus est tuis dispositionibus ministrare ob eam quæ inest ei super ætatem diligentiam, & petivimus, & cum omni delectatione ejus fecimus mentionem. Faciebat autem nobis delectationem non pulcritudo compositionis sola, neque argumentationum multitudo contra utramque partem adversantium pertractata, quantum ipsa sacrorum dogmatum cautela simul & pietas; pietas quidem, qua regalem divinarum scripturarum in his quæ dicebantur, verbum veritatis recte confitens pergebas, non sine testimoniis scripturæ præsumens aliquid ex potestate propria prædicare: cautela vero, quia cum divinis scripturis etiam patrum dicta ad probandum quæ dicebantur proponebas. ET INFRA. Siquidem sobrie agere velint qui turbis & juvenilibus levitatibus contra commune corpus Ecclesiæ nunc nescio unde potestate sumpta utuntur, & suas quidem patrias relinquentes, venientes vero ad imperii urbem, & calumnia adversum proprios Episcopos eorum qui illic sunt sordidantes auditus, non utique nunc necessarium fuerat. ITEM INFRA. Nimis nostræ animæ vulneratæ sunt, quia non solum nos viventes tales calumnias ab his qui conturbare volunt Ecclesias continue sustinemus; sed & qui bene de vita profectus est B. Theodorus, & qui quinque & quadraginta annis clare in doctrina præfulsit, & omnem hæresem expugnavit, & nullam alicubi detractationem ob orthodoxis in vita suscipiens, post longi temporis hinc discessum & post multa certamina, & post decem mille libros adversus errores conscriptos, & posteaquam in conspectu sacerdotum & Imperatorum & populorum probatus est, periclitatur quæ hæreticorum sustinere & illis [b] primus prædicari. Et adjiciunt quæ intermissa fuerunt, dicentes: [c] Hac nos confusione & turbis compleverunt, non autem nos solum, sed & Christianos populos, qui hæc cognoscentes nullatenus sine turba ecclesiasticas celebrationes impleri permittunt, sed adversum nos seditiones faciunt, nec usque ad auditum passi suscipere quod adversus dormientes patres meditabantur anathema, & decem millia adversus nos mala minantur, si quid ab aliquo fuerit tale præsumptum. Sciat autem & hoc tua sanctitas, quia scripturas antiquorum doctorum Ecclesiæ requirentes, decem millia talia & his similia invenimus, qualia quidam malo more ex libris B. Theodori colligentes, & corpus reliquum abscindentes, tuæ obtulerunt sanctitati. Etenim apud magnum martyrem Ignatium, qui secundus post Petrum Apostolorum primum Antiochenæ sedis ordinavit Ecclesiam, & apud beatissimum Eustachium, qui sanctorum patrum, qui apud Nicæam congregati sunt, primus existens fidem orthodoxam confirmavit, & apud sanctissimum & beatissimum Athanasium, qui millia millium certaminum pro evangelicis dogmatibus passus est, ad hæc autem & apud Basilium & utrumque Gregorium, qui ejusdem sententiæ fuerunt, & apud beatissimum Flavianum, Diodorum, & Joannem, qui clara luminaria orientis fuerunt totius, rursum autem & apud beatissimum Ambrosium, qui omnes partes Hesperias illustravit, & apud beatissimum Amphilochium probatissimum doctorem, necnon & apud B. Atticum tuum patrem, & apud alios decem millia, ut non singulos percurramus, consona decerptis his capitulis invenimus, quibus anathematizatis, necesse est & ea quæ a prædictis patribus sunt dicta complecti. Et quis de cetero nostris adsit doctrinis, sic admirabilibus & famosissimis viris post mortem damnatis? Non nostrum est ergo glorioris eorum qui præcesserunt opinionibus insultare, neque judicare eos qui honorate defuncti sunt, sed solius judicis vivorum & mortuorum.

[b] Id. Cod. proximus. Hæc.
[c] Id. Cod. Hæc.

Fragmentum ex responsoria Procli.

QUando enim ego scripsi tuæ sanctitati oportere aut Theodorum aut alios quosdam qui pridem defuncti sunt anathemati subdi, aut nominatim alicujus [d] fieri mentionem? Sed puto, sicut & ipsæ literæ ad tuam sanctitatem directæ clamant, nihil difficile vel pravum epistola continet, sed quia oportet omni suspicione liberari & detrahentium ora consuere ex hoc quod in tomo directo subscripsi, & illa capitula quæ subjecta sunt repuli, utpote subtilitatem non habentia pietatis. Neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam, qui jam defuncti sunt, scripsi tibi, Deo amantissime, aut anathematizetur aut abdicetur. Sed neque carissimus * Theodorus, qui a nobis directus est, Diaconus talia mandata percepit.

Facund. lib. 8. c. 2. & 5.
[d] Cod Vetus. *fieri.*
Supra Theodosius.

Huc usque acta ad hoc Concilium Antiochenum pertinentia, prout ea colligere potuimus. Approbatum autem illud fuisse a Concilio Chalcedonensi docent Facundus & Liberatus.

CON-

* Leg. Theodoro.

Synodicon. c. 196.

CONCILIUM THESSALONICENSE

Habitum anno CCCCXXXV.

ANNO CHRISTI 435. Ex nova Baluzii Collectione.

AFirmari non potest hanc synodum Thessalonicensem fuisse habitam. Illud tantum scimus, rumorem percrebuisse de ea congreganda. Sic enim docet epistola Xysti III. Romani Pontificis ad Episcopos Illyrios, data VIII. Idus Julias Theodosio XV. & Valentiniano IV. Consulibus, quæ scripta est *universis Episcopis synodo apud Thessalonicam congregandis*. Edita est in actis Concilii Romani sub Bonifacio II. in tomo proximo Conciliorum præsentis editionis. ANNO CHRISTI 435.

CONCILIUM ILLYRICUM.

Anno CCCCXXXVII.

ANNO CHRISTI 437. Ex Suppl. P. Mansi T. I. pag. 320.

AD patres Illyricos in synodum collectos epistolam illam suam dedit Sixtus III. quam Stephanus Lariſſenus episcopus in concilio Romano III. sub Bonifacio II. utpote causæ suæ profuturam, recitandam exhibuit. En verba Pontificis ad episcopos per Illyricum consistentes: *In commune fraternitatis vestræ datur nobis appellare concilium. Ille* (Apostolus B Paulus) *singulas epistolis suis visitat ecclesias; nos tot pariter credimus ecclesias nostris appellare nos literis, quot estis qui ad sanctam Synodum convenitis*. Signatur epistola *XV. Kal. januarias Aetio iterum & Sigisvulto Coss.* anno nempe 437. Stet ergo anni hujus in Illyrico & forte Thessalonicæ concilium, reliquis huc usque collectoribus ignotum. ANNO CHRISTI 437.

[a] CONCILIUM [c] CONSTANTINOPOLITANUM

In causa primatus Alexandrini, sub præsidio Procli Constantinopolitani Episcopi.

ANNO CHRISTI 439. Causa Concilii.

[a] *Concilium Constantinopolitanum*.) Cum Dioscorus Alexandrinæ ecclesiæ diaconus, Constantinopoli degens, ejusdem Alexandrinæ ecclesiæ apocrisarium ageret, veterem controversiam de jure diœceseos & primatus exsuscitans, ad Alexandrinum episcopum pertinere instabat, omnibus orientis ecclesiis præsidere, utpote quod in ecclesia catholica, post Romanum pontificem, Alexandrinus primatum obtineret. Cui cum episcopus Antiochenus potissimum contradiceret, ideo quod distinctio & divisio diœcesium auctoritate apostolica semel ordinata, Nicæni aliorumque conciliorum canonibus confirmata esset, congregata hanc ob causam synodo, post diligentem causæ discussionem, patres unanimi consensu definierunt, ut quæ in Nicæno aliisque conciliis de hac re olim constituta fuissent, rata ac firma manerent. Pro juribus Antiochenæ Ecclesiæ Theodoretus Cyri episcopus acerrimus defensor insurrexit. Unde factum, quod (sicut ipse testatur) Dioscorus ex hoc tempore eum gravi & diuturno odio prosecutus fuerit. Hæc ex epistola 86. Theodoreti. Baronius anno 439. n. 42. & 43. ANNO CHRISTI 439. Acta Concilii.

[a] CON-

[a] Fictitium putat hoc Concilium Garnerius in historia Theodoreti, quam tomo 5. operum ejus inseruit cap. 7. & ex eo Pagius ad annum Christi num. 13. & 14.

ANNO CHRISTI 439.

ANNO CHRISTI 439

[a] CONCILIUM I [b] REGENSE, [ω]

Cum Ebreduni a duobus contra canones ordinatus esset episcopus, sub die III. Kalendas Decemb. celebratum, [a] Theodosio Augusto XVII. & Festo viris clarissimis consulibus, * [c] anno Christi CCCCXXXIX Valentiniani III. Augusti decimoquinto, Sixti III. Papæ octavo.

TITULI CANONUM.

I. *Ut duo, qui soli ordinationem præsumpserant, ab omnibus deinceps ordinationibus & conciliis abstineant.*
II. *Ut Ebreduni, remoto eo qui perperam fuerat assumptus, alia fiat legitima ordinatio.*
III. *Armentario, qui perperam fuerat ordinatus pœna remissa, chorepiscopi nomen certis legibus indultum.*
IV. *De clericis, qui ab Armentario temere provecti dicebantur.*
V. *Quod presbyteris liceat privatim benedictionem desiderantibus impertiri.*
VI. *Ut defuncto episcopo, ecclesiæ illius curam vicinus gerat episcopus.*
VII. *Ne quis ad ordinationem veniat, nisi metropolitani literis invitatus.*
VIII. *Ut singulis annis bini fiant conventus.*

☞ *Veteres tituli hujus Concilii Ex cod. ms. Luc. sign. 124. Ex quo etiam dantur variantes & canones aliam habent dispositionem ab editis.*

I. *De multa duorum qui ordinationem præsumpserunt.*
II. *De remotione ejus, quem ordinare perperam duo præsumpserunt.*
III. *De indulto eidem peregrini vel corepiscopi nomine.*
IV. *Ut presbyteri privatim Fidelibus desiderantibus benedicant.*
V. *De ordinanda ecclesia defuncto episcopo.*
VI. *Ne quis ad ordinationem veniat, nisi metropolitani literis invitatus.*
VII. *De conventu annuo.*

Vetustissimi alii tituli Ex vetustiss. Cod. Lucensi signato num. 490.

Ex Concilio Regiense sub die XIV. Kal. Dec. Theodosio Augusto XVII. Festo Vir. Cl. cos.

I. *Irritum sit a duobus episcopis episcopum ordinare.*
II. *Quod aliquando a duobus ordinatus episcopus recipiatur.*
III. *Hæreticus & schismaticus episcopus si venerit in fidem unam Diœcesem ecclesia det ei. Neophitos confirmet. Duas ecclesias non teneat. Presbyteris præponatur.*
IV. *Benedictionem presbyteri det, & confirmet Neophitum.*
V. *Episcopus qui sepelierit Episcopum vel vicini reliqui curam habeant ecclesiæ ipsius.*
VI. *Absque metropolitano non ordinetur episcopus.*
VII. *Duas vices in anno concilium fiat.*

PRÆFATIO.

B CUm in voluntate domini apud Regensem ecclesiam convenissemus, & transgressionis apud Ebredunensem ecclesiam habitæ remedium quæreretur, (*a*) qua sacris ecclesiæ canonibus, ac reverendis patrum constitutionibus omni parte neglectis, absque trium episcoporum præsentia, absque comprovincialium literis, sine metropolitani auctoritate, irritam ordinationis speciem a duobus temere convenientibus præsumptam esse clarebat; non minus doloris de præsumentium lapsu, quam de ecclesiæ ipsius convulsione, in pectoribus omnium diutina (*b*) collatione versatum est.

CANONES.

I.

C Primum itaque, quia non ulciscendi, sed remediandi studium, nutu domini, universorum pectora prorsus sacerdotali (*c*) consilio insederat, canonum in sermonibus singulis proprietate perspecta, patuit quod sicut reprobe præsumpta essent in irritum devocanda, ita eos qui reproba præsumpsissent, quamvis confundere censura cogeret; caritati liceret D absolvere præsertim cum hi qui tam perversa incidissent, a primo (*d*) lapsus ipsius die adhibitis passim precibus, culpam pœnitentes, aut ignorantiæ, aut circumscriptioni imputassent: quia etsi inveniabile crederetur sacerdotem sacerdota-

ω Habetur in Collectione Isidori. Contulit Sirmondus cum MS. Lugd. & aliis: nos cum tribus MSS. Collegii Paris. Soc. Jesu, annorum, ut creditur, amplius 800. In uno e MSS. nostris titulus hic est: *Incipiunt capitula Concilium Reginense tredecim* alio, quo continetur indiculus Synodorum, hæc de Regensi verba sunt Isidori: *Regensia sub Hilario Arelatensi*. In *Episcoporum, in quo statuti sunt canones septem, quorum auctor maxime Hilarius Episcopus extitit: subscribentibus Severiano, Audentio, & ceteris*. Hard.

(*a*) Cod. Luc. *quia*. (*b*) *Collectatione*. (*c*) *concilio*. (*d*) *lapsu ipsius dici*.

dotalia ſtatuta neſciſſe ; levius tamen erat , quam ſi ore impudenti fateretur ſe nota calcaſſe. Itaque eos qui tam incondita , ac tam inſtabilia uſurpaverunt placuit miſericordiæ & caritatis occurſu , ita in communionem dilectionemque recipi , ut ſcirent ſecundum recentem & ſaluberrimam Taurinatis ſynodi definitionem , ad perpetuam vitæ iſtius ſuffuſionem , nullis ſe de cetero ordinationibus , nullis ordinariis interfuturos eſſe conciliis (*a*) qui tantæ corruptionis tam deteſtanda exempla præbuerant.

Conc. Taurinenſe Can. 3.

II

Ebredunenſi eccleſiæ ante omnia mature viſum eſt conſulendum, quia quatuor de biennio menſibus ſacerdote legitimo deſtituta hoc gravius ægrotaverat , quod clerus innocens , ac diſciplinæ , ut probatum eſt, memor quorumdam laicorum inſolentia ac varia perturbatione vexatus , etiam in ſacerdotibus ac miniſtris minas ac jurgia , & vim acerbiſſimam periculoſe pernicioſa nuper cæde pertulerat , nec poterat differri bonorum ac diſciplinæ memorum expectatio, ne viderentur contumacium & inquietorum vota palpari ; quorum conſpirationes (*b*) iniquæ , machinationeſque , & in præteritum , quantum deprehendi poſſint , animadverſione eccleſiaſtica puniendæ , & in futurum anticipandæ erant . Itaque ordinationem , quam canones irritam definiunt , nos quoque evacuandam eſſe cenſuimus , in qua prætermiſſa trium præſentia , nec expetitis comprovincialium literis , metropolitani quoque voluntate neglecta , ptorſus nihil , quod epiſcopum faceret oſtenſum eſt . Itaque placuit in voluntate domini , remoto eo qui perperam aſſumptus erat epiſcopus , fieri omnino fratrum conſtitutionem eccleſiaſtica traditione ſervata.

III

Verum quia bæc ſancta ſynodus non diſciplinæ tantum curam , ſed & miſericordiæ geſſit : cumque occurreret , quod ſe Armentarius diebus proximis eidem eccleſiæ multa aſſentatorum inſolentia retuliſſet ; occurrebat tamen (*c*) quod a nonnullis ſacerdotum in hoc ipſum confirmatus , ſe etiam private domui reddidiſſet ; quod epiſtolas ad clerum ipſum emiſerat , quibus epiſcopatum , quem ſe non indeptum agnoſcebat , (*d*) appetere nunciaverat , eradi nomen ſuum petens , & hoc ipſum quod inſtabiliter in ſe præſumptum erat, jam tunc inordinatum & irritum futurum proteſtatum eſſe confirmans : in illam potius partem declinata ſententia eſt , ut juveni educato in timore domini plus ſuſtragaretur , quod in actu vitioſiſſimo interdum ſana ſenſiſſet, quam quod juvenilibus titillationibus in aliqua parte ceſſiſſet. Itaque prætermiſſis his, quæ in regreſſu ipſius eum , abſque ullius excuſationis effugio , ſocietate culpæ reſperſerant , velut innocentem eumdem præterire ſacerdotes domini, qui huic concilio aderant, damnatione vacuum maluerunt. [d] Quod ergo in quibuſdam ſchiſmaticis (*e*) magis quam hæreticis recipiendis Nicænum concilium ſtatuit a ſingulis per territoria ſua, hoc etiam præſens conventus in hoc ſtatuit ab omnibus debere ſervari . id eſt, ut cuicumque de fratribus tale aliquid caritatis conſilia dictaverint , liceat ei unam parochiarum ſuarum eccleſiam cedere in qua aut chorepiſcopi nomine, ut idem canon loquitur , aut peregrina, ut ajunt , communione (*f*) foveatur. Primum itaque ſtatuitur , ut hoc in qualibet provincia , præterquam in Alpina maritima , liceat . Quam ſi in aliqua parte acceſſerit , ut malorum incitator , & quietis impatiens , damnationi , quam in ſe provocaverat ſubjacebit. Sed & ſi quis eidem quidquam ex his quæ ſtatuta ſunt tranſgredienti communicaverit , a communione omnium fiat alienus. Deinde ut quolibet in loco præterquam in publico egerit, tum ne quis ei locus decernatur , quem curiæ & civitatis ſpecies, aut ordo nobilitat. Additur, ne unquam in civitatibus, vel ſub epiſcoporum abſentia, offerre præſumat, nec ordinare vel ultimum clericum, nec in ea quidem eccleſia, quæ illi cujuſcumque miſericordia fuerit attributa : nec ulli epiſcoporum , vel ſuccedente ætate aſſumpto in rudimentis ſuis huic in aliquo, quaſi pro ætatis reverentia, cedere liceat ; nec uſquam ipſi quidquam de epiſcopalibus officiis uſurpare , præterquam in eccleſia, quam cujuſquam miſericordia fuerit indeptus: in qua ei ſolum neophytos confirmare, & ante presbyteros offerre conceditur. Quod ſi unquam aliquid , caritate alterius provocatus, de habitationis commutatione variaverit , non aliter in alia eccleſia requiem

Conc. Nicænum Can 8

* in Mſ. R menſi : De duſio eidem peregrini v chorepiſcopi nomine.

(*a*) addit : *quia nihil ſalubre ab illis ſtatuendum expectaretur, qui* &c.
(*b*) Deeſt *inique*.
(*c*) addit : *quod ante admonitionem diſceſſiſſet, quod a nonnullis* &c.
(*d*) *apte renuntiaverat*.
(*e*) *Magis quam hæreticis* deeſt.
(*f*) *frueretur*.

quiem accipiat, quam priori renunciaverit: nec omnino unquam duarum eccleſiarum gubernationem obtineat: cui etiam in ea, quæ ipſi conceditur, miniſtros a civitatis epiſcopo neceſſe eſt ordinari.

IV.

Sane quia miniſtrorum mentio facta eſt, & nonnulli ab ipſo inventi excommunicati, temere in clero provecti dicuntur: ſtatutum eſt eos qui ita aſſumpti ſunt deponendos: quibus autem nulla converſationis macula præjudicaverit, prout Ebredunenſi ſacerdoti conſtituendum (*a*) viſum eſſet, aut in eccleſiæ ſuæ miniſterio tenendos, aut ad ipſum quocumque habitaſſet transferendos. Plebi quam acceperit ex conſtitutionis hujus permiſſu benedicere, & ut ſupra definitum eſt, in una eademque eccleſia neophytos confirmare in caſtellis ac vicis totum illi ante presbyteros ſicubi venerit liceat, quod in civitatibus omnino (*b*) præſcribitur.

V.

Et inter minutas has diſcuſſiones (*c*) & indefinitas viſum eſt, omni presbytero per familias, per agros, per privatas domos, pro deſiderio fidelium, (*d*) facultatem benedictionis aperire quod nonnullas jam provincias habere ſuccurrit. Huic autem etiam in eccleſiarum plebibus, per loca tamen magis, quam per urbes, hoc idem viſum eſt eſſe tribuendum. In eccleſia quoque, in qua ordinatus fuerit, conſecrandi virginem, ſicut confirmandi neophytum, jus habebit. Et per omnia, ut ſit multæ indulgentiæ teſtimonium, ſemper ſe inferiorem epiſcopo, ſuperiorem presbytero agat. Mandatis votiſque omnium ſanctorum proſequentibus vivat in timore domini, quietem colat, Deo ſerviat, ſynodi circa ſe benevolentiæ gratias agat, ſemperque indignum ſe indultis, & negatis imparem eſſe fateatur.

VI.

In commune autem, omnes qui convenerant ſacerdotes, ſibimetipſis contra hujuſmodi ſcandala præcavendum cenſuerunt. Itaque propter ejuſmodi temeritatem, tali definitione conſultum, ut de cetero obſervaretur, ne quis ad eam eccleſiam, (*e*) quæ epiſcopum perdidiſſet, niſi vicinæ eccleſiæ epiſcopus, exequiarum tempore accederet; qui (x (*f*) viſitatoris vice) tamen ſtatim eccleſiæ ipſius curam diſtrictiſſime gereret, ne quid ante ordinationem diſcordantium in novitatibus clericorum ſubverſioni liceret. Itaque cum tale aliquid accidit, vicinis vicinarum eccleſiarum inſpectio, recenſio, deſcriptioque mandatur.

VII.

Hæc autem omnia exequiarum tempore, uſque ad ſeptimam defuncti diem aget. Exin ſe eccleſiæ referens, mandatum metropolitani ſimul cum omnibus ſanctis epiſcopis opperietur. Nec quiſquam ad eccleſiam, quæ ſummum amiſerat ſacerdotem, niſi metropolitani literis invitatus, accedat; ne a plebe decipiatur, & vim pati voluiſſe videatur.

VIII.

* Quæ voluntate communi in voluntate domini conſtituta, omnes communi conſenſu conſervanda, neque, quod abſit, ſine offenſa omnium ac Dei a quoquam tranſgredienda (*g*) definiunt: adjicientes, ut ſecundum antiquam conſtitutionem, ſi quies temporum erit, bis in anno conventus agant. Certe inter quaslibet anxietates neglectis propriis ac domeſticis neceſſitatibus, (*h*) quoquo modo ſimul gratias agentes Deo, quo donante quidquid ſpiritu conſiderant conſurgentes, ſolum Eccleſiæ remedium, remota ultionis prurigine, atque omni animoſitate, quæſiſſent. canon V. Nicænus.

Vulgatæ Conciliorum editiones & vetera exemplaria manu exarata canones iſtius Concilii octo tantum exhibent. Attamen optimus ille & veterrimus Iſidorianæ collectionis codex, qui ſervatur in bibliotheca Eccleſiæ Urgellenſis, cujus exemplar nos habuimus beneficio illuſtriſſimi doctiſſimique viri Petri de Marca Archiepiſcopi Pariſienſis, duos ſequentes canones ponit poſt ſeptimum, octavumque interim omittit. Horum autem duorum canonum alter deſcriptus ſane eſt ex ſynodo Antiochiæ celebrata temporibus Papæ Julii, ſed interpolatus, fortaſſis ſecundum eam quæ tum in Eccleſia Gallicana erat diſciplinam. Utcumque ſe res habeat, iſthic eos damus quales leguntur in libro Urgellenſi. Ex nova Baluzii Collectione.

De his qui Eccleſiarum vel eorum cultoribus id eſt ſacerdotibus ſeditioſi extiterint.

PErventum eſt huic ſanctæ ſynodo quod aliqui ignoti inſtitutiones canonum faſtu ſuperbiæ [3] editiones antiqui hoſtis conſilio emutilare nituntur:

1 Incluſa quæ ſunt parentheſi, ea non ſunt apud Iſidorum Mercatorem, ſed ſunt in Pariſ. *Hard.*
2 Ita MSS. Pariſ. in Collectione Iſidori abeſt hic canon. *Harduinus.* 3 Forte, *editiores.* Hard.
(*a*) *Viſ ſumus.* (*b*) *proſcribitur.* (*c*) *& indefinitas*, deeſt. (*d*) *facultas ſit benedictiones* &c. (*e*) *in qua epiſcopus obiiſſet.* (*f*) uncis incluſa deſunt. (*g*) *deficiunt.*
(*h*) *quomodo ſemel gratias agentes Deo, quotquot ſpiritu conſiderante* &c.

urchard. lib. 89.

an. 2. Valenni in Hiſpania.

qui non humiles, ſed ſuperbi, ſeditionemque Eccleſiabus Dei vel ejus ſacerdotibus perſiſtunt. Placuit omni ſynodo hos tales ab Eccleſia Dei & a cœtu catholicorum ſegregari ac excommunicatos exilio relegari; ut poſt correcti ſatisfactionem pœnitentiæ, ad ſanctam communionem poſſint idem admitti, non ad clerum.

Ut bis in anno Concilium agitetur.

SUfficere viſum eſt bis in anno per ſingulas provincias Epiſcoporum Concilium fieri ſemel quidem poſt tertiam hebdomadam paſchalis feſtivitatis, ita ut in quarta [1] quoque hebdomada quæ conſequitur, id eſt, media Pentecoſten, Concilium compleatur. Admoneant autem comprovinciales Epiſcopos ii qui perampliorib. id eſt in metropolitanis civitatibus degunt. Secundum vero Concilium Idibus Octobris poſt vindemiæ temporibus habeatur, qui dies apud Græcos Iperbereti menſis decimus invenitur. In ipſis autem Conciliis & Presbyteros & Diaconos & judices ſive curiales ac privati præſentes eſſe oportet; & omnes quotquot ſe læſos exiſtimant, cauſas enarrent, & ſynodicam expectent ſententiam. [2] Nec liceat aliquibus apud ſemetipſos Concilia (Metropolitanorum queat eſſe præſentia &) abſque Metropolitanorum Epiſcoporum conſcientia facere, quibus de omnibus cauſis veridicum ac fideliſſimum conſtat emiſſum eſſe ſanctionis judicium.

Sicut in nomine Chriſti conſedimus, manu propria ſubſcribamus.

SUBSCRIPTIONES.

Ego [3] Hilarius Epiſcopus, juxta id quod univerſis ſanctis coepiſcopis meis, qui mecum ſubſcripſerunt, placuit, * definita patrum ſecutus, his definitionibus (*a*) ſub die III. Kalendas Decembris, Theodoſio Auguſto [4] XVII. & Feſto viris clariſſimis conſulibus ſubſcripſi.

* ſtatuta.

Ego Severianus Epiſcopus huic definitioni interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Audentius Epiſcopus his ſtatutis interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

* Julianus.

Ego * Julius Epiſcopus his ſtatutis interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Arcadius Epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Auſpicius Epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Severus epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Claudius Epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Valerianus Epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Nectarius Epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Aſclepius Epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego [5] Theodorus epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Maximus Epiſcopus his definitionibus interfui & ſubſcripſi, die & conſule ſupraſcripto.

Ego Vincentius presbyter Epiſcopi * Conſtantini, ab eodem ordinatus, interfui & ſubſcripſi vice ipſius. (*b*)

* Conſtantini.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Regenſe* in veteribus libris dicitur, non Regienſe; in quibuſdam, *ſynodus habita in civitate Regenſi*. Sic & Fauſtus, qui epiſcopus Regienſis dici vulgo ſolet, ab antiquis ſcriptoribus Regenſis nuncupatur, & territorium Regenſe a Gregorio Turonenſi lib. 4. cap. 37. Nec dubium, quin ubi in concilio Valentino Hiſpaniæ ſynodus Regienſis nominatur, Regenſis appellari debeat. Vera enim & priſca ſcripturæ ratio fuit Rejenſis: nam & urbem ipſam, ut Sidonius docet, Rejos vocabant. Poſtea Regenſis ſcribi cœpit, quia utriuſque vocis apud Gallos idem eſt ſonus, ſicut in *majeſtas* & *mageſtas*.

2 *Theodoſio* XVII. *& Feſto*,) Quidam *Fauſto*, ſed mendoſe. Fauſtus enim prædecessoris anni conſul fuerat cum Theodoſio XVI. In codice Lugdunenſi, quem unum præcipue in his ſubſcriptionibus ſecuti ſumus, ſub finem *Coſtantiani* legitur pro *Conſtantini*.

EJUSDEM NOTÆ POSTUMÆ, NUNC primum editæ.

Ex Labbe appendice.

D Synodi occaſio & cauſa fuit, quam titulus indicat, vitioſa ordinatio epiſcopi Ebredunenſis. Vitioſam autem triplici ex capite affirmant, quod ſine tribus epiſcopis facta ſit, quod ſine comprovincialium epiſcoporum literis, quod ſine auctoritate metropolitani. Tria hæc enim ad legitimam epiſcopi ordinationem exigit canon IV. ſynodi Nicænæ. Sed de tertio capite, hoc eſt de conſenſu & auctoritate metropolitani, quæri haud abs re poteſt, unde locum habeat, ubi ſermo eſt de ordinando epiſcopo Ebredunæ civitatis, quæ ipſa erat metropolis: cum ordinandi metropolitani poteſtas ſit penes epiſcopos provinciæ. Omnino hinc apparet, quod ante monuimus, Ebredunenſem epiſcopum, licet ejus civitas caput eſſet provinciæ Alpium maritimarum, nondum tamen hoc tempore metropolitani jura obtinuiſſe in eccleſia, ſed alteri obnoxium fuiſſe metropolitano, nempe Arelatenſi, qui jus in Ebredunenſem ſibi vindicabat, ut ſynodus hæc ab Hilario Arelatenſi habita declarat.

E *Regenſe*.) Ita veteres libri, non *Regienſe*. Sic & Fauſtus, qui epiſcopus Regienſis dici vulgo ſolet, ab antiquis ſcriptoribus Regenſis nuncupatur. Paulus diaconus lib. III. Gregor. Turon. lib. IV. territorium Regenſe. Nec dubium qui ubi in concilio Valentino Hiſpaniæ ſynodus Regienſis nominatur, Regenſis appellari debeat. Vera enim & priſca ſcripturæ ratio fuit, Rejenſis, nam & urbem ipſam, ut Sidonius docet, Rejos vocabant. Poſtea Regenſis ſcribi cœpit, quia utri-

1 Forte, *quaque*, Hard. Locus corruptus. Forte delenda, quæ ſunt incluſa parentheſi. *Hard.*
3 MS. *Helarius*. Hard. 4 MS Pariſ. unus, XVI. alter XVII. *Hard.* 5 MS. *Theodorus*. Hard.
(*a*) *Id. Decembris. Conſtantiani.* (*b*) *Julius & Valerianus* deſunt in hoc codice, & pro Conſtantini habet *Con-*

utriusque vocis apud Gallos idem est sonus, sicut in *majestas* & *magestas*.

Can. I. *Primum itaque*.) Duobus episcopis, qui hoc sibi usurparant, ut soli episcopum ordinarent, pœnam irrogat, quam synodus Taurinensis can. III. in hujusmodi præsumptores constituerat, ut nullis deinceps ordinationibus, nullisque ordinariis conciliis interfint. Nihil enim est æquius, quam ut qua quis abutitur potestate, illa careat. Itaque synodus Nicæna in Meletium Lyci episcopum, qui presbyterorum ordinationes ad Alexandrinum episcopum spectantes temere sibi arrogarat, pœnam decrevit τὸ λοιπὸν μήτε ἐν πόλει, μήτε ἐν κώμῃ χειροτονῶν. *Ut nullum de cetero neque in urbe, neque in vico ecclesiæ ministrum ordinaret.* Theodoretus lib. IV. Histor. c. XXIII. & synodica concilii ad Alexandrinos. Simplicius vero papa epistola III. Gaudentio Aufinienſi episcopo, qui ordinationes illicitas contra canones perpetrarat, ordinandi potestatem auferri jussit, & hoc in ejus ecclesia officio fungi Severum alterius sedis episcopum.

Can. II. *Ebredunensi ecclesiæ*.) Rejecto Armentario, qui perperam a duobus fuerat consecratus, alterum in Ebredunensi ecclesia, viginti jam mensium spatio rectore destituta, legitimum episcopum ordinari jubet. B

Can. III. *Verum quia hæc S. Synodus*. Armentarium eundem intra provinciam Alpium maritimarum consistere vetat: permittit ut extra eam liceat episcopo, qui voluerit, unam illi de parochiis suis concedere, in qua aut chorepiscopi nomine ministret, aut peregrina communione fruatur. In quo se synodi Nicænæ secutam exemplum profitetur, quæ Catharorum sive Novatianorum episcopis, cum ad ecclesiam redeunt, χωρεπισκόπου τόπον chorepiscopi locum dari statuit canone VIII.

Chorepiscopi nomine.) Chorepiscopi, quasi χώρας, id est regionis, episcopi dicti, olim fuerunt præcipui episcoporum ministri, qui ἐν κώμαις καὶ χώραις, per vicos & agros, ecclesiarum quæ extra civitatem erant, curam gerebant. Ordinabantur enim ab episcopo civitatis, eique suberant, & episcopalia munera pro illius arbitrio nutuque administrabant. Quamquam autem chorepiscoporum per canones sæpe rescissa est potestas: numquam tamen cautum, ne plus quam uni ecclesiæ præessent, aut ne inferioris ordinis clericos ordinarent. Quare Armentario, cui hæc interdicuntur, nomen potius quam officium chorepiscopi, minus illi certe quam licebat chorepiscopis, indultum videtur. C

Peregrina communione.) Peregrina communio dicebatur, quæ peregrinis in alia ecclesia concedi solebat. Armentarius igitur, si ecclesia ei attribuenda erat, quam gubernaret, peregrinus esse desinebat, in ecclesiæ illius matriculam referendus: sin autem, non ut gubernaret, sed ut in ea tamquam hospes & peregrinus versaretur, peregrina communione impertiendus erat, de qua pluribus ad synodum Agathensem dicendum erit.

Can. IV. *Sane quia ministrorum*.) Clericos Ebreduni ordinarat Armentarius, & in his quosdam excommunicatos. de quibus præcipit synodus, ut deponantur; de reliquis vero, ut in arbitrio sit Ebredunensis episcopi, vel in ecclesia sua illos retinere si velit, vel ad locum D transferre, quem incolet Armentarius.

Can. V. *Omni presbytero*.) Presbyteris permittit, ut privatim benedicant, non publice in ecclesia. Nec privatim ergo ante hoc tempus benedictionem dabant in his provinciis Galliæ. Postea licuit. Unde in synodo Agathensi can. XLIV. publicam tantum dare prohibentur, non privatam. *Benedictionem*, inquit, *super plebem in ecclesia fundere presbytero penitus non licebit*. In Oriente vero, ut de aliis nunc locis nihil dicam, utraque presbyteris benedictio concessa, quod elicitur ex verbis S. Basilii ad Amphilochium can. XXVII. de presbytero nefariis per ignorantiam implicito: μήτε πάνυ δημοσίᾳ, μήτε ἰδίᾳ ἀλογῶν: *Nec publice*, inquit, *nec privatim benedicat*. Quod enim mulctæ causa facere illos vetat, argumento est extra culpam licuisse.

Ad Ecclesiam quæ Episcopum perd.) Ad defuncti E episcopi exequias venire jubetur vicinus episcopus, & curam ecclesiæ ipsius gerere, omniaque recensere ac describere, ne quid pereat: mox ad ecclesiam suam redire, donec a metropolitano ad successoris ordinationem cum aliis evocetur. Qua de re iterum in synodo Aurelianensi II. can. V. & VI. tum maxime in concilio Valentino Hispaniæ can. II. III. & IV. *Secundum Regiensis*, inquit, *synodi constituta, episcopo de corpore recedente, vicinior illi accedat episcopus qui ex nunc exequiis celebratis statim ecclesiæ ipsius curam gerat, &c.*

Can. VIII. *Bis in anno conventus*.) Binæ synodi provinciales. De his enim a synodo Nicæna fuerat decretum canone V. αἱ δὲ συνόδοι γινέσθωσιν, μία μὲν πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, ἑβδόμῃ δὲ περὶ τὸν μεσοπόρου καιρόν. *Concilia*, inquit, *celebrentur, unum quidem ante quadragesimam, secundum autem circa tempus autumni*. Quod Romæ quidem solitum observari docet Leonis Magni epistola V. ad episcopos Siciliæ. At in Gallia, quominus bis quotannis metropolitano cum suis provincialibus convenire liceret, crebri motus, & alia sæpe obstabant, ut innuit Arausicanus quoque canon XXIX Ideo exceptionem hoc loco synodus adjecit, *si quies temporum erit*: & unicum in anno conventum alii canones indixerunt; ut synodi Agathensis canon XLVIII. *annis singulis congregari placuit*. Idemque sæpius repetunt aliæ synodi Gallicanæ: quomodo & in Africa statutum a concilio III. Carthaginensi can. II. *Singulis quibusque annis concilium convocari*. Et in Hispania concilii Toletani III. canone XVIII. decretum similiter, *ut episcopi semel in anno die Kalendarum Novembrium in unum conveniant*. In Oriente quoque ipso, etsi binos conventus Nicæna, ut dictum est, synodus præscripserat, itemque Chalcedonensis can. XIX. postea tamen sexta synodus, id est in Trullano canone VIII. eamque secuta posterior synodus Nicæna canone VI. propter varias difficultates, conventum quotannis unicum exegerunt.

SUBSCRIPTIONES.

EGO *Hilarius Episcopus*.) De hoc dubium esse non potest, quin Hilarius sit Arelatensis, quem ante annos decem Honorato successisse docuimus. De ceteris, qui subscribunt, hoc universim pronunciare licet, episcopos omnes videri partim ex ea Viennensis provinciæ parte, quæ Arelatensibus vicinior erat, partim ex Narbonensi II. & Alpina maritima, in quas Arelatenses episcopi jus sibi & imperium hoc tempore vindicabant. Ex his Auspicium Vasiorensem episcopum fuisse, constat ex synodo Vasensi post triennium habita. Valerianum, Cemelienſem nostrum esse conjicio, Maximum Rejensem, Constantinum, qui per vicarium interfuit, Vappincensem. Nectarius porro, cujus sedes ignoratur, is est omnino, qui Romam ab Hilario, ut est in ejus vita, post aliquot annos missus est ad Leonem papam una cum Constantio incertæ item sedis episcopo.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium*.) Causam habiti concilii ipsa acta manifeste aperiunt. Ebredunensis episcopi ordinatio a duobus tantum episcopis contra canones facta irritatur: ordinantes injuncta pœna mulctantur: episcopi ab hæresi aut schismate ad ecclesiam redeuntes, quo loco habendi sint, definitur. De defunctorum episcoporum cura & exequiis statutum est, ut proximior episcopus harum rerum curam assumat: post habitum consensum metropolitani, defunctum septimo die sepeliat; ad ordinationem ulterius nemo, nisi a metropolitano vocatus, accedat. Acta synodi.

b *Regense*.) Hactenus ab omnibus fere creditum fuit, hoc concilium habitum Regii in Æmilia, vel ut nunc loquimur in Lombardia: cum tamen res gesta alterum Regium, in Narbonensi provincia situm, satis indicare debuerit; siquidem in eo agatur de consulendo ecclesiæ Ebredunensi, quam in Gallia transalpina sitam esse manifestum est. De constituendo episcopo Galliæ transalpinæ in concilio cisalpino actum fuisse, non est credibile. Fuisse in transalpina Gallia ejus nominis civitatem, indices Vaticani demonstrant; qui sic habent: *Archiepiscopatus Rheginensis in Calabria: episcopatus Regiensis in Æmilia sub Ravennate metropolitano*. Antoninus in itinerario inter civitates provinciæ Narbonensis secundæ ponit civitatem Retensium, forte Regensium. In Celtico indiculo, qui commentariis Cæsaris additus est, Regenæ & Regenensis episcopatus mentio habetur, sicut etiam Ebreduni, & episcopatus Ebredunensis. Accedit quod iidem ferme episcopi omnes nominati reperiuntur & subscripti in Concilio Arausicano, in Gallia Narbonensi, post annum sequentem sub consulatu Cyri celebrato, qui huic etiam Regiensi concilio interfuerunt & subscripserunt. Utramque igitur synodum in una eademque Narbonensi provincia habitam fuisse non facile prudens aliquis negaverit. Denique subscriptiones episcoporum Epaunensis concilii demonstrant, Ebredunum ejusque ecclesiæ episcopum, de cujus ordinatione perperam facta in hoc concilio disputatum fuit, Viennensi metropoli, & consequenter Narbonensi provinciæ in Gallia, subditum fuisse. His adde quod Sidonius Apollinaris lib. 6. epistola ultima ad Patientem episcopum Lugdunensem recensens populos Narbonensis provinciæ, scribit: *Quantas tibi gratias Arelatenses, Regenses, * Aveniocus, Arausionenſis quoque & Aloënſis, Valentinæque & Tricassinæ urbis professor exolvant?* Ex quibus omnibus satis evidens est & manifestum, quod hoc concilium non quidem Regii Lepidi, sed potius Regii Galliarum in provincia Narbonensi celebratum fuerit; quamquam ex viris doctissimis non pauci contrarium teneant. Baronius anno 439. Locus habit concilii. Avennicus.

num.

num. 44. In Nicoliana editione hæc eadem fere omnia huic concilio præfixa fuerunt.

Chronologia corrupta.

c *Æra* 472.) Hæc chronologia, ſecundum æram Hiſpanicam erronea eſt, & ſequenti chronologiæ Chriſti & conſulum contraria. Nam ſi triginta octo annos, quibus Æræ ſupputatio chronologiam Chriſti ſuperat, ab ea ſubtrahas, remanent quadringenti triginta quatuor: adeoque non ſubſiſteret, quod in principio & fine actorum ſynodalium refertur, hanc ſynodum decimoſexto Kalendas Decembris Theodoſio XVII. & Feſto conſulibus, anno nimirum Chriſti 439. celebratum eſſe.

Canon 3. Occaſio hujus conſtitutionis quæ.

d *Quod ergo in quibuſdam ſchiſmaticis*, &c.) Occaſio hujus conſtitutionis iſta fuit: Epiſcoporum eorum qui Pelagium ſectati fuerant quidam pœnitentiam ſimulabant, ut ſedem ſibi merito ademptam reciperent. Ut ergo patres concilii certo aliquo & evidente experimento diſcerent, qui vere, quive ex iis ficte pœniterent, conſtitutionem decreverunt, ne qui ex ſchiſmaticis aut hæreticis ad eccleſiam redirent, ſedibus ac dignitatibus ſuis, quibus privati erant, reſtituerentur. Exemplo Sixti pontificis ad hæc conſtituenda commotos fuiſſe patres, eſt admodum probabile. De quo S. Proſper in chronico hæc ait. *Hac tempeſtate Julianus Atellanenſis jactantiſſimus Pelagiani erroris aſſertor, quem dudum amiſſi epiſcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis ſpem præferens, meritus in communionem eccleſiæ irrepere: ſed iis inſidiis Sixtus papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum peſtiferis conatibus patere permiſit: & ita omnes catholicos defectione fallacis beſtiæ gaudere fecit, quaſi tunc primum ſuperbiſſimam hæreſim gladius apoſtolicus * denuntiaſſet.* Vide Baronium anno 439. num. 45.

* detruncaſſet.

Observatio P. Antonii Pagi ad an. Chriſti 439. n. 15. & 16.

Celebrata anno 439. die 29. non vero die 16. Novembris, ut legitur apud Baronium, Synodus Regienſis in ſecunda Provincia Narbonenſi, cui non Hilarius Narbonenſis, ut habet Baronius, ſed ſanctus Hilarius Arelatenſis Epiſcopus præfuit. Qui huic ſubſcripſere, fuere Epiſcopi omnes, partim ex ea Viennenſis Provinciæ parte, quæ Arelatenſibus vicinior erat, partim ex Narbonenſi ſecunda & Alpina maritima, in quas Arelatenſes Epiſcopi jus ſibi hoc tempore vendicabant. Hilarius de cauſa ordinationis Armentarii cognovit tanquam primus Gallicanarum provinciarum Metropolitanus, ad quem referri deberet de gravioribus cauſis, quæ per Provincias emergerent, ſecundum ea, quæ a Zozimo Papa fuerant conſtituta, idque ad exemplum Epiſcopi Theſſalonicenſis. Baronius ſcribit in hac Synodo Regienſi optime de Pelagianis Epiſcopis conſultum eſſe: *Accidit enim*, inquit, *ut cum in his temporibus nonnulli Epiſcopi, qui ſectati eſſent Pelagium, ad Eccleſiam ſe redire pœnitentes ſimularent, iis omnem recipiendi ſedem, ſpem ademerint iidem Patres, qui ipſi concilio Regienſi interfuerunt.* Verum nihil eſt in ea Synodo, unde colligi poſſit, contra Pelagianos Epiſcopos aliquid ab ea ſtatutum fuiſſe. Etenim, ut recte obſervavit Em. Card. Norifius lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 12. nulla in eo patrum congreſſu Pelagianorum mentio fit. In errorem forte Baronium duxit collector Conciliorum, qui in indice capitum ſic tertium prænotavit: *De hæreticis & ſchiſmaticis Epiſcopis, ſi ad catholicam fidem venerint, quid obſervari deceat.* Sed plane inepte; ut plerumque in aliis collectores ſolent, cum eo in capite de uno Armentario Epiſcopo Ebredunenſi ſermo ſit, & eo quidem punito, non ob Pelagianiſmum, ſed quod contra Canonum Decreta a duobus tantum Epiſcopis conſecratus fuerat, & abſque conſenſu Hilarii Arelatenſis. Statuitur autem eumdem poſſe in aliqua parochia cum facultate Epiſcopi titulo chorepiſcopi habitare, præterquam in Provincia maritima Alpina, a qua removebatur, neque Presbyterum poſſe ab ipſo conſecrari itemque alia nonnulla eo in concilio decernuntur. De Pelagianis vero Epiſcopis ne verbum quidem, inquit Card. Norifius. Carnerius, qui eodem tempore, quo idem Card. de hæreſi Pelagiana ſcripſit, in Diſſert. 2. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis, Synodo XV. hanc etiam Baronii ſententiam rejicit; quod nulla teſtificatione Veterum innitatur, & apertum ſit in tertio canone agi de ſolo Armentario, ejuſque ordinatoribus, & in aliis ſeptem nihil contineatur, quod ad Pelagianos trahi poſſit.

ANNO CHRISTI 440.

CONCILIUM EPHESINUM.

ANNO CHRISTI 440.

Habitum anno cccclxl.

Ex nova Baluzii collect.

Memnon Epiſcopus Epheſinus invidia motus erga Baſſianum, ſi ei credendum eſt, quia diligebatur ab omnibus ob eximiam caritatem ejus erga pauperes, nihil non egit ut eum expelleret a civitate; demum immiſit manus in eum ut ordinaret Epiſcopum Evazorum. Baſſianus vero non acquievit, nec unquam profectus eſt ad Eccleſiam cui ordinatus erat Epiſcopus. Inter hæc contigit ipſum Memnonem finem vitæ ſuſcipere. Poſt hæc Baſilius epiſcopatum accepit Epheſinum. Is autem evocans Concilium provinciæ, & diſcens ab Epiſcopis violentiam quam Baſſianus fuerat paſſus, & quoniam machinatio fuerat, alium in civitate Evazorum ordinavit Epiſcopum, Baſſiano vero reddidit communionem & locum epiſcopatus, id eſt, eum conceſſit habere nomen Epiſcopi, quo ornatus fuerat a Memnone, quamvis plebem non haberet quam regeret. Hæc ſumpta ſunt ex actione XI. Concilii Chalcedonenſis.

☞ CONCILIUM PROVINCIALE SICULUM

Circa annum cccclxl.

Ex Idacii Chronico ann. CCCCXL.

Miſit Panormo V Cl. Dominicus Schiavo.

Genſericus Siciliam deprædatus, Panormum diu obſedit, qui damnati a Catholicis Epiſcopis Maximini, apud Siciliam Arianorum Ducis, adverſus catholicos præcipitatur inſtinctu, ut eos quoquo pacto in impietatem cogeret Arianam; nonnullis declinantibus, aliquanti durantes in Catholica fide conſummavere martyrium.

OB-

☞OBSERVATIONES
DOMINICI SCHIAVO PANORMITANI.

POst devictos quarto Christi sæculo Arium, ejusque sectatores, anno circiter 440 Maximinus Arianorum Antesignanus, ac pessimi corvi malum ovum, in Siciliam descendens Catholicos homines ad insaniissimi Præceptoris sui iniqua dogmata inclinare conatus est. Ut tantis ergo malis Episcopi Siculi celeriter subvenirent, ea, qua pollebant, doctrina, ac constantia in defendenda Catholica fide, congregata Synodo pestem illam e finibus suis expulerunt. Quis autem iste fuerit Maximinus, doctissimus Tillemontius (*a*) laudabili sane conjectura opinatus est, illum eumdem esse, qui anno 428. Hippona, ac Carthagine cum magno, ac sanctissimo Ecclesiæ Doctore Augustino ad propugnandas Arii nequitias iniit singulare certamen. Perfidissimus iste Præsul in Africam devenerat cum Sigisulfo Comite, suisque Gothis, ibique coram Heraclio Presbytero, aliisque viris gloriabundus suas insanias disseminare effreni audacia totis viribus satagebat (*b*), at condicto die magni Augustini doctrina, ac argumentis deterritus, sponte a Carthagine exulavit, & in nostram Insulam navigando descendit, in qua merito ut diximus, ab Episcopis damnatus, diabolica furens insania, Gensericum, ac Vandalos Arianos in sui vindictam ad Siciliæ depræd ationem vocavit; quod equidem illi arrisit; Genserieus namque Dux tanta crudelitate in Siculos est debacchatus, ut innumeri martyris palmam obtinuere, alii ærumnas, carceres, ac tormenta forti animo substinuerunt (*c*). Ex hisce non est silentio prætereundus sanctissimus Lilibetanæ Ecclesiæ Episcopus Pascasinus (*d*), qui ut doctrina, ac sagacitate alios antecedebat Siciliæ Præsules, sic forte primus, ac præcipuus fuerat Concilii promotor contra Maximinum; ex quo sane evenit, ut Gensericus illum præ aliis *nuditate, atque ærumnis in amarissima captivitate condemnaret*, sicut ipsemet episcopus Pascasinus in epistola ad S. Leonem Pontificem lamentabili dolore descripsit (*e*). Hæc sunt, quæ de Siculo Concilio ex tempore colligere mihi contigit; aliorum namque Præsulum illustria nomina Barbarorum incursionibus periere.

ANNO CHRISTI 435. melius 440.

☞CONCILIUM ANTIOCHENUM

ANNO CHRISTI 435. melius 440.

Sub Joanne patriarcha in causa tomi a Proclo CPtano in Theodorum Mopsuestenum scripti.

Anno 440. celebratum.

Ex Suppl. Mansi to. I. pag. 319.

SI quid video in Liberati breviario non semel, sed bis Joannes Antiochenus causam Theodori Mopsuesteni in concilio tractavit. Semel quidem statim post acceptum Procli librum & doctrinam Theodori tomo illo refutatam. Tunc vero ait Liberatus cap. X. *Joannes & qui cum eo erant congregati episcopi legentes tomum & ejus laudantes compositionem subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt.* En concilium Antiochenum quod anno 435. consignari oportet, cum eo ipso anno tomum Procli ad Armenos datum ex ejus subscriptione constet. His narratis Liberatus historiam suam prosequens addit, Basilium quemdam Diaconum Procli tomum ad S. Cyrillum detulisse, a quo libros adversus Diodorum Tharsensem & Diodorum Mopsuestenum ea occasione scriptos obtinuisse. Hos libros eumdem Basilium secum tulisse CPolim quo tempore Proclus tomum suum destinaverat ad Armenos. *Post hæc*, sequitur Liberatus, *occasione accepta surrexerunt quidam Monachi ab Armenia portantes excerpta capitula de libris Theodori Mopsuesteni, & intrantes regiam civitatem calliditate sua omnia perturbaverunt. Deinde circumeuntes totius orientis civitates & universa monasteria damnanda esse cum authoribus clamabant. Tunc Joannes Antiochenus synodo congregata tres pro Theodoro Mopsueteno dictavit epistolas. Et unam quidem direxit Theodosio imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo CPtano episcopo, laudans in eis Theodorum, & ejus exponens sapientiam.* Alterum est hoc concilium Antiochenum a priori anni 435. longe diversum, & forte etiam tempore aliquanto posterius. Ad hoc vero concilium pertinent epistolæ illæ a Liberato commemoratæ & a Baluzio concilio anni 435. nonnisi per errorem adscriptæ. Quamquam enim in illis Joannes sermonem habeat de tomo Procli ad se transmisso, nihil tamen affert ex quo arbitrari cogamur tunc primo Antiochiæ visum illum probatumque fuisse. Theophanes in Chronographia ejusdem rei & concilii meminit ad annum Alexandrinum 5933. qui anno æræ Christianæ 440. respondet. Huic ergo chronologiæ, melioris defectu, standum esse censeo.

CON-

(*a*) Tillemontius *in* Augustino *art.* 341. *Tom.* 13. *F.* 912. *edit. Ven. & in* Eugenio *art.* 11. *Tom.* 16. *F.* 515.
(*b*) Possidius *in vita* Augustini *cap.* 17. *& in Tom.* 8. *operum* S. Augustini *edit. PP. Maurit.*: Ceillier *Histoire gener. des Auteurs sacres Tom.* 8. *art.* 9. *§.* 7. *n.* 5. *& sequ. F.* 648. *& seq. Dupin Bibliotheca Script. Ecclesiast. Tom.* 3. *in* S. Augustino *F.* 464.
(*c*) *De Sicula persecut. vandalica legendi sunt* S. Victor Uticensis, S. Prosper, S. Isidorus, Paulus Diaconus, Procopius, Ado Viennensis, *& diserte eruditiss.*: Ruinart *Historia persecutionis vandalicæ part.* 2. *cap.* 6. *F.* 227. *edit. Venetæ.*
(*d*) *De* S. Pascasino *episcopo Lilybetano videatur Cl.* Mongitorius *in Biblioth. Sicula Tom.* 2. *F.* 118. *& 119.*
(*e*) Pascasini *Epistola inter opera* S. Leonis *edit.* Quesnel *post. epist.* 2.

ANNO CHRISTI 440.

☞ CONCILIUM EPHESINUM

ANNO CHRISTI 440.

Inter annum 434. *&* 446. *celebratum.*

Inter annum 434. & 446 Ex Suppl. Manſi pag. 17. 518.

BAſſianus quidem Epheſinus presbyter, ab A epiſcopo ſuo Memnone invitus atque reluctans ordinatus fuerat epiſcopus Evazorum. Ille nec acceptavit epiſcopatum, nec diœceſim ſuam adivit; quare eidem Memnoni defuncto ſuccedens Baſilius, de illa Baſſiani cauſa cognoſcendum ſibi ratus, *concilium provinciæ* evocavit; a quo re plene diſcuſſa judicatum eſt, ut Evazinorum epiſcopatus alii daretur, Baſſiano vero *communio & locus epiſcopatus*, id eſt dignitas, nomen, & honor redderetur. Hæc omnia in actione XI. concilii Chalcedonenſis leguntur. Cum igitur Baſilius Epheſinus epiſcopus a Proclo Conſtantinopolitano initiatus fuiſſet epiſcopus; ut in eadem actione XI. concilii Chalcedonenſis legitur, & ſub eodem obierit, ut ex toto ejuſdem actionis contextu liquet, egeritque Proclus in archiepiſcopatu ab anno 434. uſque ad A. 446. intra ſpatium illud temporis concilium iſtud collocari oportet.

ANNO CHRISTI 440.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA LEONIS PAPÆ I.

ANNO CHRISTI 440.

Ex libro pontificali.

Dantur variantes ex Cod. 490. Luc.

a LEo natione Tuſcus, ex patre Quintiano, B *b* ſedit annos vigintiunum, menſem unum, dies tredecim. Hujus temporibus fecit Demetria ancilla Dei baſilicam S. Stephano via Latina, milliario tertio, in prædio ſuo. *c* Hic invenit duas hæreſes, Eutychianam & Neſtorianam. Hic ordinavit præcepta ſua auctoritate, & miſit ad Martianum Auguſtum (*a*) catholicum principem fidelem. Et facta collatione cum eodem principe, collecti ſunt epiſcopi. Et factum eſt concilium ſanctum (*b*) epiſcoporum in * Chalcedonia, in martyrio ſanctæ Euphemiæ. Et congregati ſunt 256. ſacerdotes, & alii 406. epiſcopi, quorum chirographus cucurrit (*c*), qui congregati ſunt una cum tomo, hoc eſt, fide apoſtolicæ eccleſiæ C Romanæ. (*d*) Sed & in præſentia catholici principis Martiani Auguſti congregatum eſt concilium, numero, * mille 200. epiſcoporum una cum Auguſto Martiano, qui expoſuerunt fidem catholicam, duas aſſerentes naturas in uno Chriſto Deo & homine. In quo loco piiſſimus Auguſtus Martianus una cum uxore ſua Pulcheria, depoſita regia majeſtate, fidem ſuam expoſuerunt ante conſpectum ſanctorum epiſcoporum, ubi & damnaverunt Eutychen, & Neſtorium, & Dioſcorum. Et iterum imperator Martianus Auguſtus cum conjuge ſua Pulcheria Auguſta, chirographo proprio fidem ſuam exponentes, poſtulaverunt ſanctum concilium, ut dirigeret ad ſanctiſſimum papam Leonem, D (*e*) rogante ut fidem catholicam exponeret. Beatus vero Leo direxit fidei catholicæ tomum, * & expoſuit damnans omnes hæreſes. Idem beatiſſimus Leo archiepiſcopus multas epiſtolas fidei miſit, quæ hodie archivo eccleſiæ Romanæ reconditæ tenentur. * Hic firmavit frequenter ſuis epiſtolis ſynodum Chalcedonenſem. Ad Martianum Auguſtum miſit epiſtolas 12. Ad Leonem Auguſtum epiſtolas 13. Ad Flavianum epiſcopum epiſtolas 9. Ad epiſcopos per orientem epiſtolas 18. per quas fidem ſynodi confirmavit. Hic renovavit poſt cladem Vandalicam omnia miniſteria ſacrata argentea per omnes titulos, (*f*) de conflatis hydriis ſex, duas baſilicæ Conſtantinianæ, duas baſilicæ beati Petri apoſtoli, duas beati Pauli apoſtoli, quas Conſtantinus Auguſtus obtulit, quæ penſaverunt ſingulæ libras (*g*) centum. Hic renovavit baſilicam beati Petri apoſtoli, & fecit ibi cameram, quam & ornavit. Et beati Pauli baſilicam poſt ignem divinum renovavit. (*h*) Fecit & cameram in eadem, ſimiliter & in baſilica Conſtantiniana. Fecit quoque baſilicam ſancto Cornelio epiſcopo & martyri, juxta cœmeterium Calliſti via Appia. *d* Hic propter nomen Romanum ſuſcipiens legationem, ambulavit ad regem Hunnorum, liberavit totam Italiam a periculo hoſtium. Hic conſtituit monaſterium apud Petrum apoſtolum. Hic conſtituit ut intra actionem ſacrificii diceretur, ſanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam, &c. *e* Hic quoque conſtituit, ut monacha non acciperet velaminis capitis benedictionem, niſi probata fuerit in virginitate* (*i*) 69. annis. Hio etiam conſtituit, & addidit ſuper ſepulcra apoſtolorum ex clero Romano cuſtodes, qui dicuntur cubicularii. Hic fecit ordinationes quatuor per menſem Decembrem in urbe Roma, presbyteros 81. diacones

Calcidona Orientis in baſilica S. E.

numer. 600.

& firmavit ſynodum ſanctam.

& decretalem quam per univerſum mundum ſpargens ſeminavit.

60.

(*a*) *orthodoxum principem catholicum &c.* (*b*) *eccleſiaſticum in Chalcedonia.* (*c*) *cucurrit CCCCVIII. epiſcoporum qui &c.* (*d*) *Romanæ cum chyrographo Sanctit epiſcopi Leonis, ſed & catholici &c.* (*e*) *Leonem, damnantes omnes hæreſes. Idem &c.* (*f*) *conflatas biſdrias* (*g*) *centenas, de quibus omnia vaſa renovavit ſacrata. Hic renovavit &c.* (*h*) *Fecit & cameram in eadem.* Deeſt.

(*i*) *Sexagiſta*

cones 31. episcopos per diversa loca num. 185 Qui etiam sepultus est apud beatum Petrum apostolum, III Idus Aprilis. Et cessavit episcopatus dies septem.

Notæ Severini Binii.

Leo quando pontificatum adeptus sit.

a *Leo.*) Anno domini 440. qui est Theodosii imperatoris 33. Valentiniani 16. post interregnum, teste Prospero, quadraginta & amplius dierum. septimo Idus Majas, Leo natione Etruscus, Sixti pontificis diaconus absens in locum defuncti subrogatus fuit. Sedes illius in tempora plane miserrima incidit. Nam in oriente Nestoriani, in occidente Manichæi, & Pelagii reliquiæ, ecclesiam graviter perturbabant. Cum Manichæi intra urbem latentes, ut supra in notis ad vitam Sirici pontificis prohxius ostendi, nullo judicio a catholicis & orthodoxis discerni possent, ideo quod solem, velut numen aliquod, ad orientem conversi superstitiose adorarent, ad discernendum catholicos ab hæreticis constituit, ne fideles versus orientem conversi orarent, quamtuvis pie & religiose id facerent. *Leo sermone decimoquinto, de jejunio.* Pelagianam hæresim opera sancti Prosperi plane extinxit. *Photius in bibliotheca.* Hujus temporibus Cyrillus Alexandrinus ex hac vita migravit, postaum sedem Alexandrinam triginta duobus annis administrasset. Dioscorus magna hypocrisi improbitatem tegens, in locum ejusdem successit. Terræmotus ille horribilis de quo infra in notis concilii Chalcedonensis, & Felicis III. epistolæ agemus, hujus pontificatu contigit. Quo miraculo Attilam urbem Romam devastare conantem epresserit, quidve pro fide & religione catholica summa cum Dei gloria & ecclesiæ augmento gesserit, infra ex notis conciliorum sequentium patebit. Mirum est, quod stigmaticus hæresiarcha Calvinus gloriæ avibum & ambitiosum ausit appellare huno pontificem, qui ob excellentem virtutem, doctrinam, & in cura pastorali vigilantissimum studium, ab omni antiquitate jure meritoque magnus cognominari meruit. Refert sanctus Gregorius lib. 3. epist. 30. quod hisce temporibus, dum quidam Græci de accepto brandeo dubitarent, Leo pontifex allatis forcipibus illud inciderit, & ex ipsa incisione sanguis effluxerit. Quid sit brandeum, verbis paulo anteceden bus hisce explicat. *Cognoscat autem sranquillissima domina, quia Romanis consuetudo non est, quando sanctorum reliquias dant, ut quidquam tangere præsumant de corpore, sed tantummodo in pixide bradeum mittitur, atque ad sacratissima sanctorum corpora ponitur: quod elevatum in ecclesia, quæ est dedicandæ, cum veneratione reconditur: & tanta per hoc ibidem virtutes fiunt, ac si illuc specialiter eorum corpori deferantur.* Ejusdem moris antiquissimi, ponendi vela vel sudaria supra apostoli Petri sepulcrum, ut benedictione locupletata reciperentur, meminit Gregorius Turonensis lib 1. miracul, capite 28. Refert de Leone Sophronius in prato spirit. capite 149. quod quadraginta dies perseveraverit ad sepulcrum apostoli Petri, vigiliis & orationibus insistens, petensque ab apostolo, ut pro se apud Deum intercederet, ut dimitterentur sibi peccata sua, quodque impletis diebus quadraginta apparuerit apostolus Petrus dicens ei: *Oravi pro te, & dimissa sunt tibi*, quoad pœnam, *omnia peccata tua, præterquam impositionis manuum*, indignis quibusdam ad ordines sacros promotis: *hoc solum abs te requiretur, sive bene, sive fortasse male egeris.* Fabulosum est, quod occasione mulieris manum osculantis, oblectationem humanam passus dexteram sibi ipsi præsciderit. Occasionem fabulæ dedisse videtur id quod scribitur de Joanne Damasceno, qui cum ab iconoclasta Leone dextera mutilatus effet, sanatus est a B. Virgine Dei genitrice. Plura rerum gestarum sub Leone infra attingemus in notis conciliorum.

Fabula de Leone pontifice refellitur

b *Sedit annos viginti unum, mensem unum, dies* 13.) Annis 21. minus 15. diebus a consulatu Valentiniani ad Severinum & Dagalaiphum. His enim consulibus mortuus est tertio Idus Aprilis anno 461. qui est Leonis imperatoris 5.

Quamdiu sederit

c *Hic invenit duas hæreses.*) De his omnibus fusius infra suis locis in notis conciliorum.

d *Hic propter nomen Romanum, ambulavit ad regem Hunnorum.*) De hoc grandi miraculo in Attilæ repressione, hæc Romanæ ecclesiæ vetera monumenta. *Cum Romam ardenti furore Attila raperetur, jamque copias, ubi Mincius in Padum influit, trajicere pararet, occurrit pontifex Leo malorum imminentium misericordia motus: cujus divina eloquentia persuasum est Attilæ, ut regrederetur. Qui interrogatus a suis, cur prater consuetudinem inflexus esset, atque tam humiliter Romani pontificis imperata faceret; respondit & confessus quod verum esset, nimirum se vidisse Leone loquente adstantem alium quemdam habitu sacerdotali decorum quid divinum præ se ferentem, minitantemque mortem, nisi Leonis papæ juffa capesseret.* Hujus facti meminit Cassiodorus in chron. & lib. 1. variar. epist. 4. Vide Baron. ann. 452. num. 58.

Attilam miraculose repressit Leo pontifex

e *Hic quoque constituit ut monacha.*) Ad imitationem & exhortationem S. Leonis Marcianus imperator promulgavit edictum adversus eos qui filias virgines invitas cogebant sacrum velum accipere, Deoque in perpetuum virginatis cultu dicari. prohibens ne aliqua hujusmodi a parentibus oblata virgo, ante quadragesimum ætatis annum, sacrum velamen acciperet; ut usque ad illud tempus libera esset, posset que nubere, si vellet. Eadem quoque lege exagitavit viduas illas, quæ non amore continentiæ, sed ut liberius viverent, refugerent nuptias iterare. Exat edictum in novellis tit. 8. Intelligis hinc, lector, imperatores de rebus sacris leges sancientes idipsum monitu sanctorum præsulum, ex scriptis legibus statuisse, nimiram ut imperatoria auctoritate coercerentur, qui ecclesiasticas sanctiones parvipenderent Vide Baronium anno 458, numero 4.

Marcianus de voto ac religione jussu pontificis legem tulit.

Qua nota Manichæi a catholicis discreti fuerint.

Cyrillo defuncto Dioscorus subrogatur.

Calvinus redarguitur.

Miraculosa brandei incisio.

Brandeum quid.

Brandeum quid.

Sophronius quid de Leone

☞ JOANNIS DOMINICI MANSI

AD LECTORES

PRÆMONITIO.

In novam collectionem epistolarum S. Leonis.

Si unquam alias in inserendis novis aliquibus lucubrationibus præfatione mihi opus fuit, ut consilium meum lectoribus exponerem, nunc certe maxime necessariam mihi esse duxi, cum editione Labbeana epistolarum S. Leonis Magni amota, novissimam a Ballerinis fratribus adornatam substituendam aggredior. Igitur manum ad epistolas S. Leonis admoturus simul autem versans, editiones illarum a Quesnello Cacciario, & Ballerinis adornatas, & Labbeo non visas, quam multa mihi sarcienda, supplendaque hinc inde esse intellexi. Metus hinc subiit, ne in additionibus hisce locis suis inserendis, sive mihi interdum oscitanti aliquid mendi vel transpositum obreperet, cui malo in tanta mea a loco ubi editio ista præstatur distantia, vix succurri potuisset, vel fucus aliquis fieret typographis, ut aliud pro alio solium assumerent, & loco non suo nonnulla assignarent. Tantisper ergo a consueta methodo recedens, editionem Ballerinianam pro Labbeana assumendam judicavi. Hanc præferendam cæteris existimavi, non quod præstantiorem duxerim ea quam Pater Cacciari Carmelita eodem fere tempore quo Ballerini suam adornavit & Romanis typis produxit; sed quod Venetiis excusum opus, Veneto typographo paratior erat & ad manus. Cæterum Cacciari additamenta, si quæ forte occurrerint, & in Ballerinis desiderantur, non negligam; eoque nomine virum de hac mea editione optime meritum esse, & libens agnosco, & gratus profiteor

Nunc in Ballerinorum adnotationibus inserendis, quam sniverim rationem paucis indico. Animad-

verſionum Ballerinianarum genera ſunt omnino duo; alias enim breviores ſingularum epiſtolarum textui ſubjectas ac per ſingulas fere pagellas diſtributas dederunt; alias vero ſuſiores ſive epiſtolis præmiſerunt in morem præfationis, ſive ad calcem voluminis juſtas in diſſertationes accretas rejecerunt. Priores illæ in hac editione ſervantur, non item poſteriores quas ſubducendas ideo judicavi quod noſtrum hoc propoſitum valde ab inſtituto Ballerinorum diſcrepet. Illi uni S. Leoni illuſtrando ſe totos devoverunt; hinc nihil reliqui ſibi fecerunt, ut ſcopum ſuum attingerent; nobis vero inter S. Leonem alioſque tum pontifices tum concilia partiendæ ſunt curæ. Cavendum proinde mihi erat ſive ne in ſingulis nimius editionis hujus Volumina ultra modum augerem, neve in alios nimium, in alios vero quam par eſt breviorem me gererem. Has igitur diſſertationes, præfationeſque reſecavi, ita tamen ut non omitterem interdum cum res poſcebat brevioribus meis verbis, quæ ſit de re propoſita authorum ſententia indicare.

Supereſt aliquid tangam de Mſs. codd. quo ſæpe Ballerini in ſuis adnotationibus provocant, ne lectores incerti vagentur cum indicari plures unica numerorum ſerie ſignata animadverterint.

Num. I. Signat collectionem bibliothecæ reginæ Sveciæ in Vaticano num. 1197. cui cathalogus Romanorum pontificum in Hormiſda deſinens præfigitur, & ex hoc indicio antiquitatem noſce.

II. Eſt collectio Corbejenſis Queſnello aliiſque nota ac probata, in qua pontificum cathalogus cum Vigilio deſinit.

III. Eſt Barberina 2888. & Vatic. 1342. vetuſtiſſima.

IV. Lucenſis in Cod. ſec. VIII. contenta.

V. Collectio eſt a Queſnello edita præfixo ſpecioſo titulo: Codex canonum eccleſiæ Romanæ; *eſtque fere tota Dionyſio antiquior.*

VI. Collectio Dionyſiana pura quam continet Cod. Vat. 1347. & 60. Capituli Veronenſis.

VII. Dionyſio-hadrianæa quam ſcilicet Hadrianus I. papa ad Carolum regem tranſmiſit. Hæc vero continetur in cod. 4969. ſæc. IX. vel. X. ſcripto.

VIII. Eſt collectio Hadrianæa cum nonnullis appendicibus poſtremo loco exhibitis ac in Vaticano 1353. legenda. Quarum appendicum nonnullæ ſub Hormiſda acceſſerunt.

IX. Collectio Hiſpanica, quæ ex P. Couſtantio, primum innotuit, continetque alias plures epiſtolas aliunde non cognitas. Hanc exhibet Vat. Cod. 1341. Author ex Dionyſiana, ſed mendoſa profecit.

X. Collectio Iſidori Mercatoris, quæ nonnullas epiſtolas Leonis ſupra Hiſpanicam continet, exhibeturque in cod. Vat. 630. ſæc. circiter IX. exarato.

XI. Ex Iſidoriana promanans quaſdam epiſtolas continet in Iſidoro & in Hiſpanica deſideratas, unde aliam originem oſtendunt, continenturque in Vat. Ottoboniano cod. 93. ſæc. IX. vel. X. deſcripto; cui conſonat Hincmarus opuſculo I. cap. V. ex hac collectione nonnulla laudans; alibi fruſtra quærenda Barberinus hujus collectionis codex ſign. n. 57. ad ſæculum XI. refertur.

XII. Additamentis ad Iſidorianam collectionem novis locupletiſſime abundat. Hanc ex Vat. Cod. 1340. vulgavit Merlinus, nec Schardius ex alia profeciſſe viſus eſt, dum in Baſilcenſi editione anni 1536. S. Leonis epiſtolas L. edidit.

XIII. Seſe offert in Cod. Florentino S. Marci 182. ſæculo XII. ſcripto. In eo epiſtola S. Leonis ad Africanos Mauritaniæ integra & abſoluta deſcribitur, quæ alibi fruſtra quæreretur.

XIV. Eſt collectio Avellana ſic dicta, quod ejus codex ſervatus in Vatic. 4961. ad monaſterium Fontis Avellanæ in Umbria pertinuit; ſcriptus eſt autem ſæc. XII.

XV. Arelatenſis eccleſiæ peculiaris eſt. Laudantur hujus collectionis duo antiqui codices Regius & Colbertinus, ex quibus exactus eſt codex Vallicellanus G. 99.

XVI. Collectio peculiaris eccleſiæ Theſſalonicenſis, ex qua editus eſt ab Holſtenio ſynodus Romana ſub Bonifacio II. an. 531. Extat in Cod. Barberino 3386. Huic fidem conciliat Nicolaus I. qui quaſdam epiſtolas in hac una contentas ſæpius laudat.

XVII. Eſt Chalcedonenſis continens nempe epiſtolas S. Leonis ad ſynodum Chalcedonenſem ſpectantes. Ea quidem Græce compacta creditur ipſo Leone vivente inter annum 453. & 455. De hac plura Ballerini notamque Græcam hanc collectionem Latine redditam fuiſſe ante Vigilium papam, quod illi ex Baluzio in præfat. ad antiq. verſ. conc. Chacedonenſis *acceperunt. Ita tamen interpres Latinus eas reddidit, ut quas Latinas reperit in codicibus Latinis, eas in ſuam collectionem ex ipſis codicibus tranſtulerit, cæteras in Latino minime repertas ex Græco vertit. Facile vero aliæ ab aliis diſcernuntur; cum ex Latino redditæ conſule aut die notentur, ex Græco autem translatæ plerumque chronicis notis carent. Plerumque ajo, non ſemper; cum enim priori Græcæ collectioni quæ paulo poſt concilium Chalcedonenſe prodiit, additamentum aliud poſtea acceſſerit, ut Ballerini agentes de hac collectione demonſtrant, additamenti hujus epiſtolæ quædam chronicas notas exhibent. Porro epiſtolarum hujus collectionis extat codex præſtantiſſimus 57. capituli Veronenſis, de quo hic Ballerini.*

XVIII. Codex Grimanicus Queſnello probatus, ex P. Couſtantio in præf. ad epiſtolas Roman. Pontific. num. 166. ſæculo circiter X. ſcriptus, in quo plura Romanis archivis deprompta, quamquam non omnia, ut Ballerini demonſtrant.

XIX. Collectio Ratiſponenſis Grimanico antiquior, quamquam, judicibus Ballerinis, non ſub ipſo Leonis ævo compacta; nec facile alia eſt ab ea, cujus Vigilius papa in epiſtola 3. ad Eliam Aquilejenſem meminit, laudans teſtimonium ex epiſtola ultima *Leonis nempe ex epiſt. 162. que ſane ultima eſt in hac collectione.*

XX. Continetur in cod. 237. Romani monaſterii S. Crucis in Jeruſalem, ſæculo circiter XI. ſcripto. In hac ordo epiſtolarum ab aliis diſcrepat; cætera cum ſequenti conveniunt.

XXI. Frequentiſſima eſt in Mſs. ſed ordine & lectionibus ita diverſis, ut diverſam originem referre videantur. Hujus eſt Codex Vetuſtus in bibliotheca Veneta S. Marci num. 170. ſæc. circiter XII. ſcriptus.

XXII. Codex Venetus S. Marci 79. priores 26. epiſtolas eadem ſerie cum collectione 21. continet, tum aliis interjectis ſubiicit epiſtolas alias ejuſdem collectionis nonnullis omiſſis.

XXIII. Col-

XXIII. Collectio cod. Vat. Ottobon. 297. sæc. XII. principio quidem dat epistolas 15. collectionis 8. quarum postrema est epistola 165. ad Leonem, tum interjectis nonnullis exhibet testimonia patrum ad eandem epistolam 165. pertinentia, statimque succedunt epistolæ 56. collectionis 21. immutato tamen alicubi ordine, & exceptis iis, quæ inter epistolas 15. comparent; tandem adduntur epistolæ aliæ perraræ, de quibus in hac editione.

XXIV. Cod. Vatic. 544. sæc. XII. in quo continentur epistolæ collectionis 21. & aliæ insuper 17. quæ in collectione 12. reperiuntur, quamquam lectionum discrepantia alium ab illi fontem indicant.

XXV. Ad codices Græcos quod attinet, animadvertendum censeo nihil esse quod miremur si adamussim non respondent latino originali, quod imperitiæ Græci interpretis tribuendum est. De illis eo nomine queritur S. Gregorius lib. VII. epist. XIII. ad Narsetem. Verum pace inter Ecclesias Orientalem & Occidentalem jam reddita agnoverunt pontifices Romani, Græcique præsules, approbaruntque epistolas S. Leonis nonnullas, quæ sane erant Græcæ interpretationis. Ex quo conficitur epistolas saltem illas, licet ex Græco versas, publicam auctoritatem obtinuisse. Accedit quarumdam epistolarum latinum textum periisse quarum proinde Græcus textus tamquam originalis accipiendus est. Adeundæ sunt ea de re adnotationes epistolis illis subjectæ. In Græcis hisce edendis collati sunt codd. Græcus bibliothecæ S. Marci sæc. XI. vel XII. num. 555. & num. 165. Monendi tamen sunt lectores, nonnullas Græcas lectiones in margine editionis Romanæ Conciliorum appositas non esse variantes ex Græco cod. desumptas, sed ab ipsis Romanis editoribus ex ingenio vel conjectura excogitatas.

Hæc prælibanda censui ex fusiori præfatione Ballerinorum, ne lectores in legendis eorumdem adnotationibus hæreant.

Cæterum quod de hac editione addendum succurrit ita Ballerinos retinuisse, profiteor ut de meo aliquid adderem, nempe synopsim quarumdam epistolarum S. Leonis vetustissimam ex codice Lucensi 190. descriptam, de qua in generali præfatione ad concilia dixi. Hanc vero Synopsim, judicibus Ballerinis ex collectione vetustiori, quam ejus quæ Hispanica vocatur, desumptam fuisse mihi etiam probatur; ex quo conficitur exordium sæculi VII. superare. Hi maxime tituli eruditionem lectorum exercebunt, cum quædam animadverterint quæ editis canonibus minime respondent.

Deesse etiam in hac editione rariores Sirmondi notas non sum passus cum & eruditæ sint, & a viris doctis passim studiose expetantur, & consulantur. Dederat illas Labbeus in appendice ad concilia; & ex eo dein in Concilia Labbeana Venetiis recusa translata sunt. Eo igitur consilio quo optima quæque prioris editionis retineri in hac nova curavi abesse pariter Sirmondianas adnotationes permittendum non duxi.

EPISTOLÆ
S. LEONIS MAGNI

EX NOVISSIMA RECENSIONE FRATRUM BALLERINORUM,

Quam dederunt in nova editione Operum S. Leonis Magni
Tom. I. pag. 544.

Synopsis præmonitionis Ballerinorum in sequentes epistolas I. & II. ubi & de Epistola XVIII.

Num. 1. & 2. Ex quo Card. Norisius hist. Pelag. l. 2. cap. 12. epistolam ad Septimum & alteram XVIII. ad Januarium in conspectum alteram ad alteram posuit, ex qua collatione palam factum est utrasque ejusdem esse exempli, de sinceritate alterutrius dubitari cœpit. Quesnellus epistolam ad Septimum accusat impostura; vicissim Antelmius dissert. 4. de veris operibus S. Leonis Magni, pro hujus sinceritate pugnat, totamque accusationem in alteram convertit. Ballerini utramque sinceram tuentur; ac principio quidem epistolam I. ad Aquilejensem nemo in suspicionem revocat, sed cum conjuncta sit cum epistola II. ad Severum, de qua ambigitur, hinc admonitionem suam epistolæ ad Aquilejensem præmittunt. Vindicant vero sinceritatem epistolæ ad Severum exhibitis num. 10. codicibus vetustissimis collectionis 1. sæc. VI. lucubratæ; collectionis IV. V. VIII. ac Codicis Jesuitarum Parisiensium, quem initio sæc. VII. assignant. Quid? quod etiam apparet in collect. V. quam Quesnellus publicæ extitisse auctoritatis judicans, specioso titulo codicis Romanæ Ecclesiæ *decorat? Nec est quod additamentum illi factum de epistola ad Severum comminiscatur; nam extat in omnibus collectionibus ejusdem Codicis a Pithœo & Constantio consultis sive & in Vindebonensi. Adde epistolam ad Aquilejensem omnium confessione sinceram esse, huic vero adeo cohæret epistola ad Severum, ut altera sine altera, nisi solam excipias collectionem III. in collectionibus non detur.*

Num. 11. & 12. Epistolæ XVIII. ad Januarium sinceritas vindicatur ex Dionysiano puro Vaticano 5845. & regio, in quibus apparet. Nec valet suspicio Antelmii, qui additamentum posteriori manu factum Dionysiano puro arbitratur; sicut certum est de epistola ad Mauros, quam addititiam esse constat; nam in regio Codice hæc ad Mauros epistola deest, sicut nec legitur in Cresconio, qui ex puro Dionysiano epitomen suam confecit; in utroque vero adest epistola ad Januarium. Porro scitum est Dionysium ad S. Leonis ætatem proxime accessisse.

Num. 13. *Urget Quesnellus, alienum fuisse ab ea ætate Aquilejensem* metropolitanum Provinciæ Venetiæ, & non potius Istriæ *in epistola ad Severum appellari. Curnam quæso, cum* Liguriæ Æmiliæ, Venetiarumque patres *memorentur a S. Ambrosio in epistola ad Vercellenses? Instat* (*num.* 14.) *depositionis minas in ea contineri, a quibus S. Leo in Metropolitam abstinuisset; at idem Leo in epistola X. ad episcopos provinciæ Viennensis cap.* 7. *abstinuisse se ait pro sedis Apostolicæ pietate ab Hillarii Gallicani Metropolitæ depositione.*

Num. 15. *Opponit Antelmius abhorrere a disciplina ejus ætatis, quod legitur in epistola ad Januarium verbis illis:* contra quos etiam illam Canonum constitutionem præcipimus custodiri, ut in magno habeant beneficio (*Clerici venientes ab hæresi*) si adempta omni spe promotionis, in quo inveniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant. *Quis unquam S. Leonis ætate hanc canonicam constitutionem indicaverit? Num forte Canon VIII. Nicænus? Sed ille de solis Catharis id statuit. Hisce reponimus constitutionem illam præter hanc Nicænam in tanta vetustatis caligine indicare nos nequaquam posse sed mos profecto idem exhæreticos obtinebat circa ætatem S. Leonis* (*num.* 16.) *ut ex S. Ambrosio in causa Dittinii discimus; illum enim statuit* bono pacis locum tenere presbyterii, non accipere honoris augmentum. *Insuper Innocentius I.* (*num.* 17. & 18.) *epist. XVII. ad Macedones cap.* 3. *declarat quidem canonem Nicænum de Novatianis tantum statuere*, nec ad aliarum *hæresum* Clericos pertinere; *at in eadem epistola id beneficium ad alios etiam schismaticos, & hæreticos extendi posse indicat, ac reipsa approbat judicium Anisii & sociorum, qui ordinatos a Bonoso hæretico in suos gradus receperant.*

Num. 19. *Auget suspicionem suam Antelmius, quod epistola ad Januarium partim ex epistola ad Septimum, & partim ex epistola ad Aquilejensem constata sit, quin & in ea repetatur tota epistola ad Septimum, & extrema periodus epistolam ad Aquilejensem totidem verbis exhibeat. Quis autem credat duplicem epistolam sub idem tempus ad eumdem episcopum Aquilejæ dari potuisse? At quis dixerit Antelmio eamdem epistolam ad Januarium Aquilejensem episcopum eodem tempore fuisse directam? Nonne potuit diverso tempore, licet ad eumdem dirigi? Id enim pro more consuevit S. Leo, ut ex una epistola verba assumeret in aliam epistolam, ut ex epistola* 150. *ad Basilium, &* 151. *ad Euxitheum intelligimus. Quis insuper eumdem esse episcopum Aquilejensem, ad quem epistola I. directa est, & Januarium Aquilejensem cui epistola XVIII. inscribitur, definierit? Forte* (*num.* 21.) *prioris Episcopi nomen, quod in fronte epistolæ non legitur*, Niceta *erat, ut est in editione Lovaniensi. Fateor equidem in nonnullis Codd. collectionis VIII. exprimi in XVIII. illa epistola, Januarium sed fere in omnibus aliis nomen suprimitur. Quin* (*num.* 23.) *epistolam illam I. ad aliquem Januarii prædecessorem datam fuisse ex multis conjecturis Ballerini arguere sibi videntur, præsertim ex Codice* 54. *Photii, in quo exactissima Pelagianæ hæresis historia sub initium sæculi VI. confecta per synopsim exhibetur; ex illo enim longiori discursu, quam ut hic in epitomen redigatur, conficiunt Ballerini epistolam I. ad Aquilejensem dari citius debuisse, quam initio anni* 443. *aut* 42. *cum initia Januarii in annum* 443. *Dandulus in Chronico referat. Hæc satis ad synopsim: si quis voluerit totam vim ratiocinationis Ballerinorum melius comprehendere, illos adeat Tom. I. a pag.* 567. *ad* 590.

ANNO CHRISTI 442. * Al. VI. Quæ autem antea erat 1. nunc 12. Circa an. 442.

EPISTOLA I.*

[a] Ad Aquilejensem Episcopum.

[b] *SYNOPSIS.*

I. *Male Pelagianos in communionem recipi sine erroris abjuratione, & fidei professione.*
II. *Synodum congregari præcipit, ut ab illis fidei professio exigatur.*
III. *Quid de gratia Christi sentiendum?*
IV. *Qui decretis Ecclesiæ de gratia non subjicitur, ab ea esse pellendum.*
V. *Cuilibet ibi esse permanendum, ubi ordinatus fuerit.*

CAP. I.

RElatione sancti fratris & Coepiscopi nostri [c] Septimi, quæ in subditis habetur, agnovimus quosdam Presbyteros, [d] & Diaconos, [B] Aac diversi ordinis Clericos, quos Pelagiana sive Cælestiana hæresis habuit implicatos, ita in vestra provincia ad communionem catholicam perveniſſe, ut nulla [e] ab eis damnatio proprii exigeretur erroris; & pastoralibus excubiis nimium dormitantibus, [f] lupos ovium pellibus tectos in ovile dominicum, non depositis bestialibus animis introiisse; & quod per auctoritatem canonum decretorumque nostrorum ne insontibus quidem conceditur, [g] usurpasse; ut relictis Ecclesiis, in quibus Clericatum aut acceperant, aut receperant, [h] instabilitatem suam per diversa circumferant, amantes semper errare, & numquam in fundamento apostolico permanere. Quoniam qui nullo discussi examine, nullo sunt præjudicio suæ professionis obstricti, hunc maxime [i] expetunt fructum, ut sub velamento communionis plures domos adeant, & per falsi nominis [k] scientiam multorum

ANNO CHRISTI 442. 7s. 7.

BALLER. NOTÆ.

a Variantes hujus tituli lectiones exhibuimus in præmissa Admonitione num. 21. Confer etiam notam 1. Quesnelli. Exstat autem ipsa Epistola in XIII. collectionibus diversæ originis, quas ibidem recensuimus num. 3. 5. 6. & 7. nec non apud Sichardum.

b In tabula collectionis V. Quesnellianæ hic titulus legitur cap. 82. *Ad Aquilejensem Episcopum de incauta receptione Pelagianistarum, ut de Ecclesia ad Ecclesiam nullus Ecclesiasticæ Ordinis transferatur.*

c Editi *Septimii*. Secuti sumus nostrorum præsertim vetustiorum codicum fidem, qui non solum hic, sed etiam in sequenti Epistola *Septimum* præferunt, cum quibus concinit etiam Photius cod. 54. textu allegato in Admonit. num. 23. Dein loco *in subditis* Sichardi exemplar cum quibusdam posterioribus codicibus habet *in scriptis*. At vox *subditis* Septimi relationem huic epistolæ a Leone subjectam indicat.

d Sex præstantiorum MSS. auctoritate addidimus conjunctionem &.

e Cod. Vat. 5845. *ab eisdem*. f Edit. ante Quesn. & MSS. collect. IV. & XXIV. cum exemplo Sichardiano *lupus ovium pedibus tectus .... introiret*.

g Al. *usurpare*.

h Vulg. ante Quesn. cum solis MSS. collect. XXIV. & Sichardo *instabilitate sua per diversa circumferantur*.

i Apud Sichardum *producunt*. k Duo codd. *inscientiam*.

ANNO CHRISTI 442.

rum corda corrumpant. Quod utique efficere non possent, si Ecclesiarum Præsules necessariam diligentiam in talium receptione [a] servassent: ne cuiquam eorum evagari in diversa licuisset.

CAP. II.

Né ergo hoc ulterius [b] audeatur, neve per quorumdam negligentiam introducta pernicies, ad eversionem multarum tendat animarum; [c] hac nostri auctoritate præcepti, industriæ tuæ Fraternitatis indicimus, ut congregata apud vos Synodo provincialium Sacerdotum, omnes sive Presbyteri, sive Diaconi, sive cujusque ordinis Clerici, [d] qui de Pelagianorum Cælestianorumque consortio in communionem catholicam ea imprudentia sunt recepti, ut non prius ad damnationem sui coarctarentur erroris, nunc saltem, posteaquam hypocrisis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur. Damnent apertis professionibus suis superbi erroris [e] auctores, & quicquid in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit, detestentur: omniaque [f] decreta synodalia, quæ ad excisionem hujus hæreseos Apostolicæ Sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, & in omnibus approbare, plenis & apertis, ac propria manu subscriptis protestationibus eloquantur. Nihil in verbis eorum [g] obscurum, nihil inveniatur ambiguum. Quoniam novimus hanc istorum esse versutiam, ut in quacumque particula dogmatis execrandi, [h] quam a damnandorum soliditate discreverint, nihil sibi sensuum suorum æstiment [i] esse non salvum.

Quomodo Pelagiani recipiendi?

Cumque omnes definitiones suas, [k] ad subrependi facilitatem, improbare se simulent atque deponere, hoc sibi tota arte fallendi, [l] nisi intelligantur, excipiunt, ut gratia Dei secundum merita dari accipientium sentiatur. Quæ utique nisi gratis detur, non est gratia, sed merces retributioque meritorum, dicente beato Apostolo: [m] *Gratia salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis,* [n] *sed Dei donum est, non ex operibus: ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Jesu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.* [o] Omnis itaque bonorum operum donatio, divina præparatio est: quia non prius quisquam justificatur virtute, quam gratia, quæ unicuique principium justitiæ, & bonorum fons atque origo meritorum est. Sed ab istis ideo per naturalem industriam dicitur præveniri, ut quæ ante gratiam proprio [p] clara sit studio, nullo videatur peccati originalis vulnere sauciata: falsumque sit quod Veritas ait: *Quoniam filius hominis venit quærere & salvare quod perierat.* [q]

ANNO CHRISTI 442. CAP. III.

1. qu. 1. *Gratia si non* c. 1. *Ephes.* 2. 8.

Luc. 19. 10.

Cavendum ergo dilectioni tuæ est, magnaque diligentia providendum, [r] ne per hujusmodi homines extincta dudum scandala suscitentur: & de excisо olim dogmate aliquod in provincia tua ejusdem mali germen oriatur: quod non solum in radicibus suis crescat, sed etiam sanctæ Ecclesiæ sobolem [s] veneno sui oris inficiat. Qui correctos se videri volunt, ab omni suspicione se purgent; & obediendo

CAP. IV. *Al* V.

nobis

BALLER. NOTÆ

a Al *servarent* cum MSS. collect. XXIV. & Sichardo. Dein verba, *ne cuiquam eorum evagari in diversa licuisset*, desiderantur in MS. Vat. Reg. collect. I. Sichardus omittit *in diversa*.

b Verbum *audeatur*, quod Quesnellus ex suorum codd. fide exclusit, restituimus auctoritate sex nostrorum MSS. qui ad quinque collectiones diversæ originis, & maxime insignes pertinent, inter quos memorandi præcipue sunt quatuor antiquissimi Vat. Regius collect. I. Vat. 1342. collect. III. Lucensis collect. IV. & Vallicell. A. 5. collect. VIII. Legitur etiam in exemplo Sichardi. Canis. & Nicolin. editiones pro *audeatur* exhibent *audiatur*.

c Quatuor nostri codd. cum Canis. *hoc*.

d Verba *qui de Pelagianorum, Cælestianorumque consortio* desunt in Vat. Reg. coll. I.

e Vide Not. 2. Quesn. & nostram observationem in eamdem notationem.

f Legenda est nostra observatio in Not. 3. Quesnelli.

g Cod. Vat. collect. XI. delet *obscurum nihil*. In MSS. collect. XXI. *Nihil in verbis eorum, nihil in sensu inveniatur ambiguum*. Mox in MSS. Lucensi coll. IV. Vindebon. 39. collect. V. & Vat. coll. XI. *hanc esse eorum versutiam*.

h Hanc Quesnelli emendationem præsertim e MSS. collect. V. de quibus ille agit Not. 4. plerique & potiores nostri codd. confirmant Vat. Reg. collect. I. Vat. collect. III. Lucensis coll. IV. Vindebon. collect. V. & tres collect. VIII. Tria exemplaria recentiorum collectionum XI. & XXI. habent: *qua ad nostrorum soliditatem discreverint*. Edit. ante Quesn. cum Sichardo *qua se a damnatorum societate discreverint*. Hanc autem lectionem invenimus in MS. Vat. 544. coll. XXIV. qui solum omittit *quæ*. Antelmius epistola prima Gallice scripta & subjecta ejus Dissertationibus *De veris operibus SS. Leonis & Prosperi* num. 26. Quesnello succensuit, quod hanc editorum lectionem immutaverit ex suorum codd. fide, quos minus exactos contendit. At non soli codices a Quesnello laudati, sed etiam nostri, quos indicavimus, diversarum & antiquissimarum collectionum libri manuscriptis unius collectionis posterioris præferendi erant. Nec sensus obscurus est, si verborum vis recte intelligatur. Immo diversa licet via verba in eamdem sententiam recidunt. Significatur enim usitata hæreticorum versutia, qui in quacumque particula dogmatis execrandi alium quempiam sensum excogitare student, quo a soliditate dogmatum damnandorum, idest, a tota massa damnandorum sensuum desciscere, ac discrepare videantur. *Damnandorum* quoque lectio cum antecedentibus *dogmatis execrandi* magis cohæret, quam *damnatorum*.

i In duobus MSS. Vatt. coll. XXI. *non salvari*.

k Vide Not. 5. Quesnelli, cujus emendationem probant præstantiores nostri codices. Soli MSS. coll. XXI. habent *ad subrepentem facilitatem*. Anteriores vero editiones, & Sichardus cum codd. coll. XXIV. *ad tantam facilitatem*: qui codices mox perperam cum Edit. Lovanienſium *hoc ibi tota arte*: aliæ vero editiones multo pejus *hoc tibi tota arte*.

l Cod. Lucensis *nisi intelligatur*: & post pauca *nisi gratis datur*.

m MSS. Vatt. coll. XXI. & alius coll. XI. *Gratis salvi facti estis*.

n Adjecimus *sed* ex quatuor antiquissimis codd. collect. I. III. & IV. ac Vallicel. coll. VIII. nec non ex Sichardo; editi ante Quesn. *Dei enim donum est*.

o Cum codd. a Quesn. laudatis not. 6. in hac lectione consentiunt etiam omnes nostri, exceptis illis coll. XXIV. inter quos est Victorinus ab eodem memoratus, ubi cum anterioribus editionibus & Sichardo legitur: *Omnis itaque bonorum operum devotio, divina præparatio est; nec propria quisquam justificatur virtute: quoniam gratia unicuique* &c.

p Vulg. ante Quesn. cum uno MS. Vat. *data sit*.

q Hic in omnibus editis Quesnello anterioribus inserebantur plura ex Augustini Enchiridio fere excerpta, quæ conficiebant caput IV. Ea Quesnellus expunxit auctoritate suorum codicum, quibus etiam nostri favent; & in Notam ejus 7. rejecit, ubi legi poterunt tomo hujus editionis secundo. Inveninus autem eadem verba inserta tantummodo in MSS. posteriorum collect. XII. & XXIV. necnon apud Sichardum, hoc tamen discrimine quod in MSS. collect. XII. 15. is pannus assuitur post verba *quod perierat*; in codicibus autem collect. XXIV., & in exemplo Sichardi post verba antecedentia *originalis vulnere sauciata*, sequentibus usque ad finem capitis omissis.

r Cod. Vercell. coll. VIII. *ne scandala suscitentur* intermediis vocibus prætermissis. In cod. Lucensi verba *per hujusmodi homines* desiderantur.

s Quesnellus cum aliis edit. & nonnullis codd. *veneno sui odoris*. MS. Cantabrig. ab eodem laudatus & editio Canisii cum nostris codd. coll. XXI. *venent sui odore*. Prætulimus lectionem quinque præstantissimorum exemplarium Vat. Reg. Vat. 1342. Lucensis, nec non Vallicell. & Vercellensis. Paullo ante idem Vercell. habet *sanctam Ecclesiæ sobolem*.

ANNO CHRISTI 442.

nobis, probent se esse nostros. Quorum si quisquam salubribus præceptis satisfacere detrectarit, sive ille clericus, sive sit laicus, ab Ecclesiæ societate pellatur, ne [a] perditor animæ suæ, saluti insidietur alienæ.

CAP. V. *Al.* VI.

Illam quoque partem ecclesiasticæ disciplinæ, qua [b] olim a sanctis Patribus & a nobis sæpe decretum est, ut nec in Presbyteratus gradu, [c] nec in Diaconatus ordine, nec in subsequenti officio Clericorum ab Ecclesia ad Ecclesiam cuiquam transire sit liberum, [d] ut in integrum revoces, admonemus: ut unusquisque non ambitione illectus, non cupiditate seductus, non persuasione hominum depravatus, [e] ubi ordinatus est, perseveret: ita ut si quis sua quærens, non quæ JESU CHRISTI, ad plebem [f] & Ecclesiam suam redire neglexerit, & ab honoris privilegio, & a communionis vinculo habeatur extraneus. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commovendos: quia INFERIORUM ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesque Rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam.

Dist. 86. *Inferiorum culpæ* c. 1.

EPITOLA II. *

* *Al.* VII. Quæ autem antea 2. erat, nunc 167. Circa an 443.

Ad [g] SEPTIMUM Episcopum Altinensem.

[h] *SYNOPSIS.*

I. *Pelagianos nonnisi cum erroris ejuratione esse recipiendos.*

II. *Unumquemque Clericum in ea Ecclesia permanere debere, in qua est ordinatus.*

LEO Episcopus SEPTIMO Episcopo salutem.

ANNO CHRISTI 442.

LEctis fraternitatis tuæ litteris, vigorem fidei tuæ, [i] quem olim noveramus, agnovimus: congratulantes tibi, quod ad custodiam gregum Christi pastoralem curam vigilanter exequeris: ne lupi, qui sub specie ovium subintrarunt, [k] bestiali sævitia simplices quosque dilacerent; & non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea quæ sunt [l] sana, corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, ad Metropolitanum Episcopum provinciæ Venetiæ scripta direximus: quibus ad status sui periculum cognosceret pertinere, si quisquam de Pelagianorum & Cælestianorum consortio veniens, in communione catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim est, & spiritualis medicinæ utilitate plenissimum, ut sive Presbyteri, sive Diaconi, sive alii cujuslibet ordinis Clerici, qui se correctos videri volunt, errorem suum, & ipsos erroris auctores damnari a se sine ambiguitate fateantur: ut sensibus pravis & dudum peremptis nulla [m] sperandi supersit occasio, nec ullum membrum Ecclesiæ talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria cœperit obviare.

CAP. I.

Matth. 7. 15.

1. quæst. 7 *Saluberrimum enim* c. 22.

Circa quos etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, ne ab his Ecclesiis, ad quas proprie pertinent, sinantur abscedere, & pro suo arbitrio ad loca sibi non deputata transire. Quod cum recte non permittitur inculpatis, multo minus [n] debet licere suspectis. Proinde dilectio tua, cujus devotione gaudemus, jungat curam suam dispositionibus nostris, & cum supradicto Metropolitano det operam, ut circumspecte ac velociter impleantur ea, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem, & laudabiliter [o] sunt suggesta, & salubriter ordinata.

CAP. II. Clerici transfugæ vagari non sinantur.

SY-

---

a Tres MSS. codices Quesn. ac totidem nostri & editio Canisii *perditione*. Hadrianus I. ep. 97. ad Episcopos Hispan. *proditor*.

BALLER. NOTÆ.

b MS. Vat. 5845. & *olim*. Quatuor alii codices *quæ olim decreta est*. Confer quæ in hunc locum observavimus in præmissa Admonitione num. 25. Vide, si lubet, etiam Quesnelli not. 8.

c Tres codd. Vatt. *nec in Diaconatus, nec in subsequenti ordine Clericorum*. Quatuor alii pro *officio Clericorum* habent *ordine Clericorum*. Cod. Lucensis omittit *nec in subsequenti officio*.

d Cod. Vat. coll. XI. delet *ut*. e In MS. Vat. coll. XXIV. *ibi ubi ordinatus est*.

f Cod. Vat. Regius & *ad Ecclesiam*. Sichardus delet *plebem* &.

g Cur *Septimum*, non autem, ut in editis, *Septimium* scripserimus, vide Admot. 3. in epistolam antecedentem. Civitatis nomen plures quidem, & antiqui codices omittunt; at legitur in MSS. codd. coll. XII. XXIII. & XXIV. ac præsertim pervetustæ coll. VIII. Erat in editis *Altinum* ex codd. coll. XII. & XXIV. sed hoc ipsius civitatis nomen est. *Altinatem* ex probæ notæ auctoribus scribendum fuisset: sed ex MSS. Vallicell. collect. VIII. & Ottobon. coll. XXIII. *Altinensem* repositimus: ita enim ferme hujus urbis Episcopi in Conciliis memorati appellari solent. Vide Concil. Aquilejen. an. 381. Invenimus autem hanc epistolam in MSS. novem collectionum recensitis in Admonitione præmissa epistolæ superiori num. 5. & 7. ex quibus sinceritatem harum litterarum vindicavimus num. 11. & num. 14. difficultates a Quesnello objectas disjecimus.

h In Indice MSS. collect. V. hic titulus legitur cap. 83. *Ad Septimum Episcopum de suprascriptis titulis*. Respiciuntur autem tituli superioris epistolæ, cui hæc in omnibus collectionibus constanter subjicitur: unde eodem tempore scriptam confirmare licet.

i Vulgati *quam*. Emendavimus ex MSS. Vat. Reg. coll. I. Vat. 5845. coll. VIII. & Florentino S. Marci coll. XIII. cum præsertim similiter legatur capite I. ep. 18. ad Januarium, quod ex hac epistola exscriptum fuit.

k Quinque codd. diversarum collectionum *bestiarum savitia*. l Quatuor præstantes codd. *sancta*.

m Quesnellus *spirandi*, & in margine rejecit vulgatam lectionem *sperandi*; quam tamen omnes nostri codices approbant, sicut etiam probatur in epistola ad Januarium, quæ hanc eamdem sententiam totidem verbis repetit.

n Meliot visa est hæc lectio duobus optimæ notæ MSS. probata Vat. coll. VIII. & Florentino, quibus concinit etiam epistola ad Januarium. Al. *deest*. o Al. *sunt gesta*.

☞ SYNOPSIS ADMONITIONIS

Præmissæ a Ballerinis in fragmentum epistolæ S. Cyrilli de paschate anni 444. ad illustrandam epistolam Paschasini mox subiiciendam.

Num. 1. EPistolas saltem duas dedisse S. Leonem in controversia de paschate anni 444. quamvis ambæ perierint, certum est. Paschasini Lilybetani responsio ad alteram ex illis supereſt. Cyrilli Alexandrini, cui alia directa fuit responsivæ epistolæ fragmentum supereſſe demonstrandum aggrediuntur, (*Num.* 2.) illudque portionem esse epistolæ Cyrilli de paschate, quam Petavius, aliique dedere. Ea quidem unica est sed ex duarum epistolarum de paschate fragmentis ab imperito quodam conflata, pauciſque immutatis (ut ex collatione prioris fragmenti a Dionysio exiguo servati liquet;) uni eidemque paschæ designando accommodata est (*Num.* 3.) Verum res aliter seſe habet, nam fragmentum prius optime inscribitur apud Dionysium datum ad Aurelium &c. in Synodo congregata anno 419. designatque pascha anni 420. Nec nisi mendose (*Num.* 4.) apud Dionysium legitur pascha celebrandum fore die XVII. Kal. Majas. Hoc enim mendum reformandum est ita, ut ponatur XIV. Kal. Majas epistola enim Cyrilli, ubi de hoc pascha *futuræ indictionis* ideſt anni sequentis, transmissa legitur apud eundem Dionysium ad Bonifacium post consulatum Honorii XII. & Theodosii VIII. ideſt anno 419.

Alterum fragmentum (*Num.* 5.) exprimit pascha ann. 444. apud Alexandrinos celebrandum IX. *Kal. Majas propter rationem emboliſmi anni*, cum apud Latinos celebrandus destinaretur VII. Kal. Aprilis luna XXII. *ita ut communem annum facerent de emboliſmo*; quæ omnia indicia annum 444. designant.

Hoc fragmentum (*Num.* 8.) Joannes Vander Haagen libro inscripto: *observationes in veterum patrum & pontificum prologos, & epistolas paschales* edito Amstelodami anno 1734. tuetur esse ex epistola Cyrilli ad S. Leonem, idque eruit ex Beda in libro *de argumentis lunæ*, ubi hæc leguntur: *sic legitur in epistola quam beatus Cyrillus ad Leonem papam scripsit*; *indicabo enim vobis quid Bacumius* (*Pachomius*) *monachus*, quæ quidem omnia in eo de quo agitur fragmento leguntur. Aliud est etiam ejusdem Bedæ hac de re testimonium in opusc. *de temporum ratione* cap. XLI. & aliud pariter in epist. ad VVichredam. Desunt vero in fragmentis hisce a Beda allatis phrases illæ, quæ exprimunt hanc epistolam ad plures directam fuisse, quæ proinde phrases in interpolatorem referendæ non immerito creduntur. Nunc ergo fragmentum subjiciendum est oculis.

☞ *Fragmentum Epistolæ S.* CYRILLI *Alexandrini ad S.* LEONEM.

. . . . . .

SImul Pascha celebremus [a] Kal. IX. Maji propter rationem Emboliſmi anni. Quod Asi faciatis [b] VII. Kal. Aprilis Luna XXII. ut jam præparatis, communem annum facitis de Emboliſmo, dum obſervatis [c] Lunam incensam in III. Nonas Martias juxta regulam Latinorum Kal. Januarii Do-

---

BALLER. NOTÆ.

a Loquitur de Paschate an. 444. juxta Cyclum decemnovennalem Alexandrinorum, in quo hic annus Ogdoadis octavus erat Emboliſmalis, ut ex Paschasini epistola liquebit. *Et propter* hanc *quidem rationem Emboliſmi anni*, Alexandrini contendebant, Pascha hoc anno celebrandum IX. Kal. Maii, non vero cum Latinis VII. Kal. Aprilis, ac si annus esset non emboliſmalis, sed communis. In hoc scilicet tota, vel potior discriminis ratio sita erat inter Alexandrinos, & Romanos circa Pascha hujus anni 444. Quod ut cuivis planum fiat, sciendum est, Lunares annos alios esse communes, alios emboliſmales. Communes dicuntur, qui constant ex mensibus Lunaribus XII. & diebus 354. Lunares enim menses nunc diebus 29. nunc diebus 30. alternatim computantur. Emboliſmales vero anni appellantur ii, quibus post duodecim menses Lunares additur alius mensis item Lunaris dierum 29. (sive is mensis decimus tertius vocetur, sive alter duodecimus) ita ut annus emboliſmalis constet ex diebus 383. Hic Emboliſmus anno Lunari identidem inseritur, ut aliorum annorum Lunarium defectus ad solaris anni rationem hoc additamento suppleatur, & ita Lunares anni cum Solaribus aliqua ratione coæquentur: quod ad inveniendam paschalem Lunam primi mensis, quæ ab æquinoctio Solis plurimum pendet, necessarium est. Hac autem de causa tam apud Alexandrinos, quam apud Romanos emboliſmales anni recepti fuerunt; sed methodo diversa, ut diversus ipsorum Cyclus ferebat. In Cyclo decemnovennali Alexandrinorum anni tertius, sextus, octavus, undecimus, decimus quartus, & decimus nonus erant emboliſmales; ceteri autem erant communes. Ita post duos annos communes apud ipsos sequebatur unus emboliſmalis, exceptis octavo, & decimo nono, qui post unicum annum communem subjiciebantur. In Cyclo autem Romanorum annorum LXXXIV. anni emboliſmales post duos communes nulla exceptione collocabantur. Cum porro in hoc Romanorum Cyclo annus sexagesimus tertius, in quem cadebat annus vulgaris æræ 444. esset annus communis; in Cyclo autem Alexandrinorum annus octavus eidem anno 444. respondens esset emboliſmalis; palam fit primum paschalem mensem apud Romanos, Alexandrinis ob rationem Emboliſmi fuisse decimum tertium, seu alterum duodecimum mensem anni Lunaris præcedentis, qui Paschati non poterat convenire: & hæc potiſſimum de causa in statuendo Paschatis die ejus anni alteri ab alteris mense integro diffidebant. Diximus vero *totam, vel potiorem discriminis rationem* in hoc sitam esse. Alia enim Latinis accessit difficultas, ne in Alexandrinorum sententiam transirent, nimirum ob limites paschales diversos, ut not. 17. ad Paschasini epistolam dicetur.

b Sermo est de Paschate juxta Latinorum Cyclum, in quo, ut diximus, hic annus erat communis; ac propterea cum Noemenia paschalis ipsis esset dies 5. Martii, Pascha cadebat in diem Dominicam VII. Kal. Aprilis Luna XXII. uti etiam Paschasius notavit, ac sequenti adnotatione explicabitur.

c Latini in suo Cyclo notabant Kal. Januarii feriam Septimanæ, & ætatem Lunæ, ut palam fit ex Victorii Cyclo, nec non ex Cyclo Anonymi Fastis annexo, quem noster Cardinalis Norisius edidit, sicuti etiam ex Cyclo, qui in Anecdotis Latinis Muratorii tom. 3. legitur. Ex ætate Lunæ determinabatur Neomenia Januarii, & consequenter etiam Martii: erat enim constans Latinorum regula: *Qualis Luna est in Januario, talis quoque est in Martio.* Ex feria autem facile erat colligere Dominicam Paschatis. Hoc porro anno 444. in Cyclo Latinorum Kal. Januarii feria notabatur *Sabbatum*, ætas vero Lunæ XXVII. ut sequenti adnotatione ostendemus. Erat ergo Neomenia Januarii, & Martii die V. ac propterea dies Dominica Paschatis 26. Martii Luna XXII. Nam cum ille annus esset bissextilis, Dominica quidem incidebat in diem 19. Martii Luna XV. At cum Pascha celebrandum non esset ante æquinoctium, Latinorum vero regula vetaret celebrari ante Lunam XVI. differendum fuit in Dominicam sequentem 26. Martii Luna XXII.

[a] Dominica Luna XXVII. & non obſervandum eſt in hoc anno pro cauſis, quas [b] ſupra diximus. Sicut enim vitandum eſt Paſcha, quod diximus in hoc anno; ita cavendum eſt ne faciamus Paſcha anni Emboliſmi in anno communi, & communis in Emboliſmo. Debemus enim inveſtigare Epactas [c] Lunares in menſibus totius anni, ut celebremus Paſcha [d] in Luna primi Menſis, in principio anni poſt veris exordium. Sol enim ipſe quotidie terra marique pariter clauditur in fine diei, & in diei initio aperitur. Et finit Sol curſum totius anni in XII. Kal. Aprilis, & Lunaris globi plenitudo, vel diminutio, digitorum motu, rationis magiſterio, & calculi ſupputatione aliqua prævidetur: ut numeremus XII. tantum Lunas juxta ſupputationem legalem [e] Hebræorum in anno communi, & XIII. in Emboliſmo ſecundum computationem dierum.

Indicabo vero vobis, quod [f] Pachomius inſignis factis, apoſtolicæ gratiæ egregius fundatorque Ægypti cœnobiorum, edidit ad monaſterium, quod lingua Ægyptiorum vocatur [g] Panum, litteras, quas Angelo dictante percepérat, ut non errorem incurrerent in ſolemnitatis paſchalis ratione, ſcirentque Lunam primi menſis in anno communi, & Emboliſmo. [h] Cariſſimi Domini mei in mente habetote, quod conſtitutum eſt Paſcha primum in Ægypto ad commonitionem, ut manducarent filii Iſrael agnum in typo veri agni in Luna primi menſis. Poſterius autem Paſcha factum eſt ad recordationem, in quo manna deſcendit, quod oſtendit, quod recederet agnus umbratilis, quando deſcendiſſet verum manna. Dominus autem noſter JESUS CHRISTUS conjunxit in una die agnum Judæorum, & verum manna, quando benedixit panem & vinum dicens: *Hoc eſt corpus meum, & ſanguis meus* in Luna primi menſis, in anni principio. Ideo recordemur, & memores ſimus offerre, quæ obtulit Jeſus pro nobis in primo menſe. Dixit enim Dominus Jeſus: *Hæc quotieſcumque fēceritis, in mei recordationem & memoriam facietis*. Scrutemini que diligentiſſime, quæ ordinavit Synodus [i] Nicæna Lunas XIV. omnium annorum per decemnovennalem Cyclum, ut non fallamur in Luna

---

BALLER. NOTÆ.

a Legendum eſt *Sabbato*, non *Dominica*, ut ex omnibus Cyclis Latinorum liquet. Hunc lapſum ſive librarii, ſive, ut alii ſuſpicantur, Cyrillo tribuas, nihil refert. Porro in Cyclo Anonymi apud Noriſium ad ann. Cycli 63. in quem incidit annus Chriſti 444. nec non in vetuſto Cyclo apud Muratorium tom. 3. Anecdotorum Latinorum pag. 204. & ſeqq. ad an. 62. qui per auctoris lapſum correſpondet anno 63. ut videre eſt apud Joannem Vander Haagen auctorem *Obſervationum in Anonymi Cyclum a Muratorio* editum pag. 278. In his, inquam, Cyclis notatur Januarii Kal. *Sat.* ideſt Saturni dies ſeu Sabbatum, vel feria VII. Luna autem XXVIII. non vero XXVII. Sed hi Latinorum Cycli annorum LXXXIV. conſtructi fuerunt eo tempore, quo ſaltus Lunæ duodecimo quoque anno admiſſus, ab initio Cycli ad annum 63. quinque ſaltus Lunæ afferebat. Leonis autem tempore emendante Proſpero inductum fuerat, ut Lunæ ſaltus quarto decimo quoque anno admitteretur, ut probavit laudatus Vander Haagen pag. 217. & ſeqq. *Obſervationum in Chronicon Proſperi*: unde quatuor tantum Lunæ ſaltus ab initio Cycli ad annum 63. inciderunt. Quilibet autem ſaltus ætati Lunæ unam diem addit. Itaque in illis Cyclis, qui adſtruebant quinque ſaltus, una dies ætati Lunæ accedebat uſque ad annum 63. ſupra eum Cyclum, qui ex correctione Proſperi quatuor tantum ſaltus recipiebat: ac propterea in illis Cyclis in Kal. Januarii anni 63. Lunæ ætas erat XXVIII. in Cyclo autem recepto Leonis tempore XXVII. Ipſa quidem *Luna inceſſa*, ſeu Neomenia paſchalis, quam auctor hoc anno ponit III Nonas Martias, ſicut in Martii, ita & in Januarii Kalendis exigit ætatem Lunæ XXVII. Hic vero notandum eſt Cardin. Noriſium in *Diagramate Cycli anni LXXXIV.* in quo ad an. 63. Kal. Januarii paſchalem ejuſdem anni die 5. Martii ſeu notavit ex Faſtis ætatem Lunæ XXVIII. perperam ſignaſſe neomeniam III. Nonas, cum in hypotheſi ætatis Lunæ XXVIII. veteri ſtylo Faſtis appoſitæ neomenia inciderit in diem 4. Martii ſeu IV. Non. Martii. Id quidem illé induxit cogentibus hinc certis teſtibus de die Paſchatis an. 444. hinc vero Cyclo ſuis Faſtis appoſito, quem eodem anno obtinuiſſe præſumſit: hæcque ut conciliaret, arbitrarium ſyſtema Lunarum plenarum invexit, quod ipſe pariter repudiaſſet, ſi de inducta ante eum annum Cycli emendatione ita ſuſpicatus fuiſſet, uti poſtea dubitavit ob Paſcha anni 454.

b Hæc verba initio non pauca deeſſe indicant.

c Quæ ab Alexandrinis vocabatur *Epacta*, Latinis *ætas Lunæ* dicebatur. Nominantur autem *Epactæ Lunares in menſibus totius anni*, ideſt non annuæ, ſed menſtruæ, eo quod harum inveſtigatio neceſſaria ſit, ut legitimum Paſchatis tempus inveniatur.

d Hanc regulam ob Paſcha determinandum maxime obſervandam Joannes Vander Haagen pag. 105. *Obſervat. in Cyrilli epiſtolam* accuratiſſime explanat. Intelligitur autem *primo menſis* anni Lunaris ſacri Judaici, *in principio anni* Solaris tropici naturalis ab æquinoctio verno incipientis *poſt veris exordium*, quod mox figitur *die XII. Kal. Aprilis*. Id cum Cyrilli Prologo concinit; ubi æquinoctium vernum, & veris exordium ſimiliter ſtatuitur *XII. Kal. Aprilis*, hoc eſt Martii 21., ſeu menſis Pharmuti 25. Hæc dies maxime obſervanda in Paſchatis computo & cum dicitur Paſcha celebrandum *poſt veris exordium*, indicatur ex Alexandrinorum regulis celebrari non potuiſſe in ipſo verni æquinoctii die. Cum enim Paſcha celebrari non poſſit Luna XIV. primi menſis, ſed die Dominica, quæ eam Lunam XIV. proxime ſubſequitur, celebrandum ſit; Paſcha celebrandum *poſt veris exordium*, ſeu poſt æquinoctium vernum, citius apud Alexandrinos cadere poterat in Lunam XV. ſi hæc Luna eſſet Dominica, & Luna XXIV. cum æquinoctii die concurriſſet.

e *Hebræorum* ſcilicet, qui anno Lunari, & menſibus Lunaribus utuntur, ut primum menſem paſchalem definiant juxta præceptum Legis: *Cuſtodi primum menſem*. Additur *ſecundum ſupputationem dierum*, ita ſcilicet ut cum ante menſem paſchalem inſerendus eſt emboliſmalis, quema modum hoc anno 444. Alexandrini contendebant, in anno emboliſmali menſium Lunarium XIII. ſupputentur dies 384. ubi in anno communi menſium Lunarium XII. dies 354. computabantur.

f Gennadius de Vir. illuſtr. cap. 47. Pachomii litteras memorat *ad omnium monaſteriorum Præpoſitos*, quibus præcipitur, *ut in unum antiquius monaſterium, quod lingua Ægyptiaca Bau vocatur, Paſcha diem vetus æterna lege celebrent*. Integræ hæ litteræ ex interpretatione Hieronymi ab Holſtenio editæ ſunt poſt Pachomii regulam. Sed eum nihil ejuſmodi, quod in fragmento legitur, continent; aliæ Pachomii litteræ, quæ perierint, a Cyrillo indicatæ videntur. Beda *de Temporum ratione* c. 41. tom. 2. edit. Colon. an. 1682. pag. 83. ſecundo loco, & de *Argumentis Lunæ* tom. 1. pag. 151. ipſum Cyrilli teſtimonium de Pachomio recitat, & Joannes Noviomagus in notatione ad memoratum cap. 41. affirmat, apud ſe fuiſſe Pachomii opuſculum de Paſchate, quod ſe editurum ſpondet. Num vero uſquam ediderit, ignoramus. Idem vero Beda de *Argumentis Lunæ* pag. 151. addit: *Legimus in epiſtolis Græcorum, quod poſt paſſionem Apoſtolorum S. Pachomius Abbas in Ægypto cum monachis ſuis in oratione a Domino rogavit, ut oſtenderet ei, quomodo Paſcha deberet celebrare. Et miſit Dominus per Angelum ſuum ad præfatum S. Pachomium Cyclum decemnovalem hoc modo. Nona Aprilis norunt quinos, octona Kalendæ aſſim depromunt* &c. Num hæc particula, qua Cyclus Decemnovennalis ad inveniendum Paſcha Angelo ſuggerente approbatus fuit, deſumpta ſit ex epiſtola Pachomii, quam Cyrillus allegat, aliorum judicium eſto.

g Apud Bucherium hoc monaſterium vocatur *Bonum*. Quidam legendum malunt *Beum*, alias Bau, vel Pabau, quod præcipuum erat inter Pachomii monaſteria. Præſtulimus lectionem Bedæ, qui ipſam Cyrilli ad Leonem epiſtolam in ſuis codicibus reperit. Unum Pachomii monaſterium nomine *Pachnum* memoratur.

h Hoc loco librarii interpolatio deprehenditur, cum hoc fragmentum epiſtolæ ad Synodum Carthaginenſem ſubjecit. Vide Admonitionem præviam num. 7.

i Paulo poſt dicitur *ſcripſiſſe Synodus Nicæna Cyclum Lunarem primi menſis*. Niſi librarii arbitrio, vel interpretis minus accurati negligentia mendum irrepſit in vocem *ſcripſiſſet*; Cyrillus quoque ſenſit Cyclum decemnovenna-

Luna XIV. cum Judæis, & hæreticis, qui dicuntur Teſſares Kœdecatitæ. Et conſtitutum eſt in omnibus Synodis, præter Synodum Gangrenſem & Cæſarienſem, ut non faceret ulla Eccleſia, vel civitas, & omnis regio contraria his, quæ ſtatuta ſunt de Paſcha in Nicæno Concilio.

Credite mihi quod ſi non ſcripſiſſet Synodus Nicæna Cyclum Lunarem primi menſis, ſufficeret Cyclus lapidis Silenitis in Perſide ad exemplum rationis paſchalis, cujus candor interior cum Luna primi menſis creſcit, & decreſcit. Ideo nuntiavi vobis hæc omnia eo, quod dubitaſtis de Luna primi menſis in hoc anno. Ideo [a] præcipio vobis, ne faciatis Paſcha in menſe Martii in anno Emboliſmi, ſed in IX. Kal. Maii in unitate Eccleſiæ Catholicæ. Verum agnum veri Iſraelitæ immaculatum immaculati comedamus: quia in una domo præceptum eſt Iſraeli carnali agnum anniculum comedere. De quo agno immaculato veraciſſime præceptum eſt: *Non occides agnum in lacte matris ſuæ*, hoc eſt in proximo paſcha conceptionis ſuæ in utero matris ſuæ. Ideo prægnantem Mariam, ne ſicut ſtuprata & adultera lapidibus interficeretur, clam voluit Joſeph dimittere. Ut vero non occideretur agnus in lacte matris ſuæ, in paſcha nativitatis ſuæ proximo fugit Joſeph in Ægyptum, Angelo præcipiente, in menſe Martio, anno revertente, in quo menſe eduxit Cain Abel juſtum in campum, ut occideret eum in typo Chriſti educti ad prætorium Pilati in ſexta feria: quia eodem die conceptus in utero eſt, & mortuus in Cruce dum in ſexta feria mortuus eſt Adam in anima pro peccato in paradiſo, & in eodem obiit in corpore. Reſponſum eſt, ut opinor, omnibus, quibus interrogaſtis me. [b]

EPISTOLA III. [*]

PASCHASINI

Epiſcopi Lilybetani

Ad LEONEM Papam de Paſchate

Anni 444.

ANNO CHRISTI circ. 443. [*] Al. poſt ep. II. Quæ erat 3. nunc 4. ſcripta ann. 443.

SYNOPSIS.

Paſchaſinus de Cyclo paſchali a Leone conſultus, poſt pauca de Siciliæ clade præmiſſa, Alexandrinam ſupputationem, Romana poſthabita, retinendam eſſe probat, tum ex Hebræorum calculo, tum ex miraculo quod Zoſimi Papæ tempore contigit.

Domino vere ſancto atque beatiſſimo ac apoſtolico, mihique poſt Dominum plurimum colendo Papæ LEONI PASCHASINUS Epiſcopus.

CAP. I. Sicilia a Wandalis vaſtata.

APoſtolatus veſtri [d] ſcripta Diacono Panormitanæ Eccleſiæ SILANO deferente percepi, quæ nuditati meæ atque ærumnis, quas amariſſima captivitate faciente incurri, ſolatium in omnibus atque remedium attulerunt, cæleſti rore meum animum recreantes, atque omne quod triſte fuerat, abſtergentes, Domine venerabilis Papa. Jubere dignata eſt corona veſtra, ut [e] quid paſchalis ſupputationis veritas [*] anni poſt hunc futuri haberet, ſacroſanctis auribus veſtris exiguitas mea intimaret. Cui præcepto [f] pio inobediens exiſtere non potui omnino, nec debui. Diutino itaque tra-

[*] Æræ Chriſtianæ 444

Dctatu, vel ratiocinatione id verum invenimus, quod ab Alexandrinæ Eccleſiæ [g] Antiſtite beatitudini veſtræ reſcriptum eſt. Nam cum Romana ſupputatio, quæ Cyclo concluditur, cujus

Cyclus Romanus, quo anno incepit?

ALLER. NOTÆ.

vennalem ab eadem Synodo fuiſſe præſcriptum, ut tradiderunt Ambroſius in epiſtola ad Epiſcopos Æmiliæ ſcribens de Paſchate an. 387. & Proterius Cyrilli ſucceſſor in epiſtola ad S. Leonem de Paſchate an. 455. Sunt, qui eumdem Cyclum a Nicæna Synodo inſtitutum velint. Sed illum ab antiquiori Anatolio editum, multo ante Alexandrum Eccleſia obtinuiſſe liquet ex Euſebio l. 7. c. 32. Itaque Nicæni Patres illum probare ſolum & præſcribere potuerunt. Id autem etſi nulli veteres Hiſtorici memorent, hac tamen ratione commode intelligi poteſt. Cum nimirum iidem Patres ſanxerint, ut Paſcha ab omnibus ubique eadem Dominica celebraretur; id profecto obtineri non poterat, niſi uno eodemque Cyclo omnes uterentur. Cum porro in eum finem illi decreverint, ut Alexandrina Eccleſia, quæ memoratum Cyclum adhibebat, & calculandi arte erat celebris, diem Paſchatis in ejuſdem utique Cycli normam Romano Epiſcopo ſignificaret; *unde Apoſtolica auctoritate univerſalis Eccleſia per totum Orbem definitum Paſchæ diem ſine ulla diſceptatione cognoſceret*, ut idem Cyrillus in Prologo Paſchali tradit: hoc ſane decreto eum Cyclum ſatis approbaſſe, & quodammodo præſcripſiſſe dici queunt. Notandum vero eſt, hoc decretum Nicænum, non Romano, ſed Alexandrino Epiſcopo præcepiſſe, ut ad Romanum Antiſtitem in memoratam rationem ſcribens, ejus aſſenſum, auctoritatemque excitaret, qua Paſcha eodem die a toto Chriſtiano orbe ſine diſceptatione celebraretur. Cum vero hæc Nicæna decennovennalis Cycli approbatio valde implicita & obſcura fuerit, nulloque canone expreſſa; nihil mirum, ſi Romani Pontifices, qui ceteroquin Nicænum Concilium maxime venerabantur, non deſeruerunt ſuum Cyclum annorum LXXXIV. qui primis temporibus in determinando Paſchate a decemnovennali non diſcrepabat; etſi, cum poſterius quæſtiones paſchales cœperunt commoveri, non niſi ſerius Alexandrinum Cyclum recepere.

a In hunc pariter locum irrepſiſſe aliquod mendum, in admonitione obſervavimus num. 6.

b Adduntur in fine exemplaris Sirmondiani: *Et omnia ſcripta autentica Synodi Nicænæ protuli*. Hæc autem gloſſema ſunt ab eo additum, qui poſtquam hanc epiſtolam ſubjecit litteris Cyrilli ad Africanos, eo quod ejus partem, vel appendicem crederet, hanc clauſulam, quæ ad eaſdem litteras refertur, perperam poſuit.

c Hanc epiſtolam relegimus cum MS. Vat. Reginæ 586. ſæculi XI. pag. 115. Paſchali Operi inſertam. Vide obſervationem Queſnelli tom. 2. noſtræ editionis, & conſer adnotationes in præmiſſum Cyrilli fragmentum, ac præſertim adnot. 1. ubi quæſtionis potiſſima ratio exponitur.

d Indicatur Leonis epiſtola ad Paſchaſinum, quæ deſideratur, de Paſchate ſcripta hoc eodem anno 443. in qua mentio fiebat litterarum Cyrilli ad Leonem, quarum fragmentum jam dedimus. Quod autem traditur S. Pontificis epiſtola *nuditati, & ærumnis* Paſchaſini *ſolatium in omnibus, atque remedium attuliſſe*, reſpicit Siciliæ magnam partem occupatum a Vandalis an. 440. qua occaſione Paſchaſinus non tam captivitatem, quam bonorum ſuæ Eccleſiæ jacturam paſſus fuerat. Res quidem Eccleſiarum aliquandiu fiſco addictas fuiſſe a barbaris, colligi videtur ex papyro Eccleſiæ Ravennatis exarata paullo poſt an. 444. & a Marchione Maffejo edita in Hiſt. diplomatica pag. 132. ubi conductoribus patrimonii ejuſdem Eccleſiæ in Sicilia degentibus inter ceteras penſiones ſolvendi traduntur aurei ſolidi LXXV. *pro penſione tritici, ſive ordei, quod ante barbarico fiſco præſtabatur*. Inter has ærumnas Leo una cum litteris aliquod Paſchaſino ſubſidium attulit. Mox pro *Silano* Queſn. in margine Al. *Silvano*.

e Editi *quod*. Melius ex noſtro Vaticano Reg.

f Idem codex omittit *pio*.

g Scilicet Cyrillo, qui die IX. Junii anni 444. obiit. Fragmentum hujus reſcripti jam præmiſimus.

ANNO CHRISTI circ. 443.

jus ipse, de quo agitur, erit [a] sexagesimus tertius annus, qui Cyclus cœpit a consulatu [b] ANTONINI & SIAGRII, nobis dubietatem afferret, eo quod [c] septimo calendarum Aprilium [d] die dies Dominica, & Luna vigesima secunda incurreret, & iterum nono calendarum Majarum die (ut rei veritas habet) Dominica dies, & Luna decimanona obveniret: in hoc ambiguo fluctuantes, [e] ad Hebræorum, hoc est legalem supputationem nos convertimus, quæ cum a Romanis ignoratur, facile errorem incurrunt. Cœpit ergo [f] Ogdoas a consulatu virorum clarissimorum Ætii iterum & [g] Sigesvulti, quæ clauditur anno, de quo quæstio videtur exorta. Talis ratio hæc est. [h] Priores duo sunt anni communes, tertius embolismalis, quartus & quintus communes, sextus embolismalis, septimus communis, octavus embolismalis. Pervidet ergo Apostolatus vestri prudentia, [i] octavum annum Ogdoadis fieri aliter non posse, nisi Embolismum teneamus. [k] Quod si voluerimus illud, quod superius diximus, id est, quod primum incurrit Pascha, septimo Kalendarum Aprilium die celebrare; communem annum faciemus, & incipiet omnis deinceps subsequentium annorum supputatio vacillare.

Supputatio Hebraica Romanis ignota

CAP II

Et ne hoc, quod [l] exposuimus, beatitudini vestræ obscuritatem aliquam afferat, suggerimus communes annos, apud Hebræos duodecim tantum Lunas, hoc est dies CCCLIV. habere; embolismos vero Lunas tredecim habere; hoc est dies CCCLXXXIV. Necessitate ergo Embolismi cogimur id tenere, quod [m] longius est, ne a vero deviare videamur. Neque nobis aut novum, aut [n] erraticum videatur, cum dies passionis undecimo Kalendas Maji occurrat, a qua (sicut [o] Græcis videtur) Pascha nomen accepit; licet Hebrææ linguæ interpretes tradant Pascha transitum dici, quod tamen idem & Joannis Evangelistæ dicto firmatur, quo ait, cum de passione loquéretur: *Cum venisset hora, ut transiret* JESUS *de hoc mundo ad Patrem*. Non ergo nos dies una longius posita terreat, ne cum hanc vitamus, incurramus, errorem, sicut evenit tempore beatæ recordationis domini mei, prædecessoris Apostolatus vestri ZOSIMI, anno consulatus HONORII Augusti undecimo, & CONSTANTII secundo. Tunc enim, cum declinaretur, ne decimo Kalendas Maii dies Paschæ teneretur, [p] celebratum octavo die Kalendas Aprilis, id est, pro Embolismo [q] communis est annus tentus, & error gravissimus est ortus, in tantum ut [r] mysterio certo, quod dono sancti Spiritus ministratur, hæc

ANNO CHRISTI circ. 443. Anni Hebræorum quales.

Pascha unde dictum pulat Paschasinus? Joan. 13. 1.

Controversia de die Paschali tempore Zosimi R. A. 417.

BALLER NOTÆ,

a In antiquioribus vulgatis erronee legebatur *LXIV* Recte emendavit Bucherius ex MS. Codice in Comment. ad Victorii Canonem. Idem habetur in duobus MSS. quibus usus est Usserius in Britann. Ecclef. Antiquit. & in nostro Vaticano Codice: enim vero sermo est de Latinorum Cyclo annorum LXXXIV. qui cum inceperit, ut Paschasinus monstravit, a consulatu Antonini & Siagrii an. 382. jam annus 444. de quo vertebatur quæstio, est annus Cycli LXIII.

b Al. *Antonii*, perperam. Ceterum ante hunc consulatum, seu ante an. 382. Latini hoc eodem Cyclo utebantur, ut ex Fastis consularibus proba it Card. Norisius diss. I. Hic ergo indicatur initium Cycli, qui anno 444. decurrebat. Marianus Scotus in Chronico post nomen *Siagrii* addit *anno quarto Gratiani*.

c Idem Marianus *a sexto*, & paulo post *octavo* pro *nono Kal. Majarum*: perperam. Innuitur nimirum discrimen inter supputationem Romanorum, & Alexandrinorum: nam illi ex suo Cyclo annorum LXXXIV. Pascha Anni 444. affigebant VII. Kal. April., isti vero ex suo annorum XIX. prorogabant in IX. Kal. Maii, ut adnot. I. in Cyrilli fragmentum fusius explicavimus

d Codex Vat. delet *die*. Mox legebatur *Luna XXI*. Emendavimus ex fragmento epistolæ Cyrilli ad Leonem. Confer adnot. 3. in memoratum fragmentum. Sic pariter die *IX. Kal. Majas* inferius notatur *Luna XIX*. quæ esse deberet *XVIII*. si die VII. Kal. Aprilis fuisset Luna XXI.

e Cur Paschasinus sese converterit in hac controversia ad *Hebræorum legalem supputationem*, alii aliter interpretantur. Probabilior autem videtur ratio, quia Alexandrini ex Lunis XIV. primi mensis a lege Hebræorum præscriptis, in quas istorum Pascha cadebat, dies Paschæ & Lunæ determinabant, eamdemque anni communis & Embolismi methodum sequebantur, quam apud Hebræos obtinuisse Paschasinus commemorat cap. 2.

f Alexandrini suam Enneadecaeteridem, seu suum Cyclum decemnovennalem, idest annorum XIX. dividebant in Ogdoadem, & Hendecadem. Ogdoas primos octo Cycli annos complectebatur, Hendecas undecim reliquos. Ogdoadis Paschasinus hic expresse meminit, & affirmat eam cœpisse a Consulatu Ætii iterum & Sigesvulti, nimirum anno 437. a quo decemnovennalis Alexandrinorum Cyclus per hoc tempus decurrens ordiebatur. Cum vero annus 444. esset hujus Ogdoadis ultimus, idcirco subjicit, *quæ clauditur anno, de quo quæstio videtur exorta*: de Paschate enim hujus anni erat disputatio.

g Noster Codex *Segisvulti, quæ concluditur*. Quesnellus in margine Al. *Sigismildi*.

h MS. Vat. *Duo sunt priores anni communes, tertium Embolismus: item quartus, & quintus communes* Hæc autem in Alexandrinorum rationem: a quibus quatenus Romani discreparint in constituendis annis communibus & Embolismis, diximus Adnot. I. in fragmentum Epistolæ Cyrilli.

i Cum scilicet annus 444. ex Alexandrinorum Cyclo octavus Ogdoadis, esset embolismalis; Embolismi ratio requirebat, ne Pascha celebraretur VII. Kal. Aprilis, qui erat mensis embolismeus, seu postremus anni sacri non vero primus, qualis debebat esse mensis paschalis. Vide Adnot. I. in laudatum fragmentum.

k MS. Vat. *Quoniam si voluerimus illud quod superius diximus, idem quod primum incurrit, VII. Kal. Apr. die celebrane*, corrupte.

l Sic melius ex laudato Codice, quemadmodum postea plurali quoque numero *suggerimus*. Vulg. *exposui*.

m Pascha scilicet IX. Kal. Maii, non vero VII. Kal. Aprilis tenendum est, cum Embolismi ratio id requirat, uti monuimus Adnot. 14. Hinc autem patet, mensem embolismalem immediate præcedere mensem Paschæ, & ipsum Pascha uno mense longius protrudere.

n Apud Marianum *erratum*. Erraticum porro Romanis videbatur Pascha protrahere in diem IX. Kal. Maii, idest in diem Aprilis 23. Immo sub Zosimo declinarunt celebrare Pascha X. Kal. Maii, seu Aprilis 22. Nam limes ultimus Dominicarum paschalium apud eosdem erat XI. Kal. Maii, seu Aprilis 21. Huic autem objectioni respondent Paschasinus, Dominicam quidem paschalem excedere ultimum Latinorum limitem Aprilis 21., non vero diem Passionis hunc limitem pertransire, idque posse sufficere, quia Pascha, sicuti Græcis videtur, a Passione nomen accepit. Similem responsionem indicarunt etiam Ambrosius in epistola ad Episcopos Æmiliæ, & Cyrillus in Prologo paschali: *Sed hi per diem Passionis intellexerunt Lunam XIV. in quam cadebat Pascha legale*, quod fuit typus Passionis Christi. Hæc tamen Paschasini ratio Leoni persuasit: unde Pascha anni 444. celebratum fuit IX. Kal. Maii, ut testatur Prosper in Chronico inquiens: *Nec erratum est, quia in die XI. Kal. Majas dies Passionis fuit*. Immo ipse Leo epist. 121. ad Marcianum scripta an. 453. hanc eamdem rationem adoptavit cap. 2.

o Marianus delet vocem *Græcis*. Mox pro *accepit* in Cod. Vat. Reg. *accipit*.

p Idem Cod. Vat. *celebrandum est*, legendum *celebratum est*.

q Vulgati *communis est annotatus*. Magis placuit lectio Cod. Vat. cui Mariani exemplum adstipulatur; cum præsertim Paschasino familiare sit verbum *teneo*, sicut cap. 1. *Embolismum teneamus*, ita hic *communis annus tentus est*.

r Marianus *ministerio*.

ANNO CHRISTI 434.

hæc veritas probaretur. Quod propterea credi- A
di exponendum, quia locus ipse etiam sancto
atque a me venerando fratri meo [a] LIBANIO
Diacono notissimus est. Cujus mysterii mira-
culum tale est.

CAP. III. Baptisterium aqua repletur per miracu-lum.

Quædam vilissima possessio, Meltinas appel-
latur in montibus arduis ac silvis densissimis
constituta, illicque perparva, atque vili opere
constructa est Ecclesia. In cujus baptisterio no-
cte sacrosancta paschali, baptizandi hora, cum
nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua om-
nino vicina, fons ex se repletur, pauciscque qui
fuerint, consacratis, cum deductorium nullum
habeat, ut aqua venerat, ex sese [b] discedit.
Tunc ergo, sicut supra diximus, sub sanctæ
memoriæ domino quondam meo ac beatissimo B
Papa ZOSIMO [c], cum apud Occidentales error
ortus fuisset, consuetis lectionibus [d] nocte san-
cta decursis, cum Presbyter secundum morem
baptizandi horam requireret, usque ad lucem
aqua non veniente, non consecrati, qui bapti-
zandi fuerant, recesserunt. Ut ergo breviter
narrem, illa nocte, quæ lucescebat in diem
dominicam, decimo die Kalendas Maii fons
sacer hora competenti repletus est. Evidenti
ergo miraculo claruit, Occidentalium partium
fuisse errorem.

CAP. IV. [e] Hæc, prout potui, vel epistolaris brevitas
passa est, jubente Apostolatu vestro, rescripsi:
provolutus obsecrans, ut pro mea parvitate,
immo pro totius orbis statu, orare dignemini: C
ut tandem de tot necessitatibus liberati, co-
gnoscamus quoniam ipse est Deus noster, *qui*
facit mirabilia solus. Qui jam non tradat be-
stiis animas confitentes sibi; neque amplius pa-
tiatur tentari nos supra id quod ferre possu-
mus, sed faciat cum tentatione proventum [f]
misericordem pro sua pietate, ut sustinere pos-
simus. Orate pro me.

ANNO CHRISTI 443.

EPISTOLA IV. *

* Al. III. quæ autem erat 4. nunc 6. 10. Octob. ann. 443

[g] Ad Episcopos per Campaniam, Picenum, Tusciam, & universas provincias constitutos.

[h] *SYNOPSIS*

Ex DIONYSIO Exiguo.

I. *Ut nullus Episcopus servum alterius ad officium clericatus* [i] *promovere præsumat.*

II. *Ut quicumque ad Sacerdotium, vel viduarum mariti, vel* [k] *habentes numerosa conjugia, promoti fuerint, ab Ecclesiasticis officiis arceantur.*

III. *Quod usuras, non solum Clerici exigere non debeant, sed nec laici* [l] *Christiani.*

IV. *Ut Clericus nec suo, nec alieno nomine fœnus exerceat.*

V. *Ut si quis Sacerdotum contra interdicta fecerit,* [m] *a suo submoveatur officio.*

☞ *Tituli veteres seu excerpta ejusdem epistolæ. Ex vetustiss. cod. Luc. 490.*

XX. Leo ad diversos episcopos.

I. *Sine libertate clericus vel sacerdos non ordinetur, quia polluit ministerium.*

II. *Viduarum mariti sacerdotes non fiant.*

III. *Clerici usuras vel negotia non agant.*

LEO Episcopus urbis Romæ omnibus Episcopis per Campaniam, Picenum, Tusciam & universas provincias constitutis [n] in Domino salutem.

UT nobis gratulationem facit Ecclesiarum
status salubri dispositione compositus, ita
non levi nos mœrore contristat, quoties aliqua
contra [o] constituta canonum ecclesiasticamque
disciplinam præsumta vel commissa cognosci- D
mus: quæ si non qua debemus vigilantia Pre-
secemus, illi, qui nos speculatores esse voluit, *Ezech 3. 17.*
excusare non possumus, permittentes [q] since-
rum

a Apud Bucherium *Bollitano*. In MS. Vat. *Libano*. Quesnellus suspicatur legendum forte *Stlano*, qui initio epistolæ memoratur. b Quesnellus in margine Al. *descendit*. MS. Vat. *discendit*.

c Marianus addit *anno nono Honorii*, & paullo post pro *Occidentales* habet *Orientales*. Legendum autem *Occidentales*, cum Cyclus annorum LXXXIV. unde error exortus fuit, apud solos Occidentales obtineret.

d Quesnellus in margine Al. *nocte sacra*. Mox *decursis* reposuimus ex Cod. Vat. cum antea legeretur *discussis*.

e Quæ sequuntur usque ad finem, ex Mariano Scoto, & ex editione Bucheriana ope codicum restituta Quesnellus suæ editioni adjecit. Leguntur etiam in nostro MS. Vat. exceptis ultimis verbis. *Orate pro me*.

f Marianus Scotus *misericordia*.

g Invenitur hæc epistola in quindecim collect. II. V. Dionysiana VI. Hadrian. VII. VIII. Hisp. IX. Isid. X. XI. XII. XIII. & XX. usque ad XXIV. Inter has tres tantum collectiones diversæ originis sunt, nimirum secunda Corbejensis, quinta Quesnelliana, & sexta Dionysiana. Ex hac postrema ceteræ collectiones hanc epistolam descripsere. In hac emendanda usi sumus duodecim variarum collectionum MS. libris, inter quos præcipui sunt Vindebon. 39. coll. V. & Vaticanus Dionysii, & duo coll. IX. Hispanicæ, unus Vindebon. alter. Vat.

h In MSS. coll. V. Synopsis hujus epistolæ sic effertur in præmissa tabula num. 76. *Ad universos Episcopos Campaniæ, Picensi, & Tusciæ, ut servi, vel originarii, aut cujuslibet conditionis obnoxii, ab ecclesiasticis officiis repellantur, & de his clericis, qui ob hoc fenerant, ut usuras accipiant*.

i Vindebon. collect. Hisp. *provehat*. In tabula Dionysii apud Tustellum *promoveat*. Sed in titulo capiti præmisso, *promovere præsumat*. k Quesnellus *qui habuerint*.

l Vorem *Christiani* a Quesnello omissam ex editis, & potioribus codicibus revocavimus.

m Al. *A suo sit officio submovendus*.

n Verba *in Domino salutem* a Quesnello omissa ex anterioribus editionibus, nostrisque MSS. nec non ex Cresconio reposuimus. Quidam codices prætereunt nomina propria Campaniæ, Picensi, & Tusciæ.

o Duo codd. & antiquiores editiones *Statuta*. Paullo post duo MSS. Vercellensia coll. Hadr. pro *vel commissa* habent vel *contempta*. p Cod. Vindebon. coll. V. *resecamus*. Dein in uno Vat. *excusari*.

q Cod. Vat. Dionysii *sincera*.

ANNO CHRISTI 443.

rum corpus Ecclesiæ, quod ab omni macula A purum custodire debemus, ambientium improba [a] contagione fœdari, cum ipsa sibi membrorum [b] per dissimilationem compago non congruat.

CAP. I.

Alieni servi ordinationem esse illicitam.

Dist. 54. *Admittuntur* c. 22.

ADmittuntur passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur: & qui a dominis suis libertatem consequi minime potuerunt, ad fastigium Sacerdotii, tamquam [c] servilis vilitas hunc honorem capiat, provehuntur: & proba- B ri Deo posse creditur, qui domino suo necdum probare se potuit. Duplex itaque in hac parte reatus est, quod & sacrum [d] ministerium talis consortii vilitate polluitur, & dominorum, quantum ad illicitæ usurpationis temeritatem pertinet, jura solvuntur. [e] Ab his itaque, fratres carissimi, omnes provinciæ vestræ abstineant Sacerdotes: & non tantum ab his, sed [f] ab aliis etiam, qui originali, aut alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari; nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vindicant potestatis. Debet enim esse immunis ab aliis, qui divinæ mi- C litiæ fuerit aggregandus: ut a castris dominicis, quibus nomen ejus adscribitur, [g] nullis necessitatis vinculis abstrahatur.

Dist. 54. *Nullus Sacerdotum.* c. 5. Clericus ab aliis sit immunis. 2. *Tim.* 2. 4.

CAP. II.

Viduæ maritum, & qui fuerit plusquam unius uxoris vir, a sacro ministerio arcendum.

ANNO CHRISTI 443.

[h] QUalis vero, cum unicuique constiterit natalium honestas & morum, esse debeat sacri altari ministerio sociandus, & Apostolo nos docente, & divina præceptione didicimus, & canonum regulis, a quibus plerosque fratrum declinasse, & penitus deviasse reperimus [i] Nam constat ad Sacerdotium pervenisse viduarum [k] maritos; quosdam etiam, quibus fuerint numerosa conjugia, & ad omnem licentiam vita [l] liberior, ad sacrum ordinem passim patefactis aditibus fuisse permissos, contra illam beati Apostoli vocem, qua talibus exclamat dicens: *Unius uxoris virum*: & contra illud antiquæ legis præceptum, [m] quo dicitur & cavetur: *Sacerdos virginem uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam.* Hos ergo, quicumque tales admissi sunt, ab ecclesiasticis officiis, & a sacerdotali nomine, apostolicæ Sedis auctoritate jubemus arceri: nec hoc enim sibi poterunt [n] vindicare, cujus capaces, per hoc [o] quod illis obstiterat, non fuerunt: hujus discussionis curam [p] nobis specialiter vindicantes, ut si qua forsitan de his commissa sunt, corrigantur, [q] nec liceat ultra committi, & ne qua excusatio de ignoratione nascatur; quamquam ignorare numquam licuerit sacer-

1. *Tim.* 3. 2. *Tit.* 1. 6. *Leu.* 21. 14.

Canonum ignorantia in Sacerdote non ferenda.

BALLER. NOTÆ.

a Cod. Corbejen. coll. II. apud Quesn. *cogitatione*.

b Hanc Quesnelli correctionem, quam sensus videtur exigere, retinuimus, cum potioribus nostris MSS. confirmetur. Hinc etiam in vulgatis, ubi *per dissimulationem* legitur, ad marginem notatur *per dissimilitudinem*; quod si non ex codd. sed ex conjectura, ut videtur, factum est, emendationem a sensu exigi judicatum fuit. Vide not. 1. Quesnell. c Cod Vat. 544. coll. XXIV. *Servilitas honorem capiat*. Duo Vercell. *acciptant*. Vulg. ante Quesn. verbo *capiat* præmittunt *jure*, quod in omnibus cum nostris tum Quesn. MSS. & apud Tustellum deest.

d Ita Quesn. ex suis codd. quibus & nostri concinunt, necnon etiam Tustellus. Vulg. cum posterioribus MSS. *mysterium*.

e Ab his verbis inchoant cap. 1. MSS. Thuan. 1. & Corb. Quesnelli.

f Sic ex puro Dionysii Vat. exemplari aliisque Hadrianeis, necnon ex Vat. 1347. ac edit. Cresconii cap. 195. cum quibus conciuit collectio Herovalliana a Petit subjecta Pœnitentiali Theodori, in qua legitur: *Et ab aliis etiam qui originali, aut aliqua conditione obligati sunt*. MSS. codd. duo Hisp. & Vat. Isidori cum alio coll. XI. ante vocem *originali* addunt *aut*. Merlinus cum codd. coll. XII. & XXIV. *ab illis etiam qui originali*. Duo alii Vatt. cum Vulgatis ante Quesnellum *ab illis etiam qui aut originali*. Quesnellus cum quatuor suis MSS. & nostro Vindebon. coll. V. *ab illis etiam, qui aut origini*: quam lectionem *origini* propugnare, & præferre nititur not. 2. Verum lectio *originali* in omnibus nostris codicibus, Vindebon. excepto ac præsertim in puro Dionysiano codice exhibita, deferenda non fuit. Nec videmus, cur conditioni, ac sensui magis congruat vox *origini* [sic] uti affirmat Quesnellus, quam *originali*. Magis placeret *originis*, quam *origini*. *Originali* autem, seu *originis conditioni obligati* intelliguntur *coloni originales* memorati L. 14. *de Annona, & tributis* L. un. *de Inquilinis*, & L. 1. Cod. Just. *de Agricol. & mancip. dom.* (unde *Originalis inquilinatus* apud Sidonium l. 5. ep. 19.) *originarii* autem vocantur in Novell. 12. Valentiniani, necnon a Gelasio ep. 9. c. 14. qui scilicet *originis jure*, uti dicitur in laudata Novella, seu, ut explicat Augustinus de Civ. Dei lib. 10. c. 1. *conditionem debent genitali solo propter agriculturam sub dominio possessorum*. Ipsa nimirum originis causa, seu nascendi forte fundos possessorum colere debebant, iisdemque erant adstricti. Hos porro homines *originali conditioni* obligatos S. Leo distinguit a servis, uti pluribus in legibus a Gothofredo notatis in paratitlo *de fugitivis colonis* pariter distinguuntur. Erant quippe prædiis addicti, non autem hominibus, uti servi; & veluti quædam fundorum pars, seu membra habebantur. Dum vero ab his originariis S. Pontifex secernit alios, qui alicui conditioni erant obligati; vel illos indicat colonos, qui non jure originis, sed possessione triginta annorum prædiis addicebantur, de quibus sermo est in laudata Novella 12. vel illos, qui semetipsos, & suam operam quavis in arte obligabant, unde variorum operum artifices *conditionales*, idest ex conditione ad quædam opera præstanda obligati apud Tertullianum vocantur de Idolatria c. 12. quem textum Quesnellus not. 2. optime interpretatus est.

g Vat. Dionysii *nulla necessitate sæculi abstrahatur*. Vat. coll. XI. *nullius necessitatis vinculis*. Vindebon. vero collect. V. *subtrahatur*.

h Hanc lectionem, quam Quesnellus ex suis codd. not. 3. allegatis induxit, approbant etiam potiores nostri, nimirum purus Dionys. Vat. unus Vindebon. coll. V. alius coll. Hispanicæ, Vat. coll. XXIV. & exemplar collectionis Heroval. a Petit editum. Vulgatarum lectio: *Qualis vero unicuique natalium honestas, & morum* esse debeat, *qui sacri altaris ministerio est sociandus* &c. præfertur in codd. Vat. Hisp. & Isid. in tribus aliis pariter Vatt. quorum unus solum exhibet *consociandus*. Omissio duarum vocum *cum constiterit*, & additio vocum, *qui* & *est* lectionem pervertunt. In duobus tamen Vercell. coll. Hadrianeæ textus lectio habetur omisso tantum verbo *constiterit*: in Tustelli autem collectione invenitur *constiterit*, sed *cum* desideratur.

i Cod. Vindebon. coll. V. post verbum *reperimus* addit *admonemus*, seu potius *admonemur*. A verbis autem sequentibus *Nam constat* incipit cap. 2. in codd. Corb. & Thuan. I. ex postilla Quesnelli.

k Vid. Not. 4. Quesnelli. Dein *& quosdam etiam* in MSS. Vercell. Codex Vindebon. coll. V. omittit *etiam*.

l Unus cod. Quesnelli *levior*. Paullo post Vindebon. coll. V. *beati Pauli Apostoli*. Alius Vindebon. Hisp. coll. omittit *beati*. Mox *pro exclamat*, vulgati ante Quesn. *reclamat*. n MSS. Vat. Hisp. & Isid. cum duobus aliis *quo dicitur cautum*. m Vulgati ante Quesnellum addunt pro *arbitrio*. Delent autem omnes MSS. libri. Vide Not. 5. ejusdem. o Quesn. in marg. Al. *quod illi exstiterant*. Corb. & Thuan. I.

p Vid. Not. 6. Quesn. cum observationibus nostris. q Vat. coll. XXIV. *ne liceat*. Et paullo post unus Vat. *ne qua excusatio ignorantiæ nascatur*.

ANNO CHRISTI 443.

[a] sacerdotem, quod canonum fuerit regulis definitum. Hæc ergo ad Provincias vestras, per INNOCENTIUM, LEGITIMUM, & [b] SEGETIUM, fratres & coepiscopos nostros scripta direximus, ut quæ male pullulasse noscuntur, radicitus evellantur: & messem dominicam [c] zizania nulla corrumpant. Ita enim fructum uberem, quæ sunt sincera, præstabunt, si ea, quæ natam segetem [d] enecare consueverunt, diligentius amputentur.

CAP. III.

Usura laicis & Clericis interdicta.

14 qu. 4. *Nec hoc prætereundum c. 7.*

NEc hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam lucri turpis cupiditate captos, [e] usuariam exercere pecuniam, & fenore velle ditescere. Quod nos, non dicam in eos, qui sunt in clericali officio constituti, sed [f] & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius [g] in eos, qui fuerint confutati, decernimus, ut omnis peccandi opportunitas adimatur.

CAP. IV.

Nec suo, nec alieno nomine fenus exerceat Clericus.

Dist. 46. *Sicut non suo c. 10.* Fenus christianum.

[h] ILlud etiam duximus præmonendum, ut sicut non suo, ita nec alieno nomine, aliquis Clericorum [i] exercere fenus attentet: indecens enim est, crimen suum commodis alienis impendere. Fenus autem hoc solum aspicere & exercere debemus, ut quod hic mi sericorditer tribuimus, [k] ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus.

CAP. V.

Episcopus canones infringens dejiciatur,

HOc itaque admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta [l] venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, a suo se noverit officio submovendum, nec [m] communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinæ. Ne quid vero sit, quod prætermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia Constituta, tam beatæ recordationis INNOCENTII, quam omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis [n] ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus, ut si quis [o] in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. Data sexto Idus Octobris, MAXIMO iterum & PATERIO [p] viris clarissimis Consulibus.

Dist. 19. c. 1. *S. Rom. pont. § Quibus ad hæc.*

ANNO CHRISTI 443.

EPISTOLA V.*

* Scripta 12. Januar. an. 444

[q] Ad Episcopos Metropolitanos per Illyricum constitutos.

SYNOPSIS.

I. *Illicitos contra canones conatus prudenter monitis præveniri.*

II. *Vices suas per Illyricum ANASTASIO Thessalonicensi more prædecessorum suorum committit.*

III. *Bigamos, viduarum maritos, aut repudiatarum, a Sacerdotio ex canonibus arceri jubet.*

IV. *Ut provinciales Episcopi ad Metropolitanos, sic Metropolitanus ad Exarchum seu Vicarium pertinere.*

V. *Eorumdem esse Metropolitanos ordinare, & de provinciarum statu ad Sedem apostolicam referre.*

VI *Cau-*

BALLER. NOTÆ.

a Duo Vatt. *Sacerdoti*. Mox *quid canonum* in duobus Vindebon.

b Duo Vercell. *Sigentium*. Paullo post *pullulasse dignoscuntur* in Vindeb. Hisp.

d MSS. Corb & Thuan. I. Quesuelli *per zizania nullus corrumpat*. c Iidem Quesnelli Codd. *inquinare*. Duo Vindeb. *necare*. e Vide Not. 7. Quesn.

f Particulam & addidimus ex Vat. Dionysii, Vindebon. coll. V. Cresconio, Vat. Hisp. & Isid. aliisque tribus codd. g Quesnellus *in iis*. Prætulimus lectionem omnium nostrorum MSS. atque Cresconii. Vat. coll. XXIV. *in eos qui fuerunt comprobati*. Dein *decrevimus* pro *decernimus* in Vat. Dionysii, & duobus Vercell.

h In Corbejen. & Thuan. I. Quesnelli hoc caput est pars capitis præcedentis.

i Vindeb. Hisp. & Vat. coll. XXIV. *exercendum*. k Quinque codd. *a Domino*.

l Vulg. ante Quesn. cum Vat. coll. XXIV. *venerit* vel *venire tentaverit*. Vindeb. coll. V. *venire voluerit*.

m Vat. Hisp. cum duobus aliis MSS. addit *eum*. n Vulg. ante Quesn. cum solis MSS. coll. XXIV. *ordinationibus, & canonum ordinata sunt disciplinis*. Vide Not. 8. Quesn. & observationem nostram. Mox iidem Vulgati cum Vindebon. & Vat. Hisp. aliisque quinque codd. *ita vestram dilectionem custodire debere mandamus*. Sed Vat. Dionysii, Vindebon. coll. V. cum Hadrianeis & Florentino S. Marci Quesnelli lectionem tuentur.

o Iidem Vulgati cum MSS. coll. XXIV *illa contempserit*.

p Vulgati omnes cum plerisque MSS. *Paterno*, rejecto in marginem *Paterio*, quod in Merlini editione legebatur; & nos in Vat. & Vindebon. Hisp. & in alio Vat. coll. XI. reperimus. Hanc autem lectionem omnino tenendam optime probat Pagius ad A. 443. num. 1. & 11. eamque confirmat Georgius in notis ad Pagium noviſſimæ Lucensi editioni subjectis. Rem vero extra omnem aleam ponit coævum papyraceum documentum Ecclesiæ Ravennatis emendate recusſum a Marchione Maffejo in Hist. Diplom. pag. 132. & ab eodem Vaticanæ Bibliothecæ donatum, in quo consulatus ejusdem anni *Pateri*, non autem *Paterni* nomine designatur. Porro alius Adnotator in eadem Lucensi editione ex hoc papyraceo monumento colligit, Maximum hoc anno non secundum, sed tertium consulatum gessisse, eo quod ibidem tribuatur *Conss. Maximi ter & Pateri VV. CC.* At cum omnes nostri codd. omniaque monumenta a Pagio, & a Georgio alla a Maximum integris fere vocibus *iterum*, *secundo* vel *bis* consulem vocent, cetera autem numeralibus litteris II. palam fit in papyro non *ter* legendum sed *iter*: ideſt *iterum*, ita ut litera *i* sumenda sit ex finali vocis præcedentis *Maximi*, cum non raro accidat, in ejusmodi monumentis omitti initialem literam, quando antecedens vox eadem littera desinit: idque multo magis ex scriptoris indole eruitur, qui in ipsis vocibus *Pateri*, & *Theodosi* duplicis *ii* scriptionem effugit.

q Hæc epistola inter eas est, quæ collectæ fuerunt pro Ecclesia Thessalonicensi, & in collectione Romana Lucæ Holstenii primum edita fuit. Eam vero non inutiliter recognovimus cum MS. Barberino 3386 coll. XVI. ex quo Holsteniana editio prodiit, cum sit unius Thessalonicensis collectionis codex. Præponenda autem fuit hæc epistola sequenti ad Anastasium, quippe quod eodem licet die exarata, in subsequenti tamen epistola cap. 9. jam conscripta traditur.

ANNO CHRISTI 444.

VI. *Causæ graviores vel appellationes Illyrici sedi Apostolicæ reservantur.*

Dilectissimis fratribus Episcopis Metropolitanis per Illyricum constitutis Leo.

CAP. I.

OMnis admonitio salutaris, quam Domino credimus aspirante contingere, in mercedem proficit monentis & moniti: & ideo nos hoc libenter arripimus, quoniam placere Deo nostro, non solum nostris, sed omnium fratrum Consacerdotumque nostrorum actibus festinamus. In nostram enim recurrit gratiam, si Ecclesiæ sic regantur, ut nullus querimoniis aditus referetur. Sit itaque dilectioni vestræ, fratres carissimi, dulcis & jucunda præceptio, quam de Sedis apostolicæ auctoritate, servata caritatis gratia, manare noscatis; nec vobis aliquid juris credatis imminui, si tam præsentibus quam futuris rebus videatis, ne illicitis. præsumptionibus referetur aditus, præcaveris CAUTIUS enim usurpationibus, antequam tententur, obsistere, quam quæ usurpata fuerint, vindicare.

CAP. II. Primatus Petri, merces ejus fidei.

Et quia per omnes Ecclesias cura nostra distenditur, exigente hoc a nobis Domino, qui apostolicæ dignitatis beatissimo Apostolo Petro primatum [a] fidei suæ remuneratione commisit, universalem Ecclesiam in fundamenti [b] ipsius soliditate constituens, necessitatem sollicitudinis, quam habemus, cum his, qui nobis collegii caritate juncti sunt, sociamus. Vicem itaque nostram fratri & Coepiscopo nostro Anastasio, secuti eorum exemplum, quorum nobis recordatio est veneranda, commisimus; & ut sit in speculis, ne quid illicitum a quoquam præsumatur, injunximus: cui in his quæ ad ecclesiasticam pertinent disciplinam, ut dilectio vestra pareat, admonemus. Non enim tam illi obtemperabitur, quam nobis, qui hoc illi pro nostra sollicitudine per illas provincias cognoscimur commisisse.

Omnes Episcopi collegii caritate juncti.

CAP. III. Ordinationes secundum canones faciendæ. 1 *Tim.* 3. 2. *Levit.* 21. 13. *Ezech.* 44. 22. Baptismus bigamiam non eluit.

Volumus enim tales fieri Domino Sacerdotes, quibus cuncta conveniant, quæ sunt ecclesiasticis canonibus definita: [c] ut Episcopi, Presbyteri, atque Diaconi *unius uxoris viri* sint, secundum beati Apostoli sententiam, & hanc secundum legis præcepta virginem [d] acceperint, non viduam, non repudiatam, sicut legis scriptura testatur. Nec se quisquam æstimet posse ad Sacerdotium pervenire, qui ante baptismum, deficiente quam habebat uxore, alteram rursum postquam per gratiam baptismatis est renovatus, acceperit: cum in baptismate peccata deleantur, non uxorum numerus abrogetur. Adeo autem in excusationem sui hoc obtendere non poterit, ut eorum se patrem filiorum, quos ante baptismum susceperit, negare non possit. Neque enim uxor, quæ ex legis præcepto ducitur, inter peccata, quæ abluuntur baptismate, poterit numerari.

ANNO CHRISTI 444.

CAP. IV.

Ad Synodum quicumque fuerit evocatus occurrat, nec congregationi se deneget, in qua ad Deum pertinentes causas noverit esse tractandas [e] ..... Quicquid causarum, ut assolet, inter Consacerdotes evenerit, ejus, cui vicem nostram commisimus, examini reservetur: ut illo sub Dei timore præsule, omnis ambiguitas finiatur. Nihil in ejus, aut nostram, contra hæc quæ constituimus, præsumatur injuriam. Ejus nobis relatione, si quid ad nos referendum fuerit, innotescat: ita enim vos ad illum pertinere volumus, ut ad vos provinciarum vestrarum pertinent Sacerdotes. Qui ergo jure sibi debito uti cupiunt, apostolicæ Sedis auctoritate concessa per suam contumaciam imminuere non nitantur.

CAP. V.

Ut vero vestræ dilectioni provinciæ suæ ordinatio permittitur Sacerdotum; ita fratrem & Coepiscopum nostrum ANASTASIUM de ordinando Antistite volumus consulatis. Cui Metropolitani Episcopi consecrationem statuimus reservari: ut eo inquisitore atque custode, cum certus licentiæ modus imponitur, ecclesiasticæ disciplinæ in omnibus ordo servetur. Ipsum vero [f] secundum definita canonum hoc vestra dilectio [g] nostris epistolis ammonitum esse cognoscat, ut de statu Ecclesiarum vestrarum certiores subinde sua relatione nos faciat; sciturus sibi a nobis imputandum, si quid de his, quæ statuimus, a quoquam fuerit temeratum.

CAP. VI. Causæ graviores & appellationes Illyrici reservatæ.

Si quæ vero causæ graviores, vel appellationes emerserint, eas sub ipsius relatione ad nos mitti debere [h] decrevimus: ut nostra secundum ecclesiasticum morem sententia finiantur. Hæc vero, quæ per filium meum NICOLAUM Presbyterum scripta direximus recurrentibus litteris, ut vos eadem sciamus accepisse, rescribite. Data pridie Idus Januarias THEODOSIO XVIII. & ALBINO Consulibus.

EPISTOLA VI.*

[i] Ad ANASTASIUM Thessalonicensem Episcopum.

* Alias IV quæ autem 6. erat nunc 5. 11. Januar. an. 444.

SYNOPSIS.

I. *Ut bonus pastor ad sollicitudinem Coepiscoporum literis compelli amat.*

II. *Vices*

BALLER. NOTÆ.

a In editione Holstenii typographorum errore *fidei sui*. Emendationem, de qua Quesnellus Not. 1. loquitur, Barberinus codex probat.

b Vide Notam 2. Quesnelli, qui mavult legi *ipsius*, & observationem nostram.

c MS. Barb. *ut Episcopus, Presbyter, atque Diaconus.*

d Apud Holsten. & in MS. *accipiant*. Cur Quesnellus emendaverit, vide ejusdem Not. 3.

e Cuncta adjecimus ob indicandam lineam cum dimidio in MS. Barber. vacantem, quæ aliquid in vetustiori codice, unde Barberinus exscriptus fuit, corrosum, & ab amanuensi minime lectum significat.

f Vide Not. 4. Quesn.

g Voces *nostris epistolis* aliam anteriorem epistolam a subsequenti diversam, quæ interierit, ad Anastasium scriptam videntur innuere, in qua Leo illum monuerat, ut de *statu Ecclesiarum vestrarum*, inquit, *certiores subinde sua relatione nos faceret*. Id enim in sequenti epistola præscriptum non legitur; immo cap. 1. illis vocibus *in his* litteris, *in quibus de statu Ecclesiarum certiores effecti*, indicari videntur Anastasii litteræ; quibus de Ecclesiis Illyrici retulit, ut memoratæ Leonis admonitioni satisfaceret: quod scribendæ sequenti epistolæ occasionem dedit.

h Hoc decretum legitur cap. 5. epistolæ sequentis, quæ una cum hac in Illyricum transmissa fuit.

i Hæc quoque epistola ex eodem codice Barberino collectionis XVI. Thessalonicensis sumpta, & in collectione Romana Holstenii edita est, ex quo epistola anterior. Confer Adnotationem primam in eamdem epistolam. Quædam

II. *Vices suas per Illyricum Anastasio committit, Siricii secutus exemplum.*
III. *Canonum observantiam, præsertim in ordinationibus, commendat: a quibus arcentur bigami, & viduarum mariti.*
IV. *A Metropolitano comprovinciales Episcopi conscio Exarcho ordinentur; Metropolitani ab ipso Exarcho.*
V. *Ut omnes conveniant ad Synodos: harum utilitas & auctoritas.*
VI. *Tam Presbyteros, & Diaconos, quam Sacerdotes, non nisi diebus dominicis esse consecrandos.*

Dilectissimo fratri ANASTASIO, LEO.

OMnium quidem literas Sacerdotum grato nos relegere animo, [a] fraterni collegii cariras facit, cum per spiritalem gratiam tamquam præsentes amplectimur, quibus sermone epistolis mutuo commeantibus sociamur. Sed major [b] nobis in his videtur esse affectio, in quibus de statu Ecclesiarum certiores effecti, ad exercendæ sollicitudinis vigilantiam officii nostri consideratione compellimur: ut in speculis, quemadmodum [c] Dominus voluit, constituti, & pro voto nostro currentibus rebus nostrum commodemus assensum, & ea quæ depravari aliqua usurpatione perspicimus, adhibitæ coercitionis remediis corrigamus: sperantes jam feminis responsurum nobis uberem fructum, si non sinamus crescere, quæ in messis detrimenta dominicæ cœperint pullulare.

Postquam itaque nobis petitio tuæ dilectionis innotuit per filium nostrum NICOLAUM Presbyterum, ut tibi quoque a nobis, sicut decessoribus tuis, per Illyricum cum nostra [d] vice propter custodiam regularum auctoritas præstaretur; præbentes assensum, nostra adhortatione compellimus, ut nulla [e] dissimulatio, negligentia nulla proveniat circa Ecclesiarum regimen per Illyricum positarum, quas dilectioni tuæ vice nostra committimus, beatæ recordationis SIRICII exemplum secuti, qui sanctæ memoriæ ANYSIO prædecessori tuo bene de apostolica sede tunc merito, & rebus post sequentibus approbato, [f] certa tum primum ratione commisit: ut per illam provinciam positis, quas ad disciplinam teneri voluit, Ecclesiis subveniret. Gloriosa instantius exempla sequenda sunt, ut quorum privilegiis uti cupimus, eorum nos similes in omnibus approbemus. Imitatorem te tam [g] prædecessoris tui, quam decessoris qui pari modo hoc & meruisse, & egisse cognoscitur, esse volumus: ut de profectu Ecclesiarum, quas tibi vice nostra [h] committimus, gaudeamus. Ut enim bene agenti, & quæ sacerdotali auctoritati conveniunt, solertius exequenti ad honorem proficit res tributa; ita huic oneri esse cognoscitur, qui commissa sibi potestate, qua debet moderatione non utitur.

ANNO CHRISTI 444.

Credita itaque tibi, frater carissime, gubernacula pervigil tene, & mentis tuæ oculos per omnia, quæ curæ tuæ videas injuncta, circumfer; in mercedem tuam profutura custodiens, & his [i] qui disciplinam canonum labefactare nituntur obsistens. Divinæ legis sanctio veneranda, & canonum specialius decreta serventur. Per commissas tibi provincias tales Domino sacerdotes, quibus sola vitæ & clericalis ordinis [k] suffragantur merita, consecrentur. Nihil gratiæ personali, nihil ambitioni, nihil redemtis permittas licere suffragiis. Examinentur diligentius; & per longum vitæ tramitem disciplinis ecclesiasticis, qui ordinandi fuerint, imbuantur. Si tamen illis omnia, quæ a sanctis patribus sunt constituta, conveniant, & quæ beatum Apostolum Paulum de talibus legimus præcepisse, custodierint, ut unius uxoris vir sit, & hanc virginem, ut auctoritas divinæ legis cavet, acceperit. Quod [l] ita sollicitius volumus custodiri, ut omnibus excusationibus locum adimamus: ne se quisquam credat posse ad Sacerdotium pervenire, qui uxorem antequam Christi gratiam consequeretur accepit, qua deficiente, alteram post baptismum conjunxerit sibi. Cum negari uxor illa non possit, nec prioris conjugii numerus aboleri; & eorum ita sit pater filiorum, quos ante baptismum ex illa susceperit, quemadmodum & illorum [m] sit, quos ex altera post baptismum noscit suscepisse. [n] *Sicut enim* peccata & quæ illicita esse noscuntur, per lavacrum baptismatis abolentur; ita quæ sunt legis præcepto concessa vel licita, non delentur.

CAP. III.

Vicarii apostolici cura de canonum custodia est.

Quales sint ordinandi.

Verum matrimonium etiam ante baptismum.

Nullus, te inconsulto, per illas Ecclesias ordinetur Antistes: ita enim fiet, ut sint de eligendis matura judicia, dum tuæ dilectionis examinatio formidetur. [o] Quisquis vero a Metropolitanis Episcopus contra nostram præceptionem præter tuam notitiam fuerit ordinatus, nullam sibi apud nos status sui esse noverit firmitatem, eosque usurpationis suæ rationem, qui hoc præsumpserint, reddituros. Singulis autem Metropolitanis sicut potestas ista committitur, ut in suis provinciis jus habeant ordinandi; ita eos Metropolitanos a te volumus ordinari, maturo tamen & [p] decocto judicio. Quamvis enim omnes Antistites probatos & Deo placitos deceat consecrari, hos tamen præcellere volumus, quos præfuturos his, qui ad se pertinent, Consacerdotibus, noverimus.

CAP. IV. Ad Primatem ordinationes referendæ.

Metropolitani a Primate seu vicario ordinandi.

Quod

---

dam testimonia hujus epistolæ vulgaverat Leo Allatius in Concordia Ecclesiæ Orientalis cum occidentali pag. 1370. ex cod. vetustissimo Vaticano, qui hoc tempore inveniri non potuit. Variantes ex hoc quoque MS. unde Barberinus prodiit, Allatii auctoritate dabimus.

a MS. Barb. *alterni*, corrupte.

b Pronomen *nobis* a Quesnello omissum restituimus ex eodem cod. & editione Holstenii. De Anastasii litteris hic indicatis confer adnot. 8. in epist. præcedentem.

c Ita idem cod. Vulg. *Deus*.

d Vide Not. 1. & 2. Quesnelli.

e Cod. Vat. apud Allatium *dissimulatione*.

f Vide Not. 3. Quesnelli.

g *Prædecessoris* nomine Anysius paullo ante memoratus intelligitur, qui vitam produxit usque ad Innocentium Papam: *Decessoris* vero nomine Rufus, qui sub Innocentio electus, Anastasio immediate præcessit.

h Cod. Vat. Allat. *committimus*: sed supra etiam *committimus*.

i Idem cod. Vat. *qua*.

k Ita ex eodem cod. Al. *suffragentur*.

l Ex cod. Barber. adjecimus *ita*.

m Addidimus *sit* ex utriusque codd. ex quibus etiam *noscit* pro *noscitur* reposuimus.

n Vide Not. 4. Quesnelli, qui duas voces *sicut enim* necessarias supplevit, & *abolentur* emendavit pro *abolebuntur*.

o Hoc quoque loco Quesnellus necessariam emendationem induxit, de qua vide Not. ejus 5. Antea perperam. *Quisquis vero de Metropolitanis Episcopis*.

p Sic. cod. Barb. & Vulgat. Leo Allatius legit *decoro*.

ANNO CHRISTI 441. a Tip. 22.

Quod dilectionem tuam sollicitius agere præmonemus & cautius, ut illud Apostolicum custodire, quod scriptum est, approberis: *Manus cito nemini imposueris.*

CAP. V. Quarta Synodorum utilitas.

Ad synodum quisquis fratrum fuerit evocatus occurrat, nec sanctæ congregationi se deneget: in qua maxime [a] constituendum esse noverit, quod ad disciplinam poterit ecclesiasticam pertinere. Melius enim [b] omnis culpa vitabitur, si inter Sacerdotes Domini collatio frequentior habeatur: & emendationi pariter & caritati plurimum præstat adunata societas. Illic, si quæ causæ natæ fuerint, præstante Domino, ita poterunt terminari, ut contentio nulla resideat; sed [c] sola inter fratres caritas coalescat. Si qua vero causa major evenerit, quæ a tua fraternitate illic præsidente non potuerit definiri, relatio tua missa nos consulat; ut revelante Domino, cujus misericordiæ profitemur esse quod possumus, quod ipse nobis aspiraverit, rescribamus: ut cognitioni nostræ pro traditione veteris instituti & debita apostolicæ Sedis reverentia, nostro examine vindicemus: ut enim auctoritatem [d] tuam vice nostra te exercere volumus; ita nobis quæ illic componi non potuerint, vel qui vocem [e] appellationis emiserit, reservamus.

Causam majorem sibi Leo reservat.

Jus ex veteri instituto & Sedis prærogativa creatum

CAP. VI.

Hæc itaque in omnium fratrum facies notitiam pervenire; ut nullus deinceps [f] per ignorationem in observandis his, quæ præcepimus, excusandi se reperiat facultatem. Ad ipsos etiam Metropolitanos singularum provinciarum nostra, quibus eos moneremus, scripta direximus: ut noverint apostolicis obediendum esse sententiis; & tunc se nobis parere, cum fraternitati tuæ ex nostra delegatione cœperint, secundum ea quæ scripsimus, obedire. Cognovimus sane, quod non potuimus silentio præterire, a quibusdam fratribus solos Episcopos tantum diebus dominicis ordinari; Presbyteros vero & Diaconos, [g] circa quos par consecratio fieri debet, passim quolibet die dignitatem officii sacerdotalis accipere; quod [h] contra canones & traditionem patrum usurpatio corrigenda committit, cum mos quibus est traditus circa omnes sacros ordines debeat omnimodis

Consecratio Episc. Presb. & Diacon. Die dominica consecratio celebranda ex canon. & traditione. *Vide epist. IX. ad Dioscorum.*

ANNO CHRIST. 444. Ordinum i versitia. Non ordin. per saltum.

custodiri: ita ut per longa temporum curricula, qui Sacerdos vel Levita ordinandus est, per omnes clericalis officii offunes provehatur: ut diuturno discat tempore, cupis & doctor ipse futurus est. Data pridie Idus Januarias Theodosio XVIII. & Albino Coss.

EPISTOLA VII.

[i] Ad Episcopos per Italiam.

[k] *SYNOPSIS.*

* Al. VIII. quæ autem erat 3. nunc 30. Januarii an 444.

Plurimos Manichæorum vigilantia sua in urbe Roma detectos esse, & pari ab eis sollicitudine investigandos admonet.

[l] Leo universis Episcopis per Italiæ provincias constitutis in Domino salutem.

CAP. I

In consortium vos nostræ sollicitudinis [m] advocamus, ut vigilantia paterali [n] ne quid diabolicæ licere possit astutiæ, commissis vobis gregibus diligentius consulatis: ne is, qui Domini misericordia revelante per nostram curam a nostris ovibus morbus [o] abigitur, necdum vobis præmonitis, & adhuc quid agatur ignaris, [p] per vestras se dispergat Ecclesias, [q] & suarum furtim cuniculos inveniat latebrarum, [r] ut quod a nobis in urbe extinguitur, tenebrosis apud vos radicibus seminetur. Plurimos impietatis Manichææ sequaces & doctores in urbe investigatio nostra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas & censura coercuit: quos potuimus emendare, correximus; & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus [s] & disciplinis suis publica in Ecclesia professione, & manus suæ subscriptione, compulimus; & ita de voragine impietatis suæ confessos, pœnitentiam concedendo, levavimus. Aliquanti vero, qui ita [t] se demerserant, ut nullum his auxiliantis posset remedium subvenire, subditi legibus, secundum christianorum Principum con-

BALLER. NOTÆ.

a Cod. Barb. *custodiendum*. Holstenius emendavit ex ingenio, cum in Synodis decreta constituantur.
b Vocem *omnis* a Quesnello omissam ex MSS. Barb. & editione Holsteniana revocavimus.
c Sic ex MS. emendavimus. Editi *solida* ex Holstenii conjectura, quæ tamen non cogit.
d Ita codex, & Holstenius. Quesnellus *nostram* ex ingenio posuit.
e Vide Not. 6. Quesnell & nostram observationem.
f Apud Allatium *ignoratione*, & dein *quæ præcipimus*.
g Vide Not. 7. Quesnelli. h Vide Not. 8. Quesn.
i Exstat hæc epistola in XIII. collectionibus, nimirum in II. V. Dionysiana VI. Hadrianea VII. Hisp. IX. Isid. X. Item in coll. XI. XII. XIII. XXI. & reliquis usque ad XXIV. In indice præmisso collectioni V. cap. 73. inscribitur *Epistola generalis de Manichæis*.
k Apud Dionysium hic titulus legitur: *Quod plurimi Manichæi* (al. *Manichæorum*) *Vigilantia Papæ Leonis in urbe Roma detecti sint*.
l Hanc inscriptionem ex Vat. puto Dionysii aliisque Hadrianeis, & Vindebon. Hisp. præelegimus. MS. Vat. Hisp. & Isid. cum aliis coll. XI. pro *Episcopis* habent *Ecclesiis*. Cod. Corb. coll. II. & MSS. coll. V. *universis Episcopis per diversas provincias constitutis*. Cod. Florent. S. Marci coll. XIII. *Leo Episcopus Urbis Romæ universis* (al. *omnibus*) *Episcopis per Italiam constitutis*. Vide Not. Quesnelli.
m Codd. coll. Hisp. & Isid. cum aliis quatuor exinde derivatis addunt *dilectissimi fratres*.
n Vulg. ante Quesn. cum MSS. coll. XII. *ne quid diabolica fraudis astutia possit nocere*. Lectionem ab eo inductam ex suis codd. nostri quoque MSS. libri confirmant, duobus posteriorum collectionum Vat. exceptis, in quibus *ne quid diabolicæ rei astutia possit nocere*.
o Antiquam lectionem revocavimus auctoritate antiquissimi Vat. Dionysii, & MSS. Vercell. ac duorum Vatt. Quesnellus cum aliis MSS. & Tustello *abjicitur*.
p Quesn. in marg. *Dionys. per vestræ sedis pergat Ecclesias*: *male*. Ita quidem apud Tustellum, non vero in nostris Dionysii, nec in Hadrianeis Codicibus.
q Codd. Corb. & Thuan. I. Quesn. *& suorum furtim cuniculorum inveniat latebram*.
r Vulg. ante Quesn. cum MSS. Vercell. & Tustello *ne quod*, perperam.
s Ita MSS. Vulg. ante Quesn. *& discipulis*. Mox *confessione* in duobus Vat. & Vindebon. coll. Hisp. loco *professione*. t Quesnellus & duo nostri inferioris notæ codices *se demerserunt, ut nullo his auxilii possit remedio subveniri*. Secuti sumus veterem lectionem, quæ est in MSS. collectionum Dionysii, Hadrian. Hisp. Isid XII. & XXIV. nec non apud Tustellum. In Vindebon. coll. V. *se demerserunt, ut nullum his auxiliantis possit remedium subvenire*.

ANNO CHRISTI 444. ta contra anichæos.

constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos judices perpetuo sunt exilio relegati. Et omnia, quæ tam in scripturis, quam in occultis traditionibus suis habent profana vel turpia, ut nosset populus quid refugeret aut [a] vitaret, oculis christianæ plebis certa manifestatione probavimus: adeo ut ipse [b] qui eorum dicebatur Episcopus, a nobis tentus, proderet flagitiosa in suis [c] mysticis quæ teneret, sicut Gestorum vos series poterit edocere. Ad institutionem enim vestram etiam ipsa direximus: quibus lectis, omnia quæ a nobis deprehensa sunt, nosse [d] poteritis.

AP. II.

Et quia aliquantos de his [e] quos hic, ne se absolverent, arctior reatus involverat, cognovimus aufugisse; hanc ad dilectionem vestram epistolam misimus [f] per Acolytum nostrum: ut effecta certior Sanctitas vestra, [g] fratres carissimi, sollicitius agere dignetur & cautius, [h] necubi Manichææ perversitatis homines plebes vestras facultatem lædendi, & hujus sacrilegii possint invenire doctores. Aliter enim nobis commissos regere non possumus, nisi [i] hos, qui sunt perditores & perditi, zelo fidei dominicæ persequamur; & a sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate qua possumus, abscindamus. Unde hortor dilectionem vestram, obtestor & moneo, ut qua [k] debetis & potestis sollicitudine vigiletis ad investigandos eos, necubi occultandi se reperiant

oni & mali astoris retributio.

facultatem. Ut enim habebit a Deo [l] dignæ remunerationis præmium, qui diligentius, quod ad salutem commissæ sibi plebis proficiat, fuerit executus; ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ se non poterit excusare, quicumque plebem suam, contra sacrilegæ persuasionis auctores, noluerit custodire. Data [m] tertio Kalendas Februarii, THEODOSIO Augusto A XVIII. & ALBINO, viris clarissimis Consulibus.

ANNO CHRISTI 444.

EPISTOLA VIII.

19. Junii anni 445.

seu

CONSTITUTIO VALENTINIANI III.

De Manichæis.

Imperatores THEODOSIUS & VALENTINIANUS Augusti [o] ALBINO PP. II.

SUperstitio Paganorum quoque damnata temporibus, inimica publicæ disciplinæ, & hostis fidei christianæ, [p] ad excidium sui Clementiam nostram non immerito provocavit. Manichæos loquimur, quos execrabiles, & toto orbe pellendos omnium retro Principum statuta judicarunt. Nec dissimulationem crimina [q] nuper detecta patiuntur. Quæ enim, & quam dictu audituque obscæna in judicio beatissimi Papæ LEONIS, [r] coram Senatu amplissimo manifesta ipsorum confessione patefacta sunt: Adeo ut eorum quoque qui diceretur [s] Episcopus, & voce propria proderet, & omnia scelerum suorum secreta perscriberet. Quod notitiam nostram latere non potuit, quibus tutum non est negligere tam detestandam Divinitatis injuriam, & impunitum relinquere scelus, quo non solum corpora deceptorum, sed etiam animæ inexpiabiliter polluuntur. Unde, Albine, Parens carissime [t] A. A. illustris & magnifica auctoritas tua, hac nos in æternum

BALLER. NOTÆ.

a Quatuor MSS. addunt *quid*.

b Cod. Vat. 543. coll. XXI. *qui dicebatur Episcoporum Episcopus*. Hic autem in Sermone 16. de Jejun. X. Mensis V. dicitur *Episcopus ipsorum detestandi criminis ordinator*.

c Ita plerique codices Quesnelli & nostri cum puro Dionysiano & Vindebon. coll. V. Vulgati cum Hisp. & Isid. aliisque quatuor ejusdem originis *mysteriis*. Alii codd. a Quesn. indicati in margine *mysteriis mysticis*; *quæ tenerent*. d Quesn. cum quibusdam codd. *poteritis*: melius exempla Vat. Dionysii, Hadrian. Hisp. & Isid. cum anterioribus vulgatis *poterètis*. Paullo ante iidem Vulg. cum uno Vat. *reprehensa* pro *deprehensa*.

e Ita cum Quesn. cod. Vindebon. coll. V. & duo Vat. Ceteri cum Vulg. *quos ne absolverentur*. Idem cod. Vindebon. *arctius* pro *arctior*.

f Verba *per Acolytum nostrum* desunt in Vat. Dionysii & in Hadrianeis etiam editis: sed leguntur in ceteris nostris codicibus. Quesnellus *per illum Acolytum*. At *illum* nullibi reperire licuit. Forte in aliquo ejus codice positæ fuerunt litteræ III. loco proprii nominis; ut in antiquis formulis usitatum est.

g Voces *fratres carissimi* absunt a MSS. Hadrian. Vindebon. Hisp. & Justello, nec non a duobus aliis Vatic. atque a vulgatis ante Quesn.

h Duo Vatt. coll. XXI. *ne alicubi Manichææ perversitatis homines plebes vestras facultatem habeant lædendi*: sed hi iidem codices paullo post *necubi occultandi* &c.

i MS. Vat. coll. XI. cum Vindeb. Hisp. *eos*. Mox in Vat. coll. XXIV. *ne pestis audacius divulgetur*.

k Vindeb. coll. V. omittit *debetis* &.

l Editiones ante Quesn. cum Vat. coll. XXIV. *ingens remunerationis præmium*. In Vat. coll. XI. deest *ingens*, & *digna*. Quesn. in marg. Al. *dignum*. Paullo post *de reatu negligentiæ suæ non poterit excusari*, in Vindebon. Hisp. m Cod. Thuan. 1. Quesn. *IV. Kal.* Addidimus *Augusto* ex MSS. Vindebon. col. V.

n Quesnellus hanc relegit ad MSS. Oxon. Nos præterea utemur tribus codd. Vvrceburgensi, Gothano, & Ottoboniano, quorum variantes exhibuit Joannes Daniel Ritter in novissima editione Lipsiensi Codicis Theodosiani Tom. 6. inter Novellas.

o Quesn. *Albino P. P. & Patricio*. Post P. P. adjecimus *II.* ex editis & MSS. Novellarum libris, pro quo codex Vvur. *Albino bis* P. P. Fuit scilicet Albinus primum Præfectus Prætorio an. 426. ut colligitur ex L. 7. *de Legitim. Heredit.* Expunximus autem & *Patricio*; hoc enim titulo ille quidem inscribitur in legibus an. 446. non vero in illis an. 445. p MS. Goth. *ad exilium*, corrupte.

q Detecta scilicet fuit an. 443. opera S. Leonis ex Chronico Prosperi. Confer Admonitionem nostram præmissam epistolæ primæ num. 23. nec non dissert. 1. Quesn. de vita & rebus gestis S. Leonis A. 443.

r Ipse Leo epist. 15. ad Turrib. cap. 16. ait: *In judicio nostro, cui non solum frequentissima præsentia Sacerdotum, sed etiam illustrium virorum dignitas, & pars quædam Senatus, ac plebis interfuit, ipsorum* (Manichæorum) *qui omne facinus perpetrarunt, ore referatum est*.

s Confer adnot. 13. in ep. præcedentem.

t In editionibus ante Quesnell. sine interpunctione jungebantur litteræ *A A.*, & cum sic junctæ significent Augustos, Brissonius lib. 3. de Formulis §. 63. has siglas interpretandas contendit *Augustorum*; putatque librariorum quorumdam arbitrio, eo quod earum potestatem ignorarent, factum fuisse ut in nonnullis MSS. illæ siglæ reddantur *atque amantissime*. Hinc Quesnellus non siglas, sed Brissonii interpretationem *Augustorum* textui inseruit, notavitque in MS. Oxoniensi legi *Pater carissime, atque amantissime*. Verum eædem siglæ in plerisque MSS. sic cum interpunctione exhibentur: *P. K. A. A.* Ritterius enim in notatione ad primam Novellam Theodosia-

ANNO CHRISTI 445.

victura lege [a] statuisse cognoscat, quam in omnium provinciarum faciet notitiam [b] edictis propositis pervenire: Ut ubicumque terrarum quisquam Manichæorum fuerit deprehensus, pœnas, quas in sacrilegos jura sanxerunt, auctoritate publicæ severitatis excipiat. Sitque publicum crimen, & omni volenti sine accusationis periculo tales arguere sit facultas. Nec cuiquam licitum tutumque sit aut celare tales, aut talibus [c] connivere; cum omnia de his a nobis confirmata sint retro Principum [d] constituta, ut noverint universi hac edictali lege proposita, Manichæos [e] dignitate militiæ, & urbium habitatione privandos: ([f] ne quis innocens talium conversatione, aut societate capiatur.) Successiones nec capiant, nec relinquant, ([g] sed fisci nostri viribus aggregentur. Nec eis quod palam interdicimus, ulla fraude quæratur. Injuriarum careant actione, contractos liberos omnino non habeant.) Primates uniuscujusque militiæ, ([h] vel officii mox exigenda per apparitionem vestram) x. librarum auri multa percellat, [i] si quem hac superstitione pollutum siverint militare: neque enim aliquid [k] nimium in eos videtur posse decerni, quorum incesta perversitas religionis nomine lupanaribus quoque ignota, [l] vel pudenda committit. [m] Dat. XIII. Kal. Jul. Romæ VALENT. A. VI. & NOMO V. C. Coss.

EPISTOLA IX.*

[n] Ad DIOSCORUM Alexandrinum

[o] *SYNOPSIS.*

I. *De ordinatione Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum, ut post sabbatum, vel circa exordia noctis quæ proxime succedit, vel mane ipso dominico die celebretur.*

II. *De iteratione sacrificii, quod repetere oportet eadem festivitatis die, cum & Basilica angustior est, quam ut totum simul populum capere queat, & ingens fidelium multitudo convenit.*

ANNO CHRISTI 445.

LEO Episcopus DIOSCORO Episcopo Alexandrino salutem.

QUantum dilectioni tuæ dominicæ caritatis [p] impendamus affectum, ex hoc poteris approbare, quod tua firmius fundare desideramus initia, ne quid caritati tuæ ad perfectionem deesse videatur, cum tibi spiritalis gratiæ merita, [q] ut probavimus, suffragentur. Paterna igitur & fraterna collatio debet Sanctitati tuæ esse gratissima, & a te taliter suscipi, quemadmodum a nobis eam intelligis proficisci. Unum enim nos sentire oportet & agere, ut sicut legimus in nobis quoque unum esse cor, & una anima comprobetur. Cum enim beatissimus Petrus apostolicum a Domino acceperit principatum, & Romana Ecclesia in ejus permaneat institutis, nefas est credere, quod [r] sanctus discipulus ejus Marcus qui Alexandridrinam primus Ecclesiam gubernavit, aliis regulis traditionum suarum decreta formaverit: cum sine dubio de eodem fonte gratiæ unus [s] spiritus & discipuli fuerit & magistri, nec aliud ordinatus tradere potuerit, quam quod ab ordinatore suscepit. Non ergo patimur, ut cum unius nos [t] esse corporis & fidei fateamur, in aliquo discrepemus; & alia doctoris, alia discipuli instituta videantur.

Paterna & fraterna ex caritate collatio. *Aff.* 4 32. 24 qu. 1. *Cum Sea. tissimus.* c. 20

Apostolicus principatus Petro datus.

S. Marcus a B. Petro ordinatus.

* Alias XI. Quæ autem erat 9. nunc in Appendice. 22. Junii an. 445.

CAP.

BALLER. NOTÆ.

dosiano Codici subjectam monuit, in tribus MSS. Vvur. Ottob. & uno Sichard. haberi *P. K. A. A.* & pari interpunctione in duobus Codd. Goth. at alio Sichard. P. A. A. Id convenit interpretationi, quæ in aliis MSS. legitur *Parens carissime, atque amantissime*. Hanc autem fuisse formulam eo tempore usitatam liquet ex Novell. 17 Theodosii *de Repudiis*, ubi expressis verbis *Florentius Parens carissimus atque amantissimus* dicitur: & ex epist. 20. 23. & 25. in Auctario Symmachi, in quibus idem Symmachus Præfectus Urbis ab Honorio similiter vocatur. Apud Spartianum in vita Antonini Getæ cap. 2. Juvenalis Præfectus prætorio nuncupatur *Parens amantissime*. Nullibi autem formulam *Parens Carissime Augustorum* expressam reperimus. Idem Brissonius eodem lib. 3. cap. 63. siglas *Fr. A.* in aliis legibus signatas interpretatur *Frater amantissime*. Mox cod. Oxonienses Quesn. *illustris* & *præclara magnificentia tua*.

a MS. Vvur. *instituere*. b Verba *edictis propositis* desiderantur in cod. Oxoniensi.

c MS. Goth. & editio Sichardi *convivere*. Aliqui codices cum editione Lipsiensi *cohibere* sed notavit Ritterius a librariis confundi *connivere* & *conhibere*.

d MS. Goth. & libri omnes impressi cum Quesn. *statuta*. Secuti sumus emendationem Ritterii: ita enim *Principum constituta* appellantur leges adversus Manichæos in epist. præcedenti cap. 1. Paullo aliter constituta Principum *Constitutiones* dicuntur. Vide Paratitl. *de Constitutionibus Principum*.

e MS. Oxon. *militia, dignitate, & urbium habitatione*.

f Lineis inclusa desunt in eodem codice.

g Hæc quoque inclusa ibidem desiderantur. Mox *Nec his*, pro *Nec eis* in cod. Vvur.

h In Oxoniensi inclusa lineis pariter omittuntur.

i Idem Cod. *Si aliquem ex his sciverint militare*.

k MS. Vvur. *nimietate*. l MS. Oxon. delet *vel pudenda*.

m Cod. Vvur. *Dat. XIV. Kal. Jul.* Mox Cod. Ottob. & editi ante Quesn. *Valent. VII.* pro *VI.* male. Tandem *Numo* vulgati habebant. Correximus ex MS. Vvur. *Nomus* enim, non *Numus* in aliis pluribus documentis vocatur, qui cum Valentiniano consulatum gessit an. 445.

n Exstat hæc epistola in MSS. collectionum III. VIII. Hisp. IX. Isid. X. XII. XVIII. XX. ac reliquis usque ad XXIV. & apud Sichardum. Quesnellus hanc epistolam anni notatione carentem, an. 445. esse affigendam optime constituit not. 1. o Vulgati ante Quesn. ex MSS. collectionum posteriorum hos titulos præfixerunt, qui ex coll. Hisp. sumpti fuere. I. *de ordinatione Presbyteri, vel Diaconi, ut Sabbato sancto celebretur, ideſt die Dominico*. II. De *festivitatibus, ut si una Agenda* (in Vulg. explicandi caussa additur, *ideſt Missa celebratio*) *populis non sufficerit, nulla sit dubitatio iterari sacrificium*. Cum vero hæc synopsis minus sit congrua, Quesnellus aliam substituit.

p Codd. Vat. Hisp. & Isid. *impendimus*. Mox pro *desideramus* MSS. Hisp. & Isid. & Vat. coll. XI. *festinemus*: editi in margine cum MSS. Cantabr. & Thuan. Quesnelli, ac duobus nostris Vatt. coll. XXI. *festinamus*. Paullo post editi Quesn. in textu *specialis gratia*; in margine *spiritualis*.

q In antiquiss. Vat. coll. VIII. *ut probamus*.

r MSS. Vat. Hisp. & Isid. *Sanctus Episcopus discipulus ipsius Marcus*. Vindeb. Hisp. solum delet *Episcopus*. Mox *suarum* deest in Vat. 5845. coll. VIII.

s Particulam & a Quesnello omissam restituimus ex septem potioribus nostris MSS. Postea *ordinatis* pro *ordinatus* in duobus codd. t Verbum *esse*, quod Quesnellus omisit, ex aliis editionibus & ex codd. Hisp. & Isid. revocavimus. Dein *statuta* pro *institusa* in Vindeb. Hisp.

ANNO CHRISTI 441.

CAP. I.

Quo die ſacerdotalis vel levitica benedictio celebrari debeat.

Dist. 75. *Quod a patribus* c. 4.

QUod ergo a patribus noſtris propenſioro cura novimus eſſe ſervatum, a vobis [a] quoque volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus ſacerdotalis vel levitica ordinatio celebretur; ſed poſt diem ſabbati, ejus noctis, quæ in prima ſabbati luceſcit, exordia deligantur [b], in quibus his, qui conſecrandi ſunt, jejunis, [c] & a jejunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi mane ipſo [d] dominico die, continuato ſabbati jejunio, celebretur, a quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, [e] quam ad diem reſurrectionis, ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur, pertinere non dubium eſt. Nam præter auctoritatem conſuetudinis, quam ex apoſtolica novimus venire doctrina, [f] etiam ſacra Scriptura manifeſtat, quod cum Apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus ſancti ad Evangelium [g] gentibus mitterent prædicandum, jejunantes & orantes impoſuerunt eis manus: ut intelligamus, quanta & dantium & accipientium devotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie & laudabiliter apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Eccleſias quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſervaveris: ut his, qui conſecrandi ſunt, numquam benedictio niſi in die reſurrectionis dominicæ tribuatur, cui a veſpera ſabbati initium conſtat adſcribi, & quæ tantis divinarum [h] diſpoſitionum myſteriis eſt conſecrata, ut quidquid eſt a Domino inſignius conſtitutum, in hujus diei dignitate ſit geſtum. In hac mundus ſumpſit exordium. In hac per reſurrectionem Chriſti, & mors interitum, & [i] vita accepit initium. In hac Apoſtoli a Domino prædicandi omnibus gentibus Evangelii tubam ſumunt, & inferendum univerſo mundo ſacramentum regenerationis accipiunt. In hac, [k] ſicut beatus Joannes Evangeliſta teſtatur, congregatis in unum diſcipulis, januis clauſis, cum ad eos Dominus introiſſet, inſufflavit, & dixit: *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & [l] quorum detinueritis, detenta erunt.* In hac denique promiſſus a Domino Apoſtolis Spiritus ſanctus advenit: ut cæleſti quadam regula inſinuatum & traditum noverimus, in illa die celebranda nobis eſſe myſteria ſacerdotalium benedictionum, [m] in qua collata ſunt omnia dona gratiarum.

Noctis ſabbatum ſequentis jejuni conſecrent, & conſecrentur. In decret. Ivonis lib. 3. *Act.* 23.

Benedictionis ſacramentum Reſurrectionis dies ſeu Dominica ordinationi deſtinata.

Joan. 20. 21.

ANNO CHRISTI 441.

Ibid. 22.

Act. 2. 1. *Joan.* 14. 16. & 16 7.

Myſteria ſacerdotalium benedictionum.

CAP. II.

De iterando miſſæ ſacrificio, ut plebi ſupervenienti ſatisfiat.

UT autem in omnibus obſervantia noſtra concordet, illud quoque volumus cuſtodiri, ut cum ſolemnior [n] quæque feſtivitas conventum populi numeroſioris indixerit, & [o] ea fidelium multitudo convenerit, quam recipere Baſilica ſimul una non poſſit, ſacrificii oblatio indubitanter iteretur: ne his tantum admiſſis ad hanc devotionem, qui primi advenerint, videantur hi, qui poſtmodum confluxerint, [p] non recepti: cum plenum pietatis atque rationis ſit, ut quoties Baſilicam, in qua agitur, præſentia novæ plebis impleverit, [q] toties ſacrificium ſubſequens offeratur. Neceſſe eſt autem, ut quædam pars populi ſua devotione privetur, ſi unius tantum Miſſæ more ſervato, ſacrificium offerre non poſſint, niſi [r] qui prima diei parte convenerint. Studioſe ergo dilectionem tuam & [s] familiariter admonemus; ut quod noſtræ conſuetudini ex forma paternæ traditionis inſedit, tua quoque cura non negligat: [t] ut per omnia nobis & fide & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio noſtro [u] POSSIDONIO Presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epiſtolam dedimus perferendam, qui [x] noſtris proceſſionibus atque Ordinationibus frequenter interfuit, & toties [y] ad

De conſecr. diſt. 1. *Neceſſe eſt* c. 52.

Miſſæ ſacrificium ex paterna traditione ſæpius oblatum.

BALLER. NOTÆ.

a Queſnellus pro *quoque* habet *hoc*, uti qui iam inferioris notæ codices præferunt. In Merlino & Sichardo utrumque omittitur. Secuti ſumus non tam ceteras editiones, quam plures & potiores noſtros codices.

b Poſt verbum *deligantur* in Vulg. Queſnello anterioribus hoc gloſſema inſeritur ex MSS. coll. XXI. *hoc eſt ſub lege divini officii ſubſtituantur.* Hoc gloſſema jure expunxit Queſnellus ex ſuis codd. nota a allegatis, quibus & reliqui noſtri adſtipulantur. Solum Vat. Hiſp. alia interpunctione præfert: *ut non paſſim diebus omnibus ſacerdotalis, vel levitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem Sabbati: ejuſque noctis, quæ in prima Sabbati luceſcit, exordio conſecrandi eligantur.* Idem eſt in Iſidor. Vat. & Vindeb. Hiſp. exceptis extremis vocibus *exordio conſecrandi eligantur*, pro quibus legitur ut in texto, *exordia deligantur.*

c Duo noſtra MSS. Hiſp. delent & paullo poſt *in eadem obſervantia erit* in Vindeb. Hiſp.

d Vide not. 3. Queſn. & Differt. ejuſdem *De jejunio Sabbati.*

e Duo MSS. Hiſp. & Vat. Iſid. *Quod ad diem.*

f MS. Vat. Hiſp. *etiam ſacram habemus in exemplo Scripturam, quod cum Apoſtoli.*

g Vox *gentibus* deſideratur in Vindeb. Hiſp. & apud Sichardum.

h Vulg. ante Queſn. cum Vat. Hiſp. & Iſid. ac MSS. coll. XXI. *diſpenſationum.* Emendationem Queſnelli ex codd. Grimanico, & Victorino, ac ex editionibus Merlini, Nicolini, Surii, & Sichardi ceteri noſtri MSS. libri, etiam Vindeb. Hiſp. confirmant.

i Cod. Vat. 1342. coll. III. *vita accepit æterna principium.* Tria MSS. coll. VIII. *vita accepit æternum principium.* Quidam codd. coll. XXI. & Vindeb. Hiſp. *vita accepit principium.*

k Vindeb. Hiſp. *ſicut beatus Joannes teſtatur, cum congregatis in unum diſcipulis, clauſis januis ad eos Dominus introiſſet.*

l Antiquiſs. Vat. 3845. & Vindeb. Hiſp. *quorum retinueritis, retenta ſunt.* Vat. Hiſp. *erunt.*

m Editi *in quo.* Coreximus ex memorato antiquiſſ. Vat. ex duob. Hiſp. & Vat. Iſid. ac Vallicellano coll. VIII.

n Vox *quæque* deeſt in editis ante Queſn. & quinque noſtris codd. nec non apud Sichardum.

o In MSS. Hiſp. Iſid. & coll. XXI. *& ad eamdem fidelium multitudo.* Merlinus, *ad eam fidelium* &c. Editi ante Queſn. cum MSS. coll. XXIV. *& ad eam tanta fidelium multitudo.* Similiter Sichardus, qui ſolum omittit *fidelium.* Queſn. in marg. & *ad eam tanti ſacrificii oblatio iterata*, quod nullibi reperimus.

p Exemplaria coll. XXI. *non recipi.*

q Vide Not. 4. Queſnelli.

r MSS. Hiſp. & Iſid. omittunt *qui.*

s Vide Not. 5. Queſn. & obſervationem noſtram.

t Al. cum MSS. coll. XXIV. atque Sichardo *ut omnia nobis ex fide & actibus congruant.*

u Vide Not. 6. Queſn.

x Codd. coll. VIII. *in noſtris.* Mox in Vindebon. Hiſp. *atque orationibus.*

y Verba *ad nos* ſtricte accepta de ipſo Leone indicare videntur, hunc Poſſidonium Litteras quoque Cyrilli de Paſchate an. 444. quarum fragmentum edidimus ante epiſt. 3. ad eumdem Leonem Romam attuliſſe an. 445. Sed vox *teſtes* non duas tantum, ſed plures Poſſidonii tranſmiſſiones ſignificat: cumque certum ſit eumdem etiam

ANNO CHRISTI 445. ad nos missus, quid in omnibus [a] apostolicæ auctoritatis teneremus, agnovit. Data [b] XI. Kalendas Julias.

EPISTOLA X. [*]

[*] Circa tempus epistolæ sequentis an. 445.

[c] ad Episcopos per Provinciam Viennensem constitutos.

In caussa Hilarii Arelatensis Episcopi.

SYNOPSIS.

I. *Ecclesia Christo instituente collocata in Petri soliditate, a qua non recedendum. Hanc ille violat, qui ejus potestatem tentat infringere.*
II. *Hilarium arguit Ecclesiarum statum & concordiam perturbantem.*
III. *Celidonium ab* Hilario *depositum, retractato judicio sedi suæ restitutum esse, exponit.*
IV. *Projectus Episcopus, cui ægrotanti alterum idem* Hilarius *substituerat, in integrum restitutus.*
V. *Ordinationem Episcopi provincialis Metropolitano reservandam.*
VI. *Sine cleri plebisque consensu, & extra diem legitimum neminem ordinandum.*
VII. Hilario *Metropolitani dignitas & potestas in provinciam Viennensem ademta.*
VIII. *Neminem pro levi caussa communione esse pellendum.*
IX. *Ut præter Leontii antiquioris Episcopi consensum alterius provinciæ Concilium non indicatur.*

ANNO CHRISTI 445.

[d] Dilectissimis fratribus, universis Episcopis per Viennensem provinciam constitutis, Leo Romæ Episcopus.

DIvinæ cultum religionis, quem in omnes gentes, omnesque nationes Dei voluit gratia coruscare, ita Dominus noster JESUS CHRISTUS humani generis Salvator instituit, ut veritas, quæ antea legis & Prophetarum præconio continebatur, per apostolicam tubam in salutem universitatis exiret, sicut scriptum est: *In omnem terram [e] exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Sed hujus muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo, principaliter [f] collocarit; & ab ipso quasi quodam capite, dona sua velit in corpus omne manare: ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soditate recedere. Hunc enim in consortium individuæ [g] unitatis assumtum, id quod ipse erat, voluit nominari, dicendo: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam:* ut æterni templi ædificatio, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri soliditate consisteret; hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas posset appetere, nec portæ contra illam inferi prævalerent. Verum hanc petræ istius sacratissimam firmitatem, Deo, ut diximus, ædificante constructam, nimis impia vult præsumtione violare quisquis ejus potestatem tentat infringere, favendo cupiditatibus suis, & id, quod accepit a veteribus, non sequendo: cum nulli se subditum legi,

CAP. I. Dist. 19. *Ita Dominus noster Jesus* c. 7.

Psal. 18. 5.

Episcopatus in Petro principaliter institutus.

Matth. 16. 18.

Ecclesia in Petri soliditate consistit. Hanc soliditatem violat qui Petri potestatem tentat infringere.

BALLER. NOTÆ.

ad Cælestinum missum fuisse cum commonitorio, & epistola ejusdem Cyrilli in Nestorii caussa an. 430., jam probabilissimum est voces *ad nos*, quæ hanc quoque ipsius transmissionem videntur comprehendere, non de solo Leone, sed de prædecessore etiam ejus accipienda esse. *Nos* enim pro ipsa pontificia dignitate accipi potest, quæ in omnibus Petri successoribus una eademque est, uti innuimus in Admonit. ad epist. 1. num. 25.

a Quesn. ita emendavit ex codicibus, & editionibus nota ejusdem septima recensitis. Hanc emendationem etiam nostri potiores & antiquiores MSS. libri coll. III. VIII. XXIII. & XXIV. approbant, Vulgati Leonini cum quibusdam MSS. coll. XXI. *Apostolicæ Sedis auctoritatis*. Vat. 543. ejusdem collectionis *Apostolicæ Sedis auctoritate*: In Vat. Hisp. Isid. & MSS. coll. XII. atque XXII. *Apostolicæ Sedis auctoritatibus*.

b In MSS. coll. III. in Vat. Hisp. & Isid. nec non in tribus codd. coll. XXI. data omittitur. Vindebon. Hisp. *X. Kal. Julii*. Editi ante Quesn. ex Merlino, & MSS. coll. XXIV. atque Sichardo *Kal. Julias*. Antiquissimus Vat. 5845. coll. VIII. *XI. Kal. Julias*. Soli codices antiqui Vallicell. A. 5. & Vercellensis, nec non Vat. 3791. habent *XI. Kal. Julias*. Cum vero codices Vallicell. & Vercell. pertineant ad eamdem collectionem VIII. ad quam spectat Vat. 5845. utra lectio præferenda sit, dubitari posset. Dubitationem tamen videtur eximere ceterorum codicum consensus in voce *Jul.* ac propterea ultimam lectionem a Quesnello inductam retinuimus.

c Perrara sunt hujus epistolæ MSS. exemplaria, uti observavit Quesn. Not. 1. Extat enim tantum, quod sciamus, in cod. Corbejensi vetustissimæ collect. II. sub Vigilii ætatem in Galliis digestæ, necnon in MSS. collect. XII. & XXIV. P. Sirmondus aliud quodpiam vetustum exemplar vidit, quod ex inscriptione hujus epistolæ & laudatis codicibus plurimum variante, ut not. sequenti apparebit, aliam originem prodit. Nobis posteriorum tantum collectionum exemplaria invenire & conferre licuit, nimirum Vat. 340. & Ven 569. coll. XII. Vat. 544. coll. XXIV. & Vat. 541. cui ex eodem fonte collectionis XII. hæc epistola sub finem addita videtur. Hi vero codices cum recentiores collectiones exhibeant, cum antiqua collectione præsertim Corbejensi comparandi non sunt, quæ originis Gallicanæ, ipsam epistolam ad Viennensis provinciæ Episcopos scriptam, ex vetustiori atque accuratiori exemplo apud Gallos invento recepisse credenda est. Hinc non solum Quesnellus, sed etiam ante ipsum P. Sirmondus posthabitis editionibus vulgatis, quæ ex Merlino, ideest ex collect. XII. derivatæ sunt, Corbejensi codici in recudenda hac epistola plurimum detulere; ac propterea istorum lectiones non facile deserendas, aut immutandas credidimus. Porro etsi Consulatum, quo hæc epistola scripta fuit, nulli codices exhibeant, satis tamen colligitur ex constitutione sequenti, quæ sub idem tempus in Gallias missa fuit. Cum autem ea Constitutio ex emendatione chronicæ notæ ope nostrorum Codd. scripta fuerit post epistolam ad Dioscorum an. 445., istam quoque epistolam ab eadem Constitutione non disjungendam hoc loco collocavimus.

d Jacobus Sirmondus siglis *VV. CC.* non veterem schedam, ut perperam interpretatus est Quesn. not. 2. sed veteres codices, aut unum saltem antiquum exemplar allegavit, in quo huic epistolæ præfigitur, *Dilectissimis fratribus universis Episcopis per provincias Maximam Sequanorum & Viennensium constitutis Leo*. Displicuit Quesnello additio *Maximæ Sequanorum*, eo quod nolit Celidonium Episcopum Vesontionis, quæ Maximæ Sequanorum Metropolis est. Sed Vesontionensem hujus Episcopatum vindicabimus in Observat. ad diss. V. Quesnelli part. 1. cap. 2. ubi & de hac inscriptione plura.

e Quesnellus *exiet*; & notavit in margine. *Ita MSS. codd.*, *quod & antiquis Patribus familiare*. At Sirmondus cum omnibus nostris codd. & anterioribus excusis *exivit*; & ita etiam apud plures Patres a P. Sabatier allegati, quorum nonnulli *exiit*, uti etiam in antiquissimo Psalterio MS. Capituli Veronensis & in Sangermanensi ab eodem laudato: nulli autem Patres ab eo citantur pro *exiet*. Si originalis textus haberet *exibit*, tum subsistere posset *exiet*. Forte typographorum lapsu in Quesnelli edit. *exiet* pro *exibit* impressum fuit.

f Ita codd. Corb. & Thuan. apud Quesn. not. 3. quam confer cum nostra observat. Sirmondus *collocaret atque ab ipso quasi quodam capite dona sua vellet in corpus omne manare*. Aliæ editiones cum nostris MSS. *collocaret*, *ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus diffunderet*.

g Vide Not. 4. Quesn. & Observat. nostram.

ANNO CHRISTI 445.

legi, nullis institutionis dominicæ credit regulis contineri, a vestro nostroque, per novæ usurpationis ambitum, more descíscens, præsumendo illicita, & quæ custodire debuit, negligendo.

AP. II.

Verum hæc nos, Deo, ut credimus, aspirante, [a] servata circa vos nostræ caritatis gratia, quam Sanctitati vestræ apostolica semper Sedes, ut meministis, impendit, nitimur consilio maturiore corrigere, & vestrarum Ecclesiarum statum communicato vobiscum labore, componere, non nova instituentes, sed vetera renovantes: ut in statu consuetudine, quæ nobis a nostris patribus est tradita, perduremus, & Deo nostro per boni operis ministerium, remotis perturbationum scandalis, placeamus. Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat apostolicam Sedem, pro sui reverentia a vestræ etiam provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus esse consultam & per diversarum, quemadmodum vetus consuetudo poscebat, appellationem causarum, aut retractata, aut confirmata fuisse judicia: adeo ut servata unitate spiritus in vinculo pacis, commeantibus hinc inde litteris, quod sancte agebatur, perpetuæ proficeret caritati: [b] quoniam sollicitudo nostra, non sua quærens, sed quæ sunt Christi dignitatem divinitus datam nec Ecclesiis, nec Ecclesiarum Sacerdotibus abrogabat. Sed hunc tramitem semper inter majores nostros & bene tentum, & salubriter [c] custoditum HILARIUS Ecclesiarum statum, & concordiam Sacerdotum novis præsumptionibus turbaturus excessit; ita suæ vos cupiens subdere potestati, ut se beato Apostolo Petro non patiatur esse subjectum, ordinationes sibi [d] omnium per Gallias Ecclesiarum vindicans, & debitam Metropolitanis Sacerdotibus [e] in suam transferens dignitatem; ipsius quoque beatissimi Petri reverentiam verbis arrogantioribus minuendo: cui cum [f] præ ceteris solvendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ovium cura specialius mandata est. Cui quisquis principatum æstimat denegandum, illius quidem nullo modo potest minuere dignitatem; sed inflatus spiritu superbiæ suæ, semetipsum in inferna demergit.

Nihil novi statuere indult Rom. Pontifex.

Appellationem consuetudo ad Romanam Sedem.

Dignitas divinitus data Episcopis.

Matth. 16. Joan. 21.

Primatus Petri, cui præ ceteris tradita potestas.

Quæ igitur apud nos in causa CELIDONII Episcopi gesta confecta sint, & quæ HILARIUS dixerit, dum cum eodem, præsente supradicto Episcopo, audiretur, inditus chartis rerum ordo demonstrat. Ubi postquam HILARIUS rationabile, quod in sanctorum Concilio Sacerdotum posset respondere, [g] non habuit, ad ea se [h] occulta cordis ipsius transtulerunt, quæ nullus laicorum dicere, nullus Sacerdotum posset audire. Doluimus, [i] fateor, fratres, & hunc ejus mentis tumorem medelis patientiæ nostræ curare tentavimus. Nolebamus etenim ea illi exacerbare vulnera, quæ suæ animæ insolentibus subinde sermonibus infligebat, & quem susceperamus ut fratrem, [k] delinire magis ipsum, quamvis ipse se suis responsionibus innodaret, quam contristare nostris interlocutionibus, nitebamur. Absolutus est CELIDONIUS Episcopus, quoniam se injuste Sacerdotio fuisse dejectum, manifesta testium responsione, ipso etiam præsente, monstraverat; ita ut, quod HILARIUS nobiscum residens posset opponere, non haberet. Remotum est ergo judicium, quod prolatum in hac sententia legebatur, quod tamquam [l] viduæ maritus Sacerdotium tenere non posset. Quod nos quidem servantes legalia constituta, sollicitius voluimus custodiri, non solum circa Sacerdotes, sed circa Clericos quoque minoris officii: ne ad sacram militiam hi permittantur accedere quibus sit tale conjugium, [m] vel qui contra apostolicam disciplinam non unius tantum uxoris viri fuisse monstrentur. Sed sicut eos, quos factum suum non potest excusare, aut non admittendos aut si [n] fuerint, decernimus removendos: ita quibus hoc falso objicitur, [o] habita necesse est examinatione purgemur, & suum officium perdere non sinamus. [p] Mansisset namque in illum prolata sententia, si objectorum veritas extitisset. Redditus itaque est Ecclesiæ suæ, & huic, quam amittere non debuit, dignitati coepiscopus noster CELIDONIUS, sicut gestorum series, & post decursam cognitionem sententia, quæ a nobis est prolata, testatur.

ANNO CHRISTI 445.

CAP. III. Causa Celidonii Episcopi. Vide observat. nostras in dissert. 5. Quesn. part 1.

Bigamus a minori etiam ministerio remotus.

Huic negotio sic finito, fratris & coepiscopi nostri PROJECTI querela successit: cujus ad nos literæ lacrymabiles & dolendæ, de superper-

CAP. IV. De causa Projecti Episcopi. Vide observat. nostras in part. 2. dissert. 5. Quesn

BALLER. NOTÆ.

a Sirmondus *reservata*. b Editi ante Quesn. cum solis codd. coll. XXIV. & Sirmondo *quam*.
c Sic cum Quesn. nostri codd. Al. *constitutum*. Vid. Not. 5. Quesn. & observat. nostram.
d Vid. not. 6. ejusdem, & nostram observationem.
e Sirmondus cum editis ante Quesn. *in suum jus transferens dignitatem*. Nostri codd. *in suum jus transferre dignitatem*: quod alia interpunctione ad participium *cupiens* refertur. Quesn. prætulit lectionem MSS. coll. II.
f Ita omnes nostri codd. immo etiam Quesnelli, atque Sirmondi, omnesque editiones. Conjecturas Quesnelli, quibus mallet legi *pro ceteris* expendemus in observat. ad not. ejusdem 7.
g Tres nostri MSS. *non habuerit*.
h Quesn. in marg. S. Paulus 1. Cor. 14. 25. *occulta cordis ejus manifesta fiant*.
i Verbum *fateor*, quod erat in editionibus ante Quesn. ex nostris MSS. & Sirmondo revocavimus.
k Nostri codices *delinire magis* (*quamvis ipse suis responsionibus invitaret*, forte *incitaret*) *quam contristare* &c. Idem legitur apud Sirmondum hac una exceptione, quod pro *invitaret* habet *innodaret*. Noluimus tamen mutare lectionem anteriorum editionum, etiam Quesn. qui ad marginem notavit pro *innodaret* alias *irretiret*, vel *implicaret*. l Confer not. 8. Quesnelli.
m Ita nostri codd. cum Quesn. Al. *vel contra*; Sirmondus *ut contra*.
n Sirmondus addit *admissi*, quod tamen etiam in nostris MSS. omissum, subintelligitur.
o Editi ante Sirmondum, & Quesn. cum aliquibus MSS. perperam *eb ea necesse est*.
p Celidonium Vesontionensem fuisse Episcopum liquebit ex his, quæ adversus Quesnellum disputabuntur in observationibus ad Dissertationem ejus V. c. 1. Nihil itaque juris in illum Arelatensis Episcopus obtinebat, ac propterea cum S. Leo scripsit: *Mansisset in illum prolata* (ab Hilario Arelatensi) *sententia, si objectorum veritas extitisset*, non eo sensu accipiendum est, ac si S. Pontifex jus ullum Hilarii proprium in Celidonium agnoscat: Valentinianus enim in constitutione mox subjicienda, quæ ex Leonis mente scripta & edita est, de Hilario pronuntians, *alios incompetenter removit*, quod ad Celidonii depositionem refertur; voce *incompetenter* jus in Celidonium eidem defuisse palam insinuat. Itaque depositionis sententiam mansuram fuisse asseruit S. Leo non Hilarii jure, sed vel jure aliorum Episcoporum ejusdem Celidonii provinciæ, quos convenisse Auctor vitæ Hilarii indicat, vel saltem facto, quatenus ex legalibus institutis viduarum maritum a sacris Altaribus arcendum S. Pontifex pariter judicasset unde præmisit: *Quod nos quidem servantes legalia constituta, sollicitius voluimus custodiri non solum circa Sacerdotes, sed circa Clericos quoque minoris officii*. Hinc expungendam credidimus postillam a Quesnello huic loco appositam: *Hilarii potestatem in Provinciam Viennensem non impetit S. Leo*: quod Celidonium Hilarii jure, Leone fatente, depositum falso præsumit.

ANNO CHRISTI 443

perordinato sibi Episcopo, sunt directæ. Epistola quoque ingesta est civium ipsius, & numerosa singulorum subscriptione firmata, invidiosissimis contra HILARIUM plena querimoniis, quod PROJECTO Episcopo suo ægrotare liberum non fuisset, ejusque Sacerdotium in alium præter suam notitiam esse translatum, & tamquam in vacuam possessionem ab HILARIO pervasore heredem viventis inductum. Quid hic fraternitas vestra sentiat, cúperemus audire. Quamquam de vestris animis nostra non debeat sententia dubitare: cum fratrem in lectulo constitutum, tam non infirmitate corporis aggravari, quam alio videatis dolore torqueri. Quæ spes illi de vita relinquitur, cui de Sacerdotio suo desperatio, dum illi alter substituitur, irrogatur? Apparet [a] quam mitis sit corde HILARIUS, qui obesse præsumptioni suæ fraternæ mortis credidit tarditatem. Quantum enim in se fuit, illi subtraxit lucem, abstulit vitam qui hunc [b] dolorem, in locum ejus alterum subrogando, ne ad salutem illi recursus esset, injecit. Esto ut [c] brevis fratri evenerit humanæ conditionis consuetæ migratio, quid sibi HILARIUS quærit in aliena provincia: & id quod nullus decessorum ipsius ante PATROCLUM habuit, [d] quid usurpat? cum & ipsum, quod PATROCLO a Sede apostolica temporaliter videbatur esse concessum, postmodum sit [e] sententia meliore sublatum? Expectarentur certe vota civium, testimonia populorum: quæreretur honoratorum arbitrium, electio Clericorum, quæ in Sacerdotum solent ordinationibus ab his, [f] qui noverunt patrum regulas, custodiri: [g] ut apostolicæ auctoritatis norma in omnibus servaretur, qua præcipitur, ut Sacerdos Ecclesiæ præfuturus, non solum attestatione fidelium, sed etiam eorum qui foris sunt, testimonio muniatur, neque ullius scandali relinquatur occasio, cum per pacem, & Deo placitam concordiam consonis omnium studiis, qui doctor pacis futurus est, ordinatur.

Aliena provincia respecta Hilarii.

Timoth. 1. c. 2.

Episcopus, Doctor pacis. CAP. V. *Al.* IV.

Sed ille insperatus nescientibus supervenit, & improvisus abscessit, cursu, ut didicimus, celeri itinera multa conficiens, & per longinquas provincias tanta [h] immaturitate discurrens, ut videatur gloriam de scurrili velocitate potius quam de sacerdotali moderatione captasse.

ANNO CHRISTI 443.

A Hæc enim directarum ad nos civium verba sunt litterarum: *Ante abscessit, quam eum venisse nossemus*. Non est hoc redire, sed fugere, nec salubritatem impendere diligentiæ pastoralis, sed vim inferre latronis & furis, dicente Domino: *Qui non intrat per januam* [i] *in cortem ovium, sed ascendit aliunde, hic fur & latro est*. Non ergo HILARIUS tam studuit Episcopum consecrare, quam eum potius, qui ægrotabat, occidere; & ipsum quem superposuit, male ordinando decipere. Nos tamen, quod vobis credimus Deo judice placiturum, in commune cunctis fratribus consulentes, & B male ordinatum submoveri, & Episcopum PROJECTUM in suo Sacerdotio permanere debere decrevimus: id statuentes, ut si quisquam fratrum nostrorum in quacumque provincia [k] decesserit, is sibi ordinationem vindicet Sacerdotis, quem illius provinciæ Metropolitanum esse constiterit. [l] Duæ, ut videmus, causæ transactæ sunt, in quibus tamen multa sunt, quæ præter rationem ecclesiasticam videantur esse commissa, & justi judicii debeant expectare censuram. Sed nos diutius hic non possumus immorari, cum ad alia, quæ nobis cum C vestra Sanctitate sollicitius conferenda sunt, provocemur.

Joan. 10. 1.

Metropolitano ordinatio reservata.

CAP. VI. *Al.* V. Nemo ignotus civibus ordinetur.

Militaris manus, ut didicimus, per provincias sequitur Sacerdotem, & [m] armati præsidii præsumptione tuffulto ad invadendas per tumultum famulatur Ecclesias, quæ proprios amiserint sacerdotes. Trahuntur ordinandi ante hoc officium, his quibus præficiendi sunt, civitatibus ignorati. Ut enim notus qui fuerit & probatus, per pacem petitur; ita per vim necesse est, qui ignotus adducitur, imponatur. Obtestor & obsecro, & sub Dei vos invocatione convenio, prohibete, fratres, talia, & omD nem dissensionis materiam de vestris provinciis removete. Certe nos ante Deum absolvimus, qui vos, ne permittatis ultra hæc fieri convenimus. Per pacem & quietem Sacerdotes qui futuri sunt, postulentur. Teneatur subscriptio Clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus & plebis. Qui [n] præfuturus est omnibus, ab omnibus, eligatur. Ordinationem sib, ut ante jam diximus, singuli Metropolitani suarum provinciarum cum his,

Qui ad ordinationem Episcopi conspirare debeant.

BALLER. NOTÆ.

a Editi anteriores Sirmondo & Quesnello, & quidam codd. addunt *ergo*. b Sirmondus inserit *et*.

c Sensus exigere videtur *brevi*. Editi ante Sirmondum *brevis fratri inveneris*, vel *inventa fuerit humanæ conditionis consuetu migratio*. Apud Quesn. cum duobus nostris codicibus perperam *conditioni*.

d Ita Quesnellus, & quidam nostri codices. Alii *cur usurpat?* Paullo ante Editi vetustiores Sirmondo & Quesnello, *aut Patroclus habuerit*, male *ante Patroclum* enim habent tum nostri, tum Sirmondi, & Quesnelli codices, ac præsertim Corbejensis: Ipseque sermonis contextus idipsum flagitare cognoscitur.

e Indicatur Bonifacii I. Papæ decretum confirmatum a Cælestino, quo Narbonensis prima Patroclo antea tributa decreto Zosimi eidem adempta fuit, & Narbonensi Episcopo restituta. In hoc autem Zosimus Patroclo faverat, quia is decessores suos ea provincia semper potitos iis argumentis statuit, quibus tum Episcopus Narbonensis apte respondere non potuit. Cum vero sub Bonifacio I. idem Episcopus Narbonensis resumptis viribus contrarium ostenderit ejusmodi documentis, quæ allatis ab Arelatensi adeo præstabant, ut omnino convincentia sequentes Pontifices approbaverint; hinc eam provinciam eidem Arelatensi *meliore sententia* sublatam Leo affirmat.

f Sirmondus, *qui norunt*. Porro Patrum regulæ videntur esse canones Patrum Sardicensium præciplentium can. 5. eum ordinandum Episcopum, qui a populo petitur. De hac autem re apertius statuentes Julius I. Innocentius, & Cælestinus, non tam populi, quam cler. votum flagitarunt.

g Quesnellus contra omnium nostrorum codicum, & anteriorum editionum auctoritatem nullo indicato MS. posuit *aut apostolica*.

h Idem Quesnellus in marg. *forte maturitate*, quod nec Codices præferunt, nec sensus videtur exigere.

i Nostri codd. *in curtem*. Quidam editi *chortem*, alias *in cohortem*. Sed *cors cortis* idem est ac *cohors*, & proprie locum muris cinctum, quo aliquid custoditur, significat.

k Sirmondus addit *de hac vita*.

l Quidam codd. cum editis ante Sirmondum *quia*, *ut videmus*. Mox duo MSS. omittunt *tamen*; pro quo editiones memoratæ substituunt *etiam*.

m Locum hunc in anterioribus editionibus perturbatum Sirmondus & Quesnellus ex MSS. restituerunt. Vide not. 9. ejusdem Quesn. Sic autem legebatur: *armatis præsumptione suffultum ad invadendas per tumultum famulatur Ecclesias, quæ proprios amiserint. Traduntur ordinandi ad hoc officium, his quibus præficiendi sunt civitatibus ignoti*.

n Vide not. 10. Quesn.

ANNO CHRISTI 445.

his, qui ceteros Sacerdoti antiquitate præveniunt, reſtituto ſibi per nos jure defendant. Alienum jus alter ſibi non audeat vindicare. Suis limitibus, ſuis terminis ſit unuſquiſque contentus; [a] & privilegium ſibi debitum in alium transferre ſe poſſe, noverit non licere. Quod ſi quis negligens apoſtolicas ſanctiones, plus gratiæ tribuens perſonali ſui honoris defertor eſſe voluerit, privilegium ſuum in alium transferre poſſe ſe credens, non is, cui ceſſerit, ſed is, qui intra provinciam antiquitate epiſcopali ceteros prævenit Sacerdotes, ordinandi ſibi vindicet poteſtatem. Non paſſim, ſed die legitimo ordinatio celebretur: nec ſibi conſtare ſtatus ſui noverit firmitatem, qui non die ſabbati veſpere, quod luceſcit in prima ſabbati, vel ipſo dominico die fuerit ordinatus. Solum enim majores noſtri reſurrectionis dominicæ diem hoc honore dignum judicaverunt, ut ſacerdotes, qui ſumuntur, hoc die potiſſimum tribuantur.

Juri dignitatis cedere cuique non licet.

Dies Dominica ordinationi deputata.

CAP. VII.

Suis unaquæque provincia ſit contenta Conciliis, nec ultra HILARIUS audeat conventus indicere ſynodales, & Sacerdotum Domini judicia, ſe interſerendo turbare. [b] Qui non tantum noverit ſe ab alieno jure depulſum, ſed etiam Viennenſis provinciæ, [c] quam male uſurpaverat, poteſtate privatum. Dignum eſt enim, fratres, antiquitatis ſtatuta reparari, cum is, qui ſibi ordinationem provinciæ indebitæ vindicabat, talis in præſenti etiam probatus fuerit [d] extitiſſe, ut cum ipſe frequentius temerariis & inſolentibus verbis ſententiam damnationis expeteret, ſuæ tantum civitatis illi ſacerdotium, pro Sedis apoſtolicæ pietate, præceptio noſtra ſervaverit. [e] Non ergo interſit ulli ordinationi: non ordinet, qui meriti ſui conſcius, cum quæreretur ad cauſſam, turpi fuga ſe credidit ſubtrahendum, [f] exors apoſtolicæ communionis, cujus particeps eſſe non meruit: Deo, ut credimus, hoc agente, qui illum, inopinantibus nobis, & ad judicia noſtra pertraxit, & inter examinationes habitas, ne communionis noſtræ conſors fieret, ut abſcederet latenter, effecit.

Hilarius ordinationibus interdictus.

Nulli Chriſtianorum facile communio denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium Sacerdotis, quod in magni reatus ultionem invitus & dolens quodammodo debet inferre animus [g] judicantis. Cognovimus enim pro commiſſis & levibus verbis quoſdam a gratia communionis excluſos, & animam, pro qua Chriſti ſanguis effuſus eſt, irrogatione tam ſævi ſupplicii ſauciatam & inermem quodammodo, exutamque omni munimine, diabolicis [h] incurſibus, ut facile caperetur, objectam. Certe [i] ſi quando cauſſa talis emerſerit, ut pro commiſſi criminis qualitate, aliquem juſte faciat communione privari, is tantum pœnæ ſubdendus eſt, quem reatus involvit; nec particeps debet eſſe ſupplicii, qui conſors non docetur fuiſſe commiſſi. Sed quid mirum eum in laicos talem exiſtere, qui ſoleat de Sacerdotum damnatione gaudere?

ANNO CHRISTI 445. CAP. VIII. Sententia excommunicationis non temere ferenda.

Unde quia noſtra longe alia videtur intentio: nam omnium Eccleſiarum ſtatum, & concordiam cuſtodiri cupimus Sacerdotum: ad unitatem vos vinculo caritatis hortantes & obteſtamur, & affectione congrua commonemus, ut ea quæ a nobis Deo inſpirante, & beatiſſimo Petro Apoſtolo, diſcuſſis probatiſque nunc omnibus cauſſis decreta ſunt, pro veſtra pace & dignitate ſervetis: certi non tam noſtro, quam veſtro honori proficere, quod talia ſtatuiſſe cognoſcimus. Non enim nobis ordinationes veſtrarum provinciarum defendimus, quod poteſt forſitan ad depravandos veſtræ Sanctitatis animos HILARIUS pro ſuo more mentiri: ſed vobis per noſtram ſollicitudinem vindicamus: ne quid ulterius liceat novitati, nec præſumtori locus ultra jam pateat privilegia veſtra caſſandi. Noſtræ [k] etiam gratulationi hoc ſolum creſcere profitemur, ſi & apoſtolicæ Sedis diligentia apud vos illibata ſervetur, & per ſacerdotalis diſciplinæ cuſtodiam honori veſtro perire, quod ſuum eſt, [l] improbis uſurpationibus non ſinamus. Et quoniam honoranda eſt ſemper antiquitas, fratrem & coepiſcopum noſtrum [m] LEONTIUM probabilem Sacerdotem, hac, ſi vobis placet, dignitate volumus

CAP. IX. *Al.* VII.

Leontius antiquitate venerandus Epiſcopus.

BALLER. NOTÆ.

a Plures hic Metropolitanos perſtringit. Illi autem videntur intelligi, ad quorum provincias Celidonius, ac Projectus pertinebant: quippe qui fortaſſis Hilario permittentes, ut judicia, & ordinationes in ſuis provinciis haberet, jus ſuum quodammodo in eum tranſtulerunt. Ingenuum præterea Alpium maritimarum Metropolitam a Leone fuiſſe culpatum ob illicitam ſui juris ceſſionem, teſtatur Hilarus Papa epiſt. 4. Incertum vero eſt, num hæc Ingenui reprehenſio ad has Leonis litteras referenda ſit, an vero ad alias, quæ interciderint: de quo vide plura in Diſſert. *de epiſtolis deperditis* num. 97.

b Ita cum antea editis, & tribus noſtris codd. Sirmondus. Queſnellus autem cum MSS. coll. XXIV. *qui tamen noverit, ſe non ſolum ab alieno jure.*

c Queſn. in margine: *Forte, qua male uſus fuerat.* Id autem ea ſola de cauſſa ſcripſit, quia in ſua ſententia, quam in obſervationibus ad V. Diſſ. impugnabimus, Hilarium nullum jus, quod ſibi non competeret, uſurpaſſe contendit.

d Editi ante Sirmondum & Queſn. cum inferioris notæ codicibus omittunt *extitiſſe*. Porro Metropolitæ, qui in aliquo defeciſſet contra regulas Canonum, *ſuæ tantum Eccleſiæ Sacerdotium pro Sedis apoſtolicæ pietate ſervari*, ordinationis Epiſcoporum jure adempto, vetus diſciplina erat, ut videre eſt apud Hilarum Papam epiſt. 8. ad Gallicanos n. 1. Conſer etiam Leonis epiſt. 12. c. 9.

e *Locus emendatus ex MSS. Sirmondi, & noſtris*, inquit in poſtilla marginali Queſnellus. Legebatur autem antea: *Non ergo ſit illi ordinatio, qui meriti ſui conſcius, cum quæreretur ad accuſandum, turpi fuga* &c. Corruptius in noſtris MSS. coll. XII. & XXIV. *Non ergo ſit illi ordinatione, non ordinet, qui meriti* &c.

f Male nonnulli hunc locum de excommunicatione, qua S. Leo Hilarium a ſua communione ſeparaverit, interpretantur. Ex ſequentibus enim palam fit, ideo Hilarium dici *exortem apoſtolicæ communionis*, quia ipſe Roma inopinate aufugiens inter ſacra utique myſteria, *communionis noſtræ* ſubdit Pontifex, *conſors fieri noluit*. Hilarius ſcilicet, qui ex Auctore vitæ ejus c. 17. apud Leonem queſtus fuerat, aliquos apud Gallos publica ſententia damnatos, *in Urbe ſacris Altaribus intereſſe, communioni ejus* (Celidonii) *quem cum tantis viris damnaverat, conjungi nullatenus acquievit*; & ne cogeretur cum eo, quem abſolvendum præſentiebat, Romæ communicare, receſſit; & eatenus ab ipſa apoſtolica communione ſe ſubduxit.

g Ita Queſnellus cum duobus noſtris codd. Al. *vindicantis*.

h Sirmondus *incurſionibus*. i Quatuor noſtri codices *ſi qua cauſſa*.

k Sic Queſn. & noſtri codd. Al. *enim gratulationi*. Mox pro *cuſtodiam* Sirmondus *concordiam*.

l Ita cum Sirmondo Queſnellus. Anteriores editiones cum Vat. coll. XXIV. *pro novis*. Melius in aliis tribus noſtris codd. *noxis*.

m Huic Leontio, de quo vide noſtram obſervationem in not. 11. Queſnelli, ſola prærogativa in convocandis diverſarum provinciarum Synodis, qua Hilarius potiebatur, hoc loco tribuitur. Ceterum ero jus metropoliticum eidem Hilario ademtum, alia Leonis epiſtola, quæ deſideratur, in Viennenſem Epiſcopum fuiſſe tranſlatum liquet ex epiſt. 66. c. 2. Conſer quæ hac de re pluribus dicentur in obſervationibus ad diſſert. 5. Queſnelli part. 3.

ANNO CHRISTI 445.

mus decorari : ut præter ejus conſenſum alterius provinciæ non indicatur a veſtra Sanctitate Concilium, & a vobis omnibus, quemadmodum vetuſtas [a] ejus & probitas exigit, honoretur, Metropolitanis privilegii ſui dignitate ſervata. Æquum eſt enim, nec ulli de fratribus fieri videtur injuria, ſi his qui Sacerdocerdotii vetuſtate præcedunt, pro ætatis ſuæ merito, in ſuis provinciis a Sacerdotibus ceteris deferatur. Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres cariſſimi.

JACOBI SIRMONDI S. J.

NOTÆ POSTUMÆ.

Nunc primum editæ.

Ex Labbei Append. Tom. 2.

IN CAUSA CHELIDONII.) Veſuntionenſem epiſcopum fuiſſe docet vetus ſcriptor rerum S. Romani Jurenſis, ut alii jam obſervarunt. Cum enim Romanum dixiſſet a S. Hilario Arelatenſi epiſcopo presbyterii honore auctum, non longe a Veſuntionenſi urbe, de Chelidonio mox agens : *Si quidem*, inquit, *Hilarius venerabilem Chelidonium ſupradicta metropolis patriarcham, patricto præfectorioque fretus favore, indebitam ſibi per Gallias vindicans monarchiam, a ſede epiſcopali nulla exiſtente ratione dejecerat. Ob quod in audientia beatiſſimi papæ Leonis Romæ male geſſiſſe convictus, reſtituto quoque in epiſcopatu Chelidonio, apoſtolica auctoritate ob uſurpationem inlicitam regulariter eſt increpatus.* Illuſtre hoc exemplum retractati Romæ poſt appellationem & antiquati judicii ſynodi provincialis. Cum autem Chelidonianæ accuſationis in vita ſancti Hilarii duo capita memorentur, digamia, & capitalium criminum animadverſio : prioris tantum a Leone fit mentio, quia hoc uno, ut apparet, vel eo maxime, nixa fuerat Chelidonii damnatio.

Projecti querela.) Duos ejuſdem loci epiſcopos eſſe non poſſe docuerat canon VIII. ſynodi Nicænæ. Quod a ſe ignoratum, cum ordinari ſe ſuperſtite Valerio paſſus eſt, fatetur Auguſtinus in actis, q ibus Eradium ſibi ſucceſſorem deſignavit, epiſtola ex. *Adhuc*, inquit, *in corpore poſito beatæ memoriæ patre & epiſcopo meo ſene Valerio, epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo : quod concilio Nicæno prohibitum fuiſſe nesciebam.* Hinc poſtea cautum ac ſæpius repetitum canonibus Gallicanis, quod eſt in canone XII. ſynodi V. Arelatenſis : *Ne vivente epiſcopo alius ſuperponatur aut ſuperordinetur epiſcopus.* Merito itaque reprehenditur a Leone papa Hilarius, quod Projecto epiſcopo ægrotante alium auſus ſit conſecrare, quem proinde ut male ordinatum ſubmoveri jubet, ac Projectum in ſede ſua permanere.

Nullus ante Patroclum.) Zoſimus epiſtola I. Patroclo Arelatenſi epiſcopo jus metropolitani ordinandorumque epiſcoporum poteſtatem conceſſit, non ſolum in Viennenſi provincia, cujus in parte ſita eſt Arelate, verum etiam in utraque Narbonenſi. Hoc jus ante Patroclum neminem deceſſorum habuiſſe Leo affirmat, verius mea ſententia, quam quod Zoſimus ibidem ſemper habuiſſe ſcripſerat. Et quamquam hoc ipſum Zoſimi privilegium, Patroclo ſuperſtite, Bonifacius poſtmodum meliore, ut ait Leo, ſententia revocarat : non deſiit tamen Hilarius, ut Chelidonii & Projecti exempla declarant, in alienis provinciis ordinandorum, diſtringendorumque epiſcoporum auctoritatem uſurpare.

Die legitimo.) Celebrandis ordinationibus ſolennem ac legitimum diem in eccleſia fuiſſe indicavit Zozimus, de epiſcopis a Proculo vitioſe ordinatis agens epiſt. II. *Et ne nihil*, inquit, *non intempeſtive fieret, ne dies quidem legitimus ordinationis adſciſcitur.* Et poſt alia ; *ut nec dies veterem ſolennitatem, quæ præcipue cuſtodienda fuera, obſervaret.* Legitimum autem ordinationibus diem deſtinatum fuiſſe Dominicum, vel hic Leonis locus oſtendit, & conſimilis alter in epiſtola ad Dioſcorum Alexandrinum. Hinc Aurelius Carthaginienſis in concilio III. Carthag. can. XXXIX. qui inſertus eſt cap. XVI. ſynodi Africanæ : *Nam & in hac eccleſia, ad quam dignata eſt veſtra ſanctitas convenire, crebro ac pene per diem Dominicam ordinandos habemus.* Et concilium III. Cæſarauguſtanum can. I. *Nullo modo patimur ut in reliquis diebus, niſi tantum Dominicis feſtivitatibus, hi qui honoris digni habentur officio, in ordine præficiantur eccleſiaſtico.* Quamquam igitur a Leone cum die Dominica ſabbatum etiam conjungitur, & obtinuit uſus eccleſiæ, atque hoc diſcrimen Ordo Romanus adnotat, ut epiſcoporum conſecrationes fiant die Dominica, reliquorum ordinum die ſabbato : ipſa tamen ſabbati hac in re obſervatio, ut Leo idem ad Dioſcorum ſcribit, ad diem Dominicum ſpectat, cui a veſpera ſabbati exordium adſcribitur.

Nec ultra Hilarius.) Hilarium exuit omni jure metropolitani, non in exteris tantum provinciis, ſed in ipſa etiam Viennenſi ejus provincia, cujus primatum ſibi Arelatenſes epiſcopi adverſus Viennenſes arrogabant. Quæ autem interſeruntur de Hilarii fuga & liberioribus verbis, quibus offenſus fuerat Leo, ex iis peti debent quæ ſuperius allata ſunt in actis concilii Veſontionenſis.

Is tantum pœnæ ſubdendus eſt.) In hanc ſententiam Auxilium novellum epiſcopum arguit Auguſtinus epiſtola LXXV. qui Claſſicianum v. s. cum omni domo ſua anathematis ſententia percuſſerat : docens corporali quidem pœna recte quoſdam interdum affici cum ſuis omnibus, qui ſceleris participes non fuerint ; ſpiritali autem pœna non videre ſe quomodo juſte plecti pro ſcelere alieno quiſquam poſſit. Tum de ſeipſo ita profitetur : *Audiſti forſaſſe*, inquit, *aliquos magni nominis ſacerdotes cum domo ſua quempiam anathematizaſſe peccantium : ſed forte, ſi eſſent interrogati, reperirentur idonee reddere inde rationem. Ego autem, quoniam ſi quis ex me quæſat, utrum recte fiat, quid ei reſpondeam non invenio : numquam hoc facere auſus ſum, cum de quorumdam facinoribus immaniter adverſus eccleſiam perpetratis graviſſime permoverer.*

Coepiſcop. Leontium.) Arelatenſes epiſcopi, ut ante oſtenſum eſt, provinciæ II. adminiſtrationem uſurparant, in eaque tamquam metropolitani ſynodos convocabant. Nunc, remoto Hilario, prærogativam defert Leontio Forojulienſi epiſcopo, totius provinciæ ſacerdotii ætate antiquiſſimo, ut concilium in ea præter ejus conſenſum non indicatur. Leontii hujus illuſtre illo ſæculo nomen fuit inter epiſcopos, ad quem & alios datam vidimus epiſtolam I. papæ Bonifacii. Eidem Caſſianus primas decem collationes ſuas nuncupavit : eumdem in primis earum habuit S. Honoratus, ut Hilarius teſtatur in homilia de S. Honorato : *Vacantem*, inquit, *inſulam petit, prater ſecreti opportunitatem, ſancti, ac beatiſſimi in Chriſto viri Leontii epiſcopi oblectatus vicinia, & coetu e conſtrictus.* Quibus ex verbis liquet, Leontium jam tum epiſcopum fuiſſe, cum Lirinenſem inſulam monaſterium in ea fundaturus incolere cœpit Honoratus.

EPISTOLA XI.

8. Julii an. 445.

ſeu

[b] CONSTITUTIO VALENTINIANI III. AUGUSTI

[c] *una cum præcedenti* LEONIS *Papæ epiſtola de eodem negotio miſſa in Gallias.*

DE EPISCOPORUM ORDINATIONE.

[d] Imperatores THEODOSIUS & VALENTINIANUS Auguſti, AETIO Viro Illuſtri, Comiti & Magiſtro utriuſque militiæ & Patricio.

CErtum eſt & nobis & Imperio noſtro unicum eſſe præſidium in ſupernæ Divinitatis favore, ad quem promerendum præcipue [a] chri-

BALLER. NOTÆ.

a Vox *ejus* a Queſnello omiſſa, ex omnibus noſtris MSS. & ceteris editionibus revocatur.

b Queſnellus in ſecunda editione varias lectiones appoſuit ex MS. Thuaneo Colbertino. Nos eamdem recognovimus cum MS. Vat. 3833. Collectionis canonum Cardinalis Deusdedit, qui hanc legem ex vetuſtiori exemplari ſumtam, eidem Collectioni inſerui lib. I. pag. 48. Ex MS. Ottobon. Vat. ſolius chronicæ notæ lectionem poſterius accepimus.

c Quæ ſequuntur, appoſita fuerunt a P. Sirmondo, & exinde a Queſnello : ac probabiliſſimum eſt, Leonis decretalem una cum hac lege in Gallias miſſam fuiſſe, ne executioni ejus impedimentum opponeretur.

d MSS. Thuan. & Vat. hanc inſcriptionem præferunt : *Imperator Valentinianus Auguſtus omnibus ſub Imperio æterna Urbis Romæ ubique terrarum degentibus.* Licet occaſione quidem controverſiæ Galliſcanæ ob nonnulla Hilarii

ANNO CHRISTI 445.

[a] christiana fides & veneranda nobis religio suffragatur. Cum igitur Sedis apostolicæ primatum sancti Petri meritum, qui princeps est episcopalis coronæ, & Romanæ dignitas civitatis, sacræ etiam Synodi [b] firmarit auctoritas, ne quid præter auctoritatem Sedis istius inlicitum præsumtio attentare nitatur. Tunc enim demum Ecclesiarum pax ubique servabitur, si rectorem suum agnoscat universitas. Hæc cum hactenus inviolabiliter fuerint custodita, Hilarius Arelatensis, sicut venerabilis viri Leonis Romani Papæ fideli relatione comperimus, contumaci ausu inlicita quædam [c] præsumendo tentavit, & ideo transalpinas Ecclesias abominabilis tumultus invasit, quod recens maxime testatur exemplum. Hilarius enim, qui Episcopus [d] Arelatensis vocatur, Ecclesiæ Romanæ urbis [e] inconsulto Pontifice, judicia, sive ordinationes Episcoporum sola temeritate usurpans invasit. [f] Nam alios incompetenter removit, indecenter alios invitis & repugnantibus civibus ordinavit. Qui [g] quidem, quoniam non facile ab his qui non elegerant, recipiebantur, manum sibi contrahebat armatam, & claustra murorum in hostilem morem vel obsidione cingebat, vel aggressione referabat, & ad sedem quietis, pacem prædicaturos per bella ducebat. His talibus & contra Imperii majestatem, & contra reverentiam apostolicæ Sedis admissis, per ordinem [h] religiosi viri Urbis Papæ cognitione discussis, certa [i] in eum, & de his, quos male ordinaverat, lata sententia est. Et erat quidem ipsa sententia per Gallias etiam sine imperiali sanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis auctoritati [k] in Ecclesiis non liceret? [l] Sed nostram quoque præ-

A ceptionem hæc ratio probavit, ne ulterius nec Hilario, quem adhuc Episcopum nuncupari sola mansueti Præsulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri ecclesiasticis rebus arma miscere, aut præceptis Romani Antistitis liceat obviare. Ausibus enim talibus fides & reverentia nostri violatur Imperii. Nec hoc solum, quod est maximi criminis, [m] submovemus; verum ne levis saltem inter Ecclesias turba nascatur, vel in aliqua minui religionis disciplina videatur, hoc perenni sanctione [n] censemus, ne quid tam Episcopis Gallicanis, quam aliarum provinciarum contra consuetudinem veterem liceat, sine viri venerabilis Papæ Urbis æternæ auctoritate tentare. Sed [o] hoc illis omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit vel sanxerit apostolicæ Sedis auctoritas: ita ut quisquis Episcoporum ad judicium Romani Antistitis evocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejusdem provinciæ adesse cogatur: per omnia servatis, quæ divi parentes nostri Romanæ Ecclesiæ [p] contulerunt Aeti P. K. A. Unde inlustris & præclara magnificentia tua præsentis edictalis legis auctoritate faciet, quæ sunt superius statuta, servari, decem librarum auri multa protinus exigenda ab unoquoque judice, qui passus fuerit præcepta nostra violari. *Et manu divina.* Divinitas te servet per multos annos parens karissime. [q] Dat. VIII. Id. Jul. Romæ Valentiniano A. VI. & Nomo V. C. Coss.

ANNO CHRISTI 445.

BALLER. NOTÆ.

rii Arelatensis gesta hæc lex edita fuerit; non tamen pro solis Gallicanis, sed pro universis Imperii provinciis latam fuisse, patet ex illis verbis: *Ne quid tam Episcopis Gallicanis, quam aliarum provinciarum contra consuetudinem veterem liceat sine viri venerabilis Papæ Urbis æternæ auctoritate tentare: sed hoc illis, omnibusque pro lege sit* &c. Hinc congrua videtur generali legi generalis istorum MSS. inscriptio. In his sane codicibus omittuntur, quæ peculiaria sunt Aetii Magistri utriusque militiæ in Galliis; & ea sola leguntur, quibus lex generalis exprimitur, ac definit in verbis *Romanæ Ecclesiæ contulerunt*. Inscriptio autem textui inserta, & in aliis codd. inventa, convenit eidem legi, qualis in Gallias missa fuit, ubi erat maxime necessaria, & ad Aetium, qui potiori auctoritate in Galliis utebatur, peculiari additamento sub finem expresso directa, ut ibidem executioni mandaretur. Forte etiam simili modo transmissa credi potest ad alios aliarum provinciarum præfectos, seu rectores, ut aliis ejusdem generis legibus eveniisse compertum est.

a Laudata MSS. *Christianorum fides.*

b Eadem MSS. *firment.*

c Ita melius ex iisdem MSS. Vulg. *præsumenda.*

d Quesnellus in utraque editione addidit *civitatis*, quam vocem & Vaticanus Cod. & editi omnes ignorant. Unde porro hanc ille inseruerit etiam primæ editioni, cum Thuaneum codicem nondum viderat, divinare non possumus.

e Erat in editis etiam Quesnelli *inconsulto Pontifice indebitas ordinationes Episcoporum*. Rectior visa est lectio utriusque MS. & contextui uniformior. Nam quod subjicitur *alios incompetenter removit*, refertur ad *judicia* ob Celidonium, quem Hilarius ab Episcopatu deposuerat, & cujus præsertim de caussa Leonis decretalis, & imperialis lex editæ fuerunt: illa vero *indecenter alios invitis & repugnantibus civibus ordinavit*, ad *ordinationes* pertinent, quibus vel Celidonio remoto, vel Projecto ægrotanti, vel aliis Episcopis vita functis ab eodem Hilario successores dati fuerunt, uti traditur epistola antecedenti cap. 6.

f Cod. Thuaneus habet: *Nam aliquos invi.. & repugnantibus civibus ordinavit*, deletis ceteris.

g Idem cod. omittit *quidem*.

h MSS. Thuan. & Vat. delent *religiosi viri*.

i Ita ex laudatis codd. & Quesnellus in secunda editione. Al. *in eum ex his*. Pater Lupus dis. 1. c. 3. *de Appellationibus*, notavit, mox legi, *quos male ordinaverat*, ut indicetur lata sententia etiam in eos, quos Hilarius in Celidonii ac Projecti sedes subrogaverat.

k Sic emendavit Quesn. in secunda editione ex MS. Thuan. cui Vaticanus pariter favet. Antea *in Ecclesias*.

l Hæc lectio antea vulgatorum, quæ item est codicis Vaticani, magis placuit quam illa a Quesnello inserta editioni secundæ nullo allegato codice, nimirum: *Sed nostra quoque præceptio, & ratio probavit, ne ulterius vel Hilario* &c. Porro *vel Hilario* habebant quidem etiam ceteræ editiones; sed ex eodem Vat. corrigendum credidimus *nec Hilario*, eo quia concinit cum sequentibus, *nec cuiquam alteri*.

m Ita duo laudata MSS. & editi, excepto Quesnello, qui *submovimus* in textu scripsit, apposita in margine lectione Thuanei codicis.

n Ex utrisque MSS. *censemus* scripsimus pro *decernimus*. Censere quidem frequentius adhibetur in legibus, quam *decernere*, ut ex Glossario Nomico Cod. Theodos. perspicies.

o Pronomen *hoc* adjectum a Quesn. in secunda editione fortassis ex MS. Thuan. præfertur in nostro Vat.

p Sic utrique codd. Al. *detulerunt*. Hic definit generalis lex in iisdem codicibus, subjecta statim chronica notatione. *Dat. VIII.* Id. *Julii Romæ Valentiniano Augusto*. Cetera peculiaria Aetii imperialibus litteris in Gallias missis addita fuerunt, uti monuimus not. d

q Editi *Dat. VIII.* Id. *Jun. Romæ Valentiniano A. VI. Cos.* Emendavimus mensem ex duobus memoratis MSS. libris nec non ex Ottoboniano, nunc Vat. qui etiam integram consulatus notationem præbuit, qualis legitur in anteriori hujus anni Constitutione superius descripta epist. 8. & in aliis ejusdem anni Novellis

ANNO CHRISTI 445.

JACOBI SIRMONDI S. J.

NOTA POSTUMA

Nunc primum edita.

EXtat inter Theodosii junioris novellas num. XXIV. post codicem Theodosianum. Confusæ enim sunt, aut alibi observatum, Placidi Valentiniani novellæ cum Theodosianis, eorum oscitantia, qui cum utriusque imperatoris nomen adscriptum titulis viderent, quia imperium una rexerant, unus Orientis, alter Occidentis; non animadverterunt proprias cujusque constitutiones, tum ex nominibus eorum ad quos datæ, tum ex locis unde missæ fuerant, distingui ac digeri debuisse. Hæc igitur & Romæ data, & Aetio missa, qui magister militum erat per Gallias, non Theodosio tribuenda fuit, sed Valentiniano.

ANNO CHRISTI 445.

☞ SYNOPSIS ADMONITIONIS BALLERINORUM

In sequentem epistolam pag. 645.

EPistolæ I. Leonis ad Mauros in MSS. codd. est forma & ratio diversa (*num.* 1. 2.) Prior est omnium brevissima epistola in cap. IX. desinens ad illa verba *justa post hac ultione plectatur*, quam servant codd. coll. I. III. IV. V. IX. X. XII. & XXIV. eamque unice sinceram Quesnellus arbitratur.

Altera est diffusior in qua tamen capita VI. VII. & VIII. brevioris editionis omittuntur, tum vero post verba *justa posthac &c.* alia dantur usque in finem integræ epistolæ (*num.* 3.) Ita hanc legas in editione Pithœi, & Justelli; ac offertur in collectio. VII. Dionysiana Hadrianea, pertinetque ad accessiones adjunctas puro Dionysiano. Eam pariter habent codd. Coll. VIII.

Tertia demum ex utraque conflata ita se habet in MSS. codd. Primo enim datur cum omissione VI. VII. & VIII. capitum ut est in Dionysio Hadrianea (*num.* 4.) totamque hanc secundam formulam repræsentat ne omissa quidem *data* IV. *Id. Aug.* tum velut appendicem exhibet capita illa VI. &c. superius omissa, repetitque *Cum itaque in omnibus*, quæ in editione decurtata & Hadrianea epistolam claudunt. In editis quidem inanis hæc clausulæ repetitio ac datæ in loco non suo adscriptio minime apparet; at nullo adstipulante MS. cod. hæc reformatio inducta est. Hujus formæ epistolam ut est in MSS. exhibet collect. XI. Hincmaro antiquior. XX. XXI. & XXIII.

Quesnellus (*num.* 5.) inter has diversæ rationis formulas decurtatam præfert, cæteris ad apocripha rejectis eo potissimum fretus argumento, quod in vetustissimis codicibus non sub alia forma reperiatur. At (*num.* 6. 7.) codicum vetustas nihil aliud probat, nisi sinceritatem scripti illius quod in illis continetur; non vero simul & integrum esse demonstrat. Profecto codices collect. XXIV. epistolam S. Petri Chrisologi ad Eutychem media parte deficientem proferunt, cum tamen in omnibus tum Græcis tum Latinis concilii Calchedonensis codd. collect. XVII. integra legatur. Alia hujus mutilationis exempla apud Ballerinos num. VIII. habes.

Spernendum utique non est sinceritatis argumentum (*num.* 9. 10.) quod ex Hadrianea collectione capita ista continente, conficitur. Scitum est Hadrianeam constare ex Dionysiano puro cum accessionibus nonnullis; hæc autem accessio non quidem tota simul facta est Hadriani ærate, sed veluti per gradus & temporum successiones a Dionysio usque ad Hadrianum. Hos vero gradus indicat codex Vaticanus 5845. in quo pura est collectio Dionysii tum eodem charactere succedit appendix trium conciliorum Symmachi papæ; hæc excipiunt tituli sex decretorum papæ Hilari, duo Simplicii, unicus Felicis; & post hunc indiculum datur decretorum illorum textus: absoluto vero statuto Felicis additur: *in causa Lupicini episcopi. Leo universis episcopis*. Quæ capita sunt de quibus agimus. Tandem hoc additamentorum ordine confecto, alius succedit, cui nova tabula assignatur, definitque novus esse in Gregorio II.

Fallor, an in variis hisce describendorum additamentorum gradibus demonstratur additamenta illa per temporum successiones facta fuisse, ac proinde Leonis epistolam cum additamentis, de quibus in præsenti, quæ ad secundum veluti gradum harum accessionum pertinet, multo vetustius accessisse, quam sub tempora Gregorii II. immo ad tempora Hormisdæ papæ referri; postrema enim capitum tabula ex sacra Justini ad Hormisdam incipit. Quæ si admiserimus additamentum istud propius ad tempora S. Leonis papæ admoveri oportet.

Præter hasce formulas scriptæ hujus epistolæ (*num.* 13.) in collect. XIII. est codex Florentinus S. Marci in quo ex detruncata & integra Hadrianea editione ejusdem epistolæ una & eadem efficitur integra absoluta atque perfecta absque ineptis illis repetitionibus, quæ Hadrianeam inficiunt, & vitiant. Hanc sinceram judicant Ballerini, & potiori loco hic exhibent.

EPI-

ANNO CHRISTI circ. 446.

EPISTOLA XII.

Ad Episcopos Africanos provinciæ Mauritaniæ Cæsarienſis.

Nunc primum integre edita ex MS. Florentino S. Marci.

* *SYNOPSIS.*

I. *Ordinationes per tumultum factas redarguit.*
II. *Quid sit cito manus imponere.*
III. *Nonnisi unius uxoris debere esse Diaconos, Presbyteros, & Episcopos.*
IV. *Non rudes ac neophytos ordinari debere.*
V. *Ex laicis ordinati tolerantur a Leone, non vero bigami.*
VI. *De Donato ex Novatianis converso, & Maximo ex Donatistis.*
VII. *De Aggaro & Tyberiano ex laicis, & per tumultum ordinatis.*
VIII. *Virgines per vim oppressas incontaminatis se comparare non debere.*
IX. *Hortatur ad obedientiam, & inobedientibus pœnas minatur.*
X. *Quibus in locis Episcopi debeant ordinari, & de petitione Episcopi Restituti.*
XI. *Quid agendum de memoratis virginibus vi barbarica oppressis.*
XII. *De caussa Lupicini Episcopi.*
XIII. *De caussis Ecclesiasticis ventilandis & ad Sedem Apostolicam referendis.*

☞ TITULI VETERES SEU EXCERPTA

Ejusdem epistolæ.

Ex vetustis cod. Luc. 490.

XVI. *Leo ad Africanos episcopos.*

I. *Manus cito nemini imponere qui de alieno peccare (sic).*
II. *Viduam qui acceperit uxorem non fiat diaconus.*
III. *Vita clericorum debet eos provehere. Laicus fiat episcopus.*
IV. *Novatianorum episcoporum venientem in catholico recipi. Invite peccare non est peccatum.*

ANNO CHRISTI circ. 446.

A [b] Leo Urbis Romæ Episcopus universis Episcopis per Cæsarienſem Mauritaniam constitutis in Domino salutem.

CUM de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos illicite usurpata crebrior ad nos commeantium sermo perferret; ratio pietatis exegit ut [c] pro sollicitudine, quam universæ Ecclesiæ ex divina institutione dependimus, rerum fidem studeremus agnoscere: vicem curæ nostræ proficiscenti a nobis [d] fratri & consacerdoti nostro Potentio delegantes, B qui secundum scripta, quæ per ipsum ad vos direximus, de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisque omnia fideliter indicaret. Unde quia idem plenissime notitiæ nostræ cuncta reseravit, & sub quibus, qualibusque Rectoribus quædam Christi plebes in partibus provinciæ Cæsarienſis habeantur, sincera nobis relatione patefecit; necessarium fuit ut dolorem cordis nostri, quo [e] pro dominicorum gregum periculis æstuamus, datis nunc quoque ad Dilectionem vestram litteris promeremus, mirantes tantum apud vos [f] per occasionem temporis impacati aut ambientium præsumtionem, aut tumultum valuisse popularem, ut indignis quibusque, & longe extra sacerdotale meritum C constitutis pastorale fastigium, & gubernatio Ecclesiæ dederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen. Integritas enim præsidentium salus est subditorum, & ubi est incolumitas obedientiæ, ibi sana est forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut seditio contulit, aut ambitus occupavit, etiamsi moribus, atque actibus [g] non offendit; ipsius tamen initii sui est pernicioſus exemplo, & difficile est ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.

CAP. I.

Dist. 61. c. 5. *Mittamur.*

1. q. 1. c. 25. *Principatus.*

Quod si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus pro- D videnter scienterque curandum est ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præpostерum; quanto magis elaborandum est ut in electione ejus, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini status & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, [h] non inveniatur in capite. Ubi est illa beati Paulli Apostoli per spiritum Dei emissa præceptio, qua in persona Timothei omnium Christi Sacerdotum numerus eruditur, [i] & unicuique nostrum dicitur: *Manus cito nemini imposueris, neque communices peccatis alienis?* Quid est cito manus imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, [k] ante meritum obedientiæ, ante experien-

CAP. II.

1. *Timoth.* 5. 22.

Dist. 78. c. 3. *Quid est.*

BALLER. NOTÆ.

a Nulli sunt tituli in MS. Florentino, ex quo hanc epistolam integram sumsimus. In collectione autem Hadrianea unicus titulus est: *In caussa Lupicini Episcopi*, qui tamen ad solum cap. 12. pertinet. In tabula vero titulorum eidem collectioni præfixa hic titulus legitur num. XLIX. *Leo Episcopis Mauris. De conservatione, & disciplina canonum, ne indebite & inordinate ad clericatum aliquis præsumat accedere.*

b Ita codex Florent. MSS. & editi coll. Hadrianeæ omittunt *Urbis Romæ Episcopus*, & *in Domino salutem*: at aliæ epistolæ ab ipso Dionysio descriptæ utrumque sæpius præferunt.

c In MS. Vercell. Hadrianeo *per sollicitudinem*. Mox tres codd. pro *dependimus* habent *impendimus*.

d Apud Justellum *confratri*. MS. S. Crucis in Jerusalem editionis mixtæ *coepiscopo* pro *consacerdoti*.

e Vercell. MS. *pro dominico grege æstuamus*.

f Idem codex *per actionem temporis impacati*. Paullo post duo Vatt. *populorum* pro *popularem*.

g Ita ex MSS. Vat. 5845. Vercell. Florent. ac tribus aliis. Al. *non offendat*. Mox *ipso tamen initii sui ..... exemplo* in antiquissimo Vat. & Vercell. atque in Vat. Hisp. & Isid. lectionis decurtatæ.

h MS. Vercell. cum duobus aliis codd. *non sit in capite*. Post pauca *per Spiritum sanctum* in MS. S. Crucis.

i Quesnellus cum vulgatis *& proinde unicuique nostrum*. Vox *proinde* deest in omnibus MSS. Hadrian. atq. in cod. Florent. & habetur tantum in codd. lectionis decurtatæ aut mixtæ. Quatuor ex his habent *& inde*.

k Ita omnes MSS. libri Hadrian. cum cod. Florent. Quesnellus cum MSS. & editis lectionis decurtatæ, & mixtæ *ante meritum laboris*. Justellus utrumque posuit sic: *ante meritum obedientiæ laboris*.

ANNO CHRISTI circ. 446.

rientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi & talem effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum [a] tenet in eligendo Sacerdote judicium; ita gravi semetipsum afficit damno, qui [b] in suum collegium assumit indignum. Non ergo in cujusquam persona prætermittendum est, quod institutis generalibus continetur; nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit contra divinæ legis præcepta collatus.

CAP. III.

Dicente enim Apostolo, [c] ut inter alias electionis regulas is Episcopus ordinetur, quem *unius uxoris virum* fuisse, [d] aut esse constiterit; tam sacrata semper habita est ista præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur servanda conditio; ne forte illa, prius quam [e] in matrimonium ejus veniret, qui aliam non habuisset uxorem, alterius viri esset experta conjugium. Quis igitur [f] tolerare audeat, quod in tanti Sacramenti perpetratur injuriam, cum huic magno venerandoque mysterio nec divinæ quidem legis statuta defuerint, quibus evidenter est definitum, ut virginem Sacerdos accipiet [g] uxorem, & alterius torum nesciat conjugis, quæ uxor futura est [h] Sacerdotis? Jam tum enim in Sacerdotibus figurabatur Christi & Ecclesiæ spiritale conjugium, [i] ut quoniam vir caput est mulieris, discat sponsa Verbi non alium virum nosse quam Christum, qui merito unam eligit, unam diligit, & aliam præter ipsam suo consortio non adjungit. Si ergo etiam in veteri Testamento hæc sacerdotalium conjugiorum forma servata est; quanto magis [k] sub Evangelii gratia constituti, apostolicis debemus servire præceptis, ut quamlibet quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inveniatur ornatus; nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus non unius viri fuisse [l] claruerit?

ANNO CHRISTI circ. 446.

1. Timoth. 3. 2.

Levit. 21. 13. & 15. Exech. 44. 22. Eph. 5. 23. 1. Cor. 11. 3.

CAP. IV.

Monente vero Apostolo, atque dicente: *Et hi autem probentur primum, & sic ministrent*: quid aliud intelligendum [m] putamus, nisi ut in his provectionibus non solum matrimoniorum castimoniam, sed etiam laborum merita cogitemus, ne aut [n] a baptismo novellis, aut a sæculari actu repente conversis officium pastorale credatur; [o] cum per omnes gradus militiæ christianæ de incrementis profectuum debeat æstimari, an possint cuiquam majora committi? Merito [p] beatorum Patrum venerabiles sanctiones cum de Sacerdotum electione loquerentur, [q] eosdem ut idoneos sacris administrationibus censuerunt, [r] qui multo tempore per singulos officiorum gradus provecti, experimentum

1. Tim. 3. 10.

Dist. 61. c. 5. Miramur §. Merito

BALLER. NOTÆ.

a Cod. Florent. *servat*: ceteri Hadrian. collectionis *tenet*.

b Sic MS. Flor. cum editis & MSS. omnibus Hadrian. Lectio Quesnelli *ad suæ dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cujusquam* &c. & manuscriptorum lectionis decurtatæ, & mixtæ. Paullo post in MS. Flor. S. Crucis, nec non in aliquibus Hadrian. *in statutis* pro *institutis*.

c Particula *ut* desideratur in codd. Vercell. Flor. & Angelicæ.

d In cod. Flor. desunt voces *aut esse*. Mox *tamen sacrata* pro *tam sacra est* in omnibus MSS & editis Hadrian. & in Florent.

e Antiquissimum MS. Vat. & Vercell. *in societatem ejus veniret*. Quatuor alii codices editionis mixtæ ita pariter legunt. Retinuimus tamen lectionem vulgatam, quæ in MS. Flor. apud Justellum, & in aliis codd. Hadrian. præfertur.

f Ita omnes editi & MSS. Hadrian. codd. editionis decurtatæ cum vulgatis: *Quis ergo dissimulare audeat*. Cod. vero Flor. utramque lectionem habet: *Quis igitur dissimulare, vel tolerare audeat*.

g Vox *uxorem*, quam Quesnellus in secunda editione adjecit *ex MSS. & Dionysio Exiguo*, inventa pariter a nobis fuit in MS. Flor. S. Marci, & in nonnullis etiam coll. Hadrian. Deest tamen in MSS. Vat. 5843. ac Vercellen. item Hadrianeis.

h Sic idem cod. Flor. cum omnibus MSS. Hadrian. & S. Crucis atque quatuor aliis codicibus editionis mixtæ. Codd. vero editionis decurtatæ cum Quesn. *Pontificis*. Porro sequens periodus *Jam tum enim* usque ad *non adjungit* desideratur in Vat. 5845. & in duob. Hadrianeis Vercell. & Vat. 1337. In aliis autem quampluribus codd. coll. Hadrianeæ iisdemque antiquis (inter quos sunt Vat. 4979. Vat. Reg. 1021. & 1043.) nec non in Florentino legitur.

i In cod. Florentino hæc lectio peculiaris habetur: *Ut quomodo vir caput est mulieris, ita Christus caput est Ecclesiæ, discat Sponsa Verbi*. Nomen *Verbi* erat etiam in editis ante Quesnellum, & legitur apud Justellum, atque in MSS. collect. Hadrian. præterea in omnibus collectionibus, quas consulere potuimus, editionis decurtatæ, ideest I. III. IV. V. Hisp. IX. Isid. X. XII. & XXIV. ac in Barberino 77. nec non in exemplo Sichardi, item in codd. coll. XI. editionis mixtæ. Soli codices collectionum XX. XXI. XXII. & XXIII. editionis mixtæ habent *Christi*, quod cur Quesnellus prætulerit, & ex margine editorum traduxerit in textum, ignoramus.

k Ita omnes MSS. & editi libri coll. Hadrian. & cod. Florent. cum quinque aliis editionis mixtæ; qui tantum voci *gratia* præmittunt particulam *jam*. Apud Quesnellum *sub revelata jam gratia*, quod est in codd. editionis decurtatæ, exceptis Vat. Hisp. & Isid. qui cum lectione Hadrianea consentiunt.

l Reposuimus *claruerit* ex codd. Florent. & Hadrianeis, quibus concinit etiam Vat. 544. coll. XXIV. & exemplum Sichardi, licet sint editionis decurtatæ. Quesnellus cum aliis MSS. *constiterit*. In codice autem Angelicæ coll. XXI. *aut ipsam non uxorem unius viri fuisse constiterit*.

m Verbo *putamus* Quesnellus præposuit *in hoc*, quod expunximus auctoritate MSS. Hadrianeæ collectionis, & Florent. nec non præstantiorum codd. editionis decurtatæ collect. III. IV. V. Vindeb. Hisp. & XII. item MS. Barb. 77. & Sichardi. Quesnello favent MSS. coll. I. Vat. Hisp. & Isid. & coll. XXIV. editionis decurtatæ, aliique omnes editionis mixtæ, ex quibus editi prodiere.

n Ita codd. Hadrian. & Florent. Ceteri cum editis *a baptismo rudibus*.

o Quesn. *cum omnis gradus*: quæ lectio a nobis inventa est tantum in MSS. coll. XI. ac XXIV. & in editis cum Sichardo, & Merlino. Mox *provectuum* loco *profectuum* est in duobus codicibus; & *debeant* pro *debeat* in tribus, nec non apud Justellum.

p Sic MSS. & editi cum cod. Florentino. Idem etiam legitur in MSS. coll. III. IV. V. XII. & Barb. 77. editionis decurtatæ, quæ in aliis exemplaribus *sanctorum* pro *beatorum* exhibet.

q Apud Quesnellum *eos demum idoneos* cum Vulgatis, ac MSS. editionum decurtatæ, & mixtæ. Textus autem lectionem exhibent omnes codices & editi Hadrian. & MS. Flor.

r Ita MS. Florent. cum omnibus codd. & editis Hadrian. In MSS. vero editionis decurtatæ insigni varietate hic locus effertur sic: *Quorum omnis ætas a puerilibus exordiis usque ad provectiores annos per disciplinæ ecclesiasticæ stipendia cucurrisset, ut unicuique testimonium prior vita præberet; nec posset de ejus provectione dubitari, cui pro laboribus multis, pro castis moribus, pro actibus strenuis celsioris loci præmium deberetur. Si enim* &c. Negari nequit; non minus hanc lectionem, quam illam textui insertam Leoninum stilum referre, & librariorum oscitantiæ, vel arbitrio hanc insignem varietatem tribui non posse. Observandum porro est lectionem *a puerilibus exordiis* editionis decurtatæ convenire cum Romanæ Ecclesiæ disciplina, & cum Siricii ac Zosimi decretis, in quibus dum promotiones laicorum per saltum interdicuntur, illud cavetur, ne ad celsiores Ecclesiæ gradus provehantur, nisi qui a pueris clero initiati, in inferioribus gradibus legitime se gessissent. Eos vero solos adultos permittunt

in

ANNO CHRISTI circ. 446.

tum sui probabile præbuissent, ut unicuique testimonium vitæ suæ actuum suorum ratio perhiberet. Si enim ad honores mundi [a] sine suffragio temporis, sine merito laboris indignum est pervenire, & notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adjuvant; quam diligens & quam prudens habenda est dispensatio divinorum munerum, & cælestium dignitatum? ne in aliquo apostolica, & canonica decreta violentur, & his Ecclesia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescii, & totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed a summis volunt habere principium; cum valde iniquum sit & absurdum, ut imperiti magistris, novi antiquis, & rudes præferantur emeritis. In domo quidem magna, sicut Apostolus [b] dicit, necesse est, ut vasa diversa sint, quædam aurea, & argentea, quædam vero lignea, & fictilia; sed horum ministerium pro materiæ qualitate discernitur, [c] nec idem est pretiosorum usus, & vilium. Nam inordinata erunt omnia, si fictilia aureis, & lignea præferantur argenteis. Sicut autem in ligneis & fictilibus eorum hominum species figuratur, qui nullis adhuc virtutibus nitent; ita in aureis & argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longæ eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti, aurum probatum, & argentum purum esse meruerunt. Quibus si merces pro devotione non redditur, omnis ecclesiastica disciplina resolvitur, omnis ordo turbatur, dum in Ecclesia, qui nullum subierunt ministerium, perverso eligentium judicio indebitum obtinent principatum.

ANNO CHRISTI circ. 446.

CAP. V.

Cum ergo inter vos tantum valuerint aut studia [d] popularium, aut ambitus superborum, ut non solum laicos, sed etiam secundarum uxorum viros, aut viduarum maritos ad officium cognoscamus pastorale provectos; nonne [e] apertissimæ exigunt causæ, ut Ecclesiæ in quibus ista commissa sunt, judicio severiore purgentur, & non solum in tales Præsules, sed etiam in ordinatores eorum ultio competens proferatur? Sed circumstant nos hinc mansuetudo clementiæ, hinc censura justitiæ. [f] Et quia *universæ viæ Domini misericordia, & veritas*, cogimur secundum Sedis Apostolicæ pietatem ita nostram temperare sententiam, ut trutinato pondere delictorum, [g] quorum utique non una mensura est, quædam credamus utcumque toleranda, quædam vero penitus amputanda. Eos enim, qui vel secundas nuptias iniverunt, vel viduarum se conjugio sociarunt, nec apostolica, nec legalis auctoritas Sacerdotium [h] obtinere permittit; & multo magis illum, si fuerit in vestro judicio confutatus, qui, sicut ad nos relatum est, duarum simul

est

ist 61. c. 8. atuimus ne aliquis.

1 Timoth. 2.

1. q. 7. c. 17. Exigunt.

ALLER. NOTÆ.

in clerum recipi, qui grandævi baptizati, *statim post baptismum* clero sese mancipaverint. Vide Siricii ep. ad Himerium c. 9. & Zosimi ad Eychium c. 3. At simul animadvertimus, lectionem Hadrianeam textui insertam haud contradicere huic disciplinæ: æque enim exigit, quod præcipuum est, longi scilicet temporis probationem per gradus singulos, ut in laudatis decretis exigitur. Solum num hæc probatio sumenda sit a pueritia, (quod non ita præcipuum est) S. Leo hic præscindit, uti nonnumquam id præteriisse reperimus prædecessores ejus Cælestinus in epist. ad Episcopos provinciæ Viennensis, & Narbon. c. 3. & Innocentius I. in epist. ad Felicem Nucerinum c. 3. Deinde ea probatio a pueritia licet Romæ & aliis etiam in locis custodita, non tamen ubique, nec semper servabatur: & in Africa præsertim hoc tempore, quo tumultus bellici per plures annos eam Ecclesiam turbaverant, clero vehementer afflicto, non exacte servata fuerat, aut servari potuerat; ita ut nonnulli grandiores in clerum fuissent recepti, aut recipiendi viderentur, qui tamen per suos gradus idoneum experimentum præberent. Hinc fortasse S. Leo remissius agendum in his circumstantiis, & mem ratorum prædecessorum exemplo præscindendum censuit ab inculcanda conditione pueritiæ; ac proinde primæ scriptionis textum immutans, solam probationem canonicam per gradus singulos, quæ potissima est, iisdem ingessit. Adde tandem quod a Leone hic allegantur *beatorum Patrum sanctiones*, quo *beatorum Patrum* nomine, non Romanorum Pontificum decreta, sed Conciliorum canones significare solet. Ita enim in hac ipsa epistola iis verbis cap. 5. *beatorum Patrum regulas* Nicænos canones, & iis capitis 10. *Sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta* canones Sardicenses innuit. Decreta Pontificum, vel *Apostolicæ Sedis*, vel *prædecessorum* suorum decreta vocat, uti cum eodem capite 5. *Apostolicæ Sedis statuta ac beatorum Patrum regulas* distinguit. Similiter etiam Zosimus in ep. ad Eychium cap. 1. de hoc quidem probationis argumento scribens, *Tecum faciunt præcepta Patrum, tecum Apostolicæ Sedis auctoritas*, nomine *Apostolicæ Sedis* prædecessores, *Patrum* autem appellatione Patres Sardicenses intelligit. Cum vero hi Patres can. 13. præcipiant quidem, ut *per singulos gradus & per longum tempus* eligendorum vita probetur: & in id testimonium Apostoli a Leone recitatum indicent; non autem jubeant *omnem ætatem a puerilibus exordiis usque ad provectiores annos per disciplinæ ecclesiasticæ stipendia* decurrere; immo adultos *de foro & de administratione* in clerum recipi, & post legitimi temporis probationem provehi permittant: S. Leo horum Patrum sanctiones appellans, non aliter debuit inculcare, quam in textu inserto continetur. Sic etiam Innocentius I. in epist. ad Felicem Nucerinum c. 3. Sardicensium canonum statuta aperte indicans, cap. 5. nulla facta mentione pueritiæ laicos non probe ri a clero affirmat; *ita sane ut in eos tempora a majoribus constituta serventur. Nec cito quilibet Lector, cito Acolytus, cito Diaconus, cito Sacerdos fiat: quia in minoribus officiis si diu perdurent, & vita eorum pariter, & obsequia comprobantur, ut ad Sacerdotium postea emensis stipendiorum meritis veniant, nec præripiant, quod vita probata meretur accipere.* Et Cælestinus in epist. ad Viennenses c. 3. Sardicenses canones *Patrum decreta* nuncupans ait: *Ordinatos vero quosdam Episcopos, qui nullis ecclesiasticis ordinibus ad tantæ dignitatis fastigium fuerint instituti, contra Patrum decreta .... didicimus; cum ad Episcopatum his gradibus, quibus frequentissime cautum est, debeat perveniri, ut minoribus initiati officiis ad majora perveniant.* Vide ergo S. Leonem in lectione textui inserta & respexisse Sardicenses canones, & a prædecessorum exemplis non discessisse. Hinc porro cognoscitur quam perperam Quesnellus hanc lectionem ab aliquo impostore, veluti *ad recentioris disciplinæ usum accommodatam*; & *evidentem corruptelam MSS. codicibus affutam* in notis traduxerit.

a Codd. Vat. 5845. & Vercell. *sine suffragatione.*

b Idem Vat. *dixit* cum quinque aliis MSS. lectionis decurtatæ. Vat. coll. XII. omittit *ut.*

c Cod. Florent. cum Justello *neque est pretiosorum idem usus & vilium.* Prætulimus lectionem antiquissimi Vat. Vercell. aliorumque coll. Hadrian. quibus favent etiam tres codd. editionis decurtatæ. In Vat. coll. XI. *nec idem pretiosiorum usus & vilium.*

d Aliquot MSS. *populorum.*

e Al. *aptissimæ.*

f In MS. Vercell. & apud Justellum: *& quia universæ Sedis apostolicæ pietate compellimur ita nostram temperare sententiam:* ubi post vocem *universæ* apparet saltus verborum *Viæ Domini misericordia, & veritas.* Supplevimus ex cod. Florent. aliisque quam plurimis. Cod. Vat. 5845. omittit *cogimur*, & hujus loco habet *ita nostram temperare debemus sententiam.*

g Ita MSS. Hadrian. cum Florent. Quesnelli lectio: *quæ constat non unius esse mensuræ*: ad editionem decurtatam pertinet. Mox pro *credamus*, quod verbum recepimus ex MSS. Hadrian. atque Justello, cod. Florentinus habet *definiamus*, ut in editione decurtata legitur.

h MS. Vercell. cum Justello *obtendere*. Mox vocibus *vestro judicio* præmisimus particulam *in* ex MSS. Flor. & Hadrian.

ANNO CHRISTI circ. 446.

est maritus uxorum, vel [a] illum, qui ab uxore dimissus alteram duxisse perhibetur. [b] Ceteros vero, quorum provectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex laicis ad officium episcopale delecti sunt, neque ex hoc quod uxores [c] habent, possunt esse culpabiles, susceptum Sacerdotium tenere permittimus, [d] non præjudicantes Apostolicæ Sedis statutis, nec beatorum Patrum regulas resolventes, quibus salubriter constitutum est, ne primum, aut secundum, aut tertium in Ecclesia gradum quisquam laicorum quibuslibet suffragiis suffultus ascendat, priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat. Quod enim nunc utcumque patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdicimus, [e] usurparit: quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi, neque quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi.

CAP. VI. Hoc & duo sequentia capita omittuntur in coll. Hadrian. 1 q. 7. c. 20. *Donatum*.

Donatum autem [f] Salicinensem ex Novatianis cum sua, ut comperimus, plebe conversum, ita dominico gregi volumus præsidere, ut libellum fidei suæ ad nos meminerit dirigendum, quo & Novatiani dogmatis damnet errorem, & plenissime confiteatur catholicam veritatem. Maximum quoque ex laico [g] licet reprehensibiliter ordinatum, tamen si Donatista jam non est, & a spiritu schismaticæ pravitatis alienus, ab episcopali, quam quoquo modo adeptus est, non repellimus dignitate; ita ut & ipse libello ad nos edito catholicum se esse manifestet. 1. q. 7. c. 19. *Maximum*.

CAP. VII.

De Aggaro [h] vero, & Tyberiano, quorum a ceteris, qui ex laicis ordinati sunt, in hoc causa diversa est, quod eorum ordinationi atroces tumultus, & sævæ seditiones memorantur esse famulatæ, vestro judicio cuncta commisimus: ut relata habiti apud vos examinis fide, quid de supradictis statuendum sit, scire possimus.

CAP. VIII. Virgines pervim oppressi quomodo se gerant. 32. q. 5. c. 1. *Illa autem*.

Illæ autem famulæ Dei, quæ integritatem pudoris oppressione barbarica perdiderunt, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia [i] sua, si se incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamvis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, & potuerit corruptione carnis mens [k] invicta non pollui; minus tamen hoc eis oberit, si quod potuerunt animo non amittere, doleant se vel corpore perdisse [l].

CAP. IX. Hæc & seqq. usque ad finem in coll. Hadrian. subjiciuntur c. V.

Cum itaque de omnibus [m] fere, quæ fratris nostri Potentii relatio continebat, plenissime Dilectionem vestram per David fratrem, & coepiscopum nostrum, qui & Sacerdotii merito nobis est probatus & moribus, videatis instructam; superest, fratres, ut [n] concorditer salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium devotionis unanimes, divinis & apostolicis [o] constitutionibus pareatis, & in nullo patiamini providentissima canonum decreta violari. Quæ enim nunc certarum remisimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, [p] justa posthac ultione plectamus, [*] in eos specialius & propensius commovendi, qui in Episcopis ordinandis sanctorum Patrum statuta [q] neglexerint, & quos refutare debuerant, consecrarint. Unde si qui Episcopi talem con-

[*] Hic desinit edit. decurtata.

BALLER. NOTÆ.

a Quesnellus *ipsum*, quod in solo Merlino, & aliis editis Leoninis reperimus. In margine autem notavit ad sequentia verba, al: *qui a prima uxore dimissus*: quæ lectio in Florent. occurrit, nec non in sex MSS. editionis decurtatæ. b In Quesnello additur *privandum honore decernimus*, quæ verba absunt ab omnibus MSS. & impressis editionis Hadrian. & a cod. Florent. Inveniuntur autem in MSS. editionis decurtatæ, exceptis MSS. coll. XXIV. cum Merlino, & Sichardo. Necessaria quidem non sunt, cum omnia regantur antecedentibus: *nec apostolica, nec legalis auctoritas Sacerdotium obtinere permittit*.

c Ita fere omnes libri editionis Hadrian. cum Florentino, & duobus editionis decurtatæ. Al. *habeant*.

d Quesn. ex lectione MSS. decurtatæ editionis, *non præjudicantes Apostolicæ Sedis statutis, nec præcessorum nostrorum, nostrisq. decretis, quibus* &c. Viderat lectionem textui insertam, & confirmatam omnibus nostris MSS. Hadrianeis, & Florentino: viderat, inquam, apud vulgatum Dionysium, ac in duobus codd. Thuaneis: & nihilominus (quod mirum est) hunc locum in notis num. 9. veluti vitiatum traduxit, cum potius alia lectio ab ipso recepta notari vitio possit, quatenus *præcessorum nostrorum, nostraque decreta, & Apostolicæ Sedis statuta* unum, & idem sunt: ac propterea S. Leo fortassis priorem scripturam emendans substituit postremis verbis ista *nec beatorum Patrum regulas resolventes*, quæ respiciunt Patrum Sardicensium canones, quorum cap. 4. mentionem fecerat. Ita lectio textus plane cohæret cum illis ejusdem cap. 4. *ne in aliquo apostolica, & canonica decreta violentur*: ubi vox *apostolica* Apostolicæ Sedis statuta, *canonica* autem beatorum Patrum regulas indicant. Mox pro *Constitutum* alias *Statutum*.

e Ita fere omnes codices Hadrian. cum Justello. Codex Florent. & MSS. editionis decurtatæ *usurpare præsumserit*. f Ita vulgati cum MSS. coll. I. V. Vindeb. Hisp. & cum codd. coll. XII. & XXI. ac Sichardo. Codex Barber. coll. III. *Sajensem ex Novatiano*. In Collatione Carthaginensi anni 411. num. 128. memoratur *Donatus Episcopus plebis Sajensis*: Cod. Lucensis coll. IV. *Sajacinensem*. MS. Barb. 77. & Quesnellus in margine *Sajacensem ex Novatiano*. Cod. Flor. *Sajacensem ex Novatiano*. Aliæ erroneæ variantes inferiorum codicum omittuntur.

g MS. Vat. coll. XII. omittit *licet*. Dein *tamen* tum in eodem codice, tum in Vat. Hisp. & Isid. desideratur.

h Particulam *vero* supplevimus ex MSS. Florentino aliisque quinque optimæ notæ.

i Adjecimus *sua* ex eodem MS. Florent. tribusque aliis optimis codd.

k Legebatur *invita*. Quesn. notavit in margine *Forte invicta*: & ita quidem restituimus ex MS. Florentino. Post pauca ex eodem codice, & alio Barber. coll III. scripsimus *eis* pro *illis oberit*.

l Vide not. 3. Quesn.

m Restituimus adverbium *fere* non tam ex editis Leonis, quam ex MSS. coll. Hadrian. Codices etiam coll. XXI. & XXIV. cum Sichardo idem præferunt. Unde revincitur, quod Quesn. in postilla notavit: *Vulgati addunt* fere *contra MSS. codd. fidem*. Non difitemur tamen, in MSS. ceterarum nostrarum collectionum editionis decurtatæ, vel mixtæ, & in ipso Florentino hanc particulam prætermitti. Quatenus vero hæc in integra epistola a Leone secundis curis fuerit inserta, uti in Hadrianeis exemplaribus exhibetur, in Admonitione explicavimus num. 14.

n Ita omnes codd. & editi Hadrian. & plures editionis mixtæ, qui hunc textum bis repetentes, primo loco Hadrianeam lectionem sequuntur. Ita etiam apud Merlinum: & Quesnellus septem alios MSS. libros similiter legentes allegat not. 4. quos vel Hadrianeæ, vel mixtæ editionis esse credimus. In MS. tamen Florentino habetur *concordi obedientia*, uti in MSS. editionis decurtatæ.

o Cod. Angelicæ coll. XXI. *institutionibus*. In MS. Florent. cum plerisque codd. editionis decurtatæ *servatis*; at *pareatis* in plerisque Hadrian. ex quibus mox nonnulli omittunt *nunc*.

p MS. Vercell. & Justelli editio perperam, ut videtur, *justa postulatione*. Forte *post ultione*. Porro in verbo *plectamus* editio decurtata desinit; & quæ sequuntur, sumta sunt ex Hadrian. collectione, ac MS. Florentino atque codicibus editionis mixtæ.

q Al. *neglexerunt*, & mox *consecrarunt*.

ANNO CHRISTI circ 446. c. 1 & 15. 2. *Si qui.*

AP. X. ist. 80. c. 1. *lud ſane.* onc. Sardic. n. 6.

Presbyteri urati.

AP. XI.

consecraverint Sacerdotem, qualem esse non liceat; etiamsi aliquo modo damnum proprii honoris evaserint, [a] ordinationis tamen jus ulterius non habebunt, nec umquam ei Sacramento intererunt, quod neglecto divino judicio immerito præstiterunt.

Illud sane, quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta servari, ut non in quibuslibet locis, neque [b] in quibuscumque castellis, & ubi ante non fuerunt, Episcopi consecrentur: cum ubi minores sunt plebes, minoresque conventus, Presbyterorum cura sufficiat; episcopalia autem gubernacula nonnisi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus oporteat præsidere; ne, quod sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta [c] vetuerunt, viculis, & possessionibus, vel obscuris, & solitariis municipiis tribuatur sacerdotale fastigium, & honor, cui debent excellentiora committi, ipsa sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua diœcesi Restitutus Episcopus factum esse caussatus est, & rationabiliter postulavit, ut si Episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione decesserint, loca ipsa [d] ad jus ejusdem Antistis, cui olim propria, vel contigua fuerunt, revertantur. Et inutile est ut sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinantis facilitate superflua multiplicatione minuatur.

De his autem, quæ in sacro virginitatis proposito constitutæ, [e] ut superius dictum est, barbaricam pertulere violentiam, & integritatem pudoris non animo, sed corpore perdiderunt; ea nobis videtur servanda moderatio, ut [f] neque in viduarum dejiciantur gradum, nec in sacrarum & perseverantium virginum numero censeantur: quibus, si [g] in moribus virginalibus perseverant, & castimoniæ soliditatem mente custodiunt, [h] sacramentorum non est neganda communio quia injustum est illas in eo vel argui, vel notari, quod non voluntas amisit, sed vis hostilis eripuit.

ANNO CHRISTI circ 446.

Caussam quoque Lupicini Episcopi illic jubemus audiri, cui multum, & sæpius postulanti communionem hac ratione [i] reddidimus, quoniam cum ad nostrum judicium provocasset, immerito eum pendente negotio a communione videbamus fuisse suspensum. Adjectum etiam illud est, quod huic temere superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in præsenti positus, aut confutatus, aut certe [k] confessus justæ posset subjacere sententiæ; ut vacantem locum, quemadmodum disciplina ecclesiastica exigit, is qui consecrabatur, [l] acciperet.

CAP. XII. Lupicini Episcopi appellatio ad judicium Papæ.

Si quæ [m] vero aliæ emerserint caussæ, quæ ad statum ecclesiasticum, & ad concordiam pertineant Sacerdotum; illic sub timore Domini [n] volumus ventilentur, & de componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea, quæ juxta ecclesiasticum morem juste & rationabiliter fuerint definita, nostra quoque sententia roborentur. [o] Dat. IV. Id. Augusti.

CAP. XIII.

EPI-

BALLER. NOTÆ.

a MS. S. Crucis coll. XX. *consecrationis*. Tres alii codd. *ordinationis tamen ejus ulterius licentiam non habebunt*.

b Al. *in quibuslibet*.

c Al. *vetuerant*.

d Ita emendavimus ex MS. Florentino. Al. *ad jus ejus Antistis redigantur, cujus fuerant ante priora*. Justellus *ad jus ejus Antistis redeant, cujus fuerint ante priora*. Quidam codd. hujus postremæ lectionis pro *priora* habent *propria*. Vat. 5845. *ad jus ejus Antistis redeant; quia inutile est* &c.

e Verba *ut superius dictum est* adjecimus ex cod. Florentino, qui cum integram hujus epistolæ lectionem exhibeat, non omittit, ut ceteri Hadrianei omittunt, caput octavum, in quo de ilsdem virginibus per vim corruptis alia ratione actum fuerat.

f Virgines sua culpa corruptæ *viduæ antequam nuptæ* vocari solebant: unde Cyprianus in libro de Habit. Virg. ait: *Dum ornari cultius, dum liberius evagari virgines volunt, esse virgines desinunt, furtivo dedecore corruptæ, viduæ antequam nuptæ, non mariti, sed Christi adulteræ*. Et S. Hieronymus in epist. ad Eustochium de Virginitate servanda: *Videas*, inquit, *plerasque viduas antequam nuptas infelicem conscientiam mentita tantum veste protegere*. Hinc vero patet, cur S. Leo in viduarum gradum haud dejici jubet eas virgines, quæ nulla sua culpa, per solam barbarorum vim corruptæ fuerunt. Mox loco verborum *neque in sacrarum* MSS. Vat. 5845. & Vercell. contrario sensu habent *sed in sacrarum*. At perperam: nam præterquam quod anterior particula *neque* aliam similem *nec*, non vero *sed* requirit; ipsa moderatio, quam S. Pontifex *servandam* proponit, videtur exigere ut neque inter viduas, neque inter sacras, & immaculatas virgines censeantur; non vero ut æque ac si non fuissent corruptæ, sacris virginibus cooptentur. Quod si vero statuisset, haud opus esset subjicere, iisdem, si perseverent in proposito, communionem non esse negandam. Congruit etiam hæc decreti moderatio cum eo consilio, quod iisdem virginibus antea præbuit c. 8. ubi laudabiliores futuras affirmat, *si se incontaminatis non audeant comparare virginibus*.

g Editi Leonis *in omnibus virginalibus observationibus*. Justellus, & plures MSS. codd. *in omnibus virginalibus* tantum. Veram lectionem suppeditarunt duo Codices Florentinus, & Fesulanus.

h Vox *sacramentorum* in Cod. Florent. deest. Ideo autem virginibus sine ullo proprio reatu corruptis communionem haud negandam Leo moderatissime sanxit, quia virginibus propria culpa vitiatis *longa* imponebatur pœnitentia, qua diutius a communione arcebantur, ut liquet ex Cypriani ep. 66. ad Pomponium, ex Siricii ep. 10. editionis Constantii num. 4. & ex Innocentii I. ep. ad Victricium num. 15. & 16. Mox pro *illas* alias *eas*. Dein *amittit* pro *amisit* apud Justellum legitur.

i Duo MSS. & Justellus *reddimur*. Mox in MS. Florent. *sæpe vocasset* loco *provocasset*.

k Codd. Vat. 5845. & Vercellensis *confusus*.

l Ita ex sex codd. & Justello. Editi *exciperet*.

m Editi omittunt *vero*. Ex nostris MSS. & Justello adjecimus.

n In MS. Florent. deest *volumus*. Justellus *volumus judicio ventilentur*.

o Ita plerique, & vetustiores codices, & editi. Alia quatuor exemplaria *Dat. III. Id.*

EPISTOLA EADEM.

[a] *Ex MSS. editionis decurtatæ.*

[b] Leo universis Episcopis per Africam constitutis in Domino salutem.

CAP. I.

CUm [c] in ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos illicite usurpata [d] crebrior fama narraret; ratio pietatis exegit ut pro sollicitudine, quam universæ Ecclesiæ ex divina institutione dependimus, rerum fidem studeremus agnoscere: vicem curæ nostræ [e] fratri & consacerdoti nostro POTENTIO [f] delegantes, qui de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisque omnia fideliter indicaret. Unde quia idem plenissime [g] cuncta reseravit, & sub quibus qualibusque Rectoribus quædam Christi plebes in partibus provinciæ Cæsariensis habeantur, sincera nobis relatione patefecit; necessarium fuit ut dolorem cordis nostri, pro quo dominicorum gregum periculis æstuamus, [h] datis litteris promeremus: mirantes tantum apud vos per occasionem temporis impacati, aut ambientium præsumptionem, aut tumultum valuisse popularem, ut indignis quibusque, & longe extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium & gubernatio Ecclesiæ [i] dederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere; nec præstare regimen, sed augere discrimen. INTEGRITAS enim præsidentium, salus

Legatus in Africam a S. Leone missus.

Dist. 61. *Miramur tantum.* c. 5.

Quam perniciosa est prava muneris ecclesiastici adeptio.

1 quæst. 1. *Principatus, quem* c. 25.

A est subditorum: & ubi est incolumitas obedientiæ, ibi sana est forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut seditio [k] extorsit, aut ambitus occupavit etiamsi moribus atque actibus non offendat, ipsius tamen initii sui est pernicioſus exemplo: & difficile est ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.

Quod si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus providenter scienterque curandum est ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum; quanto magis elaborandum est ut in electione ejus, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ [l] status & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Ubi est illa beati Paulli Apostoli per spiritum Dei emissa præceptio, qua in persona Timothei omnium Christi Sacerdotum numerus eruditur, & proinde unicuique nostrum dicitur: *Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis?* [m] Quid est cito manus imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis est ille qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum [n] servat in eligendo Sacerdote judicium; ita gravi semetipsum afficit damno, qui ad suæ dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cujusquam persona prætermittendum est, quod institutis generalibus continetur:

CAP. II.

Episc. super omnes gradus constituitur.

1. *Tim* 5. 22. Dist. 78. *Quid est manus* c. 3. Quid sit cito manus imponere.

BALLER. NOTÆ.

a Quinam sint decurtatæ editionis MSS. codices, diximus id Admonitione num. 2. In exemplaribus coll. Hisp. & Isid. hi tituli præmittuntur, ex quibus vulgati profecti sunt. I. *Ne illicita persona ad Episcopatum promoveantur.* II. *De Donato Novatianorum Episcopo, & de Maximo ex Donatistis.* III. *De Aggarr, & Tyberiano, qui ex laicis fuerunt ordinati.* IV. *De virginibus sacris, quæ vim barbaricam pertulerunt.* V. *De statutis canonum conservandis.* In tabula collectionis V. Quesnellianæ hic titulus notatur num. 84. *Ad Mauros Episcopos de illicitis ordinationibus, & de ancillis, qua virginitatem vi barbarica amiserunt.*

b Hæc inscriptio sumta est ex MSS. coll. Hisp. & Isid. legiturque etiam in coll. XXIV. Antiquiores collectiones editionis decurtatæ inscriptionem omittunt, & solum habent: *Epistola Papæ Leonis ad Mauros Episcopos*, quæ verba indicant in inscriptione mentionem factam fuisse provinciæ Mauritaniæ. Quesnellus vulgatam inscriptionem retinuit, quam nullibi invenimus: *Leo Episcopus universis Episcopis per Cæsariensem Mauritaniam in Africa constitutis.*

c Quesnellus in prima editione vulgatam lectionem secutus scripserat *de ordinationibus*, uti legitur non solum in MSS. & editis collect. Hadrian. verum etiam in quibusdam MSS. editionis decurtatæ. At in secunda editione emendavit *in ordinationibus* ea forte de causa, quod hanc lectionem deprehendit in duobus codd. Barberinis 77. & 2888. quorum variantes post primam editionem acceperat. In plerisque sane & potioribus codicibus decurtatæ editionis similiter legitur.

d Ita MSS. coll. III. V. Vindeb. Hisp. & coll. XXIV. Barb. 77. & Fesulan. cum Merlino, & Sichardo. Cod. Vat. Hisp. *celebrior ad nos fama narraret.* Vat. Isid. *celebrior apud nos fama narraret.* Vat. Reg. coll. I. *crebrior ad nos fama perferret.* Lucensis coll. IV *crebrior ad nos fama pervenerit.* Omnes sunt codices editionis decurtatæ. Quesnellus cum vulgatis Hadrianeam lectionem exhibuit, *crebrior ad nos commeantium sermo perferret.*

e Voces *proficiscenti a nobis*, quæ leguntur in editione Hadrianea, a Quesnello cum editis retentas, & hoc loco insertas, expunximus ab hac decurtata editione auctoritate præstantissimorum hujus editionis codicum Vat. Reg. col. I. Lucensis coll. IV. Vindebon. coll. V. Vindebon. Hisp. Barb. 77. & unius Fesulani.

f Editi ante Quesn. *injungentes* cum MSS. Hisp. & Isid. ac Barb. 77. nec non codd. coll. XXIV. Merlino, atque Sichardo: & in margine *Alias delegantes.* Quesnellus hanc lectionem prætulit ex quatuor MSS. Dionysii, quæ tamen non hanc decurtatam, sed Hadrianeam editionem repræsentant. In secunda vero editione addidit codicem Barberinum coll. III. cui nos adjungimus MSS. coll. I. IV. & V. quorum antiquiorum collectionum lectio præferenda visa est. Mox apud Quesnellum, *qui secundum scripta, quæ per ipsum ad vos direximus, de Episcopis* &c. quæ verba sunt editionis Hadrianeæ, & in inferioris notæ codicibus editionis decurtatæ. Prætulimus collectiones, & codices antiquiores Vat. Reg. coll. I. Barb. coll. III. Lucen. coll. IV. Vindebon coll. V. alium Vindebon. coll. IX. Hisp. Barb. 77. & unum Fesulanum.

g Quesnellus inseruit cum quibusdam nostris codd. *notitia nostræ*: delevimus autem ex MSS. in fine anterioris adnotationis memoratis excepto Fesulano.

h Idem Quesn. lectionem Hadrianeam recepit, quæ legebatur in vulgatis: *Datis nunc quoque ad dilectionem vestram litteris.* Secuti sumus MSS. editionis decurtatæ coll. I. III. IV. V. Vindebon. Hisp. cum Merlino, & Sichardo. Vat. Hisp. & Isid. *Datis nunc ad vos litteris.* Expunctis paullo ante vocibus *secundum scripta, quæ per ipsum ad vos direximus*, de quibus adnot. f diximus, hic etiam expungendæ erant istæ *nunc quoque ad dilectionem vestram*, quæ priorum litterarum mentionem factam præsumunt. Cum vero Leo secundis curis hanc epistolam recognovit, insertis primis vocibus has quoque adjecit.

i MSS. Lucens. Hisp. & Isid. Barb. 77. cum Sichardo, & Merlino *crederetur.*

k Sic MSS. & editi editionis decurtatæ. Quesnellus cum aliis vulgatis, & lectione Hadrianea *contulit.*

l Vox *Domini* a Quesnello hic inserta, seu potius cum vulgatis retenta, deleta fuit auctoritate MSS. coll. III. IV. V. Vindeb. Hisp. Barb. 77. editionis decurtatæ. Mox in quatuor MSS. editionis mixtæ *status exorbitabit* omissis verbis *& ordo.* Dein *non invenitur* pro *non inveniatur* in Vat. Hisp. & Isid.

m Codd. Vat. Reg. collect. I. Vindebon. coll. V. alius Vindebon. Hisp. & Barber. 77. cum MS. Florentino S. Marci: *Quid est manus cito nemini imponere, vel imposueris.*

n Ita ex iisdem codicibus. MSS. coll. XXIV. cum Sichardo *sectatur.* Quesnellus retinuit *tenet.*

tur: nec putandus est honor ille legitimus, qui A fuerit [a] de prævaricatione collatus.

Dicente enim Apostolo, ut inter alias electionis regulas, is Episcopus ordinetur, quem *unius uxoris virum* fuisse aut esse constiterit, tam sacra semper habita est ista præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur servanda conditio; ne forte illa, priusquam in matrimonium ejus veniret qui aliam non habuisset uxorem, alterius viri esset experta conjugium. Quis ergo dissimulare audeat, quod in tanti sacramenti perpetratur injuriam? cum huic magno venerandoque mysterio [b] ne legis quidem statuta defuerint, quibus evidenter est definitum, ut virginem Sacerdos accipiat, [c] & alterius torum nesciat conjugis, quæ uxor est futura Pontificis? Jam tunc enim in Sacerdotibus figurabatur Christi & Ecclesiæ spirituale conjugium: [d] ut quoniam *vir caput est mulieris*, discat sponsa Verbi non alium virum nosse [e] quam Christum, qui merito unam elegit, unam diligit, & aliam præter ipsam suo consortio non adjungit. Si ergo etiam in veteri testamento hæc sacerdotalium conjugiorum forma servata est; quanto magis sub revelata jam gratia constituti, apostolicis debemus inservire præceptis: ut quamlibet quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus invenia- C tur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconii gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus non unius viri fuisse constiterit?

Monente [f] vero Apostolo atque dicente: *Et hi autem probentur primum, & sic ministrent:* quid aliud intelligendum [g] in hoc putamus, nisi ut in his provectionibus non solum matrimoniorum [h] privilegia, sed etiam laborum merita cogitemus: ne aut a baptismo rudibus, aut a sæculari actu repente conversis, officium pa- D storale [i] credamus; cum per omnes gradus militiæ christianæ de incrementis profectuum debeat æstimari, an possint cuiquam majora committi. Merito sanctorum Patrum venerabiles sanctiones, cum de Sacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos [k] sacris administrationibus censuerunt, quorum omnis ætas a pueriliibus exordiis usque ad provectiores annos per disciplinæ ecclesiasticæ stipendia cucurrisset, ut unicuique testimonium prior vita præberet: nec posset de ejus provectione dubitari, cui pro laboribus multis, pro castis moribus, pro actibus strenuis, celsioris loci præmium deberetur. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est pervenire; & notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adjuvant: quam diligens & quam prudens habenda est dispensatio divinorum munerum & cælestium dignitatum, ne in aliquo apostolica & canonica decreta violentur, [l] & in his Ecclesia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescii, & totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed a summis volunt habere principium? cum valde iniquum sit & absurdum, ut imperiti magistris, novi antiquis, & rudes præferantur emeritis. In domo quidem magna [m] necesse est, sicut Apostolus disserit, ut vasa diversa sint, quædam aurea & argentea, quædam vero lignea & fictilia; sed horum ministerium pro materiæ qualitate [n] dividitur, nec qui est pretiosorum, idem usus est & vilium. Nam inordinata erunt omnia, si fictilia aureis, & lignea præferantur argenteis. Sicut autem in [o] ligneis & fictilibus eorum hominum species figurantur, qui nullis adhuc virtutibus nitent; ita in aureis & argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longæ eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti, aurum probatum & argentum purum esse meruerunt. Quibus si merces pro devotione non redditur, P omnis obedientia resolvitur, omnis ordo turbatur:

ANNO CHRISTI circ. 446. Dist. 61. *Miramur tantum*, cap. 5. §. *Merito sanctorum*. Quales esse debeant consecrandi.

Ambitus extorquet, quod meritum non obtinet.

Distinct. 61. *Statuimus ne in aliquo*, c. 8.

[m] 2. *Tim.* 2. 20. In Ecclesia diversa sunt merita, diversa ministeria.

---

a Restituimus lectionem vulgatorum ante Quesn. quæ est in omnibus codicibus editionis decurtatæ, exceptis duobus Vatt. Hisp. & Isid. qui Hadrianeam lectionem exhibent *contra divinæ legis præcepta collatus:* at Vindebon. Hisp. qui e puris Hispanicæ collectionis fontibus prodiit, habet, ut ceteri editionis decurtatæ, *de prævaricatione collatus*. Mirum vero est Quesnellum hanc lectionem deseruisse, etsi not. 2. fateatur, eam extare in duobus codd. Trecopith. & Thuan. coll. V. ut induceret lectionem editionis Hadrianeæ ex Dionysio, idest ex coll. Hadrianea, & in quinque aliis codicibus eadem nota memoratis, quorum duos Dionysianos (seu melius Hadrianeos) not. 1. appellat, tres alii editionis mixtæ ex descriptione ejusdem noscuntur. Mox initio cap. 3. cod. Vindebon. Hisp. omittit *alias*. Vindebonensis autem coll. V. *fuisse constiterit, tam sacrata semper habita*.

b Ita codices omnium veterum collectionum editionis decurtatæ I. III. IV. V & Vindebon. Hisp. cum Sichardo. Quesnellus cum vulgatis ex lectione Hadrianea *ne divinæ quidem legis statuta*.

c Codd. Vindebon. coll. V. & Barb. 77. addunt *uxorem*, vocem a Quesnello pariter insertam in secunda editione ex MSS. ut credimus, coll. V. & Hadrianeis. Delevimus autem, eo quod in reliquis collectionibus editionis decurtatæ & a Merlino, atque Sichardo omittatur. Paullo post *conjugii* pro *conjugis* legitur in MSS. coll. III. V. & Barb. 77. d Particula & pro *ut* est in MSS. Vat. Hisp. & Isid. Vox autem *Verbi* pro voce *Christi*, quam Quesnellus ex margine editorum inseruerat, revocata est ex codicibus præsertim editionis decurtatæ, quos recensuimus adnot. 19. in hanc epistolam integram.

e MS. Vindebon. Hisp. *quam sponsum: qui enim unam elegit*. Paullo post *non adjunxit* in cod. Barber. coll. III. & duobus editionis mixtæ.

f Pro *vero* in MS. Vat. Reg. coll. I. habetur *ergo*.

g Confer adnot. 22. in hanc epist. integram.

h Quesnellus *castimoniam*, ut in editione Hadrianea. In margine autem notavit, duos codices habere *privilegia*. Id quidem legitur in nostris codicibus editionis decurtatæ exceptis Vat. Hisp. & Isid. qui Hadrianeas lectiones nonnumquam receperunt: nam Vindebon. purus & sincerus Hispanicus habet *privilegia*, sicut etiam Sichardus. i Ita MSS. coll. I. III. V. Vindebon. Hisp. & Barb. 77. Editi cum MSS. col. IV. & Vat. Hisp. & Isid. atque collect. XII. & XXIV. *credatur*. Mox *cum omnis gradus* erat in editis. Emendavimus ex omnibus codd. editionis decurtatæ, a quibus tantum discrepant MSS. coll. I. & III.

k MS. Vat. Reg. coll. I. *sacris agminibus*.

l Cod. Vat. Reg. & *eis*. Post pauca *exordium* pro *incrementum* in MS. Fesulano.

m MSS. Vat. Reg. Vindebon. Hisp. & Barber. 77. *necesse est ut* (*sicut Apostolus dixit*) *vasa* &c. Sichardus *necesse est* (*sicut Apostolus ait*) *vasa*.

n Quesnellus cum editis *discernitur*, uti legitur in MSS. coll. Hadrianeæ, & in nostro Vaticano Reginæ, ac alio Vat. coll. XXIV. editionis decurtatæ. Lectionem vero omnium aliarum collectionum hujus decurtatæ editionis antetulimus: cui favet etiam MS. Florentinum integræ editionis. Paullo post *idem usus est vilium* omissa particula & in MSS. coll. III. V. & Vindebon. Hisp. cum Merlino, & Sichardo.

o Codex Lucensis, duo Vindebonenses, ac Barb. 77. delent *ligneis* &. Post pauca *per longum eruditionis ignem* in Vindebon. Hisp. & Vat. coll. XXIV. cum Sichardo.

p Sic potiores codd. editionis decurtatæ, nimirum illi collect. I. IV. V. Vindebon. Hisp. Barb. 77. & unus Fesulanus. Alias *omnis ecclesiastica disciplina resolvitur*, ut in Hadrianea editione. Mox *subierint* pro *subiere* in duobus Barber. MSS. & in Vindeb. coll. V.

ANNO CHRISTI circ. 446. CAP. V.

batur: dum in Eccleſia, qui nullum ſubiere miniſterium, perverſo eligentium judicio indebitum obtinent principatum.

Cum ergo inter vos tantum valuerint aut ſtudia popularium, aut ambitus ſuperborum, ut non ſolum laicos, ſed etiam ſecundarum uxorum viros, aut viduarum maritos ad officium cognoſcamus paſtorale provectos: nonne apertiſſime exigunt cauſſæ, [a] ut Eccleſias, in quibus iſta commiſſa ſunt, judicio ſeveriore purgemus, & non ſolum in tales Præſules, ſed etiam in Ordinatores eorum [b] digna diſtrictione moveamur? Sed circumſtant nos hinc manſuetudo clementiæ, hinc cenſura juſtitiæ: & quia *univerſæ viæ Domini miſericordia & veritas*, cogimur ſecundum Sedis apoſtolicæ pietatem, ita noſtram temperare ſententiam, ut trutinato pondere delictorum, quæ conſtat non unius eſſe menſuræ, quædam definiamus utcumque toleranda, quædam vero penitus amputanda. Eos enim qui vel ſecundas nuptias inierunt, vel viduarum ſe conjugio ſociarunt, [c] in Sacerdotio manere non patimur; & multo magis [d] illum, qui ſimul duarum eſt maritus uxorum, vel illum, qui a prima uxore dimiſſus, alteram duxiſſe perhibetur, privandos honore decernimus. Ceteros vero, quorum provectio hoc tantum reprehenſionis incurrit, quod ex laicis ad officium epiſcopale [e] delecti ſunt, neque ex hoc quod uxores habeant, poſſunt eſſe culpabiles, ſuſceptum Sacerdotium tenere permittimus, non præjudicantes apoſtolicæ Sedis ſtatutis, nec præceſſorum noſtrorum noſtriſque decretis, quibus ſalubriter [f] ſtatutum eſt ne primum, vel ſecundum, aut tertium in Eccleſia gradum quiſquam laicorum, quibuslibet ſuffragiis fultus, aſcendat, priuſquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat. Quod enim nunc [g] utcumque veniale eſt, inultum poſtmodum eſſe non poterit, ſi quiſquam id, quod omnino interdicimus, uſurpare præſumſerit: quia remiſſio peccati non dat licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, [h] amplius patiemur impune committi.

1. quæſt. 7. *Exigunt cauſſæ*, c. 17.

Pſ. 24. 10. 1. quæſt. 7. *Exigunt cauſſæ*, c. 17. Non diſpenſat P. R. cum bigamis aut viduarum maritis etiam in ſumma neceſſitate.

1. quæſt. 7. *Exigunt cauſſæ*. c 17. Epiſcopus ex laico ordinatus toleratur.

1 quæſt. 7. *Exigunt cauſſæ*, c. 17.

Donatum autem [i] Salicinenſem ex Novatianis cum ſua, ut comperimus, plebe converſum, ita dominico volumus gregi præſidere, ut libellum fidei ſuæ ad nos meminerit dirigendum, quo & Novatiani dogmatis damnet errorem, & pleniſſime confiteatur catholicam veritatem. Maximum quoque ex laico licet reprehenſibiliter ordinatum, tamen ſi Donatiſta jam non eſt, & a ſpiritu ſchiſmaticæ pravitatis alienus, ab epiſcopali, quam quoquo modo adeptus eſt, non repellimus dignitate; ita ut & ipſe libello ad nos edito Catholicum ſe eſſe manifeſtet.

ANNO CHRISTI circ. 446. CAP. VI. Al. III. 1. quæſt. *Donatum autem*, c. 20. De Epiſc. Novatiano converſo. De laico Donatiſta Epiſcopo facto 1. quæſt. 7. *Maximum quoque ex laico* c. 19. CAP. VII. Al. IV. De laicis ordinatis per tumultum.

De Aggaro [k] vero & Tyberiano, quorum a ceteris, qui ex laicis ordinati ſunt, in hoc cauſſa diverſa eſt, quod eorum ordinationi atroces tumultus, & ſævæ ſeditiones memorantur eſſe famulatæ, veſtro judicio cuncta commiſimus: ut relata habiti apud vos examinis fide, quid de ſupradictis ſtatuendum ſit, ſcire poſſimus.

CAP. VIII.

Illæ autem famulæ Dei, quæ integritatem pudoris oppreſſione barbarica perdiderunt, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia [l] ſua, ſi ſe incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamvis enim omne peccatum ex voluntate naſcatur, & potuerit corruptione carnis mens [m] invicta non pollui; minus tamen hoc illis oberit, ſi quod potuerunt animo non amittere, doleant ſe vel corpore perdidiſſe.

De virginibus vi barbarica oppreſſis 32. quæſt. 5. *Illæ autem famulæ Dei*, c. 14.

CAP. IX.

Cum itaque de omnibus, quæ fratris noſtri Potentii relatio continebat, pleniſſime dilectionem veſtram [n] videatis inſtructam; ſupereſt, fratres, [o] ut concordi obedientia ſalubres ſuſcipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium devotionis unanimes, divinis & apoſtolicis conſtitutionibus [p] ſerviatis; & in nullo patiamini [q] pia canonum decreta violari. Quæ enim nunc certarum remiſimus conſideratione cauſſarum, antiquis

a Inſeruimus lectionem MSS. coll. I. III. IV. V. Vindeb. Hiſp. & Barb. 77. Queſnellus retinuit vulgatam *ut Eccleſiæ . . . purgentur*, cui ſoli codices inferiorum collectionum editionis decurtatæ patrocinantur.

b Queſnellus cum vulgatis *ultio competens proferatur*. Sed præſtantiores codd. edit. decurtatæ ſuperiori adnot. laudati lectionem textui inſertam præbuere His congruunt quatuor alii codices editionis mixtæ. Præterea MSS. libri Vat. Hiſp. & Iſid. habent *digna diſtrictio moveatur*: duo alii *digna diſtrictione moveantur*. Mox *circumſtat.* in Vat. Reg. coll. I. & Vindeb. coll. V. Dein *inde cenſura* in MS. Barb. 77.

c Ita omnes codices editionis decurtatæ exceptis MSS. coll. XXIV. Concinit etiam cod. S. Crucis editionis mixtæ. MS. Vat. 3791. coll. XI. mixtæ editionis habet *in Sacerdotii munere dignitate non patiamur*. Queſnellus lectionem vulgatorum Hadrianeam ſecutus eſt.

d Hanc lectionem præferunt MSS. quinque antiquiorum collect. I. III. IV. V. & Vindeb. Hiſp. cum Barb. 77. Queſnellus: *illum ſi fuerit veſtro judicio confutatus, qui (ſicut ad nos relatum eſt) duarum ſimul eſt maritus uxorum, vel iſtum, qui ab uxore dimiſſus alteram duxiſſe perhibetur, privandum honore decernimus*: & in margine Al. *illum qui prima uxore dimiſſa*: Vulg. *qui a prima uxore dimiſſus*. Confer adnot. 36. & 37. in epiſt. integram.

e MSS. Vindeb. Hiſp. & Barb. 77. *electi*. Vat. 3791. *provecti*. Mox *habent* pro *habeant* in duobus Vindebon.

f Duo Vindeb. *conſtitutum eſt*. Mox in Vindebon. coll. V. *aut tertium* deeſt.

g Sic plerique, & potiores codd. editionis decurtatæ. Queſnellus lectionem antecedentis editionis integræ cum Vulg. ſequutus eſt.

h Ita iidem codices editionis decurtatæ excepto Barb. 77. in quo legitur *amplius impune patiemur*. Queſn. *fas erit amplius impune committi*, ut in editione antecedenti.

i Queſn. in marg. Al. *Sajacenſem ex Novatiano*. Vide Adnot. 41. in hanc eamdem epiſt. edit. integræ.

k Vulg. omittunt *vero*, quam particulam ex potioribus noſtris codd. adjecimus.

l Confer Adnot. 44. in epiſt. editionis integræ.

m Vide Adnot. 45. in hanc eamdem epiſt. integri exempli.

n Queſnellus retinuit lectionem Vulgat. quæ ex Hadrianea editione inſerit hæc verba *per David fratrem & Coepiſcopum noſtrum, qui & Sacerdotii merito nobis eſt probatus, & moribus*. Sed prætermittuntur in omnibus MSS. decurtatæ editionis collect. I. III. IV. V. Hiſp. Iſid. Vat. 1340. coll. XII. & Barb. 77. Inveniuntur autem in ſolis MSS. collect. XXIV. & apud Merlinum, atque Sichardum. Nonnulli etiam codices editionis mixtæ, qui bis hanc periodum repetunt, ut in Admonitione notavimus num. 4. primo quidem loco ex Hadrianea editione ſumto ea verba exhibent; ſecundo vero loco ſumto ex MSS. editionis decurtatæ iiſdem verbis carent. Ita cod. S. Crucis coll. XX. & MSS. coll. XXI.

o Sic omnes MSS. libri editionis decurtatæ etiam collectionis XXIV. nec non Sichardus, & ante laudati editionis mixtæ ſecundo loco. Queſnellus Hadrianeam lectionem induxit, *ut concorditer*. Confer adnot. 48. in epiſt. integram. Dein *per concertationem* pro *per contentionem* in quinque MSS. editionis decurtatæ.

p Sic fere omnes, & præſtantiſſimi codices formæ decurtatæ. Queſnellus cum aliis *pareatis*.

q Idem Queſn. cum lectione Hadrianea *providentiſſima*. Repoſuimus *pia* ex laudatis codicibus & editionibus formæ decurtatæ.

tiquis deinceps cuſtodienda ſunt regulis : ne quod ad tempus pia lenitate conceſſimus, juſta [a] poſthac ultione plectamus.

ANNO CHRISTI 446.

EPISTOLA XIII.

[b] Ad Epiſcopos Metropolitanos per Illyrici provincias conſtitutos.

SYNOPSIS.

I. *Gratulatur Illyrici Metropolitanis ſe ſubjicientibus auctoritati datæ Anaſtaſio, in majoribus præſertim cauſſis.*

II. *Ut vocati ad Concilium ab Anaſtaſio venire non renuant, hortatur.*

III. *Ut nemo ſine conſenſu plebis ordinetur Epiſcopus.*

IV. *Ut nullus Epiſcopus alterius inviti clericum ſibi vindicet.*

6. Januarii an. 446.

Dilectiſſimis fratribus Senecioni, Caroso, Theodulo, Lucæ, Antiocho & Vigilantio Metropolitanis [c] per Illyrici provincias conſtitutis, Leo.

CAP. I.

GRato animo [d] epiſtolas noſtras a veſtra dilectione ſuſceptas, recurrentis paginæ ſermo teſtatus eſt, quas nos pro Eccleſiarum ſtatu & pace ſolliciti, ne quid novella præſumptio erroris afferret, noſcimur direxiſſe : volentes a Sacerdotibus Domini cuſtodiri, quæ Sedis apoſtolicæ auctoritas [e] crebro conſtituit; A ſcilicet ut per Illyricum Eccleſiæ conſtitutæ ad curam fratris & Coepiſcopi noſtri Anastasii Theſſalonicenſis urbis Antiſtitis pertinerent. Ut ſi quæ [f] majores inter Epiſcopos cauſſæ ſunt, quæ in provinciis ſuis nequeant terminari, ad ejus notitiam referantur, & eodem arbitro ſub divini timore judicii componantur. Servetur hic ordo ſacerdotali concordiæ profuturus, ut Eccleſiæ Domini concordi, quemadmodum cupimus, conſilio conſtruantur, & nullum inſidiante diabolo, aditum poſſit præbere B diſſenſio, per quam valeat diſſipare, quæ nos magno ſtudio habita cupimus moderatione connectere.

ANNO CHRISTI 446.

Majores cauſſæ per Illyricum Epiſcopo Theſſ. commiſſæ.

Invitati fratres [g] in cauſſis maximis, & quæ intra provincias ſuas finiri nequeant, terminandis, ſi nulla gravi neceſſitate retinentur, [h] fraternum ſtudium pro Eccleſiæ utilitate non denegent : maxime cum moderatio noſtra [i] providerit, ut non frequens, neque pro levibus cauſſis conveniendi neceſſitas indicatur ; [k] & binos ternoſve Epiſcopos de ſingulis provinciis adeſſe ſufficiat, ut leve fiat paucis, quod multis eſſet oneroſum; atque ita efficiatur ſtudio C caritatis, ut ſacerdotalis tractatus ea, quæ ad diſciplinam poſſunt eccleſiaſticam pertinere, ſancto ſibi Spiritu revelante conſtituat. Id enim nos, volentes quorumdam inobedientiam juſta coercitione corrigere, veſtra noverit dilectio definiſſe: ut quiſquis ſuperbo animo, cum nulla corporis, vel cauſſæ fuerit neceſſitate detentus, fraternum ſæpius voluerit vitare conventum, ſe ſciat eſſe judicandum.

CAP. II.

Synodi congregandæ modus & conditiones.

S. Spiritus etiam provincialibus Synodis revelat. Non licet abeſſe a Synodo

Et quia memorati fratris noſtri ſollicita re- D latione cognovimus Achajæ provinciæ [l] Metro-

CAP. III.

tro-

a Melior viſa eſt hæc optimorum codicum lectio, quam ceterorum qui cum editis habent *poſt hæc*.

b Edita fuit in Collectione Romana Lucæ Holſtenii ex unico codice Barberino 3386. collectionis XVI. Theſſalonicenſis, cum quo eamdem non inutiliter relegimus.

c Editi & ipſe Barberinus codex *per Acháajam provinciam* ſed omnino perperam : neque enim Achaja, quæ unica erat provincia, plures Metropolitanos in ipſa inſcriptione appellatos continebat : neque in nominibus Metropolitarum, ad quos hæ litteræ diriguntur, recenſetur nomen Metropolitani Achajæ, contra quem tertio capite ſermo eſt. Tutiſſime igitur, ac neceſſario emendavimus. nam & ad Metropolitas per Illyricum conſtitutos data fuit epiſtola 5. quæ citatur cap. 1. & trium etiam Metropolitanorum, quibus hæc epiſtola inſcribitur, provincias optime collegit Holſtenius, quæ omnes ad Illyricum pertinent. Vide not. Queſn. Idem Holſtenius pro *Antiocho* legendum ſuſpicatur *Attico*, qui fuit Epiri veteris Metropolita Nicopolitanus. Non aſſentimur. Nicopolitanus enim Metropolita, ut ex ſequenti epiſtola patebit, coactus delatæ Theſſalonicenſi Vicario auctoritati ſe ſubjecit, non autem ſponte, ut illi fecerunt, ad quos hæc epiſtola data fuit.

d Significari creduntur epiſtolæ 5. & 6. quas ſuperius dedimus. At ſi voces *epiſtolas noſtras a veſtra dilectione ſuſceptas*, plures epiſtolas ad ipſos Illyrici Epiſcopos traditas indicant (qualis non eſt epiſtola 6. quæ uni Anaſtaſio data fuit ;) alia ſaltem epiſtola, quæ perierit, ad eoſdem Epiſcopos ſcripta dici deberet poſt epiſtolam 5. cum præſertim incredibile ſit eos epiſtolæ Leonis fere ante biennium ſcriptæ, quæ citum reſponſum flagitaverat, tamdiu diſtuliſſe reſpondere, ut huic reſponſioni has litteras Pontifex reddiderit. Enim vero cum Leo Illyricianis dedit epiſtolam quintam, ſextam epiſtolam tradidit Anaſtaſio. Anaſtaſium vero his litteris ante hoc tempus reſpondiſſe, & aliquot alias epiſtolas hinc inde fuiſſe datas, & redditas patebit ex adnot. 1. in epiſtolam ſequentem. Veriſimillimum itaque eſt Illyricianos quoque citius eadem qua Anaſtaſius ſollicitudine reſpondiſſe epiſtolæ quintæ ; tum vero nonnullas alias accepiſſe litteras Leonis, quarum hic plurali numero fit mentio. Solus tamen pluralis numerus *epiſtolas* non cogeret. Leo enim ep. 102. c. 1. unicam Gallorum epiſtolam 99. ſpectans plurali numero utitur : *Diu expectatas epiſtolas . . . gratanter accepimus*. Et ſimiliter epiſt. 107. de unica Juliani epiſtola ait : *Reſcribens itaque ad epiſtolas tuas* : ac epiſt. 117. cap. 1. de unica epiſtola ad Anatolium : *Ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum epiſtolas dederim*. Mox in Cod. Barberino *a tua dilectione* ; & poſt pauca *in provinciis tuis*, ſeu potius *in provincia tua* ; & c. 2. *tua noverit dilectio* : quæ ſuſpicionem afferunt hanc epiſtolam datam fuiſſe *a pari*. Sed capitis 4. formulæ pluralis numeri Holſtenii emendationem in his tribus teſtimoniis ſatis æquam ſuaſerunt, niſi quis forte capitis 4. verba potius emendanda, & ſingulari numero efferenda exiſtimet. Monemus tamen in epiſt. 150. quæ pluribus Metropolitis *a pari* data fuit, in codice Grimanico nunc ſingulari numero *tua*, nunc *veſtra* numero plurali ſcriptum reperiri.

e Reſpicit anteriorum Pontificum, & ſuas epiſtolas de Vicariatu apoſtolico Epiſcopi Theſſalonicenſis.

f Vide not. 1. Queſn. & obſervationem noſtram.

g Vide not. 2. Queſn. Mox *finiri* pro *finire* emendandum credidimus.

h In MS. Barb. corrupte habetur *fraternos ſtudios*. Holſtenius, quem ſequutus eſt Queſnellus, correxit *fraterno ſe ſtudio*. Cum vero ex ingenio emendandum ſit, *fraternum ſtudium* magis placet : niſi aliquid ſupplendum videatur ex ep. 5. cap. 4. & ſexta cap. 5. hoc modo : *fraterno ſe ſtudio ſancta congregationi non denegent*.

i Queſnellus in margine indicavit hic ſignificari ſequentem epiſtolam ad Anaſtaſium cap. 10. ac ſi hæc antea ſcripta fuiſſet ; cum tamen eam poſtea lucubratam probaturi ſimus. Aliæ ergo innuuntur Leonis ad eumdem Anaſtaſium litteræ, quas ante ſequentem epiſtolam datas ac deperditas oſtendemus adnot. 1. in epiſt. ſequentem. Neque novum, ſi de eadem re etiam in ſequenti epiſtola ſermo ſit cap. 10. Similia enim in pluribus litteris a Leone repetita inveniuntur. k In MS. habetur & . . . *noſve Epiſcopos*. Holſtenius ſupplevit, ut credimus, ſatis tute : cum epiſtola ſequenti cap. 10. *binos Epiſcopos* ex ſingulis provinciis Theſſalonicam proficiſci S. Pontifex juſſerit : qui numerus poſterius conſtitutus non impedit quin antea Leo, cum hanc epiſtolam dedit, latius *binos*, *ternoſve* potuerit ſcribere. In epiſtola, quæ deſideratur ad Anaſtaſium, uti ſuperiori adnot. indicavimus, quæque una cum his litteris tranſmiſſa fuit, hac eadem latiori formula uſus credi poteſt.

l Holſtenius Petrum Corinthi Epiſcopum credit, qui adfuit Synodo Calchedonenſi an. 451. Sed potius judicandus eſt prædeceſſor ejus Eraſiſtratus, qui pſeudo-Synodo Epheſinæ an. 449. interfuit.

ANNO CHRISTI circ. 446.

Consensus Cleri & plebis in ordinationibus.

tropolitanum illicitas & constitutis Patrum nostrisque auctoritatibus interdictas ordinationes sæpe celebrasse, illudque suis ausibus addidisse, ut Thessalensibus invitis & repugnantibus incognitum & ante non visum Episcopum consecraret; [a] nulli prorsus Metropolitano hoc licere permittimus, ut suo tantum arbitrio, sine Cleri & plebis assensu quemquam ordinet Sacerdotem; sed eum Ecclesiæ Dei præficiat, quem totius civitatis consensus elegerit. Ut itaque nos desides non simus in monendo, quæ custodiri debeant, quæque vitari, ita in exequendis illis atque servandis neminem esse patimur negligentem: cum custodientem [b] talia laus dignissima comitetur, & fructus, ut speramus, a Domino uberior [c] obsequatur; devium vero & apostolicæ constitutionis oblitum, obnoxium habitura sit & ecclesiastica & divina censura.

CAP. IV. Alterius Clericus ab altero non retinendus.

Illud quoque pari observantia ad sacerdotalis concordiæ vinculum ab omnibus volumus custodiri, ut nullus Episcopus alterius Episcopi Clericum sibi audeat vindicare, sine illius ad quem pertinet cessione, quam tamen evidentia scripta contineant: quoniam hoc & [d] canonum definivit auctoritas, & ipsa servandæ unitatis ratio docet: ne omnis ordo ecclesiasticus per hanc licentiam efficiatur instabilis. Altius itaque, fratres carissimi, quæ a nobis [e] pio mentis affectu decerni perspicitis, in pectora vestra descendant: ut nos, qui sollicite cupimus *servare unitatem spiritus in vinculo pacis*, præceptionis nostræ fructum percipiamus, & vestræ dilectionis operibus gratulemur. Volumus enim tam vestrum esse, quam nostrum est, ut per caritatis gratiam constituatur, quod nulla insidiantis diaboli arte violetur. Plenius vero observare debent, quæ caveri ad ipsum fratrem & Coepiscopum nostrum ANASTASIUM [f] scripsimus, eaque in vestram notitiam litteris ipsius volumus pervenire: a quibus fraternitatem vestram nolumus deviare; ut caritatem dominicam custodita Patrum sanctione servemus. Data octavo Idus Januarias, AETIO III. & SYMMACHO viris clarissimis Consulibus.

ANNO CHRISTI circ. 446.

EPISTOLA XIV.*

* Al. XII. Quæ autem erat 14 nunc 18. scripta post præcedentem.

1 Ad ANASTASIUM Thessalonicensem Episcopum.

2 *SYNOPSIS.*

ex Dionysio Exiguo.

I. *Quod semper Thessalonicenses Antistites vices apostolicæ Sedis impleverint.*

II. *Ut Metropolitanis sua jura serventur.*

III. *Ut a Metropolitanis, non laici, non bigami, non viduarum mariti, sed irreprehensibiles ordinentur Episcopi.*

IV. *Quod*

BALLER. NOTÆ.

a Lectionem codicis revocavimus, quam Holstenius nulla re cogente mutavit sic: *illi prorsus Metropolitano hoc licere non permittimus*. Ex abusu scilicet Metropolitani Achajæ non singulare illi præceptum, sed generalem legem omnibus præstitutam, & a nullo violandum se præscribere S. Pontifex innuit, cum quo consentit generale decretum propositum epistola sequenti c. 5.

b Ita codex, & Holstenius. In Quesnelli editione errore typographorum *talis*.

c Corrigendum videtur *subsequatur*: neque enim *obsequor* in subsequendi significatione apud probatos scriptores reperimus. d Vide not. 3. Quesn.

e Sic in MS. Quesnellus cum Holstenio *pie*.

f Quesnellus not. 1. in sequentem epistolam hunc locum de eadem epistola intelligit. Sed in litteris, de quibus hic sermo est, S. Leo Anastasio præceperat, ut quæ decrevit, *in notitiam* Illyricianorum litteris perduceret; quod in sequenti epistola præceptum nullibi legitur. Similiter ep. 6. ubi alia monita eidem Anastasio dedit, ut ea *in omnium fratrum faceret notitiam pervenire* cap. 6. expresse mandaverat. Hinc alia ad Anastasium epistola, quæ perlit, hoc loco designatur. 1 Quesnellus not. 1. hanc epistolam, quæ in omnibus MSS. chronica notatione caret, ante præcedentem an. 445. scriptam, eidemque præmittendam arbitratus est, eo quod ob aliquam sententiarum similitudinem, quæ in utriusque continentur, eam esse credidit, quæ in præcedenti allegatur cap. ult. illis verbis: *Plenius vero observare debent, quæ caveri ad ipsum fratrem & Coepiscopum nostrum Anastasium scripsimus*. Cum vero similes hujusmodi sententiæ, seu decreta similia Leo identidem inculcare soleat in epistolis diversis (nonnihil sane simile reperitur epistola 6.) hæc similitudo nihil cogit. Potiora autem nobis suppetunt momenta, quibus hanc epistolam diversam, & posteriorem putamus. In præcedenti epistola cap. 1. S. Leo non solum affirmat se ad Anastasium scripsisse, quæ cavenda essent; verum etiam addit: *Eaque in vestram notitiam litteris ipsius volumus pervenire*: quam præcepti partem in his litteris non reperiri observavimus adnot. f. supra in epist. antecedentem. Præterea in his litteris cap. 10. Anastasii facultatem in vocandis ad Synodum Episcopis moderaturus statuit, *binos de singulis provinciis Episcopos* sufficere, eosque a Metropolitis eligendos, qui non ultra dies XV. retardentur. Cum moderationem Thessalonicensi impositam Illyricianis significare in antecedentibus litteris Leoni expediret, nihil horum prætermisisset, si ea epistola post hanc fuisset scripta, nec latiori, & vago sensu *binos ternosve* Episcopos sufficere indicasset, *si binos* tantum satis esse antea statuisset. Adde quod in litteris ad Illyricianos cap. 3. traditur Anastasius relationem misisse de Corinthiorum Episcopo Achajæ Metropolita. De hac autem re aliquid Anastasio rescripsisset S. Leo in hac epistola, si ea scripta fuisset aut eodem die, aut paullo ante, quam laudatas litteras ad Illyricianos traderet. Porro plures litteras a Leone Anastasio datas, vel redditas indicant illa cap. 1. *Abundant enim apud te monitorum scripta nostrorum, quibus de omnium actionum temperantia frequenter instruximus*. Aliæ igitur epistolæ ante hanc scriptæ ea videntur prætulisse, quæ in præmissis ad Illyricianos litteris indicantur, ita ut hæc epistola non anterior sed posterior habenda sit, idest scripta post diem 6. Januarii an. 446. Porro factum Attici Epiri Metropolitæ Anastasio curante Thessalonicam adducti, quod eidem scribendæ occasionem dedit, *hieme* contigit ex cap. 1. Num id pertineat ad hiemem exeuntis anni 445. aut ineuntis 446. an vero ad hiemem subsequentem, dubitari posset. At ne ad subsequentem protrahamus, impedit sollicitudo Anastasii, quæ in cogendis citius ad officium Illyrici Metropolitis longiores moras non videtur tulisse erga Atticum solius infirmitatis impedimenta allegantem, ne evocatus Thessalonicam accederet. Confer quæ in hanc rem addidimus in Dissert. *de epistolis deperditis* num. 14. Si autem hoc factum Attici affigendum sit hiemi exeuntis anni 445. vel ineuntis 446. ut congruum tempus detur professioni ejus Romam, ubi de vi sibi illata conquestus est, quo & Anastasii Diaconi cum ejusdem litteris transmissi fuere; hæc epistola ipso anno 446. aliquanto post Januarium exarata dici debet. Hæc vero epistola extat in MSS. collect. II. III. & V. usque ad XIII. atque in XX. usque ad XXIV. Reperitur etiam in Vat. Reginæ 849. nec non capitibus 3. & 4. per saltum omissis in Vat. 1347. ac Palatino 579.

2 In tabula titulorum præmissa coll. V. in MS. Thuaneo hæc leguntur num. 72. *Ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem super nimietatis arrogantia vicis apostolicæ Sedis redargutio cum subjectis sex titulis decretorum*. Indicantur autem decreta, seu capita sex, quæ longo epistolæ proœmio subjiciuntur. Primum caput incipit a capite tertio nostræ editionis. Caput secundum a verbis 6. cap. *Metropolitano vero defuncto*. Tertium a cap. 7. Quartum a cap. 8. Quintum a cap. 9. Sextum a cap. 10. usque ad finem epistolæ. Synopsim, quam ex Dionysio præmisimus, ad Vaticanum purum Dionysianum cod. 5845. revocavimus.

ANNO CHRISTI 446.

IV. *Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur.*
V. *Ut nullus invitis ordinetur Antiſtes.*
VI. *Ut Metropolitanus* 3 *Epiri de electo, quem eſt ordinaturus in Epiſcopum, ad Theſſalonicenſem Pontificem referat; & de Metropolitano electo ſimiliter Provinciales Epiſcopi faciant.*
VII. *Ut bina per annos ſingulos* (al. *per annum provincialia*) *Epiſcoporum Concilia celebrentur: & ſi res difficilis emerſerit, quæ non poſſit Theſſalonicenſis judicio terminari* (al. & in coll. Hiſp. *nec fuerit Theſſalonicenſis Epiſcopi judicio terminata*) *ad Romanum referatur Antiſtitem.*
VIII. *Ut ſi quis Epiſcopus ſuam deſerens civitatem, majorem ſedem ambitus cauſſa petierit, non ſolum Eccleſiam obtinere non poterit, ſed & ſua carere debebit.* (Al. & in Hiſp. *nec illam obtinere poterit, & ſua carere debebit.*)
IX. *Ut nullus alienum Clericum ſollicitare, vel tenere præſumat, ſuo Epiſcopo non præbente conſenſum.*
X. *Ut in evocandis provincialibus Epiſcopis, a Theſſalonicenſi Pontifice moderatio conſervetur.* (Additur in Hiſp. *ne ſub hoc colore ſacerdotalis honor contumeliis addicatur: nec amplius quam bini de provinciis Epiſcopi, quos Metropolitani probaverint, dirigantur*).
XI. *Ut non amplius a ſtatuto Concilii tempore, quam dies quindecim remorentur Epiſcopi.* (Additur in Hiſp. *Ut ſi inter eos de negotio fuerit oborta contentio, cuncta Romano Pontifici ſub geſtorum inſinuatione pandantur, ut ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur.*)

☞ TITULI VETERES SEU EXCERPTA *ejuſdem epiſtolæ.*

Ex vetuſtiſs. cod. Luc. 490.

XV. *Ex epiſtolis papæ Leonis ad Anaſtaſium epiſcopum Theſſalonicenſem.*

I. *Epiſcopus bonæ vitæ, non laicus non neofitus, non bigamus, non bigamam habens. Subdiaconus uxorem non accipiat, & ſi habet abſtineat ſe. Omnes cives concordent in ordinatione epiſcopi. Invitus epiſcopus non ordinetur plebi.*
II. *In ordinatione metropolitani omnes epiſcopi in metropoli congregentur & diſcutiant presbyteros, & diaconos & ex ipſis ordinetur unus.*
III. *Duas vices in anno concilia fiant.*
IV. *Epiſcopus ſi demiſerit ſuam civitatem, & ad aliam apprehenderit, deponatur.*
V. *Epiſcopus clericum alienum non ſuſcipiat.*
VI. *Metropolitani ſine aliis epiſcopis ſuam cauſſam non diſcutiant.* ☙

ANNO CHRISTI 446.

Leo Epiſcopus urbis Romæ, Anastasio Epiſcopo Theſſalonicenſi.

QUanta fraternitati tuæ 4 a beatiſſimi Petri Apoſtoli auctoritate ſint commiſſa, & qualia etiam noſtro tibi favore ſint credita, ſi vera ratione perſpiceres, & juſto examine ponderares, multum poſſemus de injunctæ tibi ſollicitudinis devotione gaudere.

CAP. I.

De Vicariatu Theſſalonicenſi, & cauſſa Attici Nicopolitani Epiſcopi.

QUoniam ſicut præceſſores mei præceſſoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ priorum ſecutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi: ut curam, quam univerſis Eccleſiis principaliter ex divina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis 5 adjuvares, & longinquis a nobis provinciis præſentiam quodammodo noſtræ viſitationis impenderes: 6 ſiquidem continenti opportunoque proſpectu promtum tibi eſſet agnoſcere, quid in quibuſque rebus vel tuo ſtudio componeres, vel noſtro judicio reſervares. Nam cum majora negotia & difficiliores cauſſarum exitus liberum tibi eſſet ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere, nec ratio tibi, nec neceſſitas fuit, in id, quod menſuram tuam excederet, deviandi. Abundant enim apud te 7 monitorum ſcripta noſtrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter inſtruximus: ut commendatas tibi Chriſti Eccleſias, per exhortationem caritatis ad ſalubritatem 8 obedientiæ provocares. Quia etſi plerumque exiſtant inter negligentes vel deſides fratres, 9 quæ oporteat majore auctoritate curari; ſic tamen eſt adhibenda correptio, ut ſemper ſit ſalva dilectio. Unde & beatus Apoſtolus Paulus, ad eccleſiaſticum regimen Timotheum imbuens, dicit: *Seniorem ne increpaveris, ſed obſecra, ut patrem; juvenes, ut fratres; anus, ut matres; juvenculas, ut ſorores, in omni caſtitate.* Quæ moderatio ſi quibuſcumque inferioribus membris ex apoſtolica inſtitutione debetur, quanto magis fratribus & Coepiſcopis 10 noſtris ſine offenſione reddenda eſt? ut licet nonnumquam accidant, quæ in ſacerdotalibus ſunt reprehendenda perſonis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quam ſeveritas; plus cohortatio, quam commotio; plus cari-

Antiquitas Vicariatus Theſſalon.

MSS. Thuan. & Cant. Majores cauſſæ.

Servanda in correptione dilectio.

1. *Tim.* 5. 1.

Diſt. 45. *Licet nonnumquam.* Correptionis moderatio erga Epiſcopos.

ALLER. NOTÆ.

3 Editi Leonis ante Queſn. omittunt *Epiri*. In textu quidem generalis lex de omnibus Illyrici Metropolitanis fertur. At Dionyſius, ex quo tituli ſunti ſunt, *Epiri* ſcripſit.

4 Cod. Vindeb. Hiſp. delet præpoſitionem *a*. Poſt pauca MSS. collect. III. V. & XXIV. ac Vat. Reg. 849. habent *ſede* pro *auctoritate*. Sichardus *a beatiſſimo Petro Apoſtolo*. Vide not. 2. Queſn.

5 Collect. Hiſp. & Iſid. ac MSS. coll. XXI. cum Ratramno in opere adverſus Græcos tom. 1. Spicilegii Acheriani pag. 110. necnon editi ante Queſnellum addunt *effectus*. Mox codd. coll. XXIV. cum Sichardo & antiquioribus editis pro *a nobis* præferunt *ab apoſtolica Sede*. Vide not. 3. Queſn.

6 Codd. Dionyſ. atque Hadrian. pro *ſiquidem* habent *&*. Editi cum MSS. coll. XXIV. & Sichardo *quia de continenti*. MSS. Thuan. & Cantab apud Queſn. in margine: *ſi quidem convenienti*.

7 In MSS. coll. XXIV. & Sichardo *monumentorum*. Cum una tantum ſuperſit epiſt. 6. Anaſtaſio ante id tempus data; alias, quæ *abundare*, & *frequenter* datæ dicuntur, deſiderari cognoſcimus.

8 In Dionyſ. atque Hadrian. ac duobus MSS. Thuan. *audientia*. Mox *exiſtunt* in MS. Vindebon. coll. V. in Vat. Hiſp. & Iſid. nec non in duobus Hadrian. Vercellenſibus, & apud Juſtellum.

9 Idem codd. Vat. Hiſp. & Iſid. *quos oporteat*. Dein pro *auctoritate* MSS. tria Queſnelli *auſteritate*.

10 Cod. Vindeb. coll. V. delet noſtris.

ANNO CHRISTI 446. *Philip. 2. 21.*

caritas, quam poteſtas. 11 Sed ab his, qui *quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Jeſu Chriſti*, facile ab hac lege diſceditur, & dum dominari magis quam conſulere 12 ſubditis placet, honor inflat ſuperbiam, & quod proviſum eſt ad concordiam, tendit ad noxam: 13 quod, ut neceſſe habeamus ita dicere, non de parvo animi dolore procedit. Meipſum enim quodammodo 14 in culpam trahi ſentio, cum te a traditis tibi regulis immodice diſceſſiſſe cognoſco. Qui ſi tuæ exiſtimationis parum diligens eras, meæ ſaltem famæ parcere debuiſti: ne quæ tuo tantum facta ſunt animo, noſtro viderentur geſta judicio. Relegat fraternitas tua paginas noſtras, omniaque ad tuos emiſſa majores apoſtolicæ Sedis Præſulum ſcripta percurrat, & vel a me, vel a præceſſoribus meis 15 inveniat ordinatum, quod a te cognovimus eſſe præſumtum.

Atticus Nicopolitanus Epiſc. Romam confugit.

Venit namque ad nos cum Epiſcopis provinciæ ſuæ frater noſter ATTICUS, veteris Epiri 16 Metropolitanus Antiſtes, & de indigniſſima 17 afflictione, quam pertulit, lacrymabili actione conqueſtus eſt coram adſtantibus Diaconibus tuis, qui 18 querelis flebilibus nihil contra referendo, ea quæ nobis ingerebantur, fide non carere monſtrabant. Legebatur quoque in litteris tuis, quas iidem Diaconi tui detulerunt, quod frater ATTICUS Theſſalonicam veniſſet, quodque conſenſum ſuum etiam ſcripturæ profeſſione 19 ſignaſſet, ut de illo non aliud a nobis poſſet intelligi, quam proprii arbitrii & ſpontaneæ devotionis fuiſſe, quod venerat, quodque chartulam de obedientiæ ſponſione conſcripſerat, in cujus tamen chartulæ mentione ſignum 20 prodebatur injuriæ. Non enim neceſſarium fuerat ut obligaretur ſcripto, qui obedientiam ſuam ipſo jam voluntarii adventus probabat officio. Unde deplorationibus ſupradicti, hæc verba epiſtolæ tuæ teſtimonium præbuerunt, & per hoc, quod non eſt tacitum, nudatum eſt illud, quod ſilentio fuerat adopertum, 21 aditam ſcilicet Illyrici Præfecturam, & ſublimiſſimam inter mundanos apices Poteſtatem 22 in exhibitionem inſontis Antiſtitis incitatam: ut miſſa executione terribili, quæ omnia ſibi officia publica ad effectum præceptionis adjungeret, a ſacris Eccleſiæ adytis, nullo vel falſo inſimulatus crimine, extraheretur Sacerdos, cui non ob moleſtiam ægritudinis, 23 non ob ſævitiam hiemis darentur induciæ; ſed iter aſperum & periculis plenum per invias nives agere cogeretur. Quod tanti laboris, tantique diſcriminis fuit, ut ex his, qui Epiſcopum comitati ſunt quidam defeciſſe dicantur.

Metropolitæ minores majoribus obediunt.

Multum ſtupeo, frater cariſſime, ſed & plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius indicaveras, quam quod evocatus adeſſe differret, & excuſationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoveri: præſertim cum etiam ſi tale aliquid mereretur, expectandum tibi 24 fuerit, quid ad tua conſulta reſcriberem. Sed, ut video, bene de moribus meis exiſtimaſti, & quam 25 civilia pro conſervanda ſacerdotali concordia reſponſurus eſſem, veriſſime prævidiſti: & ideo motus tuos exequi 26 ſine diſſimulatione properaſti, ne cum moderationis noſtræ aliud diſponentia ſcripta ſumſiſſes, faciendi id, quod factum eſt, licentiam non haberes. An forte aliquod tibi facinus 27 innotuerat, & Metropolitanum Epiſcopum novi apud te criminis pondus urgebat? At hoc quidem alienum ab illo eſſe, etiam tu nihil ei objiciendo 28 confirmas. Sed etiam ſi quid grave intolerandumque committeret, noſtra erat expectanda cenſura: ut nihil prius ipſe decerneres, 29 quam quid nobis placeret agnoſceres. Vices enim noſtras ita tuæ credidimus caritati, ut in partem ſis vocatus ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Unde ſicut mul-

ANNO CHRISTI 446. Vis Epiſcopo illata.

3. quæſt. 6. *Multum ſteteo.* c. 8.

Civilia reſponderе.

3. quæſt. 4 *Multum*, c. 8

Theſſ. Epiſc. in partem ſollicitudinis vocatus.

BALLER. NOTÆ.

11 Hanc lectionem, quam Queſnellus ex ſuis codicibus not. 4. laudatis emendavit, noſtri quoque fere omnes & certe potiores confirmant. Vulgatam lectionem: *Sed hi, qui quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Jeſu Chriſti, facile ab hac lege diſcernuntur, & dum dominari* præferunt MSS. coll. XXIV. & exemplum Sichardi.

12 Ratramnus loco allegato, & in edit. Concil. *ſubditis quærunt, placet honor, inflat ſuperbia.*

13 Antiquiſſimus Vat. 1342. coll. III. *Quod utique neceſſe habemur, ita dicimus.* Alias Vat. *Quod, ut neceſſe habemus dicere*: idque inſereremus textui, ſi aliis probæ notæ codicibus fulciretur. Juſtellus quoque legit *habemus*. 14 Al. *in culpa ſentio.* Mox *deviaſſe* pro *diſceſſiſſe* in Vulg. ante Queſn. cum MSS. coll. XXIV. & Sichardo. Codd. Vindebon. coll. V. & Vercell. Hadrian. *deſciviſſe*.

15 MSS. Vat. Hiſp. & Iſid. cum Ratramno & Juſtello atque Vulg. ante Queſn. *inveniet*: perperam: neque enim in Leonis, aut prædeceſſorum epiſtolis inveniri poterat ordinatum, quod S. Leo ab Anaſtaſio præſumptum conqueritur. *Inveniat* urgentis ſimul, & negantis vim habet.

16 Ita MSS. Quidam editi ex Crabbo *Nicopolitanus*. Vid. not. 5. Queſn.

17 Queſnellus prætulit *adflictione*, quam lectionem ipſe in uno, quem not. 6. allegat MS. Victor. nos in Vat. 544. utroque collectionis XXIV. & apud Sichardum reperimus. Ceterorum omnium cum editorum, tum codicum lectionem reſtituendam putavimus.

18 MS. Corb. Coll. II. apud Queſn. in marg. *querulis flentibus*. Paullo poſt Ratramnus cum Vat. Hiſp. & Iſid. *idem ad me Diaconi tui*. In Vindeb. coll. V. & in Vat. Dionyſii cum editis ante Queſn. deeſt *tui*.

19 Cod. Vindebon. coll. V. inſerit *ſua*, & paullo poſt *poſſit* pro *poſſet*, & *fuiſſet* pro *fuiſſe*, & *conſcripſerit* pro *conſcripſerat*. 20 Vat. Hiſp. cum duobus aliis MSS. coll. XXI. *probatur injuria*.

21 MSS. coll. XXIV. cum editis ante Queſn. & Sichardo *adhibitam*. Ceteri noſtri codices, ut in textu. Solus Vindeb. coll. V. prima manu *aditam*, ſecunda vero emendatum *adhibitam*.

22 Vid. not. 7. Queſn. 23 Cod. Vat. coll. XXIV. cum Sichardo *non obſtantis hiemis*; & paullo poſt *per inviias cautes*. 24 Editi ante Queſn. cum Ratramno & MS. Vindeb. Hiſp. aliiſque codd. coll. XXI. *fuerat*. Hi poſtremi mox præferunt *quid conſulti reſcriberemus*.

25 Vide not. 8. Queſn. 26 Ita Dionyſius, tres Thuanei codd. & unus Corb. a Queſnello in margine laudati, nec non plerique & potiores noſtri exceptis MSS. Hiſp. Iſid. & alii coll. XXIV. in quibus cum Ratramno, Sichardo, & anterioribus editis habetur *ſine dilatione*. Mox *aliud diſponentis* in Vat. coll. XXIV. & Sichardo. 27 Ratramnus & MSS. coll. XXIV. cum Sichardo & Vulg. addunt *fratris*. Mox *Metropolitanum*, quod legebatur in editis ante Queſn. reſtituimus ex pleriſque noſtris diverſarum collectionum codicibus præſertim Vat. 1342. coll. III. & alio Vat. puro Dionyſiano. In duobus Vindebon. altero collect. V. altero Hiſp. legitur *Nicopolitanum*, quod ſine ullo ſenſus diſcrimine Queſnellus recepit: Epiri enim Metropolitanus, cujus hic mentio eſt, erat Nicopolitanus Epiſcopus. Dein *apud te criminis pondus arguebat* eſt in MSS. Vat. Hiſp. & Iſid. nec non in Vat. coll. III. & in coll. XXI. Vindebon. coll. V. habet tantum *arguebat*. In codd. autem Vindebon. Hiſp. & Vat. coll. XXIV. ac anterioribus editis *apud te criminis pondus urgebat*.

28 Quatuor codd. *confiſumaſſes*. Melius in marg. editionis Labb. *cognoſceris*, *confirmaſſe*. Poſtea editi ante Queſn. cum MSS. coll. XXIV. *geſſiſſet*: ceteri codices *committeret*.

29 Juſtellus *quam quod nobis placere cognoſceres*.

ANNO CHRISTI 446.

multum nos ea, quæ a te pie ſunt curata lætificant, ita nimium ea, quæ perperam ſunt geſta, contriſtant. Et neceſſe eſt, poſt multarum experimenta cauſſarum ſollicitius proſpici, & diligentius præcaveri: quatenus per ſpiritum caritatis & pacis, omnis materia ſcandalorum de Eccleſiis Domini, quas tibi commendavimus, auferatur: præeminente quidem in illis provinciis Epiſcopatus tui faſtigio, ſed amputato totius uſurpationis exceſſu.

CAP. II.

De jure Metropolitarum ſub Vicario Theſſalonic. degentium conſervando,

25. q. 2. *Igitur*, c. 5. Niczni canon. quam reverenter habendi. *Nicæn. can.* 4.

IGitur ſecundum ſanctorum Patrum canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, Metropolitanos ſingularum provinciarum Epiſcopos, quibus ex delegatione noſtra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ ſibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus; ita ut a regulis præſtitutis, nulla aut negligentia, aut præſumtione diſcedant.

CAP. III.

Quinam a Sacerdotio ſint arcendi.

Irregularitas ad Sacerdotium.

IN civitatibus, quarum rectores obierint, de ſubſtituendis Epiſcopis hæc forma ſervetur: ut is, qui ordinandus eſt, etiam ſi bonæ vitæ 30 teſtimonium habeat, non laicus, non neophytus, nec ſecundæ conjugis ſit maritus, 31 aut qui unam quidem habeat, vel habuerit, ſed quam ſibi viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellens eſt electio, ut hæc, quæ in aliis Eccleſiæ membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.

Dist. 32. *Omnium Sacerdotum*, c. 1 Tremenda Sacerdotum ſanctitas.

CAP. IV.

De Subdiaconorum continentia.

NAM cum extra 32 Clericorum ordinem conſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit 33 liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec 34 Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: *ut & qui habent, ſint tamquam non habentes*, & qui non habent, permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus a capite eſt, dignum eſt cuſtodiri; quanto magis in primo, 35 aut ſecundo, vel tertio ſervandum eſt, ne aut levitico, aut presbyterali honore, aut epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe a voluptate 36 uxoria necdum frenaſſe detegitur.

1. Cor. 7. 29.

Sacerdotii gradus quatuor.

ANNO CHRISTI 446.

CAP. V.

De Clerici plebiſque poſtulatione & conſenſu in Epiſcoporum electione.

In decret. Ivo l. 3. Dist. 63. *ſi forte*, c. 36.

CUM ergo de ſummi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur quem 37 Cleri plebiſque conſenſus concorditer poſtularit: ita ut ſi in aliam forte perſonam partium ſe vota diviſerint, Metropolitani judicio is alteri præferatur, qui majoribus & ſtudiis juvatur & meritis: tantum ut nullus invitis & non petentibus ordinetur; 38 ne civitas Epiſcopum non optatum aut contemnat, aut oderit; & fiat minus religioſa quam convenit, cui non licuerit habere quem voluit.

Nullus invitis detur Epiſcopus.

CAP. VI.

De conſecrando Epiſcopo ad Theſſalonicenſem referendum eſſe intra Vicariatum ejus.

Dist. 65. *De perſona autem*, c. 4.

DE perſona autem conſecrandi Epiſcopi, & de Cleri plebiſque conſenſu Metropolitanus Epiſcopus ad fraternitatem tuam referat; quodque in provincia bene placuit, ſcire te faciat: ut ordinationem rite celebrandam tua quoque firmet auctoritas. Quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ aut difficultatis debebit adferre, ne gregibus Domini diu deſit cura paſtorum.

Diu non differenda electio Epiſcopi.

Dist. 63. *Metropolitano*. c. 19. Et dist. 77. in princip. dist.

Metropolitano vero defuncto, cum in locum ejus alius fuerit ſubrogandus, provinciales Epiſcopi ad civitatem Metropolim convenire debebunt: ut omnium Clericorum atque omnium civium voluntate diſcuſſa, ex Presbyteris 39 ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconis optimus eligatur, de cujus nomine ad tuam notitiam provinciales referant Sacerdotes, impleturi vota poſcentium, 40 cum quod ipſis placuit, tibi quoque placuiſſe cognoverint. Sicut enim juſtas electiones nullis dilationibus volumus fatigari; ita nihil permittimus te ignorante præſumi.

CAP.

BALLER. NOTÆ.

30 Ita cum Queſnello antiquiſſimus Vat. coll. III. & Vindebon. coll. V. necnon codd. coll. XXIV. & exemplum Sichardi. Dionyſius, & aliæ collectiones cum ceteris editis *teſtimonio fulciatur*.

31 De neceſſaria hujus loci emendatione, quam plerique noſtri antiqui codices præferunt, vide notam 9. Queſnelli. Solum quidam codices coll. XXI. vulgatam lectionem exhibent, *aut qui vel unam quidem habeat, vel habuerit, ſed nec qui ſibi viduam copularit*. Alii vero ejuſdem coll. cum utroque Hiſp. & cum Vat. Iſid. *aut qui unam quidem habeat, vel habuerit, ſed nec quam ſibi viduam copularit*: at particula *nec* delenda in Vat. Iſid. ſubducta linea notatur. MS. Vat. coll. III. *ſed quam ſibi viduam non copularit*.

32 Vide not. 10. Queſn. 33 Queſnellus nihil indicans poſt vocem *liberum* adjecit *arbitrium*: quod in Dionyſio quidem in Hiſp. Iſid. aliiſque poſterioribus collectionibus reperimus. Sed magis Leonina viſa eſt lectio anteriorum editionum, quæ cum MSS. coll. III. V. & XXIV. Merlino, & Sichardo hoc ſubſtantivum prætermittit. 34 Vide not. 11. Queſnelli.

35 Cod. Vat. Dionyſii & Juſtellus *vel ſecundo tertiove*. Mox *levitico miniſterio* in MSS. coll. XXIV. cum editis ante Queſnellum; qui præ erea corrigendus eſt, cum in poſtilla marginali notaverit, vocem *miniſterio* in editis additam *deleri in omnibus MSS. codd.* Eam uti maxime congruam infereremus textui, ſi quibus MSS. alterius antiquioris collectionis probaretur.

36 Juſtellus *uxoris*. MSS. Hiſp. Iſid. & coll. XXI. *a voluptate luxuriæ*.

37 Vide not. 13. Queſn. 38 Editiones Queſnello anteriores cum MSS. Hiſp. Iſid. & coll. XXI. *ne plebs invita Epiſcopum*. In fine capitis pro *voluit* alias *voluerit*.

39 Vide not. 14. Queſnelli: & ad verba *ex Diaconis* vide not. ejuſdem 15.

40 Vulgat. ante Queſn. cum codd. coll. XXIV. *ſi quod*.

ANNO CHRISTI 446.

CAP. VII.

De Conciliis provincialibus frequentandis.

Dist. 18. *De Conciliis*, c. 2. & in decr. Ivo l. 4.

DE Conciliis autem episcopalibus non aliud indicimus, quam 41 sancti Patres salubriter ordinarunt: ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diversos Ecclesiæ ordines nasci adsolent, judicetur. Ac si forte inter ipsos, qui præsunt, de majoribus (quod absit) peccatis caussa 42 nascitur, quæ provinciali nequeat examine definiri; fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopita judicio, ad nostram cognitionem, quicquid illud est, transferatur.

Varii judicorum gradus.

CAP. VIII.

De translationibus Episcoporum amputandis.

9. qu. 1. *Si quis Episcopus*, c. 31.

SI quis 43 Episcopus, civitatis suæ mediocritate despecta, administrationem loci celebrioris ambierit, & ad majorem se plebem quacumque 44 ratione transtulerit: a cathedra quidem pelletur aliena, sed carebit & propria: ut nec illis præsideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis, quos per superbiam sprevit. Suis igitur terminis quisque contentus sit, nec supra mensuram juris sui affectet augeri.

Qui cathedram ambit alienam, careat & propria.

CAP. IX.

De Clericis transfugis.

19. qu. 2. *Alienum Clericum*, c. 1.

45 ALienum Clericum, invito Episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo sollicitet; nisi forte ex placito caritatis id inter dantem accipientemque convenerit. Nam gravis injuriæ reus est, qui de fratris Ecclesia id quod est utilius aut pretiosius audet vel 46 allicere, vel tenere. Itaque si intra provinciam res agitur, transfugam Clericum ad suam Ecclesiam Metropolitanus redire compellet. Si autem longius recessit, tui præcepti auctoritate revocabitur: ut nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur.

ANNO CHRISTI 445.

CAP. X.

De Episcoporum a Metropolita vocatione.

Non facile a Sede sua avellendus Episcopus.

IN evocandis autem ad te Episcopis moderatissimum esse te volumus: ne per majoris diligentiæ speciem fraternis gloriari videaris injuriis. Unde si caussa aliqua major extiterit, ob quam 47 rationabile ac necessarium sit, fraternum advocare conventum; binos de singulis provinciis Episcopos, quos Metropolitani crediderint esse mittendos, ad fraternitatem tuam venire sufficiat: * ita ut a præstituto tempore non ultra quindecim dies qui convenerit, retardentur.

* Hic incip. cap. XI. Dionys. Exig.

CAP. XI.

Dissentientibus a Thessalonicensi ceteris Episcopis, Romanum esse consulendum.

Unitas concordiæ & custodia disciplinæ unice curandæ.

SI autem in eo, quod cum fratribus tractandum definiendumve credideris, diversa eorum fuerit a tua voluntate sententia, ad nos omnia sub gestorum testificatione 48 referantur, ut remotis ambiguitatibus, quod Deo placeat, decernatur. Ad hunc enim finem, omnem affectum nostrum curamque dirigimus, ut quod ad unitatem concordiæ, & quod ad custodiam pertinet disciplinæ, nulla dissensione violetur, nulla desidia negligatur. Et te igitur, frater dilectissime, & eos fratres nostros, qui de tuis offenduntur excessibus, cum tamen non similis sit 49 omnibus materia querelarum, hortor & moneo, ut quæ pie sunt ordinata, salubriterque disposita, nulla concertatione turbentur. Nemo quod suum est, quærat, sed quod alterius, sicut Apostolus ait: *Unusquisque* 50 *vestrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem.* Nec enim poterit unitatis nostræ firma esse compago, nisi nos ad inseparabilem soliditatem vinculum caritatis adstrinxerit: quia *sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.* 51 Connexio totius corporis unam sanitatem, unam pulchritudinem facit: & hæc connexio totius quidem corporis unanimitatem requirit, sed præcipue exigit concordiam Sacerdotum. 52 Quibus cum digni-

Philip. 2. 4 & 21. *Rom.* 15. 2.

Rom. 12. 5.

1. *Cor.* 12. 12.

inter omnes Episcopos dignitas est communis.

BALLER. NOTÆ.

41 Vide not. 16. Quesn. 42 MS. Vat. Dionys. codd. coll. XXIV. cum Merlino & Sichardo *nascatur*. In fine capitis pro *transferatur* MS. Vindeb: Hisp. habet *referatur*. 43 Dionys. cum MSS. Hadrian. Hisp. & Isid. inserunt *autem*. Vide not. 17. Quesn. 44 MSS. Vat. coll. III. Vindebon. coll. V. & codd. coll. XXIV. cum editis ante Quesn. *occasione*: ceteri nostri & omnes Quesnelli in margine ab eodem citati *ratione*. Mox *pellatur* pro *pelletur* in codd. Dionys. Hadrian. Hisp. & Isid. 45 Vide not. 18. Quesn. Post pauca editi ante Quesn. cum MSS Vat. Dionysii & duobus Hadrian. ac Vindeb. Hisp *conveniat*.

46 Quesnellus in margine. *Ita edit. Nicolini, Merlini, Romana, & posteriores omnes, & codices MSS. tres. Alii quatuor cum Dion. Cresc. Sichard. Canis. edit. habent* abjicere, *& hoc male*. Omnes fere nostri codices habent *allicere*, pro quo Vat. Dionysii *illicere*, æque bene. Nostra quoque Sichardi editio habet *allicere*. Soli MSS. libri Vat. Hisp. & Isid. *abjicere*. At Vindebonenses, qui puriorem Hispanicam refert, *allicere*. Mox *agatur* in antiquioribus editionibus non solum cum MSS. coll. XXIV. & Sichardo, verum etiam cum Vindeb. coll. V. pro *agitur*. Et paullo post in Vat. Dionysii, & Vindeb. Hisp. *compellat* pro *compellet*: *processit* vero pro *recessit* in antiquis editionibus & MSS. coll. XXIV. 47 Quesnellus ex MSS. addidit *rationabile*, *ac*. Hæ voces leguntur quoque in nostris codicibus. Desunt in MSS. coll. XXIV. Post pauca *suffecerit* pro *sufficiat* in Vat. coll. III.

48 Ita plerique MSS. libri, & editi cum Dionysio. Quesnellus *referentur*.

49 MSS. coll. XXIV. cum Vulg. ante Quesn. *omnium*.

50 In MSS. Hisp. & Isid. atque in codd. coll. XXI. omittitur *vestrum*. Mox *in bono* pro in *bonum* habent editi ante Quesn. cum MS. Vindebon. coll. V. in quo paullo ante *& sicut Apostolus*.

51 Idem Vindebon. coll. V. *Hæc connexio*.

52 De lectione quidem Dionysii dubitandum non est, ut dubitavit Quesnellus not. 19. Nam in antiquissimo Vaticano & puro Dionysiano codice habetur: *Quibus etsi dignitas communis non est, tamen ordo generalis est*. Concordant MSS. libri Vat. Hisp. & Isid. nec non omnes Hadrianei; præterea Florentinus coll. XIII. & codex peculiaris originis Vat. 1347. ac tandem MSS. coll. XXI. Quesnellus ex suis codd. collect. II. & V. nimirum Corbe-

ANNO CHRISTI 446. Primæ sententiæ prærogativa.

gnitas sit communis, non est tamen ordo generalis: quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut ceteris præmineret. De qua forma Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent; sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in majoribus urbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura confluereet, & nihil usquam a suo capite dissideret. Qui ergo scit se quibusdam 53 esse præpositum, non moleste ferat, aliquem sibi esse prælatum; sed obedientiam quam exigit, etiam ipse dependat: & sicut non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alii importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis & mitis magistri, dicentis: *Discite a me, quia mitis sum & humilis corde; & invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Quod quomodo experiemur, nisi & illud in observantiam veniat, quod idem Dominus ait? *Qui major est vestrum, erit minister vester. Qui autem se exaltaverit, humiliabitur: & qui se* 54 *humiliat, exaltabitur.*

2. quæst. 6. Qui scit se, c. 14.

Matth. 23. 4.

Marc. 11. 29. Matth 20. 26. Marc. 10. 43. Luc. 22. 26. Luc. 14. 11.

EPISTOLA XV.

ANNO CHRISTI 446. 21. Julii ann 447.

1 Ad Turribium Asturicensem Episcopum.

De Priscillianistarum erroribus.

2 *SYNOPSIS*

ex Collectione Hispanica.

I. *Contra Priscillianistas, qui sanctam Trinitatem, non personis, sed tantum nominibus distinguunt.*

II. *Adversus id, quod Dei Filium posteriorem fuisse credunt quam Patrem.*

III. *Adversus id, quod dicunt, ideo unigenitum dici Christum, quia solus sit de virgine natus.*

IV. *De Natali Domini, quod in eo Priscillianistæ jejunia celebrent.*

V. *Adversus id, quod ajunt animam hominis ex divina esse substantia.*

VI. *Contra id, quod ajunt, diabolum ex se, vel ex chao esse, & propriam* (Quesn. & unus noster cod. addunt *non*) *habere naturam.*

VII. *Contra illud, quod nuptias & procreationes filiorum adstruant esse peccatum.*

VIII. *Contra id, quod corpora humana diaboli dicunt esse figmenta, & a dæmonibus in utero formari.*

IX. *Contra id, quod filios repromissionis ex Spiritu sancto dicunt esse conceptos.*

X. *Contra id, quod animas in cælestibus peccare credunt* (al. *dicunt*) *& secundum qualitatem pec-*

BALLER NOTÆ

bejensi & Trecopithæano, & quatuor aliis Thuaneis hanc aliam lectionem textui inseruit, quam nos in uno Vindebon. Hisp. invenimus: *Quibus etsi dignitas sit communis, non est tamen ordo generalis. Clarius vero & cavillationi minus obvium*, inquit in laudata nota, *habent cod. Victor. MS. & editiones Surii, Merlini, & Nicolini, cum sit legant, quibus cum dignitas sit communis, non est tamen ordo generalis.* Tota mutatio est vocis *etsi* in *cum*; cui quoque particulæ non raro apud probatos scriptores exemplo *tamen* subjicitur. Nobis autem hæc lectio magis placuit, cum eam præferant codices Vat. coll. III. Vindebon. coll. V. Vat. coll. XXIV. peculiaris Vat. Reginæ 849. & præter exemplum Merlini coll. XII. etiam exemplum Sichardi. Eodem tamen utraque recidit nostra & Quesnelli lectio: unde hæc probatur auctoritate plurium collectionum, quarum tres si non superant ætatem Dionysii, eidem profecto suppares existunt, & ab eodem fonte prodire dici nequeunt. Contextus quidem hanc lectionem videtur postulare. In ejusmodi enim propositionibus ex duplici commate constantibus, postremum comma particula *tamen* affectum illud est, quod probandum assumitur. Probationes autem, quæ a Leone subjiciuntur, quæque discrimen inter Episcopos statuunt, non affirmativam propositionem, qualis apud Dionysium legitur, *tamen ordo generalis est*, videlicet sine discrimine; sed hanc negativam a nobis receptam, *non est tamen ordo generalis*, efflagitant. Cum porro S. Leo in sequentibus fateatur, sicut olim inter Apostolos, ita postea inter Episcopos potestatem esse diversam; *dignitatem*, quam Episcopis communem affirmat, non pro potestate & jurisdictione accipit, sed pro Episcopatus honore, seu caractere, qui sane idem in omnibus est: *ordinem* vero, quem dum *generalem* inter Episcopos negat, diversum insinuat, non sumit pro sacro episcopali Ordine, ut vocare solemus, sed pro Ordine hierarchico, qui cum jurisdictionem & auctoritatem majorem in aliis, in aliis minorem requirat, *non est* utique *generalis*, idest idem in omnibus sine jurisdictionis discrimine. Hinc ex Apostolorum forma, qua Petrum ceteris auctoritate & jurisdictione præfectum Pontifex hoc loco indicat, & aliis in locis apertius declarat, Episcoporum distinctionem ortam tradit, *in quibus non omnes sibi omnia similiter vindicarent, sed quidam in provinciis singulis haberent primam sententiam*, uti Metropolitæ, *quidam* vero *in majoribus urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliorem*, nimirum non tam in episcopos, quam in Metropolitas ipsos, a quibus *obedientiam exigerent*, uti Exarchi, seu Patriarchæ, ac ipse Episcopus Thessalonicensis, quem Vicarium Sedis apostolicæ cum peculiari jure toti Illyrico idem Leo ejusque antecessores præfecerant. Hæc autem eo consilio ordinata pronuntiat, ut per hos *ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura confluereet, & nihil usquam a suo capite dissideret:* quibus summam Romani Pontificis auctoritatem, & jurisdictionis primatum, unitatem Ecclesiæ prospicientem declarat. Ita quatuor veluti ordines, seu gradus hierarchicos inter Episcopos adstruit, Episcopalem, Metropoliticum, Exarchicum seu Vicarii Apostolici, & Pontificium: hisque *etsi dignitatem* episcopalis honoris seu caracteris affirmat *communem*, *ordinem tamen* hierarchicum *generalem non esse* monet, cum pro diversitate gradus hierarchici auctoritate & potestate distinguantur. Qui hoc testimonium ad æquale omnium Episcoporum jus trahunt, voces *dignitatis* & *ordinis* in recentiorem sensum a eonis mente alienissimum & a contextu dissentientem interpretantes, imperitis fucum facere nituntur.

53 Cod. Vindebon. coll. V. & alius Hisp. delent *esse*.

54 MS. Vindeb. coll. V. *humiliaverit*.

1 Hæc epistola extat in MSS. collect. I. II. III. V. VIII. Hisp. Isid. XI. XII. XVIII. & XX. usque ad XXIV. Eamdem relegimus ad codices cujuscumque collectionis, exceptis II. & XVIII. quibus Quesnellus usus est. Præcipue autem memorandi sunt codd. Vat. Reg. coll. I. Vat. coll. III. Vindebon. coll. V. & Vaticanus 5845. qui in Additionibus continet collectionem VIII. cum hi mira antiquitate & raritate ceteris præstent. Turibii porro nomen quam varie scribatur in MSS. vide not. 1. Quesnelli.

2 Vulgatorum titulos, qui ex collectione Hispanica derivant, ad codicum lectionem revocavimus. In tabula autem coll. V. num. 71. quam ex Thuaneo codice Quesnellus edidit, hi tituli leguntur. *Constitutio ad Turbium Episco-*

peccati in hoc mundo accipere sortem vel bonam, vel malam.

XI. *Contra id, quod fatalibus stellis dicunt animas hominum obligatas.*

XII. *Contra id, quod sub aliis potestatibus partes animæ, sub aliis corporis membra describunt.*

XII. 3 *Contra id, quod Patriarcharum nomina per singula corporis membra disponunt* (al. *describunt*.)

XIV. *Contra id, quod duodecim signa, quæ mathematici observant, per corpus omne distinguunt.*

XV. *De apocryphis scripturis eorumdem Priscillianorum.*

XVI. 4 *De libro Dictinii.* (al. *Dicticinii*.)

☞ TITULI VETERES SEU EXCERPTA

Ejusdem epistolæ.

Ex vetustiss. cod. Luc. 490.

XXXV. *Leo episcopus Turibio episcopo.*

IV. *Non sunt catholici qui dominico die & natali Domini jejunant.*

V. *Substantia animæ ex Deo facta est.*

VI. *Deus malum non fecit.*

VII. *Non est peccatum uxorem ducere.*

VIII. *De hæresi quæ dicit, quia corpus humanum de Deo non est factum.*

IX. *Quia in utero matris ex Deo animatur.*

X. *Quia antea non sit anima & postea corpus.*

XI. *De quo dicunt facta esse.*

XII. *De quo dicunt partes corporum signis & astris pertinere.*

XIII. *Deus fecit animam.*

XIV. *Dicunt corpora humana in potestate siderum sint.*

XV. *De falsis libris hæreticorum.*

XVI. *De dictioni tractatus Hispaniæ provinciæ quinque.*

LEO Episcopus TURRIBIO Episcopo 5 salutem.

QUam laudabiliter pro catholicæ fidei veritate movearis, & quam sollicite dominico gregi devotionem officii pastoralis impendas, tradita nobis per 6 Diaconem tuum fraternitatis tuæ scripta demonstrant, quibus notitiæ nostræ insinuare curasti, qualis in regionibus vestris 7 de antiquæ pestilentiæ reliquiis errorum morbus exarserit. Nam & 8 epistolæ sermo, & commonitorii series, & libelli tui textus eloquitur 9 Priscillianistarum fætidissimam apud vos recaluisse sentinam. Nihil est enim 10 sordium in quorumcumque sensibus impiorum, quod in hoc dogma non confluxerit: quoniam de omni terrenarum opinionum luto multiplicem sibi 11 fæculentiam miscuerunt: ut soli totum biberent quicquid alii ex parte gustassent. Denique si universæ hæreses, quæ ante Priscilliani tempus exortæ sunt, diligentius retractentur, 12 nullus pene invenietur error, de quo non traxerit impietas ista contagium: Priscilliani. statum testa

---

BALLER. NOTÆ. *piscopum Asturensem super XVI. capitulorum consulta Priscillianistarum blasphemiis in XVIII. respondens capitulis; idest.*

I. *Quod & Patris, & Filii, & Spiritus sancti unam asserunt esse personam.*

II. *De processionibus quarumdam virtutum ex Deo, quas habere cœperit, & quas essentia suæ ipsa processerit.*

III. *Ideo unigenitum dici Filium Dei, quia solus sit natus ex virgine.*

IV. *Quod natale Christi honorare se simulent.*

V. *Quod animam hominis divina asserant esse substantiæ.*

VI. *Quod diabolus nunquam fuerit bonus, nec natura ejus opificium Dei sit.*

VII. *Quod nuptias damnent, & procreationem nascentium perhorrescant.*

VIII. *Quod humana corpora in mulierum uteris in conceptione seminum dæmonum opere figurentur.*

IX. *Quod promissionum filii ex mulieribus quidem nati, sed ex Spiritu sancto concepti sint*

X. *Animas hominum, antequam inserrentur humanis corporibus, fuisse in corpore, & in cælesti habitatione peccasse.*

XI. *Quod fatalibus stellis & animas hominum & corpora adstringant.*

XII. *Quod sub aliis potestatibus partes animæ, sub aliis corporis sint membra.*

XIII. *Quod omne corpus Scripturarum canonicarum sub Patriarcharum nominibus accipiendum sit.*

XIV. *Statum corporis sub potestate siderum atque signorum pro terrena qualitate teneri.*

XV. *Quod multos codices detestandæ perfidiæ præsumptione diabolica canonicos esse simulata titulaverint veritate: quodque ea, quæ extra canonicas Scripturas reperta fuerint, igni debeant concremari.*

XVI. *De tractatibus Dictinii abjiciendis.*

XVII. *De his Sacerdotibus, qui errantibus non resistunt.*

XVIII. *Si descendente ad inferna Christo, caro ejus requieverit in sepulcro.*

3 Cum in editis hic titulus deesset, illum ex ingenio supplevit Quesnellus sic: *Contra id quod Scripturarum scientiam subvertunt.* Nos ipsum collectionis Hispanicæ titulum ex MSS. expressimus.

4 Ita cum editis unus noster codex. Ceteri perperam: *Emendanda de libro Turribii Episcopi.* Cod. Vindebon. Hisp. pro *Episcopi* habet *Episcopus Sanctus.*

5 Cod. Vindebon. coll. V. addit *Asturiensi*, legendum *Asturicensi*; & delet *salutem.*

6 Hunc *Pervinctum* nominari ab Idatio in chronico, Quesnellus in margine animadvertit. In Cod. Vindebon. Hisp. nominis proprii signum distinguitur. 7 Duo codices & editi ante Quesn. *de antiquis.* Mox in Var. Hisp. *error vel morbus* pro *errorum morbus.*

8 Vide not. 2. Quesn. qui mox ex MSS. edit *eloquitur*, cum antea ex solis codd. coll. XXIV. legeretur *demonstrant.*

9 Vide not. 3. Quesn. Mox pro *fætidissimam*, alias *fœdissimam*. Porro *sententiam* pro *sentinam* habent quidem plerique nostri codices collect. I. III. VIII. Var. Hisp & Isid. cum MSS. coll. XXI. quibus etiam accedunt codices Corb. coll. II. & Grimon. coll. XVIII. a Quesnello laudati eadem nota 3. Nihilo tamen minus lectionem *sentinam* præferunt non solum omnes vulgati, sed etiam nostri MSS. libri coll. V. XI. XII. XXIV. nec non ipse codex Grimanicus coll. XVIII. prima manu, ut idem Quesnellus fatetur, ac præcipue Vindebonensis puram continens collectionem Hispanicam, quæ hanc epistolam in Hispaniam missam e puriori fonte hausisse credenda est. Hinc ab hac vulgata lectione haud discedendum credidimus, cum præsertim adjectivum *fætidissimam*, & sequens contextus, *sentinæ* magis congruat quam *sententiæ.*

10 Al. *sordidum.* Post pauca *de omnium terrenarum opinionum luto*, in antiquioribus editis, & aliquibus codd.

11 Al. *fœcem commiscuerunt:* Quesn. in margine.

12 Cod. Vindebon. Hisp. *tunc nullus.* Porro *invenietur* magis placuit ex præstantioribus septem nostris codicibus. Alias *invenitur.* Paullo post in MSS. Var. Hisp. & Isid. non vero in puriori Vindebon. Hisp. nec in ceteris, *in tenebras se adeo paganitatis immersit per magicarum artium profana secreta, & mathematicorum vana mendacia, ut religionis &c.*

ANNO CHRISTI 447.

gium: quæ non contenta eorum recipere falsitates, qui ab Evangelio sub Christi nomine deviarunt, tenebris se etiam paganitatis immersit, ut per magicarum artium profana secreta, & mathematicorum vana mendacia, religionis fidem, morumque rationem in potestate dæmonum, & in 13 effectu siderum collocarent. Quod si & credi liceat & doceri, nec virtutibus præmium, nec vitiis pœna debebitur, omniaque non solum humanarum legum, sed etiam divinarum constitutionum decreta solventur: quia neque de bonis, neque de malis actibus ullum poterit esse judicium, si in utramque partem fatalis necessitas motum mentis impellit, & quicquid ab hominibus agitur, non est hominum, sed astrorum. Ad hanc insaniam pertinet 14 prodigiosa illa totius humani corporis per duodecim cæli signa distinctio, ut diversis partibus diversæ præsideant potestates: & creatura, quam Deus ad imaginem suam fecit, in tanta sit obligatione siderum, in quanta est connexione membrorum. Merito patres nostri, sub quorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere, ut impius furor ab universa Ecclesia pelleretur: quando etiam mundi principes ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, 15 ut auctorem ejus cum plerisque discipulis legum publicarum ense prosternerent. Videbant enim omnem curam honestatis auferri, omnem conjugiorum copulam solvi, simulque divinum jus humanumque subverti, si hujusmodi hominibus usquam vivere cum tali professione licuisset. Profuit 16 diu ista districtio ecclesiasticæ lenitati, quæ etsi sacerdotali contenta judicio, cruentas refugit ultiones, severis tamen christianorum Principum constitutionibus adjuvatur, dum ad spiritale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. Ex quo autem multas provincias hostilis occupavit irruptio, 17 & executionem legum tempestates intercluſere bellorum. Ex quo inter Sacerdotes Dei difficiles commeatus, & rari cœperunt esse conventus, invenit ob publicam perturbationem secreta perfidia libertatem, & ad multarum mentium subversionem his malis est incitata, quibus debuit esse correcta

Fatalis necessitas a Priscill. inducta.

Hæresiarchæ discipulum ense prostratum proscribi.

A Quæ vero illic aut quanta pars plebium 18 a contagione pestis hujus aliena est, ubi, sicut B dilectio tua indicat, letali morbo etiam quorumdam Sacerdotum corda corrupta sunt; & per quos opprimenda falsitas, & deferenda veritas 19 credebatur, per ipsos doctrinæ priscillianæ Evangelium subditur Christi: ut ad profanos sensus pietate sanctorum voluminum depravata, sub nominibus Prophetarum & Apostolorum non hoc prædicetur, quod Spiritus sanctus docuit, sed quod diaboli minister inseruit. Quia ergo dilectio tua fideli, quantum potuit, diligentia damnatas olim opiniones 20 sedecim capitulis comprehendit; nos quoque strictim omnia retractamus: ne aliquid harum blasphemiarum aut tolerabile videatur, aut dubium.

ANNO CHRISTI 447.

Sacerdotes Priscilliani starum errore implicati.

CAP. I.

Quam impie de Trinitate personarum in Deo sentiant Priscillianistæ.

PRimo itaque capitulo demonstratur, quam impie sentiant de Trinitate divina, qui & Patris, & Filii, & Spiritus sancti unam atque eamdem asserunt esse personam, tamquam idem Deus nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus sanctus nominetur: nec alius sit qui genuit, alius qui genitus est, 21 alius qui de utroque C processit; sed singularis unitas in tribus quidem vocabulis, sed non 22 in tribus sit accipienda personis. Quod blasphemiæ genus de Sabellii opinione sumserunt: cujus discipuli etiam Patripassiani merito nuncupantur: quia si ipse est Filius, qui & Pater, crux Filii, Patris est passio; & quicquid in forma servi Filius Patri obediendo sustinuit, totum in se Pater ipse suscepit. Quod catholicæ fidei sine ambiguitate contrarium est, quæ 23 Trinitatem Deitatis sic ὁμοούσιον confitetur, ut Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum sine confusione indivisos, sine tempore sempiternos, sine differentia credat æquales: quia Unitatem in Trinitate non eadem persona, sed eadem implet essentia. D

Aug. l. hæres. hær. 70. Conc. Bracar. 1. c. 1.

Priscillianistæ Sabelliani dogmatis & Patripassianorum æmuli

13 Ita omnes nostri codices, & editi ante Quesn. qui ex duobus solis MSS. Thuan. & Grim. *affectu* prætulit. Post pauca pro *debebitur* alias *debetur*. Mox *omniumque* in MS: Vindeb. Hisp.

14 MSS. Vindebon. Hisp. & Vat. coll. XXI. addunt &.

15 Vide not. 4. Quesn. Mox pro *cum plerisque discipulis* alias *ac plerosque discipulos* ex MSS. coll. XXIV. Dein cod. Vindeb. Hisp. *Viderunt enim.... omnemque conjugiorum*.

16 Voces *diu ista* desunt in Vat. Reg. coll. I. Mox in Vat. Hisp. Isid. & MSS. coll. XXI. *refugit ultiones quærere; tamen christianorum*. In Vindebon. Hisp. *refugis ultione esse quaris tamen* &c. corrupte. Sed hinc præ. dictæ variantis origo cognoscitur, simulque educet perperam scriptum *ultione esse quaris* pro *ultiones*, *severis*. Dein *ad speratum* pro *ad spiritale* in laudatis codd. Vat. Hisp. & Isid. atque in illis coll. XXI.

17 Conjunctionem & sententiæ magis congruam, a Quesnello licet expunctam, restituimus auctoritate codd. Vat. coll. III. Vindebon. coll. V. & Vat. Hisp. ac Isid. necnon alius Vat. coll. XXIV. ex quibus nonnulli plurali numero & *executiones*. Mox pro *intercluſere* editi ante Quesn. *interdixere*. Dein in Vat. Hisp. & Isid. *Difficilis commeatus*, & postea *ad multarum gentium subversionem*.

18 Codd. Vindebon. coll. V. & Hisp. ac Vat. coll. XI. XXI. & XXIV. omittunt *a contagione*. Dein *caritas tua* est in duobus MSS. & antiquioribus editis pro *dilectio tua*.

19 Cod. Vat. coll. XXIV. *fuerat*. Mox *doctrina Priscilliani* in Vat. Reg. coll. I. in Vindebon. Hisp. & in duobus codd. coll. XI. & XXIV. cum editis ante Quesn.

20 Sic omnes nostri codices exceptis MSS. Vat. coll. VIII. & XXIV. in quibus habetur XVII. *capitulis*, computato, ut videtur, postremo hujus epistolæ capite, quod tamen ad sedecim capitula a Turribio proposita & a Leone totidem capitibus rejecta minime pertinet. Post pauca *retractemus* editi ante Quesn. cum sex inferioris notæ codicibus. 21 MSS. Hisp. & Isid. *aut qui*. Mox *procedit* pro *processit* apud Theodulphum lib. de Spiritu sancto. 22 Inseruimus *in* ex Vat. Reg. coll. I. Vindeb. coll. V. Vat. & Vercell. coll. VIII. nec non Vat. Hisp. & Isid. In Vindebon. Hisp. & *non in tribus*, deleto *sed*. Post pauca sex codd. *Patripassiani non immerito*. Dein *Filius Patris obediens sustinuit* in Vindebon. Hisp.

23 Quesnellus cum antea editis & MS. Grim. *Trinitate Unitatis* retinuit, etsi notaverit in margine *Trinitatem Deitatis* reperiri in novem suis codicibus, quibus alii plures nostri accedunt inter quos Vat. Reg. coll. I. & Vindebon. Hisp. solum pro *Deitatis* habent *Divinitatis*. Hanc autem lectionem omnino præferendam evincit similis lectio hujus epistolæ cap. 15. ubi antecedentia compendio repetuntur. Unus Barb. habet *Trinitatis Unitatem*.

ANNO CHRISTI 447.

CAP. II.

De virtutibus quas ex Deo procedere fingunt.

Concil. Brac. 1. c. 2.

IN secundo capitulo ostenditur ineptum vanumque commentum 24 de processionibus quarumdam virtutum ex Deo, quas habere cœperit, & quas essentia sui ipse præcesserit. In quo Arianorum 25 quoque suffragantur errori, dicentium: quod Pater Filio prior sit, quia fuerit aliquando sine Filio; & tunc Pater esse cœperit, quando Filium genuerit. Sed sicut illos catholica Ecclesia detestatur; ita & istos, qui putant umquam Deo id, quod ejusdem est essentiæ, defuisse. Quem sicut mutabilem, ita & proficientem dicere nefas est. Quam enim mutatur quod minuitur, tam mutatur etiam quod augetur.

Priscillian. errore Arianorum infectus.

CAP. III.

Cur unigenitus dicatur apud eos Filius Dei.

Brac. 1. c 3.

26 TErtii vero capituli sermo designat, quod iidem impii asserant, ideo unigenitum dici Filium Dei, quia solus sit natus ex virgine. Quod utique non auderent dicere, nisi Paulli Samosateni & Photini virus hausissent: qui dixerunt, Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, antequam nasceretur ex virgine Maria, non fuisse. Si autem isti aliud de suo sensu intelligi volunt, neque principium de matre dant Christo; asserant necesse est, non unum esse Filium Dei, sed alios quoque ex summo Patre genitos, quorum hic unus sit natus ex femina, & ob hoc appelietur unigenitus: quia hanc nascendi conditionem aliusD filiorum Dei nemo susceperit. Quoquo versum igitur se contulerint, in magnæ tendunt impietatis abruptum, si Christum Dominum vel ex matre volunt habere principium, vel Patris Dei unigenitum dinitentur: cum & de matre is natus sit qui erat Deus Verbum, & de Patre nemo sit genitus præter Verbum.

Priscill. virus Paulli Samos. & Photini hauserunt.

CAP. IV.

Quod jejunent in Natali Domini, & die dominica.

Brac. 1. c. 4. Joan. 1. 14. Vide supra serm. 4. in Natali Dom. c. 5. & serm. 7. c 3. 4. 5. 6. Item de Epiph. serm. 4. in fine c. 4.

QUarto autem capitulo continetur, quod Natalem Christi, quem secundum susceptionem veri hominis catholica Ecclesia veneratur, quia *Verbum caro factum est & habitavit in nobis*, non vere isti honorent, sed honorare se simulent, jejunantes eodem die, sicut & die dominico, qui est dies Resurrectionis Christi. Quod utique ideo faciunt, quia Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non credunt, sed per quamdam illusionem ostentata videri volunt 27 quæ vera non fuerint; sequentes dogmata Cerdonis atque Marcionis, & cognatis suis Manichæis per omnia consonantes. Qui, sicut in nostro examine detecti atque victi sunt, dominicum diem, quem nobis Salvatoris nostri Resurrectio consecravit, exigunt in mœrore jejunii; Solis, ut proditum est, reverentiæ hanc continentiam devoventes: ut per omnia sint a nostræ fidei unitate discordes: & dies, qui a nobis in lætitia habetur, ab illis in afflictione ducatur. Unde dignum est ut inimici crucis & Resurrectionis Christi talem excipiant sententiam, qualem elegerunt doctrinam.

ANNO CHRISTI 447.

Cerdonis, Marcionis & Manichæi veneno imbuti.

CAP. V.

Quod animam hominis divinæ asserunt esse substantiæ.

Brac. 1. c. 5. Aug. de hæres. hær. 70.

QUinto capitulo refertur, quod animam hominis divinæ asserant esse substantiæ, nec a natura creatoris sui conditionis nostræ distare naturam. Quam impietatem ex Philosophorum quorumdam & Manichæorum opinione manantem catholica fides damnat: sciens nullam tam sublimem, tamque præcipuam esse faturam, cui Deus ipse natura sit. Quod enim de ipso est, 28 id est quod ipse, neque id aliud est quam Filius & Spiritus sanctus. Præter hanc autem summæ Trinitatis unam, consubstantialem, & sempiternam, atque incommutabilem Deitatem, nihil omnium creaturarum est, quod non in exordio sui ex nihilo creatum sit. Non autem quicquid inter creaturas eminet, Deus est, nec si quid magnum est atque mirabile, hoc est quod ille *qui facit mirabilia magna solus*. Nemo hominum veritas, nemo sapientia, nemo justitia est; sed multi participes sunt veritatis, & sapientiæ, atque justitiæ. Solus autem Deus nullius participationis indigus est: de quo quicquid digne utcumque sentitur, non qualitas est, sed essentia. Incommutabili enim 29 nihil accedit, nihil deperit: quia esse illi, quod est sempiternum, semper est proprium. Unde in se manens innovat omnia, & nihil accepit, quod ipse non dederit. Nimium igitur superbi, nimiumque sunt cæci, 30 qui cum dicant humanam animam divinæ esse substantiæ, non intelligunt nihil se aliud dicere, quam Deum esse mutabilem, & ipsum perpeti quicquid potest naturæ ejus inferri.

Ps. 135. 4. Dei summa perfectio; hominis indigentia.

CAP.

BALLER. NOTÆ.

24 MS. Vat. coll. VIII. *de processione*. Mox in Vulg. *essentia sua*. Quesnellus correxit ex omnibus suis codicibus, quibus adstipulantur etiam nostri uno excepto, in quo *& per quas essentia sua*.

25 Ex MSS. Vindebon. coll. V. nec non ex collectione Hisp. & Isid. aliisque codd. inseruimus *quoque* satis congrue: indicatur enim, Priscillianistas non solum Sabellianis, de quibus capite antecedenti, sed Arianis *quoque*, licet Sabellianorum errori oppositis, suffragari. Post pauca pro *genuerit* unus cod. *generavit*, duo *generaris*. Dein *essentiale* pro *essentia* in Vindeb. Hisp.

26 Duo MSS. Vindebon. coll. V. & Hisp. *Tertio vero* (vel *autem*) *capitulo*. Aliquanto post idem codex coll. V. cum antiquioribus Vulg. *ex summo Patre progenitos*, Dein in Vat. Hisp. *si Christum Dominum nostrum*: Isid. *Dominum Jesum*. 27 MSS. Vindeb. Hisp. & Vat. coll. XI. *qua vera*. Vat. Hisp. & Isid. *quasi vera*. Post pauca Vulg. ante Quesn. cum nonnullis MSS. *dogma Cerdonis*, & *concordantes pro consonantes*.

28 Al. *idem est*. Quidam codices Vat. cum Vindeb. Hisp. *hoc est quod ipse, neque aliud est*.

29 Sex nostri codd. *nihil accidit*: & dein Vulg. ante Quesn. cum quibusdam inferioris notæ codd. *nihil accipit*. 30 Codd. Vat. Reg. coll. I. & Vat. Hisp. atque Isid. *quicumque dicunt*. Vindebon. coll. V. *qui cum dicunt*. Dein *natura, vel anima ejus inferri* in Vat. Hisp. & Isid. tribusque aliis MSS.

ANNO CHRISTI 447.

CAP. VI.

Quod ajunt diabolum numquam fuisse bonum, nec Dei opus esse, sed ex chao & tenebris emersisse.

Aug. ibid. Brac. 1. c. 7. SExta annotatio indicat eos dicere, quod diabolus numquam fuerit bonus, nec natura ejus opificium Dei sit, sed eum ex chao & tenebris emersisse: quia scilicet nullum sui habeat auctorem, sed 31 omnis mali ipse sit principium atque substantia: cum fides vera, quæ est catholica, omnium creaturarum sive spiritualium, sive corporalium bonam confiteatur substantiam, & mali nullam esse naturam: quia Deus, qui universitatis est conditor, nihil non bonum fecit. Unde & diabolus bonus esset, si in eo quod factus est, permaneret. Sed quia naturali excellentia male usus est, *& in veritate non stetit*, non in contrariam transiit substantiam, sed a summo bono, cui debuit adhærere, descivit; sicut ipsi, qui talia asserunt, a veris in falsa prorumpunt, & naturam in eo arguunt, in quo sponte delinquunt, ac pro sua voluntaria perversitate damnantur. Quod utique 32 in ipsis malum erit, & ipsum malum non erit substantia, sed pœna substantiæ.

Omnium creaturarum substantia bona est. mali nulla natura.

Joan. 8. 44.

CAP. VII.

Damnant nuptias & usum matrimonii.

Aug. hær. 70. Brac. 1. c. 11. SEptimo loco 33 sequitur, quod nuptias damnant, & procreationem nascentium perhorrescunt: in quo, sicut pene in omnibus, cum Manichæorum profanitate concordant: ideo, sicut ipsorum mores probant, conjugalem copulam detestantur: 34 quia non est illic libertas turpitudinis, ubi pudor & matrimonii servatur & sobolis.

CAP. VIII.

Corpora humana ajunt per diabolum formari, & eorum resurrectionem negant.

Brac. 1. c. 12. Aug. hær. 70. OCtavum ipsorum est, plasmationem humanorum corporum 35 diaboli esse figmentum, & semina conceptionum opera dæmonum A in mulierum uteris figurari: propter quod resurrectionem carnis non esse credendam, quia 36 concretio corporis non sit congruens animæ dignitati. Quæ falsitas sine dubio opus diaboli est, & talia prodigia opinionum, figmenta sunt dæmonum, qui non in feminarum ventribus formant homines, sed in hæreticorum cordibus tales fabricantur errores. Quod immundissimum virus de Manichææ impietatis specialiter fonte procedens, olim fides catholica deprehendit atque damnavit.

ANNO CHRISTI. 447.

CAP. IX.

Filios promissionis per Spiritum sanctum conceptos esse dicunt.

NOna autem annotatio manifestat, quod filios promissionis, ex mulieribus quidem natos, sed ex Spiritu sancto dicant esse conceptos: ne illa soboles, quæ de carnis semine nascitur, 37 ad Dei conditionem pertinere videatur. Quod catholicæ fidei repugnans atque contrarium est, quæ omnem hominem in corporis animæque substantia a conditore universitatis formari, atque animari intra materna viscera confitetur: manente quidem illo peccati mortalitatisque contagio, quod in prolem a primo parente transcurrit; sed regenerationis sacramento subveniente, quo 38 per Spiritum sanctum promissionis filii renascuntur, non in utero carnis, sed in virtute baptismatis. Unde & David, qui utique erat promissionis filius, dicit ad Deum: *Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me.* Et ad Jeremiam Dominus ait: *Prius quam te formarem in utero, novi te; & in vulva matris tuæ sanctificavi te.*

Originale peccati mortalitatisque contagium.

Ps. 118. 73. Job 10. 8. Jerem. 1. 5.

CAP. X.

Affirmant animas in cœlo peccantes, in corpora detrusas pro peccati pœna.

DEcimo autem capitulo referuntur asserere, animas, quæ humanis corporibus inseruntur, fuisse 39 sine corpore, & in cælesti habitatione peccasse, atque ob hoc a sublimibus ad inferiora delapsas, in diversæ qualitatis principes incidisse, & per aerias ac sidereas pote-

Aug. hær. 70. Brach. 1. c.

BALLER. NOTÆ.

31 Vat. Reg. coll. I. cum uno Thuaneo Quesn. *omnibus malis*. Alius noster codex *omnibus mali*. Vide not. 6. Quesn. Post pauca sex nostri codd. *cum fides ea, quæ est*.

32 Codd. Vat. Reg. coll. I. duo Vindeb. coll. V. & Hisp. aliique duo Vatt. delent præpositionem *in*. Paullo post *sed pœna substantiæ* delent MSS. Vat. 5845. & Grimanicum.

33 MSS. Hisp. & Isid. *consequitur*. 34 In Vat. Hisp. & Isid. tribusque aliis MSS. *quia est illic libertas turpitudinis, ubi non pudor & matrimonii servatur, & soboles*. Editi ante Quesnellum sequuntur lectionem textus exceptis verbis *& soboles*, quorum loco habent *& spes soboles*.

35 Vindebon. coll. V. *dicere diaboli esse figmentum*. Vat. coll. III. cum antea Vulgat. *diaboli dicere esse figmentum*. Mox Vat. Reg. coll. I. *ope dæmonum*. Hisp. & Isid. *per dæmones*. In antiquiori autem Vindebon. Hisp. *per dæmonum* corrupte, ubi *per* scriptum apparet ex *opere*, vel *opera*, ut in aliis codd. legitur.

36 Ita codd. septem a Quesn. laudati in margine & nostri multo plures cum editione Surii & Nicolini. Al. *concreatio*. Mox *dignitati* delent. MSS. Grim. & Thuan. ejusdem Quesn.

37 MSS. Vat. Hisp. & Isid. cum tribus aliis *ad illam conditionem*. Paullo post ex MSS. Vindebon. coll. V. & Vat. Hisp. & Isid. revocavimus lectionem editorum ante Quesn. *substantia*, cujus loco Quesnellus scripsit *substantiam*, & in Margine Al. *subsistentia*. Dein *manente quidem in illo* in Vat. 5845.

38 Quesnellus *ex Spiritu Sancto*. Restituimus vulgatam lectionem, quippe quam codd. præstantissimi Vat. Reg. coll. I. Vindebon. coll. V. nec non Hisp. & Isid. cum tribus aliis Vatt. confirmant.

39 Editi ante Quesn. cum plerisque etiam vetustis codd. *in corpore*, sed perperam, ut Quesnellus optime statuit not. 7. Emendationem ejus, quam reperit in tribus tantum MSS. Thuan. & Trecopith. collect. V. & Herovall. Isidori coll. XII. nos confirmamus aliis codicibus Vat. coll. III. Vindebon. coll. V. Vercell. & Vat. 1353. coll. VIII. alio Vat. & Veneto S. Marci coll. XII. & Vat. Ottobon. 297. coll. XXIII. Paullo post *ob hoc* deest in Vat. coll. XXIV. Post pauca Vat. Hisp. & Isid. cum tribus aliis *in suæ qualitatis principes incidisse, & per aereas ac fidereas potestates alteas in diversis corporibus esse conclusas*. Windeb. Hisp. *in se qualitatis .... altas inversis corporibus*: cetera ut in lectione præcedenti.

ANNO CHRISTI 447.

poteſtates, alias duriores, alias mitiores, corporibus eſſe concluſas, forte diverſa & conditione diſſimili: ut quicquid in hac vita varie & inæqualiter provenit, ex præcedentibus cauſſis videatur accidere. Quam impietatis fabulam ex multorum ſibi erroribus texuerunt; ſed omnes eos catholica fides a corpore ſuæ unitatis abſcidit, conſtanter prædicans atque veraciter, quod animæ hominum, priuſquam

Anima ſimul & creata & corpori Infuſa.

ſuis 40 inſpirarentur corporibus, non fuere, nec ab alio incorporantur niſi ab opifice Deo, qui & ipſarum eſt creator & corporum: & quia per primi hominis prævaricationem tota humani generis propago vitiata ſit, neminem poſſe a conditione veteris hominis liberari, niſi per ſacramentum baptiſmatis Chriſti, in quo nulla eſt diſcretio renatorum, dicente Apoſtolo: *Quicumque* 42 *enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Non eſt Judæus, neque Græcus;*

Renatorum in baptiſmate nulla diſcretio. *Gal. 3. 27.*

non eſt ſervus, neque liber; non eſt maſculus, neque femina: omnes enim vos unum eſtis in CHRISTO JESU. 42 Quid ergo hic agunt curſus ſiderum, quid figmenta fatorum: quid mundanarum rerum mobilis ſtatus, & inquieta diverſitas? Ecce tot impares gratia Dei facit æquales, qui inter quoslibet vitæ hujus labores, ſi fideles permanent, miſeri eſſe non poſſunt, 43 apoſtolicum illud in omni tentatione dicentes:

Rom. 8. 35.

Quis nos ſeparabit a caritate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Sicut ſcriptum eſt, quia propter te morte afficimur tota die, æſtimati ſumus ut oves occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus per eum, qui nos dilexit. Et ideo

Eccleſia nihil de hoc mundo metuit, nihil concupiſcit.

Eccleſia, quæ corpus eſt Chriſti, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quia nihil de bonis 44 temporalibus concupiſcit: nec timet inani ſtrepitu fatorum gravari, quæ patientia tribulationum novit augeri.

CAP. XI.

Fatalem neceſſitatem hominibus imponunt.

Aug. ſup. hær. 70. Brac. 1. Syn. c. 9.

UNdecima ipſorum blaſphemia eſt, qua 45 fatalibus ſtellis & animas hominum, & corpora opinantur obſtringi, per quam amentiam neceſſe eſt ut omnibus paganorum erroribus implicati, & faventia ſibi, ut putant, ſidera colere, & adverſantia ſtudeant mitigare. Verum iſta ſectantibus nullus in Eccleſia catholica 46 locus eſt: quoniam qui ſe talibus perſuaſionibus dedit, a Chriſti corpore totus abſceſſit.

ANNO CHRISTI 447.

CAP. XII.

Animas certis poteſtatibus ſubjiciunt, aliis corporum membra.

Aug. & Brac. Syn. 1. ibid.

DUodecimum inter hæc illud eſt, quod ſub aliis poteſtatibus partes animæ, ſub aliis corporis membra deſcribunt; & qualitates interiorum præſulum in Patriarcharum nominibus ſtatuunt, quibus 47 e diverſo ſigna ſiderea, quorum virtuti corpora ſubjiciantur, opponunt. Et in his omnibus inextricabili ſe errore præpediunt, non audientes dicentem Apoſtolum: *Videte ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem* 48 *fallaciam ſecundum traditionem hominum, ſecundum elementa mundi, & non ſecundum Chriſtum: quia in ipſo inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter, & eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus & poteſtatis.* Et iterum: *Nemo vos ſeducat volens in humilitate & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, fruſtra inflatus ſenſu carnis ſuæ, non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones ſubminiſtratum & conſtructum creſcit in augmentum Dei.* Quid ergo opus eſt in cor admittere, quod lex non docuit, quod prophetia non cecinit, quod Evangelii veritas non prædicavit, quod apoſtolica doctrina non tradidit? Sed hæc 49 apta ſunt eorum mentibus, de quibus Apoſtolus dicit: *Erit enim tempus, cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros, prurientes auribus; & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.* Nihil itaque 50 nobiſcum commune habeant, qui talia audent vel docere, vel credere, & quibuslibet modis nituntur aſtruere, quod ſubſtantia carnis ab ſpe reſurrectionis aliena ſit, atque ita omne ſacramentum Incarnationis Chriſti reſolvunt: 51 quia indignum fuit integrum hominem ſuſcipi, ſi indignum erat integrum liberari.

Coloſ. 2. 8.

Ibid. 18.

2. Tim. 4. 3.

Integer homo ſuſceptus, ut integer liberetur.

CAP.

BALLER. NOTÆ.

40 Vat. Reg. *inſpirentur*. 41 MS. Vindeb. Hiſp. delet *enim*.

42 Vat. coll. XXIV. *Quid enim agunt*. Dein *mobiles ſtatus* in Vindeb. coll. V. Poſtea *fecit æquales* in Vindeb. Hiſp. & duobus Vatt. coll. XXI.

43 Codd. Vat. Hiſp. & Iſid. cum tribus aliis præmiſſo puncto ſic præferunt. *Quot* (al. *quod*) *apoſtolicum illud in omni tentatione monet* (al. *docet*) *dicens: Quis nos* &c. Dein iidem codd. & Vindeb. Hiſp. *mortificamur* pro *morte afficimur*. 44 MS. Vat. coll. III. aliud coll. VIII. & codd. coll. XXIV. cum antiquioribus editis *corporalibus*. Poſt pauca *quia patientia* in Vindebon. Hiſp.

45 MS. Vindebon. Hiſp. *fataliter*. Dein *ut homines paganorum erroribus* in MSS. Vat. Hiſp. & Iſid. ac tribus aliis codd. In Vindebon. Hiſp. *ut hominibus*, ex quo emendatum poſterius in laudatis codicibus *ut homines*.

46 Codd. Hiſp. & Iſid. cum Vat. coll. XXIV. *locus ſit*. Mox *quoniam quiſquis talibus perſuaſionibus ſit deditus* in quinque noſtris codicibus inferioris notæ.

47 Duo Vatt. MSS. coll. XXI. & *diverſa ſigna*. Mox *ſubjiciuntur* in duobus Vindebonenſibus.

48 Unus Vat. *gloriam*. In textu ſequenti uterque codex Hiſp. & Vat. Iſid. *totum corpus compactum & conjunctione ſubminiſtratum*. 49 Ita omnes codd. Queſn. & noſtri excepto Vat. coll. XXIV. in quo cum anterioribus vulgatis *operta ſunt*. Poſt pauca *de quibus Apoſtolus loquitur dicens* in Vat. Reg. coll. I. in Vindebon. coll. V. in Hiſp. & Iſid. ac tribus aliis codicibus.

50 MS. Vat. coll. XXI. *vobiſcum*. Mox *communicabunt* pro *commune habeant* in Vat. Hiſp. & Iſid. codd. qui paullo poſt omittunt *credere* &. Vindebonenſis Hiſp. delet *vel credere*.

51 Duo MSS. Vat. coll. XXI. & Juſtelli codex a Labbeo citatus *quia ſicut dignum fuit integrum hominem ſuſcipi, ſic dignum erat integrum hominem liberari*. Idem legitur in Vat. Hiſp. & Iſid. hac exceptione, quod per errorem primo loco habent *ſicut indignum*.

ANNO CHRISTI 447.

CAP. XIII.

Qualem ſcripturarum ſcientiam aſtruant?

Aug. hær. 70. Prædeſt. 2. c. 27.

TErtio decimo loco poſitum eſt eoſdem dicere, quod omne corpus ſcripturarum canonicarum ſub Patriarcharum nominibus accipiendum ſit: quia illæ duodecim virtutes, quæ reformationem hominis interioris operantur, in horum vocabulis 52 indicentur, ſine qua ſcientia nullam animam poſſe aſſequi, ut in eam ſubſtantiam, de qua prodiit, reformetur. Sed hanc impiam vanitatem deſpectui habet B chriſtiana ſapientia, quæ novit 53 veræ Deitatis inviolabilem & inconvertibilem eſſe naturam; animam autem, ſive in corpore viventem, ſive a corpore ſeparatam, multis paſſionibus ſubjacere. Quæ utique 54 ſi de divina eſſet eſſentia, nihil adverſi poſſet incidere. Et ideo incomparabiliter aliud creator, & aliud creatura. Ille enim ſemper idem eſt, & nulla varietate mutatur; hæc autem mutabilis eſt, etiam non mutata, quia ut non mutetur, donatum poterit habere, non proprium.

CAP. XIV.

Siderum & ſignorum poteſtati hominem ſubjiciunt.

SUb quarto decimo vero capitulo, de ſtatu corporis ſentire dicuntur, quod ſub poteſtate ſiderum atque ſignorum pro terrena qualitate teneatur; & ideo multa in ſanctis libris, quæ ad exteriorem hominem pertineant, reperiri, ut in ipſis ſcripturis 55 inter divinam terrenamque naturam quædam ſibi repugnet adverſitas · & aliud ſit, quod ſibi vindicent ani- D mæ præſules, aliud quod corporis conditores. Quæ fabulæ ideo diſſeruntur, ut & anima divinæ aſſirmetur eſſe ſubſtantiæ, & caro credatur malæ eſſe naturæ: quoniam & ipſum mundum cum elementis ſuis non opus Dei boni, ſed conditionem mali profitentur auctoris: atque ut hæc mendaciorum ſuorum ſacrilegia bonis titulis colorarent, omnia pene divina eloquia ſenſuum nefandorum immiſſione violarunt.

Brac. 2. c. 8. & 14 Aug. hær. 70.

ANNO CHRISTI 447.

CAP. XV.

Scripturas veras adulterant, falſas inducunt.

DE qua re quinti decimi capituli ſermo conqueritur, & præſumtionem diabolicam merito deteſtatur: quia 56 & nos iſtud veracium teſtium relatione comperimus, & multos corruptiſſimos eorum codices, qui canonici titularentur, invenimus. Quomodo enim decipere ſimplices poſſent, niſi venenata pocula quodam melle prælinirent, ne uſquequaque ſentirentur inſuavia, quæ eſſent futura mortifera? Curandum ergo eſt, & ſacerdotali diligentia maxime providendum, ut falſati codices, & a ſincera veritate diſcordes, in nullo uſu lectionis habeantur. Apocryphæ autem ſcripturæ, quæ ſub nominibus Apoſtolorum multarum habent 57 ſeminarium falſitatum, non ſolum interdicendæ, ſed etiam penitus auferendæ ſunt, atque ignibus concremandæ. Quamvis enim ſint in illis quædam, quæ videantur ſpeciem habere pietatis, numquam tamen vacua ſunt venenis, 58 & per fabularum illecebras hoc latenter operantur, ut mirabilium narratione ſeductos, laqueis cujuſcumque erroris involvant. Unde ſi quis Epiſcoporum, vel apocrypha haberi 59 per domos non prohibuerit, vel ſub canonicorum nomine eos codices in Eccleſia permiſerit legi, qui Priſcilliani adulterina ſunt emendatione vitiati, hæreticum ſe noverit judicandum: quoniam QUI ALIOS ab errore non revocat, ſeipſum errare demonſtrat.

Aug. hær. 70. & Brac. 2. c. 27.

Apocrypha, non ſolum interdicenda, ſed comburenda.

Epiſcopus erroris ſuſpectus eſt, qui errantem non corrigit.

CAP XVI.

De Dictinii ſcriptis.

60 POſtremo autem capitulo hoc prodidit juſta querimonia, quod Dictinii tractatus, quos ſecundum Priſcilliani dogma conſcripſit, a multis cum veneratione legerentur: cum, ſi aliquid memoriæ Dictinii tribuendum putant, reparationem ejus magis debeant amare quam lapſum. Non ergo Dictinium, ſed Priſcillianum legunt, & illud probant, quod errans docuit, non quod 61 correctus elegit. Sed nemo hoc impune præſumat, nec inter catholicos cenſeatur, quiſquis utitur ſcriptis, non ab Eccleſia E ſolum catholica, ſed etiam a ſuo auctore damnatis. 62 Non ſit perverſis liberum ſimulare quod

Aug. & Brac. 2 ibidem.

Dictinius Epiſcopus ab hæreſi converſus.

BALLER. NOTÆ.

52 Vat. Hiſp. & Iſid. *dedicentur*. Vindebon. Hiſp. *dicentur*.

53 In codd. Vat. Hiſp. & Iſid. deletur *veræ*. Mox pro *inconvertibilem* cod. Vat. coll. XXIV. & editio Rainaudi 1671. habent *incorruptibilem*. 54 Ita cum Queſn. noſtri codices. Alias *ſi divinæ eſſet eſſentiæ*. Poſt pauca pro voce *incomparabiliter* a Queſnello recepta plerique noſtri codices habent cum anterioribus vulgatis *ineffabiliter*. At congruentiorem lectionem excludere auſi non ſumus, quæ præfertur in antiquiſſimo Vat. 5845. Mox cod. Vercell. *aliud eſt creator*. Duo Vatt. cum editis ante Queſn. *aliud creator eſt, aliud creatura*. Sub finem capitis *datum* pro *donatum* in antiquiſſimo Vat. coll. VIII. & alio Vat. coll. XXIV. cum vetuſtioribus editionibus.

55 Vat. Hiſp. & Iſid. *inter divinam, vel terrenam, humanamque naturam*. Poſt nonnulla *ſeruntur* pro *diſſeruntur* in Vat. 5845. 56 Cod. Vindebon. coll. v. & *noſtrorum veracium teſtium*. Alius Vindebon. Hiſp. & unus Vat. *teſtimonium* pro *teſtium*. Deinde MSS. Vatt. coll XXI. & XXIV. cum antiquioribus editis *titulantur*.

57 Vat. cod. coll. III. & in decreto de Apocryphis, quod ex hoc loco ſumtum in Appendice dabimus, *ſeminæ*. Vat. Reg. coll. I. & Vindebon. Hiſp. *ſeminaria*. Dein *intercidendæ* pro *interdicendæ* in MSS. Grim. & Vict. Queſnelli. 58 Vat. Hiſp. & Iſid. *ſed per fabularum*. Vindebon. coll. V. & *per famulorum*. Paullo poſt pro *narratione* tres Vatt. codd. *narrationibus*. Mox in Vat. 5845. *ſeducti laqueis implicentur erroris*. Tres codd. in decreto de Apocryphis *ſeducti laqueis cujuſcumque erroris implicentur*.

59 In MSS. coll. XXI. & in decreto de Apocryphis deeſt *per domos*. Deinde *corrupti* pro *vitiati* in Vat. Hiſp. Iſid. & quatuor aliis codicibus, atque in editis ante Queſn.

60 Vat. Hiſp. & Iſid. *Poſt hoc prodidit juſta querimonia*. Mox pro *Dictinii* Queſn. in margine *Al. Dicticinii*. De Dictinio autem ejuſque tractatibus vide not. 8. Queſn. & obſervationes, quas eidem ſubjiciemus. Dein *qui ſi aliquid* in Vat. Hiſp. & Iſid. pro *cum ſi aliquid*.

61 Dictinii correctio Toletano I. ſubjicitur, eamque vindicabimus in obſervat. ad not. 8. Queſnelli. Mox pro *impune* laudati codices Vat. Hiſp. & Iſid. *imponere*. Dein pro *ſcriptis* alias *ſcripturis*.

62 Iidem codd. *Ne ſit*: & poſtea *ne ſub velamine*. Deinde omittunt *cordis*, & poſt pauca pro *dum ſe noſtros* habent cum Vindeb. Hiſp. *dum ſenſus noſtros*.

ANNO CHRISTI 447.

quod fingunt, nec ſub velamine nominis chriſtiani, decretorum imperialium ſtatuta declinent. Ideo enim ad Eccleſiam catholicam cum tanta cordis diverſitate conveniunt, ut & quos poſſunt, ſuos faciant, & legum ſeveritatem, dum ſe noſtros mentiuntur, effugiant. Faciunt hoc Priſcillianiſtæ, faciunt Manichæi, quorum cum iſtis tam fœderata ſunt corda, ut ſolis nominibus diſcreti, ſacrilegiis autem ſuis inveniantur uniti: quia etſi vetus teſtamentum, quod iſti ſe ſuſcipere ſimulant, Manichæi refutant, ad unum tamen finem utrorumque tendit intentio, cum quod 63 illi abdicando impugnant, iſti recipiendo corrumpunt.

Priſcillianiſtæ a Manichæis non diſcreti.

In execrabilibus autem myſteriis eorum, quæ quanto immundiora ſunt, tanto diligentius 64 occultantur, unum prorſus nefas eſt, una eſt obſcenitas, & ſimilis turpitudo. Quam etſi eloqui erubeſcimus, ſollicitiſſimis tamen inquiſitionibus indagatam, & Manichæorum, qui comprehenſi fuerant, confeſſione detectam, ad publicam fecimus pervenire notitiam: ne ullo modo poſſet dubium videri, quod in judicio noſtro, cui non ſolum frequentiſſima præſentia Sacerdotum, ſed etiam illuſtrium virorum dignitas, & pars quædam Senatus, ac plebis interfuit, ipſorum qui omne facinus perpetrarant, ore reſeratum eſt; ſicut ea, quæ ad dilectionem 65 tuam nunc direximus, geſta demonſtrant. Quod autem de Manichæorum fœdiſſimo ſcelere, hoc etiam de Priſcillianiſtarum inceſtiſſima conſuetudine olim compertum, multumque vulgatum eſt. 66 Qui enim per omnia ſunt impietate ſenſuum pares, non poſſunt in ſacris ſuis eſſe diſſimiles.

Concilium Rom. contra Manichæos in Hiſpaniam tranſmiſſum.

67 Decurſis itaque omnibus, quæ libelli ſeries comprehendit, & a quibus commonitorii forma non diſcrepat, ſufficienter, ut opinor, oſtendimus, quid de his, quæ ad nos fraterni-D tas tua retulit, cenſeamus, & quam non ſit ferendum, ſi tam profanis erroribus etiam quorumdam Sacerdotum corda conſentiunt, vel, ut mitius dixerim, non reſiſtunt. QUA CONSCIENTIA 68 honorem ſibi præſtitum vindicant, qui pro animabus ſibi creditis non laborant? Beſtiæ irruunt, & ovium ſepta non claudunt. 69 Fures inſidiantur, & excubias non prætendunt. Morbi crebreſcunt, & remedia nulla proſpiciunt. Cum 70 autem etiam illud addunt, ut his, qui ſollicitius agunt, conſentire detrectent, & impietates olim toto orbe damnatas, A ſubſcriptionibus ſuis ſe anathematizare diſſimulent: quid de ſe intelligi volunt, niſi quod non de numero fratrum, ſed de parte 71 ſunt hoſtium?

Quid de Epiſcopis non laborantibus exiſtimandum?

ANNO CHRISTI 447.

CAP. XVII.

An caro Chriſti vere requieverit in ſepulcro.

De vera Chriſti ſepultura dubitatum in Hiſpania.

IN eo vero, quod 72 in extrema familiaris epiſtolæ tuæ parte poſuiſti, miror cujuſquam B Catholici intelligentiam laborare, tamquam incertum ſit, an deſcendente ad inferna Chriſto, caro ejus requieverit in ſepulcro; quæ ſicut vere & mortua eſt & ſepulta, ita vere eſt die tertio ſuſcitata. Hoc enim & ipſe Dominus denuntiaverat, dicens ad Judæos: *Sôlvite templum hoc, & in triduo ſuſcitabo illud.* Ubi Evangeliſta ſubjungit: *Hoc autem dicebat de templo corporis ſui.* Cujus rei veritatem etiam David Propheta prædixerat, loquens ſub perſona Domini Salvatoris, & dicens: *Inſuper & caro mea* 73 *requieſcet in ſpe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum* C *videre corruptionem.* Quibus utique verbis manifeſtum eſt, 74 quod caro Domini & vere ſepulta requievit, & corruptionem non ſubiit: quia celeriter vivificata reditu animæ reſurrexit. Quod non credere ſatis impium eſt, & ad Manichæi Priſcillianique doctrinam pertinere non dubium eſt: qui ſacrilego ſenſu ita ſe Chriſtum ſimulant confiteri, ut incarnationis, & mortis, & reſurrectionis auferant veritatem.

Joan. 2. 19.

Ibid. 21.

Pſ. 15. 9.

Epiſcopos ſuſpectos de fide in Concilio nationali examinari vult S. LEO.

75 Habeatur ergo inter vos epiſcopale Concilium, & ad eum locum, qui omnibus opportunus ſit, vicinarum provinciarum conveniant Sacerdotes: ut ſecundum hæc, quæ ad tua conſulta reſpondimus, pleniſſimo diſquiratur examine, an ſint aliqui inter Epiſcopos, qui hujus hæreſeos contagio poluantur; a communione ſine dubio ſeparandi, ſi nefandiſſimam ſectam per omnium ſenſuum pravitates damnare noluerint. Nulla enim ratione tolerandum eſt ut qui prædicandæ fidei ſuſcepit officium, is contra Evangelium Chriſti, contra apoſtolicam doctrinam, contra univerſalis Eccleſiæ Symbolum audeat diſputare. Quales illic erunt diſcipuli, ubi tales docebunt magiſtri? QUÆ ILLIC religio populi, quæ ſalus plebis, ubi contra

BALLER. NOTÆ.

63 Sic ex Vat. Reg. coll. I. Vindebon. coll. V. utriſque Hiſp. & Vat. Iſid. ac tribus aliis codd. Queſnellus *iſti*, ut in aliis MSS. reperimus. Alii editi *iſti recipiendo corrumpunt, illi abdicando impugnant*. Merlinus *iſti abdicando impugnant, illi recipiendo corrumpunt*. Prætulimus lectionem potiorum codicum, qua *iſti* vetus teſtamentum recipientes Priſcillianiſtæ intelliguntur, de quibus paullo ante LEO ſcripſit: *iſti ſe ſuſcipere ſimulant*: vox autem *illi* ad Manichæos refertur. 64 Alias *occultantur*.

65 Ita antiquiſſimi codd. Vat. Reg. coll. I. alius Vat. coll. III. Vindebon. duo coll. V. & Hiſp. cum editis ante Queſn. cohæretque cum aliis ſimilibus hujus epiſtolæ locis. Queſnellus *veſtram*, ut alii codices hoc loco exhibent. Poſt pauca *ineptiſſima* pro *inceptiſſima* in cod. Vercellenſi coll. VIII.

66 Vat. Reg. coll. I. utrique Hiſp. & Vat. Iſid. *& qui per omnia ſunt in impietate ſenſuum pares*. Vindeb. coll. V. omittit *enim*. 67 Vat. Hiſp. & Iſid. cum tribus aliis MSS. *Diſcuſſis itaque*.

68 Vindeb. Hiſp. *honorem ſibi Sacerdotii præſtitum*. Vat. Hiſp. *honorem ſibi præſulum vindicant*. Alias in vulgatis *debitum* pro *præſtitum*.

69 Vat. Hiſp. & Iſid. & in margine editionis Labbeanæ *Feræ inſidiantur*.

70 In iiſdem codd. & in Vindeb. coll. V. omittitur *autem*. Dein *ſubſcriptionibus ſuis* delent codices Grim. & Thuan. tres Queſnelli. Mox *ſe* abeſt a codd. Vat. Reg. utriſque Hiſp. Vat. Iſid. & tribus aliis MSS.

71 MSS. Vindeb. coll. V. & Vat. coll. XI. *ſint*.

72 Addidimus præpoſitionem *in* cum Vat. Reg. duobus Vindebonenſibus, ac tribus aliis Vatt. Labbeus ex cod. Juſtelli: *Jam vero quod in extrema*.

73 Cod. Vat. Reg. *requieſcit*: & mox idem MS. una cum *Vindebon.* coll V. *non derelinquis*.

74 Idem *Vindebon. quod caro Chriſti*: *Vat.* Hiſp. & Iſid. *quod caro Chriſti & in ſepulcro requievit*.

75 In *Vat.* Hiſp. & Iſid. alioque *Vat.* coll. XI. nec non in MS. libro, quem Labbeus laudat, ſic legitur: *Habeantur ergo inter vos epiſtolæ, & ad Concilium in eum locum* &c. Al. *in unum locum*. *Vindeb.* Hiſp. præfert ſolum *Habeantur*; & hinc forte poſteriores amanuenſes ejuſdem collectionis pro *epiſcopale* emendarunt *epiſtolæ* &c.

ANNO CHRISTI 447.

tra humanam ſocietatem 76 pudoris ſanctitas A tollitur, conjugiorum fœdus auferetur, propagatio generationis inhibetur, carnis natura damnatur, 77 contra verum autem veri Dei cultum Trinitas Deitatis negatur, perſonarum proprietas confunditur, 78 anima hominis divina eſſentia prædicatur, & eadem ad diaboli arbitrium carne concluditur, Dei Filius per id quod ex virgine ortus, non per id quod ex Patre natus eſt, unigenitus prædicatur, idemque 79 nec vera Dei proles, nec verus virginis partus aſſeritur; ut per falſam paſſionem mortemque non veram, mendax etiam reſurrectio reſumtæ de ſepulcro carnis habeatur? Fruſtra B autem utuntur catholico nomine, qui iſtis impietatibus non reſiſtunt. Possunt hæc credere, qui poſſunt talia patienter audire. Dedimus itaque litteras ad fratres & Coepiſcopos noſtros Tarraconenſes, Carthaginienſes, Luſitanos, atque 80 Gallicos, eiſque Concilium Synodi generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis ſollicitudinem pertinebit, ut noſtræ ordinationis 81 auctoritas ad prædictarum provinciarum Epiſcopos deferatur. Si autem 82 aliquid, quod abſit, obſtiterit, quo minus poſſit celebrari generale Concilium, 83 Galliciæ ſaltem in unum C conveniant Sacerdotes, quibus 84 congregandis fratres noſtri Idacius & Ceponius imminebunt, conjuncta cum eis inſtantia tua, quo citius vel provinciali conventu remedium tantis vulneribus afferatur. 85 Data XII. Kalend. Auguſtas Calepio & Ardabure VV. CC. Coſs.

Primus ad hæreſim gradus eſt audire patienter hæreticos.

Concil. Gener. Tom. V.

ANNO CHRISTI 447.

S. Turribii *Aſturicenſis Epiſtola, de non recipiendis in auctoritatem fidei apocryphis ſcripturis, & de ſecta Priſcillianiſtarum.*

Sanctis ac beatiſſimis, & omni veneratione colendis, Idacio & Ceponio Epiſcopis, Turribius.

CAP. I.

Moleſta ſemper eſt, & injucunda peregrinatio, quam * afficiunt duri labores, & lacrymabiles neceſſitatum curæ. Habet tamen aliquid * adjumenti, cum adeundo incognita, vel ignorata diſcendo, quodam profectu mentis augemur; plerumque ea, quæ apud nos optima videbantur, prava eſſe atque deterrima, reddita nobis meliorum ratione, noſcentes. Quod mihi uſu venit, qui diverſas provincias adeundo, in omnibus Eccleſiis, quæ in unitatis communione conſiſtunt, condemnatis omnibus errorum ſectis, reperi unum atque eumdem catholicæ fidei ſenſum teneri ex puriſſimo veritatis fonte venientem: qui in nulla divortia multifidis rivulis ſciſſus camporum plana in cœnoſas voragines ſolvat, quæ rectum fidei iter impediant. Eos vero, quos pravorum dogmatum virus infecerit, aut correctos piæ parentis gremio reformari compellit, aut pertinaciter contumaces, veluti abortivos partus ac non legitimam ſobolem ex conſortio ſanctæ hereditatis expellit.

* *Al.* efficiunt.

* *Al.* inſtrumenti.

Communio unitatis.

Quapropter mihi poſt longas annorum me- CAP. II.

Gggg tas

BALLER. NOTÆ.

76 Ita Queſnellus cum ſeptem ſuis codd. & cum editionibus Nicolini, ac Surii, quibus concinunt plerique noſtri. Duo enim tantummodo excipiendi ſunt, *Vat.* 5845. in quo habetur *pudor ſanctitatis ſuſtollitur*; & *Vat.* coll. XXIV. qui cum MSS. Grimanico & vulgatis ante Queſn. præfert *pudoris juſti verecundia tollitur, conjugiorum fœdera auferuntur.*

77 *Vat.* Hiſp. & Iſid. *veri Dei cultus interdicitur, Trinitas Deitatis* &c. Tres codices, quos Queſnellus vidit, & duo noſtri Vaticani, necnon alius apud Labbeum cum editis ad marginem: *verus Dei cultus interdicitur* &c. *Vindeb.* Hiſp. *Contra verum Dei cultum* &c. Alius *Vindeb.* coll. v. *Trinitas Deitatis, negata perſonarum proprietate, confunditur.* 78 Idem *Vindebon.* coll. v. duo *Vat.* Hiſp. & Iſid. unus *Vercell.* cum tribus aliis noſtris MSS. & quatuor a Queſn. in margine indicatis *animabus humanis divina eſſentia datur.*

79 Duo codd. *Vati.* coll. XXI. *nec verè Dei proles, nec verus filius virginis aſſeritur.*

80 Gallæciæ Epiſcopos hic intelligi patet ex his, quæ Queſnellus attulit not. 9. *Gallictos* vel *Gallæcos* ille mallet; ſed *Gallicos* pro *Gallicios* in MSS. paſſim invenitur, ut in Epiſtola Siricii ad Himerium obſervavit Couſtantius not. c. pag. 738. Mirum omitti Bæticos, cum Synodus adverſus Priſcillianiſtas juſſu Leonis coacta, ex Tarraconenſibus, Carthaginenſibus, Luſitanis, atque Bæticis coaluerit, ut conſtat ex *Regula Fidei* ſubjecta Toletano 1. quæ Leone præcipiente condita fuit. Quod ſi in hac Synodo non memorantur Gallæci, quos Leo cum ceteris convenire hoc loco præcepit; aliquid impedimenti obſtitit, quominus ad eam Synodum cum aliis Hiſpanis concurrerent: unde cum abeſſent, *Regula Fidei* ab ea Synodo ad Balconium Gallæciæ Metropolitam tranſmiſſa fuit. Aliam vero diſtinctam Synodum paullo poſt a Gallæcis habitam obſervabimus adnot. 83.

81 Pontificiæ epiſtolæ peculiari ratione *auctoritates* appellatæ ſunt, eo quod præcipuam ratione Primatus in tota Eccleſia auctoritatem obtineant. Sic Zoſimus epiſt. 1. ad Epiſcopos Galliæ num. 1. inquit: *Quam auctoritatem ubique nos miſiſſe manifeſtum eſt.* Hinc in vetuſto cod. *Vat.* Palat. 574. qui antiquam Gallicanam collectionem continet, Romanorum Pontificum conſtitutiones ſic inſcribuntur: *Auctoritas Innocentii Papæ, auctoritas Zoſimi Papæ* &c. Confer ep. 19. Leonis cap. 1.

82 Cod. *Vindeb.* Hiſp. *aliqui, quod abſit, obſtiterint.* Intelligitur autem impedimentum aliquod ſive a Principibus diverſis, ſive ut veriſimilius eſt, a bello & publica rerum Hiſpanicarum perturbatione, ex quibus *inter Sacerdotes Dei difficiles commeatus, & rari ceperunt eſſe conventus*, ut tradit idem Leo in hujus epiſtolæ præfatione.

83 Hoc quidem Concilium coactum fuiſſe indicat Lucretius Epiſcopus in Synodo 1. Bracarenſi inquiens: *Beatiſſimus Papa Urbis Romæ Leo.... per Turribium Notarium. Sedis ſuæ ad Synodum Galliciæ contra impiam Priſcilliana hæreſeos ſectam ſcripta ſua direxit.* Hæc autem Leonis epiſtola ad Galliciæ Synodum, quæ deſideratur, poſt præſentem ad Turribium data fuit. Dum enim Leo epiſtolam ad Turribium ſcripſit, & per Pervincum Turribii Notarium ex Idatio tranſmiſit, nondum erat congregata peculiaris Gallicæ Synodus; immo nec erat congreganda, cum Gallæci, niſi quid impedimenti opponeretur, una cum aliis Hiſpanicarum provinciarum Epiſcopis ad generale Concilium Leonis juſſu convenire deberent. Cum vero iidem impediti fuiſſent a generali Concilio, poſt acceptam fortaſſis *Regulam Fidei* ab aliis Hiſpanis ad Balconium Galliciæ Metropolitanum directam, ſuæ provinciæ Synodum habuere, ad quam S. Leo ſcripſit. In antiquiſſimo cod. 59. Capituli Veronenſis, qui continet pervetuſtum Breviarium canonum, & decretalium Romanorum Pontificum, tum in præmiſſa tabula titulorum nu. 30. tum in opere num. 30. legitur: *Ex epiſtola Leonis Papæ ad Balconium:* nihil autem ex ipſa epiſtola præter morem profertur. Num vero hæc epiſtola data fuerit non ſolum ad Balconium, ſed etiam ad ceteros Epiſcopos Synodi Galliciæ, ita ut ſit illa, quam Lucretius in Synodo Bracarenſi memoravit; an ſit alia peculiaris ad Balconium, incertum eſt. Ad hæreſim certe Priſcillianiſtarum, quæ in Gallicia vigebat, pertinuiſſe videtur.

84 Ita MSS. codd. & Queſnelli & noſtri. Al. *congregatis*. *Vindeb.* coll. v. omittit utrumque ſcribens: *quibus fratres noſtri Ædacius. Vindeb* Hiſp. *Dacius.*

85 Chronicam notam Queſnellus adjecit ex MSS. Corb. Barb. 1. Trecopith. Chifflet. & tribus Thuan. ac editione Surii. Eamdem confirmant plerique noſtri codd. *Calipio* plerumque in hac epiſtola ſcribitur, cui affine eſt in vulgatis Valentiniani Novellis *Callypio*. At in *Vat.* Reg. coll. 1. & in *Vindebon.* coll. v. habetur *Calepio*, uti hoc nomen ſimiliter ſcribitur non ſolum in Faſtis latinis Proſperi, Idatii, Marcellini, & Caſſiodori, nec non in vetuſtioribus ac emendatioribus Novellarum exemplaribus Ottobon. & Vvurceburg. a Ritterio laudatis Nov. 5. *de Sepulcris* & Nov. 3. *de Palatinis*; verum etiam in inſcriptione Baſilicæ S. Paulli num. 201. & idcirco hanc lectionem ſuſcepimus.

ANNO CHRISTI 447.

tas ad patriam reverſo, ſatis durum videtur, quod ex illis traditionibus, quas olim catholica damnavit Eccleſia, quaſque jamdudum abolitas eſſe credebam, nihil penitus imminutum eſſe reperio. Immo etiam pro uniuſcujuſque ſtudio & voluntate prava dogmata, velut quibuſdam hydrinis capitibus pullulare cognoſco: cum alii veteri errori blaſphemiarum ſuarum augmenta contulerint; alii integrum eum uſque adhuc retentent; alii vero, quos ex parte aliqua ad reſpectum ſui contemplatio veritatis adduxit, ex illius ſenſibus retinendo nonnulla, reliquis vinculentur. Quod quidem per mala temporis noſtri, Synodorum conventibus decretiſque ceſſantibus, liberius crevit: & impiiſſime, quod eſt cunctis deterius, ad unum altare diverſis fidei ſenſibus convenitur.

CAP. III. Hæc ego ut loqui audeam, piæ potius erga patriam caritatis, quam temerariæ præſumtionis eſſe confiteor. Nam alias plenus omnium peccatorum, & magnorum criminum reus, quo auſu hæc ad vos ſcriberem, memor dominicæ vocis, quæ dicit: *In alieno oculo feſtucam vides, in tuo trabem non reſpicis?* Deinde conſcius ejus ſententiæ, quæ admonuit dicens: *Peccatori dixit Deus: Quare prædicas juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Sed iterum illud aſpicio, quod infra ſcriptum eſt: *Furem videbas, & currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Neque enim illa ſola ſunt furta, quæ alienorum direptione committuntur; vel ſola illa adulteria, quæ violatis maritalis tori affectibus perpetramus: ſed & ſubtractis, quæ vera ſunt, furtum catholicæ fidei perverſi dogmatis facit aſſertio, & adverſus veritatem verbi Dei malarum doctrinarum adulterio, zizaniæ ſemina jaciuntur. Loquarne ergo, an taceam, neſcio, quia utrumque formido. Sed ne forte Sanctitas veſtra, quæ mala, quantæque blaſphemiæ apocryphis libris, quos hi noſtri vernaculi hæretici ad vicem ſanctorum Evangeliorum legunt, continentur, ignoret; maximi facinoris reum me eſſe credo, ſi taceam. Itaque hæc non adhortatio auctoritatis alicujus eſt, ſed potius ſuggeſtionis inſtructio.

Matth. 7. 3.

Pſ. 49. 16.

Ibid. 18.

CAP. IV. Primum ergo eſt ut illa pateſaciam, quæ in plurimorum fide, vel magis perfidia eſſe cognovi: quæ cum a multis publico pene magiſterio doceantur, ſi catholicorum aliquis paullo conſtantius, deſtructionis cauſſa, aſſertioni reſiſtat, continuo inficias eunt, & perfidiam perfidia occulunt. Quod ne ultra jam faciant, & apocryphis ſcripturis, quas canonicis libris, veluti ſecretas & arcanas, præferunt, & quas maxima veneratione ſuſcipiunt, & ex his quas legunt traditionibus, dictiſque auctorum ſuorum, ea quæ in ipſis arguuntur, vera eſſe docentes; aliqua autem ex his, quæ in iſtorum doctrina ſunt, in illis, quos legere potui, apocryphis codicibus non tenentur. Quare unde prolata ſint neſcio, niſi forte ubi ſcriptum eſt per cavillationes illas, per quas loqui ſanctos Apoſtolos mentiuntur, aliquid interius indicatur, quod diſputandum ſit potius, quam legendum, aut forſitan ſint libri alii, qui occultius ſecretiuſque ſerventur, ſolis, ut ipſi ajunt, perfectis patentes.

Illud autem ſpecialiter in illis actibus, qui *S. Thomæ* dicuntur, præ ceteris notandum atque execrandum eſt, quod dicit eum non baptizare per aquam, ſicut habet dominica prædicatio, ſed per oleum ſolum: quod quidem iſti noſtri non * recipiunt, ſed Manichæi ſequuntur. Quæ hæreſis, quæ eiſdem libris utitur, & eadem dogmata, & his deteriora ſectatur, ita execrabilis univerſis per omnes terras, ad primam profeſſionis ſuæ confeſſionem, nec diſcuſſa, damnetur oportet: per cujus auctores vel per maximum principem MANEM ac diſcipulos ejus, libros omnes apocryphos vel compoſitos, vel infectos eſſe, manifeſtum eſt: ſpecialiter autem *Actus* illos, qui vocantur *S. Andreæ*; vel illos, qui appellantur *S. Joannis*, quos ſacrilego Leucius ore conſcripſit; vel illos, qui dicuntur *S. Thomæ*, & his ſimilia: ex quibus Manichæi, & Priſcillianiſtæ, vel quæcumque illis eſt ſecta germana, omnem hæreſim ſuam confirmare nituntur: & maxime ex blaſphemiſſimo illo libro, qui vocatur *Memoria Apoſtolorum*, in quo ad magnam perverſitatis ſuæ auctoritatem doctrinam Domini mentiuntur: qui totam deſtruit legem veteris teſtamenti, & omnia, quæ S. Moyſi de diverſis creaturæ, factoriſque divinitus revelata ſunt; præter reliquas ejuſdem libri blaſphemias, quas referre pertæſum eſt.

Ut autem mirabilia illa, atque virtutes, CAP. VI. quæ in apocryphis ſcripta ſunt, ſanctorum Apoſtolorum vel eſſe, vel potuiſſe eſſe, non dubium eſt; ita diſputationes, aſſertioneſque illas ſenſuum malignorum ab hæreticis conſtat inſertas. Ex quibus ſcripturis diverſa teſtimonia blaſphemiis omnibus plena ſub titulis ſuis adſcripta digeſſi: quibus etiam, ut potui, pro ſenſus mei qualitate reſpondi.

Quod ideo neceſſe habui paullo latius veſtris auribus intimare, ut vel poſthac nemo quaſi inſcius rerum dicat, ſe ſimpliciter hujuſmodi libros vel habere, vel legere. Veſtræ autem exiſtimationis, atque cenſuræ merito fuerit, univerſa perpendere; & ea, quæ ſine ambiguitate veritati ac fidei contraria videritis, cum aliis fratribus veſtris, quoſcumque vobis zelus catholicæ religionis, vel pium ſtudium ſociaverit, illam excuſationem ſpirituali gaudio reſecare, & ignita divini verbi virtute compeſcere. CAP. VII.

EPISTOLA XVI.

21. Octobr. ann. 447.

1 Ad univerſos Epiſcopos per Siciliam conſtitutos.

2 *SYNOPSIS.*

ex Dionyſio Exiguo.

I. *Quod prohibeatur in die Epiphaniorum baptiſma celebrari.*

II. *Quod omnia nobis rerum ordine per Incarnatio-*

---

1 Hanc epiſtolam exhibent omnes antiquæ collectiones uſque ad XIII. exceptis II. & IV. nec non poſteriores a XXI. uſque ad XXIV. & ex Dionyſio fere integram Creſconius. Inter præcipuos codices, quibuſcum illam contulimus, memorandi ſunt potiſſimum antiquiores *Vat.* Regius coll. 1. alter *Vat.* coll. 111. *Vindebon.* coll. v. & alius *Vat.* 5845. purus Dionyſianus, & perantiquus *Veronen.* 60. Creſconii. Ceteros aliarum collectionum in adnot. allegabimus. BALLER. NOTÆ.

2 Titulos ex Dionyſio ſumtos ad codicum fidem relegimus, ex quibus ſupplevimus quintum, quem Queſnellus præ-

ANNO CHRISTI 447.

tionem Domini noſtri ſalutis ſacramenta digeſta ſint.

III. *Quod in baptiſmo mors proveniat interfectione* (Hiſp. *infectione*) *peccati, & ſepulturam triduanam imitetur trina demerſio, & ab aquis elevatio ſit velut reſurrectio de ſepulcro.*

IV. *Quod beatus Petrus in die Pentecoſtes virorum tria millia baptizaverit.*

V. *Quod duo tantum tempora, id eſt Paſcha, & Pentecoſtes, ad baptizandum a Romanis Pontificibus ſint præfixa.*

VI. *Quod omni tempore hi, qui neceſſitate mortis urgentur,* (al. additur *id eſt, ægritudinis, obſidionis, perſecutionis, naufragii*) *debeant baptizari.*

VII. *Ut de Sicilia terni annis ſingulis Epiſcopi* (al. *de Epiſcopis ad diem tertium Calendarum Octobrium*) *Romam ſociandi, Synodo indiſſimulanter occurrant.*

☞ TITULI VETERES SEU EXCERPTA

Ejuſdem epiſtolæ.

Ex vetuſtis cod. Luc. 490.

XVIII. *Leo ad Sicillenſes epiſcopos.*

I. *Terna merſio fiat in baptiſmo Paſchate & Pentecoſten baptizentur.* ☜

Leo Epiſcopus, univerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis 3 in Domino ſalutem.

25. qu. 1. *Divinis præceptis*, c. 2.

Divinis præceptis & apoſtolicis monitis 4 incitamur, ut pro omnium Eccleſiarum ſtatu, impigro vigilemus affectu, ac ſi quid uſquam reprehenſioni invenitur obnoxium, celeri ſollicitudine, aut ab ignorantiæ imperitia, aut a præſumtionis uſurpatione revocemus. 5 Manente enim dominicæ vocis imperio, quo beatiſſimus Apoſtolus Petrus trina repetitione myſticæ ſanctionis imbuitur, ut Chriſti oves, qui Chriſtum diligit, paſcat; ipſius Sedis, cui per abundantiam divinæ gratiæ præſumus, reverentia 6 coarctamur, ut periculum deſidiæ, quantum poſſumus, declinemus: ne 7 profeſſio ſummi Apoſtoli, qua ſe amatorem Domini eſſe teſtatus eſt, 8 non inveniatur in nobis: quia NEGLIGENTER paſcens toties commendatum 9 gregem, convincitur ſummum non amare paſtorem.

Joan. 21. 17.

ANNO CHRISTI 447.

CAP. I.

De baptiſmo non in Epiphania, ſed in feſto paſchali celebrando.

CUM ergo mihi de caritatis veſtræ actibus 10 fraterna affectione ſollicito certis indiciis innotuerit, vos in eo quod inter ſacramenta Eccleſiæ principale eſt, ab apoſtolicæ inſtitutionis conſuetudine diſcrepare, ita ut baptiſmi ſacramentum numeroſius in die Epiphaniæ, quam in paſchali tempore 11 celebretis; miror vos, vel præceſſores veſtros tam irrationabilem novitatem uſurpare potuiſſe, ut 12 confuſo temporis utriuſque myſterio nullam eſſe differentiam crederetis inter diem quo adoratus eſt Chriſtus a Magis, & diem quo reſurrexit Chriſtus a mortuis. Quam culpam nullo modo potuiſſetis incidere, ſi unde 13 conſecrationem honoris accipitis, inde legem totius obſervantiæ ſumeretis: & beati Petri Apoſtoli Sedes, quæ 14 vobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſet eccleſiaſticæ magiſtra rationis. A cujus vos regulis receſſiſſe 15 minore poſſet æquanimitate tolerari, ſi aliqua commonitionis noſtræ increpatio præceſſiſſet. Nunc autem quia non deſperatur correctio, ſervanda eſt manſuetudo. Et licet VIX FERENDA ſit in Sacerdotibus excuſatio, quæ prætendat 16 inſcientiam, malumus tamen & cenſuram neceſſariam temperare, & ratione vos apertiſſime veritatis inſtruere.

Bapt. principale ſacramentum Eccleſiæ, male in Epiphania datum.

Inde lex obſervantiæ, unde honoris origo.

CAP. II.

De ſervanda temporum & myſteriorum diſtinctione.

SEmper quidem in æterno conſilio Dei manſit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio; ſed ordo rerum per JESUM CHRISTUM Dominum noſtrum temporaliter gerendarum, in Incarnatione Verbi ſumſit exordium. Unde aliud tempus eſt, quo annuntiante Angelo, beata virgo Maria fecundandam ſe per Spiritum ſanctum credidit, & concepit; aliud, quo ſalva integritate virginea, puer editus exultante gaudio cæleſtium miniſtrorum paſtoribus indicatur; aliud, quo

Luc. 1. 26. *Luc.* 2. 7.

Luc. 2. 11. v. 14. Hoſtia pro Chriſto oblata. *Matth.* 2. 11.

BALLER. NOTÆ. prætermiſerat. In tabula coll. v. num. 78. hic brevis titulus legitur: *Ad Epiſcopos Siciliæ, ut in Epiphaniorum die baptiſma non tradant.*

3 Voces *in Domino ſalutem* abſunt in *Vat.* Reginæ, & alio *Vat.*

4 Ita cum anterioribus editis omnes noſtri codices præter *Vat.* Hiſp. & Iſid. qui cum Queſnello *informamur.*

5 Al. *Monente*, vel *Admonente*. *Vindebon.* coll. v. *Monente dominica* deleto *enim.*

6 Al. *cohortamur* duobus inferiorum collectionum MSS. ſuffragantibus.

7 MSS. coll. XXI. & *Veronenſ.* Creſconii *promiſſio*. Mox *qui* pro *qua* in *Vat.* coll. III. & alio *Vat.* coll. XXIV.

8 Editi ante Queſn. repugnantibus omnibus noſtris codicibus, *vana inventatur.*

9 *Vat.* Hiſp. & Iſid. ac *Vercellenſis* Hadrian. & Creſconius cum MSS. coll. XXI. addunt *dominicum.*

10 Cod. *Vat.* coll. III. *paterna.*

11 Codices Hadrianeæ coll. cum Juſtello, & MSS. coll. XI. nec non Creſcon. *celebretur. Vindebon.* Hiſp. *celebratur.* 12 Creſcon. *confuſis temporibus utriuſque myſterii.* Paullo poſt MSS. *Vat.* Reg. & *Vat.* coll. III. cum codd. coll. XXIV. & editis ante Queſn. omittunt *Chriſtus* ante voces *a mortuis.*

13 MS. *Vindebon.* coll. v. *decorem honoris.* Mox *accepiſtis*, *Vulg.* ante Queſn. cum *Vat.* Reg. coll. I. *Vindeb.* coll. v. & puro Dionyſio *Vat.*

14 *Vide* not. 1. Queſn. & obſervat. noſtram.

15 Editi Queſnello anteriores cum MSS. coll. XXIV. *minus poſſet æquanimiter tolerari.* Dein iidem editi, *ſi aliqua commotionis noſtræ increpatio non præceſſiſſet*, quæ lectio præferenda eſſet, ſi antea ſcriptum fuiſſet *majore* vel *magis æquaniter.* Codd. coll. XXIV. *ſi aliqua commonitionis noſtræ pagina præceſſiſſet. Vat.* coll. III. & *Vindeb.* coll. v. ſecunda manu *ſi aliqua commotionis noſtra impatientia præceſſiſſet.*

16 In iiſdem vulg. *inſcitiam* cum uno noſtro *Vat.* Reg. coll. I. qui paullo poſt pro *ratione* præfert *rationibus. Vercell.* & Creſcon. *maluimus tamen.*

ANNO CHRISTI 447.

quo infans circumciditur ; aliud, quo hostia pro eo legalis offertur ; aliud cum tres Magi claritate novi sideris incitati in Bethleem ab Oriente perveniunt, & adoratum parvulum mystica munerum oblatione venerantur. Nec iidem sunt dies, quibus impio Herodi, ordinata divinitus in Ægyptum translatione subtractus est, vel quibus ab Ægypto in Galilæam, persecutore mortuo, revocatus est. Inter has autem dispensationum varietates, 17 accedunt augmenta corporea: crescit Dominus, sicut Evangelista testatur, profectibus ætatis & gratiæ, per dies Paschæ in templum Jerusalem cum parentibus venit, & cum abesset a societate redeuntium, sedens cum senioribus, & inter admirantes magistros disputans invenitur, rationemque 18 remansionis suæ reddens, *Quid est*, inquit, *quod me quærebatis ? Nesciebatis, quod in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse* ? significans, ejus se esse filium, cujus esset & templum. Jam vero cum in annis majoribus apertius declarandus, baptismum præcursoris sui Joannis expetiit, quid Deitatis ejus remansit ambiguum, quando baptizato Domino JESU Spiritus sanctus in columbæ specie super eum descendit, & mansit, audita de cælis Patris voce, dicentis: *Tu es filius meus dilectus, 19 in te bene complacui*. Quæ omnia ideo, quanta potuimus brevitate, perstrinximus, ut notum sit dilectioni vestræ, universos Christi dies innumeris consecratos fuisse virtutibus, & in cunctis ejus actionibus sacramentorum mysteria coruscasse; sed aliter 20 quidque signis denuntiari, aliter rebus impleri ; nec quæcumque numerantur in operibus Salvatoris, ad tempus 21 posse pertinere baptismatis. Nam si etiam illa, quæ post beati Joannis lavacrum a Domino gesta cognovimus, sub indiscreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt deputanda festis, quia omnia sunt plena miraculis. Verum quia Spiritus sapientiæ & intellectus ita Apostolos, & totius Ecclesiæ erudivit magistros, ut in christiana observantia nihil inordinatum, nihil pateretur esse confusum; discernendæ sunt causæ solemnitatum, & in omnibus institutis Patrum Principumque nostrorum rationabilis 22 servanda distinctio: quia non aliter unus grex & unus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet, *idipsum dicamus omnes: simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem 23 sententia*.

Matth. 2. v. 15. & 20.

Luc. 2. 52. v. 41.

v. 49. In Templo, quæ Dei domus, quærendus Jesus.

Matth. 3. 16.

Luc. 3. 22.

1. Cor. 1. 10

CAP. III.

Cur in sola Paschæ, & Pentecostes solemnitate baptizetur.

ANNO CHRISTI 447.

QUamvis ergo & illa, quæ ad humilitatem & illa quæ ad gloriam pertinent Christi, in unam concurrant eamdemque personam, totumque 24 quicquid in illo & virtutis divinæ est & infirmitatis humanæ, ad nostræ reparationis tendat effectum ; proprie tamen in morte crucifixi, & in resurrectione 25 mortui potentia baptismatis novam creaturam condit ex veteri : ut in renascentibus & mors Christi operetur, & vita, dicente beato Apostolo : *An ignoratis, quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus ? Consepulti 26 enim sumus cum illo per baptismum in mortem: ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus* : & cetera, quæ latius magister gentium ad commendandum sacramentum baptismatis disputavit : ut appareret ex hujus doctrinæ spiritu, regenerandis filiis hominum, & in Dei filios adoptandis, illum diem 27 esse & illud tempus electum, in quo per similitudinem formamque mysterii, ea quæ geruntur in membris, his quæ in ipso sunt capite gesta, congruerent : dum in baptismatis regula, & mors intervenit interfectione peccati, & sepulturam triduanam imitatur trina demersio, & ab aquis elevatio, resurgentis instar est de sepulcro. Ipsa igitur operis qualitas docet celebrandæ generaliter gratiæ eum esse legitimum diem, in quo orta est & virtus muneris, & species actionis. Ad cujus rei confirmationem plurimum valet, quod ipse Dominus JESUS CHRISTUS, postea quam resurrexit a mortuis, discipulis suis, in quibus omnes Ecclesiarum Præsules docebantur, & formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens : *Euntes 28 docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. De quo utique eos etiam ante passionem potuisset instruere, nisi proprie voluisset intelligi, regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sane huic observantiæ, etiam Pentecostes ex adventu Spiritus sancti sacrata solemnitas, quæ de paschalis festi pendet articulo. Et cum ad alios dies alia festa pertineant,

De consect. dist. 4 Propria in morte, c. 1). Rom. 6. 3.

Omnes Episcopi in discipulis edocti. *Matth. 28. 19.*

BALLER. NOTÆ.

17 Duo *Vat.* coll. xxi. *succedunt*.

18. MS *Vindeb.* Hisp. *mansionis*. Post pauca *Vat.* Reg. coll. i. & *Vindeb.* col. v. *Nescitis*, pro *Nesciebatis*.

19 Cod. *Vinderon.* prima manu, & unus recentior *Vat. in quo mihi bene complacui*. Alius *Vat.* idem habet, sed delet *bene*. 20 *Vindebon.* coll. v. & *Vat.* puri Dionysii ac *Veron.* Cresc. cum editis ante Quesn. *quoque*: apud Justellum *quid quod*. MSS. coll. xxiv. hanc vocem omittunt.

21 Verbum *posse* abest a *Vat.* Reg. coll. i. a *Vat.* coll. xxiv. & ab editis ante Quesn. In MSS. coll. Hisp. & Isid. & in cod. *Veron.* Cresc. *potest*. Post pauca *recolamus* in *Vat.* Reg. & secunda manu in *Vindeb.* coll. v. Forte ceteri codices dimanant ab antiquioribus exemplaribus, in quibus omissæ fuerunt litteræ *re* ob concursum similium litterarum in fine vocis antecedentis *honore*.

22 *Vat.* puri Dionysii, alius Cresc. 1347. atque MSS. coll. xxiv. cum editis ante Quesn. *servanda est discreto*. Quidam codd. *districtio*.

23 Ita textus Apostoli, & plerique nostri codices. Exemplar *Vat.* coll. xxiv. ac tria alia a Quesnello in margine laudata *scientia*. Apud Justellum, & Cresc. ac in alio Thuan. *sapientia*. In cod. *Veron.* Cresc. priori charactere *sapientia*, posteriori *scientia*.

24 Al. *quod in illo*. 25 Editi ante Quesn. cum MS. *Vat.* Hisp. & Isid. *ex mortuis*. Paullo post iidem editi cum *Vat.* Reg. coll. i. & *Vindebon.* coll. v. ac Justello præmittunt nomen *Paullo* voci *Apostolo*.

26 Particulam *enim* a Quesn. expunctam revocavimus ex MSS. coll. iv. Dion. Hadrian. Hisp. & Isid. atque aliis. Dein *Vind.* Hisp. *in mortem*.

27 *Vindeb.* Hisp. & *Veron.* Cresc. cum Justello deient *esse*. Deerat etiam in *Vindeb.* coll. v. sed antiqua manu suppletum. 28 Cod. *Vat.* Reg. addit *ergo*. Editiones Quesnello anteriores cum *Vindeb.* coll. v. & MSS. coll. xxiv. *ergo nunc*.

ANNO CHRISTI 447.

neant, hæc ſemper ad eum diem, qui reſurrectione Domini eſt inſignis, occurrit: 29 porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manum, & eos, quos a die Paſchæ aut moleſtia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut navigationis difficultas intercluſit, invitans, ut quibuslibet neceſſitatibus impediti, deſiderii ſui effectum dono ſancti Spiritus conſequantur. Ipſe enim unigenitus Dei in fide credentium, & in virtute operum nullam inter ſe & Spiritum ſanctum 30 voluit eſſe diſtantiam, quia nulla eſt diverſitas in natura, dicens: *Rogabo ego Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut vobiſcum ſit in æternum* 31 *Spiritus veritatis*. Et iterum: *Paracletus autem Spiritus ſanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret univerſa, quæcumque dixi vobis*. Et iterum: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatem*. Cum itaque veritas Chriſtus ſit, & Spiritus ſanctus, ſpiritus veritatis, nomenque Paracleti 32 utrique ſit proprium; non diſſimile eſt feſtum, ubi unum eſt ſacramentum.

Joan. 14. 16.

Joan. 16, 13.

CAP. IV.

Ex apoſtolico exemplo baptiſma in Pentecoſte celebrari.

De conſecr. diſt. 4. *Proprie in morte* §. *Hoc autem*, c. 13.

HOC autem nos, non ex noſtra perſuaſione defendere, ſed ex apoſtolica auctoritate ſervare, ſatis idoneo probamus exemplo, ſequentes beatum Apoſtolum Petrum, qui in ipſo die, quo omnem credentium numerum promiſſus Spiritus ſancti replevit adventus, trium millium 33 populum, ſua prædicatione converſum, lavacro baptiſmatis conſecravit. Quod ſancta ſcriptura, quæ Apoſtolorum actus continet, fideli hiſtoria docet, dicens: *His auditis compuncti ſunt corde, & dixerunt ad Petrum & reliquos Apoſtolos: Quid faciemus, viri fratres? Petrus vero ad illos: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine* JESU CHRISTI, *in remiſſionem peccatorum veſtrorum; & accipietis donum Spiritus ſancti. Vobis enim eſt* 34 *repromiſſio, & filiis veſtris, & omnibus qui longe ſunt, quoſcumque advocaverit Dominus Deus noſter. Aliis etiam pluribus verbis teſtificatus eſt, & exhortabatur eos, dicens: Salvamini a generatione iſta prava. Qui ergo receperunt ſermonem ejus, baptizati ſunt, & appoſitæ ſunt illa die animæ circiter tria millia.*

Act. 2. 37.

ANNO CHRISTI 447.

CAP. V.

In neceſſitatis caſu omni tempore baptizandum.

UNde quia manifeſtiſſime patet baptizandis in Eccleſia electis hæc duo tempora, de quibus locuti ſumus, eſſe legitima; dilectionem veſtram monemus ut nullos alios dies huic obſervantiæ miſceatis. * Quia 35 etſi ſunt alia quoque feſta, quibus multa in honorem Dei reverentia debeatur, principalis tamen & maximi ſacramenti cuſtodienda nobis eſt 36 myſtica & rationalis exceptio; non interdicta licentia, qua in baptiſmo tribuendo quolibet tempore periclitantibus ſubvenitur. Ita enim ad has duas feſtivitates connexas ſibimet atque cognatas, incolumium & in pacis ſecuritate degentium libera vota differimus, ut in mortis periculo, in obſidionis diſcrimine, in perſecutionis anguſtiis, in timore naufragii, nullo tempore, hoc veræ ſalutis ſingulare 37 præſidium cuiquam denegemus.

De conſecr. diſt. 4. *Duo tempora*, c. 12.

* ed. Cap. VI. cum Dion. Hiſp. & Iſid.

De conſecr. diſt. 4. *Si qui neceſſitate*, c. 16.

CAP. VI.

Chriſti ad baptiſma Joannis accedentis myſterium.

SI quis autem Epiphaniæ feſtivitatem, quæ in ſuo ordine debito honore veneranda eſt, ob hoc 38 æſtimat privilegium habere baptiſmatis, quia hoc 39 quidam putant, quod in eadem die Dominus ad baptiſmum ſancti Joannis acceſſerit; ſciat illius baptiſmi aliam gratiam, aliam fuiſſe rationem; nec ad eamdem pertinuiſſe virtutem, qua per Spiritum ſanctum renа-

De conſecr. diſt. 4. *Si quis autem Epiph.* Et in decr. Ivo. l. 1.

BALLER. NOTÆ.

29 Eædem editiones cum MSS. coll. XXIV. corrupte *porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manum, ut hi, quos a die Paſcha... intercluſit invitos, aut quibuslibet neceſſitatibus impeditos, deſiderii* &c. Queſn. ex ſuis codicibus emendavit, quibus reliqui noſtri favent.

30 MS. *Videb.* Hiſp. inſerit *Domini*; poſt pauca delet *ego*.

31 Cod. *Vindeb.* coll. v. utrique Hiſp. & *Vat.* Iſid. nec non *Veron.* Creſcon. cum Merlino, Juſtello, & aliis antiquioribus editis præmiſſa virgula *ſpiritum veritatis*. Poſt pauca *mittet Pater meus* in quibuſdam MSS. & Juſtell. *Ipſe diriget vos* in *Vat.* Reg.

32 MSS. Hiſp. & Iſid. *utriuſque*. 33 Non pauci codices *populorum*.

34 Codd. coll. XXI. *repromiſſio hæc*. Aliquanto poſt *appoſitæ ſunt in illa die* in utriſque *Vindebon.* coll. v. & Hiſp. in *Vercell.* Hadrian. in *Veronen.* Creſc. & apud Juſtellum.

35 Particulam *etſi* pro *ſi*, quam ſubſequens particula *tamen* videtur exigere, a Queſnello licet excluſam reſtituimus ope MSS. *Vat.* Reg. coll. I. Vindebon. coll. V. ſecunda manu, & aliorum Vatt. coll. XXI. ac XXIV. MSS. Hiſp. & Iſid. omittunt tum *etſi*, tum *ſi*.

36 Queſnellus, qui varias hujus loci lectiones profert not. 2. prætulit hanc *myſtica, & rationabilis exemplatio*, eaque potiſſimum de cauſſa, quia Dionyſii, & Creſconii eſſe credidit illam, quæ in Juſtelli editione profertur. Nos vero textui inſeruimus lectionem puri Dionyſii Vat. 5845. quæ præterea confirmatur ne dum antiquo cod. Creſconiano Vat. 1347. ſed etiam Vat. Reg. coll. I. item *Vat.* coll. III. & alio cod. Dionyſiano, quem Harduinus laudat. Idem habet etiam Vindeb. coll. V. prima manu, ſecunda vero fuit emendata ſolum vox *rationabilis* pro *rationalis*. Codd. Hiſp. & Iſid. quos ex puro Dionyſio profectos liquet, habent uti Thuan. & Trecopith. coll. V. *myſtice*, vel *myſtica rationalis exceptio*: quod ad noſtram quidem lectionem accedit, diſcrepat autem quam maxime ab illa, quam Queſnellus prætulit. Hanc in aliquot codd. coll. Hadrianeæ, quos Juſtellus ſecutus eſt, reperimus. Editi ante Queſn. cum Merlino, & nonnullis codd. *myſtica rationis exceptio*. Unus Vercell. & Veronen. Creſcon. *myſtica, & rationalis exemptio*. Hic autem *exceptio*, ſeu *exemptio* ſignificat, præter Paſcha & Pentecoſten, quæ feſta ob myſticam & rationabilem cauſſam baptiſmati adminiſtrando adſignata ſunt, ceteros dies feſtos, cum eamdem cauſſam non recipiant, myſtica, & rationabili exceptione ab eo miniſterio fuiſſe exemptos; ac propterea hanc exceptionem eſſe ſervandam, niſi neceſſitas aliquo peculiari caſu aliter poſtulet, ut in ſequentibus additur.

37 Editi ante Queſn. cum ſolis noſtris MSS. coll. XXIV. *remedium*.

38 Exemplar. *Vat.* Dionyſii cum Hiſp. Iſid. & duobus Creſconii MSS. *exiſtimat*.

39 Vide not. 3. Queſn.

renaſcuntur, de quibus dicitur: *Qui non* 40 *ex ſanguine, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* Dominus enim nullius indigens remiſſione peccati, nec quærens remedium renaſcendi, ſic voluit baptizari, quomodo 41 & voluit circumcidi, hoſtiamque pro ſe emundationis offerri: ut qui factus fuerat ex muliere, ſicut Apoſtolus ait, fieret & ſub lege, quam non venerat ſolvere, ſed implere, & implendo finire, 42 ſicut beatus Apoſtolus prædicat dicens: *Finis autem legis Chriſtus ad juſtitiam omni credenti.* Baptiſmi autem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia *in omnibus primatum tenens* ſe docuit eſſe principium. Et tunc regenerationis potentiam ſanxit, quando de latere ipſius profluxerunt ſanguis redemtionis, & aqua baptiſmatis. Sicut ergo vetus teſtamentum novi teſtificatio fuit, & *lex per Moſen data eſt, gratia autem & veritas per* JESUM CHRISTUM *facta eſt:* 43 ſicut diverſa ſacrificia unam hoſtiam præformarunt, & multorum agnorum occiſio illius immolatione finita eſt, de quo dicitur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi:* ſic & Joannes, non Chriſtus, ſed Chriſti prævius; non ſponſus, ſed ſponſi amicus, fuit adeo fidelis & non ſua quærens, ſed quæ JESU CHRISTI, ut ſe profiteretur ad ſolvenda calceamenta pedum ejus indignum: quoniam ipſe quidem baptizaret in aqua in pœnitentiam, ille autem baptizaturus eſſet *in Spiritu ſancto & igni:* qui duplici poteſtate & vitam redderet, & peccata conſumeret. His itaque, fratres cariſſimi, tot ac tantis exiſtentibus documentis, quibus omni ambiguitate ſubmota, evidenter agnoſcitis, in baptizandis electis, qui ſecundum apoſtolicam 44 regulam & exorciſmis ſcrutandi, & jejuniis ſanctificandi, & frequentibus ſunt prædicationibus imbuendi, 45 duo tantum tempora, id eſt Paſcha, & Pentecoſten, eſſe ſervanda; hoc veſtræ indicimus caritati, ut ab apoſtolicis inſtitutis nullo ulterius recedatis exceſſu. Quia inultum poſt hæc eſſe non poterit, ſi quiſquam apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

ANNO CHRISTI 447. *Joan.* 1. 13. *Matth.* 3. 15. Oblata pro Chriſto hoſtia. *Galat.* 4. 4. *Matth.* 5. 17. *Rom.* 10. 4. *Coloſ.* 2. 18. *Joan.* 19. 34. *Joan* 1. 17. *Joan.* 1. 29. *Matt.* 3. 11. *Luc.* 3. 16. *Ibid.* In Decr Ivo. l. 1. De conſecr diſt. 4. *Duo tempora*, c. 12.

CAP. VII.

De Concilio quotannis Romæ celebrando.

QUare illud primitus pro cuſtodia concordiſſimæ unitatis exigimus, ut, quia ſaluberrime a ſanctis Patribus conſtitutum eſt, binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conventus, terni ſemper ex vobis 46 ad diem tertium Kalend. Octobr. Romam, fraterno Concilio ſociandi, indiſſimulanter occurrant: quoniam, adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in Eccleſiis Chriſti nulla ſcandala, nulli naſcantur errores, cum coram beatiſſimo Apoſtolo Petro id ſemper in commune 47 tractandum ſit, ut omnia ipſius conſtituta, canonumque decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant. Hæc autem, quæ vobis, inſpirante Domino, inſinuanda credidimus, per fratres & Coepiſcopos noſtros 48 BACCILLUM atque PASCHASINUM ad veſtram volumus notitiam pervenire. Quibus referentibus cognoſcamus, quam reverenter a vobis apoſtolicæ Sedis inſtituta ſerventur. Data XII. Kalend. Novembr. 49 CALEPIO & ARDABURE viris clariſſimis Conſulibus.

ANNO CHRIST 447. Diſt 11. *Ec veſtræ*, c. 1 Nicæn. Con c. 5.

AD-

BALLER. NOTÆ.

40 Unus Cod. Vercell. & Vat. coll. XI. cum editis ante Queſnellum *ex ſanguinibus*. Mox Veron. Creſc. & Vat. coll. XXIV. *ex voluptate carnis*.

41 Inſeruimus particulam & ex Vat. Reg. coll. I. ex puro Dionyſ. Vat. ex Vindeb. coll. V. quibus concinunt utraque MSS. Hiſp. Vat. Iſid. & duo codd. Creſconii. Merlinus cum MS. Vat. coll. XXIV. *ſicut voluit circumcidi*. Paullo poſt quidam codd. cum antiquioribus editis *ſed adimplere*.

42 MSS. *Vat.* Hiſp. ac Iſid. & Veron. Creſc. cum Juſtello & *ſicut*. Vindebon. Hiſp. *ſicut Apoſtolus ait dicens*. 43 Editi ante Queſn. *ſic diverſa*. Mox *præformarunt* (quod Queſnellus retinuiſſet libenter, niſi auctoritate Dionyſii, Creſc. & quinque MSS. ſubſtituendum putaſſet *reformarunt*, uti monuit not. 4.) nos reſtituimus ex præſtantiſſimis codd. *Vat.* Reg. coll. I. alio *Vat.* coll. III. aliiſque pluribus trium aliarum collectionum XI. XXI. & XXIV. quibus favet etiam Vindebon. coll. V. in quo prima manu erat quidem *reformarunt*; ſed ab antiquo amanuenſi, qui codicem cum alio vetuſtiori contulit, emendatum fuit *performaverunt*. Poſt pauca quidam codices *peccata mundi*.

44 Duo codices *Vatt.* coll. XXI. *doctrinam*. vide not. 5. Queſn.

45 Vide not. 6. Queſn.

46 Queſnellus in margine *ad diem XIII. Kal. Octobr.* ex duobus codd. quos eſſe Thuan. ac Trecopithœan. coll. V. colligimus ex noſtro Vindebon. ejuſdem collectionis, qui ſolus ſimiliter præfert. Sequentem vero textum immutare noluimus ob Dionyſii auctoritatem, quam omnes codd. Hadrian. Hiſp. Iſid. aliarumque poſteriorum collectionum ſecuti ſunt. Ceterum tres antiquiſſimæ collectiones additamentum habent, ſed lectione aliquantulum diſcrepant. Duo Queſnelli codd. Thuan. & Trecopithœan. coll. V. poſt voces *indiſſimulanter occurrant* addunt Queſnello teſte *& hæc a vobis conſuetudo ſervetur*. Noſter *Vindebon.* ejuſdem collectionis: *Romæ fraterno Concilio indiſſimulanter occurrant, & per vos hæc conſuetudo ſervetur*. Idem habet cod. *Vat.* Reg. coll. I. & ſolum per oſcitantiam librarii omiſſæ fuerunt voces *occurrant & per*. *Vat.* coll. III. paullo diſſimiliter: *ad diem III. Kal. Octobr. Romæ occurrant fraterno Concilio, & indiſſimulanter a vobis hæc conſuetudo ſervetur*. Vulgati quoque ante Queſn. cum MSS. coll. XXIV. *Romam fraterno Concilio ſociandi occurrant, & indiſſimulanter a vobis hæc conſuetudo ſervetur*. Editio Nicolini in textu, & aliæ nonnullæ ad marginem, neſcimus ex quo codice, *indiſſimulanter concurrant: quod utique laborioſum non eſt, ſi viciſſim inter vos hæc conſuetudo ſervetur*. Cod. *Vercell.* & Juſtellus lectione Dionyſiana recepta habent *concurrant*.

47 Ita melius ex potioribus, & pleriſque noſtris codicibus, quam *tractandum fuerit* apud Queſn. vel *tractatum fuerit* in aliis editionibus ex MSS. coll. XII. & XXIV. in quibus etiam pro *in commune* perperam legitur *in communione*. Mox pro *omnia ipſius conſtituta Vulg.* antiquior. cum aliquibus MSS. exhibent *omnia inſtituta*.

48 *Vat.* Reg. *Bacyllum*. *Vat.* coll. III. cum alio Vat. 542. coll. XXI. *Bacillum & Paſchaſium*. Vat. Hiſp. cum MSS. coll. XI. & aliquibus coll. XXI. *Vacillum*, aut *Vachillum*, & *Paſchaſium*. Unus Vercell. *Vacillium*, alius *Bacilium & Paſchaſium*. Paullo poſt Vat. Reg. coll. I. & Vindebon. coll. V. *Apoſtolicæ Sedis ſtatuta*.

49 Ita emendavimus ex Vat. Reginæ coll. I. Confer. adnot. 85. in epiſt. præcedentem. Quidam codices chronica nota carent. Alii pro *Calepio* præferunt *Calepodio* vel *Calapodio*. Vulgati *Alepio*.

☞ ADMONITIO

In epistolam sequentem.

1 QUesnellus, qui conjecturis facile indulsit, sequentem epistolam aliquot conjectationibus in suspicionem adducere studuit, ita ut vel supposititia credatur, eo consilio conficta, ut prædia alicujus Ecclesiæ perperam distracta eidem vindicarentur, vel alteri Leoni posterioris ætatis adjudicetur. Ut autem huic postremæ sententiæ magis assentiretur, illud in caussa fuit, quod etsi nullum ejus exemplar manuscriptum nanciscí potuit (unde potissimum motus fuit ad dubitandum;) *pannus* tamen *ejus*, inquit in notis, *legitur apud Gratianum* 12. *q.* 2. *cap.* 52. *ubi & Leoni tribuitur, & missa inscribitur* universis Episcopis per Siciliam constitutis. *Sed cujus Leonis sit, an primi, an secundi, nec antiquæ editiones Gratiani aperiunt, nec recentiores*. Tillemontius not. 9. tom. 15. p. 894. in Leonem singulas Quesnelli conjecturas ad calculum revocavit, & ineptas ostendit; sed de codicibus ne verbum quidem. Nos autem, qui potiora ejus argumenta diluemus in adnotationibus ipsi epistolæ subjiciendis, præstantissimos & vetustos codices reperimus, qui supra omnem conjectationem hasce litteras nostro Leoni indubitanter vindicabunt.

2 Hæc itaque epistola nobis conservata fuit in codd. coll. VIII. e quibus quatuor memoramus, antiquissimum Vat. 5845. Vallicell. A. S. sæculi IX. unum Vercellensem satis vetustum, & Vat. 1353. qui e vetustissimo Bergomate descriptus fuit. Hujus autem collectionis auctor, qui Dionysio plura valde rara documenta adjecit, usus fuit alia nobis ignota collectione, quæ in Gelasio terminabat, & sæculo VI. condita fuerat. Nam usque ad Gelasium monumenta adduntur chronico ordine satis congruo, qui antiquæ collectionis ad hoc usque tempus productæ indicium est, de quo plura dicentur in Tractatu de antiquis Canonum & Constitutionum Collectionibus tom. 3. Leoni autem Magno eadem epistola in his codicibus explorate asseritur non solum ex Consulatu qui in Leonis Pontificatum cadit, verum etiam ex eo quod inter alias XV. genuinas epistolas ejusdem Pontificis describitur, ita ut de hac una dubium adhuc promovere absque ullo argumento satis certo temerarium sit.

3 Invenitur præterea hæc eadem epistola in MS. libro Vat. 1343. sæculi X. qui fuit Ticinensis Ecclesiæ nec non in Vat. Ottobon. 297. coll. XXIII. Accedunt duo Auctores antiquiores Gratiano, qui ex eadem epistola nonnulla suis collectionibus inseruerunt, nimirum Cardinalis Deusdedit lib. 3. cap. 34. in MS. Vat. 3833. & S. Anselmus lib. 5. cap. 69. & lib. 6. cap. 189. in pluribus codd. Vaticanis. Tandem, ut alia testimonia omittamus, Gerhohus Præpositus Reicherspergensis ineunte sæculo XII. totam epistolam ex Germanico codice descripsit in opere *De Ædificio Dei* cap. 60. quod editum est a P. Pez. in Thesauro Anecdot. tom. 2. part. 2. unde etiam in Germania hujus epistolæ exemplum inveniebatur.

4 Hic tandem monendum est, Gerardum Vossium Præpositum Tungrensem, qui primus omnium in Appendice operum S. Gregorii Thaumaturgi editionis Moguntinæ an. 1604. hanc epistolam typis dedit, usum fuisse codice Card. Sirleti. Ex complexu autem ceterorum monumentorum, quæ ex eodem codice se edidisse testatur, nec non ex titulo peculiari, quem his litteris ex eodem MS. præfixit, colligimus eum codicem fuisse similem laudato MS. Vat. Ottobon. coll. XXIII. Potior autem aliorum, quos laudavimus, codicum auctoritas majorem epistolæ fidem conciliat.

ANNO CHRISTI 447. 21. Octobr. an. 447.

EPISTOLA XVII.

1 Ad universos Episcopos per Siciliam constitutos.

SYNOPSIS.

Constitutione perpetua Episcopis probibet, quod in duabus Siciliæ Ecclesiis improbe gestum, injusteque per Episcopos ibidem præsumtum est; qui Ecclesiarum suarum bona illicite alienaverant: cujus decreti violatores ordine & communione privandos edicit.

ANNO CHRISTI 447.

A LEO Papa universis Episcopis per Siciliam constitutis. 2

OCcasio specialium querelarum, curam nobis providentiæ generalis 3 indicit, ut quod in duabus provinciæ vestræ Ecclesiis improbe gestum, injusteque præsumtum est, id constitutione perpetua ab 4 omni Episcoporum usurpatione resecemus. Tauromenitanis enim Clericis Ecclesiæ deplorantibus nuditatem, eo quod omnia ejus prædia, vendendo, donando, & diversis modis alienando, Episcopus dissiparet; etiam Panormitani Clerici, quibus nuper

BALLER. NOTÆ.

1 In MS. Vat. Ottobon. 297. coll. XXIII. & in simili Card. Sirleti, ex quo hanc epistolam Vossius edidit, hic titulus legitur: *Edictum S. Leonis Papæ urbis Romæ Episcopi ad universos Episcopos per Siciliam constitutos*. In MS. Vallicell. coll. VIII. *Incipiunt decreta S. Leonis Papæ urbis Romæ Leo Papa universis Episcopis per Siciliam constitutis*.

2 Vulg. addunt *in Domino salutem*. Ex codd. coll. VIII. delevimus.

3 MS. Vallicell. *indixit*. Mox apud Deus-dedit *ut quod in duabus provinciis in Ecclesiis improbe gestum*: apud Gerhohum vero, *ut quod in duabus provincia nostræ Ecclesiis*.

4 Prætulimus *omnium* auctoritate potiorum codd. duorum Vatt. & unius Vallicell. coll. VIII. Al. *omni*. Mox in ilsdem duobus Vatt. *Tauromenitanis*.

ANNO CHRISTI 447.

nuper est ordinatus Antistes, 5 similem que- A rimoniam in sancta Synodo, cui præsidebamus, de usurpatione prioris Episcopi detulerunt. Quamvis ergo 6 jam ordinatum a nobis sit, quemadmodum utriusque Ecclesiæ utilitatis consulatur; ne tamen hoc pernicioſum nequissimæ deprædationis exemplum cuiquam posthac fiat B imitabile, hanc præcepti nostri formam apud dilectionem vestram volumus esse perpetuam: qua 7 sine exceptione decernimus, ut ne quis Episcopus de Ecclesiæ suæ rebus audeat quidquam vel donare, vel commutare, vel vendere; nisi forte ita aliquid horum faciat, ut 8 meliora prospiciat, & cum totius Cleri tractatu atque consensu id eligat, quod non sit dubium Ecclesiæ profuturum. Nam Presbyteri, vel Diaconi, aut cujuscumque ordinis Cle- C rici, qui conniventiam in Ecclesiæ damna miscuerint, sciant se, 9 & ordine, & communione privandos: quia plenum justitiæ est, fratres carissimi, ut non solum Episcopi, sed etiam totius Cleri studio, 10 ecclesiasticæ utilitatis incrementa serventur, & eorum munera illibata permaneant, 11 qui pro animarum suarum salute propriam substantiam Ecclesiis contulerunt. Data 12 XII. Kalend. Novembris. Calepio V. C. Cons.

12. qu. 2. cap *Sine exceptione*. Decretum de rebus Ecclesiæ non alienandis.

ANNO CHRISTI 447.

EPISTOLA XVIII.

1 Ad Januarium Episcopum Aquilejensem.

* Al. XIV. Quæ autem antea 18. erat, nunc 19. 30. Decemb. an. 447.

2 *SYNOPSIS*

ex Dionysio Exiguo.

Quod omnis cujuslibet ordinis Clericus, qui catholicam deserens, hæreticæ se communioni miscuerit, si ad Ecclesiam reversus fuerit, in eo gradu in quo erat, (Cresc. *quo fuerat*) *sine promotione remaneat.*

Leo

BALLER. NOTÆ.

5 Erat in editis, sicut & in aliquot codicibus, *similem querimoniarum... causſam detulerunt*. Melior visa est lectio cod. Vallicell. & Gerhohi, quam confirmat etiam Vat. 5845. qui *causſam* omittens, accusativum *querimoniam* exigit. Vossius cum MSS. Ottob. & Vat. 1353. *cui præesse debebamus* textui inserit: in margine autem notavit, quod in aliis omnibus MSS. reperimes, *cui præsidebamus*. Præterea duo codices pro *de usurpatione* habent *de usurpationibus*. Synodum, cujus hoc loco fit mentio, habitam credimus III. Kal. Octobr. illamque fuisse, ad quam terni ex Sicilia Episcopi occurrere debebant, uti ex præcedenti epistola c. 7. liquet.

6 Particula *jam* adjicienda fuit ex præstantioribus MSS. Vat. 5845. & Vallicell. ac Gerhoho; decretumque *jam* in Romana Synodo latum indicat. Hoc autem peculiare Leonis decretum pro Taurominitana & Panormitana Ecclesiis desideratur, ut desunt alia multa Leonis celebriora: & solum hoc generale ad universos Siculos decretum ab auctore coll. VIII. nobis conservatum fuit. Id autem ad cujusdam Quesnellianæ objectionis imbecillitatem ostendendam indicandum fuerat.

7 Duo codd. cum Gerhoho *sine expectatione*.

8 Inter canones, qui Concilio IV. Carthaginensi in collectione Hispanica, & exinde in vulgatis tribuuntur, hic est canon 32. *Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiasticæ absque conniventia, & subscriptione Clericorum*. Licet autem hi canones probabiliter non sint Carthaginenſis Concilii, antiqui tamen sunt, & in vetustissimis MSS. collectionibus Corbejensi II. Barberina III. aliisque etiam Gallicanis diversæ originis reperiuntur cum titulo *Statuta Ecclesiæ antiqua*, & alio ordine ille canon est quinquagesimus. Id autem ostendit, hanc Ecclesiæ disciplinam, quæ ad alienationem bonorum Ecclesiæ Cleri consensum & subscriptiones requirebat, non esse posterioris & remissioris ævi, uti Quesnellus opposuit, ac si hoc decretum Leoni magno convenire non possit. Statuta illa antiqua ex antiquitate ipsarum collectionum, in quibus *antiqua*, ideſt antiquiora iisdem collectionibus præferuntur, Leonis ætatem ad minimum attingunt. Quod si Hilarus Papa Leonis immediatus successor Concilii approbationem in iisdem alienationibus posterius flagitavit, id potius nobis favet: facile enim fuit, cautionem a Leone decretam, non satis efficacem cursu temporis inventam fuisse, adeo ut majorem cautionem adjiciendam Hilarus censuerit. Unde mirum non est, si hanc posteriorem, & strictiorem cautionem subsequentes Pontifices a Quesnello allegati num. 5. renovarunt: qua tamen posteriori ævo obsoleta prior Leonina cautio rediit.

9 *Duplex hæc pœna Leonis ætate non infligebatur, nisi forte, quod nonnullis placet, propter gravissima omnium facinora*, inquit Quesnellus in notis num. 7. & idcirco auctorem epistolæ multo recentiorem pronuntiat. At undenam probat, inter facinora gravissima accenseri non potuisse facilem alienationem bonorum Ecclesiæ, ex qua plurimum damni in Ecclesiam redibat?

10 Cod. Vallicell. & Gerhohus *ecclesiastica utilitas intemerata servetur*. Vox *intemerata* pro *incrementa* est pariter in duobus aliis MSS.

11 Præmissa vox *eorum* exigit *qui*, non *quæ*, ut in Vulg. habetur, sicut & in aliquibus codd. sic: *qua pro animarum suarum salute fideles de propria substantia Ecclesiis contulerunt*. Ex Vat. 5845. & ex Gerhoho delevimus *fideles de* & scripsimus *propriam substantiam*, quod ultimum etiam legitur in MS. Vercell.

12 Editi *XI. Kal. Novembris* nullis nostris codicibus suffragantibus, immo etiam refragante Vossii editione, quæ, ut in MSS. habet *XII. Kal. Novembr.* In duobus antiquioribus codd. pro *Data* legitur *Danda sub Die XII. Kal. Nov.* quæ formula nunc innuere possit, hoc pariter generale Leonis decretum constitutum fuisse in Synodo coacta III. Kal. Octobris, in qua decretum particulare pro Ecclesiis Taurominitana & Panormitana editum fuit, ita ut formula *Danda sub die* apposita fuerit ob indicandum diem postea adjiciendum, cum epistola mitteretur, aliorum judicio decidendum relinquimus. Plerique MSS. codd. cum editis habent *Calepio*, sed prætulimus lectionem codicis Vat. Ottobon. *Calepio*, quam veriorem probavimus adnot. 85. in epist. 15. Neque mirum sit, quod unicus Consul Calepius nominetur sine Ardabure collega, qui in ceteris hujus anni epistolis illi conjungitur. Solum enim Calepium Occidentalem Consulem appellare satis usitatum erat. Nonnullas Valentinianæ leges hoc anno datas habemus, & licet in plerisque utrique Consules signentur; tamen in Novella 27. *De negotiatoribus* & in Novella 3. *de Palatinis* solus Calepius notatur. Idem mos ex aliis etiam Leonis documentis liquet. Sic e duabus epistolis anni sequentis 19. & 20. prior ad Dorum solum *Posthumianum* Occidentis Consulem præfert, altera vero Posthumianum & Zenonem jungit. Neque difficultatem moveat, hanc epistolam eodem die ad eosdem Siculos datam fuisse, quo epistola præcedens data præfertur. Ex epistolis enim 41. & 42. ad Ravennium, 136. & 137. ad Marcianum, & 164. ac 165. ad Leonem Augustum patet, nostrum Pontificem binas identidem epistolas eodem die scripsisse ad eamdem personam, cum argumentum distinctum supperebat.

1 Hanc epistolam luculenter vindicavimus in Admonitione præmissa epistolæ primæ, ubi etiam MSS. & aditas collectiones, in quibus continetur, indicatas invenies. Contulimus cum pluribus & præstantissimis codicibus in adnot. allegandis. Vaticanum exemplar 5845. puri Dionysii conferre nequivimus, eo quod in eo ob codicis defectum non solum hæc epistola desit, verum etiam postremum caput epistolæ præcedentis (nobis XVI.) ad Siculos. Ceterum omnes codices *ad Januarium* præferunt. Editi ante Quesn. ex Merlino inscribunt *ad Julianum*, & in margine *ad Januarium*, sed errore manifesto: nam ipsi codices coll. XII. ex quibus Merlinus suam editionem derivavit, *ad Januarium* exhibent. Vide not. 1. Quesn.

2 In tabula coll. v. num. 75. hic titulus describitur. *Ad Januarium Episcopum Aquilejensem de Clericis, qui in hæresim, vel quodlibet schisma prolapsi sunt, minime promovendis*.

ANNO CHRISTI 447

Leo Episcopus 3 urbis Romæ, Januario Episcopo Aquilejensi.

Lectis fraternitatis tuæ litteris, vigorem fidei tuæ, quem olim noveramus, agnovimus congratulantes tibi, quod ad custodiam 4 gregis Christi pastoralem curam vigilanter exequeris; ne 5 lupi, qui sub specie ovium subintrarunt, bestiali sævitia simplices quosque dilacerent: & non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea quæ sunt sana, corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui a nobis in hæreticorum atque 6 schismaticorum sectam delapsus est, & se utcumque hæreticæ communionis contagione macularit, resipiscens, in communione catholica 7 sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim & spiritalis medicinæ utilitate plenissimum est, ut sive Presbyteri, sive Diaconi, 8 vel Subdiaconi, aut cujuslibet ordinis Clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, quam jam pridem amiserant, rursum reverti ambiunt, prius 9 errores suos, & ipsos auctores errorum damnari a se sine ambiguitate fateantur: ut sensibus 10 pravis etiam peremtis, nulla sperandi supersit occasio nec ullum membrum talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria cœperit obviare. Circa quos etiam illam 11 canonum constitutionem præcipimus custodiri, ut in magno habeant beneficio, si a demta sibi omni spe promotionis, in quo inveniuntur ordine, 12 stabilitate perpetua maneant; si tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non levem apud Dominum noxam incurrit, qui de talibus 13 ad sacros ordines promovendum aliquem judicarit. Quod si cum grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectis. Proinde dilectio tua, cujus devotione gaudemus, jungat curam suam dispositionibus nostris, & det operam ut circumspecte atque velociter impleantur, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem & laudabiliter 14 suggesta sunt, & salubriter ordinata. Non autem dubitet dilectio tua, nos si, quod non arbitramur, neglecta fuerint quæ pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commovendos: quia INFERIORUM ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesque rectores: qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam. Data 15 III. Kalend. Januarii, Calepio & Ardabure viris clarissimis Consulibus.

ANNO CHRISTI 447. Hæretici Clerici qua conditione recipiendi

Matth. 7. 15.

1. quæst. 1. Si quis hæresim, c. 42.

2. quæst. 7. Saluberrimum, c. 22.

2. quæst. 1. Omnis cujuslibet, c. 112.

In decr. Ivonis I. 3.

Dist. 86 *Inferiorum culpæ, c. 2.* Quam timenda Pastoribus negligentia.

BALLER NOTÆ.

3 Voces *urbis Romæ* omittuntur in MS. *Vindeb.* coll. v.

4 Idem cod. *Vindebon.* coll. v. & MSS. coll. xxi. & xxiv. cum antiquioribus editis *gregum Christi.*

5 Intelligendi sunt Pelagiani, quos in Aquilejensem provinciam olim irrepsisse, & in communionem aliquando sine debita errorum & auctorum condemnatione imprudenter receptos Septimus Altinas monuerat: unde Leo Aquilejensi Episcopo, ut probabilius est, prædecessori epistolam 1. dedit, qua sic imprudenter receptos, cum idoneis cautionibus recipiendos mandavit. Januarius, qui mox successit, hoc mandatum pastorali cura executus est, & idcirco laudatur. Vide Admonitionem epistolæ 1. præmissam num. 26.

6 *Schismaticorum* mentio, & paullo post illa conditio, *si tamen iterata tinctione non fuerint maculati*, Donatistas, vel Novatianos in Aquilejensi provincia detectos indicare visæ sunt, in quo vide not. 3. Quesn. At generalis regula hic indicatur, omnibus tum hæreticis, tum schismaticis ad Ecclesiam redeuntibus communis, licet occasione peculiaris casus Aquilejensis provinciæ proponatur. Nemo scilicet sive schismaticus, sive hæreticus ad unitatem catholicam revertens, sine professione legitimæ satisfactionis recipi poterat; & si esset Clericus, ea solum conditione restituebatur in suum gradum, si iterato baptismate non fuisset pollutus: qui enim hoc crimine erant infecti, non recipiebantur in Clerum, sed publicæ pœnitentiæ subjiciebantur. Confer Admonitionem in epist. 1. §. 4. & adnot. 25. in epist. 159. Quare opus non est suspicari, Leonem hoc loco sermonem fecisse de Donatistis, aut Novatianis Aquilejensibus, de quibus aliunde in provincia Aquilejensi nullum indicium est. Mox ex MS. *Vindebon.* coll. v. addimus verbum *est.*

7 Quinque codd. *sine promotione.*

8 Duas voces *vel Subdiaconi* adjecit Quesnellus ex Dion. Cresc. Nicolini editione & sex MSS. codd. Leguntur quoque in plerisque nostris, tribus exceptis, in quibus omittuntur, ut etiam desunt in epist. 2. ad Septimum, in qua hæc eadem sententia repetita invenitur.

9 MS. *Vindebon.* coll. v. *errorem suum, & ipsos erroris auctores damnari.* Justellus quoque cum duobus codicibus habet tantum *auctores erroris.* Alius cod. *damnatos* pro *damnari.*

10 Cod. *Vindeb.* coll. v. *pravis, & dudum peremptis*, uti legitur in epist. 2. ad Septimum. Mox *sperandi* vocem exhiberi in omnibus & MSS. & excussis confessus est in postilla marginali Quesnellus: at *suspicor*, inquit, *legendum spirandi.* Quinque nostri codices habent *desperandi*, ceteri autem *sperandi.*

11 Cod. *Vat.* coll. xi. *canonicam.* Quæ vero hic intelligatur *canonum constitutio*, exposuimus in Admonitione ad epist. 1. num. 18. Confer etiam not. 2. Quesnelli.

12 *Vindeb.* MS. coll. v. *in perpetua stabilitate permaneant.* Mox idem codex *iteratæ tinctionis sacrilegio.*

13 Vulgati ex Dionysio ac ceteris collectionibus, quæ a Dionysiana originem ducunt, *ad sacros promovendos ordines judicaris.* Aptior vita est lectio cod. *Vindebon.* coll. v. quæ aliam a Dionysio originem habet.

14 Editi Quesnello anteriores cum MSS. coll. xxi. *digesta sunt.*

15 Duæ sunt antiquæ diversæ originis collectiones, ex quibus hæc epistola in alias posteriores derivata videtur, nimirum collectio Dionysiana, & quinta. In Dionysiana, & apud Crescionium ejus exscriptorem etiam in antiquissimo MS. Veronensi notatur dies *III. Kal. Januar.* In MSS. vero collectionis v. duo codd. Thuan. & Trecopithœan. Quesnello teste not. 4. habent *Kal.*, vel *III. Kal. Julias.* Duo autem nostri *Vindeb.* ejusdem coll. v. discrepant: alter enim signatus num. 39. quem uti præstantiorem in variantibus adhibuimus, præfert *IV. Non. Januar.* alter vero signatus num. 42. *IV. Kalendas Julias.* Codices ceterarum collectionum *Vat.* Hisp. Isid. Hadrian. & aliarum posteriorum cum Dionysio conveniunt in mense, & plerumque etiam in die; tres enim MSS. libri tantum notant *XIII. Kal. Januarias*, unus Vercellensis *IV. Kal.* Codex autem Vindebonensis collectionis Hispanicæ, & editi ante Quesn. ex MSS. coll. xxiv. & Merlino tum in mense, tum in die discordant: primus enim signat diem *III. Kal. Julii*, secundi autem *Pridie*, vel *II. Kal. Julias.* In hac varietate Dionysii auctoritatem (cum qua in mense convenit etiam unus codex coll. v. in die autem conveniunt inter cetera unum saltem exemplar ejusdem collect. v. a Quesnello laudatum, & duo nostra *Vindeb.* Hisp. & Vat. coll. xxiv.) præferendam duximus; & hac de causa istam epistolam post litteras ad Turribium & ad Siculos collocavimus, quibus

ANNO CHRISTI 448.

* Al. XVIII. Quæ autem antea 19. erat, nunc 20. 8. Martii an. 448.

EPISTOLA XIX.*

1 Ad Dorum Beneventanum Episcopum.

2 *SYNOPSIS.*

I. *Dorum de perturbato Presbyterii ordine, primosque Presbyteros juri suo cedentes redarguit.*

II. *Suum cuique ordinem vindicat pro ordinationis tempore; primis, qui cesserant, ad infimum relegatis.*

Dilectissimo fratri Doro, Leo Episcopus.

CAP. I.

JUdicium 3, quod de te sperabamus, dolemus esse frustratum, quando ea te commisisse perspicimus, quæ omnem ecclesiasticæ sanctionis regulam culpabili novitate 4 fœdarent: cum plenissime noveris, quanta sollicitudine per omnes Domini Ecclesias paternorum velimus canonum præcepta servari, & hanc maxime curam ad Sacerdotes universarum plebium pertinere, ut sanctarum constitutionum regulæ nullis corrumpantur excessibus. Unde miramur te, quem 5 auctoritatum apostolicæ Sedis observantissimum esse convenerat, tam negligenter, ac potius insolenter egisse, ut traditarum A tibi legum non custos, sed transgressor existeres. Libello etenim Paulli Presbyteri tui, qui in subditis habetur, cognovimus, apud te novo ambitu fœdoque 6 colludio Presbyterii ordinem fuisse turbatum: ita ut unius festina & immatura provectio, quædam eorum dejectio facta sit, 7 quorum honorem ætas commendabat, & nulla culpa minuebat. Quod si ambientis intentio, aut imperita faventium studia id quod numquam habuit consuetudo, poscebant, ut incipiens emeritis, & novellus præferretur antiquis; tuæ fuerat industriæ atque doctrinæ, ut injusta petentium desideria rationabili auctoritate cohiberes: ne quem 8 sacerdotali propere provehebas honore, ad injuriam eorum, quibus sociabatur, inciperet, 9 minorque se fieret, dum in illo non humilitatis virtus; sed elationis vitium roboraretur. 10 Neque enim ignorabas dixisse Dominum, quod *qui se humiliat, exaltabitur*; *qui vero se exaltat, humiliabitur*: eumdemque dixisse: *Vos autem quæritis de pusillo crescere, & de majore minores esse*. Utrumque enim inordinatum, utrumque præposterum est; & omnis laborum fructus aufertur, omnis meritorum mensura vacuatur, si tantum quis assequitur dignitatis, quantum adulationis obtinuit: ut cupiditas eminendi non solum superbientem minuat, sed etiam conniventem. Si vero, ut asseritur, primi secundique Presbyteri, circa 11

ANNO CHRISTI 448.

Canonum observantia Leoni cordi est.

Luc. 14. 11. & 18. 14.

BALLER. NOTÆ. bus præponenda fuerat, si ex aliis lectionibus mensi Junio adscribenda fuisset. Quoad consularem vero notam editi cum plerisque MSS. exhibent *Alipio*, & *Ardabure VV. CC. Consulibus*. Quesnellus in margine. Al. *Calipio*, aut *Calepio*. Nos invenimus *Calipio* in duobus MSS. *Vindebon.* coll. v. & in Veneto coll. XII. *Calepio* edidimus ex rationibus allatis adnot. 85. in ep. 15.

1 Exstat in MSS. collect. v. XI. XII. XIII. & XX. usque ad XXIV. Codices S. Crocis in Hierusalem coll. XX. & *Vat.* Ottobon. 332. ad *Teodorum* inscribunt. In tabulis vero Beneventanæ Ecclesiæ *Dorus* appellatur, ut in ceteris MSS. vocatur. Solum in codd. coll. XXI. *Doroleus* per errorem scribitur in unam conjunctis duabus vocibus *Doro Leo*, quæ in iscriptione epistolæ leguntur.

2 In tabula coll. v. capite ultimo hic titulus legitur: *Ad Dorum Beneventanum Episcopum objurgationis epistola*. In MSS. autem S. Crucis: *De Presbytero in aliorum injuriam promoto, & de eis, qui eum sibi præponi poposcerunt*. 3 Duo codd. Quesn. & noster Vindebon. coll. v. addunt *nostrum*. Mox pro *dolemus* in MS. S. Crucis *nollemus*. Hoc autem ex textu quidam non leviter colligunt, Dorum confecratum videri Beneventi Episcopum ab ipso Leone, qui idcirco queritur judicium, seu spem de ipso conceptam, cum scilicet eum Beneventanis Episcopum dedit, frustratam fuisse. E Romano etiam Clero eductum indicare videntur illa, *cum plenissime noveris* &c. atque illa: *te, quem auctoritatum apostolicæ Sedis observantissimum esse convenerat*.

4 Iidem duo codd. Quesn. *violarent*.

5 *Auctoritates apostolicæ Sedis* sunt Constitutiones Romanorum Pontificum. Vide adnot. 81. in epist. 15.

6 Ita aliquot nostri, & Quesnelli codd. melioris notæ. Al. *Colluvio*.

7 Editi ante Quesn. cum MSS. coll. XXI. & XXIV. *quos ætas commendabat*. Cod. S. Crucis coll. XX. *quos & ætas commendabat*. Editio Quesn. *quorum ætas ordinem commendabat*. In MSS. XI. idem legitur omissa voce *ordinem*. Æquiorem lectionem cod. Vindeb. coll. v. secuti sumus. *Honor* Sacerdotii intelligitur, unde etiam infra *sacerdotali honore*.

8 Ita Quesnellus. Anteriores editiones voci *sacerdotali* præponunt præpositionem *in*. MS. Vindebon. coll. v. *in Sacerdotio propere provehebas, ad injuriam*. Cod. S. Crucis *in sacerdotalem propere provehebas honorem*. Quesn. in margine ex aliquo ipsius codice, *ne quem Sacerdotio provehebas*.

9 Editi Leonis præmisso puncto habent corrupte cum MSS. Vat. coll. XXI. & XXIV. *Miror, quis fieret*. Dein codd. coll. XXI. pro *elationis* habent *furoris*. MSS. autem Vindebon. coll. v. Vat. coll. XI. Venet. S. Marci coll. XII. & Vat. coll. XXIV. *fortioris* præferunt. In MS. S. Crucis coll. XX. aliisque duobus Cantabrig. & Thuan. a Quesnello laudatis *furoris vitium superaret*; & in Vat. coll. XI. *furoris vitium reprobaretur*. Labbeus in margine adnotavit: *Alias, inciperet major quasi fieri, dum in illo non humilitatis virtus, sed furoris vitium roboraretur*. In textu retinuimus lectionem Quesnelli ex Merlino, & editionibus Conciliorum, eo quod *elationis* nomen Leoninis quoque editionibus comprobatum, *humilitati* opponatur, totique contextui magis congruat, quam *furoris*, vel *fortioris*. 10 Editi Quesnello anteriores cum unico nostro cod. Vat. 541. coll. XXI. *Neque enim ignorabas dixisse Dominum, quod qui se humiliat exaltabitur, qui vero se exaltat humiliabitur: eumdemque dixisse: Quicumque vult inter vos major fieri, sit vester minister; & quicumque voluerit inter vos primus esse, erit vester servus. Vos autem quæritis de pusillo crescere, & de honore majores esse*. Ita etiam Leonis codex, quo Hincmarus usus fuit Opusc. 44. de jure Metropol. c. 17. Omnes vero alii codices a nobis adhibiti, idest codd. quatuordecim, & quinque a Quesnello inspecti omittunt textum *Quicumque vult* &c. usque ad illa *erit vester servus*. Iidem pariter nostri codices, excepto unico Vindebonensi coll. v. post voces *eumdemque dixisse* subjiciunt statim, *Vos autem quæritis de pusillo crescere*. Quesnellus vero cum laudato MS. Vindebonensi voces *eumdemque dixisse* transtulit ante verba *qui vero se exaltat*. Illa porro *Vos autem quæritis* &c. ut in nostro textu allata, non sicuti Christi verba charactere, uti vocant, cursivo, sed quasi Leonis textum charactere rotundo expressit. Dein *& de majore minores esse* legitur non tantum in quinque MSS. Quesnelli, verum etiam in nostris Vindebon. coll. v. Vat. coll. XI. Vat. & Veneto coll. XII. S. Crucis coll. XX. Veneto coll. XXII. Vat. Reginæ 139. coll. XXIV. & in uno Fesulano. In codicibus autem coll. XXI. XXIII. & uno Vat. 544. coll. XXIV. *& de honore majores esse*. Post primam Quesnelli editionem Richardus Simon in novis observationibus ad textum, & versiones novi Testamenti c. 21. pag. 458. monuit hæc verba *Vos autem quæritis* &c. Leonem sumpsisse ex exemplari Evangelii secundum Matthæum c. 20. ubi ille in ejus codice perinde erant inserta, ac in Cantabrigensi, ac quatuor aliis MSS. exemplaribus inveniuntur. Dein vero non *de majore minores*, sed *de minore majores esse* legendum contendit. Quesnellus in secunda editione not. 3. Richardi lectionem *de minore majores esse* optime refellit. Quæ enim a Leone subjiciuntur, *Utrumque enim inordinatum, utrumque præposterum*, duo sibi invicem opposita indicant fuisse præmissa. Non opponuntur autem *de pusillo crescere*, & *de minore majores esse*; sed *de pusillo crescere*, & *de majore minores esse* opponi manifestum est.

Leo

ANNO CHRISTI 448.

ca 11 Epicarpium ſibimet præponendum, tanta huic aſſentatio fuit, ut illum cum ſui dedecore poſcerent honorari, nec hoc quidem illis proprio ſe judicio dejicientibus tribui debuit, quod volebant: 12 quia tam miſeræ voluntati dignius te fuerat obviare quam cedere. Deformis autem & ignava ſubjectio bene ſibi conſciis, & non irritam facientibus gratiam Dei, præjudicare 13 non potuit, ut primatus ſuos quocumque commercio in alterutrum transferentes, ſubſequentium ſuorum minuerent dignitatem; 14 & quia ultimum ſibi antepoſuerant, ceteris præemineret.

Primatus inter Presbyteros.

CAP. II.

Prædicti igitur Presbyteri, qui indignos ſe honoris ſui ordine ſunt profeſſi, licet privari etiam Sacerdotio mererentur; tamen, ut eis pro apoſtolicæ Sedis pietate parcatur, ultimi inter omnes Eccleſiæ Presbyteros habeantur; &, ut judicii ſui ſententiam ferant, inferiores etiam illo erunt quem propria ſententia ſibimet prætulere: ceteris omnibus Presbyteris in eo ordine permanentibus, quem unicuique ordinationis ſuæ tempus 15 adſcripſit. Nec quiſquam præter prædictos duos imminutæ dignitatis patiatur injuriam, ſed in eorum tantummodo ſtatum hoc recurrat opprobrium, qui novello & immature ordinato inferiores fieri delegerunt; ut illam evangelicam ſententiam ad ſe ſentiant pertinere, qua dicitur: *Quo judicio judicaveritis, judicabitur de vobis: & qua menſura menſi fueritis; 16 eadem remetietur vobis*. Paullus vero Presbyter ordinem ſuum, de quo laudabili firmitate non ceſſit, obtineat: nec ulterius aliquid in cujuſquam præſumatur injuriam, ita ut dilectio tua, quam non immerito tota facti hujus pulſat invidia, hoc ſaltem remedio curare ſe properet, ut 17 ſine dilatione hæc quæ decernimus, tradantur effectui: nē ſi iterato ad nos imploratio juſta confugerit, neceſſe ſit ſeverius commoveri: cum his, quæ male ſunt facta, correctis, malimus redintegrare diſciplinam, quam augere vindictam. Executionem vero præceptionum noſtrarum fratri & Coepiſcopo noſtro 18 Julio commiſiſſe nos noveris, ut omnia 19 illico quemadmodum conſtituimus, roborentur. Data 20 VIII. Idus Martii, Posthumiano viro clariſſimo Conſule.

Matth. 17. 2. *Marc.* 4. 24. *Luc.* 6. 38.

Laudabilis firmitas non cedentis ordinem ſuum.

BALLER. NOTÆ.

Leo autem perſtringere voluit tum Epicarpium, qui ex infimo ad primum locum aſcendit, tum illos duos Presbyteros, qui e primis gradibus in Epicarpii gratiam recedentes, minores fieri conſenſerant. Plerique & potiores etiam codices Leonis lectioni *de majori minores eſſe* a Queſnello, & a nobis receptæ favent; immo favent etiam exemplaria latina Evangeliorum a Richardo memorata, quæ eamdem lectionem præferre fatetur. Congruit quoque antiquiſſimum Evangeliarium Vercellenſe a P. Joſepho Blanchinio noviſſime editum in opere, cui titulus *Evangelium quadruplex*, ut videre eſt cap. 20. Matthæi poſt verſum 28. & alia vetuſta, ac potiora exempla pro eadem lectione laudantur a P. Petro Sabatier in idem caput 20. Matth. pag. 120. ubi de hoc aſſumento plura diſſerit. Duos tantum codices evangeliorum pro Richardi lectione memorat, quibus adjiciendum eſt noſtrum vetuſtum exemplar Veronenſe ab eodem Blanchinio editum. Ex tot vero jam vulgatis Evangeliorum antiquiſſimis exemplaribus, quorum quædam ipſius Leonis ætatem creduntur excedere, clare liquet, hæc verba *Vos autem quæritis* &c. in evangelico Matthæi textu olim inſerta, & lecta fuiſſe, uti verba Chriſti inter verſus Vulgatæ editionis 28. & 29. licet lectione in altero commate aliquantulum diverſa. Quidquid autem credatur utra lectio evangelico contextui magis congruat, cum certum ex dictis ſit Leonis menti atque contextui illam convenire, quam recepimus, quæ non tam in pluribus ac potioribus MSS. Leonis, quam in pleriſque antiquiſſimis Evangeliariis invenitur; nihil profecto dubitandum eſt, quin ex aliquo ſimili Matthæi exemplo hunc textum S. Pontifex ſumſerit. Cum porro ex his conſtet textum *Vos autem quæritis* &c. a Leone recitari uti verba Chriſti apud Matthæum; antecedentia vero ex Luca decerpſerit: conſequens ſit, voces *eumdemque dixiſſe* in fere omnibus collectionibus, & MSS. Leoninis recte & jure præmitti iiſdem verbis *Vos autem quæritis*, ut aliud Chriſti teſtimonium ex alio Evangeliſta ſumtum indicetur, nec niſi perperam in aliis codd. & apud Queſnellum hinc fuiſſe abſtractas, & anterius ita traductas, ut unum eumdemque Lucæ textum interſecent, ac in duos dividant.

11 Tria MSS. Queſn. *Epicandium*: duo noſtra *Epicandium Presbyterum*. Poſt pauca cod. S. Crucis delet *huic*, forte melius, videtur enim ſuperfluum.

12 Editi *cui tam miſeræ*. Magis placuit lectio codicis S. Crucis, cui favent illi qui præferunt *qui*.

13 Duo MSS. *non poteris*: & paullo poſt *minuerint*, & *antepoſuerint*.

14 Cod. S. Crucis, *quia ultimum ſibi antepoſuerint, ut ceteris præemineret*. Editi ante Queſn. cum aliquot MSS. *Et quem ultimum* &c.

15 Tres codd. *adſcribit*.

16 Quædam MSS. delent *eadem*.

17 Hæc lectio MS. S. Crucis contextui magis congrua viſa eſt, quam vulgata & aliorum codd. *ſine diſſimulatione*.

18 MSS. S. Crucis coll. XX. & Vat. coll. XI. *Juliano*. Quidam opinantur Julium Puteolanum intelligi, quem anno ſequenti Leo ad Epheſinam Synodum legatum miſit.

19 Legebatur *illi*. Queſnellus *illic* corrigendum in margine ſuſpicatus eſt. Veram lectionem ſuggeſſit codex Florentinus S. Marci coll. XIII.

20 Quidam codices, & editi ante Queſn. *Id. Martii*. At vetuſtiores, & potiores *VIII. Idus*, vel chronica nota carent.

ANNO CHRISTI 448.

EPISTOLA XX. *

* Al. XIX. Quæ autem antea 20. erat, nunc 23. 1. Junii an. 448.

1 Ad EUTYCHEN Constantinopolitanum Abbatem.

2 *SYNOPSIS.*

Rescribit, sibi de Nestoriana hæresi revivisscente Eutychis litteris admonito, zelum illius placuisse.

3 Dilectissimo filio EUTICHI Presbytero, A LEO Episcopus.

Τῷ ποθεινοτάτῳ υἱῷ Εὐτυχεῖ πρεσβυτέρῳ, Λέων ἐπίσκοπος.

AD notitiam nostram tuæ dilectionis 4 epistola retulisti, quod Nestoriana hæresis quorumdam rursus studiis pullularet. Sollicitudinem tuam ex hac parte nobis placuisse rescribimus, quoniam index animi tui est sermo, quem sumsimus: unde 5 non ambigas auctorem catholicæ fidei Dominum tibi in omnibus affuturum. Nos autem cum plenius, quorum hoc 6 improbitate fiat, potuerimus agnoscere, necesse est, auxiliante Domino, providere: quatenus nefandum virus, dudumque damnatum, radicitus possit extingui. 7 Deus te custodiat incolumem, dilectissime fili. 8 Datum Kalendis Junii, POSTHUMIANO & ZENONE viris clarissimis Consulibus.

Εἰς γνῶσιν ἡμετέραν διὰ τῆς σῆς ἀγάπης ἐπιστολῶν ἀνήνεγκας, ὅτι ἡ Νεστοριανὴ αἵρεσις τινῶν πάλιν τῆς σπουδαῖς ἀνθεῖ. τὸν ζῆλον τὸν σὸν ἐκ τούτου τοῦ μέρους ἡμῖν ἀρέσαντα ἀντιγράφομεν, ἐπειδὴ μιμητὴς τοῦ σοῦ λογισμοῦ ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἐδεξάμεθα. διὸ μὴ ἀμφιβάλῃς τὸν ἀρχηγὸν τῆς καθολικῆς πίστεως τὸν δεσπότην ἐν πᾶσί σοι παρεσόμενον. ἡμεῖς δὲ ὅτε πληρέστερον, ὧν τῇ ἀναιδείᾳ τοῦτο γίνεται, δυνηθῶμεν γνῶναι, ἐπάναγκές ἐστι τοῦ δεσπότου βοηθοῦντος προνοῆσαι, ἄχρις οὗ ὁ ἀθέμιτος ἰὸς ὁ πάλαι κατακριθεὶς, ῥιζόθεν δυνηθῇ σφενδονῶσαι. ὁ Θεὸς ὑγιῆ σε διαφυλάξει, υἱὲ ποθεινότατε.

EPISTOLA XXI. *

* Quæ antea erat 21. nunc 24. Post 22. Nov. an 448.

1 EUTYCHIS ad S. LEONEM

Nunc primum inter LEONIS *epistolas inserta.*

SYNOPSIS.

2 *Epistola Eutychetis hæretici: ubi scribens ad Papam urbis Romæ Leonem, negat in Christo duas naturas, id est Divinitatis, & humanitatis.*

CAP. 1. DE mea in Dominum, ☞ *Extat in Cap. 222. Synodici adversus Tragœdiam Irenæi.* ☜

AD-

BALLER. NOTÆ.

2 Sicut hæc epistola continetur in MSS. coll. III. VIII. Hisp. Isid. XI. XII. XVII. XXI. XXIII. & XXIV. nec non apud Sichardum; ita ad præstantiores omnium harum collectionum codices eamdem relegimus. Græcam versionem ex Græcis MSS. coll. XVII. Calchedonensis adjecimus.

2 Codices coll. Hispanicæ hunc brevem titulum præferunt: *Ad Eutychen Constantinopolitanum Abbatem adversus Nestorianam hæresim.*

3 Codices Latini collectionis Calchedonensis, inter quos Veronensis sæculi VIII. Græco textui cohærentius præferunt *Desiderantissimo filio*; omittunt autem *Presbytero*, licet hoc nomen in Græco non desit.

4 Plerique nostri codices, ac præsertim illi collectionis Calchedonensis habent *litteris*. Retinuimus tamen *epistolæ* auctoritate præsertim vetustissimorum codd. coll. III. & VIII. Nunc subjicimus satis opportunam Quesnelli observationem. „ Epistolam, inquit, hanc ab Eutyche scriptam fuisse ante factam erroris sui publicationem, ideo monemus, quia a nonnullis hoc animadversum non fuisse intelligimus: quibus errandi forsitan occasio fuit, quod „ in capite Actorum Calchedonensium posita est, tamquam ad eamdem Synodum pertineret. Ante eam, inquam, „ erroris publicationem, quæ Constantinopoli in Flaviani Synodo facta est, non vero, quantum conjici potest, „ ante detecta Domni Antiocheni Episcopi studio infandi dogmatis semina. Priusquam enim ad episcopale judi„ cium deferretur ab Eusebio Dorilæi Episcopo, jam apud Imperatorem Theodosium delata fuerat a Domno accu„ satio de revivisscente, Eutychis industria & artibus, Apollinaris hæresi. Hujus rei testem locupletem habemus „ Facundum lib. 8 cap. 5. cujus verba in Dissertatione de caussa Eutychis referemus cum Domni Synodica. Ex „ quibus & compertum habemus, quinam illi essent, quos Eutyches apud S. Leonem infamabat tamquam Nestorii „ sequaces & patronos: clarum est enim de Domno, Theodoreto & aliis hujusmodi hæc esse intelligenda, qui de „ anathematizatis per Eutychen Diodoro & Theodoro apud Theodosium conquesti fuerant. “ Hactenus ille.

5 Editi ante Quesn. cum aliquot MSS. *non ambigimus*. Quesnellus cum aliis codd. præsertim coll. XVII. Calchedon. *non ambigas*. Prætulimus lectionem antiquissimi Vat. 5845. & Vallicell. A. S. coll. VIII. cui etiam Græca interpretatio concinit. 6 MSS. coll. XXI. *importunitate*: melius in MSS. coll. VIII. *pravitate*.

7 Exemplaria coll. Calchedon. *Deus te salvum custodiat, fili desideratissime.*

8 Hanc chronicam notationem servarunt codd. coll. XVII. Calchedon. & XXI.

1 Hæc epistola est antiqua versio ex Græco textu, qui desideratur. Subjecta legitur collectioni veterum documentorum ad Nestorianismum pertinentium, quam ex MS. Casinensi Christianus Lupus, ac dein Stephanus Baluzius ediderunt. Exhibetur autem in hac collectione capite 222. eidemque adjiciuntur tria alia capitula nimirum c. 223. fragmentum professionis fidei ab eodem hæretico editæ; c. 224. testimonium ex epistola Julio Papæ afficta; & c. 225. Anonymi litteræ, quibus ipsa Eutychis epistola ad Leonem confutatur. Quesnellus in secunda editione operum S. Leonis solam Eutychis epistolam descripsit in Appendice dissertationis 7. quæ *De caussa Eutychis* inscribitur. Cum vero ad Leonem fuerit tradita, ex instituti nostri ratione inter ejus epistolas inserenda fuit; cum præsertim duabus epistolis 23. & 24. occasionem dederit. Nec ab ea disjungenda fuere duo sequentia capitula, quæ ab eodem Eutyche epistolæ subnexa sunt. Anonymi vero litteræ cum nec ad Leonem datæ fuerint, nec cum epistola Eutychis sint necessario conjunctæ, hoc loco non sunt exhibendæ. Ne tamen Lectores hoc documento fraudentur, eas in Appendicem rejecimus. Scripta autem fuit hæc epistola ab Eutyche postquam ipsum damnavit S. Flavianus in Constantinopolitana Synodo die 22. Novembris an. 448. 2 Est idem titulus, qui in MS. Casinensi legitur.

ADMONITIO

in epiſtolam ſequentem.

1 QUeſnelli ex ſuis præjudiciis magnopere interierat adverſus Eminentiſſimum Baronium defendere, S. Flavianum de damnatione Eutychetis ad S. Leonem Pontificem nihil ſcripſiſſe, niſi poſtquam hujus litteris fuerat excitatus. Quare duarum Flaviani ad Leonem epiſtolarum ordinem pervertit Diſſ. 1. ad an. 449. num. 1. & ſeqq. & epiſtolam nobis 26. quam poſt acceptas a Leone litteras Flavianus ſcripſit circa Aprilem an. 449. veluti primam traduxit; epiſtolam vero ſequentem veluti ſecundam poſterius traditam ſtatuit, ac in eamdem ſententiam traxit ipſum Antonium Pagium, qui idcirco Baronium corrigendum putavit ad an. 448. num. 8. Præcipuum, ſeu potius unicum Queſnelli argumentum a Pagio item repetitum his Flaviani verbis innititur ex epiſt. 26. quibus Eutychem damnatum ſignificans, addit: *Sicut docebunt veſtram Sanctitatem omnia, quæ ſuper eo ſunt geſta, quæque direximus cum noſtris his litteris.* In quæ ille: *Vides ut nihil litterarum vel geſtorum Synodi ante hanc epiſtolam acceperat Leo a Flaviano?* Cumque Flavianus deinde memoret Leonis litteras ſibi traditas a Panſophio (eſt epiſtola 23.) quibus edoctus fuerat, eumdem Eutychem libellos direxiſſe ad Leonem plenos omni fallacia & calliditate; ex his *liquet pariter*, ſubdit Queſnellus, *non ante Flavianum de litteris ad Leonem ea de re ſcribendis cogitaſſe, quam cum didicit Pontificem improbis artibus deceptum, falſam de judicio Conſtantinopolitano cepiſſe opinionem.*

2 Si epiſtola 23. legatur attente, Leonem non deceptum, ſed cautum, & neceſſaria documenta poſtulantem ac expectantem invenies. Ad argumentum vero quod pertinet, etiam in epiſtola 22. Eutychis erroribus expoſitis, quæ πάλαι *dudum* ſeu *pridem* in eum geſta fuerant, a Flaviano ad Leonem directa traduntur cap. 4. & eodem quidem Græco verbo ἀπεστάλαμεν *direximus* idem Flavianus utitur, quod adhibuit epiſt. 26., qua in re ne vox *direximus* difficultatem moveat, vide adnot. 17. in eamdem epiſtolam 22. Cum ergo bis Flavianus de eadem damnatione ad Leonem ſcribens, bis quoque geſta ad eum tranſmiſerit, nimirum una cum epiſt. 22. & cum epiſt. 26. nihil ex hoc uno pro alterutra anteriori aſſerenda deduci poteſt.

3 Ex contextu vero utriuſque epiſtolæ ſi judicium feratur, Tillemontius, licet Queſnello in aliis multis faverit, hac tamen in re aſſentiri non potuit: unde art. 16. in Leonem, epiſtolæ 22. primum locum adjudicandum nihil addubitavit: *Je croy que pour peu de reflexion, qu'on y faſſe, on reconoiſtra aiſement, qu'elle* (epiſtola nunc 22.) *a eſté ecrite fort peu apres le Concile tenu contre Eutyche, & que c'eſt la premiere, que Flavien ait ecrit a Rome ſur cette affaire, comme l'a cru Baronius.* Verba ex Græco *talis nobis nunc apparuit Eutyches*, recentiſſimam hæretici manifeſtationem & condemnationem declarant. Illa vero ſub finem, quibus, ut geſta de eodem in Occidentalium Epiſcoporum deducantur notitiam, Flavianus rogat, *ne ſcientes aliqui quid ille ſenſerit, quaſi ad orthodoxum vel per litteras, vel per aliquam conjunctionem loquantur*; hæc ſtatim ab initio ſcripta produnt. Inopportunum enim fuiſſet Leonem rogare, ut promulgaret Eutychis condemnationem eo tempore, quo notiſſima erat, ſeu poſt epiſt. 26. cum jam generale Concilium ea de cauſſa habendum vulgatum fuerat.

4 Sed evidentius argumentum producamus. S. Leo duas Flaviani litteras cum geſtis ſe accepiſſe tradit. Primum ep. 28. ad eumdem Flavianum ſcripta Idibus Junii an. 449. his verbis cap. 1. *Lectis dilectionis tuæ litteris, quas miramur fuiſſe tam ſeras, & geſtorum epiſcopalium ordine recenſito, tandem quid apud vos ſcandali contra integritatem fidei exortum fuiſſet, agnovimus.* Hanc eamdem Flaviani epiſtolam ſe jam tunc accepiſſe indicat, cum ſcripſit epiſtolam 27. datam die 21. Maji anni ejuſdem. Si epiſtola Flaviani ſub hunc diem accepta *valde* erat *ſera*; ergo multo ante ſcripta fuerat. Hæc de primis Flaviani litteris procul dubio intelligenda ſunt. Rurſum epiſtola 36. ad eumdem Flavianum data XII. vel XV. Kal. Julii anni ejuſdem aliæ hujus litteræ tunc acceptæ una cum geſtis nominantur ſic: *Litteras tuæ dilectionis accepi cum geſtis, quæ apud vos de fidei quæſtione confecta ſunt.*

Hæc de ſecundis litteris ejuſdem Flaviani, quibus acta in Eutychem æque ac primis annexa fuerant. Porro in hac epiſtola 36. reſpici epiſtolam 26. Flaviani ex eo manifeſtum fit, quod Flavianus ep. 26. c. 2. ſperare ſe dicit, remotum iri Synodum, quæ futura vulgabatur: Leo autem huic articulo reſpondens epiſtola 36. Concilium impediri non poſſe ſignificat. Igitur epiſtola 26. Flaviani ſecunda eſt, epiſtola autem 22. prima, ac paullo poſt Conſtantinopolitanam Synodum miſſa exeunte an. 448. vel ſerius ineunte an. 449. Epiſtolam Eutychis una cum Imperatoris litteris, quæ pro eodem datæ fuere, tranſmiſſam citius perveniſſe nihil ſit mirum. Unde vero epiſtolæ Flaviani, quam *ſero* allatam Leo miratus eſt, moræ longiores injectæ fuerint, ignoramus. Hinc epiſtola 22. priora geſta, quæ uſque ad Conſtantinopolitanam Synodum contigerant, deſcripſit; epiſtola autem 26. poſteriora adjecit, quæ poſt eamdem Synodum Eutyches commoverat. Acta vero Synodi iterum huic ſecundæ epiſtolæ fuerunt annexa, eo quod ex Leonis litteris Flavianus metueret, ne forte prior epiſtola cum actis intercidiſſet. Quod ſi in epiſtola 26. nulla fit mentio epiſtolæ 22. quam antea miſſam probavimus, nihil movere poteſt: ſiquidem nec in epiſtola 22. quam Queſnellus poſteriorem cenſet, alterius antea ſcriptæ epiſtolæ Flavianus meminit.

5 Maneat ergo epiſtolam 22. primum datam fuiſſe, eamque eſſe illam, quæ a Leone memoratur epiſtola 28. cuique tota hæc celebris Leonis definitio innititur. Hinc quidem eveniſſe

cre-

credimus, ut in antiquis collectionibus Latinis II. III. & VIII. nec non in Hiſpanica & Iſidoriana aliiſque poſterioribus, quæ a vetuſtis illis fontibus prodeunt, ſola Flaviani ad Leonem epiſtola 22. præmittitur epiſt. 28. Leonis ad Flavianum. Cumque hæc prior Leoni tradita, ſtatim etiam in Latinum verſa, & ubique in Occidente divulgata fuerit; idcirco in tot diſtinctis & antiquis collectionibus inſertam putamus: quod confirmabitur ex dicendis in fine adnotationis 5. in epiſt. 67. Id non accidit epiſtolæ 26. quæ cum poſterius fuerit ſcripta, re ſatis cognita per priores litteras, non perinde ſpargi debuit in vulgum: unde in ſolis codicibus collectionis XVII. Calchedonenſis, ubi quamplurima documenta ad Eutychem pertinentia diligentius collecta fuerunt, reperitur, & ordine quidem poſt epiſtolam 22. ut apud Baluzium videre licet tom. 4. Concilior. Venetæ editionis pag. 1981. quod ipſum hanc priorem, illam poſteriorem confirmat.

6 Hinc pariter conjicere licet, interpretationem epiſtolæ 22. incipientem *Nulla res diaboli*, quæ in laudatis antiquis collectionibus exſtat, & in nonnullis etiam reperitur una cum actis Synodi Conſtantinopolitanæ in Eutychem eidem epiſtolæ a Flaviano ſubjectis, primam interpretationem eſſe, quæ ſtatim promulgata, ſubinde in collectionibus recepta fuit: dum alia interpretatio, quæ incipit *Nihil eſt*, in ſola vetuſta collectione Latina Calchedonenſi reperitur, ex qua poſtmodum in poſteriorem collectionem XXII. cum aliis documentis Calchedonenſibus traducta fuit. Illa vetuſtior interpretatio ſtatim ab initio confecta, Leoni uſui fuit, antequam dogmaticas ad Flavianum litteras ſcriberet; ſicut indubium eſt, eidem uſui fuiſſe interpretationem actorum Synodi Conſtantinopolitanæ in Eutychem, quæ ſimul edita in collectionibus III. & VIII. una cum laudata antiquiori verſione epiſtolæ 22. recepta legitur: ex hac enim actorum interpretatione nonnulla totidem verbis recitat in iisdem dogmaticis litteris cap. 6.

7 Ex his autem omnibus perſpicuum efficitur, quam inaniter Queſnellus adverſus Card. Baronium elaboraverit, ut epiſtolam 22. ſcriptam ſuaderet poſt epiſtolam 26. ac ſi Flavianus, qui poſt Eutychis condemnationem ſcripſit ad Domnum & ad alios Orientis Epiſcopos, Occidentales, & potiſſimum Romanum Pontificem de tanta hæreſi commonendum neglexerit. Idem Flavianus ſtatim poſt condemnationem Eutychis ſatis a Florentio monitus fuerat, dum ſoluto conventu ad ſuperiorem domus partem aſcenderet, ipſum Eutychem ad Romanum, Alexandrinum, & Hieroſolymitanum Epiſcopos appellaſſe: unde metuendum ipſi erat, ne ſi ſtatim ad Leonem non ſcriberet, is Pontificem præveniret. Sed plura addere ad refellendum Queſnellianum præjudicium, ſive commentum, opus non eſt.

8 Inter duas porro Latinas verſiones, quas memoravimus, epiſtolæ ſequentis, licet illa, quæ incipit *Nulla res* ſit prima & antiquior altera, cujus initium *Nihil eſt*; cum tamen a minus perito, vel non admodum diligenti interprete Latine reddita, originali Græco minus exacte reſpondeat; alia autem verſio, quæ in Calchedonenſi collectione exhibetur, a peritiore ac diligentiore interprete lucubrata, ad Græcum textum propius accedat: hanc poſteriorem quidem, at ſatis vetuſtam illi priori anteferentes, Græco textui e regione adnectendam credidimus. Poſtea vero antiquiorem verſionem ſubjiciemus, cui præter interpretis minus accurati difficultates, aliæ acceſſerunt ex amanuenſibus, qui in lectionibus mirifice diſcrepantes, obſcuriorem ac magis incertum primævæ verſionis textum reddidere. Queſnellus hanc verſionem antiquiorem Græco originali appoſitam edidit, ut in Conciliorum editionibus profertur, non paucis, & identidem longioribus lectionibus in margine deſcriptis, quæ videri poſſunt variantes ex MSS. ſumptæ, ſed vere ſunt lectiones ex Græco a Romanis textus Græci primis editoribus appoſitæ; quod antiqua verſio minus congrua videretur. Immo iidem nonnulla ex Græco etiam mutarunt in ipſo verſionis textu, quemadmodum in ipſius Calchedonenſis priſca verſione identidem fecerant: & nihilominus Queſnellus, licet aliquot haberet ejus interpretationis codices, & anteriores Leonis editiones, qui aliter legebant; ita Romanam lectionem tranſcripſit, ut nec codicibus, nec ceteris editis uſus, antiquam verſionem reſtituere neglexerit: cum tamen ii, qui antiquas verſiones exhibent, non illud proferre debeant, quod originali eſt congruentius, ſed illud, quod a veteri interprete redditum fuit. Verſio autem altera accuratior, quam nos cum Græco textu priori loco dabimus, edita primum fuit a Queſnello ex MS. Thuaneo collect. XVII. Calchedonen. tum vero ex eodem codice ac duobus aliis ejuſdem collectionis Corbejenſi ac Divionenſi eamdem recuſit Baluzius in *antiqua verſione Concilii Calchedonenſis emendata a Ruſtico* cap. 5. Nos quoque eam recognovimus cum quatuor MSS. laudatæ collectionis, vetuſtiſſimo Veron. duobus Vaticanis, & Chigiano, nec non cum Veneto S. Marci collect. XXII. Græcum vero originale, quod nobis conſervavit Græca collectio Concilii Calchedonenſis, contulimus cum duobus codd. Venetis S. Marci.

EPI-

ANNO CHRISTI 448. vel 449. * Al. post epist 23. Quæ antea erat 22. nunc 29. exeunte an. 448. vel init. an. 449.

ANNO CHRISTI 448. vel 449.

EPISTOLA XXII. *

FLAVIANI Episcopi Constantinopolitani PRIMA ad LEONEM Papam.

SYNOPSIS.

I. *De diaboli insidiis, quas vitat qui doctrinæ SS Patrum adhæret.*
II. *De hæreticorum versutia, qua incautos decipiunt.*
III. *Eutychen renovare dogmata Valentini & Apollinaris.*
IV. *De depositione & excommunicatione ejus justissima, quam Occidentalibus notam a Leone fieri postulat.*

A

Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ πατρὶ καὶ συλλειτουργῷ Λέοντι, Φλαυιανὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

1 Sanctissimo & Deo amantissimo Patri & Consacerdoti Leoni Flavianus in Domino salutem.

ΚΕΦ. α'.

ΟΥΔΕΝ ἔστηκεν ἄρα τῷ τῆ διαβόλῳ πονηρείαν, τὸ ἀκατάσχετον κακὸν, τὸ πλήρες ἰοῦ θανατηφόρου· ἄνω γὰρ καὶ κάτω φερόμενος ζητεῖ, ζητεῖ τίνα πλήξῃ, τίνα σαρκάσῃ, τίνα καταπίῃ. διὸ καὶ γρηγορεῖν, καὶ νήφειν εἰς προσευχὰς, καὶ τῷ Θεῷ ἐγγίζειν, καὶ τὰς μωρὰς ζητήσεις παραιτεῖσθαι, καὶ τοῖς πατράσιν ἀκολουθεῖν, καὶ μὴ μεταιτεῖσθαι ὅρια αἰώνια, ὑπὸ τῶν θείων γραφῶν δεδιδάγμεθα. ἀποθέμενος οὖν τοῦ πένθους τὸν ὄγκον, καὶ δακρύων τὸ πλῆθος, ὅτι γε τῶν ὑπ' ἐμὲ τελούντων κληρικὸς εἷς θηρεύματος γέγονε, καὶ οὐκ ἠδυνήθην αὐτὸν περισῶσαι, οὐδὲ ἁρπάσαι τοῦ λύκου, καίτοι τῇ ψυχήν μου ἑτοίμως ἔχων θεῖναι ὑπὲρ αὐτοῦ· πῶς ἠρπάγη, πῶς ἀπεπήδα, μισῶν τὴν τοῦ καλοῦντος φωνὴν, καὶ πρὸς τὸν ἀπολλύμενον μᾶλλον τρέχων, τύχα πως καὶ τὰ μνήματα τῶν πατέρων ἐκκλίνων, καὶ τὰς ῥίβδας αὐτῶν μυσαττόμενος, βαδιοῦ καὶ τῷ λόγῳ.

CAP. I. *Jac.* 3. 8. 2. *Petr.* 5. 8.

NIhil est quod stare faciat diaboli nequitiam, *incontentibile malum, plenum veneno mortifero*: sursum atque deorsum *circuit quærens* quem percutiat, 2 quos conturbet, *quos devoret*. Unde & vigilare & sobrii esse ad orationes, & propinquare Deo, & fatuas quæstiones respuere, & patres sequi, & non transgredi terminos æternos 3 ex Scriptura sancta didicimus. Deponens itaque tumorem luctus, lacrymarum multitudinem, quoniam *unus* eorum qui sub me constituti sunt, clericus captus est, nec eum salvare prævalui, neque lupo præripere; licet animam meam paratus fuissem ponere pro eo. Ut raptus est, ut exilivit, odio habens vocantis vocem, & 4 ad perditionem maxime currens, & memorias quoque paternas declinans, & eorum itinera prorsus abhorrens, pergo in hunc sermonem.

ΚΕΦ. β'.

Εἰσί τινες ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες· οὓς ἀπὸ τῶν καρπῶν ἐπιγινώσκομεν. οὗτοι τὰ a πρόβατα δοκοῦσι μὲν εἶναι ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ εἰσὶν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεσαν ἂν μεθ' ἡμῶν. ὅταν δὲ τὴν ἑαυτῶν ἀπεμέσωσι δυσσέβειαν, τὸν ἐν αὐτοῖς ἀπορρήξαντες δόλον, ἐπιλαβόμενοι τῶν ἀσθενεστέρων, καὶ τὰ αἰσθητήρια πρὸς τὰ θεῖα λόγια ἐχόντων ἀγύμναστα, σὺν ἑαυτοῖς ὠθοῦσιν αὐτοὺς εἰς ἀπώλειαν, στρεβλοῦντες καὶ σκώπτοντες τὰς τῶν πατέρων διδασκαλίας, ὡς καὶ τὰς b λοιπὰς γραφὰς, πρὸς τὴν ἰδίαν ἀπώλειαν ἑαυτῶν. οὓς δεῖ προγινώσκοντας φυλάττεσθαι. ἵνα μὴ τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν ὑποχθόνιοί τινες, ἐκπέσωσι τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ. ἠκόνησαν γὰρ γλῶσσαν αὐτῶν, ὡσεὶ ὄφεως· ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. περὶ τούτων ἀνακέκραγεν ὁ προφήτης.

CAP. II. *Matth.* 7. 15.

Sunt quidam 5 *in vestibus ovium, intus autem lupi rapaces*: quos ex fructibus agnoscimus. Isti primo quidem videntur ex nobis 6 esse, sed non sunt ex nobis: *si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum*. 7 Quando vero suam evomuerint impietatem, dolum, qui in eis est, erumpentes; & apprehendentes 8 infirmiores, & eos qui ad eloquia divina sensus inexercitatos habent, secum eos 9 contrahunt ad perditionem, subvertentes & injuriantes paternas doctrinas, sicut & sanctas Scripturas ad perditionem suam: quos oportet præscientes cavere, ne malitia eorum quidam seducti abscindantur a propria firmitate. *Exacuerunt enim linguas suas sicut serpentes; venenum aspidum sub labiis eorum*; sicut de his clamavit Propheta.

1. *Joan.* 2. 19. 2. *Petr.* 3. 16. *Ps.* 139 4.

Talis

BALER. NOTÆ.

a In Marg. edit. Rom. πρῶτα *Lat.*
b Adnotatur in editis, *Forte ἁγίας. Hard.*
1 Hanc inscriptionem a Quesnello omissam ex omnibus nostris, nec non ex Baluzii MSS. exhibuimus.
2 Ita omnes nostri codices præter Chigianum, qui cum Baluzio habet, *quos conturbet, quem devoret*. Apud Quesnellum *quem turbet, quem devoret*.
3 Præpositionem *ex* a Quesnello prætermissam nostri & Baluzii codices suppeditarunt. Postea *Deponens* emendatum ex codd. Corb. & Divion. Baluzii. Male ceteri cum Quesnello *Deponentes*.
4 Baluzius *ad perditorem*. 5 Ita omnia MSS. exemplaria tum Baluzii, tum nostra. Quesnellus *in vestimentis*. Paullo post *agnoscimus* ex quatuor codd. uno Vat. alio Veneto, nec non Corb. & Divion. Tres alii nostri *cognoscimus*. Quesnellus cum suo Thuaneo *agnoscemus*.
6 Quesnellus *essent*, nostris & Baluzii codicibus refragantibus.
7 Ita nostri MSS. libri cum Baluzio. Quesnellus: *Cum vero aliquando suam*.
8 Solus Quesnellus *inferiores*.
9 Sic cod. Venetus cum Baluzio. Alias *pertrahunt*.

ANNO CHRISTI 448. vel 449. CAP. III.

Talis igitur nobis quidam nunc apparuit Eutyches dudum Presbyter & Archimandrita, tamquam ea, quæ noſtra ſunt, ſapiens, & rectam fidem in ſe habens; Neſtorii quidem impietati reſiſtens, & pugnam adverſus eum ſimulans; trecentorum vero decem & octo ſanctorum Patrum de fide confectam expoſitionem, & ſanctæ memoriæ Cyrilli ad Neſtorium ſcriptam epiſtolam, & ejuſdem ſimiliter ad Orientales, quibus omnes 10 conſenſerunt, conatus evertere; & antiqua impii Valentini & Apollinaris mala dogmata 11 renovare. Nec timuit Regis veri præceptum dicentis: *Quicumque ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis minimis, melius erat ut ſuſpenderetur mola aſinaria* 12 *circa collum ejus, & mergeretur in profundum maris.* 13 Impudenter autem omnem abjiciens, & pellem, quæ eum circumdabat, excutiens, aperte coram ſancta Synodo 14 noſtra affirmabat, dicens: Dominum noſtrum Jesum Christum non oportere ex duabus naturis poſt inhumanationem, in una ſubſiſtentia, & in una perſona a nobis agnoſcendum: neque carnem Domini conſubſtantialem nobis eſſe, tamquam ex nobis aſſumtam, & unitam Deo Verbo ſecundum 15 ſubſiſtentiam: ſed dicebat, virginem quidem, quæ eum peperit, ſecundum carnem

Matth. 18. 6.

A Τοιοῦτος ἡμῖν ταυτὶ ἀναπέφανται Εὐτυχὴς, ὁ πάλαι πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδείτης· ὃς μὲν τὰ ἡμέτερα δῆθεν φρονῶν, καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ἐν ἑαυτῷ ἔχων, τῇ μὲν Νεστορίᾳ δυσεβείᾳ ἀνθεστηκὼς, καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν πόλεμον ὑποκριζόμενος, τὴν δὲ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων περὶ τῆς πίστεως γενομένην ἔκθεσιν, καὶ τὴν τῆς θείας μνήμης Κυρίλλου πρός τε Νεστόριον γραφεῖσαν ἐπιστολὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως, αἷς πάντες συνέθεντο, πειρώμενος ἀναῤῥίπτειν, τὴν πάλαι τοῦ δυσεβοῦς Οὐαλεντίνου, καὶ Ἀπολιναρίου κακοδοξίαν ἀνανεούμενος. καὶ ὃς ἐφοβήθη τὸ διάταγμα τοῦ ἀληθινοῦ βασιλέως, λέγοντος· Ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ εἰς τὸ πέλαγος τῆς θαλάσσης. c αἰδὼ πᾶσαν ἀποβαλὼν, ᾗ ἦν περιέκειτο τῆς πλάνης δορὰν ἀποτινάξάμενος, διαῤῥήδην ἐπὶ τῆς ἁγίας συνόδου ἡμῶν διϊσχυρίζετο, λέγων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μὴ δεῖν d ἐκ δύο φύσεων μετὰ τὴν ἀνθρώπησιν, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, καὶ ἐν ἑνὶ προσώπῳ παρ' ἡμῶν γνωριζόμενον, μήτε μὴν τὴν σάρκα τοῦ κυρίου ὁμοούσιον ἡμῖν ὑπάρχειν, οἵα δὴ ἐξ ἡμῶν προσληφθεῖσαν e καὶ ἑνω-

B

C

D

ANNO CHRISTI 448. vel 449. ΚΕΦ. γ'.

con-

---

c Vulg. in marg. *αναιδῶς*: & ita etiam in noſtris codd. Venetis S Marci, ex qua corrupta lectione auctor verſionis hic annexæ reddidit *imprudenter*.

d In marg. edit. Rom. *ὁμολογεῖν*. Quæ vox quidem poſt *δεῖν* neceſſario ſupplenda.

e Duas has voces *καὶ ἑνωθεῖσαν* ex iis codd. Ven. ſupplevimus.

10 Recitanda eſt Queſnelli nota huic loco appoſita his verbis. „ Scienter & exacte Flavianus geminam ſo„ lummodo S. Cyrilli epiſtolam laudat, unam ad Neſtorium, & alteram ad Orientales, quibus omnes conſen„ ſerant. Hæc quidem epiſtola eſt de pace, quæ incipit: *Lætentur cæli*; & Orientalibus accepta fuit. Illa ve„ ro, quæ ad Neſtorium incipit: *Comperi quoſdam exiſtimationi meæ detrahentes &c.* habetur Part. 1. Actor. „ Epheſ. c. 8. & actione 1. lecta & Patrum ſuffragiis ſingulatim datis approbata, ut quæ Nicænam fidei con„ feſſionem ſolam contineat & explicet. Alia vero illa Cyrilli epiſtola, quæ XII. anathematiſmos complectitur, „ neque hoc loco commemorat Flavianus, neque ab Epheſina Synodo comprobata fuiſſe in ejus actis cernitur, „ etſi ibidem lecta fuerit; at nec requirente Cyrillo ut prima illa approbaretur, nec quicquam de illa afferen„ tibus Patribus: quod ſuſpicionem nonnullam injicit de minutis hac parte Synodi actis. Non iſtam pariter „ epiſtolam approbavit Calchedonenſe Concilium, ſed utramque illam, uti ante fecerat CP. Synodus Flaviani „ ejuſdem. Diſertis verbis idem diſcrimen notat Hypatius Epheſinus in Collatione Conſtantinop. & Ruſticus „ in ſua illa cum Acephalis diſputatione. Porro commemoratio duarum Hypoſtaſeων, quam Cyrillus inducere „ videbatur, in cauſa fuit ut ab approbandis Anathematiſmis ſe ſe Synodus compeſceret. Quia autem iis Lit„ teris Cyrilli inſerta erat Commonitio Cæleſtini Papæ ad Neſtorium, & una cum Cyrilliana ad eumdem Ne„ ſtorium tranſmiſſa; hinc in Epheſina Synodo ſciſcitatum eſt ab Epiſcopo Flaviano tamquam de pluribus epi„ ſtolis loquente, an ejuſmodi epiſtolæ Neſtorio traditæ fuiſſent. Unicam ſimiliter Cyrilli allegat Leo noſter „ in epiſtolis 51. 52. 54. 88. (nunc 67. 69. 70. 117.) Et certe illa Cyrilli epiſtola quæ 12. anathematiſmos in„ ſertos habet *Latinis ignorata* fuit uſque ad annum circiter 500. teſte Dionyſio Exiguo in Epiſtola ad Pe„ trum Epiſcopum, quam illi & Cyrillianæ a ſe tunc in Latinum idioma translatæ præfixit. " Non nulla in hæc Queſnelli adnotanda ſunt quoad Cyrilli epiſtolam, quæ duodecim anathematiſmos exhibet. Hæc non ſolum lecta fuit in Epheſina Synodo act. 1. verum etiam jubente Flaviano Philippenſi Epiſcopo fuit actis inſerta ſine ulla cenſura, quod approbationis indicium eſt, ut patet ex formula, qua ſimiliter inſertæ fuerunt eidem actioni litteræ Epiſcopi Carthaginenſis, de quibus dictum fuit pag. 1078. t. 3. Concil. Ed. Ven. Col. *Cum dilucidam ſententiam in ſe contineant, fidei geſtorum inſerantur.* Ex Concilio quidem Epheſino *duas* canonicas Cyrilli epiſtolas *publicatas, & confirmatas*, & utraſque ſane ſcriptas ad Neſtorium (nam quæ ad Orientales, poſt Concilium ſcripta fuit) affirmarunt Judices in fine act. I. Synodi Calchedonenſis; & idipſum de epiſtola anathematiſmos continente affirmavit Vigilius in litteris contra Ruſticum & Sebaſtianum inſertis collat. 7. Synodi V. Adeo autem Latinis perſuaſum fuit, ipſos anathematiſmos cum Cyrilli epiſtola probatos fuiſſe in Concilio Epheſino, ut in vetuſtis codicibus collectionum III. & VIII. inter ejuſdem Concilii geſta teferantur cum ſubſcriptionibus Patrum ipſius Concilii: de quo plura dicenda erunt tom. 3. Porro Synodus Calchedonenſis ſatis probavit eamdem Cyrilli epiſtolam, cum in definitione probavit univerſim omnia, quæ circa fidem ab Epheſina Synodo geſta fuerant, & cum de Cyrillo plura honorifica teſtimonia geſtis inſeruit. Solum opportunum non duxit, eam epiſtolam probare nominatim, eo quod adverſus hæreſim Eutychianæ contrariam edita, nonnullas formulas continebat non omnino congruas illis, quibus adverſus errorem Eutychis Patres Calchedonenſes utendum putarunt. Tandem Queſnellus nimium fidit Dionyſio ſcribenti, eamdem epiſtolam *Latinis ignoratam fuiſſe*, antequam illam ipſe Dionyſius Latine redderet. Etenim ante Dionyſium Marius Mercator, qui Epheſinæ Synodo adfuit, eam latinitate donavit, ejuſque interpretatio inter Latinos vulgata fuit: unde in collectione Hiſpanica inſerta legitur. Exſtat præterea antiqua ejuſdem epiſtolæ verſio præmiſſa antiquæ interpretationi Concilii Epheſini, quæ Dionyſio antiquior videtur, licet illi fuerit ignota, æque ac ignota eidem fuit interpretatio Marii Mercatoris.

11. Cod. Veronen. *revocare*. 12 MS. Chig. *in collo*. Corb. & Divion. Baluzii *collo*.

13 Opportune hic notavit Baluzius: *Scriptura hæc certa & conſtans in antiquis exemplaribus. Verum quia ſenſus videtur eſſe imperfectus, Queſnellus hunc locum emendavit ex alia verſione, & ſic repoſuit: Verecundiam autem omnem abjiciens.* Sic nimirum legitur in verſione vetuſtiore, quam poſtea exhibebimus. Antiquior hic interpres præ oculis habuit Græcum codicem emendatum, in quo ſcriptum erat *αἰδῶ*, ut in textu vulgato habetur. Alter vero interpres auctor ejus verſionis, quam hic proferimus, uſus eſt Græco codice, qui corruptam lectionem in MSS. Venetis inventam, & in editis etiam notatam in margine *ἀναιδῶς impudenter* præferebat.

14 Baluzii codd. & quidam noſtri librariorum lapſu *veſtra*. Paullo poſt cod. Veron. pro *inhumanationem* habet *humanationem*. 15 Quidam codd. cum Baluzio *conſubſiſtentiam*.

ANNO CHRISTI 448 vel 449.

θεῖσαν τῷ Θεῷ λόγῳ καθ' ὑπόστασιν· ἀλλ' ἔφασκε, τὸν μὲν τεχθῆσαν αὐτὸν παρθένον κατὰ σάρκα, ὁμοούσιον ἡμῖν εἶναι, αὐτὸν δὲ τὸν κύριον μὴ εἰληφέναι ἐξ αὐτῆς σάρκα ἡμῖν ὁμοούσιον· ἀλλὰ τὸ τοῦ κυρίου σῶμα μὴ εἶναι μὲν σῶμα ἀνθρώπου, ἀνθρώπινον δὲ σῶμα τὸ ἐκ τῆς παρθένου· πάσαις ταῖς ἐκθέσεσι τῶν ἁγίων πατέρων ἀνταντιούμενον.

A consubstantialem nobis esse, ipsum autem Dominum non sumsisse ex ea carnem nobis consubstantialem; sed Domini corpus non esse quidem corpus hominis, humanum autem corpus (16 *esse*) quod ex virgine est: omnibus expositionibus sanctorum Patrum resistens.

ANNO CHRISTI 448. vel 449.

Cf. c. 3.

Ἀλλ' ἵνα μὴ πάντα καταλέγων, μῆκος ἐμποιήσω τῷ γράμματι, πάλαι τὸν ἐπ' αὐτῷ γεγενημένον πρᾶξιν ἀπεστείλαμεν τῇ σῇ ὁσιότητι, ἐν ᾗ καὶ τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν, ὡς ἐπὶ τοιούτοις ἀλόντα, ἐγυμνώσαμεν, καὶ τοῦ προσατεῖν μοναστηρίῳ, καὶ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας· ὥστε καὶ τὸν σὸν ὁσιότητι γνοῦσαν τὰ κατ' αὐτὸν, πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸν σὸν θεοσέβειαν πλουσίοις θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις δήλον ποιῆσαι τὸν αὐτοῦ δυσσέβειαν· ἵνα μὴ ἀγνοίᾳ πολλάκις τοῦ παρ' αὐτοῦ φρονηθέντων, ἐφ' οἷς τε ἑάλω σαφῶς, ὡς πρὸς ὁμόδοξον, ἢ διὰ γραμμάτων, ἢ καὶ ἑτέρως, τὰς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας ἀρεσθῶσι ποιούμενοι. πᾶσαν τὸν σὸν τῇ ὑμετέρᾳ θεοφιλείᾳ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα ἐγώ τε καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πλεῖστα προσαγορεύομεν. ἐρρωμένος ἐν κυρίῳ, καὶ ὑπερευχόμενος ἡμῶν, χαριεστάτης ἡμῖν, θεοφιλέστατε πάτερ.

Sed ne cuncta percurrens immensitatem litteris faciam, gesta, quæ 17 dudum in eo confecta sunt, direximus tuæ Sanctitati; in quibus & sacerdotio eum velut in talibus 18 captum, & monasterii dispositione, & nostra communione privavimus: quatenus & tua Sanctitas cognoscens ea quæ ejus sunt, omnibus qui sub tua reverentia constituti sunt, Deo amantissimis Episcopis manifestam faciat 19 ejus impietatem; ne forsitan ignorantes ea, quæ sapit, & in quibus aperte captus est, tamquam ad consortem fidei litteras, aut aliter confessiones ad eum reperiantur efficere. Omnem cum vestra beatitudine in Christo fraternitatem, ego & qui mecum sunt plurimum salutamus. Incolumis in Domino, & orans pro nobis, doneris nobis, Deo amantissime Pater.

CAP. IV.

EJUSDEM EPISTOLÆ

Flaviani Constantinopolitani Episcopi ad Leonem Papam

1 alia Versio antiquior.

SYNOPSIS

ex collectione Hispanica.

I. *De subdoli hostis insidiis.*
II. *De fraudolentia & subtilitate hæreticorum.*
III. *De blasphemiis Eutychetis.*
IV. *De excommunicatione ejus justissima.*

2 Domino Beatissimo, & Deo amabili Patri

Leoni Flavianus in Domino æternam salutem.

NUlla res diaboli venena compescit, nec continet mortiferas ejus sagittas. Sursum enim atque deorsum pervolans, quærit quos possit occidere, quos possit 3 superare, quos possit devorare. Propter quam rem vigilandum est, & orationibus a Deo obtinendum, ut fatuas inquisitiones evitare possi-

CAP. I.

BALER. NOTÆ.

16 Verbum *esse* hoc loco a Quesnello intra lineolas ob perspicuitatem additum, in MS. deest.

17 Hinc patet adverbium Græcum πάλαι referri ad gesta Constantinopolitanæ Synodi, quibus Eutyches *dudum*, seu *pridem* antea damnatus fuerat. Continentur autem actione ultima ejusdem Synodi, quæ statim Latine reddita, in aliquot antiquis collectionibus inserta est, ac præsertim in Collectione V. Quesnelliana cap. 42. Verbum autem apud Latinos præteriti temporis *direximus*, aoristo ἀπεστείλαμεν Græce expressum, ita hic de re præsenti, vel mox futura, more apud Græcos non infrequenti, accipitur; sicuti eadem ratione Eutyches in epistola 21. ad Leonem, cujus originale Græcum interiit, sub finem ait: *Subjunxi autem his litteris meis utrumque libellum*; etsi litteræ, quibus uterque libellus subjiciendus erat, nondum essent conclusæ: & idem Flavianus ep. 26. ad Leonem eodem aoristo ἀπεστείλαμεν usus, de iisdem gestis in Eutychem iterum missis scripsit: *Quæ direximus cum nostris his litteris*; ubi non de litteris jam antea traditis sermo est, sed de his, quibus scribendis operam dabat. Ipse etiam Leo epist. 75. c. 2. de eadem epistola, quam scribebat, loquens, non dubitavit dicere: *Volumus autem ut hæ litteræ nostræ, quas ad vestram dilectionem MISIMUS*: & ep. 78. *Per legatos nostros*, inquit, *scripta direximus*; licet loquatur de legatis, quos *post diem venerabilem*, ait ep. 81. *dirigemus*. Confer adnot. 7. in epist. 78.

18 Cum in codice, quem Quesnellus adhibuit, vox *captum* deesset, Baluzio teste; ille intelligens sensum esse imperfectum, totam istam pericopem sustulit, & ita edidit: *in quibus & Sacerdotio eum veluti interdiximus, & monasterii* &c. Veram lectionem revocavimus ex omnibus nostris MSS. & Baluzii.

19 Vox *ejus* deest apud Quesn. Suppleta ex nostris codd. & Baluzii. Dein in cod. Veronen. desideratur adverbium *aperte*.

1 Recensuimus ad MSS. codd. Vat. collect. III. alium Vat. 5845. Vallicell. & Vercell. collect. VIII. Vindeb. & Vat. Hisp. alium Vat. Isid. & alios collectionum XI. XXI. & XXIV. atque ad exemplum Sichardi. Lectiones quidem originali Græco minus congruentes hujus versionis codices identidem præferunt, quas editores Conciliorum Romani præter fidem MSS. ad Græcum textum nonnumquam accommodarunt. At de antiqua versione, ut in codd. exstat, edenda, non autem de eadem emendanda hic agendum est. Confer num. 8. Admonitionis.

2 Ita plerique nostri codd. cum antiquioribus Leonis editionibus. MSS. collect. VIII. *Domino & dilectissimo, & Deo digno amabili Sancto Patri Leoni in Deo* (al. in Domino) *æternam salutem*. Vindebon. Hisp. *Domno beatissimo, & Domno amabili Patri Leoni Flavianus in Domino salutem*. Quesnellus ex editis Conciliorum: *Beatissimo & Deo amabilissimo Patri* (addit in margine & *comministro*) *Leoni* &c.

3 Cod. Vat. collect. VIII. *rapere*. Vallic. & Vercell. male *reparare*, forte pro *separare*, uti legitur in MSS Vindebon. Hisp. & aliis Vatt. collect. XI. & XXI. Mox loco verborum *Propter quam rem* cod. Vat. collect. III. habet *Quamobrem*. MSS. collect. VIII. *Quamobrem vigilandum est in orationibus, atque Deo opera danda est, ut* &c.

ANNO CHRISTI 448. vel 449.

poſſimus. Decet 4 enim ſequi patres noſtros; neque commutare definitionem eorum perpetuam, quam ſecundum ſacras Scripturas didicimus regulariter definitam. Depoſitis ergo fletibus & lacrymis, 5 quas inceſſanter fundo, quia ſub mæ clericus degens, invaſus eſt a fero dæmone, & non potui eum liberare, nec auferre a tali lupo, qui animam meam pro illo paratus eram ponere; quomodo 6 raptus ſit, quomodo reſiliit a propoſito divino, & ad illum cucurrit, qui perdere conſuevit, præcepta patrum 7 declinans, & conſtituta eorum deſpiciens, jam incipio enarrare.

CAP. II.

Sunt 8 quidam veſte ſua oves ſignificantes, interius autem lupi rapaces: quos ex fructibus eorum debemus agnoſcere. Iſti prima fronte videntur eſſe de numero noſtro; ſed non ſunt de numero noſtro. Si enim de numero noſtro 9 fuiſſent, nobiſcum manſiſſent. Quando autem cœperunt aſſumere impietatem, illud quod prius occultabatur in illis, aperitur, 10 & dolus omnis fit omnibus manifeſtus. 11 Inveniuntur autem infirmæ fidei homines, & qui divinas lectiones neſciunt, & ſecum eos in perditionem præcipitant, 12 diſſipantes, & vituperantes Patrum diſciplinas, 13 & relinquentes ſanctas Scripturas ad ſuam ipſorum perditionem. 14 Quos debemus prævidere, & a quibus multum vacare; 15 ne in ſua malitia aliqui occupati, concidant de ſua firmitate. 16 *Exacuerunt enim linguam ſuam quaſi ſerpentes, & venenum in labiis habent quaſi aſpides*. De his hæc Propheta clamavit.

Talis 17 nobis Eutyches emerſit, quondam Presbyter & Archimandrites, qui quaſi 18 noſtræ religionis ſectam ſapiebat, & hanc præferebat; Neſtorii autem impietatem confirmabat, & ſuccingebatur pro Neſtorio militare in pugna quæ contra Neſtorium parabatur: trecentorum autem decem & octo ſanctorum Patrum de fide expoſitionem factam, & ſanctæ memoriæ CYRILLI epiſtolam ſcriptam ad Neſtorium, 19 vel ad ſimiles ejus, cui omnes aſſenſerant, tentavit evellere, antiquam impii Valentini & Apollinaris reparans ſectam; 20 & non timuit præceptum veri Regis dicentis: *Quicumque ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis 21 minimis, expedit ei ut mola aſinaria alligetur collo ejus, & demergatur in profundum maris*. Verecundiam autem omnem 22 ejus perfidia abjecit, & quam gerebat infidelitatis pellem excutiens in ſancta noſtra Synodo aſſerebat, inſtanter dicens, Dominum noſtrum JESUM CRISTUM non oportere confiteri de duabus naturis poſt humanam ſuſceptionem, cum a nobis unius 23 ſubſtantiæ & unius perſonæ cognoſcatur: neque carnem Domini coeſſentialem nobis ſubſiſtere tamquam ex nobis ſuſceptam, & coadunatam Deo Verbo ſecundum ſubſtantiam; ſed dicebat, virginem quidem, quæ eum genuit ſecundum carnem, 24 conſubſtantialem nobis eſſe, ipſum autem Dominum non ſuſcepiſſe ex ea carnem conſubſtantialem nobis: 25 ſed corpus Domini non eſſe quidem corpus hominis, humanum vero corpus eſſe, quod eſt ex virgine; omnium Patrum expoſitionibus contraria ſentiens.

ANNO CHRISTI 448. vel 449. CAP. III.

Scd

BALER. NOTÆ.

&c. Vindebon. Hiſp. & Vat. collect. XI. *Propter quam rem vigilandum eſt orationibus, atque* (vel &) *Deo opera danda eſt, ut* &c. In MSS. collect. XXIV. cum Sichardo *vigilandum eſt in orationibus, atque id operandum eſt, ut*. 4 Vindeb. Hiſp. cum aliis codd. & Sichardo *autem*. Mox Queſnellus Conciliorum lectionem ſecutus, quam in nullo codice reperimus, ſic: *& non commutare terminos antiquos a divinis Scripturis didicimus. Depoſitis ergo* &c. Editi Leonis antiquiores Queſnello: *neque commutare definitionem eorum perpetuam, quorum regulam ſecundum ſacras Scripturas eſſe didicimus*. Codd. Hiſp. & Iſid. cum MSS. collect. XXI. & XXIV. Merlino, atque Sichardo: *neque commutare definitionem eorum perpetuam, quorum ſecundum* (al. male *ſequi*) *ſanctas Scripturas didicimus regulam*. Prætulimus lectionem antiquiſſimi Vat. collect. III. & Vallicell. cum ceteris collect. VIII. 5 Tres ſequentes voces deſunt in Vercell. collect. VIII. & in collect. Hiſp. & ceteris ex ea derivatis. Poſt pauca *quia ſummo Clericus degens gradu invaſus eſt* in MSS. collect. XXIV. & apud Sichardum.

6 Duo codd. *raptus eſt*.

7 Al. *dedign ns*. Paullo poſt quinque codd. *ſed jam incepto enarrare*.

8 Codd. Hiſp. & Iſid. cum MSS. collect. XXI. & XXIV. editiſque Leonis ante Queſn. & Sichard. addunt *enim*. Poſt pauca pro *lupi rapaces* alias *raptores lupi*.

9 Non pauci codd. & editi Leonis ante Queſn. *eſſent*. Paullo poſt Queſn. ex editis Conciliorum *evomere* pro *aſſumere*, quod ex editis Leonis & MSS. revocavimus.

10 Conjunctionem & in Conciliis & a Queſnello deletam, ex noſtris codd. & Leonis editis reſtituimus.

11 Ita ex anterioribus Leoninis editionibus ac fere omnibus MSS. libris. Codices collect. XXI. *Invenerunt autem*. Queſnellus cum editis Concil. *Nacti autem*.

12 Queſnellus & edit. Concil. *contorquentes & vituperantes*. Omnium codicum, & editorum Leonis lectionem revocavimus. 13 Sic MSS. antiquiſſimarum collect. III. & VIII. Queſnellus cum codd. Hiſp. & Iſid. nec non collect. XXI. *& relinquunt*. Ceteri editi cum MSS. collect. XXIV. ac Sichardo, *& reliquas*. Dein vox *ipſorum* in aliquot MSS. & editis deſideratur.

14 Sic ex potioribus MSS. editis Leonis *quos quidem debemus prævidere, & a quibus multum oportet cavere*. Queſn. cum edit. Concil. *quos quidem debemus prævidere, & ab eis multum cavere*.

15 Ita cum antiquioribus Leonis editionibus omnes noſtri codices, exceptis MSS. collect. XXI. in quibus, uti apud Queſn. & edit. Concil. *ne eorum malitia aliqui inducti*, al. *occupati*.

16 In Vat. Hiſp. & Iſid. ac duobus aliis codd. *Acuerunt enim quaſi aſpides linguas ſuas; de quibus Propheta clamat: Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes, & reliqua. Talis* &c. Vindebon. Hiſp. *Acuerunt* (ſic) *enim quaſi aſpides. De his Propheta clamavit. Talis* &c.

17 Sic plerique codices. Alias *inter nos*.

18 MS. Vercell. *in noſtræ religionis ſectas ſapiebat*, omiſſis *& hanc præferebat*. Aliqui codd. *capiebat*.

19 Reſtituimus lectionem edictorum Leonis, cui noſtri codd. ſuffragantur. Queſnellus ex editoribus Conciliorum *ejuſdemque pariter ad Orientales, quibus omnes aſſenſerant*. Paullo poſt in Vat. Hiſp. & Iſid. *temptat evellere*. 20 Vat. Hiſp. & Iſid. cum MSS. collect. XI. & XXI. *qui non timebant præceptum veri Dei dicentis*. Exemplar Sichardi, & Vindebon. Hiſp. habent tantum *veri Dei*. Editi Leonis antiquiores *Regis veri Dei*.

21 Vox *minimis* in pluribus (non tamen noſtris antiquioribus MSS. & in editis ante Queſn. deſideratur.

22 In duobus codd. collect. VIII. in Vindebon. Hiſp. & MSS. collect. XXIV. cum Sichardo deſunt voces *ejus perfidia*. In Vat. Hiſp. ac Iſid. legitur *eorum perfidia*. Poſt pauca pro *excutiens* quidam codices *excuſſit*; & iidem mox *in Sancta ſynodo* omiſſa voce *noſtra*.

23 Ita omnes noſtri codd. & editi Leonini ante Queſnellum, qui cum excuſis Concilior. *ſubſiſtentia*. Idem etiam paullo poſt *ſecundum ſubſiſtentiam*: ſcripſit. Reſtituimus autem ex omnibus codicibus & editis *ſecundum ſubſtantiam*. Olim apud veteres Latinos *ſubſtantiam*, & *ſubſiſtentiam* mutuo uſurpatas aliunde exploratum eſt.

24 Vat. Hiſp. & Iſid. cum alio Vat. collect. XI. *conſubſtantivam*. Alius Vat. collect. III. & hic & iterum poſtea *coeſſentialem*.

25 Ita codd. Vallicell. & Vercell. collect. VIII. Vindebon. Hiſp. & MSS. collect. XXIV. cum Sichardo Editi *& corpus*.

ANNO CHRISTI 448 vel 449. CAP IV.

Sed ne multa dicens, longam faciam epiſtolam, 26 olim quidquid egimus, miſimus ad Beatitudinem veſtram: quibus litteris docuimus, & presbyterio illum eſſe nudatum, 27 quia ſic captus eſt; & juſſimus eum in monaſteriis nullam habere rationem, & excluſimus eum a communione noſtra: ut Sanctitas veſtra hoc cognoſcens, quod circa illum actum eſt, omnibus Epiſcopis ſub Beatitudine veſtra 28 degentibus manifeſtare dignetur illius impietatem: ne neſcientes aliqui quid ille ſenſerit, quaſi ad orthodoxum vel per litteras, vel per aliquam 29 conjunctionem loquantur 30.

ANNO CHRISTI 448. vel 449

EPISTOLA XXIII. *

* *Al.* XX. Quæ autem antea 23 erat, nunc 54. 18. Febr. an. 449.

1 Ad FLAVIANUM Epiſcopum Conſtantinopolitanum.

2 *SYNOPSIS.*

I. *Acceptis Eutychis querelis, conqueritur eum communione fuiſſe privatum a Flaviano.*
II. *De cauſſa inſtrui ſe poſtulat, & in defendenda veritate caritatem maxime optat cuſtodiri.*

Τῷ ποθεινοτάτῳ ἀδελφῷ Φλαυιανῷ ἐπισκόπῳ.

B Dilectiſſimo fratri FLAVIANO Epiſcopo LEO Epiſcopus.

ΚΕΦ. α'.

ΟΠΟΤΕ ὁ χριστιανικώτατος, καὶ φιλανθρωπότατος βασιλεὺς ἁγίᾳ, καὶ ἐπαινετῇ πίστει ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μεριμνῶν, πρὸς ἡμᾶς γράμματα διεπέμψατο περὶ τούτων, ἅτινα παρ' ὑμῖν πραχθῆναι κτύπον ἐνεποίησαν, θαυμάζομεν τὴν σὴν ἀδελφότητα, τί αὐτὴν σκάνδαλον γεγενῆσθαι, ὅπερ πρὸς ἡμᾶς ἡσυχάσαι a δεδώκηται, καὶ μὴ μᾶλλον φροντίσαι, ὥστε πρὸ πάντων διδασκαλίᾳ σῇ ἀναφορᾶς ἡμᾶς διδάξαι, ἐφ' ᾧτε ἡμᾶς περὶ τῆς πίστεως τῆς πραχθέντων μὴ δώασθαι ἀμφιβάλλειν. ἐδεξάμεθα γὰρ λίβελλον Εὐτυχοῦς τοῦ πρεσβυτέρου, ὅστις μέμφεται, κατηγοροῦντες Εὐσεβίᾳ ἐπισκόπᾳ, ἀναξίως ἑαυτὸν τῆς κοινωνίας ἐστερῆσθαι· καὶ μάλιστα, ὡς ἐμαρ-

CUM chriſtianiſſimus & clementiſſimus Imperator ſancta & laudabili fide pro Eccleſiæ 3 Catholicæ pace ſollicitus, ad nos 4 ſcripta tranſmiſerit, de his, quæ apud vos perturbationis ſtrepitum commoverunt, miramur fraternitatem tuam 5 quidquid illud ſcandali fuit nobis ſilere potuiſſe, & non potius procuraſſe ut primitus nos inſinuatio 6 tuæ relationis inſtrueret: ne de rerum geſtarum fide poſſemus ambigere. Accepimus enim 7 libellum Eutychis Presbyteri, qui ſe queritur, accuſante EUSEBIO Epiſcopo, immerito communione privatum: maxime cum 8 evocatum ſe adfuiſſe teſtetur, nec 9 ſuam præſentiam denegaſſe; adeo ut in ipſo judicio libellum appellationis 10 ſe aſſerat obtuliſſe, nec tamen fuiſſe 11 ſuſcepCAP. I.

Eutychis vafrities.

BALLER. NOTÆ.

a MSS. Veneta S. Marci δεδώνηται.

26 Ita codices hujus verſionis, inter quos aliqui *egerimus* habent pro *egimus*. Ex iiſdem ſcripſimus *quibus litteris*. Vulgati Leonis ante Queſn. conſentiunt, & ſolum habent *litteras*, *quibus litteris docuimus*. Queſnellus cum editione Concil. *de his, quæ dudum egimus, miſimus ad beatitudinem veſtram litteras, quibus docuimus* &c. Cui lectioni nulli noſtri codices ſuffragantur; ſed cum erronea hic eſſet antiqua verſio, ad Græcum textum emendata eſt. Vide adnot. 17. in verſionem antecedentem.

27 Sic editi ante Queſn. & plerique codd. Ille vero cum edit. Concil. *quia in talibus convictus eſt*.

28 Alias *agentibus*. 29 Vindeb. Hiſp. *communicationem*. Mox pro *loquantur* alias *loquerentur*.

30 Hic omnes codices hujus verſionis & editi Leonis ante Queſnellum finem epiſtolæ præferunt. Suppletum autem fuit ex Græco ab editoribus Romanis Conciliorum, cum quibus Queſnellus, hæc addendo: *Univerſam in Chriſto fraternitatem, quæ cum veſtra pietate degit, ego, & qui mecum ſunt, plurimum ſalutamus. Incolumis in Domino, & orans pro nobis, donet nobis religioſiſſime Pater.* In recentiori MS. Vat. 546. collect. XXI. additur tantum poſt verbum *loquantur*; *Dat. III. Kal. Februarii*: quod cum deſit in aliis antiquioribus, quos obſervavimus, ejuſdem collectionis codicibus, quo ex fonte adjectum fuerit, non liquet.

1 Invenitur hæc epiſtola in MSS. collect. III. VIII. Hiſp. Iſid. XVII. XVIII. XIX. XXI. & XXIV. nec non apud Sichardum. Græcam autem verſionem præbuit collectio Chalchedonenſis.

2 In collect. Hiſpanica hic titulus legitur: *Epiſtola Leonis Papæ ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ubi quærit, quid Eutyches contra fidem catholicam ſentiens, a communione Eccleſiæ ab eo fuerit ſeparatus.*

3 Cod. Ratisb. collect. XIX. delet *Catholicæ*.

4 Hæc Theodoſii Imperatoris epiſtola, quæ etiam in ſequenti memoratur, & intercidit, una cum epiſtola 21. Eutychis ad Leonem miſſa videtur. Hic enim Imperator Chryſaphii opera Eutychis patrocinium ſuſceperat.

5 Ita omnes codices & excuſi. Solus Queſnellus *quid illud*.

6 Vat. Hiſp. Iſid. & codd. collect. XVII. atque XXI. cum editis ante Queſn. addunt *magis*: quod melius codices aliarum collectionum omittunt.

7 Intelligitur epiſtola 21. Eutychis ad Leonem: nam in hac continentur, quæ hoc loco S. Leo refert. Libellus querimoniæ, & ſupplex appellari poteſt. *Libellus doloris* vocatur in epiſtola ſequenti.

8 Ita ex MSS Ratiſp. collect. XIX. Vallicell. collect. VIII. Vat. Hiſp. & Iſid. aliiſque MSS. cum antiquioribus editis. Queſnellus cum aliis codd. *vocatum*.

9 Plerique codd. cum Vulgatis *ſuæ præſentiam denegaſſe*. Vindebon. Hiſp. & unus Vat. *denegaſſet*. Queſnellus *ſuam præſentiam denegaſſet*. Præſtantiſſimi Ratiſponenſis lectionem retinuimus.

10 In MSS. collect. XXIV. & Sichardo pro *ſe* habetur *ſuæ*. Utrumque in editis inſertum eſt. Cetera & plura & potiora exemplaria ſecuti ſumus. Cum porro in epiſt. 21. Eutychis ad Leonem libelli quidem in ipſo judicio oblati, & non ſuſcepti, non tamen appellationis fiat mentio; aliis litteris, quæ perierint, Eutychem ſignificaſſe oblatum a ſe fuiſſe appellationis libellum, nec tamen ſuſceptum, nonnulli ſuſpicantur. At alias litteras conjicere, ſeu potius fingere opus non eſt. Cum enim libellus, quem Eutyches oblatum & non ſuſceptum in laudata epiſtola falſo contendebat, una cum eadem epiſtola ad Leonem miſſus fuerit; ex ipſius libelli lectione appellationem, quæ in illo procul dubio continebatur, cognoſcere S. Pontifex potuit.

11 Queſnellus *ſuſceptam*. Ceterorum editorum lectionem omnibus fere codicibus confirmatam revocavimus. Concinit etiam ipſa epiſtola 21. Eutychis, in qua libellum a ſe oblatum Flaviano, non fuiſſe ſuſceptum queritur. Quatenus vero Eutyches in hoc mentitus ſit, vid adnot. in eamdem epiſt. 21.

ANNO CHRISTI 448. vel 449.

τύραττο, ὅτι κληθεὶς παρεγένετο, καὶ τὴν ἰδίαν παρρησίαν οὐκ ἠρνήσατο· ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ λίβελλον ἐγκλήτου ἐπιδεδωκέναι αὐτόν· ὅθεν ἰώαγκάσθη διὰ μαρτυρίας λιβέλλους ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει προτεθῆναι. τῆς πραγμάτων γεγενημένων, οὔπω ἐπιγινώσκομεν, ποίᾳ δικαιοσύνῃ ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῆς ἐκκλησίας ἐγένετο κεχωρισμένος. ἀλλὰ προσέχοντες τῇ αἰτίᾳ, θέλομεν τοῦ σοῦ φάκτου τὸν λογισμὸν μαθεῖν, καὶ πάντα ὑπερτεθῆναι ἄχρι τῆς ἡμετέρας γνώσεως, ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ βουλόμενοι τῆς ἱερέων τοῦ δεσπότου δικαίας εἶναι τὰς κρίσεις, οὐδὲ δυνάμεθα, μὴ διαγνωσθέντων τῆς πραγμάτων, εἴς τινος μέρους προκεῖμα ἀποφαίνεσθαι, πρὶν ἢ τὰ πραχθέντα μετὰ ἀληθείας ἀκούσωμεν.

A

B

ptum: qua ratione compulsus sit, ut 12 contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus, nondum agnoscimus qua justitia a communione Ecclesiæ fuerit separatus. Sed respicientes ad causam, facti tui nosse volumus rationem; & usque ad nostram notitiam cuncta deferri: quoniam nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse judicia, nihil possumus, incognitis rebus, in cujusquam partis præjudicium definire, priusquam universa, quæ gesta sunt, veraciter audiamus.

ANNO CHRISTI 448. vel 449.

Matura sint Episcoporum judicia.

ΚΕΦ. β'.

Διὰ τοῦτο καὶ σὴ ἀδελφότης δὶ ἐπιτηδείας μάλιστα, καὶ ἁρμοδίας, πληρεστάτῃ ἀναφορᾷ γνωρίσει ἡμῖν, τίς κατὰ τῆς ἀρχαίας πίστεως καινότης ἀνέκυψεν, ὅπερ αὐστηρᾷ ἀποφάσει ἄξιον ἐγένετο τοῦ ἐκδικηθῆναι, καὶ γὰρ ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις, καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως ἡ πίστις πολλὴν ἡμῖν φροντίδα περὶ τῆς τῆς χριστιανῶν εἰρήνης ἐνέβαλεν. ἵνα περιαιρεθεισῶν τῆς δικονοιῶν ἡ καθολικὴ πίστις ἀμόλυντος διαφυλαχθείη καὶ τούτων οἵ τινες τὰ φαῦλα ἐκδικῶσιν. ἀπὸ τῆς πλάνης ἀνακληθέντων, τῇ ἡμετέρᾳ αὐθεντίᾳ, ὧν ἂν δοκιμασθῇ ἡ πίστις, ὀχυρωθῶσι. καὶ μηδεμία δυσχέρεια ἐκ τούτου τοῦ μέρους προσαχθῇ ὁπότε ὁμνημονευθεὶς πρεσβύτερος ἐν τῷ ἰδίῳ βιβέλλῳ ὡμολόγησεν ἕτοιμον ἑαυτὸν εἶναι πρὸς διόρθωσιν, εἴτι εἰς αὐτὸν εὑρεθείη, ὅπερ ἐστὶν ἄξιον ἐπιλήψεως, πρέπει γὰρ ἐπὶ τοιούτων αἰτιῶν τοῦτο μάλιστα φροντίζειν, ὥστε ἐκτὸς θορύβου καὶ φιλονεικίας, καὶ τὴν ἀγάπην φυλάττεσθαι, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐκδικεῖσθαι, ἀδελφὲ τιμιώτατε. καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ σὴ ἀγάπη περὶ τῆς τοσαύτης αἰτίας σωρᾷ ἡμᾶς ἀναγκαίως εἶναι d ἐνφροντίδας, πληρέστατα καὶ τηλαυγέστατα σύμπαντι ἡμῖν. ὅπερ ἤδη ποιῆσαι ὤφειλε δηλῶσαι, σπουδάσει. ἵνα μὴ μεταξύτης διδασκαλίας τῶν μερῶν, ἀμφιβολία τινὶ ἀπατηθῶμεν, καὶ διχόνοια τραφῇ, ἥτις ἐν ταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς ἐξαλειπτέα ἐστίν. ἔστι γὰρ ἡμῖν κατανύμιον καὶ παραφυλακτέον, τοῦ Θεοῦ ἐμπνέοντος, ἵνα μὴ αἱ διατυπώσεις τῆς προσκυνητῶν πατέρων, e αἱ

C

D

CAP. II.

Et ideo fraternitas tua per idoneam maxime aptamque personam plenissima nobis relatione significet, quid contra antiquam fidem novitatis emerserit, quod severiori sententia dignum fuerit vindicari. Nam & 13 ecclesiastica moderatio & religiosa piissimi Principis fides multam nobis sollicitudinem christianæ pacis 14 indicunt: ut amputatis dissensionibus, fides catholica inviolata servetur, & his qui prava defendunt, ab errore revocatis, nostra auctoritate, quorum fides probata fuerit, muniantur. Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas afferri: cum memoratus Presbyter libello proprio sit professus, paratum se esse ad corrigendum, si quid in se inventum fuerit, quod reprehensione sit dignum. DECET ENIM in talibus causis hoc maxime provideri, ut sine strepitu concertationum & custodiatur caritas, & veritas defendatur. 15 Et ideo quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessario esse sollicitos, quam plenissime & lucide universa nobis, quod ante facere debuit, indicare festinet: ne inter assertiones partium aliqua ambiguitate fallamur, & 16 dissensio, quæ in suis initiis abolenda est, nutriatur: cum in corde nostro ea observantia, Deo inspirante, permaneat, ne constitutiones venerabilium Patrum divinitus roboratæ, & ad soliditatem fidei pertinentes, prava cujusquam interpretatione violentur. 17 Deus te incolumem custo-

BALLER. NOTÆ.

b Adjecimus μετὰ ἀληθείας ex iisdem codd. Ven. sic enim etiam in autographo Latino: *quæ gesta sunt, veraciter audiamus.*

c Eadem MSS. ὑπολήψεως.

d Ita laudati codices; ficque scripsisse interpretem haud dubitamus; aut certe ἐμφροντίδας, ut uno verbo exprimeret vocem Latinam *sollicitos*. Et licet ea vox Græca in nostris Lexicis minime appareat; non tamen rejicienda est: mire *enim* Græcæ linguæ indolem refert, ut videre est in ἔμπονος, ἔνσπιδος, aliisque ejusmodi. In vulgatis ἐν φροντίδι.

e Addidimus articulum αἱ ex MSS. Venetis.

12 Eutyches indicavit illis verbis epist. 21. *Ut ad satisfactendum, plebi proponerem fidei meæ confessionem.* Clarius Liberatus c. 11. *Posuit* (Eutyches) *edicta apud Constantinopolim, & injustitiam se fuisse passum, populum contestatus est.* Libellus ergo contestatorius Constantinopoli propositus, etiam fidei professionem continebat ipso Eutyche teste. Huc forte pertinebat illa, quam *editionem fidei meæ* idem Eutyches vocat sub finem laudatæ epist. 21. Æque sane fidei professio præmittenda fuerat ab eo, qui hæresi notatus, contestationem justam esse insinuare volebat. Fragmentum, quod ex MS. Casinensi eidem epistolæ subjecimus, solam professionem fidei exhibet, at in ea parte, quæ deest, ipsam contestationem, quam Leo & Liberatus memorant, expressam fuisse nihil dubitandum videtur, ita ut hinc contestatorii libelli notitiam Leo perceperit.

13 MSS. Hisp. Isid. & collect. XXIV. *Ecclesia.* Mox cod. Vindebon. Hisp. *religiosissimi Principis fides.*

14 Aliqui codd. *inducunt.*

15 Auctoritate optimi codicis Ratisp. & MSS. præstantissimæ collect. XVII. non audemus inferere voces *frater carissime* a Quesnello expunctas; licet in aliis codd. aliarum collectionum, & in Græco legantur.

16 Vat. 5845. collect. VIII. addit *inde.*

17 Sex voces sequentes exclusit Quesnellus, forte ex MS. Grimanico collect. XVIII. Desunt quidem in nostro Ratisponensi. Ob aliorum tamen codicum & collectionum etiam XVIII. Calchedonensis auctoritatem eas restituimus.

ANNO CHRISTI 449.

custodiat, frater carissime. Datum 18 duodecimo Kalendas Martii ASTURIO & PROTOGENE viris clarissimis Consulibus.

Ἀφεόθεν τῷ ἰσχυῖ ἔχσαι, καὶ εἰς τὼ τελειότητα τῆς πίσεως ἀνήκσαι, φαύλη τινὸς ἐρμωείᾳ μολωνθῶσιν. ὁ Θεὸς ὑγιῆ σεδιαφυλάξει, ἀδελφὲ τιμιώτατε.

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XXIV.*

* Al. XXI. Quæ autem antea 24. erat, nunc 18. 18. Febr. an. 449.

1 Ad THEODOSIUM Augustum.

SYNOPSIS.

I. *Laudata Imperatoris fide querimoniam Eutychis exponit.*
II. *Silentium Flaviani arguit: instrui se postulat.*

LEO Episcopus THEODOSIO Augusto.

CAP. I.

QUantum præsidii Dominus Ecclesiæ suæ in fide Vestræ Clementiæ præpararit, his etiam litteris quas ad me misistis, ostenditur: ut vobis non solum regium, sed etiam sacerdotalem inesse animum gaudeamus. Siquidem præter imperiales & publicas curas, piissimam sollicitudinem christianæ religionis 2 habetis, ne scilicet in populo Dei aut schismata, aut hæreses, aut ulla scandala convalescant: quia tunc est optimus regni vestri status, quando sempiternæ & incommutabili Trinitati 3 in unius Divinitatis confessione servitur. Quid autem in Constantinopolitana Ecclesia 4 perturbationis acciderit, quod ita fratrem & coepiscopum meum FLAVIANUM potuerit commovere, ut Eutychem Presbyterum communione privaret, nondum potui evidenter agnoscere. Quamvis enim prædictus Presbyter ad Sedem apostolicam 5 per libellum doloris sui querimoniam miserit; breviter tamen aliqua prælibavit, asserens se Nicænæ Synodi constituta servantem, frustra in fidei diversitate culpatum.

Regia pro pace Ecclesiæ sollicitudo.

6 EUSEBII autem Episcopi accusatoris ejus libellus, cujus exemplaria ad nos 7 memoratus Presbyter misit, de objectionum evidentia nihil habebat: & cum Presbytero hæreseos crimen intenderet, quem tamen in eo sensum argueret, non evidenter expressit: quamvis & ipse Episcopus Nicænæ Synodi 8 profiteretur se inhærere decretis: propter quod non habuimus, unde 9 aliquid plenius disceremus. Et quia causæ meritum, fidei ratio, & laudabilis sollicitudo vestræ pietatis 10 exigit, necesse est jam locum subreptionibus non patere; sed prius de quibus eum æstimat arguendum, instrui nos oportet: ut possit congrue de bene cognitis judicari. Ad prædictum autem Episcopum litteras dedi, quibus mihi displicere cognosceret, quod ea quæ in tanta causa gesta fuerant, 11 etiam nunc silentio detineret, cum studere debuerit primitus nobis cuncta referare: quem credimus vel post admonitionem omnia ad nostram notitiam relaturum; ut in lucem ductis his quæ adhuc videntur occulta, id quod evangelicæ & apostolicæ doctrinæ convenit, judicetur. Data 12 XII. Kalendarum Martii, ASTURIO & PROTOGENE viris clarissimis Consulibus.

CAP. II.

De incognitis nemo judicet.

A D.

BALLER. NOTÆ.

18 Hæc chronica notatio deest in omnibus MSS. collectionibus, quas vidimus, tribus exceptis Calchedon. XVII. Ratisp. XIX. & XXI. Quidam codd. hujus postremæ collectionis XXI. cum editis ante Quesnellum perperam habent *XII. Kal. Maji*: nam hæ litteræ mense Aprili Constantinopoli receptæ fuerunt, ut patet ex interlocutione Seleuci habita in conventu Constantinopolitano v. Idus Aprilis; ubi de Eutychis appellatione in hisce litteris memorata fit mentio. Vide tomum IV. Concil. Venetæ editionis pag. 1067. Alii autem ejusdem collectionis codices & multo præstantiores Ratisp. & Calchedon. diem & mensem textui insertos præferunt. Porro *Asturio* pro *Asterio* tum in hac, tum in sequentibus hujus anni epistolis edidimus, ut in codice Ratisponensi, & perantiquo Veronensi 57. aliisque Calchedonensibus MSS. legitur. Immo ita constanter legi etiam in codice Grimanico, idem Quesnellus Norisio confessus est per litteras, quarum hic meminit in Cenotophiis Pisanis Diss. 4. c. 2. §. 1. tom. 3. pag 691. In Dyptico quidem Leodiensi quod illustravit Alexander Wilthemius *Astyrius* habetur. Sed *y* pro *u*, non au em pro *e* vetehes non semel usurpasse notissimum est. Prosper & Idatius coævi auctores *Asturium* in plerisque codd. exhibent, in nonnullis *Astyrium*.

1 Quesnellus hanc epistolam in solo MS Grimanico collect. XVIII. reperit: nos in præclarissimo Ratisp. collect. XIX. & in codd. collect. XII. ac XXIV. nec non apud Sichardum: & cum his eamdem contulimus. In MSS. collect. XII. *Pulcheria, vel Theodosio* inscribitur.

2 MS. Ratisp. *habeatis*

3 Ita ex MS. Ratisp. emendavimus. Alias omissa præpositione *in* habetur *unius Deitatis confessione*. Post vocem *servitur* Quesnellus addidit *gloriosissime*, quod nostri codd. & præcipue Ratisp. ignorant.

4 Ratisp. *turbationis*. Postea *coepiscopum meum* pro *coepiscopum nostrum*; & cohærenter *nondum potui evidenter agnoscere* pro *nondum potuimus evidenter cognoscere* ex nostris MSS. collectionibus XXIV. ac præsertim ex Ratisp. prætulimus. Verbum *potui* etiam apud Sichardum legitur.

5 Libellus, quo doloris sui querimoniam Eutyches ad apostolicam Sedem misit, ipsa est Eutychis ad Leonem ep. 21. Vide adnot. 7. in epistolam præcedentem.

6 Vide not. 1. Quesn.

7 Ita MS. Ratisp. Alias *prædictus*.

8 Sic melius ex eodem codice. Quesnellus *profiteatur se inhærere*. Ceteri editi *profiteatur in hac re se esse decretis*. Cod. Vat. collect. XXIV. hanc eamdem lectionem præferens omittit *se*. *In hac re esse* pro *inhærere* librariorum lapsu scriptum apparet.

9 Optima hæc lectio ex optimo codice Ratisponensi sumta est. Quesnellus ex MS. Grimanico *aliquid diceremus*, & similiter Sichardus: alii editi *aliud disceremus*. Vide not. 2. Quesnelli.

10 Editi ante Quesn. cum Ratispon. & MSS. collect. XXIV. ac exemplo Sichardi *exegit*. Subauditur, *ut de hac causa judicium feram*, quemadmodum ex sequentibus palam colligitur.

11 Quidam editi ante Quesn. *etiam nimio silentio reticeret*: alii *etiam nunc silentio reticeret*. Cod. Vat. collect. XXIV. *deticeret*. Lectionem textus præferunt codd. Grim. & Ratisp.

12 Diem emendavimus ex MS. Ratispon. cum quo concinit Cod. Venetus collect. XII. Eodem nimirum die, quo superior, hæc quoque epistola scripta fuit, & utraque simul Constantinopolim transmissa: unde superioris epistolæ ad Flavianum hic mentio facta est cap. 2. Quesnellus cum Grimanico & aliis editis Leonis *Data die Kalendarum Martii*: vel *ad Kalendas Martii*: in editis autem Conciliorum *Ad Kalendas Maji*.

☞ ADMONITIO

In ſequentem epiſtolam.

1 DUÆ litterarum S. Petri Chryſologi ad Eutychem latinæ editiones prodiere : altera, quæ unicum, ſeu primum tantum caput exhibet ; altera, quæ duo capitula complectitur. Queſnellus cum hanc prolixiorem epiſtolam, & editionem genuinam haberet, quonam fato illa decurtata, & non potius hæc integra inſerta fuerit in Vulgatis S. Leonis editionibus, ſe non aſſequi in notis profeſſus eſt. Ex codicibus autem, qui eam fere decurtatam præferunt, magna inter eruditos exſtitit dubitatio, num ſecundum caput ſincerum, an ſuppoſititium ſit. Omnis autem evaneſcet difficultas, ſi utriuſque editionis originem detegamus. Id ex obſervatione quamplurium codicum, ac ex diſcrimine collectionum, quas diligenter expendimus, nobis innotuit.

2 Editio decurtata, quæ ſola invenitur in Leonis codicibus, & in pleriſque collectionibus, ex collectione Hiſpanica proficiſcitur: nam ex Hiſpanica hæc mutila editio, quæ terminat in verbis, *His omnibus reſpondi, frater, litteris tuis*, manavit in Iſidorianam, ex Iſidoriana autem, quæ frequentior & magis obvia fuit, in collectiones XI. XII. XXI. & XXIII. quarum auctores cum tranſcripſerint quotquot Leonis epiſtolas in Iſidoriana collectione reperere, tranſcripſerunt etiam S. Petri Chryſologi epiſtolam, quemadmodum inter Leoninas in eadem collectione, ſicut & in Hiſpanica, inſerta fuerat. Licet ergo multi ſint codices, & collectiones multæ, quæ decurtatam hujus epiſtolæ editionem præferunt; unica tamen omnium origo eſt, auctor ſcilicet collectionis Hiſpanicæ, in cujus manus ſolum primum epiſtolæ caput perveniſſe, perſpicuum fiet, ſi integræ editionis originem potioris & antiquitatis, & auctoritatis eſſe oſtendamus.

3 Hiſpanica collectione antiquior & majoris auctoritatis profecto eſt collectio epiſtolarum in cauſſa Eutychetis, quæ Actionibus Calchedonenſis Concilii tum in Latinis, tum in Græcis exemplaribus præmiſſæ, aut inſertæ leguntur. Hæc nimirum epiſtolarum collectio, quam in Præfatione decimam ſeptimam appellavimus, Latine erat compacta ſaltem ante medium ſextum ſæculum, quo Ruſticus Romanæ Eccleſiæ diaconus collatis eximiis Græcis codicibus peculiarem eidem operam impendit. Multo autem vetuſtior fuit eadem collectio Græce ſcripta apud Græcos, qui Latinas epiſtolas in cauſſa Eutychis Græca lingua redditas una cum aliis Græcis epiſtolis ad eamdem cauſſam pertinentibus in unum corpus compegerant. Enim vero Græcam hanc epiſtolarum collectionem concinatam fuiſſe inter an. 453. & 455. in Præfatione epiſtolis præmiſſa num. 34. demonſtravimus. Id autem quantum auctoritati tribuat huic collectioni Græcæ, & exinde etiam collectioni Latinæ, quæ ex Græca ducit originem; quantumque propterea hæc collectio præſtet collectioni Hiſpanicæ, nemo non videt. Inter memoratæ vero collectionis Calchedonenſis epiſtolas cum in Latinis, tum in Græcis codicibus integra deſcribitur illa S. Petri Chryſologi ad Eutychem, a coævo utique collectore inſerta: ac idcirco ex antiquitate atque præſtantia hujus collectionis tam apud Græcos, quam apud Latinos receptæ, de integræ ejus epiſtolæ ſinceritate dubitare non licet. Cum Agnellus Ravennas a Bacchinio & a Muratorio editus, poſtremi capitis ejus epiſtolæ ſummam dedit in S. Petri Chryſologi vita, ſi non integram epiſtolam reperit in veteribus Ravennatenſis Eccleſiæ tabulis, certe aliquod vetuſtum exemplar hujuſmodi collectionis Calchedonenſis præ oculis habuit. Cum vero hæc exemplaria rariora fuerint, & non ita multa ex Leone proferant, ut in Iſidoriana ſatis frequenti exhibentur; nihil mirum, ſi poſteriores Leoninarum epiſtolarum collectores hanc epiſtolam non integram, ſed mutilam dedere, uti apud Iſidorum ex Hiſpanica ſuam collectionem derivantem inventa fuit. Hic autem omittendum non eſt duos codices Vaticanos epiſtolarum Leonis a Voſſio memoratos, quos hanc epiſtolam integram continere Queſnellus præſumſit, eodem Voſſio in notatione admonente mutilam exhibere: ſunt enim codices poſteriorum collectionum, quæ ex Iſidoriana dimanant.

4 Unum dubitari poteſt, num hæc epiſtola, quam in laudatis Latinæ collectionis codicibus integram habemus, originalis ſit, an e Græca antiqua verſione Latine reddita fuerit. In memorata Præfatione ſatis manifeſte probavimus, antiquum illum auctorem, qui priſcæ verſioni Concilii Calchedonenſis epiſtolas Latinorum in Græca collectione contentas adjecit, originale Latinum poſuiſſe, quando potuit originale invenire: aliquando vero, cum nullum Latini originalis exemplum ſuppetebat, coactum fuiſſe ex Græca verſione quædam Latinorum documenta Latine reddere, uti accidit quibuſdam epiſtolis Valentiniani, Placidiæ, & Eudoxiæ, nec non epiſtolæ Hilari Diaconi, atque etiam litteris S. Leonis, quemadmodum ſuis in locis notabimus. Hujus verſionis indicium ac veluti generalem regulam in laudata Præfatione illam poſuimus, cum chronica notatio in Græcis codicibus ejuſdem collectionis univerſim omiſſa, in Latinis etiam deſiderari perſpicitur. Quando enim originale Latinum a Latino interprete inventum fuit; eo collectioni inſerto, chronica notatio ſuppleta invenitur. Diſcrimen etiam ſtili, ubi collatis aliis originalibus ejuſdem auctoris lucubrationibus deprehendi poteſt, aliud verſionis argumentum eſt. Hinc autem aliquid interpretationis in Latina integra Petri Chryſologi epiſtola videre nobis videmur. Chronica enim notatio deeſt, & inter ipſum primum ac ſecundum caput nonnulla ſtili diſſimilitudo eluceſcit. Primum caput, quod exhibetur etiam in collectione Hiſpanica, ſatis nitidum & congruum eſt, aliiſque Petri Chryſologi operibus ſtilo

ſimi-

ſimile, adeo ut nonnulla fere verba ejuſdem capitis in ſerm. 145. ejuſdem Chryſologi repetita inveniantur. Enim vero Hiſpanicæ collectionis auctor cum a Calchedonenſi collectione hanc epiſtolam non ſumſerit, exemplari procul dubio Latinæ originis uſus eſt. Alterum vero caput valde implexum, & a priori diſſimile, verſionem e Græco ſapit. Si ipſum Latinum textum utriuſque capitis cum Græco conferas, in priori originale, in poſteriori interpretationem deteges. Hinc in primo capite omnes ſententiæ congrue explicantur, in Græco autem minus exacte redditæ cognoſcuntur: in quo, ut alia omittamus, quæ quiſque obſervare per ſe poterit, originale Chryſologi eſt illud in Latino *Origenes principiorum ſcrutator*, quod ad opus illius *De principiis* refertur: in Græco autem nomen *principiorum* reddendum τῶν ἀρχῶ, redditum fuit τῶν παλαιῶν *antiquorum*, quod interpretem Chryſologi mentem minus aſſecutum oſtendit. E contra in ſecundo capite etſi Græca verſio alicubi difficultatem injicit: planior tamen eſt multo quam textus Latinus, adeo ut hic e Græco perperam ſcripto vel lecto redditus appareat; ac ex Græco nonnumquam explicandus ſit, ut in adnotationibus obſervabitur: quod profecto non originalis Latini, ſed interpretationis indicium eſt.

5 Hoc quidem ſecundum caput, quo Eutychetis epiſtolæ directe reſpondetur potiſſimum eſt; ita ut Chryſologum Eutychi de Flaviani judicio querimoniam moventi, & ejuſdem ſubſidium imploranti, ſolo priori capite generalia continente, quod & omni finali formula caret, reſpondiſſe incredibile ſit. Probabile vero nobis eſt prioris capitis ſtudioſius elaborati manuſcriptum exemplar apud Chryſologum ſuperfuiſſe, quemadmodum iis accidit, quæ diligentiori cura ſcribimus; ex hoc autem exemplo alia ſubinde fuiſſe tranſcripta, quæ in manus Latini interpretis Concilii Calchedonenſis, & auctoris collectionis Hiſpanicæ venerunt. Caput autem ſecundum peculiare pro Eutyche minus ſtudioſe exaratum, ut in familiaribus litteris fere uſuvenit, ſoli autographæ epiſtolæ ad Eutychem miſſæ a Chryſologo additum videri poteſt, ita ut nullum hujus exemplum apud ipſum auctorem, & apud Latinos extiterit, ac ſolum ex Græca, quæ ſtatim in Oriente facta fuit, interpretatione Latinitate donari potuerit. Quidquid vero hac in re probabilius videatur, certe ſecundum hoc epiſtolæ caput, quod in cauſſæ Eutychis potiſſimum ac neceſſarium eſt, & tam antiqua cum Græca, tum Latina verſione comprobatur, in ſuſpicionem ſuppoſitionis adduci nequit.

6 Reſtat ut ſtatuamus de tempore. Jam fere omnes poſt Queſnellum hanc epiſtolam ſcriptam cenſent poſt menſem Majum an. 449. ſiquidem his verbis cap. 2. *ut iis, quæ a beatiſſimo Papa Romanæ civitatis ſcripta ſunt, obedienter attendas*, indicari putant celebrem Leonis epiſtolam 28. ad Flavianum datam Idibus Junii anni ejuſdem, qua de tota Eutychis cauſſa deciſum fuit. In eamdem ſententiam nos pariter tranſivimus lib. 2. Obſervationum in Card. Noriſii opera c. 7. num. 2. Nunc aliam ſententiam inducere cogimur. Omnes enim ex una parte aſſentiuntur, & S. Petrum Chryſologum his litteris reſpondere epiſtolæ Eutychis, & Eutychem eodem tempore, quo ad Leonem ſcripſit, etiam ad Chryſologum dediſſe litteras, quibus eum quoque adverſus Flaviani ſententiam citiſſime præoccuparet. Ex alia autem parte certum eſt, Leonem Februario menſe anni 449. Eutychis epiſtolam accepiſſe, & hac de cauſſa eodem menſe reſcripſiſſe epiſtolas 23. ac 24. Plures conjecturas cum Queſnello exquirere, ut longioris dilationis cauſſæ in reſponſione Chryſologi afferantur, opus non eſt. Etenim prima occaſione hunc reſcripſiſſe ſatis credibile fit ex ipſo contextu, in quo Chryſologus ſe de ipſa cauſſa nihil aliunde inſtructum prodit, niſi ex Eutychis litteris; idque adeo exiliter, ut de Neſtorianiſmo potius, quam de Eutychianiſmo metuiſſe videatur, eaque primo capite obtrudat, quæ ſermone 145. contra Neſtorianam hæreſim Eutychianæ contrariam manifeſtiſſime differit. Id autem non accidiſſet, ſi reſponſionem differens, antea de tota re exactius voluiſſet edoceri, uti Queſnellus in notis conjecit. Enim vero ſi S. Petrus non ſcripſiſſet epiſtolam, niſi poſtquam Romam allata fuiſſent Conſtantinopolitanæ Synodi geſta, in quibus Eutychianus error tam manifeſte detectus, & ipſe Eutyches velut pertinax damnatus fuerat: & niſi poſtquam eidem innotuiſſet Leonis epiſtola, qua Conſtantinopolitanum judicium confirmatum fuit; quomodo ſe ignorare Conſtantinopolitanorum Patrum ſenſum potuiſſet affirmare? *Quid intellexerint, eorum taciturnitate neſcimus*. Quomodo cum Eutyche ita indifferenter egiſſet, ut nec innocentem, nec reum judicarit? Quomodo eum poſt tam ſolemnem condemnationem a Romano etiam Pontifice confirmatam, *dilectiſſimum filium*, *honorantiſſimum*, & *merito honorabilem presbyterum* appellaſſet? Hæc hominem ſtatim reſpondentem, dum rei non eſſet inſtructus, pateſaciunt. Neque repugnant verba, *ut iis, quæ a beatiſſimo Papa Romanæ civitatis ſcripta ſunt, obedienter attendas*. Eutyches enim in ſuis litteris memoraſſe videtur epiſtolam, quam cum aliquot documentis ad Leonem Pontificem dederat. His autem verbis Chryſologus indicare voluit eas litteras, quas Leonem melius inſtructum plenius reddidiſſe, aut brevi redditurum præſumebat. Enim vero ſi has dogmaticas Leonis litteras ille legiſſet, non videtur ſcripturus fuiſſe: *Extra conſenſum Romanæ civitatis Epiſcopi cauſſas fidei audire* (ſeu ex Græco *cognoſcere*, aut *dijudicare*) *non poſſumus*: quæ verba nondum ſibi notam Romani Epiſcopi ſententiam declarant. Igitur hæc Chryſologi epiſtola ſub idem tempus data videtur, quo Leo ſcripſit epiſtolas 23. & 24. ideſt circa Februarium an. 449. Forte idem ille vir, qui Theodoſii atque Eutychis litteras ad S. Leonem attulit, Ravennam etiam cum ejuſdem Theodoſii litteris ad Valentinianum tranſivit, & hac occaſione epiſtolam Eutychis ad Chryſologum detulit. Huic autem Conſtantinopolim revertenti, dum Valentiniani reſponſa referret, Chryſologus tradidit hanc epiſtolam ad Eutychem, ut citius ac tutius traderetur. Certe autem non ſcripſit poſt notitiam actorum in Eutychem, aut definitivo Leonis epiſtolæ, ut in Queſnelli ſententia præſumendum eſt.

EPI-

ANNO CHRISTI 449. * Quæ erat 25. nunc 35. circ. Febr. an. 449.

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XXV. *

Petri Chrysologi Episcopi Ravennatis Ad Eutichem presbyterum. 1

SYNOPSIS.

I. *Jam olim præscriptum esse docet contra errores Incarnationem Verbi impugnantes ; nec discutiendam esse, sed cum honore & timore credendam.*

II. *Suadet Eutychi, ut Romani Pontificis scriptis obedienter attendat, quia Petrus suæ Sedis Rectores dirigens, præstat quærentibus fidei veritatem.*

2 Dilectissimo filio, & merito honorabili Eutychi Presbytero Petrus Episcopus.

A Τῷ ἀγαπητῷ, καὶ ἀξιοτιμήτῳ υἱῷ Εὐτυχεῖ, Πέτρος ἐπίσκοπος Ῥαβέννης.

CAP. I. TRistis legi tristes litteras tuas, & scripta mœsta mœrore debito 3 percurri · quia sicut nos pax Ecclesiarum, Sacerdotum concordia, tranquillitas plebis, 4 gaudere facit gaudio cælesti; ita nos affligit & dejicit fraterna dissensio, præsertim cum talibus oriatur ex caussis. 5 Triginta annis humanæ leges humanas adimunt quæstiones, & Christi generatio, quæ divina lege scribitur inenarrabilis, post tot sæcula disputatione temeraria ventilatur. Quid Origenes principiorum scrutator incurrerit; quomodo Nestorius 6 lapsus sit disputans de naturis, non latet prudentiam tuam. Magi 7 JESUM in cunabulis 8 Deum mysticis muneribus confitentur; & Sacerdotes, quis sit, qui virginali partu de Spiritu sancto natus est, 9 dolenda interrogatione disquirunt: cum vagitum daret JESUS in cunis, 10 *Gloria in excelsis Deo*, cælestis clamat exercitus; & modo, quando *in nomine* JESU *omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, & infernorum*, originis ejus quæstio 11 commovetur? Nos, frater, cum Apostolo dicimus: *Etsi novimus* JESUM *secundum carnem, sed nunc*

Isai. 53. 8.

Matth. 2.

Luc. 2. 14. Philip. 2. 10. 2. Cor. 5. 16.

ΣΤΥΓΝΟΣ ἀνέγνων τὰς συγγράσσω ἐπιστολάς, καὶ τὰ γράμματίσω τὰ συγγραφῆ προσηκόσῃ λύπῃ διέδραμον. ἐπειδὴ ὥσπερ ἡμᾶς ἡ εἰρήνη τῆς ἐκκλησιῶν, ἡ ὁμόνοια τῆς ἱερέων, ἡ γαλήνη τῆ δήμῳ χαίρειν ποιεῖ οὐρανίῳ χαρᾷ, ἕτως ἡμᾶς καταπονεῖ, καὶ καταβάλλει ἡ ἀδελφικὴ διχόνοια· καὶ μάλισα, ὅταν ἐκ τοιούτων ἀναφύηται αἰτίων. τελέχονται ἕτεσιν οἱ B ἀνθρώπινοι νόμοι τὰς ἀνθρωπίνας ἀναξέπασι ζητήσεις. ἡ τῆ Χριστῆ γένησις, ἥτις τῷ θείῳ νόμῳ a ἀνεκδιήγητος γέγραπται, μὴ τοσούτῳ αἰῶνας διαλογισμῷ ἀπονενοημένῳ ἐρεύνᾶται. τί Ὠριγένης ὁ τῆς b παλαιᾶς ἐρευνητὴς ὑπέμεινε, ποίῳ ζόπῳ Νεσόριος ὠλίσθησε διαλογιζόμενος περὶ φύσεων, ἐ λανθάνει τινὰ σὸν σύνεσιν. οἱ μάγοι τὸν Χριστὸν ἐν σπαργάνοις Θεὸν μυστικοῖς δώροις ὁμολόγων· καὶ οἱ ἱερεῖς, τίς ἐστιν ὁ τῷ παρθενικῷ τοκετῷ ἐκ πνεύματος ἁγίε τεχθεὶς, C ἐπιπόνῳ ἐρεύνησει ἐκζητῶσιν. ὅτε βοῶν ἐδίδε ὁ Χριστὸς ἐν τοῖς σπαργάνοις· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ,

ΚΕΦ. α'.

---

a In marg. edit. Rom. ἀνεκδιηγήτως. b Ibid. ἀρχῶν L. c Ibid. λυπηρᾷ ἕρει.

BALLER. NOTÆ.

1 Codd. collect. Hispanicæ, qui hanc epistolam decurtatam præferunt, Synopsis loco addunt: *contra ejus errores, in qua illi apto exemplo respondit.*

2 Ita codd. qui ex Hispanica collect. proveniunt. Exemplaria vero Latina collect. Calchedon. sic: *Dilectissimo & honore digno filio Eutychi presbytero Petrus Episcopus Ravennæ.*

3 Quidam codd. *percucurri*: alii *cucurri*. Figurata locutio Chrysologo familiaris *mœsta mœrore*, quam Græcus interpres apte non reddidit, originale Latinum indicat.

4 Ita ex omnibus MSS. collect. Calchedon. Vulgata lectio *audire facit gaudium cæleste* præfertur in ceteris codd. qui ex collect. Isidori, & ex Hispanica minus emendata profluunt, uti est cod. Vat. 1341. ejusdem collect. Hispanicæ. At codex Vindebon. Hisp. qui puriorem collectionem Hispanicam exhibet, ad lectionem nostram & exemplarium Calchedon. accedit: habet enim *audore facit gaudio cælesti*: ubi alii posteriores librarii non advertentes in voce *audere* deesse solam litteram g, emendandum putarunt *audire facis gaudium cæleste*.

5 Similiter idem Chrysologus in serm. 145. *Humanæ leges intra triginta annos litigiosas omnes interimunt quæstiones: & Christus circa quingentos annos nativitatis suæ caussas præstat, ortus sui lites patitur, status sui sustinet quæstiones.* Singula, quæ sequuntur, in eodem sermone repetita sunt contra errorem Nestorii. Quesnellus pro *triginta* notavit in margine: Al. *decem*, quod nullis in codicibus invenire potuimus.

6 Ita codd. collect. Calchedon. & Vindebon. Hisp. Quesnellus ex MSS. collect Hispanicæ minus emendatæ & Isid. *lapsus est*.

7 Græcus textus τὸν χριστὸν *Christum*, & similiter deinceps ὁ χριστὸς *Christus*, ubi in Latino est *Jesus* non solum in MSS. libris, qui ex Hispanica prodeunt, verum etiam in omnibus Calchedonensibus, quos vel nos vidimus, vel Baluzius consuluit. Hinc autem manifestum fit, hoc caput etiam in MSS. Calchedonensibus ex originali Latino derivatum fuisse, ut in Hispanica, non autem ex Græco Latinitate donatum.

8 Chrysologus serm. 145. in Nestorianos, qui Christum natum *Deum* negabant, similia obtrudit. Quare cum hic perinde voci *Dei*, aliisque insistat, & nihil Eutychianum usquam subindicet, credidisse videtur de Nestoriana hæresi nunc pariter agi, nec contrarium Eutychis errorem detexisse. Similiter S. Leo ep. 34. fatetur se ex solis litteris Eutychis de ipsius erroribus non potuisse quicquam cognoscere, nec intelligere, quo tenderet ejus caussatio, qua de Nestoriana hæresi repullulante querebatur. Id ex solis gestis a Flaviano transmissis cognitum fuit.

9 Quesnellus in margine, *forte dolosa*, quod nulli codices præferunt. Solum in laudato Chrysologi sermone adversus Nestorianos legitur: *Et tu quis sit Jesus, dolosus cognitor nunc requiris?* Post pauca in codd. collect. Calchedon. *vagitus*. 10 MSS. collect. XXI. *gloriam*. Vindebon. Hisp. *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, cælestis* &c.

11 Ita omnes nostri codices Calchedon. etiam Baluzii, & Vat. Hisp. ac ceteri exinde profecti. Quesnellus cum solo nostro Vindebon. Hisp. *movetur*. Mox codd. Calchedon. *Nos, frater carissime, una cum Apostolo* &c.

ANNO CHRISTI 449.

Θεῷ, ὑράνιος ἀνεβόα στρατός· καὶ νῦν, ὅτε ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμπτει, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, τῆς ἀρχαιογονίας αὐτοῦ ζήτησις κινεῖται. ἡμεῖς δὲ, ἀδελφὲ, μὴ τὸ ἀποστόλου λέγομεν· καὶ εἰ ἐγνώκαμεν Χριστὸν κατὰ σάρκα, ἀλλὰ λοιπὸν νῦν οὐ γινώσκομεν. ὅτε δυνάμεθα d ἐφύβεισα ἐρωτᾶν· οἵ τινες κελεύομεθα τιμὴν διδόναι, φόβον ἀποδιδόναι, καὶ ἐκδέχεσθαι, οὐκ ἐρωτᾶν, e τὸν κριτὴν ὁμολογοῦμεν.

A *jam non novimus*. Nec possumus 12 injurioſe replicare, qui jubemur honorem dare, 13 & timorem reddere, & expectare, non discutere, quem judicem confitemur.

ANNO CHRISTI 449.

ΚΕΦ. β'.

Ταῦτα διὰ βραχέων ἀπεκεμνάμην ἀδελφὲ τοῖς σοῖς γράμμασι, πλείονα μέλλων γράφειν, εἰ περὶ ἐμὲ ὁ ἀδελφὸς, καὶ συνεπίσκοπος ἡμέτερος Φλαυιανὸς τινα περὶ τούτου τοῦ πράγματος γράμματι ἔπεμψεν. εἰ γάρ σοι ἀπαρέσκει, ὅτι περ γράφεις, σαυτῷ ἠρῆσθαι τὴν ἀκρόασιν, ἡμεῖς ποίῳ τρόπῳ περὶ τούτων δικάσαι δυνάμεθα, ὃς μή τε ὁρῶμεν διὰ τὴν ἀπουσίαν, καὶ τί ἐνόησαν, τῇ σιωπῇ αὐτῆς ἀγνοοῦμεν; δίκαιος μεσίτης οὐκ ἔστιν, ὃς ἑνὸς μέρους ὅπως ἀκούει, ὡς ἑτέρῳ μέρει μηδὲν φυλάξαι. ἐπὶ πᾶσι δὲ προτρεπόμεθά σε, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ὥστε τοῖς παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πόλεως Ῥώμης γραφομένοις πειθαρχόντως προσέχειν· ἐπειδὴ ὁ μακάριος Πέτρος, ὃς ἐν τῇ ἰδίᾳ καθέδρᾳ καὶ ζῇ, καὶ προκάθηται, δίδωσι τοῖς ζητοῦσι τῆς πίστεως τὴν ἀλήθειαν. ἡμεῖς γὰρ σπουδῇ τῆς εἰρήνης, καὶ τῆς πίστεως ἐκτὸς f συναινέσεως τοῦ Ῥώμης ἐπισκόπου, πίστεως αἰτίας διαγνῶναι οὐ δυνάμεθα. ὑγιαίνουσαν τιμὴν ἀγάπην τὸν σὸν ὁ δεσπότης χρόνῳ g μακροτάτῳ διαφυλάξαι κατηξιώσοι, ποθεινότατε, καὶ ἀξιοτίμητε υἱέ.

14 Hæc breviter reſpondi, frater, litteris tuis; plura reſcripturus, ſi ad me frater & Coepiſcopus noſter FLAVIANUS aliqua de hac cauſſa ſcripta miſiſſet. Si enim tibi diſplicet, quoniam ſcripſiſti 15 electum judicium, nos quomodo de his judicare poterimus, quos neque 16 videmus propter abſentiam, & quid intellexerint, eorum taciturnitate neſcimus? Juſtus 17 mediator non eſt, qui ſic unam partem audit, ut nihil alteri parti reſervet. In omnibus autem hortamur te, frater honorabilis, ut his quæ a beatiſſimo Papa Romanæ civitatis ſcripta ſunt, obedienter attendas: quoniam beatus Petrus, qui in propria Sede 18 & vivit & præſidet, præſtat quærentibus fidei veritatem. Nos enim pro ſtudio pacis & fidei extra conſenſum Romanæ civitatis Epiſcopi cauſſas fidei 19 audire non poſſumus. Incolumem tuam dilectionem Dominus tempore longiſſimo conſervare dignetur, cariſſime & honorantiſſime fili.

CAP. II.

Petrus regit ſuæ Sedis Rectores.

BALLER. NOTÆ.

d Ibid. πεμέργως. L. *e* Ibid. L. ὃν.

f In editis σωέσεως. at in margine per conjecturam σωαινέσεως. Emendationem probarunt noſtri codd. Veneti. Conſonat latinus textus, *extra conſenſum*.

g Ita legendum, ut in MSS. Ven. probat exemplar latinum, ubi legitur, *tempore longiſſimo*. In vulg. χρόνῳ μακρῷ.

12 Ita in MSS. Hiſp. & ceteris ex eadem collectione derivatis. Codd. vero Calched. *injurioſa perſcrutari*. Unus ex his Colbertinus apud Baluzium unius litteræ additamento *injurioſa perſcrutari*, pro quo Surius & alii poſt eum notarunt in margine *injurioſe*; in Conciliis Labbei *curioſe perſcrutari*.

13 Retinuimus lectionem Hiſp. & ceterarum collectionum, quæ ex Hiſpanica hanc epiſtolam tranſcripſerunt. Concinit etiam græca verſio. In MSS. autem Latinis Calchedon. omiſſa particula & habetur *timorem reddere, & expectare, dum non perſcrutandum judicem confitemur*.

14 In Vat. Hiſp. & ceteris cum Queſnello: *His omnibus reſpondi, frater, litteris tuis*: quibus etiam deſinit editio decurtata in iiſdem codicibus. Vindebon. Hiſp. *Hæc in omnibus reſpondi* &c. Lectionem vero MSS. Calchedonenſium, uti meliorem, & integræ epiſtolæ congruentiorem prætulimus.

15 Verus interpres, quem hoc caput e Græco reddidiſſe in Admonitione oſtendimus, legit, ut in editis, ἠρῆσθαι τὴν ἀκρόασιν, & ideo tranſtulit *electum judicium*: quæ ob ſenſum obſcurum & incertum longioris diſputationis occaſionem dedere. Queſnellus in margine notavit Al. *neglectum*. Cum hoc pariter difficile ſit, tum vero in nullis noſtris, aut Baluzii codicibus inventum fuit. Credimus autem procul dubio ſcriptum fuiſſe in Græco ἀνηρῆσθαι τὴν ἀκρόασιν, & ex veteri librariorum lapſu excidiſſe; hinc autem reddendum ex Græco, *ut ſcribis, tibimetipſi ſublatam audientiam*: ſic enim totus hic locus perſpicue intelligitur, & congruit cum epiſt. 21. ad Leonem, in qua Eutyches queſtus eſt, ſuum libellum non fuiſſe in Conſtantinopolitano Concilio ſuſceptum. Similem querelam etiam apud Petrum Ravennatem eum promoviſſe nihil ambigimus, ita ut *ſibi ſublatam audientiam* ſcripſerit.

16 Ita noſtri MSS. codd. & Baluzii. Queſnellus *videmus*, & *intellexerunt*.

17 Queſnellus in margine, Al. *judex*.

18 Ex noſtris codd. & Baluzii addidimus particulam &. Cum hæc Petrus Chryſologus ſcripſerit ante celebrem Leonis epiſtolam 28. adverſus Eutychis errores editam, ut in Admonitione oſtendimus num. 6. quæ hic dicuntur, non ſunt peculiaria pro eadem epiſtola, ac ſi eidem Petro nota jam eſſet, atque probata; ſed generale rincipium, ac ſententiam tum communem & certam indicant, nimirum Petrum adhuc in ſucceſſoribus viventem *præſtare quærentibus fidei veritatem*; & idcirco dogmaticis Romanorum Pontificum decretis eſſe obſequendum.

19 Græci verbi vis *cognoſcere, dijudicare* ſignificat. Ne vero hæc aſſerta a Petro diſciplina, ſingularis aut incredibilis videatur, ſimilem conſuetudinem fuiſſe in Ægypto, *ut nihil abſque ipſo* (Antiſtite Alexandrino) *ageretur ab aliquo ſubjacente Epiſcopo*, teſtati ſunt Ægyptii in Concilio Calchedonenſi Actione 4. tom. 4. edit. Venetæ pag. 1402. idque ex Nicæno canone derivarunt, atque ejuſdem conſuetudinis teſtem appellarunt ipſum Anatolium, qui Alexandrinæ Eccleſiæ Diaconus, vel Presbyter fuerat. Hac quidem diſciplina Ægyptii in Calchedonenſi abuſi ſunt: excuſatione nimirum hujuſmodi ſe ſubtraxerunt a ſubſcribenda Leonis epiſtola, & a parendo Concilio, illud exinde inerentes, Alexandrini Epiſcopi electionem atque ſententiam a ſe exſpectari oportere. Sed ob hunc abuſum diſciplina ipſa negari non poteſt; quæ ſi obtinuit in Epiſcopis Alexandrino ſubjectis; nihil mirum, ſi pariter valuit in Epiſcopis, qui Romano totius Eccleſiæ Primati ſpeciali nomine ſuberant.

ANNO CHRISTI 449.

ANNO CHRISTI 449.

Quæ erat ep. 26. nunc 23. circa Mart. ann. 449.

a EPISTOLA XXVI.*

FLAVIANI secunda ad S. LEONEM Papam.

Epistola FLAVIANI *Episcopi Constantinopoleos scriptam ad Archiepiscopum* LEONEM *veteris Romæ.*

Sanctissimo & beatissimo Patri & comministro LEONI FLAVIANUS in Domino salutem.

CAP. I. PIetate recta verbi veritatis distributione nihil pretiosius Sacerdotibus, sicut nosti, Deo dilectissime. Omnis enim nostra spes & salus, ac promissorum bonorum retributio hinc pendent. Propterea igitur cuncta nobis facienda sunt, omnisque labor suscipiendus pro vera fide iisque quæ a sanctis Patribus expositasunt atque dogmatum loco tradita; quo per omnia & in omnigenis rerum circumstantiis integra hæc & inviolata conserventur atque custodiantur. Necessarium itaque fuit nunc etiam nos, videntes lædi orthodoxam fidem, ac renovari Apollinaris & Valentini hæresim ab Eutyche impio monacho, non despicere; sed palam errorem detegere ad cautelam populorum. Iste enim iste Eutyches absconditum in se pravæ opinionis morbum retinens, nostram infestando mansuetudinem, inverecunde ac impudenter ad multos propriam impietatem deferre ausus est; dicens, ante Incarnationem quidem Salvatoris nostri JESU CHRISTI duas naturas esse, Divinitatis, & humanitatis; post unionem vero unam extitisse naturam: ignarus quid loquatur, ac de quibus affirmet. Neque enim unio duarum naturarum quæ in Christo convenerunt, quemadmodum & vestra novit pietas, proprietates earum in unione confudit; sed manent etiam in unione integræ duarum naturarum proprietates. Adjecit autem & aliam impietatem, ajens, quod ex Maria ortum

A b Ἐπιστολὴ Φλαυιανοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως γραφεῖσα πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Λέοντα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρὶ καὶ συλλειτουργῷ Λέοντι Φλαυιανὸς ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

ΚΕΦ. α. Ἐυσεβείας καὶ τοῦ ὀρθοτομεῖσθαι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας οὐδὲν c τιμιώτερον ἱερεῦσιν, ὡς ἐπίσασαι θεοφιλέστατε. πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, καὶ σωτηρία, καὶ ἀνταπόδοσις τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, ἐντεῦθεν ἐξήρτηται. διά τι τοῦτο, πάντα d ποιητέον ἡμῖν, καὶ πονητέον, ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ τῶν ἐκτεθέντων, καὶ δογματισθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, ἐφ' ᾧ τε διὰ παντὸς καὶ ἐν παντοίαις περισάσεσι πραγμάτων ἀκέραια καὶ ἄῤῥωτα. ταῦτα e διασώζεσθαι καὶ φυλάττεσθαι. ἀναγκαῖον ἦν καὶ ἡμῖν f καὶ νῦν ὁρῶντας ἡμᾶς βλαπτομένους τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ ἀναιρεμένην τὴν g Ἀπολιναρείου, καὶ Οὐαλεντίνου αἵρεσιν παρὰ h Εὐτυχοῦς τοῦ μοναχοῦ, μὴ παριδεῖν· ἀλλ' εἰς τὸ φανερὸν ταύτην ἐκκαλύψαι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν λαῶν. i ἔστι γὰρ οὗτος ὁ Εὐτυχὴς, κεκρυμμένην k ἐν ἑαυτῷ νόσον κακοδοξίας κατέχων, τῆς ἡμετέρας ἐπιεικείας κατιδραμῶν, ἀπηρυθριασμένως, καὶ ἀναισχύντως εἰς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν κατετόλμησε, φάσκων, πρὸ μὲν τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δύο φύσεις εἶναι, l θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν, μίαν φύσιν γεγονέναι· οὐκ εἰδὼς ὃ λέγει, οὐδὲ περὶ τίνων διαβεβαιοῦται. οὐδὲ γὰρ ἡ ἕνωσις τῆς σωματωθείσης m ἐπὶ Χριστῷ δύο φύσεων, ὡς καὶ ἡ ὑμετέρα ἐπίσατε θεοσέβεια, τὰς ἰδιότητας αὐτῶν ἐν τῇ

BALLER. NOTÆ. *a* Hæc epistola, quam post epistolam 22. scriptam ostendimus in Admonitione ad eamdem epistolam 22. Flavianus respondet epistolæ 23. S. Leonis Pontificis. Cum vero in conventu Constantinopoli habito die 13. Aprilis anni 449. Seleucus Episcopus dixerit, epistolam 23. Leonis *ante paucos dies* sibi communicatam fuisse, eidem autem Flavianus respondent dum generale Concilium futurum *vulgabatur*, quod die 30. Martii indictum fuit; idcirco hanc epistolam a Flaviano scriptam putamus circa Martium ejusdem anni 449. antequam illi certa esset indictio Concilii, quod impediri adhuc posse in fine epistolæ insinuat. Hanc epistolam græcam in lucem emisit Joannes Cotelerius tom. I. Monument. Eccl. Græcæ pag. 50. ex MSS. Regiis 1026. & 2610. & exactam ex græco interpretationem adjecit. Quesnellus, qui in prima editione solam antiquam versionem dederat, græcum textum cum interpretatione Cotelerii editioni secundæ inseruit. Duos alios græcos codices Romæ nos nacti sumus, Vat. Græc. 1455. & alium multo antiquiorem monachorum S. Basilii signatum num. XIX. unum præterea Venetum 165. Bibliothecæ S. Marci.

b MS. Bas. ἐπιστολὴ φλαυιανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς λέοντα ἀρχιεπίσκοπον Ῥώμης κατ' Εὐτυχοῦς πρὸ τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου. MS. autem Ven. τοῦ μακαρίου φλαυιανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς λέοντα τὸν ἁγιώτατον τῆς Ῥώμης πάπαν.

c MS. Ven. προτιμώτερον ἱερέως θεοῦ.

d MSS. Bas. & Ven. πονητέον ἡμῖν καὶ ποιητέον.

e Cod. Ven. διασώζεσθαί τε καὶ διαφυλάττεσθαι.

f Addidimus καὶ νῦν ex MSS. Basil. & Ven. (in quo postremo deest ὦν) quæ voces etiam in antiqua versione exhibentur. In marg. edit. Cotel. *Al.* καὶ νῦν.

g In marg. edit. Cotel. *Al.* Ἀπολιναρίου.

h Ita ex codd. Bas. & Ven. Vulg. Εὐτυχοῦς τοῦ δυσσεβοῦς. Et in marg. Cot. *Al.* μοναχοῦ. Hæc lectio, quæ conditionem Eutychis ac genus vitæ exprimit, antiquæ versione confirmatur.

i MS. Bas. αὐτὸς γὰρ Εὐτυχὴς. Edit. Cotel. in marg. *Al.* αὐτὸς γὰρ ὁ.

k In MS. Ven. ἐν ἑαυτῷ δόξαν κακὴν ἔχων.

l Cod. Bas. θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος. *m* MSS. Ven. ἐπὶ Χριστοῦ.

ANNO CHRISTI 449.

τῇ ἑνώσει σωέχειν· ἀλλὰ μένουσι ϗ ἐν τῇ ἑνώσει ἀκέραιοι τῆς δύο φύσεων αἱ ἰδιότητες. n προσετίθει δὲ ϗ ἑτέραν δυασέβειαν, φάσκων, τὸ ἐκ Μαρίας σῶμα γεγόμφυον τῷ κυρίῳ, μὴ εἶναι τῆς ἡμετέρας οὐσίας, μηδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ φυράματος· ἀλλ' ἀνθρώπινον μὲν αὐτὸ ο ἀποκαλεῖ, οὐ μὴν ἡμῖν ὁμοούσιον, οὐδὲ τῇ τεκούσῃ αὐτὸν κατὰ σάρκα. Καὶ ταῦτα, τῆς ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένων παρὰ τῆς ἁγίας ϗ οἰκουμενικῆς συνόδου, ἐπὶ τῇ γραφείσῃ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν δυασεβῆ, ϗ καθημένου Νεστόριον ἐχόντων ῥητῶς ὡς. ὅτως διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἑνότητα τῷ ἀληθινῷ p συνελθεῖσαι φύσεις· εἷς δὲ ἐξ ἀμφοῖν Χριστὸς ϗ υἱός· οὐχ ὡς τῆς φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν· ἀποτελεσασῶν δὲ q μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, r θεότητός τε, ϗ ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου, ϗ ἀπερινοήτου πρὸς ἑνότητα συνδρομῆς. s ϗ τοῦτο ὑ λέληθε τῷ σῷ ὁσιότητι, ἐντυχοῦσαν πάντως τοῖς ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένοις ὑπομνήμασιν. ἅτινα παρ' ὑδὲν ἐθέμεθ ὁ αὐτὸς Εὐτυχὴς οἴεται μὴ δώσειν δίκην τῷ ὀφειλομένῃ παρὰ τῆς ἁγίας ἐκείνης ϗ οἰκουμενικῆς συνόδου. t διά τοι ταῦτα πολλῶν τῆς ἀκεραιοτέρων ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γεγομφώσης διαλέξεως παραβλαπτομένων εἰς τὸν τῆς πίστεως λόγον, κατηγορηθέντα αὐτὸν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Εὐσεβίου, ϗ ἀπαντήσαντα εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον, ϗ οἰκείᾳ φωνῇ u τὸ ἴδιον φρόνημα ἐκκαλύψαντα, ἀλλόξιον ὑπάρχοντα x τῆς ὀρθῆς πίστεως, καθείλομεν, ὡς διδάξει τῷ ὑμετέραν ὁσιότητα y πάντα ἐπ' αὐτῷ πεπραγμένα ὑπομνήματα, ἃ ϗ ἀπεστείλαμεν μετὰ τούτων ἐμῶν τῶν γραμμάτων. z δίκαιον δὲ ϗ τοῦτο, ὡς ἡγοῦμαι, διδαχθῆναι ὑμᾶς, ὡς ὅτι περ ὁ αὐτὸς Εὐτυχὴς ὑποσὰς δικαίαν, ϗ κανονικὴν καθαίρεσιν, ϗ ὀφείλων κἂν τοῖς δευτέροις ἰᾶσθαι τὰ πρότερα, ϗ διὰ μετανοίας ἀκεραίας, ϗ δακρύων παλλῶν τὸν θεὸν ἐξιλεώσασθαι, ϗ τῷ ἡμετέραν καρδίαν aa σφοδρῶς λελυπημένῳ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ πτώσει, διὰ μεταμελείας ἀληθοῦς θεραπεῦσαι· ὃ μόνον τοῦτο οὐ πεποίηκεν, ἀλλὰ γὰρ ϗ διὰ πάντων bb διαταράξαι τῷ παρ' ἡμῖν ἁγιωτάτῳ ἐκκλησίαν ἐσπούδασε· προθέματι προτιθεὶς δημοσίᾳ, ὕβρεω ϗ λοιδορίας ἀνάμεσα· προσεπιτοῦτοις ϗ δεήσεις ἐπειδὰς τῷ εὐσεβεστάτῳ, ϗ φιλοχρίστῳ ἡμῶν βασιλεῖ, ϗ αὐτοῖς πεπληρωμένας ἀλαζονείας ϗ προπηλακισμῶν, διὰ πάντων τοὺς θείους cc καταπατῆσαι κανόνας πειρώμενος, ἀλλὰ τούτων οὐ-

ANNO CHRISTI 449

A est corpus Domini, non esse nostræ substantiæ, neque humanæ materiæ; sed humanum quidem illud appellat, non tamen consubstantiale nobis, nec ei quæ illum peperit secundum carnem. Atque hæc cum acta Ephesi a sancta & œcumenica Synodo, in epistola scripta ad impium & depositum Nestorium, sic ad verbum habeant: *Quod diversæ quidem, quæ ad unitatem veram convenerunt naturæ; unus autem ex ambabus Christus & Filius. Non quasi naturarum discrimen sublatum fuerit per unionem; sed potius quia nobis perfecerunt unum Dominum Jesum Christum eadem naturæ Divinitatis, & humanitatis, per ineffabilem & incomprehensibi-*
B *lem ad unitatem concursum.* Et hoc non latet Sanctitatem tuam, cum omnino legerit quæ Ephesi confecta sunt gesta. Quæ nihili pendens idem Eutyches, putat se non daturum pœnas per sanctam illam & œcumenicam Synodum definitas. Itaque propter hæc, cum multi e simplicioribus per ejus disceptationem læderentur in doctrina fidei, eum accusatum a religiosissimo Episcopo Eusebio, & occurrentem ad sanctum Concilium, propriaque voce quid ipse sentiret Patribus Synodi detegentem, ut qui alienus sit a recta fide deposuimus, prout Sanctitatem vestram docebunt cuncta super eo confecta acta; quæ & misimus cum hisce nostris lit-
C teris. Æquum porro est, mea quidem sententia, ut hoc quoque edoceamini, quod Eutyches idem justæ & canonicæ depositioni subjectus, cum debuisset saltem secundis curare priora, necnon per exactam pœnitentiam multasque lacrymas Deum placare, & cor nostrum valde in lapsu ejus contristatum, vera resipiscentia delinire; non solum id non fecit, quin immo per omnia connisus est sanctissimam hujusce loci Ecclesiam conturbare; tabulas publice proponens, contumeliarum & maledictorum plenas; & insuper hæc preces offerens piissimo & Christi amantissimo nostro Imperatori, easque arrogantia & petulantia refertas, in omni-
D bus divinos Canones conculcare tentans. Verum his ita ex consecutione peractis, redditæ nobis sunt litteræ Sanctitatis vestræ, per Comitem omni admiratione dignum PANSOPHIUM: ex quibus edocti sumus, eumdem Eutychen libellos ad vos misisse plenos fallacia & astu, dicentem se tempore Judicii libellos Appellationis tradidisse nobis & sanctæ Episcoporum tunc præsentium Synodo, atque appellasse ad vestram Sanctitatem: quod nequaquam ab eo factum est, sed hac quo-

BALLER. NOTÆ

π In marg. Cotel. Al. προθαναι. MS. Ven. ἀποκαλεῖ.

ρ Vulg. mendose σωεχθῆσαι. Cotelerius per conjecturam in margine, *forte* σωαχθῆσαι, *vel* σωενεχθῆσαι. Hanc veram lectionem probavit cod. Basil. q MS. Bas. caret voce μᾶλλον.

r Sic elegantius ex eodem cod. Bas. addito π' quod in editis deerat.

s Græcis auribus hæc quoque lectio MSS. Basil. & Ven. ut putamus, magis placebit, quam vulgata, ϗ τῶν ὑκ ἔλαθε. t MS. Bas. διαὶ ταυτα. Mox deest ὑπ' ante αὐτοῦ in Cod. Ven.

u Antea legebatur τὸ ἴδιον φρόνημα αὐτοῖς ἐκκαλύψαντα. Abest αὐτοῖς a MSS. Bas. & Ven. ac abesse debet, quo enim referatur? Nec vetus Latina versio agnoscit, *& voce sua propriam sectam retegentem*. Cotelerius in sua versione, ut sensum exponeret, vocem αὐτοῖς reddidit, non *ipsis*, sed *Patribus Synodi*, cum tamen patres in Græco non nominentur.

x MS. Bas. τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. y MS. Ven. πάντα τὰ ἐπ' αὐτῷ πεφ.

z MS. Bas. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι ϗ τοῦτο. In MS. Ven. solum omittitur ὡς.

aa MS. Bas. σφόδρα· Paullo post pro διὰ μεταμελείας idem codex διὰ μετανοίας.

bb MS. Bas. παράξαι· & post pauca pro προτιθεὶς habet προθεὶς· & loco πρὸς ἐπὶ πάσης habet πρὸς ἐπὶ πάτρι.

cc In marg. edit. Cotel. Al. καταπατῶν· & mox pro πειρώμενος in eodem margine Al. ϗ πάσης ἀληθείας καταπαιρόμενος: cujus lectionis vestigium aliquod extat in MS. Bas. τῆς θείας κανόνας, καπὰ πάσης ἀπειρώμενος.

ANNO CHRISTI 449.

quoque in parte fefellit, velut pater mendacii, se vestris auribus subrepturum arbitratus. Commotus igitur, sanctissime Pater, ob omnia quæ ausus est, & propter ea quæ adversus nos sanctissimamque Ecclesiam facta sunt atque fiunt, solita fiducia utere, sicut Sacerdotio convenit, & vindicans communem rem sanctarumque Ecclesiarum compositionem, dignare per proprias quidem litteras suffragari depositioni canonice adversus eum factæ; confirmare vero & piissimi Christumque amantis nostri Imperatoris fidem. Res namque solo indiget ex vobis impulsu atque subsidio, quod per vestram prudentiam ad tranquillitatem & pacem cuncta statim translaturum est. Sic enim & quæ insurrexit hæresis, & ob eam excitatus tumultus facile cessabit, Deo cooperante, per vestras sacras litteras: prohibebitur vero & quæ evulgatur futura esse Synodus; ut ne sanctissimæ totius orbis Ecclesiæ perturbentur. Omnem quæ tecum est fraternitatem, ego, quique mecum sunt, salutamus. Sanus in Domino ac pro nobis orans, doneris nobis, Deo dilectissime & sanctissime Pater.

A τῳ παρακολουθησάντων, γράμματι ἡμῖν ἀπεδόθη τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος, διὰ τὸ θαυμασιωτάτῳ κώμητος Παυσοφίᾳ, δι' ὧν ἐδιδάχθημεν, ὡς ὁ αὐτὸς Εὐτυχὴς λιβέλλους ἐξαπέστειλεν ὑμῖν πεπληρωμένους πάσης ἀπάτης, καὶ πανουργίας, ἐν τῷ καιρῷ τῆς κρίσεως λιβέλλους ἐπιδεδωκέναι ἐκκλήτους ἡμῖν τε, καὶ τῇ ἁγιᾳ συνόδῳ, καὶ ἐπικαλέσασθαι τὴν ὑμετέραν ὁσιότητα· ὅπερ οὐδαμῶς παρ' αὐτοῦ γέγονεν· ἀλλ' καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος διεψεύσατο, dd οἷα δὴ πατὴρ ὢν τῆς ψεύδους, συναρπάσαι τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς οἰόμενος. B συγκινηθεὶς οὖν, ὁσιώτατε πάτερ, διὰ πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ τολμηθέντα, καὶ διὰ τὰ εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ee γενόμενά τε καὶ λεγόμενα, παῤῥησίασαι συνήθως κατὰ τὸ πρέπον τῇ ἱερωσύνῃ. καὶ οἱ χειρογράφους τὸ κοινὸν ff σφράγισμα, καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν κατάστασιν, συμψηφήσασθαι μὲν τῇ γνωμοσύνῃ κατ' αὐτοῦ κανονικῶς καθαιρέσει, δι' οἰκείων γραμμάτων κατιξίωσον· στηρίξαι δὲ καὶ τὴν τοῦ θεσπεσίου, καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως πίστιν. μένης γὰρ τὸ σφράγισμα δεῖται τῆς παρ' ὑμῶν ῥοπῆς C καὶ ἀντιλήψεως, ὀφειλούσης διὰ τῆς οἰκείας gg συναινέσεως εἰς γαλήνην, καὶ εἰρήνην hh πάντα μετασκευάσαι. οὕτω γὰρ καὶ ἡ ἐπαναστᾶσα αἵρεσις, καὶ ἡ δι' αὐτὴν ταραχὴ, θᾶσσον καταργηθήσεται, τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος, διὰ τῶν ὑμετέρων ἱερῶν γραμμάτων· κωλυθήσεται δὲ καὶ ἡ θρυλλουμένη ii γίνεσθαι σύνοδος, ὥστε μὴ τὰς ἁπάντων χόσε ἁγιωτάτας ἐκκλησίας διαταραχθῆναι· πᾶσαν τὴν σὺν σοὶ ἀδελφότητα, ἐγώ τε & οἱ σὺν ἐμοὶ kk προσαγορεύομεν. ἐρρωμένον σε κυρίῳ, καὶ ὑπερεύχομαι ἡμῶν, ll χαριτωθῇ ἡμῖν, θεοφιλέστατε, & ἀξιώτατε πάτερ.

D

ANNO CHRISTI 449.

EJUSDEM EPISTOLÆ FLAVIANI

antiqua Versio. 1

SYNOPSIS.

I. *Partes Episcopi explicat. Errorem Eutychis exponit.*
II. *Quænam acta sint contra ipsum in Synodo.*
III. *De mentita appellatione Eutychis ad apostolicam Sedem. Damnationis ejus confirmationem petit.*

Sanctissimo & beatissimo Patri & Consacerdoti Leoni Flavianus in Domino salutem.

CAP. I. Duo maxime in Episcopo requisita.

Pietate & recta prædicatione verbi veritatis nihil honorabilius Sacerdotibus, sicut nosti, Deo amantissime. Omnis enim E nostra spes atque salus & retributio promissorum bonorum in his est. Propterea omnia facienda a nobis sunt, & laborandum pro vera fide, & expositionibus dogmatibusque sanctorum Patrum: quatenus per omnia & inter omnes concussiones rerum integra hæc

---

BALLER. NOTÆ.

dd Ex MS. Bas. addidimus δὲ particulam expletivam, Græcis non infrequentem, cum præsertim eamdem in uno codice invenerit Cotelerius, qui idcirco notavit in margine, *Al.* οἷα δή. Mox vocem ὢν idem monuit alias deesse.

ee Ita cod. Basil. Nescimus autem cur Cotelerio magis placuerit γνώμωσί τε καὶ γινόμενα, & lectionem a nobis receptam ac in alio codice ab eodem inventa in marginem rejecerit. De præteritis enim sermo præcesserat, διά τε τούτων παρ' αὐτοῦ πλημμελήματα. Inficiari tamen non possumus lectioni a Cotelerio adoptatæ suffragari versionem antiquam, *facta sunt atque fiunt*. Mox in cod. Ven. παῤῥησιάσασθαι σωφρόνως καὶ κατά, &c.

ff Cod. Bas. delet σφράγισμα. Post pauca idem Cod. κανονικῇ καθαιρέσει.

gg Vulg. σωτήριος. Melius cod. Ven. & alius Cotelerii notatus in margine: quorum lectionem expressit vetus interpres, *consensu proprio*. Concinit & MS. Bas. in quo σωτηρίους perperam scriptum est pro σωφανίστους.

hh Lectionem hanc optimam & verissimam acceptam referas MSS. Bas. & Veneto. Ab alia vulgatorum παρ' αὐτοῦ μετασκευάσαι quid elici queat bonæ phrasis, haud sane videmus. Consonat emendationi antiqua versio *cuncta perducere*. In marg. etiam edit. Cotel. *Al.* πάντα.

ii MS. Ven. γενέσθαι. Idem paullo post ἁπάντων χόσε pro ἁπανταχόσε.

kk Cod. Ven. πλεῖστα προσαγορεύομαι.

ll Ita omnino legendum cum MSS. Bas. & Ven. Antiqua versio, *doneris nobis*. χαριτωθῇ ἡμῖν editorum repudiandum. In margine etiam editionis Cotelerianæ lectionem nostram ex alio MS. adnotatam invenies. Mox καὶ ἀξιώτατε deest in cod. Bas. & in alio Cotelerii, qui notavit in marg. *F.* ἁγιώτατε.

1 Hæc versio in MSS. collect. XVII. Calcedonensis invenitur, & exinde manavit in codd. collect. XXII. cui epistolæ collectionis Calcedonensis additæ fuerunt.

ANNO CHRISTI 449.

hæc & inviolata ſerventur & cuſtodiantur. Neceſſarium itaque fuit nunc, etiam videntes nos lædi orthodoxam fidem, & renovari Apollinaris, & Valentini hæreſes ab Eutyche monacho, non hoc deſpicere, ſed in aperto hoc pro cautela populi revelare. Iſte enim, 2 iſte Eutyches abſconditum in ſe languorem malæ ſectæ retinens, inſiliens noſtræ manſuetudini, inverecunde & imprudenter in multos impietatem propriam præſumpſit inferre, dicens: *Ante inhumanationem quidem Salvatoris noſtri* JESU CHRISTI *duas naturas eſſe, Divinitatis & humanitatis*; 3 *poſt unitatem vero, unam naturam factam*: neque ſciens quod dicit, neque de quibus affirmat. Neque enim unitas convenientium in Chriſto duarum naturarum, 4 ſicut & veſtra religioſitas novit, proprietates ſuas in unitate confudit, ſed manent in unitate perfectæ naturarum proprietates. Adjecit autem & aliam impietatem, dicens: 5 *Corpus, quod ex Maria factum eſt, Domini non eſſe noſtræ ſubſtantiæ, neque humanæ conſparſionis*; *ſed humanum quidem illud vocat, non tamen nobis conſubſtantiale, neque genitrici ejus ſecundum carnem.*

Error Eutychis.

CAP. II.

Et hæc ajebat, cum in geſtis Epheſi habitis a ſancto & univerſali Concilio, in epiſtola ſcripta ad impium damnatumque Neſtorium aperte ſic habeatur: *Quia diverſæ quidem ad unitatem veram concurrere naturæ*; *unus autem* 6 *ex ambabus Chriſtus & Filius: non tamquam naturarum differentia ſit peremta propter unitatem, ſed potius effecerit nobis unum Dominum* JESUM CHRISTUM, *Divinitatis, & humanitatis* 7 *per ineffabilem & inintelligibilem ad unitatem concurſionem*. Et hoc non latet tuam Sanctitatem, dum omnino legerit geſta, quæ Epheſi ſunt confecta. Quæ pro nihilo ponens idem Eutyches arbitratur, non ſe daturum pœnam præfinitam a ſancto illo & univerſali Concilio: quoniam per hæc multi ſimpliciores ex ejus eloquiis in fidei ſermone læduntur. Accuſatum vero eum a reverendiſſimo EUSEBIO, & occurrentem in ſanctum Concilium, & voce ſua ſectam propriam retegentem, alienumque exiſtentem a recta fide damnavimus, ſicut docebunt veſtram Sanctitatem omnia, quæ ſuper eo ſunt geſta, quæque direximus cum noſtris his litteris. Juſtum autem eſt & hoc vobis, ſicut arbitror, intimari: quia idem Eutyches paſſus juſtam canonicamque damnationem, cum debuiſſet ſecundis ſalvare priora, & per pœnitentiam perfectam multaſque lacrymas placare Deum, noſtrumque cor vehementer contriſtatum in ejus ruina, per veram ſanare pœnitentiam: non ſolum hoc non fecit; ſed etiam per omnia conturbare ſanctam, quæ apud nos eſt, Eccleſiam feſtinavit, propoſitiones injuriarum publice ponens & maledictionibus plenas; ſuper hæc & preces offerens piiſſimo 8 & Chriſti amantiſſimo noſtro Imperatori, & eaſdem arrogantia & petulantia plenas, per omnia divinas regulas conculcare conatus.

Ep. S Cyrilli ad Neſtorium act. Conc. Epheſini. part. 1. c. 8.

Eutychis accuſator.

ANNO CHRISTI 449.

Sed his ita 9 ſecutis, litteræ nobis datæ ſunt veſtræ Sanctitatis per admirabilem Comitem PANSOPHIUM, per quas ſumus edocti, quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate, dicens: Judicii tempore libellos ſe dediſſe Appellationis & nobis, & hic convenienti ſancto Concilio: & appellaſſe veſtram Sanctitatem. quod nequaquam ab eodem factum eſt; ſed etiam 10 in hac parte mentitus eſt, 11 tamquam per fallaciam mendacii ſubrepere ſe ſanctis veſtris auribus putans. Commotus itaque, ſanctiſſime Pater, in his omnibus, quæ ab eo præſumta ſunt, & ob ea quæ in nos & ſanctiſſimam Eccleſiam facta ſunt atque fiunt, 12 conſuete fiducialiter age, ſecundum quod Sacerdotio competit, propriamque faciens communem cauſſam & ſanctarum Eccleſiarum diſciplinam, ſimul decernere 13 in damnationem adverſus eum regulariter factam, & per propria ſcripta dignare; confortare autem & piiſſimi & Chriſto amantiſſimi noſtri Imperatoris fidem. Cauſſa enim eget ſolummodo veſtro ſolatio atque defenſione, qua debeatis conſenſu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæreſis quæ ſurrexit, & turbæ quæ 14 propter eam factæ ſunt, facillime deſtruentur, Deo cooperante per veſtras ſacratiſſimas litteras. Removebitur autem & Concilium quod fieri divulgatur: quatenus nequaquam ubique ſanctiſſimæ turbentur Eccleſiæ. Omnem quæ vobiſcum eſt fraternitatem ego, & qui mecum ſunt, ſalutamus. Incolumis in Domino, & orans pro nobis, doneris nobis religioſiſſime & ſanctiſſime Pater.

CAP. III.

Eutychis fallacia.

Epiſtolæ Rom. Pontif. hæreſes facillime deſtruunt.

EPI-

BALLER. NOTÆ.

2 Ex noſtris codd. & Baluzii ſupplevimus repetitionem vocis *iſte*, quam & Græcus textus approbat.

3 Sic omnes codices. Vulgati in margine *poſt unitionem*. Ceterum *unitatem* dictum frequenter pro *unitionem*, quæ in Græco ſignificatur.

4 Locus a Queſnello recte emendatus ex codice Thuaneo, cum antea ſine ullo ſenſu legeretur, *ſicut una re proprietates*. Hanc emendationem non tam Baluzii & noſtri codices, verum etiam Græcus textus confirmat. Dein *in unitate perfecta* cod. Chig.

5 Sic iidem veteres codices. Vulgati Editorum arbitrio *Corpus Domini, quod ex Maria factum eſt, non* &c. ac mox *conſperſionis*. Antiquam lectionem emendare noluimus.

6 Ita ex antiquiſſimo Veronen. coll XVII. cui & Græcus textus reſpondet. Alii codd. cum Queſn. *ex ambobus Chriſtus Dei filius*. In editis Concilior. *ex ambabus Chriſtus Dei filius*.

7 Queſnellus omiſit *per*: in omnibus autem quinque noſtris codd. legitur.

8 Cod. Veron. & *chriſtianiſſimo*.

9 Queſnel. cum edit. Concilior. *geſtis*. Omnia & noſtra & Baluzii exemplaria prætulimus.

10 Quidam codd. & editi ante Queſn. poſt *etiam* addunt Θ.

11 „ Legebat interpres ὡς ἀπάτης ψευδοῦς, cum ſit in textu εἰς (nos adjecimus δι') ψευδῆ ὡς ἀπάτης ψευδοῦς, „ *velut pater mendacii exiſtens*. “ Hæc Cotelerius.

12 Ita omnes codd. Queſn. cum editis Concilior. *pro confueta fiducia fiduciaſiter age*.

13 Cod. Chig. & in margine edit. Concilior. *in damnatione adverſus eum regulariter facta*. Edit. Concil. *damnationem* ſine præpoſitione *in*.

14 Editi & plerique codd. *propter eum*. Emendavimus ex antiquiſſimo MS. Veronen. cui & Græcus textus cohæret.

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XXVII.*

* Al. XXII. Quæ autem antea 27. erat, nunc 31 21. Maji an. 449.

1 Ad Flavianum Episcopum Constantinopolitanum.

SYNOPSIS.

Flavianum de receptis ejus litteris monet: gesta per eum adversus Eutychem laudat: sollicitudinem suam spondet.

Leo Flaviano Episcopo Constantinopolitano.

PErveniſſe ad nos tuæ dilectionis 2 epiſtolas, ut primum venientis filii noſtri honorabilis viri Rodani opportunitatem reperimus, indicamus; quæ nos de cauſſa facerent certio-

A res, quam apud vos pravo dolemus errore commotam. Quoniam aliter de fide, quam convenit, hic qui dudum religioſi videbatur propoſiti eſſe, ſentiret: quem a traditione catholica non decuerat deviare: ſed in eadem quæ tenetur ab omnibus, credulitate perſiſtere. Verum de hac re 3 plenius per eum, qui ad nos tuæ dilectionis portavit epiſtolas, reſcribimus: ut fraternitatem tuam, quid de tota cauſſa conſtitui debeat, inſtruamus. Non enim patiemur aut illum in ſuæ perſuaſionis pravitate perſiſtere, aut dilectionem tuam, quæ zelo fidei, pravo & ſtulto reſiſtit errori, diutina adverſæ partis impugnatione turbari. Supradictum vero filium noſtrum, per quem has epiſtolas dedimus, hac volumus qua dignum eſt affectione ſuſcipias, & eo ad nos remeante reſcribas. Data duodecimo Kalendas Junias Astu-

B rio & Protogene Coſs.

ANNO CHRISTI 449.

BALLER. NOTÆ.

1 Edita fuit hæc epiſtola a Queſnello ex codice Grimanico, eamque nullibi in noſtris MSS. reperire potuimus.
2 Intelligit epiſtolam 22. quam primo ſcriptam a Flaviano in Admonitione eidem præmiſſa oſtendimus.
3 Nimirum ſequenti epiſtola 28.

ADMONITIO

In epiſtolam ſequentem.

1 INter omnia Romanorum Pontificum decreta fidei, celeberrima eſt ſequens S. Leonis ad Flavianum epiſtola, qua tota de Incarnatione controverſia exacte diſcuſſa ac definita, contrariiſque Neſtorii & Eutychetis erroribus proſcriptis, catholica doctrina ita accurate ne dum ſententiis, ſed etiam vocibus declarata invenitur, ut *quidquid in ea ſcriptum eſt, ex apoſtolica* Ep. 23. *& evangelica probetur ſumtum eſſe doctrina*. Jam S. Flavianus, cui explorata erat apoſtolicæ Sedis auctoritas, præmonuerat, rem hanc, Eutyche poſt Conſtantinopolitanum judicium turbas commovente, *ſolo indigere* pontificio *impulſu atque ſubſidio*, quo *cuncta ad tranquillitatem & pa-* Ep. 26. *cem ſtatim transferrentur*. Enimvero ut primum tranſmiſſa in Orientem, poſt Epheſinum latrocinium, in quo per fraudem & vim ſuppreſſa fuerat ne legeretur, in lucem edita eſt, mox ſuſcepta & ſubſcripta fuit ab omnibus, ità ut haberetur univerſim tamquam regula fidei, ac veluti lydius lapis, ex quo catholici ab hæreticis diſcernerentur. Ita porro apparuit pontificiam definitionem ſufficere, nec opus eſſe generali Concilio, ut Flavianus etiam monuerat; cum Ep. 26. etiam ſine Concilio, & antequam haberetur Synodus Calchedonenſis, tota Eccleſia illam ſuſceperit, eidemque Epiſcopi ſuas ſubſcriptiones appoſuerint, non ut vim & auctoritatem illi adjicerent; ſed ut ſe catholicos probarent, & ne, ſi renuerent, hæretici haberentur. Jam enim vulgatum fuerat, quod poſtea omnes *reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt* in Calchedonenſi act. 4. pag. 1403. *Qui non conſentit epiſtolæ ſanctiſſimi Epiſcopi Leonis, hæreticus eſt*. Porro in eodem Concilio, quo Epheſini latrocinii geſta reſcindenda erant, maximis cum laudibus ſuſcepta fuit act. 2. & 4. eoque honore habita, ac ſi ab ipſo Petro edita fuiſſet: quod & antequam ederetur, Petrus Chryſologus apoſtolicæ auctoritatis callentiſſimus, obſervandum, ac tenendum prædixerat epiſt. 25. Nihil pro apoſtolicarum definitionum auctoritate illuſtrius hoc totius Eccleſiæ ac generalis Synodi teſtimonio, quod Petrum in ſucceſſoribus viventem & loquentem agnoſcit. In Romana Synodo ſub Gelaſio pronuntiatum fuit anathema, ſi quiſpiam de hujus epiſtolæ textu *uſque ad unum jota diſputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit*. Et t. 4. Concil. S. Gregorius lib. 6. ep. 2. *Si quis contra harum quatuor Synodorum fidem, & contra ſanctæ me-* Ven. edit. *moriæ Leonis Papæ tomum atque definitionem aliquid umquam loqui præſumit, anathema ſit*. pag. 387.

2 Hinc in fidei profeſſionibus nihil frequentius, quam poſt generalia Concilia hujus epiſtolæ doctrinam profiteri. Apud Orientales, ubi Eutychis hæreſis turbas excitaverat, hæc conſuetudo primum inducta, ut liquet inter cetera ex aliquot epiſtolis Hormiſdæ, ex epiſtola Petri Diaconi ad Fulgentium, & ex Concilio Apamenſi an. 535. Idem mos etiam ad Occidentales tranſivit, & diu etiam obtinuit. Vide profeſſionem Adelberti Epiſcopi Morinenſis ad Hincmarum Remenſem ex Sirmondo editam tom. 10. Concil. Venetæ editionis p. 1388. & ſponſionem Epiſcoporum provinciæ Aquilejenſis ad Paulinum Patriarcham e MS. Vat. 1322. editam a Patre Bernardo de Rubeis in *Monumentis Eccleſiæ Aquilejen.* ad an. 801. pag. 380. Cum S. Amatus Abbas jam moriturus profeſſionem fidei edere vellet, hanc epiſtolam ad ſe afferri, & ſibi legi juſſit, *quoniam in ipſa pleniſſima ratio fidei catholicæ continetur*, quemadmodum tradit ejus Vitæ auctor n. 24. tom. 2. Sæcul. Benedictini II. pag. 126.

3 Inter divina officia olim in Romana Eccleſia tempore Adventus publice legebatur hæc epi-

epiſtola, unde eam deſcriptam invenimus in Lectionariis, quæ uſui erant Baſilicæ Vaticanæ, nec non in alio vetuſtiſſimo, quod ad SS. Philippi & Jacobi Baſilicam pertinebat. Hinc in Ordine Romano XI. apud Mabillonium, qui a Benedicto Canonico Baſilicæ S. Petri ſæculo XII. ſcriptus fuit, in Dominica III. Adventus habetur: *Deinde Epiſcopi legunt quartam & quintam lectionem de epiſtola S. Leonis Papæ miſſa Flaviano Epiſcopo de Incarnatione Domini contra Eutychen hæreticum*. Idipſum in aliis Italiæ Eccleſiis receptum didicimus ex quampluribus MSS. Lectionariis aliarum urbium, quæ eamdem epiſtolam aliis atque aliis diebus eodem Adventus tempore exhibent. Ex MS. bibliothecæ Regiæ Queſnellus collegit, idem olim factitatum eſſe in Galliarum Eccleſiis, quod confirmari poteſt ex Lectionario S. Benigni Divionenſis, quo Chiffletius uſus eſt, cum eamdem epiſtolam edidit in calce operum Vigilii Tapſenſis, nec non ex monumentis Gallicanis, quæ a P. Martene laudantur *de antiquis Monachorum Ritibus* lib. 3. c. 2. Ex hujuſmodi autem Lectionariis traducta fuit in aliquot collectiones Sermonum S. Leonis, quæ ex Lectionariis originem ducunt.

tom. 2. Muſ. Italic. p. 223.

Diſſ. 2. ad An. 449. n. 6.

4 Cum Gennadius c. 70. Leonem inter eccleſiaſticos ſcriptores retulit, hujus tantum epiſtolæ fecit mentionem, eo quod hæc ſuper omnia ejus opera vulgatiſſima eſſet. Hinc autem eum certum ejuſdem epiſtolæ auctorem procul dubio exiſtimavit. Quod ſi vulgatæ ejuſdem editiones Miræi, Fabricii, atque Vallarſii c. 84. in Proſpero habent: *Epiſtolæ quoque Papæ Leonis adverſus Eutychen de vera Chriſti incarnatione ad diverſos datæ, & ab ipſo dictatæ dicuntur:* corruptam lectionem & fucum facere, & legendum *ei*, ideſt Proſpero, *ab ipſo* ſcilicet Leone *dictatæ*, Queſnellus contendit: Proſperum enim Leonis *notarium* fuiſſe Ado in Chronico ſcripſit. At emendatiores editiones & MSS. nec &, nec *ei* præferre, ſed tantum *ab ipſo dictatæ creduntur* pronuntiat Antelmius epiſt. 2. n. 28. & 30. In MS. quidem antiquiſſimo Capituli Veronenſis ſignato num. 46. ſic legimus: *Ab iſto dictatæ creduntur*, uti ex Gennadio Marcellinus in Chronico retulit. Id tamen Gennadius non ex ſua, ſed ex Gallorum, inter quos verſabatur, opinione tradidit: facile autem evenire ſolet, ut quæ opinione vulgari feruntur, augeantur, vel etiam immutentur.

5 Enimvero Leonis, non autem Proſperi hanc & ceteras in Eutychen epiſtolas eſſe evidenter oſtendit ſtilus, qui aliis Leonis operibus ſimilis a ſtilo operum Proſperi apertiſſime diſcrepat. Neque harum epiſtolarum auctor adſtrui poteſt Proſper, quin auctor ſimul dicatur ceterorum omnium Leonis operum, ita ut ab initio ejus Pontificatus uſque ad finem omnes ejus non tam epiſtolas, quam ſermones ſcripſerit, & eo quidem ſtilo, qui a ſuorum operum ſtilo diferret: quod ſane incredibile dictu eſt, nec Gennadii textus, nec vulgata apud Gallos opinio prodidit; immo nec ipſe Antelmius, quoad ſermones, auſus eſt affirmare, ut patet ex eadem epiſt. 2. n. 40. Solum dici poteſt S. Proſper in has adverſus Eutychen epiſtolas, quæ peculiare Scripturarum & verborum ſtudium exigebant, aliquid diligentiæ ac ſubſidii contuliſſe; ex quo aliqui eas ab ipſo *dictatas* crediderunt, & in Gallicani ſcriptoris gloriam apud Gallos vulgarunt.

6 Quantum porro interſit, ut tam celebris dogmatica epiſtola emendatiſſima, quoad fieri poteſt, edatur, cum per ſe ſatis intelligitur, tum vero demonſtrant etiam luculentius illa trium Epiſcoporum Galliæ ad Leonem ep. 67. c. 2. *Idcirco ſi dignanter admittitis, deprecamur ut opus & præſentibus & futuris temporibus profuturum* (de hac epiſtola loquuntur) *quod nos aſſervandi ſtudio foliis mandare curavimus, Sanctitas veſtra percurrere, & ſi quid librarii errore defuerit, emendare dignetur*. In hanc rem perficiendam codices triginta & amplius expendimus, & inter hos ſex vetuſtiſſimos, qui millenariam ætatem attingunt. Cum hæc epiſtola invenitur in omnibus collectionibus, quas in præfatione recenſuimus, exceptis coll. IV. VI. VII. XIV. XV. & XVI. tum vero ad præcipuos cujuſque collectionis MSS. libros eamdem relegimus, inter quos vetuſtiſſimi ſunt Vat. Reg. collect. I. Vat. 1342. coll. III. Vindebon. coll. V. Vat. 5845. coll. VIII. Vat. Ottobon. 93. ſimilis Vat. 3791. coll. XI. qui duo bis ex diverſis fontibus eamdem epiſtolam exhibent, Vat. 1322. & Veron. 57. coll. XVII., & Ratiſpon. coll. XIX. Ceteros inferioris ætatis codices in adnotationibus, ubi opus erit, memorabimus. Inter Lectionaria relegimus antiquiſſimum Vat. 3836. Addendi ſunt præterea duo alii codices millenarii, Veronenſis 8. in quo hæc epiſtola Leonis poſt epiſtolas canonicas deſcribitur, & alius Veronen. 58. qui hanc epiſtolam ante quædam documenta Synodi Calchedonenſis repræſentat. Cum primam hujus epiſtolæ editionem citabimus, intelligimus primam editionem ſermonum S. Leonis, cui hæc epiſtola inſerta eſt ante ſermones de Nativitate ex MS. codice collectionis tertiæ eorumdem ſermonum. Accedent tandem præter codices Queſnelli alii quatuor a Baluzio adhibiti, nimirum Colbertinus 2574. Pariſien. Divionen. & Corbejenſis, quorum tres poſtremi collectionem XVII. Calchedonenſem continent.

7 Antiquiſſimam Græcam verſionem, quæ lecta & inſerta fuit act. 2. Synodi Calchedonenſis, primus edidit Joannes Leunclavius ex bibliotheca Sambuci Baſileæ an. 1578. poſtea ex aliis MSS. Gerardus Voſſius Præpoſitus Tungrenſis in calce operum S. Gregorii Thaumaturgi ann. 1604. dein vero Romani Conciliorum editores an. 1608. & a Romanis alii poſteriores Conciliorum collectores. Græcum textum exegimus ad perantiquum MS. XIX. Monachorum S. Baſilii Romanæ urbis, cui æqualis videtur codex Coislinianus 211. a Montfauconio laudatus, ex quibus hanc unicam Romanorum Pontificum epiſtolam Græcæ collectioni Canonum inſertam diſcimus (id præcipuam hujus epiſtolæ apud Græcos celebritatem teſtatur:) & ad codicem Venetum S. Marci 164. codici 555. omnino ſimilem, qui Græcam collectionem Calchedonenſem complectitur; nec non ad alium item Venetum 165. qui nonnullas ejuſdem collectionis partes continet. Hos ut diſtinguamus, codicem 164. primum MS. Venetum appellabimus, ſecundum vero codicem 165. Cum vero hæc epiſtola in his Venetis codicibus duplici loco legatur, primum inter epiſtolas ante geſta, dein in ipſis geſtis Concilii, in quo lecta fuit; nonnum-

Bibl. Coislin. pag. 269.

numquam utrumque textum ejusdem codicis contulimus, & idcirco variantes lectiones primo vel secundo loco exhibitas allegabimus.

8. Hac occasione dicendum est aliquid de testimoniis Patrum, quæ huic epist. 28. ad Flavianum in editis Conciliorum act. 2. Græce & Latine subjecta inveniuntur. His testimoniis editores Romani hanc notatiunculam præfixere: *Pleraque hæc sanctorum Patrum testimonia a S. Leone adjuncta sunt epistolæ ipsius 97.* (nunc 165.) *ad Leonem Augustum, sed in aliquibus Græcis codicibus Concilii hujus inseruntur etiam hoc loco*, nimirum post laudatam epistolam ad Flavianum. Hæc autem Stephanus Baluzius intelligens de actione secunda notavit: *Hæc* testimonia *non extant in codicibus MSS., neque in antiquis editionibus: ac tamen etsi in aliquibus Græcis, ut monent editores Romani, inserantur in hoc loco; puto tamen lecta non fuisse in Synodo, adeoque frustra descripta esse in his gestis, in quibus nulla horum testimoniorum mentio est, sed epistolæ tantum.* Omnem vero difficultatem sustulit observatio trium Græcorum exemplarium Calchedonensium, quæ memoravimus e bibliotheca Veneta S. Marci. Cum enim in his laudata ad Flavianum epistola, ut innuimus, bis proferatur, nimirum ante gesta, & in ipsis gestis; memorata testimonia Patrum non subjiciuntur epistolæ gestis insertæ, ut a Romanis edita sunt; sed describuntur post epistolam, quæ ante gesta exhibetur. Nec dubitamus, quin in ipsis Græcis codicibus editorum Romanorum, qui præferebant pariter hanc epistolam etiam ante gesta, ut liquet ex titulo ab iisdem proposito ante ipsa gesta cap. 7. non dubitamus, inquam, quin eadem testimonia similiter legerentur post epistolam ante gesta descriptam. Solum, sicuti istam prætermittendam putarunt in documentis ante ipsa gesta, ne eamdem iterum in gestis repeterent; ita ea testimonia epistolæ gestis insertæ appendenda censuere: de quo cum non admonuissent lectores, difficultati a Baluzio inductæ caussam dedere. Cautius se gessit Rusticus Diaconus, cum omissa hac epistola ante gesta, *eo quod in gestis*, inquit, *inserta sit*; testimonia quoque eidem subjecta prætermisit citius, quam epistolæ gestis insertæ subjiceret. Hinc autem factum est ut hæc testimonia in Latinis codicibus collectionis Calchedonensis, quæ a Rustico prodeunt, ante gesta non inveniantur; in gestis vero absint, eo quod in iisdem locum non habeant.

tom 4. Concil. pag. 782.

tom 4. Concil. pag. 1982.

9 Ceterum eadem testimonia, quæ in Græcis codicibus leguntur post sequentem epistolam, auctorem habere S. Leonem, non minus quam illa, quæ post epist. 165. ad Leonem Augustum descripta dabuntur, nihil est dubitandum. Non solum enim eadem utrobique sunt, si exigua quædam excipias; sed præterea liquet ex ep. 71 fuisse collecta post pseudosynodum Ephesinam, atque Abundio & Asterio Episcopis, Basilio & Senatori presbyteris Constantinopolim missis ab ipso Pontifice tradita, ut doctrinam epistolæ ad Flavianum Græcorum & Latinorum Patrum auctoritatibus confirmarent; eademque una cum ipsis litteris in Constantinopolitano conventu a Legatis fuisse producta ante Synodum Calchedonensem, manifestum est ex epist. 88. Hinc nihil mirum, si hæc testimonia in documentis Græcis ante gesta Calchedonensia laudatæ epistolæ subjecta fuerint; licet primum ejusdem epistolæ exemplum iisdem caruerit: unde nec a nobis eidem subjicienda sunt. Cum vero apud Latinos nullum exemplum hactenus inventum sit, in quo hæc testimonia post epistolam ad Flavianum describantur; sed ea separatim edita & inserta occurrant in nonnullis antiquis Latinorum collectionibus, nimirum in coll. V. Quesnelliana cap. 41. ubi ea descripta reperies tomo tertio, & in MSS. collect. III. cap. 82. nec non in codice Veronensi 58. cap. 37. satis probabile est, solos Græcos, qui ea simul allata & allegata acceperant in Constantinopolitano conventu exemplaria scripsisse, in quibus ea epistola una cum testimoniis legeretur, ac exinde in Græcos codices ante gesta Calchedonensia utraque simul traduxisse. Ex his autem apparet, quam perperam P. Garnerius horum testimoniorum collectionem Theodoreto tribuerit: de quo tamen plura in observationibus ad notam ultimam Quesnelli. Inter testimonia autem a Leone collecta primo loco occurrunt tria satis prolixa sumpta ex Hilario; & hunc quidem Latinum scriptorem Græcis antea incognitum, ex notitia testimoniorum Leonis inter Patres catholicæ fidei assertores præcipuo honore in Calchedonensi Synodo a Cecropio Sebastopolitano Episcopo allegatum credimus.

Act. 2. tom. 4. Conc. p. 1207.

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XXVIII.*

ANNO CHRISTI 449.

1 Ad FLAVIANUM Episcopum Constantinopolitanum contra Eutychis perfidiam & hæresim.

* Al. XXIV. Quæ autem antea 28. erat, nunc 32. 13 Junii ann. 449.

SYNOPSIS.

ex Collectione Hispanica.

I. *Quod ignorantia sanctarum Scripturarum Eutychen hæreticum fecerit.*
II. *Contra eos, qui in duos filios dispensationis dominicæ mysterium scindere moliuntur.*
III. *Contra eos, qui passibilem Divinitatem unigeniti Filii Dei audent asserere.*
IV. *Contra eos, qui in duas naturas Christi temperamentum vel confusionem argumentantur.*
V. *Contra eos, qui cælestem, aut alterius cujusque substantiæ, existere formam servi, quam ex nobis assumpsit, insaniendo asserunt.*
VI. *Contra eos, qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirant, unam vero post adunationem confingunt*

LEO

BALLER. NOTÆ. 1 Plerique codices vocant *Leonis rescriptum ad Flavianum*. In tabula coll. V. num. 69. *Ejusdem ad Flavianum Episcopum CP. de Damnatione hæresis Eutychianæ.*

ANNO CHRISTI 449.

a Τῷ ἀγαπητῷ Φλαυιανῷ Λέων.

ΚΕΦ. α'.

Α'ΝΑΓΝΟΝΤΕΣ τὰ γράμματα τῆς σῆς, ἅπερ ὕστερα βραδύτατα γεγονέναι θαυμάζομεν, b καὶ τῇ τάξει τῆς ὑπομνημάτων ἐγγύψαντες, ἥτις ἐπὶ τῆς ἐπισκόπων ἐπράχθη, μόλις ποτὲ, τί τὸ παρ' ὑμῖν c σκάνδαλον ἀναφυὲν κατὰ τῆς ὑγιοῦς πίστεως, ἐγνωμεν· καὶ τὰ πρότερον λεληθόντα δοκοῦντι, νῦν ἡμῖν δῆλα γεγόνατε, δι' ὧν Εὐτυχὴς, ὁ d τῆς τοῦ πρεσβυτέρου προσηγορίας, καὶ τιμῆς ἄξιος νομισθεὶς, πολύ τις ἀσύνετος, καὶ e λίαν ἀμαθὴς ἀποδείκνυται· ὡς περὶ αὐτοῦ προφήτης εἰρῆσθαι· οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθοῦναι, ἀδικίαν ἐμελέτησεν ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ· τί δ' ἂν ἀδικώτερον εἴη τοῦ τὰ ἀσεβῆ φρονεῖν, καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι, καὶ σοφωτέροις μὴ εἶκειν; εἰς τοσαύτην δὲ ταύτην ἐμπέπτωκεν, οἱ κατά τι μικρὸν ἐμπόδιον ἀσαφείας γνῶναι τὸ ἀληθὲς κωλυόμενοι, οὐκ ἐπὶ τὰς προφητικὰς δὲ φωνὰς f οὐκ ἐπὶ τὰς τῆς Ἀποστόλων γραφὰς, οὐκ ἐπὶ τὰς εὐαγγελικὰς αὐθεντίας, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτὸν ἀναδέχοντες· καὶ διὰ τοῦτο διδάσκαλοι πλάνης ἀναδεικνύμενοι· ἐπειδὴ τῆς ἀληθείας μαθηταὶ μὴ g γεγόνασι, ποίαν γὰρ ἀπὸ τῆς θείων βίβλων παιδείαν τῆς τε παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης προσέλαβον, ὃς οὐδὲ αὐτὸ τοῦ συμβόλου h τῆς προοιμίων ἐδράξατο; ὃ ὅπερ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῇ φωνῇ πάντων τῆς ἀναγεννωμένων προφέρεται, τοῦτο κατὰ νοῦν ἔτι τούτῳ τῷ γέροντι οὐ λαμβάνεται.

A

2 Leo Episcopus, dilectissimo fratri Flaviano Constantinopolitano Episcopo. ANNO CHRISTI 449

CAP. I.

Præsumptio & imperitia Eutychen in errorem impulerunt.

Lectis dilectionis tuæ 3 litteris, quas miramur fuisse tam seras, & gestorum Episcopalium ordine recensito, tandem 4 quid apud vos scandali contra integritatem fidei exortum fuisset, agnovimus: & quæ prius videbantur occulta, nunc nobis relata patuerunt. Quibus Eutyches, qui Presbyterii nomine honorabilis videbatur, multum 5 imprudens, & nimis imperitus ostenditur, ut etiam de ipso 6 dictum sit a Propheta: *Noluit intelligere, ut bene ageret; iniquitatem meditatus est in cubili suo.* Quid autem iniquius, quam 7 impia sapere, & sapientioribus doctioribusque non cedere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui cum 8 ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad propheticas voces, non ad apostolicas litteras, nec ad evangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt: & ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuere. Quam enim eruditionem de sacris novi & veteris testamenti paginis acquisivit, 9 qui ne ipsius quidem Symboli initia comprehendit? Et quod per totum mundum omnium regenerandorum voce depromitur, istius adhuc senis corde non capitur.

Psal. 35. 4.

24. qu. 3. *Quid autem iniquius*, c. 30.

Redditio Symboli ante baptisma.

BALLER. NOTÆ.

a MS. Bas. τῷ ἀγιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ φλαβιάνῳ λέων.

b In MS. Bas. καὶ τῇ πράξει τῶν ὑπομνημάτων: In marg. itidem edit. Rom. πράξει.

c Ita posuimus ex mss. Ven. & Basil. Atque hanc veram lectionem esse evincit plane articulus τ', qui præcedit in edit. σκάνδαλον ἀνεφύη.

d In marg. edit. Rom. τὸ τοῦ πρεσβυτέρου προσηγορία τιμῆς εἶναι ἄξιος. In alio ms. Veneto, quod ad distinctionem alterius jam supra laudati secundum hic & deinceps appellabimus, ubi hæc epistola bis invenitur, ita habetur primo loco, τῇ τοῦ πρεσβυτέρου προσηγορίᾳ τιμῆς εἶναι ἄξιος νομισθεὶς: secundo vero, τῆς τοῦ πρεσβυτέρου προσηγορίας τιμῆς τε καὶ ἀξίας ἄξιος νομισθεὶς.

e Deest λίαν in MS. Bas.

f Omnibus his verbis, οὐκ ἐπὶ τὰς τῶν ἀποστόλων γραφὰς, caret MS. Ven. primum.

g MS. Ven. primum, γεγένηται.

h Cod. Ven. I. & Basil. τοῦ προοιμίου.

2 In pluribus & antiquissimis MSS. hæc inscriptio legitur: *Dilectissimo fratri Flaviano Leo.*

3 Vindebon. coll. v. & Vat. coll. xi. primo loco cum prima editione *epistolis*. Mox in Vat. Hisp. & alio Vat. coll. xi. secundo loco *sed gestorum*: in Vat. Isid. *sed & gestorum*.

4 Editi ante Quesn. *quid apud vos scandali contigerit, atque contra integritatem* &c. Voces *contigerit atque* delevit Quesnellus, *quia*, inquit nota 2. *superflua sunt, & desunt tam in Græca versione, quam in omnibus codd. MSS.* Eas tamen Baluzius reperit in cod. Corb. in antiquis exemplaribus Concilii v. & in Colbertino; nos autem præterea invenimus in vetustissimis MSS. Veron. 57. Vat. 1322. nec non in alio Vat. 1323. atque in Chigiano 483. collectionis Calchedonensis: item in Vat. coll. iii. in MSS. coll. viii in Hisp. & Isid. aliisque hinc derivatis. Absunt autem a veronen. 8. a Vat. Reg. coll. I. a Vindeb. coll. v. Ratisponensi, ab antiquissimo Lectionario Vat. 3836. ab exemplo primæ editionis, aliisque exemplaribus, quæ a Lectionariis proveniunt; &, ut omittamus codices trium posteriorum collectionum atque Sichardum, desunt etiam in duobus MSS. Baluzii Paris. & Divion. collect. Calchedon. Hinc nihil in Quesnelli lectione immutandum credidimus. In perantiquo cod. Veron. 58 sic legitur: *Quid apud vos scandali contigerit, contra integritatem fidei exortum fuisse cognovimus.*

5 Veronen. 8. *impudens*. Vide not. 3. Quesn. Mox *nimium imperitus* in Vat. Reg. coll. I.

6 Duo codd. Baluzii & quinque nostri collect. Calch. *prædictum sit.* In Veron. 58. *de eo prædictum sit.*

7 Cod. Ratisp. *iniqua*. Mox iidem Ratisp. cum Veronensibus 8. & 57. atque MSS. coll. viii. *doctoribusque non credere*. Quinque alii nostri libri MSS. diversarum collectionum cum duobus Baluzii & editis ante Quesn. *doctioribusque non credere*. Ceteri ut in textu. Confer not. 4. Quesnelli.

8 Sex codices *ad agnoscendam*. Dein *obstaculo* pro *obscuro* in quatuor nostris MSS. Prima editio *obscuro obstaculo*. Vide not. 5. Quesnelli.

9 Aliqui probæ notæ codices cum editis ante Quesn. *qui nec*. Vat. 1322. *si nec*. Paullo post iidem editi *regeneratorum*. Quesnellus emendavit ex omnibus suis codicibus, quibus & nostri suffragantur. Vide notam ejus 6.

ANNO CHRISTI 449.

CAP. II.

De duplici Christi nativitate & natura.

NEsciens igitur quid deberet de Verbi Dei Incarnatione sentire, nec volens ad promerendum intelligentiæ lumen, in sanctarum Scripturarum latitudine laborare, illam saltem communem & indiscretam confessionem sollicito 10 recepisset auditu, qua fidelium universitas profitetur: Credere se in Deum Patrem omnipotentem, & in JESUM CHRISTUM filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui natus est de Spiritu sancto & Maria virgine. Quibus tribus sententiis omnium fere hæreticorum machinæ destruuntur. Cum enim Deus & omnipotens 11 & Pater creditur, consempiternus eidem Filius demonstratur, in nullo a Patre differens, quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de æterno natus est coæternus; non posterior tempore, non inferior potestate, non dissimilis gloria, non divisus essentia: idem vero sempiterni genitoris unigenitus sempiternus natus est de Spiritu sancto & Maria virgine. Quæ nativitas temporalis illi nativitati divinæ & sempiternæ nihil minuit, nihil contulit, sed 12 totam se reparando homini, qui erat deceptus, impendit: ut & mortem vinceret, & diabolum, qui mortis habebat imperium, sua virtute destrueret. Non enim superare possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit detinere. Con-

Symbolum omnium hæresum antidotum.

A Ἀγνοῶν τοίνυν τί δέοι περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ λόγου νοεῖν, καὶ τῇ θείων γραφῶν ἐν τῷ πλάτει πονεῖν βαλόμενος, ὅπως ἂν τοῦ φωτὸς τῆς ἐντεῦθεν γνώσεως ἄξιος γένηται, ἐκείνῳ γοῦν ὤφειλε τῷ κοινῷ, καὶ μὴ διαφωνοῦσαν ὁμολογίαν ἐν ἀκροάσει πεμμελέμνῳ ποιήσασθαι, ἵνα τῇ πίστει πᾶν τὸ πλῆθος ὁμολογεῖ, πιστεύειν i ἑαυτὸ B εἰς Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, καὶ εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, l τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν κύριον ἡμῶν· τὸν τεχθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου. διὰ ὧν τελείων ἀποφάσεων m τὰ πάντων σχεδὸν αἱρετικῶν κατηλύεται μηχανήματα. ὁπότε γὰρ Θεὸς, καὶ παντοκράτωρ, καὶ n πατὴρ εἶναι πιστεύεται, σωκαίδιος αὐτῷ καὶ o υἱὸς ἀποδείκνυται, ἐν ἴσῃ τοῦ πατρὸς διαφέρων· ἐπειδήπερ ἐκ Θεοῦ Θεὸς, ἐκ παντοκράτορος παντοκράτωρ, ἐξ ἀϊδίου γεννηθεὶς p σωαΐδιος, q ὑ μεταγενέστερος χρόνῳ, ὐκ ἐλάσσων δυνάμει, ὐκ ἀνόμοιος δόξῃ, ὐ C κεχωρισμένος οὐσίᾳ. ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ ἀϊδίου πατρὸς μονογενὴς ἀΐδιος ἐτέχθη ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου· ἥτις γέννησις χρονικὴ τῆς θείας αὐτοῦ, καὶ r ἀϊδίου γεννήσεως ὅτε τι ἀπεμείωσεν, οὔτε μίαί τι τούτῃ προσέθηκεν· ἀλλ' ὅλην ἑαυτὴν εἰς τὸ σῶσαι τὸν ἄνθρωπον πεπλανημένον ἐκένωσεν, ἵνα καὶ τὸν θάνατον νικήσῃ, καὶ τὸν διάβολον τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τῇ οἰκείᾳ καταβάλῃ δυνάμει· οὐδὲ γὰρ ἂν ἠδυνήθημεν νικῆσαι τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν θάνατον τὸν ἄρχοντα, εἰ μὴ τὴν ἡμετέραν αὐτὸς φύσιν ἀνέλαβε, καὶ οἰκείαν εἰργάσατο· ὃν ὅτε ἁμαρτία μολῦναι, ὅτε θάνατος κατασχεῖν s ἠδυνήθη. σωτηρίφθη μὲν ἓν δηλονότι ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐν γαστρὶ τῆς παρ-

θένου

BALLER. NOTÆ.

i In MS. Ven. primo ἑαυτόν, in secundo utroque loco αὐτόν, atque in Basil. optima utraque lectio: nil enim prohibet, quin hoc accipias de ipso Eutychete. Nihil tamen mutamus, cum ἑαυτὸ æque bene referri possit ad πίστιν τὸ πλῆθος: quod præcedit.

k MSS. Bas. εἰς πατέρα θεόν.

l MSS. Bas. τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱόν.

m MSS. Ven. primum τὰ πάντα.

n In marg. edit. Rom. πατὴρ ἀΐδιος εἶναι,

o MSS. Ven. primum & secundum, ὁ υἱὸς ἀποδείκνυται.

p MSS. Bas. ἀΐδιος. q Antea erat ὅυτε μεταγενέστερος: quod non cuique probabitur. Melius certe quod posuimus ex MS. Basil. οὐ μεταγενέστερος. Lege totam pericopen, & textum Latinum.

r MS. Bas. ἀϊδίου φύσεως: quam lectionem lubentissime adoptassemus, nisi textus Latinus obstaret. Sequitur paullo post in eodem MS. ἀλλ' ὅλον ἑαυτὸν ἐκένωσεν εἰς τὸ σῶσαι τὸν πεπλανημένον ἄνθρωπον. Lectio & hæc haud nihili facienda. Ad verbum ἐκένωσεν in marg. edit. Rom. adnotatur ἐνέδωκεν: lectio quidem optima, & Latino *impendit* quam maxime respondens; sed incertum unde eruta.

s MS. Ven. primum ἐδυνήθη. Quod est in textu, Atticum; hoc commune. Nihil mutamus.

10 Editi ante Quesn. com. MS. coll. XXIV. & Sichardo *apprehendisset*. Vide not. 7. Quesn. Mox *quam fidelium* in omnibus codicibus coll. Calchedon. tum nostris, tum Baluzii, & in aliis nonnullis. Dein *ex Maria* pro *& Maria* in vulgatioribus editis & in quinque nostris exemplaribus: quæ lectio in aliquot codicibus similiter reperitur aliquanto post. Ceteri omnes etiam potiores Quesnelli lectionem probant, de qua confer ejus not. 8. Post pauca pro *destruuntur* prima editio *dissolvuntur*.

11 Vulgati *& æternus creditur Pater*. Quesnellus, etsi vocem *æternus* abesse vidit a plerisque & potioribus suis MSS., retinendam nihilominus credidit, eo quod illam exigere videretur contextus: de quo vide ejus not. 9. At vix duo nostri codices hanc vocem præferunt. Nec plurima ac præstantiora exemplaria, quæ eamdem vocem omittunt, deserenda putavimus; cum præsertim hic S. Leo palam respiciat, & quasi repetat illam primam symboli particulam, qua (ut dixit paullo ante) fideles profitentur *credere se in Deum Patrem omnipotentem*: ubi vox *æterni* non exprimitur. Monemus vero quatuor præstantissimos codd. Veron. 57. & 58. Vat. 1322. ac Ratispon. præterire *&* ante *Pater*; tres alios pariter insignes Veron. 8. Vat. 3836. & Vat. Isid. delere eamdem particulam ante vocem *omnipotens*. Secuti sumus MSS. Vat. Reg. coll. I. Vercell. coll. VIII. Vat. coll. XI: primo loco, Chigianum, quatuor Baluzii, ac exemplar primæ editionis, quibus Græca interpretatio concinit. In cod. Vat. coll. XXIV. nec non apud Merlinum atque Sichardum *& omnipotens creditur, & Pater*. In Hisp. & codd. coll. XXI. *& omnipotens, & Pater creditur sempiternus, idem Filius demonstratur*. Vindebon. coll. V. *& omnipotens, & Pater creditur, consempiternus & Filius demonstratur*.

12 Plerique & vetustissimi quidem codices *totum*, nimirum tres Veron. Vat. coll. III. item Vat. Hisp. atque Isid. alius Vat. coll. XI. secundo loco, Ratisp. coll. XIX. & omnes Latinæ collectionis Calched. tum nostri, tum Baluzii uno Divionensi excepto, in quo prima manu scriptum nihilominus fuerat *totam*, at secunda *totum*. Retinuimus vulgatam lectionem *totam*, quippe quam non solum nostri codices coll. I. V. VIII. Vindebon. Hisp. Vat. coll. XI. primo loco, MS. coll. XXI. & XXIV. nec non vetustissimum lectionarium Romanæ Ecclesiæ Vat. 3836. cum exemplaribus primæ editionis, Merlini, atque Sichardi, sed Græca quoque interpretatio in Calchedonensi Concilio lecta approbant. Paullo post *& jus diaboli* in prima editione, & apud Vossium in margine: ac dein quidam codices & eadem editio addunt *nos* ante, vel post verbum *superare*.

ANNO CHRISTI 449.

θεὸν Μαρίας t μητρός. ἤτις οὕτω φυλαχθείσης τῆς παρθενίας αὐτὴν ἀπεκύησεν, ὥσπερ οὖν καὶ u ἀχεραίᾳ μεινάσης τῆς παρθενίας σωέλαβεν. ἀλλ' ἔπερ ἐκ x ταύτης τῆς ἐν τῇ πίστει τῶν Χριστιανῶν διαγεσάτης πηγῆς καθαρὰν y ἀρύσασθαι διάνοιαν οὐκ ἠδυήθη, z διὰ τὸ τῆς τηλαυγοῦς ἀληθείας αὐτὸν ἑαυτῷ τὸ φέγγος ἐκ τῆς οἰκείας ἐπισκοτίζειν τυφλώσεως, τῇ διδασκαλίᾳ γοῦν τῇ τῶν εὐαγγελίων ἑαυτὸν ὑπήγαγεν ἄν· καὶ λέγοντος Ματθαίου· Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ· καὶ τῶ Ἀποστολικῶ δὲ κηρύγματος τὼ aa εἰσήγησιν ἂν ἐπεζήτησε· καὶ bb ἀναγινώσκων cc ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ· Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ κλητὸς Ἀπόστολος, ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ dd τὸ κατὰ σάρκα· ἐπὶ τὰς προφητικὰς οὕτως ἂν βίβλους τὼ εὐσεβῆ ee φροντίδα μετήγαγε, ἓ ff δέοντος τὼ ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Ἀβραὰμ λέγοντος· ἐν τῷ σπέρματί σου gg εὐλογηθήσονται πάντα τὰ ἔθνη· hh ὅπως ἂν περὶ τῆς κυριότητος τούτου ii μὴ ἀμφιβάλῃ τοῦ σπέρματος, ἠκολούθησεν ἂν καὶ τῷ Ἀποστόλῳ λέγοντι· τῷδὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐκ εἶπε· καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς kk ἐφ' ἑνός· καὶ τῷ σπέρματί σου, ll ὅπερ ἐστὶ Χριστός· καὶ τὸ Ἡσαΐου δὲ κήρυγμα διὰ τῆς εὐδοτέρας κατέχειν ἂν ἀκροάσεως, λέ-

Matth. 1.

Rom. 1.

Gen. 22. 22.

Galat. 3. 8.

Isai. 7. 14.

Matth. 1. 23.

ceptus quippe est de Spiritu sancto intra uterum matris virginis, quæ illum ita salva virginitate edidit, quemadmodum salva virginitate concepit.

ANNO CHRISTI 449.

Inc. nationis necessitas.

Sed si de hoc christianæ fidei fonte 13 purissimo sincerum intellectum haurire non poterat, quia splendorem perspicuæ veritatis obcæcatione sibi propria tenebrarat; doctrinæ se evangelicæ subdidisset. 14 Et dicente Matthæo: *Liber generationis* JESU CHRISTI *filii David, filii Abraham*: apostolicæ quoque prædicationis expetisset instructum. Et legens in epistola ad Romanos: *Paulus servus* JESU CHRISTI, *vocatus Apostolus, segregatus* 15 *in Evangelium Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis de Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem*: ad propheticas 16 paginas piam sollicitudinem contulisset. Et inveniens promissionem Dei ad Abraham dicentis: *In semine tuo benedicentur omnes gentes*: 17 ne de hujus seminis proprietate dubitaret, secutus fuisset Apostolum dicentem: *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit & seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, quod est Christus.* Isaiæ quoque prædicationem interiore apprehendisset auditu dicentis: *Ecce virgo in utero* 18 *accipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel*, quod est interpretatum, *nobiscum Deus*. Ejusdemque Prophetæ fideliter verba legisset: *Puer natus est nobis*, 19 *filius datus est nobis, cujus potestas super humerum ejus*,

BALLER. NOTÆ.

t Deest *μητρὸς* in MSS. Venet. omnibus, & Bas. Nec plane vox hæc est necessaria: non omittenda tamen, si textum Latinum respicias.

u Ita restituimus e MS. Ven. omnibus: nam *ἀμεραίου*, ut habetur in editione Veneta, vox penitus Græcis ignota. x Lectionem hanc, quæ vera est, desumsimus ex MS. Bas. & Ven. secundo utrobique: atque ita legendum viderunt etiam editores Romani, ut apparet ex adnotatione quadam ad marginem apposita. In edit. *ἐκπάντης τινὰ καὶ τῇ ἐν τῆς πίστει.*

y Ita legendum e MS. secundo Ven. primo loco, & Bas., quod locum hunc ita exhibet: *καθαρὰν τὴν διάνοιαν ἀρύσασθαι μὴ ἐδύνατο.* Lege textum primigenium Leonis. In eodem secundo MS. Ven. secundo loco, *ἀρρύσασθαι.* In edit. Ven. *ἀνύσασθαι*, errore, ut putamus, operarum.

z MS. Basil. *διὰ τῆς τηλαυγοῦς ἀληθείας φέγγος ἐκ τῆς οἰκείας ἑαυτοῦ ἐπισκοτίζων τυφλώσεως*, quod textui Latino magis respondere nobis videtur: nihil tamen mutamus.

aa MS. Bas. *αἰτήσιν ἐπεζήτησεν.*

bb In marg. edition. Roman. *ἀναγνοὺς.*

cc MS. Basil. *ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς ῥωμαίους.*

dd Deest *τὸ* in MS. Basil. ee MS. Bas. *φροντίδα ἐπήγαγεν*

ff In marg. edit. Rom. *εὗρε τήν.*

gg MS. Bas. *εὐλογηθήσονται.*

hh Ita MS. Bas. In edit. *ὅπως τὸ ἂν*: quam tamen lectionem non improbamus, cum in Græco sermone particula *τὸ* sæpe otiosa sit, & euphoniæ tantum cujusdam gratia ponatur. Certo hic loci nihil agit. In originali Latino correspondentem particulam &, quæ erat in Vulgatis, expungendam ostendimus not. 17.

ii MS. Bas. *μὴ ἀμφιβάλλοι.* kk MS. Ven. primum, & secundum primo loco, *ἐν ἑνί.*

ll MS. Basil. *τουτέστιν χριστός.*

13. Ratisp. *purissimum sincerum intellectum.* Melius in Vat. coll. XI. secundo loco *purissimum, sincerumque intellectum.* Postea *sibimet propria* in Veron. 58. & *tenebrabat* in Veron. 57. & Vindeb. Hisp.

14 Addidimus *Et* mutata interpunctione, quæ meliorem sensum parit, ex Vindebon. coll. V. Ratisp. & Vat. coll. XI. primo loco; quibus affinis est Græca versio. Facile autem hæc particula excidit ob concursum earumdem litterarum & in fine vocis præcedentis; quod antiquis librariis familiare est. Post pauca *instrumentum* pro *instructum* in eodem Vat. coll. XI. secundo loco. Vide not. 10. Quesn.

15 Cod. Veron. 58. & duo Baluzii Colbert. ac Divion. *in Evangelio.*

16 Quesnellus cum editis Leonis & nonnullis cod. inseruit *quoque*. Expunximus autem auctoritate plurium & potiorum nostrorum exemplarium, inter quæ præcipua sunt tria antiquissima Veron. unum Vindebon. coll. V. & Ratisp. Ita etiam Baluzii codd. cum editis Conciliorum. Mox quidam MSS. libri apud Quesn. not. 11. *pia sollicitudine se contulisset.* Dein Vat. 1322. cum prima editione & *inveniret*: cujus loco omissa littera *t* in Veron. 58. & *invenire.* Vulgati ante Quesn. cum MSS. coll. XXIV. & alio coll. XXI. & *invenisset.*

17 Omnes editi cum plerisque codicibus puncto affixo post vocem *gentes* habent *Et ne.* Sed hac ratione nominativus *inveniens* suspensus maneret. Hinc in aliquibus MSS. antea emendatum fuit *inveniret*, vel *invenisset.* Cum vero fere omnia antiqua exemplaria habeant *inveniens*, emendatione indigebat hic locus, eamque derivavimus ex Veron. 8. atque Ratisp. in quibus deest particula &, quæ etiam in vetustiori ac emendatiori Græcæ versionis codice Basiliano non apparet.

18 Editi vulgatiores cum Colbert. Baluzii *concipiet.* Vide not. 13. Quesn. qui ex suis codicibus emendavit, uti etiam in nostris ac in exemplo primæ editionis legitur. Mox iidem editi & *vocabitur*; at omnes nostri & Quesnelli codices & *vocabunt.* Vide not. 14. ejusdem. Dein *quod interpretatur* in Vat. Reg. coll. I.

19 Codd. Veron. 57. Ratisp. & duo nostri coll. Calched. ac quatuor Baluzii cum editis Concilior. & prima editione & *filius*, Dein iidem codices cum duobus aliis Vatt. ac duobus Vindebon. *Super humeros*, uti etiam præferunt quidam codd. a Quesnello laudati not. 15. Mox & *vocabitur* in duobus nostris codd. & editis ante Quesnellum; confer notam ejus 16.

ANNO CHRISTI 449.

ejus, & vocabunt nomen ejus, Magni consilii Angelus, 20 *Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Princeps pacis, Pater futuri sæculi.* Nec 21 frustratorie loquens, ita Verbum diceret carnem factum, ut editus utero virginis Christus haberet formam hominis, & non haberet materni corporis veritatem. An forte ideo putavit Dominum 22 nostrum JESUM CHRISTUM non nostræ esse naturæ, quia missus ad beatam Mariam semper virginem Angelus ait: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque* 23 *& quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei?* ut quia conceptus virginis divini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti. Sed non ita 24 intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per novitatem creationis proprietas remota sit generis. Fecunditatem enim virgini Spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumta de corpore est; & ædificante sibi sapientia domum, *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis:* hoc est, in ea carne, quam 25 assumsit ex homine, & quam spiritu vitæ rationalis animavit.

Luc. 1. 35. Novitas creationis proprietatem naturæ non admit.

Prov. 9. 1.

CAP. III.

Fides & consilium Dei circa incarnationem Verbi exponuntur.

* *Ead. fere sunt serm. 21. seq. 1. de Nativit. cap. 2.*

SAlva igitur proprietate utriusque naturæ 26 & substantiæ & in unam co-

ANNO CHRISTI 449. *Matth. 1. 23.*

Ἀγοντος· ἰδοὺ, ἡ παρθένος mm ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ· nn ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός· καὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ προφήτου πιστῶς ἂν ὑπανέγνω τὰ ῥήματα· oo παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, pp οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ, qq καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς rr ἄγγελος, Θεὸς ἰσχυρὸς ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, οὐδὲ ματαίως λαλῶν, οὕτως ἂν εἶπε σάρκα γεγενῆσθαι τὸν λόγον, ὡς ὅτιπερ ὁ τεχθεὶς ἀπὸ τῆς παρθένου Χριστὸς, εἶχε μὲν ἀνθρώπου μορφὴν, οὐκ εἶχε δὲ τοῦ ss μητρῴου σώματος τὴν ἀλήθειαν· tt ἢ τύχα διὰ τοῦτο τὸν δεσπότην Χριστὸν οὐκ εἶναι τῆς ἡμετέρας ἐνόμισε φύσεως, uu ὅτι πρὸς τὴν μακαρίαν Μαρίαν ὁ πεμφθεὶς ἄγγελος εἶπε. πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον xx ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ· ὅπως ἂν, ἐπειδήπερ ἡ σύλληψις τῆς παρθένου θείας ἔργον γεγένηται δημιουργίας, ἐκ τῆς φύσεως τῆς συλλαβούσης ἡ σὰρξ τοῦ συλληφθέντος μὴ χρήσηται; ἀλλ' οὐχ οὕτως νοητέον ἐκείνην τὴν χρῆσιν· ἤτις μονογενῶς ἐστι θαυμαστὴ, καὶ θαυμαστῶς ἐστι μονογενής. ὥστε διὰ τὴν ἡμνοπρεποῦς τῆς γεννήσεως, τὴν τοῦ χρῆσθαι κυριότητα yy τὸ μὲν γὰρ γόνιμον τῇ παρθένῳ τὸ ἅγιον πνεῦμα παρέσχεν· ἡ δὲ τοῦ σώματος ἀλήθεια zz προσελήφθη ἐκ σώματος· καὶ τῆς σοφίας οἰκοδομούσης ἑαυτῇ οἶκον ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, τουτέστιν, ἐν τούτῳ τῷ σώματι, ὅπερ ἔλαβεν ἐξ ἀνθρώπου, a καὶ ὃ πνεύματι ζωῆς λογικῆς ἐνεψύχωσε.

Luc. 1. 35.

Matth. 1. 23.

Prov. 9. 1.

Σωζομένης τοίνυν τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ὲν πρόσωπον συνιούσης, b ἀνελήφθη

ΚΕΦ. γ'.

ὑπὸ

---

mm MS. Ven. primum, ἐν γαστρὶ ἕξει. nn MS. Bas. ὅπερ ἐστὶν, μεθ' ἡμῶν ὁ θεός.

oo MS. Bas. ὅτι παιδίον ἐγεννήθη. pp MS. Ven. secundum utroque loco, οὗ ἡ ἀρχή.

qq Idem MS. Ven. primo loco, καὶ καλέσουσι: atque ita etiam in marg. edit. Rom.

rr Idem MS. Ven. secundo loco, ἄγγελος, θαυμαστὸς, σύμβουλος. Θεὸς ἰσχυρός.

ss Mas. Bas. ἡμετέρου σώματος. tt Ita MSS. Ven. ambo, & Bas. juxta Latinum, *An forte ideo*. In edit. διά τοῦτο desideratur.

uu MS. Bas. ἐπιδήπερ πρὸς τὴν. xx In cod. Ven. primo deest ἐκ σοῦ. In Basil. autem statim post legitur ἅγιος pro ἅγιον: nempe ἅγιος κληθήσεται.

BALER. NOTÆ.

yy Mss. Bas. τὸ μὲν γὰρ τεκὸν τὴν παρθένον γόνιμον τὸ ἅγιον πνεῦμα παρέχειν. Corrupte.

zz MS. Bas. ἐξ αὐτοῦ προσελήφθη τοῦ σώματος. a MS. Bas. καὶ πνεῦμα ζωῆς λογικῆς ἐνεψύχωσεν.

b Ter in hac pericope habes ὑπό, quæ vera lectio est, eamque accepimus a MS. Ven. secundo loc. sæc. In editis ἀπό, minus bene. Ceterum in eodem MS. tota hæc pericope sic legitur: primo loco, ἀνελήφθη ἀπὸ μὲν τῆς θεότητος ἡ παπανότης· ἀπὸ μὲν τῆς δυνάμεως τὸ ἀδύναμον, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀθανάτου τὸ θνητὸν: secundo vero, ἀνελήφθη ὑπὸ μὲν τῆς θεώσεως ἡ παπανότης· ὑπὸ δὲ τῆς δυνάμεως τὸ ἀδύναμον· ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου τὸ θνητόν.

20 Voces *Admirabilis, Consiliarius* desunt in Veron. 8. Ratisp. Vindeb. coll. V. & duobus Vat. Baluzius notavit abesse pariter a MS. Parisiensi, & desuisse olim in Divionensi, ubi supra lineam posterius additæ leguntur. In Græca quoque interpretatione desiderantur. Econtra in Veron. 58. duæ aliæ voces præterea adjiciuntur sic: *Admirabilis, Consiliarius, Dei filius, Deus fortis*.

21 Quatuor Quesnelli MS. libri laudati not. 17. *frustratoria eloquens*. Prima editio *frustratorie ita loquens, Verbum*.

22 MSS. Veron. 57. Vindebon. coll. V. ac Ratisp. omittunt *nostrum*. Mox *nostræ non esse naturæ* in quatuor antiquis nostris exemplaribus. Dein Veron. 58. cum prima editione *ad beatam virginem Mariam*. Alii duo codd. Veron. ac duo Vindebon. nec non Ratisp. & quatuor Vatt. cum editis Conciliorum & Græca interpretatione prætereunt voces *semper virginem*.

23 Duo codd. Veron. unus Vindeb. coll. V. Ratisp. & unus Vat. delent &.

24 Quesnellus cum editis Leonis *nobis intelligenda*, ut in aliquot MSS. reperimus. Sed primam & Conciliorum editiones secuti, pronomen *nobis* delevimus potiorum codicum auctoritate, nimirum trium Veron. Vindeb. coll. V. Vat. coll. XI. primo loco, Ratisp. & omnium MS. coll. Calchedon. quibus Græca versio suffragatur. Post pauca Quesnellus *mota sit generis*. Lectionem antea vulgatam ex nostris codd. restituimus. Solum in Vindebon. coll. V. *semota*. Mox vero codd. Veron. 8. Ratisp. & Vindeb. coll. V. prætermittunt *enim*.

25 Vat. Hisp. & Isid. *suscepit*. Ratisp. & Vindeb. coll. V. cum duobus Vatt. atque editis Concil. *sumsit*. Deinde Quesnellus cum anterioribus Leonis editionibus & plerisque MS. *spiritus vitæ*. At monuit not. 18. in editis Concilior. & in cod. Victorino legi *spiritu vitæ: idque forte melius*, inquit: similiter & in Græco redditum legitur. Hanc quidem lectionem confirmatam duobus antiquiss. Veron. 8. & 57. nec non Vat. 5845. coll. VIII. Vindeb. Hisp. & exemplaribus primæ editionis atque Sichardi, uti meliorem recepimus.

26 Retinuimus voces & *substantiæ* a Quesnello insertas ex sex codicibus ab eodem memoratis not. 19. eo quod legantur etiam in quatuor nostris antiquissimis Vat. coll. III. Vindebon. coll. V. Vat. coll. VIII. & Lectionario Vat. 3836. nec non in Vercell. & Vat. coll. XI. primo loco, ac in exemplari primæ editionis. In aliis vero nostris codicibus desiderantur, sicut & in Græca versione. In serm. 21. c. 2. unde hæc verba descripta fuerunt, vox *substantiæ* legitur, sed vox *naturæ* omittitur. Mox duo codd. Veron. 57. & 58. *una coeunte persona*: Veron. 8. & Vindeb. Hisp. cum aliquibus MSS. Baluzii *in una coeunte personâ*. At lectionem textus præfert etiam laudatus sermo 21. c. 2.

ANNO CHRISTI 449.

ὑπὸ μὲν τῆς θεότητος ἡ ταπεινότης, ὑπὸ δὲ τῆς δυνάμεως τὸ ἀδυνατον, ὑπὸ τὸ ἀθανάτου τὸ θνητόν· καὶ πρὸς τὸ χρεωφειλὲς ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως c ἐκτισθῶναι, ἡ θεία φύσις ἐνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ· ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις ἰάσεσιν ὑπάρχον ἁρμόδιον, d εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὑπάρχων μεσίτης θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἑνὸς δυνηθῇ, καὶ πλουτῆσαι ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ δυνηθῇ. Ἐν ἀκεραίᾳ τοιγαροῦν e ἀληθοῦς ἀνθρώπου, καὶ τελείᾳ φύσει, θεὸς ἀληθὴς ἐτέχθη· f ὅλος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν· ἡμέτερα δὲ λέγομεν, ἅπερ g ἐν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ δημιουργὸς ἐνεπέθετο, καὶ ἅπερ ἀνακαινίσεως πάλιν ἐδέξατο· ἐκεῖνα γὰρ, ἅπερ ὁ ἀπατεὼν εἰσήγαγε, καὶ ὁ ἀπατηθεὶς ἄνθρωπος h ἥμαρτε, τὸ τυχὸν ἐπὶ τοῦ σωτῆρος ἴχνος οὐκ ἔσχηκεν. οὐδὲ ἐπειδὴ κοινωνίαν i τῆς ἀνθρωπίνης ὑπεισελήλυθεν ἀδυνατείας, διὰ τοῦτο καὶ κοινωνὸς τῶν ἡμετέρων γέγονεν ἁμαρτημάτων. προσέλαβε γὰρ δοῦλου μορφὴν δίχα ῥύπου τινὸς ἁμαρτήματος· καὶ τὸ ἀνθρώπινον αὔξων καὶ τὸ θεῖον οὐ μειῶν. ἐπειδήπερ ἡ κένωσις ἐκείνη, δι' ἣν ἑαυτὸν ὁ ἀόρατος ὁρατὸν παρεσκεύασε, καὶ ὁ ποιητὴς καὶ δεσπότης τῶν ὅλων, εἷς τῶν ἀνθρώπων ἠβουλήθη νοεῖσθαι, συγκατάβασις ἦν διαπλαγχνίας, οὐκ ἀδυνατεία τῆς δυνάμεως· τοιγαροῦν k ὃς μενῶν ἐν μορφῇ θεοῦ, πεποίηκε τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἄνθρωπος· φυλάττει γὰρ ἑκατέρα φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα· καὶ ὥσπερ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἡ μορφὴ τοῦ θεοῦ, l οὕτως τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν ἡ τοῦ δούλου m μορφὴ οὐκ ἐμείωσεν· ἐπειδὴ γὰρ n κατεκαυχᾶτο ὁ διάβολος τὸν ἄνθρωπον τὸν ἠπατημένον o ἐκ τῆς πλάνης ἑαυτοῦ, τῶν θείων δωρεῶν p ἐσερεῖσθαι, καὶ τῆς τῆς ἀφθαρσίας ἀγαθῶν q γεγυμνωμένον διὰ τὴν τοῦ θανάτου χαλεπὴν ἀπόφασιν γεγονέναι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις κακοῖς παραμυ-

A eunte personam, susceptâ est a majestate humilitas, a virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas: & ad resolvendum conditionis nostræ debitum, natura inviolabilis naturæ est unita passibili: ut, quod 27 nostris remediis congruebat, unus atque idem mediator Dei & hominum, homo JESUS CHRISTUS, & mori posset ex uno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, quæ in nobis ab initio Creator condidit, & quæ reparanda suscepit. Nam illa, quæ deceptor intulit, & homo deceptus 28 admisit, nullum habuerunt in Salvatore vestigium. Nec quia communionem humanarum subiit infirmitatum, ideo nostrorum fuit particeps delictorum. Assumpsit formam servi sine sorde peccati, humana augens, divina non minuens: quia exinanitio illa, qua se invisibilis visibilem præbuit, & Creator ac Dominus omnium rerum unus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis. * Proinde qui manens in forma Dei fecit hominem, 29 idem in forma servi factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatem suam utraque natura: 30 & sicut formam servi Dei forma non adimit, ita formam Dei servi forma non minuit. * Nam quia gloriabatur diabolus hominem sua fraude deceptum divinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum duram mortis subiisse sententiam, seque in malis suis quoddam 31 de prævaricatoris consortio invenisse solatium; Deum quoque, justitiæ exigente ratione, erga hominem, quem 32 in tanto honore condiderat, propriam mutasse sententiam: opus fuit secreti dispensatione consilii: ut incommutabilis Deus, cujus voluntas non potest sua benignitate privari, primam erga nos pietatis tuæ 33 dispositionem sacramento occul-

ANNO CHRISTI 449.

Eadem leguntur in Serm. 23. seu 3. de Nativitate Domini. c. 2.

Natura assumpta est, non culpa.

* *Ead. serm. 23. cap. 2.*

* *Reliqua hujus cap. lineæ, eadem habentur Ser. 22. seu de Nativ. 3. c. 2.*

Dei pietas & propositum.

BALLER. NOTÆ.

c Deest ἐκτισθῆναι in MS. Bas., sed male. In MSS. Ven. primo & secundo primo loco, ἐκτισθῆναι: quam lectionem etiam in editione Romana videbis in margine adnotatam.

d Codd. Basil. & Ven. secundus utroque loco (nisi quod hic secundus non habet primum articulum ὁ) ὁ εἷς καὶ αὐτὸς ὤν. Paullo post in eodem MS. Bas. δυνηθεὶς pro δυνηθῇ, utroque in loco.

e MS. Bas. ἀληθοῦς ἀνθρώπου. Sic paullo post θεὸς ἀληθινὸς, in eodem MS.

f MS. Bas. ὅλως ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλως ἐν τοῖς ἡμῶν.

g Deest ἐν in MS. Ven. secundo utrobique, & recte abesse potest.

h In edit. Rom. ad marginem, παρεδέξατο· ex conjectura tantum, ut putamus. Si enim auctoritati alicujus MS. antiqui niteretur hæc lectio, utique adoptanda fuisset, utpote textui magis inhærens.

i MS. Basil. τῆς ἀνθρώπινης. k MS. Basil. ὡς μένων.

l MS. Ven. secundus primo loco, οὕτως οὐδὲ τὴν μορφὴν τοῦ θεοῦ.

m Veram hanc lectionem exhibuit nobis MS. Basil. quæ ab editoribus etiam Romanis in margine adnotata fuit. In Vulg. μόρφωσις οὐκ ἐμείωσεν. In textu *forma non minuit*.

n MS. Bas. καὶ ἐκαυχᾶτο. o MS. Bas. ἐκ τῆς ἰδικῆς πλάνης αὐτοῦ pro ἑαυτοῦ notatum invenies etiam in edit. Roman. ad marginem.

p Placuit hic extrudere ἐξερημένον, quod erat in edit., & ἐξερεῖσθαι substituere, ut habetur in MSS. Basil. Namque hoc magis accedit ad textum latinum, *divinis caruisse muneribus*.

q MS. Basil. γεγυμνῶσθαι· καὶ ὑπὸ τὴν, &c. Lectio minime spernenda.

27 Vat. Hisp. & alius coll. XI. secundo loco *divinis remediis*. Dein quatuor antiqui codd. *mori posset ex uno, & mori non posset ex altero*. In prima editione vero *& resurgere posset*, ut in laudato serm. c. 2.

28 Quinque codd. antiqui *amisit*, perperam. Unus duplici *mm* pro *admisit* præfert *ammisit* usu veteribus non infrequenti, apud quos scriptum reperitur *ammoveo* pro *admoveo*. Hinc uno *m* deleto illorum codicum error manavit. 29 Tres codd. Veron. & Ratisp. omittunt *idem*.

30 Vat. Hisp. & Isid. cum tribus aliis codd. *& sicut forma servi Dei formam non ademit* (vel *non adimit*), *ita forma Dei servi formam non minuit*.

31 Quinque nostri codices, & totidem Quesnelli ab eo indicati not. 20. habent *de prævaricationis*. At in serm. 22. c. 1. unde hic locus sumtus est, habetur *de prævaricatoris*, sicut & in aliis hujus epistolæ MSS. libris. Paullo post *diram* . . . *sententiam* in MS. Veron. 58.

32 Veron. 58. *in tantum honorem*. Duo Vindebon. Ratisp. Veron. 57. & Vat. collect. XI. utroque loco cum prima editione delent *in*.

33 Editi ante Quesn. cum plerisque MSS. *dispensationem*. Ille vero præferendam putavit vocem *dispositionem* ex quatuor codd. ab eo allegatis not. 21. quibus etsi soli sex nostri antiqui libri accedant, Veron. 8. Vat. Reg. coll. I. alius Vat. coll. III. Vindebon. coll. V. Vat. coll. XI. primo loco & Ratisp. hanc nihilominus lectionem ex eo potissimum retinuimus, quia serm. 22. c. 1. eadem exhibetur.

ANNO CHRISTI 449.

occultiore compleret; & homo diabolicæ iniquitatis verſutia actus in culpam, contra Dei propoſitum non periret. *

ANNO CHRISTI 447.

A θίαν αὐτὸν r ἁρηκέναι τινὰ ἐκ τῆς αὐτῆ τῦ γεγονότος προδότυ κοινωνίας· ὡς ϗ τὸν Θεὸν, τοῦτο τῆς αὐτῆ δικαιοσώνης ἀπαιτείσης, ἀμεῖψαι περὶ τὸν ἄνθρωπον τιὼ οἰκείαν ἀπόφασιν, ὃν ἐν τοσαύτῃ τιμῇ κατεσκάσε. s χρεία τῆς οἰκονομίας τῦ ἀπορῤῥήτυ μυσηρίυ γεγώνηται, ἵνα ὁ ἀνάλλοίωτος Θεὸς, ᾧ τινος ἡ βούλησις τῆς ἐμφύτυ t χρηστότητος σεσηθιῶαι μὴ δυώαται, u τιὼ πρώτιω περὶ ἡμᾶς τιὼ τῆς οἰκείας x ἀσεβείας ἀπορῥήτω μυσηρίῳ πληρώσῃ διοίκησιν· ϗ ἵνα ὁ ἄνθρωπος, ὁ τῇ κακυργίᾳ τῆς διαβολικῆς κακίας πρὸς ἁμαρτίαν

B σωνελαθεὶς, μὴ παρὰ βούλησιν ἀπόληται τῦ Θεῦ

CAP. IV.

Utriuſque Chriſti nativitatis & naturæ proprietates expenduntur.

* *Ead. ſerm. 22. ſeu 2. de Nativ. c. 2.*

* INgreditur ergo hæc mundi 34 infima Filius Dei, de cæleſti ſede deſcendens & a paterna gloria non recedens, novo ordine, nova nativitate generatus. Novo ordine, quia inviſibilis in ſuis, viſibilis 35 factus eſt in noſtris, incomprehenſibilis voluit comprehendi; ante tempora manens eſſe cœpit ex tempore; univerſitatis Dominus ſervilem formam, obumbrata majeſtatis ſuæ immenſitate, ſuſcepit; impaſſibilis Deus non dedignatus eſt homo eſſe paſſibilis, & immortalis mortis legibus ſubjacere. Nova autem nativitate generatus: quia inviolata 36 virginitas concupiſcentiam neſcivit, carnis materiam miniſtravit. Aſſumpta eſt 37 de matre Domini, natura, non culpa; nec in Domino JESU CHRISTO,

* *Eadem ſer. 24. c. 3.*

* ex utero virginis genito, quia nativitas eſt mirabilis, ideo 38 noſtri eſt natura diſſimilis. Qui enim verus 39 eſt Deus, idem verus eſt homo: & nullum eſt in hac unitate mendacium, dum invicem ſunt & humilitas hominis, & altitudo Deitatis. Sicut enim Deus non mutatur miſeratione, ita homo non conſumitur dignitate. * Agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt; Verbo ſcilicet operante quod Verbi eſt, & carne exequen-

* *Eadem ſunt in ſerm. 24. c. 2.*

Προσέρχεται τοίνυν y εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο τῦ ΑΕΦ. δὲ κόσμυ ὁ υἱὸς τῦ Θεῦ, ἀπὸ τῦ οὐρανίυ θρόνυ κατιβαίνων, ϗ ἀπὸ τῆς πατρικῆς δόξης οὐκ z ἀφισάμενος· aa καινῇ τῇ τάξει, ϗ καινῇ τῇ γεννήσει γεινώμενος· καινῇ μὲν τῇ τάξει, ὅτι πέρ ἀόρατος ὢν ἐν τοῖς ἑαυτῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ ἡμῖν, ϗ ἀκατάληπτος ὢν, ἠβυλήθη καταλαμβάνεσθαι, bb ϗ πρωαιώνιος μένων, ἤρξατο ἀπὸ χρόνυ, ϗ τῦ παντὸς ὢν δεσπότης, τιὼ δυλικιὼ μορφιὼ ἀνεδέξατο, τῆς οἰκείας θεότητος ἐπισκιάσας

C τὸ μέγεθος, ϗ ὁ ἀπαθὴς Θεὸς ἐκ ἀπηξίωσε παθητὸς εἶναι ἄνθρωπος, cc ϗ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτυ· καινῇ δὲ τῇ γεννήσει τεχθεὶς, ἐπείπερ ἡ ἄχραντος παρθενία ἐπιθυμίαν μὲν ἠγνόησε, τιὼ δὲ τῆς σαρκὸς ἐχορήγησεν ὕλιω. ϗ προσελήφθη ἐκ τῆς μητρὸς dd τῦ δεσπότυ φύσις, ἀχ ἁμαρτία· ᾗ μιὼ ἐπειδήπερ ἐν τῷ δεσπότῃ Ἰσοῦ Χριστῷ τῷ τεχθέντι ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς παρθένου θαυμαστὴ τίς ἐστιν ἡ γέννησις, ἀλλ᾽ τῦτο ἡμῖν ee ἀχ ἡ φύσις ὁμοία· ὁ γὰρ ὢν Θεὸς ἀληθὴς, αὐτός ἐστι ϗ ἄνθρωπος ἀληθής. ϗ ψεῦδος ἐδὲν ff ἐν

D ταύτῃ τῇ οἰκώσει τυγχάνει, ἐν ὅσῳ τὰ σωαμφότερα μετ᾽ ἀλλήλων ἐστί· gg ϗ τὸ ἀνθρώπω τὸ ταπεινὸν, ϗ τῆς θεότητος τὸ μέγεθος· ὥσπερ γὰρ

τῳ

BALLER. NOTÆ.

r Ita MS. Baſil. In editis *ἁρηκέναι*: quod minime probamus. Scilicet hoc radius, illud magis uſitatum. Porro in eodem mſ. tota hæc pericope ſic ſcribitur: *ϗ ἑαυτὸν ἐν τοῖς οἰκείοις κακοῖς παραμυθύαν ἑυρηκέναι τινὰ ἐκ τῆς αὐτῦ τῦ γεγονότος προδότυ κοινωνίας γενομένης.* Pro *προδότου* legendum forte *παραβάτυ*, ut notarunt in margine etiam editores Roman.

s In mſ. Baſ. *χρεια γέγονεν τῆς*, &c.

t In mſ. Baſ. *ἀγαθότητος*.

u Deeſt *τὴν* in mſ. Ven. ſecund. utroque loco.

x In edit. Rom. ad marginem adnotatur, *φιλανθρωπίας ἀπὸ ϛ'. ex Lat.*

y MS. Baſ. *ὡς τ᾽ ἔχαπα τῦ κόσμυ.* z MS. Baſ. *μὴ χωριζόμενος.*

aa In antea vulgatis legebatur, *καινῇ μὲν τῇ τάξει*. expunximus *μὲν*, utpote non neceſſarium, auctoritate MSS. Baſil. & Venet. primi, qui poſtremus ſic legit, *καινῇ τινι τάξει, ϗ*, &c.

b MS. Baſ. *πρωαιώνιος ὢν*: mſ. vero Ven. utroque loco, *πρωαιώνιος μὲν ὢν*.

cc MS. Baſ. *ϗ ὢν ἀθάνατος ὑποκεῖσθαι θανάτῳ*.

dd Erat in vulgatis *ἐκ τῆς μητρὸς τῦ τῦ δεσπότου φύσις*, ubi articulus *τῦ* præpoſitus, vocibus *τῦ δεσπότυ φύσις*, genitivum *δεσπότυ* ad *φύσις* referri oſtendebat, non ſine erroris ſuſpicione atque periculo; cum tamen ad vocem *μητρὸς* referendus ſit. Ita quidem mendoſe habent & duo codd. Ven. in epiſtola Actioni Calchedonenſi inſerta; ſed veram lectionem ſuppeditant iidem codd. in eadem epiſtola geſtis præmiſſa, nec non alius Venetus 165. utroque loco: omittunt enim articulum *τῦ*, ac præterea poſt voces *τῦ δεσπότυ* tribus in locis apponitur virgula. Ita etiam legit in ſuo codice Gerardus Voſſius, ut ex ejuſdem editione Moguntina liquet.

ee Sic placuit ſcribere cum mſ. Baſil. & Venet. ſecundo utroque loco. In editis *οὐχὶ φυσίς*. Articulus *ἡ* perſpicuam magis reddit ſententiam.

ff In mſ. Baſil. *ἐν τῇ ἑνώσει ταύτῃ καθέζηκεν*.

gg *MS.* Baſil. *ϗ ἡ ταπεινότης τῦ ἀνθρώπου, ϗ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος· ὥσπερ γὰρ θεὸς πρὸτὴν οὐχ ὑφίςαται, οὕτως ϗ ὁ ἄνθρωπος*, &c.

34 Veron. 8. Vindeb. Hiſp. Ratiſp. duo Vatt. 1322. & 3791. primo loco cum duobus MS. Baluzii & editis Conciliorum *infirma*. Ceteri codices *infima*, & ſic quoque legit Græcus interpres.

35 Vat. Hiſp. & Iſid. *apparuit in noſtris*. Mox pro *ante tempora manens* duo codd. *ante tempora æterna manens*: prima editio *ante tempora æternus manens*. In epiſt. 31. c. 2. habetur: *Sacramentum reconciliationis noſtræ ante tempora æterna diſpoſitum*:

36 Tres noſtri codices & unus Baluzii *Virgo*. Dein Hiſp. & Iſid. cum quatuor aliis codd. *& carnis materiam*: Vat. coll. XI. primo loco *ſed carnis materiam*: duo MSS. coll. XXI. *inviolata virginitas, quæ concupiſcentiam neſcivit, carnis materiam miniſtravit*.

37 Editi ante Queſn. cum MSS. coll. XXIV. & Sichardo Interſerunt *igitur*. Vide not. 22. ejuſdem Queſn.

38 Vulgatiores editi cum Hiſp. Iſid. Veron. 58. Vat. 1322. & tribus aliis codd. *noſtræ eſt naturæ diſſimilis*. Ceteri codices & prima editio lectionem a Queſnello inductam confirmant. Vide notam ejus 23.

39 Verbum *eſt* delent tres MSS. codd. Veron. & Ratiſp. Poſt pauca *dum in invicem* in Veron. 57. Ratiſp. & duobus Calchedon.

ANNO CHRISTI 449.

τῷ ἐλέειν ὁ Θεὸς ἕτοιμὸν ἔχ ὑφίσατυι, ὅτως ἄνθρω-
πος τῷ μεγέθει τῆς θείας ἀξίας ἐκ ἀναλίσκεται·
συνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρυ κοινω-
νίας, ὅπερ ἴδιον ἔχηκε, τὸ μὲν λόγυ κατεργαζο-
μένυ hh τοῦθ' ὅπερ ἐσὶ τὸ λόγυ, τὸ δὲ σώματος
ἐκπλῆντος, ii ὅπερ ἐσὶ τὸ σώματος· ☞ τὸ μὲν αὐ-
τῶν ὀφθαλμοῖς τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ kk τοῖς ὕβρε-
σιν ὑποπέπτωκε. καθάπερ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς ἰσό-
τητος τῆς τοῦ πατρὸς δόξης ἐσὶν ἀχώρις ☞, ὕτω τὸ
σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρυ γένους ἐκ ἀπολέλοιπεν·
εἷς γάρ, καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς ll υἱός τε Θεοῦ, καὶ ἀ-
ληθῶς υἱὸς ἀνθρώπυ τυγχάνει, Θεὸς μὲν κατὰ τοῦ-
το, καθὸ ἦν ἀρχῇ λόγος, mm καὶ ὁ λόγος
λόγος πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς λόγος ὁ λόγος· ἄνθρω-
πος δὲ κατὰ τοῦτο, καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο,
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· nn καὶ Θεὸς μὲν κατὰ
τοῦτο, καθὸ δι' αὐτοῦ τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ χωρὶς
αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν· ἄνθρωπος δὲ κατὰ τοῦτο, κα-
θὸ γέγονεν ἐκ γυναικὸς, oo γέγονεν ὑπὸ νόμον·
καὶ ἡ μὲν τῆς pp σαρκώσεως γένησις ἀνθρωπίνης ἐ-
σὶ δήλωσις φύσεως, ὁ δὲ τοκετὸς τῆς παρθένου
qq μίσυμα τῆς θείας ὑπάρχει δυνάμεως. καὶ ἡ μὲν
νηπιότης τοῦ βρέφους ὀφθεῖσα τῆς σπαργάνων δι-
τελείας ἐπιγινώσκεται· τὸ δὲ μέγεθος τῆς αὐτοῦ με-
γαλωσύνης rr ὀφθὲν τῆς ἀγγελικῶν ὕμνων ἀπο-
δείκνυται· καὶ ὁμοιοῦται μὲν τοῖς νεωστὶ τικτομένοις
ἀνθρώποις ὢν, ὃν Ἡρῴδης ἀσεβῶς φονεῦσαι ss
βέλεται· ἀλλὰ ἔσι δεσπότης τῶν ὅλων, ὃν μάγοι
χαίρυσιν tt ἱκετευτικῶς προσκυνεῖν· ὅτε δὲ πρὸς
τὸ uu τοῦ προδρόμυ αὐτοῦ Ἰωάννυ ἔρχεται βάπτισ-
μα, ὅπως ἂν μὴ λάθῃ, ὅτιπερ τῷ προκαλύμματι
τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἐκρύπτετο, ἡ τοῦ παῤῥὸς φω-
νὴ ἐξ ὑρανῶν ἐπιβοῶσα, φησίν· ὅτός ἐσιν ὁ υἱός μυ
ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ xx εὐδόκησα· τοιγαροῦν ὃν ὡς

Ioan. 1.

Galat. 4. 4.

Matth. 3. 13.

Matth. 2. 3.

Matth. 3. 13.

A te quod carnis est. Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis. Et sicut Verbum ab æqualitate paternæ gloriæ 40 non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit. * Unus enim idemque est, 41 quod sæpe dicendum est, vere Dei filius, & vere hominis filius. Deus per id quod *in principio erat Verbum*, & *Verbum erat apud Deum*, & *Deus erat Verbum*: homo per id quod *Verbum caro factum est*, & *habitavit in nobis*. Deus per id quod *omnia per ipsum facta sunt*, & *sine ipso factum est nihil*: homo per id quod 42 *factus est ex muliere*, *factus sub lege*. Nativitas carnis, manifestatio est humanæ naturæ: partus virginis, divinæ est virtutis indicium. Infantia parvuli ostenditur humilitate cunarum: magnitudo Altissimi declaratur 43 vocibus Angelorum. Similis est rudimentis hominum, quem Herodes impie molitur occidere; sed Dominus est omnium, quem 44 Magi gaudent suppliciter adorare. Jam cum ad præcursoris sui Joannis baptismum venit, ne lateret, quod carnis velamine Divinitas tegeretur, vox Patris de cœlo intonans dixit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene* 45 *complacui*. Quem itaque sicut hominem diabolica tentat astutia, eidem sicut Deo angelica famulantur officia. Esurire, sitire, lassescere, atque dormire, evidenter humanum est. Sed 46 quinque panibus quinque millia hominum satiare, & largiri Samaritanæ aquam vivam, cujus haustus bibenti 47 præstet ne ultra jam sitiat; supra dorsum maris plantis non 48 desidentibus ambulare, & elationes fluctuum increpata tempestate consternere; sine ambiguitate divinum est. Sicut ergo, ut multa præteream, non ejusdem naturæ est, flere miserationis affectu 49 amicum mortuum, & eum-

ANNO CHRISTI 449.

Quid naturæ cuique in Christo proprium.

Joan. 1. 1, v. 14.

Luc. 2. 7.
Ibid. v. 13
Matth. 2. 3.

Joan. 6. 5.
Joan. 4. 10.
Matth. 14. 25.
Luc. 8. 24.
Joan. 11. 35.
Ib. v. 43.

BALLER. NOTÆ.

hh MS. Bas. τοῦτο ὅπερ ἐσὶν τοῦ λόγου.

ii In marg. edit. Rom. ἄπερ: atque ita in ms. Ven. II. primo loco.

kk MS. Ven. primus τοῖς παθήμασιν. In marg. quoque edit. Rom. τοῖς παθήμασιν.

ll MS. Bas. υἱὸς θεοῦ. mm Hæc, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ ὁ θεὸς ἦν ὁ λόγος, in cod. Bas. desiderantur. nn MS. Bas. καὶ θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, ὅτι χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. Quæ duo ultima verba adduntur etiam in ms. Ven. primo.

oo MS. Bas. καὶ γέγονες ὑπὸ νόμον. pp In marg. edit. Rom. σαρκὸς γέννησις ex Lat.

qq MS. Bas. ἔλεγχος ὑπάρχει θείας δυνάμεως.

rr MS. Bas. διὰ τῶν εὐαγγελικῶν φωνῶν. ss MS. Ven. secundum utroque loco, βουλεύεται.

tt MS. Bas. ἱκετευτικῶς προσκυνοῦντες. uu Ms. Bas. τοῦ προδρόμου ἑαυτοῦ Ἰωάννου.

xx MS. Bas. & Ven. secundum primo loco εὐδόκησε.

40 Veron. 58. *non recidit . . . non reliquit*. Editi ante Quesn. cum MSS. coll. XXIV. *non recessit . . . non reliquit*. Quesnelli lectionem, de qua vide ejus not. 24. ceteri nostri codd. approbant.

41 Verba *quod sæpe dicendum est* desunt in tribus MSS. Veronensib. in omnibus Calchedon. in utrisque Hisp. in Ratisp. nec non in Græca versione. Sed cum in aliis codd. præsertim coll. I. III. V. VIII. XI. & in vetustissimo Rom. Eccl. Lectionario Vat. 3836. inveniantur, ea expungere non audemus. Mox pro, *Deus per id* in Vat. Isid. *Filius Dei per id*.

42 Cod. Vindeb. Hisp. *factum est ex muliere, factum sub lege*; & refertur ad *Verbum*, ut in antecedentibus: *Verbum caro factum est*.

43 Vat. 3791. coll. XI. secundo loco *in excubiis Angelorum*. Dein *Herodes impius* in editis ante Quesn. & in quibusdam MSS.

44 Editi Concil. cum codd. Vat. Hisp. Isid. & coll. XXI. *Magi gaudentes suppliciter veniunt adorare*. At in puriori MS. Hisp. Vindeb. *Magi gaudentes suppliciter adorare*: ex errore autem nominativi *gaudentes* pro *gaudens* posteriores exscriptores ejusdem collectionis ex ingenio suppleviſse videntur verbum *veniunt*. Mox Veron. 58. & Vat. 1322. cum Parisiensi & Colbertino Baluzii: *Nam cum ad præcursoris sui*. Veron. 57. delet *sui*. Dein *venires* pro *venit* in editis Leonis ante Quesn. nullo nostro codice suffragante.

45 Tres MSS. Libri Veron. totidem Baluzii ac præterea Vindeb. Hisp. & unus Vat. coll. XI secundo loco *complacuit*. Deinde *utique* pro *itaque* in Veron. 58. & Vat. 1322. *Diaboli* vero pro *diabolica* in Vat. Reg. coll. I. in Vindebon. Hisp. in Ratisp. & Vat. coll. XI. secundo loco.

46 Vat. cod. 5845. *de quinque panibus*. Editi Leonis ante Quesn. cum MSS. coll. XI. primo loco & coll. XXIV. & *de quinque panibus*. Mox *saturare* pro *satiare* in Veron. 8. & Vat. coll. III.

47 Tres codd. Veron. & duo alii collect. Calchedon. *præstitit*. Editi ante Quesn. cum codd. coll. XI. XXI. & XXV. *præstat*.

48 Editi Quesnello anteriores cum MSS. collect. XXI. & XXIV. *subsidentibus*. Ceteri codices *desidentibus*, paucis exceptis, qui lectione huic affini, sed corrupta præferunt *desitientibus*, *desinentibus*, *desudantibus*, vel *desistentibus*. Vide not. 25. Quesn.

49 Cod. Veron. 58. duo Vatt. 1342. coll. III. & 1322. coll. Calchedon. Vercell. coll. VIII. & MSS. coll. XXI. cum prima editione addunt *Lazarum*.

ANNO CHRISTI 449.

& eumdem remoto quatriduanæ aggere sepulturæ, 50 ad vocis imperium excitare redivivum; aut in ligno pendere, & in nocte luce conversa, omnia elementa tremefacere; aut clavis transfixum esse, & paradisi portas fidei latronis aperire: ita non ejusdem naturæ est, dicere: *Ego & Pater unum sumus:* & dicere, *Pater major me est.* Quamvis enim in Domino JESU-CHRISTO Dei & hominis una persona sit; aliud tamen est, 51 unde in utroque communis est contumelia, aliud unde communis est gloria. De nostro enim illi est minor Patre humanitas; de Patre illi est æqualis cum Patre Divinitas.

Matth. 27. 35. *Joan.* 10. 30. *Joan.* 14. 28.

CAP. V.

Veritas carnis in Christo probatur ex Scriptura.

PRopter 52 hanc ergo unitatem personæ in utraque natura intelligendam, & filius hominis 53 legitur descendisse de cælo, cum filius Dei carnem de ea virgine, de qua est natus, assumserit. Et rursus filius Dei crucifixus dicitur ac sepultus, cum hæc non in Divinitate ipsa, qua Unigenitus consempiternus & consubstantialis est Patri, sed in naturæ humanæ sit infirmitate perpessus. Unde unigenitum Filium Dei crucifixum & sepultum omnes etiam in Symbolo confite-

A ἄνθρωπον ἡ τῦ διαβόλυ πειράζει πανεργία, yy τύτῳ, ἅτε δὴ Θεῷ, ἡ τῆ ἀγγέλων τάξις διακονεῖ. zz τὸ μὲν γὰρ πεινᾶν, καὶ διψᾶν, καὶ κοπιᾶν, καὶ ὑπνᾶν, ὁμολογεμένως ἐσὶν ἀνθρώπυ· ἀλλὰ τὸ a πόντε ἄρτυς πόντε χιλιάδας ἀνθρώπων χορέσαι, καὶ χαρίσασθαι τῇ Σαμαρείτιδι b ζῶν ὕδωρ, ὃ ἔσθ' ἁπαξαπλῶς αὐτῇ c ὑπῆρχε τὸ μηκέτι διψῆν· καὶ ἐπὶ μὲν νώτων θαλάσσης d περιπατεῖν, τῆ ποδῶν ὑπάτων βαπτιζομένων, τὰς δὲ τῆ κυμάτων οἰδήσεις, ἐπιτιμωμένε τῷ κλύδωνος, κατευνάζειν, ἐσὶν ἀναμφιβόλως Θεῦ. ὥσπερ οὖν, ἵνα τὰ πολλὰ παρα-

B λείπω, ἀ τῆς αὐτῆς ἐσι φύσεως τὸ κλαίειν ἐπὶ διαθέσεως οἰκτρᾶ τὸν τελευτήσαντα φίλον, καὶ τὸ τὸν αὐτὸν ἀναζῆν μέλλοντα, διασκεδασθέντος τῦ προχώματος, e τῆς τεταρταίας ἤδη τεφρᾶς ἐξαναστῆσαι πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς φωνῆς, ἢ τὸ ἐπὶ ξύλυ ἠρτῆσθαι, καὶ ἐξ ἡμέρας εἰς νύκτα f μεταβληθείσης, τὰ στοιχεῖα πάντα συσεῖσαι, ἢ τὸ διαπεπάρθαι τοῖς ἥλοις, καὶ τὰς τῦ παραδείσυ πύλας ἀνοῖξαι τῇ πίσει τῇ τῦ ληςῦ, ὅπως ἀ τῆς αὐτῆς ἐσι φύσεως τὸ λέγειν· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν, καὶ τὸ λέγειν· ὁ πατήρ μυ μείζων μυ ἐσίν· εἰ καὶ τὰ μάλισα γὰρ ἓν

C τῷ δεσπότῃ Ἰησῦ Χριςῷ τῦ Θεῦ, καὶ τῦ ἀνθρώπυ ἓν ἐσι τὸ πρόσωπον, ὅμως g ἕτερόν ἐσιν ἐκεῖνο, ἐξ ὃ ἓν ἑκατέρῳ κοινόν ἐσι τὸ τῆς ὕβρεως, καὶ ἕτερον ἐξ ὃ κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέσηκεν. ἐξ ἡμῶν μὲν γάρ ἐσιν αὐτῷ ἡ ἐλάσσων τῦ παθὸς ἀνθρωπότης, ἀπὸ δὲ τῦ παθὸς ἐσιν αὐτῷ ἡ μετὰ τῦ παθὸς ἴση θεότης.

Joan. 10. 30. *Joan.* 14. 28.

Διὰ ταύτην τοίνυν τῦ προσώπυ τὴν ἕνωσιν, ἣν ἓν ἑκατέρᾳ φύσει νοεῖσθαι ὠφείλεσαν, καὶ υἱὸν ἀνα-

D γινώσκομεν ἀνθρώπυ κατελήλυθέναι ἐξ οὐρανῦ· ὁπότε ὁ υἱὸς τῦ Θεῦ τὸ σῶμα ἐξ αὐτῆς τῆς παρθένυ, ἐξ ἧς ἐτέχθη, προσέλαβεν· καὶ πάλιν ὁ υἱὸς τῦ Θεῦ σαρωθεὶς λέγεται, καὶ ταφείς· ὁπότε ταῦτα ἐκ ἓν αὐτῇ θεότητι, ἓν ᾗ μονογενὴς, καὶ σωαΐδιος, h καὶ ὁμοούσιός ἐσι τῷ πατρὶ, ἀλλ' ἓν τῇ ἀδενείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπομεμένηκε φύσεως. ὅθεν τὸν μονογενῆ υἱὸν i τῦ Θεῦ σαρωθέντα, καὶ

καὶ

BALLER. NOTÆ.

yy MSS. Bas. *τούτυ δὴ ὡς θεῷ.*

zz In MS. Bas *τὸ μὲν γὰρ πανᾶν, καὶ διψᾶν, κοπιᾶν τε, καὶ ὑπνοῦν.*

a MS. Bas. *ἐκ πέντε ἄρτων . . . . χορέσθαι.* b MS. Bas. *ὕδωρ ξῶν.*

c MS. Bas. *ὑπῆρχε τὸ μηκέτι διψᾶν.* In MSS. vero Ven. secundo utroque loco *ὑπῆρξε.*

d MSS. Bas. *ᾤχεσθαι.*

e MSS. Bas. *τῆς τεταρτιαίας ἤδη ταφῆς πρὸς τὸ τῆς φωνῆς κέλευσμα ἐξαναστῆσαι*: quæ verborum collocatio nobis magis arridet. Hoc eodem in loco in secundo MS. Ven. loco secundo pro *τῆς τεταρτιαίας* legitur *τῆς τελευταίας.*

f MSS. Bas. & Ven. primum & secundum utrobique, *μεταβληθέντα*, scilicet *τὰ στοιχεῖα*, sed perperam.

g MS. Ven. *ἕτερόν τε ἐσίν.*

h MS. Bas. cum codd. Ven. primo & secundo utroque, *καὶ ὁμοούσιος ὢν τῷ.*

i Ita in MSS. Basil. & Ven. ambobus, juxta textum Latinum *unigenitum filium Dei crucifixum & sepultum*: nisi quod in Basiliano additur *καὶ ἀναςάντα.* In edit. male, *τὸν μονογενῆ υἱὸν τὸν σαρωθέντα*, &c.

50 Particulam & in aliquibus editionibus, & a Quesnello insertam delevimus uti superfluam auctoritate trium MSS. Veron. item Vindebon. coll. v. utriusque Hisp. Isid. Ratisp. & aliorum codicum. Deest etiam in Græca versione, & in codicibus, quibus Baluzius usus est. Mox *in cruce* pro *in ligno* legitur in Vat. coll. III. & alio Vat. 5845. coll. VIII. in Hisp. Isid. ac in MSS. coll. XXI. Dein *paradisi januas* in Veron. 57. ac 58. in tribus nostris & duobus Baluzii codd. coll. Calchedon. Rusticus vero monuit, in quibusdam suis codd. scriptum fuisse *portas*, quod nos in ceteris MSS. reperimus, & Baluzius in duobus Calchedon.

51 Melior visa est hæc lectio, quam non solum prima editio & Conciliorum, verum etiam tres libri MSS. Veron. nec non Vat. Reg. coll. I. alius Vat. coll. III. alius coll. XI. secundo loco, Ratisp. ac tres nostri coll. Calchedon. cum codd. Baluzii præferunt. Alias *unde contumelia in utroque communis, aliud unde* &c.

52 Peculiare est Leonem sumsisse hunc locum ex Augustini libro contra sermonem Arianorum cap. 8. & nunc iisdem, nunc aliis verbis utendum credidisse. Sic enim ibi legitur: *Ac per hoc propter istam unitatem personæ in utraque natura intelligendam & filius hominis dicitur descendisse de cælis, quamvis sit ex ea, quæ in terra fuerat, Virgine assumptus: & filius Dei dicitur crucifixus & sepultus, quamvis hæc non in Divinitate ipsa, qua est unigenitus Patri coæternus; sed in natura humana sit infirmitate perpessus. . . . Unigenitum vero filium Dei crucifixum & sepultum omnes etiam in Symbolo confitemur. Unde est & illud Apostoli: Si enim cognovissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Id in magnam Augustini gloriam cedit, & Leonis quoque studium ac diligentiam commendat. Duo MSS. Veron. & tres coll. Calchedon. pro *ergo* habent *enim*. Editiones Conciliorum omittunt utrumque.

53 Duo antiquiss. Vatt. 1342. coll. III. & 5845. coll. VIII. *dicitur*, ut in recitato Augustini textu. Mox pro *assumserit* in prima editione *assumsit*. Dein *crucifixus legitur* in Veron. 57.

ANNO CHRISTI 449. 2. Corinth. 2. 8.

κ τιφέντα, k πάντες ℭ ἐν τῷ συμβόλῳ σωομολογῦμεν, κατ' ἐκεῖνο τὸ Ἀποστολικόν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ὅτε δὲ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν, κ σωτὴρ τλὺ πίστιν τῶν μαθητῶν διὰ πῶν οἰκείων l ἐξεπαίδευεν ἐρωτήσεων. m τίνα με, φησὶ, λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι υἱὸν τῦ ἀνθρώπυ; κ ἐκείνων ἀποκεναμένων, ἄλλας ἄλλων εἶναι δόξας· ὑμεῖς, φησὶ, τίνα με λέγετε n εἶναι, ἐμὲ δηλαδὴ τὸν υἱὸν τῦ ἀνθρώπυ, κ ὃν ἐν μορφῇ δύλυ, κ ἀληθείᾳ σώματος θεωρεῖτε, τίνα με λέγετε o εἶναι; Οὗτα ὁ μακάριος Πέτρος θεόθεν ἐμπνευσθεὶς, ℭ διὰ τῆς οἰκείας ὁμολογίας πᾶσι μέλλων γίνεσθαι σωτηρία τοῖς ἔθνεσι, σὺ εἶ, φησὶν, ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεῦ, τῦ ζῶντος· κ ἀξίως μακάριος ἀπεφάνθη παρὰ τῦ κυρίυ, ℭ ἀπὸ τῆς πρωτοτύπυ πέτρας τὸ p στερεὸν ἐπεσπάσατο τῆς τε ἀρετῆς, κ τῆς προσηγορίας· ὅς τις δι' ἀποκαλύψεως τῦ πατρὸς τὸν αὐτὸν ℭ υἱὸν Θεῦ q ὡμολόγησε, κ Χριστόν· ἐπειδήπερ οὐ τῶν r δίχα θατέρυ λαμβανόμενον ἀνόντων ἐτύγχανον εἰς σωτηρίαν· κ τῦ αὐτῦ ὑπῆρχε κινδύνυ τὸ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἢ Θεὸν μόνον ἄνθρωπον, ἢ δίχα Θεῦ πιστεῦειν ἄνθρωπον μόνον. s μὴ δὲ τλὺ ἀνάστασιν τῦ κυρίυ, ἤ τις δηλαδὴ τῦ ἀληθῦς αὐτῦ σώματος γέγονεν, t ἐπειδήπερ οὐκ ἄλλως ἀνέση, εἰ μὴ ὁ σταυρωθεὶς, κ ἀποθανών· u τί ἕτερον τῇ πῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν αὐτῦ διαγωγῇ γέγονεν, ἢ ἵνα ἐκ πάσης ἀχλύος τὰ τῆς πίστεως ἡμῶν καθαρθῇ; διαλεγόμενος γὰρ x ἑαυτῦ μαθηταῖς, κ σωδιατρίβων, κ y σωαυλιζόμενος, z ἀκριβέστερόν τε, κ πολυπραγμονικώτερον διὰ τῆς ἀφῆς ἑαυτὸν ψηλαφᾶσθαι παρὰ τύτων, ἧς ἔπληττε τὸ ἀμφίβολον, aa ἀνδιδύς· διὰ τῦτο κ κεκλεισμένων πῶν θηρῶν εἰσήει πρὸς τὺς μαθητὰς, κ τῷ φυσήματι τῷ ἑαυτῦ παρεῖχεν ἅγιον πνεῦμα· κ χαριζόμενος τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως, ἢ θείων γραφῶν ἀπεκάλυπτε τὸ ἀπόῤῥητον· κ πάλιν ὁ αὐτὸς τὸ ξύματι τῆς πλευρᾶς, κ τὺς διαξήσεις πῶν

ANNO CHRISTI 449. 2. Cor. 2. 8.

Amur, secundum 54 illud Apostoli: *Si enim cognovissent, numquam Dominum majestatis crucifixissent*. Cum autem ipse Dominus noster atque Salvator fidem discipulorum 55 suis interrogationibus erudiret, *Quem 56 me*, inquit, *dicunt homines esse filium hominis?* Cumque illi diversas aliorum opiniones retexuissent, *Vos autem*, ait, *quem me esse dicitis?* Me utique, qui sum filius hominis, & quem in forma servi atque in veritate carnis aspicitis, quem me esse dicitis? Ubi B. Petrus divinitus inspiratus, & confessione sua omnibus gentibus profuturus, *Tu es*, inquit, 57 *Christus filius Dei vivi*. Nec immerito beatus est pronuntiatus a Domino, & a principali petra soliditatem & virtutis traxit & nominis, qui per revelationem Patris eumdem 58 & Dei filium est confessus & Christum: quia unum horum sine alio receptum non proderat ad salutem: & æqualis erat periculi Dominum JESUM CHRISTUM aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credidisse. Post resurrectionem vero Domini (quæ utique veri 59 corporis fuit, quia non alter est resuscitatus, quam qui fuerat crucifixus & mortuus) quid aliud quadraginta dierum mora gestum est, quam ut fidei nostræ integritas ab omni caligine mundaretur? Colloquens enim cum discipu-

Petri confessio exposita. *Matth.* 16. 16.

Act. 1. 4.

BALLER. NOTÆ.

k MS. Ven. primum παύπες ἐν τῷ συμβόλῳ ὁμολογῦμεν.

l MS. Bas. ἐξεπαίδυσεν.

m Non dubitavimus ita emendare ope codd. Basil. & Ven. secundi utroque loco. Basilianus quidem habet *τίνα μοὶ*: sed ex *μὲ* factum *μοὶ*, errore amanuensium, quis non videt? Hanc lectionem notarunt in margine etiam editores Romani. In Vulg. *τίνα, φησί*.

n MS. Basil. *εἶναι δηλαδή*.

o Hanc vocem *εἶναι* habet MS. Basil., quam non adjecissemus, nisi & in textu Latino exstaret: *quem me esse dicitis?* In vulg. *τί να με λέγετε*.

p In marg. edit. Rom. *στερέον*.

q MS. Bas. *ὡμολόγησε εἶναι* κ Χριστόν.

r MS. Bas. *δίχα ἑτέρυ*.

s Mutavimus *καὶ*, quod erat in vulgatis, in *μετὰ* auctoritate MSS. Basil. & Ven. amborum. Nec aliud sane legendum postulat textus Latinus: *Post resurrectionem vero*.

t MS. Bas. *ἐπεὶτερ οὐκ ἄλλος*.

u MS. Bas. *τί ἕτερον ἢ τῆ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμερῶν διαγωγὴ αὐτῦ γέγονεν*. In MS. itidem Ven. secundo utrobique, *ἢ... διαγωγή*. x MSS. Ven. ambo *τὺς ἑαυτῦ μαθητὰς*.

y In marg. edit. Rom. *σωαυλιζόμενος*. z MS. Bas. *ἀκριβέστερον δέ*.

aa MS. Ven. secundum loco secundo, *ἀνεδίδυ*.

54 Omnes codd. coll. Calchedon. utrique Hisp. nec non Isid. & Vat. 5845. cum edit. Concil. *illud Apostoli dictum*. Post pauca *Dominum gloriæ crucifixissent* in Ratisp. cod. sicuti etiam apud Augustinum legitur.

55 Cod. Vat. coll. XXIV. & Sichardus addunt *suorum*. In editis Leonis ante Quesn. perperam. *Suorum suis interrogationibus audiret*. Vide not. 26. Quesn.

56 Addidimus *me* ex tribus vetustiss. Veronen. ex Vat. Reg. coll. I. Vindebon. Hisp. Vat. coll. XI. utroque loco Ratisp. Romano Lectionario Vat. ac tandem ex Vat. 1322. coll. Calchedon. aliisque quatuor apud Baluzium. Solum duo ex laudatis codd. Veron. 8. & 58. habent: *Quid me, inquit, dicunt?* Dein *vos, ait, quem me dicitis esse?* In duobus Veron. & in Ratisp. In alio autem Veron.: *Vos, ait, quid me dicitis esse?* In Vindebon. Hisp. deest *ait*: in uno Vat. *autem* desideratur. 57 Codd. Ratisp. & Vat. coll. XI. secundo loco prætereunt *Christus*.

58 Veron. 58. addit *Deum*. Mox *sine altero* pro *sine alio* in prima editione, & in Vat. 546. coll. XXI. Paullo post *sed æqualis* in Vulgatis ante Quesn. nullo nostro codice opitulante, nec primæ editionis exemplo.

59 Prima editio & codd. coll. XXI. ac XXIV. *hominis fuit*. Alia exemplaria ut in textu. Vide not. 27. Quesnelli. Mox *quia aliter non est resuscitatus* in vulgatis Leonis ante eumdem Quesn. qui cum prima editione & editis Concil. suisque codd. textus lectionem recepit, quam omnes quoque nostri antiqui libri approbant.

lis 60 ſuis, & cohabitans atque conveſcens, & pertractari ſe diligenti curioſoque contactu ab eis, 61 quos dubietas perſtringebat, admittens, ideo & 62 clauſis ad diſcipulos januis introibat, & ſtatu ſuo dabat Spiritum ſanctum, & donato intelligentiæ lumine, ſanctarum Scripturarum occulta pandebat; & rurſus 63 idem vulnus lateris, fixuras clavorum, & omnia recentiſſimæ paſſionis ſigna monſtrabat, dicens: *Videte manus meas & 64 pedes, quia ego ſum. Palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere*: ut agnoſceretur in eo proprietas divinæ humanæque naturæ individua permanere; & ita ſciremus Verbum 65 non hoc eſſe quod carnem, ut unum Dei Filium & Verbum confiteremur & carnem. Quo fidei ſacramento Eutyches iſte nimium æſtimandus eſt vacuus, 66 qui naturam noſtram in Unigenito Dei, nec per humilitatem mortalitatis, nec per gloriam reſurrectionis agnovit. Nec ſententiam beati Apoſtoli, & Evangeliſtæ Joannis expavit dicentis: *Omnis ſpiritus, qui confitetur* JESUM CHRISTUM *in carne veniſſe, ex Deo eſt: & omnis ſpiritus qui ſolvit* JESUM, *ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus*. Quid autem eſt ſolvere JESUM, niſi humanam ab eo ſeparare naturam, 67 & ſacramentum, per quod unum ſalvati ſumus, impudentiſſimis evacuare figmentis? Caligans vero circa naturam corporis Chriſti, neceſſe eſt ut etiam in paſſione ejus eadem obcæcatione deſipiat. Nam 68 ſi crucem Domini non putat falſam, & ſuſceptum pro mundi ſalute ſupplicium verum fuiſſe non dubitat; cujus credit mortem, agnoſcat & carnem: nec diffiteatur noſtri corporis hominem, quem cognoſcit fuiſſe paſſibilem: quoniam negatio veræ carnis, negatio eſt etiam corporeæ paſſionis.

ANNO CHRISTI 449. Reſurrectio Chriſti carnis veritatem aſſerit.

Joan. 20. 22.

Ibid.

Luc. 24. 39.

1. *Joan.* 4. 1.

ἥλων, καὶ πάντα τὰ τοῦ νεαροῦ πάθους ἐπεδείκνυ σημεῖα, λέγων. ψηλαφήσατέ με, καὶ ἴδετε ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα· ὅπως ἂν bb μεμυημένοις ἐν αὐτῷ γνωσθῇ ἡ ἰδιότης τῆς τε θείας, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως cc ἀδιαίρετος· οὕτω τε μάθωμεν τὸν λόγον, μὴ τοῦτο εἶναι, ὅπερ ἐστὶν ἡ σάρξ, ἀλλ' υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν λόγον ὁμολογήσωμεν, καὶ τὴν σάρκα. ἧς τινος πίστεως τοῦ μυστηρίου κοῦφος ὢν Εὐτυχὴς οὗτος, καὶ ἀμέτοχος ὀφείλει νομίζεσθαι· dd ὃς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἐν τῷ μονογενεῖ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, ἔτε διὰ τὴν ταπεινότητος τῆς ἀνθρωπότητος, οὔτε διὰ τῆς δόξης ἐπέγνω τῆς ἀναστάσεως· οὔτε τὴν ἀπόφασιν ἐφοβήθη τοῦ μακαρίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ λέγοντος· ee ὃν πᾶν πνεῦμα τὸ ὁμολογοῦν ff Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι, ἀπὸ Θεοῦ ἐστι, καὶ πᾶν πνεῦμα τὸ διαιροῦν Ἰησοῦν, ἀπὸ Θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ οὗτός ἐστιν gg ὁ ἀντίχριστος· τί δέ ἐστιν τὸ hh διαιροῦν Ἰησοῦν, εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπ' αὐτοῦ φύσιν ἀποχωρίζειν, καὶ τὸ μυστήριον, δι' οὗπερ ἐσώθημεν μόνοι, πειρᾶσθαι μάταιον διὰ πλασμάτων ἀναιδῶν ἀπεργάζεσθαι; ὁ δὲ τὴν ἀχλὺν ὑφιστάμενος περὶ τὴν φύσιν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἀναγκαίως καὶ περὶ τὸ πάθος αὐτοῦ τῇ παραπλησίᾳ τυφλώσει παραφρονεῖ. ii καὶ γὰρ εἰ τὸν σαρκὸν τοῦ δεσπότου ψεύδῃ μὴ νενόμικε, καὶ τὸ πάθος τὸ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας kk ἀναδεχθὲν, ἀληθῶς γενόμενον ἔδωκεν· ll ἀμφιβάλλει· ὅ τινος ἂν ἐκὼν ἐπιγινώσκει τὸν θάνατον, ἐπιγινωσκέτω mm καὶ τὴν σάρκα. καὶ μηδὲ τῆς ἡμετέρας αὐτὸν σαρκὸς ἄνθρωπον ἀπαρνείσθω, ὃν παθητὸν ἔγνω γενόμενον. ἐπειδήπερ ἡ ἄρνησις τοῦ ἀληθοῦς σώματος ἀρνησίς ἐστι, καὶ τοῦ πάθους τοῦ σώματος. εἰ τοίνυν δέχεται πίστιν Χριστιανῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου μὴ τὴν οἰκείαν ἀκολουθεῖ ἀποστρέφει, σκοπείτω ποία φύσις δυσπεπαρμένη τοῖς ἥλοις nn ἐν τῷ τοῦ σαυροῦ ξύ

ANNO CHRISTI 449.

1. *Joan.* 4. 3.

BALLER. NOTÆ.

bb MS. Baſ. ἐν αὐτῷ μεμαιωμένοις γνωσθῆναι.

cc MS. Baſ. ἀδιαιρέτως. dd MS. Baſ. ὅτις τὴν φύσιν.

ee Abeſt ὅτι a MSS. Baſ. & Ven. ſecundo utrobique.

ff Adjecimus Ἰησοῦν e codd. Baſ. & Ven. ambobus. Concinit textus Latinus, *Jeſum Chriſtum in carne*. In vulg. χριστὸν ſine Ἰησοῦν. gg MS. Ven. ſecundum loco ſecundo, τῷ ἀντιχείσθαι.

hh In marg. edit. Rom. διαιρῶν L. Atque ita in MS. quoque Ven. ſecundo, ſecundo loco.

ii MS. Baſil. καὶ γὰρ σαυρὸν τὸν δεσπότου ψεύδῃ μὴ νομίσαι.

kk MS. Baſ. & Ven, ἀναδεχθέν.

ll Ita legendum monent codd. Baſ. & Ven. primus. Perperam in vulgatis ἀμφιβάλλει. Ut enim ſupra νενόμικε dixit, indicativo modo, ita & hic ἀμφιβάλλει dicere debuit.

mm Ita cod. Baſ. juxta Latinum, *agnoſcat & carnem*: καὶ in vulgatis non apparet.

nn MS. Baſ. ἐν τῷ σαυρῷ ξύλῳ κεκρέμασο: quæ ultima vox habetur etiam in MS. Ven. II. ſecundo loco: primo vero, ἐκρέμασο.

60 In Veron. 57. ac in Vindebon. Hiſp. alioque Vat. deſideratur *ſuis*.

61 Veron. 8. *quos dubitaſſe perſpiciebat*. Mox *aſſenſum adhibens* pro *admittens* in Vat. Hiſp. In Vat. autem Iſid. *aſſenſum admittens*: & in Vat. 546. coll. XI. *aſſenſum præbuit*.

62 Duo Veron. 57. & 58. cum Pariſien. & Corb. Baluzii *clauſis januis ad diſcipulos*: Colbert. *clauſis januis introibat ad diſcipulos*.

63 Vocem *idem* a Queſnello expunctam, quæ quidem abeſt in editis Concil. & nonnullis noſtris codd. revocavimus complurium & præſtantiorum exemplarium auctoritate, nimirum trium Veron. Vat. coll. III. Ratiſp. alterius Vat. coll. XI. ſecundo loco, duorum coll. Calched. quatuor Baluzii, nec non MSS. coll. XXI. & XXIV. quibus Græca interpretatio concinit, ὁ αὐτὸς ἐγώ.

64 Primæ editionis exemplar & cod. Vat. Reg. *pedes meos*. Mox *non habent* in Vat. 1322.

65 Editi cum quibuſdam MSS. *hoc non eſſe*. Potiorum & plurium codd. & primæ editionis ſyntaxim prætulimus. Mox *& unum Dei Filium* in utriſque Hiſp. & in Vat. Iſid. Editi ante Queſn. *& ut unum Dei Filium*. Dein pro *confiteremur* in Vat. 1322. *confiteamur*: in Vindebon. coll. V. *confitemur*.

66 Veron. 58. *quia naturam*. Paullo poſt *qui ſolvit Jeſum Chriſtum* in prima editione & quinque MSS.

67 Codd. coll. XXIV. cum vulgatioribus editis *& ſacramentum fidei, per quod ſalvati ſumus*. Omnes noſtri codd. cum prima editione lectionem a Queſn. textui inſertam confirmant, exceptis duobus, in quibus vox *unum* omittitur. Vide not. 29. ejuſdem.

68 Vat. Hiſp. & Iſid. *qui crucem*.

ANNO CHRISTI 449.

ξύλῳ ἐκρέματο, καὶ οο ἀνοιγείσης τῆς πλευρᾶς προσπεπηγότος τῇ σαρκὶ δι' ἣν τὸ δόρατος τὸ στρατιώτου, νοείτω πόθεν τὸ αἷμα, καὶ τὸ ὕδωρ ἐρρύη, ὥστε τὴν ἐκκλησίαν τῷ τοῦ Θεοῦ τῶτε λυτρῶ καταρδεύεσθαι, καὶ τῷ πόματι. ἀκουέτω δὲ καὶ τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου κηρύττοντος· ὅτι ὁ καθαρισμὸς pp τοῦ πνεύματος διὰ τοῦ ῥαντισμοῦ γίνεται τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ· μηδὲ ταραδικῶς ἀναγινωσκέτω τοῦ αὐτοῦ Ἀποστόλου τὰ ῥήματα λέγοντος· εἰδότες, ὅτιπερ qq ἀ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ, ἢ χρυσίῳ ἐξηγοράσθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ταρατραδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τῷ τιμίῳ αἵματι, ὡσανεὶ ἀμνοῦ ἀγίου, καὶ ἀμώμου rr Χριστοῦ Ἰησοῦ. καὶ τοῦ μακαρίου δὲ Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου τῆς μαρτυρίας ss μὴ ἀνθιστάσθω λέγοντος· καὶ τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ ταύσης ἁμαρτίας· καὶ πάλιν· αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν· tt καὶ τίς ἐστιν, ὃς νικᾷ τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων, ὅτι uu Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; οὗτος ὁ ἐρχόμενος δι' ὕδατος, καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν ὕδατι, καὶ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, xx ἐπειδὴ τὸ πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. τρεῖς γάρ εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· yy καὶ οἱ τρεῖς τὸ ἕν εἰσι, τὸ πνεῦμα δηλονότι τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ τὸ αἷμα τῆς λυτρώσεως, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος· zz ἅπερ ζῶα σύ ἐστι, καὶ ἀμέριστα μένει· καὶ ὁδὸν αὐτῆς a ἀπὸ τῆς αὐτῆς χωρίζεται σωφρείας· ἐπειδήπερ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἐν ταύτῃ ζῇ, καὶ προκόπτει τῇ πίστει. ἵνα b μήτε δίχα τῆς ἀληθοῦς θεότητος c ἡ ἀνθρωπότης, μήτε δίχα τῆς ἀληθοῦς ἀνθρωπότητος d ἡ θεότης πιστεύηται.

Πρὸς μύστι γε τὴν διαλαλιὰν τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως e ὁ Εὐτυχὴς ἀπεκρίναντο, λέγων. ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν κύριον ἡμῶν

A Si 69 ergo christianam susscipit fidem, & a prædicatione Evangelii suum non avertit auditum; videat quæ natura transfixa clavis pependerit 70 in crucis ligno, & aperto per militis lanceam latere crucifixi, intelligat unde sanguis & aqua fluxerit, ut Ecclesia Dei & lavacro 71 rigaretur & poculo. Audiat & beatum Petrum Apostolum prædicantem, quod sanctificatio Spiritus per asperssionem fiat sanguinis Christi. Nec transitorie legat ejusdem Apostoli verba dicentis: *Scientes, quod non corruptibilibus argento & auro redemti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati & immaculati* JESU CHRISTI. Beati quoque Joannis Apostoli testimonio non resistat, dicentis: *Et sanguis Jesu* 72 *Filii Dei emundat nos ab omni peccato.* Et iterum: *Hæc est victoria, quæ* 73 *vincit mundum, fides nostra.* Et: *Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam* JESUS *est filius Dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem,* JESUS CHRISTUS: *non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est, qui testificatur, quoniam* 74 *spiritus est veritas. Quia tres sunt, qui testimonium dant, spiritus, aqua, & sanguis, & tres unum sunt.* Spiritus utique sanctificationis & C sanguis redemtionis, & aqua baptismatis: quæ triâ unum sunt, & individua manent, nihilque eorum a sui connexione sejungitur: quia catholica Ecclesia hac fide vivit, 75 hac proficit, ut in Christo Jesu nec sine vera Divinitate humanitas, nec sine vera credatur humanitate Divinitas.

ANNO CHRISTI 449.

1. Petr. 1. 18.

1. Joan. 1. 7.

1. Joan. 5. 4.

Quid spiritus, sanguis, & aqua?

CAP. VI.

Eutychis prava & subdola confessio. Qua ratione, si resipiscit, communioni sit restituendus. Legati mittuntur in Orientem.

D CUM autem 76 ad interlocutionem examinis vestri Eutyches responderit, dicens: *Confiteor ex duabus naturis fuisse Do-*

BALLER. NOTÆ.

oo Codd. Bas. & Ven. secundus utroque loco, *νυγείσης*: Venetus vero primus, *ωὐγείσης*: quod certe corruptum a *νυγείσης*: quæ lectio minime spernenda: derivatur enim a *νύσσω*, *pungo*. pp MS. Bas. *τῶ θεῶ*.

qq MS. Bas. *ἀ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἠγοράσθητε*. ms. Ven. secund. utroque loco *ἀ τοῖς φθαρτοῖς*.

rr MS. Bas. *Ἰησοῦ Χριστοῦ*. ss MS. Bas. *μὴ ἐπαισχυνέσθω*. tt MS. Bas. *τίς ἐστιν ὁ νικήσας τὸν κόσμον*.

uu MS. Bas. *Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ἐρχόμενος δι' ὕδατος*. ms. Ven. primum non habet *Ἰησοῦς*.

xx In marg. edit. Rom. *ὅτι Χριστός ἐστιν ἡ ἀλήθεια*.

yy MS. Ven. secundum primo loco, *καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσι*.

zz MS. Ven. secundum primo loco, *ἅπερ τὰ τρία*.

a Deest *αὐτῆς* in ms. Ven. primo. In Basil. autem legitur *αὐτοῦ*: quæ quidem lectio melior nobis videtur, nisi quod *αὐτοῦ* pro *αὐτῶ* libentius legeremus. In ms Ven. secundo utrobique, *ἑαυτῆς*: quod itidem minime spernendum.

b In marg. edit. Rom. notantur hæc verba, tanquam exciderint *ὁ Χριστῶ Ἰησοῦ L.* Scilicet, *ἵνα ὁ Χριστῶ Ἰησοῦ μήτε*, &c. c ms. Bas. *ἡ ἀνθρωπότης γνωρίζηται*. d ms. Bas. *ἡ θεότης ἄνευ πιστεύεται*.

e mss. Bas. & Ven. secundum utrobique, *ὡς Εὐτυχὴς ἀπεκρίνατο*.

69 Cum plerisque & optimæ notæ codd. nec non cum prima editione, & Conciliorum, quibus Græca versio cohæret, reposuimus *ergo* pro *enim*, quod in paucioribus MSS. & in Leonis editis habetur. Cod. Vat. coll. III. habet *Qui ergo* pro *Si ergo*. Quidam codd. præsertim coll. Calchedon. *suscepit* pro *suscipit*: ac dein *non avertat* pro *non averit* in Vindebon. Hisp.

70 Ratisp. *in cruce, & aperto*. Mox *militis lancea* in Vat. coll. XI. primo loco. Dein pro *fluxerit* aliqui nostri codd. *fluxerunt*, *fluxerint*, vel *effluxerint* cum editis ante Quesn.

71 Solus Vindebon. Hisp. *regeneretur*. Mox Vindebon. coll. V. Ratisp. & MSS. coll. XXIV. atque Baluzii omittunt & ante *beatum*. Postea *fiat sanguinis Jesu Christi* in Vat. Hisp. Isid. Veron. 58. & Vat. 1322.

72 Codd. utrique Vindebon. addunt *Christi* post vocem *Jesu*.

73 Duo codd. Veron. & Ratisp. & hic & post pauca *vicit* pro *vincit*. Dein *fides nostra* pro *fides vestra* scripsimus ex plerisque ac potioribus MSS. cum editione prima, & Conciliorum, ac interpretatione Græca. Mox Veron. 8. Vindebon. coll. v. & Ratisp. ignorant conjunctionem &. In Joanne quidem post versum antecedentem immediate subjiciuntur versus sequentes *Quis est* &c. Post pauca in iisdem Veron. & Ratisp. *quia Jesus est Filius Dei*.

74 Editi ante Quesn. cum MSS. Vindebon. Hisp. & Vat. coll. XI. XXI. & XXIV. habent: *Christus est veritas*, itemque in Vindebon. coll. v. secunda manu: ac propterea restringenda est Quesnelli propositio, qua not. 31. lectionem textui insertam contineri affirmavit in omnibus MSS. sed explicanda de codicibus suis. Postea duo codd. Veron. utrique Vindebon. Chigianus ac Ratisp. & *aqua*. Dein Veron. 57. Vat. coll. III. cum alio Vat. *Hi tres unum sunt*. Editi ante Quesn. cum quibusdam MSS. & *hi tres*.

75 *Hac* pro *ac* reposuimus ex prima editione, & quinque antiquioribus & optimis MSS. Mox voces *in Christo Jesu* desunt in decem codd. & in Græca versione. Prima editio & Vindebon. Hisp. *in Domino Jesu Christo*.

76 Editi ante Quesn. cum MSS. coll. XXIV. *ad interrogationem*. Vide not. 32. Quesn. Post pauca *responderet* pro *responderit* in duobus MSS. Veronen. Dein in quatuor codd. abest vox *nostrum*, & postea in decem vox *ejus*.

ANNO CHRISTI 449.

minum noſtrum ante adunationem; poſt adunationem vero, unam naturam confiteor : miror tam abſurdam, tamque perverſam ejus profeſſionem, nulla judicantium increpatione reprehenſam, & ſermonem nimis inſipientem 77 nimiſque blaſphemum, 78 ita omiſſum, quaſi nihil quod offenderet eſſet auditum; cum tam impie duarum naturarum ante incarnationem unigenitus Dei Filius fuiſſe dicatur, quam nefarie poſtquam *Verbum caro factum eſt*, natura in eo ſingularis aſſeritur. Quod ne Eutyches ideo vel recte vel tolerabiliter æſtimet dictum, quia nulla veſtra eſt ſententia 79 confutatum, ſollicitudinis tuæ diligentiam commonemus, frater cariſſime, ut ſi per inſpirationem miſericordiæ Dei ad ſatisfactionem cauſſa perducitur, imprudentia hominis imperiti etiam ab hac ſenſus ſui 80 peſte purgetur. Qui quidem, ſicut geſtorum ordo patefecit, bene cæperat a ſua perſuaſione diſcedere, cum veſtra ſententia coarctatus profiteretur ſe dicere, quod ante non dixerat, & ei fidei acquieſcere, cujus prius fuiſſet alienus. Sed cum anathematizando impio dogmati noluiſſet præbere conſenſum, intellexit eum fraternitas veſtra in ſua manere perfidia, dignumque eſſe, qui judicium condemnationis exciperet. De quo ſi fideliter atque utiliter dolet, & quam recte mota ſit epiſcopalis auctoritas vel ſero cognoſcit; vel ſi ad ſatisfactionis plenitudinem, omnia quæ ab eo malo ſunt ſenſa, viva voce & præſenti ſubſcriptione damnaverit: non erit reprehenſibilis erga correctum quantacumque miſeratio: quia Dominus noſter verus & bonus paſtor, qui *animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis*, & qui venit animas hominum ſalvare, non perdere, imitatores nos ſuæ vult eſſe pietatis: ut peccantes quidem juſtitia coerceat, converſos autem miſericordia non repellat. Tunc enim demum fructuoſiſſime fides vera defenditur, quando etiam a ſectatoribus ſuis opinio falſa damnatur. Ad omnem vero

Correcti hæretici qua ratione & cariſtate ſuſcipiendi.

Joan. 10. 11.

Luc. 9. 56.

Legati Sedis apoſtolicæ.

ANNO CHRISTI 449.

A πρὸ τῆς σώσεως · f μᾶλλον μέντοι τὴν σῶσιν μίαν φύσιν ὁμολογῶ · θαυμάζω τὴν ὅπως ἀλλόκοτον, καὶ ὅτω διεγραμμένην ὁμολογίαν, μηδεμιᾶς τῶν δικαζόντων ἐπιτιμήσει δόξασαν ἐπιλήψιμον · καὶ τὸν οὕτως ἄφρονα λόγον ἐν παραδρομῇ γεγονότι, g ὡς τῶν ἀκριβεστάτων ἔθους προσχρεσάντων · ὁπότε τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστὶν ἀσεβὲς τὸ λέγειν, ὡς ἐκ δύο φύσεων πρὸ τῆς ἀνθρωπήσεως h ὁ μονογενής ἐστιν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ ἐστὶν ἀθέμιτον τὸ διαβεβαιοῦσθαι, ὡς μετὰ τὸ τὸν λόγον σάρκα γενέσθαι, μία ἐν αὐτῷ φύσις ἐστίν · ὅπερ ὅπως ἂν μὴ Εὐτυχὴς

B ὀρθῶς, i ἤτ' ἂν ἀνεκτῶς ὑπολάβῃ ῥηθὲν · ἐπειδήπερ ἐξ ἐδεμιᾶς ἡμῶν ἐπεστόμισαι ψήφῳ, τὴν τῆς σῆς ἀγάπης ὑπομιμνήσκομαι ἀκρίβειαν, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ἵνα, εἰ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκτιρμῶν εἰς k ἀπολογίαν περιίστηται τὰ τοῦ πράγματος, ἡ ἀγνωσία τοῦ ἀμαθοῦς ἀνθρώπου καὶ ἀπὸ ταύτης l τῆς φθορᾶς κατὰ τὴν οἰκείαν διάνοιαν m καθαρθῇ · ὅς τις μὲν ὢν, ὡς ἡ τάξις τῶν πεπραγμένων δηλοῖ, καλῶς ἀναχωρεῖν ἠθέλησεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως, ὁπηνίκα τῇ ὑμῶν ἀποφάσει συνεχόμενος, ὡμολόγει λέγειν ἑαυτὸν, n ὃ πρότερον οὐκ εἰρήκει, καὶ ταύτῃ ἐφησυχάζειν τῇ πίστει, ἧς ἐτύγχανε πρώην ἀλλότριος. ἀλλ' ὁπότε ἐν τῷ ἀναθεματισέῳ ἀσεβεῖ δόγματι συναινεῖν οὐκ ἠβούλετο, ἔγνω αὐτὸν ἡ ὑμῶν ἀδελφότης, ἐν τῇ οἰκείᾳ o διαμένοντα κακοδοξίᾳ, καὶ ἄξιον εἶναι τοῦ δέχεσθαι τὴν κρίσιν τῆς καθαιρέσεως · ἐφ' ᾧπερ, εἰ πιστῶς, καὶ συμφερόντως ἀλγεῖ, καὶ εἰ βράδιον γῦν, ὅμως ἐπιγινώσκει, ὅπως εἰς δέον ἡ τοῦ ἐπισκόπων ἐπ' αὐτῷ αὐθεντία κεκίνηται · p ἡ εἰ πρὸς τὸ τέλειον τῆς ἀπολογίας ἴδοι, ὥστε πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ κακῶς φρονηθέντα, ἐναργεῖ, καὶ παρόσῃ τῇ φωνῇ, καὶ οἰκείᾳ δὲ κατιδικασθῆναι ὑπογραφῇ, ἐκ ἔσται καταγνώσεως ἄξιος ὁ περὶ τὸν διορθωθέντα q ὁποσοσοῦν ἔλεος · ἐπειδήπερ ὁ κύριος ἡμῶν ὁ ἀληθινὸς, καὶ ἀγαθὸς ποιμὴν, r ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὶς ὑπὲρ τῶν προβάτων τῶν s ἑαυτοῦ, καὶ ὃς ἦλθε τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων σῶσαι, ἐκ ἀπολέσαι, μιμητὰς ἡμᾶς τῆς οἰκείας ἀγαθότητος εἶναι βούλεται · ἵνα τοὺς μὲν ἁμαρτάνοντας σωφρονίσῃ τὸ δίκαιον,

t τοὺς

BALLER. NOTÆ.

f mss. Baſ. & Ven. ſecundum utroque loco, μετὰ δὲ τὴν σῶσιν: quam veram lectionem eſſe vix dubitamus.

g ms. Baſ. ὡς τῶν ἀκριβεστάτων, ὅπου τὸν αὐτῶν τρόπον: corrupte.

h ms. Baſ. ὁ μονογενὴς ἐστὶν ἀθέμιτον. Amanuenſis ſcilicet hic dormitabat.

i ms. Baſ. ἤγουν ἀεικῶς. In marg. edit. Rom. εἴτ' ἂν. Atque ita in ms. Ven. ſecundo utroque loco, ſed conjunctim, εἴτων.

k In marg. edit. Rom. πληροφορίαν.

l ms. Ven. ſec. utrobique, τῆ φθορᾶς τῆ κατὰ, &c.

m In marg. edit. Rom. διὰ σὺ καθ'.

n ms. Baſ. ὃ πρότερον εἰρήκει.

o ms. Ven. primum, μένοντα.

p ms. Baſ. ὡς ἀγὼ πρὸς τὸ πλεῖον. ms. Ven. primum ἵνα ἐ· ſecundum vero utrobique, ἐ· tantum.

q Hanc, quæ vera lectio eſt, hauſimus e ms. Ven. ſecundo, primo loco, qui quidem habet πόσος οὠ, ſed prima ſyllaba ὁ errore amanuenſis deeſt. In vulg. ὁτιοῦν: perperam.

r Placuit addere αὐτοῦ auctoritate cod. Baſ. juxta Latinum *animam ſuam*. In vulg. ἡ τὴν ψυχὴν θεὶς.

s ms. Baſ. αὐτοῦ.

77 Voces *nimiſque blaſphemum* omittuntur in duobus MSS. Veron. in Vat. 1322. in Vindebon. Hiſp. in Ratiſp. & in duobus Thuaneis a Queſnello memoratis not. 33. & apud Facundum.

78 Vide not. 34. Queſn. ubi exhibet variantem codicis Corb. & Facundi, apud quem mox *ante adunationem* legitur pro *ante incarnationem*, ut idem Queſn. animadvertit not. 35.

79 Cod. Veron. 58. *confutatur*. Mox *dilectionis tuæ diligentiam* habent plerique etiam vetuſtiores codices cum editis Concilior. & Græca verſione, nec non quinque a Queſnello laudati not. 36. Ex his nonnulli addunt *igitur* poſt voces *dilectionis tuæ*. Lectionem tamen editionum Leonis aliis codd. confirmatam præſertim Vindeb. coll. v. Ratiſp. & Romanæ Eccleſiæ Lectionario Vat. 3836. utpote valde congruam haud excludendam putavimus. Prima editio *ſollicitudinis tuæ diligentiam commonentes, hortamur frater cariſſime* &c.

80 Cod. Veron. 58. *per te* perperam pro *peſte*. In Hiſp. & Iſid. nec non in Vat. coll. III. & in MSS. coll. XI. XXI. & XXIV. cum editis ante Queſn. *macula per te purgetur*: quæ lectio orta videtur ex emendatione antiqui librarii, qui nactus in aliquo codice ſimili laudato Veron. voces *per te*, videns ſenſum imperfectum, ex ingenio addidit vocem *macula*. In MS. Vercell. coll. VIII. *pravitate purgetur*. Cetera exemplaria lectionem a Queſnello inductam approbant. Confer ejus notam 37.

ANNO CHRISTI 449.

t τοὺς δὲ ἐπισχέψαντας ὁ τῆς συμπαθείας οἶκτος μηδαμῶς ἀπώσηται. τότε γὰρ ὄντως, τότε σωὶ ἀγαθῷ τῷ καρπῷ τὸ τῆς πίστεως ἀληθὲς ἐκδικεῖται, ὅτε κ̣ παρα πῶν τῆς δυσεβείας u ἐξάρχων ἡ οἰκεία κακοδοξία x καταδικάζεται. φρὸς δὲ τὸ πᾶσαν τὴν ὑπόθεσιν y δ̣σεβῶς, κ̣ὴ πιστῶς z ἐξανυθῆναι, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν aa Ἰ'ούλιον τὸν ἐπίσκοπον, κ̣ Ρ̣ενάτον τὸν φρεσβύτερον, ἔτι γε μὴν κ̣ τὸν bb υἱόν μ̣ι Ἰ'λάρον τὸν διάκονον, ε̣ἰς τὸν ἡμῶν ἀ̣πεστ̣ίλκαμ̣ε̣ν τ̣ό̣π̣ο̣ν. cc οἷς Δ̣ελκ̣ίτιον τὸν νοτ̣ά̣ρ̣ι̣ο̣ν τὸν ἡμέτερον, ᾧ̣ τ̣ὴ̣ν̣ πίστιν ἐδοκιμάσαμ̣ε̣ν, σ̣υ̣ν̣ε̣ζ̣ε̣ύ̣ξ̣α̣μ̣ε̣ν, θ̣α̣ῤῥ̣ο̣ῦ̣ν̣τ̣ε̣ς, dd τ̣ῇ̣ τ̣ῦ̣ Θ̣ε̣ῦ̣ φ̣α̣ρ̣ε̣σ̣ο̣μ̣έ̣νῃ̣ β̣ο̣ή̣θ̣ε̣ι̣α̣ν̣, ὥ̣σ̣τ̣ε̣ τ̣ὸ̣ν̣ π̣λ̣α̣ν̣η̣θ̣έ̣ν̣τ̣α̣ κ̣α̣τ̣α̣δ̣ι̣κ̣ά̣σ̣α̣ν̣τ̣α̣ τ̣ῇ̣ σ̣κ̣α̣ι̣ό̣τ̣η̣τ̣ι̣ τ̣ῦ̣ φ̣ρ̣ο̣ν̣ή̣μ̣α̣τ̣ο̣ς τ̣ῦ̣ ο̣ἰ̣κ̣ε̣ί̣ᾳ̣ σ̣ω̣θ̣ῆ̣ν̣α̣ι̣. ὁ Θ̣ε̣ὸ̣ς ἐ̣ῤ̣ῥ̣ω̣μ̣μ̣έ̣ν̣ο̣ν̣ σ̣ε̣ ee δ̣ι̣α̣φ̣υ̣λ̣ά̣τ̣τ̣ο̣ι̣, ἀ̣δ̣ε̣λ̣φ̣ὲ̣ φ̣ρ̣ο̣σ̣φ̣ι̣λ̣έ̣σ̣τ̣α̣τ̣ε̣. Ε̣'δ̣ό̣θ̣η̣ ε̣ἰ̣δ̣ο̣ῖ̣ς Ι'̣ε̣υ̣ί̣α̣ι̣ς. ff

A cauſſam pie ac fideliter exequendam, 81 fratres noſtros Julium Epiſcopum & Renatum Presbyterum 82 Tituli ſancti Clementis, ſed & filium meum Hilarum Diaconem vice noſtra direximus. Quibus Dulcitium Notarium noſtrum, cujus fides nobis eſt 83 probata, ſociavimus: confidentes adfuturum Divinitatis auxilium, ut is, qui erraverat, damnata ſenſus ſui pravitate, ſalvetur. 84 Deus te incolumen cuſtodiat, frater cariſſime. Data Idibus Junii, Asturio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus. 85

B

EPI-

BALLER. NOTÆ.

t Prætulimus, ut pote minus implexam, lectionem hanc cod. Baſil. in vulg. τῆς ἐπισχέψαντας δὲ ὁ τῆς συμπαθείας μηδαμῶς οἶκτος ἀπώσηται. In ms. Ven. primo, ὑποσχέψαντας.

u In marg. edit. Rom ἀνηκομέων.

x In hoc verbo καταδικάζεται deſinunt mss. ven. 164. & 555. ſecundo loco, nec non alius Ven. 165. utroque loco; & hic ultimus ſequitur, ἐδόθη εἰδοῖς ἰανίαις. In ms. Baſ. καταδικασθηναι: qui ſequitur φρὸς δὲ κ̣ τ̣ὸ̣.

y ms. Baſ. ἀκεμβῶς. z ms. Baſ. αὐυσθῶναι.

aa Ita duo codd. ven. 164. & 555. in epiſtola primo loco deſcripta, qui ſoli hunc locum exhibent, uti monuimus paullo ante adnot. x. Editi perperam Ἰ'ουλιανόν. Confer adnot. 81. in Latinum textum.

bb ms. Baſ. υἱὸν μάλαρον. cc ms. Baſ. εἰς Δελκήτιον τὸν ἐμὸν νοτάριον, ὧν κ̣ τῷ πίςιν.

dd ms. Baſ. τῷ θείαν.

ee ms. Baſ. διαφυλάξαι, ἀδελφὲ θεοφιλέσατε. Quæ autem ſequuntur, Εδόθη, &c. in eodem ms. deſiderantur.

ff Vulgati addunt ὑπατείας Ἀ'σελίου κ̣ φροτογένους τῆς λαμπροτάτων ὑπάτων: ſed hæc noſtri codd. prætermittunt; nec dubitamus Romanorum editorum arbitrio ex Latino textu ſuppleta fuiſſe.

81 Prima editio & illa Chiffletii cum paucis noſtris MSS. codd. *fratrem noſtrum*, ceteri cum Græca verſione *fratres noſtros*. Vide not. 38. Queſn. Mox *Julianum* pro *Julium* habent MSS. libri Vindebon. coll. v. utrique Hiſp. Vat. Iſid. alius Vat. coll. XI. unus Patavinus S. Juſtinæ, duo Veron. & Colbert. Baluzii cum editis ante Queſn. *Julium* autem præferunt præter codices ab iſto allegatos not. 39. antiqui libri *Vat.* coll. III. item alius *Vat.* 5845. ac *Vercell.* coll. VIII. Ratiſp. Lectionarium *Vat.* 3836. & omnes codices collectionis Calchedon. tum noſtri, tum Baluzii, nec non Græca interpretatio, quam ex MSS. Venetis emendavimus. *Julium* quidem, non autem *Julianum* Romanæ Sedis legatione functum & probat Queſnellus laudata nota 39. & nos multo magis confirmabimus, cum eumdem Julium Puteolanum Epiſcopum, non autem Julianum Coenſem Pſeudoſynodo Epheſinæ interfuiſſe in obſervationibus ad eamdem notam oſtendemus.

82 Voces *Titulo S. Clementis* in omnibus ſuis codicibus, uno Barberino excepto, ſe reperiſſe affirmat Queſnellus nota 40. ac proinde leguntur inter ceteros in codd. Corb. coll. II. Trecopith. & Thuan. coll. v. in Grimanico coll. XVIII. & in aliis, quibus ille uſus eſt. Nos, qui in hunc præcipue locum plures codices contulimus, eas voces deſiderari deprehendimus in codicibus octo collectionum, nimirum III. IX. Hiſp. XIII. XVII. XIX. XXI. XXII. & XXIII. nec non in Græca verſione, & duobus peculiaribus MSS. veron. 8. & 58. Econtra invenimus in MSS. quinque collectionum epiſtolarum, ſcilicet V. VIII. X. XII. & XXIV. quibus ſi addas Queſnelli codices Corb. coll. II. & Grimon. coll. XVIII. eæ voces ſeptem collectionibus comprobantur. Accedunt Lectionaria & codices ſermonum, quibus hæc epiſtola inſeritur, nec non exemplar Sichardi. In MSS. Ottobon. 93. & *Vat.* 3791. collect. XI. bis hæc epiſtola deſcribitur, & primo loco eadem verba exhibentur; ſecundo autem deſiderantur. De codice *Var.* Reginæ coll. I. nihil memoravimus, cum in eo hæc epiſtola deſinat antecedentibus verbis *opinio falſa damnetur*, uti ſimiliter deſinit in duobus lectionariis Baſ. *Vat.* 105. & 107. Inter hæc tam diverſa utrinque documenta, pro negativa ſententia plurimi inter ceteros habendi ſunt codices collectionis Calchedonenſis & Græcæ interpretationis, quæ in Calchedonenſi Synodo lecta fuit. Pro affirmativa vero maximam auctoritatem habent præ ceteris Lectionaria, ac præſertim vetuſtiſſimum Vaticanum 3836. quod uſui fuit ipſi Eccleſiæ Romanæ in Baſilica SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi. Difficile tamen videri poteſt Leonem, qui in tot epiſtolis alios Romanæ Eccleſiæ Presbyteros, & hunc ipſum Renatum nominans, numquam titulum deſignavit, hac tantum in epiſtola *titulum S. Clementis* eidem affixiſſe. Num hic titulus ad marginem olim a quopiam, qui Renati titulum noverat, adnotatus, in textum deinceps irrepſerit, aliis judicandum relinquimus. Mox quidam codices & prima editio *Hilarium*, vel *Ilarium diaconum*.

83 Codd. coll. Calchedon. *Vat.* coll. III. *Veron.* 8. Florentin. coll. XIII. & exemplaria coll. XXI. cum editione prima, & Conciliorum addunt *ſæpe*. Confer notam 41. Queſn.

84 Sex voces ſequentes deſunt in duobus veron. in vat. coll. III. in utriſque vindebon. coll. V. & Hiſp. in vat. coll. VIII. in Ratiſp. Florentino, vat. 1322. & MSS. coll. XIV. cum prima editione. Jure autem recipiendæ fuerunt auctoritate aliorum codicum, ac potiſſimum collectionis Calchedonenſis, ac Græcæ interpretationis. Vid. not. 42. Queſn.

85 In MSS. utriſque Hiſp. ac in Iſidorianis, & aliis libris, qui ab Hiſpanica vel Iſidoriana procedunt, notatur *æra CCCCLXXXVI.* Eſt notatio chronica Hiſpanorum propria, quæ ab Hiſpanis adjecta fuit. Legendum *æra CCCCLXXXVII.* ut reſpondeat anno 449. Vide not. 44. Queſnelli. In unico codice Divionenſi Bohierii collectionis Calchedonenſis hæc peculiaria adduntur: *Tiburtius notarius juſſu Domni mei venerabilis Papæ Leonis edidi.* Quo ex fonte emanuenſis Bohieriani codicis ſumſerit hanc notationem, quæ non tam in omnibus aliis noſtris & Baluzii codicibus Latinis ejuſdem collectionis Calchedonenſis, ſed etiam in Græca interpretatione omittitur, conjici nequit. Antiquam ſane originem prodit. A Leonis I. ætate alienam affirmat Queſnellus not. 43. vocem *Domni*. Eam vero Leoni præfixam invenimus in vetuſtiſs. MS. Lectionario *Vat.* 3835. quod fuit uſui baſilicæ SS. Philippi & Jacobi. Sic enim ibi pag. 176. *Expliciunt ſermones Domni Leonis Papæ de Aſcenſione D. N. J. C. numero duo.* Baluzius in notis ad hanc epiſtolam Queſnelli notationem impugnat, ſed rationibus quæ non ſatisfaciunt.

ANNO CHRISTI 449.

ANNO CHRISTI 449.

* Al XXVI. Quæ autem antea 29. erat, nunc 33. 13. Junii an. 449.

EPISTOLA XXIX. *

1 Ad THEODOSIUM Augustum.

SYNOPSIS.

Legatos vice sua destinat ad Synodum Ephesinam, occasione Eutychis indictam. De eodem meliora sperat.

A

2 Cæsari THEODOSIO, religiosissimo & piissimo Augusto, LEO Papa Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ.

Τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλανθρωποτάτῳ Θεοδοσίῳ Αὐγούστῳ, Λέων ἐπίσκοπος.

QUantum rebus humanis consulere providentia divina dignetur, sollicitudo clementiæ vestræ, Spiritu Dei incitata demonstrat, quæ in catholica Ecclesia nihil impacatum, nihil vult esse diversum: quoniam FIDES, quæ non nisi una est, in nullo potest sui esse dissimilis. Unde licet Eutyches, quantum gestorum episcopalium ordo patefecit, imperite atque imprudenter errare detectus sit, debueritque 3 a sua, quæ merito reprobatur, persuasione discedere; quoniam tamen pietas vestra, quæ in honorem Dei religiosissime catholicam diligit veritatem, 4 apud Ephesum constituit sinodale 5 judicium; ut imperito seni, ea in qua nimis caligat, veritas innotescat: fratres meos 6 JULIUM Episcopum, & RENATUM Presbyterum, & filium meum HILARUM Diaconem misi, qui ad vicem præsentiæ meæ pro negotii qualitate sufficerent; & qui 7 eum secum deferrent justitiæ ac benignitatis affectum, ut quia dubitari non potest, quæ sit christianæ confessionis integritas, & totius erroris pravitas damnaretur: & si resipiscens, qui deviaverat, 8 pro venia supplicaret, sacerdotalis ei benevolentia subveniret: cum in libello suo, quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam veniam reservaverit, ut correcturum se esse promitteret quidquid nostra sententia de his,

Fidei unitas.

a Ὅσῳ, τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων κατὰ δύναμιν προνοεῖν κατηξιοῖ τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας ἡ φροντὶς, b πνεύματι Θεῷ κινηθεῖσα, εὖ ἂν ἔχοι, μὴ βεβλημένη περὶ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν διαφορὰν, ἀλλ' εἰρηνίως c τυγχάνειν. καίπερ ἡ πίστις μία οὖσα, ἑαυτῆς οὐκ ὀφείλει τυγχάνειν ἀνομοία. ὅθεν, εἰ καὶ Εὐτυχὴς, ὡς αἱ τῶν ἐπισκοπικῶν ὑπομνημάτων τάξεις ἐφανέρωσαν, ἀπείρως καὶ ἀσωφρόνως πεπλανῆσθαι ἀποδέδεικται, καὶ ὤφειλεν ἀπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως τῆς ἀξίως ἀποδοκιμαζομένης ἀναλαβεῖν· ὅμως, ἐπείπερ ἡ ὑμετέρα εὐσέβεια, ἡ εἰς τὸν τιμιώτατον τοῦ Θεοῦ ἁγιωτάτῳ καθολικῷ ἀληθειαν d ἀγαπῶσα, τετύπωκε συνοδικὸν κειτήριον, ὥστε τῷ ἀπείρῳ γέροντι τὴν ἀλήθειαν, περὶ ἣν μάλιστα διέσφαλται, φανεροποιηθῆναι, τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἡμετέρους, Ἰούλιον τὸν ἐπίσκοπον, καὶ Ῥενάτον τὸν πρεσβύτερον, καὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν τὸν διάκονον Ἴλαρον πέπομφα, τοὺς εἰς τόπον ἐμὸν κατὰ τὸ πρᾶγμα ποιότητα δυναμένους ἀρκεῖν, e καὶ ἰσχύοντας αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ δικαίου, καὶ ἀγαθοῦ μεταγαγεῖν διάθεσιν· ἵν' ὅτι περ ἀμφιβάλλεσθαι ἢ δύναται, f ὁποιόν τι τυγχάνει τῆς τῶν χριστιανῶν ὁμολογίας τὸ ἀκέραιον, ἢ πάσης τῆς πλάνης τὸ φαῦλον καταδικασθείη, καὶ, g εἰ ἀνανήψειεν, ὃς πεπλά-

---

BALER. NOTÆ.

a In marg. edit. Rom. *ὅσης ἡ θεία προνοια ἐπιμελείας καταξιοῖ τὰ ἀνθρώπινα, δείκνυσι τῆ ὑμετέρας φιλανθρωπίας ἡφροντίας πνεύματι θεῷ κινηθεῖσα, μὴ βεβλημένη, &c.*

b ms. ven. *νεύματι.*

c ms. Ven. *ὑπάρχειν.* Mox in marg. edit. Rom. *καὶ γὰρ* pro *καίπερ*, ex conjectura.

d MS. Ven. *ἀγαπᾷ:* optima lectio, & Latino textui adamussim conveniens, si supra pro *ἡ* legatur *ἣν*.

e In marg. edit. Rom. *καὶ ὅπως πρὸς τὸ δικαιοτάτου καὶ φιλανθρωπίαν διαθέσεως ἔχοντας, ὥστε ὅτι περ ἀμφιβάλ. &c.*

f ms. Ven. *ποιόν τε.*

g Ita scribimus auctoritate ms. Ven. Perperam in vulg. *ἀ' ἀωνήψειεν.*

1 Exstat hæc epistola in MSS. collect. II. V. XI. XII. XIII. XVII. XVIII. XIX. & XXI. usque ad XXIV. ac in exemplo Sichardi. Relegimus ad codices undecim, quibus alii tres Baluzii adjiciendi sunt. In collectione V. hic titulus legitur cap. 89. *Ad Theodosium Imp. de Synodo Ephesi celebranda.*

2 Soli codd. collect. XVII. Calchedon. ad quos unus Thuaneus a Quesnello not. 1. memoratus pertinet, hanc inscriptionem præferunt: *Gloriosissimo & clementissimo Theodosio Augusto Leo Episcopus.* Ceteræ collectiones vulgatam inscriptionem præferunt, si excipias Ratisp. coll. XIX. in qua inscriptiones abbreviatæ exhibentur: *Leo Episcopus Theodosio Augusto.* In MS. Florentino coll. XIII. exigua varietate habetur *Cæsari Theodosio religiosissimo & piissimo Augusto Leo Ecclesiæ catholicæ Episcopus in Domino salutem.*

3 Ita ex Ratisponensi & omnibus nostris ac Baluzii codd. collection. Calchedon. Editi cum aliis mss. *a sua merito reprobabili persuasione.* Mox *quia* pro *quoniam* in mss. *Veron.* 57. atque Ratisp.

4 Voces *apud Ephesum* desunt in cod. Ratisp. & in Græca versione.

5 Editi ante Quesn. cum aliquot mss. etiam antiquiorum collectionum *concilium.* Retinuimus *judicium*, quod Quesnellus induxit auctoritate cod. Grim. & unius Thuanei ab eo allegati not. 2. quippe eamdem lectionem confirmant noster Ratispon. & omnes codd. præstantissimæ coll. Calchedon. nec non Græca versio.

6 MS. cod. Vindebon. coll. V. & alii coll. XI. ac XXIV. nec non Colbertinus apud Baluzium cum editis ante Quesn. *Julianum.* Reliqui codices melius *Julium*, ut videre est ex adnot. 81. in epist. præcedentem. Similiter quidam codices & antiquæ editiones Leonis paullo post habent *Hilarium* perperam pro *Hilarum.*

7 Duo codd. a Quesnello allegati in margine *meum secum ferrent ... affectum.*

8 In Ratispon. deest *pro venia.* Mox in Vindebon. coll. V. *supplicet.*

ANNO CHRISTI 449.

πλάνηται, ὑπὲρ συγγνώμης παρακαλέσων, h τὴν τῶν ἐπισκόπων αὐτῷ βοήθειαν ἐπικυρῆσαι. ἐπείπερ ἐν τῷ ἑαυτῆ λιβέλλῳ πρὸς ἡμᾶς ἀποστειλάντι ἡ κ τοῦτο ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἀξιωθῆναι συγγνώμης ἐφύλαξεν, ἐπαγγελλόμενος ἑαυτὸν διορθοῦν, ἔτι δ' ἂν ἡ ἡμετέρα γνώμη περὶ τούτων, περὶ ὧν κακῶς ἤθετο, k ἀποδοκιμάσειεν. τί δὲ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία καθόλου περὶ τῆς θείου μυστηρίου τῆς δεσποτικῆς σαρκώσεως πιστεύει, καὶ διδάσκει, τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν, κ συνεπισκόπῳ Φλαυιανῷ, σαφέστερον τῇ ἀποστολικῇ γράμματι περιέχει. B

A quæ male ſenſerat, improbaſſet. 9 Quid autem catholica Eccleſia univerſaliter de ſacramento dominicæ incarnationis credat & doceat; ad fratrem & coepiſcopum meum FLAVIANUM plenius continent ſcripta, quæ miſi. Data Idibus Junii, ASTURIO & PROTOGENE viris clariſſimis Conſulibus. ☞

ANNO CHRISTI 449. Correctionem Eutyches ſpondet.

BALLER. NOTÆ.

h In marg. edit. Rom. ἡ τῶν ἐπισκόπων αὐτῷ βοήθειαν ἐπικυρῆσαι.
i In marg. edit. Rom. *αὖ πῶς ex lat.* k Ita legendum omnino ex ms. Ven. Male in vulg. ἀποδοκιμάσειεν.
9 Codd. Corb. & Divion. Baluzii *Quid autem R catholica Eccleſia*, ideſt, ut idem Baluzius interpretatur, *quid autem Romana catholica Eccleſia*.

☞ ADMONITIO

in epiſtolas ſequentes XXX. & XXXI.

1 ETSI duæ, quæ ad Pulcheriam eadem die ac de eadem re ſcriptæ inveniuntur epiſtolæ, aliquot non tam ſententiis, quam verbis ſint plane ſimiles; in multis nihilominus diſcrepant inter ſe, & altera ob inſertas additiones eſt longe prolixior. Stili autem ratio & codicum atque collectionum antiquarum auctoritas, quibus utraque fulcitur, nequaquam ſinunt ut alterutra alii quam Leoni tribuatur. Exemplaria tum Latina, tum Græca antiquiſſimæ collectionis XVII. Calchedonenſis, & Ratiſponenſis collectio XIX. præter collect. duodecimam & vigeſimam ſecundam, primam epiſtolam ſatis vindicant; codices vero collectionum II. V. XI. XII. XIII. XVIII. XX. XXI. XXII. XXIII. & XXIV. cum exemplo Sichardi, & peculiari MS. Vat. Reginæ 293. alteram tuentur. Cur autem eodem die duæ ejuſmodi epiſtolæ ad Pulcheriam traditæ fuerint, & quæ prius, quæ autem poſterius ſcripta cenſenda ſit, curioſius inquiri poteſt, quam ulla ſatis tuta ratione definiri.

com. 2. primæ Edit. pag. 850.

2 Queſnellus in prima editione exiſtimavit, a Pontifice primo ſcriptam fuiſſe epiſtolam 30. & ad Pulcheriam tranſmiſſam per Legatos, cum adhuc ſpes nonnulla ſupereſſet fore ut Synodus in conventum ſimplicem apud Conſtantinopolim commutaretur. Idcirco enim ſub finem ejuſdem epiſtolæ ſcriptum putat: *Sed ei, qui in errore eſt, melius conſuletur, ſi ubi deſipuit, ibidem reſipiſcat; & ubi damnationem meruit, illic indulgentiam conſequatur.* Cum vero impedimenta inciderint, quibus hæc epiſtola Pulcheriæ data non fuerit; ejuſdem exemplum ad eam Leo iterum poſt pſeudoſynodum Epheſinam tranſmiſit, ut liquet ex epiſt. 45. Hac autem occaſione eam epiſtolam paucis demtis, quæ de Eutyche jam recitavimus, nonnullis etiam mutatis, auctiorem ab ipſo Leone factam fuiſſe cenſuit, uti eſt epiſtola 31. At ſi poſt Epheſinum latrocinium in eadem epiſtola, cum ad Pulcheriam iterum miſſa fuit, aliquid fuiſſet immutatum, quod tempori ac circumſtantiis non amplius congrueret; illud procul dubio additamentum non acceſſiſſet, quo ſanctus Pontifex ſe ab adeunda Epheſina Synodo ſollicitius excuſat.

3 Hanc autem primam ſententiam ipſe Queſnellus deſeruit in editione ſecunda, & in contrariam prorſus opinionem tranſiens docuit, epiſtolam longiorem 31 a Leone ſcriptam & miſſam fuiſſe ad Pulcheriam ſtatim poſt acceptas Theodoſii litteras, ideſt paullo poſt III. Idus Majas: notam enim chronicam, quæ Idus Junias ſignat, & in pluribus MSS. deeſt, ex breviori epiſtola 30. ſumptam ac perperam translatam eſt opinatus. Breviorem vero epiſtolam 30. miſſam fuiſſe per Legatos Idibus Junii manifeſtum eſt.

4 Hæc tamen opinio nec probari, nec defendi poteſt. Cum enim Leo Imperatoris litteras acceperit III. Idus Majas; ſi ſtatim ſcripſiſſet ad Pulcheriam, ad ipſum etiam Imperatorem reſcripſiſſet. Liquet autem eum accepta Imperatoris epiſtola III. Idus Majas, & Flaviani litteris per idem circiter tempus acceptis una cum geſtis Conſtantinopolitanæ Synodi adverſus Eutychem, mox ſcripſiſſe ad eumdem Flavianum breviſſimam epiſtolam 27. XII. Kal. Junias, qua eum de acceptis geſtis monuit, nec non de fuſiori epiſtola, quam citius fieri poſſet tranſmittenda, ubi de controverſia judicium ferretur. Huic autem ſtudio intentus nec non Legatis eligendis atque inſtruendis, qui Concilio jam indicto vice ſui intereſſent, epiſtolas pluribus tradendas in illud tempus diſtulit, quo Legati cum dogmatica epiſtola transfretarent. Hinc plures ejuſdem epiſtolæ datæ leguntur iiſdem Idibus Juniis, quibus dogmatica ad Flavianum ep. 28. ſignata fuit, ac in omnibus nominantur Legati, & eadem epiſtola ad Flavianum illis jam tradita

dita memoratur. Horum vero omnium satis expressa fit mentio etiam in longiori epist. 31. ad Pulcheriam, Legatorum quidem illis verbis cap. 4. *In his fratribus meis, quos vice mea misi*; epistolæ autem dogmaticæ scriptæ Idibus Junii illis capitis ultimi: *Quod etiam S. Flaviano Episcopo me Clementia tua scripsisse cognoscat*: quæ verba pariter inserta leguntur epistolæ 30. iisdem procul dubio Idibus Junii scriptæ. Quomodo ergo epist. 31. aliquanto ante Junium mensem exarata ac transmissa dici potest?

5 Quid autem dicendum? Ut omittantur incerta, cum brevior epistola 30. in Græca & Latina collectione Calchedonensi inveniatur, & Legatorum nomina distincte præferat, ut epistolæ ceteræ, quæ cum litteris ad Flavianum iisdem Legatis traditæ fuere; hæc quoque ad Pulcheriam transmissa, eidemque aliquando tradita, ac in Oriente vulgata, ac exinde Græce reddita negari non potest. Auctior vero epistola 31. etsi in Græca collectione desideretur; cum tamen exstet in pluribus Latinis antiquis collectionibus, quæ breviori epistola carent, Leoninamque rationem ubique referat, a Leone abjudicari nequit. Eodem autem die Iduum Junii data dici debet, ut eæ quoque collectiones præferunt, quæ carent epistola 30. neque enim chronicam ejusmodi notam harum collectionum auctores transcribere potuerunt, ut conjecit Quesnellus, ex epistola breviori, quam ignorarunt. Sine ullo autem certiori documento aliud quidpiam affirmare, seu divinare non licet. Solum probabiliter credi potest, duo ejusdem epistolæ exemplaria a Leone fuisse lucubrata, alterum longius, brevius alterum; hoc autem brevius in Orientem misisse, unde in Græcam linguam translatum fuit; alterum vero longius retinuisse apud se, & in Occidente aliquando vulgatum, in pleraque Latinas collectiones transisse.

6 Longior epistola in eo potissimum discrepat a breviori, quod in illa a cap. 2. ad medium cap. 3. catholicum dogma aliquot probationibus statuitur, quæ in breviori omittuntur. Forte post scriptam epist. 28. ad Flavianum, in qua idem dogma similibus probationibus plenius constituitur, ex litteris ad Pulcheriam eas probationes detrahendas censuit: & hac occasione eam quoque partem subduxit, qua se excusabat, ne ad Synodum accederet, aliaque pauca suo more mutavit, vel addidit, quæ in breviori epistola leguntur. Hac autem in Orientem missa, epistola longior ob dogmaticam fusiorem institutionem Occidentalibus maxime placuit; & idcirco hæc potissimum inter Latinos vulgata fuit.

7 Unum hic suspicari quispiam posset, epistolam 31. ad Pulcheriam, cum aliquot sententias contineat similes sententiis epistolæ 37. ad Theodosium datæ die 20. Junii, eodem die scriptam ac eadem occasione missam fuisse. Leo nimirum acceptis Imperialibus litteris, quæ ipsum invitabant ad Synodum, sicut hac de re bis ad Theodosium scripsit; ita etiam bis ad Pulcheriam scripsisse videri potest. Primum ad utrosque per Legatos scripsit Idibus Junii, ad Theodosium epistola 29. ad Pulcheriam vero epistola 30. Dein cum ad Imperatorem iterum dedit epistolam 37. die 20. Junii, ea forte de causa quod metueret, ne in ea angustia temporis Synodo præstituti Legati Ephesum properare coacti, epistolam 29. eidem Augusto tradere non possent; hac eadem occasione & causa ad Pulcheriam quoque scripsisse epistolam 31. non improbabile judicabitur. Sed contra fidem earum collectionum, quæ chronicam notam Iduum Junii exhibent, eamque ex epistola 30. non potuerunt sumere, hanc opinionem inducere nequivimus, Id autem multo minus potuimus alia ratione, quæ conjecturam numero præcedenti propositam magis magisque confirmabit. *Si epistolæ*, inquit Leo epist. 45. *quæ in fidei causa per nostros Clericos directæ sunt, ad vestram pietatem pervenissent, certum est, remedium vos bis rebus, quæ contra fidem factæ sunt . . . . præstare potuisse*. Indicatur epistola 30. per Legatos missa, quæ his Ephesum profectis ad Augustum non pervenit. Aliam ergo eadem in re & pleniorem quidem epistolam ad eamdem Pulcheriam se alia occasione post Legatorum discessum non direxisse præsumit: alias hæc, non æque ac illa prior alio traducta, eumdem effectum multo magis peperisset, ita ut opus non fuerit prioris epistolæ 30. exemplum ad eamdem una cum epist. 45. iterum mittere. Igitur epistola 31. ad Pulcheriam missa non fuit, sed ab ipso Leone apud se retenta, solaque epist. 30. ad eam prius per Legatos directa, & iterum cum epist. 45. unde hæc sola in Græcum traducta fuit, ut numero 6. conjecimus. Hanc autem breviorem epistolam, cum ad Pulcheriam certo missa fuerit, primum proferemus.

EPI-

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XXX. *

ANNO CHRISTI 449.

* 13. Junii an. 449.

AD PULCHERIAM Augustam.

SYNOPSIS.

I *Christum nostri generis hominem esse. Nestorii & Eutychis errores.*
II. *Cum veritas carnis in Christo impetitur, totam fidem concuti.*

Τῇ ἐνδοξοτάτῃ, καὶ φιλανθρωποτάτῃ θυγατρὶ Πουλχερίᾳ, Λέων ἐπίσκοπος.

A 1 LEO Episcopus, PULCHERIÆ Augustæ.

ΚΕΦ. α'.

ΟΣΗΝ πεποίθησιν περὶ τῆς πίστεως τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας ἡ τῷ Θεῷ ἐκκλησία ὀφείλει ἐπαγγέλλεσθαι, πολλαῖς πολλάκις διδασκαλίαις a ἐπεδείξαμεν. τοῦτο τῷ ἁγίῳ πνεύματος διδάσκοντες μεμαθήκατε. τούτῳ τὴν ὑμετέραν ἐξουσίαν ὑπετάξατε. διὰ τοιούτης τῆς δωρεᾶς, καὶ τῆς ἐκδικίας b βασιλεύετε. ὅθεν ἐπείπερ κατὰ τὴν ἀκεραίαν πίστεως τὴν Χριστιανῶν διχόνοιάν τινα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ κατὰ Κωνσταντινούπολιν Εὐτυχοῦς αὐθεντοῦντος γεγενῆσθαι, τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ συνεπισκόπου Φλαυιανοῦ διὰ τῆς ἀναφορᾶς ἔγνων, καθὼς καὶ πάσης τῆς ὑποθέσεως τὸ εἶδος τῶν πεπραγμένων ἐν τῇ συνόδῳ δείκνυσιν, ἄξιόν ἐστι τῆς ὑμετέρας δόξης τινὶ πλάνῃ, ἢ δι' ἀπειρίαν μᾶλλον, ἢ κακοθέλειαν εἰσδυομένῃ ἀφελέσθαι, πρίν τινα δυνάμιν ἐκ τῆς c συνέσεως τῶν ἀπείρων τὸ ἐπίμονον τῆς φαυλότητος προσποιήσοιτο. d καὶ ὅσα Νεστόριος, ὃς ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς ἐξέπεσε πίστεως, τὸν δεσπότην Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας ἄνθρωπον μόνον φάσκων γεγεννῆσθαι, τοσούτῳ καὶ ὅτος ἀπὸ τῆς καθολικῆς ὁδοῦ ἀπεπλανήθη· ὃς τὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς παρθένου γενηθέντα, ὁ τῆς ἡμετέρας εἶναι πεπίστευκε φύσεως· ὥστε τὸν τινὰ μορφὴν τοῦ δούλου φορέσαντα, καὶ ἡμῖν ὅμοιον γενόμενον, καὶ τῆς αὐτῆς ὄντα μορφῆς, τινα' C τυγχάνειν τοῦ ἡμετέρου σώματος εἰκόνα, καὶ μὴ ἀλήθειαν. ὁδὸν δὲ ὠφελεῖ, τὸν ἡμέτερον δεσπότην τὸν τῆς μακαρίας παρθένου υἱὸν, ἄνθρωπον λέγειν, εἰ μὴ τοῦ χοὸς αὐτῆς, καὶ τῆς ῥίζης ἄνθρωπος εἶναι e πιστεύοιτο· περὶ οὗ ἐν αὐτῷ τῷ προοιμίῳ τοῦ εὐαγγελίου προλέγεται. ὅθεν πάνυ πονῶ, καὶ συγχάζω, ὅτιπερ ὅτες, ὃς πρὸ τοῦ περὶ τῆς προθέσεως τῆς ταπεινότητος ἐπηνεῖτο, κατὰ τῆς ἐλπίδος f τοῦ μονογενοῦς ἡμῶν, καὶ τῶν ἡμετέρων πατέρων, μάταια, καὶ πάνυ διεσκεδασμένα τολμᾷ λέγειν. ὁρῶν γὰρ ἑαυτὸν τῆς ἀφροσύνης τοιαῦτα καὶ D θολικαῖς ἀκοαῖς ἀπαρέσκοντα, ὠφελεῖν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς οἰκείας ὑπονοίας ἀναχαλέσασθαι, καὶ μήτε

QUantum sibi fiduciæ de fide vestræ Clementiæ Ecclesia Dei debeat polliceri, multis sæpe probavimus documentis; dum sicut Spiritu sancto docente didicistis, illi per omnia potestatem vestram subjicitis, cujus munere & protectione regnatis. Unde quia contra integritatem fidei christianæ, dissensionem quandam in Constantinopolitana Ecclesia, Eutyche auctore generatam, fratris & coepiscopi mei FLAVIANI relatione cognovi, ita ut totius causæ speciem synodalium gestorum textus ostenderet: dignum gloriæ vestræ est, ut error qui de imperitia magis, quam de versutia natus est, auferatur, priusquam ullas vires de consensu imprudentium, pertinacia pravitatis acquirat. Nam quantum Nestorius a veritate excidit, dum Dominum JESUM CHRISTUM de matre virgine hominem solum asserit natum; tantum etiam hic a catholico tramite deviavit, qui de eadem virgine editum, non nostræ credit esse naturæ: ut quod formam servi gessit, quod nostri similis fuit atque conformis, quædam nostræ carnis fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodest Dominum nostrum beatæ 2 Mariæ virginis filium, hominem dicere, si non illius generis ac seminis homo creditur, cujus in ipso Evangelii exordio prædicatur. Unde multum doleo, multumque contristor, quod hic qui antea de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra unicam spem nostram patrumque nostrorum, vana & nimis perversa audet adstruere. Qui cum videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus di-

CAP. I.

Nestorii & Eutychis par impietas.

BALLER. NOTÆ.

a In Marg. edit. Rom. ἐπίγνωμεν Ex Lat.
b In MS. Ven. βασιλεύοντος.
c In marg. edit. Rom. συναινέτεως.
d In marg. edit. Rom. καὶ γὰρ ὅσα Νεστόριος ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς.
e MS. Ven. πιστεύεται.
f In marg. edit. Rom. τοῦ γένους, ἢ ἴσως, τῆς μονογενοῦς.
1 In MSS. Latinis collectionis Calchedonensis Inscriptio desideratur, solum enim habetur hic titulus: *Epistola Leonis Archiepiscopi Romæ ad Pulcheriam Augustam.* Ex antiqua autem versione, quæ in Græcis codd. Calchedonensibus invenitur, hæc inscriptio Latine reddi potest: *Gloriosissimæ & humanissimæ filiæ Pulcheriæ Leo Episcopus.* Retinuimus inscriptionem vulgatam, quæ in ceteris nostris Latinis codicibus legitur.
2 Codd. Ratisp. & Veron. 57. cum Græca versione omittunt *Mariæ*.

ANNO CHRISTI 449. Sedis Apostolicæ moderatio.

CAP. II.

plicere, revocare se a sua opinione debuerat, 3 nec ita Ecclesiæ præsules commovere, ut sententiam damnationis exciperet. Quam utique si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim apostolicæ moderatio hanc temperantiam servat, ut & severius agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis.

Quia ergo mihi multa fiducia est de pietatis tuæ sinceriſſima fide, obsecro 4 gloriosissimam Clementiam tuam, 5 ut sicuti sancto studio tuo catholica prædicatio semper adjuta est, ita nunc quoque ejusdem faveas libertati. Non enim portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minus lucide sit clara, pulsatur; sed hoc imperita resultatio audet incessere quod Dominus in Ecclesia sua neminem voluit ignorare. Et ideo pro vestræ pietatis consuetudine elaborare dignemini, 6 ut quod contra singulare sacramentum salutis humanæ blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui 7 in hanc tentationem incidit, resipiscit, ita ut quod male senserat propria voce & subscriptione condemnet, communio illi sui Ordinis reformetur. Quod etiam fratri &C coepiscopo meo FLAVIANO me Clementia vestra scripsisse cognoscat; & his, quos misimus, delegasse, ut venia concedatur, si error aboletur. Ne autem piissimi Principis 8 dispositioni, qua episcopale Concilium voluit congregari, nostra videretur præsentia defuisse, fratres meos 9 JULIUM Episcopum, RENATUM Presbyterum, & filium meum HILARUM Diaconem misi, qui vicem præsentiæ meæ implere sufficerent. Sed

A τὰς τῆς ἐκκλησίαις παραμβύοντας κινῆσαι, τῆς κατιδίκης τλὼ ἀπόφασιν g ἀναμβύοντα. δῆλον γὰρ, ὡς εἰ ἐν τῇ αὐτῇ αἰσθήσει παραμβύειν θελήσοι, ὐδεὶς αὐτὸν ἀπολύσαι δυνήσεται. ϗ γὰρ τῦ θρόνυ τῦ ἀποστολικῦ τὸ σύμμεξον ταύτλω φυλάττει τὴν ἐκράτειαν, ὥσε ϗ σκληρότερον πράττειν κατὰ τῶ ἐπιμβόντων, ϗ συγγνώμης ἀξιῶν τὰς τλὼ διόρθωσιν ἐπιγινώσκοντας. ἐπειδὴ τοίνυν πολλὴ πεποίθησίς ἐστι περὶ τῆς ὈσεβείαςB h τῆς μακαριωτάτης πίστεως, παρακαλῶ τλὼ ὑμετέραν φιλανθρωπίαν, ἐπιφανεσάτη, ϗ ὈσεβεσάτηC θύγατερ, i ἵν' ὥσπερ ἐκ σπυδῆς θείας k ἐν τῷ καθολικῷ τῆς ἐκκλησίας ἀξιώματι τῆς ἐλλθερίας σωδράμοις, l ὐδὲ γὰρ μέρ@ τι τῆς πίστεως τῆς ἡμετέρας μὴ ὂν σαφὲς μεθοδλεται. ἀλλ' ὅπερ ἡ ἄπειρ@ ὀντίσασις τολμᾷ θλαθορυβεῖν, τῦτο πειράζεται· ὅπερ ὁ ἡμέτερ@ δεσπότης ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ ὐδαμῶς ἀγνοεῖσθαι ἠθέλησε. ϗ θλὰ τῦτο κατὰ τλὼ σωήθειαν τῆς ὑμετέρας ὈσεβείαςD καμεῖν κατιξιώσατε. m τῦτο, n ὅπερ κατὰ ο τῆς μονογενῦς θρησκείας τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας βλασφήμῳ τινὶ ἀφροσύνῃ προλύεγκεν, ἀπὸ τῆς θλαγοίας πάντων ἀποκινηθείη. p ϗ ἵνα αὐτὸς ὁ εἰς τῦτον τὸν πειρασμὸν ἐμπεσών, ἀνανήψειεν. τῦτο μέντοι, ὥσε τῦτο, ὅπερ κακῶς q ὐνόησε, τῇ ἰδίᾳ φωνῇ, ϗ ὑπογραφῇ κατιδικάσῃ. ϗ r τῇ οἰκείᾳ τάξει ἑαυτὸν ἀποκατασήσῃ· ὅπερ ϗ τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ, ϗ συνεπισκόπῳ φλαυιανῷ s ἡ ὑμετέρα φιλανθρωπία γεγραφηκέναι με γινωσκέτω· ⁊ τύτοις, οἷς ἐπεμψαμεν ὐντετάλθαι, πρὸς τὸ συγγνώμης t ἀξιωθῆναι, εἰ τὰ τῆς πλάνης διορθωθείη· ἵνα δὲ μὴ τῦ Ὀσεβεσάτυ βασιλέως u τῇ διανοίᾳ, τλὼ σύνοδον τῶ ἐπισκόπων συνελθεῖν θελησάσῃ δόξειε τὸ τῆς ἡμετέρας παρυσίας ἀπολιμπάνεσθαι, τὰς ἀδελφὰς τὰς ἐμὰς, x Ἰύλιον τὸν ἐπίσκοπον, ϗ Ῥ'ενάτον τὸν πρεσβύτερον, ϗ τὸν ἐμὸν υἱὸν Ἱλαρὰν τὸν διάκονον πέπομφα, τὰς εἰς τάξιν τῆς ἐμῆς παρυσίας ἀρ-

ANNO CHRISTI 449.

BALLER. NOTÆ.

g In marg. edit. Rom. *ἀναμένοντας.*

h In marg. edit. Rom. *ἴσως, τῆς σῆς μακαριότητος.*

i In marg. edit. Rom. *ἵν' ὥσπερτῇ θάρσει σπυδῇ τῷ καθολικῷ πάντων κηρύγματι βεβοήθηκας, ὕτω ϗ τὸν τῶ ἐκείνου συμπράττῃς ἐλευθερίᾳ.*

k Cod. Ven. 164. *ὡς τὸ καθολικὸν τῆς ἐκκλησίας ἀξίωμα.* In marg. edit. Rom. *ὡς τὸ τῆς καθολικῆς.*

l In marg. edit. Rom. *ἴσως, ὕτω ϗ νῦν τῆς αὐτῆς τῇ ἐλευθερίᾳ συπεργὸν παρέχης.*

m In marg. edit. Rom. *ἵνα τῦτο.*

n In marg. edit. Rom. *ἵν' ὅπερ κατὰ τὸ ἐξαιρέτω μυςηρίου τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας ἡ βλάσφημος ἀφροσύνη.*

o MS Ven. *τῆς τῦ μολογενοῦς.*

p In marg. edit. Rom. *ex Lat. ϗ ἵνα αὐτὸς, &c. ἀνανήψειεν, ὅπερ κακῶς ἐνόησεν, ἰδίᾳ φωνῇ ϗ ὑπογραφῇ. ἀποδοκιμάζων, τῇ κοινωνίᾳ τῆς οἰκείας αὐτῦ τάξεως ἀκαπςῇ.*

q MS. Ven. *ἐνόσε.* Paullo post Idem MS. *ϗ ὑπογραφῇ τὸ κοινὸν κατιδικάσε.* In marg. quoque edit. Rom. hic notatur *τὸ κοινὸν.*

r In marg. edit. Rom. *κοινωνίᾳ τῆς αὐτῷ* (leg. *αὐτῦ*) *τάξεως αὐτῷ ἀποκαπςαθῇ. L.*

s Hæc verba *ἡ ὑμετέρα φιλανθρωπία* desunt in MS. Ven.

t In marg. edit. Rom. *ex lat. ἀξιοῦν. &c.*

u In MS. Ven. *τῆ διανοίᾳ τυτωσῃ τὴν σύνοδον τῶ ἐπισκόπων συνελθῶν θελήσας ἢ δόξειεν.*

x In marg. edit. Rom. *Ιουλιανόν.*

3 Hæc lectio MS. Ratisp. melior visa est, quam vulgata & aliorum codicum, *ne ita Ecclesiæ præsules commoverent*, eo quod eadem præfertur in epistola sequenti, ubi hæc pericope totidem verbis repetita invenitur.

4 Cod. Veron *gloriosam*. Mox *tuam* pro *vestram* emendavimus ex Ratisp. & quinque aliis codd. cum magis cohæreat antecedentibus *pietatis tuæ*, & subsequentibus *studio tuo* huic eidem periodo insertis.

5 In editis Concilior. additur ex Græca versione *illustrissima*, & *gloriosissima filia*.

6 Editi Leonis *ut contra singulare sacramentum salutis humanæ, quod blasphema* &c. Prætulimus lectionem MS. Ratisp. cui editi Concilior. adstipulantur.

7 Male in editis Leonis *in hac tentatione*.

8 Quesnellus in marginali postilla notavit: *Concilium imperiali dispositione convocatum*. Nota autem secunda monuit *dispositionis* vocem significare edictum Principis. At S. Leo ep. 33. ad Synodum Ephesinam animadvertit in ipsis Theodosii litteris, quæ interciderunt, requisitam fuisse apostolicæ Sedis auctoritatem ex institutione divina, ut hæc imperialis dispositio effectum consequeretur. Ait enim cap. 1. *Religiosa clementissimi Principis fides . . . . hanc reverentiam divinis detulit institutis, ut ad sanctæ* DISPOSITIONIS *effectum, auctoritatem Apostolicæ Sedis adhiberet.*

9 Cod. Colbert. *Julianum*; & mox Veron. *Hilarum*. Ceteri *Julium*, & *Hilarum*. Confer adnot. 81. in epist. 28.

ANNO CHRISTI 449.

ἀρχῆντας . y ἀλλὰ τούτῳ μᾶλλον τῷ πλανηθέντι χρεῖττόν ἐστι z συνελθεῖν · ἐπεί περ ἐκείνῳ περὶ ὃ παρεφρόνησε, ἀνανῆψαι ἰῶ · ᾗ οἶδα τὴν κατὰ δίκλω ὑπέμεινε, αὐτόθι ᾗ συγγνώμης φιλοτιμίας ἀξιωθήσεται.

A ei, qui in errore eſt, melius 10 conſuletur, ſi ubi deſipuit, ibidem reſipiſcat: & ubi damnationem meruit, illic indulgentiam conſequatur. Data Idibus Junii, ASTURIO & PROTOGENE viris clariſſimis Conſulibus.

ANNO CHRISTI 449.

* Al. XXVII. Quæ autem antea 31. erat, nunc 34. 13. Junii an. 449.

EPISTOLA XXXI.*

1 Ad PULCHERIAM Auguſtam.

SYNOPSIS.

I. *Pulcheriæ zelum adverſus Eutychen ſolicitat.*
II. *Humanæ ſaluti intereſſe, ut Chriſtus non ſolum homo, ſed ejuſdem nobiſcum generis homo ſit.*
III. *Generationem Chriſtiani ex Chriſti generatione fluere. Eutychetis pervicacia. Sedis Apoſtolicæ moderatio.*
IV. *Ne Concilio interſit Leo, vetant conſuetudo, conditio temporis, concivium caritas. Symbolum Apoſtolorum nova hæreſi concutitur.*

2 LEO PULCHERIÆ Auguſtæ.

CAP. I.

Pulcheriæ adverſus Neſtorium præſidium.

QUantum præſidii Dominus Eccleſiæ ſuæ in veſtra Clementia præparárit, multis ſæpe probavimus documentis. Et quicquid noſtris temporibus contra impugnatores catholicæ veritatis induſtria ſacerdotalis obtinuit, ad veſtram maxime gloriam redundavit: dum, ſicut Spiritu ſancto docente didiſtis, illi per omnia poteſtatem veſtram ſubjicitis, cujus munere & protectione regnatis. Unde quia contra integritatem fidei chriſtianæ, diſſenſionem quandam in Conſtantinopolitana Eccleſia Eutyche auctore generatam, fratris & coepiſcopi mei FLAVIANI relatione cognovi; ita ut totius cauſſæ ſpeciem ſinodalium geſto-

B rum textus 3 oſtenderit: dignum gloriæ veſtræ eſt, ut error, qui ut arbitror, de imperitia magis quam de verſutia natus eſt, auferatur, priuſquam ullas ſibi vires de conſenſu imprudentium 4 pertinacia pravitatis acquirat. Quia etiam ignorantia graves nonnumquam incidit 5 in lapſus, & plerumque in diaboli ruit foveam incauta ſimplicitas; per quam ſupradicto ſubrepſiſſe intelligo ſpiritum falſitatis: 6 ut dum æſtimat ſe religioſius de Filii Dei majeſtate ſentire, ſi ei naturæ noſtræ veritatem ineſſe non diceret, 7 totum illud quod *Verbum caro factum eſt*, unius atque ejuſdem

C putaret eſſe ſubſtantiæ. Et quantum Neſtorius a veritate excidit, dum Chriſtum de matre ſolum hominem 8 aſſeruit natum, tantum etiam hic a catholico tramite deviat, qui de eadem virgine non noſtram credit editam eſſe ſubſtantiam; volens utique eam ſolius Deitatis intelligi: 9 ut quod formam ſervi geſſit, & quod noſtri ſimilis fuit atque conformis, quædam noſtræ naturæ fuerit imago, non veritas.

Hæreſis ex falſa religione deſcendens.

CAP. II.

Nihil 10 autem prodeſt Dominum noſtrum beatæ Mariæ virginis filium, verum perfectumD que hominem dicere, ſi non illius generis homo creditur, cujus in Evangelio prædicatur. Dicit enim Matthæus: *Liber generationis* JESU CHRISTI *filii David, filii Abram*: & ita humanæ originis ordinem ſequitur, ut generationum lineas uſque ad Joſeph, cui mater Domini erat deſponſata, deducat. Lucas vero retrorſum ſucceſſionum gradus relegens, ad ipſum humani generis principem redit, ut Adam pri-

Matth. 1. 1. Varius Genealogiæ Chriſti ordo apud Matth. & Lucam. Quare? *Luc* 3. 23. Filius Dei in veteri teſtam. apparens. *Gen.* 32. 24. *Gen.* 18. 2.

BALLER. NOTÆ.

y In marg. edit. Rom. *L. ex Lat.* ἀλλὰ τῷ πλανηθέντι μᾶλλον ἂν ἦν σύμφορον, ἐνθα παρεφρόνησεν, ἐκεῖ ἀνανῆψαι, ᾗ ἀπ' οὗ ἂν κακοδίκην δικαίως ὑπέσχη, ἐκεῖ τυχεῖν ᾗ συγγνώμης.

z MS Ven. *συνελθεῖν*.

10 Quinque noſtri codd. *conſulitur*.

1 Confer Admonitionem in epiſtolam præcedentem, ubi etiam undecim collectiones, in quibus hæc epiſtola continetur, recenſuimus. In tabula coll. v. hic titulus legitur cap. 79. *Ad Pulcheriam de damnatione hæreſis Neſtorianæ & Eutichianæ*.

2 Cod. Florentin. S. Marci coll. XIII. ſic. *Leo Urbis Romæ Epiſcopus Pulcheriæ Auguſtæ*. In editis ante Queſn. *Leo Catholicæ Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus pieſſimæ Pulcheriæ Auguſtæ*. Inſcriptionem a Queſnello præfixam, & aliquot noſtris codd. confirmatam retinuimus. Vetuſtiores inſcriptionem omittunt.

3 Codd. Vat. Reginæ 293. Vindebon. coll. v. ac Vat. coll. XI. *oſtenderet*. Mox *dignum gloriæ veſtræ*, quod erat in anterioribus Leonis editionibus, revocavimus ex iiſdem ac duobus aliis MSS. Queſnellus & editiones Concilior. cum MSS. coll. XXI. *dignum gloria veſtra*.

4 Delevimus particulam & a Queſnello inſertam, quam omnes noſtri codices, duobus exceptis ignorant.

5 Præpoſitionem *in* ex cod. Vat. Reg. adjecimus: & mox *foveam*, pro *foveas* ex eodem codice & Vat. coll. XI. prætulimus. Poſt pauca editi ante Queſn. cum quibuſdam noſtris codd. *in ſupradicto*.

6 Cod. Vat. Reginæ omittit *ut*; & poſt verbum *ſentire* affixo puncto proſequitur: *Si enim naturæ noſtræ* &c. Vulgati ante Queſnel. cum MSS. coll. XXIV. & Sichardo pro *non diceret*, & *putaret*, habent *non dicat*, & *putet*.

7 Totum ſcilicet illud, quod ex natura Verbi & natura hominis ſimul unitis factum eſt, nihil eſt aliud apud Catholicos, quam Chriſtus, qui in una perſona complectitur quidquid utriſque naturis convenit: unde Leo ep. 124. ad Palæſtinos c. 7. *Nec intereſt*, inquit, *ex qua Chriſtus ſubſtantia nominetur, cum inſeparabiliter, manente unitate perſonæ, idem ſit & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei filius propter unam cum Patre Deitatem*. At Eutyches *untus ejuſdemque ſubſtantiæ*, ideſt naturæ, putans quod incarnatione Verbi factum eſt, ſolam naturam divinam adſtruebat; & hac ratione æſtimabat *ſe religioſius de Filii majeſtate ſentire*, ac ſi eum naturæ humanæ ipſi unitæ veritas deceret. Voce *totum* ad indicandam perſonam a veteribus uſitata Eutychiani abutebantur, ut naturas confunderent: unde Theologi catholici Leonem ſecuti *totum* de naturis, *totus* de perſona prædicarunt.

8 Editi ante Queſn. cum aliquot poſterioribus collectionum codicibus *aſſerit*. Mox pro *deviat* MSS. coll. XXI. *deviavit*, uti legitur in epiſtola antecedenti, ex quo male in aliis *devotarit*, vel *devtaret*. Poſtea cod. coll. XI. *credidit* pro *credit*. Idem legebatur in Vindebon. coll. v. ſed ſecunda manu emendatum *credit*.

9 In Vindebon. coll. v. *ut in quod formam*: in Vat. coll. XXIV. & apud Sichardum *ut quod in forma*. Alias variantes hujus loci vide apud Queſn. not. 1.

10 Codices coll. v. XI. & XXI. *tamen*.

ANNO CHRISTI 449.

primum, & Adam noviſſimum ejuſdem oſtendat eſſe naturæ. 11 Potuerat quippe omnipotentia Filii Dei ſic ad docendos 12 juſtificandoſque homines apparere, quomodo & Patriarchis & Prophetis in ſpecie carnis 13 apparuit, cum aut luctamen iniit, aut ſermonem conſeruit, cumve officia 14 hoſpitalitatis non abnuit, vel etiam appoſitum cibum ſumſit. Sed illæ imagines hujus hominis erant 15 indices, cujus veritatem ex præcedentium patrum ſtirpe ſumendam, ſignificationes myſticæ nuntiabant. Et ideo ſacramentum reconciliationis noſtræ ante tempora æterna diſpoſitum, nullæ implebant figuræ, quia nondum ſupervenerat Spiritus ſanctus in virginem, nec virtus Altiſſimi obumbraverat ei: 16 ut intra intemerata viſcera * ædificante ſibi ſapientia domum, Verbum caro fieret; & forma Dei ac forma ſervi in unam conveniente perſonam, creator temporum naſceretur in tempore; & per quem facta ſunt omnia, 17 ipſe inter omnia gigneretur. Niſi enim novus homo, factus in ſimilitudinem carnis peccati, noſtram ſuſciperet vetuſtatem; & conſubſtantialis Patri, conſubſtantialis eſſe dignaretur & matri, naturamque ſibi noſtram ſolus a peccato liber uniret, ſub jugo diaboli generaliter teneretur humana captivitas: 18 nec uti poſſemus triumphantis victoria, ſi extra noſtram eſſet conſerta naturam.

* *Similia leguntur ep. 28. c. 2. Prov. 9. 2. Joan. 1. 14.*

Incarnationis neceſſitas.

CAP. III.

De hac autem participatione 19 mirabili ſacramentum nobis regenerationis illuxit, ut per ipſum Spiritum, per quem Chriſtus & conceptus eſt & natus, etiam nos, qui per concupiſcentiam carnis ſumus geniti, ſpirituali rurſus origine naſceremur. Propter quod ab Evangeliſta de credentibus dicitur: *Joan. 1. 13.* *Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* Cujus [A] ineffabilis gratiæ particeps non eſt, 20 nec poteſt in filiorum Dei adoptione cenſeri, quiſquis a fide ſua, hoc quod nos 21 principaliter ſalvat, excludit. Unde multum doleo, multumque contriſtor, quod hic, qui antea de humilitatis propoſito laudabilis videbatur, contra unicam ſpem noſtram, patrumque noſtrorum, vana & nimis 22 ſtolida audet adſtruere. Qui 23 cum videret inſipientiæ ſuæ ſenſum catholicis auribus diſplicere, revocare ſe a ſua opinione debuerat; nec ita Eccleſiæ præſules commovere, ut damnationis ſententiam mereretur excipere: quam utique, ſi 24 in [B] ſuo ſenſu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim apoſtolicæ moderatio hanc temperantiam ſervat, ut & ſeverius agat cum obduratis, & veniam cupiat præſtare correctis. Quia ergo multa mihi fiducia eſt de pietatis tuæ 25 ſublimiſſima fide, obſecro gloriosam clementiam tuam, ut ſicut ſancto ſtudio tuo catholica prædicatio ſemper adjuta eſt, ita nunc quoque ejus faveas libertati: quam forte ideo permiſit Dominus hac tentatione pulſari, ut quales intra Eccleſiam 26 laterent, poſſent agnoſci. Quorum plane non eſt negligenda cu[C]ratio, 27 ut nec ipſorum nos contriſtet amiſſio.

24. qu. 2. *Damnationis ſententiam c. 5.*

CAP. IV.

Auguſtiſſimus vero & chriſtianiſſimus Imperator cupiens quam celerrime turbata componi, epiſcopali Concilio, quod Epheſi vult haberi, nimium breve & anguſtum tempus indixit, diem Kalendarum Auguſtarum præſtituendo conventui: cum 28 a tertio Iduum Majarum, quo Serenitatis ejus 29 ſcripta ſuſcepimus, major pars reliqui ſit temporis abſumenda, ut profectio Sacerdotum, qui negotio ſufficiant, valeat ordinari. Nam illud quod pietas ipſius 30 etiam me credidit debere intereſſe Concilio, etiam ſi ſecundum aliquod præ-

Cur S. Leo ad Concilium non ſe tranſferat.

BALER. NOTÆ.

11 Vat. coll. XI. *Potuit*.

12 Codd. coll. XXIV. omittunt *juſtificandoſque*.

13 Vide not. 2. Queſn.

14 Queſn. in marg. Al. *humanitatis*.

15 MSS. coll. XXIV. cum editis ante Queſn. *indicia*.

16 Cod. Vindebon. *& ut intra*. Melius in Vulgatis *ut & intra*. Ceteri tamen codices delent &.

17 Voces *ipſe inter omnia* delet cod. Grimanicus, ut Queſn. notavit in margine.

18 Editi Concilior. *nec aliter uti*. Editiones autem Leonis vetuſtiores cum MSS. coll. XXIV. *nec aliter poſſideremus triumphantis victoriam*. Queſnellus emendavit ex ſuis MSS. quibus & noſtri codices ſavent. Dein editi cum pleriſque noſtris codicibus ac uno Theodoriciano Queſnelli habent *confecta* pro *conſerta*; quam vocem Queſnellus induxit aliorum ſuorum exemplarium auctoritate, ut videre eſt not. 3. Noſter etiam Vindebonenſis codex coll. V hanc lectionem confirmat.

19 Vocem *mirabili* in editis Concilior. receptam & a Queſnello margini affixam revocavimus, eo quod omnibus noſtris MSS probetur; excepto Vat. coll. XXIV. in quo cum editis Leoninis etiam Queſnelli *mirabile*. Mox *indulſit* pro *illuxit* in vulg. ante Queſnell. & quibuſdam noſtris codd. atque Grimanico. Alii duo noſtri ac tres Queſnelli cum editione Caniſii *induxit*. Confer notam ejus 4.

20 Vulgati ante Queſn. cum MSS. coll. XXIV. *nec poteſt filiorum Dei adoptionem conſequi quiſquis* &c. Ceteri noſtri codd. lectionem a Queſnello inductam probant. Vide ejuſdem not. 5.

21 Confer not. 6. Queſn.

22 Cod. *Vatic.* Reginæ *ſtultæ*.

23 Ita melius ex MSS. Vindebon. coll. V. Vat. coll. XI. duobus coll. XXI. & Vat. Reg. ut in epiſtola antecedenti cap 1. Antea ut in aliis codd. *dum videret*.

24 Vulgati ante Queſn. cum MSS. coll. XXIV. *in ſua ſententia*.

25 Ita omnes noſtri codd. excepto Vat. coll. XXIV. in quo cum Vulg. ante Queſn. *ſinceriſſima*. *Vat.* Reginæ ac tres Queſnelli addunt *& ſolidiſſima*. Mox *glorioſam* deeſt in quattuor MSS. Editi anteriores Queſnello cum codd. coll. XXIV. habebant *gloriam clementiæ tuæ*.

26 Editiones Leonis cum eodem Vat. coll. XXIV. *lateant, poſſit agnoſci*. Cod. Vat. coll. XI. cum edit. Concil. *laterent, poſſet agnoſci*. MSS. coll. XXI. *quales ſint intra Eccleſiam, poſſit agnoſci*. In Videbon. coll. V. *laterent, poſſit agnoſci*.

27 Tres MSS. libri cum editis Concilior. *ne ipſorum*.

28 MS. Vindebon. coll. V. *a die III. Idus Majas, quo*.

29 Indicantur Theodoſii litteræ; quibus Leo ad Epheſinam Synodum invitatus fuerat. Julius autem Legatus in Epheſino Concilio inſerto actioni primæ Synodi Calchedonenſis poſt lectas imperiales litteras ad Dioſcorum Alexandrinum datas III. Kal. Aprilis teſtatus eſt, eas ad Leonem non *eodem*, ſed *ſimili tenore* ſcriptas fuiſſe, ut emendatiores codices, & Græcus textus præferunt. Aliquod ſane diſcrimen in ratione ſcribendi ad Leonem indicant illa Hilari eadem actione: *Glorioſiſſimi, & Chriſtianiſſimi Imperatores .... Beatiſſimum Epiſcopum noſtrum Leonem apoſtolicæ Sedis præſulem, ut huic venerabili & ſancto Concilio adeſſet, dirigentes venerabiles epiſtolas ſupplicaverunt*. Hæc ſcribendi obſervatiſſima ratio in epiſtola, quæ ſupereſt, ad Dioſcorum non apparet.

30 Cod. Vindebon. omittit *etiam*. Mox *credit* in Vat. coll. XI.

ANNO CHRISTI 449.

præcedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam posset impleri: quia rerum præsentium nimis incerta conditio a tantæ urbis populis me abesse non sineret: & in desperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, si 31 pro occasione caussæ ecclesiasticæ

Leonis patria.

viderer patriam & Sedem apostolicam velle deserere. Quia igitur ad publicam utilitatem pertinuisse cognoscitis, ut salva Clementiæ vestræ venia, caritati me & precibus civium non negarem; in his fratribus meis, quos vice mea misi, me quoque adesse cum ceteris qui adfuerint, æstimate: quibus secundum caussam satis mihi ex gestorum serie, & ipsius de quo agitur professione, patefactam, evidenter 32 & plene quid servandum esset ostendi. Non enim de portiuncula aliqua fidei nostræ, 33 quæ minus lucide declarata sit, quæritur: sed hoc 34 stultissima resultatio audet incessere, quod

Solo Symbolo Apostolorum omnes confodiuntur errores.

Dominus 35 noster in Ecclesia neminem sexus utriusque voluit ignorare. Siquidem ipsa catholici 36 Symboli brevis & perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signa-

B

ta sententiis, tam instructa sit munitione cælesti, ut omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari. Cujus Symboli plenitudinem si Eutyches puro & simplici voluisset corde concipere, in nullo a decretis sacratissimi Nicæni Concilii deviaret; & hoc a sanctis Patribus intelligeret constitutum, ut contra apostolicam fidem, quæ nonnisi una est nullum se ingenium, nullum elevaret eloquium. Et ideo pro vestræ pietatis consuetudine elaborare dignemini, ut quod contra singulare sacramentum salutis humanæ 37 blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui in hanc tentationem incidit, resipiscat, ita ut per libellarem satisfactionem proprium damnet errorem, communio ei sui ordinis non 38 negetur. Quod etiam sancto Flaviano Episcopo me Clementia tua scripsisse cognoscat; ut caritas 39 non negligatur, si error aboletur. 40 Datum Idibus Junii, Asturio & Protogene viris clarissimis Consulibus.

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XXXII.

* Alias XXVIII. Quæ autem antea 32. erat, nunc 36. 13. Junii an. 449.

1 Ad Faustum, Martinum, & reliquos Archimandritas Constantinopolitanos.

SYNOPSIS.

Sensum Eutychis execratur: ipsum ad saniorem mentem redire cupit, & sic communioni restitui.

Ἀγαπητοῖς τέκνοις, Φαύστῳ καὶ a Μαρτίνῳ καὶ λοιποῖς ἀρχιμανδρίταις, Λέων ἐπίσκοπος.

C Dilectissimis filiis Fausto, 2 Martino, & reliquis Archimandritis Leo Episcopus.

ΕΠΕΙΔΗ διὰ τὴν αἰτίαν τῆς πίστεως, ἣν Εὐτυχὴς διαθορυβῆσαι ἐπεχείρησεν, ἐντεῦθεν ἐπέμπομεν τοὺς συνησομένους τῇ ἀληθείᾳ, ἀκόλουθον

CUM propter caussam fidei, quam Eutyches perturbare tentavit, 3 de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis assisterent, congruum credidi, ut etiam ad vestram

---

BALER. NOTÆ.

a Plerique codd. cum vulgatis Μαρκελλίνῳ. MS. Vat. 1455. Μαρκελλιάνῳ. Cur Μαρτίνῳ sine hæsitatione posuerimus, vide adnot. 2. in textum Latinum.

31 Editi ante Quesn. cum nonnullis MSS. *per occasionem*.

32 Cod. Griman. delet & *plene*.

33 Vulgati Leonis ante Quesn. cum Vat. coll. XXIV. *quod minus lucide clareſcat*.

34 Editi Concil. *stolidissima insultatio*. Vulg. anteriores Quesnello *stultissima insultatio*. Vat. coll. XI. & XXI. *stolidissima resultatio audet asserere*. Vat. Reg. *stolidissima*. Vindebon. coll. V. *Stolidissime*, & *inserere*.

35 Idem cod. Vindebon. & alius *Vat.* delent *nostèr* Cod. *Vat.* Reg. & editiones Concil. *in Ecclesia sua*. In epistola antecedenti *Dominus in Ecclesia sua*.

36 Quesnellus in margine: *Vide de hoc Symbolo Hieronymum ep. 61. ad Pammachium, Ruffini præfationem expositi. Symboli, S. Augustinum serm. 115. de Tempore &c. Dissertationes Vossii & nostram* 14. quam tomo tertio dabimus.

37 Duo codd. *blasphemiæ insipientia*. Postea duo alii codices. *At si ipse*.

38 Ita *MSS.* codd. novem Quesnelli & omnes nostri excepto Vat. coll. XXIV. qui cum antiquioribus Leonis editionibus *reformetur*, ut in epistola præcedenti.

39 Quesnellus cum Leonis vulg. & tribus nostris codicibus *non negetur*. Ne autem hoc verbum paullo ante positum præter Leonis morem bis repetatur, magis placuit lectio *MSS. Vindebon.* coll. V. Florentin. coll. XIII. & plurium coll. XXI. nec non *Vat.* Reginæ, quam etiam editi Concilior. præferunt. Mox *si error abdicetur* in uno *MS. Vatic.*

40 Hanc chronicam notam exhibent codd. coll. XXI. XXII. & XXIII. In ceteris omnibus desideratur, ficut etiam in *MSS.* a Quesn. indicatis not. 7. Cum vero is inter codices, qui hac nota carent, non referat antiquissimum exemplar Corbejense coll. II. quo in hac epistola emendanda usus est, notam chronicam in hoc etiam reperiri suspicamur; ex quo sane plurimum auctoritatis accederet.

1 Invenitur hæc Epistola in quatuor *MSS.* collectionibus Calchedonen. XVII. Griman. XVIII. Ratisp. XIX. & Veneta XXII.

2 In *MSS.* coll. Calchedon. *Marciano & reliquis Archimandritis Constantinopoli*. Cod. Ratisp. & *Martino Presbytero & ceteris Archimandritis*. In Græca versione καὶ Μαρκελλίνῳ & *Marcellino*, vel Μαρκελλιάνῳ *Marcelliano*, perperam. Nam *Martinus* vocatur non tam in emendationibus Latinis codd. verum etiam in inscriptione Græca alterius epistolæ 53. quæ iisdem Archimandritis data fuit, nec non in Græca ipsius subscriptione Constantinopolitanæ Synodo sub Flaviano, quæ exhibetur tom. 4. Concilior. Ven. editionis pag. 1024.

3 Falsum est, quod Quesnellus affirmavit not. 1. *S. Leonem primum omnium Pontificum Romanorum de Legatis a latere missis mentionem fecisse*. Legatorum enim nomen non habetur neque hic, nec in epist. 34. c. 2. sed eorum tantum fit mentio, *quos e latere* Pontificis *missos* appellat in quibus fuit etiam Dulcitius, non Legatus

ANNO CHRISTI 449.

stram dilectionem scripta dirigerem: quos 4 certum habeo ita studere pietati, ut blasphemas & impias voces nullatenus æquanimiter audire possitis; manente in cordibus vestris apostolica institutione, qua dicitur: *si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit*. Sensum autem prædicti 5, qui, sicut gestorum lectione cognovimus, merito reprobatus est, etiam nos detestandum esse decernimus: ita ut si assertor insipiens in sua pravitate voluerit permanere, habeat cum his consortium, quorum est secutus errorem. Merito enim fiet extra Christi Ecclesiam, qui in Christo humanam, id est nostram, negat esse naturam. Sed si idem spiritu Dei miserante correctus, impietatem sui erroris agnoverit, & quæ Catholici execrantur, plena satisfactione damnaverit, volumus ei misericordiam non negari: ut Ecclesia Domini nullum sentiat damnum; cum & resipiscens possit recipi, & solus debeat error excludi. De sacramento autem pietatis magnæ, in qua nobis per incarnationem Verbi Dei justificatio est & redemptio, quæ sit nostra ex Patrum traditione sententia, 6 in litteris, quas ad fratrem meum FLAVIANUM Episcopum misi, nunc sufficienter, quantum arbitror, explicatum est: ut per insinuationem Præsulis vestri, quid secundum Evangelium Domini nostri JESU CHRISTI 7 in omnium fidelium cordibus fixum esse cupiamus, noscatis. 8 Datum Idibus Junii, ASTURIO & PROTOGENE viris clarissimis Consulibus.

Gal. 1. 9.

Correctis ab hæresi misericordia non negetur.

A λυθον ἐνόμισα καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην γράμματι διαπέμψασθαι· ὃς οἶδα σαφῶς ὅπω σπουδάζειν τῇ εὐσεβείᾳ, ὥστε τὰς βλασφήμους καὶ ἀσεβεῖς φωνὰς μηδ' ὅσον τοῖς ἀκοαῖς προσδέχεσθαι δύασθαι, μενούσης ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, ἐν ᾗ λέγεται. εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. Gal. 1. 9.
τινὶ δὲ γνώμην τῶν προλεχθέντος, ὅς τις, b ὡς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ὑπομνημάτων ἔγνωμεν, ἀξίως ἀποχειροτονήθη, καὶ ἡμεῖς ἐκβλητέον ἐκρίναμεν. καὶ ἐὰν μενῇ ὁ ἄφρων σωτήρος τῇ ἰδίᾳ σημότητι ἐπιμεῖναι βεληθείη, ἐχέτω μὴ τέτων μοῖραν, ὧν ἠκολούθησε τῇ πλάνῃ. διημάρτητι γένοιτο ἂν
B ἔξω τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ὅσις ἐν τῷ Χριστῷ τὴν ἀνθρωπίνην, τουτέστι τινὰ ἡμετέραν ἀρνεῖται φύσιν. ἐὰν δὲ ὁ αὐτὸς ἐλέει τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ διορθωθεὶς, c τινὰ ἑαυτοῦ πλάνην ἐπιγνοίη, καὶ ἅπερ οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναθεματίζουσιν, ἐξ ὅλης ψυχῆς ἀναθεματίσαι βεληθῇ, τέτον ἐλέους τυχεῖν βελόμεθα, ὅσε τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δεσπότου μηδεμίαν ἔσεσθαι ζημίαν· *. ἐπεὶ δὲ καὶ μετανοῆσαι δύατοι δέχεσθαι, καὶ μόνη ἡ πλάνη ὀφείλει * συγχωρεῖσθαι. περὶ δὲ τῆς ἁγιότητος τῆς μεγάλης πίστεως, ἐν ᾗ ἡμῶν διὰ τῆς ἐνσωματώσεως τοῦ λόγε τοῦ Θεοῦ ἡ δικαίωσις, καὶ ἡ ἐξαγορασία ἐστὶ, τί φρο-
C νεῖμεν ἐκ τῶν πατέρων παραδόσεως, ἐν τοῖς γράμμασιν, ἃ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν Φλαυιανὸν τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν ἐπέμψα, ἱκανῶς, καθ' ὅσον οἶμαι εἴρηται· ὥσε ὑμᾶς ἐμφανίζοντος τοῦ ἰδίου προέδρου μαθεῖν, τί κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ἡμετέρε δεσπότε * λεχθὲν, τοῖς πάντων τῶν πιστῶν ψυχαῖς βέβαιον μένειν ἐπιθυμεῖμεν. ὁ Θεὸς ὑμᾶς φυλάττοι, τέκνα ἀγαπητά.

ANNO CHRISTI 449.

καὶ ἡ

EPI-

BALLER. NOTÆ.

utique proprie dictus, sed Notarius. Ceterum Bonifacius primus, ante Leonem, Severum apostolicæ Sedis Notarium *de nostro proprio latere* destinatum scripsit ep. 13. ad Rufum Thessalonicensem num. 5. Ante hunc etiam auctor, quicunque fuerit, epistolæ ad Orientales ab Hilario fragmentis insertæ num. 4. tres Romanæ Ecclesiæ Presbyteros *e latere* Pontificis Alexandriam directos memorat. *De latere* autem Pontificis vocabantur formulæ ex Imperatorum stilo assumpta, qui Pontificibus adhærebant in Romana Ecclesia, uti erant Renatus Presbyter, Hilarus Diaconus, & Dulcitius Notarius, sive etiam in Concilio Romano, ad quos Julius Puteolanus Episcopus pertinebat. Etiam in Sardicensi Concilio c. 7. *ut e latere suo* Presbyter a Romano Antistite mitteretur, Patres rogarunt.

4 Id Leoni notum erat saltem ex gestis Synodi Constantinopolitanæ adversus Eutychem, quibus hos Archimandritas subscriptos viderat.

5 Vocem *Eutychis* hoc loco insertam in omnibus editis, delevimus auctoritate potissimum nostrorum exemplarium coll. Calchedon. atque Baluzii, nec non *MS.* Ratispon. quibus & Græca versio congruit.

6 Editi Leonis ante Quesn. omittunt hæc *in litteris, quas ad Fratrem meum Flavianum Episcopum misi*. Quesnellus ex suis *MSS.* & Græca versione supplevit defectum, qui supplent etiam omnes nostri codices & editi Concil. Solum ille habet *in his litteris*, & *nunc misi*, *sufficienter*. Nostrorum & Baluzii codicum lectionem prætulimus.

7 Cod. veron. 57. coll. Calchedon. *in omnibus fidelium cordibus*.

8 Græca versio addit. *Deus vos custodiat, dilectissimi filii*.

b Ita MS. Ven., atque ita omnino legendum postulat textus Latinus, *sicut gestorum lectione cognovimus*. In vulg. ὡς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἔγνωμεν.

c MS. Ven. τῆς ἑαυτῶ πλάνης.

ANNO CHRISTI 449.

* Alias XXIX. Quæ autem antea 33. erat, nunc 37. 23. Junii an. 449.

EPISTOLA XXXIII.*

1 Ad EPHESINAM SYNODUM ſecundam.

2 SYNOPSIS.

I. *Incarnationis fidem ex confeſſione Petri probari.*
II. *Concilium ad errorem abolendum & reducendos errantes convocari.*

Λέων ἐπίσκοπος, τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνελθούσῃ, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

A 3 LEO Epiſcopus ſanctæ SYNODO, quæ apud Epheſum convenit.

ΗΤΟΥ ἡμερωτάτη βασιλέως διαγεσάτη πίστις, εἰδυῖα μάλιστα τοῦτο τῇ δόξῃ a αὐτῆς διαφέρειν, εἴγε κατὰ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν μηδεμιᾶς πλάνης πλασὸς ἀναφύοιτο, τοῦτο τοῖς θείοις δόγμασι τὸ σέβας ἀπενείμῃ· ὥσε καιρὸς ἀποτέλεσμα τῆς θείας διατυπώσεως, τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἐπιτεθεῖναι τὸ κῦρος· ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Πέτρου βουλομένη γνωσθῆναι κατάδηλον τὸ ἐν B τῇ τότε ὁμολογίᾳ ὑμνούμενον b ὅτε λέγοντι τῷ κυρίῳ· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ Matth. 16. 13. ἀνθρώπου; διαφόρους μέν τινων ἔφασαν οἱ μαθηταὶ εἶναι τὰς δόξας· ὁπλουίκα δὲ ἐπύθετο παρ' αὐτῆς. αὐτοὶ τί πιστεύουσιν, ὁ τῆς ἀποστόλων ἀρχηγὸς, τὸ πλῆρες τῆς πίστεως βραχεῖ λόγῳ περιλαβών, σὺ εἶ, φησὶν, ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. τετέρτως, σὺ εἶ, ὅστις εἶ ἀληθῶς υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ αὐτὸς ἀληθῶς εἶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· σὺ εἶ ἀληθὴς ἐν θεότητι, καὶ ἀληθὴς ἐν σαρκί· καὶ σωζομένης τῆς ἐν τῇ διττῇ φύσει τυγχανούσης C ἰδιότητος, εἰς ὑπάρχων d ἑκατέρωθεν· ὡς e εἴγε Εὐτυχὴς νοητῶς, καὶ ἐκτενῶς f ἐπεπιστεύκει, οὐδαμῶς ἂν ἀπὸ τῆς θείας τῆς πίστεως τῆς τοιαύτης ἀπέκλινε· διὸ καὶ ἀπόκρισις αὐτῷ τῷ ἀποστόλῳ παρ' αὐτοῦ γίνεται τοῦ δεσπότου· μακάριος εἶ, Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ· ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· κἀγώ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰ-

REligioſa clementiſſimi Principis fides ſciens ad ſuam gloriam maxime pertinere, ſi intra Eccleſiam catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reverentiam divinis detulit inſtitutis, ut ad ſanctæ 4 diſpoſitionis effectum auctoritatem apoſtolicæ Sedis adhiberet: tamquam ab ipſo beatiſſimo Petro cuperet declarari, quid in ejus confeſſione 5 laudatum ſit, quando dicente Domino: *Quem me eſſe dicunt homines filium hominis?* varias quidem diverſorum opiniones diſcipuli memorarunt; ſed cum ab eis, quid ipſi crederent, 6 quæreretur, Princeps Apoſtorum plenitudinem fidei brevi ſermone complexus, *Tu es*, inquit, *Chriſtus filius Dei vivi*: hoc eſt, Tu qui vere es filius hominis, idem vere es filius Dei vivi: tu, inquam, verus in Deitate, verus in carne, & 7 ſalva geminæ proprietate naturæ 8 utrumque unus. Quod ſi Eutyches intelligenter ac vivaciter crederet, 9 nequaquam ab hujus fidei tramite deviaret. Propter quam ei reſpondetur a Domino: *Beatus es Simon Bariona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui in cœlis eſt. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* Nimis autem a compage hujus ædificationis alienus eſt, qui & beati Petri confeſſionem non ca-

*CAP. I.

Matth. 16. 13.

Fides Petri expoſita.

pit

BALLER. NOTÆ.

a In marg. edit. Rom. *L.* αὐτῶ.
b Ita legendum cum MS. Ven., ut viderunt etiam editores Romani, qui ad marginem adnotarunt, ὅτε λέγοντι τῷ κυρίῳ. In vulg. ὅτε γὰρ λέγοντι.
c In marg. edit. Rom. σὺ, ὅσις εἶ ἀληθῶς.
d MS. Ven. ἑκάτερον.
e Ita legere maluimus cum MS. Ven., quam cum vulgatis, εἴ τι Εὐτυχὴς. In marg. quoque edit. Rom. notatum reperies εἴ γε.
f MS. Ven. πεπιστεύκει. Mox in eodem MS. ἀπὸ τῆς εὐθείας πίστεως.
1 Hanc epiſtolam præferunt tredecim collectiones v. Hiſp. Iſid. XI. XII. XIII. XVII. XVIII. XIX. & XXI. uſque ad XXIV.
2 In collect. Hiſpanica & ceteris ex ea profectis hic titulus exhibetur: *Epiſtola Papæ Leonis ad Epheſinam Synodum, in qua provocat congregatos Epiſcopos Eutychetis blaſphemias condemnare.* In tabula coll. v. cap. 85. *De damnanda hæreſi Eutychiana.* Tandem in *MSS.* Calchedonenſibus Græcis ſic: Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος Ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης πρὸς τὴν ἐν Ἐφέσῳ δευτέραν Σύνοδον· ἥτις ὑπεβλήθη μὲν ἀπεκρύβη δὲ διὰ τὸ μὴ συγχωρηθῆναι δημοσιευθῆναι τοῖς Ἐπισκόποις, ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς Διοσκόρου τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἐπισκόπου. In latinis autem c. 13. *Sanctiſſimi Archiepiſcopi Romæ Leonis epiſtola ſcripta ad ſecundum Concilium Epheſinum contra Eutychem, quæ producta quidem eſt, occultata vero, propter quod non fuerit conceſſa publicari Epiſcopis a Dioſcoro.*
3 Inſcriptio in *MSS.* Latinis Calchedonenſibus deeſt: illi autem, quæ in Græco legitur, vulgata accedit. *MS.* codex Florent. coll. XIII. *Leo Urbis Romæ Epiſcopus dilectiſſimis Fratribus in Epheſina Synodo congregatis in Domino Salutem.*
4 Cod. Florentin. addit *veræ*. Porro *diſpoſitio* indicat edictum Principis de cogenda Synodo, uti liquet ex ep. 30. c. 2. in quod confer noſtram adnot. 8.
5 Antiquiſſimus cod. veron. 57. coll. XVII. *declaratum ſit*. Mox in Ratiſpon. *dicenti Domino*.
6 vindebon. Hiſp. *quæritur*.
7 vat. Hiſp. & Iſid. & editi ad marginem *ſub geminæ*.
8 Editi *utrinque*. Ex omnibus noſtris variarum collectionum *MSS.* & ex illis Baluzii emendavimus.
9 Cod. vat. 546. coll. XXI. *profecto non ab hujus fidei tramite deviaret; ſed digne ei reſponderetur a Domino.*

ANNO CHRISTI 449.

pit, & Chriſti Evangelio contradicit: 10 oſtendens ſe nullum umquam ſtudium cognoſcendæ veritatis habuiſſe, & ſuperfluo honorabilem viſum, qui nulla 11 maturitate cordis ornavit caniciem ſenectutis.

CAP. II.

Verum quia etiam talium non eſt negligenda curatio; & pie ac religioſe chriſtianiſſimus Imperator haberi voluit epiſcopale Concilium, ut pleniore judicio omnis poſſit error aboleri; 12 fratres noſtros JULIUM Epiſcopum, RENATUM Presbyterum, & filium meum HILARUM Diaconem, cumque his DULCITIUM Notarium probatæ nobis fidei, miſi: qui vice mea ſancto conventui veſtræ fraternitatis interſint, & communi vobiſcum ſententia, quæ Domino ſint placitura, conſtituant. Hoc eſt, ut primitus peſtifero errore damnato, etiam de ipſius, qui imprudenter erravit, reſtitutione tractetur; ſi tamen doctrinam 13 veritatis amplectens, ſenſus hæreticos quibus imperitia ejus fuerat irretita, plene aperteque propria voce & ſubſcriptione damnaverit: quod etiam in libello, quem ad nos miſerat, eſt profeſſus, ſpondens per omnia noſtram ſe ſecuturum eſſe ſententiam. Acceptis autem fratris & coepiſcopi noſtri FLAVIANI litteris, plenius ad eum de his, quæ ad nos videtur retuliſſe, reſcripſimus: ut abolito hoc, 14 qui natus videbatur, errore, in laudem & gloriam Dei per totum mundum una ſit fides, & una eademque confeſſio, & *in nomine* JESU *omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus* JESUS CHRISTUS *in gloria eſt Dei Patris*. 15 Data Idibus Junii, ASTURIO & PROTOGENE viris clariſſimis Conſulibus.

Legati vice Pontif. Rom.

ANNO CHRISTI 449.

A κοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· σφόδρα ἓν τῆς ἁρμονίας τῆς τοιαύτης οἰκοδομῆς ἐστιν ἀλλότριος, ὅστις καὶ τὴν τοῦ μακαρίου Πέτρου ὁμολογίαν οὐ δέχεται, καὶ τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ ἀντιλέγει· δεικνὺς ἑαυτὸν μηδεμίαν πώποτε σπουδὴν ἐγκεκλίκαι πρὸς τὸ γνῶναι τὸ ἀληθές· μάτην τε τιμῆς ἄξιος ὤφθη, ὅστις οὐδενὶ τῆς καρδίας τῷ ἀκμαίῳ τὴν τοῦ γήρους ἐκόσμησε πολιάν. ἀλλ' ἐπειδήπερ, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, καὶ τῆς τοιούτων θεραπείας οὐκ ἔστι παραμελεῖν, καὶ ὁ εὐσεβὴς δὲ, καὶ φιλόχριστος βασιλεὺς εὐσεβῶς ἅμα, καὶ εὐλαβῶς ἔχων, τὴν τοῦ ἐπισκόπων ἀθροισθῆναι σύνοδον ἠβουλήθη, ὥστε κρεῖττον τελειοτέρᾳ B διαγνωσθῆναι πᾶσαν ἀπαλειφεσθαι πλάνην, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν g Ἰούλιον τὸν ἐπίσκοπον, καὶ Ῥενάτον τὸν πρεσβύτερον, καὶ τὸ τέκνον μου Ἱλάριον τὸν διάκονον, καὶ μετὰ Δουλκίτιον τὸν ἐμὸν νοτάριον, δοκιμασθέντας ἡμῖν τῆς αὐτῶν πίστεως, ἀπέστειλα μὴν. οἵτινες εἰς τάξιν ἐμοὶ τῇ ἁγίᾳ τῆς ἡμῶν ἀδελφότητος συνόδῳ παρέσονται· h καὶ τὰ τῇ κοινῇ μετ' ὑμῶν γνώμῃ τὰ κατὰ Θεὸν ἀρέσκοντα ψηφιοῦνται· τυτέσλιν, ὥστε οὐ πρώτης τῆς φθοροποιοῦ ἰ πλάνης αὐτῷ κατοδικασθήσης, k ἐν οὕτως περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἁμαθοῦς πλάνης ἀποκατασταθέντας σκοπηθῆναι· l εἴγε ὅλως τοῦ τῆς ἀληθείας διδασκαλίαν δεχόμενον, τὸ αἱρετικὸν φρόνημα· m ὅπερ ἡ κακοδοξία αὐτοῦ πέφηνεν ἐμπλακεῖσα, n εἰς πλῆρες, καὶ σαφῶς οἰκείᾳ φωνῇ, καὶ ὑπογραφῇ, κατοδικάζειν ἀνέχοιτο. ὅπερ καὶ οὐ τῷ λιβέλλῳ, ὅνπερ πρὸς ἡμᾶς ἀπέστειλε, ποιεῖν ὡς ὑποχόμενον· διὰ πάντων ἐπαγγελλόμενος, τοῖς ἡμετέραις o ἀκολουθεῖν ἀποφάσεσι· p δεξάμενον δὲ τὰ γράμματα τοῦ ἐπισκόπου, καὶ συναδελφοῦ ἡμῶν Φλαυιανοῦ, τελεώτερον πρὸς αὐτὸν περὶ Ἰούτων, ἅπερ ἔδοξεν ἐφ' ἡμᾶς ἀναφέρειν, ἀντεγράμμην· ἵνα τῆς πλάνης ἀπαλειφομένης τῆς νυῦ ἀναφυείσης, εἰς ὕμνον, καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ μία πίστις εἴη κατὰ τὸν πάντα κόσμον, καὶ μία, καὶ ἡ αὐτὴ ὁμολογία· καὶ ἵνα οὐ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ D Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός· ἀμήν.

EPI.

BALLER. NOTÆ.

g In marg. edit. Rom. Ἰουλιανὸν.

h In marg. edit. Rom. ἴσως, καὶ τῇ.

i In marg. edit. Rom. πλάνης καταδικασθήσης, μετὰ ταῦτα καὶ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῷ τῷ ἀμαθοῦς πλανηθέντος σκοπηθῆναι.

k MS. Ven. ἐφ' οὗτως: melius quidem, ſi etiam cetera quomodo ſanari poſſent, indicaret.

l MS. Ven. ἐ γε ὅμως.

m In marg. edit. Rom. ὅπερ.

n MS. Ven. εἰς πλήρης.

o In marg. edit. Rom. ἀκολουθήσαν.

p In eodem marg. ἴσως, δεξάμενοι.

10 *MS. Vindebon.* coll. v. *oſtendit*.

11 Editiones ante Queſnell. cum *MSS.* coll. xxiv. *auctoritate*. In uno cod. coll. Calchedon. & ad marginem edit. Concil. *ordinavit* pro *ornavit*. Vat. coll. xi. *ornabat*.

12 *Vindebon.* Hiſp. *fratrem noſtrum*. Mox editi ante Queſn. cum *Vat.* Hiſp. & Iſid. aliiſque inde derivatis *Julianum*, perperam. *Vide* adnot. 81. in epiſt. 28. *Julium* recte præferunt utrique codd. *Vindebon.* coll. v. & Hiſp. nec non Ratiſp. & *MSS.* coll. Cachedon. inter quæ *Veron.* 57. cum Græca verſione. Dein habent & *Renatum*. Poſtea *filium noſtrum* in Vindebon. Hiſp.

13 Cod. Griman. *pietatis*; & mox *ſenſus hæreticorum* in eodem codice.

14 Ita novem *MSS.* libri Queſn. & undecim noſtri, atque Baluzii. Solus *Vat.* 546. coll. xxi. cum editis ante Queſn. *quo inquinatus*, male.

15 Latini codd. coll. Calchedonenſis addunt: *Deus vos incolumes cuſtodiat fratres cariſſimi* al. *Dilectiſſimi*. Queſnellus notæ diei hanc poſtillam appoſuit, nullo indicato codice vel editione: *Al. Id. Maj. vel Id. Januar.* Neutrum uſpiam in noſtris codicibus invenimus. Erroneæ quidem ſunt hæ variantes, cum laudetur epiſt. 28. ad Flavianum data hoc eodem anno Idibus Junii.

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XXXIV.*

* Alias XXXI. Quæ autem 34 erat, nunc 38. 13. Junii an. 449.

1 Ad JULIANUM Episcopum Coensem.

SYNOPSIS

I. *Eutychen ab unitate fidei excidisse dolet.*
II. *Legatos ad Synodum a latere mittit.*

LEO Episcopus 2 JULIANO Episcopo carissimo Fratri.

CAP. I. LItteræ dilectionis tuæ, quæ mihi nuper sunt redditæ, quam spiritali catholicæ fidei vigeas amore, demonstrant; & multum gaudere me faciunt, quod 3 in eamdem sententiam pia corda concurrunt, ut secundum doctrinam Spiritus sancti impleatur in nobis quod apostolus ait: *Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri* JESU CHRISTI, *ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.* Cujus unitatis nimium se Eutyches 4 fecit extraneum, si in sua perversitate veterascit, nec adhuc, quibus vinculis 5 a diabolo sit obligatus, intelligit: & quemquam Sacerdotum Domini reperiendum putat, qui ejus imperitiæ amentiæque consentiat: Diu apud nos incertum fuit, quid in ipso Catholicis displiceret: & cum fratris nostri FLAVIANI nullas litteras sumeremus, ipse autem scriptis suis Nestorianam hæresim repullulare quereretur, non plene potuimus discere, unde procederet, vel quo tenderet tam dolosa Caussatio. Sed postquam gestorum ad nos episcopalium documenta perlata sunt, omnia illa, quæ fallacium querelarum velamine tegebantur, quam essent detestanda, patuerunt.

ANNO CHRISTI 449.

Et quia Clementissimus Imperator, pro benevolentia ac pietate animi sui, de statu hujus, qui ante honorabilis videbatur, diligentius voluit judicari, atque ob hoc indicendum credidit episcopale Concilium, per fratres nostros 6 JULIUM Episcopum, & RENATUM Presbyterum, sed & filium meum Diaconem HILARUM, quos ex latere meo vice mea misi, ad fratrem nostrum FLAVIANUM sufficientia pro qualitate caussæ scripta direxi, quibus & vestra dilectio, & Ecclesia universa cognoscat, de antiqua & singulari fide, quam indoctus impugnator incessit, quid divinitus traditum teneamus, & quid 7 incommutabiliter prædicemus. Quia tamen non debemus partes miserationis omittere, 8 congruere moderationi credidimus Sacerdotum, ut si condemnatus Presbyter plena satisfactione corrigitur, sententia, qua obstrictus est, relaxetur: si vero in eodem insipientiæ suæ luto jacere delegerit, statuta permaneant; & cum eis habeat sortem, quorum est secutus errorem. Data Idibus Junii, ASTURIO & PROTOGENE viris clarissimis Consulibus.

CAP. II.

Legati a latere.

Miseratio & moderatio Sacerdotes decent.

BALLER. NOTÆ.

1 Hæc epistola inventa est hactenus in solis *MSS.* collect. XII. XVIII. & XIX.
2 Cod. Ratisp. *Juliano Episcopo Coensium.*
3 Vulgati *in eadem sententia.* Magis placuit lectio cod. Ratisponensis.
4 Idem editi *facit extraneum, qui in sua.* Codd. *Vat.* & *Venet.* coll. XII. *facit extraneum, qui* &c. Præstulimus exemplar Ratisponense.
5 Vulgati ante Quesnell. perperam *a Domino.*
6 Iidem vulgati cum *MSS.* coll. XII. *Julianum.* Vide Adnot. 81. In Epistol. 28.
7 Ratisp. *immutabiliter.*
8 Ita cum *MS.* Grim. Quesnelli etiam nostri codices. Solum Ratisp. *credimus* pro *credidimus* præfert; & postea omittit vocem *Presbyter*, forte melius. Vulg. ante Quesn. *congrua moderatione credidimus sanctendum ut si* &c.

ADMONITIO

In epistolam sequentem.

1 VErba cap. 1. & 4. *direximus*, atque *misimus*, quibus Legati ab Urbe *directi*, & epistola ad Flavianum data Idibus Junii *missa* traditur, indicare videntur sequentem epistolam scriptam fuisse post laudatas litteras ad Flavianum, immo etiam post Legatorum discessum, qui *profecti* dicuntur in ep. 38. data die 23. Julii, quin & ep. 36. data die 20. Junii, ut probabilius ostendemus adnot. 3. in ipsam epistolam; quod tamen in rem præsentem nihilum refert. In eadem ep. 38. memoratur adventus Basilii Diaconi, qui profectis jam Legatis, Flaviani epistolam ad Leonem detulerat. Si is esset idem Basilius, qui Juliani quoque litteras attulisse traditur; multo evidentius hæc epistola scripta dicenda esset post Idus Junias, quando Legati nondum ab Urbe erant profecti. Ita ex duabus epistolis ad Julianum, quas de eadem re eodem die scriptas credere videtur difficile, sola præcedens epistola data fuisset Idibus Junii, sequens vero in posterius tempus protundenda esset. At omnes codices resistunt, & licet collectiones plures ac diversæ sequentem epistolam contineant, in omnibus tamen *Idibus Junii* data notatur.

2 Quesnellus ut hæc conciliet not. 8. observat in aliquibus epistolis, quæ Idus Junii nunc præferunt, nullam fieri Ephesinæ Synodi jam indictæ mentionem. Conjecit autem Leonem acceptis primis Flaviani litteris cum gestis Synodi Constantinopolitanæ consilium cepisse mittendi Legatos quatuor in Orientem, qui rem totam Constantinopoli componerent. Ad hunc unice finem scriptas primum credit *epistolas plures, quæ 13. Junii datæ nunc leguntur.* Solas autem duas nominat, scilicet epist. 28. ad Flavianum, & 32. ad Archimandritas Constantinopolitanos, *in quibus reapse nihil de Synodo habetur, sed de fidei tantum caussa per Legatos curanda.* Ad-

dit porro: *At antequam Legati profecti essent, acceptæ sunt a Leone Theodosii litteræ, quibus de indicta Synodo monebatur; statimque iidem Legati, qui ad fidei negotium cum Flaviano tractandum destinati erant, ad Synodum directi sunt, eorumque tardata profectio, quo novis litteris scribendis tempus daretur, vel prioribus amplificandis*; & in his de Concilio fit mentio. Hac autem de caussa & anterioribus & ultimis litteris eamdem chronicam notationem *Idibus Junii* affixam innuit.

3 Nemini tamen hæc satisfacere poterunt. Primo enim Flaviani litteras cum gestis Constantinopolitanæ Synodi a Leone acceptas, antequam Theodosii epistola de indicto Concilio deferretur, non solum absque ullo fundamento, verum etiam contra documentorum fidem præsumit. Priores enim Flaviani litteras cum gestis Constantinopolitanis adversus Eutychen se se recepisse Leo significavit solum ep. 27. data die 21. Maji, cum Theodosii epistolam die 13. ejusdem mensis sibi traditam fuisse testetur ep. 31. Præterea ante diem 13. Maji scripta præsumitur celebris ep. 28. ad Flavianum, & Legati jam destinati. At die 21. ejusdem mensis, quo data fuit ep. 27. se eidem ep. 28. scribendæ operam dare profitetur, nondumque cogitasse eam Legatis tradere, inquit enim: *De hac re plenius per eum, qui ad nos tuæ dilectionis portavit epistolam, rescribemus*. Epistola autem 31. affirmat; post acceptas Theodosii litteras Legatorum profectioni ordinandæ exiguum tempus superfuisse. *Cum a III. Iduum Majarum*, inquit, *quo Serenitatis ejus scripta suscepimus, major pars reliqui sit temporis assumenda, ut profectio Sacerdotum, qui negotio sufficiant, valeat ordinari*. Secundo etiamsi hæc aliqua ratione conciliari possent in Quesnelli sententia; nondum tamen solvitur alia difficultas, qua dies Iduum Junii signatur in hac epistola, si quidem profectis jam Legatis scripta dicenda sit, ut initio notavimus.

4 Quid ergo? Auctoritatem tot & antiquarum, & præstantissimarum collectionum, quæ nulla variante *Idus Junii* constanter præferunt, deserere nefas ducimus: ac propterea Leonem eadem die duas ad eundem Julianum Coensem dedisse epistolas arbitramur, alteram brevem per Legatos afferendam, longiorem alteram per Basilium Diaconum ab illo diversum, qui profectis jam Legatis Flaviani litteras detulit. Verba autem præteriti temporis *direximus*, & *miserimus* nihil movebunt, si considerentur quæ observavimus in adnot. 17. ad ep. 22. ubi similia exempla præteriti temporis de re præsenti, vel mox futura ab ipso Leone adhibita allegavimus. Duas autem epistolas eodem die ad eosdem dari a Leonis more alienum non est, ut ex exemplis in admonit. ad ep. 17. laudatis patet.

5 Unum monendum restat quoad Græcam hujus epistolæ versionem, quæ cum in editionibus Conciliorum puncta alicubi præferat lacunas indicantia, de luxato exemplari Romanorum editorum initio dubitavimus. At Græcum textum conferentes cum MS. Vat. 1455. alterius originis ab eo, quo Romani editores usi sunt, ac præterea cum duobus codd. Venetis S. Marci 164. & 555. deprehendimus, nec puncta in illis esse, neque luxationem ullam, sed omnia distincte uno contextu describi; nec tamen, quæ in editionibus Græcis desunt, suppleri. Hinc antiquum Græcum interpretem ea, quæ desiderantur in Græca versione consulto omisisse non improbabiliter conjicimus. Forte Julianus, qui Leonis epist. 93. ad Synodum Nicænam Græce interpretatus videtur, uti animadvertemus in actionem ineditam Concilii Calchedonensis, quam in Appendice publicabimus; hanc quoque ad se missam statim Græce reddidit: & cum magnæ turbæ tunc efferverescerent, quæ in Græco desunt, consulto prætermittenda putavit. Libertatem quidem dissimulandi apud Græcos nonnulla alterius epistolæ Leonis ad Synodum Calchedonensem idem Julianus Leoni indicaverat, uti colligitur ex ep. 127. c. 3. Ut autem indicentur quæ in Græca versione omissa fuerunt, ea in Latino textu uncis clausa exhibebimus.

ANNO CHRISTI 449. * Alias XXV. Quæ autem antea 35. erat, nunc 39. 23 Junii an. 449.

EPISTOLA XXXV.

ANNO CHRISTI 449.

1 Ad JULIANUM Episcopum Coensem.

SYNOPSIS.

I. *Eutychen fidem christianam, omniumque mysteriorum veritatem perimere.*
II. *Utriusque naturæ proprietatem in Christo servari.*
III. *Animam Christi non præexstitisse corpori, nec corpus ex nihilo conditum; sed utrumque ejusdem nobiscum esse naturæ.*

2 LEO urbis Romæ Episcopus dilectissimo A fratri JULIANO Episcopo.

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Ἰουλιανῷ Λέων Ἐπίσκοπος.

CAP. I. LIcet 3 per nostros, quos ab Urbe 4 pro fidei caussa direximus, plenissimas ad

ΕΙ καὶ διὰ τῶν ἡμετέρων γε, ὧν ἀπεστάλκαμεν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ πράγματος τῆς πί-

BALLER. NOTÆ. 1 Exstat hæc epistola in *MSS.* collectionibus II. V. XI. XII. XIII. & XVII. usque ad XXIV. ac in peculiari codice *Vat.* Reginæ 293. In tabula coll. V. hic titulus legitur c. 88. *Ad Julianum Episcopum de damnatione hæresis Eutychianæ.*

2 Codd. coll. Calchedon. *Dilectissimo Fratri Juliano Leo.* In Ratisponensi ceteroquin emendatissimo hæc erronea inscriptio legitur: *Juvenali Episcopo Hierosolymitano.*

3 MSS. coll. XXI. habent *per eos propter nostros.* Mox editi Leonis ante Quesn. cum MS. Florentino *ad Urbem.* In solo MS. Chig. coll. Calched. omittitur *ab Urbe.*

4 Voces *pro fidei caussa* desunt in septem Quesnelli codicibus indicatis in margine, & in duobus nostris *Vat.* coll.

ANNO CHRISTI 449.

πίσεως, πληρέσατω πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Φλαυιανὸν διεπεμψάμεθα γράμματα κατὰ τῆς πλάνης τῆς πολλῆς ἀσεβείας. ὅμως ἐπειδὴ διὰ τὸ τέκνα ἡμῶν Βασιλείῳ τι γράμματα τῆς σῆς ἀγάπης ἐδεξάμεθα, ἅπερ ἡμῖν ἥρεσε πάνυ, τῷ ζήλῳ τὸ καθολικὸ φρονήματος ζέοντι, καὶ τὸ δὲ τὸ γράμμα, ὅπερ οὐκ ἀπᾴδει τῶν γραμμάτων ἐκείνων, καὶ νῦν προσεθήκαμεν· ὥσε ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸ Χριστοῦ ὁμοψύχως, καὶ σαθερῶς τούτοις ὑμᾶς a ἀντιθεῖναι, οἵ τινες τὸ τὸ δεσπότου εὐαγγέλιον διαφθείρειν ἐπιθυμοῦσιν, ἐπείπερ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν πάσῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ μία ἐστὶ μάθησις, καὶ ἡ αὐτὴ διδασκαλία· ἵνα εἴτις μὴ δέχεται, οὐκ ἔστι μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅτε δυνατὸν ταύτῃ δοξάζεσθαι τῇ κεφαλῇ, ἐν ᾗ τὴν οἰκείαν φύσιν διαβεβαιοῦται μὴ περιέχεσθαι. τί δὲ ὄφελος τῷ ἀμαθεῖ γέροντι, ὀνόματι τῆς τῶν Νεσοριανῶν αἱρέσεως, ἐκείνων ἀποβάλλειν τὴν δόξαν, ὧν τιὺ διεβεβαίωσε πίστιν καταλῦσαι μὴ δύνατοι; ὁπότε Νεσόριος ὅσον ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀφέστη, τὴν θεότητα τοῦ λόγου b χωρίζων ἀπὸ τῆς ὑσίας τοῦ προσληφθέντος ἀνθρώπου, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς συλλήψεως τῆς παρθένου, τοσοῦτον ἀπὸ τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ ἔτος ἀφιωῖ· ὃς τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ ὅπως ἀπὸ τῆς γαστρὸς τῆς μακαείας παρθένου. νομίζει τεχθέντα, ὥσε ἀνθρωπίνου σώματος εἰκόνα ἔχειν αὐτὸν, ἀνθρωπίνης δὲ σαρκὸς μὴ ἀνειληφέναι ἀλήθειαν. c περὶ ὃ τεραστίους ψόγους τίς οὐκ ἂν ἴδοι ποῖα βλασφημιῶν ἀτοπήματα τίκτεται; ὁ γὰρ ἀρνούμενος τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπον τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναγκαίως πλείονα ὅσων ἐμπαιγμάτων πληροῦται τοῦ διαβόλου· ἃ τοῦτον ὡς οἰκεῖον Ἀπολλινάριος ἔχει, ἢ Οὐαλεντῖνος ἑαυτῷ προσκυροῖ, ἢ Μανιχαῖος κρατεῖ· ὧν οὐδὲ εἷς ἐν τῷ σωτῆρι ἡμῶν τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς ἐπίστευσε τιὺ ἀλήθειαν· ἧς τινος δηλαδὴ μὴ ἀληθῶς ἀναληφθείσης, ὁ μόνον εἰς ἄρνησιν πίπτει d τὸ ὅτι κατὰ σάρκα, καὶ ψυχικὸν λογικὸν e ὁ ὢν ἐν μορφῇ τοῦ Θεοῦ, ὁ αὐτὸς μένων, ἐν μορφῇ δούλου ἄνθρωπος ἐγένετο· ἀλλὰ γὰρ, καὶ ὅτι σαρωθεὶς, καὶ ἀποθανὼν, καὶ τιφεὶς, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη·

A fratrem 5 noſtrum FLAVIANUM litteras miſerimus contra nimiæ impietatis errorem; tamen quia per filium noſtrum BASILIUM Diaconem ſcripta tuæ dilectionis accepimus, quæ multum nobis catholici ſenſus fervore placuerunt, etiam hanc paginam quæ illis epiſtolis conſonaret, adjecimus: ut 6 unanimiter atque conſtanter, his qui Evangelium Chriſti corrumpere cupiunt, reſiſtatis: quoniam ſancti Spiritus in nobis atque in vobis una eſt eruditio, eademque doctrina: quam 7 quicumque non recipit, non eſt membrum corporis Chriſti; nec poteſt eo capite B gloriari, in quo naturam ſuam aſſerit non haberi. Quid autem prodeſt imprudentiſſimo ſeni, Neſtorianæ hæreſeos nomine, eorum lacerare opinionem, quorum piiſſimam convellere non poteſt fidem; cum quantum Neſtorius a veritate diſceſſit, Deitatem Verbi ab aſſumti hominis ſubſtantia 8 ſeparando, tantum a recto tramite etiam iſte deſciſcat, qui unigenitum Dei Filium ſic de utero beatæ Virginis prædicat natum, ut humani quidem corporis ſpeciem geſſerit, ſed humanæ carnis veritas Verbo unita non fuerit? De quo prodigio falſitatis quis non videat, quæ opinionum monſtra naſcantur? 9 Qui enim negat verum hominem JESUM CHRISTUM, neceſſe eſt ut multis impietatibus impleatur, eumque aut Apollinaris ſibi vindicet, aut Valentinus uſurpet, aut Manichæus obtineat: quorum nullus in Chriſto humanæ carnis credidit veritatem. Qua utique non recepta, non ſolum quod ſecundum carnem atque animam rationalem, qui erat in forma Dei, manens idem in forma ſervi, homo natus denegatur; ſed etiam, quod crucifixus eſt & mortuus ac ſe-

Mos hæreticorum, ut Catholicis nomen ſectæ imponant.

BALLER. NOTÆ.

a In marg. edit. Rom. ἴσως, ἀντιπεῖναι.

b Ita juxta textum Latinum, *ab aſſumti hominis ſubſtantia ſeparando*, reſtituimus hunc locum ope *MSS.* Ven. & Vat. In vulgatis, χωρίζων ἀπὸ τῶ προσληφθέντος ἀνθρώπου.

c In marg. edit. Rom. ἀφ' οὗ.

d In marg. edit. Rom. ἴσως, τῶ.

e MS. Ven. ὁ Θεὸς ἦν ἐν μορφῇ τῶ Θεοῦ.

coll. XI. & Florentino coll. XIII. Idem Queſnellus not. 8. has voces expungendas credit, *ut quæ*, inquit, *ex Græca verſione in textum Latinum irrepſerunt, quæ verſio longe plura habet a textu originali diſcrepantia*. Perperam: exſtant enim in tredecim noſtris codicibus, inter quos Vindebonenſis coll. V. & Ratiſponenſis a Græco non pendent, ipſi etiam MSS. libri Latinæ collectionis Calchedonenſis adeo non dimanant a Græca verſione, ut careant quibuſdam additamentis, quæ ſunt in Græco textu, & tria membra exhibeant, quæ in Græco deſiderantur: unde Latinus textus hujus collectionis ab ipſo originali Leonis originem ducit.

5 Vocem *noſtrum* a Queſnello inſertam omittunt plerique noſtri codices, ſicut & anteriores editiones. At illam exhibent MSS. Vindebon. coll. V. & Florentin. coll. XIII. ac Græca verſio.

6 Græca verſio, obſervante etiam Queſnello not. 1. addit: *pro veritate humanitatis Chriſti*. Poſt pauca loco verborum *in nobis atque in vobis* eadem Græca verſio, Queſnello pariter animadvertente not. 2. habet *in univerſa catholica Eccleſia*.

7 MSS. Veron. 57. Vindebon. coll. V. *Vat.* coll. XI. & Ratiſp. *quiſque*, vel *quiſquis non recipit*. Mox codd. coll. XXI. *nec membrum corporis Chriſti eſſe poteſt, nec capite gloriari*.

8 Græca verſio, obſervante Queſn. not. 3. addit: *& ab ipſa Virginis conceptione*. Dein aliqui codd. *diſcedat* pro *deſciſcat*.

9 Potior viſa eſt hæc lectio, quam codex Ratiſponenſis, & quatuor noſtri ac totidem Baluzii coll. Calchedon. approbant. Concinit etiam Græca verſio. Queſnellus cum ſuis *MSS.* Thuan. Grim. Corbej. & Victor. ac Surio: *Qui enim negat mediatorem Dei & hominum hominem Jeſum Chriſtum*. Ceteri editi cum *MS. Vindebon.* coll. V. & codd. coll. XXI. ac XXIV. atque exemplo Sichardi: *Negator enim mediatoris Dei & hominum hominis Jeſu Chriſti neceſſe eſt* &c. Cod. *Vat.* coll. XI. *Negato enim mediatore Dei & hominum homine] Jeſu Chriſto neceſſe eſt* &c. Mox pro *impleatur* Queſnellus in marg. al. *implicetur*.

ANNO CHRISTI 449.

pultus, quodque die tertio 10 resurrexit, & quod ad dexteram Patris 11 sedens ad judicandos vivos & mortuos, in eo corpore sit venturus, in quo est judicatus 12, abnuitur: quia hæc redemtionis nostræ sacramenta vacuantur, si Christus veram veri hominis, totamque naturam susceptisse non creditur.

CAP. II. An quia manifesta erant signa divina, falsa dicentur documenta corporea: & testimonia utriusque naturæ valebunt, ut creator intelligatur: non valebunt, ut creatura salvetur? Quod Deitatis est, caro non minuit; quod carnis est, Deitas non peremit. Idem enim & sempiternus ex Patre, & temporalis ex matre: in sua virtute inviolabilis, in nostra infirmitate passibilis: in Deitate Trinitatis cum Patre & Spiritu sancto unius ejusdemque naturæ; in susceptione autem hominis non unius substantiæ, sed unius ejusdemque personæ: (ut idem esset dives in paupertate, omnipotens in abjectione, impassibilis in supplicio, immortalis in morte.) Nec enim Verbum aut in carnem, aut in animam aliqua sui parte conversum est; cum simplex & incommutabilis natura Deitatis, tota in sua sit semper essentia, nec damnum sui recipiens, nec augmentum: & sic assumtam naturam beatificans, ut glorificata in glorificante permaneat. (Cur autem inconveniens, aut impossibile videatur, ut Verbum, & caro atque anima unus JESUS CHRISTUS, & unus Dei hominisque sit filius, si caro, & anima, quæ dissimilium naturarum sunt, unam faciunt, etiam sine Verbi incarnatione personam: cum multo sit facilius, ut hanc unitatem sui atque hominis Deitatis præstet potestas, quam ut eam in substantiis 13 suis obtineat solius humanitatis infirmitas?) Nec Verbum igitur in carnem, nec in Verbum caro mutata est; sed utrumque in uno manet, & unus in utroque est, non diversitate divisus, non permixtione confusus: nec alter ex Patre, alter ex matre; sed idem aliter ex Patre ante 14 omne principium, aliter de matre in fine sæculorum: ut esset *mediator Dei & hominum homo* JESUS CHRISTUS, in quo inhabitaret *plenitudo Divinitatis corporaliter;* quia assumti, non assumentis provectio est, quod *Deus illum exaltavit, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quoniam Dominus* JESUS 15 CHRISTUS *in gloria est Dei Patris.*

Unitas personæ in Christo ex hominis unitate arguitur.

1. Tim. 2. 5. Colos. 2. 9.

Philip. 2. 9.

A καὶ ὅτι f καθεζόμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, ἐπὶ τῷ κρίνειν ζῶντας, καὶ νεκροὺς, ἐν τούτῳ τῷ σώματι ἐστιν ἐλαυσόμενος, ἐν ᾧπερ καὶ πεπραδικασθείς, ἀδαμῶς ὁμολογεῖται· ταῦτα γὰρ ἅπαντα τῆς ἡμετέρας λυτρώσεως τὰ μυστήρια ματαιοῦται, εἴγε ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς ὢν ἀληθὴς, g τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρώπου τὸν ὅλον φύσιν ἀνειληφὼς ὑπάρχειται· h καὶ ἐπειδήπερ ἀληθῆ τὰ θεῖα σημεῖα γεγόνηται, ψευδῆ τὰ ἐξ τοῦ σώματος ἀποδεικνύμενα λέγεται, ὥστε τὰς μαρτυρίας ἑκατέρας τῆς φύσεως ἔχειν μὲν, i ὅπως ὁ σωτὴρ νοεῖσθαι δυνηθῇ μὴ ἔχειν δὲ, ἀφ' ὧν μέλλει τὸ ἡμέτερον γένος σωθῆναι; ὃ τοίνυν ἐστὶ θεότητος, ἡ σὰρξ οὐκ ἐμείωσεν· k ὃ δὲ ἐστὶ σαρκὸς, ἡ θεότης οὐκ ἐφθειρεν· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐστὶ καὶ προαιώνιος ἐκ πατρὸς, καὶ κατὰ χρόνους ἀπὸ μητρὸς· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς οἰκείας δυνάμεως ἄφθαρτος. ἐπὶ δὲ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμῶν παθητὸς· καὶ ἐν μὲν τῇ ἕξει τῆς θεότητος μετὰ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, μιᾶς, καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἐν δὲ τῷ μυστηρίῳ τοῦ ἀνειληφθέντος l ἀνθρώπου, ὑ μιᾶς οὐσίας, ἀλλ' ἑνὸς προσώπου, καὶ τοῦ αὐτοῦ. ὅτε γὰρ ὁ λόγος εἰς σῶμα, ἢ εἰς ψυχὴν κατὰ τι μέρος οἰκεῖον ἐξάπη· ὁπότε ἁπλῆ, καὶ ἀναλλοίωτος ἡ τῆς θεότητος φύσις, ὅλη ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀεὶ ὑπάρχει οὐσίᾳ, οὐδεμίαν ἑαυτῆς μείωσιν δεχομένη, ὅτε προσθήκην· καὶ πάλιν, ὅπου τὸν προσληφθέντα μακαρίαν m ἀποτελέσασα φύσιν, ἵνα ἡ δοξασθεῖσα ἐν τῇ δοξασάσῃ μεμνηκυῖα τυγχάνῃ. ὅτε οὖν ὁ λόγος εἰς σῶμα, ὡς εἴπομεν, ὅτε εἰς λόγον τὸ σῶμα ἠλλοίωται· ἀλλ' ἑκάτερον ἐν ἑνὶ, καὶ n ἐν ἀμφοτέροις ὁ εἷς ὑ διαφορᾷ διηρημένος· ὑ τῷ μεμίχθαι συγκεχυμένος· ὥστε ἕτερος μὲν ἐκ πατρὸς, ἕτερος δὲ ἐκ μητρὸς· ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἄλλως μὲν ἐκ πατρὸς πρὸ πάσης ἀρχῆς. ἄλλως δὲ ἐκ μητρὸς ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν· ἵνα γένηται μεσίτης Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς· ἐν ᾧ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς κατοικεῖ· ἐπειδήπερ τοῦ προσληφθέντος, ὑ τοῦ προσλαβόντος ἐστὶν ἡ προκοπή· ὅτι καθάπερ ὁ Ἀπόστολος λέγει·

B

C

D

ὁ Θεὸς

HALLER NOTÆ

f Abest καθεζόμενος a MS. Ven.

g MS. Ven. τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρώπου ὃν ἡμῶν φύσιν ἀνειληφὼς mendose. Etiam MS. Vat. habet ἡμῶν.

h In marg. edit. Rom. ὑ.

i In marg. edit. Rom. ὅπως πλάσης νοηθῇ μὴ ἔχειν (leg. ἔχων) δὲ, ἀφ' ὧν μέλλει σωθῆναι (leg. σωθῆναι) τὸ πλάσμα. In MSS. vero Ven. & Vat. hæc ultima verba sic, sed corruptissime, repræsentantur: ἀφ' ὧν μέλλει σῶ ἡ μήτηρ γενομένη σωθῆναι.

k MS. Ven. ὁ δὲ ἐν ἐστι.

l MS. Ven. & Vat. ἀνθρώπου, ἑνὸς προσώπου.

m Ita ex MS. Vat. legendum. Videtur suffragari etiam Ven. cod. qui habet ἀποπλέσασαν. Male in vulgatis ἀποπλέσας.

n MS. Ven. ἐν ἀμφοτέρῳ: sicque notatur etiam in marg. edit. Rom.

10 Vulgati ante Quesn. addunt *a mortuis:* delent *MSS.* etiam Quesnelli, & Baluzii, ac Græca versio.

11 Ratisp. *sedet, & ad judicandos.*

12 Vulgati ante Quesn. addunt *ad mortem:* codices ignorant, ac interpretatio Græca.

13 Codex Ratisp. delet *suis.*

14 Idem codex delet *omne.*

15 Duo codd. omittunt nomen *Christus.*

ANNO CHRISTI 449.

ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός· τοιγαροῦν ἡ κατὰ σάρκα τοῦ δεσπότου γένησις, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἔχει τινὰς ἰδιότητας, δι' ὧν τὰ τῆς ἀνθρωπίνης παρόδου τῆς εἰς τὸν βίον ὑπερβαίνει προοίμια, εἴτε καθὸ μόνος ἐξ ἁγίου πνεύματος ἀπὸ ἀφθάρτου παρθένου χωρὶς ἐπιθυμίας συλληφθεὶς ἐστὶ, καὶ τεχθεὶς, εἴτε καθὸ ὅπως ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς μητρὸς ἀπεκυήθη, ὥστε καὶ τιὼ ἀγωνίαν τεκεῖν, καὶ μεῖναι τὴν παρθενίαν. ὅμως οὐχ ἑτέρας ἐστὶ φύσεως ἡ τούτου σάρξ, ἤπερ ἐστὶν ἡ τῆς ἡμῶν· οὐδὲ καθ' ἑτέραν ἀρχὴν συνέστηκεν οὗτος ἡ ψυχὴ παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἤ τις ὑπερέχει ἢ κατὰ τὸ τοῦ γένους διάφορον, ἀλλὰ κατὰ τὸ τῆς δυνάμεως ὑπερβάλλον. καὶ γὰρ οὐδὲν εἶχεν ἐναντιούμενον ἐξ ἐπιθυμίας σαρκός· ἐπεὶπερ ἤκμαζον αἰσθήσεις τοῦ σώματος δίχα νόμου τινὸς ἁμαρτήματος, καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς κινήσεως ὑπὸ τῷ τῆς θεότητος, καὶ τῷ τῆς διανοίας ὄντι· ὅτε ἐπηρεάζετο διὰ τῆς δελεασμάτων, ὅτε παρεχώρει τοῖς πάθεσιν. ὥστε ὁ ὁ ἀληθὴς Θεὸς ἄνθρωπος ἐγένητο. καὶ ὅτε κατὰ προϋπάρχουσαν ψυχὴν ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθεὶς, ὅτε κατὰ σάρκα ἐκ στοιχείου τινὸς προσληφθεὶς, ἢ τεχθεὶς ἐκ τοῦ μηδενός· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔχων ἐν θεότητι, καὶ ἀνθρωπότητι πρόσωπον, καὶ τὴν κοινὴν ἡμῶν κρᾶσιν φύσιν ἐν σώματι καὶ ψυχῇ· ὃ γὰρ ἂν ἦν Θεὸς, καὶ ἀνθρώπων μεσίτης, εἰ μὴ ὁ αὐτὸς Θεὸς, καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ εἷς ὑπῆρχεν, καὶ ἀληθής. καὶ κινεῖ ἡμᾶς, ἀδελφὲ τιμιώτατε, πρὸς ἁλέξεως πλάτος τὸ τῆς ὑποθέσεως μέγεθος· ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀγάπην σου ἡ ἁλὼ πλειόνων ἐστὶ καμεῖν, ὁπότε μάλιστα καὶ ἤπερ ἤδη ἁλὼ τῆς ἡμετέρων, ὡς προείρηται, πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Φλαυια-

(In eo quod Eutyches in episcopali judicio ausus est dicere, *ante Incarnationem duas in Christo fuisse naturas; post Incarnationem autem, unam*: necessarium fuerat, ut ad reddendam rationem professionis suæ crebris atque sollicitis judicum interrogationibus urgeretur; ne tamquam inane aliquid præterfluueret, quod non nisi de hausto venenatorum dogmatum apparebat 16 effusum. Arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum, quod anima, quam Salvator assumsit, prius in cælis sit commorata, quam de Maria virgine nasceretur, eamque sibi Verbum in utero 17 copularet. Sed hoc catholicæ mentes aureæque non tolerant: quia nihil secum Dominus de cælo veniens nostræ conditionis exhibuit: nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit. Natura quippe nostra non sic assumpta est, ut prius 18 creata, post assumeretur; sed ut ipsa assumptione crearetur. Unde quod in ORIGENE merito damnatum est, qui animarum, antequam 19 corporibus insererentur, non solum vitam, sed & diversas fuisse asserunt actiones: necesse est ut etiam in isto, nisi maluerit sententiam 20 abdicare, plectatur.) Nativitas enim Domini secundum carnem, quamvis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendat, sive quod solus 21 ab inviolata virgine sine concupiscentia est conceptus & natus, sive quod ita visceribus matris est editus, ut & fecunditas pareret, & virginitas permaneret; non alterius tamen naturæ erat ejus caro, quam 22 nostræ; nec alio illi, quam cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret, non diversitate generis, sed sublimitate virtutis. Nihil enim carnis suæ habebat adversum, (23 nec discordia desideriorum gignebat compugnantiam voluntatum.) Sensus corporei vigebant 24 sine lege peccati; & veritas affectionum sub moderamine Deitatis & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat injuriis. Verus homo vero unitus est Deo, nec secundum existentem prius animam deductus est 25 e cælo, nec secundum carnem creatus ex nihilo; 26 eamdem gerens in Verbi Deitate per-

ANNO CHRISTI 449.

CAP. III. Eutychis error.

Error Origenis circa animas.

Caro Christi & anima nostris similes.

Affectionum veritas in Christo.

BALER. NOTÆ.

o In marg. edit. Rom. ὁ ἀληθὴς Θεὸς, ἀληθὴς ἄνθρωπος ex Lat.

p MSS. Ven. & Vat. καταχθὼς.

q MSS. Ven. & Vat. τὸ αὐτὸ ἡμῖν ἔχων pessime.

r Vulgati omittunt ἂν: quod tamen supplendum ex MS. Vat., ut vis verbi *esset*, quod est in Latino textu, exprimatur.

s Deest καὶ, sed male, in MS. Ven.

t Abest ἡμετέραν, sed perperam, a MS. Ven.

16 Ita omnes nostri codices & editi ante Quesn. apud quem *effusum*, & in marg. Ed. *effusum*.

17 Ratisp. cum codd. coll. XXI. & editis Leonis anterioribus Quesnello *copularit*.

18 Quesn. in margine Al. *creata sumeretur*.

19 Veron. 57. *in corporibus*. Mox pro *insererentur* Quesn. in marg. Al. *miscreantur*. Dein editi & aliqui codd. *non solum vitat*. Quesnelli emendationem noster cod. Vindebon. coll. V. & omnes coll. Calched. approbant.

20 Ratispon. addit *suam*.

21 Omnes MSS. libri coll. Calchedon. & Græca versio, nec non Sicardus cum codd. coll. XXIV. & vulgatis Quesnello anterioribus addunt *ex Spiritu Sancto*. Ceteri nostri codd. & novem Quesnelli ab eo citati not. 5. has voces ignorant. Mox *sine concupiscentia carnis* in codd. coll. XI. & XXI. atque in vulgatis ante Quesnel. qui vocem *carnis* in aliis nostris, & Baluzii MSS. omissam auctoritate suorum codicum rectius expunxit.

22 Ita ex Ratisponensi ac tribus MS. coll. Calched. & ex Vat. coll. XI. Alias *nostra*.

23 Unus noster codex cum editis Conciliorum *nec discordiam desideriorum gignebat compugnatio* (Editi *compugnantia*) *voluntatum*. Ratisponensis: *Nec discordia desideriorum gignebat compugnantia voluntatum*: ubi vel *discordia* pro *discordiam* perperam scriptum fuit, vel *compugnantia* pro *compugnantiam*.

24 Cod. Corb. Quesnelli *sine sorde peccati*.

25 MS. Ratisp. *ex alto*. Quiddam codd. *deductus e cælo* omisso verbo *est*.

26 In Græca versione, Quesnello observante not. 7. sic: *sed eamdem habens in Divinitate & humanitate personam*.

ANNO CHRISTI 449. 1. Tim. 2. 5.

personam, & tenens communem nobiscum in corpore animaque naturam. Non enim esset Dei hominumque mediator, nisi idem Deus, idemque homo in utroque & unus esset & verus. 27 Incitat quidem nos ad latitudinem differendi materiæ magnitudo; sed apud eruditionem tuam non est 28 copiose laborandum: præsertim cum jam per nostros ad fratrem FLAVIANUM sufficientes literas miserimus, ad confirmandos animos non solum Sacerdotum, sed etiam laicorum. Præstabit, ut credimus, misericordia Dei, ut absque cujusquam animæ detrimento possint adversum diaboli dolos, & sana defendi, & vulnerata curari. 29 Data Idibus Junii, ASTURIO & PROTOGENE viris clarissimis Consulibus.

ANNO CHRIST 449.

Αὐτὸν τὸν ἀρχῆντι ἀπεσάλκαμεν γράμματι, πρὸς τὸ μὴ μόνον τὰς τῶν ἱερέων βεβαιοτέρας ἐργάσασθαι λογισμούς, ⁊ ἀλλὰ ⁊ τὰς τῶν λαϊκῶν. παράσχοι δὲ, ὥσπερ πεισθόμεν, ὁ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ὥστε δίχα τοῦ ψυέσθαι ζημίαν ψυχῆς τινος διωνθλῶναι κατὰ τῶν τοῦ διαβόλε βελῶν, ⁊ τὰ ὑγιῆ διαφυλαχθῆναι, ⁊ τὰ ϗαυματιοθέντα θεραπθῆναι. ὁ Θεὸς ὑγιαίνοντάς σε ϗ διαφυλάξοι, ἀδελφὲ τιμιώτατε.

Alias XXXII. Quæ autem 36. erat, nunc 40 20. Junii an. 449.

EPISTOLA XXXVI.*

1 Ad FLAVIANUM Episcopum Constantinopolitanum.

SYNOPSIS.

Litteras & gesta Synodi adversus Eutychem se accepisse monet.

FLAVIANO carissimo fratri LEO Papa.

LItteras tuæ dilectionis accepi cum gestis, quæ apud vos 2 de fidei quæstione confecta sunt. Et quia clementissimus Imperator pro Ecclesiæ pace sollicitus Synodum voluit congregari, quamvis evidenter appareat, rem, de qua agitur, nequaquam synodali indigere tractatu; tamen, frater carissime, 3 subsecutos esse significo, quos in hac re placuit destinare. Nec necessarium fuit, nunc amplius scribi, cum propitio Deo, de his quæ caussæ credimus convenire, per ea, quæ ipsi portabunt scripta, sit plenius instruendus. Data 4 duodecimo Kalendas Julii ASTURIO & PROTOGENE viris clarissimis Consulibus.

EPISTOLA XXXVII.*

1 Ad THEODOSIUM Augustum.

SYNOPSIS.

* Al. XXXIII. Quæ autem antea 37. erat, nunc 43. 20. Junii. an. 449.

Fidei & confessionis unitatem esse servandam. Legatos ad Synodum Ephesinam missos, ad quam ut se conferret, necessitas non sinit.

LEO THEODOSIO Augusto.

ACceptis Clementiæ vestræ litteris, multum universali Ecclesiæ gaudendum esse per-

BALLER. NOTÆ.

u MS. Ven. ἀλλὰ γὰρ ϗ ὡς.

x Sic ex MS. Vat. Latino cohærentius. Vulgati φυλάξει.

27 Cod. Ratisp. *Incitat enim nos.* Chig. coll. Calchedon. *At incitet quidem nos.* Græca versio addit, *frater honorabilissime.*

28 Melior visa est hæc lectio cod. Florentini, quam aliorum & editorum *copia laborandum.*

29 Græca versio addit: *Deus te servet incolumem, honorabilissime frater.*

1 Edita fuit hæc epistola a Merlino ex MSS. coll. XII. Quesnellus eamdem invenit in cod. Grimanico coll. XVIII. Nos solos codices collect. XII. conferre potuimus. Leo autem hac epistola respondet epistolæ 26. Flaviani. 2 Editi ante Quesn. cum MSS. coll. XII. *super fidei quæstione.*

3 Ita anteriores editiones cum nostris codd. coll. XII. Vat. & Veneto. Quesnellus ex Grimanico emendandum putavit *subsecuturos*, quia Legatos nondum profectos liquere censuit tum ex hac epistola ob verbum futuri temporis *portabunt*, tum ex epist. 38. data 23. Julii, ubi Legati profecti traduntur. Hæc paucis indicavit in marginali postilla scribens: *At nondum profectos esse legatos constat ex hac epistola, & ex 34. nunc 38.* Sed hæc nihil evincunt. *Portabunt* enim dici potuit de Legatis jam profectis, qui tamen nondum Constantinopolim pervenerant. *Profecti* autem affirmantur Legati epist. 38. cum Basilius Flaviani litteras attulit: quod verum est, etiamsi illi ante diem 20. Julii discessisse credantur. Id autem nobis satis probabile est tum ex data Iduum Junii, qua præcedentes epistolæ per Legatos transmissæ, paullo ante eorum profectionem signatæ videntur, tum ex die Kalendarum Augusti Ephesino Concilio præstituta, quæ longiores Legatorum moras in Urbe nequaquam ferebat. Hæc satis videntur ad præferendam vocem *subsecutos*. Hinc epist. 39. *frequenter per occasiones idoneas* litteræ ad Flavianum scriptæ dicuntur: quod epistolam 38. per Legatos tunc transmissos directam, hanc vero & epist. 38. aliis occasionibus post Legatorum discessum missas non obscure indicat. Quod si Flaviani litteræ cum Constantinopolitanis in Eutychem gestis a Leone acceptæ, quæ hic indicantur, quæque procul dubio sunt secundæ ejusdem litteræ (priores enim Leo acceperat ante diem 27. Maji ex epist. 27.) si, inquam, hæ secundæ Flaviani litteræ eædem sunt, ac *scripta* ejusdem ad Leonem memorata in ep. 38. ut Quesnellus præsumsit (vide adnot. 2. in eamdem epist. 38.) cum hæc *scripta* per Basilium allata Leo acceperit *profectis* Legatis; multo evidentius demonstratur legendum *subsecutos*; nec Quesnellus satis cohærenter *subsecuturos* potuit inserere in laudata ejus hypotesi; de qua tamen confer quæ in citata adnot. 2. observabimus.

4 Ita melius ex cod. Grimanico Quesnellus emendavit, quam in editis ex MS. coll. XII. *XV. Kal.* ubi facile librariorum lapsu *II. in V.* junctis unitatibus migrare potuit. Eodem scilicet die XII. Kalendarum Julii data fuit subsequens ad Theodosium epistola, cujus occasione hanc quoque ad Flavianum Leo statim reddidisse videtur.

1 Exstat hæc epistola in MSS. coll. XII. XVIII. & XIX. Hac autem Leonem respondere credimus eidem imperiali evocatoriæ epistolæ ad Synodum Ephesinam, cui per Legatos antea respondetat epistola 29. Duplicem enim evocatoriam a Theodosio ad Leonem datam fuisse, cui duplex responsio reddita fuerit, incredibile est. In ea vero rerum perturbatione, & angustia temporis Synodo præfiniti, cum S. Pontifex fortassis timeret, ne Legati Ephesum potius, quam Constantinopolim contendentes, priores illas litteras Theodosio traderent, notam hanc epistolam alia occasione Constantinopolim ad eumdem scribendam putavit.

ANNO CHRISTI 449.

perſpexi, quod chriſtianam fidem, qua 2 divina Trinitas honoratur & colitur, in nullo diſſimilem, in nullo vultis eſſe diſcordem. Quid enim rebus humanis ad exorandam miſericordiam Dei efficacius ſuffragetur, quam ſi una gratiarum actio, & unius confeſſionis ſacrificium majeſtati ejus ab omnibus offeratur? 3 In quo Sacerdotum & cunctorum fidelium ita demum erit plena devotio, ſi in his, quæ per unicum Dei Filium Deum Verbum pro noſtra redemtione ſunt geſta, nihil aliud ſentiatur, quam quod 4 ipſe de ſe & prædicari juſſit & credi. Unde quamvis 5 ad diem, quem Concilio epiſcopali pietas veſtra conſtituit, occurrere me ratio nulla permittat; cum nec aliqua 6 ex hoc ante exempla præceſſerint, & temporalis neceſſitas me non patiatur deſerere civitatem; præſertim cum tam evidens fidei cauſſa ſit, ut 7 rationabilius ab indicenda Synodo fuiſſet abſtinendum: tamen in quantum Dominus juvare dignatur, meum ſtudium commodavi, ut Clementiæ veſtræ ſtatutis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis ſcandalis pro cauſſæ 8 qualitate ſufficiant, quique præſentiæ meæ impleant vicem: quia non talis quæſtio orta eſt, 9 de qua aut poſſit, aut debeat dubitari. Data 10 duodecimo Kalendas Julii, Asturio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

omanus ontifex ad ientales par- non per- cauſſa Sy- di.

EPISTOLA XXXVIII. *

1 Ad Flavianum Epiſcopum CP.

SYNOPSIS.

Eum de receptis litteris monet; de fide defenſa laudat; ad miſericordiam, ſi hæreticus reſipiſcit, hortatur.

Leo Flaviano Epiſcopo Conſtantinopolitano.

PRofectis jam noſtris, quos ad vos in fidei cauſſa direximus, per filium noſtrum Basilium Diaconem 2 ſcripta tuæ dilectionis accepimus, quibus merito parum de negotio communis ſollicitudinis 3 indidiſti, quoniam & geſta 4 ante delata, de omnibus nos ſufficienter inſtruxerant, & ad familiarem interrogationem idoneus erat ſermo prædicti, per quem nunc alloquia reddentes, dilectionem tuam per Dei noſtri gratiam, 5 in qua fidimus, cohortamur, utentes verbis apoſtolicis, atque dicentes: *In nullo terreamini ab adverſariis, quæ eſt illis cauſſa perditionis, vobis autem ſalutis.* Quid enim tam exitiabile, quam negata 6 veritate Incarnationis Chriſti, omnem ſpem ſalutis humanæ velle diſſolvere, & Apoſtolo contraire dicenti manifeſte: *Magnum eſt pietatis ſacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne?* 7 Quid tam glorioſum, quam contra inimicos Nativitatis & Crucis Chriſti pro fide evangelica dimicare? De cujus puriſſimo lumine, invictaque virtute, datis jam ad tuam dilectionem litteris, quid in noſtro eſſet corde, patefecimus: 8 ne de his, quæ ſecundum doctrinam catholicam didicimus & docemus, aliquid inter nos videri poſſit ambiguum. Quia vero tam clara & tam valida ſunt teſtimonia veritatis, ut nimis cæcus, nimiſque obduratus habendus ſit, qui ad coruſcationem lucis atque rationis non confeſtim ſe a tenebris falſitatis excuſſerit; ad curandam imperitorum inſaniam, etiam patientiæ vos adhibere volumus medicinam: ut per paternas increpationes hi, qui in ſenectute carnis ſuæ mente ſunt parvuli, diſcant obedire majoribus. Ac ſi depoſita imperitiæ ſuæ vanitate reſipiſcunt, omnique errore damnato fidem veram ſingularemque ſuſcipiunt, 9 miſericordia eiſdem epiſcopalis benevolentiæ non negetur: manſuro judicio, quod præceſſit, ſi impietas merito condemnata, in ſua pravitate perſtiterit. Data decimo Kalendas Auguſti, Asturio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

ANNO CHRISTI 449.

*Thilip. 1. 28.

1. *Tim* 3. 16. Nihil gloriosius quam fidem propugnare.

EPI-

* Alias XXXIV. Quæ autem 8. erat, nunc 2. Julii an. 49.

BALLER. NOTÆ.

2 Ita Ratiſponen. coll. XIX. cum Grimanico & Herovalliano Queſnelli. Aliæ editiones cum MS. Veneto coll. XII. *Divinitas honoratur*, & poſtea *in nullo vult*.

3 Sic ex noſtris codicibus coll. XII. & XIX. cum editis ante Queſn. apud quem *in qua*.

5 Hanc Queſnelli lectionem approbat cod. Ven. coll. XII. Ratiſp. omittit primum &. Alii editi *ipſe prædicari de ſe juſſit*.

5 Prætulimus lectionem cod. Ratiſponenſis. Alias *ad diem Concilii epiſcopalis, quem Pietas*.

6 Sic codex Venetus cum Queſnello. Ratiſp. *ex hac parte exempla*. Ceteræ editiones omittunt *ante*.

7 Sic noſtri codices cum duobus Queſnelli. Alii editi *rationabilibus cauſſis*. Mox in Ratiſp. *abſtentum* pro *abſtinendum*.

8 Ita Ratiſp. cum Grim. & epiſt. 34. Codex Venetus cum aliis editis *æquitate*.

9 Sic noſtri codd. cum Grim. al. *unde* pro *de qua*. Ratiſp. omittit primum *aut*.

10 Solus Griman. cod. *XIII. Kal.*

1 Continetur hæc epiſtola in MSS. coll. XII. & Ratiſp. coll. XIX.

2 Hæc *ſcripta* Queſnellus in poſtilla ad marginem vocavit *ſecundum Flaviani ad Leonem epiſtolam*: quod iterum ingerit Diſſ. I. ad an. 449. num. 3. Indicaretur ergo epiſtola 26. quam cum Conſtantinopolitanis in Eutychem geſtis a Flaviano ſecundo miſſam probavimus in admonitione ad epiſt. 22. Sed non videmus quomodo de epiſt. 26. vel, ſi placet, de epiſt. 22. quam Queſnellus ſecundam cenſuit, Leo hic potuerit affirmare, in ea Flavianum *parum de negotio indidiſſe*: & quomodo epiſt. 39. de Baſilio Diacono, qui has litteras detulit, potuerit ſcribere: *Baſilium ad te, ut voluerat, ipſi remiſimus*: quæ indicant aliquid in iiſdem litteris fuiſſe inſertum de remittendo citius Baſilio, cujus tamen nec in epiſt. 26. nec in epiſt. 22. ulla mentio eſt. Serius etiam multo videretur remiſſus, ſi delata per ipſum epiſtola ſecunda Flaviani cum Conſtantinopolitanis geſtis ante diem 20. Junii ex epiſt. 27. Solum paullo ante diem 23. Julii fuiſſet remiſſus. Hinc autem tertiam, quæ deſideratur, Flaviani epiſtolam a Baſilio Julio menſe allatam hic indicari probabilius credimus.

3 MSS. coll. XII. cum editis ante Queſn. *indidiſſet*, & in margine *indidiſti*, ut in noſtro Ratiſponenſi.

4 Indicantur geſta ante Baſilii adventum delata primum cum ep. 22. tum cum ep. 26.

5 Sic ex noſtris codd. Ratiſp. & coll. XII. cum editis ante Queſnellum, apud quem *in quo*.

6 Codd. Vat. & Venetus coll. XII. *veritate carnis Chriſti*.

7 Ratiſp. *Et quid tam*. Mox in laudatis MSS. coll. XII. deſunt voces *nativitatis* &.

8 Sic MS. Ratiſp. Alias *de illis*. Poſtea in eodem codice *videri poſſet*.

9 Ita noſtri codices & vulgati ante Queſn. qui prætulit *miſericordiæ eiſdem epiſcopalis benevolentia non negetur*.

ANNO CHRISTI 449 * Alias XXXV. Quæ autem 39. erat, nunc 43. 22. Auguſt. ann. 449.

EPISTOLA XXXIX.*

1 Ad eumdem Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

De ejus ſilentio conqueritur, cujus cauſſa Leoni *tunc ignota erat Epheſina deprædatio.*

Leo Epiſcopus Flaviano Epiſcopo.

AUget ſollicitudinem noſtram taciturnitas tua, quod jamdiu nulla dilectionis tuæ ſcripta ſuſcepimus; cum nos curarum tuarum participes pro fidei defenſione ſolliciti, frequenter per occaſiones idoneas ad dilectionem tuam litteras miſerimus: ut adhortationum noſtrarum conſolationibus te juvaremus, ut adverſariorum ſtimulis pro fidei defenſione non cederes, cum laboris tui participes nos probares. Olim ad fraternitatem tuam noſtros credimus perveniſſe, per quos plenius ſcriptis mandatiſque noſtris inſtructum te eſſe retines, & Basilium ad te, ut volueras, ipſi remiſimus. Nunc, ne aliqua prætermiſſum occaſione te crederes, per filium noſtrum honorabilem & amabilem nobis virum 2 Eupsychium hanc paginam dedimus, ut tota celeritate 3 ad ſcripta noſtra reſpondeas, noſque ſubinde de tuis 4 actionibus noſtrorumque, & de totius cauſſæ abſolutione facias certiores: ut ſollicitudinem, quam nunc pro fidei defenſione gerimus, proſperioribus 5 nuntiis molliamus. Data tertio Idus Auguſti, Asturio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

EPISTOLA XL.*

1 Ad Epiſcopos per Arelatenſem Galliæ Provinciam conſtitutos.

SYNOPSIS.

Gaudet de bona ac pacifica electione Ravennii: cui ut bonæ de eo conceptæ opinioni ſatisfaciat, exoptat.

Dilectiſſimis fratribus, Constantino, Audentio, Rustico, Auspicio, Nicetæ, Nectario, Floro, Asclepio, Justo, Augustali, 2 Ynantio, & 3 Chrysaphio, Leo Papa.

JUſta & rationabilis 4 nobis cauſſa gaudendi eſt, cum a Sacerdotibus Domini ea geſta cognoſcimus, quæ & paternorum canonum regulis, & apoſtolicis congruant inſtitutis. Neceſſe eſt enim ut omne corpus Eccleſiæ ſalubri creſcat augmento, ſi membra, quæ præſunt, & vigore excellant auctoritatis, & tranquillitate moderaminis. Quod ergo in Arelatenſium civitate, defuncto ſanctæ memoriæ Hilario, virum etiam nobis probatum fratrem Ravennium, ſecundum deſideria Cleri, Honoratorum, & Plebis, unanimiter conſecraſtis, bonum fraternitatis veſtræ opus noſtro judicio roboramus. 5 Quia electionem pacificam atque concordem, cui nec merita morum, nec ſtudia civium defuerunt, poſtulationis quidem humanæ, ſed inſpirationis credimus fuiſſe divinæ. Utatur itaque, fratres cariſſimi, Dei munere memoratus Antiſtes, & ſecundum conſonantia omnium ordinum vota, quid ex ipſo devotionis expectetur, intelligat: ut diſpenſationis ſibi creditæ diligens ac temperans executor, veſtro teſtimonio non inferior, & noſtro per omnia favore ſit dignior. Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres cariſſimi. Data 6 XI. Kalend. Septembr. Asturio & Protogene Coſſ.

Epiſcopales virtutes duæ.

ANNO CHRIST 449. * Alias XXXVI. Quæ aute 40. erat, nunc 44. 22. Auguſt. ann. 449

EPI-

BALLER. NOTÆ.

1 Hanc epiſtolam invenimus tantum in mss. collectionis XII. ex quibus contulimus *Vat.* 1340. & *Ven.* 169.

2 Vulgati ante Queſn. cum Merlino *Eſitium*. Noſtri codices *Eſychium*, Queſnellus ex alio codice forte Grimanico *Eupſychium*.

3 Noſtri codd. *ſcriptis noſtris*.

4 Vulgati ante Queſn. cum noſtris mss. *actibus*. In verba autem *de totius cauſſa abſolutione facias certiores* hanc poſtillam Queſnellus appoſuit: *Cauſſarum abſolutio Conciliorum eſt*. Hic non eſt Leoninorum verborum ſenſus. Num Concilium Epheſi habendum, quod hic Leo reſpicit, totam cauſſam abſolverit, an potius Eutychis abſolutione, & S. Flaviani condemnatione implicaverit, ſeu potius everterit: quæ ſane abſolvenda fuerat, ſi Leonis litteræ non occultatæ, ſed lectæ, & a Patribus executioni mandatæ fuiſſent, ut in anteriori vero Epheſino Concilio accidit, in quo Cæleſtini judicium in Neſtorii cauſſa Patres ſecuti ſunt: quiſque rerum utrobique geſtarum peritus facile intelliget.

5 Queſnellus *nuntiatis*. Vulgatam lectionem ex noſtris codd. revocavimus, quippe quæ Leonis ſtilo congruentior videtur.

1 Extat in una collectione Arelatenſi XV. Baronius eam primus edidit ex antiquo ms. Eccleſiæ Arelatenſis, cujus apographum e Gallia tranſmiſſum, & in cod. Vallicell. G. 99. contentum non inutiliter relegimus. Utemur etiam editione Sirmondi, qui alia hujus collectionis exemplaria in Galliis perſpexit.

2 Ita cum Sirmondo Queſnellus. Ceteri vulgati cum Baronio, & ms. Vallicell. *Hymnatio*: qui tamen codex in alia epiſt. 65. habet, *Unantio*, V pro Y facile commutato. In Concilio Arelatenſi ſub Ravennio, quod Sirmondus evulgavit ex ms. Lugdunenſis Eccleſiæ tom. 5. Concil. pag. 23. Editionis Venetæ *Ynantius* ſcribitur.

3 Queſne. in marg. al. *Chiſatio*. Cum nullum tamen codicem niſi Arelatenſem adnot. 1. indicatum viderit, in quo legitur *Chyſaptio*; hanc variantem colligere potuit ex Synodo Arelatenſi ante laudata, ubi tamen *Chyſantius* appellatur, ſicut & Concilio Carthaginenſi an. 525. in quo ejuſdem Arelatenſis Synodi documentum inſertum fuit. Num vero idem hic, an vero alius ſit, qui Leoninæ epiſtolæ inſcribitur; niſi alios codices obſervare liceat, definiri nequit. Certe in epiſt. 99. & 102. inter Gallicanos Epiſcopos *Chriſaphius* cenſetur.

4 Pronomen *nobis* a Baronio omiſſum, & a Sirmondo atque Queſnello ſuppletum; invenimus in ms. Vallicel.

5 Cod. Vallicell. *Qui*: quæ lectio ſi eſſet admittenda, aliam interpunctionem flagitaret.

6 Queſnellus cum Rainaudo pro *XI. Kal.* poſuit *II. Kal.* ubi numerum Romanum *II.* pro Arabico *II.* ſumpſiſſe videtur; nam in margine notavit diem 22. Auguſti, qui reſpondet diei XI. Kal. Septembris. Erronee quidem die *II. Kal.* poneretur, cum ep. 42. data VII. Kal. ejuſdem menſis hiſce litteris poſterior ſit. Sirmondus has quoque litteras ſignavit *VII. Kal. Septembris*. Secuti ſumus codicem Vallicellanum.

ANNO CHRISTI 449. * Alias XXXVII. Quæ autem 41. erat, nunc 45. Sub idem tempus epist. antecedentis.

EPISTOLA XLI. *

1 Ad RAVENNIUM Arelatensem Episcopum.

SYNOPSIS

Ravennio in Episcopum electo gratulatur: virtutes episcopales commendat: ut ad ipsum sæpius scribat hortatur.

2 Dilectissimo fratri RAVENNIO LEO.

Episcopi, summi Sacerdotes.

PRovectionem dilectionis tuæ, quæ summi Sacerdotii adepta est dignitatem, ita nobis placere cognosce, ut non solum tibi de honoris augmento, sed etiam Arelatensi Ecclesiæ, cui te Dominus præposuit, gaudeamus. B

Episcopi a Domino præpositi.

Ad omnium enim fidelium decus atque utilitatem redundat, cum talis habetur Antistes, cujus plurimi & adjuventur præsidio, & incitentur exemplo. Unde quia non ignoras, quid de sinceritate animi tui secundum 3 præcedentem notitiam senserimus, justissime nos 4 agnoscis exigere, ut quod præsumimus, hoc probemus, frater carissime. 5 Modestiæ igitur tuæ non desit auctoritas, constantiam mansuetudo commendet, justitiam lenitas temperet, patientia contineat libertatem; & declinata superbia, cui proximum est ut decidat, ametur humilitas, cui semper debetur, ut crescat. Ecclesiasticarum legum non ignara est dilectio tua, ut intra earum regulas atque mensuras omnia po- C testatis tuæ jura contineas. 6 Justo quippe ideo dicitur lex non esse posita, quia normam præceptionis implet judicio voluntatis, cum verus recti amor 7 in semetipso non habeat & apostolicas auctoritates, & canonicas sanctiones. Quarum devotus sectator, & diligens executor, in eorum procul dubio consortio gloriaberis, qui de creditorum sibi profectibus talentorum audire meruerunt: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Ut autem fiduciam dilectionis erga te nostræ habere non dubites, sæpius nos de processu actuum tuorum facias certiores: quoniam judicii nostri memores, cupimus semper de tuis profectibus D in Domino gloriari. Deus te incolumen custodiat, frater carissime. 8

Virtutes episcopales.

1. *Tim.* 1. 9. Caritas etsi libera, legi tamen subjecta. *Matt.* 25. 23. *Luc.* 19. 17.

JACOBI SIRMONDI S. J. NOTA POSTUMA.

Ex Labbei Append. Tom. 3.

HIs Epistolis ratam habet ordinationem Ravennii Episcopi Arelatensis, qui Hilario successerat. Al- *Concil. Gener.* Tom. V. A tera scripta est ad duodecim Episcopos, qui Ravennium consecrarant; inter quos e vicinis etiam Provinciis adsciti fortasse nonnulli. Rusticus enim, qui tertio loco numeratur, Narbonensis Episcopus videtur, Florus vero Luterensis ex eadem prima Narbonensi. Quod vero in altera notum sibi antea fuisse Ravennium significat, tempus illud innuit cum ad Leonem in causa Chelidonii missus est ab Hilario. Vita Hilarii: *in recessu urbis totum se ad placandum animum sancti Leonis convertit, misso primitus sancto Ravennio tunc presbytero, postmodum proprio successore.* Successorem porro divinitus ostensum Hilario fuisse Ravennium, ibidem post alia proditum est. *Videt*, inquit, *filium suum sanctum Ravennium applicari ad divina mysteria, & intellexit sibi esse migrandum.* Hilarii mortem septimo post mense secuta est mors Eucherii. Itaque præclara duo Ecclesiæ Gallicanæ lumina idem annus extinxit. Tiro Prosper in chronico: *Eucherius Lugdunensis, & Hilarius Arelatensis egregiam vitam mortes consumant.* Is fuit annus Christi CCCCXLIX.

ANNO CHRISTI 449.

EPISTOLA XLII. *

1 Ad eumdem RAVENNIUM Arelatensem Episcopum.

* Alias XXXVIII. Quæ autem 42. erat, nunc 49. 26. August. an. 449.

SYNOPSIS.

De Petroniano vago & Diaconum se Leonis mentiente admonet, eumque ab omnium Ecclesiarum communione expelli postulat.

Dilectissimo fratri RAVENNIO Leo Papa.

CIrcumspectum te volumus esse atque sollicitum, ne quid sibi plectenda possit vindicare præsumtio: quæ cum aditum falsa subreptione repererit, ad majorem se temeritatem nomine usurpatæ dignitatis extendit. PETRONIANUM quemdam vagum & semper erroneum, certa nos 2 Clericorum tuorum suggestione didicimus per Gallias se nostrum esse Diaconum jactitasse, & sub hujus honoris obtentu, diversas ejus Provinciæ Ecclesias circuire. Cujus audaciæ tam nefandæ dilectionem tuam, frater carissime, ita volumus obviare, ut eum, admonitis etiam totius Provinciæ Episcopis, in sua falsitate detectum, ab omnium Ecclesiarum communione, ne ulterius hoc usurpet, expellas. Dominus te incolumem custodiat, frater carissime. Data sub die VII. Kalendas Septembr. ASTURIO & PROTOGENE, VV. clarissimis Consulibus.

Continuationem Epistolarum S. Leonis M. in sequentis Voluminis initio habebis, o Lector.

BALLER. NOTÆ.

1 Invenitur in mss. coll. XII. & XXIV. ac in *Vat.* 541.

2 Quesnellus cum vulgatis Leonis & nonnullis codd. *Domino fratri*. Insuetum titulum emendavimus ex *Vat.* 541. cui emendationi editiones Conciliorum post Sirmondum, & sequentis epistolæ inscriptio concinunt: ex quo jure expungenda fuit Quesnelli postilla: *Nota Domino.*

2 Ita cum ms. Thuaneo legendum, non vero *præsentem*, ut habent editi & plerique codd. optime statuit Quesnellus not. 1. cui & Sirmondi lectio suffragatur.

4 Editi Leonis *agnoscitis*, quod non cohæret cum antecedenti *non ignoras*. Correximus ex duobus nostris codd. *Vat.* 541. & Veneto 169. Sirmondus etiam favet.

5 Vulgati Leonis ante Quesn. cum mss. coll. XII. *Modestiæ igitur tuæ non auctoritas constantiam, sed mansuetudo commendet.* Quesnelli emendationem probant duo nostri codd. *Vat.* 544. coll. XXIV. & *Vat.* 541. atque editio Sirmondi. *Vide* not. 2. Quesn.

6 Ita cum Quesn. & Sirm. nostri mss. libri coll. XXIV. & *Vat.* 541. Ceteri codices & impressi *Justo tamen dicitur.*

7 Editi ante Quesn. *in semetipso habeat*. Quesn. cum duobus mss. & Hincmaro, quibus & tres nostri codd. favent, edidit *in semetipso habet*: at simul not. 3. confessus est, hanc quoque lectionem carere vero sensu. *Etsi enim*, inquit, *verus recti amor mentem hominis legi Dei subjiciat, perfectamque inspiret pro humanis etiam præceptis obedientiam, numquam vel apostolicarum auctoritatum, vel canonicarum sanctionum, quæ leges, ut ajunt, positivæ sunt, notitiam per semetipsum potest impertire.* Hæc autem difficultas tollitur addendo particulam negativam *non*, quam cod. *Vat.* 1340. coll. XII. suppeditavit.

8 Licet huic epistolæ desit nota chronica; tamen sub idem tempus, quo antecedens, scripta fuit, ut Quesnellus probe ostendit not. 4.

1 Baronius hanc quoque epistolam edidit ex laudato codice Arelatensi, cujus apographum ab eo acceptum vidimus in MS. Vallicellano G. 99.

2 Qui scilicet epistolas Ravennii & Comprovincialium de ejusdem Ravennii promotione ad Leonem attulerant.

APPENDIX AD TOMUM QUINTUM CONCILIORUM.

S. P. N. CYRILLI Archiepiscopi Alexandrini Epistola Canonica.

CYRILLUS DOMNO.

Gent. Herveti versio recognita.

UNaquæque res nostra, quando ordine canonico recta procedit, nullum in nobis tumultum ingenerat, & a nonnullorum maledicentia liberat, vel potius eorum qui sapiunt, laudem nobis conciliat. Quis enim non obviis, ut ajunt, ulnis excipiat prolatam ab aliquibus sententiam, quæ nec huc nec illuc inclinetur? Vel quomodo non sit ab omni reprehensione alienum, vel potius magnopere laudandum, si recte & juste judicetur?

Et hæc quidem nunc scribo ad pietatem tuam, quæ in literis ad me & religiosissimum fratrem nostrum & coepiscopum Proclum datis, episcopum nominet, imprimis pium ac religiosum Petrum. cum ipse lamentetur, seque ab ecclesia sibi attributa præter rationem ejectum esse dicat. Erat autem consentaneum, ut vel sacerdotii nomen cum re haberet; vel si dignus non erat, qui altari præesset, ne ipsa quidem episcopatus appellatione dignaretur. Sed id fortasse quod dico durum esse & caritatis expers, sanctitati tuæ videbitur: quod tamen revera non ita est. Nos enim senis utique nos misereri putamus, si solum ei nomen reliquerimus: sed multo melius erat aliud quoque considerare. Dicit enim se suam quidem posse causam probare, sed defensionis tempus sibi non esse datum, at ne auditionem quidem canonicam sibi fuisse concessam. Sin autem tale quid factum esset, ipsa actorum productio eum convicisset reum impositorum ipsi criminum, nec esset quod se injuria affectum quereretur; vel certe absolutum eum declarans, rursus concederet ut præesset ecclesiæ, quæ ipsi subjecta fuit. Cum autem nihil factum sit ejusmodi: de re quidem, alta voce queritur, & intolerabilem injuriam se dicit accepisse, & inique ejectum esse: adjiciens, rem omnem familiarem suam ademptam sibi fuisse.

Tua itaque sanctitas, considerans, & quod Divinis canonibus sancitum est, & quod ecclesiæ convenit, iisque qui sunt in sacro ministerio initiati, & nostrarum præterea lite-

τȣ̃ ἐν ἁγίοις πατρὸς Η'ΜΩ̃Ν ΚΥΡΙ'ΛΛΟΥ Α'ρχιεπισκόπȣ Α'λεξανδρείας ἐπιςολὴ κανονικὴ.

ΕΚΑΣΤΑ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων ὅταν εὐθὺ φέρηται κανονικῆς εὐταξίας, οὐδένα μὲν ἡμῖν ἐντίκτει θόρυβον, ἀπαλλάττει δὲ καὶ τῆς παρά τινων δυσφημίας· μᾶλλον δὲ καὶ τὰς παρὰ τῶν εὖ φρονούντων εὐφημίας ἡμῖν προξενεῖ. τίς γὰρ ἂν οὐκ ἂν ἀποδέξαιτο ψῆφον ἀπροσκλινῆ, εἴπερ ἂν γίνοιτο παρά τινων; ἢ πῶς τὸ κρίνειν ὀρθῶς, καὶ ἐννόμως οὐκ ἀνεπίπληκτον ἔσται, μᾶλλον δὲ παντὸς ἐπαίνȣ μεςόν;

Καὶ ταῦτα γράφω νυνὶ τῇ σῇ θεοσεβείᾳ, ἐν τοῖς ἑαυτῆς γράμμασι τοῖς σταλεῖσι πρὸς ἐμέ τε, καὶ τὸν ὁσιώτατον, καὶ θεοσεβέςατον ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ συνεπίσκοπον Πρόκλον, ἐπίσκοπον μὲν ὀνομαζούσης τὸν εὐλαβέςατον, καὶ θεοφιλέςατον Πέτρον· αὐτȣ̃ δὲ κλαίοντος καὶ τῆς ἐκνεμηθείσης αὐτῷ ἐκκλησίας παραλόγως κεκινῆσθαι λέγοντος· ἦν δ' ἀκόλȣθον, ἢ τὸ τῆς ἱερωσύνης ὄνομα μετὰ τȣ̃ πράγματος ἔχειν αὐτόν· ἤγȣν, εἴπερ μὴ ἦν ἄξιος τȣ̃ προεςάναι θείȣ θυσιαςηρίȣ, μηδ' αὐτῇ τιμάσθαι τῇ κλήσει τῆς ἐπισκοπῆς. ἀλλ' ἴσως δόξειεν ἂν τῇ σῇ θεοφιλίᾳ σκληρὸς εἶναι τις, καὶ ἀφιλάλληλος· ὁ παρ' ἐμȣ̃ λόγος· ἔχει δὲ οὐχ οὕτως κατὰ τὸ ἀληθὲς. Ελεῆσαι γὰρ τάχα πȣ νομίζομεν τὸν πρεσβύτην, μόνην αὐτῷ τὴν κλῆσιν ἀφέντες· μακρῷ δὲ ἦν ἄμεινον ἐννοῆσαι, καὶ τὸ ἕτερον. φάσκει γὰρ οὐ δύνασθαι μὲν συςῆναι τῇ οἰκείᾳ ὑπολήψει, οὐ λαβεῖν δὲ καιρὸν ἀπολογίας, ὅτε μὴν ἀκρόασιν αὐτῷ προτεθῆναι κανονικήν. εἰ δ' ἐγεγόνει τι τοιȣ̃τον, αὐτὴ τῶν ὑπομνημάτων ἡ σύςασις διήλεγξεν ἂν αὐτὸν, ἢ ἁλόντα τοῖς αἰτιάμασιν, ἢ ἔνοχον ἀποπεφασμένον, καὶ οὐδὲν ἔχοντα λοιπὸν εἰπεῖν ὡς ἠδικημένον· ἢ γοῦν ἐλεύθερον ἀποφήνασα, πάλιν ἐδίδȣ τὸ προεςάναι τῆς ἐκκλησίας, ἣ καὶ ὑπὸ χεῖρα γέγονε τὴν αὐτȣ̃. οὐδενὸς δὲ πεπραγμένȣ τοιούτȣ, καταβοᾷ τȣ̃ πράγματος, καὶ ἀδικίαν ἀφόρητον ὑποςῆναί φησι, καὶ ἀθέσμως ἐκβεβλῆσθαι, προσεπάγων, ὅτι καὶ ἡρπάγη πάντα τὰ προσόντα αὐτῷ πράγματα.

Η'σὴ τοιγαροῦν ὁσιότης, ἐννοȣ̃σα καὶ τὸ τοῖς θείοις κανόσι δοκοῦν, καὶ τὸ πρέπον τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς ἱερὰν λειτȣργίαν. ἔτι τε

πρὸς

πρὸς τοῦτο, καὶ τὰ παρ' ἡμῶν δυσωπηθεῖσα γράμματα, σπασάτω τῶ πρεσβύτῃ τὸ δάκρυον. καὶ εἰ μὲν ἔλοιτο δικάσασθαι πρὸς τοὺς ἐπάγοντας αὐτῷ τὰς αἰτίας, δικαζέσθω κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπὶ τῆς σῆς θεοσεβείας· συμπαρόντων δηλονότι τῶν ὑπὸ τὴν αὐτῆς χεῖρα θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων, ἐκτὸς εἰ μὴ παραιτοῖτό τινας ὡς ὑποπτους. οὐδεὶς μὲν γὰρ τῶν θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων ἐχθρὰ φρονεῖν ἀδελφῷ πιστεύομεν· ἵνα δὲ μὴ πρόφασις αὕτη γένηται, ἵνα ἐσομβόλῳ ἐπ' αὐτῷ κεῖσιν παραλύσα, πρὸς τὸ μὴ ἂν δίκη πεποιῆσθαι δοκεῖν, οὐδὲν ἐστὶ τὸ λυποῦν ἀπεῖναι τῆς συνεδρίου τῶν ὑποψία τινάς.

Τὰ δὲ ἀδίκως ληφθέντα παρ' αὐτῆς χρήματα, ἀναδοθῆναι δίκαιον καταδύο ἕκαστα. πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲ ἐχρῆν ὅλως γενέσθαι τι τοιοῦτον· καὶ ὅτι λυπεῖ σφόδρα, καὶ εἰς ἐχάτην ἀκηδίαν καταφέρει τοὺς ἁπανταχόσε γῆς ὄντας θεοσεβεστάτους, τὸ ἀπαιτεῖσθαι λόγους τῆς οἰκονομίας τῶν παραπιπτόντων αὐτοῖς ἀναλωμάτων, εἴτε ἐκ προσόδων ἐκκλησιαστικῶν, εἴτ' οὖν καὶ ἀπὸ τῆς τινῶν χαρτοφορίας. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν, τῶν ἰδίων κακῶν δώσει λόγον τῷ πάντων κρίνοντι. κτήματα μὲν γὰρ, καὶ κτήσεις ἀκίνητους, ταῖς ἐκκλησίαις σώζεσθαι χρή. θαρσεῖσθαι δὲ τοῖς κατὰ καιρὸν τῷ θείαν διέπουσιν ἱερωσύνῃ, τῶν παραπιπτόντων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν.

Τὰς δὲ τῆς παραιτήσεως λιβέλλους οὐ κατὰ προαίρεσιν οἰκείαν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης, καὶ φόβῳ καὶ τῆς τινῶν ἀπειλῆς ἐπιδοῦναι φησί. καὶ ἕτερον δὲ πρᾶγμά ἐστιν ὅτε τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἀρέσκον θεσμοῖς, τὸ λιβέλλους παραιτήσεων προσάγειν τινὰς τῶν ἱερουργῶν. εἰ γὰρ εἰσὶν ἄξιοι τῷ λειτουργεῖν, ἔστωσαν ἐν τούτῳ· εἰ δ' ἀνάξιοι, μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἐξίτωσαν· κατεγνωσμένοι δὲ μᾶλλον ἐπὶ πράγμασιν, ὧν ἄν τις πολλῷ ποιήσαιτο τὴν κατιβολὴν, ὡς ἔξω τε ἐχόντων πάσης ἀκολουθίας. πρόσειπε τὴν παρὰ σοὶ ἀδελφότητα· σὲ, ἡ σὺν ἡμῖν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει.

A rarum rationem ducens, ſiſtat ſenis lacrymas: & ſi velit quidem cum iis judicio contendere, qui crimina in eum intendunt, apud ſanctitatem tuam pro more litiget: una ſcilicet aſſiſtentibus qui tibi ſubſunt epiſcopi: niſi forte aliquos recuſat ut ſuſpectos. Nullum enim religioſiſſimorum epiſcoporum in fratrem inimico eſſe animo credimus. Ne autem hic prætextus futurum de eo judicium diſſolvat, ut non jure factum eſſe videatur: non grave eſt, a conſeſſu abeſſe eorum qui ſuſpecti ſunt aliquos.

Pecuniam vero, quæ per injuriam ipſi erepta eſt, duplici nomine ei reddi æquum eſt. B Primum quidem, quod nec tale quidquam omnino fieri oportebat: & quod valde male habet magnaque triſtitia afficit ſanctiſſimos epiſcopos, qui ſunt ubique terrarum, quod ſumptuum, qui illis eveniunt, diſpenſationis ratio ab eis exigatur, ſive ex eccleſiaſticis redditibus, ſive ex fructu aliunde percepto. Unuſquiſque enim noſtrum dabit ſuorum malorum rationem omnium judici. Vaſa enim pretioſa & poſſeſſiones immobiles oportet ſervari eccleſiis: epiſcopis autem qui tunc temporis Divinum ſacerdotium adminiſtrant, incidentium ſumptuum diſpenſationem ſecure credi.

Renunciationis autem libellos, non ſua C voluntate, ſed veluti vi ac metu; & aliquorum minis, ſe tradidiſſe dicit. Jam vero alia quoque res eſt, quæ eccleſiaſticæ conſuetudini non placet, offerre ſacerdotes aliquos renunciationis libellos. Nam ſi ſunt digni, qui ſacra myſteria obeant, in iis maneant: ſin autem indigni, nec per renunciationem quidem exeant, ſed potius propter geſta condemnati, de quibus quiſquam conqueſtus fuerit uti a recto ordine aberrantibus. Saluta fraternitatem quæ apud te eſt: quæ eſt apud nos, te in Domino ſalutat.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

τοῖς κατὰ Λιβύην, καὶ Πεντάπολιν Ἐπισκόποις.

ΠΑντὸς τοῦ χρησίμου, καὶ ἀναγκαίου πρὸς οἰκοδομὴν τῆς λαοῦ, τελοῦντος δὲ, καὶ εἰς ὑπόληψιν τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν, φροντίδα ποιεῖσθαι χρή· γέγραπται γὰρ, ὅτι ἁγιάβεις ποιεῖτε τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ. μοναστηρίων τοίνυν πατέρες τῆς κατὰ τὴν Θηβαίων ἐπαρχίαν, ἄνδρες ἁγιάβεις, καὶ ἐκ ἀθαύμαστον ἔχοντες πολιτείαν, ἐλθόντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐρωτώμενοι παρ' ἐμοῦ τὴν κατάστασιν τῆς αὐτόσε μοναστηρίων, ἐδίδασκον, ὅτι σκανδαλίζονται πολλοὶ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν·

Νεωστὶ γεγαμηκότες τινὲς, καὶ οἷον ἐξ αὐτῆς καταβαίνοντες τῆς νυμφώνων, σφαιρπάζουσι τινὰς τῆς θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων· καὶ ὁδενὸς τάχα πω τὰ κατ' αὐτὸς καταγγέλλοντος, χειροτονοῦνται κληρικοὶ, ἤγουν πρεσβύτεροι. ἕτεροι δὲ τινες ἐξ αὐτῆς τῆς μοναστηρίων ὡς ἄτακτοι ἐκβαλλόμενοι, πάλιν ὑποδέχονται τὰς χειροτονίας. καὶ γινόμενοι κληρικοὶ, εἰσέρχονται, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς μοναστηρίοις ὅθεν ἐκβέβληνται· καὶ βάλλονται

D

EJUSDEM

Epiſcopis qui ſunt in Libya, & Pentapoli.

CUjuslibet rei, quæ ad populorum ædificationem utilis eſt, & neceſſaria, & ad ſanctarum etiam eccleſiarum exiſtimationem confert, cura gerenda eſt. Scriptum eſt enim: *Sanctos facite filios Iſrael.* Patres itaque monaſteriorum, quæ ſunt in Thebanorum provincia, viri pii ac ſancti, ac ſatis admirabilem vitæ formam & inſtitutionem habentes, cum Alexandriam veniſſent, a me interrogati de monaſteriorum quæ illic ſunt conſtitutione, docuerunt multos offendi propter hanc cauſam.

E

Quidam qui uxores recens duxerunt, & ex ipſis veluti thalamis egreſſi, aliquos ex ſanctiſſimis epiſcopis arripiunt: & nemine de eis utique renunciante, ordinantur clerici ſeu presbyteri. Aliqui autem alii ex ipſis monaſteriis ejecti, tanquam diſſoluti, rurſus ordinationes captant: & facti clerici, in ea ipſa monaſteria ingrediuntur, ex quibus ejecti ſunt, & volunt oblationem facere, & ea

omnia

omnia facere quæ mos est clericis: ut etiam aliqui eorum qui ipsos norunt, synaxes devitent, & communicare in animum non inducant iliis ministrantibus.

Quoniam ergo ad ædificationem, ut dixi, populorum, omnia a nobis facienda sunt, hæc vestra observet pietas: & si est quidem ordinandus clericus, de vita ejus inquirat, & an uxorem habeat, an non; & quonam modo duxit, & abstinuit, & si non est aliquis ex iis qui ejecti sunt a sanctissimo episcopo, vel ex monasterio: tunc si inculpatus inventus fuerit, ordinet. Ita enim & nostram conscientiam puram conservabimus, & inculpatum sacrum ac venerabile mysterium. Sin autem segregationem aliqui sustinuerint, propter lapsus puniti, deinde sint morituri existentes catechumeni, baptizentur, & ne ab humanis excedant gratiæ non participes, scilicet communione carentes. Videtur enim hoc quoque ecclesiæ consuetudini adhærere. Salutate eam quæ est apud vos fraternitatem: quæ nobiscum est, vos in Domino salutat.

προσφέρειν, καὶ ὅσα κληρικοῖς ἔθος πληρῶν, καὶ ταῦτα δρᾶν, ὡς μή τινας τῆς εἰδότων αὐτὸς παραιτεῖσθαι καὶ τὰς συναξεις, καὶ μὴ ἀνέχεσθαι κοινωνεῖν λειτουργούντων ἐκείνων.

Ἐπειδὴ τοίνυν πρὸς οἰκοδομὴν, ὡς ἔφην, τῆς λαῶν παντὶ χρὴ πράττεσθαι παρ' ἡμῶν, ἐπιτηρείτω ταῦτα ἡ θεοσέβεια ὑμῶν· εἰ μέλλει τις χειροτονεῖσθαι κληρικὸς, περιεργαζέσθω τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ πότερόν ποτε γαμετὴν ἔχει, ἢ ὅ· μὴ μὴ πῶς, μὴ πότε ἠγάγετο, καὶ εἰ μή τίς ἐστι τῆς ἐκβαλλομένων, ἢ παρ' ἑτέρᾳ θεοσεβεστάτῃ ἐπισκόπῳ, ἢ ἐκ μοναστηρίου· καὶ τότε χειροτονείτω ἀδιάβλητον εὑρεθέντα. τηρήσομεν γὰρ οὕτω, καὶ τὸ ἑαυτῆς συνειδὸς καθαρὸν, καὶ ἀδιάβλητον τὴν ἱερὰν, καὶ σεπτὴν λειτουργίαν· ἐὰν δὲ χωρισμὸν ὑπομείνωσί τινες, ἐπιτιμηθέντες πταισμάτων ἕνεκα, εἶτα μέλλωσι τελευτᾶν κατηχούμενοι ὄντες, βαπτιζέσθωσαν, καὶ μὴ ἀποδημείτωσαν τῆς ἀνθρωπίνων, ἀμέτοχοι τῆς χάριτος, ἤγουν ἀκοινώνητοι· δοκεῖ γὰρ προσέχειν καὶ τοῦτο τοῖς τῆς ἐκκλησίας θεσμοῖς. προσείπατε τὴν παρ' ὑμῖν ἀδελφότητα· ὑμᾶς ἡ σὺν ἡμῖν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει.

FINIS TOMI QUINTI
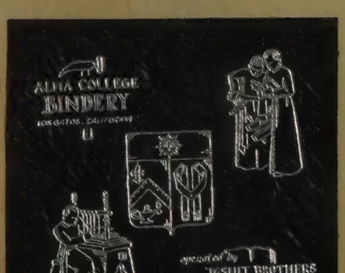
GTU LIBRARY
3 2400 00639 8733